13-1-E-2

1

Digitized by Google

Digitized by Google

QVAESTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,
Et Priuilegiorum Regularium, & Apoſtolicarum Conſtitutionum
nouæ, & veteres difficultates diſperſæ, & confuſæ, miro ordine
ſcholaſtico per quæſtiones, & articulos elucidantur;

*Prælatis Eccleſiaſticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuſcumque
tribunalis, & vtriuſque Iuris peritis, & quibuſcunque Eccleſiaſticis
regularibus maximè neceſſariæ.*

Authore P. F. EMANVELE RODERICO Luſitano,
Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis
obſeruantiæ D. P. N. Franciſci Diffinitore.

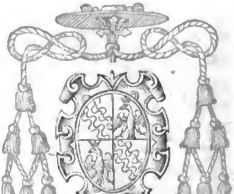
TOMVS PRIMVS.

NVNC DE NOVO PER PRAEFATVM
Autorem recognitus, correctus, & auctus.

*HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM PRIMVS
huius primi tomi articulos oſtendit. Secundus Conſtitutionum Pontificalium, & Iuris Canonici,
& Concilij Tridentini, & Iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit.
Tertius rerum notabilium ſententias inſinuat.*

Ad Illuſtriſſimum ac Reuerendiſſimum D.
D. CARDINALEM GAETANVM.

VENETIIS, MDCXI.

APVD BARETIVM BARETIVM BIBLIOPOLAM
Ad Signum Beatæ Mariæ Virginis.

De Licentia Superiorum, & Priuilegijs.

Bibliotheca Schol: Mar: S. Panteleonis 1746

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D. D. BONIFACIO S. R. E. CARDINALI CAETANO, AEMILIAE DE LATERE LEGATO.

INVETERATA eſt Typographorum omnium conſuetudo tibi Princeps generoſiſſime non ignota, vt quotieſcunque præclarum aliquod opus non iucunda minus, quàm vtili, & neceſſaria doctrina refertum, & perornatum, in lucem publicæ vtilitatis gratia emittunt, illud ipſum ſummis dedicent viris, qui vel ſanguinis nobilitate, & proauorum ſplendore, vel ingenij, & literarum præſtantia, vel denique magna, qua pollent, imperandi auctoritate cæteris longè antecellant. Quorum exemplo ego quoque permotus cum de promulgando volumine Quæſtionum Canonicarum, & Regularium Emanuelis Roderici cogitarem, opus ſanè aureum, vtile admodum, & perneceſſarium, multiplicique eruditione, ac eleganti verborum ornatu vndique ſcatens, nulli alio magis dedicationem, & nuncupatoriam epiſtolam conuenire arbitratus ſum, quàm alicui Sanctorum Patrum purpurati ordinis, eò maxime quia diſputantur in eo, & mire etiam diſcutiuntur materiæ ad Sacrarum litterarum ſtudia potiſſimum attinentes; inter quos Tu mihi ſtatim occurriſti, BONIFACI Illuſtriſſime, cuius ſub nomine tam auidè ab omnibus expectatum opus diuulgarem, certò ſciens Libro ex tanti viri eminentia, & fulgore non minimum claritatis

Digitized by Google

acceſſurum. Quæ enim ſit ſanguinis Tui, aut CAETANORVM FAMILIAE nobilitas, non eſt cur longiori encomio hic proſequi aggrediar, quoniam ſcilicet hac de re hiſtoriæ tercentis ab hinc annis per hominum manus vagantes ſatis ſuperque pro teſtimonio ſunt, Summorumque Pontificum, Cardinalium, Patriarcharum, & Ducum titulis inſignita CAETANA Domus vbique locorum inſtar magni ſyderis emicat. Verùm ad id faciendum illud me magis mouit, quod ea ſit ingenij Tui perſpicacitas, ea in quolibet ſcientiarum genere præſtantia, vt eam aut nulli, aut certè pauci aſſequantur. Vnde pariter fit vt paſſim apud omnes præſtantiſſimæ Tuæ virtutes in admiratione ſint, & multi eas æternis laudibus immortalitati commendent. Quæ quidem à me non aſſentationis, aut delicias faciendi cauſſa dici teſtes ampliſsimi eſſe poſſunt innumeri propemodum qui Te vel in priuatis colloquijs, & ſermonibus admiranda cum promptitudine de quauis dubitatione, & controuerſia diſſerentem audierunt, vel publicis concionibus, in quibus non modo incredibilem eloquentiam, ſed profundiſsimum quoque in diuinis Myſterijs ſtudium abundè ſatis omnibus oſtendis. O Fęlices ter, & amplius Aemiliæ populi, quibus Sanctiſsimus D. N. PAVLVS QVINTVS præſulem conſtituit, qui & animæ, & corpori conſulere, & magnopere prodeſſe valet, eodem tempore ſimul & optimi Paſtoris, & vigilantiſsimi Principis munere, ac officio fungens, A quo propterea veſtram in Prouinciam delatam fuiſſe iuſtitiam, & cum ea virtutes omnes, quæ integerrimum Præſidem decent, iuxta illud Ariſtotelis in Ethicis: Iuſtitia in ſeſe virtutes continet omnes, liberè cuncti profitentur. Deſinant hinc igitur aliqui mirari quo modo populorum naturali quodam diſsidio inter ſe parùm conuenientium lites, & diſcordias tàm miro partium conſenſu dirimas, controuerſias, & inimicitias tollas, & radicitus euellas. Tuæ ſiquidem dexteritatis, & prudentiæ, nec non ingenij ſolertiæ, à ſeculoque non auditæ humanitatis, qua in omnes vti ſoles, fructus ſunt quameuidentiſsimi, vt iure merito in tanti beneficij memoriam vrbes iſtæ ſtemma Tuum gentilitium vbique platearum tùm pictum, tùm ſculptum paſsim ante omnium oculos appendant, & quæ antiquæ vrbis claro nomine inſignita eſt, Rauennam dico, marmoream columnam erexerit. Taceo opera quæ paras vt Eccleſiæ Sanctæ Dei, & Catholicæ fidei hominibus ſub Chriſti vexillo militantibus eo, quo potes ſtudio, opem feras. Qui etenim ea delibarunt, in cęlum vſque laudibus extollunt, nihil magis expetentes, quàm vt eorum impreſsio diutius non diſtrahatur, ſed fiat quamprimum ad commune Chriſti fidelium emolumentum. Vtrùm ſi omnia ſigillatim recenſere hoc in loco velim, quæ de Te, Tuiſque egregijs virtutibus dicenda mihi ſuccurrunt, profectò non epiſtolam ſed volumen conficiam, & in longum nimis noſtra prouehetur oratio. His ergo prætermiſsis, reliquum modò eſt, vt meum hoc munuſculum læta fronte ſuſcipere non dedigneris, tanquam meæ erga nobiliſsimum Tuum nomen deuotionis nunquam delendum teſtimonium. Quod ſi, vt futurum non diffido, effeceris, multum ſanè lucri feciſſe mihi videbor,

in

Digitized by Google

in poſterumque maiora aggredi, Tuo ſuffultus præſidio, non dubitabo. Te Deus Omnipotens diù ſeruet incolumem.

Venetijs M. DC. XI.

Illuſtriſsimæ, & Reuerendiſsimæ Dominationis tuæ

Humiliſsimus ſeruus

Bartholomæus de Albertis

Typographus.

Digitized by Google

Gli Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccellentiſſimo Conſeglio di X. infraſcritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua per relatione à loro fatta dalli dui à queſto deputati, cioè dal Reuerendo Padre Maeſtro Dominico Ignatio Inquiſitor, & dal circonſpetto, & fedeliſsimo Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, come nel Libro intitolato. Quæſtiones Regulares, & Canonicæ del Padre Emanuel Roderico diuiſo in tre volumi, non ſi troua coſa alcuna contraria alle Leggi, & è degno di ſtampa concedono licentia, che'l poſſa eſſer ſtampato in queſta Città.

Dat. Die 11. Ianuarij 1610.

D. Coſtantin Renier.
D. Zuane Marcello. } *Capi dell'Eccellentiſsimo Conſeglio di X.*
D. Lorenzo Gabriel.

Illuſtriſsimi Conſilij X. Secretarius.
Bartholomæus Cominus.

1610. 15. *Genaro.*
Regiſtrato nel Libro all'officio contra la Biaſtemma à carte numero 45. tergo.

Ioannes Franciſcus Ricius Officij contrà Balphemiam coadiutor.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

LEGITVR in Prouerbijs Regis Sapientiſſimi, Quòd *Prouerb. 26.* *ſicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit inſipienti honorem*. Et quidem in Hebræo ita eſt: *Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ: ſic, qui inſipienti honorem tribuit*. Quibus verbis Spiritus Sanctus ſignificare voluit vim prorſus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferrique cum periculo pari ad iuſtitiam. Enimuerò lapis, cùm ab imo centri eruitur, fundæque imponitur in ſublime iaciendus, ſæpe caſu decidens in particulas diuiſus minutatim laceratur: ita quoque periclitari nonnunquam ſolet honor, cùm à centro ſuo, quod eſt virtus, demouetur, alioque transfertur, vbi ſoliditate caret, id eſt, in hominem nullius frugis à virtute alienum tumoris & inſolentiæ plenum. Contingit enim ſępe ſæpius, eum, qui titulo honoris abutitur, altiuſque rerum inanium cogitatione effertur, ex alto fœdè actum in præceps diminutum, debilitatumque de ſtatu dignitatis deijci. Mihi verò poſt abſolutam, confectamque expoſitionem Bullæ indulgentiarum, quam *Cruzadam* vocant, ſummamque caſuum ad conſcientiam pertinentium, cùm à ſuperioribus meis, tum etiam à grauiſſimis hominibus huius regni doctiſſimis factum, collocatumque beneficium eſt, & is honor habitus, qui primarum gentium literatis, alijſque opinione virtutum ſingulari præſtantibus, & deberi, & haberi ſolet. Igitur, ego cùm illo haud dignum me eſſe intuerer, cùm quòd literarum, tum quòd virtutis inanis eſſem, Diuinam maieſtatem precatus ſum, vt nollet, vt huius tam nominis, quàm honoris prærogatiua in me contra naturam, aut vi coacta eſſet, vti lapis eſſe ſolet, cùm fundæ impoſitus in ſublime mittitur. Itaque mecum cùm attentiùs perpenderem myſterioſam illam Regis Aſſyrij ſtatuam, cuius caput erat ex auro confectum, brachia, *Daniel. 2.* & pectus ex argento, proximum ex ære, ferroque, pedes denique ex argilla: cùm, inquam, perpenderem, cauſamque reperiſſem, ob quam corruerit, fuiſſe pedum, quibus ſtabiliebatur, imbecillitatem, defectumque, intellexi honorem iſtum, ſi pedibus ex luto confectis, id eſt, humilitate, non ſtaret, ac niteretur, defecturum facilè, eiuſque caſum cum dedecore futurum. At vero erit non nemo, qui dicát, cùm de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, ſi difficultatem videbã, qui tam profundum, ac tam immenſum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot ſcopuli, tot loca vadoſa, ideſt, tot regularium ordinum priuilegia, in quibus non minus periculum, quàm in mari inæquale diſcrimen aditur. Qui demum, quæ ſpectant

ctant

Digitized by Google

ctant ad monaſticum ſtatum, decidere potuerim? ſiquidē huic mari adeo periculoſo enauigando, ſuperandoque, & Sacræ Theologiæ, & vtriuſque iuris adminiculo opus erat? Quæ quòd ijs ab hinc multos iam annos ſtuduerim, non ita mihi ſunt in promptu, vt tot difficultatibus expediēdis neceſſe erat. Expono enim cōſtitutiones Apoſtolicas, & leges peculiares, quæ ſunt occulta priuilegia, de quibus (quod ſciam) ad hoc æui nemo ex profeſſo quidquam litteris vnquam cōmiſit. Cui reſpondeo, me hoc opus vnquam non modò complexurum, ſed ne tentaturum quidem, niſi obedientia, cui parere debeo, mihi illud imperaret. Et quidem id ſi auderem ſuperioris iniuſſu, temeritatis non ſolùm crimen ſubirem: ſed etiam iure dici poſſet, hunc honorem in me violenter & contra naturam cōſiſtere; tamen quidquid ſit, parui. Cæterùm, quia hæc materies tota difficultatum & obſcuritatum plena eſt, & ad eam exponendā diſtinctè omnium ſcientiarum, quarum ſupra memini, notitia opus erat, & ingenij ope, & quod in multis mihi defectum iri præuidi, manum adieci, meque totum ad imitationem, & methodum compoſui, quam Scholaſtici in ſcribendo tenuerunt: vt Doctrinæ defectum, qui forſan in hoc ſcribendi genere ſeſe oſtēdet, claritas, diſtinctio, & diſpoſitio operis suppleret. Tamen religioſos Regulariū Ordinum viros admonitos volo, ſi quid illis ex antiquis priuilegijs derogo, facere non aliter poſſe. Idque duplici de cauſa. Primùm quidem, quòd qui libros ſcribunt, debent, cum in alijs, tum præſertim in rebus ad mores ſpectantibus, veritati adhærere, atque omnino inſiſtere: quod ni faciant, vndequaque in autoritate periculum. Alterum eſt, quod Epiſcopis, ac Prætorijs tribunalibus non mediocrem poteſtatis eius partem, quam ius commune illis impertitur, eripio. Quod ſi quod eorum eſt ſecundum ius, & ad libram priuilegiorum, quibus regularium hominum ordines Sedis Apoſtolicæ beneficio affecti ſunt, eis non dedero, iure optimo me repudiare, & crimine ſuſpecti, atque iniqui ſcriptoris inſimulare poſſent: ad hæc iudicij mei, ſi vocarer in calculos, futilis & inanis omnis futura eſſet fides: Cæterùm lectorem oro, atque obteſtor, vt hunc, qualiſcunque ſit huius tam difficilis operis, laborem ſuſcipiat, idque ea animi moderatione, atque temperantia, qua illud confectū eſt, perlegat: vt lumine cœlitus immiſſo præeunte altiùs inſpiciat, & interiùs in profundum penetret, omneſque difficultates intelligat, quas cum hoc primo volumine, tum alijs etiam, quæ Deo fauente iampridem lucem dedi, complector. Errores autem peto, vt boni conſulat, meque admoneat, vt ſi quid minùs cautè ſcripſi, eius hortatu cautior redditus emendem. Cùm enim Ordinis Minorum minimus ſim, litteratorumque omnium, à quibus edoceri volo, minimus non haberi ſolùm, ſed etiam eſſe ſentio. Vale.

Digitized by Google

13-1-E-2

QVAESTIONES REGVLARES,

AVTHORE F. EMANVELE RODERICO LVSITANO,

SACRAE THEOLOGIAE LECTORE, PROVINCIAE S. IACOBI, Regularis Obſeruantiæ, Beati Patris Franciſci Alumno.

TOMVS PRIMVS.

QVAESTIO PRIMA.

De religione in communi in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vnde habuerint originem religiones.*
2 *Quę requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne.*
3 *Vtrum Canonici regulares ſint verè monachi, & an canonici cathedralium eccleſiarum ſint eiuſdem rationis.*
4 *Vtrũ perſonæ Societatis Ieſu ſint proprie religioſæ.*
5 *Vtrum liceat diſputare, an Societatis inſtitutum ſit verè religioſum.*
6 *Vtrũ profeſſi in ordinibus militaribus ſint religioſi.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuerint originem religiones.

RESPONDEO dicendo, ꝙ religionis inſtitutum etiã in lege veteri fuit deſignatum, prout affirmat D.Th. a dicẽs per Nazaræos in lege veteri ſanctificari ſolitos ſignificari qui ad perfectionis apicẽ aſpirant. Ex quo is etiã docte argumẽtatur, ad perfectionis ſtatum neceſſariũ eſſe votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominẽ fluxit; ſed ab ipſo filio Dei, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientię Dei. Qui inter reliqua ſalutis documẽta hanc quoque viuendi formulam, quo homines diligentius, & accuratius ad vitam æternam anhelarent, vita & exemplo ſuo, & prædicatione præſignauit in illis verbis Matthęi. b *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me, & habebis theſaurum in cęlo.* Quæ verba protulit Chriſtus Dominus adoleſcenti quærenti, quid faceret, vt vitam æternam conſequi mereretur. Quibus verbis, prout refert D. Auguſtinus, normam religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Chriſtianæ diſcitur. Et tempore Apoſtolorum cępit religio multitudine credentium propagari: ipſorum enim cor erat vnũ, & anima vna, neque quiſquam eorũ, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. Quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vẽdebãt, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Atque in hoc ipſo aliquod votum, & ſolemnem aliquam promiſſionem interceſſiſſe declarant viri illuſtres, & in primis D. Hieronymus c declarans illud Petri d, in obiurgationem Ananiæ: *Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri? Non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Nam ſi eam liberalitatem ex deuotione tantũ & alacritate liberę voluntatis exhibuiſſet nulla interpoſita obligatione, nec ille in Spiritum ſanctum mentitus diceretur: nec certè tam graue ſupplicium meritus eſſet. Rectè igitur de ſæculo illo Hierony. e ait. *Talis,* inquit, *primo credentium fuit Eccleſia, quales nunc monachos eſſe videmus.* Hoc etiam probat authoritate D. f Dionyſij de cœleſti Hierar. Hieron. Plati. inquit, enim D. Dionyſ. *Diuini præceptores noſtri ſanctis eos nominibus appellare conſueuerant, alij cultorum, alij Monachorum à puro Dei famulatu & cultu, indiuiduáque & ſingulari vita: quippe quæ eos vnum faciet Sanctis rerum diuinarum coniunctionibus ad diuinam vnionem, Dѐóque gratam perfectionem adipiſcendam.* Et pergit deinde D. Dionyſius cæremonias ac ritus, qui monachis conſecrandis adhiberi ſolebant applicare, & ſtatim poſt Apoſtolos aliquos fuiſſe clericos religioſos probat eleganter Medina. g

a D.Tho.2.2. q.186. art.6.

b B. Matt.19. Marc.10. Luc.18.

c Hierony. ad Epheſ.8.

d Act.5.6.

e Hierony. de ſcriptoribus. Eccleſ. in fine.

f Dion. de Eccleſ. Hierar. c. 10. Plati de bono ſtatu relig. lib.2.c.23.

g Medi. lib.2. de ſacro. hom. continent. c.5.

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolenne.

RESpondeo dicendo, quod hanc litem nobis clarè diffiniuit h Bonifacius Octauus, cuius verba ſunt. *Illud religionis votum eſt ſolenne, quãtum ad dirimendum matrimonium poſt contractum quod ſolennizatũ fuerit per profeſſionem expreſſam, vel tacitã facta alicui de religionibus per ſedẽ Apoſtolicã approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige duo copulatiuè requiri ad hoc, quod religionis votũ ſit ſolemne. Primũ eſt, quod fiat profeſſio expreſſa vel tacita. Alterũ eſt, quod profitens voueat certam regulam, ſeu religionem à ſede Apoſtolica approbatam. Exponamus ſingula. Ad votum ſolenne prærequiritur profeſſio, & cum profeſſio requirat ſu-

h cap. vnico. de voto & voti redemptione. lib. 6.

Digitized by Google

ſuſceptionem habitus, & annum probationis, neceſſario prærequiritur ad huiuſmodi voti ſolennitatem, quod emittens profeſſionem ſuſceperit illius religionis veſtem a ſuperioribus eiuſdem religionis: quibus & non aliis commiſſa eſt facultas veſtes religionis concedendi. Præterea & id neceſſarium eſt ad validitatem profeſſionis, quod illa fiat in manu potentis profitenté incorporare huic religioni: alias profeſſio irrita eſt, & nulla. Ad hoc enim, quod aliquis ſit alicuius religionis religioſus neceſſe eſt, vt ab eo, qui habet facultatem incorporandi religioſum in tali religione recipiatur: & ſic nec Epiſcopus, nec prælatus alicuius religionis poſſunt dare ipſam profeſſionem, verbi gratia, nouitio profitenti in religione fratrum Minorum. Ita tenet Antonius *a* de Butrio & Abbas Syluester, & communis: & latius dicemus infra in quæſtio. de nouitiis. Requiritur præterea ad hoc, quod religionis votum ſit ſolenne, quod profeſſionem emittens voueat certam regulam, ſeu religioné, quod innuens Bonifacius inquit, quòd profeſſio fiat *alicui de religionibus*, quaſi dicat, certæ & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regularis ſi voueret in genere religionem, hoc ad votum ſolenne non ſufficeret, ſed requiritur, quod certam aliquam religionem, ſeu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem eſt Concilium *b* Tridentinum dicens, *Regulares omnes tam viri, quam mulieres vitam inſtituant ad regulæ, quam profeſſi ſunt præſcriptum*. Quod & hac ratione ſit manifeſtum: Religioſi in iure communi vocantur regulares; ergo aſtringuntur alicui certæ regulæ, a qua ſumant hanc denominationem: alias non potius dicerentur regulares quam certi clerici, qui nullam regulam profeſſi ſunt. Hanc doctriná docet Diuus Thomas *c* dicens, quod votum ſit ſolenne in profeſſione certæ regulæ. Requirit præterea Bonifacius ad hoc, quod religionis votum ſit ſolenne, quod regula ſeu religio, quam quis vouet, & profitetur, ſit per ſedem Apoſtolicam approbata. Quare ſi quis religionem aliquam, aut regulam a ſede Apoſtolica nó approbatam profiteretur, huiuſmodi votum, non eſſet ſolenne, ſed ſimplex duntaxat. Hoc etiam confirmatur ex Concilio *d* generali Lugdunenſi, & Gregorius IX. ſua decretali ratificat, & Ioannes vigeſimus ſecundus in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docent, Caietanus, *e* Paludanus & Syluester, & tenet Panormitanus & communis, & tradit doctiſſimus Nauarr. Hinc eſt quod votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Eccleſia approbatam, quamuis in congregatione viuant, & tria vota emittunt, non eſt ſolenne religionis votum: & per conſequens illam profitentes non erunt regulares. Quod exemplis aliquibus cóprobat, & declarat Nauarrus. *f* Imo dico, ſi aliquod eſſet collegium hominum, vel mulierum in congregatione viuentium, triaque ſubſtantialia vota obedientiam, ſcilicet, paupertatem, & caſtitatem poſt annum probationis elapſum profitentium ſub obedientia fratrum alicuius religionis, a quibus habitum ſuſcipiunt, & in quorum manibus profeſſionem emittunt, induantur que veſtibus eiuſdem coloris cú habitu fratrum dictæ religionis; ſi nullum modum viuendi approbatum a ſede Apoſtolica ſeruant, talis congregatio eſt illicita, & prohibita iure *g* ciuili dicente, omnia collegia eſſe illicita, niſi contrarium probetur, & niſi facultate regia inſtituantur, & ſic in iure ciuili hæc verba proponuntur. Niſi *ex ſenatus conſulti vel Cæſaris authoritate collegium coierint, tale collegium celebratur contra ſenatus conſulta & mandata & conſtitutiones, & ideo diſſoluendum eſt*. Hæc ibi. Et confirmatur ex quadá l. ge paritarú *h*, vbi id ipſum diſponitur, & gloſſa Gregoriana ibidem, vt ſolet, doctiſſime proſequitur. Et etiá ſi tales cógregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuát, ex quo videtur pium & laudandum, adhuc tamen eſſe illicitú affirmádum cenſeo, cum non ſit eius modus viuendi ab Eccleſia approbatus quod verba Concilij Lugdunenſis *i* ſatis probant. Ait enim in hunc modum. *Ne nimia religionis diuerſitas in Eccleſia Dei confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat: ſed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis aſſumat. Similiter qui voluerit religioſam domum de nouo fundare regulam & inſtitutionem accipiet de approbatis.* Et id ipſum Gregorius *K* Nonus in ſua Decretali, & Ioannes vigeſimus ſecundus in ſua extrauaganti clariſſimè innuunt. Neque iſti religioſi poſſunt dici tertij ordinis Seraphici noſtri patris Franciſci, prout probabimus infra quæſt. de tertiarijs, cum non ſeruent inſtitutum iſtorum fratrum. Denique neceſſarium eſt, vt collegium ſit licitum, quod modus eius viuendi ab Eccleſia ſit approbatus. Et hoc confirmatur ex quadam conſtitutione Sixti IV. quæ habetur in compendio, *l* ſic ſtatuens, *Fratres Prædicatores, & Minores recipientes, ſeu admittentes ad priuilegia, ſeu immunitates ſuorum ordinum quoſcunque vtriuſque ſexus laicos prætextu ordinis tertij, ſeu alterius modi viuendi, niſi dicti tertij ordinis habitum geſtauerint, & profeſſionem ſolitam emiſerint, & in congregatione viuant, ſint excommunicati, non obſtantibus quibuſcunque*. Hæc ibi. Et obſerua, quod licet hæc bulla in quantum excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui non viuunt in congregatione, derogata ſit per Leonem X. eius ſucceſſorem, qui dat facultatem recipiendi eas mulieres, quæ emiſſo voto caſtitatis in proprijs domibus degút, vt habetur in ſupplemento *m* in bulla, quæ incipit nuper ſacro Lateranenſi Concilio: attamen in quantum Sixtus IV. excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui ſolitam profeſſionem non emiſerint, non eſt reuocata, ſed manet in ſua vi. Quare hæc cenſura comprehendit prælatos ordinum prædicatorum, & minorum recipientes ad ordinem tertium collegas, de quibus eſt noſtra diſputatio: quandoquidem profeſſionem in tertio ordine ſolitam nó emittunt, ſiquidem nullam tertiam regulam Leonis, aut Pauli, neque viuédi modum Nicolai promittunt. Ex quo ſequitur prædictum collegium illicitum eſſe, ac reprobatum.

a Butrius & Abb. in c. cum ad monaſterium de regularibus Sylue. verb. relig. 8. nu. 1.

b Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 1. de regularibus.

c D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7.

d Cap. vlti. de religioſis domibus, lib. 6. extrauag. ſancta Rom. vniuerſalis eccleſia de religioſis domibus.

e Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Palud. 4. d. 38. q. 2. art. 8. Syl. v. religio. 3. §. 1. Panorm. cum comm. in regula de regularibus Nau. in c. cui portio. 12. q. 1. nu. 10.

f Nauar. in c. non dicatis 2. q. 1. nu. 13.

g lib. 1. iuncta glo. in verb. illicit colleg. ff. de colleg. illicit.

h li. 4. tit. 3. p. 6. vbi Greg. in ver. contra de verb. & in ve. contra volunt.

i Conc. Lugd. c. fin. de religioſis domibus.

K Dict. c. vni. extrauag. S. Ro. ac vniuer. Eccleſ.

l Habet. in compen. tit. tertiarij fratres, §. 10.

m Supplemen. fol. 28.

ARTICVLVS III.

Vtrùm canonici regulares ſint vere monachi.

Reſpondeo dicendo, quod Panormitanus *n* ait, quod in pœnalibus, & exorbitátibus appellatione monachi non venit Canonicus regularis. Quod confirmat D. Thomas *o* dicens, Canonicos Regulares quatenus tales, clericos eſſe dicendos. Et probat, eo quod regula, quam vouét, appellatur regula clericorum, vt videre eſt apud Diuum Auguſtinum: & ita appellat eam Gratianus. *p* Et hoc confirmatur ex quadá ſentétia litis Canonicorum regularium ordinis D. Auguſtini, congregationis Lateranenſis aduerſus monachos Sancti Benedicti, congregationis Caſſinéſis, alias Sanctæ Iuſtinæ de Padua pro præcedentia data a Pio IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto in bulla, quæ incipit: Sedis Apoſtolicæ circunſpecta, Vbi Pius IV. *q* facit ſæpe ſæpius diſtinctionem inter Canonicos Regulares, & ipſos monachos dicens ipſos canonicos regulares eſſe de illis clericis a Sancto Auguſtino reformatis; imò a Sanctis Apoſtolis inſtitutis, prout a parte ipſorú fuit allegatú.

n Panor. in c. quod Dei timorem de ſtatu monachorum. nu. 2.

o D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. & 2

p Gratia. in deſcrip. capitis ſi quando 86. d.

q Habit. in ſum. conſtit. Pontif. p. 454.

Vide

a Nau.in c.ſtā ſum.19.q.3.c. pena de pæni. diſt.1.

Vnde Nauarrus *a* hac ratione, & alijs iuribus a ſe allegatis,diſtinctionem facit inter monachos,& canonicos Regulares: Sicut facit diſtinctionem rubrica de ſtatu monachorum,& canonicorum Regularium. Et cum lex pœnalis non debeat excedere proprium caſum,prout habetur in iure, videtur dicendum,quod ſaltem lex pœnalis loquẽs de monachis non debet extendi ad canicos regulares. Verum eſt tamen,quod quando eſt eadem ratio de canonico,& de monacho,cum in hoc ſecundum ius antiquum reperiantur exæquati, fit extenſio etiã exorbitantium & pęnalium, vt reſoluit Dominicus. Et ſic ius vetans monachis poſtulare, comprehendit etiam *b* Canonicos regulares, prout in alio iure *c* decernitur. Et ratio eſt,quia cauſa,qua vetatur monachus poſtulare,fundatur in abrenunciatione tẽporalium,quæ ratio æque militat in canonico regulari, eo quod perinde renunciat temporalibus per tria vota ſolennia,ac monachus,& quoad hanc renuntiationẽ iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D.Auguſt. & D.Benedicti. Ex quo infertur eſſe verè religioſos regulam determinatam,& a Sede Apoſtolica confirmatam profitentes,prout in quæſt.ſequenti,agendo de religionum origine clarius patebit. † Magnum autem in præſentiarum ſolet dubium agitari vtrum regulares canonici cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſint ordinis,& conditionis cum reliquis canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertendum eſt,quod Ioannes Trullus *d* aſſerit. Quod non defuerunt olim,nec hodie deſunt, qui hanc leuem opinionem ſint ſecuti,ſibi ſuadentes canonicos regulares Eccleſiarum cathedralium nõ eſſe eiuſdem religionis,& ordinis cũ reliquis canonicis regularibus,monaſteriorum,& collegiatarum inſignium Eccleſiarum. Ad quam opinionem refellendã duo fundamenta iacit idem autor. Primum fundamentum eſt, quamuis Eccleſia cathedralis canonicorũ rarò,aut nũquam monaſterium,aut cęnobium appelletur,quia tamen regularis eſt, veriſſimè monaſterium eſt,atque cęnobium,& conuentus, ſiquidẽ vulgare eſt ſub nomine Eccleſiæ monaſterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc eſt quod D. Auguſt. in ſua regula, octo in locis regularium canonicorum domum, & monaſterium nuncupauerit,quæ tamen Eccleſia cathedralis erat. Secundum fundamentum eſt, vbi eſt idem religionis habitus eſſentialis,eademque ſolemnis profeſſio, ibi idem eſt ordo,& ratio, hac enim ratione,atque diſcrimine vniuerſæ religiones a ſe inuicem diſcrepant,& ſecernuntur. Quibus præiactis fundamentis. Hanc firmam proponit concluſionem dictus author. Omnes canonici regulares tam Eccleſiarum cathedralium, ſiue monaſteriorum eiuſdem ordinis,& religionis ſunt, quoniam vbi eſt eadem habitus eſſentialis, & profeſſionis ratio, ibi eſt eadem iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi canonici regulares eandem profeſſionem emittunt,eundemque habitum gerunt,nempe togam lineam,igitur omnes regulares canonici etiam cathedrales ſunt cum reliquis eiuſdem ordinis. & religionis. Et hoc cõſtat ex traditis a D.Anto.Florentino,*e* dicente in Eccleſia cathedrali Oxomenſi in regno Caſtellæ ſub Didaco Epiſcopo inſtituti ſunt Canonici regulares, è quorum numero,& Canonicus, & ſupprior erat Beatus Dominicus, qui erat profeſſus ſecundum regulam D. Auguſtin. quam poſtea ſuis fratribus Prædicatoribus tradidit. Et Innocentius *f* III. hanc rem nobis inſinuauit, Cantuarienſi Archiepiſcopo ſcribens. Ait enim, *Innotuit nobis quod Vvigorenſi Eccleſia deſtituta paſtore prior, & conuentus eiuſdem loci Magiſtrum M. Archidiaconum Eboracenſem in Epiſcopum elegerunt*. Et idem Innocentius ait *g*. *Cum Vintonenſis Eccleſia paſtore vacaret Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubien. decanum, prior verò, & complices eius præcentorem Lincon. in Epiſcopum elegerunt*, in quo loco gloſſa ſummaria, Vintonenſem Eccleſiam,& priorem habere & conuentum eſſe affirmat,ergo Canonici illarum Eccleſiarum cathedralium regulares erant id quod & Ioannes Andreas aſſerit. Id ipſum etiam probatur ex alia Decretali *h* ibi *G. qui in tua, & Tolaſana Eccleſia eſt Archidiaconus conſtitutus, & in vtraque Eccleſia regulariter profeſſus*, quo in loco ait Gloſſa Canonicum regularem poſſe fieri Archidiaconum. Præterea id conſtat ex alijs iuribus *i* iuncta gloſſa in quibus legibus Canonicos Bethlehemiticos, & Nazarenſes emittere ſolitos profeſſionem ſecundum regulam D. Auguſtini,dareq; conſueuiſſe habitum lineum,qui proprius eſt habitus canonicorum regularium. Et ſic in diſpoſitione illorum iurium locus ille canonica vocatur & pro verbo *profiteri*,gloſſa vtitur verbo *monachari:* ſed has prædictas Eccleſias Cathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocentij III. ergo canonici Cathedrales ſunt etiam regulares cum cæteris. Sũt & alia quam plurima iuris canonici loca,quæ rei propoſitæ ſtabiliendæ non parum conducunt,ea tamen ad amputandam faſtidioſam prolixitatem prætermittimus: ſi quis verò ea de re plura noſſe cupit,perlegat Auguſtinum *k* Ticinenſem in propugnaculo canonici ordinis, qui rem & copioſè & luculenter perſtrinxit.

b Domin.in c. 1 de temp. ordinan.lib.6.in 6.fallentia.

c ca.Mona.2. 16.q.c.2.de poſtulat.

d Trul.lib.1. de can.regul. c.1.de conuen. & diff.cano.

e 3. p.hiſt.tit. 23.c.4.

f ca. Innotuit de elect.

g c.cum Vinton.eod.tit.

h c. præterea, de prabend. li. 6.

i c.cum ſuper electum de conf. & in c.ſicut nobis.de regul.

k Ticinenſ. in propug. Cano. ordi. part.c.5.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm perſonę Societatis Ieſu ſint proprie religioſæ.

l Habet. in comp. ſocietatis,verbo religioſus.

RESpondeo dicẽdo,quod Gregorius *l* Decimus tertius motu proprio,certaq; ſciẽtiã,ac de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, declarãdo ſtatuit ac decernit. *Non ſolum eos qui in coadiutorum formatorum, ſiue ſpiritualium ſiue temporalium Societatis gradus,& miniſteria admittuntur,ſed & alios omnes, qui in ea biennio probationis peracto tria caſtitatis, paupertatis,& obedientiæ vota publica ſcilicet ſimplicia emiſerint, emittentve in futurum, verè & propriè religioſos fuiſſe,& eſſe, & vbicunque ſemper ab omnibus cenſeri, & nominari debere, non ſecus atque ipſos tum Societatis, tum quorumuis aliorum regularium ordinum profeſſos*. Ex quo nota, quod hi religioſi ſunt in duplici gradu. Primo enim ſunt coadiutores formati cum voto ſimplici obediendi in manibus prælati, per quod non poſſunt profiteri in alia religione (excepta Cartuſienſi) votum vero paupertatis illos facit bonorum incapaces. voto autem ſimplici continentiæ,quãtum ad perpetuum vſum ita efficiuntur incapaces ad contrahendum matrimonium, prout determinauit Gregorius Tertius decimus, & infra in quæſt. de matrimonio dicemus. In ſecundo gradu ſunt quidã in hac perfectionis ſchola; qui tanquam ſcholares approbati coarctantur,quorũ vota prælatus non acceptat,niſi implicite,& hos etiã diffinit eſſe veros religioſos mandatur profeſſio implicita & tacita etiam poſt Conciliũ Triden. vt infra in quæſt. de religione,quoad profeſſionem latè agemus. Et ſic oportet ſcholarem acceptari implicite per prouincialẽ, qui ipſum admittit poſt ſcrutinium probationis biennij. Differt tamen ſcholaris a coadiutore formato in paupertate,quia ſcholaris cum licẽtia pręlati poteſt ad tempus retinere dominium bonorum, ſed ſine vſu & adminiſtratione,in quo differt a monachis, & ab Epiſcopis,qui poſſunt habere adminiſtrationem &

vſum non tamen dominium. Et propter hanc ratio nem videbatur ipſos ſcholares ſaltē poſt biennium probationis non eſſe regulares; nam capacitas dominij, & paupertatis ſecundum *a* eſt contra eſſentiam ſtatus regularis. Et ſic Innocētius Papa negat, Summum Pontificem poſſe diſpenſare cum monacho & regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni reſpondetur, non eſſe inconueniens concedere, quod religioſus, & monachus poſſit habere dominium, & proprietatem cum authoritate Papæ. Quidam enim doctiſſimi etiā concedunt, monachum factum Epiſcopum nō obſtante monachatu de licentia Papæ, dominium poſſe retinere. Hæc ſolutio quodam ſimili declaratur, & confirmatur. Sicut enim quando coniuges conſumato matrimonio profitentur religionem, manet vinculum & poteſtas penes coniugem, ſed quātum ad vſum, & operationes ſuas ſe transferunt in religionem, & hoc ſufficit, vt ſint verè religioſi, licet maneant cum dominio, & proprietate mutua ſuorum corporum, ſiquidem manet vinculum matrimonij indiſſolubile: ita in propoſito hi, qui profitētur voto ſimplici in religione Societatis, licet maneant cum proprietate & dominio ſuarum rerum quoad poteſtatē, ſunt verè religioſi, cum maneant ſine vſu, & adminiſtratione ipſarū. Et quando Innocentius negauit, hoc Papam potuiſſe facere, loquebatur de monacho profeſſo ſimpliciter, & abſolutè qui iam abdicauerat proprietatem & dominium omnium rerum, & per traditionem fuit effectus religioſus. At hic loquimur de his, qui voto ſimplici ſunt aſtricti ſecundū cōſtitutiones ipſius religionis Societatis Ieſu, quibus ad tempus hęc proprietas & dominium conceditur, vt ipſa religio ſecundum modum viuendi ipſius melius poſſit cōſeruari. Denique nōne videmus, quod a religione propter ſua delicta expulſi manent monachi, & religioſi, iuxta ea, quæ infra dicemus in quæſt. de expulſione *b* a religione. Quo non obſtante, tenet doctiſſimus Soto, quod non manent obligati voto paupertatis, quod nos etiam in dicta quæſtione defendemus. Quid igitur mirum, ſi patres non expulſi a religione, ſed in ea vt filij fructificantes, ſint verè religioſi, etiamſi non profiteantur paupertatem, quoad proprietatem, & dominium, ſed tantum quoad vſum & adminiſtrationem, ita diſponente Papa, qui plenariam authoritatem habet ad limitandum huiuſmodi paupertatem. Et hoc confirmatur. Nam viri doctiſſimi tenent, prout nos inferius defendemus, milites, verbi gratia, D. Iacobi eſſe verè religioſos. Nam licet caſtitas ſit de eſſentia religionis ſicut paupertas, tamen aſſerunt ſupra dicti viri docti pro conſeruatione ordinum militarium ſufficere caſtitatem coniugalem, ita diſponente Papa, qui habet plenariam authoritatem ad huiuſmodi caſtitatem limitandam, propter conſeruationem ipſarum militiarum. Nec etiam iis obſtat, quod ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtans & Papa ſecundum multorum opinionem non poſſit diſpenſare, vt religioſus ducat vxorem propter votum perpetuæ cōtinentiæ, quod emiſit, per quod Deo ſe perpetuo ſacrauit; & videmus, quod ſupradicti religioſi ſi dimittātur a religione & ſoluātur ab obligatione ipſius religionis ſecundū eius conſtitutiones a Sede Apoſtolica approbatas, ſi ducūt vxores valet matrimonium, non verò quando ipſi religioſi, antequam dimittantur, ducūt ſibi vxores. Nam reſpondetur ſtatū religionis eſſe conſtantem & ſtabilem, ſi loquamur de religioſis profitentibus in religionibus, vbi ſit profeſſio irreuocabilis ex vtraque parte, ſicut contingit in illis, qui dicuntur profeſſi in ipſa ſocietate, qui prout in ſecundo tomo dicemus, ſolum ſunt de corpore ſocietatis. At hęc ſacra religio ex authoritate Apoſtolica hoc habet reſpectu ſcholarium, & aliorum, vt profeſſio in ea facta ſit reuocabilis ex parte prælatorum dimittentium ſuos religioſos. Vel aliter dic, quod ſatis eſt, vt ſtatus religionis ſit ſtabilis, & conſtans ex parte profitentium ad hoc, vt ſit vere religioſus. Licet enim ex parte prælatorum ſit reuocabilis, hoc non intenditur per ſe, ſed per accidens ab ipſa religione, ſuppoſitis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit a Sede Apoſtolica conceſſum. Et quando Gregorius Tertius decimus diffinit eſſe religioſos, intelligit religioſos reuocabiliter. Quod clare innuit ſiquidem non irritat matrimonium eorum, poſtquam ſunt remiſſi a religione. Et Papa habet a Chriſto Domino infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem ſalua religionis ſubſtantia, prout definiuit Concilium Conſtantienſe damnans contrarium in errore vltimo Vvicleph, & tenet Diuus *c* Thomas, & eſt communis omnium Theologorum, prout patet ex late traditis a Cano, Ibañes, & Bellarmino. Et diffiniendo ſupradictos eſſe vere religioſos ſaluat ſubſtantiam religionis, cum antequam dimittantur, contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium ſit irritum, & inane.

a cap. cum ad monaſterium, de regularib.

b q. 30. artic. 19. Soto lib. 7. de iuſt. q. 7. artic. 1.

c D. Tho. opuſ. 19 contra impugnat. religionum, c. 4. puncto 5. Cano li. 5. de locis. c. 5. Iban. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. Bellar. lib. 2. de monac. c. 4.

Sed, vt clarius pateat conſtitutio Papalis Gregoriana, qua diffinit, ipſos eſſe verè religioſos, & ſi contrahant, eſſe nullum matrimonium, nolo ſubticere quandam difficultatē, quæ viros doctiſſimos aliquando torſit. Et eſt, quomodo Papa poteſt efficere, vt votum ſimplex caſtitatis dirimat matrimonium futurū, cum hoc iure diuino tantū voto ſolenni tribuatur. Cui difficultati primo facillimo negotio reſpondemus, quod effectus voti ſolennis, vt dirimat matrimonium futurum eſt de iure pontificio, prout tenent multi iuriſperiti, & Theologi, inter quos eſt *d* Caietanus, & noſter Medina Franciſcanus, vir eruditiſſimus, qui fatentur etiam in voto ſimplici fieri traditionem quandam ſolennitatem profeſſionis eſſe de iure Eccleſiaſtico, & in hanc partem ſe inclinant multi ex Thomiſtis allegati ab Enriquez *e*. Et ideo nil mirum ſi Papa, cuius ſtatuto factum eſt, vt votum ſolēne dirimat matrimonium alios eiuſdem ſtatuto efficiat, vt votū ſimplex dirimat etiam matrimonium, in quo fit aliqualis traditio, maximè in votis ſimplicibus, quæ emittuntur in Societate Ieſu, quæ fiunt in manu prælati. Vnde illi qui negant in voto ſimplici fieri traditionem, loquuntur de illo, qui in ſæculo exiſtens, tale votū emiſit, vbi nullus authoritate Chriſti, ac Papæ acceptat. At in religione Societatis Ieſu acceptatur ſaltem implicitè dicta vota ſimplicia a prælatis authoritate Chriſti, & Papæ ſuas religioſas cōſtitutiones cōfirmantis. Vnde nil mirum ſi hæc vota ſimplicia ita foueantur a ſummo pontifice, vt efficiant emittentem verè religioſum, & incapacem ad contrahendum matrimonium, ſiquidem in ipſis interuenit vera & realis traditio; præſertim cum ipſe Papa moderetur eum ſtatum, & capacitatem ad contrahendum, vt non ſit ipſa incapacitas perpetua, ſed tantum duret, quandiu durat ipſa actualis & realis traditio, quæ poteſt diſſolui authoritate prælatorum iuſta interueniente cauſa. Et quod ſolennitas, quæ fit per traditionem in voto ſolenni ſit de iure poſitiuo probatur. Nam antiquitus verè erant religioſi tempore Apoſtolorum, & illo tempore non ſolùm paupertatem & cōtinentiam, ſed etiam obedientiam profitebantur, vt ex Philone & alijs concludit doctiſſimus & eruditiſſimus Hieronymus Plati dicens *f*: *Fere omnes votis inſuper obli-*

d Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Med. lib. 1. de ſacrorum hominum contro uer. 7.

e Henriq. 2. tom. lib. 10. de mat. c. 5. nu. 7. litera N.

f Plati. lib. 2. de bono ſtatu relig. c. 21.

gan-

gantur, ita vt ab illo ſtatu deficere, illicitũ planè ac nefarium eſſet. Verum eſt tamen, quod adhuc non tanta inerat monaſticis hiſce votis authoritas, ac hæc, quam noſtri Theologi & iuriſperiti, appellant, Solennitas, imo etiam in initio nec expreſſe quidem, vt veriſimilius eſt, ac publicè vota emittebãtur. Sed ea profeſſio ex generali omnium ſenſu & conſenſu, ita erat religioſo ſtatui annexa, vt etiam ſi voce nulla facta eſſet promiſſio, tamen intelligeretur ſimul cum ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio, modo quo nunc caſtitatis votũ in ſacris ordinibus accipiendis includitur. Idque ex quodam *a* Baſilij loco intelligi poteſt, vbi ait eos, qui ſe ad monachorum ordinẽ addicerent Cælibatum admittere conſueuiſſe. Itaque hoc etiam tandiu ſeruatũ eſt, quandiu priſca illa pietas, ac verecunda ſatis fuit ad homines in officio continendos. Poſtea tamen commodius viſum eſt, quod etiã Baſilius ibidem decernit, expreſſam caſtitatis promiſſionem adijcere. Et primum quidẽ adhuc eo modo, vt ſi quis rupto voto matrimoniũ iniret, peccaret quidem, ſed tamen matrimonium ratum validumque eſſet: declarant hoc veterũ Patrum ſententiæ *b* Cyprian. in epiſt. ad Pomponiũ, *c* Hieronymi ad Demetriadem: vbi ita de Monialibus loquuntur, vt ſi ſe continere nõ poſſent, quod profeſſæ erant, eas potius ad nubendum hortarẽtur: quod iam nec peccatũ quidẽ feciſſent, accedente legitima Epiſcopi diſpenſatione: id quidem ab Epiphano *d* quoque conſuli videmus. Auguſtinus *e* etiam inſuper quoſdam apertè confutat, qui harũ coniugium eſſe negabãt. Quod ſi Innocentius *f* Primus Pontifex, qui horum ætate vixit, & cõcilia etiam quædam huiuſmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiuſdam loco cõſtituũt: quod ſine dubio poterant, vt thorus ſeparetur: nõ quia ipſum connubij vinculum non valuiſſet, id enim nuſquã dicit. Atque hanc ipſam pœnam conſtat illo quidem tempore non ab Eccleſia generaliter receptam eſſe. *g* Itaque & Leo Primus, qui poſt Innocẽtium fuit annis paulo plus quàm viginti, etiamſi peccatum id eſſe doceat, non tamen de nuptijs reſcindendis mentionem vllam fecit. Et Gelaſius, *h* qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo, eandem ſedem tenuit, has quidem moniales ad propoſitum vnde exciderunt adhortatur, nõ tamen compellit, neque matrimoniũ infirmat. Quin Gregorius ipſe, quo nullus antea Pontifex ſeuerior in hoc genere fuerat, cum crebris *i* decretis & epiſtolis eos, qui coniugium contraxiſſent, ſeiungi, & in monaſterium retrudi iubeat, nihil tamen dicit, quod coniugium non valuiſſe intelligatur. Imo verò quod valuiſſe exiſtimauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in homilia *K* quadã narrat de Gordiana amita, quæ ſe poſtquam vna cum duabus ſororibus dedicaſſet mortuis illis oblita (vt ipſe ait) Dominici timoris, oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita conſecrationis, maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocẽtius Secundus, cum Romana Synodo generali anno nimirum humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, hoc conſtituit, vt religioſis omnino matrimonium omne interdiceretur: idq; ita vt ſi contraherent, nullam vim haberet. Ex his omnibus ita concludendum eſt religioſa vota eam quidem vim habuiſſe ſemper, vt matrimonium illicitum efficerent, illã autem vim vt etiam irritum, ac nullum efficerent propter eorum ſolennitatem, temporis progreſſu, & quaſi gradatim iure pontificio fuiſſe introductam. Ex ea quidem re magnam conſtat ornatum, dignitatem, ac ſtabilitatem religioſis inſtitutis adiunctam, vt non modo veteribus illis nihilo inferiora ſint, ſed quo ad eorũ quidem formam aliquid etiam hoc tempore melius & præſtantius habere. Et iſtud aliud non a iure diuino, ſed a pontificio emanauiſſe. Vnde propter decorem ipſius religionis Societatis Ieſu ordinauit Gregorius XIII. his nouiſſimis tẽporibus, vt vota ſubſtantialia religionis licet ſimplicia, efficiant inhabiles ad cõtrahendum dictas perſonas ipſius ſocietatis antequam a Societate dimittantur. Et aduertendũ eſt, quod in hoc articulo non diſputamus vtrum profeſſi ſocietatis ſint vere religioſi; manifeſtum eſt enim, ipſos eſſe verè religioſos, & ideò de his non agit conſtitutio Gregoriana.

a Baſil. 1. epiſt. 2. ad Anſil. can. 14.
b Cypr. lib. 1. epiſt. 11.
c Hier. epiſt. 8.
d Hæreſ. 61. contra Apoſt.
e Auguſt. de bono viduitatis c. 1. & 11.
f Con. Tol. 27. q. 1. c. viduas thar. c. de filia
g Epiſt. 1. c. 14
h 27. q. 1. de viduis.
i Referuntur 47. 41.
K Homi. 38. in Euang.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ſit licitum diſputare, an ſocietatis inſtitutum ſit verè Religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod *l* Gregorius tertius-decimus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto, octauo calendas Iulij, Pontificatus ſui, anno decimotertio, ait, *Principio in virtute Sanctæ obedientiæ, necnon inhabilitas ad quæuis officia & beneficia ſecularia, & quorumuis ordinum regularia eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis, quarum abſolutionem ipſi & Sedi Apoſtolicæ reſeruat, ne quis cuiuſcumque ſtatus gradus & præeminentię exiſtat, dictæ Societatis conſtitutiones & inſtitutiones, vel etiam præſentes aut quaſuis earũ vel ſupradictorum omnium articulorum (quos ſupra enumerauit ipſe Gregorius) vel aliud quid ſupradicta concernens quouis diſputandi vel etiam veritatis indagandæ quæſito colore, directè, vel indirecte impugnare, vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur, minimè licere diſputare, & in dubium adducere, vtrum conſtitutiones Societatis, & eius conſtituta, & decreta põtificalia circa ea contineant veritatem: quod aliquibus durum nimis viſum fuit. Nã licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis præſertim laurea Licentiatis aut Doctoratus inſignitis, explicare dubium ſenſum bullæ, aut priuilegij Apoſtolici iuxta ea, quæ tradit Caſtillo, *m* & Didacus Perez & late dicemus infra. Sed hi mentem Pontificis minime penetrant, quæ fuit, vt multis iurgijs parum ad ædificationem pertinentibus, imo ſcandaloſis obuiaret, ſicut etiam in primordijs ordinum Prædicatorum, & Minorum ordinauit Alexander Quartus Pontifex maximus contra quendam Guillelmũ de Sancto Amatore, & alios vniuerſitatis Parienſis ſtatum harum ſacratum religionum dãnantes, vt patet ex bulla ipſius Domini Alexandri data Anagine Decimo ſeptimo calẽdas Decembris, Pontificatus ſui, anno ſecundo: quæ incipit. *Dei venerabilibus fratribus vniuerſis Archiepiſcopis, &c.* Quibus literis Apoſtolicis præcluditur via linguis mordacibus contra ipſas religiones doloſe agentes; & habetur Pariſijs authentica cũ alijs bullis, quæ ibi habetur, & congeruntur, in quodam libello, cuius titulus eſt, declaratio, & defenſorium priuilegiorum fratrum mendicantium. Simile etiam legimus feciſſe his temporibus Pium Quintum Pontificem maximum in Bulla, *n* quæ incipit *ſuper ſpeculum Domini*, data Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie calendas Decembris, in qua adducens authoritatem Apoſtoli arguentis aliquorum audaciam aliquas quæſtiones ventilantes, & verborum pugnas concitantes, ex quibus oriuntur inuidiæ, & contẽtiones, cæteraque vitiorũ monſtra, tumultus excitantes. *Statuit, & ordinauit, atque per Apoſtolica ſcripta mandauit, quatenus*

l Habet. in ſum. conſtitu. Pont. pag. 781 conſtit. 1311.
m Caſt. in li. 1. Tau fol. 11. Perez in prom. ordin. 90.
n Habet. in ſum. conſtit. pontif. p. 639.

nemo cuiuſquã ordinis gradus, conditionis, vel dignitatis exiſtat popularibus concionibus, vel vbicũque promiſcua virorum vel mulierum multitudo conuenire ſolet, de immaculata virginis Mariæ Conceptione diſputare rationibus, vel Doctorũ authoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumant: & qui contra fecerit, ſuſpenſionis pœnam a diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat ſi modo fuerit in ſacris cõſtitutus, & quocũque præterea gradu ſiue dignitate, vel adminiſtratione, fungatur illis omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem, vel ſimilia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ ipſo etiam facto ſit obnoxius. Vides quomodo Pius V. ad ſedandas lites, & contentiones aliquorum omni diſputationi in concionibus, vel in libris vulgari ſermone ſcriptis de immaculata virginis Cõceptione viam merito præcludit. Et ſic non eſt mirum, quod Gregorius XIII. viam præcludat diſputationi de his, quæ pertinẽt ad ſtatum religionis Societatis Ieſu, vt verborum pugnas, ac quæſtiones reprimat: ex quibus oriuntur inuidię, & contentiones, cæteraque vitiorum monſtra. Et ſic videmus Imperatorẽ Iuſtinianum de regimine, & tranquillitate Reipublicæ ſatis benemeritum propter eius prudentiſſimas conſtitutiones, quadam lege *a* prohibere, ne de myſterijs fidei fiat diſputatio non ſincera intentione, vt melius intelligantur. Sed dicent aliqui, quod ſicut nõ vetatur diſputatio Sanctiſſimæ Trinitatis ſyncera intentione ventilata, ita non debet vetari diſputatio de ſtatutis Societatis ſincera intentione.

a l. 3. C. ſum Trin. & fide Catholica.

Ad quód reſpondeo, negando conſequentiam. Nam diſputatio de ſanctiſſima Trinitate, & myſterijs fidei eſt neceſſaria Eccleſiæ, & vtiliſſima ad cõuincẽdos, & redarguendos hæreticos, & infideles; at diſputatio de concernentibus ad Societatem, ſuppoſito quod ſunt a ſede Apoſtolica approbata, etiamſi fiat ſincera mente, non eſt neceſſaria, nec vtilis, imó parit diſcordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui vt homines poſſunt præſumere talem diſputationem non ſincera, ſed ſiniſtra intẽtione ab aliquibus proponi. Et aduertendum, quod nõ prohibetur omnis diſputatio de concernentibus ad Societatem Ieſu, ſed tantùm illa, quæ proponitur ad ipſam impugnandum, vel contradicendum, etiamſi hoc fiat ad indagandam veritatem. Non autem prohibetur diſputatio, qua nec impugnatur, nec contradicitur ipſa ſacra religio, ſed confirmatur, & roboratur ex Bulla Gregorij XIII. Ibi. *Impugnare, vel eis contradicere audeant*. Vnde ego articulo ſuperiori diſputans de ipſa ſacra religione, & ſtatu ſolùm rationibus, & iuribus ipſam a contrariorum argumentis defendere ſum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm profeſſi in ordinibus Militaribus ſint Religioſi.

RESpondeo dicendo, quod vt certa ab incertis ſecernamus, dicendum eſt, quod profitentes regulam D. Ioannis, qui Commendatores de Malta nuncupantur, non dubiũ eſt, quòd omnes etiam milites ſeculares ſint verè religioſi, gaudereque priuilegio Canonis, & fori, & etiam per eorum profeſſionem dirimi matrimonium ratum nõ conſumatum, & alia, quæ ad verè religioſos pertinent, ipſis etiam pertinere. Hanc opinionem tenent Cord. *b* Nauar. & Arag. Et hanc opinionem docet Sot. in lib. 7. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 3. verſic. *Ex his ergo militum*. Verumtamen eſt, quod in 4. diſtin. 27. quæſt. 1. artic. 4. verſic. *quocirca*, dicit, quod non auderet affirmare dirimi matrimonium ratum per ingreſſum religionis ſancti Ioannis, ſi ſermo fiat de militibus ſecularibus huius ordinis, quem ſequitur Sarmiento, *c* Nihilominus tamen quamuis hi milites ſeculares Ordinis D. Ioannis ſint verè religioſi tria vota ſubſtantialia emittentes, vt conſtat ex libro conſtitutionum dictorum militum, cui titulus eſt: *Stabilimenta militum ſacri ordinis Sancti Ioannis Baptiſtæ Hieroſolymitani*, præſertim ex proœmio, & exordio, & ex bulla Innocentij Pontificis, habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non comprehendantur ſub iure aliorum religioſorum, quantum ad odia, & rigores, prout aduertit Aragon. *d* Et ſic in Concilio *e* Tridentino excipiuntur, ne teneantur contribuere pro ſeminario.

De alijs autem militaribus ordinibus etiam certum eſt, quod ſi loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus profeſſis, qui intra ſepta monaſterij vitam degunt, verè quidem religioſi ſunt, prout concedit Soto. *f* Aragon, & communis. Punctus autem difficultatis in hoc conſiſtit, an milites prædictorum ordinum, qui poſſunt matrimonio copulari, cum tantùm promiſerint in ſua profeſſione caſtitatem coniugalem, ſint verè religioſi. De quo eſt duplex opinio, vna iuriſperitorum affirmantium eſſe vere religioſos, ſi quidem vouent tria vota ſubſtantialia. Et loquendo de militibus Sancti Iacobi hanc opinionem eleganter defendit Fortunius *g* Garcia. Loquendo autem de militibus Calatrauę eam defendit Burg. de Paz adducens ſtatuta harum religionum. Loquendo autem de his omnibus religionibus in communi, hanc ipſam opinionem defendit doctiſſimus, & pijſſimus Nauar. *h* in multis ſingularis ſuæ doctrinæ locis, & eam ipſam innuit doctiſſimus eius contemporaneus Couarruias.

Secunda opinio eſt Theologorum dicentium, milites harum religionum non eſſe verè religioſos, cum vxorem ducere poſſint. Hanc opinionem tenet *i* Soto, tenet Aragon, tenet Molina, & multis defendit Sarmiento, & ſi attẽtè legatur, tenet eam Couarru. & pertinaciter defendit Natta, addens, quod milites Sancti Ioannis ſint verè regulares, & eorum præcipuum fundamentũ eſt authoritas Doctoris D. Thom. qui arguens, quod continentia ad perfectionem religionis non requiritur, eo quod aliqui ſunt religioſi, qui vxoribus vtuntur, ſicut ſunt milites iſtarum militiarum, reſpondet, illos viuendi modos, vbi eſt matrimonialis vſus, non eſſe ſimpliciter & abſolutè loquendo religiones, ſed ſecundum quid, in quantum ſcilicet, aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent, & per conſequens, profeſſores iſtarum militiarum non eſſe ſimpliciter, & abſolutè religioſos, ſecundum quid, in quantum ſcilicet aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent.

In hac igitur opinionum varietate ego ſimul Theologus, & inter iuriſconſultos enutritus, puto hos milites eſſe verè religioſos non abſolutè & ſimpliciter, ſed religioſos militares. Licet enim milites de Alcantara, & milites de Calatraua profiteantur regulam Diui Benedicti, & Ciſtercienſis Ordinis, non profitentur eam in ordine ad obſeruantias monachales, ſed in ordine ad obſeruantias militares. Et ita appellantur à Summis Pontificibus profeſſi ordinum militarium, volentibus in hoc nobis ſignificare, quod licet ipſi

profi-

b Cordu. in ſum. q. 148. & 278. in fi. Na. de reg. iur. lib. 3. conſ. 21. pa. 242. & tit. de conuerſ. cõiug. Conc. 1. p. 296. Arag. 2. 2. q. 88. art. 11. ad vlt. pag. 1039. col. 1. in prin.
c Sarm. de red di. 4. p. c. 1. n. 3. & in defenſ. 5. pa. moni. 56 nu. 1.
d Arag. vbi ſupra.
e Conc. Trid. ſeſſ. 23. ca. 18. de reform.
f Soto li. 7. de iuſt. q. 5. art. 3. ver. 3. argum. pag. 640. col. 2 & in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. ver. tunc ſit. pag. f. 16. col. 2.
g Fortun. in conſ. præſtito pro militib. S. Iacob. 2. p. v. prætcrea, Bur. Conſti. 12. per totum.
h Nau. in tra. de redditi. q. 1 mon. 55. ar. n. 5. & q. 3. mon. 27. nu. 1. & in præpar. apologia in §. 15. & li. 3. de reg. p. 99. & li. 4. nu. 18. pag. q. 166. conſ. 23. p. 243 & lib. 1. tit. de his quæ vi, metuſue cauſa. conſ. 3. n. 6. tit. de ſponſ. conſ. 13. pa. 373. & Couar. de ſpõſ. c. 2. p. 1.
i Sot. vbi ſupra in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. pag. 117. & lib. 7. de iuſt. 93. ar. 3. ad 3. p. 640. Arag. vbi ſup. p. 1036. co. 2. Med. de iuſti. & iur. 11. col. 771. Sarmien. de reddit. 4. p. c. 1. n. 13. & in defenſ. de reddi. 1. p. mon. 56. Coua. vbi ſup. Nat. li. 3. conſil. 308. & conſil. 309. D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 4. ad tertium.

Digitized by Google

profiteantur regulam monachorum, non tamen ipſam profitentur cum onere obſeruandi conſtitutiones monachales, & obſeruantias monaſticas, ſed in ordine ad finem, ad quem eorum profeſſio tendit, ſcilicet ad militiam, & ad pugnandum contra infideles cum onere obſeruandi conſtitutiones ſuorum ordinum, & obſeruantias regulares militares. Et ſic milites D. Iacobi promittunt paupertatem ordinatam ad iſtum finem, prout in conſtitutionibus ipſius ordinis declaratur. Et ſi non eſſent regulares paupertatis profeſſores, ad quid Pius V. omnia priuilegia teſtandi profeſſoribus ordinum militarium cõceſſa reuocauit? Et qua ratione *a* Papa hæc priuilegia poſſet dare, & tollere profeſſoribus prædictis, ſi non eſſent vere profeſſi paupertatem? Et quomodo regia poteſtas ferret, vt tot illuſtriſſimi, & nobiles viri alioqui laici penderẽt a manu Papæ, quoad diſpoſitionem bonorum temporaliũ in ſuis regnis ſitorum, cum non patiatur, vel minimum agricolam laicũ ſuorũ regnorum, pendere ab eo etiam quoad diſpoſitionem vnius præſulis ſecularis? Vnde commendatarij militiarum ſunt velut depoſitarii perpetui ad modum, quo traditur *b* in iure ciuili de cõmendatarijs, & depoſitariis loquẽte Non enim eorũ commendæ ſunt vere tituli beneficiorum, tituli enim beneficiorum ipſorũ ordinũ ſunt apud alios, qui in ipſis ordinibus rectores appellantur. Nam commendatarii vtuntur tantummodo fructibus, & emolumentis temporalibus authoritate ſuorum maiorũ magiſtrorum, prout tradit doctiſſimè Auẽdan. *c* Et ſic clariſſimi ingenij vir Gregor. Lopez *d* hanc partem ſuo claro ingenio demonſtrat, dicens, hos commendatarios eſſe religioſos, quia iſti ordines ad militandum ſunt religiones quædã permiſſæ, & iuſtæ. Sicut enim ordines monachales ſunt ordines iuſte a Sede Apoſtolica approbati, miniſterio Eccleſiaſtico deputati; ita prædicti ordines ſũt iuſte ordinati propter defenſionem fidei, & ad diuini cultus, & publicæ ſalutis conſeruationem maximè neceſſarij. Et ſic Eccleſia ab Spiritu Sancto edocta pacem non ſolum ſpiritualem, ſed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrandas a Deo optimo, & maximo præcatur orãs. Deus, a quo ſancta deſideria, & recta cõſilia, & iuſta ſunt opera, da ſeruis tuis illam, quã mũdus dare non poteſt pacẽ, vt corda noſtra mandatis tuis dedita, & hoſtium ſublata formidine tempora ſint tua protectione trãquilla. Et ordo militiæ Sancti Iacobi fuit approbatus authoritate Alexandri Tertij ad ſupplicationem honorabilis viri Petri de Fuenẽcalada primi magiſtri dicti ordinis, quod requiritur, vt profeſſores ipſius ſint verè religioſi iuxta tradita in iure canonico. Vnde *e* magiſter ipſius ordinis tãquã perſona Eccleſiaſtica per electionẽ aſſumebatur, prout dicitur in iure, & cum in profeſſione ſua promittunt obedientiã dicti milites, promittũt etiam caſtitatẽ coniugalẽ, in ordine ad conſeruationem ordinum militariũ. *f* Licet enim de eſſentia religionis ſit votum caſtitatis Summus tamen Pontifex maxima ſua prudentia ordinauit, vt in iſto ordine militati ſufficeret ad eius perfectionem caſtitas coniugalis, ne propagatio virorum nobilium deficeret, ſine quibus militia conſeruari non poteſt. De aliis vero ordinibus Calatrauæ, & Alcantaræ non eſt tãta dubitatio, cũ ſint ordinis Ciſtercienſis profeſſores ab antiquis canonibus approbati, & promittunt obedientiam, & viuunt ſine proprio, & ſi quid retinent, & poſſidẽt, hoc eſt ex voluntate prælati. Et ante modernam conceſſionem Pauli tertii non ducebant vxores; imo promittebant continentiam. Vnde ſi ex diſpenſatione fuit cõceſſum eis, vt nuberent in poſterum reliquis in ſuo ſtatu permanẽtib. non videtur ex hoc ita mutatus eorũ ſtatus, quin Eccleſiaſticæ, & religioſæ perſonæ cenſeantur. Nam quod in fauorem alicuius eſt introductum, non debet in eius damnũ retorqueri iuxta id, quod in iure habetur. *g* Et cum iſto modo Papa approbat hos ordines militares, ſicut approbauit ordinem fratrum, & ſororum Tertij ordinis non promittentium caſtitatem & continentiam, prout tradit Petr. de Peruſino. *h* Imo Hoſtienſis in Summa de regularibus dixit, vxorem habentes, & nullam aliam cognoſcentes caſte viuere. Denique hi omnes milites verè religioſi ſunt militares, obedientiam, paupertatem, & caſtitatem promittentes in ordine ad militiam, cuius profeſſores exiſtunt. Et ſic quãdo D. Tho. dixit, quod cum vſu matrimoniali nõ eſſet ſimpliciter, & abſolutè religio, verum quidem dicit. & ſic nos nõ vocamus religiones militares ſimpliciter religiones, ſed religiones militares, & in hoc allucinati ſunt Theologi nõ potẽtes intelligere, quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius profeſſores vxores habere minime prohibẽtur, nõ conſiderantes, quod vera, & abſoluta religio minimè cum vxoribus cõpati poſſit. At religio cũ additamẽto militatis cũ vxorum vſu cõpati poteſt, prout authoritate Apoſtolica ordinatum eſt, & in quantũ talis vera religio eſt ſicut in ſimili tali caſu ſunt allucinati peritiſſimi Theologi, non potentes percipere, quomodo ſecundum Scotum peccator poſſit de cõgruo mereri primam gratiam, cum ſecundum fidem prima gratia non cadat ſub merito: non conſiderantes, quod Scotus non dicit, peccatorem poſſe mereri primã gratiam abſolute, ſed poſſe eam mereri cum adiumento de congruo, quod non eſt meritum abſolutè ſed meritum de congruo, & in quantum tale benemeritũ eſt. Denique non poteſt negari hæc veritas attentis Bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadã Alexandri Papæ, quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*, quæ habetur authentica in conuentu de Vcles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrum autem per ingreſſum harum religionum ſoluatur matrimonium ratum, in quæſtione de matrimonio ventilabitur. De qua in tertio huius noſtri operis Deo ducente agetur; in quo etiam agemus, vtrum fratres tertiarij ſint vere religioſi.

QVAESTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVi ſint ordines mendicantes.*
2 *Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.*
3 *A quo habuerit originem religio fratrum Minorum.*
4 *Vnde traxerit originem ordo Eremitarum Sancti Auguſtini.*
5 *Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum.*
6 *Vnde habuerit originem religio ſeruorum Beatæ Mariæ.*
7 *Vnde habuerit originem religio Minimorum.*
8 *Vnde habuit originem religio ſancti Hieronymi Ieſuatorum.*
9 *Vnde habuit principium religio Societatis Ieſu. Et an inter Mendicantes quoad omnia eius membra computetur.*

AR-

a c.1.tit.de la regla y eſtablimientos de la caualeria de la orden de Sãctiago.

b l Comẽdare de v.ſig.l.Lucius.ff.de poſſ.

c Auend. de exequẽdis mãdat. prin.2.p.c.26.

d Lopez in l.1.tit.7.p.1.ſentenc. de ordi.

e c.fi.de reli.domibus c.1.de voto lib.6.

f c.a. de electi. c.congrega.16.q.fin.

g l.quod fauore, C.de leg.

h Peruſin. in tracta. diſt.4. Epiſcop.

ARTICVLVS I.

Qui ſint ordines Mendicantes.

RESpondeo dicendo, quod licet omnes religiones, quæ viuunt ex eleemoſynis ſecundum etymologiam vocabuli poſſint dici Mendicantes, prout probant Iulius *a* Clarus, & Antonius Gabriel: illæ tamẽ, quę hoc nomen ab initio ſibi vendicarunt, ſunt quatuor, ſcilicet, ordo Prædicatorum Beati Fräciſci, Eremitarum D. Auguſtini, & Carmelitarũ, qui propriè, & principaliter Mẽdicantes appellantur, etſi aliqui eorum in communi bona ſtabilia poſſideant prout innuit Pius Quintus in quadam conſtitutione de præcedentia fratrum Prædicatorum reſpectu aliorum Mendicãtium, & declarauit in alia conſtitutione, quæ incipit: *Et Romanus Pontifex b* Verũ eſt tamẽ, quod ordo Seruorum Beatæ Mariæ inter ordines Mendicantes poſtea fuit enumeratus, & ordo Minimorũ, & ordo Societatis Ieſu, prout tradunt Paraſelus, *c* & Nauarrus.

a Iulius Cla. ver. teſtam. q. 24. & Anton. Gab. 1. tom. p. 234.

b Habetur in conſt. Pij V. li. conſt. apoſt. pa. 56. in impreſ. Lugdu. 1584.

c Paraſ. in ſuo comp. fol. 117. Nau. in c. ſtatui. 54. q. 3. no. 13. in fine.

Quantum ad ordinem Seruorum Beatæ Mariæ, & Minimorum habemus expreſſam conſtitutionẽ *d* Pij V. Vbi Pius V. poſtquã dixerat ordines B. Dominici & B. Franciſci, atq; Eremitarum Sancti Auguſtini, necnon Carmelitarum eſſe ordines mendicantes, affirmat ſe ordinẽ Seruorum Beatæ Mariæ in eorum *numerũ aggregaſſe, & ſtatuit, omnia priuilegia mendicantibus conceſſa ad præfatum Minimorum ordinem de nouo extendi & ampliari, ipſumque verè Mendicantem eſſe, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe & comprehendi debere, necnon omnia, & ſingula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorum huiuſmodi eſſe declaranda & modificanda diſtrictius in virtute ſanctæ obedientiæ, ac alijs arbitrio ſuo iniungendis pœnis inhibendo quibuſuis locorũ ordinarijs, ac alijs quibuſcunque, ne eoſdem fratres ordinis Minimorum contra eorum conceſſa priuilegia moleſtare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. in dicta cõſtitutione *e* qui ſimiliter in alia conſtitutione declarauit, ordinem Societatis Ieſu, eiuſq; perſonas mendicantes eſſe, prout habetur in iure compendio priuilegiorum Societatis. Et idem Summus Pontifex in alia conſtitutione data Romæ apud Sanctum Petrũ ſub annulo piſcatoris die decimo nono Nouẽbris milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Põtificatus ſui anno ſecundo, cõgregationem Sãcti Hieronymi Ieſuatorũ inter ordines Mendicantiũ cõprehendi voluit motu proprio & de plenitude poteſtatis concedens dicto *Ordini omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exẽptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per ſuos prædeceſſores, & per eandẽ Sedẽ Apoſtolicam quomodolibet Mendicãtibus ordinibus conceſſa eorum omnium, ac deſuper, tã & ſub plumbo, quàm in forma breuis confectarũ literarũ tenore, ac ſi de verbo ad verbũ inſererentur præſentibus pro expreſſis, & inſertis habentes ad ipſam congregationẽ Ieſuatorum, illiuſque fratres domos, & Eccleſias, & loca quæcunque de nouo (quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant tãtum) authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit, ipſoque verè mendicantes, & ſub mendicantiũ ordinibus eſſe & cõprehendi debere, necnon omnia, & ſingula Concilij Tridẽtini decreta pro mendicãtibus huiuſmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiuſmodi, eiuſque fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipſum cõfirmauit Gregorius *f* Tertius decimus, in quadam conſtitutione, data Romę apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die primo Februarij milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto. Et iſtã religionem inter mendicantes connumerari late probat Antonius *g* Corſetus, & aſſerit Viualdus *h* in ſuo Candelabro aureo ipſos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij Quinti authenticam.

d Habetur inter conſtitutiones Apoſtolorũ conſt. 1.

e Habetur cõpoſ. v ſocietat. §. 1. Habetur in eadem ſum. conſtit. Pont. pag. 166. incip. Ro. Pontifex. priuilegia.

f Habet. in Sum. conſt. Pōtiſi. p. 724. in pte ſpecta qui in caſtitatis.

g Corſe. tract. de eiſdem.

h Viuald. tit. de abſolutione n. 20. pag. 138. col. 2. 2. part.

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo prædicatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Prędicatorum, ſiue Sancti Dominici ab ipſo Sanctiſſimo Patriarcha originem duxit, qui ortus in his Hiſpaniæ partibus in oppido Calagorrę dięceſis Oxomen. ex illuſtri Guzmanorum familia patre Felice, & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno ſui Pontificatus, & anno ſexto Federici Secundi Imperatoris, & noſtræ ſalutis anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto, regnante in Hiſpaniis Catholico Rege Alfonſo IX. qui victoriam illam celeberrimam en las Nauas de Toloſa contra Saracenos obtinuit, prout aſſerit Hieronimus *i* Roman. in libro, cuius titulus eſt *Reipublicas del mundo*, Hiſpano ſermone. Qui reuerendiſſimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo tertio, fuitque poſtea Gregorio IX. in Sanctorum numero collocatus. Eſtq; iſte ordo diuiſus in conuentuales & obſeruantes. Qui ſanctiſſimus pater de mandato Domini Papæ moniales colligendas, & reformandas accepit, ipſiuſque domũ, quam cum fratribus incolebat, apud Sanctum Sixtum reliquit, ſuſceptis de liberalitate Summi Pontificis domo & Eccleſia ſanctæ Sabinæ, prout in hiſtoria ipſius latius continetur, digeſta per fratrem Ferdinandum del Caſtillo iſtius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patre, tam literis quam ſanctitate illuſtres ſemper extiterunt. Ad quem in ſuis principiis ſtatim aſſumptus eſt Reginaldus Aurelianẽſis decanus, quem poſt duos alios Summos Pontifices, ſcilicet, Benedictum Secundum, & Innocentium, Dominis his nouiſſimis temporibus illuſtrauit, cum fratrem Michaelem D. Dominici inſtituta profeſſum, Summum Pontificem omnium ſuffragiis coronauit die natalitio ſuo ſexto decimo Kalendas Ianuarii in feſto S. Antonii ineunte eius vita anno ſexageſimo ſecundo, qui voluit vocari Pius V. illuſtris religione, zelo, & ſanctitate, vt eius acta probant. Non eſt tamen ſilendus quidam pater frater Ioannes Berulenſis huius ſacri ordinis, de quo ſic in Dominicanis natalibus legimus, Cum annis viginti ordinem totum gubernaſſet, & cum quidem orbem iam fermè toto diffuſum pedibus obiiſſet. Et in iis cardinalium Comitiis, quæ inter Nicolaum III. & Martinum II. milleſimo ducenteſimo octuageſimo anno Domini habita ſunt, hunc omnium ſuffragiis abſentem elegerunt ſed tamen, priuſquam eius rei nuncium acciperet, mortuum eſſe refert Hieronymus Plati *K* in ſuo libro de bono ſtatu religioſi.

i Hiron. Roman. lib. 6. de rep. Chriſt. ca. 23.

K Hieron. Plati. lib. 2. de bono ſtatu religioſ. c. 28. p. 368.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrum Minorum.

RESpondeo dicendo, quod fratrum Minorum ordo, alias D. Franciſci traxit originem ab ipſo ſeraphico patre, & Patriarcha Franciſco, qui ortus fuit in, Ciuitate Aſſiſijs, eiuſque primæ regulæ

confirma-

Digitized by Google

confirmationē habuit ab Innocentio Tertio anno Domini milleſimo ducenteſimo duodecimo,& regulæ ſecundæ ab Honorio Tertio, anno octauo ſui pontificatus,& noſtræ ſalutis circiter milleſimo ducenteſimo vigeſimo quarto. Ex huius ordinis ſodalitio viri percelebres exorti ſunt, qui & ſãctitate,& vitæ integritate cum doctrinæ excellentia coruſcarunt, multiq; hodie vita, laude regulæ commendãtur: ita vt nulla, vel frequentior, vel amplior monaſtica profeſſio ipſis minoribus in Eccleſia habeatur. Ab hoc ordine quatuor ad regendam Petri nauem aſſumpti ſunt. Nicolaus IV. qui & Hieronymus Aſculanus, Alexãder V. qui & Petrus Cretẽſis, Sixtus IV. qui & Franciſcus de Ruuere Sauonenſis,& Sixtus V. qui & Felix Peretus ex oppido Mõtalto, cuius memoria & opera illuſtria patent ex libro Italo ſermone ſcripto, vbi multa memoria digna iſtius Põtificis referũtur,& refert etiam pater Hieronymus *a* Roman. quadraginta duos Patres huius ordinis Cardinales fuiſſe creatos. Qui addit, quod fortè nõ ſunt in Hiſpania Eccleſiæ, quarum regimen epiſcopali dignitate non habuerint fratres Minores. Qui minorum ordo magis, ac magis in tanta multitudine creuit, vt in tempore Calixti Tertij Papę anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo quinto regnante Imperatore Federico IV. ſe Eccleſiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrum ad pugnandum contra infideles, remanentibus totidem ad cultum diuinum persgendum Et ſic prædictus ordo Minorũ vocatus, reperitur, nũc in plures partes ob varias illius reformationes diuiſus, videlicet in Conuentuales, in fratres de Obſeruantia, in Cõuẽtuales reformatos,& reliquos,& in fratres Amadeos,& Clarenos ſub ordine fratrum Minorum vnitos a Pio V. prout patet ex quadã huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa conſtitutionum Pontificalium data *b* Romæ anno Incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo decimo Kalendas Februarii Pontificatus eius anno tertio, Qui fratres Amadei, ſcilicet & alij iam a dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de Obſeruantia exiit a fratribus cõuentualibus, & cœpit anno Domini circiter milleſimo quadringenteſimo decimo quarto, iuxta Concilij Conſtantienſis decretum. Sed & formam,& ordinẽ dedit poſtmodum Beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ ſanctitatis,& gratiæ,& feruoris in prædicãdo ſub Eugenio IIII. Summo Põtifice, anno Domini circiter milleſimo quadringenteſimo trigeſimo, ac ſub eodẽ a vita deceſſit, fuitq; a Nicolao V. in ſanctorum catalogum relatus anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo; cuius reformationis aſſeclę fratres de Obſeruãtia dicti ſũt. De quibus fratribus de obſeruantia exijt congregatio Capucinorum cępta a quodam deuoſſitimo fratre Matthæo de Barechio, ac fratre Ludouico Arhenalia, eiuſq; fratre, patria Foro Sẽproniano in Marcia Anchonitana tempore Clemẽtis Septimi, a quo obtinuit habitum portare cum Capucio & aliis illũ cõcedere anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto,& ſui Pontificatus anno tertio. Et poſteà tertio ferè anno cępit hæc eadem reformatio in patribus Calabriæ a ſanctiſſimis aliis quibuſdam viris. Fuitq; iſte ordo non ſolũ ab ipſo Clemẽte, ſed ab aliis ſubſequentibus Summis Põtificibus, ac præcipue a Paulo III. cõfirmatus, pluribuſq; gratiis, atq; indultis refertus. Nec non ſacra Tridẽtina *c* Synodus nomine religionis inter alios illum inſignuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus eſt Generalis de obſeruãtia, qui eſt legitimus ſucceſſor patris noſtri Franciſci, imo eius ſigillum continet. *Generalis totius ordinis*, de quo agemus in quęſtione de miniſtro generali. Secundus eſt Generalis patrũ conuentualiũ. Tertius eſt Generalis Capucinorum. Et ſic poſſum dicere de iſta alma religione illud, quod canit Propheta *d* de Eccleſia Dei catholica. Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circumamicta varietate. Eſt enim hæc familia Minorũ veſtita ſanguine martyrum, ſanctitate Doctorum, & Confeſſorum & Sanctarum Virginũ candore. Ipſe enim pater noſter Franciſcus conſtituit ordinem Monialium Sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pęnitentia, ex quibus ordinibus numeroſa cãdidatarum virginum,& confeſſorũ turma ad cęlos euolauit, plurimos enim cõfeſſores ordinis de pęnitẽtia ſedes apoſtolica canonizauit. Eſt etiã circumamicta varietatibus familiarũ ſupradictarũ quę ipsã præ cæteris religionibus maximè decorant. Quod non conſiderans quidam licet doctiſſimus, & religioſiſſimus pater noſtræ religionis quandam epiſtolam ſcripſit ad Sãctitatem Pij V. ſupplicans a Sede Apoſtolica, vt quædã forma præſcriberetur viuẽdi per quã ſiquidem eſt, vna nõ eſſet tam multiformis noſtrorũ norma. Quidã enim (vt ipſe aiebat) nuncupabantur Obſeruantes, alij Cõuentuales, alij Capucini, quidam Amadei, nonnulli Clareni, alij Alcantariſtæ, alij Paſchalitæ. Quidam vſq; adeo incedũt pannoſi, vt nefas arbitrentùr, ſi ſanis, atque integris cooperiãtur veſtib⁹. Alij omnino diſcalciati ac ꝓpè nudi ambulãt: illi viliſſimo, iſti pretioſo induuntur panno. Quidã nunquam nõ equitantes, alij inexpiabile ſacrilegium exiſtimant, ſi vel graui,& vrgẽti cauſa etiam per quam minimo loci & temporis ſpatio aſellum quendam aſcenderint. Quidam tanto in deſerto paupertatis & contemplationis zelo laborant, vt in ſuis prouincijs omittant literarũ ſtudia. Alij vſque adeo multiplicãt, & librorum codices,& ſtudiorum genera, vt præ nimio ſcientiatum amore paupertatis,& orationis obliuiſcantur: incertũ ſtudia in contraria vulgus. Quibus narratis exclamat ipſe pater dicens. Hæccine eſt religio B. Frãciſci? Tãto ne ſchiſmate voluit ſuos diuidi? Tot inſtituit viuẽdi formas? Abſit, vt Chriſti ſigniferum tãti diſſidij authorem arbitremur. Vnus enim eſt Deus, vna fides, vnũ Baptiſma vnus inquã Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, vna prorſus D. Franciſci regula, vna viuendi forma ab ipſomet quondam ſuis omnibus inſtituta. Hæc illæ pater. Sed miror certè doctiſſimum,& religioſiſſimũ patrẽ in hæc prorũpiſſe verba. Fateor enim, vnam, & eandem eſſe fidem, vnũ baptiſma, vnũq; Deum, & vnam tandem patris noſtri Franciſci regulã. Sed ſicut ſub vna, & vno baptiſmo apparet Dei multiformis gratia ad decorem, & cõſeruationem Eccleſiæ militantis diuidens ſingulis, prout vult ſecũdum menſuram donationis Chriſti, propter quod dicit. Aſcendens in altum captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hominibus. Et quoſdam quidẽ dedit Apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios autem Euãgeliſtas, alios autẽ paſtores,& Doctores ad cõſummationem Sanctorũ in opus miniſterij in ædificationem corpris Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti, prout ait Apoſtolus ſcribens ad Ephefios. *e* Ita vna prorſus D. Franciſci regula eſt, & vnus paſtor ſignifer Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui datus eſt mundo, & inſtituit regulam, vt peccatores ſaluos faceret. Et ita de eo canit Eccleſia, non ſibi ſoli viuere, ſed alijs proficere vult. Sed multiformis gratia Dei ſuam ampliſſimam religionem non ceſ-

ſat

a Rom. de la rep. Chriſtiana c. 20.

b Incipit B. Chriſti ſaluatoris & habetur in Summa conſtit. Pontificalium p. 568.

c Conc. Trid. ſeſ. de reg. c. 3.

d Pſal. 44.

e Ad Epheſ.

ſat quotidie fœtu nouæ prolis multiplicare quoſdã enim dat Obſeruantes, quoſdam Cõuẽtuales, quoſdam Capucinos, Clarenos quoſdam Alcantariſtas, quoſdam Paſchalitas, quoſdam repetiatis veſtibus coopertos, alios Excalciatos, alios non vili panno indutos, quoſdam ſemper equitantes, alios ſemper pedeſtres, quoſdã in deſerto in paupertate habitantes quoſdã librorũ codices multiplicantes. & literarum ſtudia ſectantes ad conſummationẽ Sanctorum in opus miniſterij huius religionis in ædificationem corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia. Ita enim ædificãt Eccleſiã Dei Conuentuales boni, & Obſeruantes veſtibus ſuis honeſtis induti, librorum codices in lucem proferentes, & literarum ſtudia ſectantes, & neceſſitate vrgente ſemper equitantes, contra hæreſes diſputantes, peccatores prædicationibus ſuis a peccato abſtrahentes, confeſſionibus auricularibus inſiſtentes, agonizantibus in articulo mortis auxiliantes; & in ſuis infirmitatibus conſolantes ipſos opportunè inuiſendo, ſicut ædificant boni Capucini Amadei, Clareni, Alcantariſtæ, Paſchalitæ nunquã equitãtes, & alij vniuerſa ſtudia literarum repudiantes zelo ſancto paupertatis ſemper addicti orationi, & contemplationi, & laudibus diuinis inſiſtendo vitam ſolitariam in deſertis domibus agendo. Hæc eſt religio D. Franciſci patris noſtri, & non eſt hoc ſchiſma, ſed vnio, non confuſio, ſed gloria huius religionis, gaudium, lætiaque huius Hieruſalem, & honorificentia populi noſtri. Et ita ducente Deo debet procedere quaſi aurora conſurgens, donec occurramus in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virũ perfectum, & menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Etenim tunc nõ erimus ſicut paruuli fluctuante, neque his varietatibus circumferemur: Sed erimus in illis Angelorum ſedibus alijs excellentioribus & perfectioribus varietatibus circumamicti. Nunc noſtra religio ingemiſcit, & parturit iſtos nouos fetus perfectionis, & ſi de ea canit Eccleſia per excellentiam: *Deus, qui Eccleſiam tuam fętu nouæ prolis amplificas*: quod de nulla alia religione decantat. Licet enim aliæ religiones prole quotidie amplificentur, nullę tamen earum ab initio, & quotidie prole noua amplificantur ſicut noſtram ab initio, & modo, & quotidie videmus propagari: & ſicut ſponſam ornatam de thalamo ſuo his nouis fœtibus præparatam procedere exultãtem, tunc autem non ingemiſcet, nec parturiet, ſed lætabitur, lætabunda videns Deum, & ſemen longæuum. Aduertat tamen curioſus lector, ne me arguat de peccato quaſi noſtrum inſtitutum tranſgrediens in ſupradictis narrandis moram fecerim. Nam cum in his tractatibus ſim de conuentualibus obſeruantibus, diſcalciatis, Capucinis, & de alijs verba facturus, operæ prætium eſſe duxi, in medium adducere, quomodo omnes hi ſub inſtituto & regula patris noſtri Franciſci militant, ſacram noſtram religionem non deformando, ſed mirifico varietatis ordine informando.

ARTICVLVS IV.

Vnde traxit originem ordo Eremitarum Sancti Auguſtini.

RESpondeo dicendo, quod ordo Eremitarum S. Auguſt. initium habuit ab ipſomet hæreticorum malleo Auguſtino, & poſtea Affricanis ruinis a Vvandalis factis a quodam Sanctiſſimo Gulielmo Guaſconiæ duce facto huius ordinis Eremita in Gallia fuit reparatus anno Domini circiter milleſimo cẽteſimo quinquageſimo ſeptimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerunt vocati, ac poſtmodum per quendam Ioannem Bonum in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia fuit reformatus, & ab Alexandro IV. Summo Pontifice ſub vno nomine, eodemque habitu à S. Auguſtino Eremitano inſtituto, & regula coadunatus, ſicut hucuſque iam perſeuerat; extatque hic ordo diuiſus in Conuentuales & Obſeruantes, & vnaquęque familia habet maximam in orbe latitudinem. Et de ea præclara dicit F. Hieron. a Roma. huius inſtituti profeſſus.

a Rom. l. 6. de rep. Chriſtiana. cap. 6.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem religio Carmelitarum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Carmelitarum habuit originem in oriente, & nomen à mõte Carmelo duxit: in quo primo ipſius ordinis profeſſores ſuam habitationem habuerũt, ſicut Cartuſiani, Ciſtercienſes, Præmonſtratenſes nomen acceperunt à locis, in quibus eorum caput eſt inſtitutum. Annus, in quo cœpit, ignoratur. Attamen inuenio, quod illi ſanctiſſimi patres, qui in monte Carmelo Eccleſiam quandam ad honorem Dei genitricis Beatiſſimæ Mariæ, quam ſibi patronam, & protectricem elegerant, condiderunt vſque ad annum à Virginis partu quadringenteſimum duodecimum perſeuerauerunt; quo tempore Ioannes quidam doctiſſimus, ac ſanctiſſimus Gręcus Patriarcha quadrageſimus quartus Hieroſolymitanus, qui fuerat ante prior huius ordinis in monte Carmelo, primo regulam quandam eis obſeruandam præſcripſit. Deinde anno circiter milleſimo centeſimo decimo, Albertus quidam Patriarcha ſimiliter Hieroſolymitanus aliam eis dedit regulam quæ hucuſque ſemper poſtmodum eſt obſeruata: fuitque confirmata ab Honorio III. in primo ſui Põtificatus anno, ac vt eũ, quo nunc vtuntur habitu, poſſent aſportare, conceſſit Honorius IV. anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſeptimo. Et vt poſſent carnes comedere eis in præfata regula prohibitum, cõceſſere Eugenius IV. milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo anno, & Pius II. anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo nono. Et Sixtus IV. anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto. Deinde à Magiſtro fratre Ioanne Sereth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remanſit diuiſus, in conuentuales, ſcilicet, & obſeruantes.

Aduertendum tamen, quod in partibus Hiſpaniarum quidam huius religionis fratres zelo obſeruantiæ prioris regulæ, & inſtituti poſtpoſitis quibuſcunque corporis commodis, dummodo Chriſto lucrifacerent, cum licentia ſui Prioris Generalis aliquot fratrum, & monialium monaſtęria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obſeruantia, & rigore retineretur (ſub obediẽtia tamen Prouincialis) fundare, & ædificare cœperunt: quorum, & quarum numerus ita fauente Deo propagatus eſt, vt ad inſtantiam Philipphi II. inuictiſſimi Hiſpaniarum Regis, & prędictorum protectoris Gregorius Tertius decimus, Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo, quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſui Pontificatus anno tertio prædictorum fratrum, & monialium diſcalciatorum tranquillitati, indemnitati, eorumque inſtituto, propagationi, & profectui conſulere cupiens, *ipſos diſcalciatos fratres, & moniales primitiuam regulam in huiuſmodi Hiſpaniarum regnis obſeruantes, eorumque domos, conuentus, monaſteria, & loca, nunc, & pro tempore exiſtentia à prouincijs fratrum,*

& mo-

& monialium eius ordinis B.Mariæ de monte Carmelo regulam per Eugenium Quartum mitigatam profitentium penitus. & omnino in perpetuum Apoſtolica authoritate ſeiunxit, ſeparauit, & diſmembrauit, ipſoſque diſcalciatos ab omni, & quacunque iuriſdictione, viſitatione correctione, & ſuperioritate Prioribus, Prouincialibus, & alijs prælatis. & ſuperioribus mitigatis in ipſos diſcalciatos competente perpetuo exemit, & liberauit. & ipſam omnem iuriſdictionem ad vnum de ipſa familia diſcalciatorum idoneum, & canonice ab ipſis fratribus electum deuoluit. Statuit tamen, vt dictæ prouinciæ diſcalciatorum fratres perpetuo eidem Priori Generali parere & obedire & ipſum, cum ad eorum monaſteria domos, & loca diuerteret, vt pro viſitatione huiuſmodi, aut aliàs accedere contigerit cum omni humilitate, reuerentia, & benignitate accipere, & pertractare, prout decet, teneantur, & debeant. Statuit etiam, quòd ipſe prior prouincialis poſtquam fuerit electus ex dictis fratribus diſcalciatis plenam: & liberam habeat facultatem ſuum exercendi officium abſque alia confirmatione: quam tamen a priori totius ordinis generali maxime petere tenetur. Sixtus tamen Quintus Romæ apud Sanctum Marcum *Sub annulo piſcatoris die vigeſima Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio eorum prædictorum fratrum diſcalciatorum profectui ſimiliter conſulere volens ipſis conceſſit in capitulo legitimè congregato vnum vicarium generalem de corpore eorundem diſcalciatorum eligendum, qui in eo capitulo poſſit ipſos in diuerſas prouincias diſtinguere. Qui vt extiterit electus, eo ipſo ordinaria ſui officij exercere tantummodo poſſit, grauiora verò, vel atrocia nõ, niſi poſtquam à priore generali confirmatus, aut probatus fuerit. gerere, aut exequi valeat.* Poſtea verò Gregorius XIV. Romæ apud S. Petrũ ſub annulo piſcatoris die vigeſima quinta Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo. Pontificatus ſui anno primo ſupradicta confirmauit, & alia pro regimine prædictarũ prouinciarũ addit. *Nunc verò Clemens VIII. etiam ipſius ordinis profectui conſulens ipſum vicarium generalem ipſius ordinis Diſcalciatorum generalem ipſius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè ſub Apoſtolica protectione, ſubiectione gubernatione & obediẽtia recepit, & ſubiecit, & quod nullam a priori generali ordinis Mitigatorum haberet dependentiam.* Et alia quamplurima his fratribus conceſſit de quibus infra ſuis locis nobis peragendum erit. Hic eſt ſtatus iſtorum patrum.

ARTICVLVS VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorum B. Mariæ.

RESpondeo dicendo, quod ordo Seruorum B. Mariæ (vt eorum narrant monumenta) a ſeptẽ nobiliſſimis viris Florẽtinis in monte Senerio prope Florẽtiam ex B.Mariæ Virginis monitu fundationem mirabiliter cępit, ac mirabilius propagari anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo tertio, ſub Gregorio IX. virgineòque monitu hunc, quem ferunt habitũ, ac regulam D. Auguſtini obſeruare cęperunt, & ab Alexandro IV. poſtea ordo iſte confirmatus, ac inter quatuor mendicãtes connumeratus fuit anno ſalutis circiter milleſimo ducẽteſimo quinquageſimo quinto. Poſtmodum verò a patre Nicolao Peneſiano, tunc totius ordinis generale fuit iſte ordo in duas partes diuiſus, et alij Conuentuales alij Obſeruantes nuncupantur. Hoc quoque nomine Seruorũ B. Mariæ ex voce quadã puerorum infantum, & lactẽtium miraculoſa edita inſigniter dimanaſſe fertur. Quidã enim pueri videntes aliquos ex ſupradictis ſeptem eleemoſynã per ciuitatem quæritantes exclamare clariſſima voce cœperunt. En ſerui B. Mariæ Virginis veniunt, date eleemoſynam. Quod nomen adeò præualuit, vt ita in poſterum ſemper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Minimorum.

RESpondeo dicendo, quod Minimorum ordinis caput, & fundator inclytus fuit S.Franciſcus à Paula anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo, Qui ob multitudinem tam virorũ, quàm mulierum ex omnibus partibus ad ſe confluẽtium regulas tres inſtituit, vnam pro fratribus, aliam pro monialibus, & tertiam pro Mantelatis, quæ confirmatæ, & approbatæ fuerunt à Sixto IV. Innocentio VIII. & Alexandro V. Qui ſanctiſſimus Patriarcha ſanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dominum anno ſalutis milleſimo quingenteſimo ſeptimo, & a Leone X. in Sanctorum Catalogo fuit ſcriptus anno milleſimo quingenteſimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus ſupra, inter mendicantes computatur.

ARTICVLVS VIII.

Vnde habuerit initium congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordinis S.Hieronymi Ieſuatorum ſeu clericorum Apoſtolicorũ congregationis B.Ioannes Columbinus author fuit, nobilis inter Senarum ciues ab anno ſalutis noſtræ circiter milleſimo tercenteſimo quinquageſimo quinto eo modo, vt hiſtoriæ dicunt; qui ex hac luce ſolutis corporis vinculis in cęleſtem patriam euolauit anno Domini milleſimo tercenteſimo ſexageſimo ſexto, ſub Vrbano V. Summo Pontifice. Fuitq; ipſe Vrbanus huius ordinis approbator, habitusq; confeſſor anno Domini milleſimo tercẽteſimo ſexageſimo ſeptimo. Qui ordo ſub D. Auguſtini patrocinio militat, & ſub obſeruãtia cuiuſdã regulæ ſibi a quodã eorũ fratre, & poſtmodum Epiſcopo Ferrariẽſi functo vitæ ſanctitate celeberrimo præſcriptę. Reguntur que fratres huius ordinis a generali. Ob frequentiam, quã huius nominis ſanctiſſimi Ieſu in ore gerebant, Ieſuatæ vocantur, & dicuntur S.Hieronymi, nõ quod ab eo is ordo fuerit inſtitutus, ſed quia eius religioſi non multo poſt religionẽ huiuſmodi vnanimi conſenſu, & voluntate ſanctum Doctorem ſibi patronum, & protectorem elegerunt. Cui rei illud magno teſtimonio eſſe videtur, quod monaſteria & Eccleſias ſuas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod nomẽ e Sancto Doctore ductum, vt in perpetuũ haberent. Alexander VI. anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo ad Pontificatum aſſumptus conceſſit, ſanciens, *ne in poſterum ſimpliciter Ieſuatæ, ſed adiuncto fratres Ieſuatæ S.Hieronymi dicerentur.* Ferunt tunicam albam, & cappam cicerculi colorem, ſeu ſinopedis referentem abſque capucio, cuius loco tegumentum manicæ ſimile portant trium votorum profeſſionem completo probationis anno aliorũ religioſorum ex inſtituto S. Auguſtini viuẽtium more emittunt. Exercent ſe in viſitatione infirmorum & diuerſa alia officia, atq; opera manualia ad vitandum otium. Hanc autem congregationem Pius V. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die decima ſepti-

Digitized by Google

ſeptima Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo in ea bulla incipienti. Romanus Pontifex, inter mendicantes connumerauit. Et Gregorius XIII. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris, prima die Februarij, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Põtificatus ſui anno ſexto in bulla incipienti, ſpectatus, qui in caſtitatis, omnia huius religionis priuilegia per ſuos prædeceſſores conceſſa confirmauit, & de nouo conceſſit.

ARTICVLVS IX.

Vnde habuerit initium religio Societatis Ieſu, & vtrum ſit mendicans.

RESpondeo dicendo, quod fluctibus variis, & ſumma temporum tyrannide agitatam Eccleſiam ſponſam chariſſimam Chriſtus nunquã deſerit; ſed miris ſolatur donis, innumeris illuſtrat gratiis, ac fauoribus, nullo turbine, nullis procellis, nulla hæreticorum acie turris hæc fortiſſima, in qua lapis lapidi fide, ac charitate firmiſſime cohæret, atq; coniungitur, concuti potuit. Suſcitata fuit ab inferis illa turpiſſima beſtia Martinus Lutherus, qui ſuis infeſtis hæreſibus, ac erroribus reginã hanc ſtantem a Dextris Dei in veſtitu deaurato circumamictam varietatibus fędare, ac denigrare nixus eſt auertens fideles a pęnitentia, & a frequentia ſacramentorum, affirmans homines pœnitentes Chriſti paſſionem infamare, quaſi ipſius ſatisfactioni aliquid defeciſſet, auertens etiam fideles a Summi Põtificis Romani obedientia, qui præeſt Eccleſiæ Dei quæ eſt columna, & firmamentum veritatis. At illè omnipotens ſermo Dei a regularibus ſedibus veniens iſtam ſuam chariſſimam ſponſam viſitans ſuſcitauit à Cœlis Ignatium Loyola Hiſpanum Cantabrenſem genere illuſtrem, ſed virtutibus & literis illuſtriorem cum ſanctiſſimis ſociis Petro Fabro, Franciſco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Iayo, Ioãne Coderio, Alfonſo Salmeronio Simone Roderico Luſitano, Nicolao de Bobadilla, Paſcaſio Broet. Qui acerrimus dux cum ſuis ſodalibus zelo omnes feruentiſſimo æſtuantes contra Lutherum omneſque eius ſequaces caſtrà poſuerunt, pęnitentiam prædicantes, dicentes, regnum Dei non eſſe potum & eſcam, ſicut impii Lutherani exiſtimabãt ſed iuſtitiam & pacem, & gaudium in ſpiritu Sancto: quæ iuſtitia, quæ pax, & quod gaudiũ frequentia ſacramentorum conſequitur. Qui enim in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, & probatus eſt hominibus, ait Apoſtolus Paulus. A quo ſtrenuo duce habuit originem ordo Societatis Ieſu tanquam a ſuo capite, & fundatore, vt teſtatur Gregorius XIII. in ſua conſtitutione incipiente. *Aſcendente Domino*. Qui iunctis illis ſecum ſtrenuiſſimis Chriſti Ieſu commilitonibus Italiam venit, vbi ſanctiſſima opera per ipſos in augmẽtum ſanctiſſimæ fidei, animarumque ſalutem Deus in dies operando conſtituerunt, congregationem iſtam non Ignatij, ſed Societatẽ Ieſu Chriſti appellari, adeo, vt inde Ieſuitę veniant appellati. Quam Paulus III. Farneſius Summus Põtifex anno a virgineo partu milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto confirmauit, multiſque eam poſtmodum priuilegiis locupletauit, vt etiam Iulius III. Gregorius XIII. in conſtitutione centeſima vigeſima, *Aſcendente Domino*, aliique ſubſequentes fecerunt. Hactenus de ordinibus mẽdicantibus. Dubium autem in præſentiarum reſolui oportet, vtrũ ſocietas ſi quoad omnia eius membra ordo mendicans, & iam ſupra articulo primo huius quæſtionis diximus, ſocietatem, eiuſque perſonas eſſe mendicantes. Quibus verbis attentis nemini dubium eſſe debet, profeſſos huius ſacræ religionis vere eſſe mendicantes. Cum hi ſint membra ſocietatis, at de ſcholaribus poterat aliquis dubitare, cum hi ſtricte loquendo non ſint de corpore ſocietatis.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt, in ſocietate quoſdam ſcholares nuncupari, qui licet nõ ſint ſolenniter profeſſi, tria vota ſimplicia ſubſtantialia emittunt, neque a ſocietate citra incurſum apoſtaſiæ recedere poſſunt licet præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſſideant, eorum tamen collegia, in quibus ipſi ad diſcẽdas literas, & docendas exiſtũt, bona immobilia, annuos cenſus, pluraq; alia in cõmuni retinent, ex quo videtur, quod non poſſunt dici mendicantes, iuxta quæ notantur in iure *a* & loquens de Carthuſienſibus, qui bona in communi poſſident, tradit Abbas, & huiuſmodi nouitij non ſunt proprie de corpore ſocietatis, neque immutabiliter religioſi, ſicut ſunt ſolenniter profeſſi, quo ſup poſito.

a c. exiiit. qui ſeminat. §. porro de verb. ſignif. lib. 6. Abb. cõſ. 27. preclara. 2. lib. 2.

Sit prima concluſio: Profeſſi ſolenniter in dicta ſocietate ſunt ſine dubio mẽdicantes, & priuilegia mendicantium religionibus conceſſa inſpectis eorum conſtitutionibus, & priuilegiis ipſis etiam cõceduntur. Conſtitutionibus autem eorum per ſedẽ Apoſtolicam confirmatis cauetur profeſſos ſocietatis non poſſe aliqua bona immobilia, ſeu redditus annuos in particulari, neque in communi poſſidere neque aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem, ſeu pro ſacramenti luminatibus percipere, neq; aliqua pro confeſſionibus, ſeu aliorum ſacramentorũ miniſterio, etiam ſub nomine eleemoſynæ exigere, neque arculam, in qua ſolent Chriſti fideles eleemoſynas conicere in eorum Eccleſiis, ſeu alibi retinere. Adeo vt huiuſmodi ſocietas non ſolum in paupertate, ſed in extrema neceſſitate in Domino tantum confidens, qui volucres cæli paſcit, conſtituta videatur. Vnde ex hoc ſolum fatendum eſſet, prorſus ſocietatem hanc mendicantẽ eſſe inſpecta mendicantium definitione, quæ eſt, vt hi mendicantes dicantur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſſiones, ſeu redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victũ per publicum quæſtum, prout definitur *b* in iure, & tradit Ioannes Andreas, & poſt alios Petrus Rebuffus. Præterea hoc priuilegio Apoſtolico hæc concluſio efficaciter probatur, quo a Sede Apoſtolica determinatur, perſonas ſocietatis mendicantes eſſe.

Secunda concluſio lòquendo de ſcolaribus maius dubium eſt, Cum ipſi non ſint propriè, & incõmutabiliter religionis membra, ſicut ſunt profeſſi qui dicuntur membra inſeparabilia argumento eorum, quæ tradit Aretinus: *c* quia illud eſt proprium & inſeparabile membrum, quod a ſuo corpore non ſeparatur, vt probatur in iure, *d* & tradunt Bellamera & Socinus. Et quod ipſi ſcholares ſocietatem non conſtituant, patet ex quibuſdã literis Iulii II. in quibus nonnullæ ſocietatis conſtitutiones inſeruntur; vbi inter cætera dicitur, quod Societas habeat collegia, in quibus ſcholares velut in quodam ſeminario exiſtant innuens diuerſam eſſe ſocietatem ab huiuſmodi ſeminario, Quod etiam clarius liquet ex aliis literis Pauli III. vbi dicitur; quod ſcholares huiuſmodi peracto ſtudiorũ ſuorum curſu, & qui in literis aliquid profecerint, in ſocietatẽ admitti poſſint, & ſic neceſſario ſupponitur, quod

b c. 1. §. confirmatos de relig. domib. lib. 6. gloſ. in c. quorundam in v. mendicantiũ. vbi Archidia. & Ioan. And. de elect. lib. 6. Rebuf ſup. concor. tit. de regia ad præla. nomin. §. 1. v. mendicantib.

c Aret in tract. de teſt. glo. 2. verſ. item reliquit Eccleſia, nu. 2.

d c. cũ non liceat de reſc. c. non decet à c. d. 2. Bellam. conſi. 20. co. 1. Socin. conſi. 7. nunc. quæſitorum in pr. li. 1

antea

antea non erant de ſocietate, neque ſocietatem cõſtituebant. At Mandoſius, *a* quodammodo ſupradictos ſcholares nuncupandos eſſe aſſerit mendicantes,& probat. Licet enim ſint nouitii inſpecto tamen fine, ad quem intra probationis tempus inſtituuntur, poſſunt mendicantes appellari. Cũ vniuſcuiuſque rei finis ſit præſtantiſſimus,& conſiderandus. Nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Ariſtoteles, *b* cum ipſi ordinentur ad profitendum ordinẽ profeſſorum mendicantium, mendicantes per conſequens debent nuncupari. Animi enim deſtinatio, quæ ex actu inchoato, licet non conſummato deprehenditur habetur interdũ pro opere perfecto,& conſummato, licet caſu fortuito aut alio impedimento non perueniat ad effectum argumento cuiuſdam iuris. *c* Quod etiam de nouitio loquens ſcribit Petrus de Ancharrano. *d* Præterea licet ipſi habeant bona immobilia, & redditus annuos poſſunt etiam dici mendicantes habito ſaltem reſpectu, quod ipſi mendicare cogerentur, ſi de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus. *e* Præterea ſi recte quis intueatur ipſi ſcholares, vt ex ſerie conſtitutionũ ſocietatis apparet, nihil poſſident in communi, aut in particulari. Nam præpoſitus generalis eſt gubernator collegiorum,& redditũum annuorum diſtributor, quos pro ſcholarium victu,& veſtitu, aliiſq; neceſſariis,& pro collegii ſuſtentatione expendit: nihil tamen pro ſe, aut ſocietate retinendo,& ſic huiuſmodi ſcholares nihil certi habent, niſi id, quod a præpoſito generali ex benignitate quodammodo ſuſcipiunt.

a Mandoſ. de p.ini ad inſtar glo.9.ann.9.

b Ariſt.2. phiſ.c.26.

c l. ſi non fuerit l. ſi quid ergo. ff de aur. et arg. leg.

d Anch. conſ. 69. contra donationem. n.8.

e Rebuf. vbi ſup. mendicãtibus ver. ſicut illi, qui in fundatione.

Hæc dicta ſint pro dictis religioſis ſcholaribus. Videant ipſi an ex priuilegiis ſocietatis aliud patentius ius habeant. Priuilegia enim huius ſacræ religionis originalia ad meas manus non peruenerũt ſolum enim vidi aliqua in quodam compendio auctoritate R.P. Claudij generalis compilato. Et ex priuilegio ſuperius allegato ſolum collegi omnes perſonas ſocietatis mendicantes eſſe,& priuilegiis & gratiis omnium mendicantium ordinum gaudere. Vtrum autem dicti ſcholares inter perſonas ſocietatis ſub illa vniuerſali omnes comprehendantur ex tenore dictorum verborum aſſequi clare minime poſſum.

QVÆSTIO III.

De origine ordinum non mendicantium, in decem,& ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam decem,& ſeptem quæruntur.

1 *A Quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incępit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initium congregatio vallis Vmbroſæ.*
5 *A quo cæpit congregatio Ciſtercienſium.*
6 *A quo habuit exordium congregatio Camaldulenſiũ*
7 *A quo habuit originem ordo Cęleſtinorum.*
8 *A quo habuit initium ordo Carthuſienſium.*
9 *A quo habuit exordium congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi e Piſa.*
10 *A quo cępit congregatio Eremitarum S. Hieronymi in Hiſpania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorũ.*
12 *A quo cępit religio Sanctiſſimæ Trinitatis.*
13 *A quo habuit principium congregatio Sanctæ Mariæ de la Merced.*

14 *A quo habuit exordium congregatio clericorum regularium, qui vocantur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum miniſtrantium infirmis.*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorum clericorum regularium, et vtrum ſint eiuſdem ordinis cum canonicis Eccleſiarum cathedralium regularium.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgij in Algala.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

Reſpondeo dicendo, quod Canonici regulares Ordinis Sãcti Auguſtini dicti Lateranenſes ab Apoſtolis primum, vt narrant hiſtoriæ traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Plati, *f* ſed poſtea a Beato Auguſtino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipſe factus presbyter a Valerio ſecundum regulã ab Apoſtolis traditam aliquandiu vixit. Qui cum poſt aliqua temporum ſpatia varias habuiſſet a laudabilibus viris reformationes, ſecundum illas varia ſortiti ſunt nomina, inter alia prima fuit iſta congregatio Lateranenſis, quæ tamen fuit reformata in templo Sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. a quodam clerico nobiliſſimo Romano nomine Bartholomæo illuſtriſſimæ familiæ Columnæ, vna cum quodam eius ſocio nomine Iacobo de Euogradi vtriuſque iuris doctore excellentiſſimo: ſed prius per 800. annos vſque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Eccleſia Lateranenſi a Gelaſio diſcipulo prius Diui Auguſtini ſemper viuentes, ex qua eccleſia licet in poſterum plures eſſent eiecti ac iterum regreſſi, tandem ſub Sixto Quarto Summo Pontifice omnimodam ipſius poſſeſſionem amiſerunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipſe idem Pontifex eis conceſſit, vna cum monaſterio Sanctæ Mariæ pacis, in quo adhuc vſque Romæ perſeuerant.

f Hier. Plati. lib. 2. de bono ſtatu relig. ca. 23. p. 332.

Sed eſt notandum, quod alii ſunt Canonici regulares congregationis Sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Rheni apud flumen Rhenũ,& prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ ſita, in qua quidam canonici cohabitabant ſecundum regulam Diui Auguſtini viuentes: fuit que; talis ordo ibi ab Innocentio Secundo confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perſeuerauerunt vſque ad annum 1350. poſtmodum a militibus Ioannis Viſconti in obſidione Bononiæ deuaſtata ſe intra ciuitatem in canonica ſancti Saluatoris tranſtulerunt, in qua vſque ad annum 1418. perſeuerauerunt, qui poſtmodum vniti cum quodam patre Stephano Senenſi,& socij ex ordine Eremitarum Lecetti, & a Gregorio XII. & a Martino Quinto confirmati, habituque canonico induti, circa annum Domini milleſimum quadringenteſimum decimum octauum, nomen ſumpſerũt canonicorum S. Saluatoris. Denique eorum verum principium, & origo non eſt a Sancto Donato de Scopeto prope Florentiam ſito, & nunc iam diruto, vt innuit D. *g* Antoninus dicens, quod hæc congregatio dicitur Scopetinorum. Nam licet ipſi canonici quarto loco ibi habuerint habitationẽ, habitatio tamen

g D. Ant. 1. p. ſua hiſt. ti. 1. 5

ipſorum ſecundo loco in canonica S. Saluatoris ſecundum prædictam hiſtoriã fuit. Et ſic magis propriè ab ea ſumit denominationem. Aduertit tamen Hieronymus *a* Roman. cum Abbate Ioachimo, quod hi canonici nõ ſunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: ſupradicti enim instituti ſunt per D. Hilarium, & per Apoſtolos, & per Epiſcopos eorum ſucceſſores, & per Diuum Auguſtinum reformati, & ad antiquum ſtatum canonicorum Eccleſiarum cathedralium reſtituti. Illi autem, quos ius canonicum Regulares canonicos vocat, ſuam originem minus antiquam habent, ſcilicet a quodam ſancto Epiſcopo Leonis Franciæ Arnulpho vocato, anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, quibus regulam Diui Auguſtini tradidit, & multa monaſteria in Italia, & in Gallia ædificauit zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cum omnino non eſſet monaſticus, neque omnino eſſet clericalis, fuit diuerſis titulis ipſius rigor ſignatus, & a Papa Benedicto XII. anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſecundo, multis gratiis & priuilegiis ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hiſpania monaſteria, vt monaſteria Sancti Iſidori Legionenſis, qui fuit prius monachorum D. Benedicti, & ſanctæ Crucis Conimbricenſis, vbi adhuc ſunt cõſtitutiones, & regulæ, per quas dicebant officium diuinum ſecundum ſtylum S. Arnulphi. Et in Italia, & Gallia ſunt maximè reformati, & habẽt Generales & prouinciales, in Luſitania vero reformatiſſimi, & communiter Canonici regulares Diui Auguſtini nuncupantur; non quia eorum religio conſtituta fuerit a Diuo Auguſtino, ſed propter regulam illis a Diuo Auguſtino traditam. Et iuxta ſupradicta debet intelligi extrauagans Martini Quarti in capite, *viam ambitioſe, de transeuntibus ad religionem*, vtrum autem ſupradicti ſint religioſi, dictum eſt in quæſtione prima proœmiali.

a Rom. lib. 6. de repu. Chri. c. 4. & c. 16.

ARTICVLVS II.

A quo habuit originem ordo Diui Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod religio Sancti Benedicti, prout ait Caſſaneus, fuit primus ordo monachorum pro Chriſto inſtitutus ab eo inſequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Baſilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in Occidente, vt refert Antonius Florentinus. Hic autem ordo vocatur Montis Caſſini, ac Sanctæ Iuſtinæ ab ipſo ſanctiſſimo Patriarcha in Subiaco primò, ac in Monte Caſſino poſtmodum ſumpſit primordia anno Domini *circiter* trecenteſimo trigeſimo fuitque poſtmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ ſanctæ Iuſtinæ ciuitatis Paduę anno milleſimo quadringenteſimo decimo. Qui quidem Benedictus a Domino tot, tantoſque habuit ramos, vt breui temporis curſu totum ferè ſtatutis temporibus eorum ſanctitate, & diſciplina illuſtrarint orbem. Et inter alios fuerunt congregationes, & ordines montis Oliueti vallis vmbroſæ Ciſtertienſium, Carthuſienſium, Cæleſtinorum, Camaldulenſium Sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Ieſu Chriſti reformatorum Regni Portugalliæ. Et de hac religione ſacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Caſtaniza in celebri Sancti Romoaldi hiſtoria.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Oliueti.

REſpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernandum Ptolomæum cum duobus aliis ſociis Seneſibus fundare cępiſſe in Monte Oliueto propè ipſam ciuitatem Senarum anno Domini milleſimo trecenteſimo decimo nono ſub Ioanne vigeſimo ſecundo ſummo Pontifice; cuius iuſſu Guido Petramala Epiſcopus ciuitatis Aretij viſione prius Beatæ Dei genetricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt, dedit, & regulam Sancti Benedicti obſeruandam præſcripſit.

ARTICVLVS IV.

A quo habuit originem congregatio Vallisumbroſæ.

REſpondeo dicendo, quod congregatio Vallisumbroſæ exordium habuit a Ioanne Galberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini vocata Vallisumbroſa prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini milleſimũ quadrageſimum, vel ſecundum alios milleſimum ſexageſimum, qui Ioannes miraculis clarus deceſſit a vita, anno noſtræ ſalutis 1073. tempore Gregorij, ac poſtmodum ab ipſomet, ſiue a Calixto Secũdo Pontifice fuit in ſanctorum numero collocatus, & ait Antonius *b* Florentinus, quod iam quaſi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrũ, quod idem probat Caſſaneus.

b Flor. in 3. p. ſuarum hiſto. tit. 15. c. 23. §. 2 Caſſ. v. conſideratione 37.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo Ciſtertienſium?

REſpondeo dicendo, quod Antonius Florentinus ait, hunc præclariſſimum ordinem habuiſſe originem a quodam Abbate Stephano, anno Domini milleſimo nonageſimo octauo. Alii dicunt fuiſſe authorem Robertum Abbatem Abbatiæ Molis Menſis, quæ congregatio a quodam monaſterio primitus ædificato in quodam loco Ciſtertio dicto tale nomen ſumpſit, & poſt paruum temporis interuallum a Diuo Bernardo Claraualleñſi Abbate ſua doctrina, ac morum ſanctitate adeò fuit illuſtratus, & ſanctis inſtitutis imbutus, vt meritò eius fundator poſſit appellari: qui migrauit ad Dominum anno ſalutis noſtræ milleſimo centeſimo quingenteſimo quarto, ſiue milleſimo centeſimo nonageſimo quarto ſub Eugenio Tertio Summo Pontifice. Et hæc congregatio D. Benedicti regulam obſeruat, quam Gregorius *c* XIII. in bulla quadam incipiente, *ſuperna diſpoſitione*, data Romæ, apud S. Petrum ſub annullo Piſcatoris die duodecimo Iunij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quarto, Pontificatus ſui anno tertio miris inſtitutis reformandam curauit, eiuſque priuilegia, & gratias merito cõfirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius *d* XIII. in bulla incipiente *Vniuerſi Dominici*, data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo nono, decimo quinto Kalendas Martij, põtificatus ſui anno octauo pro quiete, & reformatione

c Habet. in ſum. conſt. pot. pag. 816.

d Ibid. vt ſup.

Digitized by Google

matione eiuſdem ordinis, omnes moniales eiuſdē ordinis exemit, Et ſubiecit eas iuriſdictioni ordinariorum. Quibus ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quamprimum ſuſcipiant, omnique ſtudio, & vigilantia in eo ſe exercere procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & aliis partibus vniuerſis ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, a qua niſi a Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) abſolui nequeant, præcepit, atque interdixit, ne per ſe, vel per alios ad prædictarum monialium viſitationem ſe intromittere audeant: de quo agemus in quæſtione de monialibus.

ARTICVLVS VI.

A quo habuit originem congregatio Camaldulenſium.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Camaldulenſium fuit inſtituta a Beato Romoaldo viro magnæ ſanctitatis, & ſanctimoniæ a Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit inſtituta anno Domini milleſimo trigeſimo, & ſic ante ordinem Vallis vmbroſæ, & Ciſterrienſis, prout narrat Antonius Florentinus, *a* & Caſſaneus. Quæ congregatio ex famoſiſſimo illo conuentu Camalduli in territorio Ciuitatis Aretii prouinciæ Tuſciæ ab ipſo Beato Romoaldo ædificato nomen accepit Camaldulenſis, & regulam Sancti Benedicti obſeruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno a Virgineo partu milleſimo, atque ætate annorum centum & viginti ex hac luce diſceſſit, in valle Caſtri Marchiæ Anconitanæ.

a Floren. vbi ſu. 2. p. ti. 15. c. 15. Caſſan. 4 p. catal. gl. gloria mundi conſideratione 34

ARTICVLVS VII.

Unde habuit originem ordo Cæleſtinorum.

RESpondeo dicendo, quod iſtius ordinis eſt notabilis conuentus in ciuitate Pariſienſi, & in multis aliis locis Galliæ: & iſti ſunt obſeruantes ſub regula beati Benedicti degentes, prout ait Florentinus; vbi dicit, quod talis ordo habuit originem, & nomen a ſanctiſſimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cæleſtinus Quintus creatus anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto, qui renunciauit Papatum. Et habuit initium in quodam monte, prope Ciuitatem Sulmonam, vocato Mogella: Confirmationem illius obtinuit a Gregorio Decimo, ac è vita diſceſſit poſt Papatus renūciationem anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſexto, ſub Bonifacio Octauo Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus a Clemente Quinto anno decimo ſeptimo a ſuo feliciſſimo tranſitu, vt patet ex eius bulla incipiente: *Qui fecit magna, & inſcrutabilia*, & habetur in ſumma conſtitutionum Pontificalium, pagina quadrageſima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthuſienſium.

RESpondeo dicendo, quod licet ordo Carthuſienſium non ſit ſub regula beati Benedicti, neque aliquarum quatuor regularum ab Eccleſia approbatarum, ſed habet ſua ſtatuta pro regula; habetur tamen ab Eccleſia in magna veneratione, prout teſtatur Florentinus, *b* & eſt venerabilis religio, quæ vſque ad præſentem diem ſeruat rigorem ſuarum obſeruantiarum, prout ait idem Florentinus. Et aliqua in eius laudem adduxit *c* Caſſaneus. Fuit autem author huius ordinis Diuus Brunus Alemanus nobilis ciuitatis Agrippæ, ſiue Coloniæ, cum aliquibus aliis eius ſociis in quodam loco nominato Certoſa, in territorio Grabonæ ſito anno Domini milleſimo octuageſimo quarto tempore Victoris tertij ſummi Pontificis, a quo loco Certoſa Certuſiani poſtmodum nuncupati fuere. Qui ſanctiſſimus Brunus ædificata poſtmodū ampliſſima illa Abbatia in prouincia Calabriæ in Squilinenſi territorio migrauit ad Dominum, anno milleſimo centeſimo primo in cathedra Petri ſedente Paſchali Secundo, & anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo, a Papa Leone Decimo, in ſanctorum numerum fuit adſcriptus.

b Flo. 3. pa. ti. 16. c. 1. §. 6.

c Flor in ſuo lib. hiſtor. 3 p. ti 15. c. 22. 6. 1. Caſſa. vbi ſup. conſider. 62.

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Piſa.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Sancti Hieronymi è Piſa originem habuit a beato Petro de Piſa nobiliſſimæ proſapiæ de Gambacorta anno Domini milleſimo tercenteſimo octuageſimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem, quam ſemper in ſuo pectore geſtauit erga hunc Sanctum Doctorem Eccleſiæ Hieronymum, tum etiā vt hoc nomine inſigniti illius veſtigia ſectarentur, cuius diſcipuli eſſe conarentur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum.

RESpondeo dicendo, congregationis Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum fundatorem, ſeu potius reformatorem fuiſſe doctiſſimum quendam Lupum de Olmeto Hiſpanum, qui in vrbe in Eccleſia Sācti Alexij in monte Auentino ſita a Summo Pontifice obtinuit facultatem huiuſmodi congregationem faciendi, ſeu potius reformandi, fratribuſque eiuſdem ordinis quandam regulam ab operibus Sancti Hieronymi collectam obſeruandam tradendi. Vel, vt aliqui alij volunt, congregatio iſta habuit principium ab Euſebio Cremonenſi, glorioſiſſimi Hieronymi diſcipulo, cuius creduntur veſtigia ſequi Monachi de Guadalupe in Hiſpania. Sed poteſt eſſe, quod iſti eſſent reformati a ſupradicto Lupo, & diuiſi ab iſta congregatione. Deceſſit ex hac vita Lupus, anno milleſimo quatercenteſimo trigeſimo tertio, anno tertio Eugenij Quarti, ſepultuſque eſt in dicta Eccleſia Sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Pater Hieronymus *d* Roma. Hiſpanus, ſexto libro de Republica Chriſtiana duxit, hunc ordinem habuiſſe originem a ſociis cuiuſdam Sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis cauſa diſcipuli eius in Haſpaniam venerunt anno Domini circiter milleſimum tercenteſimum ſeptuageſimum, & in quodam deſerto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam auſteram fecerunt, vt multi illuſtres eorum exemplo

d Rom. lib. 2. 6. c. 19.

Digitized by Google

moti eorum vitam ſulitariam, & pœnitentiam fuerint aggreſſi. Qui diuino ſpiritu ducti à Gregorio Vndecimo approbationẽ petierunt vitæ ſuæ. Qui repræſentans patrem illum luminũ filios ſuos benigne recipiens eorum inſtitutum approbauit, deſumptum ex regula Eremitarum D. Auguſtini in die Diui Lucæ, anno Domini milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo quinto, & eos vocari voluit fratres D. Hieronymi. Quorum inſtitutum à dicto patre de Olmeto eiuſdem ordinis Alumno tempore Martini Quinti, & Eugenij Quarti, fuit maximè perturbatum. Sed tandem re ad Sedem Apoſtolicam deducta, dicti diſcipuli fratris Thomæ contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt ſuam congregationem haberent diſtinctam à congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monaſteria habet in Hiſpanis, in quibus viri illuſtres ſanguine, literis, & ſanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandiares, qui relicto Archiepiſcopatu Tolerano voluit veteraſcere in teſtamento ſuo, vt eius hiſtoria narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo fratrum Crucigerorum a Sidiaco Epiſcopo Hieroſolymitano (qui fuit ille Iudas, qui crucem Domini noſtri Sanctiſſimæ Reginæ Helenæ præmonſtrauit) originem ſumpſit anno Domini tercenteſimo ſexageſimo quinto, vt duæ bullæ Alexandri Tertij, & Alexandri Sexti, teſtimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana, & Sabella aiunt) a Cleto ſecundo poſt Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licet ordo iſte pluries fuiſſet ob ingruentia bella penitus fere deuaſtatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen Secundus, Summus pontifex in Concilio Mantuæ celebrato anno milleſimo quatercenteſimo ſexageſimo ordinauit, vt fratres illius habitu coloris cærulei azurini induti peragrarent, cum alio priùs colore eorum veſtimentum eſſet. Et confirmauit etiam vt ſemper præ manibus crucem geſtarent. Ex quo iidem in anteriori pectoris parte ſemper, & Crucem argenteam, & habitum talis coloris deferre conſueuerunt. At poſt modum a Pio Quinto fuit iſte ordo approbatus, eorùmque priuilegia confirmata, ac plura alia conceſſa, vt in eorum bulla patet. Et huius congregationis adeſt in Hiſpania Ordo Hoſpitalium Sancti Antonij Crucigerorum cum ſtola.

Nolo in præſentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini milleſimo decimo ſeptimo, & cum proceſſu temporis fuerit multipliciter variatus vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus anno Domini milleſimo duceteſimo, & per Innocentium Tertium confirmatus cũ inſtitutis ſumptis de regula Sancti Benedicti, prout narrat S. Antoninus Florentinus. Qui ordo a Pio Quinto Pontifice maximo fuit omnino extinctus, vt patet ex eius bulla incipiente, *Quemadmodũ ſollicitus*, data Romæ Apud Diuum Petrum anno incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſeptimo, idibus Februarij, Pontificatus ſui anno ſexto.

vide in Vita S. Caroli Cardin. Borromæi.

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio Sanctiſſimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quod religio Sanctiſſimæ Trinitatis ordinis captiuorum, ſi a primodijs ipſius exordiamur, initium habuit in regno Galliæ in temporibus Papæ Anaſtaſij Quarti, & Adriani Quarti. Ille enim, qui occaſionem dedit, vt hæc religio inſtitueretur, fuit quidam Vvilielmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorum accenſus aliquas confratrias ad huiuſmodi pium miniſterium inſtituit. Sed poſtea quidam eius ſocius Ioannes Merencis Romam petijt, & ab Innocentio Tertio approbationem huius inſtituti obtinuit, prout refert pater Hieronymus *a* Roman. Et ſic in ſepulchro, vbi fuit appoſitus dictus pater ſcilicet, in Eccleſia Diui Thomæ Demoti Romæ in monte Celio, vbi fratres huius ordinis habitant, reperiuntur infraſcriptæ literæ. *Anno Dominicæ incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo ſeptimo, Pontificatus verò Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calendas Ianuarij inſtitutus eſt nutu Dei ordo Sanctiſſimæ Trinitatis, & captiuorum a fratre Ioanne ſub propria regula ſibi ab Apoſtolica Sede cõceſſa. Sepultus eſt idẽ frater Ioannes in hoc loco anno Domini milleſimo ducẽteſimo decimo tertio, menſe Decembris vigeſima prima die.* E quibus, & fundatorũ, & tẽporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Luſitaniæ anno Domini milleſimo quatercẽteſimo nonageſimo octauo proceſſit illuſtris confratria Sanctæ Miſericordiæ, quæ in illis regnis, & prouincijs maximè floret, cùm maxime exerceatur in omnibus operibus pietatis, & ab illuſtrioribus illorũ regnorũ proceribus cũ maxima deuotione gubernatur, Fuit enim inſtituta in quadam capella Eccleſiæ cathedralis ciuitatis Vliſiponenſis a quodam patre Michaele de Conteras ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis viro virtute illuſtri, & in ſacra Theologia Magiſtro patre à confeſſionibus reginæ Dominæ Leonoræ. Et primi huius illuſtris confratriæ confratres fuerunt Dominus Emanuel Rex Portugalliæ, & Regina eius chariſſima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum ſorore ipſius Domini Emanuelis Domina Leonora Regina, quod illuſtriſſimũ præſidiũ præclariſſimũ iſtius pijſſimi operis exitum clariſſime præſignauit. Et in teſtimonium, quod hæc illuſtriſſima cõfratria a dicto patre fuerit inſtituta in vexillo deuotiſſimo huius cõfratriæ ipſe pater depingitur cum tribus literis in fimbrijs eius habitus. Quæ literæ ſunt iſtæ. F. M. I. quæ ſignificant frater Michael inſtitutor. Hæc adduxi in honorem iſtius patris; inſtituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experientia patet.

a Rom. lib. 6. de la repub. Chriſt. c. 18.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio Sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quod huius ordinis inſtitutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Iaymi acerrimo Eccleſiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Pennafort, Ordinis Prædi-

Digitized by Google

Prædicatorum in Sacra Theologia Magiſtro patri a confeſſionibus ipſius inuictiſſimi Regis, fuit etiã reuelatum eademmet hora cuidam deuoto, & nobili viro Petro Nolaſco, qui fuit primus pater iſtius inſtituti, prout refert pater Hieronymus Roman. a Et ſic initium habuit in ciuitate Barchinonæ in Hiſpania anno Domini milleſimo ducenteſimo octauo. Et fuit confirmata authoritate Apoſtolica tempore Clementis Quarti Summi Pontificis anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit, & induuntur habitu albo cum cappa ad ſimilitudinem Carmelitarum. Sed in pectore a parte dextra ſcutum deferunt cum cruce alba in campo rubeo in parte ſuperiori poſita, & in parte inferiori cum Aragoniæ regni inſigniis. Emittunt tria vota eſſentialia: vltra quæ emittunt aliud videlicet, quod quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi debet remanere obſes pro liberatione captiui, ſi timeatur, poſſe in fide periclitari. Propter quod votum inſigne habet huiuſmodi religio priuilegium a Martino Quinto conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

a Roman. d. lib. 6. de la Republica Chriſtiana, c. 22.

ARTICVLVS XIV.

Vnde habuit originem congregatio clericorum regularium.

RESpondeo dicendo, quod congregatio clericorũ regularium, qui vocantur Theatini, originem habuit à Domino Petro Carrapha illuſtri Domino Neapolitano, qui Epiſcopus à Iulio Secundo creatus poſtmodum Epiſcopatum renunciauit, ac cum tribus aliis nobiliſſimis viris voto ſolemni emiſſo obſeruandi tria illa, quæ alii religioſi vouere ſolent ante principis Apoſtolorum altare in Eccleſia eiuſdem Romæ anno noſtræ ſalutis milleſimo quingenteſimo vigeſimo octauo, tempore Clementis Septimi Theatinis patribus initium dedit, qui ab ipſo Epiſcopo Theatino Theatini ſunt appellati. Verum quia hæc Congregatio principiata fuit a Paulo Tertio Cardinale tunc temporis, & poſt mortem Marcelli electo Summo Pontifice, Paulo Tertio appellato, ideo a multis etiam Paulini ſunt vocati, ſed vniuerſalius Theatini. Et ſic in Hiſpania per errorẽ religioſi Societatis Ieſu Theatini appellantur.

ARTICVLVS XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Miniſtrantium infirmis.

REſpondeo dicendo, quod congregatio clericorum Miniſtrantium infirmis hiſce noſtris temporibus ſumpſit exordiũ a Patre Camillo Decelis Theatinenſi Doctore anno a Virgineo partu circiter milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto cum quibuſdam ſociis, ſcilicet, Patre Franciſco Propheta, Patre Bernardino Norſino, Patre Cortio Glodij, & Patre Blaſio de Opertis huius congregationis obtinuerunt approbationem a Sixto Quinto Summo Pontifice, anno primo ſui pontificatus, & noſtræ ſalutis milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, vt in eius Bulla apparet. At poſtmodum a Gregorio Decimo quarto, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, fuit innumeris decorata gratiis, indultis, ac priuilegiis, vt in Bulla illius incipiente, qui Gregis Dominici, fuſius eſt videre.

ARTICVLVS XVI.

Vnde habuit originem ordo Præmonſtratenſis.

REſpondeo dicendo, hunc ordinem fuiſſe fundatum a D. Noberto in S. Ioanne de præmonſtrato in Regno Galliæ in diœceſi Laudunenſi, qui ordo fuit poſtea ſub regula D. Auguſtini inſtitutus anno Domini milleſimo cẽteſimo vigeſimo, prout refert Dominus Hugo huius ſancti ſucceſſor, qui eius vitam ſcripſit ab anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſexto (quo anno mundum reliquit tempore Paſchalis ſecundi Papæ) vſque ad annum milleſimum centeſimum trigeſimum quartum, in quo a vita deceſſit tempore Innocentii Secundi Papæ. Qui duo ſummi Pontifices in vita huius ſancti ordinem confirmarũt, cuius Hugi hiſtoria habetur in monaſterio ſanctæ Mariæ charitatis Ciuitatẽſis. Et huius ſancti hiſtoriam cum fundatione tradunt Florentinus, b Ioannes Trullus. Paulus Morigga, Hieronymus Curita, Et ſummorum Pontificũ Bullæ de hac religione agentẽs hanc veritatem nobis vt certiſſimam proponunt, vt conſtat ex Bullis Honorii Secundi, & Honorii Tertij, & Gregorii XIII. qui anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo præfatum Sanctum Nobertum ſanctorum Catalogo aſcripſit.

b Flor. 2. par. hiſt. tit. 15. c. 19. & tit. 17. c. 2. §. 2. & ti. 15. c. 17. Trul. de cano. reg. c. 9. nu. 7. & c. 3. nu. & lib. 1. ca. 24. Morig. in lib fundat. ord. Curita, c. 9. lib. 3.

ARTICVLVS XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algala.

REſpondeo dicendo, quod Venetiis anno Domini milleſimo quadringenteſimo fuit incepta hæc cõgregatio a quodam Gabriele Condulmerio viro admodum illuſtri, qui fuit filius cuiuſdam ſororis Gregorij Papæ ad reformationem clericorum ad ſimilitudinem Canonicorum regularium D. Auguſtini, & in regno Luſitano habuit initium a quodam deuotiſſimo viro Ioanne Vliſiponẽſis ciuitatis Medico eruditiſſimo, & poſtea Epiſcopo Lamecenſi, tempore Regis Portugalliæ Ioannis primi huius nominis. Et fundatio huius ordinis in regno Luſitano incepit in Monaſterio quodam ordinis D. Benedicti ſito prope oppidum de Barcelos, diœceſis Bracharenſis vocato, *Sant Saluador Deuila de Frades*, prout refert pater Hieronymus c Roman. Quæ religio in ſumma obſeruantiã viget in dicto regno. Et ex ipſa exiit Eugenius Quartus, quam plurimis priuilegiis, & redditibus per totam Italiã ampliauit, & cœpit tempore Bonifacij octaui anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quarto, trigeſimo die Octobris, vt patet ex bulla ipſius Pontificis hanc religionem approbãtis. Et in regno Portugalliæ Loyos nuncupantur.

c Roman. libr. de la Republ. Chriſt. c. 30.

QVÆSTIO IV.

De origine conuentualitatis, & obſeruantiæ in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 A Quo habuerit originem conuentualitas religionis P. N. Franciſci.
2 De origine obſeruantiæ prædicti ordinis.
3 Vnde cœperit conuentualitas in aliis religionibus.

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris noſtri Franciſci.

RESpondeo dicendo, religionem patris noſtri Diui Franciſci, licet ſupra diximus inſtitutam ab ipſo patre, nunc àb illo æterno principio tanquam à ſuo vero conditore emanaſſe dico, affirmando eam eſſe de iure diuino, ſicut doctiſſimus quidam noſtræ religionis pater frater Ioannes de Bobadilla, Pater benemeritus prouinciæ Caſtellæ ſacræ noſtræ religionis obſeruãtiæ, genere, literis, ac religione illuſtris, publicè prædicauit in regio Cænobio Toletano S. Ioannis Regum, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſecũdo in feſto Seraphici patris noſtri Frãciſci coram numeroſa doctiſſimorũ hominum multitudine, Quod in hunc modũ doctiſſimus ille pater probauit. Primò, nam certũ eſt apud Theologos, quos refert doctiſſimus *a* Corduba, qui de ſpecialibus reuelationibus dixerunt vim, ac diuinũ robur eas habere, modo ſint approbatæ, ad obligandum ſub lethalis noxæ obligatione. Imò plures, & præſtantiſſimi Theologi, de quorum numero eſt noſter Vega, & Catherinus intrepide affirmant ſpeciales Sanctorum reuelationes approbatas deuincere ad credendum ſub pœna hæreſis. At verò non eſt dubitandum, ſeraphicum patrem noſtrum Franciſcum, expreſſam habuiſſe Dei reuelationem de Minorum religione inſtituenda, cùm non ſemel ſed ter Chriſtus cruci affixus eidẽ diuo in voce delapſa prædixerit, *Franciſce, vade repara domũ meam; nam tota, vt cernis, labitur.* Quibus verbis palã oſtenditur, diuinum pręceptũ Seraphico viro impoſitum fuiſſe nõ de vouenda, ſed de inſtituenda Minorum religione, vt Eccleſiam peccatorum pondere preſſam, & iam propemodum labentem, aſſiduis virtutum excitamentis inſtauraret. Cuius rei certior factus per Seraphicũ patrẽ Innocentius ſummus põtifex inſtitutũ fratrũ Minorum viuæ vocis oraculo approbauit Pontificatus ſui anno decimo tertio, Chriſti vero Domini milleſimo ducẽteſimo nono. Et poſtea Literis Apoſtolicis fuit approbatũ ab Honorio II. prout in ſuperioribus dictum eſt. Cũ ergo ex dictis conſtet, Seraphicũ patrem authẽticã reuelationem diuinã habuiſſe, & præceptum expreſſum à Chriſto Domino impoſitũ, & à Sede Apoſtolica approbatũ, vt ex D. Bonauentura, & Eccleſiaſtico Officio colligitur, valde probabiliter colligere poſſumus, noſtram Sacram Religionẽ iure diuino eſſe inſtitutam. Neq; deſunt Summorũ Pontificũ teſtimonia pro hac aſſerenda. Nã Nicolaus *b* III. pontifex maximus de Seraphica Fratrum Minorũ religione verba faciens in hæc dulciora ſuper mel, & fauum prorumpit verba. *Hæc eſt apud Deum, & patrem munda, & immaculata Religio, quæ deſcendens à patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apoſtolis tradita & demum per Spiritum Sanctũ Frãciſco inſpirata, quaſi totius in ſe continet teſtimoniũ Trinitatis.* In quibus verbis noſtra aſſertio magnopere comprobatur, Cũ totius Sãctiſſimæ Trinitatis teſtimonio ſit authentica. Et idem docet Clemens *c* Quintus, iuxta Concilium Viennenſe dicẽs, *hanc Religionem eſſe vitæ cæleſtis formam*. Eandem veritatem teſtatur Leo decimus in Bulla vnionis, quæ incipit: *Ite vos*. In qua apertè ait *hanc Minorum Religionem eſſe vineam ab æterno Patre plantatam*. Ob idque dixit ſummus Pontifex, quod meritò iſtam Religionem ſuam appellat. Ergo ſi Deus peculiari ratione, iſtam Religionem vocat ſuã, non immerito colligimus, iure diuino ab eo eſſe conditam, & conſtitutam. Ac proinde nulla poteſtas eſt in terra, quæ hoc ſacrum, & diuinum inſtitutum poſſit licite conuellere, & extirpare. Et ſic regula huius ſacrę Religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia enim ad perfectiorẽ vitam ſpectantia plenarie in duodecim ipſius capitulis comprehenduntur. Et ſic meritò in primo capite vocatur vita. Sicut enim vita naturalis in anima, & corpore conſiſtit, in quo non omnia membra ſunt æqualia, ſed ſeruant inter ſe mirum quendam ordinem; ita Minorum Religio vita ipſius regulæ confortatur, & augmentatur; in cuius corpore nõ omnia membra ſunt æqualia. Quoſdam enim voluit Seraphicus Pater eſſe laicos miniſterio corporali addictos, de quorũ numero multi ſancti in noſtra Religione ab initio extiterũt, extant, & Deo fauẽte extabunt. Alios verò Clericos diuino cultui conſecratos, inter quos, quoſdam voluit eſſe presbyteros ſacris confeſſionibus deputatos, alios verò voluit eſſe verbi Dei concionatores; vt colligitur ex ſeptimo capite, & nono regulæ ipſius Patris. Verùm licet varia ſint hominum genera in hoc ſacratiſſimo cæleſti ſeminario, omnes tamen inter ſe mirum ordinem ſeruant. Quapropter numeroſa hominum copia ad hanc Religionem tanquam ad vitam concurrunt. Et cum eſſet ſemen, & granum cadens in terram miniſterio patris luminum, qui hanc Religionem inſtituit, ita fuit multiplicatum, vt licet in primitiuis eius tẽporibus fuerit iſta Religio recollecta in altiſſima, & arctiſſima paupertate vitam agens, & eius profeſſores huius paupertatis obſeruãtiſſimi habitarent exigua, & paupercula monaſteria; per ſpatium tamen viginti annorum ita fuit per vniuerſum orbem propagata, vt patres iſtius ordinis intelligerent, ſtatum primitiuum recollectorum non eſſe ſatis commodum ad cultum diuinum, & literarum exercitia quibus potuiſsẽt Eccleſiam, & animarum ſalutem adiuuare neque exiguitatem monaſteriorum eſſe capacem ob tantorum fratrum habitationem, neque arctiſſimam regulæ paupertatem eſſe ſufficientem ad ipſorum ſuſtẽtationem, à ſummis Pontificibus diſpenſationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi, & in clauſtro viuentes poſſidere potuiſſent, & ita Apoſtolico diplomate factum eſt, vt anno Domini milleſimo treценteſimo octuageſimo, nulla eſſet domus, quæ diuitias, & prædia non poſſideret. Et ideò his temporibus ampla ædificia, magnificaſque domos huius religionis profeſſores ædificare curarunt: in quibus ampliſſima clauſtra erigebantur, quorum ratione forſan Clauſtrales vulgariter appellati ſunt, Nam primitiua fratrum habitacula loca tantum appellabantur. Et tempore Innocentij quarti nomine conuentualitatis ſunt inſigniti. Ipſe enim per Bullam autenticam in ſacro conuentu Aſiſij vſque hodie ſeruatam ſtatuit, vt Eccleſia fratrum Minorum, & domus conuentus appellarentur, à quo tempore Minores conuentuales vocati ſunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomen proprium, ſicut domus monachorum, quæ propriè vocantur monaſteria, vt dicit Syluester. *d* Et ideò mendicantium, & aliorum regularium habitationes cęperunt vocari conuentus, prout conſtat, ex quadam Clementina. *e* Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur, quia iam clauſtra, & ædificia magnifica habebant, à quo conuentuales

a Cor. lib. 1. qq. q. 44. pag. 162. & 163.

b Nicol. c. exiit de ver. ſignif. lib. 6.

c Clem. exiui. de verb. ſignif.

d Syl. verb. cõuentus.

e Cle. vnic. de rebus Eccleſiæ non alienãdis.

Digitized by Google

les in noſtro ordine ſunt vocati, per quod nomen diſtinguebantur ab his, qui reformationem affectabāt, qui fratres de familia vocabantur. Conuentualium autem Minorum fratrum ſtatus in Hiſpania cœpit reformari ad inſtantiam Regum Catholicorum Fernandi, & Eliſabens: Sed inſtante Philippo huius nominis ſecūdo Rege Hiſpaniarum omnino extinctus fuit in vniuerſa Hiſpania hic ſtatus iuſſu Pij Quinti, & opere, Cardinalis Spinoſæ legati Apoſtolici ad hanc extinctionem agendam. In Italia verò ſtatus conuentualium Minorum non fuit extinctus per Pium V. quia in eo magiſtri præſtantiſſimi Sacræ Theologiæ ſemper fuerunt, & ſunt, ſed tantum fuit reformatus. Ex quo his temporibus Felix Peretius, frater minor conuentualis felix Eccleſiæ caput in lucem prodijt, qui ſimilitudinem Sixti Quarti de eodem Ordine minorum aſſumpti Quintus voluit appellari.

ARTICVLVS II.

De origine fratrum Minorum obſeruantiæ.

RESpondeo dicendo, quod cum religio Fratrū Minorū & eius regula ſit quædā diuina plantatio, non potuit ipſa diuina maieſtas pati, vt ipſe conuentualis ſtatus cōtra regulam & viuendi normam Patris noſtri Frācīſci inductus, ita perſeueraret, vt in eo ſigillum totius ordinis cōtineretur, & Generalis ipſius Conuentualitatis Patrem noſtrū Franciſcum repræſentaret, cuius ipſe minimè fuit inſtitutor & author. Et ſic diuino numine patrocinante Obſeruantium fratrum ſtatus fuit procreatus, qui ante quam obſeruantes appellarentur fratres de familia vocabantur. Et cū Deus humilia eligat, vt fortia quæque confundat, & cum de ſtercore erigat pauperē, vt collocet eum cum principibus cū principib. populi ſui, erexit cornu ſalutis ſuę, in domo Franciſci pueri ſui, fratrē Paulū de Trincis laicū diuino ſpiritu afflatū: qui literas a Generali Miniſtro obtinuit, quarū facultate conuentū Burlianum in Italia erexit ductis ſecum quibuſdam fratribus, cum quibus vitam pauperem, prout in regula præcipitur, duxit, ſtatimque nouem oratoria, ſiue eremitoria illi adhæſerunt, in quibus rigidæ paupertatis amatores libenter habitabant, quibus idem fratres Paulus præfectus eſt primus vicarius, & prælatus anno Domini milleſimo trecenteſimo octuageſimo. *Vide in Cron. Ord. Par. 3. & in princ. Par. 4.* Poſtmodum frater Petrus de Villacrucis Minorum obſeruantiam in Hiſpaniam duxit. Cuius initium factum legimus in conuentu vulgo *Salzeda* in Prouincia Caſtellæ collocato. Ex quo regularis obſeruantia in alios plures conuentus nempe in *Arroyo, Aguilera, Pennafiel*, fuit deriuata. Cum ergo in Italia, Hiſpania, Gallia, & vbiq; terrarum mirum in modum eſſet fratrum de familia ſtatus propagatus, cautum fuit in Concilio Conſtantienſi, vt ex ipſis Minoribus reformatis, qui fratres de familia vocabantur, eligerentur vicarii prouinciales, qui omnibus reformatis religioſis præeſſent ea lege, & conditione, vt vicarij prouinciales fratres minoris regularis obſeruantiæ vocarentur, dummodo in omnibus ſubderentur Miniſtris prouincialibus conuentualium. Verum Eugenius quartus Apoſtolico diplomate cauit, vt fratres regularis obſeruantiæ eligere poſſent Vicariū generalem in comitijs generalibus, & vicarios prouinciales in capitulis prouincialibus, qui nimirum vicarij in nullo ſubderētur Miniſtris conuentualibus, niſi quoad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugenianæ Beatus Bernardinus fuit primus vicarius generalis, quem regularis obſeruantia habuit. Et in hac forma vitæ regularis obſeruantiæ vixit vſque ad annum milleſimum quingenteſimum decimum ſeptimum. In quo Romæ factū eſt quoddam capitulum generaliſſimū, ad quod ſimul Obſeruantes, & Conuentuales concurrerēt, in quo vniuerſalis religionis noſtræ reformatio concluſa eſt. Et in quadam Bulla vnionis ſequētia ſancita ſunt. Primum, quod ordinis ſigillum adimeretur Conuētualibus, & omnino Obſeruantibus traderetur. Secundum quod ſupremus Obſeruantiæ prælatus vocaretur Miniſter generalis, vt regula diſponit, Conuentualium verò Magiſter generalis nūcuparetur. Tertium quod præfecti prouinciarum obſeruantiū vocarentur ſecundum regulam Miniſtri prouinciales. Quartum quod Miniſter generalis eſſet ſexennius, & prouincialis triennius. Quintum quod forma tenenda ad ſtatuta pro reformatione facienda ſit huiuſmodi. Primo quod deputentur aliqui viri religioſi & docti, qui de ſtatutis faciendis deliberent. Et quod ea, quæ obſeruanda deliberauerint Commiſſariis generalibus præſentent. Secundo cautum eſt, vt in ſingulis Obſeruantiæ prouinciis ſint certæ quædam domus huic ſtatui maximè accōmodatæ vocatæ recollectæ pleno iure miniſtris obſeruantibus ſubditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cœperit conuentualitas in alijs religionibus.

RESpondeo dicendo, religiones obſeruātiſſimas & antiquiſſimas D. Benedicti, & Auguſtini in maximo vitæ rigore fuiſſe fundatas, ſed ſucceſſu temporis eo deuenerunt, vt a prædicto rigore maximè deficerēt, & reformatione maximè indigerēt. Cui indigentiæ ille pater luminum, a quo bona cuncta procedunt ſubuenire dignatus eſt ordini S. Benedicti, per quendā patrē vocatum Odon fundatorem congregationis Cluniacenſis, a quo obſeruātia habuit principium, cui alij illuſtriſſimi, & ſanctiſſimi viri ſucceſſerunt. Ordini autem D. Auguſtini etiam fuit datus quidā illuſtriſſimus vir Dux de Guiena, & Comes Pictauienſis, qui S. Vvielmus vocatur, a quo habuit principiū obſeruantia in hac religione, cui præclariſſimi alii viri ſancti adhæſerunt, prout refert pater Hieronymus Rom. a *a Roma. de repu. Chriſtiana cap. 3.* Sed poſtea anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo octauo propter vniuerſalem in toto orbe peſtilentiam & famē tanta multitudo hominum periit, vt remanerent monaſteria deſerta, & fratres in eis remanētes ita erant liberi, & eorum religio ita erat diſſoluta, vt reformari minime poſſet. Vnde principum Chriſtianorum miniſterio, & ſummorum Pontificum fauore factum eſt, vt relaxati ab his, qui obſeruantiam regularem ſectabantur, diuiderentur, & diuerſa ab obſeruantib. & clauſtralib. eſſet familia. Et primi, qui caput ſibi obſeruantiæ conſtituerūt, fuerūt fratres religioſi D. Benedicti. Nam anno Domini milleſimo trecēteſimo nonageſimo Dominus Ioannes Rex primus Caſtellæ monaſteriū Valliſoleti illis fundauit, quod totius obſeruantiæ eſt caput. Et tempore Domini Regis Ioannis ſecundi cœpit obſeruantia in ordine D. Auguſtini a quodā conſiliario ipſius Regis Licentiato Alarcon nuncupato, qui huius ſanctiſſimæ religionis habitum aſſūpſit. Cuius religionis, vt verus filius obſeruātiā maximè fuit proſequutus remanētibus aliis huius inſtituti

ſtituti

Digitized by Google

ſtituti fratribus in ſua relaxatione, qui vulgo per ironiam vocati ſunt clauſtrales à clauſtris, ac ſi in clauſtro, id eſt, in clauſura viuerent, prout Hieronymus Roman. ait. *a* Sed verius puto ab ampliſſimis clauſtris ſuorum monaſteriorum vulgus hoc illis tribuiſſe nomen.

a Rom. vbi ſu.

QVÆSTIO QVINTA.

De ordinibus militaribus, quo ad eorum numerum & principium in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Quis fuerit Templariorum ordo, & de eorũ fine*
2 *Quæ fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptiſtæ.*
3 *Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principiũ ordo militiæ ſancti Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.*

ARTICVLVS I.

Quis fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

Reſpondeo dicendo, quod Petrus Gregorius religionem hanc ab incunabulis deduxit, & per varios caſus per tot diſcrimina rerum tandem deuenit ad Balduinum Regem, ſub quo Chriſtiani repetierunt Hieroſolymã anno Domini milleſimo cẽteſimo decimo octauo. Cum quo quidã nobiles viri ex equeſtri ordine Chriſti ſe ſeruituri adiecerũt, & ſe mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in caſtitate, & obedientia, & ſine proprio velle perpetuo ſe viuere profeſſi ſunt. Inter quos præcipui fuerunt Hugo de Paginis, & Gãfredus de Sancto Amadeo; prima autem eorum profeſſio, & opus, quod à Patriarcha Hieroſolymitano in remiſſionẽ peccatorũ fuit iniunctum, fuit vt vias, & itinera maxime ad ſalutem peregrinorum proficiſcentium ad inuiſendum loca ſacra Hieroſolymis contra latronum inſidias conſeruarent. Nouem annis poſt eorum inſtitutionem in habitu fuerunt ſeculari, & veſtibus vſi eleemoſynis elargitis. Nono autem anno cõcilio in Francia apud Cletas habito inſtitutus, & aſſignatus eſt illis habitus albus ex mãdato Honorij Papæ, & Stephani Hieroſolymitani Patriarchæ. Cępitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenij Papæ cęperunt cruces panni rubei in pallijs, ſeu amiculis, ſeu chlamydibus albis aſſumere, tã equites, quam eorũ fratres inferiores, prout refert Gulielmus *b* Seruis, & Paulus Æmilius. Qui fratres militiæ templi fuerũt appellati, & eorum ordo ita per vniuerſum orbẽ creuit, vt ad tantas opes beneficijs & liberalitatibus principum peruenirent, vt regias tandem opes excederẽt. Qui incraſſati, impinguati, dilatati ita dereliquerunt Deum factorem ſuum, & a Deo ſalutari ſuo receſſerunt, vt eorũ ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima ſentẽtia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt necati, eo quod cum Saracenis iuncti in chriſtianum nomen conſpiraſſent, vt refert Platina in Clementis quarti vita. Quã cauſam huius atrociſſimi ſupplicij puto veriorem quam alias enumeratas & adductas ab authore Hiſtorico Gaguino.

b Gul. in vita Philippi pulchri lib. 7.

ARTICVLVS II.

Quæ fuit origo ordinis Militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ.

Reſpondeo dicendo, quod anno Domini milleſimo nonageſimo nono cum Hieroſolyma a Chriſtianis recepta fuiſſet, ducẽte Gothfredo, Hieroſolymis erant Chriſtiani Latino nomine, qui ab Agarenis, qui ibi imperabant, impetrauerũt, vt ſibi liceret habere domicilia iuxta ſepulchrũ Domini noſtri Ieſu Chriſti, vbi cęnobium Dei genitricis conſtruxerunt, (quod Latinorum) dicatum ad excipiendos Chriſtianos hoſpites Latinos, cui adiunctum eſt alterum Cęnobium Diuæ Magdalenæ ad excipiendas fœminas pręparatum. At creſcente peregrinorum numero ita, vt in cœnobijs recipi non poſſent, poſtea ædificata eſt hoſpitalis domus; quã Diui Ioannis Baptiſtæ titulo Deo dicarunt: & ipſi datus eſt quidam præfectus, vt tradit Polydorus *c* Virgilius, & huius hoſpitalis miniſterio viri pij nobiles ſe deuouerunt, qui peregrinos tutarẽtur, & a latronum, ſeu Agarenorum, incurſu defenderent. Horum profeſſio eſt votum ſolenne paupertatis, & abdicationis propriorum, caſtitatis, obedientiæ. Prout habetur in inſtitutis *d* hoſpitalis Hieroſolymitani. Ob votum paupertatis nihil proprij habere poſſunt. Et commendarum, quas accipiunt, nõ habent proprietatem, ſed tantum percipiunt alimẽta, quandiu viuunt, earùmque habent adminiſtrationem, reddituri morientes, quæ apud illos reperiuntur, ſocietati. Vnde propria beneficia eorum perceptariæ non ſunt ex ſententia Rebuffi, licet diſſentiat impius Molineus. Pari modo eorum priores, & commendatarij ſunt tantum adminiſtratores bonorum ordinis, vt in ipſorum inſtitutis continetur. Et proinde commendantur illis bona non ab Epiſcopo, vt beneficia; ſed ab Archimagiſtro ordinis. Ob votum caſtitatis affines ſunt Eccleſiaſticis perſonis neque vxorem ducere poſſunt. Propter quod Alexander tertius vocat illos fratres Sancti Ioannis, & præfectum eorũ priorem. Et Innocentius Tertius vocat eos, fratres hoſpitalis Sãcti Ioannis. Et in hoc ordine ſunt religioſi milites pugnantes contra infideles: ſunt etiam Eccleſiaſticæ perſonę cultui diuino cõſecratæ: & ſunt priores ex monaſterio monialium cruce ſignatorum, vt patet ex eorũ inſtitutis. Et etiã præeſt omnibus Archimagiſter, qui primus omnium fuit quidã Gerardus, qui cum ſocijs crucem candidam in nigro panno affixit. Horum militum priuilegia multa ſunt, qualia ſcribit circa annalia hoſpitalis Ioannes Vigeſimus ſecũdus Summus Pontifex in quadam extrauaganti. Et iſti milites dicti ſunt Ioannitæ, & hoſpitalarij Hieroſolymitani, ab hoſpitali, vt dixi, Diui Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienſes, eo quod illam poſſiderent inſulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modo dicuntur Malteſes, ſeu Melitenſes ab inſula, in quam ſe receperunt, poſtquam Solymanus duodecimus Ottomanæ familiæ Tyrannus, cum Agarenorum ingenti vi poſt ſemeſtrem obſidionem die Natiuitatis Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecũdo, illis Rhodum ademit, vt ſcribit frater Thomas Guiſchardus Rhodius in oratione, quam de expugnatione apud Clementem Septimum Summum Pontificem habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, die vigeſima tertia Martij, põtificatus ſui anno octauo priuilegia huius religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus ſit, probauit

c Poly. lib. 7. de inuentorib. rerum ca. 5.

d c 2. inſtitu. hoſpital.

& de-

& de nouo conceſſit motu proprio, & ex certa ſcientia.

ARTICVLVS III.

Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.

RESpondeo dicendo, quod Sancius huius nominis tertius Rex Legionis & Caſtellæ cognomento Deſideratus, filius Alphõſi octaui filij Raymundi Berẽgarii Comitis Toloſani inſtituit militum ſacrorum ordinem de Calatraua, vbi cœnobium Templariorum fuerat, prout tradit Franciſcus Taraph. a Et fuit confirmatus ab Alexandro tertio. Principium eius anno Domini milleſimo cẽteſimo quinquageſimo octauo, prout refert Hieronymus Roman. b cœpit.

a *Lib. 1. de regia: Hiſpan. ſanct. 3.*
b *Hier. Rom. lib. 2. de la republ. Chriſtiana. c. 8.*

ARTICVLVS IV.

A quo originem habuit religio militaris de Alcantara.

RESpondeo dicendo, quod religio militaris de Alcantara, prout conſtat ex priuilegio cõceſſo ordini, anno Domini milleſimo cẽteſimo ſeptuageſimo quarto fuit principiata a Domino Gomezio Hernandez tempore Ferdinandi II. Regis Legionis, & vocabatur eius inſtitutio *del Peryro*, quæ fuit approbata ab Alexandro tertio anno milleſimo centeſimo Octuageſimo tertio, & a Lucio III. Poſtea autem anno Domini milleſimo ducenteſimo quinto fuit approbata ab Innocentio IV. prout traditur in cõſtitutionibus eiuſdẽ ordinis in principio paragrapho ſecũdo. Dicitur *del Pereyro*, prouinciæ Regni Legionis, quæ nunc eſt in prouincia Luſitania iuxta fluuium *Coa* vicinum Ciuitati, diœceſi, quæ poſtea fuit translata in Alcantaram, Capto oppido & Caſtello ab Alphonſo Rege Legionenſi, & Galiciæ anno Domini milleſimo ducenteſimo tertio contra Mauros, qui ipſum occupauerant.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militiæ Sancti Iacobi.

RESpondeo dicendo, quod ordo militiæ Sancti Iacobi inſtitutus fuit in Hiſpania tempore Regis Ramiri primi huius nominis Hiſpaniæ Regis qui vicit manu exigua ingentes Saracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, qui viſus eſt in eo prælio equo candido, vexillo niueo & in eo cruce rubea cõſpicuus, & pugnans, prout tradit Franciſcus Teraph, & Ioannes Vaſeus. Huic ordini & magiſter & commendatarius cõſtituti ſunt. Et ad hoc tempus refert conſtitutionem quoque Ioannes Vaſeus, quamuis frater Alphõſus Venerus huius principium refert ad annum Domini milleſimum centeſimum ſexageſimum; vide patrem Hieronymum Roman. opiniones circa propoſitam quæſtionem proponentem, & licentiatum. D. Amota huius inſtituti profeſſorem, qui duos libros ſatis eruditos, & doctos de hac Religione edidit. Et in hac religione ſunt in triplici differentia perſonæ. Quædam enim diuino cultui ſunt deſtinatæ, quæ *freyres* cõmuniter vocantur, in communitate, & regulariter viuentes, quorum caput eſt conuentus de Vcles, Aliæ sũt Moniales, aliæ verò ſunt milites.

ARTICVLVS VI.

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.

RESpõdeo dicẽdo, quod ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tẽpore Domini Alphonſi Henrici Regis primi Luſitaniæ, anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Poſtea antẽ anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Ordo Eborę fuit nũcupatus ab illuſtriſſima illius Regni Ciuitate, vbi Dominus Rex conuentũ militibus huius ordinis ædificauit, & in Eccleſia Sancti Michaelis diuina officia celebrant Poſtea autem propter ſubiectionem, quam præſtiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiã Calatrauæ in illo regno nuncupatus eſt. Vnde in porta principali oppidi de Auis in quodam lapide hæc memoria ſcribitur: *Ferdinandus Magiſter Dei gratia Calatrauenſis in Portugalia cum ſuo conuentu plantauit Auis in feſtiuitate Aſſumptionis Beatæ Mariæ Aera milleſima ducenteſima ſexageſimaprima.* Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nũcupatur, qui ab Ebora ad illud oppidum fuit trãſlatus tempore Domini Alphonſi Regis Portugalię primi, virtute cuiuſdam priuilegij conceſſi ab ipſomet Rege anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo primo, prout tradit Pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni regulam Diui Benedicti iuſſu Innocentij tertij, qui anno quarto ſui Pontificatus ipſum ordinem literis Apoſtolicis confirmauit. Quarum literarũ tenor habetur in dicto conuentu de Auis. Vbi etiam habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum conceſſa per Gregorium decimum quartum, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo pontificatus ſui anno quarto. Quas Bullas ſub ſigillo autentico ego ipſe vidi, de quibus agam infra in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum. Sed in fine huius libri ſubiiciam quendam doctiſſimum tractatum, quem ad me miſit Reuerendiſſimus, & de literis maximè meritus Dominus Franciſcus de Auelar prior Maior huius ſacri ordinis.

QVÆSTIO VI.

De ſtatutis, & ordinationibus, & priuilegijs Apoſtolicis, quibus hæc religionum Monarchia conſeruatur in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptemdecim.

1 *QVotuplex ſit ſtatutum Apoſtolicũ regularib.*
2 *Vtrum omnia quæ in iure canonico ſtatuuntur obligent.*
3 *Vtrum ad hoc, vt iſtæ leges canonicæ obligent regulares, neceſſe ſit quod publicentur.*
4 *Vtrum conſtitutio liget eos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium a promulgatione eius.*
5 *Vtrum conſtitutio Pontificia irritatoria obliget ſtatim poſtquam Romæ promulgatur, ita vt ſtatim actus contrarius irritetur.*
6 *Vtrum ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, ſit expectandus populi conſenſus.*
7 *Vtrum liceat ſupplicare Papæ, vt ſuas conſtitutiones reuocet.*

8 Vtrum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

8 Vtrùm ſuſpenſio literarum apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.
9 Vtrùm pœna legis ignorantes liget.
10 An conſtitutio non recepta liget.
11 Quando dicatur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim legis.
12 Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente principe euacuetur.
13 Quando lex pœnalis obliget ad peccatum mortale.
14 Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.
15 Vtrùm leges pœnales obligent in conſcientia.
16 Vtrùm obligent leges pœnales ante latam ſententiam.
17 Vtrùm conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura.

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit ſtatutum apoſtolicum regularibus directum.

RESpondeo dicendo, quòd Summi Pontifices conſiderantes, quantum proſint Eccleſiæ religionum reformatio, & ampliatio, non ceſſant, eas diuerſis pro temporum neceſſitate cōſtitutionibus ſtabilire, & priuilegijs corroborare. Et ſunt ipſæ in differentia multiplici. Quædam enim continentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridētino, quæ vniuerſos religioſos obligant. Aliæ autem ſunt in eodem ſpecialiter ſtatutæ pro religione particulari, quæ nimirum continentur in libro Decretalium in Clementinis & in extrauagantibus. Aliæ verò ſunt, quæ extra ius cōmune vagantur. Hæ verò partim continentur in libro monumenta ordinis nuncupato partim habētur in ſumma conſtitutionum Pontificaliū. Aliæ verò habentur in proprijs motibus, & conſtitutionibus, quæ in nullo volumine inſeruntur ſunt tamē ſolenniter promulgatæ. Quarum aliquæ ſunt promulgatæ in comitijs generalibus regularium: aliæ ſunt in diffinitionibus, ſeu tabulis comitiorū generalium. Aliæ etiam ſunt reſcripta particularia, quæ à ſede Apoſtolica, aut ab habente authoritatē ſedis Apoſtolicæ mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere, agā in hoc opere, diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipſis ſummis pontificibus datis regularibus, & de declarationibus Cardinalium pro regularibus a ſua ſanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnia, quæ in iure Canonico ſtatuuntur obligent.

RESpondeo dicendo, quod lex Canonica quæ fuit facta à ſummis pontificibus cōſiſtit in tribus voluminibus, videlicet in volumine Decretaliū in volumine ſexto, & in volumine Clemētinarum. Iſta enim tria volumina continent leges canonicas pōtificales, autenticas, & approbatas, quæ pro legibus habentur, & pro legibus indubiè ſeruātur, cum ſint conditæ ab habente poteſtatem legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas, & liber Decretorum, qui liber non fuit conditus à ſummo Pontifice, neque ab habente poteſtatē legis condendæ, & fuit compilatus per quēdam magiſtrū Gratianū, qui fuit religioſus ordinis S. Benedicti, & Sacræ Theologiæ magiſter, vt teſtatur Archiepiſcopus Florentinus. *a* Qui Gratianus ex ſanctorum patrum dictis cōpilauit dictū opus, & volumen decretorum. Appellaturque liber decretorum, quia ex decretis ſanctorum patrum fuit cōpilatus. Neque reperitur, quod fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non poteſt dici authenticus, vt ait Abbas *b* in proœmio Decretalium, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio. Licet aliqui dicāt, quod fuit approbatus ab Eugenio Papa; hoc tamen non conſtat prout aduertit Maranta. Verūtamen eſt aduertēdum, quod in libro Decretorum repetiuntur quatuor ſpecies authoritatum. Prima ſpecies eſt authoritas Sanctorū patrum, prout plurima omnia ferè capitula ibi exiſtētia ſunt extracta à dictis Sanctorum. Secunda ſpecies eſt authoritas ipſiuſmet Gratiani authoris, vt quando ipſemet loquitur, ſine authoritate Sanctorum. Tertia ſpecies eſt authoritas cuiuſdam Paleæ; vt quando in rubrica alicuius capituli decretorum ſtat ſcriptum Palea. Quarta ſpecies eſt authoritas iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium: quoniam ſunt multæ leges Ciuiles inſertæ, & canonicæ in Decretis. Quoad primam ſpeciem, ſcilicet, de authoritate ſanctorū patrum, verum eſt, quod ex diuturna approbatione cēſetur authenticus liber, & illa decreta ſanctorum allegantur ad deciſionem cauſarum vt intelligunt *c* Abbas, & Felinus: non vero quoad tres alias authoritates, ſecundum eoſdem ibi, & Archidiaconū. *d* Nam authoritas Gratiani nō reperitur approbata, neque eſt authentica, nec etiam authoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam diſcipulus Gratiani, qui ſua authoritate inſeruit nōnulla capitula in decretis, quæ nullam faciunt fidem, vt dicit Ioannes Andreas, Salycetus, & Imola, & Antonius Cor. cùm non fuerit facta ab homine habente poteſtatē. Sicut etiam dicta, & ſolutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus, vt non bene loquentes, ſecūdum Archidiaconum. Ex quo patet, quod eius dicta non ſunt authētica; ſed velut dicta Innocētij in ſuo opere gloſſarum, quod compoſuit ſuper decretalibus. Cuius Innocentij dicta nō ſunt authentica, quia ipſe noluit, vt haberentur vt textus, ſed vt gloſſa, licet præ cæteris ſint magnæ authoritatis, vt teſtatur Felinus. Quoad quartam partē, ſcilicet, de legibus ciuilibus inſertis in decretis minimè ſunt approbatæ, vt per hoc ſeruentur de iure Canonico, ex quo Gratianus, qui eas inſeruit, non habuit talē authoritatem. Et ſic dictæ leges remanent Ciuiles, prout antea erant: & perinde habētur, ac ſi inibi nō eſſent inſitæ, & ſic nō ſeruantur vt Canones, vt dixit Abbas, & Andreas de Iſoreca, & tradit Marāta. Ex quibus concluditur, quid ſit dicendum de contentis in voluminibus Decretaliū, Sexti, Clementinarum & Decretorum concernentibus ſtatum religioſorum. Colligitur etiam, quātam authoritatem continent vniuerſa, quæ in iure Canonico continētur ad comprobationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipſa decreta decidentur. Et aduerte, quod eandem authoritatem habent bullæ ſuæ Sanctitatis poſitæ in ſumma conſtitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ ſunt legitimè publicatæ, cum dimanent à Principe habente authoritatem condendi leges, vt eſt Papa, iuxta ea, quæ in iure notantur, & patet ex his, quæ traduntur à Syluestro. *e*

a Floren. 3. p. Chron. tit. 17 c. 6.

b Abba. in proœ. decretorum in cap. pacificus col. 5. And. & Ant. de Butr. in c. 2. de reſcrip. Marant. de ordine iu. 3. par. princ. nu. 34.

c Abb. in c. 2. col fi. de reſcript. ibi Felin. col. 23. verſ. liber decreti.

d Archidiac. in cap. qui neſciat. 9 diſt.

e Sylueſt. ver. Papa. nu. 14.

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad hoc, quod iſtæ leges Canonicæ obligent, neceſſe ſit, quod ſint ſolemniter promulgatæ.

Reſpondeo dicendo, quod non ſtatim poſt promulgationem in curia obligat conſtitutio. Nã intra duos mẽſes non ligat, proui dicitur in iure, *a* etiam ſi ad notitiam eorum, quos obligat deuenerit, prout contra Gloſſam *b* & Felin. tradit *c* Nauar. Et licèt liget, nou tamen peccant ignorantiam inculpabilem de illis habentes, ſi eas ignorãtes tranſgrediantur iuxta tradita à Diuo Bonauentura, *d* & reſoluta a Caſtro, & à Couarruuias. Dixi, *inculpabilem*. Nam ſi fuerit culpabilis ratione negligentiæ, peccabunt, pront cum communi tenet Diuus Thomas *e* Adeo hoc eſt verum, vt etiam quando ſtatutum, vel præceptum Eccleſiaſticum iuris cõmunis, aut ſummi Pontificis, aut Concilij generalis imponit regularibus, & alijs pęnam excõmunicationis, non incurrant in eam excommunicationem ignorantes talem conſtitutionem & præceptum tranſgredientes, etiamſi conſtitutio ſit Papalis, prout tenẽt Nauarrus *f* Couarruuias, Soto, Corduba, & Caſtro, contra alios, id ſine fundamẽto ſufficiente negãtes. Quæ eſt communis omnium Theologorum ſententia, & puto veriſſimã, quæ ſummè à regularibus eſt notanda. Nam multas conſtitutiones referam in hoc volumine, quibus ipſo facto à ſummis pontificibus ligantur, quorum ipſi habẽt ignorantiam non craſſam, neque ſupinam: & ideò non eſt cur eorum cõſcientias timoratas alligemus. Et aduerte, quòd ad vincendam ignorantiam non requiritur vera ſciẽtia; quæ naſcitur ex intuitiua alicuius quinque ſenſuum, nec ſufficit quædam auditio, & relatio ſed requiritur talis, quę inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus. *g* Et nõ videtur requiri, vt per præſules, vel alios prælatos in ſuis territorijs publicentur quoniam ſecundum ſtylum, & conſuetudinem curiæ ſufficit promulgatio, & publicatio in curia facta.

a Auth. vt facta noua conſtitu. in rub. & in nigro. c. noui. de ſent. excomm.
b Glo. in c. 2. v. habẽt. de reb. eccleſ. non alienan. Felin. in c. cognoſcentes nu. 7. de conſt.
c Nauar. li. 1. conſ. tit. de cõſtit. conſil.
d D. Bonauen. in 2. d. 22. art. 2. q. 2. ad 4. Caſt. de legib. pœn. li. 2. c. 14. Couarr. in reg. poſſeſſ. 2. p. § 7 nu. 7.
e D. Th. 1. 2. q. 76. art. 2.
f Naua. c. 27. n. 16. Coua. in c. alma mater. 2. p. § 1. nu. 8. Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. non longe à fi. Cor. lib. 2. q. 27. Caſt. lib. 2. de poteſt. leg. pæn. c. 14. poſt medium.
g Naua. li. 1. conſ. ti. de cõſ. conſ. 1. a nu. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm conſtitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium à promulgatione eiuſdem.

Reſpondeo dicendo, quòd ſolo iure ſcripto attento princeps nõ videtur ligare ante lapſum duorum mẽſium etiam ſcientes eam factã, & promulgatam, vt videtur tenere gloſſa *b* & Antonius. Quam opinionem contra Panormitanum, Imolam & Felinum cum Decio ſequitur *i* Nauarrus. Tum, quia authentica *K* tam in rubro, quam in nigro expreſsè habet illã poſt duos menſes, & non ante valituram, & conſequenter ante illos duos mẽſes eam non ligaturam. Tũ, quia & ſi bona pars cauſæ quare datur dilatio duorum menſium, ſit, ne ignorãtes obligentur; tamẽ non eſt ſola, quia etiam datur ne alios liget, antequam alios. & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, & imparitas ſubditorũ, dum alij ante alios ligantur. Tum etiam, quia ſicut ſcientia legis, donec promulgetur, non ligat, ita pari fere ratione ſcientia promulgatæ legis, donec labatur tempus conſtitutũ ad ligandũ, non debet ligare. Dixi, *attento iure ſcripto*. nam quamuis hæc pars ſolo iure ſcripto attẽto, verior videatur: de conſuetudine tamen, & ſtylo, ait Nauarrus, *l* quod videtur in vrbe ſeruari, vt tranſgredientes legẽ Papæ publicatam etiam ante duos menſes elapſos puniantur, non ſolum, qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illius promulgationem. ſed etiam qui non probant iuſtè ignoraſſe præſupponendo, quod præſumuntur ſcire. Quæ conſuetudo, & ſtylus ait Nauarrus, ꝙ fortè reſtringi poſſet ad forum tantùm exterius, & ad vrbiculas. Hæc dicuntur à Nauarro. Et licèt Hieronymus à Sorbo contrarium contra Nauarrum tenuerit, explicans conſtitutionem Clementis VIII. de largitione munerum dicens, in foro cõſcientiæ ſupra dictos peccare, affirmans opinionẽ Abbatis, & Felini eſſe cõmunem, & eam tenere doctiſſimum Sotũ. *m* At Soto realiter non tenet hanc opinionẽ, imò ait, quod ſi lex conſtituat poſt duos mẽſes facta publicatione incipere valere, ſignificat, quòd licet tempore promulgationis obliget, nihilominus vſque ad duos mẽſes poſſe ſe quẽquã ignorantia protegere, tũc intelligendum eſt, quantum ad forum exterius ipſam legem minimè ante lapſum duorum menſium obligare. Et quantum ad forum conſcientiæ dicendum eſt, ipſos obligari, ſi ante ipſos elapſos eorum notitiam ſufficientem haberent: data enim ſcientia neceſſario continuò excuſatione nudantur. At, ait Soto, ſi inciperet valere poſt duos menſes, idem eſt, quod vigorem tunc pręcepti obtineret, fit, vt neque ante elapſos dictos menſes ſcientes obligentur, & iſtam gloſſam poſteriorem ad dicta verba ego re puto magis conſonã æquitati, & menti legiſlatoris, illa proferentis iuxta rationes traditas a Nauarro. *n* Et nõ debuit dictus pater à Sorbo tenere dictã opinionem in caſu dictæ conſtitutionis Clementis VIII. cum ipſe ſummus Pontifex expreſſe declarauerit, quod in partibus vltramontanis obligaret poſt lapſum duorũ menſium, in partibus verò ciſmontanis poſt lapſum quatuor menſium. Nã quando in lege tẽpus appoſitum eſt, intra quod debeat, ſeu incipit ligare, tempore ſtatuto ſtandũ eſt, iuxta id, quod dicitur in iure, *o* quia in incertis non in claris eſt opus coniecturis, prout in eodem iure notatur. *p* De hac autem conſtitutione quid ſentiam, infra in quæſtione de donationibus dicam.

b Gloſ. vlt. in data Sexti Antonius in ca. ſi quando de conſtit.
i Nauar. li. 1. conſt. nu. 17.
K Authen. vt facta noua conſtit. colla. 2.
l Na. vbi ſup.
m Soto li. 1. de iuſt. & iure. q. 1. ar. 4. pa. 10. coll. 2.
n Na. vbi ſu.
o c. cum ſingula de preben.
p l. continuus. ff. de ver. oblig. infra 10. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm conſtitutio pontificia irritatoria obliget ſtatim, poſtquam Romæ eſt promulgata, ita vt actum in contrarium ſit irritum.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe, quòd ille, qui agit cõtra legem Romæ promulgatam, ſi eam inuincibiliter ignorat, non peccat. Dubium autem magnum eſt, vtrum factum per dictam legẽ irritatũ teneat. Et vt omnia pateſiant, operæpretium eſſe duxi, quoddam exẽplum proponere, quod eſt huiuſmodi: Concilium Tridentinũ matrimonia clandeſtina irritauit. Si quis autem poſt eius promulgationem inuincibiliter ignorando clandeſtinè contraxerit, certum eſt, quod non peccabit contra legem. Quod autem vertitur in dubium eſt; vtrũ facta promulgatione Romæ, vel Tridẽti, dictum matrimonium fuerit nullum nec ne? Circa quod opinio eſt Panormitani, *q* quòd ſufficit legem Romæ promulgari, vt obliget totũ orbem, taliterque omnes cõtractus ſtatim ſũt irriti. Hoc tamẽ negat Soto *r* ſequens Caietanum, dicens, quod quandiu lex non promulgatur nobis, nõ obligat, neque contra-

q Panor. in c. nouit extra de ſent. excomm. & in c. cognoſcentes extra de conſt.
r Soto lib. 1 de iuſt. q. 1. art. 4. Caie. 22. q. 4. art. 4.

ctus

ctus reſcinduntur, niſi ex tempore, quo nobis eſt promulgata. Probatur, quia aliàs non opus eſſet, vt lex Romæ ſemel promulgata in alijs prouincijs promulgaretur. Videmus autem leges Pontificũ in qualibet diœceſi promulgari. Ergo ſignum eſt, quod illa lex non antè cenſebatur nobis ſufficienter promulgata. Et confirmatur; Nam Concilium Tridẽtinum matrimonia clandeſtina irritans decernit, vt huiuſmodi decretũ in vnaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos. Et certè, ſi contrarium daretur, multa ſcandala ſequerẽtur, nam multi Concilium Tridentinum *a* inuincibiliter ignorantes poſſent contrahere, & conſumare matrimonium, quibus eſſet licitum decedere, ſi matrimonium irritum iudicatur, quòd maximum ſcãdalum in republica generaret. Quod inſuper probatur, Nã leges Papæ multò grauiores, quã Ciuiles, reputantur: ſed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur, ergo à fortiori leges Papæ præſertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maius viget periculum, ibi cautius eſt agendum. Verũ eſt tamen, quòd Papa poteſt irritare omnes cõtractus a tempore legis latæ Romæ. Et id eò ſi lex dicat, ex tunc omnia irritamus, vel ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & ſunt inualidi. Quod ex iure *b* clariſſimè colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunque duas præbendas habuerit, ex tunc non faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus a tempore latæ legis omnes fructus perceptos reſtituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadam ſua conſtitutione data Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo octuageſimo tertio, ſexto calendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio prohibens nouitios ad religiones recipi, ſine forma in ipſa conſtitutione ab eo facta, in hæc prorumpit verba dicens: *Et ſi qui eorum cõtra nõſtram præſentem conſtitutionem temerè admittentur, tam ſuſceptionem habitus quam profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribus, & effectu carere decernimus*. Ratione quorum verborum cũ Conſilio omniũ doctiſſimorum virorum, profeſſiones multæ factæ ſtatim poſt datam dictæ conſtitutionis, fuerunt nullæ declaratæ, & ab ipſis nulliter profeſſis fuit facta de nouo ſolemnis profeſſio iuxta formam dictæ conſtitutionis. Alij autem nolentes profeſſionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo exiſtentes matrimonium contraxerunt. Quod in aliquibus generauit ſcandalum, quod certè non paterentur doctiſſimi viri, ſi dicta conſtitutio ſolum dictas profeſſiones irritaret, ſine illo addito ex nunc irritamus, ſcandalum enim in dubio leges non permittunt.

a Conc. Trid. ſeſ. 24. c. 1. in fi. de reforma.

b c. cum ſingula de reþæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, ſit expectandus populi conſenſus.

RESpondeo dicendo, quod Papa, & quicunque Princeps habẽs authoritatem condendi leges poteſt compellere ſubditos ad earum obſeruationẽ, ſuppoſito, quod ipſæ ſint iuſtæ, & rationabiles. Hoc clariſſimè in iure *c* probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hanc opinionem tenet Hoſtienſis, Antonius de Butrio & Imola, Burgos de Paz, & Syluester. Vnde nõ eſt expectãdus populi aſſenſus ad vim legis, prout tenet Felinus, & per multa fundamẽta tenet Burgos de Paz cõtra Guilliermũ Benedictum. A qua opinione nõ diſcedit doctiſſimus Couarruuias. Licèt enim ipſe Couarruuias allegetur pro opinione Guilliermi, apertè tamẽ ſe explicat dicẽs, quod lex non dicitur recepta, quãdo per aliquos actus cõtrarios impugnatur, ſciẽte, & conſentiente principe. Et ita ſentit Couarruuias, quòd nihil operatur inuoluntas populi de per ſe, abſque Principis voluntate. Et hæc opinio probatur; nã ſi contrarium eſſet verum, indirectè maneret penes populum poteſtas condendi leges, quæ ſoli Principi competit nunc & à tempore, quo ei ſuum imperium, & poteſtatem contulit populus, prout colligitur ex iure. *d* Quod à fortiori procedit in conſtitutionibus & legibus Papalibus, cum Papa non a populo, ſed ab ipſo Chriſto Domino habeat huiuſmodi poteſtatem.

c c. de vulg. 23 q. 1 verſ 6. Archid. Hoſt. Bu. & Imol. in c. 1. de treug & pace. Burgos de Paz in proœ. ll. Taur. num. 299. Sylu. in ſumma ver. lex num. 6.

d Feli. in c. cognoſcentes nu. 7. de conſtit. Bur. vbi ſu. n. 289. Co. l. 2. varia. c. 16. n. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat ſupplicare Papæ, vt ſuas conſtitutiones reuocet.

RESpondeo dicendo, nõ eſſe dubium, ſuam ſanctitatem poſſe ſupplicari, vt ſuas cõſtitutiones aut reuocet, aut moderetur prout notatur in iure. Imò & mala informatione facta, poteſt, & clericus ſupplicare ſecundum Seluam. Et tunc ſecundũ ipſum ſupplicatur ad Papam ipſum benè informãdo. Secundũ gloſſam in pragmaticis ſanctionibus, vbi inquit, quòd Papa ſupplicatus de reuocatione, aut moderatione alicuius reſcripti particularis, peccaret; ſi talem ſupplicationem non admitteret. Et hæc ſupplicatio habet effectum, vt Papa benè informatus mutet ſentẽtiam in meliùs iuxta ea quæ in iure canonico tradũtur. Quod autẽ vertitur in dubium eſt, an talis ſupplicatio habeat effectũ ſuſpenſiuum ita quod obediendo literis apoſtolicis, earum executionẽ ſuſpendẽtes, ſuppoſita ſupplicatione, non remaneant excõmunicati. De qua difficultate agũt Hoſtienſis, *e* Abbas, Palacius Rubius, Driedo, & doctiſſimus Couarruuias. Ad quod dico primo, quòd executio reſcriptorum, & literarum particularium interpoſita ſupplicatione poteſt ſuſpẽdi, obediendo tamen reuerenter ipſis literis apoſtolicis, allegando cum debita humilitate cauſas, & circunſtantias, propter quas non poſſunt cõmode executioni mandari. Et hoc probatur in iure, *f* vbi Papa dicit: *Patienter ſubſtinebimus ſi allegando dictas cauſas, & circumſtantias dictæ literæ minimè executioni mandentur*; & ſic ſecunda iuſſio ipſius Papæ eſt expectanda, prout dicit tex. *g* iuncta gloſſa ſumens inde argumentum contra miſeros prælatos, qui timẽt in tantum literas Domini Papæ, vt non audeant reclamare; quòd facere non debent, quando ratio probabilis, & iuſta cauſa id ſuadeat. Quã gloſſam Felinus, *h* Baldus & Innocentius ſequuntur. Vnde alia celebris gloſſa *i* dicit, quod non debent timere, ſed veritatem ſequi, quia ſic placebunt Deo & Papæ. Non enim dicitur, contra mandatum Regis, nec Papæ, veniſſe, qui pro maiori vtilitate, & honore Papæ, aut Regis nõ facit id, quod in aliquo reſcripto, aut literis particularibus ipſi imponitur faciendũ, prout pulchrè notant *K* Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur. Nã executio præcepti ſuperioris differri poteſt, quotieſcunque maius damnum timetur ex executione, quam ex dilatione: quod fit vſque dum apparet de vera præcepti iuſtitia, prout tenent *l* Nauarrus, Soto, & Couaruuias. Et ita debent eſſe cauti iudices, vt ſemper obediant ſuperiorum præceptis ea executioni mandantes, niſi contineant peccatũ, aut errorem intolerabilem, & quod in eorum execu-

e §. ſed quod principi placuit. inſtit. de iure naturali gent. c. cum. ex literis qui in integrum reſt. c. paſtoralis de appel. auth. qua ſupplicatio. C. de precibus Imperato. offerendis. c. 2. eo. tit. de fratribus appell. v. ſo ro. pag. 42. in parte.

f Selu. de beneſ. 5. p. q. 8. nu. 10. ver. 19.

g Hoſtien in d. c. paſtoralis & ibi Ab. §. verũ Palat. Rub. de beneſ. vacant. incur. §. 12. in fin. Driod. de liber. Chriſtia. l. 1. ar. 4. pag. 181. Coua. in pract. qq. c. 35. nu. 4.

h c. ſignif. de reſcrip. Tex. iũcta gl. in auth. de mãda. Principis. §. ſi quis autẽ callat. 3.

i Feli. Bal. & Innocent. in c. ſi quando.

K Glo. in l. prouiſi ſi contra ius, vel vtilitatem publicã Bal. in l. fi. C. de negot. geſt. Alex. conſ. 106

l Nauar. in c. inter. verba corol. 55. Soto de ſecret. tegẽ. 3. memb. q. 2. Couar. in cap. peccatum 2. p. n. 5 in fin.

cutione

cutione, ſi opus fuerit ſuperſedeát ſupplicatione interpoſita,& prout negotij qualitas exegerit,cauſas, & motiua ſuperſedendi referant, prout notat Doctiſſimus,& in practica verſatiſſimus *a* Auiles,quod ipſum docuerunt non minus docti Rodericus Xuarez & Rebuffus. Ex quibus deueniendo ad practicā infertur primo, quòd ſi Generales & prouinciales receperint literas à Domino Papa, vel ab aliquo Apoſtolicæ ſedis legato, ſuper aliquo negotio peragēdo, poſſunt ſuperſedere ipſarum literarum executionem ſuſpendendo informādo Dominum Papā, vel eius legatum de cauſis,ratione quarū talis executio non poteſt ſtatim fieri: etiam ſi in ipſis literis mandatum cum excommunicatione latæ ſententiæ contineatur,prout dicit Ancharranus.*b* Infertur ſecundo, Quod prouinciales, & Guardiani literas à ſuis ſuperioribus recipientes,quibus aliquid ſub eadem pœna præcipitur faciendum, poſſunt iuſta interueniente cauſa id ipſum facere dilatando ipſarū literarum executionem,donec ipſi ſuperiores informati reſpondeant, quid ſuper ea re ſit agendum.

a Auil. in ca. 1. de los Corregidores. nu. 23. Xuarez. alle. 2. verſic. 3. nu. 1. pote. negari Rebuf. 2. to. cōſti. Frācia tit. de reſcriptis art. 1. gl. 5.

b Anch. conſ. 233.

Dico ſecundò,quòd loquendo de literis Apoſtolicis, quæ non ſunt particularia reſcripta ſuper aliquo particulari negotio a ſede apoſtolica emanata, ſed ſunt leges generales ad conſeruationem reipublicæ Eccleſiaſticæ, vel regularis diſciplinæ,in communi, licet de ipſis poſſit fieri ſupplicatio, vt reuocentur,aut moderentur,non tamen poſſunt inferiores à Papa,quibus tales literæ diriguntur talē executionē earū ſuſpendere, etiā interpoſita ſupplicatione, expectando Domini Papæ ſecūdam iuſſionem. Nam à lege vel ordinatione edita ab eo, qui habet poteſtatem ipſam condendi,ſicut non poteſt appellari, prout dicitur in iure,*c* vbi notant Doctores, & notat etiam Decius, ita ſupplicatione interpoſita nō poteſt earū legum executio ſuſpendi. Nā ſuſpenſio executionis effectus eſt in hoc caſu ipſius appellationis, & grauamē legis vniuerſalis non eſt grauamen, vt tenet Baldus:*d* quia legi omnes obedire debent;prout notatur in iure, *e* & ab omnibus debent cuſtodiri,prout dicitur in iure.*f* Et ſic ab eis nō licēt appellare, prout tenet Rebuffus *g* cum cōi, & per cōſequens non licet ipſius legis executionē ſuſpendere interpoſita ſupplicatione:nā hoc re vera appellatio eſt. Et confirmatur.*h* Nam ſecundū legē iudicandū eſt,etiā ſi dura videatur iuxta id,quod in iure notatur, & vbi eſt certa pęna à lege,vel cōſuetudine ſtatuta, nō poteſt ea per iudicē remitti,neq; augeri, prout traditur in iure,*i* & docēt cōiter Doctores, & tradit Gloſſa optima. Facti enim quæſtio in arbitrio eſt iudicantis: pœnæ verò proſecutio non eius voluntati mandatur,ſed legis authoritati referatur,vt docēt iura,& tradit Sebaſtianus Medicis.*k*

c l. ſi res vbi Bart. coll. 2 ff. de appel. reci. text. & ibi DD. & in ca. quia nos. de appel. Decius in c. cōſuluit. 3. eod. tit.

d Bal. in c. ad noſtram de appell.

e §. eripiat in auth. vt omnes obediant iudici. prouincial. col. 7.

f l. leges. C. de leg.

g Rebuff. in l. ſcæuola reſpōdit. §. ſiqua pœn. ff. de verbor ſig.

Sed, vt hæc quotidiana & maximè neceſſaria clariora fiāt,eſt inquirendum,quæ ſit ratio differentię, quare ſuſpēditur executio reſcripti interpoſita ſupplicatione,& non legis ea interpoſita. Pro huius dubitationis reſponſione eſt aduertendum primo, qđ reſcriptum eſt omne illud,quod Princeps ſcribit nō faciens ius generale, ſed ſpeciale in negotiis, & in perſonis,in quibus, & inter quas promulgatum eſt, ſiue tribuat ius, ſiue exercitium iuris alicui competentis, prout communiter in iure notatur. *l* At lex, & conſtitutio faciūt ius generale reſpectu perſonarum,& locorum, & negotiorum,pro quibus ipſe leges proponuntur:Et ſic dicitur communiter,quod lex ad bonum commune ordinatur; vt oſtendit,& probat D.Thom. *m* Licet enim præcipiat,aut prohibeat operationes,quæ ſunt in particularibus, illa tamen particularia referuntur ad bonum commune, non quidem communitate generis, vel ſpeciei, ſed communitate cauſæ finalis, ſecundum quod bonū commune dicitur finis communis. Vnde ſufficit, quod regimen legis communis ſit definitum ad bonum commune totius generis, licet ſit quibuſdam conueniens, quibuſdam verò diſconueniens,prout tradit Bartholomęus Medina.*n* Hoc iacto fundamēto ad dubitationem facillimo negotio reſpōdetur, ſcilicet, quod ideo interpoſita ſupplicatione alicuius reſcripti executio ipſius ſuſpēditur,quia præceptū in tali reſcripto facit ius quoddā particulare ſecundū ea, quæ ex parte impetrātis proponuntur, in quo poteſt eſſe error propter malam informationē; & ideo nil mirū ſi velit Summus Pontifex, vt non ſtatim executioni mandetur, ſed expectetur ſecunda ipſius iuſſio, poſt aliam informationem ſibi traditam. At lex cum communi bono conſulat,& ſit lata iuxta dictamē rationis iuſtitiæ, vult Sūmus Pontifex,vt etiam ſi aliqui ex ea grauatos ſe eſſe cognoſcant,ne ſuſpendatur eius executio, etiam ſupplicatione interpoſita. Nō enim, vt ait Medina, *o* debet legiſlator ſuam legem poſitiuam mutare ſecūdum diuerſitatem variationis ſingulorum hominum, & temporum, ſicut peritus medicus, qui medicinam præparat,ac variat, prout opus eſt vnicuique ſingulari ſecundū diſpoſitionem complexionis ipſius in ſtatu,quem habet. Sed neceſſarium eſt, vt regimen legis communis ſit definitum ad commune bonum totius generis, licet ſit quibuſdam conueniens, quibuſdam verò nequaquam. Proinde oportet Rectores,& legiſlatores eſſe ſapientes,atque prudētes,& tales eſſe, qui tantum illuminationis ſint aſſecuti, quantum ſufficit nō ſolùm ad regendos ſe ipſos ſolos,ſed quantum ſufficit ad dirigendum & regendū alios,vt conſiderent, quid in condenda lege,aut in dando pręcepto,liceat,deceat,& expediat vtilitati, aut directioni eorum,quibus lex,aut pręceptum imponitur,ne incidant in damnationem, quam comminatur Eſaias,*p* dicens *væ qui cōdunt leges iniquas.*

h l. proſpexit. ff. q. & a qui. i l. 1. §. 1. ff. ad ſenatus cō ſulti. turpil. c. de cauſis & ibi Doct. cōm. de off. de leg. tradit gl. in c. licet v. pœna de pœnis.

K Medic. in ca. erit autem lex 42. n. 74. l l. ſi operum. C. de pœn.

m D. Tho. 1. 2. 90. art. 2. l. 1. & conſt.

n Med. 1. 2. q. 96. ar. 3.

o Medi. vbi ſ.

p Eſai. c. 10.

Ex his infertur,quòd ſi quando Summus Pōtifex aliquam legem pro regularibus cōſtituat (ſicut fuit illa conſtitutio D. Clemētis de largitione munerū) poſſunt regulares ſentiētes ſe eſſe multum grauatos ſuam Sanctitatē ſupplicare, vt eam dignetur ſua benignitate moderari; non tamen interpoſita dicta ſupplicatione poſſunt eius executionē ſuſpendere. Vnde tali legi ex contemptu contrariantes, mortaliter peccabunt, & minimè pœnas ipſius fugient. Et ſupradicta ſunt maximè obſeruanda. Hæc enim nō penetrātes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare affirmantes legem Domini Papæ non eſſe executioni mandandam,ſupplicatione interpoſita,donec ſecunda iuſſio ſuæ Sanctitatis ſuperueniat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm ſuſpenſio literarum apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.

RESpondeo dicendo, certiſſimum eſſe apud omnes, literas apoſtolicas ſine iuſta cauſa minimè poſſe detineri, ne executioni mandentur, vt ex ſupradictis ſatis patet. Cauſæ autem iſtius detentionis ſunt variæ,quæ arbitrio boni,& docti,& pii viri relinquuntur; ſicut relinquuntur omnia,quæ in iure non habent expreſſam determinationem: nam arbiter eſt, qui habet aliquid determinare ex bono, & æquò extra iudicium iuxta ea, quæ notantur in iure. *q* Sed non poſſum ſubticere vnam principalem cauſam,propter quam huiuſmodi detentio, & ſuſpenſio poteſt optimo iure fieri: & eſt quādo literæ Apoſtolicæ ſine cauſa tollunt ius tertii, nō enim

q c. niſi eſſent de præb.

Digitized by Google

Papa poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum, prout concludit Andreas *a* Iſernia, & Palacios Rubios, & Rebuffus, & faciũt tradita per doctiſſimum Soto. Papa enim in dubio nemini vult præiudicare neque præiudicium facere, prout tradit *b* Baldus, & ſic priuilegio Epiſcopi non videtur derogari per reſcriptum Papæ ſecundum Decium. *c* Adeo quod ſi aliqua verba reperiantur in reſcriptis apoſtolicis, per quæ ius tertio videatur auferri, debẽt illa ſuperflua cenſeri ſecundum Gomezium: *d* etiam ſi motu proprio conceſſa ſint: & etiam ſi certa ſcientia concedantur ſecundum Abbatem. *e* Imo ſi aliquo caſu contigerit, Papam ius tollere, præſumitur hoc per circumuentionem & importunitatem feciſſe, ſecundum Gomezium, *f* & Caſſiodorum, & Rebuffum enumerantem ea, quæ per importunitatem cenſentur conceſſa. Vnde dicunt, quod ſi per ſpecialẽ gratiam vni factam, & per reſcriptum alicui Papa videretur præiudicare, cenſeri debet non fuiſſe bene informatus ſecundum eundem Gomezium. *g* Ex quo ad ſingularia deueniendo infertur, quod ſi à Papa impetraretur reſcriptum, vt eligatur Prouincialis in religione, verbi gratia, Patris N. Franciſci vocatis ad electionẽ ipſius Guardianis & Patribus eiuſdem Prouinciæ (ſicut ego vidi in facti contingẽtia) tale reſcriptum ſubreptitium debet iudicari, & contra voluntatem concedentis impetratum, & per importunitatem, circumuentionem, & ſubreptionem, & per conſequens non neceſſario eſſe ſtatim executioni mandandum; etiam ſi imponat præceptũ cum excommunicatione ipſo facto; Et Papa debet informari ſupplicatione interpoſita continente inconuenientia & obſtacula, quæ eius adimplementum iure, & iuridice impediunt. Quod probatur, nam tale reſcriptum tollit ius in noſtra religione quæſitũ conuentibus, qui habent ius mittendi diſcretos habentes in ipſa electione vocem actiuam, & paſſiuã, prout in ordinationibus generalibus *h* Toletanis continetur, cuius conſtitutionis verba ſunt: *Statuitur præterea, vt in quocunque Conuentu vnus diſcretus eligatur ad Capitulum Prouinciale trãſmittendus, qui ſimul cum Guardiano illius loci omnium fratrum ibidẽ commorantium voces, & vota referret ad omnia, quæ in capitulo prouinciali ſunt peragẽda.* Quod ius ipſorum conuentuum Papa non præſumitur auferre, cum ipſis ſit quęſitum rationabiliter authoritate conſtitutionis generalis editæ, aut authoritate Apoſtolica propter regulam iuris, qua dicitur, id, quod omnes tangit, ab omnibus approbari debere: Vnde ſimile reſcriptum cum debita reuerentia & obedientia ipſi prælati non neceſſario debent ſtatim executioni mandare; Sed poteſt ſua Sanctitas ſupplicatione interpoſita informari de præiudicio iuris quæſiti, & ſuſpendi, donec ſecunda ſuæ ſanctitatis, aut ſedis Apoſtolicæ iuſſio accipiatur; vt optimè in ſimili caſu docet doctiſſimus Caietanus, *i* quem ſequuntur grauiſſimi Patres Simancas, & Victoria. Nec ſupradictis obſtat, quod in prædicta Bulla dicatur, quod dicta electio fiat à prædictis Patribus non obſtantibus ordinationibus, &c. Nam reſpondetur, quod nulla plenitudo verborũ appoſitorum in reſcriptis tollit ius quæſitum tertio niſi aliud expreſſe appareat, prout tradit Felinus. *K*

a Iſernia in c. 1. v. flumina. n. 5. quæ ſunt regalia in vſibus feud. Rubios in ac. de benefic. vacat. in curia § 4. cũ ſeq. Rebuf. in praxi. bene. in reg. de nõ tollẽdo ius quaſi gl. 6. nu. 13. & 14. & denotat. q. 21. n. 62. Soto, li. 3. de iuſt. q. 6. ar. 3. col. pen. pa. 244.
b Bal. in l. aut pactum in fin. C. de vſuris.
c Decius conſ. 69. nu. 25. & 26.
d Gom. de iure quæſit. q. 1. in prin. fo. 27.
e Abbas in c. 1. p. 20. de iu.
f Gom. d. q. in princ. Caſſiod. in reg. de toll. ius decif. 39. nu. 3. Rebuff. 2. to. conſ. Frãcia tit. de reſcript. n. 2. gl. 3.
g Gom. vbi ſu. p. 3.
h Ord. Tol. ti. de diſc. abeli. p. 16.
i Caie. 1. tom. tract. 8. Tho. ... de authori. Pap. & cõc. c. 27. ver. ad 2. rationẽ Simãc. de inſt. catho. tit. 48. n. 34. & 35. Victo. in relec. de poteſtate Pap. & conc. 22. propoſ.
K Fel. in c. veniens de teſt.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm pœna legis liget ignorantes.

RESpondeo dicendo, quòd qui ignorat legẽ, vel ſtatutum probabiliter abſque culpa etiã leuiſſima, vt quia iuſtam ignorantiæ cauſam habeat omnem pœnam legis, vel ſtatuti dicitur euitare, nec eius diſpoſitione ligatur iuxta quandam legem. *l* Dixi iuſtam cauſam ignorantiæ, nam ſi ignoranti poſſit imputari, cur ipſe neſcierit, punietur, quia tũc non erit iuſta ignorantia, non enim licèt ignorare, quòd publicè poſitum eſt iuxta doctrinam iuris manifeſtam. *m*

Aduertendum tamen, quod ſi ignorans eſt abſq; dolo, non tamen abſque lata culpa, vt quia ſtatutũ ignorabat, quod omnes ſciebãt, & ſtatutum dicat, quòd quis puniri debet de dolo tacito, vel expreſſo tunc talis ignorans abſque dolo exiſtens excuſatur, punitur tamen ratione latæ culpæ aliter, quàm ſtatutum dicat, niſi eſſemus in his, in quibus lata culpa dolo æquiparatur, nam licet regulariter lata culpa dolo æquiparetur, vt dicitur in iure; *n* in multis tamen non ambulat pari paſſu cũ dolo, vt quando ratione doli corporis afflictiua pęna imponitur; Et in alijs caſibus adductis à Sebaſtiano Medices. *o* Vnde dicendum eſt, quod ſtatutum ligat ignorantes, quando fuerunt in lata culpa, quæ dolo æquiparatur omnino, licèt ſtatutum dicat, quòd tãtùm comprehendere intendit illos, qui fuerunt in dolo iuxta quandam legem, *p* quam limitationem intellige, niſi lex, vel ſtatutum dolum ſpecificum, & qualitatiuum requirat.

Quando verò ignorans ſolùm in leui, vel leuiſſima culpa fuerit, cum regulares tãtùm criminaliter puniantur, puniendi ſunt criminaliter, mitius tamẽ ſunt caſtigandi licèt in totum non ſint abſoluendi argumento eorum, quæ in quadam lege notantur, *q* & magis qualificati in religione patres minori pęna ſunt afficiendi argumento eorum, quæ in ſimili notant communiter Doctores. *q*

Pro complemento autem huius articuli quoad noſtrum propoſitum eſt aduertẽdum, quòd qui adduxerit ignorantiam probabilem legis, audiendus erit, atque excuſandus etiam poſt lapſum duorum menſium, dummodò iuſtam, ac neceſſariam ignorantiam probet iuxta doctrinam cuiuſdam legis, *r* nam ex quo poſt lapſum duorum menſium præſumitur ſcientia, ignorantia probanda eſt, vt dicitur in iure; vt poteſt contingere in eo, qui tempore publicationis erat in partibus remotiſſimis, quæ ignorantia per iuramentum probari poteſt quando alia probatio non haberetur, ratio eſt, quia ſcientia, vel ignorantia pendent ab animo, & ea, quæ pendent ab animo, per iuramentum rectè probari poſſunt, vt tradunt quædam gloſſæ *r* & probatur in iure & dicunt Doctores communiter cum Bartolo, & Alexandro. *ſ*

Et etiam aduertendum, quod extrauagantium conſtitutiones, cum non ſint publicè notæ, etſi ignorẽtur, ignorantes excuſantur, quia tales nõ præſumuntur perueniſſe ad notitiam cuiuſlibet iuxta *t* Baldum, & alios, quos tradit *u* Alciatus.

ARTICVLVS X.

An conſtitutio non recepta liget.

RESpondeo dicendo, quod non. Nã leges confirmantur, cum moribus vtentiũ approbãtur, prout ait D. Auguſtinus. Et ſic dicitur in iure *x* Ciuili, quod ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos tenẽt, quã pro iudicio populi receptę ſunt. Et ſic ait Nauarrus *y* quod lex, antequã recipiatur, ſaltem per maiorẽ rem partem ciuitatis, cuius pars eſt, tranſgreſſorem non ligat: quoniã promulgata videtur cũ conditione, ſi recipiatur ſaltẽ per maiorem partem, vt ſingulariter dixit Dominicus *z* per recentiores receptus: & pro-

l l. ſi ff. de decre. ab ord. faciend.
m c. non imputatur. 15. q. 4. c. fine culpa de reg. iu. li. 6.
n l. quod Nerua. ff. depoſit.
o Medices de legib. & ſtat. par. 4. q. 7.
p l. magna. ff. de verb. ſig. l. abſentem. ff. de pœn.
q l. in ſeruorũ ff. de pœn. l. ... ff. eod.
r l. fin. de decr. ab or. faciẽd.
ſ l. ſine poſſidetis. l. actio. C. de proba. c. propoſuiſti eo. tit.
t Gloſſ. in § alia inſt. de actio. gl. in l. 1. §. ſignifi. aſſi de homic. cardin. Cle. 1. & 9. de conſang. & affinit. dd. commu. in ca. cos de tẽp. ordin. Bart. in l. inter oẽs §. recte de fur. Alex. conſil. 71. vol. 1. col. 2.
u Bal. in l. leges ſacratiſſima. C. de legi. b. Alciat. 3. regu. præſumpt. 31. nu. 5.
x Habet. in §. leges. 4. d. l. de 97. ff. de. ll.
y Nau. in c. 3. nu. 21.
z Domin. in d. §. legis vbi dd. & in cõſ. de conſt. d. Fely. 1. in c. 1. de treu. & pace, à nu. 11. verſ. intell. 4. & in n. 13. cõſid. 3.

Digitized by Google

& profundius Doctiſſimus Felinus. Et hoc probant prædicti Patres; nam præſumitur, legiſlatorem ferre illam ſub conditione, ſi fuerit recepta, & in hoc nullam inuenio difficultatem. Difficultas autem eius dubii verſatur in eo ſolùm, vtrum primi non recipientes peccent? Ad quod reſpondeo, quòd ſic, niſi aliqua rationabili, & iuſta cauſa excuſentur, ſiquidem omnes tenentur præpoſitis ſuis obedire: & nõ eſt in poteſtate ſubditorum leges à ſuperioribus latas recipere, vt dictum eſt ſuprà. Quod præcipuè habet locum in legibus latis à Domino Papa, qui non ab hominibus, ſed à Deo habet ſuã iuriſdictionem. Dixi, *niſi rationabilis, & iuſta cauſa*. Et rationabilis & iuſta cauſa erit, quando aliqui volentes ſeruare legem, & cõſtitutionem, vident ſuos maiores, aut maiorem partem illorum; quibus fuit impoſita, eam non ſeruare, neque cœpiſſe ſeruare, prout tenet D.Thomas, *a* & Archidiaconus. Cum enim lex reſpiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle, vel alterum ligare ad ſeruandum, quod alij non ſubditi non ſeruant, prout ait doctiſſimus Nauarrus. *b* Vnde attendant maximè regulares, an eorum ſuperiores, aut maior pars ſuæ religionis ſeruent Papales inſtitutiones. Nam ſi ab his non ſeruantur, nõ eſt, cur ſcrupulis agitentur, ſi eas ſimiliter non ſeruant, volentes ipſas in præparatione animi ſeruare. Vnde conſtitutio Sixti *c* Quinti, interdicens, *nequis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ etiam tanquam hoſpes ad modicum tempus recipi poſſit: niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & à quo diſceſſit licentiam expreſſam in reſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit*. Et addit ſanctiſſimus Põtifex: *Id obſeruari volumus non ſolùm in religioſis de vna ad aliam prouinciam, ſed in his quoque, qui proficiſcuntur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium, tam ſui, quàm alterius ordinis*. Cõſtitutio iſta Sixti Quinti, ſi non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum alicuius religionis, non eſt, cur alij ſuperiores faciãt conſcientiam de ipſius tranſgreſſione, cum ex dictis iuſtam habeant cauſam non obſeruandi eam.

a D.Tho.1.2. q.96. ar.6. & 2.2.q.47 art. 9. Archi in c. vtinã. 76. d.
b Nau lib.1. cõſ.ti.de cõſt. conſ.1.nu.23
c Habet. in conſt.2. moderatoria, ſ.cõſti de illegitimis.

ARTICVLVS XI.

Quando dicetur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim ligandi.

Reſpondeo dicendo, quòd tenuente populo legis receptionem, ſciente Principe, & tacente, per aliquos actus contrarios remaneat lex inermis, prout ait gloſſa *d* affirmans, Epiſcopos quoſdã non teneri de tranſgreſſione canonis, qui moribus vtentium receptus non eſt. Et eandem opinionem tenet conſimilis Gloſſa. *e* Et tunc dicitur, legem non eſſe receptam, quando excluditur per aliquos actus cõtrarios Principe ſciente. Dicitur etiam, non eſſe receptam, quando eo ignorante per decennium lex negligitur, & omittitur ſecundum Felinum contra Abbatem, qui exiſtimabat ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium. Quam opinionem Felini, vt magis veram, & communem, libenter recipiunt Duennas *f* & Couarruuias. Hæc autem concluſio ampliatur primò, vt habeat locum, ſiue ſit lex, ſiue ſtatutum, ſiue decretalis, ſiue extrauagans Summi Pontificis: quæ niſi vſu receptæ ſint, nemo eas ſeruare tenetur. Et eſt communis *g* opinio inter communes opiniones relata. Secundo ampliatur, etiam ſi lex de nouo emergens deroget omni contrariæ cõſuetudini; non enim habet locum ſua diſpoſitio, ſi à principio non fuit recepta. Quia licet ſit verũ, quòd non valet conſuetudo contra legem conſuetudinem derogantem vt tenet Abbas, *h* Antonius

d Glo in c.1. de treug. & pace.
e Gloſ.in l.rẽ nouam.§ Patro. C.de iudicijs.
f Duenn. de reg.79. ampl. 5. Coua.li.2. va.c.16.n.6.
g 3.Tho com. mun. opin.fo. 361.col.1.

de Butrio, & Bartolus, debet tamen intelligi dicta clauſula derogatoria conſuetudinis reſpectu præteritæ conſuetudinis antecedẽtis ipſius legis promulgationem, non autem de cõſuetudine futura ipſam ſubſequenti. Nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem, corruunt etiam clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt ait notabilis Gloſſa, *i* quam Iaſon, & Duennas ſequuntur. Et aduertendum eſt, quod in dubio præſumuntur leges, conſtitutiones, & ſtatuta eſſe vſu recepta. Vnde qui eas in ſuum fauorem allegat, habet intentionem pro ſe fundatam, & ille, contra quem allegantur, debet probare, ipſas minimè eſſe receptas ſecundum Bartolum, *k* quem ſequitur Rolandus à Valle.

h Abb.in c.ſi de conſ. n.22. & But. ibi in rep.n.33. Bar. in l.de qq. nu. 4 ff.de leg.
i Gloſ. in l.ſi patronus, §. patronũ verb. Fabiana. ff ſi quid in fraudem patroni. Iaſon in l.certa cõditio nu. 6.ff.ſi certum petatur. Duen ſ.re.144 limit.2.
k Bart.in l. illa n.5.ff.de ver.ob. Valle libro cõſ.conſ. 90.nu.53 & 54.

ARTICVLVS XII.

Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente Principe euacuatur.

Reſpondeo dicendo, quòd ſecundum Abbatem *l* ſufficit binus, aut trinus actus cõtrarius ſciẽte legiſlatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiam Bartoli, *m* quam ſequitur Caſſaneus. Et confirmatur, Nam ad inducendam conſuetudinem binus actus ſufficit, & frequentia actus contingit, quando bis fit, nam quòd bis fit, frequenter fit iuxta Gloſſam *n* ſingularem, quam poſt alios ſequitur Humada addens, non eſſe neceſſarium, quod iſti actus ſint iudiciales. Et eſt ſummopere notandum, quòd non eſt neceſſarium, illos actus fieri in præſentia Principis legiſlatoris, vt ipſi legem infringãt. Nam ſicut conſuetudo poteſt induci, & valet initio ignorante Principe legiſlatore, prout tenent Abbas, *o* Barbatius, & communis ſecundum Michaelem, & tenet etiam Auendannus inquiens, quòd ſcientia Regis non exigitur ad introducendam conſuetudinem, quia ſi rationabilis eſt, ſeruanda eſt, & habet voluntatem, & approbationem ipſius Regis tacitam: & ſic nõ eſt neceſſarium, quod prædicti actus fiant ſciente Principe, & legiſlatore. Satis enim eſt, quod fiant ſcientibus auditoribus regiis, & ipſius principibus correctoribus: prout tenet Burgos *p* de Paz. Et ita videmus, non argui à Theologis de peccato mortali eos, qui faciũt aliqua contra extrauagantes aliquas apoſtolicas, propterea quòd per contrarios actus non ſunt receptæ, qui actus non fiunt ſciente Papa, ſed ſcientibus Nuntiis Apoſtolicis, & locorum Ordinariis, & ſuperioribus, quibus incumbit hæc executioni mandare, & ipſi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur, non peccare mortaliter, neq; incidere in excommunicationem Rectores, & Magiſtratus contentiẽtes, Tauros agitari contra conſtitutionem Domini Papæ Pii Quinti, datam Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ſeptimo Kalendas Nouembris pontificatus ſui anno ſecundo. Quæ conſtitutio licet à Gregorio XIII. anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſti, fuerit quantum ad ſeculares moderata, permittendo ipſorum taurorum agitationem, dummodo non fiat in die feſto, & dũmodo etiam Rectores, & Magiſtratus curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidium contingat, ipſos tamẽ Magiſtratus, & Rectores docti, & periti Theologi de peccato mortali non arguunt, tauros agitari conſentientes, non adhibita maiori diligẽtia ad euitanda homicidia, quàm adhibebatur ante ipſarum conſti-

l Abb in c.de treug. & pace.
m Bar.in l.de qq. nu 10 ff. deſt. Caſ.in cõſuet. Burg rubr.1.§. 4.fol. 116 nu.34.
n Glo.in rub. C. quæ ſit longa conſuetudo Humada in ſcholijs ad ll. par. in l.30. ti.1.gl.3.n.3.
o Abb.in c.ſi. de cõſu. n.13. & ibi Barba. nu.71. Mich. Thom. comm. opi. f.23. Auenda. de exeq. manda. Prin. 1.p c.8.nu.3.
p Bur.in l.1. Tau.nu.232. & 233.

Digitized by Google

conſtitutionum promulgationem & receptionem. Et vt conſtat ex Gregorij Tertij decimi cõſtitutione multò maior diligentia ab ipſo Summo Pontifice deſideratur. Et ratio eſt, quia in ſua conſtitutione Pius Quintus vniuerſis venerabilibus Patribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, alijſque locorum Ordinarijs in virtute ſanctæ obedientiæ ſub obteſtatione Diuini Iudicij, & intermi nâtione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus, & diæceſibus proprijs, pręſentes ſuas literas publicari faciant, & permiſſa etiam ſub pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis obſeruare procurent. Quod pręceptum in ſua cõſtitutione innouat Gregorius XIII. quod non videmus ab ipſis obſeruari: Imò ipſis ſcientibus, & conſentientibus ſine vlla moderatione agitantur. His tamen addendum eſt, quod lex non tollitur per non vſum, ſi caſus, in quo ipſa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nam ſi nullus talis inciderit caſus, non propterea minùs recepta dicitur, nec propterea in diſſuetudinem abijt, prout tradit Marcus Antonius Cuccus, *a* † Circa hunc tamen articulum aliqua dicemus in ſecundo tomo, in quæſtione de legibus quoad ipſarum ceſſationem. †

a Cuccus li. 3. maio. inſti. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Quando lex poſitiua obliget ad peccatum mortale.

RESpondeo dicendo, quòd ſuppoſito ipſam legem eſſe iuſtam, rationabilem, & vſu hominũ receptam poſt huius ſolemnem promulgationem, ſi proponatur per verba præceptiua, & conſtet de legiſlatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare, ad ipſum ſine dubio obligabit, ſi in materia graui frangi contigerit. *b* Ita gloſſa, quam dicit communem Barbatius, & Matiencus, Antonius Gomez, & Couarruuias. Et hanc doctrinam approbat D. Thomas, & omnes communiter Theologi. Et doctiſſimus Alfonſus de Caſtro. Sed prædicta concluſio nimis vniuerſalis eſt: nõ enim ex ea poſſumus colligere, quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cùm iuxta ſupradicta hoc pendeat à voluntate legiſlatoris, an ſcilicet voluerit tranſgreſſores ad mortale obligare: ideò operæ pretium erit legiſlatoris mentem inueſtigare, & conijcere ex verbis conſtitutionis ab eo latæ. Et quamuis non ſint ſemper per legem fixa, & decreta omnia verba, quæ indicent ipſum ad culpam mortalem obligare velle, aliqua tamen ex iure colligi poſſunt, quæ in præſenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quod ſi de mente conditoris legis conſtat, quòd vult ad mortale obligare, in claris non eſt opus coniecturis, prout in iure *c* notatur. Si verò non conſtet, ad verba recurrendum eſt, quæ aliquando ſunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mandatoria, aliquando conſultoria, & ſi ex his mens legiſlatoris haberi non poteſt, recurrendum eſt ad materiam, & pœnas ibi impoſitas. Vnde Soto *d* aſſignat hanc regulã. Omnis lex, quæ abſolutè fertur, id eſt, quæ contrarium non explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale ſecundum materiã prohibitam. Quod vt clariùs eluceſcat, dico primò, quod omnis lex præceptiua canonica, ſiue ciuilis, ideò in foro in conſcientia obligat, quia pręceptum eſt commonitio ſuperioris, vel legis ad aliquid faciendum, vel omittendum de neceſſarijs ad ſalutem ſecundum Diuum Thomam, *e* quem refert Syl ueſter. Et verba, quæ indicant, legẽ eſſe præceptiuam, & conditoris mentem efficacem,

b Gloſ. in cap. qui in eccleſ. de conſt. Bar. in l filius nu. 8. de veſt. Matien. li. 5. compillationũ lib. 2. tit. 2. gl. 3. n. 8. An. Go. il. 3. tauri. n. 13. D. Th. 1. 2. q. 96. Caſt. li. 1. de l. pœnal. c. 5. f. 44. documen. 4.

c l. Contin. ff. de verb. obl.

d So. lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 5.

e D. Tho. 2. 2. q. 44. art. 1. Sylu. v. præceptum.

ad tranſgreſſores de peccato mortali damnandos, ſunt hæc, *præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æquipollentia præcepto (de quibus idem eſt iudicium) ſunt, *debeant, teneantur, neceſſariò, neceſſe eſt, non licet, non poteſt.* Vel ſi alicui verbo ex omnibus ſupradictis adderentur ſequentia verba, *in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub interminatione gehennæ,* ſecundum Caſtro *f* reprobantem Abbatem dicẽtem, quòd omne illud, quod per verbum imperatiuum ponitur, æquipollet præcepto. Et *g* Nauarrus addit, quod iſta verba, *teneãtur, obligentur,* & alia *obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, interdicimus,* & *præcipimus,* ex ſe, & ex ſua natura primitiua, & originali in lege poſita nõ indicant eſſe mentem legiſlatoris, tranſgreſſores ad peccatum mortale obligandi: verè tamen obligant ex communi vſu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant, legiſlatoris mentem eſſe tranſgreſſores ad peccatorum mortale obligandi iuxta canonicas ſanctiones, niſi clauſula aliqua ibi inſerta aliud ſignificaret. Et ſic limitat Nauarrus *h* prædictam concluſionem ad ſanctiones canonicas, ita quod non procedat in diſpoſitione legum ciuilium. Contra quem communis ſchola opponitur, neque ab ea eſt recedendum ſecundum Antonium Gomez, & Matienco, & alios patres ſuperiùs allegatos.

f Caſt. in d. c. 5. n. 46. col. 1.
g Na. in Manua. c. 23. nu. 50. & 52.

h Naua. vbi ſup. nu. 50. & 55. & 64.

Secundò dico: Quamuis regulariter prædicta ſint vera, aliquando tamen dicta verba impropriantur. Nam eo verbo, quo frequenter vti ſolent omnes ad deſignandum obligationem ad culpam mortalem, aliqui vſi ſunt ad ſolam venialem manifeſtandam, alij verò è contrario ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus conſtat notatis à Caſtro *i* & Sylueſtro dicentibus, quòd hoc verbum, *mando,* aliquando ponitur precariè. Nam quidam Canon *K* ait, Epiſcopum mandare Papæ, quod ſignificat precari. Et è conuerſo verbum, *rogo* ponitur præceptiuè, vt in alio Canone *l* continetur. Vnde ſingulariter dixerunt Panormitanus, *m* & Geminianus ex Ioannis Andreæ doctrina; quòd lex humana poſitiua iuſta, etiam ſi non loquatur per verba præceptiua, tranſgreſſores ad culpam mortalem obligat, ſi conſtet, materiam eſſe præceptiuam, putà de neceſſarijs ad iuſtitiam, & charitatem, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentij *n* III. vbi dicitur, quòd clerici non debent contribuere pro neceſſitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus ſeu aliorum locorum, etiam vbi laicorum non ſuppetunt facultates. Addit enim ibi Summus Pontifex; propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs conſulatur. Hoc enim verbum *conſulatur,* licèt ſecundum ſuam primitiuam naturam, præceptum minimè, imponat; grauitas tamen materiæ, quæ eſt immunitas eccleſiaſtica (de qua in dicta decretali) præceptiuum eſſe indicat.

i Caſtr. vbi ſup. f. 45. col. 2. & ff. Sylu. vbi ſu. nu. 2.
K c. mãdatis. 292.
l c. rogo. n. q. 3
m Pan. in ca. clerici de vita Gemini. in c. animarum periculũ de cõſtit. lib. 6.
n ca. aduerſus de immunit. Eccle.

Tertiò dico. Quod ſi lex loquatur per verba conſultiua, aduertendum eſt, duplex eſſe conſilium, vnum perfectionis, aliud honeſtatis, de quibus loquuntur gloſſa, *o* & Innocentius. Et leges loquentes per prædicta verba nõn obligant ad peccatum mortale, prout teſtantur Abbas *p* & Felinus, niſi aliquis ſe aſtringat Conſilijs per votum, vel veniat contra legem conſilij ex contemptu, prout ait Felinus *q* communiter receptus, vel quam lex continet conſilii reuerentiam. Conſilii autem reuerentia eſt, quando materia, quæ conſulitur, eſt neceſſaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale conſilium, imponitur, vtitur lex verbo conſultiuo, non præceptiuo ſecundum Antonium, de *r* Butrio, Imolam, & Felinum.

o Glo. in c. 1. de conſtit. Innoc. in c. 5. de vita. 1. tom.
p Abb. in d. c. 5 nu. 4. vbi Felin. nu. 20.
q Felin. vbi ſup. nu. 22.
r But. imo. in c. d. 1. & Fel. ibi. nu. 23.

Quartò

Digitized by Google

Quarto dico. Quod ſi neque ex legis verbis, & canonis, neque ex materia conſtat de mẽte legiſlatoris, velle obligare tranſgreſſores ad culpam mortalem, recurrendum eſt ad pęnas conſtitutionum, quia ſi imponitur pæna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ, videtur lex eſſe præceptiua, & ſic obligare ad culpam mortalem, cum nemo excommunicetur, niſi pro tali culpa. Ita tenet Syluester. *a* Idem quoque erit ſi lex pęnas corporales imponat, puta decapitationẽ, vel mutilationem mẽbri. De quo melius locutus eſt Caſtro dicens, quod ſi verba talia ſunt, quod præceptum apertè non indicent, neq; æquipolleant verbis præceptiuis, qualia ſunt, *decernimus ſtatuimus, ordinamus, volumus, ſancimus*, tunc diligenter aduertendum eſt, ſi pęna aliqua ibi contra tranſgreſſores ſtatuitur, quæ ſi talis eſt, quæ niſi pro peccato mortali infligi non poteſt, ex illa pęna adiuncta, conijcitur intentionem legiſlatoris fuiſſe tranſgreſſorem ad mortalem culpam obligare. Et pęnæ hoc ſignificantes ſunt *excommunicatio, degradatio, priuatio eccleſiaſticæ ſepulturæ, mors carcer perpetuus, omnium bonorum confiſcatio, infamia*, non autem *irregularitas, ſuſpenſio, & interdictum*. Hæc enim ſine peccato mortali infliguntur, iuxta id quod dicitur in iure. *b*

a Sylueſt. in ſum. verb præcep. nu. 3.

b c. ſi ciuitas, c. ſi ſent. de ſent. excom. li. 6.

Quinto dico, quod eccleſiaſticos præceptiuos canones negare (ſi materia eſt debita, & ipſi ſunt vſu recepti) obligare ad peccatum mortale hæreticum eſt: at negare legibus ciuilibus iſtam authoritatem, vt poſſint obligare ad peccatum temerariũ omninò iudicatur, prout reſoluit doctiſſimus Soto, *c* Ex his colligere poſſunt Regulares quando ſub pęna peccati mortalis teneantur obſeruare eccleſiaſticas ſanctiones: dixi eccleſiaſticas ſanctiones, nam ad leges imperiales, vtrum ſint obligati, in articulo ſequenti ventilabitur.

c Sot. libr. 1. de iuſ. q. 6. art. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.

Reſpondeo dicendo, hanc quæſtionem de eccleſiaſticis loquendo, reſoluere doctiſſimè Victoriam, & Soto, qui concludunt, quod licet clerici ex priuilegio eximantur a legibus ciuilibus, non eximuntur tamen a legibus, quæ ordinãtur ad bonum commune, quæ non dedecent eccleſiaſticos, vt quod certo tempore a venatione abſtineant, & quod non vendãt triticum vltra taxatum pretium, cæterum non tenentur ſeruare leges quæ in odium eccleſiaſticorum fuerunt inſtitutæ. Denique eccleſiaſtici, & regulares, leges ciuiles ſeruare tenẽtur, quarum tranſgreſſio contrariatur charitati, aut iuſtitiæ. Verbi gratia eſt in Hiſpania penuria tritici præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat ad mortale ſeculares, Eccleſiaſticos & regulares; nam contrariũ facere eſt in graue detrimentum reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vẽdatur triticum vltra taxam ab ipſa lege iuſtè impoſitam. Hæc lex obligat ad mortale Seculares, Eccleſiaſticos, & regulares. Nam cõtrariũ fieri, eſt peccatum contra iuſtitiam. Licet enim Eccleſiaſtici & regulares a iuriſdictione ciuili eximantur, non tamen eximuntur ab obligatione, ad quam ſecundum ius naturale & diuinum tenentur, nihilque poſſunt contra charitatem & iuſtitiã facere, quod ipſis ciuilibus legibus fieri vetatur. † De hoc vide quæ ſcribimus infra hoc tomo, quæſtione ſexageſima ſexta, articulo ſecundo.

ARTICVLVS XV.

Vtrum leges pęnales obligent in conſcientia.

Reſpondeo dicendo, quod de hac quæſtione agunt ſummiſtæ, qui variè diſtinguunt. Sed ſecundum Diuum *d* Thomam abſolutè dicendum videtur, quod omnis lex pęnalis ad culpam obliget, cum omnis pęna & ſupplicium, ſi propriè loquendum eſt, culpæ correſpondeat. Vnde eo ipſo, quod legiſlator in tranſgreſſores pænas ſtatuit, demonſtrat euidenter ad culpam obligare. † Et hæc eſt breuiter mea ſentẽtia, in qua licet plura dicãtur nolo amplius immorari, vt ad alia noſtri inſtituti properemus. Vnde Clementis VIII. conſtitutio (vſu comprobata) de largitione munerum regularibus prohibita, per quam grauiſſimæ pęnæ temporales regulares ipſius tranſgreſſores incurrunt, obligat ſine dubio ad culpam mortalem. Quod adeo eſt verum, vt dicendum ſit neceſſariò, ceſſante culpa mortali, ipſis pęnis Regulares tranſgreſſores minimè affici. Quod autem verſatur in dubium eſt, vtrum ante latam ſententiam teneãtur legis pęnalis tranſgreſſores pęnas ipſas ſubire. De quo in ſequenti articulo dicetur.

d D. Tho. 1. 2. q. 87. ar. 3. & 2. 108. ar. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum legum pęnalium tranſgreſſores ante latam ſententiam pęnas ipſas ſubire teneantur.

Reſpondeo dicendo, circa hoc duas contrarias verſari opiniones. Prima eſt quorundam iuris peritorum, quam noſter doctiſſimus Caſtro *e* defendit.

e Caſtr. lib. 2 de iuſt. hær. punit. c. 6.

Alia ſententia dicit, quod tranſgreſſores legum pęnalium puniuntur quidem, ſed ad pęnam ſubeundam, non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc ſententiam tenet D. *f* Thomas. Pro quarum opinionum varietate, & reſolutione, difficultatis eſt notandum cum Sóto, *g* quod vniuerſæ pęnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci poſſunt. Primum genus eſt earum pęnarum, quæ nullam actionẽ requirunt, neque ex parte Iudicis, neque ex parte miniſtri, neque ex parte delinquentis, ſed conſiſtunt in priuatione, vt excõmunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & paſſiuæ priuatio. Secundum genus illarum eſt, in quibus actio delinquentis miſcetur paſſioni. Tertium genus illarum eſt in quibus actio requiritur exequentis Iuſtitiam, ſed ex parte delinquentis tantũ paſſio requiritur, vt pęna mortis vel membrorum abſciſſionis. Hoc ſuppoſito dico primò tranſgreſſores legum pęnalium (quæ dicunt pęnam ipſo iure vel ipſo facto) ante iudicis ſententiã pęnas incurrunt delinquendo, ſi ſint eorum, quæ in priuatione conſiſtunt. Cuiuſmodi ſunt *excommunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia, & vocis actiuæ, & paſſiuæ priuatio*. Hæc concluſio ab omnibus tanquã certa conceditur, vt conſtat ex Eccleſiæ traditione. Et ratio huius eſt: nam dictæ pęnæ in priuatione conſiſtunt, & quantum ad priuationem vocis paſſiuæ in iure *h* diffinitum eſt. De voce verò actiua, dubitat Soto. *i* Qui videtur docere, quod priuatio vocis actiuæ non incurritur ante iudicis declarationem, a quo diſſentit Medina. *K* Cum priuatio vocis actiuæ pęna ſit priuatiua: priuatus enim voce actiua, eſt priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt ſatis colligitur ex quadam Gloſſa, & ex traditis a Cardinale, & Bonifacio, *l* tum verò quoniã ex-com-

f D. Th. 2. 2. q. 6?. ar. 3.

g Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6.

h c. cũ ſingula de prebendis lib. 6.

i Soto vbi ſup.

K Med. 22. q. 96. art. 4. pa. 888 col. 2.

l Glo. verb. inhibere. in cle. 1. de treug. Car. & Bonif. in c. viri qui de ætate, & qualitate.

Digitized by Google

communicatio, ſecundum omnes continuò incurritur ante Iudicis declarationem, & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ, & paſſiuæ. Nec obſtat, quod ſi talis delinquens priuaretur ipſo facto voce actiua vix vlla eſſet valida electio, quod perniciosiſſimum eſſet reipublicæ & conſcientijs, hoc enim inconueniens in priuatione vocis paſſiuæ etiam militat. Aduerte tamen, quod, vt prædicta ſint vera, requiritur primò, quòd dicat lex, ipſo iure vel ipſo facto, nam leges pęnales cum ſint odioſæ immitiorem partem ſunt interpretandæ. Propter quod ſi dicat, ſub ſententia excommunicationis, intelligendum eſt ferendæ, non latæ. Secundo requiritur, quod actus, ratione cuius talis pęna incurritur ſit perfectus, Vnde conſtitutiones, quæ ſub pęnis prædictis ipſo facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, niſi id quod prohibetur perfectè fiat, & non ſufficit ꝙ fieri intenteretur, vnde non incurrit in pęnas conſtitutionis Pij V. religioſus, qui in electione ſuffragatorem ſubornauit, ſi ſuffragator ſubornationi minimè conſenſit, ſicut qui mittit ſagittam in clericum non remanet excommunicatus, ſi ictus errauit, de quo infra in quæſtione de electione.

Dico ſecundò, quod tranſgreſſores legum pęnalium ante Iudicis ſententiam, non tenentur ſubire eas pęnas, quæ in actione & paſſione conſiſtũt. Hanc concluſionẽ ſatis copioſè demonſtrat Sotus. *a* Nam infligere pęnam pro delicto eſt officium Iudicis, & magiſtratus: ergo non eſt obligatio ad ſubeundam pęnam ante Iudicis condemnationem, & leges debent eſſe tolerabiles, & quæ omnimodo a ſubditis obſeruari valeant. Nam leges difficiles & quæ vix obſeruari poſſunt, non ſolũ ſunt inutiles, ſed pernicioſæ, & iniquæ, in laqueum animarum, propter quod D. Thomas *b* inter conditiones legis iuſtæ conſtituit hanc præcipuam, quod, ſcilicet, tolerabilis ſit. Sed prorſus eſt intolerabile quod homo, qui commiſit crimen in occulto, antequam deferatur ad iudicium, & antequam a Iudice condẽnetur, ipſe ſe condemnet ad iacturam omnium bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis proprijs ad Iudicis condẽnationem ſpectat. Vnde cõſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officijs & prælationibus, quæ poſſident ipſo facto & ſine alia declaratione debent piè & verè interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipſo facto ipſas prælationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pęnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pęna & priuatio prælationis & officij imponitur, vt tenet Syluеſter *c*. Si dicas ergo ſi factum eſt publicum, non eſt neceſſaria Iudicis declaratio. Reſpondetur, quod etiam ſi factum ſit publicum etiam erit neceſſaria Iudicis declaratio condemnatoria per quam delinquens teneatur ſtatim ipſum officium & prælationem renuntiare: nã publicitas facti, non efficit vt ipſe reus, pęnæ ſibi illatæ ſit executor. Imò dicũt viri doctiſſimi, quod lex pęnalis, dicẽs aliquẽ ipſo iure remanere priuatum ſuo officio, aut beneficio ſine alia declaratione debet intelligi, quod ſolùm loquitur in foro exteriori & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pęnales rigoroſa ipſa verba addentes debent modificari, quod non obligent in foro conſcientiæ ad dicta officia, vel beneficia relinquẽda: vt ita eorum rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegãdo multos reſoluit Enriquez *d* Quæ a religioſis maximè ſunt notanda, vt ab importunitate ſcrupulorum liberentur ſumpta ex rigoroſis aliquarum conſtitutionum verbis.

a Soto vbi ſupra.
b D. Th. 1. 2. q. 96. art. 4.
c Syl. ver. pœna, nu. 18.
d Enri. 2. to. lib. 3. c. 16. n. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita, vel futura.

RESpondeo dicendo, quod regulariter loquendo cõſtitutio tantum reſpicit futura, prout dicitur in iure, *e* & ait Panormitan. Quod eſt verum niſi in ea nominatim de præteritis caueatur iuxta id quod in iure notatur. *f* Adde tamẽ ſingulare dictũ Panormitani *g* dicentis, quod conſtitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pęnam, non extenditur reſpectu pęnæ ad præterita; & ſic reſpectu illius pęnæ cenſetur cõſtitutio noua. Quod optimè probat ibi, nã licet ante cõſtitutionẽ cuiuſdam cõcilij ſimonia committeretur in receptione monialium pretio dato; tamen pęna ibi non erat ſic conſtituta, ſcilicet quod moniales cõmittentes ſimoniam in earum receptione de monaſterio repellerentur in arctius ad agendum pœnitentiã detrudendæ. Quæ pœnæ non extenduntur ad moniales ante dictum conſtitutionem per ſimoniam receptas. Vnde licet conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum, prout doctiſſimè demõſtrat Doctiſſimus & Reuerendiſſimus pater Franciſcus a Soſa, meus quondam clariſſimus condiſcipulus, & nunc totius ordinis noſtri Minorum digniſſimus generalis in repetitione, quã edidit ſuper dictam conſtitutionẽ. Ea tamẽ conſtitutio eſt noua quoad modũ, quo cõcedit regularibus ipſis prædictã largitionẽ, & quoad pęnas in ea cõtentas, cõtra eius trãſgreſſores. Et per cõſequens nõ reſpicit largitiones præteritas, in quibus modus in ea datus, & præſcriptus nõ fuit obſeruatus, Et addidit Panormitanus, *h* quod vbi cõſtitutio eſt declaratoria iuris naturalis extenditur ad præterita, quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure *i* habetur: vbi potius ligat conſtitutio antiqua, quam noua declaratoria.

e c. cognoſcentes de conſtit. & Pan.
f c. fin. eod. ti.
g Panor in c. quoniam ſimonia, c. de ſimonia.
h Pan. in d. c. fin.
i l. hare. palã, ff. de teſtam.

QVAESTIO VII.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conſeruantur in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *A Quo dicatur & quid ſit priuilegium.*
2 *Quotuplex ſit priuilegium.*
3 *Vtrum appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorialis.*
4 *Quid ſignificat hoc nomen, mare magnum.*
5 *Vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis*
6 *Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat neceſſarium ſit quod promulgetur.*

ARTICVLVS I.

A quo dicatur, & quid ſit priuilegium.

REſpondeo, quod priuilegium quia priuatorum lex eſt priuilegium nuncupatur; quaſi quia in priuatum fertur prout dicitur in iure: *K* & ſic dicitur ſingulare ius contra commune indultum. Verumtamen eſt quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus *l* aliqui caſus dantur. Ad quod reſpondetur ibi ea indulgeri, non quia ſunt contra, aut præter ius commune, ſed

K c. priuil. 3. d. c. non exemplo. 25. q. 3.
l c. & ſi Chriſtus. §. ſi. de iurand. c. in cauſis de procura.

quia

quia ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur eſſe, niſi ſpecialiter notentur, vt dicunt iura. *a* Ideò priuilegia, quandoque renouantur, magis enim timentur, quæ ſpecialiter cauentur, quam quæ generaliter prohibentur, prout dicunt canones. *b* Et nota, quod hæc diffinitio habet ſuum genus, ſcilicet, verbum illud, *ius*, habet ſuam differentiam, ſcilicet, illud verbum, *ſingulare*. Non enim eſt ius commune, ſed ius ſingulare quod denotat illud verbum, *contra ius commune*. Nam priuilegium ſemper contra ius commune aliquid operatur, iuxta id quod communiter in legibus notatur, *c* & tradit Sebaſtianus Medicis. *d* Cui eſt addendum ad prædictorum intelligentiam, quòd licet non tribuat aliquod ius, aut præter ius commune ſufficit, vt ſit verum priuilegium, vt clarius & facilius tribuat ſius quàm illud quod ius commune concedebat. Et ſic priuilegia, ius commune continentia, hoc vltra ius commune operantur. *e* Et hac ratione regulares à Sede Apoſtolica impetrarunt multa priuilegia, de quibus in ſequentibus dicetur. Quæ licet nihil aliud concedant, quàm id, quod iure ipſo communi poterant facere, hæc tamen priuilegia operantur, vt facilius & clarius ius habeant, & ſic prouideatur ipſorũ conſcientiis timoratis, & litibus quæ ſuper eorũ dubia oriri poſſunt, finis facilius detur, quod volunt ſummi Pontifices, maximè in cauſis regularium obſeruari. Et pro cõplemento aduerte, quòd facultas & priuilegiũ, in quantum gratia ſignificat conceſſionem gratioſè factam contra, vel præter ius commune, prout colligitur ex iure, & tradunt Abbas, *f* & Barbatia.

a l. itẽ apud §. ait prætor. ff. de iniur.
b c. quis neſciat. c. d. ca. quanquã. 20. diſt.
c l. fin. C. de inoffi. teſta. l. de vſus. ff. de vſu.
d Medicis de diffinit. 2. p. § 17.
e c. gratia de reſcript. li. 6. clem gra. eod. tit. Abb. in c. 2. nu. 1. de cõmodat.
f Barbat. in tract. eiuſd. ti. in princ.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit priuilegium.

RESpondeo dicendo, priuilegia concedi, ſolere, vel perſonæ, vel rei, vel loci intuitu. Conceſſum perſonæ, eſt perſonale, & eam non tranſgreditur, niſi eadem ratio militet, vt pluribus exemplis demonſtrat Decius, *g* & Marcus Antonius Cuccus. Et hoc priuilegium perſonale, perſonam ſequitur iuxta id quod in iure *h* habetur. Quando autem priuilegium datur ratione alicuius rei, vel loci perpetuum eſt, & tandiu durat, quamdiu etiam durat res, vel locus. Si tamen priuilegium perſonale ratione certæ rei, vel loci datum fuerit ad aliam rem aliàmve locum non prorogabitur, prout eleganter tradit Ruinus. *i* vnde quando conceditur exemptio alicui monaſterio, & eius monachis conuerſis & perpetuò oblatis non extenditur ad Monachos conuerſos, & oblatos aliorum monaſteriorum. Et ſic monaſterium Pariſienſe Sancti Patris noſtri Frãciſci & eius fratres, cùm exempti ſint in aliquibus a iuriſdictione patris Prouincialis, prouinciæ, in qua ſitum eſt, & immediatè ſit ſubiectum generali, & Commiſſario generali Ciſmontano noſtræ ſacræ religionis obſeruantiæ, ſequitur quod dicti monachi dum ibi morantur, gaudent dicta immunitate: nam ſi ad alia monaſteria transferantur dicta immunitate minimè gaudent, Aduertendum tamen, quòd priuilegium perſonale, & reale aliud eſt generale, aliud ſpeciale: generale eſt, quando plures complectitur articulos, vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicunt iura. *K* Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale verò eſt, quod vni familiæ, vel vni religioni aut monaſterio conceditur, quod alteri familiæ, vel monaſterio, ſecundũ ius minimè communicatur, niſi aliquod ſit ſpeciale priuilegium, per quod talis cõmunicatio fieri poſſit: de quo dicemus latè in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo eſt philoſophandũ de priuilegio perſonali. Quoddam enim eſt generale, quod pluribus perſonis ſuper pluribus articulis conceditur; ſpeciale verò quod vni tantùm perſonæ in aliquo tantum conceditur. Ex dictis colligitur, quòd priuilegiati debent ſe continere intra limites ſuorum priuilegiorum, nec vlterius ea protendere debent, vt dicunt canones. Ideòque in priuilegiis non fit extenſio de cauſa ad cauſam, nec de perſona ad perſonã etiam ex identitate rationis, vt dicunt iura, *l* & notant canoniſtæ & Bartolus, & ſcribentes, tradunt Cardinalis, & Thomas Grammaticus.

g Deci. in c. ſanè de priui. & in l. ſeniũ. C. qui teſt. facere poſſunt Cuccus li. 1. mar. inſt. tit. 6. per totum.
h c. priuil. de reg. iur. lib. 6.
i Ruin. lib. 2. conſi. conſ. 28 nu. 2.
K c. veniens de præſcript. c. ex tuorum de filij presbyter.
l c. Priui. de reg. iur. in 6. notatur in cl. 1. de cenſibus Bart. & ſcribentes in l. 1. ff. de conſtitu. Prin. Card. in Cle. 1. q. 6. de teſt. Gram. deciſ. 28 nu. 31.

ARTICVLVS III.

Vtrum appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorialis.

RESpondeo dicendo, quod appellatione priuilegii, venit etiam conſuetudo eius temporis curſus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim temporis præſcriptio, priuilegij illius poteſtatem habere dicitur, quod à Principe ex certa ſcientia conceſſum fuit, & pro ſolemni priuilegio æſtimari ſolet, iuxta notata in variis iuribus *m* tradit Decius. Quamuis enim inficiari quis poſſit huiuſmodi priuilegium fuiſſe fictum, cùm lex dicat conſtiti loco haberi, verbo improprio vtens, veri tamen priuilegij eius poteſtatem habet, & certè in quibuſcũque caſibus diſpoſitio etiam ficta negotia comprehendere ſolet. Hoc pariter includit priuilegiũ, ſiue id fictum, ſiue tacitum, ſiue præſumptum appelletur, prout ait Crauetta quamuis Socinus nullo diſcrimine cenſeat priuilegij appellatione, hoc prædictum tempore memoriam excedente quæſitum.

m c. ſuper quibuſdã. § præterea, de ver. ſignif. l. hoc iure. § ductus aquæ. ff. de aqua quot. ca. hoc quippe. 3. q. 6. Dec. conſ. 496. co 17. d. in d. § ductus aquæ.
n c. Craue. de antiq. temp. ſeſſ. 4 in c. abſolutis nu. 10. Socin. conſil. 260. ante fin. ver. nec obſtat lib. 2.

ARTICVLVS IIII.

Quid ſignificat hoc nomen, Mare magnum.

RESpondeo dicendo, quod Mare magnum dicitur, & eſt vna compilatio multorum priuilegiorum ibi miſtim confuſeque contentorum: prædictum autem Mare magnum, ſeu compilationem priuilegiorum fecerunt diuerſi ſummi Pontifices pro diuerſis religionibus, & pro diuerſis temporibus colligendo priuilegia prædeceſſorum, & addendo ſua. Ideò quoad nos fratres Minores, Alexander IIII. Innocentius, & Clemens IIII. Honorius IIII. Bonifacius VIII. & Eugenius IIII. fecerunt ſinguli ſuum Mare magnum. Sed tandem Sixtus *o* IIII. colligendo omnia prædictorum Pontificum, & inſuper addens plura fecit mare magnũ fratrum Minorum, quòd incipit, *regimini vniuerſalis Eccleſiæ*. Mare magnum ordinis Prædicatorum fecit Gregorius Vndecimus, Eugenius Quartus, & tandem Sixtus *p* Quartus, & incipit: *In nomine Domini*. Mare magnũ Auguſtinianis fecerunt Innocẽtius Quartus Eugenius Quartus, Nicolaus Tertius, & tandem Sixtus Quartus, in priuilegio, *dũ fructus vberes*. *q* Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus Quartus in priuilegio. *r* dum attenta. Et iſti ſunt quatuor ordines mendicantes. Poſt hoc à tempore Sixti Quarti, additus eſt ordo Minimorum, quorum Minimorum mare magnum fecit Sixtus Quartus, & tandem Iulius Secundus, in priuilegio, *ſ dum ad ſacrum*.

o Habet. in ord. mon. 1. impreſ. fol. 55 at in 2. f. 140.
p Habet in mon in 2. impreſſ. fol. 135. & in ſupple. f. 131.
q Hab. ſuppl. fol. 132.
r In 1. impr.
ſ Habet. in ſupplemen.

A R-

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis.

RESpondeo dicendo, quòd cum priuilegium ſit lex priuata, ſicut a iuriſperitis ventilatur, vtrũ ad eſſentiam legis ſit neceſſaria ſcriptura: ita etiam a nobis quæritur, vtrũ priuilegium ad ſui validitatem ſit neceſſarium, quòd in ſcriptis edatur. Et ita ſicut Legiſtæ tenent ſcripturam neceſſario ad validitatem legis requiri, Canoniſtæ autẽ contrarium arbitrantur, prout refert *a* Sebaſtianus a Medices ita ſimiliter duæ ſunt contrariæ opiniones circa quæſitum in hoc articulo. Vera tamen opinio eſt, quòd ſcriptura, ſeu bullatio non eſt de eſſentia priuilegij Apoſtolici, prout tenent Innocentius *b* Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia ſine bullis non poteſt etiam apud peritiſſimos priuilegium probari, & ideò requiritur, vt priuilegium in ſcriptis edatur, non ad eſſentiam ipſius, ſed ad probationẽ, difficulter enim per teſtes probari poteſt. Vnde Leo *c* Decimus conceſſit *fratribus minoribus quòd non ſint minoris efficaciæ, & valoris viuæ vocis oracula quàm ſi per bullã, aut breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa.* Et hoc tantũ eſt in foro conſcientiæ. Et idem Leo *d* Decimus conceſſit, *quod fratres Minores regularis obſeruantiæ ſecura cõſciẽtia poſſẽt vti omnibus cõceſſis à ſede Apoſtolica & Romanis Pontificibus ſiue per bullas, aut breuia aut viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur ac ſi omnia ſpecificè fuiſsẽt tũc expreſſa ac pro maiori conſcientiarũ ſecuritate omnia denuò conceſſit.* Notanda ſunt verba, *pro maiori conſcientiarũ ſecuritate.* Nam ſecundum ius viuæ vocis oracula ſufficit, quòd probẽtur, etiã ſi ſcriptura de tali gratia minimè habeatur. At pro maiori fratrum ſecuritate, qui aliquando timore concutiuntur, vbi non eſt materia timoris hoc impetratũ, & conceſſum eſt a ſede Apoſtolica. Ex quibus infertur, quòd ſi interim Papa moriatur, ante expeditionẽ bullarum, gratia ab ipſo conceſſa non expirat, ſed debet per ſucceſſorem expediri, faciendo mentionẽ de gratia prædeceſſoris: prout poſt alios tenẽt Baldus, *e* M. Antonius Peregrinus Gigas, & Carolus Tapia. Ideò autem ſummus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conſcientiæ tantum, quia licet ipſa valeant, tamen videtur ipſis vti non poſſe. Nam opinio eſt Baldi. *f* Quod ſi Papa verbo aliquem pronunciat Epiſcopum vel Abbatem, quod ſtatim ſit Epiſcopus, vel Abbas, licet recipi non debeat pro prælato, niſi gratiam probet per literas Apoſtolicas: alias iam recipientes, quàm ſe ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem *g* Bonifacij Octaui quæ incipit *iniunctæ*. Quòd iuſtiſſimè ſtatutũ fuit. Nam ſi viuæ vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apoſtolicis datur, magnæ fraudes, & doli poſſent in his contingere, ſicut contigit tempore Sixti Quarti, *h* Pontificis maximi, propter quod omnes facultates, & gratias a ſe factas reuocauit, niſi ex ſpeciali licentia, & certa ſciẽtia etiam ipſius Summi Pontificis fuerint profectæ de qua licentia conſtet, cum ſignatura ipſius deſuper manu ſua conſcripta, aut literis ſuis expreſſa. Addens quod contra facientes excommunicationem ipſo facto incurrant, a qua a nemine præterquam a Romano Pontifice poſſint abſolui, niſi in mortis articulo fuerint cõſtituti. His addendum fore duxi pro complemento, *quod omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus, & illis, qui ſuis gaudẽt priuilegijs per ſe, ſiue per communicationem, ſiue ſint facta in forma breuis, ſiue per ſupplicationes expedita in quibus placuit vt ſignatura ſola ſufficeret. eandem omnino vim, & efficaciam habent, tam in iudicio quàm extra iudicium ac haberent ſi plumbeo ſigillo eſſent conſignata.* Ita conceſſit Iulius Secundus, pro Eremitis Sancti Auguſtini, vt in eorum priuilegijs *i* cõtinetur. Idque conſtat ex alia Leonis conceſſione facta pro eiſdem Eremitis, vt in eiſdem priuilegijs *K* enarratur.

a Medic. de leg. & ſtatu. 3 p. q. 11.

b Innoc. in ca. cenſtientus de reſer. Archid. & Ioan. And. in proœ. Sexti

c Suppl. f. 18. conceſ. 361.

d In ſupplem. fol. 38. conceſ. 361.

e Bald. in l. falſus. C. de fur. Peregr. de iure fiſ. libr. 5 tit. 2. nu. 12. & 13. Gigas de penſ. q. 34. Tapia in c. 1. de conſtit. in par. 13. & 14

f Bal. in l. ſi qua per nu. 5. C. de epiſc. & cleric. & in l. humanum in fin. C. de ll.

g Extrau. iniuncta de elect.

h Extrau. etſi domi gregis de ſent. excom.

i Fol. 344. p. 2

K Fol. 47. p. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegium, ad hoc vt valeat, ſit neceſſarium, vt promulgetur.

RESpondeo dicendo, quòd quando ſtatutũ in fauorem priuilegiati merum priuilegium cõtinet, nec reſpiciens præiudicium alterius, ſufficit ſola ſcientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnẽ effectum ſuum operetur: ſtatutum enim priuilegiatiuum, ligat etiam ignorantes ex mente Bartoli. *l* Statim enim quod conceditur, effectus ſuos operatur, iuxta id quod dicitur in iure. Aduertendũ tamẽ eſt, quòd quamuis dixi ſtatim priuilegium etiã ligare ignorantes, hoc procedit, vt priuilegiato ſtatim ius quæſitum eſſe dicatur, prout tenent communiter Doctores. *m* Sed vt omnem ſuum effectũ producat, non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorẽ eſt impetratum. Ita tenet *n* Cardinalis, & eſt opinio Bartoli. Exemplum eſt in legatario, cui abſẽti ius quæſitũ eſt, ſtatim enim ex legato legatario ius quæſitum eſſe dicitur, ſed non cũ effectu, prout tenet Bartholus, *o* & communi ſupra dicta omnia tenet Abbas, & Iaſon dicteſſe communem Legiſtarum & Canoniſtarum: & tenet Aretinus. *p* Verum eſt tamẽ, quòd quando quis per ſe, vel per alium obtinet priuilegium, ne ab Ordinario poſſit excommunicari, ſicut communiter habent regulares, videtur quòd ſtatim bullato priuilegio incipiat ſuos habere effectus, etiamſi ille in cuius fauorem fuit datum, ignoret ipſum, ſi Papa in priuilegio dixerit præſenti per ſe, vel nuntio, prohibemus omnes, nequis eum excommunicet: nam tunc iam concurrit voluntas Papæ cõcedentis, & priuilegiati per nuntium ſuum tale ius acceptantis. Ita tenet Syluester. *q* Vnde ſupradicta communis opinio intelligitur, quando nec per ſe, nec per nuntium aliquis impetrat priuilegium, ſed Papa proprio motu, vel ad inſtantiam alterius ipſum concedit, tunc enim niſi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus nõ gaudebit beneficio, niſi poſtquam ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegijs Deò ducce dicemus in 2. & 3. tomo in quæſt. de priuil.

l Bar. in l. omnes popul. q. 15 par. principalis. nu. 37. ff. de iuſtit. & iure.

m Doctores in l. penul. C. de decur. lib. 10.

n Cardin. in Proœ. clem. c. 1. de conceſſ. preben. in 6. Bar. & communis in l. pe. C. de decurio. lib. 10.

o Bart. in l. a Titio. ff. de furt.

p Abb. in c. cognoſcentes, de conſt. n. 7. Iaſ. in c. fi. de cõſt. Prin. Aret. in l. qui habent de acq. poſ.

q Syl. ueſt. tit. priuil. n. 14.

QVAESTIO OCTAVA.

De priuilegijs, quoad ſuam confirmationem, innouationem, & vſum, in 17. articulos diuiſa.

Circa quam decem, & ſeptem quæruntur.

1 *VTrum Papæ confirmauerint priuilegia regularium.*

2 *Vtrum, confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius inſtar alteri conceſſa.*

3 *Vtrum poſſimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu.*

Digitized by Google

4 *Vtrùm Sixtus Quintus ſubijcens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.*

5 *Vtrùm priuilegiũ perditũ per nõ vſum quoad religionẽ, cui directè eſt cõceſſũ, perdatur et quoad alias religiones, quib. per extenſionẽ eſt cõicatum.*

6 *Vtrùm lex, & priuilegiũ, quæ imponũt pœnam ipſo facto, poſſint derogari per contrariã conſuetudinẽ.*

7 *Vtrùm priuilegia contra decreta ſacri Concilij Tridentini ſint derogata.*

8 *Quæ priuilegia derogentur per Conciliũ Tridẽtinũ.*

9 *Vtrùm priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini ſint abrogata.*

10 *Vtrùm priuilegia regulariũ ſint in foro conſcientiæ valida, etiamſi ſint contra Cõciliũ Tridentinum.*

11 *Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerunt priuilegia regularium in foro exteriori, etiãſi ſint contra Concilium Lateranenſe.*

12 *Vtrùm clauſula generalis, non obſtantium, tollat legem iuratam.*

13 *Quã intelligenda ſit illa clauſula, contradictores quoſlibet & rebelles etiam per cẽſuras cõpeſcẽdo.*

14 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione remota.*

14 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis.*

16 *Quomodo ſit intelligenda illa clauſula, ſupplentes omnem defectum.*

17 *Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non vocata parte, cuius intereſt.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Papæ confirmauerint priuilegia regularium.

RΕſpondeo dicendo, quòd quantum ad fratres mendicantes, rem ab incunabulis (vt ita dixerim) educendo, inuenio ꝙ Sixtus a Quartus confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel à prædeceſſoribus ſuis conceſſa ordini fratrum Minorum, & præſertim contenta in bulla eiuſdẽ, quæ incipit. *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, non obſtantibus quibuſcunque literis poſtmodum ordinatis à ſua Sanctitate, præſertim illis, quæ incipiunt: *Super curam gregis Domini*. Et idem Sixtus Quartus, b omnia priuilegia à ſua Sanctitate, vel à ſuis prædeceſſoribus ordini Minorum conceſſa, cõfirmauit, exceptis indulgentiis Generalibus, quoad viſitantes loca fratrum, vel ſororum, prout dicetur in titulo de indulgentijs. c Idẽ *Sixtus Quartus in mari magno motu proprio, & ex certa ſcientia authoritate Apoſtolica approbauit & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & ſingula priuilegia per quoſcũq; Romanos Põtifices prædeceſſores ſuos, ordini fratrũ Minorum, & illius domibus, & profeſſoribus (in genere ſub quacunq; verborum forma) conceſſa: ac pro potiori cautela omnia, & ſingula prædicta de nouo conceſſit & indulſit.* Et Leo d Decimus conceſsit: *Quod fratres minores regularis Obſeruantiæ ſecura conſcientia poſſint vti omnibus eis conceſſis à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificib. ſiue per bullas, ſiue per breuia, vel viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecificè fuiſſent præfato Romano Põtifici expreſſa. Et pro maiori cõſcientiarũ ſecuritate omnia præfata priuilegia de nouo cõceſſit. Et idem* e *Leo X. poſt quã in Cõcilio Lateranenſi moderauit, & reuocauit in aliquibus priuilegia fratrum mendicantium, declarauit, quòd omnia & ſingula prædictorum fratrum mendicantium priuilegia qualitercunque eis cõceſſa permãſerint, & permaneant in ſuo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt modificata & reuocata, & ad abundantiorẽ cautelã, priuilegia prædicta cũ dictis modificationibus motu proprio innouauit, ac diſtrictè præcepit, & Eccleſiarum prælatis mandauit, vt religioſos præfatos ſuper alijs priuilegijs non modificatis moleſtare nõ præſumant, ſed ſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent.* Vtrum autem idem Summus Pontifex eadẽ priuilegia poſtea reualidauerit, etiam ſi eſſent cõtra concilium Lateranenſe, dicetur infrà. f *Et Clemens VII. motu proprio, & ex certa ſcientia omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones & gratias, & omnia & ſingula indulta ordini fratrum minorum regularis Obſeruantiæ, ac tertio à pœnitentia nuncupato, ordinibus illorumque fratribus, monialibus, ſororibus, & vtriuſque ſexus perſonis, ac monaſterijs, domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcunque etiam per modum extenſionis, ſeu cõicationis, & aliàs quomodolibet per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedẽ Apoſtolicam approbauit, ac innouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit.* Prout latiùs dicemus in quæſt. de cõicatione priuileg. Deinde Paulus Papa IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nono, die decima Maij Pontificatus ſui anno quarto: *Eadem priuilegia ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis approbauit, & perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruari voluit.* Poſtea aũt Pius Quartus Romæ apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſeptima Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſecundo, in Bulla, quæ incipit: *Excellentis Sedis Apoſtolicæ prouiſione*, quam ego vidi ſub ſigillo authentico, *ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmauit, & innouauit, & de nouo conceſſit fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ S. Claræ ac tertio de pœnitentia nuncupato, ordinibus, illorũque ſuperioribus, fratribus, monialibus, & ſororibus, ac vtriuſq; ſexus perſonis, ac monaſterijs, & domibus & Eccleſiis, & locis quibuſcunque dictorum ordinum nunc, & pro tẽpore exiſtentibus, omnia, & ſingula priuilegia immunitates, & exemptiones etiam ab inquiſitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores, conſeruatorias, declarationes, facultates, diſpenſationes gratias, conceſſiones, indulgentias, & indulta ſpiritualia, & temporalia. Et per modum cõicationis, & extenſionis inter ſe, & cũ alijs ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus in genere, vel in ſpecie, etiã per ſolam ſignaturam, etiam viuæ vocis oraculo, aut alias per alios ſuos prædeceſſores, & per ſe, & per ſedem Apoſtolicam, & per Imperatores, Reges & alios Principes ſub quacunque forma, & expreſſione verborum conceſſa, ac etiã iteratis vicibus approbata, necnon cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis, decretis, & declarantibus, ſingulas deſuper confectas literas, & in eis contenta, ac ſi de verbo ad verbum infererentur.*

Idem etiam Pius Quartus poſtea anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, decimo tertio calendas Martij, in quadam Bulla *in principis Apoſtolorum Sede*, publicata Romæ in dicto anno, die vigeſima quarta, menſis Februarij, Pontificatus dicti Pij Quarti, anno ſexto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis omnia, & ſingula priuilegia, exẽptiones, immunitates, facultates, diſpenſationes, conſecratorias, indulta, cõfeſſionaria, mare magnum & alias gratias conceſſas, tam cathedralibus etiam Metropolitanis, quàm Collegiatis Eccleſiis, Monaſterijs, Conuentibus & alijs Religionis etiam fratrum Mendicantium domibus & ordinibus, hoſpitalibus militijs, eorumque capitulis & conuentibus, ac vniuerſitatibus etiam ſtudiorum generalium collegijs, tam ſecularibus, quàm eccleſiaſticis confraternitatibus, ſocietatibus & tam Principis Apoſtolorum de vrbe qi ã alijs fabricis Sanctæ Cruciatæ, alijſque pijs locis & operibus, necnon Patriarchis, Archiepiſcopis & Abbatibus, Prioribus, præpoſitis, & alijs Eccleſiaſticis, tam ſecula-*

a In Mon. 1. impr. fol. 68. conceſ. 127.

b In 1. impre. & in 2. f. 64. & fo. 68. conceſ. 127.

c In mo. in 1. impre. fo. 59. & fol. 142 in 2. conceſ. 342.

d In ſuppl. fo. 38. conc. 191.

e In ſupp. fol. 27. conce. 88. Habetur in cõſt. 17. ipſius Leonis in Bullarijs.

f Inf. ar. 10.

cularibus quàm diuerſorum ordinum, & militiarum regularibus. ac etiã laicis cuiuſcunque dignitatis & ſtatus, & gradus & excellentiæ etiam Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibus vtriuſque ſexus perſonis in his omnibus et ſingulis, in quibus illa ſtatutis et decretis Concilij Tridentini cõtrariãtur, ipſo iure reuocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilij terminos, atque limites reducta ſint & eſſe cenſeantur. Nec quidquam aduerſus ipſa decreta & ſtatuta quo minus vbique & apud oẽs obſeruentur in aliquo ſuffragari poſſe, ſed ea perinde haberi, & reputari debere ac ſi nunquam emanaſſent authoritate Apoſtolica declarauit, ac etiã ſtatuit, & ordinauit. Hæc Pius Quartus. Verum eſt tamen, quod in his omnibus, quæ non contrariãtur dicto Concilio priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio, ſeſſione trigeſima quinta de regularibus, capite vigeſimo in fine, vbi dicitur, *in cæteris omnibus præfatorum ordinũ priuilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & iura concernunt firma ſint, & illæſa.* Deinde Pius V. die vigeſima ſeptima Aprilis, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis eadem priuilegia confirmauit, & innouauit, atque perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruari præcepit.* In qua conſtitutione multa contra Concil. Tridentin. regularibus conceſſit, quorum aliqua contra terminos ipſius Concilij conceſſa poſtea reuocauit Greg. XIII. Pontificatus ſui anno primo in quadam cõſtitutione ab ipſo edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nauar. *a* in ſuo Enchiridione. Ait enim ipſe, quod tenorem huius conſtitutionis ponit in fine Enchiridionis, ſi publicetur. Vnde cum ipſe ponat dictam conſtitutionem eius promiſſionem adimplens, clare colligitur, quod fuit publicata, & ſic habet vim legis. *In qua ſanctiſſimus Pater ſtatuit de prædictis literis Pij V. & de alijs omnibus literis, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque regularium etiã mendicantium ordinibus & cõgregationibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus, & quibuſcumque in eis cõtentis eam deinceps diſpoſitionem atque deciſionem pro ſubiecta materia futurum eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacri Cõcilij Tridentini decretis, ſiue alijs, quæ ante dictarum literarum, & conſtitutionũ editionem erat, ac ſi ipſa non emanaſſent, futura fuiſſet.* Ad quam *diſpoſitionem & deciſionem ſuumque priſtinum ſtatũ illa omnia reduxit.* Hæc Gregorius Decimus tertius. Vnde ipſe ſanctiſſimus Pater hunc ordinem ſequens ſecũdum hanc limitationẽ confirmauit, & de nouo conceſſit, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maij, & Pontificatus ſui anno tertio, prædicta priuilegia, & facultates, quatenus ſunt in vſu, & decretis ſacri Concilij, & ſacris canonibus non contradicunt. Et Sixtus Quintus ex ordine Minorum aſſumptus die tertia Octobris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio. *Confirmauit & innouauit eadem priuilegia facultates, & gratias, perpetuamque roboris firmitatem obtinere et firmiter obſeruari voluit in his omnibus in quibus decretis Concilij non aduerſantur, ſubijciens illa verba ſcilicet, quatenus ſunt in vſu: non ſolum ordinem Minorum, & Mendicantium, ſed etiam alios ordines miris Summi Pontifices decorauerũt priuilegijs.* Pius *b* enim Quartus, Iulij decima quarta die, anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, Pontificatus ſui anno primo: *Omnia, & ſingula priuilegia, indulta & indulgẽtias, cæteraſque gratias ſpirituales, & temporales congregationis Ciſtercienſis, illius ſuperioribus, & perſonis tã in genere, quàm in ſpecie, per quoſcunque* Romanos *Pontifices quõlibet conceſſa indiſtincte cõfirmauit.* Quod ipſũ fecit *c* Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſimaquinta Iulij, ſub annulo piſcatoris, Pontificatus ſui anno ſecundo: *d Quatenus ſunt in vſu, & Concilij Tridentini decretis nõ aduerſantur, cũ extẽſione, & cõmunicatione quorumcunq; quomodolibet quibuſuis alijs ordinibus conceſſorũ, & concedendorum. Imò ipſemet Pontifex maximus antiqua priuilegia totius ordinis Ciſtertienſis cõfirmata a Gregorio XIII. in forma breuis confirmauit anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto quatenus ſunt in vſu, & prædictis decretis Concilij nõ aduerſantur.* Et Gregor. XIII. anno Domini 1578. Pontificatus ſui anno 6. 1. die Februarij confirmans priuilegia cõgregationis S. Hieron. Ieſuatorum ait. *Priuilegiorum, facultatum, exemptionum, immunitatum, indultorum & cuiuſuis ſint generis indulgentiarum per quoſcunque Romanos Pontifices eius prædeceſſores, quibuſuis etiam ſpecialibus rationibus conceſſorum tenores pro expreſſis habens omnia, & ſingula priuilegia, facultates, & gratias, exemptiones, & immunitates, libertates, indulgentias atque peccatorum remiſſiones, circa tamen clauſulam porrigendi manus adiutrices, & conceſſiones etiam per ipſam congregationem ſufficiente ad id facultate ſuffultam ad dictæ congregationis aggregatos, infraternatos nuncupatos, extenſa atque indulta prædicta quomodocunque, & qualitercunque conceſſa, & approbata, quatenus ſunt in vſu, & ſacris canonibus, & Concilio Tridentino non ſunt contraria, ex certa ſcientia denuò in perpetuum, Apoſtolica authoritate tenore præſentium approbauit, & confirmauit illiſq; perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur addidit.* Hæc Gregorius XIII. Pontifex Maximus. Inuenio etiã Gregorium XIV. prout habetur in compendio, *e* Religioſæ Societatis Ieſu. *Motu proprio, certaq; ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ approbare, atque confirmare omnia priuilegia Societatis facultates, exemptiones, immunitates, gratias & indulta tam per ſuos prædeceſſores, quàm à ſe conceſſa.* Et nõ ponitur à Collectore ibi illa limitatio ſolita poni à ſummis Pontificibus, ſcilicet, dummodo decretis ſacri Concilij non aduerſentur, neſcio, an in priuilegio originali ponatur: quia ad manus noſtras non potuit peruenire: ſicut non potuerunt peruenire priuilegia originalia huius ſacræ religionis, & propterea ea tantùm proponam, ſicut proponuntur ab eorum Collectore. Exiſtimo tamen, quòd forte illam limitationem adiecit prædictus Pontifex, ſicut etiam eam apponunt alij Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionum. Nec ego poſt Pium V. inueni aliquem Pontificem confirmaſſe abſolutè priuilegia regularium. Imò tam limitatus fuit Gregorius XIII. in huiuſmodi confirmationibus, vt in bulla, quam edidit pro confirmatione ordinis clericorum regularium, qui vocantur miniſtri infirmorum, licet eis *communicauerit omnia priuilegia, exemptiones, & immunitates, & exemptiones omnium aliorum ordinum mendicãtium, & non mendicantium, & Societatis Ieſu:* dicit tamen ibi, *quæ tamen ſunt in vſu, nec ſub illis reuocationibus comprehenſa, nec decretis ipſius Concilij, nec ipſius congregationis regularibus inſtitutis contraria.* Solùm inueni poſt Cõcilium Tridentinum quandam ampliſſimam conceſſionem factam à Sixto V. *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Calendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Congregationi Sancti Benedicti Regni Portugalliæ ac omnibus, & ſingulis illius Monaſterijs, Prioribus, & alijs regularibus locis tam præſentibus, quàm futuris, eorũ Generali, & alijs Abbatibus Diffinitoribus, Viſitatoribus & Superioribus, Monachis religioſis, Nouitijs, Conuerſis, & cæteris perſonis nunc, & pro tempore exiſtentibus, vt omnibus priuilegijs tem-*

a Nauarr. in man. c. 21. n. 6.

b Habetur in com. ord. Ciſter. tit. confir. priuil. §. 1.

c Habet. in eodem com. §. 2

d Habet. in com. §. 3.

e Habet. in comp. Societ. ti. priuil. §. 2.

f Habet. ſub ſigillo authẽt. in lib. cõgreg. S. Benedi. regni Portugal.

Digitized by Google

temporalibus, & ſpiritualibus conceſſis S. Hieronymi, S. Bernardi, & alijs Ciſtercienſis ordinis, necnon Caſſinenſis, & Vallisoleti dicti ordinis S Benedicti congregationibus huiuſmodi per vniuerſum orbem conſtitutis, etiam per modum communicationis, & extenſionis, quibus illa, & illi quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poſſunt, & poterunt. Non obſtantibus conſtitutionibus, ſeu reuocationibus, ac alijs præmiſſis, & ſua de nõ edendis indulgẽtijs ad inſtar; & alijs Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, aliſque Apoſtolicis, necnon in uniuerſalibus Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis ſpecialibus, & generalibus conſtitutionibus, & ordinationibus. Prout plenius refertur hæc conceſſio infra in quæſt. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi *in vniuerſalibus* iunctis verbo infra *Concilijs* videtur poſſe concedi, quod in hoc indulto continetur quid maximum, ſcilicet, quòd poteſt vti dicta congregatio priuilegijs, & indultis, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipſi congregationi cõmunicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obſtantibus Conciliorum omnium generaliũ conſtitutionibus. Sed rem oculatius penetrando nihil tale in dicta conceſſione continetur, ſolùm enim conceditur dictæ congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, ſicut dicti ordines vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poſſunt, & poterunt, non obſtantibus conſtitutionibus Conciliorum etiam generalium, & Concilium Tridentinum, nec aliquod Concilium generale, quòd ego viderim, obſtat, quo minus poſſet regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorum ordinum, eo modo, quo alij ordines gaudẽt potiuntur, & gaudere poſſunt, & potiri poterunt. Ipſis autem poſt Concilium Tridentinum ſuorum priuilegiorum vſus non abſolutè conceditur, niſi quatenus ipſius Concilij decretis non contradicunt, prout patet.

Hic eſt igitur ſtatus priuilegiorum. Reſtat igitur nunc explicare circa ſupra dicta aliqua difficilia, quæ in ſequentibus articulis reſoluentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius inſtar alteri conceſſa.

RESpondeo dicendo, quòd, vt propoſitum in hoc articulo clariùs pateat, diſtinguendum eſt, an confirmatio fuerit facta in forma communi, an verò fuerit facta ex certa ſcientia. Quo ſuppoſito reſoluendus eſt articulus per duas concluſiones.

Prima concluſio: Si priuilegia confirmantur in forma communi, negatiuè eſt reſpondẽdum, quòd ſicut per reuocationem priuilegiorum alicuius religionis, non cenſentur reuocata priuilegia ad inſtar, ita per confirmationem priuilegiorum alicuius religionis, non cenſentur confirmata priuilegia eius ad inſtar conceſſa: cum contrariorum eadem ſit diſciplina, & pariformis ratio, vt dicitur in iure. *a*

a l. 1. in prin. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien.

Secunda concluſio: Si confirmatio eſſet ex certa ſcientia, aut priuilegiato ad inſtar alterius princeps priuilegia conceſſit, præterita, & præſentia, ſic dicendum eſt, priuilegia non intelligi cõfirmata, quia licet hæc confirmatio vim priuilegij habeat, tamen non poſſet dici, illam ſub conceſſione præſentium priuilegiorum includi, imò nec ſub ſimplici confirmatione priuilegiorũ, quæ ad futura priuilegia non protrahitur. At ſi necdum præterita, ſed etiam futura priuilegia princeps conceſſiſſet, non dubito, quin cõfirmatis alicuius priuilegijs ex certa ſcientia, etiã priuilegia ad inſtar confirmata cenſeantur, quia huius generis confirmatio eſt quaſi noua priuilegiorũ conceſſio, imò eſt noua priuilegiorũ conceſſio, quãdo additur clauſula, & de nouo concedimus, iuxta ea, quæ tradit Bartolus, *b* & reſoluit Mãdoſius. Qui præterea addit ſecundum Archidiaconum, quòd huiuſmodi confirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quod ſi aliquibus religionibus concedãtur priuilegia alijs conceſſa, & concedenda, procul dubio etiam huiuſmodi confirmatio facta alteri religioni, ipſis cenſetur conceſſa, & multò magis hoc erit verum, ſi non ſolùm dictis religionibus conceduntur priuilegia conceſſa, & concedenda, ſed etiã cõcedantur fauores, & gratiæ, ſicut ait Mandoſius conceditur à Paulo III. Societati Ieſu.

b Bart. in leg. more maiorũ. col. 2. ver. dic. clari. ff. de iuriſd. omn. iud. Mãdo. de priuil. ad inſtar. q. 7. art. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm poſſimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur ad elucidanda, & explicanda verba poſita in confirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo ſuperiori, in quantum Gregorius Decimus tertius in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus ſunt in vſu. Ad cuius clauſulæ explicationem eſt notandum, quòd in ea tangitur quædam quæſt. Vtrum priuilegium tollatur per non vſum, an per vſum contrarium, verbi gratia, priuilegiatus, vt decimas nõ ſoluat, ſoluit ſicut alij. Et exemptus conuentus coram ordinario reſpondet nõ allegans priuilegiũ, an perdantur iſta priuilegia? De qua quæſt. agit Panor. *c* Et breuiter concludẽdo quantum ad noſtrum propoſitum vnica diſtinctione huic difficultati ſatisfiet; aut enim priuilegium fuit conceſſum perſonæ priuatæ, aut fuit conceſſum communitati, vel Eccleſiæ. Si fuit conceſſum perſonæ priuatæ, perditur per vnicam contrauentionem, ſcilicet, ſi directè obuiauit illi, prout probatur in iure: *d* ſecus ſi non directè. Vnde priuilegiatus, ne ſubeat aliqua munera publica, vel honores, ſponte acceptans vnum non præiudicat ſibi in alijs, nec etiam in illo, ſi dennò eligatur iuxta quandam legem *e* expreſſam, niſi acceptauerit decurionatum, quia ex illo officio aſſumitur ad alia officia. Ideoque acceptando illud videtur ſibi præiudicare, prout tenet Syluester. *f* Si verò priuilegium fuit conceſſum communitati, ſicut cõceduntur priuilegia regularium, tunc non perditur, niſi legitimo tempore præſcribatur. Et licet Alexander Tertius *g* determinauerit, quod fieret præſcriptio ſpatio triginta annorum. *h* Innocentius tamen Tertius poſtea determinauit, quod in minore, quàm quadraginta annorum ſpatio minimè talis præſcriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium conceſſum priuatæ perſonæ, & conceſſum communitati eſt. Nam ſingula res perſonæ non poſſunt per contrauentionem renunciare priuilegio facto cõmunitati, quia per contrauentionem perditur priuilegium ex tacita renunciatione, quàm tacitam renũciationem validam in priuato quælibet directa contrauentio inducit, argumento aliquorum canonum. *i* Sed in priuilegio facto religioni, ſicut regulares non poſsũt expreſsè renuntiare priuilegio religioni conceſſo, ita nec tacitè, prout notatur in iure, *K* & ſic ſolùm perditur per præſcriptionẽ dicti temporis. Aduerte inſuper quod

c Panor. in c. cum acceſſiſſent de conſt.

d d. c. cum acceſſiſſent.

e l. voluntariò. C. de excuſat. tut.

f Syl. v. priui. nu. 2. 3.

g c. ſi de terra de priu.

h c. accedenti de priu.

i c. cum renunciat. 33. q. 1.

K Notat. in d. c. accedentib.

Digitized by Google

quòd Eugenius IV. anno Domini milleſimo quater centeſimo trigeſimo quarto, ſeptimo Kal. Martij. Pontificatus ſui anno quarto, *Conceſſit ordini S. Benedicti Valliſoleti ex certa ſcientia, & motu proprio, quòd contra præfata congregationis monaſteria, loca, perſonas, & bona, aliqua nõ currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum: Quod quidem indultum, tã in caſibus, rebus, & bonis præteritis, quàm futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi, & locum habere omnino voluit.*

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro *a* priuilegiorum dicti ordinis impreſſo Romæ, ex Typographia Titi, & Pauli Dedecanis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines mendicãtes, & alij communicantes in priuilegijs. Ex quo priuilegio colligitur clarè, quod contra priuilegia dictæ congregationis non currit præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum. Ait enim, quod contra monaſteria, loca, perſonas, & bona ipſius non currit præſcriptio, niſi poſt dictum terminũ elapſum. Priuilegia enim ſunt quædam iura, & actiones concernentes monaſteria, loca, perſonas, & bona præfata. Nam, vt ait Vlpianus, *b* æquè bonis annumeratur, etiamſi quid eſt in actionibus, petitionibus, proſecutionibus: nam hæc omnia in bonis eſſe videntur. Hoc igitur conſtituto, quod priuilegia conceſſa religionibus non præſcribuntur, niſi poſt quadrageſimum annum elapſum ſecundum ius cõmune, aut poſt ſexageſimum elapſum ſecundum dictũ priuilegium, quia toto illo tempore non vſi ſunt regulares dictis priuilegijs, imò contrauentum eſt illis, videtur dicendum, quod quando Gregorius Decimus tertius in confirmationibus factis pro priuilegijs regularium, dicens ſe illa cõfirmare, *quatenus ſunt in vſu*, debet intelligi, quod ea non confirmat, ſi per contrarium vſum contra ea fuerit præſcriptum tempore legitimo. Et ſic, vt clariùs loquar, vult dicere, quod tantùm vult confirmare priuilegia regularium, quæ valent, non autem illa, quæ per contrarium vſum ſunt ſublata.

a Habet. ib. l. p. 38. cũ ſeq.

b l. bonorum 49. ff. de verb. ſignific. ca. de quarta de præſcrip. authẽt. quas actiones. C. de ſac. eccl.

Quod confirmatur primo, Nam, prout ait Alexander *c* Tertius Papa confirmando communiter in dubio intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per confirmationem enim non creatur ius nouum, prout ſacri Canones *d* expreſſe decidunt, & notat Gloſ. quædã ſingularis. Licet enim aliquando aliquis confirmat illud, quod eſt ipſo iure nullum, quo caſu videtur potius dare, quàm confirmare, prout contingit in aliquibus caſibus notatis à Iureperitis, *e* & quandoq; quis confirmat illud, quod non eſt ipſo iure nullum, ſed eſt imperfectũ, vt quãdo ſuperior confirmat electionem, quo caſu non videtur dare, qui confirmat: ſed videtur imperfectum perficere, prout dicitur in iure, *f* & notat Bartolus, & ſcribentes. At loquendo de confirmatione communi, id eſt, loquẽdo in dubio, nunquam legiſlator videtur confirmare, quando ab ipſo petitur confirmatio legis, aut priuilegij, niſi legẽ, aut priuilegiũ, quod actu valet. Secundò cõfirmatur. Nam Gregorius Decimus tertius non ſolum cõfirmat dicta priuilegia, ſed etiam innouat, & de nouo concedit, & innouatio priuilegiorũ, prout determinat Innocentius *g* Tertius nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat. Quod ipſum etiã determinat Honorius Tertius. Vnde Iulius *h* Secundus declarauit, quod per confirmationem priuilegiorum fratrum minorum per Sixtum Quartum factam, ac eorũdem priuilegiorum nouam conceſſionẽ per hæc verba (*De nouo concedimus*) ſolũmodo eſſe confirmata priuilegia dicto ordini cõceſſa, & non aliàs reuocata. Circa quàm Iulij Secundi declarationem aduertit Collector, *i* quòd prædicta declaratio creditur ſic facta fuiſſe abſolutè, & generaliter propter defectum relationis. Quia multi famoſi Doctores vniuerſitatis Salmãticæ declarauerũt, & determinauerũt, quòd quandocunq; aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum ſequenti clauſula, non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis, prout in bulla aurea continetur, intelligũtur viuificata, & de nouo conceſſa etiã illa, quæ fuerunt reuocata. Nam aliter nihil operantur prædicta verba; cum tamen verba in literis Apoſtolicis poſita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba, *K* & eam tenet Panormitanus poſt Ioannem de Lignano, & diffuſè probat id Summa Roſelæ. Quòd quidem libenter fateor, ſic concludendo ex dictis, quòd per confirmationem, & innouationem priuilegiorũ in dubio ſolùm confirmantur, & innouantur ea, quæ actu valent, niſi aliud exprimat confirmans, & innouans, prout exprimit quando addit illam clauſulã. Non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis. Vnde cum Gregor. XIII. confirmauerit priuilegia regularium, quatenus ſunt in vſu, videtur loquendo iuridice determinare, quod cõfirmat ea, quæ ſunt in viridi obſeruantia, & valent, non autem ea, quæ per contrarium vſum ſunt abrogata. Quod fuit neceſſarium addere. Nã confirmatio ex certa ſcientia (prout infra dicetur) de qua vſus eſt Gregorius decimus tertius, confirmata etiam abrogata, & per contrarium vſum caſſata.

c c. quia diuerſitatẽ. de conceſ. preb. d. ca. cum dilecta, de confir. vtil. vel inut.

d c. 1. et quaſi per totũ notat gl. in d. c. quia diuerſitatem. v. forma cõi.

e l. adoptio. ff. de adopt. l. legata inut. ff. de leg. 1.

f In authẽ. de defenſ. ciuit. § interim. co. 3. notat Bart. in l. & quia ff. de iuriſd. omn. iud.

g c. ex part. ex. de priuil.

h In mon. 1. imp. fo. 43. & fol. 126. in 2. impr. conceſ. 277.

i Collector. in com. mon. ver. priuil. fratrũ. § 11.

K Cord. in addit. ad comp. Panor. in c. cũ ſuper de cau. poſ. & propri. Roſela ver. abſolutio 1. nu. 122. & 123.

Sed dices: Ad quid igitur ſeruiunt illa verba addita poſt confirmationem, ſcilicet (de nouo concedimus) ſi Papa per illa nihil noui concedit? Quid operantur dicta verba, innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod reſpondeo breuiter, quod maximum quid operantur. Nam ſi priuilegia nõ ſunt in vſu ſpatio viginti aut triginta annorum interueniẽte, poſt dictum ſpatium elapſum ipſorum innouatione incipiũt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in ipſo inſtanti innouationis eſſent de nouo conceſſa. Et ſic, vt præſcriptione legitima quadraginta annorũ, aut ſexaginta tollerentur, eſſet neceſſarium, vt hoc temporis ſpatiũ curreret ab inſtanti innouationis, nec aliquid ad dictam præſcriptionem proficeret ſpatium illud viginti, aut triginta annorũ elapſum, ante dictam innouationem. Ita ſentit doctiſſimus Corduba. *l*

l Cord. in addit. ad Comp. ver. abſol. quoad ſeculares. 1. verſ. quod § 11.

ARTICVLVS III.

Vtrum Sixtus Quintus ſubticens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.

RESpondeo dicẽdo, videri ex dictis ſequi, quòd Sixtus *m* V. in dicta confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia ſubticẽs verba illa, *Quatenus ſunt in vſu*, nihil noui nobis conceſſit. Nam in dubio nunquam Summi Pontifices videntur confirmare, niſi illud, quod actu valet. Et per conſequens, licet confirment priuilegia abſolutè, debent iuridice interpretari, id eſt quatenus ſunt in vſu, & non ſunt per contrarium vſum abrogata, & ſublata. Hoc tamen non obſtante quid magnum nobis conceſſit, dicta verba (*Quatenus ſunt in vſu*) ſubticẽdo. Et ita vt quid magnum fuit à patre noſtro reuerẽdiſſimo F. Franciſco à Toloſa tunc Generale, nunc autem Epiſcopo Tvcenſi impetratum, vt ego audiui a patribus grauiſſimis noſtræ religionis. Nam confirmatio ſupradicta fuit facta ex certa ſciẽtia, vt patet ex verbis ibi, *Dicta authoritate Apoſtolica tenore præſentiũ ex certa ſciẽtia, in his oĩbus in quib. decretis Cõcilij*

m Sub. ſigil. auth.

Triden-

Digitized by Google

Tridentini non aduerſantur, approbamus, cōfirmamus, ac innouamus, perpetuāque roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruari. Hæc Sixtus V. Confirmatio autem ſecundum Doctores *a* eſt duplex, ex certa ſcientia, & in forma communi. Tunc autem dicitur confirmari ex certa ſcientia, quando in confirmatione inſeritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando vtitur iſtis verbis, ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis iuxta Gloſſam, *b* Panormitanum, Decium, & Felinum, & Aymon Graueta. Dicitur etiam confirmatio ex certa ſcientia, quando Papa confirmat id, quod videt, prout habetur in iure, *c* & tradit Innocentius. Tunc autem dicitur confirmare in forma communi, quando ſimpliciter confirmat, aliter non inſtructus de negotio. Hoc enim caſu verba intelligi debent propriè cōditionaliter: quia Papa præſumitur ignorare, quæ in facto conſiſtunt iuxta id, quod tradunt Canones. *d* Et confirmatio ex certa ſcientia ſecundum Gloſſam *e* ſingularē tria operatur. Primum, quod talis res ſit firmioris authoritatis. Secūdum, quia ſi illa res eſt minus valida, ſit valida. Tertium, quia propter authoritatem confirmantis nullus inferior poteſt de illa cognoſcere. Quando autem confirmatio eſt facta in forma communi, parum, aut nihil operatur. Imò ex hoc nō tollitur cognitio iudicis inferioris, nec talis confirmatio creat aliquod ius nouum, vt ſupra dictum eſt. Vnde ſi impetratur, eſt, quia ſolet magis timeri, quòd ſpecialiter prohibetur, quam quòd generaliter. Ex quibus Baptiſta *f* de Salis, infert deciſionem notabilis quæſtionis de priuilegijs ordinis Minorum. Nam fœlicis recordationis Bonifacius Papa VIII. conceſſit quædam priuilegia, quæ dictos fratres eximebant à ſolutione quartæ Canonicæ portionis debitæ Eccleſiæ parochiali, ratione ſepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam, *g dudum* fuerunt reuocata. Sed poſt dictam Clementinam eadē priuilegia ab Eugenio Papa IV. prius examinata, & approbata fuerunt ex certa ſcientia, & ſimiliter a Iulio II. Et à Leone X. quæſitum fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia cōceſſa per Bonifacium VIII. & reſpondit dictus author, quòd valet dicta confirmatio. Pro quo allegat duo decreta, *h* in quibus ſedes Apoſtolica determinat, quod quando Papa cōfirmat aliquid ex certa ſcientia, validat nullum, vel inualidum. Imò talis confirmatio habet vim innouationis, dādo nouam vim illi, quod aliàs nullam habebat. Et hanc doctrinam tenet Panormitanus, *i* poſt Ioannem de Lignano, & tenet etiam Gloſſa, & diffuſè probat Summa Roſellæ, & Collector priuilegiorum Mendicantium. Et idē eſt, quando confirmat cum clauſula de plenitudine poteſtatis. Nam tunc ea vti cenſetur, quando actus non valet de poteſtate ordinaria, prout tenet Paulus Caſtrenſis, *K* Alexander, Decius, Alciatus, Duennas, Menochius. Quod intelligitur cum Princeps non arbitrabatur, ſe id poſſe facere ex poteſtate ordinaria, vt explicat Graueta, *l* quē ſequitur Menochius. Ex quibus infertur, quod cum Pius IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſecundo, prout dictum eſt ſuprà, confirmauerit, & innouauerit priuilegia fratrum Minorum de obſeruantia, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, vt conſtat ex bulla articulo ſuperiori allegata. Quòd non ſolùm confirmauit, & innouauit ea, quę actu valebant, & erant in viridi obſeruantia, ſed etiam illa, quæ per cōtrarium vſum erant abrogata. Vnde licet à Sixto V. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo non fuiſſent ex certa ſcientia confirmata: nondum tamen per contrarium vſum erant abrogata, nam ab anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, vſque ad annum milleſimum quingēteſimum octuageſimum ſeptimum, currunt viginti octo anni, quo temporis ſpatio non potuit contra dicta priuilegia currere præſcriptio. Et ſic priuilegia horum regularium per contrarium vſum non ſunt abrogata. Et licet eſſent abrogata, aliquorum abrogatio minimè probari poteſt: cuiuſmodi ſunt priuilegia, & facultates concedentia authoritatem abſoluendi à reſeruatis, diſpēſandi in cenſuris, irregularitatibus, cōmutandi vota, & iuramenta, necnon in ipſis diſpenſandi: Hæc enim in ſecreto ſigillo confeſſionis vſui mandantur. Et neſcio, quomodo de ipſis poſſet aliquis, licet curioſus inueſtigator, dicere cum veritate, quod nō ſunt in viridi obſeruantia? Nam etiam ſi ipſe non vſus fuerit eis à multis retro temporibus, alij tamen regulares, ſui, & alterius ordinis, his ſæpe ſæpius fortaſſis vſi ſunt: quæro quis poteſt ſcire, quòd non eſt in vſu conceſſio illa notabilis Martini V. qua concedit, quòd *Prior Monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti in foro conſcientiæ poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta à Monachis ex homicidio voluntario occulto*. De quo dicitur infrà in quæſt. de diſpenſatione. Debent ne Prælati facere diſpēſationem in medio monaſterij, aut in plateis, vbi non vſus huius facultatis poſſit ſciri, & probari? non certè, ſed in occulto, vbi à nemine non dico ſciatur, ſed nec ſomnietur. Prætereа caſus iſte rariſſimè in religionibus aliquibus contingit, & fortaſſe ſunt aliquæ religiones, in quibus centum annorum ſpatium elapſum huiuſmodi caſus contingit, & ſic per totum illud tempus nunquam fuit talis conceſſio in vſu. Et non poſſumus propter hoc dicere, quod ea ſit quoad ipſas religiones ſublata. Nam vt ex non vſu ſublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet caſum eueniſſe, quod lex, vel priuilegium diſponit. Nam ſi nullus vnquam talis inciderit caſus, non propterea minus recepta dicetur. Nec prætereа in diſſuetudinem abijſſe creditur, quamuis exequutionem ſortita non ſit, prout tradit eleganter Marcus *m* Antonius.

a DD. in c. ex frequen. de cōſtit. in c. quia diuerſitatē de conceſ. praben. & de confir. vtili. per totū.

b Gloſ. in c. ad hæc vbi Pan. nu. 7. Dec. nu. 14. de reſcri. Feli. in c. nonnulli. col. 13. eo. tit. Decius in l. teſtam. n. 13. C. de mil. teſt. Grau. conſil. 182. n. 18.

c c. venerabilis de confir. vtil. Innoc. in c. 1. de tranſ.

d cap. fin. de conſt. lib. 6.

e Gloſ. in cap. quia diuerſitatem.

f Salis in ſumma ver. abſolutio. ſ. 9. co. 2.

g Clem. dudū. de ſepul.

h c. 1. de tranſac. c. quoties de pact.

i Panor. poſt Ligna. c. cum ſuper de cauſa poſ. glo. ca. cū acceſſiſſent de conſt. Roſella. tit. abſol. 1. §. 122. et §. 123. Collect. Cōp. Mend. ti. conſ. in ſi. f. 43.

K Caſt. in l. ex imperfecto. C. de teſt. Alex. in l. quāquā. n. 1. Decius in l. in teſta. nu. 2. C. de mili. teſta. Alcia. de praeſcr. reg. 3. præſump. 2. num. 6. Duen. reg. 43. nu. 5. ver. 2. ratio. Menoch. conſ. 2. nu. 38.

l Grau. de antiq. temp. 2. p. 1. nu. 47. Menoch. in reſpō. cau. Ferra. reſp. 2. nu. 147.

m Cuccus li. 1. maior. inſt. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS IV.

Vtrum priuilegium perditum per non vſum quoad religionem, cui directè eſt conceſſum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extenſionem eſt communicatum.

RESpondeo dicendo, quod *n* Collector priuilegiorum Mendicantium tangit iſtam difficultatem, agens de quodam priuilegio Carmelitarum conceſſo ab Vrbano IV. ipſis patribus Carmelitis, vt *de licentia prælatorum Eccleſiæ poſſint audire confeſſiones omnium Chriſti fidelium cauſa deuotionis ad eos recurrentium, niſi talia commiſerunt, propter quæ eſſet ſedes Apoſtolica meritò conſulenda.* Dubitat igitur, vtrum apud Carmelitanos, quibus directè facta eſt hæc conceſſio, habeatur in vſu, vt ſic tam illi, quàm cæteri mendicantes virtuti communicationis, ſeu extēſionis priuilegiorum poſſint vti illa? Et ait, quod ſuper hoc conſuluit ipſe generalem priorem præfati ordinis Carmelitani. Qui reſpondit, quòd abſq; dubio in partibus Italiæ, & Frāciæ, vbi vigebat illius ordo, habetur præfata conceſſio in vſu. Licet fortè in Hiſpania propter paucitatem monaſteriorum prædicti ordinis, vbi huiuſmodi dubitatio inſurrexit, non haberetur in vſu. Ac per conſequens videtur, quòd non obſtante ſupradicta hæſitatione poſſint mendicantes vti hac cōceſſione, cui

n Collect. in cōp. mend. tit. abſolu. quoad ſeculares. 1. §. 19.

ſimilis non reperitur in priuilegiis mendicantium. Hæc collector. Ex quibus verbis, prout colligit Corduba, a videtur Collector innuere, quod non poſſint regulares vti dicta gratia Vrbani IV. conceſſa Carmelitis, ſi ipſi Carmelitæ non vtuntur illa, cum priuilegium perdatur per non vſum, vel per vſum contrarium. At Doctiſſimus Corduba his non obſtantibus contrarium tenet ex ſententia cuiuſdam valde docti patris, quem ipſe non allegat. Nam cũ hoc indultum fuerit conceſſum ordini Carmelitarum, & per communicationem ordini Minorum, & per conſequens aliis ordinibus Mendicantibus cõmunicatur ex æquo, ac ſi ipſis fuiſſet ſpecialiter conceſſum, non perditur niſi legitimo tempore præſcribatur, quod eſt ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, & ſecundum priuilegium Eugenii quarti ſexaginta annorum, prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ad hoc vt talis præſcriptio contingat, oportet habere ſcientiam priuilegii, & voluntatem non vtendi illo ad hoc, vt per non vſum perdatur, prout probant aliqua decreta, b Vbi notant Doctores. Et quamuis contra regularium priuilegia, gratias, & exemptiones, immunitates, & indulta per vnum, aut plures actus; ex negligentia, vel ignorantia per quoſcunque ventum fuerit, contrariumque ſit obſeruatum, nullum tamen præiudicium illius generari poteſt, ſed omnia in ſuo robore, & firmitate permanent, prout conceſſit Leo X. congregationi c Camaldulenſi, & Iulius Secundus congregationi d Sancti Olìueti, & Eugenius Quartus congregationi Sanctæ Iuſtinæ. e Circa quòd priuilegium aduertit Collector, f priuilegiorũ ordinis Ciſtercienſis, quòd præſcriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorantes currit ſecundum Abbatem, g quo temporis ſpatio ſecũdum ius commune præſcribũtur priuilegia, vt probatum eſt ſupra: & in hoc conſiſtit vis huius priuilegii, vt contra ea non præſcribatur, ſi propter ignorantiam eorum eis minimè fuerit vſum, non dico per quadraginta annos continuos, ſed etiam per ſexaginta. At in vſu priuilegij, de quo hic agitur, ceſſant omnia iſta, cum per ignorantiam eo non fuerint vſi, ſicque quoad fratres Minores, & alios Mendicantes non eſt perditum prædictum priuilegium per non vſum Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quòd dicit Innocentius, h quòd, ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare non poſſunt, quin ea poſſit allegare, non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium, quod fuit perditum quoad particularem perſonam: & Panormitanus i etiam dicit, quòd ſi vnus vtitur, & non alter priuilegió multis conceſſo, non præiudicat non vtens vtenti, de quo etiam agit Syluest. K concordans cum his. Ergo licet aliqui Fratres, ſeu Conuentus, ſeu Prouinciæ ex voluntate, ſeu etiam (quòd minùs eſt) ex ignorantia vſi non eſſent tali priuilegio, vel contra illud feciſſent, non poſſent toti ordini, ſeu alijs præiudicare. Deficit etiam in hoc caſu præſcriptio, quia hoc priuilegium per communicationem, & nouam cõceſſionem factum eſt iam ordinis Minorum per plures Summos Pontifices, vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorum, factis per Clementem Septimum, Paulum Quartum. Pium Quartum, Pium V. Gregorium Decimum tertium, & Sixtum V. Ex quibus patet, quod priuilegia Carmelitarum, & aliorum ordinum fuerunt facta, nouo dicto ordini Minorum, & ſic contra ea non poteſt allegari præſcriptio, qua ſolent præſcribi priuilegia ordinibus conceſſa, vt patet ex dictis.

a Cordub. in addit. ad diſtum. §. 15.
b c. ſi de terra in verſi. detrahere noluiſſi.
c Congre. Camal. nu. 73.
d Congreg. S. Oliue. priu. 3. fol. 90.
e Congreg. S. Iuſtin. priuil. 49. fol. 108. priuil. 50. fol. 191. & priui. 52. fol. 205.
f Col. Siſt. tit. priu. §. 2.
g Abb. in cap. vigilanti, de praeſcr. per illum, & l. ſi. in fin. C. de praeſcr.
h Inn. in d. c. accedentibus.
i Pan. d. ca. cũ acceſſiſſent in fin.
K Syl. tit. priuil. nu. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrùm lex, & priuilegium, quod imponit pœnam, ipſo facto poſſit derogari per contrariam conſuetudinem.

RESpondeo dicendo, quòd l Panor. dicit, quòd lex, & priuilegium pœnale imponens pœnam ipſo facto, & ipſo iure poteſt derogari per contrariam conſuetudinem, & reprehendit Hoſtienſem, m qui contrarium docet. At Doctiſſimus Caſtro opinionem n Panormitani omnino refellit hoc ductus fundamento; nam pœna excommunicationis impoſita ipſo iure contra imponentes manus violentas in clericum quandocunque, aut quomodo poterit contra illam incipere conſuetudo, cum nulla iudicis, aut prælati negligentia poſſit impedire, quin cõtra illam legem delinquens ſtatim poſt delictũ commiſſum incidat in excommunicationem: nam, vt dicunt Canones, o excommunicatio trahit ſecum executionem, & hanc rationem multis confirmat Caſtro, & infert illos, qui ſine vlla Papæ diſpenſatione ingrediuntur intra portas domus alicuius monaſterij ſororum Sanctæ Claræ, aut ordinis prædicatorum, eſſe ipſo facto excommunicatos, quamuis propter monaſterij deformationem, & deſolationem, & ſuperioris prælati negligentiam, & diſſimulationem moniales ipſæ multis ſuæ domus portas aperire, & liberam introeundi facultatem concedere conſueuerint: nam introitus ad huiuſmodi monialium domus eſt ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna Apoſtolica authoritate interdictus, nec illis poteſt vllo pacto ſuffragari longæua mulierum ſine licentia Apoſtolica intrantium conſuetudo, cum ipſo facto excommunicatio ipſius infligatur. Aduerte tamen, quòd quando id, quod per legem præcipitur poſitiuam, per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum, etiam excommunicatio ipſo iure lata contra tranſgreſſores ipſius legis eſt nulla, ſublata enim obligatione principali ipſius legis, tollitur etiam obligatio pœnæ tali legi appoſita, & ſic videmus multas excommunicationes hodie non ligare, quæ in extrauagantibus proponuntur, & ratio eſt, quia obligationes eorum, quæ in talibus extrauagantibus præcipiuntur, per contrariam conſuetudinem ceſſauerunt; ita Doctiſſimus Caſtro. Et ſic ceſſat hodie excõmunicatio, quæ in vltimo Cõcilio Lateranenſi ſub Leone Decimo, ſeſſione nona lata eſt cõtra eos, qui imprimũt, aut imprimi faciũt librum aliquẽ, ſine præuia legitima ordinarij examinatione, ſufficit enim in his Hiſpaniarum regnis iuxta pragmaticas ſanctiones, priuilegium regale.

l Pano. in c. 1. de treu. & pace.
m Hoſtien. in d. cap. 1.
n Caſt. lib. 2. de leg. pœn. c. 11. f. 216.
o Cap. paſtor. §. verùm de ſen. excom.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priuilegia contra decreta ſacri Concilij Tridentini ſint abrogata.

RESpondeo dicendo, quòd vt conſtat ex ſuperioribus, prout in ſua bulla ſtatuit, Pius IV. omnia priuilegia contra Cõcilium Tridentinum ſunt abrogata, & idem ſummi Pontifices, ſcilicet Gregorius Decimus tertius, & Sixtus V. noluerunt ea confirmare, in quantum ſunt contra Concilii Trident. decreta, prout dictũ eſt latè in ſuperioribus, & hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni à Concilio Trid. contra priuilegia regia regularium, quæ tamen à viris Doctiſſimis reputantur nõ derogare p̃dicta priuilegia: in vno enim, eodémet cap. videmus determinari diuerſa. Vnũ abſolute ſine derogatione priuilegiorũ, alterũ verò cũ derogatione

Digitized by Google

tione expreſſa eorum, quod patet in ſeſſione trigeſima tertia de reformat.cap.octauo, vbi duo ſtatuũtur. Primum eſt, quòd *ſacri ordines ſtatutis à iure temporibus, ac in cathedrali Eccleſia vocatis, præſentibuſque ad id Eccleſiæ canonicis publicè celebrentur*, & reſpectu huius non derogat priuilegia. Secundum eſt, *vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinetur: quòd ſi aliquis ab alio promoueri petat nullatenus id etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur*. Vides quomodo reſpectu iſtius ſecundi derogantur priuilegia, & ſic vidi ego firmatum à viris doctiſſimis, Iuriſperitis, & Theologis, & Eccleſiaſticis, & Regularibus huius vniuerſitatis Salmanticenſis, quòd Religioſi modo poſt Concilium Trid. poſſunt ordinari extra tempora virtute ſuorum priuilegiorum. Et quidam reuerendiſſimi Epiſcopi viſa ipſorum ſententia, ordinauerunt aliquos extra tempora, de quo infra in tertio tomo in quæſt. de ordinibus latius dicetur, vnde exiſtimo, quod ſolùm illa decreta Concilij Tridentini derogantia expreſſe priuilegia regularium, ſunt illa, de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum regularium: nõ autem alia decreta, in fine quorum minimè dicitur, non obſtantibus priuilegijs in contrarium. Vnde quando dicunt Gregorius XIII. & Sixtus V. quòd confirmant priuilegia regularium, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, ſunt gloſſandi, videlicet, quatenus decretis ſacri Concilij Tridẽtini irritantibus expreſsè prædicta priuilegia per non obſtantias priuilegiorum ibi appoſitas non ſunt contraria. Nec contra hoc obſtat decretum *a* Concilij Tridentini, cuius verba ſic ſe habent.

a Seſſ. 25. de reg. cap. 22.

Hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta ſynodus præcipit in omnibus cænobijs ac monaſterijs, collegijs, ac domibus, quorumcumque monachorum, ac regularium, necnon quorumcunq; ſanctimonialium virginum ac viduarum; etiam ſi illa ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitarum viuant, & quocũque nomine appellentur, ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus, & ſub cuſtodia, vel gubernatione &c. non obſtãtibus eorum & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcunque formis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiã immemorabilibus. Reſpondeo enim, quòd in dicto capite vigeſimo ſecundo, ſolùm reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra illud, quòd decretatum eſt in ſeſſione vigeſima quinta de regularibus: & non priuilegia, quę ſunt contra decreta aliarum ſeſſionum dicti Concilij, & ſic dicit Concilium *hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta*, &c. Nota quod dicit *in ſuperioribus decretis*, & non dicit in ſuperioribus ſeſſionibus: vnde clarè innuere voluit, quòd decreta contenta in dicta ſeſſione vigeſima quinta, de regularibus obſeruantur omnino contra priuilegia regularium, etiam ſi in aliquo eorum nõ fiat derogatio expreſſa priuilegiorum regularium, at contenta in alijs ſeſſionibus non præcipit Concilium obſeruari contra ipſorum priuilegiorum tenorem, ſi expreſsè in his non reuocantur.

b Seſſ. 4. de vſu ſac. libror.

Vnde infertur primò, quòd decretum *b* Concilij Tridentini ordinans, quòd non liceat regularibus imprimere libros de rebus ſacris ſine approbatione ordinarij, & licentia ſuorum ſuperiorum, cum non deroget expreſſe priuilegia regularium, ſi aliquod eſſet priuilegium contrarium Religioſis conceſſum, ipſi optimo iure poſſent vti: at ego nullum tale priuilegium inueni. Infertur ſecundò, quòd Concilium Tridentinum *c* quatenus præcipit, quòd *in monaſterijs monachorum, vbi commodè fieri poteſt, etiam lectio ſacræ ſcripturæ habeatur* cum non deroget expreſſe priuilegia in contrarium, ſi aliquod eſſet tale priuilegium, poſſent eo vti regulares, & eo caſu non poſſent compellere ſedis Apoſtolicæ Legati, & Epiſcopi locorum in hoc negligentes Abbates, cum eorum priuilegia quantum ad hoc non derogentur: ſed ego nullum ad hoc inueni priuilegium.

c Seſſ. 5. de reform. cap. 1.

Tertiò infertur, quod Concilium Tridentinum, *d* in quantum ſtatuit, quòd *qui in ſubdiaconatus ordine ſaltem non ſit, vocem in capitularibus actibus non habeat*, cum non deroget expreſsè priuilegia regularium, poſſunt ipſi regulares, ſi ad id aliquod habent, vocem habere in capitularibus actibus, etiam ſi ſubdiaconi non ſint, & ita declarauit optima Cardinalium congregatio ſuper Concilium Tridentinum, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Patri Fratri Gaſpari Paraſelo Minimorum generaliſſimo, quòd dictum Concilium non contrariatur conſtitutionibus regularium, ſi in aliquo ordine etiam non in ſacris conſtituti de conſuetudine, aut conſtituto ad actus capitulares admittuntur. Quæ conſuetudo viget in dicta religione, prout in libro *e* ſuorum priuilegiorum refertur. Quibus addo, quod ſi in aliqua religione eſſet priuilegium, quo tales ad actus capitulares poſſint admitti, priuilegium adhuc vigeret.

d Seſſ. 22. & reform. c. 4.

e v. Concil.

Quartò infertur, quòd Concilium Tridentinum *f* quatenus ponit qualitates ordinandorum, & ordines non eſſe ſuſcipiendos, niſi tranſactis interſtitijs, cum non deroget quantum ad hoc expreſſe priuilegia regularium, poſſunt vti regulares priuilegijs, ſi quæ quantum ad hoc habent, niſi obſtaret eis Bulla Sixti Quinti contra malè promotos promulgata, de qua infrà dicemus. *g* Hæc ſunt loca Concilij Trident. in quibus ego non inuenio, quod ipſum Concilium obliget ad obſeruãtiam eorum, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regularium expreſſa. Quod eſt neceſſarium; nam ſicut priuilegia inſerta in corpore iuris non derogantur ſub generali derogatione (prout allegando multos concludit Henriquez *h*) ita ſi de priuilegijs regularium non fit ſpecialis mentio. Et in dictis decretis non ſolùm non derogantur expreſſe priuilegia regularium, ſed neque etiam alia Eccleſiaſticorum, de nullis enim priuilegijs ibi aliquod verbum fit.

f Conc. Trid. ſeſ. 23. de ref. c. 11.

g 2. tom. q. de ordinib.

h Henriq. 1. to. li. 7. c. 28. nu. 9. lit y. & cap. 31. nu. 5. lib. 5.

Sed contra ſupra dicta obſtat Bulla Pij IV. in ſuperioribus relata reuocatoria priuilegiorum, exemptionum, immunitatum facultatum, conſeruatoriarum, indultorum, confeſſionalium, maris magni, & aliarum quarumcumque gratiarum, quibuſcunque locis, & perſonis conceſſarum in his, in quibus ſtatutis, & decretis ſacri Concilij Tridentini contrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi, quòd non ſolùm ab ipſo ſummo Pontifice reuocantur, & annullantur, & caſſantur priuilegia, quæ in decretis ſacri Concilij expreſsè reuocantur, ſed etiam omnia alia, quæ ſunt contraria decretis ipſius Concilij: etiam ſi in ipſis decretis eorum expreſſa non fiat derogatio. Sed qui hoc ſentiunt generalitatem tantùm legum, & conſtitutionum in ſuperficie contemplantur, & ad mentem legiſlatoris minimè ſe conuertunt. Vnde pro ſolutione eſt notandum, quòd in dubio Principis mens ſemper præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, prout notant Baldus, *i* Alexander, & Iaſon: vnde dicta Bulla Pij IV. reuocans priuilegia, quæ ſunt contra decreta Concilij Trident. eſt regulanda ſecundum ipſa decreta, &

i Bal. in l. ex fact. in notab. 4. & ibi Alex. ff. de vulg. & pup. Iaſ. in l. beneficiũ. nu. 33. ff. de leg.

intelligenda, reſtringenda, & extendenda ad terminos illorum decretorum, & conſequenter reſtringenda ad ea tantùm, quæ per illa prohibita ſunt, & illicita reuocando priuilegia in contrarium. Et non eſt extendenda ad illa, quæ non ſunt per illa prohibita, neq; illicita cum derogatione priuilegiorum. Tum quia cauſa finalis dictæ Bullæ fuit obſeruãtia dictorum decretorum, cui obſeruantiæ eſt locus, quoad ea, quæ in ipſis decretis ſpecialiter non reuocantur, cũ enim reuocentur priuilegia, videntur innuere, quod obſeruentur, niſi aliquod priuilegiũ in contrarium allegetur, & ita ceſſante cauſa finali, ceſſat diſpoſitio, prout habetur in iure. a Tum etiã quia conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, cuiuſmodi eſt Bulla Pij IV. quæ fuit facta in robur, & obſeruationem decretorũ Concilij, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos quibus in primis cordi eſt tam ſancta, & Eccleſiæ Dei ſaluberrima decreta ſuos, vt par eſt, effectus vbique conſequi, & ab omnibus obediẽter obſeruari, &c.* Debet intelligi ſecundum eam, & concludenda terminis eius iuxta id, quod habetur in iure, b & clarè ſentit gloſſa. Quam dicit ſingularem Cardinalis addens, quòd eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit corroborata, debet recipere corroborans, quem ſequitur doctiſſimus Felinus. Nam ſecundum ius c referens ſe ad aliquid, intelligitur ſecundum illud, ad quod refertur, & ſic hæc Bulla cum ſe referat ad decreta Concilij Tridentini, ſecundum illorum decretorum terminos debet explicari. Quæ, prout patet ex ſuperioribus, non derogant priuilegia. Et ideò videntur velle, quòd ipſa maneant in ſuo vigore.

a l. adigere. §. quãuis. ff. de iur. patr. cap. ceſſan. de app.

b Auth. conſtitutio quæ in nona. §. inde. ver. in illis. col. 3. Gloſ. & Cardin. ibi in c. ſtatutum. v. conſuet. de elec. Fel. in c. 3. de iure iur. nu. 57.

c l. in teſta. ff. de condit. & demonſt.

ARTICVLVS VII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod ſicut dictum eſt in articulo ſuperiori non omnia decreta Cõcilij Tridentini ſunt ſeruanda contra tenorem noſtrorum priuilegiorum, ſed ſolùm illa, quæ decernunt obſeruandum, quòd in ipſis ſtatuitur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs; nunc autem reſtant ea omnia loca in præſentia breuiter, & ſummariè enumerare, vt religioſis magis pateſiant.

Primum omnium decretum eſt, quòd habetur ſeſſione quinta, de reformatione, capite ſecundo, vbi dicitur, quòd *ſi prædicator aliquis (quod abſit) errores aliquot, aut ſcandala ſeminauerit in populo, etiam ſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat, & contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat, etiam quacunque ſtante exemptione.* Quod patet: nam ait decretum, quòd *Epiſcopus authoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedat.* Quæ verba clarè indicant reuocari quodcumque priuilegium in contrarium, ſiquidem Epiſcopo datur facultas, vt procedat tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, qui in prouincia ſuæ delegationis poteſt omnia, quæ poteſt ipſe Papa delegans, prout tradit Syluester d poſt alios, & ita quotieſcũque in decretis Conciliorum dicitur, quod ordinarij tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati ibi ſtatuta executioni mandent, ſignum eſt certiſſimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipſa decreta.

d Syl. ver. delegatus. n. 22.

Secũdum decretum eſt, quod habetur in eadem ſeſſ. cap. quòd ſcilicet *regulares cuiuſcunque ordinis in ſuis monaſterijs etiam prædicare non audeant, niſi de licentia ſui ſuperioris prius ſe Epiſcopo præſentauerint, & ab eo benedictionem petierint, antequam prædicare incipiant: in Eccleſijs verò, quæ ſuorum ordinum non ſunt, vltra ſuorum ſuperiorum ordinum licentiam, ordinariorum habere tenentur, ſine qua in Eccleſijs, quæ ſuorum ordinum nõ ſunt, nullo modo prædicare poſſunt, imò neque in Eccleſijs ordinum Epiſcopo contradicente:* prout in ſeſſione vigeſima quarta, capite quarto, de reformatione ordinatur, quod infra ſecundo in quæſtione de prædicatoribus, quomodo ſit intelligendum, ventilabitur.

Tertium decretum eſt: nam in ſeſſione decima quarta, capite vndecimo, ordinatur quòd *regulares de vno ordine ad alium tranſlati, ſub ſui ſuperioris obedientia maneant.*

Quartum decretum eſt: nam in ſeſſione vigeſima ſecunda, in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ ordinatur, quòd *cuiuſcunque generis mercedem, conditiones, & quidquid pro miſſis nobis datur, ordinarij omnino prohibeant, & ne cuiuis vago, aut ignoto ſacerdoti miſſas celebrari liceat, neque in priuatis domibus, ſed in Eccleſijs aut oratorijs per ipſos ordinarios deputandis, & viſitandis, & debitis horis Miſſa celebretur.*

Quintum decretum habetur ſeſſione vigeſimatertia, capite decimo, vbi ordinatur quòd *Abbatibus, atque alijs quibuſcunque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alterius diœceſis, vel ſubditis alterius, ſed ſolùm ſuis regularibus tonſuram, & minores ordines conferre.*

Sextum decretum habetur in eadem ſeſſione, capite duodecimo, vbi ordinatur quòd *nullus etiam regularis ante vigeſimum ſecundum annum ad ſubdiaconatus ordinem, & ante vigeſimum tertium ad diaconatus, & ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum ad presbyteratus ordinem promoueatur, nec hoc ſine diligenti Epiſcopi examine fiat, priuilegijs quibuſcunque quoad hoc penitus excluſis.*

Octauum decretum habetur in eadem ſeſſione, capite decimotertio, vbi dicitur quòd *nemini etiam regulari duo ſacri ordines eodem die conferantur, priuilegijs quibuſcunque non obſtantibus, nec promoti ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere permittantur.*

Nonum decretum habetur in eadem ſeſſione, capite decimoquinto, vbi ordinatur, quòd *nullus etiã regularis poteſt ſecularium confeſſiones audire nec ad id idoneus reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopo per examen, ſi illi videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus reputetur, & approbationem obtineat priuilegijs, & conſuetudinibus non obſtantibus.*

Decimo eſt notandum, quòd omnia decreta poſita in ſeſſione vigeſimaquinta de regularibus, obſeruanda ſunt priuilegijs quibuſcunq; non obſtantibus, prout præcipitur in capite vigeſimo ſecundo eius ſeſſionis, quæ nõ hic adduco, ne faſtidioſus ſim lectoribus, & quia in ſuis materijs particularibus digeſta ponentur Deo duce in his tractatibus.

Vndecimum decretum habetur in ſeſſione vigeſimaquinta de reform. cap. vndecimo, vbi ſtatuitur de locationibus bonorum Eccleſiæ anticipatis, & ſolutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadem ſeſſione, capite decimotertio, vbi ſtatuitur de quarta funerali ſoluenda cathedralibus, & parochialibus Eccleſiis, cum conditione ibi poſita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quòd in ſuis proprijs locis omnia hic breuiter contenta, prout decet, explicabuntur Deo duce.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini ſint reuocata.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus ponitur ad dilucidanda quædã verba poſita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum data à Gregorio XIII. Dicit enim *ſe ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini & ſacris Canonibus nõ contradicunt.* Quę verba maximã præ ſe ferunt difficultatem: per hæc enim verba ibi, *ſacris Canonibus non contradicunt,* videtur ſummus Pontifex nolle confirmare multa priuilegia regularium, aut, vt meliùs dicã, ferè omnia priuilegia regularium, cum ferè omnia ſacris canonibus contradicant: & per cõſequens videtur, quòd hæc confirmatio ſit parui momenti. Frater Hieronym. *a* à Sorbo Capucinus ſentiens hãc difficultatem eam ſoluit in hunc modum dicens, eſſe intelligendum de ſacris canonibus, & decretis Concilij Trident. cum clare pateat Concilium ipſum, ex canonibus, & decretis cõſtare, & ait quod, illud operatur illa copula (&) cõiungendo canones cum decretis Concilij Tridentini. Ideò male ipſi ſentire videntur, qui aiunt ſub illa particula canonibus intelligi decreta, & decretalia ſummorum Pontificum, & ſub illis decretis Concilij Tridẽtini ea, quæ ſunt in eodem Concilio Tridentino. Et quòd petin de nulla, aut paruiſſima remanent mendicantium priuilegia. Et ita equidem eſſet, ſi hæc illorum valeret opinio. Et nihil ſummus Pontifex concederet. Quod confirmatur; nam ſi ſummus Pontifex ſecundum eorum opinionem vellet priuilegia ſupradicta confirmare, diceret, quatenus ſunt in vſu, & ſacris canonibus ſummorum Pontificum, & decretis ſacri Concilij Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen ſit, illa verba (*ſacris canonibus*) fuerunt ſublata a Sixto V. in confirmatione priuilegiorum noſtri ordinis Minorum, & ordinis Ciſtercienſis, & à Gregorio Quarto decimo in confirmatione priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Priuilegia ſocietatis abſolutè ſunt ſine aliqua limitatione, & reſtrictione à Gregorio Decimo tertio confirmata, ſecũdum quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur; quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent cõmunicationem, vt infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum dicetur.

a In comp. med. 2. pa. ti. priuileg. fratrum. p. 325.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegia regularium reuocata per Concilium Tridentinum ſint valida in foro conſcientiæ.

REſpondeo dicendo, quòd Leo Decimus, in Concilio Lateranenſi edidit quandam bullam ſuper moderationem priuilegiorũ per ſedem Apoſtolicam fratribus Mendicantibus, & alijs Religioſis conceſſorum: ſed poſteà idem Leo Decimus reualidauit, & in priſtinũ ſtatum reſtituit omnia priuilegia fratrum Minorum obſeruantiæ, viuæ vocis oraculo, quod habetur in regiſtro ordinis facto tẽpore reuerendiſſimi Patris Fratris Franciſci Licheti miniſtri generalis, ex cuius perſona ſic ibidem habetur. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono, in vigilia Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis, dũ eſſem in præſentia, & conſpectu ſanctiſſimi Domini noſtri, Domini Leonis Papæ Decimi, ipſe Pontifex liberaliter confirmauit omnia priuilegia ordinis in foro conſcientiæ tantum, ita quòd in foro conſcientiæ eiſdem vti poſſumus, ſicut ante Concilium Lateranenſe vltimatè celebratum. Non obſtantibus quibuſcunque in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter, vel in cõtrarium diſponentibus.* Hęc in regiſtro ordinis habentur in actis præfati reuerendiſſimi P. Fratris Franciſci Licheti generalis miniſtri. Alia adducit in cõfirmationem huius rei Collector *b* priuilegiorum mendicantium. Sed quia ego inferius debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori eſſe confirmata, etiam ſi ſint contra dictum Concilium: ideò ea relinquo, & ſimiliter in eodem foro conſcientiæ ſunt noſtra priuilegia confirmata, etiamſi ſint contra Concilium Trident. per viuæ vocis oraculum Pij V. Pontificis maximi, quod refert Pater Frater Alfonſus de Veracruz in ſuo ſpeculo cõiugatorum in fine. Cuius tenor ſequitur. *Pontifex Pius V. anno milleſimo quingenteſimo, ſexageſimo ſeptimo, decimo tertio die menſis Martij viuæ vocis oraculo. Supplicanti miniſtro generali Minoritarum fratri Aloiſio de Tuteo, cuius ſupplicationis tenor eſt. Supplicatur Sanctiſſimo Domino Pio Papæ V. vt ſua ſanctitas dignetur cõfirmare, & concedere omnia priuilegia, & quaſcunque gratias etiam viuæ vocis oraculo conceſſas per bonæ memoriæ Paulum Papam IV. & alios Romanos Pontifices prædeceſſores Sanctitatis ſuæ, cum ſingulis clauſulis, & decretis, & derogationibus in eis contentis fratribus Ordinis Minorum regularis obſeruantiæ, ita vt illis gaudere & vti poſſint, toties, quoties opus fuerit, et eis videbitur. Et quoad illa eis, quæ ſunt reſtricta, ſeu derogata per Concilium Tridentinum etiam vti poſſint in foro conſcientiæ tantùm,* Et Põtifex dixit, *fiat.* Et hæc conceſſio refertur in compendio *c* ſocietatis. Nec iſta conceſſio fuit reuocata per Gregorium Tertiũ decimum, qui primo ſui Pontificatus anno reuocauit omnia conceſſa per Pium V. ordinibus mendicantibus contra decreta Concilij Tridentini, iuxta in ſuperioribus dicta. Nam reſpondeo, quod Gregorius Tertiusdecimus ſolùm reuocauit conceſſa à Pio Quinto in foro exteriori ad euitandas lites, & diſcordias, quæ inter Eccleſiaſticos, & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt poſt Concilium Tridentinum exorta. Et ita non reuocauit viuæ vocis oracula, quæ in foro conſcientiæ tantùm erant conceſſa, cum ex eis non oriãtur diſcordiæ, quæ dictæ reuocationis Gregorij Tertij decimi cauſa finalis fuerunt. Quod clarè colliget, qui attente legerit conſtitutionem Gregorij Tertij decimi, in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius. Sed tantùm literarum Apoſtolicarum, & has ſolùm reuocat, in quantum contrariantur decretis Concilij Tridentini.

b Collect. tit. Concil. §. 7.

c Compen. Societat. tit. Cõcilium.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori, etiamſi eſſent contra Concilium Lateranenſe.

REſpondeo dicendo, quòd nemini dubium eſt Leonẽ X. confirmaſſe in foro conſcientiæ dicta priuilegia, prout dictũ eſt in articulo ſuperiori. Quod autem dubitatur, eſt, vtrum idem Leo X. *d* in foro exteriori fecerit eandem confirmationem, & Collector priuilegiorum Mendicantium affirmat, quod ſic, ſequendo quendam virũ inſignem, & doctiſſimum ſuper hoc conſultũ, & bene informatum

d Collect. tit. Concil. §. 7. dicit, quod ſic.

virtute cuiuſdam breuis conceſſi ab ipſo Leone X. *a* fratribus prædicatoribus poſt præfatum Concilium, vbi fecit eis ampliſſimam communicationem omnium priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum alijs fratribus mendicantibus, & proprio motu illa de nouo conceſſit cum magnis non obſtantijs dicens. *Non obſtantibus quibuſcunque literis Apoſtolicis, ſuſpēſionibus, reuocationibus, & reſtrictionibus, ſiue conſtitutionibus, ordinationibus, necnon in prouincialibus, ſynodalibus concilijs editis, ſpecialibus, & generalibus, &c.* Nam cum ſecundum iura verba poſita in literis Apoſtolicis debeant aliquid operari, ſequitur quòd per præfatum verbum ibi, *generalibus*, eſt derogatum Concilio Lateranenſi quoad ea, quæ tangunt reuocationē priuilegiorum dictorum fratrum, aliter enim nihil penitus operarētur dicta verba. Allegat autem pro hac parte Collector quandam bullam Clementis VII. datam Romæ apud D. Petrum, ſub annulo piſcatoris, die trigeſima Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo. In qua *concedit religioni minorum Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia omnia priuilegia, & facultates, conceſſa, & concedenda alijs religionibus Mendicantibus, & non Mendicantibus*, de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Sed ego nō inuenio in ea Bulla concedi ſupradicta non obſtantibus Concilijs generalibus. Ideò ad aliam Bullam me cōuerto, vbi hæc ſpecialiter approbatur opinio. Quam vidi, & habeo ſub ſigillo authentico, & eſt Bulla Pauli Papę IV. data Romę anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, die decima menſis Martij, Pontificatus eiuſdem Domini noſtri Pauli Papæ anno quarto. *Vbi cōfirmantur, & de nouo conceduntur ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis priuilegia dictorum ordinum. Non obſtantibus alijs Apoſtolicis, ac Prouincialibus, Capitularibus generalibus, & ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranenſi celebrato, & alijs Concilijs editis, &c.* Concilium autem generale Lateranenſe vltimum fuit celebratum ſub Leone Decimo, quæ bulla eſt ſummè notanda quoad hoc: non enim ego vidi aliam ita expreſsè noſtram opinionem approbantem. Dixi *ita expreſsè*, nam confirmationes priuilegiorum datæ à Gregorio Tertiodecimo, & à Sixto Quinto, quas in ſuperioribus allegauimus, hoc ipſum videntur innuere. Quatenus dicunt, quòd *confirmant, & innouant dicta priuilegia, dummodo decretis ſacri Concilij Tridentini non ſint contraria*, nam hæc exceptio, non erat neceſſarium, quod apponeretur. Nam poſita clauſula generali non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, & priuilegijs, non extenditur ad ius commune, imò nec ad priuilegia in corpore iuris inſerta ſecundum gloſſas *b* multas probatas à Cyno. Imò in ſpecie tenet Baldus, *c* quòd per generalem clauſulam non obſtantium nunquam intelligitur derogatum Concilij generalis conſtitutionibus, quia pro facienda derogatione eorum, oportet, quod de illis fiat mentio ſpecialis ſecundū Archidiaconum. *d* Et ratio eſt, quia id, quod multorū conſenſu fit, maiori authoritate dicitur corroborari, & ideò, vt tollatur, maiori reuocatione opus eſt, prout tradūt leges *e* Ciuiles, & Canonicæ, & notat Federicus de Senis, tradunt Alexander, Decius, & Antonius de Padilla. Vnde cum Gregorius Tertius decimus, & Sixtus in clauſula non obſtantium ſuarum confirmationū non expreſſerint edita in Concilijs generalibus, non fuit neceſſe talem exceptionem apponere, videlicet, dummodo decretis Concilij Tridentini non ſint contraria. Et cum verba poſita in literis Apoſtolicis ſecundum iura debeant aliquid operari, dicendum eſt, quòd dicta exceptio decretorum Concilij Tridentini ſit appoſita ad firmandū regulam in contrarium. Et ſic voluerunt Summi Pontifices aſſerere, quod etiam ſi alia eſſent decreta alterius Concilij generalis (vt fuit Concilium Lateranenſe ſub Leone Decimo) non obſtarent quo minus ea priuilegia omne ſuum robur, & firmitatem haberent. Quòd patet, nam confirmatio generalis priuilegiorum, licet non ſe extendat ad illa, quæ contra ius ſunt; verum eſt tamen, quòd ſi confirmat generaliter, excipiens vnum, quod eſt contra ius, talis exceptio operatur, vt Papa cenſeatur confirmare omnia alia priuilegia quæ ſunt contra ius. Ita Baldus, *f* Iaſon, Ruynus, quos ſequitur Mandoſius.

a In ſupple. fol. 69. conceſ. 219.

b Glo. in l. 2. §. legatis. ff. de iudic. & in auth. qua in prouin. C. vbi de crimi. agi oportet tradit C. in l. 1. C. quando inter pupil. & iud.

c Bal. in l. humanum. C. de leg.

d Arch. in c. 1. de com. in 6.

e l. dubiū. C. de repu. c. prudētia de offic. delig. Feder. conſi. 226. & conſil. 47. vbi late Alexan. cōſ. 122. n. 9. lib. 4. Deciſ. in Rubric. de conſ. 2. lect. n. 38. & ca. prudentiā. 3. notat. nu. 18. de off. deleg. Padilla in l. vniuerſi n. 17. de reſcript.

f Bald. in c. 1. num. 2. col. in prin. per quos fiat inueſt. idē in l. 1. in fi. ff. de ſeruis. Iaſō in l. fi. ante fi. ff. quod quiſque iur. Ruinus conſ. 100. col. poſt princ. vol. 3. Mādoſ. in reg. cācell. 13. q. 8. nu. 5.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm clauſula generalis, non obſtantium, tollat legem iuratam.

RESpondeo dicendo, quòd clauſula generalis, non obſtantium, non eſt ſufficiens ad tollendam legem iuratam, vt docet Gloſſa, *g* & poſt alios tenet Caſſaneus, & Couarruuias, & alij, quos refert, & ſequitur Quintilianus Mandoſius. Et ideò Paulus Quartus in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum confirmat ea, non obſtantibus ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica roboratis. Quod ipſum fecit Sixtus V. in confirmatione eorundem priuilegiorum, ſi enim ea confirmarent non obſtantibus ſtatutis, non extenderetur ea non obſtantia ad ſtatuta iurata ſecundum ſupradictos patres.

g Gloſ. in c. cū nō deceat vt. effectus de ele. l. 6. Caſſan. in cōſu. Burgun. Rub. 13. §. 8. nume. 12. Ci. rub. de teſt. 2. p. n. 19. Mād. deſignat. gratia. fo. 52. col. verſ. conceditur clau. hac.

ARTICVLVS XII.

Quomodo intelligenda ſit illa clauſula poſita in bullis, & in confirmationibus priuilegiorum regularium, ſcilicet, contradictores quoſlibet, & rebelles, etiam per quaſcunque cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, &c.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IV. & Sixtus V. in dictis confirmationibus, & alij ſummi Pontifices ſolent apponere clauſulam poſitam in articulo quæſtionis, vel aliam ſimilem non permittentes eos ab aliquo moleſtari. Quæ clauſula debet intelligi de contradictore, qui de facto ſolùm contradicit, non autem de iure iuxta gloſſam *h* ab omnibus laudatam, & à multis putatam ſingularem in iure Canonico, cui in iure Ciuili videtur alia ſimilis, quæ multis deciſionibus ſimilibus illuſtratur à Panormitano, Corſeto, & Felino, & ab alijs, quos refert & ſequitur Nauarrus. Et quando ſummi Pontifices addunt, quòd ſciant contemptores, & inobedientes ſe incurſuros indignationem Petri, & Pauli, non intelligant contra ipſos per talia verba ſententiam excommunicationis fulminari: tantùm enim pęnam arbitrariam prædicta verba deſignāt, prout tradunt Alciatus, *i* Rebuffus, Reſtaurus, Bartholomæus Belamera, & Menochius.

h Glo. in c. per illorum verſi. contradictores de preb. in l. ſi ſeruum. §. hac ver. ff. de act. hered. v. abſtinet Pan. in c. audita, de reſt ſpo. Corſ. in ſingula. v. moleſtia. Fel. in c. cauſam. q. col. 2. & ſe. v. non ob. de reſcrip. Nau. in c. cum contingat. in 7. cau. nullitatē n. 3. de reſcr.

i Alciat. in c. quod ſeden. n. 6. de offi. ordi. Rebuf. in praxi benef. ti. declaratio. nomina. prouiſ. ad fin. Reſtau. in trac. de impe. q. 110. nu 38. caſu principi. reſeruato. Belamer. in tra. de chari. ſub. ſi. q. 44. Men. u. 2. de arbit. cenc. 4. caſ. 365.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione poſtpoſita.

RESpondeo dicendo, quòd in omnibus confirmationibus Apoſtolicis priuilegiorum regularium

ſolet

Digitized by Google

ſolet apponi, quod iudices delegati procedant ad executionem ipſorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conſeruatorijs ſolet literis apponi, & ſic iſtam clauſulam ponunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Decimus tertius in cōfirmatione, & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem. Pro cuius clauſulę explicatione aduerte, quod hanc clauſulam à ſententia definitiua, & interlocutoria ſolus Princeps in reſcriptis ſolet apponere, vt in iure *a* probatur, & tradunt Canoniſtæ. Cauſam autem appellationis ab interlocutoria cum ſupradicta clauſula, etiam inferior à Principe ſolet committere. Vt probatur in iure, *b* vbi notat Gloſſa & tenet Imola.

a l. 1. §. fi. ff. à quibus appel. Canoniſtæ in c. paſtoral. & ibi ſu. quæſt. n. 5. porro. & §. & ſi vero domino de of. de legat.

b l. fi. cum ibi. no. a glo. C. de ſent. interloc. omn. iud. Imola in d. l. 1. §. finali.

Et aduerte, quòd legatus à latere nō poteſt committere cauſam appellatione remota, niſi expreſsè hoc ſibi ſit conceſſum ſecundum *c* Bald. Hic autem videmus, Principem non recognoſcentem ſuperiorem, qui eſt ſummus Pontifex, committere cauſas motas ſuper priuilegia regularium certis iudicibus vt procedāt contra rebelles, & cōtradictores quoſlibet etiam per quaſcunque (de quibus eis videbitur) cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, ac alia opportuna Iuris remedia appellatione poſtpoſita. Et dubium eſt, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione? Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur ſine legitima cauſa, vt quando quis appellat, vbi non eſt grauatus iniuſtè, & in hoc caſu idem eſt dicere friuolam, ꝙ vanam, & inanem, & ſine iuſta cauſa interpoſitam, quę nullum poterit ſortiri Iuris effectum, ita declarat *d* Geminianus. Hoc ſuppoſito quidā dicunt ſolùm tolli appellationes friuolas, prout refert author tractatus clauſularum, ſed contrarium eſt tenendum in noſtro caſu. Primò quia Sixtus Quintus in ſua confirmatione non dicit, quod procedant iudices in huiuſmodi cauſis appellatione remota. Sed dicit, quòd *procedant appellatione quacunque poſtpoſita*. Quibus verbis ſatis indicat omnem remouere appellationem. Secundò quia in tantùm lex odio habet appellationes friuolas, quòd non ſolùm introduxerit pœnas contra appellantes, verùm etiā cenſetur fieri iniuria iudici, à quo friuolè appellatur. Adeo quòd poteſt iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Gloſſa *e* ſingularis, quam ſequuntur Geminianus, & Felinus, & eſt alia Gloſſa expreſsè hanc tenens opinionem. Vnde cum ſecundum Iura talis appellatio remoueatur, non eſt credendum, quòd ſummi Pontifices volentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quòd ſcilicèt ad executionem ſuorum priuilegiorum procedatur appellatione remota, ſolùm voluerint remouere appellationem friuolam à iure valde remotam. Eorum igitur intentio eſt apponendo dictam clauſulam in dictis priuilegijs remouere omnem appellationem legitimam, ſcilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, quòd delegatus cum dicta clauſula non tenetur deferre appellationi, ſi non eſt facta in caſu expreſſo in iure, & ſic poteſt procedere ad executionē ſententiæ, non obſtante appellatione, niſi facta fuerit inhibitio, vel niſi ex certa ſcientia Papa commiſerit appellationem. Licet tamen iudex non teneatur deferre appellationi, tamen ſi pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera, deberet legitima reputari, quāuis non ſit ſcripta in iure, licèt iudex nō detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principē ſuper tali appellatione, qui poterit illam admittere, ſi ſibi viſum fuerit prout tenet Imola *f* & in iure probatur. Qui ait etiam, quòd ad Principem poterit ſupplicari, ſicut à ſentētia præfecti prætorij non appellatur, ſed ſupplicatur, prout habetur in iure. *g* Ex quibus infertur, quòd licet appellatione pēdente nihil poſſit innouari, vt habetur in toto titulo, ff. nihil innouari appellatione pendente. Hoc tamen fallit, ſi eſt commiſſa cauſa appellatione remota, nam hoc caſu non obſtante appellatione poterit per iudicem, à quo appellatum eſt, innouari, & ſententia executioni mandari ſecundum Innocētium, *b* & Hoſtienſem.

c Bal. in l. 2. C. de appell.

d Geminia. in c. cum appell. col. 2. verſic. quare gd importet de app. Trac. clauſu. par. 18.

e glo. in l. fi. in glo. fi. C. quod priuo. non eſt neceſ. Gemini vbi ſu. col. 2. & Fel. in c. 2. co. 1. de appel. glo. 2. in ca. ſi quis prepoſ. diſt. 10.

f Imola vbi ſup. c. paſtoralis.

g l. 1. C. de ſē. præfec. præt. Authen. quæ ſuppl. c. C. de precib. imper. offeren.

b Innocent. & Hoſt. in ca. paſtoris de off. de leg.

ARTICVLVS XIV.

Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis.

RESpondeo dicendo, quòd hæc clauſula ponitur in confirmationibus priuilegiorū datis à Pontificibus in ſuperioribus articulis citatis, pro cuius clauſulæ explicatione nota, quòd delegatus à Papa derogare poteſt ſecūdum Imolam, *i* receptum ibi à communi, cuius verba ſunt, *ſi hoc Ordinarius poteſt, vt patet in iure multò fortius Delegatus, qui eſt maior illo in cauſa ſibi delegata, prout dicunt* Canones. *K Et licet quandoque in reſcripto adijciatur clauſula, inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, illud eſt ad ſuperabundantē cautelam, ſicut de ſtylo curiæ interdum exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura inſunt*. Hæc Imola. Quem ad hoc adducit Nauarrus *l* ſequens, & illuſtrans hanc doctrinam. Ex quo ſequitur, quod in dictis priuilegiorum confirmationibus fuit dicta clauſula appoſita ad ſuperabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clauſulæ, quòd iudices ſeculares difficillimè, & ægrè ferunt officium ſuum inuocatum impartiri, ita vt eis videatur facere quid iniuſtum, & ſui officij alienum, ac vniuerſam, & regalem iuriſdictionem prorſus deſtruere. Qui quidem ſcandalizantur perſępè, atque iraſcūtur valde, quando vident eccleſiaſticum iudicem ſub excommunicationis interminatione eos compellere, vt ſuū exhibeant auxilium. Dicentes ipſum non eſſe illis ſuperiorem, & ſic iure nō poſſe eos excommunicare. Non conſiderantes ipſos ad id præſtandum ab eo compelli poſſe, prout habetur in iure. *m* Et tradunt cōmuniter ſcribentes maximè Abbas, & Iaſon. Imo ex ſententia Menochij *n* iudices ſeculares, qui hoc auxilium eccleſiaſtico iudici præſtare negligunt, eius arbitrio puniēdi ſunt. Verum eſt tamen, quod praxis ſolummodo admittit, vt inobedientes excōmunicatione plectantur, donec mandatis Eccleſiæ paruerint, prout tradit Aualos. *o* Vnde quādo Summi Pontifices dicunt in dicta cōfirmatione priuilegiorum, quòd iudices ab ipſis delegati pro eorum executione poſſunt procedere, ſi opus fuerit, inuocato ad hoc auxilio ſeculari; clarè innuunt ipſos iudices eccleſiaſticos ibi delegatos poſſe compellere opportunis remedijs iudices ſeculares ad ſuum auxilium præſtandum. Si enim iſ, ſis hæc cōpulſio non concederetur, ad nihilū talis conceſſio ipſis præberetur. Quòd adeo verū eſt, quòd aliqui iudices ſeculares ita ſunt duri in præſtando huiuſmodi auxiliū, quod acta proceſſus ab eis examinanda fore proclamant, & vſque dū eis exhibentur obedire recuſant. Quòd licet in cauſis mixti fori eis cōcedatur iuxta tradita per Doctores, *p* & tradit poſt alios Rodin. crederem tamen profecto contrarium ſuſtineri poſſe in cauſis eccleſiaſticis, prout ait Aualos. *q* Nam ſi ſecularis iudex eccleſiaſtico auxilium ſuum non

i Imol. in c. ſignificaſti n. 3. de off. deleg.

K ca. 1. de offi. ordi. c. ſane el 2. de off. deleg.

l Nauar. in c. cum, cōtingat ſ. reme. nu. 1. de reſcrip.

m c. de maled. tradunt ſcribentes maximè Abb. in c. 2. n. 2 de off. ordi. Iaſ. in l. à Diuo Pio. §. ſententiā Romæ nu. 16. de re iud.

n Menoch de arbitr. libr. 2. caſ. 452. nu. 4.

o Aualos in do reſt. ind. eccle. 2. p. c. 15. n. 32

p DD. in c. 1. de off. ordi. Roden. in tract. de maioſ. princip. ver. ſed & per legitimos tramitos n 85

q Aualos vbi ſup. 2. p. c. 12. num. 13.

debet

Digitized by Google

debet impendere, niſi examinato proceſſu, ac iuſtitiæ cauſa prius diſcuſſa, Quid igitur operatur communis opinio Doctorum aſſerentium, quòd eccleſiaſticus iudex cenſuris queat ſecularem iudicem compellere ad exhibendum auxilium? Profecto nihil, ſi quidem in manu cuiuslibet iudicis ſecularis erit non obedire cenſuris eccleſiæ. Ac ex cauſa quilibet diceret proceſſum minimè eſſe iuſtificatum, Quod par in parem facere ſolet, nō tamen inferior aduerſus ſuperiorem. Quod etiam comprobari videtur ex eo, quia ſi inter ſeculares, & Eccleſiaſticū iudicem controuertitur ſuper iuriſdictionis competentia, ac præoccupatione eccleſiaſticus tanquam ſuperior cognoſcere, ac iudicare habet, an ſua ſit iuriſdictio, Vt eleganter reſoluit Couarruuias. *a* Igitur, ſi eadem quæſtio inter metipſos ſuboriatur Iudices ſuper cauſæ, & proceſſus iuſtificatione, eccleſiaſticam ſententiam præualere iuſtius erit. Et ex eo potiſſimum id fieri debet, quia in ſimilibus controuerſiis, ſi ſecularis iudex iniuſte ab eccleſiaſtico fuerit compulſus, eam vim, & iniuſtitiam eius ſuperiores per viā (vt aiunt de la fuerça) dimouere poſſunt. Ex quib. patet, quomodo iudex eccleſiaſticus delegatus ad executionem eorum, quæ per priuilegia conceduntur regularibus, poteſt inuocare auxilium brachij ſecularis, iuſta ad id cauſa ſuadente.

a Couarru. in pract. qq c. 33 nu 1. ver. quibus & ſuffragatur.

ARTICVLVS XV.

Quomodo ſit intelligenda clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, ſcilicet, ſupplentes omnem defectum.

b Sixtus V. in confir. priuil.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus *b* V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vt ipſa debitum, & deſideratum effectū ſortiatur, addit clauſulam ſequentem. *Supplētes omnes & ſingulos iuris & facti, ac ſolemnitatum etiam iuris. & de neceſſitate, aut aliàs quomodolibet requiſitarum forſan omiſſarum, & alios quoſcunque defectus, ſi qui forſitan interuenerint in eiſdem priuilegijs.* Quæ etiā clauſula ponitur à Paulo IV. in ſua confirmatione licet non tā ampla. *Ait enim, ſupplentes omnes iuris & facti defectus, ſi qui forſitan interuenerint in eiſdē priuilegijs.* Circa quam clauſulam eſt primo notandum, quòd clauſula ſupplens oēm defectū non tollit defectus ſubſtantiales ſecundū Hoſtienſem, *c* & alios, quos ſequitur Speculator, & Pariſius. Quando tamē clauſula ſupplet omnem defectum de plenitudine poteſtatis in literis Apoſtolicis, aut in reſcriptis, ſupplet omnes defectus præter defectum partis ſupplicantis, quia illum non videtur tollere: ideo ſi ſupplicās eſſet ſpurius, excommunicatus, vel bigamus, talis clauſula non tollit iſtum defectum; at ſi defectus procedunt ex ſolennitate iuris poſitiui omiſſa, bene tolluntur virtute dictæ clauſulæ, prout tenet Speculator. *d* Qui ait, quòd non tollit defectus naturales, vel ex cauſa naturali deſcendentes, ita vt id, quod conceditur alicui per reſcriptum, aut priuilegium, in quo dicta clauſula continetur, ipſi adiudicetur etiam ſi ſit mente captus, aut furioſus. *e*

c Hoſtienſ & alij communiter in ca. 1. de tranſact. Speculator in tit. deleg. § nunc oſtendendum, verſic 14. Pariſius conſi. 5. nu. 16. vol. 4.

d Specul. tit. deleg. § nunc oſtendendum, verſic. 18.

e Specula. vbi ſup. n 4. Inno. in ca. ſuſcitatus infra de reſcrip quē ſeq. Fel. ibi nu. 4. Hoſtiē. vbi ſu.

Et ita tenent Innocentius. & Felinus, & eſt communis doctrina Hoſtienſis. Hæc autem ad noſtrum propoſitum applicando, dico, quòd tam amplè ponitur hæc clauſula poſita à Sixto Quinto, vt dicam in ea ex certā ſcientia & de plenitudine poteſtatis ſuppleri, non ſolùm defectus iuris poſitiui in datis priuilegiorum inuentos, ſed etiam defectum partis impetrantis. Ita quod etiam ſi ipſa pars impetrans eſſet aliqua excommunicatione ligata, qua propter priuilegium ab ea impetratum ſuper alio articulo, quàm excommunicationis, vel appellationis, non valeat, ſicut non valet reſcriptum ab excommunicato impetratum, prout dicitur in iure. *f* Priuilegia tamen Minorum cōfirmantur ita à Sixto Quinto, vt etiam ſi ab excommunicatis eſſent impetrata, valerēt: ſupplet enim ipſe de plenitudine poteſtatis, ex certa ſcientia, & motu proprio in eis omnes, & ſingulos iuris, & facti, ac ſolennitatem etiam iuris, & de neceſſitate, aut aliàs quomodolibet requiſitarū forſan omiſſarum, & alios quoſcunque defectus, ſi fortè interuenerint in eiſdem priuilegiis &c. Et ſic voluit Sixtus Quintus, confirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipſa cōcedere, quod clarè indicauerat ſupra confirmando, & innouando ea de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, & motu proprio. Verum tamen eſt, quòd non ſupplet defectum naturalem ex parte impetrantis, ſcilicet dolū in impetratione, nam ratione doli ſunt literæ impetratæ ſubreptitiæ. *g* Et hac de cauſa Leo Decimus, vt habetur in regiſtro ordinis facto tempore reuerendiſſimi Miniſtri generalis Fratris Franciſci de Lycheto, conceſſit anno Domini milleſimo quingēteſimo decimo nono, in vigilia Viſitationis B. Mariæ, viuæ vocis oraculo ait, *quod omnibus priuilegijs, & indultis & conceſſionibus in vtroque foro impetratis per fratrem Ioannem de Coſta Commiſſarium quondam vltramontanum, quæ habētur in ſupplemento, quod liceat fratribus minoribus vti ſecurè, quamuis fuerint impetratæ indebitè abſque cauſa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiam malitioſè, & mendaciter, doloſè, & huiuſmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro ſufficienter expreſſis, & ſuppleuit quoſcunque defectus in tali impetratione factos, & tanquam ſi debitè. & legitimè impetrata fuiſſent dictis fratribus minoribus licitè vti conceſſit eiſdem.*

f ca. ipſo iure de reſcrip. l. 6.

g In ſuppl. fo. 91.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius intereſt.

h Panor. in c. cum olim. el primero, de priuil.

RESpondeo dicendo, quòd Panormitanus *h* tenet vnum valde notabile, & ſingulare, quòd contra petentem innouationem alicuius priuilegij, ſeu inſtrumenti poteſt is, de cuius præiudicio agitur, ſe opponere, & impedire innouationem, ſi probet de ſuo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, nunquam debet innouari priuilegium, ſiue inſtrumentum, niſi citato illo, cuius intereſt. Et ſi non apparet de intereſſe alicuius, debet fieri edictum generale, vt quicunque putauerit ſua intereſſe compareat ad contradicendum. Ait tamen Panormitanus, *i* quòd quando probatio priuilegij fit per eum, qui poteſt de nouo illud concedere, non eſt neceſſe citare aliquem ad contradicendum ipſi innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelam, ſicut communiter fit in curia non ſolùm in innouationibus priuilegiorum, ſed etiam quando fit tranſumptio alicuius priuilegij: ſecus autem ſi innouatio fit per inferiorem, quia non valet tunc tranſumptio ſeu innouatio, niſi citata parte, ſeu præmiſſo edicto generali. Quare autem requiratur huiuſmodi citatio, reſpondet Panormitanus. *K* quia in hac innouatione, ſeu tranſumptione, ſeu exemplificatione ſubeſt magnum periculum, & non minus quàm quando teſtes examinantur. Imò minus cum inſtrumentum, & priuilegium poſſit eſſe falſum latenter, & iudex, & notarius de facili non perpenderent, cum non ſint de materia informati. Ideo debet vocari is, cuius intereſt, vt ſe opponat, ſi volet, alias exemplar non valebit, vt Do-

i Panor. in c. 1. in parte.

K Panor. in c. Alber. extra de teſt.

ctores

Digitized by Google

a Canoniſt. in d. ca. Alberic. Leg. Couar. li. prac. qq. ca. 2. ver. in legiſta & Barthol. in Auth. ſi quis C. de ed. Bap. de Salis in ſũ. v. priuileg. fo. 199. col. 1

b Innoc. in d. c. Alber.

c Habet. in li. ord. Italico impreſſo Venetijs in §. 2. f.

ctores Communiter *a* dicunt Canoniſtæ. Et Couarruuias, & Legiſtæ maximè Bartholus, & Doctores de Rota, prout aduertit Baptiſta de Salis, dicens, quod in hoc multi errant facientes ſolùm exemplari dicta priuilegia per notarium authoritate iudicis. Et plus dicit Innocentius, *b* quòd etiam ſi ſit inſtrumentum, quod alium ſpecialiter non tangat, vt priuilegium, vel indulgentia, quibus non eſt peculiaris aduerſarius, qui ſe illis opponat, debent tamen per edictum ſolenniter citari, quos intereſſe poteſt, aliàs non valebit exemplatio, niſi fieret per illum, qui illud conceſſit. Vtcunque tamen ſit de iure, nos habemus priuilegium conceſſum per Leonẽ Decimum, *c* ſtatuentem. *Quod tranſumptis quarumlibet literarum Apoſtolicarum fratribus minoribus obſeruantiæ cõceſſarum manu notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius curiæ Eccleſiaſticæ, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur in iudicio, vel extra, quæ ipſis literis originalibus adhiberetur, ſi originaliter exhibitæ, vel oſtenſæ forent. Non obſtantibus quibuſcunque in cõtrarium facientibus.* Et ſic in literis datis à Clemẽte V. vſque ad Clementem VIII. iam hæc clauſula in eiſdem ſolet cõiter apponi. Dicentes ipſi Summi Pontifices. *Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate conſtitutæ munitis eadẽ prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalibus literis, ſi eſſent exhibitæ & oſtẽſæ* Hæc clauſula ponitur à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum ſæpe allegata. Quod ipſum Paulus Quartus in confirmatione priuilegiorum ſuperius allegata conceſſerat minoribus. Et alij Pontifices plurimi conceſſere. Et quàm magnum ſit indultum ex dictis patet, ſiquidẽ nullam ad ipſius exemplificationis robur, & validitatem requirit citationem, aut generale edictum ab Innocentio, & ab alijs ſecundũ terminos iuris cõis deſideratum. Imò Iulius II. *d proprio motu, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis voluit & ſtatuit, ac decreuit, vt quæcunque conceſſio Apoſtolica facta ordini fratrũ Auguſtinenſium, vel eiuſdẽ ordinis Generali ſiue directè, aut per communicationem priuilegiorum aliorum ordinũ eandem omnino vim, atque efficaciam perpetuo habeat tam in iudicio, quàm extra iudicium ac ſi plumbeo ſigillo obſignata eſſet. Et hoc intelligi voluit tam de his, quæ in forma breuis quàm de his, quæ per ſupplicationes expedita ſunt, in quibus placuit vt ſola ſignatura ſufficeret. e Et idem Iulius Secũdus proprio motu & ex certa ſciẽtia, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis decreuit, & mandauit, vt quæcunq; priuilegia dicto ordini Auguſtinenſiũ, vel eiuſdem ordinis Generali vtcunque cõceſſa, ſiue ipſa exemplaria ſiue eorum tranſumpta oſtendantur Prælati alicuius aut publici notarij manu ſignata, aut etiam Generalis dicti ordinis ſigillo firmata, eandem omnino vim habeant & illis fides adhibeatur, ac ſi plumbi ſigillum haberent.* Quam conceſſionem non video reuocatam: licet enim Summi Pontifices modo dicant, quòd vt credatur tranſumptis, eſt neceſſariũ, quòd ſint ſubſcripta manu publici notarij, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate conſtitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia hæc non copulatiuè, ſed diſiunctiuè requirentia. Ex his conſequens eſt quædam notabilis conceſſio facta à Leone X. Pontifice maximo, *f Qui Summus Pontifex ſtatuit, et ordinauit, ac decreuit, quòd in quibuſcunque cauſis per fratres minores obſeruantiæ vel contra eos in Romana curia, vel extra eam pro tempore mortis, ad quarũ proſecutionẽ, & defenſionem aliqua clauſula, vel clauſulis ex contentis in literis Apoſtolicis, Maremagnum nuncupatis, & alijs quibuſcunque in poſterum poſt modum concedẽdis, indiguerint, huiuſmodi fratres mandata, citationes, & inhibitiones, quæ earum vigore fieri contigerit, etiam illarum non in certo tenore, ſed ſolum effectu clauſulæ deputationis, ſeu conceſſionis, & iuriſdictionis huiuſmodi, vna cum clauſula rei, ſuper qua agitur ex ipſis literis originalibus, aut earum tranſumpto authentico de mandato iudicis, coram quo fuerint productæ per notarium publicum fideliter extractis perinde eos, quos concernent arctent, & proceſſus earum vigore pro tẽpore habiti valeant, & eo prætextu quod non in certo tenore delegationis facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipſo mandante, vel citante antequam ad vlteriora procedatur, ipſæ literæ originales, aut earum tranſſumptum authenticum exhibeatur Quodque clauſulæ huiuſmodi extractæ vt præfertur & non totus ipſarum literarum tenor apud acta regiſtrari & quod ipſi Iudices, etiam Delegati Apoſtolici iuxta clauſulæ, vel clauſularum ſic coram eis pro tẽpore productarum continentiam, aut tenorem indicare, & diffinire debeant ac ſi ipſæ literæ originales, ſeu earũ tranſumptum authenticum productæ, & regiſtratæ forent. Et quod præmiſſis in aliquo per quemcunque etiã miniſtris, & alijs fratribus dicti ordinis concedendo niſi eis & pro tempore exiſtentibus, Generalibus, aut ſuis Commiſſarijs Romanis curiam ſequentibus vocatis, & auditis, & in eiſdem contineatur Romanum Põtificem pro tempore exiſtentem eoſdem deſuper vocaſſe, & audiuiſſe, derogari non poſſit, ne derogatum cenſeatur.*

d In mem. 1. impreſſ. f. 207. conceſſio 968 Et ſup. fo. 76. conceſſ. 229. 3

e in 2. impreſ. fo. 268. conce. 698. & conce. 210. in ſuppl. fol. 67.

f Habet. in li. Italico impreſſo Venetijs in fin. 3. partis.

QVÆSTO IX.

De priuilegijs, quoad ipſorum ceſſationem & reuocationem, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrùm priuilegia & reſcripta Papæ eo mortuo expirent.*

2 *Vtrum Generales ordinum, capitula Generalia, & Prouincialia poſſint reſtringere ſeu tollere à Guardianis, & à fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum.*

3 *An priuilegia reuocatione tollantur.*

4 *An priuilegium tempore tollatur.*

5 *An leges derogantes conſuetudinem, derogẽt etiam futuram & immemorialem.*

2 *Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in priuilegijs. quod non cenſeantur reuocata, niſi de eis ſpecialis fiat mentio.*

7 *Vtrum non obſtantiæ priuilegiorũ derogent omnia priuilegia. quibus opponuntur.*

8 *Vtrum poſſimus vti noſtris priuilegijs non reuocatis contra inferiores à Papa.*

9 *Vtrum ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar.*

10 *Vtrum perdatur priuilegium regularium viuendo ipſis irregulariter.*

11 *Vtrum priuilegiatus poſſit vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum priuilegium Papæ, & eius reſcripta expirent mortuo Papa.

RESpondeo dicendo, quòd aut Papa, Eps, aut Princeps concedit quædã nomine perſonæ, aut nomine dignitatis: quo ſuppoſito dico primo, quòd quando Ordinarius vt Papa, vel epiſcopus cõcedit alteri ordinariã iuriſdictionem, hæc non expirat morte concedẽtis, prout tradit Syluester *g* cũ Federico, & Anton. Gabriel.

g Sylu. v. g §. 2. Gabr. com. opi. tit. de prebend. concl. 1. f. 1576. §. 12.

Gabriel. Ex quo infertur, quòd mortuo Generali religionis Societatis Ieſu non expirat poteſtas Prouincialium, & Rectorũ in ea Societate, vbi omnes hi Patres à patre Generali eliguntur cum conſilio Patrum: expirat tamen poteſtas delegati, vt viſitatoris. Quando verò Papa concedit gratiam nomine perſonæ (vt cum dicit ad noſtræ voluntatis beneplacitum) expirat mortuo eo, prout tradunt Antonius Gabriel, *a* & Couarruuias, ſimiliter mandatũ expirat morte mandantis, vt edictũ Epiſcopi, & excõmunicatio ab homine expirat cũ authore iuxta tradita à Nauarro. *b* Quando verò Papa cõcedit gratiã nomine dignitatis, & officij, non expirat cũ Papa, vt ſi dicat, ad beneplacitum Romani Pontificis, aut Sedis Apoſtolicæ, prout tenent authores allegati, & Nauarrus, *c* & Didacus Perez, quia hæc res tanquam fauor amplianda eſt. Vnde infertur, quòd Bullæ, quæ dantur in fauorem religionis Chriſtianæ, & perſonarũ, ad quas diriguntur, non expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligendi confeſſorem nõ expirat mortuo Papa, prout tenent Sylueſt. *d* Paludan, Soto, Nauarr. & Corduba. Sicut etiam mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiam literæ dimiſſoriæ non expirant morte, vel tranſlatione Epiſcopi concedentis, ſecundum ſententiam Cardinalis *e* receptam prout tradit Perez. Quando verò Papa committit hoc modo Epiſcopo in illius fauorem, vt vnum, vel plura beneficia ad Sedem Apoſtolicam pertinentia prouidere poſſit, quibus maluerit, nec Papa deſignat perſonam, hæc gratia non expirat morte Papæ, quia facta eſt Epiſcopo iã acceptãti; cæterũ ſi committat Epiſcopo, vt tale beneficium prouideat Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo Papa, quia ea gratia non fit Epiſcopo, ſed Petro, in Petro autem nondum ſortita eſt illud effectum. Prout probatur expreſsè in iure, *f* vbi Ancharranus & Anto. Gabriel. ſed ſi Epiſcopo nõ committit gratiam ſed executionem gratię, quamuis cum aliquali cognitione, non expirat officium executoris morte mandantis. Vt ſic Epiſcopo committat Papa, vt verificata informatione diſpenſet nomine Papæ inter quoſdam cõſanguineos, vel in voto religionis: ita Sylu. *g* Armilla: Anton. Gab. *h* Et probatur in iure. Si quis autem dicat, hanc diſpẽſationem nõ tam committi Epiſcopo vt executori, quàm vt iudici delegato. Tunc dicendum eſt, quod re non integra poteſt illam perducere ad plenum effectum, prout aduertit Anto. Gabr. 1. & ſic Greg. Tertius decimus in literis commiſſionis directis cuidam Commiſſario generali Cruciatæ, quem de nouo creauit, concedit eidem vt finito etiam tempore Bullæ Cruciatæ, poſſit ipſe Commiſſarius cauſas intra tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

a Gabr. d. §. 20. Cou. li. 3. var. c. 15.
b Nau. c. 27. nu. 22. & 47.
c Na. de redd. q. 3. monit. 8. & in §. in Lateris not. 3. Perez in l. 2. tit. 3. lib. ordin.
d Syl. v. confeſſor num. 3. Palud. in 4. d. 17. q. 3. Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. Nau. in Hiſp. c. 27. nu. 264. Cord. li. 5. qq. q. 63.
e Cardin. in c. ſtd. de elect. q. 1. Perez. vbi ſup. p. 199
f cap. ſicut de praeben. in 6. vbi Anchar. Gabr. vbi §. 37. & 15.
g Syl. ver. gratia, §. 2. Arm. §. 5. Gabr. vbi ſup. §. 5. & 8. c. ſuper gratia de offic. deleg. in 6.
h Gab. vbi ſu. §. 35. & 41.

ARTICVLVS II.

Vtrùm generales ordinum, Capitula generalia, & prouincialia poſſint reſtringere, vel tollere à Guardianis, vel alijs fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum.

RESpondeo dicendo, quod omnes ſuperiores prælati, & capitula habentia authoritatẽ Apoſtolicam ſpecialem poſſunt limitare, & omnino tollere vſum prædictorũ priuilegiorũ à Guardianis, & fratribus, vt planè conſtat. Atque adeo reſeruationes factæ in ordine noſtro Minorum in conſtitutionibus Barchinonenſibus antiquis Molianis, & Toletanis circa illã controuerſiam ſunt validę, quia quidquid in his Capitulis generalibus actum eſt, conſtat fuiſſe authoritate Apoſtolica factum, & cõfirmatũ. Quod ſimili modo eſt concedendum loquendo de conſtitutionibus, quæ fiunt circa hoc quæſitum in alijs capitulis generalibus aliarum religionum. Verum eſt tamen, quod prælati generales, & prouinciales, qui non habent authoritatem Apoſtolicam, non poſſunt tollere à Guardianis, neque à religionis fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum, cum certum ſit, non poſſe minores tollere, neq; abrogare, quod à maioribus geſtũ eſt, niſi in caſu, quo Guardiani, & reliqui abuterentur priuilegijs, nam tunc ſuſpendere poſſent prædicta priuilegia. Priuilegium enim meretur amittere, qui male accepta vtitur poteſtate. Ita tenent doctiſſimi viri. At ego nunquam potui huic ſententiæ acquieſcere; Nam regula illa magiſtralis, quę habet, quòd inferior nõ poteſt tollere, quòd à ſuperiore conceſſum eſt, intelligitur quando ipſe inferior tollit tale priuilegium conceſſum contra voluntatem illius, cui cõceſſum eſt: at quando is qui habet priuilegium repudiat illud, abſq; dubio poteſt dicti priuilegij vſus tolli per inferiorem; nam priuilegium, vt habet regula iuridica, non cõfertur in inuitum. Hinc ſequitur, quòd cum in capitulis Prouincialibus, & Generalibus cõtineatur interpretatiua voluntas totius prouinciæ, & ordinis totius, cui conceſſa ſunt priuilegia ſine authoritate Apoſtolica, poſſunt tolli, & abrogari, & hoc vſu, & conſuetudine probatur, multa nãque capitula Prouincialia ſtatuere, vt officia propria ſanctorum ordinis non dicerentur in ſuis feſtiuitatibus, quamuis ſint priuilegia conceſſa ad ea officia recitanda.

Et aduertendum, quòd circa hoc eſt conceſſio *i* Leonis X. Pontificis Maximi, qui *conceſſit, quòd Generalis fratrum Minorum in ſuo capitulo generali, et quilibet Prouincialis in ſuo capitulo prouinciali (de conſenſu eiuſdẽ capituli, vel maioris partis) declarare poſſit, & valeat, vtrum ab vſu alicuius conceſſionis viuæ vocis oraculo factæ abſtinere debeat, ac ſi conceſſio huiuſmodi per ſanctitatem ſuam ſuſpẽſa, vel reuocata fuiſſet.* Quæ conceſſio omnem tollit ambiguitatem. Ad uertẽdum etiã, quod Gregor. XIII. die tertia Maij, anno Domini 1575. *decreuit, ne perſonis ſocietatis abſque expreſſa ſuperiorum eorumdem licentia vt liceat facultatibus, in iubileis, bullis Cruciatæ, confeſſionalibus, aut alijs quibuſcunque Apoſtolicis indultis quomodocunque hactenus conceſſis & in poſterum concedendis. Declarat præterea, poſſe ſuperiorem, dum huiuſmodi licentiam concedit, limitare eam ad vſum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vſum reliquarum, etiã eandem bullam aut indulto contentarum.* Ita refertur in Compendio *K* Societatis. Verum eſt tamen, quòd non poſſunt dicti prælati virtute horum indultorũ tollere aliquid, quod ſit contra vſum Sacrorum canonum, quia quæ de iure ſtatuta ſunt, habẽt robur obligandi ad culpam, aut pęnam ſecundum ipſius iuris diſpoſitionem, quæ obligatio totaliter à prælatis tolli non poteſt. Cum ſecundum iura ciuilia, & ſacros Canones inferior licet poſſit diſpenſare in lege ſuperioris iuſta interueniente cauſa in caſib. particularibus, non tamen poteſt tollere obligationem inditam à ſuperiori etiã in caſibus particularibus, ſi à ſuperiori ad id non habet authoritatem.

i Habetur in ſupplem. folio 94. conc. 296.
K Cõp. Societatis, tit. gratiarũ vſus, §. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegium reuocatione tollatur.

RESpondeo dicendo, quòd licet in Principe incõſtantia reprobetur, quia in Principe tanquã in fonte iuſtitia debet eſſe cõſtans voluntas, & Principibus conuenit illud verbum, ſemel locutus eſt Deus, & quod ſcripſi, ſcripſi. Ideo Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, non plures,

Digitized by Google

plures, quia ſcriptum eſt. Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Vnde debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cœlo. Prout ait Bald. *a* Et ideo quando Princeps reuocat, quod fecit etiam motu proprio, dicitur circumuentus, adeo vt contrarium probari nõ poſſit iuxta ea, quæ tradit Decius *b* de reuocatione conceſſionis Principis. At quamuis hoc in Principe deſideretur, cum ſit homo, ſicut alij homines, non erit ab eo alienum mutare ſuas leges, & conſtitutiones pro qualitate temporũ: propter quod tot, vt videmus, habet conſilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quibus de ſtatu totius regni diligẽter ſcrutatur: ſecundum quod examen ſæpe ſępius antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipſis non ſolùm eſt ſapientiſſimũ, & laudabile, ſed etiam neceſſarium mutare propoſitum in melius, vt ait Iuriſcõſultus *c* Papinianus. Et tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus poſt Emilium. Et rationes huius doctrinæ aliquæ à doctoribus traduntur. Quarum præcipua, & philoſophica eſt, quia pro hoc ſtatu iuxta dictum *d* Philoſophi oportet intelligentem phantaſmata ſpeculari, & propter diuerſitatem phantaſmatum, quæ in dies in hominibus generãtur, diuerſæ intelligentiæ gignuntur, à quibus variatio reſultat. Et hãc rationem adducunt *e* Baldus, Barbatia, Gomez, & Curtius. Denique qui non vult præcipitanter agere, oportet aliquando variare, cum bonus quandoque dormitet Homerus; Vt notat ample *f* Corraſius. Vnde ſi oportet Principem mutare ſuas leges pro varietate temporum, quæ nunquam ſine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, poſſe ſua priuilegia reuocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? Et quod Princeps poſſit ſuum mutare priuilegium tenent *g* Alexander, & Felinus pro indubitato: imo eſt in ipſo ſpeciale, quod etiam ſine cauſa poſſet illud reuocare, prout reſoluit doctiſſimus *h* Decius. Verumtamen eſt, quod debet conſtare de voluntate Principis volentis reuocare. Et clauſula, non obſtante, hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum, quòd tollitur priuilegium contrariũ priuilegio poſteriori de priori mentionem faciente, quod ſi huiuſmodi mentionem nullam fecerit, quamuis poſterius ſit, ac ſpeciale, non ideo tamen priori generali derogare cenſetur, ratione cuius alicui eſt iam ius quæſitum. Prout traditur in iure, *i* & notant Gloſſa, Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior. Imo ſi illud ius ad rem adeo altè radices egiſſet, vt veroſimile non ſit Summum Pontificem illud auferre voluiſſe, idem quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quod non tantùm prioris priuilegij, ſed etiam clauſulæ derogatoriæ, ſi quæ ei inſit, mentionem facere debet priuilegium ſecundum, vt valeat. In tantum, ꝙ ſi duplex derogatoria clauſula adſit, vtriuſque mentio fieri debet, prout tradit Ruin. *K* Et ſic patet, quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorum regularium, in clauſula, Non obſtantibus, &c. non ſolum mentionem fecerunt de clauſulis derogatorijs, ſed etiam de clauſulis derogatoriarum derogatorijs. Verum eſt tamen, quòd ſi poſterius priuilegium legis formam, nomenque habeat, poteſt antiquius quamuis derogatoria clauſula munitum auferre, prout tradunt *l* Calderinus, & Felinus. Non tamen credas ad legis formam dici conceſſum priuilegium, ſi clauſula illa conſueta clauſum fuerit. Videlicet, *nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.*

Sed vt ſupradicta clariora fiãt, & omnibus huius artic. difficultatibus plenius ſatisfiat, oportet inueſtigare, An quando Princeps concedit ſecundũ priuilegium, videatur derogare primo? Et an vnum priuilegium deroget alteri? Ad quod dico primò, quòd ſi vnum eſt ſpeciale, & aliud generale, ſpeciale derogat generali, ſi generale contineat ius ad rẽ, ſecus ſi contineat ius in re, prout tradit Abbas. *m* Nec refert, an generale præcedat, vel ſequatur, prout in iure *n* notatur. Si verò vtrumque eſt generale, vel vtrumque eſt ſpeciale, tunc ſecundum Abbatem, ſi vtrumque eſt clauſum in corpore iuris, ſecundum tollit primum. Ratio eſt ſecundum eum, quia ita iudicamus de priuilegio in iure incluſo, ac de iure ipſo iuxta quãdam *o* Gloſſam, & Felinum, & clarum eſt, quòd ius ſecundum non faciens mentionẽ de præcedenti iure, tenet iuxta ea, quæ notantur in iure. *p*

Ex hac deciſione Abbatis, quæ probatur ab omnibus, pondera, quòd non ſolùm Princeps præſumitur habere iura communia, & generalia in ſcrinio pectoris ſui, ſed etiam iura particularia, & deciſiones particulares inſertas tamẽ in iure. Quod eſt bene notandum ad intelligendum, & limitandum *q* ius definiens, quod particulares deciſiones non cenſetur habere in ſcrinio ſui pectoris.

Secundò dico, quòd ſi primum priuilegium tantùm eſt incluſum in corpore iuris, & ſecundũ non, ſecundum priuilegium tenet, & primum cenſetur derogatum, dummodo de eo fiat mentio, quia ſecũdum Abbatem, ex quo primum eſt clauſum in corpore iuris, dicitur eſſe ius, & ſic ſecũdum priuilegiũ contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandam Gloſſam. *r* At *ſ* Boſius cum communi tenet contra Abbatem, Videlicet, quòd ſecundum non clauſum in corpore iuris tollit primum, licet de eo non faciat mentionem. Et ratio eſt, quia poſtquam Princeps vult ſecundum eſſe priuilegiũ, quia ipſum appellat priuilegiũ, vel ipſum deſignat ſigillo priuilegiorum, & cum dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, quod vult tollere legem contrariam, & per conſequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris inſertum: Ita declarat Baldus *t* quem cæteri communiter ſequuntur.

Nec obſtat, quod ab Abbate in contrarium adducitur: nam reſpondetur, quòd quando priuilegiũ eſt inſertum in corpore iuris cenſetur ius, & ideo aliud ſecundum priuilegium debet valere, etiã non facta de eo mentione, cum ſit concluſio cõmunis, quòd priuilegium valet, licet non faciat mẽtionem de iure, contra quod emanat, vt probat quædã Gloſſa, *u* de quo latè Felinus.

Sed contra hanc opinionem communem contra Abbatem adeſt nobis Gloſſa. *x* At dic, quòd nos loquimur, quando contra primum priuilegium inſertũ emanat aliud priuilegiũ. At opinio dictæ Gloſſæ non loquitur in alia conceſſione priuilegij, ſed in diſpoſitione reuocatoria, & derogatoria tãtùm. Et ratio diuerſitatis eſt, nam ſi ſecunda conceſſio eſt priuilegium, debemus dicere, quod ſit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cum ad hoc ſit conceſſum. Sed diſpoſitio derogatoria non eſt cõceſſa, vt tollat ius, imo eſt conceſſa, vt redigat nos ad ius commune. Et ſic nimirum ſi non tollat illud priuilegiũ inſertum, niſi de eo faciat mentionem. Ex quibus ſatis apparet, quòd ſi primum priuilegium non eſſet clauſum in corpore iuris, diſpoſitio derogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mẽtionem ſpecialem. Et ideo non iuridicè fuit loquutus *y* Alexander, qui tenet oppoſitum dicens, quod generalis abolitio primi priuilegij, quod non eſt inſertum in iure, non tollit illud, niſi de eo faciat ſpecialẽ mentionem,

a Bald. conſ. 279. pridie. enim, vol. 3.
b Dec. in reg. nemo põt mutare, de reg. iur.
c l. Nonnunquã, in princ. vbi Gl. C. de collat. bonor. Maria. in c. ſi diligẽti, de foro comp. Cag. in l. nemo põt mutare, nu. 5. ff. de reg. iur. Emil. cõſ. 130 nu. 4. Bald. in l. non videtur. C. de in integ.
e Bal. l. vni. n. 3. C. de his qui animus apert. tab. Barb. cõſ. 101. & in cõſ. 33. in fi. Gomez. in § omnium, nu. 29. inſtit. de act. Curt. in l. ad mo. nu 221. ff. de iure iurã.
f Corr. in tra. conſ. epi. lib 1. tit 6. nu. 25
g Alex conſ. 216. vol. 2. co. 4. verſ. 2. Nã Feli. in c. quã in Eccleſiarũ, de conſt. verſ. quinta declaratio.
h Dec. in d c. quã in Eccleſiarum, verſ. præterea, ad fi. & in c. nonnit. de iudic. in 4 char. verſic. concln.
i Glo. in c. veniẽs, de reſcri. gl. in ſum. 23. q. 2 in fi. Abb. in c. 1. de reſcript. & in d. c. veniẽs, Dec. cõſ. 147 Feli. & Rip. in d. c. 1. Curt. cõſ. 1. nu. 30 cũ ſeq. de reſcript.
K conſil. 128. nu. 8. lib. 1.
l Cald. cõſ. 15 ſub rub de priuil. Fel. in accedentes, de priuil.
m Abbas in c. 1. co. 3. de reſcr.
n c. Abbas de reſcr. notatur, in reg gener de reg. iuris in 6.
o Glo. in ca. vt cir. §. 1. in v. corporali ibi. item priuileg. de elect. lib. 6.
p Fel. in d. c. 1. 8. col. circa prin. p c. 3. de cõſt. lib. 6.
q Dicto. c. 1.
r glo. in d. c. 1. v. noſcatur.
ſ Boſ. in prat. crim. tit. de principe & priuil. n. 316.
t Bal. in l. litẽ lapilli col. 2. ff. de rer. diui.
u Gl. in d. c. 1. v. noſcatur ad finem Fel. in c. nõnulli. 2. ſ. 2. reg. de reſc.
x Glo. in Aut. qua in prouincia. C. vb. de crim. agi. oportet.
y Alex. conſ. vl. 4. vo. in fi.

Digitized by Google

tionem. Hoc enim ſolùm de priuilegio clauſo in iure eſt concedendum iuxta notata in iure. *a* Vnde nunquã diſpoſitio generalis trahitur ad caſum particularem in corpore iuris inſertum, iuxta notata per Iaſonem. *b*

a l. 3. iunct. glo. C. de ſilentiar. decurion.
b Iaſo. in l. 1. col. 3. ff. ſolut. mat.

Adeſt etiam contra dictam doctrinam; nam licet Princeps, qui habet notitiam primi priuilegij, videatur illud tollere, non tamen ſic de facili videtur tollere ius tertij, quod quidem reſultat ex primo priuilegio iuxta quandam legem. *c* Sed reſpondetur hoc procedere in dubio, nos aũt loquimur in caſu claro quando ſcilicet Princeps ſcit illud priuilegium, & conſequenter ſcit etiam, quod ex eo acquiſitum eſt ius priuilegiato, & ideo ſi per ſecundũ priuilegium tollat primum, conſequenter tollit etiã ius reſultãs ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædã notabilis ad doctrinam Baldi ſuperius notatam, quòd ſcilicet non ſolùm vbi ſit ſecundum priuilegium tollitur primum, ſed etiam tollitur ius tertij.

c l. nec amus C. de emãc. li.

Tertiò dico ſecũdum Abbatem, *d* quòd vbi ſunt duo priuilegia non clauſa in corpore iuris, licet ſint contraria, vnum non tollit aliud, ſiue ambo ſint ſpecialia, ſiue generalia, imò attenditur, primũ, prout colligitur ex quadam Decretali, *e* quod intellige, etiam ſi impetrentur hæc duo ab eodẽ, ſiue à diuerſis, quia hoc caſu etiam ſecũdum non tollit primũ, niſi de eo eſſet mentio facta, Prout in eadem Decretali continetur. Item intellige, quod ſecundum priuilegium non tollit primum, etiam ſi primum ſit generale, & cõtineat ius, Prout tradunt latè *f* Felinus, & Decius.

d Abba. in d. c. 1.
e c. veniens de reſcrip.
f Fel. & Dec. in d. c. 1.

ARTICVLVS IV.

An priuilegium tempore tollatur.

RESpondeo dicendo, primò, quòd priuilegium conceſſum ad tempus ceſſat elapſo tempore, iuxta quandam legem *g* loquentẽ de ſecuritate conceſſa debitori, vt non poſſit conueniri infra certum tempus, ſentit enim clarè, quòd ceſſat elapſo tẽpore, cum aliàs illa ſecuritas non cõcederetur. Ita probat Abbas, *h* & communiter ſcribentes. Et ſic expirat ipſo iure ſine alia declaratione, iuxta quandam Decretalem, *i* vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus, poſſunt finito tempore domum reuerti ſine licentia Principis ſecundum Baldum *K* cõiter receptum, & Franciſcũ de Cremona, multa ad hoc accumulãtem. Secundò dico, quod priuilegiũ conceſſum ex certa cauſa expreſſa, vel tacita, ceſſat ceſſante cauſa, iuxta quandam Decretalem *l* determinantem, quòd priuilegium decimandi conceſſum monachis certi ordinis fuit retractatũ, quia poſtea multum creuerũt monaſteria illius ordinis, & ratio quare à principio fuerat ipſis dictum priuilegium conceſſum (ſcilicet, paruum præiudicium, quod ſequebatur illis, contra quos decimabatur) iam ceſſauerat propter multitudinem monaſteriorum. Et hanc ſententiam tenet cum communi Panormitanus. *m*

g l. Quoties C. de prec. Imperat. offer.
h Abb. in c. cũ acceſſiſſãt vlt. col. de conſtit.
i ea. de cauſis de offic. de leg. vbi notat Bal.
K Bal. in c. ex literis de cõſt. Cremo ſingu. 47. cõſulimus heri.
l c. ſuggeſtum de decimis.
m Pan. in d. c. cum acceſſiſſent.

Tertiò dico, quòd priuilegium conſiſtens in facto, tollitur per non vſum decem annorum, iuxta quandam legem, *n* & non ſolùm procedit in priuilegio conceſſo priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus, *o* verùm etiam ſi conceſſum ſit ciuitati prout tenent Bartholus, *p* & communiter Doctores. At contra Eccleſiam non præſcribitur ſecundũ ius commune, niſi ſpatio quadraginta annorũ, iuxta ea, quæ iam ſunt tacta in ſuperioribus, vbi allegauimus priuilegiũ Benedictinis cõceſſum, quo eorũ bona, & iura non minori quàm ſexaginta annorum ſpatio præſcribuntur, & infra in quæſtione de præſcriptione, aliam referam conceſſionem, quia non minori, quàm centum annorum dicta regularium bona præſcribuntur.

n l. 1. de nundinis.
o l. oẽs populi. ff. de iuriſdic. omn. iud.
p Bart. in d. l. 1. dd. in l. fin. de conſt. princ. & in d. c. cum acceſſiſſent.

Quartò dico, quòd quando priuilegium conceditur in liberam voluntatem alicuius, eſt perpetuum. Ita Doctores *q* communiter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo eſt aduertendum, quòd aut hæc libera volũtas reſpicit tempus, aut ipſum priuilegiũ: ſi reſpicit tempus, procedit limitatio, aliàs ſecus. Exemplis hoc illuſtratur. Concedimus tibi tale priuilegium, quando volueris, vel quandocunque tibi libebit: non eſt dubium, quin priuilegium ſit perpetuum, quia ita oſtendunt verba. Et hoc eſt de mente Principis: ſed ſi dicatur, ſi volueris, priuilegium propter hoc non deſinet eſſe perpetuum, quia ſolũ exprimitur, quod tacitè ineſt, & hoc ſecundum *r* ius nihil operatur. Et idem eſt, ſi dicatur ad libitum voluntatis tuæ, ac ſi dicatur, ſi volueris, non enim tale verbum reſpicit tempus, ſed ipſum priuilegium.

q DD. in locis allegatis.
r l. 3. ff. de leg. 1.

Quintò dico, quòd priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contraueniendo: cenſetur enim renuntiare priuilegio iuxta id quòd in iuribus *ſ* notatur. Quod procedit, niſi fiat proteſtatio in contrarium iuxta doctrinam Bartholi *t* communiter receptam. Intelligitur etiam, quando quis cõtrauenit et directò, aliàs ſecus ſecundum Panormitanum. *u* Et dicitur contrauenire directò, quando eſt cõceſſum vnum priuilegium tantùm, & quis venit contra illud faciendo actum contrarium priuilegio, vt dicitur in iure. *x* Sed ſi eſſet conceſſum priuilegium generale alicui, vt eſſet exemptus ab omnibus oneribus, vel etiam à tribus, vel quatuor tantùm, certè in his caſibus contraueniendo quoad vnum, non cenſeretur quis cõtrauenire directò, & ideò propter hoc non amitteret alia ſua priuilegia. Pro quo eſt textus *y* expreſſus, quòd etiam procedit in priuilegio habente actum momentaneum, vt quando alicui Eccleſiæ conceditur, vt non habeat primicerium, & poſtea Canonici contrauenerint aliquem videlicet in primicerium eligendo, prout in iure *z* notatur. At in priuilegio habente actum ſucceſſiuum nõ procedit, Putà ſi habeo priuilegium non ſoluendi collectas, vel alias exactiones. Quod vt vides habet actũ ſucceſſiuum ſemel ſoluendo etiam ſine proteſtatione non fit mihi præiudicium, ſecundum *a* Bartolũ, quem ſequitur Alexander in multis ſuorum Conſiliorum locis, quæ allegat Boſſius. Qui aduertit, quod ſiue priuilegium conſiſtat in faciendo, ſiue non, nunquam perditur, quando poteſt capi alia coniectura, quàm renunciationis priuilegij, ſecundum Gloſſam *b* communiter receptam.

ſ l. inter ſtipulantem & c. ſi diſcordi. C. de pac. d c. cũ acceſſiſſent.
t Bart. in l. 1. C. de his quib. põ. mu. ſuſcep.
u Pan in d. c. cum acceſſiſ.
x d. c. cum acceſſiſſent.
y l. volũtarie. c. de excuſat.
z d. c. cum acceſſiſſent.
a Bart. in d. l. ſi. inf. de cõſt. prin. Alo cõſ. 195. Ex themate vol. 2. Boſ. i pra cri. tit. de prin. & priui. eius nu. 320.
b glo. in c. pro illorũ. de praben. et DD. cõmuni. vbi ſu.

ARTICVLVS V.

Vtrùm leges derogantes conſuetudinem derogent etiam futuram, & etiam immemorialem.

RESpondeo dicendo, hoc dubium quantum ad primam partem iam in ſuperiorib. quæſtione ſexta, non ex propoſito eſſe tractatum. Nunc autem libuit in præſentiarum (cum videatur eſſe proprius locus) ipſum diſcutere. Et prout latè conſtat ex traditis a Baldo Nouel. *c* aut lex in aliqua materia expreſsè derogat præteritæ conſuetudini, & etiam futuræ, & tunc ſine dubio non valet conſuetudo poſtea emanans, aut ſimpliciter derogat o non faciẽdo mentionem de præterita, vel futura conſuetudine, Putà, nõ obſtante aliqua cõſuetudine in contrariũ, & tunc

c Nouel. de dote. 6. par. prin. prin. 21 n. 18. & 19. vol. 6. in trac. diuer. Doct. fol. 168. in antiq.

Digitized by Google

& tunc ex quo loquitur ita definitè debet intelligi derogatum etiam futurę, niſi conſuetudo de nouo eſſet introducta ex noua cauſa a principio non cogitata propter varietatem temporum, vel ex præterita, quæ erat veriſimiliter incognita ipſi Legum latori. Et idem eſt dicendum, etiam ſi lex in hac ſpecie deroget expreſsè futuræ conſuetudini: quia ad nouam cauſam habentem rationabilem prouiſionem nouiter factam ſe non extendit talis clauſula generalis derogatoria, de qua ſi fuiſſet cogitatum non fuiſſet ſic generaliter derogatum argumento cuiuſdam legis. *a* Intelligitur enim rebus ſic ſtantibus, & ſe habentibus, iuxta aliam legem. *b* Aut fuit facta mentio de præterita conſuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expreſſum de irrationabilitate dictæ conſuetudinis, & videtur reprobata etiã futura conſuetudo in contrarium, ſecus ſi dicta ratio non ſubeſſet, vel propter varietatem temporum vel alio modo, quia tunc valeret cõſuetudo poſtea contraria. Et hanc concluſionem vt communem, quatuor adiectis concluſionibus, & ex plurium Doctorum authoritate ponunt, & ſequuntur Couarruuias, *c* & nouiſſimè alios multos allegans doctiſſimus Gutierrez, & iuxta hæc ſunt intelligenda dicta in quæſtione ſexta ſuperius allegata.

Et aduertendum, quod immemorialis conſuetudo, ſiue præſcriptio nunquam a lege cenſetur excluſa, etiam ſi omnis conſuetudo excludatur, niſi ſpecialiter ipſa reiiciatur, iuxta Gloſſam *d* ſingularem quam ſequuntur Boerius. Felinus Otalora, Couarruuias, Tiraquellus, Meneſius, Auendannus, Mieres, & Velazquez.

a ſi l. hominē. ff. manda.
b l. quod ſeruus. ff. de condi. ob cauſ.
c Couar. lib. 3. var. c. 13. nu. 14. Gutie. lib. 3. prac. q. 32.
d Glo. in Authen. vt de cætero non fiant commut. ver. præſcrip. Boer. decis. 39. n. 12. Fel. in rubr. de præſcr. nu. 18. Otalo. de nobili. 3. p. c. 7. n. 11. Couar. vbi ſup. nu. 5. Tiraq. de tract. conuent. §. 1. glo. 2. nu. 25. Meneſ. in l. 2. num. 29. C. de ſeruis. & q. Auenda. reſp. 16. nu. 1. Mieres de maio. 4. p. q. 20. n. 30. Velaz. in l. 6. tau. glo. nu. 9.

ARTICVLVS VI.

Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegijs. ſcilicet, quod non cenſentur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur, quia in aliquibus, & pluribus conceſſionibus de quibus infra, & Mari magno Minorum, & in aliis priuilegiis continetur, quod non intelligantur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum. Verbi gratia, conceditur nobis, vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiam ſi in literis eorundem dicatur, vt tam exempti, quã non exempti teneantur ad hoc onus, niſi de hoc indulto nobis conceſſo fiat mentio de verbo ad verbum. Poſtea Papa concedit Legato, vt poſſit exigere procurationem a quibuſcũque perſonis etiam exemptis quamuis alia habeat priuilegia, quod de eis ſit facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit, in literis allegatis haberi pro expreſſis, quæritur nunc vtrum per has literas legatorum ſit derogatũ priuilegio noſtro, & ſic de ſimilibus. Et licet ſuper hoc multi multa dicerent, tamen ſemper maior, & ſolennior pars Doctorum tenuit priuilegio noſtro derogatum eſſe, & Felinus *e* copioſè tractans hanc quæſtionẽ, & ibi adducens omnes ſuper ea ſcribentes cõcludit, quod ſi hoc habet ſtylus Curiæ ſine dubio derogatum eſt priori priuilegio. Et quod hoc habeat ſtylus Curiæ, eſt pluſquam manifeſtum, cũ in nullis reuocationibus literæ priores inſerantur, niſi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea non debent opinari fratres, quod ſua priuilegia ſint immobilia, ſicut ſi eſſent ligatæ manus Põtificum, vt non poſſent derogare conceſſa a ſe vel a ſuis prædeceſſoribus, niſi illa inſererentur, cũ eſſet impoſſibile omnia ſcire, cum ſint innumerabilia, & peculiaria. Vnde Sixtus V. & alii Pontifices eius prædeceſſores in clauſulis non obſtantibus, &c. poſitis in ſuis priuilegiis, aut conſtitutionibus dicunt ibi. *Decreta obſeruanda eſſe non obſtantibus quibuſcunque etiam ſi in eis caueatur expreſſè, quod illis nullatenus, aut non niſi ſub certo modo. & forma derogari poſſe tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent præſentibus pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes motu proprio. ſcientia, & authoritate ſimilibus derogamus.* Hæc Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de obſeruantia.

e Fel. in cano. nulli. de reſcr.

Ex quibus colligitur, quomodo ſit intelligendũ priuilegium conceſſum fratribus Prædicatorum ab Eugenio Papa *f* Quarto, & Benedictinis ab eodẽ Eugenio IV. & Leone X. ſcilicet. *Quod nullæ literæ, ſeu priuilegia Apoſtolica quibuſvis perſonis, & quibuſuis collegijs, vniuerſitatibus, ſeu conuentibus conceſſa contra tenorem priuilegiorum Mendicantium & Benedictinorum & eorum, qui per viam communicationis gaudent priuilegiis eorum præiudicant dictis religionibus, eiuſque domibus, locis, aut perſonis, niſi in eis cum expreſſione dictorum ordinum. & illorum religioſorum ac illorum domibus, ac eis conceſſis priuilegiis, nec de generali cuiuſlibet dictorum ordinum qui pro tempore erunt ſpecialiter, ac expreſſè, ac de verbo ad verbum mentio facta fuerit.* Et aduertendum, quod facta reuocatione generali priuilegiorũ, non cenſentur reuocata priuilegia regulariũ, cum priuilegia regularibus propter merita cõcedantur, vt ait *g* Mand. & priuilegia propter merita nunquã in dubio reuocẽtur, licet in reuocationibus verba generalia, & geminata apponãtur, prout tradunt *h* Mand. & Burſat.

f Hab. in compen. Societ. tit. priuileg. §. 8. & in compe. Ciſterrij eodẽ ver. §. 7.
g Mandoſ. reg. Cancel. 13. q. 8. nu. 6.
h Mandoſ. in reg. Cancel. 11. de reuoc. q. 13. nu. 6. & ſeq. & Burſat. to. 2. conſi. 138. nu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum non obſtantiæ poſitæ in dictis confirmationibus, & in Bullis derogent in totum priuilegia, quibus opponuntur.

RESpondeo dicendo, aduertendũ eſſe, an Bullæ concedentes priuilegia derogent in partẽ, vel in totũ prioribus priuilegiis in aliis bullis conceſſis Nã licet habeant ſecundas Bullas magnas non obſtantias, & amplas generalitates, non derogant niſi illis, contra quæ ſunt, verbi gratia. Ego habeo priuilegium, vt in partes Hieroſolymitanas poſſim tranſire, poſtea prohibetur, quod in illas partes vllus trãſeat, non obſtantibus quibuſcunq; priuilegiis conceſſis ordinibus, vel perſonis, &c. etiam ſi de eis, eorumq; totis tenoribus, &c. nunquid non potero proficiſci ad Compoſtellam, cum habeam aliud priuilegium hoc mihi concedens? Si diceretur, quod nõ, quia omnibus priuilegiis eſt derogatum, abſurdum certe concederetur. Ideò dicta clauſula eſt explicãda iuxta terminos conceſſionis, ſcilicet, quod omnibus priuilegiis ſit derogatum quoad tranſeundum in Hieruſalem. Vnde infertur, quod licet in Bulla Cruciatæ fiat ſuſpenſio generalis omniũ priuilegiorum, illa tamen generalis ſuſpenſio debet reſtringi ad ea priuilegia ſolum, quæ ſunt eadem cũ priuilegiis conceſſis in dicta Bulla Cruciatæ. Vt priuilegium temporis interdicti celebrandi. Et priuilegium eligendi confeſſorem, & priuilegium indulgentiarum; Hæc enim impediunt expeditionem; Et hæc in dicta Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur nõ autem priuilegia ſuper alias materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia abſurdum eſſet, quod ſuſpenderet illud, quod mihi non poteſt præbere, quia non habet. De quo dicemus late infra in quæſtione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina a ſimili confirmatur, nam priuilegium conceditur ſecundum qualitatem perſonarũ, & ſic priuilegiũ teſtandi cõceſſum militi, videtur ei cõceſſum quaſi militi

ideo iure militari teſtari poteſt argumento eiuſdem legis, *a* cum autem Pagano conceditur facere teſtamentum, videtur conceſſum quaſi Pagano, vt iure communi teſtari poſſit ſecundum Gloſſam *b* ſingularem: nam ſermo debet intelligi ſecundum cōditionem perſonæ, ad quam dirigitur, Prout colligitur ex iure *c* & tenent Bart. & Dinus, & ſimiliter non obſtantia generalis debet intelligi, & limitari ſecundum naturam priuilegiorum, ad quorum bonam executionem apponitur dicta clauſula. Et ſic tenent communiter Doctores, quod tunc nō obſtantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quod ad ipſum non extenditur. Vt probat lex optima, *d* quam ibi notat Bartolus, & reputat ſingularem Angelus, & tenet Syluester.

a l. ex milita-ri, §. ſed verū de milit. teſt. b Gloſſ. l. ſi quando, ff. de inoffic. teſt. c l. plenum, §. equitas. ff. de vſufr. Bart. in d. l. ex milit. Dinus in cap. quæ à iure de reg. iuris in 6. d l. omnes in verſ. ſpiritualiter, & nominatim, C. de præſcr. 40. anno. vbi Barto. & Angelica, verb. excommunicat. caſ. 3. Silueſter, verbo emptio, q. 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſſimus vti priuilegijs noſtris non renocatis contra inferiores à Papa.

RESpondeo dicendo, quod non obſtante contradictione quorumcumque prælatorum ſecularium priuilegiis nobis quomodolibet conceſſis vti poſſumus. Et ipſi, niſi deſtiterint, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium factum fuerit irritum eſt, & inane. Ita conceſſit Iulius II. congregationi *e* montis Oliueti. Imo quicumque contra conceſſionis huiuſmodi tenorē ire auſi fuerint, tanquam excommunicati publicari poſſunt. Et ſi clerici ſunt, dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis priuandi veniunt, ita vt quocunque impetrari valeant. Prout conceſſit Leo X. Auguſtinianis. Et refertur in Compendio Societatis *f* Ieſu. Vnde clauſula poſita in cōfirmationibus dictorum priuilegiorum, *videlicet contradictores quoſlibet & rebelles etiam per quaſcunque (de quibus eis videbitur) cenſuras pœnas Eccleſiaſticas, & alia oportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo*, Debet ampliari, vt etiam per remedium priuilegiorum declarando eos eſſe excommunicatos, compellantur ad obedientiam illis præſtandam. Et ſi fuerint Eccleſiaſtici, dignitatibus, & beneficiis eccleſiaſticis poſſunt priuari, Non tamen poſſunt declarare ipſos eſſe priuatos, nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cum tales pœnæ in dictis priuilegiis minimè animaduertantur, & priuilegiati debeant ſe continere intra limites ſuorum priuilegiorum pœnalium. Non enim vlterius ea protendere poſſunt, prout dicitur in iure. *g* Ideoque in priuilegiis non fit extenſio de cauſa ad cauſam, neque de perſona ad perſonam ex identitate rationis. Prout aiunt iura, *h* & tradunt Cardinalis, Thomas Grammaticus, Bartolus, & ſcribētes. Animaduertendum tamen, quod non poſſunt declarare dictos contradictores, & inobedientes eſſe violatores Eccleſiaſticæ libertatis infringendo priuilegia concernentia regulares, tunc enim violatur eccleſiaſtica libertas, quando violatur priuilegium ſuper generalem libertatem eccleſiæ quoad omnes eccleſiaſticos, Prout tradit eleganter Syluester. *i* Quando autem franguntur priuilegia concernentia ſtatum religioſum, non læditur libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia ſupradicta. Prout cōcludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Ciſtercienſis. Aduertendum etiā eſt, quod iudices non poſſunt punire contradictores, & inobedientes ipſis priuilegiis, quando hoc faciunt moti aliqua magna, & quaſi extrema neceſſitate id poſtulante. Vt ſi vellent magiſtratus compellere ſingulares ad ſolutionem alicuius collectæ tempore alicuius maximè neceſſitatis, priuilegia enim non habent locum in tempore neceſſitatis, ratione cuius ſumma iuris præcepta infringi ſolent, & nō humana ſolum, ſed etiam diuina limitari Prout notatur in ſacris *K* Canonibus, & conſtat ex latè traditis a Romano, & Azeuedo.

e Congregat. mont. Oliuet. priuil. 32. fol. 97. f Com. Societ. §. 10. g c. Cappella extra, de priu. h c. priuil. de reg. iuris in 6. Clem. 1. de cenſib. Cardin. in Clem. 1. q. 6. de teſt. Gramma. in deciſ. 28. n. 31. Bartol. & ſcribentes in l. 1. ff. de conſtit. principum. i Sylueſt. v. immunitas, 2. n. 2. K c. diſcipulos de conſec. d. 5. Roma. nu. 9. in l. ſi vero, §. ſi vero 2. ſolen. 54. ff. ſolu. matri. Azeu. li. 1. nouæ compila. tit. 3. l. 11. pa. 54. col. 21.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar.

RESpondeo dicendo, quod ſublatis priuilegiis alicuius Eccleſiæ, Hoſpitalis, Ordinis, vel Societatis, non cenſentur ſublata priuilegia conceſſa aliis ad inſtar eorum. Sicut priuilegia conceſſa Academiæ Cōplutenſi ad inſtar priuilegiorum Academiæ Salmanticenſis, ſi Salmanticenſis perdat ſua, nō perdit ea Academia Cōplutenſis, Ita Baldus receptus. Et ratio eſt, quoniam huiuſmodi priuilegia non pendent ab aliis quoad cōſeruationē, ſed quo ad productionē, ſunt enim iam facta propria earū religionum, aut ſocietatum, quibus ad inſtar ſunt conceſſa. Vnde infertur, quod licet Pius V. Pontifex maximus extinxerit ordinem Humiliatorum, eius tamen ordinis priuilegia conceſſa per viam cōmunicationis aliis religionibus nō pereunt quantū ad dictas religiones, quibus cōceſſa ſunt, & ſunt facta propria licet ſint extincta, quantum ad dictum ordinē Humiliatorū. Extincta enim re extinguntur priuilegium tali rei cōceſſum, prout notatur in iure, *l* quando ſcilicet, propter eius culpam deſtruitur, ſicut propter culpam religioſorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

l de conſec. d. 1. cap. placuit, 16. q. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrum perdatur priuilegium regularium non viuendo ipſis regulariter.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Baldum *m* illud prouerbium *ſi nomine priueris, neque rem habere mereris*, eſt verum, ſi nomen ſignificat ſubſtātiā, vel qualitatē neceſſariam ineſſe alicui ſubiecto, quod clarè indicāt iura; *n* ſecus ſi ſignificat ſolum ſimplicem denominatione, iuxta eadē iura. *o* Vnde ſi Scholares Salmanticenſes ſuis domibus cōmorātes negotiis ſæcularibus inſiſtētes, nunquā intrāt ſcholas neq; ſtudent imò morantur in ſcholis nō cauſa ſtudendi, ſed cauſa ludendi, conſumendique ad libitū ſine ratione bona eccleſiæ, nō poſſunt gaudere Eugeniana, quæ concedit fructus beneficij in abſentia cauſa ſtudendi & illos percipiētes non ſunt in cōſcientia ſecuri. Prout aduertit Perez *p* dicens, hoc eſſe perpetuo tenendum. Et ſe, pluries de hoc fuiſſe conſultum. Qui caſus eſt frequēs Quod dictat ratio, nam priuilegium ceſſat ceſſante cauſa priuilegij. Prout tradit Syluester. *q* Et ſic videmus, quod qui ſunt de collegio alicuius artis artem illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiuſdē artis. Prout notāt *r* Bartolus, & iura indicāt Ex quibus videtur dicendum, quod non poſſunt religioſi diſſoluti, & effrenati vti priuilegiis ſuis in maximum præiudicium particularium, cōtra quos ſummi Pontifices ipſis concedunt maxima priuilegia. Videlicet, quod non poſſint cōpelli ad ſolutionē aliquarum collectarū impoſitarū in aliqua maxima neceſſitate. Cum enim ipſi ab earum ſolutione eximuntur, alij pauperes grauantur. Quod autē in foro

m Bal. de vaſſal. mili. qui arma bellica deponit. n l. Lucius. ff. de fideicōmiſ. l. tale pactum §. ſi ff. de pac. o l. ſi cognatio, ff. de reb. dub. p Perez in l. 8 tit. 2. lib. 2. ordinament. q Syl. tit. priu. q. 10. r Bar. in l. 88. per. ff. de immunit. c. generaliter § negotiatores. 10. q. 1.

Digitized by Google

foro conſcientiæ in periculo verſentur, patet ex ſuperioribus, cum ceſſante cauſa priuilegij ceſſet etiã priuilegium, hoc tamen in foro conſcientiæ ſolũ intelligo poſſe teneri, at in foro exteriori minimè tenendum iudico. Nam in foro ſaltem exteriori regula ceſsãte cauſa ceſſat effectus, intelligitur quando cauſa ceſsat in communi, ſecus ſi ex accidenti ceſsat in perſona particulari argumento aliquorũ iurium. *a* Et poſt Archidiaconum tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter conceſsa mulieribus propter liberos, vigebũt in ea muliere, quæ ex accedenti liberos non procreat, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique nõ faciunt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus *b* & Bolognetus. Vnde Religioſus, licet irreligioſè viuat in foro exteriori, non perdit priuilegium religioſis conceſſum, quia licet in eo ceſſet ratio priuilegiorum regularium, non ceſſat tamen in communi.

a l. nam ad ea ff. delegat. l. ſi a fratre iãctis ibi notat. per Caſtre. C. qui teſta. fac. poſ. Aretin. in l. 2. col. 2. in princ. ff. de vulgaribus. Curt. iun. in l. poſthu. nu. 42. C. contra tabulas. Coua. in c. cũ eſſes de teſt. n. 9. & 2. p. deſpõ. ſub §. 9. n. 8. Victo. d. poteſ. ciuil. nu. 21. pag. 94. So. li. 4. de iuſt. q. 3. art. 3. col. 3.

b l. aſſiduus ver. & ideo. C. qui potio. in pign. hab. & ibi Bal. nu. 2. Bolog. in l. 1. ff. ſol. mat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum priuilegiatus vti poſſit ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

RESpondeo dicendo, quod priuilegium habẽs non vtitur priuilegio contra habentem idem priuilegium, vt dicunt iura, *c* Vnde priuilegium quod Canones conceſſerunt eccleſiis, aut monaſteriis videtur, quod obiici non debet aduerſus eccleſiam aliam, aut monaſterium, quod ſimile habet priuilegium.

c Authen. de Sanctis Epiſcopis. §. ſed hæc praſenti. l. ſequen. l. verum. §. vlt. cum l. ſequenti. ff. de minoribus.

Nihilominus tamen reſpondetur, quod vbi duo idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo is quidem præfertur alteri, qui priuilegiũ actu habet, & practicè in ea re, & ſpecie, de qua agitur. Prout notat Bartolus, *d* per textum ibi. Et tradit Ioannes Parladorius. Nam qui Reipublicæ cauſa abſuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter abſuerit, reſtituendus eſt, ſi quod damnum patiatur, vterque priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, ſi læſus fuerit, petere poteſt, & tamen qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni, priuilegium habet in ſpecie, de qua agitur, & in exercitio quia læditur, alter verò cum læſus in eadem cauſa non fuerit in præſentiarum, id priuilegium minimè habet. Ita tenet Abbas, *e* & alij quos refert, & ſequitur Couarruuias.

d l. vltim. ff. quibus ex cauſis. mai. vbi. Bart. Parla. li. 1. rerum quoti. c. 17. nu. 28.

Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis eccleſia, aut monaſterium, quæ rem alterius monaſterii, vel eccleſiæ præſcribit, nõ habet in præſcribenda illa re, neque in præſcribendis rebus alicuius priuilegium aliquod; eccleſia verò, & monaſterium, contra quod præſcribitur priuilegium habet, vt minori ſpatio ſecundum ius commune quadraginta annorum, aut ſecundũ priuilegium Eugenij Quarti in ſuperioribus allegatũ ſexaginta, aut ſecundum aliud priuilegiũ, de quo in tertio tomo, in quæſtione de præſcriptionibus centum, eius bona, & res minime vſucapiantur. Vnde hic non videtur priuilegiorum concurſus, quia tantum vnius eccleſiæ, vel monaſterij priuilegium huic negocio cõuenit, & hunc modum dicendi approbat Couarruuias *f* contra Decium.

e Abb. in c. ſuper ſpoliato de ordin. cogni. & in c. ad aures, de reſcrip. Couar. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 2. nu. 4.

f Cou. vbi ſu.

Infertur ſecundo, quod in ſpecie ædificationis intra certas cannas ſecũdum priuilegia, de quibus agemus in quæſt. de ędificiis in ſecundo tomo, ſi vnum monaſterium velit iuxta aliud ædificari intra terminum dictarum cãnarum, tantum dicetur habere priuilegium monaſterium illud, quod patitur damnum, & læſionem ex dicta ædificatione, & ſic iuridicè poteſt illam impedire contra aliud monaſterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatum monaſterium contra pariter priuilegiatum, ſolum enim in hac ſpecie propoſita monaſterium conſtructum eſt priuilegiatum, habens ius ad impediendam ædificationem alterius monaſterij intra cannas. Regula igitur, ſcilicet, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum habet locum, quando ex parte vtriuſque concurrit duplex ſcilicet priuilegium. Verbi gratia, Dux cum ſuis militibus habet priuilegium regale, quo poſſunt compellere populum, vt ipſe cum ſuis militibus recipiatur, non poteſt vti hoc priuilegio contra illos, qui recipiunt in ſuis domibus fratres Minores regularis obſeruantiæ, qui habent priuilegium a Regibus Hiſpaniarum confirmatũ per Regem noſtrum Philippum ſecundum huius nominis, vt non teneantur, nec poſſint cogi in ſuis domibus prædictos milites recipere. Alio illuſtratur hoc (vt clarius fiat) exemplo. Rex Pilippus habet priuilegium a ſua Sanctitate conceſſum, vt poſſit petere, & exigere ſubſidium ab eccleſiaſticis, iuxta tenorem dicti priuilegii petit ipſum ab eccleſiaſtico habente priuilegium, vt ad id ſoluendum minimè compellatur, non poteſt hoc caſu Rex dicto priuilegio vti contra hunc, ſiquidem eſt pariter priuilegiatus. Alia concernentia priuilegia vide in tertio tomo in quæſt. de priuileg.

QVÆSTIO X.

De ſtatutis factis in religionibus in 9. articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid ſit ſtatutum & a quo poſſit fieri.*
2 *Vtrum Generales, & Prouinciales imponẽtes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cũ conſilio patrum.*
3 *Vtrum Capitulum generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui fuerint infideles, vel qui deſcendunt ex his.*
4 *Vtrum Capitulum generalis Capituli repreſentatiuum poſſit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.*
5 *Vtrum aliqua perſona poſſit procurare priuilegium contra ſtatuta regularium.*
6 *Vtrum ſtatuta religionum obligent ad pęnam.*
7 *Vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, aut prouincialibus.*
8 *Vtrum ſtatuta facta præter regulam Beati Franciſci obligent ad culpam.*
9 *Vtrum Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſtatutum, & a quo poſſit fieri.

REſpondeo dicendo, quod ſtatutum a ſtatuendo dictum, eſt ius ab homine poſitum, vel diſpoſitio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Inſtitut. de iure naturali, gentium, & ciuili: & ipſum ſtatutum poteſt facere Capitulum generale quoad totum ordinem, & prouinciale quoad totam Prouinciam,

Digitized by Google

prout colligitur ex traditis in iure. *a* Verum eſt tamen, quod non poſſunt illud facere ſine conſenſu Generalis, aut Prouincialis, ſicut nullum ſtatutum poteſt facere Eccleſia cathedralis ſine conſenſu Epiſcopi, vt dicunt Canones. *b* Et ratio eſt, quia Generalis eſt caput totius ordinis, & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & ſine capite nihil eſt faciendum, ſecundum Innocentium, *c* & communem. Et vt valeat vt ſtatutum, debet fieri per maiorem partem Capituli, ſecundum Innocentium, *d* Bartolum & communem, quando ipſum in vtilitatem, & bonum ſit religionis, vt ſiunt omnia ſtatuta regularia Dixi, *vt valeat, vt ſtatutum*, nam vt valeat, vt præceptum, poteſt a ſolo Generali, aut Prouinciali fieri, & vt ſtatutum valet etiam poſt mortem Generalis, aut Prouincialis, niſi expreſsè reuocetur, vt ait Panormitanus, *e* & probat Decretum quoddam expreſſum. Vnde ſecundum Federicum *f* etiam ſtatutum factum a Capitulo ſede vacante durat creato nouo Epiſcopo niſi expreſſe reuocetur per Epiſcopum creatum. Vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cum acceſ. extra de conſt. c. ex literis extra eodem.
b c. vt conſuet. c. nouit. de his quæ ſiũt a prælatis.
c Innoc. in d. c. cum acceſſiſſent.
d Innoc. in c. 2. de noui operis nun. Bar in l. omnes populi. ff de iuſt. & iure.
e Pan. in c. a nobis el 1. de ſenten. excom. c. ſi. de offi. del.
f Federicus cõſil. 16.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod quemadmodum Omnipotens Deus, in quo eſt abſolutiſſima poteſtas, dicitur tũc ordinario modo operari, quando per cauſas ſecundas tanquam per inſtrumenta ſua conſueta res ſuauiter diſponit: & vſus ordinariæ poteſtatis in Papa nihil aliud cenſetur, quam id exercere, quod Canones, Decreta, & conſtitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius Tertius Papa variis in *g* locis declarauit; ſic quando prælati regulares volunt aliquid diſponere, aut ordinare, ſequendo eorum poteſtatem ordinariam, ea debent facere cum aſſenſu, & conſilio Patrum Ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt ſuas actiones iuxta leges iam conſtitutas, conſuetumque morem exerceant, in hiſque ex ſolito legum curſu vna cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis conſtitutionibus, *h* quæ paſſim occurrunt, eas per Summum Pontificem de conſilio, & aſſenſu Patrum factas fuiſſe. Et ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non ſine magna ratione olim dicitur ita ſtatutum; nam cum hæc de quibus agit Summus Pontifex ardua appellentur quæ oſtendũt res eſſe valde difficiles, & implicitas obſcuritate, & in quibus etiam ipſe intellectus Papæ iuſtam habet cauſam ſubſiſtẽdi, merito cenſetur alio præſidio indigere, quandoquidem eiuſmodi, quæ non arte, neque certa conſtant demonſtratione, & facti plerunque controuerſiã patiuntur. In quo tunc propter multiplices, fortuitaſque circunſtantias, tum fallaces atteſtationes ſæpe veritas inuoluitur, prout ſacri Canones *i* proclamant, Vnde cum ipſi prælati regulares a fortiori cum humana circundati ſint infirmitate, interdũ labi poſſint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & ſolicitudine opus habẽt, quæ quidem ab vno tantum præſtari nequeunt. Et ideo ſtatuit Leo X. *K* quod Capitulum generaliſſimum celebratum Romæ (*quando ſcilicet, facta eſt vnio fratrum Minorum obſeruantiæ & omnium aliorum reformatorum eiuſdem ordinis*) *tenetur deputare nõnullos fratres ex diuerſis religionibus, ſeu nationibus aſſumptos ex probatioribus & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia & ſingula, quæ pro manutenentia reformationis, & vera regulæ obſeruantia accommoda iudicarint, in vnum recolligerent, ac poſtea per totum Capitulum generale, ac per maiorem partem eiuſdem approbarentur. Et tandem Apoſtolicæ confirmationis patrocinio munitur.* Et ſic factum fuit, & ordinatum a Reuerendiſſimo Patre noſtro Franciſco de Gonzaga totius noſtri ordinis generali nunc autem Archiepiſcopo Mantuano, & legato a latere ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui in partibus Galliarum in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo noſtri Ordinis Conuentu Sãcti Ioannis Regum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto. Et ratio prædictæ conceſſionis Leoninæ fuit, nam cum pertinentia ad reformationem ſint ardua, doctrina, ſcientia, & experientia opus eſt ad ea omnia peragenda.

g c. cum dilecti, de dolo. & contu. c. cum nobis olim in fine de elect.
h c. ad apoſ de re iud. li 6. c. 1 de ſchiſma. in 6. c olim plerique de elect. c. de renunt. in 6. & in c. cum inter, de conſuet. Cere. fol. 136. & 133. & 192.
i c. cum à nobis, &. 2. de ſen. exco. c. ex literis. de integ. reſt.
K In Supplemen. fol. 20. conceſ. 107.

ARTICVLVS III.

Vtrum Capitulum generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum Ordinem, qui fuerunt infideles, vel qui deſcendunt ex eis.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus Nauarrus *l* tenet, quod nullus inferior a Papa poteſt aliquid contra ius Canonicum ſtatuere, prout idem ius Canonicum docet. Et præfatum ſtatutum videtur eſſe contra præfatum ius; Tum quia iure communi canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad intrandum, & profitendum religionẽ a ſede Apoſtolica approbatam, ſi non obſtet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeo quod etiam pueri poſſunt ad eam recipi ſecundum Diuũ Thomam, *m* & etiam Presbyteri Curati ſecũdum eundem. *n* At deſcenſio aut generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus non eſt impedimentum Canonicum ad intrandum, & profitendum religionem. Nullo enim iure id cauetur, imò iure diuino, vnde ius Canonicum habet originem, prout idem ius Canonicum *o* concludit expreſſe id concedit. Nam Alexander Tertius declarauit non debuiſſe quem a canonicatu repelli, eo quod fuiſſet Iudæus. Imo vt ibi aiunt gloſſa, & Doctores commendari potius debuit, & laudari. Sed placuit hic tenorem huius decretalis proponere ad huius opinionis comprobationem, qui eſt huiuſmodi. *Eam* *p* *te & infra Dudum, ſi quidem ante tuam promotionem literæ a nobis (ſi bene meminimus) emanarunt, quibus Decano & Eccleſiæ tibi commiſſæ (te adhuc in eodem Capitulo exiſtente) mandatum dedimus, & præceptum, vt T. (qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent, & infra. Ipſi verò (quia donatio præbendarum ad te ſpectabat) præceptum noſtrum executioni non potuerunt mandare. Cum itaque præſcriptus T. te ſuper hoc ex parte noſtra requireret reſpondiſti, quod nullum inde mandatum receperas & ſic eum a te infecto negotio remiſiſti. Quod nullatenus feciſſe deberes, ſi data literarum diligentius attendiſſes, cum tempore, quo literæ ipſæ datæ fuerunt, de Capitulo ipſo eſſes, ſicut qui eras Archidiaconus, & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, & infra. Pro eo vero quod Iudæus extiterit, ipſum dedignari non debes.* Hæc Alexander Tertius. Per hanc decretalem, & alia multa ab eo allegata ait Nauarrus *q* ſe firmiter credere, quod ante hãc qua

l Na. li. 3. de conſt. c. … regu. conſ. 2 … nu. 4. & 5 … c. ſu… 3 de maio. … obed.
m D. Th. 2. 2. q. 189. art. 5.
n Id&. D Tho. vbi ſup. art. 7.
o c. qualiter & quando de accuſat.
p c. eãte de re ſcript.
q Naua. vbi ſup. n. 8.

ſidu-

Digitized by Google

ſi dubitat, nempe nulla Capitula quãuis generalia alicuius Ordinis poſſe ſtatuere, vt profeſſio trium votorum ſubſtantialium non valeat facta ſicõmuni iure Canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura: ſicut nec valeret ſtatutũ alicuius ſynodi, vel cõcilij Prouincialis, vel nationalis, etiam omnium eccleſiaſticorum ipſius Epiſcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo abſque authoritate Papæ ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſent inhabiles ad contrahendum matrimonium, ſi iure Canonico communi eſſent habiles. Adeo quidem quod matrimonium inter eos contractum valeret non obſtante talis ſynodi, vel Concilij ſtatuto. Verùm eſt tamen, quod id, & aliud ſimile ſtatutum facientes nõ peccant aliquando, cum errare circa ius dubium humanum non ſit peccatum iuxta gloſſam *a* communiter receptam. Ex quibus verbis colligitur, Nauarrum nõ tenere ſimpliciter tale ſtatutum expellens ab ingreſſu religionum deſcendentes ex genere ſupradicto eſſe inualidum: ſed tantùm tenere, quod ſtatutum expellens, & inhabilitans ab huiuſmodi ingreſſu ſit inualidum, quod certè fatemur. Impedimentum enim huiuſmodi inhabilitans aliquos ad id, quod ſecũdum ius Canonicum habiles erant ſumma authoritate ſummi Pontificis effici debet: vnde ſecundum ipſum Nauarrum poteſt dici ſtatutum ipſum, & legem valere, ſi per ipſum non habilitantur tales ad profeſſionem emittendam, ſi ad id efficiendum iuſtæ cauſæ intercedant; nam ſi odio tantum generis fiat, non poſſum non ipſum condemnare, ſicut condemnat doctiſſimus *b* Corduba, cum ſtatutum iniquum non habet rationem ſtatuti, & legis, quæ debet eſſe iuſta. Et ita prædictum ſtatutum factum non odio generis defendit Caietanus. *c* Quod probat; nam in meris liberis, & gratioſis, vbi non eſt acceptatio perſonarum, ſi fiat ſine ſcandalo, & ſine ſpecie mali, poteſt quis expellere hos, & admittere illos. Verbi gratia ad matrimonium poſſum ex ſolo genere velle hunc, & nolle alterum. Similiter propter ſolam patriam, & nationem, vt infrà dicetur: Similiter ad famulatitium, & ad ſodalitium ad officia, ſiue mechanica ſiue libera, vt ad docendum filios, ſiue alendum, patet quia nemini fit iniuria, & facit quis de ſuo, quod vult, prout apud Matthæum *d* omnibus conceditur. Et videmus, quod ſacræ literæ *e* non reprehendunt Rebecam, quod dixerit marito ſuo Iacob, tædet me vitæ meæ propter filias Hæth. Si acceperit Iacob ſtirpem huius terræ nolo viuere, & ſupra hæc verba ait Chryſoſtomus, *f* ſcis, quomodo vitam meam amicauerint vxores Eſau, & quomodo propter illorum malitiam in omnes filias Hæth malè afficior, & propter illas omnem illam gentem exoſam habeo. Sed reſtat videre vt hæc ratio concludat, quomodo admiſſio ad habitum religionum ſit mere gratuitum, videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod reſpondeo quod actus recipiendi ad religionis ſtatum, vt à prælatis religionum egreditur, & terminatur ad aliquem indeterminatè, licet habeat rationem debiti (quoniam religiones inſtitutæ ſunt non ſolùm propter præſentes, ſed etiam propter futuros) vt tamen terminatur ad hanc vel illam cõditionem perſonarum, vel hanc, aut illam perſonã caret debiti ratione, niſi neceſſitas aliqua debiti rationem inducat, prout aduertit Ouandus. *g* Quæ opinio videtur mihi continere veritatem, ſi bono zelo, & nõ odio generis tale ſtatutum fiat. Et videant ſtatuentes, ne ſibi mentiatur iniquitas, nam ſi odio generis id fecerint, ſine dubio peccabunt ſicut peccauit ille Epiſcopus qui noluit in ſua Eccleſia admittere ad præbẽdam illum, qui fuerat Iudæus odio tantum generis ad id faciendum motus, vt patet ex verbis Alexãdri III. facti caſum decidentis, in hæc verba in fine prorumpentis. *Pro eo verò quod Iudæus extiterit ipſum dedignari nõ debes.* Notanda enim ſunt quod Iudæus extiterit, nullam enim præſupponit Summus Pontifex cauſam indignationis in eo Epiſcopo, niſi ſolum illum admittendum fuiſſe Iudæum. Et ſecundum hanc gloſſam debent intelligi & concordari Otalora *h* & Simancas dicentes, tale ſtatutum valere, & Didacus Perez de ipſius iuſtitia maximè hæſitans. Vtrũ autem aliquod ſtatutum Apoſtolicum ſit in ordine Minorum inhabilitans deſcendentes ex genere maculato ad profeſſionem admittendam, tractabitur in quæſtione decima quarta de Abbatibus quoad genus.

a Glo. in c. 1. de poſtul. prælat. v. de cætero.

b Cor. l. 1. q. q. 54.

c Cai. 10. 2. q. 6.

d Matt. 20.

e Gene. 27.

f Chryſoſt. homil. 54. ſuper Geneſ.

g Ouand. in 3. d. 13. prop. 48. & 49.

h Otalo. de nobil. 2. p. 3. p princ. c. 7 nu 26. de inſ catho. tit. 47. nu. 84. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ordin. col. 54. in med. & latius in l. 1. tit. 1. l. 4. col. 1316.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum generalis Capituli repræſentatiuum poſſit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum repræſentatiuum Capituli generalis non poteſt tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ, quia facta illa ſunt facta Papæ, & inferior non poteſt tollere facta ſuperioris, & conſequẽter ſtatuta facta in Capitulis generalibus authoritate Apoſtolica virtute priuilegij ad id habiti, non poteſt tollere Capitulum generale, is enim, qui facit aliquid authoritate Papæ, non poterit illud tollere authoritate ſua inferiori per iura, quæ ad hoc citat Felinus, *i* ita tenet Nauarrus. Vnde generales volentes celebrare Congregationem generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale, vt poſſint immutare ſtatuta facta authoritate Apoſtolica in alio Capitulo generali, debẽt procurare authoritatem Apoſtolicam ad id efficiendum. Hæc tamen opinio Nauarri eſt intelligenda, quando ſtatuta concernunt fauorem potiùs aliorum, vel bonum publicum, quàm merè ipſos ſtatuentes, tunc enim nõ poſſunt recedere ſine obtenta licentia Apoſtolica, non autem, quando ſtatuta principaliter concernunt fauorem ſtatuentium, nam tunc liberè poſſunt recedere vt volunt Bartolus, *K* & ratio eſt, quia tunc confirmatio Papæ habet vim cuiuſdam Priuilegij ipſis facti, cui poſſunt ſtatuentes (vt priuilegio) renunciare, † de hoc vide latius infra quæſtione ſexageſima octaua articulo quinto.

i Felin in c. cũ acceſſiſſent de conſ n. 9. Nau. l. 1. conſ. tit. de conſt. conſ. 8.

K Bart. in l. omnes populi. ff. de inſt. & iure.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua perſona poſſit procurare priuilegium contra ſtatuta regularium.

RESpondeo dicendo, *Quod nulla perſona regularis priuilegium aliquod contra communia ſuæ religionis poſtulare audeat, aut obtentum retinere*, vt conceſſit Vrbanus IV. Præmonſtratenſibus, *ſi quæ verò impetrabuntur huiuſmodi à Sede Apoſtolica, vel eius legatis ſub quacunque forma, & expreſſione verborum irrita ſunt, & inania* ſicut conceſſit Clemens VII. Abbati, & conuentu Ciſtertij Gabilonenſis diœceſis, & hoc idem habetur latius per literas Leonis X. pro Eremitis S. Auguſt. iuxta quas, *ſi quæ priuilegia à noſtris fuerunt impetrata contra regulam, & conſtitutiones, aut mores religionis Minorum nullius momenti, ac pro infectis habenda ſunt etiamſi à Sede Apoſtolica ſint conceſſa,* niſi

Digitized by Google

niſi eiſdem Leonis X. literis de verbo ad verbum conſentiente minorum religione ſit derogatum, prout habetur *a* in priuilegiis dicti Ordinis. Circa vltimā clauſulam huius priuilegij aduertendum eſt, quod etiam ſi de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur, nihilominus Summi Pontifices poſſunt dictum priuilegium derogare, prout ſatis dictū eſt in ſuperioribus. Ex dictis infertur, quod conceſſio Pii V. qua non tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta, de qua agemus infra in quæſtione vigeſima ſexta, non videtur valida, ſi fuit obtenta a Patre Ioanne de Aguilera tunc Commiſſario Romano ſine licentia Miniſtri generalis, aut Commiſſarij generalis, noſtræ ſacræ religionis, de quo infra agemus in dicta quæſtione. Et confirmatur ex conceſſione Alexandri Sexti, *b* de qua ibi.

a Habet. in priuil. dicti ordinis fol. 47. pag 1. & apud Collectorem Comp. Societatis tit. priui. §. 3. & in Cōpo. Ciſtercien. § 7.

b Habet. in Comp. mend. tit. priu. fratrum. §. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſtatuta religionum obligent ad pœnam.

RESpondeo dicendo, quod videntur maximam habere difficultatem ſtatuta religionum obligantia ad pœnam, & non ad culpam ſicut continetur in ſtatutis Ordinis prædicatorum, vbi expreſſe dicitur. Nolumus obligare ad culpam, ſed ad pœnam, quod videtur non bene cohærere, nam vbi eſt pœna, neceſſe eſt, vt & culpa adſit, cui dubitationi reſpondet Soto *c* dicens, tales non eſſe proprie legitimē pœnas; quæ ſunt quaſi conuentiones, & pacta quia Monachi tali volunt ſe voto adſtringere, vt ſi hæc fecerint, illa patiantur: dicuntur autem non inepte pœnæ quia propter res vetitas exiguntur, ac rependuntur, ſicut quando quis ſe adſtringit, vt quoties iuramento fuerit abuſus, tantū perdat. Aduertendum tamen, quod D. Thomas *d* differens de obedientia religioſorum, quantæ ſit virtutis, & poteſtatis ad obligandum ſubditos, tandem in reſponſione ad primum argumentum hæc verba profert. *In aliqua tamen religione, ſcilicet Ordinis prædicatorum tranſgreſſio talis, vel omiſſio ex ſuo genere non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinendam, quia per hunc modum ad talia obſeruāda obligantur.* Hæc D. Thomas, circa quæ verba Caietanus *e* mouet aliqua dubia, quorum tertium eſt, an reus trāſgrediens incurrat in culpam, ſi non ſuſtineat pœnam. Et reſpondet, quod vbi tale ſtatutum vniuerſale eſt de non obligando ad culpam, ſicut eſſe dicitur in ſtatutis fratrum Prædicatorum, ibi dicit, nullam eſſe culpam, quamuis non ſuſtineat reus pœnam, quæ per ſtatuta fuerat illi præcepta, ſicut non peccat, inquit ille, violando ſilentium, ita etiam nō peccat omittendo pœnam, quæ propter violatum ſilentium eſt in ſtatutis expreſſa. Quam ſententiam reprobat Caſtro, *f* nam in Ordine fratrum Minorum habetur ſtatutum generale, quo admonentur ſubditi, vt intelligant nullum ſui Ordinis ſtatutum obligare ad culpam aliquam mortalem, vel venialem. Hoc tamen ſtatuto non obſtante, reipſa intelligimus, aliquam eſſe in aliquibus ſtatutis pœnalibus obligationem ad culpam ſaltem venialem: nam ſi reus omittat eam ſubire pœnam quæ eſt per ſtatutum decreta reprehenditur a Prælato, & alia inſuper grauior illi propter talem pœnæ omiſſionem infligitur a Prælatis pœna, & credit idem contingere in ordine Prædicatorum, & in quocunque alio Ordine, qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hæc autem iuſtè fieri non poſſent, ſi nullam eſſe crederent in tali omiſſione culpam ſaltem venialem, non enim eſt æquum, vt quis ſine culpa ſua, vel aliena reprehendatur, & pœnam inſuper ſuſtineat. Hæc tamen actio doctiſſimo Caſtro ſalua pace tāti meæ religionis, & prouinciæ viri non obſtat, vt ab opinione Caietani, & communi recedamus, cū enim religioſi ſint in ſtatu perfectionis, in quo ſolenni voto ſe in omnibus obſeruantijs regularibus obedire prælatis obſtrinxerint, nimirum ſi ab ipſis prælatis corrigātur, nulla culpa etiam veniali occurrente, vt ita mortificati corpore ſpiritu viuant.

c Sot. l. 1. de iuſt. q. 6. ar. 5. in fin.

d D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9.

e Caiet. ſuper D. Tho. ibi.

f Caſt. lib de poteſtate, c. 8. fol. 168.

ARTICVLVS VII.

Vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, ſeu Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod Leo *g* Decimus *motu proprio, & ex certa ſcientia & de poteſtatis plenitudine ac ſub excommunicationis ſententiæ præcepit monialibus Sanctæ Claræ ac vniuerſis, & ſingulis alijs ſub cura fratrum Minorum pro tempore degentibus, quatenus ipſæ (iuxta regulares in hactenus celebratis, & in poſterum celebrandis Capitulis generalibus, ſeu prouincialibus editas, & factas conſtitutiones, ac deſuper ab earum prouinciali ſeu alijs ſuperioribus traditam formam) obedire teneantur, & in earum aſſumptam profeſſionem altiſſimo famulatum impendere debent.* Et idem Leo Decimus *h confirmauit & approbauit ſtatutum factum in Capitulo generali Lugdunenſi, quo cautur, quod de cætero moniales Sanctæ Claræ tam de prima, quam de ſecunda regula, quæ vrbaniſtæ appellantur, quæ quæcunque aliæ religioſæ, quæ per fratres Ordinum Minorum reguntur, nullos habeant viſitatores, nec confeſſores per eas electos, ſed a miniſtris Prouincialib. in ſuis prouincijs reſpectiuè cum ſuis Capitulis prouincialibus eis in viſitatores & confeſſores datos & aſſignatos. Ipſique viſitatores & confeſſores a ſuis miniſtris prouincialibus ſic dati a Prouinciali adiunctis ſecum aliquibus diſcretis Capituli præcedentis, etiam extra tempus Capituli exigentibus legitimis cauſis iudicari, & ab officijs prædictis abſolui poſſunt debeantque ipſi viſitatores, confeſſores ac alij fratres dictis monialibus ſeruientes prælatis Ordinis ſicut cæteri fratres per omnia eſſe ſubiecti ita tamen quod Moniales ipſæ, cum eis placuerit, in viſitatorem, ſeu confeſſorem nominare poſſint aliquem fratrem, quem miniſter Prouincialis cum ſuo Capitulo (ſi eis placuerit) inſtituere poſſit. Non obſtantibus quibuſcunque indultis & priuilegijs Apoſtolicis in contrarium dictis monialibus, viſitatoribus & confeſſoribus a Sede Apoſtolica præſertim Monaſterio de Tordeſillas, & Palentiæ conceſſis. Mandauit etiā in virtute ſanctæ obedientiæ ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, a qua non niſi a Romano Pontifice, præter quam in mortis articulo conſtituti abſolui poſſint, ac iniunxit omnibus, & ſingulis fratribus, & religioſis, ac monialibus ſub cura fratrum dicti Ordinis degentibus, tam qui ante ſtatutum huiuſmodi erant ſub obedientia Miniſtrorum prouincialium quam viſitatorum, ſeu cuiuſuis alterius Et Sedi Apoſtolicæ mediate, vel immediate ſubiectis, quatenus præmiſſa oīa in dicto ſtatuto contenta firmiter, & inuiolabiliter obſeruēt. Decreuit inſuper irritum, & inane, quidquid ſecus a quocūque quauis authoritate fieri ſeu attentari contigerit.*

g Suppl. fo. 40. conceſ. 108.

h Sup. fol. 37. conceſ. 123. i Fol. 22. & fo. 106. conceſ. 229.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſtatuta facta præter regulam B. Franciſci obligent ad culpam.

RESpōdeo dicendo, q Sixtus *i* Quartus decimo Kalēdas Aprilis Pōtificatus ſui anno decimo, *ſtatuit ac decreuit, quod miniſtri cuſtodes & Guardiani,*

i Fol. 22. & fo. 206. cōce. 229.

Digitized by Google

ni, & fratres dicti ordinis præſentes, & qui pro tẽpore fuerint ex ſtatutis, ſeu cõſuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis præter regulã quomodolibet, & à quibuſcũque editis etiã cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contra faciendo nullã Eccleſiaſticã cẽſuram, nulloque mortalis peccati vinculo ligari valeant, nec cẽſuras & pœnas, ſeu mortale peccatũ huiuſmodi incurrant niſi tales eſſent caſus, vel exceſſus, qui diuina lege ſeu præcepto Romanæ Eccleſiæ merito inducerẽt ad mortale, cẽſuras & pœnas taliter latas harũ ſerie reuocans & annullãs, illaſque ad vim cõmutationis pœnarum Comminatoriarũ vel ferendarũ, ſeu corporales & tẽporales pœnas prædictas per Generalẽ Miniſtrũ, Cuſtodes, Guardianos, & alios Prælatos ipſius Ordinis ferẽdas & infligendas reducẽtes, quodque Miniſtri Cuſtodes, Guardiani & alij ipſius Ordinis prælati prædicti, corporales & tẽporales ſeu alias pœnas pro nõ ſeruatione dictorũ ſtatutorũ ſecundũ qualitatẽ perſonarũ locorũ & tẽporũ & alias prout videbitur ſaluti animarũ fratrũ eorundẽ in Domino expedire ferre, & promulgare, ac delinquentes ab illis abſoluere valeant. Circa quam Sixti Quarti ordinationẽ eſt aduertendum, & notandum primò, ſecundũ Collectorem *a* priuilegiorum mendicantium, quod illud quod ait *de declarationibus* intelligitur de factis per fratres, & per Papã approbatis, non autẽ de declarationibus Regulæ a Sũmis Põtificibus factis præſertim a Nicolao Tertio, & Clemente Quinto, quæ exiſtunt in corpore iuris, licet aliqui, & male aliter ſenſerint. Et ſic ſecundum hanc opinionẽ præcepta & pœnæ, ſi quæ ſũt in declarationibus Nicolai Tertij, & Clementis Quinti, & Ioannis Vigeſimi ſecundi, vltra ſeu præter obligatoria regulæ noſtræ bene nos obligant, & ſunt in ſuo vigore, nec reuocantur per priuilegium præfatũ, quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatũ priuilegium. Sed cõtrariã opinionẽ tenet doctiſſimus Corduba *b* dicẽs hanc tenuiſſe Patrẽ ſatis doctũ, quod ſcilicet, non ſolum reuocãtur obligationes nobis ſpecialiter indictæ per ſtatuta, & declarationes vltra, ſeu præter regulã additas intra ordinẽ, ſeu a fratribus ſeu capitulis noſtri ordinis, ſed etiam a Papa, vel Eccleſia, ſeu a quibuſcunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis eſt, nam ſecundum Doctores *c* communiter priuilegia recipiunt interpretationem a ſupplicatis, Ita tenent Felinus, Iaſon, & Decius. Vnde videamus, quid ſupplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti Quarti: tenor ſupplicationis eſt. *Sanè pro parte dilectorũ filiorũ miniſtri generalis, & vniuerſorũ fratrũ Ordinis Minorũ nobis nuper exhibita petitio continebat quod licet multis fratribus dicti ordinis durũ, & difficile ſit regulã Beati Franciſci tenere, & ad ſuarũ ſalutẽ animarum ſufficere videatur, regulã ipſã laudabiliter obſeruare: Nihilominus quia nõ nulli Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, & alij ac etiã generalis, & fratres ipſius ordinis feruore deuotionis accenſi vltra regulam nõnulla ſtatuta & ordinationes, ſiue conſtitutiones, ſuper quæ aliqua eiſdẽ fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in ſupplicatione nõ ſolum fit mẽtio de ſtatutis factis a dictis fratribus, ſed etiam de factis a Summis Pontificibus. Et ex ſupradictis hoc priuilegium ex ſupplicatione debet intelligi, quod nõ loquitur limitatè, ſed generaliter de ſtatutis, & declarationibus factis a fratribus ordinis, & a Summis Pontificibus. Quod etiã ex eadem Bulla in non obſtantia patet ibi, *non obſtantibus ſtatutis, ordinationibus & declarationibus præmiſſis, quibus quoad hac expreſſe derogamus.* † Nota verbum relatiuum *præmiſſis*, ſe referens non ſolùm ad ſtatuta, ſed etiã ad Papales declarationes de quibus in ſupplica. Quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obſtant multa verba iſtius bullæ ibi, *ſtatutis, ſeu conſuetudinibus ſeu declarationibus dicti ordinis*, per quæ verba ſola Collector ſuam opinionem fundabat. Ad quæ reſpondeo, quod intelligũtur de ſtatutis, ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantum: ſolùm enim hæc reuocantur, non autẽ reuocantur obligationes ad culpam ſeu pœnam indictæ per ſtatuta, ſeu declarationes Papales, ſeu Eccleſiaſticas editas generaliter pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quales ſunt multæ prohibitiones, & cẽſuræ inflictæ a iure, ſeu per extrauagantes generaliter quoad omnes Chriſtianos, ſeu quoad omnes religioſos tantum, quia iſtæ non reuocantur per prædictum priuilegium vt patet. Nam hoc eſſet abſurdũ, quod clarè innuitur in eodem priuilegio Sixti IV. vbi expreſsè dicitur, *niſi tales eſsẽt caſus, & exceſſus, qui diuina lege aut præcepto Romanæ Eccleſiæ merito inducerent ad mortale.* Hæc ibi, quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Eccleſiæ*, debent intelligi de præcepto obligãte omnes fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedentibus ibi, *qui diuina lege*, quæ innuũt ad eundem modũ obligare præceptum Eccleſiæ in hoc caſu, quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quod ſolũ reuocãtur ſtatuta, & declarationes edita à quibuſcunq; etiam à Papa vel Eccleſia ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantũ nos obligãt ad culpã, ſeu ad pœnas aliquas vltra id, quod in noſtra regula continetur, nõ autẽ ſtatuta, aut declarationes generaliter edita à Papa vel Eccleſia pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quãuis ibi de nobis fratribus Minoribus ſpecialiter fiat mẽtio, aut ibi quoad nos tãtũ aliquid ſtatuatur ſpecialiter: quia tale non reuocatur per prædictum priuilegium, ex quo tale ſtatutum non eſt ſpecialiter pro nobis editum, ſed generaliter pro omnibus religioſis, aut Chriſtianis, vt dictum eſt. Et quamuis aliquis dixerit, quod etiam ſtatuta, & declarationes Papæ generaliter edita, quoad omnes religioſos & Chriſtianos, reuocãtur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, ſeu ad cenſuras aliquas; hoc tamen, vt probatum eſt, nõ eſt verum, prout affirmat *d* Corduba, cuius opinionem ego libenter amplector, tum quia continet veritatem, tum etiam quia religioſorum arctiſſimam regulam profitentium animarum diſpendijs libenter obuiat, eũ quod omnes ſummopere prætendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernentia noſtram regulam adducit, alia via diuerſa progrediens, zelo ſcilicet obſeruantiæ dictæ regulæ, quem ego in hoc non ſequor, licet enim debeam eſſe zelator regulæ reſpectu eorum, qui eam ad literam cum omnibus ſuis declarationibus volunt obſeruare, reſpectu tamen eorum, qui non ſimili ſpiritu aguntur, zelator ſum ſuarum animarum, & ſic omnibus modis poſſibilibus eos à varijs obligationibus, & præceptis liberabo vt iugum Chriſti Domini ſuaue, magis ſuaue ipſis reddatur. Et licet mihi aliqui zelatores dicant, quod per ſuam viam euitantur multæ relaxationes, & peccata, ipſis tamen reſpondeo, quod hæc cauſa non eſt ſufficiens ad ponendum præceptum, vbi re vera nullum eſt. Vnde melius multo eſt dicere clarè veritatem affirmando nullum eſſe præceptum, licet ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quam dicere eſſe præceptum, vbi re vera nullum eſt; non enim vult Deus quod ſua Eccleſia quæ eſt columna, & fundamentum veritatis, mẽdacijs præſertim in ſpiritualibus, regatur, prout traditur in iure, *e* & tractant D. Thomas, & Couarruuias.

Aduertendum etiam cum Collectore ſuperius alle-

a Collector ti. ſtatut. ordin. §. 1.

b Cordub. in additio. ad cõp. in dict. ti. ſtatut. ordin.

c c. inter dilectos. §. cæterorũ & ibi Feli. de fide inſtr. Iaſ. in l. Gallus. §. id credendũ, nu. 10. ff. de liber. & poſthu. Dec. conſ. 10. nu. 8. & conſ. 61. col. 2. & conſ. 403. nu. 13. Iaſ. in l. cauſas. n. 5. C. de tranſact.

d Cord. vbi ſup.

e c. qui ſcandalizauerit.

Digitized by Google

allegato, quod non obſtante præfata Ordinatione, ſeu conceſſione tenentur fratres Minores ad ſtatuta, quæ poſtea authoritate Apoſtolica facta reperiũtur, ac de cætero fient, quia Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus ſuccedentium, præſertim vero tenentur ad ſtatuta generalia virtute mandati Leonis X. de quo ſupra mentionem fecimus.

ARTICVLVS IX.

An Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.

RESpondeo dicendo, quod Summi Pontifices ſanctitatis, & reformationis sẽper amatores fauorem beneuolum ſemper ſunt impartiri formam, & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare teſtimonijs antiquis, & factis Summorum Pontificum, ſed teſtimoniis & factis modernis volo illam demonſtrare: nã Pius Quintus *a* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, nonnulla ad obſeruantiam, & regimen Ordinis ſeruorum Beatæ Mariæ ordinauit; reformauit etiam conuentuales Ordines Minorum. Et Gregorius *b* Decimus tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo confirmauit, & declarauit regulam, & regimen fratrũ diſcalciatorum Prouinciæ S. Ioſeph in Regnis Hiſpaniarum, Ordinis Minorum S. Franciſci de obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus & Prælatis ipſorum de obſeruantia, ne eos circa eorum viuendi modum moleſtare aut in eis aliquid innouare præſumant, cuſtodiam S. Gregorij in Indijs Philippinis incorporauit eidem Prouinciæ S. Ioſeph. Ac ipſos diſcalciatos ſub iuriſdictione Miniſtri generalis totius Ordinis tantũ remanere iuſſit, adeò vt ipſe generalis per ſe ipsũ, vel aliũ, ſeu alios eiuſdẽ Ordinis Diſcalciatorum, tantum poſſit ipſos fratres Diſcalciatos corrigere, viſitare ac in eos iuriſdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Commiſſarium generalem Ciſmontanum ſua in dictos fratres iuriſdictione, habet enim eandem in ſuis partibus, quam habet ipſe generalis, prout in quæſtione de commiſſario generali dicemus. Et idem Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nonnulla ordinauit de inſtitutione, & regula gratiiſque, & priuilegiis fratrum, & monialium diſcalciatorum primitiuam Regulam ordinis B. Mariæ de monte Carmelo in Regnis Hiſpaniarum obſeruantium, & de officio Prioris Prouincialis Hiſpaniarum, & Prioris generalis totius ordinis, prout latè dictum eſt in ſuperioribus. *b* Denique ſemper Summi Pontifices reformationem regularium miris fauoribus proſequuti ſunt conſtitutiones ſtatuentes, quibus a ſua reformatione minimè prolaberentur. Et hoc idem Concilia generalia religionis Chriſtianæ ſemper effecerunt. Vnde Concilium Tridentinum multa pro regularibus in cõmuni ſtatuens tandẽ determinat *c* quod regulares ſub ſtrictioribus ſtatutis viuentes, ab ipſis non intendit remouere. Ex quibus omnibus concludendũ eſt, quod quando Summi Pontifices ad efficienda ſtatuta regularia in Comitiis generalibus ſuam impartiuntur authoritatem, non ipſam concedunt, vt per ea regulares ſub ſtrictiori vita agentes a ſuis inſtitutis remoueantur. Nec confirmãtes dicta ſtatuta, ea quæ à talibus inſtitutis abſtrahũt, confirmare cenſendi ſunt. Confirmatio enim generalis ſtatutorum non extenditur ad ſtatuta iniuſta, vel inutilia, neque ad illa, quæ ſunt iuri contraria, vel quæ poſſunt aliquod nouum ius inducere cum alias confirmatio intelligatur per obreptionẽ impetrata. Quod etiam procedit, quando talis confirmatio fuiſſet facta cum clauſula ex certa ſcientia quoniam non eſt vero ſimile, principem voluiſſe talia ſtatuta iniuſta confirmare, prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandum a Valle, *d* & Marianum Socinum Iuniorem, Auiles, & Gutierrez. Vnde in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtræ ſacræ religionis de obſeruantia, poſtquam multa pro fratribus piè & ſalubriter ſunt inſtituta, authoritate Apoſtolicâ additur, *e* quod per ea non tolluntur ſtatuta aliquarum prouinciarum ſub arctiori diſciplina vitam agentium.

a Habet. in Bullario bulla. 101. incipit poſtquam nos Deo.

b in conſtit. ad hoc nos Deus 91.

b S. 2. artic.

c Conc. Trid. ſeſ. 25. de regul. c. 27.

d Valle conſ. 29. à num. 32. vſque ad nu. 36. Marian. conſ. 32. num. 43. l. 9. Auil. 17. prato. n. 4. Gutier. ac iuramẽt. conf. p. c. 38. num. 6. *e* Ordinat. Tolet.

QVÆSTIO XI.

De ſacris canonibus priuilegiis, & ſtatutis, quoad eorum explicationem in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *VTrum declaratio ſacrorum canonum, & priuilegiorum pertineat ad principem ſolum.*
2 *Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori & exteriori.*
3 *Vtrum liceat iuris peritis ius Canonicum, & priuilegia declarare.*
4 *Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretationibus dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ.*
5 *Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.*
6 *Quomodo decreta, & priuilegia ſint explicanda.*
7 *An leges, & priuilegia ſecundum conſuetudinem interpretentur.*
8 *Quid requiratur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo ad interpretandam legem.*
9 *Vtrum priuilegium Principis ſit ample interpretandum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, & priuilegiorum pertineat ad Principem ſolum.

RESpondeo dicendo, *f* quod Panormitanus diſtinguendo determinat hanc quæſtionem dicens, quod aut dubium eſt ſuper poteſtate videlicet ſi potuit declarare, & ſic nulli inferiori a Principe licet, quod multis ſacris Canonibus *g* confirmat, & de hac interpretatione intelliguntur conſtitutiones pontificales dicentes, quod nemini liceat, aliter interpretari: loquuntur enim de iudiciali definitione, & interpretatione; hanc enim Summi Pontifices ſibi reſeruant. Aut dubiũ eſt ſuper validitate, & ſurreptione, & ſic poteſt inferior iudex ſecundum communiter Doctores. Aut dubium eſt circa verba ſolum, & tunc ſi caſus eſt clarus, & deciſibilis de facili, tunc poteſt inferior cognoſcere ad præiudicium partium ſecundũ communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem ſuperioris in præiudicium partium, vt notat Innocentius *h* & probant decreta ſi verò caſus eſt dubius, tunc ad principem eſt recurrendum, ſi eius præſentia de facili poteſt haberi, argumẽto multarum *i* legum, & decretalium quod ſi de facili non poteſt adiri princeps propter longam diſtantiam, ſic

f Panor. in c. cum veniſſet de iudicijs.

g c. 1. de tranſl. lat. prælat. 17. p. 4. § qui au. 17. & 9. q. 3. c. cuncta per mũdum.

h Innoc. in c. cum ſpeciali de appell. et. in ter alia de ſen. tent. excom.

i l. ex facto. §. 1. ff de vulga. & pupil.

dec. cum venißent & d.c. inter alia.

ſic poterit interpretari per rationem naturalem, & verò ſimilem, vt facit Iuriſconſultus, de quo in inferioribus latius agemus. Aut dubium verſatur circa intentionē principis, & decimi nō poteſt ſine magno dubio, quo caſu interpretatio eſt ſolius Principis. *a* Vnde cum multa dubia circa Cōcilium Tridentinum exorta non potuerint decidi ſine magna difficultate, ad ſedem Apoſtolicam fuit ſępe ſępius recurſum, vt dignaretur ſuam intentionem manifeſtare. Quod fecit Pius V. vt conſtat ex multis declarationibus ab eo latis ſuper impedimenta matrimonij, & Summi Pōtifices propter multitudinem dubiorum conſtituerunt congregationem Cardinalium ad huiuſmodi decreta, & dubia explicāda vt conſtat ex duabus cōceſſionibus datis à Sixto V. Pontifice maximo. Vna eſt vniuerſalis pro ſecularibus, & eccleſiaſticis. Altera tantū pro regularibus; quarum tenores hic referam, cēſui enim id eſſe neceſſarium ad multa in inferioribus decidenda.

a in d. Lex facto §. 1.

CONGREGATIO VIII.

Pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini.

Corint. 1. 2. Corint. 4.

DEo autem patri miſericordiarum gratias agentes, in œcumenico Concilio Tridentino Spiritus Sancti lumine diffuſo catholicam veritatē omnibus patefecit hæreſes noſtrorum temporū confutauit, mores, & diſciplinam reſtituit, eiuſdēque Cōcilij decreta ab omnibus obſeruari volentes. Cum ad ſingularem Romani Pontificis authoritatem tantummodo ſpectet generalia Cōcilia indicere, cōfirmare, interpretari, & vt vbique locorum ſeruentur, curare & præcipere, eorum quidē decretorū quæ ad fidei dogmata pertinent, interpretationem nobis ipſis reſeruamus. Cardinalibus verò præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, ſi quando in his quæ de morū reformatione diſciplina, ac moderatione, & eccleſiaſticis iudicijs alijs, quæ huiuſmodi ſtatuta ſunt dubietas, aut difficultates emerſerint interpretenda facultate, nobis tamen conſultis, impartimur, &c.

CONGERGATIO XI.

Pro conſultationibus regularium.

Habentur in Bullario Sixti V.

NEc ſanè minùs de regulariū ordinib ſoliciti ſumus, qui Eccleſiæ Dei magnum adiumentū, & ornamentū omni tēpore pręſtiterunt, imò verò ſūmo opere cupiētes eorum ſalutaria ſtudia, progreſſuſque ad pietatē promouere qui e fluctibus ſeculi in portum regularis vitæ cōfugerunt ob eam cauſā, vt remotis impedimentis, & inanibus cōtentionibus amputatis ſub ſuaui religionis iugo, & ſuorum inſtitutorum obſeruātia quiete viuant, gratūque altiſſimo famulatū exhibeant, quinque alios Cardinales legimus, quibus facultatem concedimus, vt Clauſtralium regularium mendicantium, nō mendicantiū, hoſpitaliorum, & militariū poſſidentiū, & nō poſſidentium, cuiuſuis demū ordinis ſint, controuerſiis, dubitationib. cōſultationib. propoſitis reſpondeant cauſas verò quas inter ipſos religioſos oriri cōtigerit iuxta quarumcunque religionum inſtituta, eorumque diſpoſitione aut interpretatione comprehendatur; eas ad eandē congregationē Concilij remittant. Audiant itidem, ac decidant prædicti Cardinales cauſas, & controuerſias inter prædictos ordines vertentes ſiue in vniuerſū, ſeu ratione particularium locorum, dummodo formam iudiciariam non requirant &c. ſub nomine autem regularium etiam moniales cuiuſcumque ſint regulæ, & obſeruantiæ comprehendi volumus. Hæc quantum ad noſtrum propoſitum continentur in dictis commiſsionibus. Nunc videndum eſt quam vim & authoritatē habeant horum patrum Eccleſiæ declarationes, virtute iſtarum Commiſſionum Apoſtolicarum.

ARTICVLVS II.

Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.

REſpondeo dicendo, quòd quidam vir doctiſſimus noſtræ religionis ſecutus ſententiam doctiſſimorum virorum (Prout ipſe ait) dicit; Nonnulla fuerunt decreta ab hac illuſtriſſima congregatione impetrata ad regulares ſpectantia, quæ vtrum obligent conſulendus eſt Summus Pontifex & illud eſt inuiolabiliter obſeruādum, quod ab eo iudicialiter ſub literis authēticis fuerit declaratū. Interim tamen à viris doctiſſimis firmatū fuit, huiuſmodi declarationes, quæ ad inſtātiam quorundam fiunt, non obligare in foro interiori, neque exteriori. Atque adeo inferunt neminem eſſe damnandum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, ſi oppoſita ſententia idoneo, & iuridico fulcita ſit fundamēto. Huius rei ratio hæc eſt, quia prædictæ interpretationes non habent vim legis, quia non ſunt ſolemniter promulgatæ, nā promulgatio eſt de intrinſeca ratione legis iuxta ea, quę in ſuperioribus latè dicta ſunt. *b* Nec etiam huiuſmodi declarationes habent etiam vim ſententiæ definitiuæ, cum omnes ſciant, quod parte non audita ſint difinitæ. Sed, ait hic doctiſſimus vir, inutilis ergo eſt huius congregationis inſtitutio, ſi quæ ab ea definita ſunt nullum habent obligādi robur in foro interiori, neque in exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo conſilio à ſanctiſſimis Summis Pontificibus Gregorio Tertiodecimo, & Sixto V. hæc congregatio inſtituta eſt. Ad tollendos ſcilicet frequentes ſcrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea, quæ in Concilio Tridentino definita ſunt. Atque adeò iſtæ declarationes potiùs ſunt doctorales, quàm iudiciales, cum nulla ſit promulgata lex; quæ iubeat has declarationes ſuſcipiēdas eſſe, tāquam leges certas, & infallibiles. Nam ſicut dubia omnia abſolui poſsūt doctrinaliter à iuriſperitis, & Theologis, imò à Chriſti Vicario id ſæpè factum legimus; ita Summus Pontifex certos quoſdam ſacri Concilij interpretes eſſe voluit, quorum reſponſa doctrinalia eſſent interim, quo à Summo Pontifice declaratio iudicialis totius Concilij Tridentini conditur, & promulgatur. Quæ nimirum iuridica declaratio ita neceſſaria exiſtimari debet, vt nihil magis opportunū eſſe videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipſius Cōcilij Tridentini. Atque adeò ſub literis authenticis eſſent ſolenniter promulgandæ. Hæc vir ille doctiſſimus. Quæ licèt vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habent. Et ita dico primo quòd dictæ declarationes, ſi authenticæ ſigillo ipſius congregationis, aut alio iuridico habeantur, in iudicio & extra iudicium ſunt obligatoriæ, & ſecūdum eas Authenticas ſæpè in tribunalibus fuit iudicatū. Et ego ſcio ſecundum quandam Cardinalium declarationem fuiſſe quendam ætatis ſolùm decem, & ſex annorum admiſſum ad quādam dignitatem in Eccleſia collegiata in diœceſi Burgenſi. Declarauerunt enim illuſtriſſimi Cardinales, quòd Conciliū *c* Tridentinum, requirens vigeſimum ſecundum ætatis annum ad huiuſmodi admiſſionem loquitur de dignitatibus, & canonicatibus Eccleſiarum cathedralium, non autem collegiatarum, vt patet ex litera eiuſdem Concilij, & probat Quintilianus *d* Mandoſius. Dicere autem, quòd, vt declarationes obli-

b Sup. q. 6. ar. 3.

c Conc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 12.

d Quintilia. Mando. conſil. 20. nu. 12.

obligent in foro cōſcientiæ,& in foro exteriori eſt neceſſarium,quòd promulgentur,nō vidētur continere veritatem. Licet enim leges, vt obligent, ſit neceſſarium, quòd publicentur, vt tamen declarationes legum iam publicatarum,& receptarū obligent,non eſt neceſſarium,quòd publicentur. Sufficit enim,quòd ipſæ leges ſint promulgatæ & receptæ,ad hoc quod earum declarationes a Principe, vel ab habente poteſtatem ab ipſo Principe datæ obligent eodem modo, quo ipſæ leges obligant. Cōſtat autem declarationes Cardinalium eſſe datas ab ipſis authoritate Apoſtolica habita ab ipſo Summo Pontifice. Vt cōſtat ex verbis primæ commiſſionis Sixti V. ſuperius allegatæ. *Ibi interpretādi facultatē nobis tamē conſultis impartimur.* Nec mihi videtur verum quod dicit prædictus pater,ſcilicet, quòd in dictis verbis ſolùm conceditur dictis patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata cenſeri debet non; ſicut declaratio doctrinalis lata a Doctoribus,& iuriſperitis,ſed ſicut declaratio lata a viris habentibus facultatē ad declarandum ab ipſo legislatore. Imo & ab ipſo legislatore,cum ipſi eo inconſulto minimè poſſint ipſum Concilium declarare,vt patet ex litera ipſius commiſſionis ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec his obſtat ꝙ dicebat prædictus pater,ꝙ nulla eſt promulgata lex,quæ iubeat has declarationes ſuſcipiendas eſſe tanquam leges certas,& infallibiles. Nam huic obiectioni reſpondeo concedendo, nullam eſſe ſpecialem legem expreſsè iubentem. At cōceſſo quod hi illuſtriſſimi patres proferant ſupradictas declarationes commiſſione Papali,eadem lege, qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam veram, cū ad Legislatorem pertineat vera ſuarum legū intelligentia,prout dicitur in *a* Iure;eademmet obligamur recipere declarationes horum patrum tanquam veras,& verè mentē ipſius Legislatoris attingentes. Ex quibus patet, quòd tales declarationes authenticæ dicēdæ ſunt declarationes definitiuæ,quæ vt tales imponunt neceſſitatem, & in ſcriptis rediguntur ſicut declarationes ipſius Principis Legislatoris,ſecundum ea, quæ tradunt Canones,*b* & leges,quæ ius faciunt quoad omnes, prout iidemmet Canones *c* profitentur: dixi *authēticæ*,ſi enim authenticæ nō ſint, non obligamur ad eas recipiēdas, & in hoc caſu vera erit opinio dicti doctiſſimi patris.

a c. 1. de iur. calum.

b c. inter alia de ſent. excom. 2. q. 1. §. ex his omnibus. l. vl. C. de legib.

c c. fi. de conſt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm liceat Doctoribus ius Canonicum, & priuilegia declarare.

RESpondeo dicendo, quòd verus ſenſus Concilij Tridētini & aliorum Canonum a Papa eſſet petendus,vel a congregatione Cardinalium deputatorum.

Attamen ipſum poſſunt interpretari in tribunalibus iudices, & in Academijs lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio *d* Tridētino,quod in praxi videmus obſeruari. Et videmus, quod legum Regni interpretatio reſeruatur Regi, aut Regio ſenatui, quas tamen interpretantur Iuriſperiti,prout tradunt Perez,*e* & Caſtillo,& per æquitatem ſiue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præſumptam Legumlatorū,vt tradunt Perez,*f* Couarruuias, Caietanus cum Diuo Thoma,Nauarro,Soto, & Ferdinādus a Mēdoza. Alioquin multa, ſine quibus Reſpublica gubernari non poteſt,penderent in ancipiti,ſi ſub generali prohibitione prohiberentur iudices,& Doctores Academiarum interpretari Cōcilia,& priuilegia iuxta planum verborum ſēſum. Vnde licet Papa reſeruauerit ſibi interpretationem regulæ Beati Patris noſtri Franciſci,prout patet ex quadam Clementina,*g* viri tamen docti apud nos, & ſeculares ipſam interpretantur, cum opus eſt, prout aduertit Corduba *h* in expoſitione ipſius regulæ. Ex his ſequitur circa Concilium Tridentinū, quod cum ſit facta ſpecialis prohibitio neceſſariò ſeruanda (vt conſtat ex bulla cōfirmationis eiuſdē Cōcilij facta a Pio Quarto quæ incipit, *benedictus*, & eſt inſerta in fine ipſiuſmet Concilij Tridētini) in qua *Prælatis præcipitur ſub pœna interdicti & reliquis omnibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ,ne cōmentarios,gloſſas,annotationes,ſcholias,vllūuè interpretationis genus ſuper ipſius Cōcilij decretis quoquomodo edere,aut ſtatuere audeant,etiam prætextu maioris corroborationis, aut executionis ipſius Concilij.* Ipſa tamen ſpecialis prohibitio non prohibet, ne aliqui ad iuuandam memoriam, & ſuam eruditionem,& ſpecialem inſtitutionem annotationes, vel commentarios faciant,ſed ne fiant ad edēdum vel publicandum prædicta commentaria, & ſcholia. Veluti ſi quis ad hunc finem libros imprimeret vel codicem cōponeret,eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire poſſet. Aduertēdū etiam eſt,quod nō prohibetur aduocatis declarare Concilium in dicto loco, qui litē aliquam defendentes ortā ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij ſcribunt,& componunt cauſæ patrociniū ad perſuadendum Iudicum animos. Idemque dicēdū de viris literatis,qui verbo,& ſcripto reſpōdent doctrinaliter, & doctoraliter ſpecialibus dubijs quæſitis circa intelligētiā alicuius decreti à ſe dandam,vt quoties fit,eorum ſentētia tuta eſt. Neque etiam prohibētur authores librorum,qui incidenter interpretantur aliqua decreta eiuſdē Concilij ab eis allegata; Vt facit doctiſſimus Nauarrus ſæpe, & alij plures, Vt Medina, Cordoua, Menochius,& Vega,quia hoc non eſt edere aliquod genus cōmentarij ſuper ipſius Concilij decretis. Has igitur, omnes exceptiones ad dictum præceptum Pij IV. in dicta Bulla licitas eſſe vniuerſalis conſuetudo iam declarauit. Addendum tamen ſupradictis,quod poſſunt huiuſmodi Doctores leges, & iura interpretari,ſed non leges,aut iura cōdere, id enim neceſſario cenſendum eſt de interpretibus iuris humani,quod de Sacræ Scripturæ interpretibus cenſet Auguſtinus in Epiſtola decima nona, quæ,eſt ad Hieronymum,ſic inquiens. *Ego ſolis ex ſcripturarū libris,qui iam Canonici appellantur didici hunc timorem honoremque deferre,vt nullū eorū ſcribendo erraſſe audeam credere.* Et aliquibus interpoſitis ſubdit, *alios autem ita lego,vt quantalibet ſanctitate, quantaue doctrina polleant non ideo verum putem, quia ipſi ita cenſuerunt,ſed quia mihi per alios authores,vel canonicas,vel probabiles rationes, quod à verò non abhorreat,perſuadere potuerunt.* Hæc Auguſt. Et in Epiſtola ad Fortunatum iterum ait. *Nec quorumlibet diſputationes quamuis catholicorum,& laudatorum hominū veluti ſcripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus,aliquid in eorū ſcripturis improbare,atque reſpicere,ſi forte inuenerimus quod aliter ſenſerint, quā veritas habet diuino adiutorio ab alijs intellecta,vel à nobis; talis ego ſum in ſcripturis aliorū,quales volo eſſe intellectores meorum.* Hæc Auguſtinus. Si Sacræ Scripturæ,& iuris diuinis interpretes,quāuis ſāctiſſimi viri ſint,nō poſſūt (vt Auguſtinus ait) nos cogere,vt ſuam ſententiā tanquā pro lege recipiamus,multò minus iuris humani interpretes qui nō tanta ſanctitate pollent, poterunt nobis præſcribere

d Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 2.

e Per. in proœmio ord. reg. q. 2. Caſtillo. in l. 1. tau 10. 15.

f Perez. in d. q. 2. Couarruu. in regu poſſeſſor. 2. p. §. 6. n. 2. Caie. & D. Th. 1. 2. q. 97. & 2. 2. q. 60. ar. 5. & ex profeſſo. q. 120. Sot. l. 1. de iuſt. q. 7. art. 3. & li. 3. q. 4. art. 1. Mendo. lib. 1. diſput. sur. c. 3

g Clemen. exiui de verb. ſignif.

h Cor. in introduct. q. 5. & 6.

Digitized by Google

leges, aut latas abrogare: poſſunt quidem (vt dixi) inta interpretari. Sed eorum interpretatio eatenus recipienda eſt, quatenus illa textui conſentire videbitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quòd Theologi præferuntur iuriſperitis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum, & examen, prout Diuus *a* Thomas, & Soto, tractantes de legibus ſatis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina poſitiua, quæ eſt de fide explicita, & Sacramentis iudicare, & de omnibus caſibus, & contractibus, vt pertinent ad forum conſcientiæ, aut peccatum, & de charitate, & iuſtitia erga proximos, de reformatione, &c. Id vero colligunt non tantũ per lumen naturæ, & Philoſophiam moralem, quę eſt ancilla Theologiæ ſed etiam per lumen infuſum fidei, per dona Spiritus Sancti, & Sãctorum exempla: ab hoc enim fonte Pontifices ſua decreta, & Canones deriuant, prout tradũt Caſſaneus, *b* Cano, & Palatius: atque ita dicunt viri docti, quod Theologi pro Epiſcopatu, & parochial. Eccleſia præferendi ſunt Canoniſtis, Debet tamen Theologus pro interpretatione præ dictorum dubiorum eſſe inſtructus in Canonũ, & legum peritia, prout reſoluunt Perez, *c* Palatius, & Caſſaneus,;quia ex ſolo diſcurſu rationis Theologus ſcire non poteſt, quid circa varios caſus diſponant iura pro foro etiam conſcientiæ, quorum decreta pendent ſemper à libera Principis voluntate, & præter lectionem librorum, qui ſunt magiſtri muti, debent conſulere vtriuſque iuris peritos, quibus auditis Theologus tanquam ſuperior iudex adhibeat moderamen pro foro conſcientiæ. Ita Henriquez. *d*

a D.Tho.1.2.q.90. Soto. lib. 2. de iuſt.

b Caſſan. de gloria mundi, p.10. conſid.10 Cāno. de locis Palatius in princ. li. de contractibus.

c Perez in proœ. ord. q.2. Pala. vbi ſup. Caſſan. vbi ſupra conſid. 23.

d Henri hom. l.67. de indul. c.29. nu.4. litera.v.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.

RESpondeo dicendo, quòd iudicialis definitio, ſeu interpretatio priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ reſeruatur Summo Pontifici, vt iura *e* decernunt, non tamen prohibetur doctrinalis, ſeu magiſtralis declaratio, quam non ſolum Prælati religionum; ſed etiam quicumque literati ſecundum naturalem rationem & iuris fundamenta præſtare poſſunt priuilegijs, & legibus quibuſcunque, nõ ſolum reſpondendo particularibus quæſitis, ſed etiam publica commentaria edendo, ſi tamen prælati religionum in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica, & Canones declarationes iudiciales in ſcriptis, vel alias facerent; prohibendo ſub aliqua pœna ne ſubditi poſſint vti alia interpretatione, peccarẽt quidem, & ſua declaratio eſſet nulla, quia talis declaratio Papæ reſeruatur. Verùm ſi ex alicuius legis Apoſtolicæ, vel priuilegij promulgatione dubia occurrunt inter ſubditos, & præcipuè ſi ea dubia reſpectent ad totam communitatem, poterũt quidem Prælati doctrinalem quandam interpretationem cõcedere, & ad eius obſeruantiam ſubditos exhortari, & admonere, interim quoad Summum Pontificem recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, imò eſt bona gubernatio. Et ſic Innocentius Octauus fecit pro fratribus Ordinis Prædicatorum congregationis Hiſpaniæ, ſuper gratijs & priuilegijs, tam Ordini, quàm Congregationi prædictæ conceſſis. *Pro ſecuritate enim conſcientiarũ prædictorũ fratrum conceſſit facultatẽ vicario generali dictæ cõgregationis pro tẽpore exiſtenti cũ aliqua perſona in dignitate cõſtituta, & duobus alijs iuris cõſultis interpretãdi huiuſmodi dubia, & quod fratres dictæ congregationis ſecurè poſſint ſtare declarationibus per eoſdẽ faciendis.* Imo Leo *f* Decimus cõceſſit quod *in rebus dubijs & ſcrupuloſis cõſcientias* fratrũ Minorũ *ſubditorũ tãgẽtibus generales & Prouinciales ſeu cuſtodes cũ conſilio aliquorũ Patrũ (ſi res magnæ importantiæ fuerint) poſſint authoritate ſuæ Sãctitatis determinare in ſcrupulis, & rebus huiuſmodi, atque eorum determinationi ſubditi ſecura cõſciẽtia poſſunt, & debeant ſtare.* Et idem Leo Decimus *g* amplians prædictam conceſſionem, *Conceſſit quod fratres, qui ſũt nimis ſcrupuloſi poſſint in omnibus dubijs ſuam conſcientiam tangentibus ſecura conſcientia ſtare determinationi ſui guardiani, vel cuiuſcunque alterius Prælati*. Et aduerte, quod hoc conceditur etiam vicarijs, & Præſidẽtibus loco ipſorum Guardianorum guardianis abſentibus: licet enim ipſi non ſint Pręlati, & conceſſio ſupradicta ſolùm Prælatis concedatur, vt conſtat ex eius verbis ibi *ſui Guardiani vel cuiuſcunque alterius Prælati*: hoc tamẽ priuilegium fundatur in fauore publico animarũ, & priuilegia fundata in fauore publico, vel pia cauſa, & fauorabili recipiunt quidem extenſionem de vna perſona ad aliam perſonã ex paritate rationis, vt poſt alios, tenet doctiſſimus Petrus *h* Barboſa primarius Conimbricenſis Academiæ, & ſupremi Concilij Portugaliæ Conſiliarius. Et in hoc caſu eſt in vicarijs abſentibus ſuis Prælatis eadem ratio, alioquin cõſcientijs fratrum non ſatis prouidetur. Aduertant tamen Prælati, quod ſi dubia ſint circa leges, & priuilegia & literas Apoſtolicas circa incurſionem alicuius pœnæ, & res deuenta fuerit ad iudicium, poterit Prçlatus ſequi opinionem, quæ ſibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuãdo, & tunc ſententia erit valida, quia ſententia lata contra ius dubium non eſt nulla, ſed valida, vt docent ſcribentes *i* multis iuribus ad hoc ſuffragantibus.

e c. cum veniſſent de iudic.

f Habet. in ſuppl. ſol. 59. conce. 127.

g Suppl. f. 93. conceſſ. 287.

h Barboſ. in l. 1. in 2. par. ff. ſolu. matr. nu. 19. & 20.

Circa ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi eſt notandum primo, quod habet locum, quãdo res eſt dubia, ſi enim clara eſt, non eſt neceſſaria Prælati declaratio: ſicut ſecundum ius, in claris nõ eſt opus coniecturis. Vnde ſubditus obligatur ad faciendum id, quòd per regulam ſibi clarè præcipitur non obſtante declaratione cõtraria ipſius Prælati, in hoc enim non tenetur illi obedire, niſi ipſe Prælatus præcipiat aliquid diſpenſando iuſte, & iuridice in præcepto regulę, aut Canonis, cõtra quod præcipit aliquid faciendum, prout in quæſtione de diſpenſatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ conceſſionis Leonis Decimi eſt aduertendum ſecundo, quòd declaratio Prælati, quãdo aliquis caſus particularis dubius contingat, eſt optima ad timoratas ſubditorum cõſcientias quietandas, & vt talis maximè à Theologis commendatur: propter quam cauſam debet religioſus declarationi acquieſcere captiuando ſuum intellectum in obſequiuum ipſius declarationis iuxta tradita à Diuo *K* Thoma, Caietano, & Nauarro, qui ait malè, & imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus eorũ ſubditis, an teneantur ieiunare, hoc ſuis conſcientijs remittunt, debent enim, vt patres cõpati infirmitatibus ſuis, prout ait Syluester. *l* Et Caietanus laudat maximè ſubditos ſequentes in rebus dubijs declarationem ſui Prælati intelligentes, ipſum vt ſapientem Prælatum minimè errare poſſe

in his,

i Panor. in c. 1. de ſenten. & ind nu. 9.

K D.Tho. 1. 2. q. 96. in corpo. art. & ad 2. & 2. 2. q. 147. arti. 4. vbi Caiet. Nau. c. 21. nu. 22.

l Syluest. verb. obedientia. 92 Caiet. verb. ieiunium. §. quo ad 3.

in his, quæ ad eorum ſalutem neceſſaria ſunt, & ipſum poſſe in tali caſu diſpenſare, etiam ſi declaratio eius in eo caſu locum nō habeat. Circa hæc aliqua doctè adducit Corduba. *a* Et eandem doctrinam docet Nicolaus Tertius in ſua Clementina *b* exijt & clarius Ioannes. *c* Vigeſimus ſecundus in extrauaganti *quorundam*, quorum veſtigia ſecutus Diuus Bernardinus primus Vicarius generalis obſeruantiæ in quadam Epiſtola, quam ad fratres de familia ſcribit vt Vicarius generalis ipſorum, hanc doctrinam præ oculis eorum ſemper habēdam teſtantur, vt corda ipſorum mandatis Dei, & regulæ ſuæ ſint (prout decet) dedita, & conſtitutiones generales religionum a Sede Apoſtolica approbatæ hoc ſæpe ſæpius proclamant.

a Cor ſup. reg. B. Franciſci c. 10 q. 2. in 3. puncto.
b Cle. exijt §. inſuper neque utenſilia
c Extrauag. quorundam art. 1. & 2.

ARTICVLVS VI.
Quomodo decreta, & priuilegia ſint explicanda.

RESpondeo dicendo, maximè neceſſariam eſſe declarationem legum, & priuilegiorum, nam vt ait Diuus Gregorius, *d* ille qui ſolùm conſiderat literam ſacræ Scripturæ, & per conſequens legum, & priuilegiorum, quæ à diuina Theologia dimanant, & ſenſum eorum minimè perſcrutatur, magis confuſionem, quàm doctrinam adeptus erit, ſæpè enim literæ verba videntur contrariari, quam contrarietatis apparentiam ideò Deus ſua altiſſima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentiſſimè indagandam veritatem alliciat. Quod ipſum declarat optimo exēplo Diuus Chryſoſtomus: *e* & ſic ait iuris conſultus Celſus. *f ſcire leges non eſt verba eorū tenere, ſed vim aut poteſtatem*, quod alijs efficacioribus verbis proponit Paulus *g* iuris cōſultus dicens *non oportere ius ciuile calumniari neque verba captari, ſed qua mēte quid dicitur animaduertere, conuenire.* Cum igitur legum, & priuilegiorum vera intelligentia maximè ſit neceſſaria, operæ pretium eſſe duxi in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex varijs locis.

d Greg. lib. 4. moral. 1.
e Chryſ. hom. 35. in ioann.
f L. ſcire li. ff. de legibus.
g l. pen. ff. ad exhiben.

Prima regula maximè neceſſaria ad intellectum legum, Canonum, & priuilegiorum eſt, quod proœmia ipſorum cauſam continent finalē, prout lex *h* quædam nobis teſtificatur, vbi notant Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis proœmij colligitur mens diſponentis ſecundum Panormitanum, *i* & Imolam, ſicut ex præfationibus, probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura, *K* & ex præfationibus ſtatutorum probatur mens ſtatuentium ſecundum Bartolum. *l* Ad proœmium enim ſemper recurrimus, quo diſponentis voluntatem conijciamus ſecundum iura, *m* & ibi notat Bartolus. Et hæc ſententia eſt notanda, & conſideranda, eſt enim maximè neceſſaria ad intelligentiam legum, Canonum, ſtatutorum, & priuilegiorum, ad quam non aduertentes vidi doctiſſimos in intelligentia multorum hallucinari malè ea explicantes, conſiderando deciſionem ſine diſcurſu ad intentionem legiſlatorum, quæ ex proœmijs, & præfationibus indagātur.

h l fi. ff. de hered. inſt. vbi Bart. num. 3. Bal Angel. & Imo
i Panor. in c. aduerſ. nu. 2 de immun. eccleſ. Imo. in d. l fin.
K l. titia, §. idem reſpōdit ff. de verb. obl. l. item quia §. fi. ff. de pact.
l Bart. in l. ambitioſa. col. pen de decr. ab ordi. faciend.
m L. 2 in prin. & ibi Bart. ff. ad Senat. conſul Maced & in l. cum hi in princ. ff. de trāſac.

Secunda regula non minùs ſcitu digna, & neceſſaria ad interpretationem priuilegiorum & gratiarum, & cōceſſionum eſt, quòd ipſa recipiunt interpretationem à ſupplicatis cum mente enim ſupplicantis præſumitur ſe conformare concedens, prout quædā decretalis *n* nos docet, vbi notat Felinus, & tenet Iaſon, & Decius.

n c. inter dilectos. §. cæteri & ibi Fel. col. 4. de fid. inſt. Iaſ. in l. Gallus § idem credendum. ff. de

Tertia regula eſt, quòd verba legum, Canonum, & priuilegiorum debent intelligi ſecundum id ad quod principaliter proferuntur a legiſlatore: ait enim iuris conſultus Vlpianus *o* illa verba Prætoris in principio legis poſita, ne quid in flumine ripave fiat, quo ſtatio nauigij deterius fiat, de flumine nauigabili eſſe intelligenda, quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba poſita ad vnum finem ad illum finem ſunt interpretanda, vt ait quidam Canon, *p* & intelligentia verborum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius, *q* & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, ſecundum Philoſophos, quod etiam docent nos Iuriſconſulti, quæ regula eſt magiſtralis, & ſummè notanda, & per eam defendunt doctiſſimi Theologi *r* Concilium *ſ* Tridentinum dicens, nos iuſtificari per gratiam, & charitatem diffuſam a Spiritu ſancto in cordibus noſtris non definire hos iuſtificari per habitus infuſos in animabus noſtris inhærentes, cū illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendū, ſed principaliter ad definiendum contra Lutherum nos non iuſtificari ab extrinſeco per non imputationē peccati, ſed ab extrinſeco per renouationem quandam interiorem.

lib. & poſth. in l eas. nu. C. de tranſac. Deci conſ. nu 8 & conſ 6. col. 2. & conſ 403 nu. 15.
o L. 1. § nō autem. ff. de flumin.
p c. ſi. de verb. ſign.
q c. intelligentia ex tit. l. ad omnes. ff de rebus cred. l. in agris. ff de acquir. rer. dom.
r Med. 2. 2. q. 112.
ſ Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 4. de ſacr. pœnit.

Quarta regula eſt, quod vna ſcriptura declaratur nō ſolùm per aliam partem eius, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, ꝙ grauiſſimus author Auguſtinus *t* in hæc verba docet: *Cū verba Scripturæ apertius in vno loco ponuntur, ibi diſcendum eſt, quomodo in locis intelligantur obſcuris.* & Super Geneſim ad literam docet, *quòd cū Scripturas legimus, id eligamus, quod certò apparuerit, eum conceſſiſſe, quē legimus. Si autem dubitatur id certè, quod circumſtantia Scripturæ non impedit, & cum ſana fide concordat.* Et *u* alibi in hæc verba prorumpit dicens: Cū ambiguitas occurrit contextus ipſe ſermonis a præcedentibus, & ſequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, eſſe conſulendum, vt videamus cuinam ſententiæ de pluribus, quæ ſe oſtendunt ferat ſuffragium. Quibus conſonat illud quod tradit Cicero libro ſecundo de inuentione, vbi tractat de controuerſia, quæ in ſcriptis agitur, & ibi ait. *ſi ipſa ſeparata ex ſe verba conſiderentur omnia, aut pleraque videbuntur ambigua.* Sed videamus quid de hac re ſentiant Iuriſconſulti, ſiquidē ſua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus *x* ait alterā partem alternatiue per alterā interpretari. Iulianus dicit *y* ad ſummā numorū legatorū conijciendā ea, quæ præcedūt, vel quæ ſequuntur ſcripta, eſſe attendenda. Vlpianus *z* itidem agēs de interpretanda clauſula prima in tertia Senatuſcōſulto eam interpretatur per tertiā clauſulam in eodē Senatuſconſulto longè poſitam. Et idē Vlpianus *a* ait interpretationē verborū, quæ in teſtamentis inueniuntur obſcura fieri poſſe ex vicinis ſcripturis. Ex verbis enim prolatis in vna ſcriptura ſumitur interpretatio quid ſenſerit, quis in alia. Quod Sceuola *b* Iuriſconſultus ſentit, quatenus ſignificat per verba teſtamenti alicuius declarari poſſe, quid ipſe in inſtrumento donationis ſenſerit. Quod ibidem annotauit Bartolus, quem ſequitur Alexander, per quam regulam multa pulchra determinauit *c* Decius in varijs conſilijs ab eo datis. Vnde rectè dixit Ioannes Croperus Archidiaconus *d* Colonienſis. *Nulla alia ratione ad eorum, quæ àquopiam obſcurè dicta ſunt ad certiorem, magiſque propriam & germanam poteſt intelligentiam, & notitiam peruenire, quàm vt ea, quæ antecedunt, & ſequuntur verba, expendantur.* Et vt alia omittamus Cæleſtinus Papa *e* ait, vtriuſq; iuris argumenta nos docere ea, quæ in principio ad medium, & ad finem, & in principium referuntur: id quod his verbis ſic ſūmat Baldus *f* dicens: Per media declarātur extrema, & per vnum extremum declaratur aliud.

t Aug. li. 3. de doctrin. Chriſt. c. 26. & ſuper Gene. ad lit. c. vlt.
u Idem D. Aug. l. de Doc. Chriſt. c. 2.
x in l. 1. ff. de reb. dub.
y l. ſi ſeruus, § ſi ff de peſt. lim. reue.
z l. verum. ff. de peti. hared.
a l. heredes palā §. ſi quid ſub ſi ff de teſt.
b l. vxoris, §. fin. ff. de leg. 3. vbi Bart. Ale. conſ. 69. vol. 6
c Dec conſ. 15. n 3. conſ. 270. nu. 2. & conſ. 41. nu. 4.
d Croper. de verit. corpo & ſangu. Chriſt. pag. 103.
e cap ſecundo requiſis de appell.
f Bal. in d. c. 2. requiris.

Quinta

Digitized by Google

Quinta regula maximè neceſſaria ad explicationem decretorum eſt, quod voluntas Legiſlatoris declaratur a veriſimili, ſicut voluntas hominis à veriſimili indagatur, prout traditur in iure. *a* Nam qui arguit à veriſimili, arguit à ratione naturali, cum ſimilitudo ſit cognata naturæ, vt ait Baldus, *b* & pro lege habetur, vt tradit Oldradus, *c* quos refert, & ſequitur Craueta referens eum, qui habet veroſimile pro ſe, habere caſum legis pro ſe. Vnde verba generalia conſtitutionum ad veroſimilia extenduntur, de quo vide late *d* Euerardum, & Tiraquellum.

Sexta regula ad interpretationem decretorum vtiliſſimum eſt conſiderare, an ipſa decreta, & ſtatuta ſint fauorabilia, vt ſicut fauorabilia amplientur ſecundum ſententiam cuiuſdam Iuriſconſulti; *e* an verò ſint odioſa, & per conſequens reſtringenda iuxta regulam vulgarem. Difficillimum tamen eſt concludere, quando lex ſit fauorabilis, an odioſa, iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant, legem eſſe fauorabilem, quam alij odioſiſſimam prædicant iudicantes de ea ſecundum id, quod ſibi magis arridet, ſuum vnuſquiſque intereſſe prætendens: hoc clarè videtur in lege Regni, quę concedit propinquiori cognato, vt rem ſuorũ progenitorum ſibi pro pretio, quo venditur, poſſit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant, cum ſit in fauorem progenietum. Alij verò odioſam eſſe iudicant, ſiquidem eſt contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum, vt refert Tiraquellus. *f* Eadem controuerſia inuenitur in legatis, & fideicommiſſis, quæ fiunt in teſtamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant eſſe fauorabilia; Alij verò contraria via gradientes odioſa eſſe prædicant, de qua latè agit Mantica, *g* qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit; Et tandem videns difficultatem rem indeciſam relinquit. Eadem quæſtio verſatur circa ſtatuta excludentia à ſucceſſione, quidam enim dicunt eſſe odioſa, alij è contra fauorabilia, prout innuit Imperator Iuſtinianus, *h* & tradit Sarmiento. Et eadem reperitur controuerſia in inſtitutione maioratus, quam quidam fauorabilem, alij odioſam eſſe dicunt, prout refert Tiraquellus. *i* Et eadem controuerſia verſabitur etiam in præceptis Papalibus, & in conſtitutionibus expeditis in fauorem religionum iuxta tradita in iure, *K* dicunt enim, quod cum hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis tanquam odioſa cenſeri debent, & ſic dicunt obligationem votorum religioſorum ſtrictè eſſe interpretandam, cum præter ius commune ſit conſtituta iuxta ea, quæ in iure *l* notantur. Verum eſt tamen, quod alij Doctores diuerſa via gradientes dicunt, quod in legibus, & conſtitutionibus principalius quod intenditur, debet conſiderari, & quod, vt lex fauorabilis dicatur, ſufficit, quod principalius intendat aliquem fauorem, licet conſecutiuè in alicuius præiudicium redundet; prout notat gloſſa *m* ſingularis ſecundum Nauarrum, de quo late Felinus. Et ſecundum hanc ſententiam dicunt Canonem excommunicantem percuſſorem clerici eſſe fauorabilem legem, licet enim pœnalis reſpectu delinquentis ſit, reſpectu tamen Eccleſiæ fauorabilis eſt, & ipſe Canon fauorem Eccleſiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vſquequaque certa eſt, ſi enim ſecundum eam regula vniuerſalis conſtitueretur, maxima eſſet perplexitas in iudicando, quid magis, aut minus principalius Canon intenderet, & facilè ſecundum vniuſcuiuſque iudicium lex odioſa fauorabilis, & è contra fauorabilis odioſa iudicaretur. Et circa hoc ego regulam certam ex Doctoribus minimè poſſum colligere. Nec doctiſſimus Sarmiento *n* de hac re nouiſſime agens eam conſtituit. Vnde pro ſolutione dico primo, quòd cum vltimæ teſtatorum voluntates quædam ſint leges, prout dicitur in iure, *o* & quædam à Doctoribus reputentur odioſæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur, & hæreditate priuatur, quædam verò fauorabiles iudicantur, quando, ſcilicet, aliquem ad ſucceſſionem hæreditatis legatorum aut fideicommiſſorum admittunt ſecundum leges communes imperiales, & regales. Ita leges, quæ infligunt pœnam, & priuant, odioſæ debent iudicari, licet enim ſint fauorabiles reſpectu actoris, reſpectu tamen rei odioſæ ſunt, & ius commune magis fauet reis, quàm actoribus. Vnde Canon excommunicans percuſſorem clerici odioſus debet iudicari. Licet enim faueat actori, ſcilicet, Eccleſiæ, reum tamen punit, cui ius maximè fauet; & è contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici, cum ius commune beneficia principis fauorabilia proclamet. Secundo dico, quod ſecundum ius leges antiquæ, & communes debent conſeruari, correctio enim legum euitari debet, prout dicitur in iure, *p* & ſic dicunt communiter Doctores, quod lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit, corrigat ius commune, prout infra dicetur; debemus conſequenter iudicare leges correctorias, & exorbitantes eſſe odioſas, & ſtrictè interpretandas & intelligendas, & solùm locum habere in eo caſu, in quo loquuntur, prout probatur in iure, *q* & tradunt Tiraquellus & Sarmiento. Vnde lex correctoria & exorbitans ſufficit, quòd in aliquo operetur, non enim credendum eſt legiſlatorem velle leges per tot annos obſeruatas vnico tollere verbo, prout tradunt Decius, *r* Ripa, Calderinus, & Iaſon. Ex quibus infertur, quod quando aliquod dubium ortum fuerit inter Religioſos ſuper obſeruatione ſuæ regulæ, debet conſiderari, verum tale dubium concernat obligationem trium votorum, quæ ſecundum ius commune ſunt eſſentialia Religioni, an verò concernat alia præcepta vltra dicta tria uota, quæ in aliquibus Religionibus expreſsè præcipiuntur adimplenda: nam ſi verſatur circa obſeruationem trium votorum, latè & fauorabiliter eſt interpretandum, ſicut illud, quod conſequitur ſecundum ius commune latè, & fauorabiliter interpretatur. Si verò verſatur circa alia præcepta, ſtrictè interpretandum venit, ſicut ea, quæ à limitibus iuris communis recedunt, ſtrictè explicantur, ita vt ſolùm locum habeant in caſu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quod conſtitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea, quæ ſecundum ius commune præcipiuntur, addendo aliquas pœnas & cenſuras, odioſa debent iudicari, cùm reſpectu dictarum pœnarum, & cenſurarum à terminis iuris communis egrediantur, ſicut priuilegia, licet in quantum beneficia ſunt, amplè ſint interpretanda, prout infra dicemus: in quantum tamen à terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauiſſimas pœnas infligunt, ſtrictè interpretanda ſunt.

Septima regula eſt, quod ita debet fieri interpretatio legis, quod ipſa lex minimè inutilis reddatur, prout dicitur in iure. *ſ* Qui enim contra faciunt, licet amplectantur verba legis, contra voluntatem tamen legiſlatoris inſurgunt. quod in iure

a l. non eſt veriſimile. ff. de eo quod metus cauſa l. cũ ve. ff. de leg. 1.
b Bald conſi. 180. n. 3. vo. 3
c Oldra. conſi. 13 Crau. cõſi. 292. nu. 6.
d Euerar. in ſcrip. loc. c. 5. Tiraq. in præfa. leg. ſi vnquam nu. 37. & ſeq.
e l. hoc modo ff. de condi. & demonſt.
f Tiraq. de retr. lignag. in præfa. nu. 61.
g Mant. de cõiect. lib. 7.
h L. maximũ vitium. C. de li. præter. Sarmien. li. 2. ſelect. c. 12. n. 3.
i Tiraq. de primog. q. 4.
K l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. fu.
l l. quod cont. ff. de leg. Regula quæ à iure com. de reg. iu. in 6.
m Gloſ. in ſa. ſcias cũſti de elect. Na. conſ. 32. de regu. Fel. in c. nõ dubium de elect.
n Sarm. lib. 1. ſelect. c. 12.
o Auth. vt cũ de appel. §. Diſponat.
p Regu. qui à iure com. de reg. iu. l. 6.
q l. quod vero ff de leg. Tir. in tra. lignag. in præſ n. 62. Sarm. vbi ſu. nu. 5.
r Dec. in c. 1. col. 5. in fi. de reſc. & ibi Ripa n. 42. Cal. 11. de dona. cõ ſi. vlt. ver. ſufficit enim Iaſ. l. ſi quis poſthumo. §. filiũ.
ſ l. non dubiũ. C. de legib.

proinde

ſub ea pœna obligare, vt affirmãt idem Caietanus, *a* & Nauarrus. Imò interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare, prout aduertit Caietanus. *b* Quid adhuc egemus teſtibus, ad hanc veritatem comprobandam? ſiquidem videmus in Regnis Caſtellæ eſſe conſuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis poſſint mãducare inteſtina, & vltimas extremitates animalium, & hoc à nemine condemnari.

a Caiet. 2. 2. q. 178. art. 3. Na. c. 21. n. 1. b Caiet. 21. q. 147. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo, quòd quando conſuetudo eſt contra legem, vt ſuprà dictam vim, & alias iuridicas habeat, neceſſarium eſt, quòd ipſa conſuetudo habeat inferiùs poſitas conditiones. Prima quòd ſit rationabilis; ſecunda quòd ſit legitimè præſcripta. Cùm enim conſuetudo legi comparetur, vt iuſta iudicetur, eaſdemmet conditiones, quas habet lex, habere tenetur; lex autem debet eſſe iuſta, & ab habente authoritatem, edita, prout in iure *c* ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum eſt, quando ipſa cõſuetudo erit iuſta, & rationabilis. Quod difficillimè ab authoribus explicatur; Cùm enim conſuetudo ſæpè ſæpius ſit contra legem, & interpretetur ipſam contra tenorem, difficillime intelligitur, quomodo poſſet fieri, quòd per actus à principio illicitos, per quos conſuetudo fuit introducta, poſſit conſuetudo iuſta, & rationabilis generari, cùm arbor mala malos fructus faciat dicente hoc ſumma veritate. Ad reſolutionem huius difficultatis dico primò, quòd cõſuetudo, quæ eſt contra legem naturalem, & diuinam, non poteſt eſſe rationabilis, & per conſequens non eſt valida ad dictam explicationem: hoc eſt certiſſimum apud omnes Theologos, & Canoniſtas, & tenent Diuus Thomas, *d* & Caietanus. Et ratio eſt, quia ius naturale primæuum, & diuinum ſunt immutabilia; & ſic non poteſt cõſuetudo alterare ſubſtantiam ſacramentorum, prout dicunt multi Canones. *e* Secundò dico, quòd ſi conſuetudo eſt contra ius humanum, benè poteſt eſſe rationabilis, & ratio eſt, quia licèt à principio fuerit iniuſta, & irrationabilis, temporis ſucceſſu poteſt eſſe tolerabilis, ſicut vna lex iuſta ſucceſſu temporis per aliam corrigitur. Verumtamen eſt, quod contrauenientes legi iuſtæ, ante eius legitimam præſcriptionem peccabunt: ipſa enim legitima præſcriptio, eam rationabilem facit; ſicut legitima præſcriptio, rem non eius domino applicat, quòd eſt rationabile, ne dominia rerum ſint in incerto: ita reſpondet difficultati propoſitæ Caietanus. *f* Quando verò conſuetudo non eſt cõtra legem, ſed eſt ſolùm declaratiua legis, verbi gratia, quando in aliqua quæſtione ſunt pro vtraq; parte concludentes iuris rationes æqualiter, tunc conſuetudo vnam approbans dicetur eſſe declaratiua, & eius certum videtur conſtituere, ſecundum *g* Panormitanum. Et talis conſuetudo declaratiua, non tam valebit ratione conſuetudinis, quàm virtute legis ſic interpretatæ per conſuetudinem, prout tenet Socinus. *h* Neque exigitur quòd hæc conſuetudo declaratiua, ſit præſcripta, cum non aduerſetur legi, ſed illam declaret; & ſufficit eam declarationem aliquo tempore fuiſſe obſeruatam, prout tenent Aretinus Socinus, *i* & Aymon, quos ſequitur Doctiſſimus Luſitanus Barboſa.

c c. erit autem lex. 4. d.

d D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 1. Caiet. in §. dignitas cũ ca. ſeq. 8. diſt. e ca. ſuper eo de cognatio. ſpirit. c. trina. de conſecr. d. 4. ca. vitioſus de celeb. miſ.

f Caie. 2. 2. q. 97. ar. 3. g Pan. in c. cũ, dilectus, n. 7. de conſtit. h Soci. conſil. 148. n. 2. l. 1. i Aret. cõſ. 11. n 5. poſt med. Soc. conſ. 111. num. 8. lib. 1. Aym. conſil. 101. num. 12. Barboſ. in l. poſt dotem. ff. ſolu. matr. nu. 48.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegium Principis ſit amplè interpretandum.

RESpondeo dicendo, quòd duplex eſt priuilegium; primum in quo datur actualis diſpenſatio, per quam quis eximitur à lege cõmuni, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis eſum ouorum etiam in Quadrageſima: ſecundo datur potentia diſpenſandi aliquibus. Quo ſuppoſito dico primò, quòd aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos ſcrupulos, vbi fuerunt variæ authorum ſententiæ. Secundò dico, conandum eſſe ita interpretari priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id, quòd dicitur in iure, & tradũt Syluester *K* & Nauarrus. Tertiò dico, quòd ſi priuilegium, continet actualem diſpenſationem legis communis, dato aliquo, quod operetur, eſt in alijs ſtrictè interpretandum iuxta id, quod traditur in iure, *l* & dicunt Sylueſter, & Nauarrus. Vt ſi diſpenſentur ad ordines abſolute intelligitur ad minores tantùm. Item diſpenſatus tempore interdicti, vt interſit diuinis, non poteſt recipere communionem, nec intereſſe diuinis tempore ceſſationis, prout tradunt *m* Nauarrus, & communis. Quarto dico, quòd diſpenſatio in lege priuata, vel conſuetudine priuata, quę eſt contra ius commune, eſt amplè interpretanda, quia reducit hominem in ius cõmune, quod eſt fauorabile, prout tradit Sylueſter *n* cum Ioanne Andrea. Similiter conceſſio indulgentiarum eſt amplè interpretanda, etiam de non iniunctis pœnitentijs, quia nihil habet cõtra ius commune, ita Sylueſter, & Corduba *o* cum communi: Quintò dico, quòd quando priuilegiũ continet poteſtatem diſpenſandi, commutandi, vel abſoluendi, eſt amplè interpretandum, cum ſit fauor, vel beneficium Principis, ita Sylueſter, & Nauarrus, *p* & Couarruuias. Verumtamen eſt, quòd ſi hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet reſtringi, prout tenet Sylueſter, *q* & cõmunis. Sextò dico, quod hæc facultas diſpenſandi, commutãdi, & abſoluendi, poteſt extendi ad ſimiles caſus, vbi ſubeſt eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez. *r* Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouentibus beneficij in abſentia ſicut conceditur Theologis: cùm ſcientia Canonũ, maximè ſit neceſſaria ad Eccleſiaſticæ hierarchiæ regimẽ, ſicut eſt neceſſaria Theologia, prout dicũt communiter Doctores, & explico in noſtra Sũma, & eſt praxis valdè ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro *ſ* & Sarmiento. Et ſic Doctores communiter dicunt, quòd Bullæ concedentes commutationem votorum extendi poſſunt ad ſimilia iuramenta commutanda, dummodò non vergant in præiudicium tertij. Similiter ſi Epiſcopo concedat Papa gratiam teſtandi, poteſt facere codicillum, aut donare cauſa mortis. Prout tradunt Nauarrus, *t* & Quintilianus Mandoſius. Vnde infertur, quòd regulares, quibus ſedes Apoſtolica concedit licentia teſtandi poſſunt facere codicillos, & cauſa mortis donare.

Nec his obſtat, quòd priuilegia non recipiunt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis iuxta tradita in Iure, *u* & tradunt Rolandus, Berous, & *x* Baldus. Nam reſpondetur,

K ca. in his d. pri. Syl. verb. priu. §. 3. nu. 1. & 4. Na. in apolog. de red ditibus. q. 3. memb. 6. n. 3. l cap. porro de priuil Syl. & Nau. vbi ſup. m Nau c. 27. nota. 178. & 189.

n Syl. vbi ſu. §. 3. conſ. 2. o Syl. verb. indulgẽtia §. 3. Cord. li. 5. qq. q. 9. concl. 4. ad. 2. p Nau. in relec. de ſimo. n. 3. Syl. verb. diſpenſatio. §. 5. Co. in 4. 2 p. c. 8. § 8. nu. 6. q Syl. ver pri. §. 2. v. 4. r Per. in prolo go. ordin. q. 2.

ſ Na. c. 21. n. 74. Sar. l. ſele. c. 12. nu. 7. t Na. de redi. q. 3. monitu. 20. Mandoſ. in praxi ſigna. grat. tit. licen. u l. ſi pupillorum. § ſi prætor ff. de re & rum. Roland. conſi. 81. nu. 81. n. 17. li. 1. x Bero. in ca. no. 70. de probat. Bal. in c. inter cætera. nu. 10. de reſcript.

detur, quod hoc regulariter eſt verùm: at non procedit in priuilegijs cauſæ fauorabili conceſſis, ſicut ſunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio eſt, quia in dote agitur de vtilitate publica ſaltē ſecundariò, quia ex dote ſequitur matrimoniũ; & ex ipſo ſperatur proles, & intereſt Reipublicæ, quòd hominibus liberis repleatur. Vnde quando lex etiam exorbitans fundatur in publica vtilitate ſecundariò, tanquam fauorabilis recipit extenſionem ex ſimilitudine rationis, vnde receptum eſt, quòd priuilegia, & iura exorbitania, agentia de pia cauſa, & fauorabili, recipiunt extenſionem, ex ſimilitudine rationis. Nam tunc ex materia ſubiecta, conſtat non abhorrere mentem legiſlatoris ab exorbitantibus; & ideò ea lex, & priuilegium etiam exorbitans, facilè admittit extenſionem à ſimilitudine rationis; & priuilegia Religionibus conceſſa, in ſatis pia cauſa fundantur. Ita doctiſſimus Barboſa *a* multa allegando.

a Barb. in l. 1. par. ff. ſolut. matr. nu. 19. & 20.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam, & differentiam, in ſex articuſos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Quid ſit Abbas.*
2 *Quid ſit Abbatiſſa.*
3 *Vtrùm Abbates, & Abbatiſſæ ſint benedicti, & an eorum benedictio poſſit reiterari.*
4 *Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5 *Quot ſint prælatorum ſpecies.*
6 *Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij ſint prælati.*

PRo inductione, notandum quòd licèt prælati fratrum Minorum, aliorumque mendicantiũ, Abbates minimè appellentur, attamen ſub nomine Abbatem, in hac quæſtione comprehenduntur omnes Prælati Regulares, diuerſis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cum omnes communicationem omnium ferè priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Abbas.

REſpondeo dicendo, quod Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini, Chaldæi, & Syri ſuo more, addunt in fine literam A.) Vnde factum eſt, prout tradit Aluarus Pelagius, *b* & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum eſt nomen *Abbas*; quod nomen, ex Anachoretis primùm cœpit frequentari in Chriſtiana religione. Scribunt namque Sozomenus, *c* & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretam in ſaltibus Thebaidos Siriæ primum floruiſſe Monachũ; ac plures viuēdi formulam accipientes e remi coltũ in cœtum tranſtulerũt. Vixit & D. Antonius in Thebaica regione Ægypti, & ibi condidit monaſterium. Hūc innumeri poſteà ſecuti ſunt, qui ſuos iudices, præpoſitos, & prælatos nomine proprio Abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primùm tributum Monachis Prælatis ſolitarijs venerationis cauſa ab his, qui ſe tanquam filios ſuos edoceri, & haberi non ...; poſteà tamen in ambitionem apud quoſdã degenerauit, vt quōdam etiam factum eſt: faſtidita ſuperbia eorum, qui volebāt vocari Rabbi, in quos inuehitur, & deteſtatur D. Hieronymus in *d* in hæc notanda verba prorumpens: *cùm autem Aba pater Hebræo ſermone, Syroque dicatur, & Dominus noſter in Euangelio e præcipiat, nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcimus.* Et nota, ꝙ Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorũ donati, nullis præpoſiti, ſe ita nominari deſiderant. Vnde tranſiuit hoc nomen in dignitatem, & præpoſituram monachorum, quòd idcircò ab alijs, quàm à præpoſitis Religionum vſurpari iure, ſine ſtultitia, vel gloriola nequit, prout tradit quædam celebris *f* Gloſſa. Deniq; præpoſitus Monachorum dicitur Abbas: in alijs autem ordinibus diuerſis nominibus nuncupantur vt puta præpoſiti, Rectores, Miniſtri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus in hac quæſtione agemus.

b Pelag. de planct. Eccle. li. 2. c. 23. Gr. li. 15. ſyntag. iuris. 1. p. cap. 13. nu. 1.
c Sozomen. l. 3. c. 10. Hier. in vit. Hilar.
d Hieron. in epiſ. ad Gala. cap. 4.
e Mat. c. 23.
f Gloſ. in cap. tuā, verb. non aſcēdas de ætate & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid ſit Abbatiſſa.

REſpondeo dicendo, quòd Abbatiſſa eſt præpoſita monialium; & ſic ea ferè omnia, quæ competũt Abbatibus, locum habent in Abbatiſſis; nam nō minorem, quàm Abbates habent adminiſtrationem, iuxta Baldum, *g* Abbatem, Iaſonem, & alios, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cucus. Nec adminiſtratione in ſuas moniales carent; nec poteſtate conferendorum beneficiorum, & dignitatum, quæ ſuo monaſterio competunt. At Soto *h* cũ communi Theologorum, eas prælatas omninò negat, dicens, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitui, cui ſit ſpiritualis iuriſdictio annexa. Vnde oritur, quòd Abbatiſſæ, & aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ, ratione officij poteſtatem nō habent imponendi præcepta ſpiritualia, ſicut Religioſorum Prælati, ſed tantùm ciuilia, ſicut matres familias; de quo infrà dicemus in quæſtione quinta decima, de Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum, & ætatem.

g Bal. in ca. 1. in prin. col. 6. qui feudũ dare poſsũt Ab. ĩ c. 2. in prin. de his q̃ ſiunt a præla. Iaſ. I d. tit. qui feudũ dare n. 6. Cuc. lib. 3. maiorũ inſt. ti. 3. de Abb. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 10. q. 1. art. 4. pa. 881. & d. 25. q. 1. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reiterabilis.

REſpondeo dicendo, quòd Abbates & Abbatiſſæ aliqui ſunt benedicti, & aliqui nō, & illi, qui benedicuntur, non poſſunt rebenedici, prout tenet gloſſa: *i* communis tamen Doctorũ, quam ſequitur Bonifacius, hanc opinionem clariùs, & indubitãter tenet. Vnde Abbas benedictus ad ſecundam Abbatiam promotus, non debet rebenedici, quia benedictio eius nō eſt reiterabilis. Benedictio autem Abbatiſſæ, quæ longè eſt minor, & ſimplicior, benedictione Abbatis eſt iterabilis, vt ipſemet Bonifacius, K qui fuit auditor Rotæ concludit. Sed quidquid ſit de benedictione Abbatiſſæ, quam tenuit iterabilem Felinus, *l* benedictionem tamē Abbatis, credo, non eſſe iterabilem; tũm quia longè plus accedit ad ordinem imprimentem characterem, quàm benedictio Abbatiſſæ; tũm quia multa ſacramentalia, quæ non imprimũt characterem, non ſunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia ſolemnis, prout dicunt Canones. *m* Vnde ſi Abbas non poteſt probare benedictionem factam, & eius probatio eſt neceſſaria, quoad forum exterius, ait Nauarrus *n* quòd non debet dicere ſe eſſe benedictum, ſed dubitare

i Gloſ. in cap. aſſēdentes. §. ſtatuimus v. benedicitur de ſtatu monach.
K Bonif. in d. §. ſtatuimus nu. 20.
l Fel. in c. mē minimus nu. 3. de accuſat.
m c. 1. & 3. de ſecund. nup. c. quāquam 30. diſt.
n Nau. lib. 1. conſi. ti. de ſacra. conſ. 12.

Digitized by Google

bitare de prima benedictione, & ita ſumere ſecundam benedictionem, cum illa conditione, quæ ſolet apponi quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an ſit baptizatus, ſcilicet, *ſi es benedictus, non te benedico, ſi autem non es benedictus, benedico te*. Et ſi ei opponatur, quomodo poſſit dubitare, cũ ipſemet ſciat, ſe eſſe benedictum, & ſic non poſſit dubitare, niſi mentiatur? poteſt excuſari à mendacio, intelligendo in mente ſua, quòd ad faciendam fidem in foro exteriori, dubitat iuxta ea, quæ tradit idem inet Nauarrus. a Aduerte tamen, quòd Abbatiſſæ trien nales non ſunt ſolitæ benedici, prout tradit Nauarrus. b Vnde iura, quæ ordinant Abbatiſſam electam, & confirmatam perdere Abbatiam, ſi intra annum non benedicatur, de Abbatiſſis perpetuis ſunt intelligenda.

a Naua. in c. humanæ aures. 22. q. 5.
b Nau. l. 3. cõſil. 11. de ſtat. mon.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd licèt munus benedictionis Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & ſingulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & inſignijs Abbatialibus, benedictis competẽtibus, fungi poſſunt, prout concedit Eugenius c Quartus, & Iulius Secundus, & conceſſum eſt cõgregationi d Montis Oliueti. & conceſſit idem Eugenius IV. Congregationi Sanctę Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & Leo e Decimus congregationi Camaldulenſi; & refertur in compẽdio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis; atque ita eiſdẽ conceſſum eſt, vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini, ipſis conceditur Abbatibus benedictis) ſuis ſubditis liberè conferre valeant, de quo infrà in quæſtione de benedictionibus, & in quæſtione de ordinibus latiùs dicetur, in tertio tomo.

c Eug. pri. 6. nu. 14. & Iu. 2. pri. 19 n. 7.
d Congregat. mõt. oliu. pri. 31. fo. 76.
e Eug. in l. 4. priu. Sãcta Iuſtina pri. 30. f. 190. & pri. 31. f. 201.
f Leo Decim. congregat. Camal. num. 34. habet. in compen. Rot. tit. Abb. §. 4.

ARTICVLVS V.

Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies.

RESpondeo dicendo, multiplices eſſe apud regulares prælatorum ſpecies: alij namq; ſunt prælati cõuentuales, vt ſunt Guardiani, Priores, Prępoſiti, Rectores, Miniſtri, & Abbates particulariũ monaſteriorum: alij ſunt prælati Prouinciales, qui pręſunt prouincijs; alij verò generales, qui ordinibus in totum præficiuntur. In ordine verò fratrũ Minorum eſt aliud genus prælatorum, qui Cuſtodes appellantur, quorum authoritas, quoad iuriſdictionẽ, eſt epiſcopalis. Cuſtodia namque eſt velut dięceſis, certis limitibus concluſa, in qua ſunt plures cõuentus cum ſuis Guardianis, qui nimirum omnes cuſtodi ſubduntur, qui eſt Prælatus ordinarius ſecũdum regulam Seraphici Patris noſtri Frãciſci: atq; ideò, ſicut Epiſcopus poteſt facere ſynodum ex Archipresbyteris, & parochis: ſic cuſtos poteſt celebrare capitulum cuſtodiale ex Guardianis ſuæ cuſtodiæ. Prouinciales verò, in ordine Minorum, habent poteſtatem iuriſdictionis ad modum Archiepiſcoporum. Nam ſicut Archiepiſcopi præſunt prouinciæ, in qua ſunt plures Epiſcopi ſubditi quodammodo Metropolitano Archiepiſcopo, ſic eodemque modo Prouinciales Miniſtri præſunt Prouinciæ propriè dictæ, in qua ſunt plures Cuſtodes iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, & diœceſim, vel cuſtodiam: qui ſanè Cuſtodes ſunt ſubditi prædictis Prouincialibus. Ac tãdem ſicut Archiepiſcopus, ſic etiam Miniſter Prouincialis de iure poteſt ad capitulum Prouinciale conuocare omnes cuſtodes, & Prælatos ſuæ prouinciæ, atq; adeò Miniſtri Prouinciales ordinis ſacri Minorum ſunt magis propriè, & verè Prælati Prouinciales, quam reliqui aliarum Religionum, in quibus non ſunt iſtæ cuſtodiæ. Generales verò Miniſtri huius ſacri ordinis, habent authoritatem iuriſdictionis, ad modum Patriarcharum, vel Primatum. Nam ſicut Primas, qui ſolo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus g dixit in decreto) præeſt nationi, in qua ſunt plures Epiſcopi, qui ſunt Prælati prouinciales: ita Miniſter Generalis, præeſt omni nationi, & ordini, in qua ſunt plures Prouinciales Miniſtri, & plures Cuſtodes, quos omnes poteſt cogere, & cõuocare ad capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus pater noſter Franciſcus ab Eccleſia meritò vocatur Patriarcha pauperum, non ſolùm quia inter omnes pauperes Euangelicos (præter Apoſtolos, & diſcipulos Domini) primatum obtinuit; ſed quia fuit primus Generalis Miniſter Seraphici ordinis, habens iuriſdictionem Patriarchalẽ, ſuper omnes fratres Minores, exiſtentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quòd ordo Minorum propriiſſimè inſtitutus eſt ad inſtar Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Nam ſicut tota Hierarchia Eccleſiaſtica, conſtat ex parochis, Archipresbyteris, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici ſubduntur: ita Hierarchia Minorum conſtat ex confeſſoribus, qui ſunt velut presbyteri, ſeu parochi, & ex Guardianis, qui ſunt velut Archipresbyteri; & ex Cuſtodibus, qui ſunt vt Epiſcopi, & ex Prouincialibus, qui ſunt velut Archiepiſcopi; & ex Generalibus, qui ſunt veluti Primates, & Patriarchæ: qui omnes Summo Pontifici Romano ſubduntur, non ſolum ex iure diuino, vt reliqui Chriſtiani, ſed etiam ex ſpeciali noſtræ regulæ inſtituto, tenentur omnes profeſſores illius, ſemper ſubditi, & ſubiecti eſſe pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

g c. prouincia. 99. diſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij ſint Prælati.

RESpondeo dicendo, Guardianos, & cæteros conuentuum præfectos, eſſe verè prælatos habentes dignitatem Eccleſiaſticam; & ſic poſſunt eligi iudices Apoſtolici. Nam in ordine Mendicantiũ Miniſter Generalis, & prior Prouincialis & conuentualis, etiam ſi non eligantur per diffinitorium authoritate Apoſtolica, ſunt tamen verè Prælati, vt colligitur ex iure, h non autem vicarius Prioris, qui nõ habet iuriſdictionem ordinariam; ſed Priore mortuo, vel amoto, ſuperior videtur Prælatus; & idem videtur dicendum de vicario cõuentus, quando fit Priore mortuo, vel amoto, vt ait Syluester. i Nota tamen, quòd mortuo Guardiano in noſtro ordine Minorũ regularis obſeruantiæ, ſtatim expirat eius vicarij iuriſdictio, prout in quæſtione de vicarijs latiùs dicemus in tertio tomo. Et ideo ſtatim vicarius tenetur ad prouincialem per literas recurrere, vt prouideat; interim tamen nullam habet vicarius authoritatem nec in foro exteriori, nec in foro conſcientiæ; ſed tantùm præſidebit, ne tumultus fiat in conuentu; quòd nimirum munus præſidendi,

h Gl. c. exiuit de verb. ſign.
i Syl. ver. Prælatus. n. 1.

dendi, habent vicarij in noſtra Religione ex vſu, & conſuetudine; non tamen quouſque prouincialis reſpondeat, poterit vicarius abſoluere à reſeruatis, vel tenere capitulum, vel profeſſionẽ dare. Quod ego intelligo verum, niſi ipſi vicarij in tabula capitulari à Prouinciali, & definitoribus, inſtituantur, licet tamen per talem inſtitutionem non efficiantur Prelati, ſed tantùm ſint vicarij ſuorum Guardianorum: ea tamẽ inſtitutio efficiet, vt mortuis Guardianis ipſis officio vicariorum fungantur ex præſumpta voluntate patrum ipſos expreſsè inſtituentium, nam quemadmodum morte Domini extinguitur iuriſdictio authorum, prout aduerſus Auendannum probat *a* Couartuuias, niſi princeps ſpecialiter hos auditores, ſiue vicarios conſtituerit, nã cùm tunc ab ipſo principe videantur iuriſdictionẽ habere, morte dominorum eorum nõ extinguitur, neque expirat iuriſdictio, prout tenet Guido, *b* Franciſcus, Marcus, & Doctiſſimus Petrus Barboſa. Ita licèt mortuis Guardianis expiret vicariorum eorum iuriſdictio ſecundũ ius: hoc tamen non habet locum, quando ipſi vicarij ſunt inſtituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipſo enim tunc habent iuriſdictionem. Aduerte etiam, quod vicarij, ſunt prælati in cõuentibus, qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minimè appellãtur, ſed nomen vicarij illis tribuitur; & per conſequens poſſunt nominari iudices conſeruatores; & de hoc latiùs in quæſtione de vicarijs nobis agendum erit.

a Couarr. in praeſ. q. 4. n. 4.

b Guid. deciſ. 234. Marcus deci. 780. nu. 5. 1. p. Barboſ. in l. quia ta. le. ff ſol. mat. nu. 94.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæſtionem viginti quatuor quæruntur.

1 *QVi ſunt filij legitimi, & illegitimi.*

2 *Vtrum filij militum ordinis D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ non habiti ex matrimonio ſint ſacrilegi.*

3 *Vtrùm per ingreſſum Religionis tollatur illegitimatio, quoad ordines.*

4 *Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitatem illegitimationis, quoad ordines.*

5 *Vtrùm per ingreſſum Religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, etiam quoad prælationes, & dignitates.*

6 *Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.*

7 *Vtrùm filius alicuius Religioſi poſſit diſpenſari, vt ſit prælatus in Religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.*

8 *Vtrùm genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat diſpenſatione, vt poſſit eſſe prælatus.*

9 *Vtrùm iſta diſpenſatio poſſit fieri à dictis patribus congregatione intermedia.*

10 *Vtrùm illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſteà Religioſus effectus, indigeat noua diſpenſatione, vt poſſit eſſe Prælatus regularis.*

11 *Vtrùm diſpenſatus in Religione poſſit habere beneficium curatum.*

12 *Vtrùm illegitimus factus Canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem, ſine diſpenſatione Papæ.*

13 *Vtrùm illegitimus per profeſſionem Religionis legitimatus, poſſit eſſe Vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi, ſine diſpenſatione.*

14 *Vtrum diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam.*

15 *Quæ cauſæ requiratur ad huiuſmodi diſpenſationẽ.*

16 *Vtrum electio illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur.*

17 *Vtrum ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimorum in genere.*

18 *Vtrum Religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor ſine diſpenſatione.*

19 *Vtrum illegitimi poſſint eligi Diſcreti ad capitulum Generale, aut Prouinciale.*

20 *Vtrum Religioſus illegitimus, poſſit eſſe ſine diſpenſatione magiſter Nouitiorum, confeſſor Monialiũ, & Vicarius conuentus.*

21 *Vtrum Moniales illegitimæ poſsint eſſe Abbatiſsæ ſine diſpenſatione.*

22 *Quis poſsit cum Monialibus illegitimis diſpenſare, vt ſint Abbatiſsæ.*

23 *Vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſſint beneficium curatum, aut ſimplex.*

24 *Vtrum iſta diſpẽſatio debeat fieri à dictis patribus, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Qui ſint legitimi filij, & illegitimi.

RESpondeo dicendo, quòd legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti ſunt, deinde qui ex matrimonio in facie Eccleſiæ cum bona fide, ſaltem ex parte alterius coniugis celebrato ſunt geniti, eſto matrimonium propter occultum impedimentum fuerit nullum, vt conſtet ex iure *c* Canonico, & Partitarũ; & tenet conſtanter Molina, Emanuel, Acoſta, & cõmunis Doctorum ſententia. Immeritò ergo doctiſſimus Soto aſſerere trepidauit, vt filij ſint legitimi, non ſufficere fidem bonam alterius tantum coniugis: nam ex iuribus citatis, id ſufficere, apertè colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus bona fides in foro exteriori præſumenda ſit, aut non, diſputat Couarruuias, *d* optimè autem, cum multis alijs, quos citat, aduertit Emanuel Acoſta, *e* filium genitum ex matrimonio in facie Eccleſiæ, ex parte alterius tantum coniugis bona fide celebrato, eſſe legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conſcius, idque ad ſuccedendũ non ſolùm ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento cũ omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertendum tamen eſt, quòd non quæcunque ignorantia efficit, vt iſta proles ſit illegitima, ſed tantùm ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines, & conſanguinei, qui ſine diſpenſatione bona fide contrahunt matrimonium, ſcientes ſe eſſe affines, aut conſanguineos, ignorantes tamen affinitatem, & conſanguinitatem eſſe impedimentum iuris minimè faciunt ſuã prolem legitimam, prout vltra ſupradictos patres aduertunt Sarmiento, *f* & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex ſoluto, & ſoluta, qui tempore conceptionis poterant contrahere, ſi poſtea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam ſi pater in medio tempore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam ſolutam, ex qua concepit filios, in vxorem, prout tenet Bartolus. *g* Dixi *qui tempore conceptionis poterãt contrahere*. Nam ſi non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filij, ſi poſtea ſublato impedimento, inter eos matrimonium contrahatur prout reſoluunt *h* Couarruuias, Sarmiento, & Molina.

Et eſt notandum, quòd hæc legitimatio, per ſubſequens

c c. ex tenore, qui filij ſint legitimi, c. 2. eo tit. l. 1. tit. 13. parti. 4. Molin. de primoge. lib. 3. c. n. 12. Acoſ. in ca. ſi pater. 1. par. ver. vxo. n. 2 fo. 31. So. in 4. d. 41. ar. 4. ante 2. concluſ.

d Couarru. in epith. 4. pa. 2. c. 8. §. 1.

e Acoſt. vbi ſupr.

f Sarm. lib. 1. Select. c. 6. Paleo. de noth. c. 10. num. 4.

g Bar. in l. cũ mihi dect. ſolut. matr.

h Cou. vbi ſu. §. 2 n. 30 Sar. vbi ſup. nu. 8. Mol. vbi ſup. li. 1. c. 1. nu. 6.

Digitized by Google

ſequens matrimonium contracta, habet locum, etiam ſi matrimonium fiat cum concubina in articulo mortis ad hunc effectum, vt filij nati ex ea reddantur legitimi, & ſint capaces magnæ hæreditatis etiam maioratus, prout reſoluunt Couarruuias, *a* Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam ſi in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita ſenex, & decrepitus, vt videatur impoſſibile, ipſum poſſe generare, prout reſoluit *b* Rojas, & affirmat, hãc eſſe opinionem magis communem Couarruuias. Expoſiti etiam legitimi cenſentur, ſecundum opinionem doctiſſimorum virorum, quã tenent Paleotus, *c* & Menochius, a qua non recedit omninò Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, & diſpenſatione, vt ad ſacros ordines promoueantur, nec etiam facti regulares videntur indigere diſpenſatione, vt ad prælationes regulares admittantur. Cùm tamen circa hoc ſit varietas opinionum, conſultiùs erit, vt minimè ad prælationes regulares admittantur, niſi cum eis prius ſecundum terminos priuilegiorum regularium diſpenſetur. Quantum autem ad eos, qui ſunt illegitimi, tria genera diſtinguit Innocentius *d* Tertius, videlicet, naturales ſpurios, nothos, & manceres. Naturales filij de Iure Canonico illi ſoli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quem, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentũ ad legitimè contrahendum, vt conſtat ex Iure. *e* Nothi dicũtur qui ex ſoluto, & ſoluta, inter quos poteſt contrahi matrimonium, procreati ſunt. Sed aduerte, quòd hi naſcuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filijs naturalibus; ac ea de cauſa pater huiuſmodi filiorum non eſt adeò certus, ſicut pater filiorum naturalium; quo circa neceſſe eſt, vt pater recognoſcat eos vt ſuos, alioquin non reputabuntur illius, niſi id aliunde probetur ſufficienter, vt apertè colligitur ex legibus Hiſpaniarum. *f* Sed relictis multis alijs traditis circa hoc à Couarruuias *g* quantum ad noſtrum inſtitutum eſt aduertendum, quòd de Iure Canonico vniuerſi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti ſunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum eſt in ſuperioribus, & tradunt Antonius Gomez, *h* & Pater Molina, qui aſſerit in ordinationibus Luſitanis id ipſum eſſe deciſum. Et vltra ſupradictas ſpecies illegitimorum aliæ adduntur, verbi gratia inceſtuoſi, qui nati ſunt ex affinibus, vel conſanguineis, & alijs, inter quos contracta eſt ſpiritualis, vel legalis cognatio. Alij verò dicuntur ſacrilegi, illi ſcilicet, qui nati ſunt ab eis, qui votum ſolenne caſtitatis emiſerunt. Vtrum autem filij illegitimi militum, ordinum Sancti Iacobi, & Calatrauæ ſint ſacrilegi, articulo ſequenti diſputabitur.

a Cou. vbi ſu. n. 10. Mol. vbi ſu. li. 2. c. 51. nu. 6. Sar. vbi ſu. c. 9. nu. 9. Mẽc. li. 3. cõt. freq. c. 4. n. 4.
b Roias ſcepit c. 2. 20. & 22.
Cou. vbi ſupr. c. 8. §. 2. n. 10.
c Pale. vbi ſu. c. 3. n. 63. Menoc. de arb. l. 2. cẽtu. 4. cau. 396. Salz. in pract. crimi. c. 14. p. 35.
d Inn. 3. in c. niſi cũ pridẽ. §. perſona de renunt.
e Authẽ. quibus modis naturales efficiã tur. §. ſi quis autem defunctus l. 3. ti. 15 p. 4.
f l. 11. Tau.
g Cou. vbi ſu. §. 4. nu. 6.
h Ant. Gomez in l. 11. Tau. n. 91. Moli. 2. diſput. 66. col. 934. li. 4. tit. 71. in prin.

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarenſium, & Sancti Jacobi de la Spada, necnon Calatrauæ, ſint ſacrilegi.

RESpondeo dicendo, quòd filios prædictorum militum habitos abſque matrimonio, ex muliere ſoluta dicunt quidam (inter quos eſt Gutierrez *i* in ſuis practicis quæſtionibus) eſſe naturales. Nam cum hi milites liberè poſſint hodie matrimonium contrahere abſque diſpenſatione ſpeciali, vt ſatis continetur in Bullis conſtitutionibus Apoſtolicis ſuper hoc latis, præcipuè Pauli Tertij. Quæ habentur in definitionibus prædictorum ordinum: conſequens eſt, vt hi filij antea ab eis ſuſcepti, ex muliere ſoluta, cum qua, ſi velint, poſſint tunc temporis contrahere matrimonium ſunt naturales, ſi à patre cognoſcantur, vt tales iuxta terminos legis *K* Tauri, quam ait prædictus doctus vir, eſſe ad hoc expreſſam attentis, & præſuppoſitis dictis bullis.

i Guti. in ſuis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.
K l. 11. Tau.

Sed contra ſupradicta obſtat, Nam prædictæ bullæ tantùm concedunt prædictis militibus facultatem contrahendi matrimonium, & quòd filii eorũ in figura matrimonii habiti ſint legitimi, eiſque ſuccedant, & ſic minimè loquuntur de filijs ab eis habitis abſque matrimonio; & debent ſeruare caſtitatem coniugalem, ergo caſus hic tanquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, nempe quòd non ſunt naturales, ſed ſacrilegi.

Huic obiectioni reſpondet Gutierrez, quòd ex quo hi milites hodie liberè poſſunt contrahere matrimonium, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum antè ſuſceptorum, ſicque non eſt caſus omiſſus, ſed potiùs præuiſus per eam. Nam ad hoc vt ſint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales, & legitimi) nec quòd poſt natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per ſubſequens matrimonium, efficerentur legitimi, prout ordinatur in Iure.) *l* Sed tantùm deſideratur, quòd poſſint, ſi velint, illud contrahere abſque diſpenſatione. Hæc Gutierrez.

l c. tua. qui filij ſunt legit.

At licèt hæc opinio, aliquando mihi placuerit, modò verò attentiùs conſiderata, mihi minimè placere poteſt. Fateor enim hos milites, modò abſque diſpenſatione poſſe contrahere, ſi quidem cum eis iam eſt à ſede Apoſtolica diſpenſatum: at nõ eſt cũ eis diſpenſatum, vt non ſeruent caſtitatem coniugalem, ad quam ſeruandam ratione voti ſolennis aſtringuntur. Quæ caſtitas coniugalis in hoc conſiſtit, vt neque antè matrimonium contractum, nec poſt ipſum contractum, poſſint accedere ad non ſuam, ſine eo, quod mortaliter peccet tranſgrediendo ſextum præceptum Decalogi, & votum ſolemne caſtitatis coniugalis. Vnde ſecundum omnes cognoſcendo aliquam non ſuam, tenentur confiteri prædictam circunſtantiam, ſcilicet quòd votum ſolemne caſtitatis coniugalis in religione approbata emiſerint; cùm hæc circunſtantia mutet ſpeciem peccati, ita vt ſacrilegium committant, vt doctiſſimus Ayalas teſtatur in libello, quem ſuper ordinẽ Diui Iacobi edidit, Quo ſuppoſito clarè infertur, quod ſi committunt ſacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, ſed ſacrilegi ſunt cenſendi.

Nec is obſtat, quod communiter dicitur, & pro cõtraria parte adducitur, quòd nati ex his qui tẽpore conceptionis, aut natiuitatis poſſunt cõtrahere, ſunt naturales. Nam reſpondetur, quòd hoc intelligitur, quando poſſunt contrahere, & non tenentur aliquo ſolemni voto caſtitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non ſuam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi. *Saluo ſi fuerem los hijos de Clerigos frayles, o freyles,* in hoc enim clarè ſtatuit, quòd non ſunt filii naturales, à ſupradictis procreati. Nec obſtat, quod in collectione noua legum *m* huius regni, vbi tranſcribitur tenor dictæ legis nouæ, ſublata fuerunt illa verba, *o freyles*, & tantùm ponuntur cætera, nempe. *Los hijos de los clerigos, o frayles, o de monjas:* nõ verò dicitur, *de los hijos de los frayles.* Quod põderat Gutierrez pro ſua opinione.

m l. 7. ti. 8. li. 5. noua comp.

Ait

Ait enim, quòd ideò ſublata fuerunt dicta verba, quia cùm hodie per diſpenſationem Papalem poſſint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non ſacrilegi reputantur. Sed certè ego in ea ſum opinione, vt putem dicta verba, ideò ſublata fuiſſe, quia non erat neceſſarium, quòd ap onerentur. Statuente enim ea lege, quòd filij Religioſorum ſint ſacrilegi, conſequenter ſtatuerat, quòd filij horum militum ſint etiam ſacrilegi, cum tales milites ſint verè Religioſi, prout probauimus ſuprà. *a* Et patet ex bulla Alexandri Papæ, pro Religione Sancti Iacobi de Spata data, cuius tenor ſequitur.

a Sup. hoc eo. q. 1. artic. 6.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & vniuerſo clero, & populo, ad quos literæ iſtæ peruenerint, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Verſus Hiſpaniam, contra gentem nefariam Paganorum, ſurrexerunt de nouo viri Deum timentes, & zelantes legem Domini, videlicet. Fratres S. Iacobi, qui pro defenſione fidei Chriſtianæ ſe ipſos extremis periculis exponunt, & fines Chriſtianitatis ab incurſibus Paganorum induti lorica fidei, & multiplici ſuccincti virtute, tuentur. Horum vtique propoſitum in Domino digna gratiarum proſequimur actione, & ei à quo omne bonum procedit, adſcribimus, quòd temporibus noſtris, ſurrexit in partibus illis Religio, quæ Deo grata eſt, ſicut indubitanter credimus, & accepta Chriſtianitati neceſſaria plurimùm: cum hi, qui Religionẽ ipſam aſſumunt, ad hoc ſpecialiter, & præcipuè ſtudio totius ſollicitudinis elaborent, vt inimicos Crucis Chriſti coadiuuante confundant, & fines Chriſtianitatis verſus Hiſpaniam, ab eorum incurſibus protegant & defendant. Vnde cum expediat vniuerſis qui nomine Chriſtiano cẽſentur, tam fortes athletas Chriſti propter Deũ feruenti charitate diligere & ſignum, quod geſtant in pectore, venerari, per quod ad tuitionem fidei noſtræ ſe oſtẽdunt ſemper armatos; Rogamus vniuerſitatem veſtrã, monemus, & hortamur in Domino, atque in remiſſionẽ veſtrorum peccatorum iniungimus quatenus, ſi quando aliquos prædictorum fratrum vos videre contigerit, eos pro charitate Chriſti, & reuerentia B. Iacobi, cuius milites ſe eſſe fatentur, curetis benignè recipere, & eis humanitatis & charitatis affectum propter Chriſtum humiliter exhibere. Vobis quoque auctoritate, qua fungimur arctius inhibemus, ne quis veſtrum eos in perſonis, vel rebus offendere audeat: quia cum nos eos & eorum domos, conſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt ſub B. Petri, & noſtra protectione, pro noſtri officij debito ſuſcepimus, propter diuinam offenſam in contemptũ Romanæ Eccleſiæ cederet, ſi quid moleſtiæ, vel grauaminis à quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis iiij. nonas Auguſti.

Ex qua bulla, ibi *Religio*, & ibi, *conſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt*, clarè colligitur hos milites Religioſos eſſe, & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli *b* (ſi quis ſuadente) tãquam perſonæ Eccleſiaſticæ, & conſtat ex varijs bullis huic ordini, & alijs conceſſis, & tenent Nauarrus, *c* & Syluester, & Iacobus de Graffijs.

b Cap. ſi quis ſuadent. 17. q. 4.

c Nauarr. de reddit. nu. 55. & 56. & in propug. nu. 15 Graff. li. 2. de ciſ. aurearum num. 33.

Ex his etiam colligitur, quòd filij horum militũ, habiti ante matrimonium contractum ex copula cũ aliqua ſoluta, cum qua poterant contrahere, etiam ſi de facto contrahant, non videntur legitimari per ſubſequens matrimonium cum dicta ſoluta contractum: ſolùm enim illi filij legitimantur per ſubſequens matrimonium, qui ſunt filij naturales: at hi ſunt ſacrilegi contra votum ſolenne caſtitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum eſt articulo ſuperiori, filij adulterini, & inceſtuoſi, minimè per ſubſequẽs matrimonium legitimantur, prout reſoluunt Couarruuias, *d* Sarmiento, & Molina. Verũ eſt tamen, quòd diuerſa eſt ratio adulterinorum, & inceſtuoſorum, quia hi habiti ſunt ab his, qui non poterant contrahere propter impedimentum dirimens, at filios dictorum militum, præſupponitur fuiſſe habitos à mulieribus, cum quibus poterat matrimoniũ iniri.

d Coua. in 4. p. 2. c. 8. §. 2. n. 30. Sar. lib. 1. ſelec. cap. 6. Mol. de primo gen. lib. 1. c. 2. nu. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingreſſum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd licet illegitimi apud ſacros Canones aliquibus inhabilitatibus afficiantur non propter eorum peccata, ſed ob parentum ſuorum incontinentiam, quorum veſtigia ſecuturos præſumptio iuris innuit: non defuerunt tamẽ ſpurij viri, literis, & ſanctitate præclariſſimi. Et Paleotus *e* refert multos, eos nominando, qui fuerunt Epiſcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclariſſimi viri, de quo etiam agũt Tiraquellus, & Rojas. Et Gambarus, *f* & Lambertinus Abbas, & Gomez diſputant, vtrùm poſſint eſſe Cardinales, & quòd poſſint eſſe, ſatis indicat quidam decretorum Canon. *g* Propter quod ius canonicum cum aliquibus diſpenſandum decernit, & priuilegia Apoſtolica concedũt, vt ad prælationes, cum ipſis in Religionibus diſpenſetur, de quo articulo quinto latè agemus. Nunc autem quæritur, vtrùm ſi efficiantur Religioſi, ipſo facto reddãtur habiles, vt poſſint ſacris initiari. Et eſt ſciendum, quòd Gregor. XIV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Põtificatus ſui anno primo, idibus Martij in quadam conſtitutione reduxit conſtitutionem Sixti V. contra illegitimos datam Romæ anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo Pontificatus ſui anno quarto duodecimo Kalendas Nouembris, ad terminos iuris communis, in hæc verba prorumpens. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium ad terminos iuris communis reducimus, & moderamur.* Vnde non eſt dubium, quòd prædicti illegitimi Religionem à Sede Apoſtolica approbatam profitentes, poſſint ſecundum *h* ius commune ad omnes ordines promoueri. Ingreſſus enim Religionis tollit irregularitatem, ſicut ingratitudinem, prout in iure *i* decretum eſt, & reſoluit Soto. Vnde videtur non fuiſſe neceſſarium priuilegium Sixti Quarti quod habetur in Compendio *K* priuilegiorum Mendicantium, quo cõceditur Generali, & Prouinciali, Miniſtris, atque eorum vicarijs ordinis Minorum authoritas diſpenſandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectum natalium ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientes, quòd poſſint promoueri ad quoſcunque ſacros Ordines, quod ipſum conceſſit etiam Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ, & habetur in priuilegijs montis Oliueti, *l* & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Nam in iure communi hoc habetur, & fruſtrà precibus impetratur, quod iure communi conceditur. Verum eſt tamen, quod Syluester *m* ait, quòd priuilegium continens ius commune, aliquid prodeſt, vel operatur: nam multi ſciunt talia priuilegia ius commune ignorantes, & plerumque, quia malè iura ſeruantur, per priuilegia innouantur, prout in iure *n* habetur.

e Paleot. de noth. c. 57. nu. 7. & c. 66. Tiraq. de nob. c. 15. ex nu. 31. Roias. de ſucc. cre. cap. 25. à num. 18.

f Gambar. de of. & poteſt leg. a later. li. 7. n. 72. & n. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iur. pat. 1. p. l. 2. n. 11. ar. 7. q. princ. nu. 11. fol. 55. Abbas in cap. per venerabilẽ n. 5. qui filij ſũt legitimi. Gom. in reg. de triẽ. q. 2. poſt prin.

g Oſius. 56. diſt.

h Cap. 1. de filijs presb.

i 19. q. vl. c. nõ liceat. Sot in 4. d. 25. q. 1.

K Tri. diſp. §. 12.

l Priuil. 50. f 141. & priuil. 52. fol. 205.

m Syl. verb. priu. q. 4.

n c. 2. de treuga, & pace.

ARTICVLVS IV.

Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd triplex eſt Religionis ingreſſus: primus educationis, ſecũdus probatio-

Digitized by Google

bationis, tertius profeſſionis. Olim enim, qui aſſumendi erant ad Religionem, educabantur priùs in cœnobijs habitu honeſto ſeculari detento, vt multi canones affirmant. Nam ſecundum decretum Bonifacij, *a* ingreſſuri Religionem per triennium educandi erant in monaſterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundum verò decretum *b* Greg. per biennium educabantur: hodiè verò nullus præfixus eſt terminus, nam tempus educationis arbitrarium eſt, vt ait Gloſſa, *c* & experimento comprobatur. Ingreſſum verò probationis dicit eſſe vnius anni ſpatium poſt habitus ſuſceptionem, vt iura *d* decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingreſſus verò profeſſionis eſt, quando tranſacto anno probationis Religioſi per ſolemnem profeſſionem ſe tradunt in manibus prælati. His ſuppoſitis opinio eſt Doctiſſimorum virorum, quòd non ſolùm profeſſio, ſed etiam educatio Religionis tollit ipſo iure irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos; & ideò Gloſſa, & communiter Doctores, ſimpliciter, & abſolutè dicunt, quòd ingreſſus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingreſſum ad profeſſionem, & hanc concluſionem videtur probare ius, *e* vbi dicitur, illegitimè nati ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes; vbi nota, quòd illegitimus, non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, vt apertè teſtatur author ſummarii in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, & idem apertiùs dicit Vrbanus Papa, ſic inquiens: filios presbyterorum à ſacris miniſteriis remouemus, niſi aut in cœnobiis, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quòd debeant eſſe profeſſi, ſed probati tantùm, quod nimirùm fieri poteſt, per tempus educationis, idque eſſe intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cùm iſta decreta ſint conceſſa in fauorem Religionis, & nõ in fauorem illegitimorum, non ſtrictè, ſed latè ſunt interpretanda. Scio tamen Sotum, *f* contrarium aſſeruiſſe; Nam dicit ſolùm Religioſum profeſſum illegitimè natum, poſſe abſque diſpenſatione ordinari: ſed ſuam aſſertionem non probat, & ideò, qua dicitur facilitate reijcitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum eſt, nam aliàs poteſt eſſe fraus intrando Religionem, & ſacros ordines ſuſcipiendo, & ante profeſſionem exeundo; & ſic lex eſſet impoſita verbis contra iuris *g* diſpoſitionem. Sed reſpondetur, quòd in eo caſu nulla erit fraus; nam ſi talis poſt promotionem recedat, erit irregularis ad ſuſcepti ordinis executionem: nam cùm fuerit reſpectu profeſſionis ordinatus, non ſecuta profeſſione per receſſum à Religione non illi ſuffragabitur ordo ſuſceptus, atque adeò abſque ſpeciali diſpenſatione non poterit adminiſtrare ſine peccato mortali. Vnde infertur extenſio ad priuilegium Clementis Quarti (de quo dicemus infrà, hoc tomo) vbi dicitur, quòd Nouitij virtute priuilegiorum abſoluti a cenſuris, ſi à Religione ante profeſſionem retrocedant, in dictas cenſuras relabuntur. Hæc enim conceſſio, ſecundum dicta, videtur extendenda, ad irregularitatem contractam ratione illegitimationis quoad ordines, vt ſcilicet Nouitius, ab ea abſolutus per ingreſſum Religionis, retrocedens, in eam reincidat. Huic autem noſtræ ſententiæ obſtant Angelus, *h* & Syluester dicentes, Nouitios non poſſe ordinati, etiam de prima tonſura, quòd nimirùm probant ex ſolo capitulo, *Monaſterij, decima nona, quæſtione tertia*. Ad quod reſpondetur, hoc capitulum non decernere, ne Nouitij ordinentur, vt euidenter conſtat literam legenti: ſed tantũ prohibet, ne ad Deum conuerſi in monaſterijs ordinentur, ante biennium. Quæ nimirum diſpoſitio, per contrariam conſuetudinem vniuerſalem vacat iã, ſecundum quam ante biennium ordinantur, qui ad Deum in monaſterijs ſunt conuerſi. Vel meliùs reſpondetur, quod Nouitij, nullibi prohibentur ordinari, Imò *i* Bonifacius Octauus ait, quòd infantes, qui non habent ætatem ad profitendum, poſſunt ordinari, ſi Religionem intrent: ait enim, *nullus Epiſcopus, vel quiuis alius infanti, niſi fortè Religionem intraret, ſeu illiterato, ſed neque abſque ſui ſuperioris licentia, homini diœceſis alienæ clericalem præſumant conferre tonſuram*, & hanc opinionem tenet expreſſe ibi Summator, & Gloſſa *K*, quæ nimirum diſpoſitio noſtram confirmat ſentẽtiam: atque adeò ſtando in rigore iuris, ſi illegitimus hodiè educaretur in cœnobio in honeſto habitu ſeculari animo Religionis habitum ſuſcipiendi, & profitendi, ſi à Prælato ordinis teſtimonium probatæ vitæ haberet, poſſet ſine aliqua diſpenſatione ordinari.

a c. ſi quis in cognitus, 17. q. 2.
b c. monaſterij. 19 q. 3.
c Gloſſ. in ca. Gonsaluus. 17. q. 2. v. vnius anni.
d c. Gõsal. 17. q. 2. Cõc. Tri. ſeſ. 25. de reg. 15.
e c. 1. de filijs presby.
f Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Franc. in c. is qui. de filijs presb. l. 6. nu. 11.
g c. commiſſa de elect. l. 6.
h Ang v. nouitius nu. 20. sylu. v. religio. nu. 10.
i ca. nullus de tẽpor. ordin. l. 6.
K Gl. ibi. v. infanti. & ver. intrare.

ARTICVLVS V.

Vtrum per ingreſſum Religionis approbatæ omnis illegitimatis irregularitas tollatur non ſolùm quoad ſacros ordines, ſed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

RESpondeo dicendo, quòd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos eſt Gloſſa *l*. Panormitanus, & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus, reſpondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi conſentiunt, vt doctiſſimus Sotus. *m* At ſecundum venerationem & obſequium ſacrum Religionum, quæ his temporibus ab hæreticis acerrimè infeſtantur, ſtatuitur concluſio in hũc modum, profeſſio ſolemnis approbatæ Religionis eſt vera legitimatio, non ſolùm iure humano, ſed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi ipſo iure idonei ſunt ad omnes dignitates, & prælaturas Eccleſiaſticas, & epiſcopatus, ac ſi ex legitimo eſſẽt procreati matrimonio.

Hanc opinionem tenet Gloſſa *n* celebris, & probatur in quadam Authentica, *o* in qua dicitur, quòd monachatus omnem abſtergit maculam. Ex quibus verbis nonnulli inferũt, vt notat Nauarrus *p*, quòd non ſolum tollitur illegitimitas, ſed etiam irregularitas homicidij voluntarij, & bigamiæ: hoc tamen non credo verum, vt ſuo loco dicetur. Tantũ enim illa verba ſunt intelligenda de illegitimatione, quæ eſt propriè macula, cùm ſit infamia iuris. Cęteræ verò irregularitates, nõ ſunt propriæ maculæ, & ideò per Monachatum non tolluntur. Hanc noſtram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæſarei interpretes, aſſerentes filium illegitimum legitimari ipſo iure per profeſſionem Religionis approbatæ, inter quos eſt Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iaſon, & alij, quos refert Couarruuias, *q* & quamuis recedat ab ipſis; fatetur noſtram opinionem eſſe communem fundamentum autem eorum eſt argumentum de minori ad maius. Nam per oblationem Curiæ ſecularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad curiam ſpiritualem multò fortius debent filij illegitimi legitimari.

Pro hac ſententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & ſequitur Ciſuentes, *r* aſſerentes, quod filius illegitimus naturalis factus monachus legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato:

l Gl. in c. ſi. de filijs presbyt. Panor. in c. 2. de apoſtatis. Nau. in c. non dicatis nu. 92
m Sot. in 4. d. 25. q. 1. art. 3.
n Glo. in c. ſi. de dignitate de ind.
o Authent. de monac. collat. 1. in princ.
p Na. in c. non dicatis n. 91.
q Cou. de ſpõ. 2. p. c. 8 nu. 4.
r Ciſuentes in l. 10. Tau.

Digitized by Google

ſtato: ergo multò magis quoad prælationes, cùm ſucceſſio in hæreditatem ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quàm habilitas Religioſi illegitimi ad Prælaturas. Diximus, iure diuino hanc concluſionem probari, quòd in hunc modum demonſtratur. Nam difficiliùs eſt tollere vincula matrimonij rati, non conſummati, quàm illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculũ inductum eſt iure diuino; illegitimitas verò non niſi iure humano: ſed profeſſio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ Religionis honorem, & reuerẽtiam. At me omninò non conuincunt; omnes enim rationes adductæ ſunt argumenta topica. Et pro contraria parte eſt quoddam decretum, *a* cui difficillimè reſpondetur; & inueni Eugenium Quartum conceſſiſſe monachis congregationis Sanctæ Iuſtinæ, per profeſſionem regularem, tolli eorum illegitimationem, nõ ſolùm quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio cẽſendum eſt, priuilegium aliquid contra, vel præter ius commune concedere. Præterea Gregorius Decimus quartus in quadam conſtitutione moderante conſtitutiones Sixti Quinti, fœlicis recordationis contra illegitimos Regulares promulgata decernit, legitimationem Regularium quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cum Capitulo generali, aut prouinciali, ſeu intermedio, & non aliàs; de qua conſtitutione ſtatim in ſequentibus nobis erit ſermo. Ex quibus verbis clarè conſtat, ipſos illegitimos modò non fieri legitimos, quoad Prælationes, per profeſſionem in Religione approbata. Et aduerte, quòd hoc procedit, etiã ſi defectus natalium ſit occultus, prout reſoluunt Nauarrus, *b* Soto, & Couarruuias. Vnde filius presbyteri natus ex muliere coniugata ita occultè, quòd non poſſit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris: huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus; *c* & reſoluit Corduba contra Caſtro, & ſic, vt ſit prælatus, neceſſarium eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verùm eſt tamẽ, quòd ſi cogatur prælationem acceptare, & ſine ſua, & ſuorum infamia, non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

a c. 1. de filijs presbyt.

b Nau. in can. nõ dicatis. n. 60. Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Cou. de ſp. uſ. 2. p. c. 8. nu. 4. c Nau. vbi ſu. n. 192. Cord. l. 1. quæſt ionũ q. 35. pa. 179. eod. vers. ex dictis. l. ej. de leg. pœn. li. 2. c. vlt. c. inc. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundum ius *d* commune intellectum ſecundum opinionem Couarruuias in ſuperiori articulo allegatam, ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum *e* in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſſit. Licèt enim definierit, quòd *liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum) diſpenſare*, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare. Nam facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis, & ſuſpenſionis ortæ ex delicto occulto ipſius irregularis, vel ſuſpenſi, at irregularitas illegitimitatis non nata fuit ex delicto illegitimi, ſed ex delicto ſuorum parentum. Verum eſt tamen, quod Sixtus IV. *conceſſit hoc generali, & prouincialibus fratrum Minorum, eorumque vicarijs, quod ſcilicet poſſint in hoc caſu diſpenſare cum fratribus dicti ordinis Minorum, defectum natalium patientibus ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientes, necnon cum his, qui ex quauis cauſa, præterquam homicidij voluntarij, Bigamiæ, & membrorũ mutilationis, irregulares forent, poſtquam ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare, vt defectu & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi ad quoſcunque etiam ſacros ordines promoueri; & in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare, quòd tã ipſi irregulares, quàm defectum natalium patientes prædicti ad quaſcũque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant.* *f* Idemque conceſſit idem Sixtus IV. miniſtro generali, & Prioribus conuentualibus, ac eorũ vicarijs ordinis fratrum Prædicatorum, prout habetur *g* in libris ordinum. Quod ipſum ſpecialiter conceſſum inueni ordini S. Hieronymi, & alijs Religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Cõpendio ordinis Ciſtercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in *h* libro priuilegiorum congregationis *dos Loys* nuncupatæ, impreſſo Oliſipone. Hæc tamen authoritas ſublata fuit poſtea à Sixto V. Pontifice maximo in duabus conſtitutionibus, contra illegitimos editis; quarum vna modificans, & declarans primam, habebat diſpenſationes, quæ ab ipſis Prælatis, prædicta authoritate Apoſtolica, emanarunt etiam ante dictas conſtitutiones, eſſe irritas, & nullius valoris. At Gregor. XIV. prout dictum eſt, *i* ſupradictas conſtitutiones benignitate Apoſtolica eſt moderatus, *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum ſeu indultorum Apoſtolicorum cuiuis ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. & non ſub illis, & alijs reuocationibus comprehenſa erunt, per quoſcunque eorum ſuperiorum factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituit & reintegrauit: volens (eiſdem conſtitutionibus non obſtantibus) & ſtatuens, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorem indultorũ & priuilegiorum Apoſtolicorum eis cõceſſorũ, quæ modò vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſunt, vt præfertur in hac parte reualidans, cum illegitimis, quos aliàs dicti Generales, aut Prouinciales, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non aliàs, ſuffragãtibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi, pro tempore ita factas, & inde ſecuta quæcunque anteà valere, & tenere, perinde ac ſi dictæ conſtitutiones non emanaſſent.* Hæc Greg. XIV. Ex qua conſtitutione concluditur, per eam, quoad modum diſpenſandi cum illegitimis, eſſe prælatis Regularibus reuocata priuilegia, quibus ipſis concedebatur abſolutè facultas diſpenſandi cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas: de quibus habetur in libris *K* priuilegiorum Apoſtolicorum, præſertim in compendio Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieronym. & in compendio ordinis Ciſtercienſis, & in compendio ordinis Societatis Ieſu. Nam dictæ diſpenſationes, iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. non poſſunt fieri à Generalibus, & Prouincialibus, vt anteà poterant; ſed debent neceſſariò ab ipſis fieri cum generali, ſeu prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quòd Priores conuentuales, & eorum vicarij non poſſunt modò dictam diſpenſationem facere, ſicut per Sixtum Quartum dictis Prioribus, & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit conceſſum. Nam modò Gregorius XIV. hoc

d c. 1. de filijs presb.

e Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. & ſeſ. 24. ca. 6. de reform.

f In 1. impr. f. 6. & in 2. fol. 144. conceſſ. 152.

g In 2. impr. fol. 246. conceſ. 575.

h Habetur in dict. lib. fol. 9.

i Sup. art. 4.

K Habetur in comp. Minor. ti. vt diſpenſ. §. 12. & 13. & in comp. ord. D. Hier. ti. diſpenſ. in defectu natalium. §. 1. & 2. pag. 146. & 147. & in compen. Ciſter. tit. diſpenſ. §. 13. et 14. & in cõp. Societ. tit. diſpẽſ. §. 1. & 2.

Digitized by Google

a prohibetur. Denique, vt ſit bona interpretatio legis, debet eſſe vtilis & non ridicula, prout tenent *b* Baldus, & Tiraquellus, adeo quòd etiã ſi lex odioſa ſit, & vt odioſa ſtrictè ſit interpretanda, debet tamẽ ampliari, ne inutilis, & ridicula reddatur, prout Iulianus *c* iuriſconſultus in quodam caſu Senatuſ conſulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licet ſtrictè ſit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur, amplianda eſt, nam ne fiat fraus legi etiam in odioſa materia, verba propriè intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipſius mens ſeruetur, prout tradit Sarmiento *d* allegans multos alios. Et aduertendum, quod in interpretatione legum pœnalium ſemper præſumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur *e* in iure, & tradit Cumanus, quòd tamen non procedit, quando caſus eſt clarus, puta ſi proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim ſtaremus proprietati vt dicunt iura *f* & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis *g* dicentis, quod licet in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ eſt benignior, tamen plurimùm debet attendi proprietas verborum ſecundum gloſſam, & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, vt tradit optimè Alciatus, *h* Et ibi cõſtat de expreſſa, & ſubintellecta mente diſponentis tunc licita eſt extenſio, non ſolùm in fauorabilibus, ſed etiam in correctorijs & odioſis, vt pluribus citatis docet Molina. *i*

Octaua regula & maximè neceſſaria ad interpretationem ſtatutorum, & eorum, quæ ad regulares pertinent, quod in legibus, & ſtatutis monaſticam vitam, & obſeruantiam agentibus, non debet fieri ita rigoroſa interpretatio, vt apices iuris ſeruẽtur: ſed debent ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent, vt in aliquibus caſibus nõ procedatur ſecundum apices iuris, ſed de bono & æquo, & quidam iuriſconſultus *K* ait, quòd ſæpe ſæpius perniciosè erratur allegata ſolùm authoritate ſcientiæ iuris, qui vult dicere, quod non debent iudices iudicare neque caſus determinare ſecundum rigorem iuris, ſed ſecundum æquitatem naturalem, quam iuriſconſultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia eſt aduertendum, quod iſtius termini rigor, & apex iuris, etiamſi opponantur iſtis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorem, & apices iuris eſſe mala, & iniuſta, iuſtiſſima enim ſunt, vbi ſecundum ius obſeruari debent.

Multi enim ſunt caſus in quibus ſecundum rigorem, & apices iuris debent iudices iudicare, & in quibus ſi procederent ſecundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & æquo iniuriam iuſtitiæ maximam facerent, & apices iuris cum ſuo rigore iubentur obſeruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem cautè viuere armis armatum incedere; qui ceſſante neceſſitate ipſa arma deponit: ita iura conſiderantia calumnias hominum multarum ſolemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis, & munitionibus dictis calumnijs obuiarent, vt videmus in ſolemnitate teſtamentorum, contractuũ, & ſimilium, quæ ſolemnitates apices iuris nuncupantur, quod iubet ipſum ius obſeruare, vbi neceſſitas poſtulat, quas ſolemnitates præcipit deponi in alijs caſibus, iubendo, vt de bono, & æquo, & de plano ſecundum naturam, & ius gentium in his procedatur. Et ſic videmus, quòd in teſtamento ad pias cauſas iubet deponi ſolemnitatem ſeptem teſtium, dicens quòd in hoc caſu ſufficit, vt procedatur ſecundum naturam, & ius diuinum, ſecundum quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. Et hoc eſt procedere de bono, & æquo, id eſt ſecundum æquitatem, & non ſecundum rigorem iuris, prout declarat optimè quidam Iuriſconſultus. *l* Hæc eſt differentia; æquitas enim procedit ſecundum ſimplex ius gentium; Rigor autem, & apices iuris, ſolemnitates, & cæremonias iuris poſitiui ſignificant additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæſtiones, & dubia ſtatui monaſtico conducentia; in his enim rigor, & apices iuris deponi debent; oportet enim religioſos procedere de bono & æquo ſecundum æquitatem naturalem.

Ex quo infertur deciſio cuiuſdã caſus: fuit enim apud regulares viſitatus quidam prælatus, quòd nõ fuerit canonicè confirmatus; & quòd non obſtante ſua mala confirmatione officium prælaturæ exercuit, cauſa autem iſtius malæ confirmationis afferebatur ex eo, quod poſt quã fuit canonicè electus; præſidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen ad ſuperiorem fuit ſtatim appellatum; & interpoſita appellatione, ipſe præſidens mutata ſententia ipſum confirmauit, confirmatio nulla videbatur, cùm pendente appellatione, nihil ſit innouandum, & certè ſecundum iuris rigorem, & apices iuris, ita videtur affirmandum, quòd ſcilicet ipſa confirmatio ſit nulla; quia pendente appellatione, & remiſſione cauſæ ad ſuperiorem inferior circa eam nullam habet ad definiendum poteſtatem, prout expreſſe aſſerit Conſtantinus *m* Imperator. At ſecundum æquitatem, & procedendo de bono, & æquo (vt debet procedere Religioſi) dicta confirmatio videtur ſuſtinenda; cum dictus præſidens ad hæc ſuam habeat commiſſionẽ, & partes ab appellatione, & deuolutione cauſæ ad ſuperiorem deſiſtant.

Aduertant tamen prælati regulares, quo modo de bono, & æquo ſecundum æquitatem in cauſis monaſticis ſe habent. Nam vt benè dicit Baldus, *n* non debent ipſi procedere de bono, & æquo ſecundum ſuam imaginationem, & ad libitum, ſed prudenter ſecũdum terminos iuris, & ita ipſe Baldus *o* alibi dixit ſapienter, quod humanæ æquitates in ſe vim ſtatuti minimè habent, niſi aliquo ſtatuto, & conſuetudine legitimè præſcripta, ſint munitæ, quod dictum ſummè notãdum dicit Tiraquellus *p* & ita debent interpretari ea, quæ pertinent ad regulares, non ſecundum apices iuris, ſed de bono, & æquo, non ad libitum, & beneplacitum cuiuſcunque, ſed iuridicè ſecundum terminos iuris naturalis, & gentium.

Nona regula, vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, niſi authoritate alterius legis, iuxta latè tradita à *q* Bartolo, Paulo Caſtrenſi, & Iaſone. Nam Conſtitutio generalis per aliam ſpecialem limitatur, prout tradit Bartolus *r* quem ſequitur Barbatia in quodam conſilio inſerto inter conſilia Alexandri.

Decima regula eſt, quòd priuilegia conceſſa regularibus dubietate aliqua laborantia orta ex verborum ambiguitate, & ex iuriſperitorum interpretatione, in fauorem Regularium intelligenda ſunt, prout conceſſit Leo X. *ſ* congregationi Camaldulenſi, & Iulius I. congregationi montis Oliueti, vt refertur in compendio Societatis Ieſu, *t* & congregationi Sanctæ Iuſtinæ, vt refertur in compendio monachorum Sancti benedicti Hiſpaniæ, quæ regula ſummè à Regularibus notanda eſt ad multorum dubiorum deciſionem, de qua infrà latiùs agemus.

Regula vndecima eſt, quòd lex non includit illud,

a l. ſcire oportet. 1. de tut. & cura.
b Bald. conſi. 334. Tiraq. connub. gl. 5. nu. 115.
c l. 1. §. penul. ff. ad ſenatusconſultũ Macedon.
d Sarm. vbi ſup. nu. 7.
e l. proxime. ff. de his q̃ in teſt. delen. Cumanus conſ. 134. col. vlt.
f l. cũ lege vbi Are. ff. de reg. iur. l. ſemper in obſcuris eo. vlt. ff. de reg. iur.
g Abb. in c. 1. de conſt. gloſ. in l. non poſſunt. ff. de leg. Deci. in d. ca. 1. col. pen. ver. 3. concluſ.
h Alciat. de præſum. 3. p. præſum. vlt. à nu. 7.
i Moli. de primog. c. 5. n. 5.
K l. ſi ſeruũ. §. ſequitur ff. de verb. obl.
l l. bona fides. ff. de poſſeſ.
m l. vlt. C. de relationibus.
n Bal. in rub. C. de conſtit. pecun.
o Bald. in c. 1. §. qui vidimus. de his q fenda dare poſſ.
p Tiraq. de retr. lignag. §. 35. gl. 2. n. vl.
q Bar. in l. vn. cir. pri. C. quo rũ leg. Caſt. in l. ſciendum in prin. nu. 5. ff. qui ſatis dar. cog. Iaſ. in l. triticum. n. 6 ff. de verb. obl.
r Bar. in l. quæſitum. §. ſi. n. 12. ff. de fid. in. Barb. conſ. 123. num. 11. vol. 4.
ſ Num. 10.
t Comp. Societ. v. priuilegia. §. 4. v. Comp. Benedict. nu. 49.

Digitized by Google

illud, ad quod mens,& ratio authoris eius non ſe extendit, prout dicitur in iure, *a* & tradunt Panormitanus,& Felinus;& in dubio mens Principis ſemper præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, prout notant Baldus, *b* Alexander,& Iaſon.

Regula duodecima, verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, prout dicitur à iure. *c* Proponamus exemplum, vt pateſiat regula maximè neceſſaria, ad multorum cognitionem; ſtatuit Clemens Octauus, vt informationes illorum, qui volunt ingredi religionem, fiant à quatuor patribus ex antiquioribus, coram Notario; & non declarant, an Notarius debeat eſſe Regius; an verò Apoſtolicus; an Notarius ex fratribus Religionũ; Et cùm ſecundum dictam regulam verba debeant intelligi ſecundum ſubiectam materiam, dicẽdum eſt, quòd ſufficit ad hoc adeſſe notarium ipſorum ordinum creatum à Generalibus, vel Prouincialibus ipſarum, prout in religionibus fieri cõſueuit,& conceſſum eſt à Pio V. ordini Prædicatorum, prout infra in quæſtione de notarijs latiùs dicemus. Decima tertia regula eſt, quòd quãdo proprietas verborum repugnat, & voluntas Legiſlatoris non poteſt declarari, ſecundum diſpoſitionem legis, niſi per improprietatem, verbis ſecundum proprietatem debemus ſtare. Vnde determinatur in iure *d* Canonico, & ciuili, quòd ceſſante ordine neceſſitatis & charitatis: ſi quis inſtituit Titium patrem, & eius filios, non cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo ſecundum diſpoſitionem legum, ſed veniunt ſimul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tempore vocat, argumento aliquarum legum: *e* aliàs dicta copula impropriaretur. Et ita etiam affirmãt *f* Paulus de Caſtro,& Socinus: quod fallit, quando eſſet alia coniectura, quæ corroboraret hanc præſumptionem ortam ex proprietate ſermonis. Vt contingit, quando neceſſarius ordo naturæ, & ſanguinis, ſuaderet aliud, quàm quod verba improprientur.

Decima quarta regula eſt, quòd argumentum à ſimili, in legibus pœnalibus non valet. Nam pœnæ, legum interpretatione molliẽdæ ſunt potiùs, quàm nimis exaſperandæ, atq; ideò proprium caſum non excedunt. Ita tenet gloſſa,& probatur in iure. Cauſam autem, quare argumentum à ſimili, aut ab idẽtitate rationis non valet lege pœnali, cum tamen in alijs legibus valeat, gloſſa illa non exprimit: Caſtro *g* tamen de lege pœnali eam aſſignat dicens, quòd aliæ leges adeò pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur eſſe mens illius. Vnde dicit Panormitanus, *h* & docet Baldus, legẽ non eſſe aliud, quàm rationem eius: & hinc euenire neceſſe eſt, vt vbicumque illa eadem inueniatur ratio, ibi etiam eadem habeatur lex. Pœnalis autem lex non omninò pendet ex ratione, ſed etiam pendet ex ſola Legiſlatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit. Nã licèt ex recta ratione procedat, quod crimen puniatur; nulla tamen ratio cogit, vt tale crimen, tali pœna puniatur. Sed hoc ex ſola Legiſlatoris voluntate pendet, quæ etſi aliquam habuerit congruentem rationem: non tamen, neceſſariò cogentem, vt talis pœna potiùs, quàm alia ſtatuatur: propter quod lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum per legem expreſſum, etiam ſi ſit per argumentum à ſimili, aut a contrario ſenſu, niſi fortè talis extenſio poſſit per alias iuris regulas probari. Ita Caſtro contra Abbatem, contrarium tenentem.

Decima quinta regula eſt, quòd Papa reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis quàm fieri poteſt ſe conformare præſumendus eſt iuxta dictum *i* Baldi approbatum à Ruino, Decio,& Pariſio. Verùm eſt tamen, quòd concedendo priuilegium taliter debet interpretari, vt aliquid diſpoſitioni iuris communis addat, vt ita ſuperfluum non reddatur, prout dicunt iura, *K* & notant Hoſtiẽſis, Abbas,& Baldus,& Ancharanus. Priuilegiũ enim in fauorem alicuius religionis conceſſum debet augeri, ita vt præter ea, quæ de iure ipſi competebant, aliquid aſſequatur; vel ſi dubium fuerit, an ſibi aliquid competat, tollendo tale dubium, id confirmet, prout tradit Mandoſius. *l*

Hæ regulæ ſufficiant, omittendo alias multas, de quibus in his tractatibus mentionem faciemus,& præcipuè in tertio tomo, in quæſtione de priuilegijs.

a l. cũ pater. §. dolo. ff. de leg. 2. Pan. in c. ſuggeſtũ. & c. meminimus de appe. & in c fi. de rump. fid. in c. tua de iureiu.

b Bal. in l. ex facto. § 1. pri. not. 4. & ibi Alex. de vid. & pupil. Iaſ. in l. beneficiũ n. 3 1. ff. de le.

c c. intelligentia de verbo. ſign.

d ca. Rainun. ca. Rainal. de teſtam. Doct. in l. Galus. §. 1. ff. de vulg.

e l. ſi duobus. ff. de leg. 1. l. 1. §. ſi ita. C. de cadu. tollendi.

f Caſt et Soc. in l. in hit. ff. de cond. & de mon.

g Caſtro de le. pœn. l. 1. c. 17. f. 18.

h Panor. in l. fin. de reſcrip. Bald. in l. non dubium. C. de legi.

i Bald. in l. ex facto. ff. de vu. & pup. Ruin. conſil. 69. nu. 1. Dec. conſil. 64. col pen. n. 7. Pariſ. conſi. 11. l. 1. n. 127

K l. ſi quando C. de inof. teſt. ca. paſtoralis reſponſ. 1. de appel. & in his vbi Hoſtien. v. confirma et Abbas no. 2. de priui Bal. in Auth. habita. 4. no. C. ne filius pro patre. Anch. conſi. 186. col. 2.

l Mandoſ. in 17. q. reg. 3. Cancel. nu. 5.

ARTICVLVS VII.

An leges & priuilegia, ſecundum conſuetudinem interpretentur.

RESpondeo dicendo, quòd, vt aduertit quidam Iuriſconſultus, *m* omnes Reſpublicæ politicè viuentes; non ſolùm habẽt leges ſcriptas, ſed etiam conſuetudines, quas omninò obſeruant,& in ſuis actibus, ſecundum illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in ſacra Scriptura *n* conſuetudo, priùs maritandi filias maioris ætatis, quàm minoris. Ex quo procedit, quod ius Ciuile, *o* & Doctores communiter tractant copiosè de conſuetudine, & de eius vi, ſentientes eſſe maximè neceſſariam ad Reipublicæ politicum regimen;& Canones *p* etiam de ea, multa tradunt, intelligentes, eſſe maximè neceſſariam, & vtilem, ad gubernationem hierarchiæ Eccleſiaſticæ. Et Theologi, quantum ad forum conſcientiæ, etiam de ea aliqua vtiliſſima in lucem proferunt; & nõ minorem vim habet in gubernatione monachali, Videmus enim in ſacra Religione Beati Patris noſtri Frãciſci fuiſſe maximè dubitatum inter Patres Ordinis, an præcepta regulæ ad peccatũ mortale obligarent,& tãdem hoc fuit declaratum, in Concilio Generali Vienenſi, *q* quòd in omnibus caſibus, in quibus, regula fratrum Minorum ponit hoc verbum (teneantur) obligantur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipſum concilium ex ſola conſuetudine ipſius ordinis ita interpretante. Ex quo Caietanas, *r* & Syluester deducunt quandam regulam generalem, quòd conſuetudo interpretatur an præceptum obliget ad peccatum mortale necne. Sic principalis effectus ipſius conſuetudinis eſt interpretari legem, quando nobis non conſtat de eius verò ſenſu, ſed in dubio verſatur,& hoc eſt illud, quod communiter dicunt iuriſperiti, conſuetudinem eſſe optimam legum interpretẽ, adeò vt affirment non ſolùm eſſe interpretem legis humanæ, ſed etiam diuinæ, prout aduertit Nauarrus. *ſ* Vnde videmus, quòd ante Concilium Tridẽtinum, poterant Sacerdotes ſecundum conſuetudinem antiquam eligere in confeſſorem quemlibet ſacerdotem etiam ab Ordinario non approbatum: quæ conſuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum confeſſionis; quæ etiam conſuetudo, in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt aſſerit D. Thom. *t* referens Diuum Hieronymum dicentem, quòd in ieiunijs ſeruetur vniuſcuiuſque prouinciæ conſuetudo, & traditiones maiorum. Nec mirum eſt habere vim conſuetudinem, ſiquidem nullo exiſtẽte præcepto ieiunandi ſub pęna peccati mortalis, in aliquibus caſibus cõſuetudo explicauit

m l. omnes populi ff. de iu. & iure.

n Gen. 2. cap. nu. 1.

o l. de quibus. ff. de legibus vbi Doctores.

p c. conſuet. 1. d.

q Clem. exiui §. item ordo de verb. ſign.

r Caie. 2. 2. q. 186. art. 9 ad 2. Solut. verb. præceptũ. n. 2.

ſ Nau. ca. 17. nu. 186.

t D. Tho. 2. 2. q. 147. ar [illegible] Hiero. [illegible] in c [illegible]

ſub ea pœna obligare, vt affirmât idem Caietanus, *a* & Nauarrus. Immò interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare, prout aduertit Caietanus. *b* Quid adhuc egemus teſtibus, ad hanc veritatem comprobandam? ſiquidem videmus in Regnis Caſtellæ eſſe conſuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis poſſint mâducare inteſtina, & vltimas extremitates animalium, & hoc à nemine condemnari.

a Caiet. 2. 2. q. 178. art. 3. Na. c. 21. n. 1. b Caiet. 2. 2. q. 147. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo, quòd quando conſuetudo eſt contra legem, vt ſuprà dictam vim, & alias iuridicas habeat, neceſſarium eſt, quòd ipſa conſuetudo habeat inferiùs poſitas conditiones. Prima quòd ſit rationabilis; ſecunda quòd ſit legitimè præſcripta. Cùm enim conſuetudo legi comparetur, vt iuſta iudicetur, eaſdemmet conditiones, quas habet lex, habere tenetur; lex autem debet eſſe iuſta, & ab habente authoritatem, edita, prout in iure *c* ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum eſt, quando ipſa côſuetudo erit iuſta, & rationabilis. Quod difficillimè ab authoribus explicatur; Cùm enim conſuetudo ſæpè ſæpius ſit contra legem, & interpretetur ipſam contra tenorem, difficillime intelligitur, quomodo poſſet fieri, quòd per actus à principio illicitos, per quos conſuetudo fuit introducta, poſſit conſuetudo iuſta, & rationabilis generari, cùm arbor mala malos fructus faciat dicente hoc ſumma veritate. Ad reſolutionem huius difficultatis dico primò, quòd côſuetudo, quæ eſt contra legem naturalem, & diuinam, non poteſt eſſe rationabilis, & per conſequens non eſt valida ad dictam explicationem: hoc eſt certiſſimum apud omnes Theologos, & Canoniſtas, & tenent Diuus Thomas, *d* & Caietanus. Et ratio eſt, quia ius naturale primæuum, & diuinum ſunt immutabilia; & ſic non poteſt côſuetudo alterare ſubſtantiam ſacramentorum, prout dicunt multi Canones. *e* Secundò dico, quòd ſi conſuetudo eſt contra ius humanum, benè poteſt eſſe rationabilis, & ratio eſt, quia licèt à principio fuerit iniuſta, & irrationabilis, temporis ſucceſſu poteſt eſſe tolerabilis, ſicut vna lex iuſta ſucceſſu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen eſt, quod contrauenientes legi iuſtæ, ante eius legitimam præſcriptionem peccabunt: ipſa enim legitima præſcriptio, eam rationabilem facit; ſicut legitima præſcriptio, rem non eius domino applicat, quòd eſt rationabile, ne dominia rerum ſint in incerto: ita reſpondet difficultati propoſitæ Caietanus. *f* Quando verò conſuetudo non eſt côtra legem, ſed eſt ſolùm declaratiua legis, verbi gratia, quando in aliqua quæſtione ſunt pro vtraq; parte concludentes iuris rationes æqualiter, tunc conſuetudo vnam approbans dicetur eſſe declaratiua, & eius certum videtur conſtituere, ſecundum *g* Panormitanum. Et talis conſuetudo declaratiua, non tam valebit ratione conſuetudinis, quàm virtute legis ſic interpretatæ per conſuetudinem, prout tenet Socinus. *h* Neque exigitur quòd hæc conſuetudo declaratiua, ſit præſcripta, cum non aduerſetur legi, ſed illam declaret; & ſufficit eam declarationem aliquo tempore fuiſſe obſeruatam, prout tenent Aretinus Socinus, *i* & Aymon, quos ſequitur Doctiſſimus Luſitanus Barboſa.

c c. erit autem lex. 4. d.

d D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 1. Caiet. in §. dignitas cũ ca. ſeq. 8. diſt. e ca. ſuper eo de cognatio. ſpirit. c. trina. de conſecr. d. 4. ca. vitioſus de celeb. miſ.

f Caie. 1. 2. q. 97. ar. 3. g Pan. in c. cũ, dilectus, n. 7. de conſti. h Soci. conſil. 148. n. 2. l. 1. i Aret. côſ. 31. n. 5. poſt med. Soc. conſ. 111. num. 8. lib. 1. Aym. conſil. 101. num. 12. Barboſ. in l. poſt dotem. ff. ſolu. matr. nu. 48.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegium Principis ſit amplè interpretandum.

RESpondeo dicendo, quòd duplex eſt priuilegium; primum in quo datur actualis diſpenſatio, per quam quis eximitur à lege cômuni, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis eſum ouorum etiam in Quadrageſima: ſecundo datur potentia diſpenſandi aliquibus. Quo ſuppoſito dico primò, quòd aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos ſcrupulos, vbi fuerunt variæ authorum ſententiæ. Secundò dico, conandum eſſe ita interpretari priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id, quòd dicitur in iure, & tradũt Syluester *k* & Nauarrus. Tertiò dico, quòd ſi priuilegium, continet actualem diſpenſationem legis communis, dato aliquo, quod operetur, eſt in alijs ſtrictè interpretandum iuxta id, quod traditur in iure, *l* & dicunt Syluester, & Nauarrus. Vt ſi diſpenſentur ad ordines abſolute intelligitur ad minores tantùm. Item diſpenſatus tempore interdicti, vt interſit diuinis, non poteſt recipere communionem, nec intereſſe diuinis tempore ceſſationis, prout tradunt *m* Nauarrus, & communis. Quarto dico, quòd diſpenſatio in lege priuata, vel conſuetudine priuata, quę eſt contra ius commune, eſt amplè interpretanda, quia reducit hominem in ius cômune, quod eſt fauorabile, prout tradit Syluester *n* cum Ioanne Andrea. Similiter conceſſio indulgentiarum eſt amplè interpretanda, etiam de non iniunctis pœnitentijs, quia nihil habet côtra ius commune, ita Syluester, & Corduba *o* cum communi: Quintò dico, quòd quando priuilegiũ continet poteſtatem diſpenſandi, commutandi, vel abſoluendi, eſt amplè interpretandum, cum ſit fauor, vel beneficium Principis, ita Syluester, & Nauarrus, *p* & Couarruuias. Verum tamen eſt, quòd ſi hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet reſtringi, prout tenet Syluester, *q* & cômunis. Sextò dico, quod hæc facultas diſpenſandi, commutãdi, & abſoluendi, poteſt extendi ad ſimiles caſus, vbi ſubeſt eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez. *r* Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouentibus beneficij in abſentia ſicut conceditur Theologis: cùm ſcientia Canonũ, maximè ſit neceſſaria ad Eccleſiaſticæ hierarchiæ regimẽ, ſicut eſt neceſſaria Theologia, prout dicũt communiter Doctores, & explico in noſtra Sũma, & eſt praxis valdè ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro *ſ* & Sarmiento. Et ſic Doctores communiter dicunt, quòd Bullæ concedentes commutationem votorum extendi poſſunt ad ſimilia iuramenta commutanda, dummodò non vergant in præiudicium tertij. Similiter ſi Epiſcopo concedat Papa gratiam teſtandi, poteſt facere codicillum, aut donare cauſa mortis. Prout tradunt Nauarrus, *t* & Quintilianus Mandoſius. Vnde infertur, quòd regulares, quibus ſedes Apoſtolica concedit licentia teſtandi poſſunt facere codicillos, & cauſa mortis donare.

Nec his obſtat, quòd priuilegia non recipiunt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis iuxta tradita in iure, *u* & tradunt Rolandus, Berous, & *x* Baldus. Nam reſpondetur,

k ca. in his d. pri. Syl. verb. priu. §. 3. nu. 1. & 4. Na. in apoleg. de red. diſtribut. q. 3. memb. 6. n. 3. l cap. porro de priuil. Syl. & Nau. vbi ſup. m Nau. c. 27. nota. 178. & 189.

n Syl. vbi ſu. §. 3. conſ. 2. o Syl. verb. indulgẽtia §. 3. Cord. li. 5. q. 9. concl. 4. ad. 2. p Nau. in relec. de ſimo. n. 3. Syl. verb. diſpenſatio. §. 5. Co. in 4. 2 p. c. 8. § 8. nu. 6. q Syl. ver. pri. §. 1. v. 4. r Per. in prologo. ordin. q. 2.

ſ Na. c. 21. n. 74. Sar. l. ſelec. c. 12. nu. 7. t Na. de redi. q. 3. monitu. 20. Mandoſ. & praxi ſigna. grat. tit. licen. u l. ſi pupillorum. § ſi prætor. ff. de re eorum. Roland. conſi. 81. nu. 81. n. 17. li. 1. x Bero. in ca. no. 70. de probat. Bal. in c. inter cætera. nu. 10. de reſcript.

Digitized by Google

detur, quod hoc regulariter eſt verùm: at non procedit in priuilegijs cauſæ fauorabili conceſſis, ſicut ſunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio eſt, quia in dote agitur de vtilitate publica ſaltē ſecundariò, quia ex dote ſequitur matrimoniū; & ex ipſo ſperatur proles, & intereſt Reipublicæ, quòd hominibus liberis repleatur. Vnde quando lex etiam exorbitans fundatur in publica vtilitate ſecundariò, tanquam fauorabilis recipit extenſionem ex ſimilitudine rationis, vnde receptum eſt, quòd priuilegia, & iura exorbitantia, agentia de pia cauſa, & fauorabili, recipiunt extenſionem, ex ſimilitudine rationis. Nam tunc ex materia ſubiecta, conſtat non abhorrere mentem legiſlatoris ab exorbitantibus; & ideò ea lex, & priuilegium etiam exorbitans, facilè admittit extenſionem à ſimilitudine rationis; & priuilegia Religionibus conceſſa, in ſatis pia cauſa fundantur. Ita doctiſſimus Barboſa *a* multa allegando.

a Barbo. in l. 1. par. ff. ſolut. matr. nu. 19. & 20.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam, & differentiam, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Quid ſit Abbas.*
2 *Quid ſit Abbatiſſa.*
3 *Vtrùm Abbates, & Abbatiſſæ ſint benedicti, & an eorum benedictio poſſit reiterari.*
4 *Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5 *Quot ſint prælatorum ſpecies.*
6 *Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij ſint prælati.*

PRo inductione, notandum quòd licèt prælati fratrum Minorum, aliorumque mendicantiū, Abbates minimè appellentur, attamen ſub nomine Abbatem, in hac quæſtione comprehenduntur omnes Prælati Regulares, diuerſis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cum omnes communicationem omnium ferè priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Abbas.

REſpondeo dicendo, quod Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini, Chaldæi, & Syri ſuo more, addunt in fine literam *A*.) Vnde factum eſt, prout tradit Aluarus Pelagius, *b* & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum eſt nomen *Abbas*; quod nomen, ex Anachoretis primùm cępit frequentari in Chriſtiana religione. Scribunt namque Sozomenus, *c* & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretam in ſaltibus Thebaidos Siriæ primum floruiſſe Monachū; ac plures viuēdi formulam accipientes eremi cultū in cætum tranſtulerūt. Vixit & D. Antonius in Thebaica regione Ægypti, & inibi condidit monaſterium. Hūc innumeri poſteà ſecuti ſunt, qui ſuos iudices, præpoſitos, & prælatos nomine proprio Abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primùm tributum Monachis Prælatis ſolitarijs venerationis cauſa ab his, qui ſe tanquam filios ſuos edoceri, & haberi nouerant; poſteà tamen in ambitionem apud quoſdā degenerauit, vt quōdam etiam factum eſt: faſtidita ſuperbia eorum, qui volebāt vocari Rabbi, in quos inuehitur, & deteſtatur D. Hieronymus in *d* in hæc notanda verba prorumpens: *cùm autem Aba pater Hebræo ſermone, Syroque dicatur, & Dominus noſter in Euangelio e præcipiat, nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcimus.* Et nota, ꝙ Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorū donati, nullis præpoſiti, ſe ita nominari deſiderant. Vnde tranſiuit hoc nomen in dignitatem, & præpoſituram monachorum, quòd idcircò ab alijs, quàm à præpoſitis Religionum vſurpari iure, ſine ſtultitia, vel gloriola nequit, prout tradit quædam celebris *f* Gloſſa. Deniq; præpoſitus Monachorum dicitur Abbas: in alijs autem ordinibus diuerſis nominibus nuncupantur vt puta præpoſiti, Rectores, Miniſtri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus in hac quæſtione agemus.

b Pelag. de planct. Eccle. li. 2. c. 23. Gr. li. 15. ſyntag. iuris. 1. p. cap. 13. nu. 1.
c Sozomen. l. 3. c. 10. Hier. in vit. Hilar.
d Hieron. in epiſ. ad Gala. cap. 4.
e Mat. 4. 23.
f Gloſ. in cap. tuā, verb. non aſcēdat de ætate & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid ſit Abbatiſſa.

REſpondeo dicendo, quòd Abbatiſſa eſt præpoſita monialium; & ſic ea ferè omnia, quæ competūt Abbatibus, locum habent in Abbatiſſis; nam nō minorem, quàm Abbates habent adminiſtrationem, iuxta Baldum, *g* Abbatem, Iaſonem, & alios, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cucuus. Nec adminiſtratione in ſuas moniales carent; nec poteſtate conferendorum beneficiorum, & dignitatum, quæ ſuo monaſterio competunt. At Soto *h* cū communi Theologorum, eas prælatas omninò negat, dicens, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitul, cui ſit ſpiritualis iuriſdictio annexa. Vnde oritur, quòd Abbatiſſæ, & aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ, ratione officij poteſtatem nō habent imponendi præcepta ſpiritualia, ſicut Religioſorum Prælati, ſed tantùm ciuilia, ſicut matres familias; de quo infrà dicemus in quæſtione quinta decima, de Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum, & ætatem.

g Bal. in ca. 1. in prin. col. 6. qui feudū dare poſſūt Ab. 1 c. 2. in prin. de his q̄ ſunt a præla. Iaſ. I d. tit. qui feudū dare n. 6. Cuc. lib. 3. inſtit. ti. 3. de Abb. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 10. q. 1. art. 4. pa. 881. & 4. 25. q. 1. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reiterabilis.

REſpondeo dicendo, quòd Abbates & Abbatiſſæ aliqui ſunt benedicti, & aliqui nō, & illi, qui benedicuntur, non poſſunt rebenedici, prout tenet gloſſa: *i* communis tamen Doctorū, quam ſequitur Bonifacius, hanc opinionem clariùs, & indubitātèr tenet. Vnde Abbas benedictus ad ſecundam Abbatiam promotus, non debet rebenedici, quia benedictio eius nō eſt reiterabilis. Benedictio autem Abbatiſſæ, quæ longè eſt minor, & ſimplicior, benedictione Abbatis eſt iterabilis, vt ipſemet Bonifacius, K qui fuit auditor Rotæ concludit. Sed quidquid ſit de benedictione Abbatiſſæ, quam tenuit iterabilem Felinus, *l* benedictionem tamē Abbatis, credo, non eſſe iterabilem; tùm quia longè plus accedit ad ordinem imprimentem characterem, quàm benedictio Abbatiſſæ; tùm quia multa ſacramentalia, quæ non imprimūt characterem, non ſunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia ſolemnis, prout dicunt Canones. *m* Vnde ſi Abbas non poteſt probare benedictionem factam, & eius probatio eſt neceſſaria, quoad forum exterius, ait Nauarrus *n* quòd non debet dicere ſe eſſe benedictum, ſed dubitare

i Gloſ. in cap. attēdentes. §. ſtatuimus v. benedicitur de ſtatu monach.
K Bonif. in d. §. ſtatuimus nu. 20.
l Fel. in c. meminimus nu. 3. de accuſat.
m c. 1. & 3. de ſecund. nup. c. quāquam 50. diſt.
n Nau. lib. 1. conſi. ti. de ſacra. conſ. 12.

Digitized by Google

bitare de prima benedictione, & ita ſumere ſecundam benedictionem, cum illa conditione, quæ ſolet apponi quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an ſit baptizatus, ſcilicet, *ſi es benedictus, non te benedico, ſi autem non es benedictus, benedico te.* Et ſi ei opponatur, quomodo poſſit dubitare, cũ ipſemet ſciat, ſe eſſe benedictum, & ſic non poſſit dubitare, niſi mentiatur? poteſt excuſari à mendacio, intelligendo in mente ſua, quòd ad faciendam fidem in foro exteriori, dubitat iuxta ea, quæ tradit idem met Nauarrus. a Aduerte tamen, quòd Abbatiſſæ triennales non ſunt ſolitæ benedici, prout tradit Nauarrus. b Vnde iura, quæ ordinant Abbatiſſam electam, & confirmatam perdere Abbatiam, ſi intra annum non benedicatur, de Abbatiſſis perpetuis ſunt intelligenda.

a Naua. in c. humanæ aures. 22. q. 5.
b Nau. l. 3. c8 ſil. 11. de ſtat. mon.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd licèt munus benedictionis Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & ſingulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & inſignijs Abbatialibus, benedictis competẽtibus, fungi poſſunt, prout concedit Eugenius c Quartus, & Iulius Secundus, & conceſſum eſt cõgregationi d Montis Oliueti. & conceſſit idem Eugenius IV. Congregationi Sanctę Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & Leo e Decimus congregationi Camaldulenſi; & refertur in compẽdio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis; atque ita eiſdẽ conceſſum eſt, vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini, ipſis conceditur Abbatibus benedictis) ſuis ſubditis liberè conferre valeant, de quo infrà in quæſtione de benedictionibus, & in quæſtione de ordinibus latiùs dicetur, in tertio tomo.

c Eug. pri. 6. nu. 14. & Iu. 2. pri. 19 n 7.
d Congregat. mõt. oliu. pri. 31. fo. 76.
e Eug. in l. 4. priu. Sãctæ Iuſtinæ pri. 10. f. 190. & pri. 11. f. 201.
f Leo Decim. congregat. Camal. num. 34. habet. in compen. Rot. tit. Abb. §. 4.

ARTICVLVS V.

Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies.

RESpondeo dicendo, multiplices eſſe apud regulares prælatorum ſpecies: alij namq; ſunt prælati cõuentuales, vt ſunt Guardiani, Priores, Prępoſiti, Rectores, Miniſtri, & Abbates particulariũ monaſteriorum: alij ſunt prælati Prouinciales, qui pręſunt prouincijs; alij verò generales, qui ordinibus in totum præficiuntur. In ordine verò fratrũ Minorum eſt aliud genus prælatorum, qui Cuſtodes appellantur, quorum authoritas, quoad iuriſdictionẽ, eſt epiſcopalis. Cuſtodia namque eſt velut dięceſis, certis limitibus concluſa, in qua ſunt plures cõuentus cum ſuis Guardianis, qui nimirum omnes cuſtodi ſubduntur, qui eſt Prælatus ordinarius ſecũdum regulam Seraphici Patris noſtri Frãciſci: atq; ideò, ſicut Epiſcopus poteſt facere ſynodum ex Archipresbyteris, & parochis: ſic cuſtos poteſt celebrare capitulum cuſtodiale ex Guardianis ſuæ cuſtodiæ. Prouinciales verò, in ordine Minorum, habent poteſtatem iuriſdictionis ad modum Archiepiſcoporum. Nam ſicut Archiepiſcopi præſunt prouinciæ, in qua ſunt plures Epiſcopi ſubditi quodammodo Metropolitano Archiepiſcopo, ſic eodemque modo Prouinciales Miniſtri præſunt Prouinciæ propriè dictæ, in qua ſunt plures Cuſtodes iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, & diœceſim, vel cuſtodiam: qui ſanè Cuſtodes ſunt ſubditi prædictis Prouincialibus. Ac tãdem ſicut Archiepiſcopus, ſic etiam Miniſter Prouincialis de iure poteſt ad capitulum Prouinciale conuocare omnes cuſtodes, & Prælatos ſuæ prouinciæ, atq; adeò Miniſtri Prouinciales ordinis ſacri Minorum ſunt magis propriè, & verè Pręlati Prouinciales, quam reliqui aliarum Religionum, in quibus non ſunt iſtæ cuſtodiæ. Generales verò Miniſtri huius ſacri ordinis, habent authoritatem iuriſdictionis, ad modum Patriarcharum, vel Primatum. Nam ſicut Primas, qui ſolo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus g dixit in decreto) præeſt nationi, in qua ſunt plures Epiſcopi, qui ſunt Prælati prouinciales: ita Miniſter Generalis, præeſt omni nationi, & ordini, in qua ſunt plures Prouinciales Miniſtri, & plures Cuſtodes, quos omnes poteſt cogere, & cõuocare ad capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus pater noſter Franciſcus ab Eccleſia meritò vocatur Patriarcha pauperum, non ſolùm quia inter omnes pauperes Euangelicos (præter Apoſtolos, & diſcipulos Domini) primatum obtinuit; ſed quia fuit primus Generalis Miniſter Seraphici ordinis, habens iuriſdictionem Patriarchalẽ, ſuper omnes fratres Minores, exiſtentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quòd ordo Minorum proprijſſimè inſtitutus eſt ad inſtar Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Nam ſicut tota Hierarchia Eccleſiaſtica, conſtat ex parochis, Archipresbyteris, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici ſubduntur: ita Hierarchia Minorum conſtat ex confeſſoribus, qui ſunt velut presbyteri, ſeu parochi, & ex Guardianis, qui ſunt velut Archipresbyteri; & ex Cuſtodibus, qui ſunt vt Epiſcopi, & ex Prouincialibus qui ſunt velut Archiepiſcopi; & ex Generalibus, qui ſunt veluti Primates, & Patriarchæ: qui omnes Summo Pontifici Romano ſubduntur, non ſolum ex iure diuino, vt reliqui Chriſtiani, ſed etiam ex ſpeciali noſtræ regulæ inſtituto, tenentur omnes profeſſores illius, ſemper ſubditi, & ſubiecti eſſe pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

g c. prouincia. 99. diſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij ſint Prælati.

RESpondeo dicendo, Guardianos, & cæteros conuentuum præfectos, eſſe verè prælatos habentes dignitatem Eccleſiaſticam; & ſic poſſunt eligi iudices Apoſtolici. Nam in ordine Mendicantiũ Miniſter Generalis, & prior Prouincialis & conuentualis, etiam ſi non eligantur per diffinitorium authoritate Apoſtolica, ſunt tamen verè Pręlati, vt colligitur ex iure, h non autem vicarius Prioris, qui nõ habet iuriſdictionem ordinariam; ſed Priore mortuo, vel amoto, ſuperior videtur Prælatus; & idem videtur dicendum de vicario cõuentus, quando fit Priore mortuo, vel amoto, vt ait Sylueſter. i Nota tamen, quòd mortuo Guardiano in noſtro ordine Minorũ regularis obſeruantiæ, ſtatim expirat eius vicarij iuriſdictio, prout in quæſtione de vicarijs latiùs dicemus in tertio tomo. Et ideo ſtatim vicarius tenetur ad prouincialem per literas recurrere, vt prouideat; interim tamen nullam habet vicarius authoritatem nec in foro exteriori, nec in foro conſcientiæ; ſed tantùm præſidebit, ne tumultus fiat in conuentu; quòd nimirum munus præſidendi,

h Gl. c. exiuit de verb. ſign.
i Syl. ver. Prælatus. n. 2.

dendi, habent vicarij in noſtra Religione ex vſu, & conſuetudine; non tamen quouſque prouincialis reſpondeat, poterit vicarius abſoluere à reſeruatis, vel tenere capitulum, vel profeſſionẽ dare. Quod ego intelligo verum, niſi ipſi vicarij in tabula capitulari à Prouinciali, & definitoribus, inſtituantur, licet tamen per talem inſtitutionem non efficiantur Prçlati, ſed tantùm ſint vicarij ſuorum Guardianorum: ea tamẽ inſtitutio efficiet, vt mortuis Guardianis ipſis officio vicariorum fungantur ex præſumpta voluntate patrum ipſos expreſsè inſtituentium, nam quemadmodum morte Domini extinguitur iuriſdictio authorum, prout aduerſus Auendannum probat a Couarruuias, niſi princeps ſpecialiter hos auditores, ſiue vicarios conſtituerit, nã cùm tunc ab ipſo principe videantur iuriſdictionẽ habere, morte dominorum eorum nõ extinguitur, neque expirat iuriſdictio, prout tenet Guido, b Franciſcus, Marcus, & Doctiſſimus Petrus Barboſa. Ita licèt mortuis Guardianis expiret vicariorum eorum iuriſdictio ſecundũ ius: hoc tamen non habet locum, quando ipſi vicarij ſunt inſtituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipſo enim tunc habent iuriſdictionem. Aduerte etiam, quod vicarij, ſunt prælati in cõuentibus, qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minimè appellãtur, ſed nomen vicarij illis tribuitur; & per conſequens poſſunt nominati iudices conſeruatores; & de hoc latiùs in quæſtione de vicarijs nobis agendum erit.

a *Couarr. in præf. q. 4. n. 4.*

b *Guid. deciſ. 234. Marcus deci. 780. nu. 5. 1. p. Barboſ. in l. quia talo. ff ſol. mat. nu. 94.*

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæſtionem viginti quatuor quæruntur.

1 *QVi ſunt filij legitimi, & illegitimi.*

2 *Vtrum filij militum ordinis D. Iacobi Calatraux, & Alcantaræ non habiti ex matrimonio ſint ſacrilegi.*

3 *Vtrum per ingreſſum Religionis tollatur illegitimatio, quoad ordines.*

4 *Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitatem illegitimationis, quoad ordines.*

5 *Vtrùm per ingreſſum Religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, etiam quoad prælationes, & dignitates.*

6 *Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.*

7 *Vtrùm filius alicuius Religioſi poſſit diſpenſari, vt ſit prælatus in Religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.*

8 *Vtrùm genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat diſpenſatione, vt poſſit eſſe prælatus.*

9 *Vtrùm iſta diſpenſatio poſſit fieri à dictis patribus congregatione intermedia.*

10 *Vtrùm illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſteà Religioſus effectus, indigeat noua diſpenſatione, vt poſſit eſſe Prælatus regularis.*

11 *Vtrùm diſpenſatus in Religione poſſit habere beneficium curatum.*

12 *Vtrùm illegitimus factus Canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem, ſine diſpenſatione Papæ.*

13 *Vtrùm illegitimus per profeſſionem Religionis legitimatus, poſſit eſſe Vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi, ſine diſpenſatione.*

14 *Vtrum diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam.*

15 *Quæ cauſæ requirãtur ad huiuſmodi diſpenſationẽ.*

16 *Vtrum electo illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur.*

17 *Vtrum ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimorum in genere.*

18 *Vtrum Religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor ſine diſpenſatione.*

19 *Vtrum illegitimi poſſint eligi Diſcreti ad capitulum Generale, aut Prouinciale.*

20 *Vtrum Religioſus illegitimus, poſſit eſſe ſine diſpenſatione magiſter Nouitiorum, confeſſor Monialiũ, & Vicarius conuentus.*

21 *Vtrum Moniales illegitimæ poſsint eſſe Abbatiſsæ ſine diſpenſatione.*

22 *Quis poſsit cum Monialibus illegitimis diſpenſare, vt ſint Abbatiſsæ.*

23 *Vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſſint beneficium curatum, aut ſimplex.*

24 *Vtrum iſta diſpẽſatio debeat fieri à dictis patribus, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Qui ſint legitimi filij, & illegitimi.

RESpondeo dicendo, quòd legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti ſunt, deinde qui ex matrimonio in facie Eccleſiæ cum bona fide, ſaltem ex parte alterius coniugis celebrato ſunt geniti, eſto matrimonium propter occultum impedimentum fuerit nullum, vt conſtet ex iure c Canonico, & Partitarũ; & tenet conſtanter Molina, Emanuel, Acoſta, & cõmunis Doctorum ſententia. Immeritò ergo doctiſſimus Soto aſſerere trepidauit, vt filij ſint legitimi, non ſufficere fidem bonam alterius tantum coniugis: nam ex iuribus citatis, id ſufficere, apertè colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus bona fides in foro exteriori præſumenda ſit, aut non, diſputat Couarruuias, d optimè autem, cum multis alijs, quos citat, aduertit Emanuel Acoſta, e filium genitum ex matrimonio in facie Eccleſiæ, ex parte alterius tantum coniugis bona fide celebrato, eſſe legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conſcius, idque ad ſuccedendũ non ſolùm ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento cũ omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertendum tamen eſt, quòd non quæcunque ignorantia efficit, vt iſta proles ſit illegitima, ſed tantùm ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines, & conſanguinei, qui ſine diſpenſatione bona fide contrahunt matrimonium, ſcientes ſe eſſe affines, aut conſanguineos, ignorantes tamen affinitatem, & conſanguinitatem eſſe impedimentum iuris minimè faciunt ſuã prolem legitimam, prout vltra ſupradictos patres aduertunt Sarmiento, f & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex ſoluto, & ſoluta, qui tempore conceptionis poterant contrahere, ſi poſtea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam ſi pater in medio tempore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam ſolutam, ex qua concepit filios, in vxorem, prout tenet Bartolus. g Dixi *qui tempore conceptionis poterãt contrahere*. Nam ſi non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filij, ſi poſtea ſublato impedimento, inter eos matrimonium contrahatur prout reſoluunt h Couarruuias, Sarmiento, & Molina.

c *c. ex tenore, qui filij ſint legitimi, c. 2. eo tit. l. 1. tit. 13. parti. 4. Molin de primoge. lib. 3. c. n. 12. Acoſ. in ca. ſi pater. 1. par. ver. vxo. n. 2 fo. 31. So. in 4. d. 41. ar. 4. ante 2. concluſ.*

d *Couarru. in epith. 4. pa. 2. c. 8. §. 1.*

e *Acoſt. vbi ſupr.*

f *Sarm. lib. 1. Select. c. 6. Paleo. de noth. c. 10. num. 4.*

g *Bar. in l. cũ mihi doct. ſolut. matr.*

h *Cou. vbi ſu. §. 2 n. 3 o Sar. vbi ſup. nu. 8, Mol. vbi ſup. li. 1. c. 1. nu. 6.*

Et eſt notandum, quòd hæc legitimatio, per ſubſequens

ſequens matrimonium contracta, habet locum, etiam ſi matrimonium fiat cum concubina in articulo mortis ad hunc effectum, vt filij nati ex ea reddantur legitimi, & ſint capaces magnæ hæreditatis etiam maioratus, prout reſoluunt Couarruuias, *a* Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam ſi in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita ſenex, & decrepitus, vt videatur impoſſibile, ipſum poſſe generare, prout reſoluit *b* Rojas, & affirmat, hãc eſſe opinionem magis communem Couarruuias. Expoſiti etiam legitimi cenſentur, ſecundum opinionem doctiſſimorum virorum, quã tenent Paleotus, *c* & Menochius, à qua non recedit omninò Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, & diſpenſatione, vt ad ſacros ordines promoueantur, nec etiam facti regulares videntur indigere diſpenſatione, vt ad prælationes regulares admittantur. Cùm tamen circa hoc ſit varietas opinionum, conſultiùs erit, vt minimè ad prælationes regulares admittantur, niſi cum eis prius ſecundum terminos priuilegiorum regularium diſpenſetur. Quantum autem ad eos, qui ſunt illegitimi, tria genera diſtinguit Innocentius *d* Tertius, videlicet, naturales ſpurios, nothos, & manceres. Naturales filij de Iure Canonico illi ſoli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quem, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentũ ad legitimè contrahendum, vt conſtat ex Iure. *e* Nothi dicũtur qui ex ſoluto, & ſoluta, inter quos poteſt contrahi matrimonium, procreati ſunt. Sed aduerte, quòd hi naſcuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filijs naturalibus; ac ea de cauſa pater huiuſmodi filiorum non eſt adeò certus, ſicut pater filiorum naturalium; quo circa neceſſe eſt, vt pater recognoſcat eos vt ſuos, alioquin non reputabuntur illius, niſi id aliunde probetur ſufficienter, vt apertè colligitur ex legibus Hiſpaniarum. *f* Sed relictis multis alijs traditis circa hoc à Couarruuias *g* quantum ad noſtrum inſtitutum eſt aduertendum, quòd de Iure Canonico vniuerſi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti ſunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum eſt in ſuperioribus, & tradunt Antonius Gomez, *h* & Pater Molina, qui aſſerit in ordinationibus Luſitanis id ipſum eſſe deciſum. Et vltra ſupradictas ſpecies illegitimorum aliæ adduntur, verbi gratia inceſtuoſi, qui nati ſunt ex affinibus, vel conſanguineis, & alijs, inter quos contracta eſt ſpiritualis, vel legalis cognatio. Alij verò dicuntur ſacrilegi, illi ſcilicet, qui nati ſunt ab eis, qui votum ſolenne caſtitatis emiſerunt. Vtrum autem filij illegitimi militum, ordinum Sancti Iacobi, & Calatrauæ ſint ſacrilegi, articulo ſequenti diſputabitur.

a Cou. vbi ſu. n. 10. Mol. vbi ſu. li. 2. c. 51. nu. 6. Sar. vbi ſu. c. 9. nu. 9. Mẽc. li. 3 cõt. freq. c. 4. n. 4.
b Roias Ікepit c. 2. 20. & 22. Cou. vbi ſupr. c. 8. §. 2. n. 10.
c Pale. vbi ſu. c. 3. n. 63. Menoc. de arb. l. 2. cẽtu. 4. caſu. 396. Salz. in pract. crimi. c. 14 p. 35.
d Inn. 3. in c. niſi cũ pridẽ. §. perſona de renunt.
e Authẽ. quibus modis naturales efficiũtur. §. ſi quis autem defunctus L. 3. ti. 15 p. 4.
f l. 11. Tau.
g Cou. vbi ſu. §. 4. nu. 6.
h Ant. Gomez in l. 11. Tau. n. 91. Mol. 2. diſput. 66. col. 934. li. 4 tit. 71. in prin.

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarenſium, & Sancti Iacobi de la Spada, necnon Calatrauæ, ſint ſacrilegi.

RESpondeo dicendo, quòd filios prædictorum militum habitos abſque matrimonio, ex muliere ſoluta dicunt quidam (inter quos eſt Gutierrez *i* in ſuis practicis quæſtionibus) eſſe naturales. Nam cum hi milites liberè poſſint hodie matrimonium contrahere abſque diſpenſatione ſpeciali, vt ſatis continetur in Bullis conſtitutionibus Apoſtolicis ſuper hoc latis, præcipuè Pauli Tertij. Quæ habentur in definitionibus prædictorum ordinum: conſequens eſt, vt hi filij antea ab eis ſuſcepti, ex muliere ſoluta, cum qua, ſi velint, poſſint tunc temporis contrahere matrimonium ſunt naturales, ſi à patre cognoſcantur, vt tales iuxta terminos legis *K* Tauri, quam ait prædictus doctus vir, eſſe ad hoc expreſſam attentis, & præſuppoſitis dictis bullis.

i Guti. in ſuis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.
K l. 11. Taur.

Sed contra ſupradicta obſtat, Nam prædictæ bullæ tantùm concedunt prædictis militibus facultatem contrahendi matrimonium, & quòd filii eorũ in figura matrimonii habiti ſint legitimi, eiſque ſuccedant, & ſic minimè loquuntur de filiis ab eis habitis abſque matrimonio; & debent ſeruare caſtitatem coniugalem, ergo caſus hic tanquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, nempe quòd non ſunt naturales, ſed ſacrilegi.

Huic obiectioni reſpondet Gutierrez, quòd ex quo hi milites hodie liberè poſſunt contrahere matrimonium, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum antè ſuſceptorum, ſicque non eſt caſus omiſſus, ſed potiùs præuiſus per eam. Nam ad hoc vt ſint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales, & legitimi) nec quòd poſt natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per ſubſequens matrimonium, efficerentur legitimi, prout ordinatur in Iure.) *l* Sed tantùm deſideratur, quòd poſſint, ſi velint, illud contrahere abſque diſpenſatione. Hæc Gutierrez.

l c. tua. qui filij ſunt legit.

At licèt hæc opinio, aliquando mihi placuerit, modò verò attentiùs conſiderata, mihi minimè placere poteſt. Fateor enim hos milites, modò abſque diſpenſatione poſſe contrahere, ſi quidem cum eis iam eſt à ſede Apoſtolica diſpenſatum: at nõ eſt cũ eis diſpenſatum, vt non ſeruent caſtitatem coniugalem, ad quam ſeruandam ratione voti ſolennis aſtringuntur. Quæ caſtitas coniugalis in hoc conſiſtit, vt neque antè matrimonium contractum, nec poſt ipſum contractum, poſſint accedere ad non ſuam, ſine eo, quod mortaliter peccet tranſgrediendo ſextum præceptum Decalogi, & votum ſolemne caſtitatis coniugalis. Vnde ſecundum omnes cognoſcendo aliquam non ſuam, tenentur confiteri prædictam circunſtantiam, ſcilicet quòd votum ſolemne caſtitatis coniugalis in religione approbata emiſerint; cum hæc circunſtantia mutet ſpeciem peccati, ita vt ſacrilegium committant, vt doctiſſimus Ayalas teſtatur in libello, quem ſuper ordinẽ Diui Iacobi edidit. Quo ſuppoſito clarè infertur, quod ſi committunt ſacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, ſed ſacrilegi ſunt cenſendi.

Nec is obſtat, quod communiter dicitur, & pro cõtraria parte adducitur, quòd nati ex his qui tẽpore conceptionis, aut natiuitatis poſſunt cõtrahere, ſunt naturales. Nam reſpondetur, quòd hoc intelligitur, quando poſſunt contrahere, & non tenentur aliquo ſolemni voto caſtitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non ſuam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi. *Saluo ſi fueren los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc enim clarè ſtatuit, quòd non ſunt filii naturales, à ſupradictis procreati. Nec obſtat, quod in collectione noua legum *m* huius regni, vbi tranſcribitur tenor dictæ legis nouæ, ſublata fuerunt illa verba, *o freyles*, & tantùm ponuntur cætera, nempe. *Los hijos de los clerigos, o frayles, o de monjas*: nõ verò dicitur, *de los hijos de los frayles*. Quod põderat Gutierrez pro ſua opinione.

m l. 7. ti. 8. li. 5. noua comp.

Ait

Digitized by Google

Ait enim, quod ideò ſublata fuerunt dicta verba, quia cùm hodie per diſpenſationem Papalem poſſint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non ſacrilegi reputantur. Sed certè ego in ea ſum opinione, vt putem dicta verba, ideò ſublata fuiſſe, quia non erat neceſſarium, quòd ap oneientur. Statuente enim ea lege, quòd filij Religioſorum ſint ſacrilegi, conſequenter ſtatuerat, quòd filij horum militum ſint etiam ſacrilegi, cum tales milites ſint verè Religioſi, prout probauimus ſuprà. *a* Et patet ex bulla Alexandri Papæ, pro Religione Sancti Iacobi de Spata data, cuius tenor ſequitur.

a Sup. hoc to. q. 1. artic. 6.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & vniuerſo clero, & populo, ad quos literæ iſtæ peruenerint, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Verſus Hiſpaniam, contra gentem nefariam Paganorum, ſurrexerunt de nouo viri Deum timentes, & zelantes legem Domini, videlicèt Fratres S. Iacobi, qui pro defenſione fidei Chriſtianæ ſe ipſos extremis periculis exponunt, & fines Chriſtianitatis ab incurſibus Paganorum induti lorica fidei, & multiplici ſuccincti virtute, tuentur. Horum vtique propoſitum in Domino digna gratiarum proſequimur actione, & ei à quo omne bonum procedit, adſcribimus, quòd temporibus noſtris, ſurrexit in partibus illis Religio, quæ Deo grata eſt, ſicut indubitanter credimus, & accepta Chriſtianitati neceſſaria plurimùm: cum hi, qui Religionẽ ipſam aſſumunt, ad hoc ſpecialiter, & præcipuè ſtudio totius ſollicitudinis elaborent, vt inimicos Crucis Chriſti coadiuuante confundant, & fines Chriſtianitatis verſus Hiſpaniam, ab eorum incurſibus protegant, & defendant. Vnde cum expediat vniuerſis qui nomine Chriſtiano cẽſentur, tam fortes athletas Chriſti propter Deũ feruenti charitate diligere & ſignum, quod geſtant in pectore, reuereri, per quod ad tuitionem fidei noſtræ ſe oſtẽdunt ſemper armatos; Rogamus vniuerſitatem veſtrã, manemus, & hortamur in Domino, atque in remiſſiorẽ veſtrorum peccatorum iniungimus quatenus, ſi quando aliquos prædictorum fratrum vos videre contigerit, eos pro charitate Chriſti, & reuerentia B. Iacobi cuius milites ſe eſſe fatentur, curetis benignè recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectum propter Chriſtum humiliter exhibere. Vobis quoque auctoritate, qua fungimur arctius inhibemus, ne quis veſtrum eos in perſonis, vel rebus offendere audeat: quia cum nos eos & eorum domos, conſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt ſub B. Petri, & noſtra protectione, pro noſtri officij debito ſuſcepimus, propter diuinam offenſam in contemptũ Romanæ Eccleſiæ cederet, ſi quid moleſtiæ, vel grauaminis à quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis iij. nonas Auguſti.

Ex qua bulla, ibi *Religio*, & ibi, *conſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt*, clarè colligitur hos milites Religioſos eſſe, & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli *b* (ſi quis ſuadente) tãquam perſonæ Eccleſiaſticæ, & conſtat ex varijs bullis huic ordinis, & alijs conceſſis, & tenent Nauarrus, *c* & Syluester, & Iacobus de Graffijs.

b Cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4.

c Nauarr. de reddit. nu. 55. & 56. & in propug. nu. 15 Graff. li. 2. decis. Aurearum num. 33.

Ex his etiam colligitur, quòd filij horum militũ, habiti ante matrimonium contractum ex copula cũ aliqua ſoluta, cum qua poterant contrahere, etiam ſi de facto contrahant, non videntur legitimari per ſubſequens matrimonium cum dicta ſoluta contractum: ſolùm enim illi filij legitimantur per ſubſequens matrimonium, qui ſunt filij naturales: at hi ſunt ſacrilegi contra votum ſolenne caſtitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum eſt articulo ſuperiori, filij adulterini, & inceſtuoſi, minimè per ſubſequẽs matrimonium legitimantur, prout reſoluunt Couaruuias, *d* Sarmiento, & Molina. Verũ eſt tamen, quò l diuerſa eſt ratio adulterinorum, & inceſtuoſorum, quia hi habiti ſunt ab his, qui non poterant contrahere propter impedimentum dirimens, at filios dictorum militum, præſupponitur fuiſſe habitos à mulieribus, cum quibus poterat matrimoniũ iniri.

d Coua. in 4. p. 2. c. 8. §. 2. n. 30. Sar. lib. 5. ſelec. cap. 6. Mol. de primo gen. lib. 1. c. 2. nu. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingreſſum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd licet illegitimi apud ſacros Canones aliquibus inhabilitatibus afficiantur non propter eorum peccata, ſed ob parentum ſuorum incontinentiam, quorum veſtigia ſectaturos præſumptio iuris innuit: non defuerunt tamẽ ſpurij viri, literis, & ſanctitate præclariſſimi. Et Paleotus *e* refert multos, eos nominando, qui fuerunt Epiſcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclariſſimi viri, de quo etiam agũt Tiraquellus, & Rojas. Et Gambarus, *f* & Lambertinus Abbas, & Gomez diſputant, vtrùm poſſint eſſe Cardinales, &, quòd poſſint eſſe, ſatis indicat quidam decretorum Canon. *g* Propter quod ius canonicum cum aliquibus diſpenſandum decernit, & priuilegia Apoſtolica concedũt, vt ad prælationes, cum ipſis in Religionibus diſpenſetur, de quo articulo quinto latè agemus. Nunc autem quæritur, vtrùm ſi efficiantur Religioſi, ipſo facto reddãtur habiles, vt poſſint ſacris initiari. Et eſt ſciendum, quòd Gregor. XIV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Põtificatus ſui anno primo, idibus Martij in quadam conſtitutione reduxit conſtitutionem Sixti V. contra illegitimos datam Romæ anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo Pontificatus ſui anno quarto duodecimo Kalendas Nouembris, ad terminos iuris communis, in hæc verba prorumpens. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium ad terminos iuris communis reducimus, & moderamur.* Vnde non eſt dubium, quòd prædicti illegitimi Religionem à Sede Apoſtolica approbatam profitentes, poſſint ſecundum *h* ius commune ad omnes ordines promoueri. Ingreſſus enim Religionis tollit irregularitatem, ſicut ingratitudinem, prout in iure *i* decretum eſt, & reſoluit Soto. Vnde videtur non fuiſſe neceſſarium priuilegium Sixti Quarti quod habetur in Compendio *K* priuilegiorum Mendicantium, quo cõceditur Generali, & Prouinciali, Miniſtris, atque eorum vicarijs ordinis Minorum authoritas diſpenſandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectum natalium ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientе, quòd poſſint promoueri ad quoſcunque ſacros Ordines, quod ipſum conceſſit etiam Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ, & habetur in priuilegijs montis Oliueti, *l* & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Nam in iure communi hoc habetur, & fruſtrà precibus impetratur, quod iure communi conceditur. Verum eſt tamen, quod Syluester *m* ait, quòd priuilegium continens ius commune, aliquid prodeſt, vel operatur: nam multi ſciunt talia priuilegia ius commune ignorantes, & plerumque, quia malè iura ſeruantur, per priuilegia innouantur, prout in iure *n* habetur.

e Paleot. de noth c. 57. nu. 7. & c. 66. Tiraq. de nob. c. 15. ex nu. 31. Roias. de ſucc. cre. cap. 25. à num. 18.

f Gambar. de of. & poteſt leg. à later. li. 7. n. 72. & n. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iur. pat. 1. p. l. 2. n. 11. ar. 7. q. princ. nu. 41. fol. 55. Abbas in cap. per venerabilẽ n. 5 qui filij ſũt legitimi Gom. in reg. de triẽ. q. 2. poſt prin.

g Oſius. 56. diſt.

h Cap. 1. de filijs presb.

i 19. q. vl. c. nõ liceat. Sot in 4. d. 25. q. 1.

K Tri. diſp. §. 12.

l Priuil. 50. f 141. & priuil. 52. fol. 205.

m Sylu. verb. priu. q. 4.

n c. 2. de treuga, & pace.

ARTICVLVS IV.

Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quòd triplex eſt Religionis ingreſſus: primus educationis, ſecũdus probatio-

Digitized by Google

bationis, tertius profeſſionis. Olim enim, qui aſſumendi erant ad Religionem, educabantur priùs in cœnobijs habitu honeſto ſeculari detento, vt multi canones affirmant. Nam ſecundum decretum Bonifacij, *a* ingreſſuri Religionem per triennium educandi erant in monaſterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundum verò decretum *b* Greg. per biennium educabantur: hodiè verò nullus præfixus eſt terminus, nam tempus educationis arbitrarium eſt, vt ait Gloſſa, *c* & experimento comprobatur. Ingreſſum verò probationis dicit eſſe vnius anni ſpatium poſt habitus ſuſceptionem, vt iura *d* decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingreſſus verò profeſſionis eſt, quando tranſacto anno probationis Religioſi per ſolemnem profeſſionem ſe tradunt in manibus prælati. His ſuppoſitis opinio eſt Doctiſſimorum virorum, quòd non ſolùm profeſſio, ſed etiam educatio Religionis tollit ipſo iure irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos; & ideò Gloſſa, & communiter Doctores, ſimpliciter, & abſolutè dicunt, quòd ingreſſus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingreſſum ad profeſſionem, & hanc concluſionem videtur probare ius, *e* vbi dicitur, illegitimè nati ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes; vbi nota, quòd illegitimus, non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, vt apertè teſtatur author ſummarii in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, & idem apertiùs dicit Vrbanus Papa, ſic inquiens: filios presbyterorum à ſacris miniſteriis remouemus, niſi aut in cœnobiis, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quòd debeant eſſe profeſſi, ſed probati tantùm, quod nimitùm fieri poteſt, per tempus educationis, idque eſſe intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cùm iſta decreta ſint conceſſa in fauorem Religionis, & nõ in fauorem illegitimorum, non ſtrictè, ſed latè ſunt interpretanda. Scio tamen Sotum, *f* contrarium aſſeruiſſe; Nam dicit ſolùm Religioſum profeſſum illegitimè natum, poſſe abſque diſpenſatione ordinari: ſed ſuam aſſertionem non probat, & ideò, qua dicitur facilitate reijcitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum eſt, nam aliàs poteſt eſſe fraus intrando Religionem, & ſacros ordines ſuſcipiendo, & ante profeſſionem exeundo; & ſic lex eſſet impoſita verbis contra iuris *g* diſpoſitionem. Sed reſpondetur, quòd in eo caſu nulla erit fraus; nam ſi talis poſt promotionem recedat, erit irregularis ad ſuſcepti ordinis executionem: nam cùm fuerit reſpectu profeſſionis ordinatus, non ſecuta profeſſione per receſſum à Religione non illi ſuffragabitur ordo ſuſceptus, atque adeò abſque ſpeciali diſpenſatione non poterit adminiſtrare ſine peccato mortali. Vnde infertur extenſio ad priuilegium Clementis Quarti (de quo dicemus infrà, hoc tomo) vbi dicitur, quòd Nouitij virtute priuilegiorum abſoluti a cenſuris, ſi à Religione ante profeſſionem retrocedant, in dictas cenſuras relabuntur. Hæc enim conceſſio, ſecundum dicta, videtur extendenda, ad irregularitatem contractam ratione illegitimationis quoad ordines, vt ſcilicet Nouitius, ab ea abſolutus per ingreſſum Religionis, retrocedens, in eam reincidat. Huic autem noſtræ ſententiæ obſtant Angelus, *h* & Syluester dicentes, Nouitios non poſſe ordinari, etiam de prima tonſura, quòd nimirùm probant ex ſolo capitulo, *Monaſterij, decima nona, quæſtione tertia*. Ad quod reſpondetur, hoc capitulum non decernere, ne Nouitij ordinentur, vt euidenter conſtat literam legenti: ſed tantũ prohibet, ne ad Deum conuerſi in monaſterijs ordinentur, ante biennium. Quæ nimirum diſpoſitio, per contrariam conſuetudinem vniuerſalem vacat iã, ſecundum quam ante biennium ordinantur, qui ad Deum in monaſterijs ſunt conuerſi. Vel meliùs reſpondetur, quod Nouitij, nullibi prohibentur ordinari. Imò *i* Bonifacius Octauus ait, quòd infantes, qui non habent ætatem ad profitendum, poſſunt ordinari, ſi Religionem intrent: ait enim, *nullus Epiſcopus, vel quiuis alius infanti, niſi fortè Religionem intraret, ſeu illiterato, ſed neque abſque ſui ſuperioris licentia, homini diœceſis alienæ clericalem præſumant conferre tonſuram*, & hanc opinionem tenet expreſſe ibi Summator, & Gloſſa *K*, quæ nimirum diſpoſitio noſtram confirmat ſentẽtiam: atque adeò ſtando in rigore iuris, ſi illegitimus hodiè educaretur in cœnobio in honeſto habitu ſeculari animo Religionis habitum ſuſcipiendi, & profitendi, ſi à Prælato ordinis teſtimonium probatæ vitæ haberet, poſſet ſine aliqua diſpenſatione ordinari.

a c. ſi quis in cognitus, 17. q. 2.
b c. monaſterij. 19 q. 3.
c Gloſſ. in ca. Gonsaluus. 17. q. 2. v. vnius anni.
d c. Gonsal. 17. q. 2. Cõc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 15.
e c. 1. de filijs presby.
f Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Franc. in c. is qui. de filijs presb. l. 6. nu. 11.
g c. commiſſa de elect. l. 6.
h Ang v. nouitios nu. 20. sylu. v. religio. nu. 10.
i ca. nullus de tẽpor. ordin. l. 6.
K Gl. ibi. v. infanti. & ver. intrare.

ARTICVLVS V.

Vtrum per ingreſſum Religionis approbatæ omnis illegitimatis irregularitas tollatur non ſolùm quoad ſacros ordines, ſed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

RESpondeo dicendo, quòd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos eſt Gloſſa *l*. Panormitanus, & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus, reſpondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi conſentiunt, vt doctiſſimus Sotus. *m* At ſecundum venerationem & obſequium ſacrum Religionum, quæ his temporibus ab hæreticis acerrimè infeſtantur, ſtatuitur concluſio in hũc modum, profeſſio ſolemnis approbatæ Religionis eſt vera legitimatio, non ſolùm iure humano, ſed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi ipſo iure idonei ſunt ad omnes dignitates, & prælaturas Eccleſiaſticas, & epiſcopatus, ac ſi ex legitimo eſsẽt procreati matrimonio.

Hanc opinionem tenet Gloſſa *n* celebris, & probatur in quadam Authentica, *o* in qua dicitur, quòd monachatus omnem abſtergit maculam. Ex quibus verbis nonnulli inferũt, vt notat Nauarrus *p*, quòd non ſolum tollitur illegitimitas, ſed etiam irregularitas homicidij voluntarij, & bigamiæ: hoc tamen non credo verum, vt ſuo loco dicetur. Tantũ enim illa verba ſunt intelligenda de illegitimatione, quæ eſt propriè macula, cùm ſit infamia iuris. Cęteræ verò irregularitates, nõ ſunt propriæ maculæ, & ideò per Monachatum non tolluntur. Hanc noſtram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæſarei interpretes, aſſerentes filium illegitimum legitimati ipſo iure per profeſſionem Religionis approbatæ, inter quos eſt Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iaſon, & alij, quos refert Couarruuias, *q* & quamuis recedat ab ipſis; fatetur noſtram opinionem eſſe communem fundamentum autem eorum eſt argumentum de minori ad maius. Nam per oblationem Curiæ ſecularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad curiam ſpiritualem multò fortius debent filij illegitimi legitimari.

Pro hac ſententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & ſequitur Ciſuentes, *r* aſſerentes, quòd filius illegitimus naturalis factus monachus legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato:

l Gl. in c. ſi. de filijs presbyt. Panor. in c. 2. de apoſtatis. Nau. in c. non dicatis nu. 92
m Sot. in 4. d. 25. q. 1. art. 3.
n Glo. in c. cũ dignitate de ind.
o Authent. de monac. collat. 1. in princ.
p Na. in c. non dicatis n. 92.
q Cou. de ſpõ. 2. p. c. 8 nu. 4.
r Ciſuentes in l. 10. Tu.

Digitized by Google

ſtato: ergo multò magis quoad prælationes, cùm ſucceſſio in hæreditatem ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quàm habilitas Religioſi illegitimi ad Prælaturas. Diximus, iure diuino hanc concluſionem probari, quòd in hunc modum demonſtratur. Nam difficiliùs eſt tollere vincula matrimonij rati, non conſummati, quàm illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculũ inductum eſt iure diuino; illegitimitas verò non niſi iure humano: ſed profeſſio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ Religionis honorem, & reuerẽtiam. At me omninò non conuincunt; omnes enim rationes adductæ ſunt argumenta topica. Et pro contraria parte eſt quoddam decretum, *a* cui difficillimè reſpondetur; & inueni Eugenium Quartum conceſſiſſe monachis congregationis Sanctæ Iuſtinæ, per profeſſionem regularem, tolli eorum illegitimationem, nõ ſolùm quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio cẽſendum eſt, priuilegium aliquid contra, vel præter ius commune concedere. Præterea Gregorius Decimus quartus in quadam conſtitutione moderante conſtitutiones Sixti Quinti, fœlicis recordationis contra illegitimos Regulares promulgata decernit, legitimationem Regularium quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cum Capitulo generali, aut prouinciali, ſeu intermedio, & non aliàs; de qua conſtitutione, ſtatim in ſequentibus nobis erit ſermo. Ex quibus verbis clarè conſtat, ipſos illegitimos modò non fieri legitimos, quoad Prælationes, per profeſſionem in Religione approbata. Et aduerte, quòd hoc procedit, etiã ſi defectus natalium ſit occultus, prout reſoluunt Nauarrus, *b* Soto & Couarruuias. Vnde filius presbyteri natus ex muliere coniugata ita occultè, quòd non poſſit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris: huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus, *c* & reſoluit Corduba contra Caſtro, & ſic, vt ſit prælatus, neceſſarium eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verùm eſt tamẽ, quòd ſi cogatur prælationem acceptare, & ſine ſua, & ſuorum infamia, non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

a c.1. de filijs presbyt.

b Nau. in ca. nõ dicatis. n. 60. Soto in 4. d. 21. q. 1. ar. 3. Cou. de ſp. õſ. 2. p. c. 8. nu. 4.

c Nau. vbi ſu. n. 192. C ord. l. 1. queſt ionũ q. 33. fo. 179. col. ver. ex di ctis Caſ. l. de leg. pœn. li. 2. c. vlt. ci. me. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundum ius *d* commune intellectum ſecundum opinionem Couarruuias in ſuperiori articulo allegatam, ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum *e* in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſſit. Licèt enim definierit, quòd *liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum) diſpenſare*, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare. Nam facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis, & ſuſpenſionis ortæ ex delicto occulto ipſius irregularis, vel ſuſpenſi, at irregularitas illegitimitatis non nata fuit ex delicto illegitimi; ſed ex delicto ſuorum parentum. Verum eſt tamen, quod Sixtus IV. *conceſſit hoc generali, & prouincialibus fratrum Minorum, eorumque vicarijs, quod ſcilicet poſſint in hoc caſu diſpenſare cum fratribus dicti ordinis Minorum, defectum natalium patientibus ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientes, necnon cum his, qui ex quauis cauſa, præterquam homicidij voluntarij, Bigamiæ, & membrorũ mutilationis, irregulares forent, poſtquam ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare, vt defectu & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi ad quoſcunque etiam ſacros ordines promoueri, & in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare, quod tã ipſi irregulares, quàm defectum natalium patientes prædicti ad quaſcũque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant.* *f* Idemque conceſſit idem Sixtus IV. miniſtro generali, & Prioribus conuentualibus, ac eorũ vicarijs ordinis fratrum Prædicatorum, prout habetur *g* in libris ordinum. Quod ipſum ſpecialiter conceſſum inueni ordini S. Hieronymi, & alijs Religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Cõpendio ordinis Ciſtercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in *h* libro priuilegiorum congregationis *dos Loys* nuncupatæ, impreſſo Oliſipone. Hæc tamen authoritas ſublata fuit poſtea à Sixto V. Pontifice maximo in duabus conſtitutionibus, contra illegitimos editis; quarum vna modificans, & declarans primam, habebat diſpenſationes, quæ ab ipſis Prælatis, prædicta authoritate Apoſtolica, emanarunt etiam ante dictas conſtitutiones, eſſe irritas, & nullius valoris. At *i* Gregor. XIV. prout dictum eſt, ſupradictas, conſtitutiones benignitate Apoſtolica eſt moderatus, *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum ſeu indultorum Apoſtolicorum cuiuis ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. & non ſub illis, & alijs reuocationibus, comprehenſæ erunt, per quoſcunque eorum ſuperiorum factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituit & reintegrauit: volens (eiſdem conſtitutionibus non obſtantibus) & ſtatuens, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat iuxta tenorem indultorũ & priuilegiorum Apoſtolicorum eis cõceſſorũ, quæ modò vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſunt, vt præfertur in hac parte reualidans, cum illegitimis, quos aliàs dicti Generales, aut Prouinciales, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non aliàs, ſuffragãtibus meritis dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſecuta quæcunque anteà valere, & tenere, perinde ac ſi dictæ conſtitutiones non emanaſſent.* Hæc Greg. XIV. Ex qua conſtitutione concluditur, per eam, quoad modum diſpenſandi cum illegitimis, eſſe prælatis Regularibus reuocata priuilegia, quibus ipſis concedebatur abſolutè facultas diſpenſandi cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas: de quibus habetur in libris *K* priuilegiorum Apoſtolicorum, præſertim in compendio Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieronym. & in compendio ordinis Ciſtercienſis, & in compendio ordinis Societatis Ieſu. Nam dictæ diſpenſationes, iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. non poſſunt fieri à Generalibus, & Prouincialibus, vt anteà poterant; ſed debent neceſſariò ab ipſis fieri cum generali, ſeu prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quòd Priores conuentuales, & eorum vicarij non poſſunt modò dictam diſpenſationem facere, ſicut per Sixtum Quartum dictis Prioribus, & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit conceſſum. Nam modò Gregorius XIV.

hec

d n. 1. de filijs presb.

e Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. & ſeſ. 24. ca. 6. de reform.

f In 1. impr. f. 6. & in 2. fol. 144. conceſſ. 252.

g In 2. impr. fol. 246. conceſ. 175.

h Habetur in dict. lib. fol. 9.

i Sup. art. 4.

K Habetur in comp. Minor. ti. vt diſpenſ. §. 12. & 13. & in comp. ord. D. Hier. ti. diſpenſ. in defectu natalium. §. 1. & 2. pag. 146. & 147. & in compen. Ciſter. tit. diſpenſ. §. 13. et 14. & in cõp. Societ. tit. diſpẽſ. §. 1. & 2.

Digitized by Google

hoc ſolùm Generalibus, & Prouincialibus commiſit cum ſupradicta moderatione. Et, vt aduertit Collector *a* priuilegiorum Mendicantium, quòd ſupradicta authoritas apud dictos patres nunquam fuit in vſu, quantum ad ſuperiores: & ideò idem eſt, ac ſi non fuiſſet conceſſa. Secundò infertur, quòd per ingreſſum Religionis non remanent illegitimi, diſpenſati quoad prælationes; & ſic eſt reuocatum priuilegium *b* Eugenij IV. hoc concedens congregationi Sanctæ Iuſtinæ.

a Collect. in com. Mendic. tit. diſpenſat. §. 13.

b Habet. in comp. Ciſterc. tit. diſpenſat. §. 11. & tit. natalium defectus.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm filius alicuius Religioſi poſſit diſpenſari, vt ſit prælatus in Religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.

RESpondeo dicendo, quòd filij illegitimi, & naturales presbyterorum, nempe geniti ab his, qui vxore mortua presbyteri, aut Religioſi facti ſunt, poſſunt prouideri de beneficio, aut prælatione iure communi in Eccleſijs ſuorum parentum, iuxta ea, quæ notantur in iure; *c* & poſſunt prouideri de paterno beneficio, & prælatione, quam ipſorum parentes antea tenuerunt, dummodò id beneficium immediatè non fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea, quæ *d* ſacri Canones decernunt. Et hoc vt euitetur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, prout commendant ſacra decreta; *e* & ita iudicatum fuiſſe, tradit Petrus Gregorius. *f* Dubium autem eſt, vtrum id ipſum debeamus dicere de filijs Religioſorum habitis poſt profeſſionem ſolennem. Vtrum ſcilicet ipſi cum diſpenſatione poſſint eſſe prælati in Religione, vbi eorum parentes prælationes habuerunt; & videtur, quòd non. Nam Gregorius XIV. in ſua conſtitutione concedens, vt illegitimi ad Religionem admittantur, addit, *dummodo tamē filius illegitimus in Religione, in qua pater ſuus ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, nō admittatur, quod expreſſè,* ait, *prohibemus.* Ex quibus verbis videtur dicendum, quod ſi huiuſmodi illegitimi, ad Religionem admittantur, & de facto in ea profiteantur, licet eorum profeſſio valeat (prout in noſtra ſumma *g* concludimus) non tamen poſſunt eſſe Prælati in Religione; vbi ipſorum parentes prælationes habuerunt, ſaltem viuentibus ipſis parentibus. Et confirmatur ex decreto Conc. *h* Tridentini, vbi dicitur, quòd *non liceat filijs clericorum illegitimis, in Eccleſiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunque, etiam diſſimile beneficium obtinere.* His tamen non obſtantibus reſpondeo, virtute priuilegiorum poſſe Prælatos cum ipſis diſpenſare, vt ſcilicet poſſint eſſe Prælati in Religione, vbi parentes eorum prælationem aliquam obtinuerunt. Neque his obſtat, quòd Gregorius XIV. expreſſè prohibuerit, eos ad Religionem admitti: nam reſpondetur, quòd imò ex hac conſtitutione colligitur contrarium: in ea enim conſtitutione inter alia duo decernuntur. Primum eſt, quòd illegitimi admittantur; & hoc prohibet caſu, quòd ipſi illegitimi, fuerint filij Religioſi, prout dictum eſt. Secundum, decernit, quòd Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ipſis illegitimis, vt ad prælationes admittātur, & non prohibet hoc reſpectu illegitimorum filiorum Religioſorum: vt ſcilicet non poſſit cum ipſis diſpenſari virtute priuilegiorum, vt habeant prælationes, quas ipſorum parentes obtinuerunt. Vnde clarè colligitur, in hoc ſecundo decreto illimitatè Summum Pontificem fuiſſe locutum, & generaliter eſſe intelligendum: ſi enim limitatè vellet intelligi, id expreſſè prohiberet, ſicut prohibuit in primo decreto. Neque obſtat Concil. Tridentin. Nam reſpondetur, quòd loquitur de Eccleſiaſticis, & non de Regularibus, & cum ſit lex pęnalis, non debet extendi ad caſum ſimilem: argumentū enim à ſimili in legibus pęnalibus non valet, prout tradit Gloſſa *i*, & reſoluit doctiſſimus Caſtro. Dixi, *in Religione*, nam Generales, & Prouinciales non videntur poſſe diſpenſare cum capitulo cum illegitimis fratribus, vt poſſint habere eaſdem prælationes, quas parentes eorum aliquando habuerunt in aliquo monaſterio, ſi tales ſunt geniti à dictis parentibus, cum eſſent presbyteri, clerici, aut Regulares, prout ordinauit Clemens Septimus. Cuius conſtitutionis tenorem tradit Nauarrus, *K* quam conſtitutionem non video quoad hoc, eſſe reuocatam: Et vltrà, ſupra poſitam reſponſionem, ad Cōcilium Tridentinum reſpondetur aliter, ſcilicet, quòd Cōcil. Tridēt. ſolùm prohibet, quòd filij illegitimi ſint Beneficiarij in Eccleſiis, vbi parentes eorum beneficium obtinuerunt. At nos hic dicimus, filios illegitimos poſſe habere prælationes in Religione, vbi parentes eorum profeſſi ſunt, non autem in monaſterijs, vbi prælationes habuerunt.

c cap. ad hoc de filijs presb.

d c. ex tranſmiſſa de filijs presbyt. & c. præſentium eodem tit.

e cap. conſtitutus ea. quoniā ad extirpandas eod. tit.

f Greg. li. 14. syntag. iuris, c. 6. nu. 33. & 34.

g In ſum. 2. p. c. 4. tit. Nouitijs, pa. 9.

h Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 15.

i Glo. in c. in pœnis, de reg. iuris, libr. 6. Caſt. de legib. pœn. lib. 1. cap. 7. fol. 58.

K Nau. in c. ſi quando, de reſcrip. ex 5. 21. nu. 2.

ARTICVLVS VIII.

An genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat diſpenſatione, vt poſſit eſſe Prælatus.

RESpondeo dicendo, quòd aut iſte effectus Religioſus prælationem obtinuit, antequam pater illam vxorem duxiſſet, & tunc diſpenſatio requiritur: illo enim tempore illegitimus eſt, & ſic ius ei reſiſtit, ne etiam ſi Religioſus ſit, Prælatus effici poſſit, iuxta notata per Bartolum, *l* & Aymon. Nam tempus datæ prælationis inſpici debet, an quis ſit inhabilis: prout tradit Gigas. *m* Aut iſte, poſt ſubſequens matrimonium contractum ex concubina prius natus, prælationem aſſequitur (& licet ſint variæ opiniones) veritas tamen eſt, quòd diſpenſatione non indiget. Hic enim vere legitimus effectus eſt iuxta *n* gloſſam, quam ſequitur Abbas, & Quintilianus Mandoſius, & tempus datæ prælationis inſpici debet, quando iudicatur, an quis ſit habilis, aut inhabilis ad eam.

l Barto. in l. ſi conſtante, §. quoties. nu. 7. ff. ſol. mat. Aymon conſi. 66. num. 8. verſ. reſpondeo quòd regula.

m Gig. de penſio. q. 22. n. 19 & ſeq.

n Gloſ. in cap. tāta, qui filij ſint legiti. & ibi Abb. co. 2. Mād. de ſigna. gratia, tit. ſuper defectum natal. fol 81. pag. 1. col. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm iſta diſpenſatio poſſit fieri à dictis fratribus, in congregatione intermedia, in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius Decimus Quartus, in ſua conſtitutione, ordinauit vt iſta diſpenſatio fieret à Generalibus, aut Prouincialibus, cum generali, aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Vnde cùm congregationes intermediæ, in noſtra Religione, habeant vim capituli intermedij; prout ordinatum eſt, in ordinationibus generalibus *o* Toletanis, authoritate Apoſtolica confirmatis, & regula ſit vulgatis inter Iuriſperitos, quod ſubrogatus debet ſapere naturam eius, cui ſubrogatur, videtur aſſerendum, quòd dicta diſpenſatio poteſt fieri à Generalibus, & Prouincialibus in con-

o Ordin. Tolet. ca. 8. de capit. fratrum.

in congregatione intermedia, cum ſubrogetur in locum capituli intermedij. Ad cuius rei explicationem notandum eſt, capitulum intermediū, aut congregationem intermediam, in noſtra Religione Minorum diſtingui, & differre. Ad capitulum enim intermedium vocantur omnes congregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales in diſcretorio agunt de rebus concernentibus ad regimen totius congregationis, quæ in definitorio cum conſilio patrum ſolent definiri. Sed ad congregationem intermediam non vocantur vocales; ſiquidem in ea non eliguntur definitores, ad prouidendum, & definiendum ea, quæ in capitulis ſolent in definitorio prouideri, & definiri; & ita ſeruatur in noſtra Religione. Secundo notandum eſt, quòd in noſtra Religione ad diſpēſandum cum illegitimis, vt poſſint eſſe prælati, non petuntur ſuffragia vocalium in diſcretorio, ſed patrum prouinciæ in diffinitorio. Verùm tamē eſt, quòd aliqui patres doctiſſimi, & in cauſis Religionum maximè verſati, contrariam auſi ſunt tenere opinionem, attentis verbis conſtitutionis Gregorij Decimi Quarti: contra quos, in præſentiarum, nobis eſt ſermo. Quibus ſic prælibatis, dictam diſpenſationem, in congregatione intermedia fieri poſſe, concludam. Licet enim inter congregationem intermediam, & capitulum intermedium ſit differētia (prout dictum eſt in primo notabili) attamen quantum ad diſpenſationem hanc concedendam, exiſtimo, nullam eſſe differentiam, cum hæ diſpēſationes non fiant ſuffragijs vocalium in diſcretorio, ſed patrum congregationis in definitorio. Et eandem vim habet definitorium capituli intermedij, quam habet definitorium congregationis intermediæ iuxta dictas cōſtitutiones. Sed his videtur obſtare conſtitutio Gregorij Decimi Quarti; non enim dicit, quòd iſta diſpēſatio fiat à miniſtris Generalibus, aut Prouincialibus in generali, aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo (ſi enim hoc diceret, ipſi conſtitutioni ſatisfieret, ſi huiuſmodi diſpenſatio daretur iuxta modum ſupradictum, in congregatione intermedia) ſed ait, quòd dicta diſpenſatio à dictis Miniſtris fiat, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Quæ dictio, *cum*, denotat, quòd cum capitulo intermedio debeat tractari; & de numero ipſius nō ſolùm ſunt definitores in definitorio, ſed etiam vocales in diſcretorio. Nam huic rationi reſpōdetur, quod cum hic agatur, de legitimatione fratrum, quæ illegitimationem occultiſſimam aliquando præſupponit, cuius reuelatio aliquando in infamiam, & maximū ſcandalum vergit: non eſt credendum, Summum Pontificem velle in diſcretorio vocalium de cauſis ipſius legitimationis tractari; cùm in dicto diſcretorio ſæpè ſæpius congregentur in vnum vocales in magna quantitate non ita circunſpecti, ſicut decet ad ſeruandum ſecretum. At in definitorio patres in minori numero congregantur, & in prudentia, & confidentia præclariores, de quorum taciturnitate magis confidendum eſt. Et ſicut verba ſecundum conditionem perſonæ intelligi debent, ad quam diſpoſitio refertur (vt dicitur in iure) *a* ita verba ſupradicta, cum Generali, Prouinciali, & intermedio capitulo debent intelligi iuxta diſpoſitionem negotij, quod committitur peragendum. Nam verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, prout notatur in iure. *b* Hoc autem negotium, in multis caſibus, magnum requirit ſecretum. Prætereà, licet prædicta diſpenſatio debeat fieri cum capitulo generali, &c. id eſt cum maiori parte Capituli, prout in iure *c* definitur: illa tamen dicitur maior, & ſanior pars capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate, prout tradit Syluester *d* allegans ad hoc pulchram deciſionem cuiuſdam canonici decreti, D. Auguſtini *e* ad Caſulanū. Et certè, iure communi receptum eſt, vt pro cauſarum varietate in quibuſdam ad numerum tantùm: in alijs præter numerū, etiam ad virtutum merita, ſit reſpiciendum, prout tenent Abbas. *f* Felinus. Paleotus. & Marcus Antonius Cucuus: & nemini dubium eſt, definitorium propter eius authoritatem maiori præſumi, & niti ratione, & pietate, præſertim in hoc caſu; cùm in eo debeat agi de moribus, & qualitatibus ipſius illegitimi, qui magis patent patribus congregationis, quàm vocalibus diſcretorij, vt patet intuenti. Neque ex hoc debet quis inferre, quòd huiuſmodi diſpenſationes poſſunt fieri in alijs congregationibus, quæ ſæpè ſæpius fiunt congregatis in vnum Patribus prouinciæ ad eligēdum aliquem in Guardianum, aut alia peragenda, cùm in his congregationibus ita congregentur in vnum prædicti patres, ſicut conueniunt in vnum in congregatione intermedia. Nam huic rationi facillimo negotio reſpondetur; maximam eſſe differentiam inter has congregationes, & congregationem intermediam. Nam congregationes ſupradictæ nō ſubrogantur in locum Capituli intermedij. At congregatio intermedia ſecundum conſtitutiones generales Ordinis authoritate Apoſtolica factas ſubrogatur in locum Capituli intermedij, non ſolùm ad eligendum, ſed etiam ad decidendum, & definiendum, & ideò nil mirum, quòd in ea, & non in alijs congregationibus poſſit fieri ſupradicta diſpēſatio. Nam ſubrogatum (vt eſt notum in iure) debet ſapere naturam illius, in cuius locum ſubrogatur. Huic opinioni ſubſcripſerunt inter alios duo grauiſſimi patres huius vniuerſitatis Salmanticenſis; primus, doctiſſimus, ac Reuerendiſſimus pater frater Franciſcus Cumel, magiſter ſacræ Theologiæ, & huius almæ vniuerſitatis, publicus profeſſor, & Generalis totius Ordinis à Mercede; ſecundus eſt doctiſſimus Doctor magiſter meus Martinus à Buſtos in cathedra decretorum iubilatus; & nunc ſereniſſimi, & Catholic: Regis noſtri Philippi in Pintiana cancellaria meritiſſimus Conſiliarius.

a l. penult. §. Equitij. ff. de vſu & habitatione.
b c. intelligentia de verb. ſignif. l. ſi vno. §. 1. ff locat.
c cap. cùm in cunctis de his quæ fiunt à maiori parte.
d Syluest. in Sum. tit. de e. num. 2.
e c. Sane quippe d. 6.
f Abb. in cap. eccl. col. 2. nu. 9. & 14. de elect. Fel. in c. cum omnes de conſti. nu 17. & 19. Paleoto d. ſac. conſiſt. conſ. p. 5. q. 5. pag. 261. lit. C. Cucuus lib. 4. maior. inſtit. tit. 1. de electio. ar. nu. 122. vſque ad nu. 264.

ARTICVLVS X.

An illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſteà Religioſus factus indigeat noua diſpenſatione, vt poſſit eſſe Prælatus Regularis.

RESpondeo, dicēdo, circa hoc duas eſſe opiniones cōtrarias. Prima eſt affirmatiua Nauarri *g* tenentis, noua diſpenſatione indigere, quæ ſequenti ratione videtur probari; nam diſpēſationes ſunt ſtricti iuris, & ſtrictè ſunt interpretandæ, iuxta tradita à quadam gloſſa, *h* quā probant Andreas Burrius, Abbas, Angelus, & latè Paciſius; & ſic ſunt intelligenda ſecundum ius commune, vt illud minùs lædant, quàm fieri poſſit, prout tenent Abbas, *i* & Geminianus. Neque in diſpenſationibus licita eſt extenſio, etiam ad caſum maiorem rationem habentem, prout tradunt Doctores *K* cum Abbate. Et confirmatur, nam licet fiat extēſio de maiori ad minus, (prout dicitur iure) *l* propter odium tamen diſpenſationis diſpenſatio cum Monacho ad beneficium curatum non ſe extendit ad beneficium ſimplex, prout tenent Ioannes Andreas, *m* & Felinus, & diſpenſatus, vt poſſit habere beneficium curatum, nō poteſt habere dignitatē, prout ait Geminianus, *n* & iure

g Nau. lib. 4. conſ. tit. qui ſi lij ſint legitimi conſ. 2. in 1. impreſ.
h Gloſ. in ca. ordin. de offic. ordinar. li. 6. And. Burſ. & Abb. in ca. de multa de praeben. Ang. cōſ. 274. non eſt dubium nu. 4. verſ. & maximè hoc credo. Pari. conſ. 88. quod ſunt nu. 20. lib. 4.
i Abb. in d. c. de multa nu. 4. Gem. conſ. 47. nu. 3.
K DD. in ca. poſtulaſti de reſcrip. Abbas in c. ad aures, num. 7. col. 4. eod. tit.
l l. non debet cui plus. ff de reg. iuris cui. licet quod plus eſt de reg. iur. l. 6.
m Andr. in c. quod à iure verſ. in cōtrarium adducitur. de re iud. l. 6. Fel. in c. poſtulaſti antē. 9. de reſcrip.
n Gemin. in c. ſi. de filijs preſbyt. l. 6.

iure probatur, vbi tanquam diuerſa ponuntur, beneficium, & dignitas, & conſequenter, vno conceſſo, nõ venit aliud, in Religione autem, prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorũ, dignitates ſunt, cum ſint adminiſtrationes rerum Eccleſiaſticarum, cum iuriſdictione, iuxta tradita à Syluestro. *a* Contrariam tamen opinionem tenet doctiſſimus Rebuffus, *b* dicens, quòd illegitimus ſæcularis ad quæcunque, & qualiacumque beneficia diſpenſatus; ingreſſus Religionem poteſt in ea habere prioratum regularem. Nam licet vi prædictæ diſpenſationis, videatur ei ſolùm prouidendum de ſæculari (cùm eſſet ſæcularis, quo tempore ipſam diſpenſationem impetrauit, cùm verba debeant intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, *c* & notat Iaſon) contrarium tamen ait eſſe verius, quia diſpenſatio iſta generalis eſt, per quam diſpenſatus fuit capax cuiuſcumque beneficij: & ita, ſi factus ſit Religioſus, poteſt ei conferri prioratus regularis, pro qualitate ſuæ perſonæ; non enim debet attendi tẽpus diſpenſationis, ſed tempus vacationis beneficij, & eius collationis, prout dicitur in iure: *d* Vnde licet, tempore diſpẽſationis iſte eſſet ſecularis, ſufficit, quòd tempore collationis Prioratus regularis, ſit ipſe Regularis capax cuiuſcumque beneficij per diſpenſationem appoſitam. Pro huius notabilis dubij, & iſtarum opinionum concordia, notandum eſt, longè diuerſum eſſe, legitimari aliquem illegitimum, & diſpenſari cum illo; diſpenſatio namque eſt ſtricti iuris, & ideò ſtrictè interpretanda, iuxta ea, quæ diximus in ſuperioribus. Legitimatio autem, amplè eſt intelligenda, ſi hęc legitimatio non eſt diſpenſatio; & è contrario, diſpenſatio, amplè eſt interpretanda, ſi eſt legitimatio, vt conſtat ex traditis a Couarruuias *e*, & hoc ſeruat praxis. Differentia autem eſt maxima, inter diſpenſationem, & legitimationẽ cum illegitimo. Nã quando illegitimo non conceditur habilitas, & facultas ad omnia, ad quæ vel à iure Canonico, vel Ciuili, erat inhabilis, ſed ad aliqua duntaxat, eſt diſpenſatio: eſto, qui habilem illũ reddidit, dicat legitimare ad hoc, vel ad aliud beneficium: ratio eſt, quoniam non poteſt eſſe quis pro parte illegitimus; & pro parte legitimus. Quando verò ſimpliciter redditur habilis, vel ad ea, quæ iure Canonico, vel ad ea, ad quæ iure Ciuili erat inhabilis, dicitur legitimatus, reſtitutùſue natalibus, quibus primitus omnes homines habiles naſcebantur, ad omnia, ad quæ poſteà iure poſitiuo inhabiles ſunt facti: idque ſiue is, qui ita legitimum facit, dicat legitimum te facio, aut reſtituo te natalibus; ſiue dicat tecum diſpenſo. Potius enim attendendum eſt ad id, quod fit, quàm ad verba, quibus fieri ſignificatur, prout tradit doctiſſimus Molina *f* Societatis Ieſu pater benemeritus. Aduertendum etiã cum doctiſſimo Alciato, *g* magnam eſſe differentiam, inter legitimationem, & diſpenſationem. Poteſtas enim ad legitimandum à Principe conceſſa, eſt beneficium Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus: *h* quod fallit, quando Princips daret authoritatem diſpenſandi, hoc eſt, legitimandi pro parte: nam talis diſpenſatio eſt odioſa, quòd ſapiat quid monſtroſum, & contra naturã, videlicet, quòd quis poſſit facere aliquem pro parte legitimum, & pro parte illegitimum. Vnde Comes Palatinus, habens facultatem legitimandi non poſſet diſpenſare. Licet enim plus includat legitimatio, quàm diſpenſatio; hoc tamen intelligitur reſpectu legitimati, & diſpenſati; non autem reſpectu legitimantis, & diſpenſantis. Difficiliùs enim conceditur diſpenſatio à Principe, quia odioſa, quàm legitimatio, quæ eſt fauorabilis, prout voluit Socinus; *i* quod eſt repetitum, inter Conſilia Franciſci de Cur. & id ipſum eſt etiam de mente Alexandri; & hoc defendit contra Paulum de Caſtro, doctiſſimus Alciatus. *K* Quo ſuppoſito ad difficultatem reſpondeo, dicẽdo primò, quòd quando quis, in mundo exiſtens legitimatur ad quęcunq; beneficia, & qualiacunque, hoc nihil aliud eſt, quàm reddere illum ſimpliciter habilem, ad omnia, ad quæ, iure Canonico, erat inhabilis. Et in hoc caſu, factus Religioſus, poteſt in ſua Religione, ſine alia noua diſpenſatione eſſe Pręlatus, cùm talis ſit legitimatus, & legitimatio ſit amplè interpretanda; & idem dicendum eſt de eo, qui exiſtens in mundo, fuit diſpenſatus ad alia quæcunque beneficia, & in hoc caſu eſt intelligenda opinio Rebuffi, ſuperiùs allegata. Diſpenſatio enim ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, legitimatio eſt, & lata interpretanda, iuxta ſuperiùs dicta. Secundò dico, quod quando quis exiſtens in ſæculo legitimatur, aut diſpenſatur ad beneficium curatum, aut ſimplex: non poteſt ingreſſus Religionem, eſſe in ea Prælatus, ſine noua diſpenſatione, cùm iſta legitimatio, ſit limitata, & per conſequens diſpenſatio, iuxta ſupradicta. Et in hoc caſu, eſt intelligenda opinio doctiſſimi Nauarri; eius enim rationes hoc tantùm probant; & ſic tenor diſpenſationis eſt attentè conſiderandus, vt colligamus, an aliquis ſit diſpenſatus, an legitimatus, Aduerte tamen cum Rebuffo, quòd diſpenſatio ſæculari conceſſa ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, non facit eundem habilem, ad regularia, in commendam retinenda, quamdiu ſæcularis remanet, ne duplex concurrat diſpenſatio, videlicet ſuper defectu nataliũ, & ſuper qualitate beneficiorum, quod eſſet abſurdum: ſed hoc caſu poterit commendam Papa concedere, non verò Ordinarius. Ex ſupradictis colligitur, quòd Prælati Regulares non habent facultatẽ ad legitimandum Religioſos, ſed ſolùm ad diſpenſandum, vt patet ex priuilegijs Sixti Quarti, Ordini Minorum, & Ordini Prædicatorum, conceſſis, ibi, *diſpenſare*, & ibi, *ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & aſſumi*. Patet etiam ex conſtitutione Gregor. decimi quarti, ſuperiùs allegata, ibi, *ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare*. Intelligitur enim de honoribus, & dignitatibus regularibus. Nam permittit, Prælatos Regulares facere dictas diſpenſationes iuxta tenorem priuilegiorũ antiquorum, quæ ibidem reualidat: quæ priuilegia (vt patet ex ſuperioribus) ad dignitates tãtùm Ordinis concedunt diſpenſationẽ, quæ diſpenſatio, vt patet ex dictis, non eſt legitimatio, cùm ſit tantùm reſpectu dignitatum Regulariũ, conceſſa; & ille, cui cõmittitur ad diſpenſandum cũ illegitimis authoritas; non habet ex ipſo, authoritatẽ ad eos legitimandos. Cui enim conceditur, quod eſt minus, non cõceditur quod eſt maius, prout tradit doctiſſimus *l* Couarruuias cum cõi: quæ communis, à contrario tenet, quòd ille, qui authoritate Principis, habet ad legitimandum illegitimos facultatẽ, habet etiam facultatem ad diſpenſandũ, à qua communi, in hac parte, videtur diſcedere Couarruuias *m* dicens, eum, qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum, non habere facultatem ad diſpenſandum, eo quòd legitimatio ſit magis odioſa, & ſic ſtrictè interpetanda: facultas verò diſpenſandi, cum ſit Principis beneficium, nõ eſt odioſa, & ideo multo facilius conceditur, quàm facultas legitimandi: ſicut etiam faciliùs in aliquibus diſpenſatur cum illegitimo, quàm eidem legitimatio concedatur, prout contra Couarruuias, aduertit Molina. *n* Ex dictis infertur ſecundò, quòd illegitimi in Religione, ad prælationes eccleſiaſticas diſpenſati (iuxta priuilegiorum ſupradictorũ tenorem)

a Syl. v. dignitas n. 1. & 2.
b Rebuff. in praxi. benef. tit. de diſpen. ſupe. defectu nataliũ num. 74. & 75.
c l. ſi fortè. §. libertus vbi Iaſ. ff. de conditio. indeb. l. plenũ. § Equitij. ff. de vſu. & habitatione.
d c. ei cui de preben. l. 6. c. ſi eo tempore de reſcr. l. fin. C. de militatesta.
e Coua. in 4. p. c. 8. § 8. nu. 4 in poſtrem. additione.
f Molin. 2. 2. trac. 2. diſpu. 173. col. 179.
g Alciat. in l. 2 ff. de verbo. obl. nu. 47.
h Bal. in l. 1. ff de iur. et cu rato. dat. ab his.
i Socin. conſi. 246. in 13. co. Franciſc. de Cur. conſ. 18. Alex. cõſ. vlt. col. 2.
K Alciat. nu. 48. & vbi 49.
l Couar. in 4. 2. p. c. 8. § 8. nu. 6.
m Couar. vbi ſup. nu. 10.
n Molin. vbi ſup. col. 781.

Digitized by Google

reni) ſi à Religione eijciantur, nó poſſunt in ſęculo exiſtentes ſine noua diſpenſatione ad Eccleſiaſtica beneficia promoueri: ipſi enim in Religione ſolùm fuerunt diſpenſati ad regulares prælationes, & non abſolutè legitimati, cum Prælatis Regularibus, per dicta priuilegia ſolùm ad diſpenſandum facultas concedatur: ex quo iuxta ſupradicta, non habent facultatem, ad abſolutè legitimandum. Infertur etiã quòd illegitimi, diſpenſati virtute dictorum priuilegiorum, vt ſuæ Religionis poſſint prælationes obtinere, indigent alia diſpenſatione, ſi ad aliam ſe tranſtulerint Religionem, vt ipſius Religiones prælationes, & adminiſtrationes iure conſequi poſſint cum per primam diſpenſationem, non ſint abſolutè legitimati, ſed tantùm diſpenſati, ad honores, & dignitates dictæ Religionis obtinendas.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm diſpenſatus in Religione poſſit habere Beneficium curatum.

RESpondeo dicendo, quòd cum Religioſus poſſit habere beneficium curatum, de licentia ſui Prælati, in Eccleſia ſeculari, nó vt præſit, ſed vt proſit propter officium prædicandi; ſic propter bonum curæ, iuxta tradita à Syluestro, *a* nemini dubiũ eſſe debet, illud nó poſſe habere ſine diſpenſatione, ſi ſit illegitimus, etiam ſi ad prælàtiones ſuæ Religionis ſit à ſuis Prælatis priuilegio Apoſtolico diſpẽſatus, iuxta lata tradita in ſuperiori articulo; & ſic debet petere diſpenſationem à Summo Pontifice, vel ab habente eius ad hoc, authoritatem. Verùm eſt tamen, quòd poſſunt Prælati Regulares generales, diſenſare cum ipſis illegitimis, vt poſſint habere non ſolùm ordinis ſui prælationes, ſed etiam beneficiũ regulare ſimplex, aut curatum. Nam Paulus *b* III. anno Domini milleſimo quingenteſimo, trigeſimo ſexto. Pontificatus ſui anno ſeptimo die quarta Augusti: *Conceſſit admodum Reuerendo Patri fratri Petro de Liuno moderatori generali Ordinis D Hieronymi, & eius ſucceſſoribus pro tempore, exiſtentibus, vt cum omnibus & ſingulis profeſſis fratribus cõuerſis, & donatis, familiaribuſque & quibuſcunque alijs perſonis quorumcunque monaſteriorum dicti Ordinis nunc & pro tempore exiſtentibus, natalium defectum (etiam inceſtuoſo, vel alio quouis danato, ſacrilego, aut illicito coitu) patientibus, ad hoc, vt ipſi eodem defectu non obſtante quemcunque prioratum etiam generalem, aut vicariam, ſeu alias quodcumque, & qualitercumq; qualificatum beneficium regulare cum cura, vel ſine cura quorumcunque monaſteriorum, prioratuum, etiam ſi ad ea cõſueuit quis per electionem aſſumi, ſi ſibi aliàs canonicè conferantur, vt illud accipere, & retinere liberè, & licitè valeant, poſſint diſpenſare, authoritate Apoſtolica, in omnibus, & per omnia, ac ſi de legitimo matrimonio procreati eſſent, dummodo beneficium ſeu dignitas perpetua non exiſtat.* Et hoc conceſſerat Eugenius *c* Quartus anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo tertio, pontificatus ſui anno decimo tertio, octauo idus Auguſti.

a Syl. v. religio. 6. ar. n. 4. vſque ad 8. idem v. diſpẽſatio, nu. 3.

b Habet. in comp. ordi. D. Hier. tit. diſpẽſatio in defectu natalĩu fol. 147.

c Eugen. 4 in d. cõp. vbi ſupra.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm illegitimus factus Canonicus Regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ.

RESpondeo dicendo, quòd videtur non egere diſpenſatione, cùm Archidiaconatus non ſit

prælatura, reſpectu cuius tantùm videtur inhabilis illegitimus regularis iuxta tradita in iure. *d* Et quòd Archidiaconatus non ſit prælatio probatur ex communi modo loquendi præſertim legiſlatorum, qui attendendus eſt, quoad intelligendum leges ab eis conditas iuxta tradita in iure: *e* & communis vſus loquendi habet appellare prælatos ſolos Epiſcopos, & eorum ſuperiores, & præfectos Eccleſijs Collegiatis ſecularibus, vel regularibus, & non alios, etiam ſi copioſos habeant redditus. Quinimò, & Legiſlatores ipſi in eadem ſignificatione eo nomine vtũtur, vt patet ex multis iuribus. *f* & titulorum iuris Canonici rubricis, & gloſſis, & ſic communiter Doctores, Clementinam *dudum* §. *olim. de ſepulturis*, gloſſantes dicunt, Rectores Eccleſiarum Parochialium non eſſe prælatos. Vnde illi, qui in dicta Clementina §. nos autem, dicũtur Prælati locorum ſunt Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, prout aduertit Cardinalis: *g* Hæc proponuntur pro iuſta parte. At pro contraria parte, (quam ſequimur) facit, quia fundatione priuilegij, vel immemoriali poſſeſſione vſucaptũ eſt, quòd præfatus Archidiaconatus ſit beneficium perpetuum, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecunque, ſed dignitas, perſonatus, vel beneficium incompatibile cum alio ſimili, vel Eccleſia parochiali, iuxta ea, quæ in iure *h* dicuntur. Ex quibus non ſine colore videri poteſt, quòd illegitimus ad ordines diſpenſatus per ingreſſum Religionis non cenſeatur diſpenſatus ad beneficium perpetuum, quod eſt dignitas, officium, vel perſonatus perpetuus à natura officiorum Religionis Canonicorum Regularium longè diſtans, quæ iure cõmuni ſunt manualia. Præterea ſecundum *i* Antonium, & Cardinalem cõmuniter receptos, non poſſet huiuſmodi illegitimus ad omnes ordines diſpenſatus per Religionis ingreſſum habere ſine diſpenſatione etiam beneficium manuale, ſi curam habeat animarum, prout tenet etiam Dominicus, *K* & Peruſinus, & Francus. Præterea ſtylus Curiæ, qui habet, illegitimum per profeſſionem diſpenſatum ad officia ſui monaſterij & ordinis, diſpẽſatione non egere, videtur reſtringi ad ea, quæ ſui ordinis officiorum naturam ſeruant; & quòd non extendantur ad alia, quæ exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longè diuerſam, argumento eorum, quæ in iure *l* notantur, quo declaratum eſt, diſpoſitionem de Eccleſia parochiali loquentem, non includere Eccleſiam parochialem collegiatam, quia accidens adiunctum generi, videtur eximere id, cui additum eſt à ſuo genere. *m* Hanc opinionem tenet Nauarrus. *n*

d c. 1. de filijs presbyt.

e l. librorũ. § aut Caſſi. ff. de leg. 3.

f ſicũ ab eccleſiarũ prælatis de officio ord. rubrica de his quæ fiunt à præla. rub. de exceſſi. prælat. c. cũ illis §. olim vero ibi prelaturas de ſ[illegible] ben. li. 6. Cle. dudũ §. olim. ibi prælatus et rectores, de ſepult.

g Cardi. in d. Cle. dudũ §. ſtatuimus. q. 3.

h multa de preb.

i Anton. & Card. q. 8. & 9. in ca. 1. de filijs presbyt.

K Domin. Peruſi. & Frãc. in c. 1. in gloſ. maiores de filijs prb. l. 6.

l ca. ſtatui de eccleſ. l. 6.

m c. lite cap. non co. tit. & lib. 6.

n Nau. l. 1. cõſil. tit. de filijs presb. conſi. 1. in 2. edit.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm illegitimus poſt profeſſionem Religionis poſſit eſſe vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quòd titulus quæſtionis, vnũ ſupponit, & aliud quærit. Supponit enim Regulares poſſe eſſe vicarios Epiſcoporum; quærit verò vtrùm illegitimus in Religione poſt profeſſionem poſſit ſine alia noua diſpenſatione ſupradictam vicariam, vel prouiſoriam obtinere. Quantum ad ſuppoſitum breuiter dico, quòd Religioſi, quorum propoſitum, & obligatio eſt mendicata annona vitam fœlicem traducere, ad officium vicarij Epiſcoporum non aſpirant; monachi verò, aut canonici Regulares, nullo iure vicarij Epiſcoporum eſſe prohibentur accedente ad hoc ſui prælati licentia,

Digitized by Google

prout infrà in tertio tomo, in quæſtione de vicarijs, dicetur. Quantum verò ad id, quod principaliter quæritur, dico quòd non ex mēte Abbatis *a* & gloſſæ, quorum opinionem ſequitur Paleotus dicens, quòd illegitimi Religioſi tantùm ad ſacros ordines promoueri poſſunt. At quoad dignitates ſpectat, aut grauiora quædam munera, is, qui ſpurius natus eſt, licet deinde in monaſterium ingreſſus fuerit, hæc tam in propria Eccleſia, quàm in aliena exercere minimè poteſt, ita vt neque Abbas in nulla monachorum familia etiam eligi ab his queat abſque Summi Pontificis indulgentia, prout tenet Felinus. *b* Quod procedit etiam ſi talis Religioſus ſit legitimatus in ſua Religione; nam in ea per priuilegia in ſuperioribus allegata legitimatur ſolùm ad prælationes ſui Ordinis, & non ad munera in alia Eccleſia, vel in alia Religione, obtinenda, iuxta ea, quę in ſuperioribus ſatis diximus.

a Abb. in c. 1. in fin. de fil. presb. gloſ. fin. eo. tit. Paleot. de no. et ſpur. c. 57. nu. 4.

b Fel. in c. me minimus, de accuſ. nu. 6.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam.

RESpondeo dicendo, quòd cum huiuſmodi diſpenſatio, ſecundum priuilegia ſuprapoſita, pertineat ad Generales, & Prouinciales Prælatos cum Capitulo, nemini dubium eſſe poteſt, ipſos ſine iuſta cauſa diſpenſare minimè poſſe. Nam ſupra dicti prælati, inferiores ſunt Papa; qui autem ſunt huiuſmodi poteſtatem habentes ad diſpenſandum ex commiſſione, aut ex priuilegio non poſſunt diſpenſare in decretis iuris communis, ſine cauſæ iuſtæ cognitione, adeò vt diſpenſationes huiuſmodi, quæ ab ipſis ſine cauſa emanarunt, ſint nullę, prout tradit Nauarrus, *c* & Rebuffus cum communi. Et hoc clarè indicat Gregorius XIII. in ſua conſtitutione, dicens. *Volumus quoque, atque ſtatuimus, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum Ordinum, aut congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat (iuxta tenorem eorum priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ dummodò vſu recepta, neque alias ſub vllius reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos aliàs dictus Generalis, aut Prouincialis cum generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, & non aliàs, ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, &c.* In quibus narratis verbis, conſideranda ſunt in illa verba *(& non aliàs)* quæ non ſolū referenda ſunt ad præcedentia: ſed etiam ad ſequentia verba, ſcilicet (ſuffragantibus meritis) & ſic clarè innuunt, diſpenſationes factas extra capitulum intermedium, aut in capitulo intermedio, non ſuffragantibus meritis illegitimorum, eſſe nullas. Nā iſta verba non aliter, non alio mòdo, non aliàs inducūt conditionem, & formam præciſam, iuxta gloſſam *d* communiter receptam, Bartolum, Iaſonem, & Felinum. Sunt enim verba hæc reſtrictiua, prout tenet Pariſius. *e* Imò ſunt annullatiua diſpoſitionis, in qua proferentur, ſi non concurrant in actu omnes qualitates præcedentes, prout tradunt Tiraquellus *f* & Luc. de Penna. Ex ſupradictis infertur, quod illegitimus, ſine cauſa legitima, diſpenſatus per ſupra appoſita priuilegia, non erit tutus in conſcientia, neque quoad Deum, neque quoad Eccleſiam, prout reſoluit Innocentius. *g* Dixi, per ſuprà appoſita priuilegia; nam ſi Papa cum eo diſpenſet ſine cauſa, tutus erit in cōſcientia, propter eius plenitudinem poteſtatis, quam habet ſuprà ius commune.

c Na. in man. cap. 25. in 74. Rebuf. ī prax. beneficiorū 2. p. tit. diſpenſatio ad plura. nu. 52. cū ſeq.

d l. fi. ubi glo. & Bar. C. de vēdicat. rerū ciuitatis l. 12 Bart. in l. de his verſ. Præterea & ibi Iaſ. col. pe. nu. 30. ff de tranſac. & conſ. 4. col. pen. vo. 1. & conſ. 86. n. 36. vol. 3. Fel. in ca. dilecta. nu. 8. ver. 7. ſignū de reſcri.

e Pariſ. conſil. 318. nu. 6. & 7. vol. 1.

f Tira. de ret. lignag. §. 1. aut ro. ment. & de retra. conuent. §. 4. Pēna in l. uni cuique col. 3. C. de proximo ſacro. ſcrin. l. 12.

g Innoc. in c. cū ad monaſterium de ſtatu monachorum.

ARTICVLVS XV.

Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem.

RESpondeo dicendo, quòd multæ cauſæ poſſunt ad hoc concurrere, & ideò nō poteſt dari in hoc regula certa, & generalis, ſed ſtandū eſt arbitrio boni viri, ſicut Greg. XIV. in ſua conſtitutione permittens illegitimorum receptionem ad Religionem eorum ſuffragantibus meritis hoc arbitrio prælatorū recipientium reliquit, dicens: *diligenter mores eorū, & vitam inquirant, & ita demùm recipiant; ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præ ſe ferant, & tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum: eorumque receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, hi, ad quos (vt dictum eſt) pertinet receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint.* Nam verba, *cenſuerint, & exiſtimauerint*, ad arbitrium boni viri, non verò ad beneplacitum voluntatis referenda ſunt, prout probatur in iure. *h* Vnde prælati illegitimos inuenientes eorum ſuffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non diſpenſando cum illis, prout tenet Syluester *i* allegans ad hoc deciſionē *K* Gregorij Papæ miſſam Caſtoreo notario Rauennæ. Et ego puto, mortaliter non peccare, ſed tantùm venialiter, cùm ſubditi non habeant ius petendi in huiuſmodi ſecundum Doctores communiter, ſed tantum poſſunt deprecari humiliter, ſicut decet; vtrùm autem profeſſio illegitimorum, facta nullis eorum ſuffragantibus meritis valeat, dicetur tomo tertio.

h l. fideicom. §. quæcunque delegat. 3.

i Syluest. ver. diſpenſatio n. 3. in fine

K c. quanto in fin. 2. q. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm electo illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur.

RESpondeo dicendo, quòd cum diſpenſatio pertineat ad patres Prouinciæ, à quibus electio Prælatorum fit, electo aliquo illegitimo ab ipſis patribus in prælatum ſcientibus eſſe illegitimum, in generali, prouinciali, aut intermedio capitulo, aut congregatione intermedia: non dubito, quin remaneat in foro conſcientiæ diſpenſatus, ſi talis fuit eorum intentio, iuxta tradita à Nauar. *l* At verò in foro exteriori valere minimè puto, in quo foro electio nulla eſt, prout affirmat idem Nauar. *m* Quod probatur, nam hæc eſt differentia inter Papam, & Prælatos inferiores, nam Papa præbens aliquid ei, quem ſcit iure humano ad id inhabilem, ipſo facto ſine expreſſione diſpenſationis cenſetur habilem facere, non autem prælati inferiores. Cuius diuerſitatis ratio eſt, quia prælati inferiores non poſſunt abſque cauſa diſpenſare in iure cōmuni; Papa verò ſic, cum ſit ſuper omne ius Canonicum, prout copioſè Nauar. *n* concludit. Et ſic concluditur quòd priùs ipſi patres debent facere diſpenſationem, qua conſummata poſſunt procedere ad diſpenſati electionem; & ſic intelligenda ſunt tradita a Syluestro *o* de hac difficultate agente. Dixi *in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli*: nam electio illegitimi facta in alijs congregationibus, quæ non ſunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij, inualida eſt, non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, cum nec in iſto foro dicta diſpenſatio tacita valeat, ſicut non valet expreſſa; idem enim eſt iudicium taciti, & expreſſi, vt dicunt iura. *p* Quapropter ſicut diſpenſatio illegitimi Regularis ad prælationes, non

l Nau. in d. c. 25. nu. 64.

m Na. vbi ſu. & in addi. ad lib. 4. conſ. tit. qui, filij ſint legitimi conſ. 2. nume. 4. in add.

n Nau. in c. ſi quado pa. 19. de reſcr.

o Sylu. ver. diſpēſatio in fi.

*p l. cū quid ff. ſi certū petatur. l. hæc verba. ff de leg. 1. l. fideicommiſſo. §. ſi ſi. lic. ff. de leg. 3

non poteſt fieri, niſi in congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij: ita diſpenſatio tacita, quæ contingit, quando illegitimus Regularis eligitur in prælatum, non poteſt fieri, niſi à Generali, aut prouincialibus cum cógregatione intermedia habente vicem capituli intermedij iuxta terminos conſtitutionis Gregorij decimi quarti ſuperiùs allegatæ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere.

RESpondeo dicendo, quòd vt legitimatio per reſcriptum obtenta, aut aliàs per facultatem Principis conceſſa, & obtenta valeat, neceſſe eſt, vt legitimanti, aut diſpenſanti proponatur, aut manifeſtetur quidquid retrahere eum poteſt à tali legitimatione, aut diſpenſatione eo caſu concedenda; alioquin ſubreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus *a* allegatis à Couarrunias; & hoc tenent Doctores communiter. Hinc colligitur, legitimandi qualitatem eſſe explicandam, quoad illegitimationis fœdiorem modum, nempe an ſit ſpurius, & ſi ſpurius ſit, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio: & ſi ex adulterio, vtrùm ex altera parte tantùm, an ex vtraque, nempe ex coniugato, & coniugata. Si verò ex inceſtu, arbitratur Couarruuias *b* explicãdum eſſe, vtrùm ex adulterio cum matre, aut cum filia, vel ſorore, & denique explicandum eſſe gradum conſanguinitatis, & affinitatis inter parentes, ex quibus fuit genitus. Si autẽ ex ſacrilegio, vtrùm ex ſacerdote moniali, Religioſo, & vtrùm vtrinqua. Item explicãdum eſſe, vtrùm ſimul concurrerint adulterium, & ſacrilegium, aut inceſtus. Ita Panormitanus *c* Syluester, Aluarus, Velaſcus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipſi citant. Nec defectus legitimationis, in qua huiuſmodi qualitas ſiletur, tollitur ex eo, quòd in legitimatione apponuntur clauſulæ de plenitudine poteſtatis, aut ex certa ſcientia, aut ſupplentes omnem defectum, vt Aluarus *d* Velaſcus cum alijs, quos citat, rectè ait. Si tamẽ Princeps in legitimatione, aut diſpenſatione diceret, ex quocunque coitu talis illegitimus eſſet conceptus, non dubito, validam eſſe diſpenſationem, aut legitimationem, etiam ſi qualitas illegitimati non exprimatur; niſi eſſet talis, de qua præſumeretur, quòd ſi in particulari exprimeretur, nullatenus legitimatio, aut diſpenſatio concederetur. In conceſſione enim generali, non cenſetur id conceſſum, de quo ſi in particulari concedẽs interrogaretur, nequaquã id cõcederet, prout iura aduertunt. Sit igitur hęc generalis regula; Quando coniecturæ ſunt ſufficientes, vt dubitandum nõ ſit, eum, qui legitimationem, aut diſpenſationem concedit, ſimiliter illam fore conceſſurum, etiam ſi qualitas aliqua, quæ explicata non fuit, illi fuiſſet propoſita, valida eſt iudicanda legitimatio, aut diſpenſatio ſine explicatione qualitatis illius obtenta. In dubio autem, an eam ſimiliter conceſſiſſet, iudicanda eſt ſubreptitia, ita Molina. *e* Ex hac doctrina colligo non eſſe neceſſe in Religionibus, explicare omnes prædictas qualitates, cùm veroſimiliter credatur, Prælatos earum Religionum diſpẽſare cum Religioſo illegitimo quacunque qualitate interueniente; præſertim quia cum ipſis faciliùs diſpenſandum eſt, quàm cum clericis ſæcularibus illegitimis; Siquidem Ius *f* Canonicum iam ipſos ad ſacros ordines recipiendos habiles reddit, poſt ſolennẽ profeſſionem multùm de eorum confidens continẽtia. Aduertendum tamen, quòd quãdo qualitas aliqua ideò non fuit propoſita, quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis ignorabatur; vt ſi quis ignoraſſet eſſe filiũ ex ea, quæ communiter vidua habebatur, & poſt legitimationem ſcitum eſt fuiſſe coniugatam, meritò Aluarus Velaſcus *g* ait, huiuſmodi diſpenſationem eſſe validam; nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati, prout dicitur in iure, *h* & notat latè Iaſon. Aduertendum etiam, quòd qualitates, quæ augent culpã, non tamen mutant modum illegitimitatis, vt quod naturalis filius genitus ſit ex virgine, vel ex vidua, & quod ſit genitus ex nobilibus, vel ex conſtituto in dignitate, non ſunt neceſſariò exprimendę, vt ait Velaſcus *i* dicens, ſic ſeruare ſtylum. Credit tamen Molina *K* quod ſi quis genitus ſit ex epiſcopo, id exprimi debet, quoniam non minùs auget gradum ſacrilegij, quã eſſe genitũ ex Religioſo, aut moniali.

a c. vl. de filijs presb. l. 6. c. poſtulat. d. reſc. Cou. in 42. p. c. 8. §. 9. nu. 1.

b Couar. vbi infra.

c Pan. in c. per venerabilem qui filij ſint legitimi Syl. ver. legitimus nu. 8. Valaſc. 2. to. conſul. cõſult. 8 o. Cou. vbi ſup.

d Velaſc. conſlit. 8 o.

e Molin. 1. 2. tract. 2. diſp. 178. col. 986.

f c. 1. de filijs presb.

g Velaſ. vbi.

h § ſed cũ aliquis inſtit. de teſt. ordi. Barbarius vbi Iaſon. nu. 2 1. ff. de offic. præp.

i Velaſc. vbi ſup.

K Molin. vbi ſup. col. 989.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm Religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor, ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quòd cum Gregorius *l* nonus prohibuerit, quòd filij presbyterorum, & alij illegitimi ad dignitates & perſonatus, et ad alia beneficia curam animarum habentia, ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, promouerentur: aſſerendum eſt, Religioſos illegitimos, non poſſe eſſe definitores, ſine prædicta diſpenſatione ſuorum prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus perſonatus dignitatem importat; eſt enim perſonatus ſecundum Archidiaconum *m* quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione, vt habere ſtatum honorificum in choro, in Capitulo, in optionibus, in proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus plus quàm alij ordinis ſui Canonici, & non tanquam alij in dignitate conſtituti: quæ omnia ſi diligenter conſiderentur, præminentiam definitoriatus important.

l c. fin. de filijs presbyt.

m Archid. in c. 1. de conſue. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm illegitimi poſſint eligi diſcreti ad Capitulum generale, aut prouinciale.

RESpondeo dicendo, quòd ſi loquamur de diſcretis, in quãtum habent vocem actiuam in Capitulis, nemini dubium eſſe debet, quòd illegitimi poſſunt eligi diſcreti ſine diſpenſatione ad Capitulum Prouinciale. Hoc enim munus non eſt dignitas, neque prælatio, neque perſonatus cum iuriſdictione ordinaria. Attamen cum ex inſtitutione Religionum, quarum iſti ſunt diſcreti, non ſolùm habeant vocem actiuam in dictis Capitulis, verùm etiam paſſiuam, ratione cuius poſſunt eligi definitores, & Prouinciales, & Generales, qui de corpore Capituli eliguntur, non poſſunt dicti illegitimi in Diſcretos eligi, ante quàm cum ipſis authoritate Apoſtolica in illegitimationibus diſpenſetur, ſine qua ad ſupradicta officia eligi non poſſunt. Aduerte quod diſcreti in noſtra religione ad Capitulum generale electi aliquo modo ſunt Prælati; & qualemqualem habẽt dignitatem, prout dicetur infrà in quæſtione de cuſtodibus; propter quod diximus non ſine cauſa, in ſuperioribus, quòd illegitimi ratione pręciſæ vocis actiuæ, quam habent, poſſunt ſine diſpenſatione illegitimitatis

Digitized by Google

ad Capitulũ Prouinciale eligi; nam ad Capitulum generale minimè gentium, ſine prædicta diſpenſatione eligi poſſunt: cùm Diſcreti ad Capitulum generale electi inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualem in noſtro Ordine habeant iuriſdictionem, & dignitatem. Sed dicet aliquis, quòd poſſunt Diſcreti ad Capitulum Prouinciale electi, renunciare vocem paſſiuam, ratione cuius non poſſunt in Diſcretos eligi ſine diſpenſatione. Ad hoc reſpondeo, quod nullo modo poſſunt dicto iuri renuntiare: ſicut enim Clerici non poſſunt ſecundum ius, iuri fori renuntiare, quia tale ius non ſolùm ipſis in fauorem ipſorum conceditur, ſed etiam in fauorem totius Ordinis clericalis: ita etiam Religioſus illegitimus electus ad Capitulum Prouinciale in Diſcretum, non poteſt renuntiare voci paſſiuæ, quam ratione diſcretionis habet, cùm talis vox paſſiua ipſi non ſolùm in fauorem ipſius concedatur, ſed etiam in fauorem Conuentus ipſum in Diſcretum eligentis. Maximè enim intereſt ipſis Conuentibus, vt Diſcreti ab ipſis electi, omnimodam authoritatem, ſcilicet vocem actiuam, & paſſiuam habeant, ſicut cæteri Diſcreti aliorum Conuentuum, habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm Religioſus illigitimus poſſit ſine diſpenſatione eſſe magiſter Nouitiorum, Confeſſor Monialium, & Vicarius Conuentus.

RESpondeo dicendo, quòd illegitimis ſecundum ius iuriſdictio ordinaria interdicitur, nõ autem delegata; & conſequenter non poſſunt habere officium, cui neceſſariò ordinaria cura ſit annexa, vt Prouincialatus, Magiſtratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neque etiam poſſunt habere officia, quibus poſſibiliter cura ordinaria ſit annexa, vt officium ſupprioratus, aut alicuius Conuentus vicariatus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarij iure ſpeciali, quando, ſcilicet, cõuentus eſt exiguus, & nomen vicariæ tantùm illi tribuitur. Poſſunt tamen eſſe vicarij Priorum (etiam eo abſente, extra terminos ſui Prioratus) quia non habent ex hoc iuriſdictionem, niſi delegatam, & multò magis poſſunt eſſe magiſtri Nouitiorum, & Confeſſores Monialium, (vt dicetur in quæſtione de Confeſſoribus Monialium) & huiuſmodi: cùm hi, neque habeant, neque in aliquo caſu poſſibiliter poſſint habere in quantum tales iuriſdictionem ordinariam. Neque tamen ſequitur ex hoc, quòd poſſint eſſe vicarij Magiſtrorum Generalium, aut Prouincialium ſupra Priores ordinarios, reſpectu aliquarum prouinciarum, aut aliquorum conuentuum, aut alicuius tantùm Conuentus, cuiuſmodi ſunt viſitatores prouinciarum in noſtra Religione Minorum: quia licet tales non ſint propriè prælati, neque iuriſdictionem ordinariam habeant, ſed delegatam: hæc tamen delegata iuriſdictio, quantum ad aliqua, eſt ſuperior aliqua ordinaria, ad quam illegitimus ſine diſpenſatione promoueri non poteſt; eſt enim ſuperior ordinaria Prioris prouincialis, aut Conuentualis, cùm circa eorum cauſas ipſis committatur viſitatio. Ex quibus colligitur, quòd in Ordinibus, nullus illegitimus indiſpenſatus poteſt eſſe viſitator alicuius Prouinciæ, aut Conuentus. Hæc omnia eleganter Syluester *a* tradit.

a Syl. v. Prælatus num. 3.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm Moniales illegitimæ poßint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quòd cùm mulier ſecũdum Apoſtolum ſit in ſtatu ſubiectionis, & ideò ſpiritualem iuriſdictionem habere non poſſit, ſecundum Diuum Thomam, *b* & communem traditam à Soto committitur ei aliquis clauium vſus, ſicut habere correctionem in ſubditas propter periculum, quod poſſet euenire ex cohabitatione virorum cum ipſis; propter quod videtur dicendum, ipſas poſſe eſſe Abbatiſſas, aut Prioriſſas, etiam ſi diſpenſationem illegitimitatis non habeant. In iure enim ſolùm illegitimis interdicitur habere officiũ cum iuriſdictione Ordinaria, prout dictum eſt articulo ſuperiori. Eſſe autẽ Abbatiſſam, & Prioriſſam, non eſt habere prælationem Ordinariam, ſed quaſi ex commiſſione. Imò non poſſunt excommunicare, neque ab excommunicatione abſoluere, prout in iure *c* definitur; & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas, & Geminianus, & alij, quos refert, & ſequitur Felinus; *d* & idem videntur ſentire Ioannes Fabianus & Syluester, qui neque in verbo (Abbatiſſa) neque in verbo (diſpenſatio) neque in verbo (illegitimus) neque in alijs locis, vbi tractant de diſpoſitione illegitimorum, aliquid loquuntur de Monialibus illegitimis. Inuenio tamen Gloſſam, *e* quam ſequitur doctiſſimus Nauarrus, dicentem, ipſas indigere diſpenſatione, quam multi reprobant, inter quos eſt doctiſſimus Ancharranus *f* allegans pro ſua parte, Cynum & Bartolum, quod probant; nam totus titulus de filijs presbyterorum loquitur de maſculis, quorum appellatione in materia odioſa fœminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure. *g* Et ſic Iuſtinianus *h* Imperator, de fœminis loquens ait, mitiorem cum eis debere eſſe ſententiam, quas pro infirmitate ſexus, minùs auſuras eſſe confidimus. Probatur etiam; Nam profeſſio maſculorum in Religione operatur in his, quòd licet ſint illegitimi poſſint ad Ordines ſacros promoueri; ergo profeſſio fœminarum in Religione approbata, aliquid fauorabile debet operari, & nõ poteſt operari, quod ad ſacros ordines promoueantur (cùm fœminæ ſint incapaces cuiuſcunque ordinis) ergo debet operari, vt poſſint eſſe Abbatiſſæ, aut prioriſſæ, cum ipſius Abbatiſſatus, & prioratus non ſint incapaces. Et confirmatur, nam opinio eſt doctiſſimorum virorum, quod per profeſſionem in Religione approbata tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes. Et hoc, vt dictum eſt in ſuperioribus, *i* conceſſit Eugenius Quartus congregationi ſanctæ Iuſtinæ, quod priuilegium, per communicationem conceſſum eſt etiam Monialibus; quod (quoad ipſas) non inuenio eſſe reuocatum, prout infrà in articulis duobus ſequentibus demonſtrabitur. Et ſic Sixtus Quintus, in conſtitutione illa edita contra illegitimos, efficiens ipſos incapaces ad dignitates & honores, anno Domini milleſimo, quingẽteſimo octuageſimo octauo, duodecimo Kalendas Nouẽbris, Pontificatus ſui anno quarto, addit dicens: *Cæterùm quæ à nobis circa Religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extẽdi.* Hęc Sixtus Quintus. Verum tamen eſt, quòd ex ſupradictis verbis Sixti Quinti non elicitur efficax argumentum, vt dicamus, quòd Summus Pontifex declarauit in vniuerſum, illegitimas non indigere diſpenſatione. Nam fortè ſolũ voluit eximere eas à ſua rigoroſa, & exorbitante conſtitutione contra illegitimos edita,

b D. Thom. in 4. d. 19. q. 1. art. 1. q. 4. ad 4. So. nu. 4. d. 2. 10. q. 1. ar. 4.

c c. dilect. de maioritate & obed.

d Felin. in c. meminimus nu. 4. de accuſat. Fab. v. virginum conſecratio.

e Glo. in c. in dõnitatibus v. canonica, de elect. li. 6. Nau. in c. non dicatis nu. 6.

f Ancha. in c. generali, de elec. li. 6. Cyn. in l. quicũque ff. de ſeruis fugit. Bart. in l. 1. ff. de verb. ſign.

g d. c. generali.

h Iuſtin. in l. quiſquis. §. ad filias. C. ad legem Iul. maieſt.

i Supr. hac q. art. 3.

Quod

Quod videtur innuere in illis verbis, ibi. *Nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi*. Illud enim aduerbium, *Nunc*, emphaſim habet,& videtur ſonare, quòd nunc reſpectu huius conſtitutionis iuris communis. Stando tamen in opinione Ioannis Andreæ, non videtur tenenda opinio eorum, qui dicunt Abbatiſſas Benedictas, & Perpetuas, egere diſpenſatione, ſi ſint illegitimæ, quorum opinionē in noſtra Summa *a* ſecutus ſum,à qua modò ex dictis diſcedo, tenendo in vniuerſum,neque temporales, neque perpetuas Benedictas diſpenſatione egere.

a In Sum. 2. tom. c.19.col. 22.

ARTICVLVS XXII.

Quis poſſit cum Monialibus illegitimis diſpenſare,vt ſint Abbatiſſæ.

Reſpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui ſentiunt Moniales illegitimas diſpenſatione egere. Quam opinionem in ſuperiori articulo retulimus, quæ cùm ſit opinio Doctiſſimorum virorum, non abs re eſſe cenſui,hunc articulum proponere, quis ſcilicet poſſit cum ipſis diſpenſare? Ad quod reſpondeo,quòd ſi de Monialibus Regularibus loquamur (de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt),Generales, & Prouinciales Ordinis Mendicantium, & eorum, qui priuilegijs Mendicantium fruuntur, poſſunt cum ipſis diſpenſare.Nam Leo Decimus *b* declarauit, & conceſſit: *Quòd perſonæ trium Ordinum Diui Auguſtini,ſcilicet fratres, Moniales & Mantilatæ omnibus,& ſingulis priuilegijs gratijs,& indultis,quæ in mari magno,ſeu in alijs conceſſionibus, tam per ipſum, quàm per alios Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini antedicto conceſſis continentur, plenè,& largè frui poſſint,& debeant. Sed voluit, quòd quarti generis vtriuſque ſexus perſonæ indulgentijs tantummodo gaudeant.* Vnde cum fratres Diui Auguſtini, & per conſequens Ordinum mendicantium, & alij, qui priuilegiorum eorum communicationem habent, poſſint à ſuis Generalibus, & Prouincialibus in illegitimitate diſpenſari,iuxta priuilegia ſuperiùs *c* allegata, videtur concludendum, quòd poſſint ſimiliter Moniales dicti ordinis illegitimæ diſpenſari, & aliæ, quæ priuilegiorum ipſorum communicationem habent,vt ſunt Moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ, ſub obedientia fratrum Minorum exiſtentes, quæ priuilegijs conceſſis, & concedendis fratribus Minoribus, gaudent iuxta indultum ipſis à Bonifacio *d* Octauo conceſſum, & alia priuilegia habent, quæ omitto, ne videar prolixus. Solùm hanc partem confirmare volo,ratione quadam iuridica, qua dicitur, quòd quando conceditur aliquod priuilegium viris, cenſetur fœminis conceſſum, ſi talis priuilegij ſunt capaces: argumento eorum,quæ tradit Antonius de Butrio: *e* et tradunt etiā Rebuffus,& Doctores communiter. Vnde cùm dicti Generales, & Prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus illegitimis ad honores & dignitates: conſequens eſt per ſupradictam rationem poſſe diſpenſare cum Monialibus ſibi ſubiectis in dictamet illegitimitate. Et non eſt neceſſarium, quòd ipſa diſpenſatio fiat ab ipſis, cum generali, prouinciali,aut intermedio Capitulo, iuxta Gregor.XIV. conſtitutionem. Nam certum eſt, prout dictum eſt in ſuperioribus, Sixtum Quintum, in ſua rigoroſa conſtitutione, tantùm locutum fuiſſe de fratribus illegitimis (non autem de illegitimis Monialibus) quorum diſpenſationem ſibi, & Sedi Apoſtolicæ tantùm reſeruabat,reuocans omnia priuilegia Regularibus conceſſa, quibus ipſorum Prælatis ad hoc authoritas concedebatur. Vnde Gregorius Decimus quartus hanc conſtitutionē nimis rigoroſam volens benignitate Apoſtolica moderari, loquens de fratribus illegitimis tantùm, de quibus Sixti V. conſtitutio loquebatur,ſtatuit, vt ſupradicti prælati poſſent diſpenſare cum fratribus illegitimis ad quaſcunque dignitates iuxta priuilegia ſibi conceſſa reuocata à Sixto V. ab ipſo tamen Gregor.XIV. in priſtinum ſtatum redacta;dummodo diſpenſatio ipſa fieret,& à dictis patribus cum generali, Prouinciali,aut intermedio Capitulo. Qui certè ſi voluiſſet,quòd hoc modo cum Monialibus illegitimis deberet fieri diſpēſatio,hoc minimè ſubticuiſſet. Imò expreſſe hoc diceret. Siquidem Sixtus V.in ſua rigoroſa conſtitutione minimè ſubticuit, eam ad Moniales non eſſe extendendam.

b Habet. in Comp priuil. fratrum Minorū tit.communicatio priuilegiorū. §. 28.

c Sup. art.5. & 6.

d Habet. in compen. fratrū minorum tit. moniales. § 3.& 4.

e Butr.in c.fi. de conſuetud. Rebuff.in l.1. ff.de verb ſig. fo.19. Doct.in c. cum plātarēt. §. Eccleſias de priuilegijs.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm Prælati Regulares poſſint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare,vt habere poſſint Beneficium ſimplex, aut curam.

Reſpondeo dicendo, quòd prout dictum eſt in ſuperioribus, *f* *Paulus Tertius,moderatoribus generalibus Ordinis Diui Hieronymi* *g* *conceſſit, vt cū quibuſcunque cōuerſis,donatis,& familiaribus,& quibuſcunque alijs perſonis quorumcunque monaſteriorū dicti ordinis,nunc,& pro tempore exiſtentibus, natalium defectum (etiā ex inceſtuoſo,vel alio quouis damnato,ſacrilego,atque illicito coitu) patientibus, ad hoc vt ipſi eorum defectu non obſtante quodcunque,& qualitercunque qualificatum beneficium regulare,cum cura, vel ſine cura,quorumcunque monaſteriorum, Prioratuum (etiam ſi ad ea cenſuit quis per electionem aſſumi,ſi ſibi aliàs canonicè conferātur) vt illud recipere, retinere,& adminiſtrare liberè,& licitè valeāt,& poſſint diſpenſare authoritate apoſtolica in omnibus,et per omnia, ac ſi de legitimo matrimonio procreati eſſent, dummodo beneficium perpetuum non ſit.* Ex quibus infertur,quòd Generales dicti ordinis cùm dictis illegitimis familiaribus diſpenſare poſſint; & nomine familiarium veniunt illi, qui actualiter ſeruiunt in dictis monaſterijs ſub prælatorum poteſtate iuxta doctrinam gloſſæ *h*, quam ſequuntur Aretinus, & Felinus.Poſſunt etiam diſpenſare, cum quibuſcunque alijs perſonis dictorum monaſteriorum, cuiuſmodi ſunt ſeruitores,qui actualiter,& permanēter, & pro aliquo tempore obſeruiunt in dictis monaſterijs,aſſumpti non in fraudem iſtius priuilegij. Neque priuilegium hoc dictis patribus conceſſum eſt ſuſpenſum per Bullam Cruciatæ. Nam etiam ſi cruciata, habeat clauſulam ſuſpenſoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clauſula non ſuſpendit omnia priuilegia in particulari,ſed ſolùm illa,quæ impediunt expeditionem dictæ cruciatæ, iuxta doctrinam traditam à Felino *i*, & Bartolo dicentibus,quòd etiam ſi aliquæ literæ Apoſtolicæ habeant clauſulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum;dictæ tamen clauſulæ non derogāt omnia priuilegia in particulari,ſed ſolùm illa, quæ impediunt dictarum literarum Apoſtolicarum executionem. Hoc autem priuilegium,de quo agimus,expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte,quòd hoc priuilegio poſſunt frui mendicantes,& omnes aliæ Religiones, communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi habentes, de quo dicemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

f Supra hac q.art.2.

g Habetur in compen. Diui Hieron.tit. diſpenſatio in defectu natalium fo.147.

h Glo.vbi ſu. Arete.& Fel. in ca.cum aliter.de teſtib.

i Fel.in c.non nullis de reſc. Bar.in extrauag. ad reprimendum verbo non obſtantibus.

AR-

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis Patribus cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo.

RESpondeo dicendo, quòd poteſt fieri diſpenſatio cum dictis familiaribus, & ſeruitoribus extra Capitulum: nam ita eſt conceſſum dictis Patribus ab Eugenio Quarto, & Paulo Tertio; ex qua conceſſione erat ipſius ad rem quæſitum, ſcilicet ad diſpenſandum extra Capitulum; & Princeps in dubio non cẽſetur velle præiudicare in iure quæſito, non ſolùm in re, ſed etiam in iure ad rem, iuxta Gloſſam *a* communiter receptam, maximè commendatam à Felino, & ab alijs à Gomezio cõgeſtis. Et ſic, quamuis prima gratia expectatiua tribuat ſolùm ius ad rẽ, certè neque in illis præſumitur Princeps per ſecundam conceſſionem præiudicare voluiſſe: & per conſequens, eſt dicendum in noſtro propoſito, quòd Gregorius decimus quartus noluit præiudicare dictis Patribus in iure ad rem, quod habeant rationem dicti priuilegij Eugenij Quarti, & Pauli Tertij ad diſpenſandum extra Capitulum cũ ſuis familiaribus, & ſeruitoribus illegitimis. Præſertim cum Gregorius decimus quartus, ſolùm loquatur de diſpenſatione cum illegitimis fratribus, iuxta dicta in ſuperioribus, & priuilegia in dubio ſunt interpretanda contra concedentem, qui non clarè fuit locutus, prout habetur in iure, & tradit Iaſon. *b* Aduertant tamen dicti Patres, quòd non poſſunt diſpenſare cum ipſis familiaribus, & ſeruitoribus illegitimis, ad habendum dicta beneficia regularia, ſi procreati, & geniti ſunt à presbyteris clericis, & Religioſis, qui ea in titulum, vel commendam, aut adminiſtrationem, ſeu vt alijs perpetuò vnita, aliquando obtinuerunt. Nam Clemens Septimus expreſsè prohibuit, reuocatis omnibus priuilegijs in contrarium ne filij iſtorum poſſent habere talia beneficia, cuius conſtitutionis tenorem refert Nauarrus. *c*

a Gloſ. in c. cũ olim. de conſuet. verbo præiudicij Fel. in c. cauſam nu. 10. de reſcriptis Gome. in 3l. de iure non tollen. v. quaſi tũ q. 1. fol. 27. 28. & 43.

b c. cum dilecti de dona. c. cum olim. tibi de verb. ſign. Iaſ. in l. annuis reditis. nu. 9. ff. de pact.

c Nau. in c. ſi quando de reſcrip. exc. 21.

QVÆSTIO XIV.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad genus in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrum deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & hæreticis poſſint eſſe Prælati in Religione Minorum regularis obſeruantiæ.*

2 *Vtrum omnes deſcendentes ex Iudæis Saracenis, & hæreticis vſque ad quartam generationem incluſiuè comprehendantur in dicta conſtitutione.*

3 *Vtrum Religioſus, cuius tritaua fuit igne cremata, poſſit eſſe Prælatus in noſtra Religione.*

4 *Vtrum dictus Religioſus teneatur in foro conſciẽtiæ credere, ſe habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.*

5 *Vtrum nouiter conuerſi ex Iudaiſmo, & ex infidelitate, comprehendantur in dictis conſtitutionibus.*

6 *Vtrum præfatæ conſtitutiones includant oẽs, quos vulgus Luſitanũ, & etiã aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nueuos, etiã ſi antè quintam generationem maiores eorum fuerint cõuerſi.*

7 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea, ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè condemnati ſint propter hæreſim, reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.*

8 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea antè latã ſententiam.*

9 *Vtrum fratres poſſint obedire electis ex dicto genere cùm primum ſciuerint, ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.*

10 *Vtrum prædictos ad munera dicta admittentes in excommunicationem ipſo facto incidãt, & ſint priuati ipſo facto officijs, & inhabiles ad ea.*

11 *Vtrum hi, qui profeſſi ſunt in Religione Minorum, antè conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, poſſint eſſe Deffinitores, Diſcreti, Capitulares, Magiſtri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confeſſores Monialium.*

12 *Vtrum profeſſi in dicta Religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores.*

13 *Vtrum Moniales Sanctæ Claræ, ex genere maculato deſcendentes, comprehendantur in dictis conſtitutionibus.*

14 *Vtrum in ordine Diui Hieronymi, deſcendentes ex Iudæis, & Saracenis, poſſint eſſe Religioſi, & poſſint habere officia dicti Ordinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis poſſint eſſe Prælati in Religione Minorum regularis obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quòd licet ſecundum Apoſtolum Iudæi, & Græci nõ ſit diſtinctio (quantum ad regenerationẽ baptiſmalem, & ad receptionem Euangelij, prout figuratum fuit in illo linteo magno, quatuor initijs emiſſo de Cœlo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cœli, prout in actibus *d* Apoſtolorum narratur.) Quantum tamen ad prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas, iure optimo poteſt eſſe diſtinctio. Et ſic Sũmus Pontifex authoritate Apoſtolica non odio generis, ſed propter cauſas legitimas, potuit deſcendentes ex Iudæis Saracenis, & Hæreticis, inhabiles facere ad prædicta officia, prout reſoluit doctiſſimus Cordub. *e* Et nullus à Papa ſine ipſius particulari authoritate poteſt prædictam edere conſtitutionem, vt doctiſſimè reſoluit Nauarrus *f* in quodã Conſilio; & nos diximus in noſtra ſumma, & ſuprà in iſto tractatu. Vnde Paulus Quartus anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo octauo, die vigeſima quarta Aprilis, põtificatus ſui anno quarto, renouãs conſtitutionẽ Clemẽtis VII. datam Romæ, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, die decima quarta Martij, reuocatã a Iulio III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die 10 Octobris; *Authoritate Apoſtolica ordinauit quòd nullus ſecularis, qui Iudæus, ſeu Hæreticus fuerit, ſeu à Iudæis ſeu Hæreticis, quorum progenitores paterni, ſeu materni viuentes ſeu defuncti, vſq; ad quartam generationẽ incluſiuè, hæretici declarati & vt tales condemnati; & illi, ſeu eorum corpora & oſſa, ſeu eorum ſtatuæ igni tradita fuerint, originẽ trahens, ſeu ex deſcendentibus prædictorum Iudæorum, ſeu hæreticorum, vſque ad quartam generationem incluſiuè, fuerit, vel ſit, in totius Ordinis Sancti Franciſci dicti ordinis fratrem, in quibuſcunque locis, & mundi partibus, vbi Religio, & Ordo Fratrum Minorum huiuſmodi fuerint, aliquomodo ſub quouis prætextu, & quæſito colore, ſub pœnis infrà ſcriptis, eo ipſo, ſic recipientes & admittentes, abſque aliqua declaratione, incurrendis, recipi, & admitti poſſit. Etſi aliqui, tempore datæ præſentium inter fratres Minores totius dicti ordinis Patris noſtri Franciſci in quibuſcunque locis & mundi*

d Acto. c. 10.

e Cor. lib. 1. q. 14.

f Nau. libr. 3. conſil. 5. pag. 224. in tit. de regu. in 2. edi. & in Sum. c. 10. c. 5. pag. 17 & 6. q.

Digitized by Google

mundi partibus, vbi Religio & ordo fratrũ, huiuſmodi ſimiliter fuerint, ſeu à ſimilibus Iudæis, & hæreticis, quorum ſimiliter parentes, & progenitores paterni, ſeu materni, viuẽtes, ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiuè hæretici declarati, atque illi, ſeu eorum corpora, oſſa & ſtatuæ igni tradita fuerint originẽ trahentes, ſeu deſcendentes, vſque ad quartam generationem incluſiuè ad quaſcunque dignitates, beneficia, & officia Eccleſiaſtica obtinenda, exercenda, præmiſſis nõ obſtantibus etſi ſufficienti diſpenſatione, ſeu indulto ſuffulti reperiantur in miniſtros generales, ſeu Prouinciales, ac Commiſſarios Generales, ſeu quoſcunque alios Commiſſarios ſeu Guardianos, aut prædicatores, etiamſi aliàs ſoliti fuerint ad huiuſmodi officia Generalatus, Commiſſariatus, aut Guardianatus, & cuiuſcunque alterius Commiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, & prædicationes eligi, & aſſumi; nullatenus eligi, ſeu recipi poſſint. Electioque & aſſumptio, ſeu receptio de ipſis facta ad officia prædicta, ſi de facto fieri contigerit, nullius ſit roboris aut momẽti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædictæ, illi ſic electi aliquid adminiſtrare ſeu prædicare poſſint. Sed omnia, & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos, de facto adminiſtrata, & geſta viribus careant, & nullã prorſus firmitatem obtineant. Nullique fratres totius ordinis S. Franciſci, & qui eos in Generalẽ Miniſtrũ, Commiſſariũ Generalẽ, & alios quoſcunq; Cõmiſſarios pro eiſdẽ contra eiuſmodi mandata electis, aſſumptis obedire, ſed incõtinenti ab eorũ obedientia recedere, eiſq; prædicationis officiũ interdicere, et ad alios Miniſtros Generalem, vel Commiſſariũ Generalem, eligendos procedere, perinde ac ſi prædicti nullatenus electi ſeu aſſumpti forẽt ſub pœnis infraſcriptis teneantur, & debeant. Et vlteriùs ſi contigerit, tẽpore datæ præſentiũ aliquem ex dictis olim Iudæis ſeu hæreticis exiſtẽtibus, ſeu à Iudæis, ſeu hæreticis vſque ad quartam generationem incluſiuè, vt ſuprà deſcendentibus, in aliquod ex officijs, electum, aſſumptum, confirmatum, & inſtitutum, & in quaſi poſſeſſione dictorum officiorum exiſtentem reperiri: ille ſic electus, aſſumptus, confirmatus, & inſtitutus, & in quaſi poſſeſſione repertus vigore præſentium intelligatur, & ſit eo ipſo & abſq; aliqua deſuper declaratione facienda, dictis officijs deſtitutus, & priuatus. Nihilque vigore dictorum officiorum gerere, ſeu adminiſtrare, ſeu prædicare poſſit. Geſtaq; & adminiſtrata, poſt præſentium publicationem, in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendã, viribus careant, nullamque prorſus obtineant firmitatem. Hæc Paulus IV. Cuius conſtitutionem Pius IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, Pontificatus ſui anno quinto, die quinta Decembris, ad literam confirmauit. Sed poſtea Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, ipſam conſtitutionem reſtrinxit, vſque ad ſecundam generationem, ex parte patris, & vſq; ad primam, ex parte matris, ſicut anteà reſtrinxerat Iulius Tertius. At Gregorius decimus tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, reuocans conſtitutionem Pij V. cõfirmauit, & de nouo ſtatuit, vt cõſtitutio Pauli IV. & Pij IV. ſeruaretur, & extendatur ad deſcendẽtes ex Saracenis, vſque ad quartam generationem incluſiuè. Ex quibus colligitur, quòd modò ſeruanda eſt conſtitutio Pauli IV. ſiquidem fuit cõfirmata à Gregorio Decimo tertio. Et licet patres grauiſſimi noſtræ Religionis, mihi affirmauerint, ipſam eſſe reuocatam à Sixto V. Pontifice maximo, præcipiente, vt conſtitutum à Iulio Tertio, & Pio V. ſeruaretur, hanc reuocationem eſſe ſcriptam in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu Aracœli in Archiuo Reuerendiſſimi patris procuratoris generalis, tamen nõ poſſum modò huius decreti certiorem reddere rationem, cùm ad manus meas in forma authentica non peruenerit, & ideò dico modo ſtandum eſſe conſtitutioni Pauli Quarti.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnes deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis vſque ad quartam generationem incluſiuè comprehendantur in dicta conſtitutione.

Reſpondeo dicendo, quòd *a* Nauarrus in quodam Conſilio tenet omnes deſcendentes, ſine aliqua limitatione ex Iudæis, comprehendi in dicta conſtitutione, vſque ad quartam generationem incluſiuè: non condemnat tamẽ partem negatiuam, imò dicit eſſe certiorem, & veriorem, loquendo ſecundum æquitatem, ſcilicet, quòd ſolùm in dictis conſtitutionibus comprehendantur illi, qui deſcendunt ex Iudæis, quorum corpora moriẽtium in ſua hæretica prauitate igne cremata ſunt; non aũt illi, qui deſcendunt à prædicto genere maculato vſque ad quartam generationem incluſiuè, etiam ſi eorũ progenitores ſint condemnati, ſi eorum corpora, & oſſa, ſeu ſtatuæ igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctiſſimus Doctor Grado, Cathedraticus primarius iuriſperitiæ, & eiuſdẽ Cathedræ primarius, doctiſſimus Doctor Solis Magiſter meus, in Salmanticenſi Academia. Huius etiam opinionis fuit pater noſter Reuerendiſſimus Generalis frater Franciſcus à Camora, qui in quodam definitorio interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouinciæ Sancti Iacobi noſtræ ſacræ Religionis circa aliqua dubia dictæ conſtitutionis reſpondit, prout infrà continetur. Et referam fideliter dubia cum reſponſionibus ipſorum, quæ ſunt maximæ authoritatis, cùm ipſemet pater à Paulo Quarto dictam conſtitutionem impetrauerit, fungens officio Commiſſarij Curiæ Romanæ noſtræ ſacræ Religionis in illa Curia Romana.

a Nau. lib. 5. conſ. tit. de Iudæis & Saracenis conſil. 1. pag. 48 2. in 1. editione, & idem Nau. li. 5. conſ. tit. de hæret. conſ. 2 2 in 2. edi.

Sequuntur dubia, & reſponſiones.

Lo que ſupplica el definitorio à nueſtro Padre Reuerendiſſimo que declare para ſeguridad de las conſciencias es lo ſiguiente.

Primeramente à quien comprehende el Breue, y quales ſon los excluſos del, anſi de Prelados como de Predicadores.

Lo ſecundo, ſi el difinitorio para nombrar los dichos, es obligado à inquirir à quien comprehende, mayormẽte aquellos de quien ſe tiene alguna duda.

Lo tercero, ſi fueſſen nombrados algunos a quien toca ſi ellos en conſciencia ſon obligados a manifeſtarſe.

Lo quarto, ſi deſpues de eligidos algunos de los tales excluſos por el Breue ſi el padre Prouincial teniẽdo dello notitia ſerà obligado à deponerlos.

A lo primero dize ſeu paternidad Reuerendiſſima, que el Breue comprehende a los deſcendientes de los Iudios, vſque ad quartam generationem incluſiuè, cuyos cuerpos y ſtatuas fueron quemadas, y lo miſmo ſe entiende de los Hereges, vſque ad quartam generationem incluſiuè, cuyos cuerpos o eſtatuas ſe quemaron.

A lo ſegundo reſponde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quien agora ſe tiene ſoſpecha, para Prelados, y Predicadores, y a los alſentes que ſe les eſcriua encargandole las conſciẽtias, que ſi les conſta ſer inhabiles: no exerciten los officios.

A lo tercero parece à nueſtro Padre Reuerendiſſimo que ſon obligados à manifeſtarſe. Empero à mi me parece lo contrario como lo dire abaxo.

A lo quarto reſponde, que obligado es el padre Prouincial teniendo informacion per donde le conſte ſer excluſos los tales à deponerlos, ò remouerlos de los tales

officios,

vſſicjos, por la mejor via que pudiere azer. Eſto reſpondio ſu Paternidad en defintorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciſcus Damora Generalis Miniſter.

EX prima reſponſione ad dubiam primum, colligitur, non omnes deſcendentes à genere maculato indiſti: ctè comprehendi in dicta conſtitutione: pro quo facit ratio, quam adducunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, in ſuis conſtitutionibus, quæ eſt huiuſmodi. *Nos conſiderantes nõ ſolum eos qui orthodoxæ fidei contemptores exiſtunt à ſacris Canonibus grauiſſimis pęnis plecti, verùm etiam eos, & eorum deſcendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quibus verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos deſcendentes ex genere maculato, priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originẽ trahebãt à contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pęnis à ſacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantùm ſunt, quorum progenitores in hæretica prauitate perſiſtentes fuerunt concremati, prout dicitur in iure, *a* cuius tenor eſt. *Statutum fœlicis recordationis Innocentij, & Alexandri, prædeceſſorum noſtrorũ, ne videlicet hæreticis credentes, receptores, defenſores, auctores eorum, ipſorumque filij vſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittantur, quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum & inane: primum, & ſecundum gradũ, per paternam lineam, declaramus comprehendere; per maternam verò ad primam duntaxat volumus hoc extendi. Hoc ſanè de filijs, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſſe videtur; non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pęnitentiam recepiſſe, quam ipſi vel iam perfecerũt, vel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Hæc Bonifacius Octauus. Nec valet dicere, quòd decretalis iſta ſolùm loquitur de deſcendentibus, ab hæreticis, non autem de deſcendentibus, a Saracenis, & Iudæis: nam huic obiectioni reſpondetur intelligendam eſſe tam de deſcendentibus ab hæreticis, quàm à Iudæis. Primo quia Iudæi conuerſi ad fidem Chriſtianam poſtea ad Iudaiſmum reuertentes hæretici nuncupantur, & iure ſunt hæretici, prout definit Bonifacius, *b* VIII. Secundo, quia deſcendentes de Iudæis, qui nunquam receperunt fidem, non puniuntur ab Eccleſia propter infidelitatem ipſorum parentum, ſi ipſi fidem in Baptiſmo receperunt. Imò Chriſtiani originem à quacunque natione trahentes admittuntur à iure ad officia, & dignitates Eccleſiaſticas, prout habetur in iure. *c* Et certè ſi prædictum capitulũ *ſtatutum*, & per dictas literas Apoſtolicas ſolùm excluderent à dignitatibus, & officijs deſcendentes ab hæreticis, quorũ corpora, vel ſtatuæ concrematæ ſunt, & non alij hac macula minimè notati, à fortiori idẽ eſt dicendum de deſcendentibus à Iudæis, & Saracenis. Quod ſequẽti ratione probatur, licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Chriſtum, ipſumque in ſua perfidia blaſphemando peccauerint, eos tamen propter hoc Eccleſia non punit pęna infamiæ, ſicut neque punit alios infideles propter infidelitatẽ ſuam; maximè dum contra pacem reipublicę non peccant, & per conſequens eorum filij Chriſtiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, ſicut filij hæreticorum, & omnium aliorum, qui poſt Baptiſmum ad vomitum redierunt, ex quo ſemel de iuriſdictione Eccleſiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cum omnes concedant deſcendentes tantum ab hæreticis, quorum corpora concremata ſunt eſſe inhabiles ad prædictas dignitates, à fortiori debent concedere deſcendentes à Iudæis, vel Saracenis tantũ inhabiles eſſe: ſi eorũ progenitores vſque ad quartã generationẽ incluſiuè perſiſtentes in ſua hæretica prauitate ab hac vita deceſſerũt. Pro iſta parte faciunt verba dictæ Bullæ ſuperius allegatæ, ibi, *Quorũ ſimiliter parentes, & progenitores paterni, ſeu materni &c.* Nam illud relatiuũ *quorum*, æqualiter reſpicit hæreticos, & Iudæos determinate, nam vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander, *d* & Picus. Et ſi illud relatiuum, *Quorum ſimiliter parentes*, determinat hæreticos, quorum corpora concremata ſunt, pariformiter debet determinare, Iudæos, cum ipſum relatiuum cum ſua determinatione Iudæos, & hæreticos tanquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura poſſem pro hac parte adducere; nolo tamen in his morari; vt ad ſolutionem argumentorum, quæ pro contraria parte adducuntur, me conuertam, ex quorum ſolutione magis veritas noſtræ concluſionis patebit.

a c. ſtatutum fœlicis recordationis, de hæretic. lib. 6.

b cap. contra Chriſtianos de hæretic. lib. 6.

c cap. cum de reſcrip. cap. ad decorem de inſtit. c. venerabilis de præb. & dignitatib.

d Alexã. in l. in hoc intellect. 3. ff. de vulgare, & pupil. Picus in l. ſtiacum teſta. col. 2. ff. de leg. 2.

Ad argumenta contrariorum, Primum argumentum quod magnifaciunt contrariæ partis ſectatores, deſumitur ex litera Bullæ Pauli Quarti ſuperius allegatæ, ibi. *Qui olim Iudæi, ſeu hæretici*, & ibi, *Iudæis, ſeu hæreticis.* Si enim Paulus Quartus tãtum loqueretur de his, qui procedunt nouiter à Iudæis modo conuerſis, quorũ corpora concremata ſunt, nulla eſt cauſa, quare dicta verba iteratis vicibus ſępe ſæpius in dicta Bulla repeteret, dicẽs, *Iudæis, ſeu hæreticis*, nã ſufficeret dicere, ex hæreticis, quorum enim corpora concremata ſunt, hæretici ſunt, ſolùm enim hæretici Chriſtũ negantes concremantur, nõ autem Iudæi, qui nunquam Baptiſmum receperunt. Huic argumento, quod eſt baſis contrariorum, reſpondetur; magis eſſe conſiderandam intentionem, & mentem legis, quàm eius verba. Mẽs autem Bullæ Pij Quarti conſtat ex eius verbis, ibi, *Nos conſiderantes non ſolùm eos, qui orthodoxæ fidei contemptores exiſtunt à ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti. Verùm etiam eos, & eorum deſcendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quibus verbis, prout tam in ſuperiorib. declaratum eſt, colligitur, quod intentio Pauli IV. fuit tãtùm arcere à dignitatibus eos, qui deſcẽdunt à Iudæis, & hæreticis fidei orthodoxæ contemptoribus, quorum corpora, vel ſtatuæ cõcrematæ ſunt, iuxta antiquam iuris cõis conſtitutionem decretã à Bonifacio Octauo in capitulo, *Statutum, fœlicis recordationis de hæreticis, libro ſexto.* Et quando nobis conſtat de mente legis, licet recedere ab eius verbis, mentem ſeruando, prout colligitur ex iure, *e* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolùm debemus recedere à verbis legis, & eius mentem ſeruare, quando mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mẽs, & ratio non eſt expreſſa, quod idem tenet ipſe Baldus, Bartolus, & Alexander, & reſoluit Iaſon. Facit etiam pro hac parte, nam ſequens diſpoſitio à præfatione reſtringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus, *f* & Aretinus: Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos conſiderantes non ſolùm eorum, qui orthodoxæ fidei, &c.* Sint præfatio ſequentis diſpoſitionis reliquum eſt, vt ſequens diſpoſitio ab ipſis verbis reſtringatur. Confirmatur deinde iſta noſtra reſponſio, nã ſemper inſpicienda eſt ratio, qua Legiſlatores fuerunt moti ad legem condendam, prout concludunt Pariſius, & *g* Alexander, qui dicit, plus

e l. credẽdum in prin. ff. qui petere tutores poſ. l. ſcire oportet. §. aliud ff. de excuſat. tuto. vbi Bal. in l. ſi quis ſerno C. de furt. Bald. conſil. 1. num. 7. vol. 1. Bar. in l. cum mulier. ff. ſol. matr. Alex in l. ſoror in 3 in fin. C. de his qui. vt in digni Iaſon in l. iure gentium §. ait Prætor nu. 15. ff. de pactis.

f Rom. conſil. 16. Aret. conſ. 132. col. 4.

g Pariſ. conſi. 83. nu. 13. & ſeq. vo 3. Alex. conſil. 54. nu. 9. & ſequen. vol. 4.

atten-

attendendam eſſe rationem, & mentem Legiſlatoris, quàm ipſius legis verba, quod idem concludit Pariſius. *a* Confirmatur etiam ex dicto Baldi *b* aſſerentis, quod quando dubia ſtatuti ratio non poteſt ſaluari, ſequēdo ſenſum literalem ipſius ſtatuti, nō debemus ſequi ipſum ſenſum literalem, & planum, imò debemus ipſum gloſſare iuxta intentionē ſtatuentis: & certè ſi ſecūdum ſenſum literalem (prout aduerſarij affirmant) intelligeretur prædicta conſtitutio Pauli Quarti, & per conſequens excluderentur ab officijs, & dignitatibus deſcendentes à Iudæis & Saracenis, qui nunquam poſt Baptiſmum receptum probantur à fide defeciſſe. Ratio Bullæ Pauli IV. & Pij Quarti, ibi, *Nos conſiderantes, &c.* non poſſet ſaluari, cum prædicta pœna non puniantur deſcendentes à genere maculato abſolutè, ſed tantum deſcendentes à contemptoribus fidei, quorum corpora, aut ſtatuæ per ſententiam diffinitiuā igni tradita fuerunt.

a Pariſ. conſ. 32. nu. 22. volum. 3.
b Bald. in l. omnes popul. colum. 3. ff. de iu. & iu.

Secundum argumentum ſumitur ex Epiſtola Diui Pauli, *c* vbi ſcribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c. vſque ibi. ſunt enim multi inobedientes vaniloqui, & ſeductores, maximè qui de circunciſione ſunt*, Notentur prædicta verba, *Maximè qui de circunciſione ſunt.* Nam ſicut Apoſtolus nos monet inter alios præcipuè eſſe cauendos à dignitate Epiſcopali illos, qui conuerſi ſunt à Iudaiſmo, videtur nobis magnum argumentum inſinuari, quod Canones, & ſtatuta Apoſtolica id ipſum nobis innuunt. Et per conſequens videri dicendum, quod etiam ſi deſcendentes ex hæreticis intra quartum gradum incluſiuè, vt ſint ad dictas prælationes inhabiles, ſit neceſſarium, vt deſcendant à progenitoribus igne crematis, vſque ad quartam generationem: attamen vt ſint inhabiles deſcendentes ex Iudæis, non eſſe neceſſarium, quod deſcendant à progenitoribus huiuſmodi, cum multi eorum ſint inobedientes, vaniloqui, & ſeductores, ſecundum dictum Pauli. Huic argumento reſpondetur, quod non dicit Apoſtolus, vt caueamus conuerſos ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes in fide permanentes, ſed eos tantùm, qui conuerſi ex Iudaiſmo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anſelmus, & Gloſſa interlinealis ſuper dicta verba. *Qui de circunciſione ſunt* ea declarans ait: *Iudæi, qui ſub nomine Chriſti Iudaizare docebant: renati enim in Chriſto non pure erant Chriſtiani, qui partim legem, partim Chriſtum venerari volebant.* Et Nicolaus de Lira gloſſans ſupradicta verba ait: *Iſti erant falſi Apoſtoli de Iudaiſmo conuerſi.* Et idem met Apoſtolus Paulus ſe declarat, vocans iſtos, qui ſunt ex circunſione hæreticos. Subdit enim: *Teſtimonium hoc verum eſt, quam ob rem increpat illos dure, vt ſint ſani in fide*, quæ verba, *vt ſint ſani in fide*, indicant, ipſos eſſe hæreticos. Et ſic dicit gloſſa interlinealis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipſi dure increpentur, vt ſic rectè credant non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipſi ad vomitum redeuntes affirmabant, legem Euangelicam currere cum ceremonijs veteris legis, quibus nemo apud Deū iuſtificatur. Ex quo infertur, quod non dicit D. Paulus in dicto loco, nos non debere euitare omnes eos, qui conuerſi fuerint ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes, ſed eos tantùm, qui poſt ſuam conuerſionem ad Iudaicam prauitatem redierunt intendentes falſis fabulis dicentes, quod legalia veteris legis non fuerunt mortua, neque erant mortifera. Et quòd iſte ſit verus ſenſus literæ Pauli, probatur; Nunquam enim ipſe Paulus ex Iudaiſmo conuerſos in fide Chriſti permanentes euitauit; immo cum ipſis ſociabatur adimplentes omnes ſimul, quæ deerant paſſionibus Chriſti in corpore eorum, prout conſtat ex his, quæ ſcribit ipſe Apoſtolus ad Coloſſenſes, dicens: *Salutat vos Euſtachius concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnaba, & Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circunciſione, hi ſolùm ſunt adiutores mei in Deo, qui mihi ſolatio fuerunt.* Hæc Apoſtolus. Ex his ſequitur, & concluditur, quod deſcendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum incluſiuè, non poſſunt expelli à muneribus ſupradictis per dictas literas Apoſtolicas ſi, eorum progenitores in ſua hæretica prauitate non deceſſerunt. Veruntamen ſummopere obſecro aduertendum, non eſſe meæ intentionis per ſuperius adducta, & inferius dicenda condemnare ſtatuta Apoſtolica ſine aliqua diſtinctione expellentia deſcendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus in aliquibus Eccleſiis Cathedralibus. Nec meæ eſſe intentionis condemnare ſtatuta, & ordinationes aliquarum religionum confirmatas authoritate Apoſtolica prohibentia, ne dictæ perſonæ ad habitum regularem ipſarum religionum admittantur. Primùm enim non pertinet ad præſentem articulum, in quo ſolùm agitur de explicatione conſtitutionis Pauli Quarti, & Pij Quarti: ſecundum autem in tertio tomo agendo de receptione nouitiorum ventilabitur, & ſupra in quæſtione decima, articul. tertio dictum eſt aliquid.

c ad Tit. 1. c.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Religioſus, cuius tritaua fuit igne concremata poſſit eſſe prælatus in noſtra religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd videbitur alicui prima fronte quæſtionem iſtam propoſitam eſſe facillimæ ſolutionis, & conſtat ex dictis, & ſic dicendum eſſe huiuſmodi religioſum minimè poſſe eſſe prælatum, cum per conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti ſit inhabilis ad omnes prælationes, honores, & dignitate in Religione obtinendas. Attamen quæſtio iſta iuridice enucleata altiorem nobis indaginem poſtulat. Pro cuius explicatione eſt diſtinguendum, quod aut certum eſt, hunc religioſum ab ipſa tritaua deſcendiſſe poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum, aut certum eſt deſcendiſſe ab ipſa tritaua antè commiſſam ab ea hæreſim, aut dubium eſt, & ignoratur dictum religioſum ab ipſa tritaua deſcendere poſt, vel antè cōmiſſum crimen. Hac præhabita diuiſione ad dubij propoſiti reſolutionem accedamus neceſſe eſt.

Quantum ad primum membrum diuiſionis reſpondeo dicendo, quòd ſi probatur, & certò ſcitur, dictum religioſum à dicta tritaua deſcendere poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum, ratione cuius ipſius corpus, aut ſtatua fuit igne cremata, non eſt dubium, quod non poſſit eſſe prælatus. Et ſic tam ipſe, quàm electores hoc ſcientes incurrunt in pœnas noſtræ conſtitutionis, & in hoc non eſt opinionum varietas, imò omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt, dictam conſtitutionem Bonifacij Octaui declarando, quæ habetur in capitulo, *Statutum fœlicis recordationis, de hæreticis libro ſexto*, de qua in ſuperioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus, conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, & Gregorij Decimi tertij eſſe explicandas. Si tamen dictus religioſus deſcendit à progenitoribus, qui ab ipſa tritaua concepti fuerunt, antè quam ipſa committeret crimen hæreſis, & hoc eſt nota-

Digitized by Google

notorium: licet in hoc ſit varietas opinionum, quidam enim dicunt, ipſum ſub dictis conſtitutionibus comprehendi, inter quos eſt doctiſſimus *a* Couarruuias, & Didacus Perez in ſimili caſu loquentes: attamen communior opinio eſt in contrarium, & in praxi ſæpe ſæpius ſeruata, quod neque electus, neque electores in pœnas earum conſtitutionum incurrunt, cum talis poſſit eſſe in religione prælatus.

a Couar. li. 2. var. cap. 8. nu. 4. quæritur quod de filijs hæreticorũ n. 5. Perez li. 4. ord. lib. 3. ti. 9

Hæc opinio eſt doctiſſimorum virorũ affirmantium, quod vt deſcendentes ab hæreticis incurrant in pœnas contra ipſos in iure poſitas, neceſſarium eſt, quod ab ipſis hæreticis deſcendant, poſtquam dictum crimen hæreſis commiſerunt, & non ſufficit, quod ab ipſis originem trahant antè dictum crimẽ commiſſum. Hanc opinionem poſt alios tenet Antonius Gomez, *b* Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacenſis, qui latè & eruditè pro vtraque parte argumenta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio *c* Toletano decimo tertio, in quo parentes hæretici reconciliati reſtituũtur in priſtinos honores, & ex indulgentia, & gratia reſtituuntur filij nati poſt ſcelus commiſſum, vbi clarè innuit Concilium, quod nati antè ſcelus commiſſum non indigeant aliqua reſtitutione. Et argumentum huius concilij vrgentiſſimum pro hac opinione Didacus Perez *d* appellat: cui nihilominus, cum Couarruuias reſpondet, dicendo, dictum concilium non conuincere, cum ipſum non ſit generale, licet non ſit omnino prouinciale, quia ex omnibus partibus Hiſpaniarum congregatum fuit. Sed certè licet concilium hoc non omnino vt generale conuincat, conuincit tamen propter maximam ipſius authoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior ſit, quàm contraria, ſi quidem tot, & tã graues patres, & docti in eo Concilio exiſtẽtes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro ſua opinione contra noſtram concluſionem inter alia argumenta duo præcipuè adducunt, quibus mihi viſum eſt reſpondere, vt ita probabilitas noſtræ concluſionis magis eluceſcat.

b Gom. in c. 2. 9. Tau. nu. 11 Diaz regula. 694. Mil. l. 1. de primoge. c. 13. & lib. 4. c. vlt. à num. 50 Alex. Alenſ. 447. nu. m. 7. Tiraq. de primog. q. 31. Simanc. de inſt. Cath. tit. 397 num. 23. cum ſequenti. Septimac. de inſtit. Cat. c. 29. n. 7

c Conc. Tolet. refert. 1. q. 4. c. non imputatur.

d Perez vbi ſup. Coua vbi ſup. v. 4. ſolet pro Calderin.

Primum argumentum eſt deſumptum ex capitulo, *Filij, de hæreticis, libro ſexto*, vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerint, pœnas Canonicas patiuntur: & manifeſtum eſt, hoc capitulum locutum fuiſſe de filijs natis antè commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de crimine hæreſis in articulo mortis commiſſo.

Huic argumento reſpondetur, quod in eo capitulo ſolùm quæritur: vtrum filius illius, qui verbotenus crimen hæreſis commiſit in articulo mortis, ſit admittendus ad probandum, patrem ſuum in articulo mortis non fuiſſe ſanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa Quartus reſpondet ibi, quod ſi pater erat infamatus, aut de hæreſi ſuſpectus, non admittitur, ſi verò non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt ſe à iuris pœnis liberet, in quas filij hæreticorum incurrunt: nam talis filius ſecundum noſtram opinionem minimè in eas incurrit, cum ſit conceptus, & natus ante dictam hæreſim commiſſam, ad quid igitur fuit data filio ſupradicta facultas, ſi non fuit data, vt à pœnis iuris liberaretur? Huic obiectioni facillimo negotio reſpondetur, quòd fuit data, vt ſe ab infamia facti, ſeu vulgi liberaret, ne contra eum poſſet aliquando allegari hæretici filium fuiſſe, quod certè maxima infamia eſſet. Secundum argumentum deſumitur ex capite, *Statutum el ſegundo de hæreticis in ſexto*, vbi Didacus Perez expreſſe dicit, eos filios hæreticorum infames eſſe probari, ſcilicet, quorum patres tales deceſſiſſe probantur.

Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filij dicantur infames infamia iuris, ſufficit probari parentes eorum hæreticos deceſſiſſe, licet antè commiſſum crimen fuerint nati vel poſt. Sed miror valdè doctiſſimum Peruſium huius decretalis argumentum ita expreſſum, & efficax pro ſua opinione reputare: nam in eo capitulo ſolùm dicitur, quod filij infames dicuntur ex eo, quod parentes eorum in hæreſi deceſſerunt ad denotandum, quod licet parentes in hæreſim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, ſi parentes eorum non deceſſerunt in hæreſi, ſed Eccleſiæ ſunt recõciliati. Et propterea ſanctum officium en los ſambenitos hæreticorũ, qui fuerunt reconciliati ſcribi facit ſequẽtia verba *P. Hæreticus reconciliatus*, ad notandum, quod filij iſtius non incurrunt in pœnas iuris contra filios hæreticorum latas, ſiquidem pater eorum in ſua hæretica prauitate non deceſſit, ſed fuit vnitati Eccleſiæ reconciliatus, & ſic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filij nati, aut geniti antè mortem hæretici in articulo mortis hæreſim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad ſecundum membrum diuiſionis ſatis meo iudicio reſponſum eſt.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſputandum, quando, ſcilicet, ignoratur, vtrum hic religioſus habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua antè, vel poſt commiſſum crimen hæreſis? reſolutione ſuperius præmiſſa reſpondebo. Verumtamen antè quàm reſpondeam, quid ſentiam in hac difficultate, volo admonere lectorem, meam intentionem ſolùm eſſe explicare Pauli Quarti, & Pij Quarti cõſtitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conſcientia pacifica poſſint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiuſmodi infamia notati ad prælationes admittantur, cum ratione boni regiminis multa ſunt illicita, quæ ſecundum iuris rigorem nulli pœnæ Canonicæ ſunt ſubiecta, & ita mea ſententia in hac parte eſt, quod eligentes hunc religioſum, ſcientes eius tritauam fuiſſe concrematam, & hoc eſſe notorium, non benè faciunt, nam vilibus, & infamibus portæ dignitatum patere non debent, prout in iure *e* habetur, & hi ſaltem infamia facti infames reputantur.

e c. inter dilectos de exceſſibus prælatorũ

Attamen ſecundum iuris rigorem loquendo, nõ exiſtimo ſupradictos electores in pœnas incidere contra ipſos in dictis conſtitutionibus latas, ſi ſimplicitate animi ipſum religioſum elegerunt, putantes hoc ſibi licere, ex eo quod non poſſunt certò ſcire, vtrum dictus religioſus in dictis conſtitutionibus comprehendatur propter ignorantiam, quam habent, an antè an poſt delictum à dicta tritaua cõmiſſum ab ea duxerit originem. Nam pœnæ huius conſtitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & præſumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij Quarti, ibi, *Audeant, aut præſumant*. & ſic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi ſimplicitate, & ſine malitia, & temeritate ad huiuſmodi electiones procedunt iuxta ſingularem Cardinalis *f* doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis ſuæ doctrinæ locis.

f Cardin. in Clemens. 1. q. 39. de priuil. Nau. in c. ſtatuimus 2. q. 3. nu. 62. & in man. c. 27. nu. 115. & 116.

Et eligẽtes huiuſmodi religioſum carẽt prædicta temeritate & præſumptione: ſiquidem præſupponitur, ipſos ignorare, dictum religioſum habere deſcendentiam à tritaua antè commiſſum crimen hæreſis, & per conſequens ignorabant, an comprehenderetur ſub pœna huius conſtitutionis. Et quando

eſt

Digitized by Google

eſt dubium facti, an ſcilicet quis ſit vere irregularis, excommunicatus; & huiuſmodi, vbi agitur ad pœnam; debemus interpretari, & iudicare, quod non eſt excommunicatus irregularis; aut huiuſmodi ſecundum doctrinam Panormitani *a* maximè, vbi agitur de pęna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi quia in iudicio mitior pars eſt eligenda, odia enim ſunt reſtringenda, fauores autem ampliandi. Et quod ipſi electores non incidant in pęnas dictæ conſtitutionis probatur deinceps; nam in *b* iure communi dicitur, quod non præſumitur, quem ex ſacerdote fuiſſe genitum, etiamſi probetur ſacerdotis filius. Et hæc eſt communis Doctorum, prout tradit Couarruuias; nam poterat ipſe filius naſci, aute quam eius pater eſſet ſacerdos. Et ſic in propoſito videtur dicendum, non præſumi, quem in dicta conſtitutione comprehenſum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuiſſe igne crematam propter hæreſim, cum potuerit ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua habere ante ipſam hæreſim commiſſam. Vnde volentes ipſum a dicto officio deponere, & declarare ad alia eſſe inhabilem, debent probare, ipſum ſuam deſcendentiam habere a dicta tritaua poſt commiſſum crimen, cum ipſe poſſit iure optimo pro ſe dictam præſumptionem allegare, iuxta communem; quam tenent *c* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iaſon, & Decius.

a Panor. in c. in pœnis, de reg. iuris in 6. & in c. cum in ſecundum filij preſbyteri. de teſtib.

b c. 1. de filijs preſb. Coua. in 4. 2. p c. 8. § 3. nu. 1.

c Baldus, & Ang. in l. ſuper lege. C. de praſc. longi temporis. Idem Ange. in l. eū qui. §. vlt. ff. de publ. Aelo. in c. ſi. nu. 8. de praſcr. Bal. in l. excuſſus ff. de vſucap. 3. p. col. 2. Iaſ. conſi. Deci. col. 2. in l. non hoc. C. vnde legit.

Et confirmatur, nam expoſiti, quorum parentes adeò latent, vt prorſus incertum ſit, an ex legitimis nuptiis concepti ſint, non reputantur illegitimi, & irregulares a doctiſſimis viris, prout tenet Annanias *d*, quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctiſſimus Iacobus Menochius, quod eſt tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis eſt, nam licet filii ex legitimo matrimonio non ſoleant exponi, ſed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congreſſibuſque naſcuntur: attamen hæc ratio concludens non eſt, ſiquidem veterum exemplis conſtat, filios a multis expoſitos fuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semiramide, Paride, Ciro, & de aliis pluribus teſtantur hiſtoriæ, & de Moyſe idem teſtantur diuinæ literæ *e*; & nos quotidiano vſu experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppreſſos non potentes ſuis liberis alimenta ſuppeditare ſolere eos exponere, vt commodius ab aliis educentur: quam opinionem ego puto veriſſimam, quamuis enim a communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & ſic videatur iudicandum, expoſitos eſſe illegitimos, cum a communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, niſi agatur de magno alterius præiudicio: cuiuſmodi eſt aliquem illegitimum iudicare; tunc enim rem a communiter accidentibus minimè iudicare debemus: & præſuppoſito quod hæc opinio ſit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro noſtra parte. Nam ſi filij expoſiti legitimi reputantur, & per conſequens habiles ad ſacros ordines, & dignitates, quæ ſecundum ius Ciuile, & Canonicum, non niſi legitimis conferuntur cum aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iſte religioſus cum bona conſcientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit ſine timore alicuius pęnæ, etiamſi habeat ſuam deſcendentiam ex tritaua combuſta, cū ſæpe ſæpius contingat aliquos deſcendere a tritauis combuſtis, antequam ab ipſis crimen hæreſis committatur; Et confirmatur, quia non ſufficit, quem probare ingenuitatem ſuam, vt filia eius ſit ingenua, cum aliunde poſſit eſſe plebeia prout tradunt in ibi *f* Et a fortiori non ſufficit probare, tritauam fuiſſe combuſtam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas conſtitutiones, cum aliunde poſſit eſſe habilis, quia videlicet habuit deſcendentiam ab ipſa tritaua ante cō miſſum crimen.

d Annan. l. 1. de infante expoſi. p. 11. Pale. de nothis, & ſpur. c. 63. nu. 3. Men. de arb. lib. 2. centu. 4. cau. 306. Cou. de ſponſ. 2. p. c. 8. §. 3. num. 9. Mat. l. 1. de irreg. c. 10. nu. 1.

e Exod. 2.

f l. natales. C. de preſb.

Sed contra hoc poteſt argui, primo, quod iſte tenetur probare ſuam capacitatem. Nam licet ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione legitimitatis, præſumatur legitimus, niſi contrarium probetur, prout tradit Crauetta, *g* & dicit communem Socinus: hoc verum eſt, niſi talis reus, qui eſt in tali poſſeſſione, eſſet infamatus de illegitimitate, tunc tenetur ſe purgare, iuxta formam capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iſte electus tenetur ſe purgare, cum ſit diffamatus de ſua incapitate, cum certo ſciatur, eius tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtam. Sed huic obiectioni reſpondeo dicendo, quod licet iſte religioſus ſit diffamatus, quod deſcenderet ex tritaua combuſta, non tamen eſt diffamatus, quod eius progenitores ab ea deſcenderunt poſt crimen hæreſis commiſſum: in qua deſcendentia eius inhabilitas conſiſtit, & non ſequitur, eſt diffamatus quod deſcenderit a tritaua combuſta: ergo etiam eſt diffamatus, quod deſcenderit ab ea poſt crimen commiſſum.

g Crau. conſi. fo. 66 nu. 9. Socin. conſi. 139. nu. 12. col. 2.

Primò, quia ſecundum ius *h* a diuerſis non fit illatio, præſertim in odioſis. Secundò, quia potuit habere deſcendentiam ante crimen commiſſum, prout ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus, ſequitur, quod non ſufficit probari contra iſtum religioſum deſcendere a tritaua combuſta, vt ipſe inhabilis reputetur, niſi probetur habere ſuam deſcendentiam ab ipſa poſt crimen commiſſum, in hoc enim vltimo eius incapacitas conſiſtit, & probatio ad hoc, vt iſta repellatur a poſſeſſione capacitatis, debet eſſe integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure. *i* Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit, nam ſi quis vocetur de ingenuitate ad ſeruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure, *K* nam qualitas ab ſtatuto requiſita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit *l* Decius, & habetur in quadam deciſione Pedemontana. Vnde cum iſta qualitas, quod iſte deſcendat a tritaua poſt commiſſum crimen, & ſic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet a denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur nam ius commune dicti capituli *Statutum de hæreticis, libro ſexto*, ſolum inhabilitat ad beneficia Eccleſiaſtica eos, qui deſcendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vſque ad ſecundam generationem, & ex parte matris vſque ad primam. At conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, vſque ad quartam generationem incluſiuè ſe extendunt, tam ex parte patris quam ex parte matris, prout dictum eſt in ſuperioribus.

h l. ſi. ff. de calum. l. Papin. exul. ff. de minoribus.

i l. non hoc C. vnde legitimi. ca. in preſentia de prob.

K l. circa, & l. quidam, de prob.

l Dec. conſi. 1. 222 n. 1. & 2. deci. pedemon. 20. nu. 10.

Secundum argumentum eſt, quod proponitur a Nauarro, *m* qui ſub diſtinctione loquitur in hoc caſu, dicēs quod aut loquimur in caſu quando electio illius facta eſt, aut caſu, quo electio nondum facta eſt, & in primo caſu, dicit neceſſariam eſſe probationem ex omni parte, vt ab ipſa prælatione priuetur. At in ſecundo caſu ad impediendam, ſcilicet, electionem ſufficere ſemiplenam probationem. Et ad hoc probandum ſingularem decretalem *n* adducit, qua probatur propter

m Na. l. 5. conſtitu. de hæret. conſ. 22. in 2. add.

n c. præterea. 2. de ſponſ.

dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et ſimiliter in noſtro caſu videtur ſemiplene probari, iſtum religioſum eſſe inhabilem, cũ probatur eius tritauam fuiſſe combuſtam, & per conſequens iſtã ſemiplenam probationem ſufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento reſpondetur negando conſequentiam, ſcilicet, quod in noſtro caſu ſufficit ſemiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agatur de honore iſtius religioſi, & ſuorum progenitorum, affinium, & conſanguineorum, & ſic de re grauiſſima in præiudicium multorum redundante, quo caſu nõ ſufficit ſemiplena probatio imò debet præcedere probatio iuridica, integra, & ex omni parte concludens, prout dictum eſt in ſuperioribus. At in dicta decretali nõ agitur de honore, neque de aliqua re graui ſimili: & ideò nil mirum ſi ad impediendum matrimonium ſemiplena probatio impedimenti allegati ſufficiat. Præſertim, quia ſi nõ ſufficeret, ſæpe ſæpius cõtingeret, quod aliqui contraherent inualidè, & matrimonium inualidum cõſummarent in maximum præiudicium, & ſcandalum multorum, quæ omnes rationes in noſtro caſu ceſſant cum hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiuſmodi religioſi nullum præiudicium neque ſcandalum paretur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictus Religioſus teneatur in foro conſcientia credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.

RESpondeo dicendo, quòd cum in ſuperioribus ſatis probatum ſit, iſtum Religioſum non eſſe remouendum ab electione propter ignorantiam quæ habetur de eius deſcendẽtia à ſua tritaua poſt cõmiſſum crimen, viſum mihi fuit, vt hoc dubium plene reſolueretur, & nunc dubitandi ratio remaneret ventilare: vtrum ſupradictus religioſus teneatur credere ſuam deſcendẽtiam habere ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen? Cui dubio reſpondeo, quod non. Et probatur, nam communiter Doctores ex *a* iure notant, quod nõ eſt obligatus filius credere matri dicenti, eſſe conceptum ex adulterio, attento quod eſt in poſſeſſione legitimi, quod eſt verum, etiam ſi mater ſit conuicta de adulterio. Et aſſignat textus rationem, quod bene cõpatitur eſſe adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et ſic in ſimili forma in noſtro caſu dico, quod non eſt obligatus credere, quod deſcenderit ex tritaua hæretica, etiam ſi propter hæreſim fuerit combuſta, quia bene compatitur; talem eſſe hæreticam, & quod ipſe deſcenderit ab ea ante commiſſum crimen. Sed dices, ipſum electum in foro conſcientiæ magis ſecuram partem ſequi debere, ſcilicet quod ſit incapax propter tritauæ cõbuſtionẽ, etiãſi dubitet, an ante, an poſt commiſſum crimẽ ab ea proceſſerit, nam etiamſi quando eſt dubiũ facti, an quis ſit verè regularis excommunicatus, aut huiuſmodi in foro contentioſo, vbi purè agitur de pœna debemus interpretari, & iudicare, quod non ſit excommunicatus irregularis, aut ſuſpenſus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi. Verum tamen in foro conſcientiæ contrarium dicendum eſt, ſcilicet, quod ipſe electus partem magis ſecuram ſequi debet, prout communiter in iure *c* notatur, & tenet gloſſa ſingularis, & idem iudicium eſt in foro quaſi pœnitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, ſed vt ab altaris miniſterio abſtineat, & caueat peccatum vel abſtineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo ſubeſt peccatum; prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester. *d* Et ſic videtur, quod iſte in foro conſcientiæ non debet acceptare prælatiam, nam conſtitutio Pontificum non agit merè ſolùm ad pœnam contra ipſum, ſed etiam ad culpam, peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio non tenetur acceptare ipſum, cum immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obſtantibus reſpondeo, non teneri dictum religioſum in iſto caſu iudicare eſſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primò notandum eſt, quod duo ſunt dubia, primum ſpeculatiuum, & aliud practicum, ſpeculatiuum dubium eſt, quod non tractat de re operabili, vel ſi tractat, eſt in communi, verbi gratia, an iſte contractus ſit licitus, an iſte ſit capax, an verò incapax, an iſte ſit maritus legitimus, an verò illegitimus. Dubium autem practicum eſt, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iſte peccet, reddendo debitum, vel non peccet; an iſte incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non.

11. Secundo eſt notandum, quod hæc duo dubia nõ mutuo conſequuntur, quia poteſt eſſe cum dubio ſpeculatiuo certitudo practica, verbi gratia, 12.
dubitant milites, an bellum ſit iuſtum, an non; cum hoc tamen ſtat, quod accedente Principis mandato certo ſciant, quod non peccent militando. Item ſunt opiniones probabiles in aliquo caſu quarum vnam ego ſequor, licet ſim dubius ſpeculatiuè de veritate alicuius rei, de qua agit opinio; ſum tamen certus, quod ſequendo illam non pecco. Item fœmina dubia eſt ſpeculatiue, an iſte ſit ſuus maritus non tamen dubia practicè, quod reddendo debitum non peccat, prout definit *e* Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctiſſimus Soto, *f* Cordoba, & Veracruz. His prælibatis fundamentis ad dubium reſpondetur, quod iſte electus, etiam ſi ſpeculatiuè dubitet, an comprehendatur in dictis conſtitutionibus, necne. Attamen practice poteſt credere ad effectum acceptandi prælatiam, non eſſe comprehenſum: ſiquidem erat in poſſeſſione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plene probatur ſub dictis conſtitutionibus comprehenſum eſſe. Et hoc procedit, præſertim ſi ex renuntiatione talis prælatiæ, non ſolùm ſibi maculam infert, ſed etiam ſuis conſanguineis ex dicta tritaua deſcendentibus nam ipſis præiudicium maximum infert, ſi fortè ſint in poſſeſſione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non poteſt ipſe, niſi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen deſcenderint. Et ſi dixerint, quod recurrat ad archiuum Sanctæ Inquiſitionis, vbi eſt cõfeſſio dictæ tritauæ, in qua tempus commiſſi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptiſmales, vbi eſt natiuitas ipſorum progenitorum, ex quibus poteſt concludere, an habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua, ante, vel poſt commiſſum crimen; Ipſis reſpondeo, quod ad vitandum hanc

Igno-

a l. miles. §. de functus. ff. de adulte.

b Panor. in ca. in pœnis de regulis iuris in 6. & c. cum tu. filij propoſita de teſtibus.

c c. ſignificaſti de homic. c. illud dominus de cler. excom. miniſt. gloſ. in c. vnde de ſer. in ord. facie.

d Syluest. ver. dubium. q. 4.

e c. inquiſitionis de ſent. excom.

f Sot. l. 4. de iuſt. q. 5. ar. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cord. 3. q. 9. 8. Veracruz in ſpe. cõiu. p. 3. art. 18.

Digitized by Google

ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam poſſibilem abſolutè, ſed diligentiam moralem prout notat *a* Almainus, reſoluit Medina, & talis diligentia non eſt moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos Sanctæ Inquiſitionis in hoc caſu recurrere obligabit, vt patet. Deniqùe prædictus religioſus non obligatur ad dictā inquiſitionem, ſed ſolum ille, qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim, qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas *b* de Penna, & reſoluit Salzedo in ſua Practica criminali Canonica.

a Alm. in moral. c. 4. Med. 1. 2. q. 76. ar. 3. iuxta ſinem.

b Luc. de Penna in rubr. de delato. lib. 10. col. 2. ver ad ſe vendum. Salz. in pract. cri. c. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex inſidelitate comprehendatur in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod iſti tales rariſſimè ad Presbyteratum, & Epiſcopatum ſunt aſſumendi, multumque debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officiis exercitari, vt ſic pateat, qua fide ſint muniti, qua modeſtia, quæ grauitate, & verecūdia prædìti, prout dicitur in Cōcilio Niceno *c* ſecundo, & in Concilio Cardicenſi, & in Concilio Laodicenſi: & tradunt Diuus Gregorius, & Syluester Papa, & Siricius Papa, & traditur etiā in Concilio Arelatenſi tertio, capite primo, & in Concilio *d* Bracharenſi primo. Et ratio hoc dictat. Nā, vt inquit Innocentius *e* Papa primus, miſerum eſt, eum magiſtrum fieri, qui nunquam fuit diſcipulus; eum ſummum fieri ſacerdotem, qui nunquā in vllo gradu obſequutus fuit ſacerdotē. Et ſic in quodam Canone *f* dicitur conſtituiſſe ſanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus approbant, vbi gloſſa ait, quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuerſis, iuxta Canonem *g* quendam, in quo ordinatur, nulla officia publica Iudæis eſſe iniungenda, ne his occaſio tribuatur pęnam inferre Chriſtianis. His ducti rationibus Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus inhabilitantes deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata sūt, ad prælationes, honores, & dignitates noſtrę ſacræ religionis, voluerunt comprehendere ſub dicta inhabilitatione, & pęnis nouiter conuerſos ex Iudaiſmo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex ſequētibus verbis, ibi. *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.* Quæ verba habentur in conſtitutione Pij Quarti, & in conſtitutione Pauli Quarti, ſequentia verba proponuntur. *Si cōtigerit tempore datæ aliquem ex dictis olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus*, &c. Ex quibus verbis ſatis colligitur, ipſos nouiter conuerſos a dictis officiis expellendos eſſe: cum ſint inhabiles: indecorum enim eſt, veteranis Chriſti miniſtris munere publico præferri eum, qui paulò ante Chriſtianam religionem, vel idolorum cultū, aut Iudaicas cæremonias, & ſuperſtitiones inſectabatur. Quod aliis multis comprobat Couarruuias *h* Circa quas conſtitutiones aduertendum eſt primò, quod qui iam diu Catholicam fidē relicta falſa religione ſuſcepit & miles eſt veteranus militiæ Chriſtianæ nulla lege prohibetur ad ſæcularia officia eligi, & admitti, imò regia conſtitutione partitarum *i* expreſsè admittitur, cuius meminit latè hanc communem opinionem comprobans Montaluus, *K* & Felinus, & Ripa ipſum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia in diſtinctè eos admittendos cenſeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum, aut Maurorū ſecta Chriſto nomen dederunt. *l* Couarruuias tamen ſentit eam legem eſſe intelligendam iuxta ſupradicta. Vnde meritò dubitari poteſt, an nouiter ex Iudaiſmo conuerſi, qui iam diu legem Chriſti, vt veterani milites profeſſi ſunt, non obſtantibus dictis conſtitutionibus ad dictas prælationes ſint admittendi. Et iuxta ſupradicta videtur dicendum, non eſſe repellēdos, cum enim hæc lex ſit pęnalis, videtur intelligenda, & reſtringēda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliā ſimilem legē intelligentes & reſtringentes. Neq; conſtitutio Pii IV. huic ſententiæ contradicit, ait. n. abſolutè: *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit*, &c. quæ verba non de his, qui fuerunt olim Iudęi, & hæretici, & iā diu legem Chriſti profeſſi ſunt intelligi ſine aliqua violētia poſſunt. Sed his obſtant verba conſtitutionis Pauli Quarti, ibi, *qui olim Iudæi, ſeu hæretici fuerint etc.* Illud enim aduerbium *olim* denotat conuerſos a Iudaiſmo poſt multum tempus a dictis officiis eſſe repellendos, propter quod opinioni ſupra poſitæ non omnino adhæreo.

c Conc. Nic. c. 2. & 2. Conc. Card. cap. 13. Laodi. cap. 3. Gregor. lib. 4. mora. regiſt. epiſt. 31. & l. 7. epiſt. F. 10. Syl ueſt. in concil. Roma. c. 11. Siricius. c. 3 epiſt. 3.

d Brach. c. 38.

e Inno. epi. 12.

f c. conſtit. 17. q. 4. vbi glo v. hi qui ex Iudæis ſunt.

g c. nulla. d. 54

h Cou. in ca. ſi furioſus. 2. p. §. 2. p. 914. c. 1

i l. 6. tit. 24. partis 7.

K Montal. in l. 2. tit. 3. l. 4. fori. Felin. & Rip. in c. eam te. num. 31. de reſcriptis.

l Cou. vbi ſu.

Secūdo aduertendū eſt circa dictas conſtitutiones; quod licet nouiter conuerſi ad fidem ex gentilitate rariſſime ad presbyteratum, & Epiſcopatū aſſumantur, prout in ſuperioribus Conciliis, & epiſtolis Apoſtolicis comprobatur, & tradit luculenter *m* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices huiuſmodi neophitos in his conſtitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi *Nullus ſæcularis qui Iudæus, vel hæreticus fuerit*, & *Ibi olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus*, &c. in quibus nulla fit mentio de conuerſis a Gentilitate, & lex pęnalis, & exorbitans de vno caſu ad alium nō extenditur, neque de vna ad aliam perſonam propter ſimilitudinē rationis, prout pluries in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus infertur, quod admittē tes ad prælationes conuerſos a Gentilitate non puniuntur pęnis harum conſtitutionum, neque ipſi electi eas renunciare tenentur, cum minimè ad illas ſint inhabiles.

m Maio. lib. 1. de irregularit. c. 31. & Cou. vbi ſup.

Tertiò aduertendum eſt, quod licet conſtitutiones Pij Quarti, & Pauli Quarti, tantum loquantur de deſcendētibus à Iudæis; & hæreticis, qui olim Iudæi, & hæretici fuerunt; Gregorius tamen Decimus tertius in ſua conſtitutione, quæ incipit. Cōſueuit, data Romæ die Octauo Septēbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, eas conſtitutiones ad deſcendentes a Mauris, & ad ipſos Mauros nouiter conuerſos extendit dicēs, *decernentes de nouo, quod quoad illos, qui ex Mahometanorū, Iudæorum, vel hæreticorum origine deſcendūt, ſeruetur, quæ piæ memoriæ Paulus IV. prædeceſſor noſter per ſuas in forma breuis literas ſub data videlicet vigeſima quarta Aprilis, milleſimo quingenteſimo nono, Pontificatus ſui; anno quarto, ſtatuit.* Hæc Gregorius Decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ conſtitutiones includant omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.

RESpondeo dicendo, quod non, quoniam ipſemet conſtitutiones ſe reſtringunt vſque ad

Digitized by Google

quartam generationem tantùm,& in claris non eſt opus conjecturis iuxta id,quod dicitur in iure, *a* & ita tenet Nauarr. Ex quibus conſtitutionibus colligitur clarè, quod cum loquatur de deſcedentibus à dicto genere maculato,non habebat locũ in collateralibus,& ita ille, cuius frater fuerit pęna combuſtionis propter hæreſim damnatus,non comprehenditur in dictis conſtitutionibus,cum dictæ conſtitutiones dictam pœnam apertè imponant deſcendentibus vſque ad quartam generationem incluſiuè,nullam mentionem facientes de collateralibus.Et lex pœnalis,etiam vbi eſt eadem ratio,minimè extenſionem admittit,& in hoc caſu conſtat, minorem rationem verſari in collateralibus,quàm in deſcendentibus,prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de ſucceſſionibus agentes.

a l.continuus §.cuncta.ff.de verb. obligat. Na.lib. conſ. tit. de hæret. conſi.22. in 2. edit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm deſcedentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs,& inhabiles ad ea,ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè condemnati propter hæreſim reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IV. & Pius IV.in ſuis conſtitutionibus videntur determinare,quòd ſufficiet fuiſſe cõdemnatos,etiamſi Eccleſiæ vnitati reconciliati ſint. Quod colligitur ex verbis conſtitutionum ipſarum, ibi. *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita.* Illa enim dictio, Ac,diſiunctiua cenſetur,& ſic ſignificat, quod ſufficit ad dictam inhabilitatem, & priuationem aliquem à damnatis,vel concrematis deſcendere. At doctiſſimus doctor Gradus ſuperius allegatus, & Reuerendiſſimus pater noſter Generalis ſuperius allegatus,contrarium definierunt,prout in articulo ſecundo latè diximus. Ad argumentum autem dictionis,Ac,facillimo negotio reſpondetur, ſcilicet quod ipſa non ſit diſiunctiua,ſed declaratiua;& ſic voluerunt dicere Summi Puntifices,quod priuantur à dictis officijs, & fiunt inhabiles ad ipſa illi, quorum progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè tã ex parte patris,quàm ex parte matris ſunt hæretici condemnati, & eorũ corpora igne cremata;& ſic non ſufficit condemnatio ſola, ſi eorum corpora & ſtatuæ igni traditæ non ſunt iuxta diſpoſitionem antiquam iuris communis in Capitulo *ſtatutum fœlicis recordationis*, cujus literã ſupra articulo ſecundo propoſuimus. Neque eſt alienum à iure communi,quod hæc dictio,Ac, ponatur inter duas res idem ſignificantes, prout cum Panorminato, & alijs ex multis iuribus concludit Nauarrus. *b* Et ſic in conſtitutionibus idẽ omnino ſignificat condemnati,quod ſignificant iſta verba, corpora eorũ igni tradita ſunt,& quod in materia harum conſtitutionum ſecundum hunc ſenſum ſit accipienda iſta dictio,Ac,probatur.Nam lex pœnalis cõtinẽs aliquid cõtra regulã iuris cõmunis debet intelligi, vt quãtum minus fieri poſſit,corrigat ius commune, *c* prout traditur in iure Canonico,& Ciuili,& tractant Socinus, & Felinus: ſatis enim eſt,quod in aliquo operetur,prout tradũt Decius, Ripa,Calderinus,Iaſon,& Cornelius, at conſtitutiones ſupradictæ leges ſunt pœnales,multa continentes contra terminos iuris communis,prout ex ſuperioribus patet.

b Na.in c.ſtatuimus. 19.q. 3.nu.44.

c ca. cũ dile. & vbi gl.ver. iur.cõ. de conſuet. notatur in l. ſin. §. in cõp.C. de iur. deliberandi.l. ſi verb. §. de viro. ff. ſolut. mat. Soc.conſ. 38.col 2. Feli. in c.1.col.7.de reſcript. Dec. in c.1.co. in ſi.vbi Ripa. n.42. de reſcr. Cal.ti.de cõtr. cõſ.vlt.v. ſufficit enim Iaſ. in l.ſiquis poſt hu § ſi ſilius. n.47 ff de lib. & poſth.Corn. conſ.191.l.G. vol.4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſententiam.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis cõſtitutionibus definiũt, *Ipſos eſſe priuatos ipſo iure officijs Generalatus, Commiſſariatus, & Prouincialatus ſeu Guardianatus, eſſeque inhabiles ad ipſa obtinenda,nihilque vigore dictorum officiorum gerere ſeu adminiſtrare poſſe, geſtaque & adminiſtrata per ipſos poſt præſentium publicationem in capitulo generali noſtri ordinis faciendum viribus careant,nullámque prorſus obtineant firmitatem.* Aduertendum tamen conſuetudinem leges pœnales interpretari,quoad priuationem officiorum, & ſuſpenſionem ipſorum ipſo facto ſic intelligi debère,quod ſcilicet officialis, & prælatus electus ipſo facto per legem ſit priuatus, vel ſuſpẽſus officio,& prælatione:Attamen dum toleratur ab Eccleſia vſque ad ſententiam iudicis,ſeius geſta,& acta valeãt, exercẽs tamẽ dicta officia peccat mortaliter.Et ſic interpretatur conſuetudo,quòd priuatus ante ſententiam peccat acceptando,niſi in caſu neceſſitatis quando,ſcilicet tale exercitium fuerit neceſſarium ne eius,vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus, id ſpecialiter tenet Gloſſa.*d* De prælatis verò id ipſũ dicunt Richardus & *e* Syluester, quos ſequũtur Corduba,& Aragon.Ex quibus concluditur ſecundum opinionem iſtorũ Patrum ſupradictos ipſo facto eſſe priuatos à dictis officijs,& inhabiles ad ea, antequam per ſententiam iudicis ipſi priuentur, & inhabilitẽtur,& ſic peccare mortaliter, ipſa officia exercentes,niſi ratione alicuius magnæ neceſſitatis excuſentur,verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerẽt ipſius vel alterius crimen occultũ reuelaretur, prout reſoluunt idem *f* Corduba,Nauarrus,Soto,& Caſtro dicentes, quod quando legiſlator ponit pęnas graues ipſo facto contra tranſgreſſores alicuius legis:non ſunt obligati ipſi trãſgreſſores eſſe executores dictarum pęnarum,renũciando, verbi gratia officia,à quibus ſunt ipſo facto priuati, vel quorum ſunt inhabiles,ſi ex renunciatione timetur probabiliter,quod delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde ſupradicti aſcendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minimè tenentur, ſi ex tali renunciatione timent probabiliter ipſorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore paſſuram, quia ſcilicet ſunt in poſſeſſionem bonæ famæ. Verum tamen eſt,quod tenentur petere diſpenſationem quã citius fieri poteſt, vt admonent in ſimili caſu Doctores ſupradicti. Illi verò,qui nõ ſunt in poſſeſſione ipſorum officiorum,ſi ad ea per electionem,aut alio quocũq; modo admittantur,ſuæ inhabilitatis non ignari,tenentur dicta officia omnibus modis poſſibilibus renunciare. Neque excuſantur, quod fortè ex tali renuntiatione poſſit oriri aliqua ſuſpicio generis maculati,nam multę ſunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas, quæ his temporibus propter maximum onus prælationum ipſis renuntiantibus maximũ cõferunt honorẽ,& ipſorum prudentia in his ab omnibus bene ſentientibus ſatis commẽdatur. Ex quibus infertur,quod vſq; dum tolerantur in officijs, acta per eos facta valẽt, & ſic tenẽtur ſubditi eis obedire

(prout

d Gl.in auth. de tab.§.penu. e Rich. in 4. d.18. art.7.q. 1.Syl.ti.excõ. 3.q.10. & 11. & ſum.confeſ. 1.q.10. Cord. l.1. qq. q.36. pa.190.cap.2. Aragon. 2. 2. q.11. art.3.p. 349.

f Cor. vbi ſu. q.35.Soto l.1. de iuſt.q.6.artic.4. & lib.5. q.6.ar.2. Na. in manu.c.23. n.63.& c.26. nu.239.Caſt. lib. 2. de leg. penal.c.11.

Digitized by Google

(prout infra declarabitur) quouſq; in foro exteriori per ſententiam declaretur, ipſos in dictis conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Neq; his obſtāt verba dictarum conſtitutionum, ibi, *Receptio de ipſis facta ad prædicta officia ſi fieri contigerit de facto, nullius ſit roboris, & momenti & pro non facta habeatur, ſed omnia & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos de facto adminiſtrata, & geſta viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant neque ius alicui tribuant* Nam reſpondetur primò, dicta verba intelligi debere, niſi tolerentur iuxta prædicta. Vel ſecundo reſpondetur ex mente Soti, *a* quod conſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officiis, & prælationibus, quas poſſident ipſo facto, & eos inhabilitantes ſine alia declaratione debent piè, & verè interpretari, vt intelligantur, quod ammittant ipſo facto dictas prælationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pęnæ, non tamen ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pęna imponitur. Vt tenet etiam Syluester. *b* Imo tenet Henriquez, *c* quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigoroſæ dicta verba addentes, debent explicari, quod ſolum loquantur in foro exteriori, nō autem in foro conſcientiæ prout diximus latè ſupra in quæſtione ſeptima articulo decimo ſexto. Imo pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro conſcientiæ ſit pęna, nec debeat infligi ante condemnationem, non ſatis ſcio, an ius humanum hoc poſſit efficere, vt ſcilicet ante condemnationem teneatur quis dictâ bona reſtituere. Hæc Victoria.

a Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6.

b Syl. verb. pœna. nu. 28.

c Henriq. 1. 10. li. 13. c. 16. n. 3

ARTICVLVS IX.

Vtrum fratres noſtri ordinis poſsint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſcinerint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod licet Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus dicant, quod fratres debent, & tenentur incōtinenti ab eorum obedientia recedere; hoc tamen cū ſit præceptum morale moraliter, & iuridice debet explicari, ſcilicet, vt prius caſus ad ſuum ſuperiorem referatur, vt ab ipſo ſententia declaratoria eos eſſe comprehenſos ſub dictis conſtitutionibus proferatur, qua prolata, ſtatim remanent priuari, & tenentur ſubditi ab ipſorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo ſuperiori comprobatur, Et ſi contrarium diceremus, maximum inconueniens ſequeretur: nam vnicuique ſubdito liceret ſuo prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam ſimilem allegando, quod pareret maximam in religione confuſionem. Et ſupra dicta probātur ex verbis ipſarum conſtitutionum, ibi: *Nullique fratres in dictis officijs contra huiuſmodi mandata exiſtentibus obedire, ſed incontinenti quam primum potuerint, &c.* Vbi notanda ſunt verba, *quam primum potuerint*, ſonant enim, ac ſi aperte dicerent, quam primum, licite, religioſè, iuridicè, & ſine ſtrepitu potuerint, cōſultando ſuperiorem, ita vt iuſtitia ſeruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex aliis verbis earum conſtitutionum, ibi: *ab eorum obedientia recedere, & ad alium eligendum procedere*. In quibus verbis videntur velle Summi Pontifices, quod tunc teneantur ab eorum obedientia recedere: quando res ita ſe habet, vt ad alium eligendum poſſint procedere. Vnde cum non poſſint procedere ad aliū eligendum, niſi prius declararetur per ſententiam iuridicam, electum in dictis conſtitutionibus comprehendi, clare ſequitur nō teneri ſubditos ab eius obedientia recedere, niſi cum primum fuerit dicta ſententia declaratoria contra ipſum lata.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſupradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officijs, & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorum infamia eſt aliqua non leuis ſuſpicio tenentur ante electionem inquirere, vtrum comprehendantur ſub dictis conſtitutionibus, & eos intrepide admittentes ſcientes macula prædicta eſſe infectos, grauiſſimè peccant, & pęnis maximis afficiuntur. Nam in ipſis conſtitutionibus continetur, *Quod in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pęna & priuatione generalatus, commiſſariatus generalis, & alterius cuiſcumque commiſſariatus, prouincialatus & guardianatus aliorumq; officiorū & dignitatum dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda pęnas eo ipſo incurrant ſi aliquos ex ſupradictis addicta munera admittant* quam pęnam excōmunicationis certum eſt quod ipſo facto incurrūt, prout tenent omnes ſecundum Sotum *d*, Cordubam & Nauarrum quod autem remaneant priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante ſententiam declaratoriam ſui criminis, ſatis patet ex dictis in articulo ſuperiori. Circa quod eſt ſummè aduertendum, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua ſupra in articulo ſecundo fecimus mentionem, ſcilicet, quod omnes deſcendentes ex dicto genere maculato, vſque ad quartam generationem incluſiuè, etiamſi genus maculatum non ſit pęna ignis condemnatum, & concrematum; ſint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas conſtitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex ſupradictis non incurrunt in pœnas huius conſtitutionis, conſiderantes opinionem contrariā eſſe certiorem, & magis conformem iuri communi, & ſic intelligentiam veram huius conſtitutionis adhuc ſub dubio verſari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excuſat a peccato ſaltem mortali, ſecūdum Innocentium. *e* Vnde admittentes ſupradictos ad prælationes putantes ſolum excludi a Paulo IV. & Pio IV. deſcendentes ex genere maculato pęna combuſtionis afflicto, etiamſi omnes deſcendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt, tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per conſequens non incidunt in dictas pęnas, pęnæ enim ſupradictæ, non imponuntur, niſi ratione peccati mortalis ſecundum communiter Doctores, & expreſsè proponuntur hæ pęnæ contra præſumentes.

d Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4. Cordub. lib. 1. quæſt. 9 36. Nau. in Man. c. 13. nu. 63.

e Innoc. in ca. per tuas, 3. no. de Simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi, qui profeſsi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, poſsint eſſe definitores, diſcreti, capitulares, magiſtri nouitiorum, vicarij, conuentuum, & confeſſores monialium.

RESpondeo dicendo, quod licet Clemens Septimus ediderit dictam conſtitutionem, &

Digitized by Google

officios, por la mejor via que pudiere azer. Eſto reſpondio ſu Paternidad en deffinitorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciſcus Damora Generalis Miniſter.

EX prima reſponſione ad dubium primum, colligitur, non omnes deſcendentes à genere maculato indiſtinctè comprehendi in dicta conſtitutione: pro quo facit ratio, quam adducunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, in ſuis conſtitutionibus, quæ eſt huiuſmodi. *Nos conſiderantes nō ſolum eos qui orthodoxæ fidei contemptores exiſtunt à ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti, verùm etiam eos, & eorum deſcendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quibus verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos deſcendentes ex genere maculato, priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originē trahebāt à contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pœnis à ſacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantùm ſunt, quorum progenitores in hæretica prauitate perſiſtentes fuerunt concremati, prout dicitur in iure, *a* cuius tenor eſt. *Statutum fælicis recordationis Innocentij, & Alexandri, prædeceſſorum noſtrorū, ne videlicet hæreticis credentes, receptores, defenſores, auctores eorum, ipſorumque filij vſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittantur, quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum, & inane: primum, & ſecundum gradū, per paternam lineam, declaramus comprehendere; per maternam verò ad primam duntaxat volumus hoc extendi. Hoc ſanè de filijs, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſſe videtur; non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos Eccleſiæ vnitati, & pro culpa huiuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe, quam ipſi vel iam perfecerūt, vel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Hæc Bonifacius Octauus. Nec valet dicere, quòd decretalis iſta ſolùm loquitur de deſcendentibus, ab hæreticis, non autem de deſcendentibus, a Saracenis, & Iudæis: nam huic obiectioni reſpondetur intelligendam eſſe tam de deſcendentibus ab hæreticis, quàm à Iudæis. Primo quia Iudæi conuerſi ad fidem Chriſtianam poſtea ad Iudaiſmum reuertentes hæretici nuncupantur, & iure ſunt hæretici, prout definit Bonifacius, *b* VIII. Secundo, quia deſcendentes de Iudæis, qui nunquam receperunt fidem, non puniuntur ab Eccleſia propter infidelitatem ipſorum parentum, ſi ipſi fidem in Baptiſmo receperunt. Imò Chriſtiani originem à quacunque natione trahentes admittuntur à iure ad officia, & dignitates Eccleſiaſticas, prout habetur in iure. *c* Et certè ſi prædictum capitulū *ſtatutum*, & per dictas literas Apoſtolicas ſolùm excluderent à dignitatibus, & officijs deſcendentes ab hæreticis, quorū corpora, vel ſtatuæ concrematæ ſunt, & non alij hac macula minimè notati, à fortiori idē eſt dicendum de deſcendentibus à Iudæis, & Saracenis. Quod ſequēti ratione probatur, licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Chriſtum, ipſumque in ſua perfidia blaſphemando peccauerint, eos tamen propter hoc Eccleſia non punit pœna infamiæ, ſicut neque punit alios infideles propter infidelitatē ſuam; maximè dum contra pacem reipublicæ non peccant, & per conſequens eorum filij Chriſtiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, ſicut filij hæreticorum, & omnium aliorum, qui poſt Baptiſmum ad vomitum redierunt, ex quo ſemel de iuriſdictione Eccleſiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cum omnes concedant deſcendentes tantum ab hæreticis, quorum corpora concremata ſunt eſſe inhabiles ad prædictas dignitates, à fortiori debent concedere deſcendentes à Iudæis, vel Saracenis tantū inhabiles eſſe: ſi eorū progenitores vſque ad quartā generationē incluſiuè perſiſtentes in ſua hæretica prauitate ab hac vita deceſſerūt. Pro iſta parte faciunt verba dictæ Bullæ ſuperius allegatæ, ibi, *Quorū ſimiliter parentes, & progenitores paterni, ſeu materni, &c.* Nam illud relatiuū *quorum*, æqualiter reſpicit hæreticos, & Iudæos determinate, nam vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander, *d* & Picus. Et ſi illud relatiuum, *Quorum ſimiliter parentes*, determinat hæreticos, quorum corpora concremata ſunt, pariformiter debet determinare, Iudæos, cum ipſum relatiuum cum ſua determinatione Iudæos, & hæreticos tanquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura poſſem pro hac parte adducere; nolo tamen in his morari; vt ad ſolutionem argumentorum, quæ pro contraria parte adducuntur, me conuertam, ex quorum ſolutione magis veritas noſtræ concluſionis patebit.

a c. ſtatutum fælicis recordationis, de hæretic. lib. 6.

b cap. contra Chriſtianos de hæretic. lib. 6.

c cap. cum de reſcrip. cap. ad decorem de inſtit. c. venerabilis de præb. & dignitatib.

d Alexā. in l. in hoc iure col. 3. ff. de vulgari, & pupil. l. Picus in l. ſi tiacum teſta. col. 2. ff. de leg. 2.

Ad argumenta contrariorum, Primum argumentum quod magnifaciunt contrariæ partis ſectatores, deſumitur ex litera Bullæ Pauli Quarti ſuperius allegatæ, ibi. *Qui olim Iudæi ſeu hæretici*, & ibi, *Iudæis ſeu hæreticis*. Si enim Paulus Quartus tātum loqueretur de his, qui procedunt nouiter à Iudæis modo conuerſis, quorū corpora concremata ſunt, nulla eſt cauſa, quare dicta verba iteratis vicibus ſępe ſæpius in dicta Bulla repeteret, dicēs, *Iudæis, ſeu hæreticis*, nā ſufficeret dicere, ex hæreticis, quorum enim corpora concremata ſunt, hæretici ſunt, ſolùm enim hæretici Chriſtū negantes concremantur, nō autem Iudæi, qui nunquam Baptiſmum receperunt. Huic argumento, quod eſt baſis contrariorum, reſpondetur, magis eſſe conſiderandam intentionem, & mentem legis, quàm eius verba. Mēs autem Bullæ Pij Quarti conſtat ex eius verbis, ibi, *Nos conſiderantes non ſolùm eos, qui orthodoxæ fidei contemptores exiſtunt à ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti. Verùm etiam eos, & eorum deſcendentes à dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quibus verbis, prout iam in ſuperioribus declaratum eſt, colligitur, quod intentio Pauli IV. fuit tātùm arcere à dignitatibus eos, qui deſcēdunt à Iudæis, & hæreticis fidei orthodoxæ contemptoribus, quorum corpora, vel ſtatuæ cōcrematæ ſunt, iuxta antiquam iuris cōis conſtitutionem decretā à Bonifacio Octauo in capitulo, *Statutum, fælicis recordationis de hæreticis libro ſexto.* Et quando nobis conſtat de mente legis, licet recedere ab eius verbis, mentem ſeruando, prout colligitur ex iure, *e* & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolùm debemus recedere à verbis legis, & eius mentem ſeruare, quando mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mēs, & ratio non eſt expreſſa, quod idem tenet ipſe Baldus, Bartolus, & Alexander, & reſoluit Iaſon. Facit etiam pro hac parte, nam ſequens diſpoſitio à præfatione reſtringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus, *f* & Aretinus: Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos conſiderantes non ſolùm eorum, qui orthodoxæ fidei, &c.* Sint præfatio ſequentis diſpoſitionis reliquum eſt, vt ſequens diſpoſitio ab ipſis verbis reſtringatur. Confirmatur deinde iſta noſtra reſponſio, nā ſemper inſpicienda eſt ratio, qua Legiſlatores fuerunt moti ad legem condendam, prout concludunt Pariſius, & *g* Alexander, qui dicit, plus atten-

e l. credēdum in prin. ff. qui petere tutores poſ. l. ſcire oportet. §. aliud ff. de excuſat. tu. vbi Bal. in l. ſi quis ſeruo C. de furt. Bald. conſil. 1. num. 7. vol. 1. Bar. in l. cum mulier. ff. ſol. matr. Alex in l. furor in 3. in fin. C. de his qui. vt in digni Iaſon in l. iure gentium §. ait Prætor nu. 15. ff. de pactis.

f Rom. conſil. 16. Aret. conſ. 132. col. 4.

g Pariſ. conſi. 83. nu. 13. & ſeq. vo. 3. Alex. conſil. 54. nu. 9. & ſequen. vol. 4.

Digitized by Google

attendendam eſſe rationem, & mentem Legiſlatoris, quàm ipſius legis verba, quod idem concludit Pariſius. *a* Confirmatur etiam ex dicto Baldi *b* aſſerentis, quod quando dubia ſtatuti ratio non poteſt ſaluari, ſequẽdo ſenſum literalem ipſius ſtatuti, nõ debemus ſequi ipſum ſenſum literalem, & planum, imò debemus ipſum gloſſare iuxta intentionẽ ſtatuentis: & certè ſi ſecũdum ſenſum literalem (prout aduerſarij affirmant) intelligeretur prædicta conſtitutio Pauli Quarti, & per conſequens excluderentur ab officijs, & dignitatibus deſcendentes à Iudæis & Saracenis, qui nunquam poſt Baptiſmum receptum probantur à fide defeciſſe. Ratio Bullæ Pauli IV. & Pij Quarti, ibi, *Nos conſiderantes, &c.* non poſſet ſaluari, cum prædicta pœna non puniantur deſcendentes à genere maculato abſolutè, ſed tantum deſcendentes à contemptoribus fidei, quorum corpora, aut ſtatuæ per ſententiam diffinitiuã igni tradita fuerunt.

a Pariſ. conſ. 32. nu. 22. volum. 3.

b Bald. in l. omnes popul. column. 3. ff. de iu. & iu.

Secundum argumentum ſumitur ex Epiſtola Diui Pauli, *c* vbi ſcribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c. vſque ibi. ſunt enim multi inobedientes vaniloqui, & ſeductores, maximè qui de circunciſione ſunt;* Notentur prædicta verba, *Maximè qui de circunciſione ſunt.* Nam ſicut Apoſtolus nos monet inter alios præcipuè eſſe cauendos à dignitate Epiſcopali illos, qui conuerſi ſunt à Iudaiſmo, videtur nobis magnum argumentum inſinuari, quod Canones, & ſtatuta Apoſtolica id ipſum nobis innuunt. Et per conſequens videri dicendum, quod etiam ſi deſcendentes ex hæreticis intra quartum gradum incluſiuè, vt ſint ad dictas prælationes inhabiles, ſit neceſſarium, vt deſcendant à progenitoribus igne crematis, vſque ad quartam generationem: attamen vt ſint inhabiles deſcendentes ex Iudæis, non eſſe neceſſarium, quod deſcendant à progenitoribus huiuſmodi, cum multi eorum ſint inobedientes, vaniloqui, & ſeductores, ſecundum dictum Pauli. Huic argumento reſpondetur, quod non dicit Apoſtolus, vt caueamus conuerſos ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes in fide permanentes, ſed eos tantùm, qui conuerſi ex Iudaiſmo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anſelmus, & Gloſſa interlinealis ſuper dicta verba. *Qui de circunciſione ſunt* ea declarans ait: *Iudæi, qui ſub nomine Chriſti Iudaizare docebant: renati enim in Chriſto non pure erant Chriſtiani, qui partim legem, partim Chriſtum venerari volebant.* Et Nicolaus de Lira gloſſans ſupradicta verba ait: *Iſti erant falſi Apoſtoli de Iudaiſmo conuerſi.* Et idemmet Apoſtolus Paulus ſe declarat, vocans iſtos, qui ſunt ex circunſione hæreticos. Subdit enim: *Teſtimonium hoc verum eſt, quam ob rem increpat illos dure, vt ſint ſani in fide,* quæ verba, *vt ſint ſani in fide,* indicant, ipſos eſſe hæreticos. Et ſic dicit gloſſa interlinealis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipſi dure increpentur, vt ſic rectè credant non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipſi ad vomitum redeuntes affirmabant, legem Euangelicam currere cum ceremonijs veteris legis, quibus nemo apud Deũ iuſtificatur. Ex quo infertur, quod non dicit D. Paulus in dicto loco, nos non debere euitare omnes eos, qui conuerſi fuerint ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes, ſed eos tantùm, qui poſt ſuam conuerſionem ad Iudaicam prauitatem redierunt intendentes falſis fabulis dicentes, quod legalia veteris legis non fuerunt mortua, neque erant mortifera. Et quòd iſte ſit verus ſenſus literæ Pauli, probatur; Nunquam enim ipſe Paulus ex Iudaiſmo conuerſos in fide Chriſti permanentes euitauit; immo cum ipſis ſociabatur adimplentes omnes ſimul, quæ deerant paſſionibus Chriſti in corpore eorum, prout conſtat ex his, quæ ſcribit ipſe Apoſtolus ad Coloſſenſes, dicens: *Salutat vos Euſtachius concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnaba, & Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circunciſione, hi ſolùm ſunt adiutores mei in Deo, qui mihi ſolatio fuerunt.* Hæc Apoſtolus. Ex his ſequitur, & concluditur, quod deſcendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum incluſiuè, non poſſunt expelli à muneribus ſupradictis per dictas literas Apoſtolicas ſi, eorum progenitores in ſua hæretica prauitate non deceſſerunt. Veruntamen ſummopere obſecro aduertendum, non eſſe meæ intentionis per ſuperius adducta, & inferius dicenda condemnare ſtatuta Apoſtolica ſine aliqua diſtinctione expellentia deſcendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus in aliquibus Eccleſiis Cathedralibus. Nec meæ eſſe intentionis condemnare ſtatuta, & ordinationes aliquarum religionum confirmatas authoritate Apoſtolica prohibentia, ne dictæ perſonæ ad habitum regularem ipſarum religionum admittantur. Primùm enim non pertinet ad præſentem articulum, in quo ſolùm agitur de explicatione conſtitutionis Pauli Quarti, & Pij Quarti: ſecundum autem in tertio tomo agendo de receptione nouitiorum ventilabitur, & ſupra in quæſtione decima, articul. tertio dictum eſt aliquid.

c ad Tit. 1. c.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Religioſus, cuius tritaua fuit igne concremata poſſit eſſe prælatus in noſtra religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd videbitur alicui prima fronte quæſtionem iſtam propoſitam eſſe faciliimæ ſolutionis, & conſtat ex dictis, & ſic dicendum eſſe huiuſmodi religioſum minimè poſſe eſſe prælatum, cum per conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti ſit inhabilis ad omnes prælationes, honores, & dignitate in Religione obtinendas. Attamen quæſtio iſta iuridice enucleata altiorem nobis indaginem poſtulat. Pro cuius explicatione eſt diſtinguendum, quod aut certum eſt, hunc religioſum ab ipſa tritaua deſcendiſſe poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum, aut certum eſt deſcendiſſe ab ipſa tritaua antè commiſſam ab ea hæreſim: aut dubium eſt, & ignoratur dictum religioſum ab ipſa tritaua deſcendere poſt, vel antè cõmiſſum crimen. Hac præhabita diuiſione ad dubij propoſiti reſolutionem accedamus neceſſe eſt.

Quantum ad primum membrum diuiſionis reſpondeo dicendo, quòd ſi probatur, & certò ſcitur, dictum religioſum à dicta tritaua deſcendere poſt crimen hæreſis ab ipſa commiſſum, ratione cuius ipſius corpus, aut ſtatua fuit igne cremata, non eſt dubium, quod non poſſit eſſe prælatus. Et ſic tam ipſe, quàm electores hoc ſcientes incurrunt in pœnas noſtræ conſtitutionis, & in hoc non eſt opinionum varietas, imò omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt, dictam conſtitutionem Bonifacij Octaui declarando, quæ habetur in capitulo, *Statutum fœlicis recordationis, de hæreticis libro ſexto,* de qua in ſuperioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus, conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, & Gregorij Decimi tertij eſſe explicandas. Si tamen dictus religioſus deſcendit à progenitoribus, qui ab ipſa tritaua concepti fuerunt, antè quam ipſa committeret crimen hæreſis, & hoc eſt nota-

Digitized by Google

notorium: licet in hoc ſit varietas opinionum, quidam enim dicunt, ipſum ſub dictis conſtitutionibus comprehendi, inter quos eſt doctiſſimus *a* Couarruuias, & Didacus Perez in ſimili caſu loquentes: attamen communior opinio eſt in contrarium, & in praxi ſæpe ſæpius ſeruata, quod neque electus, neque electores in pœnas earum conſtitutionum incurrunt, cum talis poſſit eſſe in religione prælatus.

a Couar. li. 2. var. cap. 8. nu. 4. quaritur quod de filijs hæreticorũ n. 5. Perez li. 4. ord. lib. 3. ti. 9

Hæc opinio eſt doctiſſimorum virorũ affirmantium, quod vt deſcendentes ab hæreticis incurrant in pœnas contra ipſos in iure poſitas, neceſſarium eſt, quod ab ipſis hæreticis deſcendant, poſtquam dictum crimen hæreſis commiſerunt, & non ſufficit, quod ab ipſis originem trahant antè dictum crimẽ commiſſum. Hanc opinionem poſt alios tenet Antonius Gomez, *b* Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacenſis, qui latè & eruditè pro vtraque parte argumenta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio *c* Toletano decimo tertio, in quo parentes hæretici reconciliati reſtituũtur in priſtinos honores, & ex indulgentia, & gratia reſtituuntur filij nati poſt ſcelus commiſſum, vbi clarè innuit Concilium, quod nati antè ſcelus commiſſum non indigeant aliqua reſtitutione. Et argumentum huius concilij vrgentiſſimum pro hac opinione Didacus Perez *d* appellat: cui nihilominus, cum Couarruuias reſpondet, dicendo, dictum concilium non conuincere, cum ipſum non ſit generale, licet non ſit omnino prouinciale, quia ex omnibus partibus Hiſpaniarum congregatum fuit. Sed certè licet concilium hoc non omnino vt generale conuincat, conuincit tamen propter maximam ipſius authoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior ſit, quàm contraria, ſi quidem tot, & tã graues partes, & docti in eo Concilio exiſtẽtes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro ſua opinione contra noſtram concluſionem inter alia argumenta duo præcipuè adducunt, quibus mihi viſum eſt reſpondere, vt ita probabilitas noſtræ concluſionis magis elucescat.

b Gom. in c. 1. 9. Tau. nu. 51 Diaz regula. 694. Mol. l. 1. de primoge. c. 13. & lib. 4. c. vlt. à num. 50 Alex. Alenſ. 447. num. 7. Tiraq. de primog. q. 31. Simanc. de inſt. Cath. tit. 397 num. 23. cum ſequenti Septimac. de inſtit. Cat. c. 29. n. 7

c Conc. Tolet. refert. 1. q. 4. c. non imputatur.

d Perez vbi ſup. Coua vbi ſup. v. 4. ſoler pro Calderin.

Primum argumentum eſt deſumptum ex capitulo, *Filij, de hæreticis, libro ſexto*, vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerint, pęnas Canonicas patiuntur: & manifeſtum eſt, hoc capitulum locutum fuiſſe de filijs natis antè commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de crimine hæreſis in articulo mortis commiſſo.

Huic argumento reſpondetur, quod in eo capitulo ſolùm quæritur: vtrum filius illius, qui verbotenus crimen hæreſis commiſit in articulo mortis, ſit admittendus ad probandum, patrem ſuum in articulo mortis non fuiſſe ſanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa Quartus reſpondet ibi, quod ſi pater erat infamatus, aut de hæreſi ſuſpectus, non admittitur, ſi verò non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt ſe à iuris pœnis liberet, in quas filij hæreticorum incurrunt: nam talis filius ſecundum noſtram opinionem minimè in eas incurrit, cum ſit conceptus, & natus ante dictam hæreſim commiſſam, ad quid igitur fuit data filio ſupradicta facultas, ſi non fuit data, vt à pœnis iuris liberaretur? Huic obiectioni facillimo negotio reſpondetur, quod fuit data, vt ſe ab infamia facti, ſeu vulgi liberaret, ne contra eum poſſet aliquando allegari hæretici filium fuiſſe, quod certè maxima infamia eſſet. Secundum argumentum deſumitur ex capite, *Statutum el ſegundo de hæreticis in ſexto*, vbi Didacus Perez expreſsè dicit, eos filios hæreticorum infames eſſe probari, ſcilicet, quorum patres tales deceſſiſſe probantur.

Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filij dicantur infames infamia iuris, ſufficit probari parentes eorum hæreticos deceſſiſſe, licet antè commiſſum crimen fuerint nati vel poſt. Sed miror valdè doctiſſimum Peruſium huius decretalis argumentum ita expreſſum, & efficax pro ſua opinione reputare: nam in eo capitulo ſolùm dicitur, quod filij infames dicuntur ex eo, quod parentes eorum in hæreſi deceſſerunt ad denotandum, quod licet parentes in hæreſim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, ſi parentes eorum non deceſſerunt in hæreſi, ſed Eccleſiæ ſunt recõciliati. Et propterea ſanctum officium en los ſambenitos hæreticorũ, qui fuerunt reconciliati ſcribi facit ſequẽtia verba *P. Hæreticus reconciliatus*, ad notandum, quod filij iſtius non incurrunt in pœnas iuris contra filios hæreticorum latas, ſiquidem pater eorum in ſua hæretica prauitate non deceſſit, ſed fuit vnitati Eccleſiæ reconciliatus, & ſic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filij nati, aut geniti antè mortem hæretici in articulo mortis hæreſim committentis pęnis iuris afficiantur, & ex his ad ſecundum membrum diuiſionis ſatis meo iudicio reſponſum eſt.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſputandum, quando, ſcilicet, ignoratur, vtrum hic religioſus habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua antè, vel poſt commiſſum crimen hæreſis? reſolutione ſuperius præmiſſa reſpondebo. Verumtamen antè quàm reſpondeam, quid ſentiam in hac difficultate, volo admonere lectorem, meam intentionem ſolùm eſſe explicare Pauli Quarti, & Pij Quarti cõſtitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conſcientia pacifica poſſint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiuſmodi infamia notati ad prælationes admittantur, cum ratione boni regiminis multa ſunt illicita, quæ ſecundum iuris rigorem nulli pęnæ Canonicæ ſunt ſubiecta, & ita mea ſententia in hac parte eſt, quod eligentes hunc religioſum, ſcientes eius tritauam fuiſſe concrematam, & hoc eſſe notorium, non benè faciunt, nam vilibus, & infamibus portæ dignitatum patetè non debent, prout in iure *e* habetur, & hi ſaltim infamia facti infames reputantur.

e c. inter dilectos de exceſſibus prælatorũ

Attamen ſecundum iuris rigorem loquendo, nõ exiſtimo ſupradictos electores in pœnas incidere contra ipſos in dictis conſtitutionibus latas, ſi ſimplicitate animi ipſum religioſum elegerunt, putantes hoc ſibi licere, ex eo quod non poſſunt certò ſcire, vtrum dictus religioſus in dictis conſtitutionibus comprehendatur propter ignorantiam, quam habent, an antè an poſt delictum à dicta tritaua cõmiſſum ab ea duxerit originem. Nam pęnæ huius conſtitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & præſumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij Quarti, ibi, *Audeant, aut præſumant*. & ſic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi ſimplicitate, & ſine malitia, & temeritate ad huiuſmodi electiones procedunt iuxta ſingularem Cardinalis *f* doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis ſuæ doctrinæ locis.

f Cardin. in Clement. 1. q. 39. de priuil. Nau. in c. ſtatuimus 2. q. 3. nu. 62. & in man. c. 27. nu. 115. & 156.

Et eligẽtes huiuſmodi religioſum carẽt prędicta temeritate & præſumptione: ſiquidem præſupponitur, ipſos ignorare, dictum religioſum habere deſcendentiam à tritaua antè commiſſum crimen hæreſis, & per conſequens ignorabant, an comprehenderetur ſub pœna huius conſtitutionis. Et quando

Digitized by Google

eſt dubium facti, an ſcilicet quis ſit vere irregularis, excommunicatus; & huiuſmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari, & iudicare, quod non eſt excommunicatus irregularis, aut huiuſmodi ſecundum doctrinam Panormitani *a* maximè, vbi agitur de pęna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi quia in iudicio mitior pars eſt eligenda, odia enim ſunt reſtringenda, fauores autem ampliandi. Et quod ipſi electores non incidant in pęnas dictæ conſtitutionis probatur deinceps; nam in *b* iure communi decitur, quod non præſumitur, quem ex ſacerdote fuiſſe genitum, etiamſi probetur ſacerdotis filius. Et hæc eſt communis Doctorum, prout tradit Couarruuias; nam poterat ipſe filius naſci, ante quam eius pater eſſet ſacerdos. Et ſic in propoſito videtur dicendum, non præſumi, quem in dicta conſtitutione comprehenſum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuiſſe igne crematam propter hæreſim, cum potuerit ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua habere ante ipſam hæreſim commiſſam. Vnde volentes ipſum a dicto officio deponere, & declarare ad alia eſſe inhabilem, debent probare, ipſum ſuam deſcendentiam habere a dicta tritaua poſt commiſſum crimen, cum ipſe poſſit iure optimo pro ſe dictam præſumptionem allegare, iuxta communem; quam tenent *c* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iaſon, & Decius.

a Panor. in c. in pœnis, de reg. iuris in 6. & in c. cum in ſilij preſbyteri. de reſtib.

b c. 1. de filijs presb. Coua. in 4. 2. p. c. 8. § 3. nu. 1.

c Baldus, & Ang. in l. ſuper longi, C. de praeſc. longi temporis Idem Ange. in l. ſi quis, § vlt ff de publ. Aelis. in c. ſi. nu. 8 de praeſcr. Bal. in l. exceſſus ff. de vſucap. 3. p. col. 2. Iaſ. conſi. Deci. col. 2. in l. non hoc. C. vnde legit.

Et confirmatur, nam expoſiti, quorum parentes adeò latent, vt prorſus incertum ſit, an ex legitimis nuptiis concepti ſint, non reputantur illegitimi, & irregulares a doctiſſimis viris, prout tenet Annanias *d*, quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctiſſimus Iacobus Menochius, quod eſt tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis eſt, nam licet filii ex legitimo matrimonio non ſoleant exponi, ſed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congreſſibuſque naſcuntur: attamen hæc ratio concludens non eſt, ſiquidem veterum exemplis conſtat, filios a multis expoſitos fuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semiramide, Paride, Ciro, & de aliis pluribus teſtantur hiſtoriæ, & de Moyſe idem teſtantur diuinæ litteræ *e*; & nos quotidiano vſu experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppreſſos non potentes ſuis liberis alimenta ſuppeditare ſolere eos exponere, vt commodius ab aliis educentur: quam opinionem ego puto veriſſimam, quamuis enim a communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & ſic videatur iudicandum, expoſitos eſſe illegitimos, cum a communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, niſi agatur de magno alterius præiudicio: cuiuſmodi eſt aliquem illegitimum iudicare; tunc enim rem a communiter accidentibus minimè iudicare debemus: & præſuppoſito quod hæc opinio ſit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro noſtra parte. Nam ſi filij expoſiti legitimi reputantur, & per conſequens habiles ad ſacros ordines, & dignitates, quæ ſecundum ius Ciuile, & Canonicum, non niſi legitimis conferuntur cum aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iſte religioſus cum bona conſcientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit ſine timore alicuius pęnæ, etiamſi habeat ſuam deſcendentiam ex tritaua combuſta, cũ ſæpe ſæpius contingat aliquos deſcendere a tritauis combuſtis, antequam ab ipſis crimen hæreſis committatur; Et confirmatur, quia non ſufficit, quem probare ingenuitatem ſuam, vt filius eius ſit ingenuus, cum aliunde poſſit eſſe plebeia prout tradit in l. 1. ſ. Et a fortiori non ſufficit probare, tritauam fuiſſe combuſtam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas conſtitutiones, cum aliunde poſſit eſſe habilis, quia videlicet habuit deſcendentiam ab ipſa tritaua ante cõmiſſum crimen.

d Annan l. 1. de infante expoſi. p. 11. Pale. de nothis, & ſpur. c. 63. nu. 3. Men. de arb. lib. 2. centu. 4. cau. 306. Cou. de ſponſ. 2. p. c. 8. § 3. num. 9. Mai. l. 1. de irreg. c. 11. nu. 1.

e Exod. 2.

f l. natales. C. de preſb.

Sed contra hoc poteſt argui, primo, quod iſte tenetur probare ſuam capacitatem. Nam licet ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione legitimitatis, præſumatur legitimus, niſi contrarium probetur, prout tradit Crauetta, *g* & dicit communem Socinus: hoc verum eſt, niſi talis reus, qui eſt in tali poſſeſſione, eſſet infamatus de illegitimitate, tunc tenetur ſe purgare, iuxta formam capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iſte electus tenetur ſe purgare, cum ſit diffamatus de ſua incapitate, cum certo ſciatur, eius tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtam. Sed huic obiectioni reſpondeo dicendo, quod licet iſte religioſus ſit diffamatus, quod deſcenderet ex tritaua combuſta, non tamen eſt diffamatus, quod eius progenitores ab ea deſcenderunt poſt crimen hæreſis commiſſum: in qua deſcendentia eius inhabilitas conſiſtit, & non ſequitur, eſt diffamatus quod deſcenderit a tritaua combuſta: ergo etiam eſt diffamatus, quod deſcenderit ab ea poſt crimen commiſſum.

g Crau. conſi. ſo 66 nu. 9. Socin. conſi. 139. nu. 12. col. 2.

Primo, quia ſecundum ius *h* a diuerſis non fit illatio, præſertim in odioſis. Secundò, quia potuit habere deſcendentiam ante crimen commiſſum, prout ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus, ſequitur, quod non ſufficit probari contra iſtum religioſum deſcendere a tritaua combuſta, vt ipſe inhabilis reputetur, niſi probetur habere ſuam deſcendentiam ab ipſa poſt crimen commiſſum, in hoc enim vltimo eius incapacitas conſiſtit, & probatio ad hoc, vt iſta repellatur a poſſeſſione capacitatis, debet eſſe integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure. *i* Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit, nam ſi quis vocetur de ingenuitate ad ſeruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure, *K* nam qualitas ab ſtatuto requiſita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit *l* Decius, & habetur in quadam deciſione Pedemontana. Vnde cum iſta qualitas, quod iſte deſcendat a tritaua poſt commiſſum crimen, & ſic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet a denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur nam ius commune dicti capituli *Statutum de hæreticis libro ſexto*, ſolum inhabilitat ad beneficia Eccleſiaſtica eos, qui deſcendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vſque ad ſecundam generationem, & ex parte matris vſque ad primam. At conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, vſque ad quartam generationem incluſiuè ſe extendunt, tam ex parte patris quam ex parte matris, prout dictum eſt in ſuperioribus.

h l. ſi. ff. de calum. l. Papin. exul. ff de minoribus.

i l. non hoc C vnde legitimi. cu. in præſentia de prob.

K l. circa, & l. quidam, de probat.

l Dec conſi. 1. 222 n. 1. & 2. deci. pedemon. 20. nu. 26.

Secundum argumentum eſt, quod proponitur a Nauarro, *m* qui ſub diſtinctione loquitur in hoc caſu, dicẽs quod aut loquimur in caſu quando electio illius facta eſt, aut caſu, quo electio nondum facta eſt, & in primo caſu, dicit neceſſariam eſſe probationem ex omni parte, vt ab ipſa prælatione priuetur. At in ſecundo caſu ad impediendam, ſcilicet, electionem ſufficere ſemiplenam probationem. Et ad hoc probandum ſingularem decretalem *n* adducit, qua probatur propter

m Na. l. 5. con. tim. de hæret. conſ. 22. in 2. add.

n c. præterea. 2. de ſponſ.

dictum vnius teſtis, & ſemipleuam probationem impedimenti affinitatis impediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et ſimiliter in noſtro caſu videtur ſemiplene probari, iſtum religioſum eſſe inhabilem, cũ probatur eius tritauam fuiſſe combuſtam, & per conſequens iſtã ſemiplenam probationem ſufficere ad dictam probationem impediendam, Huic argumento reſpondetur negando conſequentiam, ſcilicet, quod in noſtro caſu ſufficit ſemiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agatur de honore iſtius religioſi, & ſuorum progenitorum, affinium, & couſanguineorum, & ſic de re grauiſſima in præiudicium multorum redundante, quo caſu nõ ſufficit ſemiplena probatio imò debet præcedere probatio iuridica, integra, & ex omni parte concludens, prout dictum eſt in ſuperioribus. At in dicta decretali nõ agitur de honore, neque de aliqua re graui ſimili: & ideò nil mirum ſi ad impediendum matrimonium ſemiplena probatio impedimenti allegati ſufficiat. Præſertim, quia ſi nõ ſufficeret, ſæpe ſæpius cõtingeret, quod aliqui contraherent inualidè, & matrimonium inualidum cõſummarent in maximum præiudicium, & ſcandalum multorum, quæ omnes rationes in noſtro caſu ceſſant cum hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiuſmodi religioſi nullum præiudicium neque ſcandalum paretur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictus Religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.

RESpondeo dicendo, quòd cum in ſuperioribus ſatis probatum ſit, iſtum Religioſum non eſſe remouendum ab electione propter ignorantiam quæ habetur de eius deſcendẽtia à ſua tritaua poſt cõmiſſum crimen, viſum mihi fuit, vt hoc dubium plene reſolueretur, & nunc dubitandi ratio remaneret ventilare: vtrum ſupradictus religioſus teneatur credere ſuam deſcendẽtiam habere ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen? Cui dubio reſpondeo, quod non. Et probatur, nam communiter Doctores ex *a* iure notant, quod nõ eſt obligatus filius credere matri dicenti, eſſe conceptum ex adulterio, attento quod eſt in poſſeſſione legitimi, quod eſt verum, etiam ſi mater ſit conuicta de adulterio. Et aſſignat textus rationem, quod bene cõpatitur eſſe adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et ſic in ſimili forma in noſtro caſu dico, quod non eſt obligatus credere, quod deſcenderit ex tritaua hæretica, etiam ſi propter hæreſim fuerit combuſta, quia bene compatitur; talem eſſe hæreticam, & quod ipſe deſcenderit ab ea ante commiſſum crimen. Sed dices, ipſum electum in foro conſcientiæ magis ſecuram partem ſequi debere, ſcilicet quod ſit incapax propter tritauæ cõbuſtionẽ, etiã ſi dubitet an ante, an poſt commiſſum crimẽ ab ea proceſſerit, nam etiamſi quando eſt dubiũ facti, an quis ſit verè regularis excommunicatus, aut huiuſmodi in foro contentioſo, vbi purè agitur de pœna debemus interpretari. & iudicare, quod non ſit excommunicatus irregularis, aut ſuſpenſus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi. Verum tamen in foro conſcientiæ contrarium dicendum eſt, ſcilicet; quod ipſe electus partem magis ſecuram ſequi debet, prout communiter in iure *c* notatur, & tenet gloſſa ſingularis, & idem iudicium eſt in foro quaſi pœnitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, ſed vt ab altaris miniſterio abſtineat, & caueat peccatum vel abſtineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo ſubeſt peccatum; prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester. *d* Et ſic videtur, quod iſte in foro conſcientiæ non debet acceptare prælatiam, nam conſtitutio Pontificum non agit merè ſolùm ad pœnam contra ipſum, ſed etiam ad culpam, peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio non tenetur acceptare ipſum, cum immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obſtantibus reſpondeo, non teneri dictum religioſum in iſto caſu iudicare eſſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primò notandum eſt, quod duo ſunt dubia, primum ſpeculatiuum, & aliud practicum, ſpeculatiuum dubium eſt, quod non tractat de re operabili, vel ſi tractat, eſt in communi, verbi gratia, an iſte contractus ſit licitus, an iſte ſit capax, an verò incapax, an iſte ſit maritus legitimus, an verò illegitimus. Dubium autem practicum eſt, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iſte peccet, reddendo debitum, vel non peccet; an iſte incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non.

72 Secundo eſt notandum, quod hæc duo dubia nõ mutuo conſequuntur, quia poteſt eſſe cum dubio ſpeculatiuo certitudo practica, verbi gratia, dubitant milites, an bellum ſit iuſtum, an non; cum hoc tamen ſtat, quod accedente Principis mandato certo ſciant, quod non peccent militando. Item ſunt opiniones probabiles in aliquo caſu quarum vnam ego ſequor, licet ſim dubius ſpeculatiuè de veritate alicuius rei, de qua agit opinio; ſum tamen certus, quod ſequendo illam non pecco. Item fœmina dubia eſt ſpeculatiue, an iſte ſit ſuus maritus non tamen dubia practicè, quod reddendo debitum non peccat, prout definit *e* Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctiſſimus Soto, *f* Corduba, & Veracruz. His prælibatis fundamentis ad dubium reſpondetur, quod iſte electus, etiam ſi ſpeculatiuè dubitet, an comprehendatur in dictis conſtitutionibus, necne. Attamen practice poteſt credere ad effectum acceptandi prælatiam, non eſſe comprehenſum: ſiquidem erat in poſſeſſione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plene probatur ſub dictis conſtitutionibus comprehenſum eſſe. Et hoc procedit, præſertim ſi ex renuntiatione talis prælatiæ, non ſolùm ſibi maculam infert, ſed etiam ſuis conſanguineis ex dicta tritaua deſcendentibus nam ipſis præiudicium maximum infert, ſi fortè ſint in poſſeſſione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non poteſt ipſe, niſi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen deſcenderint. Et ſi dixerint; quod recurrat ad archiuum Sanctæ Inquiſitionis, vbi eſt cõfeſſio dictæ tritauæ, in qua tempus commiſſi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptiſmales, vbi eſt natiuitas ipſorum progenitorum, ex quibus poteſt concludere, an habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua, ante, vel poſt commiſſum crimen; Ipſis reſpondeo, quod ad vitandum hanc igno-

a l. miles. §. defunctus. ff. de adulte.

b Panor. in ca. in pœnis de re. iuris in 6. & c. cum tu. filij prapoſita de teſtibus.

c c. ſignificaſti de homic. c. Illud dominus de cler. excom. miniſt. gloſ. in c. vnde de ſer. in ord. facie.

d Syluest. ver. dubium. q. 4.

e c. inquiſitionis de ſent. excom.

f Sot. l. 4. de iuſt. q. 5. ar. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cor. l. 3. q. q. 8. Vera. in ſpe. coniu. p. 3. art. 18.

ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam poſſibilem abſolutè, ſed diligentiam moralem prout notat *a* Almainus, reſoluit Medina, & talis diligentia non eſt moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos Sanctæ Inquiſitionis in hoc caſu recurrere obligabit, vt patet. Deniqùe prædictus religioſus non obligatur ad dictā inquiſitionem, ſed ſolum ille, qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim, qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas *b* de Penna, & reſoluit Salzedo in ſua Practica criminali Canonica.

a Alm. in moral. c. 4. Med. 1. 2. q. 76. ar. 3. iuxta finem.

b Luc. de Penna in rubr. de delato. lib. 10. col. 2. ver. ad ſe vendum. Salz. in pract. cri. c. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendatur in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod iſti tales rariſſimè ad Presbyteratum, & Epiſcopatum ſunt aſſumendi, multumque debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officiis exercitari, vt ſic pateat, quā fide ſint muniti, quā modeſtia, quā grauitate, & verecūdia præditi, prout dicitur in Cōcilio Niceno *c* ſecundo, & in Concilio Cardicenſi, & in Concilio Laodicenſi: & tradunt Diuus Gregorius, & Sylueſter Papa, & Siricius Papa, & traditur etiā in Concilio Arelatenſi tertio, capite primo, & in Concilio *d* Brachatenſi primo. Et ratio hoc dictat. Nā, vt inquit Innocentius *e* Papa primus, miſerum eſt, eum magiſtrum fieri, qui nunquam fuit diſcipulus; eum ſummum fieri ſacerdotem, qui nunquā in vllo gradu obſequutus fuit ſacerdotē. Et ſic in quodam Canone *f* dicitur conſtituiſſe ſanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus approbant, vbi gloſſa ait, quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuerſis, iuxta Canonem *g* quendam, in quo ordinatur, nulla officia publica Iudæis eſſe iniungenda, ne his occaſio tribuatur pęnam inferre Chriſtianis. His ducti rationibus Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus inhabilitantes deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata sūt, ad prælationes, honores, & dignitates noſtrę ſacræ religionis, voluerunt comprehendere ſub dicta inhabilitatione, & pęnis nouiter conuerſos ex Iudaiſmo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex ſequētibus verbis, ibi. *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.* Quæ verba habentur in conſtitutione Pij Quarti, & in conſtitutione Pauli Quarti, ſequentia verba proponuntur. *Si cōtigerit tempore data aliquem ex dictis olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus*, &c. Ex quibus verbis ſatis colligitur, ipſos nouiter conuerſos a dictis officiis expellendos eſſe: cum ſint inhabiles: indecorum enim eſt, veteranis Chriſti miniſtris munere publico præferri eum, qui paulò ante Chriſtianam religionem, vel idolorum cultū, aut Iudaicas cæremonias, & ſuperſtitiones inſectabatur. Quod aliis multis comprobat Couarruuias *h* Circa quas conſtitutiones aduertendum eſt primò, quod qui iam diu Catholicam fidē relicta falſa religione ſuſcepit & miles eſt veteranus militiæ Chriſtianæ nulla lege prohibetur ad ſæcularia officia eligi, & admitti, imò regia conſtitutione partitarum *i* expreſsè admittitur, cuius meminit latè hanc communem opinionem comprobans Monaluus, *K* & Felinus, & Ripa ipſum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia indiſtinctè eos admittendos cenſeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum, aut Maurorū ſecta Chriſto nomen dederunt, *l* Couaruuias tamen ſentit eam legem eſſe intelligendam iuxta ſupradicta. Vnde meritò dubitari poteſt, an nouiter ex Iudaiſmo conuerſi, qui iam diu legem Chriſti, vt veterani milites profeſſi ſunt, non obſtantibus dictis conſtitutionibus ad dictas prælationes ſint admittendi. Et iuxta ſupradicta videtur dicendum, non eſſe repellēdos, cum enim hæc lex ſit pęnalis, videtur intelligenda, & reſtringēda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliā ſimilem legē intelligentes & reſtringentes. Neq; conſtitutio Pii IV. huic ſententiæ contradicit, ait. n. abſolutè: *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit, &c.* quæ verba non de his, qui fuerunt olim Iudęi, & hæretici, & iā diu legem Chriſti profeſſi ſunt intelligi ſine aliqua violētia poſſunt. Sed his obſtant verba conſtitutionis Pauli Quarti, ibi, *qui olim Iudæi, ſeu hæretici fuerint &c.* Illud enim aduerbium *olim* denotat conuerſos a Iudaiſmo poſt multum tempus a dictis officiis eſſe repellendos, propter quod opinioni ſupra poſitæ non omnino adhæreo.

c Conc. Nic. c. 1. & 2. Conc. Card. cap. 13. Laodi. cap. 3. Gregor. lib. 4. mora. regiſt. epiſt. 51. & l. 7. epiſt. 110. Sylueſt. in concil. Roma. c. 11. Siricius, c. 3 epiſt. 3.

d Brach. c. 38.

e Inno. epi. 12.

f c. conſti. 17. q. 4. vbi glo. v. hi qui ex Iudæis ſunt.

g c. nulla. d. 54

h Cou. in ca. ſi furioſus. 1. p. § 2. p. 914. c. 1

i l. 6. tit. 24. partis 7.

K Montal. in l. 2. tit. 3. l. 4. fori. Felin. & Rip. in c. eam te. num. 31. de reſcriptis.

l Cou. vbi ſu.

Secūdò aduertendū eſt circa dictas conſtitutiones; quod licet nouiter conuerſi ad fidem ex gentilitate rariſſime ad presbyteratum, & Epiſcopatū aſſumantur, prout in ſuperioribus Conciliis, & epiſtolis Apoſtolicis comprobatur, & tradit luculenter *m* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices huiuſmodi neophitos in his conſtitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi *Nullus ſecularis qui Iudeus, vel hæreticus fuerit, & Ibi olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus, &c.* in quibus nulla ſit mentio de conuerſis a Gentilitate, & lex pęnalis, & exorbitans de vno caſu ad alium nō extenditur, neque de vna ad aliam perſonam propter ſimilitudinē rationis, prout pluries in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus infertur, quod admittētes ad prælationes conuerſos a Gentilitate non puniuntur pęnis harum conſtitutionum, neque ipſi electi eas renunciare tenentur, cum minimè ad illas ſint inhabiles.

m Maio. lib. 1. de irregularit. c. 31. & Cou. vbi ſup.

Tertiò aduertendum eſt, quod licet conſtitutiones Pij Quarti, & Pauli Quarti, tantum loquantur de deſcendētibus à Iudæis, & hæreticis, qui olim Iudæi, & hæretici fuerunt; Gregorius tamen Decimus tertius in ſua conſtitutione, quæ incipit. Cōſueuit, data Romæ die Octauo Septēbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, eas conſtitutiones ad deſcendentes a Mauris, & ad ipſos Mauros nouiter conuerſos extendit dicēs, *decernentes de nouo, quod quoad illos, qui ex Mahometanorū, Iudæorum, vel hæreticorum origine deſcendūt, ſeruetur, quæ piæ memoriæ Paulus IV. prædeceſſor noſter per ſuas in forma breuis literas ſub data videlicet vigeſima quarta Aprilis, milleſimo quingenteſimo nono, Pontificatus ſui, anno quarto, ſtatuit.* Hæc Gregorius Decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ conſtitutiones includant omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.

RESpondeo dicendo, quod non, quoniam ipſemet conſtitutiones ſe reſtringunt vſque ad quar-

Digitized by Google

quartam generationem tantùm,& in claris non eſt opus coniecturis iuxta id,quod dicitur in iure, *a* & ita tenet Nauarr. Ex quibus conſtitutionibus colligitur claré, quod cum loquatur de deſcedentibus à dicto genere maculato,non habebat locũ in collateralibus,& ita ille, cuius frater fuerit pęna combuſtionis propter hæreſim damnatus,non comprehenditur in dictis conſtitutionibus,cum dictæ conſtitutiones dictam pœnam apertè imponant deſcendentibus vſque ad quartam generationem incluſiuè,nullam mentionem facientes de collateralibus.Et lex pœnalis,etiam vbi eſt eadem ratio,minimè extenſionem admittit,& in hoc caſu conſtat, minorem rationem verſari in collateralibus,quàm in deſcendentibus,prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de ſucceſſionibus agentes.

a l. continuus §. cuncta. ff. de verb. obligat. Na. lib. conſ. 5. de hæret. conſ. 22. in 2. edit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm deſcedentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs,& inhabiles ad ea, ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè condemnati propter hæreſim reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.

REſpondeo dicendo, quod Paulus IV. & Pius IV. in ſuis conſtitutionibus videntur determinare,quòd ſufficiet fuiſſe cõdemnatos,etiamſi Eccleſiæ vnitati reconciliati ſint. Quod colligitur ex verbis conſtitutionum ipſarum, ibi. *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita.* Illa enim dictio, Ac,diſiunctiua cenſetur,& ſic ſignificat, quod ſufficit ad dictam inhabilitatem, & priuationem aliquem à damnatis,vel concrematis deſcendere. At doctiſſimus doctor Gradus ſuperius allegatus, & Reuerendiſſimus pater noſter Generalis ſuperius allegatus,contrarium definierunt,prout in articulo ſecundo laté diximus. Ad argumentum autem dictionis,Ac,faciliſſimo negotio reſpondetur, ſcilicet quod ipſa non ſit diſiunctiua,ſed declaratiua;& ſic voluerunt dicere Summi Puntifices,quod priuantur à dictis officijs, & fiunt inhabiles ad ipſa illi, quorum progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè tã ex parte patris,quàm ex parte matris ſunt hæretici condemnati, & eorũ corpora igne cremata;& ſic non ſufficit condemnatio ſola, ſi eorum corpora & ſtatuæ igni traditæ non ſunt iuxta diſpoſitionem antiquam iuris communis in Capitulo *ſtatutum fœlicis recordationis*, cujus literã ſupra articulo ſecundo propoſuimus. Neque eſt alienum à iure communi,quod hæc dictio,Ac, ponatur inter duas res idem ſignificantes, prout cum Panormitano, & alijs ex multis iuribus concludit Nauarrus. *b* Et ſic in conſtitutionibus idẽ omnino ſignificat condemnati,quod ſignificant iſta verba, corpora eorũ igni tradita ſunt,& quod in materia harum conſtitutionum ſecundum hunc ſenſum ſit accipienda iſta dictio,Ac,probatur.Nam lex pœnalis cõtinẽs aliquid cõtra regulã iuris cõmunis debet intelligi, vt quãtum minus fieri poſſit,corrigat ius commune, *c* prout traditur in iure Canonico,& Ciuili,& tractant Socinus, & Felinus: ſatis enim eſt,quod in aliquo operetur,prout tradit Decius, Ripa,Calderinus,Iaſon,& Cornelius, at conſtitutiones ſupradictæ leges ſunt pœnales;multa continentes contra terminos iuris communis,prout ex ſuperioribus patet.

b Na. in c. ſtatuimus. 19. q. 3. nu. 44.

c ca. cũ dile. & vbi gl. ver. iur. cõ. de conſuet. notatur in l. fin. §. in cõp. C. de iur. deliberandi. l. ſi verb. §. de viro. ff. ſolut. mat. Soc. conſ. 38. col. 2. Feli. in c. 1. col. 7. de reſcript. Dec. in c. 1. co. in fi. vbi Ripa. n. 42. de reſcr. Cal. ti. de cõſt. cõſ. vlt. v. ſufficit enim Iaſ. in l. ſi quis poſt hu §. ſi filius. n. 47. ff. de lib. & poſth. Corn. conſ. 191. l. G. vol. 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs,& inhabiles ad ea ante latam ſententiam.

REſpondeo dicendo, quòd Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis cõſtitutionibus definiũt, *Ipſos eſſe priuatos ipſo iure officijs Generalatus, Commiſſariatus, & Prouincialatus ſeu Guardianatus, eſſeque inhabiles ad ipſa obtinenda,nihilque vigore dictorum officiorum gerere ſeu adminiſtrare poſſe, geſtaque & adminiſtrata per ipſos poſt præſentium publicationem in capitulo generali noſtri ordinis faciendum viribus careant,nullámque prorſus obtineant firmitatem.* Aduertendum tamen conſuetudinem leges pœnales interpretari,quoad priuationem officiorum, & ſuſpenſionem ipſorum ipſo facto ſic intelligi debere, quod ſcilicet officialis, & prælatus electus ipſo facto per legem ſit priuatus, vel ſuſpẽſus officio,& prælatione: Attamen dum toleratur ab Eccleſia vſque ad ſententiam iudicis,eius geſta,& acta valeãt, exercẽs tamẽ dicta officia peccat mortaliter.Et ſic interpretatur conſuetudo,quòd priuatus ante ſententiam peccat acceptando, niſi in caſu neceſſitatis quando,ſcilicet tale exercitium fuerit neceſſarium ne eius,vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus, id ſpecialiter tenet Gloſſa. *d* De prælatis verò id ipſũ dicunt Richardus & *e* Syluester, quos ſequũtur Corduba,& Aragon. Ex quibus concluditur ſecundum opinionem iſtorũ Patrum ſupradictos ipſo facto eſſe priuatos à dictis officijs,& inhabiles ad ea, antequam per ſententiam iudicis ipſi priuentur, & inhabilitẽtur,& ſic peccare mortaliter, ipſa officia exercentes,niſi ratione alicuius magnæ neceſſitatis excuſentur,verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerẽt ipſius vel alterius crimen occultũ reuelaretur, prout reſoluunt idem *f* Corduba,Nauarrus,Soto,& Caſtro dicentes, quod quando legiſlator ponit pœnas graues ipſo facto contra tranſgreſſores alicuius legis:non ſunt obligati ipſi trãſgreſſores eſſe executores dictarum pęnarum,renũciando, verbi gratia officia,à quibus ſunt ipſo facto priuati, vel quorum ſunt inhabiles,ſi ex renunciatione timetur probabiliter,quod delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde ſupradicti aſcendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minimè tenentur, ſi ex tali renunciatione timent probabiliter ipſorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore paſſuram, quia ſcilicet ſunt in poſſeſſionem bonæ famæ. Verum tamen eſt,quod tenentur petere diſpenſationem quã citius fieri poteſt, vt admonent in ſimili caſu Doctores ſupradicti. Illi verò,qui nõ ſunt in poſſeſſione ipſorum officiorum,ſi ad ea per electionem,aut alio quocũq; modo admittantur,ſuæ inhabilitatis non ignari,tenentur dicta officia omnibus modis poſſibilibus renunciare. Neque excuſantur, quod fortè ex tali renuntiatione poſſit oriri aliqua ſuſpicio generis maculati,nam multę ſunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas, quæ his temporibus propter maximum onus prælationum ipſis renuntiantibus maximũ cõferunt honorẽ,& ipſorum prudentia in his ab omnibus bene ſentientibus ſatis commẽdatur. Ex quibus infertur,quod vſq; dum tolerantur in officijs, acta per eos facta valẽt, & ſic tenẽtur ſubditi eis obedire

d Gl. in auth. de tab. § penu.
e Rich. in 4. d. 18. art. 7. q. 2. Syl. ti. excõ. 3. q. 10. & 11. & ſum. confeſ. 1. q. 10. Cord. l. 1. qq. q. 36. pa. 290. cap. 2. Aragon. 2. 2. q. 11. art. 3. p. 349.
f Cor. vbi ſu. q. 35. Soto l. 1. de iuſti. q. 6. ar tic. 4. & lib. 5. q. 6. ar. 2. Na. in manu. c. 23. n. 63. & c. 26. nu. 239. Caſt. lib. 2. de leg. pænal. c. 11.

(prout

(prout infra declarabitur) quouſq; in foro exteriori per ſententiam declaretur, ipſos in dictis conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Neq; his obſtãt verba dictarum conſtitutionum, ibi, *Receptio de ipſis facta ad prædicta officia ſi fieri contigerit de facto, nullius ſit roboris, & momenti & pro non facta habeatur. ſed omnia & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos de facto adminiſtrata, & geſta viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant neque ius alicui tribuant* Nam reſpondetur primò, dicta verba intelligi debere, niſi tolerentur iuxta prædicta. Vel ſecundo reſpondetur ex mente Soti, *a* quod conſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officiis, & prælationibus, quas poſſident ipſo facto, & eos inhabilitantes ſine alia declaratione debent piè, & verè interpretari, vt intelligantur, quod ammittant ipſo facto dictas prælationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pęnæ, non tamen ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pęna imponitur. Vt tenet etiam Syluester. *b* Imo tenet Hẽriquez, *c* quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigoroſæ dicta verba addentes, debent explicari, quod ſolum loquantur in foro exteriori, nõ autem in foro conſcientiæ prout diximus latè ſupra in quæſtione ſeptima articulo decimo ſexto. Imo pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro conſcientiæ ſit pęna, nec debeat infligi ante condemnationem, non ſatis ſcio, an ius humanum hoc poſſit efficere, vt ſcilicet ante condemnationem teneatur quis dictà bona reſtituere. Hæc Victoria.

a Sot. lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6.
b Sylu. verb. pœna. nu. 28.
c Henriq. 2. 10. h. 13. c. 16. n. 3

ARTICVLVS IX.

Vtrum fratres noſtri ordinis poſsint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſciuerint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod licet Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus dicant, quod fratres debent, & tenentur incõtinenti ab eorum obedientia recedere: hoc tamen cũ ſit præceptum morale moraliter, & iuridice debet explicari, ſcilicet, vt prius caſus ad ſuum ſuperiorem referatur, vt ab ipſo ſententia declaratoria eos eſſe comprehenſos ſub dictis conſtitutionibus proferatur, qua prolata, ſtatim remanent priuati, & tenentur ſubditi ab ipſorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo ſuperiori comprobatur, Et ſi contrarium diceremus, maximum inconueniens ſequeretur: nam vnicuique ſubdito liceret ſuo prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam ſimilem allegando, quod pareret maximam in religione confuſionem. Et ſupra dicta probãtur ex verbis ipſarum conſtitutionum, ibi: *Nullique fratres in dictis officiis contra huiuſmodi mandata exiſtentibus obedire, ſed incontinenti quam primum potuerint, &c.* Vbi notanda ſunt verba, *quam primum potuerint*, ſonant enim, ac ſi aperte dicerent, quam primum, licite, religioſè, iuridicè, & ſine ſtrepitu potuerint, cõſultando ſuperiorem, ita vt iuſtitia ſeruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex aliis verbis earum conſtitutionum, ibi: *ab eorum obedientia recedere, & ad alium eligendum procedere*. In quibus verbis videntur velle Summi Pontifices, quod tunc teneantur ab eorum obedientia recedere: quando res ita ſe habet, vt ad alium eligendum poſſint procedere. Vnde cum non poſſint procedere ad aliũ eligendum, niſi prius declararetur per ſententiam iuridicam, electum in dictis conſtitutionibus comprehendi, clare ſequitur nõ teneri ſubditos ab eius obedientia recedere, niſi cum primum fuerit dicta ſententia declaratoria contra ipſum lata.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſupradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officiis, & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorum infamia eſt aliqua non leuis ſuſpicio tenentur ante electionem inquirere, vtrum comprehendantur ſub dictis conſtitutionibus, & eos intrepide admittentes ſcientes macula prædicta eſſe infectos, grauiſſimè peccant, & pęnis maximis afficiuntur. Nam in ipſis conſtitutionibus continetur, *Quod in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pęna & priuatione generalatus, commiſſariatus generalis, & alterius cuiuſcumque commiſſariatus, prouincialatus & guardianatus, aliorumq; officiorũ & dignitatum dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda pęnas eo ipſo incurrant ſi aliquos ex ſupradictis ad dicta munera admittant* quam pęnam excõmunicationis certum eſt quod ipſo facto incurrũt, prout tenent omnes ſecundum Sotum *d*, Cordubam, & Nauarrum quod autem remaneant priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante ſententiam declaratoriam ſui criminis, ſatis patet ex dictis in articulo ſuperiori. Circa quod eſt ſummè aduertendum, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua ſupra in articulo ſecundo fecimus mentionem, ſcilicet, quod omnes deſcendentes ex dicto genere maculato, vſque ad quartam generationem incluſiuè, etiamſi genus maculatum non ſit pęna ignis condemnatum, & concrematum; ſint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas conſtitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex ſupradictis non incurrunt in pœnas huius conſtitutionis, conſiderantes opinionem contrariã eſſe certiorem, & magis conformem iuri communi, & ſic intelligentiam veram huius conſtitutionis adhuc ſub dubio verſari. Nam intellectus verus iuris humani dubii excuſat a peccato ſaltem mortali, ſecũdum Innocentium. *e* Vnde admittentes ſupradictos ad prælationes putantes ſolum excludi a Paulo IV. & Pio IV. deſcendentes ex genere maculato pęna combuſtionis afflicto, etiamſi omnes deſcendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per conſequens non incidunt in dictas pęnas, pęnæ enim ſupradictæ, non imponuntur, niſi ratione peccati mortalis ſecundum communiter Doctores, & expreſsè proponuntur hæ pęnæ contra præſumentes.

d Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4. Cordub. lib. 1. quæſt. q. 36. Nau. in Man. c. 13. nu. 63.
e Innoc. in ca. per tuas, 2. in ... de Simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi, qui profeſsi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, poſsint eſſe definitores, diſcreti, capitulares, magiſtri nouitiorum, vicarii, conuentuum, & confeſſores monialium.

RESpondeo dicendo, quod licet Clemens Septimus ediderit dictam conſtitutionem, &

Paulus

Paulus IV.& Pius IV. eandem innouauerint, & Gregorius Decimus tertius, ipſam confirmauerit. Iulius tamen Tertius,& Pius Quintus eas conſtitutiones moderati ſunt,dicentes,quod ſolum repellantur a noſtra religione, & a prælationibus eiuſdem illi,qui ex genere maculato pęna ignis afflicto deſcendunt,vſque ad ſecundam generationem ex parte patris,& vſque ad primã ex parte matris. Vnde colligitur quod illi,qui noſtram religionem profeſſi ſunt ante publicationẽ conſtitutionis Clementis Septimi,etiam ſi a dicto genere deſcendant vere ſint Religioſi,cum ante iſtud tempus per nullam conſtitutionem eorum profeſſio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui profeſſi ſunt in noſtra religione ab anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo,die decima Octobris,vſque ad annum milleſimum quingenteſimum quinquageſimum octauum,die vigeſima quarta Aprilis, quo temporis ſpatio durauit cõſtitutio Iulij Tertij, qui moderauit conſtitutionem Clementis Septimi. Et idem etiam dicendum eſt de his, qui profeſſi ſunt ab anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo,vſque ad annum milleſimum quingenteſimum ſeptuageſimum tertium,quo temporis ſpatio durauit conſtitutio Pij Quinti. Hi enim etiam ſi deſcendant a tritauis ex parte patris, & etiam ſi deſcendant ab auis ex parte matris,quorum corpora ſunt concremata,ſi prædictis temporibus noſtram religionem profeſſi ſunt,eorum profeſſio valida eſt: non enim Summi Pontifices ſupradicti irritabant profeſſionem,niſi eorum tantum, quorum progenitores vſque ad ſecundam generationem ex parte patris,& vſque ad primam ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti capituli *ſtatutum fœlicis recordationis* ſæpe ſæpius allegati. Vnde titulus noſtræ quæſtionis tantum intelligitur de his,qui profeſſi ſunt valide in noſtra religione,de quibus quærit,vtrũ poſſint eligi ad officia in dicto articulo quæſtionis propoſita? Reſpondetur optimo iure eligi poſſe ad officia,quæ non habent iuriſdictionem ordinariam, ſicut habent officia generalatus,commiſſariatus generalis,prouincialatus,commiſſariatus prouincialis,quæ in dictis conſtitutionibus prohibentur dari dictis perſonis. Cum enim iſtæ conſtitutiones ſint pęnales,& rigoroſæ,non debent extendi, imò debent reſtringi præciſè ad dignitates, & prælationes,de quibus expreſsè loquuntur,prout traditur in iure, a & tenent poſt alios Tiraquellus, & Sarmiento. Vnde cum dictæ conſtitutiones loquantur de officiis, quæ ſunt vere prælationes, & habent iuriſdictionem Ordinariam,vel quaſi Ordinariam iuxta tradita a Sylueſtro b minimè ſunt extẽdendæ ad officia,quæ non habent huiuſmodi iuriſdictionem. Et ſic poſſunt eſſe definitores, Magiſtri Nouitiorum,Vicarii Priorum Conuentualium,& multo magis Confeſſores monialium. Hæc enim munera non ſunt prælationes,neque habent iuriſdictionem Ordinariam. Poſſunt etiam eſſe diſcreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus,cum hoc munus non habeat iuriſdictionem annexam. Attamen non poſſunt eligi in capitulo ad aliquod officium habens dictam iuriſdictionem. Dixi in capitulis prouincialibus, non enim in noſtra religione poſſunt eligi diſcreti ad capitula generalia. Diſcreti enim diſcretorum,qui ad capitulum generale mittuntur,aliquam ſaltem in potentia habent iuriſdictionem,prout dictum eſt in ſuperioribus, c aduertendum tamen,quod non poſſunt eſſe Vicarij conuentuum,qui propter cauſas particulares non vocantur Prioratus,neque Guardinatus,ſed Vicariatus. Vicarij enim,& ſuperiores talium conuentuũ, iuriſdictionem habent ordinariam iure ſpeciali prout tradit Sylueſter. d

a l. quod lex, ff. de leg. Tiraquel. tract. li. nag. in præfat. nu. 61. Sarm. lib. 1. Select. c. 12. nu. 5.

b Sylu. verb. Prælat. nu. 6.

c Sup. q. 13.

d Sylueſt. ver. Prælatus. n. 8.

ARTICVLVS XII.

Vtrum profeſsi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſsint eſſe prædicatores.

Reſpondeo dicendo,quod Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus hoc expreſsè interdixerunt ſed quoad hoc hæ conſtitutiones a Patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquem propter huiuſmodi maculam a prædicationibus fuiſse priuatũ. Imò in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtræ ſacrę religionis,ſolum ordinatur,vt ipſemet ab officiis ordinis ſuprapoſitis repellatur, nullam mentionem de prædicationibus facientibus. Ex quibus ſatis colligitur,quod cum conſtitutio Toletana ad maiorem obſeruantiam dictarum conſtitutionum ſit facta,vt ipſamet ait, non prohibeat ipſis munus prædicandi, dictas conſtitutiones, quoad munus prædicationis minimè fuiſse receptas, ſed tantum quoad munus prælationum,& ſic quoad hoc non obligare,ſicut non obligant aliæ leges minimè receptæ,prout poſt Dominicum, e Felinum,& communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde conſtituentes aliquem ex ſupradictis prædicatorem non peccant mortaliter,neque incurrunt in pęnas harum conſtitutionum. Et per conſequens talis prædicator conſtitutus,titulum,nomen,& rem prædicationis habere poteſt.

e Domin. in c. 2. de conſtit. Felin. in cap. 1. de treuga. & pace. annotat. 18 verſ. intellige quando, & n. 23. conſid. 2. Naua. in Manu. c. 23. n. 41.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis conſtitutionibus.

Reſpondeo dicendo,quod lex exorbitans,& rigoroſa nõ debet extendi extra caſum, de quo loquitur,vnde cum iſta conſtitutio ſolum loquatur de fratribus,non debet extendi ad moniales, præſertim quia lex loquens de viris in odioſis non extenditur ad fœminas,prout diximus in quæſtione f præcedenti, Præterea Pius Quartus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto Kalendis Auguſti, ſimilem conſtitutionem declarauit confirmatam authoritate Apoſtolica,quę ſeruatur in ordine Diui Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio. g Scilicet,quod ipſa conſtitutio excludens ab ea religione deſcendentes ex genere maculato non extendatur ad eiuſdem ordinis moniales. Et in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, cum agitur de obſeruantia conſtitutionum Pauli Quarti, & Pij Quarti, non præcipitur fieri inquiſitionem ex genere virginum cupientium ingredi religionem, vt ad profeſſionem,& officia religionis admittantur, ſicut præcipitur, vt fiat inquiſitio de fratribus. Ex quo concluditur, quod admittentes ad profeſſionem fœminas deſcendentes ex genere maculato etiam combuſtionis pęna afflicto, non faciunt contra noſtras conſtitutiones, neque etiam faciunt contra eas admittentes illas iam profeſſas ad mu-

f Sup. quæſt. præced. artic.

g Comp. verb. ſtatus pa. 317.

Digitized by Google

ad munus Abbatiſſatus,& ad alia officia monialiũ, tum quia conſtitutiones ſupradictæ nõ loquuntur de monialibus,tum etiã quia dicta officia non ſunt verè prælationes habentes iuriſdictionem Ordinariam,ſicut ſunt officia generalatus,Cõmiſſariatus, Prouincialatus, quæ in dictis conſtitutionibus negantur deſcendentibus ex dicto genere maculato.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm in ordine Diui Hieronymi deſcendentes à Iudæis,vel Saracenis poſſint habere officia dicti ordinis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander Sextus, anno Domini milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo quinto,Pontificatus ſui anno ſecũdo,die vigeſima tertia Nouẽbris, *Authoritate Apoſtolica ſupplens omnes,& ſingulos defectus ſi qui forſan interuenerint,approbauit & cõfirmauit ſtatũ ordinis D Hieronymi, ne neophyti, aut deſcendentes intra quartum gradum ex nouiter à Iudaiſmo conuerſis ad fidem ad dicti ordinis habitum recipiantur ſine licentia capituli Generalis cum conſenſu maioris partis definitorũ, aut deputatorum Capituli quod priuatũ appellatur & nihilominus ſic admiſſos ad dignitates officia ſacrosque ordines promoueri minimè poſſe. Et ſi ſciẽter ſecus actum fuerit, nullus ſit roboris:& tã agens quàm patiens ſciẽter in præmiſſis excommunicationis ſentẽtiã ipſo facto incurrant. Neque receptus ſic ordinem profiteri poſsit, non obſtantibus ſtatutis, conſuetudinibus dicti ordinis,cæteriſque contrarijs quibuſcunque*. Et eſt aduertendum, quod prædictum ſtatutum ſuper deſcendẽtibus ex Iudæis eodem ordine vſque ad ſimilem quartum gradum, non tamen quoad monaſteria monialium authoritate Apoſtolica Pius IV. Põtificatus ſui anno ſexto,quarto Kalẽdas Auguſti extendit ad religioſos in iſto ordine non admittendos etiam ex deſcendẽtibus ex Saracenis. Hæc omnia in Compendio *a* priuilegiorum dicti ordinis continentur. Nolo autem in declaratione,& explicatione huius ſtatuti immorari, cum ſit particulare huius ſacræ,& obſeruantiſſimæ religionis; meum enim intentum in hoc opere eſt ſolùm tractare de his,quæ omnibus religionibus communicantur, & nõ de particularibus huiuſmodi ſtatutis,quæ ad regimen ipſarum religionum cõcernũt,ne aliquibus ſim odioſus, cum potius omnibus vellem eſſe gratus. Particularia tamẽ noſtræ religionis pertractabo,cum omnia cum patribus ipſius conferam, & ipſorum mentem ſciam.

a Compend. verb. ſtatutũ. §.1.& 2.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus,& Abbatiſſis, quoad ſexum & ætatem,in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 AN *fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis eccleſiaſticæ.*

2 *Vtrum minores viginti quinque annorum poſsint eſſe Abbates.*

3 *Quã ætatem debẽt habere Abbatiſſæ,& Prioriſſæ.*

ARTICVLVS I.

An fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.

RESpondeo dicendo, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitui: cui ſpiritualis iuriſdictio annexa eſt. Nam, ait *b* Paulus, Mulieres in Eccleſia taceant, non enim permittitur eis loqui,ſed ſubditas eſſe. Si quid autem volũt dicere,domi viros ſuos interrogent, turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Et ne quis arbitretur ſuũ non Dei præceptũ eſſe,ſubdit, ſi quis videtur Propheta eſſe,aut ſpiritualis cognoſcat quę ſcribo quoniam Domini ſunt mandata. Et probatur ratione, quia poteſtas iuriſdictionis, quamuis non ſit immediate poteſtas clauium,hoc eſt remittendi peccatũ ordinatur tamen ad illam:imò ex illa ortũ habet, atque ſicut mulier non poteſt habere poteſtatẽ ordinis,ſicut neque cõgruam habere iuriſdictionem ſpiritualem,atque,vt optimè ait *c* Innocẽtius Papa tertius,noua & inaudita eſſe, quod Abbatiſſæ moniales benedicãt,aut cõfeſſiones audiant,aut prædicent, cum beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, cui tamen Dominus claues regni cœlorum non commiſit: quo vtique exemplo quantumuis in Eccleſia mulieres præceſſerint ſanctitate præclariſſimę, nunquam illis fuit poteſtas clauium cõmiſſa; hanc ſententiam cum Diuo Thoma,& Theologis,communiter tenent *d* Durandus,Paludanus, & Syluester. Hinc fit,quod Abbatiſſæ,& aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ ratione officij poteſtatem nõ habent ponendi præcepta ſpiritualia; ſicut religioſorũ prælati,ſed tantùm ciuilia,ſicut matres familias prout dictũ eſt in ſuperioribus. Et ſic ſicut matres familias poſſunt imponere præcepta, quibus ſubditæ tenentur obedire,nẽpe ne literas ſcribãt, neque recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æſtimari debent, ſub quo reatu obligent mortali ne,an veniali, tantum enim ad cuſtodiam domus conferre poteſt,vt eorum tranſgreſſio ſit mortalis,& tam parũ,vt ſit venialis. Similia enim præcepta poſſet mater familias ponere filijs ſuis licet in monaſterio vrgentior ſit cauſa,& magis obligẽt illa præcepta. At verò ponere præceptum more religioſorum, vt eo ipſo quod in ſcriptis detur,intelligatur obligare ad mortale revera nequeũt ex facultate officij annexa. Neque de hoc vllo modo dubitandum eſt, quia earum præfectura non eſt,ſicut religioſorũ. Alioquin poſſent excommunicare,quod nullus cõcedit,quia excommunicatio eſt priuatio bonorũ ſpiritualiũ. Quod ſi quis arguat ratione voti moniales teneri Prælatæ parere,etiam ſi ſpirituale præceptum non imponat: nam ſi quis vouit alicui ſæculari obedientiam,obedire tenetur maximè ſi Deo votum faciat obediendi homini: Reſpondetur quod dum quis vouet obedientiam alteri, non intelligitur, niſi prout moris eſt obtemperare, vel vt laicum laico, vel vt religioſum religioſo. Ob id enim, quod quis voueat obedire amico ſeculari, non propterea ille poteſt ei imponere præceptum ſpirituale,vt Epiſcopus. Pari ergo modo moniales vouent obedire Abbatiſſis ſecundũ poteſtatem, quã ipſæ habent præcipiendi. Et confirmatur hoc quia non ſunt moniales in hac parte melioris cõditionis, quàm religioſorum conuerſi, quibus tamen nunquam ſpiritualium cura demandatur,prout infra dicetur. Dixi ex facultate officij annexa,quia ex cõmiſſione,ait doctiſſimus Sotus, *e* quod non videt,cur non poſſint hanc habere poteſtatem conſtituendi huiuſmodi præcepta ſpiritualia. Ait enim, non inquam, video cur prouincialis, vbi ei viſum fuerit ad honorẽ domus,& monialium expedire, nõ poſſit Prioriſſis, & Abbatiſſis committere,vt poſſint huiuſmodi præcepta ſpiritualia in graui neceſſitate ponere, citra tamẽ excõmunicationis ſententiam: nã hæc facultas nunquam mulieribus commiſſa eſt,neque eis committere decet. Tametſi Paludanus,*f* quia hoc eſt ius poſitiuum,cenſeat, eam quoque poſſe eis cõmitti,

cum

b Corint. 14. cap.

c Innoc. in c tua de peni. et remiſſ.

d Durand. in 4. d. 14. q. 1 Palu. vbi ſup. q. 2. Syl. v. Abbatiſſa paragrapho. 1.

e Soto in 4. d. 10. q. 1 art. 4. pag. 812.

f Palud. vbi ſup.

Digitized by Google

cum committatur mere laico: de quo infra in quæſtione de excommunicatione dicemus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm minores viginti quinque annorum poſſint eſſe Abbates.

a ca. nullus, de elect. lib. 6.
b c. 1. de ætat. & qualit.
c Cap. cum in cunctis extra de elect.
d Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 12.

RESpondeo dicendò, quòd Abbas, & quicunque prælatus debet eſſe profeſſus in religione in qua eſt prælatus. Neophytus enim in religione non poteſt eſſe, neque eligi in Abbatem & prælatũ, prout in iure *a* diffinitur, & debet eſſe ſacerdos ſecundũ ius *b* commune, & debet eſſe viginti quinque annorum prout in eodẽ iure *c* ſtatuitur, quod Concilium Tridentinum *d* confirmat dicens. *Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcunque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine verſatur, doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria ac morum integritate commendetur iuxta conſtitutionem Alexandri Tertij in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit cum in cunctis.* Ex his infertur, quod nõ poteſt ſtatui in religionibus, vt poſſint eſſe Abbates, & prælati illi, qui adhuc vigeſimum quintum annum non attigerunt. Quod ex dictis patet, & inſuper probatur, quia poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis, licet nõ ſit immediatè poteſtas clauium, hoc eſt poteſtas remittendi peccatum ordinatur tamen ad illam, imò ex illa ortum habet, poteſtas autẽ remittendi peccatum ſolùm ſacerdotibus cõmẽdatur. Sacerdotes autem minimè poſſunt eſſe, niſi vigeſimum quintũ annũ attigerint, prout in Concilio Tridẽtino *e* definitur. Non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs etiam regularibus conceſſis, & ſic de primo ad vltimũ non poteſt fieri ſine authoritate Apoſtolica ſtatutum, vt ſint prælati huiuſmodi ætatem nõ habentes. Nã vt ſupra dictum eſt *f* non poteſt in religionibus fieri ſtatutum cõtra id, quod in iure communi determinatur. Nõ ignoro tamẽ, quod pater noſter Frãciſcus in ſua regula authoritate Apoſtolica cõfirmata, ordinauit, vt cõuerſi in ipſo ordine abſque ſacris ordinibus, poſſint eſſe prælati, & habere curam animarũ, ac ſubinde ſicut Epiſcopi electi non ordinati poſſunt creare cõfeſſarios, & caſus reſeruare, a quibus nemo ſubditorum, niſi de ſua licentia, valeret abſolui, ſpiritualiaque præcepta proponere eademque ſub cenſura excõmunicationis. At, vt ait Sotus, *g* quamuis hoc authoritate Apoſtolica fieri poterat; tamen quia ſapienter iudicatum eſt minimè conuenire, vt qui nõ habent poteſtatem ad cõſecrãdum corpus Chriſti verum illam habeant ſpiritualem circa myſticum: ideò in tota ferè familia obſeruãtiæ patris noſtri Franciſci hoc priuilegium iam per contrarium vſum aboleuit. Vtrùm autem poſſint eſſe diſcreti, capitulares, & definitores illi, qui vigeſimum quintum annum nõ attigerunt, neque ſacris ordinibus ſunt initiati, aliquibus dubiũ poteſt eſſe. Nam ſecundum ius, *h* qui habent vigeſimum annum impletum poſſunt habere dignitates, & perſonatus, quibus non eſt cura animarum commiſſa, & dico vigeſimum ſecundum annum habentes poſſe eſſe in noſtra religione definitores, & diſcretos in capitulo dummodo ſacro ordine ſint inſigniti, non verò ſi non ſacro ordine ſint decorati: nã cum diſcreti, capitulares habeant vocem actiuam, & paſſiuam in capitulis, & ſimiliter definitores ſecundum conſtitutiones aliquarum religionum, & conuerſi nullo ſacro ordine inſigniti, ſecundũ Decretum Concilij *i* Tridentini, nullam ad eligẽdum aliquem prælatũ vocem actiuam habere poſſunt: hinc ſequitur quod non poſſunt eſſe diſcreti capitulares in noſtra religione, qui ordinibus ſacris non ſunt inſigniti. *K* Vnde Concilium Tridentinum ait ſufficere habere vigeſimum ſecundũ annum ad promotionem dignitatum, & perſonatuum in quibus non eſt cura animarum cõmiſſa, quia hi in iſta ætate poſſunt ad ordinem ſacrum ſubdiaconatus promoueri, prout in eodem Concilio definitur. *l* Propter quod in noſtra obſeruantia, ſaltim in his partibus Hiſpaniarum minimè conuerſi ad capitulum prouinciale, aut generale mittũtur, vt diſcreti, cum ſecundum ius vocem actiuam ad eligẽdum minimè habere poſſint, & ſi ex aliquibus partibus mittuntur, hoc fit priuilegio Apoſtolico concedẽte ſecundum noſtram regulam poſſe eſſe prælatos, quod per conſequens concedit poſſe eſſe diſcretos, cum omnes prælati in noſtra religione ſint diſcreti capitulares.

e Conc. Trid. ſeſſ.
f Sup. q. 12.
g Sot. vbi ſup.
h c. vnic. de ætate & qualitate ord. præficiend.
i Conc. Tri. ſeſſ.
K Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 12.
l Conc. Trid.

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatiſſæ & Priorìſſæ.

m c. indemnit. in pri. de elec. lib. 6.
n Conc. Trid. ſeſſ. 25. ca. 7. de regul.

RESpõdeo dicẽdo, quòd *m* Bonifacius Octauus ſtatuit, vt nulla Monialis in Abbatiſſã aut Prioriſſam eligatur, niſi trigeſimum annum cõpleuerit, & expreſſe profeſſa fuerit ordinem regularem. Neque ab hoc iure multum diſtat Conciliũ *n* Tridentinum, in quo præcipitur, quod Prioriſſa, vel quocunque alio nomine præfecta, vel præpoſita cuiuſcũque monaſterij monialium non minor annorum quadraginta, quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit, vel ſaltim triginta annos exceſſerit, & quinque ſaltim annos poſt profeſſionem rectè vixerit eligatur. Circa quod eſt notanda quædam declaratio Cardinalium Concilij Tridentini, in qua vicario Caietano reſcripſerũt. *Quod Abbatiſſa licet per quinquenniũ non permãſerit in religione diu tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requiſitionem monialium de licentia ſecũdæ dignitatis Eccleſiæ Cathedralis & parum ſuperioris regularis, dũmodo laudabiliter ſuperiori anno ſe geſſerit in officio cõfirmari poterit per biẽnium in officio.* Et huic declarationi addiderũt ijdẽ illuſtriſſimi Cardinales aliã declarationẽ reſcribẽdo. *Quod ſi ad cõfirmationẽ dictæ Abbatiſſæ deeſſet cõſenſus ſuperiorũ regulariũ propter eorũ abſentiã ſeruatis his, quæ in prædicta declaratione reſcripta fuerat, procedendũ eſſe ad dictã confirmationẽ.* Aduertendum tamen eſt, quod dicit Concilium non debere admitti ad hoc, vt ſit Prioriſſa, aut Abbatiſſa niſi illa, quæ fuerit expreſſe profeſſa. Et ſic Cõcilium nõ admittit tacitam profeſſionem ad hoc, vt aliqua poſſit habere Abbatiſſatum, licet tacita profeſſio ſufficiat ad hoc, vt ſit vera monacha regularis quod ante Concilium diffinitum erat à Bonifacio *o* Octauo, & reſpectu religioſorũ id ipſum definitum erat ab eodem Bonifacio *p* Octauo, dicente, quod nullus religioſus ab Abbatiſſiam, ſeu prælaturam ſuæ vel alterius religionis de cætero eligatur, niſi ante fuerit dictum ordinem regularem expreſſe profeſſus, quod ſi ſecus actum fuerit eo ipſo irritum habeatur. Et adeo hoc eſt verum, vt dicat gloſſa *q* quod ipſa expreſſa, profeſſio debet in ſcriptis fieri, vt obuiet illis, ũ poſtea reclamauerint propria ſcriptura. Et hac forti ratione illuſtriſſimi Cardinales declarauerunt. *Quod moniales, quæ eius ordinis ſunt, quæ requirunt profeſſionem ſi*

o c. indemnitatibus.
p ca. nullus de elect. lib. 6.
q glo. in d. ca. nullus, v. expreſſe.

Digitized by Google

nem ſi tacitam profeſſionem emiſerint. & ſi palam expreſſe id factum non fuerit, cogendæ ſunt, vt profiteantur.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum durationem in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum magis conueniens ſit, quod Abbates ſint perpetui, an temporales.*

2 *Quo temporis ſpatio duret modo officium generalis, & aliorum ſuperiorum regularium.*

3 *Vtrum Abbatiſſa finito triennio teneantur officium Abbatiſſatus renuntiare.*

4 *Vtrum patrono conſtituto a Papa ſuper quodam monaſterio monialium ad præſentandum Abbatiſſam habens poteſtatem, debeat eius inſtitutio eſſe perpetua, aut triennalis.*

5 *Vtrum collegium oblatarum teneatur eligere præſidentem triennalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum magis conueniens ſit, quod Abbates ſint perpetui, quam temporales.

RESpondeo dicendo cum Nauar. *a* quod experientia, quæ eſt rerum magiſtra, prout dicit quidam Canon *b* nos docet innumera ſpiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennalibus, vel ſexannarijs. Oritur enim inde ambitio qua bona pars monachorum ad præfecturas anhelat contra illud pulchrum traditum in quadam Decretali, *c* vbi Gloſſa in eius cõfirmationem aliqua citat. Oriuntur etiam conuẽtiones ſimoniacæ, quibus alij aliis promittunt ſuum fauorem futuris triẽniis, vt in præſenti ſibi faueant contra id, quod quidam Canones *d* prædicant. Oritur etiã eneruatio diſciplinæ regularis dũ candidati ſuffragatoribus fauores, honores, dignitates, indulgentias, licentias & impunitates promittunt. Oritur etiam ſubornatio perpetua, & colluſio, quã alij ſibi, vel alijs aliorum in finem triennij procurant ſuffragia cõtra iura *e* ſubornationi, & colluſioni obuiantia. Deinde oriuntur factiones & diſſidia irrecõciliabilia, quæ impediunt cultum pacis auctoris: qui non colitur niſi tempore pacis, prout dicit quædam Clementina. *f* Inſuper oriũtur ſuſurrationes, murmurationes & detractiones ferè continuæ, dum alij aliorum defectus, & vitia, tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, & falſos imponunt, quo factiones contrariæ perſonarum opinionem bonam tollant, vel minuant cõtra tradita in capitulo, *inter verba g* Ad hæc è contrario pax, & concordia mala, cõmendatio, & l[...]io immodica, imò & falſa oriũtur, quę ſuæ fact[...]s perſonas extollunt, & in cœlum efferũt cont[ra] dictũ capitulũ, *inter verba*. Accedit præterea ſublatio, vel certe eneruatio authoritatis corrigendi, & præcipiendi, quod quædam decretalis *h* deteſtatur adeò vt feratur raro electos primo anno vllum eorũ, qui ſibi ſuffragati ſunt in gratiã ſuffragiorum caſtigare, aut in gratiam aliquid eis præcipere. Accedit etiam quod vix etiam aduerſariis diſplicent, præuidentes eo elapſo in eorum, vel in eis fœderatorum manus incidere poſſe. Denique inclementia, & crudelitas vltra quam par ſit puniendi, corrigendi, & inquietãdi eos, qui ſibi ſunt aduerſarij ab iſto fonte dimanant, contra notata per Angelicum Doctorem: *i* Quin & occaſione oblata, vel quæſita ex eodẽ fonte dimanat actus eiiciẽdi, vel in alia monaſteria relegandi ſuos contrarios, & nõnunquam in carcerẽ coniiciendi, voceque actiua & paſſiua dicũt priuandos: præſertim ſi per ſtatuta liceat in alium triennium, ſeu ſexennium de communi conſenſu regimen prorogare. Hæc pro iſta parte adducũtur a Nauarro, qui pro contraria parte, ſcilicet, quod Abbates, & Abbatiſſæ debent eſſe triennales, adducit alias rationes, non minus primo aſpectu efficaces, ſcilicet, quod freq̃uẽter perpetui Abbates, & Abbatiſſæ nimium abſolutè gubernant temporarios redditus in vſus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigẽdo, & nimis parce, & auare in monachos, & ornamenta, & fabricam monaſteriorum, & pauperes impendendo. At huic rationi reſpondet Nauarrus, quod hæc non ſemper cõtingũt & licet frequenter contingant, hæc non eſſe ita mala, & perniciosa ſicut ſunt ea, quæ pro cõtraria parte allegantur. Et certũ eſt ſecundũ Ius, *K* de duobus malis minus eſſe eligendũ, & tolerandum. Inſuper ait, quod huic malo etiã occurritur per decreta in Concilio Tridentino, quo præcipitur, fieri capitula prouincialia, & in eis ſtatui ad confirmationem & reformationem ordinum neceſſaria, & vt deputẽtur viſitatores qui monaſteria in capite, & in mẽbris viſitent, iuxta ſtatuta, & notata in Iure antiquo *l* Ex quibus cõcludit Nauarrus, iſtas electiones triẽnales eſſe abolendas, & regimen religioſorum eſſe reducendum ad illud regimen, quod patriarchæ regularium in primordiis ſuarum religionum ſtatuerunt. Quibus viſa eſt cõmodior quieti Chriſtianæ vt cura ſpiritualium bonorum, & temporalium Generalibus perpetuis committeretur, & ita hodie ſeruatur in illuſtri ordine Prædicatorum, in quo Generales ſunt perpetui. Et Seraphicus pater noſter Frãciſcus in ſua regula Generales ſuæ religionis fore perpetuos ſatis demonſtrauit. Verũ tamẽ eſt, quod in hac, & in aliis religionibus ad petitionem ipſorum religioſorum Sedes Apoſtolica ipſorum piis precibus inclinata, videns prælatos ſuperiores eſſe dominantes in fratres, & eis imperare cum auſteritate, & propter eorum magnam potentiam, & valorem minime poſſe per viſitatores reformari, & in corda antiquorum patrum conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatiſſæ minimè eſſent perpetui, ſed temporales.

a Nau in cap. nulla. 18. q. 2. n. 3 & l. 3. conſi. tit. de ſtatu. monac. conſ 7. in fi. m. 2. edi.
b c. quan. ſit de elect. lib. 6.
c c. quorundã de elect. l. 6 vbi gloſ.
d c. quam pio 1 q. 2. c. vlt. de pact.
e c. 1. & per totum de colluſione de reg. c. ſorores de teſti. Clemen. 2. eodem tit.
f Clem. dudũ de ſepul.
g c. inter. verb. 11. q. 3.
h c cum inter de conſuetud.
i D. Th. 2. 2. q. 108. ar. 3. & 4 & q. 157. cum tribus ſequentibus.
K Conc. Trid. ſeſ 25. de reg. c. 8.
l c. in ſingulis. c. ea quæ de ſtatu monachorũ

ARTICVLVS II.

Quo temporis ſpatio durent modo officia Generalium & aliorum præpoſitorum, præpoſitarũmve regularium.

RESpondeo dicendo, quod in noſtra ſacra religione Diui patris noſtri Frãciſci ordinauit Pius V. Põtifex maximus die vigeſima octaua Maij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Põtificatus ſui anno ſexto in Bulla, quæ incipit, *Paſtoralis offitij nobis diuinitus iniũcti*, quod officium generalis Miniſtri octo duraret annis, officiũ verò procuratoris, & cõmiſſarii quatuor duraret & quod officiũ prouincialium finito quadriennio etiã finiretur. Quod tamẽ Gregorius Decimus Tertius in Bulla, quæ incipit: *Cũ vniuerſi Chriſti fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Pontificatus ſui anno ſecũdo, non reuocauit, ſed ad

ſtatutorum

Digitized by Google

ſtatutorum dicti ordinis generalium ſeriẽ reduxit. Neque idem Gregorius Decimus tertius id ipſum reuocauit in Bulla, quę incipit, *Ad tollendum autem omnem ambiguitatem*, data Romæ apud Sanctũ Petrũ ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, Pontificatus ſui anno ſeptimo. Sed Syxtus quintus Põtifex maximus ordinauit vt officiũ generalis ſexennio duraret, officium autem prouincialium, & guardianorum triennio finiretur. Et aduertit ordinatio generalis Valliſoletana celebrata die quinto Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, quod triennij guardianorũ tempus a Capitulo in capitulum, vel a congregatione in congregationem numeretur, etiam ſi capitulum aut Congregatio vltra tres annos ob aliquam rationẽ protrahantur. Et idem Syxtus Quintus in Bulla, quæ incipit, *Paſtoralis officij nobis*, data Romę apud Sanctũ Marcũ ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octnageſimo ſeptimo Põtificatus ſui anno tertio ſtatuta aliqua pro regimine monialiũ Sãctæ Claræ facta in capitulo generali fratrũ ordinis Minorum de obſeruãtia celebrato Romæ, in domo Beatæ Mariæ de Aracœli, & cõfirmauit, quatenus licita, & honeſta ſunt, & ſacris Canonibus & præſertim Concilij Tridẽtini decretis nõ aduerſantur. Ac dũmodo Abbatiſſæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque Monaſteriorum monialium ipſorum fratrum curæ commiſſatum ad ſummum triennales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ in quibuſuis prouincijs, non per biennium tantum iuxta decretum in capitulo generali Pariſienſi eiuſdem ordinis editum; ſed ſaltem per triennium integrum a die finię ſui officij adminiſtrationis numerandũ. Nullumque Abbatiſſatus, & præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officium, neque aliquam poteſtatem, vel authoritatem in eis obtinere, vel exercere poſſint, aut debeãt. Hæc Syxtus Quintus. Et aduertendum, quòd licet Papa confirmando dicta ſtatuta, nihil eis de nouo addat quã ſolum confirmationem relinquendo ea in ſuo tantum robore ſtatutorum: at quod addit in dicta confirmatione quod, ſcilicet, Abbatiſſæ sũt triennales, præceptum apoſtolicum eſt, in quo non poſſunt ſuperiores regulares diſpenſare, ſicut poſſunt diſpenſare in ſtatutis regularibus authoritate apoſtolica cõfirmatis: niſi ſint confirmata cũ clauſula ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis prout dicemus infrà quæſtione ſexageſima octaua, articulo quinto: *Aduertendum inſuper, quod Abbates Congregationis Ciſtercienſis regularis obſeruantiæ in Regnis Hiſpaniarum triennales ſunt, & per trienniũ dun taxat ſecundum regularia ipſius ſtatuta, & definitiones præficiuntur.* Prout conceſſit Eugenius *a* Quartus *Verum eſt tamen, quod quãuis monaſterijs dictæ Cõgregationis triennales deputentur Abbates: neque in aliud triennium immediate eiſdem præponi poſſent pro monaſterio tamẽ Beatæ Mariæ de Laureto in ciuitate Salmãtina erecto, necnon Sancti Bernardi Cõplutenſi Toletanæ diœceſis Capitulo generali vel ſi vacare cõtigerit extra illud generali reformatori cum ordinis Conſiliarijs, commiſſũ eſt Abbates ita eligere, vt ſi oportuerit, in alio triennio immediate ſequenti reeligi poſſent, qui nulla alia confirmatione ſecuta adminiſtrationis munus exequi poſſunt.* Prout conceſſit Gregorius XIII. & Syxtus Quintus, octauo Kalendas Nouẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio: & habetur in compendio *b* priuilegiorom dicti Ordinis. Et in eodem Compendio *c* refertur, quod *Abbatiſſæ monaſteriorũ monialiũ huic cõgregationi ſubiectæ, etiã triẽnales ſunt. Et per trienniũ à ſuperioribus earum monialibus eiuſdem monaſterij, vel alterius eiuſdem Ordinis in forma Concilij Tridentini (ſi hoc expedire videbitur) ſecundũ Ordinis ſtatuta eligendæ proponũtur: & ab ipſis monialibus eliguntur, ab eiſdemque ſuperioribus confirmantur iuxta terminos d Concilij Tridentini.*

a Eug. IV. priui. 6. nu. 14 habet. in comp. eiuſdem. ordi. tit. Abbas. §. 1

b Hab. in compen. Ordinis. §. 6.

c Eod. comp. v. Abbatiſ.

d Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Abbatiſſæ finito triennio teneantur officium Abbatiſſatus renunciare.

RESpondeo dicendo, quod reſpectu monialium ſubditarum Prouincialibus obſeruãtiæ Nicolaus V. & Leo Decimus multa ordinauerunt circa renuntiationem officiorum Abbatiſſarũ, prout cõtinetur in compendio *e* Minorum. *Quod prædictarũ Abbatiſſarum, ſeu matrum monialium dignitates, & officia per annũ tantũ durent in partibus Ciſmontanis, ſcilicet Italiæ, & alijs eis annexis, tẽporeque illo decurſo, etiãſi iuſtas renuntiationes non fecerint, dicta officia vacẽt, ac vacare cẽſeantur, & quod teneantur finito dicto tempore ſub excommunicationis pœna ipſo facto. ſi contra fecerint, incurrendo, renuntiare regimini, & adminiſtrationi monaſteriorũ, ſeu domorũ carũ, ac ſigillũ, et claues monaſteriorũ & officinarũ reſtituere in manibus Prouincialiũ fratrũ minorũ illarũ Prouinciarum, in quibus monaſteria, & loca ipſa cõſiſtunt vel ſaltem in manibus viſitatorum, ſeu domorum, huiuſmodi per eoſdem Prouinciales in congregatione fratrum deputandorum, & ad id ab eiſdem Prouincialibus poteſtatem habentium. Et hoc fieri voluit in præſentia ſororum, ſeu monialium ad id ſpecialiter vocatarum.* Quod Leo X. minimè reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Compendio Minorum, imò conſtitutionem ſupradictam Nicolai V. eiſdẽ quaſi verbis cõfirmauit. Circa quę aduertit ibi Collector dicẽs, quod, quia circa prędicta quotidie fiũt nouę interpretationes, ſeu prouiſiones, & innouationes: ideò in his nullus decipiatur credens omnia huiuſmodi eſſe neceſſario ſeruanda, præſertim quia ex his aliqua fortè nunquam fuerunt moribus vtẽtium admiſſa, præcipuè quoad durationem officiorum, & ætatem eligentium. Hæc Collector, & bene quidem. Sed aduertendum eſt, quod non inuenio per aliquam conſtitutionem immutatum præceptum ſub excommunicatione impoſitũ Abbatiſſis & officialibus monialium, renuntiandi ſua officia tempore, quo ſecundum conſtitutionem nouam Syxti V. modo finiuntur. Verum tamẽ eſt, quod per non vſum iam hoc præceptum aboleuit in aliquibus noſtræ religionis prouincijs, vt à patribus ordinis accepi, & ſic non cenſentur excommunicatæ non renũciantes, imo in vſu eſt in aliquibus prouincijs, finito tempore ſui Abbatiſſatus eas conſtituere monaſteriorũ præſidentes, donec Abbatiſſę eligantur. Nec his obſtat conſtitutio Syxti V. in ſuperiori articulo allegata, ibi. *Nullum Abbatiſſatus, & præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officiũ, nec aliquã poteſtatem, vel authoritatẽ in eis obtinere, vel exercere poſſint aut debeãt.* Nã reſpõdetur, quod ibi prohibetur habere aliquod officium, quod per trienniũ duret in dictis monaſterijs, ſicut officiũ Vicariæ, prouiſoriæ & alia. Hoc enim eſt in officijs perpetuari, quod à Sũmis Pontificibus prohibetur non tamen vetatur ipſas finito ſui Abbatiſſatus munere eſſe præſidentes, donec aliæ loco ipſarum eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimen; Primo quia diſpoſitionis monaſteriorum pro tunc habẽt maiorem notitiam, quàm aliæ: ſecundo quia aliæ nominatæ no-

e Cõp. v. Abbatiſſa § 7 & 9. B. f. 48. & fol. 43. conceſ. 48. ac fol. 40. conceſ. 128.

uitatum

Digitized by Google

uitatum amatrices in ſua breuis temporis adminiſtratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis, & tranquillitatis monaſteriorum cederent.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Patrono conſtituto a Papa ſupra quodam monaſterio Monialium ad præſentandam Abbatiſſam habente poteſtatem, debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua, aut triennalis, ſuppoſito quod Patronus per ſeptuaginta annos præſentauit Abbatiſſam, cuius inſtitutio fuit perpetua.

RESpódeo dicendo primo, patrono & monaſterio volétibus, vt Abbatiſſa præfata præſentata per Patronum confirmetur pro perpetua ſine triénalis temporis præfinitione, clarum, & manifeſtũ ius eis in poſſeſſorio cõpetere, quia ab annis ſeptuaginta ſunt in hac poſſeſſione cum titulo colorato, quod ſufficit iuxta celebrem gloſſam. *a* Et ita nullatenus permittere debẽt, vt agatur, & litigent ſuper petitorio & proprietate iuris, donec poſſeſſoriũ finiatur, & reponatur in pacifica, & tranquilla poſſeſſione iuris præſentandi & petendi confirmatione perpetuam, prout tradit Doctiſſimus Nauarrus. *b* Et licet prædictus Patronus non fuerit in poſſeſſione præſentandi illã ab hinc ſeptuaginta annis, ait Nauarrus, habere ius præſentandi prædicto modo ita vt ſic præſentata debeat perpetuo remanere Abbatiſſa, & non per ſolũ trienniũ: nã in cauſa proprietatis & petitorij ius eſt præfato patrono & monaſterio iure communi attento. Tũ quia pars aduerſa cognoſcit iure ſpeciali Pontificis maximi competere dicto Patrono ius præſentandi prædictam Abbatiſſam, Et conſtant iure communi Abbatum, & Abbatiſſarum & aliorum prælatorum & prælaturum, & omnium aliorum beneficiatorum inſtitutiones præſentatorum ad dignitates & beneficia debere eſſe perpetuas. Itaque ſine culpa graui non poſſunt ab eis deponi iuxta ea quæ in iure *c* notãtur. Vnde Bullæ Gregorij XIII. & Syxti V. definientes Abbatiſſas debere eſſe triennales & nõ perpetuas, explicandæ ſunt non de Abbatiſſis creatis per præſentationem & inſtitutionem; nam iure antiquo inſtitutio & confirmatio debebat eſſe perpetua. Et in caſu propoſito deberet etiam eſſe perpetua; nam ſic redit ad ius priſtinum quæ reditio fauorabilis reputatur in vtroque *d* iure tam Canonico, quam Ciuili, prout declarat Iaſon, & ante illum Felinus.

a Gloſſ. in Cle. 2. de cauſa poſ.

b Nau. lib. 2. conſ. 3. tit. de cauſa poſſe. & proprie.

c ca. Satis peruerſũ. 56. d. c. inuentum 56. q. 7.

d c. ab exordio 35. d. l. ſi vnius, §. pactũ ne peteret. ff. de pactis. vbi Iaſon Felin. in ca. cum omnes de conſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Collegium oblatarum teneatur eligere Præſidentem triennalem, an poſſit eligere perpetuam ſicut antiquitus eligebant.

REſpondeo dicendo, quod conſtitutiones Gregorij Decimi tertij & Syxti V. & aliorum Pontificum (de quibus in ſuperioribus mentionẽ fecimus) ordinantes quod deinceps Abbatiſſæ & Priorisſæ eligantur triennales, & non perpetuæ, habent tantum locum in monialibus obedientiã monachalem profitentibus. Nam Gregorius Tertius decimus vir erat Canonum peritiſſimus, & licet in ſua conſtitutione multas moniales multorum ordinũ expreſſiſſet, nullam tamen expreſſit earũ, quæ dicuntur vulgo Religioſæ: quæ vere non ſunt tales, ſicut non ſunt religioſæ huiuſmodi oblatæ collegialiter viuentes, prout infra in ſecundo tomo in quæſtione de oblatis dicetur. Et ſic expreſſit moniales ordinis Sancti Benedicti, Ciſtercienſis & Carthuſiani ordinis, addita clauſula generali & aliorum quorumcunque ordinum non comprehendente maiora expreſſis. Et ita credendum eſt certe, prædictum Gregorium noluiſſe includere præpoſitas tertii ordinis Sancti Dominici, & Sancti Patris noſtri Franciſci; neque alias ſimiles ſi vere non ſunt profeſſæ regulã a ſede Apoſtolica pro vera regula approbatam. Et conſequenter neque oblatas ſupradictas, quarum neque præſidens eſt vere religioſa, neque præeſt vere religioſis. Quod confirmatur. Nã conſtitutio canonica ſtatuens aliqua noua & a iure cõmuni exorbitantia de ſanctimonialibus, & feminis religioſis, ſolum eſt intelligenda de vere religioſis, & regulam per ſanctam ſedem Apoſtolicam pro vera regula approbatam profeſſis, & non de aliis, quãtumcunque religioſe & collegialiter viuentibus niſi expreſſe ſuam legem ad illas extendat iuxta decretalem, *e* quandã memorabilem & notabilẽ. At Gregorius XIII. tulit legem de electione Abbatiſſarum & præpoſitarum, normam & diſciplinã regularem ſeruantium: & non extendit ad alias expreſſe; ergo de illis minime eſt intelligenda.

e c. indemnitatibus. §. pen. de elect. lib. 6.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus & Abbatiſſis quoad poteſtatem iuriſdictionis in communi in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos.*

2 *Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos.*

3 *An priores conuentuales & Guardiani habeant eandem iuriſdictionem quam habent Prouinciales & Generales.*

4 *Quam poteſtatem habeant priores, & guardiani ſecundum priuilegia.*

5 *An prælati & capitula generalia, & prouincialia poſſint tollere vſum priuilegiorum a Guardianis, & fratribus.*

6 *Vtrum prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam, an delegatam.*

7 *An poteſtas prælatorum regularium poſſit reſtringi & coarctari a ſuis prælatis.*

8 *Quo iure habeant miniſtri ordinis minorum iuriſdictionem ordinariam in moniales ipſis ſubiectas.*

9 *Vtrum prædicta authoritas conceſſa prælatis circa moniales ſit reuocata per Concilium Tridentinũ & extendatur ad moniales conceptionis.*

10 *An poteſtas Prouincialium in moniales ſit ordinaria an delegata.*

11 *Vtrum authoritas iuriſdictionis prælatorum in nouitios ſit ordinaria an delegata.*

12 *Quam poteſtatem habent Abbatiſſæ.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos.

REſpondeo dicendo, quod temporalis poteſtas ciuiliſque iuriſdictio tota, & ſuprema penes Rempublicam eſt. Idcirco is erit Princeps temporalis, omnibuſque ſuperior Reipublicæ regi-

Digitized by Google

regimen habiturus, qui ab eadem Republica fuerit electus, & conſtitutus; quod ex natura rei iure ipſo gentium, & naturali conſtat, niſi humanus ipſe conuictus pactione aliud induxerit. Huius concluſionis probatio ex eo conſtat, quod ab ipſa natura homines ita inſtituti sũt vt niſi humanus intellectus cęcutiat planè percipiunt lumine naturali in quauis hominũ ciuilium ſocietate, quæ ad tutelam generis humani conducit omnino conſtituendum eſſe neceſſario gubernatorem quẽdam, penes quem ſit illius ſocietatis regimẽ, & cura. Huius vero ciuilis ſocietatis, & reipublicę rector ab alio quã ab ipſa republica conſtitui nõ poteſt iuſte, & abſq; tyrannide, ſiquidem ab ipſo Deo conſtitutus non eſt, neque electus, cuilibet ciuile ſocietati Rex, aut Princeps, Saulem equidem, Dauid eiuſdem poſteros tantum à Deo iuſte poſitiuo diuino per Prophetas ore proprio Reges in Regno Iſraelitico electos fuiſſe cõſtat ex ſacris teſtimonijs. Pręter hos nullus vnquam Rex aut Princeps à Deo immediatę conſtitutus eſt, tametſi Deus populum Hebræum ferè quadraginta annis inſtar regni per vnum Moyſem & eius ſucceſſores iudices gubernauerit, vt conſtat ex Deuteronomij vigeſimo ſeptimo Capitulo, & tradit Diuus Thomas, *a* multiſque rationibus comprobat Caſtro. At poteſtas Eccleſiaſtica in hoc à ciuili, & ſeculari poteſtate differt, quod ea non eſt immediatè penes totam Rempublicã, ſed fuit ab ipſo Deo Ieſu Petro, vt Principi, & Apoſtolis cæteriſque eorum ſucceſſoribus conceſſa. Nã hæc poteſtas eſt ſupernaturalis, in finemque ſupernaturalem tendit & ideo iure naturali non poteſt alicui competere, imo apud illum erit, cui ab ipſo Deo ſupernaturaliter data fuerit. Deus autem ſummus Ieſus Chriſtus humani generis Saluator eam Petro, vt Principi, & cæteris Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus dedit, ergo ea non competit toti Reipublicæ Chriſtianæ, neque penes eã reſidet, prout probat Couarruuias, *b* & Caietanus, et tradit doctiſſimus Sotus. Et iure cõmuni iudex immediatus regularium eſt Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam ſuã, & regularia ſtatuta. Quod efficaciter fundatur in Iure Ciuili, & Canonico: iure enim cõmuni pręlatus inferior non habet iuriſdictionem in eos, qui ſui Collegij nõ ſunt. Vnde ſedes Apoſtolica, in qua eſt ſuprema iuriſdictio ſpiritualis reſpectu totius Orbis Chriſtiani, & Eccleſiæ Catholicæ monachos à iuriſdictione Ordinariorũ exemit, & ſuis pręlatis regularibus ſubiecit, prout in quæſtione de exemptione regularium latiſſime reſoluetur in ſecundo tomo.

a D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 3. Caſtro. de leg. pen. c. 1. verſ. poſtquam.

b Cou. in regu. peccat. 2. p. §. 9. n. 6. Caie. 2. 2. q. 1. art. 10. & in tract. 2. de poteſt. Papæ & Conc. c. 1. & 2. p. Apolo. de poteſtat. Papæ c. 2. & 9. & c. 10. ver. ad 2. So. l. 4. de iuſt. q. 4. art. 2.

c l. fi. C. de iuriſdictio. omn. iudicum. ca. cũ ab eccleſiarum Prælatis. de offic. ordinarij.

ARTICVLVS II.

Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, & indubitatum apud omnes iure humano Papali eã poteſtatem præfatis religioſorum pręlatis conuenire. Nam cum ad ſolum Summum Pontificem ſpectet veram religionem approbare vt oſtendunt doctiſſimi Theologi, & tradit nouiſſime Bannes: *d* inde ſequitur, quod quando Summus Pontifex aliquam confirmat religionem, eo ipſo tribuat poteſtatem Prælatis illius religionis ad eam gubernandam, vt iidem Theologi probant teſte doctiſſimo Bannes. *e* Quod autem vertitur in dubium apud multos peritiſſimos eſt, vtrum ipſamet iuriſdictio cõpetat ipſis Prælatis regularibus Iure Diuino. Et quidem peritiſſimi Theologi maximè probabile exiſtimant, quod etiã Iure Diuino conueniat poteſtas iuriſdictionis in foro exteriori religioſor. Prælatis, illis præcipuè, qui habent iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ, vel quaſi. Vt ſunt Generales & Prouinciales prædicti. Nam optimè fieri poteſt, vt vnus, & idem pręlatus pluribus titulis, & rationibus ſuam habeat iuriſdictionem. Hanc opinionem dicit noſter Medina, *f* grauiſſimos authores docuiſſe, nullos tamẽ refert. nullaque huius aſſertionis fundamenta proponit. Multa verò pro hac opinione faciunt. Primò, quia poteſtas iuriſdictionis, quæ data eſt Eccleſiæ in illis verbis Matthæi, *g* *Dic Eccleſiæ, Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi quaſi Ethnicus & Publicanus*: eſt poteſtas prælatorum: nã per Eccleſiã eo loco pręlati intelliguntur ſecundum communem cum Diuo *h* Chryſoſtomo Doctorũ omnium interpretationẽ. Sed vt ſupra dictum eſt, præfecti religionum ſunt vere prælati, ergo iure diuino habẽt poteſtatem, & iuriſdictionem. Secundò, quando Chriſtus dixit Apoſtolis, prout refert Matthæus. *i* *Quæcunque ſolueritis ſuper terram erunt ſoluta, & in cęlis.* Non ſolum locutus eſt cum Apoſtolis, ſed etiam cum omnibus prælatis, vt doctiſſimus *K* Roffenſus annotauit tradens illius iuriſdictionem in vtroque foro vt inſinuat Soto *l* vel in foro exteriori tantum, vt aſſerit Turrecremata. Igitur cum præfecti religionum ſint prælati, illis data eſt iure Diuino poteſtas iuriſdictionis. Tertio probatur per locum à ſimili ſumptum à dialecticis, & ab Innocentio *m* Tertio dicente, de ſimilibus idem eſſe iudicium. Syllogiſmus autem ſic conficitur. Epiſcopi habent poteſtatem iuriſdictionis extra Sacramẽtum immediate à Iure Diuino: Sed religionis præfecti generales, & Prouinciales ſunt ſimiles quoad iuriſdictionem ipſis Epiſcopis. Ergo habent ſuam poteſtatem immediate à Chriſto ſicut illi. Maiorem huius Syllogiſmi probant præſtantiſſimi Theologi Victoria *n* Caſtro, & Soto: Minorem verò decernunt Iura, *o* & Doctores, vt rem, de qua nulla eſt dubitatio. Rurſus id oſtenditur per locum à coniugatis, ſeu à coniunctis in hunc modum. Religio conſtare non poteſt ſine prælatis regularibus habentibus poteſtatem iuriſdictionis in foro exteriori: Sed ſtatus religionis inſtitutus eſt à Chriſto immediate; ergo ab eodem Chriſto data eſt poteſtas ipſis præfectis. Maiorem huius diſcurſus (in qua dicitur, quod religio iure diuino debet habere præfectos regulares) probat Clemens Quintus Cõcilio Viennẽſi, *p* in quo ſic dicit. *Cũ rationi non congruat, quod homines diſparis profeſſionis, vel habitus ſimul ſocientur in eiſdẽ monaſterijs, prohibemus ne Religioſus aliquis in prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Quo loco ponderãda ſunt illa verba, *cũ rationi nõ cõgruat*, in quibus innuit cõtra ius naturæ, ac proinde cõtra ius diuinũ eſſe, vt ſecularis religioſos præficiatur. Idẽ expreſſe docet Innocentius *q* Tertius, qui reddẽs rationẽ, quare ſecularis nõ debet in Abbatẽ eligi, dicit eſſe contra legẽ diuinã arare in boue, & aſino. Si vero quæras, quid eſt arare in boue, & aſino; dicit gloſſa ibidẽ, nihil aliud eſſe, quã homines diuerſæ profeſſionis in vno officio ſociare. Hanc veritatẽ cæteris luculẽtius expreſſit Iſidorus in Cõcilio *r* Hiſpalẽſi, ſic dicẽs. *In vno eodẽque officio nõ debet eſſe diſpar profeſſio. Quod etiã in lege Diuina prohibetur, dicẽte Moyſe. Non arabis in boue ſimul & aſino, homines diuerſæ profeſſionis in vno officio ſimul nõ aſſociabis.* Hæc Iſidorus. In quibus verbis aperte docet illud præceptũ de non coniungendo boue cũ aſino eſſe, morale ac proinde nos modo obligare. Minor huius diſcurſus, in qua dicit, religiones eſſe à Chriſto inſti-

d Bannes 2. 2. q. 1. ar. 1. dub. 8. conc. 2.

e Bannes 2. 2. quaſt. 1. dub. 8. conc. 6.

f Medi. l. in dulg. c. 24.

g Matth. 18.

h Chriſo. hom. 16. in Matth. Siman. de caſi. l. 9. c. 44. Euth. Hugo Card. Lyra. Caiet. ſuper Matth. 18.

i Matth. 18.

K Roſ. art. 9. contra Lutherum.

l Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 2. cap. 77.

m Innoc. c. inter corporalia de tranſlatione Epiſc.

n Caſt. l. 2. de iuſta hære. punitione. ca. 24. & contra hæreticos verbo. Epiſc. Victoria de poteſta. Eccleſ. q. 2. n. 18. Soto lib. 10. de iuſt. q. 1. art. 4.

o Abb. de pri. l. 6. & glo. ibi. & glo. in Clem. de rebus. Eccleſ. non alien. veri. proprij

p Conc. Vie. in Clement. 1. de electio.

q c. cum cauſã de elect.

r 16. q. 7. c. in nona actione.

Digitized by Google

ſto inſtitutas in communi ab omnibus Catholicis authoribus, vt infallibilis ſuſcipitur. Nam certum eſt ſecundum fidem, ſtatum religionis non eſſe ſomnium inuentum, ſed eſſe Apoſtolicam traditionem, vt in Eccleſia Chriſti ſit ſtatus ſpecialis, in quo vota ſpecialia religionis emittãt, qui voluerint, vt Theologi præſupponũt authore Bannes. *a* Ergo poteſtas gubernandi religioſos ab eodem Chriſto data eſt. Quare doctiſſimus Soto *b* merito dicit, quod ſubiectio religioſorum ad ſuos prælatos ſit diuina.

a Bannes. 2. 2. q. 1. art. 10. du. 8. conc. 1.
b Soto de iu. & iure l. 8. q. 3. art. 1.

ARTICVLVS III.

An Guardiani & Priores habeant eandem iuriſdictionem, quam habent Prouinciales, aut generales.

Reſpondeo dicendo, quòd ſecundum iuris diſpoſitionem circunſcriptis priuilegijs, & prohibitionibus ſpecialibus Guardiani, & Priores, & cæteri conuentuales Prælati plenitudinem poteſtatis minime habent, ſicut habent generales, & Prouinciales Prælati. Nam ex eo quod prædicti Guardiani & Priores ſubduntur Prouincialibus, & generalibus Prælatis, non habent plenariam iuriſdictionem Epiſcopalem. Imo ipſo iure eadem iuriſdictio limitatur: & ſic non poſſunt actum illũ exercere ad iuriſdictionem Epiſcopalem pertinentem. Hæc veritas probatur à ſimili; Nam Archipresbyteri plebani, quibus per omnem modũ aſſimilantur Guardiani, & Priores eo quod ſunt prælati Epiſcopis inferiores, nõ poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, ſed eorũ iuriſdictio præciſa eſt, vt conſtat ex iure, *c* Præeſſe ea lege plebibus, vt cuncta referant ad epiſcopum, nec aliquid cõtra eius decretum ordinare præſumãt. Super quibus verbis dicit gloſſa, *d* quod minora negotia ipſe Archipresbyter determinare põt, qui habet iuriſdictionem Ordinariam. Eodem modo dicendũ eſt de Guardianis, & prioribus; quia cum ſint inferiores prælati, ſuũ munus præciſum eſt tantùm præeſſe ad minora determinãdum, maiora verò referant ad prælatos prouinciales habentes iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem. Si verò quæras, quæ ſunt minora, quæ Guardiani de iure poſſunt. Rñdetur eſſe omnia, quæ pertinent ad obſeruantiam diſciplinæ regularis, ad quæ poteſt ſuos ſubditos cẽſuris cogere. Et tandẽ ea omnia definiri valent, quæ ſpectant ad ordinariam gubernationem conuẽtus. Maiora, quæ nõ poſſunt, ſunt, quæ præciſe ad iuriſdictionem epiſcopalem pertinent, vt licentiare ſubditos ad ordines ſacros, inſtituere prædicatores, & confeſſores, diſpenſare, & abſoluere à reſeruatis, & approbare, ſeu reprobare cõtractus, & alienationẽ rerũ temporaliũ, & grauiora ſupplicia infligere, & id genus alia. Sed contra iſtam reſponſionẽ videtur obſtare Pelagius Papa *e* aſſerẽs, quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet. Super quibus verbis dicit Nauarrus, *f* quod plenitudo poteſtatis per decretũ Pelagij ampliatur ad præfectos canonicorũ & Abbatiſſas, & Prioriſſas, & aliàs quocũq; nomine vocentur. Et per conſequens potius amplianda plenitudo tota poteſtatis per prædictum Pelagij decretum ad Guardianos, & alios prælatos conuentuũ, & monaſteriorũ. Sed reſpondetur quod prędictum decretũ Pelagij procedit ſolũ in Abbatibus immediate habentibus iuriſdictionem epiſcopalem. Quales ſunt hodie multi Abbates Ordinis Sancti Benedicti, qui à Regibus præſentãtur, & a Summo Pontifice pręficiũtur, quia re vera tales Abbates ſunt prælati maiores: non autẽ procedit in guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicantium, qui ſubdũtur prouincialibus & generalibus, quia hi ſunt inferiores pręlati.

c cap. fi. de off. Archipresbyteri.
d Gl. in eod. c. v. referat.
e cap. nullam 18. q. 2.
f Nauar. vbi ſup. num. 4.

Et idem dicẽdum eſt de Abbatiſſis, nam prædictum decretum, non procedit, niſi in illis, quæ habent iuriſdictionem epiſcopalem de quibus agitur in capitulo, *dilecta de maioritate & obedientia*, non tamen intelligitur de Abbatiſſis ſimplicibus, quales ſunt omnes, quæ mendicantibus ſubduntur, quæ non ſunt prælatæ ſimpliciter, ſed tantùm nomine tenus, prout dictum eſt in ſuperioribus.

ARTICVLVS IV.

Quam poteſtatem habeant Guardiani, & Priores ſecundum ſua priuilegia.

Reſpondeo dicẽdo, quòd ſecundum priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica maximam habent authoritatem prædicti patres. Habent enim ipſi, & quicunque præfecti locales habentes communicationem priuilegiorum tantam authoritatem circa ſuos ſubditos conuentuales, quantã habeant miniſter Prouincialis in tota prouincia. Hæc aſſertio cõſtat primo ex priuilegijs conceſſis Prælatis religionum, vt habetur in cõpendio Mendicantium in titulo præſertim Prælati, & in titulo Guardiani, & in omnibus titulis, in quibus ad marginẽ ponitur hoc nomen Prælati. In quibus omnibus conceditur authoritas ad abſolutiones, diſpenſationes, correctiones, & alia ſimilia. Sub nomine tamen prælatorũ in dictis priuilegijs comprehendũtur guardiani, quia vt Clemens Quartus, & Sixtus Quartus declarauerunt, guardiani ſunt vere prælati, & in capitulo generali noſtræ religionis Florẽtino celebrato anno Domini milleſimo quatercenteſimo nonageſimo primo, cuius meminit doctiſſimus *g* Corduba, ſic dicitur. Declaratur, quod nomine prælati intelligitur Generalis, & Prouincialis, Cuſtos, & Guardianus. Ita quod quandocunque in regula & declaratione Summorũ Pontificũ ſtatutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibendum per prælatum, ſeu prælatos, aut de eorum licentia, ſeu cõceſſione intelligitur de aliquo prædictorum. Eadem aſſertio conſtat ex decreto Iulij ſecundi, cuius meminit compendiũ *h* priuilegiorum Mẽdicantiũ, in quo conceſſit, quod omnia priuilegia, & indulta ordini Prædicatorũ conceſſa, quæ ſpectant ad priores conuentuales dicti ordinis, pertineant etiam ad guardianos conuẽtuum ordinis Minorum. Authoritas autem priorum conuentualium ordinis Prędicatorum ita magna eſt, vt paificetur, & (vt melius dicam) æquetur authoritati priorum prouincialiũ, vt *i* Collector priuilegiorum notat, & probat in eodem loco, non ſolùm ex Marimagno, ſed etiam ex alijs priuilegijs conceſſis ordini Prædicatorum. Et ita concludit, quod guardiani poterunt vti eadem authoritate, qua priores prædicti gaudent. Et quãuis idem Collector *K* alio loco videatur coarctare prædictam authoritatem priorum, & guardianorũ ad alios guardianos & priores Lõbardiæ, & Caſtellæ, hoc eſt intelligendum virtute illius conceſſionis ſpecialis, de qua in eodem loco loquitur. Sed virtute cõmunicationis priuilegiorum ad omnes extenditur guardianos, & priores, vt dictum eſt ex mẽte ipſius collectoris, attenta cõceſſione Iulij II. Ex hoc infertur, quod corrigendus eſt idem Collector *l* eo quod ipſemet dixerit alio in loco, quod poteſtas abſoluẽdi, & diſpenſandi conceſſa prælatis per priuilegia, hodie ſolũ maneat in generalibus, & prouincialibus, & cuſtodibus. Nã addendũ erat, quod ẽt manet in guardianis, vt Corduba optimè adnotauit in annotationibus ad Cõpendium: & idẽ Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, præſertim loco ſuperius *m* allegato. Atq; ideò ſit certa cõcluſio

g Cor. in annot. ad Comp. tit. guardianus.
h Comp. ver. guardia. §. 4.
i Collect. in d. §. 4.
K Collect. ver. abſolutio quo ad fratres. §. 7.
l Collect. in Comp. ver. abſolutio quoad fratres in fi. in verſ. Autem.
m in d. §. 4.

Digitized by Google

quod virtute priuilegiorum habent guardiani plenariam authoritatem circa ſuos ſubditos,ſicut prouinciales in totam prouinciam. An autem hæc authoritas ſit ordinaria,an delegata dicetur infra.

ARTICVLVS V.

An generales & Prouinciales, aut Capitula generalia, & prouincialia poſſint reſtringere, & tollere à Guardianis, & prioribus vſum dictorum priuilegiorum.

Reſpondeo dicendo, quòd iam diximus in ſuperioribus,poſſe dicta capitula ſuſpendere,& tollere authoritatem dictorum prælatorũ, ſcilicet à guardianis,& prioribus vſum prædictorum priuilegiorum. Nunc autem quantum ad noſtrum propoſitum dico primo, quod authoritas guardianorum,& priorum poteſt reſtringi, & limitari per capitula generalia,& prouincialia,vt videmus quotidie fieri. Ideo guardiani,& cæteri præfecti tenentur abſtinere ab vſu eorum priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamẽ quæras,quæ ſunt præfectis localibus prohibita: ad hoc reſpõdeo,quod non poteſt certa lege definiri, cum varia ipſis prohibeantur in ſtatutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiam conſuetudine,quæ varia & diuerſa exiſtit, ſecundum religionum diuerſitatem. Ideo ſinguli prælati locales tenentur conſulere ſuorum ordinum conſtitutiones, & conſuetudines: nam contra illas nequeunt manũ mittere ſub pœna peccati mortalis,aut venialis ſecundum grauitatem materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem,ordinando iuuenes,inſtituendo prædicatores, & confeſſores,& reſeruando caſus, abſoluendo à reſeruatis prouincialibus,& faciendo alia grauia, quæ expreſſe prohibentur facere in dictis conſtitutionibus, niſi dictæ conſtitutiones expreſſe dicant,nolle tranſgreſſores earum ad culpam aliquam obligare,ſed tantùm ad pœnam,& cum eadem limitatione. Dico ſecundo, quod ſi materia non ſit grauis,ſolùm peccabunt venialiter dicti tranſgreſſores: grauitas autem & leuitas materiæ arbitrio boni viri relinquenda eſt. Et de hoc latius dictum eſt in ſuperioribus. a

a Supr. hoc tomo.q.9.ar.3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm generales,prouinciales,Cuſtodes,Priores,& Guardiani habeant iuriſdictionem delegatam, aut ordinariam.

Reſpondeo dicendo, quòd delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex commiſſione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure. b Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet ſuam authoritatem, vt docent ſcribentes. c Vnde Prælati religionum officio iuris communis habent ſuam authoritatem ex decreto Pelagij d Papæ dicentis, quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet, & ex iure ſpeciali,& conſuetudine non ſolùm habent prædicti præfecti religionum authoritatem ordinariã ad cauſas regulares, ſed etiã ad extraneas, vt ſcribentes latè probant,teſte Nauarro: e Quales ſunt lites,quas ſeculares habent aduerſus regulares,ſiue ſint ciuiles,ſiue criminales. Et confirmatur, Nam, vt nos probauimus ſuprà, præfecti religionum ex Iure Diuino ſuam ſortiuntur authoritatem,ergo non ſunt ſuperiores religionum iudices delegati,ſed ordinarij. Atque adeò Concilium Salmãtinum celebratum à Domino Gaſpare à Stunica tunc Archiepiſcopo Compoſtelano,declarauit,vt refert Manipulus fratrum,authoritatem prælatorum regularium non eſſe delegatã, ſed ordinariam. Ex his collige,quod ſi nulla fuiſſet facta prohibitio à iure,& Põtifice,& Eccleſia,quod prælati religionum habentes iuriſdictionem Epiſcopalem,vel quaſi, potuiſſent circa ſuos ſubditos, quidquid poſſunt Epiſcopi in ſuos, ſi nõ eſſent prohibiti. Qui ſicut ſi non eſſent prohibiti,quicquid poteſt Summus Pontifex in Eccleſia Dei, id poſſunt Epiſcopi in ſua diœceſi,vt præſtantiſſimi Theologi Victoria, f & Soto ante nos docuerunt. Ita cum prælati religionum(vt ſunt generales,& Prouinciales) ſint pares,vt dictum eſt,ipſis Epiſcopis in poteſtate iuriſdictionis; inde ſequitur, quòd poſſent; ſi non eſſent prohibiti omnia efficere circa ſuos ſubditos, quæ efficere poteſt Papa in Eccleſia Dei. Si tamen quæras,in quibus caſibus poſſunt modo diſpenſare præfecti regulares? Reſpondetur quod poſſunt diſpenſare ipſo iure in omnibus caſibus, in quibus non ſunt prohibiti ſpecialiter, ſicut de Epiſcopis tenet Bernardus, g & Syluester: & de religioſorum prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem tenet Panormitanus, h ſecundum Federicum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summiſtæ, i Abbates non poſſe diſpenſare,niſi in certis caſibus, id eſt intelligendũ de illis,qui ſunt Epiſcopis ſubiecti vel de prælatis localibus non habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem,vt expreſſe dicit Panormitanus. Vtrum autem hæc iuris poteſtas poſſet coarctari,vide articulo ſequenti.

b l.1.ff.de off. eius cui mandata.& in rubrica de off. delegati.
c Gl.in c.cum ab Eccleſiarũ de off. iudicis Ordinarij. v. eccleſia in fin. & Inno. ita in margine gl. ibidem.
d cap.nullam 18.q.1.
e Nau.in ca. non dicatis n. 91.
f Vict.in relectione de poteſtat.Eccl q.2. nu.28.Sot. in 4.d.27.qu.1. art.4.
g Bernard in ca.etſi clerici de iud. Syl.v. diſpenſatio.§.14.
h Panor.in d. ca.etſi clerici de iud. §. de adult.nu.23.
i Syl.v.diſpẽſat.§ 20.

ARTICVLVS VII.

An poteſtas Prælatorum regularium poſſit reſtringi, & coarctari à ſuis prælatis.

Reſpondeo dicendo, poſſe videri alicui,quod nõ eo quod inferiores non poſſunt reſtringere poteſtatem a ſuperioribus collatam: ſed poteſtas prælatorum regularium eſt illis tradita a Chriſto, qui nõ habet ſuperiorem,ergo nulla eſt in Eccleſia authoritas ad coarctãdam poteſtatem iuriſdictionis, & gubernationis præfatorum regularium. His tamen non obſtantibus reſpondetur,dicendo primò, quòd nulla eſt in terra poteſtas ad tollendas omnes religiones,eo quod ſit Dei expreſſa voluntas ex traditione conſtans,vt ſit ſtatus religionis in Eccleſia, vt dictum eſt, ita non eſt in alicuius hominis poteſtate tollere Prælato regulares ab ipſis religionibus, cum ſit de Iure diuino, vt prælati regularium ſint religioſi, prout ſupra probatum eſt. Secundo dico,quod poteſtas prælatorum regularium poteſt reſtringi,& coarctari à Summo Pontifice. Hæc ſunt de fide. Nam de fide eſt,quod Summus Pontifex eſt ſupremus prçlatus in Eccleſia Dei,cui de Iure Diuino tenentur omnes obedire in his, quæ non ſunt in deſtructionem,ſed in ædificationem,vt omnes Catholici docent,teſte Corduba K per illa verba dicta Petro,& eius ſucceſſoribus,ſine limitatione aliqua, *paſce oues meas*. Et etiam conſtat eadem veritas catholica per traditionem eccleſiaſticam. Sed maxime expedit, vt multæ cauſæ ſummo Chriſti Vicario reſeruentur; ergo illas poteſt ſibi reſeruare, quoties ſibi viſum fuerit expedire. Ex quo ſequitur, quod

k Cord.l.4.q. q.1.propoſ.8.

quod

Digitized by Google

quod poteſtas iuriſdictionis, ſeu gubernationis, quæ data eſt præfectis regularibus, non eſt independens, ſed dependens à ſuperioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data eſt illis poteſtas. Et ſic ſuperiores religionum prælati poſſunt iuſta exiſtente cauſa reſtringere, & coarctare authoritatem inferiorum prælatorum, quia licet vtriſque data ſit poteſtas memorata iure Diuino, conceſſa tamen eſt ordine Hierarchico, vt minores pendeant à maioribus. Verum tamen eſt, quod nequeunt maiores prælati reſtringere poteſtatem inferiorum prælatorum ordinariorum ſine iuſta cauſa. Quare ſi ſecus fecerint, peccabunt, licet factum teneat, & poſſunt tempore reſidentiæ, & viſitationis de ea re conueniri, & puniri: quia ex eo, quod prælati omnes regulares memorati, ſunt ordinarij, & non delegati, habent ſuam authoritatem, vt dictum eſt, beneficio legis nō ſolùm humanæ, ſed etiam diuinæ. Et ideò ſi ad libitum reſtringatur ſine iuſta cauſa iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quòd omnes reſeruationes, & reſtrictiones, quæ factæ ſunt à iure, ſeu à conſtitutionibus religionum, & cōſuetudine ſunt iuſtæ, & expedientes: in quibus caſibus reſeruatis nequeunt præfecti religionum aliquid efficere: Quod adeò certum eſt, vt nulla indigeat probatione: quia cum poteſtas prędictorum ſit dependens à ſuperioribus, hinc conſtat quod reſeruationes fieri poſſunt à iure conſtitutionibus, & conſuetudine. Quæ nimirum reſeruationes tanta authoritate factæ, expedientes exiſtimari debent. Quare Concilium *a* Tridentinum non ſolum probat reſeruationem quoad forum pœnitentiale, ſed etiam quoad forum exterius damnans ſub anathemate oppoſitum ſentientes. Sed grandis nobis occurrit diſputatio, qui ſint caſus reſeruati in quibus præfecti religionum, & Epiſcopi nullam habent facultatem? Ad quod dico quod nolui eos in præſentiarum breuiter congregare, quia in ſuis materijs proprijs, quæ in ſequentibus tomis ventilabuntur, ducente Deo reſoluentur, ad quæ curioſum doctumque lectorem remittere decreui, ne materias confunderem, ſed ordinem ſolitum ſeruarem.

a Conc. Trid. ſe. 14. de doct. pœn. cap. 7. & canon. 11.

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariam in Moniales ipſis ſubiectas.

RESpondeo dicendo, quòd Miniſtri ſuprà commemorati in articulo quæſtionis habēt authoritatem Apoſtolicam ſpecialiter conceſſam in vniuerſas moniales Sanctæ Claræ, ſiue ſint primę, ſiue ſecūdæ regulæ, & in tertiarias religioſas ordinis Sancti Patris noſtri Franciſci ſibi ſubiectas. Nam quamuis regula prima *b* ſanctæ Claræ, quam inſtituit Seraphicus pater, & Innocentius Tertius confirmauit, ſtatuerit, vt protector earum eſſet præcipuus prælatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorū idem protector ad libitum inſtitueret viſitatorem: Et licet Vrbanus IV. etiam cauerit in regula, quam ipſe edidit, vt protector eiuſdem ordinis eſſet præcipuus prælatus, qui viſitatorem inſtitueret pro Monialibus Sanctæ Claræ ſecundæ regulæ, tamen ipſa experientia cogente, pluribuſque rationibus ad id ſuadentibus quidam protector Matthæus nomine fecit conceſſionem regiminis Monialium, & earum gubernationem pleno iure commiſit generalibus, & prouincialibus Minorum fratrum, vt conſtat ex libro *c* nuncupato Monumenta ordinis, primæ impreſſionis. Verùm, vt quidam *d* notant, prælati ordinis noluerunt acceptare commiſſionem ab ipſo: neque ab alio protectore conceſſam, tum quia talis commiſſio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commiſſio Monialium eſſet ſpecialiter, & immediatè conceſſa à Summo Pontifice ad ſedandas conſcientias prælatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monaſteria Monialium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. Quare Innocentium Quartum legitur fuiſſe primum, qui gubernationem Monialium generalibus commiſit, & prouincialibus Miniſtris, vt conſtat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium Octauum qui ſtatuit & declarauit, *quod quæcunque Moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, nō propterea intelligantur eſſe Ordinis prędicatorum fratrum, ſed quod huiuſmodi commiſſio ad hoc extendatur, vt moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis prædictis fratribus: quodque prælati Ordinis exhibeant eiſdem monialibus de conſtitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quæ illis competere poſſunt. Ac etiam quod Miniſtri per ſe, vel fratres ſuos, quos ad hoc idoneos viderint, viſitationis officium eis impendant corrigendo. & reformando tam in capite, quàm in membris, quæ correctione & reformatione nouerint indigere, inſtituendo & deſtituendo, mutando & ordinando, prout ſecundum Deum viderint, expedire. Ita tamen quod electio Abbatiſſæ libere pertineat ad conuentum & quod confeſſiones earundem monialium audiant, & eis Eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtrent. Ac inſuper quod poſſint aſſignare, & deputare aliquem Capellanum ſæcularem, diſcretum tamen, & prouidum, qui in neceſſitatis articulo prædictarū monialium confeſſiones audiat, & alia ſacramenta miniſtret, necnon diuina officia celebret.* Hæc conceſſio habetur in libro Monumenta ordinis nuncupato in ſecunda impreſſione. Poſt *e* Innocentium verò alij ſummi Pontifices contulerunt immediatè eiſdem generalibus, & prouincialibus miniſtris plenariam authoritatem ad cunctas religioſas Sanctæ Claræ, quocunque nomine appellentur, gubernandas, vt cōſtat ex Extrauagante Eugenij Quarti, quæ incipit, ad ea, habita in eodem *f* libro. Tandem Eugenius Quartus decreuit, vt prædictæ moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ Sancti Franciſci præſentes, & futuræ volentes viuere in regulari obſeruantia gubernarentur per vicarios generales, & prouinciales eiuſdem obſeruantiæ. Et reddit rationem Summus Pontifex, quare voluit prædictas religioſas ſubijcere gubernationi Minorum fratrum dicens, id ſtatuiſſe, quia certo experimento illi conſtabat ſaluberrimam gubernationem ſub cura prædictorum fratrum eaſdē religioſas habuiſſe, & hodie in præſenti & in poſterum habituras ſperebat, vt conſtat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione* habita in eodem libro *g* primo. His ſic conſtitutis quoad iuriſdictionem prouincialium in moniales & religioſas dubitatū fuit inter fratres, quanta eſſet authoritas pręlatorum in moniales. Et ideo Iulius Secundus decreuit, & ſtatuit, quod Miniſtri Prouinciales habeant in vniuerſas Moniales ſibi ſubditas eandem authoritatem, quam habebat protector conceſſam per Vrbanum Quartum per regulam, quam ipſe edidit, & compoſuit, vt conſtat in extrauaganti *ex reuelatione*, in loco ſuperius allegato. *h* Verùm ſi roges, quæ erat poteſtas Protectoris? Reſpondetur quod erat valde magna: Nam prædictæ Moniales tenebantur prædicto protectori obedire, & ipſe Protector tenebatur habere curam animarum ipſarum monialium.

b Habetur in 1. regul.

c Fol. 33.

d Frater Ioānes de Argumam. in Clypeo Monial. c. 11.

e Fol. 33. conceſ. 35.

f Fol. 39.

g Fol. 42.

h Fol. 212. cōceſ. 517.

Atque ideo eiſdem monaſteris & perſonis degentibus in eis capellanis, conuerſis, & famulis tam per ſe, quàm per alios viros idoneos, quoties expedire videbitur, viſitationis officium impendere tenebatur, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis & reformationis officio nouerint indigere, inſtituentes & deſtituentes, ordinantes & diſponentes ſecundum Deum prout melius viderint expedire, vt conſtat in regula Vrbani *a* Quarti. Et tamen ipſe Protector non ſolùm ingredi, ſed etiam præſtare licentiam poterat ad ingrediendum alijs perſonis, vt conſtat in eadem regula. *b* Sed hæc poteſtas reſtricta eſt per Martinum Quintum. Et ideo noſtri prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare perſonas, niſi in caſibus expreſſis & neceſſarijs, vt aduertit Collector *c* cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agendo de clauſura monialium.

a cap. 25.

b cap. 18.

c Colle. in cõp. Mend. tit. moniales. §. 21.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prædicta authoritate conceſſa prælatis reſpectu monialium Sanctæ Claræ ſit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

RESpondeo dicendo, quòd prędicta authoritas prælatorum regularium reſpectu monialium non eſt ſublata per Concilium Tridentinum, imo ipſum concilium *d* generaliter confirmat omnia priuilegia, quæ non ſunt contra ipſum. Adeò quod expreſſe decreuit ipſummet Cõcilium *e* moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri eſſe relinquendas. Et eadem authoritas irreuocata per Concilium Tridentinum reſpectu Moniales Cõceptionis: nam in ſua regula tenentur prædictæ moniales ſubeſſe gubernationi fratrum Minorum, vt conſtat in earum regula, *f* in qua ſic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam, quia ex quo fratres Minores indefeſſo ſtudio & vigilantia puritatis, & innocentiæ Dei genitricis defenſores extitĕrũt, quod Vicarij Generales in ſuis Vicarijs, & prouinciales, & Cuſtodes in ſuis Prouincijs, & cuſtodijs ſint viſitatores huius ſanctæ religionis, quibus moniales teneãtur firmiter obedire in omnibus, quæ promiſerunt Domino, obſeruare, & quæ non ſunt contraria animæ, & regulæ ſuæ.* Et tandem Leo Decimus poſt vnionem Ordinis, in qua ſigillum Ordinis, & miniſtratus ad obſeruantiam, facta eſt tranſlato, præcepit omnibus monialibus, vt ſubijciantur omnibus ſtatutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt conſtat in libro *g* Ordinis tertiæ impreſſionis in extrauagante, *cum ſit.* Ex his omnibus colligitur, quod ſi de nouo conſtituantur aliqua monaſteria Sanctæ Claræ Conceptionis ipſo facto ſubdantur Prouinciali Minorum & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ, in qua fuerit erigendum abſque alia noua prouiſione. Atque adeò ſequitur, quod ſi aliquod monaſteriũ de nouo conſtituendum ex dictis Ordinibus ſit gubernandum per dięceſanum, vel alium ſuperiorem, qui non fuerit ex noſtro ordine, quod id fieri non poteſt ſine ſpeciali authoritate Sedis Apoſtolicæ; quia, vt dictum eſt, ipſo facto prædictorum monaſteriorum gubernator eſt miniſter Prouincialis. Et ideo, vt aliquod monaſterium monialium ſit immediatum noſtro Reuerendiſſimo Patri generali, neceſſe eſt, vt per ſuam Paternitatem eius gubernatio temporalis, & ſpiritualis ipſi ab ipſomet reſeruetur: ſi enim non reſeruetur, miniſtro Prouinciali erit ſubiectum immediatè.

d Conc. Trid. ſeſ. 25. ca. 20. de reg.

e Conc. Trid. ſeſ. 25. c. 9. de regul.

f cap. 4.

g Fo. 40. conceſſ. 128.

ARTICVLVS X.

An poteſtas Prouincialium in Moniales ſit ordinaria, vel delegata.

RESpondeo dicendo, quòd abſque dubio eſt ordinaria. Nam quamuis huiuſmodi poteſtas ſit ex priuilegio & commiſſione, quia tamen iſta priuilegia ſunt perpetua, conferunt proinde authoritatem ordinariam; quare iure optimo poſſunt prouinciales conſtituere Commiſſarios pro ipſis Monialibus viſitandis, quãuis eis id non ſit ſpecialiter conceſſum, quia ex vi ſuę commiſſionis ordinariæ eoſdem Commiſſarios creare poſſunt Prouinciales. Imò de facto olim ita fieri ſolebat; nam Prouinciales ſtatim creabant viſitatores quoſdam, qui nihil aliud curabant, niſi quæ ad gubernationem monialium ſpectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam ſibi retinent miniſtri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm authoritas iuriſdictionis Prælatorum regularium in nouitios ſit delegata, vel ordinaria.

RESpondeo dicendo, quòd prælati regulares habent multa priuilegia, quibus poſſunt abſoluere, & diſpenſare cum religioſis, & cum venientibus ad religionem: quæ priuilegia ſunt perpetua. Vnde cum iuriſdictio manans ex cõceſſione perpetua facta à Papa, vel Principe, vel communitate non recognoſcente ſuperiorem ſit ordinaria, videtur dicendum iuriſdictionem ſuper nouitios ordinariam eſſe, iuxta tradita per gloſſam, *h* Bartolum & Baldũ. Et hanc doctrinam tenet Bartolus & clariſſime Baldus, cuius verba ſunt: *nono quæritur, vtrum commiſſio faciat quem ordinarium ſeu delegatum. Reſpondeo: ſi eſt commiſſio perpetua, facit ordinarium, ſi autem temporalis facit delegatum.* Et hanc eandem opinionem tenent Panormitanus *i* & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iuriſdictione, quam habent prædicti prælati quoad ſeculares, ſaltem in partibus Indiarum occidentalium: quia Adrianus Sextus conceſſit prouincialibus Indiarum mendicantium Ordinum, quod omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa & cõcedenda fratribus Indiarum poſſint communicare ſuis fratribus. Ex quo infertur quod priuilegia, quæ concedunt aliquid prælatis ſuper laicos, vel ſuper fratres, vel quæ in poſterum concedentur, poſſunt per Prouinciales communicari ſuis fratribus; quod eſt valde notandum & menti tenendum. Et aduerte, quod talis commiſſio facta fratribus per mortem ipſorum prælatorum non expirat. Dicit enim Sylueſter. *K* quod gratia conceſſa authoritate Papæ durat mortuo Papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à ſuo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus. *l* Et ratio eſt: quia præfati prælati non committunt dictam poteſtatem, ſed Papa, quia authoritate eius committunt. At enim idem Panormitanus, *m* quod quando delegatus Papa, præcipit aliquid, præcipit illud authoritate Papæ. Ex quo infertur, quod ſi prouincialis alicui fratri commiſerit particulariter, & expreſſe facultatem Pij Quinti

h Gloſ. & tibi Bar. in l. pluribus ff. de procurat. gl. in c. fin. de offi. ord. ibi cum conceſſum ſit in priuilegiũ perpetuum quã dicit vnicam ibi Baldus.

i Bar. in l. 1. §. ſi plures ff. de exerci. actĩ. col. 1. Bal. i l. vnica. ff. de offic.

K *Pano. in ca. quoniã de offi. delegat. §. cæterum. 1. Na. ca. 27 nu 24.*

l Syl. v. g. & v. indulgẽtia par. 7.

m Pano. in c. cũ ad hec de cleri. nõ reſid. Pan. in c. cum in iure de off. delegat. nu. 2. not. 3.

ad

ad diſpenſandum cum inceſtuoſis, vel cum his, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium inierunt, vt poſſint petere debitum, quòd non eſt opus ab alio Prouinciali petere dictam authoritatem, dato quod ipſe, qui commiſit talem facultatem dicto fratri mortuus ſit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius eſt, quia dictus frater habet dictam authoritatem, & priuilegium, non authoritate eius, ſed Papæ, qui conceſſit ei, vt committere poſſit.

At verò non ex hoc inferas, quod Prouinciales dictam, vel aliam ſimilem authoritatem ſuis fratribus communicantes & committentes, vel alij eorũ ſucceſſores nõ poſſint tollere dictam poteſtatem à dictis fratribus, quando ſibi viſum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipſas velle inferre alicui præiudicium, vel tollere eius ius, niſi expreſſe, & clarè id exprimat, prout continetur in iure, *a* & tradunt Panormitanus & Syluester: quia in dubio non debemus præſumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cum graui alterius diſpendio. Et certe graue diſpendium eſſet illatum obſeruãtiæ regulari, ſi ſubditus habeat velle ac nolle contra voluntatem ſui prælati. Et quando Papa de hac læſione, & diſpendio nullam facit mentionem, minimè dictum ius tollere videtur. Et prouinciales remanent cum ſua plenaria authoritate ad tollendam licentiam ſupradictam, vbi & quando iuſtè eam tolli debere exiſtimauerint. Dixi iuſtè: nam ſine iuſta cauſa peccabũt eam tollendo, cum talis facultas ſit à Papa; at tenebit factum. Et ſupradicta confirmantur; nam prouinciales habent authoritatem declarandi priuilegia, & ſic poſſunt declarare vſum talis priuilegij ab ipſo fratre abſtrahi eſſe conuenientiſſimum. Aduertendum inſuper circa ſuperiora præfatos prælatos eſſe ordinarios, non obſtante, quod aliquibus videatur dictam facultatem, & poteſtatem illis conceſſam non eſſe iuriſdictionem, cum in abſolutione, & diſpenſatione authoritate Papali magis eis videatur committi arbitrium, quàm iuriſdictio. Nam ad hoc reſpondetur, quod dato caſu, quod ſit arbitriũ, & non iuriſdictio, adhuc in huiuſmodi arbitrio ſunt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus in quadam lege; ſed longius & ſingularius in repetitione alterius legis, in qua ſemper loquens in arbitrio, in hæc doctiſſima prorumpit verba. *b An autem videatur conceſſum per modum cuiuſdam iuriſdictionis ordinariæ vel delegatæ. Dico verba ſtatuti, ſeu reformationis concedentis ſtatuta eſſe diligenter inſpicienda. Si enim hoc concedit officium, vt quia dicunt illa verba: Ad officia priorum pertineat arbitrium, &c. Videtur conceſſum officium: & tunc priores poterunt vigore ſui officij ex poteſtate ordinaria.* Ponderanda ſunt valdè præfata verba Bartoli; quia non dicit, an videatur conceſſa iuriſdictio ordinaria in arbitrio, ſed an videatur conceſſum arbitrium per modum iuriſdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione colliguntur duo, & ambo ſingularia in propoſito. Vnũ, quod non idem ſunt arbitrium & iuriſdictio: ſecundum quod poteſt concedi arbitrium ad inſtar iuriſdictionis ordinariæ. Et eandem opinionem tenet Baldus. *c* Et ſic ex omnibus ſupradictis apparet euidenter, quod authoritas, de qua ſupra, eſt ordinaria, & non delegata, cum ſit commiſſa officio & non perſonæ nominatæ, & quia eſt commiſſio perpetua, & non temporalis facta a ſupremo Principe Papa, qui in terris non habet ſuperiorem.

a c. 1. de filijs presby. l. 6. Panor. in d. c. cũ ad hac Syl. v. priuil. §. 3.

b Bar. in l. 2. ff. de ope. leg. in fi. col. & in l. ambitioſi. ff. de decretis ab ordi fac.

c Bald. in lib. morem. ff. de iuriſdict. omnium iud. in fin. col.

ARTICVLVS XII.

Quam poteſtatem habeant Abbatiſſæ.

RESpondeo dicẽdo, quòd Abbatiſſa ſtatim poſt confirmationem poteſt conferre Eccleſias, & beneficia, & inſtituere clericos in Eccleſijs ad ſuum monaſterium pertinentibus, ſicut faciunt alij prælati iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *d* & tradit gloſſa à Panormitano ibi approbata. Ex qua elicit duo. Primum quod Abbatiſſa eſt capax collationis beneficiorum: & ſic poteſt habere ius cõferendi, & inſtituẽdi: iſta enim ſunt iuriſdictionis ſpiritualis, & nõ ordinis. Vnde Abbatiſſa poteſt habere ſub ſe clericos ſæculares. Quod intellige de iure ſpeciali: vt puta, ſi habeat Capellas ex priuilegio, vel præſcriptione pleno iure ſubiectas. Nã tunc clerici illarum Capellarum illi ſubijciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in ſpiritualibus & temporalibus, prout explicat gloſſa. *e* Et quod dictum eſt, quod Abbatiſſa poteſt inſtituere clericos, &c. aliqui limitant hoc verum de inſtitutione, quæ dat poſſeſſionem, & titulum, non autem de inſtitutione authorizabili, per quam datur poteſtas exercendi curam animarũ ligandi, atq; ſoluendi, ſecundum quod notat Panormitanus. Ratio eſt, quia ea, quę pendent à poteſtate clauiũ, non cadunt in mulierem etiam aliàs habentem iuriſdictionem ſpiritualẽ. Vnde Abbatiſſa non poteſt abſoluere moniales à peccatis *f* earum, neq; excommunicare. *g* Ex quo infertur, quod non habens ordinem non poteſt excommunicare, licet ſit perſona religioſa. Et ſic ſi eſſet aliquod Collegium religioſorum non habentium ordinẽ non poſſet excommunicare ſuos ſubditos ſuperior eorum ordinem non habens, neque ſuſpendere ab officio, neq; interdicere ab ingreſſu Eccleſię, & à diuinis officijs poſſunt. Et hãc opinionem ſequuntur communiter Doctores, *h* dicentes, quod licèt Abbatiſſa ſuſpendere poſſit ab officio, & beneficio, ſubtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & ſuſpendere ab ordine, vt puta præcipiendo ſubiectis, ne celebrẽt, donec ſatisfecerint: tamen ſtrictè, propriecque interdicere, vel ſuſpendere non poteſt ab ordine, ea, ſcilicet, ſuſpenſione, & interdictione, quæ earum tranſgreſſores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo, quòd excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum cõtinentur appellatione cenſuræ, vt habetur in iure. *i* Vnde cum Abbatiſſis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipſis interdicuntur, cum ſint cenſuræ, & cum omnia pẽdeant ab ordine. Hæc Panormitanus. *K* Vnde Abbatiſſa quando præcipit ſuis officialibus, vt excommunicent nõ excommunicant ipſi authoritate Abbatiſſæ, ſed authoritate Papæ ſecundũ Archidiaconum. Denique quæcunque cõpetunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatiſſa. Nam & non minorẽ quàm Abbas adminiſtrationem habet, eiq; comparatur iuxta tradita à Baldo *l* & Iaſone, & ab alijs, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cucuus.

d c. noſt. & c. noſtit de his quæ fiunt à prælatis c. dilect. iũcta gl. & ibi Panor. de maiorit. et obed.

e Gl. in c. Abbates de priu. lib. 6.

f c. noua de pœnit. & remiſſ.

g cap. dilecta.

h Doct. in d. c. dilecta.

i ca. quærenti de verb. ſign.

K Pan. in d. c. dilecta.

l Bal. in ca. 1. in princ. co. 6. qui feudũ dare poſſunt Abbas in ca. 2. in princ. de his q̃ fiunt à Prælatis Iaſ. in d. tit. qui feu. dare poſ. n. 6. Cucuus li. 3. maior. inſt. ti. 3. de Abbatiſ.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quærantur ſex.

1 V*Trùm Abbates poſſint conferre ordines minores ſuis ſubditis.*

2 *Vtrùm Abbates non benedicti poſſint prædictos ordines ſuis ſubditis conferre.*
3 *Vtrùm Abbates ordinis Ciſtertij habeant poteſtatem conferendi ordines ſacros ſuis ſubditis.*
4 *Vtrùm dictum priuilegium ſit abrogatum per Concilium Tridentinum.*
5 *Vtrùm regulares poſsint ordinari cum literis dimiſſorijs ſuorum prælatorum.*
6 *Vtrùm cum dictis dimiſſorijs teneantur Epiſcopi ordinare religioſos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Abbates poſsint conferre ordines minores ſuis ſubditis.

RESpondeo dicendo, quòd Abbas poteſt populum ſolenniter benedicere; in Eccleſijs pleno iure ſibi ſubiectis, poſt miſſarum, & matutinarum precum, officia. Alijs autem in locis (nec per vias tranſeundo) non poteſt Abbas publicè benedictionis munus ſolenniter impartiri, niſi ex priuilegio ſpeciali, hanc poteſtatem ſit conſecutus, iuxta ea, quæ in iure *a* communiter à doctoribus notantur. Item Abbas, pontificialibus inſignijs decoratus, ſi in presbyterorum ordinem ſit receptus, benedictus què (vt in tali dignitate, & officio, fieri conſueuit) poteſt monachos ſuos, atque eos, qui monachi eſſe volunt, nedum inter pſalmiſtas, ſed inter lectores, & oſtiarios, eos, recipere, prout notant communiter ſcribentes in iure. *b* Exteras verò perſonas, niſi priuilegio ſpeciali, hoc ſit ipſius conceſſum, ad prædictos ordines admittere non poteſt. Quare debebit illicò probare Abbatis priuilegium, qui ab eo ſe promoueri impetrauit, prout tradit Pariſius. *c* quē ſequitur Rebuffus. Et Concilium *d* Tridentinum, ipſis Abbatibus, id ipſum concedit, dicens, *Abbatibus, & alijs quibuſcunque quantumuis exemptus non liceat in poſterum, infrà fines alicuius diœceſis conſiſtentibus (etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur) cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre.* Ex quibus verbis Concilij, colligitur, iam non eſſe veram opinionem aliquorum, quos refert, & ſequitur Baptiſta *e* de Salis, dicentium, quòd Abbas, inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterius monaſterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridētini ibi, *qui ſibi ſubditus non ſit*, hæc opinio minimè modo poteſt teneri. Verum eſt tamen, quòd ſi ipſi Abbates, ſupradictos ordinent, characterem imprimunt, argumento eorum, quæ ſcribit Vrbanus *f* Papa, Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo, dicēs, quòd Clerici, *ab Epiſcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt*. Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quòd ipſi Clerici recipiunt characterem. Secundum quòd non ipſis conferunt executionem ordinum, ſiquidem ait Vrbanus, quòd *à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt*: quæ verba præſupponunt, ordinatos eſſe ſuſpenſos ab ordinū executione. Et ſic in noſtro propoſito, dicti monachi extranei ordinati ab Abbate characterem recipiunt, ſed executio ordinum illis minimè confertur. Neque hoc inuenio, in ſacroſancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solùm enim Concilium Tridentinum prohibet ipſis Abbatibus ordinare illos, qui ſibi ſubditi non ſunt: non tamen decidit, ipſos Abbates, ordinando ſuos non ſubditos, illis minimè characterem conferre. Et regula eſt notiſſima in iure, quòd per ſubauditos intellectus nō debent iura antiqua corrigi, iuxta gloſſam *g* ſingularem: præcipuè quando non eſt tanta ratio, in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nouæ corrigentis, iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradit doctiſſimus Nauarrus. Et iuxta ſupradicta, debet intelligi priuilegium conceſſum ab Innocentio Papa Octauo, expeditum anno Dominicæ incarnationis *i* milleſimo quatercēteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, in quo datur facultas, ipſis Abbatibus ordinis Ciſtertij, pro tempore exiſtentibus, vt omnes ordines minores, pſonis ordinis eiuſdē, intra monaſteria, poſſint cōferre. Et aduertendum, quòd hoc priuilegium, cùm ſit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ei per non vſum derogare non poſſunt Abbates: quin etiam poſt longum tempus, mutata voluntate, eo vti poſſunt, iuxta tradita à Felino. *K*

a c. 1. Abbat. vbi gl. ver. plenitud. de pri. in 6.

b ca. Abb. vbi Francus de priu. lib. 6. c. quoniam vbi glo. & Card. Alexandrino. d. 69.

c Pariſ. conſi. 121. l. 4. Reb. in praxi bene. 1. par. de cler. & à quib. & quo. creau. n. 17.

d Conc. Trid. de refor. ſeſ. 23. c. 10.

e Salis in ſumma v. Abb. in princ.

f Habet. qq. 2. Lugdunen. parochia.

g Gloſ. in cap. cupientes. §. quod ſi per viginti. de elect. lib. 6.

h Auth. quas actiones. de ſacroſan. Eccleſijs. Nau. li. 5. conſi. ti. de pri. conſi. 15.

i Habetur. li. 1. priu. ordin. Ciſterti. priu. 118. f. 136.

K Fel. in c. cùm acceſſiſſent de conſtit.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Abbates non benedicti, poſsint dictos ordines minores, ſuis ſubditis conferre.

RESpondeo dicendo, *quòd licèt munus benedictionis, eiſdem Abbatibus non impendatur: omnibus tamen & ſingulis honoribus præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus, & inſignijs, Abbatibus Benedictis competentibus, fungi poſſunt*, Prout conceſſerunt Eugenius Quartus, & Iulius Secūdus, ordini Ciſtertij, & congregationi, montis Oliueti, & Sanctæ Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & conceſſit etiā Leo Decimus congregationi Chamaldulenſi, prout tradit Collector *l* priuilegiorum, ordinis Ciſtertij. Inferens inde, vt ijdem Abbates non benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Concilij Tridentini) ſuis ſubditis liberè conferre valeant. Et hoc ipſum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, ſi Epiſcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure *m* notantur. Et iſta conceſſio facta Abbatibus non benedictis, non multum diſtat ab his, quæ in iure traduntur. Nam ſecundum ius, *n* in Epiſcopis neceſſaria eſt conſecratio, in Abbatibus verò benedictio. Verùm in his hoc contingit diuerſo modo. Nam Epiſcopus non dicitur niſi ſit conſecratus, prout dicūt Canones, *o* & tradit Panormitanus; & proinde poteſt repelli per exceptionem, ne fiat Epiſcopus vſq; ad conſecrationem, prout quædam decretalis *p* determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam ſuperioris nolentis eum benedicere, ipſe non benedictus, poteſt ſuos monachos benedicere, aliaque ſuæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio eſt, nam per conſecrationem Epiſcopi, & confertur Ordo (vt notatur in prooemio Sixti) Et ſic eius conſecratio, dicitur in iure, *q* ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipſa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt poſt Oldradum *r* tradit Petrus Gregorius. Vnde non eſt mirum, quòd Summi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum conceſſerint priuilegium, cùm ipſi electi, & confirmati in Abbates, ante benedictionem ſint verè Abbates, & per benedictionem, nulla ipſis ordinatio conferatur.

l Habetur. in d. cap. tit. Abba. §. 4. & 7.

m c. 1. de ſupplenda neglig. Prælat.

n ca. 1. de ſupplenda neglig. prælatorum Clem. 1. §. ſtatuimus de electione.

o cap. licet de translat. Epiſcopor. cap. tua de his, q̄ fiunt à prælat. ſine conſenſu Capituli Panor. in cap. ea aute de reſcrip. de c. ſuper his de accuſat. c. noſti de election.

p c. quoniam quidam. 75. d.

q Oldra. conſil. 14. Greg. li. 17. ſyntagmatum iuris 2. p. c. 14. n. 3.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij, habeant priuilegium conferendi ordines ſubdiaconatus, & diaconatus ſuis monachis.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius Papa Octauus, expediuit anno Dominicæ incarnationis milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono quoddam ſingulare priuilegium *a* ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij: cuius priuilegij verba ſunt. *Ac ne monachi dicti ordinis, pro ſuſcipiendis ſubdiaconatus, & diaconatus ordinibus, extra clauſtrum, hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſoribus tuis & quibuſcunque dicti ordinis monachis: Alijs verò quatuor Abbatibus præfatis eorum ſucceſſoribus, vt ſuorum monaſteriorum prædictorum Religioſis, quos ad id idoneos reperietis ſubdiaconatus, & diaconatus ordines liceat ritè conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium eſt aduertendum, quòd multi tenent, inter quos eſt Scotus, Durandus, & Adrianus, quòd is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt confirmare ex commiſſione Papæ allegantes ad hoc, aliquos Canones: *b* Et à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre. Et licet Diuus Thomas, & cõmunis Theologorum, *c* & Canoniſtarum, *d* teneant presbyteros ex commiſſione poſſe confirmare, quos non ſine magno labore defendit Sotus. *e* Idem tamen Diuus Thomas affirmat ibidem, non poſſe presbyterum ex commiſſione Papæ conferre vllum ordinem ſacrum, quod etiam prædictus Soto concedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant, illum non poſſe etiã de commiſſione Papæ confirmare, debent hoc ipſum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minimè potuiſſe concedere dictis Abbatibus priuilegium, & facultatem conferendi ſuis ſubditis ſupradictos ordines ſacros, cum commiſſione Papæ presbyteris hæc facultas minimè poſſit communicari. Vnde doctiſſimus quidam vir, ſentiens hanc difficultatem, priuilegium ſuprà poſitum, nixus fuit explicare, dicens, quòd ipſis Abbatibus tantùm in eo cõceditur facultas, vt in ſuis monaſterijs poſſit quilibet Antiſtes Catholicus ſuos ſubditos ſacris ordinibus inſignire. Quæ explicatio aliena eſt à litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et ſic concludo, dicendo. Primò, non poſſe negari, Summum Pontificem, ſupradictum priuilegium conceſſiſſe dictis Abbatibus: Secundò dico, Summum Pontificem id concedere potuiſſe, ſiquidem de facto ipſum cõceſſit, & Patres ſupradicti eo vſi ſunt, prout accepi à Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non viterentur, ſi ſecundum ius non poſſet ab ipſo Papa concedi, argumento eorum, quæ in iure notantur.

a Habet. in l. priuil. 118. fo. 156.

b c. manus de conſe. d. 5. ca. quãdo de con ſuet.

c Theo. in 4. d. 7.

d in c. peruenit. 95. d. & in d. c. quãdo.

e Sot. in 4. d. 7. q. vni. ar. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictum priuilegium, ſit abrogatum, per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum *f* videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationem ad ſacros ordines, dicens, *vnumquemque debere à proprio Epiſcopo ordinari; quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, &c.* Et idem Concilium *g* Tridentinum ait, *ne Abbates conferant minores ordines, alijs quàm ſuis monachis*, ſignificando non debere conferre ſacros ordines, etiam ipſis. Et idem met Concilium Tridentinum *h* ſtatuit, vt *neque Regulares, ſine diligenti examine Epiſcoporum ordinentur, derogando priuilegia omnia contraria.* In quo loco, duo videntur ſtatui, primum eſt, quòd Regulares debent ſacris ordinibus ab Epiſcopis initiari: Alterum eſt, quod id debent facere præmiſſa diligenti examinatione, quod videtur eſſe cõtrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandos ſuos ſubditos ſacris ordinibus. Et licet Cõcilio aliqui reſpondeant, non poſſunt tamen negare eius hanc fuiſſe mentem. Et Sixtus Quintus anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſima quinta Iulij confirmauit priuilegia ordinis Ciſtertij, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini, non aduerſantur, prout refert Collector *i* priuilegiorum huius ordinis Ciſtertij. Et huius priuilegij tenorem in quæſtionem de communicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius Quartus, prout ſæpè dictũ eſt in ſuperioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini reuocauit. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus, *K* & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur eſſe opinionis. Nam neque in verbo (Abbas) neque in verbo, ordo, neque alibi, huius priuilegij mentionem fecit. Nec obſtat, quod dicto priuilegio modò dicti Abbates vtantur. Nam reſpõdeo, quòd ideò fortè illo vſi ſunt modò, quia in partibus, vbi eorum ſunt monaſteria, non ſunt recepta decreta Concilij; non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

f Cõc. Tri. ſeſ. 23. de refor. c. 8.

g Conc. Trid. vbi ſup. c. 10.

h Conc. Trid. c. 12. in d. ſeſ.

i Hab. in cõp. priuil. ord. Ciſter. tit. cõmu. in caſ priuilegiorum. §. 2.

K Naua. l. 5. conſ. 11. de pri. conſ. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Regulares poſſint ordinari cum literis commendatitijs ſuorum prælatorum.

RESpondeo dicendo, quòd Regulares fiunt ſuſpenſi, ſi abſque reuerendis proprij Prælati initiantur ſacris, prout tenet Quintilianus Mãdoſius. *l* Vnde cùm proprius Regularium ſit eorum Prouincialis, colligitur, dictum authorem tenere, dictos Prouinciales poſſe concedere dimiſſorias. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus. *m* Et probatur; nam Concilium *n* Tridentinum decreuit, *nullum ab alieno Epiſcopo ordinari debere, niſi eius probitas, & mores, ordinarij ſui teſtimonio commendentur.* Et certum eſt, dictos Prouinciales eſſe ordinarios reſpectu ſuorum ſubditorum iuxta latè tradita in quæſtione ſuperiori. Probatur deinde ex eodem Concilio; *o* quod à contrario ſenſu probat, Abbates exemptos, poſſe dare literas dimiſſorias, ſuis regularibus, ad ordines ſuſcipiendos. Et hanc opinionẽ tenet Henriquez. *p* Sed quia non obſtante authoritate dictorum patrum, & non obſtantibus etiam rationibus ſupra adductis, aliqui domini epiſcopi nolunt ordinare Religioſos, ſine literis commendatitijs epiſcoporum, vbi habent ſuam habitationem, nolentes eos ordinare, cum literis commendatitijs ſuorum Prælatorum Regularium, quaſi aliquod magnum ſacrilegium contra decreta ſacri Concilij Tridentini committant; libuit hic referre conſtitutionem Clementis Octaui, nunc fœliciter Eccleſiam Dei regentis, quam vidi ſub ſigillo authentico in libro *q* priuilegiorum Illuſtriſſimi monaſterii de Alcobaca regni Portugalliæ, cuius tenor eſt huiuſmodi.

l Mando. in Con. col. reg. 24. q. 2.

m Na. li. 1. cõ. ti. de tempori. bus ordi. conſ. 21.

n Conci. Triden. de ref. ſe. 23. c. 8.

o Conc Trid. ſeſ 23. de ref. c. 10 & ſe. 24. de refor c. 2.

p Henr. l. 7. de indul. c. 26. in princ.

q Pag. 56.

Clemẽs Octauus, ad perpetuam rei memoriam, vt ea, quæ pro Eccleſiaſticarum perſonarum quarumlibet præſertim Regularium quiete, & tranquillitate, ſtatuta, & declarata ſunt, debitæ executioni demandentur, ex iniũcto nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officio prout in Domino

conſpi-

Digitized by Google

conſpicimus expedire, prouidere debemus: Sane dilecti filij Generales, Abbates, & vtriuſque ſexus Regulares perſonæ congregationis Beatæ Mariæ de Alcobaca Ciſtercienſis, Regnorũ Portugalliæ, nobis exponi fecerunt, quòd cum alias per cõgregationem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, decretorum Concilij Tridentini interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apoſtolica conceſſum ſit priuilegium, vt poſſint omnia facere, quæ poſſunt Abbates Benedicti, tonſuram, minoreſque ordines ſuis ſubditis Regularibus tantum conferre, aliaque Pontificalia huiuſmodi Abbatibus competentia in ſui ordinis monaſteriorũ Eccleſiis, & limitibus exercere, taliterque ordinatos (ſi quid aliud non obſtiterit) legitime poſſe à quibuſuis Ordinarijs, ad vlteriores ordines promoueri, necnon monachos, à diœceſanorum ſuperioritate & iuriſdictione exemptos, abſque illorum literis dimiſſorijs, à quibuſuis locorum ordinarijs, cum teſtimonialibus literis ſuorum ſuperiorum tantum, ad omnes etiam ſacros, & presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemẽs VIII. Quibus poſitis, & alijs, quæ circa prouiſionẽ parochialium Eccleſiarum, vnitarum dicti ordinis monaſterijs, declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationem prædictorũ ſe accingens, Clemens VIII. in hæc prorumpit verba. *Quare Generalis reformator, Abbates & vtriuſq; ſexus Regulares perſonæ prædictæ, nobis humiliter ſupplicari fecerũt quatenus ſupradicta, prout decreta ſunt, approbare, eaque omnia inuiolabiliter obſeruari mandaremus. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, decreta, & ordinationes huiuſmodi, Apoſtolica authoritate, tenore præſentiũ approbamus, eaque per quoſcunq; Archiepiſcopos, epos vel alios locorũ Ordinarios inuiolabiliter perpetuò obſeruari debere ſtatuimus, & ordinamus, decernentes ſic, & non aliter, per eoſdem & alios quoſcunque Iudices Ordinarios, & delegatos, etiã Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & cauſarum Palatij Apoſtolici auditores (ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) iudicari & definiri debere. Irritũ quoque, & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attẽtari; decernimus non obſtantibus quibuſcunque Apoſtolicis & in Prouincialibus, ac ſynodalibus Concilijs editis conſtitutionibus, & ordinationibus, quibus omnibus, illorum omnium tenores, præſentibus pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter, & expreſsè approbamus; Cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die quinta Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, Pontificatus ſui anno primo.*

M. Veſtrius Barbianus.

Ex his infertur, non eſſe correcta per Concilium Tridentinum priuilegia concedentia, vt monachi poſſint ordinari, cum literis dimiſſorijs ſuorum Prælatorum, ſicut conceſſerat Leo Decimus, & Paulus Tertius, prout habetur in cõpendio ordinis Ciſtercienſis *a*, & in compendio Societatis Ieſu. Nam per congregationem Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum eſt, non eſſe ſublatam per Concilium Tridentinum à Prælatis Regularibus prædictam authoritatem.

a Cõc. Ciſter. tit. ordina. §. 2. & in comp. Socie. eod. ver. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dictis dimiſſorijs, & commendatitijs literis Prælatorum Regularium præſentatis teneantur Epiſcopi ordinare Monachos nullo præcedente examine.

Reſpondeo dicendo, quòd Concilium *b* Tridentinum antiquorum Canonum veſtigijs inhærendo, præcipit Epiſcopis, *vt antequam ad ſacrum miniſterium accedant, ordinantes eos examinent;* at in hoc decreto, non video reuocata priuilegia, quibus Regulares debent ordinari cum literis commendatitijs ſuorum Prælatorum, nullo præcedente epiſcoporum examine. Imò inuenio in alio decreto *c* eiuſdem Concilij, quòd *ſi quis ab alio non proprio Epiſcopo, promoueri petat, nullatenus id ei concedatur, niſi eius probitas & mores, Ordinarij ſui teſtimonio commendentur:* adeò quòd ipſummet Concilium *d* Tridentinum decernens, quòd epiſcopi titulares, nullum ſine ſui Ordinarij expreſſa licentia, ordinent, reddit cauſam, dicens, quia plerumque fit, vt minùs idonei, & rudes, atque ignari ordinentur ſine ſui Ordinarij licentia, ſupponens ipſum Concilium, quòd Ordinarij dantes dictam licentiam, & literas commendatitias, examinant ipſos ordinandos, non conſentientes, minùs idoneos, rudes, & ignaros, ſacris initiari. Ex quo infertur quòd priuilegium Eugenij Quarti *e*, quòd ſtatuit, & decreuit, quatenus *monachi Sancti Benedicti, congregationis Italiæ, omnes, etiam ſacros ordines, ad quos per eorum ſuperiores præſentati fuerint, à quocunque maluerint catholico Antiſtite, gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habente ſtatutis à iure temporibus, abſque aliquo dictorũ Monachorum examine, recipere valeant,* non eſt reuocatum per Concilium Tridentinum. Verum eſt tamen, quòd Leo X. in Concilio Lateranenſi *f*, *Statuit, quòd fratres ad ordines promouẽdi poſſint per Ordinarios, de Grammatica & ſufficientia, examinari, & quòd dummodo competenter reſpondeant; per eoſdem Ordinarios debeant liberè admitti.* Attamen dictum eſt in ſuperioribus *g* omnia ordinata in Concilio Lateranenſi, contra priuilegia Regularium eſſe reuocata, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius Tertius decimus, nimis obſeruator decretorum Concilij Tridẽtini, *Præcipit, & interdicit omnibus Epiſcopis, & alijs Antiſtibus, ne à Religioſis Societatis Ieſu promouẽdis, qui licentiam à Præpoſito generali Societatis pro tempore exiſtente, vel ab alio delegato habuerint, quædam requirant, vel exigant in literis Apoſtolicis proximè citandis, contenta, ſed ipſos etiam abſque vlla functione, in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorum, ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de cantu, officijs & ceremonijs Eccleſiaſticis, idoneitate proprij ordinarij licentia & alijs in alijs requiſitis: ad minores (ac etiam extra tempora, à iure ſtatuta, tribus dominicis, vel alijs feſtis diebus etiam continuis) ad ſacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant, ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Vbi etiam prohibet, huius gratiæ communicationem, etiam his, qui ſua priuilegia cũ Societate participant, & participare poſſunt. Hoc magnum priuilegium refertur à Collectore, in Compendio *h* dictæ Religionis. † At licèt ſupradicta ſint probabiliter dicta, inuenio tamẽ in Conc. *i* Tridentino contrarium expreſsè determinatum, ait enim, *Regulares quoque, nec in minori ætate, neque ſine diligenti Epiſcopi examine, ordinentur, priuilegijs quibuſcunque quoad hoc, penitus excluſis.* Et licèt poſt dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis ſuperiùs allegatum: hoc tamen priuilegium eſt reuocatum à Sixto, in conſtitutione cõtra malè promotos, de qua in tertio tomo agemus.

b Conc. Trid. ſeſſ. 23. de ref. c. 7.

c Cõc. Tri. in d. ſeſ. c. 8.

d Cõ. Tri. ſeſ. 14. de ref. c. 2.

e Habet. in cõpen mẽd. 2. in pr. tit. ordines ſacri. §. 10.

f Habet. in d. comp. §. 7.

g Sup. q. 7. ar. 10.

h Habet. in d. comp. tit. ordines §. 3.

i Conc. Trid. ſeſ. 23. de ref. c. 12.

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus, quoad poteſtatẽ benedicẽdi Eccleſiaſtica, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum benedictio calicis, & aliorum pro Miſſis celebrandis, poſſit fieri à proprio ſacerdote.*

2 *Vtrum*

Digitized by Google

2 *Vtrùm Priores & Guardiani, poſſint benedicere ornamenta eccleſiaſtica.*

3 *Vtrùm Prouinciales poſſint benedicere ſupradicta alia, in partibus Indiarum non diſtantibus Epiſcopis per duas dietas.*

4 *Vtrùm Prælati regulares poſſint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœceſani loci licentia minimè requiſita.*

5 *Vtrùm Epiſcopi pro benedictione horum paramentorum poſſint aliquid recipere.*

6 *Vtrùm Prælati Regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm benedictio calicis, paramentorum, & huiuſmodi pro miſſis celebrandis, poſſit fieri à Sacerdote ſimplici.

RESpondeo dicendo, Doctores *a* communiter tenere, quòd non, quia potius ſunt ordinis Epiſcopalis. Et hoc habet conſuetudo, & ſimiliter ſtylus curiæ dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere poſſint dicta paramenta, quòd fruſtra fieret, ſi hoc iure, vel conſuetudine poſſent. Et hoc eſt tenendum, licet Angelus teneat, quòd ſimplices ſacerdotes, ſecundum ius poſſunt benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit. Nam conſuetudine contrarium eſt obſeruatum. Refert tamen Summa Roſela, Syxtum Quartum conceſſiſſe ſimplicibus ſacerdotibus ordinis Minorum, vt benedicere poſſint omnia Eccleſiæ, vel altaris ornamenta, vel veſtes ſacerdotales, & huiuſmodi, exceptis corporalibus. Et conſeqnenter ait Syluester, *b* quod idem poſſunt per communicationem, ſacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorũ, ſacerdotes hanc habere facultatem proprio vſu. Nam author *c* Compendij priuilegiorum mendicantium, in ſecunda impreſſione, refert, Sixtũ Quartum dictam conſtitutionem, fratribus Minoribus ſacerdotibus dediſſe. Et refert etiam Gregorium Nonum conceſſiſſe, quòd fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes ſacerdotales, altaris pallia, & corporalia, cùm neceſſe eis fuerit, benedicere; vbi catholicorum Epiſcoporum copia non habetur, Quæ conceſſio facta ipſis fratribus à Sixto Quarto, quoad eos minimè eſt in vſu. Nam Doctiſſimus frater Alfonſus à Vera cruce, in ſacra Theologia magiſter ordinis Eremitarum Diui Auguſtini in ſuo Compendio priuilegiorum manuſcripto, ait, quod capitulum generale fratrum Minorum, ad ſolos Guardianos reſtrinxerit facultatem; At ait, quòd fratres Prædicatores ſacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere; & conſequenter Auguſtinenſes, quia non poteſt dictum generale capitulum fratrum Minorum reſtringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa, quæ eis conceduntur, ſtatim fiant aliorum ordinum mendicantium, ac ſi illis ſpecialiter concederentur, prout dicetur in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam conceſſionem Gregorij Noni, reſpectu benedictionis corporalium, etiam credo, non eſſe in vſu in illis partibus infidelium, cum de ea dictus pater in Compendio nullam fecerit mentionem. Verum eſt tamen, quòd Prouinciales poſſunt dare licentiam ſuis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infrà.

a In c. attendentes de ſtatu monach. & in ca. Abb. de priu. lib. 6.

b Syl. v. benedict. nu. 4.

c Habet. in cõpen. mend. tit. benedicere Eccle. §. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm priores conuentuales, & Guardiani, poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo Decimus conceſſit Generalibus, Prouincialibus, & Cuſtodibus, ne & Guardianis fratrum Minorum de obſeruantia, pro tempore exiſtentibus, vt omnia & ſingula eiuſdem ordinis de obſeruantia, Eccleſias, & cæmeteria, capitula, & oratoria vbicunque exiſtentia, tam recepta, quàm recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque, ad diuinum cultum, & vſum fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit pro eorundem fratrum vſu tantùm, ſolenni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quòd hoc idem poſſint alij eiuſdem ordinis, qui ad hoc, in capitulis generalibus deputati fuerint.* Ita habetur in ſupplemento *d* priuilegiorum Apoſtolicorum. Circa quam conceſſionem aliqua ſunt aduertenda. Primum eſt, ex ea probari, Guardianos, & Priores Conuentuales, poſſe benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis. *Ac omnia alia quæcunque ad diuinum cultum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Et certum eſt in benedictione Corporalium minimè Chriſma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracruz *e* in ſuo Cõpendio manuſcripto, & Collector compendij Ordinis Ciſtercienſis, eandem tenet opinionem, loquendo de Abbatibus Generalibus, & conuentualibus ſui ordinis allegans Gregorium Decimum tertium, ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, id conceſſiſſe. Et Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prout refert Alfonſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad Compendium *f* Mendicãtium. *Conceſſit ordini Sancti Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes Monaſteriorum ordinis, non ſolũ veſtes, & alia, quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia* (vt eis conceſſerat priùs Innocentius Octauus anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo) *ſed etiam corporalia, & alia omnia ſuorum monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit licitè & liberè poſſint benedicere.* Et id ipſum conceſſit Innocentius Octauus, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt refertur in libro eorum priuilegiorum, prout aduertunt Alfonſus de Caſarubius *g* & Collector priuilegiorum ordinis Ciſtertij, dicentes: *Innocentium Octauum conceſſiſſe Prioribus dicti ordinis, & vicarijs, in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcunque monaſterij, poſſe benedicere corporalia, veſtimenta cæteráque ornamenta Eccleſiaſtica ad cultum diuinum pertinẽtia, tam ſui monaſterij, quàm etiam vndecũque ſint.* Ex quo magno, & amplo priuilegio, colligitur primò clarè, Guardianos, & Priores Conuentuales, poſſe benedicere corporalia. Et ſic hoc iam eſt indubitatum, licet de hoc particulari dubitauerit Collector *h* priuilegiorum mendicantium. Et in noſtra religione, vti poſſunt Guardiani prædicta cõceſſione. Neque his obſtat, quod capitulum generale Meclinenſe determinauerit, & præceperit, quod ſolùm Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam poſt dictum Capitulum generale habemus ſupradictas conceſſiones, quæ nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium, noſtræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali noſtræ Sacræ Religionis, celebrata in cœnobio Sancti Ioannis Regum Toleti aduertitur, quod Guardiani habent iſtam facultatem,

d Supp. f. 116 conceſ. 55.

e Veracruz in cõp. v. benedicere §. 2. & Collector. Cõpẽ Ordin. Ciſtertij. §. 2.

f Eccl. 281.

g Caſ. vbi ſu. Colle. vbi ſup.

h Collect mẽ. titu. benedicere. Eccleſ. 2. li.

tem, & ea vti poſſunt. Secundò colligitur quoddã notabile, quòd vicarij, in abſentia Guardianorũ, & Priorum, poſſunt etiã benedicere corporalia. Quod aliquibus, ante hoc priuilegium, viſum fuit fore cenſendum. Nam in Capitulo generali *a* noſtræ Sacræ Religionis, Albienſi, ſequens proponitur ſtatutum: *Vniuerſi confeſſores Monialium noſtræ familiæ, habeant præſenti decreto ſemper actiuè authoritatem Prælatorum, ſuper Moniales, in foro conſciẽtiæ quoad caſus, & ſententias: habeantque ſimiliter Guardiani, ac vicarij Guardianorum, in abſentia eorum.* Sed certè per hoc ſtatutum, nihil tale prædictis vicarijs conceditur. Solùm enim ipſis conceditur poteſtas, quoad caſus, & ſententias: appellatione autem caſuum tantùm veniunt peccata reſeruata; & appellatione ſententiarum, veniunt tantùm cenſuræ, quarum abſolutiones, ipſis vicarijs, in abſentia Priorũ (ſicut habent ipſi Priores præſentes) committuntur. Non autem venit poteſtas ad benedicendũ corporalia, ſicut non venit etiam poteſtas, ad diſpẽſandum in impedimentis iuxta ea, quæ tradit doctiſſimè Nauarrus. *b* Et aduerte, quòd quicunque vicarij hanc habent poteſtatem. Et ſic, non habent eam vicarij communiter viſitati, in ordine Prædicatorum, ſed ſolùm illi, qui, propter abſentiam & carentiam Prioris, eliguntur, ſeu inſtituuntur ad præſidẽdum, velut Priores. Quod ſimiliter intelligendũ eſt, quoad nos fratres Minores de illis vicarijs duntaxat, qui apud nos vocantur, præſidentes, quia abeſt, vel deeſt Guardianus. Et hoc voluit dicere Innocentius Octauus, concedens prædictam authoritatem vicarijs. Ait enim, ſe eam concedere vicarijs, in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcunque monaſterij. Non enim eſt credendum, ſummum Pontificem dictam authoritatem concedere cuicunque præſidenti in abſentia Guardiani. Sæpè enim ſæpius præſident hebdomadarij, & vicarij chori, in abſentia Guardianorum, & vicariorum conuentuum, ſecundum conſuetudinem noſtræ Religionis: & his non committitur facultas ſupradicta, ſed illis ſolùm, qui propter abſentiam, vel carentiam prioris eliguntur, ſeu inſtituuntur, ad præſidendum, & ad habẽdum principale regimen: prout in ſimili caſu tenet Collector *c* priuilegiorum Mendicantium. Tertium, quod colligitur, eſt, quòd non ſolùm poſſunt benedicere ſupradicta, & corporalia pro ſuis monaſterijs, ſed ẽt pro omnibus, vndecunque ſint: Et ſic per participationem, poſſunt & alij participãtes, prout aduertit pater Gracia Collector *d* priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi, & dictus Alfõſus de Caſſarubius. Hoc autem magnum priuilegium eſt. In noſtro enim Ordine, in capitulo Meclinenſi, declaratur, quòd Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani poſſint benedicere Eccleſiaſtica ſolùm pro fratribus, Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra ordinẽ. Ait enim, ſic enim fuit conceſſum per ſummum Pontificem, prout habetur in libro (monumenta *e* ordinum) in prima & ſecũda impreſſione. Et Collector priuilegiorum ordinis Ciſtertij, refert *Abbates eiuſdem ordinis poſſe benedicere prædicta Eccleſiaſtica, ſolùm pro ſuis & Monialium ordinis, Monaſterijs, ac Prioratibus propinquioribus in quibus caſus reperientur, idque ab eiſdem petitum fuerit, ſecundum cõceſſionem illis factam à Gregorio Decimo tertio.* Qui omnes, per communicationem, etiam pro alijs, extra Ordinem, poſſunt benedicere ſupradicta. Et vt refert Veracruz, in dicto compendio, ex priuilegio *Adriani Sexti, poſſunt Prouinciales Indiarum, Ordinũ Mendicantium & fratres eorum habentes authoritatẽ omnimodã dicti priuilegij, benedicere omnia prædicta, etiam pro vſu alieno, ſi diſtent ab Epiſcopis vel eorum Officialibus per duas dietas, cauſa iuſta interueniente, pro bono Indorum: putà quia deferenda ſunt ornamẽta, apud Epiſcopum diſtantem viginti leucis.*

a Habetur in monum. ordi. 1. impr. fo. 6. tract. 3. & in 2. imp. f. 248. trac. 2.

b Nauarr. in man. c. 27. nu.

c Collec. in d. comp. ver. vicarij.

d Gra. in con. fol. 37. Caſſa. vbi ſup.

e in 1. impreſ. f. 227. trac. 3. & in 2. f. 246 tract. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prouinciales poſſint benedicere, in partibus Indiarum, ſupradicta, & alia, non diſtantibus Epiſcopis extra duas dietas.

RESpondeo dicendo, quòd dictus pater de Veracruz, in dicto compendio, refert, quòd Prouinciales extra duas dietas, & intrà poſſunt omnia prædicta facere, & benedicere, pro vſu proprio, vel alieno in caſu neceſſitatis; epiſcopis in prouincia non exiſtentibus: Imò benedicere calices, & Sacramentũ cõfirmationis, fidelibus miniſtrare. Hoc enim ait conceſſiſſe Leonem Decimum fratribus Ioanni Glapiani, & Franciſco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo, ad Indias occidentales euntibus. Et ait, quòd poſt Adrianus VI. anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, conceſſit de nouo hoc priuilegium Prouincialibus. Et quòd poſſint communicare ſuis fratribus authoritatem ſuam. Et aduerte, quòd poteſtas, quæ datur per priuilegium Leonis X. non habet tantas limitationes, ſicut priuilegium Adriani VI. Priuilegium enim Leonis X. ſolùm petit, quòd Epiſcopi non ſint in prouincia, ad hoc, vt ſupradicta poſſint benedicere. Et ſic ſede vacante dicitur, quòd Epiſcopi non ſunt in prouincia. Aduerte etiam cum dicto patre, quòd hæc ſupradicta omnia poſſunt facere fratres, & benedicere, ſi eis Prouinciales communicant. Scilicet, dicendo, *Authoritate Apoſtolica committo tibi authoritatem Breuis Adriani VI. omnimodam, ſuper has & has perſonas, ſicut tibi conceditur. Necnon communico tibi Breue Leonis X. & alia priuilegia fratribus Indiarum conceſſa, & concedenda.* Aduerte denique, quòd ego non inuenio, Generalibus, nec Abbatibus conuentualibus, in partibus Vltramontanis, & Ciſmontanis, conceſſum priuilegium ad benedicendũ Calicem, niſi ſolùm priuilegium Innocentij *f* Papæ Octaui, expeditum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, *quo conceſſit ipſi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, prædicta, & quæcunque alia veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica (Corporalibus vaſculis, quæ ad reponendam ſacram Euchariſtiam ac imaginibus quibuslibet comprehenſis) in locis & domibus dicti ordinis, benedicere, & calices conſecrare tã de dicto ordine, quàm ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur.* Hæc Innocentius.

f Habet. in li. priu. Ord. Ciſ. priu. 118. pa. 247.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati Regulares poſſint petere ab aliquo Epiſcopo benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœceſani loci licentia minimè requiſita.

RESpõdeo dicendo, quòd *Sixtus IV. cõceſſit fratribus Carmelitis, quòd quando propriorum Epiſcoporum copiam non habuerint, & aliqui Epiſcopi habentes gratiam, & cõionem Sedis Apoſtolicæ (de quibus plenã notitiã habeant) per eos tranſire contigerit, ab eis benedictionem vaſorum, & veſtium, & conſecrationem altariũ, authoritate Sedis Apoſtolicæ, recipere valeãt.*

Prout

a In 1. impr. fol. 100. & in 2. f. 183. conc. 455.
b Fol. 244. conceſ. 607.
c Cõc. Tri ſeſ. 9. de ref. c. 5.

Prout continetur in libro, a Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione. Quod ipſum conceſſit Eugenius Quartus, fratribus Auguſtinienſibus, prout habetur in eodem libro b ſecundæ impreſſionis. Quæ priuilegia debent intelligi, ſecundum determinata in ſacris Canonibus, ſcilicet, præcedente licentia diœceſani. Dicitur enim in Concilio c Tridentino, quòd *nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia.* Ex quo ſequitur reuocatum eſſe per Concilium Tridentinum priuilegium conceſſum fratribus Minoribus, vt quilibet Epiſcopus poſſit conſecrare Eccleſias eorum, & altaria, & Cœmeteria, Calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis, & perſonis fratrum Prædicatorum obſeruantiæ, diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia, minimè requiſita. Quod priuilegium habetur in ſupplemento d ordinis. Et ſic fruſtra laborat Collector e priuilegiorum ordinis Mendicantium; an poſſint fratres vti dicto priuilegio poſt Concilium Lateranenſe; cùm per Concilium Tridentinum ſit expreſsè reuocatum. Verum eſt tamen, quòd vbi ordinarius requiſitus ter à dictis fratribus cum debita reuerentia, & inſtantia, recuſarit ſupradicta benedicere, & conſecrare, ſine legitima cauſa, puto probabiliter, quòd poſſunt fratres, dicto priuilegio vti, prout in dicto Concilio Lateranenſi fuit ipſis ab eodem Leone Decimo conceſſum, & habetur in eodem ſupplemento. f Quod quidem non intelligo eſſe reuocatum, per Concilium Tridentinum. Licèt enim in ipſo Concilio Tridentino dicatur, nullum Epiſcopum poſſe exercere pontificalia, in aliena diœceſi, ſine licentia expreſſa diœceſani prætextu cuiuſcunq; priuilegij, non tamen negat Concilium, Epiſcopos ea efficere poſſe prætextu iuris communis. Ex iure autem g communi conſtat, Alexandrum tertium ſtatuiſſe, vt *ſi Epiſcopus, tertiò cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit, requiſitus,* ſubſtituros Abbates benedicere renuerit, eiſdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi epiſcopi ſuã duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recuſent. Et ait gloſſa h in eo iure, quòd in odium Epiſcoporum dominus Papa concedit, ne propterea in ſpiritualibus, vel in alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiam Epiſcoporum, & ſimilem indulgentiam conceſſiſſe Innocentium i Tertium. Ex quo iure patet, conceſſionem illam Leonis Decimi factã Minoribus, requiſito Ordinario bis, aut ter, & ſine cauſa recuſante, eſſe conformem iuri communi, ex Alexandri Tertij decreto, & per conſequens non reuocari per Concilium Tridentinum, quod quidem ſolùm priuilegia reuocat. Facultatẽ autem ſupradictam Leonis Decimi, factam Minoribus, non iudico eſſe priuilegium, ſed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri Tertij, ne monaſteria, in ſpiritualibus, detrimentum patiantur.

d Fol. 60. conceſ. 179.
e Colle. tit. benedicer. Eccl. §. 15.
f Fol. 26. conceſ. 69.
g c. 1. de ſupp. neglig. prælat.
h Glo. in d. c. 1. ver. alia.
i ca. nihil. eſt §. vlt. de elec.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere.

K In 1. impr. fol. 100. & in 2. f. 183. conc. 454.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato Monumenta ordinum K in prima & ſecunda impreſſione) *conceſſit fratribus Carmelitis, vt pro conſecrationibus altariũ, vel Eccleſiarum, & pro oleo ſancto, ac quolibet eccleſiaſtico ſacramento, nullus ſub obtentu cuiuslibet cõſuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis, Epiſcopi diœceſani (vt tenentur) liberè & gratioſè impendãt. Alioquin liceat prædictis fratribus, quoſcunque maluerint catholicos adire Antiſtites gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habentes, qui Apoſtolica freti authoritate, eiſdem fratrib. quæ poſtulauerint impendant: & quod ſi ſedes diœceſanorum Epiſcoporum fortè vacauerit interim omnia Eccleſiaſtica ſacramenta a vicinis Epiſcopis liberè, & abſque contradictione, ſuſcipere poſſint. Ita tamen quod ex hoc in poſterum, proprijs Epiſcopis, nullum præiudiciũ generetur.* Hoc priuilegium habetur in libro, Monumenta ordinum. l In quo etiam libro m cõtinetur, id ipſum conceſſiſſe Eugenium Quartum, fratribus Auguſtinenſibus. Et hoc priuilegium, non cenſeo, reuocatum eſſe per Concilium Tridentinum, ſi Epiſcopi ter requiſiti, à dictis fratribus iuxta terminos capituli primi, de ſupplenda negligentia Prælatorum, noluerint gratis conſecrare eorũ eccleſias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim poſſunt ab alio Epiſcopo hæc fieri, etiã ipſis inuitis, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

l in 1. impr. f. 100. & in 2. f. 183. conceſſ. 454.
m in 2 impr f. 147. conceſ. 605.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundum iura, ſex modis Eccleſia polluta dicitur, quæ ſecundum iura, ab Epiſcopo debet reconciliari, iuxta tradita a Nauarro, n & iuxta ea, quæ ego in noſtra ſumma, in primo tomo, in capite de Eccleſia polluta, latè dico: Regulares tamen Prælati habent poteſtatem, ad ſuas Eccleſias pollutas reconciliandas. Nã Leo Decimus cõceſſit, *Generalibus, Prouincialibus, & Cuſtodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus quòd poſſint recõciliare Eccleſias, &c. quæ quomodolibet ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint,* ſcilicet, hoc cũ aqua per prædictos prælatos benedicta: præſertim in locis remotis, vbi epiſcopum, aquam benedicentem, per duas dietas adire non poterunt, prout habetur in ſupplemento. o Pro cuius priuilegij explicatione, eſt notandum, quòd nihil aliud eſt Eccleſiã pollui, quam interdici, in ea celebrari miſſas, & alia officia diuina. Et ſi polluitur Eccleſia conſecrata, difficiliori modo reconciliabitur, putà per ſolùm epiſcopũ loci proprium; vel per alium Epiſcopum de licentia proprij, prout tradit Nauarrus, p Syluester, & Armilla. Et cum aqua, per eundem, vel per alium epiſcopum benedicta, quæ habeat commiſtionem, & vim cinerum prout dicitur in iure, q & tradit Syluester; & cum verbis, quæ ponuntur in Pontificali, vel manuali Romano. Papa tamen eam Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem, poteſt committere ſimplici ſacerdoti, iuxta Syluestrum, & Armillam, ſed cũ aqua per epiſcopum benedicta, prout conceſſit Leo Decimus ſuperiùs relatus. Quod idem cõceſſit Iulius Secundus, Minimis, prout habetur in eodem libro vocato (Supplementũ.) r Quod intelligitur, ſi epiſcopus, intra duas dietas inueniatur ſecũdum conceſſionem Leonis Decimi. Dieta autem continet viginti milliaria, ſeu ſeptem leucas, prout dicitur in iure, ſ & tradunt Mandoſius, & Syluester. Quod ſi diſtauerit epiſcopus pluſquam dictas duas dietas, poteſt ſuperior monaſterij ſolenniter benedicere Eccleſiam propriam, Cœmeterium & oratoria,

n Nau. ca. 27. nu. 256.
o Fol. 60. conceſ. 279.
p Nau. ca. 27. n. 251. Syl. v. Eccleſ. conſec. §. 2. & ibi Armil. §. 9.
q ca. propoſuiſti. de conſecr. Eccle. Syl. vbi ſup.
r Fol. 8. conce. 30.
ſ c. nõnulli. de reſcr. Mãdoſ. in Canc. reg. 3 q. 2. n. 2. Sylu. v. benef. 2. §. 8

Digitized by Google

ria, prout colligitur ex conceſſione Leonis X. Et ad uerte, quòd qui ſciẽter in Eccleſia polluta celebrat, licèt peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expreſsè quædam decretalis. a

a ca. is qui de. ſent. exc. li. 6.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus, quoad poteſtatem abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrũ prælati regulares, poſſint abſoluere ſuos monachos à reſeruatis à Papa.*

2 *Vtrum authoritas conceſſa per Clementem Quartum, quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum, extendatur ad priores conuentuales, & eorum vicarios.*

3 *Vtrum ſuperiores in ordine Prædicatorum, poſſint abſoluere à ſupradictis.*

4 *Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommunicatione à iure, & à particulariter lata.*

5 *Vtrum poſſint dicti prælati, abſoluere à dictis cenſuris, non impoſita pœnitentia ſalutari, & non citata parte.*

6 *Vtrum virtute dicti priuilegij, poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrũ prædicti prælati poſſint abſoluere à dictis cenſuris, virtute dictorum priuilegiorum.*

8 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere à cenſuris & à caſibus reſeruatis Papæ, poſt datas dictas cõceſſiones commiſſis.*

9 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à caſibus Cœnæ Domini.*

10 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis.*

11 *Vtrum Epiſcopi, poſſint per ſuum vicariũ abſoluere à crimine hæreſis occultæ, quandam Monialem.*

12 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione capituli, ſi quis ſuadente.*

13 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine.*

14 *Vtrum prælati poſſint abſoluere à ſuſpenſione à diuinis, virtute ſuorum priuilegiorum, & quæ ſit ſuſpenſio à diuinis.*

15 *Vtrum prædicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à cenſuris, in contemptum clauium incurſis.*

16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, poſſint abſolui à dictis prælatis, virtute dictorũ priuilegiorum.*

17 *Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs, quibus dicitur, quod poſſint abſoluere prælati ſuos ſubditos, à pœnis, à iure, vel ab homine.*

18 *Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicet dicti prælati poſſint abſoluere, à quibuſcũque irregularitatibus & inhabilitatibus.*

19 *Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula.*

20 *Vtrũ dicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles, ratione alicuius tranſgreſſionis legis canonicæ.*

21 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere Nouitios.*

22 *Vtrũ prædicti prælati, poſſint abſoluere Moniales.*

23 *Vtrum Nouitiæ Monialium poſſint abſolui à dictis prælatis ſicut abſoluuntur Moniales, & fratres.*

24 *Vtrum ſeruitrices ipſarum Monialium à dictis prælatis poſſint abſolui.*

25 *Vtrum valeat abſolutio, vel diſpenſatio prælatorũ, virtute priuilegij quod ipſi ignorant.*

26 *Vtrum in Capitulo Generali Religionũ, poſſint prælati abſoluere fratres plenariè.*

27 *Vtrũ prælatus concedens alicui fratri, facultatẽ, vt poſſit eligere confeſſorem, poſſit abſolui à caſibus, à quibus prælati abſoluunt, virtute priuilegiorum.*

28 *Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci, quòd aliquis, præter ſui Superioris licentiam, confeſſorẽ ſibi eligere valeat.*

29 *Vtrũ prælato Regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Epm pro abſolutione caſuum, à quibus ipſe iure communi, aut ſpeciali poterat abſolui.*

30 *Vtrum poſſit Regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſore Regulari, negante Superiore pœnitentis ſuam authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint abſoluere ſuos ſubditos à reſeruatis à Papa.

RESpondeo dicendo, quòd Pelagius b Papa determinauit, totam poteſtatem, reſpectu monachorum, apud Abbatem eſſe: quæ poteſtas intelligitur, non ſolùm quoad forum exterius, ſed etiã quoad forum Sacramentale, prout in quæſtione, de exẽptione fratrum, dicitur.

b cap. nullam. 18. q. 1.

Et ſic Clemens Quartus prout habetur in libro c Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione, cõceſsit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & eorũ Vicarijs, atque etiam Cuſtodibus fratrum Minorũ, in prouincijs & cuſtodijs ſibi commiſsis, fratribus prædictis ibidem conſtitutis, necnon fratribus alijs eiuſdem ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecunque abſolutione & diſpenſatione indigentibus, ſiue priuſquam intrauerint Ordinem, ſiue poſt, in caſibus exceſſerint, pro quibus, excommunicationis vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrerint ſentẽtias, à iure, vel à iudice generaliter promulgatas: & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto, diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines, ſic ligati notam irregularitatis incurrerint: vt abſolutionis, & diſpenſationis beneficiũ valeant impartiri: niſi adeò fuerint graues, et enormes exceſſus, quòd ſint ad ſedem Apoſtolicam meritò deſtinandi. Ac ſimiliter conceſsit, quòd fratres, quos Generalis, & Prouinciales Miniſtri, & eorum Vicarij, ac etiam Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſsint eis abſolutionis & diſpenſationis beneficium impartiri. Et eandem conceſſionem habent fratres prædicatores extenſam ad priores conuentuales prout patet in lib. Monum. ordin. d in 2. impreſ. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem e libro, & impreſſione. Et eandem conceſſionem conceſſit Leo Decimus, *Generalibus ſingulorum ordinum Mendicantium, & eorum vicarijs, ac etiam illis, quibus ipſi Generales duxerint ſpecialiter committendum, prout cõtinetur in Supplemento f Ordinis.*

c In 1. impre. f. 17. & in 2. f. 140. conceſ. 318. & 319.

d Fol. 136. cõceſ. 348.

e Fol. 180. conceſ. 432.

Denique ſecundum priuilegia Mendicantium, poſſunt Miniſtri Generales, & Prouinciales, & illi, quibus ipſi commiſerint, abſoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem à ſupradictis. Poſſunt etiam abſoluere, prælati, & confeſſores, fratres quoſcunque oblatos, conuerſos, vel donatos, familiares, ſeruitores, officiales, & continuè commenſales conuentuum, & domorum ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à cenſuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Eccleſiaſtica ſacramenta, toties quoties opus fuerit, miniſtrare. Et cùm in ſupradicto priuilegio contineantur multa, ſcilicet, abſo-

f Fol. 27. conceſ. 82.

abſolutiones a peccatis,& a cenſuris,& diſpenſationes irregularitatum:in hac quæſtione,ſolùm agemus de his,quæ pertinent ad abſolutionem; in ſequenti autem de his, quæ diſpenſationem concernunt.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicta authoritas conceſſa per Clementem Quartum,quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum vicarios.

RESpondeo dicendo,quod prout conſtat ex Mari magno Prædicatorum,ad Priores conuentuales, & eorum vicarios extenditur, prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Et licet poſtea per Sixtum Quartum,ipſis Prioribus Conuentualibus & eorum vicariis fuerit ablata in Bulla aurea; ipſe tamen Sixtus Quartus,hoc idem ampliauit,& conceſſit omnino ipſis Prioribus Conuentualibus, & eorum vicariis;quod poſſint abſoluere,& diſpenſare,ſicut poterant virtute Maris magni prædicti ante reſtrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro *a* Monumenta Ordinum. Aduertendũ tamen quod ſolum conceſſit hoc Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs obſeruantiæ Hiſpaniæ, & Lombardiæ,prout aduertit Corduba *b* in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium,dicentem hoc tantum concedi Prioribus Regnorum Caſtellæ,& Legionis. At ego virtute communicationis priuilegiorum,dico,omnibus Prioribus eſſe ſimiliter facultatem conceſſam,per conceſſionem Martini *c* Quinti viuæ vocis oraculo authenticè datam Priori monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti:*Vt ipſe,in foro conſcientiæ,poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia,etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit:& cum eis,ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte videlicet & in membrorum truncatione & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare;dum tamen aliquod horum trium,non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Et aduertit Collector *d* priuilegiorum Mendicantium quod licet ſupradicta conceſſio,primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti:poſtea tamen extenſa,& communicata fuit omnibus Prioribus,vel Abbatibus aliorum monaſteriorum, vt dicetur infra,in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum.Et ait ipſe Collector, ſe hãc conceſſionem vidiſſe ſub ſigillo authentico. Quæ quidem nimis magna conceſſio eſt.In quacũque enim diſpenſandi conceſſione,ſupradicta tria excepta intelliguntur, niſi expreſsè concedantur. Et aduerte,quod per illud verbum poſitum in conceſſione Martini Quinti ibi, *ab omni excommunicatione*,veniunt,ſecundum aliquos, intelligendæ etiã cenſuræ contentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infra.Aduerte etiam, quod dato in priuilegiis,vel alibi concedatur abſolutio ab excommunicatione;non inde infertur,abſolutionem a ſuſpẽſione,vel interdicto cõcedi.Et ſimiliter dato, quod concedatur abſolutio a ſuſpenſione:non ſtatim eſt inferendum,concedi abſolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam non ſunt iſtæ cenſuræ connexæ;neque habent eundem effectum. At verò ſi in literis Apoſtolicis detur facultas abſoluendi a quacunque cenſura Eccleſiaſtica, tunc optimè ſequitur concedi abſolutionem ab excommunicatione, & a ſuſpenſione, & ab interdicto. Quia nomine cenſuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictæ,ſcilicet,excõmunicatio,ſuſpenſio,& interdictum,prout habetur in iure. *e* Ex quo notabili ſequitur,quod Priores,virtute priuilegii Martini V.non poſſunt abſoluere a ſuſpenſione,neque ab interdicto,cũ in dicta facultate,ſolum concedatur abſolutio,ab omni excõmunicationis ſententia,vt patet ex eius verbis, *Ibi ab omni excommunicationis ſententia.* At per priuilegiũ Clementis Quarti,non ſolum ab excommunicatione,ſed etiam ab interdicto,& ſuſpenſione poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, loquendo de his,quibus eſt conceſſum priuilegium,ſcilicet Hiſpaniæ,& Lõbardiæ,ſecundum aduertentiam doctiſſimi Patris Cordubę;de quo infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

a In 2.impr.f. 74.& 119.

b Cor.in addi. ad Comp.titu. abſol. ord.q.1. ad frat.verſic. quoad.§.7.

c Hab.in ti.abſol. ordinaria quoad frat. §. 40 in 2.impr. comp. Mendicant.

d Collect. in comp.ti.abſol. ordin. quo ad frat.§. 40. in 2.impreſ.

e ca. [illegible] nti de verb.ſign.

ARTICVLVS III.

Vtrum Suppriores in ordine Prædicatorum poſſint abſoluere a ſupradictis.

RESpondeo dicendo, quod mortuo Priore, vel amoto, poterũt abſoluere ſuppriores,quia tũc ſunt vices gerentes Priorum conuentualiũ. Sic enim dicit gloſſa conſtitutionum,in prologo:*tunc enim habent vices Priorum plenariè.* Pro quo aduerte quod Collector *f* Compendij priuilegiorum Mendicantium, dicit quod vicarius Prioris,qui propter mortem,vel defectum prioris,habet regimen conuentus,& ſimiliter ſupprior,Sede vacante, poſſunt vti præfata authoritate. At doctiſſimus Veracruz dicit,quemcunque vicarium Prioris Conuentualis relictum ab ipſo Priore, propter eius abſentiam, hanc ipſam habere authoritatem. Quod probat, quia priuilegium ſupradictum concedit Generali, Prouincialibus,Prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus in eorum conuentibus,& locis ſibi commiſſis,ſupradictam poteſtatem abſoluendi. Sed tunc ille talis vicarius gerit vices Prioris in ſuo conuentu; ergo ille poteſt.Et mirandum eſt,ait,de Collectore,quod ad hoc non aduertit. Ex quo doctè collige;prædictum priuilegium ſine dubio etiam extendi ad ſuppriorem in abſentia Prioris, quia tunc ille ſupprior dicitur gerere vices Prioris in ſuo Conuentu,cum habeat principale regimen.

f Colle.ti. abſol. quoad fratres.§ 7. & §. 34.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & Hoſpites, ab omni excommunicatione à iure, & a particulariter lata.

RESpondeo dicendo,quod loquendo ſecundum ius commune,nec Abbas,neque Prior,nec eorum Supprior,nec Prouinciales poſſunt ſuos Religioſos,ab excõmunicatione iuris abſoluere,niſi in caſibus ſibi a iure conceſſis, iuxta quandam Clementinam, *g* & tradita a Bartholomæo Vgolino. Et quando Religioſi mutuo ſe percuſſerint,conceſſum eſt in iure *h*,vt eorum Abbas poſſit eos abſoluere,quia frequentius in eam incidunt ob aſſiduã familiaritatem inter Religioſos,quæ parere contẽptum ſolet. Vnde neceſſariò extra monaſterium egredi,vagarique ſæpè ſæpius oporteret,ſi abſolui a ſuo Abbate non poſſent, quod ab eorum vita,ac religioſo inſtituto,alienũ eſt,vt Doctores *i* communiter aduertunt.Et virtute prædictorum priuilegiorum,videmus ſupradictos Prælatos habere authoritatem abſoluendi, ab omni excommunicatione

g Clem. 1. de priuil. iuncta gloſſ.vbi Vgol. de conſ. Eccl. tabu.1.ca.10. §.1.nu.2.

h c.Canon de ſenten. excom.

i DD. communiter,in d.Clement.1.

à iure. Et poſſunt etiam abſoluere ſuos fratres, & ſui ordinis hoſpites ab excommunicatione iudicis generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia cenſura Eccleſiaſtica. Neque his obſtãt verba dicti priuilegij Clementis IV. ibi. *A iure vel à iudice generaliter promulgatas,* In quibus verbis non conceditur abſolutio à cẽſuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiuſdem priuilegij verba poſſunt abſoluere ab eis. Quod probatur, quia poſſunt abſoluere ab omni cenſura, etiamſi eſſet de cœna Domini, exceptis quibuſdam à Sixto Quarto, & Iulio Secũdo ſignatis, de quibus ſtatim agemus. Ergo à fortiori poſſunt abſoluere à cenſura iudicis, quæcunque illa ſit quia in maioribus (ſcilicet caſibus Cęnæ Domini) includitur minùs, ſcilicet à cenſura hominis. Nã cui licet quod eſt maius, licèt vtique quod eſt minus, prout habetur in iure. *a* Et probatur inſuper ex priuilegio Martini Quinti ſuperiùs allegato, ibi. *Ab omni excommunicationis ſententia etiamſi talis eſt, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare cõſueuit.* Hæc enim verba (vt patet ex eorũ generalitate) quamcunque cenſuram, ſiue generaliter, ſiue particulariter promulgatam comprehendunt. Probatur deinde ex quodam priuilegio Gregorij Quarti decimi dato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. Qui *approbans in eo Religionem miniſtrorum infirmorum, inter alia conceſſit pro tempore exiſtenti præfato Generali, vt per ſe, vel per alios à ſe deputatos, & omnes ſingulos eiuſdẽ congregationis ſibi ſubditos ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, ante vel poſt ingreſſum in dictam congregationem per eos commiſſis; necnon à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque cẽſuris & pœnis, à iure, vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, abſoluere poſſit in foro conſcientiæ tantum*, prout latiùs continetur in Bulla relata ab Alphonſo *b* de Caſarubius Capucino. Ex quibus verbis (ibi nominatim) colligitur, prædictum Generalem, & eius Commiſſarios ab omni cenſura generaliter, vel particulariter lata poſſe abſoluere, dummodò abſoluendi non ſint nominatim excommunicati. Probatur deinde ex quodam priuilegio Eugenij Quarti conceſſo ordini Ciſtertij, & ordini Sancti Benedicti Hiſpaniæ; & Celeſtini V. conceſſo congregationi Cæleſtinorum, prout habetur in Compendio *c* ordinis Ciſtertij: *Quod datur facultas generali reformatori regularis obſeruantiæ, quoſcunque Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuerſos ſemel duntaxat ab omnibus etiam qualitercunque enormibus peccatis ante, vel poſt ingreſſum Religionis commiſſis, vel committendis, abſoluendi, necnon à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cenſuris, alijſque ſententijs, & pęnis, à iure, vel ab homines Apoſtolica, vel ſedis Apoſtolicæ legatorũ, delegatorum, vel ſubdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia authoritate prouincialis, vel ſynodalis conſtitutionis, & regularium dicti ordinis, inſtitutorum in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgandis.* Et aduerte, quod cùm hic Summus Pontifex faciat facultatẽ abſoluẽdi à qualitercũque enormibus, nulli dubiũ eſſe debeat, eam extendi ad maiora, & ei quomodolibet reſeruata: quia verbum vniuerſale ampliat diſpoſitionem, iuxta quandam gloſſam *d* probantem, verbũ *(alius)* quod regulariter ſolùm ſimilia comprehẽdit, iuxta aliam gloſſam *e* adiuncto ſigno vniuerſali, *quiuis*, comprehendere etiam maiora expreſſis: quã vt ſingularem commendant Panormitanus, & Barbacia. Quod priuilegium licèt concedatur Generali: ipſe tamen tanquam ordinarius habens, reſpectu huius priuilegij perpetui, iuriſdictionem ordinariam poteſt iſtam facultatem alijs committere.

a c. cui licet de reg. iur. lib. 6.

b Capucin. in addit. ad comẽd. ti. abſol. ordinaria quo ad fra. pa. 27.

c Tit. abſolu. §. art. 1.

d Gl. in Clem. 1. v. quãuis de re iud. Panor. conſ. vl. 1. par. n. 5 Barbat. in c. 3. tit. de probat.

e Gl. in c. ſedes de reſcr.

ARTICVLVS V.

Vtrùm poſſint dicti Prælati abſoluere à dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte.

RESpondeo dicendo, quòd cum ſatisfactio pœnæ, cautiores & vigilantiores in futurum pęnitentes efficiat, reliquijſque peccatorum medeatur, & vitioſos habitus malè viuendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollat, vt ait ſacroſancta Tridẽtina Synodus, *f* meritò cõfeſſarijs iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pęnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes pęnitentias imponant. Quod præceptum ſubintelligitur impoſitum in omni priuilegio ad abſoluendum à peccatis. Et per conſequens dictis Præſatis, & eorum vicarijs, in abſolutione, virtute ſupradictorũ priuilegiorum, tale præceptum ſubintelligitur impoſitum, ſicut expreſsè imponitur in conceſſione facta ab Eugenio Quarto Abbatibus Ciſtertij, de qua in articulo quarto mentionem fecimus. Ibi. *pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, in forma Eccleſiæ conſueta, & alijs, prout de iure iniungẽdis quẽlibet eorũ abſoluere.* Quanta autẽ pro quocunque peccato pœnitentia debeatur ſolus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim cõtritionis, meritùmque cuiuſlibet operis ſatisfactorij perfectè cognoſcit. At ipſa diuina bonitas in indiuiſibili quãtitate pęnitentiam non repoſuit. Vnde videmus, piam matrem Eccleſiam, diuino ductam lumine, & inſpiratam, prudentis Confeſſoris arbitrio, penſatis penſandis eam reliquiſſe, iuxta ea, quæ notantur in ſacris Canonibus, & tradunt communiter doctiſſimi Theologi. Et idem præceptum ſubintelligitur in omnibus priuilegijs, reſpectu ſatisfactionis partiũ. Licèt enim in dicto priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtertij, dicitur quod dicta abſolutio fiat, pęnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ conſueta, & alijs, prout de iure iniungendis: per quæ poſteriora verba imponitur præceptũ Abbatibus abſoluentibus, vt nõ abſoluãt niſi ſatisfacta parte; aduertit tamẽ Collector ibi, quòd illa clauſula ponitur ad cautelam, & regulariter ſolũ ſatisfactionẽ parti læſæ faciẽdã reſpicit: vt ſcilicèt, pęnitens (ſi alicui iniuriã irrogauerit, vel aliàs nocuerit) teneatur, pro viribus, illi ſatisfacere quod de iure naturali, diuino, & humano cautũ eſt, prout dicũt iura: *g* & tradit Nauarrus. Verũ tamẽ eſt, quòd dicti Prælati peccabunt abſoluẽtes, à dicta excommunicatione, virtute priuilegij Clementis Quarti, non præcipientis pęnitentibus, vt fiat partibus ſatisfactio; non tamen abſolutio irrita erit: ſiquidem in dicto priuilegio, nulla de prædicta ſatisfactione mentio fit, iuxta ea, quæ reſolutiuè diximus *h* in explicatione Bullæ Cruciatæ ſequendo Armillam, & Nauarrum, reprehendẽdo Gutierrez, aſſerentem non deberi abſolui pęnitentem virtute alicuius priuilegij præcipientis priùs debere fieri dictam ſatisfactionem: niſi præcedat realis ſatisfactio, etiamſi iſte pęnitens, verè alleget ſe non poſſe eam realiter facere. Nam ſecundum ius, ſufficit dari, in iſto caſu, fideiuſſionem, aut cautionem.

f Conc. Trid. ſeſ. 24. c. 8.

g c. peccatum. de reg. iuris li. 6. c. ſolę. de ſen. excõ. li. 6. Na. in princ. c. 1. n. 34. de pœn. d. 6.

h In explic. Bulla §. 9. nu. 52. & 53.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm virtute dicti priuilegij poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quòd Collector Cõpendij *i* priuilegiorum Mendicantium tenet, quòd con-

i Colle. tit. abſolutio ordin. quoad ſacula.

Confeſſores Mendicantium, virtute ſuorum priui legiorum, non poſſunt abſoluere nominatim excommunicatos, Nam alioquin perturbaretur ordo iuris & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum, in abſolutione, quam faciunt Prælati, abſoluendo ſuos ſubditos. Quod expreſsè decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio ſuperius, articulo primo, allegato, concesſo Prælatis Ordinis Miniſtrorum, infirmorum. Licet enim ibi concedat quod dicti Prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quibuſcunque excommunicationibus, ſuſpentionibus, & interdictis; addit tamen, quod hæc concesſio, non eſt extendenda, ad nominatim excommunicatos. Eſt tamen aduertendum, hoc eſſe verum, loquendo de abſolutione, in foro exteriorũ nam in hoc foro niſi prius fiat ſatisfactio parti læſæ, ratione cuius, penitens fuit nominatim excommunicatus, minimè poteſt abſolui, virtute cuiuſcũque priuilegij; at ſatisfacta parte, non ſolum in foro interiori, ſed etiã exteriori, poteſt abſolui. Quod declarauit Pius Quintus, in iubileo, ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio. In quo poſtquam conceſsit Confeſſoribus approbatis ab ordinariis, authoritatem ad abſoluendum, a quacunque cenſura, addit clauſulam ſequentem.

Declarans inſuper. tam præſentes, quam alias quaſcunque ſuper confeſſionalium ſimilium, vel diſſimiliũ indulgentiarum, a nobis, & a prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas & in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum, in foro conſcientiæ & penitentiali conſequendũ duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari. Hæc Pius Quintus. In qua clauſula notantur duo. Primũ eſt, quod virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum ſimilium, poſſunt abſolui penitentes nominatim excõmunicati, etiamſi parti minime ſatisfaciant, propter ipſorum inopiam, & impotentiam, dando tamẽ cautionem, aut fideiuſsionem. Secundum colligitur, quòd in foro exteriori poſſunt etiam abſolui, ſatisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit iudici nominatim excommunicãti, cum ipſe excommunicauerit nominatim, ad petitionem partis, quæ vt ſupponitur iam eſt ſatisfacta, Quod debuit aduertere Gutierrez *a* tenens pertinaciter cum Couarruuia, non poſſe abſolui nominatim excommunicatos, in foro exteriori, virtute cuiuſcunque priuilegij, etiã ſi ſit ſatisfacta pars, ſine eo, quod prius iudex excommunicans cõſentiat: Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, concedit poſſe abſolui, ſatisfacta parte, etiamſi non conſentiat, cum ipſi, vt patet ex dictis, nullum præiudicium inferatur: præſertim, quia etiam ſi aliquod præiudicium ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuis piæ cauſæ, poteſt cum paruo præiudicio alterius, ſecundum ea, quæ notantur iure, *b* priuilegium concedere, & de hoc latius infra, in quæſt. de confeſſariis, quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, artic. ſexto.

a Gutier. in quaſt. Can. c. 3. num. ſ. Co. in c. alma mater. 1. part. §. 11. nu. 16.

b l. quoties. C. de preci. imperator offerendis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere, a dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum, extra forum ſacramentale.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Quartus decimus in dicta conceſsione facta Prælatis miniſtrantium infirmis reſpectu ſuorum ſubditorũ concedit ipſis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quacunq; cenſura, à iure, vel ab homine non tamẽ nominatim; & hoc in foro conſcientiæ tantum. Ex quibus uerbis aliqui poſſunt ſuſpicari, dictos Prælatos, non poſſe abſoluere extra ſacramẽtum penitentiæ a dictis cenſuris. At eorum ſuſpicio confunditur, ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conſcientiæ tantum.* Si enim vellet per iſta verba, quòd in foro ſacramentali deberet dicta abſolutio, ab ipſis conferri, diceret, in foro cõſciẽtiæ tantum & penitentiali, ſicut dixit Pius V. in clauſula allegata, articulo ſuperiori. Nam illa verba, *In foro conſcientiæ tantum*, ſolũ important & ſignificant, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in ſacramẽto, vel extra ſacramentum, in foro conſcientiæ, & non in foro exteriori, niſi parti fiat ſatiſfactio iuxta dicta, in articulo ſuperiori. Non autem importãt, & ſignificãt, quod ipſa abſolutio debet præſtari, in foro ſacramentali tantum. Et ſic eſt tenendum vniuerſaliter, quod quotieſcunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur facultas abſoluendi, a quacunque cenſura, ſicut conceditur Prælatis Religionum, in facultate ipſis commiſſa a Clemente IV. & etiamſi addatur, quòd id ipſum poſſunt facere, in foro conſcientiæ (ſicut additur in priuilegio Martini V. conceſſo Priori Sancti Benedicti Valliſoleti de quo ſupra egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum ſacramẽtale, poſſit talis abſolutio dari, prout tenet Hẽriquez *c* dicens, hanc opinionem tenuiſſe Victoriã, Pennam, & Medinã doctiſsimos Patres Dominicanæ familiæ. Et affirmat, quod Cõmiſſarius generalis Cruciatæ, hoc modo ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatæ explicauit. Neque obſtat quod in dictis priuilegiis dicatur, quod poſsint abſoluere, a peccatis, & a cenſuris, & peccatorũ abſolutio non poſsit dari, niſi in ſacramento penitẽtiæ. Nam reſpondetur, id debere intelligi ſecundũ diſpoſitionẽ iuris, videlicet, quod a peccatis fiat abſolutio in ſacramento penitentiæ, & a cenſuris extra ſacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilla, *d* Ledeſma, & Soto.

c Henriq. l. 3. de indul. c. 13. lit. R.

d Armil. v. excommu. § 20. Ledeſm. 2. 4. q. 19. ar. 3. Soto in 4. d. 18. q. ar. 5. col. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prædicti Prælati poſsint abſoluere a cẽſuris, & caſibus reſeruatis a Summo Pontifice poſt datas dictas conceſsiones.

RESpondeo dicendo, quòd conceſſio Papæ ad abſoluẽdum, ab omnibus ſibi reſeruatis, intelligitur etiam de reſeruatis poſt factã cõceſſionem. Quod probatur. Nam ſi Princeps, alicui Magnati concedat collationem beneficiorũ certæ ciuitatis, talis cõceſſio intelligitur etiam de his beneficijs, & officijs, quæ poſt conceſſionẽ creata ſunt per Principẽ. Quod probatur ex quadã decretali: *e* Ex qua colligit gloſſa ibi, quod licet verba in dubio videãtur relata ad tempus præſens, iuxta ea, quæ dicũtur in iure: *f* id tamen non procedit in conceſſionibus reſpicientibus ſolùm præiudiciũ concedentis. Nam tũc quaſi beneficium, late accipientur, atque ita etiam in illis, futura venient, prout tenent Panormitanus, *g* Crotus, Fortunius, Garcia, Alciatus, Couarruuias, & noſter Luſitanus doctiſſimus Petrus Barboſa. Et ſic in propoſito, Papę in dictis conceſſionibus videtur cõcedere caſus de nouo, à ſede Apoſtolica reſeruãdos in cõceſſionibus ſupradictis: cũ facilè cogitare potuerint, eos poſſe reſeruari, ſicut de nouo multi reſeruãtur, argumẽto eorũ, quæ tradũtur in iure, *h* & tradit Alexander, Præſertim, quia dictæ cõceſsiones, generaliter, & ſimpliciter factæ pro-

e Cap. quia circa de priui.

f l. ita. ff. de auro & argento legat.

g Pan. in d. c. quia circa n. 3 & in c. cũ ex iniuncto. nu. 5 de hæret. Crotus in l. omnes popul. nu. 153. ff. de iuſt. & iur. Fort. in l. Gallus, §. & quid ſi. n. 166 Alci in l. verbũ oratio. n. 7 ff. de verb. ſign. Cou. in pract. qq. c. 3. n. 1. in fin. Barb. in d. l. diuert. § quod in anno. ff ſolut. matr.

h l. ſi ſeruit. ff. de ſeruit. ver. præd. Alex. in l ſi mihi, & tibi §. ſi. co. vl. de legat. 1.

propter iuſtam cauſam debent recipere extenſionem, ſicut recipiunt conceſſiones datæ principaliter propter publicam vtilitatem, iuxta tradita, a Ioanne Andrea, *a* & ab eodẽ Alexãdro. Ex quibus colligitur, quod dicti prælati poſſunt abſoluere, etiam ab excommunicationibus reſeruatis a Sede Apoſtolica, poſt conceſſionem priuilegiorum, per quæ eis dicta abſolutio fuit commiſſa, niſi in ipſa reſeruatione ſpecialiter prohiberetur ipſis prælatis, abſoluere ſuos Regulares, ab ipſis peccatis nouiter reſeruatis, derogando eorum priuilegia.

a Ioan. And. in c. qui ſen. ti. de reg. iur. in 6. Alex. conſ. 178. nu. 11. & 12. li. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum dicti Prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos a caſibus Cœnæ Domini.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *b* prout habetur in libro Monumenta ordinum, in prima, & ſecunda impreſsione, circa literas Clemẽtis Quarti ſuperius allegatas, quibus concesſerat Miniſtris, vicarijs & cuſtodibus fratrum Minorũ, facultatẽ abſoluẽdi & diſpẽſandi fratres eiuſdẽ ordinis niſi talia perpetraſſent, propter quæ eſſent meritò ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi: declarauit duntaxat eſſe ad ſedem Apoſtolicam meritò deſtinandos hæreticos relapſos, ſchiſmaticos, & qui literas Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent. Sed in reliquis omnibus etiam ſimoniæ prauitate irretitis, poſſe per illos, quibus inibi conceditur, abſolutionis & diſpenſationis beneficium iuxta caſuum exigentiam impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod iſta conceſſio videtur expiraſſe: & idem eſſe de omnibus conceſsionibus tangentibus prædictum processum Bullæ Cœnæ *c* Domini. Cùm quolibet anno, ille proceſſus cenſurarũ, de nouo promulgetur: cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & cum maximis cenſuris, contra abſoluentes, ponendo ibi expreſſe: *non obſtantibus priuilegijs &c. etiam ordinibus Mendicantibus conceſſis & alijs ſufficientibus derogatorijs.* Vnde ait, quod tempore primi capituli generaliſsimi, conſultus ſuper hoc Reuerendiſsimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & præpoſitus appellatur reſpondit Reuerendo Patri bonæ memoriæ Fratri Martiali Boulier, qui fuit Generalis vicarius fratrum Minorum Ciſmontanorũ, dicens, quod prælati noſtri non poterant abſoluere fratres ſuos, nõ ſolùm ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Marimagno, ſed neq; ab aliquo alio in Bulla Cœnæ contento: & quod illa conceſsio & declaratio Sixti, in dicto Marimagno, potuit valere in vita ſua. Quia licet proceſſum quolibet anno publicauit: ſemper tamen intendebat excipere fratres (prout ipſe conceſſerat) niſi in dictis quatuor caſibus. Et propterea ait, quod reuerendiſsimi Generales Ordinum debent prouidere, quod ponatur ſemper in Bulla Cœnæ Domini exceptio Religioſorum, quoad fratres ſuos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores Ordinis tranſacta die Iouis Sancti, poſt promulgationem cẽſurarum obtineant facultatem abſoluẽdi ab illis caſibus omnes fratres, & alias perſonas, pro quibus Prælati noſtri habent authoritatem, ſcilicet Moniales, Tertiarios vtriuſq; ſexus, Oblatos, famulos & domeſticos. Hæc Collector. Sed doctiſſimus Doctor Morgouiejo Cathedraticus primarius ſacrorum Canonum, in illuſtri vniuerſitate Conimbricenſi, & Canonicus doctoralis cathedralis Salmanticenſis, in inclyta Salmanticæ Academia publicè ſacros Canones legens, affirmauit hanc explicationem Collectoris duram nimis ſibi videri, cum ex ea multa ſequantur abſurda. Quorum primum eſt. Nam ſic eſſet derogatum indultum conceſſum confratriæ Sanctiſſimi ſacramenti, virtute cuius, confratres quotannis aliquoties poſſunt abſolui, ab omnibus caſibus Papalibus, etiam contẽtis in Bulla Cœnæ. Secundum abſurdum eſt: Nam ille qui, verbigratia, impetrauit indultum in principio Quadrageſimæ, vt a caſibus Cœnæ Domini poſſet abſolui, nihil haberet, ſi, publicata Bulla Cœnæ Domini, in die Iouis Sãcti, tale indultum reuocaretur. Quæ omnia inconſtantiam, & repugnantiam, alienam maximè a Principe prædicant, quam ſacri *d* Canones, & leges imperatorum condemnant, vt tradit Baldus, allegans ad id aliqua, dicens voluntatem principis debere eſſe conſtantem, & immobilem, vt lapis angularis & polus in cœlo. Quare non eſt veriſimile Papam reuocare ſtatim, quod ſui anteceſſores, & ipſe de proximo cõceſſerat. Ad cuius rei confirmationem ponamus, quòd Papa, prima die Decembris concedat bullam, cuidam prædicatori a ſe miſſo, ad conuerſionem Indorum Orientalium, vel Occidentalium: in qua concedit, vt in illa noua Eccleſia poſſit plantare confratrias, & confratres ipſarum poſſint abſolui a reſeruatis Bullæ Cœnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino pergens in Hiſpaniam accedens ad ciuitatem Oliſiponenſem, aut Hiſpalenſem, volens nauim aſcendere, dies Iouis Sancti iam accedit, in quo proceſsus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur cum reuocatione priuilegiorũ etiã Mẽdicantib. cõceſſorũ: an debemus dicere hunc prædicatorem ſuã operã perdidiſſe, & ſuã bullã, quoad caſus Cœnæ Domini eſſe reuocatã? Abſit hoc concedere. Neque hoc credẽdum eſt, de mẽte ſuæ Sanctitatis conuerſionem animarum maximè zelantis. Quibus addo, ſecundum mẽtem ipſius debemus iudicare. Argumentum etiam veriſimilitudinis, voluntatem legiſlatoris maxime declerat, vt colligitur ex iure. Vnde quia a veriſimili arguit, argumentũ à ratione naturali proponit; veriſimilitudo enim quid connaturale eſt naturæ diſcurſiuæ, vt ait Baldus, *f* & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos ſequitur Crauet. Qui ex hoc infert, quod ille qui habet veriſimilitudinem pro ſe, habet deciſionem legis etiam pro ſe, prout latè tradunt Euerardus, *g* & Tiraquellus. Neque valet conſilium Collectarij, ſcilicet, quod tranſacto Ioue Sancto ſtatim petatur a Procuratoribus ordinum reualidatio priuilegiorum regularium prædictos caſus concedentium. Nam etiamſi ea fiat diligentia, minimè poſſumus liberare Summum Pontificem ab inconſtantia, ab ipſo maximè aliena. Neque etiã his obſtat declaratio illuſtriſſimi Cardinalis. Primò, quia ipſa non eſt Papalis; ſecundo quia ea data non ceſſat poſteriùs abſurdũ. Poteſt enim contingere, quod Papa concedens prædictam bullam Prædicatori ad Indias pergenti, prima die Decembris, a vita decedat, ſtatim poſt natiuitatem & eius ſucceſſor, in die Iouis Sancti, reuocet dicta priuilegia Regularium, in qua reuocatione, ſecundum declarationẽ domini Cardinalis, debet neceſſario includi indultum ſupradicti prædicatoris. Quare cõcludẽdo, dico q̃ dicta abſurda mihi grauiſſima videntur. Et ſic ſalua ſẽper correctione ſãctæ matris Eccleſiæ puto dicendũ, quod Bulla Cœnæ Domini in ſua reſeruatione, & derogatione priuilegiorum, ſolùm vult dicere, quod colore priuilegiorũ Bullarum, concedentiũ abſolutionẽ a reſeruatis, a Sede Apoſtolica, nullus audeat abſoluere a dictis caſib.

b In 1. impre. f. 59. & in 2. f. 143. conceſ. 395.

c Colle. tit. abſolutio ordinaria quoad; fratres. §. 13.

d Ca. impetrari. de fide inſtrum. clemen. vnica. de renunc. l. vbi repugnantia de reg. iur.

e l. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa. l. cũ res legata. ff. leg. 1

f Bald. conſi. 180. nu. 9. volum. 1. Old. conſil. 43. Crauetta. conſ. 182. nu. 6.

g Euera. in locis leg. c. 1. Tiraq. in l ſi vnquam. nu. 37. & ſequent.

reſer-

reſeruatis in Bulla Cęnæ Domini, propter grauitatem delictorum, & peccatorum, quorum reſeruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis a Sede Apoſtolica fit eorum reſeruatio, publicato ſolenniter, proceſſu dictæ Bullæ in die Iouis Sancti. Et ſic nolunt Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos caſus. Et hoc conſtat ex Bulla Cęnæ Domini publicata per Dominum Sixtum Quintũ, Papam, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, primo anno ſui Pontificatus. Cuius clauſulæ tenorem hic proponam.

Cæterum a prædictis ſententijs, nullus per alium, quã per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus; Neque etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorũ, quibuſcũque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumuis Ordinum & etiam Mendicantium, ac militariũ Regularibus, & Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs, conuentibus, & domibus, ac capitulis, collegij confraternitatibus, Congregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos ac dictam ſedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, & alia quacunque ſcriptura, in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, etiam caſus, præſentibus literis, expreſſe comprehendantur. Hæc Sixtus Quintus. Et eadem exceptionem ad literam in illis verbis: *Niſi in eis, etiam caſus, præſentibus literis expreſſe comprehendantur.* ponit Dominus Clemens Octauus, in eadem clauſula proceſſus Bullæ Cęnæ publicatæ ab ipſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expreſsè colligitur, nolle ſupradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia dictos caſus concedentia. Et ſic remanet noſtra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obſtat, quod alij Summi Pontifices prædictorum verborum non fecerint mentionem. Nam huic obiectioni reſpondeo, quod ideò eorum non meminerunt: quia, licet non exprimantur, debent cenſeri expreſſa, & taciti, & expreſſi, idem eſt iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum eſt; quod etiamſi Bullæ Apoſtolicæ concedant authoritatem, vt fideles poſſint abſolui ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, virtute dictarum Bullarum, non poſſunt abſolui fideles a caſibus contentis in Bulla Cęnæ Domini. Licet enim concedant generaliter authoritatem abſoluendi ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis: ſunt tamen caſus Bullæ Cęnæ Domini, tam notabiles; & atroces, vt in generali conceſſione minimè comprehendantur, niſi de eis expreſſa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum *a*, & decretorum. Vnde concedens ſua Sanctitas, abſolutionem a quocunque caſu Sedi Apoſtolicæ reſeruato, volens concedere caſus Bullæ Cęnæ, illud non ſubticet: ſed exprimit, prout aduertunt Staphyleus *b*, & Gomecius. Ex qua doctrina ſequens conficio argumentum, videlicet, quod ſi in conceſſione generali caſuum Papalium (quæ eſt beneficium) & per conſequens amplianda, non includitur poteſtas, ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ Domini, niſi expreſsè in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium poteſtatem, ad abſoluendum a caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ. cum ipſa reuocatio ſit ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia authoritatem, ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ, niſi in ea reuocatione, ipſorum priuilegiorum fiat expreſſa mentio. Et ita cenſeo, quod, vt ſupradicta opinio collectoris eſſet vera, erat neceſſarium quod Papa diceret, quod per nullum priuilegium & facultatem poſſint abſolui a caſibus Bullæ Cęnæ, etiam ſi in ipſis priuilegiis authoritas ad eorum abſolutionem concedatur, quod non inuenio expreſſum in Bullis Cœnæ Domini, his temporibus publicatis. Et per conſequens, nulla facta mentione prædictorum priuilegiorum in dictis reuocationibus: cenſeo ſalua ſemper correctione ſanctæ matris Eccleſiæ, Summos Pontifices, ea minimè velle reuocare: cum beneficia Principum debeant eſſe permanentia, vt dicunt iura *c*, & nemo authoritate legis deriuatæ ab illa æterna ratione, damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator. *d* Et pro hac noſtra opinione facit Extrauagans, *e* Papæ Pauli Secundi. Vnde ſequitur, non eſſe reuocatum, per Bullam Cęnæ Domini, priuilegium conceſſum ab Adriano Sexto, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, ad petitionem Imperatoris Cæſaris Auguſti, quod conceſſit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium, poſſint abſoluere fratres ſuos deputatos conuerſioni Indorum, ab omni cenſura Eccleſiaſtica, etiam ſi eſſet de Cęna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conſcientiæ minime cenſeo eſſe reuocatum. Quod confirmatur, quia proceſſus Bullæ Cęnæ Domini minimè publicatur in Epiſcopatibus Indiarum, cum nec etiam publicetur in Epiſcopatibus Hiſpaniarum; & publicatio ipſius, in vnoquoque Epiſcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto. *f* De quo dicemus in quæſtione de Confeſſariis, quoad poteſtatem abſoluendi.

a l. ita apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. c. ſedes. de reſcr.

b Staphyl. ti. de reſer. in for. breuium. pag. 19. Gomez. in tract. breuium nu. 26.

c Regul. decet de reg. iur. l. 6.

d l. 1. C. qui veniam ætatis impetra.

e Extrauã. §. ſanctiſſimus. ibi ſine ſpeciali ſua ſanctitatis licentia.

f Sot. lib. 1 de iuſt. q. 1. art. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito priuilegia Regularium concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cęnæ non reuocari, quando ipſa Bulla Cęnæ publicatur (prout dictum eſt in articulo ſuperiori) videtur, quod dicti Prælati poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos, a crimine hæreſis, dummodò non ſint hæretici relapſi, iuxta declarationem Sixti Quarti. Et hæc opinio probatur, ſi crimen hæreſis ſit occultum, ex decretis in Concilio *g* Tridentino; vbi conceditur Epiſcopis tantum, & non eorum vicariis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos in foro conſcientiæ a crimine hæreſis occulto. Et per conſequens id ipſum videtur aſſerendum de Prælatis Regularibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; quod, ſcilicet poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos ab eodem crimine hæreſis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus *h* ſequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur, nam quidquid conceditur Epiſcopis conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quod habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, prout aiunt celebris Gloſſa, *i* & plura decreta, quæ hanc veritatẽ confirmant, vt doctiſſimus Nauarrus etiã expreſsè innuit. Neque his obſtat, quod ſecundum aliquos facultas conceſſa Epiſcopis a Concilio Tridentino, vt ſcilicet poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis occulto, ſublata eſt per proceſsũ bullæ Cęnæ Domini poſtea, a Gregorio Tertio

g Conc. Trid. ſeſ. 24. de reſo. cap. 6.

h Pan. in c. at ſi clerie. §. de adul. n. 18. de iudicijs.

i Glo. in clem. de reb. Eccleſ. non alien. cap. Abbates et ibi Glo. de priui. li. 6. Nauar. in ſum. c. 12. nu. 73. & l. 4. conſil. tit. de ſpõſ. conſi. 5. in fin.

decimo publicatum: nam reſpondetur, quòd ego nunquam mihi potui perſuadere, talem authoritatem ipſis fuiſſe ſublatam, reſpectu abſolutionis ab hæreſi. Nam Concilium Tridentinum reſtituit Epiſcopis, ſublatam olim iuriſdictionem, quam habebant iure communi; aut diuino ſecundum quoſdam, ſed ſubordinatam, & reſtringibilem a Papa. Epiſcopi enim iure communi, aut diuino, niſi expreſsè limitentur, habent pro ſubditis, quidquid habet Papa, pro tota Eccleſia. Et ſic Concilium Tridentinum in hoc, eſt lex correctoria, quæ reducit iuriſdictionem dictis Epiſcopis, factā ad terminos iuris communis antiqui, & per conſequens (iuxta doctrinam communem, traditam a Molina, *a* & a Gutierrez, & a Couarruuias) non cenſetur derogari, neque limitari, niſi expreſsè derogetur, aut limitetur. Vnde in conſtitutionibus quæ a Sede Apoſtolica emanarunt, in quibus aliqui caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, particularis mentio fit de decteris Concilii Tridentini, dicendo, quòd concilio prædicto non obſtante, talium caſuū abſolutio ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruaretur. Nec in illa Bulla cœnæ Domini, neque in aliis poſtea publicatis videmus expreſsè, & ſpecialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dicti ſupra, articulo ſuperiori. Et ita tenet Henriquez *b*, quod Epiſcopi modo, in foro conſcientiæ, poſſunt abſoluere ab hæreſi occulta affirmans eam tenere opinionem modo multos Iuriſperitos, & Theologos, videlicet, Pennam, Medinam, & Gallum de familia Prædicatorum; eam tenuiſſe & Doctiſſimum dominum Sanctium Epiſcopum Segorbienſem, & dominum Guerrerum Archiepiſcopum Granatenſem, & dominum Blācum Archiepiſcopum Compoſtellanum, huius etiam fuiſſe opinionis affirmat. Qui reuerendiſſimi Præſules, magnam habent in hoc authoritatem, tum propter eorum ſingularem doctrinam, & ſanctitatem; tum quia, vt patres Eccleſiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Moyam, & doctorem Solis Primarios Salmanticenſes huius fuiſſe opinionis. Refert etiam, quod illuſtriſſimus Cardinalis Carrafa, nomine congregationis Cardinalium, ita reſcripſit ad dominum Chriſtophorum Vela Archiepiſcopum Burgenſem. Et hāc opinionem tenui in explicatione *c* Cruciatæ, quam nouiſſimè, me ipſum, & alios allegās tenet, doctiſſimus Gutierrez *d* in quæſtionibus Canonicis, ab ipſomet nouiter additis, & locupletatis.

a Molin. l. 3. de primog. c. 4. n. 25. Gutie. de iuramento confirmatorio. ca. 51. nu. 8. Cou. lib 3. var. c. 6. nu 4.

b Enriq. li. de pœni. c. 3. in 2. tom.

c In explicat. Cruciata. §. 9. nu. 70.

d Gutie. in q. Can.

Hoc tamen non obſtante, modò de ſupradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licet enim Epiſcopis concedatur abſolutio ab hæreſi occulta, in foro conſcientiæ: non inde ſequitur, ipſam concedi Prælatis Regularibus habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem. Epiſcopi enim vltra id, quod ſunt Epiſcopi, habent modo titulum inquiſitorum: imò ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis, prout infrà, ſecundo tomo, in quæſtione de inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, dicemus. At Prælati regulares minimè ſunt inquiſitores reſpectu ſuorum ſubditorum; & ideo non concludit, prælati Regulares habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ergo poſſunt abſoluere ſuos ſubditos ab omnibus, a quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere ſuos diœceſanos, & per conſequens a crimine hæreſis occultæ: cum Epiſcopi vltra iuriſdictionem Eſpiſcopalem, ratione muneris ipſorum, habeant annexum munus inquiſitorum. Præterea ipſis Epiſcopis ſublata fuit, quoad crimen hæreſis, iuriſdictio, vt poſſint ſuos diœceſanos abſoluere; & hæc iuriſdictio per Concilium Tridentinum fuit ipſis reſtituta, prout dictum eſt, in ſuperioribus. Ex quibus hoc conficio argumentum: Si communi ſenſu, Epiſcopis fuit ſublata talis iuriſdictio, reſpectu criminis hæreſis: ergo etiam fuit ſublata prælatis Regularibus, cum eorum iuriſdictio ſit quaſi epiſcopalis, ſeu ad inſtar iuriſdictionis epiſcopalis, & videmus ſupradictam iuriſdictionē reſtitutam a Concilio Tridentino, Epiſcopis tantum & non eorum vicariis, habentibus iuriſdictionem ordinariam. In quo decreto, nulla fit mētio, neque in generali, neque in ſpeciali de prælatis Regularibus iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentibus ergo quoad ipſos, non eſt reſtituta. Vnde concludendo dico, ipſos prælatos regulares, per ſupradicta, minimè hanc habere authoritatem: & opinionem Panormitani, licet ſuo tempore, haberet probabilitatem, modo tamen eam minimè continere, cum poſt eius tempus, iuriſdictio ad abſoluendum ab hæreſi ſuos diœceſanos, Epiſcopis fuerit ſublata & per conſequens fuerit etiam ſublata a prælatis Regularibus, ſi eam habebant: quibus minimè fuit reſtituta; ſicut Epiſcopis, a Concilio Tridentino fuit reſtituta, & conceſſa.

Neque his obſtat, quod regulares non ſunt peioris cōditionis, quam ſæculares. Vnde cum ipſi ſæculares poſſint abſolui ab hæreſi occulta, a ſuis Epiſcopis videtur dicendum, quod Regulares poſſint abſolui ab eodem crimine occulto, ab eorum prælatis iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentibus. Nam reſpondetur non eſſe peioris conditionis in hoc, regulares, quam ſæculares, cum ipſi Regulare poſſint ſubmitti iuriſdictioni Epiſcoporum, renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & ſic abſolui ab eiſdem, iuxta doctrinam Federici Senenſis, quam ſequitur doctiſſimus Nauarrus. *e* Hæc dicta ſint ſecluſo quocunque priuilegio.

e Nau. li. 1 eiſ. tit. de offi. ordi. conſ. 8 in 1 impreſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi poſſint abſoluere, a crimine hæreſis occulto, per ſuum Commiſſarium, aliquam, verbi gratia, Monialem.

Reſpondeo dicendo, quod doctiſſimus *f* Cordu ba tenet partem affirmatiuam, dicēs, quod in Concilio Tridentino non diffinitur, quod Epiſcopi non poſſunt committere alicui ſpecialiter talem facultatem: ſed quod eorum vicarijs non licet abſoluere a prædicta cenſura, & culpa. Quod docet eſſe intelligendum, virtute generalis commiſſionis quæ dari ſolet vicariis Epiſcoporum, ad abſoluendum a quibuſcunque caſibus ſibi reſeruatis. Et ſic tenet, quod Epiſcopi poſſunt committere ſuam authoritatem alicui commiſſario particulari, ad effectum prædictę abſolutionis. Et ratio huius eſt, quia Commiſſarius, ex priuilegio perpetuo, poteſt alteri ſuas vices commitere, prout cum cōmuni, tenet Syluester. *g* Cū ergo Epiſcopi ſint ad hunc effectū, ex priuilegio iuris in Concilio, cōceſſo, Cōmiſſarij & non prohibeantur in eodem Concilio ſuam cōmitere authoritatem, in prædicto caſu; ſequitur, quod id poſſunt. Et hanc opinionem tenet Angles *h* olim Epiſcopus Boſenſis, & ego eam ſecutus ſum in explicatione *i* Cruciatæ, & in noſtra Sūma confeſſorum, id ipſum affirmaui contra Ioannem Gutierrez, ſequens doctiſsimum Nauarrum. Nec obſtat Conciliū Tridentinum ibi, *aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum:* Quæ verba innuunt, Epiſcopū ad alios caſus, prçter hçreſim creare vicariū

f Cord. de caſ. conſi. q. 8.

g Syl. ver. abſolutio. 4. q. 6. dub. 2. & ver. commiſ.

h Ang. in 4 q. de conſe. art. 5. difficul 6. §. 9. nu. 79.

i in ſū. 1. to. c. 129. p. 348. co. 1. Gutier. pra. q. c. 3. nu. 28. p. 351. Nau. l. 5. conſ. tit. de ſent. exc. conſ. 15. p. 193. in 1. impreſ.

de

de nouo. Ex quibus ſequitur, quòd ad abſoluendum ab hæreſi (ad quod contrariũ ſeruari præcipit Concilium) nõ poteſt aliquis vicarius de nouo deputari. Ad hoc enim reſpondetur, quòd non poteſt creari aliquis vicarius de nouo, cũ ſpeciali authoritate, ad abſoluendum omnes generaliter ab hæreſi occulta: at non negat Concilium, Epiſcopum poſſe creare commiſſarium ad aliquem caſum particularem, concurrentibus cauſis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad abſoluendum Monialem, quæ propter votum, aut præceptum clauſuræ, ad præſentiam Epiſcopi, minimè adire poteſt; neque Epiſcopus, ad eam recurrere commodè poteſt, vt eam abſoluat; quo caſu, ſi ipſa neceſſariò per Epiſcopum eſſet abſoluenda, in maximis anguſtijs conſtitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maximè arridet, viſum eſt mihi, eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus ſufficienter probabo, quòd in hoc caſu præceptum Concilij in toto ſuo rigore minimè obligabit. Prima ratio eſt: nam in omnibus præceptis epicheya ſeruari debet, quę ſecundum Diuum Thomam *a* & Angeſt. nihil aliud eſt, quàm æquitas, quę eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, penſatis omnibus circunſtãtijs, cuius officium, ſeu proprius actus eſt, in caſibus ſpecialibus diſcedere à verbis legis generalis, ſeruata tamen legis intentione, attentis omnibus circunſtantijs. Itaque epicheya eſt, quæ prætermiſſo verborum legis rigore, præfert quod recta ratio poſcit, & quod legiſlator in tali caſu præeligere debuiſſet. De his enim, quæ vt plurimum accidunt, feruntur leges pro bono communi; quarum obſeruantia, in quibuſdam caſibus, & circunſtantijs, manifeſtè bono communi pernicioſa foret. Quod enim pro certo fine introductum eſt, nõ debet contra illum finem militare; quare ipſum ſalubriori conſilio eſt pro tunc relinquendum; ſi enim non relinqueretur potiùs præuaricatio legis, quam obſeruantia eſſet cenſenda, iuxta regulam iuris dicentem, quòd is committit in legem, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatem. Et ſic rigor iuris ſequendus nõ eſt, quando ex ipſius obſeruatione, in caſu particulari, fit contra bonum, ab ipſo iure intentum. Et certè ſi rigor Cõcilij Tridentini, in hoc caſu ſeruaretur, ita, vt nullatenus in eo poſſint Epiſcopi, alicui committere vices ſuas: clarè videtur, huiuſmodi rigorem, in hoc caſu, non in ædificationem, ſed in diſpendium prædictæ animæ retorqueri.

a D. Thom. 2. 2. q. 129. ar. 1. Angueſt. in moral. c. 5.

Secunda ratio eſt: nam neque Deus, neque Eccleſia intendit in ſuis præceptis, nos obligare ad vix poſſibile, & nimis difficile in ſe: quia moraliter & ciuiliter ſecundum iura impoſſibile eſt, quod vix, niſi cũ magno detrimento fieri poteſt: ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quomodo ſaluatur illud Matthæi, *b* Iugũ meũ ſuaue eſt, & onus meum leue: Neque Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit. Et in hoc caſu iam videmus, quanta cum difficultate, huic animæ mederi poteſt, ſeruato rigore Concilij Tridentini.

b Matt. 11.

Tertia ratio eſt: quia piè credendum eſt, neque Deum in lege gratiæ velle, neque Eccleſiam debere imponere nobis iugum vix poſſibile, & difficillimum, ſaltem ſub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus, vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctiſſimus Angeſt. *c* exemplificans de medio iuſtitiæ, ſcilicet de æqualitate punctuali, quam ſeruare, eſt nimis difficile, & vix poſſibile in omnibus: ideò ad eam non tenemur, ſed intra latitudinem, quodam groſſo modo æſtimatam, ſecũdum Scotum, & communiter Doctores, ex ſecundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quòd ideò non obligamur ſub mortali peccato confiteri peccatum, quando ex eius confeſſione explicata, imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale, cuiuſcunque. Neque tenemur quærere cõfeſſorem cum magna difficultate, puta itinerando viginti leucas, ad ipſum quærendum. Tunc enim reputatur homo non habere copiam idonei confeſſoris quando vix & ſine magna difficultate haberi non poteſt. Et de alijs multis caſibus ſimile erit iudicium, ex prædicta regula. Quæ omnia in caſu, de quo in præſentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et ſic ex dictis patet, in eo vtendum eſſe epicheya, licèt Concilij Tridentini rigor obuiare: quanto magis, quod non obuiat, ſecundum explicationem Angles, & Nauarri ſuperiùs citatam. Et aduertendum ſecundum Nauarrum, *d* quòd Epiſcopus duobus modis poteſt committere hanc authoritatẽ dicto Vicario. Primò ſignando ipſi pœnitentiam, quam imponere debet poſt abſolutionem, ſecundo concedendo ipſi authoritatem, non ſolùm ad abſoluendum, ſed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit abſoluere, ratione officij ſui, prout competit Epiſcopo, in hoc caſu, poteſt abſolutè, non ſolum committere authoritatem ad abſoluendum, ſed etiam ad pœnitentiam arbitrandum, ſecundum doctrinam doctiſſimi Decij. *e*

c Angeſt. in moralib. ca. 6. & 10.

d Nau. vbi ſu.

Eſt etiam aduertendum, quòd Epiſcopus poteſt abſoluere in abſentia, ab excõmunicatione, extra ſacramentum pœnitentiæ, incurſa ratione hæreſis occultæ, ſicut poteſt abſoluere ab alijs excommunicationibus, vt affirmat *f* Nauarrus. Ex quo ſequitur quòd poteſt abſoluere ab excommunicatione, dictam Monialem abſentem, quę abſoluta ab excommunicatione, poteſt abſolui a crimine hæreſis, a quocũque cõfeſſore, ab eodẽ Epiſcopo, ad hoc ſpecialiter, approbato. Peccata enim Sedi Apoſtolicæ reſeruata ratione excommunicationis reſeruantur qua ſublata, iam non ſunt dicenda reſeruata.

e Dec. in c fin. de offi. ordin.

f Nau. vbi ſu.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione capituli, Si quis ſuadente diabolo.

Reſpondeo dicendo, quòd Bonifacius Octauus *g* ordinauit, quòd Religioſus, qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi, poſſit ab Epiſcopo, eo caſu abſolui, quo ſæcularem clericum poſſet abſoluere, ſi alium clericum percuſſiſſet, vt videlicet quando leuiter percuſſit, ſecundum gloſſam ſuper decretalem ipſius Bonifacij. Sed poſtea Innocentius Quartus, prout habetur in libro *h* Monumenta ordinum *conceſſit Generali & Prouincialibus Miniſtris, vt eos, qui ex fratribus ſuis pro iniectione manuum in ſe ipſos incurrerint in excõmunicationis vinculum, aut in id ante ſuſceptum habitum inciderint, vel alias ſint excõmunicati, valeant abſoluere niſi adeò graues, & enormes ſint exceſſus, quòd meritò ſint ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi.* At poſtea Clemens Quartus in priuilegio citato, in primo articulo huius quæſtionis *conceſſit Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs, Cuſtodibus, & Prioribus conuentualibus (iuxta quandam conceſſionem fratrum Prædicatorum ſuperius allegatam) & eorum vicarijs, vt poſſint beneficium abſolutionis impertiri ſuis fratribus, & omnibus*

g c. religioſo de ſent. excõ. lib. 6.

h In 1. impr. f. 104. conc. 219.

Digitized by Google

nibus fratribus ſuorũ ordinũ ad eos declinãtibus, cuiuſcunque ſententiæ excommunicationis à iure, vel ab homine, excepta excommunicatione lata cõtra hæreticos relapſos, Schiſmaticos & literas Apoſtolicas falſificãtes, aut ad infideles prohibita deferentes, iuxta declarationem Sixti Quarti ſuperiùs allegatam. Ex quo colligitur, quòd cùm exceptio firmet regulã in contrarium, poſſunt ſine dubio dicti patres abſoluere, ab excõmunicatione propter iniectionem manũ violentarũ in clericum, etiam ſi ſit ſedi Apoſtolicæ reſeruata, quod inſuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus cõceſſum videtur: ſed ipſis prælatis conceditur abſolutio à cæteris caſibus in cęna Domini: ergo a fortiori abſolutio huius excõmunicationis, quæ eſt minor, indulgetur. Sed dubium eſt, vtrum dicta abſolutio concedatur eis, quando fratres ſe mutuò in clauſtro percutiunt, & non quando extra clauſtrum. Et videtur quòd ſic. Nam priuilegia debẽt explicari iuxta terminos iuris communis. Et in quadam decretali *a* ordinatur, quòd Regulares, ſi in clauſtro ſe percuſſerint, poſſint a ſuo prælato, vel Epiſcopo abſolui. At reſpondetur, quòd licèt extra clauſtrum ſe percuſſerint, poſſunt abſolui, virtute dicti priuilegij. Neque obſtat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali, quaſi innuant, quòd ſi extra clauſtra ſe percuſſerint ab Epiſcopo, & non a ſuo prælato debeãt abſolui; ſed quia hoc crebriùs in clauſtro contingit, prout aduertit Panormitanus, *b* allegans aliqua iura, in quibus probatur clarè, Prælatos Regulares poſſe abſoluere ſuos ſubditos, extra clauſtrum ſe mutuò percutiẽtes. Et aduerte, quòd ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditũ, poteſt ipſe ſecũdum priuilegia, abſolui ab alio ſubdito ſuo, electo ab ipſo in confeſſorẽ, & ſi ſubditus & prælatus ſe adinuicem percuſſerint, & in conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſsũt ad inuicẽ ſe abſoluere, prout tenet Ioãnes *c* Fabian. Licet enim ſecundum ius ordinarium, excõmunicatus maiori excommunicatione, non poſſit alium excommunicatum eadem excommunicatione maiori, abſoluere, prout eſt notatum in ſacris Canonibus: *d* in caſu tamen neceſſitatis, vbi non eſt alius frater, qui eos poſſit abſoluere, poteſt excommunicatus, alium excommunicatum abſoluere; & ratio eſt, quia neceſſitas non habet legẽ, & probat hoc dictum, Ioannes Fabian. a maiori. Quia ſi excommunicatus, in caſu neceſſitatis, poteſt abſoluere a peccatis; a fortiori, poterit ab excommunicatione.

a c. monac. de ſent. excom.

b Pano. in c. cũ illorũ de ſen. excom. per tex. ibi. & c. canonica eod. tit.

c Fabian. in ver. abſolutio. 2. §. 6.

d c. audiuimus. 24. q. 1.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prædicti Prælati poſsint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione, & ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine.

RESpondeo dicendo, ſimoniacum realem in ordine, tam occultum, quam publicum eſſe ipſo iure ſuſpenſum, quoad ſe, & quoad alios, vt probãt iura *e* & tradit Innocentius communiter receptus; qui etiam eſt ipſo iure ſuſpenſus cum reſeruatione Papali, prout tradit Nauarr. Et Pius Quintus in cõſtitutione, quæ incipit, *cum primum*, excommunicat excommunicatione Papali latæ ſententiæ, ſimoniacos in ordine, & beneficio, Mediatores, & Procuratores palam, vel occultè, tam recipientes, cõfirmãs in hoc extrauagantem Pauli Secũdi. Ipſi verò aſſecuti Beneficia, ſunt etiã ipſo iure illis priuati; & inſuper inhabiles ad ea, & ad omnia alia obtinenda, abſque aliqua declaratione; non autẽ mediatores, Et eſt aduertendum, appellatione Beneficij, etiam Prioratum, Guardianatũ, & ſimilia venire, quouis nomine nuncupẽtur, quæ ſunt Prælationes, & officia Paſtoralia, apud Mendicantes. Quoniam Monaſteriorum, ſeu conuentuum ſunt electiones, confirmationes, ſeu prouiſiones huiuſmodi, quãuis inter beneficia Eccleſiaſtica, communiter non cõputentur. Quæritur igitur in articulo quæſtionis, vtrum ſupradicti Prælati poſſint abſoluere ab his pœnis, ſuos fratres, in ordine vel beneficio, realiter ſimoniacos. Et dico primò, quod ſemel in vita poſsũt dicti Prælati Generales, & quibus id cõmiſerint, abſoluere ſuos ſubditos, a dictis caſibus; per cõmunicationem priuilegij Eugenij Quarti, & Celeſtini Quinti, factam Abbatibus Ciſtercij, & congregationi Cæleſtinorum, & congregationi S. Benedicti Hiſpaniarum, prout refert Collector *f* priuilegiorum Ordinis Ciſtercij, in ſuo Compendio. *Nam hi Sũmi Pontifices concedunt Abbati generali dicti ordinis, & per cõſequens alijs, quibus ipſi duxerint cõmittendũ: vt ſemel in vita, poſſint abſoluere ſuos ſubditos à quibuſuis excõmunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cẽſuris alijſque ſententijs, & pœnis à iure, vel ab homine, Apoſtolica, vel Sedis Apoſtolicæ legatorum, delegatorũ vel ſubdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia authoritate Prouincialis, vel Synodalis cõſtitutiones, & regulariũ dicti ordinis inſtitutorũ in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgãdis. Atque etiã à quibuſcũque irregularitatibus & inhabilitatibus, etiã ante ingreſſum, vel poſt ex quauis cauſa cõtractis vel cõtrahẽdis, etiaſi talia forẽt, propter quæ ad ſedẽ Apoſtolicã, vel quẽcũque aliũ ſpecialis habẽdus eſſet acceſſus, &c. ac de quibus cõtriti & cõfeſſi fuerint, plenariã remiſſionẽ Apoſtolica authoritate cõcedere.* Ex quibus tã generalibus verbis, colligitur veritas dicti, ſcilicet, ꝙ dicti Prælati poſſunt abſoluere a pęnis, quas incurrunt eorũ ſubditi propter Simoniã in ordine, & in beneficio. At Clemens IV. priuilegium ſuperius citatum, nõ ſemel in vita, ſed quoties expedire videbitur, cõcedit dictis Prælatis, & eorũ vicarijs, vt a dicta excõmunicatione, & ſuſpẽſione in ordine, vel beneficio poſsint abſoluere: cum in eo ſolũ fiat exceptio quatuor caſuum, iuxta declarationẽ Sixti Quarti, a quibus Prælati ſupradicti tantum abſoluere arcentur. Et Eugenius Quartus, vt habetur in libro *g* Monumenta ordinum, conceſsit, vt fratres Minores poſſent abſolui ſemel in vita a ſuis Prælatis a ſimonia, quocunque modo contracta. Verum tamen eſt quod Sixtus Quintus in cõſtitutione, quam edidit contra malè promotos, dixit. *Volumus præter alias cenſuras, & pęnas contra ſimoniacè ordinatos, a ſacris canonibus & conſtitutionibus Apoſtolicis & alias inflictas, & irrogatas (quibus nequaquam derogare intendimus) etiam omnia, & ſingula ſupradicta, in ſic promouentibus & promotis locum habeant.* Illa autẽ ſupradicta quæ Sixtus V. ſupra determinauerat, ſunt ſequentia, ad literam a Sixto poſita. ibi, *Clericos malè promotos, ab executione, & exercitio eorundem ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſos eße. Et ſi in eis celebrare præſumpſerint, illos ſic irregulares effectos omnibus, & quibuſcunque per eos, in titulum commendã, aut alias obtentis dignitatibus, officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis cũ cura & ſine cura, quomodocunque qualificatis, ſæcularibus, vel cuiuſuis ordinis, aut militię Regularibus; ac etiã ſi ipſi clerici Regulares fuerint, actiua, aut paſſiua voce, ipſo facto, priuamus, & ijs priuatos, atque ad illa, & alia ſimilia, vel diſſimilia in poſterũ obtinẽda, inhabiles et incapaces eſſe decernimus, & declaramus dignitatũ officiorũ, beneficiorum huiuſmodi ſic pro tẽpore vacantium collationem, Apoſtolicæ Sedi perpetuo reſeruamus.* Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit comprehendere

e Extra. 2. de ſimonia c. tanta eod. tit. vbi Innocen.

f Collector priuil. ord. Ciſter. tit. abſol. §. 1.

g In 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 64. conc. 85.

Digitized by Google

dere dictos ſimoniacos, etiam Regulares. Et addit inſuper Summus Pontifex. *Quod nemo, prætextu cuiuſcunque priuilegij (etiam mari magnũ nuncupati) cõceſſi, quibuſcunque ordinibus, congregationibus, & perſonis regularibus aut Epiſcopis per decreta Cõc. Tridẽt. aut officio ſacræ pœnitentiariæ Apoſtolicæ; vel minoribus aut etiam maioribus pœnitentiarijs noſtris & Romani Pontificis pro tempore exiſtẽtis, vel aliis quomodolibet pro tempore conceſſis perſonæ ſic, vt præfertur, delinquentes, tã ſcilicet, Antiſtites, quàm Abbates promouentes, quã clerici malè inſigniti, ſeu ordinati, à reatibus, & exceſſibus præfatis abſolui, præterquã in mortis articulo poſſint aut debeant, neque cum his ſuper irregularitate præmiſſa contracta etiamſi crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat diſpenſari.* Hęc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta ſuperiùs citata, quòd ſimoniacos in mala ordinũ promotione, nullus præter Papã poteſt abſoluere, etiã prætextu priuilegiorũ regulariũ, quæ ſufficienter derogat Sũmus Pontifex. Et licèt Clemens VIII. anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno quinto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ ſedis plenitudine, ſua perpetua valitura conſtitutione ſupra dictas literas Sixti Quinti, ad terminos ſacrorum canonum, ac conſtitutionem Pij Papæ Secundi ſui prædeceſſoris, quę incipit: Cum ex ſacrorũ ordinum, & ad diſpoſitionem decretorũ ſacri Cõcilij Tridentini reſtrinxerit, & reduxerit, necnõ cenſuras & pęnas in eiſdẽ Sixti literis, cõtra quoſcunque.* Addit tamẽ verba ſequentia, *Præter quàm cõtra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas. Has enim voluit in ſuo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quòd hodie Prælati Regulares etiã habentes iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, non poſſunt abſoluere, neque diſpẽſare cum ſuis ſubditis, ſimoniacis in ordine, cùm priuilegia, quibus id facere poterant per Sixtum Quintũ, ſint abrogata. Neque etiã poſſunt abſoluere eos, & cum eis diſpenſare, quando ipſorũ delictũ eſt occultũ virtute Concilij Tridentini; cùm etiam decretũ Cõcilij Tridẽtini, quoad hoc, ſit per Sixtũ Quintum, abrogatum, & per Clementem VIII. reſpectu eorum, quæ pertinẽt ad prædictos ſimoniacos, nihil ſit immutatum, vt conſtat ex ſuperius allegatis.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm dicti Prælati poſſint abſoluere, à ſuſpenſione à diuinis virtute ſuorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non poſſe plenè ſatisfieri huic difficultati, ſine eo, quod ſciamus, quid ſit ſuſpenſio a diuinis. Quod maximè neceſſarium eſt duxi explicare, cum Religioſi ſæpè ſæpius, Apoſtolicis conſtitutionibus, hac pęna & cenſura feriantur. Et reſpondeo, quòd, vt ego exiſtimo, fuit opinio cuiuſdã gloſſæ, a quod ſuſpenſio a diuinis, nihil aliud eſt, niſi ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ. Nam finis illius gloſſæ eſt, omnes ſuſpentionis ſpecies numerare, & ſub vna ſpecie, & ſub vno mẽbro ponit ſimul ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem a diuinis, vt innuat, quod hæ duæ pœnæ, ſolo nomine differunt. Fundamentum huius opinionis eſt, Decretalis b Innocentij Quarti in Concilio Lugdunenſi: in qua iudices excommunicantes, ſuſpendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non ſcripto, ſuſpendit ab ingreſſu Eccleſiæ, & a diuinis officijs ſimul, vt innuat has duas pęnas, ſolo nomine differre & ſecundum ſubſtantiam, vnam & eandẽ rem eſſe. Nam ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, non prohibet omnem introitum in Eccleſiam; ſed tãtùm eum, eſt ad celebrandum diuina officia. De qua re eſt textus expreſſus Bonifacii Octaui, c ſic dicentis. Is eſt Eccleſiæ ingreſſus interdictus, ſibi per cõſequens cenſetur ipſa diuinorum celebratio interdicta. Atque adeo ſecundum hanc opinionem, ſuſpẽſio a diuinis nihil aliud eſſe, videtur, niſi prohibitio celebrandi diuina officia in Eccleſia tantum. Quare extra Eccleſiã quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verum licèt hæc opinio non careat probabilitate; communis tamen doctorum ſententia, oppoſitum ſentire videtur. Et ideo vera opinio, tenenda eſt, quòd ſuſpenſio a diuinis ſit pęna diſtincta ſecundũ ſubſtantiam, ab ingreſſu Eccleſię. Nam reuera hæc a diuinis ſuſpenſio, non ſolum in Eccleſia, ſed etiam extra Eccleſiam, prohibet diuina officia celebrari. Supereſt ergo declarare, quis ſit effectus huius pęnæ. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendũ, quod effectus ſuſpenſionis a diuinis eſt, non ſolum prohiberi aliquid ſub pęna peccati, ſed etiam ſub pęna irregularitatis, prout exiſtimat Syluester d dicens, quòd ſuſpenſus a diuinis non poteſt ſub pęna peccati officiari in choro, ſeu extra canere, neque intereſſe diuinis officijs. Verùm quamuis peccet in his, non contrahit irregularitatem, ſi ſolùm interſit, vt ſimplex laicus. Hanc opinionẽ non probat prædictus autor; & ideò non eſt tenenda. Sed potius eſt dicendum, quòd quoties hæc cenſura non inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatum quia non eſt maior ratio de vno, quam de alio, in ſuſpenſione a diuinis. Immò eſt argumentum maximũ, quòd ſuſpẽſio a diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum, cùm ſit malũ acerbius quam irregularitas. Ergo ſi non inducit quod minimum eſt, non inducet quod eſt maximum. Atque adeò, ſi ſecundum mentem Sylueſtri, pſallere in choro, & intereſſe diuinis, vt laicum, nõ inducit irregularitatẽ; multo minùs peccatum inducet. Aduertendum tamen, quòd opinio Sylueſtri procedit tantùm in interdicto. Nam qui interdictus eſt, peccat audiendo diuina, licèt non ſit irregularis. Ratio verò quare peccet eſt, quia eſt ſpecialiter prohibitus ne diuina officia audiat & ſacramẽta Eccleſiaſtica recipiat, vt conſtat ex iure. e At verò ſuſpenſus non eſt prohibitus aliquo iure circa prędicta; & ideò interdictũ & ſuſpenſio, quoad inducendum peccatum, differũt. Verùm, quantum ad inducẽdam irregularitatem, pariſicantur, quia in omnibus caſibus, in quibus interdictum inducit irregularitatem, in illiſmet inducit etiam eandem irregularitatem, ſuſpenſio a diuinis, quia iura, eodem modo loquuntur, de iſtis duabus cenſuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde reſolutoriè dico primò, quod ſuſpenſio a diuinis eſt priuatio officiorum (quæ ante ſuſpenſionem habebant) pertinentium ad ſeptem ordines Eccleſiaſticos, & ſeptem horas Canonicas. Hæc definitio ſumpta eſt ex decreto Martii f Papæ, & Innocentij IIII. in Conc. Lugdunenſi. g Et ideò in ea, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, quòd hæc cenſura ſit prohibitio officiorum, quia non prohibet ſuſpenſio a diuinis quæcunque diuina, ſed ea tantum, quæ ad officium ſpeciale pertinent. Et ideo Innocentius IIII. in loco citato dixit, quòd ſic ſuſpenſus a diuinis poteſt ſua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, aſſiſtere ſacris, cantare in choro, baptizare ſine ſolemnitate, benedicere menſam priuatam, quia hæc & ſimilia deputantur alicui officio ſpeciali, a iure, conſtitutione, vel conſuetudine: nam ad hæc, quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At verò vſus ſolennis acolytorum ad deferendum cæreos, & ſubdiaconorum, diaconorum, presby-

a Gl. in Clem. cupientes de pœnis verb. ſuſpenſio.

b c. 1. de ſent. excom. lib. 6.

d Syluest. v. ſuſpenſio.

e c. alma mater de ſent. excommu. lib. 6.

f c. ſiquis Epiſcop. in conc. 11. q. 3.

g c. 1 de ſent. excomm lib. 6.

ſbyterorum, & hebdomadariorum & cantorũ ... ſicio diuino, prohibetur in ſuſpenſione a diui... quia vſus omnium prædictorum, eſt deputatus ... officio ſpeciali, ex iure & cõſuetudine, vt au... ores plures dicunt, teſte Philip. Franco. a Secũdo dico, quòd ſuſpenſio à diuinis prohibet ab officijs pertinentibus ad ſeptem ordines, & ad ſeptem horas Canonicas, quia iſta miniſteria Eccleſiaſtica sũt propriè officia diuina. De horis canonicis id patet, quia iure pleno, diuinum officium vocantur. De ſeptem ordinibus etiam eſt certum, quòd ſint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinum ſacramentum altaris. Et ideò quando Innocentius dixit, quòd ſuſpenſus a diuinis, exequi non poteſt diuina officia, de iſtis ſolùm duobus (cum ſint propriè diuina) sũt illa verba intelligenda, videlicet, de ſeptem ordinibus, & de ſeptem horis. Nam reliqua, quamuis tractant de rebus aliquando diuinis, non tamẽ ſunt propriè officia diuina, vt eſt officium cantoris in proceſſionibus extraordinarijs, vigilijs, & funeralibus. Et officium cantoris in refectorijs, & in cathedris Theologiæ, & ſimilia, prout notant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius: quos referũt & ſequuntur Philippus Frãcus, *b* & Nauarr. Tertiò dicitur, quòd prædicta officia debent haberi ante ſuſpenſionem. Nam ſi quis ſe ingerat diuinis rebus propriè ſumptis, & non faciat ea, ex officio, quòd prius habebat, nõ incurrit irregularitatem illatam contra tranſgreſſores huius ſuſpenſionis, & cẽſuræ; atque adeò ſi aliquis, qui non eſt acolytus, diaconus neque ſubdiaconus deferat cæreos, & ſolenniter dicat Epiſtolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius ſuſpenſionis a diuinis, vt notant Nauarrus, *c* & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatem alterius ſpeciei, quòd exercet ſolemniter officium, & ordinem, quem nõ habet. Verum eſt tamen, quòd ſi Religioſus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & ſubdiaconi deferẽdo cæreos, vel dicẽdo epiſtolam non ſolemniter, ſed vt laicus, non incurrit hanc cẽſuram, quia quamuis ingerat ſe diuinis propriè ſumptis, cum tamen ea non faciat ſolenniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius ſuſpenſionis, neque aliam quamcunque. *d* Et videtur etiam dicendum, quod ſuſpenſus a diuinis eſt prohibitus ad actũ prædicandi, cum ſecũdum iura antiqua ſit actus deputatus ſacerdoti, quamuis nõ cõpetat omnibus ſacerdotibus, ex officio prædicare vt cautum eſt in Concilio *e* Conſtantienſi. At contrarium puto dicendum. Licet enim aliqua iura dicant eſſe deputatum ordini diaconatus: iura tamen ſupradicta debent intelligi reſpectu actus cantandi Populo Euangelium ſolẽniter; prout in noſtra ſumma *f* reſoluimus. De actu verò benedicendi mẽſam in refectorijs & dicẽdi orationes ſolenniter in proceſſionibus extraordinarijs, & vigilijs, & funeralibus, & ſimilibus; dubium eſt, an comprehendantur in ſuſpẽſione a diuinis, & exiſtimo eos actus, & ſimiles eſſe interdictos, & prohibitos, eò quòd ex cõſuetudine ſunt actus pertinentes ad ſacerdotium. Nam huc vſque non vidi ea miniſteria exerceri, niſi a presbyteris inter religioſos viros. Hæc ſunt quæ prohibentur in ſuſpẽſione a diuinis. Videamus igitur veniendo ad id, quod in articulo quæſtionis propoſuimus diſputandum, vtrum, ſcilicet, Prælati Regulares poſſint ab huiuſmodi cenſura abſoluere ſuos ſubditos: Et reſpondeo, quòd in foro conſcientiæ rectè poſſunt per priuilegium Clementis IV. in primo articulo huius quæſtionis allegatum, vbi cõcedit poſſe eos abſoluere, a quacunque ſuſpẽſione a iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod alijs priuilegijs ibi, & in ſuperioribus articulis, cõfirmaui. Et nemini dubium eſt quòd prælati Regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt ab ea abſoluere in foro conſcientiæ, ſi procedat a delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum conceſsũ Epiſcopis a Concilio Tridẽtino, *g* quod indultum ipſis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen eſt, an in foro exteriori poſſint abſoluere à dicta pœna? Et reſpondeo, quòd ſic, quando iſta pœna non eſt perpetua: quia non infligitur ex natura ſua propter delictũ prohibitum; ſed propter ſolã contumaciam, cùm ordinarij poſſint diſpenſare, vt apertè dicit quædam decretalis. *h* Et quamuis hæc pœna ſit perpetua, quando non eſt reſeruata, certum etiã eſt, quòd poteſt remitti per ordinarios Prælatos, prout euidẽter deducitur ex alia decretali. *i* Et ſic prælati generales & prouinciales, cum ſint ordinarij ſuorum ſubditorum, poſſunt abſoluere à dicta ſuſpenſione a diuinis quando non eſt perpetua, & quando licèt perpetua ſit, ſuæ ſanctitati non eſt reſeruata. Vnde dicemus infra, in quæſtione de clauſura, quantum ad ingreſſum mulierum in monaſteria Monachorũ, quod dicti prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, a ſuſpẽſione a diuinis incurſa ab eis admittentibus præſumptuosè mulieres intra clauſuram dictorum monaſteriorum, contra fœlicis recordationis Pij V. conſtitutionem.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm Prædicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à cenſuris in contemptum clauium commiſſis.

Reſpõdeo dicẽdo, quòd Bonifacius *k* IX. prout refertur in ſupplemento, concedit facultatem dictis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos fratres & ſorores, ab excommunicatione incurſa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis diſpẽſare ſuper irregularitate, ſi quã huiuſmodi ſententijs ligati, celebrando diuina, vel miſcendo ſe illis modo tamen (non tamen in contemptũ clauium) alias præmiſſorum occaſione qualitercumque contraxerint, diſpenſare; eoſque quoad hoc, in ſtatum priſtinum reſtituere, & quod ſimiliter poſſint abſolui dicti magiſtri, & priores, ac vicarij, a confeſſoribus per eos eligendis. Et Eugenius IIII. in conceſſione facta fratribus Minoribus, de qua *l* infra, qua poſſunt ab omnibus abſolui plenariè, addit, *niſi illa in cõtemptũ clauium cõmittant*. Ex quibus videtur dicendũ, quòd ſi incurrant in dictas cenſuras, in contemptum clauium, non poſſunt abſolui per prædictos Prælatos, neque ipſi prælati, per cõfeſſores, ab ipſis electos. At licèt virtute huius priuilegij, a dictis cenſuris minimè poſſint abſolui; virtute tamen priuilegij Clementis IV. videntur poſſe abſolui, & diſpenſari, licèt in contemptũ clauium, tales cenſuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia ſuperiùs allegata, cõcedunt abſolutè ſine dicta limitatione, dictis prælatis facultatẽ ad ipſã abſolutionem, prout ſuperius late diximus. Et cum ipſa priuilegia ſint beneficia principis, fauorabiliter, & latè ſunt interpretãda, iuxta ea, quæ ſupra diximus *m* in quæſtione de priuilegiorũ explicatione. Et inſuper probatur, quòd ſaltem Generales, & Prouinciales, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ, poſsũt abſoluere & diſpẽſare. Praeterea eſt videndum, quid ſit peccare in contemptũ clauium.

b Fran. in ca. vbi ſup. Nau. in ſum ca. 27. num. 163.

c Fran. vbi ſu. §. anteam nu. 3. Na. vbi ſu.

d cap. adijcimus. 16. q. 1.

e Conc. Conſt. ſeſ. 8. & 15.

f In ſum. 1. tom. cap.

g Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6. de reform.

h c. ex litteris de conſti.

i c. nuper de ſent. excom.

k Fo. 110. in eſ. 142.

l Infra hac q. art. 20.

m Sup. q. 11. art. 6.

Digitized by Google

clauium. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in contẽptum clauiũ, & Eccleſiæ nõ quando mouetur ad huiuſmodi contemptũ ex aliqua ira, odio, & affectione; ſed tantũ ex eo, quòd non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ poteſtati, credendo tamen Eccleſiã habere poteſtatem, iuxta doctrinã expreſſam D. Thomæ, *a* Soti, Caſetani, a doctiſſimo Caſtro reſolutã. Vnde quãdo aliquis propter aliquam cauſã particularem, ſcilicet, odium, iram, aut concupiſcentiã, non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ præceptis, credendo eſſe iuſtam, tolerabilem, & diſcretam, credendo ipſam regi ab Spiritu Sancto, & eius poteſtatẽ eſſe a Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauiũ peccare, ſed ex dicta cauſa particulari, etiã ſi ſæpè ſæpius, propter eandem cauſam eademmet peccata cõmittat, prout reſoluit Syluester. *b* Hoc ſuppoſito probatur noſtra cõcluſio, quòd, ſcilicet, in foro conſcientiæ poſſint Prælati generales & Prouinciales abſoluere, & diſpenſare in foro conſcientiæ in cenſuris commiſſis a ſuis ſubditis, in contemptum clauium. † Licet enim non poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab hæreſi occulta, iuxta tradita in ſuperioribus poſſunt tamen abſoluere a cenſuris incurſis in contemptum clauium, nolendo ſubiici clauibus Eccleſiæ, credendo tamen Eccleſiam habere poteſtatem a Chriſto Domino ad ligandum & ſoluendum: hoc enim non eſt hæreticale, dum vt ſupponitur, credant Eccleſiam poſſe cenſuras iure optimo fulminare, & imponere. †

a D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 4. d. 6. q. 2. §. quantũ ad ſecundum Caſt. de leg. pœna. lib. 2. c. 4. docum. 6.

b Syluest. ver. contemptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui a dictis Prælatis virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in ſuperiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus ad abſoluendum, & diſpenſandum in certis cauſis cum ſuis fratribus: dummodo tamen non in contemptum clauiũ, aut alias occaſione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iſte articulus occaſione conceſſionis Eugenij IV. de qua in libro *c* Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione; qua conceſſit ipſis fratribus quandam indulgentiam, & remiſſionem peccatorũ plenariã, de qua in quæſtione de confeſſarijs, quantũ ad abſolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita in poſterum committenda. Quod ſi ex cõfidentia huiuſmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio, & facultate Apoſtolica non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commiſſa, de rigore videntur conceſſa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæſtionis, non fiat talis exceptio; debemus concedere de rigore, quod prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionẽ minimè facientium, poſſunt abſoluere ſuos fratres a peccatis & a cenſuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiſerint, & contraxerint. Hæc propoſitio videtur probabilis, ſtando in rigore talium conceſſionum nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretanda ſunt contra concedentẽ, maximè in fauorabilibus, quæ non ſunt in præiudicium tertij; vt probatur in iuribus, *d* & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio. Quod confirmatur primò, quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio faciẽda, prout ex iure canonico, & *e* ciuili ſatis deducitur. Cõfirmatur, deinde, quia ius non dicit, quod ipſo facto priuilegiũ amittit, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: ſed dicit, ꝙ priuilegium amittere meretur. Et ita ſecundũ merita innuit priuationẽ, vel declarationẽ amiſſionis, non ipſo iure, aut facto fieri, ſed poſſe & debere fieri, ſicur dixit D. Auguſtinus, ꝙ peccator eſt indignus pane, quo veſcitur; non tamẽ eo ipſo, ꝙ peccat, eſt priuatus iure, quod habet in ſuo pane. Dixi (in rigore) quia ſi de mente concedentis, illud probabiliter præſumatur, aut conſtet; tunc talis conceſſio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commiſſa fuerint, poſt talem conceſſionem, vt patet: quia a voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali conceſſione, aut facultate contra ius commune non præſumitur quis concedere velle id, quod non eſſet ſpecialiter conceſſurus (vt eſt communis regula vtriuſque iuris) Specialiter autem non eſſet quis conceſſurus id, vnde eſſet occaſio peccandi, qualis videtur eſſe ſi concederetur poteſtas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia ſemper eſt interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure) *f* Hinc videtur, quòd concedens non intendit, quod ad ea facultas ſua extendatur; & per conſequẽs videtur, quòd virtute eius peccantes cum dicta confidentiã minimè poſſunt abſolui, niſi expreſsè in ipſa facultate cõcedatur. Et hæc opinio vt ſecurior & magis pia cõſulenda eſt, ad terrorem & præſeruationẽ peccati: præſertim cũ contraria nõ ſit in rigore adeò certa. Verùm eſt tamẽ, quòd in caſu particulari, in quo diſpendium animæ immineret, ſi a commiſſis cum confidentia priuilegij non poſſet quis abſolui; ego eum abſoluendum iudicarem, præſuppoſita contritione debita, notificando ipſi pœnitenti, quod talis facultas et ampliùs non valebit ad alia, cũ eius confidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum nõ ponantur limitationes aſſignatæ in priuilegijs Bonifac. IX. & Eugenij IIII. ſcilicet quod non poſſint abſolui fratres ab his peccatis & cenſuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiſerunt, & contraxerunt, abſolutè loquendo, debent ſecundùm mentem concedentium neceſſariò ſubintelligi. Et ita regulariter loquendo non debent Prælati abſoluere ſuos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quæ cum confidentia ipſorum commiſerunt, niſi ex negatione talis abſolutionis periculum ſpirituale ipſius animæ abſoluendæ timeatur. Sed videndum eſt quid ſit peccare cum confidentia priuilegiorum ad hoc, vt dicta abſolutio, & diſpenſatio negetur. Et reſpõdetur, quod quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum confidentia facultatis ſibi conceſſæ, quãdo ex talis facultatis confidentia mouetur, ad committendum id, ad quod nõ moueretur ſine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod non dico, quòd quando non committeret illud, ſi talem facultatem non haberet dicitur quis peccare cum prædicta cõfidentia: ſed dico quòd tunc dicitur peccare cũ ea, quando non mouetur ad id, niſi ex tali confidentia. Eſt enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod ſi ego non haberem per talem facultatem, tã facile remedium & certum, ſolicitius me haberem, ne inciderem in talia reſeruata. At verò cum video mihi facilè remedium per talem facultatem adeſſe ſicut adeſt ad alia non reſeruata, certè nõ curo magis illa cauere, ac ſi reſeruata non eſſent; vel ſicut alia non reſeruata, pro quibus facilè remedium haberetur.

c Fo. 62. in 1. impr. & in 2. fol. 65. conceſ. 66.

d cap. olim de verb ſign. cap. quia circa de pri vbi gl. vlt. & Innoc. d. c. licet de tranſ. Epiſcop.

e d. c. quia circa l. ſi. ff de cõſtit. principum

f l. 5 §. ſi fundum. C. de his qui not.

beretur. Et tamen in hoc caſu eſt verum, quod talia non committerem, ſi talem facultatem nõ haberẽ. Sed tamen hoc non eſt poſitiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem eſt, cauſaliter cum confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non eſt cauſa poſitiua, ſeu concomitãs ad peccatum, dum per talem confidentiam ego negligẽtior in dies fio, ad cauendum diligentiùs talia reſeruata quàm ſi talem facultatem non haberẽ; & per conſequens, hoc non eſt prębere, aut ſumere cauſaliter incentiuum peccandi: ſed eſt per talẽ confidentiam auferri ſpecialem ſolicitudinem cauendi talia reſeruata. Quod ſi ego non ſolùm ex tali confidentia priuilegij eſſem negligens ad cauendum reſeruata ſicut nõ reſeruata; ſed inſuper moueret ſpecialiter ad exequẽda praua deſideria, ſeu paſſiones, quibus etiam aliàs ad talia reſeruata inſtigor, & moueor; tunc verè propriè talis cõfidentia facultatis, eſt cauſa poſitiua, aut poſitiuè mouens ad peccatũ, & præſtans incentiuum ad id: & talis propriè cum confidentia, ſeu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut ſi aliqui dicerẽt & deliberarẽt ſecum dicẽtes: accipiamus hoc priuilegium & occidamus illum, quia abſoluemur per illud: vel priuilegiũ habemus, per quod poſſumus abſolui, occidamus illũ &c. Et iſti tales non poſſunt abſolui virtute priuilegij dicti, cùm tacitè ſubintelligatur, in omnibus priuilegijs, quod virtute eorũ, nemo abſoluatur, ſi cũ confidentia ipſorum, peccata commiſerit, & cenſuras contraxerit. Ille autem, qui ſolùm fit negligens per talem facultatem ad cauendum reſeruata, videtur quòd benè poteſt abſolui virtute talis facultatis, etiã expreſsè excipientis eum, qui cum eius cõfidẽtia peccaret. Et ratio huius eſt, quia virtute talis exceptionis ſolùm excipitur is, qui propriè & poſitiuè mouetur ad peccandum, & ſumit inde incentiuum peccandi: quia & hoc ſolùm intendit concedens pręcauere, quando talem exceptionem expreſsè, aut implicitè fecit. Quia & in conceſſione facultatis, certè intendit liberare eos, quibus eam concedit à maiori ſolicitudine adhibẽda, circa abſolutionem à reſeruatis quàm ſi non eſſent reſeruata; alioquin ſcrupuloſum, aut ferè ſemper ſcrupuloſum eſſet habere tales facultates, niſi ſic intelligantur propriè, vt dictum eſt: cùm cuilibet peccanti in reſeruatis ferè ſemper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua ſe remediãdi poſt tale peccatum reſeruatum commiſſum: quia ſi putaret non patere ſibi remedium, niſi difficile, certè ſolicitiùs caueret ab ipſis reſeruatis. Ita eleganter Corduba. *a*

a Cord. l. 5. q. de indulg. qu. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs ſupra poſitis, in quibus dicitur, quòd Prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à pœnis, à iure, vel ab homine.

REſpondeo dicendo, quòd in priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtertij, ab Eugenio Quarto, & in priuilegio conceſſo à Gregorio Decimo quarto Miniſtris infirmorũ, & in alijs priuilegijs, *Supra poſitis, conceditur Prælatis quod poſſint abſoluere à cẽſuris, & pœnis:* ſub quibus verbis (cenſuris & pęnis) nõ includitur facultas diſpenſandi ab irregularitate, quia irregularitas nõ eſt cẽſura, vt dicitur in iure *b* & notat Nauarr. Neque etiã nomine pęnæ cõtinetur. Licèt enim irregularitas cõtracta ratione alicuius culpæ, pęna dicatur: nõ tamẽ venit abſoluenda, nec diſpenſanda virtute prædictorum verborum: prout conſtanter tenet idem Naua. *c* cõtra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in quarto Sẽtentiarum, qui in libr. de iuſtitia *d* & iure ſententiã Nauarri amplectitur, quã ego in noſtra Sũma conſtanter ſequor, aduertens Sũmos Pontifices his tẽporibus in iubileis ab eis emanatis eã expreſſis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ illa tantũ veniunt, quæ à confeſſore, vel à canonibus pœnitẽtialibus imponuntur; vel etiam, quæ ab ipſo pęnitẽte ſponte aliquo bono fine ſubeuntur, de quibus per Nauarrum. *e* Igitur ſub dictis verbis, ſolùm de cenſuris & pęnis illis loqui videtur priuilegia, quę abſolutiones à peccatis, vel Sacramẽtorum ſuſceptionem impedirent. Quod nõ facit irregularitas quia illa ſubſiſtente, abſolutio à peccatis, atque etiã ab eo, quòd irregularitati cauſam dedit impẽdi poteſt iuxta doctrinam Cardinalis. *f* Et aduertendũ, quod nomine pęnæ nõ venit pęna pecuniaria debita per ſententiam iudicis: Pœna enim pecuniaria non eſt pęna Eccleſiaſtica, prout aduertũt Soto, *g* et Nauar. Hinc quidã aiunt illud verbũ, *& pœnis*, eſſe declarationem prioris verbi, ſcilicet, *cenſuris*, nempe quando cenſura fertur per modum ſententiæ & pęnæ.

b c. quærenti de verb. ſignif. Nau. to. man. c. 27. nu. 254.

c Na. c. 27. n. 252. Cord. vbi ſup. q. 43. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 96. ar. 4. Gutier. in q. Canon. c. 1. fo. 5. Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1.

d Sot lib. 5. de iuſt. q. 1. art. 4. p. 382. in ſuo confeſſ. 1. 101.

e Nau. vbi ſu. n. 191. & 192. & 254.

f Card. in cle. dudum. § ac deinde. q. 25. ſ. pule.

g Sot. in 4. d. 28. q. 1. art. 2. poſt. 3. concl. Nau. c. 27. n. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid ſignificẽt illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicèt, dicti Prælati poſſint abſoluere à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

REſpondeo dicendo, quòd Eugenius IV. in illo priuilegio ſæpè ſæpius allegato, cõceſſit reformatori Generali Ciſtertij, in illa abſolutione plenaria, quã ſemel duntaxat poteſt ſuis ſubditis cõferre cõcedit inquã ipſis, *vt eos à quibuſcũque irregularitatibus, & inhabilitatibus abſoluat.* Et dubitatũ eſt an ratione prædictorũ verborũ, poſſint dicti Generales cũ ſuis monachis diſpenſare, in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et author Compendij *b* ordinis Ciſtertij ait, quòd nullibi dici poſſit, ſub abſolutione irregularitatum, diſpenſationem ſuper eiſdẽ cõprohendi. Vnde clauſula intelligi videtur de abſolutione à peccato irregularitatem producẽte, quod peccatum ad exercitium ordinũ, & officij, pęnitentem inhabilẽ reddit, vt per Nauarrum: *i* qualis eſt cõcubinatus notorius, & fornicatio, & alia ſimilia quibus illaqueati ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, prout ſacri canones *K* decernunt (ſaltem donec pęniteant) & irregulares celebrãdo fiunt. Vnde venit intelligendum quoddã priuilegium conceſſum a Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricẽſi, adminiſtratori per Sedẽ Apoſtolicã ſpecialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis Ciſtertienſis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, ſexto Kalend. Iulij. Põtificatus ſui anno quarto in quo inter alias, ſequẽs proponitur cõceſſio; licitur enim *Summus Pontifex concedere ipſi domino Georgio & ſucceſſoribus eius. & Prioribus maioribus, & ſucceſſoribus eorũ. vt poſſint abſoluere milites, Priores & fratres dictæ militiæ à peccato adulterij, inceſtus ſacrilegij, & fornicationis*: quæ verba ſunt explicanda reſpectu pœnarum, & ſuſpenſionum, quæ correſpondent iſtis delictis vt ſcilicèt dicti magiſtri, & Priores poſſint abſoluere fratres dictæ militiæ, à dictis pęnis, & ab infamia, reſultantibus ab eis. Alioquin ſi eis tantum concederetur abſolutio a dictis criminibus, nulla indulgentia ipſis fieret, cum hoc cuicunque ſacerdoti approbato ab ordinario cõcedatur. Et hoc ſignificat

h Collec. com Ciſter. ti abſolu. v. irregularitatibus et inhabilitatibus.

i Nau. in ma. c. 25. nu. 76.

K c. propter 31. d. c. ſi qui ſunt 81. d. cap. 1. de ſent. & re iud. lib. 6.

abſolutio

abſolutiò dicti prioris maioris,facta in Capitulo generali dictæ militiæ,in qua dicit, *Aboleo etiam omnem maculam infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractam*, quæ infamia, & inhabilitas conſiſtit in pœnis canonicis talibus delictis correſpondentibus.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (abſoluo vos ab omni infamiæ macula) poſita in ſuperioribus priuilegijs.

RESpondeo dicendo,quòd prędicta verba ponuntur in dicto priuilegio Eugen.IV. conceſſo Reformatori ordinis Ciſtertij:in quo cōceditur, *quod poſſit abſoluere omnem inhabilitatem,& infamiæ maculam ſiue notam contractam, excepta ea quæ naſcitur ex homicidio voluntario,mutilatione membri,& bigamia*.Pro quorū explicatione,nota quòd regulariter omnes infames ſecundum leges(de quibus Barto. *a* & decreta canonica,verba faciunt) etiam ſecūdum canones ſunt infames,vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocentius, & ſimiliter omnes,qui ſuis culpis, ad ordines promoueri nō poſſunt, de quibus per Panorm. *c* Pro quorum explicatione nota,ꝙ quędam dicūtur delicta leuia,& ſunt illa,in quibus dolus nō requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam ſine dolo; vel quādo interuenit culpa leuis,vt latè tradūt Panor.& *d* Angel.quod arbitrio iudicis relinquendum eſt, vt ait Aretinus *e* grauia dicūtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudiciū alterius, ſeu Reipublicæ,quæ aliàs dicūtur mediocria,vt eſt furtum,& periurium,Grauiora ſunt publica,in quibus non imponitur pœna mortis; & grauiſſima,in quibus imponitur pœna mortis,quæ aliàs dicuntur enormia.Has differentias ponunt Bart. *f* Felin.Angel. Aret.Folerius Boſſius,& Iul. Clar.Secundò nota,quòd duæ ſunt opiniones,quæ horū delictorum indicant irregularitatē. Prima eſt,quòd delicta mediocria,ſiue ſint notoria iuris,ſiue facti,propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti;& tales delinquentes nō poſſunt promoueri etiā acta pęnitentia. Si verò iſta delicta mediocria ſint occulta , prout diſtinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri poſſunt. Hanc ſententiā tenent Angelus *g* Syluester,& D.Antoninus. Qui omnes fatentur,delicta enormia,quantumcunque occulta ſint, irregularitatē non inducere,dicentes , non ſufficere ad irregularitatem quòd delicta ſint enormia tantùm, ſed etiam exigere, vt ſint notoria vel publica:Quā ſententiam tenet Nauarrus, dicens , quod omne crimen notorium depoſitione dignum inducit irregularitatem. Neq; ad hoc ſufficit,quòd ſit enorme, vt inducat dictam irregularitatem,ſi occultum eſt,niſi in illis caſibus, in quibus ius conſtituit, vt hunc ſortiatur effectum, ſicut homicidium.Ex quibus infertur,ꝙ delicta mediocria ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti , & quòd tales non poſſint promoueri,etiam acta pęnitentia, intelligenda ſunt, quando talia delicta ſint depoſitione digna, vt ait Nauarrus: *h* qualia ſunt furtum, periurium,& adulterium,falſum teſtimonium, ſacrilegium,vt referunt Antoninus *i* & Abbas:vbi numerat crimina depoſitione digna. Ex his colligitur, ad quæ ſe extendat poteſtas data in dictis cōceſſionibus regularibus prælatis,quoad ſuos ſubditos.

a Bar.in l.1. C. ex quibus cauſis infamia irrogat. c.omnes c.nulli, & c. infames.6. q.1.c. infamibus de reg.iu. li.6.c. ſātis Daniel. 81.d.c.vlt.de teſt. ca. Deus omnipotēs, de accuſ.
b c. omnes.6. q.1.Inn.in c. qual & quādo.2. de accu.
c Pan in c.ex diligenti de ſimonia.
d Pan.in c.tua de pœnis,Angel.in l.nō ſolùm.§ ſi mādato . ff de iniur. & in l. leuia ff.de accuſat.
e Aret.in ca. cū illorum de ſent. excom.
f Bar. in d. paragrapho ſi mādato.n.7. & in d l.leuia Feli.in d. c. cum illorū, Aret. in dict. tract.malefic. in princ. col. 3.Feler.in pra. cri.in ver. audiātur accuſatores n. 49. pa 70.Boſſ.in pra. cri. tit.de iud.nu.91 fo. 173. Clarus lib.1. recept. paragrapho.1. nu.9.
g Angel in Sūma verb.irregularit a. vbi Syl.q.14.Anto.3.p.tit.28. c.6.nu.7.
h Nauar.vbi ſup. nu. 248.
i Ant.in tra. de irreg. vol. 16. tract.c 6. nu.11.& 12. Abb.in c.at ſi clerici de iudic.nu.34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrum dicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis,ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius tranſgreſſionis legis Canonicæ.

RESpondeo dicēdo,quòd hic articulus proponitur propter cōſtitutionem ſuperius allegatam Eugenij IV.conceſſam generali Reformatorum Ciſtertij,in qua conceditur ipſi, *vt poſſit abſoluere ſuos ſubditos nouitios,donatos,oblatos,& commiſſos ſemel, à quibuſcunque irregularitatibus,& inhabilitatibus &c ante impreſſium,vel poſt ex quacunq; cauſa contractis, vel cōtrahendis:etiā ſi talia forent,propter quæ ad ſedē Apoſtolicam, vel quemcunq; alium ſpecialis habēdus eſſet acceſſus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ cōſueta & alijs prout de iure iniungēdis*.Ex quibus verbis videtur colligi,ꝙ prælati virtute eorū poſſunt habilitare ſuos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam conſtitutionē Apoſtolicam ſunt inhabiles.Et videtur prælatos virtute ſupradictæ conceſſionis à dicta inhabilitate poſſe eos in foro conſcientiæ abſoluere.Dixit enim ſummus Pōtifex,quod à quibuſcūq; inhabilitatibus cōtractis,& cōtrahendis,etiā Sedi Apoſtolicæ reſeruatis,poſſint eos abſoluere in foro conſcientiæ,de quibus corde contriti,& confeſſi fuerint,eiſq́ue remiſſionem plenariam concedere.Sed his verbis rńderi poteſt,quod,ſcilicet,non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuerſum,ſed tantū de illis,quę impediunt exercitium Ordinum,& officij inhabilē ad ea reddendo pęnitentem,ratione quorum inhabilitatum non poſſunt accedere ad ſacramenta communicando,& celebrando,& diſponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta conceſſione conceditur. Nam verba illimitata debent ſecundum ſubiectam materiam limitari , prout diximus *k* ſupra.Vnde cum habilitare aliquem ſit res maximi momenti, præcipuè quando ipſa habilitatio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur,vt hanc facultatem prælatis concedamus ad aliud priuilegium,hoc expreſsè concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium Quartum,prout continetur in libro Monumenta *l* ordinum cōceſſiſſe fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciæ regni Caſtellæ. *Quatenus ſinguli prælati dicti ordinis quocūque nomine cenſeantur, & confeſſores per ipſos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi,ſingulorum cōuentuum locorum domorum, vel Eremitoriorum huiuſmodi ſemel tantum abſoluere omnes, & ſingulos fratres profeſſos, cōuerſos atque nouitios habentes propoſitum profitendi : necnon perpetuo donatos,oblatos,præſentes,et futuros ipſorum conuentuum domorum Eremitoriorum huiuſmodi ab omnibus,& ſingulis ſuis peccatis,&c*.Et addit. *Necnō cum ſingulis ſupra dictis ſupra quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus,& ſingulis etiam Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter, & expreſsè reſeruatis(bigamio, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus dumtaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare,atque eos habilitare,vt nō promoti ad omnes ordines ſacros,& miſſarum celebrationē promoueri poſsint,et ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant.& poſsint & quod ad quaſcunque dignitates administrationes , & officia dicti ordinis, etiam ſi curam habeant animarū recipi illiſq; præfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeant,& poſsint*. Hæc Eugenius IV.Ex quibus colligitur,quod in foro ſacramentali dicti prælati, & confeſſores per eoſdē deputati, vel pro tēpore deputandi poſſunt ſemel in vita abſoluere fratres,& alios numeratos ab inhabilitate,quam contraxerunt tranſgrediendo leges papales,inhabilitātes eos,ne poſſint promoueri ad ordines ſacros, neque in ſuſceptis miniſtrare, neque etiam poſſint eligi, & aſſumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantùm concedatur fratribus Minoribus obſeruantiæ prouinciarum Regni Caſtellæ. Pius tamen ſecundus ipſum ad totam familiam extendit , prout aduertit Collector *m* priuilegiorum Mendi-

k ſu.q. 11. ar. 6.reg. 11.
l in 1.impr.f. 61. & in 2.f. 62.conc.81.
m Collect.tit. abſoluti. ex extra ordinaria quoad fratres.§.1.

L can-

cantium. Aduertendum etiam, quod idem Papa Eugenius IV. voluit, quod ad gaudendum ſupradicta conceſſione, quod ſinguli prædictorum, qui ſufficiẽtis litteraturæ ſunt per vnum annũ à tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerunt, in ſingulis ſeptimanis impedimẽto ceſſante legitimo, vel ſeptem pſalmos pœnitentiales cum litanię recitent ſiue legant. Alij verò non ſufficientes literati alias orationes (iuxta confeſſorum ſuorum arbitriũ, prout animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit) dicere teneantur. Et quod ſi forſan impedimento detenti in dictis anno, & ſeptimanis orationes prædictas commode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertẽtia, aut obliuione omiſerint, ex tunc alijs ſeptimanis ſequẽtis anni ſupplere teneãtur, prout cõtinetur in libro Monumenta *a* ordinum. Quę additio non ponitur, vt conditio, qua non impleta abſolutio, & diſpenſatio eſt nulla. Nam in ſupradicta conceſſione non ſolùm cõceditur diſpenſatio, & habilitatio, ſed etiam abſolutio à peccatis, & à cenſuris. Abſolutio autẽ à peccatis non poteſt impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pęnitens non remaneat abſolutus à peccatis, neq; à cenſuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *b* & communiter ſcribentes. Vnde cum dictum pręceptum reſpiciat non ſolùm diſpenſationes, & habilitationes, ſed etiã abſolutiones à peccatis, conſequenter eſt dicendum, non eſſe conditionem, qua non impleta diſpenſationes, habilitationes, & abſolutiones ſunt nullæ: ſed tantùm eſſe præceptum, quod à Domino Papa præcipitur a ſacerdotibus imponendũ. Quod tanquam pœnitentiam ſalutarem à Domino Papa taxatã tenẽtur volẽtes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiam ſi teneant viri doctiſſimi, pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitentiam à confeſſarijs impoſitam, hanc tamen pœnitentiam dicendi ſeptem pſalmos cum ſua litanię, ſingulis ſeptimanis vnius anni, aut aliam, prout ipſis confeſſarijs expedire videbitur, iuxta formam dictæ conceſſionis acceptare teneantur, alioquin minimè debent abſolui, neque diſpenſari, neque habilitari. Et eam abſq; dubio adimplere tenentur ſub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam eſt id, quod infra in quæſtione de confeſſarijs quoad poteſtatem abſoluẽdi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori poſſint dicti prælati in dicta habilitate diſpenſare, quando ſuæ ſanctitati nõ reſeruatur, dicemus infra in quæſtione de Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1.imp.f. 62.& in 2.f. 61.conc.86.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm prædicti Prælati poßint abſoluere nouitios.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens IV. conceſſit generali, & Prouincialibus miniſtris eorumque vices-gerẽtibus, & cuſtodibus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum. *Vt ſuo volentes aggregari conſortio, ſcilicet, volentes ingredi ordinẽ, qui ſuſpenſionis, vel interdicti, vel excommunicationis ſententijs à iure, vel à iudice promulgatis generaliter ſint ligati, abſolutionis beneficium obſeruata forma Canonica impertiri, ipſoſque in fratres recipere valeant. Ac eos, qui poſt aſſumptum habitum, vel profeſſionem emiſſam recoluerint ſe talibus in ſæculo fuiſſe ſententijs innodatos, ſecundum formam prædictam valeant præfati Prælati, ac illorum vices gerentes abſoluere & cum irregularitatibus diſpẽſare, ſi forſan talibus innodati ſententijs, vel in locis interdicto ſuppoſitis diuina præſumpſerint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamen quod ſi aliqui ex talibus eiſdem ſententijs propter debitũ ſint adſtricti, ſatisfaciant, vt tenentur. Voluit tamen, quòd niſi præfati mox ordinem intrauerint, etiãſi ſuper hoc eis induciæ à Prælatis eiuſdem ordinis concedãtur, eo ipſo in priſtinas ſententias, a quibus eos abſolui contigerit, relabantur.* Hæc Clemens Quartus: circa quam conceſſionem ibi. *ſeruata forma Canonica*, eſt aduertendũ, quod Leo X. prout habetur in Supplemento, *d* conceſſit, quod fratres Minores, qui audiunt confeſſiones abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non tenentur ſeruare formã, quę obſeruatur in publicis, abſolutionibus, ſcilicet flagellationẽ, cum Pſalmo *Miſerere mei*. Et ſic licet cõcedatur à Clemente IV. quod poſſint dicti nouitij abſolui ab excommunicationibus, obſeruata tamen forma Canonica, ſatis attenta conceſſione Leonis X. ſeruatur, abſoluendo ipſos in foro conſcientiæ ſine forma flagellationis cum dicto Pſalmo. Aduertendum inſuper circa illa verba eiſdem ſententijs propter debitum ſint adſtricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam conſtitutione (de qua infra in tertio tomo in quæſtione de nouitijs, quo ad eorum receptionem) ordinauit, quod *nullus ad religionem admittatur, neq; validè profiteri poſſit onere alicuius debiti implicatus, niſi prius creditori ſatisfaciat.* Aduertendum inſuper circa eandem conceſſionẽ, quod voluit Summus Pontifex eo ipſo in priſtinas ſententias relabi, ſi mox ordinẽ non intrauerit. Voluit etiam, quod *Prouincialis Mendicantium, ac ipſis abſentibus vicarij prouinciarũ*, prout refert Veracruz in ſuo cõpendio manuſcripto, *ac alij, quibus ſpecialiter, & expreſsè commiſerint, poſſint abſoluere omnes religioſos volentes ſuum ordinem intrare ab omnibus excommunicationibus ſententijs, cenſuris & peccatis etiã à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confeſſionibus audiendis recurrerint.* Quod priuilegium, ait dictus pater, cõceſſiſſe Clementẽ VII. anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo prouinciali ordinis Prædicatorũ prouinciæ Sanctæ Crucis de la Heſpañola, quo, ait; gaudent omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarum abſentibus prouincialibus, & quibus ipſi ſpecialiter expreſsè commiſerint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe exiſtentes vti poterũt. Quia in dicto priuilegio nulla expreſſa hr ratio particularis, quæ mouet Papã ad hoc concedendum, & ſic vbi militat eadem ratio, & cauſa, idem erit iudiciũ. Et ait inſuper doctiſſimus ille vir, hoc eſſe ſingulare priuilegium pro nouitijs, vel pro illis, qui irretiti ſunt excommunicatione, vel ſuſpenſione à iure particulariter in eos promulgata, & ordinẽ intrent; vt virtute huius priuilegij poſſint abſolui, quia conceſſis caſibus, & cenſura Papæ reſeruatis, conceduntur aliæ cenſuræ inferiores quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure. *e* Ait inſuper, quod abſoluti virtute huius conceſſionis non reincidunt in cenſuras, dato, ordinem non intrent, vel à nouitiatu retrocedant; quia abſolutè conceditur abſolutio in omnes fideles pro confeſſionibus recurrẽtes ad prouinciales, & ad cæteros nominatos, quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ, ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Põtificatus ſui anno ſecundo. *Conceſſit moderno, & pro tempore exiſtẽti prępoſito Societatis Ieſu, qui presbyteri fuerint, & approbati ab Ordinario, quorumcunq; vtriuſq; ſexus Chriſti fideliũ ad eos vndique accedentiũ confeſſionibus diligenter auditis, ipſos, & eorũ ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorũ peccatis, criminibus, exceſſibus, &*

c fol.56 in 1. imp. & in 2. imp. fol.140. conce.320. & f.236. conceſ. 510.

d fol.59.conc. 170.

e In ca. licet, de reg. iu. l. 6

delictis

delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi, &c. Et hoc priuilegium vidi ego ſub ſigillo authentico in Collegio Societatis Ieſu Valētinæ Ciuitatis, quo gaudent confeſſores approbati ab ordinario aliarũ religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorũ dictæ Societatis, ſicut gaudet noſtra ſacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ſic virtute iſtius priuilegij poſſunt intrantes religionem abſolui ab excommunicatione, vel ſuſpenſione, à iudice particulariter in eos promulgata: ſiquidem in ea cōceditur omnibus fidelib. quod poſſint abſolui à cenſuris Papæ reſeruatis, quod eſt maius. Sed hoc dēt intelligi ſatisfacta parte, prout iam dictũ eſt in ſuperioribus. Et abſoluti à dictis cēſuris, etiãſi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, nō reincidũt in eas. Verũ eſt tamē, quod ſi dicti abſoluantur virtute priuilegij Clemētis Quarti reincidunt. Quod intellige, ſi expellatur, aut retrocedat à religione, ita vt ſuperior non decernat illos amplius admittere; cum dictum priuilegiũ concedatur his, dum ſunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in ſuo aureo Cādelabro.

a Viual. in Cand. 1. pa. ti. de abſol. n. 24. f. 39. col. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus V. conceſſit, quod confeſſores monialium, *Sāctæ Claræ, ſeu alius frater eiuſdem ordinis ad hoc per Prouincialē pro tempore deputatus, in omnibus, & per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, & conceſſionũ eiuſdem monialibus quoad ipſarum perſonas à Sede Apoſtolica ſeu alias quomodolibet conceſſorum in omnibus, præterquam dictæ Sedi caſibus reſeruatis, quoties fuerit opportunum eas abſoluere poſſint. Necnon ipſarum ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) à quibuſcunque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; ſententijs cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tempore innodati fuerint, iniungendo, quæ iniungenda fuerint, abſoluere eiſque Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta miniſtrare libere, & licitè valeant, diœceſanorum locorum cuiuſcunque alterius licentia minimè requiſita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum circa quam conceſſionem eſt notandum primo, quod ipſæ moniales poſſunt abſolui à ſuis miniſtris, ſeu viſitatoribus, & confeſſoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & cenſuris etiã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, prout conceſſit Sixtus Quartus (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ ſub cura fratrum Minorum viuentibus. Cum idemmet Sixtus Quartus conceſſerit, vt ſorores Sanctæ Claræ ſub cura eorundem fratrum Minorum obſeruantiæ viuentes gaudeāt omnibus priuilegiis, gratiis, & exemptionibus in genere ſororibus primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *d* & in Supplemento. Imò addo, qđ poſſunt dicti Prælati, & confeſſores per eos deputati abſoluere dictas moniales ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poſſunt abſoluere ſuos fratres. Quia ſecundum conceſſionem Sixti Quarti (de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorũ) moniales S. Claræ, & S. Dominici gaudēt eiſdē priuilegijs, immunitatibus, gratijs, & fauoribus, conceſſionibus, indultis ſpiritualibus, & temporalibus, fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum conceſſis. Vnde colligitur, poſſe eas abſolui à caſibus Cœnæ Domini virtute conceſſionis Clemens Quarti in primo articulo huius quæſtionis citatæ; virtute cuius poſſunt fratres minores ab eiſdem abſolui, exceptis quatuor caſibus à Sixto Quarto enarratis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem. Imò *virtute cuiuſdam cōceſſionis Sixti Quarti poſſunt dictæ ſorores Sanctæ Claræ et Tertiariæ eligere ſemel confeſſorem de familia fratrum Minorum de obſeruantia, qui poſſit eas abſoluere ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quas fortè contraxerint, & eis remiſſionem generalem, & plenariam peccatorum omnium impartiri.* Prout habetur in libro Monumēta Ordinum. *e* & in Supplemento. In quibus locis idem ipſis conceſſum eſt in articulo mortis. *Inſuper addo, quod Leo Decimus conceſſit licentiam, & facultatem omnibus monialibus Sanctæ Claræ, & Ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe à ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de Ordine fratrum Minorũ per ſuperiores deputatis facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur, ſi confeſſæ de ipſo aliquid tentarent committere, quod oculos Diuinæ Maieſtatis earum violando profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolicæ pietatis concedere facultatem earum cōfeſſoribus de licentia Prælatorum eaſdem audientibus, quod eadem plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, qua Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſthac eadē authoritate Apoſtolica omnibus, & ſingulis ſanctā benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in Supplemento. *f* Forma autem benedictionis eſt huiuſmodi. *Authoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo: & ſic plenariè illi ſtatui innocentiæ reſtituo, quomodo Sanctitatis Domini noſtri Papæ faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret, eadem authoritate Apoſtolica tibi ſanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

b In 1. Imp. f. 49. & in 2 f. 43. conc. 48.

c In 2. imp. f. 261. cōc. 618.

d 2. impr. fol. 261. conceſ. 677. & in ſupp. f. 96. conceſ. 338.

e in 1. imp. fo. 64. & in 2. f. 68. conc. 131. & in ſupp fo. 96. conc. 341.

f in Supp. fol. 93. conc. 20.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm nouitiæ monialium poſſint abſolui à dictis Prælatis ſicut abſoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quòd ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confeſſores monialium poſsint abſoluere nouitias nondũ profeſſas à caſib. reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & earũ vota diſpēſare, ſicut diſpēſant in votis monialiũ profeſſarũ. Solùm enim inueni priuilegium Sixti Quarti, *quo cōceſſit monialib. collectaneis, id eſt, monialibus primæ regulæ Sanctæ Claræ, quòd ipſæ, & earũ nouitiæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumēta *g* ordinis. Sed quantũ ad abſolutionem earũ nullũ potui inuenire, prout dixi. Sed nō poſſum mihi perſuadere, qđ ipſæ ſaltem nomine ſeruitricũ intra clauſtra monialium degentiũ poſſint abſolui virtute priuilegii Nicolai Quarti in ſuperiori articulo allegati, *quo conceditur ipſas ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) poſſe abſolui a confeſſario per generalem deputato a quibuſcunque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint, iniungendo quæ iniun-*

g Habet. in 1. imp. fol. 261. cont. 678.

dere dictos ſimoniacos, etiam Regulares. Et addit inſuper Summus Pontifex. *Quod nemo, prætextu cuiuſcunque priuilegij (etiam maris magnũ nuncupati) cõceſſi, quibuſcunque ordinibus, congregationibus, & perſonis regularibus aut Epiſcopis per decreta Cõc. Tridẽt. aut officio ſacræ pœnitentiariæ Apoſtolicæ; vel minoribus aut etiam maioribus pœnitentiarijs noſtris & Romani Pontificis pro tempore exiſtẽtis, vel alijs quomodolibet pro tempore conceſſis perſonæ ſic, vt præfertur, delinquentes tã ſcilicet, Antiſtites, quàm Abbates promouentes quã clerici malè inſigniti, ſeu ordinati à reatibus, & exceſſibus præfatis abſolui, præterquã in mortis articulo poſſint aut debeant, neque cum his ſuper irregularitate præmiſſa contracta etiamſi crimen penitus occultum fuerit quouis modo valeat diſpenſari.* Hęc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta ſuperiùs citata, quòd ſimoniacos in mala ordinũ promotione, nullus præter Papã poteſt abſoluere, etiã prætextu priuilegiorũ regulariũ, quæ ſufficienter derogat Sũmus Pontifex. Et licèt Clemens VIII. anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno quinto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ ſedis plenitudine, ſua perpetua valitura conſtitutione ſupra dictas literas Sixti Quinti ad terminos ſacrorum canonum, ac conſtitutionem Pij Papæ Secundi ſui prædeceſſoris, quę incipit: Cum ex ſacrorũ ordinum, & ad diſpoſitionem decretorũ ſacri Cõcilij Tridentini reſtrinxerit, & reduxerit, necnõ cenſuras & pęnas in eiſdẽ Sixti literis cõtra quoſcunque:* Addit tamẽ verba ſequentia, *Præter quàm cõtra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas: Has enim voluit in ſuo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quod hodie Prælati Regulares etiã habentes iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, non poſſunt abſoluere, neque diſpẽſare cum ſuis ſubditis, ſimoniacis in ordine, cùm priuilegia, quibus id facere poterant per Sixtum Quintũ, ſint abrogata. Neque etiã poſſunt abſoluere eos, & cum eis diſpenſare, quando ipſorũ delictũ eſt occultũ virtute Concilij Tridentini; cùm etiam decretũ Cõcilij Tridẽtini quoad hoc, ſit per Sixtũ Quintum, abrogatum, & per Clementem VIII. reſpectu eorum, quæ pertinẽt ad prædictos ſimoniacos, nihil ſit immutatum, vt conſtat ex ſuperius allegatis.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm dicti Prælati poſsint abſoluere, à ſuſpenſione à diuinis virtute ſuorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non poſſe plenè ſatisfieri huic difficultati, ſine eo, quod ſciamus, quid ſit ſuſpenſio a diuinis. Quod maximè neceſſarium eſt duxi explicare, cum Religioſi ſæpè ſæpius, Apoſtolicis conſtitutionibus, hac pęna & cenſura feriantur. Et reſpondeo, quòd, vt ego exiſtimo, fuit opinio cuiuſdã gloſſæ, [a] quod ſuſpenſio a diuinis, nihil aliud eſt, niſi ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ. Nam finis illius gloſſæ eſt, omnes ſuſpenſionis ſpecies numerare, & ſub vna ſpecie, & ſub vno mẽbro ponit ſimul ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem a diuinis, vt innuat, quod hæ duæ pœnæ, ſolo nomine differunt. Fundamentum huius opinionis eſt, Decretalis [b] Innocentij Quarti in Concilio Lugdunenſi: in qua iudices excommunicantes, ſuſpendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non ſcripto, ſuſpendit ab ingreſſu Eccleſiæ, & a diuinis officijs ſimul, vt innuat has duas pęnas, ſolo nomine differre & ſecundum ſubſtantiam, vnam & eandẽ rem eſſe. Nam ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, non prohibet omnem introitum in Eccleſiam; ſed tãtùm eum, eſt ad celebrandum diuina officia. De qua re eſt textus expreſſus Bonifacij Octaui, [c] ſic dicentis. Si eſt Eccleſiæ ingreſſus interdictus, ſibi per cõſequens cenſetur ipſa diuinorum celebratio interdicta. Atque adeo ſecundum hanc opinionem, ſuſpẽſio a diuinis nihil aliud eſſe, videtur, niſi prohibitio celebrandi diuina officia in Eccleſia tantum. Quare extra Eccleſiã quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verum licèt hæc opinio non careat probabilitate: communis tamen doctorum ſententia, oppoſitum ſentire videtur. Et ideo vera opinio, & tenenda eſt, quòd ſuſpenſio a diuinis ſit pęna diſtincta ſecundũ ſubſtantiam, ab ingreſſu Eccleſię. Nam reuera hæc a diuinis ſuſpenſio, non ſolum in Eccleſia, ſed etiam extra Eccleſiam, prohibet diuina officia celebrari. Supereſt ergo declarare, quis ſit effectus huius pęnæ. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendũ, quod effectus ſuſpenſionis a diuinis eſt, non ſolum prohiberi aliquid ſub pęna peccati, ſed etiam ſub pęna irregularitatis, prout exiſtimat Syluester [d] dicens, quòd ſuſpenſus a diuinis non poteſt ſub pęna peccati officiari in choro, ſeu extra canere, neque intereſſe diuinis officijs. Verùm quamuis peccet in his, non contrahit irregularitatem, ſi ſolùm interſit, vt ſimplex laicus. Hanc opinionẽ non probat prædictus autor; & ideò non eſt tenenda. Sed potius eſt dicendum, quòd quoties hæc cenſura non inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatum quia non eſt maior ratio de vno, quam de alio, in ſuſpenſione a diuinis. Imò eſt argumentum maximũ, quòd ſuſpẽſio a diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum, cùm ſit malũ acerbius quam irregularitas. Ergo ſi non inducit quod minimum eſt, non inducet quod eſt maximum. Atque adeò, ſi ſecundum mentem Syluestri, pſallere in choro, & intereſſe diuinis, vt laicum, nõ inducit irregularitatẽ; multo minùs peccatum inducet. Aduertendum tamen, quòd opinio Syluestri procedit tantùm in interdicto. Nam qui interdictus eſt, peccat audiendo diuina, licèt non ſit irregularis. Ratio verò quare peccet eſt, quia eſt ſpecialiter prohibitus ne diuina officia audiat & ſacramẽta Eccleſiaſtica recipiat, vt conſtat ex iure. [e] At verò ſuſpenſus non eſt prohibitus aliquo iure circa prędicta; & ideò interdictũ & ſuſpenſio, quoad inducendum peccatum, differũt. Verùm, quantum ad inducẽdam irregularitatem, paríficantur, quia in omnibus caſibus, in quibus interdictum inducit irregularitatem, in illiſmet inducit etiam eandem irregularitatem, ſuſpenſio a diuinis, quia iura, eodem modo loquuntur, de iſtis duabus cenſuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde reſolutoriè dico primò, quod ſuſpenſio a diuinis eſt priuatio officiorum (quæ ante ſuſpenſionem habebant) pertinentium ad ſeptem ordines Eccleſiaſticos, & ſeptem horas Canonicas. Hęc definitio ſumpta eſt ex decreto Martii [f] Papæ, & Innocentij IIII. in Conc. Lugdunenſi. [g] Et ideò in ea, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, quòd hæc cenſura ſit prohibitio officiorum, quia non prohibet ſuſpenſio a diuinis quæcunque diuina, ſed ea tantum, quæ ad officium ſpeciale pertinent. Et ideo Innocentius IIII. in loco citato dixit, quòd ſic ſuſpenſus a diuinis poteſt ſua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, aſſiſtere ſacris, cantare in choro, baptizare ſine ſolemnitate, benedicere menſam priuatam, quia hæc & ſimilia deputantur alicui officio ſpeciali, a iure, conſtitutione, vel conſuetudine: nam ad hæc, quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At verò vſus ſolennis acolytorum ad deferendum cæreos, & ſubdiaconorum, diaconorum, presby-

[a] Gl. in Clem. cupientes de pœnis verb. ſuſpenſio.

[b] c. 1. de ſent. excom. lib. 6.

[d] Syluest. v. ſuſpenſio.

[e] c. alma mater de ſent. excomm. lib. 6.

[f] c. ſiquis Epiſcop. in conc. 11. q. 3.

[g] c. 1. de ſent. excomm. lib. 6.

clauium. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in contẽptum clauiũ, & Eccleſiæ nõ quando mouetur ad huiuſmodi contemptũ ex aliqua ira, odio, & affectione; ſed tantũ ex eo, quòd non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ poteſtati, credendo tamen Eccleſiã habere poteſtatem, iuxta doctrinã expreſſam D. Thomæ, *a* Soti, Caietani, a doctiſſimo Caſtro reſolutã. Vnde quãdo aliquis propter aliquam cauſã particularem, ſcilicet, odium, iram, aut concupiſcentiã, non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ præceptis, credendo eſſe iuſtam, tolerabilem, & diſcretam, credendo ipſam regi ab Spiritu Sancto, & eius poteſtatẽ eſſe a Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauiũ peccare, ſed ex dicta cauſa particulari, etiã ſi ſæpè ſæpius, propter eandem cauſam eademmet peccata cõmittat, prout reſoluit Syluester. *b* Hoc ſuppoſito probatur noſtra cõcluſio, quòd, ſcilicet, in foro conſcientiæ poſſint Prælati generales & Prouinciales abſoluere, & diſpenſare in foro conſcientiæ in cenſuris commiſſis a ſuis ſubditis, in contemptum clauium. † Licet enim non poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab hæreſi occulta, iuxta tradita in ſuperioribus poſſunt tamen abſoluere a cenſuris incurſis in contemptum clauium, nolendo ſubiici clauibus Eccleſiæ, credendo tamen Eccleſiam habere poteſtatem a Christo Domino ad ligandum & ſoluendum: hoc enim non eſt hæreticale, dum vt ſupponitur, credant Eccleſiam poſſe cenſuras iure optimo fulminare, & imponere. †

a D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 4. d. 6. q. 2. §. quantũ ad ſecundum Caſt. de leg. pœna. lib. 2. c. 3. docum. 6.

b Syluest. ver. contemptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui a dictis Prælatis virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendò, quòd hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in ſuperiori articulo allgati, dantis facultatem Prælatis Regularibus ad abſoluendum, & diſpenſandum in certis cauſis cum ſuis fratribus: dummodo tamen non in contemptum clauiũ, aut alias occaſione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iſte articulus occaſione conceſſionis Eugenij IV. de qua in libro *c* Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione; qua conceſſit ipſis fratribus quandam indulgentiam, & remiſſionem peccatorũ plenariã, de qua in quæſtione de confeſſarijs, quantũ ad abſolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita in poſterum committenda. Quod ſi ex cõfidentia huiuſmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio, & facultate Apoſtolica non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commiſſa, de rigore videntur conceſſa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæſtionis, non fiat talis exceptio; debemus concedere de rigore, quod prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionẽ minimè facientium, poſſunt abſoluere ſuos fratres a peccatis & a cenſuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiſerint, & contraxerint. Hæc propoſitio videtur probabilis, ſtando in rigore talium conceſſionum nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretanda ſunt contra concedentẽ, maximè in fauorabilibus, quæ non ſunt in præiudicium tertij, vt probatur in iuribus, *d* & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio. Quod confirmatur primò, quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio facienda, prout ex iure canonico, & *e* ciuili ſatis deducitur. Cõfirmatur, deinde, quia ius non dicit, quod ipſo facto priuilegiũ amittit, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: ſed dicit, ꝙ priuilegium amittere meretur. Et ita ſecundũ merita innuit priuationẽ, vel declarationẽ amiſſionis, non ipſo iure, aut facto fieri, ſed poſſe & debere fieri, ſicut dixit D. Auguſtinus, ꝙ peccator eſt indignus pane, quo veſcitur; non tamẽ eo ipſo, ꝙ peccat, eſt priuatus iure, quod habet in ſuo pane. Dixi (in rigore) quia ſi de mente concedentis, illud probabiliter præſumatur, aut conſtet; tunc talis conceſſio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commiſſa fuerint, poſt talem conceſſionem, vt patet: quia a voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali conceſſione, aut facultate contra ius commune non præſumitur quis concedere velle id, quod non eſſet ſpecialiter conceſſurus (vt eſt communis regula vtriuſque iuris) Specialiter autem non eſſet quis conceſſurus id, vnde eſſet occaſio peccandi, qualis videtur eſſe ſi concederetur poteſtas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia ſemper eſt interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure) *f* Hinc videtur, quòd concedens non intendit, quod ad ea facultas ſua extendatur; & per conſequẽs videtur, quòd virtute eius peccantes cum dicta confidentiã minimè poſſunt abſolui, niſi expreſsè in ipſa facultate cõcedatur. Et hæc opinio vt ſecurior & magis pia cõſulenda eſt, ad terrorem & præſeruationẽ peccatis præſertim cũ contraria nõ ſit in rigore adeò certa. Verùm eſt tamẽ, quòd in caſu particulari, in quo diſpendium animæ immineret, ſi a commiſſis cum confidentia priuilegij non poſſet quis abſolui; ego eum abſoluendum iudicarem, præſuppoſita contritione debita, notificando ipſi pœnitenti, quod talis facultas ei ampliùs non valebit ad alia, cũ eius confidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum nõ ponantur limitationes aſſignatæ in priuilegijs Bonifac. IX. & Eugenij IIII. ſcilicet quod non poſſint abſolui fratres ab his peccatis & cenſuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiſerunt, & contraxerunt, abſolutè loquendo, debent ſecundùm mentem concedentium neceſſariò ſubintelligi. Et ita regulariter loquendo non debent Prælati abſoluere ſuos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quæ cum confidentia ipſorum commiſerunt, niſi ex negatione talis abſolutionis periculum ſpirituale ipſius animæ abſoluendæ timeatur. Sed videndum eſt quid ſit peccare cum confidentia priuilegiorum ad hoc, vt dicta abſolutio, & diſpenſatio negetur. Et reſpõdetur, quod quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum confidentia facultatis ſibi conceſſæ, quãdo ex talis facultatis confidentia mouetur, ad committendum id, ad quod nõ moueretur ſine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod non dico, quòd quando non committeret illud, ſi talem facultatem non haberet dicitur quis peccare cum prædicta cõfidentia: ſed dico quòd tunc dicitur peccare cũ ea, quando non mouetur ad id, niſi ex tali confidentia. Eſt enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod ſi ego non haberem per talem facultatem, tã facile remedium & certum, ſolicitius me haberem, ne inciderem in talia reſeruata. At verò cum video mihi facilè remedium per talem facultatem adeſſe ſicut adeſt ad alia non reſeruata, certè nõ curo magis illa cauere, ac ſi reſeruata non eſſent; vel ſicut alia non reſeruata, pro quibus facilè remedium haberetur.

c Fo. 62. in 1. impr. & in 2. fol. 65. conceſ. 66.

d cap. olim de verb. ſign. cap. quia circa de pri. vbi gl. vlt. & Innoc. d. c. licet de tranſ. Epiſcop.

e d. c. quia circa l. ſi. ff. de cõſtit. principum

f l. 1. § ſi fundum. C. de his qui not.

…byterorum, & hebdomadariorum & cantorũ … ficio diuino, prohibetur in ſuſpenſione a diuinis, quia vſus omnium prædictorum, eſt deputatus … officio ſpeciali, ex iure & cõſuetudine, vt auctores plures dicunt, teſte Philip. Franco. a Secũdo dico, quòd ſuſpenſio a diuinis prohibet ab officijs pertinentibus ad ſeptem ordines, & ad ſeptem horas Canonicas, quia iſta miniſteria Eccleſiaſtica sũt propriè officia diuina. De horis canonicis id patet, quia iure pleno, diuinum officium vocantur. De ſeptem ordinibus etiam eſt certum, quòd ſint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinum ſacramentum altaris. Et ideò quando Innocentius dixit, quòd ſuſpenſus a diuinis, exequi non poteſt diuina officia, de iſtis ſolùm duobus (cum ſint propriè diuina) sũt illa verba intelligenda, videlicet, de ſeptem ordinibus, & de ſeptem horis. Nam reliqua, quanuis tractant de rebus aliquando diuinis, non tamẽ ſunt propriè officia diuina, vt eſt officium cantoris in proceſſionibus extraordinarijs, vigilijs, & funeralibus. Et officium cantoris in refectorijs, & in cathedris Theologiæ, & ſimilia, prout notant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius: quos referũt & ſequuntur Philippus Frãcus, b & Nauarr. Tertiò dicitur, quòd prædicta officia debent haberi ante ſuſpenſionem, Nam ſi quis ſe ingerat diuinis rebus propriè ſumptis, & non faciat ea, ex officio, quòd prius habebat, nõ incurrit irregularitatem illatam contra tranſgreſſores huius ſuſpenſionis, & cẽſuræ; atque adeò ſi aliquis, qui non eſt acolytus, diaconus neque ſubdiaconus deferat cæreos, & ſolenniter dicat Epiſtolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius ſuſpenſionis a diuinis, vt notant Nauarrus, c & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatem alterius ſpeciei, quòd exercet ſolemniter officium, & ordinem, quem nõ habet. Verum eſt tamen, quòd ſi Religioſus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & ſubdiaconi deferẽdo cæreos, vel dicẽdo epiſtolam non ſolemniter, ſed vt laicus, non incurrit hanc cẽſuram, quia quanuis ingerat ſe diuinis propriè ſumptis, cum tamen ea non faciat ſolenniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius ſuſpenſionis, neque aliam quamcunque. d Et videtur etiam dicendum, quod ſuſpenſus a diuinis eſt prohibitus ad actu prædicandi, cum ſecũdum iura antiqua ſit actus deputatus ſacerdoti, quanuis nõ cõpetat omnibus ſacerdotibus, ex officio prædicare vt cautum eſt in Concilio e Conſtantienſi. At contrarium puto dicendum. Licet enim aliqua iura dicant eſſe deputatum ordini diaconatus: iura tamen ſupradicta debent intelligi reſpectu actus cantandi Populo Euangelium ſolẽniter; prout in noſtra ſumma f reſoluimus. De actu verò benedicendi mẽſam in refectorijs & dicẽdi orationes ſolenniter in proceſſionibus extraordinarijs, & vigilijs, & funeralibus, & ſimilibus; dubium eſt, an comprehendantur in ſuſpẽſione a diuinis, & exiſtimo eos actus, & ſimiles eſſe interdictos, & prohibitos, eò quòd ex cõſuetudine ſunt actus pertinentes ad ſacerdotium. Nam huc vſque non vidi ea miniſteria exerceri, niſi a presbyteris inter religioſos viros. Hæc ſunt quæ prohibentur in ſuſpẽſione a diuinis. Videamus igitur veniendo ad id, quod in articulo quæſtionis propoſuimus diſputandum, vtrum, ſcilicet, Prælati Regulares poſſint ab huiuſmodi cenſura abſoluere ſuos ſubditos: Et reſpondeo, quòd in foro conſcientiæ rectè poſſunt per priuilegium Clementis IV. in primo articulo huius quæſtionis allegatum, vbi cõcedit poſſe eos abſoluere, a quacunque ſuſpẽſione a iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod alijs priuilegijs ibi, & in ſuperioribus articulis cõfirmaui. Et nemini dubium eſt quòd prælati Regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; poſſunt ab ea abſoluere in foro conſcientiæ, ſi procedat a delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum conceſsũ Epiſcopis a Concilio Tridẽtino, g quod indultum ipſis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen eſt, an in foro exteriori poſſint abſoluere a dicta pœna? Et reſpondeo, quòd ſic, quando iſta pœna non eſt perpetua: quia non infligitur ex natura ſua propter delictũ prohibitum; ſed propter ſolã contumaciam, cùm ordinarij poſſint diſpenſare, vt apertè dicit quædam decretalis. h Et quamuis hæc pœna ſit perpetua, quando non eſt reſeruata, certum etiã eſt, quòd poteſt remitti per ordinarios Prælatos, prout euidẽter deducitur ex alia decretali. i Et ſic prælati generales & prouinciales, cum ſint ordinarij ſuorum ſubditorum, poſſunt abſoluere à dicta ſuſpenſione a diuinis, quando non eſt perpetua, & quando licèt perpetua ſit, ſuæ ſanctitati non eſt reſeruata. Vnde dicemus infra, in quæſtione de clauſura, quantum ad ingreſſum mulierum in monaſteria Monachorũ, quod dicti prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, a ſuſpẽſione a diuinis incurſa ab eis admittentibus præſumptuosè mulieres intra clauſuram dictorum monaſteriorum, contra fœlicis recordationis Pij V. conſtitutionem.

a in [illegible]

b Fran. in ca. vbi ſup. Nau. in ſum ca. 27. num. 163.

c Fran. vbi ſu. §. auream nu. 3. Na. vbi ſu.

d cap. adijcimus. 16. q. 1.

e Conc. Conſt. ſeſ. 8. & 11.

f In ſum. 2. tom. cap.

g Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6. de reform.

h c. ex literis de conſti.

i c. nuper de ſent. excomm.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm Prædicti Patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à cenſuris in contemptum clauium commiſſis.

RESpõdeo dicẽdo, quòd Bonifacius k IX. prout refertur in ſupplemento, concedit facultatem dictis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos fratres & ſorores, ab excommunicatione incurſa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis diſpẽſare ſuper irregularitate, ſi quã huiuſmodi ſententijs ligati, celebrando diuina, vel miſcendo ſe illis modo tantum (non tamen in contemptũ clauium) alias præmiſſorum occaſione qualitercunque contraxerint, diſpenſare; eoſque quoad hoc, in ſtatum priſtinum reſtituere, & quod ſimiliter poſſint abſolui dicti magiſtri, & priores, ac vicarij, a confeſſoribus per eos eligẽdis. Et Eugenius IIII. in conceſſione facta fratribus Minoribus, de qua l infra, qua poſſunt ab omnibus abſolui plenariè, addit, *niſi illa in cõtẽptũ clauium cõmittant.* Ex quibus videtur dicendu, quod ſi incurrant in dictas cenſuras, in contemptum clauium, non poſſunt abſolui per prædictos Prælatos, neque ipſi prælati, per cõfeſſores, ab ipſis electos. At licèt virtute huius priuilegij, a dictis cenſuris minimè poſſint abſolui; virtute tamen priuilegij Clementis IV. videntur poſſe abſolui, & diſpenſari, licèt in contemptũ clauium, tales cenſuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia ſuperiùs allegata, cõcedunt abſolutè ſine dicta limitatione, dictis prælatis facultatẽ ad ipſã abſolutionem, prout ſuperius late diximus. Et cum ipſa priuilegia ſint beneficia principis, fauorabiliter, & latè ſunt interpretãda, iuxta ea, quæ ſupra diximus m in quæſtione de priuilegiorũ explicatione. Et inſuper probatur, quòd ſaltem Generales, & Prouinciales, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ, poſsũt abſoluere & diſpẽſare. Pro quo eſt videndum, quid ſit peccare in contemptũ clauium.

k Fo. 120. nu. 142.

l Infra hac q. art. 20.

m Sup. q. 11. art. 6.

Digitized by Google

clauium. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in contẽptum clauiũ, & Eccleſiæ nõ quando mouetur ad huiuſmodi contemptũ ex aliqua ira, odio, & affectione; ſed tantũ ex eo, quòd non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ poteſtati, credendo tamen Eccleſiã habere poteſtatem, iuxta doctrinã expreſſam D. Thomæ, a Soti, Caietani, a doctiſſimo Caſtro reſolutã. Vnde quãdo aliquis propter aliquam cauſã particularem, ſcilicet, odium, iram, aut concupiſcentiã, non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ præceptis, credendo eſſe iuſtam, tolerabilem, & diſcretam, credendo ip ſam regi ab Spiritu Sancto, & eius poteſtatẽ eſſe a Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauiũ peccare, ſed ex dicta cauſa particulari, etiã ſi ſæpè ſæpius, propter eandem cauſam eademmet peccata cõmittat, prout reſoluit Syluester. b Hoc ſuppoſito probatur noſtra cõcluſio, quòd, ſcilicet, in foro conſcientiæ poſſint Prælati generales & Prouinciales abſoluere, & diſpenſare in foro conſcientiæ in cenſuris commiſſis á ſuis ſubditis, in contemptum clauium. † Licet enim non poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab hæreſi occulta, iuxta tradita in ſuperioribus poſſunt tamen abſoluere a cenſuris incurſis in contemptum clauium, nolendo ſubiici clauibus Eccleſiæ, credendo tamen Eccleſiam habere poteſtatem a Christo Domino ad ligandum & ſoluendum: hoc enim non eſt hæreticale, cum vt ſupponitur, credant Eccleſiam poſſe cenſuras iure optimo fulminare, & imponere. †

a D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 2. d. 6. q. 2. §. quantũ ad ſecundum Caſt. de leg. pœna. lib. 2. c. 4. docum. 6.

b Syluest. ver. contemptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui a dictis Prælatis virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendò, quòd hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in ſuperiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus ad abſoluendum, & diſpenſandum in certis cauſis cum ſuis fratribus: dummodo tamen non in contemptum clauiũ, aut alias occaſione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iſte articulus occaſione conceſſionis Eugenij IV. de qua in libro c Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione; qua conceſſit ipſis fratribus quandam indulgentiam, & remiſſionem peccatorũ plenariã, de qua in quæſtione de confeſſarijs, quantũ ad abſolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita in poſterum committenda. Quod ſi ex cõfidentia huiuſmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio, & facultate Apoſtolica non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commiſſa, de rigore videntur conceſſa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæſtionis, non fiat talis exceptio; debemus concedere de rigore, quod prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionẽ minimè facientium, poſſunt abſoluere ſuos fratres a peccatis & a cenſuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiſerint, & contraxerint. Hæc propoſitio videtur probabilis, ſtando in rigore talium conceſſionum nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretanda ſunt contra concedentẽ, maximè in fauorabilibus, quæ non ſunt in præiudicium tertij; vt probatur in iuribus, d & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio. Quod confirmatur primò, quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſt interpretatio facienda, prout ex iure canonico, & e ciuili ſatis deducitur. Cõfirmatur, deinde, quia ius non dicit, quod ipſo facto priuilegiũ amittit, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: ſed dicit, ꝙ priuilegium amittere meretur. Et ita ſecundũ meritia innuit priuationẽ, vel declarationẽ amiſſionis, non ipſo iure, aut facto fieri, ſed poſſe & debere fieri, ſicut dixit D. Auguſtinus, ꝙ peccator eſt indignus pane, quo veſcitur; non tamẽ eo ipſo, ꝙ peccat, eſt priuatus iure, quod habet in ſuo pane. Dixi (in rigore) quia ſi de mente concedentis, illud probabiliter præſumatur, aut conſtet; tunc talis conceſſio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commiſſa fuerint, poſt talem conceſſionem, vt patet: quia a voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali conceſſione, aut facultate contra ius commune non præſumitur quis concedere velle id, quod non eſſet ſpecialiter conceſſurus (vt eſt communis regula vtriuſque iuris) Specialiter autem non eſſet quis conceſſurus id, vnde eſſet occaſio peccandi, qualis videtur eſſe ſi concederetur poteſtas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia ſemper eſt interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure) f Hinc videtur, quòd concedens non intendit, quod ad ea facultas ſua extendatur; & per conſequẽs videtur, quòd virtute eius peccantes cum dicta confidentiã minimè poſſunt abſolui, niſi expreſsè in ipſa facultate cõcedatur. Et hæc opinio vt ſecurior & magis pia cõſulenda eſt, ad terrorem & præſeruationẽ peccati præſertim cũ contraria nõ ſit in rigore adeò certa. Verùm eſt tamẽ, quòd in caſu particulari, in quo diſpendium animæ immineret, ſi a commiſſis cum confidentia priuilegij non poſſet quis abſolui; ego eum abſoluendum iudicarem, præſuppoſita contritione debita, notificando ipſi pœnitenti, quod talis facultas ei ampliùs non valebit ad alia, cũ eius confidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum nõ ponantur limitationes aſſignatæ in priuilegijs Boniſac. IX. & Eugenij IIII. ſcilicet quod non poſſint abſolui fratres ab his peccatis & cenſuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiſerunt, & contraxerunt, abſolutè loquendo, debent ſecundùm mentem concedentium neceſſariò ſubintelligi. Et ita regulariter loquendo non debent Prælati abſoluere ſuos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quæ cum confidentia ipſorum commiſerunt, niſi ex negatione talis abſolutionis periculum ſpirituale ipſius animæ abſoluendæ timeatur. Sed videndum eſt quid ſit peccare cum confidentia priuilegiorum ad hoc, vt dicta abſolutio, & diſpenſatio negetur. Et reſpõdetur, quod quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum confidentia facultatis ſibi conceſſæ, quãdo ex talis facultatis confidentia mouetur, ad committendum id, ad quod nõ moueretur ſine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod non dico, quòd quando non committeret illud, ſi talem facultatem non haberet dicitur quis peccare cum prædicta cõfidentia: ſed dico quòd tunc dicitur peccare cũ ea, quando non mouetur ad id, niſi ex tali confidentia. Eſt enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod ſi ego non haberem per talem facultatem, tã facile remedium & certum, ſolicitius me haberem, ne inciderem in talia reſeruata. At verò cum video mihi facilè remedium per talem facultatem adeſſe ſicut adeſt ad alia non reſeruata, certè nõ curo magis illa cauere, ac ſi reſeruata non eſſent; vel ſicut alia non reſeruata, pro quibus facilè remedium haberetur.

c Fo. 62. in 1. impr. & in 2. fol. 65. conceſ. 66.

d cap. olim de verb ſign. cap. quia circa de pri vbi gl. vlt. & Innoc. d. c. licet de tranſ. Epiſcop.

e d. c quia circa l. ſi ff de cõſtis principum

f l. 1 §. ſi fundum. C de his qui not.

Digitized by Google

beretur. Et tamen in hoc caſu eſt verum, quod talia non committerem, ſi talem facultatem nõ haberẽ. Sed tamen hoc non eſt poſitiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem eſt, cauſaliter cum confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non eſt cauſa poſitiua, ſeu concomitãs ad peccatum, dum per talem confidentiam ego negligẽtior in dies fio, ad cauendum diligentiùs talia reſeruata quàm ſi talem facultatem non haberẽ; & per conſequens, hoc non eſt prębere, aut ſumere cauſaliter incentiuum peccandi: ſed eſt per talẽ confidentiam auferri ſpecialem ſolicitudinem cauendi talia reſeruata. Quod ſi ego non ſolùm ex tali confidentia priuilegij eſſem negligens ad cauendum reſeruata ſicut nõ reſeruata; ſed inſuper mouerer ſpecialiter ad exequẽda praua deſideria, ſeu paſſiones, quibus etiam aliàs ad talia reſeruata inſtigor, & moueor; tunc verè propriè talis cõfidentia facultatis, eſt cauſa poſitiua, aut poſitiuè mouens ad peccatũ, & præſtans incentiuum ad id: & talis propriè cum confidentia, ſeu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut ſi aliqui dicerẽt & deliberarẽt ſecum dicẽtes: accipiamus hoc priuilegium & occidamus illum, quia abſoluemur per illud: vel priuilegiũ habemus, per quod poſſumus abſolui, occidamus illũ &c. Et iſti tales non poſſunt abſolui virtute priuilegij dicti, cùm tacitè ſubintelligatur, in omnibus priuilegijs, quod virtute eorũ, nemo abſoluatur, ſi cũ confidentia ipſorum, peccata commiſerit, & cenſuras contraxerit. Ille autem, qui ſolùm fit negligens per talem facultatem ad cauendum reſeruata, videtur quòd benè poteſt abſolui virtute talis facultatis, etiã expreſsè excipientis eum, qui cum eius cõfidẽtia peccaret. Et ratio huius eſt, quia virtute talis exceptionis ſolùm excipitur is, qui propriè & poſitiuè mouetur ad peccandum, & ſumit inde incentiuum peccandi: quia & hoc ſolùm intendit concedens pręcauere, quando talem exceptionem expreſsè, aut implicitè fecit. Quia & in conceſſione facultatis, certè intendit liberare eos, quibus eam concedit à maiori ſolicitudine adhibẽda, circa abſolutionem à reſeruatis, quàm ſi non eſſent reſeruata; alioquin ſcrupuloſum, aut ferè ſemper ſcrupuloſum eſſet habere tales facultates, niſi ſic intelligantur propriè, vt dictum eſt: cùm cuilibet peccanti in reſeruatis ferè ſemper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua ſe remediãdi poſt tale peccatum reſeruatum commiſſum: quia ſi putaret non patere ſibi remedium, niſi difficile, certè ſolicitiùs caueret ab ipſis reſeruatis. Ita eleganter Corduba. *a*

a Cord. l. 1. q. de indulg. qu. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs ſupra poſitis, in quibus dicitur, quòd Prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à pœnis, à iure, vel ab homine.

RESpondeo dicendo, quòd in priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtertij, ab Eugenio Quarto, & in priuilegio conceſſo à Gregorio Decimo quarto Miniſtris infirmorũ, & in alijs priuilegijs, *Supra poſitis, conceditur Prælatis quod poſſint abſoluere à cẽſuris, & pœnis:* ſub quibus verbis (cenſuris & pęnis) nõ includitur facultas diſpenſandi ab irregularitate, quia irregularitas nõ eſt cẽſura, vt dicitur in iure *b* & notat Nauarr. Neque etiã nomine pęnæ cõtinetur. Licèt enim irregularitas cõtracta ratione alicuius culpæ, pęna dicatur: nõ tamẽ venit abſoluenda, nec diſpenſanda virtute prædictorum verborum, prout conſtanter tenet idem Naua. *c* cõtra Cordubam, Medinam, Gutierrez. & Sotum in quarto Sẽtentiarum, qui in libr. de iuſtitia *d* & iure ſententiã Nauarri amplectitur, quã ego in noſtra Sũma conſtanter ſequor, aduertens Sũmos Pontifices his tẽporibus in iubileis ab eis emanatis eã expreſſis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ illa tantũ veniunt, quæ à confeſſore, vel à canonibus pœnitẽtialibus imponuntur; vel etiam, quæ ab ipſo pęnitẽte ſponte aliquo bono fine ſubeuntur, de quibus per Nauarrum. *e* Igitur ſub dictis verbis, ſolùm de cenſuris & pęnis illis loqui videtur priuilegia, quę abſolutiones à peccatis, vel Sacramẽtorum ſuſceptionem impedirent. Quod nõ facit irregularitas quia illa ſubſiſtente, abſolutio à peccatis, atque etiã ab eo, quòd irregularitati cauſam dedit impẽdi poteſt iuxta doctrinam Cardinalis. *f* Et aduertendũ, quod nomine pęnæ nõ venit pęna pecuniaria debita per ſententiam iudicis: Pœna enim pecuniaria non eſt pęna Eccleſiaſtica, prout aduertũt Soto, *g* et Nauar. Hinc quidã aiunt illud verbũ, *& pœnis*, eſſe declarationem prioris verbi, ſcilicet, *cenſuris*, nempe quando cenſura fertur per modum ſententiæ & pęnæ.

b c. quærenti de verb. ſignif. Nau. in man. c. 27. nu. 254.

c Na. c. 27. n. 152. Cord. vbi ſup. q. 43. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 96. ar. 4. Gutier. in q. Canon. c. 1. fo. 37. Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1.

d Sot. lib. 5. de iuſt. q. 1. art. 4. p. 382. in ſum. confeſſ. 1. 10 c.

e Nau. vbi ſu. n. 191. & 194. & 254.

f Card. in cle. dudum. § ac deinde. q. de ſepult.

g Sot. in 4. d. 28. q. 1. art. 2. poſt. 3. conclu. Nau. c. 27. nu. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid ſignificẽt illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicèt, dicti Prælati poſſint abſoluere à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IV. in illo priuilegio ſæpè ſæpius allegato, cõceſſit reformatori Generali Ciſtertij, in illa abſolutione plenaria, quã ſemel dũtaxat poteſt ſuis ſubditis cõferre cõcedit inquã ipſis, *vt eos à quibuſcũque irregularitatibus, & inhabilitatibus abſoluat.* Et dubitatũ eſt an ratione prædictorũ verborũ, poſſint dicti Generales cũ ſuis monachis diſpenſare, in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et author Compendij *h* ordinis Ciſtertij ait, quòd nullibi dici poſſit, ſub abſolutione irregularitatum, diſpenſationem ſuper eiſdẽ cõprehendi. Vnde clauſula intelligi videtur de abſolutione à peccato irregularitatem producẽte, quod peccatum ad exercitium ordinũ, & officij, pęnitentem inhabilẽ reddit, vt per Nauarrum: *i* qualis eſt cõcubinatus notorius, & fornicatio, & alia ſimilia quibus illaqueati ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, prout ſacri canones *K* decernunt (ſaltem donec pęniteant) & irregulares celebrãdo fiunt. Vnde venit intelligendum quoddã priuilegium conceſſum a Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricẽſi, adminiſtratori per Sedẽ Apoſtolicã ſpecialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis Ciſtertienſis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, ſexto Kalend. Iulij. Põtificatus ſui anno quarto in quo inter alias, ſequẽs proponitur cõceſſio; dicitur enim *Summus Pontifex concedere ipſi domino Georgio & ſucceſſoribus eius & Prioribus maioribus, & ſucceſſoribus eorũ, vt poſſint abſoluere milites, Priores & fratres dictæ militia à peccato adulterij, inceſtus ſacrilegij, & fornicationis*: quæ verba ſunt explicanda reſpectu pœnarum, & ſuſpenſionum, quæ correſpondent iſtis delictis vt ſcilicèt dicti magiſtri, & Priores poſſint abſoluere fratres dictæ militiæ, à dictis pęnis, & ab infamia, reſultantibus ab eis. Alioquin ſi eis tantum concederetur abſolutio a dictis criminibus, nulla indulgentia ipſis fieret, cum hoc cuicunque ſacerdoti approbato ab ordinario cõcedatur. Et hoc ſignificat

h Colle. comp. Ciſter. ti. abſolu. v. irregularitatibus et inhabilitatibus.

i Nau. in ma. c. 25. nu. 76.

K c. propter 32. d. c. ſi qui ſunt 81. d. cap. 1. de ſent. & re iud. lib. 6.

abſolutio

abſolutiò dicti prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Aboleo etiam omnem maculam infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractam*, quæ infamia, & inhabilitas conſiſtit in pęnis canonicis talibus delictis correſpondentibus.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (abſoluo vos ab omni infamiæ macula) poſita in ſuperioribus priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quòd prędicta verba ponuntur in dicto priuilegio Eugen. IV. conceſſo Reformatori ordinis Ciſtertij: in quo cōceditur, *quod poſſit abſoluere omnem inhabilitatem, & infamiæ maculam ſiue notam contractam, excepta ea quæ naſcitur ex homicidio voluntario, mutilatione membri, & bigamia.* Pro quorū explicatione, nota quòd regulariter omnes infames ſecundum leges (de quibus Barto. *a* & decreta canonica, verba faciunt) etiam ſecūdum canones ſunt infames, vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocentius, & ſimiliter omnes, qui ſuis culpis, ad ordines promoueri nō poſſunt, de quibus per Panorm. *c* Pro quorum explicatione nota, ꝙ quędam dicūtur delicta leuia, & ſunt illa, in quibus dolus nō requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam ſine dolo; vel quādo interuenit culpa leuis, vt latè tradūt Panor. & *d* Angel. quod arbitrio iudicis relinquendum eſt, vt ait Aretinus *e* grauia dicūtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudiciū alterius, ſeu Reipublicæ, quæ aliàs dicūtur mediocria, vt eſt furtum, & periurium. Grauiora ſunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis; & grauiſſima, in quibus imponitur pœna mortis, quæ aliàs dicuntur enormia. Has differentias ponunt Bart. *f* Felin. Angel. Aret. Folerius Boſſius, & Iul. Clar. Secundò nota, quòd duæ ſunt opiniones, quæ horū delictorum indicant irregularitatē. Prima eſt, quòd delicta mediocria, ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti, propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes nō poſſunt promoueri etiā acta pęnitentia. Si verò iſta delicta mediocria ſint occulta, prout diſtinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri poſſunt. Hanc ſententiā tenent Angelus *g* Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur, delicta enormia, quantumcunque occulta ſint, irregularitatē non inducere, dicentes, non ſufficere ad irregularitatem quòd delicta ſint enormia tantùm, ſed etiam exigere, vt ſint notoria vel publica. Quā ſententiam tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notorium depoſitione dignum inducit irregularitatem. Neq; ad hoc ſufficit, quòd ſit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, ſi occultum eſt, niſi in illis caſibus, in quibus ius conſtituit, vt hunc ſortiatur effectum, ſicut homicidium. Ex quibus infertur, ꝙ delicta mediocria ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti, & quòd tales non poſſint promoueri, etiam acta pęnitentia, intelligenda ſunt, quando talia delicta ſint depoſitione digna, vt ait Nauarrus: *h* qualia ſunt furtum, periurium, & adulterium, falſum teſtimonium, ſacrilegium, vt referunt Antoninus *i* & Abbas: vbi numerat crimina depoſitione digna. Ex his colligitur, ad quæ ſe extendat poteſtas data in dictis cōceſſionibus regularibus prælatis, quoad ſuos ſubditos.

a Bar. in l. 1. C. ex quibus cauſis infamia irrogat. c. omnes c. nulli, & c. infames. 6. q. 1. c. infamibus de reg. iu. in 6. c. ſtatis Daniel. 81. d. c. vlt. de teſt. ca. Deus omnipotēs, de accuſ.
b c. omnes. 6. q. 1. Inn. in c. qual & quādo. 2. de accu.
c Pan in c. ex diligenti de ſimonia.
d Pan. in c. tua de pœnis, Angel. in l. nō ſolùm. § ſi mādato. ff de iniur. & in l. leuia ff. de accuſat.
e Aret. in ca. cū illorum de ſent. excom.
f Bar. in d. paragrapho ſi mādato. n. 7. & in d. l. leuia Fels. in d. c. cum illorū. Aret. in dict. tract. maleſic. in princ. col. 3. Feler. 1 pra. cri. in ver. audiātur accuſatores n. 49. pa 70. Boſſ. in pra. cri. tit. de ſud. nu. 91 fo. 173. Clarus lib. 1. recept. paragrapho. 1. nu. 9.
g Angel. in Sūma verb. irregularit a. vbi Syl. q. 14. Anto. 3. p. tit. 28. c. 6. nu. 7.
h Nauar. vbi ſup. nu 248.
i Ant. in tra. de irreg. vol. 16. tract. 6. nu. 11. & 12. Abb. in c. at ſi clerici de iudic. nu. 34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrum dicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius tranſgreſſionis legis Canonicæ.

Quæſt. reg. tom. 1.

RESpondeo dicēdo, quòd hic articulus proponitur propter cōſtitutionem ſuperius allegatam Eugenij IV. conceſſam generali Reformatorum Ciſtertij, in qua conceditur ipſi, *vt poſſit abſoluere ſuos ſubditos nouitios, donatos, oblatos & commiſſos ſemel, à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus ēt ante impreſſum, vel poſt ex quacunq; cauſa contractis, vel cōtrahendis: etiā ſi talia forent, propter quæ ad ſedē Apoſtolicam, vel quemcunq; alium ſpecialis habēdus eſſet acceſſus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ cōſueta & alijs prout de iure iniungēdis.* Ex quibus verbis videtur colligi, ꝙ prælati virtute eorū poſſunt habilitare ſuos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam conſtitutionē Apoſtolicam ſunt inhabiles. Et videtur prælatos virtute ſupradictæ conceſſionis à dicta inhabilitate poſſe eos in foro conſcientiæ abſoluere. Dixit enim ſummus Pōtifex, quod à quibuſcūq; inhabilitatibus cōtractis, & cōtrahendis, etiā Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poſſint eos abſoluere in foro conſcientiæ, de quibus corde contriti, & confeſſi fuerint, eiſq; ae remiſſionem plenariam concedere. Sed his verbis rñderi poteſt, quod, ſcilicet, non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuerſum, ſed tantū de illis, quę impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilē ad ea reddendo pęnitentem, ratione quorum inhabilitatum non poſſunt accedere ad ſacramenta communicando, & celebrando, & diſponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta conceſſione conceditur. Nam verba illimitata debent ſecundum ſubiectam materiam limitari, prout diximus *k* ſupra. Vnde cum habilitare aliquem ſit res maximi momenti, præcipuè quando ipſa habilitatio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur, vt hanc facultatem prælatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expreſsè concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium Quartum, prout continetur in libro Monumenta *l* ordinum cōceſſiſſe fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciæ regni Caſtellæ. *Quatenus ſinguli prælati dicti ordinis quocūque nomine cenſeantur, & confeſſores per ipſos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum cōuentuum locorum domorum, vel Eremitoriorum huiuſmodi ſemel tantum abſoluere omnes, & ſingulos fratres profeſſos, cōuerſos atque nouitios habentes propoſitum profitendi: necnon perpetuo donatos, oblatos, præſentes, et futuros ipſorum conuentuum domorum Eremitoriorum huiuſmodi ab omnibus, & ſingulis ſuis peccatis, &c.* Et addit. *Necnō cum ſingulis ſupra dictis ſupra quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus, & ſingulis etiam Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter, & expreſsè reſeruatis (bigamio, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus dumtaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare, atque eos habilitare, vt nō promoti ad omnes ordines ſacros, & miſſarum celebrationē promoueri poſsint, et ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant, & poſsint & quod ad quaſcunque dignitates administrationes, & officia dicti ordinis, etiam ſi curam habeant animarū recipi illiſq; præfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeant, & poſsint.* Hæc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quod in foro ſacramentali dicti prælati, & confeſſores per eoſdē deputati, vel pro tēpore deputandi poſſunt ſemel in vita abſoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quam contraxerunt tranſgrediendo leges papales, inhabilitātes eos, ne poſſint promoueri ad ordines ſacros, neque in ſuſceptis miniſtrare, neque etiam poſſint eligi, & aſſumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantùm concedatur fratribus Minoribus obſeruantiæ prouinciarum Regni Caſtellæ. Pius tamen ſecundus ipſum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector in priuilegiorum Mendi-

k ſu. q. 11. ar. 6. reg. 11.
l in 1. impr. f. 61. & in 2. f. 62. conc. 81.
m Collect. tit. abſoluti. ex extra ordinaria quoad fratres. § 5.

cantium. Aduertendum etiam, quod idem Papa Eugenius IV. voluit, quod ad gaudendum ſupradicta conceſſione, quod ſinguli prædictorum, qui ſufficiẽtis litteraturæ ſunt per vnum annũ à tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerunt, in ſingulis ſeptimanis impedimẽto ceſſante legitimo, vel ſeptem pſalmos pœnitentiales cum litaniȩ recitent ſiue legant. Alij verò non ſufficientes literati alias orationes (iuxta confeſſorum ſuorum arbitriũ, prout animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit) dicere teneantur. Et quod ſi forſan impedimento detenti in dictis anno, & ſeptimanis orationes prædictas commode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertẽtia, aut obliuione omiſerint, ex tunc alijs ſeptimanis ſequẽtis anni supplere teneãtur, prout cõtinetur in libro
a In 1. imp. f. 61. & in 2. f. 63. conc. 86. Monumenta *a* ordinum. Quȩ additio non ponitur, vt conditio, qua non impleta abſolutio, & diſpenſatio eſt nulla. Nam in ſupradicta conceſſione non ſolùm cõceditur diſpenſatio, & habilitatio, ſed etiam abſolutio à peccatis, & à cenſuris. Abſolutio autẽ à peccatis non poteſt impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pȩnitens non remaneat abſolutus à peccatis, neq; à cenſuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *b* & communiter ſcri
b Cordub. bentes. Vnde cum dictum prȩceptum reſpiciat non ſolùm diſpenſationes, & habilitationes, ſed etiã abſolutiones à peccatis, conſequenter eſt dicendum, non eſſe conditionem, qua non impleta diſpenſationes, habilitationes, & abſolutiones ſunt nullæ: ſed tantùm eſſe præceptum, quod à Domino Papa præcipitur à ſacerdotibus imponendũ. Quod tanquam pœnitentiam ſalutarem à Domino Papa taxatã tenẽtur volẽtes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiam ſi teneant viri doctiſſimi, pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitentiam à confeſſarijs impoſitam, hanc tamen pœnitentiam dicendi ſeptem pſalmos cum ſua litaniȩ, ſingulis ſeptimanis vnius anni, aut aliam, prout ipſis confeſſarijs expedire videbitur, iuxta formam dictæ conceſſionis acceptare teneantur, alioquin minimè debent abſolui, neque diſpenſari, neque habilitari. Et eam abſq; dubio adimplere tenentur ſub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam eſt id, quod infra in quæſtione de confeſſarijs quoad poteſtatem abſoluẽdi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori poſſint dicti prælati in dicta habilitate diſpenſare, quando ſuæ ſanctitati nõ reſeruatur, dicemus infra in quæſtione de Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere nouitios.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens IV. conceſſit generali, & Prouincialibus miniſtris eorumque vices-gerẽtibus, & cuſtodibus, prout habe-
c fol. 56 in 1. imp. & in 2. imp. fol. 140. conce. 320. & f. 236. conceſ. 550. tur in libro Monumenta *c* ordinum. *Vt ſuo volentes aggregari conſortio, ſcilicet, volentes ingredi ordinẽ, qui ſuſpenſionis, vel interdicti, vel excommunicationis ſententijs à iure, vel à iudice promulgatis generaliter ſint ligati, abſolutionis beneficium obſeruata forma Canonica impertiri, ipſoſque in fratres recipere valeant. Ac eos, qui poſt aſſumptum habitum, vel profeſſionem emiſſam recoluerint ſe talibus in ſæculo fuiſſe ſententijs innodatos, ſecundum formam prædictam valeant præfati Prælati, ac illorum vices gerentes abſoluere, & cum irregularitatibus diſpẽſare, ſi forſan talibus innodati ſententijs, vel in locis interdicto ſuppoſitis diuina præſumpſerint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamen quod ſi aliqui ex talibus eiſdem ſententijs propter debitũ ſint adſtricti, ſatisfaciant, vt tenentur. Voluit tamen, quòd niſi præfati mox ordinem intrauerint, etiãſi ſuper hoc eis induciæ à Prælatis eiuſdem ordinis concedãtur, eo ipſo in priſtinas ſententias, a quibus eos abſolui contigerit, relabantur.* Hæc Clemens Quartus: circa quam conceſſionem ibi, *ſeruata forma Canonica*, eſt aduertendũ, quod Leo X. prout habetur in Supplemento, *d* conceſſit, quod fratres Minores, qui au-
d fol. 19. conc. 174. diunt confeſſiones abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non tenentur ſeruare formã, quȩ obſeruatur in publicis, abſolutionibus, ſcilicet flagellationẽ, cum Pſalmo *Miſerere mei*. Et ſic licet cõcedatur à Clemente IV. quod poſſint dicti nouitij abſolui ab excommunicationibus, obſeruata tamen forma Canonica, ſatis attenta conceſſione Leonis X. ſeruatur, abſoluendo ipſos in foro conſcientiæ ſine forma flagellationis cum dicto Pſalmo. Aduertendum inſuper circa illa verba eiſdem ſententijs propter debitum ſint adſtricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam conſtitutione (de qua infra in tertio tomo in quæſtione de nouitijs, quo ad eorum receptionem) ordinauit, quod *nullus ad religionem admittatur, neq; validè profiteri poſſit onere alicuius debiti implicatus, niſi prius creditori ſatisfaciat.* Aduertendum inſuper circa eandem conceſſionẽ, quod voluit Summus Pontifex eo ipſo in priſtinas ſententias relabi, ſi mox ordinẽ non intrauerit. Voluit etiam, quod *Prouincialis Mendicantium, ac ipſis abſentibus vicarij prouinciarũ*, prout refert Veracruz in ſuo cõpendio manuſcripto, *ac alij, quibus ſpecialiter, & expreſsè commiſerint, poſſint abſoluere omnes religioſos volentes ſuum ordinem intrare ab omnibus excommunicationibus ſententijs, cenſuris & peccatis etiã à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confeſſionibus audiendis recurrerint.* Quod priuilegium, ait dictus pater, cõceſſiſſe Clementẽ VII. anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo prouinciali ordinis Prædicatorũ prouinciæ Sanctæ Crucis de la Heſpañola, quo, ait, gaudent omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarum abſentibus prouincialibus, & quibus ipſi ſpecialiter expreſsè commiſerint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe exiſtentes vti poterũt. Quia in dicto priuilegio nulla expreſſa eſt ratio particularis, quæ mouet Papã ad hoc concedendum, & ſic vbi militat eadem ratio, & cauſa, idem erit iudiciũ. Et ait inſuper doctiſſimus ille vir, hoc eſſe ſingulare priuilegium pro nouitijs, vel pro illis, qui irretiti ſunt excommunicatione, vel ſuſpenſione à iure particulariter in eos promulgata, & ordinẽ intrent; vt virtute huius priuilegij poſſint abſolui, quia conceſſis caſibus, & cenſura Papæ reſeruatis, conceduntur aliæ cenſuræ inferiores quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure. *e* Ait
e In ca. licet, de reg. iu. li. 6 inſuper, quod abſoluti virtute huius conceſſionis non reincidunt in cenſuras, dato, ordinem non intrent, vel à nouitiatu retrocedant; quia abſolutè conceditur abſolutio in omnes fideles pro confeſſionibus recurrẽtes ad prouinciales, & ad cæteros nominatos, quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ, ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Põtificatus ſui anno ſecundo. *Conceſſit moderno, & pro tempore exiſtẽti præpoſito Societatis Ieſu, qui presbyteri fuerint, & approbati ab Ordinario, quorumcunq; vtriuſq; ſexus Chriſti fideliũ ad eos vndique accedentiũ confeſſionibus diligenter auditis, ipſos, & eorũ ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorũ peccatis, criminibus, exceſſibus, &*

deliſtis

delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi.) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi, &c. Et hoc priuilegium vidi ego ſub ſigillo authentico in Collegio Societatis Ieſu Valētinæ Ciuitatis, quo gaudent confeſſores approbati ab ordinario aliarū religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorū dictæ Societatis, ſicut gaudet noſtra ſacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ſic virtute iſtius priuilegij poſſunt intrantes religionem abſolui ab excommunicatione, vel ſuſpenſione, à iudice particulariter in eos promulgata: ſiquidem in ea cōceditur omnibus fidelib. quod poſſint abſolui à cenſuris Papæ reſeruatis, quod eſt maius. Sed hoc dēt intelligi ſatisfacta parte, prout iam dictū eſt in ſuperioribus. Et abſoluti à dictis cēſuris, etiāſi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, nō reincidūt in eas. Verū eſt tamē, quod ſi dicti abſoluantur virtute priuilegij Clemētis Quarti reincidunt. Quod intellige, ſi expellatur, aut retrocedat à religione, ita vt ſuperior non decernat illos amplius admittere; cum dictum priuilegiū concedatur his, dum ſunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in ſuo aureo Cādelabro.

a Viual. in Cand. 1. pa. ti. de abſol. n. 24. p. 39. col. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus V. conceſſit, quod confeſſores monialium, *Sāctæ Claræ, ſeu alius frater eiuſdem ordinis ad hoc per Prouincialē pro tempore deputatus, in omnibus, & per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, & conceſſionū eiuſdem monialibus quoad ipſarum perſonas à Sede Apoſtolica ſeu alias quomodolibet conceſſorum in omnibus, præterquam dictæ Sedi caſibus reſeruatis, quoties fuerit opportunum eas abſoluere poſſint. Necnon ipſarum ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) à quibuſcunque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijsq; ſententijs cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tempore innodati fuerint, iniungendo, quæ iniungenda fuerint, abſoluere eiſque Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta miniſtrare libere, & licitè valeant, diœceſanorum locorum cuiuſcunque alterius licentia minimè requiſita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum circa quam conceſſionem eſt notandum primo, quod ipſæ moniales poſſunt abſolui à ſuis miniſtris, ſeu viſitatoribus, & confeſſoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & cenſuris etiā Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, prout conceſſit Sixtus Quartus (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ ſub cura fratrum Minorum viuentibus. Cum idemmet Sixtus Quartus conceſſerit, vt ſorores Sanctæ Claræ ſub cura eorundem fratrum Minorum obſeruantiæ viuentes gaudeāt omnibus priuilegiis, gratiis, & exemptionibus in genere ſororibus primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *d* & in Supplemento. Imò addo, qđ poſſunt dicti Prælati, & confeſſores per eos deputati abſoluere dictas moniales ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poſſunt abſoluere ſuos fratres. Quia ſecundum conceſſionem Sixti Quarti (de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorū) moniales S. Claræ, & S. Dominici gaudēt eiſdē priuilegijs, immunitatibus, gratijs, & fauoribus, conceſſionibus, indultis ſpiritualibus, & temporalibus, fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum conceſſis. Vnde colligitur, poſſe eas abſolui à caſibus Cœnæ Domini virtute conceſſionis Clemens Quarti in primo articulo huius quæſtionis citatæ; virtute cuius poſſunt fratres minores ab eiſdem abſolui, exceptis quatuor caſibus à Sixto Quarto enarratis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem. Imò *virtute cuiuſdam cōceſſionis Sixti Quarti poſſunt dictæ ſorores Sanctæ Claræ, et Tertiariæ eligere ſemel confeſſorem de familia fratrum Minorum de obſeruantia, qui poſſit eas abſoluere ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quas fortè contraxerint, & eis remiſſionem generalem, & plenariam peccatorum omnium impartiri.* Prout habetur in libro Monumēta Ordinum. *e* & in Supplemento. In quibus locis idem ipſis conceſſum eſt in articulo mortis. *Inſuper addo, quod Leo Decimus conceſſit licentiam, & facultatem omnibus monialibus Sanctæ Claræ, & Ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe à ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de Ordine fratrum Minorū per ſuperiores deputatis facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur, ſi conſeſſæ de ipſo aliquid tentarent committere, quod oculos Diuinæ Maieſtatis earum violando profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolicæ pietatis concedere facultatem earum cōfeſſoribus de licentia Prælatorum eaſdem audientibus, quod eadem plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, qua Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſthac eadē authoritate Apoſtolica omnibus, & ſingulis ſanctā benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in Supplemento. *f* Forma autem benedictionis eſt huiuſmodi. *Authoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo: & ſic plenariè illi ſtatui innocentiæ reſtituo, quomodo Sanctitatis Domini noſtri Papæ faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret, eadem authoritate Apoſtolica tibi ſanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

b In 1. Imp. f. 49. & in 2. f. 43. conc. 48.

c In 2. imp. f. 261. cōc. 638.

d 2. impr. fol. 261. conceſ. 677. & in ſupp. f. 96. conceſ. 338.

e in 1. imp. fo. 64. & in 2. f. 68. conc. 131. & in ſupp fo. 96. conc. 341.

f in Supp. fol. 93. conc. 20.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm nouitiæ monialium poſſint abſolui à dictis Prælatis ſicut abſoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quòd ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confeſſores monialium poſſint abſoluere nouitias nondū profeſſas à caſib. reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & earū vota diſpēſare, ſicut diſpēſant in votis monialiū profeſſarū. Solùm enim inueni priuilegium Sixti Quarti, *quo cōceſſit monialib. collectaneis, id eſt, monialibus primæ regulæ Sanctæ Claræ, quòd ipſæ, & earū nouitiæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitando ſuas Eccleſias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumēta *g* ordinis. Sed quantū ad abſolutionem earū nullū potui inuenire, prout dixi. Sed nō poſſum mihi perſuadere, qđ ipſæ ſaltem nomine ſeruitricū intra clauſtra monialium degentiū poſſint abſolui virtute priuilegii Nicolai Quarti in ſuperiori articulo allegati, *quo conceditur ipſas ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) poſſe abſolui a confeſſario per generalem deputato a quibuſcunque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſq; ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint, iniungendo quæ iniun-*

g Habet. in 1. imp. fol. 261. conc. 678.

Digitized by Google

genda fuerint, eiſque Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare liberè, & licitè valeant diœceſanorum locorum, & cuiuſcumque alterius licentia minimè requiſita. Et præterea nemini dubium eſſe debet, quod ſicut prælati regulares habẽt iuriſdictionem ordinariam ſuper nouitios in ſua religione receptos, prout dictum eſt ſupra, a ita etiã habent iuriſdictionem ordinariam ſupra nouitias, vt authoritate ipſius abſoluantur, & in uotis earum diſpenſetur. Inſuper addo, quod virtute priuilegij Pauli Tertij ſuperius allegati conceſſi confeſſoribus Societatis poſſunt abſolui à confeſſore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus caſibus cenſuris Papæ reſeruatis, exceptis in Bulla Cœnæ Domini contentis; ſicut poſſunt abſolui alij fideles.

a *Sup. q. 17. ar. 11.*

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm ſeruitrices dictarum monialium à dictis prælatis poſſint abſolui.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus Quartus conceſſit, eas abſolui poſſe, prout dictum eſt in duobus articulis ſuprapoſitis. Circa quòd eſt aduertendum, quòd hodie ad hoc vt locum habeat, oportet, vt illæ ſint eiuſdẽ regulæ profeſſæ, & intra clauſuram maneant actualiter in monialium ſeruitijs, prout fuit ordinatum de Tertiarijs per Concilium Lateranenſe, relatum in conſtitutione decima ſeptima Leonis X. & in Concilio Tridentino b vbi tractatur pari modo de ſeruitoribus regularium. Et licet antiquitus eſſet forſan permiſſum ſeruitricibus ipſis extra clauſtra moniliũ foris in ſuis domibus habitare, nunc tamen eſt eis omnino prohibitum, & in clauſuram monialium intrare. Propter quod ait Caſtatubius, c quod non poſſunt gaudere ipſarum monialium exemptionibus per Concilium Tridentinũ, ac aliorum Pontificum conſtitutiones. Et ideo, ait circa iſtas cõfeſſores monialium ſint cauti in adminiſtrando eis Sacramenta, maximè pœnitentiæ, & videant ſi ſint approbati ab Ordinario, nec ne; & à quibus ſic eas poſſint abſoluere, cum non aliam ſuper illas habeant authoritatem ſiue facultatem, quam ſuper puras alias ſeculares habeTent. At opinionem huius patris non in omnibus admitto; Intelligo enim ipſam ſolùm eſſe veram in ſeruitricibus degentibus extra clauſtra moniliũ in ſuis proprijs domibus, non autem loquendo de ſeruitricibus non profeſſis, aut profeſſis in religionibus, in domibus contiguis habitantibus, quæ vocantur profeſſæ conuerſæ, quę ſub obedientia prælatorum monialium degunt. Quas Pius V. in conſtitutione d incipiente, (*Circa paſtoralis officij*) permittit habitare extra clauſtra in domibus contiguis dicens. *Authoritate Apoſtolica ſtatuimus, decernimus, & præcipimus, atque mandamus ordinarijs, & ſuperioribus earũ, vt curent colligi fidelium eleemoſynas per conuerſas, quæ non ſunt profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamẽ monaſteriũ degãt, et nõ ingrediantur clauſuram aliarum monialium, niſi in caſibus ex earum conſtitutionibus permiſſis, & earum domibus exire non poſſunt pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licentia Ordinarij vel earum ſuperiorum.* Et Greg. XIII. in ſimili conſtitutione, cuius tenorem refert e Nauar. dixit: *Cæterùm quod attinet ad cõuerſas profeſſas, quas præfatus Pius V. prædeceſſor noſter per præfatas literas ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, &c.* inquit, prout ex eo collegit Nauarrus, quod nõ tollit monaſterijs, neceſſitate oppreſſis facultatem tenendi aliquas conuerſas extra illa in domibus cõtiguis durante neceſſitate, ſed tantùm ea ſublata. Et ſic gloſſat, quod Pius V. ait, ſcilicet, quod de cætero nullæ amplius conuerſæ accipiantur, & earum receptionem eſſe irritam, & inanem, intelligendum eſſe ſublata neceſſitate, quæ neceſſitas nunquam ceſſabit in omnibus ferè monialium monaſterijs. Ex quibus colligo, quod cum dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obſeruatione Concilij Tridẽtini prohibentis ingredi ſepta monaſterij monialium, vt ipſæ conuerſæ profeſſæ, & non profeſſæ pro colligendis eleemoſynis, & ſubueniendis monialibus pauperibus poſſint manere extra monaſteria in domibus contiguis, nõ debemus eas priuare exẽptionibus, & immunitatibus conceſſis ſeruitricibus tantùm intra ſepta monaſterij degentibus, iuxta reformationẽ, & reſtrictionem Concilij Tridentini, cum pro obſeruatione alterius decreti eiuſdem Concilij Tridentini extra ſepta monaſterij in domibus contiguis eas viuere permittatur, ne paſſim ipſa ſepta ingrediantur, & egrediantur pro eleemoſynis colligendis.

b *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform.*

c *Caſſ in com pen. Mend. ti. abſolut. ordinaria quo ad frat. p. 30. in §. 2.*

d *Habet. in conſt. Pontiſ. fol. 115.*

e *Naua. in c. ſtatuimus ca. 1. q. 3. d. 56.*

ARTICVLVS XXV.

Vtrùm valeat abſolutio, & diſpenſatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.

RESpondeo dicendo, hoc dubium eſſe grauiſſimum, vtrum ſcilicet valeat abſolutio, vel diſpẽſatio prouincialis habentis authoritatem à Papa, vt poſſit abſoluere à tali cenſura, vel diſpenſare ſuper tali re, ſi ipſo prælato ignorante hoc priuilegium abſoluit, & diſpenſat in caſu, in quo via ordinaria non poterat, poterat tamen per priuilegium, quod omnino ignorat. Et ſimiliter iſte prælatus habet a Papa, vt poſſit committere ſuis fratribus dictam poteſtatem abſoluendi, vel diſpenſandi in caſibus, in quibus via ordinaria non poterat. Prælato ignorante hoc priuilegium commiſit ſubdito ſuo omnem ipſam poteſtatem, quam ipſe Prælatus habet: Dubitatur modo, ſi iſte ſubditus abſoluit, vel diſpenſat virtute priuilegii ignorati, valebit ne abſolutio, & diſpenſatio? Cui dubitationi reſpondet quidam Doctiſſimus vir, quod in vtroque caſu valet abſolutio, & diſpenſatio per regulam iuris, f quæ habet, ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani g dicentis, quod quando ex coniecturis conſtat, quod quis voluit, quod *actus, quem facit, valeat omni modo, quo poteſt, quod tunc habet verum præfata regula. Imò quando ſumus in dubio de hac intentione, tũc præſumendum eſt, quod voluit valere actum omni modo, quo poteſt: quia facienda eſt interpretatio eo modo, vt res potius valeat iuxta capitulum* Abbate, *de verborũ ſignificatione.* Hæc Panormitanus. Item cõfirmatur, quia validitas actus non pẽdet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſa poteſtate, & ab ipſo poſſe: quia ſcientia tantùm habet accuſare, vel excuſare à peccato, ſed nõ inualidare, vel validare actũ. Quod confirmatur etiam argumento ex ſacerdote ſimplici, qui in articulo mortis poteſt abſoluere ab excõmunicatione. Ponamus caſum, quod ipſo ignorante hanc poteſtatem abſoluit agonizantẽ à caſu Bullę Cœnæ Domini, certè valebit abſolutio, dato, ipſum ignoraſſe cõtingat, tunc poſſe. Vides, quomodo validitas nõ dependet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe, vel nõ poſſe. Et hũc caſum dicit doctiſſimus ille, & religioſus pater Veracruz religionis Eremitarũ D. Auguſt. pater de ſua religione, & de Eccleſia Dei ſatis bene meritus, in ſuo cõpendio, manuſcripto cõtigiſſe in Guatimala anno Domini milleſimo quingenteſimo ſe-

f *ca. vnico. de deſponſatione impube. li. 6.*

g *Panor. in c. licet de offic. ord. num. 6. & in c. cum ſup. de offic. deleg. nu. 12.*

Digitized by Google

ſexageſimo ſecundo, affirmans ſic ibi fuiſſe iudicatum, quia interpretatiuè voluit ille Prælatus, & abſoluere, & committere illam poteſtatem. Sic enim reſponderet, ſi tunc interrogatus fuiſſet. Et ſic dicũt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia, nihilominus adimplent illam ex intentione virtuali, vt ſi die feſto, quem ignorant eſſe obſeruandum, Miſſam audiant. Et hæc opinio procedit maximè in religioſis, quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem procuratorum generaliũ, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia ſuarum religionum negotia in Romana curia aſſiſtunt.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm in Capitulo generali religionum poſſint Prælati abſoluere fratres plenariè.

RESpondeo dicendo, quòd quoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militiæ de Auis Ciſtertienſis ordinis conceſſum eſt Magiſtro generali, & eius ſucceſſoribus Capitulum generale quocunque loco celebrare, ac tempore, quo capitulum huiuſmodi celebrare contigerit, ipſe, & eius ſucceſſores. Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui capitulo huiuſmodi interfuerint duntaxat, & annis quibus huiuſmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet huiuſmodi hebdomadæ die, ſicut in dicto Capitulo generali prædictos, & eorum quemlibet ab omnibus, & ſingulis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, et votorum quorumcunque iuramentorum, & mandatorum Eccleſiæ tranſgreſſionibus pœnitentiarum eis iniunctarum horarum Canonicarum omiſſionibus, manuumque violentarum in quaſcunque perſonas iniectionibus, periuriorum, homicidii voluntarii, caſualis, & mentalis, adulterii, inceſtus, ſacrilegii, & fornicationis reatibus, necnõ ab omnibus & ſingulis reatibus, & exceſſibus, criminibus, & delictis, quantumcunque grauibus, & enormibus, de quibus corde contriti, & ore confeſſi fuerint, etiam ſi talia forent, propter quæ merito ſedes Apoſtolica eſſet conſulenda (contentis in bulla, quæ legitur in Cœna Domini duntaxat exceptis) plenariè abſoluere, & pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungi.* Hoc priuilegium eſt Iulij Secundi conceſſum dicto ordini, de quo ſupra a hac quæſtione iam egimus, clauſulã eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis in dicto Capitulo Generali pronunciat abſolutionem plenariam. Et inter alia dicit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, &c. *Ita eadem authoritate vos abſoluo ab omnibus & ſingulis peccatis veſtris, criminibus, exceſſibus, et delictis etiam quantumcunque enormibus, confeſſis, & oblitis circunſtantiis eorundem, quomodocunque, & qualitercunque offendiſtis Creatorem veſtrum, animam veſtram & proximum veſtrum, & regulam veſtram, & do, & concedo vobis plenariam remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum & pœnarum in purgatorio debitarum, & reſtituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuiſtis in quantumcunque mihi permittitur, & vobis conceditur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.*

a *Supra hac q. ar. 18.*

Circa quòd priuilegium dubitatum fuit, vtrum Prior maior poſſit ſacerdotibus ordinis confeſſoribus approbatis committere authoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem abſolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et reſpondeo, quod ſic; cum hæc authoritas commiſſa dicto priori maiori, & eius ſucceſſoribus, ſit ordinaria emanans ex commiſſione perpetua facta a Papa. Imo dico, quod etiamſi prior maior moriatur poſt commiſſam authoritatem, poſſunt dicti delegati dictam abſolutionem, & indulgentiam concedere, ipſi enim non authoritate dicti prioris, ſed authoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in ſuperioribus latè diximus.

Secundum dubitatum fuit, quomodo prior maior in abſolutione plenaria ſuperius allegata non audiendo confeſſiones ſuorum ſubditorum potuit dicere illa verba: *Item eadem authoritate vos abſoluo ab omnibus, & ſingulis peccatis veſtris, criminibus, & exceſſibus, & delictis, etiam quantũcunque enormibus, confeſſis & oblitis?* Quod dubium mihi per epiſtolã propoſuit Reuerendiſſimus dominus, religione & ſcientia præſtãtiſſimus Franciſcus de Auelar, prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod reſpõdeo de ſimili dubio fuiſſe dubitatum apud patres Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum ratione cuiuſdam pleniſſimæ abſolutionis, quæ virtute ſuorum priuilegiorum ſæcularibus tribus vicibus quotannis impẽditur, prout refertur in Compendio, & manuali dicti ordinis, impreſſo anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo. Et res deducta eſt ad vniuerſitatem Salmanticenſem. Et vt ibi dicitur Theologi non illius vniuerſitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prædicti priuilegij poterant dicere nõ audiendo peccata ſæculariũ, *abſoluimus vos fratres ab omnibus peccatis veſtris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorum antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hãc prouinciam ſuſceperũt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Prædicatorum primarius Salmanticẽſis, & magiſter Sanctius poſtea Epiſcopus Segorbienſis, & magiſter Mantinus Vicenti oẽs tres antiquiſſimi Theologi. Qui omnes poſtquã attente dicta verba conſiderauerunt in quodam actu publico ſimul cum alijs magiſtris, & Theologis præſentata in ſcriptis dicta forma abſolutionis, vnanimi conſenſu determinauerunt, dictam abſolutionem pleniſſimam optimo iure fieri poſſe: quia illa abſolutio non eſt abſolutio ſacramentalis, neque per eam abſoluitur quis à culpa peccati. Culpa enim peccati per ſolam contritionem mediante ſacramento confeſſionis in re vel in voto remittitur. Sed eſt quædam abſolutio deprecatiua, delegatiua, & authoritatiua, per quam authoritate Apoſtolica abſoluuntur plenariè pœnitentes à pœna debita in purgatorio, quæ ſecundum æquitatem iuſtitiæ diuinæ reſtat adimplenda propter defectum ſufficientis contritionis, aut ſatisfactionis in hac vita. Vnde reſolutiuè dixerũt dicta verba, *abſoluimus, vos fratres ab omnibus peccatis veſtris*, eſſe ſic explicãda, ſcilicet quoad pẽnã, id eſt abſoluimus vos ab omni pęna peccatorũ, ſiue ab omni pęna pro peccatis veſtris debita. Neq; hoc eſt alienum à Theologia diuina. Illud enim quod dicitur communiter in Bullis & Iubilæis concedentibus remiſſionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipſis peccatis. Sæpè enim ſæpius hoc nomen (*peccatum*) in ſacris literis non ipſius peccati culpam, & maculam, ſed pœnam temporalem tantũ ſignificat. Et ſic intelligitur illud Machabæorũ ſecundo capite. *Sãcta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur*, id eſt à pęnis debitis pro peccatis, prout explicat ſupplemẽtum b Gabrielis, & tradit allegando alios doctiſſimus Corduba. Vnde dicta forma abſolutionis prolata, à dicto reuerendiſſimo Priori maiori in Capitulo generali ſecundum ſupradictam doctrinam debet explicari, vt, ſcilicet, in ea non abſoluantur fratres & milites à culpis, ſed à pęnis ipſis debitis. Et iuxta hunc ſenſum eſt dicta abſolutio approbata a Clemente Octauo, vt patet ex bulla ſequẽti.

b *Suppl. in 4. d. 55. q. 3. ar. 3. no. 1. Cord. lib. 5. q. de indulg. q. 8.*

Digitized by Google

CLEMENS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam: Infirma æui conditio ſæpe efficit, vt res vel maximè nobiles, ex hominũ memoria ſenſim excidant. Quo genere incommodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorũ affectus eſſe dicitur in hoc more antiquiſſimo, ab immemorabili tempore obſeruato. videlicet, quod ipſa religio poteſt in diebus Sanctæ Catherinæ virginis & martyris, ac Cinerum, & Cœnæ Domini omnes tam religioſos, quàm ſeculares nimirum in Eccleſia præſentes & genuflexos poſt confeſſionem à ſacerdote coram omnibus recitatam de more abſoluere, & benedicere: vt etiam aliæ religiones facere conſueuerunt. Sed quia hoc ſolùm ex traditione obſeruatur, & neſcitur, à quo Romano Pontifice ſit huiuſmodi facultas abſoluendi dictæ Religioni cõceſſa, eo quod tractu temporis, & literæ Apoſtolicæ, & alia chirographa dictæ Religionis fuerunt deperdita, nos de conſilio venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ſuper ſtatum regularium deputatorum, ac ſupplicationibus dilecti Filij magiſtri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Caſtellæ dicti ordinis hac in parte inclinati hanc facultatem, præuia dicta confeſſione, vt præfertur de more à ſacerdote coram omnibus recitata abſoluẽdi, & benedicendi omnes præſentes tam religioſos, quàm ſeculares dictis diebus generalem, & inueteratam, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium approbamus, & confirmamus, & eidem religioni, quatenus opus ſit, de nouo concedimus. Non obſtantibus quibuſuis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis cæteriſq; contrarijs quibuſcũque. Volumus autem, quod præſentium tranſſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forẽt exhibitæ, vel oſtenſæ Dat. Romæ, apud Sanctum Petrũ ſub annulo Piſcatoris. Die xx. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo. M Barbanius.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrùm Prælatus concedens alicui fratri facultatem, vt poſſit eligere confeſſorem, poſſit abſolui à caſibus, à quibus dicti Prælati poſſunt abſoluere virtute dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius VIII. ſtatuit prout dicitur in iure, *a* quod ſi Epiſcopus, ſeu Prælatus ſuo ſubdito conceſſerit, vt poſſit eligere confeſſorem idoneum, ille, quem is elegerit in caſibus, qui eidem Epiſcopo, ſeu Prelato ſpecialiter reſeruantur, nullam habet penitus poteſtatem, cum in generali conceſſione illa non veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Circa quam conſtitutionem eſt notanda doctrina Nauarri, *b* dicentis, quod Epiſcopus concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem à cenſuris reſeruatis, cum à diuerſis nõ fiat illatio: & aliud eſt peccatum reſeruatum epiſcopo, & aliud cenſura reſeruata. Nam aliqua ſunt peccata annexam cenſurã non habentia, quæ ſunt Epiſcopo reſeruata, & etiam ſunt cenſuræ aliquæ illi reſeruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorũ peccatorum, quæ ipſi non ſunt reſeruata; neq; etiã concedendo abſolutionem à ſuis caſibus, & cenſuris, videtur concedere abſolutionem, ac diſpenſationem votorum, aut irregularitatum, à quibus ipſe poteſt: quia non ſunt caſus, nec cenſuræ ipſi reſeruatæ, & ita ex illis non infertur ad hæc, nec è contra argumento aliquorum iurium. *c* Ex qua doctrina deciſio quæſtionis propoſitæ infertur. Nam, ſi Epiſcopus concedendo alicui, vt poſſit eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit abſolui à caſibus ipſi Epiſcopo reſeruatis, à fortiori Prælatus concedens alicui authoritatem, vt poſſit ſibi eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit ipſe confeſſor abſoluere ipſum à caſibus reſeruatis, & cenſuris, à quibus ipſe iure communi, aut particulari, aut conſuetudine generali, vel ſpeciali poteſt abſoluere. Prætere a, ſi concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos non videtur concedere abſolutionẽ à cenſuris, quo modo credere debemus, quod concedendo tãtùm, vt poſſit eligere confeſſorem, committere ipſi confeſſori omnem ſuam authoritatem iure communi, & ſpeciali ſibi competentem ad reſeruata, & ad cẽſuras, & ad irregularitates? Neceſſarium igitur eſt, vt Prælatus dicat, concedo tibi licentiam, vt eligas confeſſorem, cui omnem authoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confeſſiones audiendas. In hoc enim caſu hæc confeſſio etiam ad reſeruata extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro. *d*

a c. ſi Epiſcopus de pœnit. & remiſſio.

b Naua. c. 27. nu. 261.

c L. Papin. ff. de min. ca. ad audiẽtiam de decim.

d Nauar. vbi ſup.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm aliqua conſuetudine poſſit introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius Octauus in loco citato articulo ſuperiori ſtatuit, quod nulla poſſit conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit abſoluere, vel ligare. Quod intelligitur de ſubditis, non autẽ de prælatis, vt ſunt guardiani, priores, prouinciales. Iſti enim, etiam ſi fuerint Hoſpites in alieno loco, poſſunt ſibi eligere confeſſorẽ abſque illius loci ſuperioris licentia. Licet enim Collector *e* priuilegiorum Mendicantium dicat, quod Miniſtri prouinciales, & Cuſtodes, & Guardiani non ſint in numero illorũ prælatorum exemptorum, quibus ius *f* conceditur, vt poſſint eligere ad libitum confeſſorem ſequens opinionem Angeli, *g* qui pro ſua parte allegat Hoſtienſem, Panormitanum, & Monaldum: attamen cõtrarium tenet Florentinus. *h* Syluester, Margarita confeſſorum, Roſella, Corduba, & Soto. Qui dicũt, quod in prælatos inferiores, quibus in dicto iure cõceditur licentia ad eligendum confeſſorem continentur dicti prælati, quod ex litera eius iuris ſatis, patet. *Habet enim, ne pro dilatione pęnæ periculũ immineat animarũ, permittimus Epiſcopis, et alijs ſuperioribus, necnon Minoribus Prælatis exemptis, vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum, & diſcretum ſibi poſſint eligere confeſſorem.* Hæc ibi. Quæ verba, ſcilicet, *præter ſui ſuperioris licentiam*, cũ poſt omnia ponantur, & nihil diſtinguant, ſine dubio videntur cõprehendere omnes Prælatos minores exemptos etiam non immediatos Papæ. Nam ſi requireretur, vt ait Collector cum alijs ſuæ claſſis, quod tales pręlati eſſent ſubiecti immediatè Papę, certum eſt, quod non ponerentur illa verba, *ſcilicet, præter ſui ſuperioris licentiam*. Et hanc opinionem videtur tenere Panormitanus in eo iure dicẽs, quod prælatus ibi ſumitur in lata ſignificatione. Vnde ait, quod Rectores Eccleſiarum ibi comprehẽduntur. Et hoc priuilegiũ non videtur eſſe ſublatum ex nõ vſu in noſtra religione Minorum. Nam Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo die tertio Octobris confirmauit, & de nouo conceſſit omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa religioni

e Collect. in cõp. Mend. ti. accedere ad monaſteria monialiũ iux. finem.

f cap. ſine pro dilatione de pœn. et remiſ.

g Ang. tit. confeſſor. 3. §. 5.

h Flor. 3. par. ſumm. tit. 17. c. 2. & in 1. p. defecerũt c. 2. Syl. tit. cõfeſ. 1. §. 8. Margari. conf. f. 8. Roſel. tit. conf. 3. Cord. in addi. ad cõp. tit. accedere ad monaſteria monial. in fi. Sot. in 4. d. 18. q. 3. ar. 1.

Patris

Digitized by Google

Patris noſtri Franciſci regularis obſeruantiæ non ponendo illam limitationem poſitam à Gregorio Tertio decimo in confirmatione dictorum priuilegiorum, ſcilicet, *quatenus ſunt in vſu*. Vnde cum ea confirmauerit de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, etiam ea, quæ non erant in vſu, confirmare cẽſetur, iuxta ea, quæ latè diximus in ſuperioribus: *a* & per conſequens confirmaſſe priuilegium, de quo nobis ſermo eſt. Ex quo ſequitur, poſſe prædictos patres eo modo vti, niſi per ſtatuta generalia ei ſit renuntiatum ſtatuendo, quod nemo, niſi fuerit generalis, aut prouincialis eo vti poſſit, iuxta ea, quæ in ſuperioribus *b* annotauimus ventilando, an generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia poſſint limitare, & coarctare vſum priuilegiorum; & per conſequens, vtrum prælati ſuperiores, ſcilicet, generales, & prouinciales poſſint coarctare poteſtatem Guardianorũ, & Præſidentiũ domorum illis communicatam per priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia in ſuperioribus articulis poſita. † Imo, vt verum fatear, dubito, an dicti prælati poſſint tollere à Guardianis dictum priuilegium, cum ipſum non ſit priuilegium, ſed conſtitutio iuris communis, contra quam ipſi ſine licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ non poſſunt aliquid ordinare. † Vtrum autem dicti Guardiani poſſint abſolui à peccatis reſeruatis per confeſſorem ab ipſis electum quæſtione ſequenti diſputabitur.

a Sup. q. 8. ar. 2.

b Sup. q. 9. ar. 2.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm Prælato regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum, à quibus ipſe iure communi, aut ſpeciali poterat abſoluere.

RESpondeo dicendo, quòd ſi prælatus regularis non ſit ſacerdos, & nullus alius ſit ſacerdos regularis in conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori læſione clerici, vt conſtat ex iure, *c* quod quidem ſecundum Sylueſtrum, *d* quoad monachos non exemptos verum eſt. Imo quo ad exemptos hoc verum aliqui putãt, inter quos ſunt Federicus, *e* & Ioannes de Lignano. Sed contrarium tenuerunt Ioannes Andreas, *f* & Panormitan. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non ſubditi Epiſcopo, id eſt non ſubiecti eius poteſtati: ſed Papæ immediatè, vt dicitur in iure. *g* Vnde epiſcopus in illos nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus ſibi expreſsè conceſſis, prout decernunt Canones. *h* Et ſic exempti non poſſunt abſolui ab eo, neque ipſi poſſunt eius iuriſdictionem prorogare, quantum ad forum contentioſum, vt dicit quædam decretalis, *i* neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipſimet Canones determinant; *K* non enim exemptio concernit ſimpliciter fauorem exẽptorum, ſed in fauorem ſuperioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure. *l* Et certè loquendo ſecudum rigorem hæc opinio ſolidioribus nititur fundamẽtis, quam contraria; ſed de æquitate videtur contraria opinio ſeruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem ſuperioris, vel Papæ eos eximẽtis à iuriſdictione epiſcopali, principaliter tamen in ſuum fauorem eximuntur, vt quietius Deo ſeruiãt. Nec videtur æquum, quod per exemptionem fiant deterioris conditionis, quam non exempti in ſpectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnis religio. Vnde infert *m* Syluester, quod poteſt Epiſcopus in defectum prælati abſoluere regularem exemptum, qui ſecularem clericum, aut regularem leuiter percuſſerit, vel habet impedimentum adeundi ad curiam. Et hoc ſecundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *n* eſſe æquum. Et hoc confirmat *o* Sylueſter ex traditis à Diuo Thoma, dicente, quod ad æquitatem, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in caſu ſecundum legis intentionem verbis omiſſis. Imo etiam dici poteſt, quod quando in quadam Clementina *p* dicitur, quod quando datur poteſtas contra exemptos, ſemper debet fieri mentio de authoritate Apoſtolica: hoc debet intelligi de poteſtate odioſa, puta ad coercendum, de qua loquuntur iura ſuperius allegata, vt patet intuenti, at de benigna, quæ eſt ad abſoluendum non ſemper eſt verum. Ex his concludo, quod dicti epiſcopi poſſunt abſoluere dictos regulares ad ſe in ſimili caſu recurrentes ab omnibus, à quibus ſecundum ius poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, cum regulares non debeant eſſe peioris conditionis, quàm alij fideles. Non tamen poterunt eos abſoluere à caſu, à quo prælatus regularis poterat abſoluere ſecũdum aliquod particulare priuilegium, quod non habet epiſcopus erga ſuos ſubditos. Poteſtas enim prælatorum regularium ad aliqua ſe extẽdit circa ſuos ſubditos, ad quæ iuriſdictio epiſcoporum circa ſuos minimè protrahitur.

c Cap. monachi & c. cum illorum de ſent. excomm.
d Sylu. verb. abſol. 3. no. 6.
e Feder. conſ. 14. Ligna. in clem. in ca. in agro.
f Andr. in reg. ſcient. Panor. in d. c. monachi & in c. ſignificaſti de for. compet.
g Cap. ſi Papa de priuil. li. 6.
h c. frater noſter. 16. q. 1.
i d. c. ſignif.
K c. omnes vtriuſque ſex. de pæn.
l cap. ad Apoſtolicã de reg. l. ſi quis in cõſcribendo. C. de Epiſcopis & Cleritis.
m Syl. vbi ſupr. not. 3.
n Panorm. in clem. attendẽtes de ſtatu. regular.
o Syl. vbi ſup. D. Th. 2. 2. q. 120. ar. 1. § 2.
p Clemen. attendentes.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum poſsit regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſario regulari, negante ſuperiore pœnitentis ſuam authoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo de caſibus reſeruatis ipſi prælato per ipſum, & per ſtatuta religionis, ſi expediat, prælatum non cognoſcere reum peccati reſeruati debet non grauatè, ſed facile cauſam totam committere docto & approbato confeſſario petenti, nè iugum confeſſionis de ſe ſuaue appareat durum. Interdum tamen ſi frequẽs eſſet ruina, poteſt quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas *q* Sylueſter, Victoria, & poſt alios Nauarrus. Qua licentia negata cum inferior confeſſarius in ea reſeruata nihil proprio iure poſſit, perſuadeat adire Prælatum. Qui quando iniuſtè negat ſuam authoritatem, aiunt D. Thomas, *r* Alexander de Ales, Marſilius, & Medina, non poſſe inferiorem abſoluere. Nam ideo abſente ſuperiore abſoluit inferior à reſeruatis indirectè, quia præſumitur, tacitam licentiam illius habere. Quæ ratio ceſſat cum prælatus præſens negat licentiam. Qui tamen fatentur, quod propter ſcandalum euitandũ liceret pœnitenti contrito communicare, & celebrare, ſi timet malum graue ex eo, quod ſuo prælato id reſeruatũ confiteatur. Ex quo colligitur, quod in hoc periculo poteſt etiam abſoluere à reſeruato ex citata commiſsione maioris prælati, aut Papæ abſentis, quia iniuſtè negatam licẽtiam videtur ipſo iure concedere. Si enim ob euitandum ſcandalũ Doctores concedunt huic communionem maioris ſacramenti, cur negãt licere abſolutionem, licet in occulto detur? Ita Henriquez. *ſ* Sed hæc doctrina non mihi placet, licet alibi eam fuerim ſequutus. Licet enim communicare cum debita contritione in ſupradicto periculo. Nam Concilium *t* Tridentinum, definiens debere confeſsionem præcedere communionem, loquitur quando adeſt copia confeſſoris. Nam neceſsitate vrgente, ſi nõ adeſt copia confeſſoris, poteſt cum contritione quis accedere ad ſacrum miniſterium celebrandum. At negata in-

iuſte

q D. Th. in 4. d. 17. qu. 3. ad 3. Sylu. v. confeſſor. 1. § 3. 13. Victor. § 145. in fi. Nauarr. in c. placuit n. 119. & 151. c. 25. nu. 236.
r D. Tho. vbi ſup. ad 3. & ſ Alenſ. 4. p. q. 77. membr. 3. artic. 1. ad 1. Marſi. in 4. q. 12. art. 1. p. 4. conc. 2. ad 4. & 1. Medin. de confeſ. quaſtio. 37. f. 86.
ſ Henr. lib. 3. de pæn. ca. 13. nu. 6. & c. 15. nu. 5.
t Conc. Trid. ſeſſ. 14. de ſacr. Euch. c. 7.

iuſtè authoritate prælati non poteſt inferior etiam in dicto periculo abſoluere à reſeruatis cum licentia præſumpta alterius ſuperioris; cum ipſe inferior ad ea peccata non habeat iuriſdictionem: quã ſi concedamus dari per licentiam præſumptam alterius ſuperioris, ſcilicet Papæ, ſequeretur, quod iuriſdictio daretur per licentiam præſumptam, & ſic aperiretur quædam ampla porta ad fundandam, & protelandam iuriſdictionem ex ſola voluntate præſumpta: & ſæpiſsimè neruoſum vinculum reſeruationis diſſolueretur, ſi liceret pœnitentibus negata iniuſtè, & tyrannicè à pœnitentiarijs maioribus abſolutione recurrere ex præſumpta voluntate Papæ ad quemliber confeſſarium. Supradictum autem argumentum Henriquez ſolùm cõcludit, quod ſicut licet communicare in neceſsitate cum ſola contritione ob defectum confeſſoris cum obligatione cõfitendi eademmet peccata data copia ipſius: ita negata iniuſtè authoritate ad reſeruata imminente dicto periculo propter defectum confeſſarij licebit pœnitenti confiteri inferiori, qui eum directè poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis: at à reſeruatis minimè licebit, niſi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea ſuperiori alicui, quando eius copiam habuerit. Et dato quod opinio Henriquez ſit vera, ſcilicet quod directè ipſe inferior poſſet abſoluere pœnitentem etiã à reſeruatis negata iniuſtè authoritate ſuperioris in dicto periculo propter commiſſionem tacitam Papæ, in prædicto caſu ego eam minimè reciperem, quando ab ipſo prælato petitur authoritas, quæ ſibi ratione priuilegiorum cõpetit ad abſoluendum à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad diſpẽſandum in reliquis irregularitatibus, de quibus in ſuperioribus latè egimus. Licet enim prælati reſpecto prædictorum habeant iuriſdictionem ordinariam, & eã poſsint committere aliquibus ſecundum ea, quę in ſuperioribus dicta ſunt, non tamen concedendũ exiſtimo, quod negantibus iniuſtè prælatis ſuã authoritatem Papa eam concedere videatur cuilibet approbato confeſſario. Tum quia iuriſdictionem, & poteſtatem ad delegandum commiſit ipſis prçlatis, confiſus de eorum prudentia, & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio confeſſario à pœnitenti electo. Tum etiam quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod negata iniuſtè, & tyrannicè diſpenſatione ab Epiſcopo, cui Summus Pontifex eam commiſit, poſſet pęnitens imminente periculo, ad alium recurrere allegando in eius fauorem tacitam voluntatem Papæ in hoc caſu alteri delegantis. Poſſet inſuper pœnitens negata ſibi abſolutione à reſeruatis iniuſtè, & tyrannicè ab aliquo confeſſario tempore Iubilei recurrere ad aliũ confeſſarium non habentem ſimilem poteſtatem ex tacita voluntate Papæ eam ſibi in dicto caſu concedentis. Quæ in materia ſpiritualis iuriſdictionis minimè ſunt admittenda. Tum etiam quia prælatis conceditur abſolutio ab excommunicatione etiam Papæ reſeruata, à qua dictus confeſsor inferior nõ poteſt abſoluere; ſicut non poteſt abſoluere ab excommunicatione quacunque reſeruata, prout quęſtione ſequenti declarabitur. Verum eſt tamen, quod negante prælato ſuam authoritatem ad reſeruata, quam habet ratione priuilegiorum, ſi adeſt aliquod graue periculum, poterit pœnitens abſolui à confeſſario approbato à non reſeruatis: quia remanebit cum debita contritione abſolutus indirectè à reſeruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipſa ſpecialem iuriſdictionem.

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint reſeruare caſus.*
2 *Vtrum Prælati Regulares poſſint reſeruare caſus.*
3 *Quis poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.*
4 *Vtrũ Prælati regulares teneãtur cõcedere ſuis ſubditis authoritatem, vt poſſint abſolui à reſeruatis.*
5 *Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate à ſuperiore.*
6 *Vtrum ſuperior teneatur ſimul audire peccata non reſeruata cum reſeruatis.*
7 *Vtrum confeſſio reſeruatorum ſine debita contritione ſufficiat, vt cum quocunque confeſſario poſſint prædicta reſeruata confiteri.*
8 *Vtrum confeſſor electus per Guardianum poſſit ipſum abſoluere à reſeruatis.*
9 *Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committũt ſuos caſus poſſint alteri cõmittere dictã poteſtatẽ.*
10 *Vtrùm religioſi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrũ nouitij poſſint à quocũque abſolui à reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Eccleſiarum poſsint reſeruare caſus.

RESpondeo dicẽdo, quod presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiunt, vt ait Sanctum Concilium Tridenti. a Nam cum omnes in dicta ordinatione poteſtatem ſuper verũ Chriſti corpus ad conficiendum Euchariſtiæ Sacramentũ accipiant conſequens eſt, vt ẽt accipiant poteſtatem ſuper corpus myſticum ad abſoluendum ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus. b Et ſic ad eos iure diuino pertinent omnia, quæ ſunt fori interioris, & pœnitentialis, niſi iure humano illa eis fuerint adempta, vt ait D. Antoninus. c Neque in hoc eſt differẽtia inter ſacerdotes ſeculares, & regulares, quia omnibus in ea æqualis impartitur authoritas, vt optime cõcludit Gratianus. d Vnde infertur, caſum nõ dici reſeruatum, eo quod non concedatur poteſtas abſoluendi ab eo, ſed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu, vel habitu habent. Proinde Conciliũ Trident. e definiuit, *hæreſim eſſe, dicere non poſſe Epiſcopum in foro interiori ſibi aliquem caſum reſeruare.* Et idem Concilium f Tridentinum ait: *Quoniam magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinet, vt atrocia quædam & grauiora crimina à ſolis quidem Summis Pontificibus in toto terrarum orbe, ab Epiſcopis verò in ſua diœceſi abſoluantur, merito ſinguli pro poteſtate ſibi in Eccleſia tradita eadem ſuo poterunt peculiari iudicio reſeruare. Quam reſeruationem tãquam diuina authoritate conſonante, non tantùm in externa politia, ſed etiam corã Deo (articulo mortis excepto) vim habere poteſt. Vnde cum extra illum articulum ſacerdotes nullam in caſibus huiuſmodi reſeruatis abſoluendi poteſtatem habeant, pœnitentes ad legitimos ſuperiores pro abſolutione conſequenda remittere debent.*

a Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 5. re form.
b Palud. in 4. d. 17. q. 3. ar.
c Ant. 3. p. tit. 14. c. 2.
d Cap. adijcimus c. generaliter 16. q. 1.
e Conc. Trid. ſeſſ. 14. canone. 2.
f Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. de caſuum reſeruatione.

Dubium autem grauiſſimum à Doctoribus ventilatur. Vtrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint ſibi reſeruare caſus merè interiores.

Ad quod dico primò, quod Eccleſia directè nullã poteſtatẽ habet in actus pure interiores abſolutè, & per

Digitized by Google

per ſe ſumptos,& per conſequens non poteſt eos,vt ſic reſeruare.

Secundo dico,quòd Eccleſia bene habet poteſtatem in actus animæ interiores ad præcipiendum,& prohibendum, & puniendum eos, vt ſunt cauſæ contingẽtes,aut qualitates exteriorum actuum, vel omiſſionum,vel vt ordinantur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quòd ſi quis aliquod peccatum mentale aliquo ſigno,aut verbo,aut ſcripto expreſſerit exterius incidit in excommunicationem,tali peccato ab Eccleſia appoſitam, & ſi fuerit reſeruata ab ea,non poterit abſolui a quocunq; confeſſore approbato, niſi ad id habuerit facultatem a ſuperiore reſeruante. Quod limitandum eſt, vt ait Almain,quem ſequitur Simancas infra allegandus, quando per actum, vel ſignum malum manifeſtatiuum talis peccati interioris etiam ſi ſecretiſſime nullo vidente exterius exprimitur, ſecus ſi per actũ bonum manifeſtetur, puta ad conſilium capiendum in ſacramento vel extra.Hanc opinionem tenet expreſsè Caietanus, *a* & videtur eſſe opinio D. Thomæ, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain,Driedo,Caſtro,Soto,Nauarrus,Simancas, & Couaruuias,& licet alij alijs diuerſis vijs pregrediantur,hæc tamen opinio duobus ſuperioribus dictis,& vnico corollario ſic propoſita mihi quidem probabilior apparet, & viſis certè, & conſideratis aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtur.

a Caiet. 2.2. q.11.ar.3.& 4.& in ſum. tit.hæreſis & tit. hora canonica. D.Tho. 1.2.q.91.art. 4.& 2.2.q.11 artic.3. & q. 100.art.6.ad 6.Pal.in 4.d. 15.q.5.art.2. concl.4 Flo.3 p. tit.24.c.4. §.7. Almain. de poteſt. Eccleſ.c.3.Drie. de liber.Chr. li.3.c.1.p.90. Caſt.de puni. hæret.lib.2.c. 18.& de leg. pœn.lib.2.ca. 11.concluſ.1. & 2. Sot. de iuſt & iur.li. 10.q.3.art.5. Nau.de ſumo. nu.20.& 21. f 118.Couar. de hæret.c.42 Couar.in reg. peccatum. 2. p.in initio.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati regulares poſſint caſus reſeruare.

RESpondeo dicendo, quod quantum attinet ad generales, & prouinciales, nemini dubiũ eſt, poſſe reuocare caſus, Imò exiſtimo eſſe hæreſim dicere contrarium. Nam cum ipſi generales, & prouinciales, ſecundum ius, prout dictum eſt in ſuperioribus, *b* habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem, conſequens eſt, vt ſicut hæreticantur dicentes, Epiſcopos non poſſe reſeruare caſus in foro interiori: ita etiam hæreticare videntur, negantes iſtam authoritatem dictis prælatis regularibus. Vnde merito declarauit, & decreuit Alexander Sextus,prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, & in ſupplemento, *Quod generales, & prouinciales poſſunt caſus reſeruare hoc extendens ad guardianos dicens.Et quod guardiani poſſunt reſeruare caſus de occultis inter religioſos, & quod abſoluentes à talibus poſt huiuſmodi reſeruationem nullam faciunt abſolutionem.& incidunt in pœnam abſoluentium à caſibus non conceſſis.* Circa quam conceſſionem primo eſt aduertendum, quod tempore Martini Quinti iam fuerunt in religione noſtra ſacra minorum taxati, & ordinati caſus Miniſtris ordinis minorum reſeruati,& ab ipſo Martino Quinto confirmati, vt in regula apparent impreſſi. Deinde eſt pariter aduertendum, quod nunc per ſanctiſſimum Dominum noſtrum Clementem Octauum, tum quoad iſtam, tum etiam quoad illam Alexandri Sexti diſpoſitionem, aliud eſt ordinatum. Anno enim Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, menſe Maij cunctis regularibus per publicum Breue infraſcriptos caſus reſeruatos forè præſcripſit.

b Sup.q.17. art.1.

c Monum.2. impr. fol. 56. conc.66.& in ſupp fol.3.

Primum eſt veneficia,incantationes,ſortilegia.

Secundum eſt apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenerit,vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat tranſgreſſio.

Tertium eſt nocturna, ac furtiua à monaſterio ſeu conuentu egreſsio,etiam non animo apoſtatandi facta.

Quartum eſt proprietas,contra votum paupertatis,quæ ſit peccatum mortale.

Quintus eſt lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.

Sextus eſt occiſio,aut vulneratio,ſeu grauis percuſſio alicuius perſonæ.

Septimus eſt malitioſum impedimentum, aut retardatio,aut apertio literarum à ſuperioribus ad inferiores,& è contra.

Octauus eſt iuramentum falſum in iudicio regulari,ſeu legitimo.

Nonus eſt auxilium,ſeu cõſilium, ſeu procuratio ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſubſecuto.

Decimus eſt falſificatio manus,aut ſigilli officialis monaſterij,aut conuentus.

Vndecimus eſt furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate,quæ ſit peccatum mortale.Hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vſum conceſſis. Quæ autẽ ſit quantitas conſtituens peccatum mortale, vide in noſtra ſumma. *d*

d in Sum. 1. tom.c.

Addit autem Summus Põtifex, quod ſi aliud peccatum graue pro religionis conſeruatione, aut pro conſcientiæ puritate reſeruandum videbitur,id nõ aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura diſcuſſione, & conſilio. Ex qua diſpoſitione videtur remanere diſpoſitionem ſupra dictam Alexandri Sexti reſtrictam,& moderatam:vt ſcilicet,prouinciales,& generales per ſe ſolos iam nõ poſſint reſeruare caſus, niſi in capitulis generalibus,& prouincialibus cum conſenſu patrum vocalium ibi pro electione facienda conuenientiũ. In dictis enim Capitulis poterunt reſeruari alij caſus à ſupradictis etiam eiuſdem materiæ ſupradictorum caſuum, vt puta in materia lapſus carnis, poſſunt reſeruari etiam tactus impudici:ſupradictis tamen caſibus ſemper firmiter manẽtibus,& in nullo mutatis. At hæc conſtitutio Clementis VIII. quantum ad iſtam reſtrictionem, & limitationem non video eſſe receptam in noſtra religione, cum ſæpe ſæpius contingat euenire caſus particulares, qui propter bonum regimen ſtatim antè capitulum generale, aut Prouinciale neceſſariò ſunt reſeruandi,ſi enim non reſeruarentur, maxima religio incommoda pateretur.

Aduertendum ſecundo circa prædictam conſtitutionem Alexandri Sexti quod eius declaratio, ſeu decretum,quoad Guardianos non permanet in ſuo vigore in noſtra religione regularis obſeruantiæ, quia in Capitulo generali Aſſiſij celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto, ſequens ſtatutum authoritate Apoſtolica factum eſt.

Ordinatur,& mandatur authoritate Apoſtolica, & totius capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi reſeruare caſum aliquem, ſed ſolus miniſter Prouincialis id poterit. Et merito quidem hoc eſt ordinatum; Reſeruatio enim ad habentes iuriſdictionem Epiſcopalem pertinet ſecundum ius, & nõ ad guardianos,qui curatis comparantur,quibus ius Canonicum reſeruationem minimè committit. Et certè reſeruatio caſuum ad ædificationem,& non ad deſtructionem religionis inducta eſt: quæ ſi cuilibet guardiano committeretur cederet in deſtructionẽ, cum multi ſint Guardiani, & prælati Cõuentuales, qui propter defectum ætatis, & experientiæ in religionibus non habent eam maturam prudentiã, & conſilium,ſcientiam,& zelum, quæ ad huiuſmodi

reſer-

reſeruationem requirũtur, vt cedat in ædificationẽ, & augmẽtum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & inconſideratos in his, quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc miniſterium, peragẽdum, vt decet, parum conſiderem. Et ideò ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus hanc authoritatem ipſis reſtrinxit, vt ita ligati minimè alijs eſſent in ſcandalum, & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander Sextus in priuilegio in ſuperioribus allegato ait, quod abſoluentes à talibus caſibus reſeruatis poſt eorum reſeruationem, nullam faciunt abſolutionem, & incidunt in pœnam abſoluentium à caſibus non conceſſis. Pęna autem ponitur in capitulo religioſi, de priuilegijs, & eſt quod remanent excommunicati ipſo facto. Et dico primo, quod Prælati generales habent authoritatẽ ad abſoluendum fratres totius ordinis à peccatis reſeruatis; prouinciales autẽ poſſunt abſoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hoſpites ad ſuam prouinciam declinantes. Vnde ſi quis habet authoritatem abſoluendi à peccatis reſeruatis actiuè, ſi hanc habet à generali poteſt ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cum omnes ſint ſui ſubditi; & ſi à prouinciali, cum fratribus tantùm illius prouinciæ, & etiam cum hoſpitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Conceſſit Magiſtro Generali, & ſingulis prioribus prouincialibus, & conuentualibus, ac vices eorum gerentibus, vt in prouincijs, & conuentibus, ac locis ſibi commiſſis fratribus eiuſdem ordinis interdũ ad eos declinantibus vndecunque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus abſolutionis, & diſpenſationis beneficium poſſint impartiri*. Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinum. Et id ipſum concedit Clemens Quartus prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæſtionis præcedentis. Et ſi frater habeat authoritatẽ paſſiuam, vt poſſit ipſe abſolui à dictis caſibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confeſſore, ſiue ſit ei authoritas iſta cõceſſa à Generali, ſiue à prouinciali: cũ multi Summi Pontifices noſtræ religioni conceſſerint, vt fratres poſſint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis ſacerdote cõfeſſore; etiam ſi à ſuis prælatis licentiam non petant. Proinde habens authoritatem hanc paſſiuã poterit ſine dubio à quouis ordinis ſacerdote abſolui, cum omnes ſacerdotes ordini approbati à ſuis ſuperioribus ad audiẽdas confeſſiones fratrum ſint idonei: pro omnibus fratribus ordinis, prout conceſſerunt Summi *b* Põtifices, & in comitijs noſtræ ſacræ religionis generalibus eſt ordinatũ. Nam de iure *c* communi contrarium dicendum erat. In quo definitur, quod *nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat*. Vnde in aliquibus Prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis conſuetudo, quod fratres hoſpites à Prælatis ſe confitendi licentiam petant: licet non ſit neceſſaria, quando hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monaſteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari; quia ſecundum ius commune videbatur dicendum cõtrarium. Nam cum Prouincialis dignitas comparetur Epiſcopali dignitati: videtur etiam, quod ipſa Prouincia comparetur Epiſcopatui. Vnde, ſicut quis vnius epiſcopatus cõfiteri non poteſt de materia peccati mortalis cum alio ſacerdote in alio Epiſcopatu approbato, niſi priuilegium aliquod eſſet in contrarium; ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna Prouincia confiteri minimè poſſint cum ſacerdotibus alterius Prouinciæ, licet eiuſdem Ordinis.

a To. 1. imp. f. 236. &c. 348.

b Habet. in explic. Cruci. §. 9. nu. 22.

c c. ſi. Epiſt. de pæn. & remiſ.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati regulares teneantur concedere facultatem ſuis ſubditis, vt poſſint abſolui à caſibus reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. die vigeſima prima Iulij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatus ſui anno ſexto in quodam Breui, quod incipit *Romani Pontifices circunſpecta benignitas, prohibens, ne Fratres Ordinis Prædicatorum poſſint eligere confeſſorem, & abſolui à reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ ſine licentia ſuorum Prælatorum*, addit. *Eiſdem tamen Prælatis in vſus huiuſmodi poteſtatis cum ſubditis benignos & faciles ſe exhibeant, præcipimus.* Quod verbum (Præcipimus) prout dictum eſt *d* ſupra, præceptum importat. Et cum res ſit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam authoritatem ſine cauſa negantes, intelligentes, quod ex huiuſmodi negatione animæ ſuorum ſubditorum diſpendium patientur. Vnde religioſus pœnitens, cui oportet non reuelare in confeſſione ſacramentali ſua peccata reſeruata ſuperiori præſenti, propter maximum periculum, quod ex tali reuelatione reſultat, nolente ipſo concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, poteſt cum contritione licitè celebrare ad euitandum ſcandalum, prout tenet *e* Victoria, cum in hoc caſu careat copia confeſſoris. Quod eſt intelligendum nullo alio confeſſore præſenti; Nam ſi eſt præſens confeſſor, tenetur confiteri de alijs peccatis mortalibus, antequam ad celebrationẽ accedat, iuxta decretum Concilij *f* Tridentini: qui cõfeſſor directè abſoluat eũ à peccatis mortalibus, & indirectè à reſeruatis, ratione quorum ſolùm nõ habet copiam confeſſoris, & iudicatur, ac ſi eſſet abſens à ſuperiori. Quod intelligitur, quando peccata reſeruata nõ habent annexam excommunicationem. Si enim habent annexam excommunicationem, minimè poteſt abſolui etiam à non reſeruatis. Nullus enim poteſt abſolui à quocũque peccato, niſi prius ab excõmunicatione abſoluatur, à qua inferior, ſi eſt reſeruata, minimè poteſt abſoluere. Verumtamẽ eſt, quod inſtante maxima neceſſitate cõmunicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum ſcandalum, poteſt iſte talis cum contritione accedere ad hoc altiſſimum ſacramentũ, prout tenent *g* Sotus, Couarruuias, Medina, Ledeſma, & Caſtro. Iuxta quam doctrinã eſt gloſſandus idem *h* Sotus dicens, quod in nullo caſu neque ad euitãdum ſcandalum licitum eſt excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando ſcandalum eſt paruum, nõ verò quando ſcandalũ eſt magnum, præceptum enim de non ſcandalizando fratrem eſt diuinum, & naturales præceptũ autem non communicandi cum excommunicato, præſuppoſita debita contritione, eſt humanum. Et etiam erit licitum dicto religioſo pęnitenti excommunicato ad Euchariſtiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus non vult ipſi concedere authoritatem ad caſus reſeruatos. & timet maximam infamiã, aut maximum periculũ, ſi non accedat, prout tenent *i* Ledeſma, & Syluester. Quod probatur; nam etiam præſente confeſſore, qui eum abſoluere poſſit, poteſt ſine confeſſione celebrare, aut communicare, quando ex confeſſione timet periculum ſimile imminere ſibi. Et confirmatur

d Supra q. 6. art. 13.

e Victoria in ſum. fol. 145.

f Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7.

g Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. § hoc aut. dubium. Couar. in c alma mater. 1. p. §. 2. nu. 11. Medi. in ſum. 1. lib. c. 11 §. 5. Ledeſ. 2. 4. q. 21. art 1. prop. ſ. Caſt. lib. 2. de leg. pœn. cap. vlt.

h Soto in 4. d. 12. q. 1. ar. 4. §. 4. caſus.

i Ledeſm. vbi ſup. Syluef. v. Euchariſt. 2. q. 7. §. quantum. vo.

matur

Digitized by Google

a Nau. c. 27. nu. 179.

matur. Nam etiam concedit Doctiſſimus a Nauarrus, quod irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, & periculum poteſt celebrare. Et quantũ ad inhabilitatem celebrandi pari paſſu ambulant reſpectu peccati mortalis excõmunicatus & irregularis. Ex his infertur, quod religioſus accedens ad celebrandũ cum excõmunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionẽ ſibi authoritas à ſuperiore eſt negata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, nõ potens aliter ſcandalũ euitare, aut pericula allegata fugere, minimè incurrit irregularitatem, quam incurrunt excõmunicati cum excommunicatione celebrantes cum minimè peccent miniſtrando. Aduertendum eſt tamen, quod nulli occulto excõmunicato licitũ erit celebrare ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut præceptum & obligationem ſuo officio annexam, quando ex omiſſione horum præceptorum nullum graue ſcandalum ſequitur, aut infamia. In his enim caſibus, nec lex diuina nec humana permittit aliquẽ excommunicatum celebrare, vnde pœnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendum inſuper, quod ſemper dixi, quod propter vitandum magnum ſcandalum, & periculum licet dicto religioſo excommunicato celebrare, negata ſibi authoritate à ſuo ſuperiore. Ad denotandum, quod neque ratio verecundię, aut malæ famæ, quam ex reuelatione ſui peccati reſeruati apud ſuum prælatum habere debet, erunt cauſa ſufficiens, vt dictus religioſus ſine confeſſione poſſit cum ſola contritione ad celebrationem accedere. In hoc enim caſu tenentur ſuo ſuperiori prius confiteri: niſi culpa reſeruata apud prælatos ordinis ſit iam in iudicio exteriori caſtigata, aut timet, quod directè, aut indirectè ab ipſo prælato reuelabitur. Ex quo infertur, quod ſi ſubditus timet, quod petendo per interpoſitam perſonam licentiam ſuperioris ad caſum reſeruatum, ipſe prælatus veniet in cognitionem ipſius, poteſt ad celebrãdum accedere, etiam ſi ſit excommunicatus, cũ debita tamen contritione, neceſſitate maxima vrgente, & ſcandalo magno id flagitante: prout tenent b Victoria, Soto, & Ledeſma. Qui omnes affirmant etiã cauſam eſſe ſufficientem ad accedendum ad celebrandum aut communicandum cum caſibus reſeruatis, & excommunicatione, ſi adſit contritio, quando prælatus non vult concedere ſuam authoritatem, & ſcit pœnitens probabiliter, quod ſi ipſi confiteatur, impediet ipſe prælatus maxima bona ſpiritualia, & etiam magna bona temporalia negando illi ſuffragium ad ipſorum conſecutionem. Et ſic non omnino probo ſententiam c Nauarri, dicentis poſſe prælatum negare ſuffragium alicui in electione ratione criminis, quod ſolùm ſcit in confeſsione. cum timor talis negationis ſit ſufficiens cauſa vt ipſe religioſus poſsit accedere ad communicationem cum caſu reſeruato, ad cuius abſolutionẽ nullo modo à ſuo prælato poteſt facultatem per interpoſitam perſonam petitam adipiſci. Ex his etiam infertur, quod timor reuelandi complicem, aut ipſum infamandi, aut impediendi ipſi aliqua grauia bona ſpiritualia, aut temporalia, erit cauſa ſufficiens, vt ſupradictus religioſus excommunicatus cum contritione poſſit accedere ad celebrandũ pręciſa neceſsitate, & vrgente id poſtulante: vt affirmant ſupra dicti patres.

b Vict. de confeſſ. nu. 146. So. in 4. d. 12. q. 1. ar. 4. prope fin. Ledeſ. 2. 4. q. 7. ar. 1. dub. verſ. ſed vincatur.

c Nau. in ca. ſacerdos de pœnit. d. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate à ſuperiore.

RESpondeo dicendo, quod in omnibus caſibus, in quibus religioſus habens caſus reſeruatos poteſt confiteri inferiori non habenti poteſtatem ad eorum abſolutionem, prout dictum eſt in ſuperiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reſeruata ipſi inferiori, vt cum D. Thoma d Ledeſma, Soto, Caietanus, & alij communiter tenent. Nam pœnitens de iure diuino tenetur, quando fieri poteſt, confeſſionem integram facere. Nec obſtat, quod poſtea tenetur iterum confiteri reſeruata habẽti authoritatem ad eorum remiſſionem. Hoc enim per accidens eſt: Per ſe autem eſt, quod tenetur confiteri peccata cõfeſſario habenti authoritatem ad eorum remiſſionem, & vt ſupponitur, dicta reſeruata confeſſario non habenti talem facultatem ſunt propalata. Vnde quando pœnitens religioſus ſolùm reſeruata confeſſario inferiori reuelauerit abſolutio nulla erit ex defectu iuriſdictionis, prout tenent Ledeſma e & Nauarrus. Aduertendum tamen: quod pœnitens abſolutus à confeſſario inferiori directè à mortalibus, & indirectè à reſeruatis, recipit vnum verum ſacramentũ. Et quando poſtea ſuperior, aut alius eius habens poteſtatẽ, abſoluit directè à reſeruatis, aliud diſtinctam ſacramentum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum inſuper, quod ſacerdos ſimplex in abſentia confeſſoris inferioris nõ poteſt abſoluere dictum religioſum pęnitentẽ indirectè a reſeruatis, directè autem à venialibus. Licet enim habeat iuriſdictionẽ ad abſoluendũ a venialibus, hoc tamen intelligitur, quando ſolùm illi venialia confitentur, non autem quando illi venialia ſimul cũ mortalibus ſacramẽtaliter reuelantur: cuiuſmodi ſunt reſeruata, quæ, vt ſupponitur, dicto ſacerdoti ſimplici confitentur. Denique ſolùm habet ſacerdos ſimplex poteſtatem ad abſoluendum à venialibus, aut à mortalibus ſemel iam cõfeſſis legitimè, vt communis conſuetudo Eccleſiæ probat.

d Ledeſ. 2. 4. q. 8. ar. 1. dub 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Caiet. v. confeſſ. conc. 10.

e Ledeſm. vbi ſup. dub. 3. prope. 3. Nau. ca. 16. nu. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſsit abſoluere à reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod Caietanus, f Sotus, & Nauarrus tenent, quod ſuperior poteſt audire peccata tantùm reſeruata, & ab eis pœnitentem abſoluere, & remittere ipſum ad confeſſorem inferiorem, vt ipſe auditis eius peccatis non reſeruatis, ab eis cum ſacramentaliter abſoluat. Et conſequenter dicunt, quod dictus pęnitens duo recipit ſacramenta, vnum à ſuperiore, alterũ ab inferiori, & quod dictus ſuperior poteſt iure optimo hãc facere diuiſionem ſicut faciunt Papæ pęnitentiarij. At contrariã opinionẽ ſecũdum diuinam Theologiam exiſtimo veriorem. Scilicet, dictum ſuperiorem eam diuiſionem facere minime poſſe, & ſic neceſſario debere audire peccata reſeruata, & non reſeruata, prout tenẽt g Ledeſma, Durandus, & Syluester, Adrianus, & Victoria. Et fundamentum huius opinionis eſt; quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino, in quo dictus ſuperior minime poteſt diſpẽſare, nulla præſertim exiſtente neceſſitate, cum ipſe ſuperior poſſit remittere ſuum ſubditum ad confeſſorem inferiorem cum authoritate, vt ipſum ab omnibus abſoluere poſſit. Et dato, quod Prælatus velit extra confeſſionem ſcite peccata reſeruata ipſius pœnitentis, remittendo abſolutionem ad inferiorẽ confeſſarium ſigillum cõfeſſionis ſeruare tenetur, cum reuelatio ipſi facta ad confeſſionẽ ordinetur; prout ait Ledeſma. Qui cum Adriano, & Durando affirmat,

f Cai. t. verb. confeſſio conducto Sot. in 4. in d. art. 5. Nauarr. in c. Sacerdos §. quantus de pœn. d. 5. n. 12.

g Ledeſ. 2. 4. q. 8. ar. 2. dub. 3. conc. 5. Durand in 4. d. 17. q. 15. Syl. v. conf. 1. q. 19 Adrian. qu. 4. de confeſſ. § 7 ſed dubiũ Victor. de cõfeſſ. nu. 162.

Digitized by Google

mat, quod pœnitentiarij Papæ non diuidunt confeſſionem ſed tantùm abſoluunt à cenſuris Papæ reſeruatis, non potentes maximis negotijs implicati integras confeſſiones pęnitentium audire. Et ſublatis cenſuris iam peccata non remanent reſeruata Papa enim ſolùm cenſuras reſeruat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti poteſtatem facta ſine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens poſſit ea peccata confiteri cuicumq; alij confeſſori inferiori approbato.

RESpondeo dicendo, quòd quando pœnitens religioſus fuit abſolutus ſacramentaliter à caſibus reſeruatis per ſuperiorem, aut per habentem eius ad id poteſtatem exiſtente nulla abſolutione propter defectum contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens ampliùs dicta peccata reſeruata confiteri prælato, aut habenti eius authoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicũque legitimo confeſſori, vt ait *a* Caietanus. Reſeruatio enim quid odioſum eſt; Vnde debemus Theologizare, ſufficere ipſum peccatum reſeruatum eſſe cognitum, & reuelatũ ipſi prælato, aut alij eius poteſtatem habenti, vt ſic ceſſet ipſa reſeruatio. Et hanc opinionem, vt veriſſimam tenent Syluester: *b* & eam tenent communiter Doctores, affirmantes idem eſſe dicendum, quando pęnitens aliquod peccatum mortale malitioſe tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit. Et id ipſum etiam affirmant eſſe dicendum, quando pęnitens multa habet peccata reſeruata, & vnius, aut duorũ fuit oblitus, prout dicunt *c* Adrianus & Ledeſma. In hoc enim caſu omnium peccatorum etiam oblitorum volunt Prælati tollere reſeruationem, prout affirmat *d* Nauarrus. Verum eſt tamen, quod tenetur dictum peccatum confiteri cum ipſius fuerit recordatus. Et id ipſum etiam ſentiunt dicendum, quando pęnitens tempore iubilei, aut Bullæ concedentis abſolutionem à reſeruatis propter ipſius culpam (quia verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut non habuit debitã attritionem) fuit inualidè abſolutus, omnia peccata reſeruata confitendo: In hoc enim caſu finito tempore iubilei, aut Bullæ, dicunt grauiſſimi Theologi, illam inualidam confeſſionem, operari vt reſeruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem vt veriſſimam amplector, quãdo dicta peccata ſunt reſeruata ratione alicuius cenſuræ: Cum enim confeſſor virtute iubilei & Bullæ poſſit abſoluere à cenſuris & à peccatis, & abſolutio cenſurarum præcedat abſolutionem peccatorum, & cum abſolutio cenſurarum non pendeat ab abſolutione eorum, non requiritur diſpoſitio ex parte pęnitentis, vt à cenſuris ſoluatur. Quod confirmatur; Poteſt enim dari caſus, in quo quis abſoluatur à cenſuris ſine diſpoſitione: & ſtatim quando ſacerdos profert formam abſolutionis peccatorum per internam Spiritus ſancti motionem debite diſponatur. Quo caſu non videtur poſſe negari, quod à peccatis, & cenſuris remaneat pęnitens liberatus. Non ignoro tamen, aliquos viros doctiſſimos contrariam tenere opinionem dicẽtes, quod abſolutio cenſurarum virtute alicuius Bullæ, aut iubilei conceditur in ordine ad abſolutionẽ peccatorũ, adeo, vt Confeſſarius mortaliter peccaret, ſi virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pęnitentem ſine diſpoſitione a cenſuris abſolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis abſoluente, ipſe enim poteſtatem habet ad abſoluendũ ab eis nulla præuia diſpoſitione; cum, pro vt dicitur in materia de excommunicatione, poſſit abſoluere ab ea etiam inuitũ. At licet iſta ſint probabiliter dicta, cũ reſeruatio ſit quid odioſum, & confeſſarius virtute Bullæ, aut iubilei poſſit abſoluere à cenſuris extra ſacramentalem cõfeſſionem, dicendum arbitror, quod abſoluẽdo ab eis in confeſſione inualida ex defectu pęnitentis, remanebit pęnitens ab ipſis liberatus; cum abſolutio à cenſuris, ſi non valet vt abſolutio ſacramẽtalis, poſſit valere vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio. Quod probatur ex *e* regula iuris, Si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Ex quibus deducitur, quod ſi tempore iubilei, aut Bullæ quis inualidè abſoluatur à peccatis reſeruatis non habentibus excõmunicationem annexam, minime ſublata fuit ipſa reſeruatio. Cum enim confeſſor virtute dicti iubilei & Bullæ poſſit tollere reſeruationẽ in foro conſcientiæ, virtute abſolutionis, exiſtente nulla abſolutione, conſequitur nullitas ablationis ipſius reſeruationis, præcipuè cum iubilei & Bullæ concedant abſolutionem à reſeruatis non pęnitentibus abſolutè, ſed verè pęnitentibus. Illi autem, qui ſcienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitam contritionem, aut attritionem, verè pęnitentes minimè poſſunt nuncupari. Ex quibus rurſus infertur, quod quando prælati religionum in aliquibus feſtiuitatibus concedunt ſuam authoritatem, vt eorum ſubditi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis, ſi ipſi intra tempus conceſſum omnia peccata reſeruata cõfitentur ſine debita contritione: aut ſcienter celato aliquo peccato mortali, minimè remanent liberati à dicta reſeruatione: & ſic tranſacto dicto tempore tenentur ea confiteri confeſſario non cuicunque potenti abſoluere à mortalibus, ſed potenti abſoluere ab eiſdem reſeruatis. Et hoc probatur; nam prælati, vt fit in noſtra ſacra religione, quando ſimilem concedunt authoritatem, in hæc verba prorũpunt. *Vt fratres poſſitis cum puriori conſcientia hanc feſtiuitatem celebrare, pater noſter prouincialis vobis omnibus ſuam authoritatem impartitur.* Quæ verba ſatis indicant, eam authoritatem concedi in ordine ad purificandas conſcientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus poſſint miniſtrare, & prælatos minime dictam authoritatem velle concedere, qui purificandis ſuis conſcientijs minime incumbunt, accedendo ad ſacramentum pęnitentiæ ſine debita diſpoſitione, aut celãdo aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponẽdo.

a Caiet. ver. caſus reſeruatus.

b Syl. ver. confeſſ. 1. q. 19.

c Adrian. vbi ſup. §. ſi petas verb. ex hoc. Lede. vbi ſup. dub. 7.

d Nau. c. 26. nu. 13.

e ca. vnico de deſponſ. impuberum lib. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum guardiani habentes poteſtatem ſecundum ius ad eligendum confeſſorem, prout dictum eſt in quæſtione ſuperiori, poſſint abſolui à caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod licet guardiani ſecundum opinionem, quam *f* ſupra quæſtione præcedente retulimus, poſſunt eligere cõfeſſorem, non tamen ex hoc infertur, quod poſſit confeſſor per ipſos electus eos abſoluere à caſibus reſeruatis prouincialibus, & aliis ſuis ſuperioribus regularibus. Hoc enim minime conceditur in *g* decretali: ex qua deducitur ipſos poſſe eligere confeſſorem. Verum eſt tamen, quod talis confeſſor electus per Bullam Cruciatæ, ſi illis valet, poſſunt abſoluere à reſeruatis. Etſi ipſi guardiani habent poteſtatem ad

f Sup. q. præcedent. 1. art.

g c. ſi. de pæn. & remiſſ.

abſol-

abſoluendum ſuos ſubditos à caſibus reſeruatis, poteſt confeſſor per ipſos electus, eos ab eiſdem abſoluere, ſecundum regulam, quam tradit doctiſſimus *a* Caietanus, ſcilicet, quod ille, qui habet poteſtatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis, habet eandem poteſtatem ad diſpenſandum ſecum. De quo dicemus quæſtione *b* ſequenti. Et aduertendum, quod Abbatiſſa licèt ſit benedicta, non poteſt eligere confeſſorem, prout tenet *c* Syluester.

a Caie. 2. 2. q. 96. ar. 5.
b 9. ſeq. art.
c Syluest. ver. confeſ. §. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus poſſint alteri committere dictam poteſtatem.

RESpondeo dicēdo, quod non, niſi quādo tales guardiani ſunt commiſſarij prouincialiū cum plenitudine poteſtatis. Ratio huius eſt; quia delegatus ab inferiori à Principe non poteſt ſubdelegare, niſi ſit delegatus ad vniuerſitātem cauſarū, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundū *d* Ioānem Andream. Hanc tamen doctrinam non recipit *e* Nauarrus dicens, quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari etiam à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarū id eis competit, neque etiam aliquem articulum iuriſdictionalem. Et ad hoc allegat aliqua *f* iura, & Felinum. Ratione cuius doctrinæ dico, ipſos guardianos poſſe committere ſuā authoritatem in caſibus particularibus, quādo ab ipſis particulariter fuerit petita. Nō tamen eam generaliter alicui cōmittere poſſunt, vt quotieſcū que occaſio ſe obtulerit illa vtatur, prout tenet *g* Corduba. Et hoc cōcludit doctrina adducta per Felinū, & Nauarrū. Et his eſt addendū pro noſtra ſacra religione, quod in quodā *h* capitulo generali noſtri ordinis definitū fuit. *Inſtituitur, quod vniuerſi cōfeſſores monialiū familiæ noſtræ habeant præſenti decreto ſemper actiue authoritatem Prælatorū ſuper moniales in foro conſcientiæ quoad caſus, & ſententias. Habent ſimiliter guardiani, & eorum vicarij in abſentia ipſorum guardianorum.* Hæc ibi. Et paulo inferius in ſequenti tabula *i* ſic habetur. *Declaratur, quod illa clauſula in tabula capituli generalis Albienſis præcedentis inſerta, ſcilicet, quod guardiani, & eorum vicarij habeant authoritatem prælatorum in foro conſcientiæ, &c. ſic debet intelligi, quòd. ſcilicet, authoritas per patrem prouincialem conceſſa guardianis remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorum vicarios ipſis guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus.* Hæc ibi.

d And. in c. is cui de offi. deleg. l. 6.
e Nau. in ma. c. 27. nu. 41.
f c. ſup. 99. §. quem vero. de offi. deleg. vbi Fel. n. 8. & 9.
g Cord. ſup. regul. c. 7. q. 29. pa. 218.
h In tabu. 20. ius gene. incl. ord. in 3. tra. f. 218.
i Tab. 21. virgen. fol. 226.

ARTICVLVS X.

Vtrùm religioſi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in ſupplemento, quod *K Nullus fratrum minorum, aut moniales S. Claræ poſſint accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgentias generales conceſſas, aut concedendas, vt poſſint vti gratijs ibi contentis vtpote contra regularia ordinis inſtituta confiteri quibuſcunque ſacerdotibus, & abſolui à caſibus reſeruatis, non obſtantibus quibuſcunque Bullis, etiam ſi in eis expreſſe inhibeatur prælatis ſub cenſuris, ne ſubditos ſuos à taliū Bullarum acceptione prohibeant, & ſubditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcūque.* Et hoc ipſum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorū anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, vt refert Paraſelus in cōpilatione *l* priuilegiorū S. Frācifci à Paula. Et idē priuilegiū habēt alij regulares ab Alexādro VI. cōceſſum vt in compendio *m* Ciſtercij dicitur. Vbi habetur, *Non eſſe mentis ſanctiſſimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut iubileorum, aut alias ſimiles conceſſiones ſub quacūque derogatione aut tenore etiā cū clauſula (quacunque prohibitione ſublata) vel etiam viuæ vocis oraculo, pœnitentiarij S. Petri, vt quibuſuis alijs, hactenus factas, vel faciendas velle derogare indultis, & cōſtitutionibus Societatis Ieſu.* Prout declarauit Gregorius XIIII. & habetur in compendio ipſius *n* Societatis. His ſic præhabitis, hanc difficilem quæſtionem reſolui in noſtra explicatione Bullæ Cruciatæ, multas conceſſiones Summorum Pontificum in ſupradictam ſententiam adducens, vbi in hanc ſententiam Collectorem, Cordubam, & Paraſelum allegaui. Nunc autem eam, qua poſſum breuitate, quibuſdam dictis perſtringam.

K in ſupp. fol. 60. conc. 168. & fo. 46. conceſ. 144.
l fol. 117.
m In cōp. Ciſt. ver. Cruciat. §. 1. & 2.
n Conc. Soci. ver. abſ. §. 11.

Et primo dico, quod omnes fratres mendicantes poſſunt accipere Bullā Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debēt facere cum licentia ſuorum prælatorum, cū non intendat Pontifex regularem obſeruātiam diſſipare. Et appa ret, quia cum in anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto à Pio IV. in ſua Bulla mādaretur, vt poſſint religioſi ſine licētia ſuorum prælatorum Bullā accipere, & ſtatim anno ſequenti, & in Bullis vſq; hodie Publicatis dicta clauſula ſubtrahitur, ex quo Pontificum mens proclamat, talē libertatē regularibus minimè ſedē Apoſtolicam dare velle. Bene tamen verum eſt, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam ſancta faciliter dare debent.

Secūdo dico, quod fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniā abſque præſente, vel imminente neceſſitate, eſt prohibitum, poſſunt illā pecuniam cum licētia prælatorum procurare pro huius Bullę acceptione, ſeruatis tamē reliquis alijs modificationibus ſummorū Pōtificum iuxta eorū profeſſionem. Et licèt *o* dicat, quod hæc Bullæ acceptio non ſit cauſa ita neceſſaria, vt poſſit proinde ad pecuniam recurri, cum totum illud, quod in eā conceditur, habeatur in noſtris priuilegijs: attamen *p* Antonius de Corduba in expoſitione noſtræ regulę tenet contrariū, dicens, quod imo iſta ſit ſufficiens neceſſitas, vt prælati poſſint dare talem licētiam, cū ſit negotiū tātæ pietatis. Quibus addo, quod licèt poſſint per virtutem priuilegiorum ſuas animas liberare, ſanctum tū eſt pluribus alijs vijs id attentare. Et eo magis, cū poſſint virtute huius Bullæ à cōtētis in Bulla Cœnæ Dñi abſolui: quod in priuilegijs nō habetur, ſecundū prędictum Collectorem, contra quē in quæſtione præcedenti latè egimus. Verum eſt tamen, quod Paulus III. *Viuæ vocis oraculo cōceſſit fratri Antonio de Ortiz. Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis, & eius ſocio Ioanni de Aguila facultatē; vt omnes fratres ordinis poſſint comedere oua, & lacticinia in diebus ieiunij, & lucrari omnia alia, quæ conceduntur in Bulla Cruciatæ (excepto quod nō poſſint abſolui à caſibus reſeruatis) mō fratres Sacerdotes duas miſſas celebrēt, & choriſtæ duos Pſalmus Pœnitētiales cū ſuis litanijs, & conuerſi ducentos Pater noſter, cū totidem Aue Maria. Et quando ſuſpenduntur Bullæ omnia prædicta retinendo.* Hanc conceſſionem vidi ego in conuentu de Abrojo firmatā per patrē fratrē Gartiam de Caſtillo virum maximæ authoritatis, & ſanctitatis apud omnes ſuos coætaneos zelatorem maximū paternarū traditionū Patris noſtri Franciſci, propter quod maximè fuit habitus apud Maieſtatem Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filijs nunc in Hiſpanijs fœliciter regnantis. Quā conceſſione attenta, quam puto non eſſe reuocatam, nō eſt neceſſarium

o Collect. ver. Cruciata. §. 1. in cōp. med.
p Cord. in expoſ. reg. c. 4. q. 7. f. 13.

Digitized by Google

recurrere ad pecuniam ad Bullas Cruciatæ recipiẽdas, cum dicti ſupradicti Patres Minores omnia habeant, quæ in ipſa cõceduntur. Niſi dicamus, quod recurrunt ad ipſam pro accipiendis Bullis concedentibus abſolutionem à caſibus in religione reſeruatis, quod ĩ viuæ vocis oraculo Pauli III. expreſſe negatur. Dico tertio, quod dato ſine licentia prælatorum Bullæ Cruciatæ à fratribus minoribus recipiantur procurando pecuniam, quãuis contra regulam facerent: adhuc tamen omne, quod in illa conceditur, poſſunt gaudere, dummodo non ſit contra regularem obſeruantiam. Vnde poſſunt lucrari indulgentias, quæ viſitando altaria, vel aliquid aliud pium in Bulla mandatum faciendo lucrentur: cum ſubditi non in omnibus, ſed in illis tantùm, quæ ad obſeruantiam regularem ſpectant ſuis Prælatis obedire teneantur: & ſi in alijs obediunt, hoc perfectionem præciſe, non obligationem concernit, vt poſt D. Thomam tenet Nauarrus. *a* Dico quarto, quod ſecundum multos viros doctos attentis Bullis, quæ hodie publicantur, fratres Mẽdicantes minimè poſſunt eligere confeſſorẽ, & abſolui à caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ, ſine licentia ſuorũ prælatorum, vt probant Bullæ ſuperius allegatæ, quas per Bullam Cruciatæ non video ſuſpendi, cũ in ſuſpenſione generali priuilegiorum indultorum, gratiarum, & indulgentiarum, quæ fit à Commiſſario generali dicatur. *Exceptis tamen, quæ conceſſæ ſunt ordinum Mendicantium ſuperioribus, quo ad eorum fratres*. Quæ exceptio fit à dicto Commiſſario virtute facultatis datæ ſibi in eadem Bulla Cruciatæ. Nec valet euaſio aliquorum, licet doctiſſimorum virorum, quod dicta clauſula exceptiua ad indulgẽtias tantùm referri debeat: ita quod velit Summus Pontifex per eam, quod indulgentiæ conceſſæ fratribus mendicantibus minimè per Bullam ſuſpendantur: non verò priuilegium eligendi confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis. Nã reſpondetur, quod illa clauſula exceptiua ponitur in fine ſuſpẽſionis, in qua ſuſpenduntur non ſolùm indulgentiæ, ſed etiam alia priuilegia, & indulta. Cuiuſmodi eſt priuilegium de eligendo confeſſorem, de poteſtate ad abſoluendum à reſeruatis. Et clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, vt deducitur ex *b* iure, & tradit Bartolus, Iaſon & alij, quos refert & ſequitur Quintilianus Mãdoſius. Imo vult *c* Abbas, quod clauſula in fine diſpoſitionis poſita refertur ad omnia præcedentia, etiam ſi diuerſa contineant, de hoc tamen vide infra quæſtione ſexageſima prima articulo quarto. Dico ſexto, quod licet fratribus ſupradictis ſit prohibitum eligere confeſſorem, & abſolui à reſeruatis virtute Cruciatæ ſine licentia ſuorum prælatorum iuxta ſuperius citata, non auderem tamen illos condemnare, qui ſine tali licẽtia ea vtuntur, quantum ad hos articulos. Tum quia multi Doctores ſic tenent. Tum etiam, quia prelati aliquarum religionum, videntur tacite conſentire: cum id non prohibeant: imo vident & tacent, neq; illas prohibitiones Apoſtolicas ſubditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorum, & gratiarum nullam vim habent, antequam promulgentur, non ſolùm in prouincia, ſed etiã in diœceſi, prout dicunt *d* Soto, & Medina. Vnde cum dictæ conceſſiones non nocent priuilegium omnibus fidelibus conceſſum in prædicta Bulla, ſcilicet, de eligendo cõfeſſorem, & abſoluendo à caſibus reſeruatis, dicentes, quod non intelligatur quantum ad fratres, quod, ſcilicet, ſine licentia ſuorum prælatorũ minimè poſſint abſolui etiam virtute Cruciatæ, neceſſarium eſt, quod ſecundum formam prædictam publicetur: at prelati in aliquibus religionibus minimè id faciunt. Supradicta opinio confirmatur: Nam dicti religioſi in diebus ieiunij extra quadrageſimam vidẽtibus prælatis, virtute Cruciatæ veſcuntur ouis, & lacticinijs contra eandem prohibitionem Leonis X. in principio huius articuli allegatam, & nemo eos arguit de peccato. Hæc ſufficiant pro hac parte, omiſſis alijs multis, quæ in explicatione Cruciatæ late diximus.

a Na. in man. c. 23 nu. 38.

b Ialis ſcrip. ff. de leg. 1. l. ſi pepererit. § ſilia & ibi Bartol. col. 1. & 2 ff. de le. et poſth. Mand. in reg. cancel. reg. 1. reſeru. q. 2. n. 2.

c Abb. in c. ſecũdo requiris. nu. 10. de app.

d Sot. de iu. q. 2. a. 4. f. 11. Med. 1. 2. q. 91. ar. 4. fol. 830.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm nouitij religionum præſertim ordinis noſtri fratrum Minorum poſſint abſolui ſacramentaliter à peccatis, etiam intra Ordinem reſeruatis, & à cenſuris Eccleſiaſticis abſque licentia prælatorum eiuſdem Ordinis per illos ſacerdotes, per quos poſſent abſolui, ſi in ſæculo permanerent: an quoad hoc omnino teneantur, ſicut profeſſi eiuſdem religionis, ita quod abſolutio aliter impenſa ſit nulla.

Reſpondeo dicendo, quòd doctiſſimus *e* Corduba hanc in terminis diſſeruit quæſtionem pro vtraque parte argumenta proponens, qui videtur in partem negatiuam inclinare. At ego (loquendo de peccatis reſeruatis intra ordinem) eius opinioni acquieſcere minimè poſſum. Et ſic cenſeo, partẽ affirmatiuam eſſe amplectendã, ſcilicet, quòd poſſunt abſolui ſine licẽtia ſuorum prælatorum à peccatis reſeruatis. Et probatur; nam ipſi antequã profeſſionẽ emittant, non ſunt vere, & realiter religioſi: ergo non poſſunt, vt alij religioſi ligari quoad hoc per prælatos ad regulam, vel ſtatuta illius religionis, vt deducitur ex *f* Iure, & tenent Doctores communiter. Nec euaſio Cordubæ quicquam contra hoc facit, dicendo, ſcilicet quod bene ſtat, quod non ſint proprie, & irreuocabiliter religioſi, & quod etiam quoad hoc teneantur aſtricti ſub iuriſdictione prælatorum illius religionis, vt ſæculares, qui habent pro curato prælatum religioſorum. Licèt enim ipſi non ſint adſtricti, vt religioſi, ſubduntur tamen tali prælato. Nam huic euaſioni, & inſtantiæ reſpondetur concedendo, quod non ſubduntur illi, ſicut ſui ſubditi religioſi, ſed ſicut diœceſani. Et ſimiliter dico, in propoſito, quod nouitij ſupradicti ſubduntur dictis prælatis, non vt religioſi profeſſi, ſed vt nouitij, qui obligati ſunt ad religionis aſperitates ſupportandas nõ ſub pœna peccati mortalis, ita vt peccent in eis deficiendo ſed ſub pœna expulſionis à religione, ita vt ad profeſſionem minimè admittãtur. Et ſic poſſunt Prelati expellere à religione nouitiũ, quem cognouerunt incontinẽtem, inobedientem, & ſubreptitie eligentem confeſſorem præter nominatum ad confeſſiones nouitiorum audiendas. Nã, vt dicitur in iure, nouitij ſolùm ingrediũtur ad probandum vel experiendum ſi mores religionis illis placent, & *g* è contra ſi mores illorum placent religioſis, vt ad profeſſionem admittantur. Et ſic expulſis, religio nihil habet ſuper eos, neque ipſi ſuper religionem. Ex quibus concludo, quod etiam ſi nouitij manere voluerint in religione, non ſunt lege coactiua obligati ſub pœna peccati mortalis ad obſeruantias regulares, ſed tantũ ſunt obligati ad pœnam eiectionis à religione, ſi eas non ſeruauerint, aut ad aliam pœnam temporalem à magiſtris nouitiorum imponendã iuxta conſtitutiones & laudabiles conſuetudines regulares. Neque etiam obſtat quod dicit *h* Geminianus, quem ſequuntur Roſella & Sylueſter, quod nouitius delinquẽs etiam tali delicto, quod profeſſus meretur carcerem perpetuum per prælatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non poteſt niſi ipſe velit. Vnde videtur dicendum, quod ſi nouitius velit remanere in reli-

e Cord. lib. 1. q. 30.

f ca. religioſo de ſent. exc. l. 6. And. & gl. in c. beneficio de reg. in l. 6.

g c. ad apoſtolicam de reg. c. mon. 29. q. 3

h Gemi. in c. non ſolum de reg. in l. 6 Roſella ver. nouitius. §. 12. Syl. relig. 3. q. 7.

Digitized by Google

religione, ſicut poteſt puniri pœna carceris propter delictum ab ipſo commiſſum: ita etiam poteſt ligari à ſuis Prælatis, vt non abſoluatur, niſi à confeſſoribus per eos aſſignatis à caſibus reſeruatis. Nam reſpondetur concedendo ipſos nouitios poſſe incarcerari, ſi velint in religione tempore nouitiatus perſeuerare. At ipſe carcer non eis tunc dabitur vt pœna iudicialis, cum prelatus minimè ſit eorum iudex: ſed vt penitentia illis data, & ab ipſis acceptata. Et ſimiliter in propoſito dicimus, quod minimè poterunt abſolui à confeſſoribus per ipſos electis à caſibus reſeruatis, nec ab alijs caſibus non reſeruatis. At hoc non procedit ab obligatione coactiua impoſita à ſuis prælatis, & iudicibus ſpiritualibus; non.n. ipſis per profeſſionem ſunt ſubiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volentes perſeuerare in religione, obligantur ad confeſſiones faciendas cum confeſſoribus pro ipſis deputatis. Et obligantur etiam ſub pœna expulſionis à religione ad non eligendum alios confeſſores extraordinarios, qui eos à reſeruatis, & ab alijs abſoluant. Denique noſtra opinio confirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, ſcilicet, quod nouitij quantum ad fauores inter religioſos computantur, quantum verò ad odia, minimè in iſta claſſe collocantur. Non poſſe autem abſolui à reſeruatis, niſi à prælatis ordinis, aut habentibus eorum poteſtatem, quid odioſum eſt & ideo ad nouitios minimè extendendum. Vtrũ autẽ virtute Cruciatæ poſſint eligere confeſſorẽ, & abſolui à reſeruatis, partẽ affirmatiuã vt indubitatã admitto, cum ipſi non ſint profeſſi: & prohibitiones Apoſtolicæ, quibus mandatur religioſis, ne virtute Cruciatæ confeſſores ſibi eligant, tantùm loquantur de religioſis profeſſis. Quantum autem ad abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis iam diximus *a* ſecundum priuilegium Eugenij Quarti, cõceſſum fratribus Minoribus, quod poſſunt abſolui per confeſſores deputatos per ipſos prælatos.

a Sup. q. prae-ced. ar. 25.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in communi in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *QVid ſit diſpenſatio.*
2 *Quotuplex ſit diſpenſatio.*
3 *Vtrùm ſit idem diſpenſatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrùm ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.*
5 *Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.*
6 *Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.*
7 *Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.*
8 *Vtrùm Prælati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperioris, & in eorum pœnis.*
9 *Vtrùm Prælati inferiores in aliquibus caſib. poſſint diſpẽſare in ſubſtantialibus legis lata à ſuperiori, tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrùm Prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.*
11 *Vtrùm Prælati regulares poſſint delegare miniſterium diſpenſandi.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit diſpenſatio.

RESpondeo dicendo, quòd diſpenſare ſumitur pro diſtribuere, & diſpenſator pro eo, qui diſpendia domus curat, ſeu victui diſtribuẽdo præeſt, prout notatur in iure. *b* Et Pontifex Romanus diſpẽſator à D. Bernardo *c* vocatur, & à Chriſto Domino hoc nomine inſignitur dicente. *Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Et propterea diſpenſator is dicitur ex eo, quod diſtribuat, atque expendat poteſtatem ſibi à Deo conceſſam. Et ſic diſpẽſatio deſcribitur à Doctoribus, quod ſit prouida iuris communis relaxatio vtilitate, ſeu neceſſitate penſata. Ita tenent Gloſſa, *d* & Doctores, Ancharranus, Paulus Caſtrenſis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit eſſe iuris communis relaxationem, procedentem ex mera diſponentis miſericordia. Baldus autem in additionibus ad Speculatorem addit dicens, quod diſpẽſatio eſt rigoris mitigatio vel moderatio pœnæ facta per habentem authoritatem ex publica authoritate, vel vtilitate vel alia rationabili æquitate, quã lex ciuilis indulgentiam appellat. Et idem Baldus *e* definit eſſe ſeueritatis, & exceſſuum mitigationem, vel remiſſionem. Subdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes permittunt: quia non debent indulgentia crimina ſubleuari. Et Alciatus nihil aliud eſſe affirmat diſpenſationem, quàm iuris communis quandam in fauorem particularem relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium dici poteſt. Diſpenſationis autem virtus, ſeu effectus eſt, vt licitum efficiat, quod aliàs erat de iure illicitum, prout tenet *f* Gloſſa, & affirmãt Geminianus, & Pariſius.

b l. Verba. ff. de verb. ſig. l. cenſori. ff. eo. l. diſpenſatoris co. l. diſpenſatorum. ff. de ſolutionibus.
c Bern lib. 3. de conſiderat. ad Euge. ca. Luc. 12.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit diſpenſatio.

RESpondeo dicendo, quòd diſpenſationum altera eſt tacita, quando v.g. Papa indigno, vel inhabili ſcienter prouidet, vel inhabilem, ſeu indignũ ad beneficium, officium, vel aliud admittit, vel promouet informatus de illius inhabilitate. Et hæc diſpẽſatio dicitur tacita, quæ æquipollet expreſsè iuxta Gloſſam, *g* Innocentium, Antonium de Buttrio, Bartolum, Imolam, Barbatiam, Iaſonem, & Felinum. Aduertendum tamen, quod tacita diſpenſatio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorũ parum, aut nihil operatur, prout ait Baldus, *h* quem ſequitur poſt alios Felinus. Nam prælati inferiores non poſſunt diſpenſare, niſi exiſtente cauſæ cognitione. At papa cum ſit ſuper omne ius ſine præuia cauſa poteſt diſpẽſare, prout tradunt Buttrius, *i* Imola, Felinus, & Præpoſitus. Et ideo in eo tacita diſpẽſatio magni eſt momẽti. Expreſſa diſpenſatio dicitur, quãdo adſunt hæc verba in ſupplicatione, videlicet. Diſpenſare dignemini, vel in literis Apoſtolicis appoſitũ ſit verbũ. Diſpenſamus vt deducitur ex iure. *K* Et idẽ eſt quando apponitur verbũ permittimus, vt deducitur ex iure. *l* Et aduerte quod diſpenſationum tria ſunt genera. Primum eſt legis: alterũ hominis, & aliud miſtum, quando ſcilicet lex cõcedit, vt homo diſpenſare poſſit, vt notatur *m* in iure.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſit idem diſpenſatio quod priuilegium & declaratio.

RESpondeo dicendo, quòd diſpenſatio à priuilegio differt. Nam priuilegium ſine cauſa conceditur, ſeu concedi conſueuit: diſpenſatio verò cum cauſa, qua exiſtente falſa, corruit ipſa diſpenſatio. Ita Abbas *n* & Decius. Rurſus diſpenſatio ſtrictiorem interpretationem recipit, vt probat Re-

d Gl. & DD. in c. requiſitis. 1. niſi. rigor. 1. q. 7. Ancha. conſi. 241. co. 2. Caſt. conſi. 348. colu. 2. verſ. præterea diſpẽſatio li. 1. iuxta nouã impreſ. Alex. conſi. 88. col. 2. ver. 2. vol. 5. Abbas in c. cũ in cunctis. col. 1. de elect. & in c. extirp. §. qui vero, de preb. Speculato. tit. de diſpenſat.
e Bald. in addit. ad Specu. in c. 1. de pace conſ. 5. diſpẽſ.
f Gloſſ. pen. de elect. in c. non debet de cõſa. & affin. Gem. conſ. 106. ſuper dicto n. 6. Par. conſi 68. n. 128. vol. 4.
g Glo. in c. qui ĩ aliquo. 1. d. ĩ hoc. & Buc. c. veniẽs de filijs preſ. Imo. in l. quidã cũ ſulebãt. ff. de re iud. Iaſ. in l. Barb. n. 24. ff. de of. præt. Fel. in c. præt. col. 2. & ſeq. de teſtib. cog.
h Ba. in addi. ad Spe. tit. de diſpen. §. qualiter ve. nunquid ſuperior.
i Fel. ĩ c. ſi quã do. c. 4. in 3. cõſidera. de reſc.
i Bu. & Imo. co. 13. Fel. 14. fallẽt in ca. 1. de cõſt. prepoſ. in c. per venerabilẽ qui filij ſint legitimi.
K c. at cler. §. de adul. de iu dic. c. de multa in fi. de pb.
l In c. clericũ, de filijs preſ. c. vn. de ætate, & qual. l. 6.
m c. de multa in fi. de preb.
n Abb. in cap. quocirca col. 2. de conſang. Dec. cõſ. 681. col. pen. c. 1. de filijs ſib. l. 6.

buſſus.

buffus. *a* Rurſus diſpenſatio ad petitionem partis conceditur non autem motu proprio, ſicut priuilegium, vt probant quædam Decretales. *b* Ratio eſt, quia ſolui, ſeu relaxari non debet ius niſi parte petente, inſtante, & ſupplicante, vt deducitur à iure, *c* & tradit Quintilianus Mãdoſius. Nec idem ſunt declarare iura, & diſpenſare circa ius. Ius enim interpretatur quiſquis illud explicat, vt oſtendat aperte, an ius illud, in quo agitur, includat, necne, vt dicunt iura. *d* Lex nanque illa naturalis, nõ occides per humanas leges ſæpiſſimè ita explicatur, vt conſtet per eam homicidium ad defenſionem commiſſum minimè prohiberi, vt ait quædã *e* lex. Naturalis enim ratio dictat defenſionem, omnibus permiſſam eſſe. Ius autem diſpẽſat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam ſecundum D. Thomam *f* lex ponitur reſpiciendo ad id, quod eſt, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiuſmodi in aliquo caſu non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari caſu, legem non eſſe ſeruandam. Et hoc eſt authore D. Thoma proprie in lege diſpenſare. Quod exemplo manifeſtatur. Nam *g* iure humano, prout tradit D. Thomas, nobiles, & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere poteſt propter eminentem nobilitatem, & ſcientiam, ita explicant Turrecremata, *h* Catherinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

a Rebuff. ſup. conſ. c. ſoots mãdata in verſi. diſp. ea. verbo iuſta diſpenſationes. b ca. innotuit in fi. de ele. & fi. de ſchiſ. c l. 4. hoc autẽ iudiciũ. ff. de dãno infecto. Mando. de ſignat. gratia ti. diſpenſatio. f. 73. p. 2. col. 2. d l. fi. C. de legib. c. cũ venisſent de iud. e l. vt vim. ff. de iuſt. f D. Tho. 1. 2. q. 88. ar. 10. g c. de multa de ver. D. Th. quod libet 9. ar. 15. h Turrecr. de Eccle. Hierar. l. 3. c. 55. Catherin. l. 6. contra Caie. c. 2. iuxta fi. Almai. de poteſt. Eccle. c. 13. Soto l. 1. de iuſt. q. 7. a. 3. Cou. de ſpõſa. c. 6. §. 9. nu. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.

RESpondeo dicendo, quòd nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſa à Summo Pontifice conceſſa, eſt licita in conſcientia, quamuis ſit circa legem pure humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio *i* Theologorum & iuris interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex ſic diſpenſans peccabit mortaliter ex ſuo genere, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si verò diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependentem à iure diuino, vt eſt diſpenſatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorum; & diſpenſatio quod laicus, vel ſecularis præficiatur monachis in Abbatem; atque profeſſus deſcendat ad laxiorẽ ordinem, ſi fiat ſine cauſa, non ſolùm peccant diſpẽſantes, & ſolicitantes, ſed ipſa diſpenſatio eſt irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotieſcunque diſpẽſatus illa vtatur, peccabit mortaliter, vt omnes *K* Theologi docent. Tamen ſi diſpenſatio ſit in lege pure humana, nullo modo dependente à diuina, vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & diſpenſatio in ieiunio, ſi ſit ſine cauſa, peccabunt diſpenſantes & ſolicitantes, vt dictum eſt. Non tamen illa diſpenſatio eſt nulla quoad Deum ipſo iure, nam factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, ſed venialiter, vt tenent Doctiſſimus *l* Sotus, & Nauarrus & Victoria contra Caietanum *m* innuentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & contra Panormitanum, & alios canoniſtas aſſerentes, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare. Aduertendum tamen, diſpenſationẽ inferioris circa legem ſui ſuperioris, ſine iuſta cauſa factam minimè valere. Quia diſpenſatio, prout dictum eſt in ſuperioribus, eſt relaxatio legis cauſa cognita. Et probatur: nam diſpenſatio Monarchæ ſine iuſta cauſa circa legem Dei nihil valet: ergo, neque diſpenſatio inferioris circa legem ſui Monarchæ ſine iuſta cauſa valebit, nec proderit. Et confirmatur; quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem ſcit eſſe inhabilem ad illud lege humana ſua tantù, valet, licèt non dicat, ſe diſpenſare. Facta verò ab ordinario etiam in eo caſu, quo poteſt, non valet iuxta duo celebria iura Innocentij *n* adiuncta declaratione eorum, quam poſuit Hoſtienſis, *o* quam ſequitur Panormitanus communiter receptus. Cuius nulla alia cauſa efficax reddi poteſt, quàm quod inferior non poteſt diſpenſare ſine cauſa circa legem ſuperioris, ſuperior autem poteſt circa ſuam. His & alijs rationibus hanc partẽ defendit Doctiſſimus Nauarrus. *p* Ex his infertur contra indiſcretas diſpenſationes, quas faciunt prælati regulares contra legem communem virtute ſuorum priuilegiorum ſine iuſta cauſa interueniente: ipſi enim nõ ſolùm peccant diſpenſando, imò diſpẽſatio eorum nulla eſt. Et ſic in huiuſmodi diſpenſationibus indulgendis magna conſideratione opus eſt. Qui aduertere debent, quod diſpenſatio facta ab ipſis inferioribus circa ſuam, vel prædeceſſoris ſui legem, valet in vtroque foro, etiam ſi pro voluntatis libito eam fecerint. Imò arbitror eos tacite diſpenſare circa illam, quoties prudentes, & ſcientes iubent, aut concedunt fieri aliquid contra eam nulla de diſpenſatione mentione facta, prout concludit idem Doctiſſimus Nauarrus. *q*

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 4. & q. 96. ar. 1. ad 3. vbi Caiet. Victo. de poteſt. Papæ, et Gam. n. 7. So. de iu. l. 4. q. 7. ar. 7. o. cum oẽs de conſ. Naua. in ca. ſtatuimus nu. 36. & 10. K Sot. de iuſt. l. 1. q. 7. ar. 3. Caiet. 1. 2. q. 96. ar. 1. & q. 97. ar. 4. l Sot. de iu. l. 1. q. 5. Nau. c. 23. nu. 42. Vict. de poteſt. Papæ nu. 15. m Cai. 1. 2. q. 97. ar. 4.

n Diuerſis fallacijs de cler. coniug. ca. veniens de filijs presbyt. o Heſt. in d. c. aduerſis. p Panor. in c. cũ in cunctis. §. inferiora. col. pe. de elec. q Na. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.

REſpondeo dicendo, plures eſſe cauſas ad diſpẽſandum, neminem ambigere. Nam à Concilio Tridentino *r* quatuor recẽſentur, videlicet, *Chriſtiana Charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & rei publicæ vtilitas.* Gloſſa *ſ* tamẽ quędã, alias ponit. Nã timor futuri mali, & ſpes venturi boni, & vitatio ſcandali dicit, quod ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandũ. Alij etiã dicunt, inter quos eſt Sotus, *t* quòd qualitas tẽporis, ſciẽtiæ, & perſonæ ad id etiã ſufficiat. At hi oẽs licèt diuerſis vijs gradiãtur ad vnũ tamẽ oẽs deueniunt finẽ videlicet, quod omnis cauſa iuſtę diſpenſationis debet reduci aliquo modo ad bonum cõe. Nam ſicut lex nõ poteſt eſſe iuſta niſi ad bonũ publicũ referatur: ita diſpenſatio ipſius legis, niſi ad bonum publicum referatur, minimè debet iuſta cẽſeri. Vnde omnes cauſæ ſupra memoratæ ad bonũ publicum reducuntur. Nam quod fit in virtutis cuiuſcunque obſequium, in bonum cõe cedit, Et ideo iuſtiſſimæ ſunt ad diſpenſandũ. Ponamus exẽpla, vt iſta clariora fiant. Multiplex enim cauſa occurrit in particulari, cuius ratione poſſit diſpenſari cũ religioſo, vt ad aliam religionẽ conuolet. Prima eſt zelus religionis perfectioris, vel declinatio ſui ordinis à perfectione debita, aut infirmitas, ſeu debilitas, & delicata complexio ad auſteritates ſuæ religionis obſeruandas, vt docent plures authores præſertim D. Thomas, *u* Nauarrus, Syluester, & Corduba. Imò parẽtum vrgens neceſſitas, ſi in ordine proprio non ſit cõmoditas ad ſubueniẽdum illis per modos ſuæ regulæ congruentes eſſet ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum religioſo, vt trãſeat ad laxiorem ordinem Monachalem. Dummodo, non ſit religioſus ille ex Mendicantibus; quia talis tranſitus eſt prohibitus per extrauagantẽ Martini Quarti. Niſi forte dicas illam prohibitionem eſſe intelligendam, quãdo fit ſine iuſta cauſa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ ſpecialis & non ex facultate à iure cõceſſa.

Erit prædicta cauſa ſufficiens ad diſpenſandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipſa religio obligat. Nam ſi quis propter ſuam ſimpli-

r Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de reſiden. ſeſ. 25 de refor. c. 18. ſ Gl. in c. 1. c. quarentes. 1. q. 7. t Sot. lib. 1. de iuſt. q. 7. ar. 3. u D. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. Na. in c. ſtatuimus. nu. 9. Syl. ver. reli. 4. §. 1. & 2. Corduba ſu. reg. c. 2. p. 1.

ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea laxius viueret, poteſt cum illo licite diſpenſari vt docet Doctiſſimus Corduba. *a* Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſſione ad totam vitæ rectitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat: quamuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idẽ Corduba dicit eodem loco.

a Cor. ſu. reg. 6. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorẽ ordinem fiat tranſitus? Reſpondeo ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitates cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At verò ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſtã. Si verò difficultas accedat poſt profeſsionem ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionẽ conuolet. Primo, quia in eo caſu prælati religionum poſſunt cum tali diſpenſare in eadem religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit Doctiſsimus Sotus *b* ad prædictam dubitationem. Si verò nolit diſpenſare, aut prælati murmurent, & fratres illum relaxare religionem dicant, ante oculos magis habentes literalem & exteriorem auſteritatem, cauſa ſufficiens erit ad diſpenſandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo in quæſtione de facultate quoad poteſtatem diſpenſandi ad tranſeundum ad aliam religionem.

b So. l. 7. de iu. q. 1. ar. 3.

Sed nunquid perſecutio in eadem religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliã religionem laxiorem, vel equalem transferatur? Reſpondeo, quod ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talem perſecutionem, minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt contingere poteſt, crediderim, quod talis perſecutio erit ſufficiens cauſa ad diſpẽſandum, quia tunc ad Chriſtianam charitatem referri poteſt cauſa prædicta, vt innuit Nauarrus, *c* Itaque quoties aliqua neceſsitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit prælatis, quod expediat diſpenſare cõgregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſsitatem occurrentem eſſe ſufficientem, tuta conſcientia poterũt diſpenſare in prædicto ingreſſu. Nam cũ caſus ſunt innumerabiles ſtandum eſt arbitrio boni viri ad determinandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpenſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Vtrum autem prælati peccent non diſpenſando iuſta interueniente cauſa & neceſſitate iam dictum eſt ſupra in quæſtione *d* de Abbatibus quoad legitimationem.

c Na. in c. ſta tuimus. n. 10.

d Sup. q. 13. ar. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd Summus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis; nõ ſolũ, quia iure diuino eſt caput totius eccleſiæ vniuerſalis, vt Catholici omnes dicunt eſſe fide tenendũ, prout allegãdo multos tradit Doctiſsimus Corduba. *e* Sed etiam quia Summus Pontifex eſt Generalis Prouincialis, Guardiãnus & Prior omnium religioſorũ, vt doctiſsimus Sotus *f* annotauit. Quare certo eſt credendum, omnes religioſos in ſuis obſeruantijs regularibus ex æquo teneri ratione ſtatus regularis Sũmo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarent, vt faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votum ſpeciale emittunt; quo obedire profitentur Summo Põtifici. Quod ſpeciale votum, licèt ſit maximè laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non ſubdũtur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Pontifici in ſuis obſeruãtijs, quam cæteri religioſi in ſuis. Quia cum nulla ſit vera religio, quę non fuerit à Summo Pontifice approbata, inde ſequitur omnium religionum profeſſores teneri obedire Papæ tanquam vero prælato in ſuis obſeruantijs, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

e Cor. l. 4. qq. q. 1. pro pul. 8.

f Sot. lib. 8. de iuſt. q. 5. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quod religioſi exempti nõ ſubduntur Epiſcopis. Quia ſecundum ius commune, vel ſpeciale, Prælati regulares ſunt religioſorum ſuorũ iudices ordinarij, non ſolùm quoad obſeruãtias regulares, ſed etiam quoad oẽs cauſas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus, *g* & declarat Concilium Tridentinum. *h* Sed quanuis hoc certiſſimũ exiſtimari debeat, poſſunt epiſcopi eccleſiæ theſaurum religioſis diſpenſare, illis indulgentias concedendo, vt cõis docet doctorum ſentẽtia, teſte Corduba *i* & Nauarro. Et quanuis Paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure communi ſine prælatorũ licentia: ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc aſſerendum; cum certum ſit ex iure communi eſſe religioſos liberos omni modo à iuriſdictione epiſcoporum. Ac propterea, ſi ex iuſta cauſa prælati religionem prohiberẽt ſuis ſubditis, ne diœceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cum indulgentiarum conceſſio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prelato regulari eum actum in non ſubditũ exercere. Sed cum hucuſque non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita & præſumpta ſuorum prælatorũ, poſſunt religioſi Epiſcoporum indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nam ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet communis ſententia. Sed eſt dubiũ, an Epiſcopi poſſint diſpenſare cũ religioſis in interſtitijs in Concilio Tridentino *K* poſitis his, qui de vno ad alium Ordinẽ aſcẽdere debent. Et reſpondeo, quod licet aliqui dicãt, prælatos regulares debere, & poſſe cum prædictis diſpenſare, quia, vt ſępè dictũ eſt, habent circa ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: hæc tamen opinio mihi nunquã placuit, Nã licèt habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nõ tamẽ quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Concilium Tridentinum committit interſtitiorum diſpenſationem non Ordinarijs abſolute, ſed Epiſcopis Ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales pro explicatione Concilij Tridentini deſignati (prout refert pater Gaſparus Paraſelus *l*) anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio. Verũ tamẽ eſt, quod prælati regulares volẽtes ordinare ſuos ſubditos ordinibus minoribus, poſſunt cũ eis in interſtitijs diſpẽſare cũ ipſis cõmittatur facultas ad ordinandũ. Et ſic cõcludo dicens, poſſe Epiſcopos, vel Abbates ordinantes in interſtitijs cum religioſis diſpenſare:

g Nau. in ca. non dicatis n. 73.

h Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 8. & 20.

i Cor. li. 5 qq. q. 13. du. 2. Na. de iubileo nu. 1. 2.

K Conc. Trid. ſeſ. 23. de ref. c. 11. & 13.

l Paraſe. in l. priuil. f. 225.

buffus. *a* Rurſus diſpenſatio ad petitionem partis conceditur non autem motu proprio, ſicut priuilegium, vt probant quædam Decretales. *b* Ratio eſt, quia ſolui, ſeu relaxari non debet ius niſi parte petente, inſtante, & ſupplicante, vt deducitur à iure, *c* & tradit Quintilianus Mādoſius. Nec idem ſunt declarare iura, & diſpenſare circa ius. Ius enim interpretatur quiſquis illud explicat, vt oſtendat aperte, an ius illud, in quo agitur, includat, necne, vt dicunt iura. *d* Lex nanque illa naturalis, nō occides per humanas leges ſæpiſſimè ita explicatur, vt conſtet per eam homicidium ad defenſionem commiſſum minimè prohiberi, vt ait quædā *e* lex. Naturalis enim ratio dictat defenſionem, omnibus permiſſam eſſe. Ius autem diſpēſat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam ſecundum D. Thomam *f* lex ponitur reſpiciendo ad id, quod eſt, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiuſmodi in aliquo caſu non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari caſu, legem non eſſe ſeruandam. Et hoc eſt authore D. Thoma propriè in lege diſpenſare. Quod exemplo manifeſtatur. Nam *g* iure humano, prout tradit D. Thomas, nobiles, & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere poteſt propter eminentem nobilitatem, & ſcientiam, ita explicant Turrecremata, *h* Catherinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

a Rebuff ſup. conſ. c. fori mā data in verſi. diſp ea. verbo iuſta diſpenſationes.
b ca. tanetnit in ſi. de ele. c. ſi de ſchiſ.
c l. 4. hoc autē iudiciū. ff. de dāno infecto. Mando. de ſignat gratia ti. diſpenſatio. f. 79. p. 2. col. 2.
d l. ſi. C. de legib. c. cū venissent de iud.
e l. vt vim. ff. de iuſt.
f D. Tho. 2. 2. q. 88. nu. 10.
g c. de multa de ver. D. Th. quod libet 9. ar. 15.
h Turrecr. de Eccle. Hiera. l. 3. c. 55. Cather. l. 6. contra Caie. c. 2. iuxta ſi. Almai. de poteſt. Eccle. c. 13. Soto l. 2. de iuſt. q. 7. a. 3. Cou. de ſpōſa. c. 6. §. 9. nu. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.

RESpondeo dicendo, quòd nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſa à Summo Pontifice conceſſa, eſt licita in conſcientia, quamuis ſit circa legem purè humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio *i* Theologorum & iuris interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex ſic diſpenſans peccabit mortaliter ex ſuo genere, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si verò diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependentem à iure diuino, vt eſt diſpenſatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorum; & diſpenſatio quod laicus, vel ſecularis præficiatur monachis in Abbatem: atque profeſſus deſcendat ad laxiorē ordinem, ſi fiat ſine cauſa, non ſolùm peccant diſpēſantes, & ſolicitantes, ſed ipſa diſpenſatio eſt irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotieſcunque diſpēſatus illa vtatur, peccabit mortaliter, vt omnes *K* Theologi docent. Tamen ſi diſpenſatio ſit in lege purè humana, nullo modo dependente à diuina, vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & diſpenſatio in ieiunio, ſi fit ſine cauſa, peccabunt diſpenſantes & ſolicitantes, vt dictum eſt. Non tamen illa diſpenſatio eſt nulla quoad Deum ipſo iure, nam factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, ſed venialiter, vt tenent Doctiſſimus *l* Sotus, & Nauarrus & Victoria contra Caietanum *m* innuentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & contra Panormitanum, & alios canoniſtas aſſerentes, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare. Aduertendum tamen, diſpenſationē inferioris circa legem ſui ſuperioris, ſine iuſta cauſa factam minimè valere. Quia diſpenſatio, prout dictum eſt in ſuperioribus, eſt relaxatio legis cauſa cognita. Et probatur: nam diſpenſatio Monarchæ ſine iuſta cauſa circa legem Dei nihil valet: ergo, neque diſpenſatio inferioris circa legem ſui Monarchæ ſine iuſta cauſa valebit, nec proderit. Et confirmatur; quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem ſcit eſſe inhabilem ad illud lege humana ſua tantū, valet, licèt non dicat, ſe diſpenſare. Facta verò ab ordinario etiam in eo caſu, quo poteſt, non valet iuxta duo celebria iura Innocentij *n* adiuncta declaratione eorum, quam poſuit Hoſtienſis, *o* quam ſequitur Panormitanus communiter receptus. Cuius nulla alia cauſa efficax reddi poteſt, quàm quod inferior non poteſt diſpenſare ſine cauſa circa legem ſuperioris, ſuperior autem poteſt circa ſuam. His & alijs rationibus hanc partē defendit Doctiſſimus Nauarrus. *p* Ex his infertur contra indiſcretas diſpenſationes, quas faciunt prælati regulares contra legem communem virtute ſuorum priuilegiorum ſine iuſta cauſa interueniente: ipſi enim nō ſolùm peccant diſpenſando, imò diſpēſatio eorum nulla eſt. Et ſic in huiuſmodi diſpenſationibus indulgendis magna conſideratione opus eſt. Qui aduertere debent, quod diſpenſatio facta ab ipſis inferioribus circa ſuam, vel prædeceſſoris ſui legem, valet in vtroque foro, etiam ſi pro voluntatis libito eam fecerint. Imò arbitror eos tacite diſpenſare circa illam, quoties prudentes, & ſcientes iubent, aut concedunt fieri aliquid contra eam nulla de diſpenſatione mentione facta, prout concludit idem Doctiſſimus Nauarrus. *q*

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 4. & q. 96. ar. 5. ad 3. vbi Caiet. Vict. de poteſt. Papa, et Gan. n. 7. So. de iu. l. 4. q. 7. ar. 7.
o. cum oēs de conſ. Naua. in ca. ſtatuimus nu. 36. & 1 e.
K Sot. de iuſt. l. 2. q. 7. ar. 3. Caiet. 1. 2. q. 96. ar. 3. & q. 97. ar. 4.
l Sot. de iu. l. 1. q. 5. Nau. c. 23. num. 92. Vict. de poteſt. Papa nu. 15.
m Cai. 1. 2. q. 97. ar. 4.
n Diuerſis fallacijs de cler. coniug. ca. veniens de filijs presbyt.
o Hoſt. in d. c. aduerſis.
p Panor. in c. cū in cunctis. §. inferiora. col. pe. de elec.
q Na. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.

RESpondeo dicendo, plures eſſe cauſas ad diſpēſandum, neminem ambigere. Nam à Concilio Tridētino *r* quatuor recēſentur, videlicet, *Chriſtiana Charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & reipublicæ vtilitas.* Gloſſa *ſ* tamē quędā, alias ponit. Nā timor futuri mali, & ſpes vēturi boni, & vitatio ſcandali dicit, quod ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandū. Alij etiā dicunt, inter quos eſt Sotus, *t* quòd qualitas tēporis, ſciētiæ, & perſonæ ad id etiā ſufficiat. At hi oēs licèt diuerſis vijs gradiātur ad vnū tamē oēs deueniunt finē videlicet, quod omnis cauſa iuſtę diſpenſationis debet reduci aliquo modo ad bonum cōe. Nam ſicut lex nō poteſt eſſe iuſta niſi ad bonū publicū referatur: ita diſpenſatio ipſius legis, niſi ad bonum publicum referatur, minimè debet iuſta cēſeri. Vnde omnes cauſæ ſupra memoratæ ad bonū publicum reducuntur. Nam quod fit in virtutis cuiuſcunque obſequium, in bonum cōe cedit, Et ideo iuſtiſſimæ ſunt ad diſpenſandū. Ponamus exēpla, vt iſta clariora fiant. Multiplex enim cauſa occurrit in particulari, cuius ratione poſſit diſpenſari cū religioſo, vt ad aliam religionē conuolet. Prima eſt zelus religionis perfectioris, vel declinatio ſui ordinis à perfectione debita, aut infirmitas, ſeu debilitas, & delicata complexio ad auſteritates ſuæ religionis obſeruandas, vt docent plures authores præſertim D. Thomas, *u* Nauarrus, Syluester, & Corduba. Imò parētum vrgens neceſſitas, ſi in ordine proprio non ſit cōmoditas ad ſubueniēdum illis per modos ſuæ regulæ congruentes eſſet ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum religioſo, vt trāſeat ad laxiorem ordinem Monachalem. Dummodo, non ſit religioſus ille ex Mendicantibus: quia talis tranſitus eſt prohibitus per extrauagantē Martini Quarti. Niſi forte dicas illam prohibitionem eſſe intelligendam, quādo fit ſine iuſta cauſa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ ſpecialis & non ex facultate à iure cōceſſa.

Erit prædicta cauſa ſufficiens ad diſpenſandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipſa religio obligat. Nam ſi quis propter ſuam ſimpli-

r Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de reſiden. ſeſ. 25 de refor. c. 18.
ſ Gl. in c. 1. c. quærentes. 1. q. 7.
t Sot. lib. 1. de iuſt. q. 7. ar. 3.
u D. Th. 2. 2. q. 189. art. 8. Na. in c. ſtatuimus. nu. 6. Syl. ver. relig. 4. §. 1. & 2. Corduba ſup. reg. c. 2. p. 17.

ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea laxius viueret, poteſt cum illo licite diſpenſari vt docet Doctiſſimus Corduba. *a* Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſſione ad totam vitæ rectitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat: quanuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idē Corduba dicit eodem loco.

a Cor. ſu. reg. 6. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorē ordinem fiat tranſitus? Reſpondeo ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitates cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſſionem temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At verò ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſtā. Si verò difficultas accedat poſt profeſsionem ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionē conuolet. Primo, quia in eo caſu prelati religionum poſſunt cum tali diſpenſare in eadem religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit Doctiſsimus Sotus *b* ad prædictam dubitationem. Si verò nolit diſpenſare, aut prælati murmurent, & fratres illum relaxare religionem dicant, ante oculos magis habentes literalem & exteriorem auſteritatem, cauſa ſufficiens erit ad diſpenſandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo in quæſtione de facultate quoad poteſtatem diſpenſandi ad tranſeundum ad aliam religionem.

b So. l. 1. de iu. q. 1. ar. 3.

Sed nunquid perſecutio in eadem religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliā religionem laxiorem, vel ęqualem transferatur? Reſpondeo, quod ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talem perſecutionem, minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt contingere poteſt, crediderim, quod talis perſecutio erit ſufficiens cauſa ad diſpēſandum, quia tunc ad Chriſtianam charitatem referri poteſt cauſa prædicta, vt innuit Nauarrus, *c* Itaque quoties aliqua neceſsitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit prælatis, quod expediat diſpenſare cōgregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſsitatem occurrentem eſſe ſufficientem, tuta conſcientia poterūt diſpenſare in prædicto ingreſſu. Nam cū caſus ſunt innumerabiles ſtandum eſt arbitrio boni viri ad determinandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpenſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Vtrum autem prælati peccent non diſpenſando iuſta interueniente cauſa & neceſſitate iam dictum eſt ſupra in quæſtione *d* de Abbatibus quoad legitimationem.

c Na. in c. Ita quis ſuimus. n. 10.

d Sup. q. 13. ar. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd Summus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis; nō ſolū, quia iure diuino eſt caput totius eccleſiæ vniuerſalis, vt Catholici omnes dicunt eſſe fide tenendū, prout allegādo multos tradit Doctiſsimus Corduba. *e* Sed etiam quia Summus Pontifex eſt Generalis Prouincialis, Guardianus & Prior omnium religioſorū, vt doctiſsimus Sotus *f* annotauit. Quare certo eſt credendum, omnes religioſos in ſuis obſeruantijs regularibus ex æquo teneri ratione ſtatus regularis Sūmo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarent, vt faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votum ſpeciale emittunt; quo obedire profitentur Summo Pōtifici. Quod ſpeciale votum, licèt ſit maximè laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non ſubdūtur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Pontifici in ſuis obſeruātijs, quam cæteri religioſi in ſuis. Quia cum nulla ſit vera religio, quę non fuerit à Summo Pontifice approbata, inde ſequitur omnium religionum profeſſores teneri obedire Papæ tanquam vero prælato in ſuis obſeruantijs, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

e Cor. l. 4. qq. q. 1. pro pul. 8.

f Sot. lib. 8. de iuſt. q. 1. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quod religioſi exempti nō ſubduntur Epiſcopis. Quia ſecundum ius commune, vel ſpeciale, Prælati regulares ſunt religioſorum ſuorū iudices ordinarij, non ſolùm quoad obſeruātias regulares, ſed etiam quoad oēs cauſas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus, *g* & declarat Concilium Tridentinum. *h* Sed quanuis hoc certiſſimū exiſtimari debeat, poſſunt epiſcopi eccleſiæ theſaurum religioſis diſpenſare, illis indulgentias concedendo, vt cōis docet doctorum ſentētia, teſte Corduba *i* & Nauarro. Et quanuis Paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure communi ſine prælatorū licentia: ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc aſſerendum; cum certum ſit ex iure communi eſſe religioſos liberos omni modo à iuriſdictione epiſcoporum. Ac propterea, ſi ex iuſta cauſa prælati religionem prohiberēt ſuis ſubditis, ne diœceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cum indulgentiarum conceſſio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prelato regulari eum actum in non ſubditū exercere. Sed cum hucuſque non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita & præſumpta ſuorum prælatorū, poſſunt religioſi Epiſcoporum indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nam ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet communis ſententia. Sed eſt dubiū, an Epiſcopi poſſint diſpenſare cū religioſis in interſtitijs in Concilio Tridentino *K* poſitis his, qui de vno ad alium Ordinē aſcēdere debent. Et reſpondeo, quod licet aliqui dicāt, prælatos regulares debere, & poſſe cum prædictis diſpenſare, quia, vt ſępè dictū eſt, habent circa ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: hæc tamen opinio mihi nunquā placuit, Nā licèt habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nō tamē quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Concilium Tridentinum committit interſtitiorum diſpenſationem non Ordinarijs abſolute, ſed Epiſcopis Ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales pro explicatione Concilij Tridentini deſignati (prout refert pater Gaſparus Paraſelus *l*) anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio. Verū tamē eſt, quod prælati regulares volēres ordinare ſuos ſubditos ordinibus minoribus, poſſunt cū eis in interſtitijs diſpēſare cū ipſis cōmittatur facultas ad ordinandū. Et ſic cōcludo dicens, poſſe Epiſcopos, vel Abbates ordinantes in interſtitijs cum religioſis diſpenſare:

g Nau. in ca. non dicatis n. 73.

h Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 8. & 20.

i Cor. li. 5 qq. q. 13. du. 2. Na. de iubileo nu. 1. 2.

K Conc. Trid. ſeſ. 23. de ref. c. 11. & 13.

l Paraſ. in l. priuil. f. 221.

non autem prælatos ordinum, poſſunt tamen ipſi, quando iudicauerint diſpenſandum expedire, Epiſcopũ in literis dimiſſorijs exorare, vt in illis interſtitijs cum tali & tali, &c. diſpenſare dignetur, abſque eo quod in alicuius particularis cauſæ cognitionem deſcenderet. Illudque ſanè Epiſcopo ad illos ordinandos poſſe ſufficere arbitror. Et ſic debet intelligi declaratio ſupradictorum Cardinalium, vt, videlicet, ſufficiens cauſa ad diſpenſandũ à prælatis iudicata ordinaturo Epiſcopo referatur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo in quæſtione de ordinibus. Et aduerte, quod non poſſunt Epiſcopi modo ad ordines ſacros promouere religioſos Societatis Ieſu, & eos, qui eorum gaudẽt priuilegijs abſque obſeruatione interſtitiorum prout conceſſit Gregorius III. cuius priuilegium retulimus ſupra quæſtione decima octaua articulo ſexto. Cum dictum priuilegium ſit à Sixto V. reuocatũ in conſtitutione contra malè promotos, quod in tertio tomo latè probabitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm prælati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperiorum, & in pœnis eorum.

RESpondeo dicendo, quòd iure communi prohibetur diſpẽſare in legibus latis à ſuperioribus, vt tradunt iura, *a* & explicant Syluester, *b* Nauarrus, & Medina. Atq; adeo nequeunt diſpenſare præfecti religionum in legibus latis à Concilio Generali, vel Summo Pontifice, niſi quando illis expreſſe, vel interpretatiuè conceditur. Pro maiori expoſitione eſt notãdum, quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud verò diſpenſare in pœna legis iam contracta. Diſpẽſare in lege, eſt obligationem legis tollere ab aliquo particulari, propter aliquam cauſam. Diſpẽſare verò in pœna, eſt tollere prædictam pœnã iam contractam per legis tranſgreſſionem. Quo ſuppoſito dico primo, quod prælati inferioris nõ poſſunt diſpenſare in lege ſuperioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundo dico, quod prælati inferiores poſſunt tollere pœnam iam contractam per legis tranſgreſſionem; dummodo talis pœna non ſit reſeruata. Ratio eſt, quia prælati ordinarij poſſunt omnia, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti, quod omnes Theologi concedunt teſte Medina. *c* Exemplum iſtorum duorum dictorum patet in iure, *d* in quo dicitur, quod communicans cum excommunicato eſt ipſo iure excõmunicatus per iuris determinationem. Attamen conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauit: ex quo eo ipſo cõceſſiſſe videtur alijs diſpenſationem relaxando. Ex quibus nota, quod nõ poſſunt inferiores prælati diſpenſare cum aliquo, vt nõ incidat in excommunicationem, communicando cũ excõmunicato, quia id eſſet diſpenſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minimè cõceditur. Attamen poſtquam iam contracta eſt excõmunicatio, poteſt prædicta pœna omnino tolli per prælatos ordinarios: ſiquidem eam ſuperior minimè ſibi reſeruauit. Ex quibus infertur, quod prouinciales miniſtri poſſũt diſpenſare ex iuſta cauſa in pœnis poſitis, & taxatis à conſtitutionibus generalibus, ſi ipſarum diſpenſationem, & mitigationem miniſtri generales ſibi nõ reſeruarunt: cum ipſo iure poſſint omnia, in quibus nõ ſunt prohibiti. Aduertendum tamen, quod hæc de diſpenſatione pœnæ intelligenda ſunt de pœnis poſitis, & inflictis ab ipſis legibus: nam ſi pœna ſit impoſita à iudice, & prælato Ordinario, non poteſt ſuperior illam tollere contra volũtatem ipſius prælati ordinarij. Exempli gratia; demus Prouincialem condemnaſſe religioſum aliquem iuſte in priuatione actuum legitimorum, aut ſuſpenſione ordinum, non poteſt Generalis Miniſter talem pœnam tollere contra voluntatem prouincialis, qui pœnam tulit, vt aperte decretum eſt in Concilio *e* Tridẽtino. Ratio huius decreti eſt, ne prælati ordinarij cõtemnantur à ſubditis, quod eſt maximum totius religionis nocumẽtum. Verum eſt tamen, quod poſtquam prouincialis ſuo officio functus fuerit, poterit generalis pœnam inflictam tollere ſine facultate prouincialis moderni, & alterius, qui reum puniuit iuſta occurrente cauſa, ſine Concilij Tridenti. violatione: quia iam prælati ordinarij authoritas non contemnitur, cum iam functus fuerit officio ſuo.

a cap. inferior 21. diſt. cle. ne Romani de elect. l. 1. C. de legib.
b Sylu. verbo diſpenſatio. n. 14 Ouſ. Na. in ſum. c. 22. nu. 8. Med. in nu. 12. q. 97. ar. 4.
c Me. vbi ſu.
d c. nuper. de ſent. excom.
e Conc. Trid. ſeſ. 14. de reform. cap. 1. Con. Tolet. c. 6. de pœna in poſit. ad reuocat.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ à Superiore; tollendo omnino obligationem legis in particulari.

RESpondeo dicendo, quòd *f* Medina reſpondet affirmatiuè cũ Theologis. Primo, ratione conſuetudinis, quæ eſt optima legũ interpres: quia ipſi diſpenſant in votis emiſſis à religioſis. Secundo, in caſibus leuibus diſpenſant, in quibus recurrere ad Pontificem; vel ad alium ſuperiorem eſſet omnino intolerabile. Tertio diſpenſare poſſunt prælati regulares (quod maximè eſt aduertẽdum) in caſibus, qui frequenter accidunt, vt eſt lex ieiunij, & obſeruationis feſtorum; & in caſibus, in quibus recurrere ad Summum Pontificem eſſet omnino intolerabile. In his enim caſibus re vera prælati inferiores habent facultatem interpretatiuè à iure & ſuperioribus conceſſam ad diſpenſandum verè, & propriè cũ ſuis ſubditis. Nec hæc doctrina eſt aliena ab eo, quod iuris Canonici interpretes tenent. Nam doctiſſimus *g* Nauarrus in hæc admodum conſolatoria verba prorumpit dicens: *ſolùm Papa circa ieiunia generaliter diſpenſat abſolutè, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis, aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo, aut illo iuſta de cauſa, aut ne illo aut illo die ieiunet, etiam Epiſcopus videtur poſſe diſpenſare. Imo & eo abſente parochus, & quilibet prælatus regularis cum ſuis religioſis, iuxta h D. Thomam, quem ſequitur Caietanus. Tum, quia licèt hoc iure expreſſo probari nequiret ſatis, tamen neceſſitatibus quotidie occurrentibus perſuadetur. Tum quia tam frequenter ſedes Apoſtolica conſuli non poteſt. Tum quia videtur receptum conſuetudine, quæ iuriſdictionem dare poteſt iuxta tradita in i iure.* Vnde infert doctiſſimus *K* Caietanus, nõ debere prælatos relinquere ſuæ conſcientiæ ſubditos petentes ab ipſis diſpenſationem, vt liceat eis cœnare aliqua de cauſa in die ieiunij, aut ante horam comedere: quia potius debent eis compati, & benigne diſpenſando à ſuis ſcrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare.

f Med. 1. 2. q. 97. art. 4.
g Na. in man. c. 21. nu. 11. & 21.
h D. Th. in 4. d. 15. q. 3 ar. 2. vlt. & 2. 2. q. 147. art. 4. vbi Caiet.
i c. cum contingat. de for. comp. & cap. duo ſunt de. offic. ordin.
K Caie. d. ar. 4.

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd poteſtas diſpenſandi maioribus religioſorum Præfectis conceſſa, à iuriſdictione, quam ipſi habẽt, procedit: quam in ſuperioribus probauimus de iure diuino illis

com-

competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta ſunt amplius probatur in authoritatem religionum, quæ hodie ab hæreticis tam acerrimè oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor) carpuntur: adeò quod poſſunt dicere, odio gratis haberi. Et ſi dicunt quod ſunt relaxati, ad hoc reſpondeo, quòd etiam omnes ſtatus à ſua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quòd licèt à ſua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclariſſimi tanquam à limpidiſſimis fontibus, emanarunt, & emanant, quos quotidie ſancta mater Eccleſia, vt ſanctos in cœlis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos ſanctos uidemus canonizari, niſi illos, qui in religionibus nutriti, & educati ſe religionis vinculo ſolenniter aſtrinxerunt. Quod ſignum euidentiſſimum eſt, Deum Optimum Maximum hunc ſtatum magni facere, licet in eo aliqui ſint relaxati: ſiquidem tot, & tantos ex eo ad fruendum ſua eſſentia glorioſa aſſumit, & miraculis portentiſque mirificis eorum prædicat triumphum. Sed de hoc aliàs: ad noſtrum propoſitum deueniamus. Probatur noſtrum aſſertum, Nam cum præſtantiſſimi noſtræ Hiſpaniæ Theologi, qui in iſtis calamitoſis temporibus claruerunt, non ob aliud aſſererent datam fuiſſe Epiſcopis iure diuino vtrãque poteſtatem, videlicet, ordinis, & iuriſdictionis, niſi quia à Chriſto ſancitum eſt, quod Epiſcopi tanquam Apoſtolorum ſucceſſores ſint in Eccleſia Dei, vt eandem Eccleſiam ſinguli in ſuis diœceſis iure gubernarent, inde neceſſariò colligere debemus generalium omnium, & prouincialium iuriſdictionem à Chriſto Domino, eſſe immediatè deriuatam: cùm religioſi omnes, & horum ſuperiores Præſides Iure Diuino ſint inſtituti, & Apoſtolorum ſint ſucceſſores. Nam quanuis electio perſonarum ad præfecturas Generalium, & Prouincialium regulares, hominum arbitrio, & ſecundum leges humanas fiant, facta tamen ſecundum iuris formam electione Summi Pontificis miniſterio iuriſdictionem ſibi commiſſam à Deo optimo maximo habent. Deus enim immediatè Epiſcopis, & Religioſorum Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſtatem tribuit. Quare Doctiſſimus Sotus *a* dicit, quòd vox illa hominis, quæ dicitur Epiſcopo cùm conſecratur, ſcilicet, *accipe Euangelium, & Baculum*, & ſimilia, ſit vox audienda, ac ſi à proprio Chriſto eſſet prolata; quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo, & præcone Dei duntaxat. Ob idque ſæpè dictum eſt, poteſtatem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ Iure Diuino dari omnibus Epiſcopis, & cæteris religioſorum Prælatis, qui illi ſunt ſimillimi, vt ſunt Generales, & Prouinciales quia immediatè à Deo tribuitur. Quod nimirum neceſſariò exiſtimare debemus, vt aliquid ſit propriè, & verè de Iure Diuino. Verum quia modo dictum eſt, ad hoc, vt aliquid ſit de iure Diuino, opus eſſe, vt ſit immediatè à Chriſto inſtitutum aduertendum eſt, dupliciter aliquid eſſe à Deo immediatè, vt omnes Theologi, & iuris interpretes annotauerunt, quos eleganter congerit Doctiſſimus Vargas. *b* Primo enim aliquid dicitur immediatè à Deo immediatione virtutis, dũtaxat; ad quod ſolùm requiritur, quòd virtus eius pertingat ad effectũ, quãuis aliæ cauſæ illum effectum attingant, & producant. Et ideo omnes effectus naturales ſunt à Deo immediatè immediatione virtutis. Alia eſt immediatio ſubiecti, ad quam requiritur, quòd ſit ſuppoſiti, vel ſubiecti immediata operatio ad effectum producendum ſine alterius rei adminiculo: Atque adeò quando Deus producit aliquem effectum per ſe ſolùm, vt quando vrit ſine igne, illa combuſtio eſt à Deo immediatè vtroque modo. Verũ quando concurrit cum cauſis ſecundis, non concurrit cum illis immediatione ſubiecti ad effectum producendum, ſed immediatione tantùm virtutis. Ad rem igitur deuenientes aduertamus oportet, quòd ad hoc, vt aliquid ſit de iure diuino, nõ ſufficit ſolum, quòd ſit à Deo immediatè immediatione virtutis, ſed opus eſt, quòd ſit à Deo immediatione ſuppoſiti, id eſt, ſine vlla cooperatione alicuius cauſæ ſecundæ, vel inſtrumẽtalis. Ob eamq; rationem poteſtas ſecularis; quæ Regibus & Principibus confertur, vel in electionibus, vel quando iuuantur, non eſt de Iure Diuino, vt nonnulli ferunt, inter quos eſt Doctiſſimus Victoria. *c* Quia licet iſta poteſtas ſit à Deo immediatione virtutis, iuxta Diuum Paulum *d* dicentem, omnis poteſtas eſt à Deo: non tamẽ eſt à Deo immediatione ſuppoſiti, quia reſpublica eſt, quæ ſuam poteſtatem in Reges, & Principes tranſtulit, vt communis tenet Iuriſconſultorum, & Theologorum ſententia, præſertim doctiſſimus Soto. *e* Crediderim tamen, quod poteſtas, quæ eſt in republica perfecta, quòd ſit de Iure Diuino & naturali, quia eſt a Deo immediate vtraque immediatione, cum nullus ſit, qui cum Deo concurrat ad præſtandam authoritatem, quæ in republica perfecta reſidet, vt luculenter docet idem doctiſſimus Victoria. *f* Omnia tamen præcepta fidei, & ſacramentorum ſunt de iure diuino propriè, quia ſunt à Deo immediatè vtraque immediatione. Quia licet Deus ea omnia tradiderit per Apoſtolos, & Prophetas, nihil tamen ex propria authoritate dicebãt, aut proponebant, ſed vt Dei præcones, & organa promulgabant, quòd Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam ſequitur, non omnia, quæ ſunt in ſacris literis, & in Eccleſiaſticis traditionibus, eſſe de iure diuino; vt ferè omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit Doctiſſimus Vargas. *g* Quia authores ſacri plura præcepta, & conſilia tradiderunt propria authoritate, vt rectores, & legiſlatores Eccleſiarum tantum, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus. *h* Huius generis ſunt, quæ a Diuo Paulo vbique inueniuntur. Verbi gratia, quòd bigami ſint irregulares & alia ſimilia. Quia quãuis ſint à Deo ſuggerente, non tamen ius diuinum propriè efficiebant. Quia licèt ſint à Deo immediatè tradita immediatione virtutis, non tamen ſunt à Deo immediatè prodita immediatione ſubiecti. Quæ nimirum differentia ex præcedentibus & ſequentibus ex contextu ſacræ Scripturæ, & ex Eccleſiæ doctrina, & definitione, & ſanctorum, & grauiorum authorum ſententia deprehendi optimè poteſt. Ob eam ergo cauſam doctiſſimus Sotus cum alijs valde probabiliter dixit, Epiſcopis dari iure diuino iuriſdictionis authoritatem, quia non ſolùm à Deo immediatione virtutis, ſed etiam immediatione ſubiecti eam habent. Quia omnia verba, quæ à Papa proferuntur, vel eius commiſſione ab alijs dicuntur in epiſcoporum confirmatione, nõ proprio nomine, ſed nomine Chriſti referũtur. Atque adeò nullam Summus Pontifex confert authoritatem Epiſcopis, ſed datam à Chriſto promulgat, & explicat, vt inſtrumentum, & præco Dei. Pro hac ſententia facit quædam *i* Decretalis, in qua dicitur, quod diſpoſitio, ceſſio, & tranſlatio Epiſcopi non ſit authoritate humana, ſed diuina: ergo multo magis inſtitutio. Et pro hac ſententia faciunt multi *K* Canones, in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicunt, Apoſtolos parem poteſtatem cum Petro accepiſſe. Et idem conſequenter dicendum eſt de generaliſſimis religionum Prælatis, & de Prouincialibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Ipſis enim immediate iure Diuino confertur

a Sot. lib. 10. de iuſt. q. 1. ar. 4.

b Varg. in li. de Epiſ. axiomate. 11.

c Victor. de poteſta. ciuili numer. 8.

d Rom. 13.

e Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. art. 1. & 2.

f Victo. vbi ſ. n. 7. & 8.

g Varg. vbi ſu. axiom. 10.

h Sot. in 4. d. 27. q. 3. art. 1.

i c. Inter corpora. liade tranſla. Epiſ.

K ca. In nouo 21. d. & c. loquitur. 24. q. 1 ca. Paulum. 2. q. 7.

fertur iuriſdictionis poteſtas, cũ ſint eo inſtituti in partem ſolicitudinis Apoſtolicæ, iuxta ea, quæ in *a* præcedentibus iam dicta ſunt. Et tandem vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa *b* dicens: *Ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis Saluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legis, & prophetarum præconio continebatur, per Apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris Sacramentum, ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro omnium Apoſtolorum ſummo principaliter collaret, vt ab ipſo quaſi à quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffundatur.* Hæc Leo. Ergo ſicut dona Dei diffunduntur à Petro in epiſcopos ſolicitudinis Apoſtolicæ fideles conſortes: ita etiam ea dona diffunduntur in prælatos religionũ eiuſdem ſolicitudinis Apoſtolicæ coadiutores. Et per conſequens, ſicut iuriſdictio ſpiritualis à Deo data, diffunditur a Petro tanquam à fonte in Epiſcopos, debemus dicere eandem iuriſdictionem in prælatos religionum à Deo immediatè eſſe diffusã.

a Sup. q. 17. art. 2.
b c. ita Dominus. d. 19.

Non me tamen latet, communiorẽ eſſe ſententiam, non habere epiſcopos iuriſdictionem immediatè à Chriſto, ſed à Petro, cui immediatè data eſt ab eo in eos fluxiſſe, vt patet ex *c* Bellarmino, & à Lelio Iordano, qui referunt omnes alios eandẽ tenentes: licet inſtitutio epiſcopalis dignitatis ſit de Iure diuino, prout probat eleganter *d* Soto. Sed ſupra dictam opinionem doctiſſimorum virorum adduxi, vt ex ea religionum ſtatui ab hæreticis conculcato honor, & decus aliquod reſultaret. Vtcunque tamẽ ſit quantum ad noſtrum propoſitum, cum dicti prælati regulares iuriſdictionem habeant ad ſimilitudinem epiſcoporum, poſſunt ipſi diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt epiſcopi. Et ſicut epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti, prout cõmuniter tenent Doctores teſte Syluestro: *e* ita etiam prælati religionum habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ poſſunt diſpenſare in iure in omnibus, in quib. ſpecialiter non ſunt prohibiti epiſcopi, prout expreſsè tenet *f* Panormitanus, ſequens Federicum, & Benedictum. Vnde quod dicitur, quod religioſorũ prælati non poſſunt diſpenſare, niſi in quantum eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio conceditur, prout tenet *g* Innocentius, & communiter Doctores; ſic explicandum eſt, quod ſcilicet dicti prælati maiores regulares non poſſunt diſpenſare, niſi in quantum eis à iure permittitur: ſicut permittitur epiſcopis habentibus ſimilem iuriſdictionem epiſcopalẽ, & per conſequẽs quod ipſis permittitur diſpenſare in omnibus, in quibus ius non prohibet Epiſcopis diſpẽſare. Et ſic videndum eſt, in quibus ius reſiſtat Epiſcopis, vt inde iuriſdictionem generaliſſimorum, & prouincialium clarius indagemus. De quo in quæſtione ſequẽti latiſſime dicemus. Et nota quod Eugenius Quartus conceſſit, *Monachis Sancti Benedicti regularis Obſeruantiæ Italiæ, ne ab eorum quiete diſtrahi & Romanam Curiam pro obtinendis licentijs frequentare cogantur. Quod in omnibus caſibus in quibus de iure communi prælatis, & monachis præfatis authoritas, ſeu licentia, ſeu diſpenſatio ordinarij eſſet neceſſaria, ſi ab eodem exempti non eſſent Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiuſmodi, qui pro tempore fuerint vnà cum eorũ conuentibus, de licentia tamen, & conſenſu capituli generalis, aut præſidentis cum maiori parte viſitatorum authoritate Apoſtolica, abſque eo quod ad Sedem Apoſtolicam habeant recurſum, huiuſmodi licentiam, authoritatem, & diſpenſationem indulſit.* Quod priuilegium affirmat Collector *h* priuilegiorum Mendicantium vidiſſe authẽticum.

c Bellarm. de Rom. Pontif. li. 4. c. 22. 23. & 24. Iorda. Maior. Epiſc. cauſis. c. 7.
d Sot. libr. 10. de iuſt. q. 1. art. 4.
e Sylu. verb. diſpenſ. §. 14.
f Pan. in c. at ſi clerici. §. de adult. nu. 13. de iud.
g Inno. in c. 2. de eo qui fur. ord. ſuſcepit.
h Coll. mend. ri de diſpenſ. §. 21.

Quod quidem loquendo de Abbatibus generalibus aut prouincialibus non eſt indulgentia, ſed ius commune iuxta ſupradicta. Loquendo autem de Prælatis conuentualibus non habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, priuilegium magnum eſt, licet cum dicta ſit conceſſum limitatione.

ARTICVLVS XI.

Vtrum, Prælati Religionum valentes ex iure communi, vel ex priuilegio diſpenſare, poſſint hanc authoritatem ſubdelegare.

RESpondeo dicendo, quòd hæc quæſtio pendet ex deciſione alterius quæſtionis, ſcilicet, an delegatus a Papa, vel à Principe poſſit indiſtinctè cauſam totam, vel partem alteri delegare. Et videtur, quòd ſic, iuxta notata in iure, *i* & tradita ab Innocentio. Quod eſt verum, niſi quando miniſterium committitur ei, vt, verbi gratia, prædicare crucem, diſpenſare cum irregulari, pœnitentiam iniungere, excommunicatos abſoluere, & huiuſmodi: & generaliter, quãdo committitur nudum miniſterium, & non iuriſdictio, vel quando per verba reſcripti comprehenditur electa fides, & induſtria eius, cui negotium committitur. Verbi gratia cum dicitur, confidimus de tua induſtria, vel perſonaliter exequaris, vel quando negotium non eſt per alium bene expedibile. Hoc autem, prout aduertit Syluester, *K* non eſt verum in legatis Sedis Apoſtolicæ, qui etiam in prædictis ſubdelegare poſſunt, ſcilicet, in prædicatione crucis, & diſpẽſatione cum irregulari. Ita Syluester. Ex quibus ait, aliquos voluiſſe, quod Prælati habentes priuilegiũ, quod in aliquo caſu poſſint abſoluere ſubditos, aut cum eis diſpenſare: nõ poſſunt hoc alijs delegare, cum iſta eorum poteſtas ſit delegata. Et verum dicunt, ſi iſta conceſſa ſunt iſtis Prælatis in numero circa determinatos ſubditos, puta abſoluatur ille, aut iſte, ſecus, vbi hoc cõceditur reſpectu ſubditorum in genere tam reſpectu culparũ præteritarum, quam futuratũ Prælatis præſentibus ac futuris. Tum quia non committitur certũ, & nudum miniſteriũ, ſed cognitio cauſæ, & iuriſdictio. Tum, quia etiam ſi committatur nudum miniſteriũ quod eſt falſum, tamen non eſt electa induſtria perſonæ, cum ſit incognita. Addit etiam Syluester allegando Panormitanum, & Innocentium. Quod ſi nudum miniſterium committatur certæ perſonæ, ſed illud non ſit ita magnum, ſed res parui momenti, tunc etiam id poteſt ſubdelegare. Et ita conſuetudo, quæ legẽ interpretatur, obſeruat, & eſt rationabilis. Tum quia plerumq; ſubditi verentur Prælatos; Tum etiam quia priuilegia. Prælatis pro tempore exiſtentibus conceſſum eſt perpetuum, & dat iuriſdictionem ordinariam ex natura ſua delegabilẽ prout iam in ſuperioribus *l* ſatis diximus. Et hanc opinionem tenet gloſſa *m* quædam ſingularis.

i l. a iudic. c. de iud. c. ſi. de offi. deleg. Inno in c. paſt. eod. tit.
K Syl. tit. de leg. § 10. et 11
l Sup. q. 17. art. 6.
m Gloſ. in ca. fin. de off. ord.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in certis caſibus contra legem, in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum, & Prælatorum regularium dependeat a Summo Pontifice.*

2 *Vtrum generales religionum poſſint transferre prouincialem vnius prouinciæ in aliam prouinciam.*

3 *Vtrum*

3 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani.*
4 *Vtrum Prælati regulares poſſint reſtituere degradatos ab ordine.*
5 *Vtrum prælati regulares poſſint reſtituere a religione fratrem ab ipſa electum, & exauthorizatum.*
6 *Vtrum prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata.*
7 *Vtrũ prælati regulares poſſint ſine authoritate Papæ erigere monaſteria.*
8 *Vtrum prælati regulares poſſint erigere prouincias de nouo.*
9 *Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare, vt vnus habeat plures prioratus.*
10 *Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare in ætate requiſita ad prælationes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.

RESpondeo dicendo, certiſſimè ſtatuendum eſſe, ita vt nullo modo ſit dubitandum, vniuerſam Epiſcoporum, & cæterorum omniũ Prælatorum iuriſdictionem dependere à Summo Pontifice mediate, vel immediate, quia re vera ſine eius miniſterij interuentione nulla Epiſcopis, vel reliquis Prælatis iuriſdictio applicari poteſt. Atque adeo iuſtis de cauſis Summus Pontifex Epiſcoporum iuriſdictionem limitare, & reſtringere iure optimo valet, prout magis ſuæ Sanctitati expedire videbitur. Imo de facto omnes Epiſcopi, & cæterorum religioſorum Prælati ſunt prohibiti, ne poſſint aliquid, vel efficere, vel decernere contra iuris communis deciſionem, vel conſuetudinem. Quia Diuo Petro, & ſuis ſucceſſoribus dictum eſt, ſine aliqua limitatione. *Paſce oues meas*. Et ideò Summo Pontifici conuenit totius Eccleſiæ gubernatio, & poteſtatis iuriſdictionis aliorum limitatio. Verumtamen, ſi Summus Pontifex prohibitionem Epiſcopis, aut reliquis Prælatis illis ſimilibus auferret, eos relinquens in plenitudine poteſtatis, quam in ſua cõſtitutione recipiunt, re vera potuiſſet quicũque Epiſcopus in ſua diœceſi, & vnuſquiſque generalis miniſter in ſua religione quidquid Summus Pontifex efficere valet in Eccleſia vniuerſali, vt ante nos præclariſſimi authores docuerunt: præſertim doctiſſimus Sotus *a* & Victoria. Et hoc expreſsè innuit D. Thom. Quærit namque an Principes, & Rectores multitudinis poſſint diſpenſare. Et concludit, quod ſic. Quod & Sotus *b* de iuſtitia, & iure etiam expreſsè tenet. Nam licet iſti authores de Epiſcopis duntaxat loquantur, idem dicendum eſt de Generalibus & Prouincialibus.

a Sot. in 4. ſent. d. 27. q. ar. 4. Victo. de poteſtat. Eccleſ. q. 2. n. 28. D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 3.
b Sot. lib. de iuſt. q. 7. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales religionum poſſint transferre Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam prouinciam.

RESpondeo dicendo, quòd ſolus Summus Pontifex poteſt transferre Epiſcopum de vna ad aliam diœceſim, vt multa iura *c* decernũt, & generalis conſuetudo docet, Doctores *d* verò extendunt hæc iura ad tranſlationem Abbatum Regularium exemptorum, & per conſequens ad tranſlationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeo iura prohibentur Generales religionum Prælati, ne Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam transferre poſſint, & contra. Imò ne Guardianum, & Priorem vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes ſunt omnino prohibitæ per locum à ſimili, & etiam quia ſunt contra generalem conſuetudinem, quod nimirum ſufficit, vt ſint omnino interdictæ, vt expreſsè dicit Innocentius Tertius. Verũ tamen eſt, quod generales in hoc poſſunt diſpenſare, non enim iſta translatio, eſt translatio epiſcoporum, neque translatio prouincialium habentiũ iuriſdictionem epiſcopalem, ſed Guardianorum, qui Curatis animarum comparantur. Imò iura ſupradicta, quæ extendunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tantùm perpetuos puto ipſos ea ampliare, non autem ad Guardianos, quorũ Prælationes non perpetuæ, ſed temporales ſunt.

c c. 1. & 2. de tranſlat. epiſcop. c. 3. de offic. deleg.
d Syluest. v. cauſa. in 1. caſu.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani.

RESpondeo dicendo, quòd Prælati non poſſunt eximere ſubditum a ſuis prælatis. Ita colligũt Doctores *e* ex decreto Gregorij *f* Papæ, quare Prouinciales nequeunt eximere religioſum in conuentu aliquo commorantem, ne omnino obediat ſuo Guardiano, & Priori. Nec generales poſſunt eximere Guardianũ, ne ſit ſubditus Prouinciali, in cuius prouincia exiſtit: quia non ſolùm iuri, ſed rectæ rationi, & conſuetudini generali omnino refragari videtur. Atque adeo ſolus Summus Põtifex eſt, qui huiuſmodi exemptiones efficere poteſt. Hinc etiam colligo, non poſſe generales prælatos efficere prædicatores generales, & prædicatores vbique terrarum ad libitum ſine licentia ordinariorum Prælatorum regularium: quia hoc eſt in effectu eximere tales religioſos a iuriſdictione prælatorum, & ideo ad ſolum Papam pertinet. Et ſic in noſtra religione hoc ſtatuto *g* quodam generali fuit prohibitum particulariter id, quod Concilium Tridentinum rectè prohibet ad obediẽtiæ obſeruationem, *ne quis, ſcilicet, regularis ſine ſui ſuperioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prætextu ſubijciat ſe obſequio alicuius Prælati, Principis, vel vniuerſitatis, vel communicatis, vel alterius cuiuſcunque perſonæ ſeu loci Nec ei aliquod priuilegiũ aut facultas ab alijs ſuper his obtenta ſuffragetur. Quod ſi cõtra fecerit tanquam inobediens arbitrio ſuperioris puniatur.* Denique ſupraposita veritas in iure *h* & Doctoribus inſinuatur, & confirmatur, cum Monachus nõ poſſit præſcribere obedientiam, prout notatur in iure *i* ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licèt obedientia, quæ ſæcularibus debetur ſæpè ſæpiùs præſcribatur. Maxima enim eſt differentia inter obedientiam debitam principibus ſecularibus, & Eccleſiaſticis, & eam, quæ debetur regularibus, prout notant Doctores *k* Caietanus, & Nauarrus. Verum tamen eſt, quòd non ſolùm Summus Pontifex, ſed etiam Generales ordinum non poſſunt quoad aliquid eximere ſubditum ab obedientia Prouincialis verbi gratia, vt ſi in aliquo fuerit præoccupatus delicto cauſa ad ipſum generalem remittatur, & ſi in aliquo miniſterio fuerit occupatus ab ipſo minimè perturbetur. Ex quo infertur, quòd ſi Papa alicui religioſo profeſſo in Indijs Oriẽtalibus quoddam conceſſerit reſcriptum, vt ad partes Hiſpaniarum

e Syl. ver. cauſa caſu. 1.
f 16. q. 1. c. frater.
g ord. Tol. c. 5. de mod. exteriùs conuer. f. 38. p. 2. Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 4.
h c. fin. 9. q. 3. & ca. qui reſiſtit 11. q. 3.
i Syl. ver. cauſ. cauſa. 38.
i c. ſi cur. & Abb. de reg. Greg. in l. 13. tit. 14. part. 7.
k Glo. in c. periculoſo de re. in 6. Caiet. 2. 2. q. 80. ar. 1. & Nau. c. 12. nu. 78.

poſſit tranſmigrare, ibiq; incorporari iuxta ordinis ſtatuta in aliqua eiuſdem ordinis prouincia, non poteſt Prouincialis eiuſdem prouinciæ ipſum iam incorporatum per obedientiam compellere, vt ad eaſdem partes Orientales ſe transferat ex eo ſolũ, quòd ibi profeſſionem emiſit. Quod probatur, Nã ſicut beneficium manuale collatum monacho ad vitam, non poteſt ab eo remoueri, prout tradunt Ioannes Andreas, *a* & alij Doctores, quia decet beneficium principis eſſe manſurum, vt dicitur in iure. *b* Adeò, vt dicat Archidiaconus, *c* quod ſi Papa conferat monacho Prioratum, non tenebitur renunciare ad præceptum Abbatis: quia quantum ad hoc eſt exemptus ab eo, ſicut filius emancipatus à Patre, & adhoc allegat capitulum, *ſi monachus*, decima ſexta, quæſtione prima, & eandem opinionem tenet Baldus, *d* quem ſequitur Barbacia. Huic enim monacho à Papa collata ſunt beneficia ad vitam: ergo ab illis deſtitui non poteſt. Et ſimiliter in noſtro caſu eſt Theologicè, & iuridicè moralizandum, ſcilicet, quod cũ dictus religioſus beneficio Papæ translatus ad dictas Hiſpaniarum partes, & virtute dicti reſcripti ſit in quadã prouincia harum partium incorporatus, per conſequens eſt exemptus ab obediẽtia prouincialium illius, quantum ad hoc, vt minime poſſint prouinciales ipſum compellere, vt ad eaſdem partes reuertatur ex eo ſolo, quod in illis emiſerit profeſſionem. Dixi *ex eo ſolùm, quod ibi emiſerit profeſſionem*, ad denotandum, quod ex alio titulo poſſunt ipſum cõpellere, ſicut compellũt alios fratres in Hiſpanijs profeſſos, vt propter conuerſionem infidelium ad alias partes ſe conferant, ſicut Præpoſiti generales Societatis Ieſu poſſunt compellere Societatis religioſos propter particulare votũ, quo ad id peragendum aſtringuntur. Prælati autem aliarum religionum, vbi ſimile non emittitur votũ, dubito, an ſuis ſubditis id eis per obedientiam iniungere valeant, prout in quæſtione de obedientia dicetur.

a An. & DD. in c. in præſenti de offic. ord. l. 6. & ca. cum ſingula de præben. lib. 6.
b Regu. decet. de reg. iur. l. 6
c Archi. in d. §. in præſenti.
d Bald. in c. illud de maior Barb. in ca. cũ offem. de conſ. nu. 81. cũ ſeq.

Nec dictum religioſum incorporatum inauditũ poſſunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua eſt incorporatus, vt neceſſarium illi ſit ad ſuam natiuam prouinciam conuolare. Nam ſententia Prouincialis cum ſuo definitorio, qua ita determinatur. *Remouemus, & excludimus à noſtra prouincia Petrum verbi gratia, præcipientes ei ſub certis pœnis, vt infra tot dies ab hac diſcedat, & vt in ſuam ſtatim proficiſcatur*. Eſt nulla ipſo iure, prout defendit Nauarrus. *e* Primo, quia nemo ſine accuſatione, & alia via, quæ ei æquipollet, eſt damnandus, vt clamant iura. *f* Adeò quidem vt ſint, qui putent non ſine magno fundamento id eſſe iuris naturalis, & diuini conſtitutum, iuxta illa, quæ dicuntur in Actibus *g* Apoſtolorum de Paulo, & eius accuſatore, & de adultera apud Ioannem. *h* Et præſupponitur, quod dictus excluſus non fuit de aliqua culpa accuſatus, & factus certior, & vocatus ad iudicium. Et omnis ſententia lata contra non citatum, vel non legitime auditum, eſt ipſo iure *i* nulla, etiam ſi feratur ab Imperatore, iuxta quandam Clementinã. *K* Et etiam ſi feratur à Papa, vt ait decretalis quædam. *l* Ex quo infertur, quod prædictus prouincialis cum ſuo definitorio non potuit expellere dictum religioſum à prouincia, vt ſic compellatur ad ſuam prouinciam conuolare. & ſi expellat, debet ipſum ad priſtinum ſtatum reſtituere, à quo per eius præceptum fuit excluſus. Quod ſi noluerit, Prælati ſuperiores tenẽtur ipſum ad eos recurrentem à ſuſcepto grauamine alleuiare iuxta notata à Doctoribus *m* communiter. Et licet in ordinibus præſertim Mendicantibus, nõ permittatur grauato vti verbo, appellatione, quæ ſeculares, & aliquot religioſi vtuntur, poſſunt tamen vti eo remedio defenſionis, quo ſe iſte religioſus grauatus poteſt defendere, prout in quæſtione de appellatione dicetur. Sicut ego conſului in facto contingenti quidam religioſo ordinis Mendicantiũ ſupradicto grauamine afflicto, quod recurreret ad ſuperiorem, qui recurrens apud ipſum inuenit gratiam.

e Nau. li. 1. cõ. tit. de appell. conſi. 5. in 1. edit.
f ca. ſuper his & c. qualiter, & quando, de accuſ.
g Act. cap. 25. & 2.
h Ioan. 8.
i cap. non in quemquo. 2. qu. 1.
K Cle. paſtora. §. cæterum de re iudic.
l c. 1. de cauſ. poſſ.
m l. 1. ff de appel. notatur in rub. de appel.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Generales, & Prouinciales poſſint reſtituere degradatos ab ordine.

Reſpondeo dicendo, quòd reſtitutio degradatorum ab ordine Papæ reſeruatur, vt colligunt Doctores *n* ex decreto Iulij Primi. Pro huius rei explicatione aduerte, quòd depoſitio, ſeu degradatio eſt duplex. Prima eſt verbalis, alia ſolennis, & actualis; Quæ articulo ſequenti declarabuntur, Inter quas eſt maxima differentia. Nam quando quis eſt degradatus tantùm verbaliter, iudex laicus nullam habet iuriſdictionem in clericum ſic degradatum, niſi tradatur etiam curiæ ſæculari. Sed ſi eſt actualiter degradatus, poteſt iudex ſecularis eum punire abſque alia traditione. Et hæc eſt communis opinio, quam tradit Alciatus; *o* prout illum refert Villalobos. His ſic conſtitutis eſt dubium, de qua degradatione ſint iura intelligenda, quæ Summo Pontifici reſeruant talem reſtitutionem. Syluester *p* poſt Panormitanum, & communem tenet ſolam actualem degradationem eſſe Papæ reſeruatam, & per conſequẽs quod cum degradatis verbaliter poſſunt Epiſcopi diſpenſare, de quo articulo ſequenti latius dicetur.

n Syl. v. cauſ. 6. 2. q. 7. 1. idem 1. & 2.
o Alciat. in c. cum non ab homine. nu. 118 de iud. Villal. in opin. lit. c. nu. 71.
p Syl. v. caſus caſu. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum patres Generales religionum poſſint recipere ad Religionem eiectos ab ea, & habitu ſpoliatos.

Reſpondeo dicendo, in prima editione me partem negatiuam tenuiſſe, at quia aliqui contra me tanquam quid nouum docentem, & contra torrentem loquentem inſurrexerunt ad meam opinionem latius probandam me conuertere decreui. Pro cuius probatione aliqua ſunt iacienda fundamẽta.

Primum eſt, quod degradatio eſt duplex, Prima eſt verbalis, quæ eſt depoſitio ab ordinibus, vel gradibus eccleſiaſticis facienda à proprio Epiſcopo aſſiſtente canonico Epiſcoporum numero, prout tradit Panorm. *q* Quæ degradatio ſequentibus verbis pronunciatur ab Epiſcopo in hunc modum. *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & noſtra te degradamus priuantes omnino ordine & beneficio, & priuilegio clericali.* Alia eſt degradatio actualis ſiue ſolennis, quæ ſic fit, nam deordinandus indutus veſtibus ſacris tenens vas, aut inſtrumentum, aut ornamentum ad ſuum ordinem ſpectans, ac ſi ſuo officio deberet ſolenniter miniſtrare adducitur ad præſentiã Epiſcopi, & auferuntur illa omnia data in ordinatione incipiendo ab vltimo gradatim vſque ad veſtem datam in prima tonſura, deinde tõdetur, vel raditur. Et dicit epiſcopus. *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & noſtra tibi auferimus habitum clericalem, deponimus, & degradamus, & ſpoliamus, & exui-*

q Pano. in ca. non poteſt. de re iudic.

Digitized by Google

te omni ordine, & beneficio, & priuilegio clericali, Ita colligitur ex iure, *a* & tradit Panorm. Degradatio actualis eſt itaque executio degradationis verbalis, quia degradandus actualiter iam prius verbaliter eſt degradatus, & ad eam Epiſcoporū numerus non requiritur, ſicut ad degradationem verbalem, ita traditur in pontificali, & de ea agit Florerius.

a c. degradat. de pœn. lib. 6. Pan. in c. qualiter & quando el. 2. de accuſat. in Pontiſi. f. 190. cū ſe. Flo. in pra. cri. f. 170. nu. 17.

Secundum fundamentum, nullus præter Papam poteſt reſtituere iſtos degradatos, & depoſitos ab ordine actualiter, prout notat quædam gloſſa *b* cōmuniter recepta. Dixi *degradatos actualiter*, quia degradatos verbaliter poteſt Epiſcopus reſtituere, vt ſecundum veriorem opinionem tenet Syluester. *c*

b Gl. in c. ideo al. 1. 2. q. 6.
c Syl. v. caſus caſ.

Tertium fundamentum, quod dictum eſt de degradatione reſpectu clericorum, moralizādum eſt in eiectione, & priuatione habitus religioſorum ab ordine, & ſtatu monachali. Quædam enim eiectiō eſt verbalis, alia verò actualis; verbalis eſt, quandō ſententia definitiua datur contra fratrem eijciendum, & ab habitu ſpoliandum, ſeu actualiter tunc non ſpoliatur: actualis eſt, quādo publicatur ea ſententia, & executioni mandatur, eijciendo ipſum eiectum à religione, & eum ab habitu, & tonſura monachali, & priuilegijs regularium priuando. Et ſicut ad degradationem verbalem requiritur, quod fiat ab Epiſcopo aſſiſtente canonico epiſcoporum numero, ſi degradandus eſt in ſacris. Nam vltra Metropolitanum duodecim, ſi degradandus eſt Epiſcopus, vel ſex ſi eſt presbyter vltra proprium Epiſcopum, vel tres, ſi eſt diaconus vel ſubdiaconus, vt in ſacris Canonibus *d* determinatur, ſi verò non eſt in ſacris poteſt fieri à proprio Epiſcopo ſine aliorum epiſcoporum præſentia, prout latè tradit Panormitanus: *e* ita etiam ad eiectionem à religione verbalem ſecundum qualitatem religioſi eijciendi congregantur cum ſuperiori ex ſenioribus & Doctoribus fratres in cauſis regularium verſati, vt de cauſa cognoſcant, & ipſum religioſum eijciendum ab ordine; & habitu priuandum iudicent iuxta ea, quæ infra hoc tomo *f* late dicemus. Et ſicut in degradatione, & depoſitione actuali raditur tonſura clericorum degradandorum, & ipſi veſtibus ſacris ſpoliantur, & perdunt dignitatem, & locum, quem ante degradationem habebant, & ita iuriſdictioni ſeculari traduntur. Ita etiam in eiectione ab ordine regulari cum depoſitione actuali habitus raditur tonſura monachalis, & regulares eiecti ſuo habitu ſpoliantur, & veſtibus ſecularibus ſuo ſtatui conuenientibus induuntur, & priuantur omni priuilegio regulari, ſicut degradati priuantur priuilegio clericali, & ſic actualiter eiecti cum priuatione habitus remanent in obedientia Epiſcopi originis, vt probat Nauarrus; *g oportet enim*, ait Nauarrus, *quòd præter vitæ honeſtatem patefaciant ſuum ſtatum Epiſcopo, & petant ab eo, quid vellent ſe facere ſecundum ordinem clericalem, ſecundum quem ei tenentur obedire obedientia voto ſolenni*. Vnde ſequitur, quòd eo ipſo, quod aliqui ſunt eiecti à religione cum ſpoliatione habitus monachalis, licet remaneant monachi quoad obſeruantiam trium votorum eſſentialium, ſunt tamen inter clericos computandi reſpectu iuriſdictionis debitę Epiſcopo, prout expreſsè tenet Nauarrus. *h*

d c. degrad. c. fœlix 15. q. 7.
e Pan. vbi ſu.
f Inf. q. 30. a. 16.
g Nau. in tom. 2. de reg. nu. 34. 31.
h Nau. lib. 2. cōſ. ti. de reg. conſil. 11. pa. 261.

Ex his fundamentis præiactis colligo, non poſſe prælatos ſuperiores religionum ſemel expulſos ab ipſis à religione, & habitu regulari, & priuilegiis regularibus perpetuo priuatos ad religionem eandem iterum admittere ſine auctoritate Apoſtolica. Quod primo probatur, nam eiecti à religione priuati perpetuo habitu monachali, & priuilegiis regularium æquiparantur clericis depoſitis, & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamentis; ſed actualiter degradati ab Epiſcopo non poſſunt niſi per Papam reſtitui, vt dictum eſt in ſecundo fundamento: ergo actualiter depoſiti à religione, & eius priuilegijs priuati ab alio quàm à Papa non poſſunt reſtitui.

Sed contra hanc probationem dicet aliquis, diuerſam eſſe rationem degradationis clericorum ab eiectione monachorum ab ordine, & ſpoliatione habitu regularis, nam clericus degradatus non ſolùm priuatur habitu, & priuilegijs clericalibus, ſed etiam ſuſpenditur ab ordine ſacro, id eſt à celebratione miſſæ, at eiectus ab ordine, & ſpoliatus veſtibus monachalibus, & priuatus priuilegijs regularibus non ſemper à Miſſa priuatur; & ideo non benè infertur, epiſcopus non poteſt reſtituere actualiter degradatum, ergo neque generalis, neque prouincialis eiectum ab ordine cū priuatione habitus, cum maior, vt patet, ſit pœna degradatio, quàm eiectio ab ordine. At huic neruoſo argumento reſpondetur quod ratio præciſa, quare epiſcopus non poteſt reſtituere degradatum clericum, non eſt, quia priuatus eſt à miniſterio altaris, & priuilegijs clericalibus ſpoliatus, ſed quia poſt degradationem actualem iam tranſit in aliam iuriſdictionem, & fit iuriſdictionis ſecularis, quam iuriſdictionem actualem non poteſt epiſcopus propria auctoritate ſibi vindicare, neque à Rege auferre, quæ ratio æquè militat in eiectis ab ordine, & habitu priuatis, cum per talem actualem depoſitionem tranſeāt in iuriſdictionem eccleſiaſticam, quam ſibi prælati regulares propria auctoritate vēdicare minime poſsūt, & in hac ratione debet figere pedem, qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur; In eo enim probatum eſt, hos eiectos ſubiectos eſſe poteſtati eccleſiaſticæ, cui iam quæſita eſt circa eos iuriſdictio in vtroque foro ad ligandum, & ſoluendum eos, tanquā ſi eſſent quoad hoc mere clerici ſeculares, à quo iudicio eccleſiaſtico non poſſunt prælati regulares propria auctoritate tollere hoc ius quæſitum, niſi auctoritate Apoſtolica ad hoc ſint muniti, cum par in parem poteſtatem non habeat. Propter quam rationem, vt reor, in pœnitentiaria fuit ventilatum, verum eſſet neceſſariū, eos eiectos iterum profiteri, ſi ad ſuam religionem vellent reuerti prout refert Nauarrus *i* dicens, *Quin etiam forte poſſet addi, non poſſe eos redire ad ſuū ordinem, ita vt ſine noua profeſſione reciperentur, ſaltē ad eum locum, & gradum, in quo ante ſententiam erāt. Quod tamen quia noue occurrit in pœnitentiaria neque approbo neque reprobo.* Hæc Nauar. Cuius verba ibi, *ad eum locum, & gradum*. Sunt hoc modo intelligenda, ſcilicet, vt ad priuilegia monachatus fruenda admittantur, ſicut ante eiectionem fruebantur. In quo tempore neque conueniri, neque corrigi à iudice eccleſiaſtico poterant.

i Na. li. 3. cōſ. ti. de reg. cōſ. 64. in ſi.

Sed contra ſupradictam rationem, in qua ego pedem figendum eſſe dico, ab aliquibus ſic arguitur, quod clericus ſecularis ſubiectus Epiſcopo aufert iuriſdictionem ab ipſo epiſcopo ſumēdo habitum, & profitendo in aliqua religione approbata, & ſimiliter iſti eiecti propria auctoritate poſſunt ab Epiſcopo iuriſdictionem, quam habet, auferre, reuertendo ad ſuam natiuam religionem, & propria auctoritate poſſunt ab eorum prælato generali, aut prouinciali recipi.

Reſpondeo, quod clericus recipiens nouitiatus habitum in aliqua religione approbata, cum primum illud recipit, & profitetur, ſubijcitur iuriſdictioni prælatorum illius monaſterij, in quo profitetur, & aufertur ab Epiſcopo, ſed hoc auctoritate Apoſtolica, & non propria auctoritate fit, & ſic auctori-

thori-

Digitized by Google

thoritate Apoſtolica ſubijcitur irreuocabiliter ipſis prælatis: Summus enim Pontifex Regulam religionis approbans concedit, vt omnes è mundo fugientes habiles ad profitendum ſub eius iugo ſubmitti poſſint, & alteri iuriſdictioni ſe mancipare, qui enim concedit aliquid, videtur concedere omnia ad id conſequendum neceſſaria, quid enim prodeſſet regulam approbare, niſi ſimul cum regulæ approbatione licentia ad recipiendum nouitios conceſſa cenſeretur.

Secundo probatur noſtra ſententia ab Archidiacono *a* in hunc modum, nam ſententiæ definitiuæ datæ per eundem iudicem nihil addi poteſt, aut minui vel mutari, vel reuocari, vt in quadã lege *b* probatur. & hoc neque a iudice delegato, quia functus eſt officio ſuo iuxta quandam decretalem, *c* neque ab ordinario, vt in alijs decretalibus *d* definitur. Vnde religionum ſuperiores religioſos prædictos eijcientes, per ſententiam definitiuam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, non poſſunt amplius ſuam ſententiam reuocare, neque cum prædictis diſpenſare, præſertim ſi ipſi afficiantur hac pœna propter grauiſſima delicta, ſuper quorum priuationibus, & inhabilitationibus non poſſunt epiſcopi diſpenſare, vt tradunt communiter Doctores, *e* & generales, & prouinciales erga ſuos ſubditos non habent maiorem auctoritatem, quam epiſcopi ſuper ſuos diœceſanos quoad hũc effectum, niſi aliquid amplius ipſis per priuilegia concedatur. Et circa hoc nullum ipſis inuenio conceſſum priuilegium, tantũ enim inuenio priuilegia, quibus criminoſos, & rebelles poſſunt à religione eijcere vſque ad priuationem habitus, de quibus infra dicemus, nullum tamen reperio, quo poſſint eos, ſi velint, reſtituere, prout infra latius explicabitur, ſed vt hæc ſententia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium reſpondere.

a Archid. in d. c. ideo.
b l qualem. ff. de arbit.
c ca. in literis de offic. de leg.
d c. cum inter de ſent. & re iud. cap. cum Bertoldus. eo. tit.
e DD. in c. at ſi clerici. extra de iudic.

Ad argumenta.

PRimo contra ſupradictam ſentẽtiam arguitur: eiecti, de quibus loquimur tenentur rogare & requirere ſuperiores, vt eos velint recipere, quòd præſupponit in ipſis ſuperioribus adeſſe auctoritatem ad eos recipiendos, aliàs fruſtranea eſſet eorũ requiſitio, & rogatio. Huic argumento reſpondetur cum Nauarro, *f* quòd dicti eiecti per ſentẽtiam definitiuam cum cauſæ cognitione latam non tenentur requirere, neque rogare ſuperiores, vt eos velint recipere, quia id nullo iure cauetur, & ita nõ eſt aſſerendum, argumento eorum quæ in iure *g* notantur, tum quia ſententia per lapſum decem dierũ tranſiuit in rem iudicatam, vt eſt notum in iure, *h* & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iuſtitiæ, cum res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure *i* definitur.

Secundo arguitur, ex quadam decretali, *K* ibi: *Si verò huiuſmodi fugitiuos, vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, donec ad mandatum ipſorũ humiliter reuertãtur.* Per quam decretalem videtur prælatis regularibus conceſſa facultas ad hos eiectos recipiendos, ſi ipſi velint reuerti, cum ipſi prælati eos compellere poſſint. Hoc argumentum eſt magnum, & ità torſit animum Nauarri *l* tenentis, quod non poſſint compelli, vt in hæc prorumpat verba ad dictam decretalem reſpondendo dicens. *Ad prædictum capitulum vltimum de regularibus & rationem pro eo adductam reſponderi poſſet, intelligenda eſſe de eiectis iniuſte, vel inordinate, aut per colluſionem, vel ſaltem non definitiue: per ſententias rite, & recte ſine colluſione latas.* Hæc Nauarrus. Quod ipſum alibi repetijt. *m* Nec ipſemet vir doctiſſimus potuit contrarium affirmare, cum dicat, quod eiecti definitiue per ſententiam, non tenentur requirere, neque rogare ſuperiores, vt ipſos recipiant, quia ait, id nullo iure præcipitur, at in dicta decretali in fine præcipitur eiectis dicta requiſitio, & rogatio, ergo neceſſario ſecundum eum debet intelligi de eiectis iniuſte.

f Nau. lib. 3. conſil. tit. de reg. conſil. 64.
g ca. legatur. 24. q. 2. & §. conſideremus, in Authen. de triẽ. & ſemiſ. colla. 3.
h Auth. hodie C. de appell. c. cum ſit Romana eod. tit.
i ca. cum Bertol. de ſent. ex com. l. res iudicat. ff. de reg. iur.
K c. fi. de reg. li. 6. §.
l Naua. in 2. comment. de regul. n. 36.
m Nau. lib. 3. conſil. 2. tit. de regul. conſ. 2. p. 361.

Præterea quis vnquam audiuit in religionibus teneri prælatos requirere annuatim huiuſmodi eiectos & adducere ad ſua monaſteria, & eis præſtare alimenta? At in præfata decretali hæc expreſſe illis præcipiuntur. Ergo ipſa de iniuſte, & non rite eiectis videtur neceſſario accipienda.

Verùm licet hæc ſolutio Nauarri ſecundum eius doctrinam videatur neceſſario tenenda; ego tamen ei nullatenus poſſum acquieſcere; Cum decretalis prædicta loquatur de eiectis generaliter, & generaliter iuxta regulam iuris debeat intelligi, niſi per aliam legem reſtringatur, vnde poſt multum laborẽ ſatis inſudatus conſiderando ſanctorum patrũ Canones & Pontificum decretales de huiuſmodi eiectis verba facientes, inueni quod tempore Innocentij III. Honorij III. & Gregorij IX. vt ex eorum conſtat decretis quædã in religionibus monachalibus conſuetudo inoleuerat approbata in quodam Concilio *n* generali, vt cum inſolentes, & incorrigibiles fratres à prælatis inueniebantur, conuictos de crimine a monaſterio cum habitu expellebant. Quod ex quadam decretali *o* Innocentij III. colligitur in qua præcipitur, vt *frater proprietarius non emendatus regulari modo de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius niſi pæniteat ſecundum monaſticam diſciplinam.* Hæc in dicta decretali, ſed dices. Vnde colligis, quod hic eiectus cum habitu regulari expellebatur à monaſterio? Reſpondeo quod hoc colligo primo ex illis verbis, *modo regulari*, ſecundo ex illis, *ex Monaſterio expellatur*, & non addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegijs regularibus careat.

n cap. ea qua pro religionis honeſtate de ſtat. monach.
o cap. cum ad monaſterium, de ſtat. mon.

Et ſic perluſtret curioſus iura communia canonica de eiectis verba facientia, & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegij regularibus, ſed tantum de monaſterio eiectis, quia ſi prædicta decretalis in capitulo *p* finali loqueretur de eiectis ab ordine, & priuatis ab habitu, cum prælatis regularibus ad eijciendum eos auctoritas clara & patens in ea cõcedatur fruſtra eam à ſede Apoſtolica priuilegijs particularibus impetrarent, concludendum eſt ergo, præfatam decretalem & alias ſimiles tantum prælatis conceſſiſſe, vt poſſint fratres delinquentes ab ordine & monaſterio eijcere non ſpoliando eos habitu regulari. Qui cum habitu regulari retento incedentes eſſent religioni poſiti in ſcãdalum; Patres ordinum ſuam ſanctitatem ſupplicarunt, vt, eos poſſent non ſolùm eijcere ab ordine, ſed etiam ab habitu priuare. Et ſic Alexãder VI. conceſſit facultatem generalibus ordinis Minorũ, vt per ſemetipſos duntaxat, & prouincialibus, vt cum conſenſu maioris partis Capituli prouincialis fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles repererint habitu ſpoliare valeant, & ab ordine eijcere, prout latius in monumentis *q* ordinis continetur. Et Pius Quintus pro ordine ſancti Hieronymi conceſſit, & indulſit, vt incorrigibiles religioſos poſſint eorum ſuperiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuo, vel ad tempus condemnare, nec non conceſſit facultatem extrahendi ipſum habitum, & auferendi per ſe, vel per ſuos miniſtros, vt plenius in Compendio *r* priuilegiorum dicti ordinis continetur.

p cap. fin. de regular.
q 2. impr. fol. 56. conceſ. 65.
r Comp. priu. tit. condẽnare §. 1. 2. & 3.

Quod autem prædictum ius non conceſſerit, vt

poſſint habitu ſpoliari. Inſuper probatur, nam eiecti modo & habitu priuati licet tria vota eſſentialia ſeruare teneantur, non tamen religioſi nuncupantur, nec ſunt ſub obedientia prælatorum regulariũ, vt patet ex dictis, at in dicto Capitulo *a* finali eiecti religioſi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi. *Ne religioſi.* Et prælati tenentur eos tanquam ſuos ſubditos annuarim requirere, & poſſunt eos excommunicare, vt caſtigatio det intellectum, & ad ſua monaſteria conuerſi ad pœnitentiam conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minime credendum eſt agi de eiectis, & habitu ſpoliatis ſub iuriſdictione Epiſcoporum tanquam ſeculares clericis commorãtibus, ſed de eiectis habitu retento ſub iuriſdictione, & obedientia prælatorum regularium extra clauſtra degẽtibus, qui eos excommunicare, & virga ferrea, regere poterant, qua pœna tunc afficiebantur. Ex qua cum poſtea experientia magiſtra ſumerent occaſionem non emendandi vitam, & mutandi in melius, ſed vagandi & ſcandalizandi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuarim hi eiecti à prælatis regularibus ſolicite requirerentur, & cogerẽtur ad monaſterium reuerti, cuius definitionis cauſam aſſignat Sũmus Pontifex dicens. *Ne hi religioſi eiecti aut fugitiui cum habitu vagandi occaſionem habentes ſalutis propriæ detrimentum incurrant, & ſanguis eorum à prælatorum manibus requiratur.* Et hunc exiſtimo eſſe germanum præfatæ decretalis ſenſum, quem nemo, quem viderim, fuit aſſecutus, non attendentes, neq; conſiderantes maximum diſcrimen, quod inter eiectionem ab ordine, & monaſterio, & priuationem ab habitu verſatur. Ex quibus duo notabilia inferuntur. Primum eſt, quod cum prælati regulares per ſacros Canones in corpore iuris inſertos non poſſent incorrigibiles habitu regulari priuare, ſed tantum eos à religione eijcere, fuit neceſſarium à ſede Apoſtolica facultatem impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegijs regularibus poſſent priuare ſicut de facto impetrauerunt, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a d. ca. fin. de regul.

Infertur ſecundo, quòd cum pœna eiectionis ab ordine poſita in iure cõmuni ſit multo minor quàm pœna eiectionis ab ordine cum habitus priuatione, quæ modo religioſis incorrigibilib. imponitur per priuilegia Apoſtolica, non debent modo eijci ab ordine cum priuatione habitus propter delicta, quæ per dictas decretales antiquitus ab ordine eijciebantur, vnde conſequenter ſequitur, quod licet in quadam decretali *b* præcipiatur expelli à monaſterio monachus de peccato proprietaris conuictus, & non emendatus; modo tamen propter huiuſmodi peccatum, minimè debet expelli, & habitu priuari, cum pœna expulſionis ab ordine antiquitus multo minor fuerit quàm pœna expulſionis, de qua modo vtimur. Quod debent iudices regulares maximè aduertere, ne præcipitantur ſe gerant in tam graui pœna imponenda dicentes ſe antiquorum Canonum veſtigijs adhætere. Hæc mihi videntur neceſſario tenenda attento iure communi; ſecundum quod ſecluſo priuilegio, aut cõſuetudine debent iudices regulares ſuas cauſas decidere, Dixi, *ſecluſo priuilegio, aut conſuetudine*, nam in religione fratrum Prædicatorum, & in noſtra religione Minorum communiter contrarium practicatur, vt à viris grauiſſimis harum ſacrarum religionum accepi dicentibus, quòd ſi aliquis horum eiectorũ ad cor conuerſus ad religionem vult reuertere, prælati generales ipſum præcipiunt recipi, ſine eo quod ad ſedem Apoſtolicam recurrat, imò ſi per viam ſimplicis querelæ talis eiectus ad ipſam recurrit, ſolet ab illuſtriſſimis dominis Cardinalibus tanquam iniuriam paſſus patrocinari cum literis, vt ſtatim recipiatur, & in regulari diſciplina intra clauſtra ſub obedientia prælatorũ regularium commoretur. Quæ tam probata conſuetudo dat iuriſdictionem Prælatis, harum religionũ, vt in hoc caſu poſſint diſpẽſare recipiendo propria authoritate eiectos ſine eo, quòd ad ſedem Apoſtolicam recurratur; Cum conſuetudo legitimè præſcripta vim priuilegij, & legis habeat, vt dicitur in iure, *e* præſertim quia hæc eſt conſuetudo immemorialis in præfatis religionibus, vt ego ab eiſdem viris grauiſſimis accepi, & qui probat illam, probat habere titulum, vt dicitur in iure. *d* Et vnus actus ſortitus effectum habens cauſam ſucceſſiuam multo tempore continuatus facit dici rem conſuetam iuxta quendam textum *e* quem ad hoc ſingularem dicit Nauarrus. Adeò quòd hæc iuriſdictio conſuetudine quæſita à prælatis præfatarum religionũ eſt ordinaria, quia iuriſdictio quocunq; iure iuſto quæſita eſt propriè ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius ſpecie, vt ait Baldus *f* ab omnibus receptus. Vnde patres harum religionum, quibus huiuſmodi receptio conſuetudine eſt quæſita, poſſunt eam alijs delegare. Prælati autem aliarum religionum, in quibus prædicta conſuetudo non præſcripſit, & iuriſdictionem quæſiuit, videant, quomodo in receptione dictorum eiectorum ſe habeant, cum ipſos eos propria auctoritate in puncto iuris non poſſe recipere tanquam veros monachos eorum iuriſdictioni ſubiectos partem veriorem, quam, vt in puncto iuris veram amplexati ſunt viri Doctiſſimi in hac vniuerſitate Salmanticenſi, quorum vnus meis rationibus conuictus firmauit, eos poſſe recipi, ſed debere iterum profiteri, vt prælati regularibus iure poſſint ſubijci, & eorum iuriſdictioni irreuocabiliter ſubmitti.

b c. cũ ad monaſterium, de ſtat. regul.

c c. fin. de conſuetud.

d l. hoc iure §. ductus aquæ, ff. de aqua, quo. & æſtiu.

e c. cũ de benefi. de preb. l. 6. Nau. li. 3. cõſ. ti. ſucc. ab inteſt. conſi. 4. in fin. in 1. edit.

f Bald. in l. 2. C. de iure annul.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata.

Reſpondeo dicendo, quòd prohibentur prælati religionum Mendicantium monaſteria deſerere omnino, vel de vno in alium locum prędicta monaſteria transferre, vt colligunt Doctores *g* ex iure Canonico, quia id non licet ſine licentia Papæ, & eſt lata excommunicatio contra oppoſitum facientes. Verum eſt tamen quòd *Sixtus IV. conceſſit Generali fratrum Minorum obſeruantiæ licentiam, & facultatem, ea loca, quæ fratribus ſuis minus commoda eſſe cognouerint, dimittendi in manibus ordinariorum locorum, & illa licite deſerendi, prout viſum fuerit expedire. ſupra quod eiuſdem Generalis conſcientiam onerat. Et hoc voluit non obſtante conſtitutione Bonifacij Octaui prohibentis loca ſemel recepta deſerere. & alijs Apoſtolicis conſtitutionibus, cæterijſque contrarijs quibuſcunque.* Ita habetur in libro Monumẽta *h* ordinum. Vbi nota, ꝙ prouincia tota, nec Prouinciales habẽt facultatẽ deſerẽdi p̄dicta loca ſine licẽtia miniſtri generalis. Nota ẽt, ꝙ nõ poſſunt deſerere ipſa loca abſolute patres ſupradicti, niſi in manib. ordinatiorum locorũ. Nã prout dicitur in iure, *i* Bonifacius VIII. mendicãtibus, & nõ mendicantib. prohibuit.

g Syl. v. caſus caſ. 8. & v. excom. 8. §. 20. C. de relig. domib. c. cum ex eo de exceſ. prælat. lib. 6.

h In 1. impr. f. 47. & in 2. f. 131. conceſ. 293.

i c. cũ ex eo de exceſſ. prælat. lib. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare in iure communi erigendo monaſteria ſine authoritate Papæ.

Reſpondeo dicendo, quòd prælati religionum non poſſunt erigere conuentum aliquem ſine autho-

authoritate ſpeciali Apoſtolica, vt conſtat ex quadam decretali. *a* Bonifacij Octaui, & Gregorij Noni *b* in Concilio Lugdunenſi. De qua re oritur dubium, an præter authoritatem Papæ, ſit neceſſaria ad noui conuentus erectionem licentia Epiſcopi diœceſani. Reſpondetur affirmatiuè, vt expreſſè traditur in Concilio Tridentino. *c* In quo dicitur, quod *ſimilia loca non erigantur ſine licentia Epiſcopi, in cuius loco erigenda ſunt*, & poſt prædictum decretum dubitatum eſt, an ſufficiat licentia Epiſcopi ad nouam conuentus conſtitutionem, an ſimul ſit neceſſarius conſenſus Papæ, Cui dubio reſponſum eſt per illuſtriſſimos Cardinales ſacri Concilij Tridentini interpretes, in hunc modum: *Monachi non poſſunt ædificare monaſteria in parochia, in qua ea nõ habent ſine cognitione, & licentia Papæ.* Hæc declaratio eſt maximè iuridica, quia Concilium Tridentinum in prædicto decreto non abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſecundum quam requiritur Summi Pontificis facultas. Sed tantùm de nouo induxit, vt ſimul cum licentia papæ concurrat etiam facultas Epiſcopi; quæ nimirum ſemper erit neceſſaria, niſi Papa aliud diſponat. Sicut diſpoſuit Iulius Secundus. *Concedens fratribus Minoribus, quod ſi à Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificet requiſiti fuerint, domum huiuſmodi pro vſu, & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obſeruantiæ conſtruere, & ædificare, ac locum pro huiuſmodi inſtructione recipere poſſint, et valeant.* Ita habetur in libro Monumenta ordinũ. *d* Et idem Iulius II. approbauit conceſſionem iſtam, *Supplendos aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. Ac voluit & decreuit, quòd literæ prædictæ valeant, & prædictis fratribus ſufragentur, non obſtante conſtitutione Bonifacij Octaui in contrarium facienti, & cæteris contrarijs quibuſcunque.* Ita habetur in eodem libro Monumen. ordinum, *e* & in Supplem. id ipſum conceſſerunt Vrbanus *f* IV. & Sixtus *g* IV. id etiam conceſſit Carmelitis. Et Iulius II. conceſſit fratribus Ordinis Minorum ampliſſimam cõceſſionem, quæ habetur in Supplement. Hæc conceſſio Iulij II. reuocata eſt per Concil. Trident. Nam poſt prædictum decretum vltra prædictum priuilegium requiritur abſque dubio licentia, & facultas Epiſcopi, vt longa conſuetudo declarauit. Neque ſunt audiendi autumantes, prædictam declarationem illuſtriſſimorum Cardinalium abrogaſſe priuilegia cõceſſa fratribus ad recipienda noua monaſteria abſque noua facultate Epiſcopi. Nam re vera, nulla eſt in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, ſed tantùm decreuit, quod vltra Epiſcopi licentiam requiritur ad hunc effectum facultas papæ, ſiue illa iam ſit per priuilegia conceſſa, ſiue in poſterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quod eadem licentia Epiſcopi requiritur poſt Concil. Triden. ad trãſlationem monaſterij de vno ad alium locum, ſicut ad nouam conuentus erectionem, quia non videtur eſſe maior ratio de vno quam de alio. Quod infra tomo 2. in q. de Eccleſijs fratrum quoad eorum ædificationem latiùs dicetur.

a c. 1. de exceſ. præl. li. 6.
b c. vnic. de relig. dom. li. 6.
c Seſ. 25. de regul. c. 3. in fin.
d In 1. impr. f. 47. & in 2. f. 116. conceſ. 168.
e In 1. imp. fo. 211. cõc. 515. & in ſupp. fo. 71. conc. 518.
f Vrb. IV. in 1. imp. fol. 81. & in 2. fol. 189. cõc. 388.
g Sixt. IV. in 1. imp. f. 104. & in 2. fol. 187. cõc. 481.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati regulares poßint erigere prouincias de nouo.

RESpondeo dicendo, quòd iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, ne poſſint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec; poſſunt erectam diuidere, nec vnam prouinciam alteri prouinciæ ſubijcere, quia cum de ſimilibus idem ſit iudicium, prohibitio, quæ facta eſt in iure, *b* ne fiat noua conſtitutio ſedis Epiſcopalis, neque diuiſio, neque ſubiectio abſque Papæ facultate, iure debet accommodari ad erectionem, diuiſionem, & vnionẽ prouinciarum. Vnde Nicolaus IV. *ſtatuit, & ordinauit, & diſtrictè inhibuit, ne in ordine fratrum Minorum fiat diuiſio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio abſque Romani Põtificis licentia ſpeciali per eius patentes literas concedenda, faciente plenam, & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem. Decreuitque irritum, & inane, ſi ſecus in hac parte contigerit attentari.* Ita habetur in libro Monumenta *i* ordinum. Quod ſtatutum eſſe conforme iuri communi, patet ex dictis.

b c. ſcel ix. 16. q. 1. & c. de locorũ de cõſec. d. 1. c. de ſepulturib. 16. q. 1. c. ſicut in l. de exceſ. Prælat. c. tranſlat. de off. leg. tradit Sylu. v. caſus caſu. 9. & 10.
i In 1. impr. f. 53. & in 2. f. 136. conc. 303

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prælati religionum poßint diſpenſare, vt vnus habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

RESpondeo dicendo; quòd nequeunt prælati religionum diſpenſare, vt vnus habeat ſimul plures Guardianatus, & Prioratus. Hæc enim eſt expreſſa iuris *K* determinatio, vt nemo habeat duo beneficia ſimul curam animarum habentia. Quæ nimirũ prohibitio comprehendit officia, & dignitatem, Guardianatum, & Prioratum: quia de ſimilibus, vt ſępe dictum eſt, idem eſt iudicium, & vſus iam diu confirmauit. Item eodem iure *l* prohibetur, ne poſſit vnus habere duas dignitates, & officia aut prępoſituras, & perſonatus; quamuis non habeant curam animarum. Quæ nimirum munera proprie reperiũtur in religionibus. Nam dignitas eſt adminiſtratio cum iuriſdictione, vt eſt Abbatia, & Guardianatus. Perſonatus verò eſt præeminentia ſine iuriſdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Eccleſijs Collegiatis, ſeu Cathedralibus, dicitur habere perſonatum. Definitores autem in religionibus iure dici poſſunt perſonatus regulares. Officium autem eſt adminiſtratio ſine præeminentia, vt ſacriſta: præpoſitura eſt munus præcedendi. Hæc omnia in quadã gloſſa *m* traduntur. Ex his collige, quod ſecundum ius non poteſt vnus definitor eſſe ſimul Guardianus: quia ſunt duo officia diſtincta. Authoritate tamen Apoſtolica conceſſum eſt in ordine Minorum generali Miniſtro, & Commiſſario Generali, vt valeant diſpenſare in hoc articulo, vt conſtat ex ordinationibus generalibus Toletanis. *n*

K c. de multa de præb. c. ſibi 1. q. 2. Syl. caſus, caſu. 21.
l c. de multa. de præb. c. 1. de conſuet. lib. 6.
m Glo. in c. de conſuet. lib. 6. verb. conſuet.
n Ord. Tol. c. 9. de elec. &c. f. 37. pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrùm prælati religionum poßint diſpenſare in ætate requiſita ad habendam prælationem, aut dignitatem.

RESpondeo dicendo, deciſionem huius quæſtionis iã ex parte patere ex dictis ſupra *o* in quæſt. de Abbat. & Abbatiſſis quoad ætatem. Nunc autem reſolutiuè dico primo, quod cum iure *p* cautum ſit, vt Eccleſias, aut dignitates curatas nullus habere poſſit ante vigeſimum quintum annum, atque adeo nullus prælatus religionum poteſt diſpenſare cum religioſo vt ante vigeſimum quintũ annum poſſit Prior aut Guardianus eſſe, cum Prioratus & Guardianatus regulares ſint dignitates habentes curam animarum. Secundo dico, quòd eodem iure decretum eſt, vt non habentes trigeſimũ

o Sup. q. 15. ar. 2.
p c. a. licet can. de elect. li. 6. Sylu. v. caſus caſ. 22.

annum

annum ætatis, minime poſſint eſſe Epiſcopi, & ideo non decet, vt prælatus regularis diſpenſet, vt in minori ætate poſſit religioſus eſſe generalis aut prouincialis. Cum ſæpè dictum ſit, quod Prouincialatus in religionibus ſit dignitas habens iuriſdictionem Epiſcopalem ideò prohibitio facta de Epiſcopatu comprehendit Prouincialatum; quia eſt ſimilis iuriſdictionis. Et eſt notandum, quod contra prædicta iura nullum eſt hactenus impetratum priuilegium, cuius ego memoriam habeam. Ex his infertur, quod cũ Conc. *r* Trid. ſtatuerit, vt nullus poſſit promoueri ad dignitatem Epiſcopalem, niſi in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licẽtiatus in ſacra Theologia, vel iure Canonico meritò ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur, videtur dicendum, neminem poſſe admitti ad dignitatem Generalatus, aut Cõmiſſariatus, aut Prouincialatus, niſi ſcientiæ Theologiæ, aut ſaltem ſacrorum canonum habeat ſufficientiam, cum prælatorum prędictorum dignitas reſpectu ſuorum ſubditorum ſit quaſi Epiſcopalis: & eorum iuriſdictio Epiſcopali comparetur. Et in religionibus non inuenio aliquod indultum, quo tali ſufficientia carentes ad dictas prælationes diſpenſatiue poſſunt promoueri. In alijs multis prohibentur prælati diſpenſare, quæ in ſuis locis declarabuntur.

r Conc. Trid. ſeſ. 22. de ref. c. 2.

QVÆSTIO XXIV.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem, & ſeptem.

1. *Qvid ſit irregularitas.*
2. *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum bigamis.*
3. *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum corpore vitiatis.*
4. *Quis debet iudicare an aliquis ſit corpore vitiatus.*
5. *Vtrum Prouinciales poſſint diſpenſare, vt velato capite miſſa dicatur.*
6. *An prouinciales poſſint diſpenſare cum infamibus.*
7. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate ex animæ defectu.*
8. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate prouenĩente ex defectu lenitatis.*
9. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate procedẽte ex homicidio voluntario.*
10. *Vtrũ poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione membrorum.*
11. *Vtrum ſecundum ius commune poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio occulto.*
12. *Vtrum ſecundum priuilegia id poſſint efficere.*
13. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio caſuali, aut cauſa defenſionis facto.*
14. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate procedẽti ex celebratione diuinorum in excommunicatione.*
15. *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitatibus notoriorum.*
16. *Vtrum poſſint diſpenſare cum fratre homicida, vt poſſit eſſe Prælatus.*
17. *Vtrum poſſit diſpenſare cum fratribus inhabilitatis ad officia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit irregularitas.

Reſpondeo dicendo, quòd irregularitas eſt impedimentum canonicum, quo quis ad Eccleſiaſticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis miniſtrare prohibetur directè. Vnde nota, quod ad veram, & propriam irregularitatem non ſufficit, quod quis ſit prohibitus ſuſcipere ordines Eccleſiaſticos, vel in ſuſceptis miniſtrare, vtrumque enim cõtingit in excommunicato. Quia ex eo, quod quis eſt excommunicatus, eſt priuatus omnium ſacramentorum adminiſtratione, & communicatione. Et ideo ſequitur indirectè, quòd non poſſit promoueri ad ſacros ordines, nec promotus miniſtrare: nõ tamen propterea excommunicatio eſt propriè, & verè irregularitas, vt egregiè docet Nauar. *a* contra Speculat. idem patet de ſuſpenſo ab omni officio, & beneficio, & de interdicto. Nam vera irregularitas, prohibet directè ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt ordines Eccleſiaſtici, ſiue ſint ſacramenta, ſiue non, vt patet in ordinibus minoribus, quæ non ſunt ſacramenta; Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Non tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem, in quãtum ſunt ſacramenta, quia hoc pertinet ad excommunicationem, neque in quantum officia, quia hoc pertinet ad ſuſpenſionem, ſed in quantum ſunt ordines Eccleſiaſtici tantùm. Et licet irregularis celebrans non incurrat aliam irregularitatem, peccat tamen, quoties celebrat, prout ait Nauar. *b* & nos late diximus in noſtra Sum. confeſſorum. Conſiderare autem oportet, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt aperte traditur in quadã decretali. *c* Et quamuis nonnulli dicant, non poſſe ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen ſequentes Nauar. *d* dicimus, reduci ad quinque ſpecies. Prima eſt ex defectu ſacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio paſſiua. Tertia ex defectu animę, vt ignorãtia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt ſunt mutilationes actiuæ, & occiſiones licitæ. Quinta eſt ex delicto, vt homicidium. De quibus omnibus agemus in ſequentibus, diſputando, an in his omnibus poſſint prælati religionum cũ ſuis fratribus diſpenſare.

a Na. in Summa. ca. 27. nu. 191. & 192.

b Nau. c. 27. nu. 194.

c c. 1. de ſent. exc. li. 6.

d Nau. ca. 27. nu. 193.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum poſsint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc, vt ad ſacros ordines promoueantur?

Reſpondeo dicendo, quòd vt propoſitum quæſitum clarius explicetur, eſt notandum triplicem eſſe irregularitatem. Prima eſt vera, ſecunda interpretatiua, tertia ſimilitudinaria. Vera dicitur, & cõtrahitur, quãdo quis habuit & cognouit ſucceſſiuè duas vxores. Nam in hac bigamia eſt defectus ſacramenti; quia in ſecundo matrimonio non eſt ſignificatio integralis ſacramenti. Nam in matrimonio eſt vnio, & coniunctio Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt vnius cum vna, quæ ſignificatio omnino deeſt in bigamia; & ideo dicitur, & eſt vera irregularitas, vt dicit D. Tho. *e* Interpretatiua eſt, cum quis viduã, vel corruptam ab alio duxit in vxorẽ. Similitudinaria contrahitur cũ clericus in ſacris conſtitutus, vel religioſus profeſſus cõtrahit matrimoniũ, & cognouit vxorẽ, vt colligunt Sũmiſtæ *f* ex multis iuribus. His ſic cõſtitutis, certa eſt cõcluſ. quod prælati religionũ nequeunt diſpenſare cũ religioſo in bigamia vera, & interpretatiua, vt ordinetur ordinibus ſacris, videlicet in ſubdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipſo iure reſeruatur talis diſpẽſatio ad Papã, vt omnes *g* dicũt. Et quãuis nonnulli dixerint, Papã nõ poſſe diſpẽſare in bigamia ſupradicta, exiſtimantes

e D. Th. in 4. d. 27.

f Ang. Syl. v. bigam. Na. c. 27. n. 10. S. in f. c. quotquot 27. q. 1. c. ſi. de bigam.

g D. Th. quod lib. 4. Na. vbi ſup.

eſſe contra ius diuinum, oppoſita tamen ſententia, quam tenet D. Thom. eſt communis, & tenenda. Dum ergo talis diſpenſatio reſeruetur Papę, & nulla ſit facta prelatis religionum conceſſio circa hanc irregularitatem; hinc ſequitur, religionum præfectos in ea diſpenſare non poſſe. Secundo dico, quod cum bigamo vero, & interpretatiuo poſſunt ordinarij diſpenſare, vt ad minores ordines aſcendant. Prout tenet D. Tho. *a* quem ſequitur Sylueſt. quia nullibi in iure reperitur talis reſeruatio. Nec obſtat quædam decretalis Gregor. *b* X. in Conc. Lugdun. Nam in ea nulla fit mentio de reſeruatione, ſed tantùm diſponitur, vt bigamus habitu clericali non vtatur. Quod nimirum intelligendum eſt, quando ei nulla eſt conceſſa diſpenſatio. Et hanc opinionem puto ſequendam, licet Nauar. *c* media via incedat dicens, quod ſi bigamus non eſt promotus ad minores ordines, diſpenſationem Papæ reſeruari, vt poſſit promoueri, ſi verò fuerit promotus, dicit non reſeruari, vt iam promotus poſſit miniſtrare. Hęc enim opinio nullum in iure habet ſolidum fundamentum: & pro concordia opinionum non debemus tenere id, quod ſolido fundamento minimè videmus fulcitum: quare ſequitur, quod prælati religionum poſſunt cum bigamo diſpenſare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam ſæpè à nobis inculcatam, quod prælati religionum habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt cum religioſis ſubditis quidquid Epiſcopi cum ſuis efficere. Tertio dico, quod poſſunt prædicti prælati diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario, vt ad ordines maiores aſcendat vt *d* communiter dicunt Doctores, teſte Nauar. quia nullibi de his bigamis ſimilitudinarijs eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua contraxit, erat virgo.

a D. Th. in 4. d. 2. Syl. verb. bigam. 49.
b c. vn. vnde de bigam. lib. 6.
c Na. in Man. c. 27. nu. 197.
d Gl. in c. qui clerici vel vouēt. vbi Pan. cū Card. propoſitiuo & eum tenet Nau. in ſum. c. 27. nu. 177.

Ex quibus infertur quomodo ſint intelligenda priuilegia concedentia prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandum in certis irregularitatibus excepta bigamia: nam ſunt intelligenda ſolùm de bigamia vera, & interpretatiua, reſpectu ordinum ſacrorum. Nam reſpectu ordinum minorum, poſſunt optimo iure cum ipſis diſpenſare. Vnde non eſt admittendus Henriq. *e* dicens, Prælatos regulares poſſe in bigamia vera diſpenſare, contra quem tenui in noſtra Sum. Confeſſorum. Et pro maiori explicatione nota, quod vt ſit bigamia vera indiſpenſabilis per prælatos regulares ſecundum eorum priuilegia, eſt neceſſarium, quod copula interueniat, prout tradit Sotus, *f* & probat quædam decretalis. Et vltra copulam non requiritur ſeminis in vaſe effuſio, ſed ſufficit vt ſit bigamus, quòd corrũpat intrando clauſtra pudoris. Ita tenent Armilla. *g* Ex quo infertur, quod non ſit bigamus ille, qui extraordinariè extra vas cognouit vxorem, & ſi mortua ea aliam ducat huius ſpeciei, minime irregularis cenſetur, ita Viuald. *h* Erit tamen bigamus, qui clauſtra non intrauit vxoris virginis, ſed matrix attraxit ſemen, & fuit facta grauida (& poſtea ferro aliquo genitale membrũ aperitur, quo aperto egreſſa eſt creatura) ſi aliam duxerit vxorem, iſta mortua. Quia licet copula realiter, quę neceſſaria eſt in prima, non fuerit ſecuta; ex immiſſione tamen ſeminis intra vas vxoris ſecutus eſt effectus, id eſt, partus, prout concludit Viualdus. *i*

e Hen. 2. to. li. 12. de ſacra. matr. c. 9. nu. 10.
f Soto in 4. d. 27. q. 3. art. 1. c. debitum de bigam.
g Armil. v. bigamia. n. 7. in fi.
h Viuald. in candel. aur. 2. tit. de irreg. n. 23.
i Viual. vbi ſup. nu. 24.

Ex his ſequitur etiam, quod qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantùm commiſit adulterium per copulam Sodomiticam, hac vxore mortua, poſtea ſecundam legitimè cognoſcens, non eſt bigamus, cum irregularitas non contrahatur, niſi in caſibus in iure expreſſis, vt dicitur in iure. K

K ca. iſ qui de ſen. exc. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Generales & Prouinciales poßint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

RESpondeo dicendo, quòd vitium corporis eſt multiplex. Primo enim conſideratur in quantum reddit hominem impotentem ad celebrãdum, vt ſi eſſet quis omnino ſine manu, aut oculis carẽs: cum tali enim non poteſt prælatus regularis diſpenſare, vt apertè traditur in multis iuribus. *l* Imo ratione periculi, & ſcandali exiſtimant viri doctiſſimi, *m* quod ſummus Pontifex non poterit licitè diſpenſare, vt colligitur ex decretali *n* Eugenij Papæ, atque adeo nunquam legitur per ſummos Pontifices cum talibus vnquam fuiſſe diſpenſatum. Cum religioſo autem habente corporis vitium, ſcilicet habente pudenda culpa ſua ſciſſa, ſolus Papa poteſt diſpenſare, vt authores colligunt *o* ex iure, quia talis homicida reputatur. At cum religioſo, qui habet membrum occultum, ſeu manifeſtum, non ſua culpa abſciſſum, quãdo ceſſat homicidij pręſumptio, poteſt prælatus regularis diſpenſare, quia iſtæ irregularitates non reſeruantur Papæ in aliquo iuris loco, ſeu in aliqua conſtitutione Apoſtolica. Et ideo ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare in huiuſmodi caſibus cum clerico ſæculari, ſic prouinciales cum regulari. Quare ſi quis religioſus non habet digitum, dummodo non ſit pollex, qui eſt neceſſarius ad celebrandum, aut ſi quis non habet oculum dextrum, poteſt generalis, aut prouincialis diſpenſare; non tamen poterit diſpenſare cum non habente oculum ſiniſtrum, qui dicitur oculus canonis, quia non poteſt decenter legere canonem, qui eo eſt orbatus, niſi vertat nimis faciem ad populum. Et ideo ratione iſtius indecentiæ, & ſcandali, hic caſus Papæ reſeruatur ſecundum omnes, Nec obſtat dicere, quod talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tunc erit periculũ obliuionis, & ideo ſolus Papa in hoc diſpenſat. Hinc collige, quod Prelati regulares poſſunt diſpenſare cum religioſo, vt cum pede ligneo celebret. Hæc omnia dicta ſunt ſecundum mentem Aſten. *p* & Hoſtienſis, quos refert, & ſequitur Sylueſter. Nam quamuis iſte fuſe aliquo modo procedat, Nauar. *q* tamen dicit ſic authorem ſentire Sylueſtrum, & authores ab eos citatos. Ratio huius opinionis eſt, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure vlla reſeruatio ad diſpenſandum. Quare licet Nauarrus oppoſitam ſententiam exiſtimet veriorem, non tamen habet vllum ſolidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hoſtienſis videtur verior, & probabilior. Nam omnis pœna, quæ ſpecialiter non reſeruatur Papæ, poteſt per ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum oriatur, vt colligitur ex quodam decreto *r* Canonico. Et ideo quamuis ſint expreſſæ prohibitiones in iure, vt tales corporis vitiati non ordinentur, non tamen in dictis iuribus dicitur, vt diſpenſatio cum talibus Papæ reſeruetur. Et ſupradicta veritas comprobatur ex priuilegio Iulij Secundi, quo *Cõceßit Generalibus Ordinis Minorum facultatem diſpenſandi ſuper quacũque irregularitate per fratres ordinis prædicti regularis obſeruantiæ quomodolibet, præter quã in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi ex homicidio, aut ex bigamia prouenietẽ; ita vt illa non obſtante ad omnes ordines etiam ſacros, ac etiam presbyteratus promoueri poßint.* Ita habetur in ſupplemento Ordinis *ſ* in quodam viuæ vocis oraculo. Vnde cum

l c. pen. et vlt. de corp. vitia. c. 2. de cl. ægro. & ibi Pan. & Syl. ver. corpore vitiatus.
m Stepha. de literis gra. 2. p. c. 193.
n c. 2. de cler. ægrot. tradit Soto in 4. d. 25. q. 1. ar. 3.
o c. ſi quis abſciderit. d. 55. & ſeq.
p Aſtẽſ. verb. corpore vitiatus. §. vlt.
q Na. ca. 27. nu. 200.
r ca. nuper de ſent. exc.
ſ Fo. 91. tent. 193.

Digitized by Google

cum iſta conceſſio ſolùm excipiat dictas irregularitates, & non iſtam, clarum eſt, poſſe in ea dictos generales diſpenſare, cum exceptio firmet regulam in contrarium. Quare, ſicut poſſunt Ordinarij abſoluere ab excommunicatione lata à iure, dummodo, non ſit reſeruata; ſic eodem modo poſſunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cum non inueniatur reſeruata. Ad vitium corporis reducitur lepra, aut alia quæcunque infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrando. Quare in his irregularitatibus ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſecundum omnes rationes ſcādali, prout tradit Nauar. *a* Hæc omnia dicta ſunt ex mente omnium Doctorum, quos refert & ſequitur Nauarrus. *b* Aduertendum inſuper, quod illi, qui incidunt in inſaniam & phreneſim organis ſenſuum minimè deordinatis, non ſunt irregulares, poſtea ad ſanam mentem deuenientes, ſicut etiam minimè irregulares cenſentur per breue tempus vſum rationis perdentes ratione alicuius magnæ paſſionis, ſi ſtatim ad ſe reuertentur. Vt tenet Nauar. *c* dicens hanc opinionem eſſe Doctiſſimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum, cum quibus ſuper hoc puncto habuit conſultationem.

a Nau.c.18. nu.203.
b Naua. vbi ſup.nu.203.
c Na. vbi ſu.

ARTICVLVS IV.

An Epiſcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, ſit ne Religioſus corpore vitiatus.

RESpondeo dicendo, quòd Angelus *d* tenet religioſum eſſe promouendum, vel repellendum, iudicio, & examini ſui prælati regularis eſſe relinquendum. Sylueſter *e* tamen, quem ſequitur Nauarrus, dicit, nō eſſe iudicandum, niſi ab Epiſcopo, qui debet ordines conferre: quam opinionem puto veriſſimam. Licet enim prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem circa ſuos ſubditos: hoc tamen intelligitur quantum ad abſoluendum, & ligandum in foro interiori, & exteriori: non tamen reſpectu ordinandi, & conferendi ordines. Ipſi enim (exceptis Abbatibus) etiam minores ordines minimè poſſunt conferre. Vnde ſicut non habent poteſtatem ad ordines conferendum: ita etiam non habent poteſtatem ad iudicandum, an ordinandi ſint irregularitate corporis viciati infecti, quando in dubio verſatur, an ea ſint maculati, niſi hoc expreſsè ipſis à Sede Apoſtolica committatur.

d Ang.v. corpore vitiatus.
e Syl.ver.corpore vitiatus. nu.2. Na.vbi ſup. nu.200.

ARTICVLVS V.

An Prouinciales poſſint diſpenſare, vt religioſus poſſit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

RESpondeo dicendo, quòd Doctiſſimus Nauar. *f* conſtanter tenet, quod non eſt irregularis ſacerdos, qui nonniſi velato capite poteſt celebrare propter capitis fragilitatem. Quod probat, quia licitum eſt non ſolùm infirmum caput habenti, ſed etiam ſanum, dicere ſacrum amicto velatum, vt maiori deuotione, & attentione cultum diuinum exequatur. Imò addit, licitum eſſe homini fragilitate capitis laboranti facere ſacrum aliquo tegumento honeſto in capite ſupra poſito, præſertim vſque ad conſecrationem. Et addit, quod ſi ſcrupulo ſtimuletur, recurrat ad ſuum Epiſcopum, qui in hoc caſu optimè poteſt diſpenſare. Et per conſequens, poterunt diſpenſare Prouinciales cum ſuis religioſis ſimili neceſſitate laborantibus, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

f Nau. lib.3. conſi.111.de celeb.miſſ.conſ. 4. pa.345. in 1. editione.

ARTICVLVS VI.

An Prouinciales poſſint diſpenſare cum infamibus.

RESpondeo dicendo, quòd infamia, quę naſcitur ex notorietate delicti inducit irregularitatem reductam ad irregularitatē, quæ oritur ex corpore vitiato. Et infamia tam facti, quàm iuris notatus, eſt irregularis, prout in multis iuribus *g* probatur, & tradunt cōiter Doctores, in qua, cum naſcitur ex infamia iuris, ſolus Papa poteſt diſpenſare iuxta Villadiego. *h* In ea verò, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt illa quæ naſcitur ex crimine graui notorio, etiā Epiſcopus diſpenſat, quin etiā & pœnitētia iuſta, & emendatione vitæ interdū aliqua tollitur, quia omnis res per quaſcunq; cauſas componitur, per eaſdē diſſoluitur, vt tenet Naua. *i* Ex dictis infertur, quòd Prouinciales religionū non poſſunt diſpēſare cum fratribus infamia iuris maculatis: quia v. g. fuerunt conuicti de crimine nefando, & iuridice condēnati: cum infamati iuridicè de crimine enormi ſint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. *K* & per conſequens indiſpēſabiles à Prælatis inferioribus. Nec his obſtat, quòd Sixtus IV. conceſſerit *generalibus, prouincialibus, & eorum vicarijs facultatem ad diſpenſandum ſuper quibuſcunq; irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario, membrorum mutilatione, & bigamia*: & excipiendo has irregularitates videtur concedere licentiam ad reliquas diſpenſandas. Nā reſpondetur, quòd etiā ſi excipiat ſupradictas, non videtur cōcedere, quod poſſint diſpenſari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, ſicut dictū eſt in ſuperioribus propter ſcandalū, quod generat fidelibus propter notorietatem dictæ enormitatis. Et cum de diſſimilibus idem ſit iudicium, videtur, quod etiam non conceſſerit authoritatem ad diſpenſandum cum notorio iuridice infamato propter ſcandalum, quod generaret fidelibus propter notorietatem dictæ deformitatis, & enormitatis, & ſic pro eis ad Papam recurrendum.

g Gloſ. & not. per Franciſ in c.infamib. de reg.iur.l.6.et c.2.iuncta gl. fi.de ordin.ex gn. & d. ipſi Apoſtoli.297.
h Villadieg. vbi ſu.co.10.
i Na.in Man. c. 27. n.204.
K Na.in Ma. c.25.n.75. & 76. & ca.27. nu.248.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate quæ procedit ex animi defectu.

RESpondeo dicendo, quòd irregularitas ex animi defectu multiplex eſſe poteſt. Primo incurrunt hanc irregularitatē furioſi, lunatici, dæmoniaci, & habentes morbū caducum, & cum talibus non poſſunt prælati diſpenſare, vt promoueantur. Verū tamen ſi iam promoti ſunt, & ex toto liberati fuerint, debet tempus commodum ad arbitrium prælatorum aſſignari, vt experimentum aſſumatur, & tūc poterit cum illis diſpenſare vt celebrent. Dicēte D. Hieronymo *l* in hunc modum. *Verùm ſi poſt ſacerdotium furere incepit, nō ideo ſacerdotio carebit, niſi fortè nunquam ad ſanæ mentis officium illum redire contingat.* Hæc Hieron. Tamen ſi non ſunt omnino liberati, diſtinguendum eſt. Aut enim patiuntur frequenter tales paſſiones, & tunc arcere, & priuare debent prælati eos ab officio miſſæ, vt decreuit Alexander *m* Secūdus, & Pius *n* Papa. Verùm ſi raro prædictæ paſſiones eueniant, poterunt prælati permittere, vt celebrent, vt ijdem Pontifices inſinuant, dummodo aſſocientur cum alio ſacerdote parato ad celebrandum, ſi infirmitatis paſſio forte contingat, niſi ita apprehendat eos, vt ſpument, & vt furioſi dentibus

l c.ſi.15.q.2.
m c.in literis. 1.q.2.
n ca.communiter. 33.d.

fremant. In hoc enim caſu, neque cum ſocio ſacerdote poſſunt celebrare. Aduerte tamen, quod cum furioſis, & ſimilibus nec Papa poteſt diſpenſare, vt ordinentur, nec vt in promotis adminiſtrent, vt notant communiter ſcribentes, teſte a Nauarro. Secundo, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non eſt baptizatus, quamuis ſit conuerſus, nullo pacto poteſt ordinari: neque poſtquam fuerit baptizatus, ſi eſt nouiter conuerſus (qui Neophytus appellatur) poteſt promoueri, neque cum illis poterit prælatus diſpenſare, vt cautum eſt in iure. b Si tamen roges, quanto tempore duret nouitiatus in fide, in quo non poteſt nouitius, ſeu neophytus ad ordines maiores, nec minores promoueri? credo, quod duret per tempus commodum per Epiſcopum aſſignandum reſpectu ſecularium, aut per prælatos religionum, quoad ſuos ſubditos, aut per decennium innuit Nauar. c dicens quòd conuerſi poſt decem aut viginti annos non prohibentur ordinari. Filij præterea hæreticorum pertinacium, vſque ad ſecundam generationem per viam maſculinam incluſiue, & vſque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus ſuſcipiendis, & cenſentur irregulares, vt decreuit Bonifacius d Octauus. Cuius decretalem ad hoc propoſitum ponderauit Iacobus Septimacenſis, affirmans, quod ſecundum ius alij præter iſtos deſcendentes ab hæreticis non poſſunt ab ordinibus ſacris repelli. Et ſecundum hoc debet explicari Concilium Tridentinum e præcipiens *Epiſcopis, vt antequam aliquos ordinent, verum genus inquirant*, prout aduertit Salzedus. f Non enim Concilium nouum impedimentum ponit, ſed ſolùm præcipit obſeruari, quæ antea in ſacris canonibus erant inſtituta, & ſic vult concilium, vt non ordinetur aliquis, antequam probetur, an ſit illegitimus, necne. Et aduertendum, quod cum nouiter conuerſis, vt poſſint ad ſacros ordines promoueri, & habere beneficia eccleſiaſtica, poſſunt Epiſcopi diſpenſare habentes de ſuis moribus bonis, & profectu in Chriſtianitate experientiam non vulgarẽ, prout dicitur in iure, & tradit Couar. g Et per conſequens id ipſum à fortiori poſſunt prælati regulares cum ſuis ſubditis; cum non ſolùm habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, ſed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et ſicut præſumuntur continentes, etiam ſi ſint illegitimi, vt dicitur in iure h ita præſumuntur boni, etiamſi ſint nouiter conuerſi. Tertio incurritur irregularitas ex defectu ſcientiæ: & ideò idiotæ irregulares cenſentur, quia iura prohibent i illiteratos ordinari. Eſt tamen dubium valde notandum videlicet, an religioſi idiotæ nullam habentes latinæ linguæ cognitionem poſſint licitè promoueri ad ſacros ordines, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia? Cui dubio reſpondetur per ſequentem aſſertionem. Concluſio eſt: in religioſis non requiritur tanta ſcientia ad ordines ſuſcipiendos, quanta requiritur in clericis ſecularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellendos eſſe ab ordinibus ſuſcipiendis iura prædicta ſtatuere: id autem de religioſis nunquam ſanxere. Ratio eſt: quia religioſi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam: & quamuis ad eandem curam ſacris initientur, adhuc non requiritur in eis tanta ſcientia: quia ſemper manet in illis ſpes de comprobanda ſibi ſciẽtia, & cognitione neceſſaria ad ſuum miniſterium peragendum. Eo quod viuunt ſemper in cœnobijs, in quibus vigent aut literarum ſtudia, aut ſemper ſunt plures viri literati, à quibus edoceri poſſunt. Ex quibus dicit Henriquez, K allegans Maiolum, & alios, licitum eſſe Epiſcopis ſacris initiare religioſos bene legentes, & cantantes, etiam ſi

a Nau.ca.27. nu.101.

b ca.totam.d.48.

c Na.27. nota.101.

d c.ſtatutum fœlicis recordationis de hæreticis lib.6. Septimacenſis in inſt.catho. tit 29.n.130.

e Conc.Trid. ſeſſ.23. de refor.c.3.

f Salz.in pract.cri.ca.22. pag.77.

g c.1 d.5.Co. in cle.ſi furioſus.2.p.§.2.n.7.

h c.1.de filijs presbyt.

i ca.in ſingulis.77.de Côc. Tri.ſeſ.23.de reſident. prælat.c.11.

K Henr.de ſacram.ord.lib.10.c.16.in fi. Maiol. lib.1. de irreg.c.38. nu.3.& 40.

in lingua Latina deficiant. Circa quod nota, non eſſe opus, vt religioſus ſciat omnes difficultates ad ſacramentum ordinis pertinentes, ſed tantùm quod ſciat & intelligat neceſſaria & eſſentialia, quæ communiter ſcire ſolent ſacerdotes celebrantes. Videlicet, quod ſeptem ſint Eccleſiæ ſacramenta: & quod conferant gratiam, & quod in ſacramento altaris continetur realiter & ſubſtantialiter Corpus Chriſti facta conſecratione, & quod materia eſt panis, & vinum & forma verba conſueta. Hanc concluſionem ſic explicatam docuit olim quædam l gloſſa celebris; Verba enim agens de requiſitis ad ſacros ordines, ſic ſe habet. *Sufficit monacho quod tantum bonus ſit, licet ſit illiteratus.* Quæ nimirum gloſſa a nemine, quem ego viderim, fuit vnquam reprobata, imò ab omnibus ſuſcepta, præſertim à Syluestro, m Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et Doctiſſimus Soto n eam veritatem luculenter agnouit, ſic dicens: *Quando religioſi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur alia ſcientia, quàm vt myſterium ſacramenti intelligant.* Hæc concluſio euidenter colligitur, & deducitur ex Decretali o Clementis IV. atque adeo mirari non deſino, quoties audio aliquorum dominorum Epiſcoporum rigidã examinationem cum religioſis ordinandis, cũ Concilium Tridentinum non imponat prędictis Epiſcopis neceſſitatem examinandi religioſos per ſe, aut per ſeculares. Sed ſufficit, quod Epiſcopis conſtet per literas teſtimoniales prælatorum regularũ eſſe prædictos religioſos ordinandos examinatos per ſuos prælatos. Et qui ſic ordinantur, non promouẽtur ſine diligenti Epiſcopi examine, vt Conc. Trid. p ſtatuit. Cur enim magis debet credere Epiſcopus ſeculari examinatori, quàm prælato regulari teſtificanti de ſcientia ordinandi? Nec ſupradictis obſtat nunc decretum q Conc. Trid. ſtatuens, quod *nemo ad presbyteratus ordinem admittatur, niſi ſit ſufficienter inſtructus ad docendum populum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt, & ad adminiſtranda ſacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur.* Nam huic decreto reſpondetur, contrarium eſſe in vſu inter doctos, & religioſos timoratæ conſcientiæ, qui tantam ſufficientiam non petunt in presbytero ordinando. Nec concilium voluit tam exactã ſufficientiam, quam aliqui poſtulant, ſcilicet, vt poſſit ſecularium confeſſiones audire. Nam idem met Concilium r ordinauit, *nullum presbyterum etiam regularem poſſe ſecularium confeſſiones audire, niſi ſit examinatus, & per ordinarium approbatus.* Nec obſtat Concilium Bracharenſe ſ ordinans, quod tales debent eſſe idonei ad dictas confeſſiones ſecularium audiendas. Concilium enim non loquitur de ſimplicibus presbyteris, ſed de presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicuius beneficij curati, vt conſtat ex annotationibus poſitis in initio dicti concilij. Præterea dicta concilia non habent locum in religioſis, qui vt ſæpe dictum eſt, non ordinantur, vt curam animarum exerceant. Et per dictas rationes poſſent domini epiſcopi dimittere ſcrupulum. Neſcio tamen, an ſint ſufficientes, & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum concitantur in religioſos ordinandos, quod (proh dolor) neſcio vnde prouenit, cum nullos in curandis animabus prædicando: confeſſionibus audiendis inſiſtendo, & alia ad diuinum cultum pertinentia peragendo habeant maiores, & meliores coadiutores.

l Glo.in c.legi.16.q.1.ver. inſtructus.

m Syl.v.clericus.2.n.1. Angel. ibi nu.2. Frãcus & Dominicus in c. nullus de temporibus ord. lib.6.

n Sot.in 4.d.25.q.ar.ſi.pa.60.col.1.

o Cap. nullus de temp. ord. lib.6.

p Conc.Trid. ſeſ.23.de reſi. prælat.c.1.

q Conc.Trid. ſeſ.23.de reſi. prælat.c.14.

r Conc.Trid. vbi ſup.num.15.

ſ Conc. Brac. ar.2.c.20.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm prælati regulares poſſint diſpenſare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.

RESpondeo dicẽdo, pro explicatione tituli quæſſe notandum, quod hæc irregularitas oritur ex occiſione, vel mutilatione membri hominis in caſu licito: Quia viſum eſt Eccleſiæ, non poſſe ſatis repræſentare lenitatem, atque manſuetudinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui propter nos ſuum proprium ſanguinem fudit, & morti ſe tradidit, eum, qui occidit, vel mutilat etiam licitè, prout tradit D. Thom. *a* Quid autem hic nomine membri veniat, vide, quæ ego latè trado in noſtra Summa confeſſorum, & quæ infra dicenda ſunt. Ad propoſitam igitur quæſtionem deueniendo, dico, quod priuilegia conceſſa religionibus, vt earum generales, & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus excipiendo tres, ſcilicet, homicidium voluntarium, bigamiam, & mutilationem membrorum, videntur concedere facultatem ipſis prælatis ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in irregularitate, quę procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia ſolùm eſt illud, quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iuſtitiam perpetratum, prout explicat Caietanus, *b* quem ſequuntur Couarr. & Nauarr. Et homicidium, de quo hic nobis ſermo eſt, licet ſit voluntarium (iudices enim, & miniſtri iuſtitiæ voluntariè occidunt, aut mandant occidere reum) nõ tamen eſt culpabile, & ſic minimè cooperantur ad homicidium iniuſtum. Et hanc opinionem tenet Bannes *c* dicens, dictos prælatos poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis occidentibus aliquem, in bello iuſto cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolùm per Summum Pontificem diſpenſabilis. Et hanc opinionem tenet Viualdus, *d* in ſuo candelabro aureo dicens, ita practicari. Et hanc opinionem tenent Polanco *e* Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuerſaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & non comprehenditur in iubileis, & in alijs priuilegijs concedentibus diſpenſationem ab irregularitatibus ſolùm cõprehendere homicidium prohibitum. Homicidium enim ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur in quinto præcepto Decalogi, iuxta tradita ab Auguſtino, *f* D. Tho. & Soto. Ex quibus videtur, quod cum Conc. Trid. *g* concedat *Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientiæ abſoluere à quacunque irregularitate Papæ reſeruata orta ex delicto occulto, non deducto in forum contentioſum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, quod modo Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate occulta procedente ex occiſione iuſta hominis, etiam ſi ſit voluntaria, cum non ſit homicidium voluntarium. Sed reſpondetur, quod licet prędicta occiſio non ſit homicidium voluntarium, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem non ratione culpæ occultæ, ſed ex defectu lenitatis. Et Concilio Tridentino ſolùm concedit licentiam Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte poſſumus huic adhærere ſententiæ, ſcilicet, quod Epiſcopis conceditur licentia ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et non negat, quod poſſint diſpenſare in hac irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta occulte facta; nam hoc non eſt homicidium voluntarium, vt dictum eſt. Ex quibus infertur, quod cũ Generales, & Prouinciales regularium habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, quod poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex dicta iuſta occiſione occulta. Et licèt Nauarr. *h* hoc negauerit in epiſcopis, non currit eadẽ ratio in dictis prælatis regularibus, cum vltra ius commune habeant maius priuilegium, ſcilicet, vt poſſint diſpenſare in irregularitate ex homicidio volũtario occulto, proueniente, de quo infra dicemus in hac quæſtione, & cui conceditur maius, conceditur minus, vt clamant iura, & ratio naturalis ſatis euidenter innuit. Ex quibus reſolutiue colliguntur duo. Primum eſt, quomodo ſit intelligendum priuilegium conceſſum Miniſtro generali, & prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro, Monumenta ordinum, *i* in ſecunda impreſſione, vt poſſint diſpẽſare in quacunque irregularitate orta ex quacunque cauſa, præterquam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Nam prædictum priuilegium non eſt intelligendum de quocunque homicidio voluntario, ſed de homicidio, quod eſt delictum, & peccatum contra quintum præceptum Decalogi, & non de homicidio voluntario, patrato mandato iudicis, & in bello iuſto. Et ſic prouinciales, & generales poſſunt diſpenſare cum fratribus profeſſis, qui exiſtentes in mundo iudicando, aut miniſterium iuſtitiæ peragendo, hominem ad mortem, aut mutilationem membrorum condemnauerunt, & eorum ſententia executioni fuit mandata, Propter quod irregularitatem contraxerint: cum eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniuſto. Secundum eſt, quod poſſunt diſpenſare cum dictis fratribus irregularibus ex occiſione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iuſto: cum dicta occiſio, mutilatio non ſit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iuſtum bellum tribus concurrentibus. Primum authoritate in principe ipſum bellũ mouente, ſcilicet, quod ſit Princeps & ſupremus in temporalibus. Dixi mouente, nam etiam inferior ipſo Principe poteſt vti bello defenſiuo contra inimicos non expectata ſupremi Principis facultate, prout reſoluit *K* Bannes. Secundum eſt cauſa ad bellandum, ſcilicet, iniuria illata à parte contraria. *l* Tertia eſt recta intentio, ſcilicet quod bellum non inceatur odio, ſed zelo iuſtitiæ. Et deficiente aliqua iſtarum qualitatum bellum ipſum iniuſtum nuncupatur, prout conſtat ex traditis à Diuo Thoma, Caſtro, Couarruuias, Cordoba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem ſpectat examinare de iuſtitia belli iuſti, aut iniuſti, de quo latius in noſtra Summa confeſſorum primo tomo, capite centeſimo viceſimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo ſequenti magis patent, & confirmantur. *m* Sed de hoc vide, quæ diximus in ſecundo tomo harum quæſtionum.

a D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.

b Caiet. ver. irregularitas Cou. 1. p. relect. clemen. ſi furioſus. §. n. 7. in ſi. Nau. in Man. c. 27. n. 240. additio n. 217. in ſi. et in c. 1. de iud. nu. 104.

c Bãnes 2. 2. ar. 2. dub. 4.

d Viual. in ca delabro au. 2 p. tit. de irreg. §. de diſpen. quoad fratres n. 326. 327.

e Palan. in directi. Felicia. de irreg. ca. 9. & 11. p. 494. & pag. 182. Maiol. lib. 5. de irreg. c. 48 §. 3. nu. 18.

f Aug li. 1. de l. arb. c. 4. D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 6. ad 3. Soto l. 2. de iuſt. q. 3. ar. 8. & l. 5. q. 1. art. 2.

g Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. c. 6.

h Nau. c. 27 nota. 191. & 239. & conſ. 34. tit. 12. de homicid. li. 5. conſi.

i in 2. impreſ. fol. 240. conc. 371.

K Bãnes. 2. 2. q. 40 art. 1.

l D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 1. & q. 66. artic. 8. Caſtr. aduerſus hære. ver. bellum. Cou. in reg. peccatũ 2. pa. §. 10. & 11. Cod. 1. q. 19. Nau. in man c. 15 nu. 15. Nau. l. 3. de reſt. c. 3. n. 159 m 2. to. q. 105. art. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

RESpondeo dicendo, quòd ille dicitur homicida voluntarius, ſuper cuius irregularitate diſpenſan-

Digitized by Google

ſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus diſpēſandi ſuper irregularitate iactis à Summo Pontifice, cuius homicidium fuit illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, aliàs quam vitandi mortis cauſa ab oratore. Dixi *illicitum*. Nam homicidium licitum non eſt homicidiū voluntarium, prout probatum eſt in articulo ſuperiori. Dixi *intentum, ſiue volitum in ſe*, quia non ſufficit, vt ſit volitum in cauſa: quale eſt omne homicidium caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam *a* communiter receptū. Dixi, *ſaltem æquipollenter*, ad includēdum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, ſed in cauſa adeo propinqua morti, vt moraliter vix ſint compatibilia velle illam cauſam. & nolle occidere. Cuiuſmodi ſunt, nolle occidere, & venenum, quod ſcit eſſe mortiferum, propinare, vel ferite enſe punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculoſa. Dixi *aliàs quam vitandæ mortis cauſa* ad excludendum intentum ob defenſionem vitandæ mortis cauſa: de quo infra dicemus. Dixi *ab oratore*, id eſt à petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim ſæpe, quod idem homicidium ſit voluntarium vni, & non alteri, quale eſt, quod facit Petrus percutiendo alium animo occidendi mandante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro eſt voluntarium, & Ioanni non. Vnde ſi Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipſam, ſecundum ſupradicta non poſſunt Prælati regulares cum eo diſpenſare, poſſunt tamen diſpenſare cum Ioanne, ſi ſimiliter ingrediatur religionē, & in ea profiteatur, & definitio ſupradicta fundatur in verbis Concilij *b* Tridentini dicentis. *Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias ab altari auelli debeat, quia ſua voluntate homicidium perpetrauerit*. Et infra: *Si verò homicidium non ex propoſito*, Quæ verba, *per induſtriam per inſidias, ſua voluntate, & ex propoſito*, Satis indicant definitionem homicidij voluntarij ſuperius aſſignatam.

a D. Th. 2. 2. q. 64. ar. fin.

b Conc. Trid. ſeſſ. 24. de ref. c. 7.

Nam verba per *induſtriam, vel per inſidias* excludunt occiſionem hominis factam à iudice à iudice, quia non per induſtriam, neque per inſidias, ſed per allegata, vel probata ipſam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occiſionem factam in iuſto bello, ipſa enim non fit per inſidias & induſtriam mortiferam. Verba autem, *voluntate ſua, & ex propoſito*, excludunt omne homicidium caſuale; hoc enim non contingit ex voluntate, & ex propoſito, prout ſatis explicatum eſt in ſuperioribus.

Ex quibus infertur intellectus ad priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero eſt irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, ſic explicato.

Et ſimiliter intelligendum eſt decretum Concilij *c* Tridentini, ſtatuens *licere Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, &cæt. *diſpenſare*. In eo enim decreto ſolum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario ſuperius definito. Et ſic Domini Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio caſuali occulto, quod patet ex traditis per Nauarrum. *d* Et aduertendum, quod homicida non ſolùm eſt irregularis quoad ordine, ſed etiam quoad quaſcunque Prælaturas in religiones: quales ſunt Guardianatus, & prouincialatus. Quia licèt oppoſitum fuerit declaratum in quodam noſtro Capitulo generali Baſilieſi; in Concilio tamen Tridentino *e* determinatum eſt contrarium, definiente *homicidas voluntarios non poſſe promoueri ad ſacros ordines, neque ad beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi curam non habeant animarum*. Et ſic eo ipſo quod in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Eccleſiaſtica, prohibentur etiam habere prædictas Prælationes in Religione.

c Conc. Trid. ſeſſ. 24. de ref. c. 6.

d Nau. c. 27. nu. 240.

e Conc. Trid. refor. ſeſ. 14. cap. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælati regulares poſſint ſecundum ſuorum priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

Reſpondeo dicendo, quòd antiquitus ſolus Papa poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure, *f* & tradunt communiter Doctores teſte Couarruuias & Nauarro. Nunc autem poſt Concilium Tridentinum *g* habent Epiſcopi facultatem in foro conſcientiæ diſpenſandi, vt ad omnes ordines ſacros, & ad beneficia Eccleſiaſtica poſſint promoueri, ſi delictum mutilationis fuerit occultum, nec deductum in iudicium: etiam ſi per inſidias, induſtriam & ex propoſito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam Concilium concedit facultatem Epiſcopis ad diſpenſandum in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauartus. *h* Neque obſtat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodem accipi in iure. Nam reſpondeo, quod hoc debet intelligi in hunc ſenſum. Scilicet, quod ſicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & ſicut non incurritur irregularitas ex occiſione hominis propter defenſionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defenſionem. Attamen in vniuerſum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuerſis titulis collocantur apud ſacros Canones homicidium, & mutilatio, vt conſtat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina *ſi furioſus*, de homicidio. Et de mutilatione ſeparatim fit mentio, innuens, quod, qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque qui dicit mutilationem, dicit homicidium: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander Tertius *i* concedens facultatem cuidam Epiſcopo ad diſpenſandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: *Dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit ſecuta*. Et ſuperfluum eſſet apponere illam particulam (*membrorum diminutio*) quæ idem ſignificat, quod membrorum mutilatio, ſi verbum homicidium voluntarium idem ſignificaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditiſſimi erant in Iure Canonico: & per conſequens intelligebant, nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes ſolùm irregularitatem procedentem ex homicidio vo-

f c. 1. de cleri. pugnant. in duello. Couar. vbi ſup. 2. p. nu. 7. Nauar. vbi ſup. nu. 200. in fin.

g Conc. Trid. ſeſ. 24. c. 6. de reform.

h Nau. c. 27. nu. 190. in ƒ. notabilis.

i c. 1. de cleri. pug. in duello.

voluntario, videntur clarè concedere epiſcopis facultatem in foro conſcientiæ ad diſpenſandum in foro conſcientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Ex quibus infertur, quod patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in foro conſcientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto non deducta in iudicium; cum habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus. Tum etiam, quia Pius V. conceſſit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa ſuos ſubditos, quam conceſſit Concilium Tridentinum Epiſcopis circa ſuos diœceſanos: prout iam in ſuperioribus ſæpe repetitum eſt. Et id etiam declarauit Gregorius Decimus tertius, concedendo id, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto Generalibus, & Abbatibus congregationis Hiſpaniæ ordinis Ciſtercienſis, vt refertur in compendio *a* dicti ordinis.

a compen. D. Bern ver. abſolutio. quoad frat. §. 11.

Sed reſtat explicare, quæ ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reſeruatam: vt inde indagemus, quæ ſit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta: in qua in foro conſcientiæ poſſunt Epiſcopi, & prælati regulares diſpenſare? Ad cuius rei explicationem notandum eſt, quod mutilatio membrorum in hac materia eſt diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrũ debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiam ſi membrum debilitatũ inutile reddatur ad ſuas operationes exercendas, non ideo deſinit eſſe membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum eſt, quod pœnæ benigne debent interpretari. Vnde cum ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius debilitantes. Et ſic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læſit oculos ipſius non excæcando eum, minime irregularis eſt, prout contra Syluestrum *b* tenet Couarruuias, & Nauarrus. Quod eſt tenendum. Licet nouiſſimè Salzedus opinionem Syluestri ſequatur. Secundo eſt notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad ſuas operationes obeundas adiuuatur, habens vnum quodque eorum ſuas particulares, & diſtinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum: lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias, *c* Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non eſt proprie mẽbrum. Licèt enim habeat ſuam operationem, hæc tamen operatio minus principalis eſt. Principalior enim ipſius digiti operatio eſt adiuuare manum ad ſuas operationes exequendas; prout aduertunt Couarruuias, *d* & Nauarrus.

b Syl. v. hom. c. 3. n. 4. Cou. 3. p. rele. Cle. ſi furioſus. in ini. ti. nu. vlt. Nau. 27. n. 7. c. 7. & l. 3. cõſ. conſi. 20. ti. de hom. Salze. in pract. c. 90. p. 343.

c Cou. vbi ſu. n. 8. Nau. d. c. 27. n. 206. Salze. vbi ſup.

d Cou. vbi ſu. n. 8. Naua. in vtroq. ma. ca. 26. num. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælati regulares poſſint ſecundum ius commune diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpondeo dicendo, maximam fuiſſe dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem ipſo facto. Et ne per ignota procedamus: homicidium occultum tripliciter poteſt conſiderari. Primo modo, quod nulla ratione poteſt in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, niſi ex propria occiſoris confeſſione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licèt non ſit deductum ad forum contentioſum, poteſt tamen accuſari, & deduci. Et de hoc certum eſt inducere irregularitatem, de primo vero dubitatur. Scio nanque communem eſſe opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem, nec authoritatem, quæ id efficaciter probet. Imo iura omnia, quæ huic videntur ſuffragari ſententiæ, omnino refragari exiſtimo. Ideo ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſſimus Caſtro. *e* Nam quamuis illi placeat Abbatis opinio dicentis, quod in foro conſcientiæ contrahitur irregularitas ab Epiſcopo tunc diſpenſabilis: verùm eius rationes eo tendunt, vt per eas probet, nullam in foro conſcientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullaque in eo caſus opus eſſe Epiſcopi diſpenſatione, & Couarruuias *f* dicit, Caſtro ſic ſentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis *g* expreſſa, in qua ſic dicit Alexander Tertius. *Verumtamen quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit enim non debes aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt maximè ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt omnes authores tenent contra Sotum teſte Nauarro *h* & Medina. Sed nulla eſt Decretalis expreſſa, in qua ſit decretum, quod per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis ſint iura *i* dicentia, quod ſit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultum. Sed nullibi dicitur, quod talis pœna ſit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum eſt omnino occultum: ergo non incurritur. Imo Concilium *K* Tridentinum noſtræ ſententiæ maximè fauet. Nam euidenter innuit quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non ſit omnino occultum, ſed illud appellat occultum, quod non ſit ordine iudiciario probatum, & quod poteſt probari eſt aliquo modo publicum. Et hoc Caſtro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non poteſt probari vllo modo in iudicio, non ſit publicum moraliter, ſed ſecretum, & occultum de per ſe moraliter loquendo, inde colligitur non eſſe de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium ſic occultum. Nam quamuis nonnulli dicant, quod delictum quodcunque exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, ſi publicum de per ſe, & occultum de per accidens, hoc eſt intelligendum metaphyſice, & non moraliter. Nã moraliter loquendo, quod non poteſt deduci in iudicium, eſt ſecretum de per ſe, & quod eſt ſic ſecretum, nulla ratione eſt publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum ſit, Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de culpa publica, vel ſecreta moraliter: inde ſequitur manifeſte, quod illud homicidiũ ſit ſimpliciter, & abſolutè ſecretum, & nulla ratione publicũ, quod non poteſt aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter ſunt ſumenda, id eſt, ſecundum communem vſum, & non metaphyſice, id eſt, ſecundum naturam à rebus, & moribus abſtractam. Tandem id conſtat efficaciſ-

e Caſt. l. 2. de li. pœn. c. vlt. verſ. 3. principalis. concluſ.

f Coua. de ho. 2. p. §. 3. n. 4.

g ca. ex tenore de temporibus ordi.

h Naua. in sũ. c. 27. nu. 144. Me. in ſum. li. 1. c. 11. §. 10.

i cap. in § Perſona de renunciat. Con. Tri. ſeſ. 14. c. 7. & ſeſ. 24. c. 6. de reform.

K Conc. Trid. ſeſ. 14. de refo. cap. 6.

ficaciſ-

ficaciſſima ratione. Nam qui eſt excommunicatus propter delictum omnino occultum, vel ſuſpenſus, non videtur debere ſe abſtinere ab exercitio ordinis, ne hac ratione ſe prodat, vt omnes dicunt teſte Nauarro: *a* ergo ſignum eſt, quod Eccleſia, cum ſit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque ſunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Eccleſia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis excommunicatio incurratur, ſtatim propter delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta, & ſecreta; non tamen quoad communicationem exteriorem, & participationem ſacramẽtorum, cum in eo caſu licitum ſit excommunicato ſe ingerere, ne ſe prodat, & infamet. Et ſecundum hanc probabilem opinionem prælati regulares non aſtringuntur diſpenſare cum ſuis ſubditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cum ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod contrahatur, poſſunt in ea diſpenſare, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum Epiſcopi ſecundum opinionẽ Abbatis ſuperius citatam poſſint in ea diſpenſare. Verùm, licèt prædicta concluſio ſit probabilis, & propterea non ſit in conſcientia damnandus, qui eam ſequitur; tamen longe probabilior mihi apparet ſententia, quæ aſſerit irregularitatem incurri propter homicidium omnino occultum. Cuius rei ratio eſt: quia non ſolùm infligitur pœna irregularitatis, homicidij propter delictum: Sed etiam propter indecentiam, & defectum ſignificationis. Nam qui ſanguinem fundit, non poteſt in altari repræſentare agnum immaculatum; quod nimirum eſt neceſſarium cuilibet Ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris miniſteriũ, in quo ſub ſacramento repræſentatur Chriſtus, vt Diuus *b* Thomas catholice dixit. Atq; adeo, quamuis in homicidio occulto omnino non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, ſicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, neceſſario dicendum eſt, quamuis, quod fuerit corrupta, ſit omnino occultum. Sed nunquid hoc caſu potuit prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſæcularis, vel dum eſſet monachus, fuit homicida omnino occultus. Reſpondeo affirmatiue. Nam ſecundum ſentẽtiam, quam ſequitur Couarruuias *c* cum multis authoribus, quos refert, & ſequitur, prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopo; ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſæpe dictum eſt; ita etiam Prælatus regularis habens iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem. Nec obſtat Cõcilium Tridentinum, *d* vt obſtare putauit Nauarrus: *e* Nam id intelligendum eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, quamuis actu nõ ſit deductum ad forum contẽtioſum, vt Couarruuias dicit eodem loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari non poteſt. Nam concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatum, poteſt tamen probari. Verum tamen eſt, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ſequitur Salzedus: *f* quã ego quoque in noſtra Summa confeſſorum ſum ſecutus, ſcilicet, quod neceſſarium eſt recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento, eam libenter amplector, præcipue quãdo agitur de diſpenſando cum aliquo religioſo, vt tollatur materia vagandi multa in iure permittuntur, quæ ſæcularibus minimè conceduntur. Sed videamus, vtrum ipſis ſit conceſſum aliquod priuilegium, vt in huiuſmodi poſſit cum ipſis diſpenſare.

a Na. in ſum. c. 27. nu. 239.

b D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.

c Cou. de homic. 2. q. §. 4. nu. 4.

d Conc. Trid. ſeſ. 19. c. 7. de refor. & ca. 6. ſeſ. 29.

e Na. in ſum. 1. lat. ca. 27. nu. 239.

f Salz. in pra. crim. c. 91. pa. 339. quã ego ſum. to. c. 176 p. 474. nu. 3.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prælati regulares poſsint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

Reſpondeo dicendo, quòd Martinus V. conceſſit. *Quod Prior monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti in foro conſcientiæ poſſit abſoluere monachos ab omni excõmunicationis ſententia, etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit, & cũ eis ſuper omni irregularitate etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte, videlicet, & in membrorum truncatione & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare: dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Simile priuilegium conceſſum eſt à Iulio Secundo Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio *g* Societatis Ieſu, & in compendio Diui Hieronymi Hiſpaniæ. Circa quam conceſſionem notat Collector *h* priuilegiorum Mendicãtium, quod licèt primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit omnibus prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorũ. Et ait, hanc conceſſionẽ ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico in præfato conuentu Valliſoleti, & inde fideliter extraxiſſe.

g Ver. diſpenſatio. §. c. fol. 83. §. 24.

h Collector in comp. men. imp. ti. abſo. ui Ordin. pa. ad frat. 340

Secundo eſt aduertendum ex Corduba, *i* quod hæc diſpenſatio intelligitur de quocunque homicidio voluntario, vel caſuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non poſſit probari. Nec obſtat, quod Sixtus Quartus qui poſt Martinũ V. fuit, conceſſit facultatem diſpenſandi in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidium voluntariũ, vt patet in Compendio. *k* Quia huic obiectioni reſpondetur, omiſſis multis alijs ſolutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio intelligitur, vt procedat ſolum circa conceſſiones factas ab eodem Sixto Quarto, & non extẽdatur ad alias factas ab alijs Pontificibus. Nam ſi omnes conceſſiones voluiſſet Sixtus Quartus ceſſare, illud vtique expreſſiſſet: & priuilegium conceſſum nullo modo abrogatur, niſi fiat de illo ſpecialis mentio, & abrogatio. Et idem dicendum eſt ad Concilium Tridentinũ, quo conceſſa eſt facultas Prælatis ordinarijs ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hęc exceptio ſolùm procedit reſpectu illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in caſibus alias conceſſis; cum in prædicti Concilij decreto nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio.

i In addit. ad d. comp. v. diſpen. §. 24.

k Comp. ve. diſpẽ. § 10. 11 & 13. & in mon. ord. in 1. impreſ. fo. 63. & in 2. fo. 66. con. 102. et in ſuppl. fol. 19. conceſ. 319.

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad diſpenſandum cum bigamo, quia bigamia *l* eſt grauior cæteris irregularitatibus ad diſpenſandum, vt aduertit author *m* compendij priuilegiorum.

l Bigamia irregularitas cæteris grauior.

m Aut. comp. vbi ſup.

Quarto aduertendum eſt, quod non incurritur irregularitas propter enormem ſolam ſanguinis effuſionem, etiam ſi multis vulneribus operta fuerit ſecundũ Nauarrum, *n* niſi ſequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta

n Nau. c. 27 n. 221. in fi.

eſt huiuſ-

Digitized by Google

eſt huiuſmodi irregularitas,eſt difficilior ad diſpenſandum.Quamobrem hic Papa exprimit enormem ſanguinis effuſionem.

Quinto notandum eſt,quod ſuperior conuentus mortuo priore non poteſt hoc priuilegio gaudere; quia conceditur priori,& non ſuppriori, priori tamen non ſuccedit ſupprior, ſede prioratus vacante in his,quæ habet iure ſpeciali, vt dicimus in capitulo ſede vacante: quod non ſuccedit Epiſcopis, niſi in his,quæ ad ipſum pertinent iure communi, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus. *a* Contrarium tamen videtur tenendum,quia non dignitati,vel officio conceditur hoc priuilegium, ſed in fauorem animarum.Item quia hoc priuilegium non conceditur Abbati, ſed priori Diui Benedicti: ergo quare non ad ſuppriorem, ſede vacante, hoc non eſt extendendum,cum beneficia principum recipiant extenſionem de vno ſimili caſu ad alium ſimilem?

a Panor. in c. vnic. de ſu.ſti pot. nu. 9. & c. ſcriptum de electi. nu. 12.

Sexto aduertendum eſt,quod huiuſmodi peccatum,propter quod incurritur dicta irregularitas,nõ debet eſſe notorium, aliàs non valeret diſpenſatio virtute huius priuilegij facta:quia non ſeruatur forma reſcripti. *b* Et dicetur notorium,quãdo ſunt tot conie cturæ, quod tergiuerſationi locus non eſt, vt notant Panormitanus, *c* & Angelus,dicentes, tunc ſcilicet,eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem,& dubietatem.

b c. fi. de prab. & cap. prudentiam. de offic. deleg.

c Panor. ca. de cohabita. cler. n. 7. & Angel. ver. concubinarius.

Aduerte, quod dicit priuilegium, quod propter ſcandalum non debet fieri: quod ſequitur, quando eſt ibi notorium. Ex quo ſequitur, & patet quod ſi alibi nihil ſcitur, poteſt fieri diſpenſatio; quia ibi non eſt ſcandalum. Nec contra iſtam notabilem conceſſionem valet quidquam,quod aliqui dicunt, affirmantes non eſſe in vſu. Nam ipſis reſpondetur, vnde ipſis conſtat non eſſe in vſu? Debent ne prouinciales, & prælati ſupradicti vti hac conceſſione in plateis,aut in monaſteriorum clauſtris ſciẽtibus omnibus,& videntibus? Minimè quidem: cum tantùm concedatur pro caſibus occultis: præterea refert Veracruz in ſuo compẽdio manu ſcripto,quod hac facultate vſi ſunt in Indijs occidentalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prouinciales poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & in homicidio facto cauſa defenſionis.

RESpondeo dicendo,ex ſuperioribus patere deciſionem articuli quæſtionis.Sed pro maiori explicatione eſt notandum, ꝙ homicidium caſuale eſt illud, quod non eſt directe,nec per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens; vt quia non ex propoſito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam; quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt, quod homicidium factum cauſa defenſionis, eſt vere & proprie caſuale,quia non eſt directe voluntarium, ſed per accidens ad ſe melius defendendum. Nec(aiũt) Concilium Tridentinum oppoſitum ſentire, ex eo quod loquitur de homicidio caſuali,& de homicidio cauſa defenſionis ſub disiunctione,ſic dicens. *Si vero homicidium non eſt propoſito, ſed caſu, vel vim vi repellendo,vt quis ſe à morte defenderet, factũ narretur,diſpenſatio quoque iure debetur.* Vnde inferunt, quod ſi homicidium defenſiuum eſſet caſuale,ſuperfluerent illa verba,*vel vim vi repellendo.* Cũ homicidium hoc contineretur ſub caſuali. Sed reſpondent, quod illa disiunctiua non eſt adiecta à Concilio cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis. Atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à concilio poſita.Præſertim quod in exemplis nõ eſt ſemper rigor locutionis ſeruandus. Et ſic non eſt de mente concilij quod homicidium defenſiuum ſit voluntarium in ſe.Imò ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur,homicidium defenſionis cauſa eſſe caſuale;cum illa duo homicidia ſint,de quibus Concilium dicit aperte, non fuiſſe facta ex propoſito. Cum ergo id, quod non ſit ex propoſito ſit caſuali,vt placuit Ariſtoteli, *d* inde colligitur homicidium cauſa defenſionis perpetratum eſſe proprie caſuale.

d Ariſ. 2. Ph.

Hoc fundamento prælibato, certum eſt, quod Concilium Tridentinum concedit epiſcopis,quod in foro conſcientiæ poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali occulto, & non deducto in iudicium, cum tãtùm ipſis neget diſpenſationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eademmet authoritas generalibus,& prouincialibus conceditur erga ſuos ſubditos,cum, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus, habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem.Et certum eſt etiam,quod dicti prælati virtute ſuorum priuilegiorum.non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori. non ſolùm quando homicidium caſuale eſt occultum, ſed etiam quando eſt publicum, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio caſuali. *Nam Sixtus Quartus conceſſit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum & Prædicatorum, vt poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate (excepta ea,quæ procedit ex homicidio voluntario,bigamia & mutilatione membrorum,)* Prout patet ex libro Monumenta Ordinum *e* in prima & ſecunda impreſſione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum,quod homicidium cauſa defenſionis,factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem, prout in quadam Clementina *f* definitur. Si verò modum inculpatæ tutelæ excedat,ipſam inducit.Et hęc per epiſcopos in foro conſcientiæ eſt diſpenſabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & a Prælatis ordinum per ipſorum priuilegia etiam diſpenſabilis eſt nõ ſolùm in foro interiori,ſed etiam in foro exteriori.

e In 1. impr. f. 61. & in 2. f. 144. cõc. 212. & f. 240. conce. 175.

f Clem. Si furioſus de homic.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex eo, quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quod Magiſter Ordinis,Prouinciales,Priores Conuentuales,atque eorum vicẽ gerentes in conuentibus poſſunt diſpenſare cum fratribus ſibi commiſsis, nec non cum fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus,vndecunque in irregularitate, quã contraxerunt,antequam, vel poſtquam ordinem intrauerunt ,ex eo quod excommunicati, vel ſuſpenſi vel interdicti*

Digitized by Google

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia celebrauerint, vel ſi ſic ligati, ordines ſuſceperunt. Ita conceſſit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui ſimiliter conceſſit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales miniſtri, & eorũ Vicarij ac Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, hoc eſſe ſingulare priuilegium. Datur enim poteſtas dictis prælatis ad diſpenſandum circa fratres ſibi non ſubditos, ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerunt, vel ordines ſuſceperunt, vel ſi diaconus baptizauit cum ſolennitate abſque neceſſitate præſente præsbytero, qui baptizet, tunc enim eſt irregularis ſecũdum Syluestrum, *c* Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quod prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus alterius prouinciæ: neque prior conuentualis poſſit ſimiliter diſpẽſare cum fratribus alterius conuentus ſuper irregularitate contracta ratione homicidij caſualis. Quia conceſſiones, quæ inueniuntur ſuper diſpenſatione ab hac irregularitate, loquuntur ſolùm cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et ſi opponas, quod ſecundum opinionẽ iuriſtarum citatã per Couarruuiam, *d* ſcilicet, quod quando Papa conceſſit, quod poſſint abſoluere percuſſorem clerici in quibuſdam caſibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de ſententia excommunicationis, ex hac met declaratione, & conceſſione his caſibus concurrentibus datur ſimilis licẽtia in alijs excommunicationibus, quarum abſolutio ſimiliter Papæ reſeruatur, vt etiam dicunt Panormitanus *e* & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod conceſſa diſpenſatione ſuper irregularitate contracta, quia frater ſubditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam diſpenſatio ſuper eademmet irregularitate ab hoſpitibus contracta, ad hanc obiectionem reſpondetur, quod hæc opinio, & Theorica Iuriſtarum non agit ad rem; quia tractat de extenſione facultatis conceſſæ iure communi. Nos autem in præſenti agimus de extenſione priuilegij extra, vel contra ius commune dati.

a In 1. imp. f. 127. & in 2. f. 140. conceſ. 318. & 31. q.

b Marima. f. 236.

c Syl. v. Bapt. Na. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.

d Cou. in c. alma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 15.

e Panor. & Innoc. c. de cæte. de ſent. exc.

Quod non debet extendi vltra ea, quæ conceditur expreſſe: cum omnis receſſus à iure communi ſit odioſus, & reſtringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum poſſunt prædicti prouinciales diſpenſare in dicto caſu; cum Concilium Tridentinum ſolùm concedat epiſcopis & per conſequẽs prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem facultatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis. Neque obſtat, quod hoſpites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus ſint ſubditi prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tũc hoſpitantur. Nam reſpondetur, hoc eſſe ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in noſtra religione contingit, vt ſcilicèt, poſſint dicti prælati eos per obedientiam & per ſententiam excommunicationis præcipere, quæ neceſſaria ipſis præcipienda viderint, non autem, vt cum ipſis poſſint diſpenſare, neque vt ipſos poſſint abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & conſtitutiones generales, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica poſſunt diſpenſare & abſoluere.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm dicti Prælati poſſint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *quod Magiſter Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes poſſunt diſpenſare cum nouitijs, qui in ſeculo inciderunt in irregularitatem, eo quod excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarũt, vel ordines ſuſceperunt, dato, à iudice generaliter fuerit data, vel lata, vel a iure, dicta cenſura. Ita tamen, quod ſi ex huiuſmodi ſententijs propter debita ſunt adſtricti, ſatisfaciant.* Hoc cõceſſit Sixtus Quartus ordini Prædicatorum, vt habetur in Marimagno *f* iſtius ſacri ordinis. Circa quam conceſſionem in primo eſt notandum, quod hoc eſt ſingulare priuilegium, quia cõcedit diſpenſare cum nouitijs in irregularitate ſupradicta. Et aduerte, quod ſi particulariter fuiſſent iſti nouitij excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti à iudice, & deinde celebraſſent diuina, quod non poſſunt prædicti prælati cum eis diſpenſare virtute huius conceſſionis, *Vbi dicitur dato, à iudice generaliter lata cenſura fuiſſet.* Quæ verba ſignificant, quod quando iudex generaliter fert ſententiam, aut cenſuram, dicendo, excommunico, vel ſuſpendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro *g*) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non verò quando iudex excommunicauit, vel ſuſpendit, vel interdixit in particulari fratrem, qui poſtea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc cenſura ſit ſtrictioris vinculi, quàm cenſura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius diſpenſatio concedatur, minimè poſſunt dicti prælati cum nouitio hac cenſura irretito diſpenſare. Neque his obeſt, quod nos per noſtra priuilegia poſſumus abſoluere fratres, & nouitios à cenſura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum eſt in ſuperioribus, *h* ex eo, quod conceditur per dicta priuilegia abſolutio à caſibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod poſſimus abſoluere à cenſura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in diſpenſatione cum nouitijs non conceditur prælatis, niſi in hac ſpecie ſolùm irregularitatis. Et ideo non eſt extendendum hoc priuilegium, niſi vt ſonat. Et hoc priuilegium clarè dicit, *A cenſura iudicis generaliter lata.* Quæ verba cum ſint clara, minimè nobis licèt contra tenorem ipſorum ipſum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretari. Verum eſt tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in caſu poſito diſpenſare virtute cuiuſdam cõceſſionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta *i* ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confeſſionem poſt ingreſſum religionis poſſint diſpẽſari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit diſpenſationẽ ab omnibus irregularitatibus cũ exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiã bigamia, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandũ, firmauit regulam in contrariũ. Et ſic conceſſit, quod ab alijs irregularitatibus poſſint dicti nouitij abſolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propoſitum profitendi. Secunda, quod ſi ante profeſſionem exeunt ſic diſpenſati, iterum reincidunt in cenſuras, à quibus fuerunt abſoluti & diſpen-

f Marim. fol. 256. cõc. 550.

g Nau. c. 27. num. 42.

h Sup. q. 20. art. 4.

i In 1. impr. fo. 64. & in 2. fol. 68. conceſ. 131. & in ſupplem. fol. 96. conceſ. 341.

Digitized by Google

& diſpenſari. Et ratio eſt, quia ſupra dicta conceſſio datur, vt poſſint per ingreſſum religionis plenariè confiteri; deinde quia, vt ait Syluester *a* ipſo iure in ſimilibus conceſſionibus videtur incluſa conditio, verbi gratia, ſi perſeuerauerint.

a Syluu. tit. abſolu. §. 3. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt in religione poſſit eſſe prælatus.

RESpondeo dicendo, quod in iure antiquo poterant Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario, vt poſſit retinere beneficium curatum obtentum ante irregularitatem, non tamen vt poſſit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias *b* & Nauar. Et per conſequens prælati regulares iuriſdictionem Epiſcopalem habentes poterant diſpenſare cũ ſuis ſubditis, vt poſſent retinere prælationes, quas ante irregularitatẽ obtinuerunt, non tamen quas poſt irregularitatem poſſunt adipiſci. Vnde priuilegium Sixti Quarti conceſſum, *Generali & prouincialibus miniſtris, & eorum Vicarijs, vt poſſint diſpenſare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præter quam homic. dij voluntary, bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant*, Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum Quartum id ipſum magiſtro generali & prioribus prouincialibus & conuentualibus ordinis prædicatorum conceſſiſſe) debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum neceſſaria erat prædicta diſpenſatio non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipſas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant ſecundum ius commune diſpenſare. Et ſic non ſine myſterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Ad quaſcunque adminiſtrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere & licite valeant.* Et non dicit ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere poſſint. Nam, prout dictum eſt, ſine priuilegio poterant dicti prælati diſpenſare cum ſuis ſubditis ad retinendas dictas prælationes poſt irregularitatem obtentas. Verum tamen eſt, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Epiſcopi, neque prælati regulares poterunt diſpenſare cum homicida voluntario etiam occulto, vt poſſit retinere dictas prælationes, cum per ipſius Concilij Tridentini *e* decretum beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen poſſunt diſpenſare cum homicida caſuali; cum in eodem decreto diſpenſatio iſta Ordinarijs committatur. Aduertendum etiam eſt, quod ſicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipſo facto tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & vſquequo priuetur cum ſuo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *f* & Couarruuias dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo ſolum definiatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium eccleſiaſticum conferatur, ita etiam religioſus homicida non amittit ipſo iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam ſtatim, quod homicidium committit: ſed neceſſarium eſt, vt a ſuo prælato regulari per ſententiam priuetur. Et ſic licet non poſſit exercere in adminiſtratione talis prælationis ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen ea, quæ ipſis minime interdicuntur opere cõſumare. Vnde cum per irregularitatem ſolum impediatur vſus ordinum Eccleſiaſticorũ, & acceptio ipſorum & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum eſt, reliqua omnia, quæ ad iſta tria munia minime reducuntur, poſſe ipſum homicidam exercere, donec a prælatis per ſententiã ab ipſis arceantur. Et ſic poſſunt præſidere in ſuis monaſteriis imponendo præcepta nõ ſpiritualia; quia iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ordines ſacros, iuriſdictio enim ſpiritualis poteſtatem ordinis præſupponit. Poſſunt etiam percipere fructus, & prouentus ipſarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares, & præpoſiti aliquarum religionum, quas in foro conſcientię ante latam ſententiam minime tenentur reſtituere. Denique aduertendum eſt, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio volontario, & exceptis aliis ad forum contentioſum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino. *g* Quod intelligendum eſt, non ſolùm, vt poſſint promoueri ad ſacros ordines ſed etiam vt poſſint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & abſolute concedit, quod poſſint cum ipſis diſpenſare. Et cum hoc priuilegium iuris ſit beneficium Principis generaliter & illimitate loquẽs, generaliter, & illimitate debet explicari. Et ſic prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem iure communi poſſunt cum ſuis ſubditis in prædictis diſpenſare in foro conſcientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IV. ſuperius allegatum reſpectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum contentioſum, vt ſcilicet poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis prælati regulares, ad nihil deſeruit in foro conſcientiæ, deſeruiet tamen vt poſſint diſpenſare in foro exteriori cum ſuis ſubditis irregularibus, etiam ſi ipſorum irregularitas procedat ex delicto publice, quod aliquando in forum contentioſum fuit deductum. Nec mirum eſt, prælatos regulares maiorem poteſtatem habere erga ſuos ſubditos, quam Epiſcopos erga ſuos diœcelanos, cum, prout conſtat ex libris ſuorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis a Sede Apoſtolica impertiantur.

b Couarru. in Clem. ſi furioſus. 2. §. 3. n. 6. Nauar. in ca. 27. nu. 240. in fine.

c In 1. imp. fo. 61. & in 2. fol. 344. conceſſ. 212.

d In 2. imp. fo. 240. conc. 171

e Conc. Trid. ſeſſ. 14 de reſor. c. 7.

f Naua. c. 27. num. 249. ad med. & in c. ſi quando excep. 9. de reſc. Cou. in c. ſi furioſus 2 pa. §. 3. nu. 6

g Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reſor. c. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſſint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quod Alexander *h* Tertius determinat, quod in adulterijs & minoribus delictis poteſt Epiſcopus cum clericis peracta pœnitentia diſpenſare. Pro cuius decreti explicatione eſt aduertendum, quod adulterij crimen graue eſt & vt tale ſemper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertij iniuria, & præiudicio conſideranda ſunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum ſcribentibus communiter, clarum eſt, maximam iniuriã irrogari marito, & ipſius, & coniugis parentibus, & conſanguineis. Qua ratione tantis

h c. art. ſi cleric. § de adul. de ind.

i D. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 3. Soto lib. 5. de iuſtit. q. 10. ar. 3.

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia celebrauerint, vel ſi ſic ligati, ordines ſuſceperunt. Ita conceſſit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta a Ordinum. Qui ſimiliter conceſſit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales miniſtri, & eorũ Vicarij ac Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno b Prædicatorum. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, hoc eſſe ſingulare priuilegium. Datur enim poteſtas dictis prælatis ad diſpenſandum circa fratres ſibi non ſubditos, ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerunt, vel ordines ſuſceperunt, vel ſi diaconus baptizauit cum ſolennitate abſque neceſſitate præſente præsbytero, qui baptizet, tunc enim eſt irregularis ſecũdum Syluestrum, c Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quod prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus alterius prouinciæ: neque prior conuentualis poſſit ſimiliter diſpẽſare cum fratribus alterius conuentus ſuper irregularitate contracta ratione homicidij caſualis. Quia conceſſiones, quæ inueniuntur ſuper diſpenſatione ab hac irregularitate, loquuntur ſolùm cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et ſi opponas, quod ſecundum opinionẽ iuriſtarum citatã per Couarruuiam, d ſcilicet, quod quando Papa conceſſit, quod poſſint abſoluere percuſſorem clerici in quibuſdam caſibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de ſententia excommunicationis, ex hac met declaratione, & conceſſione his caſibus concurrentibus datur ſimilis licẽtia in alijs excommunicationibus, quarum abſolutio ſimiliter Papæ reſeruatur, vt etiam dicunt Panormitanus e & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod conceſſa diſpenſatione ſuper irregularitate contracta, quia frater ſubditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam diſpenſatio ſuper eademmet irregularitate ab hoſpitibus contracta, ad hanc obiectionem reſpondetur, quod hæc opinio, & Theorica Iuriſtarum non agit ad rem; quia tractat de extenſione facultatis conceſſæ iure communi. Nos autem in præſenti agimus de extenſione priuilegij extra, vel contra ius commune dati.

a In 1. imp. f. 127. & in 2. f. 140. conceſ. 318. & 31. 9.

b Marima. f. 236.

c Syl. v. Bapt. Na. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.

d Cou. in c. alma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 11.

e Panor. & Innoc. c. de cate- de ſent. exc.

Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expreſſe: cum omnis receſſus à iure communi ſit odioſus, & reſtringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum poſſunt prædicti prouinciales diſpenſare in dicto caſu; cum Concilium Tridentinum ſolùm concedat epiſcopis & per conſequẽs prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem facultatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis. Neque obſtat, quod hoſpites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus ſint ſubditi prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tũc hoſpitantur. Nam reſpondetur, hoc eſſe ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in noſtra religione contingit, vt ſcilicet, poſſint dicti prælati eos per obedientiam & per ſententiam excommunicationis præcipere, quæ neceſſaria ipſis præcipienda videntur, non autem, vt cum ipſis poſſint diſpenſare, neque vt ipſos poſſint abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & conſtitutiones generales, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica poſſunt diſpenſare & abſoluere.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm dicti Prælati poſſint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *quod Magiſter Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes poſſunt diſpenſare cum nouitijs, qui in ſeculo inciderunt in irregularitatem, eo quod excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarũt, vel ordines ſuſceperunt, dato, à iudice generaliter fuerit data, vel lata, vel à iure, dicta cenſura. Ita tamen, quod ſi ex huiuſmodi ſententijs propter debita ſunt adſtricti, ſatisfaciant.* Hoc cõceſſit Sixtus Quartus ordini Prædicatorum, vt habetur in Marimagno f iſtius ſacri ordinis. Circa quam conceſſionem in primo eſt notandum, quod hoc eſt ſingulare priuilegium, quia cõcedit diſpenſare cum nouitijs in irregularitate ſupradicta. Et aduerte, quod ſi particulariter fuiſſent iſti nouitij excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti à iudice, & deinde celebraſſent diuina, quod non poſſunt prædicti prælati cum eis diſpenſare virtute huius conceſſionis, *Vbi dicitur dato, à iudice generaliter lata cenſura fuiſſet.* Quæ verba ſignificant, quod quando iudex generaliter fert ſententiam, aut cenſuram, dicendo, excommunico, vel ſuſpendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro g) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non verò quando iudex excommunicauit, vel ſuſpendit, vel interdixit in particulari fratrem, qui poſtea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc cenſura ſit ſtrictioris vinculi, quàm cenſura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius diſpenſatio concedatur, minimè poſſunt dicti prælati cum nouitio hac cenſura irretito diſpenſare. Neque his obeſt, quod nos per noſtra priuilegia poſſumus abſoluere fratres, & nouitios à cenſura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum eſt in ſuperioribus, h ex eo, quod conceditur per dicta priuilegia abſolutio à caſibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod poſſimus abſoluere à cenſura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in diſpenſatione cum nouitijs non conceditur prælatis, niſi in hac ſpecie ſolùm irregularitatis. Et ideo non eſt extendendum hoc priuilegium, niſi vt ſonat. Et hoc priuilegium clarè dicit, *A cenſura iudicis generaliter lata.* Quæ verba cum ſint clara, minimè nobis licet contra tenorem ipſorum ipſum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretari. Verum eſt tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in caſu poſito diſpenſare virtute cuiuſdam cõceſſionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta i ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confeſſionem poſt ingreſſum religionis poſſint diſpẽſari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit diſpenſationẽ ab omnibus irregularitatibus cũ exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiã bigamia, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandũ, firmauit regulam in contrariũ. Et ſic conceſſit, quod ab alijs irregularitatibus poſſint dicti nouitij abſolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propoſitum profitendi. Secunda, quod ſi ante profeſſionem exeunt ſic diſpenſati, iterum reincidunt in cenſuras, à quibus fuerunt abſoluti & diſpen-

f Marim. fol. 236. cõc. 550.

g Nau. c. 27. num. 42.

h Sup. q. 20. art. 4.

i In 1. impr. fo. 64. & in 2. fol. 68. conceſ. 131. & in ſupplem. fol. 96. conceſ. 341.

Digitized by Google

& diſpenſati. Et ratio eſt, quia ſupra dicta conceſſio datur, vt poſſint per ingreſſum religionis plenariè confiteri; deinde quia, vt ait Syluester *a* ipſo iure in ſimilibus conceſſionibus videtur incluſa conditio, verbi gratia, ſi perſeuerauerint.

a Syluu. tit. abſolu. §. 5. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt in religione poſsit eſſe prælatus.

RESpondeo dicendo, quod in iure antiquo poterant Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario, vt poſsit retinere beneficium curatum obtentum ante irregularitatem, non tamen vt poſsit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias *b* & Nauar. Et per conſequens prælati regulares iuriſdictionem Epiſcopalem habentes poterant diſpenſare cū ſuis ſubditis, vt poſſent retinere prælationes, quas ante irregularitatē obtinuerunt, non tamen quas poſt irregularitatem poſſunt adipiſci. Vnde priuilegium Sixti Quarti conceſſum, *Generali & prouincialibus miniſtris, & eorum Vicarijs, vt poſſint diſpenſare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præter quam homic. dij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant*, Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum Quartum id ipſum magiſtro generali & prioribus prouincialibus & conuentualibus ordinis prædicatorum conceſsiſſe) debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum neceſſaria erat prædicta diſpenſatio non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipſas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant ſecundum ius commune diſpenſare. Et ſic non ſine myſterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Ad quaſcunque adminiſtrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere & licite valeant.* Et non dicit ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere poſsint. Nam, prout dictum eſt, ſine priuilegio poterant dicti prælati diſpenſare cum ſuis ſubditis ad retinendas dictas prælationes poſt irregularitatem obtentas. Verum tamen eſt, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Epiſcopi, neque prælati regulares poterunt diſpenſare cum homicida voluntario etiam occulto, vt poſſit retinere dictas prælationes, cum per ipſius Concilij Tridentini *e* decretum beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen poſſunt diſpenſare cum homicida caſuali; cum in eodem decreto diſpenſatio iſta Ordinarijs committatur. Aduertendum etiam eſt, quod ſicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipſo facto tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & vſquequo priuetur cum ſuo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *f* & Couarruuias dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo ſolum definiatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium eccleſiaſticum conferatur, ita etiam religioſus homicida non amittit ipſo iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam ſtatim, quod homicidium committit: ſed neceſſarium eſt, vt a ſuo prælato regulari per ſententiam priuetur. Et ſic licet non poſſit exercere in adminiſtratione talis prælationis ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen ea, quæ ipſis minime interdicuntur opere cōſumare. Vnde cum per irregularitatem ſolum impediatur vſus ordinum Eccleſiaſticorū, & acceptio ipſorum & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum eſt, reliqua omnia, quæ ad iſta tria munia minime reducuntur, poſſe ipſum homicidam exercere, donec a prælatis per ſententiā ab ipſis arceantur. Et ſic poſſunt præſidere in ſuis monaſteriis imponendo præcepta nō ſpiritualia; quia iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ordines ſacros, iuriſdictio enim ſpiritualis poteſtatem ordinis præſupponit. Poſſunt etiam percipere fructus, & prouentus ipſarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares, & præpoſiti aliquarum religionum, quas in foro conſcientiæ ante latam ſententiam minime tenentur reſtituere. Denique aduertendum eſt, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis ad forum contentioſum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino. *g* Quod intelligendum eſt, non ſolùm, vt poſſint promoueri ad ſacros ordines ſed etiam vt poſſint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & abſolute concedit, quod poſſint cum ipſis diſpenſare. Et cum hoc priuilegium iuris ſit beneficium Principis generaliter & illimitate loquēs, generaliter, & illimitate debet explicari. Et ſic prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem iure communi poſſunt cum ſuis ſubditis in prædictis diſpenſare in foro conſcientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IV. ſuperius allegatum reſpectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum contentioſum, vt ſcilicet poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis prælati regulares, ad nihil deſeruit in foro conſcientiæ, deſeruiet tamen vt poſſint diſpenſare in foro exteriori cum ſuis ſubditis irregularibus, etiam ſi ipſorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentioſum fuit deductum. Nec mirum eſt, prælatos regulares maiorem poteſtatem habere erga ſuos ſubditos, quam Epiſcopos erga ſuos diœceſanos, cum, prout conſtat ex libris ſuorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis a Sede Apoſtolica impertiantur.

b Couaru. in Clem. ſi furioſus. 2. §. 3. n. 6. Nauar. in ca. 27. nu. 240. in fine.

c In 1 imp. fo. 61. & in 2 fol. 144. conceſſ. 212.

d In 2. imp. fo. 240. conc. 171

e Conc. Trid. ſeſſ. 14 de reſor. c. 7.

f Naua. c. 27. num. 249. ad med. & in c. ſi quando excep. 9 de reſc. Cou. in c. ſi furioſus 2 pa. §. 3. nu. 6

g Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reſor. c. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſsint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quod Alexander *h* Tertius determinat, quod in adulterijs & minoribus delictis poteſt Epiſcopus cum clericis peracta pœnitentia diſpenſare. Pro cuius decreti explicatione eſt aduertendum, quod adulterij crimen graue eſt & vt tale ſemper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertij iniuria, & præiudicio conſideranda ſunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum ſcribentibus communiter, clarum eſt, maximam iniuriā irrogari marito, & ipſius, & coniugis parentibus, & conſanguineis. Qua ratione tantis

h c. at. ſi clerici. § de adul. de iud.

i D. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 3. Soto lib. 5. de iuſtit. q. 1 o. ar. 3.

ſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus diſpēſandi ſuper irregularitate iactis à Summo Pontifice, cuius homicidium fuit illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, aliàs quam vitandi mortis cauſa ab oratore. Dixi *illicitum*. Nam homicidium licitum non eſt homicidiū voluntarium, prout probatum eſt in articulo ſuperiori. Dixi *intentum, ſiue volitum in ſe*, quia non ſufficit, vt ſit volitum in cauſa: quale eſt omne homicidium caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam *a* communiter receptū. Dixi, *ſaltem æquipollenter*, ad includēdum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, ſed in cauſa adeo propinqua morti, vt moraliter vix ſint compatibilia velle illam cauſam. & nolle occidere. Cuiuſmodi ſunt, nolle occidere, & venenum, quod ſcit eſſe mortiferum, propinare, vel ferire enſe punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculoſa. Dixi *aliàs quam vitandæ mortis cauſa* ad excludendum intentum ob defenſionem vitandæ mortis cauſa: de quo infra dicemus. Dixi *ab oratore*, id eſt à petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim ſæpe, quod idem homicidium ſit voluntarium vni, & non alteri, quale eſt, quod facit Petrus percutiendo alium animo occidendi mandante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro eſt voluntarium, & Ioanni non. Vnde ſi Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipſam, ſecundum ſupradicta non poſſunt Prælati regulares cum eo diſpenſare, poſſunt tamen diſpenſare cum Ioanne, ſi ſimiliter ingrediatur religionē, & in ea profiteatur, & definitio ſupradicta fundatur in verbis Concilij *b* Tridentini dicentis. *Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias abaltari auelli debeat, quia ſua voluntate homicidium perpetrauerit*. Et infra: *Si verò homicidium non ex propoſito*, Quæ verba, *per induſtriam per inſidias, ſua voluntate, & ex propoſito*, Satis indicant definitionem homicidij voluntarij ſuperius aſſignatam.

a D. Th. 2. 2. q. 64. ar. fin.

b Conc. Trid. ſeſſ. 14. de ref. c. 7.

Nam verba per *induſtriam*, *vel per inſidias* excludunt occiſionem hominis factam iudice à iudice, quia non per induſtriam, neque per inſidias, ſed per allegata, vel probata ipſam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occiſionem factam in iuſto bello, ipſa enim non fit per inſidias & induſtriam mortiferam. Verba autem, *voluntate ſua, & ex propoſito*, excludunt omne homicidium caſuale; hoc enim non contingit ex voluntate, & ex propoſito, prout ſatis explicatum eſt in ſuperioribus.

Ex quibus infertur intellectus ad priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero eſt irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, ſic explicato.

Et ſimiliter intelligendum eſt decretum Concilij *c* Tridentini, ſtatuens *licere Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, &cæt. *diſpenſare*. In eo enim decreto ſolum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario ſuperius definito. Et ſic Domini Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio caſuali occulto, quod patet ex traditis per Nauarrum. *d* Et aduertendum, quod homicida non ſolùm eſt irregularis quoad ordinē, ſed etiam quoad quaſcunque Prælaturas in religione: quales ſunt Guardianatus, & prouincialatus. Quia licèt oppoſitum fuerit declaratum in quodam noſtro Capitulo generali Baſilieſi; in Concilio tamen Tridentino *e* determinatum eſt contrarium, definiente *homicidas voluntarios non poſſe promoueri ad ſacros ordines, neque ad beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi curam non habeant animarum*. Et ſic eo ipſo quod in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Eccleſiaſtica, prohibentur etiam habere prædictas Prælationes in Religione.

c Conc. Trid. ſeſſ. 14. de ref. c. 6.

d Nau. c. 27. nu. 190.

e Conc. Trid. refor. ſeſ. 14. cap. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælati regulares poſſint ſecundum ſuorum priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

RESpondeo dicendo, quòd antiquitus ſolus Papa poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure, *f* & tradunt communiter Doctores teſte Couarruuias & Nauarro. Nunc autem poſt Concilium Tridentinum *g* habent Epiſcopi facultatem in foro conſcientiæ diſpenſandi, vt ad omnes ordines ſacros, & ad beneficia Eccleſiaſtica poſſint promoueri, ſi delictum mutilationis fuerit occultum, nec deductum in iudicium: etiam ſi per inſidias, induſtriam & ex propoſito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam Concilium concedit facultatem Epiſcopis ad diſpenſandum in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus. *h* Neque obſtat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodem accipi in iure. Nam reſpondeo, quod hoc debet intelligi in hunc ſenſum. Scilicet, quod ſicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & ſicut non incurritur irregularitas ex occiſione hominis propter defenſionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defenſionem. Attamen in vniuerſum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuerſis titulis collocantur apud ſacros Canones homicidium, & mutilatio, vt conſtat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina *ſi furioſus*, de homicidio. Et de mutilatione ſeparatim fit mentio, innuens, quod, qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque qui dicit mutilationem, dicit homicidium: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander Tertius *i* concedens facultatem cuidam Epiſcopo ad diſpenſandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: *Dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit ſecuta*. Et ſuperfluum eſſet apponere illam particulam *(membrorum diminutio)* quæ idem ſignificat, quod membrorum mutilatio, ſi verbum homicidium voluntarium idem ſignificaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditiſſimi erant in Iure Canonico: & per conſequens intelligebant, nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes ſolùm irregularitatem procedentem ex homicidio vo-

f c. 1. de cleri. pugnant. in duello. Couar. vbi ſup. 1. pa. nu. 7. Nauar. vbi ſup. num. 200. in fin.

g Conc. Trid. ſeſ. 24. c. 6. de reform.

h Nau. c. 27. nu. 194. in ſi. notabilis.

i c. 1. de cleri. pug. in duello.

Digitized by Google

voluntario, videntur clarè concedere epiſcopis facultatem in foro conſcientiæ ad diſpenſandum in foro conſcientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deductam in dicium. Ex quibus infertur, quod patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in foro conſcientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto non deducta in iudicium; cum habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus. Tum etiam, quia Pius V. conceſſit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa ſuos ſubditos, quam conceſſit Concilium Tridentinum Epiſcopis circa ſuos diœceſanos; prout iam in ſuperioribus ſæpe repetitum eſt. Et id etiam declarauit Gregorius Decimus tertius, concedendo id, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto Generalibus, & Abbatibus congregationis Hiſpaniæ ordinis Ciſtercienſis, vt refertur in compendio *a* dicti ordinis.

a com pen. D. Bern. ver. abſolutio. quoad frat. §. 11.

Sed reſtat explicare, quæ ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reſeruatam: vt inde indagemus, quæ ſit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta; in qua in foro conſcientiæ poſſunt Epiſcopi, & prælati regulares diſpenſare? Ad cuius rei explicationem notandum eſt, quod mutilatio membrorum in hac materia eſt diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrū debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiam ſi membrum debilitatū inutile reddatur ad ſuas operationes exercendas, non ideo deſinit eſſe membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum eſt, quod pœnæ benignè debent interpretari. Vnde cum ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius debilitantes. Et ſic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læſit oculos ipſius non excæcando eum, minimè irregularis eſt, prout contra Syluestrum *b* tenet Couarruuias, & Nauarrus. Quod eſt tenendum. Licet nouiſſimè Salzedus opinionem Sylueſtri ſequatur. Secundo eſt notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad ſuas operationes obeundas adiuuatur, habens vnum quodque eorum ſuas particulares, & diſtinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum: lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias, *c* Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non eſt propriè mēbrum. Licèt enim habeat ſuam operationem, hæc tamen operatio minus principalis eſt. Principalior enim ipſius digiti operatio eſt adiuuare manum ad ſuas operationes exequendas; prout aduertunt Couarruuias, *d* & Nauarrus.

b Syl. v. hom. c. 3. n. 4. Cou. 3. p. rele. Cle. ſi furioſus. in ini. ti. nu. vlt. Nau. 27. n. 7. c. 7. & l. 3. cōſ. conſi. 20. ti. de hom. Salze. in pract. c. 90. p. 343.

c Cou. vbi ſu. n. 8. Nau. d. c. 27 n. 106. Salze. vbi ſup.

d Cou. vbi ſu. n. 8. Naua. in vtroq. ma. ca. 26. num. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælati regulares poſſint ſecundum ius commune diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpondeo dicendo, maximam fuiſſe dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem ipſo facto. Et ne per ignota procedamus: homicidium occultum tripliciter poteſt conſiderari. Primo modo, quod nulla ratione poteſt in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, niſi ex propria occiſoris confeſſione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licèt non ſit deductum ad forum contentioſum, poteſt tamen accuſari, & deduci. Et de hoc certum eſt inducere irregularitatem, de primo vero dubitatur. Scio nanque communem eſſe opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem, nec authoritatem, quæ id efficaciter probet. Imo iura omnia, quæ huic videntur ſuffragari ſententiæ, omnino refragari exiſtimo. Ideo ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſſimus Caſtro. *e* Nam quamuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quod in foro conſcientiæ contrahitur irregularitas ab Epiſcopo tunc diſpenſabilis: verùm eius rationes eò tendunt, vt per eas probet, nullam in foro conſcientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullaque in eo caſus opus eſſe Epiſcopi diſpenſatione, & Couarruuias *f* dicit, Caſtro ſic ſentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis *g* expreſſa, in qua ſic dicit Alexander Tertius. *Verumtamen quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit enim non debes aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt maximè ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt omnes authores tenent contra Sotum teſte Nauarro *b* & Medina. Sed nulla eſt Decretalis expreſſa, in qua ſit decretum, quod per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis ſint iura *i* dicentia, quod ſit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultum. Sed nullibi dicitur, quod talis pœna ſit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum eſt omnino occultum: ergo non incurritur. Imo Concilium K Tridentinum noſtræ ſententiæ maximè fauet. Nam euidenter innuit quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non ſit omnino occultum, ſed illud appellat occultum, quod non ſit ordine iudiciario probatum, & quod poteſt probari eſt aliquo modo publicum. Et hoc Caſtro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non poteſt probari vllo modo in iudicio, non ſit publicum moraliter, ſed ſecretum, & occultum de per ſe moraliter loquendo, inde colligitur non eſſe de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium ſic occultum. Nam quamuis non nulli dicant, quod delictum quodcunque exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, ſi publicum de per ſe, & occultum de per accidens, hoc eſt intelligendum metaphyſice, & non moraliter. Nā moraliter loquendo, quod non poteſt deduci in iudicium, eſt ſecretum de per ſe, & quod eſt ſic ſecretum, nulla ratione eſt publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum ſit, Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de culpa publica, vel ſecreta moraliter: inde ſequitur manifeſte, quod illud homicidiū ſit ſimpliciter, & abſolutè ſecretum, & nulla ratione publicū, quod non poteſt aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter ſunt ſumenda, id eſt, ſecundum communem vſum, & non metaphyſice, id eſt, ſecundum naturam à rebus, & moribus abſtractam. Tandem id conſtat efficaciſ-

e Caſt. l. 2. de li. pœn. c. vlt. verſ. 3. principalis. concluſ.

f Coua. de ho. 2. p. §. 3. n. 4.

g ca. ex tenore de temporibus ordi.

b Naua. in ſū. c. 27. nu. 144. Me. in ſum. li. 1. c. 11. §. 10.

i cap. in §. Perſona de renunciat. Con. Tri. ſeſ. 14. c. 7. & ſeſ. 24. c. 6. de reform.

K Conc. Trid. ſeſ. 14. de reſo. cap. 6.

Digitized by Google

ficaciſſima ratione. Nam qui eſt excommunicatus propter delictum omnino occultum, vel ſuſpenſus, non videtur debere ſe abſtinere ab exercitio ordinis, ne hac ratione ſe prodat, vt omnes dicunt teſte Nauarro: *a* ergo ſignum eſt, quod Eccleſia, cum ſit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque ſunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Eccleſia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis excommunicatio incurratur, ſtatim propter delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta, & ſecreta; non tamen quoad communicationem exteriorem, & participationem ſacramẽtorum, cum in eo caſu licitum ſit excommunicato ſe ingerere, ne ſe prodat, & infamet. Et ſecundum hanc probabilem opinionem prælati regulares non aſtringuntur diſpenſare cum ſuis ſubditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cum ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod contrahatur, poſſunt in ea diſpenſare, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum Epiſcopi ſecundum opinionẽ Abbatis ſuperius citatam poſſint in ea diſpenſare. Verùm, licèt prædicta concluſio ſit probabilis, & propterea non ſit in conſcientia damnandus, qui eam ſequitur; tamen longe probabilior mihi apparet ſententia, quæ aſſerit irregularitatem incurri propter homicidium omnino occultum. Cuius rei ratio eſt: quia non ſolùm infligitur pœna irregularitatis, homicidij propter delictum: Sed etiam propter indecentiam, & defectum ſignificationis. Nam qui ſanguinem fundit, non poteſt in altari repræſentare agnum immaculatum: quod nimirum eſt neceſſarium cuilibet Ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris miniſteriũ, in quo ſub ſacramento repræſentatur Chriſtus, vt Diuus *b* Thomas catholice dixit. Atq; adeo, quamuis in homicidio occulto omnino non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, ſicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, neceſſario dicendum eſt, quamuis, quod fuerit corrupta, ſit omnino occultum. Sed nunquid hoc caſu potuit prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſæcularis, vel dum eſſet monachus, fuit homicida omnino occultus. Reſpondeo affirmatiue. Nam ſecundum ſentẽtiam, quam ſequitur Couarruuias *c* cum multis authoribus, quos refert, & ſequitur, prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopo; ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſæpe dictum eſt; ita etiam Prælatus regularis habens iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem. Nec obſtat Cõcilium Tridentinum, *d* vt obſtare putauit Nauarrus: *e* Nam id intelligendum eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, quamuis actu nõ ſit deductum ad forum contẽtioſum, vt Couarruuias dicit eodem loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari non poteſt. Nam concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatum, poteſt tamen probari. Verum tamen eſt, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ſequitur Salzedus: *f* quã ego quoque in noſtra Summa confeſſorum ſum ſecutus, ſcilicet, quod neceſſarium eſt recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento, eam libenter amplector, Præcipue quãdo agitur de diſpenſando cum aliquo religioſo, vt tollatur materia vagandi multa in iure permittuntur, quæ ſæcularibus minimè conceduntur. Sed videamus, vtrum ipſis ſit conceſſum aliquod priuilegium, vt in huiuſmodi poſſit cum ipſis diſpenſare.

a Na. in ſum. c. 27. nu. 239.

b D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.

c Cou. de homic. 2. q. §. 4. nu. 4.

d Conc. Trid. ſeſ. 19. c. 7. de refor. & ca. 6. ſeſ. 29.

e Na. in ſum. 1. lat. ca. 27. nu. 239.

f Salz. in pra. crim. c. 91. pa. 329. quã e͂go ſum. 10. c. 176 p. 474. nu. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prælati regulares poſſint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

RESpondeo dicendo, quòd Martinus V. conceſſit. *Quod Prior monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti in foro conſcientiæ poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit, & cũ eis ſuper omni irregularitate etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte, videlicet, & in membrorum truncatione & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare: dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Simile priuilegium conceſſum eſt à Iulio Secundo Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio *g* Societatis Ieſu, & in compendio Diui Hieronymi Hiſpaniæ. Circa quam conceſſionem notat Collector *h* priuilegiorum Mendicãtium, quod licèt primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit omnibus prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorũ. Et ait, hanc conceſſionẽ ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico in præfato conuentu Valliſoleti, & inde fideliter extraxiſſe.

g Ver. diſpenſatio. §. 1. fol. 83. §. 24.

h Collector. in comp. mon. 2. imp. ti. abſolut Ordin. quo ad frat. §. 40.

Secundo eſt aduertendum ex Corduba, *i* quod hæc diſpenſatio intelligitur de quocunque homicidio voluntario, vel caſuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non poſſit probari. Nec obſtat, quod Sixtus Quartus qui poſt Martinũ V. fuit, conceſſit facultatem diſpenſandi in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidium voluntariũ, vt patet in Compendio. *k* Quia huic obiectioni reſpondetur, omiſſis multis alijs ſolutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio intelligitur, vt procedat ſolum circa conceſſiones factas ab eodem Sixto Quarto, & non extẽdatur ad alias factas ab alijs Pontificibus. Nam ſi omnes conceſſiones voluiſſet Sixtus Quartus ceſſare, illud vtique expreſſiſſet: & priuilegium conceſſum nullo modo abrogatur, niſi fiat de illo ſpecialis mentio, & abrogatio. Et idem dicendum eſt ad Concilium Tridentinũ, quo conceſſa eſt facultas Prælatis ordinarijs ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hęc exceptio ſolùm procedit reſpectu illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in caſibus alias conceſſis; cum in prædicti Concilij decreto nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio.

i In addit. ad comp. v. diſpen. §. 24.

k Comp. ver. diſpẽ. §. 10. 12 & 13. & in mon. ord. in 1. impreſ ſo. 63. & in 2. ſo 66. con. 102. et in ſuppl. fol. 59. conceſ. 319.

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad diſpenſandum cum bigamo, quia bigamia *l* eſt grauior cæteris irregularitatibus ad diſpenſandum, vt aduertit author *m* compendij priuilegiorum.

l Bigamia irregularitas cæteris grauior.

m Aut. comp. vbi ſup.

Quarto aduertendum eſt, quod non incurritur irregularitas propter enormem ſolam ſanguinis effuſionem, etiam ſi multis vulneribus operta fuerit ſecundũ Nauarrum, *n* niſi ſequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta eſt huiuſ-

n Nau. c. 27 n. 221. in fin.

eſt huiuſmodi irregularitas,eſt difficilior ad diſpenſandum.Quamobrem hic Papa exprimit enormem ſanguinis effuſionem.

Quinto notandum eſt,quod ſuperior conuentus mortuo priore non poteſt hoc priuilegio gaudere; quia conceditur priori,& non ſuppriori, priori tamen non ſuccedit ſupprior, ſede prioratus vacante in his,quæ habet iure ſpeciali, vt dicimus in capitulo ſede vacante: quod non ſuccedit Epiſcopis, niſi in his,quæ ad ipſum pertinent iure communi, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus, *a* Contrarium tamen videtur tenendum,quia non dignitati,vel officio conceditur hoc priuilegium, ſed in fauorem animarum.Item quia hoc priuilegium non conceditur Abbati, ſed priori Diui Benedicti: ergo quare non ad ſuppriorem, ſede vacante, hoc non eſt extendendum,cum beneficia principum recipiant extenſionem de vno ſimili caſu ad alium ſimilem?

a Panor. in c. vnic. de ſo.cõput.nu.9.& c. ſcriptum de electi.nu.12.

Sexto aduertendum eſt,quod huiuſmodi peccatum,propter quod incurritur dicta irregularitas,nõ debet eſſe notorium, aliàs non valeret diſpenſatio virtute huius priuilegij facta:quia non ſeruatur forma reſcripti.*b* Et dicetur notorium,quãdo ſunt tot coniecturæ, quod tergiuerſationi locus non eſt, vt notant Panormitanus,*c* & Angelus,dicentes, tunc ſcilicet,eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem,& dubietatem.

b c.ſi. de preb. & cap. prudentiam. de offic. delegat.

c Panor.ca. de cohabita.cler. n 7.& Angel. ver.concubinarius.

Aduerte, quod dicit priuilegium, quod propter ſcandalum non debet fieri: quod ſequitur, quando eſt ibi notorium. Ex quo ſequitur, & patet quod ſi alibi nihil ſcitur, poteſt fieri diſpenſatio; quia ibi non eſt ſcandalum. Nec contra iſtam notabilem conceſſionem valet quidquam,quod aliqui dicunt, affirmantes non eſſe in vſu. Nam ipſis reſpondetur, vnde ipſis conſtat non eſſe in vſu? Debent ne prouinciales, & prælati ſupradicti vti hac conceſſione in plateis,aut in monaſteriorum clauſtris ſciẽtibus omnibus,& videntibus? Minimè quidem: cum tantùm concedatur pro caſibus occultis: præterea refert Veracruz in ſuo compẽdio manu ſcripto,quod hac facultate vſi ſunt in Indijs occidentalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prouinciales poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & in homicidio facto cauſa defenſionis.

RESpondeo dicendo,ex ſuperioribus patere deciſionem articuli quæſtionis.Sed pro maiori explicatione eſt notandum, ꝙ homicidium caſuale eſt illud, quod non eſt directe,nec per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens; vt quia non ex propoſito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam; quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt, quod homicidium factum cauſa defenſionis, eſt vere & proprie caſuale,quia non eſt directe voluntarium, ſed per accidens ad ſe melius defendendum.Nec(aũt) Concilium Tridentinum oppoſitum ſentire, ex eo quod loquitur de homicidio caſuali,& de homicidio cauſa defenſionis ſub disiunctione,ſic dicens. *Si vero homicidium non eſt propoſito, ſed caſu, vel vim vi repellendo,vt quis ſe à morte defenderet, factũ narretur,diſpenſatio quoque iure debetur.* Vnde inferunt, quod ſi homicidium defenſiuum eſſet caſuale,ſuperfluerent illa verba,*vel vim vi repellendo*. Cũ homicidium hoc contineretur ſub caſuali. Sed reſpondent, quod illa diſiunctiua non eſt adiecta à Concilio cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis. Atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à concilio poſita.Præſertim quod in exemplis nõ eſt ſemper rigor locutionis ſeruandus. Et ſic non eſt de mente concilij quod homicidium defenſiuum ſit voluntarium in ſe.Imò ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur,homicidium defenſionis cauſa eſſe caſuale,cum illa duo homicidia ſint,de quibus Concilium dicit aperte, non fuiſſe facta ex propoſito. Cum ergo id, quod non fit ex propoſito ſit caſuali,vt placuit Ariſtoteli,*d* inde colligitur homicidium cauſa defenſionis perpetratum eſſe proprie caſuale.

d Ariſ.2.Ph.

Hoc fundamento prælibato, certum eſt, quod Concilium Tridentinum concedit epiſcopis,quod in foro conſcientiæ poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali occulto, & non deducto in iudicium, cum tãtùm ipſis neget diſpenſationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eademmet authoritas generalibus,& prouincialibus conceditur erga ſuos ſubditos,cum, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus, habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem.Et certum eſt etiam,quod dicti prælati virtute ſuorum priuilegiorum.non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori. non ſolùm quando homicidium caſuale eſt occultum, ſed etiam quando eſt publicum, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio caſuali. *Nam Sixtus Quartus conceſſit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum & Prædicatorum, vt poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate (excepta ea,quæ procedit ex homicidio voluntario,bigamia & mutilatione membrorum,)* Prout patet ex libro Monumenta Ordinum *e* in prima & ſecunda impreſſione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum,quod homicidium cauſa defenſionis,factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem, prout in quadam Clementina *f* definitur. Si verò modum inculpatæ tutelæ excedat,ipſam inducit.Et hęc per epiſcopos in foro conſcientiæ eſt diſpenſabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & a Prælatis ordinum per ipſorum priuilegia etiam diſpenſabilis eſt nõ ſolùm in foro interiori,ſed etiam in foro exteriori.

e In 1.impr.f. 61. & in 2.f. 104.cõc.112. & f.240.conce.175.

f Clem.ſi furioſus de homic.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum prælati regulares poſsint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex eo, quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quod Magiſter Ordinis,Prouinciales,Priores Conuentuales,atque eorum vicẽgerentes in conuentibus poſſunt diſpenſare cum fratribus ſibi commiſsis, nec non cum fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus,vndecunque in irregularitate, quã contraxerunt,antequam, vel poſtquam ordinem intrauerunt,ex eo quod excommunicati, vel ſuſpenſi vel interdicti*

Digitized by Google

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia celebrauerint, vel ſi ſic ligati, ordines ſuſceperunt. Ita conceſſit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui ſimiliter conceſſit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales miniſtri, & eorũ Vicarij ac Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, hoc eſſe ſingulare priuilegium. Datur enim poteſtas dictis prælatis ad diſpenſandum circa fratres ſibi non ſubditos, ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerunt, vel ordines ſuſceperunt, vel ſi diaconus baptizauit cum ſolennitate abſque neceſſitate præſente præsbytero, qui baptizet, tunc enim eſt irregularis ſecũdum Syluestrum, *c* Nauarrum & Sotum. Et nuſlibi reperitur, quod prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus alterius prouinciæ: neque prior conuentualis poſſit ſimiliter diſpẽſare cum fratribus alterius conuentus ſuper irregularitate contracta ratione homicidij caſualis. Quia conceſſiones, quæ inueniuntur ſuper diſpenſatione ab hac irregularitate, loquuntur ſolùm cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et ſi opponas, quod ſecundum opinionẽ iuriſtarum citatã per Couarruuiam, *d* ſcilicet, quod quando Papa conceſſit, quod poſſint abſoluere per cuſtorem clericos in quibuſdam caſibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de ſententia excommunicationis, ex hac met declaratione, & conceſſione his caſibus concurrentibus datur ſimilis licẽtia in alijs excommunicationibus, quarum abſolutio ſimiliter Papæ reſeruatur, vt etiam dicunt Panormitanus *e* & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod conceſſa diſpenſatione ſuper irregularitate contracta, quia frater ſubditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam diſpenſatio ſuper eademmet irregularitate ab hoſpitibus contracta, ad hanc obiectionem reſpondetur, quod hæc opinio, & Theorica Iuriſtarum non agit ad rem; quia tractat de extenſione facultatis conceſſæ iure communi. Nos autem in præſenti agimus de extenſione priuilegij extra, vel contra ius commune dati.

a In 1. imp. f. 127. & in 2. f. 140. conceſ. 318. & 31. q.
b Marima. f. 236.
c Syl. v. Bapt. Na. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.
d Cou. in c. alma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 11.
e Panor. & Innoc. c. de cæte. de ſent. exc.

Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expreſſe: cum omnis receſſus à iure communi ſit odioſus, & reſtringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum poſſunt prædicti prouinciales diſpenſare in dicto caſu; cum Concilium Tridentinum ſolùm concedat epiſcopis & per conſequẽs prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem facultatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis. Neque obſtat, quod hoſpites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus ſint ſubditi prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tũc hoſpitantur. Nam reſpondetur, hoc eſſe ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in noſtra religione contingit, vt ſcilicèt, poſſint dicti prælati eos per obedientiam & per ſententiam excommunicationis præcipere, quæ neceſſaria ipſis præcipienda viderint, non autem, vt cum ipſis poſſint diſpenſare, neque vt ipſos poſſint abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & conſtitutiones generales, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica poſſunt diſpenſare & abſoluere.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm dicti Prælati poſſint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *quod Magiſter Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes poſſunt diſpenſare cum nouitijs, qui in ſeculo inciderunt in irregularitatem, eo quod excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarũt, vel ordines ſuſceperunt, dato, à iudice generaliter fuerit data, vel lata, vel a iure, dicta cenſura. Ita tamen, quod ſi ex huiuſmodi ſententijs propter debita ſunt adſtricti, ſatisfaciant.* Hoc cõceſſit Sixtus Quartus ordini Prædicatorum, vt habetur in Marimagno *f* iſtius ſacri ordinis. Circa quam conceſſionem in primo eſt notandum, quod hoc eſt ſingulare priuilegium, quia cõcedit diſpenſare cum nouitijs in irregularitate ſupradicta. Et aduerte, quod ſi particulariter fuiſſent iſti nouitij excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti à iudice, & deinde celebraſſent diuina, quod non poſſunt prædicti prælati cum eis diſpenſare virtute huius conceſſionis, *Vbi dicitur dato, à iudice generaliter lata cenſura fuiſſet.* Quæ verba ſignificant, quod quando iudex generaliter fert ſententiam, aut cenſuram, dicendo, excommunico, vel ſuſpendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro *g*) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non verò quando iudex excommunicauit, vel ſuſpendit, vel interdixit in particulari fratrem, qui poſtea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc cenſura ſit ſtrictioris vinculi, quàm cenſura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius diſpenſatio concedatur, minimè poſſunt dicti prælati cum nouitio hac cenſura irretito diſpenſare. Neque his obeſt, quod nos per noſtra priuilegia poſſumus abſoluere fratres, & nouitios à cenſura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum eſt in ſuperioribus, *h* ex eo, quod conceditur per dicta priuilegia abſolutio à caſibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod poſſimus abſoluere à cenſura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in diſpenſatione cum nouitijs non conceditur prælatis, niſi in hac ſpecie ſolùm irregularitatis. Et ideo non eſt extendendum hoc priuilegium, niſi vt ſonat. Et hoc priuilegium clare dicit, *A cenſura iudicis generaliter lata.* Quæ verba cum ſint clara, minimè nobis licet contra tenorem ipſorum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretari. Verum eſt tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in caſu poſito diſpenſare virtute cuiuſdam cõceſſionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta *i* ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confeſſionem poſt ingreſſum religionis poſſint diſpẽſari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit diſpenſationẽ ab omnibus irregularitatibus cũ exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiã bigamia, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandũ, firmauit regulam in contrariũ. Et ſic conceſſit, quod ab alijs irregularitatibus poſſint dicti nouitij abſolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propoſitum profitendi. Secunda, quod ſi ante profeſſionem exeunt ſic diſpenſati, iterum reincidunt in cenſuras, à quibus fuerunt abſoluti & diſpen-

f Marim. fol. 236. &c. 550.
g Nau. c. 27. num. 42.
h Sup. q. 20. art. 4.
i In 1. impr. fo. 64. & in 2. fol. 68. conceſ. 131. & in ſupplem. fol. 96. conceſ. 341.

Digitized by Google

& diſpenſati. Et ratio eſt, quia ſupra dicta conceſſio datur, vt poſſint per ingreſſum religionis plenariè confiteri; deinde quia, vt ait Sylueſter *a* ipſo iure in ſimilibus conceſſionibus videtur incluſa conditio, verbi gratia, ſi perſeuerauerint.

a Syluest. tit. abſolu. §. 5. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt in religione poſſit eſſe prælatus.

Reſpondeo dicendo, quod in iure antiquo poterant Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario, vt poſſit retinere beneficium curatum obtentum ante irregularitatem, non tamen vt poſſit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias *b* & Nauar. Et per conſequens prælati regulares iuriſdictionem Epiſcopalem habentes poterant diſpenſare cũ ſuis ſubditis, vt poſſent retinere prælationes, quas ante irregularitatẽ obtinuerunt, non tamen quas poſt irregularitatem poſſunt adipiſci. Vnde priuilegium Sixti Quarti conceſſum, *Generali & prouincialibus miniſtris, & eorum Vicarijs, vt poſſint diſpenſare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præter quam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant*, Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum Quartum id ipſum magiſtro generali & prioribus prouincialibus & conuentualibus ordinis prædicatorum conceſſiſſe) debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum neceſſaria erat prædicta diſpenſatio non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipſas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant ſecundum ius commune diſpenſare. Et ſic non ſine myſterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Ad quaſcunque adminiſtrationes & officia dicti ordinis eligi, recipi & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere & licite valeant.* Et non dicit ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere poſſint. Nam, prout dictum eſt, ſine priuilegio poterant dicti prælati diſpenſare cum ſuis ſubditis ad retinendas dictas prælationes poſt irregularitatem obtentas. Verum tamen eſt, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Epiſcopi, neque prælati regulares poterunt diſpenſare cum homicida voluntario etiam occulto, vt poſſit retinere dictas prælationes, cum per ipſius Concilij Tridentini *e* decretum beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen poſſunt diſpenſare cum homicida caſuali; cum in eodem decreto diſpenſatio iſta Ordinarijs committatur. Aduertendum etiam eſt, quod ſicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipſo facto tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & vſquequo priuetur cum ſuo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *f* & Couarruuias dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo ſolum definiatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium eccleſiaſticum conferatur, ita etiam religioſus homicida non amittit ipſo iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam ſtatim, quod homicidium committit: ſed neceſſarium eſt, vt a ſuo prælato regulari per ſententiam priuetur. Et ſic licet non poſſit exercere in adminiſtratione talis prælationis ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen ea, quæ ipſis minime interdicuntur opere cõſumare. Vnde cum per irregularitatem ſolum impediatur vſus ordinum Eccleſiaſticorũ, & acceptio ipſorum & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum eſt, reliqua omnia, quæ ad iſta tria munia minime reducuntur, poſſe ipſum homicidam exercere, donec a prælatis per ſententiã ab ipſis arceantur. Et ſic poſſunt præſidere in ſuis monaſteriis imponendo præcepta nõ ſpiritualia; quia iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ordines ſacros, iuriſdictio enim ſpiritualis poteſtatem ordinis præſupponit. Poſſunt etiam percipere fructus, & prouentus ipſarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares, & præpoſiti aliquarum religionum, quas in foro conſcientię ante latam ſententiam minime tenentur reſtituere. Denique aduertendum eſt, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis ad forum contentioſum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino. *g* Quod intelligendum eſt, non ſolùm, vt poſſint promoueri ad ſacros ordines ſed etiam vt poſſint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & abſolute concedit, quod poſſint cum ipſis diſpenſare. Et cum hoc priuilegium iuris ſit beneficium Principis generaliter & illimitate loquẽs, generaliter, & illimitate debet explicari. Et ſic prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem iure communi poſſunt cum ſuis ſubditis in prædictis diſpenſare in foro conſcientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IV. ſuperius allegatum reſpectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum contentioſum, vt ſcilicet poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis prælati regulares, ad nihil deſeruit in foro conſcientiæ, deſeruiet tamen vt poſſint diſpenſare in foro exteriori cum ſuis ſubditis irregularibus, etiam ſi ipſorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentioſum fuit deductum. Nec mirum eſt, prælatos regulares maiorem poteſtatem habere erga ſuos ſubditos, quam Epiſcopos erga ſuos diœceſanos, cum, prout conſtat ex libris ſuorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis a Sede Apoſtolica impertiantur.

b Couarru. in Clem. ſi furioſus. 2. §. 3. n. 6. Nauar. in ca. 27. nu. 240. in fine.

c In 1. imp. fo. 61. & in 2. fol. 144. conceſſ. 212.

d In 2. imp. fo. 240. conc. 575

e Conc. Trid. ſeſſ. 14 de reſor. c. 7.

f Naua. c. 27. num. 249. ad med. & in c. ſi quando excep. 9. de reſc. Cou. in c. ſi furioſus 2 pa. §. 3. nu. 6

g Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reſor. c. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſſint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura.

Reſpondeo dicendo, quod Alexander *h* Tertius determinat, quod in adulterijs & minoribus delictis poteſt Epiſcopus cum clericis peracta pœnitentia diſpenſare. Pro cuius decreti explicatione eſt aduertendum, quod adulterij crimen graue eſt & vt tale ſemper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertij iniuria, & præiudicio conſideranda ſunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum ſcribentibus communiter, clarum eſt, maximam iniuriã irrogari marito, & ipſius, & coniugis parentibus, & conſanguineis. Qua ratione tantis

h c at. ſi clerie. § de adul. de ind.

i D. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 3. Soto lib. 5. de iuſtit. q. 1 0. ar. 3.

Digitized by Google

pęnis apud omnes fere nationes interdictum eſt, vt late reſoluunt Iulius Clarus *a* Antonius Gomez, Menochius, & Maſcardus. Inter maiora autem delicta prior eſt ſimplex fornicatio olim depoſitione digna, adulterio enim inferior eſt, vt docet Diuus Auguſtinus. *b* Item periurium ſimplex, vt reſoluit Decius. *c* Huiuſmodi eſt ſtuprum, licet graue ſit crimen. Quando verò alter alterum inducit ad peierādū, vel ex periurio proximi mors, vel graue damnū ſuccedit, præſtat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia, & crimē aſſaſſinatus, & homicidium calificatum vt colligitur ex iure, *d* & tradit Diuus Thomas. Supereſt ergo iuxta regulam Alexandri Tertij, quod poteſt Epiſcopus (non reſeruante ſpecialiter ſibi Papa) diſpenſare in pœnis debitis adulterio, fornicationi, ſtupro, & periurio ſimplici, & alijs huiuſmodi. Nō tamen poteſt diſpenſare in pœnis Eccleſiaſticis debitis maioribus, qualia ſunt periurium calificatum Simonia, Inceſtus, Sodomia, aſſaſſinatus: quia huiuſmodi crimina inter grauiſſima reputātur, prout conſtat ex traditis a Couarruuias, *e* Mandoſio, Maiolo, & Salzedo. Aduertendum eſt etiam, quod patres generales, & prouinciales habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quam poſſunt exercere circa ſuos ſubditos, ſicut Epiſcopi poſſunt exercere ſuam circa ſuos diœceſanos, iuxta gloſſam *f* quandam ſingularem communiter receptam. Et per cōſequens in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt iure communi diſpenſare cum eis, poſſunt ipſi patres diſpenſare cum ſuis ſubditis. Et ſic poſſunt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & depoſitionibus verbalibus, & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea peracta pœnitentia, quādo reſultāt ex delictis grauibus, vt eſt adulteriū iuxta determinationē *g* Alexandri Tertij, ſuperius citatam, quæ tantùm de depoſitione verbali eſt intelligenda ſecundum cōmunem allegatam a Gama. *h* Et ratio horum eſt quia licet ſint ſupradictis pęnis Eccleſiaſticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter committuntur. Vnde oportet frequentiſſimè a Sede Apoſtolica diſpenſationem impetrare. Ad conſulendum autem tanto clericorum labori ius Pontificium Epiſcopis diſpenſationem concedit peracta pœnitentia; quia citra Pontificem maximum, nemo abſque cauſæ cognitione diſpenſat. Et Eccleſia Spiritus ſancti lumine irradiata, clericos humilitate inſtructos literis inſtitutos, virtute ſacramentorum, frequentia diuini cultus; miniſterio exercitatos (ſecundum quod experientia docet & ſacri Canones *i* prædicant) ſemper ad vitæ emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miſeria eos ſæpe errare cōtingat, mitiùs eos puniendos eſſe docuit, vt ex multis probat communis quam ſequitur Tiberius *K* Decianus. Et ſic eos magis dociles, & corrigibiles eſſe ſperat: & ea ratione pęnitentes reſtituit, vt ſic alios ad pęnitentiam inducat: quæ omnia etiam videmus in religioſis. Imo vltra dicta in clauſtro viuunt & ſub rigoroſo obedientiæ iugo militant quibus propter clauſuram non decet vagari & propter obedientiam de eorum emendatione certior multo ſpes habetur. Ex his infertur, quod dicti prælati regulares poſſunt reſtituere diſpenſatiue priuatos ab officijs & inhabiles ad ea per conſtitutiones Apoſtolicas, propter crimina grauia ſicut adulterium commiſſa contra ipſarū conſtitutionum tenorem, ſi Summus Pontifex eorum reſtitutionem diſpenſatiuam Sedi Apoſtolicę minime reſeruauit. Vnde cum Summi Pontifices, maxime Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, in ſuis conſtitutionibus latis contra religioſos introducentes mulieres in monaſteria virorum, aut mulierum non reſeruauerint ſibi ſuſpenſionem a diuinis, nec priuationem ab officijs, nec inhabilitatem ad ea, ſicut excommunicationem reſeruauerunt; euidenter ſequitur, poſſe dictos prælatos in ſupradictis omnibus diſpenſare pœnitentia peracta; cum crimen dictæ præſumptuoſæ introductionis, non ſit grauiſſimū, neque atrox, nec ſit maius quam adulterium. Licet enim ipſum in dictis cōſtitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quā adulterium, non ex hoc debemus inferre crimen eſſe grauius. Si hoc enim eſſet verum, vnum & idem numero delictum eſſet grauius in vna Prouincia, quam in alia, cū minori pęna in ipſa afficiatur: & eſſet crimen nefandum maius crimen in his Hiſpaniarum partibus, quam in alijs, vbi cum Sodomitis mitius agitur. Debet ergo grauitas delictorū penſari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicæ illato. Et certe ego non video, ex qua parte dicta mulierū introductio, abſolute loquendo, ſit maius delictum quam adulterium. Imo ipſa introductio abſolute loqnēdo non eſt mala in ſe, ſed quia prohibita: at adulterium eſt quoddam intrinſecè malum. Infertur ſecundo, nō poſſe dictos prælatos diſpenſare in pęnis, quæ propter crimē nefandum per ſacros Canones determinantur, cum hoc delictum, non inter delicta grauia, vt adulterium, ſed inter grauiſſima numeretur. Infertur tertio, quod ſi Gregorius Tertius decimus non committeret reſtitutionem vocis actiuæ, & paſſiuæ generalibus, & prouincialibus, quam incurrunt religioſi, qui in electionibus, vel ante eas per ſex menſes pro ſe, vel pro alio ſubornaſſent, minime dicti patres in hoc caſu poſſent diſpenſare, etiam ſi Summus Pontifex huius rei diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ minime reſeruaſſet. Subornatio enim in electionibus grauius crimen eſt, quam adulterium: imo inter grauiſſima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctiſſimus Soto *l* eſſe crimen contra rempublicam, ſicut eſt crimen læſe maieſtatis, & furtum publici ærarij, & alia huiuſmodi, quæ immediatè contra publicum & commune bonum perpetrantur.

Non deſunt aliqua argumenta, quæ hanc partem videntur reddere dubiam. Primum eſt, quod deciſio Decretalis Alexandri Tertij, & communis quam reſoluimus, limitatur quando pœna imponitur per legem, aut conſtitutionem, ipſo facto, aut ipſo iure, prout tenet Archidiaconus, *m* & refert, & ſequitur Felinus. At pęnæ dictarum conſtitutionum Pij Quinti, & Gregorij Tertij decimi imponuntur ipſo facto. Sed huic argumento reſpondetur, quod opinio Archidiaconi non eſt adeo ſecura, cum nitatur falſo fundamento, ſcilicet, quod quemadmodum Epiſcopus non poteſt diſpenſare poſt ſententiam a ſe latam, iuxta quandam gloſſam. *n* Ita neque quando lex imponit pęnam ipſo iure; quia tunc lex trahit ſecum executionem. Nam contrariam ſententiam ſcilicet, quod Epiſcopus poſſit diſpenſare poſt latam depoſitionis ſentētiam cum clerico, quem iam pęnituit, tenent Collector *o* Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obſeruandum eſſe, contra Baldum, & Aretinum tenet Maiolus. Adeo quod etiam contradicente accuſatore, Epiſcopus poteſt diſpenſare, ſiquidem lex poſitiua Epiſcopo diſpenſationem libere concedit, & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri Tertij ſuperius allegatum, vt conſtat ex traditis ab Abbate, *p* Felino, Decio, & Alciato, & Hippolyto.

Secundum argumentum eſt, quod decretum

Ale-

a Clar. in rubri. § de adu. Gomez. in l. 80. Taur. Menoc. lib. 5 præſum. præſ. 43. Maſcard. concluſ. 57. cum ſeq.

b c. adul. malum. 32. q. 7. d.

c Decius in d. c. adult.

d c. ille qui. 22. q. 5. Diuus Thom quodlibet. in 18.

e Cou. in 4. 2. p. c. 6. § 8. an. 2. Mandoſ. in praxi ſignat. §. diſpenſat. cum inceſtu. Maiol. lib. 5. de irreg. ca. de inceſt. & c. de Sodomitis. Salzed. in pract. crim. c. 86.

f Clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienādis recepta per Cona c. Ioan. nu. 5. de teſtam.

g In d. §. de adulterijs.

h Gama. li. 2. de offic. deleg. nu. 193.

i c. clericos 21. d. c. prælatos, 25. d. c. cum ſecundum Apoſtolum de præbend.

K Tiberius in praxi lib. 4. c. 9. in princ.

l Sot. de tegend. ſecret. memb. 2. q. 4. conc. 3. p. 37. col. 1.

m Archid. in c. licet canon. de elect. lib 6. Felin. in d. §. de adult. n. 4. verſ. fallit. 1.

n Glo. in c. & ideo 2. q. 6.

o Colle. nu. 9. Abbas nu. 14. Felin. nu 16. Dec. 18. Alex. nu. 1 in d. §. de adult. Selua de benef. 4. b. 7. nu. 8. Maio. l. 3. c. 22.

p Abb. nu. 16. & 18. in d. §. de adult. Feli. ibi. nu. 20. Deci. n. 22. Alci. n. Hippolyt. in prin. & n. 74.

Digitized by Google

Alexandri Tertij, & opinio, quæ per eũ reſoluitur non habet locum, quando conſtitutio dicit: Sit perpetuo priuatus, aut dicit alia ſimilia verba, quæ inducunt priuationem, non ſolum beneficiorum, & officiorum, ſed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinẽda in futurum, vt tenet quædam Gloſſa, *a* & cõſtat ex exemplis traditis a Felino, *b* qui eius opinionem ſequitur. Et hoc cõtingit in conſtitutionibus ſupradictis ibi, *& inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia*. Huic argumento reſpondetur, quod etiã ſi hanc opinionẽ teneant Felinus, & alij, contrariam tamen opinionẽ tenent Authores grauiſſimi; ſcilicet, quod Epiſcopus poſſit diſpenſare cum priuato perpetuo ipſo facto beneficio, aut officio. Nam lex Canonica ad ſubleuandum priuatos, & depoſitos, ne Romam accedere teneantur propter quodcunque graue delictum; conſiderans ea frequenter committi, hoc permiſit. Ita quod in quibuſcunque pęnis incurſis reſpectu alicuius grauis delicti poſſint id ipſum Epiſcopi poſt actam pęnitentiam, quod Papa, niſi Papa earum reſeruationem ſibi ſpecialiter reſeruauerit, etiã ſi ipſæ pęnæ incurrantur ipſo facto, & ſint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas *c* & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus, *d* de Marſiliis, concludens eſſe ridiculum per verba, *perpetuo, omnino, & ipſo facto* poteſtatem datã Epiſcopis in dicto decreto Alexandri Tertij eſſe ſublatam, ita firmauerunt doctiſſimi Doctores Sahagun, & Gabriel Henriquez Salmanticenſis Academiæ primarij digniſſimi Sacrorum Canonum, & iuris ciuilis profeſſores. Et ita viri doctiſſimi putant decretum Alexandri Tertii eſſe extendendum, cum ratio dicti decreti militet in his etiam caſibus. Siquidem in conſtitutionibus Apoſtolicis pro delictis grauibus hæ pœnæ infliguntur; in quibus ſi Epiſcopi non poſſent diſpenſare cogerentur clerici, & regulares vrbem frequenter accedere, & iugum Eccleſiæ fieret durum, & pęnoſum, cum ſit lene & ſuaue.

Aduertendum circa ſupradicta, quod ſæpe ſæpius repetit verba, poſt actam pęnitentiam. Nam inferior ſine cauſa non poteſt in lege Papæ diſpenſare, & pęnitentia acta delinquentis ſufficiens cauſa ad diſpenſandum iudicatur. Propter quam rationem poſſunt Epiſcopi diſpenſare cum clerico officio perpetuo priuato, etiam ante actam pęnitentiam, ſi propter eius prudentiam, & regimen vt vtilis Eccleſiæ poſtulatur, cum hæc ſit ſufficiens ad diſpenſandum cauſa. Pro cuius rei probatione & explicatione notandum eſt, diſpenſationem eſſe duplicem, voluntariam, & neceſſariam. Voluntaria eſt illa, de qua egimus in ſuperioribus, quæ ab Epiſcopis poſt actã pęnitentiã conceditur. Neceſſaria eſt, quando clericus depoſitus, aut priuatus, Eccleſię & populo eſt neceſſarius, ꝙ præſumitur ſi a populo petatur, vt ſacri Canones *e* ſic intellecti innuunt, & tradunt gloſſa, Abbas, Felinus, Decius, & doctiſſimus Alciatus. Inter quas magnum diſcrimen verſatur. Quod in voluntaria Epiſcopus pro arbitrio diſpenſabit. In neceſſaria autem diſpenſare debet, & ad diſpenſandum compelli poterit propter Eccleſiæ vtilitatem, vt tenent communiter ferè omnes. Imo & capitulum ſede vacãte in hoc caſu propter Eccleſiæ vtilitatem poterit diſpenſare. Et ita ſupradicta iura interpretatur Gambarus, *f* & Theſaurus Chriſtianæ religionis. Ex quibus infertur, quod etiam ante actam pęnitentiam poſſunt prælati regulares habentes iuriſdictionem Epiſcopalem diſpenſare cum ſuis ſubditis priuatis perpetuo ab officiis, propter aliqua crimina grauia (ſicut adulterium) quæ commiſerunt, ſi eorũ prudentia & regimen eſt vtile monaſteriis. Quæ

a Glo. in c. incipientes, §. cæterum, vbi perpetuo de electi libro 6.

b Felin. vbi ſup. verſ. 2. limita.

c Abb. in d. §. de adult. n. 6. verſ. & hoc intelligo, & in verſic. quantocunque vbi Dec. nota 8.

d Marſ. in d. §. de adult. n. 63. & 68.

e c. vt conſtitueretur & c. Domino Sancto diſt. 50 vbi gloſſ. v. neceſſe Abba. in d. §. de adu. n. 20. vbi Fel. n. 15. Dec. n. 24. Alcia. nu. 4.

f Gambar. de offic. deleg. lib. 2. num. 69. & 276. Theſaurus, 29.

vtilitas præſumitur, ſi ad ea poſtulantur officia exercenda.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi & commutandi vota ſuorum ſubditorum in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolenni religionis.*

2 *Vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem.*

3 *Vtrũ Sũmus Pontifex poſſit diſpenſare cũ fratribus ordinum militiarum, vt poſſint ducere vxorem.*

4 *Vtrum prælati regulares poſſint irritare, aut diſpenſare voto ſuorum ſubditorum.*

5 *Quo iure prælati regulares habeant authoritatem ad irritandum vota ſubditorum.*

6 *Vtrum prælati regulares valeant diſpenſare in votis volentium ordinem intrare.*

7 *Vtrum dicti prælati & Abbatiſſa poſſint diſpenſare in votis monialium.*

8 *Vtrum prædicti prælati poſſint commutare, irritare, & diſpenſare vota nouitiorum & nouitiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolenni religionis.

RESpondeo dicendo, quod Papa non poteſt diſpẽſare cũ religioſo in tribus votis eſſentialibus, ita vt manente propria religione monachali poſſit verus religioſus monachalis habere proprium & vxorem ducere, & nulli ſubditum eſſe ſpecialiter; vt egregie probant omnes Theologi teſte Sot. *g* & Corduba; quia de iure diuino ſunt illa tria vota eſſentialia, & intrinſeca veræ religioni Monachali, vt euidenter conſtat ex decretali *h* Innocentii Tertij dicentis, quod abdicatio proprietatis, ſicut cuſtodia caſtitatis ita eſt annexa regulæ monachali, vt neque Summus Pontifex poſſit diſpenſare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ cum ſit tam intrinſecum religioni, ſicut reliqua, imo eſt inter ea præcipuum vt probat D. Thom. *i* Neque hoc eſt alienum a Iuriſperitorum doctrina, cum certum ſit apud omnes iuris interpretes, quod exceptiones omnes extenduntur ad omnes caſus ſimiles, in quibus eadem ratio verſatur, vt probat doctiſſimus Couarruuias. *K* Cum ergo Summus Pontifex iudicialiter procedens dicat, quod Papa non poſſit in illis votis eſſentialibus diſpenſare, vnde colligitur euidenter quod illa tria vota ſunt eſſentialia iure diuino veræ religionis monachalis. Atque adeo non eſt poteſtas in terra, quæ poſſit efficere, vt monachus manens vere & proprie monachus poſſit habere proprium & vxorem, & eſſe liberum ab omni obediẽtia, ſicut exteri ſeculares. Neque oppoſitum huius ſententiæ ſentit Scotus, *l* aſſerens, quod matrimonio non repugnat votum ſolenne continentiæ, ſeu monachatus, niſi ex eo quod Eccleſia illegitimauit ſic vouentem ad contrahendum. Nam, vt dicit Flauius *m* Scoti interpres, illegitimatio iſta iure diuino eſt facta, eo quod fuit facta ab Apoſtolis, qui erant in Eccleſia primitiua, vt cõſtat ex traditione. Quæ nimirum Eccleſia primitiua, quatenus erat organum

g Sot. lib. 7. de iuſt. q. 4. ar. 2. & q. 5. art. 3. Cord. lib. 1. q.

h c. cum ad monaſterium de ſtatu monach.

i D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 3. 6. & 8.

K Cou. lib. 2. var. c. 5 no. 6.

l Scot. in 4. d. 38.

m Flau. in dicta d.

Digitized by Google

Spiritus ſancti immediate poterat ius diuinum & ſacram ſcripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum ſentire, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino: hoc eſt intelligendū ſucceſſiue, prout explicat noſter Pater Michael a Medina. a Id eſt, quod is, qui vere monachus eſt, ex cauſa poſſit effici ſæcularis, vt matrimonium contrahat. Sed iure diuino, vt ex traditione cōſtat, prohibitum eſt, ne poſſit eſſe diſpēſatio in tribus votis manente monachatu. Dixi manente monachatu. Nā in ordinibus militaribus contrariū eſt dicendū prout infra articulo tertio ventilabitur. Dixi manēte monachatu. Nam ceſſante monachatu bene poteſt id ipſum Papa efficere ſecundum Scotum & alios, vt articulo ſequenti ſtatim demonſtrabitur.

a Medi. de ſacro. hom. cont. lib. 4. contron. 7. c. 39.

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem.

RESpondeo dicēdo, quod Diuus Thomas b aſſerit, Papam nō poſſe efficere, quod ille, qui eſt profeſſus in religione, non ſit religioſus, licet quidam Iuriſtæ ignoranter contrariū dicant. At quamuis ipſe angelicus Doctor notauerit Iuriſperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen ſententia eſt verior, & inter Doctores communior, & Eccleſiæ conſuetudine recepta, ſcilicet quod Papa poſſit diſpenſare in hoc cum religioſis: Diſpenſauit enim aliquando cum aliquibus religioſis profeſſis ad componendas multorum regnorum lites, vt refert Spichius. c Et in hanc partem inclinat Scotus, d quem magna Theologorum, & Iuriſperitorum turba ſequitur, quos omnes congregat, & ſequitur doctiſſimus noſter pater Corduba, e & etiam Couarruuias. Et ratio præciſa huius ſententiæ eſt, quia votum ſolemne religionis non irritat ex diuina inſtitutione matrimonium contractum ab eo, qui fuit monachus. Et probatur primo. Quia, vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas ſimpliciter ad matrimonium in vouente, & tradente ſe in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquā poſſit contrahere, quia licet non poſſit Pontifex, vt dictum eſt in ſuperiori articulo, diſpenſare, vt religioſus nubat, manente religione, nulla tamen lex diuina eſt arcens & vetans ſummum Pontificem poſſe ex monacho facere ſecularem ad contrahendum. Nam quamuis iure diuino, & naturali ſit religioſus Deo traditus, & conſecratus cum ſtatus aſſumptione per votum ſolemne religionis, tamen quia hæc diuina traditio, & obligatio habet ortū a voluntate humana, hinc ſequitur quod ex iuſta cauſa poteſt religioſus effici ſecularis ad contrahēdū. Sicut contingit in ordine ſacro & in voto ſimplici religionis, in quo licet ſit actualis traditio reſpectu Dei, (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino & naturali ad non contrahendum matrimoniū, poteſt in illo fieri diſpenſatio, in quo eſt actualis traditio reſpectu Dei, & hominū. Sic eodē modo in voto ſolemni religionis fieri poteſt. Nec tunc capitur alienum inuito domino, ſed ex Dei voluntate, quod erat Deo conſecratū conuertitur ad vſum matrimonij. Quare licet verum ſit, quod Summus Pontifex non poſſit diſpenſare in iure diuino abſolute contento in præceptis fidei, & ſacramentorum: in iure tamen diuino ex ſuppoſitione, quod habuit ortum ab humana voluntate, optime poteſt diſpenſare.

b D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1.

c Spic. lib. 5. de continent. c. 5.

d Scot. in 4. d. 38.

e Cord. lib. 1. qq. q. 24. Cou. de reſtit. c. 2. nu. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum militibus ordinum militarium, vt poſſint contrahere matrimonium.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius III. in articulo primo huius quæſtionis allegatus ſolum de religioſis monachalibus loquens dixit, Sūmum Pontificem minime poſſe diſpenſare vt remanentibus monachis poſſent ducere vxores; non tamen hoc negauit militibus ordinum militarium poſſe concedi. Sicut de facto diſpenſatum eſt cum Commendatariis Chriſti in regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatē vouent, & ſic ducunt vxores, & habent diſpēſationem, vt coniugatis degentibus in ſæculo extra monaſterij clauſtra alendi bus liberos, ſplendidamque (prout docet) familiā habentibus omnia ſecundū regulam ſuppeditentur teſte Molina. f Diſpenſatum etiam eſt cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ, vt poſſint ducere vxores. Et ſic iam modo non promittunt caſtitatem abſolute, ſed caſtitatem coniugalem. Quæ conſiſtit in hoc, quod non debent cognoſcere alias vxores præter ſuas; & cognoſcendo alias præter ſuas non ſolùm adulterium, ſed etiam ſacrilegium contra votum caſtitatis emiſſum cōmittunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex ſoluta ſacrilegos eſſe exiſtimo contra Larā, g & Henriquez, & Gutierrez aſſerentes eſſe naturales: Contra quos egi in h ſuperioribus. Nec mirum eſt, quod Summus Pontifex cum ipſis poſſit diſpenſare; cum ſecundum opinionem Theologorum non ſint vere religioſi, quibus ego ſupra i aſſentitus ſum, concordans eos cum Canoniſtis; dicens non eſſe vere religioſos monachales & pœnitentiæ, ſed eſſe vere religioſos militares, quorum inſtituto non repugnat habere vxores. Imo maxime decet; cū ordinētur ad pugnandū armis materialibus pro Eccleſia Sanctā Dei, quorū familiæ deficerent, ſi liberos viros nobiles nō poſſent procreare, qui parentum, & procerum ſuorum exēpla ſectarentur, & pro fide Catholica militarēt.

f Mol. 2. 2. tract. 2. d. p. 14. col. 772.

g Lara de alimen. in 1. lib. 9. Henriq. lib. 11. c. 20. §. 3. in gloſſ. lucet D. Gutier. in pract. q. c. 114. p. 146.

h Sup. q. 13. articu. 2.

i q. 1. art. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælati regulares poſſint irritare, aut diſpenſare vota ſuorum ſubditorum.

RESpondeo dicendo, quod opera religioſorum ſunt in multiplici differentia. Primū genus eſt eorum, quæ fiunt contra prohibitionē regulæ, vel prælati, generalem vel ſpecialem: & vota ſuper his non tenent, niſi prælati conſenſerint. Et non tenēt etiam ſi ignoret monachus, rem eſſe prohibitam a prælato iuxta tradita a Soto, K Nauarro, & Arag. Et hæc vota, cum ſint nulla, irritatione non indigent. Secūdum genus eſt eorum, quæ ſolenni voto comprehenduntur, vt ſunt tria vota eſſentialia, & pecularia ſtatuta. Et in his duobus proculdubio ſubiiciuntur monachi prælatis. Apparet nihilominus poſſe de his votū voto ita firmiter adiicere, vt illud prælatus irritare queat. Vt ſi voueat in ordine Prædicatorum nunquā carnes guſtare, & nunquā locis & horis vetitis ſilentium rumpere. Quoniam poſtquam licuit votum ſolenne de illis emittere, videtur poſſe arctius ſe adſtringere ad ea ſeruanda, quæ nihilominus poteſt prælatus diſpenſare, & irritare. Quinimo & debet, quia hæc vinculorum congeminatio ſuper eadē materia vix vnquā prudēter ſit.

K Soto lib. 7. de iuſt. q. 3. ar. 1. dub. 3. Nauar. in ca. non dicatis. n. 74. verſ. 4. Arag. 2. 2. q. 88. art. 8. con. 1. & 2.

Digitized by Google

ſit. Poteſtas autem prælatorum in hac parte inde patet, quod cum ſuper omnibus conſtitutionibus & regulæ ſtatutis præter tria vota eſſentialia valeant præfecti ex cauſa diſpenſare, cohibere poſſunt ſubditorum arbitrium, ne de his ſtatutis noua edant vota. Nam & illa, ſuper quibus diſpenſare poſſunt dũ diſpenſando faciunt ea de illicitis licita, poſſunt pro cauſa nonnunquam iubere, ſcilicet, vt ſubditi ſilentium rumpant, aut religionis ieiuniũ frangant ac proinde valent horum vota caſſare. In tertio ordine ſunt opera libera, ideſt, quæ neque legis ſunt præcepta, neque ſub voto includuntur; vt orare, atque noua ſuperaddere ieiunia. Et ad hæc prælati regulares quidem pro ſuo libito cogere nequeunt ſubditos, poſſunt ea tamen impedire, quando libuerit. Et ideo hæc particulariter & propriè ſunt vota, ſuper quibus Prælatorũ irritatio & diſpenſatio cadere poſſunt. Quartus operũ ordo eſt, quæ prorſus Prælatorũ authoritatẽ exuperãt, vt tranſitus ad arctiorem religionem. Hic enim tranſitus, cũ ſpectet ad exitum ſubditi ab obediẽtia Prælati, non cõprehẽditur ſub illa. Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum, quod monachi huiuſmodi tranſitus emiſerint nõ poſſe a prælatis irritari, poſſe tamen in eo diſpẽſari. Nam irritare eſt voluntatem alterius coercere diſpenſare verò non, niſi ſpontaneæ petitioni ſubditi annuere, Prælati autem prohibere nequeunt ſubditum tranſire volentem ad fœliciorem frugem. Si autem ille vult ſub eorum obedientia manere, poterunt tunc ſuper huiuſmodi voto ab eiſdem prælatis diſpenſari, quandoquidem illud non eſt ſimpliciter votum religionis; ſed votum tranſitus vnius ad aliam religionem. Quintum genus operum eſt eorum, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, vt legis præcepta ſeruare. Et non ſolum illa, ſed & quæ ad charitatem ſeruorum attinent; quorum contraria sũt peccata venialia. Et horum votum cenſet Caietanus irritari a præfectis regularibus non poſſe. Vt ſi monachus votum Deo, vouit non iurandi, aut nõ mentiendi: Ratio eſt quoniam hæc materia nõ eſt prælatis ſubiecta. Ait enim nihilominus Caietanus poſſe Prælatum huiuſmodi votum in nomine Dei commutare. At contrarium videtur tenere Sotus, a quem ſequitur Nauarr. Nam ſi quantum ad neceſſitatem præcepti implendi diſpenſatio iſtorum ſub poteſtate prælatorum minime comprehendantur, nihilominus illa noua obligatio, qua ſubditus ſua ſpõte religare ſe cogitat, ait Sotus ſe non videre, cur non poſsit a prælatis irritari. Nam quantum ad ſpontanea domini ſunt ſubditorum ſibi voluntatũ. Et iuxta ſupradicta debet intelligi id quod conceſſit Eugenius IIII. monachis S. Benedicti obſeruantiæ Italiæ. *Ne ab eorum quiete diſtrahi & Romanam Curiam pro obtinendis licentijs frequentare cogantur Quod in omnibus caſibus in quibus de iure cõi prælatis et monachis præfatis authoritas, ſeu licẽtia, ſeu diſpẽſatio ordinarij eſſet neceſſaria, ſi ab eodem exempti non eſſent, prælatis Abbatibus Prioribus, Rectoribus huiuſmodi qui pro tẽpore fuerint vna cum eorũ Conuentibus de licentia tamen, & conſenſu capituli Generalis, aut præſidentis cum maiori parte viſitatorum authoritate Apoſtolica abſque eo, quod ad ſedem Apoſtolicam habeant recurſum huiuſmodi licentiam, authoritatem, & diſpenſationem induliſit*, vt habetur in Cõpendio b Mendicantium, vbi ait Collector vidiſſe hoc priuilegium authenticum.

a Sot. lib. 8 de iuſt. q. 7. ar. 1. Nau in man. c. 12. nu. 64.

b Comp. Mendic. tit diſpenſatio §. 25.

ARTICVLVS V.

Quo iure Prælati regulares habeant authoritatem irritandi vota religioſorum.

RESpondeo dicendo, cum doctiſsimo Soto c quod Sũmus Pontifex quia eſt velut generalis miniſter, Prouincialis, Guardianus, ſeu Prior, poteſt irritare vota religioſorum. Et hoc veriſſimum eſt apud omnes. Addit tamen nouiter idẽ author, quod Sũmus Pontifex non poteſt irritare vota ſecularium; Licet enim ſuper omnes fideles habeat pleniſſimam poteſtatis iuriſdictionem, non habet tamen ſuper ſeculares poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum, ſicut habet ſuper regulares. At hæc opinio Soti reprobatur a doctiſſimo noſtro fratre Michaele a Medina. d Nam in ordine ad fidem, & Euangelium omnes ſubduntur Summo Pontifici. Quare ſi quis ſecularis inutilem ſe reddidiſſet ad fidei obſequia viuendo in religione, ſi ad propulſandos fidei hoſtes in bello hic homo eſſet valde neceſſarius, poſſet quidem Summus Pontifex illum ad arma cogere, omnia eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptiſmum fit Papa dominus voluntatis Chriſtiani hominis, id eſt, in ordine ad finem ſpiritualem. Atque adeo ſi Epiſcopus voueret religionem. Papa poteſt illud votum irritare: quia ſine illius voluntate, nullum eſt. Sed vt ingenue fatear hoc non eſt ſimpliciter irritare, ſed tantum ſecundum quid, id eſt ad illum finem. Prælati verò regulares ſimpliciter irritãt ex eo ſolùm, quia ſunt domini abſoluti voluntatis omnium religioſorum ſuorum, quod nimirum non concedit Sotus de Papa reſpectu ſecularium. Ex his patet, quo iure poſſint dicti prælati irritare vota. Ad quod reſpondet e Sotus, quod iure diuino, & naturali. Nam ratione voti efficitur prælatus dominus voluntatis ſubditi. Quæ nimirum ſententia veriſſima eſt. Et aduerte, quod ad irritandum vota nulla requiritur cauſa, ſicut requiritur ad diſpenſandum. Ex mera enim voluntate prælati hanc votorum irritationem facere poſſunt, prout poſt Syluestrum concludit Sotus dicens, peccare nihilominus venialiter prælatos irritando vota ſubditorum ſine cauſa. Quæ nimirum ſententia ſolidũ habet fundamentũ; Nã ſic irritare eſſet actus otioſus, & inutilis teneret tamẽ irritatio ſi prælatus de dicto voto præmonitus. & certior factus illud irritauit, & caſſauit, vt optime docuit f Caietanus. Sed ſi aliquo bono fine prælatus irritaret vota præuia aliqua deliberatione, non peccaret.

c Sot. lib. 8 de iuſt. q. 3. ar. 1. dub.

d Med. lib. 1. de ſacrorum ordinum continent. c. 44. & 45.

e Sot. in d. c. 2.

f Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in votis volentium ordinem intrare.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. conceſſit prælatis congregationis Sancti Benedicti. *Perſonas volentes eorũ Congregationi ſociari, quæ religionem, locum & ordinem alium quemcunque etiã arctiorem vouiſſent, tali voto non obſtante approbationẽ profeſſionemque recipere, eadẽque authoritate Apoſtolica ab ipſo voto abſoluere. & cum ipſis diſpenſare, dum modo in tali religione, ſeu ordine de quo vouiſſent, profeſſionem non emiſerint Quod ſi tamẽ ante profeſſionem emiſſam ab ipſa receſſerint cõgregatione huiuſmodi diſpenſatio nullius erit roboris vel momenti*: Iſta cõceſſio habetur in compendio g Mendicantium.

Circa quam conceſsionem eſt notandum, quod eſt magni æſtimanda, quando quidem concedit, vt poſsimus diſpenſare cum illo, qui habens votum ingrediendi in Carthuſiam venit ad ordinem Mendicãtium. At verò ſemper requiritur cauſa rationabilis ad intrandum ipſum Ordinem; quia Papa non poteſt diſpenſare, vt religioſus ſine cauſa legitima tranſeat ad laxiorem religionem, prout tenet h Panormitanus, & Syluester. Et ſic concedens prælatis, vt poſsint diſpenſare cum illo, qui habens

g Compend. Mendican. tit. diſpenſ. § 8.

h Panorm. in c. non eſt voti de ;vot. Syluest. ver. votum §. 3.

votum intrandi in Carthuſiam, vt poſſit profiteri in Ordine mendicantium, concedit hoc ſecundum modum, quo poteſt, ſcilicet, cauſa iuſta interueniente. Cauſa autem iuſta, & rationabilis eſt, vt ſi is putet melius Altiſſimo famulatum dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur, Nam ſecundum doctiſſimum Sotum, vt aliqui doctiſſimi eius diſcipuli affirmant, Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſeculari, vt intret ordinem reformatum, dato, emiſiſſet votum arctioris religionis, & quod cauſa ſufficiens ad huiuſmodi diſpenſationem concedendam erit, ſic velle, qui votum emiſit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quam ad ſtrictiorẽ per ipſum votatam, ſignum eſt notiſſimum, quod Altiſſimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quam in ſtrictiori. Aduertendum tamẽ, quod ſupradicta procedunt, quando aliquis virtute diſpenſationis ſe, non obſtante dicto voto, transfert in laxiorem religionem. At verò quando aliquis vouens ſtrictiorem religionem, licet virtute priuilegij alicui religioni laxiori conceſſi, ſe transferat, & profiteatur in ipſa, & vt profitendo ſatisfaciat voto, non tamen liberetur a culpa mortali, quam commiſit omittendo religionem ſtrictiorem, quam vouit, ſuſcipiendo habitum, & profitendo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas, *a* quem ſequitur Nauarrus: cum ſine cauſa, & ſine legitima diſpenſatione votum prius factum non in ſpecie adimpleuerit.

a D. Thom. 2. 2. q. fin. ar. pe. ad 3. Nauar. c. 12. nu. 58.

ARTICVLVS VII.

An dicti prælati, & Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in votis ſuarum monialium.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, prælatos regulares poſſe diſpenſare, & irritare vota ſuarum monialium, etiam ſi emittant vota adimplenda in poteſtate aliorum prælatorum. Abbatiſſæ tamen non poſſunt diſpenſare in dictis votis, neque ea commutare, cum hoc pertineat ad ſpiritualem iuriſdictionem, quam Abbatiſſæ ſuper ſuas moniales minime habent. Poſſunt tamen dictæ Abbatiſſæ irritare vota per ſuas moniales emiſſa, ſicut pater poteſt irritare vota filij, & maritus vota vxoris, propter poteſtatem dominatiuam, quam habent: ſiquidem Abbatiſſæ maiorem authoritatem habent dominatiuam ſuper ſuas moniales, quàm pater, & maritus ſuper filium, & vxorem, prout notat noſter Epiſcopus Angles, & conſtat ex traditis in noſtra ſumma *b* confeſſorum. Vbi aduerto, quod quando fiunt iſta vota ſine conſenſu prælatorum, non peccant prælati, neque Abbatiſſæ ea ſine cauſa irritando. Neque peccant ſubditi, & moniales dictam irritationem ſine cauſa petendo, ſiquidem promiſerunt Deo ſub conditione tacita, ſi eorum prælati, dicta promiſſa non irritauerint, vt ex late traditis in eadem ſumma patet.

b In ſum. 2. tit. c. 89. de voto p. 319. nu. 1. & nu. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum dicti prælati poſſint diſpenſare commutare & irritare vota nouitiorum, & nouitiarum.

RESpondeo dicẽdo, quod omnia vota perſonalia, & mixta, vt ſunt peregrinationes ceſſant, emiſſa profeſſione in aliqua religione a Sede Apoſtolica approbata, vt dicunt Sanctus *c* Thomas, & Sotus cum communi. Ceſſat etiam votum vltramarinum, quidquid dicat Sylueſter. Quod probatur. Nam profitens moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam profeſſio ſolennis dirigitur, vnde ceſſante vita præterita, etiam ceſſant vota in ipſa facta; Vnde infertur, quod etiam ceſſãt vota realia, ſiquidem ad regimen ſpirituale prioris vitæ fuerint emiſſa, quæ iam ceſſat per tranſlationem profitentis in aliam vitam mere ſpiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi ſunt nouitij a votis, quæ non poſſunt impleri in religione. Et ratio eſt, quia diſponente Papa, vt omnia nouitiorum, & nouitiarum vota in voto ſolenni religionis abſumantur, & ſtatuente quod nouitij probent auſteritates religionis, & religio ipſorum nouitiorum mores, clarum eſt, nolle obligare dictos nouitios in illo anno ad obſeruationem votorum, quæ in religione minime poſſunt adimplere. Verum ad ea, quæ poſſunt adimplere ex voluntate ipſius Papæ, aſtringuntur, Notandum eſt tamen, quod conſideratis exercitiis, in quibus in dicto anno occupantur, verbi gratia, ſurgendo ad matutinas, & in aliis horis canonicis aſſiſtendo orationi mentali, ieiuniis, diſciplinis, mortificationibus, miſſarum auditionibus, vt acolyti ſeruiendo, & aliis exercitiis humilitatis inſiſtendo, poterunt prælati, & ipſi, qui curam habent nouitiorum dicta vota in aliqua opera iſtorũ Deo magis grata commutare. Attendant tamen, quod non habent poteſtatem ad dicta vota irritanda, cũ ſuper nouitios non habeant poteſtatem dominatiuam, ſicut habent ſuper profeſſos, vt aduertit doctiſſimus *d* Nauarrus. Attamen propter poteſtatem ſpiritualem, quam habent ſuper eos bene poſſunt eorum vota commutare, & diſpenſare in opera & exercitia, quæ ab ipſis in religione cõmuniter, fiunt prout aduertit Alcocer *e* in ſua docta, & compendioſa ſumma confeſſorum.

c D. Thom. 2. 2. q. 86. ar. 12. q. 186. art. 1. Sot. libr. 4. de iuſt. q. 1. ar. 4.

d Nau. c. 12. num. 69.

e Alcocer in ſum. cap. 16. f. 57. p. 1.

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantiis regularibus, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrum prælati poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus.*
2 *Vtrum expediat vti conſtitutione Pij II. de qua in articulo ſuperiori.*
3 *Vtrum fratres Minores poſſint recipere triticum verbi gratia vt pro alijs commutetur.*
4 *Vtrum præcepta regulæ minorum ſint vota.*
5 *Qui ſint prælati, qui poſſunt diſpenſare in præceptis regulæ minorum.*
6 *Quis poſſit diſpenſare cum prælatis ad ſupradicta.*
7 *Vtrum poſſint fratres vti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.*

ARTICVLVS I.

An prælati Generales, & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus, exceptis tribus votis eſſentialibus.

RESpondeo dicendo, quod obſeruantiæ regulares ſunt, quidquid in iure, & in Concilio Tridentino & regulis, & ſtatutis Apoſtolicis continetur, concernens ſolas perſonas regulares, & prælati regulares habentes iuriſdictionẽ

Epiſco-

Epiſcopalem, poſſunt diſpenſare ſecundum ius in particulari cum aliquo in omnibus obſeruantiis præciſis regularibus comprehenſis, & contentis in iure, & Concilio Tridentino, & conſtitutionibus iuſta exiſtente cauſa, dummodo non ſit ſpecialis prohibitio in aliquo ſtatuto facta. Hæc aſſertio primo probatur, quia nuſlibi repetitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne poſſint in huiuſmodi obſeruantiis diſpenſare. Quod nimirum aperte deducitur ex iure Canonico *a* In quo ſic dicitur, *Neque exiſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, ita ſunt annexæ Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex poſſit indulgere licentiam.* In quibus verbis. *Ne exiſtimet Abbas.* Notandum eſt; Nam ſicut per illa Prælatos regulares prohibet diſpenſare in his, quæ ſunt eſſentialia, & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere, quod in non eſſentialibus poteſt diſpenſare, quia exceptio firmat in contrarium regulam in omnibus, quæ excepta non ſunt, vt euidenter conſtat in multis iuribus, quæ à Doctiſſimo *b* Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non ſolùm dicit eſſe probatam ex Bartolo & Dino ſed ait eſſe omnium conceſſione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridẽtinum *c* in quo dicitur quod *ſuperiores non poſſunt, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent relaxare.* Ergo omnia, quæ non ſunt ſubſtantia regularis vitæ; ſecundum mentem Concilij poſſunt ex cauſa a Prælatis diſpenſari per regulam ſuperius traditam, qua dicitur, quod exceptio facit regulam firmam; & certam in omnibus, quæ non excipiuntur. Cum his concordant Angelus, & *d* Syluester. Nam poſt argumentum a contrario ſenſu tenent Prælatum in omnibus, exceptis tribus votis eſſẽtialibus, poſſe diſpenſare. Imo eſt expreſſa ſententia D. *e* Bernardi, cuius verba ſic habentur. *Quãdiu charitate militant ſtatuta regularia immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquando viſa fuerint, ijs duntaxat, quibus hoc poſſe videre datum eſt, nonne iuſtiſſimum eſſet, vt aliqua verba ſi expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte commodius dimittantur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. *f* Thomam & Sotum.

a c. cũ ad monaſter. de ſtatu monach.

b Couar. l. 2. de varijs reſol. c. 3. nu. 6.

c Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 1.

d Syluest. ver. diſpenſat. §. 20. in fin.

e D. Bern. de præce. & diſpẽſat.

f D. Thom. 2. 2 q. 47. art 3. & Soto de iuſtit. lib. 1. q 7. ar. 3. & lib. 8. q. 1. ar. 1. du 1

Sed pro maiori explicatione noſtræ concluſionis eſt aduertendum, quod obſeruantia regularis eſt triplex vt colligitur ex Concilio *g* Tridentino. Prima dicitur, & eſt eſſentialis, vel ſubſtantialis in genere ſiue abſolute, quia eſt de intrinſeca ratione cuiuſcunque religionis regularis: vt eſt obſeruatiõ trium votorum eſſentialium. Secunda obſeruantia dicitur eſſentialis in ſpecie, ſiue reſpectiuè, quia obligat ad culpam mortalem in aliqua religione ſpeciali ex peculiari inſtitutione illius, vt conſtat in religione fratrum Minorum de obſeruantia; in qua ſunt viginti quatuor præcepta obligantia ad culpam mortalem. Idem etiam patet in religione religioſorum Societatis Ieſu; in qua vltra tria vota eſſentialia religionis ſunt alia plura vota ſpecialia, quæ obligant ad peccatum mortale. Vt eſt votum obediendi Summo Pontifici in miſſionibus, & de non immutando ſtatuta paupertatis in eadem religione inſtituta: & de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium in eadem religione, & de detegendo ea, quæ aliquis per miniſterium procuraſſe repertus fuerit, & de nõ acceptanda aliqua dignitate extra eandem religionem, niſi coacti fuerint per obedientiam ab eo, qui eius Ordinis profeſſores poſſit ad culpam obligare. Idem conſtat in religione S. Claræ; in qua eiuſdem Ordinis religioſæ vltra tria vota eſſentialia promittunt perpetuam clauſuram. Idem etiam patet in Carthuſienſibus, de quibus dicitur, obligatos eſſe ad perpetuã carnium abſtinentiam ſub lethalis culpæ noxa. Tertia Obſeruantia eſt, quæ nullo modo eſt eſſentialis, quia ad nullam culpam obligat, vt ſunt ea, quæ pertinent ad victum & veſtitum, & communem vitam: His ſuppoſitis noſtra cõcluſio eſt intelligendã non ſolùm de obſeruantiis tertij generis, quæ non obligant ad aliquam culpam, ſed etiam de ſecundis obſeruantiis eſſentialibus in ſpecie, ſeu reſpectiuis, quæ obligant ad peccatum mortale; In his namque poſſunt ſuperiores diſpenſare ex cauſa. Nam quando Concilium Tridentinum dicit, non poſſe ſuperiores relaxare, quæ ad ſubſtantiam regularem pertinet, loquitur de his, quæ ſunt ſimpliciter, & abſolute eſſentialia cuicunque religioni, non autem de his, quæ reſpectiue ſunt eſſentialia alicui religioni; Et ideo dicit Concilium Tridentinum abſolute & ſimpliciter, quod *non poſſunt relaxare, quæ pertinent ad ſubſtantiam regularis vitæ*, & non dixit *alicuius regularis voti.* Quod ſtatim magis Concilium explicat, cũ ſtatim aperte loquatur de illis ſubſtantialibus obſeruantijs, quæ ſunt baſes, & fundamẽta totius regularis diſciplinæ: At verò ſola tria vota eſſentialia ſũt huiuſmodi, quia ſine reliquis poteſt vera conſtare religio: ſine illis autem minime. Merito ergo ſola tria vota eſſentialia vocantur baſes, & fundamenta. Atque adeo certo ſtatuendum eſt, quod in omnibus ſpecialibus votis, & præceptis ſecundi generis cuiuſcunque religionis poſſunt ſecundum ius, & Concilium Tridentinũ diſpenſare prælati in particulari cũ aliquo, ſi iuſta exiſtat cauſa. Et quantum ad noſtram religionem regularis obſeruantiæ habemus conceſſionem Pij II. in *qua conceſſit, quod prælati Ordinis Minorum de obſeruantia circa ſubditos ſuos poſſint annuere, ſeu diſpenſare cum debilibus, & infirmis in his, quæ non ſunt contraria regulæ. Et fuerunt expreſſi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, ac de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas, vel infirmitas.* Ita habetur in libro *b* Monumenta Ordinum, & in ſupplemento. Circa quam conceſſionem aduertit *i* Collector priuilegiorum Mendicantium, quod eſt veluti propoſitio ſeipſam falſificans. Nam primo dicit, quod poſſit diſpenſare in his, quæ non ſunt contra regulam, & poſtea explicat aliqua, quæ ſunt manifeſte contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamentis, &c. quæ ſunt manifeſte de obligatorijs. Et propterea videtur, quod debuit hic dici de his, quæ non ſunt contra tria vota ſubſtantialia. Sed doctiſſimus *K* Corduba in additionibus ad compendium duo circa dictam cõceſſionem aduertit. Primum eſt, quod ponitur diminute a Collectore: nam debet *addi de receptione frumenti pro induendis fratribus, vbi non eſt alius modus habendi, & procurandis in diebus Sabbati eleemoſynis pro carnibus, vbi conſuetum eſt, & ſimilibus. Neque propter hoc dicuntur facere contra regulam.* Ita habetur in *l* ſupplemento. Secundum eſt circa id, quod dicit Collector, iſtam conceſſionem ſeipſam falſificare. Ait enim, quod ibi Papa concedit noſtris prælatis, quod poſſint diſpenſare cum debilibus in his, quæ non ſunt omnino contra ſubſtantiam obligationum regulæ, neque extra totam latitudinem ipſorum, præceptorum, ſeu obligationum. Quod ideo dicit, quia ex aliquali cauſa recipere frumentum per ſindicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non eſt omnino contra præceptum de non recipiendo pecuniam, quamuis forte aliquando ſit contra aliquam circunſtantiam, ſeu conditionem requiſitam ad plenam, & debitam obſeruãtiam illius præcepti, ſic quod in hoc non fiat omnino contra

g Con Trid. in a. c. 1.

b Ita habe. 1. imp. fol. 62. & fol. 65. conceſ. 92. & in ſup. fol. 100. conceſſ 381.

i Col. tit. diſpenſ. § 8.

K Cordub. in addit. ad cõp. tit. diſpenſatio. ver. quoad § 8.

l in ſuppl. fol. 100. p. 2. conceſſ 381.

Digitized by Google

tra, ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare exiſtente aliquali neceſſitate, ſeu cauſa, quamuis nō ſit vrgens, non eſt contra præceptum regulæ, ſed contra aliquam conditionem, ſeu circunſtantiam requiſitam ad plenam & debitam obſeruantiam illius præcepti, requirentis manifeſtam, & vrgentem neceſſitatem, & infirmitatē ad hoc, vt quis poſſit licite calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt cōtra regulam, id eſt, quæ omnino non ſunt contra ſubſtantiam præceptorum regulæ, ſed ſolùm ſunt contra aliquam circunſtantiam, vel conditionem requiſitam ad plenam obſeruationem ipſorū, concedit Pius II. quod noſtri prælati poſſint diſpenſare non quidem ad libitum, hoc enim eſſet diſſipare, ſed ex cauſa aliqua rationabili, quamuis non omnino ſufficiente. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa hoc tātùm in ſumma concedit, quod illa cauſa, quæ alias non erat ſufficiens, fiat ſufficiens ipſa diſpenſatione, ad licite verbi gratia equitandum, & faciendum alia ſimilia, quæ ſunt obligatoria regulæ. Et circa ſupra dicta eſt notanda quædam, quæ communiter circunfertur, conceſſio *Pij V. facta anno* Domini *milleſimo quingēteſimo ſexageſimo ſexto, die vigeſimo ſexto Auguſti ordini ad ſupplicationē Patris Ioannis de Aguilera Cōmiſſarij Romani omnibus fratribus Ordinis Minorū quod tātū teneantur ſeruare ſub pęna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ ſequuntur, ſcilicet tria vota eſſentialia obedientiæ caſtitatis, & paupertatis nec nō prohibitionis recipiēdi denarios, vel pecunias & præceptum de dicendo diuina officia ſecundum Ordinem Romanæ Eccleſiæ & præceptum de ieiunijs in regula inditis. Et quando quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur ſine neceſſitate, aut diſpenſatione ſuperiorū, aut iter fecerit, equitando ſine manifeſta neceſſitate ſeu diſpenſatione ſuperiorū quibus ſua Sanctitas id committit onerando tamen eorum conſciētias licet non ſit arcta neceſſitas: & quando intra clauſuram quarūcunque monialium intrauerint extra caſus in earum regula & Apoſtolicis conſtitutionibus contentos, & quando electores quibus incūbit omiſerint eligere miniſtrum Generalem in feſto Pentecoſtes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalem protectorem Ordinis & tandem quando à debita obedientia & reuerētia Domini Papę quiſpiam receſſerit. In cæteris autē præceptorū trāſgreſſionibus nullus incurrat aliquod peccatū mortale, niſi quatenus aliquod ius, vel præceptū diuinū naturale, vel humanum fuerit transgreſſus, aut contemptum habuerit. Et iſta omnia in foro cōſcientiæ tantū ſua Sāctitas conceſſit non obſtantibus quibuſcunque literis & declarationibus necnon conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & dicti Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus & alijs quibuſcunque.*

Circa quam Pij V. conceſſionem notandum eſt, multum differre a conceſſione Pij II. In conceſſione enim Pij II. non fit diſpenſatio in aliquibus præceptis regulæ Minorum, ſed regula ipſa intacta, & integra permanente cōmittitur prælatis, vt poſſint in non eſſentialibus regulæ diſpenſare neceſſitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. conceſſione præfata regula trūcata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi. *in cæteris autem præceptorum tranſgreſſionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo conceſſio Pij II. in noſtra religione fuit recepta. Conforme eſt enim iuri communi, vt poſſint prælati regulares in prædictis diſpenſare, prout in ſuperioribus in hoc articulo ex mēte Concilij Tridentini eſt probatū. At conceſſio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modo minime reperitur, ſuper cuius inueſtigatione eximiam ego appoſui diligentiā certior factus a multis viris grauibus, quod hæc conceſſio eſt nimis licentioſa, & nullum in libris ordinis eiuſmodi inuenitur veſtigium. Et reuerendiſſimus Pater noſter Generalis Frater Franciſcus a Soſa prouinciæ Sancti Iacobi alumnus, & Conuentus Sācti Franciſci Salmanticenſis filius digniſſimus, & mihi in eo conuentu chariſſimus olim condiſcipulus cū eſſet totius ordinis ſecretarius, ter, vt exiſtimo, mihi reſcripſit prædictæ conceſſionis in libris ordinū nullum modo veſtigium reperiri. Et Reuerendus Pater Frater Ioannes Baptiſta de Moles Prouinciæ Sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor Generalis, cum eſſet Curiæ Romanæ Cōmiſſarius, me de hoc ipſo certiorem fecit. Quod ipſum eius religioſus ad modum & Doctus Secretarius Pater Frater Ludouicus de la Cruz Luſitanus, per quandam epiſtolam ad me miſſam certificauit dicens in inquiſitione eius omnimodam diligentiam adhibuiſſe, qui omnes Fratres noluerunt talis conceſſionis reuocationem impetrare, cum illius, cuius non eſt veſtigium, reuocatio fruſtra impetretur. Et cum in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, ſatis ſufficiens teſtimonium eſt prædictorum tantorum patrum, vt vnuſquiſque ſibi perſuadeat, modo dictam conceſſionem in præfatis libris minime contineri, & ſic nullo modo ea eſſe vtendum cum nulli teſtimonio authentico modo nitatur, & in re tam graui literis authenticis tantum fides eſt adhibēda.

Imo prædicti patres me certiorem fecerunt in dictis libris, cōtineri nullo viuæ vocis oraculo poſſe vti fratres Minores ſine aſſenſu, & licentia Miniſtri Generalis, quod Leo X. [a] conceſſit Auguſtinēſibus, & Eugenius II. & Clemens IV. Ciſtercienſibus, prout in compendio Ciſterciēſi, & Societatis Ieſu inuenies relatū. Pro cuius rei veritate volui in præſentiarum conceſſionem Clementis IV. factam ordini Ciſtercienſi referre.

Clemens [b] Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui Ciſtercij Cabilonenſis diœceſis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. *Ne propter inſolentias aliquorum quærētium, quæ ſua ſunt non quæ Dei turbari cōtingat ſanctæ cōtēplationis otiū, cui vos ſpecialiter deuouiſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac ordinis veſtri tranquillo ſtatui paterna ſolicitudine conſulentes indulgentias omnes, & literas per quaſcunque perſonas eiuſdem ordinis contra communia ipſius a ſede Apoſtolica vel eius legatis ſub quacūque forma vel expreſſione verborum de cætero impetrādas, irritas, & inanes præſentium authoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginā noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurū datum Peruſij V. idus Iulij Pontificatus noſtri anno primo.* Et ſic idē Clemēs IV. [c] conceſſit eidē ordini Ciſtercij quod pater Abbas ſubiectum ſibi Abbatem poſſit in certis caſibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauiſſimū expreſſit dicens. *Et ſi contra cōmunia inſtituta ipſius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præſumpſerit impetratis.*

Ex quibus non poſſum non condemnare quoſdam viros doctos in priuilegijs ordinum parū verſatos, qui videntes ſimilem in hac materia Pij V. cōceſſionem auſi ſunt ſententiam manu ſua propria ſubſcriptam affirmare, fratres particulares præfata conceſſione vti poſſe, etiam ſi non ſit a Generali Miniſtro, aut ab ordine recepta, non aduertentes eam eſſe contra ordinis inſtituta, quæ ſine aſſenſu ordinis impetrata nullius ſūt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Auguſtinienſium, & Ciſtercienſium

[a] *Comp. Ciſtercienſ. v. priuil § 6. & in compen. Socie. eo. v. § 3.*

[b] *Habet. in bulla huius ordin. imper. cō pluri annorum 1574. fol. 33. p. 2.*

[c] *Habet. in eo. l. 6. fol. 33. p. 1 nu. 24.*

Digitized by Google

ſtum ſatis patet; Quo nos fratres Minores per participationem in vtilitatē religionis fruimur. Quod rationi videtur ſatis cōſonum, Cum enim Miniſtri Generales religionū ſint electi ad religiones in obſeruantia regulari conſeruandas, & ad eas, ſi opus fuerit, reformandas propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupantur, non eſt credendum, Summum Pontificē reformationem maxime zelantem aliquid velle cōcedere fratribus, quo non cōſentiente ſuo reformatore, aut ſuo ordine in vnum congregato illis in particulari vti, & frui liceret. Sicut enim lex, cum reſpiciat communem vtilitatem, vt dicitur in iure, *a* nō videtur legiſlator velle vnum, vel alterum ligare ad ſeruandū id, quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare incipiunt prout tradit Nauarr. *b* ita cum priuilegia religionibus in fauorem ipſarū concedantur, & ſic in communem earum vtilitatem, non eſt credendum, Summum Pontificem ea concedentē velle, vt aliqui fratres his vtantur alijs nō ſeruantibus ea, nā ſic eſſet in vno cōuētu diſpar modus viuēdi, & eſſent in his, quæ ad eorū pertinent ſtatū, in vna domo contraria verbo, facto, & exēplo docētes. Et poſſet de tali cōgregatione verificari illud Hierem. *c* Nunquid auis diſcolor hæreditas mea mihi?

Et confirmatur quātum ad noſtrum propoſitum in ſpeciali recurrēdo ad verba dicti viuę vocis oraculi Pij V. nam etiam ſi eſſet conceſſum (quod ex ſupradictis omnino nego) eſt conceſſum fratribus Ordinis Minorum, vt ex ipſius contextu patet. Et licet nō ſolum dicatur priuilegium perſonale, quod conceditur alicui particulari, ſed etiam quod conceditur certo generi perſonarum, vt colligitur ex quadam lege *d* loquēte de priuilegio conceſſo maritis in genere vt expendit Zaſius; hoc tamen intelligendum eſt non procedere, quando quid concedi tur certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium eſt reale, & perpetuo durabit, vt puta ſi priuilegium cōcedatur ciuibus alicuius ciuitatis, nam hi per fictionem iuris nūquam cenſentur perire, vt in quadam alia *e* continetur, & ideo conceſſio facta cenſebitur realis, & perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quandam legem, *f* ita cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitatibus iuxta aliam legem, & in ſpecie ita tenent Romanus *g* & Socinus. Vnde cum dicta conceſſio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorū regularis obſeruantiæ concedatur, non poteſt ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti ſine eo, quod ab omnibus recipiatur: mens enim Summi Pontificis ſimilia indulta cōcedentis eſt, vt omnes in vnum his fruantur eorum ſupremo prçlato non repugnante, ſicut ab initio alijs ſimilibus conceſſionibus repugnauerūt ſupremi noſtræ religionis prçlati intelligentes, per ea poſſe obſcurari aurum noſtræ Sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc & aliæ ſimiles conceſſiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur tanquam à Pio V. indultæ ad ſupplicationē prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota noſtra religione ſunt habitæ. Quod ex authoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

Nec ſupradictis obſtat quædam Leonis X. conceſſio facta noſtræ religioni Minorum, qua *ſtatuit, quod nullus frater ordinis Minorum obſeruantiæ obtinere poſſit aliquam exemptionem, aut indultum Apoſtolicum ſub quauis forma, & expreſſione verborū niſi generalium, aut commiſſariorum ſuorum in Romana curia exiſtentium ad hoc expreſſus accedat aſſenſus. Et quod ſi illa impetrauerit illa nullatenus ſibi ſuffragentur, vt illorum obtentu a prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cenſeatur.* Ita habetur in ordinis ſupplemento. *h* Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita, & obtenta a Commiſſario Romano in Curia exiſtenti ſunt valida, &, vt fertur, prædictum indultum fuit a præfato patre de Aguilera impetratum, cum eſſet in Curia Romana Commiſſarius. Nam reſpondetur primo, non nobis conſtare, quod prædictus pater tale obtinuerit indultum, cum in libris ordinis minime inueniatur, & alia obtenta a dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres ſuis literis authenticis reſcripſerunt, & licet ipſum obtinuerit a religione, nunquam fuit receptum, quod ſufficit, vt ipſum nullius eſſe momenti arbitremur: licet enim non ſit idem conceſſionem non eſſe receptam, & non eſſe latam, cum priori caſu exiſtet, lex, licet non liget, quia non recepta; poſteriore verò non extat lex, nec recipi poteſt, ſicut in ſimili nō ſunt paria, receptum eſſe ipſo iure nullum, vt in iure *i* dicitur, & eſſe validum, ſed edibile per exceptionem, vt in decretali quadā innuitur. *K* Attamen quoad noſtrum propoſitum attinet, ſufficit talem conceſſionem minime eſſe receptam, vt ipſam eneruem, & inanem eſſe affirmemus, & per conſequens ea vtentes reos mortis eſſe iudicemus.

Secundo reſpondetur, quod conceſſio præfata Leonis Decimi loquitur in ſatis diſſimili caſu, ſcilicet quando aliquis frater petit a Papa aliquod indultum, vt illo obtento a prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cēſeatur: ad cuius indulti valorem ſufficit conſenſus Commiſſarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iuriſdictioni prælatorū ordinis præiudicium inferatur, reſpectu cuius rei quia modica & quotidiana in vrbe, nimirū ſi dicto cōmiſſario authoritas ad contradicendum, & conſentiendum cōmittatur. At in noſtro caſu agitur de impetratione indulti derogantis, & omnino tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipſa regula truncatur, & ipſi aliquid detrahitur, quod cū bonū cōmune concernat authoritate generalis boni cōmunis pater & defenſor debet impetrari, alioquin nullū erit, & inane iuxta ſuperius adducta præſertim præfatum indultū cui ex diametro aduerſatur Concilium *l* Tridentinum, in quo ſtatuitur, *vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant, & componant.* Et in eodem *m* ſtatuitur & mandatur vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictum indultum fuerit poſt Concilium a Pio V. conceſſum, & ſic ipſum a Concilio eſſe ſublatum non poſſit allegari, meminiſſe tamēn oportet conceſſa a Pio V. contra Concilium Tridentinum a Gregorio XIII. eſſe ſublata, & eam deinceps diſpoſitionē atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Cōcilij decretis, ſiue alias legitime ante dictarum literarum & Conſtitutionum editionem erat, etiam ſi ipſæ non emanaſſent futura fuiſſet ad quam diſpoſitionē, & deciſionem, ſuumque priſtinū ſtatum illa omnia reducit, prout conſtat ex eiuſdem Gregorij Decimi tertij Bulla relata a Nauarro in fine Manualis Latini.

Ex his reſolutione infertur, minime poſſe fratres vti conceſſione Pij V. ſuperius allegata, cum ipſius nullum modo veſtigium authenticum in libris ordinis inueniatur, & a religione minime fuerit recepta, cuius tenorem ſupra retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis con-

a c. ait autem lex 4. diſt.
b Nau. li. con. ſil. de conſ. con ſi. 1. q. 4. n. 24.
c Hierem. 4.
d l. ſi quis tal. 26. ff. ſolu. matrim. Zaſ. in l. maritum 32. ff. eod.
e l. proponebatur. ff. de iudi.
f l. forma. §. quamquam. ff. de cenſi.
g lib. 2. ff. de reb dubijs. Roma. in l. maritum. n. 17. ff ſolut. matr. Soc. in l. 2. nu. 4.
h Supp fol. 15 conceſſ. 12.
i c. 1. de reſcr. lib. 6.
K c. cæterum de reſcrip.
l Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 1. & c. 5.
m ſeſſ. 25. de reg. c. 21.

Digitized by Google

tra, ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare exiſtente aliquali neceſſitate, ſeu cauſa, quamuis nõ ſit vrgens, non eſt contra præceptum regulæ, ſed contra aliquam conditionem, ſeu circumſtantiam requiſitam ad plenam & debitam obſeruantiam illius præcepti, requirentis manifeſtam, & vrgentem neceſſitatem, & infirmitaté ad hoc, vt quis poſſit licite calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt cõtra regulam, id eſt, quæ omnino non ſunt contra ſubſtantiam præceptorum regulæ, ſed ſolùm ſunt contra aliquam circunſtantiam, vel conditionem requiſitam ad plenam obſeruationem ipſorũ, concedit Pius II. quod noſtri prælati poſſint diſpenſare non quidem ad libitum, hoc enim eſſet diſſipare, ſed ex cauſa aliqua rationabili, quamuis non omnino ſufficiente. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa hoc tãtùm in ſumma concedit, quod illa cauſa, quæ alias non erat ſufficiens, fiat ſufficiens ipſa diſpenſatione, ad licite verbi gratia equitandum, & faciendum alia ſimilia, quæ ſunt obligatoria regulæ. Et circa ſupra dicta eſt notanda quædam, quæ communiter circunfertur, conceſſio *Pij V. facta anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo ſexto, die vigeſimo ſexto Auguſti ordini ad ſupplicationẽ Patris Ioannis de Aguilera Cõmiſſarij Romani omnibus fratribus Ordinis Minorũ quod tãtũ teneantur ſeruare ſub pœna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ ſequuntur, ſcilicet tria vota eſſentialia obedientiæ caſtitatis, & paupertatis nec nõ prohibitionis recipiẽdi denarios, vel pecunias & præceptum de dicendo diuina officia ſecundum Ordinem Romanæ Eccleſiæ & præceptum de ieiunijs in regula indictis. Et quando quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur ſine neceſſitate, aut diſpenſatione ſuperiorũ, aut iter fecerit equitando ſine manifeſta neceſſitate ſeu diſpenſatione ſuperiorũ quibus ſua Sanctitas id committit onerando tamen eorum conſciẽtias licet non ſit arcta neceſſitas: & quando intra clauſuram quarũcunque monialium intrauerint extra caſus in earum regula & Apoſtolicis conſtitutionibus contentos, & quando electores quibus incũbit omiſerint eligere miniſtrũ Generalem in feſto Pentecoſtes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalem protectorem Ordinis & tandem quando à debita obedientia & reuerẽtia Domini Papæ quiſpiam receſſerit. In cæteris autẽ præceptorũ trãſgreſſionibus nullus incurrat aliquod peccatũ mortale, niſi quatenus aliquod ius, vel præceptũ diuinũ naturale, vel humanum fuerit tranſgreſſus, aut contemptum habuerit. Et iſta omnia in foro cõſcientiæ tantũ ſua Sãctitas conceſſit non obſtantibus quibuſcunque literis & declarationibus necnon conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & dicti Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus & alijs quibuſcunque.*

Circa quam Pij V. conceſſionem notandum eſt, multum differre a conceſſione Pij II. In conceſſione enim Pij II. non fit diſpenſatio in aliquibus præceptis regulæ Minorum, ſed regula ipſa intacta, & integra permanente cõmittitur prælatis, vt poſſint in non eſſentialibus regulæ diſpenſare neceſſitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. conceſſione præfata regula truncata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi. *in cæteris autem præceptorum tranſgreſſionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo conceſſio Pij II. in noſtra religione fuit recepta. Conforme eſt enim iuri communi, vt poſſint prælati regulares in prædictis diſpenſare, prout in ſuperioribus in hoc articulo ex mẽte Concilij Tridentini eſt probatũ. At conceſſio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modo minime reperitur, ſuper cuius inueſtigatione eximiam ego appoſui diligentiã certior factus a multis viris grauibus, quod hæc conceſſio eſt nimis licentioſa, & nullum in libris ordinis eiuſmodi inuenitur veſtigium. Et reuerendiſſimus Pater noſter Generalis Frater Franciſcus a Soſa prouinciæ Sancti Iacobi alumnus, & Conuentus Sãcti Franciſci Salmanticenſis filius digniſſimus, & mihi in eo conuentu chariſſimus olim condiſcipulus cũ eſſet totius ordinis ſecretarius, ter, vt exiſtimo, mihi reſcripſit prædictæ conceſſionis in libris ordinũ nullum modo veſtigium reperiri. Et Reuerendus Pater Frater Ioannes Baptiſta de Moles Prouinciæ Sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor Generalis, cum eſſet Curiæ Romanæ Cõmiſſarius, me de hoc ipſo certiorem fecit. Quod ipſum eius religioſus ad modum & Doctus Secretarius Pater Frater Ludouicus de la Cruz Luſitanus, per quandam epiſtolam ad me miſſam certificauit dicens in inquiſitione eius omnimodam diligentiam adhibuiſſe, qui omnes Patres noluerunt talis conceſſionis reuocationem impetrare, cum illius, cuius non eſt veſtigium, reuocatio fruſtra impetretur. Et cum in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, ſatis ſufficiens teſtimonium eſt prædictorum tantorum patrum, vt vnuſquiſque ſibi perſuadeat, modo dictam conceſſionem in præfatis libris minime contineri, & ſic nullo modo ea eſſe vtendum cum nulli teſtimonio authentico modo nitatur, & in re tam graui literis authenticis tantum fides eſt adhibẽda.

Imo prædicti patres me certiorem fecerunt in dictis libris, cõtineri nullo viuæ vocis oraculo poſſe vti fratres Minores ſine aſſenſu, & licentia Miniſtri Generalis, quod Leo X. *a* conceſſit Auguſtinẽſibus, & Eugenius II. & Clemens IV. Ciſtercienſibus, prout in compend. o Ciſterciẽſi, & Societatis Ieſu inuenies relatũ. Pro cuius rei veritate volui in præſentiarum conceſſionem Clementis IV. factam ordini Ciſtercienſi referre.

a Comp. Ciſtercienſ. v. primil § 6. & in compen. Socie. eo. v. § 3.

Clemens *b* Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui Ciſtercij Cabilonenſis diœceſis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. *Ne propter inſolentias aliquorum quærẽtiũ, quæ ſua ſunt non quæ Dei turbari contingat ſanctæ contẽplationis otiũ, cui vos ſpecialiter deuouiſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac ordinis veſtri tranquillo ſtatui paterna ſolicitudine conſulentes indulgentias omnes, & literas per quaſcunque perſonas eiuſdem ordinis contra communia ipſius à ſede Apoſtolica vel eius legatis ſub quacũque forma vel expreſſione verborum de cætero impetrãdas, irritas, & inanes præſentium authoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã noſtræ conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurũ datum Peruſij V. idus Iulij Pontificatus noſtri anno primo.* Et ſic idẽ Clemẽs IV. *c* conceſſit eidẽ ordini Ciſtercij quod pater Abbas ſubiectum ſibi Abbatem poſſit in certis caſibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauiſſimũ expreſſit dicens. *Et ſi contra cõmunia inſtituta ipſius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præſumpſerit impetratis.*

b Habet. in bulla huius ordin. imper. cõpluti annorum 1574. fol. 33. p. 2.

c Habet. in eo. l. 6. fol. 33. p. 1. nu. 24.

Ex quibus non poſſum non condemnare quoſdam viros doctos in priuilegijs ordinum parũ verſatos, qui videntes ſimilem in hac materia Pij V. cõceſſionem auſi ſunt ſententiam manu ſua propria ſubſcriptam affirmare, fratres particulares præfata conceſſione vti poſſe, etiam ſi non ſit a Generali Miniſtro, aut ab ordine recepta, non aduertentes eam eſſe contra ordinis inſtituta, quæ ſine aſſenſu ordinis impetrata nullius ſũt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Auguſtinienſium, & Ciſtercienſium

ſium

Digitized by Google

ſium ſatis patet; Quo nos fratres Minores per participationem in vtilitatẽ religionis fruimur. Quod rationi videtur ſatis cõſonum, Cum enim Miniſtri Generales religionũ ſint electi ad religiones in obſeruantia regulari conſeruandas, & ad eas, ſi opus fuerit, reformandas propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupantur, non eſt credendum, Summum Pontificẽ reformationem maxime zelantem aliquid velle cõcedere fratribus, quo non cõſentiente ſuo reformatore, aut ſuo ordine in vnum congregato illis in particulari vti, & frui liceret. Sicut enim lex, cum reſpiciat communem vtilitatem, vt dicitur in iure, *a* nõ videtur legiſlator velle vnum, vel alterum ligare ad ſeruandũ id, quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare incipiunt prout tradit Nauarr. *b* ita cum priuilegia religionibus in fauorem ipſarũ concedantur, & ſic in communem earum vtilitatem, non eſt credendum, Summum Pontificem ea concedentẽ velle, vt aliqui fratres his vtantur alijs nõ ſeruantibus ea, nã ſic eſſet in vno cõuẽtu diſpar modus viuẽdi, & eſſent in his, quæ ad eorũ pertinent ſtatũ, in vna domo contraria verbo, facto, & exẽplo docẽtes. Et poſſet de tali cõgregatione verificari illud Hierem. *c* Nunquid auis diſcolor hæreditas mea mihi?

a c. ait autem lex 4. diſt.

b Nau. li. conſ. tit. de conſ. conſ. 1. q. 4. n. 24.

c Hierem. 4.

Et confirmatur quãtum ad noſtrum propoſitum in ſpeciali recurrẽdo ad verba dicti viuę vocis oraculi Pij V. nam etiam ſi eſſet conceſſum (quod ex ſupradictis omnino negor) eſt conceſſum fratribus Ordinis Minorum, vt ex ipſius contextu patet. Et licet nõ ſolum dicatur priuilegium perſonale, quod conceditur alicui particulari, ſed etiam quod conceditur certo generi perſonarum, vt colligitur ex quadam lege *d* loquẽte de priuilegio conceſſo maritis in genere vt expendit Zaſius; hoc tamen intelligendum eſt non procedere, quando quid conceditur certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium eſt reale, & perpetuo durabit, vt puta ſi priuilegium cõcedatur ciuibus alicuius ciuitatis, nam hi per fictionem iuris nũquam cenſentur perire, vt in quadam alia *e* continetur, & ideo conceſſio facta cenſebitur realis, & perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quandam legem, *f* ita cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitatibus iuxta aliam legem, & in ſpecie ita tenent Romanus *g* & Socinus. Vnde cum dicta conceſſio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorũ regularis obſeruantiæ concedatur, non poteſt ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti ſine eo, quod ab omnibus recipiatur: mens enim Summi Pontificis ſimilia indulta cõcedentis eſt, vt omnes in vnum his fruantur eorum ſupremo pręlato non repugnante, ſicut ab initio alijs ſimilibus conceſſionibus repugnauerũt ſupremi noſtræ religionis pręlati intelligentes, per ea poſſe obſcurari aurum noſtræ Sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc & aliæ ſimiles conceſſiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur tanquam à Pio V. indultæ ad ſupplicationẽ prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota noſtra religione ſunt habitæ. Quod ex authoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

d l. ſi quis tal. 24. ff. ſolu. matrim. Zaſ. in l. maritum 32. ff. eod.

e l. proponeba tur. ff. de iudi.

f l. forma. §. quamquam. ff. de cenſi.

g lib. 2. ff. de reb. dubijs. Roma. in l. maritum. n. 17. ff. ſolut. matr. Soc. in l. 2. nu. 4.

Nec ſupradictis obſtat quædam Leonis X. conceſſio facta noſtræ religioni Minorum, qua *ſtatuit, quod nullus frater ordinis Minorum obſeruantiæ obtinere poſſit aliquam exemptionem, aut indultum Apoſtolicum ſub quauis forma, & expreſſione verborũ niſi generalium, aut commiſſariorum ſuorum in Romana curia exiſtentium ad hoc expreſſus accedat aſſenſus. Et quod ſi illa impetrauerit illa nullatenus ſibi ſuffragentur, vt illorum obtentu a prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cenſeatur.* Ita habetur in ordinis ſupplemento. *h* Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita, & obtenta a Commiſſario Romano in Curia exiſtenti ſunt valida, &, vt fertur, prædictum indultum fuit a præfato patre de Aguilera impetratum, cum eſſet in Curia Romana Commiſſarius. Nam reſpondetur primo, non nobis conſtare, quod prædictus pater tale obtinuerit indultum, cum in libris ordinis minime inueniatur, & alia obtenta a dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres ſuis literis authenticis reſcripſerunt, & licet ipſum obtinuerit a religione, nunquam fuit receptum, quod ſufficit, vt ipſum nullius eſſe momenti arbitremur: licet enim non ſit idem conceſſionem non eſſe receptam, & non eſſe latam, cum priori caſu extet, lex, licet non liget, quia non recepta; poſteriore verò non extat lex, nec recipi poteſt, ſicut in ſimili nõ ſunt paria, receptum eſſe ipſo iure nullum, vt in iure *i* dicitur, & eſſe validum, ſed edibile per exceptionem, vt in decretali quadã innuitur. *K* Attamen quoad noſtrum propoſitum attinet, ſufficit talem conceſſionem minime eſſe receptam, vt ipſam eneruem, & inanem eſſe affirmemus, & per conſequens ea vtentes reos mortis eſſe iudicemus.

h Supp fol. 15 conceſſ. 32.

i c. 1. de reſcr. lib. 6.

K c. cæterum de reſcrip.

Secundo reſpondetur, quod conceſſio præfata Leonis Decimi loquitur in ſatis diſſimili caſu, ſcilicet quando aliquis frater petit a Papa aliquod indultum, vt illo obtento a prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cẽſeatur: ad cuius indulti valorem ſufficit conſenſus Commiſſarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iuriſdictioni prælatorũ ordinis præiudicium inferatur, reſpectu cuius rei quia modica & quotidiana in vrbe, nimirũ ſi dicto cõmiſſario authoritas ad contradicendum, & conſentiendum cõmittatur. At in noſtro caſu agitur de impetratione indulti derogantis, & omnino tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipſa regula truncatur, & ipſi aliquid detrahitur, quod cũ bonũ cõmune concernat authoritate generalis boni cõmunis pater & defenſor debet impetrari, alioquin nullũ erit, & inane iuxta ſuperius adducta præſertim præfatum indultũ cui ex diametro aduerſatur Concilium *l* Tridentinum, in quo ſtatuitur, *vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum vitam inſtituant, & componant.* Et in eodem *m* ſtatuitur & mandatur vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictum indultum fuerit poſt Concilium a Pio V. conceſſum, & ſic ipſum a Concilio eſſe ſublatum non poſſit allegari, meminiſſe tamẽ oportet conceſſa a Pio V. contra Concilium Tridentinum a Gregorio XIII. eſſe ſublata, & eam deinceps diſpoſitionẽ atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Cõcilij decretis, ſiue alias legitime ante dictarum literarum & Conſtitutionum editionem erat, etiam ſi ipſæ non emanaſſent futura fuiſſet ad quam diſpoſitionẽ, & deciſionem, ſuumq́ue priſtinũ ſtatum illa omnia reducit, prout conſtat ex eiuſdem Gregorij Decimi tertij Bulla relata a Nauarro in fine Manualis Latini.

l Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 1. & c. 5.

m ſeſſ. 25. de reg. c. 22.

Ex his reſolutione infertur, minime poſſe fratres vti conceſſione Pij V. ſuperius allegata, cum ipſius nullum modo veſtigium authenticum in libris ordinis inueniatur. & a religione minime fuerit recepta, cuius tenorem ſupra retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis

con-

Digitized by Google

conceſſionem ſatis diſſimilẽ circa ea, ex qua varietate non modica conſurgit eius conceſſionis ſuſpicio falſitatis, ſicut videmus ex variatione teſtiũ indicium vehemens falſitatis oriri, prout in ſecundo tomo late Deo duce dicemus. Vti tamen fratres poſſunt conceſſione Pij II. cum hæc non ſit repudiata, & ab ordine reiecta, & in nullo ſubſtantiali regulæ Minorum præiudicet, & ſit vere in libro ſupplementi relata.

ARTICVLVS II.

Vtrum expediat vti dicta conſtitutione Pij Secundi.

RESpondeo dicendo, ſumme eſſe aduertendum vnum, in quo multi fallũtur, ſcilicet quod fratres, aut conuentus regulę obſeruantiſſimi, minimè debent ſibi perſuadere, alios fratres, & alios conuentus non ita rigoroſe obſeruãtes regulam ipſam tranſgredi. Certum eſt enim, Seraphicum Patrem noſtrum Franciſcum regulam cũ multo maiori rigore obſeruaſſe, quàm omnes eius fratres etiã obſeruantiſſimi obſeruauerunt. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obſeruare; ſiquidem ad culmen obſeruationis ipſius patris nemo vſque hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali deſumpto à præcepto Eccleſiaſtico ieiunandi. Ita enim ieiunat ſumens tantum panem, & aquam, ſicut ille, qui vna vice in die ſplendide epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulam, & eius præceptum induendo vnam tantùm veſtem repeciatam, ſicut ille, qui habet duas tunicas cum vno caputio; ſiquidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen eſt, quod primi perfectius, ſecundi perfecte illã obſeruant. Et, ni fallor, poteſt cõtingere, quod etiam ſi in aliqua prouincia aliquod præceptum cum maiori rigore obſeruetur, hoc reſpectu vnius virtutis ſit perfectio, reſpectu tamen alterius ſit maior perfectio, non obſeruare illud cum tanto rigore ad vacandum alijs rebus magis arduis ad ſalutem animarum, & ad cultum diuinum debite peragendum. Et glorioſus Bernardus in apologia ad Guillielmum Abbatem, hunc ipſum articulum proponens, propter controuerſiam, quæ orta fuit inter monachos Cluniacenſes, qui communiter vocantur Sancti Benedicti, & inter monachos Ciſtercienſes, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obſeruantiam ſuæ regulæ, hanc quæſtionem eodem modo reſoluit dicens, quod ille, qui poteſt, non manducet, & qui non manducat, non damnet comedentem, afferens ad hoc Diui Pauli *a* authoritatem. Et hoc confirmat quodam pulchro exemplo. Nam ſicut obſeruat Euangelium qui ad vacandum Deo vitam agit continentem; & non illud frangit ducens vxorem; eodẽm modo monachi eandem regulam profitentes, diuerſis vijs gradientes illam obſeruant, licet quidam magis punctualiter, quam alij. Et in rigore *b* ſcholaſtico hanc eandem doctrinam nobis proponit D. *c* Tho. dicens, *Omne præceptum poſſe diuerſis vijs adimpleri. Et licet vnus perfecte adimpleat, nõ propterea frangitur ab alio ipſũ nõ adimplente in eodẽ perfectionis gradu.* Hanc eãdẽ reſolutionẽ nobis proponit doctiſſimus *d* Nau. Qui loquens de obſeruantia regulæ D. Auguſt. canonicorũ regularium, quã ipſemet fuit profeſſus, affirmat licitũ eſſe canonicis a regularibus recipere a cõuẽtu certã portionẽ panis, & vini pro quo liber menſe, quã poſſunt conſumere in rebus ſibi licitis. Et authoritate grauiſſimorũ Doctorũ ſufficiẽter probat, nõ ex hoc frangere votum paupertatis. Confitetur tamen, maiorem eſſe perfectionẽ iſtas portiones non recipere, ſed conformare ſe cum refectione communitatis. Imo addit iſtum modum viuendi recipiendo dictas portiones maximas ſecum ducere cõmoditates ſpirituales, & per ipſum maxima inconuenientia & obſtacula contra perfectionem tendentia euitari.

a D. Paul.

b D. Thom. 2. 2. 187. art. 3. ad 2.

c D. Thom. 2. 2. q. 187. ar 3. ad 2.

d Nau. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 25. cum ſequent.

Secundo notãdum eſt, quod fratres Minores, & quicunque alij religioſi obligantur ad ſcientiam explicitam, & diſtinctam præceptorum ſuarum regularum. Et cũ in hoc poſſet contingere error in duobus extremis, vnum, & alterũ prohibuit Pater noſter Seraphicus in ſuo diuite, & bene ordinato teſtamento: per obedientiam iniungendo Miniſtris quod regulę nihil addãt, neque detrahant: Propter quod non minus erant regulę tranſgreſſores addẽtes, ſicut ſunt tranſgreſſores minuentes. Et tam malum, & periculoſum eſt diminuere præcepta, dicendo, non obligare ea, quæ realiter obligant, ſicut eſt malum, & pernicioſum ipſa augere fingẽdo præcepta, vbi non ſunt propter occaſionem peccandi datam conſcientiæ erroneæ facientis aliquid, quod putat eſſe peccatum. Et eſt error maximus eligere opinionem falſam fingentem aliquod præceptum in lege diuina, & eccleſiaſtica, & in regula prætextu euitandi aliquas relaxationes, & peccata. Hoc enim non eſt cauſa ſufficiens ad huiuſmodi præcepta fingenda. Imo multo melius eſt propalare veritatem affirmando non eſſe præceptum, vbi non eſt etiã ſi ex hoc aliqua relaxatio introducatur, quam affirmare eſſe præceptum, vbi minime eſt. Regimen enim ſpirituale non mendacijs, ſed ſolidis veritatibus debet proponi, & edoceri, iuxta ea quæ traduntur in iure canonico *e* & quæ docte tradunt D. Thom. & Couarru. Alij alia via gradiuntur, ad aliud extremum declinantes in nullo ſcrupulizantes. Adeo, vt dicat quidam grauis Doctor, conſiderando iſtam diuerſitatem deuiantium a vera intelligentia regulæ Patris noſtri Franciſci, quod de illis poteſt dici illud Apoſtoli de Chriſto Domino crucifixo, quod erat gentibus inſipientia, iudæis ſcandalum, fidelibus verò virtus, & ſapientia. Sũt enim quidam fratres adeo timoratæ conſcientiæ, & literales, vt in omnibus præceptis regulæ ſibi videantur ſcandalizari, & in omnibus peccati occaſionem inueniunt. Alij verò ſicut Gentiles literis & ſapiẽtia humana inflati, & quidquid agitur, & dicitur circa regulam, iudicant inſipientiam, & irrident in nullo peccatũ inuenientes. Alij verò ſunt diſcreti, & veri fratres Minores, obſeruãtes regulam cum timore, & diſcretione, timentes vbi debent timere, quibus dicta regula non eſt ſcandalum, neque inſipientia, ſed ſapientia, & virtus Dei.

e Capit. qui ſcandalizauerit, de regu. iuris in 6. D. Thom. 2. 2. q. 43. ar. 7. ad 2. Cou in reg. peccatum. 2. p. n. 4. verbo. 1.

Et pro complemento conſideranda ſunt, quę grauiſſimus & Doctiſſimus Doctor Gerſon. *f* nobis dicit, ait enim alia ſimilia tradens. *Propterea non diximus ea, quæ diximus ad relaxandum frena luxuriæ, gulæ, & obedientiæ. & non ad diſſoluendum rigorem regularis diſciplinæ, nõ ad habendum velamẽ malitiæ libertatem, ſcorſum à nobis hoc ſacrilegium, ſed quod interim quærimus inueſtigare, quouſque & quantum obligatio regularis extenditur, ne vitare cupientes Scyllam, nimiæ relaxationis præcipitemus nos & alios in Charybdim falſæ & auſteræ obligationis, quoniam diſplicet infidelis & ſtulta promiſſio infidelis ſi non impletur, ſtulta, ſi diſcretione non fulcitur.* Et alibi ait idẽ author, *g* *obijcies fortaſſe de multis ſimplicibus imo literatis, qui religionẽ intrantes, & regulã audientes putant ex intentione vouere ſeruaturos abſque exceptionis & conditionis adiectione omnia, quæ illic contenta ſunt? Reſpondemus, quod ſi humiles ſunt, ſicut eſſe debent, non ita adhæreant ſenſui ſuo, quin explicitè, vel implicitè actu, vel habitu parati ſint ſtare in talibus ad interpretationem*

f Gerſon. de vi. ſpirit. ani. lib. 2. lib. 6 lit. num.

g Gerſon. vbi ſup. lit. O.

nem

Digitized by Google

nem, & iudicium prudentiorum. Præterea ſicut in adoratione imaginum per Eccleſiam, & alijs pluribus ſimplicitas aliquorum errat, quos tamen ſaluet pia fides, & intentio ſaltem generalis faciendo ea, & non aliter, quam, & qualiter Eccleſia tenet, non ſecus in iſtis exiſtimandum puto. Hæc Gerſon.

Sed contra dictam conceſſionem, In quantum addit, prout aduertit Corduba, quod poſſunt diſpēſare prælati cum ſubditis, quantum ad recipiendū frumentum pro induendis fratribus, &c. aduertendum eſt, quòd dicta verba non fuerunt appoſita a collectore priuilegiorum mendicantium, quia intellexit conceſſionē hanc Pij II. quoad hoc eſſe relaxatiuā religionis, cui infra articulo quarto huius quæſtionis cum Corduba ſatisfaciemus, reſpondēdo non eſſe contra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autē alia via procurāt prædictam conceſſionem quoad hoc a familia Minorum de obſeruantia relegare dicentes, Papam non potuiſſe eam concedere, cum in votis ſolennibus minime poſſit diſpenſare, non aduertentes fratres Minores, promittentes obſeruare regulam, nō eſſe aſtrictos ratione voti, niſi tantum ad tria vota eſſentialia, ad alia autem, quæ non ſunt eſſentialia, ratione præcepti tantum aſtringuntur, prout infra hac quæſtione articulo quinto latè dicemus, & in his præceptis clarum eſt, Summum Pontificem poſſe diſpenſare.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores poſſint recipere modo triticum, & alia ſuperabundantia, vt pro alijs rebus neceſſarijs commutentur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. Pontifex Maximus, id ſub certa forma fratribus Minorib. conceſſit dicens, quod fratres Minores *poſſint recipere triticum, ac alias res ſuperabundantes ſcilicet quibus in propria ſpecie fratres non habent neceſſe vti, aut non in tanta quantitate vt pro vino carnibus, ac alijs rebus victui neceſſarijs per ſyndicum Romanæ Eccleſiæ eiſdem fratribus datum commutentur, & permutentur, ſeu vt triticum, & alia huiuſmodi vendatur, & ex pecunia inde prouenientē vinum, & carnes & alia neceſſaria emantur.* Ita habetur in ſupplemento a Ordinis. Circa quam conceſſionem aduertit Collector b priuilegiorum mendicantium, cauendum eſſe omnino ab ea, quia eſt expreſſe contra declarationem Nicolai III. & ſic relaxatiua, & deſtructiua noſtræ ſtrictæ paupertatis, quam in regula promiſimus, cum talia ſic recepta ſit manifeſte pecunia, cuius receptio, quam prohibita ſit in noſtra regula, notorium eſt. Nec ſufficit dicere, quod Papa diſpēſat in hoc. Nam per ſimiles diſpenſationes vel potius diſſipationes religio noſtra diſſiparetur in altiſſima paupertate fundata, vt patet euidenter in conuētualibus. Sed Doctiſſimus Corduba c ab hac rigida cenſura optimo iure diſcedit, aduertēs, quod Papa id concedit cū duabus limitationibus. Prima eſt, quod triticum, &c. poſſit peti & recipi pro rebus neceſſariis, quæ alias ſine pecunia commodè haberi non poſſunt. Secūda limitatio, quod per ſyndicum talia diſtrahantur pro aliis neceſſariis. His ergo ſuppoſitis, ait conſtare, quod ibi non eſt maior diſpenſatio, neque conceditur alia relaxatio maior, quam quod per ſyndicum procurentur, ſeu accipiantur pecuniæ, ſicut habent patres Vltramontani ſecundum conſtitutionem Martini V. qua poſſe vti patres Ciſmontanos dicemus latè infra tertio tomo, in quæſt. de ſyndico. Sed inueni quendam virum ſatis pium erga paupertatem Minorum dicentem, Papā minime poſſe diſpenſare in hoc caſu, cū fratres ratione voti ſolennis teneantur nō recipere pecunias, & cum votum concernat ius diuinum, & ſolenne ſit, nō poteſt diſpenſare ſuper ipſum. Ad quod argumentū reſpondeo, fratres Minores ratione voti minimè prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Non enim omnia contenta in regula Patris noſtri Franciſci obligant ratione voti: quod cum aliquibus videatur difficile creditu, articulo ſequenti late diſputabitur.

a Fol. 23. conceſſ. 66.
b Coll. in titulo commutare
c Corduh. in addit. ad compend. tit. commutare, ver. quoad. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præcepta regulæ Minorum ſint vota?

REſpondeo dicendo, quod multi exiſtimant vniuerſa præcepta regulæ Patris noſtri Franciſci eſſe voto ſolennia. Sed contrariam ſententiam tenent viri ſapientiſſimi, ſcilicet, quod cætera omnia præcepta exceptis præceptis de caſtitate, obedientia, & paupertate, minime inter ſolennia vota eſſe computanda: ſed ſolùm eſſe præcepta Minoribus tradita, inſtar præcepti ieiunij quadrageſimalis Chriſtianis per Eccleſiam impoſiti. Hanc ergo propoſitionem argumentis luce meridiana clarioribus veriſſimā, ac certiſſimā oſtendam. Primo eam Viēnēſe Cōcilium definit, ac prope inſinuat. Sic.n. ſcriptum legimus. *Declaramus, & dicimus, quod dicti fratres non ſolum obligantur ad tria vota nude, & abſolute accepta ſed etiam tenentur ad ea omnia implenda quæ ſunt pertinentia ad hæc tria, quæ ipſa regula ponit.* Et paulo inferius. *Neque tamen putandum eſt, quod D. Pater noſter Franciſcus profeſſores huius regulæ, quantum ad ea omnia contenta in regula modificantia tria vota æqualiter intenderit eſſe obligatos.* Et iterum quando dubitatū fuit inter fratres, quæ eſſent præcepta modificantia prædicta vota plura explicat Viennenſis Synodus præcepta ea concernens ad tria vota. Quod quidem perſpicuum erit legenti. Et hoc multiplici textu, hanc rationem ſic colligo. Concilium Viennenſe decernit, & diuidit vota ſolennia a præceptis in regula Minorum fratrum contentis, igitur præcepta & vota longe ſibi inuicem diſtant, ſicut cœlum & terra. Si enim cuncta, quæ Minoribus præcipiūtur eſſent ſolennia vota, erroneum profecto in Philoſophia, & prorſus ab omni dialectica eſſet alienum inter vota, & præcepta diſcrimē aliquod conſtituere. Quis enim vnquam dialecticorum diſtinxit inter hominē, & rationalem, & petram, & lapidem, gladium & enſē, cuiuſmodi ſunt vota ſolennia, & præcepta? Supereſt igitur vniuerſale concilium diſcernens inter vota & præcepta apertiſſime noſtram inſinuaſſe propoſitionem. Quod ſi rurſus contendas, præcepta omnino eſſe vota, quæro ſint ne ſimplicia, an ſolennia? Simplicia autem minime; nullum enim tale in profeſſione emittimus. Si autem ſolennia, iterum rogo continentur ne præcepta ſub voto ſolenni abdicationis proprietatis, aut continentiæ? Nequaquam. Nullus enim hactenus in eam incidit amentiam, vt mandatū ieiunandi, nō equitandi per vias, preces canonicas perſoluēdi, & alia huiuſmodi generis, quæ Minorib. fratrib. in regula præcipiūtur, affirmare audeat eſſe materia paupertatis, aut continentiæ, vt ſub his votis contineantur. Erit ne obſecro, reus paupertatis, aut continentiæ frangēs ieiunium, aut equitans per itinera? Ridiculū caput, quis ſane mentis hoc audebit excogitare, nedum aſſerere. At dices, vniuerſa præcepta contineri ſub voto ſolēni obedientiæ. Neque hoc quidem vero eſt. Nihil enim tam certum hac in re apud Catholicos & omnes Sapientes, quam neminem eſſe reū voti ſolennis

ſolennis

Digitized by Google

ſolennis obedientiæ, niſi ea ſolùm quis prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latæ ſententiæ ſibi a prælato aut verbotenus aut ſcripto præcipiuntur. Pelege, obſecro, vniuerſa Minorũ fratrum præcepta, & vno dempto de protectore Cardinali creando, nullum per obedientiã nobis traditũ reperies in regula. Si igitur præcepta ſub nullo trium votorum ſolemnium continentur perſpicuum eſt, apertiſſimumque erit, non eſſe aliquomodo vota, ſed ſolũmodo præcepta a D. Patre noſtro Franciſco ipſius regulę authore, & ab Honorio Eccleſiæ principe eiuſdem regulæ cõfirmatore Minoribus fratribus impoſita. Scio aliquis his argumentis reſpondẽs dixerit, eſſe quadruplex Minorũ ſolenne votum præter illa tria, regularibus cunctis cuiuſcunque inſtituti communia, profitentur enim Minores peculiare quartum, ac ſolenne votũ, illud nempe de obſeruanda regula. Sic enim præ cæteris regularibus Minores profitentur. *Promitto toto tẽpore vitæ meæ ſeruare regulam fratrum Minorũ.* Ecce inquit, quartum ſolenne votum, quo aſtringimur ad obſeruantiam præceptorum, quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauente ſatisfaciemus. Hoc ſolùm ex hac tua ratione colligo. Ex ea manifeſtiſſime ſequi, minime eſſe multiplex ſolẽne votum, ſed vnicum tantum. Si enim promiſſio ſeruandi regulam omnia, quæ in ipſa regula exprimũtur, amplectitur, conſequens erit, vt promittens abſolutè regulæ obſeruantiam, promiſerit, necnõ ipſa met tria vota ſolennia; fruſtra igitur & abſque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam adderent, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate; quando quidem hæc tria in ipſa regula cõtinentur. Quæ quidem vota nõ fruſtra exprimuntur, imo eſt per quam neceſſarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota, non aſtringerentur aliquo ſolenni, & regulari voto. Quod ſi hęc, quæ apertiſſima ſunt, & a priori (quod aiunt) noſtræ ſententiæ ſuffragantes non ſibi ſatis omnino faciunt; iterum rogo, poteſtne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui ſolenne, ac regulare votum ſemel emiſſum? Eſto, exempli gratia, Põtificem Maximum diſpenſaſſe, vt Petrus monachus fundi; aut domus poſſet habere dominiũ, erit ne hæc indulgentia monachatui compoſſibilis? Minime profecto. Audi Innocentium *a* Papam. *Abdicatio* (inquit) *proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ Monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*. Illud proculdubio eſt in cauſa quod ſolennia vota ſunt monachatui eſſentialia, ſublata autem rei eſſentia rem ipſam perire neceſſe eſt. Igitur ſi Minorum pręcepta, de quibus modo eſt concertatio, ſunt, vt affirmas, vota ſolennia, apertiſſime conſequitur Papa (etiam abſque vlla cauſa) diſpenſante cum Franciſco ex familia Minorum, ne tempore aduentus ieiunare teneatur, in huiuſmodi aduentum Franciſcum ipſum non manere fratrem Minorem, quoniam ſublato ſolenni voto, vti diximus, non manet idem Monachatus, tolle è medio rei eſſentiam, velis nolis, res ipſa peribit. Profecto ſi Romanus Pontifex Moniali ſanctæ Claræ clauſuram remitteret, quam Moniales huius inſtituti ſolenniter profitẽtur, eſſet proculdubio Monialis, non tamen inſtituti Sanctæ Claræ. At verò frequentiſſime hactenus contigit, Romanum Pontificem peculiari, ac pia quadam diſpenſatione, quibuſdam Minorum fratrum conceſſiſſe, ne ad aliqua, ſuæ regulæ præcepta præter quam ad tria ſolennia vota teneantur. Nec tamen ob hanc conceſſionem ab inſtituto liberantur, & a Minorum obſeruantia: Igitur huiuſmodi præcepta nequaquam ſolennia vota ſunt nuncupanda. Aliter enim, qui iam obtenta præceptorum diſpenſatione frueretur priuilegijs, & immunitatibus nobis conceſſis; & in comitijs generalibus, aut prouincialibus haberet actiua & paſſiua ſuffragia, eſſet in ſtatu damnationis, cũ nõ eſſet ex familia Minorum, & ipſorũ immunitatibus frueretur. Tandem hoc vno argumento propoſito verbum non amplius addam. Dicitur mihi. Habetne quiſpiam prælatorũ, quantumcunque ſit dignitate præditus, vices Romanorum Pontificum ſibi commiſſas, vt diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis in aliquo votorũ ſolennium? Hactenus nullus eſt. Tamẽ Pius Secundus indulſit (vt dictum eſt in ſuperioribus) Minorum prælatis, vt etiam extra arctã neceſſitatẽ diſpenſare poſſint in ſingulis regulæ præceptis præter ſubſtantialia vota cũ omnibus ſibi ſubditis. Apertiſſime igitur conſtat, hæc præcepta, de quibus eſt diſpenſatio, non eſſe ſolennia vota.

a cap. cum ad monaſterium de ſtatu reg.

Ad argumenta contrariorum.

QVotque ſunt contrariæ ſententiæ principio illud nobis obiiciunt. In ipſo profeſſionis capite Minorũ cuncti ſolenniter profitentur dicentes. *Voueo, & promitto Deo toto tempore vitæ meæ ſeruare regulã fratrum Minorum, &c.* Ex hoc loco ſic philoſophãtur. Promittens regulã promittit omnia, quæ in ipſa continentur regula: vniuerſa autẽ ſupra recenſita præcepta, de quibus orta eſt contẽtio, proculdubio, nobis obſeruanda tradũtur in regula. Igitur de primo ad vltimũ (quod aiunt) promittẽs ſolẽniter regulam promittit necnon eadẽ ſolẽnitate cuncta pręcepta ibi cõtenta. Huic argumento profecto ſatisfacere non auderẽ, niſi D. Thom. *b* Theologorũ lumen, & pater me illuſtraſſet, qui argumento propoſito ſub his verbis reſpondet, *Ille qui profitetur regulam, non vouit ſeruare omnia quæ in regula continẽtur; ſed vouet regularem vitam, quę eſſentialiter cõſiſtit in trib. prædictis votis ſolennibus.* Hactenus D. Tho. Cuius ſententia probatiſſima eſt, affirmat enim, ꝙ ipſa nos edocet ratio. Nempe illam promiſſionẽ indefinitam ſeruandi in vniuerſum regulam, modificari, ac reſtringi ad tria tantum vota, quæ ſimul per vouentem ipſum exprimuntur. Idem enim eſt dicere, voueo regulam viuendo in obedientia ſine proprio & in caſtitate, ac ſi apertius diceret, voueo regulam non abſolutè, non omnia, quæ in ipſa continentur, ſed ſub hac reſtrictione, viuẽdo in obedientia. & infra. Hæc enim huius argumenti dilutio manifeſtiſſime colligitur ex traditis per Bonifacium, *c* & Nicolaum Pontifices maximos, affirmantes vniuerſos Minores vouere Euangelij obſeruãtiam per ipſam regulam ipſis tribus ſpecificatam, modificatam, & determinatam. His tantorum pontificum & D. Thomæ authoritatibus ſuffragatur communis loquendi forma. Eſto quempiam alteri promittere perpetuum obſequium ſub hac verborũ ſerie: Promitto tibi omne meum ſtudium, omnem meam operam, omnẽ meum laborem, omne denique obſequium, & ſolicitudinem meam obediendi tibi in cultura prędictorũ, & ſtructura domus, in huiuſmodi euentu illud indefinitum promiſſum cuiuſcunque obſequij ad illa tãtum duo perſtringeretur, ad domus, videlicet, & prædictorum culturam; eodem prorſus pacto hac in re eſt philoſophãdum, de qua eſt modo diſputatio.

b D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 5. ad 1.

c cap. exijt de verb ſign. in 6

Secundo opponunt nobis aduerſarij Concilium Viennenſe aperte definiens, Minores omnes obligari ex vi profeſſionis ad omnia, quæ in regula proponuntur obſeruanda. Sic enim ſcriptum legimus. *Declaramus, & dicimus, quod prædicti fratres non ſolũ*

ad

ad illa tria vota nude, abſolutè ex profeſſione accepta ſuæ regulæ obligantur, ſed etiam ad omnia implenda tenẽtur, quæ ſunt pertinẽtia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipſa ponit Hactenus Concilium. Quod quidem optimè decreuit, vniuerſos Minores ex vi ſuæ profeſſionis non ſolùm teneri ad votorum ſolemnium obſeruantiam, ſed etiam ad præcepta implenda, quæ in ipſa regula proponuntur. Ad huius autẽ difficultatis explicationem, quæ tantiſper vigere viſa eſt, illud omnino præmittendum cenſeo, quempiam ex vi ſuæ profeſſionis triſariam obligari ad explẽdam rem ipſam voto ſolemni promiſſam; qui enim pollicetur ſolẽmnem continentiam, tenebitur proculdubio cauere non tantùm coniugium, verũ & quodcunque libidinis genus. Eadẽ nec non promiſſione inſuper erit obnoxius ad eas occaſiones ſubterfugiendas, quæ voti præuaricationem inducere poſſunt, veluti coniuges mutuam ex amborum conſenſu continentiam promittentes tenebuntur huius promiſſionis virtute communem vitare thorum tanquam certiſſimam violandi votum occaſionem. Tãdem virtute profeſſionis tenebitur quis ad leges illius ſtatus ſeruandas: quem quidem ſtatum in profeſſione ſuſcepit, & illo obligationis genere, quo illius ſtatus homines obligari ſunt ſoliti, ſiue ad pęnam tantùm, ſiue ad culpam. Hoc namque pacto proculdubio tenẽtur Carthuſiani ex vi ſuæ profeſſionis perpetuo abſtinere à carnibus, alioquin iuſtiſſime punientur, non quod ex profeſſione huiuſmodi abſtinentiam fuerint polliciti, ſed quia profeſſores eum ſuſceperunt ſtatum, in quo hæ leges ſeruari conſueuerunt. Ad rem modo reſpõdemus: Minores vniuerſos virtute ſuæ profeſſionis obligari non ſolùm ad illa tria vota ſolemnia, verùm etiam ad vniuerſa præcepta, quæ in regula ipſa exprimuntur, non quod illa ſolemniter, promiſerint; ſed occaſione ſtatus, quem per promiſſionem ſuſceperunt, in quo huiuſmodi ſancitæ ſunt leges inſtar Dominicorum, qui ex vi ſuæ profeſſionis tenentur à carnibus abſtinere ratione tantùm ſtatus, quem profeſſi ſunt. Nec tamen carnes comedentes ſunt rei voti ſolemnis.

At verò aduerſus hanc argumenti ſolutionem eſt acerrima ex eodem Concilio Vienneſi argumentatio. Poſtquam enim definierat Concilium, minores omnes obligari non ſolùm ad tria vota, ſed etiã ex profeſſione ſuæ regulæ ad vniuerſa huius inſtituti præcepta, mox huiu n rationem ſubdit dicens. *Nam ſi ad hæc tria prædicta tantùm præciſe, & nude promittentes ſe ſeruare regulam viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificantur arctarentur pro nihilo. & vane profiterentur hæc verba, promitto ſemper hanc regulam obſeruare. Ex quo de his verbis nulla obligatio naſceretur.* Hactenus Conciliũ. Quod quidẽ apertiſſime refragatur omnibus ſupra recenſitis argumentorum ſolutionibus; maximè autem D. Thom. Definit enim Concilium his verbis: *Promitto ſeruare regulam promiſſionem fieri ſeruandi vniuerſa præcepta quæ in ipſa regula exprimuntur.* Vt autem huic difficultati integram ſatisfactionem reddere poſſimus operæ precium erit, illud inueſtigare, an omnia, quæ traduntur in pontificum decretis, & quæ interponuntur ſæpiſſime in his Eccleſiaſticis ſanctionibus, ſint tanquam definita per Eccleſiam ſuſcipienda necne? An potius nonnulla proponantur in decretis, quæ ab ipſo legis authore, nonnunquam proferuntur, non tanquam à legis conditore, ſed tanquam à Doctore dicta habeantur. Concors hac de re eſt Scholaſticorũ *a* ſentẽtia, omnia, inquiunt in decretis tradita in duplici ſunt differentia. Quædam enim tanquam, definitiones legiſlatoris ſunt ſuſcipienda nõnulla verò intermiſcent, quæ non velut definita per legis authorem, ſed ac ſi eſſent opiniones Principis condentis legem ſunt accipienda. Supereſt modo inter hæc diſcernere, quãdo videlicet legiſlator definiat, ſiue opinetur? Accipe certiſſimum huius rei Canonem. Quandocumque enim Pontifex propoſitæ reſpondet quæſtioni, aut ſi loquatur authoritatiue quidquam imperans, aut obſcurum declarans, tunc proculdubio legiſlatoris perſonam agit & non Doctoris. At verò ſi contigerit quidquam interponere, quod minimè conſultationi reſpondeat, nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur autoritatiue per hæc verba, declaramus dicimus & alia huiuſmodi, ſed vel ſolùm reddit rationem definiti, vel quædam alia intermiſcuerit ad conſultationem minimè ſpectantia, tunc quidem, nulli eſt dubium non legiſlatoris, ſed Doctoris potius perſonam gerere. Non pauca de hac re ſunt in ipſo Canonico iure exempla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantùm quærentibus, Baptiſmus collatus ab infidelibus eſſet iterandus necne? reſpondit, *minimè eſſe iterandum quamuis in nomine Trinitatis, aut ſolius Chriſti, vt olim in actibus Apoſtolorum fuerit collatus.* Hactenus Nicolaus Papa. Cõmunis autem, & iuris conſultorum & Theologorum ſchola ſolùm recipit tanquam per Nicolaum definitum baptiſmum etiam ab infideli collatum verum, ac legitimum eſſe ſacramentum. Non tamen multitudo Sapientium recipit Nicolaum ſanxiſſe valere Baptiſmum Trinitatis, aut Chriſti nomine ſolùm modo miniſtratum; non alia de cauſa, niſi quia reſponſio prior fuit reddita conſultationi Bulgarorum, reliquum verò fuit pręter conſultationem ab ipſo pontifice ſponte intermixtum. Legito Innocentium Tertium, qui ſecernens inter pęnam peccato originali, & actuali reſpondentem, affirmat cum originali tantùm decedẽtes obnoxios eſſe pęnæ ſolum damni, reliquos autem morientes cum actuali culpa pęna ſenſus eſſe plectendos. At verò quoniam nõ definitiue loquitur, ideo abſque erroris labe poſſet nunc quis tueri D. Auguſtini ſententiã, aſſerentes paruulos abſque baptiſmo migrantes perpetuis Gehennæ cruciatibus eſſe puniẽdos; quã opinionem ex Doctoribus Scholaſticis tuetur Gregorius Ariminẽſis. Ad rẽ igitur me cõuertens intrepide reſpondere audeo Viennenſem Synodum his verbis, quorũ modo eſt diſputatio, nihil prorſus definire, ſed ſolùm rationem definiti reddere. Prædixerat namq; ſic authoritatiuè loquens, declaramus, & dicimus, Minores ex profeſſione ſuæ regulæ obligari nõ ſolùm ad tria vota, verùm ẽt ad alia, quæ in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata ſynodus definiẽs loquitur, mox autem definiti rationem ſubdit dicens. Nam ſi ad hæc tria vota tantùm obligarentur pro nihilo, & vane proferrẽtur hæc verba, promitto ſeruare regulam. His verbis nihil profeſſio definit ſolummodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tanquam legiſlator ſententiam profert, ſed tanquam Doctor opinionem ſuam exprimit. Supereſt igitur nullam iniuriam Concilio irrogari ſi quis prædicta verba iuxta Diui Thomę ſententiam interpretetur, quam in ſuperioris argumenti ſolutione ſecuti ſumus. Eſto tamen Concilij Viennenſis decretum inſinuaſſe Minores omnes profiteri non ſolùm informe illud ſolemne religionis votum, verùm & vniuerſa præcepta Minoribus ipſis per regulam obſeruanda: perperam tamen inde colligitur, præcepta ipſa quoquo pacto eſſe ſolẽnia vota: vouentes namque Minorum regularem vitam promittũt ſeruare cuncta, quæ in eorum regula traduntur, nõ tamen ad vniuerſa eodem obligationis genere tenentur, ſed

a In cap. hac quidem de cõſecrat. d. 4. & DD. in 4. in ma. de Baptiſ.

ſed ad vota, prout ſunt, quatenus monachatus ſubſtantiam exprimunt, ad præcepta autem vt præcepta ſunt & ſolùm prout Minorum ſtatui connectuntur. Audi *a* Nicolaum Pontificem Maximum ſimilem contentioſam dirimentem quæſtionem. *Dato, inquit, quod abſolutè diceretur, omnino promitto S. Euãgelium ſeruare, clarè videtur, promiſſionem huiuſmodi ad alium intellectum non debere perſtringi, niſi vt obſeruantia Euangelij ſit ſicut tradita à Chriſto reperitur. Videlicet, quod præcepta vt præcepta, & conſilia vt conſilia à promittentibus obſeruentur.* Hactenus Nicolaus Pontifex Maximus.

a c. exiit. §. & dato de verb. ſign. in 6.

Vides quonam pacto, quãdo plura in vniuerſum promittuntur non tamen omnia æque deuincere vouentes. Quid plura? Audi Dominicanis ipſis præſcriptam profitendi normã. *Promitto (inquiunt) obedientiam ſecundum regulam B. Auguſtini Epiſcopi, & ſecundum inſtitutiones fratrum prædicatorum*, & infra. Idẽ prorſus apud illos ſignificat promitto obedientiam ſecundum regulam & inſtitutiones huius ordinis, quod apud nos promitto ſeruare regulam. Et tantùm illarum inſtitutionum tranſgreſſores ſola temporali pœna plectuntur, culpæ autem actuali minimè ſunt obnoxij. At dices, qui fieri poteſt, vt obſeruantiam inſtitutionum quis promittat, nec tamen illorum tranſgreſſor reus ſit voti? Nempe, quoniam huius promiſſionis materia nequaquam ſunt ipſæ conſtitutiones in quocunque conuentu ſub lethalis culpæ reatu obſeruandæ: Sed ſolùm quandocunque prælatus iuxta huiuſcemodi inſtituta, ſub anathemate, ſeu obedientię vinculo quidquam præceperit, poteſt enim prælatus intra regulam, quod placuerit iubere, ſupra regulam autẽ minimè. Quapropter nequiret Dominicorum præpoſitus ſuos, quominus pecunias recipere valeãt deuincire, hoc enim ſuperat ipſorum regulam. Poterit tamen (iuſta id exigente cauſa) ſuos ab eſu carnis ſub anathemate coercere, cum hoc intra eorum ſit regulam. Tandem ſolemniter inſtituta religionum profitentes, regularem tantùm vitam iuxta ſui inſtituti conſtitutiones peracturos pollicentur. Tunc autem huius promiſſionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quãdo prælatis quidquam intra eorum inſtituta pręcipientibus parere contempſerint, aut citra contemptum obedientiæ vinculo reſtiterint. Minores autem quocũque euentu ſua tranſgredientes inſtituta mortaliter peccant, quoniam id ita huiuſmodi promiſſum conſuetudo interpretata eſt, cęterum ex ſolius promiſſionis vi, nõ magis ad peculiaria inſtituta Minores arctãtur, quã regulares vniuerſi, omnes enim vel promittũt ſeruare regulã, vel obedientiam ſecundum regulam, quod idem prorſus ſonat.

Iam verò inter nos non mediocris reſtat concertatio; Si enim Minores regulam præuaricantes nullius ſunt rei voti ſolemnis, qua ergo ratione præceptorum tranſgreſſores lethaliter peccant? Huic ergo controuerſiæ præmiſſa Scholaſticorũ Doctrina breuiter ſatisfaciam, frequentiſſima atque infallibili illa Theologorum ſententia: omnẽ legem humanam obligare trãſgreſſores ad gehennã vno ex quadruplici capite, ſiue ratione contemptus, veluti hoc ſolo animo peccans, vt oſtendat ſe nolle ſubijci legiſlatori, cuius tranſgreſſionis erit reus quicumque regularis hoc ſolo animo frangens ſilentium, vt prælato ſtatutis horis illud præcipienti iniuriam irroget. Vel ſecundo lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniuſtitiæ in proximum, vt ſi nõ ſoluat fructuũ decimas proprio ſacerdoti. Aut tertio, ſi præcepta virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latę ſentẽtiæ à ſuperiori tradita violauerit. Vltimo quoque dignus eſt damnatione æterna, qui legitimam conſuetudinem præuaricatur. Nam cum ipſa conſuetudo ſit optima legum interpres, ſi diuturna conſuetudine apud nos præſcriptum *b* fuerit legem aliquam obligare eius tranſgreſſores ad gehennã, proculdubio huiuſcemodi legis trãſgreſſor mortaliter peccabit. Quam ſententiam D. *c* Auguſtinus apertiſſime docuit ad Caſulanum quendam ipſum hac de re conſulentem ſic reſcripſit in his verbis. *In quibus nihil certi ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei, & inſtituta maiorum tenenda ſunt, & ſicut præuaricatores diuinarum legum; ita cõtemptores Eccleſiaſticarũ conſuetudinum ſunt coercendi.* His tãquam veriſſimis prælibatis, vtcũque operæ pretium erit inueſtigare quatenus Minorum præcepta (citra contemptum) obligent ſuos tranſgreſſores ad gehennam? Erit ne horum præceptorum tranſgreſſio iniuſtitiæ actus aduerſus proximum? Minimè gentium. Omnia nãque præcepta Minorum, ſi recte diſſoluantur, ad tẽperantiam potius, quàm ad iuſtitiam ſpectant. Erũt ne rei ſuarum legum, quoniam ſibi proponũtur ſub excommunicatione latæ ſententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquam, præter illud namque mandatum de Cardinale protectore creando nullũ aliud in virtute ſanctæ obedientię nobis proponitur. Supereſt igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de cauſa, niſi quoniam ab ipſo primordio religionis naſcentis conſuetudine diutina apud omnes Minorum proceres, & literatos etiam receptiſſimũ ſemper fuit vniuerſa huius regulæ præcepta dãnare ſuos tranſgreſſores ad gehennam. Hanc ergo ſententiam in medium adducere non auderẽ niſi multis retro annis eam me docuiſſet Caietanus *d* Cardinalis Theologorũ ſapientiſſimus, quã ſub illa verborum ſerie proponit. *Conſtat, inquit, quod ſiue in communi, ſiue in municipali iure vocabulum aliquod ſecundum communem ſenſum cõſueuit firmiter reputari obligatiuum ad mortale, proculdubio vbicumque ibidem ponitur, habet vim huius præcepti, vt in regula fratrum Minorum patet de vocabulo, teneantur, vt habetur in Clementina de verborum ſignificatione, exiui de paradiſo. Et per oppoſitũ conſtat, quod quomodocũque lex vtatur verbo, ſi cõmunis ſenſus intellexit, non propterea datam obligationem ad mortale non eſt tale præceptum.* Hactenus Caietanus. Qui apertiſſimè teſtatur, Minores obligari ſub peccati mortalis reatu ad obſeruantiam ſuæ regulæ; non aliunde (vt ipſius verbis vtar) niſi, quia ſic cõſueuit firmiter reputari. Huic etiam doctrinæ adſtipulatur ſententia D. Thomæ *e* inter regulares prorſus recepta, affirmantis nullum Monachale præceptum (dempto triplici ſolemni voto) quenquam citra cõtemptum obligare eius tranſgreſſorem ad gehennam. Cũ in regulis D. Auguſtini, & Benedicti multa antonomaticè præcipiantur, & tamen neminem obligant ad mortale: cur obſecro ſola D. Patris noſtri Frãciſci ſub hac lege regula obligabit? Nempe, non alia de cauſa, niſi quoniam ſic conſuetudine interpretante receptũ eſt. Vnde, obſecro, Minores abſque vlla neceſſitate per vias equitantes ſunt rei lethalis culpæ? Forte quoniam in ipſorũ regula interdicitur, vt non debeant equitare, niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogãtur? Minimè profecto niſi conſuetudo id ita interpretata eſſet. Verbum namque, debet, nequaquam obligationem inducit, ſed ſolùm honeſtatem. Audi Honoriũ Pontificem maximum, cum deſponſationẽ impuberum definiret, *Filium*, inquit *nondũ adultum (voluntas cuius decerni non poteſt) f eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & poſtquam filius ad perfectã ætatẽ peruenerit, omnino debet hoc adimplere.* Vniuerſi tamen iuris Canonici interpretes, huiuſmodi filios ad implendas Patrum voluntates debito honeſtatis, non autẽ neceſſitatis teneri arbitrantur. Igitur verbum

b C. cum dilect. c. de conſue.

c c. in his. 11. diſt.

d Cai. 2. 2. q. 186. art. 9. & in ſum. verſ. præcepti trãſgre. 5 5. verbo. diſiunctiua.

e 2. 2. q. 186. ar. 9. in col. 9. & latius ad infra.

f ca. 1. de deſ. impub.

debet

debet in Minorum regula ceſſante conſuetudine neminem ad gehennam damnaret. Prædictis refragatur Vienneuſe Conc. vbi ſic ſcriptum legimus. *Neque tamen putandũ eſt, quod B. Pater noſter Franciſcus profeſſores huius regulæ quantum ad omnia contenta in ea modificantia tria vota, ſeu ad alia in ipſa regula expreſſa æqualiter intẽderit eſſe obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quædam ipſorum ex vi verbi tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non, cum ad quædam ipſorum verbum apponat præcepit vel æquipollentis. Et quoad reliqua verbis alijs ſit contentus.* Hactenus Concilium. Quod quidem apertiſſime definit verbum illud *præcipere, aut æquipollens*, prout ſunt verba imperatiui modi, inducere obligationem ſub reatu mortalis culpę. Affirmat namque præfata Viennenſis ſynodus hanc D. Patris noſtri Franciſci fuiſſe mentem, vt vbicunque ponatur verbum illud *præcipio*, ſeu æquipollens, huiuſmodi leges obligare tranſgreſſores ad gehennam. Igitur ad hæc tenebuntur ex intentione legiſlatoris, & nõ ex conſuetudine tantùm. Facile mihi videor poſſe diluere hanc obiectionem, quæ nonnihil vrgeret apparet, cum prius propoſuero verbum illud *præcipere*, aut æquipollentia, cuiuſmodi ſunt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum damnare rebelles ad gehennam. Legimus Chirſtum Redemptorem noſtrum cæcis, quos illuminauerat præcepiſſe, ne cui miraculum illud propalarent. Sic enim Scriptum: *a Et comminatus eſt illis Ieſus dicens, videte, ne quis ſciat. Illi autem exeuntes diffamauerũt eum in tota terra illa.* Quis autem dicat peccaſſe miracula Chriſti promulgantes. Etiam rurſus apud *b* Matthæum & Marcum Euangeliſtas accepimus Chriſtum præcepiſſe Apoſtolis, ne in via portarent calceamenta: & tamen in actis Apoſtolorum legimus Angelum dixiſſe Petro, *calcia te caligas tuas:* & præcepit necnõ eiſdem Apoſtolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheũ ad ſe venturum, vt ferat ſecum penulam, quam ipſe Apoſtolus reliquerat Troade, Penula autem vt Theophilato placuit tunicã ſignificat. Nunquid Eccleſiæ Principes ab Spiritus Paracleti deſcenſu lethalis culpæ reos conſtituemus, quod ille caligis iſte multiplici vteretur veſte? Nunquid fidei Patres, & morum Doctores Euangelicam perfectionem prçuaricati ſunt abſit. Igitur verbum *præcipere*, prout diuinum inſinuat Euangelium, minimè obligat trãſgreſſores ad gehennam. His accedit, præcepta regulæ D. Auguſtini non conſtituere ſuos præuaricatores reos lethalis culpę, & tamen in principio ipſius regulæ ſic exorditur magnus Pater Auguſtinus; *Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis præcipimus in monaſterio conſtituti.* His ſuffragatur, frequentiſſima præcipiendi norma, qua prohibentur non ſolùm mortalia, verùm etiam venialia ipſa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtum, videlicet, & adulterium, & alia huius generis. Sunt etiam præcepta, in quibus venialia prohibentur; quale eſt illud, mendacio non aſſueſcat os tuum, quæ tradũt verbis imperatiui modi præcepto æquipollentibus. Nonne vides venialia nonnunquam præceptiuis verbis interdici? Non igitur quæcunque præceptum fieri vetat in vniuerſum ſunt lethalia. His apertiſſime inſinuatur verbum præcipere virtute ſuæ ſignificationis neminem tranſgreſſorem conſtituere gehennæ reum. Tanquam veriſſimis, vtcunque his prælibatis, ſupereſt modo ſatisfaciamus Viennẽſi Concilio, affirmanti præcepta regulæ fratrum Minorum obligare tranſgreſſores ad gehennam, quoniam proponũtur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut æquipollenti. Affirmare auſim huiuſmodi verba ex natura actus nemini imponere præcepta ſub reatu mortalis culpæ, niſi vel apponatur excommunicatio ipſo iure contrahenda, aut in virtute obedientiæ quidquid præcipiatur. Hoc nobis proculdubio inſinuant Euangelij loca citata. Inſuper & D. Auguſtini regulam. His addit axioma illud Theologorum. Eiuſdem (inquiunt, prorſus authoritatis eſt ſuperioris præceptum vocetenus, aut ſcripto prolatum. Illud certiſſimum nunc eſt, Romanum Pontificem tantùm quidquid præcipientẽ non damnare perpetuis cruciatibus inobedientem. Igitur nec ſi ſcriptis præceptum illud propoſuerit; eadem namque eſt vtriuſque præcepti authoritas, & idem vtrobique legiſlator. Supereſt igitur pręcepta regulæ Minorum cõſtituere tranſgreſſores reos lethalis culpæ ex intentione D. Patris noſtri Franciſci, vt Concilium proteſtatur. Ex intẽtione (inquit) non abſolute & nude conſiderata, ſed quia Minorum regularium conſuetudo interpretata eſt, eam fuiſſe mentem Sancti Patris noſtri Franciſci, vt regulæ præuaricatores mortali ſubiacerent peccato. Tolle igitur è medio hanc legitimam & longiſſimo tempore præſcriptam inter Minores conſuetudinem, & non erit profecto, cur potius verbum præcipere, aut quodcunq; aliud æquipollens obliget hos tranſgreſſores ad gehennam, quam regulares cæteros D. Auguſtini viuendi normam profitentes. At dices, obligant præcepta, quoniam Viennenſis ęcumenica Synodus iam explicuit. Fateor explicuiſſe, nullam tamen præter antiquam obligationem induxiſſe. Qui enim declarat legem nullam, prorſus condit legem, ſed priſtinam tantùm interpretatur. Quamobrem, ſi aliunde Minores nõ tenerentur ad regulæ præcepta (nẽpè inuiolabili, vt diximus conſuetudine) nullum profecto vniuerſale Concilium obligationem addidiſſet. Iam verò huiuſmodi præcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennæ conſtituit ſuos trãſgreſſores. Eſtne grauiſſima materia ieiunium, eſt; necnon grandis perfectionis materia; per quam arcta cunctarum rerum penuria, & alia huius generis, quæ nobis obſeruanda traduntur. Minimè, inquam ſolius materiæ conſideratione decernere quis poterit leges damnantes ad gehennam. Ius namque poſitiuum plerumque minoris culpæ materiam grauiori vinculo coercet. Longe namque deterius eſt, Deum ipſum blaſphemare, quàm clericum minorem lædere; & tamen ſacrilegus in Deum nulla excommunicationis ſententia plectitur, qua percutiens clericum innodatur. Eſto tamen prout frequenter peritorum teſtatur ſententia, leges omnes pro materiæ paruitate ſuos deuincire tranſgreſſores, nonne conſuetudo ipſa plerumque materiæ paruitatem (prout cætera omnia) interpretatur? Legito Theleſphorum Romanæ ſedis Epiſcopum, qui vniuerſis Eccleſiaſticis Quadrageſimale ieiunium ſtatim à Quinquageſima etiam inchoandum dixit, & pręcepit, authoritate. Tamen conſuetudine huiuſmodi decretum violantes à labe lethalis culpæ excuſantur. Mediolanenſis Eccleſia eadem conſuetudine interprete nonne initium Quadrageſimalis ieiunij reiecit. Fatere igitur Eccleſiæ conſuetudinem nonnunquam grauitati materiæ refragari, plerumque autem legibus ipſis ſuffragari. Ita obnixe defendit doctiſſimus ille pater; & meus præceptor pater frater Gaſpar de Vzeda noſtræ almæ prouinciæ Sancti Iacobi regularis Obſeruantiæ digniſſimus alumnus in quadam explicatione noſtræ regulæ, quam ad Pium Quintum Pontificem maximum ſcripſit, cui propria manu ſubſcripſit doctiſſimus Pater frater Bartholomæus à Medina ex Prædicatorum ordine ad primariam Theologiæ Salmanticenſis aſſumptus.

a Luc. 5. c.

b Matth. 10. Mar. 6.

ARTICVLVS V.

Quis ſit Prælatus, qui poſſit diſpenſare in præceptis de equitando, & de portandis calceamentis, an neceßariò debeat eſſe Prouincialis?

a Soto. l. 1. de iuſt. & in q. 7. ar. ſ. Nau. ca. 21. nu. 21.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus Sotus *a* & Nauar. ſimilem quæſtionem diſcernẽtes, dicunt, quod Epiſcopi poſſunt tam in ſuis proprijs legibus, quàm in legibus Papæ diſpẽſare, ſed vel iuris conceſſione vel conſuetudine. Prætereà in triplici rerum ordine, nempe ſi materia leuis eſt, vel frequens caſus, vel lex proprium bonum ſuæ ciuitatis, ſeu diœceſis reſpicit. Et hanc ſententiam dixit eſſe Caietani. *b* Et aduertit Sotus leuia illa cenſeri, quæ non præcepto proprie dicto obligante ad mortale, ſed ſtatuto poſita ſunt: qua ratione (ait) Prælati noſtri etiam Priores conuentuales diſpenſare poſſunt in eſu carnium, in induendis lineis, & id genus cæteris. Frequentia deinde caſuum cauſa eſt, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt in ieiunijs, licèt ſit lex ſuperioris: quoniam grauiſſimũ eſſet onus, quoties quis diſpenſatione ad non ieiunandum egeret, adire Papam. Hæc Caietanus. Quod temperandum eſſe credit Sotus quod ſcilicet poſſit Epiſcopus in diẽ, aut in breue tempus cum aſſiſtente cauſa ſuper huiuſmodi legibus diſpenſare; non tamen ſe determinat, vtrum poſſit diſpẽſare pro tota vita. Et Nauarrus *c* eandem doctrina ſequens ait, quod abſenti Epiſcopo parochus, & abſente prouinciali quilibet prælatus cũ ſuis religioſis poteſt diſpenſare iuxta D. Thomam, & Caietanum. Ex qua doctrina colligo, quantum ad noſtrum propoſitum, quod facultas diſpenſandi in præceptis regulæ in aliquibus caſibus particularibus, & non pro tota vita reſidet apud generalem, & prouincialem, cum ad ſimilitudinem Epiſcoporum habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, & ipſis abſentibus etiam reſidet penes Prælatos inferiores, ſcilicet, Guardianos & Præſidentes, qui in noſtra religione per ſtatuta generalia abſentib. Guardianis, eãdem habent poteſtatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in ſua cõceſſione, ſcilicet, quod Guardiani, & præſidantes poſſint diſpenſare cum ſubditis in aliquibus caſibus particularibus, vt poſſint equitare, & portare calceamenta neceſsitate licet non arcta interueniente. Verùm Generales, & Prouinciales poſſunt diſpenſare cum fratribus particularibus, nõ ſolùm in aliquibus caſibus pro vna, aut duabus vicibus, ſed etiam pro toto eorum tempore, neceſſitate licèt non arcta interueniente, vt poſſint portare calceamẽta, & equitare. Neque obſtat doctrina doctiſſimi Soti hoc ipſis Prælatis negantis, Nam Sotus non ſe determinat; Et licèt ſe determinaret, loquitur in caſu differenti, ſcilicet, quãdo Prælati inferiores ſolũ conſuetudine diſpenſant in legibus ſuperiorum, nulla expreſſa ipſis facultate à ſuperioribus conceſſa. At in noſtro caſu ipſis Prælatis conceditur licentia ad diſpenſandum cum fratribus aliquali neceſſitate laborantibus, vt poſſint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ conceſſio, cum ſit beneficium Principis, ample debet interpretari iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum late diximus. Sed dubium eſt, quid faciat ſubditus, vbi ſe inuenerit cum neceſſitate ad portandum calceamenta, & ad itinerandum equitando, nullo exiſtente Prælato ad diſpẽſandum. Ad hoc reſpondeo, quod tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya non eſt eximere ſubditum per licentiam caſu, quo teneretur, ſed explicare, quod illo caſu non tenetur. Quare epicheya non ſolùm Prælatis, verùm etiam ſubditis competit. Et in hoc differt à diſpenſatione, quæ ſolùm Prælatis competit. Vnde ſubditi in neceſſitate aliqua poſiti poſſunt vti epicheya ſua propria authoritate exiſtimantes, & ſentientes in tali caſu rigorem legis cum ipſis eſſe mitigandum. At videant, ne mentiatur ſibi iniquitas, fingentes neceſſitatem in præceptis, aduertentes, quod licet Prælati poſſint diſpenſare cum ipſis non arcta exiſtente neceſſitate, ipſi tamen non poſſunt vti epicheya, niſi manifeſta neceſſitate vrgente: † aduertant tamen patres Prouinciales facultatem ad diſpenſandum in his poſſe inferioribus Prælatis impartiri, quam ad cõſolationem ſuorum ſubditorum debita humilitate debent ipſi inferioribus Prælati procurare, quæ diſpenſatio ſi ab ipſis petatur, non debent reſpondere hoc eorum conſcientię committere: quin potius debent eis compati, & benigne diſpenſando à ſuis ſcrupulis liberare, prout aduertit Caietanus *d* ita tamen quod per tales diſpenſationes religionis obſeruantiam diſſipare minimè contingat. †

b Caiet. 1. 2. q. 7. ar. 4.

c Nau. vbi ſu. D. Th. in 4. d. 15. q. 3. art. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147. a. 4. vbi Caiet.

d Caiet. in d. ar. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum dictis Prælatis ad ſupradicta.

RESpondeo dicẽdo, quod Prælati, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad ſupradicta, videtur, quod non poſſint licentiare ſemetipſos, quia nullus poteſt eſſe iudex in ſua propria cauſa. Et hanc opinionem tenet Collector *e* Mendicantium priuilegiorum. Sed *f* Corduba dicit, ſaluo meliori iudicio contrarium eſſe dicendum, ſcilicet, quod Generales, & Prouinciales eo modo, quo poſſunt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt licentiare ſemetipſos: & ſimiliter alij Prælati inferiores eo modo, quo poſſunt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt licentiare ſemetipſos. Et fundamentũ ipſorum eſt; quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciarię poteſtatis, ſed ſuperioritatis tantùm, bene poteſt quis licentiare ſeipſum, ſicut & alios ſubditos, quomodocunque habeat talem poteſtatem, ſcilicet, ex officio, aut commiſſione facta ſibi ratione officij. Sed iſta omnia cõcludunt; quando, Prælatus habet ſolum nudum miniſterium licentiandi procedentem à ſuperioritate, & non ab actu iuriſdictionis, cuiuſmodi eſt diſpenſatio, quę à iuriſdictione procedit. Nã cum ſit actus iuriſdictionis, videtur, quod nemo poſſit eum in ſemetipſum exercere. Et ſic dicit Abbas, *g* quod Epiſcopus, & ſimiles Prælati non poſſunt diſpenſare in votis à ſe emiſſis, ſicut poſſunt diſpenſare in ſubditorum votis. Vnde videtur ſecundum Collectorem vbi ſupra, quod deberet prouideri in hoc caſu per conceſſionem Apoſtolicam; qua concedatur, quod quilibet Prælatus poſſit ſecum diſpenſare, & iterum dum talis licentia minimè obtinetur inferiores Prælati & Guardiani debent ſibi prouidere in hoc authoritate ſui Prouincialis, vt ſcilicet, eam ab ipſo obtineant, vt eorum confeſſor poſſit cum ipſis diſpenſare, prout dicitur in ſpeculo fratrum Minorum. Prouinciales verò attẽdant ſuam cõmiſſionẽ, quã Generalis dat eis, videantq; vtrum ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et forte poſſunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentijs, & remiſſionibus. Quod capitulũ licet ſolùm loquatur in cõfeſſione, videtur poſſe etiã intelligi de diſpenſatione, prout aliqui doctores dicunt, cũ ipſi ſint exẽpti per Papam, ad quẽ ipſi pro continuis neceſſitatibus recurrere difficillime poſſunt. Vel dic, quod cum ipſi poſſint diſpẽſare rõne iuriſdictionis

e Collo. ti. accedere ad monaſt. iuxta ſi.

f Cord. in di. loco.

g Abb. in ca. magna de voto.

ordinariæ

Digitized by Google

ordinariæ delegabilis, delegant ſuam authoritatem confeſſori ab ipſis electo, qui cum eis in hoc caſu ratione iuriſdictionis delegatæ poterit diſpenſare.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm poſſint fratres vti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.

RESpondeo dicendo, quod omnes fatētur, quod diſpenſare ſine cauſa eſt graue peccatū, maius, aut minus ſecundum qualitatem negotij, & materiæ, ſuper quam fit diſpenſatio prout concludit D. Tho. *a* Certum etiam eſt, quod peccat iniuſtè diſpēſationem petens, & quando eſt cauſa, vt Prælati peccent, etiam concedendo. Quod verò hic dubitatur eſt, an poſtquam talis diſpenſatio iuſte fuit data, ea diſpenſati in foro animæ vti poſſint. Cui dubio variè à Theologis, & à Iuriſperitis reſpondetur: At breuitate vtendo quātum ad noſtrum propoſitum reſpondeo, quod ſi religioſi ratione voti tenērentur ad omnia regulæ ſuæ præcepta obſeruāda, nō poſſunt vti in foro conſcientiæ diſpenſationib. ſibi ſine cauſa conceſſis circa dicta præcepta; cum ſit notiſſimū, quod neq; etiam Papa ſine cauſa poteſt in votis diſpenſare, prout tenet quædam gloſ. *b* quam ſequuntur Caietanus, Sot. Nauarrus, & Couarruuias. Qđ eſt ſumme notandum contra multos religioſos noſtræ ſacræ religionis impetrantes à ſede Apoſtolica facultatem ad noſtræ regulæ præcepta non obſeruāda ſub obligatione peccati mortalis ſine vlla cauſa iuſta id poſtulante, attento quod ſecundum communem opinionem ad ea obſeruanda ſunt ratione voti obligati; Verum eſt tamen, quod attenta opinione contraria, etiam ſi ſine cauſa iuſta ipſæ diſpēſationes impetratæ ſint, valebunt, cum non ratione voti, ſed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus, vt probatiſſimum eſt in ſuperioribus. Aduertendum eſt, quod Prælati diſpenſantes in præceptis regulæ iuxta conceſſiones Pij Secundi, & alia priuilegia, ſine iuſta cauſa in ipſamet conceſſione determinata peccabunt, & minimè diſpenſationes valebunt cum diſpenſationes factæ ab inferioribus ſine cauſa minimè valeant, prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus. Ex quo ſequitur diſpenſationes datas fratribus ad equitandum nulla neceſſitate prorſus interueniente, minimè valere; & per conſequens in foro conſcientiæ ipſis minimè vti poſſunt. Hęc ſufficiant de poteſtate Abbatū, & prælatorum. Reliqua autem in ſuis particularibus articulis proponentur. Ipſos autem per Deum viuum obſecro, & obteſtor, vt in diſpenſando ſint parci. Sicut enim veſtis propter vnum paruum foramen paulatim rumpitur: ita regularis obſeruantia per vnius diſpenſationis facultatem paulatim decidit. Et conſiderent, quod exemptio aliquorum etiam iuſta cauſa id ſuadente, eſt occaſio, vt alij hoc exemplo ad ſimilia ſine diſpenſatione facienda moueantur, prout in quodā Concilio *c* Lateranenſi Spiritus ſancti lumine illuſtrato omnibus prædicatur.

a D. Th. 1. 2. q. 79. ar. 4.

b Glo. in c. nō eſt de voto Caiet. tam. v. diſpen. Sot. l. 1. de iuſ. q. 1. ar. vlt ad 2 Na. c. 12 nu. 76. Co. in 4. 2. p. §. 6.

c c. in cunctis in princip. de elect.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum monaſteriorum, in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 QVid ſit alienatio.
2 *Quæ ſolemnitates requirantur in alienatione rerum monaſteriorum.*

3 *Vtrùm in aliquibus religionibus alienationes Generalibus, & Prouincialib. tantùm cōmittātur.*
4 *Vtrùm Abbas ſine conſenſu ſui Capituli, aut generalis poſſint opacas arbores ſcindere, & vendere.*
5 *Vtrùm Prælati ordinis Minorū poſſint commutare legata facta, ſuis locis ad vnum vſum in alium.*
6 *Vtrùm Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid donare.*
7 *Vtrùm idem Syndicus poſſit alienare triticum, & alia eleemoſynaliter petita.*
8 *Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum.*
9 *Vtrum valeat alienatio facta in vtilitatem monaſterij ſine dicta ſolemnitate.*
10 *An emptor teneatur rem monaſterij ab ipſo ſine ſolemnitatibus emptam reſtituere.*
11 *Vtrùm male alienans rem monaſterij teneatur ad reſtitutionem damni.*
12 *Vtrum Commendatarij perpetui ordinum militiarum poſſint alienare.*
13 *In quas pœnas incurrunt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolemnitates.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit alienatio.

RESpondeo dicendo, quod proprie, & ſtricte eſt omnis actus, per quem dominiū transfertur, iuxta ea, quæ traduntur in iure. *d* Largiſſime dicitur, quādo aliquid datur in emphyteuſim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus, *e* quod in materia odioſa alienatio capitur ſtrictè, & cōſequenter ſolùm pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla & fauorabili, vt quando agitur de alienatione rerum Eccleſiaſticarum alienationis verbum continet conductionem, ſcilicet, ad longū tempus; donationem, venditionem, permutationē, & emphyteuticum perpetuum contractum: & ſecūdum Archidiaconum comprehendit etiam contractum ſub conditione factum, vt ſi ſoluatur tributū, aut nauis veniat ex Indijs, quem ſequitur Sylueſter. *f* Vnde cum nomine alienationis in noſtro propoſito omnia iſta comprehendantur de omnibus his in hac quæſtione aliquid dicemus.

d l. & ſecundū. C. de fun. dot. gl. in c. cū nulli de reb. Eccl. nō alie.

e Pan. in d. c. nulli.

f Syl. v. alien.

ARTICVLVS II.

Quæ ſolemnitates requirantur in alienatione rerum monaſteriorum.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. *Monaſteriorum, & aliorum adminiſtrationum regularium diſpendijs occurrere volens, perpetuò prohibuit edicto, ne quis religioſus monaſterio prioratui, eccleſiæ, ſeu adminiſtrationi cuius præſidens reditus, ac poſſeſſiones eiuſdem alicui ad vitam eius, ſeu ad aliud certum tēpus pecunia etiam inde recepta quouis modo concedat, niſi neceſſitas, aut vtilitas monaſterij, prioratus, eccleſiæ, aut adminiſtrationis huiuſmodi hoc expoſcat conuētus ſui, aut ſi conuentum non habeat, prælati proprij aſſenſu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra fecerit, pęnā ſuſpēſionis ab officio eo ipſo incurrat, neq; ex conceſſione ipſius recipientis ius aliquod adquiratur. Verùm præmiſſa ad locationes, vel etiam redditū, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas declarauit non extendi.* Ita habetur in quadam Clemētina *g* & Paulus II. in extrauaganti ambitioſè *protulit ſententiam excōmunicationis in eos, qui bona eccleſiæ quæcunque alienant vel pactum, per quod ipſorum* domi-

g Hab. 1 Cle. monaſ. de rebus eccleſi.

dominium transfertur, faciunt conceſſionem hypothecæ locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præter quam in caſibus a iure permiſſis, aut de rebus & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, pro inſtantis temporis exigentia. Et ſimilem ſententiam protulit in eos, qui bona ſic alienata recipiũt, alienationemque ipſam nullius voluit eſſe momenti. Hæc de iure communi conceduntur Abbatibus, & Prioribus conuentualibus. Habent enim ſecundum ius liberam, & generalem rerum ſuorum conuentuum adminiſtrationẽ, iuxta ea, quæ tradit Marcus Antonius Cucus, *a* idem ſecundum ius de Guardianis determinãs. Sed iſta libera adminiſtratio, circa alienationes, & contractus ſupradictos limitatur, vt non fiat ſine aliquibus ſolemnitatibus, quæ ex dicta Clementina, & ex extrauaganti colligũtur. Prima eſt, quod cauſa adeſſe debet antequam res monaſteriorum alienentur, videlicet, neceſſitatis, prout dicitur in iure. *b* Altera cauſa eſt vtilitatis iuxta alios ſacros Canones, *c* vel magnæ incommoditatis; quia res monaſterij, quæ eſt alienanda, eſt magis damnoſa, quàm vtilis. Verbigratia, ſeruus fugitiuus, prout traditur in iure; *d* & affirmant Guido Papa, Ioannes Andreas, Angelus, & Rebuffus. Altera eſt pietatis, vt pro redẽptione captiuorum iuxta quandam legem; *e* & de his cauſis, vel earum altera debet conſtare per publicũ inſtrumentum, alioquin non creditur etiam Papæ feciſſe ex aliqua iſtarum cauſarum, quando donat cõſanguineis, prout notat Præpoſitus. *f* Et multò minus credetur Epiſcopo, Abbati, vel alijs prælatis inferioribus. Secunda ſolemnitas eſt, quæ colligitur ex dicta Clementina, ſcilicet, quod vt dicta alienatio fiat aſſenſu conuentus, debet exquiri, congregato capitulo conuentuali. Et ſic non ſufficit, quod ſigillatim ſuffragia ſua impendat, debent enim Conuentuales ſimul eſſe congregati, quia ſimul communicando apparebit, an ſit vtile vendere, vel non, prout poſt alios tradit Rebuffus; *g* inferens inde cũ Baldo, quod non valebit etiam conſenſus præſtitus per literas. Et conſenſus iſte debet præcedere alienationem, cũ tractatus debeat interuenire, qui neceſſario debet præcedere conſenſum. Verum eſt tamen, quod ſi non præcedat conſenſus, per ſequentem conſenſum ipſa alienatio conualeſcit, cuius validitas, & ratificatio etiam collegialiter debet fieri, aliàs nullum effectum habebit, prout tenet Peruſinus, *h* & Ioannes Andreas. Et dicunt Imola, Barbatia, & Socinus, quod quando Canonici alienationẽ factam ratam habent, id temporis adhibere debẽt tractatum, in quo deliberabunt, an expediat, & vtilis ſit ratificari illum contractum, & ita facto illo contractu valebit alienatio.

a Cuc lt. 3. maior inſt. tit 4. de priori in medio & tit. 5. de guard.
b c. ſi. 12. q. 2.
c c. tua de his q̃ fiunt à præ. c. ſine exc. 12. quæſt.
d ca. fugitiui. de reb. eccl. nõ alien. Guid. q. 156. Andr. in c. qui tacet de reg. iur. in 6. Ang. in §. neq; & in ſi. de alien. emphyt. collat. 9. Reb. de alie. rerum eccleſ. nu. 24.
e l. ſancimus de ſacroſ. eccl.
f Prapoſit. in c. nõ liceat Papa. 12. q. 2.
g Rebuff. in tract. de alie. nu. 91.
h Peru. in c. 1. col. 3. de reb. eccl. non alie. l. 6. Ang. d. in ca. quod ſic de elect. Imol. in c. 3. de his quæ fiunt à Prela. Barb. cõſ. 16. col. 2. vol. 3. Soc. conſ. 15. col. 2. nu. 5.
i Rebuf. de alie. rerum Eccle. nu. 118. Gle. in d. c. ſine except. ca. poſſeſ. 16. q. 1.

Et aduertendum, quod non ſufficit, quod conſenſus hic ſit tacitus; neceſſarium enim eſt, quod ſit expreſſus, niſi quando agitur de alienatione rei reſpectu alicuius neceſſitatis, vbi parum læditur monaſterium iuxta ea, quæ tradit Rebuffus, *i* intelligens in hoc caſu gloſſam, & iura tacitum conſenſum, & taciturnitatem ſufficere annuentia. Qui tractatus debet fieri in hunc modum; Nam omnes fratres conuentuales debent vocari expreſsè ad ſonum campanæ, vel aliàs iuxta morem ipſarum religionum ad tractandum, & deliberandum ſuper venditionẽ, vel locationẽ perpetuam, vel aliam alienationem. Quibus congregatis præſidens ipſorum fratrum debet proponere cauſam, videlicet, debitum vrgere, vel aliam intereſſe neceſſitatem, ſuper quæ debent tractare. Et poſtea ſi cõuenerit maior pars in vnam ſententiam, debet fieri inſtrumentum huius deliberationis & tractatus, videlicet, quod tales fratres poſt longum & diligentem tractatum communi conſenſu confirmauerunt, quod talis poſſeſſio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam cauſam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monaſterio, videntes minimè eius neceſſitati aliter ex fructibus locationum rerum ipſius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex alijs rebus minus fructuoſis prouideri poſſe. Ita tenet Speculator. *k* Et requiritur, quod in inſtrumento alienationis nomina ſingulorum, qui cõſenſerunt, exprimantur, vt probat Bartolus, *l* & tenet Barbatia. Sicut etiam eſt neceſſarium, quod fiat in conſtitutione ſyndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum inſuper, quod ſi monachorum maior pars diſſentiret, & præſidens conſentiat alienationi, non valebit dicta alienatio, prout à contrario ſenſu probatur in quibuſdam Canonibus. *m* Sicut nec poſſent monachi diſſentiente præſidente, alienare; quia non ſolùm requiritur conſenſus fratrum, ſed etiam Prælatorum authoritas; quæ ſi non interueniat, non valebit alienatio. Quod confirmatur, Nã etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per ſolum Capitulum, ſed vltra requiritur ſuperiorum authoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpoſitus, *n* & alij. Nec poterit hæc authoritas interponi a Capitulo, vt tradit Geminianus, *o* & vidimus ordinatum in quadam conceſſione Leonis Decimi, facta monialibus Sanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua, & alia ſimili eiuſdem Summi Pontificis facta monialibus Sanctæ Claræ & Tertiarijs nobis infra hac quæſtione erit diſputatio. Nec contrarium exiſtimo concedi Patribus Generalibus ordinis Ciſtertii. Quibus Eugenius Quartus (prout refertur in Compendio priuilegiorum *p* huius ſacræ religionis) *Concedit, quod alienationes bonorum mobilium, & immobilium vtriuſque congregationis, etiam in perpetuum per infeudationem venditiones, permutationes, & quoſcunque alios contractus, & in eorum euidentem vtilitatem factas, quandiu regularis obſeruantia durat Generalis reformator concedere confirmare, & inualidare poteſt*. In ea enim conceſſione nihil præter, aut contra ius commune, de quo agimus modo, exiſtimo indulgeri. Tantùm enim ibi conceditur, quod Generalis reformator concedere, confirmare, & inualidare poteſt alienationes iam per ipſos fratres factas ſecundum ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minimè poſſint fieri ſine conſenſu ipſorum fratrum. Non dubitatur tamen in aliquibus aliis magna in dicta conceſſione contineri priuilegia. Primo in quantum concedit, poſſe fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuũ. Hoc enim eſt expreſsè prohibitum in Clementina Clementis Quinti, & in Extrauaganti Pauli Secundi ſuperius allegata. Qui Pontifices maximi vltra triennium etiam locationes fructuum monaſteriorum fieri prohibuerunt. Secundo, Nam videtur, quod Summus Pontifex in illis verbis (*Confirmare, inualidareq;*) concedere videtur, quod ſi moniales aliquid alienauerint ſine licentia ſui Prouincialis, propter quod dicta alienatio ſit inualida iuxta ea, quæ infra dicemus, poſſunt ipſi Generales validare, & ratificare dictã alienationem. Illud enim verbum *validare* ſignificat validationẽ illius, quod ante minimè valebat. Sicut conuentus cũ ſuo præſidente poſſunt ratificare alienationem factam ſine eorum ſimul congregatorũ expreſſo cõſenſu; prout iam dictũ eſt in ſuperioribus. Tertio eſt priuilegiũ, in quantum per verba proximè allegata poſſunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas ſuorum ſubditorum propter defectum ſolemnitatum,

k Spec. tit. de loca. in §. ſequitur. verſi. & ſcias.
l Bart. in l. 1. ff. de al. ſcribẽ de. Barbac cõſi. 12. col vlt. vol. 2. Rebuf. in arbitrũ ex cep. in v. ratione ſyndici in litera O.
m c. ſi. except. 12. q. 2. c. monu. 16. q. 1.
n Prapo. & ibi gl. per tex. ibi in c. ſi quis & precar. de Eccl non alie.
o Gemin. in c. de maio. & obed. lib. 6.
p Tit. alie. bonorum.

quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiſcantur tamen dicti prælati, quod prætextu dicti priuilegij non poſſunt ratificare dictas alienationes ſine tractatu, & cauſæ cognitione. Non enim efficiũtur diſſipatores, ſed diſpenſatores fideles conſtituti ſuper familiam ſuarum religionum. Et ſic Eugenius Quartus in dicta conceſſione concedit ipſis prælatis ratificare, non quaſcunque alienationes per ſuos ſubditos factas, ſed tantum eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerunt factæ. Vnde ait Geminianus, *a* non poſſe dictos prælatos ſuam authoritatem impartiri ſine cauſæ cognitione. Et ſi non interueniat cauſæ cognitio, non valebit authoritas prælatorum præſtita; & per conſequens ipſæ alienationes minime conualeſcent.

a Gem. conſi. 48 presby. c. 3

Aduertendum inſuper, quòd ſolemnitates ſupra memoratæ in dictis alienationibus minimè præſumentur ſecundum *b* Bartolum, & alios communiter. Et probatur; Nam ſolennitas extrinſeca, vt authoritas tutoris in alienatione rei minoris, & ſimiliter authoritas prælati, tractatus conuentus, & conſenſus ſolennis, non præſumuntur niſi probentur, ſecundum Alexandrum, *c* Quod ſecundum Doctores fallit ex longinquitate temporis, quia tunc omnia præſumũtur ſolemniter facta. Ita Socinus *d* per quandam legem, & Decius. Vnde præſum[?]io eſt contra contractum, ſi non probetur ſolennitatem interueniſſe. Verum eſt tamen, quod ſi dicatur in inſtrumento, ſolennitatem eſſe ſeruatam, is, qui dicit non ſeruatam, vel cauſam non fuiſſe veram, probare debet. Ita Panormitanus. *e* Ex ſupradictis infertur, quod prælati conuentuales non habent omnimodam, & plenam poteſtatem, quantum ad adminiſtrationem temporalium, cum ſecundum ſupradicta non poſſint res ſuorum monaſteriorum alienare ſine conſenſu maioris partis conuentus, cuius res alienantur, & niſi talis alienatio fiat iuſta, & vrgente cauſa id ſuadente. Et inſuper in vtilitatem dictorum monaſteriorum, prout ſupra explicauimus, ſecundum diuerſa regularium priuilegia minime tales alienationes ſunt vt validæ admittendæ, niſi generalium ipſarum religionum licentia, & facultate celebrentur. Verum tamen eſt, quod Abbas ipſiuſmet tantùm authoritate nullo ipſius conuentus accedente conſenſu, quem ex monachis ſuis maluerit procuratorem ad exigendum, atque ad erogandum conſtituere poteſt, ſicut poteſt multa ſolus facere nullo monachorum ſuorum adhibito, vel exquiſito conſenſu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere poteſt, niſi ſit arduum negotium, vt ferendum non ſit eos a negotio excludi, quos grauiter lædere contingere poteſt, prout tenet poſt alios Felinus, *f* & tradit Marcus Antonius Cuccus.

b Bart. in l. ſciẽdum. ff. de verb. oblig.

c Alex. conſi. 17. viſo in aſtrum. col. 3. volum. 4.

d Soc. conſ. 15. col. 4. in 1. vol. l. ſi filiusfamil. C. de pet. hæred. Dec. cõſil. 341. viſo nu. 3.

e Panor. conſ. 41. co. 3. vo. 1.

f Fel. in c. edocere. de reſcri. Cuccus. l. 3. maior. inſtru. ti. 5. de Abbate, nu. 33.

Neque his obſtat; quod omnium optima regẽdi ſpecies eſt monarchia, in qua vnus ſolus gubernat, vnus omnia præcipit, & vetat, ideoque ſapientium ſententia poſtponitur illi Ariſtocratia & Democratia; in quibus totus populus, aut ſoli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni reſpondeo concedendo abſolutè, & ſimpliciter optimam regendi ſpeciem eſſe monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua ſolus vnus gubernat, ſolus omnia præcipit, & vetat ſecundum Ariſtotelẽ *g* receptum a D. Thoma, licet ſoleat per tyrannidem degenerare, quæ eſt peſſima ſpecies mali regiminis, ſecundum eoſdem. *h* Et quia prælati regulares, & eccleſiaſtici in adminiſtratione eorum, quæ ſibi committuntur adminiſtranda, degenerabant ab ſpecie gubernandi monarchia forte per tyrannidem; ideo inquam plurimis religonibus loco monarchiæ, inſtituta eſt Ariſtocratia, aut certe monarchia reſtricta, qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorum gubernat; quæ videtur quarta regendi ſpecies. Cui accedit alia Regum ætatis noſtræ, qui de conſilio multorum id faciunt. Quod & certe facerent Patres fundatores religionum, qui monarchiam inſtituerunt, ſi modo viuerent, ſuorumque huius ætatis ſtatum cernerent, animaduerterentque prælatorum, ac ſubditorum tantopere, quæ ſua ſunt quærẽtium ambitionem, ſcilicet, & cupiditatem. Et ita prouiſum eſt per ſuperius allegata priuilegia, & ſtatuta circa hoc. Et hac noſtra ætate iuſtiſſimis de cauſis Dominus Clemens Octauus Pontifex maximus circa largitiones munerum à regularibus faciendas quamdam rigoroſam edidit conſtitutionem maxime monarchicum regimen coarctando, de qua conſtitutione nobis in inferioribus erit ſermo.

g Ariſt. recep. a D. Tho. li. 3 pol. lect. 5. et 4. poly. lect. 1. de regi. Prin. c. 3. 4. & 5.

h præſertim in pri. 4. poly tic.

Neque contra ſupradicta facit Concilium Tridentinum, *i* vbi ſic habetur. *Omnes regulares tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam profeſſi ſunt præſcriptum, vitam inſtituant, & componant, necnon ad communem victum, & veſtitum conſeruanda pœnitentia fideliter obſeruent.* Et certum eſt, Adminiſtrationem tam temporalem, quam ſpiritualem pertinere ad ſolum Abbatem, Priorem, vel alium Præfectũ, qui pro Abbate habetur, ſecundum primæuum aliquarum religionum ſtatum, ad quem prædictum concilium iubet reduci omnes regulares; quod in vltimo capitulo ſeſſionis ſuperius in margine allegatæ tollit omnia priuilegia, quæ conceſſa erant à Sede Apoſtolica impedientia executionem eorum, quæ in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinantur, prout viſere eſt in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus. *K* Nam reſpondetur, concilium non agere de huiuſmodi inſtitutis primæuis. Nam ſi hoc eſſet verum, ſequeretur deſtructio omnium reformationem elaboratarum ordinis Sancti Benedicti, Diui Bernardi, & Diui Hieronymi, & aliorum, in quibus magno conatu inductum eſt, ne ſoli Prælati pro ſolo ſuo arbitratu gubernent monaſteria & Prioratus, ne fructus eorum impendant, ſed cum conſilio & conſenſu aliquorum, quos alibi Conſiliarios, alibi Diſcretos, alibi Diffinitores appellant. Conſtat enim ſecundum originarium ſtatum regularium totam adminiſtrationem debere ad eos ſolos pertinere Mens igitur concilij non eſt decernere, vt ſtatus religionum reducantur ad primam omni modo formam præſertim iure communi, vel authoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, ſed ſolùm ad eam, quæ habet, vt tria vota ſubſtantialia ſeruentur, & vt nullus ſimplex regularis habeat quidquam proprij quoad dominium, neque quoad vſum aliter, quàm regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quàm capitis ſecundi dicti concilij ſuperius allegatorum ſatis colligitur. Primum enim caput ſolum habet in ſumma vt religioſi tria vota ſubſtantialia obſeruent, & alia ad communem vitam, victum, & veſtitum conſeruanda pertinentia.

i Cõ. Tri. ſeſſ. 15. de reg. c. 1 & 2.

K Na. in Manu. ca. 27. nu. 190.

Secundum verò caput totum tendit ad hoc, vt nullus ſimplex religioſus habeat quidquam particulare aliter, quàm regula permittit, vt ex eodem legenti conſtabit, prout aduertit Nauarrus. *l* Et per præfata priuilegia, & conſtitutiones, nihil contra vllum trium votorum ſubſtantialium, neque contra pertinentia ad communem vitam inducitur. Imo ea priuilegia ordinantur ad maiorem horum obſeruationem.

l Na. in c. non dicatis. 12. q. 1. nu. 24.

Ex his infertur intellectus ad conceſſionẽ quandam fratribus ordinis S. Hieronymi factam, *Nam Nicolaus Francus legatus à latere Sixti Quarti, Prioribus, & fratribus monaſterij B. Mariæ de Monte Martha præſentibus, & futuris facultatem dedit vendendi*

libere

Digitized by Google

liberè & licitè hæreditates, poſſeſſiones, reditus, & iura in teſtamentis legata, vel aliter eidem monaſterio donata, vel donanda, ſeu legāda, quæ difficile poſſint regi, & adminiſtrari ſine damno ipſorum bonorum & incommodo monaſterij, & pretia horum bonorum in alias vtiliores poſſeſſiones & reditus commutare: non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium. Ita refert Collector *a* Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ conceſſio, licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monaſterij: per Sixtum tamen Quintum hæc, & aliæ ſimiles conceſſiones extenduntur ad monaſteria omnia ipſius religionis vtriuſque ſexus, prout habes infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Circa quam conceſſionem primo eſt aduertendum, quod non conceditur Prioribus ſolis hanc poſſe facere alienationem: ſed Prioribus, & fratribus. Et ad veritatem copulæ requiritur, quod omnes, tam Priores, quam fratres concurrant ad eam faciendam iuxta tradita in iure, *b* & notata à Bartolo, Iaſone, & Felino, Alexandro, & Burſato. Et ipſi fratres cum Priore debent in vnū congregari iuxta ſuperius explicata.

a Tit. alien.
b l. ſi hered. plures. ff. de cond. ind. Bar. & Iaſ. in l. 1. n. 2. ff. de iuſt. & iur. idem Bart. & DD. in l. ſi is qui ducenta. §. vtrū. ff. de reb. dub. Felin. in c. 2. de reſcrip. Alexan. conſi. 110. col. 2. Bur. l. 3. conſi. 319 nu. 8.

Secundo aduertendum eſt, quod dicti priores, & fratres habent facultatem per iſtam conceſſionem liberè vendendi dictas poſſeſſiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure. *c* Vbi notat Bartolus dicens, quod ſi venditio prohibita ſit ratione rei, aut ratione perſonæ, tunc omnis contractus prohibetur, ſecus ſi ratione modi & formæ, vt notatur in iure. *d* Et hoc quando eſt ratio in alijs contractibus, ſicut in venditione, prout aduertit Iaſon, *e* & in propoſito venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Eccleſiaſtica, & ratione perſonæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietarium incidat diaboli. Et prætereà agitur de materia fauorabili Eccleſiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur diſpoſitio, iuxta quendam textum *f* ſingularem. Et ita in proprijs terminis tenet Antonius de Burgos, *g* dicens, ſtatutum prohibens venditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Conceſſio autem huius priuilegij, licet pro vna parte ſit conceſſio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum, pro alia parte eſt prohibitio, in quantum limitat ipſis ipſam facultatem, dicens iuxta ſuperius explicata, quod non poſſit eam facere, niſi cum alijs fratribus. Et reſpectu huius prohibitionis non ſolùm extenditur dicta conceſſio ad venditiones, ſed etiam ad alios contractus.

c l. Stat. liber. §. 1. ff de ſtat. liberis, c. vna de contr. inter dominum & exceptorē feu. vbi Bar. in ſi.
d l. 2. C. de vſuc. pro emp. l. 2. C. de præd. minor. lib. 10.
e Iaſ. in l. fin. num. 65. C. de iure emphyt.
f l. hoc modo. ff de condi. & demonſt.
g Burg. in ru. de empt. coll. vltim.

Tertio eſt aduertēdum, ſuppoſito, quod idem ſit venditio, quod alienatio, quod cum alienatio quatuor modis in iure capiatur, teſte Baldo, *h* quem ſequitur Barbacia. Primo proprijſſime, vtpote, quando plenum dominium transfertur. Secundo propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteuſi. Tertio impropriè; quando dominium rei non eſt translatum, vel alienatum, ſed aliquod ius tantùm, vt vſusfructus, vel quando res pignori obligatur, & ſic de ſimilibus euidenter ſequitur, quod omnes has alienationes poſſunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem per pignoris dationem poſſunt facere ipſi ſoli. Nam licet ſtatuta, & conſuetudines prohibentes alienationem, quando ſunt pœnalia, & odioſa propriè debeant intelligi, at hic ſumus in materia fauorabili Eccleſiæ, & monaſterij, & ſic eſt illa conceſſio accipienda, vt comprehēdat etiam impropriam venditionem, & per conſequēs, quod prohibeat hypothecam.

h Bal. in aut. hoc ius C. de ſacroſ. Eccleſi. Barbac conſi. ſi ſcripſit. col. 13. vol. 1.

Verū eſt tamē, quod quando eſt ſpes certa, quod res pignori data redimatur, tenent viri docti, dictos priores ſolos poſſe dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro, Barbatia, *i* & Rebuffo. Vltimo nota, quod licet hæc conceſſio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi conſuetudo, aut conſtitutio eſt in contrarium, ſcilicet, quod ſine licentia alterius ſuperioris non poſſit fieri alienatio; hæc indulgentia minimè prodeſt ipſis Prioribus, & fratribus. Primo, quia ſi nunquam Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus viſus eſt derogare conſuetudines, & ſtatuta particularia, quæ cum ſint facti veriſimiliter ignorat, iuxta tradita in iure, *K* quomodo nobis poſſumus perſuadere, ipſum nolle conceſſiones aliquibus religionibus factas alijs religionibus communicari; ita quod Prælati, & fratres earum ipſis poſſint frui, & gaudere, ac ſi in ipſis directè eſſent conceſſæ, ſi ſunt contra eorum priuilegia, conſuetudines, & ſtatuta particularia?

i Alex. conſ. 169. in ſpecie ſi. vol. 6. Bar. in rubr. huius tit. vol. 12. n. 71. Rebuf. vbi ſup. nu. 7.
K cap. 1. de conſtit. lib. 6.

Infertur ſecundo intellectus ad conceſſionem Leonis Decimi; qui prout habetur in Supplemēto, *l Conceſſit licentiam, & facultatem Abbatiſſis, & monialibus Sanctæ Claræ vltramontanis ſub obedientia fratrum Minorum regularis obſeruantiæ exiſtentibus, vt de conſenſu miniſtrorum Prouincialium ac maioris partis cōuentuum poſſint bona ſuorum monaſteriorum cuiuſcunque annui valoris, & qualitatis fuerint, pro alijs immobilibus, & ſtabilibus bonis, & annuis redditibus, & vaſſallis in euidentem vtilitatem eorundem monaſteriorum permutare, ſeu illa vendere, vt ex pretio illorum alia bona eiſdem monaſterijs vtiliora emantur: non obſtantibus quibuſcunque.*

l Fol. 43. conceſſ. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi ſecundum ſuperius notata. Infertur etiā intelligentia ad aliam conceſſionem Leonis Decimi, quæ habetur in eodem Supplemento. *m In qua conceſſit Abbatiſſis, & monialibus Sanctæ Claræ, ac Tertiarijs, vt pro emergentibus neceſſitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuentuum, & monaſteriorum ſuorum poſſint vendi, & alienari, ac permutari qualibet bona immobilia ſuorū monaſteriorum, de licentia tamen, aut conſenſu Generalis, aut Prouincialium, Miniſtrorum, & duarum partium cōuentuum monialium, & monaſteriorum, quorum dicta bona fuerint. Ac ſimiliter quod de conſenſu maioris partis eorundem etiam vltra triennium locare, (vltimis teſtatorum voluntatibus non obſtantibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monaſteriorum ipſorum euidentem vtilitatem (habita diligenter informatione à duobus vel tribus viris locorum, in quibus talia bona conſiſtunt) cedere dignoſcatur ſuper quo conſcientias Prælatorum, & prædictorum bonorum virorū obligat.* Hæ enim duæ conceſſiones debent explicari iuxta ea, quæ late ſuperius diximus, & inferius dicemus. Et eandem conceſſionem inuenio factam à Gregorio Tertiodecimo fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in conſtitutione nona incipienti, Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo emanato, in qua conceſſit facultatem datam à Clemente Septimo anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo, Magiſtro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Prædicatorum, & prouinciæ reformatæ huiuſmodi ſibi ſubditis in Italia conuentibus, fratribus, monaſterijs, monialibus, necnon Collegijs, ac perſonis vtriuſque ſexus de pœnitentia dicti ordinis nuncupatis, vti poſſe facultate licentiam concedendi bona conuentuum, & locorum huiuſmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locandi, vel in emphyteuſim ad lineam maſculinam concedendi, ſiue commutandi, aut quocunque alio titulo alienandi bona immobilia & pretioſa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent, & in poſterum iuſto titulo*

m Fol. 33. conceſſ. 125.

habituri

Digitized by Google

habituri ſunt pro euidenti vtilitate ipſorum conuentuũ, Prouiſo tamen quod pretio ipſorum bonorum immobilium, ſi vendantur, vel aliàs quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera ſecundum communẽ æſtimationem valorem annuũ non excedant, & in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut neceſſariorum bonorum, ſeu debitorum realem ſolutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat conſenſus duarum partium vocalium conuentus quibuſuis conſtitutionibus Apoſtolicis, & ſpecialiter felicis recordationis Pauli Secundi contra alienantes res Eccleſiaſticas non obſtantibus.

Quæ conſtitutio reperitur regiſtrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum a reuerendiſſimo Stephano *a* Vſuſmaris Collectore, cui conſtitutioni Gregorius Tertius decimus in dicto priuilegio conceſſo Auguſtinianis addit. *Quoad conceſſionem in emphyteuſim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes abſque licentia Apoſtolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, ſiue conſenſus in ſupradictis alienationibus loco conſenſus Sedis Apoſtolicæ.* Neq; ponitur illa reſtrictio ducentorum centum auri, vt in ea videre eſt. Hæc enim, & aliæ ſimiles conceſſiones, quantũ ad eſſentialia, quæ requirũtur in alienationibus rerum monaſteriorum à Clemente Quinto, & à Paulo Secundo in dictis Clementina, & Extrauaganti nihil immutant. Solùm enim ad maiorem vtilitatem monaſteriorum aliqua adduntur. Videlicet, quod locationes poſſunt fieri in perpetuum; quod duæ partes conuentus debent conſentire, non enim ſufficit, quod maior pars conſentiat, & alia, quæ ſolemnitates ſuprapoſitas minime tollunt. Quæ conceſſiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obſeruari: in alijs autem religionibus obſeruabuntur ea, quæ ipſis fuerint conceſſæ. Cum enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet ſuo ſenſu, ſecundum quem ſuis conſtitutionibus gubernatur pro neceſſitate temporum, & locorum. Aduertendum tamẽ, quod generaliter, & regulariter loquendo, quando prælatus cum capitulo alienat, eo ipſo probata eſt præſumptiuè Eccleſiæ vtilitas, ita tenet Baldus *b* quem ſequitur Auendannus. Et ſic ſolent cõuentus alienare cum tractatibus & licentia ſuperiorum abſque alia informatione: & ſic tenendum eſt argumento aliquarum legum.

a Fol. 206.

b Bald. in 2. ſ. §. 1. de his qui feud. dar. poſ. Auend. in ca. præto. 1. p. c. 4. nu. 4. 1. v. & quia.

c l. minime et l. ſi de interpretatione. ff. de legib.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus & Prouincialibus tantùm committantur.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander Quartus, *Irritauit, ac nullius exiſtere firmitatis decreuit omnes conuentiones, obligationes, computationes, & pacta, quæ fratres Minores, etiam ſi ſint Guardiani, vel Cuſtodes fecerint contra prædicti ordinis ſtatuta, vel conſuetudines abſque Generalis, vel Minorum Prouincialium licentia, & aſſenſu.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinum. Inſuper Honorius Quartus *Decreuit irrita, & inania pacta quæcumque, quæ fratres Minores, & domus eiuſdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Eccleſiarum, in quarum territorio domus, & loca prædicta exiſtunt, ſi abſque licentia Generalis Miniſtri, & Capituli etiã generalis inire etiam præſumpſerint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem *e* libro Monumenta ordinum. Circa quas duas conceſſiones eſt aduertendum, quod fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem *f* Bonifacij Octaui, *In qua ſtatuit compoſitiones & pacta cum Prælatis capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt ſuper iuribus parochialibus, vel alijs quibuſcunque articulis à Prioribus conuentualibus, ſeu Guardianis fratrũ Prædicatorum, & Minorum, aliorumque Mendicantium facta, vel approbata de ſuorum conuentuum conſilio, & aſſenſu (Dum tamen aliàs ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod Magiſtri, vel Miniſtri, aut Prioris, Generalium, ſeu Prouincialium prædictorum non interuenerit in eiſdem aſſenſus: neque ab ipſorum Generalibus, vel Prouincialibus capitulis extiterint approbata, ſeu quod ſedes Apoſtolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint, authoritatem ſuam non præſtiterit, vel aſſenſum.* At, prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licet prædicta priuilegia Alexandri Quarti, & Honorij IV. fuerint per Bonifacium Octauum ſublata, per Sixtum tamen Quartum fuerunt poſtea reualidata cũ motu proprio, *Et ex certa ſcientia authoritate Apoſtolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & ſingula priuilegia per quoſcunque Summos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini fratrum Minorum, & illius domibus, & profeſſoribus in genere ſub quacunque forma verborum conceſſa, ac pro potiori cautela omnia, & ſingula prædicta de nouo conceſſerit, & indulſerit,* prout habetur in libro Monumenta *g* ordinum. Et iam ſuperius *h* diximus probando ex multorum Pontificum priuilegijs Clemẽtis Septimi, Pij Quarti, & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranenſe eſſe per ipſos Summos Pontifices reualidata. Et ſic in noſtra ſacra religione ſeruatur; Nullus enim Guardianus neque Abbatiſſa, etiam cum conſenſu ſuorũ conuentuum aliquem contractum efficere poſſunt ſine expreſſa patrum Prouincialium authoritate, alioquin irritus iudicatur.

d 101. impr. fol. 48. & fol. 26. conc. 29.

e In 1. imp. f. 48. & in 2. f. 132. cõc. 297.

f c. quia exẽt mun. de pact. lib. 6.

g in 1. imp. f. 59. & in 2. fo. 142. conc. 332.

h Sup. q. 8. ar. 10.

Aliud eſt priuilegium conceſſum à Iulio Tertio religioni Societatis Ieſu, prout refert Collector *i* compendij ipſius Societatis, *Quo poteſt præpoſitus Generalis Societatis pro tempore exiſtens, vel ipſa Societas, dum erit generaliter congregata per ſe, vel per alios informatione extra iudicialiter, & ſummariè, ac ſimpliciter accepta, vel etiam ea omnino omiſſa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiuſdem Societatis ſtabilia, & etiam mobilia pretioſa præſentia, & futura pro illorum vtilitate, ſeu neceſſitate quibuſcunque perſonis tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus cuiuſcunque gradus, ordinis, & dignitatis exiſtentibus etiam Collegijs, cõitatibus, & vniuerſitatibus ad eam rationem, quæ facilius inueniri poteſt pro precio reperibili, vendere, alienare, permutare in emphyteuſim, ſeu libellum ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, ſeu inueſtituræ acceptione, ac præſentata pecunia, ſine tamen diminutione ſoliti illorum reditus, necnon generaliter, & ſpecialiter obligare, & hypotecare ſuper illos cenſus, quoſcunque redimibiles imponere, & vendere. Nec non de bonis eiſdem compromittere, & quomodolibet ſuper illis tranſigere illiſque ſimpliciter, vel liti deſuper habitæ, & actionem etiam in non poſſeſſorem cedere, & renunciare, vtilitatemque venditionum, & aliorum huiuſmodi, vel etiam neceſſitatem aut aliam cauſam, propter quã fiant ſimpliciter, & abſque figura iudicij cognoſcere, iudicare, definire, & penitus determinare liberè licitèque. Et quod quicunque contractus ſuper prædictis initi vſque ad huius conceſſionis tempus perpetuo valeant, parteſque ipſæ ad illorum obſeruationem omnino obligantur, & tam ipſi hactenus initi contractus, quam ineundi in futurum, quibus ipſius Generalis præpoſiti pro tempore exiſtentis, vel etiam congregatæ Societatis conſenſus, ſeu confirmatio acceſſerit,*

i Collect. tit. alienat. §. 1.

alia

Digitized by Google

ſcutorum ſine conſenſu conuentus, & ſuperioris peccaret, & incideret in pœnas contra alienantes res eccleſiaſticas, cum alienet res mobiles precioſas.

ARTICVLVS V.

Vtrùm prælati Ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis ad vnum vſum in alium.

RESpondeo dicendo, quòd licet Baldus *a* Angelus & Salicetus dicant, quod non licet Papæ alterare vſum earum rerum, quæ per fideles ſunt reſtrictæ, hoc tamen intelligendum eſt de poteſtate ordinaria, & de legatis non piis: ſecus de abſoluta poteſtate, vel de legatis piis; & ſic voluntas, & legata teſtatoris circa pias cauſas poſſunt per Papam mutari in alium pium vſum, etiam ſine cauſa ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papæ, quia oportet, quod faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa ſecundum Baldum. *b* Per Epiſcopum verò ſecundum aliquos indiſtinctè mutari non poſſunt, quod Summa Roſela *c* videtur tenere allegãs pro hoc quandam Clementinam, licet ipſe author, infra *d* ibidem oppoſitum ſentiat; ſecundum alios verò poſſunt per Epiſcopum mutari. Primo ex cauſa legitima ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa. Secundo quando eſt in dubio, an cauſa ſit legitima, necne, poteſt enim iudicare eſſe legitimam. Ad Clementinam autem allegatam communiter reſpondetur, quod Epiſcopus hoc non poteſt facere ſine cauſa, & idem dicendum eſt de legato ſedis Apoſtolicæ ſecũdum *e* Gloſſam ordinariam, quam ſequitur allegando alios Sylueſter. Et circa hoc Sixtus Quartus conceſſit, *quod prælati Ordinis Minorũ poſſint commutare legata facta locis noſtris ad vnum vſum in alium, ſine ſcandalo tamen illorum, ad quos ſolutio talium legatorum pertinet*, prout habetur in libro Monumenta *f* ordinum, & in ſupplemento, & Leo Decimus ampliando dictã gratiam Sixti Quarti *Conceſſit, quod ſimili modo poſſint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, ſi tamen, vt dictum eſt, non ſequatur ſcandalum.* Ita habetur in ſupplemento *g* ordinis. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, quod continet magnum priuilegium, ſcilicet, commutationem prædictam non ſolùm concedi generalibus, aut prouincialibus, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, de quibus poterat eſſe dubium, cum etiam de Epiſcopis dubitetur, prout dictum eſt in ſuperioribus, ſed etiam concedi Guardianis conuentuum, ait enim, quod prælati ordinis Minorum poſſint dictas commutationes facere, Guardiani autem Prælati veri ſunt, prout in ſuperioribus *h* probauimus: & idem priuilegium quoad priores conuentuales eſt conceſſum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IV. quod *poſſent commutare relicta dictis monaſterijs non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium*, prout iam dictum *i* eſt ſupra hac quæſtione, & hoc Summi Pontifices potuerunt cõcedere, cum huiuſmodi legata, & donata ad pia cauſas fuerint deſtinata.

Secundo notandum eſt circa dictas conceſsiones, quod attenta puritate noſtræ regulæ pecunia, vel eleemoſyna data à viuis ad vnum vſum non poteſt in alios vſus expendi cum ipſa pecunia ſemper ſit in nomine dantis, & eius nomine conſumatur; prout dicitur in quadam Clementina K & hic videtur Summus Pontifex Leo Decimus concedere, quod res donata per viuos ad vnum vſum, ad aliũ vſum per ipſos Prælatos poſſit conuerti, & appellatio rei latior eſt: quã appellatio pecuniæ, res enim comprehendit pecuniam, & plus aliud, prout ait Paulus *l* Iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum, & licet prælati in noſtra religione poſſint commutare dictas res donatas, hoc tamen intelligendum eſt de rebus donatis à viuis locis, & monaſterijs noſtræ religionis, iuxta ea quæ cõceſſerat Sixtus Papa Quartus. Extenſio enim Leonis Decimi ad eleemoſinas à viuis donatas, debet intelligi iuxta conceſſionem Sixti Quarti, quam ipſemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus Quartus loquatur de legatis relictis locis fratrum, conſequens eſt, quod ampliatio & extenſio Leonis Decimi tantum intelligatur de eleemoſynis datis ipſiſmet locis, non autem de eleemoſynis datis fratribus particularibus ad eorum neceſſitates ſubleuandas. Si enim donatæ fuerint ad vnum certum, & determinatum vſum, nõ poſſunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ conceſſionis ad alium vſum eas commutare. Et probatur, nam priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis, prout poſt alios tradit Iaſon, *m* & nos iam diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quo ad eorum interpretationem, & Leoni Decimo fuit ſupplicatum ad inſtantiam patris fratris Antonij del Rincon: quia Sixtus Quartus conceſſerat, quod legata facta ad certum vſum poſſunt prælati ad alium vſum conuertere ceſſante ſcandalo executorum dictam gratiam ampliando, conceſſit quod eo modo poſſint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes, ſi tamen, vt dictum eſt, non ſequatur ſcãdalum. Vnde ſicut Sixtus Quartus fuit loquutus de reb. relictis à mortuis locis ipſius ordinis, & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo Decimus non loquutus fuit de rebus datis, & donatis fratribus particularibus ad certum vſum. Et confirmatur; nam lex & à fortiori priuilegium contra regulas iuris conceſſum debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit, corrigat ius commune iuxta ea, quæ latè in dicta quæſtione notauimus. Vnde cum dictum priuilegium ſit contra ius commune dictæ Clementinæ ſtatuentis, quod tales eleemoſynæ datæ dictis fratribus ſemper ſint in nomine dantis, & ad alium vſum ſine eius licentia minimè conuertantur, reliquum eſt, vt dicamus virtute dicti priuilegij minime dictas eleemoſynas ad aliũ diuerſum vſum poſſe transferri.

Notanda ſunt etiam verba ipſarum conceſſionũ ibi. *Sine ſcandalo tamen illorum, ad quos ſolutio taliũ legatorum pertinet*, & ibi, *Si tamen non ſequatur ſcandalum* Hæc enim verba ſunt poſita, quia quando ex cauſa legitima ſit iſta commutatio, requiritur ad eam faciendam conſenſus hæredis grauati. Ita Peruſinus, *n* & priuilegia cõceduntur ſine præiudicio tertij, non enim Summus Pontifex poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum, prout reſoluunt Palacius *o* Rubeus, & Rebuffus, & ideo hic non expectata ſoluentis, & dantium voluntate Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum diſtinctum vſum, quia licet offerentes ad alium ipſas res deſtinauerint, ipſis tamen parum præiudicij ex hoc prouenit, cum iam ipſarum rerum dominium ad piam cauſam à ſe abdicauerint, & certum eſt, quod Princeps poteſt concedere priuilegium cum præiudicio modico alterius iuxta ea, quæ traduntur in iure. *p* Et ſic præcipit, vt dicta diſpenſatio fiat ſine ſcandalo ipſorum, vt ſic eis minus præiudiciũ inferatur.

Aduertendum inſuper circa verba dictarum conceſſionum, ibi, *Si tamen non ſequatur ſcandalum.* hæc dictio, *ſi tamen*, & hæc dictio, *prouiſo*, & hæc dictio, *ita tamen*, & hæc dictio, *dummodo*, ferè æquiparan-

a Bal. Ange. & Sal. in l. ſi teſtam.
b Bald. l. reſ. C. de pre. Impr. offi.
c tit. leg. § 6. gl. quia cont. de re do.
d § 9.
e Gl. in d. Cle. ſit. ti. le. 4. nu. 12. in fine.
f In 1. imp. f. 62. & fo 66. conc. 95. & in ſupp f 95. conc. 317.
g Fo. 93. conc. 293.
h Sup. q. 12. ar. 6.
i Sup. hac q. ar. 2.
K Cle exiuis de verb. ſign.
l l. rei appell. ff. de verb. ſig.
m Iaſon. in l. cajus. nu. 5. C. de tranſact.
n Peruſin. in Cle. quia contingit de reli gioſ. domi.
o Palacius in trac. de beneſ. vacã. in Cur. § 4. cum ſequẽ. Rebuff. in praxi honorũ in reg. de non tollendo iure quæſito. glo. 6. nu. 13. & 14.
p l. quoties C. de precib. imper. offerẽdis.

Digitized by Google

parantur, & reſtringunt, ac modificant præcedentia, iuxta ea, quæ communiter notantur in iure, *a* & tradunt Lucas de Penna, & Rebuffus. Vnde infertur, quod ſi prælati fecerunt dictas commutationes non prouiſo, quod non ſcandalizentur hi, ad quos pertinet ſolutio, tanquam transgreſſores ſuæ regulæ poſſunt puniri, cum ſine facultate Apoſtolica ea fecerint, per quod eorum inſtitutum violatur, & tales commutationes minimè gentium valebunt.

a l. Lucius. §. qui habebat in l. ita tamẽ ff. ad Tre. Lu. de Pen. in l. 1. C. de col. fundi fiſcal. li. 11. Re. in cõcord. de mãd. Apoſ. §. 1. in glo. ita tamen.

Ex his infertur, quod legatum pro monaſterio faciendo per has conceſſiones non poteſt à prælatis commutari ad alium vſum, ſine conſenſu hæredis, iuxta quandam decretalem. *b* Nam in hoc caſu nõ ſolùm contrauenitur voluntati teſtatoris relinquẽtis prædictum legatum ad prædictum vſum, ſed hæredi fit maximum præiudicium, præcipuè ſi ius patronatus prædicti monaſterij debet acquirere, & per ipſum memoria defuncti conſeruatur, & non eſt credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluiſſe. Verumtamen eſt, quod ſi hæres eſt negligens, & monaſteriũ non poteſt ædificari de facto, quia pecunia eſt modica, vel non eſt locus aptus, vbi ædificari commodè poſſit, poterit in hoc caſu fieri commutatio authoritate Epiſcopi, etiam ſi in teſtamento ſit clauſula, quod ad alium vſum conuerti non poſſit, quam in deputatum, & ratio eſt, quia voluntas teſtatoris interpretanda eſt ſecundum ius commune, *c* vt res magis valeat, quàm pereat, ideoque cum de iure communi *d* poſſit in aliũ vſum conuerti, talis clauſula nõ obſtabit. Et ſic ſi fiat legatum, vt ædificetur monaſterium in tali loco, quod fieri non poteſt, propter priuilegium, quod habent Prædicatores, & Minores, vt propè eorum conuentus intra certas cannas minime poſſit aliud monaſterium erigi, poteſt authoritate Epiſcopi in alio loco fieri. Nec per dictas conceſſiones puto prælatos noſtros hãc commutationem facere poſſe: nam ſi hoc intentarent, ſcandalum cauſarent. Aduertendum tamen, quod Concilium Tridentinum *e* determinat, vt tunc fiat dicta commutatio, quando fuerit neceſſaria, dicẽs, *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ non niſi ex iuſta & neceſſaria cauſa fieri debent, Epiſcopi tanquam delegati ſedis Apoſtolicæ ſummariè, & extra iudicialiter cognoſcant; nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum, priuſquã commutationes prædictæ executioni mandentur.*

b c. nos quidẽ, de teſt.

c c. Abbate de verb. ſign.

d d. cap. quia nos.

e Conc. Trid. ſeſſ. 22. de refor. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid per donationem alienare.

RESpondeo dicendo, quod Syndicus fratrum Minorum habet authoritatem ad quinque caſus, prout in quæſtione de Syndicis clarius explicabitur, inter quos actus principalis eſt ad vendendum, commutandum, diſtrahendum omnes res pertinentes ad dominium Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quibus fratres minores vti poſſunt, prout conceſſit Innocentius Quartus, & habetur in libro Monumenta ordinum: *f* & certe ſi attente conſideretur inter noſtram religionem, & alias habentes bona in communi, diuerſitas non cõſiſtit in hoc, quod non habent bona in particulari, ſicut enim religioſi noſtri non habent bona in particulari, ita nec etiã religioſi aliarum religionum. Diuerſitas igitur conſiſtit in hoc, quod noſtra religio non habet bona in communi, vt prælati poſſint res communitatis diſtrahere iuxta neceſſitates emergentes, & facere alienationes neceſſarias, iuxta formam à iure conſtitutam; habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, quibus proprietas, & dominium rerum religioni oblatarum reſeruatum eſt, qui Syndicus eandem authoritatem habet ad adminiſtrandum, & diſtrahendum nomine Papæ, qualem habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi ad adminiſtrandum & diſtrahendum. Quia non habent authoritatem, vt poſſint nomine monaſteriorum ſuccedere ab inteſtato, ſicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ prohibitum eſt in quadam Clementina. *g* Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non poſſunt facere religioſo facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directe, vel indirecte non vergunt in vtilitatem monaſterij, & ſic non poſſunt concedere facultatem prædicto religioſo, vt faciat eleemoſynam, vel aliquam remunerationem, quàm ipſi facere non poſſunt, quia non poſſunt dare quod non habent, iuxta ea, quæ notantur in iure *h* Canonico, & Ciuili. Ex quo colligitur, quod in vtilitatem monaſterij poſſunt prædictam facere alienationem, iuxta ea, quæ reſoluuntur à Nauarro *i* dicente, quod licet concedere facultatem dandi aliqua religioſo ſuis cognatis pauperibus, vel ſocijs, amicis, & famulis de ſe benemeritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingreſſus, vel quæ poſtea obuenerunt monaſterio per ſucceſſionem, artem, vel induſtriam eius, vel aliqua munera, quæ geſſit vt Dominicani Sancti Stephani Salmanticæ ſolent Magiſtris eiuſdem ordinis cathedras magnorum reddituum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis ſubueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum ſyndicus habeat tantam facultatem ad diſtrahendum nomine Papæ, & Eccleſiæ Romanæ in vtilitatem fratrum, ſicut habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, ſequitur euidenter, quod poſſunt dare facultatem cum licentia patrum generalium, aut prouincialiũ ad donandum aliquid extra religionem ſuis conſanguineis, vel alijs benemeritis ex libris, & voluminibus à ſe compoſitis reſultans.

f In 1. impr. fo. 29. & in 2. fol. 113. conceſſ. 147.

g clem. exit. §. porro. & ſeq. de verb. ſignif.

h c. quod autẽ de iure patr. l. ſi vniuerſo. C. de legat.

i Nau. in c nõ dicatis. n. 25

Quod probatur primo. Nam licet prælatis ſit prohibita alienatio rerum eccleſiaſticarum ſine certis ſolennitatibus, & per conſequens ſit eis prohibitum donare, prout traditur in iure. *K* Hoc intelligitur de donationibus gratioſis, donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quandam legem. *l* Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quãdam decretalem, *m* Quia non videntur tunc prælati donare, ſed ſoluere potius debitum naturæ, prout multæ Iuriſconſultorum leges *n* proclamant, & Canones ſacri ſignificant, & tradunt *o* Iaſon, & Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & æquiualentes meritis eſſe debere.

Secundo probatur; nã licet dictis prælatis ſit prohibita alienatio rerum ſuorum monaſteriorũ, ſine debitis ſolẽnitatibus, hoc tamen non procedit, quãdo vellent donare cõſanguineis pauperibus, ſcilicet pro victu, & veſtitu, vt ſacri Canones *p* determinãt, & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur, quod ratione remunerationis, & ratione eleemoſynæ poteſt concedere ipſe ſyndicus Apoſtolicus nomine Papæ facultatem religioſis libros imprimentibus, vt poſſint dare aliquid ex ipſis impreſſionibus cognatis, & aliquibus perſonis extra ordinem, poteſt etiam ratione vtilitatis, quæ prouenit ipſis monaſterijs, & ordini faciendo dictas impreſſiones.

K c ſine exce. 12. q. 2.

l l. donare. ff. de reg. iur.

m c. ſi quis de reb. eccleſ. non alien.

n l. aquil ff. de donat. l. & ſi l. 5. §. cõſuluit de pet. hære. c. cum in officio ſit de teſtam.

o Iaſ. in conſ. 116. mihi quoque. in 4 vol. Dec. cõſ. 574. & pertinu. col. 2.

p ca. quiſquis de reb. eccl. nõ alien. Rebuff. de reb. eccl. non alien. n. 61.

Nam

Nam ex dictis impreſſionibus reſultat monaſteriis maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Eccleſiæ ſalus animarum, cũ fratres imprimẽtes prædicta volumina ad ſtudendum, & ad laborandum in dictis impreſſionibus faciendis maxime prouocantur, videntes ſibi aliquid concedi ad ſuas, & ſuorum neceſſitates ſubleuandas & hoc indicat facultas conceſſa ab Innocentio IV. ipſis ſyndicis, ibi, *& in fratrum vſum conuertere*, id eſt, in vtilitatẽ fratrum iuxta alia decreta Canonica permittẽtia alienationem rerum Eccleſiaſticarum in vtilitatẽ Eccleſiarum. Neque ſupradictis obſtat, quod ſi a Papa petitur prædicta facultas ad diſtrahendum & alienandum extra religionem in eleemoſynam, aut remunerationem, aut ipſius religionis vtilitatem, cũ difficultate hoc concederet; Et ſic videtur dicendum, quod prælatis, & ſyndicis tam amplam facultatem minime cõcedet. Nam huic rationi reſpõdetur cum doctiſſimo Nauarro, *a* quod Papa non ſolet, neque debet ſemper, & tã libere concedere religioſo tantam facultatem diſponendi de quæſitis monaſterio, quantam, & quam libere poteſt concedere Abbas & prælatus eius, & ſyndicus noſtræ ſacræ religionis cum conſenſu noſtrorum prælatorum, & ratio huius dicti eſt, quia Papa neque debet neque ſolet tam libere diſponere de fructibus ad Eccleſiarum, & monaſteriorum ſuſtentationem deputatis, quam libere diſponit de deputatis immediate Sedi Apoſtolicæ, nec tam libere, quã poſſunt ipſi prælati. Quod fundatur in quaſi contractu, qui inter Eccleſiam, & monaſterium, & prælatum contrahitur, eo quod ipſe ſeruiet ei, & illa eum ſuſtentet, vt dicit quædam Decretalis *b* & in deputatione bonorum, & fructuum illorum, per ipſummet Papam immediate, vel mediate ipſis facta, quibus cõmiſit adminiſtrationem, cui veluti cuidam quaſi cõtractui nõ debet eius ſanctitas libere, & ſine aliqua cauſa, & conſenſu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores poſſunt facere religioſo facultatem diſponendi de fructibus ſuis tantum, quantum, & quomodo ſibi licet per poteſtatem, quam ab ipſomet Papa immediate, vel mediate accipit, virtute tituli Canonici ei collati, & ſimiliter ſyndicus cum conſenſu prælatorum noſtri ordinis poteſt ſimilia facere, cum reſpectu alienationis extra ordinem habeant eandem poteſtatem, quam habent prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo, non poſſe prælatos, & ſyndicos noſtræ ſacræ religionis facere facultatẽ religioſo dicto libros ſuos imprimenti, vt omnem impreſſionis vtilitatem, & lucrum extra ordinem ſuis cõſanguineis poſſit dare, cum hoc non ſit alienare in vtilitatem religionis, poteſt tamen concedere, vt aliqua pars ipſis conferatur, cum ex hac conceſsione lux Eccleſiæ, ſalus animarum, religioni decus, & ornamentum, & monaſteriis vtilitas, prout dictum eſt, proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & conceſsione, ipſi religioſi anhelantes ſtudiis incumbunt, vigiliis inſtant, & laboribus impreſsionum maximis accidentibus minime ſuccumbunt. Nec his obſtat conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum prohibita regularibus, ea enim conſtitutio non loquitur de donationibus remuneratoriis, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, ſed loquitur tantũ de donationibus gratioſis, aut ambitionis cauſa factis. Per quas patrimonium Eccleſiæ diſsipatur, vt ex eius litera ſatis conſtat, per dictas autẽ donationes remuneratorias in caſu poſito patrimonium Eccleſiæ augmentatur, vt ex dictis patet, & ſic prælati regulares poſſunt ipſa facere, ſicut ante dictam conſtitutionem faciebant, & prælati ordinis minorum poſſunt ſuam interponere authoritatem, vt ſyndici ipſas poſſint facere, ſine timore alicuius pœnæ.

a Nau. vbi ſu. nu. 26.

b c. niſi cum pridem de renuntiat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſyndicus fratrum minorum poſſit commutare triticum, & alia eleemoſynaliter petita pro aliis rebus ad victum neceſſariis.

CIrca hunc articulũ vide, quæ late habes ſupra *c* in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantiis regularibus.

c Sup. q. 26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum.

REſpondeo dicendo, quod ius commune, & priuilegia ſupra poſita concedunt fieri prædictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipſis monaſteriis reſultat. Et ideo ad claram dictorum, & dicendorum explicationem operæ pretium eſſe duxi hic tractare, in quibus caſibus, & quomodo iſta vtilitas reſultabit. Ad quod reſpõdeo. Primo quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum eſt, quia illis relinquuntur determinanda quæ iure non ſunt determinata, vt dicit quidam iuris Conſultus, *d* & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita conſideranda ſunt perſona, locus tempus, & finis, in quem res conceduntur, earum quantitas, qualitas, & id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudẽtiali, ad ſingularia oportet deuenire, circa quæ ipſa prudentia verſatur. In vtilitatem autem ipſorum monaſteriorũ fiunt alienationes, ſi conuertantur in rem monaſterii, & duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu ædificium, vel aliud ſimile, iuxta notata in legibus, *e* & ſacris Canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monaſterij, etiam ſi monaſterium non haberet perpetuam vtilitatem, ſed temporalem ex tali alienatione, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, ſeu alias prout notat per aliqua iura Dominicus, *f* dicens, quod non eſt vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum, licet retineatur homogeneum, & ob defectum homogenei non præſtiti res poteſt cadere in commiſſum, quia non debet attendi diuerſa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera. *g* Et ſufficit, quod tempore contractus dicatur vtilis, licet poſtea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus. *h* Verum eſt tamen, quod ſi alienatio fiat cauſa neceſſitatis, ſufficit, quod ex cõtractu alienationis Eccleſia non patiatur damnum. Ita reſoluit Rebuffus *i* concludens, prout iam dictum eſt in ſuperioribus, quod non ſufficit, quod in inſtrumento dicatur fieri dictam alienationem cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis, niſi talis neceſſitas, & vtilitas probetur.

d lib. 2. ff. de iure delib. cap. de cauſ. de offic. deleg. Nau. in c. non dicatis. nu. 25.

e l. 1 & l. 2. ff. de impoſ. in rebus diſt. facie. c. quod quibuſdam de fideiuſſor.

f l. in fundo. l. ſumptus, l. ſi fundi ff. de re. vend. Domin. in cap. ea. n. §. hoc ius. 16. q. 2. col. 2.

g l. inter. §. ſacra. ff de verb. oblig. Belame. conſ. 33. quod ſi, col. 14. ver. quoad 2. difficultatem.

h l. ſi voluntate. C. de reſcin. vendit. Cald. conſ. 5.

i Rebuff. de alienat. rerum eccl. nu. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in vtilitatem monaſterij, etiam ſi non fiat cum prædictis ſolennitatibus.

REſpondeo dicendo, quod quando alienatio eſt facta in vtilitatem monaſterij, tunc etiamſi nõ interuenerit ſolemnitas canonica valebit, argumẽto pupilli ad monaſterium. Videmus enim alienationem

Q tionem

Digitized by Google

tionem factam a pupillo ſine authoritate tutoris valere, vt ait gloſſa quædam ſingularis. *a* Nam vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua ſolennitas habito reſpectu ad certum finem, tunc obtento ſine, licet non interuenerit ſolennitas, actus valebit, & ſufficit, quod ſolennitas poſtea interuenerit, argumento aliquorum iurium. *b* Iura enim nolunt niſi effectum ad finem, & ita tradit Corſetus. Verũ eſt tamen, quod in hoc fauorem monaſteriorum concedunt Doctores, ſicut in fauorem pupillorum ſimiliter concedunt. Nam quando ſolennitas in alienatione requiritur, non ſufficit voluntas, niſi ſimul ſolemnitas per legem requiſita interueniat, vt poſt alios tradit doctiſſimus Petrus *d* Barboſa. Aduertendum tamẽ, quod alienatio facta a monacho ſine licentia ſui prælati, non obligat etiam in conſcientia. Nam quando lex reſiſtit alicui actui, tunc nec naturalis, nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure; *e* Vbi notat Bartolus. Vnde in foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo ſine licẽtia viri, vt tenet Antonius Gomez. *f* & Couarruuias, addens nõ iuſte retineri poſſe rem quaſitam ex huiuſmodi contractu nullo per alteram partem, etiam in foro animæ contra Sotum, & Tiraquellum, quos refert, & late examinat Menchaca, *g* hãc tenẽs partem, quẽ ſequitur Gutierrez. Quod idem videtur a fortiori dicendum in monacho, quem conſtat ſine licentia prælati nihil poſſe alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui reſiſtit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis a monialibus ſine licentia ſuorum ſuperiorum, & ſi in inſtrumento alienationis hæc licentia non apponatur non præſumitur interueniſſe, niſi expreſſe concedatur vel aliàs de ea conſtet, prout ait, & reſoluit Antonius *h* Gomez limitans hoc niſi poſſeſſor diu poſſediſſet rem habitam a dictis monialibus, quia ex diuturna poſſeſsione præſumitur interueniſſe dicta licentia, & per conſequens tractatus retractari non poteſt, vt latiſsime tenet Rodericus Suarez, *i* & Palatius Rubius ad hoc allegans Balduin *K* huius opinionis authorem. Et omnes iſti patres tenẽt, quod ſufficit diuturna poſſeſsio decem annorum in alienatione facta a muliere.

Hæc quæ dicta ſunt puto vera, loquendo de iſta ſolennitate, id eſt de licentia prælati, quæ adeo neceſſaria eſt ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipſos monachos, & moniales cum nõ habeant velle, nec nolle. At loquendo de aliis ſolennitatibus, ſine quibus minime poſſunt aliquid alienare, videlicet ſine eo, quod fiat tale inſtrumentum, & in eo fiat mentio de tali & tali re, non puto alienationem a dictis fratribus, & monialibus factam iuſta de cauſa in foro conſcientiæ claudicare; prout concludit Nauarrus, *l* Nam ſolemnitates ipſæ ad præſumendam cauſam iuſtam inductæ ſunt, & ſic non habẽt locum in eo foro, in quo ſtandum eſt veritati, quæ de eo patet, vt Scriptura ſacra prædicat in ſacris Canonibus *m* contenta.

a Glo in l. 2. ff. de acceptil.
b c. ſi qua de reb. 12. q. 2. & c. cũ nos de his quæ ſiũt a præla.
c l. 1. §. Inde. ff. de noui ope. nunn. Corſ. in addit. in verb. pupillus.
d Barboſ. in l. 1. part. 1. n. 9. p 437. ff ſolut. matr.
e l. cum lex & ibi Bart. ff. de fideiuſſ.
f Gom. in l. 3. tau. nu. 124. Co in reg. peccatu. §. 3. n. 11. fo 34.
g Mench li. 1. cõtro. vſu fre. c. 16. n. 19. Gutie de iur conſir. 1 p. c. 1. nu. 42. in fin.
h Ant. Go. 2. to. de lit. cõtra nu. 17.
i Xuar. in l. 3. fo. q. 1. fol. 22. Rub. in l. 37. tau. nu. 3.
K Bal. in l. ſi. C. de pet. here.
l Na. de ſpoliis cle. §. 2. nu. 6.
m c. is qui & c. tua de ſponſalib.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur reſtituere rem monaſterij ab ipſo emptam ſine ſolennitatibus ſupra poſitis.

RESpondeo dicendo ipſum eſſe excommunicatum, vt patet ex dictis, & cum ipſo iure ſit ipſa alienatio nulla tenetur ipſe, vel alius, qui poſſederit rem ex tali contractu nullo, etiam vſus fructus reſtituere iuxta notata in quibuſdam Decretalibus

Et *n* ait Rebuffus, quod curia parlamenti Pariſienſis, non ſolet reſcindere alienationes factas ſine ſolemnitate, ſi non inſit læſio. Et notat, quod ad hoc, vt reſcindatur, tria requiruntur, & ſolemnitatis defectus, & læſio, & quod ſit læſio notabilis, non autẽ minima, de qua rationabiliter non debet curari, ſicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iuriſconſultus, *o* Quod mihi certe videtur valde ridiculum, præſertim ſi ſolum ſit defectus in ſolemnitatibus iuris poſitiui, de quibus in ſuperiori articulo egimus, non autem in cauſa, nam ſi ad alienandum iuſta cauſa interuenit, tunc in foro conſcientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cũ Nauarro, & ſicut ſecundum Innocentium *p* communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium conſenſus interuenerit, licet ob defectum ſolẽnitatis iuris humani caſſari poſſit, bona conſcientia retinet dignitatem, donec illa caſſetur, ita emptor bonæ fidei iuſta cauſa interueniente res monaſteriorũ poſſidens titulo emptionis, in quo ſolemnitates iuris poſitiui defuerint, bona conſcientia poteſt dictas res detinere, donec ipſa emptio in foro exteriori caſſetur ob defectum prædictarum ſolennitatum. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddam priuilegiũ, quod refertur in Compendio *q* priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis conceſſum a Ioanne Vigeſimo ſecundo congregationi montis Oliueti, vbi dicitur. *Quod ſi qua læſio in bonis & iuribus monaſteriorum ordinis per quaſuis cuiuſcunque ſtatus gradus, habitus ſeu conditionis Eccleſiaſticas vel mundanas, vel regulares perſonas facta fuerit etiam ſi culpa prælatorum monachorum ſeu procuratorum illa contigerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt ſuper ea reſtitutionem in integrum quomodolibet impetrare.* Intelligerem enim ego hoc priuilegium, quando læſio fuerit notabilis, non verò quando fuerit minima, de qua non eſt curandum iuxta ſuperius notata. Et additur in dicta conceſsione, prout refertur in eodem compendio, *r* quod hoc ius ſiue priuilegium trahitur ad præterita nondũ deciſa, præſentia & futura, qua clauſula ſtante ceſſat quæſtio, quo vel ad quod tempus petenda, & facienda ſit in integrum reſtitutio, de qua gloſſa, *ſ* & Doctores agunt reſoluentes, quod aduerſus contractum, vel quaſi cõtractum datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cum extendatur ad præterita nondũ deciſa, etiam tranſacto quadriennio non poterit contra monaſterium præſcribi, nec etiam ſi vnius prælati authoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta, quando ſecundum ius authoritatis alterius deberet interuenire iuxta tradita in ſacris Canonibus *t* & reſoluta a Rebuffo.

n cap. ſi quis presby. de reb. Eccl. non alie. cap. grauis de ſpoliat. Rebuf. vbi ſup. n. 101
o l. ſcio. ff. de min.
p Innoc. in ca. quia plerique de immuni. Eccl. & c. in quādã ſicut de elect. nu. 8.
q Tit. læſio.
r Tit. reſt. in integrum.
ſ Cle. vn. vbi glo. & DD. de reſ. in integr.
t d. c. presb. de reb. Eccleſ. non alien. Reb. vbi ſup. nu. 36.

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienans rem Eccleſiæ teneatur reſtituere damnum datum ei, qui eam alienauit, vel e contra male accipiens rem alienam debeat ſoluere damnum alienanti, vel Eccleſiæ, cuius eſt res male alienata.

RESpõdeo dicẽdo ꝙ Nau. *u* proponit hãc q̃ſt. & pro eius reſolutione dicit, quod ea reſoluenda eſt in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forũ interius dicit, ꝙ interdũ accidit, ꝙ alienãs peccat, & in hoc caſu ſolum ipſe tenetur ad reſtituendum. & interdum accidit ſolum accipientem peccare, & tunc ipſe ſolus debet damnum reſtituere & interdũ accidit, vtrumq; peccare, & in hoc caſu vtrũque dẽt alteri reſtituere. Eccleſia autem nõ peccat

u Na. de alie. reb. Eccl. n. 24. & 25.

& deli-

Digitized by Google

& delictum perſonæ non debet nocere illi, neutiquam teneri. Vnde quando excuſantur a peccato alienans, & accipiens, excuſantur ſimiliter a reſtitutione; & ad ſciendum, quando a peccato excuſantur, eſt neceſſario conſideranda qualitas perſonarũ negotiorum, & erroris, aut ignorantiæ, an ſint iuris aut facti, & qualis iuris, aut diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre eſt apud Felinum. *a* Quoad forum autem exterius idem reſpondendũ ſi idē probatur in eo, quod in interiori ſed frequenter in exteriori iudicandum eſt ſecundum præſumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequenter ſunt contrariæ veritati, & conſequenter contrarium tunc eſt iudicandum in illo foro.

a Feli. in c. 4. n. 24. de præſ.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Commendatarij perpetui Ordinum militiarum poſſint alienare.

RESpondeo dicendo, quòd Cōmendatariis perpetuis ordinum militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt, quæ veris prælatis iuxta ſacros Canones *b* & quæ reſoluuntur de beneficiariis pariter, & de his commendatariis accipienda ſunt prout aiũt Fulg. *c* Dominicus, & Natta. Et ideo in ſpecie dicit Calderinus. *d* quod commendatarij poſſunt locare res Eccleſiæ in plures annos ad ſimilitudinem prælatorum; quem ſequitur Gomezius, & faciunt, quæ de his commendatariis tradunt Antonius Capicius, & Probus. Quam cōcluſionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hæc cēſeatur alienatio iuxta notata in quadam Clementina *e* nō poterit valere, niſi adhibeantur cauſæ, & ſolēnitates, de quibus in iuribus de rebus Eccleſiæ non alienandis agitur vt in ſpecie conſuluerunt Iaſ. *f* & Ruinus, & ideo meritò Medina reſoluit, quod prælatus, ſeu beneficiarius non poſſunt Eccleſiæ commoditates ad logum tempus locare, niſi in ea locatione interueniant ſolennitates, quæ a iure in alienatione rerũ Eccleſiæ requiruntur. Ex quibus infertur; quod in his caſibus fruſtra quæritur, vtrum ſucceſſor teneatur illam obſeruare, cum & ipſe, qui eã fecit, poſſit aduerſus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad longũ tempus, iuxta quandam gloſſam, *g* niſi ſolennitates requiſitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, niſi talis ſit perſona, quæ veriſimiliter nō poſſit viuere vltra decem annos, habito reſpectu ad cōputationem, de qua in lege, hæreditatum, ad legem Falcidiam, & tradit Couartuuia. *h* Et Rolandus ſequitur; quod abſolutè loquendo dicti cōmendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, niſi cauſæ, & ſolennitates ſupradictæ interuenerint.

b c. is qui. 24. de elect. li. 6.
c Fulgoſ. conſ. 135. Dominic. conſ. 417. Nat. conſ. 517. nu. 5 lib. 3.
d Cald. conſ. 8. de locat. Gom. in reg. de triē. q. 5. pag. 195. Capic. deci. 3. n. 9. Probus in c. 1. a n. 1 infra de reb. eccl. non alien. lib. 6.
e Cle. 1. de re. eccle.
f Iaſ. conſ. 94. li. 1. Rui. conſ. 117. & ſeq. li. 4.
g Glo. in Cle. 1. v. sint de re. eccle. non alie. Deci. conſil. 204. a nu. 2.
h Couar. l. 2. var. c. 16. n. 3. Rolan. de reb. eccle pag. 347. nu. 3.

Et adde, quod ſi locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, non valet, quia magis cenſetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat *i* Alexander Iaſon, & noſter Luſitanus Barboſa. Vnde venit explicandum priuilegium Clementis VIII. conceſſum ordini militiæ Alcantarę anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, die verò vndecima mēſis Nouembris, quod incipit: *Vniuerſis ſingulis, & venerabilib. fratribus &c.* in quo priuilegio cōſtituit Summus Pontifex pro iſto ordine conſeruatores, quibus inter alia ſequentem tribuit facultatem, ſcilicet: *Quod ea, quæ de caſtris, villis, locis, terris, domibus poſſeſſionibus, & alijs bonis, & iuribus prædicti ordinis alienata, vel vſurpata inuenerint illicita, vel de ſtructa ad ius & proprietatem menſarum, prioratuum, præceptoriarum domorum, locorum, membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducēdi plenam, & liberam concedit, facultatem.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ ſecundum iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta conceſſione, ibi, *Alienata, vel vſurpata inueneritis illicite*, & ſic locationes ad longum tempus factas, ſine ſolennitatibus & cauſis in alienatione rerum eccleſiaſticarum requiſitis, poſſunt ipſi conſeruatores Apoſtolici virtute prędictæ authoritatis reducere ad dictam mēſam.

i Alex. conſil. 165. lib. 2. Iaſ conſ 94. a nu. 2. li. 1. & in l. manumiſſiones a nu. 7. ff. de iuſti. & iur. Barbos. in l. ſi filio fam. 26. §. fi. ff. ſolu. mat. n. 27

Vtrum autem commendatarij ordinum militiarum poſſint donare ſuis cōcubinis controuertitur. Et reſpondetur, quod non, prout fundat, & bene probat Palatius *K* Rubius, Antonius Gomez dicēs ita iudicaſſe de facto in commendatariis cuiuſdã Ordinis militaris. Adeo hoc eſt verum, vt etiam donatio harum perſonarum iuramento firmata, ſit irrita, prout tenet Couarruias *l* allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionē ſequitur Gutierrez.

K Palat. in rupet. de donat. inter virum & vxo. in rubric. in d. §. 39. n. 1. & ſeq Anton. Gome. in l. 3. tau. nu. 63.
l Coua. in cap. quamuis pact. 2. § 1. n 4. ad fi. fo 68. Perez in l. 1. tit. 3. li. 1. ord. co. 98. in ver. quod in tantum. Gut. de iuramen. confir. c. 1. 1. p. à n. 13. vſque ad fi.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incurrant non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas.

RESpondeo dicendo, quod Clemens V. *m* vltra quod irritat alienationes, determinat pœnas ſuſpenſionis ipſo iure ab officio eo ipſo incurrere. Sed poſtea Paulus II. *n* grauiores pœnas addidit. Et prima eſt, quod alienatio ſit nulla. Secũda eſt, quod tam is, qui alienat, quam is, cui alienatur, ſit excommunicatus. Tertia eſt pęna ſacrilegij, vt dicitur in quodam Canone *o* vbi ſic dicitur. Omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarũ facultatum alienatores a liminibus eiuſdem matris Eccleſiæ anathematizamus, authoritate Apoſtolica pellimus, damnamus, atq; ſacrilegos eſſe iudicamus, & non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eiſdem, &c. Quarta pœna, quod deponi debet omnis, qui alienat res eccleſiæ, vt dicunt Canones, *p* vbi Hoſtienſis, & alij. Quinta eſt, quod epiſcopo, ſeu Abbati alienanti interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vt patet ex dicta extrauaganti ambitioſæ. Sexta eſt quod ſi per ſex menſes immediate ſequentes ſub interdicto iſte animo indurato perſeuerauerit lapſis dictis menſibus a regimine ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterij, vbi præſidet in temporalibus, & ſpiritualibus eſt ipſo iure ſuſpenſus. Septima eſt, quod priuantur ipſo iure ſuis beneficiis curatis, & ſimplicibus dignitatibus, adminiſtrationibus, vel officiis Eccleſiaſticis ſecularibus; vel regularibus. Octaua eſt, quod non obſtante dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monaſterium, vel Eccleſias nullo dato pretio, prout notant Ancharanus, *q* & Florētinus, dicens emptorē habere recurſũ cōtra venditorē ad pretiũ, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadã Decretali. *r* Alias pęnas miſſas facio, ne faſtidiũ in animis legentiũ ingerã & hæ ſunt præcipuæ, in quas minime incurrent alienantes res minimi momēti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re mobili, & minus pretioſa, ſecus de re pretioſa, quæ æquiparatur immobilibus iuxta quandam gloſſam, *ſ* & ſingula rem. Vnde deponitur alienans prædium Eccleſiæ licet exiguum, vt dicit quidam Canon, *t* Quod intelligitur niſi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium eſt exiguum, & minus vtile, poteſt alienare ſine hac conuocatione

m Cle. mona. de reb. eccleſ.
n In extraua. ambitiæ de re. eccle.
o c. omn. eccl. 17. q. 4.
p Diaconi de alien. re. cap. ſi quis de rebus eccle.
q Ancha. per tex. in ca. 1. de ſeruan. Flor. 3. p. tit. 24. c. 9.
r c. fin. de reb. eccl. non alie.
ſ Glo. in c. tua de his quæ fiũt a præla.
t c. quicunque 17. q. 1.

Digitized by Google

prout explicando aliqua iura affirmat, & commendat Rebuffus. *a* Non incurrit etiam dictas pœnas quando reſtituũtur ea, quæ iniuſte ab Eccleſia, aut monaſterio detinentur. Hæc enim reſtitutio poteſt fieri ſine dictis ſolennitatibus. Non incurritur etiã quando bona feudalia, ſeu emphyteutica reuerterẽtur ad Eccleſiam, vel eſſent cõſueta infeudar., tũc enim ſi non ceſſet prima cauſa, poterunt iterum cõcedi in feudum iuxta conſuetum modũ, vel in emphyteuſim ſine ſolennitate, prout tradunt, & probant communiter Doctores. *b*

a Reb. de re. Eccl. nu. 60.

b DD. in c. ſu. de reb. Eccl. non alie.

QVÆSTIO XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrum neceſſario debeat dici miſſa in altari conſecrato.*
2 *Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.*
3 *Vtrũ regulares poſſint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrũ neceßario debeat dici mißa in altari cõſecrato.

RESpondeo dicendo, quod neceſſario debet dici miſſa ſuper altare lapideum, prout definitur in Concilio Hipponenſi relato a Gratiano *c* hoc autem altare debet eſſe primo fixum, & non eſt neceſſe, quod ſit ex omni parte lapideum ſufficit enim, quod ſuperior menſa ipſius, aut ara, ſuper quam fit conſecratio, & reponitur corpus, & ſanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit lapidea, & habeat eam longitudinem, & latitudinẽ, quæ poſſit capere maiorem partem calicis & patenæ cum hoſtia & ſanguine cõſecrato, ſine periculo aliquo cadendi, prout dicunt communiter Doctores, Paludanus, *d* Alenſis, Sylueſter, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet eſſe conſecratum, & nemo ipſũ poteſt conſecrare, niſi Epiſcopus. Et Sixtus V. conceſſit fratribus Carmelitis. *Quod quãdo diœceſani Epiſcopi noluerint gratioſe altaria ſuorum monaſteriorũ conſecrare, poſſint adire quoſcunque antiſtites catholicos pro ipſorum altarium conſecratione, & quod ſede vacante poſſint ab Epiſcopis vicinis id ipſum petere, ita tamen quod ex hoc in poſterum nullum præiudicium inferatur.* Ita habetur in libro, Monumenta ordinum, *e* Neque puto hoc priuilegium per Concilium Tridentinum *f* eſſe ſublatum, vbi dicitur, quod nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, nam hoc intelligitur niſi ipſi Epiſcopi diœceſani requiſiti bis, aut ter, conſecrationẽ huiuſmodi facere noluerint iuxta ea, quæ communiter notantur in titulo de ſupplenda negligentia prælatorum. Et ita in noſtro caſu ſi diœceſani noluerint bis, aut ter requiſiti facere ſupradicta, aut ſedes vacans ad licentiam noluerit concedere, poſſunt dicti fratres hoc vti priuilegio. Verum eſt tamen, quod alia priuilegia concedentia regularibus, vt quilibet catholicus Epiſcopus poſſit conſecrare eccleſias eorum, & altaria & cœmiteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus epiſcopales exercere, in locis & perſonis fratrum prædictorum diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia minimè requiſita, ſicut conceſſit Leo X. fratribus Minoribus, ſunt abrogata per Concilium Tridentinum, niſi Epiſcopi bis aut ter requiſiti ea minime voluerint exercere.

c c. altar. de conſe. d. 1.

d Palu. in 4. d. 13. q. 3. art. 4. Alenſ. nu. 4. pa. q. 38. mẽb. 3. alias q. 10. memb. 5. ar. 2. Syl. v. altare. Na. c. 25. n. 83. Sot. in d. q. 2. art. 3.

e in 1. imp. fo. 100. & in 2. f. 138. conc. 454.

f habetur in ſupp. fo. 60. conceſ. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.

RESpondeo dicendo, *Quod Abbas Ciſtertij, & alij primi Coabbates poſſunt altaria de nouo conſtructa, ſeu tranſlata, reſtaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo Antiſtite catholico recepto conſecrare, & etiam benedictionem ſolennem poſt miſſarum, veſperarum, matutinarum ſolennia in quibuslibet monaſterijs, domibus, ac locis dicti ordinis vtriuſque ſexus ſeruatis gradibus ſuperioritatis inter eos elargiri.* Ita conceſſit Innocẽtius VIII. anno Dominicæ incarnationis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, vt habetur in libro priuilegiorum huius ordinis, impreſſo Compluti anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quarto, priuilegio cẽteſimo decimo octauo, p. 128. Et inuenio Greg. XIV. Romæ ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij ano incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, pontificatus ſui anno primo, hæc & alia primorum, Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Ciſtertij in his Hiſpaniarum partibus extendere, prout latius in quæſtione priuilegiorum continetur. Ex qua cõceſſione colligitur, quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus conceſſa iam omnibus aliis Abbatibus iſtarum partium Hiſpaniarum congregationis ſunt communicata, & per conſequẽs, quod poſſunt in quibuſcunque locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo catholico antiſtite recepto altaria, aras, & calices conſecrare in quibuſcunque locis dicti Ordinis, non autem extra dicta loca, nã extra minime poſſunt dicta munera exercere ſine licentia diœceſani, quia iuxta Concilium Tridentinum ſuperius allegatum ſine licentia diœceſani nullus virtute cuiuſcunque priuilegij poteſt pontificalia exercere, & ſic in locis, & monaſteriis ſui ordinis vtriuſque ſexus poſſent ſolẽnem benedictionem poſt miſſarum, veſperarum, & matutinarũ ſolennia elargiri, & pro Pontificali cum baculo ſicut ſolent Abbates miſſam celebrare. At ſi inuitentur in aliqua feſtiuitate ad celebrandum in aliquo monaſterio, vel eccleſia non ſui ordinis, minime poſſunt ſine licentia diœceſani hæc Pontificalia exercere. Aduertẽdum eſt etiã circa iſtum articulũ, quod presbyteri religioſi ſocietatis Ieſu habent priuilegium conceſſum a Paulo III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono, *Vt in locis remotiſſimis infidelium, vbi Epiſcoporum copia non habetur poſſint altaria conſecrare.* Et ex priuilegio Adriani VI. poſſunt prouinciales Indiarũ, & fratres eorum habentes authoritatem omnimodã dicti priuilegij conſecrare altaria etiam pro vſu alieno in caſu neceſſitatis, Epiſcopis in prouincia non exiſtentibus, prout conceſſit Leo Decimus fratribus Ioanni Glapioni, & Franciſco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo euntibus ad Indias occidentales. Et poſtea Adrianus Sextus anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo conceſſit de nouo hoc priuilegium prouincialibus, & quod poſſint communicare ſuis fratribus authoritatem ſuam, & conceſſit, quod poſſint benedicere calices, & ſacramentum cõfirmationis fidelibus miniſtrare, de quo iam diximus in ſuperioribus in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi ea, quæ ad cultum diuinum neceſſaria ſunt.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres minores poſſint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod licet Epiſcopis in itinere, & vbicunque celebrare, & celebrare facere in altari portatili *a* ſecundum facultatem ipſis a iure communi conceſſam, & idem côceditur prædicatoribus, & minoribus, vt vbicunque liberè, id eſt ſine licẽtia diœceſanorũ celebrare poſſint ſuper altari portatili ſine præiudicio Eccleſiæ parochialis, prout habetur in quadam decretali, *b* Ius autem patrochiale (prout allegans quandam conceſſionem & declarationem Gregorii Noni, dicit Syl ueſter,) *c* cõſiſtit in tribus, ſcilicet in obligationibus decimis, primitiis, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuccus, & id ipſum video conceſſum ab Honorio Tertio prout habetur in ſupplemento *d*, & a Clemente Quarto, prout habetur in libro Monumenta *e* ordinum, & a Sixto IIII. prout habetur in eodem libro: *f* Quod priuilegium non intelligo eſſe abrogatum per Concilium Tridentinum, Concilium enim non prohibet directè celebrare in altari portatili, ſed quod hoc minime Epiſcopi concedãt imo pro viribus prohibeant. Ex quibus verbis colligitur, intentionem Gõcilij eſſe, quod Epiſcopi prohibito non concedant licentiam ad celebrãdum in oratoriis particularibus, & in altari portatili. At nõ negat ipſum Concilium dictam licentiam eſſe concedendã aliqua cauſa iuſta interueniente, iuxta decretum Concilij Triburienſis. *g* vt explicat doctiſſimus Nauarrus. Vnde non eſt audiendus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium eſſe abrogata. Solùm enim inuenio Concilium præcipere Epiſcopis vt hoc per cenſuras prohibeant, non obſtante quocunque priuilegio, & conſuetudine in contrarium, & ſic concedo ipſa priuilegia eſſe abrogata, ſi Epiſcopi velint prædicta prohibere. At in foro conſcientiæ non intelligo ipſa eſſe reuocata Epiſcopis & ordinariis tacentibus, ſicut videmus eos tacere, cum ex vſu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui ſequatur, cũ dicta altaria a regularibus ſemper in locis decentiſsimis collocentur, tum etiam, quia ex tali vſu nullum præiudiciũ Eccleſiis parochialibus reſultat, de quo præiudicio licet Honorius Quartus, & Clemens Quartus, & Sixtus Quartus in prædictis priuilegis nullam fecerint mentionem, ſemper tamen ſubintelligitur, prout in ſimili dicit *i* Salzedus affirmans, ita declaraſſe Dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a c. quoniam, de priui. 6.
b c. in his de priuil.
c Syl. v. altare n. 1. Cuccus. li. 1. mai. inſt. 6. dimiſ. nu. 39.
d fol. 83. conc. 242. & 243.
e In 1. impre f. 76. & fol. 140. conc. 313.
f In 1. impr. fol. 59.
g c. cum ſedib. de conſ. d. 1. Nauar. lib. 5. con. 16. pag. 56. in 1. imp. 2.
h Na. in man. c. 25. nu. 82.
i Salz. in pra. cri. c. 58. pag. 121. col. 1.

QVÆSTIO XXIX.

De Appellationibus, In quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 Q*Vid, & quotuplex ſit appellatio.*
2 *Vtrum ſit licitum regularibus appellare a grauaminibus ſibi illatis.*
3 *Vtrum deceat religioſos appellare.*
4 *Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrum ſuſpenſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpendatur per appellationem.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit appellatio.

REſpondeo dicendo, quod appellatio eſt a minori ad maiorẽ, vel ſuperiorem prouocatio prout dicitur in iure. *K* Et eſt duplex, ſcilicet iudicialis, quæ eſt prouocatio iniquæ ſententiæ querelam continens. Et extra iudicialis quæ eſt a præſenti, aut veriſimiliter futuro grauamine ad ſuperiorem prouocatio; appellatur enim aliquando extra iudicium, vt in electione, prout ait quædam Decretalis. *l* Prima ſi eſt legitima ſuſpendit pronũciatum, ac etiam iudicis iuriſdictionem quoad illam cauſam, & ipſius ad ſuperiorem transfert cognitionẽ. Secunda verò ſi eſt probabilis, ipſam cauſam ad ſuperiorem transfert, vt ea pendente nihil in ipſius præiudicium attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectum, ſcilicet deuolutiuum, & ſuſpenſiuum; qui ſuſpenſiuus eſt triplex id eſt in iudiciali, quia ſuſpendit pronuntiatum, ſuſpendit etiam iuriſdictionem iudicis quantum ad illam cauſam, ſuſpendit etiam præſumptionem, quæ erat pro ſententia. Sed tamen nõ ſemper iſtos effectus operatur in appellatione ſententiæ cenſuræ Eccleſiaſticæ, quia propter ſequentem appellationem talis ſententia nõ ſuſpenditur, ſed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo cauſam ad ſuperiorem prout tradit Syl ueſter. *m*

K 2. q. 6. omnis oppr. & cap. ſi quis & c. placuit.
l c. conſ. de app el.
m Syl. tit. excom. 2. §. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum ſit regularibus appellare a grauaminibus ſibi illatis.

REſpondeo dicendo, quod licet in ordinibus præſertim mendicanũ non permittatur grauato vti verbo appellationis, a correctionibus ipſi inflictis obſeruatis conſuetudinibus approbatis, & ſtatutis regularibus debita maturitate, & deliberatione, prout dicitur in libro monumenta ordinum *n* Quod ipſum Iulius Secundus ſub excommunicationis pęna fratribus & ſororibus ordinis prædicatorum prohibuit, prout habetur in ſupplemento. *o* Hoc tamen intelligendum eſt, loquendo de appellatione a correctione in mandatis regularibus legitime factis, ſecus de aliis ſententiis & mandatis non tangentibus illum, ſi modus regularis, & legitimus excedatur, etiam a correctione in mandatis regularibus. Nam cum appellatio ſit de iure naturali, quilibet a qualibet ſententia poteſt appellare, niſi prohibeatur iuxta quandam gloſſam *p* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, imo in quadã decretali *q* grauiter iubetur caſtigari prior, qui appellationem non admiſit ex cuius gloſſa prima colligit Decius, quod non ſolum poteſt appellare religioſus in cauſa ciuili, vel criminali, ſed etiam in cauſa correctionis, in qua regulariter etiam ſecularis prohibetur appellare iuxta quandã decretalem *r* vbi notat Panormitanus, niſi modus correctionis excedat prout notat, & probat gloſſa in eadem Decretali *ſ* & tenet Baldus communiter receptus teſte Nauarro. Et licet ipſis grauatis diffugium appellationis eſſet omnino intercluſum, poſſent tamen vti remedio defenſionis quæ eſt iuris naturalis, quam appellatio in ſe includit, tum quia ipſi mendicãtes non debent eſſe peioris conditionis quam alij, imo longe melioris, propter quod ſunt eis conceſſæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiã quia graua-

n In 1. impr. f. 125. & in 2. f. 220. conc. 499
o fo. 121. con. 333.
p Glo. vlt. in l. qui reſ. ff. de re iudic.
q c. de priori de appell.
r c. lic. de offic. ordin.
ſ Glo. ibi ver. intercluſ. & ver appel. Bal. in l. 2. §. ord. de his qui ſunt ſui. vel alie iu. Naua. in c. nullam. 18. q. 1. n. 10.

Digitized by Google

grauatus, etiamſi non poſſit appellare, & per viam appellationis ad ſuperiorem accederet, poſſet tamen per viam ſimplicis querelæ adire ſuperiorem gratum ſecundum Panormitanum *a* & alios. Nam licet inter religioſos non ſeruentur, nec debeant ſeruari in his grauaminibus exequendis omnia adamuſſim, ſicut inter ſeculares, prout dicitur in iure *b* ea tamen, quæ ſunt de iure naturali, & diuino, nõ derogant eorum ſanctitatem illa proſequi, prout tradit eleganter Nauarrus. *c* Et iuxta hæc intelligenda ſunt omnia priuilegia apoſtolica prohibentia regularibus appellare a ſuorum ſuperiorum mandatis, & correctionibus, ſunt enim intelligẽda niſi correctiones in modo excedant. Nam tunc aut per viam appellationis, aut per viam ſimplicis querelæ poſſunt optimo iure ad ſuos recurrere ſuperiores. Et in noſtra ſacra religione viget quędam conſtitutio *d* Gregorij XIII. In qua *ſub pęna excommunicationis latæ ſententiæ Summo Pontifici reſeruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus minoribus de obſeruantia, ne ad ſecularia tribunalia appellent, concedit tamen eis ipſe Summus Pontifex appellationem ad Generalem, vel protectorẽ, vel Papam.* Et a ſacra Cardinalium congregatione eſt impoſitum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt appellatio hoc ordine proſequatur. *A Guardiano ad prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad protectorem, à protectore ad ſacram Congregationem.* Et iſta appellatio permiſſa eſt in conſtitutione Sixti Quinti, cuius tenorem ſupra *e* retulimus. Neque hoc eſt contra Concilium Tridentinũ *f* ipſum enim non prohibet religioſos ad ſuos ſuperiores per viã appellationis recurrere, ſed tantùm prohibet, quod ad eos perſonaliter non recurrant ſine ſuorum ſuperiorum licentia niſi ab eiſdem aduocati fuerint. Et ſunt, qui dicant, quod non obſtante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos ſine licentia accedentes, ſcientes ſe nimis eſſe grauatos, de quo in quæſtione ſequenti agemus.

a Pan. in c. cũ dilo. de appel.
b c. qual. & quand. §. vlt. de accuſ.
c Na. li. 2. cõſ. tit de ap. conſ. 3. Ãnu. 6. in 2. impreſ.
d Conſ. 34.
e Sup. q. 3. ar.
f Conc. Tri. ſeſ. 25. c. 4. de re.

ARTICVLVS III.

Vtrùm deceat Religioſos appellare.

RESpondeo dicendo, certum eſſe ipſos religioſos poſſe appellare, prout probatum eſt in articulo ſuperiori, nihilominus tamẽ ſanctiſſimè à religionibus hoc nomen appellationis eſt excluſum ad alia tribunalia. Nam etiamſi poſſit euenire, & cõtingere caſus, in quo religioſi indigeãt hoc vnico remedio, dãnũ tamen, quod ex negatione ipſius reſultat cum pace, & tranquillitate, & honore ſuæ religionis (quæ eorum eſt mater) compenſatur, cũ fortitudo, & decor illius conſiſtat in eo, quod religioſi inter ſe cum ſilentio, & quiete omnia negotia & controuerſias ita cõponant, vt ad notitiam aliorum tribunalium eccleſiaſticorum aut ſecularium, neque per ſomnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum eſt, a religioſis a ſuis clauſtris egreſſis eorum controuerſias ventilantibus religionis decorem & honorificentiam deluſtrari. Vnde ſicut lex naturalis dictat, quod manus recipiant ictum & vulnus deſuper ab aliquo illatum ad ſeruandũ caput, a quo vita, & ſalus totius corporis pẽdet, ita etiã eadem lex naturalis dictat, & intime prædicat, quod religioſus permittat ſe ictibus grauaminũ opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant ſuper ſuam religionem, quæ eſt eius Caput, & ipſis grauaminibus ſuccumbat, & eius honor deturpetur. Quod conſiderantes Summi Pontifices cognoſcentes & conſiderantes inconſiderationes aliquorum religioſorum, ipſis ſub pœna excommunicationis iniungunt, ne a mandatis, & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictũ eſt in articulo ſuperiori. Et licet concedatur ipſis, vt poſſint ad Dominum protectorem recurrere, & ad ſacram Cardinalium Congregationem, & ad Papam, & ad eius legatos habentes poteſtatem ſuper regulares. Hoc tamen vt dicit Aragon *f* debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cum debita conſideratione: in negotijs autem minimis ad eos accedere redundat in maximum religionis nocumẽtum, cuius augmẽtum debemus omnes pro viribus procurare, pręcipuè in fœliciſſimis his temporibus, in quibus hæretici ſagitas ſuas cum carbonibus deſolatorijs contra eam emittunt.

f Ara. 2. 2. q. 69. art. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm peccent iudices regulares appellationes negantes.

RESpondeo dicendò, quod iura & priuilegia remouẽtia appellationẽ in aliquibus caſibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta gloſſam *g* ſingularem ſolùm procedunt in foro exteriori, quia in interiori iudex, qui grauat, peccat nõ admittendo appellationẽ, vel alia via grauamẽ non remouendo, ſiue ſit caſu quò liceat appellare, ſiue nõ, argumento aliquorum iurium: *h* qua in re quã plurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorũ paſſim grauiſſime peccant cum obligatione reſtituendi, prout aduertit Nauarrus *i* & ad hoc vt iudex peccet, non admittendo appellationem a parte interpoſitam, non requiritur, quod ſententia ſit iniuſta ſecũdum acta, ſed ſufficit, quod credatur eſſe ipſa re iniuſta & per agenda de nouo poſſit demonſtrari eſſe talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus. *x*

g Glo. in l. qui res. ff. de rei ven.
h l. 1. de appel. c. ad noſt. eo. ti.
i Nau. in man. c. 25. nu. 25.
i Na. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem.

RESpondeo dicendo, quòd ſic. Nam regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum, etiamſi ſecum trahat executionem iuxta quandam legem, *l* & nõ videtur excepta huiuſmodi ſuſpẽſionis ſententia, non enim excipitur ab illa regula omnis ſuſpenſio, ſed ſolùm ſuſpenſio ab officio, vel ingreſſus Eccleſiæ. Decretalis *m* enim quædam ſolùm loquitur de his, & non de alijs, & non eſt alius textus, qui diſponat, idem de alijs; ſiquidem ante illum controuerſia etiam erat de illis, quamuis in alia decretali *n* idem de interdicto haberetur, & a regulari iure non eſt recedendum, niſi quoad ea, quæ inueniuntur excepta, præcipue cum in dicta Decretali appellatio legitima nõ ſuſpendat omne interdictum, ſed ſolũ illud quo interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in ſuſpenſione vocis actiuæ, & paſſiuæ; nam hæc nõ ſuſpendit a diuinis. Vnde ſicut interdictum ingreſſus poſſeſſionis agri vel beneficij, vel poſſeſſionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, ſuſpẽditur per appellationem, vt omnes *o* dicunt, & ſentiunt; ita ſuſpẽſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpenditur per illã & ita ſuſpẽſus a dicta voce actiua, & paſſiua, ſi poſt appellationẽ eligatur, vel eligat, valida proculdubio

l l. Furti. ff. de his, qui notant infamia.
m c. is cui. §. fi. de ſent. exc.
n cap. ad hæc quoniã. de appellat.
o c. omnes in d. §. fi. & in d. c. ad hæc quoniã

Digitized by Google

erit electio. Quod notent regulares, quando vidẽt aliquos priuari voce actiua, & paſſiua in aliquibus Capitularibus Congregationibus, vt ſic ab electionibus excludantur, & Epiſcopatum eorũ accipiant alteri, & nutantes transferantur filij eorum, & mẽdicent, & eijciantur de habitationibus ſuis, & non ſit illis adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eorũ. Poterunt enim ab hac priuatione appellare, ſi fiat ab aliquo inferiori, & poſita, & accepta poſſunt actiuè & paſſiue ad electionem procedere, niſi dicatur, quod in religione appellatio tantum habet effectum deuolutiuum & non ſuſpenſiuum.

QVÆSTIO XXX.

De apoſtatis, & a religione eiectis, in viginti nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *QVid ſit, & quotuplex ſit apoſtaſia, & apoſtata.*
2 *Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.*
3 *Vtrum pęna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.*
4 *Vtrum pęnæ, quas ponit Paulus Quartus contra religioſos extra clauſtra vagantes & apoſtatas cum habitu vel ſine habitu tantum, ſint latæ contra apoſtatas.*
5 *Vtrum prælatus teneatur requirere apoſtatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrum prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.*
7 *Vtrum prælati teneantur petere licentiam a fratribus ad ſua monaſteria accedentibus.*
8 *Qua pęna puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pęna puniantur dictos fugitiuos recipientes.*
10 *Vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint a ſuis prælatis benigne recipiendi.*
11 *Vtrum bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis minorum pertineant ad ipſum ordinem.*
12 *An prædicti Apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes, teneãtur ſcribere memoriale creditorum, & debitorũ, & ipſum ſuo prælato præſentare.*
13 *Vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.*
14 *Vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis a religione recte poſſit expelli.*
15 *Vtrum apoſtata, qui in noſtra religione minorũ non fuit ter conuictus, neque ter punitus poſſit expelli, a religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſijs & in religione commiſit.*
16 *Vtrum ſolum generalibus aut prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio patrum.*
18 *Vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam.*
19 *Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli.*
20 *Vtrum iuſtè expulſi a religione teneantur ſeruare regulam, quam vouerunt.*
21 *Vtrum a monaſterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, poſſit remanere tuta conſcientia in ſeculo ſi prælati eum nolint recipere.*
22 *Vtrum legitimè eiectus poſſit intrare aliã religionẽ.*
23 *Vtrum prælati poſſint expellere a religione incorrigibilem iubendo, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinẽ ſi expellatur propter eius delicta ab ordine, poſſit ordinari alijs ordinibus ab Epiſcopis.*
25 *Cui Epiſcopo erũt ſubiecti expulſi a religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant iſti legitime expulſi.*
27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti.*
28 *Vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſæculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrũ eiectus a ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſariũ ſit, quod in ea iterũ profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit apoſtaſia, & apoſtata.

REſpõdeo dicendo, quod apoſtaſia iuxta gloſſam *a* ſolemnem & receptam eſt triplex a fide, ab obedientia, & ordine, vel religione. Hic autem ſolùm nobis eſt ſermo de apoſtaſia ab ordine monachali & religione, licet apoſtaſia generaliter ſumpta dicatur ab obedientia & a præceptis obediendi retroceſſio, & retractio, ſiue deſertio, iuxta prædictam gloſſam, & Diuum Thomam. *b* Non tamen dicitur apoſtaſia a religione accipiendo verbũ hoc ſtrictè in ea ſignificatione, in qua accipitur in toto titulo de apoſtatis, pro quacunque retroceſſione. Sed requiritur primo, vt ipſa retroceſſio ſit criminoſa, & mortiferè mala, vt erudite dixit Caietan. *c* Imo ait, quod non ſufficit, quod ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt inobedientia; qua monachus intra monaſterium exiſtens cõtrariè renuit obedire iuſſis prælati, etiam ſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis, licet enim tanquã inobediens, & impudicus poſſit caſtigari, non tamen tanquam apoſtata ſecundum omnium mentem. Imo neque ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem. Vnde retroceſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtata, quia licet ſit receſſus ab illo monaſterio & ab illo ordine non tamen eſt receſſio a religione, & ita non incidit in pęnas apoſtatarum iuxta determinationem *d* Innocentij communiter recepti, quam Caietanus vbi ſupra præclare declarat. Imo neque omnis retroceſſio, per quam non ſolùm peccatur mortaliter ſed etiam incurritur excõmunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur, per deſertionem enim temerariam habitus a religione fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, prout dicitur in iure, *e* Nõ tamẽ illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo cito habitum reaſſumendi ad hoc enim vt hæc apoſtaſia conſtituatur, neceſſarium eſt, quod deſeratur habitus ſine propoſito illum reaſſumendi, vel aliam religionẽ intrandi. Ex prædictis colligitur, quod apoſtata a religione dicitur religioſus expreſſe, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt ſine trãſitu ad aliam cum animo non reuertendi ad ſuam. Cui cõſequens eſt, non omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatam, omnis enim, qui exit a monaſterio ſine licentia ſuperioris retento habitu vagans, vel ſe celat, ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Ioannes

a Gloſ. in c. 1. de apoſt.
b D. Th. 2. 2. q. 12. ar. 1.
c Caiet. ſupr. D. Tho. in d. c. ar. 2.
d c. ſi de venũ. ſ. intelleximus de ætat. & qualitate.
e c. 2. ne clerici, vel monachi. lib. 6.

An-

Andreas,*a* & communis determinat, attamen non omnis talis eſt apoſtata per ſupradicta, Conſequēs item eſt, nullum religioſum, qui tranſit ad arctiorē religionem petita licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam, quia ejus tranſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera iuxta ſacros Canones. *b* Conſequitur item eadem ratione, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel ad alium locū mediante diſpenſatione legitima eſſe apoſtatam, juxta quandam Extrauagātem *c* hoc definientem. Neque conſequenter, qui eſt tranſlatus ad Epiſcopatū iuxta ſacros Canones. *d* Neque inſtitutus perpetuo in aliqua Eccleſia deſinit eſſe clauſtralis, iuxta quandā gloſſam ſingularem; *e* neque ille, qui per aliquos paucos paſſus ſine licentia prælati egreditur monaſterium, ſtatim regreſſurus, quia non videtur egreſſio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuſet a culpa mortali, prout tradunt D. Thomas *f* & Nauarrus.

a And. in c. fi. de regul. l. quis ſit fugitiuus. ff de adilitio edicto.
b cap. licet. de regul.
c Extrau. viā ambitioſe de reg. ſub fin.
d Clem. 1. de elect. c. ſtatutis 19 q. 1.
e Glo. in Cle. 1. §. ad hæc, de ſtatu monac.
f D. Tho. 2. 2. q 19. artic. 4. Na. in manu. c. 21. nu. 4.

ARTICVLVS II.

Utrùm portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.

RESpondeo dicendo, quod portantes habitum ſubtus vel coopertum in abſcondito, an proprie vel impropriè dicantur apoſtatæ, an verò tantùm excommunicati, diſputatū fuit a Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipſos eſſe excommunicatos, non tamen apoſtatas, vel ſi apoſtatas eos eſſe affirmamus, hoc de apoſtaſia impropriè, & lato modo dicta, eſſe accipiendū. Ita Quintil. Mand. *g* & citabatur concilium *h* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, ſed tantùm excommunicationē, niſi adeſſent coniecturæ animi deſerendi religionem. Aduerte tamen, quod contra licentiam, quæ olim concedebatur paſſim religioſis portandi habitum ſubtus, ad eſt Conc. Trid. *i* vbi determinatur contra talem licentiam; *ne detur licentia cuiquam occulte regulari ferendi habitum ſuæ religionis.*

g Mand. de ſign. gratia tt. licentia fo. 101. pag. 2. col. 2.
h Conſ. 202.
i Conc. Trid ſeſ. vit. ſub Pio IV. cap. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Utrùm pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.

RESpondeo dicendo, talem non eſſe apoſtatam ſecundum ſuperius dicta, neque pœna fugitiui eſſe puniendum ſecundum Baldum, *K* ſi accedat ad ſuperiorē, vt ipſum a tali grauamine ſubleuaret, argumento aliquorum iurium. *l* Tum, quia dicens ſe grauatum, ob idque adiens ſuperiorem, videtur appellare argumento cuiuſdam Decretalis. *m* Vbi notant ſcribentes præſertim Decius. Neq; ſupradictis obſtat Concil. Trid. *n* quod *vetat omnibus religioſis recedere à ſuis conuentibus etiam ob cauſam adeundi ſuperiorem:* nam reſpondetur non eſſe credēdum, Cōcilium voluiſſe derogare tam iuſtam concluſionem tam graui ratione nitentem, præſertim quod non eſt petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad ſuperiorem iuxta gloſſam, *o* & cōmuniter ſcribentes: & quod adire ſuperiorem ob iuſtum grauamen habet vim appellationis apud religioſos a quorū ſuperioribus poſſe appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probāt Doctores in ſuperiori quæſtione allegati; vbi diximus Cōcilium Trid. hoc nō vetare, ſed ſolum prohibere ne quis religioſus poſſit exire a monaſterio ſine licentia ſuperioris, etiam vt adeat ſuperiorem, nō autem vetare ne grauiter grauatus per viā iuſti grauaminis, & appellationis iuſtæ, verbo vel facto interpoſitæ poſſit adire ſuperiorem ad conquerendum de illo, cū hoc ſit conſonum iuri naturali, & malitijs hominū obuiandū eſt, ita explicat Nauar. *p* Quæ opinio mihi videtur ſequenda. cum ſolido nitatur fundamento licet contrariam teneat Bannes, cuius opinionem poſſe ſequi videtur caſu, quo non conſtat de iniuſtitia grauaminis, & hoc ratione ſcādali, & iuxta hoc debet explicari; quidquid circa hoc determinatum eſt pro regularibus.

K Bal. in c. ad noſtram de appellat.
l l. contra pupillum. §. qui ad mariti adiutorium. ff de re iudic.
m dilect. 2. de appell.
n Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 4.
o Glo. in c. cum paſtoris. 2 q. 7.
p Naua. in c. non dicatis. 2. 61. Bannes 2. 2. q. 11. art. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Utrùm pœna, quas ponit Paulus IIII. contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas.

RESpondeo dicendo, quod cum nullus fiat apoſtata per aliquem actum, qui non ſit peccatum mortale, ſed ſolum per illum, per quem fiat apoſtata a religione, conſequenter videtur dicendum, quod pœnæ conſtitutionis Pauli IV. quæ habentur in conſtitutionibus Pontificalibus, *q* confirmatę, & modificatæ per Pium IV. in quadam conſtitutione huius Pontificis prima in ordine, quę habetur in eiſdē conſtitutionibus *r* Pontificalibus, non fuerunt incurſæ ſaltem quoad Deum, & forum conſcientiæ niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & religiones per exitū mortiferum. Neq; omnes, qui per talē exitum exierunt, quia prædictæ bullę non induxerunt pęnas, niſi cōtra apoſtatas a religione, vt colligitur ex earū procemijs & verbis; ibi, *apoſtatas*, & ibi, *apoſtaſia*. decies repertis in bullis Pauli IV. & Pij IV. & bulla Pij IV. ſolùm eſt intelligenda, de his, quos cōprehendit bulla Pauli Quarti, quæ interpretatur illā. Cum lex interpretans aliam intelligenda ſit de comprehenſis in ea iuxta quandam authenticam, *ſ* & hoc determinat Cardinalis. Nec obſtat, quod Paulus IV. dicit in ſua bulla. *Omnes, & ſinguli, qui poſt profeſſionē per eos in ætate legitima cōſtitutos in aliquo approbato etiā militari Ordine purè & liberè emiſſa temeritate propria, aut quouis prætextu, aut cauſa extra clauſtra ſuorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debēt intelligi de prætextu, & cauſa illicitis, quoniā vna pars copulatiua dubij declaratur per aliam. Vnde cū verbum, *prætextu*, & verbū *cauſa* ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita debēt intelligi per aliam partē copulatiuæ, ibi, *temeritate propria* de iniuſtis & temerariis, tū, quia illa verba apoſtaſia, & apoſtata, decies repetita, intelligenda ſunt de illis, qui per apoſtaſiā degūt extra clauſtra, repetitio enim eiuſdē verbi in eadē lege, vel Canone grāde myſteriū indicat iuxta gloſſā *t* celebrē, tū quia niſi illa bulla ad apoſtatas reſtringatur, poſſet argui pontifex in ea de iniquitate, quod nō eſt dicēdū de lege a Paulo Quarto ſanctiſſime lata. Cū vt Theologus doctiſſimus noſſet de legis eſſētiali qualitate eſſe iuſtitiā, & honeſtatē iuxta ea, quæ in ſuperioribus latè diximus. Nec Pius Quartus eius cōſtitutionē vt non iuridicam notauit, ſed ſolū declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi eſſe priuatos beneficijs, & dignitatibus, fore neceſſarium, vt exhiberēt licētias, & a iudicibus apoſtoli-

q Fol. 319.
r Fol. 331.
ſ Aut. Hæc conſtitutio. §. vnde collat. 3. Card. proæſ. 3. in c. ſtatutū v. cum ſua. de elect.
t Glo. in c. 1. de iure patronatus.

apoſtolicis eorum veritas, vel ſubreptio examinatur. Vnde hodie cõſtitutio Pij Quarti ſolùm habet locum in apoſtatis & in his, qui cũ literis, & diſpẽſationibus ſubreptitiis in ſeculo vagantur, qui per ordinarios poſſũt cõpelli, vt ad ſuas natiuas religiones reuertantur eos beneficiis Eccleſiaſticis priuãdo, prout ſecundum Deum melius ipſis videbitur expedire. Quod confirmat Conc. *a* Trid. dicens, quod *non liceat regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fuerint, qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur*: Ex quo colligitur, quod non ſolùm virtute conſtitutionis P.j Quarti poſſunt ordinarij procedere contra apoſtatas, eos ad clauſtrum reducendo, ſed virtute dicti Concilij Tridẽtini ipſis facultatẽ ad eos coercendos concedentis. Verum tamen eſt, quod non licebit ipſis ordinariis ipſos ſine licentia in ſcriptis per ſuum territorium tranſeuntes detinere, neque punire, ſi fidem fecerint ſe grauatos appellaſſe, vel de grauamine proteſtatos corã ſenioribus iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis nõ deferre, quia noluit eam dare prælatus, a quo appellarunt, vel iuſte metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licẽtiæ petitionem in carcerem iniuſtè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus *b* hanc opinionem neruoſe defendens. Supradicta ſunt conformia cõſtitutioni Innocẽtij Octaui, quę habetur in libro Monumenta *c* ordinũ qua præcipit, *omnibus Eccleſiarũ prælatis, vt omnino eui tet fratres Minores diſcedentes ab ordine poſt profeſſionẽ ac quod illos (cũ requiſiti fuerint à miniſtris & cuſtodibus) denũciari faciant fore excõmunicatos*, nã iam modo poſſunt vlterius progredi contra eos procedendo, iuxta decretum cõcilij ſuperius allegatum.

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 4.

b Nauar. in c. nulla. 18. q. 1. in fine.

c In 1. impr. f. 37. & in 2. fo. 121. cõc. 163

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælatus teneatur requirere apoſtatam, & fugitiuum monachum.

RESpondeo dicendo, quòd Abbas, & qui libet prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad clauſtrũ deducere, ſalua diſciplina ordinis iuxta quandam Decretalẽ. *d* Quæ requiſitio mandatur ibi fieri annuatim in tẽpore Capituli. Quando tamẽ monachus fugitiuus ita eſſet ſcãdaloſus, & periculoſus alijs fratribus, & aptè nõ poſſet capi, cogi, & detineri, ait *e* Syluester, quod forte prælatus vel cõuentus nõ teneatur reducere talẽ ſecundum Archidiaconũ, ne aliis noceat, ſi nõ ſperatur poſſe emẽdari, quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto ſuffragatur D. Bonauentura *f* dicens de iſtis fugitiuis incorrigibilibus. *Quod ſi Deo permittente, aliqui ſe ipſos eiicerent, gratia ſunt Deo referendæ, non quia illi peccauerunt, ſed quod oues ſuas à peſtifera contagione liberauit*. Vnde Apoſtolus ad Galatas *g* ſcribens, ait, *vtinam abſcindantur, qui vos conturbant, ſcilicet puritatem veſtram pacem & famam*. Si autẽ ſperatur correctio, & impeditio malorum eius, ſi coerceatur, vel detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationẽ cuiuſdã Decretalis. *h* Et ſi nolint debent incarcerari. Dixi, ſalua ordinis diſciplina, quia ſic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, quod *ter egreſſus monaſterium ad monaſterium recipi non debet. vt dicitur* in capitulo ſecundo eiuſdem regulæ. Et ſicut incorrigibilis debet eiici à monaſterio, quando in ergaſtulis non poſſet commode detineri. Dixi (ita eſſet ſcandaloſus) graue autem ſcandalũ erit, quando alij dicunt, ſe potius tale monaſteriũ deſerturos, quàm ſimul cum illo moraturos, ſicut ait Hoſtienſis, ſe aliquando vidiſſe de facto, & ſimiliter Archidiaconus hoc vidiſſe aſſerit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester, *i* ſtandum eſſe arbitrio boni viri.

d c. ne religioſi ex. de regul.

e Sylu. v. apoſtaſia. n. 10.

f D. Bonau. ſu. reg. q. 14.

g Ad Gal. 5.

h c. a nobis ex tra de apoſta.

i Sylu. vbi ſu. not. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.

RESpondeo dicẽdo, quòd poteſtas prælati ſupra ſuum ſubditum regularem eſt tanta, vt etiã extra ſuum monaſterium & territorium manentẽ fugientem, & male, vel bene facientem ſine licentia ipſius poſſit capere realiter, & vinctũ in ſuum monaſterium adducere, ſicut, quicunque poſſidet aliquã rem, poteſt propria authoritate, vbicunque eã inuenerit, capere, & retinere, iuxta quandã legem. *K* Tũ quia Dominus poteſt capere ſeruum fugientem, vbicũque ille eum inuenerit iuxta alias leges. *l* Quarum vna habet curialem, vel cohortalem, id eſt, curiæ, vel cohorti obligatũ fugientem capi poſſe authoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius eſt. His & aliis hanc concluſionem probat Nauarrus. *m* Et licet hoc ius cõmune concedat, priuilegia tamen amplius cõcedunt fratribus minoribus, quod ſcilicet, eorum generales & prouinciales, miniſtri ac cuſtodes, & cæteri fratres ordinis Minorũ poſſunt apoſtatas & inſolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carcerali mancipare; ſi videbitur expedire, vt conceſſit Innocen. VIII. *n* Quod ipſum conceſſit Clemens Quartus, *o* in quocũque habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum ipſum conceditur. Et additur, quod præfati fratres apoſtatæ poſſunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco etiam ſi in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua ſicut extra poſſunt prælati dicti ordinis ſuper ſubditos ſuos ratione profeſſionis tam tacite quàm expreſſe emiſſæ, tanquam ordinarij procedere: ita habetur in libro Monumẽta *q* ordinũ. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ eſſet faſtidio ſum recenſere, & ne faſtidium ingeram ea ex propoſito ſubticeo, aduertẽdo ex ipſis colligi, non ſolùm prælatos ſuos ſubditos apoſtatas, & fugitiuos capere poſſe, ſed omnes alios ſui ordinis apoſtatas & fugitiuos, vbicunque eos ſine licentia in ſcriptis inuenerint, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & ita vſu, & conſuetudine in noſtra, & aliis religionibus receptum videmus. Ita conceſsit Leo X. congregationi Camaldulenſi, & Eugenius IIII. congregationi montis Oliueti, & congregationi S. Iuſtinæ & S. Benedicti Hiſpanię, & Clemens III. & Clemens IV. & Gregor. IX Carthuſienſibus, prout refertur in Compend. *r* Ciſtertij ordinis.

K d. l. quiſ. §. differẽti. ff. de acquir. poſſeſ.

l l. 1. §. per ſer num qui in fuga ff. de ac. poſſeſ. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.

m Nau. in ca. nullum. 18. q. 1. nu. 10.

n Habet. in li. Monum. ord. in 1. impr. fol. 37 & in 2. fo. 121. conc. 164

o Habet. in eo. l. in 1 impr. f. 38. & in 2. fo. 14. conce 329.

p in §. apoſtatas corrigi quo que ordinis.

q In 2. imo. f. 186. conc. 470

r Tit. fugitiuus, §. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad ſua monaſteria accedentes.

RESpondeo dicẽdo, quod Sixtus V. Romę apud D. Petrũ anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Kalendas

Kalendas decembris, Pōtificatus ſui anno tertio in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos volēs multis malis remedio apoſtolico obuiare ſequentē ponit conſtitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines, quod ſæpè vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitum religioſorū aſſumere, ea mente vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil male à religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt ſiue vt ſæuitiam curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo etiā in itinere intra aliquod monaſterium, domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiori eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam reſidendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel cōmendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi ita cognitus ſit ijs, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpectioni locus relinquatur.* Et addit inf. Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hoſpitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos aut ſine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam conſtitutionem primo eſt notādum in religione, in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius, non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandum, quod pęnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorum diuertentes. Hæc enim conſtitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos*. Supponit enim Sūmus Pontifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognoſci, aut ſaltem poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationibus, & informationibus cum ipſis habitis. Et licet dicta cōſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiā de religioſis eiuſdē prouinciæ, ea ſine dubio non debet habere locū in religioſo cognito ad aliquod monaſterium ſine licentia diuertente, cū in eo ceſſet ratio huius cōſtitutionis, quæ fuit impedire, ne ſicarij & criminoſi in conuētibus veſtiti habitu regulari hoſpitarētur, & dolo & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuiſſe reſponſum à viris doctiſſimis, quorū ſentētiæ ego quoque læto animo ſubſcripſi, iudicans prælatum dictum religioſum recipientem in pęnas huius conſtitutionis minime incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pęna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conſeruatione cōgregationis Ciſtertij, & congregationis S. Benedicti Hiſpaniæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua congregatione, *Prohibuit cuicunque ex monachis conuerſis & perſonis religioſis monaſteriorum eorum, ne ſub excommunicationis incurrendæ pęna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis, & conuentuum, quorum tunc religioſus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monaſterio exire poſſit, etiamſi ad quęcunque aliū ordinē, vel locū, ſeu quodcunque aliud monaſteriū eorū vel cuiuſuis ordinis tranſire velit quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquā per dictos cōgregationis monachos requiſiti intra triū dierū ſpatiū dictū trāslatum ad proprium monaſterium, à quo exierit ſine difficultate non remiſerint cum effectu, à qua tam recipientes quam tranſeuntes niſi in mortis articulo ad ſuū monaſterium reduxerint, abſolui nequeūt.* Circa quā cōceſſionem aduerte primo cum Collect. a cōpēdij Ciſtertij, quod ad nullum alium etiam Carthuſienſium ordinum, niſi petita, & obtenta licentia ſupradicta monachis Ciſtertij tranſire licet, etiam virtute literarum apoſtolicarum, niſi in eiſdē de monaſterio, & ordine, & dicta cōceſſione ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid ſecus. Imo ait, quod concordia eſt facta inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes, quod nullus monachus ordinū ſuorum de vno ad alium ſine licentia poſſit tranſire.

a Collect. comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.

Secundo eſt notandū, quod licet monachi S. Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ ſupradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipſi non vtūtur, vt patet ex quadam conſtitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēſis Maij, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo, cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur. *Quando algun religioſo da noſſa Ordē ſe quiſer paſſa, à outra Ordem dos Mendicantes; nam facilmēte ſe lhe cōceda: mas neguenlha. Porē ſe elle à tomar nam lha cōcedendo: vaſe em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar à outra religiam mays eſtreyta. E ſe de fora pedir à tal licenca denlha. Mas ſe com eſta cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & caſtiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pęna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo. *Quod nullæ perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſeculares quacunque dignitate præditæ aliquē ex Prælatis, vel monachis abſque ſuperioris licētia apud eos diuertentē recipere, & penes ſe detinere audeāt etiā prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruātiæ etiā authoritate quarumcumque literarum Apoſtolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expreſſe mētio facta non fuerit. Recipientes verò, ſi intra tres dies poſtquā eis præſens priuilegiū innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non reſtituerint vel à ſe realiter abiecerint; excōmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtant in qua, niſi in mortis articulo, vel à ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. b nobis Minoribus *Cōceſſit quod retinētes fratres fugitiuos & ipſi fugitiui, ſint ipſo iure excōmunicati, Nec nō remanēt etiā excommunicati eiſdē auxilium, conſilium, aut fauorē præſtantes* prout conceſſit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta c ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector d priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiam excōmunicationis in detinentes fratres diſcedentes, vel apoſtatas, ſiue* tales

b Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 9.
c In 1. imp. fol. 237. conc. 554.
d Tit. apoſt. ab ord. §. 8. in fin.

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumēta a ordinū. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas cōceſſa Pręlatis ordinis; & quod alibi nō inueniatur ſimilis. Circa quā conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apoſtatas, ſed in quantū conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadā naturali ipſis benefaciendo, nō incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cœnæ, quę quotānis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliū præſtantes ſupradictis, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes, & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hęreticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdē etiā non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis b loquentis de peccatore dicentis *quia peccator eſt corripe, quia homo miſerere*. Et ibi, *nulli homini claudenda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*: tum quia nullo Canone contrariū probatur. Licet multis probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui ſciens, eum eſſe talē, fauet ei ſine aliqua circūſtantia, quæ excuſare poſſet eum etiā in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatæ in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forū autē interius, in quo ſola veritas reſpicitur facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, c ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excōmunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hunc illis fauorem impendunt nō titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis, amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183. conc. 412.

b Ca. duo iſta nomina. 23. q. 4.

c Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benigne ſuſcipiendi.

RЕſpondeo dicendo, neminem negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerūt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictū d Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cōmittunt digna maximo ſupplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquāto maiora, etiā ſi ob ſolam circumſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolùm ſunt venialia ſecūdum Diuum Thomam. e Ob quæ, & alia multi piiſſimi, & circumſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimū deuorādæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarrus f ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri poteſt, tū blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdē ordinis monaſteria, aliis ad alias eiuſdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Nō ſolùm enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolùm eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditiis attrahi.

d Lucæ 9.

e D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9.

f Na. in c. Admonimus nu. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

REſpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quærunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, g ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue impersonaliter, vt tradit Nauarrus h poſt Baldum; Frater tamē Minorita de obſeruantia non poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo ſācti Frāciſci de Obſeruātia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi i confirmatam, & declaratam. Loquēdo tamen ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo enim Decimus conceſſit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantiæ fuerint capti aut ſponte redierint ad ordinē, qui aliqua bona habuerint, quę tēpore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint poſſint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentibus, & vt illis, ſi talia ſunt quorū vſū liceat fratribus habere vel ſi huiuſmodi nō ſint quib. in propria ſpecie fratrib. vti nō liceat, vt ſunt pecuniæ, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mādatur in declaratione ſua regulæ de ſimilibus quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis leguntur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere, poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ vel alius amicus ſpiritualis fratrū, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus*. Ita habetur in ſupplemento. K Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritā apoſtatā pertinent ad ſedē Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nō tamen ſecundū rigorem ſyndicus tenetur ad omnia

debita

g c. Cum olim. 3. de priuileg.

h Nau. in c. nō dicatis 12. q. 1. nu. 12. Bal. in l. ſeruum. C. de pact.

i cap. exiuit. §. ad hæc de ver. ſig. l. 6. Clem. exiuit. §. proinde eodem. tit.

K Fo. 62. conc. 203.

Digitized by Google

Kalendas decembris, Põtificatus ſui anno tertio in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos volẽs multis malis remedio apoſtolico obuiare ſequentẽ ponit conſtitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines, quod ſæpè vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitum religioſorũ aſſumere, ea mente vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil male à religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera patrata viam faciliorem ad fugam haberẽt ſiue vt ſæuitiam curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur manus aufugerent. Et cõtingit aliquãdo, ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodẽ modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo etiã in itinere intra aliquod monaſterium, domum vel locũ alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquã hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiori eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam reſidendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel cõmendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi ita cognitus ſit iis, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpectioni locus relinquatur.* Et addit infr. Sixt. V. *Volumus, vt hi qui etiam pietatis, vel hoſpitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut ſine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, necnon officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam conſtitutionem primo eſt notãdum in religione, in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius, non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandum, quod pœnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorum diuertentes. Hæc enim conſtitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit enim Sũmus Pontifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdẽ conuentus, in quo recipiuntur, debẽt cognoſci, aut ſaltem poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationibus, & informationibus cum ipſis habitis. Et licet dicta cõſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiã de religioſis eiuſdẽ prouinciæ, ea ſine dubio non debet habere locũ in religioſo cognito ad aliquod monaſterium ſine licentia diuertente, cũ in eo ceſſet ratio huius cõſtitutionis, quæ fuit impedire, ne ſicarij & criminoſi in conuẽtibus veſtiti habitu regulari hoſpitarẽtur, & dolo & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent: ita vidi in facti contingẽtia fuiſſe reſponſum à viris doctiſſimis, quorũ ſentẽtiæ ego quoque læto animo ſubſcripſi, iudicans prælatum dictum religioſum recipientem in pœnas huius conſtitutionis minime incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conſeruatione cõgregationis Ciſtertij, & congregationis S Benedicti Hiſpaniæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua congregatione, *Prohibuit cuicumque ex monachis cenobijs & perſonis religioſis monaſteriorum eorum, ne ſub excommunicationis incurrendæ pœna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel etiã Abbatis & conuentuum quorum tunc religioſus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monaſterio exire poſſit, etiamſi ad quẽcunque aliũ ordinẽ, vel locũ, ſeu quodcunque aliud monaſteriũ earũ vel cuiuſuis ordinis tranſire velit. quam excõmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquã per dictos cõgregationis monachos requiſiti intra triũ dierũ ſpatiũ dictũ trãslatum ad proprium monaſterium, à quo exierit ſine difficultate non remiſerint cum effectu, à qua tam recipientes quam tranſeuntes niſi in mortis articulo ad ſuũ monaſterium reduxerint, abſolui nequeũt.* Circa quã cõceſſionem aduerte primo cum Collector. *a* cõpẽdij Ciſtertij, quod ad nullum alium etiam Carthuſienſium ordinum, niſi petita, & obtenta licentia ſupra dicta monachis Ciſtertij tranſire licet, etiam virtute literatum apoſtolicatum, niſi in eiſdẽ de monaſterio, & ordine, & dicta cõceſſione ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur cũ decreto irritante, quidquid ſecus. Imo ait, quod concordia eſt facta inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes, quod nullus monachus ordinũ ſuorum de vno ad alium ſine licentia poſſit tranſire.

a Collect. in comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.

Secundo eſt notandũ, quod licet monachi S. Benedicti, cõgregationis Regni Portugalliæ ſupradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipſi non vtũtur, vt patet ex quadam conſtitutione facta à dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sãcto Martino de Tibaes decima tertia die mẽſis Maij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo, cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur. *Quando algun religioſo da noſſa Ordẽ ſe quiſer paſſa, à outra Ordẽ dos Mendicantes; nam facilmẽte ſe lhe cõceda: mas neguenlha. Porẽ ſe elle à tomar nam lha cõcedendo: vaſe em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar à outra religiam mays eſtreyta. E ſe de fora pedir à tal licenca denlha. Mas ſe com eſta cor andar vagueando: mãdamos, que oprendam & caſtiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo. *Quod nullæ perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſeculares, quæcunque dignitate præditæ aliquẽ ex Prælatis, vel monachis abſque ſuperioris licẽtia apud eos diuertentẽ recipere, & penes ſe detinere audeãt etiã prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruãtiæ etiã authoritate quaruncunque literarum Apoſtolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expreſſe mẽtio facta non fuerit. Recipientes verò, ſi intra tres dies poſtquã eis præſens priuilegiũ innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidẽ cõgregationi cũ effectu non reſtituerint, vel à ſe realiter abiecerint; excõmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtant, in qua, niſi in mortis articulo, vel à ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. *b* nobis Minoribus *Cõceſſit quod retinẽtes fratres fugitiuos & ipſi fugitiui, ſint ipſo iure excõmunicati, Nec nõ remanẽt etiã excõmunicati eiſdẽ auxilium, conſilium, aut fauorẽ præſtantes* prout conceſſit Iulius II. ordini Prædicatorũ, & habetur in libro Monumenta r ordinũ. Attẽde tamẽ (prout ait Collector *d* priuilegiorũ Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiam excõmunicationis in detinentes fratres diſcedentes, vel apoſtatas ſine*

b Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 9. 1
c In 1. imp. fol. 237. conc. 554.
d Tit. apoſtata ab ord. §. 8. in fin.

tales

Digitized by Google

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumẽtõ a ordinũ. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas cõceſſa Prę̃latis ordinis; & quod alibi nõ inueniatur ſimilis. Circa quã conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apoſtatas, ſed in quantũ conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadã naturali ipſis benefaciendo, nõ incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotãnis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliũ præſtantes ſupradictis, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes, & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hęreticis comprehendit, vt rectè notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdẽ etiã non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis b loquentis de peccatore dicentis *quia peccator eſt corripe, quia homo miſerere*. Et ibi, *nulli homini claudenda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*: tum quia nullo Canone contrariũ probatur. Licet multis probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui, ſciens, eum eſſe talẽ, fauet ei ſine aliqua circũſtantia, quæ excuſare poſſet: cum etiã in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatæ in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus vidimus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forũ autẽ interius, in quo ſola veritas reſpicitur facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, c ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excõmunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hunc illis fauorem impendunt nõ titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis, amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183, conc. 412

b Ca. duo iſta nomina. 23. q. 4.

c Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benignè ſuſcipiendi.

RESpondeo dicendo, neminem negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerũt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictũ d Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cõmittunt digna maximo ſupplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquãto maiora, etiãſi, ob ſolam circunſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolùm ſunt venialia ſecũdum Diuum Thomam. e Ob quæ, & alia multi pijſſimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimũ deuorãdæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarrus f exmulus probat, Primo eos, qua parte fieri poteſt, tũ blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdẽ ordinis monaſteria, aliis ad alias eiuſdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Nõ ſolùm enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolùm eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditiis attrahi.

d Lucæ 9.

e D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9.

f Na. in c. Non dubium. nu. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quærunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, g ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue imperſonaliter, vt tradit Nauarrus h poſt Baldum; Frater tamẽ Minorita de obſeruantia non poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo ſãcti Frãciſci de Obſeruãtia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi i confirmatam, & declaratam. Loquẽdo tamen ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo enim Decimus conceſſit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantiæ fuerint capti aut ſponte redierint ad ordinẽ, qui aliqua bona habuerint, quę tẽpore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint poſſint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentibus, & vt illis, ſi talia ſunt, quorũ vſũ liceat fratribus habere vel ſi huiuſmodi nõ ſint quib. in propria ſpecie fratrib. vti nõ liceat, vt ſunt pecuniæ, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mãdatur in declaratione ſuæ regulæ de ſimilibus, quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis legantur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel alius amicus ſpiritualis fratrũ, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus*. Ita habetur in ſupplemento. K Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritã apoſtatã pertinent ad ſedẽ Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nõ tamen ſecundũ rigorem ſyndicus tenetur ad omnia debita

g c. Cum olim. 3. de priuileg.

h Nau. in c. nõ dicatis 12. q. 1 nu. 12. Bal. in l. ſeruum. C. de pact.

i cap. exiuit. §. ad hæc de ver. ſig. l. 6. Clem. exiuit. §. proinde eodem. tit.

K Fo. 62. conc. 203.

Digitized by Google

debita liquide contracta per dictum apoſtatam, cũ ipſe ſyndicus ſit cõſtitutus nomine Sedis Apoſtolicæ, quæ pro conſeruatione ordinis & quiete fratrũ recipit in ſe dominium iſtarum rerum. Nõ tamen conſtituitur ad ſoluendum debita ab ipſis fratribus contracta, cum ius reſiſtat obligationibus ab ipſis initis: non tamen reſiſtit acquiſitioni dominij, quod per ipſos Sedi Apoſtolicæ in vtilitatem horum fratrum poteſt obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam ſupradictæ conceſſionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apoſtatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus poteſt acquiri aliquid in communi, poſſent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo ſecundum rigorem ad ſoluendum debita per ipſos apoſtatas contracta: Verũ eſt tamen, quod ſicut ille, qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolemnitate, non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, prout dicitur in iure, *b* niſi pretium ſit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ; vt argumento eiuſdem Decretalis *c* tenet Syluester: ita etiã nõ poſſunt creditores petere monaſterijs ſibi debita ab apoſtatis ipſorum monaſteriorum, niſi id, propter quod debitum fuit contractum, conuerſum ſit in vtilitatem ipſorum monaſteriorum. Qui enim ſentit commodum, ſentire incommodũ quoq; neceſſe eſt, prout ait quædam iuris regula. Adeo hoc videtur verum, vt id etiam ſentiam affirmandũ in fratribus Minoris regularis obſeruãtiæ, ſi ad ordinem reuerſi aliqua bona ſecum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipſorum fratrum debita perſoluere, non enim credendum eſt, piam ſedem apoſtolicam velle ſibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipſos acquiſitis ſoluantur.

a Nauar. l. 3. conſ. ti. de reg. conc. ſ. 21.

b 12. q. 2. c. nõ liceat.

c c. 1. de poſt. Syl. vt alie. n. 14.

d c. qui ſent. de reg. iur. l. 6. Cle. 1. de cenſ.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo Prælato præſentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuſcũque ſint ordinis, tenentur ſcribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & ſcripturarum, & teſtium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud ſuis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis ſatisfaciant: ſiquidem ipſi nihil habent nec habere poſſunt propriũ, vt tales ſatisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta ſoluãtur. Sed quid, ſi apoſtata fuit propter apoſtaſias, & alia eiectus a religione per ſententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum eſſet in vinculis, eius prælatus ipſi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens ſe ex bonis ab ipſo ad religionem per apoſtaſiam adductis paratum eſſe omnibus creditoribus ſatisfacere: & ipſe quandam debitorum ſummam patefecerit. Poſtea autem eiectus a religione miſit Epiſtolam ad prælatũ; qua ipſi alia in multo maiori quantitate debita ſatisfacienda indicauit, dicens cum hoc ſuam conſcientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifeſtata debita ſatisfacere. Ad quod reſpondeo, quod non tenetur ei credere in iſto caſu, cum nemo ſecundum ius credatur peccare; & ipſe apoſtata ſub obedientia, & excommunicationis ſententia iuſſus manifeſtare omnia debita aſſeruit, minorẽ multo ſummam obligatum eſſe perſoluere. Cui aſſerto magis credendum eſt quam ſecundo: cum primum fuerit dictum ſub dicta cenſura, & obedientia, ſecundum autem nõ. Præterea poteſt præſumi de tali excuſo, quod eam ſummam, & ea debita poſtea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipſis deberi: vt ſic ſumma, quã in apoſtaſia quæſierat ad ſuas manus poſſet peruenire, & ipſi religioni nihil relinqueretur: quod non eſt alienum ab ipſis cum totam ſuam vitam in fraudibus, & cauillationibus conſumant. Præterea hoc probatur; Nam ſecundum iura rei confeſſioni primæ magis eſt credendum, quam ſecundæ, præſertim quando prima eſt iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctiſſimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõſuluit in facti contingentia, cui dicto ſubſcripſit, quidam doctus & religioſus vir.

e Cou. l. 2. va. c. 3. Mencha. contro. vſu freq. c. 3 2. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 53. nu. 11.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adeſt nobis quædã conſtitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo, ſeptimo die Decẽbris pontificatus ſui anno primo, Qua determinauit, quod omnia acquiſita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religioſorum, quæ in tempore mortis eorum remanſerunt inconſumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apoſtolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nuſquam hoc alibi inuenitur ſtatutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo ſit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam reſponderunt, ſcilicet omnia pertinere ad monaſterium, vnde iam profeſſus, ſine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipſi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & conſulendum eſſe monaſterijs, quorum religioſi talia taliter quæſierunt, vt ſe componant cum Camera Sedis Apoſtolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere poſſit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos viuẽtes priuari, & eis deſtitui cõtigerit.* Colligitur bona apoſtatarum, quibus ipſi in vita priuari, aut deſtitui cõtigerit, nõ pertinere ad monaſterium, ſed ad Cameram Apoſtolicam. Nam reſpondetur, prædictam conſtitutionem intelligendam eſſe de bonis acquiſitis illicite ab apoſtatis extra clauſtra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt ſub nomine ſpoliorum, nõ autem de bonis acquiſitis a Regularibus apoſtatis, aut fugitiuis, qui ad ſua monaſteria reuertuntur. Bona enim iſta ad ea pertinent monaſteria (iuxta deciſionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, ſi in clauſtro manſerit. Et ſi propter eius demerita expellatur, debet ei ſubueniri de veſtitu, & alijs neceſſarijs, ne ſtatim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et ſecundum hunc modum intelligenda eſt conſtitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij noſtri partes ſedulo &c.* Nã ea cõſtitutio loquitur de bonis apoſtatarum & fugitiuorũ, aut religioſorum viuẽtium & decedẽtiũ extra clauſtra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Poſt eorum obitum*, & ibi, *ſufficienti fuerint teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiuſque naturã ſortiri.* Et ſecundum hunc ſenſum allegauit dictam cõſtitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per eã bona acquiſita a religioſo

f Nau. de ſpol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi ſu. §. num. 5.

h Nau. lib. 3. conſ. tit. de ſt. mon. con. 17.

apoſtata

Digitized by Google

apoſtata decedente extra clauſtra Cameræ Apoſtolicæ deberi. Imò ex hac Gregorii Decimi tertii conſtitutione, colligitur conſtitutionem Pii IV. tantùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans conſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicam pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quibus ipſi Apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierrez *a* aliam ſimilem conſtitutionem Pii V. determinantis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti conſecrata, & omnia deſtinata per quemcunque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipſorum ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant Eccleſiis monaſteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prælati, & Commendatarii ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiam ſi ad teſtandum habeant facultatem. Hæc enim conſtitutio intelligitur iuridice ab ipſomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè poteſt ſatis fieri.

a Guti. lib. 1. pract. c. 90. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſolùm bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter poteſt cõſiderari negotiatio illicita: quædam enim eſt contra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem ad reſtituendum. Alia eſt, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitum eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *b* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hæc ſolùm inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *c* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hæc quæritur, an ſolùm pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erãt reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra ſacros Canones.* Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicæ applicari, quæ profectò magna ampliatio eſt. Nam eam conſequitur, quod quæſita per quaſcũque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis ſecularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obſequiis item indecenter regibus, & aliis ſæcularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de poſt. Nau. c. 25. n. 100. & lib. 3. conſ. tit. de ſucc. ab int. conſ 3. p. 212. in 1. impre.

c D Tho. 2. 2. q. 62. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 45. tar. 1. vb. conſu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo mandamiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõſ. 1. de teſt. con. 10. p. 201. in 1. imp.

†

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione rectè poſſit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem vidẽdum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per ſemetipſos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum conſenſu maioris patris capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione præſtantes, etiam cuiuſcũque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras* Eccleſiaſti*cas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi, inuocando etiam ſi opus fuerit, auxilium brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati ſolùm eijcere poſsũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, *e* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatẽ eſſe notoria: ita quod alij eius exemplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci præuaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuſte poſſint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus & ſecularibus. Secundum, quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur eſſe incorrigibiles. *Nec obſtat*, ait Doctor ſanctus, *quod Papa Alexander VI abſolute conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo.* Nam reſpondet, quod *in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicti facere abſolute, at in foro conſcientiæ minimè id eſſe tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijciendo autem tales abſolute extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari eſt exponere illos periculo damnationis æternæ, cum ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſæculares ſecundum iura Canonica, quibus ſubijciuntur religioſi ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene poſſem aduerſus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione ſit res magnæ conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſſime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic a religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, quod in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciendus eſt, quando ſcilicet culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere. Talis de*

d In 1. impr. f. 56. conc. 61.

e Bonau. ſup. regu fratrum Min. q. 14.

a And. in c. fi. de regul. l. quis ſit fugitiuus. ff de ædilitio edicto.

Andreas, *a* & communis determinat, attamen non omnis talis eſt apoſtata per ſupradicta. Conſequẽs item eſt, nullum religioſum, qui tranſit ad arctiorẽ religionem petita licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam, quia eius tranſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera iuxta ſacros Canones. *b* Conſequitur item eadem ratione, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel ad alium locũ mediante diſpenſatione legitima eſſe apoſtatam, iuxta quandam Extrauagãtem *c* hoc definientem. Neque conſequenter, qui eſt tranſlatus ad Epiſcopatũ iuxta ſacros Canones. *d* Neque inſtitutus perpetuo in aliqua Eccleſia deſinit eſſe clauſtralis, iuxta quandã gloſſam ſingularem: *e* neque ille, qui per aliquos paucos paſſus ſine licentia prælati egreditur monaſterium, ſtatim regreſſurus, quia non videtur egreſſio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuſet a culpa mortali, prout tradunt D. Thomas *f* & Nauarrus.

b cap. licet. de regul.
c Extrau. viã ambitioſæ de reg. ſub fin.
d Clem. 1. de elect. c. ſtatutis 19. q. 1.
e Glo. in Cle. 1. §. ad hæc, de ſtatu monac.
f D. Tho. 2. 2. q. 19. artic. 4. Na. in manu. c. 21. nu. 4.

ARTICVLVS II.

Utrùm portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.

RESpondeo dicendo, quod portantes habitum ſubtus vel coopertum in abſcondito, an proprie vel impropriè dicantur apoſtatæ, an verò tantùm excommunicati, diſputatũ fuit a Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipſos eſſe excommunicatos, non tamen apoſtatas, vel ſi apoſtatas eos eſſe affirmamus, hoc de apoſtaſia impropriè, & lato modo dicta, eſſe accipiendũ. Ita Quintil. Mand. *g* & citabatur concilium *h* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, ſed tantùm excommunicationẽ, niſi adeſſent coniecturæ animi deſerendi religionem. Aduerte tamen, quod contra licentiam, quæ olim concedebatur paſſim religioſis portandi habitum ſubtus, ad eſt Conc. Trid. *i* vbi determinatur contra talem licentiam; *ne detur licentia cuiquam occulte regulari ferendi habitum ſuæ religionis.*

g Mand. de ſigna gratiæ et li centia fo. 101. pag. 2. col. 2.
h Conſ. 202.
i Conc. Trid ſeſ. vlt. ſub Pio IV. cap. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Utrùm pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.

RESpondeo dicendo, talem non eſſe apoſtatam ſecundum ſuperius dicta, neque pœna fugitiui eſſe puniendum ſecundum Baldum, *k* ſi accedat ad ſuperiorẽ, vt ipſum a tali grauamine ſubleuaret, argumento aliquorum iurium. *l* Tum, quia dicens ſe grauatum, ob idque adiens ſuperiorem, videtur appellare argumento cuiuſdam Decretalis. *m* Vbi notant ſcribentes præſertim Decius. Neq; ſupradictis obſtat Concil. Trid. *n* quod *vetat omnibus religioſis recedere a ſuis conuentibus etiam ob cauſam adeundi ſuperiorem:* nam reſpondetur non eſſe credendum, Concilium voluiſſe derogare tam iuſtam concluſionem tam graui ratione nitentem, præſertim quod non eſt petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad ſuperiorem iuxta gloſſam, *o* & communiter ſcribentes: & quod adire ſuperiorem ob iuſtum grauamen habet vim appellationis apud religioſos a quorũ ſuperioribus poſſe appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probãt Doctores in ſuperiori quæſtione allegati; vbi diximus Cõcilium Trid. hoc nõ vetare, ſed ſolum prohibere ne quis religioſus poſſit exire a monaſterio ſine licentia ſuperioris, etiam vt adeat ſuperiorem, nõ autem vetare ne grauiter grauatus per viã iuſti grauaminis, & appellationis iuſtæ, verbo vel facto interpoſitæ poſſit adire ſuperiorem ad conquerendum de illo, cũ hoc ſit conſonum iuri naturali, & malitijs hominũ obuiandũ eſt, ita explicat Nauar. *p* Quæ opinio mihi videtur ſequenda, cum ſolido nitatur fundamento licet contrariam teneat Bannes, cuius opinionem poſſe ſequi videtur caſu, quo non conſtat de iniuſtitia grauaminis, & hoc ratione ſcãdali, & iuxta hoc debet explicari; quidquid circa hoc determinatum eſt pro regularibus.

k Bal. in c. ad noſtram de appellat.
l l. contra pupillum §. qui ad mariti adiutorium ff. de re iudic.
m c. dilecti. 2. de appell.
n Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 4.
o Glo. in c. cum paſtoris. 2. q. 7.
p Naua. in c. non dicatis. n. 61. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Utrùm pœnæ, quas ponit Paulus IIII. contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas.

RESpondeo dicendo, quod cum nullus fiat apoſtata per aliquem actum, qui non ſit peccatum mortale, ſed ſolum per illum, per quem fiat apoſtata a religione, conſequenter videtur dicendum, quod pœnæ conſtitutionis Pauli IV. quæ habentur in conſtitutionibus Pontificalibus, *q* confirmatę, & modificatæ per Pium IV. in quadam conſtitutione huius Pontificis prima in ordine, quę habetur in eiſdẽ conſtitutionibus *r* Pontificalibus, non fuerunt incurſæ ſaltem quoad Deum, & forum conſcientiæ niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & religiones per exitũ mortiferum. Neq; omnes, qui per talẽ exitum exierunt, quia prædictæ bullę non induxerunt pęnas, niſi cõtra apoſtatas a religione, vt colligitur ex eorũ proœmijs & verbis; ibi, *apoſtatas*, & ibi, *apoſtaſia*. decies repertis in bullis Pauli IV. & Pij IV. & bulla Pij IV. ſolùm eſt intelligenda, de his, quos cõprehendit bulla Pauli Quarti, quæ interpretatur illã. Cum lex interpretans aliam intelligenda ſit de comprehenſis in ea iuxta quandam authenticam, *s* & hoc determinat Cardinalis. Nec obſtat, quod Paulus IV. dicit in ſua bulla. *Omnes, & ſinguli, qui poſt profeſſionẽ per eos in ætate legitima cõſtitutos in aliquo approbato etiã militari Ordine purè, & liberè emiſſa temeritate propria aut quouis prætextu, aut cauſa extra clauſtra ſuorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debẽt intelligi de prætextu, & cauſa illicitis, quoniã vna pars copulatiua dubij declaratur per aliam. Vnde cũ verbum, *prætextu*, & verbũ *cauſa* ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita debẽt intelligi per aliam partẽ copulatiuæ, ibi, *temeritate propria* de iniuſtis & temerariis, tũ, quia illa verba apoſtaſia, & apoſtata, decies repetita, intelligenda ſunt de illis, qui per apoſtaſiã degũt extra clauſtra, repetitio enim eiuſdẽ verbi in eadẽ lege, vel Canone grãde myſteriũ indicat iuxta gloſſã *t* celebrẽ, tũ quia niſi illa bulla ad apoſtatas reſtringatur, poſſet argui pontifex in ea de iniquitate, quod nõ eſt dicẽdũ de lege a Paulo Quarto ſanctiſſime lata. Cũ vt Theologus doctiſſimus noſſet de legis eſſẽtiali qualitate eſſe iuſtitiã, & honeſtatẽ iuxta ea, quæ in ſuperioribus latè diximus. Nec Pius Quartus eius cõſtitutionẽ vt non iuridicam notauit, ſed ſolũ declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi eſſe priuatos beneficijs, & dignitatibus, forte neceſſarium, vt exhiberẽt licẽtias, & a iudicibus apoſtoli-

q Fol. 359.
r Fol. 338.
s Aut. Hac conſtitutio. §. vnde collat. 3. Card. propoſ. 3. in c ſtatutũ v. cum ſua. de elect.
t Glo. in c. 1. de iure patronatus.

Digitized by Google

apoſtolicis eorum veritas, vel ſubreptio examinetur. Vnde hodie cõſtitutio P.j Quarti ſolùm habet locum in apoſtatis & in his, qui cũ literis, & diſpẽſationibus ſubreptitiis in ſeculo vagantur, qui per ordinarios poſsũt cõpelli, vt ad ſuas natiuas religiones reuertantur eos beneficiis Eccleſiaſticis priuãdo, prout ſecundum Deum melius ipſis videbitur expedire. Quod confirmat Conc. *a* Trid. dicens, quod *non liceat regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi aut vocati fuerint, qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur*: Ex quo colligitur, quod non ſolùm virtute conſtitutionis P.j Quarti poſſunt ordinarij procedere contra apoſtatas, eos ad clauſtrum reducendo, ſed virtute dicti Concilij Tridẽtini ipſis facultatẽ ad eos coercendos concedentis. Verum tamen eſt, quod non licebit ipſis ordinariis ipſos ſine licentia in ſcriptis per ſuum territorium tranſeuntes detinere, neque punire, ſi fidem fecerint ſe grauatos appellaſſe, vel de grauamine proteſtatos corã ſenioribus iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis nõ deferre, quia noluit eam dare prælatus, a quo appellarunt, vel iuſte metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licẽtiæ petitionem in carcerem iniuſtè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus *b* hanc opinionem neruoſe defendens. Supradicta ſunt conformia cõſtitutioni Innocẽtij Octaui, quę habetur in libro Monumenta *c* ordinũ qua pręcipit, *omnibus Eccleſiarũ prælatis, vt omnino euitẽt fratres Minores diſcedentes ab ordine poſt profeſſionẽ ac quod illos (cũ requiſiti fuerint à miniſtris & cuſtodibus) denũciari faciant fore excõmunicatos*, nã iam modo poſſunt vlterius progredi contra eos procedendo, iuxta decretum cõcilij ſuperius allegatum.

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 4.

b Naua. in c. nulla. 18. q. 1. in fine.

c In 1. impr. f. 37. & in 2. fo. 121. cõc. 1163

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælatus teneatur requirere apoſtatam, & fugitiuum monachum.

RESpondeo dicendo, quòd Abbas, & qui libet prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad clauſtrũ deducere, ſalua diſciplina ordinis iuxta quandam Decretalẽ. *d* Quæ requiſitio mandatur ibi fieri annuatim in tẽpore Capituli. Quando tamẽ monachus fugitiuus ita eſſet ſcãdaloſus, & periculoſus alijs fratribus, & aptè nõ poſſet capi, cogi, & detineri, ait *e* Syluester, quod forte prælatus vel cõuentus nõ teneatur reducere talẽ ſecundum Archidiaconũ, ne aliis noceat, ſi nõ ſperatur poſſe emẽdari, quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto ſuffragatur D. Bonauentura *f* dicens de iſtis fugitiuis incorrigibilibus. *Quod ſi Deo permittente, aliqui ſe ipſos eiicerent, gratiæ ſunt Deo referendæ, non quia illi peccauerunt, ſed quod oues ſuas à peſtifera contagione liberauit*. Vnde Apoſtolus ad Galatas *g* ſcribens, ait, *vtinam abſcindantur, qui vos conturbant, ſcilicet puritatem veſtram pacem & famam*. Si autẽ ſperatur correctio, & impeditio malorum eius, ſi coerceatur, vel detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationẽ cuiuſdã Decretalis. *h* Et ſi nolint debent incarcerari. Dixi, ſalua ordinis diſciplina, quia ſic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, quod *ter egreſſus monaſterium ad monaſterium recipi non debet, vt dicitur* in capitulo ſecundo eiuſdem regulæ. Et ſicut incorrigibilis debet eiici à monaſterio, quando in ergaſtulis non poſſet commode detineri. Dixi (ita eſſet ſcandaloſus) graue autem ſcandalũ erit, quando alij dicunt, ſe potius tale monaſteriũ deſerturos, quàm ſimul cum illo moraturos, ſicut ait Hoſtienſis, ſe aliquando vidiſſe de facto, & ſimiliter Archidiaconus hoc vidiſſe aſſerit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester, *i* ſtandum eſſe arbitrio boni viri.

d c. ne religioſi ex. de regul.

e Syl. v. apoſtaſia. n. 10.

f D. Bonau. ſu. reg. q. 14.

g Ad Gal. 5.

h c. a nobis extra de apoſta.

i Syl. vbi ſu. not. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.

RESpondeo dicẽdo, quòd poteſtas prælati ſupra ſuum ſubditum regularem eſt tanta, vt etiã extra ſuum monaſterium & territorium manentẽ fugientem, & male, vel bene facientem ſine licentia ipſius poſſit capere realiter, & vinctũ in ſuum monaſterium adducere, ſicut, quicunque poſſidet aliquã rem, poteſt propria authoritate, vbicunque eã inuenerit, capere, & retinere, iuxta quandã legem. *K* Tũ quia Dominus poteſt capere ſeruum fugientem, vbicũque ille eum inuenerit iuxta alias leges. *l* Quarum vna habet curialem, vel cohortalem, id eſt, curiæ, vel cohorti obligatũ fugientem capi poſſe authoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius eſt. His & aliis hanc concluſionem probat Nauarrus. *m* Et licet hoc ius cõmune concedat, priuilegia tamen amplius cõcedunt fratribus minoribus, quod ſcilicet, eorum generales & prouinciales, miniſtri ac cuſtodes, & cæteri fratres ordinis Minorũ poſſunt apoſtatas & inſolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carcerari mancipare; ſi videbitur expedire, vt conceſſit Innocen. VIII. *n* Quod ipſum conceſſit Clemens Quartus, *o* in quocũque habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum ipſum conceditur. Et additur, quod præfati fratres apoſtatæ poſſunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco etiam ſi in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua ſicut extra poſſunt prælati dicti ordinis ſuper ſubditos ſuos ratione profeſſionis tam tacite quàm expreſſe emiſſæ, tanquam ordinarij procedere: ita habetur in libro Monumẽta *q* ordinũ. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ eſſet faſtidioſum recenſere, & ne faſtidium ingeram ea ex propoſito ſubticeo, aduertẽdo ex ipſis colligi, non ſolùm prælatos ſuos ſubditos apoſtatas, & fugitiuos capere poſſe, ſed omnes alios ſui ordinis apoſtatas & fugitiuos, vbicunque eos ſine licentia in ſcriptis inuenerint, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & ita vſu, & conſuetudine in noſtra, & aliis religionibus receptum videmus. Ita conceſsit Leo X. congregationi Camaldulenſi, & Eugenius IIII. congregationi montis Oliueti, & congregationi S. Iuſtinæ & S. Benedicti Hiſpanię, & Clemens III. & Clemens IV. & Gregor. IX Carthuſienſibus, prout refertur in Compend. *r* Ciſtertij ordinis.

K d. l. quis. §. differẽti. ff. de acquir. poſſeſ. l. 1. §. per ſeruum qui in fuga ff. de ac. poſſeſ. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.

m Nau. in ca. nullum. 18. q. 1. nu. 50.

n Habet. in li. Monum. ord. in 1. impr. fol. 37 & in 2. fo. 121 conc. 264

o Habet. in eo. l. in 1 impr. f. 58. & in 2. fo. 14. conce 329.

p in §. apoſtatas corrigi quoque ordinis.

q In 2. imo. f. 186. conc. 470

r Tit. fugitiuus, §. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad ſua monaſteria accedentes.

RESpondeo dicẽdo, quod Sixtus V. Romę apud D. Petrũ anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo

Kalendas

Digitized by Google

Kalendas decembris, Pōtificatus ſui anno tertio in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos volēs multis malis remedio apoſtolico obuiare ſequentē ponit conſtitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines quod ſæpè vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitum religioſorū aſſumere, ea mente vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil male à religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt ſiue vt ſæuitiam curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo etiā in itinere intra aliquod monaſterium, domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiori eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam reſidendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel cōmendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi ita cognitus ſit iis, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpectioni locus relinquatur.* Et addit infr. Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hoſpitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut ſine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam conſtitutionem primo eſt notādum in religione, in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius, non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandum, quod pœnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorum diuertentes. Hæc enim conſtitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos*. Supponit enim Sūmus Pontifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognoſci, aut ſaltem poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationibus, & informationibus cum ipſis habitis. Et licet dicta cōſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiā de religioſis eiuſdē prouinciæ, ea ſine dubio non debet habere locū in religioſo cognito ad aliquod monaſterium ſine licentia diuertente, cū in eo ceſſet ratio huius cōſtitutionis, quæ fuit impedire, ne ſicarij & criminoſi in conuētibus veſtiti habitu regulari hoſpitarētur, & dolo & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuiſſe reſponſum à viris doctiſſimis, quorū ſentētiæ ego quoque læto animo ſubſcripſi, iudicans prælatum dictum religioſum recipientem in pœnas huius conſtitutionis minime incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conſeruatione cōgregationis Ciſtertij, & congregationis S. Benedicti Hiſpaniæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua congregatione, *Prohibuit cuicunque ex monachis conuerſis & perſonis religioſis monaſteriorum eorum, ne ſub excommunicationis incurrendæ pœna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis & conuentuum quorum tunc religioſus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monaſterio exire poſſit, etiamſi ad quēcunque aliū ordinē, vel locū, ſeu quodcunque aliud monaſteriū earū vel cuiuſuis ordinis tranſire velit. quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquā per dictos cōgregationis monachos requiſiti intra triū dierū ſpatiū dictū trāslatum ad proprium monaſterium, a quo exierit ſine difficultate non remiſerint cum effectu, à qua tam recipientes quam tranſeuntes niſi in mortis articulo ad ſuū monaſterium reduxerint, abſolui nequeūt.* Circa quā cōceſſionem aduerte primo cum Collector. *a* cōpēdij Ciſtertij, quod ad nullum alium etiam Carthuſienſium ordinum, niſi petita, & obtenta licentia ſupra dicta monachis Ciſtertij tranſire licet, etiam virtute literarum apoſtolicarum, niſi in eiſdē de monaſterio, & ordine, & dicta cōceſſione ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid ſecus. Imo ait, quod concordia eſt facta inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes, quod nullus monachus ordinū ſuorum de vno ad alium ſine licentia poſſit tranſire.

a Collect. in comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.

Secundo eſt notandū, quod licet monachi S. Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ ſupradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipſi non vtūtur, vt patet ex quadam conſtitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēſis Maij, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo, cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur. *Quando algun religioſo da noſſa Ordē ſe quiſer paſſa, à outra Ordem dos Mendicantes; nam facilmēte ſe lhe cōceda: mas neguenlha. Porē ſe elle à tomar nam lha cōcedendo: vaſe em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar à outra religiam mays eſtreyta. E ſe de fora pedir à tal licenca denlha. Mas ſe com eſta cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & caſtiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo. *Quod nullæ perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſeculares quacūque dignitate præditæ aliquē ex Prælatis, vel monachis abſque ſuperioris licētia apud eos diuertentē recipere, & penes ſe detinere audeāt etiā prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruātiæ etiā authoritate quarumcumque literarum Apoſtolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expreſſe mētio facta non fuerit. Recipientes verò, ſi intra tres dies poſtquā eis præſens priuilegiū innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non reſtituerint vel à ſe realiter abiecerint; excōmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtant in qua, niſi in mortis articulo, vel à ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. *b* nobis Minoribus *Cōceſſit quod retinētes fratres fugitiuos & ipſi fugitiui, ſint ipſo iure excōmunicati, Nec nō remanēt etiā excommunicati eiſdē auxilium, conſilium, aut fauorē præſtantes* prout conceſſit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta *c* ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector *d* priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiam excōmunicationis in detinentes fratres diſcedentes, vel apoſtatas, ſine*

b Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 260. conc. 91.
c In 1. imp. fol. 237. conc. 516.
d Tit. apoſtat. ab ord. §. 8. in fin.

tales

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumẽta *a* ordinũ. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas cõceſſa Prę'atis ordinis; & quod alibi nõ inueniatur ſimilis. Circa quã conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apoſtatas, ſed in quantũ conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadã naturalii ipſis benefaciendo, nõ incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotãnis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliũ præſtantes ſupradictis, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solũm enim recipientes & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hę reticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdẽ etiã non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis *quia peccator eſt corripe, quia homo miſerere*. Et ibi, *nulli homini claudenda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*: tum quia nullo Canone contrariũ probatur. Licet multis probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui, ſciens, eum eſſe talẽ, fauet ei ſine aliqua circũſtantia, quæ excuſare poſſet eum etiã in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatæ in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forũ autẽ interius, in quo ſola veritas reſpicitur facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, *c* ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excõmunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hone illis fauorem impendunt nõ titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis, amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183. conc. 412
b Ca. duo iſta nomina. 23. q. 4.
c Nau. in ma. c. 27. nu. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benigne ſuſcipiendi.

REſpondeo dicendo, neminem negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerũt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictũ *d* Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cõmittunt digna maximo ſupplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquãto maiora, etiãſi, ob ſolam circunſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolũm ſunt venialia ſecũdum Diuum Thomam. *e* Ob quæ, & alia multi pijſſimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimũ deuorãdæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri poteſt, tũ blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdẽ ordinis monaſteria, aliis ad alias eiuſdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Nõ ſolùm enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolùm eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditiis attrahi.

d Luca 9.
e D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9.
f Na. in c. Nemini. nu. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

REſpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quærunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* poſt Baldum; Frater tamẽ Minorita de obſeruantia non poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo ſãcti Frãciſci de Obſeruãtia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquẽdo tamen ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo enim Decimus conceſſit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantiæ fuerint capti aut ſponte redierint ad ordinẽ, qui aliqua bona habuerint, quę tẽpore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint poſſint Prælati ordinis & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentibus, & vt illis, ſi talia ſunt quorũ vſũ liceat fratribus habere vel, ſi huiuſmodi nõ ſint quib. in propria ſpecie fratrib. vti nõ liceat, vt ſunt pecuniæ, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mãdatur in declaratione ſuæ regulæ de ſimilibus, quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis leguntur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ vel alius amicus ſpiritualis fratrũ, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in ſupplemento. *K* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritã apoſtatã pertinent ad ſedẽ Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nõ tamen ſecundũ rigorem ſyndicus tenetur ad omnia debita

g c. Cum olim. 3. de priuileg.
h Nau. in c. nõ dicatis 12. q. 1 nu. 12. Bal. in l. ſeruum. C. de pact.
i cap. exiuit. §. ad hac de ver. ſig. l. 6. Clem. exiuit. §. proin de eodem. tit.
K Fo. 62. conc. 203.

debita liquide contracta per dictum apoſtatam, cũ ipſe ſyndicus ſit cõſtitutus nomine Sedis Apoſtolicæ, quæ pro conſeruatione ordinis & quiete fratrũ recipit in ſe dominium iſtarum rerum. Nõ tamen conſtituitur ad ſoluendum debita ab ipſis fratribus contracta, cum ius reſiſtat obligationibus ab ipſis initis: non tamen reſiſtit acquiſitioni dominij, quod per ipſos Sedi Apoſtolicæ in vtilitatem horum fratrum poteſt obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam ſupradictę conceſſionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apoſtatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus poteſt acquiri aliquid in communi, poſſent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo ſecundum rigorem ad ſoluendum debita per ipſos apoſtatas contracta: Verũ eſt tamen, quod ſicut ille, qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolemnitate, non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, prout dicitur in iure, *b* niſi pretium ſit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ; vt argumento eiuſdem Decretalis *c* tenet Sylueſter: ita etiã nõ poſſunt creditores petere monaſterijs ſibi debita ab apoſtatis ipſorum monaſteriorum, niſi id, propter quod debitum fuit contractum, conuerſum ſit in vtilitatem ipſorum monaſteriorum. Qui enim ſentit commodum, ſentire incommodũ quoq; neceſſe eſt, prout ait quædam iuris regula. *d* Adeo hoc videtur verum, vt id etiam ſentiam affirmandũ in fratribus Minoris regularis obſeruãtiæ, ſi ad ordinem reuerſi aliqua bona ſecum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipſorum fratrum debita perſoluere, non enim credendum eſt, piam ſedem apoſtolicam velle ſibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipſos acquiſitis ſoluantur.

a Nauar. l. 3. conſ. 11. de reg. conceſ. 25.

b 12. q. 2. c. nõ liceat.

c c. 1. de poſſ. Syl. vt alie. n. 14.

d c. qui ſent. de reg. iur. l. 6. Cle. 1. de cenſ.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo Prælato præſentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuſcũque ſint ordinis, tenentur ſcribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum. & ſcripturarum, & teſtium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud ſuis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis ſatisfaciant: ſiquidem ipſi nihil habent nec habere poſſunt propriũ, vt tales ſatisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta ſoluãtur. Sed quid, ſi apoſtata fuit propter apoſtaſias, & alia eiectus a religione per ſententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum eſſet in vinculis, eius prælatus ipſi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens ſe ex bonis ab ipſo ad religionem per apoſtaſiam adductis paratum eſſe omnibus creditoribus ſatisfacere: & ipſe quandam debitorum ſummam patefecerit. Poſtea autem eiectus a religione miſit Epiſtolam ad prælatũ; qua ipſi alia in multo maiori quantitate debita ſatisfacienda indicauit, dicens cum hoc ſuam conſcientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifeſtata debita ſatisfacere. Ad quod reſpondeo, quod non tenetur ei credere in iſto caſu, cum nemo ſecundum ius credatur peccare; & ipſe apoſtata ſub obedientia, & excommunicationis ſententia iuſſus manifeſtare omnia debita aſſeruit, minorẽ multo ſummam obligatum eſſe perſoluere. Cui aſſerto magis credendum eſt quam ſecundo: cum primum fuerit dictum ſub dicta cenſura, & obedientia, ſecundum autem nõ. Præterea poteſt præſumi de tali excluſo, quod eam ſummam, & ea debita poſtea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipſis deberi: vt ſic ſumma, quã in apoſtaſia quęſierat ad ſuas manus poſſet peruenire, & ipſi religioni nihil relinqueretur: quod non eſt alienum ab ipſis cum totam ſuam vitam in fraudibus, & cauillationibus conſumant. Præterea hoc probatur; Nam ſecundum iura rei confeſſioni primæ magis eſt credendum, quam ſecundæ, præſertim quando prima eſt iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctiſſimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõſuluit in facti contingentia, cui dicto ſubſcripſit, quidam doctus & religioſus vir.

e Cou. l. 2. var. c. 3. Mencha. contrau. vſu freq. c. 3 7. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 53. nu. 11.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adeſt nobis quædã conſtitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo, ſeptimo die Decẽbris pontificatus ſui anno primo, Qua determinauit, quod omnia acquiſita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religioſorum, quæ in tempore mortis eorum remanſerunt inconſumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apoſtolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nuſquam hoc alibi inuenitur ſtatutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo ſit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam reſponderunt, ſcilicet omnia pertinere ad monaſterium, vnde iam profeſſus, ſine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipſi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & conſulendum eſſe monaſterijs, quorum religioſi talia taliter quæſierunt, vt ſe componant cum Camera Sedis Apoſtolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere poſſit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos viuẽtes priuari, & eis deſtitui cõtigerit.* Colligitur bona apoſtatarum, quibus ipſi in vita priuari, aut deſtitui cõtigerit, nõ pertinere ad monaſterium, ſed ad Cameram Apoſtolicam. Nam reſpondetur, prædictam conſtitutionem intelligendam eſſe de bonis acquiſitis illicite ab apoſtatis extra clauſtra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt ſub nomine ſpoliorum, nõ autem de bonis acquiſitis a Regularibus apoſtatis, aut fugitiuis, qui ad ſua monaſteria reuertuntur. Bona enim iſta ad ea pertinent monaſteria (iuxta deciſionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, ſi in clauſtro manſerit. Et ſi propter eius demerita expellatur, debet ei ſubueniri de veſtitu, & aliis neceſſariis, ne ſtatim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et ſecundum hunc modum intelligenda eſt conſtitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij noſtri partes ſedulo &c.* Nã ea cõſtitutio loquitur de bonis apoſtatarum & fugitiuorũ, aut religioſorum viuẽtium & decedẽtiũ extra clauſtra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Poſt eorum obitum*, & ibi, *ſufficienti fuerint teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiuſque naturã ſortiri.* Et ſecundum hunc ſenſum allegauit dictam cõſtitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per eã bona acquiſita a religioſo

f Nau. de ſpol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi ſu. §. num. 5.

h Nau. lib. 3. conſ. tit. de ſt. mon. con. 17.

apoſtata

apoſtata decedente extra clauſtra Cameræ Apoſtolicæ deberi. Imò ex hac Gregorii Decimi tertii conſtitutione, colligitur conſtitutionem Pii IV. tantùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans conſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicam pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quibus ipſi Apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierrez *a* aliam ſimilem conſtitutionem Pii V. determinantis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti conſecrata, & omnia deſtinata per quemcunque beneficiatium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipſorum ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant Eccleſiis monaſteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prçlati, & Commendatarii ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiam ſi ad teſtandum habeant facultatem. Hæc enim conſtitutio intelligitur iuridice ab ipſomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè poteſt ſatis fieri.

a Guti. lib. 2. pract. c. 90. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſolùm bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter poteſt cõſiderari negotiatio illicita: quædam enim eſt contra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem ad reſtituendum. Alia eſt, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit a regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitum eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *b* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hęc ſolùm inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *c* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hęc quæritur, an ſolùm pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erãt reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra ſacros Canones.* Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicę applicari, quæ profecto magna ampliatio eſt. Nam eam conſequitur, quod quæſita per quaſcũque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis ſecularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obſequiis item indecenter regibus, & aliis ſæcularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de poſt. Nau. c. 25. n. 100. & lib. 3. conſ. tit. de ſucc. ab int. conſ. 3. p. 212. in 1. impre.
c D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 45. tar. 1. vbi conſu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo mandamiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõſ. 1. de teſt. con. 10. p. 205. in 1. imp.

†

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione rectè poſſit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem vidẽdum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prçlatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per ſemetipſos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum conſenſu maioris patris capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione præſtantes, etiam cuiuſcũque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras* Eccleſiaſti*cas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi, inuocando etiam ſi opus fuerit, auxilium brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati ſolùm eijcere poſsũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, *e* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatẽ eſſe notoria: ita quod alij eius exemplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci prçuaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuſte poſſint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus & ſecularibus. Secundum, quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur eſſe incorrigibiles. *Nec obſtat*, ait Doctor ſanctus, *quod Papa Alexander VI abſolute conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo.* Nam reſpondet, quod *in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicti facere abſolute, at in foro conſcientiæ minimè id eſſe tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijciendo autem tales abſolute extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari eſt exponere illos periculo damnationis æternæ, cum ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſæculares ſecundum iura Canonica, quibus ſubijciuntur religioſi ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene poſſem aduerſus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione ſit res magnæ conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſſime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic a religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, quod in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciendus eſt, quando ſcilicet culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere. Talis de*

d In 1. impr. f. 56. conc. 61.
e Bonau. ſup. regu fratrum Min. q. 14.

conſilio diſcretorum, ſi expediens iudicatur, poteſt magiſter ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in conſtitutionibus *a* Prædicatorum nouiter impreſſis per Reuerendiſſimum Iuſtinianum, Romæ anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Per quam conſtitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri *b* dicentis, quod quandiu iſte frater voluerit ſe corrigere, non debet expelli à religione, quia ſecundum D. Thomam *c* hæc expulſio eſt ſicut excommunicatio, quæ non, niſi in contumacem, & in eum, qui ſe corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ *d* dicentis, quod nullus religioſus quantũcunque malus, ſi vult corrigi, debet expelli, ſed eſt ſequeſtrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri ſecundum conſtitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis ſcandala vitantur. Et certè ſi eius correctio quæratur, hoc præſtat. At in noſtra religione ille dicetur incorrigibilis ſecũdum ordinationes *e* generales Toletanas. *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitus de eodem crimine graui, et non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Valliſoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio ad coercendam delinquentium inſolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam diſtinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apoſtaſias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emendatus, poteſt expelli à religione; ſi aliam poſtea commiſerit, cum apoſtaſia delictum graue ex ſua natura ſit, & committentes ipſam in eodem crimine perſeuerantes, vt ſuſpecti de fide ab inquiſitoribus reputentur tanquam contemptores cenſuræ Eccleſiaſticæ excõmunicationis, in quam per Apoſtaſiam incurrunt, & vt excommunicati in ſuis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium *f* Tridentinum, quod *ſiquis obdurato animo cenſuris annexus in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tanquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.*

a In 1. diſt. ca. 19.
b Sylu. verb. religio. 6. § 17.
c D. Tho. quodl. 12. in fin.
d Arm. v. religio. vlt.
e cap. 6. tit. de incorrigibili.
f Conc. Trid. ſe. 25. de re. c. 3. in fin.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apoſtata, qui in noſtra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, poſſit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſiis, & in religione commiſit.

RESPONDEO dicẽdo, quod ſi quis religioſus quatuor commiſit apoſtaſias, in quibus per multũ tempus perſeuerãs excommunicatus ſacra celebrauit, & ſacramentum pœnitentiæ ſæpe ſæpius miniſtrauit, & contra præceptum ſuæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum ſæpe ſæpius cum ſæcularibus exercuit, cum maximo ſuæ religionis detrimento, & ſæcularium ſcandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipſos diſcordias diſſeminando, mendacijs, & dolis eos infamando ſine ſpe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, poteſt iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipſa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Pariſienſis; in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus poſſit tradi brachio ſæculari, ſi bis ipſi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus *g* ſibi videri iuſtam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in ſua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut ſacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt poſſit tradi brachio ſæculari propter id ſolùm, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari ĩcorrigibilis dictus malus religioſus ad effectum, vt cum confuſione poſſit expelli à religione; quæ non eſt tam grauis pœna, ſicut degradatio, & traditio brachio ſæculari; cum eius grauia crimina non bis, ſed ſæpe ſępius fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipſum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc noſtrã veritatem manifeſtat in epiſtola, quam ad *h* Rom. ſcribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id eſt, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Eſaias *i* etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me.* Et ſtatim addit. *Væ genti peccatrici & populo graui iniquitate:* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud ſignificat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Cauſam autem huius ſententiæ incorrigibilitatis aſſerit eſſe, Deum ipſis ſæpe ſæpius Peccata condonaſſe, imò enutriuiſſe, & exaltaſſe, ipſos autem ipſum ſpreuiſſe. Et etiam ſi in ordinationibus Toletanis, & Valliſoletanis non iudicetur eſſe incorrigibilẽ, illum, cui delicta ſua ſæpe ſæpius fuerint condonata, & diſſimulata, & nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, ſed ſolùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice caſtigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religioſum non eſſe incorrigibilem ad effectum vt non poſſit expelli à religione. Ipſæ enim ordinationes generales ſolùm ponũt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoſcendum, quis ſit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios eſſe incorrigibiles de facto, de quibus Syluester *K* in ſequentia verba protumpit. *Abbas, vel prælatus non poteſt expellere monachum à religione; hoc tamen poteſt facere regula, vel conſtitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipſe Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum Monachus deprehenſus in vitio proprietatis mandatur expelli.* Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo; *quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, ſed ſolùm propter contumaciam. Quod intelligo, niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctiſſimus Sylueſter. Ex quibus verbis, ibi: *Niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure ſecundum dictas ordinationes generales non ſit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, eſſe nihilominus incorrigibilem de facto ſecundum conditiones viri, & ſic à religione poſſe iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hũc eſſe expellendum negãt; cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea noſtra

con-

g Cla. in pra. crim. q. 36. n. 34. Sal. ĩ pra. c. 140. §. incorrig.
h Ad Rom. 2.
i Eſai. 1. nu.
K Sylueſt. v. Abb. nu. 6.

Digitized by Google

concluſio, Nam loquendo in alia ſimili materia iudices inferiores poteſtatem habent arbitrandi pœnas ſecundum circũſtantias, adeo quod poſſunt eas arbitrari vſque ad pœnam mortis, prout poſt alios tradit Maranta, *a* & vnum delictum poteſt habere tales circunſtantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, poſſit digne imponi pœna mortis, vt poſt alios tradit Iulius Clarus. *b* Et eadem ratione, etiam ſi hic religioſus non ſit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot ſunt circunſtantiæ delictorum, quæ in titulo quæſtionis proponuntur, & talis poteſt eſſe conditio delinquentis, quod ſecundum ius poſſunt eius prælati iudicare, ipſum eſſe incorrigibilem, & à religione per conſequens cum confuſione eſſe diſmẽbrandum, & expellendum. Præſertim, cum vt proponitur in titulo quæſtionis, ſoleret iſte falſa teſtimonia in rebus grauiſſimis contra viros graues affirmare, & ſeditiones in conuentibus ſeminare, diſcordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciofiſſimum eſt Reipublicæ; præſertim in religionibus, in quibus ſicut eſt bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita eſt malum, & infeſtum paci, & tranquillitati religionum habitare diuiſos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas, *c* & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosiſſimum, exterminandum eſſe proclamant. Probatur etiam noſtra ſententia, Nam Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo, decima nona die Septembris. *Ordini D. Hieronymi in Hiſpanijs conceſſit, & indulſit, quod capitulum generale, aut priuatum tantùm poſſit fratres delinquentes in caſibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere, vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauiſſimis, velut in obedientiæ contumaciæ, ſeu incorrigibilitatis eos etiam vſque ad priuationem habitus incluſiuè punire, & caſtigare.*

a Marãta in ſuo ſpec. f. 29. poſt nu. 53.
b Clar. l. rece ptarũ ſententiarũ. §. ſacrilegium, nu. 3.
c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. verb. 11. q. 3. conc. 6. à nu. 419.

Circa quod conſideranda ſunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauiſſimis*. Nam dictio, *alijs*, deſignat ſimilitudinem, & refert diuerſum in ſubſtantia, ſed idem in qualitate, iuxta quandam legẽ *d* & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem ſequitur Quintilianus Mandoſius, quod ſi ſtatutum dicit, quod aliquis puniatur pęna pedis, vel alia, intelligitur de ſimili, vnde non de pęna pecuniaria intelligitur, quia nõ cõuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota eſt à tali pœna. Vnde in hac conceſſione illa dictio *alijs*, denotat alia ſimilia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, ſed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religioſum commiſiſſe; ſcilicet, delictum inobediẽtiæ, contumaciæ, quam habuit iſte delinquens, qui vt probatum eſt, ſatis eſt incorrigibilis de facto. Et inſuper probatur noſtrum aſſertũ; Dicit enim Pius Quintus, quod poſſunt Prælati procedere, vſq; ad priuationem habitus incluſiue in delictis grauibus, aut grauiſſimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non ſolùm propter delicta grauiſſima poſſe procedere vſque ad priuationem habitus, cuiuſmodi eſt incorrigibilitas; ſed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem ſint delicta grauia, & grauiſſima non explicant Doctores, regulam certam conſtituentes; imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus, *e* prout illum refert, & ſequitur Villalobos. Vnde reſolutiuè dico, hunc delinquentem poſſe à religione eiici propter eius delicta, quæ non ſolùm ſunt grauia, ſed grauiſſima, cum virtute dictę conceſſionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes ſumus, poſſint propter talia delicta fratres à religione expelli.

d l. ſi fugitiuũ. C. de ſeruis fu. cũ glo. fin. c. ſedes & ibi omnes de reſcri Bar. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitũ. nu. 2 ff ſi quis vo catus Bal. in l. conuenticulum col. 4. C. de epi. & cle. Man in reg. 3. reſer. q. 8. nu. 2. & 3.
e Alci. in cap. cum nõ abbo. n. 18. de ind. Villal. in ſua collect. cõmu. opinio. D, nu. 86.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum ſolùm Generalibus, aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictum eſt in articulo ſupraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commiſit cum conſenſu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans conceſſionem factam ordini D. Hieronymi in articulo ſuperiori relatam anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, *Statuit, conſiderans, quod Prior generalis per conſtitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam poteſtatem ipſum capitulum Generale tempore, quo celebratur, priori generali quã conceſſit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, nec non priuandi habitu, & ipſum habitum extrahendi & auferendi per ſe, vel per ſuos miniſtros, dum tamen hæc omnia faciant de conſilio fratrum Monaſterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam conceſſionem eſt primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habẽtium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non poſſunt ea gaudere, niſi ad id habeant commiſſionem à Patre Generali. Secundo eſt notandum circa illa verba, ibi, *De conſilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta conceſſione illa verba quia, pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monaſterio ſuam continuam habitationem, nec inde poteſt egredi, niſi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigoroſas circa hoc conſtitutiones; & ſi alibi ſuam habitationẽ mutaret, ibi idem poteſt efficere cum conſilio diſcretorum monaſterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc caſu perſonale eſt, & eius ſequẽs perſonam, nõ autem locale reſpectu diſcretorum dicti monaſterij. Pro cuius rei explicatione eſt notanda regula, quod ad cognoſcendũ virum priuilegiũ ſit perſonale, debet in primis haberi reſpectus ad qualitatem rei conceſſæ, prout tradit Aimon. *g* Item, & ad cauſam cõceſſionis iuxta quandam iuris regulã, *h* ſentiũt Romanus Aretinus, Baldus, & poſt Ancharanum Alciatus. At idem dicendũ eſt, ſi conſtet cauſam principalem priuilegij fuiſſe perſonã, nam tũc cenſebitur perſonale. Et per contrarium, ſi conſtet cauſam principalem priuilegium concedendi fuiſſe rem, vel locum, priuilegium cenſebitur reale. Nam in qualibet diſpoſitione cauſa principalis, & immediata inſpicienda eſt, non autem ſecundaria, ſeu remota, & impulſiua. Si autem de hac cauſa non conſtet, quia non inuenitur expreſſa in conceſſione, tunc ſi verba referantur ad perſonam, præſumitur perſonam fuiſſe cauſam præciſam, & immediatam conceſſionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio cenſeri perſonale, prout tradunt quædam gloſſa, Bartolus, *i* & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium ſi verba conceſſionis referantur ad rem ſiue locum, præſumitur rem ſiue locum fuiſſe cauſam principalẽ conceſſionis. Perſonam autem fuiſſe cauſam remotam, ſiue impulſiuam conceſſionis. Ac proinde attenta

f Verb. condẽnat.
g Aimon. cõſ. 404. art. nu. 1. lib. 3.
h l. in omnib. cauſis in nu. 2. de reg. iur. Rom. in l. maritum nu. 32. & ibi Aret. col. 3. in prin. ff. ſolu. matr. Bal. in l. apud Iuli. §. idem Iul. ad mod. ff. de leg. 1. Alcia. conſ. 203. not. 20. alias conſ. 7. n. 27. vol. 4.
i Gloſſ. in ſu. 25 q. 2. Bart. conſ. 189. nu. 4 Decia. conſ. 56. nume. 52. Natta conſil. 163. n. 7. li. 1.

Digitized by Google

cauſa principali priuilegium cẽſebitur reale, prout allegando alios reſoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ conceſſionis minus principaliter referãtur ad monaſterium Sancti Bartholomæi, ſed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit perſonale, ſequens ipſum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum conſilio patrum, & ſeniorum, nõ Sancti Bartholomæi præciſe, ſed illius, vbi tunc habuerit habitationem: ſicut alia grauiora nõ poteſt executioni mandare ſine præfato conſilio prius habito, vt articulo ſequenti diſputabitur.

a Natta vbi ſup. num. 16. Boer. cõſ. 1. 5. nu. 1. li. 2. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba poſita à Pio V. in dicta conceſſione, ibi, *de conſilio fratrum*. Quod dictum in ſimili ſpecie mouet Burſatus. *b* Et reſpondet negatiue ea ratione, quia conſilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non eſt neceſſariò ſequendum; & dicti patres conſulentes non ſunt participes officij, ſed tantùm reuerendiſſimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod conſilium ſit neceſſariò ſequendum, ſed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod poteſt multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus conſilium ad vtilitatẽ non ad neceſſitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum conſilio facturum. Scientis enim eſt de vnaquaque re ſigillatim conſulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Burſatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio ſiue conceſſione dicatur, quod procedatur de conſilio iuriſperitorum, quæ dictio, de, cauſam proximam, materialemq́ue ſignificat, quod ſecus eſt, ſi dicatur ex conſilio, vel aliter indefinite adhibito conſilio. Quæ verba non ita præciſe conſilium ſequendum dicunt, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni reſpondet Burſatus, quod omnes iſtæ dictiones in re dicti conſilij adhibendi non differunt, cũ videantur tendere ad eundẽ finem, vt ſcilicet, adhibito conſilio cauſa expediatur. Quare ſi conſilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, ſequendum non eſt; nec etiam eſt ſequendum cum dictione, de, inter quas nulla in propoſito differentia cõſtitui poteſt, vt ſentit Bartolus. *g* Reprobando enim diſtinctionem prædictã oſtendit, nullum eſſe inter ſe harum dictionum diſcrimẽ reſpectu conſilij adhibendi, vt poſita vna neceſſariò ſit ſequendum, poſitis autem aliis ſolùm neceſſario ſit adhibendum. Nam dictio, de, non ſemper arctat ad iudicandum iuxta conſilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum ſuorum conſilio. Et licet dici ſoleat, formam à lege præſcriptam actum reddere nullum, ſi omittatur, vt in conſilio ſapientis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum à lege pro forma conſilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum aliàs à lege libera alicui poteſtas tribuatur iudicandi, vt contra religioſos inſolentes conceditur prælatis ea, quam habent Epiſcopi circa ſuos clericos, tunc licet poſtea eiſdem committatur, vt de vel ex conſilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur conſilium adhibere. Quod autem ipſi prælati hanc poteſtatem corrigendi ſuos ſubditos exemptos à iuriſdictione Epiſcoporum, clarum eſt, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem circa eos. Verum tamen eſt, quòd ſi dicta ſententia fuerit data non ſequuto conſilio fratrum, ab ea poteſt appellari tanquam à ſententia iniuſta, verè, vel præſumptiuè, prout allegando multos tenent Iaſon, *i* & Burſatus. Sed dices, ad quid dicitur, quod fiat cum conſilio ſeniorum, ſi non eſt neceſſe illud ſequi? Huic dubio iam ex dictis patet reſponſio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nũc, quod poteſt eſſe, quod tale conſilium ſit vtile, quia poteſt remouere prælatos ad aliquid faciendum, quòd forſitan per ſe nõ feciſſent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito conſilio deliberent, an expediat eis ſequi conſilium. *K* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod eſt vtile in caſu dubio exquirere conſilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, ſapientibus, & inſipientibus. Nam quandoque parum ſapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius; ſicut habemus exemplum in Ietro ſocero Moyſis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine inſolentes expellere virtute conceſſionis Pij V. ſuperius allegatæ, non tenentur ſequi conſilium ſeniorum. At volentes eos expellere virtute cõceſſionis Alexandri VI. tenentur ſequi conſenſum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipſis, vt eam poteſtatẽ poſſint exercere cũ conſilio maioris partis capituli, ſed cum conſenſu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam eſſe differentiam inter hoc verbum, *conſenſus*, & *conſilium*. Nam quamuis vtrunque ex his verbis variè ſoleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philoſophis, & aliter à Iuriſperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omiſſa multiplici eorum diſtinctione, & declaratione quã tradunt *n* Nemeſius, & Damaſcenus, quæ ad rem non pertinent in præſentia ſufficere nobis cenſuimus de his eo ipſo ſenſu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiuſmodi in commentariis ſuis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex conſenſum, aut conſilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba ſunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibuſdam denominare, & diſtinguere, quàm ab ipſorum propria vi, & natura. Vnde appellare ſolent conſenſum cum voluntatis ſignificatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, neceſſarius eſt omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* gloſſam communiter receptam. Et ideo, ſiue in ipſo actu, ſiue etiam poſt, interponi neceſſariò debet; modo ille, qui conſentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem eſſe conſtet, prout tenet Abbas. *p* At conſilium dixerunt eſſe aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, ſiue inquiſitionem quandam alterius ſententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare eſt huius nominis, vnde conſilium vtilitatis dici ſolet; quod, quando à iure præcipitur, exquiri debet, antequam actus ipſe conficiatur: cum hæc conſilii ſit natura, vt actum *q* gerendum præcedat, iuxta quandam gloſſam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud poſtea ſequi teneatur, ſi præciſè in ratione conſilij conſideretur, prout dictum eſt: ſiquidem non ponitur conſilium inter proprios actus legis, cuius eſt præcipere, ſed ponitur inter ea, quæ ſuadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo ſequitur, quod dato conſilio, is, qui petiit, ſi id non probet, liberum ſit ei id non acce-

b Burſat. li. 1. conſ. conſ. 90. à nu. 35.
c l. Si aurum. C. de inge. & manum. l. 1. dub. C. de reſpud.
d l. humanũ. C. de legib.
e c. de qui. 20. diſt.
f Burſat. vbi ſup. nu. 40.
g Bar. in l. 1. §. ſi plures. ff. de exerc. act.
h Scala de conſ. ſap. li. 1. c. 7. & de contra. & vltim. volunt. c. 11.
i Iaſ. in rubr. de iur. in fine. Burſat. in d. conſ. in fi.
K c. de quib. 20. cap.
l Panor. in c. cũ ad noſtrã de conſuetud.
m Tabiẽ. verbo conſilium no. 1. & ver. conſenſus.
n Nemeſ. lib. 5. de phi. Ioſeph. c. 5. Dam. lib. 2. de Fide orth.
o Cl. in c. 1. §. fi. ne ſede vacãte in 6. & in c. ſi porro verbo, aſſenſu de reſt. in 6.
p Abb. in c. 1. de his q̃ fiunt à præla. no. 3. & in c. cũ in veteri de elec. no. 12.
q Glo. in c. cũ olim. de arbi. vbi Abbas. n. 6.
r Tho. 2. 2. q. 92. ar. 2. Ad 2.

Digitized by Google

acceptare, cùm conſilium voluntatis eſſe dicatur, at dato conſenſu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipſius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus. *a*

a Paleot. de ſacri. conſiſ. conſult. 1. p. q. 3. ar. 1. q. 19. cum ſeq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm dicti prælati poßint expellere à religione homicidam.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter verba cõſtitutionis Pij V. ſuperius allegatæ, quæ habet poſſe fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ ſi in ſæculo exiſterẽt, pœna mortis affligerentur. Et ſic dico, quod cum pœna homicidij ſit hodie pœna mortis ſecundum communẽ opinionem, quam tradit Boſſius. *b* Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tã plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius, *c* ſequitur, quod frater homicida pœna expulſionis à religione poteſt puniri. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit: aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam caſu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac ſi ipſe interfeciſſet, prout reſoluit Iulius Clarus, *d* dicens, quod ſimiliter dicitur homicida dãs aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui miſit aliquem per viam, in qua ſciebat eſſe eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamẽ eſt, quòd etiam in caſibus, in quibus pœna mortis eſſent afficiendi in ſeculo fratres, ſi talia ipſi perpetraſſent, non cõdemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè ſequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia ſimilia priuilegia, & iura in foro exteriori poſſe ſeruari; at in foro conſcientiæ minimè eſſe executioni mandanda, niſi negotium ſit notorium, & taliter delinquentes ſint incorrigibiles. Nam poſſunt hi caſus contingere his fratribus, ita repente ſanguine ad cor aſcendente, vt eorum culpa non ſit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunſtantiæ. Et etiã ſi ſit notabilis, poſſunt habere talem contritionem, & propoſitum pœnitentiam agendi, vt ſit contra miſericordiam, & æquitatem eos à religione eijcere, in qua ſine periculo tranſgreſſionis votorũ, quibus ſe Deo ſacrauerunt, poſſunt, prout tenentur, ſui peccati agere rigoroſam pœnitentiam.

b Boſſ. in tit. de homic. nu. 109.
c Bolẽt. in rep. l. c. § famoſos. num. 64 ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. § fin. q. 88. & q. 90.

Aduertendum tamen, quod aliqua ſunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi ſupplicij, & mortis infligitur, propter quę minimè à religione ſunt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur ſecundum ius *e* extrahentes de manibus iuſtitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem aſſerit frequentiori calculo receptam Placa, *f* quem ſequitur Crauetta, & teſtatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religioſi hæc committentes pœna excluſionis damnari; cum et plurimũ hęc pietate moti licet libertate nimia faciant. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipſos magis conſtitui iudices ad ſuorum ſubditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. cuiuſcunque. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. ca. 38. nu. 7. Crauet. ſuper tit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 68. nu. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religioſus de crimine nefando conuictus poßit à religione expelli.

RESpondeo dicendo, quod omnes presbyteri ſeculares, & etiam regulares cuiuſcumque gradus, & dignitatis huiuſmodi vitium exercẽtes, remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocũque officio, & dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico. Ita quod per iudicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſeculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus ſui anno tertio. *Dixi exercentes.* Nam illi, qui non exercent huiuſmodi actũ, licet pœna capitis puniantur, non tamen rigoroſa huius conſtitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. *g* Quod tenendum eſt, licet Salzedo dicat, *h* eadem rigoroſa pœna eſſe puniendum quemcumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem. Conſiderare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius conſtitutione data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, cuius conſtitutionis meminit in allegata conſtitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercẽtes*: ſed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen conſtitutione, non tam rigoroſas pœnas adhibuit, ſicut in ſecunda: & ideò nimirũ, ſi pœna primæ conſtitutionis comprehendat perpetrantes: pœnæ autem ſecundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta ſint, quantum ad noſtrum propoſitum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis, & combuſtionis ſecũdum leges imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrociſſimis punitur affectus, & conatus, etiãſi effectus non ſequatur, prout tenet gloſſa, *i* quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmãs, ſe hanc opinionem vidiſſe per multos determinatam. Verum tamen eſt, quod ſi quis actum non conſummaſſet, quia ſcilicet, in ipſas partes pudendas membrum non impoſuiſſet, ſed tantùm extra vas ſe polluiſſet, non debet puniri pœna mortis, ſed alia extraordinaria, ſecus autem ſi membrum impoſuiſſet, licet intus ſemen non emiſiſſet. Et ita dicit Iulius Clarus *K* fuiſſe iudicatum in cauſa cuiuſdam, quem tantũmodo virgis cædi iuſſum eſt, à qua opinione, quia mitior, dicit non eſſe recedendum. Ex quibus, quantum ad noſtrum propoſitum colligo primo, quod religioſi, qui hoc crimen exercuiſſe conuicti ſunt, pœna combuſtionis ſunt afficiendi, ſecũdum cæremoniam in religionibus pro huiuſmodi crimine vſitatam. Et à religione ſunt expellendi, aut in triremes relegãdi, cũ huic vitio aſſuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio aſſuefactos non condemnarem ad expulſionem à religione in eis ſigna contritionis conſiderans, & videns, cum ex cõfuſione huius grauiſſimi peccati, & ex pęna ipſis publicè illata ſæpe ſæpius conuertantur, in ipſum miſerabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monaſticam proſequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidiſſe, qui cũ maximo honore in religione ad patres ſuos fuit appoſitus. Et minus condemnarem ad dictam expulſionem hoc crimen attentantes, licet pœna combuſtionis eſſent digni.

g Naua. c. 27. not. 249.
h Salzed. in pract. crim. c. 66.
i Gloſ. in l. 1. § hac autem verb. verbo pu tamus ff quod quiſque iuris Fel. in c. 1. nu. 9. ver. lim. 2. de offic. dele. Couar. in cle. ſi furioſus fo. 276. nu. 6. Af fli. ſuper. 3. p. conſil. reg. in rubr. 42. in princ. poſt nu. 19.
K Clar. lib. 5. ſent. recep. § ſodomia. n. 8.

Kalendas decembris, Pōtificatus ſui anno tertio in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos volēs multis malis remedio apoſtolico obuiare ſequentē ponit conſtitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis ſe callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinoroſi homines, quod ſæpè vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitum religioſorū aſſumere, ea mente vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & inſidias Chriſti fideles incautos, & nihil male à religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera patrata viam faciliorem ad fugam haberēt ſiue vt ſæuitiam curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur manus aufugerent. Et cōtingit aliquādo, ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo etiā in itinere intra aliquod monaſterium, domum vel locū alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquā hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiori eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam reſidendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel cōmendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi ita cognitus ſit iis, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpectioni locus relinquatur.* Et addit idē Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hoſpitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut ſine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, necnō officiorum graduum, honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam conſtitutionem primo eſt notādum in religione, in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius, non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandum, quod pœnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorum diuertentes. Hæc enim conſtitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam:* & ibi *alterius prouinciæ,* & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit enim Sūmus Pontifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdē conuentus, in quo recipiuntur, debēt cognoſci, aut ſaltem poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationibus, & informationibus cum ipſis habitis. Et licet dicta cōſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiā de religioſis eiuſdē prouinciæ, ea ſine dubio non debet habere locū in religioſo cognito ad aliquod monaſterium ſine licentia diuertente, cū in eo ceſſet ratio huius cōſtitutionis, quæ fuit impedire, ne ſicarij & criminoſi in conuētibus veſtiti habitu regulari hoſpitarētur, & dolo & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuiſſe reſponſum à viris doctiſſimis, quorū ſententiæ ego quoque læto animo ſubſcripſi, iudicans prælatum dictum religioſum recipientem in pœnas huius conſtitutionis minime incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conſeruatione cōgregationis Ciſtertij, & congregationis S. Benedicti Hiſpaniæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua congregatione, *Prohibuit cuicunque ex monachis eiuſdem profeſſis & perſonis religioſis monaſteriorum eorum, ne ſub excommunicationis incurrendæ pœna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis & conuentus monaſterij, in quo tunc religioſus fuerit petita, & etiam obtenta licentia à monaſterio exire poſſit, etiamſi ad quēcunque aliū ordinē, vel locū, ſeu quodcunque aliud monaſteriū earū vel cuiuſuis ordinis tranſire velit. quam excōmunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquā per dictos cōgregationis monachos requiſiti intra triū dierū ſpatiū dictū trāſlatum ad proprium monaſterium, à quo exierit ſine difficultate non remiſerint cum effectu, à qua tam recipientes quam tranſeuntes niſi in mortis articulo ad ſuū monaſterium reduxerint, abſolui nequeūt.* Circa quā cōceſſionem aduerte primo cum Collectore *a* cōpēdij Ciſtertij, quod ad nullum alium etiam Carthuſienſium ordinum, niſi petita, & obtenta licentia ſupradicta monachis Ciſtertij tranſire licet, etiam virtute literarum apoſtolicarum, niſi in eiſdē de monaſterio, & ordine, & dicta cōceſſione ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid ſecus. Imo ait, quod concordia eſt facta inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes, quod nullus monachus ordinū ſuorum de vno ad alium ſine licentia poſſit tranſire.

a Collect. in comp. tit. fugitiuus, §. 1. & 2.

Secundo eſt notandū, quod licet monachi S. Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ ſupradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipſi non vtūtur, vt patet ex quadam conſtitutione facta a dictis Patribus in capitulo generali celebrato in Sācto Martino de Tibaes decima tertia die mēſis Maij, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo, cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur. *Quando algun religioſo da noſſa Ordē ſe quiſer paſſa, à outra Ordem dos Mendicantes; nam facilmēte ſe lhe cōceda: mas neguenlha. Porē ſe elle à tomar nam lha cōcedendo: vaſe em boa hora: poys os Canones declaram, que petita licentia, & non obtenta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar à outra religiam mays eſtreyta. E ſe de fora pedir à tal licenca denlha. Mas ſe com eſta cor andar vagueando: mādamos, que oprendam & caſtiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo: *Quod nullæ perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſeculares quacūque dignitate præditæ aliquē ex Prælatis, vel monachis abſque ſuperioris licētia apud eos diuertentē recipere, & penes ſe detinere audeāt etiā prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruātiæ etiā authoritate quarumcumque literarum Apoſtolicarum in quibus de Prælato monacho, & congregatione nominatim expreſſe mētio facta non fuerit. Recipientes verò, ſi intra tres dies poſtquā eis præſens priuilegiū innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidē cōgregationi cū effectu non reſtituerint vel à ſe realiter abiecerint; excōmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtant in qua, niſi in mortis articulo, vel à ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaidulenſi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. *b* nobis Minoribus *Cōceſſit quod retinētes fratres fugitiuos & ipſi fugitiui, ſint ipſo iure excomunicati, Nec nō remanēt etiā excomunicati eiſdē auxilium, conſilium, aut fauorē præſtantes* prout conceſſit Iulius II. ordini Prædicatorū, & habetur in libro Monumenta *c* ordinū. Attēde tamē (prout ait Collector *d* priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiam excōmunicationis in detinentes fratres diſcedentes, vel apoſtatas, ſiue*

b Ita habet. in l. Monum. ord. in 2. imp. fol. 160. conc. 91

c In 1. imp. fol. 237. conc. 334.

d Tit. apoſtat. ab ord. §. 8. in fin.

tales

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumēta *a* ordinū. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas cōceſſa Prælatis ordinis; & quod alibi nō inueniatur ſimilis. Circa quā conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos & apoſtatas, ſed in quantū conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadā naturali ipſis benefaciendo, nō incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cęnæ, quę quotānis publicatur, & intimatur excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxiliū præſtantes ſupradictis, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes, & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hęreticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdē etiā non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis *quia peccator eſt corripe, quia homo miſerere*. Et ibi, *nulli homini claudenda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*: tum quia nullo Canone contrariū probatur. Licet multis probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui ſciens, eum eſſe talē, fauet ei ſine aliqua circūſtantia, quæ excuſare poſſet eum etiā in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatæ in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forū autē interius, in quo ſola veritas reſpicitur facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, *c* ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excōmunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hunc illis fauorem impendunt nō titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis; amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a In 1. imp. fo. 183. conc. 412

b Ca. duo iſta nomina. 23. q. 4.

c Nau. in ma. c. 27. nu. 15.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benigne ſuſcipiendi.

RESpondeo dicendo, neminem negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerūt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictū *d* Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cōmittunt digna maximo ſupplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquāto maiora, etiā ſi ob ſolam circunſtantiam religionis non fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolùm ſunt venialia ſecūdum Diuum Thomam. *e* Ob quæ, & alia multi pijſſimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimū deuorādæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri poteſt, tū blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerentiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdē ordinis monaſteria, aliis ad alias eiuſdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Nō ſolùm enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolùm eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditiis attrahi.

d Luca 9.

e D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9.

f Na. in c. Nemo reliquimus. nu. 15.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quærunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* poſt Baldum; Frater tamē Minorita de obſeruantia non poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo ſācti Frāciſci de Obſeruātia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquēdo tamen ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo enim Decimus conceſſit, *Vt quandocunque acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantiæ fuerint capti aut ſponte redierint ad ordinē, qui aliqua bona habuerint, quę tēpore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint poſſint Prælati ordinis & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentibus, & vt illis, ſi talia ſunt quorū vſū liceat fratribus habere vel ſi huiuſmodi nō ſint quib. in propria ſpecie fratrib. vti nō liceat, vt ſunt pecuniæ, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mādatur in declaratione ſuæ regulæ de ſimilibus, quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis leguntur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordini deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ vel alius amicus ſpiritualis fratrū, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus*. Ita habetur in ſupplemento. *K* Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritā apoſtatā pertinent ad ſedē Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nō tamen ſecundū rigorem ſyndicus tenetur ad omnia

g c. Cum olim. 3. de priuileg.

h Nau. in c. nō dicatis 12. q. 1 nu. 12. Bal. in l. ſeruum. C. de pact.

i cap. exiuit. §. ad hac de ver. ſig. l. 6. Clem. exiuit. §. proin de eodem. tit.

K Fo. 62. conc. 203.

debita

debita liquide contracta per dictum apoſtatam, cũ ipſe ſyndicus ſit cõſtitutus nomine Sedis Apoſtolicæ, quæ pro conſeruatione ordinis & quiete fratrũ recipit in ſe dominium iſtarum rerum. Nõ tamen conſtituitur ad ſoluendum debita ab ipſis fratribus contracta, cum ius reſiſtat obligationibus ab ipſis initis: non tamen reſiſtit acquiſitioni dominij, quod per ipſos Sedi Apoſtolicæ in vtilitatem horum fratrum poteſt obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulũ fuerit hallucinatus propter ignorantiam ſupradictę conceſſionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apoſtatæ, & fugitiui aliarũ religionum habentium bona in cõmuni, quibus poteſt acquiri aliquid in communi, poſſent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo ſecundum rigorem ad ſoluendum debita per ipſos apoſtatas contracta: Verũ eſt tamen, quod ſicut ille, qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolemnitate, non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, prout dicitur in iure, *b* niſi pretium ſit conuerſum in vtilitatem Eccleſiæ; vt argumento eiuſdem Decretalis *c* tenet Syluester: ita etiã nõ poſſunt creditores petere monaſterijs ſibi debita ab apoſtatis ipſorum monaſteriorum, niſi id, propter quod debitum fuit contractum, conuerſum ſit in vtilitatem ipſorum monaſteriorum. Qui enim ſentit commodum, ſentire incommodũ quoq; neceſſe eſt, prout ait quædam iuris regula. *d* Adeo hoc videtur verum, vt id etiam ſentiam affirmandũ in fratribus Minoritis regularis obſeruãtiæ, ſi ad ordinem reuerſi aliqua bona ſecum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipſorum fratrum debita perſoluere, non enim credendum eſt, piam ſedem apoſtolicam velle ſibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipſos acquiſitis ſoluantur.

a Nauar. l. 3. conſ. 11 de reg. conceſ. 21.
b 12. q. 2. c. nõ liceat.
c c. 1. de reſt. Syl. vt alie. n. 14.
d c. qui ſent. de reg. iur. l. 6. Cle. 1. de cenſ.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo Prælato præſentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuſcũque ſint ordinis, teneantur ſcribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & ſcripturarum, & teſtium, quibus ea, quæ oportet, probẽtur, & tradere illud ſuis prælatis, petẽdo ab eis humiliter, vt dictis debitis ſatisfaciant: ſiquidem ipſi nihil habent nec habere poſſunt propriũ, vt tales ſatisfactiones fiant, & debita per eos cõtracta ſoluãtur. Sed quid, ſi apoſtata fuit propter apoſtaſias, & alia eiectus a religione per ſententiã iuridicam, & diffinitiuã: & cum eſſet in vinculis, eius prælatus ipſi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens ſe ex bonis ab ipſo ad religionem per apoſtaſiam adductis paratum eſſe omnibus creditoribus ſatisfacere: & ipſe quandam debitorum ſummam patefecerit. Poſtea autem eiectus a religione miſit Epiſtolam ad prælatũ; qua ipſi alia in multo maiori quantitate debita ſatisfacienda indicauit, dicens cum hoc ſuam conſcientiam exonerare. Nunquid tenetur prælatus ex dictis rebus hæc noue manifeſtata debita ſatisfacere. Ad quod reſpondeo, quod non tenetur ei credere in iſto caſu, cum nemo ſecundum ius credatur peccare; & ipſe apoſtata ſub obedientia, & excommunicationis ſententia iuſſus manifeſtare omnia debita aſſeruit, minorẽ multo ſummam obligatum eſſe perſoluere. Cui aſſerto magis credendum eſt quam ſecundo: cum primum fuerit dictum ſub dicta cenſura, & obedientia, ſecundum autem nõ. Præterea poteſt præſumi de tali excluſo, quod eam ſummam, & ea debita poſtea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipſis deberi: vt ſic ſumma, quã in apoſtaſia quęſierat ad ſuas manus poſſet peruenire, & ipſi religioni nihil relinqueretur: quod non eſt alienum ab ipſis cum totam ſuam vitam in fraudibus, & cauillationibus conſumant. Præterea hoc probatur; Nam ſecundum iura rei confeſſioni primæ magis eſt credendum, quam ſecundæ, præſertim quando prima eſt iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctiſſimus Couarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita cõſuluit in facti contingentia, cui dicto ſubſcripſit, quidam doctus & religioſus vir.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adeſt nobis quædã conſtitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum &c.* data Romæ anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo, ſeptimo die Decẽbris pontificatus ſui anno primo, Qua determinauit, quod omnia acquiſita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religioſorum, quæ in tempore mortis eorum remanſerunt inconſumpta, vel quibus in vita priuãtur Sedis Apoſtolicæ Cameræ applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens, eam continere ius nouum; tum quia nuſquam hoc alibi inuenitur ſtatutum; tũ quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo ſit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam reſponderunt, ſcilicet omnia pertinere ad monaſterium, vnde iam profeſſus, ſine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipſi non viderunt, cõtrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & conſulendum eſſe monaſterijs, quorum religioſi talia taliter quæſierunt, vt ſe componant cum Camera Sedis Apoſtolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere poſſit. Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quibus etiam illos vinẽtes priuari, & eis deſtitui cõtigerit.* Colligitur bona apoſtatarum, quibus ipſi in vita priuãtur, aut deſtitui cõtigerit, nõ pertinere ad monaſterium, ſed ad Cameram Apoſtolicam. Nam reſpondetur, prædictam conſtitutionem intelligendam eſſe de bonis acquiſitis illicite ab apoſtatis extra clauſtra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hæc enim veniunt ſub nomine ſpoliorum, nõ autẽm de bonis acquiſitis a Regularibus apoſtatis, aut fugitiuis, qui ad ſua monaſteria reuertuntur. Bona enim iſta ad ea pertinent monaſteria (iuxta deciſionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimẽtari, ſi in clauſtro manſerit. Et ſi propter eius demerita expellatur, debet ei ſubueniri de veſtitu, & aliis neceſſariis, ne ſtatim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri *g* Et ſecundum hunc modum intelligenda eſt conſtitutio Gregorij tertij decimi, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdem Summi Pontificis. Quæ incipit. *Officij noſtri partes ſedulo &c.* Nã ea cõſtitutio loquitur de bonis apoſtatarum & fugitiuorũ, aut religioſorum viuẽtium & decedẽtiũ extra clauſtra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Poſt eorum obitum*, & ibi, *ſufficienti fuerint teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti*, & ibi, *nomẽ, & eius veri hæredis illiuſque naturã ſortiri.* Et ſecundum hunc ſenſum allegauit dictam cõſtitutionem Nauarrus, *h* dicẽs per eã bona acquiſita a religioſo

apoſtata

e Cou. l. 2. va. c. 3. Mencha. controu. vſu freq. c. 3 2. n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 53. nu. 11.
f Nau. de ſpol. cle. § 7. nu. 4.
g Nau. vbi ſu. §. num. 5.
h Nau. lib. 3. conſ. tit. de ſt. mon. con. 17.

Digitized by Google

apoſtata decedente extra clauſtra Cameræ Apoſtolicæ deberi. Imò ex hac Gregorij Decimi tertij conſtitutione, colligitur conſtitutionem Pij IV. tantùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans conſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicam pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quibus ipſi Apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierrez *a* aliam ſimilem conſtitutionem Pij V. determinantis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuũ, & omnia auri, & argenti conſecrata, & omnia deſtinata per quemcunque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipſorum ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant Eccleſiis monaſteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarii, Prçlati, & Commendatarii ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiam ſi ad teſtandum habeant facultatem. Hæc enim conſtitutio intelligitur iuridice ab ipſomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis, quibus alias minimè poteſt ſatis fieri.

a Guti. lib. 1. pract. c. 20. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſolùm bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter poteſt cõſiderari negotiatio illicita: quædam enim eſt contra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem ad reſtituendum. Alia eſt, quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit a regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitum eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *b* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hęc ſolùm inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *c* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hęc quæritur, an ſolùm pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erãt reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibẽtes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra ſacros Canones.* Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicę applicari, quæ profectò magna ampliatio eſt. Nam eam conſequitur, quod quæſita per quaſcũque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis ſæcularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obſequiis item indecenter regibus, & aliis ſæcularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de poſt. Nau. c. 21. n. 100. & lib. 3. conſ. tit. de ſucc. ab int. conſ 3. p. 112. in 1. impre.
c D Tho. 2. 2. q. 62. ar. 1. & 2. & Greg. in l. 45. tar. 1. vol. conſu volunt. Per. in l. 3. ti. 1. verbo man damiento l. 1. ord. Nau. l. 3. cõſ. 1. de teſt. con. 10. p. 101. in 1. imp.

†

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione rectè poſſit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem videndum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prçlatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per ſemetipſos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum conſenſu maioris patris capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint, habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus detatione præſtantes, etiam cuiuſcũque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi, inuocando etiam, ſi opus fuerit, auxilium brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti prælati ſolùm eijcere poſsũt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, *e* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatẽ eſſe notoria: ita quod alij eius exemplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci prçuaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctum Doctorem tria debent cõcurrere ad hoc, vt iuſte poſſint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus & ſecularibus. Secundum, quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probetur eſſe incorrigibiles. *Nec obſtat*, ait Doctor ſanctus, *quod Papa Alexander VI abſolute conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo.* Nam reſpondet, quod *in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicti facere abſolute, at in foro conſcientiæ minime id eſſe tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijciendo autem tales abſolute extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari eſt exponere illos periculo damnationis æternæ, cum ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſæculares ſecundum iura Canonica, quibus ſubijciuntur religioſi ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ.* Hæc D. Bonauentura. Bene poſſem aduerſus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquem à religione ſit res magnæ conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſſime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic à religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, quod in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciendus eſt, quando ſcilicet culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere. Talis de*

d In 1. impr. f. 16. conc. 61.
e Bonau. ſup. regu. fratrum Min. q. 14.

R con-

Digitized by Google

conſilio diſcretorum, ſi expediens iudicatur, poteſt magiſter ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in conſtitutionibus *a* Prædicatorum nouiter impreſſis per Reuerendiſſimum Iuſtinianum, Romæ anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Per quam conſtitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri *b* dicentis, quod quandiu iſte frater voluerit ſe corrigere, non debet expelli à religione, quia ſecundum D. Thomam *c* hæc expulſio eſt ſicut excommunicatio, quæ non, niſi in contumacem, & in eum, qui ſe corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ *d* dicentis, quod nullus religioſus quantũcunque malus, ſi vult corrigi, debet expelli, ſed eſt ſequeſtrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri ſecundum conſtitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis ſcandala vitantur. Et certè ſi eius correctio quæratur, hoc præſtat. At in noſtra religione ille dicetur incorrigibilis ſecũdum ordinationes *e* generales Toletanas. *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitus de eodem crimine graui, et non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Valliſoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio ad coercendam delinquentium inſolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam diſtinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apoſtaſias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emendatus, poteſt expelli à religione; ſi aliam poſtea commiſerit, cum apoſtaſia delictum graue ex ſua natura ſit, & committentes ipſam in eodem crimine perſeuerantes, vt ſuſpecti de fide ab inquiſitoribus reputentur tanquam contemptores cenſuræ Eccleſiaſticæ excõmunicationis, in quam per Apoſtaſiam incurrunt, & vt excommunicati in ſuis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium *f* Tridentinum, quod *ſiquis obdurato animo cenſuris annexus in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tanquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.*

a In 1. diſt. ca. 19.
b Sylu. verb. religio. 6. § 17.
c D. Tho. quod l. 12. in fin.
d Arm. v. religio. vlt.
e cap. 6. tit. de incorrigibili.
f Conc. Trid. ſeſ. 25. de re. c. 3. in fin.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apoſtata, qui in noſtra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, poſſit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſiis, & in religione commiſit.

RESpondeo dicẽdo, quod ſi quis religioſus quatuor commiſit apoſtaſias, in quibus per multũ tempus perſeuerãs excommunicatus ſacra celebrauit, & ſacramentum pœnitentiæ ſæpe ſæpius miniſtrauit, & contra præceptum ſuæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum ſæpe ſæpius cum ſæcularibus exercuit, cum maximo ſuæ religionis detrimento, & ſæcularium ſcandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipſos diſcordias diſſeminando, mendacijs, & dolis eos infamando ſine ſpe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, poteſt iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipſa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Pariſienſis; in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus poſſit tradi brachio ſæculari, ſi bis ipſi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus *g* ſibi videri iuſtam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in ſua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut ſacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt poſſit tradi brachio ſæculari propter id ſolùm, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari ĩcorrigibilis dictus malus religioſus ad effectum, vt cum confuſione poſſit expelli à religione; quæ non eſt tam grauis pœna, ſicut degradatio, & traditio brachio ſæculari; cum eius grauia crimina non bis, ſed ſæpe ſæpius fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipſum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc noſtrã veritatem manifeſtat in epiſtola, quam ad *h* Rom. ſcribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id eſt, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Eſaias *i* etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me.* Et ſtatim addit. *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud ſignificat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Cauſam autem huius ſententiæ incorrigibilitatis aſſerit eſſe, Deum ipſis ſæpe ſæpius Peccata condonaſſe, imò enutriſſe, & exaltaſſe, ipſos autem ipſum ſpreuiſſe. Et etiam ſi in ordinationibus Toletanis, & Valliſoletanis non iudicetur eſſe incorrigibilẽ illum, cui delicta ſua ſæpe ſæpius fuerint condonata, & diſſimulata, & nunquam ad pœnitentiam fuit adductus, ſed ſolùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice caſtigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religioſum non eſſe incorrigibilem ad effectum vt non poſſit expelli à religione. Ipſæ enim ordinationes generales ſolùm ponũt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoſcendum, quis ſit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios eſſe incorrigibiles de facto, de quibus Syluester *K* in ſequentia verba prorumpit. *Abbas, vel prælatus non poteſt expellere monachum à religione; hoc tamen poteſt facere regula, vel conſtitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipſe Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum Monachus deprehenſus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, ſed ſolùm propter contumaciam. Quod intelligo, niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hæc doctiſſimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi: *Niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure ſecundum dictas ordinationes generales non ſit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, eſſe nihilominus incorrigibilem de facto ſecundum conditiones viri, & ſic à religione poſſe iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hũc eſſe expellendum negãt, cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea noſtra con-

g Cla. in pra. crim. q. 36. n. 34. Sal. ĩ pra. c. 140. §. incorrig.
h Ad Rom. 2.
i Eſai. 1. nu.
K Syluest. v. Abb. nu. 6.

Digitized by Google

concluſio, Nam loquendo in alia ſimili materia iudices inferiores poteſtatem habent arbitrandi pœnas ſecundum circũſtantias, adeo quod poſſunt eas arbitrari vſque ad pœnam mortis, prout poſt alios tradit Maranta, *a* & vnum delictum poteſt habere tales circunſtantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, poſſit digne imponi pœna mortis, vt poſt alios tradit Iulius Clarus. *b* Et eadem ratione, etiam ſi hic religioſus non ſit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot ſunt circunſtantiæ delictorum, quæ in titulo quæſtionis proponuntur, & talis poteſt eſſe conditio delinquentis, quod ſecundum ius poſſunt eius prælati iudicare, ipſum eſſe incorrigibilem, & à religione per conſequens cum confuſione eſſe diſmẽbrandum, & expellendum. Præſertim, cum vt proponitur in titulo quæſtionis, ſuleret iſte falſa teſtimonia in rebus grauiſſimis contra viros graues affirmare, & ſeditiones in conuentibus ſeminare, diſcordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosiſſimum eſt Reipublicæ; præſertim in religionibus, in quibus ſicut eſt bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita eſt malum, & infeſtum paci, & tranquillitati religionum habitare diuiſos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas, *c* & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus hoc vitium, vt perniciosiſſimum, exterminandum eſſe proclamant. Probatur etiam noſtra ſententia, Nam Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo, decima nona die Septembris. *Ordini D. Hieronymi in Hiſpanijs conceſſit, & indulſit, quod capitulum generale, aut priuatum tantùm poſſit fratres delinquentes in caſibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauiſſimis, velut inobedientiæ contumaciæ, ſeu incorrigibilitatis eos etiam vſque ad priuationem habitus incluſiuè punire, & caſtigare.*

a Marãta in ſuo ſpec. f. 29. poſt. nu. 33.
b Clar. l. recept arũ ſententiarũ. §. ſacrilegium, nu. 3.
c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. verb. 11. q. 3. conc. 6. à nu. 419.

Circa quod conſideranda ſunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauiſſimis.* Nam dictio, *alijs*, deſignat ſimilitudinem, & refert diuerſum in ſubſtantia, ſed idem in qualitate, iuxta quandam legẽ *d* & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem ſequitur Quintilianus Mandoſius, quod ſi ſtatutum dicit, quod aliquis puniatur pęna pedis, vel alia, intelligitur de ſimili, vnde non de pęna pecuniaria intelligitur, quia nõ cõuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota eſt à tali pœna. Vnde in hac conceſſione illa dictio *alijs*, denotat alia ſimilia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, ſed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religioſum commiſiſſe; ſcilicet, delictum inobediẽtiæ, contumaciæ, quam habuit iſte delinquens, qui vt probatum eſt, ſatis eſt incorrigibilis de facto. Et inſuper probatur noſtrum aſſertũ; Dicit enim Pius Quintus, quod poſſunt Prælati procedere, vſq; ad priuationem habitus incluſiue in delictis grauibus, aut grauiſſimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non ſolùm propter delicta grauiſſima poſſe procedere vſque ad priuationem habitus, cuiuſmodi eſt incorrigibilitas; ſed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem ſint delicta grauia, & grauiſſima non explicant Doctores, regulam certam conſtituentes; imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus, *e* prout illum refert, & ſequitur Villalobos. Vnde reſolutiuè dico, hunc delinquentem poſſe à religione eiici propter eius delicta, quæ non ſolùm ſunt grauia, ſed grauiſſima, cum virtute dictę

d l. ſi fugitiuũ. C. de ſeruis fu. cũ glo. fin. c. ſedes & ibi omnes de reſcri Bar. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitũ. nu. 2 ff ſi quis vocatus Bal. in l. conuenticulum col. 4. C. de epi. & cle. Man in reg. 3. reſer. q. 8. nu. 2. & 3.
e Alci. in cap. cum nõ abbo. n. 18. de iud. villal. in ſua collect. cõmu. opiol. D, nu. 16.

conceſſionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes ſumus, poſſint propter talia delicta fratres à religione expelli.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum ſolùm Generalibus, aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictum eſt in articulo ſupraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commiſit cum conſenſu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans conceſſionem factam ordini D. Hieronymi in articulo ſuperiori relatam anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, *Statuit conſiderans, quod Prior generalis per conſtitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam poteſtatem ipſum capitulum Generale tempore, quo celebratur, priori generali quã conceſſit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipſum habitum extrahendi & auferendi per ſe, vel per ſuos miniſtros, dum tamen hæc omnia faciant de conſilio fratrum Monaſterij Sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam conceſſionem eſt primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habẽtium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non poſſunt ea gaudere, niſi ad id habeant commiſſionem à Patre Generali. Secundo eſt notandum circa illa verba, ibi, *De conſilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta conceſſione illa verba quia, pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monaſterio ſuam continuam habitationem, nec inde poteſt egredi, niſi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigoroſas circa hoc conſtitutiones; & ſi alibi ſuam habitationẽ mutaret, ibi idem poteſt efficere cum conſilio diſcretorum monaſterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc caſu perſonale eſt, & eius ſequẽs perſonam, nõ autem locale reſpectu diſcretorum dicti monaſterij. Pro cuius rei explicatione eſt notanda regula, quod ad cognoſcendũ vtrum priuilegiũ ſit perſonale, debet in primis haberi reſpectus ad qualitatem rei conceſſæ, prout tradit Aimon. *g* Item, & ad cauſam cõceſſionis iuxta quandam iuris regulã, *h* ſentiũt Romanus Aretinus, Baldus, & poſt Ancharanum Alciatus. At idem dicendũ eſt, ſi conſtet cauſam principalem priuilegij fuiſſe perſonã, nam tũc cenſebitur perſonale. Et per contrarium, ſi conſtet cauſam principalem priuilegium concedendi fuiſſe rem, vel locum, priuilegium cenſebitur reale. Nam in qualibet diſpoſitione cauſa principalis, & immediata inſpicienda eſt, non autem ſecundaria, ſeu remota, & impulſiua. Si autem de hac cauſa non conſtet, quia non inuenitur expreſſa in conceſſione, tunc ſi verba referantur ad perſonam, præſumitur perſonam fuiſſe cauſam præciſam, & immediatam conceſſionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio cenſeri perſonale, prout tradunt quædam gloſſa, Bartolus, *i* & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium ſi verba conceſſionis referantur ad rem ſiue locum, præſumitur rem ſiue locum fuiſſe cauſam principalẽ conceſſionis. Perſonam autem fuiſſe cauſam remotam, ſiue impulſiuam conceſſionis. Ac proinde attenta

f Verb. condẽnat.
g Aimon. cõſ. 404. art. nu. 2. lib. 3.
h l. in omnib. cauſis in nu. 2. de reg. iur. Rom. in l. maritum nu. 32. & ibi Aret. col. 3. in prin. ff. ſolu. matr. Bal. 1 l. apud Iuli. §. idem Iul. ad mod. ff. de leg. 1. Alcia. conſ. 203. not. 21. alias conſ. 7. n. 27. vol 4.
i Gloſſ. in ſu. 25 q. 2. Bart. conſ. 189. nu. 4 Decia. conſ. 56. nume. 32. Natta conſil. 163. n. 7. li. 1.

cauſa principali priuilegium cẽſebitur reale, prout allegando alios reſoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ conceſſionis minus principaliter referãtur ad monaſterium Sancti Bartholomæi, ſed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit perſonale, ſequens ipſum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum conſilio patrum, & ſeniorum, nõ Sancti Bartholomæi præciſe, ſed illius, vbi tunc habuerit habitationem: ſicut alia grauiora nõ poteſt executioni mandare ſine præfato conſilio prius habito, vt articulo ſequenti diſputabitur.

a Natta vbi ſup. num. 16. Boer. cõſ. 115. nu. 1. li. 2. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba poſita à Pio V. in dicta conceſſione, ibi, *de conſilio fratrum*. Quod dictum in ſimili ſpecie mouet Burſatus. *b* Et reſpondet negatiue ea ratione, quia conſilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non eſt neceſſariò ſequendum; & dicti patres conſulentes non ſunt participes officij, ſed tantùm reuerendiſſimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod conſilium ſit neceſſariò ſequendum, ſed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod poteſt multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus conſilium ad vtilitatẽ non ad neceſſitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum conſilio facturum. Scientis enim eſt de vnaquaque re ſigillatim conſulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Burſatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio ſiue conceſſione dicatur, quod procedatur de conſilio iuriſperitorum, quæ dictio, de, cauſam proximam, materialemque ſignificat, quod ſecus eſt, ſi dicatur ex conſilio, vel aliter indefinite adhibito conſilio. Quæ verba non ita præciſe conſilium ſequendum dicunt, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni reſpondet Burſatus, quod omnes iſtæ dictiones in re dicti conſilij adhibendi non differunt, cũ videantur tendere ad eundẽ finem, vt ſcilicet, adhibito conſilio cauſa expediatur. Quare ſi conſilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, ſequendum non eſt; nec etiam eſt ſequendum cum dictione, de, inter quas nulla in propoſito differentia cõſtitui poteſt, vt ſentit Bartolus. *g* Reprobando enim diſtinctionem prædictã oſtendit, nullum eſſe inter ſe harum dictionum diſcrimẽ reſpectu conſilij adhibendi, vt poſita vna neceſſariò ſit ſequendum, poſitis autem aliis ſolùm neceſſario ſit adhibendum. Nam dictio, de, non ſemper arctat ad iudicandum iuxta conſilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum ſuorum conſilio. Et licet dici ſoleat, formam à lege præſcriptam actum reddere nullum, ſi omittatur, vt in conſilio ſapientis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum à lege pro forma conſilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum aliàs à lege libera alicui poteſtas tribuatur iudicandi, vt contra religioſos inſolentes conceditur prælatis ea, quam habent Epiſcopi circa ſuos clericos, tunc licet poſtea eiſdem committatur, vt de vel ex conſilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur conſilium adhibere. Quod autem ipſi prælati hanc poteſtatem corrigendi ſuos ſubditos exemptos à iuriſdictione Epiſcoporum, clarum eſt, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem circa eos. Verum tamen eſt, quòd ſi dicta ſententia fuerit data non ſequuto conſilio fratrum, ab ea poteſt appellari tanquam à ſententia iniuſta, verè, vel præſumptiuè, prout allegando multos tenent Iaſon, *i* & Burſatus. Sed dices, ad quid dicitur, quod fiat cum conſilio ſeniorum, ſi non eſt neceſſe illud ſequi? Huic dubio iam ex dictis patet reſponſio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nũc, quod poteſt eſſe, quod tale conſilium ſit vtile, quia poteſt remouere prælatos ad aliquid faciendum, quòd forſitan per ſe nõ feciſſent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito conſilio deliberent, an expediat eis ſequi conſilium. *K* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod eſt vtile in caſu dubio exquirere conſilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, ſapientibus, & inſipientibus. Nam quandoque parum ſapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, ſicut habemus exemplum in Ietro ſocero Moyſis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine inſolentes expellere virtute conceſſionis Pij V. ſuperius allegatæ, non tenentur ſequi conſilium ſeniorum. At volentes eos expellere virtute cõceſſionis Alexandri VI. tenentur ſequi conſenſum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipſis, vt eam poteſtatẽ poſſint exercere cũ conſilio maioris partis capituli, ſed cum conſenſu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam eſſe differentiam inter hoc verbum, *conſenſus, & conſilium*. Nam quamuis vtrunque ex his verbis variè ſoleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philoſophis, & aliter à Iuriſperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omiſſa multiplici eorum diſtinctione, & declaratione quã tradunt *n* Nemeſius, & Damaſcenus, quæ ad rem non pertinent in præſentia ſufficere nobis cenſuimus de his eo ipſo ſenſu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiuſmodi in commentariis ſuis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex conſenſum, aut conſilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba ſunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibuſdam denominare, & diſtinguere, quàm ab ipſorum propria vi, & natura. Vnde appellare ſolent conſenſum cum voluntatis ſignificatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, neceſſarius eſt omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* gloſſam communiter receptam. Et ideo, ſiue in ipſo actu, ſiue etiam poſt, interponi neceſſariò debet; modo ille, qui conſentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem eſſe conſtet, prout tenet Abbas. *p* At conſilium dixerunt eſſe aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, ſiue inquiſitionem quandam alterius ſententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare eſt huius nominis, vnde conſilium vtilitatis dici ſolet; quod, quando à iure præcipitur, exquiri debet, antequam actus ipſe conficiatur: cum hæc conſilii ſit natura, vt actum *q* gerendum præcedat, iuxta quandam gloſſam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud poſtea ſequi teneatur, ſi præciſè in ratione conſilij conſideretur, prout dictum eſt: ſiquidem non ponitur conſilium inter proprios actus legis, cuius eſt præcipere, ſed ponitur inter ea, quæ ſuadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo ſequitur, quod dato conſilio, is, qui petiit, ſi id non probet, liberum ſit ei id non acce-

b Burſat. li. 1. conſ. conſ. 90. à nu. 35.
c l. Si aurum. C. de inge. & manum. 1. l. dub. C. de repud.
d l. humanũ. C. de legib.
e c. de qui. 20. diſt.
f Burſat. vbi ſup. nu. 40.
g Bar. in l. 1. §. ſi plures. ff. de exerc. act.
h Scala de conſ. ſap. li. 1. c. 7. & de contra. & vltim. volunt. c. 11.
i Iaſ. in rubr. de iur. in fine. Burſat. in d. conſ. in fi.
K c. de quib. 20. cap.
l Panor. in c. cũ ad noſtrã de conſuetud.
m Tabiẽ. verbo conſilium no. 1. & ver. conſenſus.
n Nemeſi. lib. 5. de phi. Ioſeph. c. 5. Dam. lib. 2. de Fide ort.
o Gl. in c. 1. §. ſi. ne ſede vacãte in 6. & in c. ſi porro verbo, aſſenſu de reſt. in 6.
p Abb. in c. 1. de his q̃ fiunt à præla. no. 3. & in c. cũ in veteri de elec. no. 12.
q Glo. in c. cũ olim. de arbi. vbi Abbas. n. 4.
r Tho. 2. 2. q. 52. ar. 2. ad 2.

Digitized by Google

acceptare, cùm conſilium voluntatis eſſe dicatur, at dato conſenſu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipſius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus. *a*

a Paleot. de ſacri. conſiſ. conſult. 1. p. q. 3. art. 1. q. 19. cum ſeq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm dicti prælati poſſint expellere à religione homicidam.

RЕſpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter verba cōſtitutionis Pij V. ſuperius allegatæ, quæ habet poſſe fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ ſi in ſæculo exiſterēt, pœna mortis affligerentur. Et ſic dico, quod cum pœna homicidij ſit hodie pœna mortis ſecundum communē opinionem, quam tradit Boſſius. *b* Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tā plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius, *c* ſequitur, quod frater homicida pœna expulſionis à religione poteſt puniri. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit; aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam caſu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac ſi ipſe interfeciſſet, prout reſoluit Iulius Clarus, *d* dicens, quod ſimiliter dicitur homicida dās aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui miſit aliquem per viam, in qua ſciebat eſſe eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamē eſt, quòd etiam in caſibus, in quibus pœna mortis eſſent afficiendi in ſeculo fratres, ſi talia ipſi perpetraſſent, non cōdemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè ſequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia ſimilia priuilegia, & iura in foro exteriori poſſe ſeruari; at in foro conſcientiæ minimè eſſe executioni mandanda, niſi negotium ſit notorium, & taliter delinquentes ſint incorrigibiles. Nam poſſunt hi caſus contingere his fratribus, ita repente ſanguine ad cor aſcendente, vt eorum culpa non ſit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunſtantiæ. Et etiā ſi ſit notabilis, poſſunt habere talem contritionem, & propoſitum pœnitentiam agendi, vt ſit contra miſericordiam, & æquitatem eos à religione eijcere, in qua ſine periculo tranſgreſſionis votorū, quibus ſe Deo ſacrauerunt, poſſunt, prout tenentur, ſui peccati agere rigoroſam pœnitentiam.

b Boſſ. in tit. de homic. nu. 109.
c Bolēt. in rep. l. c. § famoſos. num 64 ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. § fin. q. 88. & q. 90.

Aduertendum tamen, quod aliqua ſunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi ſupplicij, & mortis infligitur, propter quę minimè à religione ſunt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur ſecundum ius *e* extrahentes de manibus iuſtitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem aſſerit frequentiori calculo receptam Placa, *f* quem ſequitur Craueta, & teſtatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religioſi hæc committētes pœna excluſionis damnari; cum vt plurimū hęc pietate mori licet libertate nimia faciant. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipſos magis conſtitui iudices ad ſuorum ſubditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. cuiuſcunque. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. ca. 38. nu. 7. Craue. ſuper tit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 68. nu. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religioſus de crimine nefando conuictus poſſit à religione expelli.

RЕſpondeo dicendo, quod omnes presbyteri ſeculares, & etiam regulares cuiuſcumque gradus, & dignitatis huiuſmodi vitium exercentes, remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocūque officio, & dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico. Ita quod per iudicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſeculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, tertio Kalendas Septembris. Pontificatus ſui anno tertio. *Dixi exercentes.* Nam illi, qui non exercent huiuſmodi actū, licet pœna capitis puniantur, non tamen rigoroſa huius conſtitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. *g* Quod tenendum eſt, licet Salzedo dicat, *h* eadem rigoroſa pœna eſſe puniendum quemcumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem? Conſiderare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius conſtitutione data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, cuius conſtitutionis meminit in allegata conſtitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi *exercētes*: ſed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen conſtitutione, non tam rigoroſas pœnas adhibuit, ſicut in ſecunda: & ideò nimirum, ſi pœna primæ conſtitutionis comprehendat perpetrantes; pœnæ autem ſecundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta ſint, quantum ad noſtrum propoſitum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis, & combuſtionis ſecūdum leges imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrociſſimis punitur affectus, & conatus, etiāſi effectus non ſequatur, prout tenet gloſſa, *i* quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmās, ſe hanc opinionem vidiſſe per multos determinatam. Verum tamen eſt, quod ſi quis actum non conſummaſſet, quia ſcilicet, in ipſas partes pudendas membrum non impoſuiſſet, ſed tantùm extra vas ſe polluiſſet, non debet puniri pœna mortis, ſed alia extraordinaria, ſecus autem ſi membrum impoſuiſſet, licet intus ſemen non emiſiſſet. Et ita dicit Iulius Clarus *k* fuiſſe iudicatum in cauſa cuiuſdam, quem tantūmodo virgis cædi iuſſum eſt, *l* à qua opinione, quia mitior, dicit non eſſe recedendum. Ex quibus, quantum ad noſtrum propoſitum colligo primo, quod religioſi, qui hoc crimen exercuiſſe conuicti ſunt, pœna combuſtionis ſunt afficiendi, ſecūdum cæremoniam in religionibus pro huiuſmodi crimine vſitatam. Et à religione ſunt expellendi, aut in triremes relegādi, cū huic vitio aſſuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio aſſuefactos non condemnarem ad expulſionem à religione in eis ſigna contritionis conſiderans, & videns, cum ex cōfuſione huius grauiſſimi peccati, & ex pęna ipſis publicè illata ſæpe ſæpius conuertantur, in ipſum miſerabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monaſticam proſequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidiſſe, qui cū maximo honore in religione ad patres ſuos fuit appoſitus. Et minus condemnarem ad dictam expulſionem hoc crimen attentantes, licet pœna combuſtionis eſſent digni.

g Naua. c. 27. nu. 249.
h Salzed. in pract. crim. c. 66.
i Gloſ. in l. 1. §. hæc autem verb. verbo putamus ff quod quiſque iuris Fel. in c. 1. nu. 9. ver. lim. 2. de offic. dele. Couar. in cle. ſi furioſus fo. 276. nu. 6. Afflic. ſuper. 3. p. conſil. reg. in rubr. 42. in princ. poſt. nu. 19.
k Clar. lib. 5. ſent. recep. §. ſodomia. n. 8.

Digitized by Google

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuſte expulſi à religione teneantur ad ſeruandum regulam, quam vouerunt.

a Sot. li. 7. de iuſ. q. 2. art. 1.

REſpondeo dicendo, quod Doctiſſimus Sotus *a* in hæc verba prorumpens ait: quod à *voto quidem obedientiæ abſolutus manet, poſtquam prælatus eum reiecit, ac ſubinde à voto paupertatis, quandoquidē conuentus eum non alit: ac proinde à perſoluendo officio diuino, niſi fuerit in ſacris conſtitutus, atque à ieiunijs, & alijs annexis religioni, ſiquidem illorum non fecit votum expreſſum, nec ad illa tenebatur, niſi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto caſtitatis minimè eximitur, eo quòd expreſsè illud emiſit, nec prælatus potuit eum ab illo liberare*: Hæc Soto. Qui multum ſatis indulget huiuſmodi expulſis, & multa in ſupradictis inculcat, quæ examinare oportet. In eo autem, quod ait, à voto obedientiæ eſſe liberatum, grauiſſimi viri contrarium conſtanter aſſeuerāt, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum ſtatim teneatur adire Epiſcopum, ſignificando ſe eſſe monachum, & expulſum à ſua religione, & per conſequēs ſuæ ditioni addictum, paratumq; iuſſis ipſius obedire, vt poſſit Epiſcopus curam illius habere: adeò vt dicat Federicus, *b* teneri Epiſcopum ipſi aliquem locum ſolitarium aſſignare, in quo commodè poſſit ſubſtantialia ſuæ regulæ obſeruare; Ad quæ ſeruanda tenetur, licet ab alijs abſoluatur, quod ait Nauarrus, *c* nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honeſto inter ſuos cognatos, & amicos, vel ſolitarius ſub obedientia tamen Epiſcopi. An autem debeat eſſe ſubiectus Epiſcopo originis, an domicilij, maximè torquetur alibi Nauar. *d* De quo infra dicetur. Doctiſſimus Molina *f* religioſæ Societatis Ieſu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominium poſſint ſibi comparare, tacita tamen ad id eis cenſetur conceſſa facultas. Tum quia ſub religionis obedientia, ac regula non viuunt, tum etiam commoditas, & vſus rerum, quas comparant, id prædicant. Et ſic reprobat Nauarrum dicentem, ipſe iuſtè eiectum incidere in obedientiam Epiſcopi, vt non ſolùm eo modo, quo alij clerici, ſed etiam ex voto obediētiæ teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire ſuis prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem eſſe contra praxim in Eccleſia receptam, & omnino improbabilem. Religioſi enim illi non ad aliam obſeruantiam tenentur ex voto, quàm ad illam, quam ſua ſponte ſe voto aſtrinxerunt, ſua autē profeſſione non ſe aſtrinxerunt obedire extra religionem Epiſcopo, ſed in religione prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipſo, quod per expulſionem à monaſterio eximuntur ab obedientia prælatorum regularium, & ab obſeruantia regulæ, non incidāt in aliam obedientiæ obligationem Epiſcopi, quàm in eam, quam clerici, atque alij eiuſdem Epiſcopi illi obedire teneantur. Confirmatur, quoniam ipſe Nauarrus *f* affirmat, quod non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem; eſto religio, à qua ſunt expulſi, aut Summus Pontifex id illis cōcedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Epiſcopo, quàm cæteri clerici Epiſcopatus; ſiquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, ſi conentur taliter viuere, vt digni ſint, qui iterum admittantur, paratique ſint in eadem religione Prælato obedire, ſi ſublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

b Feder. conſ. 34.

c Nau. lib. 5. conſil. tit. de reg. con. 79.

d Nau. in ca. nō dicatis. 12. q. 1. no. 34.

e Molin. 1. 2. tracta. 2. diſ. 149. p. 797.

f Nau in ca. non dicatis. n. 46.

Quātum autem ad id, quod aſſerit Soto, non teneri expulſos officium diuinum recitare, aduerte, quod contrarium tenet Nauarr. *g* Qui perſiſtens in ſua opinione, quod regulares ratione ſtatus tenentur ad perſoluendas horas canonicas, licet non ſint ſacris ordinibus inſigniti, tenet expulſos, cum remaneant regulares, ad ipſas teneri: quoniam culpa nō debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in ſacris Canonibus *h* habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerare; ſiquidem ſua culpa à iugo Domini ſuaui ſunt ſegregati, niſi in his, quæ commode in ſæculo exiſtentes ſeruare non poſſunt, vt eſt paupertas, quam non poſſunt commodè ſeruare, cū ad eum ſtatum peruenerint, in quo non poſſunt non quærere alimenta, ſiquidem iam ſibi à religione minime ſuppeditantur. At in eo ſtatu bene poſſunt horas Canonicas recitare; ſiquidem aliqui deuoti ſæculares negotijs implicati eas quotidie deuote perſoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione eſt aſſerendum in expulſis ab ordine Minorum, cum non ſolùm, vt Eccleſiaſtici, ſed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarum canonicarum ſecundum ordinem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, prout in ſua regula profitentur. Nec ego certe hos excuſarem à ieiunijs in eorum regula contentis; Cum etiam ſub pęna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet. Loquitur enim de ieiunijs in regula contentis, quorum tranſgreſſio non eſt mortalis, prout contingit in religione Prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. nu. 20.

h Cap. 1. de apoſ. pra. l. itæ. qui vllo. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monaſterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, poſſit manere tuta conſcientia in ſæculo, ſi Prælati eum nolint recipere.

RESpondeo dicendo, quod poteſt remanere in ſæculo in habitu clericali, prout conſuluit Federicus, *i* loquendo de monacho expulſo iuridice, non autem de expulſo per colluſionem, & iniuſte. Sed Nauarrus *K* ait, quod eiectus iuridice non ſolùm, quando rogat, vt recipiatur in monaſterium, & non recipitur, vt ait Federicus, ſed etiam antequam roget, poteſt manere in habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quàm opinio Soti *l* dicentis, quod ſaltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quod monachus trāſlatus ad Eccleſiam parochialem poteſt manere ſub habitu clericali ſæculari. Quod adeò verum intelligit *m* Nauarrus, quod non ſolùm monachus priuatus, ſed etiam depoſitus ab Eccleſia parochiali, ad quam fuit canonice tranſlatus, ratione cuius ſubiacebat Epiſcopo, poteſt, & debet remanere ſub obedientia Epiſcopi: ſed etiam ſi ſponte legitime renuntiauit Eccleſiæ. Tum quia in vtroque caſu eadem eſt ratio, & idem ius ſuadet, in vtroque caſu abſolutus eſt à ſua religione; & in neutro poteſt reuocari ad clauſtrum, iuxta quandam gloſſam *n* communiter receptam, & quamplurimos canones id ſuadentes. Extante quodam priuilegio Innocentij IV. quo *prohibuit directè, vt fratres Minores, quos generales, aut prouinciales miniſtros ab ordine pro ſuis culpis expellere contigerit, vel egreſſi fuerint proprio motu, non præſumant prædicare, ſeu cōfeſſiones audire, vel docere, niſi de licentia Sedis Apoſtolicæ, aut prædictorum Miniſtrorum ad alium tranſierint ordinem. Et voluit, quod ſi cōtra huiuſmodi inhibitionem aliquid fuerit temere attentatum, poſſint dicti Miniſtri in illos ſententiam excommunicationis promulgare*. Ita habetur in libro Monumēta *o* ordinū. Qua

i Fed. con. 38.

K Nau. in c. non dicatis. n. 367.

l Sot. lib. 7. de iuſt. q. 7. ar. 1.

m Nau. li. 3. conſ. tit. de re. conſ. 79.

n Gl. in Clement. 1. §. ad hoc de ſtatut. monit. verbo clauſ. cap. ſi quis trāſ. 21. q. 1. & c. quadam. 16. q. 2.

o In 1. impr. fol. 36 & in 2. f. 120. con. 261.

con-

Digitized by Google

conceſſione aliæ poſſunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipſis officium prædicandi, confeſſiones audiendi interdicatur, quod tales ſunt infames, vt notat Lappus, *a* vt tales non compellentur prælati eos recipere ad ſuam religionem; cum ſecundum ius infames recipere minime compellantur. Imo ſecundum conſtitutionem nouiſſimã Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ conſtitutio videtur extendenda etiam ad huiuſmodi eiectos, qui velut ſeculares quantum ad hoc reputantur, cum iam ſint exempti ab obedientia ſuorum regularium prælatorum. Prætereà, ſi iuſtè eiecti poſſent compellere prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis conceſſa, quibus poſſunt perpetuo eijcere criminoſos à religione, fruſtratoria redderentur.

a Lappus ad dictum Federici conſ. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit.

RESpondeo dicẽdo, quod doctiſſimus Nauarrus *b* tenet, quod poſſunt ſine illa licentia transfire ad aliam religionem ſiue ſtrictorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, quam poſſent intrare, ſi nũquam intraſſent illam, à qua ſunt iam ſoluti per ſententiam iuridicam, & definitiuam, per quã extincta eſt obligatio, qua tenebantur tali regulæ; cum obligatio extincta non poſſit reuiuiſcere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam l. *c* Nec ſupradictis obſtat quædã Decretalis, *d* quæ habet, prælatos ſuperiores ordinũ teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monaſteria ad eos recipiendos. Nam reſpondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuſte, vel inordinate per ſententias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione, vel etiã de iuſte, & ordinate eiectis; ſed volentibus ad monaſteria redire, prout ſoluit idem Nauarrus. *e* Nec huic ſolutioni obſtant, quæ addit additio ad conſilium ſeptuageſimum ſeptimũ Nauarri libro tertio cõſiliorum, titulo de regularibus. Vbi ait, quod periculoſa eſt explicatio dicti capituli, ſi intelligatur ſolùm de iniuſte eiectis, vel per ſententiam interloquutoriam: quandoquidem iſta Decretalis etiã expreſſe loquitur de illis regularibus eiectis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi, qui non poſſunt eſſe alij, niſi iuſte, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni reſpõdetur, quod poſſunt eſſe alij, præter iuſte, & definitiue eiectos, illi ſcilicet, qui fuerint eiecti iuſte, nõ ſeruato iuris, neque regulæ ordine, qui ſeruato ordine regulari nõ poſſunt recipi, cum ſint incorrigibiles de facto, & tot vitijs innodati, qui ſi recipiãtur, eorum receptio ad religionem erit periculoſa, nã poſſet multis religioſis ruina ſubeſſe immiſcendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquijs prauis, & ſeminando zizaniam inter fratres ad ſimilitudinem inimici hominis, qui ſuperſeminauit zizaniam. Et etiã erit ſcandaloſa ſecularibus, & alijs regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiſerunt: & ita deberent iſti incarcerari in locis competentibus ſine graui ſcandalo. Et iuxta ſupradicta debet explicari conceſſio Innocentij Quarti, qua *Conceſſit, vt eiecti, vel egreſſi de prædicto ordine Minorum poſſint tranſire ad alios ordines approbatos, præter quàm ad B. Auguſtini Templariorum, Hoſpitaliorum, & aliorum religioſorum arma portantiũ deferẽdo tamen literas teſtimoniales generalis, vel prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit diſtricte, ne tales fratres aliter ad alium ordinem tranſeant, vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant abſque licentia ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facienti de præſentibus mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. conſil. tit. de reg. con. 78.
c l. qui res. §. areã. ff. ſolu.
d Cap. vlt. de reg.
e Nau. in c. non dicatis nu. 36.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab alijs ordinibus recipi ſine literis dimiſſorijs teſtimonialibus, non tamẽ irritauit receptionem, aut profeſſionem, nihilominus puto, profeſſionem ab ipſis factam in his religionibus non valere. Eſt enim regula Gloſſ. *g* ſingularis, & ſolennis, quæ dicit, quod non valet confirmatio inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debet, & ſimiliter in propoſito videtur irrita dicta receptio non ſeruata inquiſitione de literis teſtimonialibus. Et ſic per dictam gloſſam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum adiecta certa forma, ſi non ſeruat omnia, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat.

f In 1. imp. f. 37. & in 2. f. 120. conceſſ. 161.
g Gloſ. in Cle. 1. verſ. inhibẽtes de in. pat. c. prom. de elect. libr. 6.
h Felin. in c. ex parte col. 4. de conſt.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilem à ſua religione, iubendo ei vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout probat Nauarrus, *i* quia iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum, iuxta vulgaria iura. *K* Et ſicut iudex non poteſt iudicare extra territorium, & locũ, vbi habet iuriſdictionem, ita non poteſt extra tempus, intra quod habet illam, valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo prouincialis habeat iuriſdictionem in ſuum religioſum, quanto tempore ſubditur illi; at ſimul vt priuatur habitu, deſinit eſſe eius ſubditus, ergo non poteſt in illud tempus illum obligare, tum quia paria ſunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam ſicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo non eſt coniux, non valet: ita donatio ſponſæ pro tẽpore, quo eſt futura coniux non valet, iuxta quandam legem. Sed licet iſta opinio ſit vera fundamentum tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud prælati præceptum (vt ſupponitur) ponitur vt pœna debita delicto ſubditi incorrigibilis. Et licet dicti prælati non habeãt iuriſdictionem in excluſum, poſtquam ipſe eſt iam ab eorum iuriſdictione exemptus, habent tamen iuriſdictionem in ipſum, vt iudices potentes eum condemnare ad ſimilia, & obligare per ſententiam diffinitiuã. Quod experientia, & conſuetudine comprobatur; Videmus enim prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulſionis ſententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauiſſimis id cauſis ſuadentibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc ſententiam minimè dictos expulſos obligare: præſertim, cum ipſi ei aſſentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo ſequenda. Obligare enim aliquem per ſententiam diffinitiuam, vt ſtrictiorem religionem ingrediatur metas naturæ voti videtur tranſgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria eſſe debeant. Et ſicut quis propter eius delicta non poteſt in ipſorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat profeſſionem: ita ſimiliter hi expulſi minimè poſſunt ad id aſtringi iuxta quæ latè notauimus in noſtra ſumma *m* confeſſorum.

i Nau. libr. 3. conſ. tit. de re. conſ. 77. nu. 2.
K l. fin. ff. de iuri. omn. iud. c. 2. de conſtit. lib. 2.
l l. ſi viuam ſi cert. pet.
m 1. tom. c. 93 pag. 331.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm promotus tantùm ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem, ſi expellatur propter eius delicta ab ordine, poſsit ordinari ab Epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quod ſi præfatus ſubdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictum inducẽs irregularitatem, à qua non poteſt epiſcopus abſoluere, oportet pro diſpenſatione recurrere ad Papã, ſi antequam eijciatur, non fuit cum ipſo diſpenſatum per priuilegia ordinis ad id facultatem concedentia. Vnde prælati regulares ſententia diffinitiua eos eijcientes, debent cum eis expreſsè diſpenſare in his, quæ poſſunt (ſi ipſis videbitur expedire) vt poſſint ad alios ordines aſcendere, & in promotis miniſtrare, ita vt epiſcopis hæc pateant. Et fortè ſemper hoc debent facere: nam regulariter iſti eijciuntur propter grauiſſimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reſeruata. Verum tamen eſt, quod ſi dicta delicta, ob quæ ab ordine eijcitur, inducunt irregularitatẽ, aut aliam inhabilitatem, ſuper quam poteſt epiſcopus diſpenſare, poterit quidem epiſcopus, cui ſe ſubiecit recipere illum, & ſi habet beneficiũ ſufficiens ad honeſte viuẽdum, & eſt idoneus ætate, & literis, & moribus in ſacerdotem Domini ordinare, facta ei prius fide de alijs ordinibus rite in religione ſuſceptis, & facta diſpenſatione in ſupradicta irregularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eũ ad titulũ patrimonij ordinare: Licet enim ipſe non poſſit habere proprium, quia dominium in particulari eſt contra votum paupertatis, à quo ſecundum communem, non fuit per expulſionem abſolutus: non tamen eſt ei prohibitum habere bona quæſita epiſcopo, & Eccleſiæ, vt in ſuperioribus dictũ eſt, quibus ſe honeſtè, & decenter in habitu clericali ſuſtentare poſſit, ad quod patrimonium ſufficiens poſtulatur, ne ſcilicet, mẽdicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex traditis à Nauarro. *a*

a Nau. lib. 3. cõſ. ti. de reg. conſ. 84.

ARTICVLVS XXV.

Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi à Religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.

RESpondeo dicendo, certum eſſe hos eiectos debere ſe epiſcopis cum literis teſtimonialibus præſentare, prout dictum eſt in ſuperioribus. Sed quod quærit titulus quæſtionis, eſt, an ſe præſentare teneantur epiſcopo originis, an epiſcopo domicilij, vt ſub eorum, ſicut alij clerici ſint iuriſdictione? Cui dubio reſpondet Nauarrus, *b* quod debent ſe præſentare epiſcopo originis, quod probat. Nam, aut debent eſſe ſubiecti epiſcopo domicilij, cui ſuberant ante religionis ingreſſum, aut epiſcopo beneficij, quod habent, aut epiſcopo, in cuius ditione eſt ſitum monaſterium, à quo eijciuntur, aut epiſcopo originis. Non epiſcopo beneficij, & monachatus, & domicilij, nam hic eſt mutabilis, non enim durat, niſi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius ſecundum Bartolum *c* receptum: relinquitur ergo, vt maneant ſubiecti epiſcopo originis, qui eſt immutabilis, iuxta quandam legem, *d* & non perditur per acceſſionem dignitatis, quæ non tollit, ſed accumulat domicilium, iuxta aliã legem, *e* vbi notat Bartolus. At ratio iſta non omnino me conuincit, vt obligemus hos miſeros ſubijci Epiſcopis originis cum maxima aliquando ſit, & ſuorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas tranſmeare poſſint: & ſic exiſtimo, hos cuicunque Ordinario poſſe ſe ſubdere. Nec obſtat, quod antequam ſe præſentent alicui Ordinario, erunt ſine capite; nam reſpondetur, quod tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cum ſi per ſententiam à natiuis prouincijs relegentur, ſoli Papæ ſint ſubiecti, vt concedit idem Nauarrus, *f* dicens, eius iuriſdictioni ſpirituali ſubiectos iri, eique ſoli, quæcunque quæſierint quæſituros. Et ſi forte ab vrbe exterminentur, ſatisfacerent fortè ſuis conſcientijs eligendo aliquem antiſtitem cui ſubdantur argumẽto cuiuſdam decretalis. *g* Vnde ſi moriantur, antequam ſe alicui Ordinario præſentent, bona per ipſos quæſita nomine ſpoliorum ad reuerendam cameram pertinebunt, iuxta quandam conſtitutionẽ Gregorij Decimi tertij, de qua in ſuperioribus *h* mẽtionem fecimus.

b Naua. in c. non dicatis. num. 42.

c Bart. in l. 1. ff. ad munic.
d l. aſſump. ff. ad municip.
e l. ſenatores ff. de ſenat. vbi Bart.

f. Nau. in d. c. non dicatis. n. 34.

g c. nihil. de electio.

h ſup. hac q. art. 2.

ARTICVLVS XXVI.

Cui acquirant iſti legitimè expulſi.

RESpondeo dicendo, quod non acquirunt monaſterijs, à quibus fuerunt expulſi, cum deſinant eſſe regulares, & membra obedientia illorum monaſteriorum, prout argumento aliquorum canonũ tradit Nauarrus. *i* Sibi autem, ea acquirere non poſſunt, cum ſint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti ſolennis, à quo per ſuam culpam, & ſententiam contra eos latam non abſoluuntur, Vt tenet Cardinalis *K* dicens, quod quando priuatur monachus præbenda, ſi quam acceperit, & voce in capitulo, non deſinit eſſe monachus, acquirit autem verum rerum dominium Deo, & ius adminiſtrandi vero eius vicario Papæ, & etiam ſpeciale Eccleſiæ ſeculari, vel regulari, ſi ad eam legitimè tranſlatus fuerit, iuxta ſacros Canones *l* alioquin Epiſcopo, vt ait Panormitanus. *m* Tum quia ſub eius obedientia viuendum eſt illi, quia per eiectionem iuſtam recidit in eam, à qua liberatus fuerat per profeſſionem, ita Nauarrus. *n* Sed doctiſſimus Molina *o* recedit ab opinione Nauarri, & aliorum dicens, quòd licet nullius rei dominium poſſit ſibi comparare, tacite tamen cenſetur ei conceſſa: tum quia ſub religionis obedientia, ac regula non viuit: tum etiam commoditas & vſus rerum, quas comparauerit. Nec acquieſcit Nauarro, & alijs dicentibus, debere dictum expulſum præſtare obedientiam, vt monachum Epiſcopo, ſufficit enim, vt ei præſtet eam ad modum aliorum clericorum ſæcularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addẽdum iudico, quod licet alii clerici ſeculares poſſent teſtari de rebus ab ipſis acquiſitis, quocunque modo etiam de bonis eccleſiaſticis, prout in Hiſpania receptum eſſe diximus in noſtra *p* Summa confeſſorum; hi tamen expulſi licet ſubdantur Epiſcopo, vt clerici, non tamen poſſunt bonorum à ſe acquiſitorum condere teſtamentum. Immo videtur bona, quæ reliquerit nomine ſpoliorum Sedi Apoſtolicæ, eſſe applicanda, iuxta conſtitutionem Gregorij Tertij decimi in ſuperioribus citatam.

i c. ſi quis trãſlatus 21. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet 16. q. 1. Nauar. vbi ſub nu. 33.

K Car. in clemẽt. 1. §. quia vero. q. 1. de ſtat. mona.

l Cap. ſi quis iam 21 q. 2. et c. ne pro cuiuſ. 16. q. 1. iuncta gl.

m Panor. in c. ſi. de reg.

n Naua. vbi ſup.

o Mol. 2. 2. tractat. 2. d. 140. p. 768.

p 2. tom. 60. conſ. 6. nu. 7. p. 21. col. 1.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali Ordini ſuo conuenienti.

RESpondeo dicendo, quod religioſus eiectus, & exautorizatus habitu per ſententiam iuſtam, poteſt, debetque vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti ſine vlla Papæ diſpenſatione, quia religionis habitu contra ſententiam vti nequit, prout tenet

net

a Nau. lib. 3. conſ. 11. de re. conſ. 79.

net Nauarrus. *a* Verum tamen eſt, quod eiectus à monaſterio, quia nolunt eum recipere, non poteſt propria authoritate habitum relinquere, nec eius ſuperior, imo nullus inferior Papa poteſt in hoc diſpenſare. Imo temere propria authoritate illum relinquens eſt excommunicatus, prout dicitur in iure. *b* Dixi temere, nam relinquens bona fide ſine ſcandalo, aſſumens alium religionis in genere habitum, putans ſibi licere, non dicerem excommunicatum. Nam tranſgrediens ius humanum bona fide putans ſibi licere, non peccat mortaliter prout tenet Innocentius, *c* Baldus, & Felinus, D. Thomas, & eius commentator Caietanus. Verum eſt tamen, quod ſi tranſeat ad aliam religionem, poteſt eius aſſumere habitum iuxta ea, quæ in iure *d* notantur.

b c. 2. ne cler. vel mon. li. 6.

c Innoc. in c. per tuas de ſimon. Bal. in l. ab eo. C. quoniã & quando Fel. in c. 1. fol. 7. de re iud. D. Th. & C. 2. 2. q. 74. art. 3.

d c. geſta cum glo. 74 d.

e c. cum non ab homine. de iudic.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, vt corporaliter puniantur.

RESpondeo dicendo, quod ſi conſiderentur verba cuiuſdam Decretalis *e* videtur dicendum, quod non debent puniri ad mortem, ſed tantùm pœna exilij, vel alia legitima pœna, & verbum, *alia*, eſt de ſimili intelligendum. Sed in hoc non eſt inſiſtẽdum; aliud enim praxis obſeruat. Iudices enim ſeculares illos puniunt pœna mortis, & ita vbique ſeruari teſtatur Caſſaneus. *f* Et vt clericus in ſacris conſtitutus poſſit hac pęna puniri à iudice ſeculari, requiritur vltra degradationem, quod ſit traditus Curiæ ſeculari. Clericus autem etiam depoſitus non debet tradi Curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis. Et hæc eſt cõmunis opinio, quam ſequitur Abbas, *g* quam tenet Alexander *h* de Neuo, & tradit Sylueſter. Dixi regulariter. Nam cum clericus condemnatus pro enormi crimine ſit deponendus, & tradendus Curię ſeculari, poſt depoſitionem ſtatim poteſt tradi Curiæ ſeculari, & non debet expectari, quod ſit incorrigibilis, prout reſoluit Bernardus Diaz *i* relatus, & ſecutus per Couarruuiam, & Follerium Placam, & Iulium Clarum. Et idem dicendum eſt de monacho propter aliquod graue delictum conuictum, & ad mortem condemnatum à iudicibus ſecularibus authoritatẽ Apoſtolicam ad id habentibus. Dixi à iudicibus ſecularibus; nam à iudicibus regularibus ſuæ religionis nunquam ad mortem cõdemnatur, iuxta determinationem Decretalis in principio allegatæ, ſed tantùm condemnatur ad exilium, aut triremes, ad quas poſſunt à dictis prælatis iure optimo condemnari iuxta ea, quæ tradunt Nauarrus, *K* & Duarenus. A qua opinione non recedit Iulius Clarus, prout diximus in noſtra Summa confeſſorum in ordine iudiciali.

f Caſſan. in conſuet. Bur. fol. 51. nu. 66

g Abb. in ca. at ſi cle. poſt num. 38. de iud. verſic. & ſic reſid.

h Neuo. conſ. 29. nu. 28. & nu. 30. Syl. v. de grad. n. 4.

i Diaz in p. c. 9. Cou. lib. 2. var. ca. 20. poſt n. 7. Foller. in pract. crim. fol. 66. nu. 47. circa fin. Placa. li. 1. de del. c. 21. Clar. in prac. q. 36. nu. 40.

K Nau. in c. nullam n. 18. q. 2. num. 32. Dua. lib. 2 de ſac. Eccleſi. myſt. c. 3. Clarus in pract. crim. §. fin. q. 70. ver. ſeq.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm eiectus à ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſarium ſit, quòd in ea iterum profiteatur.

RESpondeo dicendo, quod cum eſſentia ſtatus Religionis conſiſtat in tribus votis eſſentialibus, à quibus eiectus non fuit abſolutus, vt conſtat ex dictis in ſuperioribus, videtur dicendum, quod talis eiectus non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit; nam cum religioſus ad aliam ſe conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri, non obſtante, quod ea religio eadem vota eſſentialia habeat, ſicut prima propter diſtinctas aſperitates, quam ſecunda habet religio, videtur aſſerendum, quod licet prædictus eiectus non fuerit à prædictis tribus votis eſſentialib. abſolutus, ſi vult redire ad ſuum primæuum ordinem, debet in eo iterum profiteri, propter præcepta ſuæ religionis, à quibus per eiectionem ſecundum communẽ fuit liberatus: quorum obligatio niſi per nouum conſenſum minime reuiuiſcere poſſe videtur. His pro vtraque parte poſitis, dico, quod minimè iſte talis tenetur profiteri, ſed ſolùm tenetur ſe committere curæ ſui prælati; per quam ſubmiſſionem iam ſubijcitur iugo religionis, à quo fuit liberatus, cui ſtatui ſunt annexa omnia alia ipſius religionis præcepta. Et ſi diceremus, ipſum iterum teneri profiteri, conſequenter eſt dicendum, debere, & teneri annum probationis continuum complere. Cum in omni religione minimè ſit permiſſum ante annum probationis completum integrum, & continuatũ, profeſſionem emittere iuxta decretum ſacri Concilij Tridentini. *l* Nec obſtat, quod adduximus in contrarium. Concedimus enim, quod ſi iſte ad aliam ſe transferret religionem, ibi neceſſario deberet iterum profiteri non obſtante, quod tribus votis eſſentialibus ſemper fuit, & remanſit ligatus; nam talis ignorabat aſperitates ſecundæ religionis, quibus ſe de nouo aſtringi neceſſe eſt. At in propoſito cum hic reuertatur ad ſuam primam religionem hæc ratio ceſſat, cum ſcientia exprimentali perceperit eius aſperitates. Prætereà iſte eiectus non fuit omnino abſolutus a dictis accidentalibus obligationibus, ſed tantum fuit ſuſpenſus ab eorum obſeruãtia interim, dum extra religionem verſaretur. Et hoc innuit cõmunis doctorum tractans, vtrum ipſe ad ſuam religionem teneatur procurare reuerti, & vtrum eius religio eum ſuſcipere obligetur, de quibus in ſuperioribus egimus.

l Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. cap. 15.

Aduertendum tamen, quod ſi de nouo iſte recipiatur, non debet reſtitui ad eum locum, & gradũ, in quo ante ſententiam erat collocatus. Licet enim nunquam fuerit abſolutus à dictis tribus votis, ſubiecit tamen ſe nouæ poteſtati eius, à quo fuerat per expulſionem liberatus, commutando obedientiam datam epiſcopo, in obedientiam de nouo datã prælato regulàri. Et ita nouam, vt epiſcopo tanquam iudici, & prælato in ſpiritualibus ſubderetur, non tamen tanquam patri, ratione cuius nõ poterat ipſe epiſcopus eius vota irritare, modo autem ad religionem ſe iterum conuertens ſubijcit ſe ſuo prælato tanquam iudici, manẽs ſub eius iuriſdictione, & tanquam patri manens ſub eius poteſtate, & ſic acquirit iſtam ex omni parte nouam ſubiectionem, ratione cuius non debet habere eundem locum, & gradum, quem ante ſententiam habebat, ſicut habent veterani religionum milites. Hæc mihi probatiſſima videntur licet Nauarrus *m* agens de hac poſteriori difficultate varius, & indeterminatus videatur.

m Nau. in d. conſ. 79.

QVÆSTIO XXXI.

De Baptiſmo, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *AN monachi poſſint baptizare.*

2 *An Canonici regulares poſſint eſſe patrini in baptiſmo.*

3 *Vtrum religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare.*

4 *Vtrum filij Hiſpanorum vocati meſtici poſſint in Indijs per fratres baptizari.*

5 *Vtrum dicti fratres poſſint vti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo.*

6 *Vtrum*

Digitized by Google

6 *Vtrum baptiſmus in his partibus poſſit conferri extra Eccleſias.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Monachi poſſint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod Pelagius *a* Papa ſcribit *probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare, & baptizare poſſe*, nec inuenio in iure canonico hoc illis prohiberi. Licet enim Eugenius *b* Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc eſt intelligẽdum, ſi id faciũt ſine licẽtia ordinarij iuxta ea, quæ in quadam Clemẽtina *c* notantur. Quod autem inuenio in ſacris canonibus prohiberi ipſis monachis eſt, eſſe compatres virorum, vel mulierum. Dicitur enim in Concilio Antiſidiorenſi, *d ne monachi compatres, commatrésve faciant, & ne oſculentur fœminas.* Cuius Concilij quantum ad hoc meminit Petrus Gregorius. *e* Et in eodem Concilio *f* dicitur, non licet Abbati, vel monacho de baptiſmo ſuſcipere filios, nec commatres habere. Quod ipſum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictum eſt ſupra. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quam tangit quædam gloſſa: *g* ſcilicet, ne oſculentur fœminas, in quibus tangitur, vt inquit gloſſa, cõſuetudo aliquorum locorum, vbi compatres oſculabantur commatres. Propter quam conſuetudinẽ decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne monachi compatres fierent, ne hac occaſione inter fratres, vel de fratribus ſcandalum haberetur. Et ſeraphicus Pater noſter Franciſcus caſtitatis ſummæ amator propter eandem forte aliquarum prouinciarum conſuetudinem, ſicut in regula prohibuit ſuis fratribus habere ſuſpecta conſortia virorum, ſeu mulierum; Ita etiam prohibuit eiſdem fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti cauſam adducit dicens, ne fortè, ſcilicet, inter fratres, vel de fratribus ſcandalum oriatur, alludens fortè ad cõſuetudinem oſculandi commatres.

a cap. doctos 16. q. 1.
b cap. placuit 16. q. 6.
c Clemẽ. 1. de priuil.
d c. monach. de conſe. 5. diſtin. 4.
e Petr. Grego. li. 8. ſyntagm. iur. p. 6. 8. circa fin. & li. 1. ca. 13. nu. 17.
f ca. non licet de conſ. d. 4.
g Gloſſ. d. cap. monachi. ver. oſculen.

Ex quibus infertur primo, quod non prohibuit Pater noſter Frãciſcus in ſua regula fratres ſuos baptizare. Non enim eſt credendum, ſanctiſſimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuiſſe ſuis fratribus, præſertim in extrema neceſſitate huius ſacramenti adminiſtrationem, cum, propter maximam eius neceſſitatem, quia eſt ianua omnium ſacramẽtorum, Concilia generalia decreuerint, quod quilibet homo, qui loqui poteſt, & lauare, eſt ſufficiens eius miniſter, ſiue ſit vir, ſiue fœmina, fidelis, ſiue infidelis, baptizatus, vel nõ baptizatus, dummodo ſciat lauare, & verba proferre cum debita intentione. Ita definitum eſt in Concilio Florentino ſub Eugenio Papa, & probat ex multis Suarez. *h* Et ſic in capitulo Meclinenſi noſtræ Religionis generali declaratur prædictum præceptum noſtræ regulæ in hunc modum. Scilicet, *quod frater ſacerdos in extrema neceſſitate poſſit paruulo dare ſacramentum baptiſmatis, dummodo non adſit alius ſacerdos etiam in præſentia virorum ſecularium laicorum. Et quod in regula prohibetur, ne fratres fiant compatres. &c. Intelligendũ eſt, quoad eleuationem prædictam. Quia, vt dictum eſt, in caſu neceſſitatis abſente ſacerdote ſeculari, vel alterius profeſſionis, bene poſſunt fratres noſtri ſacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro monumenta *i* ordinum. Ex quo infertur, quod in regula Patris noſtri Franciſci ſolùm prohibetur, quod fratres fiãt compatres quoad eleuationem de fonte baptiſmatis.

h Suar. 3. p. q. 67. diſtin. 23. ſeſſ. 2.
i In 1 impr. fo. 228. tract. 3. & 2. f. 249 tract. 2.

Pro cuius præcepti explicatione nota ex Diuo Thoma, *K* quòd ex inſtitutione Eccleſiæ præceptũ eſt, vt præter baptizatum, & baptizantẽ, adhibeatur alia perſona in baptiſmo ſolenni, quæ baptizatum ſuſpiciat de ſacro fonte. Quã conſuetudinem fuiſſe antiquiſſimam conſtãt ex D. Dionyſio, *l* & ex Tertulliano, & ex Auguſtino. Munus autẽ huius ſuſceptoris præcipuum eſt, vt puerum baptizatũ de manu baptizãtis, velut ſub tutela, & cura ſua ſuſcipiat vt colligitur ex citatis patribus, & in iure *m* canonico continetur, & hoc munus explicatur per actum ſuſcipiendi baptizatum. Non oportet autem hanc ſuſceptionem ſolùm materialiter, ſeu grammaticaliter intelligere, ſed intelligẽda eſt moraliter, quia ſuſceptor ſub ſua cura alterũ ſuſcipit. Quamuis neceſſarius etiã ſit aliquis corporalis contactus, quo munus illud exterius exerceatur, & ſignificetur ipſa moralis ſuſceptio, & obligatio. Et ideo ſolet hic ſuſceptor vocari fideiuſſor, vt patet ex D. Dionyſio *n* & ex D. Auguſtino. & ex Tertulliano, *o* & ex Cõcilio Pariſienſi, & fidei Doctor apud Auguſtinũ: *p* quia ſuſcipiẽ ſ baptizatum, virtualiter fideiuber, & promittit, ſe habiturum curam ſalutis ſpiritualis illius. Atque hinc in citatis decretis cautum eſt, vt hic ſuſceptor idoneus ſit, atque expeditus ad exercendum munus, ad quod aſſumitur. Vnde cũ hæc cura, & ſollicitudo nõ poſſit expediri a monachis, ideo vltra rationẽ ſupradictã prohibita ipſis fuit talis ſuſceptio. Cõſiderauerũt enim SS. Patres ipſos monachos, tanquã obedientiæ addictos, eſſe vagos & peregrinos non habentes in hoc mundo ciuitatẽ permanentem, & non poſſe ſemper habere domicilium in loco, vbi morãtur illi, quos de fonte baptiſmatis eleuauerunt, & ſic in eorum cura, & ſolicitudine eſſe neceſſario defecturos. Ex qua ratione infero etiã in baptiſmo priuato minimè monachos, & præcipuè fratres Minores poſſe eſſe ſuſceptores cum etiam in eo uirtualiter obligentur. Et ſecundùm opinionem doctiſſimorum *q* virorum etiã per eam ſuſceptionem cõpaternitas oriatur, cũ oriatur ſpiritualis cognatio.

K D. Th. 3. p. q. 67. ar. 7.
l De Eccleſ. Hierar. cap. 2. Tertull. de baptiſ. c. 18. Auguſt. lib. 1. de baptiſ. nu. 134
m c. in catechiſ. & ſeq. de conſ. d. 4. Cõc. Trid. ſeſ. 24. c. 2. de reform.
n Dionyſ. vbi ſup. c. non autẽ de conſ. d. 4. Aug. in ſerm. 116. & 13. 215. de temp.
o Tertull. vbi ſup. Conc. Pariſ. ad 1. c. 54.
p Aug. epiſc. 23.
q D. Thom in 4. d. 24. & Nauar. in man. c. 16. nu. 34. & c. 22. num. 40.

ARTICVLVS II.

An Canonici Regulares poſſint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte.

RESpondeo dicendo, quod idem videtur dicendum de cãnonicis regularibus, quod dicitur de monachis iuxta notata in iure *r* per Panormitanum communiter receptum, quatenus dicit, quod leges diſponentes de monachis habent locum in Canonicis Regularibus, quando leges illæ fundantur in religione: & non continent aliqua verba, quibus ſignificet non includere canonicos. Ita tenet Nauarrus. *ſ*

r c. 2. de poſtu.
ſ Nau. lib. 3. cõſ. tit. de ſtat. monac. cõſ. 10

ARTICVLVS I.

Vtrum Religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod dato, ſit peccatum mortale baptizare alienum parochianum extra neceſſitatem, vt ait Soto *t* cum communi, propter iniuriam, quæ infertur præsbyteris parochialibus, quia ſacramenta a ſuis presbyteris parochialibus ſunt recipienda, iuxta ea, quæ dicuntur in ſacris Canonibus, *u* & tradit Syluester: at nulla incurritur excõmunicãtio, vel irregularitas, ſi oppoſitũ fiat a patribus Mendicantibus, quia nullibi talis pœna reperitur, niſi in adminiſtrãdo Euchariſtiã, matrimonium, & extremam vnctionem, vt patet ex quadã Clementina; *x* neque vlli priuilegio noſtro derogatur quoad hanc materiam per Concilium Tridentinum

t Soto in 4. d. 4. q. vnic. art. 3. con. 2.
u c. interdicimus 16. q. 1. Syl. ve. bapti. 3. in prin.
x Clem. Relig. de priu.

Digitized by Google

tinum. Hoc ſuppoſito dico primo, quod fratres Indiarum poſſunt omnia ſacramenta infidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare. Hoc conceſſit motu proprio Paulus Quartus, fratribus de Mexico, & prouinciæ S. Vincentij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborum ſuorum, & vt fides per prædicationem Euangelij, ſacramentaque adminiſtrandum numerus magis in dies creſcat, conceſſum fuit anno Domini milleſimo quingenteſimo primo. Et hoc idem conceſſerat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorum ad illas partes euntibus anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Et poſtea Paulus III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo tertio cõmunicauit fratribus prædicatoribus prouinciæ de Mexico, vt refert Pater Veracruz in ſuo compẽdio manuſcripto. Et aduerte, quod cauſa, quæ mouit Paulum III. ad concedendum dictum priuilegium, fuit, vt fides Chriſti, quæ ſperatur in his terris per prædicationem noſtram, & ſacramentorum adminiſtrationem, creſceret magis, ipſis fratribus prædicantibus, ſacramentaq; adminiſtrantibus infidelibus, & nouiter conuerſis. Hæc autem cauſa, & ratio modo etiam militat in illis, qui per fratres baptizati, & in illis, qui ex his deſcendunt nepotibus, vel pronepotibus, dato, paruuli baptizati ſint. Nam certè huius fidei dilatatio, rebus vt nũc nequit fieri, niſi fratres dicti prædicent, ſacramentaq; adminiſtrent nouiter conuerſis, & ab eis deſcendentibus. Quia licet in particulari nouiter conuerſi dicantur, qui iam adulti ſunt baptizati, nihilominus in generali conſiderantibus illam huius noui orbis Eccleſiã in Deo adunatam omnes, & ſinguli illarum partium nouiter conuerſi apparebunt. Cuius rei teſtimonium firmiter præſtant quotquot patres graues ex illis partibus ad has Hiſpaniarum partes aſcendũt. Et quod dicti fratres poſſint ſic facere, probatur; quia idem Paulus III. conceſſit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, ergo debemus interpretari per nouiter cõuerſos etiam paruulos baptizatos, cum nomen hoc ferat hanc interpretationem, aliàs ſtrictè interpretaremur.

Et aduertendum, quod fratres ſolùm debent baptizare in Eccleſijs monaſteriorum ſui ordinis, in quibus habitant, etiam in ciuitatibus ſeu oppidis Hiſpanorũ, vt ſit Mexici, & in locis, quæ habent de viſita, vt vocant. Nã indecens eſſet, quod ſacramentũ, quod tantas cæremonias, & ſolennitates publicas petit, adminiſtraretur in aliena parochia, ſine licentia proprij parochi; quia ſic confunderetur Eccleſiaſticus ordo contra ſacros Canones. a Quod ſi Papa particulariter non exprimit in conceſſione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex conceſſione generali, vt eſt conceſſio Pauli III. nunquam enim Papa in generali conceſſione viſus eſt alicui præiudicare. Et non eſt dubium, quod in Eccleſijs fratrum ſupradictis poſſit fieri baptiſmus; aliàs conceſſio Pauli III. ſuum effectum non conſequeretur. Et ſic de nouo conceſſit Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſima quarta die Martij, *vt in omnibus monaſterijs ordinum, vel extra illa in locis ipſarum partium ipſis deputatis, poſſunt religioſi baptizare.* Quo priuilegio vtũtur omnes prouinciæ Indiarũ, vt ſcilicet, in monaſterijs ordinũ, vel extra in locis ipſarum partium ipſis deputatis poſſint baptizare. De Indis aliorũ populorũ, puta clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quod ſcilicet poſſunt baptizari per fratres in locis ſupradictis: quia ſic fuit factũ à principio in his prouincijs, vt teſtantur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Poſtea anno ſupradicto milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pius V. cõceſſit fratribus Mendicãtibus Indiarũ, vt in locis vbi ſupra, poſſint de licentia ſuorum prælatorum in Capitulo prouinciali obiecta adminiſtrare Indis omnia ſacramenta, prout hactenus conſueuerunt. Et quia Pius V. dicit in locis ſignatis, & ſignandis videtur ſecurius, quod ſolùm in locis ſignatis, & ſignandis poſſit religioſus baptizare, ſecluſa neceſſitate, de quo latè infra.

a ca. perennis. 11. q. 1.

Infra q. 35.

ARTICVLVS III.

Vtrum filij Hiſpaniarum vocatis meſtici poſſint virtute Breuis Pauli Tertij per fratres baptizari.

RESpondeo dicendo, videri eos poſſe per religioſos baptizari, quia in materia larga ſub ſimplicibus veniunt mixta, prout tenet b Syluester. Vt ſi detur alicui poteſtas ad diſpenſandum cum adulterino, & cum inceſtuoſo ſeparatim, poterit diſpenſare cum eo, qui ſimul eſt vtrumque, quia dato ex rigore iuris ſub ſimplicibus mixta non contineãtur, ſecus ex benignitate. Sic ergo cum hoc priuilegium Pauli Tertij ſit beneficium principis in remunerationem laborum fratrum, & in fauorẽ fidei ampliãdæ, interpretatio latiſſima eſt facienda. Et confirmatur quia prout aſſerit Veracruz in ſuo Compendio, Paulus Quartus conceſſit nobis de nouo noſtra priuilegia, & conceſſa, & concedenda iuxta fauorabilitatem illorum interpretationem. Qui pater refert quoddam viuæ vocis oraculum conceſſum à dicto Pontifice maximo: cuius tenor eſt, qui ſequitur. *Paulus Quartus, vt fidem fecit Cardinalis Alexandrinus, qui poſt fuit electus Papa Pius Quintus pro religioſis in noua Hiſpania, & Perù: ad exaltationem diuini cultus proprio motu. & viuæ vocis oraculo confirmauit omnia priuilegia data à ſuis prædeceſſorib. pro Indorum conuerſione præſertim quod poſſent fratres Mendicantes omnia ſacramenta fidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare, & de nouo roborauit Apoſtolica authoritate, non obſtantibus quibuſcumque in contrarium.* Hoc fuit conceſſum die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Ex quo patet priuilegia Leonis X. & Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerunt data in fauorem fidei, & Indorum, fuiſſe confirmata, & roborata peculiariter. Imo per Breue Adriani Sexti prouincialis, vel frater, cui poteſtatem prædicti patres commiſerint, bene poſſunt filios Hiſpanorũ, & aliorum citra neceſſitatem baptizare cum limitationibus tamen, de quibus ibi. Cõceſſit enim Adrianus Sextus ad petitionem Imperatoris Caroli Quinti anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, *quod prouinciales Indiarum, & fratres, quibus cõmiſerint, poſſint omnes Indos, & omnes Chriſticolas fratres comitantes ad opus conuerſionis abſoluere in vtroque foro ab omni cenſura, etiam de Cœna Domini, conceſſit etiam omnimodam in vtroque foro Papæ authoritatem tantã, quantam iudicauerint expedire pro conuerſione Indorũ, & manutentione, ac profectu illorum, atque aliorũ præfatorum in fide catholica, & obedientia Eccleſiæ Romanæ.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur oportet radicitus explicare hanc omnimodam Papæ poteſtatem, datam ipſis prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cum plena iſtius conceſſionis explicatio ſit neceſſaria ad intelligendũ, quãdo fratribus liceat extra neceſſitatem baptizare, filios dictorum Hiſpanorum, aut Indorum. De quo infra in quæſtione trigeſima quinta dicetur.

b Syl. diſp. 3.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum dicti fratres poſſint vti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo.

RESpondeo dicendo, quod fratres ſupradicti poſſunt vti oleo ſancto & chriſmate antiquis vſque ad tres annos in baptiſmo conferendo. In his enim partibus, inquit Leo Decimus, ſine difficultate magna nouum oleum, & balſamũ haberi non poſſunt. Propter quam rationem modo à Gregorio Tertio Decimo cõceſſum eſt, vt poſſint vti oleo, & chriſmate antiquis vſque ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod oleum ſanctum tripliciter conſideratur. Primum eſt chriſma, ſecundum oleum cathecumenorum, tertium oleum infirmorum, & annuatim conſecrandum eſt in die Cœnæ Domini, prout dicitur in iure, *a* & vetus eſt comburendum. Verum eſt tamen, quod nõ debet comburi, niſi poſtquam nouum adductum fuerit; nam præoccupante morte poteſt ſacerdos vetere chriſmate baptizare. Et Nauarrus *b* ait, eſſe peccatum mortale, niſi in mortis articulo, veteri baptizare, quod ipſum tenet gloſſa *c* communiter recepta. Qua ratione non debet comburi, donec veniat nouum chriſma. Ex quo ſequitur, quod citra mortis articulum poſſunt omnes vti chriſmate veteri in baptiſmo paruulorum, ſi nondum venit nouũ. Probatur; quia paruuli ſemper ſunt in periculo mortis, propter eorum tenellam ætatem. Et ideo mandatur, quod omni tempore anni poſſint baptizari, quod antiquitus non licebat, niſi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambroſ. & Auguſtino. Vnde ad cõceſſionem Leonis X. ſuperius allegatam reſpondetur, quod loquitur de adultis, quod ſcilicet, intra terminum trium annorum, vbi non inueniunt oleum nouum, dicti fratres etiam ſine neceſſitate poſſint vti antiquo oleo, quod per Gregorium Tertium decimum, ad quatuor annos fuit ampliatum. Et eſt aduertendum, quod ſacerdotes miniſtri etiã ſeculares in his partibus etiam extra neceſſitatem extremam baptizantes Indos, quatuor ſequentia debent ſeruare, prout ordinauit Paulus Tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto. Primum eſt, quod aqua ſacris actionib. ſanctificetur. Secundum vt Catechiſmus, & exorciſmus fiat ſingulis. Tertium, quod ſal, candella, & capellum detur duobus, vel tribus vtriuſque ſexus. Quartum eſt, quod tunc baptizandis omnibus chriſma ponatur ſuper viri adulti, puerorum, ac puellarum caput.

a con. ſic*ut* de conſ. d. 3. ca. ſi quid de conſ. d. 4.
b Nau. ca. 25. nu. 75.
c Gloſſ. in cap. quoniam de ſent. exc. li. 6. non dubium.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Baptiſmus in his partibus poſſit conferri extra eccleſias, ſine præfatis ceremonijs.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex compendio Indico Societatis Ieſu Pius Quintus conceſſit fratribus de Societate in partibus Indiarum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono ad decennium, quod poſſint baptizare extra eccleſias, & ſine conſuetis ceremonijs, cum miniſtri iudicauerint id oportere ad maius Dei obſequium, propter miniſtrorum paucitatem. Et hoc ipſum poſtea cõceſſit Greg. Tertius decimus in aliũ decennium hoc indultum ampliando. Videant autem regulares, quæ circa hoc ipſis ſint conceſſa à ſede Apoſtolica, ſecundum quæ debẽt ſe habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVÆSTIO XXXII.

De Bello.

Circa quam vnum quæritur.

1 VTrum religioſi poſſint, in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrùm religioſi poſſint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

REſpondeo dicendo, quod omnes, qui in bello iniuſto ſunt cauſa mortis mandando, conſulendo, præparando, & faciendo arma ad dimicandum in dicto bello exhortando milites, & timore aduerſarios configẽdo, remanent irregulares, cum ſint cauſa proxima occiſionum, quæ ibi committuntur. In bello tamen iuſto offenſiuo, ſiue defenſiuo licitum eſt eccleſiaſticis adiuuare milites eos conſulendo, & exhortando, vt ipſum prælium animoſe aggrediantur. Imo poſſunt in eodem prælio exhortari milites dicẽdo, Dimicate fortiter, vincite, vt fides exaltetur, & Rex noſter vincat. Poſſunt etiam dicere alia verba ſimilia ad dictam exhortationem ordinata: & etiã ſi ex his ſequatur mors, aut mutilatio membrorum, non incurrunt irregularitatem. Hanc concluſionem tenent Nauarrus, *d* Couarruuias, & Syluester, allegãtes pro ipſa aliquas ſacrorum canonum diffinitiones. Et ratio huius concluſionis eſt, nam cum irregularitas ſit de iure poſitiuo, potuerunt ſummi Põtifices ordinare ſupradicta in fauorẽ belli iuſti, in quo eccleſia Dei defenditur, oppreſſi liberantur, inimici vincuntur. Et certe ſi contrarium diceretur, quaſi totus exercitus in irregularitatis notam incurreret; & ſic homines abſtraherẽtur à ſupra dicti belli aggreſſu. Et etiam ſi ipſi exhortando virtualiter intendant mortem, propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamen eam in bello iuſto, non ſufficit intẽtio virtualis, ſed requiritur quædam intentio ſpecialis occidẽdi, iuxta ea quæ tradunt ſupra dicti doctores. Quod debuit conſiderare Aluarus Pelagius *e* dicens, non inuenire rationem ſufficientem ad liberandos ſupra dictos eccleſiaſticos a nota irregularitatis. Et vt omnem Societatis Ieſu tolleret ſcrupuli occaſionem, obtinuit a Gregorio Tertio decimo, prout dicitur in compendio Indico eiuſdem Societatis, quod ſine periculo irregularitatis patres Societatis per varia Indiarũ loca poſſint milites Luſitanos exhortari in bello cũ infidelibus ad fortiter dimicandum, dummodo patres ipſi non ferant arma.

d Nau. in ma. c. 27. nu. 215. Cou. 1 2. par. rele. de hom. §. 3. n. 1 2. Sylu. ver. homic. 3. q. 6. nu. 8. pronunciato 4. et 6.

e Pelagius de planc. ecc. art. 41.

QVAESTIO XXXIII.

De benefactoribus, in ſeptẽ articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrùm aliqua cenſura benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab Ordinarijs.*
2 *Vtrùm prælati regulares poſſint applicare benefactoribus bona opera ſubditorum.*
3 *Vtrùm prælati regulares applicent benefactoribus communicationem quantum ad merendum.*
4 *Quid applicẽt prælati regulares de bonis ſubditorũ.*
5 *Vtrùm poſſint applicare bona ſubditorum ſuorum iam facta.*

6 Quo-

6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactoribus.*
7 *Quæ ſit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua cenſura benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab Ordinarijs.

RESpondeo dicendo, benefactores monaſteriorũ ob beneficia ab illis collata, ſeu quia ſubditi aliquorum dominorũ ſunt, & cum monachis conuerſantur, ab eiſque ſacra recipiũt moleſtari, aut grauari à quoquã non poſſunt, prout conceſſit Leo Decimus congregationi Camaldulenſi, & Eugenius Quartus, prout habetur in compendio priuilegiorum *a* Ciſterciẽſi. Quod intelligitur, quando excommunicantur ex eo, quod ſunt benefactores noſtri, prout innuit collector eiuſdem compendij *b* dicens, non poſſe excõmunicari regulares Ciſteruj. *Addens id etiam in familiarium benefactorum, aut ſeruientium, vel ad molendina, & furna noſtra venientium perſonis locum habere, neque quia nobis communicant à quocunque excommunicari poſſint, aliàs irritum, & inane declarauit* Innocentius IV. Hæc dictus collector *c* compendij Societatis dicendo, *quod nullus prælatus poteſt contra aliquem noſtrorum aut contra alios noſtra cauſa ferre ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti contra priuilegia Societatis,* prout conceſſit Paulus III. Hæc collector. Notanda ſunt illa verba, *noſtra cauſa*. Ex quibus clare conſtat, quod ſi non religioſorum, & monaſteriorum cauſa vexentur, & excommunicentur, ſed alij diſtinctis & diuerſis cauſis, bene poſſunt à quocunque prælato excommunicari. Et ſi priuilegia aliqua concedunt abſolute, eos ab Ordinariis non poſſe excommunicari, puto talia indulta per Concilium Trident. *d* eſſe ex parte ſublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut ſub nomine ſeruientiũ militijs, ſeu monaſteriis hoſpitalibus collegiis, aut quocunq; alio titulo aſſumptis, *nihil ex priuilegijs ipſis conceſſis detractum eſſe Ordinarijs intelligitur, quo minus, in quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis Ordinarijs tanquam Apoſtolicæ Sedis legatis ſubiecti exiſtant, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu ſeruiunt, & intra eorũ ſepta, ac domos reſident, ſubq; eorum obedientia viuũt, ſiue his, qui legitime, & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua Ordinario conſtare debet, non obſtantibus priuilegijs quibuſcunque, etiam religionis Sancti Ioannis, & aliarum militiarũ.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis conſtat, ipſos benefactores non eſſe exemptos à iuriſdictione epiſcoporum, niſi actu ſeruiant ipſis monaſteriis, & intra eorum ſepta, ac domos reſideant. Et ſi dicatur, concilium non loqui de benefactoribus; reſpondeo, quod oblati, & alii ſeruientes ſunt maximè benefactores. Vnde ſi cum ipſis ita rigide fit, à fortiori cũ aliis benefactoribus communibus rigidius procedi debere, certum eſt.

a tit. benefactores. §. 1.
b Coll. in cõp. Ciſter. ver. ex comm. §. 3.
c habe. in cõp. Societa. ti. prælatis. §. 2.
d Seſ. 24. de refor. cap. 11.

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus bona opera ſubditorum ſuorum.

RESpondeo dicendo, quod Vrbanus V. *conceſſit Generalem miniſtrum poſſe dare de toto ordine ſuffragia indulgentiarum, & orationum, & beneficiorum ſpiritualium quibuſcunque deuotis, & benefactoribus noſtri ordinis.* Ita habetur in lib. Monumenta *e* ordinum, & in ſupplemento. Et eandem conceſſionem habent prælati alii regulares. Pro cuius conceſſionis intelligentia eſt notandum, quod nihil continet, quod iure communi non ſit conceſſum. Nam ſecundum ius commune prælatus poteſt communicare bona ſuorum, ſuper quæ habet authoritatem. Is enim, qui præeſt alicui congregationi, poteſt cõmunicare bona ſuæ congregationis, applicando ea, & intentionem ipſorum bonorum ad hunc, vel illũ vel illos determinate, confuſe, aut diſtincte. Probatur; quia eo ipſo quod habet curam cõgregationis, habet authoritatem diſpenſatiuam communium bonorum ipſorum de congregatione, prout reſoluit Doctiſſimus Corduba. *f* Item; quia, ſi quilibet poteſt bona ſua applicare, ergo & prælatus, qui eſt caput pro ſuis membris, poteſt bona ipſorum aliis ex cauſa rationabili applicare. Patet conſequentia à fortiori. Item idem patet authoritate Sancti Ioannis Amatenſis epiſcopi antiquiſſimi, qui cœpit concedere literas, per quas applicantur ſuffragia ſubditorum, & authoritate Anſelmi, & aliorum ſanctorum, & etiam concedit Diuus Thomas *g* & Paludanus, Ricardus, & Doctores communiter, & Vualdenſis contra Vvicleph, dicens hoc eſſe commune Theologorum. Ergo patet, quod prælatus generalis, prouincialis, prior, guardianus, & alii prælati poſſunt communicare bona communia ſpiritualia ſuorum ſubditorum, quoad vim ſatisfactoriam. Et hãc opinionem tenet Nauarrus, *h* hanc conceſſionem declarans in multis ſuæ doctrinæ locis. Dixi, *quoad vim ſatisfactoriam* eſſet enim magna differentia inter participationem bonorũ quoad vim ſatisfactoriam tantùm, & inter participationem, quoad vim meriti tantùm. Et prima differentia eſt, nam communicatio quoad vim ſatisfaciendi, requirit ſpecialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonum ſatisfactorium alteri, ita quod niſi illi ſpecialiter applicetur talis ſatisfactio, vel ſit receptus ad participandum de ſatisfactionibus alicuius perſonæ, ſeu communitatis, ſeu congregationis, non proderunt eis talia bona ſatisfactoria ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis. Quia aliàs ſequeretur, quod quicunque exiſtens in charitate immunis eſſet ab omni pœna propter infinitatem theſauri eccleſiæ, quæ communicatur per ſacramẽta, vel per communicationem ſanctorũ ratione charitatis. Vel ſaltem ſequeretur, quod exiſtens in maiori charitate eſſet debitor minoris pœnæ in hoc ſeculo, & in futuro, quod patet eſſe falſum ſecundum Scotũ. *i* Ergo non ex ſola intentione facientis, ſeu applicantis habetur participatio ad ſatisfaciendum, participatio autem ad merẽdum, ſeu potius ad merita per viã meriti de bonis alterius, nõ ſemper requirit ſpecialem intentionem, vel applicationem. Nam poteſt alicui valere meritum alterius ratione vnionis, quæ fit per charitatẽ, etiam ſine ſpeciali intentione, & applicatione facientis directa ad ipſum participantẽ, iuxta illud Symboli, *Credo ſanctorũ communionẽ,* & illud Pſal. *K Particeps ego ſum omnium timentium te.* Secunda differentia eſt; quia per participium ad ſatisfaciendum fiunt peioris cõditionis omnes participantes; quia minuitur eorum vtilitas ſatiſfactoria, ſaltẽ proueniens ex opere operantis, ex multitudine participantiũ. Similiter & bonũ ſatisfactoriũ ipſius ſatisfaciẽtis ipſi minuitur ex multitudine participantium quoad virtutem ſatisfactoriam prouenientе ex opere operantis, quamuis aliunde ei augeatur ex charitate ſcilicet, qua ſic aliis egẽtib. ſua ſatisfactoria opera applicat: quia & p hoc meret de

e In 1 imp. f. 261. cõc. 671. & in ſup. fol. 206. cõc. 459.
f Cor. lib. 5. [illegible] 2.7.
g D. Th. in 4. d. 20. quæſ. 4. Palu. Ricar. DD. in 4. d. 45. Vvalden. 3. to. de ſacra. ti. 10. contra. Vvicleph.
h Na. 1. de indul. nota 31. nu. 18. & in ſtelij de Roſar. ex pſa. n. 4. & 9.
i Sotus quodli. 10.
K Pſal. 118.

congruo remiſſionem ſuarum pœnarum, & omnia alia, quæ per bonum opus quis ſibi, & alteri mereri poteſt. Ideo ſimpliciter eſt melior ſua conditio ex hoc, quod ex charitate pôt alijs ſatisfacere de ſuis bonis ſatisfactorijs. Participium autem meritorum non minuitur ex multiplicatione participantium. Non enim fit deterior conditio alicuius multiplicatis electis, & ſanctis, & bonis operibus, ſed melior ex multiplicatione electorum, & participantium, cum ex hoc maior gloria Deo ſequatur. Ex dictis patet, quod prælati religionum facientes per ſuas epiſtolas participantes benefactores de bonis ſuarũ congregationum quoad bona ſatisfactoria, neceſſariò ipſa bona applicare debent: aliàs minimè ipſis benefactoribus, proderunt quoad vim ſatisfactoriam; bene tamen proderunt quoad vim meriti, prout explicatum eſt. Infertur deinde, quod per applicationem bonorum, licet aliquid eorum ſubditis minuatur de ipſis bonis, in quantum ſatisfactoria, nihil minuitur de ipſis, in quantum meritoria: imo ratione meriti aliquid ipſis augetur, prout declaratum eſt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem, quantum ad merendum.

RESpondeo dicendo, quod ſic. Nã oratio, & bonum alicuius poteſt alijs prodeſſe ratione ſpecialis intentionis orantis, & bonum opus facientis: & hoc modo poteſt valere iuſto, & impio. Et hoc ſolùm illis valet per viam gratiæ, & liberalis miſericordiæ Dei, & impetrationis Chriſti Domini, qui, vt Dominus omnium nulli obnoxius eſſe poteſt. Et ſic quicunque voluerit poteſt ad preces, & merita amicorum beneficia impartiri. Quod participium ad merita non valet, ad hoc, vt ipſi participantes ex hoc immediate ſine vno bono opere, & diſpoſitione habeant gratiam gratum facientem, ſeu charitatem: ſicut neque ad meritum, aut præmium gloriæ. Quia loquendo de lege ordinaria nullus poteſt alteri de condigno mereri gratiam, & gloriam, ſed tantùm de congruo. Poteſt enim de congruo mereri, & per bona opera impetrari, vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipſi præbendo, vt tenẽt communiter Doctores *a* Valet ergo talis communicatio meritorum alicuius perſonæ ſeu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuerſionis, & illuminationẽ, vt dictum eſt, & ad virtutum profectum, & ad præſeruationẽ à peccatis, à morte, & ab alijs malis ſpiritualibus, ſeu corporalibus, & ad collationẽ bonorum ſpiritualium, & temporaliũ, ſeu corporalium, & huiuſmodi, quæ vnus alteri poteſt de congruo mereri, ſeu impetrare à Dei miſericordia liberali. Sicut per merita Abraham Dominus *b* liberauit Loth. Et propter iuſtos parcit, & benefacit iniuſtis, & tradunt communiter Doctores, *c* & ſpecialiter D. Tho. & latius Paludanus, & Adrianus.

a Doc. in 2. d. 27.

b Gen. 19.

c Doc. in 2. d. 27. & 36. D. Tho. in ad ad 3. p. q. 27. a. 1. Pal. 1 4 d. 45. q. 2. ar. 2. Ad. quodl. 8. a. 3.

ARTICVLVS IV.

Quid applicet prælatus de bonis ſubditorum in literis ab eo conceſſis.

RESpondeo dicendo, quod regulariter nõ poteſt prælatus cõmunicare ea bona, quæ eius ſubditus in particulari facit pro ſatisfactione ſuorũ peccatorũ, ſi talis ſubditus ipſis eget, niſi ad hoc aliquo modo conſentiat. Et ratio eſt; quia cum ipſum opus fiat determinate ab ipſo ſubdito intendente actualiter, vel virtualiter pro ſuis peccatis ipſum applicare, iam non eſt bonum commune ipſius congregationis, ſed particulare ipſius perſonæ operantis, quo ad dictam vim ſatisfactoriam: & iam prælatus non habet poteſtatem ipſum alteri applicandi inuito ipſo operante. Et in hoc concordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba. *d* Et confirmatur, quia prælatus etiam Papa non poteſt applicare niſi ea, quæ cederent in theſaurum ſuæ communitatis, ſi non applicarentur; & non cedunt in theſaurum dictæ communitatis, niſi ea, quæ ſuperſunt facienti. Ergo, licet ſubditus poſſet tollere à ſe neceſſariũ alteri applicando, non poteſt tamen eo inuito id facere eius prælatus etiam Papa, quia non in omnibus abſolute ſubditus ſubditur ſuperiori, neque in omnibus eius bonis habet plenariam poteſtatem, ſed in ſpiritualibus ſuperabundantibus tantùm cõmunicabilib. vt dictum eſt. Dixi regulariter: quia in aliquo caſu, & ex rationabili cauſa poteſt, ſicut poteſt prælatus ſubditis egentibus pro ſe ipſis iniungere aliquando aliqua opera ſatisfactoria, ad quę ipſi nõ tenentur aliàs, puta orationem, diſciplinam, & huiuſmodi applicando ea pro alijs. Multa enim non poſſunt fieri regulariter, quæ poſſunt, & debent fieri in caſu particulari rationabili cauſa id poſtulante. Verum eſt tamen, quod bona ſatisfactoria, quæ ſubditus facit particulariter per ſe, non applicando ea alicui, ſed pro tota Eccleſia generaliter, aut pro animabus purgatorij, aut pro particularibus amicis, ſeu pro alijs, quibus Deus vult ea valere: & ſimiliter bona, quæ fiunt in communitate ſecundũ eius inſtituta, aut ex diſpoſitione, ſeu præcepto prælati, talia inquam bona dicuntur communia; quamuis ipſe ſubditus ipſis egeat. Et talia, inquam bona poteſt prælatus inuito ſubdito communicare alijs ſpecialiter, quoad vim ſatisfactoriam. Quo verò ad vim meritoriã omnia bona cuiuſcunque ſubditi & congregationis tam particulariter, quàm etiam communiter facta, tam ſupererogatoria, quàm etiam neceſſaria, ſeu obligatoria, poteſt prælatus quibuſcunque ea applicare, quia quoad hoc nulli fit præiudicium: imo melior fit conditio operantis ex tali multitudine participantium.

d Cor. l. 2. de indulg. q. 41. art. 5. dicto. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati poſſint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorum iam facta.

RESpõdeo dicẽdo, quod bona opera quoad vim ſatisfactoriam, ſi antequam fiant, vel dũ fiunt non applicantur, per facientẽ, vel ſuperiorẽ aliquibus actualiter, vel virtualiter, iã de cætero poſt quã facta ſunt, non poſſunt applicari alteri per ipſum facientẽ, neque per prælatũ. Non enim faciens, neque prælatus poſſũt reſeruare bona particularia, vel cõgregationis opera, quoad dictã vim ſatisfactoriã, vt ſint repoſita, & reſeruata tanquam in thełauro pro alio tempore futuro, vt in eo applicentur. Et rõ huius cõcluſionis nõ eſt, quia bona dicta ſatisfactoria non poſſunt reſeruari; ipſa enim reſeruantur in theſauro Eccleſiæ, & per indulgẽtias diſpenſantur. Sed rõ eſt; quia nullus pôt particulariter theſaurizare ſibi, vel alteri theſaurũ ſatisfactorium particularẽ, & per cõſequens neque de eo diſtribuere, aut alicui communicare. Si enim hoc concederetur, ſequeretur bona ſatisfactoria religioſorum eis abundantia nunquam recondi in theſauro Eccleſiæ communi, ſed ſemper remanere ſub poteſtate eorum, vel prælati, vt ea poſſint, cui voluerint, applicare. Et à fortiori

Digitized by Google

dici ſequeretur, quod opera religioſorum defunctorum non poſſint applicari per indulgentias, aut alio modo, & ſic non eſſe theſaurum Eccleſiæ collectū de ſatisfactionibus ſuperabundantibus religioſorum, aut aliorum Sanctorum, dum viuerēt; quod abſit. Hoc videtur ſentire D. Bonauentura. *a* Quantum autem ad vim meritoriam, tam ipſe, qui facit, quàm quicunque prælatus eius mediatus, vel immediatus poteſt ſemper ante, vel poſt communicare, ſeu applicare talia bona præterita, præſentia, & futura, quibuſcunque voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de congruo ipſi, vel alijs bona ſpiritualia, ſeu temporalia iuxta ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriam non congregatur theſaurus indulgentiarū, prout reſoluit poſt alios Corduba. *b*

a Bonau. 4. d. 20. q. 3.

b Cor. lib. 5. q. de in d. q. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dictæ Epiſtolæ conceduntur.

RESpondeo dicendo, quod quis talis cōmunicatio, ſeu receptio ad participationem bonorum congregationis communiter fit à prælatis informatis, eos, quibus conceduntur, eſſe benefactores ordinis; ideo ſi non ſunt benefactores, nō valet eis talis receptio, niſi ſecundum ratam, ſcilicet, ſecūdum quod fuerint benefactores; quia deficiēte cauſa finali conceſſionis, deficit ipſa conceſſio, & nō valet, niſi in quantum acceſſerit ad cauſam talis conceſſionis; quod ſi ſine vlla cauſa, ſed ad libitum aliquis prælatus vult recipere, ad participationem aliquem bonorum ſuorum, ſeu ſuæ congregationis ex puta charitate motus, tunc bene valebit talis conceſſio, ſeu communicatio ſecundum intentionem eius, quoad vim ſatisfactoriam & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ ſit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam.

RESpondeo dicendo, quòd multiplex inuenitur differentia. Prima eſt, quia prælati, & alij ſic applicantes ſua, vel communitatis ſuffragia, ſeu bona opera quæcumq;, non vtuntur claue iuriſdictionis, nec remittunt, nec relaxant pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem conceſſione eſt talis iuriſdictio proprie, & abſolute. Secūda differētia eſt, quia in indulgentijs, ſicut in ſacramētis applicantur merita paſſionis Chriſti, & hoc nō, niſi per clauem Eccleſiæ: Communicatio autem ſupradicta nō fit per clauem Eccleſiæ, nec de communi theſauro Eccleſiæ, ſed de bonis congregationis, nec fit authoritate poteſtatiua ſuper theſaurum Eccleſiæ, aut ſuæ perſonæ, vel communitatis, ſed ſolùm poteſtate ſic cōmuni naturali, quā quilibet habet in ſuis bonis, aut ſibi commiſſis ad diſtribuendum, ſeu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quod per indulgentias liberetur homo in foro Dei, & Eccleſiæ à pœnis debitis, etiam iniunctis per confeſſorem, quia conſtat de infinitate talis theſauri Eccleſiæ, ſeu de eius ſufficientia, & quia fit authoritate eius, qui lege poteſt per indulgentiam liberare. Huiuſmodi autem communicatio bonorum etiam ſi fiat per Papam, cum non fiat, niſi de bonis perſonarum, aut congregationum, quæ non ſunt infinita, nec conſtat de ſufficientia eius ad talem ſatisfactionem, ideo per eas non liberatur quis in foro Eccleſiæ à pœnitentijs iniūctis per ſacerdotem, nec habent virtutem indulgentiæ. Sed communicationes, & ſuffragia dicuntur, prout tradit D. Tho. *c* Tertia differentia eſt, quia indulgentiæ, vt tales valent ſolùm ad ſatisfactionem pœnarum Deo debitarum pro peccatis. Communicationes autem bonorū valent præcipue ad impetrandum bona, aut remotionē malorum, aut pœnarum per viam meriti de congruo: Valent etiam ad ſatisfactionem pœnarum, ſi hoc aliquo modo intendit ipſe applicans, aliàs nō, vt patet ex dictis. Ex hoc infertur, quod cum per iſtam facultatem non conceduntur indulgentiæ, ſed tantùm dicta communicatio, non ſuſpēditur, nec abrogatur iſta facultas per bullam Pij V. omnes indulgentias quæſtuarias tollētem, & prohibentem ſub grauibus pœnis earum publicationem; Non enim iſta cōmunicatio indulgētia eſt. Secundo infertur, quod non tollitur hæc facultas per bullam Cruciatæ; cum hęc facultas nō ſit priuilegiū: ſed ius cōe, prout aduertit Nauarrus. *d*

c D. Th. in 4 d. 20. & in ad di. ad 3. p. q. 26. ar. 1.

d Nau. de indul. no. 3 1. 20. 22. & 21.

QVAESTIO XXXIV.

De beneficijs Eccleſiaſticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 QVid & quotuplex ſit beneficium.
2 Vtrum beneficia regularia ſint beneficia.
3 Vtrum monachus beneficium habere poſſit, et à quo ſit collatio facienda.
4 Vtrum monachus poſſit promoueri in Eccleſia collegiata ad aliquod canonicatum, vel beneficium ſimplex.
5 Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in Eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati.
6 Vtrum monachus, qui factus eſt rector in Eccleſia ſeculari, teneatur ad ſtatuta ſui ordinis.
7 Vtrum religioſus acquirat monaſterio, an Eccleſiæ, in qua habet beneficium.
8 Vtrum poſſit monachus cogi à ſuis prælatis ad acceptandum beneficium, vel poteſt prohiberi, vt non accipiat.
9 Vtrum prælatus poſſit cogere ſubditū ad relinquendum beneficium, quod habet, aut poſſit facere habilem ad duo beneficia ordinis.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit beneficium.

REſpondeo dicendo, quod in materia canonica appellatione beneficij venit ſpirituale, & Eccleſiaſticum, vt docet Cardinalis. *e* Et quo modo cognoſcatur beneficium Eccleſiaſticum, docet Belamera, *f* & tradit late Rebuffus. *g* Et loquendo de beneficijs in genere, quædam ſunt ſecularia, quædam regularia. Secularia quædam ſunt cum administratione, quædā ſine adminiſtratione, vt ſunt beneficia ſimplicia, de quibus agit Rebuff. Regularia verò ſunt, quę religioſis addicta ſunt, aut ex fundatione, vel ex ordinarij, vel ſuperioris inſtitutione, vt dicūt communiter Doctores, vel cōſuetudine ſeu præſcriptione, *h* vt pote quia per regulares regi conſueuerunt, & adminiſtrari per quadraginta ſaltem annos iuxta ea, quæ traduntur in iure *i* & tradūt Selua, & Mandoſius. Et hęc ſunt in duplici differentia ſecundum quoſdam. Quædam enim ſunt duplicia, vt abbatia regularis, quę dicitur duplex, quia eam obtinentes duplici honore funguntur, vel fungi debent tā circa perſonas, quàm circa res monaſterij, iuxta ea, quę in ſacris canonib. *K* tradūtur. Huiuſmodi ſunt multa officia in religione, vt ſunt prio-

e Car. in c. 1. in 8. de ind.

f Bel. in noſt. q. 3. de reſ. nu. 10. Reb. de pa ci. poſ. olim. 10. nu. 287.

g Reb. in pr. de praxiben.

h Doct. in c. 1. de ſtat. mona.

i c. cum de beneficijs de pr. lib. 6. Selu. de b. 1. p. q. 4. n. 42. Ma de ſignatura grat. tit. reduct. ad ſecula fol. 12 0.

K c. cū ad monaſt. de ſtatu. mona. & c. in ſingula de p. lib. 6.

Digitized by Google

prioratus conuentuales, prioratus clauſtrales. Dicitur enim prior clauſtralis, qui religioſis in clauſtro, & in monaſterio præfectus eſt. Simplicia ſunt prioratus ſimplex, ac monachatus regularis. Hi enim ſimplici honore funguntur, prout dicitur in iure *a* & tradit Rebuffus. Et aduertendum per reductionem Eccleſiæ, & Abbatiæ regularis in ſecularem, ſi eſt caput, à quo aliæ dependent, quod cenſentur etiam, & aliæ ſeculares redactæ: cum acceſſorium principalis ſequatur naturam, iuxta regulam iuris. *b* Abſurdum enim eſſet caput, id eſt Eccleſiam & abbatem ſecularem eſſe, & alios prioratus & beneficia illius Eccleſiæ eſſe regularia; nam res diuerſi iuris cenſerentur contra regulam iuris. *c* Et ſic quã do vna Eccleſia vnitur alteri, tunc vna fit Eccleſia, vt ait quædam Decretalis. *d* Et illa vnita ſortitur naturam & priuilegia Eccleſię cui ſubijcitur, & adijci cenſetur cum omnibus iuribus ſuis, prout dicunt communiter Doctores. *e* Et hanc opinionem tenet præciſe Petrus de Peruſino, *f* dicens quod ſi Eccleſia, quæ vnitur eſſet ſecularis, & is, cui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum etiam, quod vniones quorumcunque monaſteriorum, prioratuum locorumque regularium, ſeu aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum religionibus monachalibus, & alijs eorum priuilegijs gaudentibus facta, & faciendæ ſub apoſtolicis reuocationibus caſſationibus, & annullationibus, in genere, vel in ſpecie factis, & faciendis non comprehenduntur, nec præiudicium aliquod per illa eis infertur: ſed illæ omnes etiam caſſationes huiuſmodi, niſi de verbo ad verbum in eis insererentur, ſpecialiſque & expreſſa, ſeu indiuidua de ipſis monaſterijs, & congregatione mẽtio fiat in ſuo robore inconcuſſæ permanent, irritumque eſt, & inane, quidquid ſecus contigerit attentari.* Ita conceſſit Leo Decimus congregationi Camaldulẽſi, & Iulius Secundus congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ. *Quod ſi in prædictis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus, ſeu reformationibus, conuentiones & pacta illicita, & quando apoſtolica cõfirmatione carerent expreſſe prohibita inuenirentur interuenirent, illas tamẽ ratas & firmas fore, & eſſe, ipſaque pacta, & conuentiones obſeruare libere, ac licite poſſe,* ſtatuit Iulius Secundus congregationi Montis Oliueti, *conuentionesq; pacta & modos huiuſmodi facta, & facienda in forma publica redacta, eo ipſo apoſtolico robore munita eſſe conceſſit* Leo Decimus congregationi Camald. & Pius Secundus congregationi Montis Oliueti, prout refert in compendio ordinis Ciſtercienſis, titulo, vniones. Verum eſt tamen, quod modo Concilium *g* Tridentinum ordinat, quod poteſt epiſcopus non obſtante quocumque priuilegio examinare, an ſint tales vniones ſubreptitiæ.

a In ca. quod Dei timorẽ et c. ſi. de ſtatu. mona. Rebuff. in cõcor. in ru. de nomin. reg. ad prel.
b l. cum principalis. ff. de re. iur.
c l. cui quid. ff. de vſuc.
d ca. 1. in ſede vacant.
e DD. in c. 2. de relig. dom.
f Peruſ. de vnio. eccl. c. 4.
g Conc. Trid. ſeſ. 7. ca. 6. de ref. & ſeſ. 24. art. 13. ver. in vni.

ARTICVLVS II.

Vtrum beneficia regularia ſint beneficia.

Reſpondeo dicendo, quod quædam perſonę regulares, vel quæ regularibus accedunt titulo ſæpe nominantur, quæ ſacerdotum & Eccleſiaſticarum perſonarum appellationem referunt. Imitãtur etiam nomen, & naturam quodammodo beneficiatorum, qui manualia vt appellant beneficia habẽt: quæ tamen propria beneficia non ſunt iuxta gloſſam *h* communiter receptam, quia præfecti ijs beneficijs poſſunt amoueri ad nutũ Abbatis, vel Prioris. Sunt enim huiuſmodi beneficia manualia regularia, non ſecularia; quorum aliqua in ordine Humiliatorum, & Præmonſtratenſium ex conſuetudinẽ eſſe, tradit Ioannes. *i* Andreas. Pro cuius rei explicatione obſerua, poſſe beneficium, vel prioratum regulare eſſe adminiſtrationis tantùm cauſa, vel naturam habere beneficii perpetui. Et in primo caſu amoueri poteſt ab Abbate præfectus, videlicet ſi iuſta amotionis adſit cauſa. Aliter enim poſſet monachus à beneficio manuali, ſine cauſa amotus implorare ſuperioris Abbatis auxilium, vt poſt Innocentium *K* & Decium tenent Selua, & Rebuffus. Et aduertendum, quod ſit hoc beneficium irreuocabile, quando poſt conceſſionẽ Abbatis confirmatur poſſeſſor ex certa ſcientia, & expreſſa qualitate per Sũmum Pontificem, vt notauerunt Imo. & Panormitanus, quos allegat, & ſequitur Rebuffus. *l* Quod ſi prioratus perpetui beneficii naturam habet, nõ poterit præfectus amoueri per Abbatem; conceſſio enim facta cenſetur cum ſua qualitate iuxta ea, quę dicuntur in iure. *m*

h Gl. in v. eſſi. in c. vni. de e. mon. lib. 6.
i And. in addit. ad.
K Inno. in ca. inſinuãte qui cle. vel voue. Decius in ca. ad noſt. circa finem de confirma. vtili. Sel. in tracta. benef. p. 3. q. 61. Re. de pacif. poſſeſ. nu. 275.
l Reb. vbi ſu. nu. 279.
m Cle. vnica. de ſupp negl. prel. ca. vnico de ſta. mona. in 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum monachus beneficium habere poſſit, & à quo conferri poſſit.

Reſpondeo dicendo, regularia beneficia regularibus, & ſecularia ſecularibus eſſe conferenda iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *n* & patet ex priuilegiis conceſſis ordini D. Ioannis Hieroſolymitani. *Nam Pius Quartus dicit in bulla confirmationis eorum, quod presbyteri, qui in dicta religione profeſſionẽ non emiſiſſent, niſi de expreſſa licentia, vel conſenſu magiſtri, ſeu priorum, ſeu præceptorum, vel fratrũ (quos id tangeret) ad ſeruiendũ parochialibus, & alijs Eccleſiis, aut capellis ipſius religionis nullatenus admitterentur, ſed in quibuſcunq; parochialibus, & alijs Eccleſiis, & capellis hoſpitalis huiuſmodi capellani eiuſdẽ religionis per locorum ordinarios ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, ſi contra fecerint eo effectu incurrenda, ad requiſitionem ſeu præſentationem baiuliuorum, priorũ, præceptorum, & fratrũ abſque aliqua exactione, & oneris impoſitione recipi & admitti deberent.* Hæc Pius Quartus confirmat referens Clemẽtem Septimum hæc iuridice ordinaſſe. Nec conferẽdo beneficium regulare ſeculari, nec contra conferendo ſeculare regulari, ideo cenſetur diſpenſatum, niſi in ſignatura, vel prouiſione de commenda expreſſe fiat mẽtio, prout habetur in regulis Cancellariæ *o* Pauli Tertij. Rurſus regularia, vt prioratus eccleſiarum, vel adminiſtrationes nõ debent conferri monachis alterius ordinis, quàm eius, per quos ſolet, ſicut hactenus poſſideri ſine authoritate Summi Põtificis, prout dicitur in iure. *p* Et ipſi monachi debent expreſſe eſſe profeſſi, vel debent omnino admittere profeſſionẽ, & habitum ſuſcipere tenentur ex Concilio *q* Tridentino. Quanquam in ſenatu conſulto Pariſienſi anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto die vigeſima prima Februarii iudicatum ſit, oportere præcedere prouiſionem, profeſſionem, & certam, nec ſufficere tacitam, vel expreſſam profeſſionem ſine die, prout refert Petrus Gregorius. *r* Monachis autem Mendicãtibus nulla beneficia concedi poſſunt, prout aſſerunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentii Octaui. Cum enim expreſſe emittant votum abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur, incapaces ſunt redditũum & prouentuum annalium, prout dicitur in quadam Clementina. *ſ* Habent tamen hi mendicantes ſacræ familiæ prioratus ſuos, ſed non ſunt beneficia, ſed adminiſtrationes ſui ordinis, & regulæ. At alii monachi non Mendicantes poſſunt beneficia poſſidere ſibi cõuenientia, & ex electione, & confirmatione iuxta ſacros Canones, *t* propter tamen parochialibus Eccleſijs

n c. nullus de elect.
o Tit. de commendat.
p c. cum ſing. 3. de preb. in 6.
q Seſ 14. de refor. cap. 10.
r Gre. l. 17 ſin tag. iuris 2. p. nu. 27.
ſ Cle. exiui. §. cumque ancui ren. itur de verb ſign.
t ca decbet & ca. ſi mona. & ſeq. 16. q. 1.

Digitized by Google

eccleſijs preſici non poſſunt, iuxta ſacros Canones. *a* Quia ſecularia beneficia ſunt prout tradit Petrus *b* Gregorius. Ex dictis infertur, quod ad capellam fundatam in quadam Eccleſia ordinis militiæ ſub hac conditione, vt ad ea admittatur cõſanguineus fundatoris poteſt admitti conſanguineus profeſſus in dicto ordine militari; Nam dicta capella, cum ſit ſita in Eccleſia regulari, eſt per conſequens regularis, Ad iuris patronatus enim acquiſitionem nõ ſufficit conſtructio, & dotatio, ſed eſt neceſſaria ſuperioris authoritas ſcilicet, regis militarium ordinum conſilij, cuius eſt Eccleſia, vt tenet Abbas *c* Lambertinus. Abſurdũ enim videtur, vt poſſet laicus in Eccleſia regulari, & regiæ poteſtati ſubiecta, abſq; regia facultate, capellam fundare, ipſos regulares excludendo. Vnde cum dicta capella ſit regularis, & regularis ordinarij collationi ſubiecta, dicto regulari cõſanguineo eſt adiudicãda, ſi ſit propinquior, nam ſecundũ iuris regulam ſemper propinquior eſt præferendus, ſeruata ſui gradus prærogatiua, vt probant aliqua iura. *d* Neque obſtat, quod ſcilicet, in monaſterium per profeſſionẽ monachi non tranſit ius ſanguinis, vel conſanguinitatis quid perſonaliſſimum. Nam cum monaſteria non ſint perſona vera, non poſſunt habere illam qualitatem conſanguinitatis. Ita Antonius Gomez, *e* & Couarruuias, Vnde ſi conſanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, non poterit monaſteriũ illam retrahere pro tãto, prout probatur in quibuſdam *f* legibus regalibus, & tradit Spino. Nam reſpondetur, quod ius ſanguinis in præſentiarum non tranſit in monaſterium, ſed in religioſum militarem, ſui prælati licentia habilem ad dictam capellam obtinendam; non ſolùm iure propinquitatis, ſed etiã, vt religioſus militaris ad beneficia regularia habilis. Et noſtram ſententiam videtur tenere Nauarrus, *g* dicẽs quod religioſus militiæ Sancti Stephani poteſt habere beneficium regulare, & ſeculare commendatum, vel retentum per diſpenſationem, vel dependentem ab ordine ſuo. Hæc autem capella à dicto ordine militari dependet.

a c. de monac. § fi. & ca. ſeq. 16. q. 1.
b Gre. vbi ſu. num. 280.
c Ab. conſ. 59. 2. vol. n. 3. Lãber. de iure patron. cõſ. 1. 1. q. princ. 2. par. lib. 1.
d li. 1. ſi. ff. de ver. ſig. l. cum vero l. cũ ita leg § ſiſd. cõ. ff. de leg.
e Gom. l. 7. Taur. Cou. in pra. qq. ca. 16. n. 4. & l. 3. va ri. c. 11.
f l 6. & 7. ti. 7. l. 5. ord. l. 7. & 8. ti. 11 l. 5. noua comp. Spin. ſpe. teſt. gl. 12. de lega. monac. rela. n. 62.
g Nau. l. 3. cõſilie. ti. de reg. conſ. 1. n. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm monachus poßit promoueri in Eccleſia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ collegiatæ.

RESpondeo dicendo, quòd non; prout dicitur in iure. *h* Si verò eligatur ad ipſam dignitatẽ eccleſiæ collegiatæ, vt ad præpoſituram, de hoc ſunt opiniones, vt refert Abbas. *i* Nã Hoſtienſis, & Calderinus tenent, quod poteſt eligi, ſed debet poſtulari, vt cauſa ipſius poſtulationis, quæ in iure reputatur iuſta, poſſit promoueri, ſine enim diſpẽſatione nemo promoueri poteſt. Abbas tamen contrarium vult; cum ratio curæ, & prædicationis ita militet in hoc caſu, ſicut ſi promoueretur ad dignitatem Epiſcopalẽ in eccleſia ſeculari. Si verò non promoueatur ad eccleſiam cathedralem, nec collegiatam, ſed ad aliam eccleſiam non curatam, non poteſt in hoc caſu promoueri, quia illam obtinere non poteſt, ex quo ceſſat ratio curæ. Quando verò eccleſia eſt curata, cõmuniter tenetur, quod poſſit promoueri, & ita tenet Abbas *K* ponderans ad hoc quandam Decretalem, quæ decretalis innuit, non eſſe neceſſariã diſpenſationem, & cogetur Abbas per ſuperiorem cõſentire, vt monachus præficiatur eccleſiæ ſæculari, vbi nõ inuenirentur idonei & ſufficiẽtes clerici, & monachus eſt bonus prædicator, & modeſtus in vita, argumento aliquorum Canonum: *l* Et ait Hoſtienſis *m* in ſumma, quod non eſt dicendum, eſſe ſpeciale in dignitate Epiſcopali, quo ad religioſum præficiendũ, in hoc enim ratio curæ potius eſt conſideranda, & aliquæ rectoriæ inueniuntur, quæ maiorem curam habẽt animarum, quàm duo, vel tres epiſcopatus, vt Pariſijs eccleſia Sancti Germani, vbi Rector curã habet plus quàm quadraginta mille animarũ, prout refert Gregorius *n* Lopez, quod etiam confert ad id, quod dictum eſt de præfectura eccleſiæ. Et confirmantur ſupra dicta; nam facilius conceditur, quod monachus ad præſulatum aſcendat, quàm quod præſul ad monachatum, iuxta decreta Canonica. *o* Quando tamẽ in eccleſia monachi collegialiter habitãt, quæ eccleſia, ſeu monaſterium habet populum, tũc ſeculares clerici ibi ſunt ponendi, vt habetur in iure. *p* & nõ eſt præficiendus curæ aliquis monachorũ, quod Abbas reputat mirabile, laborãs circa rõnem diuerſitatis, cur in primo caſu monachus eripiatur à monaſterio, & præficiatur eccleſiæ ſæculari, & tñ in monaſterio habente populũ monachus curã populi exercere non poſſit.

h ſuper eo de reg.
i Abb. in cap. quod Dei timorẽ de ſtat. mon.
K Abb. in d. c. quod Dei timorẽ per textum ibi.
l ca. cum pro de vtil. iũcta gl. ibi. 16. q. 1.
m Hoſtien. de ſtat. mona. §. vtrum col. 2.
n Greg. in lib 25. tit. 7. p. 1 v. Igl. par.
o ca. niſi cum pridem. §. nec putes de renũ. c. licet. §. illo ſemper de reg.
p c. 1. de c. monach.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religioſus poßit acceptare beneficium in Eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati regularis.

RESpondeo dicendo, quod non, prout habetur in iure, *q* etiam ſi promoueatur in Papam, vt dicit quædam gloſſa ſingularis. Et ſi prælatus nolit conſentire, quando neceſſitas, vel vtilitas exigit, cõpelli poteſt ad conſentiendum propter bonum publicum ſecundum Abbatem, *r* & Doctores communiter. Atque ita licitum non eſt monacho cuicunq; aliquod eorum etiam beneficiorum, quorum prouiſio pertinet ad Abbates per ſe, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni conſentire, ſeu acceptare in aliquibus religionibus, abſque capituli, vel reformatoris generalis licentia, aliàs caret impetratis, & ad alia inhabilis perpetuò redditur. Quod ſi monitus intra tres dies non acquieuerit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit, à qua, niſi ſatisfactione ſubiectionis facta, ne illum abſoluant monachi in virtute ſanctę obediẽtiæ, & maledictionis æternæ inhibuit Eugenius Quartus, prout refertur in Compendio *ſ* ordinis Ciſtertij. Verum eſt tamen, quod ſi apud ſedẽ Apoſtolicam vacare contigerit dicta beneficia, vel aliàs diſpẽſationi apoſtolicæ reſeruata fuerint, & Papa collationẽ eorũ faciat alicui monacho, ſciens eſſe monachum, & inhabilẽ ad acceptandum beneficium, ſine licentia ſui Abbatis videtur Papa diſpenſare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquem contra humana iura promouet, diſpenſare videtur, ſecundum Innocentium; *t* & Bartolum & cõem, quam reſoluit Nauarrus; ſecus verò quãdo fit collatio ab inferiori à Papa. Tũc enim non cenſetur facta diſpenſatio. Aduertẽdum tamen, quod hodie non ſolum fratres, ſeu monachi non admittuntur, ſeu diſpenſantur ad beneficiũ ſeculare curatũ, imo obtinentes priuãtur, prout cõtinetur in Quadã Bulla Pauli Quarti, & tradit Quintilianus *u* Mandoſius. Attamen hæc Bulla Pauli 4. fuit redacta per Pium Quartum ad viã iuris, & ſic perinde eſt, ac ſi non emanaſſet, prout in quadã deciſione reſoluitur. Notãdum etiã, quod fratribus S. Ioãnis Hieroſolymitani, & S. Iacobi Deſpata militiarũ, & religioſis ordinis B. Mariæ Theutonicorũ, & canonicis monaſterij S. Antonij de S. Antonio Viãẽſis diœceſis, & mẽbrorũ eiuſdẽ ordinis S. Aug. nec

q c. 1. & c. 53. d. c. ſi relig. de elect. l. 6. gl. in c. quã ſi. a. 18. q. 2.
r Abbas & DD. in d. cap. quod Dei ti.
ſ Tit. beneficia Eccl. §. 2.
t Innoc. in ca. diuerſis fall. de cleric. coniug. Bart. in l. Bart. Phil. ff. de off. pra nu. 12. Na. in c ſi quando de reſc. except. 10. nu. 3.
u Man. de ſi. gratia. tit. di. ſpe. pro obt. bene ſ.

nec datur, nec datur diſpenſatio ad obtinendum beneficium ſeculare, vel alterius ordinis regulare, nec illorum beneficia dantur clericis ſecularibus, niſi in titulum, prout argumento cuiuſdam Canonis *a* tenet Quintilianus Mandoſius.

a c. noua l. 16. q. 7. Quinti. vbi ſup.

Aduertendum etiam circa hoc, quod Calixtus *b* Tertius *ſtatuit, & ordinauit, quod nullus religioſus cuiuſcunque religionis, etiam Mendicantium beneficia ſecularia, ſeu regularia quouis modo in titulum, vel commendam pro tempore habentium poſſint capitulis generalibus, vel prouincialibus, ſeu congregationibus, ſeu negotijs, vel officijs, aut alijs adminiſtrationibus ordinis (niſi generalis pro tempore conſenſu interueniente) quomodolibet admitti ſub excommunicationis pęna, quam admiſſi, & admittentes ipſo facto incurrunt*. Et idem ordinauit Sixtus Quartus *c* pro Carmelitis. At idem Sixtus Quartus *d* ſtatuit, *vt ſi aliqui fratres Minores, aut prædicatores obtinuerint habilitationem ad habenda beneficia eccleſiaſtica, & quod interim, vel poſtquam habuerint, valeant reſidere in domibus dicti ordinis, & ibidem cameras, ac vocem actiuam, & paſſiuam in capitulis generalibus habere, & priuilegijs dictorum fratrum & ordinum gaudere. Et quod iſti tales poſtquam aliquod beneficium pacifice adepti fuerint, aut pro capellanis in aliquibus eccleſiis deſeruire cœperint conceſſionibus prædictis nequeant gaudere, aut alijs conſimilibus ordinem concernentibus, niſi de prælatorum conſenſu. Et idem ſtatuit de promotis ad cathedrales etiam titulares, ac alias dignitates eccleſiaſticas.*

b Hab. in lib. mon. ordi. in 1. imp. f. 92. et in 2. fol. 175. conc. 210.

c Hab. in eod. l. 1. in 2. imp. fol. 188. conc. 480.

d Habet. in 1. imp. fol 66. & in 2. fol. 149. conc. 365.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm monachus, qui factus eſt Rector alicuius Eccleſiæ ſecularis, teneatur ad ſtatuta ſui ordinis.

REſpondeo dicendo ſecundum Hoſtiēſem, quod ſi talis Eccleſia pleno iure pertineat ad monachos, præfatus monachus in ea remanet ſubiectus Abbati, & ſeruabit omnia ſicut prius præter tria, ſcilicet, ieiunium, ſilentium, & vigilias, quę commodè ſeruari non poſſunt in Eccleſia ſeculari. Si verò Eccleſia nō pertinet ad monachos, ſed ad Epiſcopum, tunc monachus inſtitutus à tribus ſubſtātialibus votis nō abſoluitur ſimpliciter, nā & continentiā ſeruare tenetur, ab obediētia abbatis abſoluitur quidē, ſed imperio Epī ſubijcitur, qui de cętero erit Abbas ſuus, & tēporalia diſpenſabit rōne commiſſę adminiſtrationis. Et ſi habet ſociū monachū non excuſabitur ab eſu carniū iuxta ſacros Canones, *e* niſi ſit infirmus iuxta eoſdē ſacros Canones, *f* vel niſi imperet Epiſcopus, qui eſt Abbas ſuus. Si autē ſocium monachū non habet, poteſt ſe cū quibus is viuit, cōformare iuxta eoſdem ſacros Canones. *g* In omni tamen caſu habitū deferre debet, nec poteſt ipſum temerarie dimittere, aliàs Monachus factus curatus abſoluitur ab officio monachali, quia debet ſe conformare officio clericorū ſecularium, vt tenet Baptiſta *h* de Salis, allegans ad hoc quoddam decretum. Et aduertēdum, quod Gregorius Vndecimus, *ſtatuit & ordinauit, quod omnes, et ſinguli religioſi quorumcunq; ordinum, etiam Mendicantiū Sedis Apoſtolicæ capellani, perinde corū ſuperioribus & ipſorū correctionibus in omnibus et per omnia ſint ſubiecti ac ſi prædicti capellani non eſſent, non obſtantibus exemptionib. & alijs quibuſcunque priuilegijs in contrarium facientibus*. Ita habetur in libro *i* Monumenta ordinum, quod ipſum ſtatuit Bonifacius XI. vt in ipſo libro *K* continetur. Et hoc eſt conforme decreto Cōc. Trid. ſtatuentis, *ne quis regularis ſine ſui ſuperioris licentia prædicationis, vel lectionis aut cuiuſuis operis prætextu ſubijciat ſe obſequio alicuius prælati, principis, vel vniuerſitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuſcunque perſonæ ſecularis nec ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs ſuper his obtenta ſuffragentur.*

e c. quod Dei timore de ſta. monach.

f c. carnem de conſ. d. 5.

g ca. quiſquis 4. d. c. reco. extra de ſta. mo.

h Bap. in ſumma ti. mon fo. 475. col. 2.

i In 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 35. conc. 39.

K In 1. imp. f. 126. cōc. 563.

Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm religioſus adquirat monaſterio, vel Eccleſiæ, in qua habet beneficium.

REſpondeo dicendo, quòd religioſus, præſertim canonicus regularis non ſimplex, ſed beneficiarius quęrit ſuæ Eccleſiæ, vel beneficio, quod nō ſubeſt monaſterio ſuo, nec ordini, quē profeſſus eſt. Ita Nauarrus. *l* Et probatur; nā religioſus tranſlatus ad Epiſcopatū, vel beneficium quærit illi Eccleſiæ, vel beneficio, & deſinit eſſe ſub obedientia, & poteſtate prælati, & monaſterij regularis, quibus antea ſuberat, & incipit ſubeſſe ordinario, cui illa Eccleſia ſubeſt ſecundum gloſſam, quā dicit ſingularem Calderinus, *m* & eam cōmendat Panormitanus, & eſt cōmuniter recepta. Et eadem ratione idem eſt dicendum de religioſo promoto ad beneficium regulare ſui ordinis nō ſubiectum illi pleno iure, ſed ordinario, ſaltē quoad inſtitutionem, & deſtitutionē: quia etiam is eſt à poteſtate ſuperioris exemptus, cum ab eo nō poſſit amoueri, nec reuocari ad clauſtrū, nec aliquid ei iubere de pertinentibus ad illam Eccleſiam, niſi ad ſummum petere pēſionem annuā, vel aliquod aliud onus, ſi quod ei iure impoſitū eſt, de fructibus eius ſoluendum, vel ſubueniendū monaſterio, cuius membrum eſt, iuxta ſacros Canones. *n* Quod ipſum eadem ratione etiam dicēdum eſt de religioſo, qui transfertur ad Eccleſiam regularem, pleno iure ſubiectā monaſterio; ita tamen quod nō ſit ad nutū, nec ſine culpa ad id ſufficienti amouibilis, ſiue id iure cōmuni, ſiue priuilegio, ſiue conſuetudine iuſta contingat. Cū enim nulla ratio efficax diuerſitatis reddi poſſe videatur, idē iuris in eo confitemur. Imo eadē ratione dicere oportet de eo, cui ex certa ſcientia Papa concedit ad vitam ſuam beneficiū regulare ſiue iure pleno ſubſit prælato, ſiue non, ſiue ad nutum mobile, ſiue non: quia is non poteſt onerari, nec etiam amoueri à prælato ſuo, nec reuocari ad clauſtrum, plus quam ſi eſſet pręfectus alicui Eccleſiæ ſeculari, prout cum doctoribus cōmuniter tradit Nauarrus. *o*

l Nau. in c. nō dicatis 12. q. 1. num. 6.

m Gl. vbi Calder. in Clem. 1. v. clauſtrū de ſtat. mona. Pano. in c. monach. de ſtatu mona. & in c. fi. de capel. monach.

n de mon. ca. auaritia de preben.

o Nau. in ca. nō dicatis 12. q. 1. nu. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm monachus poſſit cogi à prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab eius acceptione.

REſpondeo dicendo, quod non poſſit cogi ad accipienda beneficia ſecularia; Tū, quia nō licet ei accipere illa, argumēto aliquorum Canonum. *p* Tum quia licet per diſpenſationem Papæ id ſibi liceret, tamen id non pertinet ad regulam ſuam, nec ad ſuum monaſteriū, ad quæ, & alia pertinentia tātùm pōt cogere ex mente D. Thomæ. *q* Nec ad regularia aliorū ordinum, imo nec ad beneficiū alterius monaſterij eiuſdem ordinis. Tū, quia grauiter id prohibitum *r* eſt, adeo quod ſæpe fit inelligibilis, imo & inhabilis, vt ei aliàs conferatur, vt neruoſe probat Rebuffus. *ſ* Verum eſt tamē, quod pōt cogi ad accipiendum beneficium conſuetum regi per regulares ſui monaſterij; quia regularis obedire debet ſuo pręlato in omnib. quę ſunt ſecundū regulā, & quæ pertinent ad eam, & ad monaſterium: & gubernatio beneficiorum monaſterij pertinet ad ipſam. Et quòd ait Nauarrus, *t* procedere videtur in beneficio parui valoris, & non ſufficientis victui

p c. 1 de ſtatu mon c. cum de beneficio de preb. lib. 6.

q D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 5.

r c. cū ſingula §. prohibemus de preb. l. 6.

ſ Reb. in prax. benef. tit. de diſpēſ. cum reg. num. 3.

t Nau. in ca. ſtatuimus 19. q. 3. nu. 19.

cano-

Digitized by Google

canonici regularis ad effectum cogendi eum accipere, non autem ad effectum relinquendi monaſterium, & victum in eo ſibi debitum, etiam ſi ſtatuto caueretur id, quod ſecundum ius *a* præcipitur, videlicet, vt beneficiarij eant ad ſua beneficia, & in eis reſideant. Supradictum eſt verum etiam in beneficio manuali, ſiue ad nutum amouibili. De hoc enim beneficio, ac de alijs regularibus perpetuis idem eſt iudicandum, Excepta, vt ita dicam, manualitate, prout colligitur ex iure, *b* & tradit Gloſſa. Niſi iuſta cauſa ſe excuſare poſſet. Qualis forte erat illa, quã quidam recuſabat accipere, eo quod probabiliter credebat, velle eum mittere ad aliud, quod erat litigioſum, vt ſua, & ſuorum induſtria, labore, & pecunia pacificaret illud animo ſtatim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri. Non enim eſt malitijs hominum indulgendum, iuxta quandam legem. *c*

a Clem. 1. §. cæterũ. v. ſane. de ſtatu monach.
b Clem. 1. de ſuppl. negl. prælat. Glo. in d. §. cæterum. v. reſide.
c l. in fundo. ff. de rei vendit.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælatus poſſit cogere ſubditum ſuum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia etiam ſui Ordinis, & Monaſterij.

RESpondeo dicendo, quod poteſt cogere ipſum ad relinquẽdum beneficium manuale. Et hoc tantùm ſua voluntate, etiam ſi nulla alia cauſa iuſta extet iuxta ſacros Canones, *d* modo id non faciat malo animo, prout reſoluit Nauarrus. *e* At non poteſt ipſum cogere, nec habilem facere ad duo beneficia, etiam ſui ordinis & monaſterij per quandam Decretalem. *f* Ex qua notat Rebuffus, quod licet monachus, & regularis poſſit vnum habere beneficium regulare; tamen duo habere non poteſt, nec quidem capellam, vel penſionem, aut portionem monachalem cum beneficio. Nam quodlibet beneficium, eſt incompatibile monacho cũ primo, & ita diſpenſatione opus eſt, etiam ſi duo tantùm ſimplicia vellet habere. Adeo quidem quod regulariter non ſolet concedi diſpenſatio, vt poſſit duo beneficia ſui Ordinis in titulum retinere ſecus in ſeculari. Sed poni ſolet in diſpenſatione, vt religioſus vnum habeat in titulum, aliud in commẽdam. Et ratio eſt; quia ſi religioſus in titulũ haberet duo in diuerſis monaſterijs eſſet ſub diuerſa obedientia contra quandam Decretalem, *g* & eſſet monſtrum habens duo capita contra aliam Decretalem, *h* niſi illa duo beneficia dependerent ab vno, & eodem monaſterio. Tunc enim poſſet ea ſimul in titulum habere, quia nõ ſubeſt in hoc caſu diuerſis, ſed vni tantum. Aut niſi connexa eſſent, vel vnita; nam in his caſibus nõ requiritur diſpenſatio ad ea obtinenda, prout dicitur in quadã Decretali. *i* Ex qua illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quibus infertur, quod ſi regularis iam habẽs parochialem Eccleſiam petat aliam ſibi commendari, & Papa dicit in ſignatura, fiat, vel conceſſum, vt petitur in titulo; ſi Papa aliàs non diſpenſauerit, tenebitur hic regularis dimittere primam, & ſecundam habere in titulum: quia regularis ſine expreſſa diſpenſatione non poteſt duas parochiales Eccleſias in titulũ habere, iuxta quãdam Decretalem, *K* niſi in aliquibus caſibus. Et hunc caſum, ait Rebuffus, *l* ſibi in proprijs terminis contigiſſe, & cuidam monacho conſuluiſſe, vt primam rurſus impetraret, & vna cum ſecunda poſſit illam obtinere cum diſpenſatione opportuna ad illa duo. Verùm, ſi diſpenſatum fuerit cum regulari, vt vnà cum priorato, vel alio beneficio regulari poſſit vnum ſeculare beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi ſibi aliàs canonice conferantur, recipere, & quoad vixerit retinere, non valebit tamen ordinarius commendare beneficium ſeculare illi monacho; quia ſeculare beneficium non datur regulari in commendam, etiam à Papa, niſi in ſignatura ſit expreſſe conceſſum, & in diſpenſatione, quod etiam ordinarius eidem conferre, & commendare poſſit. Et hoc debet ita fieri, quia interdum quis amiſit beneficium ob hoc, quod hæc clauſula fuerit omiſſa. Et ait Rebuffus, hæc tanquam noua eſſe notanda. Nec quidem in titulum ordinarius dare poteſt, quia duo non dantur per titulum, maximè regulari, niſi hoc in diſpenſatione fuerit conceſſum. Ideo in diſpenſatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra regulam *m* iuris ordinariam: Quod ſecus eſt in ſecularibus. Et ratio diuerſitatis eſt; quia ad vitam non commendatur beneficia ab Epiſcopo iuxta ſacros Canones. *n* Et hoc eſt maxime prohibitum (vt ſcilicet duo habeat) in Concilio Lugdunenſi; cui non poteſt derogare ordinarius, iuxta gloſſam *o* communiter receptam.

d c. ad noſtrã, & c. porrecta. de cõfirm. vti.
e Nauar. vbi ſup. nu 65.
f c. cũ ſingula in princ. de præb. Rebuff. vbi ſup. nu. 8.
g c. ſi de relig. domib.
h c. quoniã in plerisque. de offic. ordi.
i d. c. cũ ſingu. Naua. vbi ſup. n. 23. Rebuff. in praxi benef. titu. de diſpen cũ reg. nu. 8. & 9.
K c. Monach. de ſtatu monach. c. quod Dei timorem. de ſtatu regu.
l Rebuff. vbi ſup. nu. 13.
m c. cũ ſing. § prouide. de præb. lib. 6.
n ca. nemo de elect. li. 6.
o Glo. in ca. cũ dilect. de elec.

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares, ſuper Indos, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum in partibus Indiarum poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe eccleſiarum parochi.*
2 *Vtrum Reges Hiſpaniarum poſſint ſignare Miniſtros ſine licentia Epiſcoporum.*
3 *Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum debeat concedi pro fratribus in capitulis prouincialibus.*
4 *Vtrum capitulũ prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*
5 *Vtrum religioſi Indiarum ſint curati.*
6 *Vtrum Epiſcopi poſt intimationem Breuis Pij V. poſſint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm in partibus Indiarum poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe Eccleſiarum parochi.

RESpondeo dicẽdo, quòd Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſima tertia die Martij ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum Regis. *Conceſſit Capitulis prouincialibus Indiarum quoruncunque ordinum, etiam non Mendicantium, vt poſſint dare licentiam ſuis fratribus, vt in monaſterijs ſui ordinis, vel extra commorãtibus in locis aſſignatis, & aſſignandis, officium parochi exerceant, ſacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuere, ordinariorum licentia minime requiſita, & quod ibi, vbi dicti religioſi curam animarum exercent, nihil innouent Epiſcopi authoritate Apoſtolica ſtatuit.* Ita refert Veracruz, in ſuo compendio. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, quod perſonæ, quibus conceditur ſupradicta poteſtas exercendi officium parochi ſunt religioſi cuiuſcunque ordinis, licet in petitione Regis ſolùm petitum fuerit pro fratribus Mendican-

Digitized by Google

dicantibus. Quare religioſi non habentes prouincialem, & capitulum prouinciale in his terris, non poſſunt gaudere dicta poteſtate, quia debet concedi, & haberi in Capitulis prouincialibus à ſuis prælatis.

Secundo nota, quod ſub hac poteſtate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodem Breui. Et ait gloſſa *a* quædam, quod pertinet de iure curatis. Quod confirmat Concilium Tridentinum, *b* Includitur etiam ſepelire Indos, & aſportare eorum corpora cum Cruce alta etiã tranſeundo per terminos parochiæ clericorũ; quia alij curati poſſunt, ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere ſcholas puerorum. Debere tamen iſte curatus, quicunque ſit, habere ſcientiam linguarum ſuarum ouium, quia in Concilio *c* Tridentino mandatur, quod reſideat, & quod ſit habilis atque per ſeipſum curam animarum exercere poſſit: aliàs quod prouiſio, vel collatio irritetur. Si autem non habet ſcientiam linguarum, non poteſt per ſe officium parochi exercere, puta prædicare, ſacramenta dare, &c. quod alijs canonibus antiquis erat iam decretũ; Et Ludouicus *d* Gomez docet eſſe regulã Rotæ, quod is qui Eccleſiæ cathedrali prouidetur, niſi intelligat idioma loci vbi Eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſit nulla, & dicit ipſe, qđ regula fundatur in iure. *e* Et dicit prædictam regulam habere etiam vim in eccleſia commendata: & quæſtione ſexta dicit, quòd hæc regula ligat etiam extra curiã; quia vbique militat eius ratio, ſcilicet, ſalus animarum, argumento aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus. *f* Includitur etiam in hoc officio parochi, quod continetur in quodam Canone *g* Gregorij VII. Vbi dicitur, quod omnis Chriſtianus procuret ad miſſarum ſolennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: Non apparebis in cõſpectu meo vacuus, De quo agũt Panormitanus & Soto. *h* Aduerte tamen, quod curatus non poteſt cognoſcere de cauſis matrimonij, puta de celebratione diuortij; quia hoc pertinet ad dignitatem epiſcopalem. Et ſic nec fratres virtute huius Breuis Pij Quinti poſſunt de hac re cognoſcere. Verum eſt tamen, quod virtute conceſſionis Adriani Sexti poſſunt de hac re cognoſcere; cum in ea prouincialibus, & fratribus ab ipſis deputatis concedatur omnimoda poteſtas. Et ſimiliter parochus non poteſt punire delicta, vel ferre excommunicationẽ, quia non habet iuriſdictionem contentioſam. Et per conſequens huiuſmodi fratres non poterunt id efficere, niſi virtute indulti Adriani Sexti, in quo ipſis conceditur, vt dictum eſt, omnimoda facultas cum certis limitationibus. De quibus late dicemus.

a Glo. in Cle. dudum de ſepul. § verum.
b Cõc. ſeſſ. 24. de refor. c. 4.
c Conc. Tridẽ. ſeſſ. 7. ca. 3. de refor.
d Gomez in reg. de idiomate q. 2. & 3.
e Extra. Ioan. 22. tit. de priuil. ſed. Apoſt.
f Felin. in c. 2. de reſcript.
g Cap. omnis Chriſtian. de conſe. d. 1.
h Panor. in c. ſicut de ſimo. Sot. de iuſt. li. 1. q. 2. ar. 1.

Tertio nota, quod loca, in quibus poteſtas huius conceſſionis datur exercenda per fratres, ſunt monaſteria ſui ordinis, modò ſint ſita in oppidis Hiſpanorum, modo in populis Indorum; quia omnia ſunt monaſteria ordinis: & ſimiliter extra, puta in populis de viſita. Habetur enim in litera, poſtquam dicitur, in monaſterijs ſui ordinis, in locis ipſarum partium aſſignatis, & aſſignandis, officium parochi exercere poſſunt, de licentia ſuorum prælatorum, in capitulis prouincialibus obtenta, ſine licentia Epiſcoporum. Extra tamen hæc loca non poſſunt fratres officium parochi exercere; quia non conceditur nobis abſolutè hæc poteſtas, ſed limitatiuè. At verò in dictis populis poſſumus audire confeſſiones omnium Indorum, etiam ſi non ſint de noſtra iuriſdictione, eóſque baptizare, Euchariſtiam, & extremam Vnctionem conferre, & factis bãnis, & informatione ſuorum matrimoniorum eos matrimonio coniungere, etiam modo poſt Concilium per priuilegia Leonis Decimi, & Pauli Quarti ſupra citata in quæſtione de baptiſmo. Et ait Veracruz, quod ſic erat vſus, & ſe vidiſſe, & feciſſe ſæpe. Et in hoc Breui Pij Quinti conceditur, vt in dictis populis poſſimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, ſacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuerunt, non obſtante Concilio Tridentino, & alijs quibuſcunque. Neque obſtat, quod Gregorius Tertius Decimus reuocauerit omnia, quæ contra Concilium Tridentinum conceſſerit religioſis Pius Quintus. Nam reſpondetur, quod iſta reuocatio non extenditur ad conceſſionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum conceduntur, pro conuerſione infidelium, & manutenentia conuerſorum. Modo autem non placet, quod poſſint Indos alterius iuriſdictionis matrimonio coniungere, quia abundant miniſtri, & quia ſequitur confuſio: ſecus ſi alter eſt iuriſdictionis illorum, qui volunt matrimonium contrahere, quia Concilium non prohibet, niſi ſponſos alterius parochiæ, quod tales non iungat matrimonio, niſi eorum parochus.

Nota quarto, quod Capitula prouincialia ſine alia licentia non poſſunt aſſignare populos, quos voluerint ſuis fratribus ad prædictam poteſtatem exercendam, puta, aſſignamus fratrem. N. pro populo. N. indifferenter. Abſurdum eſt enim hoc, neque conceſſum in Breui, confuſioque iuriſdictionis, & hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & eſſet commune iurgium inter paſtores ouium Chriſti, & ſic non poſſumus illud inferre ex commiſsione generali, cum non clare concedatur. Quare verba huius Breuis ibi; *locis ibi aſſignatis, vel aſſignandis* intelliguntur, quod Epiſcopi, vel prorex, vel gubernator, qui vices gerunt Regis concedunt fratribus tales populos, & tunc prouincialis, ſiue prior commendat fratri curam illarum. Quod ſic dicit Breue. Ait enim, quod in huiuſmodi populis, qui tempore dati Breuis ſic erant fratribus aſſignati, vel poſt aſsignabuntur, quod poſsint dicti fratres officium parochi exercere, habitâ licentia ſuorum ſuperiorum in capitulis prouincialibus; quia cum non poſsint capitula prouincialia aſsignare fratribus ad prędictum officium exercendum, populos clericorum, niſi de licẽtia ordinarij, ſequitur, quod cum in hoc Breui Pij Quinti concedatur capitulis prouincialibus, vt poſsint licentiam dare ſuis fratribus, officium parochi exercendi in populis aſsignatis, & aſſignandis, neceſſariò debet intelligi de aſſignatione facta per Epiſcopum, vel proregem de tali, & tali populo conuentui talis monaſterii, vt dixi, vel facta per Regem Philippum, vel eius gubernatorem, quia eſt Patronus Indiarum, vt declarabitur ſequẽti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Reges Hiſpaniarum, poſſint aſſignare miniſtros ſine licentia Epiſcoporum.

Reſpondeo dicendo, quod Reges Hiſpaniæ ſine conſenſu Epiſcoporum, poſsunt aſsignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc poteſtatem parochorum. Et ſic refert Veracruz practicatum fuiſse Mexico anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, menſe Auguſti. Commendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Epiſcopi de

pi de

Digitized by Google

pi de Tlaxcallan, & ſæpe in noua Hiſpania ſic prædicatum eſt, & ſimiliter ait dictus pater, ſe vidiſſe illo etiam anno ibidem populum de Ichoacan per dictam audientiam committi fratribus Minoribus, non obſtante quod ibi reſidebat clericus per Epiſcopum dictum de Tlaxcallan. Et hanc authoritatem habent Reges Hiſpaniæ per Breue Adriani Sexti *concedens Regibus dictis Hiſpaniarum conuerſionem Indorum huius noui orbis, ſtricte præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum doctos, peritos, & expertos ad inſtituendos illos in fide catholica*. Et ſic per hanc commiſſionem per Papam factam Regibus Hiſpaniarum poſſunt aſſignare fratribus populos Indorum, vt eos in fide inſtruant; quia in hoc funguntur authoritate Papæ, ac ſi ipſe Papa faceret; quia ſubrogatus debet ſapere naturam ſubrogantis, & delegatus non habet iuriſdictionem iure proprio, ſed iure delegantis, vt notant Panormitanus: *a* & quod iniungit non ſua, ſed delegantis authoritate iniungit, prout dicitur in iure, *b* & notat Panormitanus. Et ſic facit Rex; & per expreſſum mandatum Regis fit aſſignatio à pro regibus in noua Hiſpania, & à gubernatoribus alibi. Et ſi dixeris, quomodo Papa aufert Epiſcopis ſuam authoritatem. Reſpondeo quod Papa, non aufert eã Epiſcopis, quia poteſt vbiq; terrarum miniſtros præficere pro ſalute animarum, ſine conſenſu ordinariorum, prout dicitur in quadam decretali, *c* vbi gloſſa ait, ipſe fuit vocatus in plenitudine poteſtatis, vt ipſe concurrat cum omnibus prælatis; ideo inter ipſos eſt locus præuentioni, & hanc poteſtatem præficiendi miniſtros pro ſalute animarum, poteſt Papa committere, quibus ſibi viſum fuerit; & ſic commiſit Regibus Hiſpaniæ.

a Panor. in c. Sane quia de poteſt. deleg. nu. 2.
b c. cũ in iure vbi Pan. n. 2. eod. tit.
c c. de preben. lib. 6.

Et aduerte, quod Rex Hiſpaniarum duplici via poteſt prouidere Eccleſijs Indorum de miniſtris. Prima, iure patronatus, quo gaudet in his partibus; ſicut in regnis Granatæ, & Cordubæ. Secunda, ratione delegationis ſibi factæ per Bullam Alexandri VI. Et ſic incumbit Regi Hiſpaniarum prouidere de miniſtris pro conuerſione Indorum, & non Epiſcopis niſi Rege non prouidente, & non præficiente. Ipſi enim ſoli per Sedem Apoſtolicam commiſſum eſt, & hoc antequam eſſent epiſcopatus creati in his partibus.

Ex quo patet, quod nulla iniuria epiſcopis in hoc infertur. Non enim eis auferretur ius prouidendi de curatis, niſi prius Papa prouidiſſet: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus prælatis in procurando; & gubernando populum Chriſtianum, cum ipſe ſit ordinarius ordinariorum, & ordinarius totius orbis, & vrbis.

Et Rege non prouidẽte de huiuſmodi miniſtris, prouident epiſcopi, & cum Rex prouidet, ſtatim cedit etiam præfectus, & prouiſus ab epiſcopo iuxta tradita in ſacris Canonibus, *d* & notata à Panormitano dicente, *Epiſcopum, neque alium prælatum habere poteſtatem conſtituendi rectorem in beneficio, ſine præſentatione Patroni illius Eccleſiæ*. Et quando rex iure patronatus prouidet de miniſtris, tunc videtur ſeruare ordinem iuris, vt prouideat de idoneis miniſtris, non alterius Epiſcopatus, ſed illius, prout dicitur in ſacris Canonibus: *e* & tradit Antoninus dicens, quod ſi patronus præſentat non idoneum, quod poteſt & debet Epiſcopus illum repellere. Quod eſt notandum pro iſtis nouiter prouiſis neſcientibus linguam Indorum, ſunt enim repellibiles.

d c. decreuimus. 6. qu. 7. Panor. in rubric. de iure patron. nu. 4.
e decernimus 16. q. 7. c. hortamur. d. 71. Anto. 1. q. tit. 12. q. 12 §. 4. in princip.

Aduertendum tamen, quod hæc habent vim, quando illa loca, vbi Rex mittit authoritate huius conceſſionis Alexandri Sexti prædicatores, & miniſtros, non haberent epiſcopum vel capitulum Sede vacante. Et ratio eſt quia Alexander Sextus ſolũ committit Regibus Hiſpaniarum, vt mittant viros doctos ad inſtruẽdum Indos in fide. Quod verò ex his verbis concedatur regibus, quod contra voluntatem epiſcoporum poſſint præficere parochos, indecens videtur officio epiſcopali, nec admittendũ talem ſenſum ex verbis illius generalis conceſſionis Alexandri, puto; quia notabiliter læditur iuriſdictio epiſcoporum; Et de hac læſione non fit mentio. Et ſic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita à Syluestro, *f* & Panormitano. Secundo quia Rex mandauit, prouideatur Indorũ Populis vocato epiſcopo, & prouinciali coram Vicerege.

f Sylu. verb. priuil. §. 3.

Tertio, quia ſi religioſi haberent populos Indorum ſibi à Rege aſſignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, ſi religioſi adhuc ibi manentes ſacramentum matrimonij adminiſtrarent ibidem, non valeret quod quidem eſt abſurdum. Dixi virtute huius conceſſionis Alexandri Sexti. Nam modo ablatus eſt ſcrupulus per Breue Pij Quinti, quia ibi conceditur, vt religioſi ſacramenta miniſtrent, ſine licentia epiſcopi, in hoc enim caſu Rex prouidit, vt legatus, & non vt patronus: Quando autẽ Rex prouidet de miniſtris ſecunda via, ſcilicet, vt legatus pro conuerſione Indorum, tunc non tenetur prouidere ſecundum iura, ſuperius dicta, ſcilicet, de filijs Epiſcopatus, quia tunc non prouidet vt patronus, ſed vt delegatus Papæ mandantis ei, vt deſtinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad inſtruendum Indos in fide catholica. Et ſic ſolùm debet Rex in hoc aduertere, qui melius poterunt inſtruere Indos in fide catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc non aliter probatur, niſi quia facit authoritate Papæ commendantis ei conuerſionem Indorum. Et hinc eſt, quod ſi aliquis eccleſiaſticus in his partibus non exemplariter viuit, ſtatim euocatur à Rege in Hiſpaniam, quia impeditur conuerſio Indorum per ſuum malum exemplum. Et ſimiliter ſi magiſter ordinum mendicantium, mittit vicarium viſitatorem in has partes, debet ſe prius Regi præſentare. Et ſimiliter, ſi aliquod priuilegium impetratur à Papa, quod tangat gubernationem in ſpiritualibus in his terris, non debet poni in practica, niſi prius regiſtratum fuerit à conſilio regio Indiarum. Et ſimiliter nec Metropolitani, nec epiſcopi poſſunt publicare Concilium prouinciale, vel ſynodale, quouſque Rex in Hiſpania videat, ne perturbent, ſeu impediant cõuerſionem Indorum. Conqueſti ſunt enim religioſi Indiarũ, quia per ſua ſtatuta epiſcopi perturbabant eos in ſuorum priuilegiorum vſu, quæ Rex Hiſpaniæ eis impetrabat à Papa. Et ſic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia ſapiunt non ius patronatus, cum valde limitatum ſit, ſed delegationem authoritate Apoſtolica factam. Et notanter dixi, quod tangat gubernationem ſpiritualem in his terris, quoniam ſi eſt lex communis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia ſimilia, non oportet quod regiſtrentur à Concilio Regio, quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertẽdis Indis, ſed iuuatur. Ex hoc infertur, quod ſi quis religioſus habeat literas à ſuo generali pro viſitatione facienda in noua Hiſpania regimini ordinis, vel gubernationi conueniens, etiam ſi literæ in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent ſuum vigorem, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori.

Non tamẽ ex dictis inferas, quod ſola aſſignatio populorum religioſis facta per Regem ſufficit ad

hoc,

hoc, vt ipſi poſſint ſacramenta miniſtrare ſine licentia Papæ, vel epiſcopi; quia Rex in dicta aſſignatione populorum, ſolùm aſſignat materiã, in qua poſſit, qui à Papa habet poteſtatem, ſacramenta adminiſtrare. Et ſic videmus in hoc priuilegio petiſſe Regem Philippum hanc authoritatem à Papa Pio Quinto, pro fratribus Mendicantibus Indiarum à ſuis ſuperioribus in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterunt fratres ſacerdotes in populis ſibi à Rege aſſignatis ſacramenta miniſtrare, officiumque parochi exercere ſine voluntate, & licentia Epiſcopi. Nec *a* obſtant iura contrarium ordinantia, loquuntur enim de iure communi, nos autem loquimur de priuilegio particulari conceſſo per Sedem Apoſtolicam Regi Hiſpaniarum.

a d.c.paſtor.

ARTICVLVS III.

Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi fratribus in capitulis prouincialib.us.

RESpondeo dicendo, quod prædicta licentia ad exercendum officium parochi, quæ mãdatur à fratribus obtineri in Breui Pij Quinti in Capitulis Prouincialibus, debet neceſſario fratribus ibi committi. Sic enim dicitur in Breui, non tamen neceſſarium erit, quod fratres, ibi ſe perſonaliter præſentent, quia breue ſolùm dicit, quod in capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & poſſet tunc definitorium dicere, quod omnes fratres, quos nominauerit prouincialis, vel priores, vel vicarij domorum in ſacramentorum adminiſtratione circa Indos, habet ipſum diffinitorium pro nominatis, & quod ex nunc, & pro tunc ipſum diffinitorium eos nominat, conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum tunc aſſignatis, & pro tempore aſſignandis, quia hoc tantum eſt, ac ſi in ipſo Capitulo prouinciali daretur licentia; quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie verſantur in praxi, ſcilicet, quando delegato conceditur, vt quos ipſe, in prælatos, vel in procuratores nominauerit, delegans ipſe, ſcilicet, epiſcopus, vel ordinarius ex nũc pro tunc habet pro nominatis, & ipſe eos nominat. Tunc enim non delegatus, ſed delegans nominat, prout tenet gloſſa, *b* communiter recepta, quam ſequitur Syluester. Et ſic dato, quod non ſit ordinaria, nec delegabilis hæc poteſtas huius Breuis, poteſt tamen hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quod fratres, qui obtinere debent hanc licentiam, ſint perſonaliter præſentes in Capitulis prouincialibus, neque quod ibi examinentur, ſed ſolũ quod ibi obtineatur, ſi quomodocunque verificetur, quod in capitulis prouincialibus, licentia obtinetur, ſufficit, quia tunc verum eſt, quod in capitulis prouincialibus obtineatur.

b Glo. in ca. is cui de offi.del. l.6. & c.1. de procur. Syl.v. deleg.§.8.p.6

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus alterius prouinciæ licet eiuſdem ordinis ſint, non poteſt Capitulum prouinciale committere hanc poteſtatem, quia Breue concedit fratribus ſubditis, & habentibus ibi ſuos prælatos; iſti verò non ſunt ſubditi, nec capitulum prouinciale ſimiliter eſt ſuperior. Non enim iſti fratres vocãt prouincialem huius noſtræ prouinciæ prouincialem, ſed prouincialem ſuæ prouinciæ, nec prouincialis huius prouinciæ poterit irritare vota facta horum fratrũ. Et ſic non poſſet Capitulum prouinciale cõmittere iſtis fratribus hanc poteſtatem, & quia non ſeruatur forma reſcripti, nihil ſit iuxta ſacros Canones: *c* vbi notat Panormitanus. Nihilominus licet virtute dicti Breuis hanc minime habeant poteſtatem, virtute tamen Breuis Pauli Tertij, poterunt dicti fratres ſacramenta omnia Indis in illis populis de conſenſu prouincialis, vel prioris, aut vicarij, adminiſtrare, De quo Breui in quæſtione de baptiſmo, *d* fecimus mentionem.

c c.cum dile. de reſc. & ibi Panor.nu.4.

d Sup. qu.31. ar.3.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Indiarum ſint curati.

RESpondeo dicẽdo, quòd Epiſcopus poteſt præficere monachum de licentia Abbatis Eccleſiæ parochiali ſeculari, prout tradunt Couarruuias, *e* Turrecremata, & Syluester; imo poſſet compellere, niſi ſit exemptus, prout tradit Syluester allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religioſi Indiarum, nec per Breue Pij Quinti, nec per capitula prouincialia ſunt curati Indorum, quia vnumquodq; recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium Parochi, nunquam fuit receptus à fratribus per modum curatorum, & vt curati: ſemper enim fugerunt fratres hoc graue onus ſuis humeris imponere. Item, quia ante hoc Breue Pij Quinti certiſſimum erat, quod fratres non erant curati: hoc enim petebant Epiſcopi ab eis, & ipſi renuebant: ergo neque poſtquam venit dictum Breue, conſequẽtia patet; quia in Breui nihil religioſis iniungitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeant officiũ parochi exercere*, non hoc probant. Nã ſtatim Papa ſubdit, *vt hactenus conſueuerant*, ſed antea nõ erat hoc in conſuetudine; ergo nec modo. Itẽ, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, ſed dat licentiam eis officium parochi exercendi, ſicut antea faciebant voluntate ordinariorum non requiſita. At verò tenentur religioſi de iuſtitia facere in dictis populis Indorum non totum, quod curatus tenetur de officio facere, quia non ſunt curati, ſed totum, quod aliàs feciſſent ibi clerici, vel religioſi, inde amoti, vel impediti, ne ibi intrent, & ſacramenta adminiſtrent: quia ratio naturalis dictat, vt vnuſquiſque ſoluat damnum, quod ſua cauſa fuit illatum: ſed cauſa aliquorum religioſorum, & precibus coram Rege factum eſt, quod in populis illis aſſignatis non reſideant clerici curati, vel alij religioſi, qui Indis ſacramenta adminiſtrent, mortuos ſepeliant, miſſas diebus feſtiuis agant. Ergo tenentur de iuſtitia hæc omnia reſarcire ſua cauſa populis Indorum ſublata, licet ex charitate adminiſtrent eis ſacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confeſſionem alicuius, cæpit ea charitate: at verò poſtquam cæpit, tenetur de iuſtitia perficere propter iniuriam, quam pœnitenti faceret, ſi non perficeret, prout tenet Soto *f* cum communi. Sic in præſentiarum fratres inceperunt ex charitate hæc facere, ſed accepta hac prouincia tenentur de iuſtitia omnia ſupradicta executioni mandare. Vnde infertur, quod epiſcopus manet verus paſtor populorum ipſis religioſis aſſignatorum, & aſſignandorum, & poteſt con-

e Cou. de teſt. c.1.n.1. Turr. q.38.c.1. Syl. v.religio.7 §. 3.& 9.c.quorundam.§.fi. de teſt.li.6.

f Soto in 4.d. 18.q.41.

Digitized by Google

confeſſionem illorum audire, ſacramenta adminiſtrare, diuortiā celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc nō impeditur, quin fratres ibidem parochi officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij Quinti non tollitur Epiſcopis iuriſdictio, quā ſuper illos populos habent iure ordinario. Nihilominus ſic debent hæc ab Epiſcopis fieri, vt non perturbentur fratres in conuerſione, & manutenentia Indorum, quia priuilegium Papæ, nec etiam indirecte frangi debet, nec contra ipſum aliquid intentare, iuxta quandam Decretalem, *a* quod mente tenēdum eſt. Infertur etiam, quod licet ante Concilium Tridentinum parochus potuiſſet delegare licentiā ad audiendas confeſſiones ſubditorum ſecundū opinionem, quam tenuiſſe Mantium, & Gallum refert Henriquez, *b* putantes quod ſubſiſtente cauſa, ſi parochus ſit fatigatus, aut infirmus, poteſt nunc poſt Concilium Tridentinum delegare eandem licentiā viro docto, aut regulari ex ratihabitione Epiſcopi abſentis, quia parochus eſt iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogaſſe, niſi pro foro exteriori dicens. Nec idoneum reputari confeſſorem ad audiendas confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopo approbationē obtineat. Tamen dicti fratres minimè poſſunt etiam ſubſiſtētibus dictis cauſis ſupra dictam licentiam delegare, cum ipſi non ſint parochi, nec iuriſdictionem habeant ordinariam. Vnde neceſſum eſt ad has neceſſitates ſubleuandas licentiam ab Epiſcopis ipſorum locorum obtinere, quibus per Breue Pii Quinti non tollitur iuriſdictio.

a c. quanto. de priuil.

b Hen. l. 6. de indul.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Epiſcopi poſt intimationem Breuis Pij V. poſsint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.

RESpondeo dicēdo, quod ſi Epiſcopi modo poſt plenam intimationem dicti Breuis vellent auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tempore datæ Breuis erāt eis aſſignati, nihilominus fratres poterunt ibidem officium parochi exercere, & matrimonia celebrare, quia authoritate Papæ faciunt, qui mandat Epiſcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incumbunt confeſſioni, ſeu conuerſioni Indorum, aliquid innouent, & priuilegium ſuperioris non poteſt diminui per inferiorem, ſecundum Panormitanum. *c* Et ſic non poſſunt Epiſcopi aliquid innouare in populis aſſignatis dictis religioſis tempore datæ Breuis, vel qui poſtea aſſignabuntur, & ſi illos eis auferrent, nihil facerent, & fratres poſſent ibi officium parochi exercere contra Epiſcoporum voluntatem, quia ſic concedit Breue, dum dicit ordinariorum voluntate minimè requiſita. Imò ſi Epiſcopus tolleret religioſis populos Indorum ipſis aſſignatos tempore datæ huius breuis, nihil faceret dato ꝙ ignoraret, vel ei non intimatū fuiſſet Breue hoc; quia ligat à tempore datæ, vt tenet Panormitanus. *d* Et Alexander IV. decreuit irritas omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, prælati, & rectores ferre præſumpſerint contra indulta apoſtolica conceſſa ordini prædicatorum, vel in poſterum concedenda; prout habetur in ſupplemento, *e* & quædam gloſſa, *f* iuncto textu ibi, decreuit, quod ſententia lata contra priuilegium Papæ non valet, quod ipſum clarius tenet Panormitanus.

c Panor. in ca. niſi ſpecialit. de offic. deleg.

d Glo. Pan. in c. cognoſcentes de cōſt. 1. margi. litera C. idem Pan. in c. cognoſcētes, de conſt.

e In ſupp. fol. 115. cōc. 509.

f Gl. iūcta tex. in c. ex parte de verb. ſign. Pan. in c. audis de reſt. ſpolia. nu. 14.

QVAESTIO XXXVI.

De poteſtate ad conferendum & ad gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *QVis poſſit beneficia regularia dare.*

2 *Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus eccleſiis parochialibus monaſterijs vnitis.*

3 *Vtrum Epiſcopi poſſint viſitare Eccleſias ordinum militiarum.*

4 *Vtrum Epiſcopi poſſint punire fratrē profeſſum ſeruientem beneficio curato propter defectus in ipſa cura.*

5 *Vtrum ſententia Conſilij regalis noceat exemptioni ab Epiſcoporum viſitatione.*

6 *Vtrū priores ordinū militariū in Eccleſiis annexis ipſorum prioratibus poſſint pontificalia exercere.*

7 *Vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad commendatarios, ſeu præceptores militiarum, an ad vicarios & rectores.*

ARTICVLVS I.

Quis poſsit hæc beneficia regularia dare.

RESpondeo dicendo, quòd eo ipſo, quod Eccleſia conceſſa monachis eſt, ipſo iure intelligitur conceſſa ipſis facultas conferēdi ipſam, & inſtituendi rectorem etiam quoad authorizabilem inſtitutionem, ſupra curam, ita tamen, quod hæc faciant vice epiſcopi, vel Papæ concedentis Eccleſiam pleno iure, tanquam gerentes vicem epiſcopi vel Papæ ſecundum Ioannem *g* Andream, Ancharanum Imolam & Abbatem: licet Antoninus aliud voluerit. Et Leo Decimus & Iulius Secūdus conceſſerunt, *quod omnia quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura ad præſentationem, & electionem, ſeu quamuis aliam monaſteriorum diſpoſitionem ſpectantia (præter quam, ſi apud Sedem Apoſtolicam vacare contigerit, vel aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata fuerint) impetrari non poſſunt, nec ſub gratijs, expectatiuis, aut prouiſionibus, ſeu alijs diſpoſitionibus à dicta Sede conceſſis, & concedendis comprehenduntur, ſed eorum præſentationes, electiones, & diſpoſitiones occurrēte illorum vacatione ad Abbates, & conuentus libere pertinent, quibuſcunque non obſtātibus.* Ita conceſſit Leo decimus congregationi Camaldulenſi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, prout refertur in compendio *h* ordinis Ciſtertij. Et hoc ipſum conceſſum eſt ab Innocētio VIII. & confirmatum à Pio Quarto in Bulla, quæ incipit, *circunſpecta Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Diuum Petrum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, Kalendis Iunij Pōtificatus ſui anno primo, pro ordine Sancti Ioannis Hieroſolymitani. *Vbi Pius Quartus ordinat, quod beneficia Eccleſiaſtica ad præſentationem, ſeu collationem Baiuliuorum, priorum, & præceptorum Hoſpitalis huiuſmodi ſuffragari debere decernit, ita quod presbyteri ſeculares illa ad præſentes, in commēdam, ſeu aliàs quomodolibet obtinenda commenda huiuſmodi cedere, aut illa aliàs dimittere nequeant, niſi de conſenſu eorum, ad quos præſentatio ſeu collatio ſpectat, & in fauorem dictæ religionis, ſeu perſonarum, quæ habitum eiuſdem religionis portāt.* Et aduertendū, *Quod Sixtus Quintus præcepit, & mandauit omnibus Archiepiſcopis & locorū ordinarijs, vt parochialibus, & alijs Eccleſiis, in quibus fratres congregationis de los Loys aliàs Sancti Ioannis Euangeliſtæ regni Portugalliæ animarū curā exercent vicarijs, & perpetuis parochialiū Eccleſiarū, in quibus pro earum cura ſeculares clerici deputari cōſueue-*

g Andreas Anch. Imola. Ab. & Anto. in d. c. de monachis.

h Comp. tit. eccle. benef.

Digitized by Google

ſueuerunt monaſterijs, & alijs locis congregationis eiuſdem, perpetuo vnitis pro tempore vacãtibus edicta proponere, & concurſum iuxta Concilij Tridentini decretum, quod de ſecularibus Eccleſiis tantum intelligendũ eſt, minime de cætero facere præſumant, ſed regulares ordinis, & congregationis prædictæ, ac ſeculares clericos ab eiuſdem congregationis, & alijs dictorum monaſteriorum ſuperioribus, iuxta conſtitutionem Pij Quinti, debito tempore nominandos, ſi ab ipſis idonei reperti fuerint, abſque edictis, & abſque aliorum concurſu in parochialibus Eccleſiis, & vicarijs prædictis admittãt, & inſtituant prout ipſe admittendos, & inſtituendos eſſe decernit. Quod in parochialium Eccleſiarum & beneficiorum curam animarum habentiũ, quæ de eiuſdem ordinis, & congregationis iure patronatus eccleſiaſtico extiterint, & ſecularibus clericis conferri cõſueuerint, earum vacatione, quandocunque occurrente, quãuis per epiſcopos ad concurſum & examen admitti poſſint alij, & vltra eos, qui per eiuſdem congregationis ſuperiores patronos erunt nominati: nec tamen per eoſdem epiſcopos, ſi ad eos inſtitutio, & non ad alium pertineat inſtituere ordinare: niſi illos tantum, qui inter approbatos, & ab examinatoribus idoneus repertus eiuſdem ordinis & congregationis prælatis patronis digniores, & magis idonei iudicati, & pro inſtitutione recipienda eiſdem epiſcopis præſentati fuerint. Quod ſi inſtitutio non ab ipſis epiſcopis, ſed ab alijs erit facienda: tunc quidem ſoli epiſcopi ex dignis digniorem eligere debent; ſed nõ ante ab eo, ad quem ſpectat inſtitui poſſint, quàm ab eiſdem patronis ei fuerint præſentati: ſicque in præmiſſis per eoſdem, & alios quoſcunque iudices vbique iudicari &c. Hæc conceſſio fuit data à Sixto Quinto decima tertia die Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo: & habetur in libro priuilegiorum impreſſo Olyſipone cum authoritate ſancti officij authenticato per notarios apoſtolicos ad petitionem ſuperiorum congregationum de los Loys in Regno Portugalliæ, folio ſeptuageſimo ſeptimo eiuſdem libri. Et ipſum inuenio conceſſum à Sixto Quinto, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, anno tertio ſui pontificatus, congregationi Sancti Benedicti Regni Portugalliæ, prout conſtat ex libro eiuſdem congregationis priuilegiorum, impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Diadianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, pagina vigeſima quarta. Et aduertendum, quod Concilium *a* Tridentinum determinat, quod nec in Eccleſiis regularibus etiam ad nutum amouibiles aliqui deputentur, niſi de epiſcopi conſenſu, ac præuio examine per eum, aut eius vicarium faciendo, excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam aliis monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates generales, aut Capita ordinum, ſedem ordinariam principalem habent, ac aliis monaſteriis, ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alii regularium ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalẽ in parochos, & parochianos exercẽt.

a Conc. Trid. ſeſſ. 25. ca. 11. de reform.

ARTICVLVS II.

Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus Eccleſiis parochialibus monaſterijs vnitis.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo, pontificatus ſui anno quarto *Conceſſit congregationi Sancti Benedicti Regnis Portugalliæ, quod parochiales Eccleſiæ quæ per monachos ordinis Sancti Benedicti ſolitæ ſunt curari, ad vitam ipſorũ per presbyteros ſeculares, vel etiam per monachos ad nutum remouibiles curentur, conſtituto eis ſalario decente ab ordinarijs locorum, bene viſo. Reliqui verò fructus in vſus monachorum conuertantur.* Hæc conceſſio habetur in dicto libro dicti ordinis ſuperius citato, pagina vigeſima ſeptima. Et *Raynucius ex authoritate Papæ ſibi conceſſa conceſſit rectoribus, & religioſis congregationis de los Loys, id eſt, Sancti Eliſi, ſiue congregationis Sancti Ioannis Euangeliſtæ in Regno Portugalliæ cum quibuſuis capellanis per ipſos fratres pro ſeruitio Eccleſiarum parochialium vnitarũ ſuis monaſterijs pro tempore deputatis (dum tamen perſonæ idoneæ ſint, & per loci ordinarium approbentur) pro ſalarijs ſeu ſtipendijs eis pro eorum mercede & ſeruitio annuatim perſoluere, concordare libere, & licitè poſſint, & valeant, & ad maiorem portionem, ſeu maius ſalarium, ſiue ſtipendiũ, prout concordabunt, iiſdem perſoluendum, minime teneãtur, nec ad id à quocũque etiam loci ordinario, & illius viſitatoribus compelli, aut propterea aliquibus cenſuris innodari valeant.* Hæc conceſſio habetur in dicto libro de los Loys ſuperius allegato folio ſeptuageſimo octauo. Et eſt conformis Concilio Tridentino, *b* vbi imponitur ordinariis dicta beneficia viſitantibus, vt per idoneos vicarios perpetuos, ſi opus fuerit prouideantur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipſorum ordinariorum, portione etiam ſuper certa aſſignanda, ibidem deputandos, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis. Et ſic Sixtus Quintus in conceſſione ſuperius allegata à limitibus Concilij Tridentini minime receſſit; hoc non ſuperiorum regularium arbitrio, ſed ordinariorum iudicio committens, ne paruitate ſalarij rectores cogantur aliunde neceſſaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Et iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Quod, ſcilicet, monaſteria, quibus ſunt vnita beneficia, non poſſunt ad libitum alterari ad antiquũ ſtatum Eccleſiæ, ſed tenentur conſeruare rectores, ſeu vicarios illarum eccleſiarum, in antiquo ſtatu; vnde non poſſunt diminuere ſolitam penſionem, quæ datur illis rectoribus, nec poſſunt augere penſionem, quam à principio ſoliti erant recipere iuxta quandam Decretalem: *c* vbi notat Abbas, debent ergo religioſi, quibus per epiſcopum conceditur eccleſia pleno iure, conſeruare illam, quantum ad clericos in ſuo ſtatu, ita quod poſſint congrue ſuſtentari, ſecundum ſtatum antiquum, vt tradunt Antonius, *d* Imola, & Abbas. Quod vt fiat rectè arbitrio epiſcoporum, in Concilio Tridentino cõmittitur.

b Se. 7. de ref. c. 7. & ſeſ. vl. de refor. c. 16.

c ca. auaritiæ vbi Abbas d. notabi. 1. de præben.

d Anton. & Imol. in ca. de monachis, de præb. Abb. in ca. 2. de relig. domi.

ARTICVLVS III.

Vtrum epiſcopi poſſint viſitare Eccleſias ordinum militiarum, exigendo rationem à rectoribus, & ab œconomis viſitando confratrias, & eremitas.

RESpondeo dicendo, quòd epiſcopus ius habere non poteſt viſitandi Eccleſias dictorum ordinum. Quod probatur primo, quia dictæ Eccleſiæ, & earum gubernatio pertinet ad ſuperiores militiarum, & per conſequens nullum ius ad earum viſitationem habere poteſt epiſcopus, cum duo domini eiuſdem rei inſolidum eſſe non poſſint, vt dicunt cõmuniter Doctores. *e* Nec in his Eccleſiis epiſcopus habere poteſt iuriſdictionis partem, ad hoc, vt poſſit viſitare, & corrigere, quæ correctione digna fuerint: quia ſpiritualia diuiſibilia nõ ſunt, cũ nullo corpore conſtant. Et ita ſeruitutes dicũtur indiuiduæ, cũ nullũ habeant corpus, vt probat quædã

e DD. in l. vt certo. § ſi duobus ff. commo.

lex,

Digitized by Google

lex. *a* Cuius verba ſunt. *Stipulationes non diuiduntur earum rerum, quæ diuiſionem non recipiunt.* Quod etiam probant alia iura. *b* Et ratio fundamentalis eſt; quia naturaliter eſt indiuidua iuriſdictio & ſine iuriſdictione hæc Eccleſia viſitari non debet, cum ſit res incorporea intellectualis, & indiuiſibilis ſecundum iuris diſpoſitionem. Et ad iſtam materiam eſt regula, & doctrina ſingularis, & neceſſaria, quod illud dicitur indiuiduũ, quando pars eius non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quantam totum reſpectu totius. Quam regulam & doctrinam probant multa iura. *c* Et hanc rationem aſſignant Bartolus, *d* Iaſon, Alexander, & alij, quos refert & ſequitur Antonius Gomez. Et quod iuriſdictio ſit indiuiſibilis tenet expreſſe Speculator. *e* Ex quibus conſtat, quod Epiſcopus non habet iuriſdictionem, nec in totum, nec in partem; nec etiam poteſt dici, quod Epiſcopus ſaltem cumulatiue vti poterit iuriſdictione, præſuppoſito quod in eo loco ſit locus præuentioni, & qui prius inceperit cognoſcere de aliqua cauſa, ipſe cognoſcat eam. Nam reſpondetur ex ſuperioribus, quod iuriſdictio pertinet ad ordinem (verbi gratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegiis, vt eſt ordo militiæ de Auis, E. ea ſemper vſi fuerunt pleno iure: Et Epiſcopi nunquam in eis locis exercuerunt, vel ſaltẽ ſi exercuerunt, non bona fide & titulo ſufficienti ad præſcriptionem, nec tempore neceſſario ad complendam iuriſdictionis præſcriptionem & ſic nec cumulatiue, nec priuatiuè eam habere poterunt. Hæc autem opinio his noſtris temporibus maximè controuertitur: ideò oportet argumentis, quæ contra ipſam proponuntur reſpondeſe; ex quorum reſponſione veritas ipſius magis patebit, & probabitur.

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, eſt huiuſmodi. Nam videtur, quod tam de iure cõmuni, quam ex ipſo Concilio Tridentino ius viſitandi Eccleſias Epiſcopis concedatur prout in quodã Canone *f* expreſſe determinatur. Cuius verba ſunt: *Decretum eſt, vt omnes eccleſiæ cum dotibus ſuis, & decimis, & omnibus ſuis iuribus in Epiſcopi poteſtate conſiſtant, atq; ad ordinationem ſuam ſemper pertineant.* Ex quo euidenter colligitur, quod Epiſcopus habeat ius viſitandi in ſua diœceſi, cum habeat omnes eccleſias ſibi ſubiectas, qui tanquã ordinarius poteſt caſtigare, punire, coercere, inquirere contra malefactores, prout dicitur in iure *g* vbi, cõmuniter notant ſcribentes. Et quod magis eſt, Epiſcopus ratione officij & dignitatis tenetur præciſe viſitare Eccleſias in ſua diœceſi conſtitutas; & aliter faciendo procederet cõtra ſacros Canones *h* determinantes, quod Epiſcopus tenetur quolibet anno Eccleſias in ſua diœceſi conſtitutas viſitare, & ſi aliqua viderit quæ reparatione indigẽt reparari iubere. Quod ipſum confirmat Concilium Tri. Vbi probatur, quod ordinarius cuiuslibet loci quolibet anno teneatur omnes eccleſias viſitare. Huic argumẽto reſpondetur veriſſimũ eſſe, quod Epiſcopus habeat omnes eccleſias, & omnia ad eas pertinẽtia in ſua poteſtate. Quod tamẽ intelligendum eſt neceſſario de eccleſiis in ſuis diœceſibus cõſtitutis: nam extra nullam iuriſdictionem habere noſcuntur. Et quod ſit intelligẽdum prædictum decretum de eccleſiis in ſuis diœceſibus conſtitutis, conſtat ex alio decreto. *i* Cuius verba ſunt. *Epiſcopum per cunctas diœceſis parochias ſuæ per ſingulos annos ire oportet.* Conſtat etiam ex alio iure, *K* vbi dicitur. *Habeant igitur Epiſcopi ſingularium vrbium in ſuis diœceſibus liberã poteſtatem.* Ex quibus locis colligitur, hoc ius viſitãdi, quod poteſt habere Epiſcopus cõpetere ad

a l. ſtipulationes non, ff. de verbo. oblig.
b l. pro parte, ff. de ſeruit. l. ſi quis partem. ff. commu. præ.
c l. in executione. §. 2. ad opus ff. de ver. oblig. l. re ioperatio, §. opere. ff. de ver. ſignif.
d Bart. in d. l. ſtipul. non diuiduntur, col. 3. in fin. n. 8. Iaſ. n. 14. Alex. 1. col. in medio Gom. in vari. reſolu. 2. to c. 10 nu. 15. ad vedium.
e Spec. de præſcr. nu. 28.
f c. decretum. 10. q. 1.
g Ca. 1. de off. ordin.
h c. decreuimus. 10. q. c. ſi. de elect. & d. c. placuit. c. rela ta. 10. q. 1. Concil. Tri. ſeſſ. 7. de refor. c. 8.
i c. epiſ. 10. q. 1.
K c. 11. de offi. ordin.

hoc, vt ſuam diœceſim viſitet; non verò ea, quæ ſint nullius diœceſis, quia hæc tanquam extra ſuam eccleſiam conſtituta viſitare non poterit; quia Epiſcopi extra ſuam diœceſim intelliguntur priuatæ perſonæ, argumento aliquorum iurium. *l* Quod etiam colligitur ex Concilio *m* Tridentino. Et quod eccleſiæ ordinum militarium, non ſint alicuius diœceſis, conſtat ex conceſſione Sũmi Pontificis Lucij Tertij; qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia eſſe nullius diœceſis. Et id ipſum definiuit Papa Gregorius. Quorum pontificum Bullæ ſunt in archiuio conuentus Alcantaræ, ad quas poteſt recurri, cum fuerit neceſſe. Qua cõceſſione fungũtur alij ordines militares priuilegiorum communicationem habentes. Probatur præterea; quia locus exemptus, quoad exercendam iuriſdictionem per epiſcopum æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim prout ait Federicus *n* de Senis, & Dominicus, quos refert & ſequitur Altamiranus. Et propter Bullam ſuperius allegatam ordo Alcantaræ nunquam permiſit, vt dictæ Eccleſiæ per epiſcopos viſitarentur. Imo ſemper viſitatores dicti ordinis eas viſitauerunt à tempore immemoriali. Viſitauerunt etiam ſanctiſſimum ſacramentum altaris, oleum, & pilam Baptiſmalem reparãtes, quid quid oportebat reparari, caſtigantes beneficiarios iuxta eorũ delicta facta ita in officio ſiue extra petentes rationem villicationũ ſuarum, ab œconomis, & confratribus earum eccleſiarum ſine vocibus, & ſtrepitu, & ſine aliqua contradictione.

Sed his, quæ diximus obſtare videtur Cõcilium *o* Tridentinum, vbi videtur probari quod *epiſcopus proximior, viſitet eccleſias quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur.* Et ſic eccleſia, hæc quamuis ſit nullius diœceſis, viſitanda videtur ab epiſcopo diœceſis, ſi eſt proximior. Sed huic decreto reſpondetur habere locum, quando ſit viſitatio in eccleſiis ſecularibus ob ſeruitium, non verò in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *Eademque etiam in his eccleſiis ſecularibus.* Quæ verba apertè indicant, cõtrarium eſſe in eccleſiis regularibus ſecundum notiſſimam iuris regulã, quod, ſcilicet, expreſſio vnius ſit excluſio alterius. Et pro hac opinione, ſcilicet, quod ille canon intelligendus ſit de eccleſiis ſecularibus, non verò de regularibus eſt bonus textus in Concilio *p* Tridentino, vbi probatur, quod *epiſcopus tenetur viſitare commendata monaſteria, etiam Abbatias, & prioratus; ſed non illa, vbi viget obſeruãtia regularis.* Probatur etiam ex eodem Cõcilio *q* Tridẽtino; cuius verba ſunt: *Abbates, qui ſunt ordinum capita, & cæteri prædictorum ordinum ſuperiores epiſcopis non ſubiecti, quibus eſt in alia monaſteria. prioratus vel legitima iuriſdictio eadem ſibi ſubiecta monaſteria & prioratus, ſuo quiſque loco ex officio viſitent.* Ex quibus verbis conſtat, quod regulares, qui epiſcopis non ſunt ſubiecti, debent viſitari ab eorũ ſuperioribus, & non ab epiſcopis; & ſic nec eorum eccleſiæ. Quia ſi eccleſias eorum viſitarent, indirectè cognoſcerent de regularium cauſis, quod Concilium Tridentinum non vult.

Secundum argumentum deſumitur ex Concilio Tridentino; *r* vbi dicitur, quod *ordinarius cuiuſlibet loci teneatur quolibet anno viſitare omnes eccleſias, quamuis exemptas, & quamuis quocunque apoſtolico gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obſtantibus priuilegijs & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, & præſcriptis.* Ex quo videtur deduci, eſſe abrogata omnia priuilegia, quę habent ordines militares ad hoc, vt non viſitentur ab ordinariis. Quod etiã probatur ex eodem Concilio *ſ* Tridentino. Sed reſpondetur

l l. conſin cum ſimilibus ff de iuriſd. omniũ iud.
m Con. ſeſ 6. c. 4. de refor.
n Feder. conſil. 16. Domi. in c. cum epiſc n. 3. de offi ord. li 6. Altami. de viſitation. v. propriã diœceſim. nu 48. fol. 22. col. 2.
o Seſ. 24. c. 9. de reform.
p Conc. Trid. ſeſ. 21. c. 8. de refor.
q Con. Triden. ſeſſ. 25. ca. 20. de refor.
r Conc. Trid. de refor. c. 3. & ſeſ. 24 de refo. 9. & 10.
ſ Conc. Trid. ſeſſ. 7. c. 8. de refor.

quod Concilium Tridentinum debet intelligi in caſu, in quo loquitur; non enim ait, quod viſitent Epiſcopi, ſed iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Concilij Tridentini ibi, *Locorũ ordinarij Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas authoritate apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur*. Per quæ verba innuit Cõciliũ, quod quicunque iudex ordinarius eſt obligatus viſitare eccleſias ſibi ſubiectas, ſingulis annis, ſiue epiſcopus, ſiue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualẽ iuriſdictionẽ. Et in his eccleſiis iudex ordinarius eſt Dominus, Rex ſicut magiſter, & adminiſtrator perpetuus iſtorum ordinũ militiarum, & viſitatores eius nomine. Vltra hoc iudex ordinarius eſt ſupremum Concilium ordinũ authoritate apoſtolica, quod cognoſcit quamcunque cauſam, litem, aut delictum dictorum ordinũ, etiam ſi ſit grauiſſimum. Nec poteſt dici, quod epiſcopus ſolũ ſit iudex ordinarius, cũ poſſint eſſe alij iudices ordinarij, qui ordinarij vocantur, vt ſunt Achiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alij eccleſiarum prælati, prout notant communiter Doctores. a Et hoc modo ſunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus ſæpe ſæpius fit mentio ordinariorum: Ipſa enim loquentia in hac materia, & in aliis ſimilibus ſunt intelligenda non tantùm de epiſcopis, ſed etiam de aliis iudicibus inferioribus, & ſuperioribus iuriſdictionem ordinariam exercentibus; niſi ex proprietate rei illum actũ nullus præter epiſcopum facere poſſit, prout eſt ordines conferre, oleum, & chriſma conſecrare, vel confirmare, vel alia ſimilia, quæ ad epiſcopatus officia ſunt pertinẽtia. Pro hac explicatione facit quoddam decretum eiuſdem Concilij Tridentini ſeſſione decima quarta, capite quinto de reformatione, ibi, *Vt coram Epiſcopo, vel alio ſuperiori ordinario*. Ex quibus verbis conſtat eſſe alios iudices præter Epiſcopos, qui ordinariam iuriſdictionem exercere poſſint. Ad idem etiam eſt textus in capitulo primo. §. hanc autem, de cenſibus, libro ſexto, ibi, *Epiſcopis, aliiſque prælatis ordinario iure*. Et quotieſcunque priuilegium exemptionis eſt ſimpliciter vniuerſaliter conceſſum, tunc monaſteria, & alia loca excepta a iuriſdictione prælati viſitari nõ poſſunt. Nam viſitari eſt quid annexum iuriſdictioni alicuius, vt in aliquibus iuribus probatur; per quæ ita tenet Altamiranus. b Et ad hunc modum eſt intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, ſuperius allegato, ibi *Locorum ordinarij Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas authoritate apoſtolica*. Vel aliter poteſt dici, quod loquitur Concilium de eccleſiis ſæcularibus exemptis habentibus ante priuilegia, quod minimè viſitentur. Hæc enim debent viſitari ab ordinariis. Et ſic reuocat priuilegia in contrariũ; cũ talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum eccleſiarum non habentium hominem qui illarum curam habeat. Et quod neceſſariò intelligatur de aliis eccleſiis ſæcularibus; & non de regularibus, conſtat ex eo quod eccleſiæ regulares habeant priuilegium, quod non viſitentur. Et ait Conciliũ c Tridentinum, quod debent ſeruari circa hoc regularium priuilegia. Imo ponit formam, quæ debet haberi in viſitatione regularium, & ſuorum monaſteriorum, & eccleſiarum, & earum, quæ habent iudices ordinarios regulares, vt ſunt tres ordines militares de Alcantara S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & mendicantes, & aliæ ſimiles religiones. Ex quo ſequitur, quod ſiquidem eccleſiæ regulares non debent viſitari per epiſcopos, ſed per ſuos ordinarios quos habuerint aut eorum viſitatores generales, decretum Concilij Tridentini ſuperius allegatum tantùm eſt intelligendum de eccleſiis ſecularibus exemptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de eccleſiis regularibus.

a *c. decreuimus de iudiciis. ver. eccleſiarum prælati.*

b *Altam. vbi ſup. nu. 68. fo. 27. col. 1.*

c *Conc. Trid. ſeſſ. 4. c. 1. de refor. & ſeſſ. 25. c. 8. & 20. de refor.*

Nec aliquod præiudicium huic Eccleſiarum iuri generatur ex eo, quod aliquis epiſcopus aliquã eccleſiã dictorũ ordinum viſitauerit, & petierit rationem ab œconomis. Nam reſpondetur, quod ad præſcribendum contra dictarũ eccleſiarum exemptionem, erat neceſſarium, vt haberent præſcribẽtes in principio præſcriptionis titulum, & bonã fidẽ, quæ omni tempore de iure canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico d continetur. Ex quo ita colligunt, Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas; Quamuis de iure ciuili probato in quadam lege partitarũ aliud dicatur. e Sed tamẽ in hac materia præſcriptionis, quamuis dicta opinio de iure ciuili comprobetur per legem regni, nihilominus iuris canonici diſpoſitionibus ſtare debemus, cũ hæc ad ſalutẽ animarũ pertineant, & nõ poſſit res aliena ſine peccato poſſideri, ſi ſciẽtia Domini ſuperuenerit, prout aduertit Gregorius f Lopez. Et quod non habuerit epiſcopus bonã fidẽ conſtat, ſi quidem ſciebat, dictam eccleſiam eſſe ordinis, & quod viſitatores generales dicti ordinis eã viſitẽt. Et cũ ſit ordinarius (qui re vera eſt) ſciebat aut debebat ſcire, quod habebat viſitatores: & per conſequens, quod non habuit poteſtatẽ ad viſitandum, ſi quidem non viſitat alias regulares eccleſias eo ſolùm, quia ſunt regulares. Et etiã ſi Epiſcopus habuiſſet bonam fidem ſibi ſuadẽs, quod Conciliũ Tridentinum in locis ſuperius allegatis licentiam illi conferebat, ad viſitandum dictam eccleſiã; hoc nihil ipſi ſuffragatur, attẽto quod dicta eccleſia erat exempta, & quod nullum ius habebat ad eã viſitandã, nec a Conc. Trid. talis ipſi facultas cõcedebatur prout in ſuperioribus late dictum eſt. Et dato quod, epiſcopus viſitauit quiete ac pacifice petendo rationẽ ab ipſis œconomis, & faciendo omnia alia, quæ pertinent ad eum qui habet verũ ius ad viſitandũ, non ex hoc dicendum eſt, quod acquiſierit verũ ius quantũ ad proprietatẽ; & quod verus Dominus cẽſeatur reſpectu dictæ viſitationis: ſi quidẽ paruum tẽpus interuenit talis poſſeſſionis; Cõtra eccleſiam enim regularem nulla currit præſcriptio minoris tẽporis, quam quadraginta annis roborata, vt probatur in iure: g Ex quo colligunt cõmuniter Doctores. Et licet, loquẽdo de quadragenaria præſcriptione, ad eam non ſit neceſſarius titulus, ſed tantùm bona fides, prout poſt alios reſoluit Couaruuias. h Hoc tamen habet locum quando ius commune nõ reſiſtit præſcribenti, vel iuris præſumptio cõtra eũ, qui præſcribit, non eſt. Nã alias tempus quadraginta annorum, & bona fides, non ſufficerẽt; ſed eſt neceſſarius titulus qui poſſeſſori iuſtã poſſidendi cauſam tribuat, vel allegatio, & probatio tãti temporis poſſeſſionis, cuius initia memoriam hominum excedant. Pro qua doctrina eſt quædã Decretalis expreſſa, i & ſingularis, vbi probatur, quod prælatus, vel eccleſia, quæ allegabat, ſe præſcripſiſſe decimas alterius parochiæ, cum ius commune haberet cõtra ſe, deberet probare titulum & bonam fidem, & poſſeſſionem quadraginta annorum, vel tantùm tẽpus poſſediſſe, quod hominum memoria non fuiſſet in contrarium, quod refert Baldus. Et ſic in noſtro caſu, vt intelligatur, quod dictus epiſcopus præſcripſerit iuriſdictionem ad poſſe viſitare dictam eccleſiã, debuiſſet eam viſitare quadraginta annis, cum bona fide, & pacifice viſitando. Cuius contrarium accidit, ſi eam viſitauit excõmunicationibus conſtringendo, vltra quod interrupta fuit etiam præſcriptio a die, qua fuit lis mota ex parte eccleſiæ contra epiſco-

d *c. poſſeſſor de reg. iur. in 6. vbi Dinus, & communiter Bart. in l. naturaliter. col. 1. de vſu cap. Abbas & alij in l. vltim. de præſcription.*

e *Bal. de præſcr. 2. p. 3. p. princ. q. 7.*

e *d. l. 1. 2. tit. p. 3.*

f *Greg. in d. l. glo. 1.*

g *ca. illud & c. de . . vbi Doct.*

h *Cou. in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 1. nu. 7.*

i *c. 1. de præſcript. c. vbi Bald. nu. 6.*

Digitized by Google

Epiſcopum. Et hoc à fortiori procedit, ſi ipſa eccleſia eſt ſub commenda, quæ habet aliam Eccleſiam, quæ nunquã ſolita fuit viſitari ab epiſcopo, ſed eſt annexa ipſi eccleſiæ non ſolitæ viſitari tanquam capiti. Nam in hoc caſu illud, quod dicitur de principali ſecundum regulam *a* notiſſimã iuris, dicẽdum eſt de acceſſorio. Supradicta etiam confirmãtur ex quodam priuilegio Eugenij *b* Quarti conceſſo monaſterio S. Pauli extra muros, quod etiam cõceſſit Pius Papa Quartus anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptimo, pridie nonas Iunij, pontificatus ſui anno quarto cõgregationi montis Oliueti. *Quo priuilegio conceditur quod ſicut contra Romanã eccleſiã non niſi centenaria currit præſcriptio ſecundũ conſtitutiones canonicas & legitimas ſãctiones, ita quoque prædicto monaſterio minoris temporis præſcriptio non obſiſtat.* Et notandũ eſt, hoc priuilegium ad totũ ordinem deriuari. Nã priuilegia vnius monaſterij toti congregationi ſunt cõmunia, & eius particularibus monaſterijs, quando ipſa priuilegia alijs monaſteriis, & locis dictæ cõgregationis adaptari & cõuenire poſſunt, prout cõceſſit Alexander *c* Sextus cõgregationi S. Iuſtinæ. Vnde cũ ordo militiæ Chriſti in Regno Portugalliæ habeat cõmunicationem priuilegiorũ S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorũ mendicantium per Bullã Pij Quinti, de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum, ſequitur, quod contra ius non viſitãdi eius eccleſiã, de qua nobis eſt ſermo, non poteſt currere minor præſcriptio, quàm præſcriptio centum annorum, præſuppoſito, quod eccleſia ſit eius ordinis, qui habet communicationem ſupradicti priuilegij. Inſuper noſtrũ aſſertum confirmatur, ex Cõcilio *d* Tridentino, cuius verba ſunt: *Vniuerſitates generales & alia collegia Doctorum ſeu Scholarium & regularia loca, necnon hoſpitalia actu hoſpitalitati ſeruientia, ac vniuerſitatũ, collegiorũ locorũ & hoſpitalium huiuſmodi perſona in præſenti Canone minime cõprehẽdantur, ſed exẽpta omni modo ſint, & eſſe intelligantur.* Ex quibus verbis conſtat, non ſolũm non eſſe abrogata priuilegia dictorũ ordinũ, imo eſſe à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinũ* & omnes perſonæ dictorum locorum regulariũ in dicto Concilio declaratæ; & ſic poſſe dictos ordines vt priuilegiis, quæ habuerint conceſſa a quibuſcunque pontificibus. Et in particulari ordo de Alcãtara poteſt frui multis Bullis, quæ declarãt eſſe dictũ ordinem nullius diœceſis, & aliis multis concedẽtibus multa priuilegia, de quibus omnibus fit mẽtio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez ſacriſtam maiorem eiuſdem ordinis, quæ fuerunt impreſſa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, & latius in aliis definitionibus antiquis impreſſis anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio. Quæ Bullæ sũt omnes in cõuẽtu Alcantaræ. Quæ omnia, quando oportuerit, poſsũt videri, ne hic ordo militaris, & alij ordines militarum ſuis priuilegiis defraudentur, & ſua exemptione ab ordinariis propter eorum ignorantiã priuentur. Et in archiuio cõuentus de Auis ordinis militaris Regni Portugalliæ eſt quædã Bulla Leonis Decimi conceſſa magiſtro ordinis de Auis Domino Gregorio, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium Tertium decimũ, & ad petitionem Sebaſtiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui adminiſtratoris dicti ordinis a Pio V. cõceſſa anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo vt fratres priores, & Curati, qui reſident in eccleſiis dicti ordinis, nõ puniãtur, neque caſtigẽtur, per Epiſcopos, aut Archiepiſcopos diœceſum, vbi reſident nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipſorum, etiam ſi ab ipſis conferãtur; quia non decet ipſos puniri in duobus tribunalibus ordinis ſcilicet, & ordinarij.

a l. cum principales ff. de reg. iuris.

b Habet. in li. priui. congreg. S. Benedicti; impreſſo Romæ anno Domini 1589. p. 802.

c Habet. in d. li. pa. 99.

d Conc. Trid. ſeſ. 4. c. 5. de reform.

ARTICVLVS IV.

Vtrũm Epiſcopus poſſit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, ſeruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa miniſterium curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non, cum dictæ eccleſiæ ſint ſubiectæ ordinibus militaribus, & habẽtes beneficium curatum dictorum ordinum, in dictis ordinibus ſint profeſſi, & beneficium, & iuriſdictio tam temporalis, quam ſpiritualis ſit dictorum ordinum. Et ſic dicti fratres beneficiati debent caſtigari, & corrigi per ſuos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo ſuperiori. Sed contra, nobis obſtat, Concilium Tridentinum *e* vbi conceditur facultas Epiſcopis corrigendi, & caſtigandi illos, qui animarum curam exercent, tã regulares, quã ſeculares, ſi deliquerint in ſacramẽtorum adminiſtratione, & in aliis ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij ſunt, *In monaſterijs ſiue domibus virorũ ſeu mulierũ, in quibus imminet animarũ cura perſonarũ ſecularium, præter eos, qui sũt de eorum monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tã regulares, quàm ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediate in his quæ ad dictam curã & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent iuriſdictioni viſitationi & correctioni epiſcopi in cuius diœceſi ſunt ſita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod epiſcopus poſſit procedere contra beneficiatum dicti ordinis, & caſtigare, ſi deliquerit in adminiſtratione ſacramentorum, & aliis rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento reſpondetur, quod non poteſt iudicari de particula alicuius legis, niſi tota lege perſpecta, vt ait quidam iuris Conſultus. *f* Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi poſtquam dictam clauſulam argumenti poſuit, ſtatim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea, quę ſequuntur in hunc modum, *excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam his monaſterijs, ſeu locis, vbi Abbates generales aut capita ordinũ ſedem ordinariam principalem habent, atque alijs monaſterijs, ſeu domibus, in quibus Abbates & alij regulares ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem in parochos & parochianos exercent.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares ſeruientes beneficia curata ſui ordinis, qui nõ ſunt ſubiecti epiſcopis, in quorum diœceſi extiterint non debẽt per epiſcopos viſitari, ſi tales habuerint Abbates, aut generales, aut ſuperiores, qui habeant iuriſdictionem ordinariam, qualẽ habet magiſter ordinis de Alcantara, & magiſtri aliorum ordinum militiarum. Vnde planiſſime conſtat, quod epiſcopus non poterit viſitare, nec caſtigare fratrem profeſſum dictorum ordinum, habentem & ſeruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magiſter, qui eſt Dominus Rex Hiſpaniarum habeat iuriſdictionem ordinariam, ita ſpiritualem, ſicut temporalem; & quod poſſit cognoſcere, vt iudex ordinarius, cuiuſcunque cauſæ, litis, & delicti, quantũmcunque grauiſſimi, declarat Paz *g* in hæc verba, *ſimiliter etiam in ordinibus militarũ Diui*

e Conc. Trid. ſeſ. 25. ca. 11. de refor.

f l. inciuile, ff. de legib.

g Paz 2. tom. prælud. 1.

Digitized by Google

Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ coram proprijs iudicibus ordinum, & non coram Epiſcopis cauſæ clericorum & meræ Eccleſiaſticæ, & reliquæ ad forum eccleſiaſticum pertinentes tractantur. Et idem Paz, a ait, declaratione factâ à ſupremo ſenatu regali ad id, quod iudices inferiores non poſſint cognoſcere de cauſis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in iudicibus prædictorũ ordinum militiarũ, ad quos etiam grauiſſimarum cauſarum cognitionem pertinere ait. Et ſupra retulimus ordinem militiæ de Auis in Regno Portugalliæ, habere priuilegiũ Leonis Decimi ſupradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres, qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quod nõ poſſint conueniri coram alio iudice ordinario, ſed corã proprio eiuſdẽ ordinis, non ſunt obligati reſpondere citationibus Epiſcoporum, aut ſuorum prouiſorum, quia priuilegiatus notorie nõ eſt obligatus ad citationem comparere; prout tradunt cõmuniter Doctores, b & tenent Bartolus, & Sũmiſtæ, & ſic non poſſunt procedere iudices contra citatũ, ſi nõ comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, ſicut habẽt fratres Mendicantes; Et ideo nõ tenentur ipſi reſpondere citationibus à iudicibus factis. Vnde cum priuilegium dictorũ ordinum militarium ſit notorium, nullus fratrũ profeſſus in dictis ordinibus tenebitur reſpõdere citationibus Epiſcoporum: & propter hoc non cõdẽnabuntur vt contumaces: & ſi propter hoc excõmunicentur, excõmunicatio erit nulla, tãquã lata à nõ ſuo iudice. Et quod Ordines militares habeant iuriſdictionem ordinariam in oppidis eorundẽ Ordinũ viſum eſt mihi ponere in præſentiarũ, quid ſenſerit circa hoc doctiſſimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegẽs in ſua chatedra primaria ſacrorum Canonum in vniuerſitate Salmãticenſi capitulũ primum de foro cõpetenti, quod explicando ait: *Reſpondeo noſtrũ decretũ non eſſe reſtringẽdum ad ſolos Epiſcopos: Hoc enim defendi nõ poteſt: ſiquidẽ ex accidendi ratione probauimus Eccleſiaſticã cognitionẽ à Pontificibus fluxiſſe in prælatos inferiores, & prælatorum ſignificatione etiã cõprehenduntur omnes ſuperiores, & inferiores ordinariam iuriſdictionẽ habentes vt probant iura in argumento allegato. Quare vera noſtri textus interpretatio, etiã dum meminit proprij Epiſcopi, intelligitur de proprio iudice ordinario, ſiue ſuperior ſit, vt Archiepiſcopus, ſiue inferior prælatus, ſiue eandẽ iuriſdictionẽ habeat, vt ordinarij militiarũ Diui Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos prælatos in hac ſpecie appellauit capitulum ſecundum de iudicijs, vocat ordinarios Concilium Tridentinũ in dicto capite vigeſimo, ad omnes enim iuriſdictionẽ pertinere diximus in præcedenti argumẽto. Et probat Sarmiento libro tertio Selectarum, capite finali: quod etiã cõfirmat Concilium dicto capite vigeſimo quod tamen reformat quoad cauſas matrimoniales, & criminales ſolis Epiſcopis reſeruandas eodem capitulo, verſiculo, ad hæc. Quæ ſanè reformatio intelligenda eſt quoad prælatos inferiores Epiſcopis ſubiectos, non quoad alios eandẽ iuriſdictionem habentes, licet Epiſcopali non gaudeant dignitate, vt ſunt iudices militares. Nec obſtat vltima pars argumenti de ſuperioribus, Videtur n. textus expreſſe velle primæ inſtantiæ cognitionem pertinere ad proprium iudicem. Expreſſit tamen Epiſcopũ, quia frequentius Epiſcopi primam cognitionem habent. Et ſicut, licet dixerit Epiſcopum intelligimus Ordinariũ, etiã inferiorem, ita in illa prima cognitione, quãuis Epiſcopi ſuperiores habeant, excluſit eos omnes quoad primã inſtantiã, & diſpoſuit expediendam eſſe corã proprio iudice. Quod multis rationibus obſeruare hodie præcipit Concilium Tridentinum in dicto capite vigeſimo, hoc extẽdẽs etiã ad legatos in verſiculo, legati. Quare noua illius legis conſtitutione hodie primæ inſtantia eccleſiaſticorum coram proprio iudice expedienda eſt vſque ad definitiuã niſi Pontifex manu propria cõtrarium ſubſcripſerit iuxta formam dicti Concilij. Et ita executioni mandatum eſſe non ſemel pronuntiatum eſt in regio conſilio.* Hæc doctiſſimus Doctor Sahagun. Nec ſupradictis obſtat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos verſiculo, niſi forſan, de priuilegiis, libro ſexto, innouatus per Concilium c Tridentinũ, & confirmatus in lege Partitarũ, nec quod tradit Couarruuias; quoniam loquuntur, & procedunt, quando religioſi ſunt deſtinati ad monaſteriorum ſuorum prioratus, epiſcopis, vel Archiepiſcopis ſubiectos ad regimen eorundẽ prioratuum, vt conſtat manifeſtè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarijs iiſdem ſubiectos*. Ex quibus conſtat, quod ſi prioratus non ſubiecti ſunt ordinariis, non poſſunt caſtigari, nec excõmunicari tales religioſi per ordinarios ſeculares, vt expreſsè definiuit lex d Partitæ in verſiculo finali his verbis: *Fueras ſi el monaſterio cõ todos ſus priorazgos, y con todas ſus coſas y con todas ſus granjas fueſſe franqueado.* Et ſic intellexit Couarruuias. e & Syluſt. At cum oppida, & eccleſiæ dictarum militiarum, ſint pleno iure, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus ſubiecta dictis ordinibus: & religioſi, & priores earundem ſint exẽpti ſimpliciter non ratione loci, ſed generaliter, & non ſubiecti alicui epiſcopo, non poſſunt citari, nec caſtigari, nec excommunicari ab ipſis epiſcopis, etiam ſi delinquant in ſuo officio priorum, niſi ſolùm, quando adminiſtratio, & gubernatio eccleſiæ parrochialis pertinet ad epiſcopum, vt expreſſe tenet, & probat Couarruuias. f Et regulariter prioratus dictorum ordinum, non gubernantur, nec adminiſtrantur ab ipſis, nec in illis habent aliquid præter id ſolùm, quod approbãt curam ſecularem, aut regularẽ, qui per patronum fuerit præſentatus ad tenẽdum, & ſeruiendũ dicto prioratui, ſit habilis, & ſufficiens, iuxta determinationem examinatorũ ſynodalium; quo finito nihil aliud reſtat Epiſcopis concludendũ: omnia enim alia diſpoſitioni dictarum religionum, remanent ſubiecta. Et hoc ſolùm communiter conceditur in bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infra dicetur. Ex quo ſumitur efficax argumentum, pro noſtra ſentẽtia. Nã ſi ſolùm in dictis bullis conceduntur ſupradicta, clarum eſt quod alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulã in contrarium: & incluſio vnius, eſt excluſio aliorum, prout probatur in iure, g & docet Decius. Et iuxta ſupradicta debet explicari quædã declaratio ſacræ congregationis illuſtriſſimorum, ac Reuerendiſſimorum dominorum S.R.E. Cardinalium, quæ habet in hunc modum. *Congregatio Cõcilij cenſuit Epiſcopos, aut alios locorum ordinarios vigore cuiuſuis decreti eiuſdem Concilij nullam habere facultatẽ quouis tempore in monaſterijs, domibus, & eccleſiis regularium exemptorum, quibus nõ imminet cura animarum perſonarum ſecularium viſitandi Sacriſtias, paramenta, vaſa, ſacra, altaria, & cætera huiuſmodi, aut etiam tabernaculum, ſeu pyxidem. In qua ſanctiſſimum eucharistiæ ſacramentum aſſeruatur.*

Hæc enim declaratio ibi, *quibus non imminet cura animarum perſonarum ſecularium* clare innuit, quod in eccleſiis, in quibus imminet cura animarũ ſecularium, non procedunt in ea decreta, quod vtrique ex dictis verum eſt, ſi intelligatur de eccleſiis exemptis, nõ omnino quæ reguntur per Epiſcopos in quibus prælati regulares non habent plenam poteſtatem tam in ſpiritualibus quam in temporalibus: non autem in his, quæ ipſis prælatis regularibus pleno iure ſunt ſubiectæ.

a *Vbi ſupra, nu. 10.*

b *Doct. in ca. cum ordinem de regul. vbi Abb. n. 8. Bar. in l. 2. v. 9. cũ ſeq. ff. ſi quis in ius vocatus Summiſta v. priuilegium.*

c *Conc. Trid. ſeſſ. 7. c. 14. l. 9. tit. 9. par. 1. circa fin. verſ. maſſi. alguno Cou. in pract. qq. c. 11. nu. 1.*

d *Lex. parti. vbi ſup.*

e *Couar. ubi ſup. nu. 5. ver. poſſet tamen ſi vel ter. verbo exemptio in ſi.*

f *Couar. in d. nu. 5. in ver. ex quibus apparet, in v. poſſ tamen.*

g *l. cum prætor ff. de indi. c. nõ ne de præſumpt. l. ſi maritus C. de procura. Dec. conſi. 81. nu. 2.*

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum ſententia conſilij regalis noceat ſupradictis, quæ declarauit, Epiſcopum quendam non facere vim, viſitando, & prætendendo viſitare Eccleſias dictorum ordinum, & caſtigare fratrem dictorum habētem curam cuiuſdam Eccleſiæ ipſorum in eo, quod deliquerit in adminiſtratione ipſius curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non; etiam ſi dictus frater, huiuſmodi ſententiæ obedierit, & correctioni dicti Epiſcopi ſe ſubiecerit. Nam ſententia ſupradicta, in ſe nulla fuit. Conſilium enim regale non potuit eſſe iudex contra dictum fratrem, cum eſſet profeſſus dictorum ordinum, etiam ſi cauſa, per viam iuris ad dictum cōſilium ſupremum fuiſſet deducta. Nam in his partibus Hiſpaniarum in oppido Matriti ſunt tres iudices commiſſionis nominati à Catholico Rege noſtro Hiſpaniarum, virtute cuiuſdam Bullæ, quam habet ad decidendas lites reſultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, & Epiſcopatus totius ſui Regni. Et ſicut non potuit conſilium ſupremum, eſſe iudex huius cauſæ; ita ſententia per ipſum pronunciata erit nullius effectus contra ius, quod habent dictæ Eccleſiæ, ne ſcilicet, ab Epiſcopis viſitentur. Ex quo ſequitur, quod ſententia erit nullius præiudicij; non enim poteſt tollere ius, quod habent dicti ordines in quacunque lite per Epiſcopos mota. Nec obſtat dicere, quod dictus frater conſenſit ſententiæ dicti conſilij regalis. Nam ſecundū ius non potuit hoc facere, quia nullus Eccleſiaſticus, poteſt in iudicem non ſuum conſentire abſque expreſſa licentia, proprii iudicis, prout probatur in iure, *a* & tenet Abbas, & communiter ſcribētes. Adeo quod nec etiam in alium iudicē Eccleſiaſticū poteſt clericus conſentire, prout tenent etiā cōmuniter *b* ſcribentes. Quod procedit, & habet locū a fortiori in regularibus, quia clerici habent liberā voluntatem; regulares verò non habēt velle, nec nolle, ideo nō potuit præiudicare eius cōſenſus in alium iudicem non ſuum. Præterea facit, quod exemptus, qui immediate ſubeſt Summo Pōtifici, quamuis velit non poteſt in iudicem ordinarium non ſuum conſentire, nec eius iuriſdictionem prorogare; quia Summus Pontifex eſt diœceſanus exemptorum, prout notant communiter ſcribentes, *c* cum Panormitano: & cum Summus Pontifex ſit diœceſanus exemptorum, & nullus abſque licentiam diœceſani poſſit in alium iudicem cōſentire, vt ſupra probatum eſt, merito in caſu, de quo in præſentiarum, non potuit prorogari iuriſdictio abſque Summi Pontificis licētia, & ſic prorogatio abſque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur, nam nullus exemptus, qui immediate ſubeſt Summo Romano Pontifici, poteſt ſuo priuilegio renunciare, abſque licentia Papæ, nec ad abſolutionem recipiendam, nec ad forum contentioſum prorogando iuriſdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non ſubditus, & immediate ſubeſt Papæ, vt probatur in iure. *d* Nam dicitur ſubditus, quaſi ſub alterius iuriſdictione, & poteſtate cōſtitutus. Sed ſic eſt, quod per exemptionis priuilegium Epiſcopus deſinit habere iuriſdictionem, & poteſtatem in exemptos vt probatur in iuribus allegatis: ergo Epiſcopus in exemptum non habet poteſtatem, niſi in caſibus ſibi expreſſe conceſſis, & ſic non poteſt exemptus eius iuriſdictionem prorogare. Exemptio enim concernit non tantum fauorem exempti, ſed & ſuperioris, qui eum exemit, vt probatur in iure. *e* Et ita reſoluit de rigore iuris cū Ioanne Andrea, & Abbate Syluestr. *f* Tametſi quoad forum pœnitentiale & ſacramentale concedat ipſe Syluester poſſe exemptum ſubiici Epiſcopo in caſu neceſſitatis. Ex quo quoad noſtrum caſum reſolutum manet, quod non potuit prorogari iuriſdictio ab ipſo fratre etiam in ipſum ſupremū ſenatum, cum ordines militares habeant priuilegiū exemptionis, in quo cauetur, quod omnes horum ordinum immediate iuriſdictioni Summi Pontificis ſubſiſtant: & ſic abſque eius licentia non poſſunt huic exemptioni expreſſe renunciare. Pro quo eſt textus *g* clarus, & expreſſus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc conſilium Regale cognoſcens de vi facta per Epiſcopum, volendo ipſum caſtigare propter delicta in eius officio curatus commiſſa, fuit nulla, cum facta fuerit ſine licentia ſui ſuperioris, qui eſt Summus Pontifex, & eorum magiſter & conſiliū ſupremum ordinum authoritate Apoſtolica; & cum iam ſint iudices Apoſtolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares, & Epiſcopos. Præterea regula eſt generalis iuris, quod ius alteri quæſitum non poteſt ab ipſo auferri ſine ſuo ipſius facto, aut culpa; quam regulam late proſequitur *h* Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiam ſi ſpe tantum ſit ius quæſitum, & eſt communis ſecundū Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. *i* Et ſequitur Decius amplians etiam, quod ius in ſpe conſiſtens per Principem auferri non poteſt ab agnatis ad ſucceſſionem feudi: & ſic factum, & conſenſus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto præiudicat in aliquo dictæ exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando prædicta locum, non haberent per viam reſtitutionis, poſſent dicti ordines, & eorum perſonæ procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis Vigeſimi III. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Ciſtertii, verbo, reſtitutio in integrum. Vbi dicitur: *Si quæ læſio in bonis & vſibus monaſteriorum per quamuis cuiuſque ſtatus gradus, habitus, ſeu conditionis Eccleſiaſticæ ſeu ſecularis, mundanæ, vel regularis perſonam etiam culpa prælatorum, monachorum, ſeu procuratorum facta fuerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt aliquam in integrum reſtitutionem a quoquam ſuper ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius ſiue priuilegium trahitur ad præterita nondum deciſa præſentia & futura.*

Et aduerte, quod ſuper caſ. in articulis ſuperioribus ventilato, fuit data quædā ſententia definitiua contra dominum Epiſcopum Salmanticenſem a Catholico Rege noſtro Philippo, authoritate cuiuſdam Breuis Gregorij Decimitertij ſibi cōceſſi ad ſedandas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurētij monaſterium Regale vigeſimo quarto die menſis Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. Quæ ſententia fuit intimata dicto domino Epiſcopo Salmanticenſi ſecundo die Octobris eiuſdem anni: cui poſt aliquas inſtantias tandem obediuit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ ſentētiæ executorialis prior de Rollan ordinis Alcantaræ alūnus fuit nominatus Iudex Apoſtolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuerſæ Cōmendæ Magdalenæ eiuſdē ordinis, qui reſidet Salmanticæ, habēs ibi ſuū tribunal, in quo ſua vtitur iuriſdictione, & dimiſſoria ſecularibus eiuſdem Commendæ impartitur.

a c. 1. & c. ſi diligenti. & c. ſi quis contra cleric. de foro comp. Abb. in d. c. 1. n. 1. et 2

b Gloſ. in c. ſignific. in v. cleric. de foro cōpet. Abb. conſ. 21. q. 1.

c Doctor. in d. c. ſignific. vbi Panor. gloſ in c. authoritate. v. ſedis Apoſt. de priuil. l. 6.

d c. Papa de priuil. l. 6. c. pe. de off. ordin.

e c. Apoſtolicā de regul.

f Syluestr. ver. abſol. 5. n. 2.

g c. dum tempera de arbit.

h l. vlti. C. ſi contra ius vel vtil. publ. Tiraq. de retra. con § 1. glo. 7. nu. 20 Gom. in l 40. tau. n. 30

i Aufre. in deciſ. cape. Tolo. deciſ. 34. glo. magna verſic. ſed fortius Frāciſcus Deci. ſeu Decius conſil. 56. nu. 51.

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priores ordinum militarium, in quorum prioratibus ſunt aliquæ eccleſiæ annexæ, poßint aliqua munera Epiſcopalia exercere.

REſpondeo dicendo, quod ipſi habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalẽ, vt patet ex eorum prouiſionibus, & per conſequens poſſunt benedicere omnia ornamenta, cum ea poſſint benedicere Abbates habẽtes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt docet gloſſa, *a* & tenẽt communiter Doctores. Nec obſtat, quod non ſint Abbates; Nam reſpondetur quod Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates ſunt, ſed quatenus habẽt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Vnde cum dicti priores habeant iuriſdictionem, quaſi epiſcopalem id poterunt. Nec etiã obſtat, quod non ſint benedicti, ſicut ſunt Abbates. Hoc enim non obſtãte habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Id autem conſequitur ad dictam iuriſdictionem, & non ab benedictionem. Et præterea Abbates non benedicti, vt dictum eſt in ſuperioribus, *b* poſſunt ſupra dicta facere imo ipſis cõmunicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Non tamen ſupradicti priores poſsũt benedicere calices, nec corporalia, quia nec Abbates ſecundum ius commune habẽtes epiſcopalem iuriſdictionem, id poſſunt efficere, prout tradit quædam gloſſa, *c* quã ſequuntur Syluester. Roſela, Angelus, & Tabien. At cum modo Abbates nõ benedicti poſſint benedicere calices, & aras per priuilegium in ſuperioribus citatum, no ab re videtur dicendum, quod ſi habent communicationem priuilegiorum conceſſorũ, & concedendorũ dictis Abbatibus, poſſint ſupradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum eſt loquendo de benedictione corporaliũ, cum ipſam poſſint cõferre priores conuentuales, & guardiani, qui iuriſdictionem non habent epiſcopalem. Vtrum autem poſſint cõcedere ſecularium ſuorum prioratum Reuerẽdas, maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit, quod Abbates Metinæ, & Valliſoleti, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem non poſſunt dimiſſorias cõcedere, prout refert Enriquez adducens pro hac ſententia Mandoſium, Lappum, & Maiorẽ locis ſtatim citandis. Verum eſt tamen, quod cũ adhuc ſub iudice lis ſit, vtrum Abbas omnino exẽptus, & immediatus Sedi Apoſtolicæ poſſit in praxi cõcedere reuerẽdas clericis ſecularibus ſibi ſubditis, vt Abbas Benedictinus S. Facundi Sahagun, & idẽ notauerunt Dominicus Francus, *d* & alij, & Mandoſius non dãnarẽ huiuſmodi Priores, & alios habentes iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem, qui reuerendas clericis ſecularibus concederent, nec clericos, qui ipſis vterentur nec epiſcopos, qui eas admitterent. Nam hi omnes videntur ſequi opinionem probabilem, & per hoc excuſantur priores de Alcantara, Magazela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militarium priores & vicarij, qui poſt Concilium Tridentinũ has reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipſi Priores, quantumcunque ſint exẽpti, poſſunt poſt Concilium Tridentinum conferre primam tonſuram, & ordines minores ſecularibus ſibi ſubditis, non obſtãtibus quibuſcunque priuilegiis, præſcriptionibus, conſuetudine etiam immemoriali. Nam etiam ſi Abbates habentes iuriſdictionem epiſcopalem, poterant conferre ſuis ſubditis ſecularibus primam tonſuram, & ordines minores iuxta gloſſam *e* communiter receptam, ſecũdum Syluestrum Angelum, & Armillam, Nauarrum, & Enricum: at poſt Concilium Tridentinũ id non poſſunt, vt docet Enriquus, *f* citans Maiorem, & Mandoſium: & etiam tenẽt Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum, id prohibet omnibus abbatibus, & aliis quantumcunque exemptis reſpectu ſeculariũ non tamen reſpectu ſuorum, ſubditorum, regularium. Ex quibus videtur inferri, quod cum ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Ciſtertij, prout dicitur in definitionibus Alcantaræ factis Matriti anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo ſexto, titulo trigeſimo ſeptimo: & per conſequens, quod ſicut Abbates ordinis Ciſtertij poſſunt conferre ordines Minores ſuis ſubditis; ita etiam videtur, quod dicti priores poſſint dictos ordines Minores conferre. Sed reſpondeo, quod Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum eſt: Et licet Abbates Diui Bernardi poſſint ſuos ſubditos prima tonſura, & minoribus ordinare, non tamen poſſunt priores dictorũ ordinum per communicationem priuilegiorum, ſuos cõuentuales fratres iiſdem ordinibus inſignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Ciſtertij, vt cõſtat ex Bulla Leonis Decimi, data anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo tertio; qua probatur, ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Ciſtertij; ſolùm habet locum reſpectu illorum, quæ ſunt in vſu. At priores dictorum ordinum militarium, nunquam conſueuerunt ordines ſupradictos conferre.

a Gloſſ. in cap. Abbates. v. tonſuram de priu. lib. 6.

b Supra q. 12. art. 4.

c Gloſſ. in cap. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Ang. 1. Roſe. nu. 2. Tabien. v. ſi Abbas. q. 6. nu. 12.

d Fran. in ca. 3. § de tempori. ord. Mandoſi. regul. 24. Pãcilus p. 4. n. 8

e Glo. in c. Abbas, de priuil. in 6. ver. quaſi epiſcopalem, et v. tonſurã. Syl. ord. 1. q. 2. Angel. ordo. 2. in princ. Arm. v. Abbas. § 6. Nauar. li. 1. conſi. tit. de priuil. conſ. 13. n. 13. Enriq. lib. 10. ſum. c. 33 § 3.

f Enri. vbi ſupra Maio. li. 3 c. 22. num. 12. & l. 4. c. 1. nu. 3. & c. 5. nu. 4 Mando. reg. 34. canc. q. 2. Lapp. allegat. 138. Nau. vbi ſup nu 4. Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes, & anniuerſaria pertineant ad Commendatarios ſeu præceptores Militiarum, an ad Vicarios, & Rectores eccleſiarum, quibus impoſiti ſunt prælati præceptores.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum Panormitanum, *g* oblationes pertinentes ad eccleſiam cedunt Rectori ipſius Eccleſiæ, qui habet adminiſtrationem ſpiritualẽ intra parochiam ſuam; iuxta id quod diſponitur in iure. *h* Sed ſic eſt, quod præfati vicarij ſunt loco rectorum, ſeu ſuperiorum igitur ad eos pertinent oblationes factæ ſuis eccleſiis. Secundo facit; quia decimæ, & oblationes differũt inter ſe, vt patet ex rubrica de decimis & oblationibus, vbi ponuntur quaſi diuerſæ, & diuerſitas vocabulorum inducit diuerſitatem rerum ſecundũ ius. *i* Sed ſic eſt, quod cõmendatariis nõ ſunt datæ niſi perceptiones decimarũ, vt patet ex ſerie Bullæ Apoſtolicæ ipſis cõcedentis, ergo non poſſunt extẽdere manũ ad oblationes, & anniuerſaria, quę non veniunt ſub appellatione decimarum. Tertio, ſuffragatur. Nam ſi alicui laico fiat collatio oblationum eccleſiæ, non poteſt ipſe recolligere per ſe, ſed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout reſoluit Abbas *K* poſt Hoſtienſem. Vnde conuincitur quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habẽt. Facit etiam pro iſta parte; Nã in iure *l* dicitur, quod funeralia debẽtur curatis, & rectoribus: & anniuerſaria æquiparantur diſtributionibus quotidianis, diſtributiones autem quotidianæ non debẽtur niſi intereſſentibus diuinis officiis, prout dicitur in iure: *m* vbi Papa reprobat conſuetudinem in contrarium. Ergo ſi clericus qui eſt capax iſtorũ, non percipit ea in abſentia, certè multò minus commendatarius, qui nullatenus ſeruit in eccleſia. Et ſicut ad percipiendas diſtributiones in abſentia eſt neceſſa-

g Panor. in c. paſtoralis de his quæ fiunt a præla.

h c. audientia 1. de eccl. ædif.

i c. omnino 21 d. l. ſi idem. C. de condic.

K Abb. in c. ſi. ad fin. ne præla. vices ſuas.

l Cle. dudum de ſepul.

m cap. vnic de cleri. non reſi. lib. 6.

Digitized by Google

ria Papæ diſpenſatio, quam non conſueuit concedere, prout teſtatur Ioãnes *a* Andreas: ita ad percipiẽdas oblationes, & anniuerſaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in bulla ordinis hoc ſpecialiter, & nuncupatim illis cõcederetur. Illa enim, quæ ſpeciali nota digna ſunt maximè quæ violant ius commune, debent ſpecialiter exprimi, alias non veniunt prout dicitur in iure. *b* Vnde ſub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

a And. in d. c. vnico.

b l. item apud Labeonem. §. & generaliter. ff. de iniurijs.

Sed contra arguitur ex traditione Doctorum, & maximè Felini *c* dicentis, quod ſi perceptio fructuũ & reddituum ſpectat ad principalem taxata certa portione vicario iure ſtipendij, tũc decimæ, & oblationes atque obuentiones ſimul cum fructibus & redditibus debentur ipſi principali, & non vicario. Sed ſic eſt, quod in hac quæſtione vicarius habet certam portionem taxatam iure ſtipendij, & quod omnia alia ſunt annexa, & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Chriſti Domini in regno Portugalliæ. Quod patet, quia dicit titulus ipſius incorporationis. *Iſtæ Eccleſiæ ſunt dicti ordinis, & ſunt illi annexæ*: ergo ſunt cõmendatarij, & non vicarij. Ex quo patet, & ſequitur, non obſtare quod prædicti commendatarij non miniſtrant in Eccleſia, nec ſunt priores nec rectores, quia non attendũtur eorum perſonæ, ſed ordo, qui eſt capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro adminiſtrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinẽt ad cõmendatarium recipientem de manu eiuſdem ordinis. Huic argumento reſpõdetur, quod portio vicariis aſſignata, & taxata, non eſt niſi reſpectu decimarum, quæ commendatariis conceduntur pro bellico contra infideles ſeruitio, non verò reſpectu anniuerſariorum, & oblationum, quæ debentur rectoribus Eccleſiarum inſeruientibus diuinis, iuxta ſuperius allegata, & præceptoriæ militiarum non ſunt fundatæ, niſi ſuper decimis, vt patet ex literis Apoſtolicis. Nec verum eſt dicere, quod Eccleſiæ parochiales ſunt vnitæ ordini, quia literæ Apoſtolicæ hoc non dicunt, ſed quod Summus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat, & appropriat decimas Eccleſiarum parochialium. Non verò dicit, quod vnit Eccleſias ordini, prout aduertit doctiſſimus Luſitanus noſter Aluarus Velaſcus. *d*

c Fel. in c. dilectus de offic. Ordi. col. 2.

d Velaſ. lib. 1. conſulta. 44.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Eccleſiaſticis nouitiorum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet.*

2 *Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem vacet.

Reſpondeo dicẽdo, quod Bonifacius *e* Octauus ſtatuit, vt beneficium illius, qui religionem ingreditur, non ſit ante annum probationis alicui conferendũ, niſi ipſius ad id accedat aſſenſus, aut cõſtet, quod vitam voluerit abſolute mutare, vel expreſſam profeſſionem fecerit, ſeu ſciens habitũ profeſſorũ receperit, ſed interim eidem beneficio per aliũ deſeruire debebit aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione. Circa quam conſtitutionem primo eſt notãdum circa illa verba, *ſciens habitum profeſſorum acceperit*, &c. quod non ſufficit dictum accipere habitũ, niſi profeſſionẽ tacitã per ipſius habitus ſuſceptionẽ fecerit. Tunc autẽ tacite quis profitetur, quando ſciens ſe non eſſe profeſſum, poſt annum integrum probationis per triduum habitum profeſſorum libenter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæſtione de nouitiis quoad eorum profeſſionem dicemus. Secundo eſt notandum, quod congrua portio de prouẽtibus ipſius beneficij Vicario aſſignanda eſt taxanda per ordinariũ iuxta ea, quæ in ſimili ſpecie in Concilio *f* Tridẽtino decernũtur. Quod tenet Sylueſter in loco infra citando. Tertio nota, quod reliquum beneficij deducta dicta portione vicario aſſignãda, erit dicti nouitij, ne ſit onerosus monaſterio iuxta ea, quę in ſacris canonibus *g* traduntur: & non eſt hic nouitius religioſus vt ipſi denegetur reliquũ Beneficij. Licet enim in fauorabilibus religioſus reputetur, in odioſis tamẽ minimè pro tali habetur, & cõſequenter iure ſuo defraudari non debet, hoc ſecũdum rigorẽ, vt verius amplectitur Sylueſter, *h* qui dicit conſuetudini in hoc eſſe ſtandum. Quod puto verum etiam ſi aſſumant habitum in ordine Patris noſtri Franciſci regularis obſeruantiæ. Hoc enim reſiduum poteſt ipſi ad alimenta præſtari, cum adhuc non ſit iſtius ſacræ religionis profeſſus. Cui annui redditus minimè debentur, cum ea religio nec in communi, neq; in particulari eos habere poſſit. Verum eſt, tamen quod fratres Minores facient cõtra præceptum ſuæ regulę tale reſiduum procurando. Vtrum autẽ penſio vacet per ingreſſum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæſtione de penſionibus dicetur, pro nunc autem dic, quod ſic.

e c. beneſic. de reg. l. 6.

f Conc. Trid. ſeſ. 7. de refor. c. 7. & ſeſ. vlt. de refor. c. 6.

g c. lapſis. 16. quæſt. 6.

h Syl. v. relig. 4. §. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat.

Reſpondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridentinũ ordinat, quod nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij ante profeſſionem facta etiam cũ iuramento, vel in fauorẽ cuiuſcunq; cauſę piæ valeat niſi cũ licentia Epiſcopi, ſiue eius vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem; ac non aliàs intelligatur effectũ ſuũ ſortiri; niſi ſecuta profeſſione, aliter verò facta, etiam ſi cũ huius fauoris expreſſa renũtiatione iurata ſit irrita, & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Eccleſiaſtici facta duobus menſibus ante profeſſionẽ cũ dicta ſolemnitate. Licet enim nouitius ſuum renunciet beneficium cum dicta ſolẽnitate, talis tamen renuntiatio ſimoniaca cenſetur, cum in tali renuntiatione ſit quoddã tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, ſcilicet, quod non ſecuta profeſſione, id ipſum ad ipſum nouitium nõ profitentem deuoluatur. Tum etiã, quia licet dicta renunciatio non ſit ſimoniaca, alia via eſt inualida. Ille enim, qui recipit beneficiũ, non recipit illud à renuntiante, ſed a conferente, & collatio beneficij debet eſſe perpetua, & non tẽporalis, prout dicitur in iure. Et etiã renuntiatio debet eſſe perpetua, cui nec etiã collationi poteſt opponi expreſſa

i Conc. ſeſ. 25. c. 16. de reg.

Digitized by Google

expreſſa, nec tacita conditio, ſcilicet, quod nõ ſecuta profeſſione beneficiũ dicto nouitio reſtituatur. Reſtat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus poſſit beneficio Eccleſiaſtico ſupradicto renunciare. Ad quod reſpondeo, quod attento, quod renunciatio beneficij debet eſſe perpetua, & nõ tẽporalis, & attẽto etiã quod vult Conci. ipſam renuntiationem nouitiorũ non fore perpetuam & ſtabilẽ, ſed temporalẽ & conditionalẽ, ſi ipſe nouitius profiteatur, quod mens Concilij eſt, quod ipſe beneficiũ minimè poſſit renunciare, niſi paulo ante profeſſionem. Quod probatur; nam ſi ante duos menſes proximos profeſſioni renuntiaretur, cũ dicta renũtiatio iuxta iuris metas ſit perpetua, ſtabilis, & abſoluta, poſſet euenire caſus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns ſe à beneficio abſolutũ, & deberet neceſſario mendicare, quod eſt cõtra mentẽ Concilij, & ſacrorũ canonum volẽtium nouitios in ſua libertate vſque ad profeſſionẽ conſeruare. Relinquitur ergo, vt ipſa renũtiatio nõ poſſit fieri niſi paulo ante profeſſionẽ, quãdo ſcilicet dictus nouitius iam ad ipſam profeſſione accingitur, & eſt receptus ad profeſſionẽ à fratribus, & omnia ſunt parata, ita vt moraliter loquendo profeſſio indubitanter ſequi debeat. Nã hoc modo nõ defraudatur nouitius iure renunciandi; nec etiã defraudatur libertas maximè à ſacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *Vtrum religioſi male acquiſita, & ablata. & diſpoſitioni relicta poſſint ſibi applicare.*
2 *Vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica,*
3 *Vtrum bona feudalia poſſint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi male quæſita, & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta, poſſint ſibi applicare.

RESpondeo dicendo, quod Alexander IIII. cõceſſit, quod *Ex male quæſitis, & incertis relictis poſſint fratres Minores recipere quæcũque data fuerint, ac de illis quæ eorundẽ fratrũ diſpoſitioni relinquuntur libere valeant ordinare & diſponere.* Ita habetur in libro Monumenta a Ordinum, & idem Alexander IIII. conceſſit *Vniuerſis executoribus teſtamentorũ vt de male oblatis, & illicite acquiſitis quæ teſtatores neſcientes, quibus talium reſtitutio fieri debeat necnõ de his quæ ijdem teſtatores indiſtincte nõ expreſſis perſonis, vel locis eorundẽ teſtamentorũ executoribus arbitrio in pios vſus eroganda cõmiſerunt, poſſint indigentijs fratrũ Minorũ prouidere, non obſtante contradictione prælatorum Eccleſiaſticorum & aliquorum aliorum.* Ita habetur in dicto libro. b Paulus Quartus conceſsit religioni Societatis Ieſu, *Quod poſſit præpoſitus generalis domus, Eccleſias, & collegia à quouis conſtructa, ſeu teſtamento mandata, vel quouis modo oblata cum omnibus ad id neceſſarijs opportunis ad locum pro huiuſmodi conſtructione illis oblatum recipere. Qui Summus Pontifex conceſſit; quod domus, Eccleſiæ, collegia, cellæ & oratoria vbilibet per fratres Societatis conſtructa, vel illis donata, eo ipſo authoritate Apoſtolica erecta confirmata ſint, ac cenſeantur. Quod idem ſatis conceſſit Pius Quartus, & idẽ Paulus Tertius conceſſit eidẽ Societati, quod quæcunque bona, niſi ad Sedis Apoſtolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote ſeu ſcholarium ibi commorantium ſuſtẽtatione donata, relicta, & legata, eo ipſo authoritate Apoſtolica perpetuò applicata, & appropriata ſint, ac cenſeantur.* Ita habetur in cõpendio c Societatis: vbi collector ait, quod ſolius cõgregationis generalis, & generalis præpoſiti eſt acceptare domus, & collegia ac bona etiam, quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam conceſſionem Iulij Secundi datam congregationi Sancti Saluatoris, per literas ſub plumbo anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Quæ abſque alia Sedis Apoſtolicæ conceſſione per viam communicationis, poteſt & ipſa Societas apprehendere, & capere loca quæcunque, domus, Eccleſias etiam parochiales, & cuiuſcunque ordinis ſint, ac conditionis, Societati, & eius perſonis per quoſcunque oblatas.* Vbi aduertit collector Eccleſiis etiam parochialibus accipiendi facultatem concedi quoad ædificia tantum, non quoad reditus, & curam animarum, & hoc ſeruata limitatione, quã ſuppoſuerat. Quinet collector referens conceſſionem Martini Quinti, & aliorũ Pontificum factam fratribus Mẽdicantibus dicit, *Quod per eam poteſt præpoſitus generalis per ſe, vel alium, ſeu alios, quæcunque loca ſecularia, vel regularia, necnon Eccleſias Eremitoria, & monaſteria cuiuſuis ordinis, etiam ſi forent ſtrictioris obſeruantiæ, in quibus tamen ea nõ teneretur cũ earum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus libere recipere, ſi pia largitione fidelium illa ſibi donari cõtigerit aut ad id eiſdem Eccleſiis, Eremitorijs, & monaſterijs præſidentes, ſiue in illis degentes perſonæ, ſeu eorum maior pars aut illi, quorum intereſt, conſentiunt, ipſaque etiam ſi alijs Eccleſiis monaſterijs, ſeu locis ſint vnita, in collegia ſeu domos erigere, atque fundare, & ad ſocietatis inſtitutum, & obſeruantiã reducere, omnemque alium ordinem in eis ſupprimere.*

a in 2. imp. fo. 26. conc. 16.

b in 1. imp fo. 21. & in 2. fo. 28. con. 21.

c §. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica.

RESpondeo dicendo, quod per cõceſſionem Leonis X. factã Societati charitatis de vrbe anno Domini milleſimo quingent. decimo nono, quinto Calend. Februarij. *Bona feudalia & emphyteutica etiã Eccleſiaſtica donari poſſunt, ſeu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad quæ donator, ſeu teſtator occaſione huiuſmodi bonorum tenebatur, & quæcunque alia, quæ ipſe teſtator, ſeu donator etiam impoſuerit, & ſi ad certum numerum generationum, aut nominationum eadem bona conceſſa fuerant.* Ita habetur in compendio d priuilegiorum Societatis.

Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum primo, quod Emphyteuſis vocabulũ Græcũ eſt & Latine dicitur meliotatio propter hoc, quod olim per iſtum contractum ſolùm viles quædã terræ, & ſteriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, ſed deinde permiſſum eſt de rebus fertilibus, & fertiliſſimis emphyteuticari poſſe, vt in quadam lege e habetur. Vnde emphyteuta eſt, qui rem immobilem hæreditario iure melioran-

d Comp. ſocie. §. 6. tit. bona.

e l. 2. C de iure emphyt.

dam

dam, vel colendam ſub certo pretio pactis, & conditionibus accipit perpetuò, vel ad tempus, puta in ſecundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *a* Imo contrahi poteſt ad decem aut viginti annos, & vſque ad tempus illud ſuccedit hæres.

a Authen. de nō alienan. §. emphyt.

Dubium autem eſt circa iſtam materiam. Vtrum ſi penſio ratione emphyteuſis debita ſoluti monaſterio, nō ſoluatur, cadat emphyteuta in commiſſum & poſſit expelli authoritate prælati monaſterij. Et inuenio gloſſam *b* teneri quod ſic: quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obſtat, quod hæc expulſio daret materiam rixæ & conſequēter ſit fugienda. Nam hoc eſt verum, niſi a lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt ſecuriorē amplectitur Syluester, cum emphyteuta habeat ius in re ideoque propria authoritate non debet expelli, vbi ius adminiſtratur. At patres religionis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorum Portugalliæ, habent ad ſedandam hanc controuerſiam conceſſionem a Pio V. Pontifice maximo factam, cuius tenor ſequitur.

b Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Syl. v. emph. n. 2. verſ. Et. 7.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiſcopo Olyſiponenſi, vel dilecto filio eius officiali ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dilecti filij Prouinciales & alij miniſtri ac conuentus Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Vlyſiponenſis, & oppidi de Sanctarem. Vlyſiponen diæceſis eiuſdem ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis monaſteriorum proponi fecerunt coram nobis, quod ipſi emphyteutas ipſorum monaſteriorum qui per biennium in ſolutione canonis ſeu cenſus eiſdem monaſterijs debiti ceſſarunt, ac infra annū poſt lapſum biēnij huiuſmodi cenſum, ſeu canonē tunc debitū ſoluendo moram dictæ ſolutionis purgare non curarūt, dubitant de bonis emphyteuticis, quorū canonē ſeu cenſum vt præfertur per bienniū ſoluere ceſſauerant, & moram ſolutionis poſt biennium huiuſmodi infra annū purgare non curarunt propria authoritate poſſe expellere. Quare pro parte ipſorum prouincialis & miniſtrorum ac conuentuū vt ne contingat eos & pro tempore exiſtentes Prouinciales, ac miniſtros, & conuentus præfatos conditionē dictorū monaſteriorum præter eorū intentionē reddere deteriorē. nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt ſuper his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indemnitati dictorū monaſteriorū, prout tenemur ſuccurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiſcopo, ſeu diſcretioni tuæ filio officiali per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica cōtra illorū emphyteutas, qui in ſolutione canonis, ſeu cenſus huiuſmodi per biennium pro tempore ceſſauerint & infra annum a fine biennij huiuſmodi cōputandū moram purgare non curauerint, in commiſſum cecidiſſe, ac Prouincialem, miniſtros & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiuſmodi propria authoritate expellere poſſe, authoritate noſtra nuncies & declares, prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure faciendum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, pridie nonas Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sanctiſſimæ Trinitatis Vlyſiponenſi, qui intitulatur pulcher libellus, impreſſus Olyſipone anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo tertio. Et fuit intimatū, & receptū a Vicario generali domini Archiepiſcopi Olyſiponēſis, anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, die trigeſima prima Ianuarij in ciuitate Olyſiponēſi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt conſtat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monaſterio.

ARTICVLVS III.

2 Vtrum bona fæudalia poſſint monachi recipere.

RESpondeo dicendo, quod bona etiam fœudalia poſſunt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulſit Celeſtinus V. ſuæ congregationi, *& licet Eccleſiaſtica ſint, eidē donari & relinqui poſſunt dummodo onera ad quæ donator ſeu teſtator illorum occaſione tenebatur, vel alio impoſita ſuſcipiat, & ſi ad certum numerum generationum, vel nominationum cōceſſa fuerint congregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen ſi inueſtituræ de illis, vt ſolet, non fiant non propterea cadunt in commiſſum*, prout conceſſum eſt congregationi ſancti Georgij in Alga, & habetur in compendio *c* Societatis, & in compendio *d* Ciſtertij. Circa quā conceſſionem notat Collector compendij, quod iuri communi non refragatur præſertim quando ſeruitium, ſi quod imminet per monaſterium vel alium præſtari poteſt, prout tradit *e* Decius; etiam ſi reſtitutioni ſint obnoxia, quia tunc monaſterium vſum fructum vita monachi durante habebit. De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod fęudum ſecundum Gofredum eſt conceſsio rei facta homagio, prout dicitur in iure. *f* At ſecundum Hoſtienſem, & Azonem eſt beneficium alicuius rei inueſtitura interueniente, ſic conceſſæ vel datæ alij, vt dominium penes concedentem remaneat. Cuius occaſione recipiens, & ſucceſſor eius concedente domino ad id ſeruitium, de quo & vſque quo conuenit aut fęudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad fęudatarium tranſit, ſicut loquendo de emphyteuſi notāt ſcribentes. *g* Quæ autem ſit natura fęudi, per quā diſtinguitur ab emphyteuſi tradit Syluester. *h* Hoc autem fęudum multis acquiritur modis, inter quos primum & præcipuum eſt per inueſtituram. Puta cum dominus tradit alicui poſſeſsionem rei immobilis corporaliter, cum haſta, vel baculo aut aliquo tali dicendo ſe per hoc illum inueſtire, vel per id, quod habetur loco inueſtituræ. Vt cum dominus alicui dicit. Vade in poſſeſsionem illius fęudi, & tene illud pro fęudo. Et de natura fęudi eſt, quòd dominus mittere debet vaſſallum in poſſeſsionem prout communiter notant ſcribentes. *i* Aduertendum etiam, quod ſeruitium præſtandū a monachis fęudalia recipientibus debet eſſe compoſsibile cū ſtatu monachali. Nam ſecundum communiter ſcribentes, *K* ſi quis habens bona fęudalia ad ſacros ordines promoueatur, renunciare videtur fęudo trāſeundo ad ſtatum incompoſsibilem ſeruitio in fęudali. Nec poterit in iſto caſu ſeruire per ſubſtitutū, niſi ſit fęudum, ex quo præſtaretur ſolùm ſeruitiū reale, quod non eſt propriè fęudum, vel ex quo præſtaretur ſeruitium perſonale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quod tunc monachi poſſunt fęudum recipere, quando ſeruitium præſtandum non repugnat ordini monachali, & poteſt per ſubſtitutum præſtari.

c in cōp. Societ. tit. bona §. 7.

d comp. Ciſter. §. 4.

e Dec. in c. in præſentia n. 74. de prob. & ibi Abbas.

f c. ex diligenti. de ſimo.

g Scrib. in l. vni. §. qui me. ff. ſi ager. vec. p.

h Sylu. verb. feud. §. 2.

i Scrib in cap. vni. in quibus cauſis, feud. amit.

K in c. de muta. de prab. & in capite gratia de reſcr.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita, ſint aliquibus religionibus applicata.

RESpondeo dicendo, quod iuriſconſultus Vlpianus *l* fere omnes caſus comprehendit, in quibus loquendo de bonis deperditis dicit, cui ſit facienda reſtitutio. vnum tamē omiſit, qui non ſemel ſolet contingere, ſcilicet, quādo dominus rei deper-

l l. falſus. §. qui alienum. ff. de furt.

ditæ

Digitized by Google

ditæ diligenti facta inquiſitione nõ reperitur, vtrũ is, qui illam reperit, ſibi poſſit retinere. Et quidẽ tẽpore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores noſtri non explicent nõ videtur hoc continere magnã difficultatem, cũ res alienas nulli, niſi domino teneatur quis reſtituere, & ſufficit, rem non eſſe petitoris, vt reus abſoluẽdus ſit, prout dicitur in quadam lege. *a* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res eſſe reſtituẽdas pauperibus videtur expreſſum in quadã Authentica, *b* ex qua notant communiter Doctores; quod vbi non poſſunt Domino reſtitui, pauperibus ſunt diſtribuenda. Quod maximè in foro conſcientiæ noſtri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ ſit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc eſt communis opinio, prout conſtat ex traditis per Felinum, *c* & Caſſaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla eſt ratio, nec lex, quæ eam probet, immo ratione euidenti oſtendit eſſe falſam. Nam ſi ratione naturali id, quod in nullius bonis eſt, occupantis fit, conſequens eſt nulli eſſe reſtituendum, prout ait Iulianus Imperator. *d* Simili ratione dicemus de eis, quæ, in cuius bonis ſint, apparere non poteſt: paria enim ſunt, & eiuſdem rationis, prout dicitur in quadam lege, *e* & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctiſſimus Soto, reſpondens ad iura, quæ pro contraria parte allegari ſolẽt; Dicens quod Vlpianus in ſuperioribus allegatus loquitur, quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi cauſa dominum non perquirit non autem loquitur, quando poſt factam inquiſitionem diligentem dominus nunquam compareт. Et alia iura loquuntur de his, quæ ſunt male acquiſita. Illa enim & ſi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, ſed pauperibus ſunt reſtituenda, ſi dominus inueniri non poteſt. Et in hac ſpecie loquitur Diuus Thomas: *f* Ita ipſum intelligit Caietanus, licet incliner ad opinionem contrariam noſtræ, & Soti. At ea, quæ reperiuntur, ſine delicto capiuntur: non enim peccat, qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino reſtituat. Cum autem hæc deperdita poſſit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquiſitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus, ſeu moſtrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipſi in foro exteriori competat, ita vt ſi petat neceſſariò ſint ſibi ſupradicta deperdita reſtituenda, & ipſo non petente poſſunt talia bona apud inuenientem remanere ſine ulla in foro conſcientiæ obligatione, ad eademmet reſtituenda; prout tenet Aragon, *g* dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hiſpaniarum hoc ius datum prætori tranſtulerint in fratres ordinis de la Merced. & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, ſicut datur locus præuentioni in cauſa mixti fori: ipſi fratres circa dicta res non habent maius ius, quam habebat ipſe prætor. Et ſicut ipſe prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipſi etiam fratres ſimiliter tantum ius habent in foro exteriori, Et aduertendum, quod quidam extẽdunt dictũ ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima conceſſione solùm habeatur de lo moſtrenco y de lates. Et ſi modo quæſitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depoſitarius tenet, redemptioni adiudicatur, ſi ſemel in menſe intra eum annum voce præconis proclametur. Intra quod ſpatium, ſi dominus reperiatur, ipſi deductis expenſis debet reſtitui. Sed de tam breui temporis præſcriptione murmurãt Couartuuias, *K* Pẽna, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et ſic dicit, quod dicta lex, & aliæ ſimiles ſunt temperandæ, quod habeant ſolum locum in foro exteriori. Vnde cum iſta deperdita ſolùm debeantur in foro exteriori, ſi petantur ab ipſo prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorũ ſupradicta tantùm debentur in foro exteriori, ſi petantur. Nam Rex nullũ aliud ius applicauit redemptioni captiuorũ, quàm quod eius prætori per ipſum erat applicatum. Et Gregorius Tertius decimus, confirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum conceſſit; ſed tantùm de nouo conceſsit, & confirmauit ius ab ipſo Rege applicatum, quod tantum eſt actio in foro exteriori ad petendum. Vnde ſi aliquis inuenit ipſum pecus perditum occulte, & expendit illud & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præſertim de conſilio Epiſcopi, aut parochi, vt mos eſt manet tutus in conſcientia, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus. *l* Et pro eis poſſet etiam facere compoſitionem. Ea enim bona non habent certum dominum, cui debeat fieri reſtitutio; Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & ſi non petat ſupradicta manent in ſua natura incertorum, & per conſequens de ipſis poteſt fieri compoſitio, ſicut de alijs incertis. Nec his obſtant excommunicationes Paulinæ impetratæ a Nuntio Apoſtolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipſarum rerũ, & aliarum, quæ pertinent ad redẽptionem captiuorum, vt ſic facilius per cenſuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam reſpondetur quod excommunicatio non confirmat aliud ius, quam quod ex lege ciuili conceſſit Rex; at Rex tantum videtur concedere prætori actionem exigendi prout dictum eſt. Et ſic, vt illud ius cõſiſtens in actione tantum effectum habeat conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde ſi animal, & ſupradictæ res inuẽtæ ſint iam conſumptæ, quia operibus piis applicata, cum nullà ſit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verùm ſi dictæ res non ſint applicatæ ab inuentoribus, & ſint in propria ſpecie, tenebuntur earum inuentores eas reſtituere ſub pœna dictæ excommunicationis, ſi petantur. Et ſuper his nõ poterit habere locũ cõpoſitio, cũ ſi petantur certus ſit earũ dominus, cui ius earũ in foro exteriori eſt determinatè applicatũ, prout declaratũ eſt.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum, loquendo de incertis dicta ſint. Quo verò ad alias religiones notandum eſt, quod Clemens Quartus, *Conceſſit cum aliqui aſſumentum habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionem aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſunt, miniſtri, & cuſtodes, & eorum vicarij, eorumque ſinguli in locis ſibi commiſſis poſſint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſta conceſſio nihil ſeruit alijs religionibus. Nam ſecundum ius commune poſſunt omnes hoc modo de huiuſmodi diſpenſare. Deſeruit tamen plurimum ordini noſtro Minorum, cùm in noſtra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantiũ religionem hanc, ſint ſoliciti, ſed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt liberè faciant de rebus ſuis, quidquid Dominus inſpirauerit eis.

a l. ſi. C. de rei vend.
b Authe. omnes peregrini. C. commu. de ſucceſ.
c Fel. in c. cum dilecti. n. 7 de accuſ. Caſſ. in conſuetu. Bur. rub. 1 § 12. & 13. Sarm. ſelectar. to. 2. l. 6. c. 10.
d §. fera. de rerum diuiſ.
e l. in l ff. de cõtrahen. empt. Tira. de vtroque retrac. 1. p. §. 1. gl. 10. n. 19 Sot. l. 5. de iuſt. q. 3. ar. 3.
f D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. in ſol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66. a. 5 p 430.
h Cou. in reg. peccatum 3. p. §. 1. nu. 31.
i Henri. l. 7. de indulg. ca. 36. lite. G.
K Cou. in reg. poſſeſſ. 2. d. §. 11. nu. 3. in ſi. & l. 1. var. ca. 9. nu. 5. Henr. vbi ſu. lit. H.
l Nau c. 17 n. 93. c. 27. num. 219.
m In 1. imp. f. 58. & in 2 fo. 141. conc. 334

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis ſecularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibuſdam priuilegiis gaudentem, cui incumbit moſtrencum retinere in depoſito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promiſſione mãdata ſunt in redemptionem captiuorum in teſtamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt quibus tabellio in teſtamento exhæredatæ ſolet debitum in opera pia, & redemptione captiuorũ. Mos eſt enim tabellionum dicere in teſtamento: *Item mando a la Merced y Trinidad, para la ayude de la redẽpcion de los captiuos a cada vna dos o quatro marauedis.* Colligit etiam ſeptimas cõſuetas, & ſeptimæ Hiſpaniæ, quæ dicuntur conſuetæ obligationes, & ordinatiæ ſunt triginta quinque dipondia, ex quibus decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Eccleſię maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro: ſi modo vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorũ morientium ab inteſtato abſque hærede intra quartum gradum, ſed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monaſterio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme eſt decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt ſcribentes, quod bona decedentium ab inteſtato deficientibus conſanguineis fiſco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud iuriſconſultos, *b* & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fiſco ſecundum leges imperiales applicentur, ni mirum, ſi ipſis fratribus ſecundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maximè eſt notãda quędam lex ordinamenti, *c* cuius tenor ſermone antiquo Hiſpanico eſt huiuſmodi.

a Authen. omnes peregrini, C. commun. de ſucceſ.
b l. 1. ff. de iuſtiti. l. 1. C. de vacat.
c l. 1. tit. 8. l. 1 ordin.

Porque acaeſce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad, y de Sancta Olalla, y de las otras ordenes diziende tener cartas, y priuiligios de los Reyes nueſtros predeceſſores, y de la nueſtra cãcellaria, ſe entremẽtẽ, a apremiar y conſtrenir a los nueſtros ſubditos, vaſſallos, y naturales, que les mueſtrẽ los teſtamẽtos de los defunctos y moſtrados demandan los legados, y mãdas, que ſon hechos a lugares no ciertos, y otro ſi, ſi en el teſtamẽto no manda el finado a las dichas ordenes coſa alguna, dizen que les pertenece la quãtia de la mayor mãda del dicho teſtamẽto. Y aſſi miſmo ſi algunos mueren ſin teſtamento, que les pertenecen los bienes del defuncto, y no a los herederos. Y porque deſto ſe han ſeguido muchos dannos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas, que ſobre eſta razon ſon dados a las dichas ordenes. Pero que ſi las dichas ordenes de la Trinidad o de la Merced moſtrarem los tales priuilegios aquellos declaramos y interpretamos que ſe entiendan que los Reyes pudieron dar lo que perteneciere à ſu camara, o fiſco, y no en otra manera. Y mãdamos que ſi el defuncto diſpuſo en ſu vida que fueſſen excluſas las dichas ordenes y fraylts, que avn en el tal caſo no ayan lugar los priuilegios que moſtrarem. Y defendemos, que los conſeruadores deſto ne ſe entremetan, ni los legos ſean eſcriuanos, ny procuradores de las tales coſas. Applicãtur etiã dictis fratribus bona naufragorum, quæ repeciuntur in mari, aut flumine abſque certo domino, quæ dicuntur, los Algariuos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure iuxta priuilegia Apoſtolica & regalia confirmata, viſitata & cuſtodita, confirmat Philippus Secundus Rex Hiſpaniarum, & id ipſum comprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſecundo in quodã Breui, prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debẽt maximè procurare Prædicatores, & cõfeſſores, vt ſoluantur cũ pro tam pio opere ſint applicata, & a regularibus pro amore Chriſti maximo labore colligantur.

d Henriq. vbi ſup. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IV. *Cõceſſit fratribus Minoribus: vt cũ de prioribus locis ſuis ad alia loca trãſierint, poſſint tam omnem ædificiorum materiã locorũ, quæ dimittunt (dedicatis Eccleſiis duntaxat exceptis) quàm libros calices & paramenta ſecũ ad alia loca trãsferre, ac ædificia ipſa cum ſolo, & alijs ad eadem loca pertinentijs (præter Eccleſias) per perſonas ad hoc à Sede Apoſtolica deputatas vendere, ipſorũque pretium in aliorum locorum ad quæ dicti fratres ſe transferunt ædificationem ſeu aliàs in eorum vtilitatẽ conuertere, ſecundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumẽta ordinum. *e* Et aduertendum. *Quod Concilium Conſtantienſe ſtatuit quod generalis fratrum Minorũ poſſit, & debeat conuẽtus ſibi ſubditos, ad ſtatum ſtrictæ obſeruantiæ conformũ iuxta declarationes, & ſtatuta Sedis Apoſtolicæ, & ordinis reducere tollendo quaſcunque ſuperfluitates, ſiue ſint in rebus mobilibus quantum fieri poterit bono modo habito ſemper conſilio maiorũ, & diſcretorum ſibi obedientium: ac eligendo, ſi opus fuerit, aliquas perſonas quæ ipſas ſuperfluitates authoritate dicti Concilij vendant, commutent, aut aliàs in opera conuentuũ cõuertant.* Ita etiã habetur in dicto libro *f* Quod verò attinet ad monaſteria monialium aduertendum, *Quod Sixtus Quartus ſtatuit, vt cũ contigerit, monaſteria monialiũ Sanctæ Claræ monialibus deſtitui, adeo vt de illorũ reformatione ſpes nulla ſuperſit illa, quæ ſic deſtituta exiſtunt & deſtitui contigerit in futurum, cũ eorum bonis omnibus perpetuis vſibus fratrum domus dicti ordinis (eiſdẽ deſtitutis monaſterijs propinquioribus, ſub quorum cura erãt) applicentur: ita vt fratres ipſi poſſint de illis, & eorundẽ monaſteriorũ ſtructuris, & ædificijs pro eorum vtilitate diſponere. Prouiſo tamen, quod eorum Eccleſiæ, & oratoria ad profanos vſus non redigantur; ſed in illis quandoque diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro *g* In quo etiam libro continetur idem quaſi ad literã contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorum: *h* & in Marimagno Auguſtinienſium. *i* Circa quas cõceſſiones primam Clementis Quarti, & ſecundam Sixti Quarti eſt aduertendum, quod additur in ipſis. *Prouiſo tamen, quod illorum Eccleſiæ & oratoria ad profanos vſus non redigantur.* Hæc enim clauſula eſt conformis ſacris Canonibus. *K* Eccleſia enim ſecundũ ipſos, & præcipuè conſecratæ; vel oratoria, monaſteria & huiuſmodi reuerti non debent ad ſecularem habitationem & vſus profanos. Si tamen deſtruatur monaſterium ſecundum gloſſam *l* quandam, de lignis & lapidibus conſtrui poteſt dormitorium, vel alius locus honeſtus; vel etiam in coquina ſua ligna comburi a monachis poſſunt iuxta eoſdem ſacros canones: *m* ſed ad priuatos vſus conuerti nõ debent. Locus autem manet ſacer, licet dirutum ſit ædificium, prout aduertit Syluester. *n*

e In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. conc. 340.
f In 1. imp. fo. 26. & in 2. fo. 110. conc. 236.
g In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. conceſ. 349.
h In 2. imp. f. 182. conc. 443
i In 2. imp. fo. 141. conc. 682
K in 1. imp. fo. 150. conc. 633.
l 16. q. 3. c. quæ ſemel.
m c. quoniam & Glo. in d. c. quæ ſemel. ca. ligna. d. 1.
n Syl. v. Eccl. 2. n. 7. in 1. d.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

In quas pęnas incurrant occupantes bona regularia.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus conceſſit congregationi Montis Oliueti, prout habetur in compendio *a* Societatis Ieſu,& in compẽdio *b* Ciſtertij. *Quod quæcunque perſona cuiuſcunque ſtatus,gradus,ſeu qualitatis,Eccleſiaſtica,vel ſecularis,quãuis et pontificali præfulgeat dignitate quæ monaſteria,res,& bona mobilia,ſeu immobilia poſſeſſiones,domos molendina,aquas piſcaria iura iuriſdictionẽ,& alia quæcunque ad præfatã congregationẽ,& illius monaſteria pertinẽtia,perturbare,vel fatigare præſumpſerit,niſi infra tres dies poſtquã huius indulti certior facta fuerit ſe correxerit,aut debitã cautionẽ de reſtituendo,& ſatisfaciendo non præſtiterit,excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit,in qua niſi a Summo Pontifice aut in mortis articulo beneficium abſolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio conceſſum a Leone X. Eremitis S. Auguſtini, prout continetur in compendio *c* Societatis,& habetur in ſupplemento, *d* id ipſum conceſſum fuiſſe dictis patribus a Iulio Secundo.

a §. 5. tit. 60.
b Tit. bona. §. 9.
c Vbi ſup. §. 5.
d Fol. 56. conc. 227.

QVÆSTIO XXXIX.

De canonica portione, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1. *QVid ſit canonica portio.*
2. *De quibus, & a quibus debeatur quarta funeralis.*
3. *Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorũ eccleſiis ſepelitur, debeatur quarta portio.*
4. *Vtrum quarta funeralis debeatur nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente in monaſterio ſepulturam.*
5. *Vtrum quando aliquis,cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri,ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam,debeatur canonica portio Eccleſiæ dimiſſæ.*
6. *Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parochiali quartã funeralẽ.*
7. *Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi elegit ſepulturam,computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.*
8. *Vtrum canonica portio poſſit renunciari.*
9. *In quam pęnam incurrant prælati,vel curati cogentes fratres,vel teſtamentarios defuncti ad ſoluendam quartam.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit canonica portio.

RESpondeo dicendo,quod canonica portio dicitur,quæ ſit a canonibus approbata,& debita iure decretorum,iuxta ea,quæ in eiſdem ſacris canonibus *e* proponũtur. Et eſt duplex. Vna eſt debita Epiſcopo ab omnibus Eccleſijs totius diœceſis de omnibus relictis factis eiſdem, quam tamen non habent ab Eccleſiis ſuis extra diœceſim,de qua agit Couar. Et aduerte, quod Epiſcopo debetur quarta portio ex his,quæ leguntur fraternitatibus, quæ congregationẽ quandã prætextu pietatis præſe ferunt,cum hæc legata pietatis cauſa fiant. Et vt hæc canonica portio debeatur,ſatis eſt,pia eſſe legata,prout dicitur in iure. Hanc opinionẽ ſequitur Menochius,& eam communẽ dicit Couarruuias. *f* Alia eſt debita Eccleſiæ parochiali de relictis a parochiano,vel obuenientibus ratione funeris loco illi,in quo eligit ſepulturam;de qua nobis in præſentiarum eſt agendum. Et hæc eſt varia,ideſt, media,tertia,vel quarta,ſecundum varia iura,& varias conſuetudines;quibus conſuetudinibus eſt ſtandum,iuxta quandam Decretalem, *g* & ſi ibi conſuetudo non apparet, ſpectanda eſt cõſuetudo Eccleſiæ metropolitanæ ſecundum Hoſtienſem. Et ſi neque illa appareat ſpectanda eſt conſuetudo vicinarum, Eccleſiarum. Quæ ſi varia ſit ſecundum Goſred. quarta debetur, quia in hoc iuri magis concordare videtur,prout tenent Archidiaconus & alij, quos refert & ſequitur Syluester. *h* Et hanc tenentur religioſi ſoluere Eccleſiæ parochiali, prout habetur in Cõcilio *i* Tridẽtino,& poſt alios tradit Molina. *K*

e c. de his 10. q. 1. c. decernimus & c. conſtitutum 16. q. 1. Cle. dudũ de ſepul.
f c. requiſiſti, & c. vl. de teſt. Menoc. 1 s. remed. recu. poſſeſſ. q. 5. Con. in c. officij de teſt. nu. 12.
g c. certificari extra de ſepul.
h Syl. v. canonica portio. n. 1
i Con. Tri. ſeſſ.
K Molin. 1. 2. trac. 2. diſpu. 215.

ARTICVLVS II.

De quibus & a quibus debeatur quarta funeralis.

RESpondeo dicendo,quod debetur ſolùm ab Eccleſiis,vbi aliquis ſepelitur,vel ad quam tranſit ſe conuertendo modo,& ſi aliàs eſſent exemptæ, ſecundũ Innocentium, *l* nõ autẽ ab aliis Eccleſiis, vel perſonis. Et debetur de omnibus,quæ obueniũt ratione funeris,ſcilicet in die funeris. Et de omnibus legatis factis Eccleſiæ,in qua quis elegit ſepulturam prout dicitur in iure. *m* At Nicolaus Quintus *Conceſſit fratribus Carmelitis vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarũ et cõuentuũ ſuorũ Eccleſiaſticis ornamentis,luminaribus,anniuerſarijs,ſeptimo,vigeſimo,trigeſimo,& alijs diuinis cultibus,pitancijs,indumẽtis,calciamentis emendis, celebrandis & habẽdis in eiſdem,necnon annuis cenſibus redimendis,ad quorum ſolutionem aliqua domus,prædiaque cum hortis,& alijs locis ordinis eiuſdem obligata noſcuntur,per Chriſti fideles eleemoſynæ pietatis intuitu ſiue in funeralib. oblationibus ſepulturis,vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquomodo,etiam abſolute largientur nulli canonicam portionẽ aliquã teneantur exhibere aut ad id valeãt coarctari. Et neq; ab eis,vel vltima ũ volũtatũ executoribus,ſeu deſcedentium hæredib. de præmiſſis bonis aliquid extorquere vel exigere præſumant, diſtricte inhibuit. Nõ obſtãte conſtitutione in Conc. Viennenſi edita,quæ incipit. Dudum. & alijs conſtitutionibus.* Ita habetur in libro *n* Monumenta ordinũ. Et aduertit collector *o* priuilegiorum Mendicantium quod hæc conceſſio eſt copioſior,quam ſit in omnibus aliis priuilegiis fratrum Mendicantium in materia iſta. Nam dicit,quod non ſolùm non teneantur fratres ſoluere quartam,vel canonicam portionem de omnibus in aliis conceſſionibus contentis, ſed neq; etiã de funeralibus oblationib. neq; de his quæ eis abſolute quomodocunq; legantur,vel largiuntur,non obſtante Clementina dudum de ſepulturis,& aliis quibuſcunque in contrarium faciẽtibus,& cum decreto irritante,quod opponitur in fine Bullæ. Quod priuilegium Alexander VI. cõfirmauit,prout habetur in eodem libro, *p* & conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi:& Celeſtinus V. ſuæ congregationi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti,& Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ per Breue datũ Bononiæ quinto nonas Iunij milleſimo quatercẽteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto,prout refertur in compendio *q* Ciſtertij.

l Inno. in c. relatum & in c. in noſtra extra de ſepult. & c. requiſiſti extra de teſt.
m Cle. dudum §. verum de ſepult.
n In 1. imp. fo. 56 & in 2. fo. 169. conc. 395
o Coll. tit. canonica. portio. §. 4.
p In 1. imp. fo. 76. & in 2. fo. 159. conc. 378
q V. quarta portio canoni. §. 1. & 2.

Sed videamus, quid circa hoc decreuerit Concilium *r* Tridentinum. Ad quod reſpondeo, quod decernit

r Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 13.

Digitized by Google

decernit ſancta Synodus, *quibuſcunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur cathedrali, aut parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocunque priuilegio, alijs monaſterijs, hoſpitalibus, aut quibuſcunque locis Pijs conceſſa, eadem poſt hac integro iure, & eadem portione, qua antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus conceſſionibus, gratijs priuilegijs, etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcunque.* Circa quod decretum aduertit Collector *a* cõpendij Ciſtertij pro ſuo ordine, quod non ſolùm à quadraginta annis citra; verùm nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de ſupradictis quæſitis à dicto ordine aliquãdo fuit ſoluta. Et ita quoad ipſos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata.

a In d. comp. Ciſtertij. §. 2.

Secundo eſt aduertendum, quod Pius Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, prout refert Gutierrez, *b* motu proprio declarauit, concilium loqui tantùm de monaſterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipſam quartam ſoluere conſueuerunt. Et ſic licet fundata fuiſſent monaſteria ab annis quadraginta, ſi non ſoluebant quartam, modo non tenentur ſoluere. Et etiã concedit, quod monaſteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citra fundata, non ſoluant dictam quartam. Cuiuſmodi ſunt omnia monaſteria nouæ Hiſpaniæ apud Indos, & monaſteria Carmelitarum, Diſcalciatorum in Hiſpanijs fundata. Nec Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione, quam tradit Nauarrus, *c* reuocauit hanc Pij Quinti declarationem. Tantùm enim ibi reuocauit aliqua, quæ Pius Quintus conceſſit regularibus à Concilij Tridentini tramite diſcedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium à Pio Quinto factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponam hic declarationem illuſtriſſimorum Cardinalium hoc ipſum affirmantem. Quę eſt huiuſmodi.

b Gutier. de iuramen. confir. 2. p. cap. 4. nu. 3.

c Naua. c. 27. in fin.

Congregatio Concilij cenſuit, non comprehendi monaſteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ indies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præſuppoſito quod huiuſmodi monaſteria ſint eius religionis, cui à Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeat ſoluere Epiſcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum ſit, hanc declarationem eſſe authenticam, & facere fidem in iudicio, & extra iudicium, vide eius approbationem ſequentem.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes Canonigo en la ſancta Igleſia de Cordoua, y Prouiſor general en ella, y ſu Obiſpado. por quanto el padre Fray Alonſo de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Franciſco, hizo mueſtra ante mi de vn papel en lengua Latina firmado del Illuſtriſſimo Antonio Garraffa, y con ſu ſello, ſin eſtar roto, ni tener otro vicio ninguno. Y me pidio, que tiene neceſſidad de imprimir algunos traſlados por a poner en los Conuentos de ſu orden por tanto por la preſente doy licencia a qualquier impreſſor que lo imprima, y ſe lo dè autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua à quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes.
Luys Royz Notario
Corregido con el original.
Luys Royz Notario.

ET refert Veracruz in ſuo compendio, quod cũ controuerſia fuiſſet inter fratres, & Epiſcopum de Guatimala, data fuit ſententia executorialis per Reuerendiſſimum Archiepiſcopum Mexicanum in fauorem fratrum, vt non ſoluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium Quintum, & hos illuſtriſſimos patres ad declarandum, quod monaſteria quæ fuerunt à quadraginta annis citra, id eſt (*de quarenta annos a ca*) fundata non ſoluerent dictam quartam, ſiue ſoluerint illa, ſiue non, fuit quia non præſcribitur conſuetudine, niſi per annos quadraginta, etiam contra Eccleſiam parochialem, vt tenet Panormitanus *d* communiter receptus. Et monaſteria fundata ante quadraginta annos, quæ ſoluebant quartam, tenentur modo ſoluere quia nõ eximuntur à Concilio, niſi non haberent conſuetudinem ſoluendi; tunc enim iam eſt præſcriptum. Nec volũt tollere Pius Quintus, & illuſtriſſimi Cardinales ius præſcriptum, ſicut etiam facit Conciliũ Tridentinum.

d Panor. in c. fi. de conſuet. nu. 9.

Tertio eſt aduertendum, quod qui tenentur ſoluere quartam, non tenentur ſoluere tunc de omnibus relictis fratribus, ſed tantùm de his, quæ cum corpore defuncti contigerunt deferri, nõ autem de miſſis & de candelis, vel aliàs quomodolibet fuerint donata. Ita Pius Quintus in dicto motu proprio. Et iam conſuetudine introductum eſt in eccleſia, vt de nullo alio ſoluatur quarta, niſi de his, quę cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertunt Cardinalis, *e* & alij, quos allegat Couarruuias. Qui poſt Panormitanum ait, conſuetudine receptum eſſe etiam, quando aliquis in aliena parochia ſepelitur, Eccleſiam ſepulturæ non teneri ſoluere quartam de oblationibus factis poſt diem ſepulturæ, ſed ſolùm de his, quæ in die ſepulturæ fiunt. Et ita ait Molina, *f* quod concilium ſolùm facit mentionem de quarta funeralium, quaſi innuens, quod hæc ſolùm ſoluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Cardi. in d. Cle. dudũ. §. verũ Coua. in c. vlt. de teſt. nu. 6. & 7.

f Mol. 2. 2. tract. 2. diſp. 2 1 5 4 4. 3 0 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum eccleſiis ſepelitur, debeatur quarta portio.

RESpondeo dicendo, quod quando aliquis defunctus de facto contra voluntatem fratrum ſepelitur in eorum Eccleſia, vt tempore interdicti; & multa offeruntur, quarta non debetur ſecundum Federicum, *g* & Geminianum. Et ratio eſt, quia talis tempore interdicti non poteſt eligere ſepulturam apud Mendicãtes, vt notat Innocentius, *h* quamuis liceat ipſis accipere mortuoria, vt orent pro defunctis, ſi cum pœnitentia deceſſerunt iuxta ſacros Canones *i* Et præterea facit; quia quarta debetur Eccleſiæ parochiali ratione iniuriæ, quæ ſibi fit iuxta quandã Decretalem. *K* Nullam autem iniuriam illi facit, ex quo ibidem non poterant ſepeliri. Imò plus dicit Federicus; quod ſi Mendicantes cum ſponte tali tempore ſepelirent non debetur quarta, licet teneantur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cum ſolùm debeatur quarta, quando mortui ſepeliuntur in caſu à iure conceſſo; ſecus quando in prohibito, vt decretum *l* eſt. At hoc minimè habet locum attentis priuilegijs conceſſis Mendicantibus, quibus ipſis conceditur, quod tempore interdicti poſſint in ſuis Eccleſijs aliquas perſonas ſeculares libere ſepelire. De quibus agemus late in ſecũdo tom. in quæſt. de interdictis. Nam cum dictę perſonæ ſepeliãtur caſu à iure cõceſſo ratione priuilegiorũ, certũ eſt, quod quarta funeraliũ debetur. Vt ſi ſepeliatur ſyndicus fratrum Minorum, &c. & ſi ſepeliatur aliquis tempore

g Feder. conſi. 119. Cle. in c. 1. de ſepul. li. 6.

h Innoc. in c. vt priuilegia de priu. & ca. culpan. vers eod. tit.

i c. quicunque 11. q. 3.

K c. certificarì de ſepult.

l c. ex parte ll. 1. c. cũ liberũ, & c. in noſtra in fi. de ſepul.

Digitized by Google

pore interdicti authoritate ordinaria concedentis pro tunc, vt ſuſpendatur interdictum; nam in hoc caſu iam hic ſepelitur in caſu à iure permiſſo. Aduertendum tamen, quod ſi eccleſia parochialis eſt interdicta ex culpa ſua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam non habebit, ſiue parochianus ſepeliatur alibi ex electione ſua, ſiue nõ: Quia, verbi gratia, non eligendo ſepulturam ſepultus eſt in ſepultura maiorum ſuorum, prout notat Geminianus. *a* Sed ſi non fuit ſepultus in eccleſia electa, neque in ea, vbi ſunt ſepulchra maiorum ſuorũ: ſed alibi fuit ſepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, ſi eccleſia parochialis dedit cauſam interdicto. Secus ſi non fuit in culpa, quia in hoc caſu non debet ſuo iure priuari ſecundum Petrum de Anchatano, quem ſequitur Geminianus. *b*

a Gemin. in c. 1. de ſepul. li. 6.

b Gemin. vbi ſup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quarta funeralis debeatur eccleſiæ parochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium, & eligente ſepulturam in monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet ſepeliri in conuentu, vt religioſus, neque debetur quarta funeralis Eccleſiæ, cuius erat parochianus, prout aduertunt *c* Ancharanus, & Philippus Francus. Quæ opinio eſt tenenda, licet contrarium tenuerit *d* Dominicus. Licet enim ſtatus nouitij non ſit religioſi, iuxta ea, quæ traduntur *e* à Tiraquello: qui affirmat hunc ſtatum eſſe dubium in pendenti conſiſtẽtem: attamẽ in multis reputatur nouitius religioſus, gaudet enim beneficio canonis. Et ſic mihi certum eſt, nouitios gaudere omnibus indulgentijs, & gratijs profeſſis à Sede Apoſtolica conceſſis, etiam ſi in illis literis Apoſtolicis hoc exprimatur. *f* Ius enim nõ ſolùm concedit facultatem teſtandi iure militari militibus, ſed etiam illis, qui non ſunt milites, dum modo in militia ſint labores, & pericula militũ ſupportantes. Et ſic iure communi, delicta commiſſa intra nouitiatus annum caſtigantur à prælatis regularibus, prout *f* Angelus reſoluit, & Nauarrus. Et ipſis conceditur priuilegium vt in monaſterijs, vbi ſunt nouitij ſepeliantur tempore interdicti, aut ceſſationis à diuinis cum ſolennitate, ac ſi non eſſet interdictum, neque ceſſatio, ſicut alij fratres profeſſi ſepeliuntur, prout dicemus in ſecundo tomo in quæſtione de interdictis. Vnde infertur, quod ſi nouitius egrediatur intra annum nouitiatus à monaſterio, vt cum habitu in domo parentum curetur, ſi ibi decedat ſepelietur in eius conuentu ſine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c Anchar. & Francus in c. cum nullus de tempor. ordin. 6.

d Domi. in c. eũ quis de ſepuli. lib. 6. e.

e Tiraq. de retracta. linag. gloſ. 8. nu. 21. & nu. 38.

f l. vni. ff. de bon. poſ. ex teſt. mili.

f Ang. in l. 1. ff. de pa. Nau. l. conſi. tit. de reg. conſi. 58. in 1. imp.

ARTICVLVS V.

Vtrum quando aliquis, cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam, vtrum canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ.

RESpondeo dicendo, quod non; ſed potius illi Eccleſiæ, in qua conſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta, vt innuit quædam *g* Decretalis. Quod ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta, videtur quod canonica portio debebitur ei, vbi conſueuit recipere ſacramenta, argumento cuiuſdam *h* Decreti. In contrarium facit, quod notat *i* Innocentius quærens, quid ſi aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit Eccleſiaſtica ſacramenta. Et concludit, quod fiet diuiſio inter plebem, & capellam. Quam opinionẽ ſequitur Panormitanus. Et idem dicendum eſt de Regibus, & ducibus, & alijs perſonis, quæ per anni circulum in diuerſis Eccleſijs audiunt diuina, & percipiunt ſacramenta, quaſi habentes, duo, vel plura domicilia, in quibus pariter ſe collocabant, & eligunt ſepulturam in alio loco. Nam in hoc caſu Eccleſiæ domiciliorum diuidẽt quartam inter ſe. Nec confrater acceptus alicuius loci religioſi liberatur à ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam, niſi oblatis ipſi loco religioſo omnibus ſuis bonis, retineat ſibi aliquid ad victum; vt ex argumento aliquorum *K* Iurium tradit Hoſtienſis, ſi quidem hi ſolùm, & non alij ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopali.

g c. cum quis de ſepul. li. 6.

h c. 1. de ſep.

i Inno. in ca. de his exe. 10.

K c. cum plantare extra de ſepul. vel ſ Hoſtien.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parochiali quartam funeralem.

RESpondeo dicendo, quod *l* Hoſtienſis tenet, quod talis electio non valet, & ſic clerici parochiæ poſſunt demandare corpus defuncti. Sed doctiſſimus *m* Gregor. Lopez ait, hoc ſibi dubium videri, quod ſcilicet, hæc omiſſio vitiet electionem. Iura enim tantum volunt, quod de relictis Eccleſiæ ſepulturæ detur canonica portio Eccleſiæ parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ ſupra articulo ſecundo ſunt declarata: non verò quod teneatur ex preſſo ſuo iudicio relinquere, & ita ait eſſe intelligendam deciſionem capituli primi de ſepulturis, non. n. prohibetur ibi ſub anathemate, ſi aliter eligatur, ſed ſi canonica portio non ſoluatur. Nec ait, obſtat capitulum ſecundum de ſepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omiſſione annullat electionem ſepulturę, ſed vult, quod debeatur, etiam ſi non relinquatur, & hoc comprobat Gregorius *n* ex lege partitarum, & alijs iuribus affirmans hanc opinionem tenere *o* Abbatem.

l Hoſtie. de ſepul. §. a. apud quã Eccleſiã verſ. vel non reddatur.

m Grego. in l. tit. 1. p. 1. verſi no. degaſſ.

n Greg. in d. lib. 1. per tex. ibi.

o Abb. in c. de his de ſepult. nu. 2. per tex. ibi.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit ſepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

RESpondeo dicendo, quod *p* Hoſtienſis, Cardinalis, Ancharanus, & Decius tenent partem negatiuam. Contrariam tamẽ opinionem, ſcilicet, quod computetur, tenent *q* Antonius Imola, & Abbas, Federicus, Salicetus, Alexander, & Corneus, & eſt magis communis ſecundum Gregorium Lopez. Verũ eſt tamen, quod prima opinio probatur à quadam lege partitarum contra communem. Et ait Gregorius Lopez, quod forte iſta opinio ſecuta per iſtam legem eſt de iure verior, quando teſtator non relinquit totam quartam Eccleſiæ parochiali. Nam ſi totam reliquiſſet, nihil aliud poſſet peti ab Eccleſia parochiali affirmans hoc voluiſſe tenere Hoſtienſem.

p Hoſt. in c. officijs de reſ. Card. in Cle. dudum. §. verum. q. 17. vbi Anch q. 2. De cuius in auth. præterea. C. vnde vir & in col. 8.

q Antonius Imola. Abb. in d. c. eſſ. Federic. conſi. 3. Salic. & Ale. in d. auth. præterea vbi Corne. Grego. vbi ſup. 1. demaſ. q. d. l. 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Canonica portio poſſit renunciari.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundum Ancharanum, *r* non valet pactum, quando Eccleſia damni

r Ancha. in c. pactũ de pac. l. 6.

Digitized by Google

damnificatur. Vnde ſi ex huiuſmodi pacto, & renũtiatione aliquod damnum Eccleſiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minime valere exiſtimo. At ſi fiat renunciatio cum proteſtatione, quod per hoc non poſſit allegari aliquod ius contra Eccleſiam, non video loquendo ſecundum ius *a* cõmune, cauſam, ratione cuius talis renuntiatio ſit nulla, etiam ſi fiat ſine authoritate ſuperioris. Non enim, niſi ob vehementes cauſas maximi iudicis debet; vocari authoritas, prout traditur in iure. Et aduertendum quod *b* Bonifacius VIII. ſtatuit. *Quod compoſitiones, & pacta cum capitulis, & rectoribus Eccleſiarum ſuper iuribus parochialibus à prioribus conuentualibus, ſeu guardianis fratrum prædicatorum, aut Minorum, et aliorum mendicantium facta, vel approbata de ſuorum conuentuum conſilio, & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari: non obſtante quod magiſtri, vel miniſtri, aut prioris generaliũ, ſeu prouincialium prædictorum non interuenerit in eiſdem aſſenſus*, Prout latius continetur in ſecundo tomo in quæſtione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc conceſſa ab Alexandro IV. & ab Honorio IV. In quibus ad validitatem harum conuentionum requiritur authoritas patris generalis, vel capituli generalis, prout habetur in libro *c* monumenta ordinum. Aduertit tamen Collector priuilegiorum Mendicantium, quod hæc priuilegia fuerunt poſtea reualidata à Sixto Quarto. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod pacta, & conuentiones inter fratres, & prælatos, ac curatos (pro tempore initæ) valeant, niſi per ſubſecutum capitulum proximum generale, vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in ſupplemento. *d*

a l. fin. C. de procur.

b c. quia ex eo de pact. lib. 6.

c In 1. imp. fo. 18. & in 2. f. 132. edi. 297.

d fo. 26. conc. 71.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogentes fratres, vel teſtamentarios, vel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam.

RESpondeo dicendo, quòd *e* Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto *Tulit pœnam interdicti ingreſſus Eccleſiæ in locorum ordinarios & in alios ſententiam excommunicationis ipſo facto, ſi directè, aut indirectè ad ſolutionẽ quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris, dum apud fratres fideles tumulantur, cogunt quoquo modo fratres, vel teſtamentarios, vel defuncti hæredes.* Vnde licet *f* gloſſa, & D. Antoninus dicant poſſe curatos compellere ſupradictos ad ſoluendam quartam; hoc tamen pro dictis fratribus eſt tenendum in locis, vbi non ſolui ipſa quarta conſueuit abhinc quadraginta annis, ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridentini. Nam nos loquimur hic ſecundum priuilegia; gloſſa autem, & Antoninus loquuntur ſecũdum terminos iuris communis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti Quarti. Solùm enim ibi reuocantur priuilegia quoruncunque etiam exemptorum, in quantum impediunt ſolutionem quartæ funeralis. At per hoc non reuocatur priuilegium Sixti Quarti facientis ipſos exemptos à iuriſdictione ordinarij etiã quoad hoc. Verum tamen eſt, quod poſſunt cogi per ſuos iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius legatum, niſi alijs ordinariis concedatur. Ita *g* Sylueſter. Nec ego inuenio in Concilio Tridentino aliud definiti. Ibi enim ſolùm dicitur, quod quarta ſoluatur, vbi eſt conſuetudo, ſed non dicitur, vt religioſi ad id ab ordinariis compellantur. Et ſic cõtra eos per excommunicationem, & alias cenſuras Eccleſiaſticas minimè procedere poſſunt cum excommunicare ſit iuriſdictionis actus: de hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quęſt. de quarta funerali.

e In l. monu. ord. 1. imp fo. 63. & in 2. f.

f Glo. in Cle. dudum de ſepult. Anto. 3. tt. 10. c. 2. nu. 15.

g Syl. v. canonica portio in fi.

QVÆSTIO XL.

De cantu in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.*

2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.

REſpondeo dicendo, quod voces, & cantus in Eccleſia multis teſtimoniis ſunt laudanda. Et ſic videmus apud *h* Lucã Angelos angelica voce pclamaſſe hymnum. Et *i* in actibus Apoſtolorum legitur Paulum in carcere cantaſſe. Et in libris *K* Regum & Paralipomenõ cantus diuini approbãtur. Æquum igitur eſt, vt in eccleſia cantu diuina myſteria celebrẽtur. Vnde in præfatione miſſæ quotidie dicit eccleſia, Qui non ceſſant quotidie clamare dicentes, Sãctus ſanctus, &c. Et conſiderandum eſt, quod cantus in eccleſia incepit à tempore ſancti Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in hiſtoria eccleſiaſtica. Et *l* Antonius de Mochatis tradit *m* Caſtro contra hæreſes allegando D. Thomã, & tradit etiam Soto, Qui dicunt, quod in reſurrectione mortuorum ſancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres, & alia infra referendi addunt, quod cantantes non debent ſolo cantu eſſe contenti, ſed corde, & quid cantu dicant obſeruare, & cuſtodire tenentur. Ad quod aliqua ex ſacra Scriptura, & ex ſacris Canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & ſonoris laudes diuinas canentes; imò potius laudant, & extollunt. Et ſic *n* Rota noua poſt Clementinæ gloſſam dicit, quod inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, eſt, quod ſciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit ſacra ſynodus Tridentina in Spiritu ſancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in eccleſia & miſſarum celebritate fieri debeant, videatur apud *o* Diuum Iſidorum, & Vvaldenſem, & Ioannem EKium, Soto, Brunum, Albertum Pighium contra Eraſmum, & F. Antonium Rubeum contra eũdem Eraſmum. Inter alia autem, quæ in confirmationẽ, & declarationem huius Catholicæ veritatis adducunt, eſt doctrina D. Hieronymi in epiſtolam ad Epheſios, quæ in hunc modum ſe habet, prout refertur à *p* Gratiano. *Cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Audiãt hoc adoleſcẽtuli, audiant ij quibus in eccleſia eſt pſallendi officiũ Deo nõ voce, ſed corde cantandum, nec in tragædorum modum guttur et fauces, dulci medicamine collinenda, vt in eccleſia theatrales moduli audiantur & cantica.* Vbi gloſſa in hæc prorumpit verba. *Linire autem, vt melius cantent, & nõ pronuntiẽt, veluti electuario, peccatũ nõ eſt, ſi ad laudem Dei, & non gratia laudis conſequendæ deliniãtur.* Hæc de cantu in communi dicta ſunt. Nunc autem

h Luc. 2.

i Act. 16. c.

K Reg. Paralipõ. 12. & 16.

l Mochar. de ſacrific. mi. l. 4 c. 12. & 13

m Caſtro aduerſus hæreſes v. cantus. D. Th. 2. 2 q. 15. ar. 1. Sot. l. 10. de iuſt. q. 5. ar. 2.

n Rota deciſio 18. de conceſ. præben. Cle. 1. in gl. 1. eo. tit. Conc. Tri. ſeſ. 22. de obſeruã miſſ.

o Iſidor de diui. offi. l. 1. & li. etymolog. c. 2. & Vvald. de ſacramen. tit. 2. cap 67. EKius in Enchiri. ſacerd. c. 32. Sot. vbi ſup. Bruno de ceremo. eccl. l. 5. c. 2. Pig. contra Eraſmum l. 6. c. fi. Rubeus cont. Era. aſſer 9.

p c. cantantes 92. diſtin. vbi gl. v. collinenda.

operæ pretium eſt deſcendere ad cantum organicū ſpecialiter. Et ex dictis, & alijs ait doctiſſimus, pius, & religioſus Doctor a Nauarrus, peccare hodie cōmuniter aliquot cantores, qui in horis canonicis, & miſſa canunt cantum organicum, & ſimiliter procurantes ipſum cantum organicum. Tum quia, vt augeretur attentio, & deuotio propria, vel aliena permiſſus fuit cantus in officio diuino, vt determinat b Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex. *Ideo enim in Eccleſia Dei pſalmodia cantāda præcipitur vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum, diurnumque officium, & miſſarum celebritates aſſiduè à clero, ac populo ſub maturo tenore diſtincta quà gradatione cantatur, vt eadem diſtincte & mature colli beant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At is cantus organicus communiter eſt cauſa, vt nō audiantur, minuſque intelligantur voces, quæ canuntur. Et communiter adimit duas ſpecies trium attentionum, quæ poſſunt haberi in officio diuino præſertim apud eos, qui vix explicant verba aſſerentes ſolo cantu citra vim & ſignificationem vllam verborum peritos cantores debere mouere auditores. Cui conſequēs eſt, hodie communiter cantum operari contrarium eius, ob quod fuit inuentus, & in officijs diuinis permiſſus, ac proinde frequenter eſſe abuſum, & peccatum, argumēto cuiuſdam legis c & decretalis. Nam cum nō bene audiant, & minus intelligant id, quod canitur, cumque non ſit facile ipſis aſcendere ad faſtigium conuerſationis diuinæ, ſine verborum, quæ canuntur intellectu, qui ſeruiat pro ſcala & gradu deſcendunt ad humanam, quia intellectus, vt plurimum acuti, quales ſunt vt plurimum religioſorum ad aliquid ſemper agendū ſunt propenſi, nequeunt quieſſe otioſi. Tū quia delectare, aut delectari vel ſe in officijs diuinis magis cantu, quàm verbis, eſt peccatum, vt confitetur d D. Auguſtinus in hæc verba prorumpens. *Cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quàm res, quæ cantantur moueat pœnaliter me peccare confiteor, & nunc mallem non audire cantantem.* Prætetea, vt ſit licitus cātus inter alia eſt neceſſariū, ne cantetur exiſtimando, quod cantatum per ſe magis arrideat Deo, quàm recitatum, vt rectè probat Caietanus. e Non ab re dixi in principio de cantu organico. Cōtra punctus enim, qui non turbat Gregorianum, ſiue planū, licitus eſt, iuxta ea quæ addit Ioannes XXII. qui poſtquā vetuit cantum organicum hæc verba dixit: *Per hæc aūt non intendimus prohibere, quin interdum diebus feſtis, præcipue ſolennibus in miſſis, & prædictis diuinis officijs aliquæ conſonātiæ, quæ melodiam ſapiunt, puta, octauæ, quintæ quartæ & huiuſmodi ſupra cantū eccleſiaſticum ſimpliciter proferātur, & nihil ex hoc de bene memorata muſica, immutetur. Maximè cum huiuſmodi conſonantiæ auditum demulceant, deuotionem prouocent pſallentium, Deo animos torpere non ſinant.* Hæc Ioannes XXII. Et ita f Nauarrus ait, quod huiuſmodi cantus vſitatur in tota vrbe. g Qui infra pulſum organorum inficiatur allegans Diuum Thomam, vbi commentator ſuus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus h refert quod cum in quadam eccleſia principali Leonis de ſola Roma cum plures cantu organico diuinas laudes decantaſſent cum faſtidio eo, quod inter ipſos optime cantantes quidam ſenex raucus cecinisſet, audita eſt vox de cœlo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vſque hodie ait Nauarrus in d. ecta eccleſia non vſi ſunt Domini miniſtri cātu organico. Denique Ioannes XXII. *De conſilio fratrum ſolùm prohibet quòd nonnullæ nouellæ ſcholæ diſcipuli (vt ipſe ait) dum tēporibus menſurantis inuigilant nouis votis, intendunt fingere ſuas, quam antiquas cantare malunt, in ſemibreues, & minimas eccleſiaſtica cātantur; notulis percutiuntur, nā melodias hoquetis interſecant, diſcantibus lubricant tripis, & motetis vulgarib. nonnunquam inculcant adeo, vt interdum antiphonarij, & gradualis fundamenta deſpiciant, ignorent, ſuper quod ædificant, tonos neſciant, quos non diſcernunt, imò confundunt: cum ex earum multitudine notarum aſcenſiones pudicæ, deſcenſioneſque temperatæ plani cantus, quibus toni ipſi ſecernuntur, ab inuicem offuſcentur. Currunt enim & quieſcunt, aures inebriant, & non medentur: geſtibus ſimulant, quod depromunt, quibus deuotio quærenda contemnitur, vitanda laſciuia propalatur.* Hæc Ioannes vigeſimus ſecundus in dicta extrauaganti, quæ merito collocatur ſub titulo de vita & honeſtate clericorum, quaſi hæc aliena ſint à grauitate, & modeſtia ipſorum, & ſic incipit dicta extrauagans: *Docta ſanctorum patrum decreuit authoritas, vt in diuinæ laudis officijs, quæ debitæ ſeruitutis obſequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, ſermo non ceſpitet & modeſta pſallentiū grauitas placida modulatione decantet.* Et certè cum cantus organicus decantatur, experientia docet, mente non vigilare, ſermonē ceſpitare cum alijs in choro intereſſentes horas canonicas priuatim ibi perſoluant, non ea deuotione, & attentione requiſita propter tumultuantē turbam organice canentem, & horis ab ipſis recitatis, ſtatim omnes colloquuntur, ita vt chorus magis videatur locus conuerſationis, quàm orationis.

a Na. de or. c. 16. n. 32. cum ſeq.
b Extrauag. c. de vita & honeſt. cleric. D. Tho. 2. 2. q. 91 ar. 2.
c l. legata inutiliter. ff. de adim. legat. c. 2. ad noſtram de appellat.
d Aug. li. 10. confeſ.
e Caie. 2. 2. q. 91. ar. 2.
f Na. vbi ſu. nu. 36.
g Na. vbi ſup. nu. 46. cū ſeq. D. Th. vbi ſu. ad 4. 3.
h Naua. in c. quando de cō ſec. diſt. 1. ca. & no. 8. nu. 7.

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.

RESpondeo dicendo, quod ipſemet Ioannes XXII. in dicta Extrauaganti ſubiungit. *Si quis verò contrafecerit per ordinarios locorum, vbi iſta commiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis verò per præpoſitos, ſeu prælatos ſuos, ad quos alias correctio, & punitio culparum & exceſſuum huiuſmodi vel ſimilium pertinere dignoſcitur, vel deputandos, ab eiſdem per ſuſpenſionem ab officio per octō dies authoritate huius canonis puniatur.* Non ignoro tamen, hanc extrauagantem nō eſſe in vſu, cum in eccleſijs cathedralibus cātus organicus maximè frequentetur, & ipſum canentes minimè ab ordinarijs puniantur. Vnde in Cōcilio i Tridentino dicta Extrauagans minimè innouatur. Solùm enim ibi præcipitur, vt prælati remoueāt ab eccleſijs eas muſicas, vbi ſiue organo, ſiue cantu laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur. Sed ideo ſupradicta adduxi, vt omnibus notum ſit dictum cantum organicū depictum admodum, quo eū depingit Ioannes XXII. ſecundum eius, & fratrum ſententiam ab honeſtate, & grauitate clericorum maximè religioſorū eſſe alienum: & per conſequens vitandum, aut ad minus moderandum, præcipuè in eccleſijs regularium propter eorum grauitatem.

i Cōc. Tri. ſeſ. 22. in decr. de vit. & obſer. in miſſ.

QVAESTIO XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid ſit Capitulum, & quomodo celebrandum.*
2 *Quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus poſſunt fieri.*
3 *Vtrum ſolis Capitulis competat depoſitio Abbatū, & Abbatiſſarum.*
4 *Vtrum intereſſentes in ipſo capitulo generali poſſint plenarie abſolui.*
5 *Quam authoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Quid ſit Capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum aliquando eſt locus, vbi res capitulares formantur: aliquãdo ſignificat lectionem; aliquando ſecundum aliquos diſtinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquãdo congregationem multorum præcipuè eccleſiaſticorum, prout notat *a* Ioannes Andreas. Et ſic eſt hic ſermo de capitulo, cuius ſcilicet authoritas & poteſtas conſiſtit in maiori parte, & ſaniori; ita quod totum capitulũ facere dicitur, quod facit maior pars, & ſanior, iuxta ſacros *b* Canones. Verum tamen eſt, quod quando maior pars Capituli delinquit, & propterea eſt ſua poteſtate priuata, tunc tota Capituli poteſtas reſidet in minori parte, quæ non deliquit: prout notat *c* Panormitanus. Et iuxta hoc debet intelligi conceſſio Clementis III. & Celeſtini Tertij facta Carthuſienſibus, *Qua dicitur, quod quamuis Capitulo omnes capitulares intereſſe nequiuerint, quid quid tamen à maiori parte, & ſaniorum conſilio ſtatutum fuerit ratum ab omnibus obſeruari debet*. Et hoc capitulum in noſtra ſacra religione Minorum regularis obſeruantiæ per Leonem X. in *d* bulla vnionis ordinatur. *Vt miniſter generalis primo triennio ſui officij ſui celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partibus, in quibus in ſuo ſexennio non erit Commiſſarius generalis, ſcilicet, in partibus vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium, à quibus aſſumptus fuerit. Et quod ſimiliter aliud Capitulum in partibus, in quibus aſſumptus non fuerit per ſe, vel per ſuum commiſſarium (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneantur) celebrare debeat. Ad quod ſuper hoc fiat quod generalis miniſter cum capitulo generali iudicauerit faciendum*. Qui etiam Sũmus Pontifex in eadem *e* bulla vnionis *Statuit, quod miniſtri prouinciales poſſint infra triennium ſui officij à ſuis Capitulis prouincialibus, quæ ſecundum regulam, & conſuetudinem celebrabuntur, ſi minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialibus abſolui, & quod idẽ iudicium de cuſtodibus per omnia habeatur*. Ex quibus colligitur in noſtra religione Minorum de obſeruãtia de triennio in triennium capitula generalia & prouincialia eſſe celebranda. Quod modo non video reuocatum. Solùm enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem maximum ſtatuere, & ordinare, vt officium generalis duret per ſexennium, officiũ autem commiſſarij generalis per triennium, officiũ verò prouincialis per triennium, cui conſequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium eſſe celebranda, vt electio prouincialium fiat, capitula autem generalia de triennio in triennium, vt fiat electio commiſſarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in noſtra ſacra religione vocantur congregationes generales intermediæ: ſicut etiam in ea vocantur congregationes prouinciales intermediæ illæ quæ celebrantur in medio triennii durationis prouincialium. In ordinibus autem monachalibus, verbi gratia, Ciſtertii, ordinatũ fuit ab Eugenio IV. *f* vt generale Capitulum, & intermedium huius congregationis ſub certis modo & forma ſingulis trienniis celebraretur.

a And. in ca. capitulum de reſcrip.

b c. cũ in cunctis de his q̃ ſiunt de mai. par.

c Panor. in c. 1. de his quæ ſiunt.

d Habet. in ſupp. fol. 29. conc. 96.

e Habet. in ſuppl. 30. conceſ. 96.

f Habet. in compend. ord. Ciſter. tit. ca. genera. §. 1.

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus poſſint fieri.

REſpõdeo dicẽdo, q̃d *Capitulo generali eſt omnimoda poteſtas definitiones & ſtatuta in ſpiritualibus, & temporalibus pro conſeruatione, & ſoliditate regulari faciendi, & emendandi, corrigendi, necnon cenſuris, & pœnis obſeruari faciendis, ſaluis tamen ordinum regularis ſubſtantialibus*. Conceſſit Innocẽtius VIII. ordini Ciſtercij, & Martinus V. & Eugenius IV. & Leo X. congregationi Camaldulenſi, quæ à Sede Apoſtolica confirmata & roborata eo ipſo ſtatim cenſeantur, prout conceſſit Iulius II. congregationi montis Oliueti. Et per conſequens dictis ordinationibus, definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuſcunque omnes, & ſinguli ſubditi efficaciter, & omnino parere debent. Licet propter illarum violationem, niſi ex contemptu, peccatum mortale non incurrat, prout conceſſit Leo Decimus Congregationi Camaldulenſi. Et quamuis eidem omnes capitulares intereſſe nequiuerint, quid quid tamen à maiori parte, & ſaniore conſilio rationabiliter, & prouide ſtatutum fuerit, ratum, & firmam ab omnibus haberi, irrefragabiliterque obſeruari debet: prout conceſſit Clemens Tertius, & Celeſtinus III. Carthuſienſibus. Hæc omnia habentur in *g* Compendio Ciſtercienſi. Et hoc idem dicẽdum eſt de ſtatutis factis à regularibus, de quibus iam aliqua diximus ſupra in *h* quæſtione de ſtatutis regularibus, quibus religio conſeruatur.

g Habet. in d. compen. ſ. 2. 3. & 4.

h Sup. q. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſolis Capitulis competat depoſitio Abbatum, & Abbatiſſarum.

REſpondeo dicendo, quod ſecundũ quoddam indultum Eugenij Quarti relatum à collectore compendij ordinis *i* Ciſtercij. *Capitulo generali ſoli, & nulli alij competit generalem reformatorem, Abbates, & Abbatiſſas dicti ordinis, & monaſteriorum congregationis certo modo, & forma corrigere, ſuſpendere deſtruere, atque illórum loco alios deputare*. Qui Eugenius Quartus decreuit, quod abſolutio, & depoſitio ab officio ipſius generalis Capitulo generali competant, quod ſi monitus renunciare renuat, elapſis duobus diebus ipſo facto iuriſdictione, & poteſtate priuatus intelligatur. Quod ipſum Ioannes XXIII. *k* conceſſit congregationi montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ ſunt regularium definitiones, & conſtitutiones.

i Habet. in d. comp. vbi ſup. §. 1.

k Habet. in eod. comp. tit. gener. §. 13.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm intereſſentes in ipſo Capitulo generali poſſint plenariè abſolui.

REſpondeo dicendo. *Quod confeſſores à capitulo generali nominatim ſingulas vtriuſque ſexus monaſteriorum perſonas confeſſionibus illarum auditis, & ſalutaribus pœnitentijs iniũctis ab omnibus, præterquã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis criminibus, quoties eis viſũ fuerit, abſoluere poſſunt, ac ſuper irregularitatibus ex quauis cauſa contractis (homicidij voluntarij membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eiſdem, vt ad omnes etiam ſacros ordines promoueri, & in eiſdem miniſtrare poſſint, omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, ſiue notam per eos contractam abolendo, diſpenſare*. Ita conceſſit Eugenius IIII. Ordini Ciſtertij. Et Pius IV. congregationi montis Oliueti, prout habetur in compẽdio *l* dicti ordinis Ciſtertij. Vbi collector addit, quod facultas iſta durat ẽt finito Capitulo, vſque dum ſuſpendatur cum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriuſque ſexus perſonas. Aduertendũ tamẽ, quod, *Omnes alias perſonas prædicti ordinis, & congregationis, ſcilicet nouitios donatos, & ſeruitores, commenſales, nuntios, &*

l In Comp. Ciſtertij tit. Capitulum. §. 7.

procuratores, qui eidem generali Capitulo interfuerint ab omnibus & ſingulis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cenſuris, & eccleſiaſticis pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, atque et ab omnibus quibuſcunque enormibus peccatis, criminibus, & exceſſibus, etiam ſi talia forent, propter quæ Sedes apoſtolica merito eſſet conſulenda ſalutari iniuncta pęnitentia abſoluere, atque ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunque contractis, vel contrahendis cum eis, & earum qualibet diſpenſare, nec non confeſſor idoneus ab ordine deputatus eiſdem indulgẽtiam plenariam, et omnium peccatorum remiſſionem ſingulis annis in eodem capitulo intra viginti dies immediate ſequentes ſemel duntaxat impendere, & concedere poteſt. Prout conceſſit Sixtus IV. ordini a Ciſtercienſis; circa quam conceſſionem aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunque contractis, exceptæ debent cenſeri irregularitates procedentes ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali diſpenſandi conceſſione, ſemper hæc tria excepta intelliguntur, niſi expreſsè concedantur, quod dicit notandum b Collector priuilegiorum ordinis Ciſtercij.

a Habet. in d. comp. tit. capitulũ generale. §. 8.

b Titulo abſolutio. §. 1. verbo homicidy volũtary.

Aduertendum etiam, *Quod plenariam & perpetuò duraturam indulgentiam conceſſit Pius Secundus omnibus, & ſingulis dictæ congregationis profeſſoribus conuerſis, & oblatis vere pęnitentibus, & confeſſis, qui eidem generali Capitulo ſeu monaſterio, in quo celebrabitur, interfuerint, niſi per hanc ad illicita committenda procliuiores reddantur.* Prout conceſſum eſt, cõgregationis montis c Oliueti. *Et eandem conſequuntur monachi fratres, & conuerſi congregationis etiam à loco, vbi capitulum generale celebrabitur, abſentes, qui verè pęnitentes, & confeſſi pro eius felici ſucceſſu preces ad Deum ſecundum ordinis ſtatuta deuote fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo conceſſit Sixtus IV. cõgregationi dictæ mõtis d Oliueti, & his priuilegijs gaudent mendicantes, & eorum priuilegijs gaudentes.

c Habet. in eod. comp. tit. capitulũ genera. §. 8.

d Habent. in eod. cõp. §. 10.

ARTICVLVS V.

Quam authoritatem, & poteſtatem habeant capitula prouincialia patrum mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracruz in ſuo compendio, priuilegiorum) *Quod poteſt diffinitorium capituli prouincialis confirmare, vel caſſare fratrem electum in prouincialem, & ad acceptandum dictum officium cenſuris eccleſiaſticis compellere. Et ſi contingat diffinitorium in partes æquales diuidi tunc ab eodem diffinitorio vnus religioſus eligatur de dicta prouincia, & ea pars diffinitory, cui talis effectus adhæſerit prouincialem caſſet, vel confirmet, prout videbitur expedire.* Ita conceſſit Clemens VII. anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo. Pro cuius conceſſionis explicatione nota, quod nomine diffinitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præeſt, & quatuor definitores, quia ſine capite non poteſt eſſe definitorium. Et ad argumentum quomodo poterit tunc definitorium in partes ęquales diuidi: reſpõdeo, quòd quando vicarius, qui ibi præeſt, eligitur in prouincialem, ne hæc conceſſio fruſtranea reputetur. Notandum eſt etiam, quod licet iſte frater, qui debet eligi quando definitorium ſe in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quod debet eſſe filius prouinciæ; quia alius non dicitur de iſta prouincia, ſed de prouincijs Hiſpaniarum: at non debet intelligi, niſi de fratre aſſignato in hac prouincia, dato non ſit filius eius. Nam quando conſtitutiones Prædicatorum volunt facere hanc diſtinctionem, exprimunt, vt patet de definitore Capituli generalis, & de ſocio eius & habetur in conſtitutionibus e Prædicatorum.

e diſt. 2. ca. 5. nu. 4.

Alia multa conceſſit Cardinalis à latere in Hiſpania anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, authoritate Apoſtolica Iulij III. Pontificis maximi Ioannes Pogius nomine. *Conceſſit enim Capitulis, & congregationibus fratrum Prædicatorum, & fratrum minorum, & fratrum Diui Auguſtini prouinciæ nouæ Hiſpaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres, vel quatuor dictorum ordinum profeſſores idoneos in confeſſores pęnitentiarios nuncupandos, qui omnes & ſingulos vtriuſque ſexus ad eos accedentes ab omnibus peccatis, à quibus locorum ordinarij abſoluere poſſunt, & ſuper caſibus eiſdem ordinarijs reſeruatis diſpenſare, ac vota, quæ ipſi ordinarij poſſunt commutare, poſſunt ipſi libere, & licite commutare conceſſit hoc perpetuò authoritate Apoſtolica, & ad perpetuam rei memoriam.* Et notandum quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur vt prouincialis dictis confeſſoribus concedat omnimodã authoritatem Adriani VI. & authoritatem Clemẽtis VII. & aliorum Pontificum, qui conceſſerunt indulta pro his partibus. Et ſic habebunt ampliorem poteſtatem illa, quam concedit Cardinalis ſupradictus: poteſt enim hoc facere prouincialis, prout dicetur infra f De poteſtate autem, quam habent Capitula prouincialia Indiarum aſſignandi fratres in curatos, ſatis diximus ſupra in quæſtione de beneficijs. Et de neceſſitate reiterandi capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f infra in q. de confeſſarijs quoad poteſtatẽ abſoluendi ſeculares.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum in viginti vnum articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originẽ ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in diuino officio faciendo.*

2 *Quomodo ſit officium diuinum recitandum.*

3 *Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus.*

4 *Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.*

5 *An fratres poſſint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*

6 *An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*

7 *Vtrum prælati poſſint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*

8 *Vtrum itinerantes fratres poſſint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.*

9 *Vtrum ſocius alicuius religioſi poßit recitare horas Canonicas iuxta priuilegiũ cõceſſũ dicto religioſo.*

10 *An religioſus liberatus propter eius infirmitatẽ à recitatione horarũ canonicarũ, ſit etiam liberatus ab earũ auditione aut à parte, quã poteſt recitare.*

11 *Vtrum poſſint prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*

12 *Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.*

13 *Vtrum qui non tenentur breuiario Romano nouo, vti poſſint eo extra chorum.*

14 *Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum, & ſeptẽ pſalmos, & pęnitentiales, & canticũ graduũ in choro & extra chorũ, vbi eſt cõſuetudo.*

15 *Vtrum regulares, & clerici ſeculares teneantur*

dicere

Digitized by Google

dicere officium Beati Mariæ in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

16 *Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis relicto ſancto ſemiduplici occurrente recitare officium corporis Chriſti.*

17 *Vtrum regularis obligatus ad recitandū horas per breuiariū reformatum, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare.*

18 *Vtrum officium diuinū poſſit anteponi, & poſtponi.*

19 *Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.*

20 *Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.*

21 *Vtrum religioſi & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde babuit originem ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo.

RESpondeo dicendo, quod ritus illi, quos ecclesia ſancta Romana in diuinis faciēdis, & horis canonicis dicendis obſeruat, non ſunt Papiſtarum inuentum, vt filius ille diaboli Lutherus aſſerebat, ſed ab ipſo mundi primordio originem traxerunt, & figuram. Vt ſanctum Abel, alioſque Prophetas, & Patriarchas omittēdo, videre poteris in Dauide, qui vt ſummam erga omnium ſanctorū Dominū oſtenderet deuotionem, ac reuerentiam, nō ſolū ipſe diuinis laudibus incumbebat, ſed inſtituit Sacerdotes Leuitas, ac cantores, cæteroſque templi miniſtros in tanta copia, vt vnaquaque hebdomada viginti quatuor eſſent aſſignati per vices ſuas, vt patet in multis locis veteris teſtamenti, & in Paralipomeno. *a* Et in nouo etiam teſtamento doctor gentium D. Paulus *b* hortabatur, inquiens. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Cuius veſtigia ſequutus eius diſcipulus D. Dionyſius Areopagita (cuius diſcipulus fuit S. Eug. martyr primus Toletanæ eccleſiæ antiſtes) ait hāc eſſe SS. Apoſtolorum traditionem, prout in feſto S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculenter docet D. Clemens, *c* & doctiſſimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apoſtolicis traditionibus. Ait enim; Habet eccleſia Dei per vniuerſum mundum diſperſa, quæ Chriſti non ſolùm politia, ſed ſponſa eſt præter ſcripturam ſacram, & ſacramentorum traditiones ſacroſanctas, ritus venerandos, conſuetudineſque laudabiles ab ipſis primordijs per Chriſtum Dominum, & Apoſtolos, alioſque ipſorum ſucceſſores introductas, ac ab omnibus vniuerſali conſenſu receptas, quibus ſalubriter regitur, prudenter ordinatur, rectè in viam cęlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatenſi, *d* & in Concilio Turonenſi. Et vltra Baſilium, Caſſianum, Chryſoſtomum, & alios antiquos patres aliqua de hoc modo definit ſacroſancta Synodus Tridentina. *e* Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Eccleſiæ tanquam matri, vt habetur in quodam canone, & probat Albertus Pigius, & Soto. *f* Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in ſua regula Seraphicus pater noſter Franciſcus obligare. Et modo Pius V. & Gregorius XIII. in quibuſdam conſtitutionibus, quæ habentur in breuiarijs, & in miſſalibus, omnes religioſos (quibuſdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac & in ſequenti quæſtione nobis erit ſermo.

a Lib. 1. c. 23. & 24.
b Ad Ephe. 5.
c Clement. de conſtit. Apoſt. maxime. 3. 7. Ayal. 4 p. ad prin. §. habet.
d Agatenſ. c. 21. Turon. can. 14
e ſeſ. 13. ca. 5. ſeſ. 14. can.
f Pigius. lib. 1. Eccleſiaſt. Hierarch. lit. 1. 1. Sot. 1. de inſt. q. 5.

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Chriſtiani deſiderio, quo ardebant ſemper orandi, iuxta illud Redemptoris *g* oportet ſemper orare, & nunquam deficere, & reputantes non poſſe eos id facere propter fragilitatem, & neceſſitatem humanam, diuidebant noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidūt in quatuor vigilias, quæ ternis horis conſtabant: & vnaquaque earum orare, in ſingulis quidem tribus pronunciando ſingulos nocturnos, & in quarta laudes, vt D. *h* Iſidorus & Thomas, Vvaldenſis declarant, imitantes Eſdram. *i* Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinum & completoriū ſingulas earum ſeparatis horis ſingulariter. Tum, quod ijdē antiqui alij, aut aliter in vna quaque noctium ſurgebant, adibantque eccleſiam, vt ſimul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, ſurgebant ſoli clerici, qui tempeſtiue cubabant. Poſt verò mediam noctem clerici, & coniugati, ſoluti pueri, & puellæ teſtante id Coſmo. *K* At poſtea refrigeſcente charitate, & creſcente concupiſcentia multa, & turpia in eccleſijs in congregationibus nocturnis fiebant. Et factum eſt, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiam canonici eccleſiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vſque hodie perſeuerat. Et religioſi, vt hæc conſeruent, debent conſiderare, quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant eccleſiæ primitiuæ fideles inſeruiēdi ſuo Creatori & Redemptori; quanta cura, & ſolicitudine vigilabant die, ac noctu, & quàm parum gaudebant hi, qui iam ſuas horas abſoluiſſent & ab obligatione eas dicendi iam ſoluti eſſent & nunc plerique gaudemus quantoque magis optabant reuerti ad orandum, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam, & opem, quam nos. Nos verò contra affligimur deſiderio finis orandi, & horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus. *l*

g Luc. 18.
h Iſid. li. 1. de diuin. offic. c. 23. Vvald. de ſacram. c. 14.
i Eſdra. 2. c. 6
K Coſmus in pag. qualiter hora ver. officium.
l Nauarr. de orat. c. 3. no. 3. n. 31. & ca. 8. in fi.

ARTICVLVS II.

Quomodo ſit officium diuinum recitandum.

REſpondeo dicendo, quòd Innocentius *m* Tertius in Cōcilio Generali diſtricte præcipit in virtute obedientiæ omnibus, prælatis, & clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnū, quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter & deuote. Circa quā conſtitutionem eſt aduertendum, quod Leo X. prout refertur in *n* ſupplemento. *Conceſſit, quod fratres Minores dicendo horas canonicas, & alia officia diuina in choro, vel extra, ſatisfaciant præcepto Capituli dolentes de celebratione miſſarum de ducēdo ſtudioſe pariter, & deuote, ac ēt regulæ ſuæ etiam ſi propter aliquam fatigationem, vel aliam cauſam dicant ſedendo, aut deambulando, vel non integrè verba proferēdo prout ſcripta ſunt propter negligentiam, aut imperitiam, aut malam pronunciationem naturalem propter defectū linguæ, ſeu aliàs qualitercunque horas imperfecte dicant, aut cum animi diſtractione, ac ſenſuum vagatione, dum tamen non ex malitia hæc faciant. Et ſimiliter conceſſit, quod cum talibus male pronunciantibus, vel alios ſupradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, non teneantur reiterare ab alijs imperfecte dicta,* aut

m dolentes de celebr. miſſ.
n fol. 59. conc. 159.

Digitized by Google

aut ab eis non integre audita propter diſtantiam localem, vel ſtrepitum, vel aliam cauſam, ſed ſatisfaciãt præcepto eccleſiæ, aut regulæ ſuæ, qualitercunque audiendo, quæ alij debent dicere, præſertim in choro.

Circa quas conceſſiones multa ſunt notanda. Et primo notãdum eſt circa illa verba, *ſedendo, aut ambulando*, quod Epiſcopus Pariſienſis Gulliel. in ſua Rhetorica diuina ait, proprium corporis habitum ad priuatum cum deuotione, & citra diſtractionẽ orandum eſſe ſedere, & intuitu alicuius rei latere ſiniſtro cor in eo reſidẽs, vnde manat omnis motus, & inquietudo quiete fruatur. Cæterum cum corpus, quod corrumpitur, *a* aggrauat animã, & grata ſit in omnibus rebus varietas, & faſtidij expultrix, qua in recitãdo horas canonicas, vſi ſunt etiam fratres Ægyptij, vt ſignificat Ioannes Caſſianus, *b* nõ inutile erit quandoque geniculare, nonnunquam ſtare, aliquando ſedere. Quin ait Nauarrus *c* experientia reperiſſe, deambulationem, etſi ſæpè numero nocet, prodeſſe quandoque, præſertim cum ſomnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cœlum. Ex quibus videtur, quod qui orat priuatim, etiamſi horas canonicas recitet, poteſt citra peccatum orare procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, vel quieſcens ſecundum Innocentium, & Hoſtienſem: præſertim ſi hoc fiat propter fatigationem, vel aliã cauſam, non tamen ex malitia. Si enim ex malitia hæc fiant, diſtrahendo ſe ita, vt non habeant attentionem ad minus virtualem ſatisfaciendi, non ſatisfaciunt, & ſi malitia eorũ fuerit quædam diſtractio voluntaria, & diuagatio mentis non tollens prædictam intentionem & attentionẽ ſatisfaciunt, at minime merebuntur. Quod (proh dolor) frequentiſſime multi priuatim recitando facimus, & cõſequenter perdimus fructum meritorium, & ſatisfactoriũ earum horarum, quia per peccatum veniale nihil mereri poſſumus, cum per illud male mereamur, & vno, eodemque actu bene, & male mereri nequimus, prout reſoluit Nauarrus. *d*

a Sapien. 7.

b Caſſiã. li. 2. de inſt. c. mon. c. 11. & 12.

c Nau. de ora. c. 4. nu. 13.

d Na. in mã. pag 7. nu. 2.

Ex quibus infertur primo, quod conceſſio ſupradicta Leonis Decimi, ibi, *Sedendo, aut ambulando*, nõ includit aliquod priuilegium ſecundum eundem Nauarrum *e* Secundo infertur, intelligentia ad illa verba eiuſdem conceſſionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non fiant.* Quod ſcilicet, ſint intelligenda de malitia voluntaria, per quam perditur attentio ad minus virtualis ſatisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, non autem de malitia non tollente prædictam attentionem. Non obſtante enim ipſa licet recitans minime mereatur, dicto tamen præcepto ſatisfacit. Et in conceſſione Leonis Decimi tantùm conceditur, quod ſatisfaciat præcepto, non autem quod meritum conſequatur.

e Na. de orat. c. 19. nu. 85.

Circa eadem verba, ibi, *Sedendo, vel deambulando*, Dubitatur, vtrum ſe veſtiendo recitans horas canonicas ſatisfaciat. Et licet Diuus Antoninus *f* dicat eos eſſe dignos reprehẽſione, & vix ſatisfacere pręcepto, quia ex profeſſo ſe immiſcent actibus ab attentione auertentibus. Quæ ratio videtur concludere, idem eſſe dicẽdum de his, quos paſſim videmus recitare horas colligendo herbas, roſas, vuas, inſtruendo ignem, pectendo caput, manus ac faciem lauando, calamos ad ſcribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen cõtrarium ab omnibus obſeruari videmus. Quis enim non aliquando recitando ſe ſcalpit, aut ad pullicem pungentem manum porrigit, non tendit oculos ad viridarium, & deambulans in margine fontis fluuij, vel ripæ non proſpicit illa, gaudet, vtque raucum per lenta murmur ſaxa ciat, vt inquit Poeta à Diuo Hieronymo citatus *g*? Secundo totus ferè mundus credit, & ſeruat id, vt ait Caietanus, nõ peccare recitantes, dum ſe induunt, dum modo pro viribus, recitandis attendant. Et Ioannes Maior ait, quem poſſe iuſtè exuendo ſe, recitare cum non agat actum repugnantem actuali horarum attentioni, ſicuti deambulatio nõ eſt actus contrarius dictæ attentioni, prout dictum eſt in ſuperioribus. Ex quibus colligitur, quod ſi ſint actus contrarij dictæ attentioni, minime ſatiſfaciunt eos facientes recitando, cuiuſmodi ſunt ſurgere de lecto, inducre, & calciare ſe valde feſtinanter, magna attentione inſtruere focum, & præparare libros. Quorum actuum certa regula minime poteſt conſtitui: ideo arbitrio boni viri relinquendum eſt, quando ſunt actus repugnantes attentioni, vel non iuxta iuridicam *h* doctrinam. Cuius muneris erit non ſolùm naturam operis exterioris, ſed etiam modum, & habilitatem agentis conſiderare. Poſſet enim quis induens veſtem, ita eſſe intentus recitationi præfatæ, vt non ſolùm ſatisfaceret, ſed etiam vt omnino non peccaret: & è contra ita eſſe intẽtus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) nõ ſolùm non ſatisfaceret, ſed etiam peccaret. Et tales circunſtantiæ poſſunt interuenire, vt non ſolùm ſatisfaciant ſic recitantes debitam attentionem habentes, ſed etiam mereantur id in ſtatu gratiæ faciendo, prout concludit doctiſſimus *i* Nauarrus; vnde infertur intelligentia ad conceſſionem Leonis X. quod ſcilicet, tales circunſtantiæ poſſunt interuenire in mentis diſtractione, & ſenſuum vagatione, vt non ſolùm non peccent fratres ſic horas canonicas recitantes, ſed etiam mereantur, ſi in ſtatu gratiæ id faciant. Quod vt clarius pateſiat, exemplo illuſtratur. Verbi gratia, quando aliquis vir ſpectatæ authoritatis peruenit ad finem alicuius horæ viſitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantẽ, quam horam non poteſt finire, & ſimul, vt decet illum recipere, niſi recitet componendo ſe ſimul capillos, pileum, veſtem, calceos, & alias veſtes mutando. Hoc enim caſu non videtur peccare, modo conetur mediocriter ad recitationem attendere. Alio exemplo hoc ipſum declaratur. Verbi gratia, quando aliquis lecto abſque culpa incumbens ad celebrãdam miſſam publicam hora inſolita vocetur, & recitare vſque ad primam incluſiuè, & pergere ad eam celebrandam tempore opportuno nequeat, niſi ſurgendo, veſtiendo, & calceãdo ſe, & alia ad id pręparatoria faciendo recitet, nam in hoc caſu id abſque peccato facere poterit.

f D. Ant. 2. p. ti 9. c. 3. §. 5. ver. tertia negligentia.

g nũquam de cõſ. d. 5. Caie. 2. 2. q. 93. a. 3.

h ca. caſus. de offi. deleg. l. 1. ff. de iur. deli.

i Na. de orat. c. 13. nu. 49.

Circa eandem conceſſionem ibi, *vel non integre verba proferendo.* Nota, quod non ſatisfaciunt præcepto recitandi horas canonicas hi, qui dũ cantant, aut recitant, omittunt tantam partem verſuum, vel pſalmorũ vel degluticendo, corrumpendo, vel ſyncopãdo verba, ſyllabas, vel literas, adeo quod ex ita omiſſis, vel corruptis fiet pars notabilis horæ. Qui enim id faciunt, non recitant eas integras iuxta decreta *K* Concilij Romani, & Concilij Viennenſis, quæ grauiſſime hæc reprobarunt, & maximè reprobauit ſtatutum *l* eccleſiæ Gallicanæ, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronũciando in gutture, aut inter dentes deglutiẽdo, aut ſyncopando dictiones. Quod viſione quadam optimè confirmat Diuus Antoninus. *m* Ex qua doctrina infertur intelligentia ad verba propoſito dictæ conceſſionis Leonis decimi, quod ſcilicet, non ſint intelligenda de omittentibus partem notabilem, in his ſiquidem non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nam priuilegia ſunt reſtringenda, & non amplianda in his, quæ poſſunt eſſe occaſio peccandi. Et ſi dicatur, quod ſecundum hoc nihil proderit hoc priuilegium, contra tradita in iure: *n* Reſpondetur, quod licet hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert ad pellendos

K c. dolentes de celeb. miſ. c. 1. eod. tit.

l Tit. qualiter hora di. extra chor.

m Ant. 2. p. ti. 9. c. 13. §. 3 o. col. 3.

n c. in his de priuil.

Digitized by Google

lendos ſcrupulos,& alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar. *a* Quod ſatis ſentit Collector *b* priuilegiorum mendicantium,qui recitans ſupradictũ priuilegium ait in margine, pro fratribus ſcrupuloſis. Secundo reſpōdet idem Nauarrus. *c* quod hoc priuilegium prodeſt ad tollendam obligationem,qua religioſi nonnunquam obſtringi poſſunt, ad ſupplendum ſub pœna peccati venialis aliquos defectus,qui ſolùm peccatis venialibus committuntur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegium non excuſat à peccato veniali eos, qui committunt defectus in eo contentos, ſolùm enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obſtantibus dictis defectibus videatur ſatisfacere decreto capituli dolentes, etiam ſi eos poſtea non ſuppleat: quod clarius articulo ſequenti patebit.

a Nauar. de orat. c.13.nu. 37.
b Collect.tit. officium diuinum. 1.§.8.
c Nauar.vbi ſup.nu.88.

Circa eandem conceſſionem in quantum dicit, quod recitans horas canonicas, *Non tenetur reiterare ab alijs imperfectè dicta*. Nota,non eſſe vtilem repetitionem aliquorum ſcrupuloſorum, qui quaſi murmurando ſupplent in choro, vel extra chorum principia horarum capitularum, & eorum, quæ de conſuetudine vnus ſolus dicit; imo talis repetitio à viris doctis & timoratis ſuperflua, & ſuperſtitioſa reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cum ſit maius Dei obſequium audire illa deuotè,humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus, *d* & alij,quos refert,& ſequitur Nauarrus,qui ait, quod non eſt tam vtile recitare priuatim prius in domo,aut in Eccleſia ea, quæ poſtea canenda, & dicenda ſunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio ſæpè fit minus attente, quia partē attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim, quod dictum ab vno non ſatis auditur ab alijs,partim colloquia,aut nimis poſterus vnius,vel alterius aggreſſus,aut tardus ingreſſus, aut id genus alia. Et quod interdum ſit damnoſum probatur. Nam qui priuatim recitant horas,vt plurimum nō curant ſatis circunſpecte eas recitare,eo quod iterum eas ſunt recitaturi, & poſtea eas recitantes minus attendunt eis, eo quod iam ſemel dixerint. Ex qua doctrina colligitur ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi nullum continere priuilegium, ſed tantùm fuiſſe impetratam ad pacandas ſcrupuloſas, & timoratas conſcientias fratrum.

d Palud.in 4. d.4 5. q. 20. Nau. de oratio. c.10.q.4. nu.45.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſatisfaciant Fratres officio Diuino ſupplendo poſtea defectus.

RESpondeo dicendo, quod qui contrahunt ſyllabas,& dictiones degluttiunt & ſuos verſus incipiunt,antequam hi,quibus cum recitant ſuos abſoluant,grauiſſime peccant,& etiā qui recitant cum his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis cōfuſio, mortaliter peccant, quamuis qui parum,non niſi venialiter, prout tradit Nauarrus. *e* Quod intellige, ſi hoc faciunt ſine propoſito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus Quartus, *f Conceſſit omnibus fratribus Minoribus non valentibus perſoluere diuinum officium bene, ac diligenter in choro, prout tenentur, quod ſi per defectum viſus vel auditus aliquid prætermiſerint non teneantur illud omiſſum, iterum perſoluere, ſed dicant vnum pſalmum in fine horarum, & hoc ſufficiat eis*. Et Innocent. *g* VIII. *Conceſſit,quod quādo fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio nō ex dolo poſſint ſupplere cum aliquo pſalmo, vel dicendo orationem dominicam, vel Aue Maria*, & idem ad literam repetitur conceſſum per Alexandrum Sextum. *h* Et notanda ſunt illa verba, *non ex dolo*, nam ſecundum ea eſt intelligendum, & reſtringēdum priuilegium Sixti Quarti,quod ſcilicet,fratres,qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prætermiſerint, non poſſint illud ſupplere cum pſalmo, aut dicendo orationem Dominicam, vel Aue Maria. Et hoc etiam modo eſt intelligenda conceſſio Leonis *i* Decimi,qua *Conceſſit, quod quicunque dixerit poſt quamlibet horam diei infra ſcriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noſter, & Aue Maria, pro fælici ſtatu ſuæ ſanctitatis, & Eccleſiæ ſanctæ Dei, conſequatur plenariam remiſſionem omnium defectuum in illa hora humana fragilitate commiſſorum*. Nam aduertendum eſt,quod dicit,humana fragilitate, & non humana malitia,& dolo. Oratio autem, quæ dici debet, eſt ſequens. *Sacroſanctæ,atque indiuiduæ Trinitati, crucifixi Ieſu Chriſti Domini noſtri humanitati, & Beatiſſimæ, ac Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ fæcunditati, ſiue integritati, & omnium ſanctorum vniuerſitati ſit ſempiterna laus,honor virtus, & gloria ab omni creatura,nobiſque remiſſio peccatorum per infinita ſæculorum ſæcula, Amen. Et beata viſcera Mariæ Virginis quæ portauerunt Chriſtum Dominum*. Et idem Leo X. *K* ampliando prædictam gratiam *Conceſſit, quod non ſolùm ſufficiat ſupraſcriptam orationem dicere pro ſupplemento vnius horæ quando dicitur per ſe ſola,ſed etiā omnium horarum, quæ dicuntur ſemel ſiue vno contextu,licet aliquod paruum internallum inter vnam, & aliam fiat*. Et ſupradicta priuilegia dicit Nauar. *l* eſſe intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguum eſt,quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa,& non ſuppleret,non imponeret neceſſitatem repetendi ſub pœna peccati mortalis. Et ita ait Nauar. *m* quod caueant fratres,qui dicta conceſſione vti voluerint,ne ſit eis occaſio negligentius horas canonicas recitandi.

e Nauarr. in man.c.nu.11.
f Habetur in li.monu. in 1. impre. fol.61. & in 2. fol.9. conceſ. 98. & in ſupp. fol. 100. vſque. 383.
g In 1. impr. fol 66.conceſ. 249.
h Habetur in ſuppl. fol.99. conceſ. 362.
i Habet. in ſuppl.f.6.conceſſ.169.
K Habet. in ſuppl. fol.61. ceſ.168.
l Nauarr. de orat.c.37.nu. 84.
m Na.vbi ſu. n.89.

ARTICVLVS IV.

Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.

REſpondeo dicendo,quòd Leo *n* X. cōceſſit, *Vt ne fratres Minores mutuo ſe impediant in officio diuino,aut alijs ſint faſtidioſi quod illa, quæ in ordinario iubentur dici ſecretè ſub ſilentio tam in horis canonicis,quàm etiam in miſſa, non teneantur proferre vocaliter. ſed ſatis faciant dicendo mentaliter,aut legendo inter ſe librum,quia aliqui deuotius ſic dicunt, & abſq; impedimento, & faſtidio illorum, & quod eodem modo poſſit facere, qui ſolus dicit officium per ſe cum prolatio verbalis ſit præcipue, vt ab alijs intelligatur*. Circa quam conceſſionem in quantum dicit, quod mentaliter poſſunt fratres dicere illa, quæ ſub ſilentio ſunt recitanda, eſt notandum ſecundum Nauarrũ, *o* in hoc non eſſe priuilegium, quatenus continet ſufficere dicere horas canonicas abſque expreſſione vllius verbi,quod audiri poſſint ab alio,licet cōtineat priuilegium, quatenus dicit ſufficere dicere mentaliter abſque vlla voce ſecreta,vel publica. Nā omnis oratio publicè, aut ſecretò dicenda requirit verba ſaltem ſecretè inter dentes, & labia formanda: omnes enim canones, & ſtatuta breuiariorum decernunt, vt horæ dicantur,& nulla, quod mente tantum concipiantur.

n Habetur in ſupp.conſ 59. conc.70.
o Nau.de ord. c.19.num.88.

ARTICVLVS I.

An fratres poſſint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij,aut occupationis magnæ.

REſpondeo dicendo,quod Leo Decimus *Conceſſit fratribus Minoribus,vt poſſint officia feriarum*

quæ

Digitized by Google

quæ ſunt prolixiora anticipare diebus quibus ſunt otioſi, & officia feſtiua, quæ ſunt breuiora reſeruare in eos dies quibus credunt. ſe eſſe occupatos concionibus & cõfeſſionibus, modo id non faciant in fraudem, ſed ad melius ſtudendum & prædicandum & confeſſiones audiẽdum. Quod ait Nauarrus, *a* non eſſe priuilegium, cũ quaſi ſimile, & tantundem conceſſum ſit à iure cõi. Secundum enim legem ordinariam cum ſuperuenerit aliqua occupatio ſubito, vel eo modo, quo nõ poteſt ei prouideri, neque omitti ſine ſcandalo, aut peccato, eſt iuſta cauſa non recitandi horas canonicas, ſecundum Henriquum de *b* Gandauo, cui ſuffragantur Maior & Syluester. Vt ſi occurreret neceſſitas ſubito horas omittendi ad pacificãdum populum rixari volentem, aut neceſſitas habendi concionem, quæ non niſi magno cum ſcandalo omitti poteſt. Et idem indicat Nauarrus de confeſſarijs audientibus confeſſiones ſeptimana ſancta, aut tempore talis iubilei, ad quod quærendum oporteat quem omnium omnes in vna hebdomada confeſſiones audire. Hi enim ſecundum Nauarrum recitando horas canonicas maiores citra preces excuſarentur à minoribus ab officio defunctorum, à cantico graduum, & pſalmis pęnitentialibus, etiãſi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tanta poſſet occurrere neceſſitas, vt merito excuſarẽtur à maioribus, & fortiori ratione ſatisfaceret is, qui ſciens ſe die ſequenti occupatiſſimum fore, anticiparet eas in veſpere præcedenti. Quod ipſum dicit Nauarrus de illo, qui prælectionem habere deberet illo die in concurſu publico aliorum candidatorum, & deberet defendere aliquas concluſiones, quod vt debite fieret, plurimum Reipublicæ, vel ipſiuſmet priuatæ perſonæ intereſſet, & ſtudium in id neceſſarium recitationem officij non compateretur. Ex quibus conſtat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modum eſt accipiẽda alia conceſſio facta ab Eugenio IV. anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, congregationi ſanctæ Iuſtinæ, & à Iulio Secundo anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, congregationi Camaldulenſi, & à Leone X. anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo tertio, *Quod ſcilicet fratres in officijs monaſteriorum occupati, ideoque in choro intereſſe nequeuntes, aut qui alias non docti ſunt aut minus experti, vt officium diuinum commode dicere poſſint, dummodo in ſacris non ſint ordinibus conſtituti, licet profeſſionem emiſerint ad perſoluendum integre diuinum officium non tenentur, ſed prælati conſideratione ſubditorum vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Pontifex voluit, aliquid aliud dicendum illis imponere poſſunt, quod cum animi alacritate perſoluant.* Hoc enim priuilegium nullum eſt, ſi occupatio, & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt ab recitando officio diuino ſint exempti. Et ſimiliter explicandum eſt priuilegium conceſſum à Clemente VII. ſocietati clericorum S. Syluestri, & ſancti Andreæ de vrbe, qui alias Theatini nuncupantur, vt refertur in *c* compẽdio Diui Hieronymi *dicente, quod fratres prædicationi verbi Dei, audientiæ confeſſionum & ſacræ Theologiæ, & ſacrorum canonum ſtudijs inſiſtentes ad ſuam, et animarum fidelium vtilitatem, & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum fratrum curatione, ſatisfaciant pro horis canonicis recitando certum numerum pſalmorum per priorem eis aſsignandorum numero non minus ſeptem aut ſex cum deuotione, aut orationem dominicam ſepties, & Symbolum Apoſtolorũ bis, grauiter autem ægrotantes orationem dominicã ſepties in die recitantes, ſeptem horis canonicis ſimiliter ſatisfaciant.* Eſt ſimiliter explicandum priuilegium Leonis Decimi *d* de antepoſitione horarum, & poſtpoſitione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius Octauus, *conceſſit quod fratres minores profeſſi neſcientes per ſe plene perſoluere officium diuinum, non teneantur ad id ſub pœna peccati mortalis, donec ſciuerint illud dũmodo faciant, quod in ſe eſt & dicant ſicut ſciunt, & vltra dicant horas fratrum laicorum.*

a Na. vbi ſ. in fin.

b Gandauen. quod l. 15 q. 10. Maior. in 4. d. 12. qu. 6. co. 4. Syl. ver. hora. q. fin.

c In compẽd. Hier. Hiſpan. fo. 103. §. 70.

d Habetur in ſuppl. fol. 60. conceſſ. 125.

e Habetur in li. monu. ordi. fo. 65. in 1. impre. § in 2. fo. 96. cõceſ. 216. & in ſupp. fo. 100. cõc. 373.

ARTICVLVS VI.

An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo Decimus *Conceſ f ſit fratrib. Minoribus, qui recitauerint ſuas horas ex libro, vt lucrifacerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ die, quo ſic dixerint officiũ, perpetrauerint.* Et hoc eſt mere priuilegium, & iure optimo cõceſſum, cum melius ſit dicere horas canonicas ex libro, quam memoriter. Sed contra hoc facit, nam ad contemplandum Deum, & diuina mens recitantis memoriter videtur eſſe magis libera, & minus occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed reſponderi poteſt, quod licet hoc reſpectu melius ſit recitare memoriter, quàm ex libro, alijs tamẽ eſt melius, puta indoctis, recitare ex libro. Tum, quia recitans multa memoriter diſtrahitur facilius ad extranea, quàm ex libro recitet, præſertim ſi eſt indoctus non intelligens ea, quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habendam attẽtionem ad minus verbalem, reſpiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus *g* inquit, ipſum experientia recepiſſe, ſibi melius eſſe recitare partim legendo, partim verò memoriter. Neceſſitas enim, vel propoſitum recitandi, ſemper legendo, vel ſemper memoriter id faciendo, attentionem actualem impedire ſolet. Item Alexander *h* Sextus conceſſit *Omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis. Quem terra pontus, &c. & O glorioſa Domina, &c. Verſum, Maria mater gratiæ,* Decem annos indulgentiarum pro qualibet vice. At hac conceſſione non poſſunt modo frui religioſi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritum breuiarij Romani reformati. Ad cuius breuiarij maiorem obſeruationem ordinatum eſt à Pio Quinto Pontifice maximo, vt nihil poſſit addi, neque minui, vt ſtatim declarabitur. Ex quibus conſtat, quod cum in dictis hymnis talis verſus minimè contineatur, minimè ẽt ſit addẽdus.

f Habet. in ſupp. fol 94. conceſ. 258.

g Nauarr. de orat. c. 19. nu. 88. con. 10.

h Habetur in lib. mon. 1 impre. fol. 66 & in 2. fo. 70. cõceſſ. 170.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati poſſint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus *i Quia fuit ſibi expoſitum, quod aliqui fratres ſcrupuloſi, quando ſunt infirmi, fere nunquam poſſunt, nec ſciũt ſe determinare, quando licite poſſunt dimittere dicere horas canonicas, conceſſit, quod ſiue propter febrem, aut dolorem intenſum, vel aliam infirmitatem fratres fuerint grauati, ſatisfaciunt dicendo pro horis canonicis pſalmos, hymnos, Pater noſter, Aue Maria, vel alia in dicto prælati ſeu præſidentis loci, aut conuentus aſſignãda.* Et hoc quando medicus corporalis, ſi commode potuerit haberi, dixerit eſſe nociuum infirmo, excuſat à recitatione horarum ſecundum Innocentium. Quod non *K* de quacunque ægritudine eſt dicendum, ſed de illa tantum, qua ægrotanti pronunciatio horarum directè, aut indirectè obeſt notabiliter. Et eſt aduertendum; quod eſt aliquis morbus, quo excuſamur ab horarum recitatione,

i Habetur in ſuppl. f. 52. cõceſſ. 171.

K Innoc. in c. de cel. miſ.

vſque

vſque ad meridiem, aut veſperas, & non tota die: qualis eſt febris tertiana, aut quartana ſtatim à meridie ceſſans, ita vt medici docti, & probi iudicio nõ noceat ægrotanti illa horarum pronunciatio. Dixi, probi, quia nonnulli ita ſunt faciles in abſoluendo ægrotos ab obligatione, & legibus eccleſiaſticis, imo & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi earum ipſimet eſſent authores. Vnde ait Ambroſius. *a Contraria ſunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ à ieiunio reuocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis adimunt: itaque qui ſe medicinis dederit, ſeipſum ſibi abnegat*. Et ille ægrotus, qui poteſt ſerio loqui, & alia negotia profana tractare cũ ſuis amicis, ab horarum recitatione minime excuſatur, cum hoc nõ ſit illo facilius, prout aduertit *b* Nauarrus. Vnde videtur parum, aut nihil concedere priuilegium ſupradictum, cum non libere concedatur prælatis authoritas ad diſpẽſandum in ſupradictis, ſed tunc quando medicus corporalis (ſi commode haberi poteſt) dixerit eſſe nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copioſiora priuilegia deueniendum eſt, ſcilicet ad conceſſionem Eugenij Quarti, *Qua conceſſit, quod quilibet pro tempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus quorumlibet monaſteriorum congregationis ſancti Benedicti Hiſpaniæ poſſunt libere diſpenſare cum omnibus, & ſingulis præſentibus, & futuris monachis quorumcunque monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tædio non poſſunt dicere horas canonicas, quod tempore infirmitatis, vel poſtquam conualuerint loco horarum, ac officiorum, ad quæ alias tenebantur, dicant aliquid certum ad arbitrium ipſorum miniſtrorũ & non teneantur ad illud officium canonicum. Ac cum prælatis ipſis ſimili modo quilibet presbyter monachus per quemuis eorum eligendus etiam diſpenſare poſſit*, Et eãdem conceſſionem pro infirmis, & ſenibus fertur conceſſiſſe Martinus Quintus fratribus ſancti Hieronymi, prout habetur in compendio *c* Mendicantium.

a c. contraria, de conſecr. d. 5.

b Nauar. de orat. cap. 10. n. 2. cum ſeq.

c §. 10. & 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm itinerantes Fratres poſſint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius *d* Quartus, prout habetur in libro Monumenta ordinum, *Conceſſit fratribus Minoribus, vt quando ratione itineris, vel alterius rei cauſa extra conuentus, ſeu loca ſua quemlibet, vel quoſlibet eorum contigerit degere, poſſint diuinum officium fratres cũ fratribus, aut ſimul cum alijs regularibus perſonis, vel quilibet ſeparatim facere, alio quàm Romano ordine placuerit. Et quod id ſufficiat ad perſoluendum debitum, ad quod fratres ratione regulæ tenentur, nec iterum proprium officium dicere teneantur*. Sed videtur hoc priuilegium eſſe derogatum per conſtitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, octauo idus Iulij Pontificatus ſui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, vt breuiario Romano reformato per Concilium Tridentinum vtantur, & vt nullo alio poſſint vti, nec ipſi aliquid addere, vel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus quæcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus promulgata, omnemque illorum vſum de omnibus orbis eccleſijs, monaſterijs, conuentibus, militijſque, & ordinibus, & locis virorum, vel mulierum, etiam exemptis, in quibus aliàs Officium Diuinum Romanæ Eccleſiæ ritu dici conſueuit, aut debet, illis tamen exceptis, quæ ab ipſa prima inſtitutione à Sede Apoſtolica approbata, vel cõſuetudine, quæ vel ipſa conſuetudo ducentos annos antecedat, alijs certis breuiarijs, vſos fuiſſe conſtiterit*. Quæ conſtitutio eſt conſideranda ibi, *omnemque illorum vſum*. Per hæc enim verba videtur, quod non poſſint fratres vti dicto priuilegio. Sed reſpondeo, contrarium eſſe tenendum, Nam etiam ſi Pius V. ſupra dicta præciperet, reuocando ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quando ſemper relinquitur vſus dicti breuiarij, at non quando virtute alicuius priuilegij particularis cauſa legitima concurrente diſpenſatur, vt per aliud aliquãdo breuiarium poſſint horæ canonicæ recitari. Ex quibus infertur, priuilegia relata in articulo ſuperiori conceſſa infirmis, & ſenibus minime eſſe per dictã conſtitutionem reuocata, cum ipſa dentur in caſib. particularibus iuſtis cauſis ea petentibus. Aduertendũ inſuper, prout in noſtra ſumma confeſſorum late dixi, quod etiam ſi in dicta conſtitutione, & in alia Gregorij Tertij decimi, quæ habetur in officijs Hiſpaniarum in breuiario contentis præcipiatur, vt ordo breuiarij minime immutetur; non tamen erit peccatum mortale duabus, aut tribus vicibus hunc ordinem mutare recitando de feria, aut de ſancto, in quibus de ipſis minime celebratur. Erit tamen peccatum mortale, id ſæpe ſæpius facere, cum recitans deficiat notabiliter ab vnitate, & conformitate, quam vult Summus Pontifex adeſſe in horis canonicis recitandis. Quæ vnitas maxime fuit cõmendata in Concilio *e* Toletano quarto, & vndecimo, iuxta quam doctrinam debet explicari, quod abſolute ſine aliqua limitatione concedit Pater Medina in ſua inſtructione confeſſorum.

d In 1. imp. fol 55. & in 2. fol. 138. con ceſ. 101.

e Conc. Tol. 4. c. 9. 11. cap. 3. Medin. in ſũ. fo. 105.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo.

RESpondeo dicendo, quod religioſus diſpenſatus, vt poſſit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tempus, poteſt recitare cum ſocio; ita vt dictus ſocius poſſit vti tali priuilegio, & ſatisfacere ſuæ obligationi. Et probatur, nam tale priuilegium extenditur ad ſocium, vt tenet, & probat Henriquez. *f* Quod probat argumento priuilegiorum, & lucrorum, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuerſaliter talis opinio, vt vera recipiatur. Nam lucra obuenientia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahẽtium conſtat voluiſſe eos hac conditione contrahere; at quis vnquam audiuit priuilegium regale vni ex ſocijs quæſitum alteri ſocio conuenire? Vnde reciperem ego opinionem Henriquez caſu, quo priuilegium alicui conceſſum eſſet aliquo modo fruſtratorium, ſi ſocio non communicaretur. Velut ſi alicui ratione ſenectutis, aut neceſſitatis alicuius concederetur priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiarium trium lectionum, intelligens ipſe concedẽs ipſum per ſe ſolum minime horas canonicas etiam perbreues ſine ſocio, niſi cum maxima difficultate poſſe perſoluere. Nam hoc caſu ſicut priuilegium conceſſum vni ad ſuum correlatiuum extenditur, iuxta tradita à Nauarro, *g* & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui ſeni ad ſuum præſumptum correlatiuum, ſcilicet ſocium, ſine quo non poteſt decenter, & vt decet recitare, extenditur, aliàs priuilegium eſſet inutile, cum

f Henriq. li. 7 de indul. c. 3. num. 4.

g Nau. c. 25. nu. 47. Perez in l. 3. & fin. co. pen. tt. 1. li. 6. ordi.

Digitized by Google

cum ipſe difficile poſſet inuenire ſocium, qui cum ipſo vellet orare, ſi recitando cum eo non adimpleret ſuam quoque obligationem. Et certe priuilegium contra ius commune datum in aliquo debet verificari; quo dato, in alijs debet reſtringi, iuxta tradita à Rebuffo *a* & à Mandoſio, & à Nauarro. Ex quo concluditur ſupradictum priuilegiũ extra ſupradictum caſum non eſſe protelandum: Vt verbi gratia, ſi priuilegiatus poſſet ſine aliqua neceſſitate eligere quenquam ſocium, vt recitando ſecum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouem lectionum liberaret. Et confirmatur; Nam diſpenſatus ad ordines intelligitur ad minores, quia in hoc caſu poteſt diſpenſatio verificari, & ideo cum ſit contra ius ad alium caſum minimè eſt extendenda.

a Rebuff. in praxi beneſic. tit. diſpen. ad plura. nu. 64. Mando. in re. de idoneis. q. 7. n. 1. & reg. 8. Naua. c. 12 nu. 79. & in dul. not. 9. n. 8

ARTICVLVS X.

An religioſus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare.

RESpondeo dicendo, quod Gerardus *b* tenet, non eſſe exemptum ab earum auditione, ſi haberet, qui eas recitaret. At contrarium eſt tenendum cum Innocentio. *c* Iure enim communi cauetur, vt horas pronuncient clerici, non autem vt audiant, laici verò vt audiant, & non vt pronuncient, vt ſingulariter notauit Paludanus. *d* Quãtum verò ad alteram partem propoſitam in articulo quæſtionis dico videri, quod nõ excuſantur à parte, quam commode poſſunt recitare: ſicut excuſatus ab aliquibus diebus quadrageſimæ ieiunandis, non excuſatur à parte, quam poteſt ieiunare. Sed in noſtro caſu contrarium eſt dicendum, alioquin nullus infirmus, cæcutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore conſueuit recitare, excuſaretur, quandoquidem vix vllus talis eſt, qui aliquã partem horarum memoriter dicere nequeat. Præterea, quia præceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo, quo fieri poteſt faciendam, vt præceptum eundi Romam non obligat impotentem ad eundum vſque ad medium itineris, ſi poſſit, ſecundum mentem omnium Doctorum. *e* Nec, qui tenetur audire miſſam totam in die feſto, tenetur audire partem eius, quando totam minimè audire poteſt. Et ratio horum eſt, quia non hoc intendit Legiſlator ſiue præcipiens. Vnde in propoſito ille, qui propter infirmitatem non poteſt, & excuſatur à recitando officio diuino, licet poſſet aliquã partem eius commode recitare, ad ipſius recitationem minime tenetur, quia ad hoc non fuit intentio Legiſlatoris iſtum obligare, vt explicat Nauarrus *f*. At obligatus ad ieiunandum totam Quadrageſimam non potens eam totam ieiunare, non excuſatur à parte, quam commodè poteſt, cum Legiſlator hoc intenderit. Sed dices; ex quo colligitur talis intentio. Ad hoc reſpondeo, quod colligitur ex eo, quod perplexitas in lege diuina, & humana eſt euitanda. Et ſi legiſlator obligans ad eundum Romã, & ad totam miſſam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes hæc efficere ad partes, quas poſſent teneri, certe perplexitas eſſet maxime intricabilis, cum nemo poſſet facile decernere, quas partes poſſet, & quas non. At in præcepto ieiunandi hæc perplexitas, moraliter loquẽdo, non conſiſtit, cum facile quis poſſet cognoſcere experientia teſte, non poſſe totam Quadrageſimam ieiunare, at partem ſic arbitrio medici corporis, & ſpiritualis compenſandam. Ex quibus colligitur explicatio ad ſupradicta priuilegia, ſcilicet quod illi, cum quibus diſpenſatur, vt horas canonicas minimè teneantur recitare, quia commode propter eorum infirmitates id minime poſſunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiam ſi aliquam earum partem poſſent commode perſoluere.

b Gerar. de aſſidui. oram.
c Innoc. in c. 1. de celebr. miſſ.
d Palud. in 4. d. 15. q. 5. a. 5.
e DD. in cap. cum dilect. de dol. & contu.
f Nauarr. de orat. ca. 10. a. n. 9. vſque ad nu. 18. incluſiue.

ARTICVLVS XI.

Vtrum poſſint prælati regulares mutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.

RESpondeo dicendo, quod gloſſa *g* quędam communiter recepta dicit, poſſe Epiſcopos in ſuis diœceſibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per conſequens poſſunt addere & minuere. Sed Pius V. in conſtitutione ſuperius allegata hanc authoritatẽ Epiſcopis abſtulit in hunc modum, *Omni itaque alio vſu cuilibet, vt dictum eſt, interdicto hoc noſtrum breuiarium, ac precandi, pſallendique formulam, in omnibus vniuerſi orbis eccleſijs, monaſterijs, ordinibus & locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more, & ritu Romanæ eccleſiæ dici debet, aut conſueuit, ſalua prædicta conſtitutione, & conſuetudine prædictos ducentos annos ſuperante, præcipimus obſeruari: ſtatuentes breuiarium ipſum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandum vel aliquid addendum, vel omnino detrahendum eſſe.* Hæc Pius Quintus. Vnde infertur, quod quoad noſtram religionem Minorum, & ad alias, quæ per breuiaria ante ducentos annos compoſita non recitabant, reuocatum eſt iam ex parte priuilegium Leonis Decimi. *Qui conceſſit, quod capitulum generale dũtaxat habeat facultatem declarandi dubia, quæ occurrerint circa officium diuinum, & ordinandi, & addendi, & mutandi, quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quam in Kalendario.* Dixi *ex parte;* nam iam non habent authoritatem aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum eſt in conſtitutione Pij V. Habent authoritatem declarandi dubia, ſicut Doctores interpretantes iura, nam licet ipſis nõ concedatur authoritas ad aliquid ipſis addendum, cum non ſint Legiſlatores, habent tamen authoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium *h* Leon. X. in quo concedit, *Quod miniſtri fratrum Minorum in ſingulis Capitulis prouincialibus reſpectiue poſſint de conſilio definitorum nominare duos, vel tres fratres, qui ſic nominati poſſint ordinare vnum Kalendarium ſanctorum feriarum, & Dominicarum pro toto anno cum regulis neceſſarijs. Ita quod ſemper in quacunque prouincia tam fratres, quam moniales illarum prouinciarum reſpectiue idem officium, & de eodem ſancto, vel feſtiuitate, aut feria faciant, ne varietati, & diſcordiæ locus detur, dum tamen non multum diſcrepent à Kalendario Romano.* Hęc enim verba poſteriora, ibi. *Dum tamen non multum diſcrepent à Kalendario Romano* iam hodie non habent locum, ipſi enim patres nec multum, neque parum poſſunt diſcrepare à Kalendario Romano reformato, & ſic ſublatis dictis verbis, iam priuilegium minime dici poteſt, cum ſecundum poteſtatem ordinariam poſſint prælati prouinciales prædictum miniſterium fratribus committere.

g Glo. in c. 16. diſt.
h Habet. in ſupp. f. 61. cõceſ. 190.

A R-

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.

RESpondeo dicẽdo, quod hæc quæſtio poteſt habere duas partes. Prima eſt, an poſſit quis ratione priuilegij recitare vno die ſecundum vnum breuiarum, & alio die ſecundum alterum. Secunda pars eſt, an ille, qui ſecundum formam duorũ breuiariorũ poteſt ſatisfacere, ſatisfaciat recitando horas vnius diei ſecundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei ſecundum formam alterius breuiarij. Quantum vero ad primam partem dico, quod licet a nonnullis in dubium verti ſoleat tenendum tamen eſt, quod recitans omnes vnius diei horas in choro, aut extra eum, ſecundum formam breuiarij alicuius, ſecundum quam licet ei recitare ratione cuiuſdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronuntiandum vllam illarum ſecundum formam alterius breuiarij, etiam ſi horas præcedentis diei per ipſum recitauerit. Vnuſquiſque enim dies eo ſaltem durante ſuam propriam habet obligationem, cui nec poſt, neque ante illum ſatisfieri poteſt prout determinat Ancharanus *a* & Coſmas.

a Anch. in c. 1. de cel. miſ. & Com. t. qualiter horæ dicendæ sũt. V. ſyncopandum.

Quantum verò ad alteram partem dico videri quod ſatisfaciant illis diebus, in quibus ſecundum vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem ſancto, vna eademque feria, vel Dominica, maximè ſi quod recitatur ſecundum formam breuiarij extra ordinarij ſit prolixius, quam quod recitatur ſecundum formam ordinarij. Et probatur; quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum iterum vno, eodemque die eãdem horam legitimè recitatam in eundem ſaltem finem. Dixi, *in eundem finẽ*, quia horæ debitæ recitatæ domi ad finẽ ſatisfaciendi præcepto pronunciandi horas canonicas, debent ſecundo recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi diſtributiones, quæ ibidem earum gratia dantur. Verum tamen eſt, quod affirmat Nauarrus, *b* quod non ſatisfacit, ſi de alio recitetur in choro ſecundum formam breuiarij ipſius. Omnes enim horæ diei ſunt vnum, idemque officium, vna & eadẽ oratio, prout tradit idem Nauarrus *c* Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter eſt conſiderãda, eſſe videtur vt vnicum iſtud vnius diei officium integre recitetur de vno, & reliquum de alio, niſi quando id habet formula breuiarij. Habet autem, quãdo in nona incluſiue finitur officiũ, in qua ſecundum breuiarium Pij Quinti, videmus finiri, omnium feſtorum ſimplicium, & feriarum officia, in quibus concedi poteſt recitari poſſe matutinum vſque ad nonam incluſiue. de vno ſecundum formam vnius breuiarij, & veſpertinum de alio ſecundum formam alterius, quia ratio huius dicti ceſſat in illis, vt palam eſt.

b Nau. de ora. c. 20. 69.
c Nau. ibi c. 7. nu. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, poſſint, ſi velint, vti eo extra chorum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in ſua conſtitutione non videtur voluiſſe diuerſitatem ponere in his, quæ ſunt vnius ordinis, habitus, & capituli, & ſi eis, quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum

poneretur magna diuerſitas; quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus cõtra prædicata in ſacris Canonibus. *d* Et certe indecens videtur in eodem monaſterio vſus duorum diuerſorum breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta conſtitutione Pij V. quatenus reſeruat officia ante ducentos annos inſtituta per hæc verba, ibi *Inueteratum illum officium non adimimus: ſi hoc noſtrum magis placeat dummodo Epiſcopus, & vniuerſum capitulum in eo conſentiat, vt id in choro dicere, & pſallere poſſint permittimus.* Ex quibus verbis a contrario ſenſu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiarium ante præfatos ducentos annos compoſitũ, poſſit relinquere illud, & dicere ſecundum nouum conſentiente prælato, & maiori parte illius capituli, vel conuentus. Significant enim a contrario ſenſu, quod non poteſt id facere ſuo ſolo conſenſu priuato. Argumentum enim a contrario ſenſu firmum eſt in iure. *e* His tamen non obſtantibus hoc vniuerſaliter non eſt tenendum. Nam conſtitutio Pij V. vult dicere quod ad hoc, vt illi, qui poſt ducentos annos vtebantur quodam breuiario, poſſint vti in choro nouo, debent id facere cum cõſenſu prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum poſſunt vti dicto nouo breuiario ſine cõſenſu Capituli, nec ſuperioris. Et ita tenet Nau. *f* explicans dictam conſtitutionem.

d Ca. in nona actione 16. q. 7. & Clem. 1. de elect.
e l. 1. ff. de off. cui manda eſſ. c. à nob. Eccle. 2. de ſen. excõ.
f Nau l. 3. conſil. 11. de celeb. miſſ. conſ. 11.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum & ſeptem Pſalmos, & canticum graduum in choro, & extra chorum, vbi eſt conſuetudo.

RESpondeo, dicendo, quod D. Thom. *g* inſinuat, quod mos dicendi officium defunctorum potius introductus eſt ratione præbẽdarum, quas clerici poſſident, quam ratione meri ordinis. Ad officiũ namque animarum poſtridie feſti omnium Sãctorum manifeſtum eſt omnes clericos in ſacris conſtitutos teneri, cum ſit illius diei proprium, ſed ad aliud officium, quod ſecundum diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, diuerſimode, aut dicitur, aut hebdomadatim ſoluitur apparet non teneri, niſi eos, qui decimis viuunt, puta beneficiatos, vt cenſere. D. Tho. *h* videtur, etiam illos, qui in ſcholis exiſtunt; non retribuitur pro bonis, quæ mortui Eccleſiis reliquerunt. Et ideo ait Soto. *i* In religionibus tenentur ſinguli clerici ſecundum ſtatuta ſua ſub pęna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum Eccleſiaſticum beneficiũ habent, non eſt ita conſtans, ad eiuſmodi onus lege cogi, tametſi cum iam ſint ſacris emancipati, videtur more teneri Eccleſiæ, cui ſubduntur. Hęc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubium. Pius enim V. in conſtitutione ſuperius allegata, tam eximit ab obligatione recitandi officiũ defunctorũ in Breuiario Romano ſignatum. Nec obſtat, quod ipſum recitari ſoleat conſuetudine. Nam Pius V. poſtquam exemit ab obligatione recitandi officiũ defunctorum, & Beatæ Mariæ, & Pſalmos ſeptem Pęnitentiales, & Graduales ſtatim loquens ſolum de Officij Beatæ Virginis addit. *l* *Hæc autẽ cõcedimus ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarũ Eccleſiarum in quibus officium paruum Beatæ Mariæ ſemper Virginis in choro dici conſueuerat.* Vnde cũ ſolũ loquatur de officio B. Virg. ſolito in choro recitari, clarũ eſt voluiſſe Sũmũ Pontificẽ tollere obligationẽ dicendi officiũ defunctorũ, Pſalmos Pęnitẽtiales & Canticũ Graduũ in choro, & extra chorũ etiã ſi dici ſolerẽt, prout notat Arag. *K* Ex his infertur, quod mo-

g D. Tho. quodlib. 6. art. 9.
h D. Tho. vbi ſup.
i Sot. l. 10 de iuſt. q. 5. ar. 4.
K Arag. 2. 2. q. 1. art. 12. p. 816.

niales S. Claræ minimè ad officium defunctorũ celebrandum tenentur, cum a Leo X. *Declarauerit moniales S. Claræ ſub cura fratrum Minorum viuẽtes non teneri ad officium defunctorum, niſi prout tenẽtur prædict. fratres Minores, quorum ritui in diuinorum perſolutione regula ipſarum præcipit eas conformari.*

a Habet. in ſuppl. fol. 40. conceſ. 128.

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici ſeculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in dicta conſtitutione, licet abſoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominæ noſtræ extra chorum addit tamen, *Quod hoc cõcedit ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarum, in quibus officium paruum Beatæ Virginis in choro dici conſueuerat.* Ex quibus verbis colligitur, quod non maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrũ dicta conſuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto b in hæc verba prorumpit, dicens, *De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrum ſit in præcepto, eo quod hac de re nullũ ſit ius, ſed ſola conſuetudo. Imo verò ſi hiſtorias conſulas, res non eſt antiqua, ſed forte à trecẽtis hinc annis. Nam ante D Bernardi tempora, & religionum Mendicantium inſtitutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio, Quocirca ſi coniecturis agere licet, hæc conſuetudo non capit tanquam vim habens præcepti, alias alicubi legeretur, ſed ex pietate, & deuotione, qua ſanctiſſima Virgo digniſſima erat. Atque huius nonnullum indicium eſt, quod in inſtitutione ordinis Prædicatorum iuſſum eſt, vt ſurgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando ſoluant. Quod ſi præceptum eſſet Eccleſiaſticum, in choro iuberetur ſolui. At verò diſcurſu temporis conſuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere præcepti.* Hæc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

b Sot. vbi ſup. l. 10. de iuſt. q. 8. art. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis, relicto ſancto ſimplici occurrente, recitare officium corporis Chriſti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Ianuarij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo. *Dilectis filijs Miniſtro generali, & vniuerſis fratribus ordinis Minorum de obſeruãtia indulſit, vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ, aut Aduentus non fuerit, aut aliquod feſtũ, aut aliqua octaua non inciderit omiſſo occurrenti officio illud de corpore Chriſti, iuxta illud quod in præſenti breuiario Romano in eius ſolemnitatis die recitandũ proponitur, recitare libere & licite valeant. Diſtrictius inhibens quibuſcunque locorum ordinarijs, & quibuſuis alijs quacunque authoritate fulgentibus, vel cuiuſcunque gradus exiſtentibus, ne dictos fratres, & eorum quemlibet quouis prætextu ſuper præmiſſis quomodolibet moleſtare, perturbare aut inquietare ſub excommunicationis ſententia alijſque arbitrio ſuo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. circa quam conceſſionem eſt notandum, quod maxime fuit dubitatum, vtrum occurrente feſto ſimplici poſſit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non ſine fundamento viſum eſt, minimè tale officium eſſe tunc recitandum; & ſic Papam noluiſſe excludere propter feſtum Sacramenti feſtũ ſimplex alicuius ſancti. Pro quo facit, quod ait Pius Quintus ibi. *Aut aliquod feſtum.* Quæ verba cũ ſint indefinita æquipollent vniuerſali, cõprehendentia quodcunque feſtum etiã ſimplex. Et ſic videtur velle Summus Pontifex, quod ſi in quinta feria concurrat quodcunque feſtum, etiam ſimplex non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi perſuadere potui talem opinionem eſſe ſequẽdam, cum vſus quaſi omnium Prouinciarum ſit in contrarium; & in rubrica breuiarij contrarium dicatur, quod ſcilicet tantum occurrente feſto ſemiduplici, aut octaua dictum officium minimè recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur quidquam obſtat, Licet enim illa verba, ibi, *aliquod feſtum,* etiam feſtum ſimplex comprehendant ſecundum ſuam ſignificationem; ex antecedentibus tamen reſtringẽda ſunt ad feſtum ſemiduplex, & non extendenda ad ſimplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout ſupra c late probauimus agendo de modo interpretandi leges. Quod autem prædicta verba tantum ad feſtũ ſemiduplex referantur patet ex antecedentibus, ibi *Vt in qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigilijs Sãctorum totius anni extra Quadrageſimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta poteſt recitari officium de Sacramento. Quo ſuppoſito probatur noſtrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur ſanctis ſimplicibus, taliter quod concurrente ſancto ſimplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum cõmemoratione ſancti in laudibus, ſed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam conſtitutionem ergo, & etiam expellet ſanctum ſimplex, cũ ſit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quibus conſtat prædicta verba ad ſanctum ſimplex minimè eſſe extendenda.

c Sup. q. 1. Art. 6. regu. 4.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari, teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare.

RESpondeo dicendo, quod religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuò præfectus Eccleſiæ illius ordinem in precibus ſeruabit; ad tempus verò tranſlatus monaſterij ritũ non deſeret. Ita tenet Sylueſter, d Albericus, & alij, quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Quod fallit in religioſis ordinum Prædicatorum qui licet ad tempus tranſlati ſint ad Eccleſiam parochialem, poſſunt tamẽ officium illius Eccleſiæ, ad quam ſunt tranſlati recitare, prout tenet Sylueſter, & Cuccus ſuperius allegati, dicentes hoc in eorum conſtitutionibus cõtineri. Nec hoc eſt contra conſtitutionem Pij Quinti præcipientem, prædictos regulares omnino debere ſe cum breuiario reformato conformare. Nã reſpõdetur, quod Pius Quintus voluit id à religioſis adimpleri cõtinẽtibus ſe intra religiones, vbi per dictũ breuiariũ Romanũ recitare horas præcipiuntur: Nã ſi ad alias authoritate Apoſtolica euolauerint,

d Syl. de horis cano. q. 5. n. 5. Alberi. de horis c. n. 62. Cuccus l. 5. maio. inſt. tt de hor. c. nu. 65.

Digitized by Google

rint, tunc tenentur ſequi formam breuiarii quod in eis authoritate Apoſtolica eſt receptum. Et ſimili modo monachi ad beneficia ſæcularia tranſlati poſſunt recitare horas canonicas ſecundum formulam breuiarii, quod in tali Eccleſia recitatur.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum poſſit anteponi, & poſtponi.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *a* conceſſit, *Quod quando fratres Minores habent aliquas occupationes, poſſint ſine conſcientiæ ſcrupulo anteponere, ſiue poſtponere officium diuinum, dicendo matutinũ ante mediam noctem quacunque hora voluerint & alias horas de mane vſque ad veſperas excluſiuè, etiã ſi occupatio non ſit multum neceſſaria; ſed ſatis eſt quod cogitent nunc deuotius, & quietus dicere.* Pro cuius rei explicatione eſt notandum, horas canonicas, quæ publice in Eccleſia cantuntur, aut recitantur, & etiam quas priuatim & extra eam vnuſquiſque clericus per ſe, aut cum ſocio recitant, dicendas eſſe horis ſtatutis, debitis, & non ſine iuſta cau ſa in aliis. Tum quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius, *b* & Hoſtienſis & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici ſtatutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam diuturnioremque orationem, & conſequenter non poſſunt ei renuntiare, Tũ, quia Ioannes Andræas *c* relatus, & receptus ab omnibus refert, Angelum ſolere Eremitæ cuidam ſancto in recitandis horis ſtatutam ſibi debitam præuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas, poſtponenti verò marcidas; dicenti verò ſtatuta debita maturas, & ſanas, & patet monachum illum non ſolere recitare horas publicas in Eccleſia, ſed priuatas in ſuo cubiculo. Tum quia adagium Hiſpanium habet, *viſperas de noche, y Martyres de dia, no aplazen à Dios ni à Sancta Maria.* Quod tamen eſt intelligendum de dictis abſque cauſa, & ſic illud dictum Vgonis *d* de Sancto Victore relatum per Paludanũ, & aliis, ſcilicet, *Ante horam orare prudentiæ, poſt negligentiæ, debita verò, obedientiæ,* eſt intelligendum ſecundum eoſdem de eo qui iuſta de cauſa præuenit debitam horam, & ſine ea, aut cum ea potens præuenire, poſtponit eam: & quando Marcus Antonius Cuccus *e* ait, quod non eſt vituperandus, qui officium diuinum veſpere antecedenti quaſi præueniendo recitat, quo poſſit aliis negotiis vacare, nõ tamen, vt mollius ſomnum dormiat, ſimiliter eſt intelligendum. Quomodo etiã eſt eſt explicandum id quod tradit Nauarrus, *f* dicens, conſultius eſſe tam animæ ſaluti, quàm ſtudiorum commodius matutinam orationem prima parte noctis recitare; laudes verò & primã mane. Ex quibus colligitur, quod anteponere, vel poſtponere horas debitas ſine cauſa peccatum eſt, & melius eſſe anteponere illas, quam poſtponere. At verò non eſt peccatum, ſed meritum propter honeſtas occupationes matutinas horas veſpere præcedenti recitare, & mane vſque ad nonam incluſiue, & poſt meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas *g* melius eſt anticipare laudes Dei, & poſt aliũ actũ ſtudioſum agere, quã vnum per alterum impedire, quamuis anticipans, vt voluptuoſius mane dormiat, venialiter peccat. Ex quibus ſequitur priuilegium Leonis X. ſuperius citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quod poſſint propter occupationes anteponere & poſtponere officium diuinum, parum, aut nihil cõcedere, cum id ſecundum ius ordinarium ipſis conceda tur. Solùm enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita ſint neceſſariæ, vt ſecundum Epicheyam cum ſupradictis non intelligatur clare & manifeſte eſſe diſpenſatum.

a *Habet. in ſupp. f. 60. conceſ. 128.*

b *Inno. in c. 1. de cel. miſ. vbi Hoſtienſ.*

c *And. in c. de celo. miſ.*

d *Vgo. in c. 3. reg. S. Auguſt. Palud in 4. d. 15. q. 5. col. 4.*

e *Cuc. libr. 1. maio. inſti. tit. 7. de horis can. nu. 59.*

f *Nau c. 3. de horis canoni.*

g *D. Th. quod. 5. ar. 28.*

Aduertendum, quod, vt refert Veracruz in ſuo Compendio manuſcripto, Pius V. *Cõceſſit. quod fratres ſine ſcrupulo officium matutinum poſſint perſoluere ante ſolis occaſum dicto Completorio. Item conceſſit etiã quod fratres qui ratione itineris, vel alterius occupationis, quando creditur, quod cum maiori deuotione dicetur officium diuinum de mane poſſint dicere totum officium vſque ad completorium incluſiue.* Quæ conceſſio ſi eſt vera magnum priuilegium habet, cum concedat vt mane etiam Completorium poſſit recitari. Et puto verum cum a doctiſſimo & religioſiſſimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. ſtatuit, *Quod quando aliquis frater laicus ad clericatum aſcẽderit extra obedientiam Prælatorum ordinis, etiãſi vſque ad ſacerdotium promotus ſit, poſtquam reuerſus fuerit, omni honore clericali priuetur nec permittatur canonicum perſoluere officium, ſed laicorum officium perſoluẽs ad merum ſtatum laicalem reducatur.* Virtute cuius cõſtitutionis in capitulo Generali Lugduni celebrato fuit renouatum ſtatutum, ne fratres laici ad clericatũ aſcendant ſine conſenſu Generalis miniſtri, aut capituli Generalis, & hoc virtute prædicti indulti a ſanctiſſimo Domino Papa Leone nouiſſime ordini conceſſi. Et ratione præfati ſtatuti authoritate Apoſtolica facti nõ poſſunt ex tunc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines ſacros, neque ad clericatũ promoueri, vel aſſumi a quibuſcunque Prælatis ordinis Generali miniſtro inferioribus, etiã in ſuis capitulis Prouincialibus, niſi de nouo obtineatur authoritas Apoſtolica ſpecialis, vel generalis, vel habeatur cõmiſſio a Miniſtro generali. Aduertit tamen Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quod iſtud non habetur in priuilegiis ordinis impreſſis, ſed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunenſi anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo octauo, præſidente authoritate Apoſtolica Reuerendiſſimo domino Cardinali de Aracæli, & fuit poſitum in tabula diffinitionis prædicti Capituli Generalis. Aduertendum etiam, quod non poſſunt laici ad clericatum aſcendere cum licentia Commiſſatij generalis, ſi laicus fuerit de eius familia. Nam licet ſecundum bullã vnionis Commiſſarius generalis habeat in ſua familia vices generalis Miniſtri, vt dicemus late infra in quæſtione de Commiſſario generali; quantum tamen ad hoc eſt eius authoritas limitata per dictam Leonis X. conſtitutionem.

h *Coll. in compen. Mẽdican, tit. laici fratr. §. 4.*

ARTICVLVS XX.

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.

RESpondeo dicendo, quod religioſus adoleſcens ſacris non initiatus obligatur ad recitationem hora-

horarum canonicarũ priuatim ratione ſtatus regularis, ſub quo iã militat, prout tenẽt Doctores cõmuniter cũ Sylu. *a* D. Antonino, & Soto, & Nauarro. Quæ opinio eſt tenenda, licet alij teneant contrarium dicentes ratione ſtatus regularis minimè teneri; & conſequẽter id ipſum de monialibus affirmẽt, quod ſcilicet, nõ teneatur ad prædicta ratione ſtatus regularis, quem profeſſæ ſunt. Quorũ opinio mihi nunquã potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuoſos a peccato minimè liberarem. Vnde cum dicti iuuenes, & moniales in hoc ſentiant onera religionum, etiam ſecundũ ius fauores habere debent, & per conſequens debent gaudere omnibus priuilegiis, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantũ ad recitãdũ de ſancto, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut neceſſitate, & ad ſupplẽdũ quidquid fuerit relictum, & ad anteponendum, & poſtponendum, & adhoc vt ipſarum monialiũ Prelati poſſint diſpenſare cum debilibus, & infirmis, ſicut diſpẽſare poſſunt cum ſuis fratribus, prout in ſuperioribus dictum eſt. Et hoc probatur, quia moniales per communicationis viam ſunt participes omniũ priuilegiorum, immunitatum, gratiarum, & fauorũ conceſſionum, & indultorum ſpiritualium, & temporalium religioſis ſuorum ordinũ cõceſſis, prout infra quæſtione de communicatione priuilegiorũ dicetur. Aduertendũ tamẽ pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non eſt dubium eas cõſuetudine Eccleſiaſtica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod non loquimur quantum ad iuuenes de iuuenibus ſacris nõ initiatis in ordine patris noſtri Franciſci nam hi non ſolũ ratione ſtatus regularis, ſed etiã ratione præcepti ſuæ regulæ, cui ſunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertẽdum etiam, quod licet religioſi Societatis Ieſu tria tantũ vota ſimplicia promittentes, ſint vere religioſi ſecundũ conſtitutionem Gregorij Tertij decimi de qua in ſuperioribus egimus mentionem, non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro, prout illis conceſſerunt Paulus Tertius, Iulius Tertius, & Gregorius Tertius decimus: prout refertur in Compendio Societatis. Imo nec etiã extra chorum tenentur ſacris non initiati, prout in eorum conſtitutionibus a Sede Apoſtolica approbatis continetur.

a Syl. v. hor. q. 2. D. Anto. 3. p. tit. 13. c. 4. So. l. 10. de iuſtit. q 5. ar. 3. Nau. in man. c. 7. nu. 1. & 5

ARTICVLVS XXI.

Vtrum religioſi, & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.

RESpondeo dicẽdo, quod duplex ſit in die octaua feſti habẽtis octauã in feſto patroni vnius, vel pluriũ, alicuius loci, vel titularis Eccleſiæ, & in feſtis Sanctorum, qui apud quaſdam Eccleſias religiones, vel congregationes cõſueuerunt ſolẽniter celebrari cum eorum octauis conſuetis, & officiis propriis a ſede Apoſtolica approbatis, aut ex eiuſdẽ ſedis authoritate receptis vel recipiendis (ſeruata tamẽ forma huius breuiarij) alioquin de cõmuni, etiã ſi prædicta feſta in eius Kalendario nõ ſint deſcripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarii reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primũ eſt poſſe in religionibus recitari officia propria de his ſanctis, etiã ſi hæc officia a ſede Apoſtolica non ſint approbata, dũmodo digna ſint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea a ſede Apoſtolica confirmãdi, vt patet ex verbis rubricæ ibi receptis, & recipiẽdis. Secũdo colligitur in recitatione ipſorum officiorum ſeruandam eſſe formã a breuiario reformato præſcriptam. Tertio colligitur, quod non ſolum feſta ſanctorum ipſarum religionum poſſunt recitari, ſed etiam officia aliarũ feſtiuitatũ, quę in dictis religionibus recitari conſueuerunt, dummodo forma, & modus dicti breuiarij ſeruetur, vnde in Complutenſi Academia fuit conſilio doctiſſimorum virorum determinatũ quod in ordine Carmelitarum Diſcalciatorum poſſunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, ſicut antea recitabantur. Cum ipſæ ſolennitates conſueuerint celebrari. Nec obſtat, quod ipſis poſtea a ſede Apoſtolica conceſſæ fuerũt certę ſolemnitates ſanctorum ordinis; Conceſſio enim ſupradicta non tollit, quod iure communi, ideſt, rubrica breuiarij eis conceſſum erat. Colligitur, denique quod fruſtra a Pio V. & ab aliis Summis Pontificib. impetrata fuerunt priuilegia a regularibus, vt de Sanctis ſuorum ordinum poſſint recitare. † Conceſſit enim Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono die vigeſima quinta Maii, Pontificatus ſui anno quarto, viua voce, *Vt officia ſanctorum fratrum Minorum imprimerentur, & a fratribus & monialibus eiuſdem ordinis dicerentur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sanctorum ordinis Minorum.* Ex quibus verbis colligitur, ipſos fratres poſſe recitare de ſanctis ſui ordinis etiam alijs ſanctis occurrentibus iuxta ea, quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum ſanctorum. Notandum eſt tamen, hoc priuilegium eſſe reale, cum conceſſum ſit fratribus, & monialibus, per quæ verba clarè colligitur, tale priuilegium non eſſe ſingulis fratribus conceſſum, ſed toti ordini, & ſic eſſe reale. Nam priuilegium, quod conceditur certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris nunquã videtur perire, iuxta cuiuſdã legis *b* decretum reale, & perpetuo conceditur ſicut eſt priuilegiũ conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam ſicut conceditur eſſe reale, & perpetuũ priuilegiũ, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quãdam legem, *c* ita idem dicendum eſt, ſi ciuibus concedatur, prout probatur in iure, *d* & tenent Romanus, & Socinus. Vnde cũ fratres ex priuilegio poſſint de ſanctis ſuorum ordinum relictis aliis ſanctis occurentibus ſecundum formam præſcriptam in breuiario Romano recitare, nõ dubito, quin poſſint ipſi priuatim dicto priuilegio renunciare, recitãdo de ſanctis in Kalendario Romano contentis, & nõ de ſanctis ſuorum ordinum. Et hoc tantum, quantũ ad ius tangens renunciantem tantum, non autem quantum ad ius tangens ipſum ordinem, cui eſt dictum priuilegium conceſſum. Nam, vt ait Panormitanus, *e* liberum eſt vnicuique renũciare priuilegio ſuo modo nõ tangat ius ſuperioris aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare non poteſt priuilegiatus ſine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio ſuo, neque Abbas, neque conuentus ſecundum ea, quæ tradit Bartolus, *f* cum hæc priuilegia tãgant ius tertii, ſcilicet Prælatorum, quibus ipſi per exemptionem ſubduntur.

b l. proponebatur. ff. de iudi.

c l. forma. §. quãquam. ff. de conſi. 69.

d l. 2. ff de rebus dub. Rom. in l. maritum n. 27. ff ſolut. matr. Soc. in l. 2. nu. 4. de rebus dub.

e Pan. in c. ſi decret. de renuntia.

f Bar. in c. cũ dilectus de religioſ. domib.

QVAESTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad miſſam, in decem, & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem, & ſeptem.

1 QVid ſit miſſa, & vtrum ante lucem dici poſſit.
2 Vtrum miſſa poſſit celebrari poſt meridiem.

3 Vtrum

Digitized by Google

3 *Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare, vt miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur.*
4 *Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiã in altari portatili.*
5 *Vtrum priuilegia ſuperius allegata, quæ ad modum tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.*
6 *Vtrum modo poſt Conciliũ Tridentinum poſſint Prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, vt miſſæ extra locum ſacrum celebrentur.*
7 *Vtrum miſſa poſſit audiri extra parochiam in Eccleſiis regularibus.*
8 *Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.*
9 *Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata vnius feſti dicere aliam.*
10 *Vtrum pro miſſis quæ dicuntur* D.Greg. *pro animabus poſſint dici aliæ miſſæ.*
11 *Vtrum miſſa* Dominæ *noſtræ poſſit in Sabbato concurrenti feſto celebrari & idem de officio defunctorum quæritur, in quocunque feſto.*
12 *Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in Quadrageſima, Aduentu & vigiliis ſcilicet vna de feria, & alia de ſancto occurrenti.*
13 *Vtrum generales ordinum poſſint reducere miſſas capellarum ad minorem numerum.*
14 *Vtrum gloria in excelſis Deo poſſit dici a regularibus in miſſis votinis.*
15 *Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici ſymbolum Apoſtolorum in miſſa.*
16 *Vtrum religioſi cum vna miſſa poſſint pluribus pitantiis ſatisfacere.*
17 *Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Miſſa, & vtrum ante lucem dici poſſit.

REſpondeo dicendo, quod miſſa eſt actio, qua ex inſtitutione Chriſti in memoriam eius paſſionis, panis & vinum in eiuſdem corpus, & ſanguinem conſecrantur, & illa ſub eadem ſpecie Deo Patri offeruntur. Nec dictio miſſa, eſt nouè, vt nonnulli aiunt, ficta, ſed deducta olim a patribus ex Hebreo & Chaldæo, Miſſach, quod oblationem ſpontaneam ſignificat, vt piè, & erudite tradit eruditiſſimus Antonius Demochares. *a* Et hoc eſt tenendum: licet aliqui inmemores cuiuſdam loci Deutoronomij *b* originem aliunde deducant. Dici autem debet miſſa in initio auroræ. Initium autem auroræ eſt terminus, ante quem regulariter non licet miſſam inchoari; prout determinat D.Tho. *c* Alenſis, D.Antonius, Gabriel, & omnes Sũmiſtæ. Et patet ex conſuetudine, & regulis miſſalis. Aduertendũ tamen, quod initium auroræ non intelligitur ortus Solis, id eſt aſcenſus corporis Solaris ſupra noſtrum horizontem, ſed initium crepuſculi diei, ſeu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* ſequens Scotum, licitũ eſſe inchoare miſſam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortũ Suarez *e* tamẽ ait, quod nimia eſt ad rem moralẽ hæc mathematica menſura, non enim poſſunt res morales tam indiuiſibiliter præſcribi, præſertim quia crepuſculũ diei non ſemper eſt æquale, non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortum Solis ſacrificare. Imo ait Paludanus. *f* & clarius Victoria, poſſe licitè inchoari miſſam dimidia hora ante crepuſculum, ita vt finis miſſæ ſit ſub initiũ crepuſculi plus minùſve. Et hoc eſt in praxi ſeruandum. Aduertendum tamen,

a Democ. in c. 1. de ſacrif. miſſ.
b Deut. 16.
c D.Tho. in 4. d. 13 q. 1. a. 2. Alen. 4. p. q. 3ᶜ membr. 2. D. Ant. 3 p. tit. 43 c. 6. §. 2 Gabri. lect. 14. in cano.
d Gab. vbi ſu. Sco. in 4. d. 13. q. 2.
e Suar. 3. p. diſput. 80. ſeſ. 4. p. 120. col. 1.
f Pal. in d. 13 q. 2. Vict. in Sum. q. 97.

quod ex priuilegio Pii II. conceſſum eſt, quod *Generalis fratrum Minorum poſſit dare fratribus authoritatẽ celebrandi miſſas per horam vnam ante aurorã eis, quibus ſibi videbitur authoritate Apoſtolica*, prout habetur in ſupplemento. *g* Conceſſum eſt etiam a Sixto IV. *h Quod fratres Minores obſeruantiæ ſacerdotes cauſa neceſſitatis poſſint ante, & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare.* Quæ priuilegia ſemper ſunt intelligenda ſecundum anticipationem totius temporis in priuilegiis conceſſis ad totum tempus illud, in quo ſine priuilegio poteſt miſſa legitime dici. Itaque ſi priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit miſſa inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum ſine priuilegio poſſit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio eſt quia priuilegium tantum operatur quantum ſonat. *i* Et iuxta hæc ſunt intelligenda tradita circa hoc a Quintiliano Mandoſio.

g Fol. 97. conc. 346.
h Habet. in l. men. ord f 63. in 1. imp. & in 2. fol. 67 conc. 109. & in ſuppl. f. 96. conce. 324.
i Mand. de ſignat. grat. altare portatile. f. 109. §. 2. circa fi.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſit miſſa celebrari poſt meridiem.

REſpondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent miſſæ abſolui vel inchoari eſt ante meridianum tempus; ita vt ante meridiem debeant per ſe loquendo miſſæ inchoari, vt legitime dicantur. Hæc eſt magis recepta ſententia, magiſque communis, quam tenent Gabriel, *K* Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durant. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *l* poſt Durandum, & Angelum, & Roſellam, & alios, quos refert, & ſequitur Durant. tenẽt, quod hora tertia poſt meridiem poteſt inchoari miſſa. At Pius V. in quadam conſtitutione incipienti, *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quę habetur inter conſtitutiones Pontificales, pagina quingenteſima ſeptima cõſtitutione ſecunda inter conſtitutiones Pij Quinti iam hanc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam conſtitutionem loqui, quando aliquis regulariter, & abſque cauſa facit ſacrum dici, aut celebrat hora veſpertina; non verò quando in aliquò caſu raro, vt verbi gratia, ſi feſtum eſt ſolemne, & miſſa publica, & concio non finitur vſque ad nonã, vel duas horas poſt meridiem. Tunc enim poſſet miſſa priuata inchoari poſt finitum ſolemnè feſtum, maximè ne aliqua pars populi miſſa priuetur, iuxta quãdam doctrinam celebrem *m* Leonis Papæ. Idèmque permitti poteſt, ſi ratione itineris occurrat neceſſitas celebrandi in die feſto paulo poſt meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod ſignificat Soto, *n* & fauet conſuetudo. Imo & regula miſſalis, in qua nõ ſine cauſa additur illa particula, *communiter*, ac denique quia res morales, quando non ſũt per legem omnino declaratæ, ac limitatæ, non poſſunt indiuiſibiliter definiri; præſertim, quia hæc res non eſt tam grauis, vel neceſſaria ad honeſtatem, vt intercedendi rationabili cauſa non poſſit prædicto modo ampliari. Nec obſtant verba Pij V. ibi, *quocunque prætextu*, Hæc enim verba debẽt explicari, iuxta ſubiectã materiam, ſcilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum concedentium, vt poſt meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente cauſa id fit. Interueniente enim cauſa, etiam modo hora tertia poſt meridiem licet ſacrũ perficere, quando ſcilicet ante meridiẽ inchoatur. Quod in ſolẽni funere Regũ prædicatum fuiſſe Salmanticæ, teſtatur Henriq. *o* dicens fuiſſe finitã tunc

K Gab. lect. 14. in cano. Maior. in 4. d. 13. q. 4. vbi Soto q. 2. & l. 10. de iuſt. q. 5. ar. 4. Marcel. de horis cano. 41. Durand. l. 2. de reddit. eccl. c. 7.
l Nau. c. 25. n. 22. Duran. in 4. diſt. 13. q. 2. Ang. Roſel. v. miſſa. nu. 46. Durã. vbi ſu.
m Epiſ. 81. ad Dioſc. c. 2.
n Sot. vbi ſup.
o Henriquez

Digitized by Google

miſſam hora quarta poſt meridiem. Et pro hac explicatione facit verbū dictæ cōſtitutionis Pij Quinti ibi, *præſumant*. Quod verbū dictat tantum prohiberi in ea audaciam, & temeritatem iuxta communem, quā reſoluit Nauarrus. *a* Ex quo verbo colligitur, dictam conſtitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt: non autem de his, qui prætextu alicuius legitimæ cauſæ hoc aliquando, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegiū cōceſſum, vt vna hora poſt meridiem poſſint regulares celebrare, cauſa interueniente cum licentia ſuorum prælatorū (vt conceſſit Gregorius Tertius decimus presbyteris Societatis, dicens: *Quod poſſint celebrare miſſam vna hora ante auroram, vel infra horam poſt meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima cauſa, de licentia præpoſiti generalis vel cuiuslibet alterius ad id ab eo deputati*, prout habetur in compedio Societatis *b*) parum, aut nihil continet priuilegij quoad id, quod concedit, vt infra horam poſt meridiem poſſint celebrare, cum hoc ex ſupradictis iure communi concedatur.

a Nau. in ca. ſtatuimus 19. q. 3. n. 11. et in c. 27. nu. 155. & 159.

b Verb. miſ. §. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare, vt miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur.

RESpondeo, dicendo, quod Gloſſa, *c* celebris tenet, quod Epiſcopus, dū iter agit, poteſt miſſam ante auroram dicere, vel alteri cōcedere, vt ea ſibi dicat. Quæ Gloſſa eſt communiter recepta. Et forte ait Suarez, *d* hoc nō eſt tā ex priuilegio, quā ex ordinaria poteſtate. Quia omnes doctores aiūt poſſe Epiſcopos diſpenſare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tempus auroræ. Et ſic multo magis poterūt Epiſcopi iter agentes, vel ſecum diſpenſare, vel cum aliis, qui ſibi miniſtrent. Imo nō obſtante conſtitutione Pij V. in ſuperiori artic. allegata, poteſt Epiſcopus ex rationabili cauſa diſpenſare, vt ſacrum fiat poſt meridiem. Quia hæc conſtitutio ſolùm reuocat priuilegia, & licentias hoc generaliter concedentia a Sede Apoſtolica, vel eius legatis, ac etiam a maiori pęnitentiario: Hi enim ad hoc concedendum abſolutam habent poteſtatem. Non autem reuocat licētiam, quam in caſu particulari poteſt Epiſcopus cōcedere; quam ſecundum iuris cōmunis metas poſſunt omnes Epiſcopi interueniente cauſa concedere. Alioqui non eſſet iugū Eccleſiæ ſuaue, ſi his quotidie neceſſitatibus occurrētibus ad Papam, vel ad eius legatos, aut maiorem pęnitentiarium eſſet recurrendum. Et confirmatur hoc; Nam ſi Epiſcopus poteſt diſpenſare in anticipatione horæ, vt ſcilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, conſequēs eſt vt poſſit diſpenſare in poſt poſitione horæ, vt ſcilicet, hora poſt meridiē liceat celebrare. Exiſtimat tamen Nauarrus, *e* quod in neutro caſu poteſt cōcedere licentiam, & priuilegiū generale, hoc enim proprium eſt Summi Pontificis propter ſupremam poteſtatem. Poteſt tamen in caſu particulari diſpēſare rationabili cauſa occurente. Ex quibus infertur quod cū Prouinciales habeant iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, poſſunt etiam cum ſuis ſubditis diſpēſare, cauſa legitima interueniente, vt poſſint ſacrū facere ante aurorā, vel poſt Meridiem. Et ſic venit explicandum priuilegium Leonis Decimi, *Quo conceſſit fratribus Minoribus obſeruantiæ, vt de licentia ſuorū ſuperiorū (quorū conſcientus ſe remittit quō fratres debeant vti hac gratia) poſſint celebrare illico poſt matutinum, & poſt meridiem, præſertim diebus, quādo eſt de audienda miſſa præcepiū, quando fratres debent ambulare ſeu quando de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare ad locum, vbi commode poſſint miſſam audire, vel honeſte celebrare. De æſtate verò quando noctes ſunt breuiores etiam ante matutinum chori, vel infra, dummodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit prout conſuetum eſt in ordine, cum prima.* Ita habetur in Supplemento. *f* Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod ſi illa verba, *de licentia ſuorum ſuperiorum* intelligātur de licētia diſpenſatiua, nullum continent priuilegium, cum ex ſuperioribus prælati regulares ſuperiores poſſint in hoc diſpenſare, & etiam inferiores in abſentia ſuperiorum. In eo autē, quod addit, quod poſsint fratres facere ſacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc conceſsio loquitur, quando matutinum recitatur in choro poſt mediam noctem tertia vidNone hora propter aliquam neceſsitatem occurentem. Nam tunc fratres poſſunt celebrare poſt mediam noctem ante finitum matutinum in choro. Et addit Summus Pontifex. Dummodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit, prout conſuetum eſt in ordine, cum prima. Circa quæ poſteriora verba eſt notādū, quod dicti fratres poſſunt celebrare iuxta iſtam conceſsionem, etiā non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua, & reſtrictiua ſuperioris cōceſſionis, ſed ponuntur vt quid ſecundum ius commune requiſitum. Secundum enim opinionem communem, & antiquam, quam ſequitur Nauarrus, *g* nō poſſunt ſacerdotes Domini facere ſacrū, ſine eo quod prius recitent ad minus matutinum. At cum hodie iam defendantur contraria Soti *h* opinione quā ſequitur nouiſsimè doctiſsimus Suarez, in eam ſententia, vt fratres dicti poſsint celebrare etiā non recitato matutino præſertim inſtante neceſsitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. *i* non obligari præcedere recitationem matutinalem miſſæ celebrationem.

c Gl. in c. vlt. de priuil. li. 6.

d Suarez. 3. p. diſp. 80. ſect. 4. p. 1202. col. 2.

e Nau. vbi ſu. p. 1203. col. 2.

f Fo. 92. conc. 375.

g Nau. c. 25.

h Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 2. & l. 10. de iu. q. 5. a. 4. Suar. in 3. p. diſput. 82. ſect. 1. p. 2. & q. 1. col. 1.

i Nau. de ora. c. 3. 11. 70.

ARTICVLVS IV.

Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habent regulares multas cōceſsiones, ſed ſolùm hic proponam conceſiones ſequentes, in quibus omnia in aliis conceſſa conceduntur. Et aduertendū primo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit fratribus Minoribus vt non ſolùm in oratorijs, & locis, quibus degunt, ſed etiam in quocunque alio loco congruenti, & honeſto poſſint ſuper altare portatile miſſas libere, & licite celebrare*. Ita habetur in libro *K* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Conceſſit eiſdem fratribus Minorib. vt poſſint celebrare miſſas in cameris ſæcularium vel in plateis, dato, quod non videantur loca in honeſta quia in cameris dormiunt coniugati, & in plateis fiunt multa profana*. Ita habetur in eodem libro *l* & in ſupplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu continetur, quod *Gregorius XIII. conceſſit, quod non obſtante deciſione Conc. Trid. ſeſſione vigeſimaſecunda in decreto de obſeruandis & euitandis in celebratione miſſæ, poſſint presbyteri Societatis in miſſionibus, quæ à ſuperioribus fiunt ſeruata aliàs forma conceſſionis Pauli Tertij (videlicet cum debita reuerentia & honore) ſacrificium miſſæ cum altari viatico celebrare vbique gentiū, etiā in caſtris militū. Modo loca etſi cōia, & profana, tuta & honeſta ſint, & præ-*

K in 1. imp. fo. 59. & in 2. fo. 143. conceſ. 344.

l in 1. imp. fol. 70. conc. 173. & in ſuple. fo. 99. conc. 371.

Digitized by Google

& præpoſitus generalis aut per eum prouincialis præpoſiti eo tunc vtendum fore iudicauerint, poteruntque ibi ipſi presbyteri ſanctiſſimũ Eucharistiæ ſacramentũ miniſtrare fidelibus ad illud ſumendum debitè præparatis. Et quod aliud priuilegium eidem religioni cõceſſũ, *Vt in ſuis domibus in priuato oratorio à prouinciali approbato poſſint miſſæ dici ſine alia Epiſcopi approbatione, non obſtante Concilio Tridentino prout conceſſit Gregorius Tertius decimus, & refertur in Compendio ſocietatis.* a Circa quas cõceſſiones primo eſt notandum, quod ſancta ac decens eſt conſuetudo conſecrandi, & benedicendi eccleſias ad ſacrificium Eucharistiæ offerendum deſtinatas, prout de fide determinatur in Concilio b Meldenſi. Et in Concilio Bracarenſi c ſecundo præcipitur, prout dicitur latè infra in quæſtione de eccleſiis. Vnde de iure cõmuni, ait Diuus Thomas, d nõ poteſt offerri hoc ſacrificium extra eccleſiam, ſeu locũ ſacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenent omnes Doctores, e Angelus, Syluester, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio eſt: quia hoc eſt præceptum eccleſiaſticum renouatum in Concilio Tridentino. f Ex quo infero, tranſgreſſionẽ huius præcepti ex genere ſuo eſſe peccatũ mortale, vt probat Suarez, g affirmans quod nimis excedere videtur Soto opinans, non eſſe opus magna neceſſitate, vt in hoc peccatum mortale excuſetur. Loquitur enim expreſsè contra id, quod in iure h definitur, vbi dicitur hoc minimè licere, niſi ſũma neceſſitas coegerit. Et liberius ſubiũgit Soto addens; *Imo verò vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum vix arbitror poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra eccleſiam.* Quod certè ſi eſſet verum, ſequeretur, non eſſe peccatũ mortale celebrare in propria, & priuata domo, ſeu oratorio non ex cõtemptu, ſed ex deuotione, nec cum ſcandalo, ſed ſecreto. Conſequens autem eſt abſurdum, & cõtra communem ſenſum totius eccleſiæ. Non eſt ergo neceſſarium ſcandalum, ſeu contemptus, vt peccatum graue ſit, ſed ſufficit, quod ſit voluntaria trãſgreſſio præcepti eccleſiaſtici. Et etiam ſi eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis à iure non conceſſis, dicat Syluester i eſſe ipſo facto interdictos ab ingreſſu eccleſiæ; Suarez tamẽ hanc pœnam ſolùm contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto per ſpecialem eccleſiæ cenſuram affirmat hoc pacto, explicans verba capituli, qui celebrãt, de priuilegiis, libro 6. ibi; *Niſi quatenus eis à iure conceditur.* Ex quibus patet, quãtum priuilegium nobis Minoribus per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. ſit conceſſum, ſiquidem nobis conceditur, vt in quocunque loco cõgruenti liceat ſacrum facere. Et magis ſe explicans Alexãder Sextus ait, dicens, id ipſum licere in cameris ſæcularium, vel in plateis: ſi quidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt poſſint celebrare extra eccleſiam.

a Compen. ſociet. tit. oratoria.
b cap. 8.
c Cano. 6.
d D.Th. 3. q. 83. ar. 3.
e Ang & Syl. v. miſſa. Nau. c. 25. n. 82. An to. 3 tit. 13. c. 6.
f ſeſſ. 22 decr. de obſeru. & euitan. in celebr. miſſ.
g Suar. 3. p. diſput. 81. ſec. 3. p. 1214. col. 2. Sot. in 4. d. 13 q. 2. ar. 3.
h c. ſicut de cõſecrat. 1.
i Syluest. ver. miſſa 3. q. 5. §. 3.

Secundo circa cõceſſionem Sixti Quarti, in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili poſſint celebrare, nota, quod Vicecancellarius concedere poteſt ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus & Prioribus monaſteriorum ſolitorum gubernari per Priores, Prelatiſque maioribus, & maiorũ Principum conſiliariis, vt ſuper altare portatile poſſint celebrare. Alius autem hanc poteſtatẽ altaris portatilis poſt Pontificem maximum facere nõ poteſt prout dicitur in iure, K & tradit Quintilianus Mandoſius, & Marcus Antonius Cuccus. Familiares quoque includentur cum eo, cui fuerit conceſſum, & non alij, niſi dictum expreſſumque fuerit in priuilegio. Qui etiam aduertit, quod non plures quinque vt plurimũ includi perſonæ ſolent, iuxta Mandoſium l Subditi illius tamẽ non excluduntur, cui fuerit conceſſum. Parcè autem concedi ſolet in locis Apoſtolica, vel ordinaria authoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium a iure m cõmuni, ita vt in altari portatili abſque epiſcopi licẽtia celebrare poſſint: quod ipſum concedit Sixtus IIII. in priuilegio ſuperius allegato. Altare autem portatile eſt illud, quod etiam viaticum, ſeu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure, n eo quod portatur de loco in locum. Eoque vtuntur in exercitu præſertim, & peregrinatione, & alijs in locis, in quibus quis continue perſiſtere non poteſt, ſuper quo ritè celebratur, vt traditur in iure, o & tradit Geminianus. Vnde magnũ priuilegium datur Minoribus, vt in quocunque loco honeſto etiam permanenti poſſint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum a Gregorio XIII. presbyteris Societatis Ieſu, *Vt ſcilicet in caſtris militum poſſint in miſſæ ſacrificio altari portatili vti, cum in iure communiter agentibus hoc concedatur.* Dicitur enim in Concilio p Tiburiano. In itinere verò poſitis, ſi eccleſia defuerit, ſub dio, ſeu in tẽtoriis, item ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, miſſarum ſolemnia celebrari concedimus.

K c. melius, de priu. Gemini. in c. ſi eod. tit. de priu. in 6. nu. 5. Mand. in ſignat. v. altare portatile Cuc. lib. 1. maio. inſtitut. ti. 6. de miſſa. n. 43.
l Mando. vbi ſup.
m Cap. in his quæ de priuil.
n Cap. fin. de priuil. lib. 6.
o Cap. concedimus de conſec. d. 1. Gemin. in d. c. ſi. nu. 5.
p d. c. concedimus.

Tertio eſt notandum circa illam conceſsionem Gregorij Tertij decimi, in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratorijs à prouincialibus deputatis poſsit fieri ſacrum. Suarez q tenet, quod nõ ſolùm ſacerdotes Societatis, ſed etiam quilibet alij ſacerdotes poſſunt ibi celebrare, quia priuilegium vt ex verbis eius conſtat, non dirigitur ad ſolas perſonas ſacrificantes, ſed ad locum, & ad prouinciale, cui communicatur illa epiſcopi facultas approbandi abſolutè locum illum ad ſacrum faciendum.

q Suarez 3. diſpu. 80. ſec. 3. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegia ſuperius allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam author tenet, omnia ſupradicta priuilegia regularibus cõceſſa dicendi miſſam quoad modum, tempus, & locum eſſe iam per Tridentinum Concilium ſublata, allegans in ſuum patrocinium Nauarrum, r ſed celebrari debent ſecundum Rubricam miſſalis noui, iuxta conſtitutionem Pij V. quæ in miſſalibus reformatis habetur. Sed ego cum conſilio doctiſsimorum virorum ſemper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus pateſiat, libuit in præſentiarum tenorem Concilij ſ Tridentini, afferre quod ordinarios alloquens ait. *Ne patiatur priuatis in domibus atque omnino extra Eccleſiam, & ad diuinum cultũ dedicata oratoria, ab eiſdem ordinarijs ſignanda, & viſitanda ſanctum hoc ſacrificium à ſecularibus, aut regularibus quibuſcũque peragi, &c.* Et addit infra. *Ne ſacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in miſſarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Eccleſia probatę ac frequẽti, & laudabili vſu receptæ fuerint.* Et poſtea ſubdit in fine Conciliũ. *Hæc igitur omnia, quæ ſũmatim enumerata ſunt, omnibus locorũ ordinarijs ita proponuntur, vt nõ ſolùm ea ipſa, ſed quæcunque alia huc pertinere viſa fuerint, ipſi pro data ſibi à Sancta ſynodo poteſtate, ac etiam vt delegati ſedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant, atque ad ea inuiolatè ſeruanda cenſuris eccleſiaſticis, aliiſque pœnis, quæ illorum*

r Nauar. in ma. c. 25. nu. 82. in fin. & nu. 88.
ſ Seſſ. 22. in decret. de obſeru. & eui.

lorum

Digitized by Google

lorum arbitrio conſtituentur fidelium populum cōpellant non obſtantibus priuilegijs, exēptionibus, appellationibus ac conſuetudinibus quibuſcunque. Ex quorū verborū tenore colligitur, Concilium non reuocare priuilegia, ſed tantū præcipere ordinariis, vt nō obſtātibus dictis priuilegiis compellant regulares in foro exteriori cēſuris, & aliis remediis opportunis, ne facultatibus in ipſis priuilegiis conceſsis vtantur. Et ſic non impedientibus epiſcopis, nō eſt cur religioſi ſcrupulis agitentur. Imò addo, quod iuxta reſoluta in articulis ſuperioribus multa in dictis priuilegiis conceduntur religioſis, quæ iure communi conceduntur. Quas conceſsiones cum ſint iuris communis, non puto velle Conciliū Tridentinum ab epiſcopis impediri, cum ad ipſorum derogationem expreſſa mētio eorum fieri debuerit, prout a communiter ſcribentibus traditur. Aduertant tamen religioſi, ne vtantur priuilegiis concedentibus, vt miſſæ poſsint celebrari in cameris ſęcularium, vbi ipſi dormiunt, & fœminis non ſolum ſuis, ſed etiam forte alienis coniunguntur. In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquādo obſcœna interueniunt. Indecentiſsimum enim eſt vti talibus priuilegiis, & licētiis ſimilibus locis, niſi aliqua vrgentiſſima neceſſitate inſtante. Nam dicit doctiſſimus, necnō piiſſimus magiſter Sotus *a* magis velle, quem non audire miſſam, etiam ſi non poſſit ad eccleſiam ad eam audiendam ire, quàm permittere vt in dictis cameris dicatur, niſi eſſet perſona admodum illuſtris, cum qua facilius diſpenſatur. Ex his infertur, quod modo poſſumus vti dictis priuilegiis non contradicentibus epiſcopis.

a Sot. in 4. d. 13. q. 3. art. 3. p. 172. col. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm modo poſt Concilium Tridentinum poſſint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, vt miſſæ extra locum ſacrum celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod licet Concilium Tridentinum reſtrinxerit facultatem, quam *b* de iure habebāt epiſcopi dandi licentiam, vt extra eccleſiam in domibus priuatis, ſeu oratorio, nec conſecrato, neque benedicto poſſent ſacerdotes Domini ſacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino *c* ordinetur, *ne epiſcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra eccleſiam, aut oratorium, ad id dedicatum miſſam celebrari*, Per quæ verba ipſi obligantur ad illud ſeruandum, prout reſoluit Nauarrus, *d* Exiſtimat tamen Suarez, *e* non eſſe ablatam epiſcopis poteſtatem concedendi licentiam in caſu neceſſitatis, vt in aliquo honeſto loco fiat ſacrū; quāuis talis locus nō ſit ad diuinū cultum deſtinatus. Cui iure ordinario poſſit hoc fieri, vel concedi in caſu neceſſitatis, prout reſoluunt authores in ſuperioribus citati, Soto *f* ſcilicet, & Nauarrus. Concilium autem non abſtulit hoc ius ordinarium, & cōmune neque de caſu neceſſitatis quidquam loquutus eſt, ſed abſolute de communi modo celebrandi. Item quia facultas hæc eſt per modum diſpenſationis. Concilium autem non abſtulit facultatem ab epiſcopo rationabiliter diſpenſandi, quā habet in huiuſmodi rebus, quia multi caſus occurrunt, in quibus & fieri poteſt ſine irreuerentia ſacramēti, & fieri etiā oportet. Tandem vſus hoc cōfirmat, quia ita fit ſine vllo ſcrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, prouinciales regulares habētes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſe cū ſuis ſubditis diſpenſare in caſu neceſſitatis, vt celebrēt extra eccleſiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apoſtolico eos adiuuante. Sed qui hoc aſſerunt toto cœlo aberrant non conſiderantes prouinciales ſupradictos non habere abſolute iuriſdictionē epiſcopalem, ſed tantum iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Quæ dictio, *quaſi*, limitationem aliquam includit, ita vt iuriſdictio ipſorum nō extendatur ad ea, quæ ſunt muneris Pontificalis. Vnde cum muneris Pontificialis ſit cōſecrare Eccleſias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere neceſſe eſt, diſpenſare, vt in locis extra eccleſiam, & oratorium deputatum ab ordinario in caſu neceſſitatis ipſum ſacrificiū celebretur: & per conſequens prouinciales nō poſſunt in hoc diſpēſare, cum poteſtas ipſorum & epiſcoporum nō quoad omnia ſit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertēs circa priuilegiū Gregorij Tertij decimi, cōcedens ſui inſtituti Prouincialibus, vt poſſint in eorū domibus deputare oratoria, vt ibi ſacrum celebretur, quod prouinciales nō vtuntur hac facultate niſi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij exiſtūt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi, cū opus fuerit, difficiles ſe exhibebūt ad huiuſmodi oratoria deputāda. In quibus verbis clare innuit, quod deputatio oratorij ad miſſā celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquā quid concernens munus Pontificale; & per conſequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licētiam, vt extra Eccleſiam in locis priuatis celebretur.

b Ca. miſſa de conſecr. d. 1.

c Seſſ. 22. in decret. de obſ. & euit. in celeb.

d Nau. lib. 1. cōſil. 11. de conſt. conſ. 1. q. 17.

e Suar. vbi ſup. diſp. 81. ſe. 3. pag. 1216. col. 2.

f Sot. vbi ſup. & Nauar. in d. ca. 21.

ARTICVLVS VII.

Vtrum miſſa poſſit audiri extra parochiam, in monaſterijs religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. authoritate Apoſtolica, *Conceſſit, quod omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus, qui non contēpto proprio ſacerdote parochiali in Eccleſiis fratrū Mendicantiū ordinū Dominicis, ac feſtiuis diebus miſſas audiūt ſatiſfacere præcepto Eccleſiæ de miſſa audienda, nec aliquam labē peccati mortalis, pœnamque propterea incurrere in cōtrariū facientibus non obſtantibus quibuſcunque.* Ita habetur in ſupplem. *g* Qui idē Summus Pontifex præfatas literas cōfirmauit, & ampliauit, & ſuper eas aduerſus contradictores conſeruatores dedit, vt in eodē ſupplemento *h* habetur. Nec hoc indultū eſt reuocatū per Concilium Tridentinum quatenus habet, teneri quem ad audiēdam concionem in parochia ſua, ſi cōmode fieri poteſt, Quia conciliū non agit de miſſa, ſed de concione. Imo ſi rectè perpendantur verba concilij non deſignāt ad id teneri fideles ſub peccato mortali. Ait enim conciliū. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter, teneri vnuquēque parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt, ad audiēdū verbū Dei.* Notanda enim ſunt illa verba, *Moneat Epiſcopus*, quæ deſignāt monēdos non obligari ſub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret concilium ſtatim, quod ſi noluerint eius monitis adhærere, aſtringat populū, vt concionē audiat. Præterea ait concilium, *populum teneri intereſſe ſuæ parochiæ, vbi commode hoc fieri poteſt ad audiendum verbum Dei*. Quod intelligendum eſt, quando in monaſteriis non prædicatur, Cum enim in ipſis prædicatur, commodius multo eſt parochianis audire concionem in ipſis, quàm in parochia, cum in monaſteriis officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinē ſacerdotū nō deficiant miſſę, quas ſero ad eccleſiā cōſuetes audire poſſēt & præcepto eccleſiæ ſatisfacere. Et cū regulariter loquen-

g Conceſ. 90.

h Fo. 47. conc. 142. Conc. Tri. ſeſ. 24. c. 4. de reform.

Digitized by Google

loquendo,prædicatores in monaſterijs prædicantes ſint præſtantiores, quàm prædicatores in eccleſijs parochialibus concionantes:& quia audientes verbum Dei a prædicatoribus ordinum Mendicãtium lucrantur indulgentias,de quibus infra in quæſtione de prædicatoribus dicetur.Vnde Paulus Tertius, *Conceſſit religioſis Societatis Ieſu, vt omnes Chriſti fideles qui concionibus prædicatorum Societatis interuenerint: poſſint eiuſmodi diebus in Eccleſijs, in quibus dicti religioſi concionantur miſſas,& alia diuina officia audire,& ſacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his ad re ſuas parochias*. Ita habetur in Compendio a Societatis.Ex quo priuilegio propter vtilitatem ſpiritualem prædicationum horum patrum colligitur, a Paulo Tertio nõ monaſterijs,neque collegijs,nec conuentibus ipſorũ ipſum fuiſſe conceſſum,ſed ipſis patribus prædicantibus.Et ſic,cum ſit perſonale,ſequitur perſonas ipſorũ in quacunque eccleſia prædicauerint,ita vt ibi poſſint omnes fideles miſſam audire,& alia ſacramenta recipere. Nec etiam obſtat idem Concilium b Tridentinum,quatenus habet vt *Epiſcopi moneant populum,vt frequenter,ſaltem dominicis diebus,& feſtiuitatibus ſolemnibus ad ſuas parochias accedant*.Non enim ait Concilium,vt iubeant, nec eos teneri,ſed ſolùm vt moneant,quod non ponit neceſſitatem iuxta ea,quæ traduntur in iure. c Obſtat tamen ſecundũ aliquos fortiter id quod ſtatim ſubdit conciliũ,*Poſſe epiſcopos authoritate Apoſtolica iubere circa hoc opportuna,& opportunum videtur, quòd miſſæ in parochijs audiantur à parochianis*. Ad hoc reſpondeo,non debere videri opportunum iuxta ſuperius allegata,præſertim, vt cum ſcandalo tot laicorum monachorum tam generalis conſuetudo,quã etiã in vrbe ſeruari videmus,vt talis cõſuetudo tollatur. Præterea fœlicis recordationis Pius V.in quadam bulla in fauorem religionũ lata anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo,*Declarauit,audientes miſſas in feſtiuis diebus in monaſterijs mendicantiũ ſatisfacere precepto audiẽdi miſſam*. Nec obſtat, quod Gregorius XIII. reduxerit omnia conceſſa a Pio Quinto regularibus ad terminos iuris communis,& Concilij Tridentini, Nã reſpondetur,quod conſuetudo ante Conciliũ Tridentinũ tolerata in omni Eccleſia habet, vt miſſa poſſit audiri in dictis diebus in quocunque loco ſacro etiã in eremitis.Adeo,vt dicat Syluester,d quod Epiſcopus ſuis ſubditis contrariũ præcipere nõ poteſt,quia conſuetudo eſt generalis. Et ſicut Epiſcopus nõ poteſt tollere,neque reſtringere ius cõmune argumẽto cuiuſdam canonis, e ſic neque generalem totius orbis conſuetudinem,quę vim eandem habet iuxta quandã legem.f Et per conſequens excõmunicatio, quã contra eam ferret,eſſet nulla,argumento cuiuſdã Decretalis.g Et Concilium Tridentinũ licet tollat alias conſuetudines,non tamen hanc ita toleratam,& approbatam,& vtilẽ omnibus Chriſti fidelibus.Et Gregorius Tertius decimus ſolùm reuocat, quæ a Pio Quinto in fauorem Mendicantium conceduntur,quatenus ſunt contra Concilium Tridentinum.h Ita colligitur ex traditis a Nauarro, & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in ſacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum ſit decreto, & priuilegio,de quo in capite vltimo de priuilegijs in ſexto.Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo deciſum negatiue;quia intentio Concilij eſt tollere abuſus; & in ipſis non eſt abuſus,cũ fiant ex cauſa,vt quotidie miſſam audiant; quam non audirent, ſi illi priuilegio Epiſcopi derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Cõcilium non tollere conſuetudinem rationabilem, de qua nobis modo ſermo eſt. Præterea in eadem congregatione conſiderando verba dicti decreti, ibi,*Moneant etiam*,deciſum eſt,quod populus monẽdus eſt, vt Dominicis diebus, & feſtis maioribus miſſas in ſuis parochijs audiat. Non eſt tamen ad id per cenſuras Eccleſiaſticas cogendus. Aduertendum tamen, quod per illa verba ſuperius allegata Concilij i Tridentini,ſcilicet,*Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt omnibus locorum ordinarijs ita proponuntur,vt non ſolùm ea ipſa ſed quæcũque alia huc pertinere viſa fuerint ipſi pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate,ac etiã delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant mandent,corrigant,ſtatuant,atque ad ea inuiolabiliter ſeruanda cenſuris Eccleſiaſticis,aliiſque pœnis, quæ illorũ arbitrio conſtituẽtur fidelem populũ compellant*,per hæc inquam verba.Poſſunt Epiſcopi cõpellere regulares,vt in offertorio miſſarum conuentualium,quæ Dominicis diebus in monaſterijs celebrãtur,declarent fidelibus,quæ feſtiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrãt:ne ignorantia horũ feſtorum & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica a fidelibus transgrediantur.Hoc enim opportunum quid eſt,& maxime conſentaneum; & ita vidi obſeruati a quibuſdam fratribus ordinum Mendicantium in Regno Portugalliæ in Archiepiſcopatu Eborenſi.

a Compen. Societ. v. miſſa. §.

b Seſſ. 22. in decr. de obſ. & euit. in celebr. miſſ.

c §. fin. 4 diſt. ea. precipitur. 24. q. 1.

d Syluest. v. miſſa. 2. q. 1. §. 1.

e c. infer. 21. d.

f l. de quibus, ff de lega.

g c. 1. de ſent. & re iudic.

h Nauar. in manu. c. 21. n. 6. Hen. 2. tom. lib. 9. de miſſa. c. 21. nu. 9. in fine.

i in d. Decret. de obſeru. & euit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.

Reſpondeo dicendo, quod ex cauſa quocunque die poſſunt dici miſſæ priuatæ votiuæ,quando non celebratur officium duplex, prout ait Pius Quintus in ſua conſtitutione poſita in miſſali,& cõtinetur in regulis eiuſdem miſſalis. Id tamen non debet fieri paſſim,ſine cauſa rationabili.Cauſa autẽ erit rationabilis,vt ſi quis data pitantia petat miſſas dici de Requiem;nam ita ſunt dicendæ,quia ſpeciale officium eſt vtilius, & oratio magis directe,& immediate de ſe magis mouet ad impetrandum a Deo,prout tradunt Diuus Thomas, K Syluester,& poſt alios Maiolus, & Nauarrus. In feſto verò duplici rectius ſacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio feſto,prout tenet Soto, l vt ita ſe conformet miſſali, & communi vſui, ſatisfacitque debito.Quia ex opere operato nõ minus ſatiſfactionis applicatur defuncto, ſuppleturque directa vis interpretationis ex deuotione feſti & Sancti. Et ait Nauarrus,m quod pro miſſa longa de Paſſione ſatis implet ſacerdos, ſi celebret de feſto etiam ſemiduplici, aut infra octauam.

ARTICVLVS IX.

Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata vnius feſti dicere aliam.

Reſpondeo dicendo,quod Clemens VII. *Cõceſſit fratribus Minoribus obſeruãtiæ,quod cum aliquis petierit ab eis,vt celebrẽt miſſã de paſſione,licet eis miſſam de Cruce,vel de quinque plagis, & loco Euangelij Paſſionem ſecundũ Ioannẽ dicere ſiue in fine miſſæ huiuſmodi paſſionẽ præfatam dicere,& ſic cẽſeatur ſatiſfactũ fuiſſe petitionibus illorum,qui petierunt*. Ita refertur in compendio n Mendicãtium,vbi collector ait eſſe viuæ vocis oraculum authenticum, Sed ego intelligo,quod hac conceſſione modo poſt conſtitutionem Pij Quinti minime vti poſſunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſa-

K D. Thom. in 4. d. 45. Sylu. v. miſſa. §. 4. Maiol. li. 3. de or. regul. c. 24. in fi. Nau. in manu. c. 25. num. 134 & lib. 3. conſ. tit. de celeb. miſ. conſ. 6

l Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 1. col. penult.

m Nauar. de conſ. 6. nu. 1.

n Tit. miſſa. 8 §. 13.

Digitized by Google

miſſalis reformati. Pius enim Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie Idus Iulij Pontificatus ſui anno quinto, in conſtitutione quę incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio miſſalis reformati. *Mandauit, ac diſtricte præcepit omnibus & ſingulis Eccleſiarum patriarchis administratoribus alijſque perſonis quacunque Eccleſiaſtica dignitate fulgentibus, & presbyteris ſecularibus aut cuiuſuis ordinis regularibus ne in celebratione miſſæ alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc miſſali continentur addere, vel recitare præſumāt.* Et addere miſſis de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, ſicut conceſſit Clemens Septimus puto eſſe additamentum in dicta conſtitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ ſuper ducentos annos miſſarum celebrandarum in eiſdem Eccleſiis aliud obſeruant (a quibus Pius Quintus præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam aufert) poſſunt vti priuilegio ſupradicto, cum ſecundum canones *a* antiquos poterant addere aliqua cum conſilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres poſſint facere prædictam commutationem dicendo pro miſſa de Paſſione miſſam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius miſſæ priuatæ alicuius ſancti commendatæ aliam miſſam de ſancto occurrente dicere. Verum eſt tamen, quod non peccauit, ſi ſine ſcandalo aliquando hoc fecerit, vt ſe conformet ordini, & ritui miſſalis reformati. Sine enim cauſa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipſius miſſalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in noſtra Summa *b* confeſſorum diximus, & articulo ſequenti dicetur.

a Conc. Carthag. 3. can. 23 Con. Mileuit. c. 2.

b 1. to. c. 244. miſ. concl. 24. p. 715.

ARTICVLVS X.

Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſynā, vt eius prælatus miſſas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, vtrum ſatisfaciat dicendo alias miſſas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima, ibique valorem miſſæ ei applicando.

Reſpondeo dicendo, quod ratio huius dubij pēdet ex miſſali Romano antiquo, & maxime ex impreſſo Pariſiis anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, in quo dicitur, miſſas Diui Gregorij cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas eſſe has. Prima eſt de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de ſancto Ioanne Euangeliſta. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuageſima. Decima de Dominica prima Quadrageſimæ. Vndecima de Dominica ſecunda Quadrageſimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadrageſimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Dominica in Ramis Palmarum. Decima quinta de Cœna Domini. Decima ſexta de Reſurrectione Domini. Decima ſeptima de Aſcenſione Domini. Decima octaua de feſto Pentecoſtes. Decima nona de feſto Trinitatis. Vigeſima de Dominica prima poſt Pentecoſten. Vigeſima prima de Dominica ſecunda poſt Pentecoſten. Vigeſima ſecunda de Sancto Ioanne Baptiſta. Vigeſima tertia de Sancto Petro, & Paulo. Vigeſima quarta de Sancta Maria Magdalena. Vigeſimaquinta de ſancto Laurentio. Vigeſima ſexta de Aſſumptione Beatę Marię. Vigeſima ſeptima de Sancta Cruce. Vigeſima octaua de Sācto Michaele. Vigeſima nona de Sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et poſt celebrationem harum miſſarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunādum. Referuntque Innocentium Papam conceſſiſſe plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas miſſas. Hoc ſuppoſito dico, nō eſſe obligatum prælatū dicti monaſterii ad eas dicere, aut celebrare facere cum iā ſuæ obligationi ſatisfecerit, quamuis neque illas miſſas antiquo miſſali præſcriptas, nec quotidie celebrauerit: dūmodo tamen aliæ triginta miſſæ de feſtis occurentibus dictæ ſint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memēto illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum, vt obliget neceſſum eſt, quod ſit honeſtum, licitū, & poſſibile, vt innuit Diuus Thomas. *c* Iam autē relinquere eas miſſas, quæ Miſſale nouum Romanum poſt Conciliū Tridentinum editum ſingulis diebus, & maxime ſolennibus celebrandas ordinat, & pręcipit, eſt illicitum. Tum, quia indecens, & abſurdum eſſet quadrageſimali tempore dicere miſſam de Reſurrectione, vel Aſcenſione; quæ tamen dicendæ eſſent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta miſſas. Tum, quia in diebus feſtis, etiamſi non de neceſſitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire miſſam de feſto occurrenti argumento aliquorum canonum. *d* Ex quibus colligit Angelus, *e* non excuſari a peccato celebrantes, qui relicta proprij feſti miſſa aliam particularem votiuā dicunt: & tales ſacerdotes reprehenſione dignos affirmat. Tādem in officio miſſæ, vt ait Diuus Thomas, *f* non ſolum repetitur ſacrificium, ſed etiam orationes, & ex parte ſacrificij oblati æqualiter prodeſt viuis, & defunctis de quocunque miſſa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodeſſe quā plurimū miſſam, quæ incipit, *Requiem æternā*, inſtitutā pro defunctis, in qua ſunt orationes ab Eccleſia determinatæ pro mortuis. Iſte tamen fructus, & vtilitas cum recompenſari poſſit propter maiorem deuotionem vel eius, qui dicit miſſam, vel per interceſſionem ſancti, cuius ſuffragiū implotatur in miſſa, idcirco æque ſatis fit per celebrantem obligationi, dicendo miſſam de Sanctis, ſiue de Dominica, ac ſi diceretur illa de defunctis. vnde Hoſtienſis *g* refert, Vgonem Cardinalem ſolitum dicere, quod celebrando de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Roſela, *h* Sylueſter, Armilla, Tabien. Præterea huiuſmodi triginta miſſæ ſunt dicendæ de neceſſitate cōtinue, & abſque interruptione ſingulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur ſingulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* debet interpretari, quod debet celebrare quanto frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim eſſet illicita conſtitutio, vt quæ daret materiam peccandi, cum non ſemper ſit homo recte diſpoſitus ad tantum Sacramentū percipiendum. Iam autem, quod in die Reſurrectionis, vel in alijs ſolennitatibus fiāt collectæ pro defunctis, non eſt Eccleſiæ conſuetudo, imo bulla Pii Quinti, quæ confirmat Miſſale nouum Romanum, tollit vſum cæterorum Miſſalium, & nihil addendum ipſi præcipit.

c D.Tho. 2.2. q.88.

d c. quidā laicorum de cōſe. miſ. c. & hoc de conſ. diſt.

e Ang v miſ. c.23. & v. feri. § 42.

f D.Tho. in 4. d.4 q.2. ar.3. q.1. ad 5.

g Hoſt. in c.1. de celeb. miſ.

h Roſel. ver. miſſa. §.1. Syl. §.4. Armil. §. 311. Tabien. n.48. & 52.

i c ſignificatū de præb.

AR-

ARTICVLVS XI.

Utrum Dominæ noſtræ miſſa celebrari poſſit in Sabbato concurrenti feſto. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunque feſto.

RESpondeo dicendo, quod ſi inſtitutor capellæ iubeat omni feria ſecunda cantari miſſam defunctorum, vel Sabbato miſſam Dominæ noſtræ votiuam præter principalem, & maiorem miſſam illius eccleſiæ, aut monaſterij, conſeruanda eſt intentio, prout tenet Syluester *a* poſt alios Nauarrus vt voluntati teſtatoris ſit ſatisfaciendum, iuxta ea, quæ tradit Couarruuias. b Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos eſt, vt dictæ miſſæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua cõſuetudine agũt Couarruuias, *e* & Caſſaneus. Et mos in Eccleſiis collegiatis, & in eccleſiis quarundam religionum, vt præter miſſam principalem cantetur miſſa defunctorum moderatur generalem regulam miſſalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica miſſalis, vbi dicit, *quod quando officium ſit de feria, poteſt miſſa principalis eſſe votiua, vel de defunctis; ſi vero fiat officiũ duplex, vel ſemiduplex non fiat miſſa principalis niſi de die.* Vbi non vetat, quin minus principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina noſtra, etiã in duplici. Idẽ ordinatũ fuit in ſynodo Cõpoſtellana *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Imo cum licentia Eſpicopi interdum ſit miſſa principalis votiua de cõceptione, aut de alio feſto Beatæ Virginis, vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus poteſt fieri cum licentia ſuorũ prouincialiũ, qui quantũ ad hoc licentiã habent quaſi epiſcopalẽ. Nec obſtant iura *h* in contrarium; quia conſuetudine derogata ſunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in feſto duplici poteſt dici in Sabbato Miſſa Dominæ noſtræ, ſicut mos antiquus introductus eſt ex deuotione patrum ipſorum dicendi dictam miſſam cum maxima ſolennitate in quocunque Sabbato. Nec hoc eſt contra regulam, & rubricam miſſalis reformati.

a Syluest. ver. miſſa. §. 4. Nauar. c. 25. nu. 139.
b Couar. in c. cum eſſet in t. de teſta.
c Henri. l. 10. l. 9 de miſſa. c. 23. nu. 7.
d Nauar. vbi ſup.
e Cou. lib. 1. vari. c. 10. nu. 3. Caſſan. de glo ri. mund. c. 12. nu. 13.
f art. 3. c. 38.
g Henriq. vbi ſup. lit. n.
h c. hoc & c. attendendum. de conſecratio. d. 1.
i Nau. d. conſi. 6. nu. 7.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſcilicet, vna de feria, & altera de Sancto occurrenti.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in conſtitutione miſſalis reformati tenet, quod in eccleſiis collegiatis duæ miſſæ dicantur in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs. ſcilicet vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Eccleſia collegiata nõ dicitur ex eo, quod plures in ea clerici ei adminiſtrantes congregari ſoleant: nec enim perſonarum clericorumque multitudo ſola collecta facit collegium, niſi alia præter hæc interueniant nempe vt principio velut collegium ibi inſtitutum, erectumque ſit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Gloſſa *k* Innocentius, Ioannes Andreas, & alij, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Si autem primæ inſtitutionis nulla extant documenta, ex quibus collegii priuilegium tributum eſſe appareat, ſigna tamen nonnulla collegij, veſtigiaque ibi enireſcant, collegiata tenebitur. Vt ſi conſtituere ſyndicum conſueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, ſigillumque commune habere, & ſi conſueuit prælatum ſuum eligere, & ſimilia facere. Non autem deſideratur, vt quiſpiam velut eis caput, ac rector præſit, iuxta Felinum, *l* & traditur a Marco Antonio Cucco. In cathedralib. autem eccleſiis præſumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamſi nullum ex prædictis veſtigium appareat. Vnde ſequi videtur, quod in Eccleſiis regularibus ſecundum ſupradictam conſtitutionem, & rubricam duæ miſſæ ſunt dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen eſt dicendum, pro vt declaratum fuit in ceremoniali noſtræ religionis authoritate congregationis generalis Toletanæ editi, ubi dicitur, quod monaſteria nomine eccleſiarum collegiatarum minimè comprehendũtur. Et non obſtant ſupradicta. Nam licet monaſterijs nomen collegij comperat, neceſſe tamen erat, vt in conſtitutione ſupradicta diceretur, quod in eccleſiis collegiatis ſæcularibus, aut regularibus duæ miſſæ dicerentur. Sicut enim nomine eccleſiaſticorum in odioſis regulares minimè comprehenduntur, Ita etiam nomine Eccleſiarum in hoc onere monaſteria minime veniunt.

Ex quo infertur, quod ſi eccleſia collegij ius habeat, quamuis re ipſa collegij more non regatur, inter collegiatas cenſeri poterit, ſi aliqui canonici ex ea adſint, quamuis nec collegium congregare, nec ſigillum commune habere, nec ſyndicum facere ſoleat in his ſaltem, quæ fauore potius, quam odio digna exiſtumãtur, prout tradunt Alexander, *m* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, aſſerendum eſt, quod hæc eccleſia collegiata non tenebitur ad dictas duas miſſas. Aduerte, quod Martinus Quintus conceſſit. *Quod in Quatuor temporibus, vel in diebus Quadrageſimæ, aut Litanijs ſufficiat in monaſterijs Sancti Hieronymi celebrare miſſam de feria (ſi hoc velint) cum commemoratione feſti, quod in ipſa die celebratur; niſi eadem die ſit duplex, aut ſemiduplex, Super hoc tamen onerat conſcientiam prælati, ſi non eſt tanta multitudo fratrum, quod poſſint duas miſſas dicere.* Ita collector *n* priuilegiorum Mendicantium, qui aſſerit, ſe vidiſſe hoc ſub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod licet ſupradicta Rubrica Miſſalis ad eccleſias regulares extenderetur, fratres Mendicantes, in foro conſcientiæ vnam miſſam dicentes, aliã relinquentes, vbi non eſt tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento ſupradicto priuilegio, quo ipſi gaudent.

k Gloſſ. in ca. nobis de iure patro. v. in conuentualibus. Innoc. in c. poſtula. de iure patrona. And. in c. ſtatutum elect. lib. 6. Cucco lib. 4. man. inſt. titu. 1. de elect. nu. 5.
l Feli. in c. ex literis col. 4. de conſt. Cuc. vbi ſup. nu. 13
m Alex. conſ. 74. col. 1. l. 4. Feli. in c. accedentes, col. 4. de praſcr.
n in Compen. Mendic. titu. miſſa. 3. quo admodum. §. 17.

ARTICVLVS XIII.

Utrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum.

RESpondeo dicendo, quod ſi in cappella, aut anniuerſario ſit magnus miſſarum, & ſacrificiorum numerus pro tenui ſtipẽdio, Epiſcopus poteſt, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinatur in Concilio *o* Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate teſtantium, conſtituta tamen congruente ſtipite, ita vt ex multis pitãtijs efficiantur vna victui ſufficiens diuino. Vt anniuerſaria commutet Epiſcopus, eget Synodi conſilio iuxta Concilium Tridentinum. Vt ſi in vna eccleſia aut oppido mãdatæ ſint a teſtatoribus plures miſſæ ſed ob miniſtrorum paucitatem non poſſunt quotãnis impleri anniuerſaria, etiã data pingui ſtipe poſſet Epiſcopus, reducere ad pauciores cum cõmemoratione ſingulorũ teſtatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinũm, *p* & multo magis poteſt, ſi ſtipes ſint tenues In eccleſia Salmantina approbãte ſynodo facta eſt con-

o Conc. Trid. ſeſ. 25. de refo. c. 4. & ſeſ. 21. de refor. c. 7.
p Conc. d. ſ. 4. in fine.

Digitized by Google

conſtitutio, qua hæc facultas cōmittitur Epiſcopo cum conſilio capituli. Sed vt onera dicendi miſſas in beneficio, qualis eſt capellania, temperet Epiſcopus, non eget Synodi congregatæ conſenſu. Ita recentiores cōſulti, prout aſſerit Henriquez, *a* & Nauarrus. Qui addit, quod poſſet Epiſcopus abſq; Synodo anniuerſaria commutare iure communi, & moderari numerum miſſarū quia hic eſt caſus neceſſitatis. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez, *b* affirmans doctiſſimum Doctorem Veram, hanc tenere etiam opinionem, ſed ad id, quod in articulo quæſtionis propoſitum fuit deueniendo dico, quod Abbates, & Generales ordinum in ſuis capitulis generalibus re diligenter perſpecta poſſunt pro ſua ſciētia in prædictis Eccleſiis, quas hac prouiſione indigere cognouerint, ſtatuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum, atque Eccleſiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamē vt eorum etiam defunctorum commemoratio fiat qui pro animarū ſuarum ſalute legata ad pios vſus reliquerunt, Ita determinatur in eodem concilio Tridentino. *c*

a Henri.2.to. 9. tit. de miſſ. c.22.nu.6.lit. P. Naua.c.25. nu 138.
b Hen. vbi ſu.
c Con.Tri.ſeſ. 2. de ref.c.4.

Circa quod aduertit Nauarrus, *d* quoad Abbates & Generales eſſe quoddam ius nouum, ſed non quoad Epiſcopos, cum argumento aliquarum decretalium *e* cum eis notatis poſſint Epiſcopi hoc facere ſine Synodo iure antiquo; quod non videtur per hoc ſublatum cum fuiſſet additum ad maiorem iuris antiqui obſeruationem.

d Na. vbi ſup.
e c.cum acceſ. ſiſſe, & c.cum ex parte. de cō ſtitu.

Secundo eſt aduertendum, quod huiuſmodi facultas Epiſcopis Abbatibus, ac Generalibus conceſſa intelligitur tantum de onere miſſarum, ante Concilium Tridentinum impoſito. Sicut ita fuiſſe ſibi reſponſum ab Illuſtriſſimis Cardinalibus ſanctiſſimæ congregationis interpretibus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio teſtatur Paraſſelus. *f* Necnon & ipſa congregatio alibi reſpondit, hanc taxationem eſſe intelligendā de miſſis tantùm & non de aliis ſuffragiis, necnon de miſſis in fundatione poſitis, ſed pro alia cauſa à teſtatoribus relictis.

f Paraſſe. in tract. prouil. f. 232.

Tertio eſt notandum, quod declarauit Synodus Toletana celebrata anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, actione ſecunda, capite decimo, quod vicarius Epiſcopi, aut viſitator id nō poteſt, quia concilium ſoli Epiſcopo, uel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez *g* dicens, quod expedit, vt dicta commutatio fiat per expreſſam intentionem Generalis religionis, aut capituli generalis cum Papæ authoritate commutantis voluntatem. Quarto eſt aduertendum, quod dicti prælati in diminutione dictarum Miſſarum debent eſſe ſatis circunſpecti conſiderantes quod agunt demutanda teſtatorū voluntate, quod ſolùm Papæ committitur. Et ſic ad faciēdā dictam diminutionem debet iuſta cauſa præcedere, & ita deberet fieri, vt quo minus poſſibile ſit voluntati teſtatoris, aut inſtitutoris anniuerſarij defraudetur. Et ſic oportet, quod dicta diminutio cōpenſatione compenſetur. Vnde iuſte poſſunt obligare; vt loco miſſarum, quæ numero antiquo detrahantur, celebrantes miſſas pro ipſis defunctis, ipſis applicent vnū de tribus valoribus. Primum eſt correſpondens obligationi pro ipſis celebrandi. Secundum correſpondens memoriæ actuali, quæ in Memento pro defunctis pro ipſis habetur. Tertium ponendo pro ipſis aliquas defunctorū collectas, ſicut aliàs ordinauerat Iulius Secundus. Quæ collectæ etiam in feſtis ſolennibus apponi iure poſſunt in miſſis priuatis, cum nullo iure contrariū præcipiatur, vt reſoluit Nauarrus. *h* Et hoc confirmatur ex quadam conceſſione facta à Leone X. *Fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ qui poſſeſſionem accipientes monaſteriorum conuentualium noſtræ ſacræ religionis videntes magnis anniuerſarijs perpetuis eſſe ita oneratos præ multitudine ipſorū illis eſſet neceſſum ab officijs diuinis deficere, ſi omnia in anniuerſarijs cōtenta ab ipſis adamuſſim eſſent adimplenda, Supplicauerunt ſuā Sanctitatē, vt de benignitate Apoſtolica prouidere dignaretur: qui reſpondit ad ea, & ad alia ſimilia onera non eſſe obligatos, dummodo tam in cōmunibus officijs, quæ quotidie in dictis Eccleſiis celebrantur, quam in priuatis orationibus & in extraordinarijs miſſis, & ſuffragijs quę in dicto ordine pro ſingularibus benefactoribus fieri ſtatutum eſt, illorum, qui redditus, vel ornamenta pro ipſis anniuerſarijs reliquerunt, memoriam ſpecialiter faciant. Quod idem monialibus Sanctæ Claræ conceſſum eſt.* Ita habetur in ſupplemento ordinis.

g Henriq. vbi 232.
h Nau. libr. 3. con. tit. de cele. miſ. conſ. 59 f. 346. in 1. impr.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum Miſſa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

RESpondeo dicendo, quòd in ſingulis Eccleſiis cathedralibus, parochialibus, & cōuentualibus debet quotidie ſacrificium miſſæ offerri, & cōueniens ſit, ſeu mediocris ſacerdotū numerus. Hęc eſt communis Doctorū. Hæc tamen obligatio pertinet ad rectores eccleſiarum, nam licet ipſi nō teneantur per ſe quotidie celebrare, tenentur tamen curare, vt non omnino deſit in ſua eccleſia ſacrificium. Addit tamen Victoria, *i* ſi interdum hoc prętermittatur non eſſe peccatum mortale, ſed ait, quod hæc licentia non eſt extendenda, nam res hæc multum pertinet ad commune bonum fideliū, & ideò talis obligatio grauis eſt, vt bene ſignificauit Soto; *K* quapropter per ſe loquendo non poterit prętermitti ſine graui culpa, niſi forte ob vrgentem cauſam, & rationabilem. Ex his infertur, quid reſpondendum ſit ad id, quod in articulo quæſtionis decidendum proponitur, quod ſcilicet in conuentibus, vbi mediocris eſt ſacerdotū numerus, culpam grauem committet ſuperior, ſi non curet, vt quotidie hoc ſacrum ſacrificium pro viuis & defunctis offeratur; cum res hæc maximè pertineat ad commune bonum fidelium, & ad conſolationem ſpiritualium fratrum, & ad religionis decorem. Et ideò in regno Portugallię diligentia ſereniſſimi Infātis Henrici. S. R. E. Cardinalis (qui poſtea infelici morte Sebaſtiani I. legitima ſucceſſione illud regnum fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua nō erant aliqui ſacerdotes, qui quotidie ſacroſanctum hoc myſterium peragerent, vt in eo eſſent ſacerdotes Domini eiuſdem inſtituti profeſſi, & nunc ſunt non ſolùm ſacerdotes, ſed etiam prædicatores ſecundum inſtitutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

i Vict. in Summa. nu.21.
K Sot. in 4. d. 13. q.2. ar.1.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Gloria in excelſis Deo dici poſſit à Regularibus in Miſſis votiuis.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus *Cōceſſit fratribus vniuerſis ordinis Minorū, quod in miſſis votiuis tā ſolenibus, quā priuatis, quas de Spiritu Sancto, aut de B. V. Maria dixerint, poſſint dicere Hymnū Angelicum, ſcilicet, Gloria in excelſis Deo, ac quòd ſimiliter poſſint dicere proſas, ſeu ſequētias.* Ita hētur

Digitized by Google

a in 1.imp.f. 63. & in 2.f. 25.conceſ.14. tur in libro monumenta ordinum, a Et Sixtus IV. *Conceſſit fratribus Minoribus de obſeruãtia, vt poſſint dicere in omnibus Miſſis votiuis Gloria in excelſis Deo.*

b Habet.in 2. imp.f.69. conceſ.143.& in ſuppl.fo.100. conceſ.389. Prout habetur in eodem libro b & in Supplemento. At modo cantantes & dicentes miſſam iuxta ritum Eccleſiæ Romanæ reformatum, iuxta conſtitutionem Pij V. ſuperius citatam, vt ſunt fratres Minores, iam non poſſunt vti dictis priuilegijs, ſed debent dicere miſſas iuxta ſupradictum ritum. In quo inſtituitur, dicatur, *Gloria in excelſis,* quandocunque in matutino dictus eſt Hymnus, *Te Deum laudamus.* Præterquam in miſſa feriæ quintę, in Cęna Domini, & Sabbati ſancti, in quibus Gloria in excelſis dicitur. In miſſis verò votiuis non dicitur, niſi in miſſa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et miſſa votiua dicenda ſit pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa. Nec etiam dicitur in miſſis defunctorum. Ita habetur in rubrica miſſalis reformatis. Circa quam rubricam eſt aduertendum, quod tunc miſſa dicitur pro re graui, quando fit aliqua proceſſio generalis, quę nunquam fit, niſi pro re graui, vel quando aliquæ miſſæ dicuntur in aliquibus eccleſijs cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro ſalute vniuerſali alicuius Principis, vel pro ſalute totius Reipublicæ, vel pro aliqua intẽtione temporali, bonum commune immediate concernenti. Vel quando fit ingratiarũ actione pro aliqua re gratiæ petita, & obtenta; veluti pro victoria parta, vel pro aliqua ſupradictarum rerum à Deo optimo maximo conſequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apoſtolorum in Miſſa.

Reſpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *Conceſſit quod fratres Minores poſſent dicere, Credo, in ſolennitatibus Sanctorum ſui ordinis, & ſanctæ Claræ.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, c & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non poſſunt dicere, Credo in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia conceſſione eiuſdem Sixti Quarti, qua conceditur, quod prædicti *fratres poſſint dicere, Credo, in octaua Sancti Franciſci,* prout in eiſdem libris d habetur. Sed iam hodie hoc non eſt ita limitatum, ſecundum ritum Miſſalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquendo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo, in feſtis principalibus ordinum, & per eorum octauas in eccleſijs tantùm illius ordinis.* Principalia autem noſtræ religionis feſta ſunt B. P. noſtri Franciſci, Sancti Antonij, Sancti Bonauenturæ, Sancti Ludouici, Sancti Bernardini, Sancti Didaci, Stigmatum Beati Patris Franciſci, & Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ.

c in 1.imp.fo. 63. & in 2.f. 67. conc.118. & in ſupp.fo. 96. conc.329.

d in 1.imp.f. 63 & in 2.fo. 68. conc.133. & in ſupp.fo. 100.cõc.380.

Dubitatur, autem, vtrum debeat dici Credo, in Miſſa Beatæ Mariæ, quæ omnibus Sabbatis, aliquo feſto duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quam omnes fratres concurrunt, tanquam ad miſſam ſolemnem, & verſus cum Alleluya ſenioribus commendantur; ſicut ſolet commendari in alijs feſtiuitatibus ſolennibus; & reſpondeo, quod Miſſale reformatam loquens de miſſis votiuis, inquit. *Item dicitur Credo in miſſis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel pro publica eccleſiæ cauſa celebrantur.*

Ex quib. verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis miſſis dici poſſe cum ſolenniter celebrentur. Sed dices, quod non celebrantur pro re graui; quod, vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc reſpondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua conſuetudine ipſarũ religionũ, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipſa pro eis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquendo ſecundum rigorem, ſit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm religioſi cum vna Miſſa poſſint pluribus pitantijs ſatiſfacere.

Reſpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Informatus, quod in quibuſdam religionibus pro celebratione vnius Miſſæ certa pecuniæ quantitas dari cõſueuit in eleemoſynam fratribus Minoribus tam valde parua & tenuis, quod dicti patres ob eleemoſynam, quę ſingulariter à pluribus elargitur, tot Miſſas, quot ſunt largientes pro ſingulis celebrare non valent, declarauit, & conceſſit prædictis fratribus obſeruantibus quod celebrando vnam Miſſam duntaxat, ſi eleemoſyna æquiualens vni Iulio, id eſt decimæ parti ducati, non elargitur, etiam ſi duas, tres, vel quatuor, aut plures Miſſas celebraturi eſſent, occaſione diuerſarum, vel plurium eleemoſynarum huiuſmodi, & in dicta celebrãda Miſſa pro omnibus, qui pro dictis Miſſis in eleemoſynã vſque ad ſummam huiuſmodi contribuunt, commemorationem in genere faciendo, in hoc conſcientiarum prædictarum dictorum fratrum ſatis factum ſit.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. e Circa quam conceſſionem notat Collector f priuilegiorum Mendicantium omnino ab ea eſſe cauendum: quia ait, re vera nullius eſt valoris, prout multi viri famoſi Theologi, & Iuriſperiti ſuper hoc conſulti reſponderunt. Nam vltra multa, quæ contra huiuſmodi conceſſionem dici poſſent, conſtat bene intuenti rationem, quod ſubreptitie obtenta eſt. Quapropter Reuerendiſſimus Pater frater Ioannes Clapion, dum inſtitutus eſſet Procurator Curiæ Romanæ promiſit procurare reuocationem, ſeu potius declarationem nullitatis huius conceſſionis. Et credendum eſt, quod obtinuit licet ad manus noſtras non peruenerit. Hæc Collector. At licet nobis conſtet de reuocatione huius cõceſſionis, & de ſurreptionis vitio, & licet per contrarium vſum ſit abolita, dato quod fuerit legitimè impetrata, operæ pretium eſſet duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus eſt. Pro cuius rei explicatione ſequentes propono concluſiones.

e Fo.20.conc. 62.

f Coll.in cap. Med. tt.miſ. 3.§.14.

Prima concluſio eſt: Si ſtipendium miſſę lege, aut cõſuetudine taxatum ſit, & commendantes miſſas, non totum illud, ſed diminutum ſtipendium perſoluant, in hoc caſu licet pauciores miſſas dicere accipiendo pro illis vſque ad quãtitatem ſtipendiorum ſibi debitam, ſecundum legem vel conſuetudinem; nec eſt obligatio reſtituẽdi. Maxime ſi per iudicem illud ſtipendium conſuetum ſine ſcandalo, & litibus, & alijs inconuenientibus exigi poteſt, ex quo id taxatum certum ſibi debitum eſt ex lege, vel conſuetudine, ſicut de alijs debitis liquidis & certis cõmuniter dicitur à Doctoribus. Quod eſt intelligendũ, dummodo non velint ſatiſfacere vna miſſa obligationi eleemoſynæ datæ vltra quantitatẽ lege aut conſuetudine pro vna integra miſſa taxatam. Nam ſi vltra dictam quantitatem eorum ſatisfactionem

Digitized by Google

pro vna miſſa vellent extendi, abuſus quidem eſſet ſcandaloſus,& incentiuum præbens auaritiæ, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Honcala. *a* Quod eſt verum,vt aduertit Corduba,excepto vbi expreſſe plures miſſæ integræ,ſecundum illa plura ſtipendia quot annis diminuta, peterētur,& acceptarentur. Itaque quod illa ſtipendia non darentur, niſi tot miſſæ dicerentur, quot ille commendauit, expreſſeque petiuit, tunc enim non ſatisfaceret, niſi tot,quot promiſſæ ſunt,dicantur,aliàs fieret iniuſtitia,& eſſet obligatio reſtituendi.

a Honca. de valore miſ.11. & 16. Cord. li.1.qq.q.4.

Secunda concluſio: Si certum ſtipendium ſufficiens, vel inſufficiens, pro vna miſſa, lege, vel conſuetudine taxatum non ſit, nõ licet Guardiano, nec prælato plura ſtipendia pro vna miſſa accipere vſque ad quantitatem neceſſariam pro decenti ſuſtentatione vnius diei ſubditi ſui miſſam ipſam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *b* & Nauar. quos ſequitur Corduba cõtra Honcalam & Soto. Et probatur, quia ſi tota ſuſtentatio decēs pro illa miſſa illius diei deberetur, ergo ſacerdoti valde honorabili in dignitate conſtituto plus deberetur ad ſuam decentem ſuſtentationem, & iſte plus poſſet auferre, quàm pauper; quod abſit. Paupertas ergo ſacerdotis,vel abundantia nec tollit,nec ponit iuſtitiam,aut debitum illorum,qui illi pro miſſa vna tantùm, & non amplius,ſtipendium dare voluerunt. Quod confirmatur; Nam ſicut,qui tenue beneficium acceptauit, etiamſi non ſufficiat ad decentem ſuſtentationem, tenetur ei deſeruire, nec amplius poteſt exigere,prout habetur in iure,*c* & tradit late Medina;ſic ſimiliter de ſtipendio miſſæ quantumlibet diminuto dicendum eſt, ſi ſic ſacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio eſt.

b Medin. de ordin. q. 30. Nau. in ma.c. 25. Cord. vbi ſup. dub. 2.

c c. cleric. 19. d. Medi. de ora. q.3. fol. 186.

Nec obſtat illud Pauli *d* dicentis, qui altari ſeruit de altari viuere debet. Nam reſpondetur,quod Diuus Paulus loquitur indeterminate, & debet intelligi proportionabiliter, quod ſcilicet,ſecundum miniſterium, & laborem ita quilibet in ſpiritualibus adminiſtrans præmietur, aut ſuſtentetur, plus vel minus recipiendo,ſecundum quod plus vel minus ſeruit, atque laborat. Alioquin diaconus,vel alius,qui ſolùm ſeruit altari,legēdo Euangelium, vel Epiſtolam,vel miſſam offerendo, æqualem deberet mercedem, vel ſuſtentationem vitæ accipere,ſicut qui celebrat,& ipſe ſimplex ſacerdos, ſicut curatus, vel Epiſcopus. Nunc autem conſtat, quod in præparatione, & celebratione miſſæ ſacerdos vnam, vel duas circiter horas duntaxat conſumit. Reliquum autem tempus,ſi eſt ſecularis,conſumit in horarum recitatione, & in negotijs ad ſuam familiam pertinentibus. Si eſt religioſus conſumit in ſequendo chorum noctu,diuque, & in alijs operibus religioſis,& exercitijs ſpiritualibus. Non ergo tenetur propter miſſam totum victum diei tribuere is,pro cuius cauſa celebrauit,ac ſi totum pene diem ad eius vtilitatem expēderet.Et ex conſequenti neque ipſe ſacerdos poteſt, niſi gratis datum exigere aut accipere vltra id, quod lege, aut conſuetudine dari ſolitum eſt.

d 1. Ad Corint.9.

Tertia concluſio; poteſt ſacerdos per diſpenſationem Papæ prędicta plura ſtipendia pro vna miſſa accipere, etiam quando ſtipendium miſſæ taxatum ſufficiens eſt,aliqua cauſa rationabili interueniente. Licet enim Papa non poſſit in præiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non eſt dominus,ſed diſpenſator diuinæ legis & naturalis; neque habet poteſtatem in deſtructionem, ſed in ædificationem eccleſiæ; neque habet dominium omnium rerum temporalium hominum,& contractuum humanorum ſed tantùm iuriſdictionem, & poteſtatem ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem ſupernaturalem aliquo modo expediunt,prout tradit Syluester, *e* poteſt tamen,ſi cauſa rationabilis adſit, cum aliquibus diſpenſare, vel id concedere, ſicut & ex cauſa poteſt relaxare obligationem votorum,iuramentorum, pactorum & promiſſionum inter homines initorum,licet iure diuino, & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur;cum eorum obligatio ex noſtra conſurgat voluntate. Rationabilis autem cauſa,dum aliud nõ conſtat, cenſenda eſt, vbi Papa id concedit ſiue diſpenſat. Quare ait Corduba, *f* quod *rationabilis cauſa eſt,quando aliquibus monaſterijs aliquarum religionum aliquando Papa concedit,vt poſſint ad tempus dumtaxat, pro vna miſſa ſtipendia vſque ad vnum Iulium ſiue regale accipere; quia magna tunc premuntur paupertate, quia ex eorum ſuſtentatione, & obſeruantia regulari intra ſepta ſuorum monaſteriorum, magna vtilitas prouenit Eccleſiæ, & ſecularibus ædificatio. Quæ obſeruantia maxime deperditur quæritando eleemoſynas oſtiatim extra ſuorum monaſteriorum ſepta, vias publicas continue curſando non totum pene diem in cultu diuino,literis & orationibus,prædicationibus, & confeſſionibus expendēdo. Et quia ipſis miſſas commendantes maximum emolumentum accipiunt, cum tanquam benefactoribus bona opera religioſorum quotidie applicentur.* Hæc Corduba. Ex quibus patet, conceſſionem Leonis Decimi non eſſe inualidam, & vt talem omnino repudiandam, ſicut Collector intrepidè affirmat. Cum Leo Decimus diſpenſet in caſu minus difficili; ſcilicet quando ſtipendium eſt valde paruum, & exiguum, & reſpectu dictorum fratrum adſit cauſa rationabilis, ſicut in dicto priuilegio continetur. Nam ſi hæc,aut ſimilis cauſa rationabilis non adſit, minime erit tuta diſpenſatio,etiamſi ſit temporalis. Ad id autem,quod replicat Collector, quod ſcilicet informatio, cui cauſa innititur, eſt ſubreptitia: ad hoc reſpondeo, hanc quæſtionem facti non iuris eſſe, & de quęſtionibus de facto,partibus inauditis,non eſt noſtrum iudicare, cum tot circunſtantiæ poſſint concurrere,vt informatio primo aſpectu ſurreptitia,vt vera,& ſufficiens cauſa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa. p.12. q.13.

f Cord. vbi ſup. dub.3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

RESpondeo dicendo,quòd Epiſcopus,aut parochus non debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœceſis ſacerdotes admittere ad celebrandum ſine dimiſſorijs patentibus proprij Epiſcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino, *g* & tradit Nauarrus dicens, *quoſdam Epiſcopos ſolere rigidè prohibere, ne parochus admittat tales ſine eiuſdem Epiſcopi licentia, cum ſatis ſit licentia proprij Epiſcopi habita,aut debita. Vt ſi habet ius adeundi ad ſtudia Academiæ,& tamē Epiſcopus licentiam iniuſte negat. Aut ſi non multo antea dederat reuerēdas,quib. initiatus eſt, aut licentiam peregrinandi,aut ſtudendi in Academia.* Ex cuius Doctoris grauiſſimi mente ſufficit religioſis peregrinis, quod oſtendant ſuorum prouincialium, aut prælatorum licentias ad iter peragēdum. Et aduerte, quod poteſt admitti in parochia, aut monaſterio peregrinus, vt celebret, etiam publicè, quando

g Cõ. Tri. ſeſ. 22. de obſer. & euit. in celebr. miſſ. & ſeſſ.23. c.16. Na. c.27. nu. 153. & l. 3. conſ. ti. de celeb. miſ. cõſ. 1.

Digitized by Google

a c.tua de cleri. pere. Nau. conſi.1. Trotius de perfecto cler.lib.2. c.31.nu.6.
b Perez in l. 2.ti.9.l.ordi. pag 279.
c Hoſtien.in d.c.tua.

quando notus eſt, prout dicitur in iure, *a* & tradit Nauarrus,& Trotius; aut etiam quando bonis coniecturis creditur,non eſſe impeditum; quia peregrinus nullo iure ſuſpenſus eſt etiam quoad alios,prout poſt alios tradit Didacus *b* Perez, cui fauet Hoſtienſis, *c* quem alij ſequuntur. Quod confirmatur; nam Sixtus Quintus in quadam conſtitutione data Romæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio,ſexto Kalendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Prohibuit omnibus Prælatis regularibus, ne hoſpites fratres reciperent,niſi à ſuperioribus locorum, vbi reſident,expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas commendatitias ſecum deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel niſi ita cogniti ſint his,ad quos diuerterint, vt de eorum perſonis nullus omnino dubitationi, aut ſuſpicioni locus relinquatur.*

QVÆSTIO XLIV.

De Clauſura monialium in communi in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum Eccleſia habeat poteſtatẽ ad inſtituendam clauſuram monialium.*
2 *Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab Eccleſia.*
3 *Vtrum extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij Decimi tertij eandem clauſuram obſeruari præcipiãt.*
4 *An moniales cõuerſæ, ſeu ſeruitrices ad clauſuram aſtringantur,& ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.

Reſpondeo dicendo,quòd clauſura monialiũ, nec de iure diuino nec naturali eſt, ſed tantùm de iure humano. Hiphigenia enim,quam Diuus Matthęus religioſam effecerat, vt conſtat ex eius hiſtoria,& apud Caietanum, *d* & aliquot aliæ ſanctimoniales tẽpore Apoſtolorum non ſeruabant huiuſmodi clauſuram,ſeruaturæ,profectò,ſi lege naturali,& diuina eſſet indicta. Loquendo verò de iure humano aduertendum eſt, quod in concilio Carthaginenſi primo celebrato ſub Syluestro, & Marco anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſub perſecutione nona Diocletiani in capite tertio in hunc modum diffinitur. *Nullus, nullaq; ſanctimoniæ, & virginitati deſeruiens propter blaſphemiam eccleſiæ, ſi vobis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuerſi dixerunt, qui nolunt nubere, & pudicitiæ meliorem eligere partem,hac vitare debent. Et non ſolùm non habitare ſimul, ſed neque habere ad ſe aliquem acceſſum.* Qui acceſſus ſignificat ingreſſum ad monaſteria moniliũ. Ex quo concilio colligitur eccleſiam ab anno milleſimo ducenteſimo octauo ingreſſum ad monaſteria monialium prohibuiſſe. Poſtea autem anno Domini trecenteſimo nonageſimo ſeptimo ſub perſecutione decima Arrianorum in concilio Carthaginẽſi tertio,circa tempora Siricij Papæ approbato à ſexta Synodo in Trullo, in capite vigeſimo tertio hæc

d Caie.2.2.q. 88.ar.11.

proponuntur verba: *Virgines ſacræ cum parentibus, à quibus cuſtodiebantur priuatæ fuerint, Epiſcopi prouidentia, vel presbyteri vbi Epiſcopus abſens eſt, in monaſterio virginum, vel grauioribus fæminis commendentur, vt ſimul habitantes inuicem ſe cuſtodiant, ne paſſim vagantes Eccleſiæ lædant exiſtimationem.* Hæc antiquitus circa monialium clauſuram. At Bonifacius Octauus, *e* qui præfuit eccleſiæ circa annum Incarnationis Dominicæ milleſimum ducenteſimum nonageſimum nonum plurimum illam auxit, & ſtrictiorem præcepit. Cuius conſtitutio licet non fuerit recepta, poſtea tamen per Concilium Tridentinum fuit innouata. Et Pius Quintus per ſuam extrauagantem incipientem: *Cura paſtoralis*, datam Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Kalendas Iunij innouauit, tam conſtitutionem Bonifacij VIII. quam conſtitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in conſtitutione, quæ incipit, *Deo ſacris*: data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo tertio Kalendas Ianuarij, Pontificatus ſui anno primo id ipſum confirmauit, addens aliqua pro conſeruatione clauſuræ. Pro quorum perfecta explicatione eſt videndum, an eccleſia compellere poſſit vniuerſas, & ſingulas cuiuſcũque ordinis moniales, etiam eas, quæ clauſuram non vouerunt, ad eam perpetuo ſeruandam. Et aduertendum eſt pro horum reſolutione, quod duo inhibentur in monialium clauſura. Primum, monialium extra monaſterium egreſſus,& aliorum cuiuſcunque ſexus intra monaſteriũ ingreſſus. Et extra controuerſiam Papa prohibere poteſt aliarum vtriuſque ſexus perſonarum ingreſſum in monialium monaſteria. Quilibet namque pater familias, & præſertim qui familias habet inhibere valet aliorum in ſuam domum ingreſſum. Præterea & quilibet prælatus. Abbas, Prior,& Guardianus, Prioriſſa,& Abbatiſſa, in ſibi ſubditis conuẽtibus hunc ingreſſum interdicere poteſt; Ergo & ſummus Pontifex, ſub cuius obedientia, & protectione ſunt omnium monialium monaſteria hunc ingreſſum proculdubio interdicere valet.

e c.1. de ſtatu.reg.li.6

Sed quantum ad monialium extra monaſteria egreſſum eſt difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo ſunt notabilia præmittenda. Primum notabile eſt, bifariam contingere, prælatum præcipere ſecundum regulam promiſſam; Primo modo explicite, ſeu directe; vt quando prælatus ſubdito iubet aliquid, quod expreſſe continetur in regula. Altero modo contingit prælatum ſecundum promiſſam regulam implicite, ſeu indirecte præcipere, vt quando id, quod præcipitur, non continetur expreſſe in regula: verumtamen ad eius commodiorem obſeruationem, vel ad vitandam tranſgreſſionem conducit; vt ſunt quàm plurima, quæ in monachorum ordinibus ſtatuuntur præcepta. Vt quando prælatus inſtituit cantorem, ſacriſtam, ianitorem, & coquũ, ſine quibus miniſterijs, regularis obſeruantia neutiquam conſiſteret. Idem etiam eſt, ſi prçlatus præcipiat ſilentiũ, diſciplinam, & quod fratres ad diuinas laudes domino perſoluẽdas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulæ pleniorem obſeruationem. Et ſi monialibus præpoſita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat iſthæc ad regulam, vel indirecte pertinere, quandoquidem ad caſtitatis cuſtodiã expediunt, non parum? Secundum notabile eſt, id omnino certum eſſe, quod omnes vtriuſq; ſexus regulares ſuis aſtringũtur parere prælatis, quando id, quod præcipitur, ad regulam ſpectat, ſiue explicite, ſiue implicite: Sic docet Diuus Bonauentura *f* ſuper regulam

f D.Bona.ſu. reg.ca.10.

regulam fratrum Minorum, Vbi exponens illud verbum, obediant ſuis prælatis in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, addit ipſe, *ſupple, explicite, vel implicite*. Et Diuus Thomas, *a* inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, vel indirecte. Et idem D. *b* Thomas ſic ſcribit; *ad regulam pertinere intelligenda ſunt non ſolùm ea, quæ expreſſe continentur in regula; ſed etiam illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his, eſt de neceſſitate obedientiæ. Si tamen aliqua ſunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiuſmodi non eſt de neceſſitate, ſed de perfectione obedientiæ.* Hæc ille. Ecce iam vides ſanctos hos doctores docentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obſerua verbum, *quocunque modo*. Non inquit Diuus Thomas, quę ad illam reducuntur, tanquam media neceſſaria ad ſui obſeruantiam; ſed ait, *quæ quocunque modo ad illam reducuntur*, hoc eſt ſiue directe, ſiue indirecte. Quare & illa re vera ad regulam pertinent quæ ad commodiorem, & puriorem regulæ obſeruantiam conducunt. Quo fit, illud, non eſſe ſupra regulam, aut ſupra votum, quod ad regulam quomodocunque ſiue directe, ſiue indirecte ſpectat, & reducitur. Idem tenent Syluester, *c* & Corduba.

a D. Thom. in 2. ſen. de vlt. q. 3.
b D. Tho. ibi q. 10. art. 10.
c Syl. relig. 6. §. 6. & Cord. ſupr. reg. ſtat. milo. c. 10. q. 2. n. 1. puncto.

Sed & rationibus probatur hoc ſecundum notabile. Prima ratio eſt; Omnes regulares, ſeu monachales ordines vltra ea, quæ in regula expreſſe continentur, authoritatem habent ſua condendi ſtatuta, quibus ea præcipiuntur, quæ ad commodiorem regulæ obſeruantiam ſpectant: & ſubditi eiuſmodi ſtatuta ſeruare aſtringuntur, non ob aliud, niſi quia ad regulam implicite, ſeu indirecte ſpectat. Verum eſt ergo, quod in ſecundo notabili aſſeritur. Præterea Eccleſia omnibus fidelibus præcipit ieiunium quadrageſimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis præcipit cælibatum, quæ omnia grauia ſunt, ac difficilia. Et quanquam hæc non continentur expreſſe in Euangelio, nec ſint media neceſſaria ad legem Dei ſeruandam, veruntamen, quia implicite, & indirecte ad illam commodius, & facilius obſeruandam conducunt, ad eorum obſeruantiam obligamur atque aſtringimur. Et cum Chriſtus *d* Saluator noſter præcepta Phariſæorum, vocaſſet grauia & importabilia, ſubdit. *Omnia quæcunque dixerint vobis ſeruate & facite.*

d Matth. 23.

His ſic conſtitutis id certiſſimum eſſe cenſeo; quod Eccleſia omnibus monialibus cuiuſcunque ſint ordinis, eis etiam, quæ non voluerunt, neque vnquam ſeruauerunt perpetuam clauſuram, poteſt imponere clauſuram, ne vnquam monaſterij ſepta egrediantur. Sic tenent gloſſa, *e* & communiter ſcribentes, vbi nullus de hoc dubitat. Angelus, Florentinus, & Syluester, Qui inquit, *omnes moniales teneri ad perpetuam clauſuram, iuxta decretum Bonifacij f Octaui; quia ſtrictior vita regularibus poteſt imponi in his, quæ conducunt ad ſuam profeſſionem commodiùs obſeruandam*. Hæc Syluester, & ipſum tenet Nauarrus. *g*

e Gl. vbi communiter ſcribentes in d. c. periculoſo. Ange. ... religioſus. § 30. Flor. 3. p. tit. 15. c. 17. § 3. Syl. v. re... 7. 16.
f in d. c. periculoſo.
g Naua. in c. ... n. ...

Probatur etiam hoc ex ſecundo, quod præmiſimus notabili; regulares prælato præcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & ſpectat directe, ſiue indirecte, explicite, ſiue implicite, parere tenentur. At quis non videat, præceptum de clauſura ad regulam reduci directe, ſeu indirecte, ſiquidem ad commodiorem, & puriorem caſtitatis obſeruantiam, conducit? Ergo Eccleſia hanc clauſuram monialibus valet imponere. Fateor clauſuram, ad obſeruanda, quæ promiſerunt vota, non eſſe medium neceſſarium; ſed eſt valde accommodatum, ad eorum obſeruantiam, & ſine quo ſunt occaſiones, & pericula profeſſionem minus purè ſeruandi.

Confirmatur; Nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt protinus notum faciam, hanc monialibus perpetuam clauſurã, de facto impoſuerunt; ergo imponere potuerunt. Et quidem poſtquam hæc clauſura ab eccleſia iuſſa eſt, iam de eccleſiæ authoritate ad eam præcipiendam dubitare non licet, aliàs diceremus Bonifaciũ VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta ediſiſſe, quæ condere non valebant. Confirmatur & explicatur præterea noſtrum aſſertum, Nam tempore, quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in ſancta Synodo Tridentina congregati de eccleſię authoritate, ad hanc indicẽdam clauſuram, & decreuerunt, quod eccleſia id præcipere poſſit, & de facto præceperunt. At poſt decretum iam conditum de eccleſiæ authoritate dubitare fas nõ eſt, ſic docet optime D. Auguſtinus *h* dicens, *in his temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicent, cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtitutæ, & firmatæ non licebit iudici de ipſis dubitare, ſed ſecundum ipſas iudicare.*

h Aug. lib. de vera relig. habet. in cap. in iſtis diſt. 4.

Ad argumenta.

SVnt autem pleraque argumenta, quę negantem partem ſuadere videntur. Nempe, quod Eccleſia non poſſit ad clauſuram compellere eas moniales, quæ eam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt. D. enim Bernardus in libro de præcepto & diſpenſatione ſic ſcribit: *Nihil præcipiat mihi prælatus eorum, quæ non promiſi; nihil prohibeat eorum, quæ promiſi.* Subditus per legem obedientiæ non eſt cogendus vltra promiſſum, & D. Thomas *i* pertractans hanc quæſtionem, vtrum religioſus teneatur ſuo prælato in omnibus obedire, inquit: *Religioſi nõ tenentur obedire prælato in his, quæ ſunt arctiora, quàm regula: ſed in his obedire eſt obedientiæ perfectæ.* Et infra: *Obedientia non ſe extendit vltra ius, vel poteſtatẽ prælationis, quæ quidem limitatur ſecundum regulam, religioſus nanque non tenetur ad plura, quàm ſeculares, niſi quatenus ſe per votum obligauit; ſed religioſus per votum profeſſionis non obligatur ad obediendum niſi ſecundum regulam: ergo non tenetur in pluribus obedire, quàm quæ ſunt ſecundum regulam. Aliàs ſi obedientiæ generalitas non determinaretur ſecundum regulam, omnes religioſi ad idem tenerentur, & ſic eſſet religionum confuſio.* Hæc ibi. Hoc ipſum tenet Ioãnes *K* Gerſon in tractatu de vita ſpirituali. Et ipſe idẽ Diuus Thomas alibi ait: *Religioſi obedientiam profitentur quantum ad regularem conuerſationem, ſecundum quam ſuis prælatis ſubduntur: Et ideo quantum ad illa ſolùm obedire tenentur, quæ ad regularem conuerſationem pertinere poſſunt. Et hæc obedientia eſt ſufficiens ad ſalutem. Si autem obedire voluerint etiam in alijs, hoc pertinebit ad cumulum profectionis.* Diuus Bonauentura *l* diſputans, vtrum religioſi ſuis prælatis teneantur obedire in omnibus, quæ non ſunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia ſecundum neceſſariam obligationem, hæc habet terminum, & menſuram iuxta magnitudinem voti emiſſi, tantùm enim tenentur obedire ſuis prælatis in his, quæ promiſerunt Domino obſeruare. Vnde ſi prælatus aliquid præcipiat, quod ſit ſupra votum, ſubditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum eſt,*

i D. Thom. q. 10. art. 10.
K Gerſ. lect. 5. & 6. D. Tho. 2. 2. par. 104. ar. 5. ad 3.
l D. Bonau. in 2. d. vlt. q. vl.

quod

Digitized by Google

quod religioſi non tenentur obedire prælatis ſuis in omnibus, licet ſanum ſit conſilium, quod obediant in omnibus quæ non ſunt contra Deum. Et infra addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantùm eſt difficile, ſed impoſſibile; & ideò fines ponuntur promiſſioni obedientiæ.* Hæc ille. Ad idem eſt gloſſa *a* iuris canonici dicens; *Monachis non poteſt imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmiſſis contra aſſertionem noſtram ſic colligo argumentum: Sed huiuſmodi generalis, & perpetua clauſura eſt arctior, quàm ſit monialium regula, & eſt ſupra votum promiſſum; ergo eccleſia non poteſt illam præcipere, & conſequenter quantum ad hoc nec moniales pa- rere aſtringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto *b* ait; *Iuſtum eſt, vt nemo creſcere compellatur in vitijs.* Et Nicolaus Papa *c* ſic ſcribit. *Quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum ergo imponatur.* Et apud Matthæum, *d* inquit Chriſtus Dominus: *ſi vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes & da pauperibus, & ſequere me.* Et ibidem; *Sunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnorum cælorum.* Et D. Paulus *e* ſcribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Vnde inquit Ambroſius, *f integritas corporalis expectanda eſt à nobis, quam ego pro conſilio ſuadeo non pro imperio præcipio.* Et Gloſſa *g* ſic ait: *Hinc colligitur argumentum, quod monachi, non poſſunt inuiti compelli ad diſtrictiorem vitam, quia res eſt magis voti, quàm præcepti, & magis liberæ voluntatis, quàm coactionis.* Ergo huiuſmodi clauſura inuitis, & renitentibus monialibus non eſt imponenda.

a Gl. in c. relatum ne.
b Cap. Geſta. 74. d. ſt.
c ca. præſens. 20. q. 3.
d Matth. 19.
e 1. Corint.
f Habet. in c. integritas. 32. q. 1.
g Gloſ. ibi. v. voti.

Sed iſtæ obiectiones facile diluuntur. Huiuſmodi namque clauſura non eſt ſuper regulam, nec ſupra votum, nec eſt arctior, quàm regula. Hoc patet ex ſecundo notabili, quod nuper præmiſimus. Ad regulam ſiquidem pertinent non ſolùm ea, quę expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducuntur; ſicut docent D. Thom. & D. Bonauen. & cæteri authores, quos ſupra citauimus. Et iuxta dictam diſtinctionem ſunt intelligendi authores in obiectionibus citati, ſicut ipſi ibidem ſe ipſos exponunt. Monialium autem clauſura, cum pertineat ad commodiorem caſtitatis cuſtodiam, non eſt arctior, quàm regula, neque ſupra regulæ votum. Et hæc eſt volita antecedenter in ſua cauſa, nempe in voto obedientiæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab eccleſia.

Reſpondeo dicendo, quod Bonifacius *h* VIII. omnibus monialibus præceptũ impoſuit clauſuræ; ſed eius decretalis per contrariam conſuetudinem ſcitam, & notam, & ab ipſis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel, *i* & Caietanus. Et Ioannes *K* Andreas ait, in Gallia non fuiſſet receptam: & quod ipſe viderat Veneris non ſeruari. Et ſictor *l* caſuum teſtatur, moniales quaſdam à perpetua clauſura fuiſſe defenſas per ſenatum Parlamenti à conantibus ad clauſuram cogere. Et in noſtra Hiſpania certo ſcimus, hanc Bonifacij clauſuram nunquam fuiſſe alicubi ſeruatam. At Concilium *m* Tridentinum Bonifacij conſtitutionem renouauit, ſubdẽs poſt renouationem.

h ca. periculoſo de ſtat. reg.
i Gab. in 4. d. 38. Caiet. in ſumm. v. monachi, & moniales.
K Andre. in nouel. ſupr. d. c. periculoſo.
l Sictor. cap. ſumm. lib. 6.
m Cõ. Tr. ſeſ. 25 de reg. c. 5.

Nemini ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu. Ex quo hanc colligo argumentationem: Concilium generaliter omnibus ſanctimonialibus imponit clauſuram; ſed quæ illam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt, ſanctimoniales ſunt: ergo ad eam ſeruandam aſtringũtur. Et quidem, cum minor pars ſit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere poſſumus dicere: Nemini ſanctimonialium liceat exire, ſi omnibus, quæ clauſuram non vouerunt, exire fas eſſet? Quod & hoc exemplo manifeſtius fiet. Si enim Concilij generalis decreto ſic ſtatueretur. Nemini regularium poſt profeſſionem carnes comedere liceat, quis diceret, quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui, vt carnes non ederent, voto ſe aſtrinxerant? Quis non videat, quod hoc decreto omnes comprehenduntur regulares? Præterea, ſi Conciliũ ſic ſtatueret: Nemini Regularium liceat de cætero aliquid in communi poſſidere, quis diceret hoc decrẽto eos duntaxat comprehendi, qui ſe nihil in communi poſſidere vouerunt, & nõ potius omnes? Vere ergo Concilium noſtram probat aſſertionem. Hoc ipſum probant, & ſecundo eiuſdem Concilij *n* verba vbi ſic legitur. *Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnibus monaſterijs quarumcunque ſanctimonialium virginum, atque viduarum, etiam ſi illa viuant ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitanæ, & quocunque nomine appellentur, ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus, & ſub gubernatione cuiuſcunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque, non obſtantibus earum omnium, & ſingularum priuilegijs ſub quibuſcunque formulis verborum conceptis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

n c. ſeſ. c. 22.

Circa quod Decretum obſerua primo, quod volens ſacra Synodus hoc loco explicare, de quibus monialibus ibidem appoſita decreta, ſint intelligenda, addit hoc vltimum decretũ. Quaſi diceret, quæris, de quibus monialibus ſit intelligendum quintum ſupra poſitum decretum ſimul cum alijs decretis reformationis monialium pertractantibus? Reſpondet ſancta Synodus dicens. Hæc omnia & ſingula decreta obſeruanda ſunt in omnibus monaſterijs, quarumcunque ſanctimonialium, virginum, ac viduarum. Ex his verbis ſic colligo. Sed quintum decretum clauſuram indicens eſt vnum de ſuperioribus decretis; ergo illud de quibuſcunque ſanctimonialibus eſt intelligendum. Cum autem ſint plures religioſæ fœminæ, quæ non vocantur ſanctimoniales, videtur forſan has ſub hoc decreto non comprehendi. Ad quod excludendum ſubdit ſancta Synodus: Hæc intelligenda ſunt de quibuſcunque ſanctimonialibus, virginibus, ac viduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expreſſit Bonifacius *o* Octauus, qui has non ſanctimoniales, ſed moniales nuncupat.

o In d. c. periculoſo.

Sed rogatus iterum, nunquid ſub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex ſua regula ad clauſuram non tenentur? Ad hoc reſpondeo, quod vt has etiam comprehenderet addidit: *Hæc decreta ſeruanda ſunt à quibuſcunque ſanctimonialibus, ſub quacunque regula, & conſtitutionibus viuant non obſtantibus conſtitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obſerua autem ſacrum concilium *p* addidiſſe: Indultis quibuſcunque, & priuilegijs non obſtantibus. Alibi autem idem concilium *q* dicit; non obſtantibus priuilegijs ſub quibuſcunque formulis verbo-

p d. c. 5.
q d. c. 22.

Digitized by Google

verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, & non obſtantibus conſuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, moniales ad clauſuram eſſe aſtringẽdas, etiam ſi habeant priuilegia in fundatione obtenta, quod non cõpellantur ad clauſuram; & etiam ſi ſit ibidem immemorabilis conſuetudo non ſeruandi clauſuram.

Quod ſi quæras, quid de monialibus, quæ ordinibus non medicantibus, ſed vel monachis, vel canonicis ſubduntur? Reſpondet prædictum decretum, *Hæc ſeruanda ſunt à quibuſcunque monialibus, ſiue ſubdantur ordinibus Mendicantibus, vel non Mendicantibus, ſiue monachis, aut canonicis quibuſcunque.* Quod ſi ſcire cupis, quid de monialibus, quæ viuunt ſub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptiſtæ. &c. audictam Synodum dicentem: *Hæc ſeruanda ſunt à quibuſcunque monialibus etiam ſi illæ ſub gubernio Militiarum etiam Hieroſolymitanæ viuant.*

Circa hæc verba obſerua, patres non ignoraſſe, has moniales clauſuram non vouiſſe, Imo hoc illis compertiſſimũ erat, & ſtante hac ſcientia inquiunt, ſingula prædicta decreta, ab his etiam ſeruanda fore:
a d.c.22. Quare apertiſſime ex dicto decreto a deducitur, etiam eas moniales, quæ clauſuram non vouerunt, ad eam aſtringi, atque teneri. Iam vides, quàm apertè ſacroſanctum Concilium definierit, omnes, & ſingulas moniales ſub quocunque gubernio, & regula viuant ad clauſuram teneri.

b d.c.22. Pro huius decreti b intelligentia prænotandum eſt, illud Iuriſperitorum vulgare principium ſcilicet, quod ea, quæ in præfationibus dicuntur, in fine
c Ca. ſecundo requiris de appellatione vbi Doctores. repetita eſſe cenſentur; pro vt dicunt multa iura, c vbi notant Doctores. Quare cum hoc vltimum decretum dicat *prædicta omnia, & ſingula de quibuſcunque monialibus intelligenda*, perinde eſt, ac ſi in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuſcunque monialibus ſub quacunque regula viuentibus. Et hæc clauſula ad finem omnium decretorum appoſita eandem vim habeat, ac ſi ſingulis decretis apponeretur, & in ſingulis repetita eſſe cẽſeretur. Quod, vt manifeſtius fiat, obſerua prçterea, quod ſacræ Synodo non ſat viſum eſt dixiſſe, quod intelligantur ſupradicta omnia decreta de quibuſcunque monialibus, ſed addit: *omnia & ſingula*, ſi enim tantùm dixiſſet, *omnia*, videretur hæc clauſula generalis, & cum generales clauſulç patiantur nõ raro fallentias, & exceptiones, tunc forſan dubitandi locus relinqueretur. Verùm ad omne dubium amouendum addit ſancta Synodus *omnia & ſingula*. Quibus verbis hæc clauſula non generalis, ſed ſpecialis cenſetur.

Inſtabis tamen, quando quidem Sancta ſynodus voluit in dicto quinto capite ſeſſionis vigeſimæ quintæ de regularibus de quibuſcunque monialibus intelligi, cur hoc non expreſſit in eodem decreto, ſed illud ad vltimum vſque reſeruauit exprimendum? Reſpondetur, quod re vera hoc ſufficienter explicatum eſt in eodem decreto quinto, quandoquidem Bonifacij VIII. conſtitutio ibidem renouatur. Et præterea in eodem decreto generaliter præcipitur, quod nulli ſanctimonialium liceat à monaſterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & ſecundo reſpondeo, conſulto hoc feciſſe ſanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia, & ſingula à quibuſcunque monialibus ſeruari voluit; & quia longum eſſet, ac moleſtum vnicuique decreto hanc clauſulam apponere, hoc intelligitur de quibuſcunque monialibus, ſub quacunque regula, & ſub quocunque gubernio, etiam militiarum viuentibus, non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus. Eſſet enim hæc clauſula tam longa toties repetita moleſta nimis. Quare Spiritu Sancto ducta Sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, appoſuit vltimum decretum, quo explicaret, de quibus monialibus ſint intelligenda omnia, & ſingula ſupradicta decreta. Præterea & Patres intellexerunt, quod eandem vim haberet hæc clauſula ad finem omnium appoſita, ac ſi ſingulis apponeretur: ideo conſultiſſime in finem apponendam patres reſeruarunt. Simili conſilio vſa eſt ſancta Synodus, Cum enim plures patrum inſtanter peterent, quòd clauſula illa, *ſalua ſemper authoritate Sedis Apoſtolicæ*, quàm pluribus apponeretur decretis, meliori conſilio ducta non appoſuit illam ſingulis decretis, ſed ad finem totius Concilij generale appoſuit decretum dicens. *Omnia, & ſingula decreta ſalua ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritate intelligi debere.* Intellexit enim ſancta Synodus, quod hæc clauſula pluries repetita legentibus eſſet moleſta; & præterea quod ad finem appoſita eandem vim haberet, ac ſi ſingulis apponeretur decretis, & in ſingulis repeteretur.

Tertio, & principaliter hanc aſſertionem probát alia eius quinti decreti verba. Ait namq; ſancta Synodus: *Sanctimonialium clauſuram, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui Epiſcopis præcipit.* Primo *ſub obteſtatione diuini iudicij.* Secundo eiuſdem Epiſcopis præcipit, quod *inobedientes atque contradicentes, per cenſuras eccleſiaſticas compellant.* Et tertio præcipit, vt *procedant appellatione poſtpoſita.* Quarto præcipit, quod *inuocent, ſi opus fuerit brachij ſecularis auxilium.* Quinto *omnes principes Chriſtianos ad eiuſmodi auxilium præſtandum hortatur.* Sexto & vltimo *omnibus magiſtratibus ſecularibus ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant.* Hactenus decretum. Et re vera facillimum eſt, ex his verbis ſanam ac veriſſimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione, primo obſeruandum eſt, commodiſſimam viam ad dignoſcendum venialia à mortalibus colligi ex ipſa pœna à lege inflicta. Vis cognoſcere de aliquo peccato veniale ſit, aut mortale, recurre ad ſcripturas. Ex quibus, vel pçnas æternas, vel corporis mortem cõminatur ſcriptura, ea indubitato crede eſſe peccata mortalia. Quç autem leuioribus pœnis caſtigat, venialia eſſe ſcito, prout in noſtra Summa cõfeſſorum, & ſupra tomo iſto latè retigimus. Simili via coniecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo, ac difficillimo prçcepto valde, an de leuiſſimo, recurrendum enim eſt ad media à lege præcepta ad eiuſdem mandati executionem. Si enim lex requirat ardua, atque difficilia media, qualia exigere ſolet, quoties aliquod arduum præcipit, ac difficillimum, profecto coniectura eſt non leuis, quod illa lex aliquod arduum imponit præceptum. Si autem circa executionem leuiſſime procedit, ſignum eſt, quòd nõ arduum, ſed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiã docet ipſa rei natura, & lumen ipſum rationis, quod ſignatũ eſt ſuper nos. Cum autem in propoſito dubitemus, vtrum ſanctum iſtud decretũ imponat leue aliquod prçceptum, cuiuſmodi eſt, quod moniales, quæ clauſuram vouerunt, illam ſeruent, quod quidem leuiſſimum eſt, an verò arduum & difficile imponat, quale eſt, quod omnes moniales etiam, quæ clauſuram non vouerunt ad illam aſtringantur, obſeruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionem facilia an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptum facile ſit, an difficile. Obſeruauimus autem in huius argumentationis initio ſex media ad clauſuræ executionẽ præcipi à ſacra Synodo, quæ non niſi pro difficillimæ rei executione lex eccleſiaſtica præcipere ſolet. Si autem ſancta

cta

Digitized by Google

ctâ Synodus, id duntaxat præcipere, quod, ſcilicet, moniales, quæ clauſuram vouerunt, illam ſeruent, quod leuius poterit imponere præceptum? Et ſi hoc tantùm præciperet, quorſum tam facilis præcepti executionem præciperet Epiſcopis ſub oſtentatione diuini iudicii, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes compeſcant per eccleſiaſticas cenſuras? Et vt procedât appellatione poſtpoſita? Si id duntaxat ſancta Synodus præciperet, quod clauſuræ votum ſeruaretur, quis quæſo contra diceret? Qua fronte quis appellaret? Quorſum pro tam leuiſſima re pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda magiſtratibus ſecularibus auxilium denegantibus, iniungeretur? Quorſum ad id præſtandum S. Synodus omnes Chriſtianos principes hortaretur? profectò hinc euidentem collectionem mihi colligere videor, nempe S. Synodum intellexiſſe præceptum, quod de clauſura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur non leue aliquod, aut facile præceptum, ſed arduum, & difficile; ſiquidem ad eius executionem omnia appoſuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi ſolent. Crede mihi, quod in materia morali non ſunt exigendæ mathematicæ demonſtrationes. Sed hic eſt efficaciſſimus demonſtrandi modus, quo noſtra hæc aſſertio euidenter demonſtratur. Quæ etiam efficax argumẽtatio colligitur euidẽter ex decreto a Bonifacij octaui, vbi Bonifacius huius clauſuræ executionem, ſub eodem termino Epiſcopis, & aliis prælatis diſtrictè præcipit.

a c. periculoſo §. fin.

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, fuit celebratum concilium prouinciale Compoſtellanum, & cum patres congregati ſacri Concilii Tridentini decreta executioni demandare vellent, aliquorũ Theologorum ſententias circa huius quinti decreti intelligentiã audire voluerũt. Et inter cætera de hoc publicè diſputarunt, ac ſentẽtias ſuas protulerunt tres Theologi, qui Concilii Tridentini celebrationi præſenti decreto præſentes fuerant, nempe, ſapientiſſimus Magiſter Franciſcus Sanctius poſtea Epiſcopus Segobienſis, & pater frater Ioannes Ramirez, meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis obſeruantiæ miniſter, qui nomine generalis noſtræ ſacræ Religionis, eius vicem, & vocem habuit, in prædicto decreto edendo, & à Catholico Rege noſtro Philippo fuit miſſus ad hanc ſanctam ſynodum, tãquam vir literis, religione, prudentia illa ætate præſtantiſſimus, & magiſter Pater fratre Ioannes Gallo ordinis Prædicatorum. Qui omnes nemine dempto præfatam aſſertionem veram, ac tenendam aſſeruerunt, quam etiam tenet doctiſſimus b Nauarrus. Sed non deſunt aliqua argumenta contra hanc partem; quibus operæ pretium eſt reſpondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas.

b Nau. l. 1. c. ſtatuimus. n. 40.

Ad Argumenta.

c Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 4.

Primo arguitur, ex decreto Conc. Triden. c Vbi poſtquam præfatam conſtitutionem Bonifacij octaui approbat, ſic ait. *Præcipit ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis, vt in omnibus monaſterijs clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maximè procurent.* Hæc ibi. Ex quibus verbis ſic colligo, in monaſteriis monialium, quę neque ex uoto, neque ex regulæ præcepto ad clauſuram adſtringuntur, violata non eſt, ſiquidem viuunt iuxta ſuum inſtitutum, & regulã. Ergo nulla eſt ibi clauſura per Epiſcopos reſtituenda, neque moniales ad vlteriorem, ſeu ſtrictiorem tenentur. Hoc argumentum petit horum verborum intelligentiam. Pro cuius explicatione obſerua, hoc decretum in ſui initio antequam Epiſcopis illud iubeat, monialibus vniuerſis clauſuram indicere, cum dicat S. Synodus, Bonif. Octaui conſtitutionem quæ incipit, periculoſo, renouare. Tum ſic: Sed Bonifacij conſtitutio cunctis monialibus præcipit clauſuram; ergo, & ſacrum Concilium hanc conſtitutionem renouans, eandem, quam iuſſerat Bonifacius, præcipit clauſuram. Quod, ſi ſcire cupis quænam ſit hæc clauſura, quam renouat Sancta Synodus, ſubdit hoc decretum, *Nemini ſanctimonialium liceat exire à monaſterio, & nemini intra ſepta monaſterij ingrediat.* Et poſtquã, hanc præcipit clauſuram eius executionem Epiſcopis committit dicens. *Sancta ſynodus conſtitutionem Bonifacij Octaui renouans, Epiſcopis præcipit in omnibus monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit diligenter reſtituatur.* Sic intelligit hoc decretum Gregor. XIII. in extrauaganti *Deo ſacris Virginibus* in ſui initio dicens. *Poſt Tridentinum decretum, quo Bonifacij inſtitutio renouatur, ne aut ipſis monialibus ex monaſterijs ſuis egredi, aut vlli cuiuſcunque ſexus perſonæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, vt omnibus monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit, reſtituant. Hæc omnia approbauit Pius* V. Hæc ibi. Senſus ergo huius decreti eſt. Renouamus Bonifacij conſtitutionem, quod nemini monialium liceat exire: & poſt huius præcepti, impoſitionem Sancta ſynodus, Epiſcopis præcipit, vt quoties in ſuis viſitationibus nouerint hanc clauſuram eſſe violatam, vel non ſeruatam, eam ſeruari, ſeu reſtitui diligenter procurent. Et pro euidẽtiori huius intellectus confirmatione, ſunt verba concilij conſideranda. Et primo illud futuri temporis verbũ, *vbi violata fuerit*, quod perinde ſignificat, ſicut vbi in poſterum ſiue poſt hæc violata fuerit. Cum enim lex non præteritum, ſed futurum ſemper reſpiciat, hinc eſt, quod lex iſta futuram proſpicit violationem, ei ſubueniri, ac mederi intendit.

Obſerua ſecundo, quod tunc violatur clauſura, quando lex clauſuram præcipiens violatur, ſeu nõ ſeruatur. Violatio namq; idem eſt, quod legis tranſgreſſio. Si enim nulla eſſet lex clauſurã præcipiens, nulla profectò clauſura violatur, lex eã præcipiens minime ſeruatur.

Obſerua tertio, quod cum duplex reperiatur lex de clauſura: Altera eſt votum ipſum, ſeu regulæ præceptio, quo incluſæ moniales ante Trid. Concil. ad clauſuram tenebãtur. Altera eſt lex Eccleſiaſtica in Trid. Conc. ſancita. Sic etiam duobus modis contingit clauſurã violari. Si enim in monaſteriis ex voto vel regulæ præcepto incluſis non ſeruaretur, tunc vtraque lex, & votum, ſeu regulæ præceptũ, & præterea lex Eccleſiaſtica violaretur, Sed ſi in monaſteriis, vbi moniales ad eam nõ tenentur ex voto, ſeu regulæ præcepto non ſeruaretur, tunc tãtummodo violaretur Eccleſiaſticum præceptũ, propter quod clauſura violata cenſeretur.

His ſic conſtitutis faciliſſimum eſt, ad formam argumenti reſpondere. Præmiſſarum enim huius diſcurſus minor eſt falſa. Nam ſi in monaſteriis, neq; ex voto, neque ex regulæ pręcepto ad clauſurã aſtrictæ moniales, à monaſterio exeant, clauſura violatur. Quamuis enim viuant ſecundum ſuum inſtitutum, & regulam, violant tamen hoc Eccleſiaſticum de clauſura præceptum. Curent ergo diligenter Epiſcopi clauſuram, vbi violata eſt reſtitui. Cum enim omnibus monialibus Eccleſia legem impoſuerit de clauſura ſeruanda, ſi moniales à clauſtro exeãt, violatur quidem clauſura, nõ ea, ad quam ex ſua regula tenerentur, ſed ea, ad quam ex hoc Eccleſiaſtico præcepto aſtringuntur. Fateor ergo, quod in huiuſmodi monaſteriis, quamuis moniales à clauſtro exirent,

rent,

Digitized by Google

rent, clauſura non erat violata ante Concilium, quia cum non eſſet lex recepta illam prohibẽs conſequenter, neque erat violatio, ſeu tranſgreſſio legis. At nunc ſtante hoc decreto ex hac lege Eccleſiaſtica, talis exitus violatio eſſet legis, & conſequẽter clauſura eſſet violata. Hoc eſt fortiſſimum argumẽtum cõtrariæ partis, propter quod vnum, aliqui de hac noſtra aſſertione dubitauerunt, imo partem oppoſitam tenuerunt, qua propter, prolixius, quã par erat, in eius ſolutione ſum immoratus.

Manifeſtatur autem exemplo veritas iſtius ſolutionis. Si Sacra ſynodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuã ab eſu carnium abſtinentiam imponeret, & rurſum diceret: Curent autẽ Epiſcopi, vbi hæc abſtinentia, vel ieiunium fuerit violatum, ſeruari: & ſint aliqua monaſteria, in quibus hoc ieiunium, vel abſtinẽtia non ſeruatur, re vera abſtinentia, & ieiunium ibidẽ ſunt violata. Quod ſi dicas, iſti ſeruant ſuam regulam, iuxta quam ad huiuſmodi ieiunium, vel abſtinentiam non aſtringuntur, ergo hæc non ſunt violata, conſecutio re vera nullius momenti eſt, nam violata eſt. Quamuis enim ad eam ex vi ſuæ regulæ non ſint aſtricti, aſtringuntur tamen ab Eccleſiæ præcepto, propter cuius tranſgreſſionem, & ieiunium, & abſtinentia violata cenſentur, atque ideo prælati ea ſeruari curabunt.

At dices. Concilium vti verbo *reſtitui*, inquiens. *Sancta ſynodus Epiſcopis præcipit, ut in omnibus monaſterijs, clauſuram ſanctimonialium, ubi uiolata fuerit, diligenter reſtitui curent.* Sed reſtituere, eſt reſarcire, ſeu in priſtinum ſtatum reponere, ergo clauſuram reſtitui, non eſt aliud, quàm eam reponi in priſtinum, ſeu antiquum ſtatum, iuxta vniuſcuiuſque inſtitutam, & regulam. Reſpondeo, quod verbum, *reſtitui curent*, perinde ſignificat in hoc loco, ſicut ſeruari curent. Hic ſenſus colligitur ex præcedẽtibus, & conſequentibus huius decreti verbis, & ſummos Pontifices Pium V. & Gregor. XIII. ſic intellexiſſe, ex ſuis extrauagantibus iam citatis, ſatis conſtat. Præterea, verbum *reſtituere* inter cæteras, quas habet, ſignificationes, ſignificat, ſicut eſt autor Calepinus, idem quod inſtaurare, ſeu reficere. Cicero in Topicis inquit. *Si uſusfructus alicuius domus legatus ſit, ſi domus corruerit heres nõ eſt reſtituturus:* quod perinde ſignificat, ac ſi dies non eſt inſtauraturus, aut refecturus domum. Significant ergo huiuſmodi decreti verba, *clauſula reſtituatur* idem, quod clauſura inſtauretur, in ſuam dignitatem, atque ius reponatur. Quare conſultiſſimè Sancta ſynodus verbo, *reſtitui*, vſa eſt. Viderat enim olim clauſuram pręceptam, & antiquatum, & propterea iubet eam, reſtitui, ideſt, inſtaurari, reponi in ſuum ius, & dignitatem, in ſuum antiquum ſtatum, vel quem aliquãdo habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiuſdem conſtitutionem, habere debuiſſet. Ad hũc ergo ſenſum clauſura renouatur, inſtauratur, & reſtituitur.

Tertium argumẽtum ſumitur, ex eodem Conc. Trid. *a* vbi ſic decernitur. Mobiliũ vſum ita ſuperiores permittant vt *ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt regulares conueniat.* Hæc ibi. Tũc ſic arguo; regulares habent inæqualem mobilium vſum, Alij enim habent ditiorem, & alij ſtrictiorem, ſeu pauperiorem, non ob aliud, niſi, quia eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quã profeſſi ſunt, conuenire debet: ſed monialium clauſura ſtatui ſuæ profeſſionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, ſed quibuſdam laxior, & quibuſdam ſtrictior.

a In eadem ſeſſ. c. 2.

Huic argumento reſpondetur, diſparem eſſe rationem. Concilium namque ibidem expreſſit, quod regulares habeant mobilium vſum, qui paupertati, quam profeſſi ſunt, conueniat, & nõ inquit, omnes habeant æquiparẽ vſum, ſed iuxta regulam, quam profeſſi ſunt. Cum autẽ aliquæ regulæ ſint ſtrictiores, & aliæ laxiores quantum ad vſum mobiliũ, Cõcilium definit, quod non omnes regulares teneãtur ad æqualem paupertatem, quantum ad vſum. Et eodem modo de clauſura monialium loqueremur, ſi concilium diceret, ſeruent omnes moniales clauſuram iuxta ſuum inſtitutum, & regulam. Tũc enim non tenerentur omnes ad eandem clauſuram, ſicut bene probat argumentum. Verùm conciliũ non ſic loquitur; ſed omnibus monialibus eandẽ impoſuit clauſuram, dicens, *nemini ſanctimonialium liceat exire.* Vnde iã patet, quod ratio in argumento aſſumpta nihil concludit aduerſus noſtram aſſertionem.

Quod ſi rurſum inſtes, ſi omnes moniales tenentur ad æqualem clauſuram, iam videretur, quod omnes in profeſſione debent vouere clauſuram: Huic obiectioni reſpondetur, quod imo non tenentur eã vouere, cum ad eam nõ ex voto, ſed ex Eccleſiæ pręcepto aſtringantur, ſicut fideles omnes ex præcepto Eccleſiæ tenentur ad ieiunium quadrageſimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem *b* Concilio Trid. vbi ſic dicitur. *Sacroſancta ſynodus, quo facilius, vbi collapſa eſt regularis diſciplina, inſtauretur, & ubi conſeruata eſt perſeueret, præcipit, ut omnes regulares tam uiri, quam mulieres uitam inſtituant iuxta regulam, quã profeſſi ſunt.* Hæc ibi. Tunc ſic colligo. Sancta ſynodus præcipit, vt regulares vitam inſtituant iuxta regulam, quam profeſſi ſunt: ſed huiuſmodi clauſura nõ eſt iuxta regulam, ſed ſupra regulam, quam moniales profeſſæ ſunt: ergo Sancta ſynodus, non intẽdit eas ad hanc clauſuram obligare.

b c. 1. eiuſdem ſeſſio.

Huic argumento reſpondetur, quod cum clauſura reducatur ad regulã, atque proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quam inducitur clauſura, eſt, vt moniales viuant iuxta regulam, quam profeſſæ ſunt. Hæc enim clauſura eſt accommodatiſſimũ medium, ad viuẽdum iuxta regulam, & vt collapſa diſciplina inſtauretur, prout patet ex latè ſupra reſolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari; at lex hæc de clauſura, quæ omnes moniales tangit, non eſt ab eis omnibus approbata: ergo neque eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur; Vt lex obliget, requiritur, quod ſit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, eſto, quod aliquando vim legis habuiſſet, iam contraria conſuetudine derogara, ſeu reuocata eſt: videtur ergo, quod non obliget.

Reſpondetur huic argumento, quod concilium repræſentat vniuerſalem Eccleſiam, ſiquidẽ ibi ſũt omnes primates, & capita populorum, omnes Epiſcopi, & Prælati, & omnes omnium religionum Prælati Generales, ibi etiam adſunt Imperatoris, & omnium regum oratores; quare leges, quæ ibi conduntur, vlteriori populi approbatione non indigent. Simile eſt, nam & leges ciuiles, quæ conſentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnum repręſentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi cõſenſum, ſiue approbationem, & quidem hoc procedit multò fortiùs in legibus Eccleſiaſticis. Eſt enim diſcrimen obſeruatione dignum inter poteſtatem ciuilem, & Eccleſiaſticã, quòd poteſtas ciuilis eſt immediatè à tota republica, & a republica deriuatur in Regẽ, verũ poteſtas ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, non eſt immediatè in Eccleſia, quæ eſt tota collectio fidelium: quare nec Pontifex maximus, nec Epiſcopi habent ſuam authoritatẽ ab Eccleſia, ſiue à republica Chriſtiana: ac propterea leges Eccleſiaſticæ in generali cõcilio

factæ

Digitized by Google

factæ omnes tangentes,nõ requirunt populi approbationem,adhoc vt vim obligandi habeat. Ex quo infertur, quod ad hãc legem de clauſura cõdẽdam non requiritur monialium conſenſus,ſeu approbatio,ſed ſufficit,quod à Papa Pontifice maximo confirmẽtur, qui à Chriſto Dño habet iuriſdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem monialium clauſuram obſeruari præcipiant.

RESpondeo dicendo,circa clauſuram monialiũ, duas effluxiſſe à Sede Apoſtolica conſtitutiones,vnam Pij Quinti,& aliam Gregorij XIII. Quæ quãtæ ſint authoritatis patet ex his,quæ tradit Ludouicus a Gomez.(a Gomez. in reg. cancellar. q. 2.) Cuius verba ſunt. *Nota quod Extrauagans, vt dicunt omnes Doctores, idem operatur, quod lex: & eſt vera lex generalis,et perpetua quæ morte conditoris non recipit mutationem. Sed ſi extrauagãs fuerit ignota, neque reperiatur inſerta in aliquo certo volumine, ſed vagetur in incertum, & quodãmodo delitescat eadem ſolemnitas eſt in ea ſeruanda,quam ſeruari oportet in regulis cancellariæ. Ad hoc enim, quod ſimiles extrauagantes innoteſcant, & ſine aliquo vitio appareant, neceſſarium eſt ad cancellarium recurrere, vt de earum veritate & certitudine conſtet,vt ſic de eis in poſterum non dubitetur: & ſic ſe habet ſtylus curiæ. Crederem tamen, quod quamuis in earum extractione non ſeruaretur prædicta ſolemnitas,ſi tamen contrarius vſus non probetur, & allegetur in cauſis, quod ſententia contra illas non valeret; ſiquidem ſunt vera lex. Secus autem eſt de regulis cãcellariæ; ſi quidem tales regulæ variantur, per ſucceſſiones Pontificum, & cum morte concedentium expirant.* Hæc Gomezius. Hoc ſic conſtituto, Papa Pius V. in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Circa paſtoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem,ſic ait. *Hac perpetuo valitura conſtitutione, inhærentes etiam conſtitututioni Bonifacij Octaui,quæ incipit periculoſo,& decretis Concilij Tridentini ſuper clauſuram monialium editis, authoritate Apoſtolica ſtatuimus atque perpetuo decernimus; vniuerſis, & ſingulis monialibus præſentibus atque futuris cuiuſcunque religionis,ordinis,vel militiarum, etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſunt,vel in poſterum in quibuſuis monaſterijs,ſiue domibus recipientur, & tacitè vel expreſſè religionem profeſſæ etiam ſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiam ſi ex inſtitutis, vel fundationibus regulæ earum ad clauſuram non teneãtur, nec vnquam in earum monaſterijs ſeu domibus,etiam ab immemorabili tempore ſeruata fuerit: ſub perpetua in ſuis monaſterijs, ſeu domibus, de cætero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ conſtitutionis Bonifacij Octaui,quæ incipit periculoſo in ſacro Concil. Trident. approbatæ, & innouatæ, quam nos authoritate præfata etiã approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam diſtrictè obſeruari mandamus.* Hactenus Pius Quintus. Quibus verbis nihil clarius pro noſtra aſſertione poſſet excogitari,aut deſiderari. Et ſic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

Obſerua verbum illud, *vel militiarum etiam Hieroſolymitanæ*, vt hinc colligas,ad hãc clauſuram aſtringi omnes moniales, quorumcũque ordinum, militiarum,nedum S. Ioannis, ſed,& Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat *b* Nauar. (*b Nauar. in d. cap. ſtatuimus. nu. 44.*)

Obſerua præterea,quod hæc verba *In ſuis monaſterijs,ſeu domibus*. Pro eodem ſumuntur,& idem ſignificãt,ſcilicet, ædificium monialibus dicatum,& ſeptũ,intra quod ſit aliqua Eccleſia, vel capella ad facienda, vel ſuſcipienda ſacra ĩncluſis monialibus neceſſaria. Sic annotauit *c* Nauarrus. (*c Nau. vbi ſu.*) Idem Pius V. infra addit. *Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiantur,quæ fretæ conſuetudine etiam immemorali, aut ſtatuto,vel fundatione regulæ ſuæ,huic clauſuræ animo obſtinato reſiſtant; ordinarij, vnà cum ſuperioribus earũ, compellant eaſdem omnibus iuris, & facti remedijs ad præciſe ſubeundum, & perpetuò obſeruandum dictam clauſuram. Hæc ibi.* At dicẽs,ſcio. Tertiarias Moniales clauſuram non vouiſſe,nec vllo regulari præcepto ad eam teneri,quare de eis optarem ego aliquã Papalem in ſpecie audire definitionem, declarantem,an ſcilicet Tertiariæ ipſæ ad clauſuram teneantur. Satis proculdubio ex ſupradictis cõſtat,eas ſub generali præcepto de clauſura comprehendi, ſiquidem moniales ſunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiant clariora,audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoque Tertiariæ,ſeu quæ de pœnitentia nuncupantur,cuiuſcunque fuerint ordinis,in congregationem viuentes,ſi & ipſæ profeſſæ fuerint,ita vt ſolenne votum emiſerint,ad clauſuram præcisè, vt præmittitur & ipſæ teneantur.* Hæc ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales,aliquando Hiſpano ſermone,Beatas. Quare vt vtraſque comprehenderet,noluit in ſua definitionem dicere Moniales Tertiariæ,ſed quod ait, *Mulieres Tertiariæ.* Vt autem iſtæ clauſuræ ſubdantur, duo copulatiue requirit Pius V. Primum eſt, quod in congregatione viuant; quo fit,vt quæ ſeparatim in ſuis domibus degunt, ad clauſuram non aſtringantur. Alterum,& ſecundum eſt,quod ſolemne religionis votum emiſerint. Vis adhuc apertius cognoſcere Pium V. omnes mulieres religioſas ſolẽne Religionis votum habentes,nemine dempta,ad clauſuram aſtrinxiſſe? audias ipſum ibidem dicentem. *Quod ſi mulieres,quæ Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitentia dicuntur,cuiuſcunque fuerint ordinis,in congregatione viuentes votum ſolemne non emiſerint,ordinarij vna cum ſuperioribus earum hortentur,& perſuadere ſtudeant,vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem,& profeſſionem eidẽ clauſuræ ſe ſubijciãt.* Addit infra, quod,ſi noluerint,nullam deinceps in ſuam congregationem recipiant. Quod, & ipſum idem Pius V. in ſua extrauaganti,quæ incipit. *Decori,& honeſtati*,de qua infra dicemus, confirmauit.

Quod ſi adhuc dubites, de intellectu præfati decreti,& præfatarum Pij V. Extrauagantium,audias Gregorium Tertium decimum in ſua extrauagãti, quæ incipit. *Deo ſacris virginibus.* Qui ſic ait, *Poſt ſacri Concilij Decretum,quo conſtitutio Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo,renouatur,prohibet, ne aut ipſis Monialibus è monaſterijs ſuis egredi aut alij cuiuſcunque ſexus,aut ordinis perſonæ ad eas ingredi liceat: & præterea uniuerſis Epiſcopis præcipitur, ut in omnibus monaſterijs clauſuram ſanctimonialium ubi uiolata eſt diligenter reſtitui,ubi uero inuiolata conſeruari,maximè procurent. Piæ memoriæ Pius Papa Quintus ſuperiora illa approbauit,atque innouauit,eadẽque omnia, etiam in monialibus,quarumcunque militiarum,etiam Hieroſolymitanæ, omnibuſque alijs religionẽ tacite uel expreſſe profeſſis,quocũque nomine cenſerentur, locum habere decreuit.* Hæc ibi. Quod ſi ſcire deſideras, an forte Gregor. XIII. huius clauſuræ rigorem temperauerit,vel aliquid mitius circa eã ſtatuerit: audias ipſum ibidem dicentem. *Declaramus præterea,nullis monialibus,etiam Tertiarijs,licere habere oſtium, per quod poſſit introiri ex monaſterio in ipſarum moniali Eccleſiam exteriorem in quam ſecularibus ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs hæredi à ianua monaſterij,quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij,etiam claudendam aliam vlteriorem ianuam,qua patere ſolet aditus ſecularibus uenientibus,*

tibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulſandam ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt. Denique Epiſcopis *præcipimus, vt has præſentes noſtras literas ſinguli in ſua ciuitate, & diœceſi publicent, eaſque vnà cum prædictis, ac alijs prædicti Pij V. & aliorum prædeceſſorũ noſtrorũ literis, & conſtitutionibus & iuſſionibus pro integra clauſuræ inſtauratione, cuſtodia, & firmitate, editis, inuiolabiliter obſeruent, & obſeruari faciant, nõ obſtantibus quibuſcunque.* Hæc ibi; Circa quod ait a Nauarrus; *his verbis duo per ſe patentia, & noua ſtatui, quæ etſi iuſta ſint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur, niſi ſecum reputẽt multorum huius ſæculi virorum petulantiam procacitatem, & malitiam ſanctimoniæ ſanctimonialium inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi.* Hæc ille.

a Nau. in d. c. ſtatuimus nu. 17.

Eadem hæc aſſertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius ſanctiſſimi Gregorij XIII. miſſis Domino Ioanni Manueli tunc Camorẽſi, & poſtea Segũtino Epiſcopo. Cui in forma breuis, dati ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda ſeptẽbris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus ſui anno primo commiſit, vt ipſas Terciarias in ſua diœceſi exiſtentes, ordinario ſubiectas ad clauſuram compelleret, & ſubiectæ regularibus per earum ſuperiores Regulares, ad eandem clauſuram compellerentur.

Sed vnum quoddam reſtat dubium reſoluẽdum: Nam Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *In tanta negotiorum mole,* data Romæ pontificatus ſui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædeceſſor ediderat in fauorẽ regularium, reducẽdo ea ad terminos iuris cõis, & Conc. Trid. decreta, & ſic videtur Greg. XIII. derogare ea, quæ ad clauſurã pertinent monialium per Pium V. ſtatuta. Occaſione huius difficultatis operæ pretium eſſe duxi, declarare quid Greg. XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obſerua primo, quod Greg. XIII. non reuocat omnes extrauagantes, ſeu declarationes à Pio V. in quacunque materia editas. Imo neque reuocat quidquid ille ſtatuit, quod regulariũ regimen, ſeu ſtatum concerneret. Si enim hoc reuocare intendiſſet, vno verbo dixiſſet: Sunt nanque quamplurimæ conſtitutiones nedum pro aliorum, ſed pro regularium ſtatu ab ipſo editæ, quæ omnes in ſuo robore, ac firmiter illibatæ perſeuerãt. Quid ergo reuocauit Greg. XIII. in dicta Bulla?

Pro hoc obſerua ſecundo, quod Greg. XIII. reuocat duas Pij Quinti Extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita eſt à Pio Quinto, decimo ſeptimo Kalendas Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo. Et quod de hac loquatur, eſt euidens quia Gregor. XIII. iſtius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipſe ſub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius Quintus ſtatuerat, ac declarauerat. Et Greg. XIII. reduxit ad terminos iuris cõis, & decretorum Concilij Trid. quidquid Pius Quintus circa ſtatum regularium in hac Bulla ſtatuerat, ſeu declarauerat. Ecce vides primã Bullam derogatam. Idẽ Pius Quintus edidit aliã Bullam, quæ eſt ſecũda, in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monaſterijs, & de portione vicarijs præſtanda. Et hanc quoque Bullam idẽ Greg. XIII. in §. poſtea de vicarijs perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas præter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Grego. XIII. Reſpondeo, quod derogat profecto & oẽs alias literas ab eodem Pio Quinto editas, de eiſdem rebus pertractantes, vt conſtat ex verbis dictæ Bullæ ibi. *Nos hac varietate cognita, & infra, ſtatuimus p[illegible] literis, & alijs omnibus literis, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore, eiſdem de rebus pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, ac deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis ante dictas literas fuiſſet.* Hæc ille. Ex quibus verbis conſtat, non derogare generaliter omnes alias literas, & conſtitutiones a Pio V. editas, circa ſtatum Regularium, ſed cum reſtrictione, ac limitatione, omnes inquam literas, quæ eiſdem de reb. ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eiſdem de rebus* obſeruãdum eſt. Non. n. dixit, de ſimilibus reb. ſed *eiſdem de rebus.* Si enim de ſimilibus dixiſſet, forſan non deeſſent, qui hanc derogationem ad omnes literas a Pio Quinto circa Regularium ſtatum editas extenderent. Vt autem conſtaret derogationẽ, ſeu reductionem hanc minimè eſſe extendendam, ſeu ampliandam ad omnes literas circa ſtatum Regularium aliquid diſponentes, non dixit, ſe derogare omnes literas a Pio Quinto, de ſimilibus rebus editas ſed *eiſdem de rebus* editas.

Obſerua vltimo, quod licet in prædictis literis multa ſtatuerit, ac declarauerit Pius Quintus monialium ſtatum concernentia, tamen in his nihil ſtatuit, neque declarauit, quo eiſdem clauſuram præciperet, ſicut eaſdem Bullas intuenti perſpicuũ eſt. In priori namque Bulla id tãtum declarauit, quod Epiſcopi in monialium monaſterijs ſibi ſubditis, & non in alijs, ingrediendi licentiam legitima cauſa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clauſuram concernentibus, hanc ſolã, & non aliam declarationem ad Concilij Tridentini terminos reducit Gregorius XIII. Nam conſtitutiones aliæ a Pio Quinto editæ, quæ moniales ad clauſuram aſtringunt, non pertractant de eiſdem rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis, ac propterea non cenſentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipſæ circa monialium clauſuram perpetuo ſeruandã ſtatuerant, in ſuo robore nunc permaneant.

Sed licet recte reſponſum ſit, & ad explicationẽ dictæ Bullæ Gregorii XIII. dicta reſponſio maximè deſeruiat, aliter reſpondẽdum eſſe duxi, quod, ſcilicet, Gregorius Decimus tertius, quidquid continetur in præfatis literis, & aliis de eiſdem rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilii Tridentini. Notiſſimum tamẽ eſt, moniales omnes ad clauſuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium Quintum nihil præcipere in ſuis extrauagantibus, quod in Concilio Tridentino ſaltem implicite non ſit præceptum, vt in ſuperioribus latè probauimus. Et ſolum ipſemet Gregorius Decimustertius dictam clauſuram, & literas Pij Quinti confirmauit apponẽdo remedia vt dicta clauſura ab omnibus ſuauiter obſeruetur, vt conſtat ex eius Bulla incipiente, *Deo ſacris virginibus,* quam in ſuperioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.

Reſpondeo dicendo, quod de huiuſmodi ſeruitialib. ſororib. nõ ſemel, ſed pluries vtraque S. Claræ regula meminit. In capite. n. ſecundo prioris regulæ ſic legimus. *In examinatione & receptione ſororum ſeruientium extra monaſterium, ſeruetur forma prædicta,*

prædicta. Et capite nono. *Sorores ſeruientes extra monaſterium longam moram non faciant, honeſte debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes ſemper ædificari valeant. Neque præſumāt rumores de ſeculo inferre in monaſterio.* Vrbanus in capite ſecundo poſterioris regulæ inquit, *Poſſint in ſingulis monaſterijs recipi aliquæ, licet paucæ ſub nomine ſeruitialium, vel ſororum ad huius profeſſionis obſeruantiam aſtringendæ. præter quam ad articulum de clauſura, quæ de mandato, vel licentia Abbatiſſæ interdum poterunt egredi, ad negotia monaſterij procuranda.* Et cum in capite tertio dicatur. *Quod moniales in profeſſione inter cætera debent etiam clauſuram vouere, ſubditur, Similis profitendi modus in ſeruitialibus, vel ſororibus quæ de licentia Abbatiſſæ egredi poſſunt exterius, præter articulum de clauſura per omnia obſeruetur.* Et rurſus in capite decimo nono præſcribuntur leges ab ipſis exeuntibus ſeruitialibus extra monaſterium obſeruandæ. Ecce vides vtramque S. Claræ regulam ad profeſſionem has ſeruitiales recipere, neq; eas ad clauſurā aſtringere; imò eis egreſſum à monaſterio de licentia Abbatiſſæ concedere.

Sed iam quid circa has conuerſas ſorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo ſuboriuntur dubia. Alterū eſt de earū clauſura, & alterum de earū receptione, & profeſſione. Et vt ſingula ſuo ordine diſcutiamus, primo quæro, an hę ſorores ſeruitiales profeſſæ, ad clauſuram teneantur, ſicut, & cæteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi conuentus non indiget ad ſui ſuſtētationem, quod ſeruitiales profeſſæ in colligēdis eleemoſynis occupentur, ad eandē omnino clauſuram, ſicut & cæteræ moniales, & ipſæ ſeruitiales profeſſę ex præcepto Romanorum Pontificū aſtringuntur. Sic tenet a Nauarrus. Secundo dico, ſi moniales indigent, quod cōuerſæ profeſſæ ad conuentus neceſſariam inſtitutionē colligāt fidelium eleemoſynas, quæ huiuſmodi miniſterio deſtinātur, non poſſunt intra monaſteriū degere; ſed extra in domibus cōtiguis cōmorabuntur: & inde eis ad cōgregādas eleemoſynas exire licebit, cū moderaminibus à Romanis Pontificib. expreſſis. Ita tenet idem b Nauarrus. Vtrunque iſtorum præcipit Pius Quintus in extrauaganti, *Circa paſtoralis*, in principio. Cum enim omnibus monialibus clauſuram indixiſſet, addidit. *Etiam ſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur*. Et idem Pius in ea Extrauaganti. in §. *Porro nę moniales* ait, *ad neceſſariam ſuſtētationem monialium incluſarū eleemoſynæ colligantur, per conuerſas, quæ nō ſint profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ætatis annorū quadraginta, & in domibus cōtiguis extra monaſteriū degāt, & nō ingrediantur clauſurā aliarū monialiū, niſi in caſibus, ex earū cōſtitutionibus permiſſis, & de earum domibus exire non poſſint, pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licentia ordinarij, vel ſuperioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti. *Deo ſacris virginibus*, refert ad literā hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictū, & ſic dico tertio, quod in cōuentibus, vbi ſeruitiales profeſſæ propter cōuentus in his colligendis eleemoſynis exercebantur, ceſſante eiuſmodi neceſſitate, tūc prędictæ conuerſæ profeſſæ intra monaſteriū recludantur, & omnino ad eandem cum cæteris monialibus clauſuram ſeruandam tenebuntur. Quod ſi prædictæ conuerſæ profeſſionem adhuc non emiſerint, profiteantur, & eidē clauſuræ ſe ſubijciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauar. & ſic pręcipit Greg. XIII. in præallegata Extrauag. §. Cæterum, dicens. *Cæterum, quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas prædictus Pius ſub certis conditionibus permiſit poſſe manere extra monaſterium pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorū ordinarijs iniungimus, vt vbi monaſterijs prædictarum monialium, quibus quotidianis laboribus computatis, ſupra dicta ratione, vel qualibet alia, de ſufficienti ſubuentione, & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerint, eaſdem cōuerſas ſub eadem clauſura cum alijs monialibus reducant, nec à ſuis monaſterijs amplius exire permittant: Conuerſæ verò non profeſſæ, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum redeant.*

a Na. in c. ſtatuimus. n. 44.

b Na. vbi ſu. nu. 56.

Sed vlterius ſecundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has ſorores ſeruitiales, ſeu conuerſas ad Religionem, & profeſſionem recipere. Et quidem Pius Quintus in ſua conſtitutione in §. *de cætero*, videtur omnem conuerſarum receptionem, ac profeſſionē prohibere, & annullare. Is enim nulla facta diſtinctione generaliter loquitur, dicens. *De cætero nullæ aliæ conuerſæ profeſſæ recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum, vel prælatorum poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionem, receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nūc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hæc ibi. Videtur re vera, quod Pius V. his verbis omnium harum conuerſarum, & receptionem, & profeſſionē prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregor. XIII. immediatè poſt ipſius verba iam citata videtur cōcedere, quod ad profeſſionem admittantur, dummodo ſe clauſuræ ſubijciant, cum dicat, *Nec alias* (ſcilicet conuerſas) *in futurum, niſi profeſſionē ſuo tempore miſſuras, ac ſub perpetua clauſura manſuras, in monaſteria huiuſmodi recipi permittant*. Hæc ibi. Quæ verba ſignificare videntur conuerſas, quæ valent profiteri, & in perpetua clauſura, ſicut aliæ moniales manere, poſſe recipi. Sed immediatè poſt pręcedentia verba aperit mentem ſuam Gregor. dicēs: *Quod autem idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit, de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo ſequitur, conuerſas intra monaſterium nō eſſe admittendas ad habitum, neque ad profeſſionem, etiam ſi clauſuræ ſe ſubijciāt. Re vera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbantur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapiētiſſimus Nauarrus c S. D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius ſic ſcribit. *Quia præfata verba S. D. Gregorij in vtranque partem poterant flecti eius ſanctitatem humiliter conſuluiſſe. Qui reſpondit mentem Pij Quinti fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ſcilicet, ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur; ſuam verò non fuiſſe diſcedere a mente eius, ſed declarare illam non procedere in cōuerſis ad quæſtum eleemoſynarum neceſſarijs, quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit:* Hæc Nauarrus.

c Nauarr. vbi ſup. n. 56.

Ex præfatis omnibus duas ex mente Nauarri collige reſponſiuas aſſertiones. Prior eſt, ſi ad huiuſmodi neceſſarias eleemoſynas colligendas conuentus alijs ſeruitialibus ſororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & profeſſionem recipere valeat, quæ extra monaſterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemoſynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus ſupra meminimus.

Secunda aſſertio. Vbi moniales ad colligendam eleemoſynam his ſeruitialibus non indigent, non poſſunt eas eidem clauſuræ cū cęteris monialibus, ſubijcientes pro alijs domeſticis miniſterijs ad profeſſionem recipere; quod ſi ſecus attentatum fuerit, receptio, ac profeſſio irrita eſt, & nulla. Quæ poſtrema concluſio dura nimis viſa eſt ex rationibus inferius citandis, & contra vſum aliquarum religionū, quæ hodie cōuerſas, quę dicuntur laicæ, ad habitū, & profeſſionem admittūt, pro qua re patres noſtræ reli-

Digitized by Google

religionis ſacræ conſului. Qui mihi reſponderunt, quod in noſtra religione, quædam ſunt ſorores ſeruitiales ad eleemoſynas colligendas deſtinatæ, quæ alio nomine Hiſpane vocãtur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ verò sũt ſorores ſeruitiales, quæ omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum deſtinatæ, profitentur. Moniales autẽ ad chorum deſtinatæ in religione Sanctæ Claræ, vltra tria vota eſſentialia, votum de clauſura ſeruanda emittunt, & ſimiliter ſorores iſtæ vota emittũt eſſẽtialia, & aliud quartum de clauſura ſeruanda; & ſunt vere monachæ, Hiſpanico ſermone, *Sargẽtas* vocatæ. In habitu tamen differũt, quia ad chorum deſtinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ verò albo velo ſignãtur. Quo ſuppoſito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit ſorores ſeruitiales ad profeſsionem admitti, locutus fuit de ſororibus ſeruitialibus, quæ duo tantùm vota caſtitatis, & obediẽtiæ emittunt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cum non ſint verè religioſæ, noluerunt Summi Pontifices ad profeſsionem admitti, niſi tantũ neceſſarias ad eleemoſynas petandas, & noluerunt ad clauſurã obligari; quia non ſunt veræ religioſæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monaſteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi poſſent ad clauſuram ipſarum monialiũ. At non prohibuerunt Gregorius XIII. nec Pius Quintus admitti ad profeſsionem conuerſas, quæ quatuor vota eſſentialia, & clauſuram profitentur, & ſunt veræ Religioſæ, & non poſſunt egredi à dicta clauſura, ſicut aliæ religioſæ ad chorum deſtinatæ. Ex his infertur intellectus ad id. quod dicit Gregorius Decimus tertius determinãs iuxta Pij Quinti conſtitutionem eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cum aliis monialibus ab ordinaris, & ſuperioribus eſſe reducendas. Loquitur enim de conuerſis tria vota eſſentialia emittentibus, quæ ſunt veræ religioſæ. Quando verò ait; Iuxta eandem Pij Quinti conſtitutionem, de cætero nullas alias conuerſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorũ poſſe, intelligendus eſt de ſeruitialibus, quæ duo tãtùm vota emittunt, & non ſunt veræ Religioſæ. Et ideo prohibet, ne monaſteria monialium ingrediãtur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemoſynas quærẽdas deſtinatæ, niſi in caſibus à ſede Apoſtolica permiſsis. Quod ſummè notandũ eſt, Ex ignorantia enim differentiæ harum conuerſarum, Nauarrus in explicatione harum conſtitutionum allucinatus eſt. Et certè non erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluiſſe prohibere receptionem conuerſarum, quæ ab initio admiſſæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad clauſuram tenerẽtur. Primo quia habenda eſt ratio conſuetudinis pluſquam immemorialis habendi tales cõuerſas, quod approbarunt Seraphicus pater noſter Franciſcus inſtitutor primæ regulæ Sanctæ Claræ, & Innocentius Quartus eiuſdem cõfirmator, & Vrbanus Quartus inſtitutor, & author ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monaſteriis virorum, quidam ſunt monachi, vel fratres; profitentes ad ſeruiendum choro, & capitulo, & alii conuerſi, ſeu laici, qui aliis miniſteriis temporalibus, & inferioribus deputantur iuxta ea, quæ notantur in iure, *a* ne alii ob ea facienda, ab aliorum virtutum operibus auocentur, exemplo apoſtolorum, qui diaconos inſtituerunt, ne ipſi relicto verbo Dei miniſtrarẽt mẽſis, vt in actibus *b* Apoſtolorum legitur: ita quoque in monaſteriis mulierũ aliæ inſeruiunt choro, & capitulo, quæ dicũtur monachæ, vel moniales, & aliæ miniſteriis inferiorib. coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia miniſteria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuerſæ, & ſermone Hiſpano *ſargentas*. Tertio quia iſtarum cõuerſarum receptio, modo illæ quoque profiteantur, & perpetuam clauſuram ſeruent, nihil videtur obſtare clauſuræ ſeruandæ, quàm præfati Pontifices maximi præcipue intendunt. His, & aliis rationibus videtur diſtinctionem ſupra poſitam conuerſarum rationabiliter eſſe admittendam pro explicatione dictarum conſtitutionum. Et conſuetudo multarum noſtri ordinis prouinciarum, quæ eſt optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claræ dictas Cõuerſas ad profeſſionem, & clauſuram, cum aliis ipſius inſtituti monialibus: alias autem conuerſas, quæ oblatæ, & Hiſpano ſermone *donadas* appellantur, ad clauſuram minime admittendo. Et licet Nauarr. *c* loquendo de oblatis monialium, nullo ſe voto, neque obedientiæ, nec caſtitatis aſtringentibus, dicat ipſas ad clauſuram Concilij Tridentini minimè teneri, idem omnino puto dicendum de huiuſmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictæ donatæ nõ ſint verè religioſæ. Et verba Concilij Tridentini, & dictarum conſtitutionum tantùm ad moniales voto ſolemni religionis addictas adaptẽtur, & iuxta Bartolum, *d* Paulum de Caſtro, & communiter ſcribentes cum Felino, lex & diſpoſitio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a Ex. ca. §. 1. de elect. l. 6.

b Act. 6.

c Naua. li. 3. conſi. ti. de ſtatu m. monac. conſ. 6.

d Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de dã. infect. vbi Paul. & omnes. Fel. in c. nõnulli col. 31. de reſcr.

QVASETO XLV.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum ſit probibitum mulieres accedere ad monaſteria virorum.*
2 *Vtrum ſit probibitus acceſſus ad monaſteria monialium.*
3 *Vtrum ſit probibitum mittere literas ad moniales.*
4 *Vtrum fratres minores ex ui ſuæ regulæ probibeantur accedere ad monaſteria monialium.*
5 *Vtrum prælati poſſint licentiare fratres Minores ad acceſſum ad moniales.*
6 *Quis prælatus poſsit dare hanc licentiam.*
7 *Vtrum Cuſtos, & Guardianus, qui poßunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus poſsint licentiare ſe ipſos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit probibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum.

Reſpondeo dicendo, iure cautum eſſe, vt omnis ſuſpicio mali arceatur, ne mulieres ex quacunque cauſa ad monaſteriorum clauſtra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epiſtola ad Valentinum Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monaſterio tuo paſsim mulieres accedant, & quod grauius eſt, monachos tuos ſibi cõmatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos, quod abſit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti ſerie commonemus, vt neque mulieres in* monaſte-

e c. Peruenit. 18. q. 2.

monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas acced re, neque monachos tuos ſibi commatres facere. Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo peruenerit. ſic te ſeueriſſimè noueris vltioni ſubdēdum, vt emendationis tuæ qualitate cæteri ſine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, ſeu Moſcouitas ex laudabili inſtituto monachi viuētes ſub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenos, ſi cithara, aut alio muſices inſtrumento vtantur, grauiſſimè puniebantur, Lex Ioannis Metropolitæ Moſcouiæ, prout refert Sigiſmundus Liber Bavo in chorographia Moſcouiæ eſt huiuſmodi. *In monaſterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Ruſiæ Ducatu Moſcotum monaſterium eſt in Solomulki inſula Septentrionem verſus, inter Duuillam, & Corelam Prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum eſt, ſicut, & Carthuſijs impium, prout refert Petrus Gregorius. *a*

a Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria Monialium.

b c. diffinimus 18. q. 2.

RESpondeo dicendo, quod Synodus *b* Octaua diffinivit, duplex monaſterium, ſcilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia ſcandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla ſecundum regulam S. Patris Baſilij, & ſecundum præceptionem eius, ita formētur. Non habitent in vno monaſterio monachi, & monachæ, adulterium enim intercipit cohabitatio, ſi habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, ſecretò ſingulariter ad collocutionem; non cubet monachus in muliebri monaſterio, nec ſingulariter cum monacha conuiuetur. Et quando neceſſaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiſſa in monaſterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agatenſe *c* ſtatuit, quod monaſteria puellarum, ſeu monialium longè à monaſterio monachorū, aut propter inſidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. *d* Innocentius ſecundus ſub pęna anathematis interdixit, ac prohibuit, ne ſanctimoniales ſimul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad pſallendum. Et in quodam Canone ſic habetur; *Monaſteria monialium ſi quiſpiam clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur & ſi non deſierit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis, ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cætu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Conciliū Tridentinum & per conſtitutionem Pij V. vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Gloſſa *f* ait, *binam locutionem denotare frequentationem, ad dicta monaſteria.* Verum tamen eſt, quod Nauarrus *g* indicat, hoc eſſe prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait, ipſum non iudicare aliquē dicta monaſteria frequentare, quoad prędictum effectum, qui duodecies tribus annis, ſemel ſingulo quoque trimeſtri allocutus eſſet, & contra, iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

c c. monaſteria. 18. q. 2.

d c. Monaſteria de vit. & honeſt. cler.

e c. periculoſo de ſtat. monach.

f Gloſ. in d. c. monaſt. verſi. frequentare.

g Naua. in c. ſtatuimus vbi.

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, ſed quæ fit ſine cauſa rationabili, & manifeſta. Et ſic non vetatur in dicto iure ſolus acceſſus cauſa audiendi Diuina, vel alia aliena à locutione, & ab aſpectu actiuo, & paſſiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoſo* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non ſolùm vetat frequentiam, ſed etiam acceſſum quantum ad acceſſum non eſt innouatum, cum Concilium nihil agat de acceſſu, prout dicetur infra articulo quarto. Et ſic ſynodus *h* octaua ſtatuit, quod ſi contigerit, monachum aliquam ſuam propinquam videre velle, vt in præſentia Abbatiſſæ huic confabuletur per modica, & compēdioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Et Concilium Hiſpalenſe *i* ſtatuit, quod *circa Monachos talis cautela ſeruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neque vſque ad veſtibulum habeant accedendi familiarem permiſſum, ſed neque Abbatem, nec eum, qui præficitur, extra eam, quæ præeſt, loqui Virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionē, vel adminiſtrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea ſola, quæ præeſt frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororū ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnino locutio.* Et ſic in capitulo generali Tolo. noſtræ religionis celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo ſtatutum eſt, *arceantur ſtudioſiſſime fratrum acceſſus ad monialium, & ſororū loca, & nullo modo cum eiſdē loqui poſſunt, niſi à miniſtro prouinciali licentiam in ſcriptis habeāt, liceat tamē hoſpitij & celebrationis gratia ad huiuſmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non ſunt.*

h Ca. deſinimus. 18. q. 2.

i 18. q. 2. c. in decima.

Eſt etiam aduertendum, quod regulares adeūtes monaſteria monialium abſque Epiſcopi licentia incidunt in pœnam excommunicationis, quā Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi regulares illi haberēt ex priuilegio. nō poſſe ab Epiſcopis excōmunicari, quia deberent puniri à ſuis ſuperioribus alia pęna: qui regulares ſic excōmunicati non poſſunt abſolui à ſuis ſuperioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſeruauit. Ita ſacrā congregationem illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper Concilium reſpondiſſe inuenitur die nona Aprilis anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo, prout refert collector Capucinus in cōpendio Mendicantiū. Circa quam declarationem eſt notādum, quod fratres Minores habent priuilegium, ne ab aliquo legato niſi de latere ſedis Apoſtolicę poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi literæ ipſæ plenè, & expreſsè de pręfato ordine, & indulto huiuſmodi facerent mētionem, prout infra in quæſtione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales.

RESpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequētatio, & acceſſus ad monaſteria monialium, prout dictum eſt in ſuperiori articulo, non tamē vetatur miſſio epiſtolarum ad ipſas moniales. Verum eſt tamen, quod, prout affirmat Nauarrus, *K* Romæ eſt edictū promulgatū, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel ſcribat alicui monachæ, vel præfatæ, vel zelitæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſę, quacūque de cauſa ſine licētia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, ſub pœna quingentorū ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynā, vel exceptis aliquid in ipſis monaſterijs operantibus, qui ſolā Abbatiſſam, & vicariam poterunt alloqui, Quod ad alias non extenditur prouincias, Tū, quia, factū eſt à vicario Papæ, vel protectore ordinis, quem Romæ tātùm morari conſtat; proderit tamen eius notitia omnibus gentibus vt ita matricem omnium Eccleſiarum imitentur. Refert etiam idē Nauarrus, *l* quod Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſentētię, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcribant ad aliquas moniales ſui ordinis, quod ſtatuto particulari, aut mandato ſpeciali alicui de facto contingere poteſt in

K Na. in d. c. ſtatui.

l Na. l. 5. conſi. de ſact. excom. conſ. 60.

Digitized by Google

in religionibus; quos fratres ſcribendo dictas literas, & perueniendo ad ipſas moniales, nemini dubium eſſe poteſt incidiſſe in dictam excommunicationem, ſi ipſo facto fuit impoſita. Dixi perueniẽdo ad ipſas moniales, nam licet ſcribant eas, ſi non peruenerint, videtur, quod non remaneant excommunicati. Nam verba videntur intelligenda cum effectu, etiam extrinſeco, niſi aliter intendat legiſlator, vel alius diſponens, de cuius mente & intentione conſtat expreſsè, vel tacitè, argumento cuiuſdam legis *a* diſponentis, promittẽtem inuenire latronem, non ſatisfacere, niſi illum capiat & iudici exhibeat. Conſtat etiam ex duobus dictis Bartoli de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur ſatisfacere, niſi capiant, licet enim verbum *inuenire* proprie non ſignificet capere inuentum, ex mente tamen, & intentione ſtatuentium præſumitur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo verba Gregorij, & cuiuſcunque alterius regularis ſtatuti, vel mandati, quod ſcilicet nemo fratrũ ſcripta mittere audeat, proprie non requirant, vt ſcriptum perueniat; præſumitur tamen id voluiſſe, quia non noceret miſſio ſcripturæ, niſi perueniret, ad quem mitteretur. Vnde opinatur Nauarrus *b* peccaſſe quidem contra obedientiam religioſum mittentem Epiſtolas ad moniales contra dicta ſtatuta, & mandata, ſed in excommunicationem minimè incidiſſe, niſi præfatæ Epiſtolæ perueniſſent ad moniales, ad quas mittebantur: & per conſequens celebrando minimè irregularitatem contraxiſſe.

a c. ſi balſate. ff. de fide. in.

b Naua. vbi ſu p.

c Cord. in edit. ad compen. ini ſi acce de ad monaſ. monial.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fratres Minores prohibeantur ex vi ſuæ regulæ accedere ad monaſteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc eſt duplex opinio. Prima eſt multorum, Et videtur communiter haberi, & practicari, quod ſcilicet ex vi regulæ ſolùm eſt prohibitus ipſis fratribus ingreſſus ad præfata monaſteria. Acceſſus autem ad loca exteriora non eſt illis ex vi regulæ prohibitus, ſed ſolùm præcepto Papali, ſeu Eccleſiaſtico, ſeu prælatorum noſtrorum. Probatur primo, In regula ſolùm nobis prohibetur ingreſſus ad monaſteria monialium, vt tenent eius expoſitores, teſte Corduba *c* affirmante viros Doctos hanc tenere opinionem. Alia opinio eſt, quod ex vi regulæ, & de eius intentione eſt nobis prohibitus præfatus acceſſus, ad accedendum ad monaſteria quarumcumque monialium, vt tradit idem Corduba: *d* vbi de hac re latè agit. Mihi tamen videtur verior prima opinio, cum dicat regula, *Ne ingrediantur monaſteria monialium, niſi illi, qui à Sede Apoſtolica habuerint licentiam ſpecialem*. Notandum enim eſt verbum. *Ne ingrediantur*, Vbi clarum eſt, non vetari acceſſum, ſed ingreſſum. Notanda etiam ſunt verba, *præter illos, quibus à Sede Apoſtolica, &c.* Si enim Regula loqueretur, etiam de acceſſu non adderet *illi*, eſſet enim ius intolerabile impetrare facultatem ad acceſſum à Sede Apoſtolica, cum neceſſitates accedendi ſint quotidianæ, & pro quotidianis non ſit recurrendum ad Papã iuxta tradita à Diuo Thoma, *e* & Nauarro. Quod autem in controuerſia verſatur, eſt, an præfatus acceſſus ad exteriora monaſteriorum monialiũ quarumcunque, dato quod ex vi regulæ prohibitus non ſit, nobis ſaltem ſit prohibitus per Papam.

d Cord. ſuper reg §. 11. q. 3.

e D. Thom. in 4. d. 15. q. 3. art. 3. ad vltim. & 2. 2. q. 147. arti. 4. vbi Caiet. Nau. in manu. c. 11. n. 25.

Circa quod ſunt duæ opiniones, Prima eſt ſatis communis fere omnium, & dicit, quod ſic, vt patet per Nicolaum *f* Tertium, & Benedictum duodecimum, *g* quorum Pontificum decreta non ſunt reuocata per Sixtum Quartum in conceſſione eius, quæ habetur in libro *h* Monumenta ordinum, Solum enim ſecundum eos ibi loquitur Summus Pontifex de prohibitionibus, & cenſuris vltra regulam à religioſis editis, vt teſtatur collector *i* priuilegiorum mendicantium, nec ſunt reuocata per alium ſucceſſorem.

f Clem. exiie qui ſeminat de ver. ſign.

g Hab. in li. ord. italic. 3. p. fo. 110.

h In 1. imp. fol. 22. & in 2. fo. 106.

i Colle. tot. ſtatuta. ordinis. §. 1.

Secunda opinio eſt, quod prædictus acceſſus non ſit nobis prohibitus per Papam, vel per eccleſiam. Ratio eorum eſt, quia Sixtus Quartus reuocat prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolùm intra ordinem, ſed etiam à Papa, & ab alijs quibuſcunque ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus, quia ſic videtur clarè contineri in præfata declaratione Sixti Quarti, prout affirmat Corduba, *k* & nos late diximus, ſupra *l* in quæſtione de ſtatutis ordinis. Sed pro ſerena fratrum Minorum conſcientia operæ pretium eſſe duxi inueſtigare, an ita de iure communi prohibeatur dictus acceſſus, vt accedens ad ipſa monaſteria mortaliter peccare iudicetur.

k Cord. vbi ſu. nu. 11. q. 3.

l Supp. p. 10. ar. 8.

Pro huius difficultatis explicatione eſt notandũ, quod Bonifacius *m* Octauus, poſtquam feciſſet mentionem omnium quoruncunque ordinum monialium ſubdit, *Nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, neque etiam honeſtæ niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licẽtia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem, vt ſic à publicis, & mundanis conſpectibus omnino ſeparatæ, Deo liberius ſeruire valeant.* Verùm hic textus, ſi per ſe conſideretur, inefficax eſt ad hanc acceſſus inhibitionem probandam. Clauſura namque huius Decretalis, vt diximus ſupra nunquam fuit recepta, & quod ad acceſſum attinet, contraria, atq; immemorabili conſuetudine à ſuperioribus ſcita, & nota derogata eſt. Et argumentum confirmatur ex ſacro Concilio Tridẽtino *n* vbi ſacra ſynodus hanc renouat Bonifacij conſtitutionem, & conſequenter de nouo prohibet huiuſmodi acceſſum. Sed nec hæc cõfirmatio vrget. Quamuis enim ſacrum Conciliũ generaliter dicat, ſe hanc conſtitutionem renouare; tamen cum non addiderit in omnibus, & per omnia renouatio intelligenda cenſetur, quod ad principalem textus deciſionem ingreſſum, & egreſſum prohibentem. Quod adhuc ex eodem Concilij Decreto fit manifeſtius. Bonifacius ſiquidẽ egreſſum dũtaxat permittebat, ex infirmitate periculoſa, ſeu contagioſa. Verùm ſacrũ Concilium illum permittit ex quacunque cauſa, quæ Epiſcopo videbitur legitima. Præterea ſacra ſynodus declarat, in quibus fiat hæc renouatio dicẽs. Nemini ſanctimonialium liceat exire, & nemini liceat ingredi, vbi de acceſſu verbum proponit nullum, & ſic illa generalis renouatio intelligenda eſt, quoad egreſſum, & ingreſſum, nõ verò quoad acceſsum. Videtur ergo, quod neque ſacrum Concilium vrgeat ad præfatam aſſertionem fundãdam. Verùm vrgentiſſimè roboratur ex Pij Quinti extrauaganti, quæ incipit, *Circa paſtoralis.* Vbi Pontifex eandem renouat conſtitutionẽ; Poſtquam enim clauſuram ſeruari præceperat iuxta Bonifacij Octaui conſtitutionem, in ſacro Concilio approbatam, & innouatã addit. *Quã nos authoritate apoſtolica approbamus, & innouamus in omnibus, & per omnia ac illã diſtrictè obſeruare mãdamus:* Nota verba, *In omnibus & per omnia:* In quibus etiã decretum Bonifacij VIII. quantũ ad acceſsum fuiſſe approbatũ conſtat. Notanda ſunt illa etiã verba, *ac illã diſtrictè obſeruari mandamus:* per quę denotatur, ipſum acceſsum eſſe prohibitum. Quod ſi alicubi videris hanc acceſſionem cunctis patere, illud non eſt de mente, aut tacita voluntate, aut de ſcientia ſanctiſſimi patris, qui ſi ſciret impediret, vtique, atque

m c. periculoſo de ſta. reg.

n Cõ. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 5.

Digitized by Google

atque puniter, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo ſuperiori patet. Ex quo collige, ſummum Pontificem nolle derogare, imò prorſus velle præfatam conſtitutionem ſeruari, quantum attinet ad acceſſum. Vnde ad licitam acceſſionem duo requiruntur. Primum manifeſta, & rationabilis cauſa. Secundum eſt, licentia ſpecialis ſuperioris ipſarum monialium. Exponamus ſingula à licentia incipientes. Cum enim in iure taciti, & expreſſi idem ſit iudicium, ſufficit in propoſito, vel expreſſa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & ſciens omnes ad monaſteria monialium accedere, & non repugnans dictis acceſſionibus, nec ipſis contradicens, videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiuſmodi acceſſu; quare cum licentia præfectæ aſſiſtente rationabili cauſa fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extenditur ad eos, quibus ſuperior prælatus refragatur, & contradicit, vt ſi prælatus eiuſmodi acceſſum ſolis propinquis conſanguineis indulgeat, arceat verò quoſcunque extraneos, vel ſi prouincialis fratribus ſibi ſubditis abſque eius ſpeciali licentia interdicat acceſſum. In his enim caſibus Abbatiſſæ licentia erit inſufficiens.

Circa cauſam requiſitam obſerua longè minorẽ ſufficere ad acceſſum, & longè maiorem requiri ad ingreſſum. Ad acceſſum namque ſufficit quæcũque pia cauſa prælato manifeſta. Neque enim requiritur, quod toti populo de cauſa rationabili conſtet, ſed ſatis eſt, vt ea prælato innoteſcat.

Cum autem iam conſtituerimus præfatum acceſſum prohibitum eſſe, perſcrutari oportet, an ſit peccatum necne. Et rurſus, an mortale, vel duntaxat veniale. Ad quod reſpondeo, quod huiuſmodi acceſſus ſine licentia tantùm, aut ſine licentia, & cauſa ſimul, peccatum eſt, ſed non plus, quàm veniale, ſi vtrumque deficiat requiſitum, grauius peccatũ eſt veniale, leuius autem, ſi alterum duntaxat, vel licẽtia, vel rationabilis cauſa deficiat. Optarem certe hunc acceſſum etiam à veniali excuſare; ſed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium aſſerendum coarctor, ibi. *Mandamus* & ibi *diſtrictè*. Et confirmatur. Nam à practica, & vſu Romanæ Curiæ eſt ſumenda legum interpretatio. Et Romæ diſtrictius, & ſub grauibus pœnis punitur huiuſmodi acceſſus. Quarum pœnarum grauitas ſubindicat legiſlatoris mentem eſſe, hanc conſtitutionem acceſſum prohibentem, vel ſaltem ad venialem culpam obligare. Quod autem huiuſmodi acceſſus non ſit maior, quàm culpa venialis ex materiæ exiguitate, & paruitate comprobatur. Talis namque acceſſio inſufficiẽs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina eſt communis Theologorum, quod lex aliàs ad mortale obligans, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quod ſi contra arguas dicens, eiuſmodi acceſſum eſſe culpam mortalem, ſub vno enim contextu, & ſub eiſdem verbis ingreſſus, & acceſſus prohibentur; ſed ingreſſus prohibetur ſub mortali; ergo, & acceſſus pariter ſub mortali prohibetur. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt par ratio, Nam in ingreſſu eſt materiæ grauitas, in acceſſu verò exiguitas. Si lex diuina, aut eccleſiaſtica diceret; prohibemus omne furtum ſiue magnum ſiue exiguum, omne mendacium, ſiue perniciofum, ſiue otioſum, vtrumque ſub eodem contextu & ſub eiſdem verbis interdicitur: & tamen alterum eſt mortale, & alterum veniale. Ita in propoſito noſtro dicendum eſt. Præterea in pſalmo [a] ſub vno contextu, & eiſdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro: & tamen vouere eſt conſilium, & reddere eſt præceptum.

[a] *Pſal. 75.*

Quod ſi dicas, acceſſionem, de qua loquimur, nõ eſſe leuem, ſed grauem materiam propter vana, & otioſa verba, quæ illic admiſcentur non raro: reſpondeo, quod huiuſmodi otioſa verba non ſunt de intrinſeca ratione acceſſionis: ſed ſunt alia diſtincta culpa. De omni autem verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna, aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, ceſſat periculum, quod in frequentatione crebrò interuenire ſolet; ac proinde alia ratio eſt de Monialium monaſteria frequentantibus, ſine manifeſta, & rationabili cauſa. Intellige autem eiuſmodi acceſſum eſſe peccatũ, niſi adſit huius legis inuincibilis ignorantia à peccato excuſans, qualem fere omnes communiter habent. Tum quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierunt, tum quia cum videant prælatos omnes eiuſmodi acceſſionem permitere, meritò exiſtimant, eam non eſſe interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum prouincialis, & inferiores prælati poſſint licentiare fratres ad accedendum ad monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod ſi teneatur, quod Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolùm per ſtatuta ordinis, ſed etiam per ſtatuta Papæ, prout teſte Corduba tenet vir ſatis doctus, & nos diximus ſupra: [b] Si etiam teneatur, quod Pius V. diſpenſauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monaſteria monialium, niſi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuſcunque ordinis religioſos, prout tetigimus articulo ſuperiori, parum, aut nihil difficultatis habet quæſitum in articulo quæſtionis. At cum aliqui perſiſtant, in contraria opinione, ſcilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij, & Benedicti duodecimi, inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monaſteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum, res eſt continens aliquam difficultatem, cui nobis ſatisfaciunt Summi Pontifices: Alexander [c] enim Sextus conceſſit, quod *Prouinciales poſſent licentiare fratres ad alia monaſteria, quàm Sanctæ Claræ, non ſolùm eleemoſynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, ſed etiam, pro ſpirituali viſitatione conſanguineorum, vel alia neceſſitate intelligendo tamen de locis, ad quæ ſæculares communiter accedunt.* Et Sixtus IV. [d] conceſſit, quod *fratres Minores, poſſint de licentia ſuorum prælatorum accedere ad monaſteria Sanctæ Claræ, & Sancti Damiani, ad loca, ad quæ ſeculares accedunt pro eleemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro alijs licitis & honeſtis.*

Circa quod notat Collector, [e] reſoluendo quàm plurimas conceſſiones, quæ videntur contradictionem continere, aut ſaltem nugationem, vel ſuperfluitatem, propterea quod fuerint, à diuerſis commiſſarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui neſcientes ea, quæ ante fuerunt conceſſa, procurauerunt eadem, & conſimilia de nouo impetrare, ſeu alia circa eadem latius, vel ſtrictius, quàm ante fuerat conceſſum, & ipſi Summi Pontifices, vel latius conceſſerunt, aliquando ſtrictius, quod maximam peperit confuſionem. Reſoluit igitur, quod nulla conceſſio inuenitur, qua inferiores à prouincialibus poſſint mittere, vel licentiare fratres ſuos

[b] *Sup. q. 10. ar. 7.*

[c] *Habet. in ſuppl. fol. 99. conceſ. 363.*

[d] *Habet. in monumentis. prima impre. fol. 69. conceſ. 142. & in ſupp. fol. 120. conceſ. 388.*

[e] *Collect. in compen. tit. accedere ad monaſteria monial.*

Digitized by Google

rent, clauſura non erat violata ante Concilium, quia cum non eſſet lex recepta illam prohibẽs conſequenter, neque erat violatio, ſeu tranſgreſſio legis. At nunc ſtante hoc decreto ex hac lege Eccleſiaſtica, talis exitus violatio eſſet legis, & conſequẽter clauſura eſſet violata. Hoc eſt fortiſſimum argumẽtum cõtrariæ partis, propter quod vnum, aliqui de hac noſtra aſſertione dubitauerunt, imo partem oppoſitam tenuerunt, qua propter, prolixius, quã par erat, in eius ſolutione ſum immoratus.

Manifeſtatur autem exemplo veritas iſtius ſolutionis. Si Sacra ſynodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuã ab eſu carnium abſtinentiam imponeret, & rurſum diceret Curent autẽ Epiſcopi, vbi hæc abſtinentia, vel ieiunium fuerit violatum, ſeruari: & ſint aliqua monaſteria, in quibus hoc ieiunium, vel abſtinẽtia non ſeruatur, re vera abſtinentia, & ieiunium ibidẽ ſunt violata. Quod ſi dicas, iſti ſeruant ſuam regulam, iuxta quam ad huiuſmodi ieiunium, vel abſtinentiam non aſtringuntur, ergo hæc non ſunt violata, conſecutio re vera nullius momenti eſt, nam violata eſt. Quamuis enim ad eam ex vi ſuæ regulæ non ſint aſtricti, aſtringuntur tamen ab Eccleſiæ præcepto, propter cuius tranſgreſſionem, & ieiunium, & abſtinentia violata cenſentur, atque ideo prælati ea ſeruari curabunt.

At dices. Concilium vti verbo *reſtitui*, inquiens. *Sancta ſynodus Epiſcopis præcipit, ut in omnibus monaſterijs, clauſuram ſanctimonialium, ubi uiolata fuerit, diligenter reſtitui curent*. Sed reſtituere, eſt reſarcire, ſeu in priſtinum ſtatum reponere, ergo clauſuram reſtitui, non eſt aliud, quàm eam reponi in priſtinum, ſeu antiquum ſtatum, iuxta vniuſcuiuſque inſtitutum, & regulam. Reſpondeo, quod verbum, *reſtitui curent*, periade ſignificat in hoc loco, ſicut ſeruari curent. Hic ſenſus colligitur ex præcedẽtibus, & conſequentibus huius decreti verbis, & ſummos Pontifices Pium V. & Gregor. XIII. ſic intellexiſſe, ex ſuis extrauagantibus iam citatis, ſatis conſtat. Præterea, verbum *reſtituere* inter cæteras, quas habet, ſignificationes, ſignificat, ſicut eſt autor Calepinus, idem quod inſtaurare, ſeu reficere. Cicero in Topicis inquit. *Si uſusfructus alicuius domus legatus ſit, ſi domus corruerit hæres nõ eſt reſtituturus*: quod perinde ſignificat, ac ſi dicas non eſt inſtauraturus, aut refecturus domum. Significant ergo huiuſmodi decreti verba, *clauſula reſtituatur* idem, quod clauſura inſtauretur, in ſuam dignitatem, atque ius reponatur. Quare conſultiſſimè Sancta ſynodus verbo, *reſtitui*, vſa eſt. Viderat enim olim clauſuram præceptam, & antiquatum, & propterea iubet eam, reſtitui, ideſt, inſtaurari, reponi in ſuum ius, & dignitatem, in ſuum antiquum ſtatum, vel quem aliquãdo habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiuſdem conſtitutionem, habere debuiſſet. Ad hũc ergo ſenſum clauſura renouatur, inſtauratur, & reſtituitur.

Tertium argumẽtum ſumitur, ex eodem Conc. Trid. *a* vbi ſic decernitur. Mobiliũ vſum ita ſuperiores permittant *vt ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt regulares conueniat*. Hæc ibi. Tũc ſic arguo; regulares habent inæqualem mobilium vſum, Alij enim habent ditiorem, & alij ſtrictiorem, ſeu pauperiorem, non ob aliud, niſi, quia eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quã profeſſi ſunt, conuenire debet: ſed monialium clauſura ſtatui ſuæ profeſſionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, ſed quibuſdam laxior, & quibuſdam ſtrictior.

a In eadem ſeſſ. c. 2.

Huic argumento reſpondetur, diſparem eſſe rationem. Concilium namque ibidem expreſſit, quod regulares habeant mobilium vſum, qui paupertati, quam profeſſi ſunt, conueniat, & nõ inquit, omnes habeant æquiparẽ vſum, ſed iuxta regulam, quam profeſſi ſunt. Cum autẽ aliquæ regulæ ſint ſtrictiores, & aliæ laxiores quantum ad vſum mobiliũ, Cõcilium definit, quod non omnes regulares teneãtur ad æqualem paupertatem, quantum ad vſum. Et eodem modo de clauſura monialium loqueremur, ſi concilium diceret, ſeruent omnes moniales clauſuram iuxta ſuum inſtitutum, & regulam. Tũc enim non tenerentur omnes ad eandem clauſuram, ſicut bene probat argumentum. Verùm conciliũ non ſic loquitur; ſed omnibus monialibus eandẽ impoſuit clauſuram, dicens, *nemini ſanctimonialium liceat exire*. Vnde iã patet, quod ratio in argumento aſſumpta nihil concludit aduerſus noſtram aſſertionem.

Quod ſi rurſum inſtes, ſi omnes moniales tenentur ad æqualem clauſuram, iam videretur, quod omnes in profeſſione debent vouere clauſuram: Huic obiectioni reſpondetur, quod imo non tenentur eã vouere, cum ad eam nõ ex voto, ſed ex Eccleſiæ præcepto aſtringantur, ſicut fideles omnes ex præcepto Eccleſiæ tenentur ad ieiunium quadrageſimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem *b* Concilio Trid. vbi ſic dicitur. *Sacroſancta ſynodus, quo facilius, vbi collapſa eſt regularis diſciplina, inſtauretur, & ubi conſeruata eſt perſeueret, præcipit, ut omnes regulares tam uiri, quàm mulieres uitam inſtituant iuxta regulam, quã profeſſi ſunt*. Hæc ibi. Tunc ſic colligo. Sancta ſynodus præcipit, vt regulares vitam inſtituant iuxta regulam, quam profeſſi ſunt: ſed huiuſmodi clauſura nõ eſt iuxta regulam, ſed ſupra regulam, quam moniales profeſſæ ſunt: ergo Sancta ſynodus, non intẽdit eas ad hanc clauſuram obligare.

b c. 1. eiuſdem ſeſſio.

Huic argumento reſpondetur, quod cum clauſura reducatur ad regulã, atque proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quam inducitur clauſura, eſt, vt moniales viuant iuxta regulam, quam profeſſæ ſunt. Hæc enim clauſura eſt accommodatiſſimũ medium, ad viuẽdum iuxta regulam, & vt collapſa diſciplina inſtauretur, prout patet ex latè ſupra reſolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari; at lex hæc de clauſura, quæ omnes moniales tangit, non eſt ab eis omnibus approbata: ergo neque eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur; Vt lex obliget, requiritur, quod ſit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, eſto, quod aliquando vim legis habuiſſet, iam contraria conſuetudine derogata, ſeu reuocata eſt: videtur ergo, quod non obliget.

Reſpondetur huic argumento, quod concilium repræſentat vniuerſalem Eccleſiam, ſiquidẽ ibi ſũt omnes primates, & capita populorum, omnes Epiſcopi, & Prælati, & omnes omnium religionum Prælati Generales, ibi etiam adſunt Imperatoris, & omnium regum oratores; quare leges, quæ ibi conduntur, vlteriori populi approbatione non indigent. Simile eſt, nam & leges ciuiles, quæ conſentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnum repræſentantibus ſiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi cõſenſum, ſiue approbationem, & quidem hoc procedit multò fortiùs in legibus Eccleſiaſticis. Eſt enim diſcrimen obſeruatione dignum inter poteſtatem ciuilem, & Eccleſiaſticã, quòd poteſtas ciuilis eſt immediatè à tota republica, & a republica deriuatur in Regẽ, verũ poteſtas ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, non eſt immediatè in Eccleſia, quæ eſt tota collectio fidelium: quare nec Pontifex maximus, nec Epiſcopi habent ſuam authoritatẽ ab Eccleſia, ſiue à republica Chriſtiana: ac propterea leges Eccleſiaſticæ in generali cõcilio factæ

Digitized by Google

factæ omnes tangentes, nō requirunt populi approbationem, adhoc vt vim obligandi habeat. Ex quo infertur, quod ad hāc legem de clauſura cōdēdam non requiritur monialium conſenſus, ſeu approbatio, ſed ſufficit, quod à Papa Pontifice maximo confirmētur, qui à Chriſto Dño habet iuriſdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem monialium clauſuram obſeruari præcipiant.

RESpondeo dicendo, circa clauſuram monialiū, duas effluxiſſe à Sede Apoſtolica conſtitutiones, vnam Pij Quinti, & aliam Gregorij XIII. Quæ quātæ ſint authoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicus *a* Gomez. Cuius verba ſunt. *Nota quod Extrauagans, vt dicunt omnes Doctores, idem operatur, quod lex: & eſt vera lex generalis, et perpetua quæ morte conditoris non recipit mutationem. Sed ſi extrauagās fuerit ignota, neque reperiatur inſerta in aliquo certo volumine, ſed vagetur in incertum, & quodāmodo delitescat, eadem ſolemnitas eſt in ea ſeruanda, quam ſeruari oportet in regulis cancellariæ. Ad hoc enim, quod ſimiles extrauagantes innoteſcant, & ſine aliquo vitio appareant, neceſſarium eſt ad cancellarium recurrere, vt de earum veritate & certitudine conſtet, vt ſic de eis in poſterum non dubitetur: & ſic ſe habet ſtylus curiæ. Crederem tamen, quod quamuis in earum extractione non ſeruaretur prædicta ſolemnitas, ſi tamen contrarius vſus non probetur, & allegetur in cauſis, quod ſententia contra illas non valeret; ſiquidem ſunt vera lex. Secus autem eſt de regulis cācellariæ; ſiquidem tales regulæ variantur, per ſucceſſiones Pontificum, & cum morte concedentium expirant.* Hæc Gomezius. Hoc ſic conſtituto, Papa Pius V. in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Circa paſtoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem, ſic ait. *Hac perpetuo valitura conſtitutione, inhærentes etiam conſtitututioni Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo, & decretis Concilij Tridentini ſuper clauſuram monialium editis, authoritate Apoſtolica ſtatuimus atque perpetuo decernimus; vniuerſis, & ſingulis monialibus præſentibus atque futuris cuiuſcunque religionis, ordinis, vel militiarum, etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint, quæ vel iam receptæ ſunt, vel in poſterum in quibuſuis monaſterijs, ſiue domibus recipientur, & tacitè vel expreſsè religionem profeſſæ etiam ſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiam ſi ex inſtitutis, vel fundationibus regulæ earum ad clauſuram non teneātur, nec vnquam in earum monaſterijs ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ſeruata fuerit: ſub perpetua in ſuis monaſterijs, ſeu domibus, de cætero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ conſtitutionis Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo in ſacro Concil. Trident. approbatæ, & innouatæ, quam nos authoritate præfata etiā approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam diſtrictè obſeruari mandamus.* Hactenus Pius Quintus. Quibus verbis nihil clarius pro noſtra aſſertione poſſet excogitari, aut deſiderari. Et ſic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

Obſerua verbum illud, *vel militiarum etiam Hieroſolymitanæ*, vt hinc colligas, ad hāc clauſuram aſtringi omnes moniales, quorumcūque ordinum, militiarum, nedum S. Ioannis, ſed, & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat *b* Nauar.

Obſerua præterea, quod hæc verba *In ſuis monaſterijs, ſeu domibus.* Pro eodem ſumuntur, & idem ſignificāt, ſcilicet, ædificium monialibus dicatum, & ſeptū, intra quod ſit aliqua Eccleſia, vel capella ad facienda, vel ſuſcipienda ſacra inclusis monialibus neceſſaria. Sic annotauit *c* Nauarrus. Idem Pius V. infra addit. *Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiantur, quæ fretæ conſuetudine etiam immemorali, aut ſtatuto, vel fundatione regulę ſuæ, huic clauſuræ animo obſtinato reſiſtant; ordinarij, vnà cum ſuperioribus earū, compellant eaſdem omnibus iuris, & facti remedijs ad præciſe ſubeundum, & perpetuò obſeruandum dictam clauſuram. Hæc ibi.* At dicēs, ſcio. Tertiarias Moniales clauſuram non vouiſſe, nec vllo regulari præcepto ad eam teneri, quare de eis optarem ego aliquā Papalem in ſpecie audire definitionem, declarantem, an ſcilicet Tertiariæ ipſæ ad clauſuram teneantur. Satis proculdubio ex ſupradictis cōſtat, eas ſub generali præcepto de clauſura comprehendi, ſiquidem moniales ſunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiant clariora, audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoque Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuſcunque fuerint ordinis, in congregationem viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita vt ſolenne votum emiſerint, ad clauſuram præciſè, vt præmittitur & ipſæ teneantur.* Hæc ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hiſpano ſermone, Beatas. Quare vt vtraſque comprehenderet, noluit in ſua definitionem dicere Moniales Tertiariæ, ſed quod ait, *Mulieres Tertiariæ.* Vt autem iſtæ clauſuræ ſubdantur, duo copulatiue requirit Pius V. Primum eſt, quod in congregatione viuant; quo fit, vt quæ ſeparatim in ſuis domibus degunt, ad clauſuram non aſtringantur. Alterum, & ſecundum eſt, quod ſolemne religionis votum emiſerint. Vis adhuc apertius cognoſcere Pium V. omnes mulieres religioſas ſolēne Religionis votum habentes, nemine dempta, ad clauſuram aſtrinxiſſe? audias ipſum ibidem dicentem. *Quod ſi mulieres, quæ Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitentia dicuntur, cuiuſcunque fuerint ordinis, in congregatione viuentes votum ſolemne non emiſerint, ordinarij vna cum ſuperioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidē clauſuræ ſe ſubijciāt.* Addit infra, quod, ſi noluerint, nullam deinceps in ſuam congregationem recipiant. Quod, & ipſum idem Pius V. in ſua extrauaganti, quæ incipit. *Decori, & honeſtati*, de qua infra dicemus, confirmauit.

Quod ſi adhuc dubites, de intellectu præfati decreti, & præfatarum Pij V. Extrauagantium, audias Gregorium Tertium decimum in ſua extrauagāti, quæ incipit. *Deo ſacris virginibus.* Qui ſic ait, *Poſt ſacri Concilij Decretum, quo conſtitutio Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo, renouatur, prohibet, ne aut ipſis Monialibus è monaſterijs ſuis egredi aut alij cuiuſcunque ſexus, aut ordinis perſonæ ad eas ingredi liceat: & prætereà uniuerſis Epiſcopis præcipitur, ut in omnibus monaſterijs clauſuram ſanctimonialium ubi uiolata eſt diligenter reſtitui, ubi uero inuiolata conſeruari, maximè procurent, Piæ memoriæ Pius Papa Quintus ſuperiora illa approbauit, atque innouauit, eadēque omnia, etiam in monialibus, quarumcunque militiarum, etiam Hieroſolymitanæ, omnibuſque alijs religionē tacite uel expreſſe profeſſis, quocūque nomine cenſerentur, locum habere decreuit.* Hæc ibi. Quod ſi ſcire deſideras, an forte Gregor. XIII. huius clauſuræ rigorem temperauerit, vel aliquid mitius circa eā ſtatuerit: audias ipſum ibidem dicentem. *Declaramus præterea, nullis monialibus, etiam Tertiarijs, licere habere oſtium, per quod poſſit introiri ex monaſterio in ipſarum monialiū Eccleſiam exteriorem in quam ſecularibus ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs hæredi à ianua monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij, etiam claudendam aliam vlteriorem ianuam, quæ patere ſolet aditus ſecularibus uementibus,*

a Gomez. in reg. cancellar. q. 2.

b Nauar. in d. cap. ſtatuimus. nu. 44.

c Nau. vbi ſu.

tibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur. vel ad pulſandam ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt. Denique Epiſcopis præcipimus, vt has præſentes noſtras literas ſinguli in ſua ciuitate, & diœceſi publicent, eaſque vnà cum prædictis, ac alijs prædicti Pij V. & aliorum prædeceſſorũ noſtrorũ literis, & conſtitutionibus & iuſſionibus pro integra clauſuræ inſtauratione, cuſtodia, & firmitate, editis, inuiolabiliter, obſeruent, & obſeruari faciant, nõ obſtantibus quibuſcunque Hæc ibi; Circa quod ait *a* Nauarrus; *his verbis duo per ſe patentia, & noua ſtatui, quæ etſi iuſta ſint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur, niſi ſecum reputẽt multorum huius ſæculi virorum petulantiam procacitatem, & malitiam ſanctimoniæ ſanctimonialium inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi.* Hæc ille.

a Nau. in d. c. ſtatuimus nu mer. 37.

Eadem hæc aſſertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius ſanctiſſimi Gregorij XIII. miſſis Domino Ioanni Manueli tunc Camorẽſi, & poſtea Segũtino Epiſcopo. Cui in forma breuis, dati ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecunda ſeptẽbris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus ſui anno primo commiſit, vt ipſas Tertiarias in ſua diœceſi exiſtentes, ordinario ſubiectas ad clauſuram compelleret, & ſubiectæ regularibus per earum ſuperiores Regulares, ad eandem clauſuram compellerentur.

Sed vnum quoddam reſtat dubium reſoluẽdum: Nam Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *In tanta negotiorum mole,* data Romæ pontificatus ſui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædeceſſor ediderat in fauorẽ regularium, reducẽdo ea ad terminos iuris cõis, & Conc. Trid. decreta, & ſic videtur Greg. XIII. derogare ea, quæ ad clauſurã pertinent monialium per Pium V. ſtatuta. Occaſione huius difficultatis operæ pretium eſſe duxi, declarare quid Greg. XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obſerua primo, quod Greg. XIII. non reuocat omnes extrauagantes, ſeu declarationes à Pio V. in quacunque materia editas. Imò neque reuocat quidquid ille ſtatuit, quod regulariũ regimen, ſeu ſtatum concerneret. Si enim hoc reuocare intendiſſet, vno verbo dixiſſet: Sunt nanque quamplurimæ conſtitutiones nedum pro aliorum, ſed pro regularium ſtatu ab ipſo editæ, quæ omnes in ſuo robore, ac firmiter illibatæ perſeuerãt. Quid ergo reuocauit Greg. XIII. in dicta Bulla?

Pro hoc obſerua ſecundo, quod Greg. XIII. reuocat duas Pij Quinti Extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita eſt à Pio Quinto, decimo ſeptimo Kalendas Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo. Et quod de hac loquatur, eſt euidens quia Gregor. XIII. iſtius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipſe ſub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius Quintus ſtatuerat, ac declarauerat. Et Greg. XIII. reduxit ad terminos iuris cõis, & decretorum Concilij Trid. quidquid Pius Quintus circa ſtatum regularium in hac Bulla ſtatuerat, ſeu declarauerat. Ecce vides primã Bullam derogatam. Indè Pius Quintus edidit aliã Bullam, quæ eſt ſecũda, in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monaſterijs, & de portione vicarijs præſtanda. Et hanc quoque Bullam idẽ Greg. XIII. in §. poſtea de vicarijs perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas præter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Grego. XIII. Reſpondeo, quod derogat profecto & oẽs alias literas ab eodem Pio Quinto editas, de eiſdem rebus pertractantes, vt conſtat ex verbis dictæ Bullæ ibi. *Nos hac varietate cognita, & infra ſtatuimus prædictis, & alijs omnibus literis, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore, eiſdem de rebus pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, ac deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis ante dictas literas fuiſſet.* Hæc ille. Ex quibus verbis conſtat, non derogare generaliter omnes alias literas, & conſtitutiones a Pio V. editas, circa ſtatum Regularium, ſed cum reſtrictione, ac limitatione, omnes inquam literas, quæ eiſdem de reb. ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eiſdem de rebus* obſeruãdum eſt. Non. n. dixit, de ſimilibus reb. ſed *eiſdem de rebus*. Si enim de ſimilibus dixiſſet, forſan non deeſſent, qui hanc derogationem ad omnes literas a Pio Quinto circa Regularium ſtatum editas extenderent. Vt autem conſtaret derogationẽ, ſeu reductionem hanc minimè eſſe extendendam, ſeu ampliandam ad omnes literas circa ſtatum Regularium aliquid diſponentes, non dixit, ſe derogare omnes literas a Pio Quinto, de ſimilibus rebus editas ſed *eiſdem de rebus* editas.

Obſerua vltimo, quod licet in prædictis literis multa ſtatuerit, ac declarauerit Pius Quintus monialium ſtatum concernentia, tamen in his nihil ſtatuit, neque declarauit, quo eiſdem clauſuram præcipere:, ſicut eaſdem Bullas intuenti perſpicuũ eſt. In priori namque Bulla id tãtum declarauit, quod Epiſcopi in monialium monaſterijs ſibi ſubditis, & non in alijs, ingrediendi licentiam legitima cauſa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clauſuram concernentibus, hanc ſolã, & non aliam declarationem ad Concilii Tridentini terminos reducit Gregorius XIII. Nam conſtitutiones aliæ a Pio Quinto editæ, quæ moniales ad clauſuram aſtringunt, non pertractant de eiſdem rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis, ac propterea non cenſentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipſæ circa monialium clauſuram perpetuo ſeruandã ſtatuerant, in ſuo robore nunc permaneant.

Sed licet recte reſponſum ſit, & ad explicationẽ dictæ Bullæ Gregorii XIII. dicta reſponſio maximè deſeruiat, aliter reſpondẽdum eſſe duxi, quod, ſcilicet, Gregorius Decimus tertius, quidquid continetur in præfatis literis, & aliis de eiſdem rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilii Tridentini. Notiſſimum tamẽ eſt, moniales omnes ad clauſuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium Quintum nihil præcipere in ſuis extrauagantibus, quod in Concilio Tridentino ſaltem implicite non ſit præceptum, ut in ſuperioribus latè probauimus. Et ſolum ipſemet Gregorius Decimustertius dictam clauſuram, & literas Pij Quinti confirmauit apponẽdo remedia vt dicta clauſura ab omnibus ſuauiter obſeruetur, vt conſtat ex eius Bulla incipiente, *Deo ſacris virginibus*, quam in ſuperioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.

RESpondeo dicendo, quod de huiuſmodi ſeruitialib. ſororib. nõ ſemel, ſed pluries vtraque S. Claræ regula meminit. In capite. n. ſecundo prioris regulæ ſic legimus. *In examinatione & receptione ſororum ſeruientium extra monaſterium, ſeruetur forma prædicta,*

Digitized by Google

prædicta. Et capite nono, *Sorores ſeruientes extra monaſterium longam moram non faciant, honeſte debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes ſemper ædificari valeant. Neque præſumāt rumores de ſeculo inferre in monaſterio.* Vrbanus in capite ſecundo poſterioris regulæ inquit, *Poſſint in ſingulis monaſterijs recipi aliquæ, licet paucæ ſub nomine ſeruitialium, vel ſororum ad huius profeßionis obſeruantiam aſtringendæ, præter quam ad articulum de clauſura, quæ de mandato, vel licentia Abbatiſſæ interdum poterunt egredi, ad negotia monaſterij procuranda.* Et cum in capite tertio dicatur. *Quod moniales in profeſſione inter cætera debent etiam clauſuram vouere, ſubditur, Similis profitendi modus in ſeruitialibus, vel ſororibus quæ de licentia Abbatiſſæ egredi poßunt exterius, præter articulum de clauſura, per omnia obſeruetur.* Et rurſus in capite decimo nono præſcribuntur leges ab ipſis exeuntibus ſeruitialibus extra monaſterium obſeruandæ. Ecce vides vtramque S. Claræ regulam ad profeſſionem has ſeruitiales recipere, neq; eas ad clauſurā aſtringere; imò eis egreſſum à monaſterio de licentia Abbatiſſæ concedere.

Sed iam quid circa has conuerſas ſorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo ſuboriuntur dubia. Alterū eſt de earū clauſura, & alterum de earū receptione, & profeſſione. Et vt ſingula ſuo ordine diſcutiamus, primo quæro, an hę ſorores ſeruitiales profeſſæ, ad clauſuram teneantur, ſicut, & cæteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi conuentus non indiget ad ſui ſuſtētationem, quod ſeruitiales profeſſæ in colligēdis eleemoſynis occupentur, ad eandē omnino clauſuram, ſicut & cæteræ moniales, & ipſæ ſeruitiales profeſſę ex præcepto Romanorum Pontificū aſtringuntur.

a Na. in c. ſtatuimus. n. 44.

Sic tenet *a* Nauarrus. Secundo dico, ſi moniales indigent, quod cōuerſæ profeſſæ ad conuentus neceſſariam inſtitutionē colligāt fidelium eleemoſynas, quæ huiuſmodi miniſterio deſtināτur, non poſſunt intra monaſteriū degere; ſed extra in domibus cōtiguis cōmorabuntur: & inde eis ad cōgregādas eleemoſynas exire licebit, cū moderaminibus à Romanis Pontificib. expreſſis. Ita tenet idem *b* Nauarrus.

b Na. vbi ſu. nu. 16.

Vtrunque iſtorum præcipit Pius Quintus in extrauaganti, *Circa paſtoralis*, in principio. Cum enim omnibus monialibus clauſuram indixiſſet, addidit. *Etiam ſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur.* Et idem Pius in ea Extrauaganti. in §. *Porro ne moniales* ait, *ad neceſſariam ſuſtētationem monialium incluſarū eleemoſynæ colligantur, per conuerſas, quæ nō ſint profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ætatis annorū quadraginta, & in domibus cōtiguis extra monaſteriū degāt, & nō ingrediantur clauſurā aliarū monialiū, niſi in caſibus, ex earū cōſtitutionibus permiſſis, & de earum domibus exire non poſſint, pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licentia ordinarij, vel ſuperioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti. *Deo ſacris virginibus*, refert ad literā hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictū, & ſic dico tertio, quod in cōuentibus, vbi ſeruitiales profeſſæ propter cōuentus in his colligendis eleemoſynis exercebantur, ceſſante eiuſmodi neceſſitate, tūc prędictæ conuerſæ profeſſæ intra monaſteriū recludantur, & omnino ad eandem cum cæteris monialibus clauſuram ſeruandam tenebuntur. Quod ſi prædictæ conuerſæ profeſſionem adhuc non emiſerint, profiteantur, & eidē clauſuræ ſe ſubijciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauar. & ſic pręcipit Greg. XIII. in præallegata Extrauag. §. Cæterum, dicens. *Cæterum, quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas prædictus Pius ſub certis conditionibus permiſit poſſe manere extra monaſterium pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorū ordinarijs iniungimus, vt vbi monaſterijs prædictarum monialium, quibus quotidianis laboribus computatis, ſupra dicta ratione, vel qualibet alia, de ſuffi cienti ſubuentione, & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerint, eaſdem cōuerſas ſub eadem clauſura, cum alijs monialibus reducant, nec à ſuis monaſterijs amplius exire permittant: Conuerſæ verò non profeſſæ, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum redeant.*

Sed vlterius ſecundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has ſorores ſeruitiales, ſeu conuerſas ad Religionem, & profeſſionem recipere. Et quidem Pius Quintus in ſua conſtitutione in §. *de cætero*, videtur omnem conuerſarum receptionem, ac profeſſionē prohibere, & annullare. Is enim nulla facta diſtinctione generaliter loquitur, dicens. *De cætero nullæ aliæ conuerſæ profeſſæ recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum, vel prælatorum poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionem, receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nūc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hæc ibi. Videtur re vera, quod Pius V. his verbis omnium harum conuerſarum, & receptionem, & profeſſionē prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregor. XIII. immediatè poſt ipſius verba iam citata videtur cōcedere, quod ad profeſſionem admittantur, dummodo ſe clauſuræ ſubijciant, cum dicat, *Nec alias* (ſcilicet conuerſas) *in futurum, niſi profeſſionē ſuo tempore miſſuras, ac ſub perpetua clauſura manſuras, in monaſteria huiuſmodi recipi permittant.* Hæc ibi. Quæ verba ſignificare videntur conuerſas, quæ valent profiteri, & in perpetua clauſura, ſicut aliæ moniales manere, poſſe recipi. Sed immediatè poſt pręcedentia verba aperit mentem ſuam Gregor. dicēs: *Quod autem idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit, de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo ſequitur, conuerſas intra monaſterium nō eſſe admittendas ad habitum, neque ad profeſſionem, etiam ſi clauſuræ ſe ſubijciāt. Re vera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbantur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapiētiſſimus Nauarrus *c* S. D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius ſic ſcribit. *Quia præfata verba S. D. Gregorij in vtranque partem poterant flecti eius ſanctitatem humiliter conſuluiſſe. Qui reſpondit mentem Pij Quinti fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ſcilicet, ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur; ſuam verò non fuiſſe diſcedere a mente eius, ſed declarare illam non procedere in cōuerſis ad quæſtum eleemoſynarum neceſſarijs, quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit*: Hæc Nauarrus.

c Nauarr. vb ſup. n. 56.

Ex præfatis omnibus duas ex mente Nauarri collige reſponſiuas aſſertiones. Prior eſt, ſi ad huiuſmodi neceſſarias eleemoſynas colligendas conuentus alijs ſeruitialibus ſororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & profeſſionem recipere valeat, quæ extra monaſterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemoſynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus ſupra meminimus.

Secunda aſſertio. Vbi moniales ad colligendam eleemoſynam his ſeruitialibus non indigent, non poſſunt eas eidem clauſuræ cū cęteris monialibus, ſubijcientes pro aliis domeſticis miniſteriis ad profeſſionem recipere; quod ſi ſecus attētatum fuerit, receptio, ac profeſſio irrita eſt, & nulla. Quæ poſtrema concluſio dura nimis viſa eſt ex rationibus inferius citandis, & contra vſum aliquarum religionū, quæ hodie cōuerſas, quę dicuntur laicæ, ad habitū, & profeſſionem admittūt, pro qua re patres noſtræ

reli-

religionis ſacræ conſului. Qui mihi reſponderunt, quod in noſtra religione, quædam ſunt ſorores ſeruitiales ad eleemoſynas colligendas deſtinatæ, quæ alio nomine Hiſpane vocãtur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ verò sũt ſorores ſeruitiales, quæ omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum deſtinatæ, profitentur. Moniales autẽ ad chorum deſtinatæ in religione Sanctæ Claræ, vltra tria vota eſſentialia, votum de clauſura ſeruanda emittunt, & ſimiliter ſorores iſtæ vota emittũt eſsẽtialia, & aliud quartum de clauſura ſeruanda; & ſunt vere monachæ, Hiſpanico ſermone, *Sargẽtas* vocatæ. In habitu tamen differũt, quia ad chorum deſtinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ verò albo velo ſignãtur. Quo ſuppoſito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit ſorores ſeruitiales ad profeſsionem admitti, locutus fuit de ſororibus ſeruitialibus, quæ duo tantùm vota caſtitatis, & obediẽtiæ emittunt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cum non ſint verè religioſæ, noluerunt Summi Pontifices ad profeſsionem admitti, niſi tantũ neceſſarias ad eleemoſynas petandas, & noluerunt ad clauſurã obligari; quia non ſunt veræ religioſæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monaſteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi poſſent ad clauſuram ipſarum monialiũ. At non prohibuerunt Gregorius XIII. nec Pius Quintus admitti ad profeſsionem conuerſas, quæ quatuor vota eſſentialia, & clauſuram profitentur, & ſunt veræ Religioſæ, & non poſſunt egredi à dicta clauſura, ſicut aliæ religioſæ ad chorum deſtinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius Decimus tertius determinãs iuxta Pij Quinti conſtitutionem eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cum aliis monialibus ab ordinaris, & ſuperioribus eſſe reducendas. Loquitur enim de conuerſis tria vota eſſentialia emittentibus, quæ ſunt veræ religioſæ. Quando verò ait; Iuxta eandem Pij Quinti conſtitutionem, de cætero nullas alias conuerſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorũ poſſe, intelligendus eſt de ſeruitialibus, quæ duo tãtùm vota emittunt, & non ſunt veræ Religioſæ. Et ideo prohibet, ne monaſteria monialium ingrediãtur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemoſynas quærẽdas deſtinatæ, niſi in caſibus à ſede Apoſtolica permiſsis. Quod ſummè notandũ eſt, Ex ignorantia enim differentiæ harum conuerſarum, Nauarrus in explicatione harum conſtitutionum allucinatus eſt. Et certè non erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluiſſe prohibere receptionem conuerſarum, quæ ab initio admiſſæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad clauſuram tenerẽtur. Primo quia habenda eſt ratio conſuetudinis pluſquam immemorialis habendi tales cõuerſas, quod approbarunt Seraphicus pater noſter Franciſcus inſtitutor primæ regulæ Sanctæ Claræ, & Innocentius Quartus eiuſdem cõfirmator, & Vrbanus Quartus inſtitutor, & author ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monaſteriis virorum, quidam ſunt monachi, vel fratres; profitentes ad ſeruiendum choro, & capitulo, & alii conuerſi, ſeu laici, qui aliis miniſteriis temporalibus, & inferioribus deputantur iuxta ea, quæ notantur in iure, *a* ne alii ob ea facienda, ab altiorum virtutum operibus auocentur, exemplo apoſtolorum, qui diaconos inſtituerunt, ne ipſi relicto verbo Dei miniſtrarẽt mẽſis, vt in actibus *b* Apoſtolorum legitur: ita quoque in monaſteriis mulierũ aliæ inſeruiunt choro, & capitulo, quæ dicũtur monachæ, vel moniales, & aliæ miniſteriis inferiorib. coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia miniſteria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuerſæ, & ſermone Hiſpano *ſargentas*. Tertio quia iſtarum cõuerſarum receptio, modo illæ quoque profiteantur, & perpetuam clauſuram ſeruent, nihil videtur obſtare clauſuræ ſeruandæ, quàm præfati Pontifices maximi præcipue intendunt. His, & aliis rationibus videtur diſtinctionem ſupra poſitam conuerſarum rationabiliter eſſe admittendam pro explicatione dictarum conſtitutionum. Et conſuetudo multarum noſtri ordinis prouinciarum, quæ eſt optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claræ dictas Cõuerſas ad profeſſionem, & clauſuram, cum aliis ipſius inſtituti monialibus: alias autem conuerſas, quæ oblatæ, & Hiſpano ſermone *donadas* appellantur, ad clauſuram minime admittendo. Et licet Nauarr. *c* loquendo de oblatis monialium, nullo ſe voto, neque obedientiæ, nec caſtitatis aſtringentibus, dicat ipſas ad clauſuram Concilij Tridentini minimè teneri, idem omnino puto dicendum de huiuſmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictæ donatæ nõ ſint verè religioſæ. Et verba Concilij Tridentini, & dictarum conſtitutionum tantùm ad moniales voto ſolemni religionis addictas adaptẽtur, & iuxta Bartolum, *d* Paulum de Caſtro, & communiter ſcribentes cum Felino, lex & diſpoſitio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a Ex. c. 6. §. 1. de elect. l. 6.

b Act. 6.

c Naua. li. 3. conſi. ti. de ſtatum. monac. conſ. 6.

d Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de dã. infect. vbi Paul. & omnes. Fel. in c. nõnulli col. 31. de reſcr.

QVASETO XLV.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum ſit prohibitum mulieres accedere ad monaſteria virorum.*

2 *Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium.*

3 *Vtrum ſit prohibitum mittere literas ad moniales.*

4 *Vtrum fratres minores ex ui ſuæ regulæ prohibeantur accedere ad monaſteria monialium.*

5 *Vtrum prælati poſſint licentiare fratres Minores ad acceſſum ad moniales.*

6 *Quis prælatus poſsit dare hanc licentiam.*

7 *Vtrum Cuſtos, & Guardianus, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus poſsint licentiare ſe ipſos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum.

RESpondeo dicendo, iure cautum eſſe, vt omnis ſuſpicio mali arceatur, ne mulieres ex quacunque cauſa ad monaſteriorum clauſtra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epiſtola ad Valentinum Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monaſterio tuo paſsim mulieres accedant, & quod grauius eſt, monachos tuos ſibi cõmatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos, quod abſit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti ſerie commonemus, vt neque mulieres in*

e c. Peruenit. 18. q. 2.

monaſte-

Digitized by Google

monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas accedere, neque monachos tuos ſibi conmatres facere. Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo peruenerit, ſic te ſeueriſſimè noueris vltioni ſubdẽdum, vt emendationis tuæ qualitate cæteri ſine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, ſeu Moſcouitas ex laudabili inſtituto monachi viuẽtes ſub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenos, ſi cithara, aut alio muſices inſtrumento vtantur, grauiſſimè puniebantur. Lex Ioannis Metropolitæ Moſcouitæ, prout refert Sigiſmundus Liber Bayo in chorographia Moſcouitæ eſt huiuſmodi. *In monaſterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Ruſiæ Ducatu Moſcorum monaſterium eſt in Solomulki inſula Septentrionem verſus, inter Duuillam, & Corelam Prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum eſt, ſicut, & Carthuſijs impium, prout refert Petrus Gregorius. *a*

a Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria Monialium.

b c. diffinimus 18. q. 2.

RESpondeo dicendo, quod Synodus *b* Octaua diffinivit, duplex monaſterium, ſcilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia ſcandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla ſecundum regulam S. Patris Baſilij, & ſecundum præceptionem eius, ita formẽtur. Non habitent in vno monaſterio monachi, & monachæ, adulterium enim intercipit cohabitatio, ſi habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, ſecretò ſingulariter ad collocutionem; non cubet monachus in muliebri monaſterio, nec ſingulariter cum monacha conuiuetur. Et quando neceſſaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiſſa in monaſterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agatenſe *c* ſtatuit, quod monaſteria puellarum, ſeu monialium longè à monaſterio monachorũ, aut propter inſidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. *d* Innocentius ſecundus ſub pęna anathematis interdixit, ac prohibuit, ne ſanctimoniales ſimul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad pſallendum. Et in quodam Canone ſic habetur; *Monaſteria monialium ſi quiſpiam clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur & ſi non deſierit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis. ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cætu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Conciliũ Tridentinum & per conſtitutionem Pij V. vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Gloſſa *f* ait, *binam locutionem denotare frequentationem, ad dicta monaſteria.* Verum tamen eſt, quod Nauarrus *g* indicat, hoc eſſe prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait, ipſum non iudicare aliquẽ dicta monaſteria freqoentare, quoad prędictum effectum, qui duodecies tribus annis, ſemel ſingulo quoque trimeſtri allocutus eſſet, & contra, iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

c c. monaſteria. 8. q. 2.

d c. Monaſteria de vit. & honeſt. cler.

e c. periculoſo de ſtat. monach.

f Gloſ. in d. c. monaſt. verſi. frequentare.

g Naua. in c. ſtatuimus vbi.

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, ſed quæ fit ſine cauſa rationabili, & manifeſta. Et ſic non vetatur in dicto iure ſolus acceſſus cauſa audiendi Diuina, vel alia aliena à locutione, & ab aſpectu actiuo, & paſſiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoſo* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non ſolùm vetat frequentiam, ſed etiam acceſſum quantum ad acceſſum non eſt innouatum, cum Concilium nihil agat de acceſſu, prout dicetur infra articulo quarto. Et ſic ſynodus *h* octaua ſtatuit, quod ſi contigerit, monachum aliquam ſuam propinquam videre velle, vt in præſentia Abbatiſſæ huic confabuletur per modica, & compẽdioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Et Concilium Hiſpalenſe *i* ſtatuit, quod *circa Monachos talis cautela ſeruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neque vſque ad veſtibulum habeant accedendi familiarem permiſſum, ſed neque Abbatem, nec eum, qui præficitur, extra eam, quæ præeſt, loqui Virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionẽ, vel adminiſtrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea ſola, quæ præeſt frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororũ ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnino locutio.* Et ſic in capitulo generali Tolo. noſtræ religionis celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo ſtatutum eſt, *arceantur ſtudioſiſſime fratrum acceſſus ad monialium, & ſororũ loca, & nullo modo cum eiſdẽ loqui poſſunt, niſi à miniſtro prouinciali licentiam in ſcriptis habeãt, liceat tamẽ hoſpitij & celebrationis gratia ad huiuſmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non ſunt.*

h Ca. definimus. 18. q. 2.

i 18. q. 2. c. in decima.

Eſt etiam aduertendum, quod regulares adeũtes monaſteria monialium abſque Epiſcopi licentia incidunt in pœnam excommunicationis, quã Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi regulares illi haberẽt ex priuilegio, nõ poſſe ab Epiſcopis excõmunicari, quia deberent puniri à ſuis ſuperioribus alia pęna: qui regulares ſic excõmunicati non poſſunt abſolui à ſuis ſuperioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſeruauit. Ita ſacrã congregationem illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper Concilium reſpondiſſe inuenitur die nona Aprilis anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, prout refert collector Capucinus in cõpendio Mendicantiũ. Circa quam declarationem eſt notãdum, quod fratres Minores habent priuilegium, ne ab aliquo legato niſi de latere ſedis Apoſtolicę poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi literæ ipſæ plenè, & expreſsè de pręfato ordine, & indulto huiuſmodi facerent mẽtionem, prout infra in quæſtione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales.

RESpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequẽtatio, & acceſſus ad monaſteria monialium, prout dictum eſt in ſuperiori articulo, non tamẽ vetatur miſſio epiſtolarum ad ipſas moniales. Verum eſt tamen, quod, prout affirmat Nauarrus, *K* Romæ eſt edictũ promulgatũ, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel ſcribat alicui monachæ, vel præfatæ, vel zelitæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſę, quacũque de cauſa ſine licẽtia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, ſub pœna quingentorũ ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynã, vel exceptis aliquid in ipſis monaſterijs operantibus, qui ſolã Abbatiſſam, & vicariam poterunt alloqui, Quod ad alias non extenditur prouincias, Tũ, quia factũ eſt à vicario Papæ, vel protectore ordinis, quem Romæ tãtùm morari conſtat; proderit tamen eius notitia omnibus gentibus vt ita matricem omnium Eccleſiarum imitentur. Refert etiam idẽ Nauarrus, *l* quod Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſentẽtię, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcribant ad aliquas moniales ſui ordinis, quod ſtatuto particulari, aut mandato ſpeciali alicui de facto contingere poteſt

K Na. in d. c. ſtatui.

l Na. l. 5. conſi. de ſacr. excom. conſ. 60.

atque puniret, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo ſuperiori patet. Ex quo collige, ſummum Pontificem nolle derogare, imò prorſus velle præfatam conſtitutionem ſeruari, quantum attinet ad acceſſum. Vnde ad licitam acceſſionem duo requiruntur. Primum manifeſta, & rationabilis cauſa. Secundum eſt, licentia ſpecialis ſuperioris ipſarum monialium. Exponamus ſingula à licentia incipientes. Cum enim in iure taciti, & expreſſi idem ſit iudicium, ſufficit in propoſito, vel expreſſa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & ſciens omnes ad monaſteria monialium accedere, & non repugnans dictis acceſſionibus, nec ipſis contradicens, videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiuſmodi acceſſu; quare cum licentia præfectæ aſſiſtente rationabili cauſa fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extenditur ad eos, quibus ſuperior prælatus refragatur, & contradicit, vt ſi prælatus eiuſmodi acceſſum ſolis propinquis conſanguineis indulgeat, arceat, verò quoſcunque extraneos, vel ſi prouincialis fratribus ſibi ſubditis abſque eius ſpeciali licentia interdicat acceſſum. In his enim caſibus Abbatiſſæ licentia erit inſufficiens.

Circa cauſam requiſitam obſerua longè minorē ſufficere ad acceſſum, & longè maiorem requiri ad ingreſſum. Ad acceſſum namque ſufficit quæcūque pia cauſa prælato manifeſta. Neque enim requiritur, quod toti populo de cauſa rationabili conſtet, ſed ſatis eſt, vt ea prælato innoteſcat.

Cum autem iam conſtituerimus præfatum acceſſum prohibitum eſſe, perſcrutari oportet, an ſit peccatum necne. Et rurſus, an mortale, vel duntaxat veniale. Ad quod reſpondeo, quod huiuſmodi acceſſus ſine licentia tantùm, aut ſine licentia, & cauſa ſimul, peccatum eſt, ſed non plus, quàm veniale, ſi vtrumque deficiat requiſitum, grauius peccatū eſt veniale, leuius autem, ſi alterum duntaxat, vel licētia, vel rationabilis cauſa deficiat. Optarem certe hunc acceſſum etiam à veniali excuſare; ſed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium aſſerendum coarctor, ibi. *Mandamus* & ibi *diſtrictè*. Et confirmatur. Nam à practica, & vſu Romanæ Curiæ eſt ſumenda legum interpretatio. Et Romæ diſtrictius, & ſub grauibus pœnis punitur huiuſmodi acceſſus. Quarum pœnarum grauitas ſubindicat legiſlatoris mentem eſſe, hanc conſtitutionem acceſſum prohibentem, vel ſaltem ad venialem culpam obligare. Quod autem huiuſmodi acceſſus non ſit maior, quàm culpa venialis ex materiæ exiguitate, & paruitate comprobatur. Talis namque acceſſio inſufficiēs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina eſt communis Theologorum, quod lex aliàs ad mortale obligans, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quod ſi contra arguas dicens, eiuſmodi acceſſum eſſe culpam mortalem, ſub vno enim contextu, & ſub eiſdem verbis ingreſſus, & acceſſus prohibentur; ſed ingreſſus prohibetur ſub mortali; ergo, & acceſſus pariter ſub mortali prohibetur. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt par ratio, Nam in ingreſſu eſt materiæ grauitas, in acceſſu verò exiguitas. Si lex diuina, aut eccleſiaſtica diceret; prohibemus omne furtum ſiue magnum ſiue exiguum, omne mendacium, ſiue pernicioſum, ſiue otioſum, vtrumque ſub eodem contextu & ſub eiſdem verbis interdicitur: & tamen alterum eſt mortale, & alterum veniale. Ita in propoſito noſtro dicendum eſt. Præterea in pſalmo *a* ſub vno contextu, & eiſdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro: & tamen vouere eſt conſilium, & reddere eſt præceptum.

a Pſal. 75.

Quod ſi dicas, acceſſionem, de qua loquimur, nō eſſe leuem, ſed grauem materiam propter vana, & otioſa verba, quæ illic admiſcentur non rarò: reſpondeo, quod huiuſmodi otioſa verba non ſunt de intrinſeca ratione acceſſionis: ſed ſunt alia diſtincta culpa. De omni autem verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna, aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, ceſſat periculum, quod in frequentatione crebrò interuenire ſolet, ac proinde alia ratio eſt de Monialium monaſteria frequentantibus, ſine manifeſta, & rationabili cauſa. Intellige autem eiuſmodi acceſſum eſſe peccatū, niſi adſit huius legis inuincibilis ignorantia à peccato excuſans, qualem fere omnes communiter habent. Tum quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierunt, tum quia cum videant prælatos omnes eiuſmodi acceſſionem permittere, meritò exiſtimant, eam non eſſe interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum prouincialis, & inferiores prælati poſſint licentiare fratres ad accedendum ad monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod ſi teneatur, quod Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolùm per ſtatuta ordinis, ſed etiam per ſtatuta Papæ, prout teſte Corduba tenet vir ſatis doctus, & nos diximus ſupra; *b* Si etiam teneatur, quod Pius V. diſpenſauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monaſteria monialium, niſi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuſcunque ordinis religioſos, prout tetigimus articulo ſuperiori, parum, aut nihil difficultatis habet quæſitum in articulo quæſtionis. At cum aliqui perſiſtan̄t in contraria opinione, ſcilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij, & Benedicti duodecimi, inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monaſteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum, res eſt continens aliquam difficultatem, cui nobis ſatisfaciunt Summi Pontifices: Alexander *c* enim Sextus conceſſit, quod *Prouinciales poſſent licentiare fratres ad alia monaſteria, quàm Sanctæ Claræ, non ſolum eleemoſynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, ſed etiam, pro ſpirituali viſitatione conſanguineorum, vel alia neceſſitate intelligendo tamen de locis, ad quæ ſæculares communiter accedunt.* Et Sixtus IV. *d* conceſſit, quod *fratres Minores, poſſint de licentia ſuorum prælatorum accedere ad monaſteria Sanctæ Claræ, & Sancti Damiani, ad loca, ad quæ ſæculares accedunt pro eleemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro alijs licitis & honeſtis.*

b Sup. q. 10. ar. 7.

c Habet. in ſuppl. fol. 99. conceſ. 363.

d Habet. in monumentis. prima impre. fol. 69. conceſ. 142. & in ſupp. fol. 120. conceſ. 388.

Circa quod notat Collector, *e* reſoluendo quàm plurimas conceſſiones, quæ videntur contradictionem continere, aut ſaltem nugationem, vel ſuperfluitatem, propterea quod fuerint, à diuerſis commiſſarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui neſcientes ea, quæ ante fuerunt conceſſa, procurauerunt eadem, & conſimilia de nouo impetrare, ſeu alia circa eadem latius, vel ſtrictius, quàm ante fuerat conceſſum, & ipſi Summi Pontifices, vel latius conceſſerunt, aliquando ſtrictius, quod maximam pepetit confuſionem. Reſoluit igitur, quod nulla conceſſio inuenitur, qua inferiores à prouincialibus poſſint mittere, vel licentiare fratres ſuos ad

e Collect. in compen. tit. accedere ad monaſteria monial.

ad alia monaſteria, quàm ſanctę Claræ, & S. Damiani, niſi pro eleemoſyna petenda, vel prædicatione facienda, prout dicit Nicolaus III. in declaratione regulæ, excepta conceſſione Eugenii *a* Quarti, qua conceſſit, quod *fratres Minoris obſeruantiæ poſſint intrare loca quaruncunque monialium, vbi ſeculares communiter intrant de licentia ſuorum prælatorum, quando mittuntur.*

a Habet. in li. monum. ord. fol. 261. conc. 671.

Notat etiam Corduba, *b* quod conceſſiones concedentes nobis acceſſum, vel ingreſſum ad monaſteria S. Claræ, bene poſſunt extendi ad alia monaſteria monialium, quibus eadem priuilegia communicantur, vt pote ad moniales Conceptionis, & è contra, cum ſit omnino vtrobiq; eadem ratio, puta quod ſint ſub eadem clauſuræ obligatione, & ſub eadem obediētia. Et ſic quoad ingreſſum erit idem iudicium, non autem quoad moniales Sancti Damiani, etiam ſi habeant votū clauſuræ (cum nō ſint ſub eadem obedientia.) Quo verò ad acceſſum, videtur idem iudicium, & eadem ratio. Vbi enim eſt eadem ratio, ibi erit & idem ius, vt in iure habetur, *c* Hanc ſententiam tenet Corduba, aſſerens, ſic notaſſe quendam patrem, in his ſatis doctum contra collectorem, qui videtur extendere ad moniales Sancti Damiani dictas conceſſiones, cum ipſæ ſeruent clauſuram, ſicut moniales Sanctæ Claræ. Non aduertens, quod licet ſeruent clauſuram, non tamē eam ſeruant ſub eadem obedientia.

b Cor. in addit. ad com. tit. accedere ad monaſteria moni.

c l. illud. ff. ad l. aqui. glo. in c. maiores de baptiſm.

Aduertendum circa hanc materiam, quod aliqui fratres Minores nimis ſcrupulizantes obtinuerunt à Sede Apoſtolica licentiam ad accedendū ad Eccleſias Monialium, & ad loca, vbi habitāt fratres ad ipſarum regimen deputati. Contra quos poſſumus dicere, quod ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Hoc enim neque in regula noſtra, nec in ſacris canonibus, nec in aliqua Summorum Pontificū extrauaganti inuenio eſſe prohibitum.

Ex omnibus ſupradictis colligitur primo, quod Generalis, & prouincialis (habita cauſa rationabili) poſſunt dare licentiam ſuis ſubditis, vt accedant ad loca exteriora monaſteriorum quaruncunque monialium.

Secundo colligitur, quod prælati inferiores prouincialibus, prout ſunt guardiani, & cuſtodes, habent eandem authoritatem, & facultatem pro monaſteriis Sanctæ Claræ, ac S. Damiani, & in caſibus ſequētibus pro quibuſlibet monaſteriis, ſcilicet pro viſitandis Reliquijs, & tempore ſtationū, ac proceſſionum generalium, & pro alijs cauſis honeſtis, pro quibus dat Sixtus Quartus facultatem prælatis Minorum, vt poſſint duos fratres licentiare. In hoc tamen ſtandum eſt cōſtitutionibus Generalibus, quæ circa hoc authoritatem habent à Leone decimo ad augendum, & diminuendum, quidquid videbitur expedire. Ait Leo *d* Decimus, loquens ſuper iſtam materiam, *Non prohibemus quod fratres prædicti, ſcilicet Minores, intra limites monaſteriorum S. Claræ, & ad loca, vbi fratres eiſdem ſeruientes habitant, & alij ſeculares ingrediuntur, intrare & accedere, necnon cum eiſdem (quando opus fuerit) cum limitationibus in capitulis veſtris ordinatis, in locis, in quibus reliquæ perſonæ ſæculares cum eiſdem loquuntur, loqui poſſint*, Hæc Leo Decimus.

d Habet. in ſupp. f. 17. conceſ. 56.

ARTICVLVS VI.

Quis Prælatus ex inferioribus poſſit dare prædictam licentiam.

RESpondeo dicendo, quod ſuperior, qui debet dare licentiam, debet eſſe prælatus proprius illius, cui datur quia debet examinare, an ſit illius maturitatis, quam declaratio, ſeu conceſſio prærequirit: & hoc eſt opus, vt cognoſcat illum. Vnde frater, qui reperitur, vbi non habet ſuperiorem proprium, non poteſt licentiari per prælatum monaſterij, vbi tunc reperitur, etiamſi ſit miniſter prouincialis, cum non ſit prælatus ſuus: Ita Collector, *e* priuilegiorum mendicantium; at Corduba in additionibus ad Compendium *f* ait, quod conſuetudo eſt optima interpres legum humanarum; & præualet ipſis legibus (vt eſt communis regula iuriſtarum, & Theologorum.) Et in ordine noſtro eſt conſuetudo, quod cum frater hoſpes eſt in conuentu alterius prælati, ſeu in aliena prouincia, tenetur illi obedire, ſaltem in pertinentibus ad gubernationem exteriorum actuum, & reputatur ille pro tunc ſuus prælatus, vt ab eo gubernetur, & ei prouideatur in ſuis neceſſitatibus corporalibus, & ſpiritualibus interim emergentibus. Ideo, ſi à tali prælato præcipiatur tali fratri hoſpiti, vt vadat ad ſociandum aliquem cōfeſſorem, vel fratrem ad monaſteria monialium, etiam ad intrandum clauſuram cum eo in caſu, quo alius poteſt licite intrare, poteſt etiam ipſe intrare. Seu ſi occurrente neceſſitate, ſine fraude, talis prælatus det illi licentiam, ſicut ſuo ſubdito dare poſſet, videtur, quod licite fiat; quia ſic quoad hoc videtur conſuetudine practicari. Ideo non eſt in hoc nimis ſcrupulandum, ſincero, & ſimplici animo obeditur, & viuitur ſine fraude. Dixi notanter, ſine fraude, nam ſi quid in fraudem fieret, non eſſet licitum. Vtpote ſi quis eo animo veniens hoſpes ad prouinciam, ſeu conuentum alterius prælati, vt de eius licentia colloqueretur cum monialibus, non potens eam habere à ſuo proprio prælato, tunc enim non poſſet id licite facere in fraudem. Fraus enim, & dolus in foro diuino pariter, & humano patrocinari non debet alicui.

e Collec. in ti. accedere monaſt. monial.

f Ti. accedere ad monaſteria monial.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Cuſtos & Guardianus, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus in monaſteria monialium, poſſint licentiare ſe ipſos.

RESpondeo dicendo, quod Collector priuilegiorum Mendicantium tenet partem negatiuam, & Corduba tenet contrarium; ſcilicet quod Cuſtos, & Guardiani ſicut poſſunt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt etiam ſe ipſos licentiare, niſi hoc expreſsè eis prohibeatur, per ſuos ſuperiores: & ratio eſt, quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis, ſed ſuperioritatis tantùm, poteſt quis licentiare ſeipſum, ſicut & ſubditos ſuos, quomodocunque habeat talem poteſtatem, ſcilicet ordinariam ex officio, aut ex commiſſione, ſeu ex conceſſione facta ſibi ratione officij, maxime per Papam; quia eo ipſo, quo ipſi confiditur, vt poſſit licentiare alios, confiditur, & conceditur, quod & ſeipſum ſimiliter poſſit licentiare, niſi ex cauſa ſpecialiter prohibeatur. Facit ad hoc doctrina Caietani *g* dicentis, quod in ſuis legibus poteſt ſuperior eo modo ſecum diſpenſare, ſicut, & cum ſuis ſubditis, ergo ſimiliter poteſt prælatus ſeipſum licentiare ad acceſſum, & ingreſſum, ſicut, & ſuum ſubditū, quia ſimiliter eſt actus ſuperioritatis, non autem iudiciariæ authoritatis, ſeu iuriſdictionis. Et rationibus, quibus fatigatur Collector, reſpondeo, quod habent locum in actibus iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis, quia in his nemo poteſt eſſe iudex ſui ipſius, neque in ſe exercere tales actus iuriſdictionis. Vnde nemo poteſt commutare vota a ſe ipſo emiſſa, nec in eis diſpenſare, etiamſi cum alijs poſſit diſpenſare, & eorum vota commutare.

g Caie. 2. 2. q. 96. ar. 9.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVI.

De clauſura Monialium, quoad ingreſſum in earum monaſteria, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum omnes probibeantur ingredi monaſteria monialium.*

2 *Vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria monialium.*

3 *Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuſcunq; perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat.*

4 *Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarũcunque monialium, præter ſuperioris licentiam, requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.*

5 *Vtrum ſuperiores monialium poſſint propria authoritate intrare monaſteria monialium, propter aliquas cauſas, quæ hic ſpecialiter enumerantur.*

6 *Vtrum generoſa poſſit cum puellis comitata, ingredi monaſteria monialium.*

7 *Vtrum monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.*

8 *Vtrum monialibus infirmis liceat habere famulas intra monaſteriorum clauſuram.*

9 *Vtrum moniali præ cæteris illuſtriori liceat habere ſæcularem ancillam.*

10 *An in monaſterijs Tertiariarum, & militiarum, aliquas nobiles puellas ſæculares ibi nutriendas, ſanctisq; moribus imbuendas, recipere liceat.*

11 *An liceat prelatis diſpenſare, vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes probibeantur ingredi in monaſteria Monialium.

a Diſt. a. 5.

REſpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum *a* determinat: *Ingredi autẽ intra ſepta monaſterij nemini liceat cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* Hoc tamẽ limitandum eſſe iudico, ne procedat in infantibus adhuc diſcretione carentibus, argumento aliquorum iurium. *b* Huiuſmodi enim infantes non peccant ingredientes, cum neque ad peccandum incitare poſſint; atque ideo nec vllã incurrunt cenſuram. Quare moniales eos admittẽtes, cum neminem ingredi prohibitum admittant, non peccant. Ingredi autem prohibentur omnes cuiuſcunque fuerint ætatis, habentes ſcilicet vſum rationis, & diſcretionem ad peccatum, vel qui ad peccatum incitare poſſunt.

b l. 1. C. de falſa. moneta. l. illud. ff. de miniorijs. ca. illud. 15. q. 1.

Conſequitur inde, aliter eſſe dicendum de fatuis puberibus, qui licet peccare non poſſint, tamen ad peccatum incitare, turpiterq; iocari poſſunt. Quapropter, licet ipſi ingredientes ex defectu vſus rationis à peccato ſint immunes, veruntamen Moniales tenentur eos non admittere; quod ſi admiſerint, à peccato profectò non excuſantur. Non enim in his ratio legis ceſſat, ſiquidem ad peccandum incitare valent. Ita tenet Nauarrus. *c*

c Nau. in ca. ſtatuim. 19. q. 3. nu. 59.

Et aduertẽdum pro explicatione totius materiæ de obſeruantia clauſuræ monialium, quod nomine monaſteriorũ, in quę prohibetur ingreſſus mulierũ & virorũ, dubitatur, quid intelligatur. Pro cuius explicatione recurrendũ eſt ad regulam fratrum Minorũ. Vbi inuenitur ſimile pręceptũ, ne ſcilicet fratres Minores monacharum monaſteria ingrediantur. Et ſex Romani Põtifices fratrum Minorũ Regulã interpretantes cõcorditer diffinierũt, nomine monaſteriorũ clauſtrũ, domos, & officinas interiores ſignificari, vbi per domos monialium, habitacula intelliguntur. Conſequitur inde, quod intrantes Eccleſiam, vel domos monaſterijs contiguas, in quibus familiares perſonæ monialium obſequijs deputatæ commorantur, vel ad crates, ſeu locutoria accedentes, non cenſentur monaſteria ingredi; quia nullus locus iſtorum eſt monaſterium, iuxta Romanorum Põtificum declarationes. Neque hæc loca ſunt intra ſepta monaſterij, ſed omnino ſunt extra; & omnibus ſæcularibus patentia, & communia. Dubium eſt, an ſæcularibus eiuſmodi ingredi receptacula (quæ ſunt ſtatim in portis monaſteriorum) hodie liceat. Re vera hæc receptacula ſunt intra ſepta monaſterij, & intra monialium domum, ſeu habitationem, & intra clauſuram; quare abſque licentia prælati, & cauſa rationabili, ea ingredi minime licet, cum clauſuram intrent, & violent. Quod & hac ratione fit euidens: Aut enim illa receptacula ſunt intra, aut extra clauſuram. Si extra clauſuram aſſeras, ergo moniales illic exiſtentes clauſurã violant, & cõſequenter, eis illic nõ liceret eſſe, quod tamen falſum eſt, quando quidem ſunt intra domum, ſeu habitationem ſuam. Quod ſi intra clauſuram illud receptaculum eſſe dixeris, ergo ſecularibus illud ingredi non licet, quod eſt meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria Monialium.

REſpondeo dicendo, quod cum ſacrum Concilium, & Pontifices maximi ingreſſum in monialium monaſteria vetaſſent, neque ignoraſſent, plures eſſe neceſſitates, propter quas ingredi fas eſſet, ordinauerunt, quod ad licite ingrediendũ monacharum quorumcunque ordinũ monaſteria duo copulatiuè requiruntur, & ſuperioris monialium licentia in ſcriptis obtenta, & cauſa moraliter neceſſaria, prout dicitur in Conc. Trid. *d* quod idem Pius V. & Gregor. Tertius decimus in ſuis Extrauagantibus determinauerunt. De licentia dicamus modo; poſtea autem de cauſa erit nobis ſermo; circa quod quoddã dubium circũfertur, an in monaſteria monialium regulari prælato ſubiecta, ſufficiat ad ingrediendũ Epiſcopi licentia, an verò ipſius regularis prælati neceſſaria ſit. Et vr̃ quod in præfatis monaſteriis ab Epiſcopi iuriſdictione exẽptis, & prælato regulari ſubditis ſufficiat Epiſcopi licentia. Cum ſacra ſynodus diſiunctiue, vel Epiſcopi, vel ſuperioris licentiam requirat, argumento aliquarum *e* legum. Sed dic, quod in his monaſteriis, neq; requiritur, neq; ſufficit Epiſcopi licentia; ſed requiritur, & ſufficit ſuperioris eiuſdem monaſterij licentia. Ad Epiſcopum enim pertinet in monialium monaſterijs ſibi ſubditis hanc licentiam propria authoritate, & in aliis ſedi Apoſtolicæ immediate ſubiectis authoritate eiuſdem Sedis indulgere, & nõ in alijs. Sed in pręfatis monaſteriis ab Ordinario exẽptis, & pręlato regulari ſubditis eiuſmodi conceſſio nõ pertinet ad Epiſcopum, ſed ad monialium ſuperiores. Sic tenet Nauarrus. *f* Sunt ergo referenda ſingula ſingulis. Quorſum ergo Epiſcopus ingrediẽdi monaſteria alienę iuriſdictionis licentiam donaret; cui monialium pręfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo reſiſteret, & cui Abbatiſſæ,

d Conc. Trid. ſeſ. 5.

e l. Plerũq; ff. de iuriſdic. c. in alternatiuis de reg. iur. l. 6.

f Nau. in ca. ſtatuim. 19. q. 3. nu. 99.

vel Prioriſſæ parere non aſtringerētur. Nemini fas eſt alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expoſitio fit manifeſtior ex verbis Bonifacij dicentis: *nemini ingredi liceat, niſi de illius, ad quem pertinuerit ſpeciali licentia*. Obſerua verbum *ad quem pertinuerit*, per quod interpretaberis concilij verba requirentis licentiam Epiſcopi, vel ſuperioris.

Obſerua tamen, quod cum ſacra ſynodus dictione excluſiua vtatur dicens, quod hanc ingrediendi licentiam, debeat dare tantùm Epiſcopus, vel ſuperior, his verbis excluditur monialium præfecta, Abbatiſſa, ſcilicet, vel Prioriſſa, cui hanc licentiam donare etiam in neceſſariis caſibus non licet. Sed eiuſmodi conceſſio ſpectat tantùm ad Epiſcopum, vel monialium ſuperiorem prælatum. Dictio enim excluſiua ſignificat, quod hoc poſſet Epiſcopus, vel ſuperior: & nemo alius. Sic tenet Dominicus, a Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & Nauarrus. Pariter, neque Abbatiſſa monialibus ad exeundum licentiam præſtare poteſt, quandoquidem, & illi imponitur clauſura à Bonifacio VIII. b Et ideo etiã ad exeundum ſuperioris prælati licentia neceſſaria eſt, quod procedit etiam Sede vacante. Nam cum capitulum ſede vacante ſuccedat in locum Epiſcopi, prout cum communi tradit Syluester, c euidenter ſequitur, quod prouiſor à capitulo nominatus, erit ſuperior ad dictam licentiam concedendam.

a Domin. Archidiac. And. in d. c. periculoſo. Nau. vbi ſup. nu. 59.
b Dist. ca. periculoſo. §. verum.
c Syluest. v. capitulum. n. 4.

Requiritur præterea ad licitum ingreſſum licentia in ſcriptis obtenta. Sic præcipit ſacra ſynodus. Circa quod oritur dubium, ſi Abbatiſſa nequit licentiam dare, & ſuperior, ad quem ſpectat ſcriptam licentiam concedere, longe abeſt, quomodo poteſt monialibus monaſteriorum, quæ longe ab Epiſcopo, & ſuperioribus ſita ſunt ſatis prouideri, & ſubueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpentarios, & alios, quorum repentina opera moniales paſſim egent, ſi eorum licentia in ſcriptis eſt neceſſaria. Dic quod ſuperior hanc generalem facultatem ſcriptam Abbatiſſis, vel monialium confeſſariis poteſt committere, vt ſcilicet in ſimilibus caſibus ingrediendi licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quod hoc caſu nulla eſt neceſſaria licentia ſuperioris, etiam verbo tenus; ſed Abbatiſſa ex præſumpta interpretatiua volũtate ſuperioris, eam donare poteſt in his caſibus, iuxta doctrinam D. Thomæ d dicentis, quod non requiritur ſuperioris diſpenſatio, cum cauſa non ieiunandi eſt manifeſta, & ſuperior facile adiri non poteſt, præſertim ſi conſuetudo id habet, quæ doctrina noſtro caſui adaptari omnino poteſt.

d D. Tho. 2. 2. q. 47. ar. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe, quod fratribus Minoribus ſolus Papa hanc facultatẽ concedere poteſt; neque ſufficit licentia generalis, ſed requiritur ſpecialis, qualis eſt ea, quæ fratrum Minorum expreſſe meminiſſet, cum eorum regula dicat, *non ingrediantur monaſteria monialium præter illos, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis*. Nec immerito ſpecialis requiritur licentia, quandoquidem ipſi ſpecialem habeant inhibitionem. Quare cum nullus inferior Romano Pontifice, niſi eius vices quo ad hoc in ſpecie habeat, hunc ingreſſum fratri Minori indulgere valet, hinc eſt, quod ſi Cardinalis S.R.E. vel epiſcopus habeat licẽtiam ingrediendi præfata monaſteria cum ſociis, ſeu miniſtris ſibi gratis, non poſſunt virtute huius conceſſionis eligere fratres minores, ſocios, vel miniſtros, qui vnà ſecum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia ſpecialis, id eſt, quæ de ipſis fratribus expreſſam mentionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in caſu poſito, vel Cardinalis, vel Epiſcopus habẽt eligendi ſocios ad intrandum, non eſt ſpecialis pro fratribus, ſed generalis, atque ideo minus ſufficiens. Oportet autem ad hunc ingreſſum, quod Cardinalis, vel epiſcopus facultatem habeant eligendi quoſcunque ſibi gratos ſocios, vel miniſtros, etiamſi eſſent de ordine Minorum; tunc enim talis licentia eſſet pro fratribus Minoribus ſpecialis.

Sed videamus, quis hanc licentiam ſecularibus, ſeu quibuſuis aliis perſonis donare valeat. Certum eſt autem, quod vtraque S. Claræ regula ingreſſum concedebat, de licentia, vel Romani Pontificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo ſubditus erat, ſicut patet ex eiſdem regulis. e Verùm Martinus f Quintus ſtatuit, quod Cardinalis protector nullo modo poſſet concedere licentiam ingrediendi monaſteria inconſulto Romano Pontifice, ſeu abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Succeſſit tamen Iulius II. g qui conceſſit, quod prouinciales Minorum habeãt eandem poteſtatem, & facultatem, circa moniales S. Claræ eorum curæ cõmiſſas; quam Vrbanus IV. in Regula prædictorum monialium Cardinali dicti ordinis protectori conceſſerat.

e 2. Reg. c. 11. reg. 1. c. 18.
f Habet. in lib. monu. ordin. in 1. impr. fol. 38. & in 2. f. 36. conc. 41.
g Habet. in ſupp. fo. 72. & co. 220.

Circa quam Iulii conceſſionem dubitatum fuit an prouinciales virtute huius conceſſionis habeant eãdem authoritatem illimitatam, & quoad omnia ſicut Cardinali protectori in regula conceſſa erat; An verò eam habeant limitatam, & reſtrictã, prout à Martino V. protectoribus reſtricta erat tempore, quo hæc Iulii conceſſio emanauit. Si enim prouinciales omnem authoritatem habeant abſque reſtrictione, conſequens fit, quod ſicut protector ex conceſſione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita, & poſſint miniſtri prouinciales. Si verò eam habeant limitatam, & cum præfata Martini V. reſtrictione, conſequens eſt, quod ſicut protector tempore, quo Iulius II. hoc conceſſit prouincialibus, non poterat hunc ingreſſum donare propter Martini V. inhibitionem; ita neque poſſit miniſter prouincialis, & quod Iulii conceſſio intelligatur cum reſtrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autẽ de hac quæſtione meam proferam ſententiam, dico, quod neutra pars eſt certa. Verùm communis, & probabilior opinio eſt, quod prouinciales hanc habeant authoritatem reſtrictam, & limitatam, iuxta limitationem Martini V. ita quod, ſicut tempore conceſſionis Iulii II. protector non poterat hanc licentiam dare; ita neque poſſunt generales, aut prouinciales miniſtri. Sic tenent Clypeus h Minorum, & author compendii Mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

h Clyp. concl. 6. author. cõpen. tit. ingredi. monaſt. nu. 4. & Cordub. ibi. §. quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nituntur prædicti patres, quas Corduba facillime ſoluit. Verùm huic opinioni fauet conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, & quæ habet vim legis. Communiter enim miniſtri, tam prouinciales, quã generales intellexerunt protectoris authoritatem ſibi communicatam cum prædicti Martini reſtrictione, nec vnquam virtute conceſſionis Iulii licentiam ad ingrediendum auſi ſunt donare. Quare dico, quod in regula duplex poteſtas ab Vrbano protectoribus cõceditur. Prima eſt, quod protectores habeãt

curam,

Digitized by Google

curam, & regimen ipſarum monialium eiſque moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigeſimo quinto eiuſdem regulæ, & hanc concedit Iulius miniſtris prouincialibus. Altera eſt, & ſecunda quod protector licentiam ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primæ, & in capite decimo octauo regulæ ſecundæ, & hæc poteſtas prouincialibus minime communicatur.

Sed argues contra prædicta. Videtur enim, quod Epiſcopus, vel ſuperior poſſit hodie mulieribus ſæcularibus facultatem indulgere ingrediendi monaſteria Sanctæ Claræ, ex conceſſione Concilij Tridentini. a Quod poſtquam in monaſteria monialium ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia ingredi prohibuit addit, *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs*. Hæc ibi. Ergo iam non requiritur licentia Papæ ad ingrediendum monaſteria monialium, etiam Sanctæ Claræ.

a Seſſ. 25. de reg. c. 5.

Hoc argumentũ ſoluit idemmet Conciliũ b Tridentinum, vbi ſic legimus: *ſi qui verò Regulares tam viri, quàm mulieres ſint, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruantia ſancta ſynodus amouere non intendit*. Hæc Concilium. At cum Sanctæ Claræ moniales habeãt ſtrictiorem regulam, ſtrictioraque ſtatuta, nempe, vt abſque Summi Pontificis licentia nemini earũ monaſteria liceat ingredi, Sancta ſynodus obſeruare vult, non relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Quare licentia Epiſcopi, vel ſuperioris ſufficiens ad ingrediendum ea monaſteria, quibus de nouo per ſacrum Concilium indicitur clauſura; non ſufficit ad ingreſſum monaſteriorum Sanctæ Claræ, idemque de monaſterijs Conceptionis omnino eſt dicendum. Nam hic ordo ſtrictiorem regulam, ſtrictioraque ſtatuta habet. Nam in capitulo nono eiuſdẽ regulæ Iulius Secundus omnibus interdicit ingreſſum, exceptis viſitatoribus, cõfeſſarijs, medicis & artificibus pro ſuis officijs neceſſitatis tempore exercẽdis. Et addit vltra. Si verò aliter ingrediantur tam ingredientes, quàm admittentes excommunicationis ſentẽtiam incurrant. Hæc ibi. Fateor ego, quod ſuperiores monialium Sanctæ Claræ, & Conceptionis ingrediendi licentiam indulgere valent ijs tantùm, quibus ex conceſſione regulæ ingredi fas eſt. Sed rurſus, ad eam licentiam vlterioribus perſonis concedendam nullam habent authoritatem. Hæc aſſerta fuerunt à quodam doctiſſimo noſtræ religionis viro, quoad monaſteria Sanctæ Claræ, & Conceptionis: nec in hoc puto ſeruandam eſſe generaliter conſtitutionem Concilij Tridentini, vt dicetur infra in articulo ſexto in fine.

b Conc. d. ſeſſ. 25. c. 22.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium, præter ſuperioris licentiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.

RESpondeo dicendo, quod vt cõſtat ex Decreto Bonifacij Octaui, & ex Cõcilio Tridentino ſuperius allegatis, cauſa ad huiuſmodi cõceſſionẽ interuenire debet. Solùm dubitatur, an ſufficiat tantùm quędã cauſa moraliter neceſſaria. Pro cuius rei explicatione notãda ſunt verba cõſtitutionũ de hac re verba facientiũ. Bonifacius enim Octauus poſtquã hunc ingreſſum generaliter inhibuit, exceptionẽ appoſuit dicens. *Niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat*. Super quæ verba Gloſſa c ibi addit. *Sicut in medicis, barbitonſoribus, ſartoribus, carpentarijs, & ſimilibus, cum eorum miniſterijs moniales indiguerint*. At Concilium Tridentinum poſtquam prohibuit dictum ingreſſum addidit. *Dare autem tantũ Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs, nec in alijs vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcũque facultatis, uel indulti hactenus conceſſi, uel in poſterum concedendi*. At Gregorius Decimus Tertius in conſtitutione quæ incipit, *vbi gratia, & indulta*, pro neceſſitatibus vrgentibus, tantum prædictam facultatem concedi permittit: & quamuis præfata decreta diuerſis verborum formis vtantur, tamen in re conueniunt, & eandem habẽt ſententiã. Quã enim ſacra ſynodus cauſam neceſſariã vocat, hanc Bonifacius rationabilem, & manifeſtam nuncupauerat. Et Gregorius XIII. qui neceſſitatem vrgentẽ requirit, nullum ſupra Concilium addit maiorem rigorem, ſed pro eodem ſumit neceſſitatem vrgentem, & neceſſitatem moralẽ. Probatur primo quia ex decreto Concilij probat ipſe ſua ſententia requiri, ſcilicet, vrgentem neceſſitatem, cum Concilium Epiſcopis, & ſuperioribus hanc committat facultatem in caſibus neceſſarijs, ergo non intendit concilium derogare. Secundo ex præcedentibus verbis Extrauagantis colligitur hæc expoſitio. Cum enim inhibuiſſet, ne monaſteria ipſa ingrederentur pro libito addidit. *Sed neceſſitatibus urgentibus*: ergo non derogat ingreſſum, qui fit ex cauſa moraliter neceſſaria, ſed cum derogat, ac prohibet ingreſſum, qui pro libito fieret. Tertio, quia conſtitutio interpretans, qualis eſt Extrauagãs Gregorii XIII. in dubio intelligenda eſt, ſecundum interpretata, qualis eſt, ſacri concilii conſtitutio, prout dicitur in iure. d Quod etiam ex eo confirmatur, quia curanda eſt legum correctio, & maxime legis Concilii generalis, quantum poſſumus: & expedit iura iuribus concordare. Verùm ergo dicimus, quod tria hæc decreta, tametſi diuerſis verbis loquentia, eandem omnino ingrediendi cauſam, hoc eſt moraliter neceſſariã requirunt, nec hæc verborum diuerſitas vllum maiorem addit rigorem.

c Glo. in d. c. periculoſo. v. cauſa.

d Authẽ. hac conſtitutio §. hac egit. co. 6.

Sed videamus, vnde nobis conſtat, quòd concilium, & alia decreta tantum cauſam moralem prærequirunt. Pro cuius rei explicatione aduertẽdum eſt, quod duplex eſt neceſſitas. Prima neceſſitas eſt, ſeu impoſſibilitas logica, ſeu metaphyſica; & altera eſt moralis neceſſitas. Quo ſuppoſito dico, quod in præſentiarum ſufficit neceſſitas moralis, & nõ prærequiritur logica, & metaphyſica. In oĩbus nãque præceptis, & diuinis, & humanis, etiam lege non excuſante, ſemper intelligitur excepta moralis neceſſitas, prout dicunt communiter Doctores. Ergo in noſtro caſu, vbi lex neceſſitatem, ſeu caſum neceſſarium expreſsè excipit, à fortiori hæc exceptio de neceſſitate morali, & non de metaphyſica eſt intelligẽda; nec requiritur, quod neceſſitas ſit extrema, ſeu ſtrictiſſima. Præterea, præcepta moralia ad mores ſpectantia non metaphyſice, ſed moraliter ſunt intelligenda. Nec dubitandum eſt, quin Eccleſia hac æquitate ſua omnia præcepta intellexerit, atque temperauerit: vt ſic eum imitetur, qui omnia diſponit ſuauiter, & cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. Ergo, & hoc præceptum neceſſitatem moralem non excludit.

Probatur præterea; nam Concilium Tridentinum concedit facultatem ſuperioribus ad diſpenſandum in caſibus neceſſarijs, ſed concilium non loquitur de illis caſibus, in quibus ante prædictum concilium poterant licentiam præſtare quia verba præſentis decreti, aliquid debent operari, nõ enim otioſè & inutiliter poſita ſunt. Ergo cum ante concilium poterant ſuperiores præſtare licentiam iure

ex vi

Digitized by Google

ex vi regulæ omnium monialium, medicis, & barbi tonſoribus, & reliquis artis peritis, inde ſequitur, quod ſacrum concilium in prædicto decreto non loquitur de neceſſitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis eſſet incendium monaſterij. Nam in eo caſu, ante concilium erat licitus ingreſſus ad extinguendũ ignem. Relinquitur ergo, quod concilium in illo decreto agit de neceſſitate morali, & extraordinaria iudicio peritorum determinanda, & decernenda. Quia cum huiuſmodi neceſſitas ſit inopinata, non poteſt præueniri per Summum Pontificem.

Eſt autem hoc loco obſeruandum, minorem cauſam requiri pro ingreſſu fœminarum, quàm virorum, minorẽ pro matre, aut ſorore, quàm pro alijs fœminis, minorem ad ingrediendum receptaculum illud, de quo in ſuperioribus *a* fecimus mentionem, quàm ad ingrediendum officinas interiores conuentus.

a Supr. hac q. ar. 1.

Eſt etiam obſeruandum, quod quamuis lex ingreſſum generaliter prohibens nullam neceſſitatis exceptionem apponeret, adhuc omnis illa reſtrictio, ſeu exceptio, quæ eſt de iure naturæ, cenſetur appoſita. Quare, lege neminem excipientes, viſitatores, confeſſores, medici, & artifices cenſentur excepti, quia horũ exceptio eſt de iure naturæ. Hinc patet declaratio ad Concilium Tridentinum, *b* vbi ſic legimus: *Is qui Abbatiſſæ vel Prioriſſæ electioni præeſt, & Epiſcopus, ſiue alius ſuperior clauſtra monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam, vota ſingularium audiat, vel accipiat*. Hæc ibi. Profectò quamuis hæc lex nullam apponat exceptionẽ, veruntamen limitandum eſt, niſi prælati iudicauerint, non poſſe fieri dictam electionem canonicè, niſi ipſi monaſteria ingrediatur, vt in caſu ſequenti patebit.

b Seſſ. 25. de reg. c. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſtante Concilio Tridentino & conſtitutionibus Apoſtolicis de ingreſſu, & clauſura monaſteriorum monialium, ſuperioris earundem, immediatè authoritate Apoſtolica deputati, poſſint indiſtinctè, ex cauſa publica, vel ſecreta, ab ipſis tantum ſuperioribus iuſtificanda intra clauſuram monaſteriorum intrare in electione Abbatiſſarum facienda, ex cauſa inquietudinis monialium, & ſuſpicione ſubornationis ſuffragiorum, inter eaſdem ſuborta, vel ex alijs iuſtis cauſis, ab ipſis ſuperioribus rectè arbitrandis, & ibi vota ipſarum monialium audire, & recipere.

RESpondeo dicendo primò, poſſe dictos ſuperiores cauſa rationabili, & manifeſta id ſuadente ingredi in clauſuram dictorum monaſteriorum; Cum enim ipſi cum ſuis ſubditis in hoc poſſint diſpenſare, etiam cum ſe ipſis diſpenſare poſſe, tenent viri clariſſimi, inter quos eſt Caietanus, *c* quem refert, & ſequitur Corduba. Et ſic poſſunt ingredi clauſtra monaſteriorum ſuarum monialiũ ad dictam electionem faciendam, quando ad eam rectè, & ritè celebrandam propter earum inſtantias in caſu poſitas, neceſſarius eſt dictus ingreſſus; prout tenet Nauarrus. *d* Verum eſt tamen, quod licet ipſa monialium monaſteria ſint authoritate Apoſtolica immediatè aliquibus Abbatib. ſubiecta, generales tamen, & ipſorum ſuperiores poſſunt inquirere, & examinare, an cauſæ ſupradictæ ingrediendi fuerint veræ, an fictitiæ, & non obſtat dicere, quod ipſi generales non habent iuriſdictionem ſupradicta monaſteria, & eorum moniales, cũ ſint ipſis Abbatibus immediatè ſubiecta, vt ſe in his poſſint intromittere. Nam reſpondetur, quod generales de hoc inquirentes, non mittunt falcem in meſſem alienam, hoc enim agunt iuriſdictione, quam habent ſuper ipſos Abbates. Qui in ſyndicatione non ſolum ſyndicantur de his, quæ bene, vel male faciunt, in quantum Abbates ſuum miniſterium Abbatiatus exercent, ſed etiam in quantum particulares perſonæ legem Dei, & ſacros canones obligati obſeruare, principaliter in his, quæ pertinent ad honeſtatem. Quæ, ſi cauſa ingreſſus non eſt iuſtificata, regulariter naufragium pati præſumitur.

c Caiet. 2. 2. q. 96. art. 5. Cordub. l. 5. q. 31. p. 46.

d Na. in c. va lentem., n. 39.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generoſa quædam poſſit intra clauſuram intrare monialium Conceptionis, comitata aliquibus honeſtis puellis.

RESpondeo dicendo cum doctiſſimis Theologis, & Iuriſperitis, poſſe ibi eſſe authoritate prælati dictarum monialium, cum tribus, aut quatuor comitata puellis, ſi ipſa generoſa nõ habebat commoditatem manendi in ſeculo ſine diſpendio ſui honoris, & famæ, & quod prædicta neceſſitas eſt ſufficientem cauſam ad diſpenſandum cũ puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod ſcilicet poſſint in habitu honeſto educari in monaſterijs ſtrictè clauſuram obſeruantibus. Immo affirmat doctiſſimus Pater Franciſcus Bobadilla, regularis noſtræ obſeruantiæ meritiſſimus pater quondam prouinciæ Caſtellæ Prouincialis digniſſimus in ſuo Enchiridione manuſcripto, quem nobis reliquit, quod ipſe in quadam occaſione reſponſum habuit ab illuſtriſſimo Epiſcopo Paduano Nuntio Apoſtolico Hiſpaniarũ, & Legato à latere, in quo, ſua ſubſcriptione aſſerebat, id licitè fieri poſſe de puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod latè probat Nauarrus. *e* Verum eſt tamen, quod ante Concilium id non licuit, ſine ſpeciali diſpenſatione Papæ id prohibentis pro monaſterijs Sanctæ Claræ.

e Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 22.

Sed contra ſupradicta ſunt duo argumenta. Primum eſt deſumptum ex conſtitutione Sixti V. data Romæ apud Diuum Petrum die quinta Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, pontificatus ſui anno quarto. *In quo motu proprio, & ex certa ſcientia, deque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, & omnes, & ſingulas licentias ingrediendi monaſteria monialium regnorum Hiſpaniæ, & ibi permanendi ad tempus mulieribus cuiuſcunque ſtatus gradus & conditionis exiſtentibus, etiam Commitiſſis Marchioniſſis & Duciſſis, ſub quibuſcunque verborum tenoribus & formis, ac cum quibuſcunque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque fortioribus, & efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis à Sede Apoſtolica, & à ſe conceſſas caſſauit, & irritauit diſtrictè præcipiendo mulieribus prædictis, licentias huiuſmodi prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna poſtquam harum notitiam habuerint, à qua non poſſint niſi à Sede Apoſtolica abſolui: præterquam in mortis articulo, ne monaſteria prædicta ingredi, aut inibi manere ſeu ſtare habeant ſeu præſumant*. Hęc Sixtus Quintus.

Huic argumẽto reſpõdetur, quod in dicto motu proprio ſolũ prohibetur, & interdicitur ingreſſus

illarum

illarum mulierum,quæ ingrediuntur,& ibi permanent priuilegio à Sede Apoſtolica conceſſo, vt patet ex eius verbis ibi: *à Sede Apoſtolica, & à nobis conceſſa*, non autem prohibetur ingreſſus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent facultate iuris communis Concilij Tridentini.

a Conc.Trid. ſeſſ.25. de regul.c.22.

Secundum argumentum eſt ex Concilio *a* Tridentino: vbi ſic legitur: *Si qui verò regulares,tam viri,quàm mulieres ſunt,qui ſub arctiori regula,vel ſtatutis viuunt,eos ab eorum inſtituto,& obſeruantia ſancta ſynodus amoueri non intendit*. At cum Sanctę Clarę, & Conceptionis moniales habeant ſtrictiorē regulam, ſtrictioraq; ſtatuta,nempe, vt abſque Summi Pōtificis licentia, nemini earum monaſteria liceat ingredi, Sancta Synodus obſeruare vult, non relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Sed reſpondeo, quod ſancta ſynodus amouere non intendit dictorum monaſteriorum ſtrictam clauſuram,& non ex hoc prælatis ipſorum monaſteriorum tollit facultatem,quam omnibus prælatis concedit ſancta ſynodus,dandi licentiam in caſibus neceſſarijs,quando ipſis videbitur expedire. Neque obſtat, quod ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ authoritate, nemo in dicta monaſteria ingredi poſſit. Nam reſpondetur, quod pręlati dictas licentias concedentes,authoritate Sedis Apoſtolicæ ſpeciali id faciunt. Quod probatur. Nam Concilium Tridētinum ſpecialem authoritatem concedit pro omnibus monialibus nullas excipiendo. Licet tamen prędicta videantur iuridica, vſus tamen contrarium admiſit, ad Legatum enim ſuæ Sanctitatis,pro licentia ad hæc recurritur, cum velit Summus Pontifex, quod inſtituta cuiuſuis religionis, circa hoc ſeruentur, prout patet ex declarationibus Cardinalium relatis infra articulo decimo.

ARTICVLVS VII.

An monialium conuentibus liceat habere ſæculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.

RESpondeo dicendo, mihi eſſe certum, quod in monaſterijs monialiū,quę ad clauſurā aſtringuntur dumtaxat ex præcepto Concilij Tridētini, has ancillas licet habere hac lege,quod domū, non plus,quàm moniales,egrediantur. At loquendo de monaſterijs Sanctæ Claræ,& de alijs,quę à ſua fundatione, & voto clauſulam ſeruant, hoc magis dubium eſt. Et propterea Paulus III. anno Dñi milleſimo quingenteſimo trigeſimoſexto, *conceſſit omnibus monialibus prouinciæ Caſtellæ, vt prouinciales, & Abbatiſſę poſſent cuilibet monaſterio certum numerum ſecularium ſeruitricum conſignare.* Quod nimirū priuilegium autenticum habetur in archiuio Sancti Ioannis Regum Toleti. Nam cum moniales ipſæ à ſua fundatione clauſurā ſeruauerint,nō poterāt dictæ ancillæ illuc ingredi ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicæ decreto. Sed nihilominus cōtrariū puto dicendum, etiam poſt Concilium Tridentinum, & poſt cōſtitutiones Pij V. ſuppoſita opinione eorum, qui dicunt, dictas moniales nō poſſe habere conuerſas profeſſas ad ſeruiēdum in coquina,& in alijs. Verū ſuppoſita opinione eorū, qui dicunt, dictas moniales poſſe nunc habere intra clauſuram conuerſas profeſſas, quæ in his miniſterijs exercentur, & ad hunc effectum ad habitum recipiuntur, prout contra Nauarrum diximus in ſuperioribus, *b* dico non

b Sup. q. 45.

poſſe dictas ſeruitiales admitti; cum iam,moraliter loquendo, nō ſint neceſſariæ, & ſi in aliquibus monaſterijs admittuntur, hoc prouenit, quia prælati nolunt conuerſas iſtas laicas recipere, vbi enim nō recipiuntur, neceſſarium eſt, vt laicæ recipiantur ad dicta miniſteria exercenda. Quod probatur primo,quia Seraphicus pater noſter Franciſcus, primæ regulæ Sanctæ Claræ inſtitutor, & Innocētius Quartus eiuſdem confirmator, & Vrbanus Quartus author ſecundæ regulæ, hanc conſuetudinem eximendi ſcilicet moniales choro deſtinatas ab his coquinæ vilioribus officijs approbarunt,qui in prefatis regulis mulieres ſeruitiales ad profeſſionē admittunt, vt cæteris monialibus choro deſtinatis in præfatis deſeruiant miniſterijs; neque has ad clauſuram aſtringi voluerunt. Agnouerunt ergo,ac neceſſarium iudicarunt, vt quæ choro deſtinantur,ab his miniſterijs eximantur,aliàs id non ſtatuiſſent, & quidem habenda eſt ratio huius conſuetudinis pluſquam immemorialis. Præterea, & id notiſſimū eſt, quod neceſſitas ad ingrediendum non debeat eſſe metaphyſica,nec logica,ſed moralis duntaxat. Euidens autem eſt,præfatas moniales choro deſtinatas moralem quamuis non metaphyſicam habere neceſſitatem, quod ab illis miniſterijs eximātur, vt commodius diuinis laudibus in choro canendis vacare valeant: & conſequenter alijs indigent mulieribus, quæ in his occupentur: Et confirmatur,nā in monaſterijs, in quibus non eſt magnus monialiū numerus,aliæ ſunt anus, & debiles,aliæ infirmæ,aliæ infirmis miniſtrantes, aliæ & non paucæ ſunt officiariæ,& ſi aliæ ex his, quæ choro deſtinantur, in his vilioribus obſequijs exerceantur,quot remanebunt ad diuinas laudes in choro canendas, nonniſi pauciſſimæ? Experimur enim, quod cum monialium quamplures ſint debiles,& teneritmè educatæ, miniſterium culinæ, earum ſaluti erit plurimum nociuum; propter quod protinus ægrotant, & infirmantur.

Habenda quoque videtur ratio ipſarum monialium,quarum multæ ſunt nobiles, & illuſtres in paternis domibus delicatè enutritæ, & omnes in choro,& alijs miniſterijs iugiter laborant. Ergo huiuſmodi ſeruitialiū mulierum miniſterio profecto indigent,aliàs non paucæ à religionis ingreſſu retardarentur,aut prorſus amouerentur aſſerentes religionis iugum propter huiuſmodi laborem eſſe ſibi importabile,ac difficillimum. Et confirmatur; nam videmus in virorum monaſterijs, quod qui choro deſtinantur,ab his eximuntur vilioribus culinæ miniſterijs,& alij eis in eiuſmodi miniſtrant. Cur ergo in monialium monaſterijs id non dicamus neceſſarium? Aliàs quæ choro inſeruiunt, ob vilia miniſteria, ab operibus altiorum virtutum impedirentur, quod indecens videtur, Confirmatur deinde, Nam perquam reuerendus pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum olim curiæ Romanæ Cōmiſſarius, quamplura viuæ vocis oracula à Pio Quinto obtinuit, ſtatum Minorum fratrum, & S. Claræ monialium concernentia, inter quæ ad eiuſdem humilem ſupplicationem præfatus Romanus Pontifex vigeſima ſeptima die menſis Septembris, anno Domini milleſimo quingēteſimo ſexageſimo nono, viuæ vocis oraculo duas fecit conceſſiones pro monialibus præfatis,Quarum prior eſt,quod in quolibet conuentu monialium poſſint moniales habere tres,vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterij, ſi commode eas ſuſtentare poſſint, dum tamē ſint honeſtæ vitæ, & à conuentu illo nō egrediantur. Et inueni apud ſcripta cuiuſdam grauiſſimi patris noſtræ religionis, ſe eſſe certum de hac conceſſione. Nec ea per Gregorij Tertij decimi Bullam eſt reuocata,cum non agat de rebus,quæ in ea reuocantur,prout dictum eſt in ſuperioribus. Et

licet

Digitized by Google

licet aliqui dicant, hanc cum aliis conceſſionibus fuiſſe ab eodem Pio Quinto reuocatam, ad ſupplicationẽ dicti patris, propter murmur contra ipſum ortum, tanquam noſtram ſacram familiam his, & aliis conceſſionibus ab ipſo impetratis relaxantem: adhuc tamen dicta conceſſio noſtræ fauet concluſioni. Cum enim præfatus Pontifex maximus ſpontaneus omnibus monialium etiam S. Claræ monaſteriis conceſſerit, quòd poſſint habere tres, vel quatuor ancilias, intellexit proculdubio, hoc vel ſaltẽ morali neceſſitate eis eſſe neceſſarium; aliàs enim id generaliter non conceſſiſſet vniuerſis. Prętereà harum ancillarum ingreſſui non derogat ſacrum Concilium, vbi præfatus ingreſſus ſub excommunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen neceſſariis caſibus: Ergo intellexit hunc caſum eſſe neceſſarium; & conſequenter quod ingreſſus de licentia ſuperioris in hoc caſu non eſt contra ſacrum Concilium. Et ſi ancillarum ingreſſum ſacra ſynodus interdiceret, profectò Apoſtolica Sedes non tã facilè vniuerſis monaſteriis etiam S. Claræ, eiuſmodi ingreſſum concederet. Quod ex eo etiam confirmatur, quia ſi contra ſacri Concilii prohibitionem Pius V. hunc ingreſſum indulgeret, diceret profectò, ſe ſacrum Concilium derogare, & vt moris eſt, clauſulam apponeret derogatoriam dicens; Non obſtante ſacro Concilio Tridentino; Quod cum non fecerit, re vera agnouit, præfatum ancillarum ingreſſum non eſſe contra ſacrum Concilium. Quare, & hoc Pij V. indultum non eſt noua aliqua conceſſio, ſed potius Concilij declaratio, quod ſcilicet pręfatus ancillarum ingreſſus fit ex cauſa neceſſaria, & quod moniales earum miniſterio opus habent. Quare huiuſmodi ancillis de licentia ſuperioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monaſteriis Sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur; at in aliis non.

Ex his conſequitur reſponſio cuiuſdam dubij, quod eſt huiuſmodi. In quodam S. Claræ conuẽtu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiam monachæ quamplures; quarũ aliquæ in lectis iacebant; aliæ nõ paucæ iam conualeſcentes ex lectis ſurgere incipiebant, & aliæ erant anus, infirmis miniſtrare impotẽtes, & quæ ex ipſis iuniores valebant, tot ęgrotis commodè miniſtrare non ſufficiebant: propter quod ægrotantes non mediocrem in neceſſario miniſterio patiebantur iacturam. Dubitauerunt moniales, an ipſis in hoc caſu liceret ſæculares mulieres introducere, quę infirmantibus miniſtrarent. Et quidem pars affirmatiua prorſus eſt mihi certa, quę & ex iam dictis corollariè ſequitur. Si enim ad miniſtrãdum in culina ſanis monialibus ſæculares fœminas introducere licet, & hæc cenſetur neceſſaria cauſa; cur non potius ad ſeruiendum ægrotis in præfato caſu licebit? Nõ dubito, quin hæc neceſſitas ſit moralis, & vrgens. Prætereà finis præcepti eſt charitas iuxta Apoſtolum; ergo conſtitutio contra charitatem militans, cuiuſmodi eſſet, quæ ingreſſum in hoc caſu prohiberet, iniuſta eſt cenſenda; ac proinde non eſt ſeruanda. *Matt. 15. 6.* Aliàs audiant legiſlatorem Chriſtum Dominum a eis dicentem. Quare tranſgredimini mandata Dei propter traditionem veſtram de clauſura? Quare & vos irritum feciſtis mãdatum Dei de charitate propter traditionem veſtram? Omnis profectò regularis inſtitutio, quantumcunq; varietur inuiolata manet, dum charitatis lex cuſtoditur. Eſus carniũ, ingreſſus intra clauſtrũ monaſterij, aut egreſſus, quãuis prima fronte regulari inſtitutioni aduerſari videantur; tamẽ ſi charitate, & neceſſitate fiant, idem ſonant. Quod ſi pro neceſſario ſeruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet ſoluere, & in die feſto ſacrũ non audire; cur non licebit, & monaſterij clauſtrũ in præfato caſu mulieribus ſecularibus introire? Licet profectò & multo fortius.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monaſterijs. Certum eſt enim, quod ingredi prohibetur mulieribus in monaſteria virorum per conſtitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Ponamus, quod ſunt in aliquo conuentu ſeptẽ, vel octo fratres, quorũ aliqui abſunt; alii verò tempore æſtatis colligũt eleemoſynas, vel annuos reditus; alii verò ſunt ſenes. Infirmantur ibidem duo, vel tres fratres; nullus eſt infirmarius, qui eis valeat miniſtrare; ſeculares viri non reperiuntur; qui aut velint, aut valeant inſeruire: re vera inſtante hac neceſſitate mulieribus honeſtis, & ſuſpicione carentibus fas eſt ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt.

Et id ipſum ſimiliter eſt dicendum, ſi monialis quædam contagioſo morbo laborat, propter quod à monaſterio exire licet; verum cum ſit matre, & ſocijs orbata, nullus eſt ſecularis, qui domi ſuæ eam recipere velit, atque ideò in loco ſeparato intra ipſum monaſterium neceſſario erat curanda; & moniales contagium metuentes ei miniſtrare renuunt. Quid faciet miſera? Certum omnino iudico, hanc cauſam eſſe neceſſariam, propter quam moniales de licentia prælati introducere poſſent mulierem ſecularem, quæ huic ſubueniat neceſſitati, cum præceptũ charitatis præcepto poſitiuo clauſuræ debeat præferri.

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, poſtquam quadraginta annis in continuis, atque grauibus infirmitatibus detentæ inceſſanter laborauerant; his accedit, quod in eius conuentu ſunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes, quarum altera perpetuò laborat morbo, in quarum miniſterio adoleſcentes moniales continuo occupantur, aliæ choro die, noctuque aſſiſtunt: aliæ non paucæ conuentus officijs impediuntur. Et prætereà nouitiæ, quæ intra probationis annum ſunt conſtitutæ, diſcunt literas, & cantum, & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu ſit non exiguus monialium numerus, illi tamen neceſſarium ſubſidium commodè præſtare nequeunt. Dubitatur, vtrum eius prælatus huic concedere poſſit honeſtam famulam ſecularem, ſuorum parentum expenſis alendam, quæ ibi in neceſſarijs miniſtraret hac lege, quod nunquam à monaſterio exiret.

RESpondeo dicendo primo, quod in monaſteriis in quibus moniales huiuſmodi ancillis vtuntur, licet profectò, & pro hac moniali miniſtranda aliam introducere ancillam. Et hoc citra controuerſiam eſt verum. Si enim ancillæ intrant ad ſeruiendum ſanis, & valentibus in culina, cur non & id licebit ad ſeruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem conſuetudo, quæ optima legum interpres eſt, interpretatur, quod apud moniales, quæ à ſua fundatione ad clauſuram non tenentur, benignior ſit clauſura ſeruanda; & quod apud eas minor cauſa ad ingrediendum ſufficere debeat, quàm apud Sanctæ Claræ monachas. Verum in Sanctæ Claræ monaſteriis, in quibus ſeculares fœminæ neque inſeruiunt, neque vnquam inſeruierunt, diſtinctione vtendum eſt. Aut

enim

enim obſequij defectus, quē hæc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu, vt puta, quia ſunt moniales eiuſmodi obſequium commodè miniſtrare valentes; & continuū laborem fugientes nolunt. Quo caſu ſæcularem ancillam introducere fas non erit. Neceſſitas enim, quæ ex malitia, & charitatis defectu prouenit, non eſt cenſenda neceſſitas, propter quam ancillis monaſteriorum pateat ingreſſus. Sed tunc Prælatus, ac prælata monachas inſtruant, ac doceant, quod ex charitate naturali, ac diuina lege monialibus infirmis ſeruire tenentur, ſicut vellent ſibi ſeruiri; & eas adhortentur. Et prætereà iuniores monachas ad id faciendum cogant, & compellant. Quod ſi defectus, quē hæc monialis infirma in ſibi neceſſario miniſterio patitur, ex monacharum impotentia proueniat, quæ commodè ei ſeruire non valeant, eique iuxta ſuæ neceſſitatis exigentiam non niſi difficillimè miniſtrare poſſunt; tunc hæc cenſetur vel neceſſitas vel impoſſibilitas moralis. Quod enim eſt nimium difficile, & non niſi difficillimè fit, impoſſibile cenſetur in materia morali. Quare & hoc caſu, ad huius ægrotantis monialis ſubſidium, ſæcularē ancillam introducere licebit. Quod ſi prælatus, auditis ad vtranque partem rationibus, adhuc ſit dubius, an eiuſmodi neceſſitas ad hunc ingreſſum concedendum ſufficiat, necne; vel ſit dubius, an miniſterij defectus, quem hæc patitur, ex malitia, vel ex monialium impotentia proueniat, obſeruandū eſt, quod in dubio conſtitutus licentiam negare debet: non enim ad ingreſſum ſufficit cauſa dubia; cum Bonifacius cauſam rationabilem, & manifeſtam requirat. Quod verbum, *manifeſtam*, contra dubium opponitur. Verum ſi ſuperior, quamuis opinatiuè, & cum formidine de oppoſito, aſſentiatur hanc habere neceſſitatem, & hanc cauſam ex impotentia monialium eſſe moraliter neceſſariam, iam in id nō eſt dubius, ſi quidem aſſentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas eſt. Quo caſu audiat Ioannem Gerſonium in tractatu de perfectione religionis nobiliter dicentem. *Religio debet habere curam præcipuā de infirmis, ſicut ſtatuerunt ſancti patres dicentes, quòd aſſerenti ſe infirmum, credatur. Curandumque eſt ſolicitè à prælatis, ne quis in infirmitatem præſertim inuincibilem labatur.* Et addit ibi. *Si prælatus dubitet de neceſſitate perſonæ auxilium quærētis, ſecurius aget ipſius fragilitati interim condeſcendendo, quàm ſi cum ſeueritate auxilium deneget; quia melius eſt de nimia pietate, quàm de nimia ſeueritate rationem Deo reddere.* Hęc ille: Facit ad hoc quidam Canon a dicens: *Illa ſunt imitatione digniora, quæ pietate ſunt excellentiora.*

a c. vlt. 5. diſ.

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel militiarum monaſterijs eſt aliqua monacha præ cæteris illuſtrior. Dubitatur an prælatus, huic licentiam concedere valeat, ad habendam ſæcularem ancillam ſuorum parentum expenſis alendam hac lege, quod extra clauſtrum non plus exeat, quàm cæteræ moniales. Quæro ergo an inſpecta huius monialis qualitate, hæc cenſeri debeat moralis neceſſitas.

RESpondeo dicendo, quod in S. Claræ monaſterijs propter ſuam ſtrictiſſimam clauſuram, quā ſeruare conſueuerunt, certus ſum, id non licere. Verùm in præfatis alijs monaſterijs, vbi benigniorem, & laxiorem clauſuram imponi, conſuetudine hanc legem ſic interpretante, exiſtimandum eſſe, crediderim, quod prælato hanc licentiam indulgere fas ſit, vt ancilla illa ad huic moniali inſeruiendū clauſtrum tuta conſcientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod conſiderat ipſe, & conſuetudinis antiquitatem, & perſonæ præeminentem qualitatem, & prætereà, quia hoc iuuat ad hoc, quod illuſtriores fœminæ ad religionem facilius prouocentur. Quæ autem ſit cauſa moralis ſufficiens pro dictis monaſterijs, arbitrio peritorum relinquendū puto.

ARTICVLVS X.

An prædictis Tertiariarum & Militiarum monaſterijs aliquas nobiles puellas ſæculares, ibi nutriendas, ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat.

RESpondeo dicēdo, quod pars affirmatiua prorſus tenēda videtur. Quod enim ibi ſanctis moribus inſtituantur, & inde ad religionē afficiantur, & ad profitendum promoueantur, cauſa moraliter neceſſaria cenſeri debet. Quod ſi coniugalem ſtatum aſſumpſerint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & miſericordiæ operum curā habebunt, & frequentius, ac dignius ad pęnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta accedent; quæ omnia moralem conſtituunt neceſſitatem, propter quam eiuſmodi intra monaſterium educatio concedi debet. Obſeruanda eſt etiam, & conſuetudo, & quod lex vniuerſalis de clauſura vniuerſis monialib. nouiſſimè impoſita benigniùs, & ſuauius eſt interpretanda. Prætereà monialium pauperiores cōuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur quoad ſuos ſumptus, plus enim pecuniæ conuentui conferunt, quàm pro ſuis expenſis ſit neceſſarium. Et cōfirmatur; Nam hoc Reipublicæ expedit, & oppoſitū contra charitatem militare videtur; ergo non eſt credendum, ſacram ſynodum his puellis deuotè, & religioſè nutriendis monaſteriorum ianuam præcludere voluiſſe. Prætereà Nauarrus inquit Romæ edictum illuſtriſſimi vicarij, ne quis ſine licentia loquatur, vel mittat literas ad vllas moniales, vel prælatas, vel zitellas, id eſt, virgines ſæculares in monaſterio incluſas, & commendatas. Hæc ibi. Ergo ſupponit hoc edictum puellas in monaſterijs, ſimul cū monialibus educari poſſe. Et ad hoc ſunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt.

Prima declaratio eſt. *Conciliū Tridentinum non prohibet, quin puellæ in monaſterijs monialium educationis gratia recipi poſſint, niſi fortè ratio aliqua, uel inſtitutum religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secunda declaratio. *Puellæ ſæculares non prohibentur, quin in monaſterijs monialium educari poſſint, ſeruanda tamen inſtituta cuiuslibet monaſterij, nec, niſi de conſenſu ſuperioris eiuſdem monaſterij admittendæ.*

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degunt in monaſterijs, debent ibi manere ſine ancillis, nec inde niſi non reuerſuræ poſſunt exire, & obligatæ ſūt ad clauſurā, & ad cætera, ſicut ipſæ moniales. Idem ſtatutū eſt de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi ſuæ tuto ali nequeunt, ac eiſdē etiam victu à propinquis ſuppeditato, ſunt in monaſterijs collocandę.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monaſterijs monialium recipiuntur, recipi debent de conſenſu Abbatiſſæ, & monialium, & de conſenſu, ac licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, debentque in*

mona-

Digitized by Google

monaſterio ſine ancillis manere, & ſi ſemel ex eo exierunt non ſunt amplius ad id admittendæ.

Quinta declaratio: *Puellæ quæ ſunt in monaſterijs monialiũ educationis gratia, debent reſtitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monaſterijs ſunt, licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis gratia exeundi, iiſdemque permitti debet, ut in idem monaſterium redire poſſint, ſi tamen recta uia à balneis eo ſe recipere uoluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licentia ſuperioris monaſterij de eo exiuerint curandæ ualetudinis cauſa, rurſus in eodem admitti debent modo ab eiuſdem ſuperiori licentiam in ſcriptis impetrent, & Abbatiſſæ, ac reliquarum monialium accedat conſenſus. Et in eo ueſtitu in monaſterium intromitti debent, qui uirginali modeſtiæ, & pudori conueniat, nullamque ſecum famulam ducant. Et, dum ibi erunt, ſeruare debent clauſuræ eandem legem, quam moniales ſeruant, neque ibi permanere permitti debent, ultra ætatis ſuæ annum uigeſimũ quintum. Quo ex loco ſi ſemel exierint, nullam poſtea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua declaratio: *In monaſterijs monialium tolerari debent puellæ quæ delectæ ſunt ex hoſpitalibus & alijs pijs locis, donec offeratur facultas eas nubendi. Quæ licet inſtruiant monaſterijs monialium, nõ poſſunt tamen priuatim cuiquam moniali inſeruire. Quæ puellæ cum producuntur in publicum, omnes perſonaliter incedere debent, nec comites illis moniales adiungãtur, & confecta proceſſione in monaſterium reuertantur, et quandiu ibi ſunt clauſuram ſeruare tenentur, & reliquã viuendi rationem, prout ipſæ moniales, & nullas ſecum habere ancillas nec ſingulæ inde poſsũt exire, niſi poſteà nunquam in idem monaſterium rediture.*

Nona declaratio: *Puellæ, quæ propinquis, & facultatibus deſtitutæ ſunt, & ideo ſine dote, nec collocari in matrimonio, nec ad monaſterium adduci poſſunt, ſi miſericordiæ cauſa admiſſæ fuerint tolerari debent in monaſterijs, modo ſupradictis legibus obediant, in futurum tamen nullæ talis conditionis admittantur.*

Decima declaratio: *Viduæ, quæ viris mortuis honeſtatis cauſa ſe contulerunt in monaſteriũ, modo ſint bonæ æſtimationis & famæ, legibuſq; ſupradictis monialium pareant, tolerari debent. De cætero tamẽ nullæ huiuſmodi viduæ recipi debent, niſi Moniales fieri velint.*

Vndecima declaratio: *Non poteſt Epiſcopus licentiam dare viduæ monaſterium ingredi volenti, & in habitu laicali permanere, etiam ſi ibi vſque ad finem vitæ ſuæ permanere, neque amplius exire, velit; quia in iſtis nulla ſubeſt cauſa neceſſaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier coniugata, ſi ſit in monaſterio monialiũ, & conſtiterit quod ſi inde exierit, verſabitur in periculo mortis, in monaſterio relinqui debet, etiam ſine ancillis, & vllo famulatu extraneo, teneturque clauſuram, & alia prout ipſæ moniales ſeruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in ſuſpitionem adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua ſibi inferatur, permitti debet, vt ingrediatur monaſterium monialium, ſi modo conſtitutiones monaſterij non repugnent & accedat conſenſus monialiũ, & Abbatiſſæ & miniſtri prouincialis, aut alterius earũ ſuperioris & ingrediatur ſine ancillis, & ſeruet clauſuram, & reliqua prout ipſæ moniales. Et cauſa ingreſſus ceſſante, debet inde exire, & ſi ſemel exierit, nunquam poſtea in idem monaſterium ingredi poſſit.*

Decimaquarta declaratio: *Mulieres, quæ ſunt in diſcordia cũ marito, & eius ſæuitiã timent ſi ſunt extra culpam, quamdiu iuſtã timendi cauſam habuerint, dẽnt, ſi ſunt in monaſterijs tolerari. Illæ verò, quæ probabili ſuſpitione adulterij laborantes, in monaſterijs receptæ fuerint, ad breue tempus tantùm tolerari debent, in poſterum verò huiuſmodi mulieres recipi in eis non debent.*

Decimaquinta declaratio: *Petitio Comitiſsæ Prignoraſſæ, vt propter fluxum ſanguinis, poſſit à marito ſemigrare, & cũ trib. filiabus puellis in monaſterio monialium habitare reiecta eſt.*

Decimaſexta declaratio: *Ordinarius permittere nõ debet mulieres, quæ inhoneſtè vixerint in ſacrarum virginum monaſterijs permanere, ac præſertim ſi non cõſueuerit monaſterium illud huiuſmodi fœminas admittere, & præfatæ mulieres à ſuperiore monaſterij nullã in ſcriptis licentiã impetrauerint, nec Abbatiſſæ, neque aliæ moniales conſenſerunt, neque poſt ingreſſum monaſterij clauſuram ſeruauerunt, neque aliquam viuendi rationem, quam moniales ſeruant.*

Decimaſeptima declaratio: *Puellæ, quæ iam deſtinatæ fuerint à parentibus ad religionem, poſſunt recipi in habitu ſæculari, ſeptimo vel octauo ſuæ ætatis anno, in conuentu, ſeu monaſterio monialium, & ibi manere uſque ad duodecimum, uel decimum quartum, ut ſic poſſint addiſcere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prædicto tempore, liberè mittantur in domum parentum. Quæ ſi religionem poſtea elegerint, habitu regulari induantur. Si autem renuerint, amplius monaſterium non ingrediantur.* Hoc fuit conceſſum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad ſupplicationem per quam reuerendi Patris fratris Ioannis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ digniſsimi commiſſarij, die vigeſima ſeptima menſis Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Quam conceſſionem licet ab aliquibus dicatur fuiſſe reuocatam ab eodẽ Pontifice maximo, ad petitionem dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortũ, quaſi eſſet diſsipator obſeruantiæ regularis, ego tamen non puto hanc cõceſſionem fuiſſe ad ipſius petitionem reuocatam, ſed alias, quas ipſe pater obtinuit diſpenſationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altiſſimam paupertatem, quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta conceſſio potius eſt dicenda declaratio Concilij Tridentini, iuxta ſuperius adducta, quàm conceſſio aliqua de nouo: & ſic nõ fuit à ſanctiſſimo Domino Papa reuocata. Eſt tamen ea vtendum, quando ſtatuta ipſius religionis non repugnant, iuxta primam, & ſecundam declarationem ſuperius allegatas. Et ita ſolent Nuncij Apoſtolici has, & ſimiles licentias concedentes addere. *Niſi in monaſterijs ſit conſuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat prælatis diſpenſare, vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas.

RESpondeo dicendo, quod non, quia huiuſmodi ingreſſus non eſt adeo neceſſarium medium ad medendum illi ægritudini, neque ad tollendam illam neceſſitatem, in qua filiæ conſtitutæ ſunt, & ideo non eſt in praxi, vt merito quidem in tali caſu diſpenſetur à prælatis. Imo præſentia matrum ratione teneritudinis amoris diſtrahet ipſas filias infirmas ab intenſione amoris, & charitatis, quam erga Deum maxime in tali tranſitu debent habere, vt ipſæ ab amore naturali abſtractæ, ſurſum corda leuent. Illum enim docebit Dominus ſcientiam, & intelligere faciet per claram viſionem auditum, qui fuerit ablactatus à lacte, & auulſus ab vberibus. Et pro hoc facit quædam Illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quæ ſic habet. *Non licet Epiſcopo licentiam dare matri, ſororibus, & conſanguineis monaſterium ingrediendi, cauſa viſitandi filiam, vel ſorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiã ſi ſint in mortis periculo & minus quando filiæ, aut aliæ profeſſionem emittunt, vel habitum ſuſcipiunt religionis.*

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſus monialium monaſteria ingredientes.*

2 *Vtrum abſolutè moniales admittentes alias, prætextu dictarum licentiarum inualidarum, ſint excommunicatæ.*

3 *In quas pœnas incidunt ingredientes monaſteria monialium prætextu licentiarum reuocatarũ: & in quas incurrunt Abbatiſſæ prætextu dictarum licentiarum, admittentes.*

4 *Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus licet ingredi monaſteria monialium.*

5 *Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi poſſint fratres Minores ingredi monaſteria monialiũ.*

6 *Vtrum Cardinales ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*

7 *Vtrum liceat generali Miniſtro ordinis Minorum ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*

8 *Vtrum fratres Minores rogati à Prælatis curam animarum habentibus poſſint intrare monialium clauſuram.*

9 *Vtrum fratres Minores pro prædicanda Calenda poſſint ingredi monaſteria monialium.*

10 *Vtrum Epiſcopus poſſit intrare monaſteria monialium pro conſecratione & benedictione ſororis.*

11 *Vtrum perſonæ licentiatæ ad ingrediendum, poſſint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.*

12 *Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſum monialium monaſteria ingredientes.

RESpondeo dicendo, quod ante Conciliũ Tridentinum aliquæ fuerunt Romanorum Pontificum cenſuræ aduerſum monialium monaſteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugen. IV. excõmunicationem ipſo facto incurrendã promulgarunt aduerſus eos, qui monaſteria S. Claræ ingredi præſumunt: & eandem protulit Bonifacius IX. aduerſus eos qui ingredi præſumunt monaſteria monialium ordinis Prædicatorum, & contra moniales, quæ inde exire quoquomodo præſumunt. Et Iulius II. in regula monialium Conceptionis ponit excommunicationẽ contra ingredientes monaſteria huius ſacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuerſaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: *Ingredi intra ſepta monaſterij nemini licet, ſine epiſcopi vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda.*

Obſerua, ſanctam ſynodum excommunicationẽ ipſo facto incurrendam proponere aduerſus omnes, qui quarumcunq; monialium incluſarum, clauſtra ingredi præſumpſerint. Et Gregorius XIII. hoc ipſum confirmauit, in ſua extrauagãti incipiente, *Vbi gratiæ & indulta*, niſi cum licentia Epiſcopi, vel ſuperioris legitimè conceſſa hoc ipſum attentauerint. Addens in dicta extrauaganti. *Quin etiam ſub eiſdem pęnis ipſo facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam regularibus ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel ſuperioribus quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantùm ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monaſteria ipſa monialium pro libito, ſed pro neceſſitatibus vrgentibus dumtaxat, ingredi, neve moniales ſub eiſdem pęnis illos aliter admittere præſumant, non obſtantibus quibuſcunque.* Hæc Gregor. Circa quę verba obſerua primo, quod pœnæ, de quibus in hac conſtitutione fit mentio, ſunt pœna excommunicationis ipſo facto Papæ reſeruatæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundo obſerua Gregorium XIII. nullum non mouere lapidem, ad euitandos in monialium monaſteria ingreſſus non neceſſarios. Prohibuerat enim S. ſynodus huiuſmodi ingreſſum abſque ſuperioris licẽtia ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda. Et ne ſuperior hac abuteretur facultate, hac licentiã ſine vrgenti neceſſitate pro libito concedens, S. ſynodus hanc facultatem ſuperioribus limitauit, eamque non niſi cum moderatione conceſſit dicẽs: *Dare autem tantùm Epiſcopus, vel ſuperior licẽtiam debet in caſibus neceſſarijs, nec alij vllo modo poſſunt etiã vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi; vel in poſterum concedendi.* Sed dubitaret aliquis vlterius, quid ſi Epiſcopus facultatẽ ſibi tributam excedens, licentiam largiatur in caſu nõ neceſſario? Nunquid qui prętextu huius licentię intraret in conſcientia tutus ſit? Nũquid hic, vel aliquam incurrit cenſurã? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII. definiens, addendo, hunc ſupradictas cenſuras incurrere, ingrediendo ſine cauſa vrgente prætextu huiuſmodi licentiæ. Et ad euitandum huiuſmodi ingreſſum aliam ſimilem cẽſuram addidit aduerſus moniales, quæ admittere præſumunt eos, qui virtute huius licentiæ in caſu non neceſſario intrare præſumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduerſus ingredientes abſque licentia. Prima eſt Conc. Trid. Secũda eſt Gregorij XIII. aduerſus eos, qui prætextu huius licentiæ in caſu non neceſſario intrare præſumunt. Tertia eſt aduerſus moniales eoſdem admittentes.

Obſerua etiam quod moniales admittentes eos, qui prorſus abſque licentia intrant, nullam ex vi extrauagantis Gregorij XIII. cenſuram incurrũt. Hęc enim Extrauagans ſolùm loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præſumunt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Poſtquam enim excommunicat eos, qui prętextu huiuſmodi licentiarum abſque vrgente neceſſitate intrare præſumunt ſubdit ſtatim, *Prohibemus etiam ſub eiſdẽ pęnis, ne moniales illos admittere præſumant*. Præcellerat enim ſermo, non de quibuſcunque intrantibus, ſed de intrantibus abſque vrgenti neceſſitate, prætextu huiuſmodi licentiarũ: & ad hos refertur relatiuum, illos, poſitum in verſiculo: *Prohibemus etiam*. Et ſic vult dicere Gregorius, prohibemus ſub eiſdem pœnis, ne moniales admittere præſumant eos, qui prętextu licentię ſuperioris abſque vrgenti neceſſitate intrare præſumunt.

Quod ſi obijcias: Longè grauis delictum eſt abſque vlla prorſus ingredi licentia, quàm cum ſuperioris licentia citra vrgentem ingredi neceſſitatem: ſed moniales admittentes eos, qui cum ſuperioris licentia abſque vrgenti intrant neceſſitate, excommunicationem incurrunt: ergo & admittentes eos, qui abſque vlla prorſus intrant licentia eandem incurrunt cenſuram. Antecedens quidem verum eſt: ſed conſequẽs nullius eſt momẽti. Excõmunicationes. n. cũ ſint pœnales, non ſunt ampliãdæ ad alium caſum, etiam ſi in eo ſit vel ſimilis, vel vrgentior ra-

tio. Quare tametſi delictum abſque vlla prorſus licentia ingredientium, & conſequenter monialium eos admittentium, ſit longe grauius, tamen excommunicatio ad hunc caſum nequaquam extenditur. Caietanus *a* inquit, circa excommunicationem, conſideranda eſt actio ex parte termini; ita quod excōmunicatio ſolùm extenditur ad illam & non ad aliam actionem. Nauarrus *b* ſic ſcribit: *Perpendenda eſt actio, propter quam fertur excommunicatio: neque enim extenditur vltra illam.* Hæc ille. Ex his ſic collige argumentum. Sed actio monialium, quæ hic excommunicantur eſt admiſſio cum ſuperioris licentia intrantium, ſine tamen neceſſaria cauſa; ergo admiſſio monialium admittentium eos, qui abſq; vlla prorſus intrant licentia, cum ſit alia actio, huic excommunicationi nō ſubiacet, tametſi talis actio ſeu admiſſio ſit grauior culpa. Quod exemplo iuridico confirmatur. Clemens *c* V. excommunicat moniales matrimonium cōtrahentes, & eos, qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiam ibidem religioſos, & clericos in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes. Et quamuis excommunicetur ſæcularis vir cum moniali contrahens; tamen non excommunicatur ſæcularis fœmina cum religioſo, vel ſacerdote cōtrahens. Nam licet vtrobique ſit ratio excommunicationis, non eſt tamen extendenda ex æqualitate rationis. Sic annotauerunt Caietanus *d* & Gloſſę receptæ dicentes, excommunicationem de vno caſu ad alium extendi non debere, eo quod pęnæ ſunt reſtringendæ. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum a ſimili in legibus pęnalibus. Nec etiā argumentum ab identitate rationis, cum pœna imponatur ex Legiſlatoris voluntate. Licet enim ex recta, & cogente ratione procedat, quod crimina puniantur, nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac, aut illa pœna puniatur: ſed hoc ex ſola Legiſlatoris voluntate pendet, quæ etſi aliquam habuerit congruentem rationem, non tamen neceſſario cogentem, vt talis pœna potius, quàm alia ſtatuatur. Et ſic lex pœnalis nunquam eſt extendenda vltra caſum per legem expreſſum: etiamſi ſit per argumentum à ſimili, aut à contrario ſenſu, niſi forte talis extenſio poſſit per alias iuris regulas apertè, & euidēter probari, & ſic reprobat noſter doctiſſimus Caſtro *e* Abbatem dicentem, gratis & abſque vlla ratione legem pœnalem poſſe extendi ad ſimilē caſum, propter ſimilitudinem rationis, & connexitatem negotij. Pro noſtra ſentētia facit quædā *f* Decretalis, vbi probatur, quod excōmunicatio lata cōtra dantē licentiam male faciendi non extenditur, ad eū, qui prætextu huius licentiæ malefacit, niſi expreſſe id exprimatur: & tamen grauius, aut ſaltem non minus graue eſt occidere, ſeu percutere, & furari, quàm licentiam ad hæc facienda præſtare.

a Caie. v. excōmunicatio in prin.
b Na. in man. c. 27. nu. 51.
c In clem. 1. de conſan. & affinit.
d Caie. v. excōmunicatio. c. 47. gl. recepta in clement. 1. de conſang. & affinit.
e Caſt. li. 1. de le. pœn. c. 2. fo. 18. Abb. in ca. tranſact. de cōſtit.
f c. quicunque de ſent. exc.

ARTICVLVS II.

Vtrum abſolute moniales admittentes alios prætextu dictarum licentiarum inualidarum ſint excommunicatæ.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Nonus & Eugenius Quartus, & Bonifacius Nonus vtūtur verbo, *præſumere*. Quare non excommunicant omnes ingredientes, ſed ingredi præſumentes, ſeu ex præſumptione ingredientes Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ monaſteria, requiritur ergo, quod ingreſſus ex præſumptione fiat, vt quis hanc incurrat cenſuram. Simili modo Gregorius XIII. in ſua extrauaganti vtitur verbo, *præſumere*, quare non excommunicat eos, qui ex prætextu eiuſmodi licentiarum citra vrgentem neceſſitatem intrant, ſed eos, qui ſic intrare præſumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittentes qui prætextu præfatarum licentiarum citra vrgentem neceſſitatem intrant, ſed eas dumtaxat moniales, quæ prefatos admittere præſumunt, & quidem quantū ad monaſteria Sanctę Catherinæ attinet, ſic annotauit Caietanus. *g* Poſtquam enim inter ſeptem caſus excommunicationi ſubiacentes hunc caſum recēſuit, ait. *Aduerte quod ingreſſus monaſteriorum dolum, & præſumptionem requirit, nam in excommunicatione, vbi in monaſteria monialium ordinis Prædicatorum prohibetur ingreſſus, ponitur verbum præſumere.* Hæc ille. Idem omnino eſt dicendum de quibuſcunque monaſterijs, vbi Pontifices ingreſſum ſub excōmunicatione prohibentes verbo *præſumere*, vtuntur, vt tradit Nauarrus, præfatam Gregorij Tertij decimi Extrauagantem exponens, quæ etiam verbo, *præſumant*, vtitur. Inquit enim. Pōderandum eſt verbum, *præſumant*, per quod videtur, quod intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel poſt eam, per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi ſimplicitatem non incurrant præfatam excommunicationem. Quia lex aliquid præſumenti facere pœnam imponens, non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel ſimplicitatem ſine dolo iuxta doctrinam ſingularem, & communiter receptam Cardinalis. *h* Et idem Nauarrus inquit, quod cum Papa in Bulla cœnæ Domini excommunicat abſoluere præſumentes contra prohibitionem prædictæ Bullæ ab excommunicatione abſoluens animi ſimplicitate hanc cenſurā non incurret.

g Caie. in Sũma. v. excommun. c. 81.
h Cardin. in clem. 1. q. 38. de priuileg. Na. c. 27. nu. 74.

Obſerua tamen, quod Iulius II. reſpectu monaſteriorū Conceptionis, & Concilium Tridentinum reſpectu monaſteriorū monialium quorumcunque ordinum, cum omnes ingredientes excōmunicant, verbo, *præſumere*, non vtuntur. Circa quod dubia duo proponuntur. Primum dubium eſt, an ingredientes monaſteria monialiū ex quaſi inuincibili cenſuræ ignorantia, quandoquidem videant ea alicubi ſuperioribus ſcientibus, & non impedientibus liberū habere ingreſſum, præfatam incurrant cenſurā. Ad quod reſpondeo, nullam incurrere cenſurā. Ita tenet Syluefter. *i* Poſtquam enim excommunicationem citauit contra ingredientes monaſteria S. Claræ, & S. Catherinæ, addit. *Nota ſecundum Archidiaconum, quod vbi ſententia huiuſmodi nunquā, vel quaſi nunquam promulgantur, ſi quis ignoranter ex probabili ignorantia, & ſine mala intentione intraret, excommunicationem non incurreret, cum ſit ignorantia quaſi inuincibilis. Et hoc colligitur ex mente Diui Thomæ.* Hæc ille. Idem tenent Beatus Antoninus, *K* & Angelus, & Clypeus monialiū. Quod, & hac ratione probatur, Iſte habet ignorantiam à peccato mortali excuſantem, ergo & excuſantem ab excommunicatione, quæ mortale peccatum præſupponit, & non niſi propter mortalem culpam infligitur.

i Syl. v. excommun. 7. § 87.
K Ant. 3. p. ti. 25. c. 7. Ange. v. excomm. 7. caſ. 47. Clypeus mon. c. 4.

Secundum dubium eſt. Quod ſi ſciens, & cenſuram, & ſeruari ſolitam bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti, quantuis inſufficienti ratione, exiſtimans iuſtam ſe habere ingrediendi cauſam, & in illo particulari caſu ingredi ſibi licere habēs in corde, quod ſi ſciret huiuſmodi ingreſſum eſſe peccatū, aut cauſam inſufficientem nullo modo ingrederetur, nunquid, & hic excommunicationē incurrit, an verò ab ea excuſatur? Reſpondetur quod tales ſic ingredientes à mortali culpa excuſantur. Ad hoc enim, quod bonā habēs fidem à mortali excuſetur trāſgreſſione, ſufficit cauſa rationabilis vera, vel bona fide exiſtimata vera: ſed iſti bona fide īgrediētes

habent

Digitized by Google

habent ingrediendi rationabilem cauſam, vel verã, vel exiſtimatam veram; ergo à mortali culpa excuſantur, & conſequenter ab excommunicatione, quę non niſi pro lethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus *a* dicens, quod *qui intrat monaſteria Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ de Senis ductus ignorantia iuſta, vel quaſi iuſta, excommunicationem à Romanis Pontificibus latam non incurrit, neque qui ſciens ingreditur, ſed perſuaſus cauſam, ob quam ingreditur, eſſe iuſtam.* Hæc ille.

a Na.c.27.n. 109.

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ingredientes monaſteria monacharum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrant Abbatiſſæ, prætextu dictarum licentiarum admittentes.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Tertius decimus in bulla, quæ incipit, *Vbi gratiæ, & indulta*, Data Romæ apud Diuum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Idibus Iulij, Pontificatus ſui anno quarto ait, *Authoritate præſentium reuocamus, & abolemus omnes, & quaſcunque licentias, ac facultates ingrediendi monaſteria, domos, & loca monialiũ quarumuis ordinum, quibuſuis etiam Commitiſſis, & Marchioniſſis, Duciſſis, & alijs cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieribus conceſſas. Ac etiam omnes, & quaſcunque licentias ingrediendi monaſteria, domus, & loca ipſarum ſanctimonialium, quibuſcunque viris etiam eiuſdem ſtatus, & dignitatis, tam à prædeceſſoribus noſtris, quàm etiam à nobis, & à Sedis Apoſtolicæ legatis, aut alijs, ex quibuſuis, quantumuis vrgentibus cauſis, ſub quibuſcunque tenoribus, &c. Caſſamus, & annullamus literas deſuper confectas, & proceſſus habitos per eaſdem, inhibentes eiſdem, qui illas obtinuerint, ſed excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſuper qua à nemine, niſi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) abſolutionis beneficium poſſit impartiri, ne ipſarum literarum prætextu monaſteria huiuſmodi ingredi audeant.*

Hæc Summus Pontifex, & cum iam præfatas licentias reuocaret, & pœnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licẽtiarum reuocatarum protulerit, ſubdit dicens. *Abbatiſsis verò, necnon Abbatibus & conuentibus, ac alijs monaſteriorum vtriuſq; ſexus ſuperioribus, prioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur diſtrictè præcipimus, ſub eadem excommunicationis pęna, necnõ priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda ne in monaſteria domus & loca quæcunque prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Circa quam Extrauagantem eſt notandum primo, quod licet Gregorius Tertius decimus prohibuerit ingreſſum virorum, vel mulierum in monaſteria monialium, ita vt ingredientes pęnam excommunicationis ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, nec non priuationis dignitatũ beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, Abbatiſſis, nec non Abbatibus, cõuentibus, ac alijs monaſteriorũ vtriuſque ſexus ſuperioribus, & priorib. & perſonis quocunque nomine vocentur, quamcunque prætextu huiuſmodi licentiam facultatem ingredi facientibus, & permittentibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primo quia non imponit dictas pœnas monachis, & monialibus ſingulis priuatim electas perſonas ad dicta monaſteria admittentibus, ſed Abbatibus, Abbatiſſis, Præpoſitis, & alijs quocunque nomine vocentur ſuperioribus, ita, quod monachæ admittentes dictas perſonas ad dicta monaſteria, non incidunt in dictas pœnas, ſed tantùm ſuperiores, & præpoſitæ. Nec contra hoc obſtat dicta Extrauagans, ibi, *Conuentibus*. Quo verbo videntur ſignificari quæcunque ſingulares perſonæ ipſius conuentus monialium, ad cuius clauſuram dictæ perſonæ admittuntur. Nam reſpõdetur, quod nomen conuentus, non ſignificat ſingulares perſonas ipſius, iuxta tradita à Syluestro. *b* Adeo quod dicit Nauarrus, *c* quod ſuſpenſis priuilegijs conceſſis monaſterijs, & conuentibus, non ſuſpenduntur conceſſa ſingularibus perſonis eorum, & ſic ait Calepinus, quod conuentus ſignificat multitudinem hominum in vnum locum cõgregatam, quod aliquibus locis Ciceronis probat.

b Syl.in Summa ti.religio. 8.nu.1.

c Nau.de indul.no.8.n.1. & 14.

Dices; ergo incurrent ſupra dictas pœnas ſolùm moniales in vnum cum ſua præpoſita congregatæ, admittentes dictas perſonas ad dictam clauſuram, & ſic omnis conuentus remanebit excommunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod reſpondeo, quod nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialium in vnum congregata, ſed tantùm Abbates, & huius conuentus maiores culpabiles in dicta permiſſione inuentæ, iuxta illa, quæ tradit quædam Gloſſa *d* ſingularis per textum ibi; & in ſpecie tradunt Doctores communiter cum Archidiacono. *e* Et quod hic loquatur non de perſonis particularibus, patet primo ex contextu verborum.

d Glo.in d.ca. §. in vniuerſitate, vt culpabilis.

e Archi.in c. deliberatione. de offi. deleg. lib.6.

Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus conuentibus, ac alijs monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus & prioribus, & perſonis quocunque nomine vocentur, In quo contextu nulla de ſingularibus perſonis fit mẽtio. Licet enim dicat, & perſonis ex addito tamen ibi, *Quocunque nomine vocentur*, Denotatur nõ loqui de perſonis priuatis ipſorum monaſteriorum; hæ enim fratres & moniales communiter appellantur. Loquitur igitur de prælatis, & Abbatiſſis, quæ in monaſterijs virorum, & mulierum diuerſa nomina ſortiuntur, qui vocantur Abbates, prouinciales, magiſtri, guardiani, priores, miniſtri, rectores, præpoſiti, præſidentes, Abbatiſſæ, & prioriſſæ. Denique ſententia excommunicationis, & aliæ pœnæ contra ſupra dicta facientes non tendunt niſi contra prælatos, & prælatas & alias ſuperiores iſthæc facientes. Verum eſt tamen, quod pœna excommunicationis ipſo facto infligitur, contra ſingulares perſonas præſumptuosè ſine licentia legitima ad ipſum perpetrantes, ex decreto Concilij Tridẽtini, & ex alijs bullis Summorum Pontificum, de quibus ſupra fecimus mentionem.

Obſerua deinde videri, quod non incurrunt dicti Abbates, & Abbatiſſæ dictas pęnas facientes, vel permittentes ingredi mulieres prætextu licentiarũ reuocatarum, ſed tantùm facientes ingredi viros, vt patet ex Bulla ibi. *Quęcunque prætextu huiuſmodi licentiarum.* Si enim vellet Summus Pontifex prohibere ſub dictis pœnis prædictum ingreſſum, etiam mulierum non dixiſſet tantùm, *Quemcunque*, ſed addidiſſet, *quamcunque* in nomine fœminino, vt ſexum maſculinum, & fœmininum cõprehenderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano, *f* & ab alijs citatis ab Antonio Gabriele dicentibus, quod in pœnalibus, & correctorijs, maſculinum non includit fœmininum. At contrariam opinionem, imò quod etiam in his maſculinum includat fœmininum, tenent multi relati à Tiraquello, *g* & à Menochio, putantibus hanc eſſe veriorem, ſecundũ quã etiam ſi nomen, *quemcunque* hic poſitum ſit maſculinum, neceſſe eſt, vt dicamus comprehendere fœmininum.

f Gemin.in c. in genere, in 3.caſ.de elect. lib 6. Anto. Gab. l.cõmu. opin. titu. de ver. ſig.cõcl. 6.n.7. & ſeq.

g Tira.de retract. conſangui. §.1.gl.9. n 221. Meno. de adipiſcen. poſ. remed.4. nu 61, 62. & 63.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus licet ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis.

RESpondeo dicendo, quod multi ſunt caſus relicti arbitrio prudentis ſuperioris, de quibus iam diximus in ſuperioribus. Nunc autem libuit proponere in præſentiarum aliquos caſus ordinarios, in quibus talis ingreſſus eſt licitus.

Primus eſt, quod *Confeſſori ſeu vicario monialium licet ingredi monaſteria monialium S. Claræ, quando aliqua ſoror, vel monialis tanta fuerit infirmitate detenta, quod ad locutoriũ cõmode venire nõ poteſt, & habet neceſſitatẽ confiteri, vel Domini corpus, vel alia recipere ſacramenta. Ita tamẽ quod exhibiturus huiuſmodi ſacramẽta, alba, & ſtola, & manipulo cũ duobus idoneis, & religioſis ſocijs; vel vno ad minus alba, vel ſaltẽ ſuperpelliceo veſtitis ingrediantur, ac moreantur induti, & audita confeſſione, vel alio tradito ſacramento ſicut ingreſſi fuerint, ſic egrediantur induti, nec morã faciãt ibi longiorem. Caueant tamen, vt quandiu intra monaſteria fuerint, nullatenus ſeparentur ad inuicem, quin ſemper mutuo poſſint libere ſe videre.* Ita Vrbanus Papa in regula a S. Claræ. Circa quem caſum primo aduertendum eſt, quod ſocius debet eſſe clericus, & non laicus, vt expreſsè habetur in bulla quadam Gregorij Noni. Cuius tenor eſt in libro b Monumenta ordinum, & ita etiam habetur in bulla Vrbani Papæ Quarti cum dicitur, quod, *Socius intret indutus alba ad minus.* Et tale indumentum ſolùm competit clericis, & adhuc in ſacris ordinibus conſtitutis.

a Reg. S. Claræ c. 7.
b In 1. imp. f. 48. & in 2. f. 131. ſec. 295.

Conſuetudo autem eſt in contrarium, quia neq; ſocij vbique ſunt clerici, neq; ingrediuntur induti. An verò iſta conſuetudo ſit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum ſit iudicium. Sed ego credo, quod licet eſſet melius, vt conditiones ſeruentur ab Vrbano Quarto, & à Gregorio Nono, & a conſtitutionibus Toletanis id ipſum determinãtibus, conſuetudo tamen in contrarium puto, quod excuſat à à peccato, quia eſt conſuetudo ſcita, & tolerata.

Vtrum autem conceſſio Vrbani ſupra dicta tantùm locum habeat in extrema neceſſitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod reſpondeo dicendo, quod Alexander c XI. ſcribens generali, ac prouincialibus vicarijs ordinum de obſeruantia commorantibus in partibus Vltramontanis ſic ait.

c Habet. in mon. tract. 1. in 2.

Dilectis filijs ſalutem, & Apoſtolicam benedictionẽ. Exponi nobis fecerant dilectæ in Chriſto filiæ Abbatiſſæ & moniales monaſteriorum ordinis S. Claræ in partibus illis conſtitutorum, quod licet per ipſarum regulã concedatur expreſsè, quod cõfeſſores eiſdem per vos pro tempore deputati, neceſſitate adueniente, pro miniſtrandis ſacramentis eccleſiaſticis poſſint competenti ſocietate comitati, eorundem monaſteriorum clauſuras ingredi. Quia tamen interdum accidit, aliquas moniales ipſorum monaſteriorum diutina infirmitate detineri, & quandoque per annum, aut biennium ita morbo laborare, vt pro ſacramentorum receptione non poſſint ad communem cratem accedere ſpirituali propterea conſolatione omnino carent, illa præſertim, qua cæteræ moniales in receptione Euchariſtiæ quinto decimo die recreantur, confeſſores prædicti ex eo, quod dictæ moniales non ſint conſtitutæ in extrema neceſſitate, aut mortis articulo, pro earum viſitatione, & ſacramentorum adminiſtratione, clauſuras interiores earundem monaſteriorum abſque conſcientiæ ſcrupulo ingredi non audeant. Quare eædem Abbatiſſæ, & moniales nobis humiliter ſupplicare fecerunt, vt dignaremur ſpirituali conſolationi monialium, & præſertim infirmarum, circa hoc paterna benignitate conſulere. Hæc ibi, & ſic Papa prouidit. Sed re vera cõfeſſores prædicti timore trepidauerũt, vbi nõ erat timor. Quare dico, qđ quoties toti cõuentui ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, ſiue pia cauſa miniſtratur monialibus pœnitẽtiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta, confeſſori, ex præcepto regulæ, licebit ingredi ad eadem miniſtranda ægrotantibus monialibus, quæ ad communem locum, vbi hæc cæteris miniſtrantur, commode venire nequeunt. Imò quoties infirma pœnitentiæ ſalutari ſacramento indigeret. Quod verum eſt, nullo expectato mortis periculo, aut neceſſitate extrema.

Hæc aſſertio probatur primo iure canonico, d vbi dicitur. *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente domino languido, quem ſanauerat. Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat, præſenti decreto ſtatuimus, & diſtrictè præcipimus medicis corporum, vt cum eos contigerit ad infirmos vocari, ipſos ante omnia moneant, & inducant, vt medicos aduocent animarum, & poſtquã fuerit infirmo de ſpirituali ſalute prouiſum ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cum ceſſante cauſa ceſſet effectus. Si quis autem aliorum huius conſtitutionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur.* Quam conſtitutionem Pius V. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die Octaua Martij. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo innouauit, contra medicos in hoc deficientes, alijs grauioribus pœnis procedens. Declarando *quod ſint perpetuo infames, & gradu medicinæ, quo inſigniti erant omnino priuentur, & à collegio ſeu vniuerſitate medicorum eijciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctentur.* Ergo ſumma fatuitas eſſet aſſerere, quod monialis infirma medicum animarum, niſi in extrema neceſſitate, & in periculo mortis conſtituta, confeſſorem accerſere non deberet. Eadem aſſertio omnino probatur ex prima regula e Sanctæ Claræ. Quæ poſtquã expreſſiſſet, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta recipere debeant tacite reſpondet dubio. Poterat enim quis dubitare, nunquid infirmæ moniales, quæ ad cratem accedere nequeunt, ſint priuandæ hoc munere communionum inquit, *Pro cõmunicandis infirmis ſororibus, Capellanis intus liceat celebrare.* Hæc ibi, & tamen certum eſt, quod communionem confeſſio præcedere debet. Obſerua regulam non dicere pro communicandis infirmis in periculo mortis conſtitutis, nec dicit, pro conferendo viaticum. Sed quid ait? *Pro communicandis infirmis licet ingredi*, & in alia parte eiuſdem regulæ, f Sic legimus, *Pro confeſſione infirmarum, quæ ad locutorium ire non poſſunt, ac pro communicandis eiſdem liceat capellano introire.* Obſerua verba, *Ad locutorium ire non poſſunt.* Vt hinc diſcas regulam, hoc ſolùm requirere ad licitum ingreſſum pro confeſſione, & communione infirmarum. Idem probatur ex alia parte regulæ g ſecundæ Sanctæ Claræ. Vbi poſtquam expreſſum eſſet, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta recipere debeant, ſubditur. *Si tamen aliqua ſoror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commodè venire non poſſit, & neceſſitatem habuerit confiteri vel dominici corporis accipere ſacramẽtũ ingrediatur capellanus.* Obſerua ad licitum ingreſſum regulam nihil aliud exigere, quã quod infirma ad locutorium, ſeu cratem commode venire nõ poſſit & confirmatur ex alia parte eiuſdem regulæ. h Hoc ab omnibus firmiter obſeruatur, *Vt quando de cõfeſſione infirma aliqua ſacerdoti fuerit loquuta, ad ratinus non loquatur, niſi cum duabus non longe ſeden-*

tibus,

d c. cum infirmitas de pœn. & remiſ.
e Cap. 3.
f Cap. 12.
g Cap. 7.
h Cap. 12.

Digitized by Google

tibus, quæ confitentem, & confeſſorem videre poſſint. Hæc ibi. Re vera pro moniali in periculo mortis, ſeu extrema neceſſitate conſtituta, abundans, & ſuperflua eſſet cuſtodia. Verùm tñ neceſſaria eſt pro confeſſore ingrediẽte, citra hanc infirmæ monialis neceſſitatem, & ratione confirmatur. Si enim medico corporali, ceſſante præfato mortis periculo, ingredi licet, cur non, & medico ſpirituali idem licebit? Nec enim eſt afflictis danda afflictio. Eſſet autem ſumma afflictio, ſi infirmæ moniales eiuſmodi ſacris ſacramentis ad medelam, & refectionem animarum inſtitutis priuarentur, quo tempore cęteris monialibus præſtantur. Præterea ſæpe ſæpius medici exiſtimant, morbum non eſſe lethalem, aut periculoſum, & fallũtur. Ergo ſi ante mortis periculum iam cognitum, confeſſori ingredi non liceret, proculdubio moniales non rarò abſque ſacramentis decederent. Ex dictis infertur, quod quamuis cõceſſio Alexandri Sexti non eſſet neceſſaria, Summi tamen Pontifices ſolent annuere eiuſmodi petitionibus, ad ſedandos ſcrupulos timoratarum mentium, & ſic reſpectu earum eſt vtilis, & neceſſaria.

Dubitatur præterea circa prædictum primum caſum, an vicarius monialium poſſit intrare cũ ſocio ad celebrandum in infirmaria, vt infirma monialis recipiat Euchariſtiam quamuis non ſit per modum viatici. Huic dubio reſpondetur, quod in omnibus feſtiuitatibus, in quibus religioſæ tenentur ſecundum regulam cõmunicare, poteſt vicarius cum ſocio ingredi, abſque vllo ſcrupulo conſcientiæ ad celebrandum, vt infirma cõmunicet. Et ratio eſt; quia in prima regula Sanctæ Claræ, quæ eſt ſtrictiſſimæ clauſuræ datur facultas confeſſori, vt poſſit intrare pro infirmis communicandis. Sed communicatio fidelium, moraliter loquendo, eſt annexa celebrationi; ergo ex eo, quod datur facultas ad communicandum, datur ad celebrandum. Idem cõſtat ex ſecunda regula *a* Sanctæ Clarę, & hoc cõfirmatur ex vſu & cõſuetudine in omnibus religionibus. Et Leo *b* Decimus, *Conceſſit quod, quando moniales Sanctæ Claræ infirmantur, taliter quod non poſſunt ad cratem venire ad audiẽdam miſſam, poſſet illo tempore ſacerdos confeſſor earum, vel prælatus ſuperior introire clauſuram in infirmariam, & monaſteriũ ad celebrandum, ne tales moniales remaneant ſine miſſa, dummodo ſacerdos ad nulla alia loca, quàm ad altare diuertat, neque moretur, niſi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandũ, neque loquatur, niſi quantum opus eſt in miſſa.*

a Cap.7.

b Supp. f.93. conceſſ.290.

Nec obſtat conſtitutio generalis Toletana noſtrę ſacræ religionis, in qua dicitur, quod non poſſint intrare vicarij in monaſteria monialium ad celebrãdum in choro, neq; in Eccleſia interiori. Nã reſpondetur, quod ſolùm ibi prohibetur ingreſſus ad celebrandum in choro, & in Eccleſia interiori, at non prohibetur celebratio in infirmaria, cum neceſſitas occurrit.

Nec obſtat dicere, quod ſumptio corporis Dominici poteſt optimè fieri abſq; hoc, quod vicarius celebret interius: ergo ex hoc, quod datur facultas ad communicandum infirmam, non datur ad celebrãdum intra. Nam reſpondetur, quod non poteſt cõmodè communicare, niſi celebret intra; quod patebit ex infra dicẽdis. Neque me latet, quod in noſtra ſacra religione regularis obſeruantiæ contrarium ſeruatur, ſic præcipientibus patribus generalibus, dicentibus per quãdam conſtitutionem Pontificalem hoc determinari. Hæc enim conſtitutio non inuenitur, & de ea tantùm, vt ſuſpicor, fides habetur ex auditu. Et in re tanti momenti, & tantæ charitatis indubitata, & expreſſa notitia debet haberi: quia ſicut non eſt admittenda facile legũ correctio, ita nõ debemus facile admittere priuilegiorum correctionem, & abrogationem. Præcipue, quia ſicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimentum, nõ poteſt decenter ipſa Euchariſtia deferri in infirmariam ſine eo, quod miſſa in ipſa celebretur. Nam ſacerdos celebrando in Eccleſia reponit Euchariſtiã in quadam capſa, & defert ad cratem, vbi ipſam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta ſępe ſępius veſtitus veſtibus ſacerdotalibus exit ab Eccleſia, & per plateam recurrit ad portam communem clauſuræ. Ipſamque ingrediens ad locum, vbi eſt Euchariſtia collocata, pergit, & cum ipſa ad infirmariam progreditur. Videtis has tam varias ſtationes, ad quid, ad clauſurã ſeruandam? Minimè, quia iam ſacerdos cum ſocio clauſuram ingreditur ad communicandum infirmam. Ad decentius communicandũ infirmam? Minimè, vt patet. Ex diſcurſu habito decentius multo videtur, vt miſſa in altari infirmariæ, aut in oratorio eius celebretur, vt infirma communicet, & ſimul miſſam audiat, & conſolationem non mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego in quodam S. Claræ cænobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ ſacrum per multos annos propter obſeruantiam rigoris ſupra dicti, minimè audierat; de qua maximè dolui. Verũ eſt tamen, quod ſi ſedes Apoſtolica contrarium determinauit, id debet ſeruari, imò decentius eſſe credendum eſt. At ad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prædictum caſum. Vtrũ pro renouatione ſacramenti Euchariſtiæ poſſint intrare clauſuram.

Reſpondeo dicendo, quod Clemens ſeptimus, vt habetur in compendio mendicantium, *Conceſſit, quod moniales ſub obedientia miniſtri generalis fratrũ Minorũ exiſtẽtes poſſint in Eccleſia interiori in loco decenti habere Euchariſtiam, ſicut habent in exteriori.*

Hæc ibi. Vides Clementem concedentem, Quod monialibus liceat habere ſacram Euchariſtiam ſimul in duobus locis, & in Eccleſia interiori, hoc eſt, in choro, & in Eccleſia publica. Pro cuius conceſſionis explicatione obſerua, quod moniales altero ex duobus modis hac conceſſione vtebantur; In quibuſdam enim monaſterijs, Sanctiſſimũ Chriſti corpus vtrobique, & in choro, & in publica Eccleſia cõſeruabatur, & hoc eſt decens, & pium. Et hac ratione à Clemẽte Septimo eſt pro moniali ũ conſolatione conceſſum, neque eſt hodie reuocatum. In alijs autem conuẽtibus ſeruabatur tantùm intra chorũ, & non in Eccleſia publica. Quod quidem indecens erat propter ſeculares homines, qui cum Eccleſiam ingrederentur, exiſtimantes ibidem eſſe ſacramentum, reuerentiam faciebant, & adorationẽ ſanctiſſimo Chriſti corpori debitã. Videns autem ſancta *c* Synodus Tridentina, indecens eſſe, quod hoc ſecũdo modo Chriſti corpus cõſeruaretur, hoc eſt intra chorum, & non in Eccleſia publica, illud prohibuit, vbi ſic legimus. *Quod ſanctiſſimum Chriſti corpus intra chorũ, vel ſepta monaſterij, & non in publica Eccleſia conſeruetur, prohibet ſancta Synodus, non obſtante quocunq; indulto, aut priuilegio.* Hæc ibi. Ecce vides id dũtaxat Conciliũ prohibuiſſe, quod ſanctiſſimũ Chriſti corpus intra chorũ, & non in publica Eccleſia cõſeruetur. Ergo qui illum conſeruat intra chorũ, & ſimul in publica Eccleſia, non violat hãc inhibitionẽ. Sed iuxta propoſitũ in titulo quęſtionis dubitatur, vtrum capellano ad conſecrandum, ſeu renouandum ſacramentum opportuno tempore, virtute huius conceſſionis Clementis Septimi, ingredi liceat; & quidem pars affirmatiua videtur vera. Ex quo enim Clemens cõceſſit ſacramentũ habere in Eccleſia interiori, conſequenter viſus eſt cõcedere, quidquid neceſſariũ eſt ad eius cõſeruationẽ,

c Conc. Trid. ſeſ.25.ca.10. de reg.

ſeu renouationem, ſed ingreſſus ad illud renouandum neceſſarius eſt. Nec enim capellanus, niſi ingrediens illud renouare valet; ergo ad hunc effectũ fas eſt ingredi: Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti, quæ efficax, ac concludens videbatur, confeſſores, ad renouandum intrabant: Verùm poſt prædictum Concilium debilis eſt hæc ratio, atque inefficax, quando quidem per feneſtram, quæ cum debita clauſura, & reuerentia eſt in Eccleſia exteriori, ſanctiſſimum ſacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confeſſoribus ingreſſus non ſit neceſſarius, & conſequẽter neque licitus, & ſic hodie in his Hiſpaniarum partibus in noſtra religione fit renouatio per feneſtram ſupradictam.

Secundus caſus eſt, quando monialis vult exhalare ſpiritum. Nam tunc poteſt intrare vicarius ad commendandam animam ſororis decedẽtis, prout ordinat Vrbanus IV. in dicta regula, a & habetur in conſtitutionibus Toletanis.

a c.7. ord. Toleta. 10. pro monial.

Tertius caſus eſt in die funeris. Nam ad exequias celebrandas ſuper ſepulturam poterit vicarius intrare, cum duobus ſocijs, & ſi fuerit viſum Abbatiſſæ, & conuentui conuenire, poterunt intrare pluſquam duo ſocij, Nam licet Clypeus b monialium dicat, quod non, conſuetudo tamen eſt in contrariũ, intrãdi plures, quæ excuſat ab excommunicatione. Nam ſi plures ſint neceſſarij iudicio Abbatiſſæ, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem ſororum, quia non ſunt aptæ ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam, & collocandam in ſepultura, ego non inuenio cauſam ſufficientem, quare huic neceſſitati non poſſit per Abbatiſſam, & conuentum prouideri; cum ratio concedendi, quod intrent duo, quæ eſt imbecillitas monialium, currat pro pluribus. Imò in prima regula c S. Claræ non limitantur perſonæ, ſed relinquuntur ad arbitrium Abbatiſſæ, non ſolùm quoad numerum, ſed etiam quoad qualitatem, videlicet, an debeant eſſe religioſi, aut ſæculares. Sed cum ibidem regula dicat, quod debent eſſe idonei, credo, quod debent eſſe intrantes, religioſi, & non ſæculares, Tum propter decretum Concilij dicentis, quod ſuperiores in caſibus neceſſarijs poſſunt licentiam præſtare; Atque adeo, ſi licentia, prouincialis poſſit haberi, ab eo eſt neceſſariò petenda licentia, ſin minus cum licentia Guardiani, poſſunt religioſi neceſſarij ad exequias intrare, & ſepulturam. Nam in eo caſu, Guardianus eſt præſumptus commiſſarius prouincialis. Pro hoc autem notandum eſt quoddam viuæ vocis oraculum Pauli III. cuius tenorem in præſentiarum refero.

b Clypeus in Enchi. f. 836. p. 2. caſ. 3.

c cap. ult.

Franciſcus miſeratione diuina S. Crucis in Hieruſalem. S. R. E. presbyter Cardinalis de Quinnones vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem in Domino ſempiternam. Hodie ſanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Paulus, diuina prouidentia Papa Tertius, ſupplicationibus noſtris per nos ex parte dilecti fratris Franciſci Caſtelli procuratoris ordinis Minorum obſeruantiæ porrectis inclinatus, intelligens quod aliquæ moniales fratribus minoribus de obſeruantia ſubditæ, habent facultatem à ſede Apoſtolica, incipiendi ieiunium aduentus Domini, à feſto S. Andreæ contra ritum, & conſuetudinem aliorum Monaſteriorum dicti ordinis, vt conformitas in omnibus ſeruetur & earum fragilitati naturali conſulatur, omnibus, & ſingulis Monialibus etiam S. Claræ prædictis, vt a dicto feſto S. Andreæ ieiunium aduentus prædictum, non obſtante eadem regula, ac quibuſcunque alijs ſtatutis, & conſuetudinibus eas obligantibus, accedente tamen earum prælatorum arbitrio, incboare poſſint.

Item cum conſuetudo in aliquibus locis Hiſpaniæ inoleuerit, quod cum aliquas Moniales ab humanis diſcedere contigerit, ſex fratres ingredi, & intrare ſolent monaſterium ad eas ſepeliendum, & de eo nonnulli fratres conſcientiam formant, vt de cætero abſque aliquo ſcrupulo conſcientiæ, clauſtrum dicti Monaſterij intrare, huiuſmodiq; munere fungi poſſint, & valeant, per ſuũ viuæ vocis oraculũ nobis deſuper factũ, authoritate Apoſtolica, diſpenſauit, conceſſit, & indulſit. In quorum omniũ, & ſingulorũ fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes manu noſtra ſubſcriptas per ſecretarium noſtrũ fieri, & ſubſcribi, ac ſigilli, quo in ſimilib. vtimur, iuſſimus, & fecimus appenſione communiri. Dat. Romæ apud Campum Martium in ædibus noſtræ ſolitæ reſidentiæ ſub anno à Natiuitate Domini Milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſexto: indictione nona, die vero 20. Menſis Martij, Pontificatus ſanctiſſimi D. N. P. anno. 2.

Et aduertendũ, quod poſſunt intrare religioſi, quã perſona ſecularis eſt ſepeliẽda intra clauſurã, vt ſæpe ſolet contingere, Tum quia Vrbanus, nõ dicit ſolùm, quod poſſint ingredi ad ſepeliendã monialem, ſed abſolute dicit, ſolùm quod poſſunt ingredi ad obſequias, Tum, quia ratio imbecillitatis monialiũ nõ potentiũ deferre defunctã, etiam militat in hoc caſu. Et ſic vſu compertum eſt, poſſe vicarium monialium cum ſocijs neceſſarijs ingredi in hoc caſu.

Quartus caſus eſt; Ad aperiendã ſepulturam, ſeu poſtmodũ coaptandã, ſi Abbatiſſæ, & cõuentui viſum fuerit, poterit vicarius, cũ duob. ſocijs, vel vno intrare. Hi quatuor caſus cõtinentur in ſeptimo capitulo ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ, & in conſtitutionibus. & nõ ſolùm ſunt intelligendi pro ſolis monialibus Sanctæ Claræ, ſed etiam pro quibuſcunq; alijs religioſis. Quintus caſus eſt, *Quod fratres Minores deputati obſequijs monaſteriorum monialium Sanctæ Claræ, habent liberam ingrediendi facultatem pro exercendo monaſteriorum ipſorum opere, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.* Ita conceſſit d Gregorius Nonus. Aduertendum, quod hoc habet locum in quocunque opere ædificij, reſarcimenti, aut plantationis arborum, aut cuiuſcunque alterius rei, ſeu operis intra monaſterium faciendi, quod extra, vel ab extra, non poteſt cõmode fieri, aut ſi opus eſt induſtria, ſeu adiutorio. Ita quod ipſæ monachæ per ſe ſine tali adiutorio, vel induſtria, aut opere nequeũt, aut neſcirent commodè facere. Quia ſi fratres deputati ſeruitio earum poſſent, & ſcirent facere æquè bene, vt ſeculares, vel ſi ſunt ad id neceſſarij cum ipſis ſecularibus, ita quod ab extra non poſſent id cõmodè facere, tunc prædicti fratres deputati, & non alij, poſſent intrare ad prędicta. Quia ſine vlla exceptione Gregorius IX. cõformiter ad regulã ipſarũ, id conceſſit ſolùm præfatis deputatis fratrib. vt pro quocunq; opere, quod commodè, &c. Ita Corduba, e in additionibus ad compendiũ, quæ conceſſio fuit neceſſaria, Nam licet Vrbanus IV. id generaliter omnibus Chriſtianis conceſſerit, ipſius tamen conceſſio non ſeruiebat pro fratribus Minoribus, pro quibus ex regula noſtra requiritur licentia ſpecialis Papæ, & aduertẽdum, quod Gregorius IX. ſolùm hoc cõcedit pro præfatis fratribus deputatis, & ideo tales, & non alij non poſſent æquè bene, vt ſeculares ingredi, quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & ſequitur Corduba.

d Habet in I. mon. ord. in 1. imp. fo. 48. & in 2. fol. 131. conceſ. 291.

e Cord. in addit. ad comp. ſuper hunc caſum.

Aduertendum etiam, quod laborantes in monaſterijs S. Claræ, poſſunt ibi comedere in loco honeſto, prout conceſſit Sixtus f IV. & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

Sextus caſus eſt, quod *medicus cauſa multùm grauis infirmitatis, vel minutor, cum neceſſitas exegerit, poſſunt ingredi. Qui tamen non abſque duobus ſocijs de familia monaſterij debent introduci, neque ad inuicem intra monaſterium ſeparentur.* Ita Vrbanus Quartus in dicta regula.

f In 1. imp. fo. 63. & in 2. fo. 67. conc. 120. & trad. Cor. in addit. ad iſtum caſum.

Circa

Digitized by Google

Circa quem caſum eſt notanda conceſſio Sixti *a* Quarti. *Qua conceſſit, quod ſorores S. Claræ non teneantur intromittere aliquem de ſeruitoribus ſuis, quando medicus intrat clauſuram, ſed ſufficit, quod tribus, vel quatuor monialibus de antiquioribus aſſocietur.*

a Habet. in 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 67. conc. 221.

Aduertendum etiam, quod ad hoc, quod medicus poſſit intrare monaſteria monialium, nõ requiritur, quod ſit Doctor, neque quod ſit medicus conuentuatus, aut graduatus. Quia quamuis nõ ſit conuentuatus, aut graduatus, medicus tamen eſt, qui non dicitur à dignitate, ſed à medendo. Ita Bartolus, *b* quem ſequitur Syluester.

b Bartol. in l. ſciendum, ff. de adilit. edic. Syl. v. medicus nu. 1.

Aduertendum etiam, quod ad hoc quod minutor poſſit ingredi, oportet quòd priùs per medicum determinetur, expedire, aut neceſſarium fore, & hoc debet fieri præmiſſo conſenſu Abbatiſſæ.

Septimus caſus eſt, in quo licitus eſt ingreſſus, ſcilicet, occaſione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel diſpendij, vel pro tollenda violentia aliquorum monaſteriorum, ſeu perſonarum, & qua le debeat eſſe periculum, aut diſpendium, ratione cuius liceat ingredi clauſuram, determinari debet arbitrio Abbatiſſæ, & diſcretarum conuentus. Ita Collector *c* priuilegiorum Mendicantium.

Nec his obſtat Concil. *d* Trident. determinans, quod *tantum debeat dare licentiam Epiſcopus in caſibus neceſſarijs.* Ex quibus verbis, ibi, *in caſibus neceſſarijs,* colligitur, quod arbitrari qui caſus ſint neceſſarij, pertinet non ad Abbatiſſam, ſed ad ipſos ſuperiores. Nam reſpondetur, quod concilium loquitur de alijs caſibus neceſſarijs moraliter extraordinarijs, & incogitatis iudicio peritorum determinandis, quæ determinatio ſine periculo poteſt dilatari; non autem de caſibus, qui debent ſtatim determinari, ita vt ſit periculum in mora. Vt ſi quis malefactor fugit ad monaſterium monialium, moniales verò propter ſuam honeſtatem volunt illum foras eijcere, & non ſufficiunt earum vires, tunc poterũt intromittere tot ſæculares, quot ſufficiant, vel opus ſint ad eius expulſionem. Neque eſt neceſſarium in hoc caſu recurrere ad ſuperiores longè abſentes, cum ſit periculum in mora; ſed ſufficit ad hoc conſenſus Abbatiſſæ, & diſcretarum conuentus. Et de ſimilibus caſibus ſimile eſt iudicium.

c Tit. ingredi monaſter. monialium.
d Seſſ. 27. de regul. c. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi poſſint fratres Minores ingredi monaſteria monialium.

RE ſpondeo dicendo, quod Gregor. IX. conceſſit fratribus obſequijs monialium addictis facultatem ad huiuſmodi ingreſſum. Quapropter reliqui fratres Minores non poſſunt propter prohibitionem ſuæ regulæ, vt ait Collector. *e* niſi extrema neceſſitate ſtante; vt pote quando non eſt ſufficiens copia aliarum perſonarum, quæ in tali caſu velint, & poſſint ſuccurrere. Quod ipſum tenet Corduba *f* confirmans hoc authoritate Capituli generalis Lavalis, & authoritate Leonis *g* X. approbantis caſus in regula ipſarum monialium, & in noſtris conſtitutionibus contentos, in quibus licitum eſt intrare.

e Collect. tit. ingredi monaſter. monial.
f Cord. in addit. ad dictũ titulum.
g Habet. in ſuppl. fol. 17. conceſſ. 16.

Et aduertit Collector circa dictam conceſſionem, quod tunc poſſet confeſſor quemlibet fratrem Minorum pro ſocio ſecum introducere ceſſante omni fraude. Quod conſonum eſt rationi, cum extrema neceſſitas caret lege.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria S. Claræ.

RE ſpondeo dicendo, quòd in regula Sanctæ Claræ ordinata per Vrbanum IV. cõtinetur, quod *ſi quis de S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus ad aliquod monaſterium huius religionis aliquando venerit, & intra clauſuram ingredi voluerit, cum reuerentia ſuſcipiatur, rogandus tamen, vt cum paucis ſocijs ingrediatur.* At videtur hoc priuilegium reuocatum per Concil. Trident. *h* Quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti conceſſi, & concedendi, niſi in caſibus neceſſarijs à ſuperioribus approbatis. Et idem eſt dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cum non ſint prælati ipſarum monialium. Et licet aliquando fuerint, modo tamen prælati noſtræ religionis ſunt veri earum Prælati à Papa habentes iuriſdictionẽ, & non ab ipſis protectoribus.

h Conc. Trid. ſeſſ. 25 de reg. cap. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat generali miniſtro noſtri ordinis, & prouincialibus intrare clauſuram monialium Sanctæ Claræ.

RE ſpondeo dicendo, quod in præfata regula dicitur, *Licitum eſſe generali miniſtro ordinis fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere verbum Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipſius ordinis intra clauſuram ingredi monaſterij, ſi quando ei videtur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apoſtolicæ intrare licuerit, duobus, vel tribus tantùm religioſis, & honeſtis ſocijs ſit contentus. Viſitatores verò monialiũ poſſunt ingredi, ad tenendum Capitulum viſitationis ipſis monialibus, vel aliquid ſimile tangens ſuum officium, quod de foris nequit fieri. Et tunc cum duobus religioſis idoneis, id eſt exemplaribus ſocijs, & non cum pluribus debent ingredi. Qui videlicet ſocij ſimul maneant, & dũ fuerint intra clauſuram ad inuicem nullatenus ſeparentur.* Ita Vrbanus Papa IV. prout continetur in Regula *i* S. Claræ, & in ordinum monumentis. Et notat Corduba, *K* in additionibus ad Compendium, quòd verba dictæ conceſſionis, ibi, *alius autem prælatus*, non videntur intelligenda de prælatis noſtri ordinis Minorum, ſed de alijs, ſcilicet de epiſcopis, quod aliquibus rationib. probat, ſed fruſtra in hoc laborat, poſſunt enim intelligi etiam de prælatis noſtræ religionis, non enim ipſis in hac conceſſione conceditur, vt poſſint intrare monaſteria monialium, ad prædicandũ verbum Dei cum duobus, vel tribus ſocijs, ſicut cõceditur generalibus cum quatuor, aut quinque, ſed tantum dicitur, quòd ſi forte alius Prælatus obtinuerit licentiã à Sede Apoſtolica, ad præfatum ingreſſum cum duobus, aut tribus ſocijs ſit contentus, quæ verba poſſunt verificari in prouincialibus Minorum, ſi ad intrandum in caſu non ſibi permiſſo habuerint à Sede Apoſtolica facultatem. Et ſocij duo, aut tres poſſunt eſſe de ipſo ordine Minorum, cum hoc ipſis ſpecialiter concedatur. Nec obſtat, quod in regula eorum contineatur, ne ſine ſpeciali Papæ licentia dicta ingrediantur monaſteria, nam verba conceſſionum debent intelligi ſecundum perſonam, ad quam talia verba diriguntur, vt dicitur in iure. *l* Vnde cum in hac conceſſione concedatur prælatis authoritas ad intrandum cum duobus, aut tribus ſocijs, ſi ad intran-

i Ca. 24. & in monum. f. 299 tract. 3 & fo. 289. tract. 2.
K Cord. in ini tio tit. ingred monaſte. mon.
l l. plenum. §. equites ff. de vſu, & habit

trandum habuerint à Sede Apoſtolica facultatem, neceſſario debemus dicere, quod ſi fuerit epiſcopus, poſſit ſecum deferre duos aut tres clericos eccleſiaſticos, aut regulares, ſi fuerit prælatus ordinis Minorum, poſſit ſecum deferre clericos, vel regulares honeſtos, etiamſi ſint ſui ordinis, cum religioſi ſui ordinis magis ei ad hoc ſint accommodati.

Notandum eſt etiam circa prædictam conceſſionem, ibi, *Viſitatores verò monialium*, quòd Miniſtri prouinciales, aut eorum commiſſarij intrant modo ad viſitandum, prout ordinauit Vrbanus Quartus, & continentur in regula *a* S. Claræ in hac conceſſione allegata, cum ſint hodie harum monialium veri prælati, & viſitatores, & poſſunt tenere illis Capitulum cum duobus religioſis, ac idoneis, id eſt exemplaribus ſocijs.

a Reg. S Claræ cap. 14.

Notanda etiam ſunt verba dictæ cõceſſionis ibi, *Vel aliquid ſimile tangens ſuum officium quod de foris nequit fieri*, quod non verificatur in exhortatione verbi Dei, cum hæc de foris fieri poſſit, ſed in videndo, vtrum clauſura ſit in aliqua parte violata, hoc enim ad officium viſitatorum ſpectat, vt infra *b* dicemus.

b Inf. art. 10.
c Fol. 65. conceſſ. 194.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum fratres Minores rogati à prælatis curam monialium habentibus, poſſint intrare earum clauſuram.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus prout habetur in Supplemẽto, *c* Cõceſſit *quod fratres Minores, vocati & rogati, aut inuitati à prælatis Eccleſiarum, aut a prælatis religioſis, vel à viſitatoribus habentibus curam aliquorum monaſteriorum monialium, ad hoc vt viſitent prædicta monaſteria, uel exerceant omnia alia, quæ in monaſterijs ſibi ſubiectis exercent, aut ad hoc vt intrent cum ipſis prælatis, vel viſitatoribus, ad videndum officinas, & totum monaſterium interius poſſint, ſicut poſſunt in monaſterijs ſibi ſubiectis, ſiue intra, ſiue extra clauſuram viſitando, vel alia faciendo, vel cum ipſis prælatis intrando, non obſtante prohibitione ſuæ regulæ, vel declaratione eiuſdem regulæ; dum tamen prædicti fratres, ſi fuerint ſubditi, hoc faciant de licentia ſuorum Prælatorum.*

Circa quæ poſteriora verba eſt aduertendum, quod guardiani, & prælati conuentuales, & eorum præſidentes in abſentia poſſunt intrare clauſuram monialium in iſto caſu, ſine licẽtia prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi *ſi fuerint ſubditi, hoc faciant de licentia ſuorum prælatorum.* Ex quibus colligitur, quod hic loquitur de prælatis ſubditos habentibus, cuiuſmodi ſunt prælati conuentuales. Et regula tritiſſima eſt in iure, quod qui poteſt licentiare alios, poteſt, & ſemetipſum licentiare.

Sed videtur, quod hæc conceſſio ſit reuocata per conſtitutionem Gregor. XIII. ſuperius allegatam. *Quæ omnes, & quaſcunque licentias conceſſas quibuſcunque viris ingrediendi monaſteria monialium reuocauit & caſſauit.* At reſpõdetur, quod in dicta reuocatione nõ ſit mentio de priuilegijs conceſſis Regularibus, quæ in reuocatione generali minime cõprehenduntur, prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus.

Secundo reſpondetur, quod conſtitutio Gregor. XIII. loquitur tantum de licentijs, & facultatibus perſonalibus conceſſis, quantumcunque vrgentibus cauſis quibuſcumq; perſonis ingrediendi dicta monaſteria. Loquitur enim de facultatibus conceſſis Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis, & alijs quibuſcũq; perſonis. Et hoc eſt priuilegium perſonale. Nõ enim ſolum dicitur priuilegiũ perſonale, quod conceditur alicui perſonæ, ſed etiam quando conceditur certo generi perſonarum, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio conceſſo maritis in genere, & expendit Zazinus. *d* At Leo Decimus loquitur de priuilegio, & facultate reali, cum loquatur de facultate conceſſa fratribus Minoribus. Et facultate conceſſa certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire, priuilegium eſt reale, & perpetuum. Vt eſt priuilegium conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis; hæc enim, prout colligitur ex iure, *e* nunquam per fictionem iuris cenſentur perire. Et eſt ſimile priuilegio conceſſo ciuitati, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordinis fratribus ſecundum tradita in iure, *f* & notat in ſpecie Romanus, & Socinus.

d l. qui tale 24. ff. ſoluto matrim. Zazinus in l. maritum nu. 31. ff. eod. tit.
e l. proponebatur ff. de iudicijs.
f l. forma. §. quamquã de cenſibus Romanus in l. maritum, nu. 17. ff. ſoluto matrim. Soci. in l. 2. num. 4. ff. de reb. dubijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pro prædicanda calenda poſſint ingredi monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, *Quod Prælati ordinis Minorum poſſunt dare licentiam ſuis ſubditis intrandi clauſuram monaſteriorum Sanctæ Claræ ad faciendum ſermonem de calenda, dum tamen intrantes ſint ſenes, & vitæ exemplaris.* Ita conceſſit Leo X. prout habetur in ſupplemento. *g* At hæc conceſſio non eſt in vſu, cum ſit reuocata à Sacro Concil. Trid. *h* in quo dicitur, quod *ad ingrediendum dicta monaſteria poteſt ſuperior licentiam dare tantum in caſibus neceſſarijs, reuocando quodcunque priuilegium in contrarium.* At prædicatio calendæ non eſt cauſa neceſſaria ad huiuſmodi ingreſſum concedendum, Cum poſſit prædicari in eccleſijs extra clauſuram.

g Fol. 62. conceſſ. 105.
h Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrum Epiſcopus poſſit intrare clauſtra monialium pro conſecratione, & benedictione ſororum, & pro ipſarum confirmatione.

RESpondeo dicendo, quod in præfata regula S. Claræ continetur, quod ſi forte pro conſecratione, vel benedictione ſororum, vel alio modo fuerit conceſſum Epiſcopo miſſam interius celebrare aliquando, cum paucioribus vel honeſtioribus ſocijs miniſtris ſit contentus. At hoc priuilegium exiſtimo eſſe abrogatum per Concil. Trid. ſuperius allegatum: cum commode poſſent Domini epiſcopi conſecrare, benedicere, & confirmare moniales clauſura ſeruata, conſecrando, & benedicendo, & confirmando eas per feneſtram deputatam ad imponendum eis velum. † Et aduertendum, quod aſſi qui Domini Epiſcopi intendũt intrare monaſteria ſanctimonialium ſubiecta prælatis regularibus, ad ipſas moniales confirmandas. Quod hoc ſolo titulo minime eis iuxta ſupradicta permittitur, cum per feneſtram deputatam ad impoſitionẽ veli, hoc efficere poſſint. Et ideo alio reſpectu poſſe illos in præfata monaſteria intrare aiunt, ad videndum ſcilicet, quomodo clauſura ſe habeat, an ſcilicet ſit violata, nec ne. In ſuum autem patrocinium allegãt decretum Conc. Trid. in *i* hunc modum definiens Bonifacij VIII *conſtitutionem, quæ incipit periculoſo renouãs ſancta Synodus uniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, et interminatione maledictionis æternæ præcipit ut in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinariã, in alijs verò ſedis Apoſtolicæ authoritate clauſuram ſanctimonialium ubi uiolata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inuiolata eſt, cõſeruari maxime procurent inobedientes, atq; cõtradictores per cẽſuras Eccleſiaſticas &c*

i Seſſ. 25. de regul. c. 5.

Ex

Digitized by Google

Ex quo concilij loco ibi, *In alijs verò ſedis Apoſtolicæ authoritate*, colligunt Domini Epiſcopi, quod poſſunt ingredi monaſteria exempta, prælatis regularibus ſubiecta, ad videndum vtrum clauſura eorum ſit collapſa, non aduertentes cõem eſſe doctrinam Doctorum *a* vtriuſque iuris, prout tradit Nauarrus conſtitutionem, quæ innouat aliam, debere intelligi iuxta terminos cõſtitutionis innouatæ. Vnde cum decretum dicti concilij innouet cõſtitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis conſtitutionis debet explicari, in qua dicitur, *Abbates verò, & alij tam exempti quàm non exempti prælati Eccleſiarum, monaſteriorum, & ordinum quorumcunque in monaſterijs huiuſmodi ſibi ſubiectis de clauſura conuenienti, vbi non eſt ipſorum monaſteriorum expenſis, & fidelium eleemoſynis, quas ad hoc procurent diligentius faciendæ prouidere procurent*.

a Auth. qua innouat. §. vnde. verſ. in illis col. 3. Nauar. de datis & prom. no. 3. n. 6 in fin.
b d. c. periculoſo. §. fin. de ſtatu. reg. lib. 6.

At replicabis, quod Concilium ait generaliter, *alijs verò*, non diſtinguendo de immediatè ſubiectis ſedis Apoſtolicæ, & de alijs prælatis regularibus ſubiectis, & ſic videtur velle, quod ſicut poſſunt epiſcopi authoritate Apoſtolica intrare in monaſteria ſubiecta ipſi ſedi Apoſtolicæ ad videndum, quomodo ſit clauſura violata, ita eadem authoritate poſſunt propter eundem finem intrare monaſteria regularibus ſubiecta, contra id, quod in dicto capitulo *periculoſo*, eſt determinatum, vt ex verbis allegatis patet, At reſpondeo, non eſſe recedendum à conſtitutione antiqua, niſi quatenus per nouam reperitur receſſum, vt in iure *c* determinatur; & poſterior lex non tollit primam, niſi eam expreſſe tollat, & ei ſit contraria, vt in quadam decretali *d* probatur, & capitulum *periculoſo*, non tollitur per dictum concilij decretum, ſed tantum innouatur. Et confirmatur; nam lex noua puniens actiones in ea contentas, eſt regulanda ſecundum antiqua iura, quibus ante illæ prohibebantur, & intelligenda, reſtringenda, & extendẽda ad terminos illorũ & conſtitutio, quæ ſit ad roborandum aliam, intelligenda eſt ſecundum terminos legis roboratæ, prout ſatis clarè ſentit gloſſa quædam, *e* quam dicit ſingularẽ Cardinalis addens, quòd eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit innouata, debet innouãs, & roborans recipere, quam doctrinam ſequitur Felinus, *f* & vt ex ſuperioribus patet, concilium innouat, & corroborat dictum capitulum, *periculoſo*. Verum eſt tamen, quod ſi clauſura monialium in monaſterijs ſubiectis prælatis regularibus ſit publicè violata, & moniales lapides ſanctuarij ſint diſperſæ in capite omnium platearum (vt ita dicam) debent epiſcopi monere prælatos dictorum monaſteriorũ, vt clauſura reſtauretur, & ſanctimoniales in officio contineãt; quod ſi admoniti intra ſex mẽſes hoc emendare neglexerint, tunc ijdem epiſcopi, etiam vt legati ſedis Apoſtolicæ eorum defectũ authoritate Apoſtolica poſſunt ſupplere, prout in Concil. *g* Trid. determinatur. Et hoc voluit etiam determinate decretum Conc. *h* Trid. ſuperius allegatum ab aliquibus male intellectum. Determinat enim quòd clauſura monialium vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari epiſcopi maximè procurent. In hoc enim decreto nõ conceditur epiſcopis licentia ingrediendi in monaſteria monialium ſubiecta ipſis, aut immediatè ſedi Apoſtolicæ, aut Abbatibus, & prælatis regularibus, vt videant ſi clauſura eſt inuiolata, ſed tantũ conceditur, vt poſtquã ſciuerint eſſe violatam, procurent iuxta terminos iuris ipſam reſtitui, & reſtaurari, ius *i* autem ipſam reſtaurari præcipiens, cõmittit ordinarijs epiſcopis reſtaurationem clauſuræ monaſteriorũ ſibi, aut ſedi Apoſtolicæ ſubiectorum. Abbatibus autem, & prælatis regularibus cõmittit reſtaurationem monaſterium ſanctimonialium, quæ ipſis ſunt ſubiecta, qui ſi inobedientes fuerint, diſponit Concilium, vt per cenſuras, & inuocationẽ brachij ſæcularis, ſi opus fuerit, compellãtur. Adeo quod ſi ſic moniti per ſex menſes hoc neglexerint faciendum, ipſi Domini epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ legati poſſunt ſe ad id faciendum accingere. Et hic eſt germanus huius decreti conciliaris ſenſus; non enim epiſcopis in eo cura monaſteriorum exẽptorum ſanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipſorum monaſteriorum poſſint intrare, vtrum eorum clauſura ſit collapſa. Hoc enim incumbit prælatis regularibus, quibus ipſæ moniales ſunt ſubiectæ, ſicut incumbit Dominis epiſcopis reſpectu monaſteriorum ſanctimonialiũ, quæ ſibi, aut ſedi Apoſtolicæ immediatè ſunt ſubiecta.

c l. præcipimus. C. de appell.
d ca. 1. de conſtit. lib. 6.
e Gloſſa vbi Card. oppoſi. 3. in clemen. 1. ſtatutum 2. conſuetud. d. eod.
f Felin. in c. 1. de iur. iuran. num. 5.
g Conc. Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 8.
h Dicto c. 5.
i Dicto c. periculoſo § fin.

ARTICVLVS XI.

Vtrum perſonæ licentiatæ ad ingreſſum poſſint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.

RESpondeo dicendo, quod ſicut moniales egredientes clauſuram propter aliquas cauſas, non poſſunt extra clauſuram eſſe, niſi ad certũ tempus, prout infra *K* dicemus: ita videtur dicendum, quòd illi qui habent licentiam ad ingrediendũ non poſſunt ibi permanere, niſi ad neceſſariũ tẽpus requiſitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Verumtamen, cum quod ſit præceptũ morale, in vtroque caſu moraliter debet interpretari. Et in humanis conſtitutionibus non debemus literæ nimis adhærere; imo ſtandum eſt conſuetudini aliàs nõ culpabili, & non vitioſæ, neque peccato fauenti. Vnde dictæ licentiæ nõ debet punctualiter, & metaphyſicè intelligi, ita vt ingredientes monaſteria, aut egreſſæ moniales ab his ſtatim finitis negotijs ſine vlla mora teneantur regredi in eam, aut egredi ab his. Hæ enim res morales non conſiſtunt in indiuiſibili; imo earum latitudo debet arbitrio prudentiũ remitti, prout in ſimili tradit Palatius. *l* Et in rebus dubijs ſenſus communis prudentium, & piorum debet attẽdi, prout latè tradit Cord. *m* Et neq; Deus, neque Eccleſia in ſuis præceptis prætendunt obligare ad eorum obſeruantiam, ita vt obſeruans videatur inurbanus, & ruſticus. Vnde vota, & iuramẽta ſtulta nullius apud Deum ſunt valoris, prout tradit idem Corduba cum cõi. Ex quibus in propoſito idem videtur aſſerendum, quod non punctualiter finitis negotijs debẽt regredi recta via intrantes in dictam clauſurã. Poſſunt enim ibi aliquãtulum permanere quadam curioſitate, officinas circũſpiciendo, dummodo abſit corrupta aliqua intentio. Nam ſi corrupta intentione illud fecerint, non excuſatẽ eos à peccato, prout affirmat Collector. *n*

K Inf. q. 49.
l Palat. in 4. d. 20 diſp. 3. concl. 8.
m Cord. lib. 3. qq. q. 13. part. 206. reg. 4.
n Collector ti. ingredi monaſteria.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.

RESpondeo dicendo, quod dubitari optimè poteſt, an Concil. Trident. quatenus requirit licentiam ſcriptam, intelligendum ſit de licentia exeundi, vel de licentia ingrediendi, vel de vtraque. Contextus enim requirit ſcripturã in licentia ingrediendi. Ratio verò eadẽ, vel maior videtur ſuadere, vt requiratur in licentia egrediẽdi, quæ quidem grauior videtur exitus monialis à monaſterio, quã ingreſſus perſonæ honeſtæ in illud. Quod dubium videtur

Digitized by Google

videtur abſtuliſſe Pius V. in Extrauaganti, Decori, ſcripturam expreſsè requirens, in exitu à monaſterijs, ibi, *Cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit à monaſterijs præfatis exire.* Ita notat Doctor Nau. *a*

a Na. in c. ſtatuimus, n. 60.

Et aduertendum, quod ſi moniales habeant communicationem priuilegiorum inter ſe, non ſolùm poſſunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi, & a Concil. Trident. conceſſis ad ingreſſum in ipſarum monaſteria, de quibus egimus in ſuperioribus, & aliqua tradit Nauarr. *b* ſed etiam priuilegijs, & facultatibus conceſſis aliquibus earum religionum in particulari, dum earum conſtitutiones vſui prædictarum facultatum non repugnent.

b Na. in mã. c. 27. nu. 134.

QVAESTIO XLVIII.

De clauſura monaſteriorum virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur quinque.

1 *Vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum.*

2 *Vtrum omnis mulierũ ingreſſus, etiã ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria.*

3. *Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.*

4 *Vtrũ regulares S. Auguſtini poſsint in eorũ domib. intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, ob ſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa.*

5 *Quis poſsit diſpenſare in pœnis huius cõſtitutionis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum.

Reſpondeo dicẽdo, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto edidit quandam Extrauagantem, quæ incipit, *Regularium perſonarum, In qua motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulas facultates & licentias ingrediendi monaſteria, ac domus Carthuſienſium, & aliorum quorumcumque Regularium ordinum, etiam Mendicantiũ, mulieribus cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia prędítis, etiã Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, ſub quibuſcunque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuſcunque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque fortioribus & efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis ab Apoſtolica Sede quomodocunque conceſſas, quarum tenores, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus infererentur, habere voluit, pro expreſſis tenore præſentium reuocauit & caſſas, & irritas, & inanes eſſe decreuit, diſtrictè prohibens, mulieribus quidẽ prædictas facultates, & licentias prætendentibus, ſub excõicationis latæ ſententiæ pœnis, poſtquam harum notitiam habuerint, à qua non poſſint abſolui, niſi à Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit (præter quam in mortis articulo) ne dictas domos & monaſteria ingredi audeant. Ipſis verò monaſteriorum, & conuentuum Abbatibus præpoſitis, prioribus, & alijs præſidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis & fratribus ſiue Mendicantibus ſiue nõ Mẽdicãtibus ſub priuatione officiorũ, quæ in præſentia obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpẽſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admitterevè præſumant.*

Circa quã decretalẽ eſt primo aduertendũ, quod hic non prohibetur ingreſſus Reginarum, Princeſſarum, & filiorum Regum. Si enim Summus Pontifex eas comprehendere vellet ipſarũ meminiſſet, ſicut meminit Comitiſſarum, Marchioniſſarum, &c. cũ in illis maior ſit ratio dubitandi, quam in iſtis. Pro quo eſt aduertendum, prout refert frater Alfonſus *c* de Caſarrubius, quod per Gregorium XIII. ex ſententia congregationis Concil. Trident. fratri Andrææ Amadeo, tunc zelato Italiæ ordinis Minorũ S. Franciſci de Paula, quærenti, an per ſupradictum Pij V. ſtatutum cenſeretur derogatum ſuæ regulæ cõceſſioni, vt ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdem ordinis ſepta cõmuniora videre poſtulauerint, eædem honeſtè cum ſua comitiua intrare, ac deuotè viſitare tolerentur: & fuit declaratum, *non cenſeri derogatũ quoad Reginas, vel fundatrices duntaxat.* Ita refertur in actibus trium capitulorum ipſorum fratrum, a Patre Paraſelo *d* compilatis. Et dictæ declarationi ſtando videtur ſolum Reginis, & Imperatricibus hoc fuiſſe conceſſum. At ex ſupradictis videtur, non ſolum Reginas ſed etiã, Princiſſas & Regum filias poſſe iure optimo admitti. Sed ſtandum eſt declarationi Papali, vbi de ea eſt indubitata, & authentica notitia.

c In addit. ad comp. Mendi. ſi. ingredi monaſteria monialium. pag. 146.

d Fol. 128.

Secundo eſt aduertendum, quod non ſolùm mulieres audentes ingredi, ſed & ſuperiores eas admittẽtes incidunt in excommunicationem maiorẽ per conſtitutionem Gregor. XIII. de qua in ſuperioribus, *e* fecimus mentionem. Tertio eſt notandum, quod non incurrunt in dictas pęnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ii enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pęnis; ſed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, ſeu admittere præſumũt, prout ait Pius V. in dicta Extrauagãti, in quo verbo *præſumant*, dolus ſignificatur. Et lex pręſumenti aliquid facere pęnam imponens non comprehendit bona fide, & ſine dolo faciẽtem per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis. Nec obſtat, quod Gregorius XIII. in ſua conſtitutione, quæ eſt poſterior, quàm Pij V. Bulla, non ponit dictum verbum, *præſumant.* Nam licet ipſo verbo non vtatur, credidẽrim adhuc præfatos eſſe excuſandos. Arbitror enim eos, qui tot circunſtantijs culpam diminuentibus legem tranſgreſſi ſunt, venialiter tantum, & non lethaliter deliquiſſe, ſiquidem ea culpa parum habuit voluntarij, imo & quaſi ex ignorantia videtur proceſſiſſe; ſicut non peccat mortaliter, qui ſolitus benè, & integre diuinum officium perſoluere, per obliuionem ſemel non recitauit. Vnde pro maiori conſcientiæ ſecuritate obtinuerunt prælati fratrum Minorum à Sede Apoſtolica facultatem ad diſpenſandum cum fratribus introducentibus mulieres ex animi ſimplicitate, & tenor conceſſionis ſequens eſt. *Iulius Feltrius de Ruueri miſeratione diuina Epiſcopus Præneſtinus et S. R. E. Cardinalis Vrbinus & totius ordinis B. Frãciſci protector, gubernator & corrector, cũ R. Pater Cõmiſſarius generalis familiæ Ciſmontanæ fratrũ Minorum de obſeruantia exhibuiſſet S. D. N. Greg. XIII quandam cedulam cõtinentẽ nonnullas gratias à Pio V. vt aſſerebat conceſſas, inter quas hæc quoque continebatur. Item, quod fratres, qui per ignorantiam peccauerunt, introducendo mulieres in monaſteria noſtra cõtra motũ propriũ ſuper hoc factũ poſsĩt reſtitui ad actus legitimos, quia remittitur illis, quod deliquerint de præterito, & hanc cõceſſionem ſimul cum cæteris in eadem cedula contentis idem S. D. N. confirmauit cum declaratione, quod Commiſſarius generalis eandem habeat facultatem in præmiſſis & eorum, quolibet, quam ipſe generalis miniſter obtinet & nos fidem indubiam facimus. Datis Romæ die quinta decima Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio.*

e Sup. q. 47. art. 2.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiam ſine prætextu alicuius licentiæ probibeatur in dicta monaſteria.

RReſpondeo dicendo, quòd ſi conſideretur litera noſtræ conſtitutionis, ibi, *prædictas facultates, & licentias prætendentibus* ſolum prohibetur in hac conſtitutione ingreſſus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarum ingredi volẽtium, non autem ingreſſus mulierum ſine dicto prætextu ingredientium, Et confirmatur, Nã cum hic ingreſſus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio reſtringatur ad actionem prohibitam, prout in ſimili dictum eſt in ſuperioribus, *a* neceſſario debemus concludere, ipſam excommunicationem non extendi ad ingreſſum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obſtat, quod ex ſententia Gregorij Tertij decimi contrarium ſit declaratum, teſte Nauarro; *b* nam huius declarationis, dicunt aliqui, quod nõ habemus literas authenticas, virtute quarum fiat contra iuris metas dicta extentio. Nec etiam obſtat, quod plus peccant ingredientes ſine licentia, quàm prætextu alicuius licentiæ, & ſic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento ſatis in ſuperioribus *c* reſponſum eſt. Nec obſtat, quod in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nã ibi eam explicaui, prout in noſtra religione regularis obſeruantiæ eſt recepta in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo ſequenti.

a Supp.q.17. ar.23.

b Nau.in ca. ſtatum.n.2.

c Sup.ca.47. ar.3.

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreßus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.

REſpondeo dicendo, quod pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, dum eſſet Romanæ Curiæ Commiſſarius à fœlicis recordationis Pio Quinto aliquas obtinuit conceſsiones, diſpenſationes, & declarationes, quas miſit, vt mihi à fide digno teſtificatum eſt Patri fratri Ioanni de Sancto Michaele, tunc prouinciæ Bethicæ Prouinciali miniſtro de earum veritate teſtimonium præbens authenticum. Inter quas hanc ſequentem obtinuit declarationem.

Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, die vigeſima ſeptima Iunij, dixit, & declarauit fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem ſuam, quod eius litera in forma breuis ſub die vigeſima quarta Octobris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo editæ, in quibus mulieribus quibuſcunque ingreſſus monaſteriorum regularium virorum cum derogatorijs clauſulis, & irritantibus decretis probibebat, non ſolum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & habere prætendentes facultatem, & indultum ingrediendi huiuſmodi monaſteria, ſed etiam omnes & quaſcunque mulieres aliàs tam in genere, quàm in ſpecie. Significans nihilominus idem S. D. N. eodem viua vocis oraculo nobis facto, quod propter hoc, & propter ſuas dictas literas non intellexit, nec intelligit, quod mulieribus præcludatur aditus accedendi ad monaſteria & loca regularia, ac illorum clauſtra, quando in eis miſſa, & alia diuina officia celebrantur, ac quando proceſſiones fiunt, & quando Chriſti fidelium cadauera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt. Sed liberè conceſſit, & concedit eiſdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis perſonis accedere libere, & licitè poſſint, & valeant. Et ſimuliter, quod quando diuinum verbum in Eccleſiis monaſteriorum, & regularium locorum huiuſmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque cauſam eſt tantus concurſus populi, quod commode ingredi, & egredi per principalem Eccleſiæ portam non poſſint, conceſſit & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vna cum alijs ſecularibus perſonis poſſint ingredi, & egredi per portam clauſtri monaſteriorum, & regularium locorum huiuſmodi, dummodo recto tramite ad portam qua de monaſterio exitur accedant. Non obſtantibus priuilegijs & literis Apoſtolicis, ac quibuſcunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc conceſſum fuiſſe ordini, & huius rei teſtimonium authenticum perhibuiſſe Cardinalem Cribelum decimoquinto menſis Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuiſſe patribus ordinis communicatum per Clemẽtem Monilianum tituli ſanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio ſuæ ſolitæ reſidentiæ die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus Pij V. anno ſecundo.

Circa quam declarationem eſt aduertendum primo, quod non poteſt prælatus mandare, vt aliqua fiat proceſſio extraordinaria, vt illius occaſione poſſint mulieres dicta loca intrare. Licet enim prima fronte videatur, quod ſic, quia hic dicitur, quod cauſa proceſſionis poſſunt intrare, & lege non diſtinguente, nec nos diſtinguere debemus, ſecundũ tamen rei veritatem contrarium eſt dicẽdum; quia Summus Pontifex in ſua declaratione prætendit tantum ſcrupulos remouere, & illud tantum concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abuſus, ſicut in ſimili probat Corduba. *d* Et hoc confirmatur: Quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties, quoties, viſus eſt concedere diſcretum, & prudentem vſum, vt ait Michael *e* de Palatios.

d Cord. lib. 3. qq.q.37 prop. 3.par.47?.

e Palat. in 4. d.20. diſp. 3. pag.433.

Secundo notandum eſt, quod ſi tales mulieres tum cauſa proceſſionis, miſſæ, aut vigiliæ, imo etiã propter alios malos fines admittantur, non incurrunt ipſæ, neque admittens in pœnas huius conſtitutionis; quia cum Eccleſia non iudicet de occultis iuxta late tradita à Corduba, *f* & à Caſtro, non ponuntur dictæ pœnæ contra huiuſmodi ingredientes, neque admittentes, ſuppoſita dicta Papali declaratione. Et ſic videmus Eccleſiam excommunicare percuſſorem clerici, non tamen excommunicare illum, qui ipſum propoſitum habet percutiendi.

f Cord. lib 3. qq.q.38. Caſtro lib. 2. de leg. pæn. c.15. fol.608.

Tertio eſt notandum, quod per dictam declarationem poſſunt ingredi mulieres clauſtra, quando prædicatur in clauſtro, uel quandò in capitulo fieri ſolet cerimonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen ſuperiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quarto eſt notandum, quod non ita ſtatim finitis dictis officijs diuinis ſunt à clauſtris eijciendæ mulieres, ne poſſint ibi per breue temporis ſpatium permanere; ſed hoc moraliter eſt intelligendum, & practicandum, ſicut ſupra quæſtione *g* præcedenti in ſimili caſu diximus.

g Sup. q. præced.art.28.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrùm regulares S. Auguſtini poſſint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa.

RESpondeo dicendo, quod circa id, quod proponitur decidendum, tres caſus poſſunt conſiderari. Primus, cum toti vni collegio, vel monaſterio ſeruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secundus, cum intra clauſtra Eccleſiæ, vel monaſterij ſeruiunt ſingulæ ſingulis Canonicis in ſuis domunculis, vel cellulis, quas habẽt intra clauſtrum diuiſas. Tertius, cum ſingulæ ſeruiunt ſingulis in domibus, quas habent extra clauſtra ad ſuſcipiendos particulares hoſpites. Et in duobus primis caſibus dicendũ eſt, quod prohibitum ſit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat deciſio Capellæ *a* Toloſanæ inſpecta regula D. Auguſtini, & iuris communis diſpoſitione, & non ab re, nam in duobus caſibus mulieres accedunt ad monaſteria, & intrant clauſtra, vbi ſunt multi, quod prohibetur omnibus monaſterijs etiam non ſuſpectis, iuxta tradita in iure. *b* Et longè fortius, & grauius prohibetur à Pio V. Et merito quidem ob multa, quæ adduci poſſent. Quæ enim vni non eſt ſuſpecta, eſt alteri talis, & quæ vni videtur deformis alteri faſcinante diabolo, videtur formoſa, iuxta illud: *Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam.* Sic eodem ſuadente ſæpè cognata, mater, & filia viſa eſt aliquando extranea; iuxta ea, quæ de clericorum honeſtate in iure *c* ſcribuntur.

a Deciſ. Toloſan. 448.

b ca. peruenit. 12. q. 2.

c c. 1. de cleri. cob. & mulie.

In tertio verò caſu, quando non accedit mulier ad monaſterium, neque intra clauſtrum, ſed tantùm accedit ad domum vſibus vnius canonici deputatam, licet fortè monaſterio contiguam, quãdo illi mulier non ſit ſuſpecta, ſequenda eſt opinio Stephani Aufrer. in dicta Capella Toloſana, dicentis per aliqua iura *d* contrarium poſſe ſuſtineri, per quæ probat poſſe clericos ſeculares tenere intra ſuas domus cognatas collaterales vſque ad ſecundum gradum, & aſcendentes, & deſcendentes vſque ad quartum: imo & extraneas anus, & non ſuſpectas, neque habentes ſecum ſuſpectas, ſequens in hoc opinionem Panormitani. *e* Quod idem videtur dicendum de Canonicis regularibus habitantibus ſeorſum in domibus ſuis, vt videbantur habitare illi Eccleſiæ Toloſanæ, de quibus loquitur deciſio prædicta. Et ita concordat Nauarr. *f* dictam deciſionem cum ſententia Aufre.

d ca. volumus iuncta gl. 81. d. c à nobis, de coha. cler.

e Pan. in c. 1. de coha. cler.

f Nau. in cap. ſtatuimus. n. 65.

ARTICVLVS V.

Quis poteſt diſpenſare in pœnis huius conſtitutionis.

RESpondeo dicendo, quod iam in ſuperioribus *g* eſt latè declaratum.

g Supra hac q. ar. 1. & ſu. 24. art. 17.

QVAESTIO XLIX.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrum moniales poſſint egredi clauſuram.*

2 *Vtrum poſſint egredi moniales S. Claræ ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſſitate.*

3 *Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monaſterio exire.*

4 *Quid nomine epidemiæ veniat, propter quod moniales à clauſura exire poſſunt.*

5 *Vtrum caſus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales poſſunt à clauſura egredi, ſint reuocati à Pio Quinto in ſua conſtitutione.*

6 *Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum à monaſterio.*

7 *In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos, & ipſa moniales egredientes, et ipſas recipientes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum moniales poſſint egredi à clauſura.

RESpondeo, quod ex ſupradictis ſatis patet, teneri omnes moniales ad clauſurã, ita quod ab ea minimè egredi poſſint, & ad huiuſmodi clauſuram obſeruandã ordinauit Eugenius IV. *Quod ſicut Abbatiſſa, & aliæ ſorores, & earum prouiſora ad hoc deputata tenẽt claues, quibus ab intra porta monaſteriorũ clauduntur, ſic per confeſſores, & alias honeſtas perſonas (per miniſtros generales aut prouinciales deputandas) ex parte exteriori, habeantur claues, & conſeruentur.* Et Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione ait, in hunc modum, *Declaramus præterea nullis monialib. etiam Tertiarijs licere habere oſtium, per quod ex monaſterio intrari poſſit in ipſarum monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſecularibus ad miſſam & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruẽdum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiarijs egredi à ianua monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, qua patere ſolet aditus ſecularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulſandum ipſam ianuã clauſuræ, quæ loca cũ ſaltem pro cauſis præfatis patere ſoleant ſecularibus extra clauſuram cenſeri debent, etiã quo tempore clauſa ſunt.* Hæc Greg. XIII. Circa quæ notat *b* Nauarrus, quod tria hic inculcantur à Gregorio Tertio decimo per ſe patientia, & noua, quæ & ſi iuſta, & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror dura, niſi ſecum reputent multorum huius ſeculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam ſanctimonialium ſanctimoniæ inimicam fuiſſe cauſam, ea ſtatuendi; & vtinam, vt ſtatuuntur ſeruentur. Vides, quo deſiderio ardeant Summi Pontifices clauſuram ſeruandi, & quantum ad moniales Sanctæ Claræ hoc pluſquam manifeſtum erat ante Concil. Trident. & ante conſtitutiones Pij Quinti, & Gregorij Decimi tertij. Vrbanus enim Quartus ſtatuit, qualiter moniales Sanctæ Claræ ſecundum regulam (quam ipſe ordinauit) profeſſæ teneãtur ſeruare clauſuram monaſteriorum ſuorum, ſub forma ſequenti. *Omni namque tempore vitæ ſuæ hanc vitam profitentes clauſuræ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum ad intrinſecam monaſterij deputatũ, niſi forſan (quod abſit) ſuperuenerit ineuitabilis*

b Nauar. vbi ſup. n. 57.

Digitized by Google

bilis neceſſitas ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius huiuſmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendum licentiam poſtulandi. In quibus caſibus, transferant ſe ſorores ad locum aliquem competentẽ, in quo (quantũ commode fieri poterit) clauſæ morentur, quouſque eis de monaſterio ſit prouiſum. Et propter huiuſmodi neceſſitatis euidentiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictam clauſuram vlterius exeundi, forte de mandato, aut authoritate Cardinalis Romanæ Eccleſiæ, cui à Sede Apoſtolica generaliter fuerit iſte ordo commiſſus; niſi ad aliquẽ locum aliquæ mitterentur cauſa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monaſterium eiuſdem ordinis, vel cauſa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidentis, & grauis diſpendij euitandi, vel niſi de eiuſdem Cardinalis mandato, aut Authoritate monaſterio primo rationabili cauſa relicto totus conuentus ad monaſterium aliud ſe transferat. Ita habetur in monumentis *a* ordinum.

Pro explicatione eſt notandum, quod moniales Sanctæ Claræ ampliorem habent obligationem ad clauſuram illa, quæ à iure *b* communi cæteris monialibus, poſita eſt. Hoc patet, quia in *c* Regula ſuæ profeſſionis ſic dicitur, prout patet ex ſupradictis, ita, quod clauſura eſt vnum ſuorum votorum principalium, prout eſt ſeruare obedientiam, paupertatem, & caſtitatem, ſuper quo non eſt aliqua diſpenſatio, niſi in caſibus poſitis ab Vrbano Quarto in dicta regula. Qui vt melius percipiãtur, libuit hic eos proponere ipſos ſigillatim explicando per articulos ſequentes.

a In 1. Imp. fo. 18 2. tra. 3. & in 2. imp. f. 257. in tract. 2. rub. 2.
b In c. periculoſo. d. t. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſint egredi moniales Sanctæ Claræ ſuperueniente ineuitabili, & periculoſa neceſſitate.

RESpondeo dicendo, quod primus caſus poſitus, in regula Sanctæ Claræ, in quo poſſunt moniales à clauſura exire, eſt, ſi ſuperuenerit ineuitabilis & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius conſimilis, quæ dilationem nullo modo ſuſtineret ad poſtulandum licentiam egrediendi. In quibus caſibus dicit Vrbanus, transferant ſe ſorores ad alium locum competentem, in quo, quantũ commode fieri poterit clauſæ morentur, quouſque eis de monaſterio ſit prouiſum.

Et aduertendum, pro explicatione quod non poteſt ſuperior cogere moniales ad ſeruandam clauſuram, extante periculo mortis: ſi mors, cuius periculum imminet, ſit violenta, quia nemo poteſt cogi, vt ſeipſum occidat, quia id aperte eſt contra legem naturæ. Si tamen mors non ſit violenta, ſed naturalis, qualis eſt, quæ ortum habet ab ægritudine, videtur quidem probabile, quod ſic: probatur, nam Carthuſienſes coguntur licitè, vt abſtineant à carnibus, quamuis ſint morituri ea ęgritudine, propter abſtinentiam ab eſu carnium. Quia hæc abſtinentia cum reſpiciat bonum cõmune illius religionis, & tendat ad conſeruationem virtutis abſtinentiæ, poteſt cadere ſub præcepto, vt tenent Theologi.

Nec in hoc caſu infertur illis vis, quia ex quo ipſi religioſi emiſerunt votum abſolute, & ſimpliciter abſtinendi perpetuò ab eſu carnium, habet ipſa religio ius cogendi profeſſores illius ad talem abſtinẽtiam, ſicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conſeruanda patria, quamuis, ſit probabile periculum mortis. Eodẽ pacto, quia aliquæ religioſæ tenentur ex voto ſeruare caſtitatem, & multæ promiſerunt perpetuam clauſuram, & cunctæ ex præcepto Pij Quinti, *Circa paſtoralis*, ad illam tenentur ſimpliciter, inde ſequitur, quod poſſint cogi licite ad ſeruandam clauſuram cum diſcrimine vitę pro conſeruando bono communi religionis, & pro tuenda caſtitate, & honeſtate.

Hinc colligo, non eſſe damnandos, nec vt crudeles reprehendendos prælatos, qui nolunt diſpenſare cum monialibus, vt egrediantur quamuis medici teſtificentur, eſſe morituras, niſi egrediantur, cum poſſint cogi cum diſcrimine vitæ ad ſeruandã clauſuram; præſertim, ſi ex tali diſpenſatione oriatur ſcandalum, & diſſolutio clauſurę. Quia ex quo cum vna diſpenſatur, reliquæ ægrè ferunt, niſi cum illis ſimiliter diſpenſetur, & ſic facile pateret aditus ad euertendum totam clauſuram.

Secundo colligo, non eſſe reprehendendos prælatos, qui mortali exiſtente ægritudine, & teſtimonio vero Doctorum medicorũ accedente aliquando cum aliqua moniali ſeruatis ſeruandis diſpenſauerint. Verbi gratia, ſi monialis non ratione voti, ſed præcepti tantùm eccleſiaſtici teneatur ad clauſuram in aliquo monaſterio ſeruandam, quam ante Concilium Tridentinum non ſeruauerat, & monaſterium eſt in loco quodam deſerto, ad quod non poterant medici accedere, toties quoties ipſi opus ſit, & ipſa monialis ſit anus, & monacha grauis quõdam ipſius monaſterij Abbatiſſa; & infirmitas non poſſit curari, niſi quotidie à medicis viſitetur infirma. Nec his obſtat cõſtitutio Pij Quinti, de qua infra latius dicetur, prohibens ſecundũ intellectum aliquorum, quod nec etiã in periculo mortis liceat ipſis licentiam concedere ad egrediendum. Nã Extrauagans debet intelligi, quãdo ipſæ ſunt in monaſterio, vbi accedere quotidie poſſunt medici ad curãdas infirmitates grauiſſimas, & continuas, & malorum homorum ſatis abundantes, ad quarum curationem continua medici viſitatio eſt neceſſaria. In his enim monaſterijs licet continuis infirmitatibus grauiſſimis moniales ſint præpeditæ, habent tamen medicos, qui earum continuum laborem poſſunt viſitatione continua ſubleuare, & poſſunt eas aſſiſtẽdo ibi inuiſendo curare. At ſaluo ſemper ſummi Pontificis maximi decreto in monaſterijs in deſerto exiſtentibus, quorum fundationes non obligabant ad clauſulam, vbi medici non quotidie viſitãt moniales, quorum frequens viſitatio eſt præciſe neceſſaria ad dictam infirmitatem ſanãdam, ego certe Pij Quinti Extrauagãtem rigoroſam limitarem. Præcipue cum ſecundum opinionem Nauarri, de qua infra agemus, non ſit hucuſque lata lex, quæ ipſos prælatos arceat, ne poſſint diſpẽſare in caſu prædicto. Nec diſpẽſatio in caſu ipſius monachæ, anus, & benemeritæ, eſt occaſio relaxationis, & diſſolutionis clauſuræ, num ipſam tot, & tales circunſtantiæ comitentur. Et ſi in tali caſu eſſet ſcandalum aliquarum, contemnendum eſt, quia reuera eſſet acceptum, & non datum. Et in his omnibus ſumma prudentia deliberatione, & conſilio procedendum eſt, vt ſine religionis diſpendio quandoque extremæ religioſarum neceſſitati, ſuccurratur.

Aduertendum ſecundo, quod ſi mors, quæ imminet monialibus, eſt violenta vtea, quæ prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hoſtili incurſu, & ſimili cauſa, videtur quidem, quod ipſæ moniales tenentur egredi à monaſterio, & ad tutum locum ſe recipere; quia ſi oppoſitum facerent, ſe ipſas occiderent, quod eſt omnino illicitum. Sed in hoc caſu tenentur licentiam, petere à ſuperioribus, ſi in breui poſſit haberi; quia ſecundum *c* ius prohibitus eſt egreſſus ſine licentia ſuperiorum. Si tamen ſit periculum in mora, ſufficit

c cap. Monachum. 20 q. 4.

Digitized by Google

ſufficit licentia præſumpta. At ſi periculum mortis ſit ex ægritudine, cum talis mors non ſit violenta, ſed naturalis, non tenentur egredi, imò opus virtutis efficient; ſi pro conſeruanda clauſura tale periculum ſuſtineant. Et in hoc caſu ſine licentia expreſſa, & in ſcriptis non licebit exire, quanuis ſit infirmitas lepræ, & epidemiæ, prout tenet *a* Syluester.

a Sylu. tit. religio. 7. §. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monaſterio exire.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus Pontifex maximus in extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honeſtati*, ait, *quod nulli monialium ſiue ſubditæ, ſiue prælatæ etiam Carthuſienſium, Ciſtercienſium, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum etiam militiarum, cuiuſcunque dignitatis etiam ortarum à Regia, vel illuſtri proſapia, de cætero etiam infirmitatis, vel aliorum monaſteriorum etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorumve cõſanguineorum viſitandorum, aliave occaſione prætextu à monaſterijs exire, niſi ex cauſa magni incendij vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, ſed neque in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere.* Hæc Pius Quintus.

Circa quam extrauagantem eſt notandum, quod licet capitulum, *periculoſo*, ob ſolam vnam cauſam, ſcilicet, infirmitatis periculoſæ, vel ſcandaloſæ, permittat egreſſum, tamen Pius Quintus in ſua extrauaganti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidemię permittit ipſas moniales exire, & licet hæ duæ poſtremæ videntur contineri ſub infirmitate periculoſa, & ſcandaloſa, de qua ſolùm fit mentio in dicto capite *periculoſo*, infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculoſæ, & ſcandaloſæ ſunt, dubium tamen controuerſum eſt valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones à Pio Quinto poſitæ, debeant extendi ad ſimiles caſus. Cui dubio reſpondet *b* Nauarrus affirmatiue. Sed cum tres caſus poſiti, & excepti à Pio V. ſcilicet, incendium, lepra, epidemia ſint tangentes totã communitatem, ita quod ſi in his non egrederẽtur moniales à ſuis monaſterijs, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem, non debere extendi niſi ad caſus totã communitatem tangentes, vt eſt impetus aquæ ductus, incurſus hoſtilis. Quam opinionem contra Nauarrum tenet *c* Gutierez. Nec obſtat quæ Nauarrus in cõfirmationem ſuæ opinionis adducit, quod ſcilicet quamuis ſolùm quatuordecim cauſæ exprimantur, ob quas ſolùm filij exhæredari poſſunt, prout dicitur in *d* iure, tamen propter alias ſimiles cauſas dicunt iuris periti poſſe exhæredari. Nam reſpondetur concedendo propter alias ſimiles cauſas poſſe exhæredari, in quibus videlicet eadem militat ratio ipſius legis, & authenticæ ipſas quatuordecim cauſas ſigillatim numerantis, ſcilicet ingratitudo contra illum, qui poteſt hæredes exhæredare. Et ſimiliter dicimus, quod propter alias cauſas ſimiles poſſunt egredi clauſtra moniales, quando in ipſis cauſis militat ratio cauſarum à Pio Quinto ſignatarum, ſcilicet, quando non exeuntibus monialibus communitas, & congregatio ipſarum in maximo, & probabili periculo conſtitueretur. At vbi eſt periculum ſolius monialis infirmę, ſi non exeat à monaſterio, non verſatur eadem ratio, & ſic non eſt, cur fieri debeat talis extenſio ex ſimilitudine rationis. Et hanc opinionem ante iſtam Pij Quinti conſtitutionem attento termino iuris *e* antiqui tenuit Collector priuilegiorum Mendicantium adducẽs in eius confirmationem, quod Papa in omnibus locis Regulæ Sanctæ *f* Claræ, vbi aliquid contra clauſuram exoptauit, ſiue in caſibus fortuitis, ſiue non fortuitis nunquam habuit conſiderationem ad aliquam perſonam particularem. Vnde cum in omnibus ſuis exceptionibus Papa ſemper conſuluerit, & prouiderit communitati, & non monialibus in particulari, bene colligitur, quod ſolùm voluit commoditatem communitatis aliquando præferri clauſuræ, & non commoditatem, & neceſſitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem, ſequendo collectorem, tenet doctiſſimus Corduba in additionibus ad compendium reſpondens argumentis in contrarium. Quam etiam tenent Patres *g* Collectores libri ſupplementi in deciſionibus quorundã dubiorum, quæ in Salmanticena Academia cum Doctiſſimus communicauerunt, affirmantes, hanc fuiſſe eorum opinionem.

b Na. in c. ſtatuimus nu. 6.

c Gutier. de q. cano. q. 14.

d ca. non licet de li. præterit.

e Auth. vt cũ de appell. cognoſc. §. aliud quoque capitulum cum ſequente. §. coll. 8.

f d. c. periculoſo collectio. titulo clauſura. monia. dub. 1.

g Colle. in deciſi. dub. ad finem ſuppl. ſe. 2. q. dub. 1.

Sed aduertendum, quod generales, & eorum viſitatores poſſunt optimo iure non caſtigare, imò melius facient non caſtigando prouincialem pęnis contentis in conſtitutione Pij Quinti, quia ſcilicet dedit licentiam alicui moniali ad egrediendum à monaſterio ad certum tempus propter graué infirmitatem, quæ in monaſterio non poterat curari, licet ipſa infirmitas non eſſet nociua communitati, ſequendo in hoc vt veram opinionem Doctiſſimi Nauarri, ignorando contrariam opinionem eſſe communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuerſos intellectus à viris doctis, excuſat à pœnã, imò & à culpa, ſecundum communiter Doctores. Et hæc conſtitutio diuerſos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maximo, ne in æquiuoco laborent patres prouinciales, quod patres generales in ſuis diffinitoribus capitularibus declarent in opinionem contra Nauarrum, in iudicando, & conſulendo eſſe ſequendam, vt ita ſcito vero intellectu prælati, à conceſſione huiuſmodi licentiarum abſtineant, quaſi à facie colubri fugiendo peccatum.

ARTICVLVS IV.

Quid nomine epidemiæ veniat, propter quam moniales à clauſura exire poſſunt.

RESpondeo dicendo, quod communium morborum, non vna neque ſimplex eſt ratio. Nã ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij peſtilentes. Endemij id eſt populo peculiares, ſunt illi, qui perpetuo locum aliquem, vel agrum, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupant, propter loci poſituram, vel aquarum naturam (vt bocium, morbus latheralis) qui aliquibus populis ſunt peculiares, qua de cauſa huiuſmodi morbos endemios, quaſi patrios, aut vernaculos appellandos eſſe *h* Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus teſtimonia. Nam *i* Plinius guttur hominibus tantùm ex aquarum, quæ potantur, vitio plerunque intumeſcere ſcriptum reliquit, cui conſenſit *K* Orbaſius. Quo loco de aquis verba faciens ait: Nam & gutturoſi nonnunquam ab ipſis fiunt aquis. In qua etiam ſententia eſt *l* Vitruuius inquiens, *iuxta Aequicolos autem in Italia, & Alpibus in natione Medullorum eſt genus aquæ quam qui bibunt turgidis gutturibus afficiuntur.* Quorũ gutturũ meminit *m* Iuuenalis dicens, *Quis tumidũ guttur miratur in Alpib.* Inter Alpes, quæ Italiam diſtinguunt à Gallia presbyterũ quendam

h Gale. lib. 1. de vict. acutorum. c. 9.

i Plin. l. 1. ca. 37. par. poſt medium.

K Orbaſ. l. 3. in finem.

l d. Vitru. l. 8. archite. ca. 3. iuxta fine.

m c. Iuuenal. ſatira. 13.

Digitized by Google

a Muſa. l. de ratio. vict. in morbis acut. conſ. 6.

quendam cantorem ſe vidiſſe affirmat Antonius a Muſa, viginti quinque librarum guttur habentem.

Populi etiam ad Aquilonem expoſiti ſatis comprobant morbum lateralem inter endemios morbos recenſeri debere, eo quod magno ſuo malo illũ ſingulis annis patiuntur. Alij verò communiũ morborum epidemij dicuntur, qui per populum graſſantur, aut de populo in populum vagantes, plurimos corripiunt inſequentes aeris corruptionem, aut ſyderis alicuius influxum. Ex his quidam ſunt peſtilentes, qui *Loimodes*. Sunt autem idem, quod epidemiæ pernicioſæ. Qui morbi peſtilentes ob id appellantur, quia maiorem hominum, quos inuadũt, partem interimunt, quemadmodum *b* Galenus his verbis docet. *Oſtendit hac ſententia Hippocrates morbos multos eiuſdem ſpeciei vno fieri tempore, quos ſi pernicioſi fuerint, peſtem appellant, ſi verò mitiores, altera quadam indicant appellatione epidemios, vel apidemios nominantes. Vt epidemus morbus ſit, qui tẽpore aliquo in regione aliqua abundet, inſoleſcatque; peſtis vero epidemia pernicioſa*. Huic ſimilem alteram ſententiam idem Galenus ſcripſit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cum enim docuerit morbum illum nõ nuncupari per quinque ſyllabas *Epedimon*, aut per quatuor *Epidemion*, ait *tenendum eſſe, morbos quoſdam inuadere multos vniuerſim, qui ſcilicet communes appellantur, quoſdam verò ſeparatim quẽlibet, quos ſperades vocant. Inter communes rurſus alij publici ſunt, quos vocant endimos, qui naturam villæ, vel agri, vel ciuitatis inſequuntur. Alij vulgares exiſtunt, qui epidemij nuncupantur, horum pernicioſiſſimi, peſtilentes dicuntur, qui perinde, ac totum vulgarium morborum genus cœli, aut aeris ſtatu proficiſcuntur, ſicut ſporades, ob errorem in victu aut vitium in temperatura fiunt*.

b Gal. lib. 1. de rat. vict. in morbo acut. com. 9.

c Gal. li. 3. de morb. popu. p. 3. com. 20.

Porro hoc nomen peſtilens, nulli morbo propriũ eſt, ſicut nec epidemus vt Galenus eſt *c* author, dicens. *Vnus de vulgaribus morbis, & ipſe peſtilens eſt.* Sed alibi dicit his verbis. *Nam ſi quando nulla morbi peſtilentis forma communis vulgetur. cæteri diſperſi ſunt morbi; nec enim ait, certi eſt morbi nomen vulgare, vel peſtilentis. Cæterum quicunque vno in loco multos ſimul inuaſerit, vulgaris hic vocatur, qui ſimul ſi hoc habeat vt multos perimat, peſtis ſit*. Voluit itaque Galenus peſtilentem epidemium non dici de morbo aliquo peculiari, ſed apparere poſſe ſub cuiuſlibet morbi ſpecie. Apparet tamen quandoque ſub ſpecie phrenitidis, aut letargiæ, aut plenitudinis, aut carri, aut cathodri, aut catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc vt epidemus ſit, vt populariter graſſetur, qui ſi populariter graſſando plurimos interimat peſtilentis naturam induit.

d Ariſtot. 1. prob. pro. 7.

Ex his ſequitur erraſſe *d* Ariſtotelem eo quod ſatis impropriè loquitur de vocabulo peſtis, dum ait, *ex morbis ſolam peſtem eſſe pluribus communem*. Conſtat enim ex ſuperioribus, aliquos eſſe morbos communes non peſtilentes. Morbus enim peſtilens, hæc duo habere debet, vt populariter graſſetur, & pernicioſus ſit, maiorem ægrotorum partem, quos apprehenderit, interimens. Epidemo verò vnum eſt neceſſarium, vt plurimos inuadat, ſeu populariter graſſetur, ſine pernicie. Nam ſi pernitioſus ſit iam nõ ſimpliciter epidemius; ſed epidemus, pernicioſus, aut peſtilens dicendus eſt.

e Hipp. l. 3.

Liquet etiam ſi improprietatis, & contra antiquorum placita nonnullos noſtri temporis medicos peſtilentes febres nũcupare eas, quæ mali moris ſunt, ſiue pernicioſæ, & quæ cum ex anthematis euenire ſolent (*calenturas de pintas, hodie vocant*) quanuis non ſunt populares, aut pluribus hominibus cõmunes. De quibus verba faciens *e* Hippocrates inquit *Maleficentiſſimæ febres à ſignis affligentes difficillimis quarto die, aut quinto interimunt*. Hæ enim deterrimæ exitioſiſſimæ, ſeu mali moris debent dici, non tamen peſtilentes, eo quod non ſunt multis communes. Quod ſi fuerint, tunc merito peſtilentes appellantur, ſi Hippocratis, & Galeni dicta ſequimur, qui pernicioſam febrem atque malignam, non ſimpliciter appellarunt, peſtilentem.: ſed eam tantùm, quæ cum pernicie in eadem ciuitate populove plurimos inuadit.

Ex dictis clare ſequitur, quod quando aliqua monialis infirma fuerit morbo plurimos inuadente, ſeu populariter graſſante etiam ſine pernicie poteſt licentiari à prælatis, vt à clauſura poſſit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim ſecundum ſuperius dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantùm ſufficit. Et Pius Quintus concedens, vt ipſæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate poſſint exire, nullum verbum fecit de epidemia peſtilẽte, quæ plurimos inuadit, & populariter graſſatur, maiorẽ partem ægrotorum, quos apprehenderit interimente, ſed loquutus fuit abſolute de epidemia, quæ poteſt, ſtando in rigore vocabuli accipi pro morbo multos inuadente, & populariter graſſante etiam ſine pernicie. Conſiderans, quod ſi inuadat moniales, & per monaſterium graſſetur, difficillime poſſent moniales ſeruare clauſuram, cum ad earum curam ſit neceſſarium mulieres ad minus introducere intra clauſtrum ad earum medicamen, aut ad curationem extra ſepta monaſteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrum caſus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales poſſunt à clauſura egredi, ſint reuocati à Pio V. in ſua conſtitutione.

Reſpondeo dicendo, quod Pius Quintus determinat ſequendo Concilij Trident. decreta, non poſſe moniales egredi à clauſura, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & caſus excepti firmant regulam in contrariũ. Et ſic videtur dicendum, quod alij caſus poſiti ab Vrbano Quarto ſint à Pio V. in ſua conſtitutione reuocati.

Sed contrarium eſt dicendum. Nam ſecundus caſus, quando, ſcilicet, mittuntur moniales ab habẽte poteſtatem ad aliquem locum cauſa plantandi, vel ædificandi eandem religionem aut reformandi aliquod monaſterium eiuſdem ordinis, non eſt reuocatus à Pio V. Licet enim nominet tãtùm caſus ibi poſitos, eſt tamen dicta conſtitutio extendenda, ad alios caſus ſimiles habentes eandem rationem. Donatio enim ob ſolas quinque cauſas poteſt reuocari, prout habetur in iure. *f* Gloſſa tamen ibi communiter recepta habet, ob alias ſimiles poſſe reuocari, vt latius referunt, & ſequuntur Felinus, *g* & Ripa. Vnde cum caſus nominati à Pio V. concernant cõmunitatem, & hic caſus ſit eis ſimilis, concernit enim communitatem religionis, non particularem monialem licentiandam, cum exeat ad plantandam religionem & ad monaſterium ædificandum, aut reformandum ſequitur euidenter in dictis caſibus à Pio V. nominatis comprehendi.

f l. fi. C. de reuocand. dona.

g Fel. in c. paſtoralis de reſcrip. nu. 1. Ripa. in d. l. fin. ar. nu. 137.

Ex quo infero primo, quod tertius caſus non eſt reuocatus, & ſic poteſt monialis licentiari cenſura regiminis, ſcilicet, vt aliqua monialis ſit prælata alicuius monaſterij, cũ hic caſus maximè concernat ipſius religionis augmentũ, & propagationem. Et ea-

Digitized by Google

a Colleſt. tit. clauſura. dem ratione ait a Collector priuilegiorum mendicantium, quendam expoſitorem tenuiſſe, quod non ſolùm poſſit aliqua monialis egredi clauſuram, & duci, vt ſit Abbatiſſa alterius monaſterij, ſed etiam, vt ſit magiſtra nouitiarum, ſeu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum conſiſtit honeſtas religionis, prout habere cuſtodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent ad regimen, & ipſis religio maxime ampliatur. Addit etiam prædictus author, quod peracto officio, pro quo aliqua monialis ducta eſt ad aliud monaſteriũ, ſi vult egredi ad ſuum monaſterium, poteſt reuerti ſola, ſi ſocia vult remanere, aut ſocia poſſet reuerti ſola, ſi principalis nollet regredi, de conſenſu tamen vtriuſque monaſterij.

Secundo infertur, quod non ſit etiam reuocatus quartus caſus, ſcilicet, cauſa correctionis (quando, ſcilicet, aliqua monialis non poteſt corrigi in monaſterio, vbi habitat timore ſuorum cognatorum, vel alia cauſa moraliter vrgente) tunc enim poteſt duci ad aliud monaſterium. Hic enim caſus totum religionis corpus concernit, cum ex punitione delictorum ſine ſtrepitu, & tumultu, maxime eius nitor reſplendeat.

Tertio infertur, quod quintus caſus nõ eſt etiam reuocatus, ſcilicet, quod poſſint egredi cauſa alicuius valde euidentis diſpendij euitandi. Diſpendium enim, de quo in iſto caſu fit mentio, eſt, quando aliqua monialis eſſet infecta aliqua infirmitate tã contagioſa, quod merito timetur inde prouenire magnum damnum alijs monialibus, aut non poſſe ibi ſtare ſine grandi periculo, vel ſcandalo communitatis. Imò hic caſus, per conſtitutionem Pij V. eſt declaratus, vt habeat locum in infirmitate lepræ, aut epidemiæ prout late dictum eſt in ſuperioribus.

Quarto infertur, quod ſextus caſus, in quo moniales poſſunt exire, ſcilicet quando de mandato prælati habentis authoritatem, monaſterio primo ex cauſa rationabili relicto totus conuentus ad monaſterium aliud ſe transfert. Hic enim caſus, vt patet, concernit communitatem ipſius monaſterij, pertinet enim ad vtilitatem religionis, vt monaſteria de vno in alium locum transferantur, & propter eam vtilitatem ordinat b Concilium Tridentinum, vt, *quia monaſteria ſanctimonialium, extra mœnia vrbis, vel oppida conſtituta malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus ſine vlla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita, curent Epiſcopi, & alij ſuperiores, ſi ita videbitur expedire, vt ſanctimoniales ex eis ad noua, vel antiqua monaſteria intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur, & confirmatur*. Nam ſicut vetatur ingreſſus virorum in monaſteria monialium; ita vetatur egreſſus earum à monaſterio. At congregatio Concilij reſpondit Archiepiſcopo Genuenſi dicens. *Cauſa euidentis vtilitatis monialium data eſt licentia ab ordinario eorum curatoribus in ea monaſteria ingredi, dummodo eorum ætas, & morum grauitas ſit quæ ipſos commendet.* Hæc congregatio. Vides quomodo propter euidentem vtilitatem modo permittatur ingreſſus, ergo propter eandem patebit etiã egreſſus. Denique, vt omnia ſupradicta confirmem Pius Quintus in ſua conſtitutione non derogauit Concilium c Tridentinum, in quo dicitur. *Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à monaſterio etiã ad breue tempus quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*, & omnes caſus ſupra poſiti ab Vrbano IV. legitimas ſatis cauſas à Summo Pontifice approbatas, præ ſe ferunt. Vnde ſuperiores concedentes licentiam ad exeundum in dictis caſibus tantùm, debent declarare ipſos caſus eſſe eorum, qui à Pontifice maximo ſunt approbati, vt moraliter vrgentes ad eam licentiam concedendam. Nec his obſtat conſtitutio Pij V. prohibens egreſſum omnium monialium ad alia monaſteria. Nam reſpondetur, quod intentio finalis illius decreti non eſt prohibere abſolute omnem exitum, ſed illum, ex quo generatur ſcandalum; qualis eſt exitus ad diſcurrendum per domos ſecularium, & exitus Abbatiſſarum ad viſitanda alia monaſteria ſibi ſubiecta, vt euidenter conſtat ex dicta conſtitutione. Sed exitus ad alia monaſteria propter aliquam cauſam iuſtam non eſt huiuſmodi, & aperte conſtat, ex tali exitu pudicitiam non periclitari; ergo non eſt prohibitus; cum certũ ſit in iure, quod ceſſante cauſa ceſſat eius diſpoſitio. Et confirmatur. Nã vt conſtat ex eadẽ cõſtitutione intẽtio eius fuit Con. Trid. decreto adhærere, & in cõcilio, vt dictũ eſt, nõ abſolute omnis exitus prohibetur, ſed ille dũtaxat, qui ſine ſuperioris licentia, & ſine cauſa fit.

b Seſ. 25. de reg. c. 5.

c d. c. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum à monaſterio.

Reſpondeo dicendo cum d Concilio Tridentino decernente: *Dare autem, tantùm Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs*. At Pius V. in ſua conſtitutione ait, quod præter licentiã ſuperioris ſit enim neceſſaria licentia Epiſcopi, & congregatio Cardinalium in hunc modum declarauit, *Monialibus monaſterio exeuntibus etiam cum cauſam probabili requiri in eo communem conſenſum ſuperioris regularis, & Epiſcopi loci*. At præfata conſtitutio in hac parte in Hiſpania non eſt in praxi, & per non vſum amittit vim obligandi. Præterea prędicta cõſtitutio habet locum in monaſterijs monialium, quæ non ſolùm ſubduntur generalibus, & prouincialibus habentibus iuriſdictionem epiſcopalẽ, ſed etiam ſubduntur prioribus conuentualibus tali iuriſdictione epiſcopali carentibus. Nã in talibus monaſterijs non ſufficit, ſuperioris immediati licentia ad exitum monialis, ſed requiritur neceſſario licẽtia, & approbatio ſuperiorum habentium epiſcopalem iuriſdictionem. Nam re vera generales, & prouinciales, quoad iuriſdictionẽ, ſunt Epiſcopi ſuorũ ſubditorum. Quare abſq; vllo conſcientiæ ſcrupulo poteſt monialis regularibus ſubdita, exire à monaſteriis cum ſola licentia generalium, aut prouincialium ſine alia approbatione Epiſcopi ſecularis.

d d. c. 5.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupra dictos & ipſa moniales egredientes & ipſas recipientes.

Reſpondeo dicendo, quod Pius V. in ſua conſtitutione ait. *Aliter autem, prout præfertur, ingredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunq; concedentes, necnon comitantes ac illarum receptatrices, perſonas, ſiue ſeculares ſiue Eccleſiaſticas, cõſanguineas vel non cõſanguineas vinculo excommunicationis maioris latæ ſententiæ ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, à qua præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeant*. Hæc Pius V. Et vlterius, *Moniales & prælatos contra facientes officijs, & dignitatibus priuat, & inhabilitat ad ea in poſterũ obtinẽda, & quaſcunq; exeũdi licẽtias etiã à Sede Apoſtolica conceſſas reuocat*. Aduertendum, quod ſi moniales Sanctæ Claræ clauſuram extra caſus ſupradictos egrediendo, ſuam regulam tranſgrediuntur, & pec-

Digitized by Google

& peccant mortaliter, licet non incurrant excommunicationem niſi vno tantùm caſu, ſcilicet eundo ad curiam Romanam, prout in earum regula continetur. At hodie per Concilium Tridentinum excõmunicationis vinculo latæ ſententiæ feriuntur omnes in vniuerſum moniales egredientes ſine legitima facultate à clauſura, quomodocunque egrediantur.

a 3.fo.210.

Aduertendum etiam, prout continetur in libro *a* ordinis Italico, quod, *Benedictus XII. ſtatuit, quod ſi Abbatiſſa clauſuram exire præſumpſerit, vel ad exeundum aliquam licentiauerit monialem, per miniſtrũ ſuũ de diſcretorum fratrum conſilio remoueatur à regimine Abbatiſſæ; moniales verò dictam exeuntes clauſuram caſibus non permiſſis ipſo facto ſunt inhabiles ad quæcunque officia in earum ordine obtinenda, & nihilominus ſubdantur pœnis, quæ in ipſo ordine conſueuerunt imponi.* Aduertendum denique, quod pœnæ ſuprapoſitæ contra recipientes & concomitantes prædictas moniales egredientes, non videntur comprehendere illos, qui compaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciunt. Verbi gratia, ſi aliqua perſona cognata, & amica reciperet, vel comitaretur monialem egreſſam à monaſterio, aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco deſerto cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ea monialis damnum aliquod pateretur, exhortando ipſam vt ad ſuum rediret monaſteriũ, non incurreret ſententiam excommunicationis, nec pœnas dictæ conſtitutionis, etiam ſi ipſa monialis nollet redire, prout tenet *b* Nauarrus. Qui ſubiungit, quod non auderet excludere illos cognatos, qui ſine alia neceſſitate, quàm vitandi opprobrium crudelitatis, vel ruſticitatis, aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerent. At ego ſaluo meliori iudicio non timerem illos liberare. Nam grauiſſimũ omnium peccatorum eſt hæreſis, & receptatores hæreticorum excommunicatione maiori Bullæ Cœnæ Domini plectuntur, & nihilominus ſecundum opinionem, quam ſequitur cum *c* Caietano idem Nauarrus, recipientes dictos hæreticos, non vt hæreticos, ſed vt amicos, & cognatos, moti quadam cõpaſſione naturali, & amore, non incidunt in dictam cenſuram. Vnde videtur dicendum, quod receptatores, & concomitantes dictas moniales de earum egreſſu diſplicentes, & regreſſum exhortantes quodam amore naturali, & affectione ſanguinis, & compaſſione recipientes, & concomitantes, non incidũt in dictam cenſuram. Quis autem poſſit abſoluere à pœnis huius conſtitutionis, grauis eſt difficultas, pro cuius vera reſolutione recurre ad ea, quæ in ſuperioribus *d* dicta ſunt. Et eſt aduertendum, quod in ſede Apoſtolica non ſolet dari licentia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monaſteria, maneat prout tradit Staphileus. *e* Sub hoc enim prætextu, plura, quæ non decent, ſequi poſſent. Et habemus in libro Machabæorum *f* virginem incluſam domi eſſe debere, & fœminæ religioſæ ſub clauſura morari debent, prout dicunt ſacri Canones, *g* & debent cum aliis monialibus habitare, & viuere. Imo neque illis propria receptacula habere licet, vt iidem ſacri Canones *h* affirmant. In ſumma in omnibus circa illas caute procedendũ eſt, vt euitentur, quæ earum pudicitiæ inſidiari poſſunt argumento aliquorum iurium. *i* Verum eſt tamen quod olim propter aliquas cauſas, quas commemorat Quintilianus *K* Mandoſius, hæc licentia concedebatur; quas hic non refero, cum iam hodie etiam propter illas minime licentia concedatur.

b Na. in c. ſtatuimus. n. 31.

c Caie. 2. 2. q. 91. art. 1. Na. c. 27. nu. 161.

d Sup. 24. ar. 17.

e Staph. de Signat. fol. 192. ver. moniali. prof.

f Mach. 3. ca.

g c. mulieres ante fin. de iudicijs: li. 6. c. vnico de ſtatu regulari. li. 6.

h c. periculoſo 18. q. 2. l. ſi diſceptaretur. ff. vbi pupillos educari oportet.

i c. cũ locũ de ſponſalib.

K Mandoſ. de ſigna. gratia. fo. 102. tit. licentia.

QVÆSTIO L.

De clauſura Monachorum quoad egreſſum à ſuis monaſterijs in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum poſſint monachi à ſuis clauſtris exire.*
2 *Vtrum egreſſus monachi à monaſterio ſine licẽtia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum poßint monachi à ſuis clauſtris exire.

REſpondeo dicendo, quod vitam, & cõuerſationem Cœnobitarum angelorum vitæ ſimilem eſſe affirmauit Theodorus, *l* ſi à ſecularibus abſtineant, eo quod omiſſis curis ſæculi Deo adminiſtrant affectu: idcirco ſolebant ex prima inſtitutione cœnobitæ ſeorſum ab aliis hominibus habitare, & ſeorſum ædificare, vt innuitur in Iure. *m* Et Theophilus Imperatoris oriẽtis filius dixerat, *monachis vrbem intrare minime licere, iuſſeratque eos arcere omnino*, vt aſſerit Theophilatus. *n* Et in Conc. Calcedon. ſtatutum eſt, ne monachi ſe negotiis ſecularibus immiſceant. Quod tradunt etiam Doctores allegantes, pro ſua parte rubricam cuiuſdam tituli, *ne clerici, vel monachi ſe negotijs ſecularibus immiſceant*, & tradit Petrus *o* Gregorius. Verum eſt tamen, quod non vſque ad huc ſacri Canones clauſuram ipſis indixerunt, vt à clauſtro minime poſſint exire. Iure enim communi omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iure exire non ſolùm de licentia generalis, & prouincialis, ſed etiam inferioris immediate expreſſa, vel tacita ſpecialiter, vel generaliter data, modo ea iuſta de cauſa concedatur. Dixi *iure communi*, quia iure ſpeciali Chartuſienſium plus requiritur. Dixi *modo ea iuſta de cauſa concedatur*. Nam cuiuſcunque exitus cauſa aſſignanda arbitrio ſuperioris relinquitur, argumẽto aliquorum iurium. *p* Erit autem peccatum mortale, frangere clauſuram, quæ de iure communi obligat regulares, quando cum contemptu regulæ, & profeſſionis, & tranſgreſſione præcepti ſpecialis ſuperioris clauſura violatur. Quia ſententia D. Tho. *q* eſt, contenta in regula non obligare ad mortale, niſi quoad tria ſubſtantialia, vota & præcepta ipſius, & ſuperioris. Regularis enim non vouet regulam, nec omnia contenta in ea, ſed obedientiam ſecundum illam in continentia, & paupertate. Et ita obſeruantiæ aliæ extra continentiam, & paupertatem non obligant ex voto, niſi præcipiantur ab ipſa regula, vel à ſuperiori, ſecundum regulam, vt vterq; Thomas *r* communiter recepti affirmant. Et huiuſmodi eſt obſeruatio clauſuræ, quam licet ius commune confirmet, non tamen id facit, addendo vim præcepti, ſed facit, quod illa clauſura, quæ erat de obſeruantia regulę particularis, fiat, & ſit obſeruantia quædam generalis. Quibus, & aliis tradit Nauarrus, *ſ* eſſe quoque mortiferam huiuſmodi violationem, quoties fit cum notabili ſcandalo, vel damno monaſterii, non quidem quatenus eſt violatio regulæ, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini, & communis de non ſcandalizando, & de neminem lædendo.

l Theod li. 3. de curat. Græ.

m c. liminoſa, 2. q.

n Theophi. li. 5. inſt. orient.

o Pet. Greg. li. 15. ſintagmatum c. 31. nu. 1. 2. 3. 4. & 5.

p l. primaña. ff de iure deliberandi. l. de cauſis de off. deleg.

q D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9.

r Tho. & Cai. vbi ſup.

ſ Na. in c. ſtatuimus. n. 31.

ARTICVLVS II.

Vtrum egreſſus monachi à monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.

RESpondeo dicendo, quod ſic. Ait enim Concilium *a* Tridentinum. *Ne liceat regularibus à ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedẽdi, niſi ab eiſdem miſſi, & vocati fuerint.* Verum eſt tamen, quod ſi accedant ad ſuperiores, quaſi appellando à grauaminibus ſibi illatis à ſuis prælatis inferioribus, ſecundum Nauarrum à culpa mortali excuſantur, cum defenſio propria ſit de iure naturali, & iure poſitiuo minime tollatur. Et accepi à patre grauiſſimo, & noſtræ religionis definitore generali, ſe audiuiſſe à quodam noſtro patre generali, ita fuiſſe declaratum ab illuſtriſſimorũ Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in ſuperioribus. *b*

a Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 4.

b ſup. q. 29.

QVÆSTIO LI.

De Commiſſario generali ordinis Minorum in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVæ ſit Commiſſarij generalis in ordine minorum inſtitutio.*
2 *Quæ ſit authoritas Commiſſarij generalis.*
3 *An Cõmiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, vel delegatus.*
4 *Vtrum miniſter generalis ſine capitulo poſſit eius authoritatem tollere, aut limitare.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit Commiſſarij generalis in ordine Minorum inſtitutio.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *c* prout habetur in ſupplemento, *ſtatuit pro ordine Minorum regularis obſeruantiæ, vt quando, generalis miniſter electus fuerit de Ciſmontanis, inſtituat in partibus Vltramontanis vnum Commiſſarium generalem, ab eiſdem Vltramontanis fratribus eligendum, cui miniſter generalis ſupra præfatos fratres Vltramontanos vices ſuas committat, prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamen, quod Commiſſarius præfato miniſtro generali omnimode ſubijciatur, cui cæteri dicti ordinis prælati ſubijciuntur, ac illi per omnia ſecundum regulam obedire teneatur. Dum verò Miniſter generalis fuerit ex Vltramontanis fratribus electus, tunc pariformiter Commiſſarium generalẽ Ciſmontanum inſtituere debet pari modo, quo de Vltramontano Commiſſario ſuperius dictum. & ſtatutũ eſt: qui quidem Commiſſarius generalis per triẽnium ſolùm generalis commiſſionis fungetur officio, quo triennio elapſo, nouus Commiſſarius per miniſtrum generalem in capitulo generali, vt ſupra eligendus (ſecundum quoad Vltramontanis, vel Ciſmontanis, de Commiſſario fuerit prouidendum) inſtitui debeat.* Hæc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in capitulo generali celebrato Romæ anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo ſeptimo, in feſto Pentecoſtes. Cauſa autem huius noui miniſterij inſtituendi fuit ampliſſimi noſtri ordinis ſacri dilatatio: quia re uera ſancta Minorum religio, ob eius amplitudinem, commode ab vno generali miniſtro gubernari nõ poterat. Ideo authoritate Apoſtolica cautum eſt, vt quando miniſter generalis de Vltramontana familia fuerit aſſumptus, vnus ſit Commiſſarius generalis de Ciſmontana familia, & idem fiat in partibus Vltramontanis, quando miniſter generalis totius ordinis fuerit electus de Ciſmontanis prouincijs. Electores huius commiſſarij generalis eſſe debent, iuxta apoſtolica inſtituta, vocales illius familiæ, de qua Commiſſarius generalis aſſumẽdus eſt, & miniſter generalis. Qui nimirum conuenire debent in capitulo generali, vt aperte conſtat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictum Commiſſarium generalem eligendum. Si tamen propter bella, vel alia iuſta impedimenta, comitia generalia intermedia celebrari non potuerint, ad prædictum Commiſſarium generalem eligendum, tunc miniſter generalis de conſilio aliquorum patrum poterit eandem Commiſſionem cõtinuare, vel de nouo alium inſtituere, vt diſponitur in conſtitutionibus generalibus Monalitanis, & Toletanis.

c Fol. 29. conceſ. 95.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit authoritas commiſſarij generalis.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitas iuriſdictionis Commiſſarij generalis eſt pleniſsima in ſua familia, quia eademmet, quam habet miniſter generalis in vniuerſum ordinem, vt cõſtat ex dicta bulla vnionis, in qua dicitur, & diſponitur, quod miniſter generalis committat vices ſuas prædicto Commiſſario generali ſuper fratres ſuæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota, quod nomine fratrum comprehenduntur moniales, cum ſit vulgatum in iure, appellatione maſculini comprehendi fœmininũ, non ſolùm in conceſsionibus, & in priuilegiis, prout reſoluunt Tiraquellus *d* & Antonius Gabriel, ſed etiam in correctoriis; prout affirmat, vt veriorem Tiraquellus, & Menochius. Et in noſtro caſu vſus, & conſuetudo declarauit; nam eam poteſtatem, quam habet in fratres, exercet cõmiſſarius generalis in moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

d Tiraq. in tract. conſanguin. §. 1. glo. 9. nu. 186. & 204. & 222. Gabr. commu. opin. tit. de verb. ſig. con. 6 nu. 17. & ſeq. Menoch. de adipiſcen. poſ. remed. nu. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS III.

An prædictus Commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, an delegatus.

RESpondeo dicendo, quod eſt ordinarius, licet collector *e* priuilegiorum mendicantium teneat: quod non. Et probatur, nam eligitur ab vniuerſitate vnius familiæ, quod ſufficit ad conficiendam iuriſdictionem ordinariam, vt dicit celebris quædam Gloſſa *f* & eſt opinio Panormitani. Et id expreſsè determinatum eſt in quodam capitulo generali Pinciano authoritate apoſtolica confirmato. Tum etiam quia prædictus Commiſſarius habet ſuam authoritatem beneficio legis: quod ſufficit ad conſtituendam iuriſdictionem ordinariam, ſecundum Innocentiũ *g* Nec ex hoc, quod poſſit iſte ei cõmiſſarius delegando ſuam iuriſdictionẽ, quoties ſibi videbitur expedire, neceſſariò ſequitur habere iuriſdictionẽ ordinariam, cum habens iuriſdictionem delegatam minime poſsit ſubdelegare pro libito, niſi illi à ſuperiori concedatur iuxta regulã iuris vulgarem. Nam prædicta regula fallit in delegato ad vniuerſitatẽ cauſarũ, talis enim poteſt ſubdelegare, prout notat gloſſa, *h* & tradit cũ cõmuni Sylueſter. Et Cõmiſſarius generalis eſto ſit prælatus delegatus, eſt tamen ad vniuerſitatẽ cauſarum.

e Collec. in cõpent. ver. commiſſarius.

f Gloſ. in c. cũ ab eccleſiarũ prælatis de of. ord. Panor. in eo. ſuſpicio nis de of. dele. num. 9.

g Inno. in c. 1. & in cap. ad hoc de of. Archidiac.

h Gl. in c. cum cauſam de appellat. Syl. v. de leg. nu. 12.

Sed

Digitized by Google

Sed cōtra prædicta arguit Collector primo quod Commiſſarius generalis non ſit per electionem vniuerſitatis: nam Ciſmontani, & Vltramontani ſimul faciunt vnum collegium, ſeu vniuerſitatem, Ciſmontani autem tantùm, vel Vltramontani tantùm, neque faciunt collegium, neque vniuerſitatem, poſt præfatam Bullam vnionis, quæ eos omnes facit vnū corpus. Vnde licet in ipſa Bulla dicatur, quod iſte commiſſarius eligatur, non poteſt dici vera, & propria electio, cum non fiat à collegio, vel ab vniuerſitate, ſed à parte collegij, ſeu quibuſdam particularibus, pro vtilitate, & commodo illud particulariter tangente.

Sed reſpondetur concedendo, quod Ciſmontani, & Vltramontani faciunt vnum corpus, & vnum collegium, & vniuerſitatem reſpectu vnius generalis totius ordinis; non tamen per hoc negatur, quod Ciſmontana familia, quando ex Vltramontana eligitur generalis, facit vnum corpus, & vnam vniuerſitatem reſpectu electionis Commiſſarij generalis, qui cum ſua familia non diuiditur ab obedientia generalis totius ordinis.

Secundo arguit Collector, duo requiri ad conſequendam ordinatiam iuriſdictionem, ſcilicet electio Collegij, & confirmatio ſuperioris, & ſtatim electus, & confirmatus conſequitur iuriſdictionem miniſterio legis, neque eſt opus aliā commiſſione hominis, prout dicitur in iure. *a* At Commiſſarius generalis non conſequitur iuriſdictionem ex duobus prædictis, ſcilicet, ex electione, & confirmatione; ſed neceſſarium eſt tertium, ſcilicet quod miniſter generalis committat illi vices ſuas, vt bulla ipſa diſponit; & ſic iuriſdictionem recipit ab homine vices ſuas committente, & non à lege miniſtrante; ergo ſequitur, quod eſt delegatus, & non ordinarius.

a c. trāſmiſſā de electio.

Sed huic argumento reſpondetur, quod licet vicarius generalis Epiſcopi iuriſdictionem ex commiſſione recipiat, tamen dicitur habere iuriſdictionem ordinariam, *b* iuxta quandam gloſſam ſingularem. Et ſic commiſſarius generalis quamuis recipiat commiſſionem generalis miniſtri, videtur, quod eius iuriſdictio ſit ordinaria. Sed contra hanc ſolutionem replicat collector dicens, quod illud verum eſt in vicario generali, non autem in illo, qui ponitur in certa parte diœceſis, qui dicitur foraneus, qui non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, prout dicit quædam gloſſæ communiter recepta. Et quod Commiſſarius generalis non generaliter in toto generalatu, ſed in parte conſtituitur. At huic obiectioni reſpondetur, quod licet in parte generalatus conſtituatur, hæc tamen pars propter amplitudinem noſtræ religionis, facit vnū corpus, non diuiſum a generali, neque à generalatu; cum ſit illi ſubiectum. Sed facit vnum corpus, vt velit nolit generalis beneficio legis poſſit, & debeat eligere vnū commiſſarium generalem, qui vices ipſius generalis habeat in ſua familia, & ſic non poteſt comparari vicario foraneo.

b c. 2. de of. vicarij lib. 6.

c Glo. in Cle. & ſi principalis de reſcriptis.

Ex his ſequitur, quod prædictus commiſſarius generalis habet dignitatem Eccleſiaſticam, eamque habet prælaturam ampliſſimam, & ordinariam: & ideo optimo iure poteſt eſſe legatus Apoſtolicus. Et ſic quidquid prælatis Eccleſiaſticis, in dignitate cōſtitutis conceditur à iure, vel à papalibus conſtitutionibus, comprehendet dictum Commiſſarium generalem talem electum in capitulo generali, ſecundum Bullam vnionis. Nam ſi eligatur commiſſarius generalis à miniſtro generali ex eo, quod non potuit capitulum generale celebrari, propter bella, vel alia impedimenta, tunc dictus commiſſarius non eſt prælatus ordinarius, neque habet dignitatem Eccleſiaſticam, neque habet votum in capitulo generali, neque præeminentias commiſſario generali ſecundum Bullam vnionis electo conceſſas. Niſi forſan is, qui conſtituitur, fuiſſet olim miniſter, aut commiſſarius generalis, vt aperte dicitur, & diſponitur in conſtitutionibus generalibus *d* Tol.

Verum ſi roges, an dictus cōmiſſarius generalis ſine electione inſtitutus per ſolum miniſtrum generalem, cum non ſit ordinarius, ſed delegatus poſſit creare commiſſarium? Reſpondetur, quod cum ipſe ſit electus à miniſtro generali, & ſit ſubrogatus in locum commiſſarij generalis in capitulo generali eligendi, diſpenſatione Papæ videtur, quod poſſit creare commiſſarium, ne huic commiſſario ſic creato per generalem, deſit aliquid, quod ſit neceſſariū ad gubernandum totam familiam. Et creatio commiſſariorū, ſeu viſitatorum maxime neceſſaria eſt. Præterea dictus commiſſarius ſic creatus, licet habeat iuriſdictionem delegatam, ipſa tamen ipſi eſt commiſſa ad vniuerſitatem cauſarum, & delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vt dictum eſt in ſuperioribus, poteſt ſubdelegare.

d cap. de commiſſario generali.

ARTICVLVS IV.

An poſſit miniſter generalis, ſeu capitulum generale amouere prædictum commiſſarium ſine cauſa, aut eius poteſtatem limitare.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe, neque miniſtrum generalem, neque capitulum generale poſſe amouere commiſſarium generalem ſine crimine, & cauſa. Et ratio eſt, quia prędicta Bulla vnionis ex iuſta cauſa, ſtatuit, & decreuit, quod dictus commiſſarius eligatur, & inſtituatur. Et inſuper tradit formam, quomodo ſit inſtituendus; ergo nulla poteſtas Papa inferior poteſt dictum commiſſarium amouere. Quod autem verſatur in dubio eſt, vtrum poſſit miniſter generalis minuere, & limitare ipſius authoritatem. Quod dubium vidi iam in praxi ventilari, cui per aliquas concluſiones ſatisfaciendum iudico.

Prima concluſio. Miniſter generalis habet ſuperioritatem, & iuriſdictionem ſupra dictum cōmiſſarium generalem, & dictus commiſſarius tenetur obedire miniſtro generali, vt reliqui omnes prælati ordinis. Hæc concluſio determinata eſt à Leone X. in prædicta Bulla vnionis, & in conſtitutionibus Monelianis, *e* & in conſtitutionibus *f* Toleta. declaratur.

e ca. 8 de commiſſario generali.

f ca. 7.

Secunda concluſio; Miniſter generalis per ſe ſolùm ſine authoritate capituli generalis, vel Papæ nō poteſt limitare, neque diminuere authoritatem dicti commiſſarij generalis. Hæc concluſio ponitur contra Collectorem, Et probatur; nam prædictus miniſter generalis tenetur committere omnes vices ſuas reſpectu totius familiæ, vt conſtat ex decreto Apoſtolico in articulo primo huius quæſtionis allegato; ergo ſicut non poteſt facere miniſter generalis, quod non ſit commiſſarius generalis, ita efficere non poteſt, vt non habeat omnes vices ſuas in tota familia.

Nec obſtat dicere, quod in dicta Bulla nō dicitur quod committat oēs vices ſuas, ſed vices ſuas. Nam reſpōdetur, quod indefinita, prout eſt vulgatum in iure, & in dialectica, æquiualēt vniuerſali: & ideo tantū valet dicere *vices ſuas*, ſicut, *omnes vices ſuas*. Eo preſertim quod prędictus cōmiſſarius inſtitutus eſt in fauorē ſuæ familię, & eius inſtitutio per cōſequēs eſt fauorabilis, & non odioſa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet, quod dictus cōmiſſarius haberet omnē poteſtatem in prouincijs ſibi commiſſis,

quam

Digitized by Google

quam miniſter generalis habet in toto ordine. Alioquin non plene conſuleretur commodo, & vtilitati dictarum prouinciarum longè ſæpe ſepiùs diſtantium à miniſtro generali totius ordinis. Et ſic intentio Summi Pontificis in dicta bulla vnionis commiſſarium generalem concedentis fruſtranea eſſet, & quaſi inanis. Et ideo ſine dubio tenendum eſt, quod omnia, quæ in iure priuilegijs, & conſtitutionibus conceduntur ſoli generali, conceduntur etiam cōmiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquo modo in dictis diſpoſitionibus excludatur dictus commiſſarius generalis. Nam authoritas non datur generali miniſtro ratione perſonæ, ſed ratione officij. Et ideo omnia tranſeunt in dictum Commiſſarium generalem gerentem vicem miniſtri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra iſtam ſecundam concluſionem videtur obſtare prima concluſio, in qua dictū eſt, quod miniſter generalis & ſuperior prædicti commiſſarij generalis, ergo poteſt tanquam ſuperior reſtringere, & limitare, vt illi viſum fuerit, authoritatem prædicti commiſſarij generalis. Ad hoc reſpondetur, quod miniſter generalis eſt ſuperior, ad hoc, vt poſſit corrigere prædictum commiſſarium, ſi deliquerit. Et ad hoc, vt poſſit prohibere illi aliqua negotia, ſi cauſam dederit legitimam, & ſufficientem, non tamen, vt ad libitum poſſit illi limitare ſuam poteſtatem, neque excludere illum à viſitatione alicuius prouinciæ. Nam ſi id fuerit factum ſine cauſa iuſta, Miniſter generalis peccabit, & erit dignus, vt in capitulo generali de ea re conuincatur. Tū quia facit contra ius commune, limitando authoritatem iudicis, & prælati ordinarij. Tum etiam, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus commiſſarius generalis habeat omnes vices prædicti commiſſarij generalis, vt dictum eſt, in tota familia.

Si tamen roges, quæ ſit cauſa ad dictam reſtrictionem faciendam? reſpondetur in primis, quod delationes ſpeciales quorundam religioſorum non ſunt ſufficiētes ad id, quia vt plurimum, ſunt falſæ. Et quamuis eſſent veræ non ſunt admittendæ, niſi malum aliquod magnum, & ſcandalum timeretur. Quia non eſt rationi conſonum, vt propter quorundam querimoniam ordinaria ordinis gubernatio euertatur. Imo quo magis inualeſcunt iſti timores magis inflammari debent generales miniſtri ad patrocinium prælatorum ordinariorum ſuſcipiendum. Quia vt Concilium Lateranenſe dicit, *prælati ſunt poſiti tanquam ſignum ad ſagitam, & quia placere omnibus non poſſunt multorū odia incurrunt*. Ideo ſancti patres ſtatuerunt, vt accuſatio prælatorum non facile admitteretur. Tamen ſi miniſter generalis ſit præſens, & velit viſitare præſertim ad celebrandum capitulum, credo quod talis viſitatio erit cauſa ſufficiens ad reſeruandas ſibi aliquas prouincias per ſe vel per alios viſitandas: quia viſitatio totius ordinis competit Miniſtro generali ex proprio officio. Et vt id melius poſſit efficere, poterit particulares aliquas prouincias, & particularia aliqua negotia ſibi reſeruare, vt conſtat ex conſuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret, ſi eſſet extra familiam.

Ex dictis ſequitur, quod licet miniſter generalis poſſit conſtituere per ſe ſolum commiſſarium generalem alicuius nationis in ea familia, in qua eſt cōmiſſarius generalis Vltramontanus, vel Ciſmontanus, quia de hoc nulla facta eſt prohibitio; non tamen poteſt miniſter generalis excludere prædictū commiſſarium ciſmontanum à gubernatione dictæ nationis; quia de hac re eſt facta ſpecialis prohibitio, vt dictum eſt. Atque adeo quamuis miniſter generalis conſtituerit in Francia, vel prouincijs Belgicis vnum commiſſarium generalem illarum nationum, non propterea poteſt excludere commiſſariū prædictum generalem à viſitatione & gubernatione illarum prouinciarum. Idque vſu, & conſuetudine firmatum eſt. Nam quando primo miniſter generalis inſtituit vnum commiſſarium generalem Indiarum, qui in Curia reſideret, non propterea amouit commiſſarium generalem ciſmontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium; quia teuera per ſe ſolum Miniſter generalis id non poteſt facere.

Tertia concluſio, Miniſter generalis ex cōſenſu, & cauſa rationabili arbitrio capituli generalis, ſiue ſit totius ordinis, ſiue totius familiæ poteſt limitare, & reſtringere authoritatem commiſſarij generalis. Et ratio eſt; quia in Bulla vnionis dicitur, *quod miniſter generalis committat ſuas vices ſuper fratres Vltramontanos, vel ciſmontanos, prout capitulo generali expedire videbitur*. Ex quibus verbis palam ſequitur, quod præcedēte arbitrio capituli generalis Miniſter generalis poteſt reſtringere, & limitare poteſtatem dicti commiſſarij generalis. Et adeo hoc eſt verum, vt ſi capitulum generale ſtatuiſſet, vt commiſſarius generalis ciſmontanus non habeat vllam iuriſdictionem in fratres Indiarum, ſtatutum eſſet validum, quia quamuis nō poſſet totum capitulum amouere dictum commiſſarium, poteſt tamē illius authoritatem ex arbitrio rationabili reſtringere, vt dictum eſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis poſſit in ordine Minorum eligere commiſſarium generalem in familia, ex qua fuit aſſumptus.

Reſpondeo, quod Miniſter generalis in partibus, in quibus ſuis ſex annis fuerit, & ad alias partes ſe conferre voluerit, pro eo tempore, quo abſens fuerit, commiſſarium loco ſui de conſilio, & aſſenſu definitorum capituli generalis duntaxat, relinquere poteſt. Ita ordinauit Leo Decimus & habetur in ſupplemento. *a* *a To. 3. ord. 95.*

QVÆSTIO LII.

De Commiſſario generali Indiarum ordinis Minorum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Quæ ſit origo Commiſſarij generalis Indiarum.*
2 *Vtrum commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus cōmiſſario generali ciſmontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit origo commiſſarij Generalis Indiarum.

Reſpondeo dicēdo, quod poſtquam ſuperni numinis ope Regum Catholicorum induſtria & potentia, barbaras noui orbis nationes ſub Euāgelio deuinxit anno Dñi milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, ſtatim in

in ipſo operis initio fratres Minores huic operi deſtinati ſunt, pluraque monaſteria in illis regionibus ſunt ædificata regijs ſumptibus. Atque tandem prouinciæ, & Cuſtodiæ erectæ ſunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vocarent, & obſequium Dei, & Regis Catholici curarent. Hæ verò prouinciæ ſuſtentari commode non poterant, niſi ex Hiſpaniarum prouincijs illo fratres tráſfretarent factis expenſis à Catholica Maieſtate; eoque ad inſtantiam Caroli V. cautum eſt, vt vnaquæque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos deſtinaret probandos per miniſtros, & definitores. Simulque ſtatutum eſt, vt Guardianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis eſſet commiſſarius cum plenitudine poteſtatis ſuper omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non ſe ingererent in negotijs fratrum exiſtentium in Indijs. Hæc omnia ſtatuta ſunt in Capitulo Toloſano celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimoſecundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc eſt prima conſtitutio, quam ego viderim facta in noſtro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæni anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto celebrato à fratre Vincentio Lunelo Miniſtro generali. Ibidemque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hiſpalenſem, aut miniſtri Bethicæ, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum prælatus, vſque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur, primum commiſſarium pro fratribus ad Indos pertinentibus fuiſſe Bethicæ prouinciæ Miniſtrum, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalenſem. Poſtea verò in congregatione celebrata Valliſoleti per fratrem Nicolaũ Herbonium commiſſarium Generalem ciſmontanæ familiæ inſtitutus fuit in commiſſarium Indiarum frater Chriſtophorus Auguix prouinciæ Bethicę, cui data eſt poteſtas, vt ex omnibus Hiſpaniarum prouincijs, demptis prouincijs Portugalliæ, potuiſſet eligere fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul ad nouam Hiſpaniam ſe transferret ad viſitandos omnes fratres illic exiſtentes: Et hic eſt primus commiſſarius, qui ſolenniter inſtitutus eſt ad regendos fratres apud Indos. Poſtea verò in capitulo generali Mantuæ celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto inſtitutus eſt in commiſſarium generalem omnium fratrum exiſtentium apud Indos ſubditos Cæſareæ Maieſtati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Teſtera ea lege, vt eſſet ſubditus Miniſtro & Cõmiſſario generali. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum inſtitutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Cõmiſſarij, generales. Qui nimirum ad Indos profectus eſt, & omnes, qui huic ſucceſſerunt apud Indos reſidebãt, & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant ad miniſtrum, ſeu commiſſarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incommoda experimento deprehenſa ſunt in perniciem fratrum, & catholicæ Maieſtatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebãtur totam ferè peragrare Hiſpaniam ad conquerendum Miniſtrum, ſeu commiſſarium generalem, & ſæpè etiam compellebantur extra Hiſpaniam euagari, ad dictos prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit, vela tendebat ventis. Cuius rei cauſa negotia alioquin grauia, & ardua valde neceſſaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus Secundus induxit in animum curare, vt commiſſarius generalis crearetur pro omnibus religioſis, quoquo modo ad Indos pertinentibus; qui in Curia eiuſdẽ Regis Catholici reſideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & ſi quæ eſſent res arduæ Regi communicandæ, obſeruata, qua decet, concordia, interim Regem Catholicum & ordinum noſtrum cum facilitate abſoluerent. Nam cum Hiſpaniarum Reges Catholici ſint patroni vniuerſales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæſitũ, vt nulli fratres ad Indias aſportentur, nec in illis detineantur contra ipſorum Regum conſenſum. Ideo frater Chriſtophorus de Capite fontium totius ordinis fratrum Minorum generalis miniſter libẽter annuit, & conceſſit eidem Regi Philippo, vt, quem ipſe Rex vellet, eſſet commiſſarius generalis cum plenitudine poteſtatis, qui in Curia ipſius Regis Catholici reſideret Regijs expenſis alendus, vt conſtat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali miniſtro directis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, quarum facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in commiſſarium generalem Indiarum ordinis ſacri Minorum Patrem fratrem Franciſcum Guſmam olim Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ Sancti Michaelis, & procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana, ac cõmiſſarium generalem ciſmontanæ familiæ, qui erat filius illuſtriſſimi conuentus S. Franciſci Salmanticenſi. Ex quo ipſe ad prouinciam. S. Michaelis profectus eſt ad Theologiam perlegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad miniſterium prouincialatus prouectus. qui commiſſarius generalis vocem actiuam, & paſſiuam habet in capitulo generali noſtræ ſacræ religionis, & inter fratres ordinis ſortitus eſt ſortem miniſterij ſui, prout in conſtitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An commiſſarius Generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano.

RESpondeo dicendo, quod authoritas, & iuriſdictio cõmiſſarij generalis magna eſt, prout traditur in conſtitutionibus ſuperius allegatis. Nam in primis prædictus commiſſarius eſt immediatus Miniſtro generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij prælato & ſuperiori ſit ſubiectus, & ſubditus. Ex qua diſpoſitione eſt ortum dubium, an commiſſarius generalis ciſmontanus, & Prouincialis Miniſter huius prouinciæ, qui in Curia reſidet, debeant, & poſſint aliquem actum iuriſdictionis exercere in prædictum commiſſarium generalem Indiarum in aliquo caſu particulari, & euentu. Et reſpondetur affirmatiue. Nam licet verum ſit, quod regulariter in caſibus communiter occurrentibus in omnibus, & per omnia ſit prædictus commiſſarius generalis Indiarum liber, & exemptus, quia non poteſt commiſſarius generalis familiæ Ciſmõtanæ, nec prouincialis ipſum commiſſarium viſitare, neque ad capitulum culpatũ conuocare, neque perturbare ipſum in ſuo officio: tamen ſi prædictus commiſſarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & ſcandaloſum commiſiſſet, vt eſt homicidium, proditio, tranſgreſſio caſtitatis ſcandaloſa, & ſimilia, in tali caſu non dubito, quin cõmiſſarius generalis ciſmõtanus, & Prouinciales miniſtri habeant authoritatem ad conficiendum proceſſum, & ad recludendũ prædictum commiſſarium generalem in domo diſciplinæ,

Digitized by Google

ſciplinæ, ne fugiant; & ſcandalum oriatur. Huius rei ratio eſt, quia in commiſſione generali non veniunt ea, quæ quis non eſſet veroſimiliter conceſſurus, iuxta regulam a iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in ſtatutis generaliter loquentibus, idem affirmat Decius. Et non eſt veroſimile, neque rationi conſonum, quod prælati generales velint eximere prædictum commiſſarium generalem Indiarum à poteſtate ordinariorum in prędictis caſibus, quia res eſſet plena periculo, & ſcandalo. Ergo quamuis in conſtitutionibus generalibus dicatur, quod in omnibus, & per omnia ſit immediatus prædictus commiſſarius generalis Indiarum Miniſtro generali, non ſequitur, quod prædicti caſus particulares atroces, & ſcandaloſi, ſint comprehenſi in illa generalitate. Atque ideo cum commiſſarij generales Ciſmontani, & prouinciales miniſtri ſint ſuperiores ordinarij quoruncunque religioſorum degentium in ſuis diſtrictis, ſequitur quod exemptio prædicti commiſſarij, cum ſit odioſa, potius debet reſtringi, quàm ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilii Tridētini, b vbi dicitur, *quod regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populi ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat ſin minus à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.* Nota quod dicit, puniri poſſit, nam ad eum retinendum, & recludendum, quando copia ſuperioris regularis facile haberi non poteſt, non dubito, quin ipſis Epiſcopis ſit facultas conceſſa, vt ita detentus moneat de caſu dictum ſuperiorem, ne religioſus maneat impunitus. Confirmatur etiam. Nam, vt tradūt Iulius Clarus c Didacus Perez, & Gutierrez, iudex ſecularis poteſt detinere clericum exemptum à iuriſdictione ſeculari arma prohibita portantem ſine eo, quod incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnę Domini. Non poteſt tamen ipſum ſententia iudiciali punire, ſed ad ſuum iudicem eum remittere debet. Ita in propoſito dictus commiſſarius generalis & prouincialis poſſunt detinere in domo diſciplinæ ipſum commiſſarium generalem indiarum remittendo eius cauſam ad generalem.

a c. in gener. de reg. iur. li. 6. Ale. conſ 71 n. 4. vo. 41. Ruin. conſi. 6. n. 7. li. 3. Cor. conſ. 89. li. 1 & li 3. Decius. conſi. 332. nu. 9.

b Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 5. recep. ſen. § fi. q. 82. ſtatutus de delat. Armo. Perez. in li. 17. tt. 24. li. 2. ord. Gutier. li. 1. pr. q. 82.

Sed dubium eſt, quo modo commiſſarius generalis Ciſmontanus, cum ſit ordinarius etiam Indiarū cum à partibus indiarum etiam eligatur, tanquam à ſuis ſubditis ſub eius iuriſdictione exiſtentibus, ſicut exiſtunt omnes fratres familiæ Ciſmontanæ, ſit priuatus à iuriſdictione, quam habet ſupra Indiarum fratres. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt commiſſarius generalis Ciſmōtanus priuatus ſua iuriſdictione quoad dictos fratres, & ſic poteſt licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes poſſint ſe trāsferre, & ab ipſis partibus poſſint huc trāſmeare. Nec commiſſarius generalis Indiarum poteſt has licentias caſſare, & earum executionem impedire.

QVAESTIO LIII.

De commiſſario & procuratore Romano ordinis Minorum in tres articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur tria.

1 *VNde habuerit originem officium procuratoris Romani in Religione Minorum.*

2 *Quæ ſit huius procuratoris authoritas.*

3 *A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quā habeat authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

REſpondeo dicendo, quod de primæua procuratoris generalis inſtitutione nihil exploratum eſt. n. in regula B.P. noſtri Frāciſci, nulla eſt facta huius muneris inſtitutio. Imo neque in cōſtitutionibus antiquis noſtri ordinis inuenio, aliquid fuiſſe ſtatutum. Verum tamen eſt, quod in libro ordinis d fit mentio de quodā fratre Martino Garibay ordinis ſacri Minorum commiſſario ſeu procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quod olim munus procuratoris & cōmiſſarij Romani erat vnū, & idem officium, atque non erant duo munera diſtincta, ſed vnum tantum officium. Similiter infero officium procuratoris generalis eſſe antiquum, quia quamuis de eius initio nō conſtet, non eſt dubium fuiſſe huiuſmodi officium inſtitutum ante tempora Sixti IV. Verum ſi roges, ad quem pertinet inſtituere procuratorem generalem ordinis, reſpondeo de iure pertinere ad Miniſtrum generalem. Nam re vera procurator ordinis eſt verus vicarius miniſtri generalis ad cauſas ſibi ab eo commiſſas, ac propterea ad ipſum generalem miniſtrū pertinet talis inſtitutio. Nam quilibet prælatus ſecundum ius debet ſuum vicarium inſtituere. Idque vſu, & conſuetudine confirmatur, & aperte conſtat, ſolum generalem miniſtrum procuratorem inſtituiſſe ſemper per ſuas literas patentes.

d 3. Imp. f. 12.

Nec obſtat conſuetudo, qua introductum eſt in noſtra religione, vt procurator eligendus proponatur à generali in diffinitorio, & quod ponatur in tabula capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nā reſpondetur quod quamuis generalis miniſter teneatur propter conſuetudinem conſulere diffinitores, & diſcretos ordinis congregatos in diffinitorio capituli generalis ad eligendum procuratorem, non tamen tenetur ſequi eorum conſilium. Itaque ſi totum definitorium nominaſſet aliquem in procuratorem, & generalis miniſter ſolus alium inſtituiſſet, ille eſſet verus ordinis procurator, quia nulla eſt lex obligans Generalem miniſtrum vt eligat procuratorem ex conſenſu diffinitorium. Vnde quando conſtitutiones generales e Toletanæ dicunt, quod procurator ordinis, & curię Romanæ commiſſarius debent in diffinitorio eligi, & nominari illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum neceſſitatis, ſed honeſtatis tantum. Et quamuis prædicta verba obligent ſub debito neceſſitatis, non tamen ſequitur, quod diffinitores debent neceſſariò eligere canonice dictum procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo ſufficit, quod miniſter generalis eligat ſolus. Hoc enim verbum eligere in illo loco non ſignificat canonicam electionem, ſed ſimplicem nominationem ex conſilio factam, ſicut fiunt res graues de conſilio patrum, & quæ ex conſilio ſunt facienda, ad ſequendum conſilium minime obligant, prout tradit Sylueſter f Tom. 1.

e Cap. 8. §. 1.

f Syl. ve. conſ. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit huius procuratoris authoritas.

REſpondeo dicendo, quōd authoritas iuriſdictionis ea tantum erit, quam miniſter generalis contulerit. Miniſter verò generalis oportet

Digitized by Google

ret, quod prędicto procuratori generali conferat in ſuis patentibus literis authoritatem ſuper omnes hoſpites eiuſdem familiæ ad curiam Romanam venientes. Item oportet, quod habeat authoritatem ad peragenda, & dirigenda omnia negotia, quæ ibidem occurrerint, & ad remittendum apoſtatas ad proprias prouincias. Hęc omnia ſolent concedi procuratori generali, vt conſtat ex conſuetudine, & ex multis conſtitutionibus factis in capitulis generalibus. Nullo tamen modo prædictus procurator habebit authoritatem ad ſe ingerendum in negotijs pertinentibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, ſine expreſſo generalis miniſtri conſenſu. Præeminentia ipſius eſt maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidem repræſentet perſonam generalis miniſtri, & habet vocem actiuam & paſſiuam in electione generalis miniſtri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum eſt authoritate Apoſtolica; & eadem authoritate decretum eſt, vt ipſemmet procurator non poſſit continuari in officio ſuo vltra triennium, neque poſt prædictum officium iterũ eligi in miniſtrum, aut commiſſarium generalem, niſi poſt duodecim annos elapſos, prout dictum eſt ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipſum pertinentia videantur in conſtitutionibus generalibus noſtræ ſacræ religionis.

ARTICVLVS III.

A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quantam habeat authoritatem.

RESpondeo dicendo, quod officium commiſſarij curiæ Romanæ, licet vt dictum eſt, fuerit olim vnum, & idem cum officio procuratoris generalis; tamen ex quo ſtatus regularis obſeruantiæ cępit habere prælatos ex ſe ipſis, ex eomet tempore cœpit eſſe etiam officium curiæ Romanæ. Nam vicarij generales obſeruantiæ regularis inſtituebant in Romana curia hos commiſſarios pro negotijs gerendis, prout conſtat ex libro *a* ordinis. Quod loco dicitur, quod frater Ioãnes Philippus vicarius generalis fratrum Minorum regularis obſeruantiæ tempore Sixti Quarti cõſtituit ſuum commiſſarium in curia Romana fratrem Natalem de Pomet. A tempore verò Leonis Decimi, quo ſigillum ordinis, & miniſteriatus fuit tranſlatus ad obſeruantiam, miniſter generalis, non ſolùm inſtituit procuratorem generalem, ſed etiam commiſſarium curiæ Romanæ ſecundum eam formam, quam obſeruat in inſtitutione procuratoris generalis, proponendo ſcilicet prædictum commiſſariũ in definitorio capituli generalis, vt cum conſilio definitorum, & diſcretorum fiat talis inſtitutio. Et etiã ponitur in tabula officiorum ordinis, quæ in capitulis generalibus confici ſolet. Qui eſt eligendus in cõmiſſarium curiæ Romanæ, neceſſariò debet eſſe illius familiæ, de qua aſſumptus eſt generalis commiſſarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas neceſſarias diximus procuratori Romano, & in ſua familia debet habere eandem authoritatem, quam habet procurator generalis in ſua, & eandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes, quæ generali procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniunt commiſſario Romano, vna ſola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, & ad intereſſendum in capella Papæ,

a in 3. imp. fol. 96.

Nam iſta præeminentia ſolùm conuenit procuratori Romano, qui in capella Papæ repræſentat perſonam miniſtri generalis.

QVAESTIO LIII.

De commiſſarijs prouincialibus, & commiſſarijs ad capitulum generale miſſis, & ad viſitandas prouincias, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid poſſint commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.*

2 *Quomodo ſint eligendi dicti commiſſarij in abſentia prouincialium, & quæ ſit eorum authoritas.*

3 *Quomodo eligantur commiſſarij loco prouincialiũ ad capitulum generale mittendi.*

4 *Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid poſsint Commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quod cõmiſſarij prouinciarum in religione Minorum ſunt in multiplici differentia. Miniſtri enim prouinciales aliquando conſtitui ſolẽt commiſſarij cum plenitudine poteſtatis à generali miniſtro in tota prouincia. Circa quorum commiſſionem eſt, notandum, quod per eam non eximũtur à poteſtate commiſſariorum generalium, vt expreſſe determinatum eſt in capitulo generali celebrato Aſſiſii, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimoſexto. In quo ſic dicitur. *Declaratur, quod per commiſsiones miniſtris prouincialibus dari ſolitas à generali non ſoluatur quouis modo prædicti miniſtri à cõmiſſariorum generalium ſubiectione, ſed miniſtri ipſi præfatis commiſſarijs ſubijciũtur, ac ſi eiſdem miniſtris nulla data fuiſſet commiſsio*. Idem dicendum eſt de commiſſariis, ſeu viſitatoribus miſſis à generalibus ad viſitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in conſtitutionibus *b* Salmantinis, ſeu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. *c* quod incipit. *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excõmunicationem ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatã, & ſub pœna priuationis perpetuæ officiorũ per eos obtentorũ, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunque dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quam paſsiuæ eo ipſo incurrendis pœnis, ne quis prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuſcunque alterius gradus religioſus, aut religioſa ordinis Minorum ab ipſo miniſtro generali miſſus ad viſitãdas prouincias prædictis commiſſarijs reſiſtere, neque eis ſe opponere, aut contradicere, ſeu rebellem exhibere ipſos quacũque de cauſa, aut quæſito colore nõ recipiendo audeat, neque debeat.* Hæc Gregorius XIII. in dicta bulla data Romæ die octaua Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui anno tertio. Qui cum eas tantùm pœnas ponat, contra prouinciales, & alios ſibi inferiores, clarè innuit non comprehendere commiſſarios generales ipſis viſitatoribus, aliqua de cauſa reſiſtentes.

b Cap. 8. de miniſt. prouinc. verſ. nullus miniſter.

c In manip. fra. 10. par. f. 325.

Ad

Aduertendum etiam, quod prædicta commiſſio cum plenitudine poteſtatis non ſuffragatur, nec valet ad eos caſus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt in capitulo Burdegalenſi celebrato, anno Domini milleſimo quingẽteſimo vigeſimo. Hinc ſequitur, quod virtute dictæ commiſſionis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ non poſſunt prædicti commiſſarij prouinciales inſtituere Prædicatores, neque confeſſores extra capitulũ, neque eijcere ab ordine religioſum incorrigibilẽ, quia ad hæc omnia, & ſimilia habet prouincia capitulariter congregata authoritatem. Verùm prædicta commiſſio ſuffragabitur ad hoc, vt miniſter prouincialis virtute dictæ commiſſionis poſſit diſpenſare in omnibus ſtatutis generalibus, in quibus ipſe generalis miniſter diſpẽſare poteſt, quia ad iſtos caſus tota prouincia congregata non habet authoritatem. Et ſic vicarij prouincialium, & commiſſarij prouinciales poſſunt à fortiori diſpenſare cum inceſtuoſis, vt poſſint petere debitum coniugale, & cum his, qui poſt ſimplex caſtitatis votũ matrimonium contraxerunt, vt poſſint etiam petere debitũ, & hanc authoritatẽ cõfeſſoribus tribuere poſſunt, cum prouincialibus miniſtris hoc à Pio V. fuerit conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

Aduertendum etiam, quod per prædictam commiſſionem non datur facultas ipſis commiſſarijs cũ plenitudine poteſtatis, vt poſſint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra ſtatuta prouincialia facere ſine conſenſu patrum prouinciæ pro tempore exiſtentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratũ eſt in conſtitutionibus *a* Salmantinis.

a Dict. cap. 8. verſu. Itẽ nullus.

Aduertendum denique quod prædicta cõmiſſio cum detur officio, & non perſonæ, expirat ſimul cũ prouincialatu, ſed non expirat quoad ſucceſſorem, imo trãſit in illum quoad vſque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum in capitulo generali Florentino celebrato anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo tertio. Expirant tamen huiuſmodi commiſſiones cum miniſtri morte, qui eas conceſſit.

ARTICVLVS II.

Quomodo ſint eligendi commiſſarij in ordine Minorum in abſentia prouincialium, & qua ſit eorum authoritas.

RESpondeo dicendo, quod in hoc recurrẽdum eſt, quantum ad primum ad cõſtitutiones prouinciales vniuſcuiuſque prouinciæ, & ipſis deficiẽtibus ad conſtitutiones generales, prout habetur in conſtitutionibus generalibus Toletanis, *b* Secundũ quas ad Salmantinas, vel Monelianas *c* eſt recurrendum. Quantum autem ad ſecundum habet prædictus commiſſarius eandem poteſtatem, quam habet miniſter prouincialis. Quia ſecundum ius non poſſunt ipſi prouinciales arctare, neque limitare authoritatẽ ipſorum cõmiſſariorũ, ex eo quo non poſſunt prædicti recedere, niſi fuerit ſufficiẽter prouiſum de ouiũ gubernatione, prout dicitur in Conc. Trid. *d* Si verò prouinciales limitarent authoritatem cõmiſſarijs in eorum abſentia, iniuria ouibus eſſet illata non modica, cum non habuiſſent remedium in caſibus occurrentibus, & ideo in eodem Cõcilio ſic dicitur. *Meminerint diſceſſuri, ita ſuis ouibus prouidendum, vt quãtum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum recipiant.* Verùm quanuis prouinciales non poſſint ſuis commiſſarijs, arctare poteſtatem, ſtatuta tamen generalia iure optimo in quibuſdam limitabunt illis poteſtatem. Nam interim, quod vocales ad capitulum generale miſſi nõ fuerint reuerſi nullum capitulum prouinciale, nec congregationem habentem vicem capituli celebrare poterunt. Et ſi quidpiam horum fuerit celebratum, eſt irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regreſſus ſit impoſſibilis, vt conſtitutiones *e* Toletanæ cauent. Imo alia ſtatuta antiqua in capitulo Lugdunenſi generali facta anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo octauo decreuere, quæ etiã ſunt hodie ſeruanda, vt interim quod dicti vocales nõ fuerint reuerſi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per miniſtrum remanentem, & per eius cõmiſſarium. Tamen ſi ſcandalum aliquod euenerit, propter quod guardianus, vel cõfeſſor monialium ſit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc præſidens prouinciæ cum conſilio diſcretorum poterit prouidere, vt ſtatuta Salmantina, *f* vel Moneliana diſponunt, priuando criminoſum, & alium loco ipſius conſtituendo vſque ad reditum vocaliũ. Et aduertant dicti commiſſarij quod literæ, & patentes prouincialis abſentis ſunt omnino ſeruandæ. Non enim propter abſentiam amittit iuriſdictionem, cum nulla ſit conſtitutio, quæ id diſponat, & ideo ſemper eſt ſuæ prouinciæ verus, & legitimus prælatus.

b Cap. 8. de cõſtit.
c Cap. 8. de inſtr. prouinc. ver. ordinamus.
d Cõ. Tri. ſeſ. 24. c. 1. verſ. inter ea ad reſidentis.
e c. 8. de cap. prou. in fin.
f c. vbi ſ. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur commiſſarij ad capitulum generale loco prouincialium miſſi.

RESpondeo dicendo, quod nomine prouincialium inſtituuntur huiuſmodi cõmiſſarij, quando prouinciales ſunt impediti illum recipere. Hi autem commiſſarij inſtitui, & elegi debent per miniſtrum, & diſcretos prouinciæ, vt cautum eſt in conſtitutionibus Toletanis. *g* Forma ſeruanda in hac electione nõ eſt determinata, ſed videtur expedire, vt fiat per ſchedulas. De qua electione dari debent literæ teſtimoniales à præſidẽti in tali electione, & hi commiſſarij habent vocem actiuam, & paſſiuam in capitulo generali, ſicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto ſtatuto expreſſe determinatur.

g c. 7. de prouinciali Miniſtr.

Sed contra hoc obijcitur decretum Concilij Tridentini *h* dicens in hunc modum: *Ne in poſterum liceat prouinciales, Abbates, priores, & alios quoſcunque titulares ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces & ſuffragia abſentium ſupplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares prælati, aut ſuffragatores cõſtituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quod iſte ſit prouincialis, ille cuſtos, aut diſcretus ad faciendum electionem, eo quod veri ſuffragatores, quibus ſufficiũtur iſti titulares ſunt mortui, vel abſentes tempore electionis. Secũdum, ne voces abſentium ſuppleãt, quamuis tituli non dentur.

h Conc ſeſ. 26 de reg. c. 6.

Cum ergo in cõſtitutione huiuſmodi commiſſarij videatur titulus conſtitui ad effectum electionis faciendæ, & abſentiũ voces ſuppleri, ſequitur, quod talis commiſſariorum electio ſit nulla ad electionem faciendam. Reſpondetur negando, quod in electione horum commiſſariorum cõſtituitur titulus talis ſuffragatoris principaliter ad electionẽ faciẽdam, quia huiuſmodi cõmiſſarius nõ intitulatur prouincialis miniſter, neq; Cuſtos, neque diſcretus nec guardianus, ſed tantũ dicitur commiſſarius ſeu procurator prouincialis, quod nimirũ nõ eſt contra ſanctũ Conciliũ, imo eſt ſecundũ ſacros Canones,

ſecun-

Digitized by Google

ſecundum quos abſentes poſſunt conſtituere procuratorem ad eligendū ſuo nomine. Eodem modo etiam negatur, quod in dicta commiſſariorum electione ſuppleantur vota abſentium: nam hoc non eſt vera ſuppletio, ſed commiſsio. Vorum nam que ſuppletio eſt, quādo prælati generales, eos qui non ſunt prouinciales, neque cuſtodes, neque diſcreti, neque habent authoritatem ad ferenda ſuffragia pro abſentibus, aſſignāt aliquos, qui pro abſentibus ferant ſuffragia. Et iſta eſt proprie ſuppletio, & non cōmiſsio. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, die octaua Auguſti, prout refert Pater Gaſparus Paraſſelus ordinis Minorum quondam generalis in ſuo priuilegiorum compendio.

Secundo arguitur ex regula Beati Patris noſtri Franciſci, In qua dicitur, quod electio generalis debet fieri a miniſtris & cuſtodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quod ſaltem in noſtra Minorum religione dicti commiſſarii, cum non ſint miniſtri, neque cuſtodes, non habent vocem ad dictam electionem. Reſpondetur primo, quod ſuffragium huius Commiſſarii eſt ſuffragium ipſiuſmet prouincialis Miniſtri, quia ex eius commiſsione ſuffragatur, quam de iure poteſt præſtare, cum ſecundum ius, *a* abſens iuſto impedimento detentus, poſsit conſtituere procuratorem, qui eius nomine eligat qui nimirum procurator poteſt eſſe extraneus a capitulo, ſi ipſum conſentiat, vt decreuit Bonifacius *b*.VIII. Secundo reſpondetur, quod authoritate Apoſtolica fieri poteſt, vt alij, qui neque ſint Miniſtri, neque Cuſtodes, poſſint eligere miniſtrum generalem, vt patet de procuratore generali, & de procuratore, & commiſſario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti commiſſarij non eſſent procuratores prouincialium abſentium, poſſunt ſuffragari, quia ſtatuta id præcipientia ſunt authoritate Apoſtolica confirmata.

a *Cap. quapropter de elect.*

b *Cap. ſi quis iuſto de elect. lib. 6.*

ARTICVLVS IV.

Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias.

RESpondeo dicendo, quod alii commiſſarii cōſtituuntur a prælatis generalibus ad viſitādas prouincias, qui viſitatores appellantur, qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus noſtræ ſacræ religionis determinatur. Authoritas autem horum commiſſariorum debet eſſe plenaria. Et ita conſuetudine eſt obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine poteſtatis. Licet tamen ſit plenaria, per conſtitutiones generales reſtringitur. Vtcunque tamen ſit, ipſis commiſſariis eſt obediendum ſine vlla tranſuerſatione. Nam rebellantes in ipſos, aut illis contradicentes, ſunt ipſo iure excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipſo facto voce actiua & paſſiua, prout ordinauit Gregorius Tertius decimus in quadam bulla data ordini ad inſtantiā patris noſtri Chriſtophori de Capite fontium quondam noſtræ religionis regularis obſeruantiæ miniſtri Generalis, prout habetur in manipulo fratrum Minorum. *c* Vbi Gregorius Tertius decimus addit quoddam valde neceſſarium, & iuridicū. Ait enim *Inſuper quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Miniſtri ex viſitatis prouincijs per commiſſarios ad hoc ab ipſo generali Miniſtro deputatos, quæ a dictis cōmiſſarijs recte, & ſalubriter ordinata, & geſta fuerint reſcindere, mutare, aut contemnere ſolent, ſub omnibus & ſingulis pœnis ſupradictis expreſſe prohibemus, ne quiſquā ab eiſdem commiſſarijs facta & ordinata, mutare, alterare, aut peruertere ſine expreſſa licentia, & permiſſione ipſius miniſtri generalis, qui ſolus ea mutare valeat, vllo modo præſumant: decernentes irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper his a quocunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius Tertius decimus. Quod decretum, vt dixi, eſt iuridicum. Nam quidquid faciunt prædicti commiſſarii authoritate miniſtri generalis, a quo miſſi ſunt, efficiunt. Et licet eorum extinguatur poteſtas viſitationis tempore completo, durat tamen authoritas miniſtri generalis, cuius virtute prædicta ſunt facta. Nota tamen, quod licet habeant authoritatem cum plenitudine poteſtatis, ſi faciant aliquid, quod ipſis commiſſariis per generales conſtitutiones eſt prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pœnas. Nam licet Summus Pontifex dicat, quod non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendum eſt de ordinationibus, & mandatis, quæ limites ſtatutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio eſt præſumendus, quod per generalem conceſſionem, & deciſionem vult derogare particularibus ſtatutis rationalibus, prout dicitur in iure *d*

c *Manipul. 10. part. fol. 325.*

d *Cap. 1. de conſt. lib. 6.*

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *VTrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.*

2 *Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegijs Mendicantium.*

3 *Vtrum ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegijs Mendicantium.*

4 *Vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum communicet cum priuilegijs Mendicantium.*

5 *Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs Mendicantium.*

6 *Quæ ſit communicatio priuilegiorum ordinis ſancti Benedicti.*

7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.*

8 *Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthuſienſes.*

9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo ſancti Hieronymi in Hiſpanijs.*

10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis.*

11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum, ac religioſorum clericorum miniſtrantium infirmis.*

12 *Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium.*

13 Vtrum moniales fruantur priuilegijs fratrum.

14 *Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.*

15 *Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium.*

Digitized by Google

16 *Vtrum hoſpitantes fratres gaudeant priuilegijs fratrum.*

17 *Vtrum Mendicantes fruantur priuilegijs Societatis Ieſu.*

18 *An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa vni loco ſpeciali.*

19 *An in communicatione priuilegiorum cenſeatur communicatus vſus & non vſus.*

20 *Quomodo ſit horum priuilegiorum communicatio.*

21 *Vtrum participantes priuilegijs poſſint illis vti contra illos quorum contemplatione participant.*

22 *Vtrum religiones Mendicantes poſſint vti priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod quantum ad ordinem Prædicatorũ Leo Decimus, prout habetur in ſupplemento, *Proprio Motu cõmunicauit & de nouo conceſſit ordini Prædicatorũ omnes, & ſingulas gratias cõceſſiones, indulgentias, peccatorũ remiſſiones, prærogatiuas, fauores immunitates, exẽptiones, facultates, priuilegia & indulta tam ſpiritnali, quam temporalia, qualiacunque illa ſint, quæ Minorum Eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorũ B. Mariæ, ac Minimorũ fratrum ordinibus & eorum Eccleſiis, & oratorijs, ac Eccleſias ipſas & oratoria viſitantibus cuiuſcunque ſtatus aut ſexus exiſtant ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon dominibus, & præſidentibus, non ſolùm generalibus, ſed etiam prouincialibus & cõuentualibus fratribuſque & ſororibus, necnon monialibus & cõuerſis, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu tertiò habitus nũcupatis, à prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo, eiuſque ſucceſſoribus aut alijs authoritatem habentibus, coniunctim, vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie, conceſſa ſunt aut in poſterũ concedentur, ac ſi omnia & ſingula nominatim exprimerentur dicto ordini Prædicatorũ, & illius Eccleſiis oratorijs, & Eccleſias ipſas & oratoria viſitantibus, ſeu pro earum manutentione & ornatu contribuẽtibus, necnon domibus, Magiſtroque generali prouincialibus, & cõuẽtualibus fratribus, etiam ſororibus, ſiue monialibus, cõuerſis quoque, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia nominatis, & alijs eiuſdem ordinis perſonis.* Et addit collector priuilegiorum Mendicantium, quod Leo Decimus ponit in fine latiſſimas, & fortiſſimas non obſtantias, ita quod in omnibus communicationibus priuilegiorum non repetiatur alia melior conceſſio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, ſcilicet, Sixti Quarti pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro monumenta ordinũ primæ & ſecundæ *a* impreſſionis. Alia verò continetur in Bulla aurea in eodẽ libro, & impreſſione prima *b* & ſecunda. Alia verò in ſupplemento *c* collocatur. Quantũ autẽ ad ordinẽ patris noſtri Beati Franciſci inuenio, quod Alexander VI. (prout habetur in lib. *d* Monumẽta ordinum) *Conceſſit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ, vt omnibus, et ſingulis gratijs & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus & indultis ſpiritualibus & temporalibus, tam fratrum Prædicatorum, quàm Eremitarum S. Auguſtini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibuſque alijs Mendicantibus per ſedem Apoſtolicã, vel legatos eiuſdem etiam per literas Apoſtolicas Mare magnum nuncupatas, hactenus conceſſis (quorum tenores ac ſi de verbo ad verbum insererentur, haberi voluit pro ſufficienter expreſſis) vti potiri, & gaudere libere & licite poſſint, & debeant in omnibus & per omnia perinde ac ſi prædictis fratribus Minoribus ſpecifice conceſſa fuiſſent.* Et aduertit in margine Collector *f* priuilegiorum Mendicantium, quod iſta ſit ampla cõmunicatio priuilegiorum. Sed amplior multo eſt cõmunicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci conceſſa à Clemente Septimo ſub annulo piſcatoris, die trigeſima Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Cuius tenorẽ refert pater noſter Chriſtophorus à Capite fontiũ noſtræ Minorum regularis familiæ quondam generalis in compendio *g* ab ipſo edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ. *h* Qui Clemẽs Septimus *Motu proprio & ex certa ſcientia omnia, & ſingula priuilegia immunitates exemptiones, indulgẽtias, peccatorum remiſſiones, & gratias ac omnia & ſingula indulta ordini fratrum Minorum regularis obſeruãtiæ, & Sãctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nũcupato ordinibus, illorumque fratribus monialibus, ſororibus vtriuſque ſexus perſonis, ac monaſterijs, domibus Eccleſiis, & locis quibuſcumque, etiam per modum extenſionis, ſeu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedem Apoſtolicã conceſſa authoritate Apoſtolica approbauit & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit. Ipſoſque fratres, moniales ſorores, perſonas monaſteria domos, Eccleſias, & alia loca huiuſmodi omnibus, & ſingulis priuilegijs immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgẽtijs peccatorum remiſſionibus & gratijs quibuſuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet conceſſis & concedendis, necnon quibuſcunque facultatibus & gratijs (fratrum profeſſioni regularis Obſeruãtiæ non contrarijs) alijs ordinibus quibuſcunque nõ Mẽdicantibus quomodolibet conceſſis & concedendis vti, frui, & gaudere poſſe, atque debere in omnibus & per omnia perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.* Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium, & extenſam communicationem inuenio fuiſſe cõfirmatam & de nouo poſtea conceſſam a Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus ſupra egimus in quæſtione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

a In 1. impreſ. fol 61. et in 2. fol. 144. conceſ. 354.
b In 1. impr. f. 66. & in 2. fo. 140. cõce. 367
c Fol. 109. conceſſ. 464.
d In 1. impr. f. 76. & in 2. fo. 133. conc. 378
f Habet in compen. communicatio. priuil. §. 9.
g Habet. in d. comp. fol. 213.
h Cruc. f. 191.

Quoad fratres verò Auguſtiniẽſes inuenio, prout continetur in ſupplemento, *i* quod Alexander VI. *Motu proprio conceſſit fratribus Auguſtinienſibus, vt omnium, & ſingulorum religionum cuiuſcunque obſeruantiæ fuerint, & domorũ, locorũ, & perſonarũ in illis degentium, quibus, vt priuilegijs dicti ordinis Auguſtinienſium vti poſſint per eandem ſedem conceſſum eſt, poſſint & valeant huiuſmodi Auguſtinienſes ipſorum locorum domorum, et perſonarum in illis habitantium priuilegijs, indultis, immunitatibus, conceſſionibus, exẽptionibus, indulgẽtijs & libertatibus eis in genere quacunque Apoſtolica authoritate conceſſis (quorũ tenores haberi voluit pro expreſſis & ſpecificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris tẽporib. libere, & licitè.* Circa quam cõceſſionem aduertit Collector *K* priuilegiorum Mendicantium, quod eſt magna, & nullibi aliam ſimilem reperiſſe ait. Virtute autem huius videtur, quod etiã fratres Minores, & alij Mendicantes ratione cõmunicationis priuilegiorum poſſunt vti priuilegiis illorum, quibus ſua priuilegia ſunt communicata, vſque ad datam prædictæ conceſſionis Auguſtinienſium, ſed non de in poſterum conceſſis, & concedendis, quia de illis non eſt facta mentio.

i Habet in ſuppl. fol. 78. conceſ. 235.
K Collect. tit. communi. priuileg. §. 21.

Sed amplior multo quoad in poſterum concedenda eſt conceſſio Iulij II. cuius tenor ponitur in ſupplemento *l* ordinis. *Qui Summus Pontifex decreuit* com-

l Suppl. fo. 91. conce. 309.

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Auguſtinienſibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata ſunt, & voluit, vt quidquid alicui eorũdem hoc modo aut quouis alio conceſſum eſt hactenus, aut in poſterum concedetur ſiue conuentualibus ſiue obſeruantibus nuncupatis, id omne proprio motu, & ex certa ſcientia eiſdem Auguſtinienſibus ſit conceſſum. Et idem Iulius Secundus confirmauit communicationem priuilegiorum, quam Sixtus IV. fecerat inter fratres Auguſtinienſes, & alios Mẽdicantes. *Et inſuper decreuit ac voluit quidquid vſque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ conceſſum ab Apoſtolica ſede eſt, & quidquid in futurum conceditur, eiſdem fratribus Auguſtinienſibus conceſſum ſit. Itaque fratres huiuſmodi eiſdem conceſſionibus perpetuo vti poſſint perinde, ac ſi eis nominatim conceſſæ eſſent.* Ita habetur in ſupplemento *a* ordinis.

a Supple f. 67. conc. 212.

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio quod Sixtus Quartus conceſſit *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere, & potiri poſſint, & debeant priuilegijs, indulgentijs, gratijs, fauoribus, ac indultis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus conceſſis fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac Eremitis S. Auguſtini, veluti ſi prædicto ordini Carmelitarum nominatim conceſſa fuiſſent aut concederentur in futurum.* Et circa huiuſmodi conceſſionem facit copioſam ſpecificationem de conceſſis reſpectu prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta *b* ordinum, & in ſupplemento. Ecce conceſſiones factæ dictis ordinibus Mendicantibus, quæ ſecundum ius commune & antiquum inter mendicantes numerantur. Poſtea autem agemus de aliis ordinibus, qui poſtea nomen Mendicantium ſunt ſortiti. Ex quibus conceſſionibus primo collige dictos ordines Mendicantes habere inter ſe priuilegiorum communicationem ſicut declarauit Pius V. & ante eũ Leo X. & Iulius Secundus, & Iulius Tertius, & Paulus Quartus in ſuis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorum facta a Patre Stephano *c* Vſus maris, & patet etiam ex ſuperioribus allegatis. Secundo collige, non ſolum communicare in priuilegiis ipſis vſque ad datam prædictorum priuilegiorum conceſſis, ſed in priuilegiis concedendis, non ſolum ordinibus Mendicantibus, ſed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta a Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non ſolum ipſis conceſſit communicationem priuilegiorum hactenus conceſſorum, ſed etiam eorum, quæ in poſterum concedentur. Et videmus, quod poſtea Clemens ſeptimus fecit ampliſſimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipſis priuilegia & gratias conceſſas & concedẽdas in futurum aliis ordinibus, non ſolum Mendicantibus, ſed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modo frui poſſe omnibus priuilegiis conceſſis ſingulis ordinibus Mendicantibus ſpecialiter, ſed etiam conceſſis aliis ordinibus nõ Mendicantibus, quod latius inferius explicabitur.

b In 1. impr. f. 105. & in ſuppl. f. 118. conceſ. 483.

c Vſus maris. fol. 156. cum ſequent. & in tabula ver. priuileg. communia.

ARTICVLVS II.

Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegijs conceſſis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo, quod vt ſupra *d* in art. dictum eſt ex Priuilegio Pij V. *Ordo Minimorum inter Mendicantes numeratur. Qui Pius V. ait, quod omnia, & ſingula priuilegia immunitates, exemptiones facultates, gratias libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quam per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos ad ſedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus conceſſa ad præfatum ordinem Minimorum de nouo extendit & ampliauit, ipſoſque vere Mendicantes eſſe, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe, & comprehendi debere. Nec non omnia, & ſingula Conc. Trid decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata & modificata, etiam pro ordine Minimorum huiuſmodi declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro conſtitutionum Pontificalium *e* inter conſtitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur ſingulares, & ampliſſimæ non obſtantiæ. Et ante quã hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Maremagno: *Vt poſſint ipſi fratres Minimi tranſſumptare quæcunque priuilegia, & Bullas conceſſas aliis ordinibus, ac ſi illa mutata in eis nominibus ſub nomine Minimorum ſpecialiter, & principaliter pro eo ordine emanaſſent.* Vnde ex priuilegiis tam Mendicantium, quam non Mendicantiũ multa extraxerunt, quæ eis accommoda ſentiebantur, Stephanus Vſus maris. & Gaſpar Paraſſelus ambo generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipſis factis inſeruerunt. Et certe ex ſuperioribus hæc omnia comprobantur, nam cum ordines Mendicãtes gaudeant priuilegiis conceſſis, & concedendis aliis ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus, clare ſequitur, quod cum prædictus ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantium ex conſtitutione Pij V. Gaudet per conſequens priuilegiis conceſſis, & concedendis aliis ordinibus Mẽdicantibus, & non Mendicantibus.

d Sup. q. 2. art. 3.

e Pa. 574.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordini ſeruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in conſtitutione articulo ſuperiori allegata facit mentionem, ſe inter ordines Mendicantes ordinem Seruorum B. Mariæ conſtituiſſe, & ſimiliter ſicut ordinem Minorum ea conſtitutione declarauit eſſe Mendicantem, & omnia Mendicantibus conceſſa priuilegia, & indulta ipſimet religioni communicat. Et credẽdum eſt, id ipſum ordini Seruorum Beatæ Mariæ conceſſiſſe, cum eum inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum congregatio S. Hieronymi Ieſuatorum communicet in priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, die decima nona Nouembris Pontificatus ſui anno ſecundo inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipſius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex his illi ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de ſua mera liberalitate, ac ex certa ſcientia, & de eiuſdem ſedis poteſtatis plenitudine omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates gratias libertates, indulta, & alias gratias tam per eum quam per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, & ſedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus conceſſa, eorum omnium, ac deſuper, & tam ſub plumbo quam ſub forma breuis confectarum literarũ tenore ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis, & inſertis habens, ad ipſã cõ*

gregationem Ieſuatorū illius fratres, domos eccleſias, et loca quæcunq; de nouo, quod ad ea, quæ eorū regulæ & modo viuendi non repugnāt, tantum authoritate Apoſtolica tenore præſentiū extendit. Et amplius ipſos vere Mendicantes, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe, & comprehendi debere. Nec non omnia & ſingula Concil. *Trid decreta pro Mendicantibus huiuſmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiuſmodi eiuſque fratribus declarauit & modificauit.* Ita habetur in libro conſtitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito quod religioſi Societatis Ieſu inter Mendicantes authoritate Apoſtolica connumerantur, per conſequens debemus concedere ipſos gaudere priuilegijs cōceſſis ordinibus Mendicantibus, Quod ipſum ſpecialiter ipſis conceſſit Pius V. prout refertur in cōpēdio *a* Societatis. Dicitur enim, ibi, quod *Omnia priuilegia etiam ſpeciali nota digna, immunitates, exēptiones facultates, conceſſiones, indulta, indulgentiæ, peccatorū remiſſiones gratiæ tam ſpirituales quam tēporales, Literæque Apoſtolicæ, etiam iuſtitiam ſiue mixtim concernentia, etiam per modum extenſionis aut cōmunicatonis aut aliàs conceſſa, ſeu concedenda quibuſuis ordinibus fratrum & ſororum* Mendicantium, *illorumque congregationibus, conuentibus & capitulis, ac vtriuſque ſexus perſonis, ac illorum monaſterijs, domibus, Eccleſijs & hoſpitalibus & alijs pijs locis, concedūtur præpoſito atque omnibus Societatis perſonis, domibus, ac collegijs non ſolum ad illorum inſtar, ſed pariformiter, & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quod per priuilegium conceſſum Minoribus per Clemente Septimum, quod in articulo primo huius quæſtionis retulimus, religioſi dictæ Societatis Eccleſia, ac loca gaudent omnibus & ſingulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentijs, peccatorum remiſſionibus, & gratijs, quibuſuis congregationibus ordinum mendicantium quomodolibet cōceſſis, & concedendis. Gaudentque prætetea quibuſuis facultatibus & gratijs ſuæ profeſſioni regularis obſeruantiæ non contrarijs alijs ordinibus quibuſcunque non Mendicantibus quomodolibet conceſſis, & cōcedēdis in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi ipſis cōceſſa ſpecialiter fuiſſent. Ait præterea Collector, quod pariter per facultatem Prædicatorum poſſunt dicti religioſi, & eorū domus, & eccleſiæ, & alia loca frui omnibus priuilegijs Mendicantium, & aliorū quoruncunque ordinum congregationum, & confraternitatū fratribus, & perſonis, eccleſijs, & monaſterijs, domibus & oratorijs, & alijs pijs locis, per Iulium Tertium ſuoſque prædeceſſores conceſſis. Ita conceſſit Iulius Tertius ordini prædicatorū, prout in eorum libro continetur. *b*

a Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum, §. 2.

b Fo. 209. p. 2. ſeq. & Comp. Societ. vbi ſup. §. 4.

Aduertit Collector priuilegiorum *c* Societatis, quod vt gratijs ſupradictis, & priuilegijs poſſit Societas Ieſu vti opus eſt, ne inſtituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito præpoſiti generalis, ſeu deputatatarum perſonarū, refragentur. Aduertit inſuper idē Collector, *d* quod *Omnia aliorū priuilegia, immunitates exēptiones facultates, conceſſiones indulta indulgētiæ, remiſſiones, gratię & literæ Societati cōceſſæ de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quę ipſi Societati nominatim, vel eius prępoſito aut perſonis ſeu locis hactenus conceſſa ſunt ſeu in poſterū concedentur præpoſito generali conceſſa intelliguntur; qui illa per ſe ipſum, vel aliū ſeu alios ab eo, vel de eius cōmiſſione electos ſeu eligendos quibuſcunque perſonis de Societate ſub eiuſdē obedientia degentibus & qui in ea tria vota conſueta etiā ſimplicia emiſerint communicare libere poterit. Nec aliter cæteræ perſonæ Societatis prædictis priuilegijs, facultatibus, & alijs præmiſſis vti aut gaudere poſſunt: illorūque vſus iuxta Societatis inſtitutum, conſtitutiones & morem eſſe debet, Prout cōceſſit Gregorius Decimus tertius. Qui poſtea viuæ vocis oraculo conceſſit, vt prædicta communicatio nouitijs etiam fieri poſſit.* Hæc Collector dictorū priuilegiorum Societatis. Qui addit, quod hanc communicationem poterunt concedere ſuperiores nouitijs, ſicut & cæteris.

d Compen. Societ. & vbi ſu. §. 5.

Ex his infertur, quàm ampla ſit communicatio priuilegiorum conceſſa his quatuor ordinibus mendicantibus ſub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim preuilegijs dictis Mendicantibus conceſſis, & concedendis. † Sed his videtur neceſſario eſſe addendum an priuilegia conceſſa Societatis Ieſu Collegijs, ipſi Societati conceſſa cenſeantur? Quod dubium excitat *e* Horatius Mādoſius, ipſumq; diffuſe pertractat reſoluens, ac concludens quod priuilegia cōceſſa Societati, minimè Collegijs Societatis communicata cenſentur, cum priuilegia, etiam data paritatis ratione, non ſunt de perſona ad perſonas extendenda. Pro cuius reſolutionis explicatione, aduerte magnam eſſe differentiam inter Societatem, eiuſque domos, & collegia, domus enim ad profeſſorum habitationem ſunt deſtinatæ, & ibi dicitur eſſe Societas, collegia verò pro ſcholaribus ſunt inſtituta. Magna autem eſt differentia inter profeſſos Societatis, & ſcholares, cum profeſſi ſint irreuocabiliter religioſi, ſcholares autē poſſunt ab ipſa Societate expelli à præpoſito generali iuxta conſtitutiones ipſiuſmet Societatis a Sede Apoſtolica confirmatas, imo exiſtimat habitationem prædictorū ſcholarium verè, & propriè nō debere nomine collegij nuncupari, ex eo quod inter eos nullum capituli, ſeu collegij ſignum apparet, ipſi enim non habent proprium ſigillum, non arcam communem, non communem theſaurarium, non proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia, quæ ad capitulum, ſeu collegium inſtituendum requiruntur, de quibus per *f* Hoſtienſem, Ioannem Andream, Lucam de Penna. At ſcholares, de quibus in præſentiarum nobis eſt ſermo, non ſolum ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec congregari poſſunt, cum omnis eorum gubernatio tam circa perſonas, quàm circa res penes præpoſitum generalem reſideat, vt patet ex literis Pauli Tertij, & Iulij Tertij, & ex conſtitutionibus *g* ipſius Societatis. Credit tamen ipſe Horatius Mandoſius Societatem habere priuilegiū, quo tam profeſſi quàm ſcholares in priuilegijs communicant. Quod re vera conſtat eſſe verum ex priuilegio Pij Quinti ſuperius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur præpoſito atque omnibus Societatis perſonis, domibus, ac collegijs, &c.* a cuius tenore non eſt recedendum iuxta Sacros canones. *h* †

e Mandoſ. de priuil. ad inſtar. glo. 1. à num. 10. vſque ad nu. 23.

f Hoſtienſ. in c. nobis, col. 2. v. etiam notandum vbi Ioan. Andr. de iure patronat. Penna in l. 1. C. de curial. vrb. l. 2.

g Conſtit. ſocie. p. 135.

h Cap. perre c. recedimus. de priuil.

ARTICVLVS VI.

Quæ ſit communicatio Ordinis Sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Conceſſit, quod omnia, & ſingula indulta*

con-

conceſſiones, exemptiones, indulgentiæ, ad quæcunque alia monaſteria ſancti Benedicti Valliſoleti, ſiue illius monachis quomodolibet conceſſa ad omnia, & ſingula monaſteria reformata in Hiſpania per dictū monaſteriū ac alia, quæ in poſterū reformabuntur, & de nouo conſtruentur, eiſque aggregabūtur, vel ſubijcientur monaſteria, & eorum membra, illorūque prælatos, & perſonas, ac viſitantes integrè & plenariè ſe extendāt, ipſaque ſupradicta monaſteria, prælati, perſona, & viſitantes illis omnibus & ſingulis vti frui & gaudere poſſint & debeant, iuxta omnem eorū formā. Ac conceſſiones, exēptiones, indulta & indulgentiæ ſint & cenſeantur, & habeantur perinde in omnibus, & per omnia, ac ſi pro ipſis omnibus, & ſingulis, aut quolibet eorū ſpecificè, ſingulariter, ac indiuiduè conceſſa fuiſſent & pro eis aut pro quolibet ipſorū originaliter emanaſſent. Voluit tamē, quod in confluentiū ad ipſos pro tēpore perſonarū cōfeſſionibus audiendis, & abſolutionibus impendendis, licentia ſeu conſenſus ordinariorum locorum interueniat. Quodque præſentes literas ad illa ex monaſterijs prioratibus, ac locis præfatis ſe extēdant, & de illis intelligantur necnon extendi, & intelligi debeant, in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorū ad minus; & quandiu vixerint in obſeruātia regulari. Ita habetur in compendio a Mendicantium ; vbi affirmat collector vidiſſe hoc priuilegium ſub literis authenticis.

a Compend. Mendicantiū ut. communi. priuil. §. 34.

Inſuper Iulius Secūdus *Vniuerſis Abbatibus prioribus præſidētibus, & cōuentibus monachorū aliiſque religioſarum perſonarū monaſterijs congregationis Hiſpaniæ ordinis Sancti Benedicti conceſſit, quod omnibus & ſingulis priuilegijs immunitatibus, indulgētijs prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Caſſinenſi, ſeu ſanctæ Iuſtinæ, eorūmque monaſterijs, Abbatibus, prioribus, præſidentibus, conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religioſis perſonis per ſedem Apoſtolicā in genere conceſſis, quorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus insererentur, & exprimerentur pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habendo vtantur potiantur, & gaudeant, ac vti potiri, & gaudere libere, & licitè poſſint, & valeāt in omnibus & per omnia perinde ac ſi omnia, & ſingula priuilegia præfata huiuſmodi congregationi ſancti Benedicti Hiſpaniæ illiuſque monaſterijs, Abbatibus, Prioribus, præſidentibus monachis & alijs perſonis religioſis præfatis ſpecialiter, & expreſsè conceſſa fuiſſent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium b fuiſſe conceſſum. Et hoc ait Collector ibi vidiſſe ſub ſigillo authentico.

b Compend. Mendicantiū vbi ſup. §. 33.

Inſuper Sixtus Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Kalendas Decembris Pontificatus ſui anno tertio Cō*ceſſit congregationi ſancti Benedicti Regnorum Portugalliæ, ac omnibus, & ſingulis illius monaſterijs prioribus, & alijs regularibus locis tā præſentibus quàm futuris eorūque generali, & alijs Abbatibus diffinitoribus, viſitatoribus ſuperioribus monachis, religioſis, nouitijs, conuerſis & cæteris perſonis, nunc & pro tēpore exiſtentibus, vt omnibus, & ſingulis priuilegijs immunitatibus, exēptionibus, libertatibus, prærogatiuis antelationibus fauoribus, præeminentijs, indultis, licētijs, ſtationibus, declarationibus facultatibus cōceſſionibus indulgentijs etiā plenarijs, & peccatorū remiſſionibus, ac relaxationibus, aliiſque vniuerſis, & ſingulis gratijs ſpiritualibus & temporalibus S. Hieronymi, & ſancti Bernardi, & alijs Ciſtercienſis ordinis, necnon Caſſinenſis, & Valliſoleti dicti ordinis ſancti Benedicti cōgregationibus huiuſmodi per vniuerſū orbē cōſtitutis, ac cuilibet earūdē congregationis ſancti Benedicti Regni Portugalliæ monaſterijs ſeu illorū Eccleſiis ſeu regularibus locis, eorū generalibus, ac alijs Abbatibus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, conuentibus, monachis religioſis, nouitijs cōuerſis, ac familiaribus perſonis, ac illorū intuitu, & contēplatione per quoſcunque prædeceſſores noſtros ac etiam nos, & ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices ac ſedē prædictā, atque etiā Imperatores, Reges, & alios Principes & quæcunque, ſeu quoſcūque alios ſub quacunque forma, & verborū expreſſione, ac tam iſtā Apoſtolica, quàm ordinaria, vel alia authoritate nec non tā in genere, quàm in ſpecie, & particulariter quàm per modum communicationis, & extēſionis, & ampliationis, quā ſimplicis & indiuiduæ & particularis & ſpecialis conceſſionis hactenus ac etiā iteratis vicibus cōfirmatis, & approbatis, ac in poſterum pro tēpore concedendis confirmandis, & approbandis, etiam ſi talia forent quæ ſpecialem eorū requirant mētionē ac quibus illa & illa quomodolibet vtuntur potiūtur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poſſunt, & potuerunt &c. Non obſtantibus conſtitutionibus ſeu reuocationibus, ac alijs præmiſſis & noſtra de non concedendis indulgentijs ad inſtar & alijs Cancellariæ Apoſtolicæ regulis aliiſque Apoſtolicis, neque in vniuerſalibus prouincialibus, & ſynodalibus concilijs editis ſpecialibus, & generalibus conſtitutionibus & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi ſub ſigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis Sancti benedicti regnorum Portugalliæ, impreſſo Romæ ex Thypographia Titi, & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono; in pagina decima ſexta eiuſdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Ciſtercienſis ordinis ſimile priuilegium conceſſum dictæ congregationi a Gregorio Decimo tertio ſub annulo piſcatoris vigeſima tertia die Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo Pontificatus Domini Papæ anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi conceſſa eſſe priuilegia conceſſa, & concedenda congregationi S. Bernadi ordinis Ciſtercienſis. Vnde cum congregationi ordinis Ciſtercienſis ſint conceſſa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij Quarti decimi inf. a citando, clarum eſt quod poteſt dicta congregatio, & eorum fratres, loca monaſteria, nouitij conuerſi, familiares, & aliæ perſonæ frui priuilegiis conceſſis, & concedendis quibuſcunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.

Reſpondeo dicendum, quod nouiſſimè Gregorius Quartus decimus Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, confirmans priuilegia huius ſacræ religionis, ait in hunc modum. *Et inſuper ob ſingularem reformationem, & obſeruantiam dictæ congregationis in eiſdem monaſterijs inſtitutam & conſeruatam eoſdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia, & ſingula priuilegia, prærogatiuas conceſſiones, antelationes fauores facultates declarationes abſolutiones relaxationes diſpenſationes ſtationes indulgentias, etiam plenarias, ac peccatorum remiſſiones, conſeruatorias, immunitates exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiuſuis generis exiſtentia, cæteraſque gratias ſpirituales & temporales tam eidem Ciſtercienſi, eiuſque Abbati, & capitulo etiam generali, ac quibuſuis aliorum monaſteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de Firmitate Pontiniaco Claraualle, & Morimundo, quam etiam Sancti Benedicti,*

nedicti, ac quibuſuis alijs ſimilium, vel diſſimiliũ ordinibus, & religionibus ſub quibuſuis regulis, conſtitutionibus, aut ordinationibus degentibus, ſeu militãtibus, & quibuſuis illorũ reſpectiue cõgregationibus, & militijs eorũque profeſſoribus, atque vtriuſque ſexus eorũ monaſterijs domibus Eccleſijs, necnon collegijs, vniuerſitatibus confraternitatibus, pijs & charitatiuis locis eorumque, quibuſuis in feſtiuitatum, ac alijs diebus Eccleſias viſitantibus, ac earundem religionum generalibus, præſidentibus, & quibuſuis ſuperioribus prælatis, ac Capitulis etiam generalibus prouincialibus ſeu intermedijs, eorumque diffinitorijs, Abbatibus, prioribus diffinitoribus, cõſiliarijs & quibuſuis officialibus, rectoribus, miniſtris, monachis, nouitijs monialibus, fratribus cõuerſis, cõfratribus, procuratoribus familiaribus benefactoribus, ac eorũ & earũ vtriuſque ſexus, quibuſuis regularibus perſonis tã in vrbe, quã in quibuſcunque mundi partibus conſiſtentia, ſeu conſiſtentibus, etiã illorũ intuitu, aut aliàs quomodolibet cõceſſa quibus de iure vſu & conſuetudine, vel priuilegio, ſeu cõſtitutione Apoſtolica, vel Imperiali, Archiepiſcopali Epiſcopali in genere, vel in ſpecie, ac tã coniunctim, quã diuiſim etiã per ſolã ſignaturã vel viuæ vocis oraculo, aut per viã communicationis & extẽſionis, aut proprio motu, aut aliàs quõmodolibet vtũtur, potiũtur, & gaudẽt ac vti frui, potiri, & gaudere quomodolibet poſſunt quorũ tenores haberi volumus pro expreſſis, ac ſi de verbo ad verbũ inſertis: etiãſi talia eſsẽt, vel forẽt quæ ſpecialẽ & indiuiduam requirerent mentionẽ, ſeu particularẽ inſertionẽ ad primodictã congregationẽ regularis obſeruantiæ S. Bernardi ac ſingula illius tã virorũ, quã mulierũ monaſteria, illorumque quoſcunque ſuperiores prælatos & vtriuſque ſexus quaſcunque regulares & ſingulares perſonas. Ita quod dicta congregatio Sancti Bernardi, atque vtriuſque ſexus eius monaſteria prioratus grangias, domos, Eccleſias collegia pia & charitatiua loca, ſanctorũque feſtiuitates, conuentus, & capitula etiã generalia, particularia, vel intermedia, generaliſque reformator, diffinitores cõſiliarij viſitatores Abbates, abbatiſſæ, Priores, & quicunque alij ſuperiores, officiales, & miniſtri, monachi, moniales nouitij, fratres conuerſi, donati, oblati, cõmiſſi, familiares confratres, procuratores, ac negotiorum geſtores benefactores & aliæ ſingulares vtriuſque ſexus regulares perſonæ, ac eorũ res, & bona ſub eorũ cura, & ſecundũ eiuſdem congregationis inſtituta nunc & pro tẽpore viuentes, & exiſtentes, præmiſſis omnibus, & ſingulis æquipariformiter reſpectiue, & abſque vlla penitus differentia ſingula ſingulis concernentia perinde, ac ſi ea omnia illis, & eorum ſingulis principaliter, & expreſsè & non ad inſtar conceſſa fuiſſent, ac ſi in eis talis ordo & congregatio Sancti Bernardi primo dicta illiuſque capitula monaſteria Eccleſiæ, dictique ſuperiores prælati, ac vtriuſque ſexus dictæ perſonæ, res & bona expreſſa, & prænominata fuiſſent, & eſſent, ac ſi pro & in fauorẽ eorũdẽ à Sede Apoſtolica à principio emanaſſent & fuiſſent immediate conceſſa, in quantum dictæ congregationi expediat eiuſque guberniu, conſtitutionibus & diffinitionibus non aduerſentur, vti frui & gaudere libere & licite poſſint, & valeant authoritate & tenore prædictis concedimus. & indulgemus illaque omnia, & ſingula eis & eorum cuilibet ijſdemque authoritate & tenore ſimiliter perpetuò extendimus, eiſque communicamus, & cæt. Non obſtantibus præmiſſis, & de non expediendis literis ſuper indulgentijs ad inſtar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui etiã prædeceſſoris noſtri de vna concilij generalis edita de duabus dietis, alijſque Apoſtolicis, ac in prouincialibus & ſynodalibus Cõcilijs editis, generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus & ordinationibus, ac quorumuis ordinũ congregationibus, monaſteriorum, & regularium, locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, cõſuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegijs quoque, & literis Apoſtolicis etiam Legatis Nuntijs & Ordinarijs ac ordinibus præfatis eorumque ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſcunque tenoribus & formis etiã in fundatione, vel dotatione obtentis, & cæt. Hoc priuilegiũ vidi ſub ſigillo authẽtico. Et poſui hanc notabilẽ priuilegiorũ cõmunicationem, quia aliam ſimilem non inueni, & ex ea colligam multa, quæ in articulis ſequentibus diſcutientur. Obiter autem ex ea eſt notandum, quòd aliqui conſiderantes hanc nõ obſtantiam generalem etiam conſtitutionum in conciliis generalibus editarum, vt conſtat ibi, *Et ſynodalibus concilijs editis generalibus vel ſpecialibus*, Dubitãter aſſeruerunt in dicta Bulla cõfirmari priuilegia religionis Ciſtercienſis, etiamſi ſint contra generale Concilium Tridentinum: ſed reuera non confirmantur; In hac enim Bulla duo determinat Summus Pontifex. Primum eſt, quòd cõfirmat, & de nouo concedit omnia priuilegia directè, vel indirectè conceſſa, & communicata dictæ religioni. Et in ea confirmatione, & innouatione dicit expreſsè, quòd ea cõfirmat, & innouat, quatenus sũt in vſu & decretis Concilij Tridentini, non aduerſantur, prout patet ex tenore ipſius Bullæ relatæ ſupra. *a* Secundum quod determinatum eſt, quod ipſi ordini concedit Summus Pontifex communicationem omnium priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum omnibus ordinibus, & pijs locis, & in nõ obſtantijs, quas proponit addit quod hęc communicatio ipſis conceditur non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, etiam in generalibus concilijs editis. Et certè nullum eſt decretum in concilijs generalibus, neque in Concilio Tridentino editum, prohibens huiuſmodi communicationem. Et quod illa non obſtantia conſtitutionem in conciliis generalibus editarum tantum referatur ad ſecundum, quod determinat ipſa Bulla, & non ad primum, patet; nam repugnantia in principe non eſt admittenda, prout dicitur in iure. *b* Et Baldus ait, *c* quod in principe debet eſſe conſtans voluntas, & quod principi conuenit illud verbum, ſemel locutus eſt Deus, ideoq; debet eſſe immobilis, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Et magna re vera eſſet contradictio in eadem Bulla, cum in ea determinatum ſit, dummodo decretis ſacri Concilij Tridentini non aduerſetur, & infra concedatur etiã quocunque generali concilio non obſtante. Vnde neceſſario debemus intelligere, quod primum cõceditur, dummodo decretis concilij non contradicat ſecundum verò indulgetur non obſtante eodem concilio.

a Sup. q. 8. ar. 2.

b Clemen vn. de renunc. c. vbi repugnantia de regulis iuris.

c Bald. conſil. 327. vol. 1. n. 4.

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthuſienſes

RESpondeo dicendo, quod Gregorius vndecimus conceſſit, *Carthuſienſibus, vt omnia priuilegia domui Carthuſiæ, Gratianopolitanæ, & alijs domibus Carthuſienſis ordinis conceſſa ad omnes & ſingulas domus dicti ordinis etiam in poſterum ædificandas ſe extendant, cum canonicè fundatæ, & ædificatæ extiterint. Et quod domus ipſæ ac perſonæ, quæ in ipſis pro tempore morabuntur, omnibus & ſingulis priuilegijs huiuſmodi gaudeant, ſicut gaudent domus Carthuſiæ, & aliæ domus & perſonæ in eis degentes.* Et Pius Secundus, *Conceſſit præfatis Carthuſienſibus, vt priuilegia, conceſſiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus ac perſonis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia quouis modo reſpectu ſingularitate,*

Digitized by Google

te,ſeu cauſa cõmuniter,vel diuiſim conceſſa, quotquot & qualia ſint etiam ſi expreſſione indigerent ind uidua ſiue alius ſpeciali,eorumque omnium & ſingulorũ tenores & effectus ac ſi de verbo ad verbum inſerta forent & ſpecifice narrata ad omnes, & ſingulas euſdem ordinis domus, etiam in poſterum ædificandas, necnon ad ſingulares earum ac domorum pro tempore perſonas pariformiter extendantur,tam in iudicio quam extra &c. Hæ duæ conceſsiones ponuntur a Collectore priuilegiorũ Mendicantium tanquam ſub ſigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.
Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hiſpania.

a Collect.tit. extenſio priuilegio.

Reſpondeo dicendo,quod Collector *a* priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi in Hiſpania ponit,& colligit aliquas conceſsiones,quibus quod erat cõceſſum aliquibus particularibus monaſterijs aliis per modum extenſionis fuit a Summus Põtificibus communicatum. Sed quia in confirmatione priuilegiorum,quam iſta ſacra religio a Pio Quarto,& a Pio Quinto,& a Sixto Quinto adepta eſt, dictæ conceſsiones,& aliæ multæ ſunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonata, & ideo licuit tantum in præſentiarum conceſsiones horũ Eccleſiæ patrum referre. Pius enim Quartus Pontificatus ſui anno ſexto, quarto Kalendas Auguſti, *Ad inſtantiam inuictiſſimi Regis Philippi Hiſpaniarum Secundi huius nominis,omnia & ſingula priuilegia,immunitates,exemptiones,& prærogatiuas,indulta temporalia,fauores,& gratias ordinis & ſingulis & cuiuis monaſterio,per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores,ac per ſe,& Sedem Apoſtolicam, eiuſque Legatos & Nuntios in genere,vel in ſpecie conceſſa,ad omnia,& ſingula monaſteria ordinis,tam virorum quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorũ prædictorum alias,quam vt præfertur ſeberant ad id vt ipſa monaſteria illis pariformiter vti frui,& gaudere poſſint & deberent perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent authoritate Apoſtolica extendit & ampliauit illaque inter omnia tam virorum quam mulierum monaſteria ordinis in omnibus,& ſingulis communicauit.*

b Coll. vbi ſu. §.16.

Aduertit autem Collector *b* quod literæ ſupradictæ extenſionis non fuerunt expeditæ a Pio IIII. ſed a Pio Quarto.

Poſtea verò Sixtus V. ſub annulo Piſcatoris anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono Pontificatus ſui anno primo die decima tertia Decembris *Omnia & ſingula priuilegia,immunitates libertates,prærogatiuas indulta ſpiritualia & temporalia, fauores & gratias etiam per modum communicationis & extenſionis eidem ordini ſancti Hieronymi,ac ſingulis eius monaſterijs,domibus locis & congregationibus illorumque conuentibus ſuperioribus prioribus, fratribus miniſtris & etiam vtriuſque ſexus perſonis, eiuſque capitulo per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos & per ſe & per Sedem Apoſtolicam,eiuſque legatos,& Nuncios in genere,vel in ſpecie ſub quibuſcunque tenoribus & formis, etiam motu proprio,& ex certa ſcientia,vel ad imperatoris Regum Reginarum,Ducum aut aliorum principum inſtantiam quomodolibet conceſſa communicata,extenſa,confirmata & innouata,ac literas deſuper confectas cum omnibus,& ſingulis in eis contentis clauſulis & (decretis quatenus ſint in vſu & decretis Cõcil. Tridentini non aduerſentur) Apoſtolica authoritate approbauit,& confirmauit,illiſque perpetuæ,& inuiolabilis firmitatis robur adiecit,ac de vno monaſterio ad aliud extendit,ac omnes & ſingulos tam iuris quam facti defectus,ſi qui forſan interuenerint, in eiſdem ſuppleuit & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini Sancti Hieronymi,ac ſingulis eius monaſterijs,domibus locis & congregationibus ac illorum ſuperioribus fratribus,& etiam vtriuſque ſexus perſonis quibuſcunque de vno eorum monaſterio ad aliud extendit.*

Et inſuper omnes & ſingulas gratias ſpirituales, tam coniunctim quam diuiſim & alias quomodolibet quibuſuis alijs ordinibus, religionibus congregationibus,ac tam virorum quam mulierum monaſterijs,& domibus,cæteriſque regularibus,vel pijs locis in quibuſcunque mundi partibus conſtitutis, illorumque ſuperioribus officialibus miniſtris,eorumque Capitulis, & etiam vtriuſque ſexus perſonis quibuſcunque,per quoſcunque Romanos Pontifices,etiam prædeceſſores ſuos, & ſe,ſedemque prædictam quomodolibet conceſſas (in vſu tamen exiſtentes, ac decretis Concilij prædicti non contrarias.) quibus ordines, congregationes, monaſteria,domus, cæteraque regularia, vel pia loca, illorumque ſuperiores, officiales, miniſtri, & perſonæ huiuſmodi de iure vſu conſuetudine,vel priuilegio conceſſione apoſtolica vtuntur,fruuntur, potiuntur, & gaudent, ad dictum ordinem Sancti Hieronymi,ac ſingula eius tam virorum quam mulierum monaſteria,domus loca & congregationes illorumque ſuperiores officiales miniſtros, ac alias etiam vtriuſque ſexus perſonas & Capitula nunc & pro tempore exiſtentia,ita quod præmiſſis omnibus & ſingulis æque ac pariformiter & ſine aliqua differentia,vti,frui,potiri & gaudere libere & licite poſſint,perinde ac ſi illa omnes dicto ordini Sancti Hieronymi,illiuſque monaſterijs locis & perſonis prædictis,ſpecialiter & expreſſe,ac pariter pariter non autem ad inſtar conceſſæ fuiſſent,authoritate & tenore prædictis extendit illaſque omnes et ſingulas S Hieronymi,illiuſque monaſterijs locis & etiam vtriuſque ſexus perſonis prædictis cõmunicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio,quam magna ſit,patet intuenti,& ex dicendis articulis ſequentibus patebit.

ARTICVLVS X.
Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis.

Reſpondeo dicendo, quod Leo X.& Adrianus Sextus *Conceſſerunt ordini Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum ac illius monaſterijs miniſtris,ſuperioribus fratribus,atque alijs quibuſcunque in eiſdem monaſterijs pro tempore degentibus perſonis prouinciæ Caſtellæ,Legionis Granatæ Regnorum in obſeruantia regulari degentibus,vt omnibus & ſingulis, priuilegijs prærogatiuis,conceſſionibus,antelationibus immunitatibus,exemptionibus,fauoribus & indultis, ac peccatorum remiſſionibus, & indulgentijs etiam mare magnum nuncupatis,& alijs quibuſcunque literis Apoſtolicis & gratijs quibuſcunque, etiam viuæ vocis oraculo quatuor ordinis Mendicantium, & eorũ ſingulis etiam quoad interdicti relaxionem,& Miſſarum in eorum feſtiuitatibus commemorationibus, & ſolemnitatibus celebrationem, & alias quouis modo per quoſcunque Romanos Pontifices,ac Sede Apoſtolica in genere, vel in ſpecie, tunc & pro tempore conceſſis & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo, & Adrianus pro expreſſis, & quibus domus,priores,& fratres ordinum Mendicantium huiuſmodi de iure,vel conſuetudine,& iuxta priuilegia & indulta prædicta vtũtur potiuntur & gaudẽt ac vti & potiri & gaudere poſſent quomodolibet in futurum vti potiri, & gaudere,*

in

In futurum vti, potiri, & gaudere, in omnibus, & per omnia perinde ac ſi ſingula priuilegia huiuſmodi ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redẽptionis Captiuorũ, ac illius monaſterijs miniſtris ſuperioribus fratribus, & perſonis præfatis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.

Hæc conc. ſſio & ampliſſima communicatio ad ducuntur pro authentica a Collectore a priuilegiorum Mendicantium.

a Coll. mend. in compen. tit. communicat. priui. §. 38. & 39.

Ex qua cõceſſione colligitur, quod fratres, & moniales Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorũ, ac illorũ monaſteria prouinciæ Caſtellæ, Legionis, & Granatæ Regnorũ, gaudent omnibus conceſſionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes, & eorum monaſteria, & quibus in futurũ quomodolibet, vti, potiri, & gaudere poſſent.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorum habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorum Miniſtrantium infirmis.

Reſpondeo dicendo, quod congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Miniſtrantium infirmis a Gregorio XIV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo *Fuerunt communicata omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, indulgentiæ facultates libertates, indulta conceſſiones & gratiæ quorumuis etiam Ciſtercienſiũ Cluniacenſium, ac Sancti Benedicti monachis, clericis regularibus & præsbyteris collegialibus Societatis Ieſu, & Canonicis congregationis Lateranenſis, ac quibuſcunque alijs clericis regularib. et aliorũ tã mendicãtiũ quã nõ Mendicantium ordinum, et congregationũ fratrib. & perſonis, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, in ſpecie, vel in genere etiam cõmunicatiuè per quoſcunque Romanos Pontifices quomodolibet conceſſis, quæ tãtum ſunt in vſu, neque ſub vllis reuocationibus comprehenſa, nec decretis dicti Concilij cõtraria, ac illorum omniũ participes eſſe poſſint & debeant pariformiter, & æque principaliter abſque vlla prorſus differentia perinde ac ſi congregationi Eccleſijs & domibus ipſorũ nominatim & ſpecialiter, ac generaliter conceſſa fuiſſet.* Ita latiſſime habetur in conſtitutioni bus Gregorij Quarti decimi, quæ incipit, illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus b Aforbe, in additionibus ad compendium Mendicantium.

b Aforbus ti. communicatio. priu. p. 200.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium.

Reſpondeo dicendo quod Leo X. Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexto die quinto calendas Auguſti, Põtificatus ſui anno quarto. *Singulorũ priuilegiorũ, gratiarũ & indultorũ ſpiritualiũ, & tẽporaliũ, tã Beatæ Mariæ de Mercede, quã etiã Mendicantibus ordinibus, illorũque perſonis, & locis per ſedem Apoſtolicam conceſſa concedit.* Prout ego vidi in Bulla Authentica eiuſdem ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa iſtam conceſsionem aduertendum eſt, quod in ea non conceduntur priuilegia concedenda poſt eius datam ipſis ordinibus Mendicantibus, ſed tantum conceſſa vſque ad datam dictæ conceſsionis. Vnde non gaudent prædicti fratres conceſſione eiuſdem Leonis X. cõceſſa fratribus prædicatoribus, qua ipſis indulgetur vt poſſint frui indultis, non ſolum conceſsis ordinibus Mendicantibus, ſed etiam in poſterum concedendis. Cõceſsio enim facta fratribus prædicatoribus fuit facta anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo octauo, Põtificatus eiuſdem Leonis X. anno ſexto. At cõceſsio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno quarto. Verum eſt tamen, quod per conceſsionem Sixti V. eidem ordini datam apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſexta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, Pontificatus eiuſdẽ Domini Papæ anno quarto videbatur, dicendum quod gaudeant indultis ordinibus Mendicantibus cõcedendis. Sixtus enim Quintus, vt ego vidi in bulla quadã Authentica, in confirmatione priuilegiorũ ipſius ordinis, addit quod. *Nec non omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exẽptiones, libertates, prærogatiuas, antelationes fauores, præeminentias, indulta, licentias, ſtationes declarationes, facultates, conceſſiones, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remiſſiones, & relaxationes aliaſq; gratias ſpirituales & temporales ordini præfato, ac ſingulis illius monaſterijs prioratibus, & alijs regularibus locis, eorũque generali, prioribus, diffinitoribus viſitatoribus, ſuperioribus, fratribus, ac alijs religioſis per quoſcũq; prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices ac Sedẽ Apoſtolicã tam in genere, quam in ſpecie, quam per modum communicationis, extenſionis & ampliationis, ac alias quomodolibet conceſſas, ac confirmatas, & approbatas, etiã ſi talia forent, quæ ſpecialem requirerent mentionem, quatenus ſint in vſu & ad formam dictæ Synodi Tridentinæ & quoad priuilegia modo nulli præiudicium inferant, approbauit, & confirmauit, ac etiam de nouo conceſſit.*

Per quæ vltima verba ipſe Pontifex clare innuit, ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac ſi in præſentibus literis insererentur, & ſic colligitur, conceſsionem Leonis Decimi factam ipſis fratribus anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto. Pontificatus ſui anno quarto, qua ipſi ordini cõceſſit priuilegia, & indulta facta Mendicantibus, fuiſſe factam de nouo a Sixto Quinto, anno & die ſuperius citatis, & per conſequens dictã religionẽ frui priuilegiis cõceſsis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & qui gaudent priuilegiis cõceſsis & concedẽdis ordinibus Mendicantibus, & nõ mẽdicantibus iuxta Bullam Clementis Septimi factam Minoribus, de qua c ſupra fecimus mentionem.

c Supr. arti. 1. huius. q.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales fruantur priuilegijs regularium.

Reſpondeo dicendo, quod quoad moniales Sanctæ Claræ, & S. Dominici Sixtus IV. (prout cõtinetur in libro d Monumenta ordinum) ſtatuit, *Quod Monaſteria, & loca dictarum monialium Sanctæ Claræ, & Sancti Dominici, eorũque Abbatiſſæ, & prioriſſæ, procuratores, Syndici, oblati, & vtriuſque ſexus tertij ordinis de pœnitentia nuncupatæ perſonæ prædictæ, eiſdem priuilegijs, & immunitatibus, indultis ſpiritualibus & temporalibus fratiũ Prædicatorũ & Minorum ordinibus & illorum profeſſoribus, domibus, & locis ac procuratorib. & Syndicis, & oblatis, & cõuerſis, ſeu alijs quomodolibet per prædeceſſores ſuos, aut per ipſũmet Sixtũ hactenus cõceſſis, & in poſterũ concedendis, quanis authoritate, (quatenus earũ ſexui & ſtatui nõ cõtradicãt) libere & licite vti poſſint & debeãt in omnibus, per omnia prorſus, & ſine vlla differẽtia, ac ſi eiſdem monaſterijs, locis, & perſonis prædictis nominatim conceſſa forent, & concederentur expreſſe.*

d In 1. imp. f. 66. & in 2. f. 148. conceſſ. 362.

Circa quam conceſsionem eſt notandũ, quod in ea ſolũm indulgentur priuilegia concedenda Minoribus, & Prædicatoribus, ipſis monialibus per Sixtũ Quartum, non autẽ concedenda per ſucceſſores

Digitized by Google

ſores ipſius Sixti quarti. Ideo ad ampliorem communicationem recurrendum eſt. Et inuenio primo Bonifacium VIII. prout habetur in dicto libro *a* Monumenta ordinum, *Statuiſſe, quod quæcunque moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis & concedēdis prædictis fratribus. Et certum eſt moniales Sanctæ Claræ virtute indulti apoſtolici commiſſas fuiſſe gubernationi fratrum Minorum.* Et inuenio etiam Clementem Septimum, prout ſupra *b* retulimus. *Omnia priuilegia conceſſa & concedenda quibuſcunque ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, ſicut indulſit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ ita etiam indulſiſſe ſororibus Sanctæ Claræ.* Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipſis concedere omnia priuilegia conceſſa, & concedenda ordini minorum Eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum, Beatæ Mariæ, ac Minimorū fratrum ordinibus, de qua conceſſione ſupra *c* fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo.

a in 1 imp. fo. 32. & in 2 fo. 93. conce. 31.

b Sup. ar. 1.

c Sup. art. 1.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.

RESpondeo dicendo (prout continetur in li. *d* Monumenta ordinū & in ſupplemēto) quod Innocentius Octauus, *Extendit, ſeu communicauit gratias, & indulta conceſſa fratribus, & ſororibus Tertij ordinis in communi viuentibus, etiam illis, qui viuunt in particulari.* Quæ conceſſio vnum præſupponit, & aliud determinat, præſupponit namque multa eſſe conceſſa fratribus, & ſororibus Tertij ordinis. De quo iam in ſuperioribus *e* fecimus mentionem, recitando Bullam auream Sixti IIII. in qua vtriuſque ſexus Tertij ordinis perſonis concedit Summus Pontifex quidquid conceſſum eſt Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarū & ſeruorum B. Mariæ fratrum ordinibus ab Apoſtolica Sede, prout in ea Bulla in ſuperioribus relata latius continetur. Quod autem decernit, & ſtatuit, eſt has gratias, & facultates etiā illis, qui viuūt in particulari eſſe conceſſas. Et collector priuilegiorum Mendicantium probat ex litera Bullæ aureæ Sixti IIII. quod priuilegia Tertiariis ſororibus conceſſa, ibi, ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, ſicut eas extendit poſtea Innocentius VIII. Sed addit dicens. Quoad Tertiarios, vtriuſque ſexus (quidquid ſit de temporibus retroactis) in præſenti ſunt in triplici differentia, prout Leo X. in Concilio Lateranenſi diſtinxit, & habetur in ſupplemento ordinis. *f* Primi ſunt viuētes collegialiter, & iſti gaudent priuilegiis, ſicut fratres Mendicantes abſque aliqua differentia, in quantū eorum capacitas permittit. In ſecundo gradu ſunt mulieres continētiam coniugalem, aut vidualem promittētes, & habitum Tertiariorum geſtantes: & hæ pariformiter gaudēt, vt primi, niſi in his, quibus expreſſe diceret Papa, quod ſolum concedit pro viuentibus in congregatione ſaltem poſt Innocētium VIII. Nam de conceſſis vſque ad ſua tempora cum tali expreſſione, vel reſtrictione ipſe Innocentius omnes pariſicauit. Vltimi ſunt coniugati, aut qualitercūque aliter a præfatis duobus ſpeciebus ſe habentes. Et iſti de omnibus indulgentijs Mendicantium habent illa, quæ per Concilium Lateranenſe non fuerūt ſibi ſublata, ex quo habent omnia ſpiritualia, ſcilicet indulgentias. Concilium Lateranēſe (prout refertur in Supplemento *g* ordinis) *Statuit, quod fratres & ſorores Tertij ordinis in proprijs domib. habitantes valeāt ſepulturā eligere, vbi voluerint. Et quod die Paſchatis ſtātum Eucharistiam, necnon extremā vnctionem, cæteraque eccleſiaſtica ſacramenta (pœnitentiæ ſacramēto duntaxat excepto) a proprio ſacerdote parochiali recipere debeant, & voluit, quod ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda, teneantur, ac quod in foro ſeculari coram iudicibus ſecularib. conueniri poſſint, & inſuper decreuit, quod prædicti Tertiarij in proprijs domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad audienda diuina in Eccleſiis ordinū, quorū ſunt Tertiarij, ſi cauſam dederint interdicto, vel cauſam ipſam nutriant, ſeu foueant aut dantibus auxilium, conſiliū vel fauorē quomodolibet praſtiterint.* Quibus ex mente Collectoris addo aliam differentiam earum Tertiariarum, ſcilicet, quæ cum clauſtralibus habitant. Hæ enim ſecundum determinationem Leonis X. de qua in dicto ſupplemento, *h* gaudent priuilegijs, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus collector, quod etiam Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio Canonis *ſi quis ſuadente*, quia habent modū viuendi approbatum a Sede Apoſtolica. Et ait, quod ſic tenent Doctores, & eſſe notandū, quia ſæpe nō aduertitur circa hoc. Aduertendum tamen, quod multa ſunt conceſſa Tertiarijs ſub obedientia fratrum Minorum viuentibus, prout patet ex literis Apoſtolicis, ſuper hoc latis, quibus dubito nūc gaudere poſtquam ab obedientia obſeruantiæ ſunt ſeparati. Cuiuſmodi ſunt moniales Tertij ordinis, quæ poſt Pium Quintum ſe ordinarijs ſubdiderūt ab obedientia prælatorum ordinis Minorum ſe abſtrahendo, & ita videant ipſæ, vtrum poſt Piū Quintum aliquod habeant Apoſtolicum indultum, virtute cuius non obſtante dicto receſſu gaudeāt dictis priuilegijs. Ego enim ipſum non potui inuenire.

d In 1 imp. fo. 44 & in 2. fo. 69. conc. 146. & in ſuppl. fo. 200. conc. 375.

e Sup. art. 1.

f Sup fol. 26. conc. 86. & 87

g In ſup. f. 26. conc. 86.

h Sup. fol. 26. conc. 87.

ARTICVLVS XV.

Vtrum moniales conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. motu proprio & ex certa ſcientia, *Conceſſit monialibus Sanctæ, & immaculatæ Conceptionis glorioſæ Virginis Mariæ ſub obedientia fratrum Minorum degentibus, vt omnibus, & ſingulis priuilegijs, conceſſionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus gratijs & indultis ſpiritualibus, & temporalibus per ipſum Leonem, & Sedem Apoſtolicam fratribus dicti ordinis, & monialibus Sanctæ Claræ, & ſororibus Tertij ordinis Sancti Franciſci quomodolibet conceſſis, & concedendis, & quibus fratres, & moniales, & ſorores huiuſmodi de iure, vel priuilegio, aut conſuetudine patriæ vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt, in futurum (quæ omnia pro expreſſis, et indiuiduè enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in ſupradicta obedientia permanentes vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere poſſint in omnibus & per omnia, perinde ac ſi ipſis conceſſa fuiſſent: ſicque per quoſcunque iudices ordinarios ſeu delegatos in foro contentioſo, ac per quoſcunque confeſſores ſuos in foro conſcientiæ, dū, & quoties opus fuerit interpretari, iudicari, & definiri debere.* Hanc conceſſionem, vt authenticam refert Collector *i* in compendio Mendicantium.

i Collec. in d. comp. tit. communicat. priu. §. 18.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres & hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus Sextus, *Omnibus, & ſingulis Chriſti fidelib. vere peniten-*

Digitized by Google

pœnitentibus & confeſſis, qui ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis & Redemptionis captiuorum, tam virorũ, quam mulierũ exiſtentibus in Regno Caſtellæ, ac Legionis & Granatæ Eccleſias illis anni diebus, quibus peccatorũ remiſſiones, & indulgentias per eoſdẽ fratres conſequebãtur viſitauerint, ac qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis & redẽptionis captiuorũ huiuſmodi decederẽt, aut eorũ corpora ſeu cadauera, dũ ab hoc ſæculo migrauerint in Eccleſiis monaſteriorũ Sãctiſſimæ Trinitatis & Redẽptionis captiuorũ huiuſmodi ſepeliri ordinauerint, ſeu de propriis eorum bonis pro Redẽptione Captiuorũ aliquã pecuniæ quantitatẽ per Miniſtrũ Prouincialẽ dicti ordinis pro tẽpore exiſtẽtẽ deſignãdã erogauerint, aut etiã qui ſcapulariũ eiuſdẽ ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redẽptionis captiuorũ de manu alicuius prælati etiã abſque alicuius voti emiſſione detulerunt, necnõ vtriuſque ſexus eiuſdẽ ordinis Sãctiſſimæ Trinitatis & Redẽptionis Captiuorum germanis nũcupatis vt omnes & ſingulas indulgẽtias & peccatorũ remiſſiones fratribus ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis huiuſmodi cõceſſas, cõſequãtur, ac ſuffragiorũ ipſius monaſterij pro tẽpore factorũ participes fiant. Necnõ priuilegiis, indultis, prærogatiuis, exẽptionibus, cõceſſionibus antelationibus, & gratijs, monaſteriis, & ordini Sanctiſſimæ Trinitatis huiuſmodi in genere, vel in ſpecie cõceſſis, & quibus fratres ordinis prædicti vtũtur potiũtur & gaudẽt, ſeu vti, potiri, & gaudere, perinde poſſint, ac ſi illa eiſdẽ fidelibus fratribus ſeu germanis nũcupatis ſpecialiter, & expreſſe cõceſſa fuiſſent. Ita habetur in compendio *a* Mẽdicantium. Circa quã magnã conceſſionem eſt notandum ibi, *Necnõ priuilegiis, indultis, prærogatiuis, exemptionibus* Quod hæc clauſula magnum quoddã continet priuilegiũ, cõcedens perſonis in eo numeratis omnia priuilegia & indulta fratribus huius ordinis conceſſa, quibus ipſi potiuntur, vtuntur, & gaudent. Ex quo indulto quoad ſupradictas perſonas perturbationẽ in Epiſcoporum iuriſdictione excitare poſſunt dictæ perſonæ, & ipſi exẽpti occaſionẽ laxioris vitæ ex dicto priuilegio ſumere poſſunt contrà mentẽ Cõcilij *b* Tridentini. Vnde licet ipſum Concilium loquatur in oblatis, & quomodocunque addictis, aut ſub nomine ſeruientium militiis, aut quocunque alio titulo aſſumptis, in monaſteriis, vt, ſcilicet, nihil ex his priuilegiis detractum eſſe ordinariis intelligitur, quo minus hi, quibus ea iã conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit ipſis ordinariis tãquam Apoſtolicæ Sedis delegatis plene in omnibus ſint ſubiecti, &c. Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, etiam religionis S. Ioannis Hieroſolymitani ipſum tamen cõcilium ad perſonas enumeratas in conceſſione Leonis X. & Adriani VI. extendẽdum iudico, vt ſcilicet ipſæ minimè poſſint frui priuilegiis conceſſis, in allegata clauſula ibi. *Necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis,* &c. Cũ ratio ipſius decreti ad has perſonas etiam extendatur. Et ſicut priuilegiũ non priuans legem cõmunem, ſed priuatã, puta conſuetudinẽ, vel ſtatutum, & reducẽs legem priuatam ad ius commune, debet late interpretari, prout colligitur ex iure, *c* vbi id tradit Ioannes Andreas, & notat Syluester: ita hoc decretum Cõcilij cum reducat priuilegia ibi reuocata ad ius commune debet late interpretari, vt ſcilicet non ſolum habeat locum in perſonis in eo contentis, ſed etiã in perſonis, de quibus in dicto priuilegio Leonis X. & Adriani Sexti, cum in his militet ratio Cõcilij, quæ eſt perturbatio iuriſdictionis Epiſcopalis. Ex quibus infertur, quod perſonæ in dicto priuilegio cõtẽtæ ſolũ gaudebunt priuilegiis, per quorum vſum iuriſdictio Epiſcopalis nõ perturbatur. Et ſic lucrabuntur omnes indulgentias, & peccatorum remiſſiones fratribus conceſſas, & ipſorum ſuffragiorum erunt participes. At nõ erunt exẽpti in aliis à iuriſdictione ordinariorum quo ad eorum delicta punienda, & quoad alia quæ ordinarij virtute ſibi traditæ iuriſdictionis efficere poſſunt, ne priuilegia ipſis occaſionem laxioris vitæ præbeant.

a Tit. communic. priu. §. 39.

b Seſ. 24. de reform. c. 11.

c cap. olim de verb. ſigni. vbi Andreas Syl. ver. pri. nu. 3.

Aduertendum inſuper circa illa verba ibi, *Et etiã qui ſcapularium eiuſdem ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis & redemptionis captiuorum de manu alicuius prælati.* Quod ad hoc, vt hi fruantur gratiis, quibus poſſunt vti iuxta ſupradicta, eſt neceſſarium, quod recipiant ſcapularium de manu alicuius prælati. Et prælatus non eſt vicarius, aut præſidens conuentus. Vnde recipientes ſcapulariũ ab his minimè indulgentias ſupradictas conſequentur.

Ex his ſequitur, quod cum Sixtus V. ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Auguſti, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo tertio ſui pontificatus anno, Bullam motu proprio edidert, cuius authoritate inſtitui poſſẽt cõfratriæ Chordæ Beati Patris noſtri Franciſci annexa archiconfratriæ in conuentu D. Patris noſtri Franciſci Aſſiſij collocata, licet ipſe ſũmus Pontifex ex Franciſcana familia fuerit aſſũptus, & deuotione maxima erga ſuam religionem eam inſtitui decreuerit, non conceſſit confratribus ipſius archicõfratriæ, & aliarum confratriarum in vniuerſis conuẽtibus ordinis cõuentualitatis, & obſeruantiæ, & Capucinorum ſitiatis priuilegia, quæ iuriſdictionem Epiſcopalem perturbarent: ſed tantũ indulgentias, & peccatorum remiſſiones. Et id ipſum confratriæ Corrigiatorum Sancti Auguſtini conceſſum eſt, vt patet ex ſuæ inſtitutionis Bullis. Conformauit ſe in hoc decreto Concilij Tridentini ſupra citato.

Vnde Leo X. declarauit & conceſſit. *Quod perſonæ triũ ordinũ Diui Auguſtini, d ſcilicet, fratres, moniales & Mantellatæ omnibus & ſingulis priuilegiis, gratiis, indultis, quæ in marimagno, ſeu in aliis conceſſionibus tam per ipſum quam per alios Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini antedicto conceſſis continetur plenè & largiter perfrui poſſint, & debeant, ſed voluit, quod quarti gradus vtriuſque ſexus perſonæ indulgentiis tantummodo gaudeant.*

d Habet. in ſuppl. fol. 122. conc. 556.

Noluit enim ſummus Pontifex, quod iuriſdictio Epiſcoporũ perturbaretur, & incentiuum laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout poſtea Concilium Tridentinum determinauit. Et aduertit Collector *e* priuilegiorum Mendicantium, quod iſtæ perſonæ quarti gradus videtur quod ſunt, quæ in aliquibus literis apoſtolicis vocãtur corrigiatæ, ideſt, quæ ſolum deferũt corrigiam Sancti Auguſtini. Et hæ perſonæ (ait) quod ſolum gaudent indulgentiis poſt iſtam prouiſionem: Nam antea gaudebãt aliis indultis, ſicut fratres & admittebantur tẽpore interdicti ad diuina. Ego autem amplius exiſtimo, quod Mantellatæ (prout in Concilio Lateranenſi *f* ordinauit Leo X.) Pinzocheræ quorumlibet ordinum in propriis domibus habitãtes eligere valeant ſepulturã, vbi voluerint. Et quod die paſchatis tantum Euchariſtiam, necnon extremam vnctionem cæteraque Eccleſiaſtica ſacramenta (pœnitentiæ ſacramẽto duntaxat excepto) à proprio ſacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur. Ac decreuit, quod in foro ſeculari corã iudicibus ſecularibus conueniri poſſint. Et licet addat Collector *g* priuilegiorũ Mendicantiũ, quod præfata cõſtitutio nõ intelligitur de vouẽtibus caſtitatem virginalem, vel vidualem, nã Leo X. prout habetur in ſupplemento *h* ordinis, præfatam conſtitutionem per eũ in Cõcilio factã, *motu proprio & ex certa ſcientia ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declarauit, decernẽs, quod minimè intelligi debeat de facientibus votũ caſtitatis, ita vt mulieres virginalẽ vitã, aut cali-*

e Collect. titu. commu. priu. §. 28.

f Habet. in ſuppl. fol. 26. conc. 86.

g Coll. tit. mulieres. §. 6.

h Supp. fo. 28. conceſ. 91.

bem

bem ſolemniter vouentes, etiam in conſanguineorum, vel affinium ſuorum, vel proprijs domibus aut ſeorſum habitantes priuilegijs, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui & gaudere debeant. Mihi tamen hoc modo poſt conciliũ videtur dubiũ, cum ex conceſsione dictorũ priuilegiorũ omnibus his perſonis turbatio iuriſdictionis Epiſcopalis ſuccedat contra decretum ſacri Concilii Tridentini. Nõ obſtante tamen hoc, non poſſum aſſerere ſupradictas perſonas a Concilio Tridentino his priuilegiis priuari; cum ipſummet Conciliũ dicat gaudere prædictis gratiis eos, qui legitimè, & ſecundum regulam eorundem ordinum profeſſionem fecerunt. Et hæ Mantilatæ (vt ſupponitur) ſolenniter virginalem, aut cælibem vitam profitentur iuxta regulã ſuo modo viuendi ipſis a Sede Apoſtolica cõceſſam. Leo enim Decimus ſtatuit, prout habetur

a Supp. fo. 26. conceſ. 87. in eodẽ ſupplemento, *a Quod Tertiarij collegialiter viuentes, ſeu cum clauſtralibus habitantes aut mulieres virginalem, aut caſtam vidualem vitam ducentes expreſſo voto & ſub habitu Tertiariorum gaudere debent priuilegijs, quibus fratres ordinis, cuius Tertiæ regulæ habitum geſtant potiuntur, & gaudent.* Ecce vides quomodo authoritate apoſtolica hæ mulieres voto expreſso virginitatis, aut caſtitatis vidualis ſe aſtringunt, & ſic profeſſionem emittunt.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegijs, poſſint frui priuilegijs religioni Societatis Ieſu conceſſis.

RESpondeo dicẽdo, quod Clemens VII. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die trigeſima Maii anno Domini milleſimo quingẽteſimo vigeſimo quinto, pontificatus ſui anno ſecundo cõceſſit ordini fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, vt poſſint frui indultis cõceſſis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius Maximi priuilegii tenui in

b In expl. pag. 191. & in ſum ma. 1. tom. explicatione *b* Cruciatæ, & in noſtra ſumma cõfeſſorum, ordines Mendicantes, & qui cõmunicant in priuilegiis ſuis conceſſis, & concedendis, poſſe vti omnibus facultatibus conceſſis ſocietati Ieſu. Sed contra hanc ſententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem Septimum ſolum fuiſſe locutũ de priuilegiis concedẽdis ordinibus ſuo tempore a ſede Apoſtolica approbatis, & religionem ſocietatis, vt patet multo poſt fuiſſe a Sede Apoſtolica approbatam. Non aduertentes, quod poſt Clementẽ Septimum, Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, & Sixtus Quintus priuilegia mendicantium approbantes ea omnia de nouo conceſſerunt, ac ſi tenor ipſorum priuilegiorum in eorum literis Apoſtolicis apponeretur, & ſic priuilegium Clementis Septimi tempore, & ætate horum ſummorum pontificum fuiſſe conceſſum, quo tempore, & ætate religio Societatis non ſolum erat ab Eccleſia approbata, ſed etiam per orbem diſperſa.

Nec his obſtat, quod innouatio priuilegiorũ aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegiis innouatis continebatur, quod eſt contra ea, quæ ſu-

c Supr. q. 8. pra *c* reſoluimus, ſi quidem conceſſio, & extenſio Clementis Septimi non extẽdebatur ad priuilegia conceſſa Societati, & modo innouata extẽditur ad ea. Nam huic objectioni reſpondeo, quod ratione innouationis præciſe non extẽditur ad dicta priuilegia. Quod probatur; Nam ſi ipſum priuilegium fuiſſet innouatum ab aliquo Summo Pontifice ſucceſſore Clementis Septimi ante inſtitutionem & approbationem Societatis Ieſu minimè extẽſio ſupradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clementis Septimi ad ea priuilegia, ratione temporis, in quo facta eſt innouatio, & noua conceſſio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata eſt a Sede Apoſtolica. Ex quibus infero intellectum ad iura *d* decernẽtia *d d. c. ex parte de priuil.* innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegiis innouatis, quod, ſcilicet, hoc intelligatur directè & immediatè nihil addere, indirectè tamen, & mediatè aliquid poſſe addere, quãdo, ſcilicet dicta innouatio facta eſt tempore, quo aliqua inueniuntur de nouo facta, ratione quorum neceſſario per neceſſariam ſequelam aliqua ſuboritur de nouo conceſſio, prout in exemplo propoſito ſatis patet.

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in cõfirmatione noſtræ ſententiæ adduco cõmunicationem priuilegiorum factam a Gregorio Quarto decimo ordini Ciſterciensi, de qua ſupra fecimus *e* mentionem. Qua de *e Supp. hac q. art. 7.* finit ſummus Pontifex dictum ordinem frui etiam priuilegiis Societatis, cum ipſi concedat communicationem priuilegiorum omnium ordinum. Adduco etiam confirmationem & cõmunicationẽ priuilegiorum factam ab eodem Gregorio Quarto decimo congregationi fratrum Crucigerorũ, de qua ſupra *f* etiam fecimus mentionem, eius tenorem re- *f Supr. hac q. art. 11.* ferendo. In qua ſpecialiter eis concedit, vt poſsint frui priuilegiis, & indultis factis religioni presbyterorum collegialium Societatis Ieſu. Ex quibus duabus conceſsionibus ſic colligo argumentum in confirmationem noſtræ opinionis. Mendicantes gaudent priuilegiis conceſsis, & concedendis aliis religionibus, etiam non Mendicantibus a Clemente Septimo, ſed religioni Ciſtercienſi, & congregationi fratrum Crucigerorum fundatis ante Clementem Septimum ſunt de nouo cõceſſa priuilegia Societatis; ergo eademmet priuilegia ſunt conceſſa Mendicantibus, ita vt ipſis vti poſsint.

At circa hunc articulum duo ſuboriũtur dubia. Primum eſt, vtrum priuilegia conceſſa a Sede Apoſtolica religioſis Societatis, ita vt aliis religioſis aliorum ordinum minimè communicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicentur modo per nouas conceſsiones poſteriores ſummorum pontificum; in quibus conceditur ipſis religioſis, vt poſsint gaudere priuilegiis dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus, & mihi etiam difficile apparet; Et certe vellem, vt mens Sedis Apoſtolicæ circa hoc expreſſe poſtularetur. Modo tamen mentem ipſius ex priuilegiis datis indagãdo dico, quod Gregorius Quartus decimus in duabus cõceſsionibus ſuperius adductis abſolute, & ſine aliqua limitatione concedit, quod Ciſtercienſes, & Crucigeri fruãtur omnibus priuilegiis conceſsis aliis ordinibus etiã Societati Ieſu. Et a conceſsione generali non eſt recedendum, niſi vbi conſtat de voluntate concedentis, præcipue cũ hoc ſit beneficium principis, & per conſequens latè interpretãdum. Vnde etiam ſi a Sede Apoſtolica ſit aliquod priuilegium conceſſum Societati, ita vt aliis religioſis aliorum ordinum minimè communicetur cum ſucceſſores Summi Pontifices, ea priuilegia ſine aliqua limitatione aliquibus ordinibus communicauerint, cum quibus communicant mendicãtes, clarum eſt, ipſos Mendicantes priuilegiis Societatis Ieſu modo ſine aliqua limitatione vti poſſe.

Secundum dubium eſt. Attento, quod religioſi Societatis non poſſunt vti gratiis, & facultatibus directè, aut indirectè per viam cõmunicationis ipſis

conceſsis

Digitized by Google

conceſſis, niſi a præpoſito generali, vel ab alijs per ipſum illis communicentur, prout cõceſſit illis Gregorius Tertius decimus, cuius indulti tenorẽ ſupra retulimus dubium inquam eſt, an religioſi aliarum religionum poſſint vti illis priuilegijs directè, aut indirectè ſibi per communicationem conceſſis, ſine eo quod ipſis a ſuis præpoſitis generalibus, aut ab alijs nomine ipſorum communicentur. Ad quod reſpondeo, quod ſic. Nam Gregorius Quartus decimus Crucigeris, aut religioni clericorum miniſtrantium infirmis communicationem priuilegiorũ Societatis conceſſit, ſine eo, quod illarum religionum profeſſores ea a ſuis generalibus mendicarent: præterea dicta priuilegia fuerũt ipſis communicata abſolutè, & nobis etiam abſolutè, ac ſi fuiſſent noſtra conceduntur. Et nobis per communicationem non conceduntur reſtrictiones, & limitationes, quæ alijs ordinibus propter eorum particulare regimen a Sede Apoſtolica fuerunt impetratę. Cuius modi eſt reſtrictus vſus priuilegiorum in Societate, quod ſcilicet non poſſit ſortiri effectum, niſi prout a generali bus fuerit diſpenſatus, a quo pendet tota ipſius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarum religionum præpoſitis generalibus minimè exequuntur.

Ex quibus infertur, quod Bulla Pauli Quarti confirmata per Gregorium Decimũ tertium, qua prohibetur in ordine fratrum Minorum regularis obſeruantiæ recipi ſub grauibus pœnis eos, qui ex genere maculato deſcendunt, de qua ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad genus late egimus, non communicatur alijs religionibus, vbi ſimilis non fuit vnquam petita, nec obtenta. Quod eſt veriſſimũ præſertim quando dicta Bulla, & aliæ ſimiles ſub grauibus pęnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipiũtur. Si, enim ipſæ per communicationem alijs religionibus communicantibus in indultis competerent; ſequeretur, quod ſicut ipſis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pœnæ, in quas incurrunt ipſorum decretorum tranſgreſſores. Hoc autem non eſt dicendũ. In illis enim pœnis & cenſuris nullo pacto fit ipſis religioſis communicatio, cum ſecundum regulam iuris odia reſtringi, & fauores conueniat ampliari. Præterea infinita inde abſurda ſequerentur, prout facillimè in caſibus particularibus poſſet demonſtrari. In illis igitur, quæ in fauorem religioſorum ſunt lata, quamuis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religioſos communicatio, cum cõmunicatio in fauorem ipſorum ſit data, & non in odium. Et hoc eſt bene notandum. Vidi enim ego in facti contingentia apud nuntium Apoſtolicum in oppido Matritij litigari, an conſtitutio ſupradicta Pauli Tertij pro minoribus regularis obſeruantiæ lata communicari deberet alteri religioni diſtinctæ profeſſionis, & habitus ad effectũ repellendi à dignitatibus & prælationibus ipſius quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa alicui loco ſpeciali.

a Lib. mon. 2. impr. fol. 265. conceſ. 648. & in ſupp. fo. 66. conc. 206.

RESpondeo dicendo, quod Iulius Secũdus, prout habetur in libro *a* Monumenta ordinum, & in ſupplemẽto. *Omnia, & ſingula priuilegia, immunitates exemptiones, cõceſſiones, indulgentias, ac peccatorũ remiſſiones, & indulta quæcunque quibuſuis cõgregationibus ſeu Societatibus aut alijs locis, & illorũ perſonis ordinis fratrum Eremitarũ regularis obſeruantiæ nũcupatis generaliter conceſſa, ad ipſum ordinem fratrum Eremitarũ & illius perſonas ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, authoritate Apoſtolica extẽdit, & illis communicauit.*

b Coll. in comp. tit. communicatio pri. §. 22

Circa quam conceſſionem aduertit Collector *b* priuilegiorum Mendicantium, quod virtute eius credebant aliqui fratres prædicti ordinis poſſe gaudere priuilegijs, & indultis particularibus domibus ſui ordinis conceſſis, vt S. Mariæ de Populo vrbis Romæ, & ſimilibus. Et alij fratres aliorum ordinum Mendicantium credebant, quod virtute communicationis priuilegiorum ſimiliter eſſet eis cõceſſum, propter quod ad ſedem Apoſtolicam fuit deuentum, vt ab ea certa huius dubij definitio conſequeretur. Et Leo *c* Decimus, prout habetur in ordinis ſupplemento. *Declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres priuilegijs generaliter conceſſis congregationibus, & perſonis, & locis congregationũ, & non domibus, vel perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſſis.*

c In ſuppl. fol. 39. conce. 157.

d Supr. hac q. art. 9.

Aduertendum tamen, quod Pius Quartus, prout habetur ſupra, *d* extendit priuilegia conceſſa vni, aut quibuſdam monaſterijs ordinis Diui Hieronymi, ad omnia & ſingula monaſteria eiuſdẽ ordinis tam virorum, quàm mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorum prædictorum, aliàs quàm præfertur ſuberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ conceſſio eſt maxima. Ex qua colligitur, quod in iſto ordine fit communicatio priuilegiorum non ſolùm generaliter conceſſorum congregationibus, & perſonis, & locis congregationum, ſed etiam monaſteriis particularibus. Ita quod priuilegium conceſſum cuidam particulari monaſterio alteri, & ſingulis, & omnibus eiuſdem ordinis monaſteriis fiat commune, quamuis ipſis in ſpecie conceſſa non ſint, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionum, & indultorum prædictorum alias ſuberant, & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, & omnibus aliis eorum priuilegiis gaudentibus, omnia conceſſa, & concedenda, quibuſcunque ordinibus ſunt communia, & conceſſa monaſteriis vnius religionis alterius ordinis monaſteriis communicantur. Omnes ordines ſupradicti Mendicantes & qui eorum gaudent priuilegiis idemmet habent indultum, ac ſi ſpecialiter ipſis eſſet conceſſum. Vnde indulta conceſſa, verbi gratia vni monaſterio Diui Auguſtini omnibus aliis vtriuſque ſexus monaſteriis eiuſdem religionis fiunt communia, quod Iulius Secundus & Leo Decimus omnibus ordinibus mendicantibus conceſſit.

Ex quo infertur quod indultum Portiunculæ cõceſſum Beato patri noſtro Franciſco, per interceſſionem B. V. Mariæ cum ipſa cum eius filio Domino noſtro Ieſu Chriſto in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Aſſiſij aſſiſteret, prout refert Diuus Antonius *e* Florentinus, & refertur etiam in chronicis noſtræ religionis, vt quicunque viſitauerit Eccleſiam dicti monaſterii contritus, & confeſſus in die ſecunda menſis Auguſti, in quo authoritate apoſtolica feſtũ portiunculæ, id eſt dedicationis dictæ Eccleſiæ celebratur indulgentiam plenariam conſequatur: Infertur, inquam, quod dictum priuilegiũ omnibus vtriuſq; ſexus monaſteriis ordinis ſit commune. Et ſic contriti, & confeſſi viſitantes Eccleſiam monaſteriorum ordinis patris noſtri Franciſci tam virorum, quam mulierum, hanc eandemmet indulgentiam conſequantur ſine eo, quod confraternitati Chordę patris noſtri Franciſci ſint cõſcripti. Nã

e Ant. 3. p. tit. 24. c. 7. §. 4.

per

per communicationem omnia indulta conceſſa vni monaſterio dicti ordinis omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs, tam virorum, quàm mulierum, fiunt communia; Quod ſumme notandum eſt. De quo latius infra in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula dicetur.

Aduertendum tamen circa prædictam Pij IV. conceſſionem, quod cum excedat maximè iuris metas, tantùm debet intelligi in caſu, in quo loquitur. Et ſic ſolùm indulget, vt priuilegia conceſſa particularibus monaſterijs, omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs fiant communicabilia. Non tamen concedit, vt priuilegia conceſſa fratribus particularibus eiuſdem ordinis alijs religioſis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur ſecundum declarationem Leonis Decimi (quæ quantum ad hoc intacta permanet) minimè huiuſmodi priuilegia conceſſa particularibus religioſis, alijs omnibus fieri communia. Et certe, ſi contrarium diceretur, tota religionum obſeruantia funditus euerteretur, cum in vnaquaque religione ſint aliqui patres, cum quibus propter iuſtiſſimas cauſas eſt à ſede apoſtolica in multis obſeruantijs regularibus, & in aliquibus ſuorum inſtitutorum obligationibus diſpenſatum. Et ſi priuilegium prædictum Pij Quarti de conceſſis particularibus fratribus intelligeretur, ſicut intelligitur de particularibus monaſterijs, omnes earum religionum fratres, in quibus eædemmet cauſæ non militant, allegarent pro ſe diſpenſationem cum particularibus religioſis factam, ac ſi ipſis ſpecialiter eſſet facta. Quod abſit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum cenſeantur communicari vſus, & non vſus.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *a* dicit, quod ſi vnus vtitur, & alter non vtitur priuilegio multis conceſſo, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester. *b* Vnde priuilegia conceſſa alicui religioni, aut communitati, quæ per communicationem alijs religionibus ſunt communia, ex æquo ac ſi ipſis fuiſſent ſpecialiter conceſſa, non tolluntur, niſi legitimo tempore præſcribantur, prout eſt vulgare in iure. *c* Et oportet haberi ſcientiã priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præſcriptio allegatur. Ex quo ſequitur, quod etiã ſi contra alias religiones poſſit allegari non vſus ſufficiẽs ad præſcriptionem; contra alias minimè talis præſcriptio poteſt proponi, cum eis talis non vſus non interuenerit & licet interuenerit hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum ſæpiſſime (ne dicam ſemper) habet originem. Et ſic euidenter concluditur, quod non vſus alicuius religionis, aut aliarum religionum minimè alijs religionibus, vbi per ignorantiam talis non vſus interuenit, communicatur. Hoc cõfirmatur ex dicto Innocentij, *d* quod ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare non poſſunt, quin ea poſſit allegare, non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium, licet ſit perditũ quoad perſonas particulares. Ex quibus colligitur, quod cum contrariorum eademmet ſit diſpoſitio, idem pariformiter dicendum ſit à contrario, ſi aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quod alia vbi talis priuilegij contrarius viget vſus ſufficiens ad inducendam præſcriptionem, minimè poteſt iuuari ex vſu alterius ad gaudendum priuilegio præſcripto. Quod enim indirectè per viã communicationis, & extenſionis à ſede apoſtolica impetratur, eſt ius, nõ autem vſus, & non vſus; quæ non in iure, ſed in facto cõſiſtunt. Quod eſt ſumme notandum in hac materia.

a Pan.in c.cũ acceſſiſſent de conſtit.in fi.
b Syl.v.priu. §.11.
c c.ſi de terra & c.accedentibus de conſt.
d Innoc.in d. c.accedẽtibus.

ARTICVLVS XX.

Quomodo ſit horum priuilegiorum communicatio.

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in ſupplemento *e* ordinis, *Declarauit, & cõceſſit, quod in prædicta priuilegiorum gratiarum, & indultorum præfatorum communicatione, tam vniuerſaliter per prædeceſſores ſuos toti ordini Minorum, quàm et per ipſum particulariter prædictorum regnorum prius facta, vt ea, quæ ad abſolutionem, & diſpẽſationem, vel alias per priorem generalem, ſeu magiſtrũ ordinis præfatorum fratrum, verbi gratia, Prædicatorum ſpectant ad magiſtrum, vel vicarium generalem fratrum Minorum pertineant. Et ea, quæ ad priores cõuentuales deſt, prælatos ſingularum domorum ordinis prædicatorum, & eorum vicarios ſimiliter ſpectant, ad guardianos, & eorum vicarios ordinis Minorum ſimiliter ſpectant. Et ea quę ad priores ſeu vicarios, vel ſuperiores, prouinciales, id eſt prælatos, qui mediũ ſunt (quocunq; nomine cenſeantur, & vocentur) inter prædictum generalem, vel magiſtrum ordinis, priores conuentuales & eorum vicarios, ſimili modo ſpectant ad miniſtros & vicarios prouinciales, ac cuſtodes (qui etiam medij ſunt inter miniſtrũ, & vicarium generalem) & guardianos, eorumq; vicarios ſimiliter pertineant. Et quod ſicut de poteſtate prælatorum, ſcilicet de prælatis ad prælatos dictũ eſt, ita de congregationibus vnius ad congregationem alterius ordinis, & de fratribus priuatis, id eſt ſine prælatura ad fratres priuatos; & de feſtiuitatibus ad feſtiuitates in his caſibus, in quibus congregationibus, vel fratribus priuatis ac feſtiuitatibus alterius ordinis aliquid cõceſſum eſt, nunc & pro tempore reſpectiue conceſſa intelligantur. Ita quod ea quæ in honorem ſanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt conceſſa; omnia illa fratribus Minoribus præfatis eorumque locis, ac feſtiuitatibus ſanctorum Franciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturę, quinque Martyrum dicti ordinis, qui apud Marrochium martirij coronam adepti ſunt, & Sanctæ Claræ, ac in alijs feſtiuitatibus dicti ordinis Minorum, licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum fratrum Prædicatorum ſint, & intelligantur conceſſa.* Hæc Iulius Secundus. Ex qua conceſſione colligo primo, quod cum in feſtiuitatibus D. Franciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & Sanctæ Claræ aliquam Eccleſiam ordinis Minorum viſitantibus contritis & confeſſis, ac ſancta corporis Domini communione refectis indulgentia plenaria concedatur, prout infra in quæſtione de indulgentijs conceſſis viſitantibus Eccleſias Minorum explicabitur; etiam eædemmet indulgentiæ cenſentur conceſſæ viſitantibus contritis, & confeſſis, & communione refectis Eccleſias Prædicatorum in feſtiuitatibus ſanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinti. Quoad Diui Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis feſtiuitates patet ex ſupra dicta declaratione & conceſſione. Quoad Diui Hyacinti feſtiuitatem probatur ex dictis in articulo primo huius quæſtionis. Vbi probauimus ex conceſſione Leonis Decimi ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priuilegijs conceſſis, & concedendis viſitantibus Eccleſias, & oratoria ordinum Mendicantium.

e Supp.fo.74. conce.111.& f.8.conc.163.

tium. Et per conſequens, ſicut in die Sancti Didaci modo eſt conceſſa à Sixto Quinto Eccleſijs Minorum viſitantibus indulgentia plenaria; ita etiam eademmet indulgentia per viam communicationis cenſetur conceſſa viſitantibus Eccleſias Prædicatorum in die feſtiuitatis D. Hyacinti. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorum etiam in poſterum concedendorum.

Secundo colligo, quod ſicut hodie à Domino Papa Clemente Octauo eſt conceſſum priuilegium, vt in feſtiuitate D. Didaci poſſimus nos fratres Minores, & moniales Sanctæ Claræ in noſtris Eccleſijs ſuſpendere interdictum, prout latius infra ſecundo tomo, in quæſtione de interdicto, & ceſſatione à diuinis, erit nobis ſermo; ita etiam in feſtiuitate D. Hyacinti, idem etiam priuilegium fratribus, & monialibus ordinis Prædicatorum conceditur. Hoc enim petit ex ſupra dictis communicatio priuilegiorum concedendorum attenta declaratione Iulij Secundi ſuperius allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum participantes priuilegia poſſint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

a Cord. addi. ad compe. tit. cõmunicatio priu. in ſi.

Reſpondeo dicendo, quod hanc quæſtionem excitat Doctiſſimus Corduba *a* in additionibus ad compendium. Quam in hunc modum reſoluit dicens, quod illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quales ſunt Mendicantes, & etiam alij religioſi, de quibus ſupra, poſſunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegiis ſibi communicatis, etiam contra illos, quibus conceſſa fuerunt, per quorum communicationem ipſi gaudent prædictis priuilegiis. Ratio eſt, quia iam facta ſunt ſibi propria, & non habent ea dependenter ab aliis, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quomodocunque illi ſe habeant circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, ſicque in tali communicatione independenti omnes, qui dictis priuilegiis poſſunt vti, adæquantur ex æquo. Nec ex hoc, quod communicantes virtute communicationis poſſint agere contra eos, quibus priuilegium communicatum primo fuit conceſſum, frangitur regula illa vulgaris, quod priuilegiatus, nõ poteſt agere contra pariter priuilegiatum. Nam illa regula non militat in hoc caſu, vt ſupra *b* latè declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

b Sup. q. 9.

Loquendo autem de illis, quibus non ſic ſpecialiter, & independenter communicantur priuilegia, vt ſunt familiares, & donati fratres, & alij huiuſmodi, ſecus dicendum eſt. Hi enim non poſſunt vti priuilegijs fratrum contra ipſos fratres, quorum priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorem ipſorum fratrum principaliter conceſſum eſt (quod ſcilicet, eorum familiares vtantur ipſorum priuilegijs) non debent contra ipſos fratres, ſeu in eorum diſpendium retorqueri, iuxta quandam tritam iuris regulam, *c* quia non ex æquo gaudent ſicut fratres prædicti. Similiter, ſi fratres perdiderint tale priuilegium, ſeu ſi eo non vtantur, ſimiliter perdiderunt, & non poſſent eo vti prædicti familiares eorundem fratrum, quia tales familiares donati & oblati, & ſeruitrices habent prædictum priuilegium communicatum ſibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & ſic minus principaliter. Ideo ceſſante principali, & fratrum fauore, quorum intuitu principaliter tale priuilegiũ valebat, ceſſat & minus principale, & acceſſorium. Et ad hoc ſunt multa iura pariter cũ ratione prædicta, vt patet per Bartolum, *d* Baldum, & Panormitanum.

c De reg. iur. l. 6. cap. quod per nouale, iũ cta gl. de ver. ſig.

d Bart. in l. 1. de leg. 1. & in l. amiciſſimus §. Lucius Bal. in l. omnia. C. de Epiſcop. & cler. Panor. in cap. ex parte de foro comp.

Et aduertit Corduba, hoc eſſe ſumme notãdum; quia valet ad multa, & ad hoc quod ſecundum priuilegia noſtra, & nobis communicata ab alijs religioſis poſſimus non ſeruare interdictum in noſtris feſtiuitatibus, etiam ſi ſit interdictum poſitum ab illis alijs religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo ac ſi nobis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, communicata ſunt, & facta noſtra independenter talia priuilegia.

Aduertendum tamen, quod Corduba loquitur ante Concilium Tridentinum. Et ideo ſupponit familiares ſeruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia communicata à religionibus, quarum ſunt familiares, ſeruitores, aut aliquo modo addicti, qui bus in foro exteriori poſſunt, vt exempti agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia ſunt participati. Quod hodie quoad illos ex Concilio Tridentino video immutatum, vt ſupra iam tactum eſt. Ipſi enim monaſterijs addicti, & inſeruientes per Concilium *e* Tridentinum priuantur omnibus priuilegijs, quibus iuriſdictio Epiſcopalis perturbatur. Et ſic ſolùm illis remanent priuilegia, quæ indulgentias, & remiſſiones peccatorum concernunt, niſi dictis monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorum ſepta, & domus reſideant, ſubque eorum obedientia viuant, aut qui legitime & ſecundum regulam earundem militiarum, & ordinũ profeſſionem fecerint. Vnde cum eorum priuilegia & indulta ſint à ſacroſancto Concilio ſublata reſpectu ipſorum, non poteſt illis fieri participatio, & communicatio, ſed tantùm reſpectu eorum, quæ in ſuo vigore permanſerunt, vt ſunt ea, per quorum vſum iuriſdictio Epiſcoporum nõ perturbatur. Verum eſt tamen, quod in foro conſcientiæ ſunt omnia priuilegia reualidata, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum, prout ſupra dictum eſt; & per conſequens in foro conſcientiæ poſſunt dicti ſeruitores & familiares frui ipſis.

e Seſ. 24. de refor. c. 11.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum ordines Mendicantes poſſint frui priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus.

Reſpondeo dicendo, quod ideo finem imponẽs huic quæſtioni volui hic hanc quæſtionem excitare, quia occaſione eius eſt nobis explicãda quædam clauſula ſæpe ſæpius appoſita in communicationibus cõceſſis in literis apoſtolicis, ſcilicet, dummodo eorum, quibus communicantur, obſeruantiæ non ſint contraria. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quæ ſtrictioribus ſine maximo earum diſpendio minimè poſſunt accommodari. Multa enim Summi Pontifices ordinibus militaribus conceſſerunt, quæ alijs religionibus Mendicantibus, & monachalibus minimè gentium ſunt applicãda. Profeſſoribus enim militarũ cõceſſum eſt, vt poſſint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt poſſint teſtari de bonis ſuis patrimonialibus, & etiã de redditibus Eccleſiaſticis certam quantitatẽ ſuis monaſterijs relinquendo, & alia ſimilia, quæ ſi per conſequens ordinibus Mendicantibus, & monachalib. cenſerẽtur, cõmunicata, totus eorum decor, & fortitudo periret, imo deficerent à veris religionibus, cũ ſtatus matrimonialis verę religionis

Digitized by Google

gionis eſſentiæ contradicat. Propter quod, vt latè ſupra *a* diſputauimus religiones militares à doctiſſimis Theologis nunquam nomine abſolute religionum ſunt inſignitæ. Ex quibus infertur, quod licet in priuilegio conceſſo à Gregorio Quarto decimo, cuius tenorem ſupra *b* retulimus, fiat Ciſtercii ordini, & per conſequens Mendicantibus communicatio priuilegiorum ordinum militarium, ipſa tamen communicatio ipſis applicatur ita, vt regulari obſeruantiæ ipſorum ordinum non ſit contraria. Quę limitatio, licèt in ipſa Bulla minimè apponatur, ſemper tamen ſubintelligitur appoſita: aliàs ipſa communicatio cederet non in fauorem, ſed in odium; non in ædificationem & ſtabilitatem, ſed in diſſipationem, & deſtructionem religionum. Et quod in fauorem introductum eſt, in odium retorqueretur, contra, id, quod dictat ratio naturalis, & ſacri Canones proclamant. Hæc ſufficiant pro hac communicationis quæſtione.

a Su. q. 1. ar. 6
b Sup. hac. q. ar. 7.

QVÆSTIO LVI.

De communicatione corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & adminiſtratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum miniſtros, in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrum religioſi poſſint ſecularibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta.*

2 *Vtrum authoritate Apoſtolica poſſit fieri, vt religioſi modo ſacramentum Euchariſtiæ adminiſtrare poſſint.*

3 *Vtrum ſit aliquod priuilegium modo quo poſſint religioſi Euchariſtiam adminiſtrare, etiam in die Paſchatis.*

4 *Vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.*

5 *Vtrum deficiente parocho, & neceſſitate vrgente poſſint religioſi communicare fideles infirmos.*

6 *Vtrum communicationem paſchalem poſſint religioſi miniſtrare peregrinantibus.*

7 *Vtrum ſecularis ſacerdos adminiſtrans Euchariſtiã in Eccleſiis Mendicantium ſit neceſſarium, quod ſit approbatus ab ordinario & an parochus in ſua parochia poſſit delegare hanc facultatem cuilibet ſacerdoti ſimplici.*

8 *Vtrum diaconus religioſus poſſit Euchariſtiam miniſtrare fratribus, aut ſecularibus in aliqua neceſſitate.*

9 *Vtrum moniales poſſint dare licentiã, vt in ſuis monaſterijs hoc ſacramẽtum fidelibus adminiſtretur.*

10 *Vtrum fratres & ſorores, tertij ordinis Mantelati, & Corrigiati poßint recipere extra parochiam cõmunicationem paſchalem.*

11 *Vtrum fratres miniſtrantes in Indijs ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta cũ licentia Regũ Hiſpaniarum incidant in excommunicationem.*

12 *Vtrũ epiſcopus poßit agere contra religioſos, qui ſacramenta prohibita in Clementina adminiſtrant.*

13 *Vtrum licentia parochi excommunicati ſufficiat, vt religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.*

14 *Vtrũ religioſi poſſint ſacramẽta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, & alia ſuis familiarib. adminiſtrare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi poſſint fidelibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta.

REſpondeo dicendo, quod Clemens *c* V. in hunc modum hanc quæſtionem decernit dicens. *Religioſi, qui clericis, aut laicis ſacramentum vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimonia ſolennizare, nõ habita ſuper his parochialis presbyteri licẽtia ſpeciali, aut qui excommunicatos à Canone (præterquam in caſibus a iure expreſſis, vel per priuilegia ſedis apoſtolicæ cõceſſa eiſdem) vel à ſentẽtijs per ſtatuta prouincialia, aut ſinodalia promulgatis, ſeu vt verbis eorum vtamur à pęna & à culpa abſoluere quemquam præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per ſedem Apoſtolicam dumtaxat abſoluendi. Quos etiam locorũ ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit, faciant publicè nuntiari excommunicatos, donec de abſolutione ipſorum eis facta fuerit fides nullo religioſis eiſdem ſuper hoc exẽptionis, vel alio priuilegio ſuffragãte.* Hæc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quam libuit in hoc loco explicare non ſolùm, prout cõcernit miniſterium corporis dominici, ſed etiam prout ſpectat ad adminiſtrationem ſacramentorum extremæ vnctionis, & matrimonij ſolennizationem, cum iſtorum ſacramentorũ diſpenſatio in ea religioſis prohibeatur. Circa quam Clementinam eſt notandum primo, quod nomine religioſi in ea ſolùm illi intelliguntur, qui ſtrictiſſime religioſi, & tria vota ſubſtantialia vouent. Pater, quia ibi ſolùm illi includuntur, & de illis ſolùm eſt ſermo, vt intelligunt iuriſperiti, Gloſſa, *d* Cardinalis Zabarela, Ioannes de Imola, Anchatranus, D. Antoninus & Syluester dicentes, omnes prædictam Clementis conſtitutionem ſolùm religioſos comprehẽdere, qui monaſticam ſequuntur vitam. Et comprehendit etiam religioſos Societatis Ieſu, cum, prout dictũ eſt in ſuperioribus, *e* ſint vere religioſi. Quod ante Gregorij Tertij decimi cõſtitutionem ex multis compertũ erit. Omnia enim reſcripta, & omnes literas apoſtolicas huic ſocietati conceſſas reſpiciendo, ſatis prædicant, quod ſedes apoſtolica in eadem Societate exiſtentes religioſos & regulares nuncupauit, & nuncupat, eoſque pro religioſis & regularibus habuit, & habet. Nam Concilium Tridentinum *f* exiſtentes in collegijs Societatis pro clericis regularibus habet. Præterea ex capitulo decimo ſexto ſeſſionis vigeſimæ quintæ de regularibus, apparet Concilium Tridentinum prædictum, habere pro regularibus permanentes in eiſdem collegijs, cũ illud caput ſit collocatum & ſituatum ſub Rubrica de regularibus, & verba conſtitutionis à Rubrica regulantur, a qua arguere licet, iuxta quandam legem *g* vbi notant communiter ſcribentes, & tenent Bartolus, Romanus, & Aymo.

c Cle. relig. de priuilegijs.
d Gl. in v. religioſi in d. Cle. Zabarela Imola & Ancha. ibi, Anto. 3. p. tit. 24. ca. 64. Syl. ver. exc.
e Sup. q. ar. 5.
f Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 16.
g leg. vn. C. in vna eademq; cum vbi gloſſ. ver. retractare l. 1. & ibi gl. & Bart. C. de c. ciu. conſ. ext. l. 11. Bar. ſup. Ru. ff. q. & quis iur. Ro. conſi. 32. n. 6. Ale cõſ. 1. col. 2. volum. 4. et conſi. 89. co. 2. adſi vol. 6. q. famo. conſil. 61. nu. 1.

Præterea cum Summi Pontifices licentiam & facultatem conceſſerint huic religioni, & illius prælatis, profeſſos, & non profeſſos eiuſdem religionis recedentes, & ad alias religiones tranſeuntes incarcerandi, excommunicandi, & aliter contra eos procedendo ſic reſidentes, & ad alias religiones tranſeuntes apoſtatas vocando, conſtat quod eos pro religioſis, & regularibus habuerint: Et niſi ſic recedentes regulares, ſeu religioſi eſſent, apoſtatæ vocari nõ poſſent. Apoſtatæ enim dicuntur religioſi extra monaſterium in habitu, vel ſine habitu monachali reperti iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradunt Oldradus, Bartolus, & Baldus.

h c. placuit el. 2. 26 q. 1 c. 2. ne cle. vel monac. l. 6. c. 19. Conc. Trid. 25. de reg. Oldradus. conſil. 202. Bar. ſup. Rub C. de ap. Bal. in marg. ver. apoſta.

a Conc. ſ. 16. iuncti. ca. præced.

Præterea hoc confirmatur ex eodem Concilio a Tridentino, vbi ſub illa regula prohibitoria profeſſionis ante decimum ſextum annum, ac renunciationis, aut obligationis, & aliorum, de quibus ibi circa religioſos, & regulares excipiuntur exiſtentes in hac Societate. Ergo præſupponitur, quod exiſtentes in ipſa Societate ſunt vere religioſi, vt exceptio ſit de regula, vel ſit ſub regula, quoad vim comprehenſiuam, id eſt, vt ſub regula, iuxta ea, quæ multa iura b nobis teſtificantur. Vnde ſi regula ponitur de religioſis, ſeu regularibus, exceptio non poterit eſſe de ſecularibus, non ſecus ac ſi regula eſſet de homine, exceptio vero de capra, ſeu regula de animali rationali, exceptio de equo, vt docent D. Bartolus, & Decius, vnde cum ſint veri religioſi, nimirum ſi ſub dicta Clementina comprehendantur.

b l. nam quod l. quid. §. pe. ff. de pec. leg. l. in his. ff. de leg. l. pen. §. labeo ff. de au. & arg. leg. 2. D. ſup. Ru. de re. iu. li. 6. nu. 16. & Bart. ibi. nu. 6. Dec. conſ. 320.

Ex quo infero, quod alij miniſtri, qui dicta ſacramenta adminiſtrant abſque licentia presbyteri parochialis, licet grauiter peccent in excommunicationem non incurrunt. Solùm enim religioſi pœna excommunicationis in dicta Clementina feriũtur, quia ipſi frequẽtius in huiuſmodi adminiſtratione excedebant. Vnde licet parochus det licentiam ſuo ſubdito, vt à quocumque ſacerdote poſſit recipere Euchariſtiam, non poteſt ſecundum aliquos per hanc generalem cõceſſionem recipere à religioſis: Et ratio huius eſt, Nam licet alij ſacerdotes ſimplices cõmunicantes actiue ſine licentia parochi mortaliter peccent, non tamen remanent excommunicati, ſicut remanent ſacerdotes religioſi. Vnde cum in ipſis ſit maius dubium, non videntur in illa generali conceſſione eſſe incluſi.

c l. qui pecuniã. ff. de pec. le. l. qui pec. ff. de pecu. l. ſi quando. C. de inof. teſta. vbi gl.

At pro contraria parte facit, Nam generalis clauſula, prout dicitur in iure, c comprehendit omnia, niſi contrarium euidentia morali conſtet de mente eam proponentis. Et non eſt credendum, quod parochus dans prædictam licentiam generalem noluerit religioſos in ea comprehendi. Licet enim ipſi grauiori pœna arceantur ab adminiſtratione huiuſmodi ſacramentorum hoc non eſt, quia minus idonei ſint, quàm ſacerdotes ſimplices ſeculares, ſed quia non poſſint tam facile ab Epiſcopis coerceri, & liberius poterant ipſi iuriſdictionem vſurpare. Quę ratio ceſſat in noſtro propoſito cum adſit licentia generalis, quæ cum comprehendat ſacerdotes ſeculares ex identitate rationis, imo ex maiori ratione debet comprehendere religioſos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc miniſterium peragẽdum. Et certe non poteſt negari, quod in conceſſione generali veniant etiam ea, quæ ſpecialiter quis eſſet cõceſſurus, ſi ab ipſo peterentur prout in iure d notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur Eugenius tertius prout habetur in ſupplemento, e *Declarauit quod quando ſacerdos parochialis dat licentiam ſuo ſubdito, vt à quocunque poſſit recipere Euchariſtiam, eo caſu poſſit recipere eam à religioſis.*

d Notatur in l. 1. C. qua tes. ſigno dari po.
e Supp. ſ. 101. conc. 40.
f 1. Cor. 12. et ad Eph. 4. 89. diſt. c. 1. et de conſecratione diſt. 2. c. 2. & de bar. c. vñ ex coniuncti. Dioniſi c. 3. et 9. c de cal. Hierar. l. 1. c. 4. & l. 3 de deui. nom. D. Th. 4. contra gentes Alb. de quatuor Coaeis Dionyſius Ricenci de auth. Papa ar. 1. & ar. 8.

Circa eandem Clementinam etiam aduertẽdum eſt, quis ſit presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramenta prædicta miniſtrari poſſunt à religioſis. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum in Hierarchia Eccleſiaſtica omnes ordines inferiores ab vno ſupremo regi, & gubernari, & ad ipſum recurrere tãquam ad principium, & caput, à quo omnis influxus, & motus originatur. Non enim ſunt plura capita in vno corpore, licet ſint plura, & diuerſa mẽbra non eundem actũ habentia, prout dicit f D. Paulus, & in iure notatur, & tradit D. Dionyſius, & explicãt D. Thomas, & alij. Atque deformitas in corpore ob diuerſitatem membrorum non eſſet, attamen ſi nullum caput, aut duo, aut plura eſſent capita monſtrũ conſpicerentur. Vnde tota, & plena, & perfecta Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ratio, in hoc ſita eſt potiſſime, vt vnum recognoſcant inferiores omnes Chriſti vicarium in terris, legitimum Petri ſucceſſorem. In quo vno virtute omnium aliorum motus contineãtur, & eminentius exiſtant, ſiquidem rerum hic habet ordo, vt perfectio inferioris in ſuperiori eminentius, & perfectius intelligatur, ſicut & cæterarũ rerum perfectiones eminentius & perfectius in ipſo Deo intelliguntur. Cum ergo Summus Pontifex iure diuino à Chriſto immediate habuerit illimitatam poteſtatem ſuper totam Eccleſiam, & conſequenter tanquam in eminẽte virtute, & primo mouente ſub Deo omnes aliorum inferiorum actiones ibidem intelligantur, ſicut à capite deſcendit, velut ros Hermon ad barbam Aaron, & vſque ad extremum veſtimenti deſcenſus eſt, ſic qui ab huius modi capite influxum, motum, & operationem nõ recipit, extra Hierarchiam Eccleſiæ, non erit ſic conſtitutum, ad quam non pertinent Græci, neq; alij, qui Romanum Pontificem ſupremum non agnoſcunt.

Secundo pro explicatione eſt notandum, ordinem & diſpoſitionem, qui nunc in Eccleſiaſtica Hierarchia eſt, non fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutam immediatè, ſed poſt eius aſcenſionem à Petro legitimo ſucceſſore, & hærede conſtituto ab eodẽ, & eius ſucceſſoribus hæc, & alia, quæ nunc ſunt in hac hierarchia dimanaſſe. Ex Euãgelicis lteris hoc eſt manifeſtum, duodecim à Chriſto Domino in terris agente ducibus electis, primas Petrus in promiſſione illa. *Tibi dabo claues regni cælorum. Et, tu es Petrus & ſuper hanc Petram.* g et ibi, *Non deficiet fides tua, & Tu aliquando conſirma fratres*, & ibi *Paſce oues meas*, declaratus fuit. Omnes ſic electi exigui, & in Cœna ſacris initiati ſuper Corpus Chriſti verum in illis verbis, *Hæc quotieſcunque feceritis* poteſtatem recipientes, & ſupra myſticum poſt reſurrectionem, vt narrat D. h Ioannes Euangeliſta in illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis peccata.* In vniuerſum mundũ ad prædicandũ miſſi ſunt in illis verbis. i *Ego diſpono vobis regnum, ſicut diſpoſuit mihi pater, Ite in vniuerſum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ibi enim nulla diſtinctio prouinciarum, nulla diœceſis diſcretio, nulla parochiarum differentia, atque parochorum approbatio, ſed vniuerſus mundus vna parochia, & vna Eccleſia eſt declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps deſignatus eſt. Alij verò reſidui de numero Apoſtolorum principes ſub principe ſunt etiã declarati, ſicut K Pſalmographus prophetauerat dicẽs. *Conſtitues eos principes ſuper omnẽ terram.* Atque de his primus principibus ſic concipit Eccleſia. Vnde ergo hierarchia Eccleſiaſtica, quę ad exẽplar illius cœleſtis in terra diſpoſita eſt, tanta varietate eſt circum amicta, & talis pulchritudo deriuata eſt, vt prouinciarum ſit facta diſcretio, diœceſum facta differentia, parochiarum diſtincti termini, quos pertranſire non licet, & plebanorum, tam infinitus pene numerus abſque aliqua confuſione diſpoſitus? Haud dubie omnia vno diſpoſita & ordinata ſunt à parocho ſupremo, l à quo Patriarchæ, Archiepiſcopi, & m Curati immediate moti, & promoti ordine mirabili ad ipſum ſuum reuertuntur principiũ, & fontem. Et extra hoc caput neque motum ſentiant, neque admittent vllum. Atque illa diſponente diuina ſapientia, quæ à fine vſque ad finẽ attingens, diſponens omnia ſuauiter, factũ eſt, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, & in eodem ſtatu non permanet, variatio in iſtis frequẽs futura erat, quæ ſi primo ab ipſo Deo immutabili eſſent diſpoſita, immutabilia remanerẽt, neq; vicaria poteſtas ad id ſe extẽdere valeret. His inſinuatis potius q̃ oſtenſis, quia hic non eſt lo-

g Matth. 16. diſt. c. 2. 11. q. 2. c. relatum. d. 50. ca. conſiderandum. c. tranſlatum de conſtit.
h Ioan. 20.
i Mar. vlt. & Mar. vlti. de conſec. diſt. 4. c. proprie.
K Pſal. 44.
l 28. diſt. cap. quorum. vi.
m Sup. 8.

Digitized by Google

Ius proprius ad quæſtionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

Primum dictum eſt, Plebanus, qui vni ſolùm parochiæ ex poteſtate Sūmi Pontificis, aut Epiſcopi, aut eius vicem habentis præſidet, verus presbiter parochialis dicendus eſt. Hæc cōcluſio ita eſt manifeſta, vt probatione non indigeat. Sunt enim innumera iura id probantia, & in Clemētina *a* talis presbiter parochialis dicitur, ſine cuius licentia ſacramentorum adminiſtratio prædictorum religioſis interdicta eſt, prout tenent omnes ſuper dictam Clementinam ſcribentes.

a d. Cle. relig.

Secundum dictum; Epiſcopus, & Archiepiſcopus ſimiliter presbyter parochianus propriè & immediatè, & cuiuſlibet parochiæ, & totius diœceſis veri ſunt. Hęc concluſio etiam eſt manifeſta. Nam ratio, quare plebanus parochus immediatè dicitur vnius populi: & vnius Eccleſiæ, ea eſt, quia immediate eſt conſtitutus paſtor & rector ad oues paſcendas, & ad adminiſtranda ſacramenta, ſed primo & principaliter Epiſcopus in omni ſua diœceſi immediate eſt conſtitutus paſtor, cuiuſliber Eccleſiæ particularis, ergo ipſe immediatus dicitur totius diœceſis parochus presbiter. Quod confirmatur Non enim eſt alienum à iure, vt ex ſacris canonibus *b* ſatis patet, totam diœceſim parochiam vocare. Qua propter, ſi aliquis religioſus ſacramenta ſupra in Clementina poſita miniſtraret de licentia Epiſcopi, non tranſgreſſor prædicti canonis cenſendus eſt, prout tenent Gloſſa, *c* & communiter ſcribentes. Non enim eſt abſurdum, quod cura eiuſdem parochiæ competat pluribus in ſolidum, prout notant Innocentius, *d* & Hoſtienſis, & non ſolùm ſufficit licentia Epiſcopi, ad hoc quod religioſus non incurrat, ſed etiam licentia eius vicarij ſpiritualis, vel delegati, ſeu pœnitentiarij, prout tenent communiter ſcribentes.

b ca. 1. de rap. ſuper c. de paroch. c. hac de offi. Archidia.

c Gl. vbi ſcribentes, in d. Clem.

d Innoc. in c. cum non ignores de preb. Hoſtienſ. in c. omnes de pœnitent.

Tertio dico, quod ſummus pontifex Petri verus ſucceſſor, & legitimus Chriſti vicarius in terris totius Eccleſiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuſlibet parochiæ in particulari dicitur eſſe immediatus primus, & verus presbyter parochialis. Hæc concluſio ex prænotatis apparet, quia à iure Diuino immediate à Chriſto Domino omnium cura cōmiſſa eſt ipſo dicente, *Paſce oues meas*. Si ergo commiſſio Epiſcopi facit plebanum immediatum parochum parochiæ, in qua inſtituitur, & Epiſcopus eſt immediatus presbyter, & paſtor totius ſuæ diœceſis, quia à Papa conſtituitur, & cōfirmatur, à fortiori ipſi Summus Pontifex immediatè à Chriſto inſtitutus ſuper omnem Eccleſiam erit dicendus verus, & proprius, & immediatus presbyter parochus. Sic tenent Innocentius, *e* & Hoſtienſis, dicentes, quod Papa, Epiſcopus, vel eius vicarius, legatus, & eius pœnitentiarius dicuntur immediate proprij ſacerdotes, de quo latè Theologus Herueus in ſuo tractatu de poteſtate Papæ, & Medina *f* in ſuo Codice de pœnitentia. Vnde doctiſſimus Soto *g* reſoluit, cuiuslibet iſtorū licentiam ſufficere ſeorſum ad hoc, vt religioſi in canonem non incidant ſacramenta ſupradicta miniſtrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religioſis, vt ea ſacramenta poſſint miniſtrare, de quo in articulis duobus ſequentibus nobis erit ſermo.

e Innocen. & Hoſt. vbi ſup.

f Med. de pœ. tract. 2 fo. 83.

g So. in c. diſt. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum authoritate Apoſtolica poßit fieri, vt religioſi modo Eucharistiam fidelibus miniſtrare poßint.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio proponitur propter quædam verba poſita à Clemente V. Clemētina ſuperius allegata. *Ibi. Nulla religioſis eiſdem exemptione, aut priuilegio eius ſuffragante.* Per quæ verba videtur prohibita adminiſtratio huius ſacramenti religioſis, non obſtante quocunque priuilegio.

Pro reſolutione eſt primo notandum, quod exemptio, vel priuilegiū, vel eſt quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia religioſus dicitur exemptus ab Epiſcopo, non tamen eſt exemptus à ſuo pręlato. Et ſi habet priuilegium ad confeſſiones audiendas, & non ad baptizandum, dicitur habere priuilegium quo ad aliqua, & non quoad omnia.

Secundo notandum eſt, quod exemptio, vel priuilegium alicuius poteſt eſſe, vel ad hoc, quod poſſit quis aliquid agerè contra ius commune, & impune, ſine hoc quod in pœnam incurrat, vel poteſt eſſe non ad hoc, vt poſſit agere, ſed ad hoc, quod in pœnam non incidat. Verbi gratia poteſt eſſe, quod religioſi habeant priuilegium, & exemptionem ad hoc, quod in nullo caſu etiam contra ius facientes incurrant in excommunicationem, vel ſuſpenſionem, aut aliam iuris pœnam; & quod nullo modo poſſint excōmunicari ab aliquo. Et poteſt eſſe exemptio & priuilegium, vt actum ipſum cui pęna appoſita eſt, poſſint exercere. Vt in caſu prędictę Clemētinæ, Poteſt eſſe, quod ſit priuilegium, quod poſſit religioſus prędicta ſacramēta adminiſtrare, & quod non incurrat excommmunicationem.

Tertio eſt notandum, quod exemptio, aut priuilegium poteſt intelligi, vel de illo, quod datum, & conceſſum erat ante conſtitutionem ſupradictam Clementis Quinti, vel de priuilegio, aut exemptione poſtea conceſſa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinæ.

His ſuppoſitis dico primo Summus Pōtifex, ſaluo ordine Hierarchico, poteſt exemptionem concedere, & priuilegium aliquibus, quod poſſint adminiſtrare ſacramēta Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis, matrimoniaque ſolemnizare, ſine licentia Curati, & quod in pœnam prędictæ Clementinæ non incidant ſic adminiſtrantes, Hæc concluſio ex dictis in præcedenti articulo manet apertiſſimè probata. Quia cum ipſe ſit ſupremus in Eccleſia, poteſt pro libito ſic facere, & manente ſubiectione, & ordine ad ipſum tanquam ad caput ſaluus remanet Hierachiæ ordo.

Dico ſecundo, quod etiam ſi per prædeceſſores Clementis Quinti talis exemptio, & priuilegium fuerit datum per eundem Clementem quintum per conſtitutionem ſupradictam reuocari potuit & totaliter tolli. Hoc dictum etiam eſt manifeſtum, quia par in parem poteſtatem non habet, nec aliquis prædeceſſor potuit ligare manus ſucceſſorum, quia in humanis conſtitutionibus, quæ ex mera pendent voluntate Pontificis non poſſit fieri variatio. Cum enim ſucceſſor tantæ ſit poteſtatis, ſicut prædeceſſor, vt potuit inſtitui per prædeceſſorem, ſic per ſucceſſorem potuit deſtrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem V. vt nullo priuilegio, vel exemptione obſtante nulli religioſi ſub pœna excommunicationis ipſo facto prædicta ſacramenta adminiſtrent, poterit per ſucceſſores Clementis priuilegiū, & exemptio dari, vt religioſi ea miniſtrantes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis, Nam ſicut potuit Clemens V. tollere exemptionem, & priuilegium datum a prædeceſſoribus, potuerunt etiam Clementis ſucceſſores, quæ inſtituta ſunt ab eodem Clemente reuoc. re, quia ęqualis poteſtas in omnibus intelligitur, & omnes in iure pontificio ſuccedunt cum plenitudine poteſtatis, iuxta ea, quæ ex iure *h* Colliguntur.

h Cle. propoſuit de concl. prabend.

Dico tertio, quod dato priuilegio, & conceſſa exemptione per aliquem Pontificem poſt Clementem Quintum, poterunt religioſi per priuilegium miniſtrare ſacramenta prædicta ſine licentia curati ſine timore alicuius cenſuræ. Probatur. Quia ſi non poſſent maximè, quia ibi ponitur, quod nullo priuilegio, aut exemptione quoad hoc ſe poſſent defendere, ſed hoc non obſtat, quia per illa verba non potuit Clemens Quintus ligare manus ſucceſſorum. Potuerunt ergo non obſtantibus illis verbis ſucceſſores Sixtus Quartus, Nicolaus Quartus & Leo X. dare priuilegium, ſicut de facto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Chriſtum conuertuntur, poſſint prædicta ſacramenta libere miniſtrare, & de facto etiam conceſſerunt pro omnibus fidelibus, vt poſſint fratres illis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, de quo infra erit nobis dicendum.

Dico quarto, quod per Clementinam prędictam nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ ante ipſum Clementem facta eſt, ſed habentes priuilegium ante Clementem Quintum adminiſtranda ſacramenta, poterunt ea libere adminiſtrare, ſine eo quod incidãt poſt huiuſmodi cõſtitutionem in excommunicationem. Hæc concluſio proponitur ad declarationem literæ Clementinæ prędictæ. Probatur modo, quod non facta fuerit priuilegiorum reuocatio circa hoc per talem Clementinam. Imò contrarium patet ibi, *præter quam in caſibus à iure expreſſis, vel per priuilegia ſedis Apoſtolicæ conceſſa eiſdem*. Probatur deinde ex §. finali dictæ Clementinæ. Vbi ait Clemens Quintus. *Sane religioſis illis, quibus eſt ab Apoſtolica Sede conceſſum, vt familiaribus ſuis domeſticis, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus ſacramenta poſſint Eccleſiaſtica miniſtrare, nullum ex præmiſſis volumus quoad hoc præiudicium generari*. Hæc ibi. Sequitur ergo, quod Clemens Quintus per ſuam conſtitutionem priuilegia, ſi quæ erant, prædeceſſorum, non reuocauit, ſed confirmauit. Sicut ergo priuilegium, vt domeſticis poſſint ſacramenta miniſtrare, per dictam Clementinam non eſt reuocatum, ſed confirmatũ; eadem ratione, ſi religioſi haberent priuilegiũ miniſtrandi generaliter omnibus iſta ſacramenta, non fuit ablatum per Clementem. Saltem ex verbis conſtitutionis hoc conſtare non poteſt. Quapropter, ſi modo Clemens octauus, qui nunc præeſt Eccleſiæ Dei, verbis Clementinæ ad literam prohiberet religioſis ſacramẽta prædicta miniſtrare, vel modo cõfirmaret prædictam Clementinam expreſsè, non ob id diceretur abſtuliſſe, aut reuocaſſe priuilegia Sixti Quarti, & Nicolai Quinti, & Leonis X. quę habẽt religioſi, qui in terris nouiter conuerſorũ habitant, ad miniſtrãda prædicta ſacramẽta. Et quod hæc ſit intelligentia Clementinæ declarat in lectione eiuſdẽ Ioannes de Imola, *a* quando dicit, *conſtitutionem non habere locum, vbi ex conſuetudine, vel priuilegio ſacramenta prædicta miniſtrantur.*

a Imo. nu. 11.

Sed his obſtare maximè vñr verba eiuſdem Clementinæ ibi, *Nullo religioſis eiuſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.* Ex quibus verbis videtur colligi, Clementem Quintum reuocaſſe omnia priuilegia in contrarium. Sed re vera nõ reuocat, vt patet ex ſuperioribus, & Gloſſa *b* in dicta Clementina ſupra dictam ſentiens difficultatem eã in huuc modum nobis ſolutam reliquit, dicens.

b Gloſ. ver. ſuffragante.

Quin, ſcilicet, pęnam incurrant & denuncientur, vt dictum eſt, priuilegia enim ſuper his conceſſa tollere nõ intendit, Hæc gloſſa, & vt clarius pateat hic ſenſus, conſideranda ſunt verba poſita in margine ad dictã Clementinam ſuper illa verba Clementinæ ibi. *Excommunicatos faciant publicè nunciare.* Colligit enim ex his gloſſa marginalis. *Ergo ad inſtantiam promotoris, vel parochi citari poſſunt coram officiario diœceſani, viſuri has pœnas & cenſuras incurriſſe.*

Hec dicta Gloſſa. Ex qua colligo, quod nullum priuilegium, aut exemptio ipſis religioſis ſuffragari poteſt, quominus ad inſtantiam promotoris, vel parochi citari poſſint coram officiario diœceſani viſuri has pœnas, & cenſuras incurriſſe, ſi prædicta ſacramenta ſine aliquo priuilegio, aut legitima conſuetudine id permittente adminiſtrauerũt. Si enim ea facultate Apoſtolica permittente adminiſtrauerunt, in nullas pœnas incurriſſe dicendum eſt, vt patet ex aliis verbis eiuſdem Clementinæ ſuperius relatis. Et hic intellectus eſt neceſſario admittendus, alioquin diceremus, Clementem Quintum ſibi ſtatim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedens religioſis, vt poſſint fidelibus ſacramentum Euchariſtię miniſtrare, etiam in die paſchatis.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus V. prout habetur in lib. Monumenta *c* ordinum & in ſupplemento. *Conceſſit generalibus & prouincialibus miniſtris & omnibus confeſſoribus ordinis Minorũ deputatis ad audiẽdas confeſſiones ſecularium, vt poſſint omnibus quarumq; diœceſum, quorũ confeſſiones audierint ſacratiſſimi corporis Dominici communionem dare omni tempore, præterquam in die reſurrectionis Dominicæ.*

c In 1. imp. f. 30. & in 2. f. 144. cõc. 149. & in ſupp. fol. 38. conc. 159.

Et ſimilem *d* ad literam conceſſionem fecit Sixtus Quartus, prout in eodem libro cõtinetur. Verũ tamen Leo Decimus quodam viuæ vocis oraculo authentico, de quo in ordinis ſupplemento, *e* conceſſit de nouo id, quod Nicolaus Quintus & Sixtus Quartus conceſſerant. Et inſuper declarauit.

d in mon. in 1. imp. fo. 30. & in 2. f. 114 conc. 250. ca. ſupp. fol. 68. conc. 159.

Quod licet audire confeſſiones ſecularium non poſſint, niſi in ſupradictis breuibus nominati miniſtrare tamen ſacramentum Euchariſtiæ tempore conceſſo poſſit quilibet ſacerdos religioſus. Et in eo quod dicitur, vbi ſupra de die reſurrectionis declarauit, quod non poſſint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ *in die, quo celebratur feſtum reſurrectionis* Domini *noſtri Ieſu Chriſti, duntaxat ſine rectoris parochialis aut diœceſani licentia*. At Iulius ſecundus, prout refertur in ſupplemento. *Conceſſit fratribus ordinis Minorum, vt in Eccleſiis ſuis, quoties opus fuerit, poſſint miniſtrare, & miniſtrari facere ſacramentum Euchariſtiæ curialibus mercatoribus peregrinis, & tranſeuntibus, ac aliis quibuſcunque perſonis*. Circa quæ priuilegia quæruntur tria. Primum eſt. Quid per illam exceptionem in die paſchatis intelligatur. Secundum eſt, vtrum ſit aliquod priuilegium, quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes etiam in die Paſchatis. Tertium eſt, an clerici in noſtris Eccleſijs miſſam celebrantes poſſint fideles communicare.

e Supp. fol. 18. conc. 160.

Quantum ad primum reſpondeo dicendo vltra ſupra dicta, quod præter poteſtatem ordinis, requiritur etiam poteſtas iuriſdictionis ad hoc ſacramentum miniſtrandum. Et ideo non eſt liberum cuilibet ſacerdoti hoc ſacramentum miniſtrare, ſed ſolùm habenti reſpectu eius, cui illud miniſtrat, iuriſdictionem, & facultatem ab eo, qui talem iuriſdictionem habet. Et ſic in Concilio *f* Carthaginenſi ſic legitur, *Statuat grauitas veſtra, vt vnuſquiſque clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe ſine literis Epiſcopi ſui, & omnes Epiſcopi reſponderunt in hoc, & clericis & laicis conuenientiſſime prouideri*. Et idem decernitur in Concilio *g* Mileuitano. Vnde peccatũ eſt mortale miniſtrare hoc

f Conc. Carthag. 1. c. 7.

g Con. Milen. cap 8.

ſacra-

Digitized by Google

ſacramentum ſine debita iuriſdictione, aut facultate vt omnes docent. Quod tamen intelligẽdum eſt ex genere ſuo, quia ſi intercedat bona fides, & interpretatio, ſeu præſumpta voluntas paſtoris ex probabili cauſa, excuſari poterit peccatum, vel omne, vel ſaltem mortale. In quo eſt notanda differẽtia inter hoc ſacramentum, & pœnitentiam. Nam in confeſſione neceſſe eſt, vt antecedat iuriſdictio, quia ab illa dependet ſubſtantia actus, & ideo non ſufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec præſumptio conſenſus poſtea præſtandi, ſed requiritur præcedens voluntas dandi iuriſdictionem. In hoc verò ſacramento non requiritur iuriſdictio ad ſubſtantiam actus, ſed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo ſufficere poterit probabilis ſpes, & præſumptio voluntatis paſtoris, qui approbaturus creditur, quod geſtum fuerit. Et ita tenet Nauarrus *a* in ſuo confeſſorum manuali. Ex his colligitur, quare Nicolaus Quintus, & Sixtus Quartus tantum confeſſoribus ad audiendas confeſſiones ſecularium in ordine Minorum indulſerunt, vt hoc ſacramentum poſſint ipſis ſæcularibus miniſtrare, præterquam in die Paſchatis. Intellexerunt enim requiri iuriſdictionẽ ad debitum ordinem, & modum ad hoc ſacroſanctum ſacramentum fidelibus miniſtrandum. At poſtea Leo Decimus, & Iulius Secundus de religioſorum capacitate maxime confiſi hoc ſacerdotibus omnibus ordinis Minorum, & Minimorum commiſit, intelligentes debitum ordinem & modum, quæ per iuriſdictionem ſupplent ur grauitate, modeſtia, zelo, iuncta charitate, prudẽtia, & ſcientia, quę in religione comparantur ſubleuari. Leo tamen decimus, ut oues cognoſcant vultum paſtoris, voluit vt hoc ſacramentum die Paſchatis a nullo fidelibus miniſtretur, niſi a curatis habentib. iuriſdictionem, aut a ſacerdotibus ab eiſdem curatis & parochis licentiam expreſſam, vel præſumptam habentibus.

a Nau.c.21. nu.52.

Quid autem per diem Paſchatis intelligãt in hoc caſu Summi Pontifices, nõ facile eſt explicatu. Multi enim intelligunt de primo die reſurrectionis, vt in eo nõ poſſit communicatio fieri extra propriam parochiam ſine licentia parochi, ſiue fiat ex deuotione, ſiue ad implendum præceptum. Huius ſententiæ eſt doctiſſimus Nauarrus, *b* quem multi recentiores ſecuti ſunt. Qui ſolum fundantur in rigore, & proprietate illius verbi. Verbi gratia. *Præter quã in die Paſchatis*. Seu in die reſurrectionis. Quod ſi dicas objiciendo, ſequi eum, qui feria quinta in cęna Domini in parochia communicauit ad implendum præceptum, ſi velit in die Paſchatis communicare, debere neceſſario in parochia iterum communicare, & non alibi, niſi ex parochi facultate ſub pęna excommunicationis maioris Papæ in ſuperius allegata Clementina reſeruatæ. Ad hoc reſpondent, concedendo ſequelam, quia ille dies eſt ſimpliciter exceptus, fortaſſis, quia voluerunt pontifices eum diem reſeruare, vt in eo omnes fideles ad ſuam parochiam conuenirent, & obedientiam paſtoribus debitam profiterentur.

b Nau.c.21. nu.52.

Quod ſi rurſus obijcias, è contrario ſequi, extra primum diem Paſchatis poſſe fideles communicare in Eccleſijs Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licet non habeant animum communicandi in parochia in die Paſchatis. Quod plane videtur abſurdum, & contra intentionem Pontificum facientium illam exceptionem, quæ facta eſt in fauorem parochorum. Hoc enim modo intellecta, omnino eorum iuriſdictioni, & obedientiæ derogaret, nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in ſua parochia communicare, ſed ſolùm illi, qui præceptum communionis annuæ in primo die Paſchatis implere vellent, & hoc etiam eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ, quæ leges, & præcepta optimè interpretatur.

Ad hãc obiectionem nihil reſpondet Nauarrus, nec alij, qui, vt opinor, ſequelam non auderent concedere. Quare opinatur Suarez, *c* mentem pontificum fuiſſe excipere communionem Paſchalem non materialiter (vt ita dixerim) ſed formaliter, ſeu prout præcepta eſt lege, quæ præcipit ſemel in Paſchate communicare. Nam capitulum *omnis vtriuſque ſexus*, in initio ſolùm præcipit ſemel communicare in paſchate, quamuis poſteà ab Eugenio IV. declaratum ſit, illud paſcha comprehendere omnes octo vel quindecim dies à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis incluſiue, & ſic omnis communicatio, qua impletur illud præceptum intra dictos dies dicitur paſchalis, ſeu in paſchate facta, exemptio autem, quæ apponitur in dictis Priuilegijs ſine dubio reſpicit hoc præceptum, vt in ſua vi maneat, & eodem modo impleatur, quod in eo ſtatutum eſt, vt ſcilicet nemo poſſit tunc ad effectum implendi dictum præceptum communicare, niſi in propria parochia, aut de licentia ſui parochi etiam in eccleſijs Mendicantium. Excipitur ergo ibi, vt exiſtimo, ſola communio, qua impletur hoc præceptũ in paſchate, ſiue fiat prima die, ſiue in quolibet alio ſufficienter intra dictos quindecim dies. Et è contrario ſi præceptum iam impletum eſt in parochia ante illum primum diem, vel poſtea implendum eſt, non cenſeo eſſe per ſe exceptum primum diem paſchatis, quominus poſſit religioſi vti ſuis priuilegijs, & miniſtrare hoc ſacramentum.

c Suarez.3.p. diſp.81.ſeſ.2 verſu.ſentio. 171t.veriorem opinionem.

Nec obſtat, quod in dictis priuilegijs dicatur. *Præterquam in feſto Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ, ſeu præter quàm in die Reſurrectionis Domini duntaxat*. Quia non eſt attendendus materialis ſonus verborum, ſed ſenſus & intentio Pontificis, qui vt dixi, cõmunicationem, qua impletur præceptum, vocat cõmunionem in die Paſchatis, ſeu, quod idem eſt, in die reſurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio eſt violenta, ſed ſatis obuia, & clara, ac literis apoſtolis accommoda ſuppoſito modo loquendi capitulis *omnis vtriuſque ſexus*, & intelligentia totius Eccleſiæ. Quam explicationem admittunt *d* conſtitutiones Societatis Ieſu. Et in hanc partem ex parte videtur inclinare Henriquez, *e* dicens, quod aduenis, qui non habent proprium parochum, licebit etiam ipſo die Paſchatis pro impletione præcepti dare communionem, vt tenet Soto, *f* quia ceſſat tota ratio prohibitionis, vt in ſimili tradit *g* Nauarrus. Quæ ratio probat de alijs, qui iam in parochia ſatisfecerunt præcepto. Hæc Henriquez.

d Par.7.3.
e Henri.2.to. li.8.de Euch. c.55. num.1. lit.G.
f Sot. in 4.d. 18.q.4.art.2.
g Nau.ca.10. nu.36.

Ex his inferuntur aliqua. Primum eſt intelligentia ad ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatæ, qua conceditur facultas recipiendi Euchariſtiam, tẽpore interdicti alijs in Eccleſiis, vel priuatis oratorijs, præterquam in die Paſchatis. Hęc enim vltima verba debent intelligi hoc modo, præterquam in ea communione, qua impletur præceptum communionis in die Paſchatis: Quia niſi ſic exponamus, ſequitur illud abſurdum, quod poſſint implere hoc præceptũ in priuato oratorio, & poſtea in illo die paſchæ, nec ibi, neque in parrochia communicare.

Ex his ſecundo infertur, quod vbi eſt conſuetudo legitima, & præſcripta ſatisfaciendi huic præcepto communicando quolibet die quadrageſimæ, qualis eſt in Conimbrica, & in multis alijs locis, cũ fideles poſſint ſe conformare dictæ conſuetudini, prout reſoluit Nauarrus, & communicare ad effectum adimplendi præceptum cõmunionis paſchalis

Digitized by Google

lis in prima die Cinerum, non poterunt dicti fideles communicare etiam in die Cineris, niſi in propriis parochiis, aut de licentia ſuorum parochorum. Vtrum autem in articulo mortis poſſint fideles cõmunicari ab aliis præter ſuum proprium parochũ infra *a* dicetur.

a Infra ar. 4.

Quantum ad ſecundum quod promiſimus diſputandum, Vtrum, ſcilicet, ſit aliquod priuilegiũ, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles etiam in communione paſchali, ſine timore excommunicationis maioris in capitulo *religioſi*, de priuilegiis propoſitæ.

Reſpondeo dicendo, quod Nicolaus Quintus anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octauo, Põtificatus ſui anno quarto, quarto Kalendas Octobris. *Conceſſit, quod deputati, vel pro tempore deputandi confeſſores in monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe ſacramentum Euchariſtiæ, quibuſcunque perſonis ad prædictum monaſterium confluentibus etiam in die paſchatis miniſtrare libere & licitè poſſint diœceſanorum, aut cuiuſlibet alterius licentia minime requiſita*. Ita habetur in compendio *b* ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur. *Quod Antonius Cardinalis ac pœnitentiarius Pauli III. anno primo ſui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiuſdem Pontificis ſpeciali mandato viuæ vocis oraculo ſuper hoc ei facto indulſit, & conceſſit, quòd omnes fratres presbyteri monaſterij prædicti Beatæ Mariæ de Guadalupe, tam intra, quàm extra in illius capellis, oratorijs, grangeis, & locis alijs eiuſdem monaſterij (non contradicente priore aut in eius abſentia, aut ſede vacante vicario) poſſint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, etiam in die paſchatis, ſubditis eiuſdem monaſterij, vel ab eo dependentibus, & alijs illuc confluentibus vtriuſque ſexus diœceſanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licentia minime requiſita, & ſic præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant non obſtantibus contrarijs quibuſcunque.* Hæc Antonius Cardinalis.

b Cõp. D. Hieron. §. 2. & §. 6.

Circa quas conceſſiones eſt notandum, quod licet conceſſæ fuerint ſpecialiter monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortaſſis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratiſſimam Eccleſiam viſitando Dominæ noſtræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per conceſſionẽ tamen Pij Quarti, per Pium Quintum expeditam, hæ, & ſimiles cõceſſiones factæ particularibus monaſteriis dicti ordinis factæ ſunt cões totius ordinis monaſteriis, etiam ſi in his non militent cauſæ, propter quas fuerunt indultæ, prout dictũ eſt ſupra, *c* cum egimus de communicatione priuilegiorum. Quo ſuppoſito, cum hoc priuilegium ſit iam cõe omnibus monaſteriis dicti ordinis, ſequitur euidenter, quod etiã poſſunt eo frui monaſteria ordinum Mendicantium, & aliorum, qui ſuorum indultorum, & gratiarum pleniſſimam habent communicationem, & ſic ſine timore alicuius peccati, & excommunicationis poſſunt fratres Mendicantes, & alii in priuilegiis communicantes miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ omnibus fidelibus in die Paſchatis. Dixi: *In ſuis Eccleſiis*. Nam in alienis Eccleſijs id non poterunt efficere in cõmunione Paſchali. In aliis autem communionibus non obligatoriis poteſtatem habent, ad in quacunque Eccleſia fideles communicandũ ex cõceſſionibus Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, & declaratione, & extẽſione Leonis X. de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et ſic Iulius Secundus in priuilegio conceſſo presbyteris ordinis Minimorum ſuperius in hoc articulo allegato, indulgẽs ipſis generaliter, vt ſacramẽtum Euchariſtiæ poſſint omnibus miniſtrare, non excipiendo communionem diei Paſchatis, hanc conceſſionem ſolùm voluit, vt ſuum effectum in Eccleſiis ipſorum fratrum ſortiretur. Alibi enim id ipſis per dictam facultatem minime indulgetur. Per facultatem autem Leonis Decimi extra communionem Paſchalem, id ſibi indirectè per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communicationibus voluntarijs, vt ſcilicet, in quacunque Eccleſia poſſint fideles communicare.

c Sup. q. præcedenti ar. 9.

Nec prædictis obſtat, quod in multis religionibus abhinc multis annis ſeruatur conſtitutio & priuilegium Leonis Decimi, & aliorum Summorum Pontificum, vt ſcilicet, non adminiſtraretur fidelibus in Eccleſiis ipſarum religionum cõmunio paſchalis. Et ſic per non vſum conceſſio Iulij Secundi, & aliorum Pontificum videtur ſublata, & per conſequens non poſſunt vti dictæ religiones indulto eis permittente, vt communionem paſchalem libere, & licitè poſſint fidelibus miniſtrare, Præſertim cum priuilegia regularium, à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus ſunt in vſu. Nam huic argumento, & obiectioni primo reſpondetur, quod confirmando tantùm priuilegia, quæ ſunt in vſu, nõ proinde viſi ſunt reuocare ea, quæ non ſunt in vſu, quia priuilegia ſunt ſtricti iuris, & in illis argumentum à contrario ſenſu locum minime habet, licet in iure communi valeat: & ſic ea non confirmando, relinquuntur in robore, quem habent. Videamus igitur, vtrum hoc priuilegiũ, licèt non ſit in vſu, habeat modo aliquã vim? Ad hoc reſpõdeo, quod ſic. Nam, vt *d* ſupra latè probauimus, priuilegia Minorum, & per conſequens aliorum mendicantium fuerunt confirmata a Pio Quarto, & ab alijs Summis Pontificibus cum clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quæ clauſula, vt ibi latè explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ ſunt per non vſum abrogata. Et ibi etiam adijcimus Sixti Quinti confirmationem priuilegiorum ordinis noſtri ſacri Minorum regularis obſeruantiæ, in qua ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmauit dicta priuilegia ſubiicens illud Verbum, *quatenus ſunt in vſu*. Et hoc confirmatur: Nã ipſe Summus Pontifex, non ſolum confirmauit dicta priuilegia, ſed etiam de nouo conceſſit: & per conſequens de nouo conceſſit ipſis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai Quinti, & Antonij Cardinalis conceſſum monaſteriis ordinis Diui Hieronymi, & priuilegium Iulii Secundi conceſſum fratribus Minimis. Quæ cum ſint tam recenter conceſſa, non poteſt contra ea allegari non vſus, qui legitimam inducat præſcriptionem. Præſertim cum non vſus minime præiudicet ignorantibus: & talis non vſus in dictis religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus.

d Sup. q. 2.

Licet tamen ſupradicta ſint vera religioſi, tamen non debent publicare, ſe habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paſchatis, cum curati hoc ægrè ferant, & Epiſcopi maximè contradicant, & nolint aliam conceſſionem præter conceſſionem Leonis X. circa hoc obſeruari, debẽt igitur dictis priuilegiis vti non paſſim, ſed prudenter, & cautè.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſcutiendum, reſpondeo dicendo, quod presbyteri ſeculares in Eccleſiis Mendicantium celebrantes, poſſunt de licentia fratrum ſacramentum Euchariſtiæ vtriuſque ſexus fidelibus miniſtrare.

Quod concedit clare Iulius Secundus, in indulto fratribus Minimis facto, cuius tenorem in principio

Digitized by Google

cipio huius articuli propoſuimus. Et ſic tenent *a* Medina in ſua confeſſorum inſtructione,& Henriquez de licentia Sacriſtæ poſſe quemlibet Sacerdotem ſæcularem in Eccleſijs Mendicantium celebrantem Euchariſtiam fidelibus miniſtrare; quam opinionem nixus huic priuilegio ibi tenui. Adeo hoc eſt verum, vt celebrando tempore interdicti id ipſum efficere poſſit, ſi ſæculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

a Medina in ſua inſtruct. lib. 1. c. 11. §. 3. in fin. Henriquez. 2. to. de, Euchariſtia. lib. 7 c. 55. n. 1. lit. ec. Corduba in addit. ad compend. tit. communicatio priuil.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.

RESpondeo dicendo, videri quòd ſic, nam Leo Decimus tantùm excipit communionem in die Paſchatis, & caſus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur: Nam Nicolaus Quintus & Antonius Cardinalis ex mente Pauli Tertij, & Iulius Secundus in ſuperiori articulo allegati conceſſerunt, vt etiam in die Paſchatis ipſum poſſint fidelibus miniſtrare. Vnde cum in communione paſchali obligatoria de præcepto hoc ſit illis à ſede Apoſtolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam, etiam de præcepto eſſe extendendum: cum videamus leges pœnales, quæ ſtrictè debent interpretari, ad caſus ſimiles non per modum extenſionis, ſed per modum incluſionis ſæpè ſæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuordecim cauſas permittente filios à parentibus poſſe exhæredari: quod ad alios ſimiles caſus ampliari certum eſt apud iuris peritos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excommunicationis religioſos, qui in articulo mortis fidelibus hoc Sacramentum miniſtrarent. Præſertim cum in eo articulo non fiat transgreſſio dictæ clementinæ *religioſi* ex præſumptione, ſed ex ignorantia, putando ſibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præſumpta. Quo caſu ſecundum Caietanum,& communem talis excommunicatio minime incurritur.

Sed ſtando in opinione eorum, qui dicunt, in die paſchatis minimè poſſe religioſos hoc ſacramētum miniſtrare iuxta determinationem Leonis Decimi, & vſum aliquarum religionum, quæſtio propoſita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Eccleſia voluit reſeruare parochis communionem paſchalem, quia ipſa eſt impletiua cuiuſdam præcepti Eccleſiaſtici; ita theologizant viri doctiſſimi, eandemmet Eccleſiam velle reſeruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptum Diuinum de cōmunicando: quod præceptum ſecundum *b* viros doctos in articulo mortis adimpletur, nec de hac re vllum priuilegium concedere; ſed tantum de communione, quæ à fidelibus voluntariè fit. Et ſic intelligunt quoddam priuilegium Leonis Decimi, & alia ſimilia ſunt explicanda de ordinarijs communionibus, quæ extra mortis articulum fiunt, in quibus non recipitur Euchariſtia per modum viatici. Quæ cōmunicatio per modum viatici, ſi à Leone Decimo non fuit excepta, eſt, quia ipſo iure & communi ſenſu intelligitur excepta. Et hunc ait *c* Suares eſſe communem omnium ſenſum, allegans quod Paulus Tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono in priuilegio Societati Ieſu conceſſo, ſicut excipit communionem Paſchalem, etiam excepiſſe communionem viatici in articulo mortis. Quod referūt ita indultum compēdium priuilegiorum *d* Societatis, & compendium Ciſtertij.

b Soto in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 11. §. ſecundo dicimus. Conc. Triden. ſeſſ. 13. c. 6.

c Suares vbi ſup. ſeſſ. 2. dubio vltimo.

d Comp. Societ. §. 2. & comp. Ciſtertij. §. vnic.

Quod ſi inquiras, cur hoc potius facit Eccleſia in præcepto communionis, quàm confeſſionis, præceptum enim confeſſionis ſiue ſit diuinum in articulo mortis, ſiue ſit Eccleſiaſticum annuæ confeſſionis, ſatis impletur per confeſſionem factam religioſis per ſua priuilegia: imo in articulo mortis etiam præſente parocho quilibet Sacerdos ſimplex eſt Sacramenti pœnitentiæ verus miniſter, vt nunc nouiſſimè defendūt viri doctiſſimi. Huic obiectioni facili negotio reſpondeo, quòd ſacramentum confeſſionis magis eſt neceſſarium, & quandam habet difficultatem ex parte miniſtri, propter quòd oportuit priuilegia maiora,& generaliora circa illud concedere; prout doctè notauit *e* Palatius.

e Palat. in 4. d. 17. diſp. 6. concl. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum deficiente parocho, & neceſſitate vrgente poſſint religioſi communicare infirmos.

RESpondeo dicendo, aliquos negare, etiam ſi neceſſitas ſit extrema, & articulus mortis inſtet, poſſe religioſos,& alios ſacerdotes ſine parochi licentia hoc ſacramentum adminiſtrare. Ita ſentit *f* Nauarrus, citans Cardinalem & Sylueſtrum. Et fundari poſſunt, quia Euchariſtia non eſt ſacramentum ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, ſi parochus non adſit, & neceſſitas vrget, non eſt dubium, quin poſſit ſimplex ſacerdos licitè viaticum dare, ſiue ſit religioſus, ſiue non; quia cum iure communi concedatur ſimplici ſacerdoti abſente parocho confiteri exiſtentem in articulo mortis, cenſetur etiam conceſſa communionem in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur *g* in iure, vel ex præſumpta rationabili voluntate parochi, vel certa epiſcopi, vel Summi Pontificis, ſi fortaſſis de parochi iniqua voluntate conſtet. Et ita Paulus Tertius, in priuilegio conceſſo Societati excipiendo feſtum Reſurrectionis,& mortis articulum addit. *Niſi neceſſitas vrgeret.* Denique hoc eſt valde conſentaneum ipſi iuri naturali, quo tenemur,& tenetur Eccleſia proximis ſubuenire, præſertim in ſpiritualibus neceſſitatibus. Neceſſitas autem huius ſacramenti quamuis non ſit extrema, eſt tamen valde grauis. Et citans Hoſtienſem,& Archidiaconum hāc opinionem tenet *h* Angelus,& eam tenet nouiſſimè Henriquez.

f Nauar. c. 21 nu. 52.

g c. eam te de pœ. & remiſſ.

h Ang. excōicatio. 5. Henriq. tom. 2. libr. 8. de Euch. c. 55. n. 1. lit. H.

ARTICVLVS VI.

Vtrum communionem Paſchalem poſsint religioſi miniſtrare peregrinantibus.

RESpondeo dicendo, quod *i* Eugenius Quartus anno Domini milleſimo quadringēteſimo quadrageſimo tertio, Pontificatus ſui anno Decimo tertio, ſexto Calendas Decembris fratribus Beatæ Mariæ de Guadalupe, *Conceſſit & indulſit, quod quilibet eorum in presbyteratus ordine etiam peregrinis excepto die Paſchatis miniſtrarent.* Et licet idem Eugenius IV. prout habetur in libro *K* monumenta ordinum,& in ſupplemento. *Declarauit, quod quando quis tempore Paſchali ſe reperierit in aliena diœceſi, ſemper ibi intelligitur adeptus incolatum, vt ibi confiteri, & cōmunicare valeat, quantuncunque ibi paruo tempore ſteterit.*

i Habet in cō pend. D. Hier. tit. Euchariſt. ſacramētū. 1.

K In 1. impr. f. 61. & in 2. f. 64 conc. ſ. 8. & in ſuppl. f. 93. cōceſ. 312.

Digitized by Google

a Collect. tit. cōicare. §. 2.

zerit. Aduertit tamen collector priuilegiorū *a* Mendicantium, quod quoad rectorem parochialem, vbi conſiſtit hoſpitium, intelligitur hoc; nam ſine licentia ipſius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus, vbi eſt conſuetudo ſeruari conſtitutionem Leonis Decimi excipientem communionem Paſchalem intelligendum exiſtimo. At in alijs religionibus, vbi talis conſuetudo, & vſus non ita inualuit, exiſtimo presbyteros ipſarum religionum in ſuis Eccleſiis poſſe hoc ſacramentum peregrinis miniſtrare; ſiquidem per conceſſionem Iulij Secundi Minimis conceſſam, & per alias in ſuperioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipſum poſſunt miniſtrare. Et aduerte, quod religioſis exemptis poſſunt dicti ſacerdotes communicare etiam in die paſchatis ſine licentia parochi, ſine timore alicuius peccati, & cenſuræ. Clementina enim ſolùm loquitur de fidelibus Epiſcopis & parochis ſubiectis, hi enim à religioſis in die paſchatis communionem recipere prohibentur: prout tenet Caietanus *b*, quem ſequitur Nauarrus & communis.

b Caiet. v. excōicat. c. 64. Nauar. c. 27. nu. 108.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſecularis ſacerdos, cui datur facultas adminiſtrandi ſacramentum in Eccleſiis mendicantium, ſit neceſſarium, vt ſit approbatus ab ordinario: vel neceſſe ſit eſſe expoſitum ab Epiſcopo ad adminiſtranda ſacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur per parocho, an poſſit in ſua parochia delegare hanc facultatem cuilibet ſacerdoti ſimplici.

c Suar. 3. par. diſp. 72. ſeſ. 2. pag. 1019. col. 2. in fin.

RESpondeo dicendo, quod quidam non indocti, prout refert Suarez *c* conſulunt, quod talis adminiſtratio non poteſt committi niſi ſacerdoti ab Epiſcopo expoſito iuxta formam Concilij. Et fortaſſis exiſtimant, id eſſe neceſſarium, quia ſub confeſſione ſolet etiā communio comprehendi, quādo expreſſe non excipitur. At ipſe Suarez arbitratur, hanc ſententiam proprie & in rigore ſumptam non eſſe veram ex vi decreti Concilij Tridentini. Quod limitandum ſentit ad ſolam ſacramentalem confeſſionem, vt verba eius formaliter ſonant. Primo, quia cum illa lex ſit quodammodo odioſa, quatenus limitat, & reſtringit iuriſdictionem, non eſt extendenda vltra verborum proprietatē, & formalē deciſionem: nec in his rebus argumentū à ſimili alicuius eſt momenti.

Secundo quia conſiderando intentionem illius legis, eſt valde diuerſa ratio de confeſſione, & Euchariſtia. Nam ibi multo maior ſcientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in miniſtro, quàm in hoc ſacramento, ut per ſe conſtat: quia ille eſt iudex, & medicus ſpiritualis: hic autē nihil aliud præſtat, quàm conſecratum ſacramentum ad vſum applicare, & ei diſtribuere, quem ſupponit à proprio paſtore eſſe approbatum, cum ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, nō eſſe correcta priuilegia Leonis Decimi, & Iulij Secundi ſuperius allegata, quatenus concedunt facultatem miniſtrandi cuilibet religioſo presbytero. Nam Concilium Tridentinum licèt non concedat iuriſdictionem ad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, niſi Sacerdoti ab Epiſcopo expoſito, non tamen negat ipſam Sacerdotibus ſimplicibus reſpectu Sacramenti Euchariſtiæ habentibus ad id licentiam à Sede Apoſtolica, aut à parocho. Nec etiam aufert a parocho licentiam, vt poſſit licentiare quemcumque Sacerdotem ſecularem, non impeditum ad hoc munus peragendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum diaconus religionis poſſit hoc ſacramentum miniſtrare fratribus, aut ſecularibus in aliqua neceſſitate.

d D. Tho. 3. p. q. 82. art. 3. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3. vbi Richar. ar. 1. q. 3 Durand. q. 4. Palud. q. 2. artic. 4. Alen. 1. p. q. 50. mēbr. 3. Summiſtæ. v. Euchariſt. & v. commu. Nice. cap. 14. Arel. cap. 15. Cart. 4. c. 38.

e Syluef. v. diaconus.

RESpondeo dicendo, quod nunc ſecundum præſentem praxim Eccleſiæ, ſolum Sacerdotes poſſunt diſpenſare hoc ſacramentum. In caſu verò neceſſitatis poſſunt id committere tantum diaconis, vt ſentiunt *d* Diuus Thomas, Richardus, Durādus, & Paludanus, Alenſis, & ſummiſtæ. Et patet ex Conciliis generalibus Niceno, Arelateno, & Carthaginenſi; quæ dicunt diaconos in neceſſitate & iuſſu presbyteri hoc poſſe; & ad hoc eſt neceſſaria iuſta cauſa vltra mandatum presbyteri. Quod eſt tenendum contra *e* Syluestrum, qui ſignificat præceptum Epiſcopi, vel presbyteri ſufficere etiam ſi nulla adſit cauſa, iura enim, quæ concedunt hanc facultatē, expreſsè requirunt rationabilem cauſam, ergo ex nulla cauſa intercedente iniquum & contra ius eſſet tale mandatum, aut licentia, & non obligaret, nec obediri poſſet, quando certò conſtaret, nullam interuenire huiuſmodi cauſam. Secus verò eſſet, quando hoc non conſtaret: nam tunc parendum eſt ſuperiori, vel credendum Epiſcopo, aut presbytero cauſanti impedimentum, quamuis inferiori eſſet ignotum. Maximè quia non oportet hanc cauſam eſſe extremam, ſed moralem. Aut quod Sacerdos ſit debilis aut infirmus. Ex quibus colligitur reſponſio ad difficultatem in titulo quæſtionis propoſitam, ſcilicet ſi in aliquo monaſterio contingat ſolū prælatum adeſſe Sacerdotē, & ipſum nullo modo poſſe hoc Sacramentum religioſo miniſtrare. Hoc enim caſu poteſt ipſe prælatus hoc committere ſuo ſubdito diacono regulari, imo id poteſt optimo iure præcipere. Et idem eſt, ſi aliquis famulus intra ſepta monaſterii neceſſitate infirmitates teneretur, ipſi enim prælati poſſunt præcipere in hoc caſu ſuo diacono regulari, vt ex ſacrario ipſum communicet, ſiquidem habent priuilegium, vt ſuis famulis poſſint hoc Sacramentum miniſtrare, prout infra dicetur. Et ſic quando dicitur in dicto Concilio Niceno, quod diaconi iuſſu presbyteri poſſunt hoc ſacramentum miniſtrare, debet intelligi de presbytero habente authoritatem, & iuriſdictionem ad adminiſtrandum dictum ſacramentum, ſiue iure communi, ſiue ratione alicuius priuilegij. Verum eſt tamē, quod hæc licentia raro debet concedi modo, niſi aliqua grauiſſima neceſſitate interueniente, inſtante, videlicet, articulo mortis. Præſertim iuxta præſentem Eccleſiæ ſtatutum; in quo fere omnino in deſuetudinem abijt, vt diaconi hoc munere fungantur.

f Suarez. 3. p. diſp. 71. ſec. 1. pa. 1019. nu. 1.

Ex quibus infertur, recedendum eſſe à Sylueſtro nimis generaliter loquente, dicendo non poſſe diaconum miniſtrare hoc ſacramentum in præſentia præsbyteri, etiam ſi ex malitia diacono facultatem deneget: tunc enim ait, non poteſt diaconus habere rationem inſtrumenti, ſi principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet *f* Soto, quem ſequitur Suarez in caſu, quo tāta eſt neceſſitas, vt viaticum neceſſario ſit ægroto miniſtrandum. Quia præſentia ſacerdotis ſua poteſtate abutentis, ac ſi nulla eſſet reputanda eſt, & recurrendum ad voluntatem interpretatiuam ſuperioris Epiſcopi, aut Papæ, ſeu ad ius commune: vel certè ſi neceſſe ſit ad Chriſti Domini voluntatem, qui eo caſu cenſetur dediſſe huiuſmodi facultatem.

ART.

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

Vtrum moniales poſſint facere miniſtrare ſacramentum Eucharistiæ ab aliquo presbytero ſeculari in Eccleſiis ſuis.

RESpondeo dicendo, quod monialibus Sanctæ Claræ earumq; Abbatiſſis & monaſteriis, & monialibus Conceptionis ſub cura fratrum Minorum viuentibus ſunt conceſſa omnia priuilegia, & indulta, quæ conceſſa ſunt fratribus Minoribus, eorumque prælatis, & monaſteriis, prout ſecundum indulta Apoſtolica Sixti Quarti, & Leonis Decimi diximus in *a* ſuperiori quæſtione. Ex quo nemini dubium eſſe debet; quod ſicut cum licentia ſacriſtę poteſt in monaſteriis mendicantium ſimplex ſacerdos ſeculari ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare; ita etiã in monaſteriis monialium poteſt ſacerdos ſecularis cum licentia confeſſoris monialium, aut capellani id ipſum ſecularibus miniſtrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiorum conſiſtit.

a Sup. q. 55. art. 11.

ARTICVLVS X.

Vtrum fratres, & ſorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigati, & Chordelati poſſint recipere extra parochiam communionem Paſchalem.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus in Cõcilio Lateranenſi ſtatuit (prout habetur in *b* ſupplemento) *Quod fratres, & ſorores Tertij ordinis, necnon Mantellati & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domibus habitantes teneantur in die paſchatis tantùm Euchariſtiam, nec non extremam vnctionem, cæteraque eccleſiaſtica ſacramenta (pœnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote recipere.*

b ſupple. fol. 46. conc. 89.

Circa quam conceſſionem aduertit *c* Collector priuilegiorum mendicantium, quod hic non includuntur fœminæ promittentes vidualem, ſeu virginalem caſtitatem, ſub præfato modo viuendi; quia tales gaudent omnibus priuilegiis fratrum, prout iam in quæſtione *d* ſuperiori diximus, ſentientes hoc per Concilium Tridentinum non eſſe innouatum.

c Colleã. priui. mend. tit. ſacram. §. 2.

d ſupra q. præcedent. art.

Secundo aduertendum eſt circa illa verba ibi, *In die paſchatis tantùm.* Quod iuxta dicta *e* in ſuperioribus non debent intelligi grammaticaliter, & materialiter, ſed formaliter, ita, vt habeant hunc ſenſum. *In die paſchatis tantùm,* id eſt in toto tempore, quo communio de præcepto Eccleſiaſtico obligat; quod tempus eſt à Dominica in Ramis vſque ad Dominicam in Albis incluſiuè. Et adimpleto dicto tempore, & præcepto poſſunt fratres dictis perſonis ſacramentũ Euchariſtiæ miniſtrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam præceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus reſpectu harum perſonarum, quàm reſpectu quorumcunque ſecularium.

e ſupra hac q. art. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres miniſtrantes in Indijs occidentalibus ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramẽta cum licentia Regum Hiſpaniarum incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quod loquendo de Regis poteſtate circa ea, quæ ſunt ſpiritualia, duplex conſideratio eſt, vna de ratione regiæ poteſtatis, alia de poteſtate ratione commiſſionis, ſeu delegationis, quæ de per accidens dici poteſt, Sicut & in Papa conſideratur de per ſe poteſtatis plenitudo circa ſpiritualia omnia, & circa temporalia de per accidens in quantum ad ſpiritualia ordinem habent; qua propter ratione peccati omnes principes ei ſubiectos facimus. Et aduertendum quod ſpiritualium diſpoſitionem Summus Pontifex non ſolùm Regibus, ſed etiã alijs ſecularibus per legationem committere poteſt, qui quoad illa poſſunt dici eius delegati, aut vicarij. Nam ſi poteſt Epiſcopus vicarium in ſpiritualibus conſtituere ſecularem ſacris non initiatum, qui eius prouiſor officialis dicitur, quomodo poſſumus negare Papæ poteſtatem ad delegandum aliqua circa ſpiritualia principibus ſecularibus? Licet enim in *f* iure eorum, Papæ ſcilicet, & regum iuriſdictio ſit diſtincta; quia Reges circa ſpiritualia non habent authoritatem; imo videntur agere contra Eccleſiaſticam libertatem, ſe intromittendo, & ſic incidere in pœnas Bullæ Cœnæ Domini: Reges enim non ſine cauſa gladium portant, ait *g* Apoſtolus, ad laudem bonorum & in pœnam malefactorum: ſiquidem eorum eſt, vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure *h* ciuili. Attamen non poteſt negari, ipſos poſſe aſſumi à pontifice maximo, vt patroni & defenſores Eccleſiæ ad ſpiritualium executionem. Vnde cum ſummus Pontifex ſit à Deo conſtitutus paſtor vniuerſalis ouium Chriſti, ita vt actu ſubſint ei fideles omnes, & potentia infideles etiam, qui ad ouile reduci poſſunt, cum extra ouile aberrent, & ſint balantes oues, potuit ad executionem huius poteſtatis eligere Reges Catholicos in legatos, & commiſſarios pro nouo orbe, atque potuit eis regna, & dominia donare ad hunc finem, & conſequenter eis iniungere, vt ipſi curam haberent mittendi prædicatores, & miniſtros idoneos ad id peragendum, ſicut & fecit Alexander Sextus. Quo ſuppoſito reſoluendum eſt id, quod, proponitur in titulo quæſtionis per ſequentes concluſiones.

f ca. quoniam diſt. 10.

g ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

h 1. ff. de iuſt. & iur.

Prima concluſio. Suppoſita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum Sextum, religioſi, qui in nouo orbe ſacramenta miniſtrant neophitis de licentia Regis ſecluſo alio priuilegio, non incidunt in pœnam Clementinæ prædictæ; probatur: Quicunque de licentia presbyteri parochialis adminiſtrat ea, in pœnam non incidit: ſed religioſus, qui cum licentia Regis miniſtrat, de licentia presbyteri parochialis facit, ergo non incidit. Patet conſequentia: quia Reges ſuppoſita dicta donatione facultatem concedunt authoritate Summi Pontificis eis delegata, quod ab ipſo Summo Pontifice, qui eſt parochus vniuerſalis, cenſetur mandatum iuxta ea, quæ in iure *i* notantur: & confirmatur ex his, quæ nos *K* ſupra reſoluimus dicentes, quod qui de licentia delegati Epiſcopi, aut eius pœnitentiarij, aut vicarij generalis in ſpiritualibus Sacramenta miniſtraret, diceretur facere de licentia presbyteri parochialis; quia perinde eſt, ac ſi de licentia Epiſcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo, quod religioſi, qui miniſtrant ſacramenta neophitis de licentia Regum Hiſpaniarum, id agunt de licentia presbyteri parochialis; quia agendo de licentia Regum perinde eſt, ac ſi de licentia Summi pontificis agerent, quia in hac cauſa ſunt eius delegati & commiſſarij, & ad eos ſpectat tales miniſtros mittere, & prouidere, vt ex conceſſione conſtat: alias maior eſſet authoritas apud Epiſcopum in prouidendo illa, quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem pertinent, quàm in Summo Pontifice,

i c. ſuper literis de reſcrip.

K Supra ar. 1.

tifice, ſi Epiſcopi delegati, aut vicarij, aut pœnitentiarij ſufficeret licentia, & non ſufficeret licentia delegati à ſummo Pontifice ad hoc ſpecialiter deputati. Sed hoc eſt abſurde dictum; ergo etiam erit falſum negare, non ſufficere licentiam Regum in adminiſtrandis ſacramentis ſuppoſita dicta donatione, cum ſint delegati à Pôtifice maximo ad hoc ſpecialiter deputati. Et quod licentia ſit data religioſis à Regibus Catholicis, nullus eſt qui ignoret; ipſi enim ſuis expenſis mittunt religioſos, & miſſos fouent, & defendunt; & ſuas regias literas dant ad hoc, vt religioſi mendicantes in populis ædificent monaſteria pro continua habitatione, & ibi miniſtrent ſacramenta, & alia peragant, quibus ipſi maneant grauiſſimo onere exonerati. Et maxime hoc eſt verum attendendo ad confirmationem factam per Paulum Quartum.

Ex iſta ratione ſequitur, quod etiam ſi nullum eſſet priuilegium religioſis à Pontificibus conceſſum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis ædificatis, ſola Regum, aut proregum licentia ſufficiens eſt abſque diœceſani alia licentia. Et hoc probatur: quia cum habere domos pro habitatione ſit neceſſarium pro miniſtris ad miniſteriū animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut proreges, in hoc caſu perinde eſt, ac ſi per Summum Pontificē fierent. De quo dicemus infra in quæſtione de erectione monaſteriorum in 2. tomo.

Poterit aliquis obijcere, hoc verum tenere de primis illis miſſis miniſtris, antequam eſſent Epiſcopi creati; quia nõ erat presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramenta miniſtranda forent. At modo ſunt Epiſcopi, & ob id ceſſat ratio legationis regum. At huic obiectioni reſpondetur, quod adhuc durat legatio, & obligatio mittendi miniſtros. Nam vbi ratio eſt perpetua, ſimiliter etiam diſpoſitio erit perpetua iuxta ea, quæ in *a* iure notantur: ſed ratio mittēdi miniſtros adhuc manet, & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittāt Epiſcopos, non deſiſtunt ab incepto, neque relinquunt functionem legationis, ſed potius ſemper exercent: ergo manet eadem regum authoritas in huiuſmodi diſponendis, neque iſta prouidēdo mittunt falcem in alienam meſſem, neque in ſpiritualem iuriſdictionem ſe intromittunt nõ vocati, imo ſuum ius exequuntur.

a l. quod dictum. ff de pactis. c. cū ceſſante, de appellat.

Ex quo ſequitur ſecundo, quod qui in hac parte reſiſtunt, & contradicunt Regum mandatis, quantum ad illa, quæ concernunt miniſtros noui orbis, & eorum legationem factā, perinde ſunt ac ſi ſummo Pontifici obuiarent: quia quantum ad hoc vices eius gerunt ſecundum tradita à *b* Bruno. Nec de hoc poſſunt Epiſcopi conqueri; quia ipſimet Reges mittentes religioſos mittunt etiam Epiſcopos præſentando, licet à Summo Pontifice confirmentur. Et quid dico, conqueri, cum per hoc, quod Reges de religioſis diſponant in Sacramentorum adminiſtratione, negotiū Epiſcoporum fit ab ipſiſmet Regibus diſponentibus? Ipſi enim Epiſcopi manent exonerati quo adhoc. Et cum hoc ſit ad bonum commune tantam habet in iure efficaciam, vt etiam ſi in priuilegio non apponatur clauſula derogatoria iuris, teneat, prout tradit *c* Felinus, & probat Albericus. Et ſupradicta clariora ſunt in his religioſis, qui à proregibus in nouo orbe aſſignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim authoritate Regum Hiſpaniæ habent totam authoritatem, quam haberent ipſimet curati, ſi ipſi aſſignarentur curandis populis, quibus aſſignantur ipſimet religioſi. Quod autem Reges Hiſpaniæ ſine conſenſu Epiſcoporum poſſint aſſignare dictis fratribus Mendicantibus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc poteſtatem parochorum, eſt notorium in nouo orbe, nam ſic practicatum fuit Mexici anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo in menſe Auguſti. Commendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Epiſcopi de Traxcallam. Et hanc authoritatem habent Reges Hiſpaniæ per breue Alexandri VI. concedentis dictis Regibus Hiſpaniæ conuerſionem Indorum huius noui orbis, ſtricte præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad inſtruendum illos in fide catholica, prout iam in ſuperioribus eſt dictum. *d* Ex dictis ſequitur, quod etiā communionem paſchalem poſſunt dicti religioſi in illis partibus miniſtrare ſine timore alicuius cenſuræ.

b Brunus lib. 3. de leg. c. 8.

c Fel. in c. non nulli de reſcr. Alber. in ſuo dictionario in verbo reſcrip.

d Supr. q. 31. art. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Epiſcopus poſſit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita in Clementina adminiſtrant.

RESpondeo dicendo, quod religioſus ſacramenta ſupradicta miniſtrans dupliciter ſe habere poteſt. Nam aut miniſtrat ea ſua propria authoritate ſine aliqua licentia, vel priuilegio, putans ſibi licere, eo quod ſit ſacerdos, vel adminiſtrat quidem, attamen ex ſpeciali licentia ſuperioris, vel ex ſpeciali priuilegio ſuper hoc ipſi conceſſo. Et Epiſcopus circa miniſtrantem, ſacramenta contra Clemētinā dupliciter ſe habere poteſt. Aut enim agit contra miniſtrantem, qui dicit, nullum ſe habere priuilegium, neque oſtendit, vel agit contra miniſtrantem, qui dicit ſe habere licentiam à ſuperiore, & priuilegium oſtendit, quando ab eo petitur. Et dupliciter ſe habere poteſt, quando ei oſtenditur priuilegium. Vel credit eſſe validum, vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune. Hoc ſuppoſito reſoluenda eſt iſta notabilis, & vniuerſalis in materia priuilegiorum quæſtio per ſequētes concluſiones.

Prima concluſio: Contra religioſum miniſtrantem ſacramenta interdicta in Clementina ex ſola ſua authoritate ſine ſuperioris licētia, poteſt agere quantumcunq; ſit exemptus. Probatur cõcluſio ex verbis eiuſdem Clementinæ: vbi datur à Summo Pontifice facultas locorum Ordinarijs, vt cum conſtiterit religioſum miniſtrare ſacramenta, faciant eum publice denunciari. Dixi, *etiam ſi ſit exemptus*: quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio poſſit ſe tueri. Quod intelligo, vt ſupra dixi, & notat Gloſſa, ad hoc vt poſſit conueniri, & denunciari pro excommunicato, vt conſtiterit ſine authoritate ipſa miniſtraſſe. Sequitur ergo; Epiſcopum poſſe agere cõtra religioſum ſolùm ſua authoritate miniſtrantem prædicta ſacramenta.

Secunda concluſio: Epiſcopus contra religioſum dicentem ſe adminiſtraſſe ſacramenta in prædicta Clementina interdicta, poteſt agere ad hoc, vt oſtēdat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex ſuperioribus. Nam Epiſcopus poteſt agere contra religioſum vſque ad publicationem, quem ſcit ſacramenta miniſtrare abſque licentia, ergo contra illum, qui dicit ſe facere ex licentia, poterit agere, vt exhibeat, & det rationem facti. Secūdo probatur, Si Epiſcopus nõ poſſet agere ad hoc cõtra religioſos, eo erit quia tenetur eis credere dicētibus, ſe habere licen-

licentiam: ſed Epiſcopus non tenetur eis credere niſi oſtēdant, aliàs pateret via fraudi, & dolo. Et ita tenet Innocentius, *a* quod vbi exemptio non eſſet notoria, debet priuilegium oſtendere, qui dicit ſe eſſe exemptum. Quam doctrinam ſequuntur communiter ſcribentes. Non ergo eſt putandum, Epiſcopum excedere aduerſus religioſos in nouo orbe, & alibi habitantes, cum videat eos miniſtrare ſacramenta, ſi notoria non eſt exemptio circa hoc, & Epiſcopus petat priuilegium, vel licentiam ſibi oſtendi, & cum ſupradictis Antonius de Butrio *b* concordat.

a Innoc. in ca. ex par. de ver. ſign.

b Butrius in d. c. ex parte. nu. 11.

Tertia concluſio. Tam notoria poteſt eſſe exemptio in religioſis ad ſacramenta miniſtranda, vt Epiſcopus videatur excedere petendo ab eis licentiam, vel cauſam miniſterij. Hæc concluſio probatur: Nam ſi Epiſcopus vellet modo inter religioſorum perſonas, aut Rex ſe intromittere, & iudicare petens exemptionis priuilegia, ſine dubio iniuriam eis inferret, & non ob aliud, niſi quia notoria eſt religioſorum exemptio, ita vt ignorantiam Epiſcopus allegare non poſſet. Et eadem ratione tam notoria poteſt eſſe religioſorum in nouo orbe exemptio ad adminiſtranda ſacramenta neophitis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere, nam eſſet de his malam concipere opinionem, atque in ſuo miniſterio defeciſſe, & in re tam graui non ſine graui culpa eſſet. Maxime quia vergeret in offendiculum grauiſſimum neophitorum, qui religioſos communiter loquendo habuerunt hucuſque in admiratione, & ſanctitatis non vulgaris exiſtimatione. Atque cum ſit tanta facti notorietas, videtur quod Epiſcopus, qui modo priuilegium, vel licentiam exigat, non recte agit. Ita in ſimili tenent Henricus, *c* Innocentius, & Ioannes Andreas, dicētes, quod vbi exemptio, aut priuilegium non eſt notorium, oſtendi debet, à contrario ſenſu ſentientes, quod vbi eſt notorium oſtendi non debet.

c Henric. Inn. & And. in d. c. ex parte.

Quarta concluſio: Si religioſus oſtendat priuilegium, per quod ſacramenta miniſtrat contra Clementinam, & Epiſcopus intelligit verum eſſe, non poteſt agere contra neque impedire adminiſtrationem. Hæc concluſio eſt manifeſta ex ſupradictis. Epiſcopus enim teneretur ſuperiori non reſiſtere: ergo nullo modo debet nec licet Epiſcopo reſiſtere licentiam oſtendenti. Secundo ſi eſſet licitum in hoc caſu Epiſcopo reſiſtere religioſum, hoc eſſet, quia talis religioſus ſacramenta miniſtrat ſine ſua licentia: ſed ex hoc non poteſt, patet, quia miniſtrando cum licentia ſuperioris, inferioris licentia requiri non debet, imo dicitur agere cum licentia inferioris, cum ſemper in ſuperioris licentia ſit inferioris incluſa, vt ſentiunt communiter citati authores.

Quinta Concluſio: Si religioſus ſacramenta miniſtrans interdicta in prædicta Clementina oſtēdat priuilegium, Epiſcopus etiam ſi dubitet, an valeat priuilegium, an ſi per id ſit derogatum Clementinę, non poteſt agere contra religioſum, impediendo ſacramentorum adminiſtrationem. Hęc concluſio eſt ſingulariter notanda. Et probatur primo: Nullus poteſt eſſe iudex in cauſa propria, vt notant Doctores, *d* ſed ſi Epiſcopus poſſet agere contra priuilegium oſtendentem, exhiberet ſe iudicem in cauſa propria: ergo non poteſt agere contra religioſum. Secundo ſi poteſt agere contra eum ei interdicendo adminiſtrationem, hoc prouenit, vel, quia ipſe iudicat de priuilegio, quod ſit vitiatum, vel ſubreptitium, vel quod ceſſauerit, vel quod per id ius commune non ſit ablatum, vel quod non ſic debeat intelligi, ſed hoc non eſt Epiſcopi iudicare, imo eſt interdictum ei, cum ipſius ſit interpretari, cuius eſt legem condere. Vnde optime dixit Imola, *e* quod Epiſcopus non poteſt iudicare de priuilegijs Papæ, quod ſi dubitat, conſulat Romanum Pontificem. Et per alia priuilegia eſt interdictum Epiſcopis interpretari, vel de priuilegijs iudicare, niſi in partem ampliorem & fauorabiliorem, prout determinauit Paulus Quartus pro ordinibus Mendicantib. Hanc concluſionem tenent, & probant Innocentius *f* Ioānes Andreas, & Henricus. Vnde religioſi non poſſunt excommunicari ab Epiſcopo, niſi probetur à quodam ſuperiore priuilegia eſſe ſubreptitia, aut inualida: & ſi Epiſcopus excommunicauerit, velut iniuſte excommunicans punietur, vt ſacri Canones *g* determinant.

d Docto. d. ca. ex parte.

e Imo. in cle. dubium. de ſep. & rem.

f Inno. Andr. & Henric. in d. c. ex parte.

g c. nemo 2 q. 1.

Ex iſta concluſione apparet, exceſſum eſſe ex parte illorum, qui impediunt religioſos ſacramenta miniſtrare neophitis, oſtenſis priuilegijs Leonis Decimi: quibus concedit ipſis in nouo orbe illa adminiſtrare, oſtenſis etiam priuilegijs aliorum Pontificum illa concedentium, hoc colore: quia putant priuilegia non valere, eo quod ſint Epiſcopi iam creati, & putant per ipſorum aduentum ceſſaſſe, vel eo quod ſint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, ſaltim in noua Hiſpania, cum in ea iam omnes ſint fideles, vel eo quod non eſt derogatum per talia priuilegia iuri communi diœceſanorum, neque huic Clementinæ. Conſiderare enim debuerant primo, quod cauſa eſt dubia ſecundum ipſos, & non poterant eſſe ipſius iudices; quia nemo poteſt eſſe iudex in cauſa propria. Debebant etiam conſiderare ipſa priuilegia minimè ceſſaſſe ex regula iuris, dicente, beneficium conceſſum a Principe eſſe manſurum. Et quidem vbi priuilegium non limitatur, intelligi deberet eſſe perpetuum, prout tenet Gloſſa: *h* vbi Philippus Francus quærit, an ſi ceſſet cauſa priuilegij, ceſſet priuilegium, Et ait, quod non, dummodo illa cauſa fuerit impulſiua: prout dicitur in iure: *i* Et idem ſi cauſa fuit finalis, & reliquæ aliquæ illius cauſæ maneant, vt patet in iure. *K* Et tunc iudicantur, & cenſentur eſſe rationes finales alicuius priuilegij, quando ipſi ſunt generaliores deciſione, ſecundum ius *l* vel ſaltem æque generales, quibus omnino ſublatis tollitur etiam diſpoſitio. Impulſiuæ autem dicuntur illæ, quæ minus generales ſunt, quàm ſit diſpoſitio: atque ob id ſublatis illis non ceſſat diſpoſitio, iuxta ea, quæ in iure notantur, & declarant Baldus, *m* & alij relati à doctiſſimo Luſitano Barboſa. Et licet cum plures cauſæ finales & impulſiuæ ſint expreſſæ, omnes debent concurrere, vt conceſſioni priuilegiorum ſit locus, prout dicitur in iure, *n* & tradit Bartolus, & ſic vna ex illis ceſſante debeat ceſſare prædicta priuilegiorum conceſſio, hoc tamē eſt intelligendum, quando conceſſio dictorum priuilegiorum pendet ab ipſis cauſis finalibus, & impulſiuis ſimul iunctis; non tamen quando pendent ab ipſis disiunctiue. Priuilegia autem conceſſa Religioſis pro adminiſtrandis ſacramentis in nouo orbe à duabus cauſis finalibus æque principalibus disiunctiuè procedunt. Prima eſt conuerſio infidelium. Secunda eſt manutenentia ipſorum in fide, quæ pariformiter ſunt æquales. Ita enim eſt neceſſaria conuerſio Indorum: ſicut etiam eſt neceſſaria manutenentia eorum in fide. Conſtat autem manutenētia neophitorum in fide, & omnium illorum, qui in nouo orbe conuerſi ſunt pendere principaliter à primo motore Deo, miniſtraliter autem à Religioſis ipſis ſacramenta adminiſtrātibus. Compertū enim eſt apud omnes ipſos Religioſos in illo nouo orbe, ſicut gallina fouet pullos ſuos ſub alis, ita ipſos fouere ſub ipſorum alis, & protectione nouiter conuerſos & ab ipſis deſcendentes.

h Gloſ. in ca. fin. de preb. vbi Francus.

i l. 1. ff. de poſtulationib.

K l. ſi. ff. de decurion.

l l. 1. §. ſextū ſup. de poſtul. Bal. in l. generaliter. nu. 3. C. de Epiſ. & cle. Barboſ. in l. 1. prima p. nu. 81. ff. ſol. matr.

m Bald. in l. generaliter. n. 3. C. de epi. & cler. Bar. in l. 1. p. 1. nu. 81. ff. ſol. mat.

n l. ſi hered. plures. ff. de condition. inſtitutio. Bar. in extrava. ad reprimendum ver. abſentia.

Digitized by Google

Et licet aliquis contra opponat aliquos religioſos, ita male viuere, vt potius ſint in ſcandalum & ruinam, quàm in ædificationem; huic obiectioni, reſpondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religioſis particularibus: de quo non eſt mirandum, cũ in collegio Apoſtolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula *Ceſſante cauſa, debet ceſſare effectus*, intelligitur, quãdo cauſa ceſſat in communi, & vniuerſaliter: ſecus ſi ceſſat ex accidenti in aliquibus perſonis particularibus, iuxta ea, quæ dicuntur in iure *a* & notat Paulus de Caſtro, & poſt Archidiaconum tradit Aretinus, & tradunt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Tiraquellus, Menchaca. Et ſic priuilegia generaliter conceſſa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos nõ procreat: quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique non facit ceſſare legis diſpoſitionẽ. Et ad hoc videtur facere cuiuſdam Imperatoris *b* determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognei. Vnde cum cauſæ dictarum conceſſionum, ſcilicet conuerſio Indorum, & manutenentia ipſorum non ceſſet in Religioſis in communi & vniuerſaliter à Iuris metis, toto cœlo aberrant obijcientes eas ceſſare, quia in aliquibus Religioſis in particulari ceſſant.

a l. 9. nũ ad ea ff. de legib. l. ſi fratre. vbi Pau. C. qui te ſtam. fac. poſ. Aret. in l. 2. col. 7. in prin. ff. de vulgari. Curt. in l. poſtliumo. n. 42. C. contra tab. Cou. in c. cum eſſes nu. 19. de teſta. & in c. poſſeſ. 3. p. §. n. 2. de ſponſ. 2. p. ca. 6. § 9. nu. 8. Vict. de poteſt. ciuili nu. 12. 2. p. 94. Sot. lib. 4. de iuſt. q. 5. ar. 3. co. 3. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa limita. 32. Mencha. illuſtriũ qq. c. 87. nu. 23.

b aſſiduus. verſ. ideo. C. qui potiores in pign. & Bal. ibi nu. 1. Bologn. in l. 1. ff. ſol. mat.

Et dato, quod cauſæ omnino ceſſarent, requiritur ſententia deciſoria ipſorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula. *Cum ceſſante*, & ſic ex dictis conſequitur, quod Epiſcopi contrauenientes dictis priuilegijs propria authoritate, ſunt excommunicati ipſo Iure, excommunicatione Papæ reſeruata, à qua non poſſunt abſolui, niſi à Summo Pontifice, vel de licentia prælatorum Religioſorum, ad quos ſpectat. Quia Leo Decimus, vbi concedit Religioſis, quod poſſint ſacramenta ſupra dicta miniſtrare neophitis, præcipit hæc ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirectè, quouis quæſito colore. Neque poterunt ignorantiam allegare. Tum, quia ex parte religioſorum hoc ſæpe dictum eſt. Tum, quia ad ſtatum Epiſcoporum nõ ſpectat hæc ignorare. Similiter clerici Epiſcoporum miniſtri non poterunt ſe excuſare dicentes, quia iuſte Impediunt religioſos; Admoniti enim à religioſis de priuilegio, quod habent à Sede Apoſtolica, oportet ſuperiori obedire relicto inferiori.

Sexta concluſio. In caſu ſupradictę concluſionis, quando oſtenſis priuilegijs Epiſcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, poteſt Epiſcopus agere contra religioſos coram ſuperiore ipſorum religioſorum de iure ſuo. Probatur concluſio in caſu, in quo Epiſcopus dubitat de priuilegio, quandiu dubitat, agere poteſt in defenſionem ſui iuris, & non poteſt ipſe iudicando, eſt enim ei interdictum de priuilegijs iudicare, aut ea interpretari in tantũ, quod etiam ſi priuilegium tenderet ad noxã, eſſet proponendum principi, vt ipſum renocaret, & non liceret alicui propria authoritate contrauenire, prout tenet quædam Gloſſa, *c* & communiter ſcribentes. Ergo ſequitur, quod coram aliquo iudice agere poteſt: & non videtur coram quo, niſi coram iudice ſuperiore videlicet Nuntio Apoſtolico ad ſimiles lites priuilegiorum decidendas conſtituto & in partibus Indiarum ad Reges Hiſpaniarum, ſeu ad ſuum Regale cõſilium, ſeu ad Proregem eſt recurrendũ, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religioſis ad adminiſtranda ſacramenta, prout dictum eſt in ſuperioribus, ad quos ſpectat reddere rationem, ſuæ facultatis.

c Gloſ. fin. in c. ſuggeſtũ. de decimis.

Et ne aliquis remaneat ſcrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ ſatis probantur. Nã poſtquam ſub excommunicatione interdicit religioſis, ne ſacramenta miniſtrent, in fine excepit illos, qui priuilegio ſe tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes ſe & oſtendentes priuilegia, etiam ſi Epiſcopus dubitet, an ſufficient, valeant, necne, nõ poterit per Clementinam agere contra religioſos miniſtrãtes, quia solùm datur ei, vt agat contra illos, qui priuilegio non ſe tuentur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi eſt notorium, religioſos talia ſacramenta miniſtrare, & non ſe defendũt, aliquo priuilegio, vel aliqua licentia ſuperioris, poterunt Epiſcopi agere ad denuntiationem. Verùm ſi religioſi licentiam habent aliunde, & priuilegia oſtendunt quamuis Epiſcopi credant ea omnino non valere, non poſſunt contra ipſos agere per ſe, niſi coram ſuperiori eos in ius vocando. Maxime, quia cum conſtet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et ſi de ea non conſtaret, verbis priuilegij ſtandum eſt, prout dicunt Iura, & bene notat Philippus Frãcus. Neque poterit allegare priuilegia religioſorum nõ valere: quia videntur ceſſare cum perſonis, quibus fuerant conceſſa. Nam quando eſt dubium, an priuilegiũ ſit reale, vel perſonale intelligitur eſſe Reale, vt voluit Speculator. *d*

d cap. ſane & c. porro de priuilegijs l. 9. de ge. 3. Francus in c. quia de conc. preb. in 6. 2. Specu. in tit. de inſtructiõ. edicti.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia parochi excommunicati ſufficiat; vt religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.

RESpondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non poſſit, cum careat iuriſdictione iuxta ea, quæ notantur in iure, *e* ac propterea ſicut functiones iuris eius obire ipſe non poteſt, ita neque alteri, vt ipſas obeat mandare valet, quandoquidem & delegatio huiuſmodi iuriſdictionis eſt ſecundum iura. *f* Vnde ſequitur, quod religioſi, qui aut clericis, aut laicis ſacramentum extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ adminiſtrãt, vel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt, in excommunicationem incidunt, quæ in Clementina contra religioſos proponitur, ſi à parocho excommunicato licentiã conſecuti propoſita ſacramenta adminiſtrauerint. Nam proprij parochi licentia poſtulatur, cuius dandę excommunicatus parochus facultatem non habet; & ſi dederit nulla eſt argumento cuiuſdam iuris. *g* Verum eſt tamen, quod ſi religioſi ſimplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam ſibi concedere poſſe, prædicta ſacramenta adminiſtrant, nõ incidunt in dictam cenſuram, cum ea contra pręſumentes tantùm proponatur, prout tradit Nauarrus, *h* & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

e cap. ad probandum de re iudicata.

f l. imperiũ ff. de iuriſd. omniũ iudicum.

g l. quoties ff. qui ſatis dare coguntur.

h Na. c. 27. n. 102. v. 2. Vgolinus de excõmunicati maiori, tabula 2. ca. 11. §. 4. nu. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi poſſint ſacramenta Euchariſtiæ, & alia ſuis familiaribus miniſtrare.

RESpondeo dicendo, quod Clemens Quartus, & Sixtus Quartus *Conceſſerunt fratribus minoribus, vt his, qui in eorũ morantur obſequijs, miniſtrare libere poſſint ſacramenta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *i* Et Martinus Quintus conceſſit mo-

i in c. imp. fo. 56. & in 2. f. 140. con. 315.

monachis Sancti Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ, *vt confeſsiones quorumcunque familiarium ſuorum tam laicorum quàm regularium, & ſecularium intra, & extra ſexpta ſuorum monaſteriorum commorantium, audire, et pro eorum commiſſis debitam eis abſolutionem impendere, nec non dictis familiaribus, tam intra, quàm extra ſepta præfata commorantibus Eccleſiaſtica ſacramenta, quoties fuerit opportunum, miniſtrare valeant.* Ita habetur in compendio *a* mendicantium.

a Comp. ti. familiares. ſeu famuli fratrum. §. 10.
b Seſ. 23. cap. 15. refor.

Circa prædictas cõceſſiones notandum eſt, quòd modo poſt Concilium *b* Tridentinum, vbi ſtatuitur *nullum confeſſorem regularem, ſiue ſecularem poſſe audire confeſſiones ſecularium, niſi fuerit ab Epiſcopo approbatus, videtur, quod ipſi fratres non poſſunt audire confeſsiones dictorum familiarium.* Et confirmatur. Nam in eodem concilio *c* reuocantur priuilegia regularium concernentia dictos familiares, & ſeruitores, & quocũque nomine, & monaſterijs addictos, niſi monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorum ſepta, ac domos reſideant, ſubque eorum obedientia viuant: ſi talia priuilegia perturbationem in Epiſcoporum excitãt Iuriſdictione, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur. Priuilegia autẽ ad omnia ſacramenta miniſtranda familiaribus, ſine approbatione, & licentia Ordinarii Iuriſdictionem Epiſcoporum ſaltem videntur perturbare: Et ſic videntur abrogata per præfata Concilii decreta, niſi ipſi familiares actu ſeruiant, & intra ſepta monaſteriorum ſint, & ſub eorum obedientia viuant.

c Conc. Trid. ſeſ. 24. de ref. c. 11.

Sed reſpõdetur, quod priuilegia mendicantibus & fruentibus eorum priuilegiis conceſſa in his, quę ſunt limitata, & reſtricta per Concilii decreta viuæ vocis oraculo in foro Conſcientiæ à Pio Quinto ſunt confirmata. Et ſic religiones poſſunt vti cum familiaribus, & famulus, & ſeruitoribus monaſteriorum priuilegiis ſuperius citatis, licet, quod ad alia etiam in foro Conſcientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegiis, per Concilium derogatis, reſtrictis & limitatis. Et ratio horum eſt, quia in vſu horum priuilegiorum cum famulis & familiaribus non ita perturbatur iuriſdictio Epiſcoporum, & parochorum, ſicut perturbatur eorum iuriſdictio conferendo ſacramentum Euchariſtiæ in die Paſchatis, & conferendo alia ſacramenta omnibus perſonis ſecularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mendicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiam Euchariſtiam in die Paſchatis pdictis familiaribus, & famulis adminiſtrare. Quia priuilegia præfata abſolute, & ſine limitatione concedunt poſſe miniſtrare ſacramenta familiaribus, quoties opportunum duxerint. Cum ergo nos ante priuilegia Martini quinti poteramus ſacramenta dicta dare, excepto die reſurrectionis: & poſteà Martinus Quintus abſolute conceſſit, vt ea poſſimus miniſtrare, oportet, quod hoc priuilegium aliquid operetur iuxta ea, quæ notantur in iure. *d* Quod quidẽ non operaretur, niſi extenderemus ad diem paſchę Reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri.

d ca. in his de priui.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.*
2 *Vtrum ſit peccatum prædicare B. V. fuiſſe cõceptam ſine peccato.*
3 *Vtrum pro feſto & miſſa conceptionis aliqua indulgentiæ concedantur.*
4 *Vtrum deferentes imaginem B. Mariæ & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt aliquam indulgentiam conſequantur.*
5 *Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictũ, & ceſſatio à diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus prout habetur in libro *e* monumenta ordinum, *Proprio motu & authoritate Apoſtolica reprobauit, & damnauit aſſertiones prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præſumerent, ſanctam Romanam Eccleſiam de ſpirituali tantùm conceptione, & ſanctificatione virginis glorioſæ feſtum celebrare, ac illorũ, qui crederent & tenerent, quod aſſerentes eandem genitricẽ Dei ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatam fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe pollutos fore, iſtas namque aſſertiones, vt pote falſas, & erroneas, ac à veritate alienas, editoſque libros id continentes ſimiliter reprobauit & damnauit. Ac motu, & authoritate prædictis ſtatuit, & ordinauit, quod prædicatores verbi Dei & quicunque alii cuiuſcunque gradus, ordinis, & conditionis fuerint, qui de cætero auſu temerario præſumpſerint in eorum prædicationibus ad populum ſeu aliàs quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic reprobatas & damnatas aſſertiones, & opiniones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, poſtquam de præſentibus literis ſcientiam habuerint excommunicationis ſententiam, & æternæ maledictionis pœnam eo ipſo incurrãt: a qua ab alio quàm à Romano Põtifice & illius proprio ore expreſſa cauſa huiuſmodi, propter quam cenſuras prædictas incurrerint (niſi in articulo mortis conſtituti) nequeant abſolutionis beneficiũ obtinere. Non obſtantibus quibuſcunq; in contrariũ facientibus. Item pari dãnationi & cenſuræ ſubiecit illos, qui prædicare, docere, aut aliàs verbo, vel, ſcriptura affirmare præſumerent, hæreticum fore credere, eandem virginem glorioſam à peccati originalis macula præſeruatam non fuiſſe.*

e In 1. impr. f. 24. & in 2. f. 217. conceſ. 217. & in eo. lib. in 2. imp. f. 74. & in 2. f. 158. conceſ. 376. extrau. graue nimis de reliqui. & vener. Sanct.

Pro explicatione huius decreti eſt notãdũ, quod B. Virgo Maria nullum peccatum actuale habuit in tota vita ſua, prout dicitur in Concilio *f* Trident. & late tradit noſter Doctiſſimus Corduba, & de hoc non eſt quæſtio in præſenti articulo, nec etiam eſt quæſtio an B. Virgo potuerit cõcipi ſine macula peccati originalis cum hoc non implicet contradictionem. Quæſtio ergo eſt vtrum B. Virgo de facto fuerit concepta ſine peccato originali, de quo duplex inter ſcholaſticos opinio verſatur. Prima eſt *g* D. Thomæ, & Caietani dicentium ſub peccato fuiſſe conceptã originali, quas cõiter Thomiſtæ ſequuntur. Secunda eſt opinio Scoti ab Scotiſtis ſecuta, fuiſſe Virginem Mariã ſine peccato originali conceptã. Et aliqui ita ſuis opinionib. adhærebant, vt nõ ſolùm in ſcholis diſputando, ſed etiã in concionib. publice prædicando pertinaciter aſſererent, ſuam opinionem ita eſſe veram, vt contrariam hæreticã, & erroneã iudicarent. Quod in animis audientium ſcandalum maximum ingerebat, quam litem ad ſe Sixtus IV. aduocando ſupradictam edidit conſtitutionem definiens, non eſſe hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter, ſentire Virginem Mariam fuiſſe conceptam, ſine peccato originali, vel ſentire eius rei oppoſitum. Et in Concilio Triden. *i* hæc eadẽ definitio cõprobatur. Et proponit excommuni-

f Conc. Trid. ſeſ. 5. in fin. & ſeſ. 6. can. 23. Cor. lib. 1. q. 9. q. 18. §. 1. & 7.
g Caieta. in quod l. & in 3. p. q. 27. art. 2. & 12. q. 81 ar. 3.
h Scot. in 3.
i Conc. Trid. ſeſ. 5. can. vlt.

Digitized by Google

municationem ipſo facto Sedi Apoſtolicę reſeruatã contra contrarium docentes, aut dicentes. Nec Cõcilium Baſilienſe definiens, Virginem ſine peccato originali fuiſſe conceptã, facit hoc eſſe de fide, quia congregatio Baſilienſis, quando decreuit B. Virginẽ ſine originali peccato eſſe conceptam, iam diſceſſerat à vero Papa Eugenio IV. vt patet ex ordine ſeſſionum. Nam in ſeſſione trigeſima quarta ſeptimo Kalendas Iunij de facto depoſuerũt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendam elegerunt, putantes ſe per hoc Eccleſiæ concordiam facere. Et poſtea in ſeſſione trigeſima ſexta, decimo octauo Kalend. Octobris ſequentis fecerunt prædictam determinationem de immaculata virginis cõceptione. Quod autem ille Eugenius IV. fuerit ſemper verus Papa, & non Amadeus ille electus ab illa cõgregatione Baſilienſi inde patet, quia tunc & poſt ſemper eſt habitus pro vero Papa, computatusq; in numero pontificum. Ad idem etiam facit Conciliũ Lateranenſe tertium ſub Leone decimo, ſeſſione vndecima in Bulla *Paſtor æternus*, vbi expreſsè dicitur, quòd Concilium Baſilienſe poſt eius tranſlationem factam per Eugenium Papam non fuit, neque meretur amplius Concilium appellari, & poſtea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

Quod ſi ad prædicta dicatur, quod Eugenius IV. & Nicolaus Quintus approbauerunt omnia acta dicti Concilij Baſilienſis, præter ea, quæ contra ipſum Papam geſta ſunt, id vtique negatur, ſolùm enim aliqua pro communi concordia approbauerunt, de quorum numero articulus iſte conceptionis nõ eſt. Imo etiam ſi ipſum Concilium approbaſſent generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori ſtatu eius, in quo ſcilicet vnio ipſa facta eſt, & antequam à vero Papa diſcederet, vt de Concilio Conſtantienſi dicit Caietanus. *a*

a Caie. 2 quodli. de poſt. Pap. & Conc. ca. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum modo ſit peccatum prædicere oppoſitum, ſcilicet, Virg. Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam.

RESpondeo dicendo, quod non ſit peccatum veniale hoc, vel illud ſentire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia aliàs non permitteret Eccleſia hoc, vel illud ſentire, & docere, ſi eſſet peccatum veniale, ſed potius id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauendum doceret, & prædicaret, quorum nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IV. ſuperius citato. Hoc tamen eſt intelligendum ſecluſo ſcandalo, & pertinacia, quamuis enim ex parte veritatis ſeu falſitatis huius, vel illius opinionis, ſit licitũ tenere, & dicere hoc & illud, tamen poteſt fieri illicitũ mortaliter, vel venialiter ex circunſtantia ſcandali probabiliter imminentis, quod etiam contingit in omni alio actu morali ex genere ſuo licito, q per circunſtantiam ſcandali vitiari poteſt. Similiter ratione pertinacię poteſt fieri illicitum, videlicet dum quis nõ habet animum paratũ ſtandi Eccleſiæ determinationi, ſi fieret circa hoc. Ex quo ſequitur quod publicè populo prædicantes in eccleſijs doctis pariter, & indoctis Beatam Virginem fuiſſe conceptam in originali, vix excuſantur à peccato mortali, aut veniali, non quidem ratione veritatis, aut falſitatis dicti, ſed rõne ſcandali probabiliter imminentis ſaltẽ in Hiſpania, & Gallia & alibi, vt patet experiẽtia, & tanquã ſcandaloſi tales prædicatores cõdemnari ſunt per vniuerſitatem Pariſienſem, & ſentẽtia lata eſt cõtra quendam fratrem Ioannem Veri de ſacro ordine Prædicatorũ qui id prædicauerat anno Domini milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo ſeptimo. Nec tale vulgi ſcandalum eſt Phariſaicum, neq; eſt malitia, vt putat Caiet. *b* ſed eſt ſcandalũ puſillorum, aut piè ignorantium, vel potius piè, & verè credentium. Nec enim talis prędicatio, quod ſcilicet B. Virgo cõcepta ſit in peccato originali, eſt expediẽs, aut vtilis ad fidem, & bonos mores, dum Eccleſia id non determinat. Imo licet non ſit peccatum mortale, neq; veniale prædicãdo aſſerere opinionem eſſe veriſſimam B. Virginem conceptam fuiſſe ſine peccato originali, eſt tamen hæc prædicatio indiſcreta cum tanta ſit his temporibus deuotio erga immaculatam Virginis Cõceptionem, & tanta ſolemnitate ab vniuerſali Eccleſia ſolemniter celebretur, vt fideles communiter putent de hac re non eſſe opinionem, ſed fidem. Et ideo Pius Quintus Pontifex maximus in conſtitutione incipiente *ſpeculum Domini* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo emanata, ſtatuit dicẽs: *Proprio motu ſtatutum felicis recordationis Sixti Quarti prædeceſſoris noſtri ſuper ea re à Concilio Tridentino innouatum Apoſtolica authoritate tenore præſentium confirmamus, & approbamus, atque vt deinceps efficacius à cunctis obſeruetur perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuſcunque ordinis gradus conditionis, vel dignitatis exiſtat in popularibus concionibus, vel vbicunq; promiſcua virorum, & mulierum multitudo conuenire ſolet de huiuſmodi controuerſia alterutra parte diſputare rõnibus, vel doctorum authoritate afferendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumat. Qui contra fecerit ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus & quocunque præterea gradu ſiue dignitate, vel adminiſtratione fungitur, illis omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem vel ſimilia munera obtinenda, vel obtĩda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ etiam ipſo facto ſit obnoxius. ſuper quibus niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente diſpenſari vel abſolui non poſſit. Cæterum quandiu per Apoſtolicam Sedem altera pars diffinita non fuerit, oppoſitaque ſententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ diſputationibus ſiue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi aliàs interſunt, qui rem capere poſſunt, neque ſcandali vlla ſubeſt occaſio, de illa quæſtione diſſerere, argumentis vtramlibet partem vel aſſere, vel impugnare: dum tamen neutra, velut erronea, prædicetur, ſeruenturque illa omnia, quæ à prædicto Sixto prædeceſſore noſtro ſtatuta ſunt. &c.*

b Caiet. in d. quodlibet.

Circa quam conſtitutionem eſt notandum, non eſſe in vſu quo ad pœnas impoſitas illis, qui in popularibus concionibus, vel vbi turba populi adeſt, diſputant de hac immaculata conceptione; neque etiam eſt in vſu quoad dictas pœnas impoſitas illis, qui vulgari ſermone de ea ſcribunt, aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pœnas in vſu non ſit, notabilis nihilominus talis conſtitutio cenſeri debet ad noſtram opinionem confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrum pro miſſa & feſto Conceptionis aliqua indulgentia concedantur.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo X. *Conceſſit, quod toties quoties fratres Minores de obſeruantia dicunt miſſam Conceptionis V. M. ac intendũt orare pro ſua Sanctitate, & vniuerſale Eccleſia habeant indulgentiam plenariam.* Et idem Leo X. *Ampliauit ſupradictam indulgentiam pro fratribus eiuſdem ordinis audientibus præfatam miſſam Conceptionis, ac etiam pro monialibus*

Sanctæ

Digitized by Google

Sanctæ Claræ in congregatione viuentibus ſimiliter audientibus præfatam miſſam.

a Collector. ti. indul. plena. quoad fratres §. 17. & 18.

Circa quas conceſſiones aduertit Collector *a* ordinis Mendicantium, quod nō ſunt aliàs impreſſæ, eo quod poſt impreſſionem librorum priuilegiorū fuerunt obtentæ, ſeu ad partes Hiſpaniæ adductæ. Nihilominus tamē pro indubitatis poſſunt haberi, cum habeantur in regiſtro Commiſſariorum Curię Romanæ, ac inde ſint fideliter extractæ.

Deinde Sixtus Quartus. *Statuit & ordinauit quod omnes, & ſinguli Chriſti fideles vtriuſq; ſexus, qui miſſam & officium feſti Conceptionis Mariæ Virginis, cuius initium eſt: Sicut lilium inter ſpinas, &c. in feſto eiuſdem Conceptionis deuotè celebrauerint & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorſus indulgentiam, & remiſsionem peccatorum conſequantur, quā Vrbanus Quartus & Martinus Quintus, & alij Romani Pontifices conceſſerunt illis, qui miſſam, officium, & horas Canonicas in feſto corporis Chriſti à primis veſperis, & pro illius octaua (iuxta Romanæ Eccleſiæ inſtitutionem) celebrant dicūt, aut miſſæ, aut officio & horis huiuſmodi interſunt.* Ita habetur in libro *b* Monumenta ordinum.

b In 2. impr. fo. 111. conceſ. 221.

c Supp. f. 137. conceſ. 178.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſtæ indulgentiæ, vt colligitur ex quadam Bulla Eugenij Quarti, quæ habetur in ſupplemēto *c* ordinis: *Sunt in Summa pro matutinis & vtriſq; veſperis, dies feſti, & miſſa quadraginta dies, pro reliquis horis, hoc eſt pro qualibet ipſarum centum ſexaginta. Et in quibuſlibet octauarum diebus pro ſingulis matutinalium miſſarum, & veſperorum ducenti dies. Ac pro reliquis horis octoginta dies. Item ſequentibus proceſſiones, ac miſſas deuote celebrantibus tam in feſto quàm in octauarū diebus pro pace, ac tranquillitate Eccleſiæ, ac Sacramentum in feſto huiuſmodi ſumentibus conceduntur ducenti dies indulgentiæ.*

Dominum Sixtus Quintus. *Omnibus & ſingulis monialibus* Conceptionis *Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & ſingulis alijs vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pænitentibus & confeſsis qui ſingulas, ſeu quamlibet Eccleſiarum monaſteriorum monialium huiuſmodi in feſto Conceptionis eiuſdem Beatæ Mariæ à primis veſperis vſque ad occaſum ſolis eiuſdem feſti annis ſingulis deuote viſitauerint, et ibi pro pace īter Chriſtianos principes conſeruanda, ac Sanctæ matris Eccleſiæ exaltatione, hæreſumque extirpatione pias ad Deum preces effuderint, ſi eo die Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramētum ſumpſerint, indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remiſſionem quoad eos omnes perpetuo illis omnibus concedit, & elargitur.* Ita habetur in conſtitutione quadrageſima ſecunda quæ incipit: *Expoſuam nobis*, edita *d* ab eodem Sixto anno *Domini milleſimo quingenteſimo octauageſimo ſexto.*

d Refe. Capu. in ſuis anno. ad cōp. Mend. tit. Cōcep. Virginis in fin.

Circa hanc conceſſionem eſt aduertēdum, quod licet in ea concedatur remiſſio omnium peccatorū, non propterea conceditur facultas ad abſoluendum à reſeruatis peccatis. Hic enim nomen *peccatorū*, non pro peccatis, ſed pro pœnis debitis peccatis eſt accipiendum, ſæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum pœnam ſignificat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum. *e* Sanctum & ſalubre eſt pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur, id eſt, à pœnis debitis peccatis liberentur. Culpa enim peccatorum exiſtentium in Purgatorio in hac vita fuit ipſis condonata, prout declarat Gabriel. *f* Idem ergo in pręſentiarum ſignificat remiſſio omnium peccatorum, quod ſignificat indulgentia plenaria.

e Mac. 12.

f Gabri. in 4. d. 41. q. 3. art. 3. not. 1.

Aduertēdum ſecundo; quod in his Hiſpaniarum partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur non poſſunt ſæculares lucrari ſupra poſitas indulgētias, niſi ipſammet Bullam Cruciatæ habeant. In ipſa enim omnes hæ & aliæ ſimiles indulgentiæ quoad ſeculares ſuſpenduntur, quæ pro ipſis ſæcularibus Bullam ſumentibus reualidantur. Et id ipſum dicendum eſt de indulgentijs articulo ſequenti referendis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt indulgentiam plenariam conſequantur.

Reſpondeo dicēdo, quod Iulius Secūdus prout refertur in Supplemento *g* *Conceſſit omnibus Chriſti fidelibus verè pęnitentibus & confeſſis in regno Caſtellæ conſtitutis qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis ſanctæ Conceptionis in ſcapulario, & homines in pectore deferre conſueuerunt) detulerint. & nonies ſalutationē angelicam deuote recitauerint, ſimiles & prorſus eaſdem indulgentias conſequantur, quas conſequerentur, & conſequi poſſent, ſi decies ſalutationem angelicam in honorem decem virtutum eiuſdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.*

g Supplem. fo. 89. conc. 234.

Circa quam Conceptionem notat Collector *b* priuilegiorum mendicantium, quod ad lucrandum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo inſignia, nec illa deferre, ſicut pro lucrandis indulgentijs de decem Aue Mariæ, licet aliqui aliter opinentur.

b Colle. ti. indulgentia. quoad ſeculares octauo. §. 3.

Inſuper Leo X. prout habetur in ſupplemento *i* *Conceſſit, quod viri deferentes imaginem Conceptionis B. V. & mulieres ſcapularium eiuſdem ordinis cum prædicta imagine, eaſdem gratias obtineant, & conſequantur, quas conſequuntur, & conſequi poſſunt deferentes chordam fratrum minorum & Corrigiam ſancti Auguſtini* Pro explicatione huius conceſſionis eſt aduertendum, quod idem Leo decimus, prout habetur in ſupplemento *K* *Conceſſit quod viri, & fœminæ deferentes zonam fratrum Sancti Auguſtini datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis ad hunc finem lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratribus conceſſas.* Et idem Leo decimus, *Extendit præfatam conceſſionem ad illos, qui detulerint chordam ſancti Franciſci datam ſimiliter ab aliquo prælato ordinis minorū, vt ſupradictum eſt de zona Sancti Auguſtini.* Quæ conceſſio non eſt impreſſa in libris priuilegiorum, ſed abſque dubio fuit impetrata ad inſtantiam reuerendiſſimi Cardinalis ſanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus conceſſionibus aperte colligitur intellectus ad præfatam Leonis Decimi conſtitutionem, quod ſcilicet deferentes imaginem Conceptionis Beatæ Virginis, & mulieres ſcapulariū eiuſdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferentes lucrentur indulgentias fratribus minoribus, & Auguſtinenſibus conceſſas vſque ad datam prædictæ conceſſionis. Non enim lucrantur indulgentias poſtea per Sixtū Quintum chordam portantibus conceſſas; Sixtus enim quintus (prout continetur in conſtitutione decima quarta & quinquageſima nona) concedit indulgentiam plenariam cōfratribus chordæ ſancti Franciſci in die, quo confeſſi, & communicati receperint à Guardiano dictæ cōfraternitatis chordam. Et in hora mortis dicēdo Ieſus cum corde. Et etiam pręddicti confratres conſequantur omnes indulgentias confraternitatis conſolationis, omneſque alias religioni conceſſas hoc procedit obſeruato tamen modo, de quo in dicta conſtitutione. de qua confratria, & de confratria corrigiatorum Diui Auguſtini quæſtione ſequenti diſputabitur.

i Supp. fo. 61. conc. 188.

K Sup. f. 122. conc. 166.

ARTICVLVS V.

Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio à diuinis.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in feſtis Natiuitatis, Paſchæ, Pentecoſtes, & aſſumptionis dominæ noſtræ diebus ſolis & nō octauis, apertis ianuis campanis pulſatis, & alta voce excluſis excommunicatis, & admiſſis interdictis, ita tamen, vt quorum culpa tale interdictum poſitum fuit non accedant ad altare. Ita expreſſe in iure *a* continetur. Quod idē poſtea permiſſum fuit in feſto Corporis Chriſti, & tota octaua per Martinum Quintum & Eugenium IV. in ſuis extrauagantibus, quæ legi ſolent intra octauam eius feſti, & in die Conceptionis & ſua Octaua Virginis matris. Et eſt aduertendum, quod licet dictum priuilegium Martini V. ſolùm loquatur de tempore interdicti, nihilominus tamē debet extendi ad ceſſationem à diuinis, prout affirmant Couar. *b* & Gutierrez. Qui ait, quod anno Incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto fuit ſic reſolutum, & practicatum cum conſilio doctiſſimorum clauſtri vniuerſitatis Salmāticenſis in feſto corporis Chriſti. Ex quibus colligitur, quod ſicut in dictis feſtiuitatibus cōceditur priuilegium pro tempore ceſſationis ſecundum mentem dictorum patrum, ita etiam in feſtiuitate conceptionis etiam tempore ceſſationis à diuinis officium diuinum & Miſſa ſolenniter debet celebrari. Et licet Leo Decimus, prout habetur in ordinis ſupplemento. *c Conceſſerit, quod tempore interdicti quauis authoritate, & ex quibuſuis cauſis pro tempora appoſiti in quibuſuis Hiſpania eccleſijs, ac locis à primis veſperis diei feſti Conceptionis vſque ad illius totalē octauam incluſiue miſſas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulſatis cāpanis, atque alta voce (excommunicatis duntaxat, & nominatim interdictis expulſis) celebrare poſſunt. Et quod ſinguli Chriſti fideles nō excommunicati, neque nominatim interdicti ad miſſas & alia diuina officia audienda præfato tempore libere admitti, & licite poſſint.* At idem Leo X. in priuilegio conceſſo Benedictinis pro certis feſtiuitatibus, de quo infra ſecundo tomo in quæſtione de interdicto id ipſum conceſſit pro tempore ceſſationis à diuinis. Et licet Nauarrus *d* ipſum priuilegium reſtrinxerint dicens, quod eo poteſt vti in Eccleſijs, in quibus dicitur officium conceptionis ordinarium per protonotarium Leonardum Nogarolum, & eius miſſa, quæ incipit, *egredimini*, & non in quibus illud non dicitur; at ego, prout in noſtra confeſſorū ſumma *e* annotaui, contrarium veriſſimum exiſtimo, cū Leo Decimus prædictum indultum concedat ſine limitatione prædictum officium.

a c. alma mater de ſent. ex com. §. in feſtiuitatibus.

b Couar. in c. alma mater. 2. p. §. 4. nu. 7. Gutie. in qq. canon. 1 0. p. 11.

c Suppl. f. 24. conc. 67.

d Na. c. 171. nu. 182. & de conſec. diſt. 1. c. 10. nu. 86.

e 1. tom. c. 105 concl. 3. nu. 8.

QVÆSTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati Patris noſtri Franciſci, & zonæ Diui Auguſtini in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.*

2 *De inſtitutione confratriæ corrigiatorum Diui Auguſtini, & de eius priuilegijs.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ conſequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.

REſpōdeo dicēdo, quod Sixtus V. Pōtifex maximus ex ordine Minorū ad miniſteriū Cardinalatus aſſumptus, & ad ſupremū Eccleſię Pōtificatus apicē prouectus Romæ apud Diuū Marcū ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Auguſti anno Dñi milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio quandam bullam edidit, cuius tenorē in præſentiarū referā: ex cuius relatione patebit, quid reſpondendum ſit quæſtioni in articulo propoſitæ.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei ad perpetuā rei memoriā. diuinę charitatis altitudo eminentiſſima, &c. Idcirco cū pro aliquali repēſione amoris noſtri erga tantū patrē nuper ad ampliorē decorē inſignis & celebris Eccleſiæ domus eiuſdē Sancti Frāciſci Aſſiſſienſis ordinis fratrū Minorū conuentualium nuncupatorū, in qua quidē Eccleſia ſub illius altari maiori corpus eiuſdē Sācti Franciſci requieſcit ad diuini cultus, & piorū operū augmentū, ipſiuſq; Sancti Franciſci honorem & venerationē, ac animarū Chriſti fidelium ſalutē vnam Archiconfraternitatem vtriuſq; ſexus Chriſti fideliū, qui chordā per fratres dicti ordinis geſtari ſolitam ex illorū deuotione à ſuperioribus eiuſdē ordinis cinctam, & ſuſceptā deferent, & illa cingentur, ſub eiuſdem Sancti Franciſci inuocatione in ipſa Eccleſia, & ad dictū altare motu proprio erexerimus, & inſtituerimus, vt confratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercenda propenſiores redderentur ac ad Eccleſiam, & altare eiuſmodi deuotionis cauſa confluerent, eiſdē vtriuſque ſexus Chriſti fidelib. vere pœnitentibus, & confeſſis dictam chordam, quæ prius a ſuperioribus dicti ordinis benedici debeat, reuerentiam & memoriam eiuſdem S. Franciſci gerentibus; ſacraſq; cōmuniones refectis Archiconfraternitatem ipſam ingredientibus prima de illorum ingreſſus, ac in mortis articulo ipſorum nomen Ieſu ore vel corde inuocantibus, ac etiā vere pœnitētibus, & confeſſis plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem per alias noſtras literas cōceſſerimus, necnō dilecto filio Clementi Bōtadaſio moderno, & pro tēpore exiſtenti dicti ordinis miniſtro Generali, vt quaſcūq; confraternitates, vtriuſq; ſexus Chriſti fideliū chordigerorū huiuſmodi in quibuſcunq; Eccleſijs domorū ordinū fratrū tam Minorū conuentualium, quàm de obſeruantia, & Capucinorū nuncupatorū vbicumque & in quibuſcunq; mūdi partib. erigere & inſtituere, illaſq; poſtquam erectæ fuerint præfatæ Archiconfraternitati, cum omnibus & ſingulis indulgentijs, & peccatorū remiſſionibus ac relaxationibus aggregare ipſaſq; indulgentias confratribus illorū cōmunicare, & cōcedere valeret plenā, & omnimodam facultatē, & authoritatē conceſſerimus, eaſdemq; cōfraternitates erigendas ex tunc prout ex ea die, & è contra dictæ Archiconfraternitati aggregauerimus, & indulgentias huiuſmodi confratribus illorū cōmunicauerimus, ac literas prædictas nullo vnquā tēpore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intētionis noſtræ ſeu quopiā alio defectu notari retractari, aut reuocari nullatenus poſſe, ſed ſēper validas efficaces futuras ſuoſq; effectus plenarios ſortiri debere decreuerimus, & alias prout in dictis literis plenius cōtinetur. Ne autē de præmiſſorū validitate vllo vnquam tēpore dubitare contingat, noſtrā denuo in præmiſſis authoritatē interponere, ipſiuſque Archiconfraternitatis authoritatē extēdere ac piū dictorū confratrum chordigerorum propoſitum amplius promouere, eoſq; ſpiritualib. munerib. indulgētijs videlicet, & peccatorū remiſſionib. proſequi cupiētes ſupplicationib. dicti Clemētis hac in parte inclinati inſtitutionē

huiuſmodi authoritate Apoſtolica præfata tenore præſentiũ perpetuò approbauerimus, & confirmauerimus ſupplentes omnes, & ſingulos tam iuris quàm facti defectus, ſi qui interuenerint in eiſdem, ipſamq́; Archicõfraternitatẽ in caput omniũ cõfraternitatum chordigerorũ huiuſmodi vbilibet inſtitutarum, & inſtituendarum, etiam perpetuò authoritate, & tenore præmiſſis erexerimus, & inſtituerimus, omneſque & ſingulas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, & relaxationes, religioni, & ordini fratrum Minorum huiuſmodi per quoſcunque Romanos Põtifices prędeceſſores noſtros, & nos conceſſas, quoad eas dumtaxat, quæ hactenus non ſunt reuocatæ, nec ſub vllis reuocationibus comprehenſæ iiſdẽ authoritate, & tenore ſimiliter perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illaſque Archiconfraternitati, & confratribus chordigerorum huiuſmodi ſub eiſdem modo & forma, quibus illa religioni & fratribus præfatis conceſſa fuerunt, dummodo, vt præfertur, non fuerint reuocatæ etiam perpetuò, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei miſericordia ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confeſſi vtriuſque ſexus confratribus chordigerorum huiuſmodi prẹter indulgentias religioni prẹfatæ conceſſas in mortis articulo, necnõ quoties proceſſionibus Archiconfraternitatis chordigerorum huiuſmodi ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint, iiſdem quidem confratribus plenariam omniũ peccatorum ſuorum indulgẽtiam, & remiſſionem perpetuo conceſſerimus, alijs verò non confratribus, qui proceſſionibus huiuſmodi interfuerint, cẽtum annos de iniunctis eis, vel aliàs quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauerimus, ac pfatis confratribus, qui alijs dictis Archiconfraternitatibus proceſſionibus, aut dum Beata Mariæ, vel quoduis aliud diuinũ officiũ per ipſos cõfratres chordigeros recitabitur, interfuerint, ac quoties ſanctiſſimi Chriſti corpus, dum infirmis defertur, vel defunctũ ad ſepulturam aſſociauerint, aut alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint, vel pacem inter inimicos compoſuerint, ſeu aliquod horũ fecerint, toties centum dies de iniunctis eis, aut aliàs quomodolibet debitis pœnitentijs etiam miſericorditer in Domino relaxauerimus, eiſdemq́; confratribus chordigeris, vt indulgentias & peccatorum remiſſiones præfatas per modum ſuffragij pro fidelibus qui in gratia Dei deceſſerint conſequi & impartiri valeant conceſſerimus. Vt facilius his ſpecialibus gratijs omnes Chriſti fideles in diuerſis orbis terræ partibus exiſtẽtes gaudere poſſent, & dum copioſis eleemoſynarum largitionibus fratres Minores de obſeruantia maximo deuotionis affectu quotidie alunt ab iiſdem ſpiritualia beneficia in ſignũ gratitudinis recipere valeant, ſupplicationibus dilecti filij Frãciſci à Toloſa miniſtri Generalis fratrum Minorũ de obſeruantia, hac in parte inclinati, eidem Franciſco à Toloſa, ac etiã Thomæ de Maſſa Commiſſario Generali pro familia Vltramontana necnon pro tempore exiſtentibus Generali, & Commiſſario Generali eorundem fratrum Minorum de obſeruantia cõcedimus facultatem, & authoritatẽ miniſtro Generali in toto ordine fratrũ Minorũ de obſeruantia. Commiſſario aũt Generali, in illa familia cuius fuerit, vbi non ſunt eiuſdem ordinis fratrũ Minorũ conuentualiũ confraternitates iam erectæ, vel eorundem Minorum conuentualium monaſteria inſtituendi cõfraternitates chordigerorũ in omnibus, & ſingulis cõuentualibus fratrũ ſuorum, & cõcedendi, & cõmunicandi omnes & ſingulas indulgentias, peccatorum remiſſiones, & relaxationes; ac tandẽ omnes fauores & gratias, quæ prędictæ Archiconfraternitati cõceſſa ſunt, & in futurũ concedentur. Volumuſque, vt chordam ordinis S. Frãciſci, quam confratres vtriuſque ſexus geſtare debent, ſuperiores fratrum Minorum de obſeruantia benedicant, intelligendo per ſuperiores etiam Guardianos, atque præſidentes. Non obſtantibus præmiſſis, ac noſtra de indulgẽtijs ad inſtar non concedendis, & quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque. Hæc Sixtus Quintus.

Circa hanc conceſſionem primo eſt notandum, quid Sixtus Quintus conceſſerit ſpecialiter confratribus chordigeris.

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remiſſio omnium peccatorum quibuſcunque vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confeſſi, & ſacra cõmunione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingreſſi, & reſcripti fuerint, die eorũ ingreſſus, & in die obitus, ſi in charitate deceſſerint, & nomen Ieſu ore, vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confeſſis & ſacra communione refectis, qui proceſſionibus ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint: alijs verò non confratribus, qui proceſſionibus huiuſmodi interfuerint centum annorum de iniunctis, vel aliàs quomodolibet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eiſdem confratribus, qui alijs proceſſionibus Archiconfraternitatis interfuerint.

Quarto conceditur indulgentia decem dierum, quoties ſanctiſſimum Chriſti corpus, dum ad infirmos defertur, aſſociauerint.

Quinto conceditur indulgentia centum dierum iiſdem confratribus, quoties defunctos ad ſepulturam aſſociauerint.

Sexto conceditur indulgentia centum dierũ iiſdem cõfratribus, quoties alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint.

Septimo cõceditur indulgẽtia centũ dierũ iiſdẽ confratribus, quoties, pacẽ inter inimicos cõpoſuerint, vel aliquod horũ opus miſericordiæ fecerint.

Octauo conceditur indulgẽtia centũ dierũ iiſdẽ confratribus, quoties diuinum officium Domini noſtri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono cõceditur, vt indulgentiæ, & peccatorum remiſſiones præfatæ per modũ ſuffragij fidelibus, qui in gratia Dei deceſſerint applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuerſis Summis Pontificibus ordini Minorum cõceſſæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo eſt notandum, quod hæc poſterior conceſſio eſt communicata per Leonem X. imaginem conceptionis virginis Mariæ, vel ſcapularium eiuſdem ordinis portantibus: non autem conceduntur ipſis alia ſuperiora indulta, prout dictum eſt in quæſtione ſuperiori.

Tertio eſt notandum, quod chordigeri lucrãtur indulgentiam illam notabilem Portiũculæ ad eum modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorum Eccleſias viſitando in die ſecunda Auguſti, in qua feſtum Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ celebrari ſolet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus abſolutionibus plenariis, quæ late in quadã tabula, quæ circunfertur ſummarie proponuntur, quam in ſecundo tomo agendo de indulgentiis explicabimus.

Quarto eſt notandum, quod vt hæc omnia conſequantur, neceſſe eſt, vt prædictam chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo prælato Guardiano, aut præſidente in abſentia Guardiani; cui in eius abſentia omnis facultas conceditur, iuxta conſtitutiones generales; & nos dicemus infra tertio, in quæſtione de vicariis, & declarauit Sixtus in prææallegata Bulla. Requiritur etiam, vt ipſi confratres in confratrias ingrediantur, & in libris ipſarum ſcribantur: Ad hoc autem, vt nomen confratriarum ſortiantur, ſufficit, quod cõfratres in dictis

libris

Digitized by Google

libris ſcribantur, etiam ſi ipſe confratriæ non habeant œconomum, & maiores, quibus confratres obedire teneantur. In his enim confratriis nihil iniungitur confratribus faciendum, poſtquam ſunt conſcripti, niſi tantum, vt ſi velint, indulgentias & remiſſiones peccatorum conſequantur. Et ita huiuſmodi confratriæ ſodalitia poſſunt nũcupari, ſicut nuncupãtur à Pio V. in Bulla, a quæ incipit, *Conceſſerũt Romani Põtifices confratriæ Roſarij Beatæ Mariæ ſodalitatis*. Hi autem, qui dictam chordam non benedictam deferunt, minime gaudent ſupradictis, ſicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes confratrias eorum nominibus in libris earum ſcriptis.

a Habet in cõſtit. Pij V. conceſſ. 14. f. 611.

ARTICVLVS II.

De inſtitutione confratriæ Corrigiatorum Diui Auguſtini, & de eius priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo, confirmauit licentiam datam à Fratre Gerardo de Arminio generali ordinis Eremitarum Diui Auguſtini Fratri Ceſario de Roma euiſdẽ ordinis profeſſori, vt Corrigiatorum poſſet inſtituere confratrias. Poſtea authoritate Gregorii Tertii Decimi Prior generalis ordinis fratrũ Eremitarũ D. Auguſtini confraternitatem vtriuſque ſexus fidelium Cincturatorum, & Cincturatarum Sancti Auguſtini, & Sanctæ Monicæ nuncupatam in Eccleſia Sãcti Iacobi ciuitatis Bononienſis fundatam authoritate Eugenii Quarti vniuit ſimili confraternitati ſub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis de Conſolatione nũcupatæ, in eadem Eccleſia canonicè inſtitutæ. Quam vnionem, & incorporationẽ poſtea Gregorius Tertius decimus Romæ apud Diuum Petrũ ſub annulo piſcatoris die 10. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui anno quarto, motu proprio & ex certa ſciẽtia confirmauit, & idem Gregorius Tertius decimus in quadã Bulla data Romæ apud Diuũ Petrum ſub annulo piſcatoris die duodecima Nouemb. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno octauo præcepit in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, ad quos ſpectat, ne dictæ confraternitates ſic, vt præfertur pro tempore aggregatæ, ad quidquã ſoluendum dictæ confraternitate Sancti Iacobi ratione aggregationis huiuſmodi ſoluere teneantur.

Poſtea verò frater Gregorius Petrechinus diuina miſeratione tituli Sãcti Auguſtini S.R.E. presbyter Cardinalis de monte Elparo nuncupatos ordinis fratrum Eremitarum eiuſdem Diui Auguſtini ex diſpenſatione Apoſtolica Prior Generalis, Romæ in conuentu Diui Auguſtini de Vrbe, die decima quinta menſis Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, anno quarto Pontificatus diuina prouidentia Papæ Gregorii Quarti decimi, authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter conceſſa reſcriptum in forma breuis edidit, *Quod in omnibus Eccleſiis domorum, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarum S. Auguſtini in prouincia Caſtellæ iã erectis, ſeu de cætero erigendis, ac earum ſingulis vnam confraternitatem vtriuſque ſexus Chriſti fidelium Corrigiatorũ, ſeu Cinctoriatorum Diui Auguſtini, eiuſque diuæ matris Monicæ in capella, vel altari à priori & conuentu ſpecialiter ibi eligendo de nouo perpetuo & ad perpetuã rei memoriam gratis, vbique, & aliis ſeruata forma dictarum litterarum Papæ Gregorij XIII. erexit, & inſtituit, & fundauit, ac erectam fundatam & inſtitutã cenſeri & omnino eſſe voluit, illaſque, & earum ſingulas ſic, vt præfertur, erectas & fundatas archiconfraternitati Beatæ Mariæ Virginis de conſolatione Corrigiatorum, ſeu cinctoriatorum Sancti Auguſtini & eius matris Sanctæ Monicæ, in Eccleſia domus, ſeu conuentus fratrum Sancti Iacobi dicti ordinis Bononienſis, vt præfertur, inſtitutæ ſpecialiter & expreſſe etiam gratis & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit. Ac ſingularum confraternitatum ſub dicta inuocatione erectarum huiuſmodi vtriuſque ſexus confratribus, & eorum quibuslibet omnia, & ſingula priuilegia, conceſſiones, & indulta tam ſpiritualia quàm temporalia, ac etiam peccatorum remiſſiones, & indulgentias etiam plenarias, & perpetuas vel quaſcunque alias, qualitercũque, & quomodolibet qualificatas, & nuncupatas, per quoſcunque Summos Pontifices literis Apoſtolicis varijs temporibus ſingulis archiconfraternitatis prædictæ cõfratribus, quomodolibet, & ex quauis cauſa conceſſas, & elargitas perpetuò etiam communicauit, & ad ſingulas ex nunc dicta authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit, illiſque omnibus, & ſingulis eorum quemlibet gaudere debere. & de illis aliiſque ſpiritualibus ſuffragijs, operibus meritarijs dictæ archiconfraternitati, & illius vtriuſque ſexus confratribus cõceſſis, & per eos alioſque totius ordinis Eremitarum Diui Auguſtini fratres vbilibet pro tempore quomodolibet participes fecit & participare debere dicta authoritate Apoſtolica declarauit.*

Poſtea verò Gregorius Quartus decimus apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die decimo quinto Decembris anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo nono, & die tertia Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui, anno primo, in Bulla, quæ incipit: *Cum ſicut accepimus dilecti filij confratres*, & in fauorem huius confratriæ ait, *Cum ſicut accepimus, dilecti filij confratres vtriuſque ſexus fidelium Corrigiatorum nũcupati D. Auguſtini vti, frui & gaudere poſſint indulgentijs, & participes fieri omnium gratiarũ ſpiritualium ordini ipſius S. Auguſtini conceſſarum, omniumque bonorum quæ in dicto ordine pro tempore fiũt, inter alia teneantur quotidie recitare tredecim pater noſter, & totidem Aue Maria, & vnam Salue Regina pro ſalute Romani Pontificis ac fœlici ſtatu Sanctæ matris Eccleſiæ. ſæpeque contingit, vt non omnes perſonæ, quæ in dictas confraternitates ingrediuntur, aut iã ſunt ingreſſæ aut in futurum ingredientur ſciant, & aliquãdo etiam dicere nequeant ipſam Salue Regina. Idcirco nos volentes pro noſtra erga tales perſonas paterna charitate earum animarum ſaluti opportune conſulere, tenore præſentium concedimus. quod quæcunque perſonæ confraternitatũ huiuſmodi nunc & pro tẽpore exiſtẽtes, quæ ipſam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Maria vnà cum prædictis tribus Pater noſter, & totidem alijs Aue Maria deuotè recitando easdem indulgentias, & gratias ſpirituales conſequantur & conſequi valeant, quas conſequerẽtur ſi ipſam Salue Regina recitarent, & quilibet eorum recitaret.*

Demum idem Gregor. IV. decimus in Bulla, quæ incipit. *Quæ à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus*, &c. Data Romæ apud Diuum Petrũ die decima octaua Aprilis pontificatus ſui anno primo, ad ſupplicationem dilecti filii magiſtri Ludouici de Auila prioris Eccleſiæ fratrum ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini ciuitatis Valliſoleti dictæ confraternitati, eiuſque fratribus ampliorẽ gratiã conceſſit. *Omnibus enim, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confraternitatem ipſam vbiuis locorũ inſtitutam, & inſtituendam pro tempore ingredientur die illorum ingreſſus, ſi vere pœnitentes, & confeſſi ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum ſumpſerint, plenariam, & eorum confratrum iam in ea deſcriptorũ mortis articulo ſic etiam vere pœnitentes, ac confeſſi, ſacraque cõmunione refecti, vel ſaltem, ſi præmiſſa facere nequiuerint cuidens aliquod pœnitentiæ, & veræ contritionis ſignum exhibendo, nomen Ieſu ore, vel corde deuote inuocauerint, plenariam pariter omnium peccatorum ſuorum*

indul-

indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & largimur non obſtantibus conſtitutionibus,&c.

Circa quas conceſſiones eſt primo aduertẽdum, quod aliqua de nouo conceduntur in iſta vltima Bulla Gregorij Quarti decimi, quæ non communicantur deferentibus imaginem conceptionis ſecundum indultum Leonis Decimi in articulo quarto quæſtionis præcedentis relatum, niſi aliàs per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicantibus fuerint ſimilia conceſſa, nam tunc ſicut fruuntur Corrigiati indulgentiis conceſſis fratribus Auguſtinienſibus ſecundum conceſſionem Leonis Decimi in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eiſdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

a Suppl. f. 41. conceſ. 181.

Secundo eſt aduertendum, quod Leo Decimus, *a* prout habetur in ſupplemento, conceſsit, *Quod vi ri & feminæ deferentes zonam fratrum Diui Auguſtini datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis ad hunc finem, lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratribus conceſſas.* At ego ex bullis ſuperius allegatis nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt conſequantur indulgentias fratribus Auguſtiniẽſibus conceſſas, neceſſario debent deferre Zonam datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis. Quod ſi eſſet neceſſe à Summis Pontificibus exprimeretur, ſicut exprimitur à Sixto Quinto Pontifice maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris noſtri D. Franciſci, vt conſequantur indulgentias ordini conceſſas, neceſſe eſt, vt deferant Chordam benedictam ab aliquo ſuperiore guardiano, ſcilicet, aut in eius abſentia præſidente.

ARTICVLVS III.

An corrigiati indulgentiam portiunculæ conſequantur.

RESpondeo dicẽdo, quod ſæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati poſſint dicendo orationem Dominicã, & ſalutationẽ angelicam coram altari à ſuperioribus Auguſtinienſibus deputato, prout in fundatione, & cõceſſione ipſarũ confratriarum, authoritate Apoſtolica conceditur, poſſint in die ſecũda Auguſti lucrari indulgentiam portiunculæ, quæ eodem die viſitantibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorũ Aſsiſsij indulgetur. Et aliquibus dura nimis viſa fuit pars affirmatiua. Nam etiam ſi Leo Decimus, prout habetur in ſupplemento. *b Motu proprio, & ex certa ſcientia approbauerit, et innouauerit, ac plenũ fi mitatis robur obtinere, & firmiter obſeruari voluerit, ac de nouo conceſſerit communicationẽ priuilegiorum omnium ordinũ Mendicantiũ, quã fecerat Iulius Secundus fratribus Minoribus obſeruantiæ, dando ſuper hoc iudices.* Ipſe tamẽ Leo Decimus, prout habetur in eodem ſupplemento *c* declarauit, *Hanc communicationem debere intelligi, quod gaudeãt prędicti fratres priuilegijs generaliter conceſſis congregationibus, & perſonis, & locis congregationum, & non domibus & perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſſis.* Et per conſequens videtur, quod licet Auguſtinienſes communicent cum nobis Minoribus in priuilegiis, & indulgentiis, non tamen communicant in hac, cum ipſa ſit conceſſa à principio viſitantibus Eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum die ſecunda Auguſti. His tamen non obſtantibus contrarium eſt aſſerendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo conceſſa Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Angelorum ſupra dictæ, poſtea tamen extenſa eſt ad totũ ordinẽ, Sixtus enim Quartus, prout habetur in Monumẽtis *d* ordinum. *Conceſſit fratribus Minoribus obſeruantiæ, & monialibus Sanctæ Claræ, atque Tertiarijs vtriuſque ſexus, & ſeruitoribus fratrum, & ſeruitricibus monialium, & ſororibus in Eccleſia exteriori, vel vbi quæſtuando ſteterint, indulgentiã Sanctæ Mariæ de Angelis, atque quaſcunque alias indulgẽtias generales, tam plenarias, quã non plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noſter cum totidem Aue Maria, in ſuis Eccleſiis, ac ſi viſitarent loca perſonaliter, vbi ſunt iſtæ indulgẽtiæ diebus ſuis.* Et hoc ipſum confirmauit, & de nouo conceſſit in alia bulla idem Sixtus Quartus, prout habetur in *e* In dictis Monumentis. *e* Et Leo Decimus id ipſum confirmauit, & aliam ampliorem edidit conceſſionẽ, quæ in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula latius continetur.

b Sup. fol. 17. conc. 56.

c Suppl. 38. conc. 157.

d Monu. in 1. imp. fol. 34. et fol. 68. conceſ. 136. & fo. 62 conc. 123. & f. 96. conceſſ. 333.

e In monu. in 1. impr. f. 67. conc. 114. et f. 96. conc. 327.

Ex quibus infertur, quod cum iam iſta conceſſio ſit omnibus fratribus Minoribus regularis obſeruãtiæ communis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis bullis latius continetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam ſupradictam omnibus Mendicantibus, & per conſequens fratribus Eremitis Diui Auguſtini, cum inter Mendicantes ſecundum ius commune connumerentur, & ſic de primo ad vltimum ſequitur, quod Corrigiati dicendo tres Pater noſter cum totidem Aue Maria ante altare à prælatis Auguſtinienſibus deputatum iuxta conceſſiones ſuperius allegatas die ſecunda Auguſti contriti, & confeſſi eamdem met indulgẽtiam conſequentur. Cum ſecundum bullas in ſuperiori articulo allegatas, ingreſſi iſtam confraternitatem, & deuote faciendo dictam orationem omnes indulgentias conſequantur, quas conſequuntur ipſi Auguſtinienſes fratres.

QVÆSTIO LIX.

De confeſſarijs Regularibus quantum ad præſentationem in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum confeſſarij regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis præſentari.*

2 *Vtrum forma præſentandi confeſſarios poſita in Clementina dudum ſit à Concilio Trident. approbata.*

3 *Vtrum præſentatio & approbatio confeſſoriorum regularium habeant aliquam formam.*

4 *Vtrum præſentatio & approbatio confeſſariorum regularium ſit perpetua.*

5 *Vtrum hæc præſentatio confeſſariorũ regularium in vno epiſcopatu ſufficiat pro omnibus epiſcopatib.*

6 *Vtrum præſentatio & approbatio perpetua competens Minorum, & Prædicatorum confeſſarijs, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.*

7 *Vtrum confeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione, et approbatione ſemel obtenta.*

8 *Vtrũ approbatio confeſſariorum regularium poſſit ab Ordinarijs reſtringi ad certum locum, tempus & perſonas.*

9 *Vtrum aliquis prouincialis poſſit renuntiare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*

10 *Vtrum graduati in ſacra Theologia regulares debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari, & ab eis examinari.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſarij regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari, & coram ipſis præſentari.

Reſpondeo dicendo, quod confeſſio peccatoris eſt accuſatio ſecreta de ſuis peccatis, coram proprio ſacerdote, vt ab illis ſacramentaliter abſoluatur, vt colligitur ex traditis à Gabriele, *a* & dicitur in ea proprio ſacerdoti, quia ſacerdos debeat habere iuriſdictionē in foro conſcientiæ ſupra illam, qui ſe ipſum accuſat, vt patet in iure. *b* Nam illa, quæ fit alij quā proprio ſacerdoti, non eſt vera confeſſio, debet enim confeſſor habere iuriſdictionem actualem ordinariam, vel delegatam à Summo Pontifice, vel à propœnitentiario, vel Epiſcopo, vel Proepiſcopo, ſeu vicario. Nam abſque ea neque in quadrageſima, neque alio tempore poteſt valide, & efficaciter abſoluere, præterquam in articulo mortis, quo tempore quilibet ſimplex ſacerdos poteſt audire cōfeſſiones, & à quacunque excōicatione, & à quibuſcunq; caſibus abſoluere, prout cōſtat ex late traditis à Nauarro. *c* Ex quibus patet, quod regulares confeſſores non poſſunt audire confeſſiones ſecularium, niſi iuriſdictionem actualem ſupra ipſos habeāt, quam minime poſſunt habere niſi coram Epiſcopis præſententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concilio *d* Tridentino, quod *quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, nullum tamen etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, neque ad id idoneū reputari, niſi aut parochiale beneficium aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur, neceſſarium eſſe, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, conſuetudine quacunque etiam immemorabili non obſtantibus*. Hæc autem præſentatio confeſſariorum regulariū duobus modis fieri contingit, vno modo ſecundum formam traditam ab Innocentio Octauo in compendio *e* priuilegiorum Mendicantium, & habetur in Monumentis ordinum, & in ſupplemento, quæ cum non duret, niſi per annum, nō facit, vt ſic præſentati pro præſentatis habeantur iuxta formā iuris, neque conſequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præſentati gaudent, prout aduertit Doctiſſimus Nauarrus. *f* Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliam præſentationem ſecundum formam iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clementina *g* in corpore iuris inſerta, & approbatur à Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo. Qua præſentatione tenentur prælati fratrum petere ab Epiſcopis, & ſuperioribus, vt placeat ipſis, quod fratres ad id per ſuos prælatos nominati poſſint in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus libere eorum ſubditorum confeſſiones audire, & ſalutares pœnitentias imponere, & cum ſua facultate, & bona venia abſoluere. Ita tenet Nauarr. *h* quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalem. Qui licet ibi, vbi allegans Cardinalem ſubobſcure loquatur, alibi tamen clare ſe reſoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a Gabri. 4. d. 17. q. 1.

b ca. omnis vtriuſque ſexus ibi proprio ſacerdoti de pœnit. & rem.

c Nau. in c. 1. nu 73. de pæn. d. 6.

d Cōc. Tri. ſeſ. 23. c. 15.

e Comp. v. præſentatio fratrum & v. abſolu. quoad ſeculares. & in monum. 1. impreſſ. f. 95. & in 2. fo 93. & in ſup. f. 9. cōceſſ. 352.

f Na. c. 27. de praſcript. confeſ religioſ.

g Clem. dudū. §. ſtatuimus de ſepul. conc. Lateran. ſeſſi. 11.

h Na. vbi ſup. n. 260. Syl. v. cōfeſſor. 2. q. 1. & in §. ac deinde. q. 1.

Et pro explicatione huius præſentationis eſt aduertendum, quod duplex modus præſentandi proponitur à Collectore Priuilegiorum Mendicātium ſecundum formam dictæ Clemētinæ. Sed quia vtraque pręſentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandum, & ad euadendum ambages in ipſis contentas, ſecurius eſt, quod prouincialis per ſe, vel per alium accedat ad Epiſcopum, rogans eum, quod admittat tot confeſſores, quos ipſe determinatos habeat in ſua intentione, ſupplicans ipſi, quod eos acceptare dignetur, ac ſi in omnibus, & per omnia ſeruata eſſet forma iuris, contenta in Clementina, *dudum*, & in Concilio Lateranenſi, & in Concilio Tridentino. Quod ſi dignetur facere tales confeſſores, habent (dum tamen ipſe intendat, quod facit) omnem authoritatem, quæ confeſſarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Epiſcopus noluerit acceptare hanc formam præſentationis, oportebit ſeruare formam traditam, & Collectam, ex dicta Clementina. Aliàs non poſſent fratres audire confeſſiones de iure: & per conſequens, neque abſoluere ſicut conceditur in dicta Clementina, conceſſione dictæ Clementinæ adiuti.

Pro cuius præſentationis explicatione nota primo, quod, vt ſeruetur eius forma requiritur primo, quod magiſter & priores prouinciales, aut eorū vicarij ordinis prædicatorum, & miniſtri generales, & prouinciales, & cuſtodes ordinis Minorū per ſe, vel per alios fratres idoneos accedant ad præſentiam prælatorum eccleſiarum, ciuitatum, aut diœceſis, vbi habitāt fratres horum ordinū, & humiliter ab his petant, vt fratres electi à ſuis prælatis poſſint ſuo beneplacito in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus audire confeſſiones ſuorum diœceſanorum, & illis imponere pœnitentias ſalutares, eòſque à peccatis abſoluere. Et hoc neceſſariò debet præcedere, prout concludit Cardinalis, *i* licet Syluester *K* allegans Cardinalem in alia parte dicat hoc non eſſe de ſubſtantia neceſſarium. Verum eſt tamen, quod prælati poſſunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confeſſariis præſentatis electis, antequam facultas ad eligendum ab ipſis prælatis impetretur.

i Cardin. in cle. dudum §. ac deinde. q. 1

K Sylu. v. confeſſor. 2. §. 1. Card. in d. clem. §. ſtatuimus. q. 8.

Secundo eſt notandum, quod iſta præſentatio debet fieri coram his qui in locis, vbi fit talis præſentatio, habent iuriſdictionem epiſcopalē, vel quaſi, ita quod nulli diœceſano ſubſint ipſi, neque eorum ſubditi. Hi autem ſunt Epiſcopi, & eorum loca tenētes de iure, vel conſuetudine, vt ſunt, qui de iure, vel conſuetudine ſede vacante regūt Eccleſiam, & ſunt Abbates eccleſiaſtici, vt in noſtra Hiſpania erant Abbates Valliſoleti & Metinæ, in quorum abbatijs non poterant confeſſores ſeculares, aut regulares audire cōfeſſiones ſecularium, etiam ſi eſſent approbati ab Epiſcopis, Palētino, aut Salmantino, in quorum diœceſibus erant dictæ Abbatiæ cōſtitutæ. Ita colligitur ex traditis à Sylueſtro. *l*

l Syl. confeſſ. 1. q. 1.

Tertio eſt notandum, quod poſtquā ſupradictæ licētiæ fuerint conceſſæ, ſi prælati noluerint, quod præcedat, neceſſe eſt, quod dicti fratres eligātur, & habilitētur per magiſtrū, aut priores prouinciales, quo ad prædicatores, vel per generalē, aut prouincialem miniſtrum, quoad minores. Horum autem vicarij, aut cuſtodes eos non poſſunt eligere, licet poſſint dictam licentiam petere. Verū eſt, quod ex commiſſione ipſi, & etiā priores conuentuales poſſunt eligere, quia quod priores, & prouinciales habēt a iure, committere poſſunt, cum ſint ordinarij.

Quarto notandū eſt, quod poſtquam fuerint electi debent dictis prælatis præſentari, quod verbum *præſentari*, ſignificat, quod debent ſēſibus corporalibus ſe præſentes exhibere. Non enim ſufficit nominare ſecundum gloſſam communiter receptam, & Nauarrum.

Quinto requiritur, quod dicti prælati tot fratres eligere debent, qui ſufficere poſſint in audiendis ſacris confeſſionibus. Numerus autē perſonarū aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendū eſſe debet, prout vniuerſitas cleri, & populi, ac mul-

multitudo vel paucitas exigit. Cæterum dubitare contingit, quod ſi contentio ſit inter prælatum, & ipſos fratres de numero eligendorum, cum Epiſcopus dicat decem ſufficere, fratres verò contendãt maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem ſoluit gloſſa, *a* docens Epiſcopum eligere eum numerum poſſe, qui ſufficere poſſit populo. Et ſi adhuc contentio ſit, poſſe, vel nõ poſſe ſufficere erit iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem ſententiã probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari poteſt ex quadam *b* lege. Cum enim Modeſtinus retuliſſet Antonij Pij conſtitutionem de numero medicorum, rhetorum, & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, ſubiũxit, ibi, in maximis vrbibus atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem ſit iſte numerus, ibi non ſtatuitur, & propterea relinquitur iudicis arbitrio.

a Glo. in d. §. ac deinde v. exig. Card. in verſ. extra ciuitates, q. 6. v. rabin. nu. 9. & 10. Sylu. v. confeſ. 2. n. 10 Menoch. lib. 2. de arbi. centur. 5. caſu 465.

b l. ſi duas. §. docet. ff. de excuſat. tuto.

Sexto eſt notandum, quod prælati ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquẽ ex electis, vt patet ex dicta Clemẽtina, & ſi loco repulſi alius ſubrogetur, etiã ille ſecundũ gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli, non autem ſine cauſa. Si verò prælati abſolute nolunt dare licentiam dicto modo petẽtibus, ſ. humiliter, ſicut decet, nihil refert, quia eis licentia authoritate apoſtolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire poſſunt confeſſiones ſecundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorũ prælatorum in hoc firmam ſententiam. Si vero prælati non expectata præſentatione præmonẽtes dicãt. Non præſenteris aliquos, quia nõ admittemus, ſecundum Cardinalẽ audire poſſunt, ſine alia præſentatione. Si verò expreſſe non recuſa͡nt admittere, ſed non dant licentiã, vel negligunt ſecundum gloſſam, locum habet hic priuilegium poſt trinam monitionẽ, vel requiſitionẽ. Tum, quia huiuſmodi præſentatus, & ſine cauſa ab Epiſcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, ſicut regularis petẽs licentiam tranſeundi ad aliam religionẽ ſtrictiorẽ, negata ea ſine cauſa habetur pro licẽtia donato, iuxta ea quæ traduntur in iure. *c* Et ſicut Abbas qui petijt tertio benedictionẽ ab Epiſcopo habetur pro benedicto ſi eã ſibi deneget, vt ex ſacris canonibus educitur. Quod exemplis illuſtrat Viualdus *d* in ſuo candelabro aureo ſuppoſito, ꝙ Epiſcopi approbando Minores & Prædicatores habent ſolum nudum miniſterium approbandi. Primum exemplum eſt. Papa concedit mihi beneficiũ hac conditione, ſi Epiſcopus inuenerit per examẽ me eſſe ſufficientẽ & idoneum, & clarũ eſt quod ſtatim, ꝙ inuentus fuero idoneus ab Epiſcopo, collatum eſt mihi beneficium, non ab Epiſcopo, ſed à Papa. Quod ſi Epiſcopus abſque iuſta cauſa negaret mihi approbationẽ, faceret mihi iniuriã, & ad intereſſe tenetur, ſi aliquod dãnũ mihi eueniſſet. Aliud exẽplum eſt in matrimonialib. diſpenſationibus, quãdo Papa facta diſpẽſatione cõmittit ordinario, vt facti veritate per informationẽ reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam ſi facta informatione legitima cõſtet de veritate, Epiſcopus ſine iuſta cauſa dictum coniugiũ prohiberet, contrahere volentibus, iniuriã procuſdubio maximã irrogaret. Sic in propoſito. Papa concedit Minoribus, & Prædicatoribus ſecundum formã Clementinæ, *dudum* iuriſdictionẽ ſuppoſita approbatione ordinariorũ, negata ſine cauſa tali approbatione, ipſis ſine dubio iniuriã facit, quo caſu Sũmus Pontifex, vt patet omnium voluit iniuriæ ſatisfactionẽ dictis regularibus condonare ipſis iuriſdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

c c. 1. de ſup. neglig. prælat.

d Viualdus in cande. tit. 5 de abſolut. n. 27. & 152. nu. 1

ARTICVLVS II.

Vtrum iſta forma præſentandi ſecundum dictam Clementinam ſit à Concilio Tridentino ſublata.

RESpondeo dicendo, quod in Concilio Tridentino, prout relatum eſt in articulo ſuperiori, ſtatuitur, *nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur & approbationẽ quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacunque, etiam immemorabili non obſtantibus.* Quod decretum exiſtimo non derogare decretalem Concilij generalis Viennenſis relatam in dicta Clementina reſpectu illius, quod tradit de approbatione confeſſariorum regularium ordinum Prædicatorum, & Minorum. Quod ſequẽtibus rationibus comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in ſua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehenderetur. Prima, quia dicit non obſtantibus priuilegijs. Secunda, quia Concilij Trident. decretum eſt lex generalis poſterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam conſtitutionem, conſequenter videtur reuocare aliam primam ipſi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictam Clemẽtinam eſſe reuocatã. Primo quia fratrib. Minoribus, & Prædicatoribus, de quibus ſolùm loquitur Clementina, cõperit confiteri ſeculares virtute delegationis, & cõmiſſionis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ commiſſio, & delegatio ipſis eſt commiſſa in dicta decretali, & ſtatuto concilij Viennẽſis. Quæ decretalis eſt inſerta in corpore iuris, ſicut ſunt inſertæ aliæ leges communes Eccleſiaſticæ; & habet eandem & vim, ac virtutem, quam habent aliæ leges, propter quod ſub dicto nomine priuilegii minime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba ſecundum communem & moralem modum loquendi, prout dicitur in iure. *e* Et ſecundum communem, & moralem modum loquendi iuriſperitorum per hoc nomen priuilegium ſimpliciter, & abſolute dictum non intelligimus illud, quod eſt in corpore iuris inſertum. Vnde concluditur nolle Cõcilium Tridentinum in illis verbis priuilegii decretalem ſupradictam comprehendere. Si enim ipſam vellet comprehendere aliquid aliud adderet, cum priuilegium in ea contentum ſit ius commune in Concilio generali Lateranenſi confirmatum. Et noſtra ſententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quædam ſententia diffinitiua, data ratione cuiuſdam controuerſiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cum ſit ſententia diffinitiua, minime ſub nomine priuilegii continetur.

e ca. ex literis de ſponſali. l. liberorum. §. quod tamen caſſius. ff. de leg. 3.

Secunda ratio eſt, Nam Papa Sixtus IV. vocat dictam Clementinam ius commune dicens, *Per hoc tamen ipſi fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quo minus ſecundum iuris cõis & priuilegiorum eiſdẽ conceſſorum diſpoſitionem confeſſiones audire valeant, & pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris diſpoſitionem ad Clementinam ſupradictam referunt, cuius virtute Minores & Prædicatores confeſſiones ſecularium audiunt.

Tertia ratio eſt. Nam Concilium Viẽnenſe & ipſe ſummus Pontifex Clemens vocat eam decretalem, vt patet ex verbis ibi. *dudum à Bonifacio Octauo prædeceſſore noſtra infra ſcripta dicta* Decretali, & Sũmus Ponti-

a Bonifac. in extrau. ſuper cathedram de ſepult.

Pontifex Bonifacius *a* vocat eam ſtatutum, & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Diligenti cum fratribus noſtris deliberatione præhabita ſuper eo ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum ſtatum partium prædictarum ad ſalutis animarum fidelium incrementum de ipſorum fratrum conſilio authoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus.* Quæ verba ſatis clare deſignant, hoc non eſſe priuilegium ſed legem communem maximo conſilio & conſideratione ab Eccleſia Romana editam.

Item probatur noſtrum intentum ex proœmio Clementinarum, vbi ſummus Pontifex præcipit, quod omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in ſcholis, & in iudicio per eas gubernentur, quod ſolùm dicitur de legibus eccleſiaſticis.

b Seſſio. 25. de regul.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *b* loquens de quarta funeralium à Mendicantibus ſoluenda præcipit, quod ſoluatur non obſtante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Concilium appellare dictam Clementinam legem, prout diſtinguitur contra priuilegium. Quod probatur.

Quarta enim ſoluitur per dictam Clementinam, & Concilium Tridentinum vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, ſupponens ipſam eſſe legem communem. Et confirmatur. Nam quæro à Dominis Epiſcopis, quo iure debetur quarta parochis? Certe reſpondent, quod iure communi. Quæro deinde, vbi eſt hoc ius commune? Non eſt aliud, niſi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina ſecundum ipſos Dominos Epiſcopos eſt vere ius cómmune reſpectu quartæ funeralis, quare reſpectu præſentationis confeſſorum regularium erit dicenda priuilegium, & non ius commune, cum in ea non ſolùm ſtatuatur id, quod pertinet ad quartam funeralem, ſed etiam id, quod pertinet ad confeſſariorũ præſentationem, & approbationem? Denique Bartolus *c* mouet hanc quæſtionem in forma quærens. Vtrum lex de nouo inſtituta deroget priuilegia poſita in corpore iuris, dicendo non obſtantibus priuilegijs? Et reſpondet, quod non, niſi ſpecialiter de ipſis mentionem faciat, etiam ſi apponat quaſcunque non obſtantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inſerta iam induunt ſibi aliud nobilius nomen. Nō enim ſolùm ſunt leges priuatæ, ſed etiam leges communes, & generales.

c Bart. in l. 1. ver. vel diuerſius. in auth. qua in prouincia. vbi gl. circa fin. ver. dic erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bart. in extrau. ad reprimendum in glo. in v. nō obſtātib. verſ. nota etiam.

Et hanc ſententiam tenet Paulus de Caſtro & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mandoſius & Beroius, & in Concilio Tridentino aſſuerunt viri grauiſſimi, in vtroque iure eximij, qui optime præ oculis habebant hanc *d* doctrinam, & intelligebāt, Clementinam non derogari per illam non obſtantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Calienſis iuris conſultus præſtantiſſimus.

d Pan. de Caſtro in l. 1. ff. de legi. nu. 2. Felin. in ca. 1. de reſcr. n. 18. Doct. in l hæres. abſens. ff. de iudi. Mando. de ſign. gr. fo. 5 a. p. 2. no. 1. v. priui. in corpor. iur. Bero. in ca. ſicut Romana ante n. 69. de reſcr.

In dicta enim ſeſſione vigeſima tertia capite decimo quinto, ponit pro concordata ad marginem dicti capituli decimi quinti Clementinam dudum §. ac deinde, de ſepulturis, innuens dictum decretum decimum quintum in nullo derogare dictam Clementinam dudum. Et hanc opinionem tenet Doctiſſimus Nauarrus *e* affirmans, quod expedit iura concordare iuxta ea, quæ in iure *f* notantur. Vnde concordat Concilium Tridentinum cum dicta Clemētina, quod ſcilicet Concilium Tridentinum limitetur per eam ob rationem ſpecialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænandam, ſcilicet quorundam Epiſcoporum duritiem. Sed contra ſupradicta quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiam ſpecialem non concernentem Eccleſiā vniuerſalē, ſed ſolùm concernentem religiones in eas expreſſas Minorum, ſcilicet & Prædicatorum, & per conſequens potius eſſe priuilegium, quàm legem communem eccleſiaſticam.

e Nau. in mā. c. 27. nu. 260. & in miſcel. 1. de præſent. confeſ. reg.

f c. cum expedia. de elect. li. 6.

Huic argumento reſpōdetur, quod ſi ex eo, quod cōcernit perſonas, & religiones ſpeciales debet dici priuilegium, conſequenter debemus concedere quàm plurimas decretales in corpore iuris inſertas eſſe plura priuilegia. Plurima enim dirigūtur, vt videre eſt in corpore *g* iuris canonici, ad Eccleſias particulares. Secundo reſpōdetur, quod fratres Minores, & Prædicatores habent miniſterium confitendi non iure ſpeciali, ſed ex conceſſione, & priuilegio inſerto inter ius commune eccleſiaſticum. Vnde etiamſi talis conceſſio rem cōcernat particularem, non propterea amittit nomen canonis & legis eccleſiaſticæ, nam ſufficit quod ſit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune reſultet, vt docte probat noſter pater frater Alfonſus de Caſtro, *h* Et non eſt dubium dictam Clementinam fuiſſe editam in fauorem populi Chriſtiani ad ſalutem animarum, cum in prædictis religionibus ſint viri illuſtres in doctrina, & ſanctitate potentes in opere, & ſermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione ſummus Pontifex ibi ordinat eos coadiutores proprium ſacerdotum, & Heu, Heu, ſi deficerent in Eccleſia Dei confeſſarij regulares ad purificādas animas fidelium deſtinati. Si enim per vnum menſem deficerent, ſentirent certe domini Epiſcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles, ſicut oues balantes & errantes, ſitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, conſolationem ſpiritualem, & medicinā virtute ſacramentorum profuſis lachrymis & gemitibus inenarrabilibus poſtulantes. Conſiderent hæc, & mente reuoluant Domini Epiſcopi, amore proſequantur ſuos coadiutores, & proprios ſacerdotes. Dico proprios ſacerdotes. Nam doctiſſimus pater Soto *i* poſt alios reſoluit commiſſionem ipſis fratribus ad audiendas fidelium confeſſiones conceſſam eſſe maxime conſonam & conformem decreto capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, in quantum dicit cōfeſſiones debere audiri à proprio ſacerdote, vel de licentia ipſius proprij ſacerdotis.

g Titu. de reſcrip. & tit. de offi. iud. deleg.

h Caſt. li. 1. de leg. pænal. c. 1. circ. medi.

i Sot. in 4. dis. 18. q. 4. ar. 4.

Reſtat modo probare, quod nō ex eo quod Concilium Tridentinum eſt lex generalis poſterior debemus dicere derogare Clementinam dudum, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod leges tam ciuiles, quàm Eccleſiaſticæ duobus modis conſiderantur. Quædam enim ſunt generales omnes comprehendētes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendum, & has leges appellant iuris conſulti generis. Aliæ ſunt leges, quæ nō cum omnibus loquuntur, ſed cū perſonis particularibus, vt leges loquentes de prætoribus, de pupillis, viduis & orfanis, quæ non loquuntur cum omni populo, ſed cum certa perſonarum ſpecie, & has vocant ipſimet iuris conſulti ſpecies. Quo ſuppoſito, regula iuris eſt, quod hæ leges debent accipi hoc modo, publicata enim lege generica, nō proinde derogatur ſpecifica ſpecialis, ſi de ea nulla omnino mentio fit. Imo remanet ſpecifica ſpecialis in ſua via, & currit ſimul generica generalis iuxta regulam *K* dicentem generi per ſpeciem derogatur.

K c. generi per ſpecié. de reg. iur. lib. 6.

Sed, vt hoc omnibus pateſiat, oportet exemplis illuſtrari. Eſt quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium poſſint portare arma ſine eo, quod ab aliquo miniſtro iuſtitiæ poſſint ab his ſpoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo ſub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis ſpecialis facta mentione. Quæro, vtrum filij nobilium

arma

Digitized by Google

arma potentes virtutæ dictæ legis ſpecialis incidāt in pœnam legis generalis poſterioris? Reſpondetur ab omnibus, quod nō, cum iſta lex poſterior ſit generalis, & prima ſpecialis, & generi detrahitur per ſpeciem. Aliud exemplum proponitur a gloſſa in dicta regula. Edit Rex legem, quod quicunque tranſgreſſus fuerit quamcunque ſuarum legum, ſit ad arbitriū iudicis puniēdus. Eſt alia lex antiquior dicēs, quod qui eas tranſgreſſus fuerit certā ſoluat quantitatem, tranſgrediens eā non tenetur ad luendam pœnam arbitrio iudicis relictam, ſed ad pęnā legis ſpecialis, quia generi per ſpeciem derogatur. Quo prælibato, dubio propoſito reſpōdetur, quod canon Concilii Tridentini eſt lex generalis, ſi quidē ait, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi ob ordinario approbationē obtineat at Clementina dudum, eſt lex ſpecialis, loquens ſolum cum duabus religionibus, ſcilicet, Prædicatorum, & Minorum. Et ſic Concilij lex generalis non derogat ſpecialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per ſpeciem, ſicut per generalem diſpoſitionem nunquam particulare tollitur priuilegiū aliquibus in alia diſpoſitione conceſſum, pro ut cum communi tradunt Iacobus [a] Simoneta, & Antonius Gabriel, & optime Ioannes Redin, & Caſſaneus. Nunc autem, vt veritas magis eluceſcat oportet argumentis in contrarium reſpondere.

Ad argumenta.

NOn deſunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum eſt deſumptum ex Cōcilio Tridentino [b] ſuperius allegato ibi, *Nullum regularem.* Videntur enim hæc verba ſuperflua, & nullius virtutis, ſi per dictum canonem Clementina dudum minime reuocatur. Huic argumento reſpondetur, quod regulares ſunt in multiplici differentia. Quidam enim ſunt Auguſtinienſes, alii Carmelitæ, alij Mercenarii, alij Trinitarij, alij Hieronymiani, alii Carthuſiani, alii Minimi, &c. Et in his omnibus vniuerſalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in aliis tamen verificari certum eſt, prout infra explicabimus. Nec obſtat quod illa negatiua nullum, regulārem nullum excipiat. Nam reſpondetur, quod illa negatiua eſt lex generalis poſterior, & generi per ſpeciem detrahitur, & ſic detrahitur generalitati prædictorum verborum per deciſionem dictæ Clementinæ, quæ eſt quædam lex ſpecialis.

[a] Sim. de reſc. bene. q. 99. nu. 27. Anto. Gab. lib. 6. commu. opin. tit. de legi. concl. 1. Redin. de maieſ. princ. § non armis ſolum decoratam. 2 pa. nu. 187. Caſſ. conſ. 32. n. 15.
[b] Seſ. 23. c. 15

Secundum argumentum deſumitur ex quadam Decretali dicente, [c] quod princeps faciens legem, viſus eſt derogare priorem, cum totum ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Reſpondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter eſt intelligenda, ita quod edente principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia, magna enim ex hoc abſurda ſequerentur. Primo enim hoc eſt contrà mentem omniū Doctorum quærentium, vtrum lex poſterior deroget priuilegia inſerta in corpore iuris, nulla de his priuilegiis facta mentione. Præſupponunt enim, quod dicta lex poſterior abſolute promulgata non ea derogat. Certe ſi dicta decretalis vellet dicere, quod lex noua a principe promulgata derogat quid quid in ea materia a principe eſt decretum, neſcio ad quid ſupra dicta quæſtio a Doctorib. excitatur. Secundū abſurdum eſt. Na ſi ſic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per ſpeciē detrahitur. Accipi ergo debet ita

[c] c. licet de conſtit. lib. 6.

vt regula iſta generalis, in ſuo robore permaneat, & per conſequens habet locum, quando duæ leges contrariæ edūtur. Pro cuius rei clara explicatione eſt notandum quod ſecundum ius nō dicūtur duæ leges contrariæ eo ſolo, quod vna ſit affirmatiua, & alia negatiua circa eandem materiam, ſicut aliqui non bene rem hanc callentes perperam intelligūt, toto cælo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad noſtrum propoſitum duæ leges contrariæ, quando ſunt incompatibiles. Verbi gratia duæ leges generales, videlicet, Compatres poſſunt contrahere matrimonium, compatres non poſſunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, ſcilicet, quod princeps edens legem cenſetur contrariam derogare, etiamſi ipſius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus ſimul compatibilibus, vt ſunt vna vniuerſalis negatiua, & altera ſpecialis affirmatiua, vt in exemplis ſupra poſitis ſatis paret. Ex quibus colligitur, quod cū Decretum in dicta Clementina ſit lex quædam ſpecialis concernens tantum fratres Prædicatores, & Minores & Concilium Tridentinum ſit quædam lex negatiua generalis vtraque compatibiliter concurrere poteſt ſine eo, quod vna per alteram derogetur, aut annulletur. Bene enim compatitur, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi per examen ſit ab ordinariis approbatus, & quod regulares ordinum prædicatorum & Minorum ab hac regula generali ſint exempti, cum eos ius Pontificiū commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cum generi per ſpeciem detrahatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum præſentatio, & approbatio religioſorum habeat aliquam formam.

REſpondeo dicendo, prout ex ſuperioribus patet, quod forma præſentationis confeſſariorū regularium ponitur a Clemente [d] Quinto. Et vt ambages dictæ formæ, quæ moleſtiā videntur cauſare euitentur, accedant Prælati regulares per ſe, vel per alios ab ipſis deputandis humiliter, ſicut decet ſeruos Dei, & paupertatis ſanctiſſimæ ſectatores ad dominos Epiſcopos, & ſic humilitatem ſectantes ab ipſis omnia, quæ ad conſolationem animarum ſpectant faciliori negotio conſequentur, quam ſi aliter procedant. Vidi enim aliquando præſentationem ex parte cuiuſdam prouincialis factā coram quodam Domino Epiſcopo hoc modo propoſitam, Præſento apud tuam Reuerendiſſimam dominationem. N. ad concionandum, & ad audiendas, ſecularium confeſſiones deputatum, vt tua dominatio iuxta Clementinam, dudum, de ſepulturis, ipſum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Epiſcopus tali præſentatione propoſita indignatione commotus noluit annuere ſupplicatis, dicens per Concilium Tridentinum Clementinam, dudum, eſſe reuocatam, & in dicta præſentatione minimè ipſius mentionem fieri debuiſſe. Vnde, vt his controuerſiis obuietur, accipiat lector præſentationem Breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè conſonam, quam mutatis mutandis a doctiſſimo & noſtræ Hiſpaniæ literis & ſanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro [e] in ſuo Manuali Hiſpano mendicaui.

Reuerendiſſime D. dominationi veſtræ ſupplex orator frater, N. ſalutem in D. Ieſu, ac arbitram cum pari

[d] Cle. dudum.

[e] Na. in man. c. 27. nu. 267.

animi ſubmiſſione reuerenter. Cũ iuxta priuilegia præfato ordini noſtro pridem à ſanctiſſima Sede Apoſtolica conceſſa, & intra corpus iuris incluſa confeſſarij eiuſdẽ ordinis ad audiendas confeſſiones ſacramentales ſecularium pœnitentiũ alicuius ciuitatis, vel diœceſis inſtituendi debeant præſentari prælatis eorum, vt ab ipſis, ſi eis videbitur examinẽtur, & approbationẽ obtineant iuxta in ipſis priuilegijs contenta, & à Concilio Tridentino approbata, vt bona ipſorum venia gratia, & licentia id faciant. Ideo quàm humiliſſimo animò poſſum ſupplex ipſe ſublimen atque ampliſſimam dominationem veſtram etiam, atque etiam rogo, & oro, idque bona, atque certa ſpe, quam veſtra iſtius animi benignitas largiſſimã promittit, vt infra ſcriptos fratres legitimè ſecundũ noſtri ordinis ſtatuta idoneos pro veſtra in ordinem noſtrum beneuolentia, & pro noſtra in veſtram benignitatẽ ampliſſimam deuotione habeat pro legitimè præſentatis, ac perinde admittat eos ad confeſſiones ſubditorũ ſuorũ audiendas, ac ſi omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino ſeruata eſſent. Quo nos quoque ſpeciali deuotione ac magis moueamur ad exorandam diuinam, eandẽque immenſam Dei benignitatem, & Clementinam, quo veſtram Reuerendiſſimam amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen, in fine huius præſentationis debent ſcribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quod dicta Clementina; dudũ etiam concedit Epiſcopis, vt examinent fratres, cum ipſis concedat authoritatem ad negandam licentiam præſentatis iuſta id cauſa ſuadẽte. Et ideo in forma dictæ præſentationis addidi illa verba ibi, & Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quo ad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum eſt in ſuperioribus, quod Epiſcopo nolente pertinaciter ſine cauſa fratres *Minores*, & Prædicatores approbare, habeantur pro præſentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præſentatio, & approbatio confeſſorum regularium ſit perpetua.

RESpondeo dicendo, quod non videtur ſufficere quod Regularis in vna diœceſi ſemel approbatus, ſit perpetuo in alia diœceſi approbatus. Quia Medicos corporales ſemel approbatos, poſſunt ſuccedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis ſuæ prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non ſolùm in medicis contingit, ſed etiam in Grammaticis, & oratoribus, & ſimilibus, prout tradunt quædam Gloſſa, *b* & communiter Doctores cum Bartolo, & Dyno. Imo approbari ad vnum officium etiam mechanicum poſſunt amplius examinari, & ſi neceſſe ſit, reprobari, prout tradunt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & ſequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculum verſetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* ſatis conſtat, quod dicti confeſſarij erunt iterum examinandi per quemlibet Epiſcopum loci, vbi volunt confeſſiones audire, quamuis ab alijs ſint examinati. Potuit enim eſſe, quod male fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd poſtea fuerint facti deterioris conditionis; iuxta ea, quæ tradit doctiſſimus Oldradus. *e*

a l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de mune & hono. l. 2. C. de profeſſo. & medi. li. 10. ſed reprobari. ff. de excuſat. tut.
b Gloſſa. & DD. in l. Pomponius. ff. de nego. geſt.
c Abb. col. pe. verſ. & ex prædictis in c. cũ venerabilis de exceptionibus.
d l. cum ſit ars artium de ætate & qualit.
e Oldrad. conſil. 8. nu. 1.
f Clemen. dudum. § ſi uero vbi Card. q. 1 Na. c. 28. n. 6. 192.

His tamen non obſtantibus in Cõcilio Viennenſi, vt conſtat ex dicta Clementina, *f dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, conceſſum eſt fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod ſemel præſentati & admiſſi non indigent noua præſentatione, etiam ſi aliquoties exierint diœceſim, ad quam fuerint præſentati, quod ipſum tenent Corduba, *g* & Sotus.

Neque his obſtat decretum Concilij *b* Tridentini, ordinantis, quod *nullus regularis poſſit audire confeſſiones ſecularium, etiam presbyterorum, niſi ab Epiſcopo obtineat approbationem*. Nam reſpondetur, quod licet in bulla Cruciatæ ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad poteſtatem examinandi confeſſores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præſentationem perpetuam regularium, cum concilium ſolùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur; non autem præcipit, vt toties quoties, Epiſcopi voluerint examinare nouæ approbationi ipſi regulares ſubdantur. Imo modo teneo in nullo quo ad præſentationem confeſſorum dictam Clementinam a concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinariis, vt poſſint regulares examinare, cauſa ad id interueniente, cum ea ſubſiſtente poſſint ab ipſis reprobari, & repelli, vt in dicta Clementina ipſis expreſſe conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipſi enim eandem cenſentur habere authoritatem, ac presbyteri curati. Quare ſicut non poteſt Epiſcopus curatos compellere ad examen, quia ipſo iure ſunt presbyteri curati idonei confeſſores, prout in eodem concilio habetur *i* ita dicendum eſt de religioſis ordinum Prædicatorum & Minorum, cum ipſo iure ſecundum deciſionem dictæ Clementinæ ſemel approbati pro curatis ſint habendi. Licet enim aliarum religionum confeſſarij habeant ad abſoluendum iuriſdictionem delegatam, confeſſarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præſentati, & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non deſunt qui dicãt iuriſdictionem habere ordinariam, inter quos eſt Marcus Antonius Cuccus. *K* Illi ergo confeſſarij, qui poſſunt ab Epiſcopis iterum examinari, approbari, & reprobari ſunt illi, qui a iure non habent idoneitatem, non autem confeſſarij ordinum Prædicatorum, & Minorum, qui a iure eam habent, quorum approbatio perpetua eſt. Et ita eam eſſe perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipſo edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus conſtitutione, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit conceſſa a Pio V. in fauorem Mendicantium, ſuam tamen reuocationem ad terminos ſacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores, non ſit contrarium ſacris Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifeſtè ſequitur, non eſſe per Gregorium XIII. reuocatum.

g Cordu. in addit. ad conſ. pen. tit. præſenta. confeſſ. Sot. in 4. d. 18. q. 4 ar. 3. pag. 85. col. 1.
h Conc. Tri. ſeſ. 23. c. 15.
i Conc. Trid. vbi ſup.
K Cuc. lib. 1. maio. inſti. ti. 4. de ſacr. pœnit. nu. 190. & 191.

Nec his obſtat alia poſterior conſtitutio eiuſdem Pij Quinti, Data Romæ apud diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Menſis Augusti, Pontificatus ſui anno ſexto. *In qua perpetua conſtitutione cenſuit, decreuit, & declarauit, quod hi qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari, ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nã reſpõdetur, quod hæc Bulla & cætera omnia per Pium V. ordinata, ſunt per dictã conſtitutionem Grego-

Digitized by Google

Gregorij III.decimi,quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole*,redacta ad diſpoſitionem iuris communis, & Concilij Tridentini,& ſecundum ius cõmune Clementinæ, *dudum*, non reuocatũ per Concilium Tridentinũ fratres Prædicatores & Minores ſemel approbati,ſunt idonei confeſſores, & non debent iterum examinari,& approbari,aut reprobari a ſucceſſoribus Epiſcopis. Et licet alij Mendicantes ſub dicta Bulla Pij V.comprehendantur, prout infra ventilabitur,Prædicatores tamen, & minores minime comprehenduntur.

Nec etiam obſtat declaratio illuſtriſſimorũ Cardinalium pro Concilio Tridentino data tempore Sixti V.Pontificis maximi.Cui aliam ſimilem aſſerit Viualdus *a* fuiſſe datam ab illuſtriſſimis Cardinalibus in menſe Iunij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo.Declaratio,quæ ſub forma breuis ad manus meas peruenit eſt hmõi.

a Viuald. in ſuo cãdel.aur. 1.p. tit.de con feſſ.n.28.pag. 91.col.1.

Congregatio Cõcilij cenſuit regulares ad audiendas in ciuitate,& diœceſi ſecularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos,iterum ab eodẽ Epiſcopo non eſſe examinandos,Cæterum à ſucceſſore poſſe iterum examinari iuxta conſtitutionẽ ſanctæ memoriæ Pij Quinti,datam octauo Idus Auguſti Pontificatus ſui anno ſexto,quæ à fœlicis recordationis Gregorio Tertiodecimo non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A.Card.Garraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur,quod reſpõſio ſupraposita ad cõſtitutionem minimè eſt admittenda. Quod reſpectu regularium, qui non ſunt ex ordine Prædicatorum & Minorum fateor quidem: at reſpectu fratrum iſtorum ordinum non admitto. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod minores & Prædicatores non habent ſuam perpetuitatem ad audiendas vtriuſq; ſexus fidelium confeſſiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inſerti,ſed ratione iuris communis,prout ſtatim demonſtrabimus. Et dicta conſtitutio Pij V.dicitur in dicta declaratione, quod non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini,quod quidem concedimus.Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio nõ loquitur cum fratribus Prædicatoribus, & Minoritibus.Cum perpetuitas confeſſorum dictorum ordinum a iure communi habeatur, & non per priuilegia,quæ tantum a Gregorio Tertio decimo ſunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis ſacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius ſententiæ proferam in medium reſcriptum quoddam illuſtriſſimi Domini Camilli Caietani Nuntij Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente Octauo.

Camillius Caietanus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Patriarcha,Alexandrinus,& S.D.N.Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui einſdemque ſedis in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate legati de latere Nuntius: vniuerſis & ſingulis ordinarijs locorum,eorumque officialibus generalibus ſeu foraneis,necnon parochialium Eccleſiarum rectoribus ſeu vicarijs perpetuis eorum loca tenẽtibus infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis ordinis fratrum Minorũ S.Franciſci conſtitutis ſalutem in Domino. Noueritis pro parte diſcreti viri fratris Bartholomæi de la Penna prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela,& relatu ad audientiam noſtram perueniſſe,quòd licet fratres dicti ordinis ſemel Prædicatores,& confeſſores ab aliquo Epiſcopo ipſi iuxta quandã conſtitutionem perpetuam fœlicis recordationis Pij Papæ V deſuper editam,amplius examinari non poſſint,nec debeant, & iuxta ſua antiqua prileuigia per diuerſos Sũmos Pontifices conceſſa defunctorum corpora,& cadauera quando Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradenda apportãtur,ſi quando ex defunctorum diſpoſitione,at aliàs vocantur aſſociare,ac certam ratam quartæ funeralium accipere poſſint ac debeant,nec deſuper à quocunque contra cõſtitutionem ac priuilegiorũ huiuſmodi formã & tenorẽ moleſtari perturbari,ac inquietari poſſint. Nihilominus multi veſtrũ fratres,& profeſſores ordinis S.Frãciſci ac prouinciæ huiuſmodi circa præmiſſa vijs indirectis moleſtare,perturbare,& impedire præſumunt. Quare fuit pro parte ipſorũ exponẽtiũ ad nos recurſum,nobiſque humiliter ſupplicatũ quatenus eis in præmiſſis efficacis defẽſionis auxilio aſſiſtere dignaremur. Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõſtitutionũ apoſtolicarũ deſiderantes circũſpectionibus veſtris,venerabiles Patres,Epiſcopis, & Archiepiſcopis atque alijs etiã maioribus prælatis in virtute Sãctæ obedientiæ,& ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ,necnõ vobis officialibus vicarijs,ac rectoribus & vicarijs perpetuis parochialiũ Eccleſiarũ ac loca tenẽtibus,omnibuſque alijs,quos præmiſſa quomodolibet cõcernũt ſub excommunicationis maioris latæ ſentẽtiæ alijſque cẽſuris,& pœnis arbitrio noſtro imponẽdis,& applicandis diſtrictè præcipiẽdo mãdamus,ne dictos fratres S.Frãciſci dictæ prouinciæ circa audiẽdas ſeculariũ prædicationes & cõfeſſiones,aſſociationes funeraliũ atq; earũ rata percipiẽda cõtra conſtitutiones & priuilegia eiſdẽ exponẽtibus dictoque ordini per Sedẽ Apoſtolicã cõceſſa,quouis,modo directè,vel indirectè, mediatè, vel immediatè, per ſe vel per aliũ,ſeu alios,aut interpoſitas perſonas impedire,perturbare,aut inquietare præſumatis,aut audeatis, ſeu aliquis veſtrũ audeat,ſeu præſumat cõtrarijs nõ obſtãtibus quibuſcũque Data Madritij Toletanæ diœceſis anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto,die verò ſecunda Menſis Aprilis,Pontificatus eiuſdem S.D.N.Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus Nuntius Apoſtolicus.Antonius Bole Abbreuiator.

HOc tranſumptum ex authẽtico originali propria manu tranſcripſi,manu cuiuſdam notarij publici conſignato fidem facientis coram teſtibus de iure requiſitis fuiſſe a reſcripto originali illuſtriſſimi Domini Nuntij extractum.

Sed reſtat modo reſpondere rationi dubitandi in articulo quæſtionis propoſitæ, quomodo dicti fratres Minores,& Prædicatores appprobati ab vno Epiſcopo ad ſecularium confeſſiones audiendas, non poſſunt ab eo,neque ab eius ſucceſſoribus examinari,cum contrarium videamus practicari in medicis,& in artificibus mechanicis: in quorum miniſteriis multo minus periculum verſatur. Huic rationi reſpondetur,quòd hoc fuit ita a Sede Apoſtolica conceſſum propter præſtantiſſimos viros in dictis religionibus exiſtentes vberes fructus ſpirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum prælati inuigilant maximè ſuper eorum ſufficientia, eos ſæpè ſæpius examinando. Adeò, vt in noſtra Minorum religione particulari ſtatuto caueatur,vt in qualibet viſitatione rigoroſo examini a patribus prouincialibus ſubdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de iſta prælatorum cura, & ſolicitudine confidentes eos poſtquam ſemel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodemque approbati amplius ab eo,& eius ſucceſſoribus examinari,approbari,vel reprobari, niſi particulari commiſſione ipſis a Sede Apoſtolica conceſſa. Et ſic in Concilio *b* Tridentino ipſis, vt legatis a latere, (qui habent in ſuis prouinciis eandem authoritatem, quam habet Summus Pontifex,exceptis his in quibus ipſi coarctantur, & reſtringuntur, vt tradit Syluester *c*) delegatur facultas, quia poſſunt procedere contra dictos Prædicatores, & confeſſores

b Seſ.5.c.2.de reform.

c Syl.ti.delegatus.nu.21.

ſcandala in populo ſeminantes, & errores in confeſſionibus, & prædicationibus dicentes.

Vnde vtiliſſimè Pius Quartus Pōtifex maximus ordinauit, quod Sanctæ Inquiſitionis tribunal procedat contra confeſſores, qui in actu confeſſionis, vel iuxta actum confeſſionis mulieres ad peccandū ſollicitant, Cuius Summi Pontificis conſtitutionē in præſentiarum referam. Cuius tenorem fideliter deſumpſi ex archiuo ſacræ Inquiſitionis generalis Olyſiponenſis, copiam libri *a* in quo continebatur mihi faciente illuſtriſſimo Domino Antonio de Noroña Epiſcopo Eluenſi, & Commiſſario Generali Sanctæ Cruciatæ, & Inquiſitore generali Sanctæ Inquiſitionis Regnorum Portugalliæ.

a Habet. in lib. inquiſit. gen Olyſipon. manu. ſcript. tit. 1. p. 134.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi in Regno Hiſpaniæ hæreticæ prauitatis Inquiſitori Generali Pius Papa Quartus.

Venerabilis frater, ſalutem & apoſtolicā benedictionē, Cum ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia accepimus diuerſos Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarū, atque etiam in ciuitatibus, & diœceſibus curam animarū habētes, ſiue eam pro alijs exercentes, aut aliàs audiendis confeſſionibus penitentium deputati in tantam proruperint iniquitatē vt ſacramento pœnitentiæ in actu audiendi confeſſiones abutantur: nec illi, & qui id inſtituit Domino *Deo, & ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto iniuriam facere vereantur mulieres videlicet pœnitētes ad actus inhoneſtos dum earum audiunt confeſſiones, ad alliciendo, & prouocando, ſeu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentū huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis grauio ū peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo in diuinæ maieſtatis offenſam, & animarū pernitiem Chriſti fidelium ſcandalum non modicum: Nos in animū inducere nequeuntes, quòd qui de fide catholica rectè ſentiunt ſacramētis ab Eccleſia Dei inſtitutis abutātur, aut illis iniuriam faciant fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præſentes cōmittimus, & mandamus, quatenus per te, vel alium ſeu alios, à te deputā cū, ſeu deputandos contra omnes, & ſingulos ſacerdotes dictorum Regnorum ac illarum ciuitatum & diœceſum de præmiſsis quomodolibet diffamatos tā ſeculares quā quorumuis etiam exemptorū, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum ordinū regulares cuiuſcunque dignitatis ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminētiæ exiſtant, tam ſuper præmiſſis quàm ſuper fide catholica, & quid de ea ſentiant diligenter inquiras & iuxta facultatū tibi contra Hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à ſede apoſtolica conceſſarū continentiā & tenorē procedas ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum debita præcedente degradatione ſecularis iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obſtantibus cōſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac Eccleſiarum, & monaſteriorum necnon ordinum quorumlibet quorum ipſi Sacerdotes fuerint etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & cōſuetudinibus priuilegijs quoque, & literis apoſtolicis, ſub quibuſcūque tenoribus & formis, ac cū quibuſcunque clauſulis & decretis etiā motu proprio, aut aliàs quomodolibet conceſſis, etiā iteratis vicibus approbatis, & innouatis, quibus omnibus (eorū tenores præſentibus pro expreſſis habentes) hac vice dūtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque Datum Romæ apud Sanctum Petrū ſub annulo Piſcatoris die decima ſexta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus noſtri anno ſecundo.*

Ca. Glorierius.

Et aduertendum, quod hæc conſtitutio fortioti ratione procedit, quando Sacerdos, vel religioſus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat, Quod ait Salzedo *b* in ſua practica criminali canonica ſcire in caſu quodam grauiſſimo receptū fuiſſe, de quo tamen in 2. tom. in quæſtione de inceſtu erit nobis ſermo.

b Salzed. in pract. crim. c. 8. v. deponatur. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus.

RESpondeo dicendo, quod non eſt dubium, quod fratres confeſſores debitè præſentati, deputati, & approbati ab vno ordinario ad audiendas confeſſiones ſecularium, ſi ſunt in diœceſi, vbi ſunt præſentati & approbati, poſſint audire cōfeſſiones omnium ſecularium ad ſe venietium, prout in fra late explicabimus. Quod autem vertitur in dubium eſt, vtrum religioſus præſentatus, & approbatus pro diœceſi Salmanticenſi, v. g. poſſit virtute dictæ approbationis perpetuò confiteri in omnibus mundi epiſcopatibus? Ad quod concluſione negatiua reſpondetur. Neceſſe eſt enim, vt approbetur in locis, in quibus ſecularium confeſſiones debent audire. Et ſic eſt interpretandum Concilium *c* Tridentinum, quod in quantum poteſt debet conformari iuri communi, in quo ita deciſum eſt teſte Archidiacono, *d* concludente quod Sacerdotes inuitati a presbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confeſſionibus parochianorū audiēdis debent prius obtinere approbationem illius Epiſcopi, in cuius diœceſi confeſſiones audire volunt, nec ſufficere, quod à proprijs Epiſcopis eā obtinuerint, vt colligitur ex argumento cuiuſdam canonis: *e* & quia multū expedit, quod Epiſcopus cognoſcat ſuos coadiutores, & cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura iuxta quandam decretalem. *f* Quod attenta determinatione Cōcilij Tridentini, dicentis, *neminem etiam regularem poſſe audire confeſſiones ſecularium niſi ab Epiſcopis fuerit approbatus* clarius patet, prout nouiſſime aduertit doctiſſimus Palatius. *g*

c Seſ. 23. c. 15

d Archid. in c. perlectis 25 d. nu. 17.

e c. peruenit §. ex ſe. & §. hoc idem 16. q. 1.

f c. vt animarum periculo de conſtit. li. 6.

g Palatius.

Nec his obſtat, quod Clemens *h* VIII. *Conceſſit quod fratres cōfeſſores ordinis Minorū ſemel præſētati alicui Epiſcopo pro cōfeſſionibus audiēdis, vt moris eſt præſentari poſt vnā præſentationem nō teneantur amplius præſentari etiam ſi ad aliā transfeāt diœceſim.* Ex qua conceſſione videtur colligi, quod vnica tātum ſufficit præſentatio pro omnibus epiſcopatibus. Et ita tenet Corduba *i* contra Collectorem, cuius ſententia mihi ſemper dubia fuit. Primo: quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, niſi contrariū expreſſe conceſſum videamus. Secundo, quia ſic conſueuit intelligi alia ſimilis cōceſſio Eugenij Quarti, quæ ait, quod quando fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus, licèt alibi poſtea ad habitādum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, non ſit neceſſarium iterum ſe præſentare eiſdem Epiſcopis, vel ſuos caſus de nouo obtinere. Ita habetur in monumentis *K* ordinum, & in ſupplemento. Priuilegium enim Clementis Septimi debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij Quarti, ſcilicet, quod dicti fratres confeſſores non teneantur amplius præſentari in eadem diœceſi, etiam ſi ſe transferant ad tempus ad aliam diœceſim, & poſtea reuertantur ad diœceſim, vbi primo fuerunt præſentati. Et confirmatur hæc intelligētia: cum enim ſit præiudicialis ordinarijs, debet

h Habet. in comp. mend. tt. abſolut. quoad ſecularis. l. §. 16.

i Cordub. in addit. ad §. 16

K In 1. imp. f. 61. 8. in 2. ſ. 64. conceſ. 71. & in ſuppl. f. 95. conceſ. 34

Digitized by Google

debet ſtricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure *a* notantur.

a cap. olim de verb. ſignif.

Nec obſtat, ſi dicatur, quod ſic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilū deſeruiret eius conceſſio, cum id ipſum iam per Eugenium Quartū fuerit conceſſum. Nam reſpondetur, quod verſatis in lectione priuilegiorum hoc argumentū facillimum eſt. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam ſupplicantium, quod circa eandem rem conceſſiones multiplicantur. Imo, quod confuſionem præ ſe fert maximam, ſæpe ſæpius contingit, priuilegia poſterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea ſine vlla limitatione, & reſtrictione erat impetratum.

Deniq; ex Concilio *b* Tridentino conſtat, hanc opinionem modo neceſſario eſſe ſequendam, cum *nullus regularis*, vt ibi definitur *poſſit audire confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineant*. Quæ verba *Epiſcopis* deſignant non ſufficere approbationē cuiuſcūque epiſcopi, ſed epiſcoporum diœceſum vbi confeſſiones audiuntur prout communiter intelligunt Doctores. Et licet ſupra diximus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementina *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores Clementina tamen ipſa nullum circa hoc continet ſpeciale priuilegium. Licet enim ibi a Sūmo Pontifice ipſis fratribus iuriſdictio concedatur nolentibus epiſcopis eos ſine cauſa admittere; non tamen ipſis cōceditur iuriſdictio pro aliis diœceſibus, in quibus non ſunt approbati. Imo ex eadem Clementina colligitur, hoc eſſe veriſſimum cum ipſis concedatur iuriſdictio ad modū curatorū, & ipſi curati oues alterius diœceſis minime poſſunt confiteri. Et ſic hanc noſtram opinionem tenet Nauarrus. *c*

b Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 16.

c Nau. in d. c. 27. nu. 165.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Cōceſſit, quod cōfeſſarij Societatis, Ieſu ac Prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus ad huiuſmodi munera deputati, quādocunque ſiue in mari, ſiue in terra iter faciant, poſſunt, nō repugnantibus tamen curatis parochialium Eccleſiarum verbū Dei prædicare, & quorūcunque Chriſti fidelium confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij exiſtunt, niſi eorum licētia deſuper obtenta*. Ita refertur in compendio *d* Societatis Ieſu. Quod priuilegium communicatur omnibus confeſſariis Mendicantium ordinum ſecundū formā iuris debitè, & ſemel approbatis ab aliquo ordinario, quādo ipſi ſiue in mari, ſiue in terra iter faciunt; cum, prout reſolutum eſt in hoc 1. *e* tom. Mendicantes fruantur conceſſionibus & indultis Societatis Ieſu.

d In com. Societ. cōfeſſarius

e 1 to. q. 33. articu. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præſentatio, & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.

Reſpondeo dicendo, rem a ſuis fundamentis primæuis deducendo, quod quædam Gloſſa *f* carpit ſcholaſticos, qui ſua peccata confitentur incluſis, id eſt, monachis. Et recte quidem carpit, ſi tempora gloſſamentarij perpendas, quādo nondū facta erat Clemētina *dudū*, de ſepulturis, neq; alia iura extrauagantia, quæ illam præceſſerunt. Hodie verò nō procedit eius reprehenſio, primo in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui ſeruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad cōfeſſiones audiēdas. Quod ipſum eſt dicendū de Eremitis D. Auguſtini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extenſa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem Vigeſimum ſecundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas, *g* quem Antonius & communis ſequuntur. Et idem conceſſum fuit aliis religioſis de quorū numero ſunt Canonici regulares ſanctæ Crucis Conimbricenſis, prout teſtatur Nauarrus *b* Qui aduertit Eremitis D. Auguſtini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incūbere probare, ſe habere prædictum priuilegium. Quanquā enim multi Doctori illuſtri de conſuetudine teſtanti, tenuerunt eſſe credendum, prout tenuit Bartolus, *i* & alij quos referunt Iaſon, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria eſt. Et probatur; quia conſuetudo quid facti eſt, & in his, quæ facti ſunt etiā princeps errare poteſt, iuxta ea, quæ in iure X definiuntur. Vnde ait Baldus, *l* conſuetudinē, quæ contra ius eſt eſſe probandam. Imo Alexander poſt alios affirmat, probandam eſſe cōſuetudinem, etiā ſi plures Doctores in ſuis commentariis de illa teſtentur. Imo docet Aretinus *m* etiam maiori parti Doctorum de conſuetudine teſtantium non credi, quia illi non iurati teſtantur, & teſti non iurato nō creditur, vt eſt notum in iure. Quod idem eſt dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod nō continetur in iure co[mmuni], eſt, quid fact[i], ſicut cōſuetudo. Vnde ſi ne[...]r Auguſtinienſes, Carmelitas, & alios regular[es h]oc priuilegium habere, debent probare illud ha[bere]; quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctiſſimus Nauarrus. *n*

f Glo. in c. placuit. de pæ. d. 6

g And. in c. omnis vtriuſque ſexus col. pen. ſub fin. de pæn. & remiſ.

b Nau. in d. c. placuit, n. 185

i Bart. in l. de quibus. ff. de leg. d. 4. q. pri. nu. 11. Iaſ. pen. co. ibi Roquus in c ſide conſt. fol. 26. col. 4. verſ. 5. quaritur.

X c. 1. de conſt. lib. 6

l Bald in l. ſi quis. §. 1. ff. de pign. Alex. in l. poſt dotem, vlt. carta in pri ff ſol. mat

m Aret. conſi. 138.

n Nauar. vbi ſup. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictā Clementinam *dudum*, quo ad hoc, de quo agimus, cōpetere Auguſtinienſibus, non iure communi, ſed ratione priuilegij præciſe. Et ſic Concilium in quantum ſecundū aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, id, quod ſecundū eam nolentibus Epiſcopis admittere, & approbare ſine cauſa confeſſores ordinum, Prædicatorum, & Minorum pro præſentatis, & approbatis habeantur, & iuriſdictionē habeant actualem ad audiendas cōfeſſiones ſecularium, & imponendas pœnitentias ſalutares, & abſoluendū a peccatis, non limitatur quoad Auguſtinienſes, neque quoad Carmelitas, neq; quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina reſpectu eorum ſit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & conſuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur ſecundo, quod conſtitutio Pij Quinti determinans confeſſores regulares, etiam ordinum mendicantium, ſemel ab vno Epiſcopo approbatos ab eodem Epiſcopo, ſine iuſtiſſima cauſa non poſſe reprobari, at poſſe a ſucceſſore eorum iuriſdictio ſuſpendi, licet non habeat locum in confeſſoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum a iure communi extrauagantis *inter cunctas*, de priuilegiis competat ipſis fratribus perpetuitas approbationis dicente Benedicto vndecimo, ibi, *Datam verò licentiam, per diœceſanorum mortem nolumus terminari*. Quæ extrauagans ad quantū ad hoc nō reuocatur per Clemētinā *dudum*, prout affirmāt Soto *o* & omnes. Imo eſt approbata, cū nihil circa hoc innouet (licet innouet quoad alia ibi cōtenta) habet tamē locum in cōfeſſoribus aliarū religionū. Quod probatur; nā præſētatio & approbatio perpetua ipſis cōceſſa reſpectu ipſorū eſt tantū priuilegium & in dicta cōſtitutione Pij V. priuilegia reuocātur. Et licet Gregor. decimus tertius in ſua cōſtitutione reduxerit conſtitutionem Pij V. ad terminos Cōcilij Tridētini, in eodē Concilio Tridētino priuilegia, reuo-

o Sot. in 4 d 18. q 4 ar. 3

Digitized by Google

reuocantur. Et ſecundum Pium V. in ſua conſtitutione magis ſecundum mentem Concilij, eſt approbationem confeſſariorum regularium non eſſe perpetuam per totam vitam ipſorum confeſſorum ſed tantum durare vſque dum à ſucceſſoribus ipſorum Epiſcoporum ſuſpendatur. Et nota quod dicit à ſucceſſoribus poſſe ſuſpendi, non autem à capitulo ſede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confeſſores Mendicantes pro ſecularibus de licentia diœceſanorum cum facultate abſoluendi, & diſpenſandi in caſibus eiſdem reſeruatis deputati etiam ipſis Epiſcopis mortuis, vſque dum viduatis Eccleſiis de paſtore prouideatur, libere eadem facultate vti poſſunt, prout conceſſit Clemens Quartus prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teſte Collectore *a* Compendij Ciſtertij. Et idē Clemens IIII. Prout habetur in ordinum *b* Monumentis, *Conceſſit, vt quādo Epiſcopi, vel alij Eccleſiarū prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confeſſiones ſubditorum ſuorum, & vota commutandi talibus prælatis decedentibus poſſint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Eccleſiis prouiſum fuerit de paſtore.*

a tit. abſolute o.2.§.6.
b In 1. impreſ. f.19. & in 2. f.113. cont.4. 444.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione, & approbatione ſemel obtenta.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij Quinti reualidantis omnia priuilegia conceſſa Minoribus in foro conſcientiæ, etiam ſi ſint cōtra Concilium Tridentinum. Vnde cum regulares ſemel præſentati examinati, & approbati ab vno Epiſcopo, non poſſint ab eius ſucceſſoribus ſuſpēdi per priuilegium Clementis Septimi. *Quo conceſſit, quod confeſſores ordinis Minorum ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro confeſſionibus audiendis, vt moris eſt prȩſētari poſt vnā præſentationē nō teneantur amplius prȩſentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quod cùm hoc omnibus regularibus præter minores, & prædicatores ſit priuilegium, & reuocatum per Concilium Tridentinū, & Piū Quintum innouatū in foro cōſcientiæ poſſunt religioſi eo, cum omnibus priuilegiis etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinū, modo frui. At pro contraria parte facit, Nam reualidatio ſupra dicta Pij Quinti fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto prout refertur *c* in compendio Societatis, & refert Veracruz in ſuo ſpeculo coniugatorum in fine. At videmus poſtea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit *Romani Pōtificis prouidētia* data Romæ apud ſanctū Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto, voluiſſe eos regulares etiā Mendicantes qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate diœceſibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Epiſcopo iterum non examinari. Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt, non obſtantibus quibuſcuuque priuilegiis. Hæc pro vtraque parte adduxi vt difficultas propoſita melius explicetur. Et reſolutiue dico, quod poſſumus modo Mendicātes in foro cōſcientiæ, vti omnibus priuilegiis, etiam ſi per Cōcilium Trident. ſint ſublata. Et per conſequens poſſumus vti hoc, etiam ſi ſupponatur per Concilium Tridētinum eſſe reuocatum. Et non obſtat cōſtitutio Pij Quinti allegata. Non enim Pius Quintus mortuo Epiſcopo approbante ſtatim ſuſpendit approbationem; imò ſupponit poſt eius mortē valere, & durare, donec à ſucceſſoribus ipſius ſuſpendatur, & reuocetur. Vnde ſi ſucceſſores talem ſuſpenſionem ſiue reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique eſt neceſſarium, quod in foro exteriori fiat dicta ſuſpenſio, & reuocatio, qua data non habet locum vſus ipſius in foro conſcientiæ, cum forum conſcientiȩ ſupponat, quoad eccleſiam, & forum exterius nullam adeſſe prohibitionem.

c Compend. ſocìet. 1. Concil. Tri. §.3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſſit ab ordinarijs reſtringi ad certum locum, tempus, & perſonas.

RESpondeo dicendo, quod ſacerdotes ſeculares non habent iuriſdictionem extra villam aut oppidū ſibi expreſſe deſignatum. Sed ſi Epiſcopus ita regularem ſacerdotem mendicantem reſtringeret ad certū oppidum, & prohiberet audire fœminas; aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter eſt interpretandus, ita vt reſtrictio locum habeat quantum ad iuriſdictionem ab Epiſcopo delegatam: quandoquidem non poteſt impedire, aut reſtringere ampliſſimam iuriſdictionem, quam regularibus Mendicantibus, ſi modo ſunt ab Epiſcopo ſemel approbati, à Sede Apoſtolica habent, pro vt pro terra, & pro mari conceſſit Gregorius decimus tertius Societati Ieſu, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto de qua in ſuperioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez. *d* Ac proinde ait, quod virtute dicti priuilegij Epiſcopi impedire nō poſſunt non obſtante Concilio Tridentino, quod confeſſarij regulares Mendicantes, dum iter agunt per loca, vbi non adeſt Epiſcopus, quamuis per dies morentur in vno, aut alio loco, non habeant prædictam iuriſdictionem, & vbique ſint eo modo idonei. Sicut neque Epiſcopus in fraudem & odium regularium poteſt his reſeruare plures caſus, quàm parochis reſeruat, vt ſi eſſet nimius exceſſus reſeruationis. Non enim in hoc caſu tenentur obedire in ea reſtrictione, & limitatione, prout tradunt Soto, *e* Ledeſma, & Sylueſter, Palacios, Felicianus.

d Henr. lib. 3. de por. c. 6 nu.

e Soto in 4 q. 18. q.2. ar.5. Ledeſ. ibi. q.7. ar.5. du.6. Syl. ver. confeſſor. 2.§.5. Pala. in 4.d.17.q.2. Felician. titu. de priuil. c.14.

At licet aliqua ſupradicta ſint vera, alia tamē videntur a veritate deuiare. Nā dicere abſolute, quod Domini Epiſcopi nō poſſunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certū tēpus, & ad certas perſonas, ita vt ſi eo modo ſint approbati, non teneantur ipſis obedire: ſed poſſunt abſolute ſua gaudere iuriſdictione à Summis Pontificibus ipſis conceſſa, videtur durū, & minime tenendam. Exiſtimo enim ex cauſa legitima poſſe Epiſcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum*, de ſepulturis, in qua ipſis regularibus à Sede Apoſtolica maxima authoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Epiſcopi ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquem regularem ex prælatis eorum electis, ſi loco illius alius ſubrogetur, etiam ille ſecundum gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli. Et ſic ex ea ſequens conficio argumentum. Nam ſi Domini Epiſcopi poſſunt ex cauſa præſentatos omnino repellere, à fortiori poterūt ex cauſa, limitare, & coarctare huiuſmodi approbationē, ita vt ſi approbatus certū locum, quia eſt inſufficiens ad alia loca, vbi

maior

maior ſcientia,& experientia requiritur: & ſit approbatus vſque ad certũ tẽpus,vt det operã ſtudio ſummarũ,& Theologiæ moralis cum in ea nõ bene probatus inuentus fuerit,& ſit approbatus ad cõfitendos viros,& non mulieres,propter de fectũ prouectæ ætatis,vt aliqui Epiſcopi faciunt,qui nolunt illos,qui quadraginta ætatis annus non attingunt,ad confitendũ mulieres licentiare,quod etiã in religionibus bene ordinatis cõtingit. Vnde puto quod ipſis regularibus iuriſdictio illa ampliſſima (de qua ſupra) conceditur,quando approbantur ab Epiſcopis abſolute ſine aliqua limitatione. Nam ſi cum cauſa eorum approbatio limitatur,ipſa limitatio omnino eſt ſeruanda,prout tenet Angelus. *a* Et non eſt credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Epiſcopis conceſſam,qua poſſunt facere dictas limitationes, pro vt conſtat ex traditis a Gutierrez. *b* Recipetẽ ego opinionem Henriquez caſu,qro ſine cauſa faciũt Epiſcopi dictas limitationes. Clemẽtina enim & ſacri canones eas cum cauſa ſolum facete poſſe teſtãtur. Tũc autẽ ſine cauſa eas ita facere cenſebũtur,quãdo cũ omnibus regularibus generaliter, ſine differentia ita ſe habuerint,approbationes annuales eis tantũ indulgentes,ad confeſſiones virorum eos tantũ approbantes. Pro quo eſt a ſacra illuſtriſſimorũ Cardinalium congregatione regulariũ declaratio,data die ſecũda Iulii,anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, cuius tenorẽ refert Ioãnes Baptiſta Cõfettius in ſua collectione priuilegiorũ. *c* Cuius tenor eſt huiuſmodi

a Ang. ti. confeſſor. 4. n. 25.

b Gutier. de q. cano. c. 27. nu. 18. & 19.

c Baptiſt. 2. p. pag. 154.

Regulares,qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter ab ordinarys,eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint generaliter quoque & indiſtincte abſque aliqua limitatione temporis certorumve locorum,aut generis perſonarum admittãtur in diœceſi propria. De cæteris verò,qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti,arbitrio ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinarys magis expedire videbitur probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum confeſſiones ex cauſa audierint ſtatim parochum admonere teneantur,& fidem auditæ confeſſionis pro medico aduemiente relinquere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alex.
Gregorius Pelearius. Secret.

ARTICVLVS IX.

Vtrum aliquis prouincialis poſſit renunciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeo dicendo,nullum prouincialẽ poſſe renunciare iuri omnibus confeſſariis ſui ordinis conceſſo,videlicet vt non habeãt iuriſdictionẽ immediatam a Papa,& quod ſemel approbati velint,vt poſſint poſtea ab eodem Epiſcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali,*d* expreſſa. Vbi dicitur,quod exemptus non poteſt renuntiare exemptionem ſine licentia Papæ. Et periculum eſt vt dicitur in quodam canone, *e* in rebus diuinis cedere iuri ſuo. Et ratio huius eſt; quia licet vnuſquiſque poſſet renunciare iuri ſuo,vt probant iura *f* citata ab Angelo,Syluestro,& Armilla, hoc tamen intelligitur,quando tale ius priuilegiũ, vel fauor eſt introductus in fauorem,vel commodum priuatæ perſonæ,ſecus in fauorem aliorũ ſimul,vt probant ſupra dicti authores. Hoc declaratur exemplo. Status clericalis habet hoc priuilegiũ in fauorem omnium Eccleſiaſticorũ,ne quis clericus põſſit conueniri corã iudice laico,vt eſt clarũ in iure, *g* & nullus particularis poteſt & iuri,& priuilegio renunciare,& cedere abſque Pontificis ſui ſcilicet Epiſcopi licentia,quia eſt in fauorem aliorum. Sic in noſtro propoſito nullus prouincialis poteſt dictis priuilegiis renunciare,cum ſint toti ordini conceſſa. Ita in terminis tenet Bibaldus. *h*

d c. cum tempore de arbi.

e c. quã periculoſum. 7. q. 1.

f Ange. ve. remunerat. §. 4. Arm. Sylu. ve. exempt. §. 8.

g c. Dilige & in toto. tit. de foro compet.

h Bib. in candelabro aureo tit. de abſolu. nu. 48. circa fi. p. 148. co. 1.

Sed contra hoc oppono id, quod cum Nauarro tenui in primo tomo,dicens,quod religioſus poteſt ſe ſubmittere Epiſcopo,vt ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ abſoluatur. Nã reſpondetur quod ibi non renunciat ipſe religioſus,ſaltem in his partibus Hiſpaniarum priuilegio valido,per quod generales aut prouinciales poſſint ſuos ſubditos ab hæreſi occulta abſoluere. Et ideo non eſt mirum, quod Epiſcopis quoad hoc ſubdantur. At in noſtro caſu eſt priuilegium expreſſum ordini conceſſum prout dictum eſt.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in Sacra Theologia regulares debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari,& ab eis examinari.

RESpondeo dicendo,quod aliquibus viſum fuit ipſos non eſſe examini Epiſcoporum neceſſariò ſubiiciendos,pro vt conſtat ex traditis a Corduba, *i* & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Conc. Trid. quod tria ſigna nobis proponit,per quæ poſſimus cognoſcere,quis ſit ſacerdos approbatus ad ſecularium confeſſiones audiendas. Primum eſt, ſi habeat parochiale beneficium,Secundum eſt,ſi ſit ab Epiſcopis examinatus, & approbatus. Tertium eſt cõmunis approbatio; & bona opinio,quæ habetur de eruditione ſacerdotis confitentis. Quod ſignum colligitur ex illis verbis. *Vel alias idoneus iudicetur.* Et ſic dicebant aliqui ſub iſto ſigno comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuerſitate approbata publice legẽtes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiã publicè profitentes,& licentiati graduati per aliquã vniuerſitatẽ a Sede Apoſtolica approbatã vniuerſitatem a Sede Apoſtolica approbatam & ſic Pius V. in quadã conſtitutione incipiente, *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud ſanctũ Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti,Pontificatus ſui anno ſexto,decreuit decretum Concili. Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiam Mendicantium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus,etiam ſi ſint lectores,aut in Theologia ẽt de ſuperiorum licentia graduati,vel promoti. Quod probãt Cord. *K* & Gutierrez eſſe iuridicum. Cõfeſſarii enim non ſolum de ſcientia, ſed etiam de prudentia examinantur. Et licet in lectoribus, & graduatis ſufficiens ſcientia inueniatur, prudentia tamen aliquando deſideratur.

i Cor. de caſibus q. 26. Gutierrez in qu. cano. c. 6. p 75 in 1. impr.

K Cord. et Gutie. vbi ſupra.

Qua opinione,& conſtitutione attenta non eſt dubium,quod lectores graduati religionum teneantur ſe corã ordinariis præſentare,& ab ipſis approbationem obtinere,cum ipſis cõmunicetur facultas Clementinæ, *dudum* ex priuilegio,& priuilegia, & conſuetudines immemoriales in dicta conſtitutione,& in Concilio Trident. tollantur, Nec obſtãt verba concilii, ibi, *aut alias idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus ſatis doctis non viſa cõſtitutione Pii Quinti videbatur: Nam reſpondetur

quod

Digitized by Google

quod ex dictis verbis non ſumitur efficax argumentum ad aſſerendum virtute eorum dictos lectores, & graduatos examini & approbationi Epiſcoporũ minimè eſſe ſub mittendos, Concilium enim in illis verbis, *aut aliàs idoneus reputetur*, non facit pauſam, ſed continuando addit, & approbationẽ, quæ gratis detur, obtineat. Quæ plane deſignant, non ſufficere iudicium idoneitatis, niſi etiam approbatio Eiſcoporum concurrat ad ipſam idoneitatem.

a Cle. dudum. § ſi vero.

Quo verò ad fratres Prædicatores, & minores maior eſt difficultas; cum ipſis ratione iuris *a* communis ſine cauſa ab Epiſcopis reprobatis & reiectis poſſint præſentati iuxta formã ipſius iuris facere omnia illa, ac ſi eſſent admiſſi, quod priuilegium prout late eſt probatum in ſuperioribus, non eſt ipſis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatũ, & præſupponatur nullam eſſe cauſam, ratione cuius iuſte reiiciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibus eorum concedatur in tam breui nõ poſſunt dictũ defectum in ipſis intueri & experiri, niſi ita ſint fatui. vt eorum imprudentia in momento ſtatim perſpiciatur. Hi autem a prælatis regularibus propter ipſorum authoritatẽ honorẽ & zelũ animarum minimè ordinariis præſentantur. Et hæc opinio confirmatur, Nam nominati ab vniuerſitatibus non debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorum, vel ordinum receptione teſte Coſma. *b* Quam opinionem ſequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum *c* vbi dicitur, quod præſentati ad Eccleſiaſtica beneficia ſine examine nõ admittantur, præſentatis tamen electis ſeu nominatis ab vniuerſitatib. ſeu collegiis generaliũ ſtudiorũ exceptis, quod tradit Paulus Fuſcus *d* in ſuo tractatu de viſitatione; Nam vt dicunt Doctores cõmuniter, ipſis graduatis, & vniuerſitati, quæ ipſos iudicauit idoneos, iniuria fieret, & præſertim ſi ſint in famoſa vniuerſitate graduati, ex quo maiorem ſcientiam præſumuntur habere, prout tradũt Ananias, *e* Cagnolus, & Caſſaneus.

b Coſ. in præ. ſanctione tit. de colla. § itẽ quod vniu. in gl. gradus Rebuff. de pri. ſc. priu. 4. & in concordat. tit. de colla. § præterea in fin. in gl. quinquennium p. 370.
c Conc. Trid. ſeſ. 7. de refor. c. 13.
d Fuſcus. l. 2. de viſit. c. 29. nu. 19.
e Ana. in Ru. de torne. n. 2. ver. ex. 2. colli. Cagn in proœ. digeſ. nu. 88. Caſſe. in catalog glo. mund. p. 10. conſi. 32.
f Glo. in ver. præſen. in Cle. dudum. Abb. in c. cum para ti. nu. 5. de appel. & in c. noſcitur. nu. 3. de his quæ fiunt a præ. Reb. ti. de coll. § præfatique ordinarij in gl. præſentatio. p. 319. Rochus in pri. de iur. pa. nu 6.
g Abbas in d. noſcitur, ob ubi de iu. q. 5

Et confirmatur. Nã quamuis abſens præſentatus ad beneficium debeat iuxta tempus præſentari perſonaliter ordinari habenti inſtituere, alias præſentatio euaneſcit iuxta Gloſſam, *f* quã ſequuntur Abbas & poſt alios Rebuffus & Rochus de Curte, ſi tamen talis præſentatus abſens graduatus ſit, & ipſi ordinario notus, eius examen nõ ita præciſe requiritur, collatioque fieri poteſt abſenti, vt tenent Abbas, *g* Rebuffus, & Lambertinus: ſecundum quẽ hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tũc non ſufficit præſentatio, ſeu examinatio virtualis, ſed requiritur perſonalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur, nã ait. Quintilianus Mandoſius, *h* quod quando ſtatuitur, pro forma doctorem denuo examinari debere, puta vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valdẽ, & notorie peritus examinandus nõ veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cũ aliis quæ ipſemet adducit in regulis cancellariæ.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiuſmodo aliis irrogatur, ſi repellantur. Et quanta etiam iniuria eorum prælatis fit, de quibus generale Concilium Viennenſe tantum habet confidentiam. Cui occurens Sũmus Pontifex, Clemens Quintus concedit ſua conſtitutione, vt ſine cauſa eiecti pro præſentatis, & approbatis habeantur, & eandemmet habere iuriſdictionam, quam ſi admitterentur, ſtatim conſequerentur.

QVAESTIO LX.

De confeſſariis, quo ad poteſtatem confitendi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſecularium, & an poſſint eos punire confeſſiones audientes.*

2 *Vtrũ religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a ſuo prælato audire cõfeſſiones, & eas nihilominus audiat. ſint validæ.*

3 *Vtrum religioſus ſine licentia ſui prælati præſentatus, & approbatus ab Epiſcopo, poſſit ſecularium confeſſiones audire.*

4 *Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium etiam contradicente parocho.*

5 *Vtrum confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati, oues eiuſdem diœceſis confiteri poſſint.*

6 *Vtrum dicti regulares præſentati virtute priuilegiorum poſſint omnium confeſſiones audire.*

7 *Vtrũ confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes, poſſint vti hac authoritate extra ſua monaſteria exiſtẽtes.*

8 *Vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poßint audire confeſſiones ſecularium, & an poßint eos punire confeſſiones audientes.

REſpondeo dicendo, nõ poſſe prælatos religionum punire ſubditos præſertim iam expoſitos, & approbatos ab Ordinario, ſi contra ſuam prohibitionem electi virtute alicuius iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confeſſiones. Hanc opinionem tenet Doctiſſimus Cano. *i* Quã in hunc modũ probat dicens. Si generalis ordinis, aut prouincialis facerent me iudicẽ alterius religioſi, nõ intelligo, quo pacto inferior poſſit id prohibere. Quod & alio exẽplo confirmat dicens, quẽadmodũ ſi daret mihi prouincialis facultatẽ cõcionandi, aut conſtitueret me vicarium monaſterii, ignoro prorſus inquit, qua authoritate prior illud impediret? At doctiſſimus Soto *K* hanc doctrinã explicando dicit, quod prælati ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus poſſint prohibere religioſis ſibi ſubditis probatis per Epiſcopũ & expoſitis, ne etiã ſi eligantur virtute iubilei, aut Cruciatæ in confeſſores, audiant confeſſiones. & ſibi in hoc non obtemperantibus pęnas infligere. Et fundamentũ huius opinionis eſt, quoniã religioſi nõ habẽt velle, vel nolle ſine cõſenſu prælati. Secundo quia ſecundũ omnes poſſunt Epiſcopi, & prælati monaſteriorum ferre leges quippe neceſſarias ad rectã, & populi Chriſtiani & monaſteriorum inſtitutionẽ; Inter quas vna eſt, vt etiam probati, & expoſiti ſemel incõſultis prælatis, vt cõtra eorũ prohibitionem nõ audiant cõfeſſiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus poſſunt trãſgreſſores punire. Tertio quoniam

i Cano. in Sũ. de pœnit.
K So. in 4. diſ. 18. q. 4. ar. 3.

quoniam, ſi aliquis religioſus die Veneris ratione Bullæ comedat oua & lacticinia ex rationabili cauſa, poteſt iſta comeſtio prohiberi per priorẽ, vel prælatum. Ergo a ſimili, licet tales religioſi virtute diplomatis poſſint eligi in confeſſores, & audire confeſſiones; tamen ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus id ſibi poteſt prohibere prælatus, quoniã per talem expoſitionem, & approbationem factã ab Epiſcopo non tollitur votum obedientiæ, quo tenentur religioſi ſubditi obedire ſuis prælatis circa obſeruantiam religionis. Item quia Papa per iubileum, aut Bullam, per quam concedit vt poſſint regulares eligi in confeſſores, non cogit ipſos ſubditos religioſos, neque eis præcipit, vt audiant confeſſiones ſecularium per Bullam eos eligẽtium, ſed ſuppoſita electione de ipſis facta facultatem eis concedit abſoluendi a reſeruatis. Ergo bene poterunt prælati ex aliqua cauſa prohibere ſuis ſubditis expoſitis, ne cõfeſſiones audiant, & punire contra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulii Tertii conceſſo prælatis ordinis Prædicatorum ad inſtaniam ſeu ſupplicationem fratris Steſani Vſusmaris generalis eiſdem ordinis. Vbi Iulius Tertius *Reuocat licentias & immunitates conceſſas religioſis eiuſdem ordinis ad confeſſores eligendos, & confeſſiones audiendas, quas ipſe magiſter ordinis reuocandas iudicauerit, & vndecunque emanatras gratias ſine licentia ſuperiorum concedas annullat, niſi manu Papæ, aut de conſenſu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint ſignatæ.* Ponitque fortiſſimas non obſtantias, prout continetur in dicta conſtitutione, data Romæ decimo ſeptimo die Ianuarii, anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo quinto. Ergo religioſi ordinis Prædicatorum, & per conſequens Mẽdicantium, & omnium aliorum, qui ſuis priuilegiis gaudent videtur, quod licet, ſint approbati per Eſpicopos, & electi per iubileum, vel per Bullam Cruciatæ contra conſenſum ſuorũ ſuperiorũ, non poterunt confeſſiones audire. Vtrum autem confeſſiones contra præceptum ſuperioris auditæ ſint valide articulo ſequenti diſputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a prælato ſuo audire confeſsiones, & eas nihilominus audiat, ſint validę tales confeſsiones.

Reſpondeo dicendo, prima facie intuenti conceſſionem Iulii Tertij diffinientis licentias audiendi confeſſiones emanatas ab Epiſcopo, ſiue aliunde, & eo durante conceſſas religioſis eſſe nullas; ſi ſine licentia ſuorum prælatorum impetrẽtur. In contrarium tamẽ eſt, quod per approbationem legitimam factam ab Epiſcopo videntur dicti religioſi accipere iuriſdictionem a Papa iuxta Clemẽtinam, *dudum*. Ergo confeſſiones prædictæ, vt pote factæ religioſis ad id habentibus iuriſdictionem valide erunt, licet contra prohibitionem particularẽ ſuorum prælatorum fuerint factæ. Pro cuius rei reſolutione dico primo, quod quãdo iã religioſus eſt legitimè Epiſcopo præſentatus a ſuis prælatis, & ab Epiſcopo legitimè eſt approbatus iuxta formã Concilij Viennenſis in dicta Clemẽtina, ſi per prohibitionem extra iudicialem ſui prælati in aliquo caſu vel caſibus particularibus prohibeatur audire confeſsiones ſecularium, licet male faciat, & propterea merito ſit puniendus; tamen huiuſmodi confeſſiones validæ erunt. Quod probatur, Nam per huiuſmodi legitimam præſentationem, & approbationem adeptus eſt religioſus hic officium confeſſarii ſuo ordine. Et in religionibus Mendicantium bene, & ſuauiter omnia diſponentibus, officio prædicatoris, & confeſſoris priuari quis non poteſt, niſi per ſententiã in conuictum latã, priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ niſi in conuictum non feruntùr: ergo per ſimplicem prohibitionem prælati tali officio confeſſoris non priuantur, & ſic geſta per ipſum confeſſiones audiendo, & abſoluendo valent: quoniam per illã præſentationem, & approbationem iuriſdictionem accepit a Papa, quod non irritat Iulius Tertius per prædictum breue. Quoniam non vndique hæc iuriſdictio, & licentia a particularibus dimanabit, ſed ab ipſo iure in dicta Clemeutina contento.

Secũdo dico, quod ſi talis religioſus ſic legitimè præſentatus ſuis prælatis, & approbatus ab Epiſcopo poſt inhibitionem, vel ſuſpenſionem iudicialem legitimè factam per eius prælatum in iudicio, qua prohibitus eſt per ſententiam iudicialem exercere officium confeſſoris, confeſſiones aliquorum intenter audire, inualidæ certe erunt. Sic videtur ſentire Syluester *a* ſimul cum Panormitano. Vbi ait, quod ſi ſuſpenſio priuatio ſint notoriæ, vel ſi præceſſit ſuperioris inhibitio ſcilicet iudicialis, confeſſiones factæ a ſic notoriè ſuſpenſo, vel a priuato, vel iudicialiter inhibito, eas facere non tenerent, argumento cuiuſdam canonis: quoniam hic non concurrit ſuperioris authoritas. *b*

a Syl. t. ver. confeſſor. 2. §. 6.

b c. veritatis dedo. & contumac.

Hinc ſequitur reſolutio ad illud dubium, quod Medina *c* in ſua inſtructione confeſſorum proponit an confeſsiones fuerint validæ, quas audiuit quidã religioſus iam profeſſus, qui dimiſerat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans ſe eſſe religioſum, per quendam Epiſcopum approbatus eſt in confeſſorem, atque etiam in curatũ cuiuſdam populi inſtitutus, vbi ſacramenta adminiſtrans, ſibi ſubditos parochianos confitendos abſoluit. Poſt autem reſipiſcens cõuerſus eſt ad pęnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiuſmodi confeſsiones ei factæ fuiſſent validæ, vel quid remedii tunc eſſet adhibendum? Igitur cum in ſuis ſententiis prædicti Doctores, diſcordaſſent, nã quidam opinabãtur inualidas fuiſſe eas confeſſiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, aliis contarium ſentientibus, ſcilicet, validas eſſe, hæc poſtrema ſententia ipſi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in caſu Medinæ, eius ſententiam eſſe veram, ſcilicet, quod illæ confeſſiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & ſuperioris authoritas, geſta per eum, qui nõ de iure obtinet beneficium tenent. Et quidam ex dictis tenet, quod ſi talis religioſus, qui apoſtata fuerat, vel dimiſerat habitum, per ſententiam iudicialem prælati ſui ordinis ſuſpenſus fuiſſet vel inhibitus ab officio confeſſoris in hoc caſu ſi acceptaſſet prædictum curatũ ab Epiſcopo eum eſſe presbyterum ſecularẽ putante, forte cõtraria opinio aliorũ eſſet vera, quod ſcilicet, illæ confeſſiones valide non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere Sententia enim Iudicum eſt interpretanda ſecundum eorum rationabilem mentem argumento aliquarum legum. *e* Et mens rationabili prælatorum regularium, qui dictam tulerunt ſententiam, non fuit priuate ſuos criminoſos a confeſſionibus audiendis, quando vagãtur, & vt clerici ſeculares honeſte viuunt, & ab Epiſcopis curati conſtituuntur. Quod

c Med. l. 1. §. de eſſe. excom.

d l. Barbarius Philo. ff. de off. præto.

e l. in his iun Ba le. ſolemus ff. de condi. & demonſtr.

ſequen-

animi ſubmiſſione reuerenter. Cũ iuxta priuilegia præfato ordini noſtro pridem à ſanctiſſima Sede Apoſtolica conceſſa, & intra corpus iuris incluſa confeſſarij eiuſdẽ ordinis ad audiendas confeſſiones ſacramentales ſecularium pœnitentiũ alicuius ciuitatis, vel diœceſis inſtituendi debeant præſentari prælatis eorum, vt ab ipſis, ſi eis videbitur examinẽtur, & approbationẽ obtineant iuxta in ipſis priuilegijs contenta, & à Concilio Tridentino approbata, vt bona ipſorum venia gratia, & licentia id faciant. Ideo quàm humiliſſimo animò poſſum ſupplex ipſe ſublimen atque ampliſſimam dominationem veſtram etiam, atque etiam rogo, & oro, idque bona, atque certa ſpe, quam veſtra iſtius animi benignitas largiſſimã promittit, vt infra ſcriptos fratres legitimè ſecundũ noſtri ordinis ſtatuta idoneos pro veſtra in ordinem noſtrum beneuolentia, & pro noſtra in veſtram benignitatẽ ampliſſimam deuotione habeat pro legitimè præſentatis, ac perinde admittat eos ad confeſſiones ſubditorũ ſuorũ audiendas, ac ſi omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino ſeruata eſſent, Quo nos quoque ſpeciali deuotione ac magis moueamur ad exorandam diuinam, eandẽque immenſam Dei benignitatem, & Clementinam, quo veſtram Reuerendiſſimam amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen, in fine huius præſentationis debent ſcribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quod dicta Clementina; dudũ etiam concedit Epiſcopis, vt examinent fratres, cum ipſis concedat authoritatem ad negandam licentiam præſentatis iuſta id cauſa ſuadẽte. Et ideo in forma dictæ præſentationis addidi illa verba ibi, & Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quo ad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum eſt in ſuperioribus, quod Epiſcopo nolente pertinaciter ſine cauſa fratres *Minores*, & Prædicatores approbari, habeantur pro præſentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præſentatio, & approbatio confeſſorum regularium ſit perpetua.

a l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de mune & hono. l. 2. C. de profeſſo. & medi. li. 10. ſed reprobari. ff. de excuſat. tut.
b Gloſſa. & DD. in l. Pomponius. ff. de nego. geſt.
c Abb. col. pe. verſ. & ex prædictis in c. cũ venerabilis de exceptionibus.
d l. cum ſit ars artium de ætate & qualit.
e Oldrad. conſil. 8. nu. 1.
f Clemen. dudum. § ſi uero vbi Card. q. 1 Na. c. 28 .. 6. 192.

RESpondeo dicendo, quod non videtur ſufficere quod Regularis in vna diœceſi ſemel approbatus, ſit perpetuo in alia diœceſi approbatus. Quia Medicos corporales ſemel approbatos, poſſunt ſuccedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis ſuæ prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non ſolùm in medicis contingit, ſed etiam in Grammaticis, & oratoribus, & ſimilibus, prout tradunt quædam Gloſſa, *b* & communiter Doctores cum Bartolo, & Dyno. Imo approbati ad vnum officium etiam mechanicum poſſunt amplius examinari, & ſi neceſſe ſit, reprobari, prout tradunt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & ſequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculum verſetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* ſatis conſtat, quod dicti confeſſarij erunt iterum examinandi per quemlibet Epiſcopum loci, vbi volunt confeſſiones audire, quamuis ab alijs ſint examinati. Potuit enim eſſe, quod male fuerint examinati, aut per ſunctionẽ, vel quòd poſtea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea, quæ tradit doctiſſimus Oldradus. *e*

His tamen non obſtantibus in Cõcilio Viennenſi, vt conſtat ex dicta Clementina, *f dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, conceſſum eſt fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod ſemel præſentari & admiſſi non indigent noua præſentatione, etiam ſi aliquoties exierint diœceſim, ad quam fuerint præſentati, quod ipſum tenent Corduba, *g* & Sotus.

g Cordu. in addit. ad conſ. pen. tit. præſenta. confeſſ. Sot. in 4. d. 18. q. 4 ar. 3. pag. 86. col. 1.
h Conc. Tri. ſeſ. 23. c. 15.

Neque his obſtat decretum Concilij *h* Tridentini, ordinantis, quod *nullus regularis poſſit audire confeſſiones ſecularium, etiam presbyterorum, niſi ab Epiſcopo obtineat approbationem*. Nam reſpondetur, quod licet in bulla Cruciatæ ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad poteſtatem examinandi confeſſores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præſentationem perpetuam regularium, cum concilium ſolùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur; non autem præcipit, vt toties quoties, Epiſcopi voluerint examinare nouæ approbationi ipſi regulares ſubdantur. Imo modo teneo in nullo quo ad præſentationem confeſſorum dictam Clementinam a concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinariis, vt poſſint regulares examinare, cauſa ad id interueniente, cum ea ſubſiſtente poſſint ab ipſis reprobari, & repelli, vt in dicta Clementina ipſis expreſſe conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipſi enim eandem cenſentur habere authoritatem, ac presbyteri curati. Quare ſicut non poteſt Epiſcopus curatos compellere ad examen, quia ipſo iure ſunt presbyteri curati idonei confeſſores, prout in eodem concilio habetur *i* ita dicendum eſt de religioſis ordinum Prædicatorum & Minorum, cum ipſo iure ſecundum deciſionem dictæ Clementinæ ſemel approbati pro curatis ſint habendi. Licet enim aliarum religionum confeſſarij habeant ad abſoluendum iuriſdictionem delegatam, confeſſarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præſentati, & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non deſunt qui dicãt iuriſdictionem habere ordinariam, interquos eſt Marcus Antonius Cuccus. *K* Illi ergo confeſſarij, qui poſſunt ab Epiſcopis iterum examinari, approbari, & reprobari ſunt illi, qui a iure non habent idoneitatem, non autem confeſſarij ordinum Prædicatorum, & Minorum, qui a iure eam habent, quorum approbatio perpetua eſt. Et ita eam eſſe perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipſo edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus conſtitutione, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit conceſſa a Pio V. in fauorem Mendicantium, ſuam tamen reuocationem ad terminos ſacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores, non ſit contrarium ſactis Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifeſtè ſequitur, non eſſe per Gregorium XIII. reuocatum.

i Conc. Trid. vbi ſup.
K Cuc. lib. 1. maio. inſti. ti. 4. de ſacr. pœnit. nu. 190. & 191.

Nec his obſtat alia poſterior conſtitutio eiuſdem Pij Quinti, Data Romæ apud diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus, Menſis Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto. *In qua perpetua conſtitutione cenſuit, decreuit, & declarauit, quod hi qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diœceſibus ſuis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari, ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nã reſpõdetur, quod hæc Bulla & cætera omnia per Pium V. ordinata, ſunt per dictã conſtitutionem

Grego-

Digitized by Google

Gregorij III. decimi, quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole*, redacta ad diſpoſitionem iuris communis, & Concilij Tridentini, & ſecundum ius cõmune Clementinæ, *dudum*, non reuocatũ per Concilium Tridentinũ fratres Prædicatores & Minores ſemel approbati, ſunt idonei confeſſores, & non debent iterum examinari, & approbari, aut reprobari a ſucceſſoribus Epiſcopis. Et licet alij Mendicantes ſub dicta Bulla Pij V. comprehendantur, prout infra ventilabitur, Prædicatores tamen, & minores minime comprehenduntur.

Nec etiam obſtat declaratio illuſtriſſimorũ Cardinalium pro Concilio Tridentino data tempore Sixti V. Pontificis maximi. Cui aliam ſimilem aſſerit Viualdus *a* fuiſſe datam ab illuſtriſſimis Cardinalibus in menſe Iunij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo. Declaratio, quæ ſub forma breuis ad manus meas peruenit eſt hmõi.

a Viuald. in ſuo cãdel. aur. 2. p. tit. de confeſſ. n. 28. pag. 91. col. 1.

Congregatio Cõcilij cenſuit regulares ad audiendas in ciuitate, & diœceſi ſecularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo prævio examine approbatos, iterum ab eodẽ Epiſcopo non eſſe examinandos, Cæterum à ſucceſſore poſſe iterum examinari iuxta conſtitutionẽ ſanctæ memoriæ Pij Quinti, datam octano Idus Auguſti Pontificatus ſui anno ſexto, quæ à fœlicis recordationis Gregorio Tertiodecimo non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A. Card. Garraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur, quod reſpõſio ſuprapoſita ad cõſtitutionem minimè eſt admittenda. Quod reſpectu regularium, qui non ſunt ex ordine Prædicarorum & Minorum fateor quidem: at reſpectu fratrum iſtorum ordinum non admitto. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod minores & Prædicatores non habent ſuam perpetuitatem ad audiendas vtriuſq; ſexus fidelium confeſſiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inſerti, ſed ratione iuris communis, prout ſtatim demonſtrabimus. Et dicta conſtitutio Pij V. dicitur in dicta declaratione, quod non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini, quod quidem concedimus. Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio nõ loquitur cum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Cum perpetuitas confeſſorum dictorum ordinum a iure communi habeatur, & non per priuilegia, quæ tantum a Gregorio Tertio decimo ſunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis ſacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius ſententiæ proferam in medium reſcriptum quoddam illuſtriſſimi Domini Camilli Caietani Nuntij Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente Octauo.

Camillius Caietanus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Patriarcha, Alexandrinus, & S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ Octaui eiuſdemque ſedis in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate legati de latere Nuntius: vniuerſis & ſingulis ordinarijs locorum, eorumque officialibus generalibus ſeu foraneis, necnon parochialium Eccleſiarum rectoribus ſeu vicarijs perpetuis eorum loca tenẽtibus infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis ordinis fratrum Minorũ S. Franciſci conſtitutis ſalutem in Domino. Noueritis pro parte diſcreti viri fratris Bartholomæi de la Penna prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela, & relatu ad audientiam noſtram perueniſſe, quòd licet fratres dicti ordinis ſemel Prædicatores, & confeſſores ab aliquo Epiſcopo ipſi iuxta quandã conſtitutionem perpetuam fœlicis recordationis Pij Papæ V deſuper editam, amplius examinari non poſſint, nec debeant, & iuxta ſua antiqua priuilegia per diuerſos Sũmos Pontifices conceſſa defunctorum corpora, & cadauera quando Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradenda aſportãtur, ſi quando ex defunctorum diſpoſitione aut aliàs vocantur aſſociare, ac certam ratam quartæ funeralium accipere poſſint ac debeant, nec deſuper à quocunque contra cõſtitutionem ac priuilegiorũ huiuſmodi formã & tenorẽ moleſtari perturbari, ac inquietari poſſint. Nihilominus multi veſtrũ fratres, & profeſſores ordinis S. Frãciſci ac prouinciæ huiuſmodi circa præmiſſa vijs indirectis moleſtare, perturbare, & impedire præſumunt. Quare fuit pro parte ipſorũ exponẽtiũ ad nos recurſum, nobiſque humiliter ſupplicatũ quatenus eis in præmiſſis efficacis defẽſionis auxilio aſſiſtere dignaremur. Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõſtitutionũ apoſtolicarũ deſiderantes circũſpectionibus veſtris, venerabiles Patres, Epiſcopis, & Archiepiſcopis atque alijs etiã maioribus prælatis in virtute Sãctæ obedientiæ, & ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, necnõ vobis officialibus vicarijs, ac rectoribus & vicarijs perpetuis parochialiũ Eccleſiarũ ac loca tenẽtibus, omnibuſque alijs quos præmiſſa quomodolibet cõcernũt ſub excomunicationis maioris latæ ſentẽtiæ aliiſque cẽſuris, & pœnis arbitrio noſtro imponẽdis, & applicandis diſtrictè præcipiẽdo mãdamus, ne dictos fratres S. Frãciſci dictæ prouinciæ circa audiẽdas ſecularium prædicationes & cõfeſſiones, aſſociationes funeraliũ atq; earũ rata percipiẽda cõtra conſtitutiones & priuilegia eiſdẽ exponẽtibus dictoque ordini per Sedẽ Apoſtolicã conceſſa, quouis, modo directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè, per ſe vel per aliũ, ſeu alios, aut interpoſitas perſonas impedire, perturbare, aut inquietare præſumatis, aut audeatis, ſeu aliquis veſtrũ audeat, ſeu præſumat cõtrarijs nõ obſtãtibus quibuſcũque Data Madritij Toletanæ diœceſis anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, die verò ſecunda Menſis Aprilis, Pontificatus eiuſdem S. D. N. Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus Nuntius Apoſtolicus. Antonius Bole Abbreniator.

HOc tranſumptum ex authẽtico originali propria manu tranſcripſi, manu cuiuſdam notarij publici conſignato fidem facientis coram teſtibus de iure requiſitis fuiſſe a reſcripto originali illuſtriſſimi Domini Nuntij extractum.

Sed reſtat modo reſpondere rationi dubitandi in articulo quæſtionis propoſitæ, quomodo dicti fratres Minores, & Prædicatores appprobati ab vno Epiſcopo ad ſecularium confeſſiones audiendas, non poſſunt ab eo, neque ab eius ſucceſſoribus examinari, cum contrarium videamus practicari in medicis, & in artificibus mechanicis: in quorum miniſteriis multo minus periculum verſatur. Huic rationi reſpondetur, quòd hoc fuit ita a Sede Apoſtolica conceſſum propter præſtantiſſimos viros in dictis religionibus exiſtentes vberes fructus ſpirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum prælati inuigilant maximè ſuper eorum ſufficientia, eos ſæpè ſæpius examinando. Adeò, vt in noſtra Minorum religione particulari ſtatuto caueatur, vt in qualibet viſitatione rigoroſo examini a patribus prouincialibus ſubdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de iſta prælatorum cura, & ſolicitudine confidentes eos poſtquam ſemel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodemque approbati amplius ab eo, & eius ſucceſſoribus examinari, approbari, vel reprobari, niſi particulari commiſſione ipſis a Sede Apoſtolica conceſſa. Et ſic in Concilio *b* Tridentino ipſis, vt legatis a latere, (qui habent in ſuis prouinciis eandem authoritatem, quam habet Summus Pontifex, exceptis his in quibus ipſi coarctantur, & reſtringuntur, vt tradit Syluester *c*) delegatur facultas, quia poſſunt procedere contra dictos Prædicatores, & confeſſores

b Seſ. 5. c. 2. de reform.

c Syl. ti. delegatus. nu. 21.

ſcandala in populo ſeminantes,& errores in confeſſionibus,& prædicationibus dicentes.

Vnde mitiſſimè Pius Quartus Pôtifex maximus ordinauit,quod Sanctæ Inquiſitionis tribunal procedat contra confeſſores,qui in actu confeſſionis, vel iuxta actum confeſſionis mulieres ad peccandũ ſollicitant,Cuius Summi Pontificis conſtitutionẽ in præſentiarum referam. Cuius tenorem fideliter deſumpſi ex archiuo ſacræ Inquiſitionis generalis Olyſiponenſis,copiam libri *a* in quo continebatur mihi faciente illuſtriſſimo Domino Antonio de Noroña Epiſcopo Eluenſi,& Commiſſario Generali Sanctæ Cruciatæ,& Inquiſitore generali Sanctæ Inquiſitionis Regnorum Portugalliæ.

a Habet. in lib. inquiſit. gen Olyſipon. manu. ſcript. tit.5.p.134.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi in Regno Hiſpaniæ hæreticæ prauitatis Inquiſitori Generali Pius Papa Quartus.

Venerabilis frater,ſalutem & apoſtolicã benedictionẽ,Cum ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia accepimus diuerſos Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarũ,atque etiam in ciuitatibus,& diœceſibus curam animarũ habẽtes,ſiue eam pro alijs exercentes,aut aliàs audiendis confeſſionibus pœnitentium deputati in tantam prorupiſſe iniquitatẽ vt ſacramento pœnitentiæ in actu audiendi confeſſiones abutantur:nec illi,& qui id inſtituit Domino Deo,& ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto iniuriam facere vereantur mulieres,videlicet pœnitẽtes ad actus inhoneſtos dum earum audiunt confeſſiones,ad alliciendo,& prouocando,ſeu allicere,& prouocare tentando,& procurando,ac loco earum per Sacramentũ huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis grauiori peccatorum mole eas onerando,& in manibus diaboli tradendo in diuinæ maieſtatis offenſam,& animarũ perniciem Chriſti fidelium ſcandalum non modicum:Nos in animũ inducere nequeuntes,quòd qui de fide catholica rectè ſentiunt ſacramẽtis ab Eccleſia Dei inſtitutis abutãtur,aut illis iniuriam faciant fraternitati tuæ,de cuius eximia pietate,virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus,per præſentes cõmittimus,& mandamus,quatenus per te,vel alium ſeu alios,à te deputãdũ,ſeu deputandos contra omnes,& ſingulos ſacerdotes dictorum Regnorum ac illarum ciuitatum,& diœceſum de præmiſsis quomodolibet diffamatos tã ſeculares quã quorumuis etiam exemptorũ:ac Sedi Apoſtolicæ immediatẽ ſubiectorum ordinũ regulares cuiuſcunque dignitatis ſtatus,gradus,ordinis,conditionis,& præeminẽtia exiſtant,tam ſuper præmiſsis quàm ſuper fide catholica,& quid de ea ſentiant diligenter inquiras & iuxta facultatũ tibi contra Hæreticos,aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à ſede apoſtolica conceſſarũ continentiã & tenorẽ procedas ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem,prout de iure fuerit faciẽdum debita præcedente degradatione ſecularis iudicis arbitrio puniendos tradendo.Non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis,ac Eccleſiarum,& monaſteriorum,necnon ordinum quorumlibet quorum ipſi Sacerdotes fuerint etiam iuramento,confirmatione apoſtolica,vel quauis firmitate alia roboratis,ſtatutis,& cõſuetudinibus priuilegijs quoque,& litteris apoſtolicis,ſub quibuſcũque tenoribus & formis,ac cũ quibuſcunque clauſulis & decretis etiã motu proprio,aut aliàs quomodolibet conceſſis,etiã iteratis vicibus approbatis,& innouatis,quibus omnibus(eorũ tenores præſentibus pro expreſſis habentes)hac vice dũtaxat ſpecialiter,& expreſſe derogamus,cæteriſque contrarijs quibuſcunque Datum Romæ apud Sanctum Petrũ ſub annulo Piſcatoris die decima ſexta Aprilis,anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo primo,Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Cæ.Glorierius.

Et aduertendum,quod hæc conſtitutio fortiori ratione procedit,quando Sacerdos,vel religioſus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat, Quod ait Salzedo *b* in ſua practica criminali canonica ſcire in caſu quodam grauiſſimo receptũ fuiſſe,de quo tamen in 2.tom.in quæſtione de inceſtu erit nobis ſermo.

b Salzed. in pract. crim. c. 8. v. deponatur.in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus.

Reſpondeo dicendo, quod non eſt dubium, quod fratres confeſſores debitè præſentati, deputati,& approbati ab vno ordinario ad audiendas confeſſiones ſecularium,ſi ſunt in diœceſi,vbi ſunt præſentati & approbati, poſſint audire cõfeſſiones omnium ſecularium ad ſe veniẽtium, prout in fra late explicabimus. Quod autem vertitur in dubium eſt,vtrum religioſus præſentatus,& approbatus pro diœceſi Salmanticenſi, v. g. poſſit virtute dictæ approbationis perpetuò confiteri in omnibus mundi epiſcopatibus? Ad quod concluſione negatiua reſpondetur. Neceſſe eſt enim, vt approbetur in locis, in quibus ſecularium confeſſiones debent audire. Et ſic eſt interpretandum Concilium *c* Tridentinum,quod in quantum poteſt debet conformari iuri communi, in quo ita deciſum eſt teſte Archidiacono,*d* concludente quod Sacerdotes inuitati a presbyteris parochialibus, vt eos ădiuuent in confeſſionibus parochianorũ audiẽdis debent prius obtinere a Probationem illius Epiſcopi,in cuius diœceſi confeſſiones audire volunt, nec ſufficere,quod à proprijs Epiſcopis eã obtinuerint,vt colligitur ex argumento cuiuſdam canonis: *e* & quia multũ expedit,quod Epiſcopus cognoſcat ſuos coadiutores,& cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura iuxta quandam decretalem. *f* Quod attenta determinatione Cõcilij Tridentini,dicentis,*neminem etiam regularem poſſe audire confeſſiones ſecularium niſi ab Epiſcopis fuerit approbatus* clarius patet, prout nouiſſime aduertit doctiſſimus Palatius. *g*

c Seſ.23.c.15

d Archid.in c. perlectis 25 d. nu.17.

e c.peruenit.§. ex ſi. & §.hoc idem 16. q.1.

f c.vt animarum periculo de conſtit.li.6.

g Palatius.

Nec his obſtat,quod Clemens *h* VIII. *Conceſſit quod fratres cõfeſſores ordinis Minorũ ſemel præſẽtati alicui Epiſcopo pro cõfeſſionibus audiẽdis, vt moris eſt præſentari poſt vnã præſentationem nõ teneantur amplius præſentari etiam ſi ad aliã transſeãt diœceſim.* Ex qua conceſſione videtur colligi,quod vnica tãtum ſufficit præſentatio pro omnibus epiſcopatibus. Et ita tenet Corduba *i* contra Collectorem, cuius ſententia mihi ſemper dubia fuit. Primo:quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, niſi contrariũ expreſſe conceſſum videamus. Secundo,quia ſic conſueuit intelligi alia ſimilis cõceſſio Eugenij Quarti,quæ ait,quod quando fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus,licèt alibi poſtea ad habitãdum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, non ſit neceſſarium iterum ſe præſentare eiſdem Epiſcopis,vel ſuos caſus de nouo obtinere. Ita habetur in monumentis *K* ordinum,& in ſupplemento. Priuilegium enim Clementis Septimi debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij Quarti, ſcilicet, quod dicti fratres confeſſores non teneantur amplius præſentari in eadem diœceſi, etiam ſi ſe transferant ad tempus ad aliam diœceſim,& poſtea reuertantur ad diœceſim, vbi primo fuerunt præſentati. Et confirmatur hæc intelligẽtia: cum enim ſit præiudicialis ordinarijs, debet

h Habet. in comp.mend.ti. abſolut.quoad ſecularis.l.§. 16.

i Cordub. in addit.ad §.16

K In 1.imp.f. 61.8. in 2.ſt. 64. conceſ.78. & in ſuppl.f. 95.conceſ.314

Digitized by Google

a cap. olim de ver. ſignif.

debet ſtricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure *a* notantur.

Nec obſtat, ſi dicatur, quod ſic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilũ deſeruiret eius conceſſio, cum id ipſum iam per Eugenium Quartũ fuerit conceſſum. Nam reſpondetur, quod verſatis in lectione priuilegiorum hoc argumentũ facillimum eſt. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam ſupplicantium, quod circa eandem rem conceſſiones multiplicantur. Imo, quod confuſionem præ ſe fert maximam, ſæpe ſæpius contingit, priuilegia poſterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea ſine vlla limitatione, & reſtrictione erat impetratum.

b Conc. Trid. ſeſ. 23. c. 15.

Deniq; ex Concilio *b* Tridentino conſtat, hanc opinionem modo neceſſario eſſe ſequendam, cum *nullus regularis*, vt ibi definitur *poſſit audire confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineant.* Quæ verba *Epiſcopis* deſignant non ſufficere approbationẽ cuiuſcũque epiſcopi, ſed epiſcoporum diœceſum vbi confeſſiones audiuntur prout communiter intelligunt Doctores. Et licet ſupra diximus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementinã *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores Clementina tamen ipſa nullum circa hoc continet ſpeciale priuilegium. Licet enim ibi a Sũmo Pontifice ipſis fratribus iuriſdictio concedatur nolentibus epiſcopis eos ſine cauſa admittere; non tamen ipſis cõceditur iuriſdictio pro aliis diœceſibus, in quibus non ſunt approbati. Imo ex eadem Clementina colligitur, hoc eſſe veriſſimum cum ipſis concedatur iuriſdictio ad modũ curatorũ, & ipſi curati oues alterius diœceſis minime poſſunt confiteri. Et ſic hanc noſtram opinionem tenet Nauarrus. *c*

c Nau. in d. c. 27. nu. 165.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Cõceſſit, quod cõfeſſarij Societatis, Ieſu ac Prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus ad huiuſmodi munera deputati, quãdocunque ſiue in mari, ſiue in terra iter faciant poſſunt, nõ repugnantibus tamen curatis parochialium Eccleſiarum verbũ Dei prædicare, & quorũcunque Chriſti fidelium confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij exiſtunt, niſi eorum licẽtia deſuper obtenta.* Ita refertur in compendio *d* Societatis Ieſu. Quod priuilegium communicatur omnibus confeſſariis Mendicantium ordinum ſecundũ formã iuris debitè, & ſemel approbatis ab aliquo ordinario, quãdo ipſi ſiue in mari, ſiue in terra iter faciunt; cum, prout reſolutum eſt in hoc 1. *e* tom. Mendicantes fruantur conceſſionibus & indultis Societatis Ieſu.

d In com. Soc. Ieſ. ver. cõfeſſarius

e 1. 2. q. 33. articu. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præſentatio, & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.

f Glo. in c. placuit de pœ. d. 6

RESpondeo dicendo, rem a ſuis fundamentis primæuis deducendo, quod quædam Gloſſa *f* carpit ſcholaſticos, qui ſua peccata confitentur incluſis, id eſt, monachis. Et rectè quidem carpit, ſi tempora gloſſamentarij perpendas, quãdo nondũ facta erat Clemẽtina *dudũ*, de ſepulturis, neq; alia iura extrauagantia, quæ illam præceſſerunt. Hodie verò nõ procedit eius reprehenſio, primo in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui ſeruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad cõfeſſiones audiẽdas. Quod ipſum eſt dicendũ de Eremitis D. Auguſtini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extenſa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem Vigeſimum ſecundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas, *g* quem Antonius & communis ſequuntur. Et idem conceſſum fuit aliis religioſis de quorũ numero ſunt Canonici regulares ſanctæ Crucis Conimbricenſis, prout teſtatur Nauarrus *h* Qui aduertit Eremitis D. Auguſtini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incũbere probare, ſe habere prædictum priuilegium. Quanquã enim multi Doctori illuſtri de conſuetudine teſtanti, tenuerunt eſſe credendum, prout tenuit Bartolus, *i* & alij quos referunt Iaſon, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria eſt. Et probatur; quia conſuetudo quid facti eſt, & in his, quæ facti ſunt etiã princeps errare poteſt, iuxta ea, quæ in iure *k* definiuntur. Vnde ait Baldus, *l* conſuetudinẽ, quæ contra ius eſt eſſe probandam. Imo Alexander poſt alios affirmat, probandam eſſe cõſuetudinem, etiã ſi plures Doctores in ſuis commentariis de illa teſtentur. Imo docet Aretinus *m* etiam maiori parti Doctorum de conſuetudine teſtantium non credi, quia illi non iurati teſtantur, & teſti non iurato nõ creditur, vt eſt notum in iure. Quod idem eſt dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod nõ continetur in iure communi, eſt, quid facti, ſicut cõſuetudo. Vnde ſi nec Auguſtinienſes, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere, debent probare illud habere; quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctiſſimus Nauarrus. *n*

g And. in c. omnis vtriuſque ſexus col. pen. ſub fin. de pœn. & remiſ.

h Nau. in d. c. placuit, n. 188

i Bart. in l. de quibus. ff. de leg. d. 4. q. pri. nu. 11. Iaſ. pen. co. ibi. Roquus in c. fide conſt. fol. 26. col. 4. verſ. 5. quartur.

k c. 1. de conſt. lib. 6

l Bald in l. ſi quis. §. 1. ff. de pign. Alex. in l. poſt dotem. vlt. carta in pri ff ſol. mat.

m Aret. conſi. 138.

n Nauar. vbi ſup. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictã Clementinam *dudum*, quo ad hoc, de quo agimus, cõpetere Auguſtinienſibus, non iure communi, ſed ratione priuilegij præciſe. Et ſic Concilium in quantum ſecundũ aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, id, quod ſecundũ eam nolentibus Epiſcopis admittere, & approbare ſine cauſa confeſſores ordinum, Prædicatorum, & Minorum pro præſentatis, & approbatis habeantur, & iuriſdictionẽ habeant actualem ad audiendas cõfeſſiones ſecularium, & imponendas pœnitentias ſalutares, & abſoluendũ a peccatis, non limitatur quoad Auguſtinienſes, neque quoad Carmelitas, neq; quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina reſpectu eorum ſit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & conſuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur ſecundo, quod conſtitutio Pij Quinti determinans confeſſores regulares, etiam ordinum mendicantium, ſemel ab vno Epiſcopo approbatos ab eodem Epiſcopo, ſine iuſtiſſima cauſa non poſſe reprobari, at poſſe a ſucceſſore eorum iuriſdictio ſuſpendi, licet non habeat locum in confeſſoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum a iure communi extrauagantis *inter cunctas*, de priuilegiis competat ipſis fratribus perpetuitas approbationis dicente Benedicto vndecimo, ibi, *Datam verò licentiam, per diœceſanorum mortem nolumus terminari.* Quæ extrauagans ad quantũ ad hoc nõ reuocatur per Clemẽtinã *dudum*, prout affirmãt Soto *o*, & omnes. Imo eſt approbata, cũ nihil circa hoc innouet (licet innouet quoad alia ibi cõtenta) habet tamẽ locum in cõfeſſoribus aliarũ religionũ. Quod probatur; nã præſẽtatio & approbatio perpetua ipſis cõceſſa reſpectu ipſorũ eſt tantũ priuilegium & in dicta cõſtitutione Pij V. priuilegia reuocãtur. Et licet Gregor. decimus tertius in ſua cõſtitutione reduxerit conſtitutionem Pij V. ad terminos Cõcilij Tridẽtini, in eodẽ Concilio Tridẽtino priuilegia,

o Sot. in 4 d 18. q. 4 ar. 3

Digitized by Google

reuocantur. Et ſecundum Pium V. in ſua conſtitutione magis ſecundum mentem Concilij, eſt approbationem confeſſariorum regularium non eſſe perpetuam per totam vitam ipſorum confeſſorum ſed tantum durare vſque dum à ſucceſſoribus ipſorum Epiſcoporum ſupſendatur. Et nota quod dicit à ſucceſſoribus poſſe ſuſpendi, non autem à capitulo ſede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confeſſores Mendicantes pro ſecularibus de licentia diœceſanorum cum facultate abſoluendi, & diſpenſandi in caſibus eiſdem reſeruatis deputati etiam ipſis Epiſcopis mortuis, vſque dum viduatis Eccleſiis de paſtore prouideatur, libere eadem facultate vti poſſunt, prout conceſſit Clemens Quartus prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teſte Collectore *a* Compendij Ciſtertij. Et idẽ Clemens IIII. Prout habetur in ordinum *b* Monumentis, *Conceſſit, vt quãdo Epiſcopi, vel alij Eccleſiarũ prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confeſſiones ſubditorum ſuorum, & vota commutandi talibus prælatis decedentibus poſſint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Eccleſiis prouiſum fuerit de paſtore.*

a tit. abſolut. c. 2. §. 6.
b In 1. impreſ. f. 19. & in 2. f. 113. conc. 4. 144.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione, & approbatione ſemel obtenta.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij Quinti reualidantis omnia priuilegia conceſſa Minoribus in foro conſcientiæ, etiam ſi ſint cõtra Concilium Tridentinum. Vnde cum regulares ſemel præſentati examinati, & approbati ab vno Epiſcopo, non poſſint ab eius ſucceſſoribus ſuſpẽdi per priuilegium Clementis Septimi. *Quo conceſſit, quod confeſſores ordinis Minorum ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro confeſſionibus audiendis, vt moris eſt pręſẽtari poſt vnã præſentationẽ nõ teneantur amplius pręſentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quod cùm hoc omnibus regularibus præter minores, & prædicatores ſit priuilegium. & reuocatum per Concilium Tridentinũ, & Piũ Quintum innouatũ in foro cõſcientiæ poſſunt religioſi eo, cum omnibus priuilegiis etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinũ, modo frui. At pro contraria parte facit, Nam reualidatio ſupra dicta Pij Quinti fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto prout refertur *c* in compendio Societatis, & refert Veracruz in ſuo ſpeculo coniugatorum in fine. At videmus poſtea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit *Romani Põtificis prouidẽtia* data Romæ apud ſanctũ Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto, voluiſſe eos regulares etiã, Mendicantes qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate diœceſibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Epiſcopo iterum non examinari. Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete examinari de nouo poterunt, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis. Hæc pro vtraque parte adduxi vt difficultas propoſita melius explicetur. Et reſolutiue dico, quod poſſumus modo Mendicãtes in foro cõſcientiæ, vti omnibus priuilegiis, etiam ſi per Cõcilium Trident. ſint ſublata. Et per conſequens poſſumus vti hoc, etiam ſi ſupponatur per Concilium Tridẽtinum eſſe reuocatum. Et non obſtat cõſtitutio Pij Quinti allegata. Non enim Pius Quintus mortuo Epiſcopo approbante ſtatim ſuſpendit approbationem; imò ſupponit poſt eius mortẽ valere, & durare, donec à ſucceſſoribus ipſius ſuſpendatur, & reuocetur. Vnde ſi ſucceſſores talem ſuſpenſionem ſiue reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique eſt neceſſarium, quod in foro exteriori fiat dicta ſuſpenſio, & reuocatio, qua data non habet locum vſus ipſius in foro conſcientiæ, cum forum conſcientię ſupponat, quoad eccleſiam, & forum exterius nullam adeſſe prohibitionem.

c Compend. ſocie. 1. Concil. Tri. §. 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſſit ab ordinarijs reſtringi ad certum locum, tempus, & perſonas.

RESpondeo dicendo, quod ſacerdotes ſeculares non habent iuriſdictionem extra villam aut oppidũ ſibi expreſſe deſignatum. Sed ſi Epiſcopus ita regularem ſacerdotem mendicantem reſtringeret ad certũ oppidum, & prohiberet audire fęminas; aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter eſt interpretandus, ita vt reſtrictio locum habeat quantum ad iuriſdictionem ab Epiſcopo delegatam: quandoquidem non poteſt impedire, aut reſtringere ampliſſimam iuriſdictionem, quam regularibus Mendicantibus, ſi modo ſunt ab Epiſcopo ſemel approbati, à Sede Apoſtolica habent, pro vt pro terra, & pro mari conceſſit Gregorius decimus tertius Societati Ieſu, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto de qua in ſuperioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez. *d* Ac proinde ait, quod virtute dicti priuilegij Epiſcopi impedire nõ poſſunt non obſtante Concilio Tridentino, quod confeſſarij regulares Mendicantes, dum iter agunt per loca, vbi non adeſt Epiſcopus, quamuis per dies morentur in vno, aut alio loco, non habeant prædictam iuriſdictionem, & vbique ſint eo modo idonei. Sicut neque Epiſcopus in fraudem & odium regularium poteſt his reſeruare plures caſus, quàm parochis reſeruat, vt ſi eſſet nimius exceſſus reſeruationis. Non enim in hoc caſu tenentur obedire in ea reſtrictione, & limitatione, prout tradunt Soto, *e* Ledeſma, & Sylueſter, Palacius, Felicianus.

d Henr. lib. 7. de per. c. 6. nu.

At licet aliqua ſupradicta ſint vera, alia tamẽ videtur a veritate deuiare. Nã dicere abſolute, quod Domini Epiſcopi nõ poſſunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certũ tẽpus, & ad certas perſonas, ita vt ſi eo modo ſint approbati, non teneantur ipſis obedire; ſed poſſunt abſolute ſua gaudere iuriſdictione à Summis Pontificibus ipſis conceſſa, videtur durũ, & minime tenendam. Exiſtimo enim ex cauſa legitima poſſe Epiſcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum*, de ſepulturis, in qua ipſis regularibus à Sede Apoſtolica maxima authoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Epiſcopi ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquem regularem ex prælatis eorum electis, & loco illius alius ſubrogetur, etiam ille ſecundum gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli. Et ſic ex ea ſequens conficio argumentum. Nam ſi Domini Epiſcopi poſſunt ex cauſa præſentatos omnino repellere, à fortiori poterũt ex cauſa, limitare, & coarctare huiuſmodi approbationẽ, ita vt ſi approbatus certũ locum, quia eſt inſufficiens ad alia loca, vbi

e Soto in 4 q. 18. q. 2. ar. 5. Ledeſ. ibi. q. 7. ar. 3. du. 6. Syl. ver. confeſſor. 2. §. 5. Pala. in 4. d. 17. q. 2. Felician. titu. de priuil. c. 14.

maior

Digitized by Google

maior ſcientia,& experientia requiritur: & ſit approbatus vſque ad certũ tẽpus,vt det operã ſtudio ſummarũ,& Theologiæ moralis cum in ea nõ bene probatus inuentus fuerit,& ſit approbatus ad cõfitendos viros,& non mulieres,propter de fectũ prouectæ ætatis,vt aliqui Epiſcopi faciunt,qui nolunt illos,qui quadraginta ætatis annus non attingunt,ad confitendũ mulieres licentiare,quod etiã in religionibus bene ordinatis cõtingit.Vnde puto quod ipſis regularibus iuriſdictio illa ampliſſima (de qua ſupra) conceditur,quando approbantur ab Epiſcopis abſolute ſine aliqua limitatione.Nam ſi cum cauſa eorum approbatio limitatur,ipſa limitatio omnino eſt ſeruanda,prout tenet Angelus. *a* Et non eſt credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Epiſcopis conceſſam,qua poſſunt facere dictas limitationes, pro vt conſtat ex traditis a Gutierrez. *b* Reciperẽ ego opinionem Henriquez caſu,quo ſine cauſa faciũt Epiſcopi dictas limitationes. Clemẽtina enim & ſacri canones eas cum cauſa ſolum facere poſſe teſtãtur.Tũc autẽ ſine cauſa eas ita facere cenſebũtur,quãdo cũ omnibus regularibus generaliter, ſine differentia ita ſe habuerint,approbationes annuales eis tantũ indulgentes,ad confeſſiones virorum eos tantũ approbantes.Pro quo eſt a ſacra illuſtriſſimorũ Cardinalium congregatione regularũ declaratio,data die ſecũda Iulii,anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, cuius tenorẽ refert Ioãnes Baptiſta Cõfettius in ſua collectione priuilegiorũ. *c* Cuius tenor eſt huiuſmodi

Regulares,qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter ab ordinarys,eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint generaliter quoque & indſtincte abſque aliqua limitatione temporis certorumve locorum,aut generis perſonarum admittãtur in diœceſi propria. De cæteris verò,qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti,arbitrio ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinarys magis expedire videbitur probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum confeſſiones ex cauſa audierint ſtatim parochum admonere teneantur,& fidem auditæ confeſſionis pro medico adueniente relinquere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alex.
Gregorius Pelearius. Secret.

a Ang. ti. confeſſor. 4. n. 25.
b Gutier. de q. cano. c. 27. nu. 18. & 19.
c Baptiſt. 2. p. pag. 154.

ARTICVLVS IX.

Vtrum aliquis prouincialis poſſit renunciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeo dicendo,nullum prouincialẽ poſſe renunciare iuri omnibus confeſſariis ſui ordinis conceſſo,videlicet vt non habeãt iuriſdictionẽ immediatam à Papa,& quod ſemel approbati velint,vt poſſint poſtea ab eodem Epiſcopo iterum approbari.Et hoc probatur ex quadam decretali,*d* expreſſa.Vbi dicitur,quod exemptus non poteſt renuntiare exemptionem ſine licentia Papæ.Et periculum eſt vt dicitur in quodam canone, *e* in rebus diuinis cedere iuri ſuo.Et ratio huius eſt;quia licet vnuſquiſque poſſet renunciare iuri ſuo,vt probant iura *f* citata ab Angelo,Syluestro,& Armilla, hoc tamen intelligitur,quando tale ius,priuilegiũ, vel fauor eſt introductus in fauorem,vel commodum priuatæ perſonæ,ſecus in fauorem aliorũ ſimul,vt probant ſupra dicti authores.Hoc declaratur exemplo.Status clericalis habet hoc priuilegiũ in fauorem omnium Eccleſiaſticorũ,ne quis clericus poſſit conueniri corã iudice laico,vt eſt clarũ in iure, *g* & nullus particularis poteſt & iuri,& priuilegio renunciare,& cedere abſque Pontificis ſui ſcilicet Epiſcopi licentia,quia eſt in fauorem aliorum.Sic in noſtro propoſito nullus prouincialis poteſt dictis priuilegiis renunciare,cum ſint toti ordini conceſſa.Ita in terminis tenet Bibaldus. *b*

d c. cum tempore de arbi.
e c. quã periculoſum. 7. q. 1.
f Ange. ve. renunciat. §. 4. Arm. Sylu. ve. exempt. §. 8.
g c. Dilige & in toto. tit. de foro compet.
b Bib. in candelabro aureo tit. de abſolu. nu. 48. circa ſi. p. 148. co. 1.

Sed contra hoc oppono id, quod cum Nauarro tenui in primo tomo,dicens,quod religioſus poteſt ſe ſubmittere Epiſcopo,vt ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ abſoluatur.Nã reſpondetur quod ibi non renunciat ipſe religioſus,ſaltem in his partibus Hiſpaniarum priuilegio valido,per quod generales aut prouinciales poſſint ſuos ſubditos ab hæreſi occulta abſoluere.Et ideo non eſt mirum, quod Epiſcopis quoad hoc ſubdantur. At in noſtro caſu eſt priuilegium expreſſum ordini conceſſum prout dictum eſt.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in Sacra Theologia regulares debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari,& ab eis examinari.

RESpondeo dicendo,quod aliquibus viſum fuit ipſos non eſſe examini Epiſcoporum neceſſariò ſubiiciendos,pro vt conſtat ex traditis a Corduba, *i* & Ioanne Gutierrez.Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Conc. Trid. quod tria ſigna nobis proponit,per quæ poſſimus cognoſcere,quis ſit ſacerdos approbatus ad ſecularium confeſſiones audiendas.Primum eſt, ſi habeat parochiale beneficium,Secundum eſt,ſi ſit ab Epiſcopis examinatus, & approbatus. Tertium eſt cõmunis approbatio,& bona opinio,quæ habetur de eruditione ſacerdotis confitentis.Quod ſignum colligitur ex illis verbis.*Vel alias idoneus iudicetur.* Et ſic dicebant aliqui ſub iſto ſigno comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuerſitate approbata publice legẽtes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiã publicè profitentes,& licentiati graduati per aliquã vniuerſitatẽ a Sede Apoſtolica approbatã vniuerſitatem a Sede Apoſtolica approbatam & ſic Pius V. in quadã conſtitutione incipiente, *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud ſanctũ Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti,Pontificatus ſui anno ſexto,decreuit decretum Concilii Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiam Mendicantium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus,etiam ſi ſint lectores,aut in Theologia et de ſuperiorum licentia graduati,vel promoti.Quod probãt Cord. *K* & Gutierrez eſſe iuridicum.Cõfeſſarii enim non ſolum de ſcientia, ſed etiam de prudentia examinantur.Et licet in lectoribus, & graduatis ſufficiens ſcientia inueniatur, prudentia tamen aliquando deſideratur.

i Cor. de caſibus q. 26. Gutierrez. in qu. cano. c. 6. p. 75 in 1. impr.
K Cord. et Gut. vbi ſupra.

Qua opinione,& conſtitutione attenta non eſt dubium,quod lectores graduati religionum teneantur ſe corã ordinariis præſentare,& ab ipſis approbationem obtinere,cum ipſis cõmunicetur facultas Clementinæ, *dudum* ex priuilegio,& priuilegia, & conſuetudines immemoriales in dicta conſtitutione,& in Concilio Trident. tollantur, Nec obſtãt verba concilii, ibi, *aut alias idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus ſatis doctis non viſa cõſtitutione Pii Quinti videbatur:Nam reſpondetur quod

quod ex dictis verbis non ſumitur efficax argumentum ad aſſerendum virtute eorum dictos lectores, & graduatos examini & approbationi Epiſcoporũ minimè eſſe ſub mittendos, Concilium enim in illis verbis, *aut aliàs idoneus reputetur*, non facit pauſam, ſed continuando addit, & approbationẽ, quæ gratis detur, obtineat. Quæ plane deſignant, non ſufficere iudicium idoneitatis, niſi etiam approbatio Eiſcoporum concurrat ad ipſam idoneitatem.

a Cle. dudum. § ſi vero.

Quo verò ad fratres Prædicatores, & minores maior eſt difficultas; cum ipſis ratione iuris *a* communis ſine cauſa ab Epiſcopis reprobatis & reiectis poſſint præſentati iuxta formã ipſius iuris facere omnia illa, ac ſi eſſent admiſſi, quod priuilegium prout late eſt probatum in ſuperioribus, non eſt ipſis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatũ, & præſupponatur nullam eſſe cauſam, ratione cuius iuſte reiiciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibus eorum concedatur in tam breui nõ poſſunt dictũ defectum in ipſis intueri & experiri, niſi ita ſint fatui. vt eorum imprudentia in momento ſtatim perſpiciatur. Hi autem a prælatis regularibus propter ipſorum authoritatẽ honorẽ & zelũ animarum minimè ordinariis præſentantur. Et hæc opinio confirmatur, Nam nominati ab vniuerſitatibus non debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorum, vel ordinum receptione teſte Coſma. *b* Quam opinionem ſequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum *c* vbi dicitur, quod præſentati ad Eccleſiaſtica beneficia ſine examine nõ admittantur, præſentatis tamen electis ſeu nominatis ab vniuerſitatib. ſeu collegiis generaliũ ſtudiorũ exceptis, quod tradit Paulus Fuſcus *d* in ſuo tractatu de viſitatione; Nam vt dicunt Doctores cõmuniter, ipſis graduatis, & vniuerſitati, quæ ipſos iudicauit idoneos, iniuria fieret, & præſertim ſi ſint in famoſa vniuerſitate graduati, ex quo maiorem ſcientiam præſumuntur habere, prout tradũt Ananias, *e* Cagnolus, & Caſſaneus.

b Coſ. in præ. ſanctione tit. de colla. §. itẽ quod vniu. in gl. gradus Rebuff. de pri. ſc. priu. 4. & in concordat. tit. de colla. §. præterea in fin. in gl. quinquennium p. 370.

c Conc. Trid. ſeſ. 7. de refor. c. 13.

d Fuſcus. l. 2. de viſit. c. 29. nu. 19.

e Ana. in Ru. de torne. n. 1. ver. ex. 2. colli. Cagn in proœ. digeſ. nu. 88. Caſſe. in catalog. glo. mund. p. 10. conſi. 32.

Et confirmatur. Nã quamuis abſens præſentatus ad beneficium debeat iutra tempus præſentari perſonaliter ordinari habenti inſtituere, alias præſentatio euaneſcit iuxta Gloſſam, *f* quã ſequuntur Abbas & poſt alios Rebuffus & Rochus de Curte, ſi tamen talis præſentatus abſens graduatus ſit, & ipſi ordinario notus, eius examen nõ ita præciſe requiritur, collatioque fieri poteſt abſenti, vt tenent Abbas, *g* Rebuffus, & Lambertinus: ſecundum quẽ hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tũc non ſufficit præſentatio, ſeu examinatio virtualis, ſed requiritur perſonalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur, nã ait. Quintilianus Mandoſius, *h* quod quando ſtatuitur, pro forma doctorem denuo examinari debere, puta vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valdẽ, & notorie peritus examinandus nõ veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cũ aliis quæ ipſemet adducit in regulis cancellariæ.

f Glo. in ver. præſen. in Cle. dudum. Abb. in c. cum para ri. nu. 5. de appel. & in c. noſcitur. nu. 3. de his quæ fiunt a præ. Reb. ti. de coll. §. præfatique ordinarij in gl. præſentatio. p. 319. Rochus in pri. de iur. pa. nu 6.

Abbas in d. noſcitur, ... ob ubi ... de iu. ... q. 51 ...

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiuſmodo aliis irrogatur, ſi repellantur. Et quanta etiam iniuria eorum prælatis fit, de quibus generale Concilium Viennenſe tantum habet confidentiam. Cui occurens Sũmus Pontifex, Clemens Quintus concedit ſua conſtitutione, vt ſine cauſa eiecti pro præſentatis, & approbatis habeantur, & eandem met habere iuriſdictionam, quam ſi admitterentur, ſtatim conſequerentur.

QVAESTIO LX.

De confeſſariis, quo ad poteſtatem confitendi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſecularium, & an poſſint eos punire confeſſiones audientes.*

2 *Vtrũ religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a ſuo prælato audire cõfeſſiones, & eas nihilominus audiat ſint ualidæ.*

3 *Vtrum religioſus ſine licentia ſui prælati præſentatus, & approbatus ab Epiſcopo, poſſit ſecularium confeſſiones audire.*

4 *Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium etiam contradicente parocho.*

5 *Vtrum confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati, oues eiuſdem diœceſis confiteri poſſint.*

6 *Vtrum dicti regulares præſentati virtute priuilegiorum poſſint omnium confeſſiones audire.*

7 *Vtrũ confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes, poſſint vti hac authoritate extra ſua monaſteria exiſtẽtes.*

8 *Vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſecularium, & an poſſint eos punire confeſſiones audientes.

REſpondeo dicendo, nõ poſſe prælatos religionum punire ſubditos præſertim iam expoſitos, & approbatos ab Ordinario, ſi contra ſuam prohibitionem electi virtute alicuius iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confeſſiones. Hanc opinionem tenet Doctiſſimus Cano. *i* Quã in hunc modũ probat dicens. Si generalis ordinis, aut prouincialis facerent me iudicẽ alterius religioſi, nõ intelligo, quo pacto inferior poſſit id prohibere. Quod & alio exẽplo confirmat dicens, quẽadmodũ ſi daret mihi prouincialis facultatẽ cõcionandi, aut conſtitueret me vicarium monaſterii, ignoro prorſus inquit, qua authoritate prior illud impediret? At doctiſſimus Soto *K* hanc doctrinã explicando dicit, quod prælati ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus poſſint prohibere religioſis ſibi ſubditis probatis per Epiſcopũ & expoſitis, ne etiã ſi eligantur virtute iubilei, aut Cruciatæ in confeſſores, audiant confeſſiones. & ſibi in hoc non obtemperantibus pęnas infligere. Et fundamentũ huius opinionis eſt, quoniã religioſi nõ habẽt velle, vel nolle ſine cõſenſu prælati. Secundo quia ſecundũ omnes poſſunt Epiſcopi, & prælati monaſteriorum ferre leges quippe neceſſarias ad rectã, & populi Chriſtiani & monaſteriorum inſtitutionẽ; Inter quas vna eſt, vt etiam probari, & expoſiti ſemel incõſultis prælatis, vt cõtra eorũ prohibitionem nõ audiant cõfeſſiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus poſſunt trãſgreſſores punire. Tertio quoniam

i Cano. in Su. de pœnit.

K So. in 4. diſ. 18. q. 4. ar. 3.

Digitized by Google

quoniam, ſi aliquis religioſus die Veneris ratione Bullæ comedat oua & lacticinia ex rationabili cauſa, poteſt iſta comeſtio prohiberi per priorẽ, vel prælatum. Ergo a ſimili, licet tales religioſi virtute diplomatis poſſint eligi in confeſſores, & audire confeſſiones; tamen ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus id ſibi poteſt prohibere prælatus, quoniã per talem expoſitionem, & approbationem factã ab Epiſcopo non tollitur votum obedientiæ, quo tenentur religioſi ſubditi obedire ſuis prælatis circa obſeruantiam religionis. Item quia Papa per iubileum, aut Bullam, per quam concedit vt poſſint regulares eligi in confeſſores, non cogit ipſos ſubditos religioſos, neque eis præcipit, vt audiant confeſſiones ſecularium per Bullam eos eligẽtium, ſed ſuppoſita electione de ipſis facta facultatem eis concedit abſoluendi a reſeruatis. Ergo bene poterunt prælati ex aliqua cauſa prohibere ſuis ſubditis expoſitis, ne cõfeſſiones audiant, & punire contra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulii Tertii conceſſo prælatis ordinis Prædicatorum ad inſtantiam ſeu ſupplicationem fratris Stepani Vſuſmaris generalis eiſdem ordinis. Vbi Iulius Tertius *Reuocat licentias & immunitates conceſſas religioſis eiuſdem ordinis ad confeſſores eligendos, & confeſſiones audiendas, quas ipſe magiſter ordinis reuocandas iudicauerit, & vndecunque emanaturas gratias ſine licentia ſuperiorum concedas annullat, niſi manu Papæ, aut de conſenſu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint ſignatæ.* Ponitque fortiſſimas non obſtantias, prout continetur in dicta conſtitutione, data Romæ decimo ſeptimo die Ianuarii, anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo quinto. Ergo religioſi ordinis Prædicatorum, & per conſequens Mẽdicantium, & omnium aliorum, qui ſuis priuilegiis gaudent videtur, quod licet, ſint approbati per Epiſcopos, & electi per iubileum, vel per Bullam Cruciatæ contra conſenſum ſuorũ ſuperiorũ, non poterunt confeſſiones audire. Vtrum autem confeſſiones contra præceptum ſuperioris auditæ ſint valide articulo ſequenti diſputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a prælato ſuo audire confeſſiones, & eas nihilominus audiat, ſint validæ tales confeſſiones.

RESpondeo dicendo, prima facie intuenti conceſſionem Iulii Tertij diffinientis licentias audiendi confeſſiones emanatas ab Epiſcopo, ſiue aliunde, & eo durante conceſſas religioſis eſſe nullas; ſi ſine licentia ſuorum prælatorum impetrẽtur. In contrarium tamẽ eſt, quod per approbationem legitimam factam ab Epiſcopo videntur dicti religioſi accipere iuriſdictionem a Papa iuxta Clemẽtinam, *dudum*. Ergo confeſſiones prædictæ, vt pote factæ religioſis ad id habentibus iuriſdictionem valide erunt, licet contra prohibitionem particularẽ ſuorum prælatorum fuerint factæ. Pro cuius rei reſolutione dico primo, quod quãdo iã religioſus eſt legitimè Epiſcopo præſentatus a ſuis prælatis, & ab Epiſcopo legitimè eſt approbatus iuxta formã Concilij Viennenſis in dicta Clemẽtina, ſi per prohibitionem extra iudicialem ſui prælati in aliquo caſu vel caſibus particularibus prohibeatur audire confeſsiones ſecularium, licet male faciat, & propterea merito ſit puniendus; tamen huiuſmodi confeſſiones validæ erunt. Quod probatur, Nam per huiuſmodi legitimam præſentationem, & approbationem adeptus eſt religioſus hic officium confeſſarii ſuo ordine. Et in religionibus Mendicantium bene, & ſuauiter omnia diſponentibus, officio prædicatoris, & confeſſoris priuari quis non poteſt, niſi per ſententiã in conuictum latã, priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ niſi in conuictum non feruntũr: ergo per ſimplicem prohibitionem prælati tali officio confeſſoris non priuantur, & ſic geſta per ipſum confeſſiones audiendo, & abſoluendo valent: quoniam per illã præſentationem, & approbationem iuriſdictionem accepit a Papa, quod non irritat Iulius Tertius per prædictum breue. Quoniam non vndique hæc iuriſdictio, & licentia a particularibus dimanabit, ſed ab ipſo iure in dicta Clementina contento.

Secũdo dico, quod ſi talis religioſus ſic legitimè præſentatus ſuis prælatis, & approbatus ab Epiſcopo poſt inhibitionem, vel ſuſpenſionem iudicialem legitimè factam per eius prælatum in iudicio, qua prohibitus eſt per ſententiam iudicialem exercere officium confeſſoris, confeſſiones aliquorum intenteret audire, inualidæ certe erunt. Sic videtur ſentire Sylueſter *a* ſimul cum Panormitano. Vbi ait, quod ſi ſuſpenſio priuatio ſint notoriæ, vel ſi præceſſit ſuperioris inhibitio ſcilicet iudicialis, confeſſiones factæ a ſic notoriè ſuſpenſo, vel a priuato, vel iudicialiter inhibito, eas facere non tenerent, argumento cuiuſdam canonis: quoniam hic non concurrit ſuperioris authoritas. *b*

a Syl. i. ver. s. confeſſor. 2. §. 6.

b c. veritatis dedo. & contumac.

Hinc ſequitur reſolutio ad illud dubium, quod Medina *c* in ſua inſtructione confeſſorum proponit an confeſsiones fuerint validæ, quas audiuit quidã religioſus iam profeſſus, qui dimiſerat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans ſe eſſe religioſum, per quendam Epiſcopum approbatus eſt in confeſſorem, atque etiam in curatũ cuiuſdam populi inſtitutus, vbi ſacramenta adminiſtrans, ſibi ſubditos parochianos confitendos abſoluit. Poſt autem reſipiſcens cõuerſus eſt ad pœnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiuſmodi confeſsiones ei factæ fuiſſent validæ, vel quid remedii tunc eſſet adhibendum? Igitur cum in ſuis ſententiis prædicti Doctores, diſcordaſſent, nã quidam opinabãtur inualidas fuiſſe eas confeſſiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, aliis contarium ſentientibus, ſcilicet, validas eſſe, hæc poſtrema ſententia ipſi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in caſu Medinæ, eius ſententiam eſſe veram, ſcilicet, quod illæ confeſſiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & ſuperioris authoritas, geſta per eum, qui nõ de iure obtinet beneficium tenent. Et quidam ex dictis tenet, quod ſi talis religioſus, qui apoſtata fuerat, vel dimiſerat habitum, per ſententiam iudicialem prælati ſui ordinis ſuſpenſus fuiſſet vel inhibitus ab officio confeſſoris in hoc caſu ſi acceptaſſet prædictum curatũ ab Epiſcopo eum eſſe presbyterum ſecularẽ putante, forte cõtraria opinio aliorũ eſſet vera, quod ſcilicet, illæ confeſſiones valide non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere Sententia enim Iudicum eſt interpretanda ſecundum eorum rationabilem mentem argumento aliquarum legum. *e* Et mens rationabili prælatorum regularium, qui dictam tulerunt ſententiam, non fuit priuare ſuos criminoſos a confeſſionibus audiendis, quando vagãtur, & vt clerici ſeculares honeſte viuunt, & ab Epiſcopis curati conſtituuntur. Quod ſequen-

c Med. l. 2. §. de eff. excom.

d l. Barbarius Phili. ff. de off. prato.

e l. in his inn 8a le. ſolemnus ff. de condi. & demonſtr.

Digitized by Google

ſequenti ratione manifeſtatur. Non enim eſt credendum, prælatos regulares ſuorum ordinum protectores, & eorum decoris, & honoris maximi zelatores velle ſententiam priuationis a confeſsionibus ferre contra hunc religioſum apud populum habitum, vt curatum: ſi quidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & dedecus ſuæ religioni accreſcit, & tot perſonarum ſcandalum maximum inſurgit videntium voce præconis eſſe populo annunciandum, ſupradictum curatum eſſe apoſtatam religioſum, populi ſeductorem, & turbæ, & confeſſiones cum eo factas irritas fuiſſe, & inanes. Inſuper hoc ſcandaloſum præconium in detrimentum cederet ſacramenti pœnitentiæ. Multi enim ex hoc ſumerent occaſionem non paruam nolendi confiteri religioſis itinerantibus, putantes forte eſſe apoſtatas, cum quibus fiunt ſæpe confeſsiones plurimorum annorum cum maxima pœnitentium vtilitate quorum confeſsionum, grauia peccata notis, & cognitis confeſſariis à dictis pœnitentibus minimè reuelarentur, & per conſequens maxima ſacrilegia committerentur. Et pro hac ſententia induco caſum dictæ legis, Barbarius, in ſuperioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerent, benignitas præfuit rigori, vt in ea lege dicitur, & ut ibi notat gloſſa, Quare validitas tantarum confeſsionum non faciet, vt etiam benignitas rigori præferatur, præſertim cum nullitas confeſsionũ in ſentẽtia lata a platis regularib. fundetur, quorũ acta de bono, & æquo debent explicare ſicut explicantur ad regulares concernẽtia, pro vt late explicatũ eſt in huius operis 1. tom. a Ponderanda ſunt etiam verba dictæ legis ibi. *Cum populus Romanus etiam ſeruo potuiſſet decernere hanc poteſtatem, ſed & ſi ſciſſet ſeruum liberum effeciſſet*, Circa quæ verba quærit gloſſa b ibi: Sed an hoc caſu, quando ignorauit fuit liber. Et reſpondet. Dic quod ſic, ne homines deciperentur. Ex quibus verbis hoc conficio argumentum. Si Romanus populus ignorans hunc ſeruum ipſi libertatem cenſetur donaſſe, ne homines deciperentur, quare non dicemus prælatos regulares hunc priuatum a confeſsionibus in hoc caſu habilẽ ad eas audiendas efficere voluiſſe ſuã definitiuam ſententiam limitantes, ne tot homines deciperentur, & ſacramentũ pœnitentiæ, & eorum religio detrimentũ pateretur. Ponderanda etiam ſunt alia eiuſdem cõſtitutionis verba, ibi. *Quod ius in imperatore multo magis conſeruandum eſt.* Ex quibus verbis hoc vltimũ pro hac parte elicio fundamẽtũ. Si credendũ eſt in hoc caſu, prælatos regulares noluiſſe dictũ apoſtatam a cõfeſſionibus audiẽdis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot ſcandala ſuccederent a fortiori, credendũ eſt, ſummũ Pontificem hunc priuatum a confeſſionibus reſtituiſſe, ne tot damna inſurgerent. Et hanc ſententiam ſi attentè legantur, Syluester c & Nauarrus amplectuntur.

a 1.to.q.2.

b Glo.ver.eſſeciſſet.

c Syl. confeſſ. 2.nu.16. ver. ſecundo vero caſu & ver.3. vero caſu Nauar. in man. c.9. nu.8.

ARTICVLVS III.

Vtrùm religioſus per prælatum ſuum ordinarijs non præſentatus, licentia ſolùm ordinariorum poſſit ſecularium audire confeſſiones.

RESpondeo dicendo, non eſſe hanc quæſtionem tam facilis ſolutionis, vt aliqui putant. Nã pro parte affirmatiua arguendo videtur, quod fuerint confeſſiones ipſi factæ validæ. Nam ad validitatem ſacramenti abſolutionis ſufficiunt duo, ſcilicet, poteſtas ordinis, atque poteſtas iuriſdictionis. Vtramque autem in hoc caſu videtur iſtum religioſum habere. Nam & ſacerdotem ſupponitur eſſe, & ab Epiſcopo per licentiã ab ipſo obtentam iuriſdictionem acquiſiſſe. Sed in contrarium eſt, quod religioſus non habet velle, neque nolle citra conſenſum ſui prælati, Et ſic non poteſt ab Epiſcopo illam iuriſdictionem acquirere: ſicut neque Epiſcopus alienis ſubditis poteſt conferre indulgentias, cum careat iuriſdictione ſuper illos. Ergo neque hanc iuriſdictionem religioſis exemptis, quippe qui non ſunt ſui ſubditi citra conſenſum ſuorum prælatorum poteſt impartiri. Igitur reſponſurus ad quæſtionem, dico primo, quod loquendo de religioſis ordinis Prædicatorum, ſtante breue Iulii Tertii confeſſiones prædictæ non fuerant validæ. Quoniam in ſuis conſtitutionibus cauetur, ne fratres confeſſiones audiant extraneorum ſine licentia ſui prælati. Et prædictum breue Iulii Tertii in capitulo Salmanticenſi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Epiſcopis, vel ab aliis ordinariis ad audiendas extraneorum confeſſiones ſine conſenſu ſuorum ſuperiorum, & eo durante illis conceſſas. Quod quidem breue dicitur a Salmantino generali capitulo fuiſſe acceptatũ quo ad irritationem illarum licentiarum ſic obtentarũ & obtinendarum, quæ in præiudiciũ iuriſdictionis ipſorum prælatorum cedunt. Cum autẽ ad iuriſdictionem prælatorũ prædicti ordinis pertineat præſentare Religioſos Epiſcopo, vt ab ipſo approbetur contra hanc iuriſdictionem ſuorum prælatorum feciſſe videtur Religioſus ille, qui cum non eſſet præſẽtatus a ſuo prælato, vt ab ipſo approbetur, ipſe ſe præſentauit, vel ſine præſẽtatione prædicta ab Epiſcopo obtinuit prædictã licentiam. Quo circa omnes confeſſiones ei factæ fuerunt irritæ, cũ fuerint factæ virtute licentiæ Epiſcopalis per dictum breue Iulii Tertii annullatæ. Caueant igitur religioſi prædicti illuſtriſſimi ordinis, ne ſint nimis audaces in audiendis confeſſionibus ſecularium cum ſola licẽtia Epiſcoporum, ſine authoritate ſuorum prælatorum obtenta.

Neque obſtant argumenta in contrarium. Nam concedimus, quod religioſi indulgentiis, ſi quas ſibi Epiſcopi impartiri voluerint, ſine licentia ſuorum prælatorum gaudere poſſunt. Quoniam cum hoc non ſit contra iuriſdictionem ſuorum prælatorum ita, vt non ſit in eius iuriſdictionis perniciem ad id vel expreſſam, vel ſaltem præſumptam licentiam ſuorum prælatorum habent. Ob quam rationẽ, cũ Religioſi ante eorum exemptionem Epiſcopis deberẽt de iure ordinario eſſe ſubiecti cum a iuriſdictione Epiſcopali exempti ſunt, noluerunt per hãc exemptionẽ aliquibus fauorabilibus, quæ in præiudicium ſuum, vel iuriſdictionis ſuorum prælatorũ non erant, renũciare. Cuiuſmodi eſt fauor ipſe, ſcilicet, quod dum ſe inueniunt in religionibus remotis, vbi ſi Religioſi recurſum habere nõ poſſunt ad ſuos prælatos, ad diſpenſationem obtinendã, ſuper quam poteſt diſpenſare Epiſcopus, poſſint tunc eã diſpenſationem ab eodem Epiſcopo, vbi pro tunc reſident, obtinere. Et ſic in ſimilibus. Ex his patet, quod alij ordines communicantes cum Prædicatoribus in priuilegiis poſſunt id ipſum facere irritando confeſſiones ſecularium, ſine debita præſentatione prælatorum, fratribus Epiſcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem nõ faciunt, aduertant ipſorum ordinũ regulares præſentati ſine licentia ſuorum prælatorũ, quod ſicut nõ poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis iure Epiſcopis iuxta tradita in Clemẽtina, *dudum* de ſepulturis. Ita etiã non poſſunt abſoluere à caſibus ipſis Epiſcopis ab eiſdemmet Epiſcopis reſeruatis, & reſeruan-

Digitized by Google

reſeruandis. Ratio enim, propter quam poſſunt regulares Mendicantes abſoluere a caſibus ab Epiſcopis reſeruatis, eſt, quia ad id habent iuriſdictionem ipſis a Sede Apoſtolica conceſſam, quam non poſſunt ipſi Epiſcopi reſtringere, & coarctare. At iſta iuriſdictio non illis confertur a Papa, niſi a ſuis ſuperioribus prius præſententur, antequam ab ordinariis approbationem conſequantur iuxta formã traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres abſoluere a peccatis Epiſcopis minimè reſeruatis, obtinendo ab ipſis Epiſcopis licentiam & iuriſdictionem ordinariam, quæ curatis conceditur. Minimè autẽ poſſunt abſoluere a caſibus ipſis Epiſcopis reſeruatis iure vel conſuetudine, vel præcepto, & reſeruatione particulari. Adeo, vt abſolutio a prædictis caſibus fit irrita & inanis, ſecundum ea, quæ tradũt communiter *a* Doctores & reſoluit doctiſsimus Nauarrus, & tradit Enriquez. Et idem puto de abſolutione a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis virtute priuilegiorum regularium. Non enim eſt credendum, Papam concedere regularibus confeſſariis pleniſsimam ad ſuos caſus authoritatem, ſi ab eorum prælatis Epiſcopis non ſunt præſentati, prout inferius notabimus.

a Doctores in 4. diſt. 17. Na. c. 9. n. 6. Enri. li. 3. de pœnit. c. 6. nu. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium, etiam contradicente parocho.

Reſpondeo dicendo, quod ſic: hoc enim concedunt priuilegia multa, citata, & citãda. Iuriſdictio enim cõfeſſariorum regularium a parocho minimè dependet. Imo poſt Concilium Tridentinum ipſi ſuam iuriſdictionem aliis præter quam approbatis ab ordinariis loci cõmunicare nõ poſſunt, vt ego in noſtra explicatione *b* Cruciatæ, etiam tenui. Adeo hoc eſt verum, vt etiam ſi Epiſcopi dicãt in licentiis datis regularibus. Non vtantur iis contradicente parocho, poſſunt etiam eo contradicente eas audire. Nam priuilegia regularibus a ſede Apoſtolica indulta, hoc expreſſe illis concedunt; quã conceſſionem Papalem non poſſunt tollere ipſi Epiſcopi. Verum eſt tamen, quod ſi ſeculares ſacerdotes, quibus quidam Epiſcopi reſtringunt licentias, ne audiãt parocho contradicente, talibus licentiis non poſſunt gaudere. cum iuriſdictio ſecularibus ſacerdotibus ab Epiſcopis approbantibus, nõ autem a ſede Apoſtolica immediate conferatur. Quã iuriſdictionem, vt ab ipſis communicatam & datam poſſunt dicti Epiſcopi limitare, ita vt contradicente parocho minimè executioni mandetur. Et ait *c* Enriquez, quod non requiritur ad hoc noua licentia parochi, ſi non contradicat.

b In explicat. Crucia §. 9. nu. 141. & §. 12. nu. 4.

c Enriq. li. 3. de pœn. c. 6. in glo. in fin.

ARTICVLVS V.

An confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati, oues eiuſdem diœceſis confiteri poſsint.

Reſpondeo dicendo, quod fratres Mendicãtes poſſunt audire omnes de diœceſi, in qua ſunt præſentati, & approbati; ſed nõ poſſunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœceſim, niſi quãdo fratrum prædicatorum loca ſint in vicina diœceſi, in qua, vel pro qua præſentantur, & in qua nõ ſũt dicta loca in ipſis locis audire poſſunt perſonas talis diœceſis, vt patet ex Clementina dudum, & tenet *d* Syluester, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cuccus, qui tenet confeſſores regulares, qui ordinariam poteſtatem proculdio exiſtimandi ſunt habere in aliena diœceſi, more omnium ordinariorum, audire & abſoluere poſſunt omnes diœceſanos diœceſum, vbi ipſi ſunt præſentati; quia in voluntaria iuriſdictione territorium nullius lædi cenſetur. Qui autem loquitur expreſſe contra ea, quæ de iure communi regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maximè in his, quæ pertinent ad debitam animarum medelã, debet tolli, cõceſſit Sixtus Quartus, pro vt habetur in Monumentis *e* ordinum & in ſupplemento. *Quod fratres Minores debite præſentati, vel gratioſe a prælatis recepti poſſint extra diœceſim ſuam ſubditos illorum audire, cum hoc poſſint curati de iure.*

d Syl. v. confeſſor. 2. nu. 2. ver. 4. requiritur. & nu. 4. v. 3. quarituɾ d Cuccus l. 1. Maior inſt. ti. de ſacra. pæn. n. 191. iunctis his quæ ipſe notauerat n. 190 in fine.

e In 1. impr. f. 64. & in 2. fo. 6. conc. 128. & fo. 99. conceſ. 331.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres præſentati virtute dictorum priuilegiorum poſsint omnium confeſsiones audire.

Reſpondeo dicendo, quod in foro exteriori receptum eſt ratione criminis, quod reus forum ſortiatur, prout multis comprobat Couarruuias. *f* Attamen in foro animæ minimè quis ratione delicti ſortitur forum, ita vt peccator poſſit abſolui in foro ſacramentali a ſacerdote, in cuius parrochia deliquerit, prout cum communi reſoluit idem Couaruuias. Sed debet ad proprium recurrere ſacerdotem. Nicolaus Quartus tamen, vt in Monumentis *g* & in ſupplemento. *Conceſſit fratribus Minoribus obſeruantiæ authoritate audiendi in confeſſionibus omnes quarumcumque diœceſum, & in illis extraneos, ac forenſes abſoluendi etiam a caſibus, quos diœceſano locorum in quibus fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Et Sixtus *h* Quartus facit eandem conceſſionẽ per conſimilia verba, nihil penitus immutando in conceſſionibus immediate ſequentib. in eiſdem libris præallegatis. Et poſtea Leo Decimus hoc idem confirmauit & de nouo conceſſit prout habetur in *i* ſupplemento. Et idem Sixtus Quartus conceſſionem præfatam confirmauit ſubſequentibus verbis *Conceſſit nanque quod fratres Minores obſeruantiæ præſentes & futuri poſſint audire confeſſiones ſecularium vndecunque venientium ea authoritate, quam habent ab Epiſcopo, in cuius diœceſi exiſtunt.* Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id ea patet ex conceſsione Vrbani Quarti facta Carmelitis, & ex conceſsione Pauli tertii facta presbyteris Societatis Ieſu ab ordinario approbatis, de quibus in ſuperioribus ſatis dictum eſt. Hi enim exiſtentes in diœceſibus, vbi ſunt approbati, poſſunt quorumcunque fidelium ad eos recurrentium confeſsiones audire, & abſoluere a reſeruatis Epiſcopis, & a reſeruatis etiam Papæ per conceſsionem Pauli Tertii factã Religioſis Societatis Ieſu.

f Cou. l. prac. qq. c. 11. nu. 3.

g In 1. imp. f. 30. & in 2. f. 114. conc. 240 & in ſupp fo. 59. conc. 119.

h In ſuppl. fo. 58. conc. 119.

i 1. imp. f. 67. conc. 3. & in ſupplem. fol. 96. conc. 321.

Circa quas conceſsiones primo eſt notandum, quod appellatione fidelium veniunt, tam exempti, quã nõ exempti, tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares. Horum enim omnium cõfeſsiones poſſunt audire, neque cõtradictio curatorum, aut quæcumque excommunicationis ſententia contra hoc quidquam valet per extrauagantem Martini Quinti inſertam in rubrica de priuilegiis. Imo ſecundũ aliquos poſſunt etiam abſoluere religioſo, qui ex ſtatutis ſuorum ordinum abſolui nequeunt, niſi a ſuis prælatis prohibeatur, prout refert Syluester. K Et fundamentum

K Syl. ti. confeſſ. nu. 6.

Digitized by Google

damentum ipſorũ eſt, quia hæc prouiſio eſt reſpectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine poteſtatis, quæ ab aliis ſtatutis non dependet. Sed quædam Gloſſa, *a* quam ſequitur Syluester tenet contrarium dicens, quod per hanc conceſſionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus *b* tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religioſi non habent velle, vt dicitur in Iure, *c* & conſequenter neque poſſunt dici volentes, niſi quatenus volunt prælati. Et ſic de illis in rigore non poſſunt verificari illa verba poſita in Clementina, *dudum*, & in priuilegiis prædictis Apoſtolicis. Et hanc opinionem tenet *d* Armilla. Et prout colligitur ab ipſo, ratio, qua mouetur eſt, quia licet religioſi ſint de numero fidelium ſunt tamen fideles religioſi particularibus ſuarum religionum præceptis & ſtatutis religati, quos vult Sedes Apoſtolica in eorum reformatione ſemper his præceptis, & ſtatutis, eſſe circum amictos. Et nũquam Pontifices in conceſſionibus generalibus videntur derogare ſtatuta particularia, quæ ignorant iuxta ea, quæ in *e* iure notantur. Vtrum autem religioſi virtute conceſſionis Pauli Tertij poſſint abſoluere ab omnibus Papæ reſeruatis, etiam reſeruatis poſt iſtam conceſſionem, ex dictis in hoc primo tomo patet, quod ſic. *f*

a Gloſſ. in d. Clem. dudum.
b Panorm. & Cardin.
c Cle. in d. ſ. ſi religioſos de electi. l. 6.
d Arm. v. abſolutio, nu. 23.
e Inno. in c. ex parte de foro competent.
f 1. q. 20. ar. 8

Secundo circa eaſdem conceſſiones eſt aduertendum, ipſos confeſſores poſſe abſoluere à peccatis quoſcunque ad ſe venientes. Dubium autem eſt maximum, vtrum virtute prædictorum priuilegiorum poſſint vota extraneorum cõmutare. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod ibi quis præſumptiue dicitur habere domicilium, vnde cum profectus fuerit peregrinari videtur, & ad quem locum redierit, peregrinari deſinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij conſtituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando eſt vnum tantum, & ſub diſtinctione, quando ſunt plura. Pro quo aduerte, quod illi, qui ſe transferunt animo remanendi, ſunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium debent confiteri ſacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter eſt limitandum. Primò, quando non veniunt animo remanendi per annum. Secus ſi per annum volunt remanere: quia tunc ſacerdoti nouæ habitationis poſſunt confiteri, etiam ſi aliàs primum domicilium apparet principalius. Quia ſi in diuerſis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet, vbi principalius habeant, ibi poſſunt recipere ſacramenta, vbi ſe inuenerint tempore receptionis exercendæ, vt colligitur ex *g* iure. Vnde ſecundum Paludanum, qui in diuerſis parochijs habet æſtatem & hyemem, domum, forũ vtrobique ſortitur, ſecundum quod habitat hic & ibi. Qui autem alicubi non habet domicilium, quantum ad ſacramenta neceſſaria, ſi debet illa recipere ſecundum Innocentium, *h* requiritur, quod habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij ſacerdotis, niſi ſe transferat hoſpitium conſtituens animo ibi remanendi: quia ſtatim fit ibi parochianus iuxta ea, quæ in iure *i* traduntur. Et intelligo animo remanendi, non quidem perpetuo; quia iam ibi haberet domicilium ſed vſque ad tempus percipiendorum ſacramentorum neceſſariorum, puta confeſſionis, cõmunionis, ſemel in anno, ante quod tamen tempus poteſt iſta percipere, ſi adeſt talis intentio. Vnde dicit *K* Panormitanus ſingulariter, quod *in iuribus diœceſanis ſpectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad ſacramenta neceſſaria Epiſcopus ſtudij erit iudex competens, ſed non quoad voluntaria.* Ex quo infert, quod ſcholaris ad ordines promoueri non poteſt in loco ſtudij ſine licentia ſui Epiſcopi, cum ibi non habeat domicilium argumento cuiuſdam legis. *Et ſimiliter Epiſcopus ſtudij de iure non poteſt commutare vota ſcholaris extranei, quod eſt contra multos confeſſores ignorantes. Hæc ille. Et ratio eſt, quia iſta non ſunt neceſſaria.* Vbi etiam aduertit quod fratres Prædicatores & Minores, & alij religioſi, qui ex priuilegio audire poſſunt cõfeſſiones vndecunque, ad ſe venientium, non poſſunt propter hoc vota commutare forenſium extraneorum, quia hoc non poteſt Epiſcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Et hanc opinionem ſequitur Syluester. *l*

g d. c. ex parte.
h Innoc. in ca. omnis de pœn. & remiſ.
i c. vl. de paro.
K Pan. in cap. nullus de par.
l Syl. in c. domici. in fine.

Ex quibus infertur intellectus ad conceſſionem Nicolai V. & Sixti Quarti & Vrbani Quarti in ſuperioribus citatas. Quod, ſcilicet, licet concedatur fratribus, vt virtute earũ poſſint audire cõfeſſiones vndecumq; ad eos recurrentiũ, non tamen virtute earum poſſunt cum eis diſpenſare neq; eorum vota cõmutare, cum hæc non ſint neceſſaria ſed voluntaria. Verum eſt tamen, quod virtute aliarũ conceſſionum optimo iure poſſint prædicta facere. Eugenius enim quartus, *Volẽs ſatisfacere deuotioni perſonarum habẽtium ad monachos Sancti Benedicti deputatos à ſuis ſuperioribus ad audiendas confeſſiones ſecularũ ſingularem deuotionem, ad eoſque recurrentium pro ſuarũ animarũ ſalute conceſſit, quod liceat prælatis, ſeu monachis prædictis confeſſiones earũ audire earũque vota permutare, ac in omnibus, & ſingulis caſibus etiã ordinarijs, aut per ſynodales vel prouinciales, & conſtitutiones reſeruatis cũ eis diſpenſare: præter eas cenſuras, & pœnas, vota, & caſus de quibus eſſet merito ſedes Apoſtolica conſulẽda, eiſque, atque omnibus, qui ad præfatos monachos ad huiuſmodi deuotionẽ recurrerent Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare valeant de ſpecialis dono gratiæ in fauorem obſeruantiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantiũ. Ex qua cõceſſione colligitur poſſe dictos fratres, & Mendicantes eorũ priuilegio gaudẽtes cõmutare vota extraneorũ ad ſe pro confeſſione recurrentium; non tamen in his poſſunt diſpenſare. Licet enim ipſis concedatur, vt poſſint diſpenſare in caſibus Epiſcopis reſeruatis: appellatione tamen caſus minimè vota reſeruata Epiſcopis comprehendũtur, iuxta doctrinam *m* Armillæ, quã ſequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quod licet Innocentius Octauus *Conceſſerit, quod confeſſores debitè præſentati poſſint diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſsũt Epiſcopi, exceptis votis peregrinationum vltra duas dietas.* Pro vt habetur in Monumentis, & in ſupplemento; hoc tamen non poſſunt efficere cum extraneis illarum diœceſum, in quibus non ſunt præſentati, licet confeſſiones ipſorum audire poſſent. Hoc enim eſt ita neceſſarium, ſicut receptio ſacramentorum neceſſariorum. Infertur ſecundo, quod licet presbyteri Societatis Ieſu auditis confeſſionibus omniũ ad ipſos accedentium, poſſint eorum vota pro tempore emiſſa (vltramarinis, viſitationis liminum beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compoſtella, nec non religionis & caſtitatis votis dũtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; non tamen poterunt in ipſis votis diſpenſare cũ his, qui ad eos recurrunt ex alienis diœceſibus, vbi neque ſunt præſentati, neque approbati. Tum, quia illis, quibus committitur commutare, non committitur diſpenſare. Tum, quia diſpenſatio votorum & commutatio non poteſt fieri ab Epiſcopis cum exteris, qui ad ſuas diœceſes accedunt, iuxta dicta in ſuperioribus. Vnde conceſſa facultate ipſis presbyteris ad prædicta vota cõmutanda, cum ſit præter ius reſpectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipſorum diſpenſationem.

m Armil. l. caſus nu. 1. Nau. manual. c. 27. num. 212.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes poſſint vti hac aut horitate extra ſua monaſteria exiſtentes.

RESpondeo dicendo, quod ad reſoluendam hãc difficultatem, debet conſiderari differentia, quæ verſatur inter exemptionem datam ratione loci, & inter datam ratione perſonæ. Et ait Panormitanus, a quod quando exemptio datur ratione loci, puta Eccleſiæ, vel monaſterij, virtute eius extra talem locum, vel monaſterium non poteſt vti exemptione. Quando verò datur exemptio ratione perſonæ, & non loci, vbicumque tali exemptione vti poteſt, priuilegium enim perſonale ſequitur perſonã. Et ſic priuilegium conceſſum perſonis ratione loci, non extenditur vltra locum quia cenſetur potius reale, quàm perſonale, vt notat Panormitanus b ſecus in exemptione ratione perſonæ.

a Panor. in c. exarum. de priu.

b Panor. in c. cum capella. de priuile.

Ex his infero primo, quod cum priuilegia conceſſa confeſſoribus regularibus pro pœnitentibus ad ſe vndique accedentibus non concedantur ratione monaſteriorum, ſed ratione ſuarum perſonarum, vt ex eorum literas ſatis patet, extra ſua monaſteria poſſunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegijs.

Secundo infertur, quod confeſſores, & quilibet alij religioſi ſacerdotes Mendicantes poſſunt ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare vbicumque extra ſua monaſteria: quia hoc eſt priuilegium perſonale ſequens ipſos vbicunque fuerint, prout ſupra in quæſtione de communione Euchariſtiæ ſatis diximus.

Tertio infertur, quod priuilegia conceſſa fratribus tempore interdicti ad celebrandum officia diuina non habent locum niſi in ſuis monaſterijs, iuxta eorum conceſſiones, Cum huiuſmodi priuilegia ſint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.

RESpondeo dicendo, quod poſtquam Pontifices conceſſerunt actualem iuriſdictionem confeſſarijs Regularibus pro audiendis confeſſionib. Ioãnes c vigeſimus ſecundus Pontifex erroneum eſſe dicere diffiniuit, teneri dictas confeſsiones ſecularium parocho repetere, Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iuriſdictionem, vt directè abſoluant ſeculares, prout conceſſit Alexander d IV. & Clemens IV. & alij ſummi Pontifices; dicentes hoc poſſe exercere, ſacerdotum parochialium aſſenſu minimè requiſito. Et idem ipſum definiuit e Benedictus vndecimus, ſubdens, quod liberatus ſemel ab eo debito non obligetur amplius ad eandem debiti ſolutionem per repetitionem confeſsionis. Exponitq; præceptum de annua confeſsione facienda parocho intelligi debere de illis peccatis, quæ aliàs non ſunt cõfeſſa, neque abſoluta: quod de ſecularium confeſsionibus certum eſt. Atque ita interpretãdus eſt Sixtus IV. f negans ſe nouum ius condere, ſed explicare ius poſitiuum in capitulo *omnis vtriuſque ſexus*, quo laici non obſtantibus priuilegijs Mendicantium, ob quæ eis confiteri poſſunt, tenentur de iure ſemel in anno ante cõmunionem Paſchæ confiteri parocho, nempe ea peccata, à quibus aliàs nõ fuerunt legitimè abſoluti. Et ſic qui ſæpius in anno recipit Euchariſtiam ex priuilegio apud monaſteria regularium, tenetur non quidem repetere præteritas communiones, quod fieri nõ poteſt, ſed nouam communionem recipere in paſchate de manu proprij ſacerdotis. Hanc ſententiam eſſe certam probat Soto, g & Ledeſma: & poſt Ioãnem Maiorem, & Durandum eam ſequuntur Petrus de Soto, Medina, Nauarrus & Henriquez.

c Extrau. vas electionis de hæreſi.

d Habet. in mon. in 1. imp. fol. 16. & fol. 103. cõc. 144.

e c. inter cunctas de priui.

f In Extrau. viees de treuga & pace.

g Soto in 4. d. 18. q. 4 art. 3. Led. in 2. 4. q. 7. a. 5. dub. 3. Maior in 4. q. d. 17. q 7. & Durand. q. 2. Soto. de confe. lect. 5. Medin. de confeſſ fac. fratrib. priui. Nau. c. 27. n. 11 Henri. l. 2. de pœn. c. 16. nu. 9.

Ex quibus infertur, teneri parochos in communione paſchatis communionem conferre teſtimonium habentibus ſe confeſſoribus regularibus fuiſſe confeſſos. Vnde decima die Octobris, Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo ex parte ordinum Mendicantium fuit quoddã memoriale apud Illuſtriſſimos Cardinales congregationis Regularium in ſacra illa congregatione propoſitum, in quo Mendicantes conquerebantur, qualiter contra formam ſuorum priuilegiorum & ſacrorum canonum Concilij Tridentini, & ordinationum Apoſtolicarum, in quàm pluribus ab ordinarijs locorum grauabantur, prout eiuſdem memorialis ſeries continebat. Et illuſtriſſimi Domini Cardinales eis maturè conſideratis inter alia. *Statuerũt & ordinauerunt, quod circa ſecularium confeſſiones ab ipſis fratribus mendicantibus audiendas ſeruetur deciſio congregationis ſacri Concilij & Epiſcoporum, corripianturq; ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentijs conceſſis id excipiunt.*

QVÆSTIO LXI.

De confeſſarijs regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, in quindecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quindecim.

1 *VTrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſarijs abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.*

2 *Vtrum religioſi Mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis.*

3 *Vtrũ confeſſarij regulares per aliqua priuilegia poſſint abſoluere à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.*

4 *Vtrum religioſi extra ſua monaſteria exiſtentes poſſint abſoluere à dictis caſibus.*

5 *Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis.*

6 *Vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ poſsint abſoluere à cenſuris.*

8 *An poſsint abſoluere percuſſorẽ clerici manifeſtũ.*

9 *Vtrum Mendicantes habentes facultatem ad abſoluendum à reſeruatis poſsint abſoluere à conceſsis Epiſcopis iure ſpeciali Conc. Trid. 24. c. 6. de reſor.*

10 *Quid impetretur per abſolutionem à cenſuris in forò conſcientiæ.*

11 *Vtrum religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegijs.*

12 *Vtrum religioſi incidant in pœnam illius Clement. abſoluentes à culpa & à pœna.*

13 *Vtrũ priuilegia, quib. religioſi poſſunt abſoluere à caſib. reſeruatis ſint hodie per Cõc. Tri. abrogata.*

14 *Vtrum confeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, poſsint abſoluere pœnitentes non* habentes

Digitized by Google

habentes Bullas à caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum.

15 *Vtrum regulares obligentur abſoluere confeſſores à caſibus reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poßit concedere facultatem aliquibus confeſſarijs abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.

Reſpondeo dicendo, quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos poteſtatem iuriſdictionis iuxta ea, quæ in iure *a* notantur, & tradunt Innocentius, & Felinus & non ſolùm qualemqualem, ſed immediatam quo ad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex Diuo *b* Thoma communiter recepto. Et ſicut illam habet immediatè ſuper omnes, ita eam accipit immediate à Deo: & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere. Et ſic propter iſtam pleniſſimam iuriſdictionem, ita immediatam poteſt facultatem cõcedere aliquibus abſoluendi à dictis caſibus: ſicut de facto concedit in Clementina, *Dudum*, de ſepulturis, iuxta infra dicenda, & in omnibus iubileis, & in cruciata, & in cõfeſſionalibus, quibus fit facultas eligendi confeſſores ſecundum conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ.

Neque ſupradictis obſtat, quod Papa non poſſit tollere ius diuinum, quo conceditur Epiſcopis poteſtas reſeruandi ſibi abſolutionem in aliquibus caſibus. Nam videmus etiam, quod omnis presbyter ſolo iure diuino attento poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, prout probat Doctiſſime *c* Nauarrus: attamen plurimis id non licet iure humano Papa id vetante. Neque ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam. Vna eſt enim omnium cõcluſio receptiſſima multa iure naturali, & diuino competentia multis reſtringi, & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quo ad ſpiritualia ſicut à ſummo Principe ſeculari, quo ad tẽporalia: vt ex multis *d* iuribus patet, quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iuſtam diſpenſationem: & per rationem iuſtam naturalem id in aliquibus cauſis dictantẽ iuxta ea, quæ copioſe tradunt *e* Felinus, Decius, & alij moderni, & palam eſt in caſu poſito ſolùm ius Epiſcopi reſtringi & limitari ex cauſa iuſta, & honeſta. Quin & *f* Panormitanus ſecutus Innocentium ab omnibus receptum dicit, quod per rationem naturalem poteſt declarari & limitari ius naturale, & diuinum non ſolùm per legem Papæ quo ad ſpiritualia: ſed etiam per legem alterius principis quo ad ſecularia; imo & per conſuetudinem rationabilem, vt paſſim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum vel trium teſtimonio.

a Extra. vnã ſanctã de maioritate, et obedien. Innoc. in ca. 1. de conſt. vbi Feli n. 4.
b D. Thom de erroribus Græco. q. 16. & ſeq.
c Naua. in c. placuit de pœnit. diſt. n. 2.
d c. cum. 2. de hæreticis li. 6. c. quod in dubijs de pœnit.
e Fel Dec. & alij in d. cap. quæ in Eccl.
f Pan. in c. fi. de conſue. nu. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi Mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure, & ſpecialiter.

Reſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio ſupponit aliquos eſſe caſus Epiſcopo reſeruatos de iure, prout colligitur ex ipſo iure. Qui autem ſint hi caſus maximè controuertuntur circa numerum. Verior tamen opinio eſt, quod tantum ſint quinque. Primus eſt peccatum clerici, quod habet annexam irregularitatem. Verum eſt tamen quod ſecundum Diuum *g* Thomam, quem ſequitur Armilla, peccatum poteſt à quocunque confeſſore approbato ab ordinario abſolui, licet irregularitas ad Summum Pontificem ſpectet. Secundus caſus eſt incendium meſſium, & aliarum rerum ex propoſito patratum. Tertius eſt peccatum, ratione cuius imponenda eſt ſolennis pœnitentia, quæ ſolùm imponitur ratione peccati notorij, & famoſi. Quartus abſolutio blaſphemiæ publicæ, & notoriæ, ſecundum D. *h* Thomam ſolùm ratione ſolennis pœnitentiæ imponendæ. Non enim Cõcilium Lateranenſe, vt ait Armilla hunc abſolute inter caſus de iure Epiſcopo reſeruatos connumerat. Quintus eſt abſolutio excommunicationis maioris; quod intelligitur, quando Epiſcopo reſeruatur. Nam ab excommunicatione maiori à iure lata poſſunt curati abſoluere, & per conſequens Mendicantes debitè præſentati, & approbati, prout tenet D. Thomas, & D. Bonauentura, quos ſequitur *i* Syluester. Quem contra Couarruuiam, & alios defendit Gutierrez, dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruuiæ habebit locum tantùm in foro exteriori. Alij inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerant commutationes & diſpenſationes votorum, & iuramentorum. At hi propriè & iuridice loquendo minimè nomine caſuum veniunt, prout aduertit *k* Nauarrus. Supponit etiam Epiſcopos poſſe ſibi de nouo aliquos caſus reſeruare, & dicere oppoſitum eſt erroneum, vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Epiſcopi reſeruare homicidium voluntarium, & membri alicuius realem mutilationem. Quibus ſuppoſitis reſpondetur primo ad quæſitum, Mendicantes præſentatos, ſecũdum formam iuris *l* ſtando intra terminos iuris communis ſecluſo quocumque alio priuilegio, habere poteſtatem circa peccatorum abſolutiones, quæ parochialibus ſacerdotibus & curatis ab eodem iure conceſſa eſt. Ait enim Clemens Quintus in dicto iure: *Nolumus poteſtatem in hoc illis impendere ampliorem, quàm ea quæ parochialibus ſacerdotibus & Curatis à iure conceſſa eſt.* in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto; cum in terminis iuris cõmunis ſacerdotes parochiales & curati poſſint abſoluere de omnibus peccatis, quæ à iure Epiſcopis non reſeruantur, vt omnes concedunt. Quæ enim ſpecialiter nõ reſeruantur, cenſentur conceſſa ex Regula *m* Iuris. Et ſic bene infertur, Mendicantes præſentatos à iure communi habere poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus, qui iure non ſunt Epiſcopis reſeruati, quæ poteſtas eſt illis conceſſa in Concilio Vienneñſi, quo tempore Mendicantes iam erant ab Epiſcoporũ iuriſdictione exempti. Dubium autem maximũ eſt. Vtrum caſus, quos vltra ius Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruarunt, reſeruati etiam cenſeantur dictis confeſſoribus præſentatis, ita, vt ſecluſis alijs priuilegijs, expenſa duntaxat poteſtate, quam à iure communi habent, huiuſmodi Mendicantes poſſint adhuc abſoluere ab iſtis caſibus Epiſcopis reſeruatis non iuris ſed ipſorum Epiſcoporum ſpeciali reſeruatione.

De hac re duæ inueniuntur oppoſitæ ſententiæ. Prima docet huiuſmodi caſus nõ ſolùm curatis, ſed etiam Mendicantibus præſentatis eſſe reſeruatos. Hanc opinionem defendit *n* Gloſſa, cum qua tranſeunt Ioãnes Monachus, Panormitanus, Imola, Cardinalis, & idem Panormitanus, Albertus Trocius, Nauarrus, & ex Theologis Ledeſma.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores, *o* Panormitanus reuocans ſuam opinionem Felinus, Bonifacius late Ioãnes de Lignano, quã ex Theolo-

g D. Th. in 4. d. 19. q. 1. ar. 9. col. 2. ad. 2.
h D. Th. in 4. d. 19. q. 1.
i Syl. in abſol. 1. §. 3. & exc. in pri. Gutier. 99. canon. 5. num. 10. in 1. imp. Naua. man. c. 27. n. 19.
k Nauar. vbi ſup. nu. 158.
l Dic Clem. dudum.
m ca. nup. ex. 29. de ſent. exc. c. at ſi clerici extra de iudicijs.
n Glo in verſ. conceſſa in d. Clem. vbi monach. Panor. imola nu. 42. Card. q. 20. n. 5. Anch. num. 23. Pan. in c. Denique de pœ. & rem. Tro. de perfect. cle. ca. 26. nu. 13. Nau. in man. c. 27 nu 363. & 364. Led. in 2. & 4. ſi. 7. a. 5. du. 7.
o Pan. in c. ſu. ſpecul. in cle. vel mon. Fel. in c. perpendi. de ſen. excom. Bonif. I d. cle. dudum. §. per huiuſmodi. Lignan. in c. omnis de pœn. & remiſ. Anton. 3. p. tit. 17. ca. 11. Sylu. verſ. confeſſor, 2. q. 5 in 1. & ver. caſus q. 5. n. 5. Ang. verſ. caſus. in fine & verſ confeſſio. n. 28. Tauien. ver. diſp § 13. Armil. verſ. abſol. nu. 25. & Iur. re. ul. nu. 13.

Digitized by Google

Theologis ſequuntur Antoninus, Syluester, Angelus, Ioannes Tabien. Armilla. Denique eſt communis Thomiſtarum, & Doctorum opinio, vt Syluester, & alij teſtantur. Qui etiam affirmant ſecure, & abſque ſcrupulo hanc opinionem eſſe practicandam, & ſeruandam. Et hanc ego tanquam probabiliorem, & omnino ſecuram amplector. Quæ opinio hoc potiſſimo argumento confirmatur à Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad inſtar alterius, quamuis poſtea illud priuilegium limitetur, vel reſtringatur, non cenſetur limitatum, aut reſtrictum reſpectu eius, qui priuilegium ad inſtar alterius obtinuit. Sed fratribus Mendicantibus præſentatis conceſſum eſt priuilegium, vt poſſint abſoluere à caſibus, à quibus parochiales ſacerdotes de iure poſſunt abſoluere, vt iam probatum eſt: & proinde authoritas iſtorum fratrum eſt ad inſtar authoritatis, quæ parochialibus ſacerdotibus de iure competit: ergo quamuis authoritas parochialium poſtea limitetur, & reſtringatur per epiſcopum alios ſpeciales caſus ſibi reſeruantem, non proinde reſtringitur authoritas Mendicantium præſentatorum. Minor ſatis, vt diximus, ſuprà probata eſt. Maior verò probatur ex doctrina quadam Guillielmi Doctoris *a* Antiqui, docentis, quod cum Papa conceſſerit vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ ſunt vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia Senenſi vniuerſitati, aut limitentur, aut reſtringantur, non proinde priuilegia reuocata, aut reſtricta ſunt cenſenda vniuerſitati Toloſanæ. Et ratio eſt, quia iam eſt adquiſitum ius in re vniuerſitati Toloſanæ. Quare maior noſtra eſt probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis conſona. Quæ eſt notanda pro communicatione priuilegiorum facta Mendicantibus & alijs Religioſis. Quin potius ex prædicto fundamento ſequitur, quod ſi Papa prædictam authoritatem abſoluendi parochialibus ſacerdotibus reſtringeret, vt quia reſpectu illorum ſpecialiter certos caſus ſibi reſeruauerit, adhuc Mendicantibus talis poteſtas reſtricta minimè cenſeretur.

a Guillielmus in l. prim. C. de ſacroſan. Eccl.

Secundo cōfirmatur eadem opinio ex Bonifacio *b* dicente, quod ſi parochiales ſacerdotes ſpeciali Epiſcopi conceſſione haberent ampliorem poteſtatem, quàm eis eſſet à iure conceſſa, non proinde extenderetur poteſtas Mēdicantium præſentatorum; Ergo quando ex ſpeciali ordinatione Epiſcopi parochialis poteſtas reſtringitur, & coarctatur per reſeruationem aliquorum caſuum, non cenſetur limitata, neque reſtricta poteſtas Mendicantium. Antecedens, vt dixit Bonifacius, & eſt communi ſententia approbatum: ſed nos poſſumus illud confirmare ex doctrina præcitatorum authorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, non proinde priuilegium ad inſtar eius conceſſum extenſum cenſebitur. Conſequentiam probat Bonifacius, Quoniam contrariorum eadē eſt diſciplina, & diſpoſitio. Poſſumus nos etiam illam probare, quoniam non cenſetur extenſa poteſtas illorum fratrum, qui non habent poteſtatem, niſi ad inſtar eius, quæ de iure cōmuni parochialibus eſt conceſſa, ergo per locum à ſimili cum reſeruatio Epiſcopi non tollat poteſtatē illorum caſuum iure communi parochialibus eſſe conceſſum, ad inſtar cuius fratres præſentati habēt poteſtatem huiuſmodi fratribus conceſſam.

b Bonifa. vbi ſup.

Tertio probatur ex Panormitano. *c* Quoniam in prædicta Clementina Papa dat fratribus præſentatis tantam facultatem, quantam à iure parochialib. ſacerdotibus conceſſa eſt, nec Papa, vt ait Panormitanus, habuit reſpectum ad conſtitutiones Epiſcoporum, quæ variantur ſecundum tempora, & ſecundum loca. Quam rationem Panormitani ita corroboro, & confirmo, Quoniam quando Pontifex in dicta Clemētina, hanc poteſtatem Mendicantibus fecit, Epiſcopi plures alios caſus ſibi reſeruatos habebant. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religioſos præſentatos controuerſia. Tum etiam ex quadam Extrauaganti, *d* quæ præceſſit dictā Clementinam. In qua extrauaganti probat plures caſus Epiſcopis in conſuetudine eſſe reſeruatos, quàm ibi à Papa approbentur.

c Panor. in d. c. ſuper Spec.

d Extra. inter cūctas de pri.

Quarto probatur. Quoniam Mendicantes tempore Clementis. Quinimò erant iam ab Epiſcopis exempti, & proinde Epiſcopi illis non poterant caſus à iure conceſſos reſeruare, cum reſeruatio ſupponat iuriſdictionem, quam in religioſos exemptos Epiſcopi non habent. Sed dices, non poſſe directè & per ſe caſus à iure conceſſos Mendicantibus reſeruari, bene tamen indirectè, & per quandam conſequētiam, quatenus eos ſacerdotibus parochialibus reſeruando, ex conſequenti eos mendicantibus reſeruant, cùm non maiorem habeant authoritatem, quàm parochiales ſacerdotes. At hæc ſolutio omnino excluditur ex primo fundamento. Nam cùm huiuſmodi facultas ſit Mendicantibus conceſſa, quamuis hæc parochialibus reſtringatur, non cenſetur Mendicantibus reſtricta. Accedit etiam, quoniam talis reſeruatio non tollit, quin à iure parochiales habeant facultatem ad illos caſus, niſi ſpecialiter reſeruentur, & facultas Mendicantium eſt ad inſtar facultatis parochialibus conceſſæ, non ſimpliciter, ſed à iure, vt patet ex dicta Clementina. Quinto cōfirmatur noſtra opinio ex Syluestro. Quoniam huiuſmodi facultas abſoluendi à caſibus, qui parochialibus à iure non reſeruantur, Mendicantibus conceſſa fuit à Summo Pontifice, idque in fauorem religioſorum, qui ab Epiſcopis cæteriſq; ordinarijs vexabantur, & vt diſſidia & controuerſiæ, quæ inter ordinarios, & Mendicantes oriebantur, componerentur, vt patet ex dictis *e* Clementina, & Extrauaganti, ſed inferior non poteſt, aut reuocare, aut reſtringere facultatem à ſuperioribus conceſſam. Quod verò Mendicantes præſentati hanc abſoluēdi habeant facultatem à Papa, & non ab Epiſcopis probatur, quia ſolùm Epiſcopi habent nudū quoddam miniſterium approbationis, vt iam in ſuperioribus ſatis probatum remanet.

e Clem. dudū Extrau. inter cunctas.

Vltimo confirmatur noſtra ſententia à nonnullis. Quoniam aliàs Epiſcopi poſſent reſeruando caſus omnino tollere authoritatem iſtorum religioſorum. Hoc argumentum Syluester & alij adducunt pro confirmatione huius ſententiæ. Sed quoniam Gloſſa citata in dicta Clementina, *dudum*, & Doctores contrariæ ſententiæ illud ſoluunt, & optimè, non eſt, quod plura in eius confirmationem adducamus, ſed ſolùm argumentis contrariorum reſpondeamus.

Ad Argumenta.

Primo arguitur. Epiſcopus poteſt reſtringere poteſtatem curatorum parochialium, vt omnes concedunt, ergo à fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus conceſſam. Probatur hæc conſequentia. Quoniam qui poteſt limitare poteſtatem ordinariam, poteſt à fortiori reſtringere, & limitare extraordinariam, ſed poteſtas curatorum eſt ordinaria, poteſtas verò Mendicantium eſt extraordinaria, igitur. Et confirmatur, Quoniam aliàs idem ſubditus cenſebitur diuerſi iuris quoad curatos, & quoad Mendicantes, contra ius *f* docens, vnā & eandem ſubſtantiam non debere diuerſi iuris cēſeri. Reſpondetur conceſſo antecedente, negando conſequentiam, quā negant Bonifacius & Angelus.

f c. quo circa de priuileg.

Digitized by Google

relinquitur; hæc enim poſſunt retinere ſcientibus, & non contradicentibus prælatis, qui in hoc caſu tacitè cenſentur ipſis licentiã concedere iuxta Doctrinã Abbatis, *a* & ſimiliter vbi ſciente prælato fratres recipiunt legata, tacitè illis licentia conceſſa videtur, prout tradit in ſimili cum Doctoribus communiter Nauarrus, *b* qui ait, quod etiamſi peccet recipiendo legata ſine licentia prædicta tacita, vel expreſſa, receptio tamẽ valet, & ſtatim monaſterio acquiruntur, quod aliquibus probat iuridicis rationibus.

a Abb. in c. cũ ad monaſteriũ num. 8. de ſta. monac.
b Na. in c. nullam, nu. 32. & 33.

Neq; iis obſtat Conc. Trid. *c* determinans quod nemini regulariũ tam virorũ quam mulierũ liceat bona immobilia, vel mobilia cuiuſcunq; qualitatis fuerint, etiã quouis modo ab eis acquiſita tanquam propria, aut etiã nomine conuentus; poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea ſuperiori tradãtur, conuẽtuiq; incorporẽtur. Reſpondetur enim, quod nõ omnia, quæ ſacri canones diſponũt ſub pœna peccati mortalis, obligãt, niſi ex verbis ipſorũ ipſos ad peccatũ mortale obligare clare colligatur, prout in Primo *d* tomo ſatis dictũ eſt, & ſic non erit peccatum mortale poſſidere ſupradicta de licentia prælatorum ſine eo, quod prius conuentui incorporentur. Si cõtrarium enim daremus; eſſet condemnare ad peccatũ mortale omnes moniales, quæ nunquam ſuis ſuperioribus tradunt ea, quæ ex labore manuum ſuarum lucrantur, neq; eſt intentio Concilij nouas obligationes addere antiquis, ſolum enim vult Cõcilium antiqua præcepta regularibus impoſita ſeruari, vt ex eodem Concilio *e* ſatis patet, quæ ſeruant non habentes ſubditi proprium aliquid, niſi nomine conuentus, & cum ſuorũ prælatorum licentia, quod ex iis, quæ in hoc tertio Tomo in quæſtione de paupertate dicemus, clarius patebit.

c Trid. ſeſ. 25. de regu. c. 2.
d 1. tomo. q. 6. art. 3.
e Trid. ſeſ. 25. c. 1.

ARTICVLVS V.

Quis prælatus poſſit licentiam concedere ſubdito, vt acceptet, & diſpendat talia legata.

RESpondeo dicendo, quod religioſus particularis non poteſt acceptare, neq; recipere legata ſine licentia prælati cõuentus, in quo habitat, at cum ipſe de vno in alium conuentũ contigat ſæpe ſæpius mutari, dubitatur quis prælatus ad expẽdenda ipſa legata licentiam concedere debeat, quando in ſingulos annos ſolui iubentur, & in vno anno moratur in vno monaſterio, in alio vero in altero.

Pro cuius dubitationis reſolutione ad diſtinctionẽ recurrere opus eſt, aliter enim iudicandum eſt, ſi loquamur de conuentibus bonorũ in communi capacibus, aliter verò de incapacibus, & aliter ſentiẽdũ, quãdo legatũ eſt vnũ, licet indifferentibus annis eo fruatur, aliter vero, quando legatum non eſt vnũ ſed in ſingulis annis diuiditur, ſi enim legatũ eſt vnum ſolũ, etiamſi indiſtinctis annis debeat legatarius illo frui, velut ſi legetur vinea, aut annuus redditus, totũ acquiritur conuentui, in quo religioſus legatarius, quando acceptatur legatũ, habet habitationẽ, & nihil ex eo acquiritur monaſteriis, ad quæ legatarius poſtea ad habitandũ mittitur, non enim conuẽtus capax bonorũ, cui ſemel dominiũ huiuſmodi legati eſt acquiſitũ, debet ex mutatione legatarij ad aliud monaſteriũ perdere proprietatem ſibi acquiſitã, quod in fratrib. minoribus locum minimè habet, cum enim eorum monaſteria ſint omnino bonorũ incapacia, poſſunt prælati ſuperiores cũ licentia ſyndici Apoſtolici, ea legata acceptata in vtilitatem nõ monaſterii, in quo frater habitat, ſeu ad quod poteſt mutari, ſed in vtilitatem totius prouinciæ, aut religionis conferre.

At ſi legatum annuatim diuiditur, velut ſi religioſo fratri, quotannis centum ducati legarentur, per totam ſuam vitam, cũm ſecundum ius *f* reputentur tot eſſe legata, quot fuerint ipſi religioſo vitæ anni, tunc legatum annuum pertinet ad conuentum, in quo legatarius vt ſubditus ipſius conuentus agit habitionem: in vnoquoque enim anno tale legatum de nouo fratri acquiritur, & per conſequens acquiritur conuentui, in quo de nouo vixerit, & ſi fratri minori fuit huiuſmodi legatum factum in ſingulos annos, poteſt ipſum recipere dictus frater cum licentia prælati, in cuius conuentu fuerit habitator, & cum diuerſa ſint legata nõ puto ſufficere licentiam vnius prouincialis ad ipſa expendenda per totam ſuam vitam, ſed a ſucceſſoribus talis licentia eſt confirmanda, contrarium tamen eſſet dicendum, ſi legatum eſſet vnum, vnius enim prouincialis licentia ad ipſam in pios vſus expendendam, ſufficeret, eum ipſa licentia ſit data nomine officii, niſi a ſucceſſoribus reuocetur, tunc enim ipſa reuocata, alia de nouo debet impetrari iuxta conſtitutiones huius ſacræ religionis.

f l. ſi. in ſingulos. ff. de annuis legatis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati legata acceptata, & acquiſita inuitis ſubditis, quibus facta fuerunt, poſſint in conuentuum neceſſitatibus conſumere.

RESpondeo dicendo, quod videtur dicta legata neceſſario debere tradi ipſis fratribus, quibus fuerunt relicta pro eorum neceſſitatibus, hæc enim videtur eſſe mens teſtatoris contra quam non poteſt aliquid diſponi, vt dicitur in iure. *g*

Pro contraria tamen parte militat rigor religionis diſponens quod religioſus nullum ius habet in prædictis rebus, neque in alijs, contra quem rigorem minimè poteſt diſponere teſtator, neq; intentio dantis præſumitur eſſe, vt aliquid religioſo acquiratur cum voti paupertatis trãſgreſſione, prout Nicolaus III. *h* in ſimili caſu diſponit. Pro reſolutione huius difficultatis eſt diſtinguendum de religionibus, quædam enim ſunt, quæ in cõmuni poſſũt aliquid retinere, alia autem eſt, in qua neque in communi, nec in proprio poteſt aliquid haberi, vt eſt religio P. N. Franciſci de obſeruantia, prout dictum eſt in articulo primo huius quæſtionis. In religionibus enim, in quibus bona in communi haberi licet, vt primum aliquid legatur, aut datur alicui religioſo ipſorum, ipſo facto Conuentus illud acquirit, & in eo incorporatur, contra quod ius nihil poteſt diſponere teſtator, & per conſequens prælatus inuito ſubito poteſt ad libitum de tali legato in vtilitatem ipſius conuentus diſponere, neq; per hoc obligatur ad aliquid dandũ ipſi religioſo ſubdito, ſolum enim ipſi tenetur, in ſuis neceſſitatibus ſubuenire, ſicut aliis ſubditis in neceſſitatib. tenetur prouidere iuxta decretum Concilij Tridentini. *i* Itaque ratione dicti legati neque ſubdito aliquid noui acquiritur, neque prælato erga ipſum ſubditum noua aliqua obligatio incumbit.

g l. nemo poteſt ff. de legat. 3.
h c. exiit qui ſeminat. de uer. ſignif. lib. 6.
i Tri. ſeſ. 22. de regul. c. 2.

At in religione minorum regularis obſeruantiæ particularis adeſt difficultas, in alijs enim religionibus, cum legatum, aut donatio ſtatim conuentui acquirantur, & legans, aut donans ipſius dominium perdat, poteſt prælatus de eo libere diſponere

conuentus,ſeu prouinciæ ex voluntate,ſeu etiam ex ignorantia, quod minus eſt, vſi non eſſent tali priuilegio, vel contra illud feciſſent, non poſſent toti ordini, ſeu alijs præiudicare, quibus iam per communicationem eſt factum proprium, & alijs non communicatur vſus, aut nõ vſus, quæ ſunt quid facti, ſed ipſius priuilegij ius, & licet hoc priuilegium Mendicantibus in hac parte non fuerit conceſſum, vt dicere poſſimus eos poſſe abſoluere ab omnibus Epiſcoporum caſibus, aliam conceſſionem fecit Sixtus IV. fratribus ordinis Minorum, prout habetur in ordinis Monumentis, *Confeſſiones audiendi, & ab omnibus caſibus excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti ac ſuper quacunque irregularitate, ordinario tam à iure, quàm ab homine reſeruatis toties, quoties opus fuerit, abſoluendi, diſpenſandi, ac vota quæcunque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam ſalutarem iniungendi, ſicut poteſt diœceſanus,* Id eſt, ſine aliqua præſentatione. Quæ conceſſio licet dubitet Collector a priuilegiorum ordinum Mendicantium, an reſpectu ſecularium concedatur, at Corduba aduertit cõſtare ex ſupplemento b ordinis authoritatem abſoluendi ab omnibus, à quibus poteſt diœceſanus, conceſſam eſſe Minimis. Ait enim Iulius ſecundus in confirmatione ordinis Minimorum, *Quod ipſi patres Minimi quarumcunque perſonarum, tam religioſorum, quàm Eccleſiaſticorum, & ſecularium vbilibet audire poſſint confeſſiones, & illis auditis perſonas ipſas, & earum quamlibet iuxta formam & tenorem priuilegij per Sixtum quartum ordini Minimorum huiuſmodi, ac illius perſonis, & fratribus dudum conceſſi & confirmati abſoluere, ac pœnitentiam ſalutarem illis iniungere valeant.* Ex quibus verbis colligitur prædictam conceſſionem Sixti Quarti quantum ad abſolutionem à caſibus ipſis Epiſcopis reſeruatis ad ſæculares certiſſime eſſe extendendam. Quantum autem ad diſpenſationem & commutationem votorum dubium eſſet, an ad ſæculares extendatur, prout ſuo loco dicemus.

a Coll. vbi ſu. §. 10. Cordub. ibi.

b fo. 11. conc. 34.

Et vt omnis tollatur ambiguitas, conſtat hanc authoritatem habere Mendicãtes ex Bulla Pauli Tertij, de qua infra, concedentis confeſſoribus Societatis Ieſu, vt poſſint abſoluere ab omnibus caſibus, etiam Papæ reſeruatis, exceptis caſibus in Bulla Cœnæ Domini aſſignatis, cuius conceſſionis tenorem referam infra hac quæſtione articulo quinto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares extra ſua monaſteria exiſtentes poſsint abſoluere à dictis caſibus.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex quadã cõceſſione facta fratribus Benedictinis nominatis per Priorem Sancti Benedicti Valliſoleti, aut per eius præſidentem ad hoc pro tempore deputandum, quã extendit Pius Secundus ad Priores, & præſidentes aliorum monaſteriorum monaſterio præfato Valliſoleti annexorum, cuius tenorem refert Collector c priuilegiorum ordinum Mendicantiũ, dicti fratres nominati poſſunt audire confeſſiones ſæcularium, & à caſibus Epiſcopis reſeruatis abſoluere, quando in dictis monaſterijs exiſtunt. At vt conſtat ex alia eiuſdem Eugenij Quarti conceſſione, quam refert idem Collector, d licet prælatis, ſeu monachis Sancti Benedicti deputatis à ſuis ſuperioribus ad audiendas confeſſiones vtriuſque ſexus fidelium eas audire atque perſonæ ipſæ eis confiteri, poſſint, necnon eas pœnitentia, & ſatisfactione adiunctis, quoties oportuerit abſoluere ab omnibus & ſingulis peccatis, præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Quod indultum non coarctat ipſos monachos, vt in ſuis tantùm monaſterijs prædictã abſolutionem concedant. Et ideo ipſi fratres extra ſua monaſteria exiſtentes ipſam conferre poſſunt, cum dictum priuilegium perſonas prædictorum fratrum ſequatur. Et vt conſtat ex conceſſione Sixti Quarti in ſuperioribus relata, iuxta declarationẽ Sixti IV. ibi appoſitam, vbilibet quoties opus fuerit, poſſunt fratres Minimi, & qui eorum gaudẽt priuilegijs abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, quod ex conceſſione Pauli Tertij conceſſa religioſis Societatis Ieſu, de qua in hac quæſtione, clariſſime patebit.

c Coll. tit. abſolutio quoad ſæculares ſecund. §. 16. & 17.

d Coll. vbi ſu. §. 19.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod Paulus Tertius in breui quodam dato Romæ apud Sanctum Petrum ſub annullo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo.

Cõceſſit cuilibet ſacerdoti Societatis Ieſu, qui ad onus confeſſionum ſecularium repertus, & per Societatis præpoſitum pro tempore exiſtentem deputatus fuerit, poſſit quorumcunque vtriuſque ſexus fidelium ad eos vndique accedentium confeſſionibus diligenter auditis ipſos, & eorum ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, et à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla cœnæ Domini) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi. Hoc priuilegiũ deſumpſi ex quodam e libro authentico, quod habetur in Collegio Societatis Ieſu ciuitatis Valentiæ, & refertur in compendio Societatis Ieſu. Circa quod aduertit Collector eiuſdem compendij ipſum communicari omnibus confeſſarijs à ſuperioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam reſpectu excommunicatorum generaliter ab homine, à quibus ſuperiores tantùm, & hi, qui ab eis ſpecialem licentiam obtinuerint, poterunt abſoluere. Excõmunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licentiam non habuerunt extra ſuum ordinem confitendi, ne ſuperiores quidem abſoluent.

e Comp. Soci. ti. abſol. 1.

Circa quæ verba eſt notandum, quod ipſe Collector loquitur iuxta conſtitutiones Societatis Ieſu, ſecundum quas authoritate Apoſtolica Præpoſitus Generalis poteſt reſtringere vſum priuilegiorum ipſi Societati conceſſorum. Non enim ego poſſum colligere ex dicto priuilegio, ipſos confeſſarios non poſſe abſoluere excommunicatos generaliter ab homine, cum verba ipſius ſint generalia, & generaliter concedant abſolutionem quarumcunque cenſurarũ reſultantium ex criminibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et ſic alijs regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt ſunt religioſi Mendicantes, declaratio eiuſdem Collectoris minimè nocet, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis à iure, vel ab homine reſeruatis, cum ipſi per communicationem priuilegij Eugenij quarti cõceſſi monachis Sancti Benedicti obſeruantiæ Italiæ poſſint abſoluere à quibuſcunque ſuſpẽſionibus, excommunicationibus, & interdictis, ſententijs, aliiſque Eccleſiaſticis cenſuris

Digitized by Google

& pœnis à iure, vel ab homine latis, ſatisfactione in iuncta, quas fideles vtriuſque ſexus, cum ipſis confitentes, quomodolibet incurriſſe cenſebuntur, prout refert Collector priuilegiorum Mendicantium. Dixi, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis à iure, vel ab homine reſeruatis. Nam, prout aduertit Collector *a* Mendicantium priuilegiorum, in ſupradicto IV. indulto non conceditur, vt poſſint dicti monachi abſoluere à cenſuris eidem Papæ reſeruatis.

a Coll. Mend. vbi ſup. §. 19.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos.

b Coll. vbi ſu.

Reſpondeo dicendo, quod Collector *b* priuilegiorum Mendicantium tenet, quod neque in foro conſcientiæ poſſunt dicti fratres abſoluere à dictis cenſuris, & probatur, quia cum præfatæ conceſſiones ſint præiudiciales ordinarijs, ſunt reſtringendæ, iuxta, ea quæ in iure notantur, & eandem opinionem tenet Collector *c* priuilegiorum Societatis Ieſu. Aduertendum tamen, quod iuxta declarationem Pij V. Pontificis Maximi, datam in quodam iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio, aliud eſt dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declarantes inſuper tam præſentes, quàm alias quaſcunque ſupra conceſſione ſimilium, vel diſſimilium indulgentiarum à nobis, & prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint vllatenus ſuffragari.* Hæc Pius Quintus. Ex qua conceſſione duo colliguntur. Primum, nominatim excommunicatos ſatisfacta parte, ad petitionem, cuius excommunicantur, poſſe abſolui à cõfeſſoribus regularibus. Quod idem dicendum eſt; non ſatisfacta realiter parte, præſtita tamen cautione legitima de ſatisfaciendo, prout aiunt Medina, *d* & Ledeſma. Et hoc etiam colligitur ex Concilio *e* Trident. vbi mandat, quod *excommunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne ſoluerentur impediunt, donec parti ſatisfaciant non abſoluantur.*

c Coll. Societ. vbi ſup.

d Med. in 2. p. ſum. §. 12. fo. 33. Lede. in 24. q. 16. a. 1. dubio vlt.

e Con. Tri. ſeſ. 25. de reform. cap. 12.

Et hoc probatur. Nam, licet ſecundum opinionẽ Abbat. *f* & communem, ſecundum Decium, abſolutus ab excommunicatione nominatim facta ad ſupplicationem alicuius partis, concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tempus, finito tali tempore non reincidit in excommunicationem, niſi à iudice iterum fuerit nominatim excõmunicatus. At ſecundum veriorem ſententiam, finito dicto termino prorogationis, etiam ſi iudex iterum non excommunicet, ſtatim ipſo iure reincidet in eam, etiã ſi dicta prorogatio authoritate iudicis minimè facta ſit. Quam opinionem tenet Hoſtienſis, *g* & eſt communis Canoniſtarum, & tenet Ioannes Monachus, & Bartolus, & eſt communis Legiſtarũ ſecundum Rebuffum, & Couarruuiã. Et ratio huius opinionis eſt. Nam excommunicatio ſi fuit lata à iudice nominatim, hoc prouenit ex petitione partis ipſum iudicem ſupplicantis, quæ ſi petierit à iudice, vt ampliorem terminum parti concedat, indulgeret vtique, & ſic prorogãte parte ipſum terminum, cenſebitur à iudice prorogatus, & abſolutus reincidit in excommunicationem, cum à iudice excommunicante cẽſeatur talis dilatio impartita. Ex qua ſententia à ſimili noſtra ſententia confirmatur, ſcilicet, quod confeſſores regulares poſſint abſoluere ab excommunicatione nominatim excommunicatos, ſatisfacta parte, aut præſtita ſufficienti cautione, cum ipſi iudices ad petitionem partis, nominatim excommunicauerint, qua ſatisfacta videntur, & cenſentur concedere authoritatem ac ipſius abſolutionem confeſſarijs regularibus habentibus facultatem ad abſoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

f Ab. in c. praeterea de app. vbi Deci. n. 4. Felin. in ca. de cau. nu. 2. de off. de legat.

g Hoſti. in ca. præterea requiris. de app. Monachus in ca. quicunque nu. 8. de ſent. exc. l. 6. Rebu. in concor. tit. de proreg. di. lat gl. 2. verſ. adeo ſi præcipiat. Cou. in c. quamuis pactum in 2. p. in prin. nu. 5.

Secundo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quod virtute dictorum priuilegiorum iuxta dictam declarationem poteſt abſolui ab excommunicatione lata nominatim ab homine ſatisfacta parte, etiã in foro interiori. Hanc opinionem tenet Medina *h* contra Couarruiã, & declaratio Pij V. hoc ſatis inſinuat in illis verbis ibi, *Niſi ſatisfecerint*, Etiã ſi Gutierrez *i* aliter ſentiat, ſequendo Couarruiam, dictã declarationem ad alium ſenſum retorquendo. Et licet ipſe doctiſſimus vir me in quadam additione ſuper hoc reprehendat, quaſi religioſe non fuerim locutus, eius ſenſum circa prædicta verba condemnando, non tamen à mea ſententia deſiſto. Solùm enim lectoribus commendo, vt literam prædictorũ verborum Pij Quinti attente legant, & iudicent inter me, & hunc doctiſſimum virum, & ſi male locutus ſum teſtimonium perhibeant de malo, ſint autẽ bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & ſequitur Nauarrus. *K* Qui tenens pro conſtãti, confeſſores virtute Bullæ Cruciatæ, & per conſequens virtute priuilegiorum Apoſtolicorum id ipſum concedentium poſſe ſatisfacta parte in foro etiam exteriore abſoluere pœnitentes ab excommunicatione ab homine lata, ait, quod vt non euitentur per iudicem, non ſufficit habere ſcedulam confeſſoris, in qua aſſerat ipſum eſſe abſolutum, ſed neceſſarij ſunt duo teſtes, quibus probetur. pœnitentem parti ſatisfeciſſe, & ab excommunicatione eſſe abſolutum, prout probatur in iure. Neque ſufficit dictum confeſſoris contra id, quod in foro exteriori aduerſus abſolutum poteſt apponi; ſi non adſint alij teſtes de hoc ipſo teſtificantes, ſicut allegando Concilium Tarraconẽſe, & Concilium Narbonẽſe cum alijs affirmat Salzedo *l* in ſua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod, vt ſcedula aſſignata à confeſſore in foro exteriore fidem faciat, neceſſum eſt, vt ipſa tradatur pœnitenti coram notario, & teſtibus, & notarius ſubſcribat ipſam ſchedulam, rogatus à confeſſore corã duobus, vel tribus teſtibus, vt contentum in ea in foro exteriori recipiatur.

h Med. in inſtru. confeſ. c. 12.

i Gut. in qq. Canon. c. 1. vſque ad fi. in 1. impr.

K Nau. l. 5. cõſil. ti. de ſent. exc. conſi. 26. pag. 605. in 1. impr.

l Salze. in pr. 109. Rebuf. in concord. inſer. m ind. Apoſt. v. abſol. p. 331.

ARTICVLVS VII.

Vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum poſſint confeſſores abſoluere à cenſuris pœnitentes.

Reſpondeo dicendo, confeſſores virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apoſtolicorũ poſſe abſoluere pœnitentes à cẽſuris extra ſacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem ſequendo Victoriam, Penam, & Medinam, & alios multos tenet Henriquez, *m* affirmãs commiſſarium generalem Cruciatæ, hoc ita declaraſſe. Nec obſtant verba priuilegiorum, quæ ſupra allegauimus ibi, *auditis eorũ confeſſionibus.* Ex quibus colligi vſ quod non poſſunt confeſſores virtute eorũ abſoluere pœnitentes à cenſuris, niſi auditis eorũ cõfeſſionibus. Nã reſpondetur, quod ibi concedunt Summi Pontifices abſolutionẽ à peccatis, & abſolutionẽ à

m Henriq. l. 7. de indul. c. 13. lit. tit.

cenſuris

cenſuris, ita quod abſolutio à peccatis nõ poſſit dari, niſi auditis eorum confeſſionibus, abſolutio autem à cenſuris extra poſſit conferri. Verba enim illa ſecundum terminos iuridicos debent intelligi, vt iure diſponitur abſolutionem à peccatis in ſacramento pœnitentiæ indulgendam, abſolutionem vero à cenſuris extra ſacramentum poſſe condonari, prout tenẽt Armilla, a & Ledeſma cum communi. Ita prædicta verba interpretatur Soto. b

a Armill. v. excommun. §. 30. Lede. 2. 4. q. 29. ar. 9.
b Soto. in 4. diſtinct. 18. ar. 5 colu. 9.

ARTICVLVS VIII.

An Regulares confeſſarij poſſint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum.

RESpondeo dicendo, quod Innocẽtius VIII. prout habetur in Monumẽtis, c ordinum & in ſupplemento. *Declarauit, quod præcipuus & ſolus caſus hodie Epiſcopis reſeruatus de iure, eſt excõmunicatio, quæ incurritur propter iniectionem manus violentæ in perſonam Eccleſiaſticam in caſibus, in quibus pertinet ad Epiſcopum.* Vnde cum confeſſores regulares Mendicantes habeant poteſtatem abſoluendi à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis per priuilegia in ſuperioribus poſita dubitatur maxime, vtrum per prædicta priuilegia poſſint abſoluere percuſſorem manifeſtũ perſonæ Eccleſiaſticæ, & dicendum eſt, quod ſic, dummodo ſatisfactio manifeſta præmittatur, & ſi perſona Eccleſiaſtica læſa nolit recipere ſatisfactionem à reo oblatã, aut differat eam recipere, aut quia non ſufficiens ſibi videtur, aut vt vexet dictum reum, dicendum eſt etiam percuſſorem poſſe abſoluere, qui congruam ſatisfactionem offert parti, obedientiam Eccleſiæ præſtando, quamuis offenſus tenuat forte, vt eum vexet ſumptibus, vel vt faciat eum, ſi forte obierit, excommunicatum diſcedere, cum ſingulis diebus quis poſſit mori. Nam licet non poſſit abſolui excommunicatus pro manifeſta iniuria, niſi parte ſatisfacta, hoc tamen fallit, quando ſatisfactio requirit altiorem indaginem, ſecundum tradita per Felinum, d & Ripam, & ideo dicit e Abbas, quod debet iudex multum aduertere, ne reus excommunicatus moriatur; Facit pro hac parte doctrina Philippi f Franci dicentis, quod capitulum *ex parte* (*el primero*) de verborũ ſignificatione, vbi dicitur, quod pro manifeſta iniuria nullus eſt abſoluendus, niſi ſatisfactione læſæ partis præmiſſa, debet intelligi, quando quantitas ſatisfactionis eſt liquida: quod ſi liquidanda eſt, tunc reus poterit abſolui datis fideiuſſoribus, vel pignoribus. Secundo debet intelligi, quando ſatisfactio eſt poſſibilis, quando enim non eſt poſſibilis, tunc abſolutio poteſt dari, vt eſt in quæſtione propoſita. Nam formaliter ſatisfactio fieri non poteſt renuente parte offenſa, ex quacunque cauſa ſit, vt dixit Ioannes Calderinus. g Si autem ſatiſfacere non poteſt, præſter idoneam cautionem, vel iuratoriam, ſi illam præſtare non poteſt, Qui autor loquitur de dicta ſatisfactione pro manifeſta offenſa. Et pro hac ſententia faciunt tradita à Couar.

Sed cõtra prædicta eſt dictũ capitulum, *ex parte*, vbi dicitur, quod nullus eſt abſoluendus ab excommunicatione pro iniuria manifeſta, niſi reali ſatiſfactione præmiſſa. Per quem textum dixerunt h Innocentius, & Ioãnes Andreas, quod ſi petenti abſolutionem opponatur de manifeſta offenſa, non abſoluatur: & ſi velit deponere pignora, pro ſatiſfactione, quod non audietur. Nam reſpondetur, quod hoc in noſtro caſu locum minime habet, cum reus nolit acceptare ſatiſfactionem realem, ex cauſis ſuperius allegatis.

c in 1. impreſſ. fol. 65. & in 2. fol. 66. conceſſ. 154. in ſupp. 98. conſ. fo. 311.
d Feli. in c. cũ contingat de offic. delegat. num. 1. & 2. Rip. in cap. 1. de iudic. n. 75.
e Abb. in cap. queſtion. n. 6. de appel.
f Francus in c. ſolet de ſen. exc. l. 6. nu. 8.
g Calderinus in tract. de interdict. eccleſiaſt. col. 16. tract. fol. 218. in §. ad ſeptimum membrum. n. 23. 30. ſ. Couar. in c. alma mater. 1. p. §. 11. n. 11. col. 4.
h Innoc. And. in cap. ſolet de ſent. exc. li. 6.

ARTICVLVS IX.

Vtrum mendicantes habentes facultatem ad abſoluendum à reſeruatis poſſint abſoluere à conceſſis Epiſcopis in re ſpeciali concilij Tridentini, ſeſ. 24. c. 6.

RESpondeo dicendo, quod cum poſt Conc. Trident. Epiſcopus habeat in his iuriſdictionẽ ordinariã iure ſpeciali, ſicut habebat olim antequã Papa ſibi eos caſus reſeruaſſet, hi caſus Trident. non cenſentur iam tunc Epiſcopales, quia epiſcopus ſpeciali iure ob perſonæ induſtriam, & auctoritatem concedontur. Quare in his nihil poſſunt regulares confeſſarij, quibus ex priuilegio conceduntur caſus epiſcopales, pro vt ego aduerto in explicatione i Bullæ Cruciatæ, & ſimiliter cum Epiſcopus iure ſpeciali ex tacita commiſſione Papæ diſpenſet in voto continentiæ, cum vrget periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non poteſt haberi recurſus ad Papam, & ſcandalum maximum eſſet, ſi hoc ab aliquibus ſciretur, in eo caſu nihil poſſunt confeſſarij regulares, prout ego quoque dixi in dicta explicatione K Cruciatæ. Quã opinionem me allegando tenet Henriquez. l Epiſcopi enim in his caſibus iure ſpeciali præſumpto diſpenſant, & ſic prædicti caſus non ſunt caſus Epiſcopales ipſis confeſſarijs priuilegiatis conceſſi. Vnde dicti confeſſores non poſſunt abſoluere à prædictis caſibus in foro conſcientiæ ſeculares virtute Concilij Tridentini, & ſuorum priuilegiorum, cum ipſi caſus competant Epiſcopis iure ſpeciali.

Nec ſimile eſt, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus m dicens, quod Cõcilium Trident. in quantum concedit Epiſcopis, vt poſſint abſoluere ab omni cenſura, &c. ſuos diœceſanos, n licet extendatur ad Epiſcopum electum, & confirmatum, etiam ſi non ſit conſecratus, cum huic competant ea, quæ ſunt iuriſdictionis, & diſpenſare ſit iuriſdictionis, iuxta tradita a doctoribus o & reſoluta ab Abbate, & Felino. Et licet extendatur etiam ad capitulum ſede vacante, & poſſit hæc diſpenſatio ab eo concedi, per ea quæ tradit Abbas. p Quandoquidem capitulum ſede vacante non ſolum ſuccedit, in iuriſdictione ordinaria iure communi & generali ad Epiſcopum ſpectante iuxta ſacros Canones: q ſed etiam in iuriſdictione iure communi ſpeciali ad Epiſcopum pertinente, ex Abbate, & Decio, r & cum Concilium Tridentinum iure ſpeciali hoc Epiſcopis concedat, ratione iuriſdictionis merito capitulum in dicta iuriſdictione ſuccedit, & in hoc caſu diſpenſat.

Nec his obſtat, quod capitulum non ſuccedit in his, quę competunt Epiſcopo iure ſpeciali, iuxta Innocentium ſ & Abbatem, quos ſequitur Alfonſus de Azeuedo. Nam hoc eſt verum in his, quæ competunt iure communi ſpeciali gratioſo, videlicet priuilegio, & commiſſione Pontificis, non verò in his, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure communi ſpeciali, vt in hac ſpecie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam, ad hos extendatur Concilij Tridentini decretum, non tamen ait dictus neotericus extenditur ad Abbates Priores, & alios inferiores Epiſcopis etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt ſunt prouinciales, & miniſtri Generales: cum conceſſa Epiſcopis in dicto Concilio ipſis iure communi ſpeciali competant.

At licet hæc opinio noua habeat aliquam apparentiam, contraria tamen communiter tenetur, cum dicti

i § 9. n. 131. in fine.
K vbi ſup. nu. 118.
l Henriquez lib. 7. de indul. cap. 28. a litera, S.
m Cenet. In colle. 4. ad 6. & ele. n. 3.
n Conc. ſeſ. 24. c. 6.
o Doct. in ca. tranſmiſſa, de elect. vbi Fel. in repeti. ver. Epiſcopus electus non conſecratus in fin. fol. 15. Abbas in c. cum olim nu. 2. q. 2. de mai. & obed. & in cap. atſi cleri. §. de adulterijs. nu. 17. de iudic.
p Abb. in d. q. 6.
q d. c. cũ olim, & c. ad abolendam vbi gl. n. ſede vacante de hære.
r Abb in d. §. de adulterijs n. 17. Decius nu. 10.
ſ Innoc. in c. cum in cunctis nu. 17. de ele. Abba. in c. verum, n 9. in pr. de ſer. compet. Azeuedo. ad curiã piſanam li. 1. t. 8. ex tit. 20.

Digitized by Google

dicti patres, quoad ſuos ſubditos habeāt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, iure communi, prout ſatis probatum eſt in ſuperioribus, agendo de Abbatibus quoad eorum iuriſdictionem in communi, & quæ conceduntur Epiſcopis de nouo iure communi, etiam ipſis patribus, quoad ſuos ſubditos cenſentur conceſſa, niſi ſpecialiter & expreſsè aliquo decreto Apoſtolico ipſis prohibeatur, alioquin eorum ſubditis non eſſet ita prouiſum, vt par erat, ſi ipſis denegarentur conceſſa circa ſuos Epiſcopis, cum quibus ipſi patres in iuriſdictione communicant.

Quod non eſt dicendum, cum melioris conditionis debeant eſſe regulares, quàm ſeculares Epiſcopis ſubiecti.

Nec obſtat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quod Summus Pontifex ſolus in vtroque foro diſpenſabat, & ſic non poteſt extendi de Epiſcopo ad alium, qui licet habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non tamen eſt Epiſcopus, iuxta ea, quæ latè diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quoad eorum explicationem. Nam huic obiectioni reſpondetur, quoad decretum Concilij non eſt lex exorbitans, quæ ſtrictè ſicut odioſa debeat interpretari, imò eſt conſtitutio reducens ad ius antiquum commune iuriſdictionem Epiſcoporum. Ipſi enim Epiſcopi, ſi non eſſent prohibiti, & eorum iuriſdictio non eſſet à ſede Apoſtolica limitata, omnia poſſent in ſuis diœceſibus reſpectu ſuorum diœceſanorum, quæ poteſt Summus Pontifex in toto orbe, prout iam in ſuperioribus *a* latè dictum eſt, & colligitur ex traditis à Syluestro. *b* Et ſic in ſuperioribus ex communi omnium ſententia reſolutum eſt ſæpe, quod in his, in quibus à Summo Pontifice non limitatur Epiſcoporum iuriſdictio, ipſa illimitata permanet. Quod optima ratione fundatur. Nam Apoſtoli ſecundum opinionem Caietani, *c* in quantum Apoſtoli omnes fuerunt æquales, & immediatè à Chriſto poteſtatem iuriſdictionis in totum orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optime proſequitur Bañes. Vnde cum Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſuccedant, per ſuas diœceſes diuiſi in his diœceſibus poteſtas iuriſdictionis in ipſis Epiſcopis reſidens à Summo Pontifice commiſſa debebat eſſe æqualis in ſuis diœceſibus poteſtati Summi Pontificis, ſi ab ipſo non limitaretur, reſeruando ſibi aliquos caſus, quos curioſè & doctè cōgerit Syluester. *d* Ex quibus concludo, quod ſicut conſtitutio correctoria reducens conſtitutum ad terminos iuris communis amplè ſecundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet ample interpretari, & extendi ad prælatos regulares iuriſdictionem ſimilem cū Epiſcopis habentes, cum in eo definitum reducat poteſtatem Epiſcoporum aliquo modo ad ſimilitudinem illius, quam Apoſtoli in ſua primæua ordinatione acceperunt. Et Pius V. hoc ipſum declarauit in breui quodam dato ad petitionem Prouincialis prouinciæ Caſtellæ ordinis Prædicatorum. Cuius tenor ſequitur.

a Sup. q. 27.
b Syl. v. ca.

c Caiet. in opuſc. de auth. Pap. & conci. c. 3. & 4. Bannes 2. 2. q. 1. ar. 10. ca. 349

d Syl. ubi ſup.

Pius Papa Quintus, ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumſpecta benignitas honeſtis pœnitentium votis perſonarum, quæ ſub religionis iugo altiſsimo famulatum ſtatum, & ſalubrem directionem reſpiciunt, ad exauditionis gratiā libenter admittit, & fauoribus proſequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dictus filius Prior prouincialis prouinciæ Hiſpaniæ ordinis fratrum Prædicatorum, &c. Et inſuper quid ſacrum œcumenicum concilium generale Tridentinū conceſsit Epiſcopis vt abſoluere poſsint in foro animæ, ſeu conſcientiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſsion. 24. ca. 6. habetur, ne prior prouincialis, & ſuperiores Prælati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quàm extra eam vbilibet in hac parte deterioris conditionis, quàm clerici aut ſæculares exiſtāt, eiſdem Priori conuentuali, & ſuperioribus prælatis, vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in fratres, & moniales dicti ordinis ſibi ſubditos, quoad abſoluēdi & diſpenſandi huiuſmodi, quàm alias quaſcunque facultates, eiſdem authoritate tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus præſentes literas perpetuo durare, & valere. Hæc Pius V.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per abſolutionem à cenſuris in foro conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, vt omnibus pateſiat, quid ſit abſoluere in foro conſcientiæ, prout ſæpe & ſæpius conceditur. Et pro explicatione eſt notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum, quid ſignificent illa verba in foro conſcientiæ. Secundum, quid operentur, &c.

Et quantum ad primum eſt notandum, quod abſoluere in foro conſcientiæ eſt exercere poteſtatem in illis priuilegijs conceſſam in ſalutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Eccleſia, vt conſtat ex traditis à Couarruuias. *e* Et dato, quod hæc abſolutio fiat videntibus aliquibus, non propterea non fit in foro conſcientiæ: quia ſine ſtrepitu fit, & non, vt tollatur ius tertij per eam, ſed vt anima illa ligata vinculis excommunicationis ſit abſoluta coram Deo. Et ſic modo in Concilio Tridentino *f* conceditur Epiſcopis poteſtas abſoluendi a certis cenſuris, ſed in foro conſcientiæ tantùm. Et dato quòd coram multis fiat hæc abſolutio, etiam iſtæ abſolutiones dicuntur fieri in foro conſcientiæ tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit, ſumit ſpeciē. Et quia huiuſmodi abſolutiones, confeſſiones, & vſus priuilegiorum ordinantur ſolùm in bonum animæ: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiuſmodi confeſſiones, & abſolutiones ius tertij. Poteſt enim offenſus ab abſolutis petere in iudicio ſuum intereſſe, id eſt, damnum: quia quoad hoc non valent dictæ confeſſiones, & abſolutiones. Et hoc eſt certiſſimum, vt conſtat ex traditis à Couarruuias. *g* Scito etiam, quod aliud eſt priuilegium conceſſum in foro conſcientiæ tantùm, & aliud in foro pœnitentiæ. Nam id, quod conceditur in foro conſcientiæ tantum, poteſt fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus. Vt abſolutio ab excommunicatione, vel cenſura in foro conſcientiæ tantum, poteſt fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, & ſic poteſt fieri extra Sacramentum. Id verò, quod conceditur in foro pœnitentiæ ſolis confeſſoribus ſacerdotibus conceditur: & ſic non poteſt fieri extra ſacramentum, prout tradunt Syluester, *h* & Nauarrus. Et videndus eſt Præpoſitus, qui dicit, quod triplex eſt forum, contentioſum, pœnitentiale, & medium, ſcilicet, conſcientiæ, de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum eſt tamen, quod abſolutio in foro conſcientiæ, ſi præcipiatur, vt fiat à ſacerdotibus confeſſoribus, minimè poteſt fieri ab his, qui ſacerdotes non ſunt. Vnde cum Leo Decimus, prout habetur in ſupplemento, *i* Conceſſerit, *quod fratres Minores, qui audiūt confeſsiones, abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non teneantur ſeruare formam, quæ obſeruatur in publicis abſolutionibus, ſcilicet, flagellationē cum Pſalmo Miſerere mei, &c.* Talis abſolutio non pōt fieri virtute

e Cou. in c. alma mater. §. 11. n. 6. in 1. part.

f Seſ. 24. c. 6.

g Couar. in c. alm. mater. in 6. p. principali §. 11. & 16.

h Syl. tit. abſo. 1. §. 1. p. 3. Na. c. 27 num. 48 Præpoſi. in ca. praeterea. & 2. de ſponſalib. Anton 3. tit. 24 c. 77. in fi.
i Supp. fol. 191 conceſſ. 174.

Digitized by Google

tione dico, quod legatum annuum relictum monaſterio Diui Franciſci de obſeruantia in ſtipẽdium miſſarum, & officiorum diuinorum celebrandorũ tenentur ſoluere hæredes, & teſtamentarij, hoc enim nihil aliud eſt, niſi iubere dictas miſſas, & officia celebrari, & ſacrificia offerri, & ſtipendia pro his debita perſolui, & ſic tale legatum non reputatur, vt legatum fratribus factũ, ſed vt ſtipendium, debitum pro celebratione miſſarum, & diuinorum officiorum prout optimè aduertit Syl. *a* cuius verba hic referam.

a Syl. ti. legatum. 2. §. 4.

Tertio Petrus de Palude ordinis prædicatorum in Epiſtola ad magiſtrum eiuſdẽ ordinis loquendo de dicto ordine (ſcilicet minorum, de quo ſupra dixerat) de anniuerſarijs perpetuis ſic dicit; ſicut non eſt contra ordinẽ, imo de ordine recipere quotidianas eleemoſynas: ita etiam anniuerſaria perpetua, neque hoc eſt habere redditus recipiendo gratis & petendo extra iudicium, neque eſt in hoc neceſſaria diſpenſatio, ſicut nec in quotidie mendicando, ſed petere illa in iudicio tanquam redditus ſic debitos non licet abſque diſpenſatione, quæ fieri non debet, neque illud diſſimulari, niſi ex cauſa neceſſitatis, puta in locis, vbi ita charitas refrixit, quod fratres ſeminantes ſpiritualia non poſſunt aliter metere corporalia. Hæc ille addens idem eſſe de cenſibus annuis, & redditibus fratrum ad vitam & concordat Archidiaconus & Tharinerius ordinis minorum generalis in conſtitutione dicens, quod non licet fratribus inducere aliquem ad talia legata facienda quod ſi facta fuerint in iudicio non petant, quaſi innuens quod extra iudicium per modum eleemoſynæ peti poſſunt.

Ex his ſumma Roſella infert, quod annuum prouẽtu locorum poſſeſſionis, vel huiuſmodi nõ licet minoribus etiam extra iudicium exigere, ſed recipere ſponte oblatum ſed per exactionem ſi intelligit compulſionẽ ad dandum, nihil eſt quod dicitur, quia hoc extra iudicium nõ fit niſi per violentiam ſi vero intellexit petitionẽ dic, quod hoc poſſunt ſecundum ſummam Angelicam, licetis, qui eſt daturus ad hoc cõſcientia tenetur, ſicut poſſunt petere eleemoſinam ab eo, qui ad eam tenetur ratione ſuperfluitatis. Hæc doctiſſimus Syluester.

Deinde probatur hæc opinio, & noſtra ſententia ex argumento ad hominem cõtra Nauarrum, *b* tenentem quod hæredes teſtatoris inſtituentes Capellanias tenentur mandare, dicere Miſſas, & celebrare diuina officia, ad quæ intendebat ipſos fratres Minores in quorum Monaſterijs mandauit capellanias fundare, obligare, & per cõſequens quod tenentur ſoluere ſtipendia pro celebratione relicta. Vnde cum teneantur ipſa ſoluere ſtipendia ego non video, qua ratione poſſit negari ipſos fratres poſſe dicta ſtipendia recipere ſicut alij religioſi, & Eccleſiaſtici ea recipere poſſunt, licet enim ad petendum in iudicio ſint incapaces, ad recipiendum tamen illud quod ſibi ipſis in foro conſcientiæ debetur, non video in eis aliquam incapacitatem, ſicut quando petunt eleemoſinã ab eo, qui tenetur illam dare ratione ſuperfluitatis, poſſunt ipſam recipere, licet debitam.

b Nau. de oratio. c. 5. n. 3. & li. 7. conſ. ti. de teſt. conſ. 14. n. 9. & 10.

Denique ego in ea ſum opinione, vt alia legata valida iudicem, & ea in foro conſcientiæ ſecundum mentem teſtatoris neceſſario debere ſolui a teſtamentarijs, prout tenet Syluester, *c* & opinio Cordubæ ſuper regulam fratrum Minorum, licet ex incapacitate fratrum ipſi ea in iudicio petere minimè poſſint. Neque eſt abſurdum, quod fratres in foro exteriori nõ poſſint petere dicta legata, & quod teſtamentarij in foro conſcientiæ ea ſoluere teneantur. Nam ſicut in diuinis nõ implicat, quod relatio Dei ad creaturas ex parte creaturarum ſit realis, cũ ipſæ in fieri, & conſeruari a Deo Optimo Maximo pendeant, ex parte verò Dei ſit rationis, cũ ipſe ſit incapax propter ſuam infinitam perfectionem relationis realis ex tempore: ita in præſentiarum non repugnat, quod ſit obligatio in foro conſcientiæ ex parte hæredum ad ſoluendum dicta ſtipendia, & quod fratribus Minoribus propter ſuam maximam paupertatis perfectionem nullum ius ex tali obligatione ad petendum in iudicio naſcatur. Deinde hæc veritas patefit ex doctrina doctiſſimorum virorum, quos refert Couarruuias, *d* tenẽtium, quod legata in minus ſolemni teſtamento in animæ iudicio ſunt ſoluenda ab hærede, qui certo ſcit, eam fuiſſe voluntatem defuncti, vt prædicta legata ſoluerentur, licet in foro exteriori hæres ad talium legatorum ſolutionem non teneatur. *e*

c Syl. vbi ſup. Cor. ſuper Regu. frater Mi. c. 9. 11. fo. 191. pa. 1.

d Cou. in c. cũ eſſes. nu. 4. de teſtamen.

e l. ſi in metallum, ff. de ijs, quæ pro non ſcri. habentur.

Neque argumentum Nauarri, quod relictum omnino incapaci pro non ſcripto habetur, vrget, cum iura in ſuperioribus allegata id probantia loquantur de incapacibus ratione alicuius delicti ab ipſis cõmiſſi, vt ſunt in metallum damnati: at fratres Minores non ſunt omnino incapaces ratione alicuius delicti ab ipſis commiſſi, ſed ratione ſtatus Regularis ab ipſis propter Deum aſſumpti, quos nõ debemus ita rigoroſè tractare, vt dicamus ipſis cum deuotione legata relicta pro ipſorum ſuſtentatione nulla obligatione deberi, & pro non ſcriptis haberi, præſertim cum prædicta iura ciuilia rigoroſè ſe habentia contra damnatos in metallum, nõ prohibeant ipſis aliquid pro alimentis annuatim relinqui, & ipſa ſtipendia annualia Miſſarum, & ſacrificiorum pro alimentis fratrum relinquantur. Vnde exiſtimo in dicta Clementina omnino tantum fratribus prohiberi, habere cenſus, & iura redituum annualium, quæ propriè bona immobilia reputantur, non tamen prohiberi, vt dicta legata annualia tanquam ſtipẽdia pro celebratione diuinorũ ipſis poſſint legari, & ab ipſis recipi, & ipſis in foro conſcientiæ deberi, licet ad ea petenda in foro exteriori nullam habeant actionẽ. Pro qua opinione vltra ſupradicta primò facit. Nam relictum ſacerdotibus, vel miniſtris Eccleſiæ ipſi Eccleſiæ videtur eſſe relictum, vt in quadam lege definitur. Vnde cum Deus, & eius Eccleſia ſint huiuſmodi legati annui capacia, non eſt cur dicamus, ipſum ſecundum ſe eſſe inualidum, tanquam incapacibus omnino relictum, licet ipſi fratres Minores ipſum in iudicio petere minimè poſſint. Secũdò facit deciſio alterius legis *f* definientis eſſe valida legata mandata quibuſdam ſeruis dedicatis ſeruitio templi, antequam ipſum templum conſtruatur, & ſic officio iudicis hæredem compellendum ſeruis relicta præſtare, non tamen iure actionis, cum deſit perſona, quæ agere poſſit.

f l. ſeruos. ff. de alim. & cibar. legat.

Ex qua lege iuncta ſua Gloſſa *g* conficio argumentum, quod ſicut tale legatũ tanquam validum poteſt officio iudicis ſolui etiam ſi ſerui, quib. legatum eſt, ſint ipſius incapaces ad ipſum in iudicio petendum: Ita anniuerſaria relicta Minoribus ſunt valida, & officio iudicis debẽt ſolui ipſis fratribus, licet ipſi ea in iudicio minimè petere poſſint.

g Gl. in d. l. ſeruos v. eſ.

Tertiò probatur hæc pars ex alia lege *h* non minus eleganti, cuius argumento reſpondetur omnibus, quæ in contrarium adduci poſſunt, in qua lege Papinianus ait *quamuis enim ſtricto iure nulla teneantur actione hæredes ad monumentum faciendum, tamen principali, vel pontificali authoritate compelluntur ad obſequium ſupremæ voluntatis*, quibus verbis ſatis ſignificatur iudices teneri ſuum officium præſtare pro adimplenda voluntate teſtatoris, etiamſi teſtamentum, in quo tale quid fieri mandauit, nullum fuerit, & ſic in noſtro propoſito licet ſecundum rigorem iuris prædicta legata annualia

h L. hæred. in ſi. ff. de peti. hæred.

Digitized by Google

annualia minime peti poſſint a dictis fratribus, per officium tamen iudicis dicta legata annualia ſunt ipſis præſtanda, vt obſequium fiat teſtatoris voluntati, præſertim cum in omni cauſa miſerabilium perſonarũ poſſit iudex etiam procedere ex officio ſuo ad priuatam vtilitatem ſecundum Bartol. *a* Alexandrum, Bald. & Abbatem, & Marantam.

a Bart. l. 4 §. hoc autem iu dicium. c. 1. op poſ. 1. & ibi Alex. & in l. 1. col. 1. ff. de iuriſd. omniũ iudi. Bal. in c. 1. §. iniuria c. pen. de pace iu ram. firm. Abbas ad noſtrã el 2. c. 2. in fi. iure iur. Maran. de ord. iu diciorum par. 8. nu. 132.

Ex quibus infertur primo deciſio ad quandam quæſtionem, quam proponit idem Nauar. *b* ſcilicet quædam teſtatrices reliquerunt cuidam Collegio Monialium redditus annuos decem, & octo aureorum, &c. ad hoc vt teneantur illa dare fratribus ſancti Franciſci de obſeruantia pro celebratione Miſſarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorũ quærit enim Nauar. an præfatũ legatum dictis fratribus relictum valeat? & respondet minime valere. Primò, quia nulla poteſt eis quæri obligatio. Secundo, quia ipſis annui redditus relinqui non poſſunt. Tertio, quia ipſis nihil poteſt legari, niſi pro neceſſitate præterita, vel præſenti, & hi redditus ipſis relinquuntur pro dicendis certis diuinis officiis ſine alio neceſſitatis reſpectu. Quæ fundamenta quam vim habeant ex dictis clarè patet.

b Nau. d. cõſ. 14. nu. 3.

Ad primum enim concedo, quod ipſis fratribus nulla poteſt quæri obligatio ita, vt ipſi, aut aliquis nomine ipſorũ poſſint petere prædictum legatum, ſed ex hoc non infertur eſſe inualidum ſecundũ ſe, & quod iudex ex officio tenetur illud facere ſolui, & miſſas, & diuina celebrari ſecundum voluntatem teſtatricum, cùm hæres in conſcientia præfatum legatum præſtare adſtringatur: imò Syndicus poteſt ipſum petere in iudicio, cum per conceſſionem Gregorij XIII. poſſit in iudicio ſtipendia Miſſarum, & diuinorum officiorum petere, & per hoc reſpondetur ad ſecundum.

Ad tertium reſpondetur, quod ipſis nihil poteſt legari, niſi pro neceſſitate præterita, vel præſenti imminenti, & hoc legatum licet non fuerit relictũ pro neceſſitate præterita, vel præſenti fuit tamen relictũ pro neceſſitatibus imminentibus, in quibus neceſſitatibus dicti fratres perpetuo laborant, cum monaſteria pauperum multiplicentur, & paupertas ciuium abundet, & multorum charitas refrigeſcat.

Infertur ſecundo, quod prædictæ Moniales ſatiſfaciunt obligationi, qua aſtringũtur ad celebrationẽ dictarũ miſſarum, & officiorum, ſi ea per dictos fratres Minores celebrentur, hoc corollarium eſt contra Nauar. *c* dicentem dictũ collegium non ſatisfacere, ſi celebrare faciat dicta diuina in præfato Monaſterio obligando ſe ad faciendũ ſic celebrare perpetuo, contra quem ad hominem arguo. Nã ſi ipſum Collegium ſponte faciat illa celebrari in dicto Monaſterio, ait Nauarrus ibi ſatisfacere obligationi, qua ipſa diuina celebrandi tenetur, & ego non video, cur non ſatisfaciat faciendo illa celebrare animo ſe perpetuo obligandi dicto monaſterio, præſertim cum animus ſe perpetuo obligandi non ſit aliquod peccatum contra iniuſtitiam, per quod dicta ſatisfactio rectè fieri impediatur.

c Na. vbi ſup. nu. 9. & 10.

Infertur tertio, quod poſſunt fratres minores ſingulis annis petere eleemoſynam ab eadẽ perſona, & eam tuta recipere cõſciẽtia ſine eo quod in hoc eorum regula, & inſtitutum paupertatis in aliquo tranſgrediatur, ſiue dans dictam eleemoſynam intelligat eam libere dare, ſiue arbitretur ad eam dãdam in conſcientia obligari, non enim fratribus minoribus in eorũ Regula prohibetur, talem eleemoſynam recipere ab eo, qui eam dare tenetur.

Neque obſtat, quod eleemoſyna ſit certa, & videtur illicitum ipſis fratribus habere aliquid certũ. Nam reſpondeo, quod etiamſi dicta eleemoſyna ſit certa moraliter, ac ciuiliter incerta eſt, & eſſe eleemoſynam moraliter certam, quia certo ſolui debet, non repugnat ſtatui paupertatis altiſſimæ, niſi ipſa ſit exceſſiua, prout tenet Corduba *d* allegans Sylu. neque eleemoſyna certa moraliter repugnat paupertatis ſtatui, quando ipſa eleemoſyna verè liberaliter datur, nulla obligatione etiã in foro conſcientiæ ad eam dandam compellente, nam ſufficit, vt non ſit contra paupertatem talem eleemoſynam recipere, quod ipſa nullo modo à dictis fratribus peti poſſit.

d Cor. ſuper regul. fratrũ minorum, c. 6. q. 10. iuxta fi. Sylu. v. legatũ 2. q. 4.

Ex quibus quarto infertur, quod etiamſi Farinerius Generalis Minorũ, prout refert Syluest. *e* diffinierit in quadam eius conſtitutione, illicitum eſſe Fratribus Minoribus inducere fideles, vt huiuſmodi anniuerſaria in ſuis Monaſterijs; quæ vulgo Capellaniæ nuncupantur, conſtituantur, mihi tamen videtur, ex dictis in ſuperioribus, non eſſe illicitam moraliter talem ſuaſionem, inducũt enim ipſi fratres ad aliquod bonũ, cuius ipſi ſunt capaces quantum ad recipiendum per viam eleemoſynæ.

e Sylu. leg. 2. nu. 4.

Quinto infertur, quod ſi relinquatur fratribus Minoribus certum legatum annuum pro neceſſitatibus infirmorum valebit tale relictũ. Hanc opinionẽ tenet Ioannes Andreas allegans pro ea quandam Clementinam, *f* & eam ſequutur Ioannes Dilectus Durantis. *g* Verum eſt tamen, quod nõ poſſunt petere fratres hoc legatum in iudicio, poſſunt tamen implorare officium iudicis, vt ipſum ſoluatur, & voluntas teſtatoris adimpleatur, prout in ſuperioribus eſt explicatum.

f Cle. exiuit §. nos itaque de verb. ſigni. g Durã. de ar te teſtan. ti. 1. cau. 11. nu. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum annuus redditus promiſſus, vel legatus Monaſterio Fratrum Minorum de obſeruantia pro fabrica, vino, cera, oleo, & veſtimentis pro celebratione Miſſarum, ſit validus.

RESpondeo dicendo, quod pro validitate huius legati facit primo, aliud eſſe Eccleſiam, & fabricam eius, & aliud Collegium, Conuentum, vel Capitulum, quod eã tenet, gubernat, & regit, prout notatur in iure; *h* hic autem teſtator non reliquit fratribus Minoribus, neque eorum collegio, nec vlli ſingulari eorum, ſed Eccleſiæ, quæ non prohibetur aliter recipere. Nam neque Nicolaus III. neque Clemens V. in ſuis Decretalibus, *i* neque vlla particula Regulæ B. P. N. Franciſci prohibet, relinqui aliquod annuum eorum Eccleſijs; vt aduertit Bartolus. *K* Secundo quia ratio quare B. P. N. Franciſcus voluit fratres fore mendicantes, & in arctiſſima paupertate, eſt, vt toti penderent à Deo, & ſolis illis, quæ amore Dei ſibi darentur per incertam mendicitatem victitarent, vt conſtat ex eius Regula, & ex eius declarationibus, at eorum certa mendicitas non tollitur ex eo, quod aliquem certũ redditum habeat eorũ Eccleſia pro prædictis, quæ ad victum, & veſtitum fratrum non pertinent, ergo hoc legatum videtur valere, & in hanc partem videtur inclinare Nauar. *l* quam expreſſe amplectitur Sylu. quam ego quoque ſequor, & defendo per tradita in ſuperioribus.

h c. per exemptionem de priui. li. 6. c. ſi ciuitas de ſent. exc. li. 6. i c. exiit de uer. ſign. & Cle. exiuit. K Bart. in tractat. Minori. li. 1 diſ. 4. c. 1. & in lege ciuitatibus. ff. de leg. 1. & in l. ſeruis ff. de alimen. legat. l Na. li. 3. cõſ. 13. Syl. v. leg. 2. nu. 4. Sup. q. 76. tomo 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prelati Minorum poſſint facere aliquã compoſitionem ſuper annuis redditibus ipſis legatis.

RESpondeo dicendo, quod loquẽdo de iure nõ poſſunt prelati Minorũ facere aliquã cõpoſitio-

tio-

virtute dicti priuilegij, niſi à ſacerdotibus confeſſoribus debitè præſentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi *Qui audiunt confeſſiones*. Verum eſt tamen, quod talis abſolutio abſque dicta ceremonia poteſt impendi ab ordinarijs, vel ab eorum commiſſarijs, quando ipſa ceremonia commode fieri non poteſt, prout ait Nauarrus. *a* Et ſic ſæpe ſępius in religionibus abſoluũtur apoſtatæ ab excommunicatione incurſa per apoſtaſiam, ſine prædicta ceremonia: quia ipſa debite applicari non poteſt pro tunc.

a Nau. in Manual. cap. 26. nu. 9.

Quantum ad ſecundum, quod promiſimus reſoluendum, quod ſcilicet, operetur abſolutio in foro conſcientiæ tantum? reſpondetur, quod abſolutus ab excommunicatione in foro conſcientiæ tantùm, ita debet ſe habere, ac ſi iniuſte in foro exteriori eſſet excommunicatus. Qui quomodo ſe debeat habere in foro exteriori, docet late *b* Soto Adrianus Medina, Nauarrus & Couarruuias. Qui etiam ſi celebret publice, & cum ſcandalo in foro interiori, non remanet irregularis; ſiquidem in eo ab excommunicatione eſt liberatus, & publicitas facti, & ſcãdalum multorum non ſunt cauſa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur, niſi propter cauſas in iure expreſſas. Verum eſt tamen, quod in foro, exteriori irregularis iudicabitur, ſtando in iuris rigore. Loquendo tamen ſecundum æquitatem, ſi iudici conſtet ipſum eſſe abſolutum, non debet ipſum, vt irregularem tractare, vt in ſimili caſu tenent Decius, *c* & Pariſius, docentes hunc non debere condemnari vt irregularem, ſi ſine ſcandalo celebrauit. Et pro hac parte faciũt tradita à Nauarro. *d* Et probatur: nam iudex Eccleſiaſticus ad partem benigniorem debet inclinari, quando ipſi conſtat ex ſcedula cõfeſſoris, & ex alijs coniecturis dictum excommunicatum bona fide, & ſine culpa celebraſſe, vt probent Clemens, *e* & Chriſoſtomus ſuper Matthæũ, & Simancas. Denique excommunicatio iniuſta, & inualida, parum plus nihilo, niſi in foro exteriori nocet: quia non adimit communionem, quæ omnino eſt interior, neque ſuffragia generalia, quæ Eccleſia, & eius miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales. Adeo, quod Caietanus *f* dixerit huiuſmodi excõmunicationem iniuſtã non eſſe proprie excommunicationem, ſicut neque homo mortuus eſt homo. Vnde, cum abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione debeat ſe habere, ſicut excommunicatus nulliter iniuſte, dicendum eſt parum plus nihilo ipſius excommunicationem illi nocere, niſi in foro exteriori: quia non adimitur ipſi communio, quæ omnino eſt interior, neque priuatur ſuffragijs generalibus, quæ Eccleſia, & eius miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales.

b Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 3. Nau. c. 27. n. 3. & nu. 38. Cou. in c. alma mat. 1. p. §. 9. c. 7. concl. 4.

c Decius conſ. 237. nu. 3. Pariſ. conſ. 1. nu. 25. vol. 4.

d Nau. ca. 27. nu. 43.

e Clem. li. 2. conſtit. Apoſtolicarũ. ca. 18. Chry. hom. 43. & habet. in c. alligant. 26. q. vlt. Siman. de inſti. catholicis ca. 47. nu. 79.

f Caie. in tractatu. 10. q. 2. de effectu. cõmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum religioſi Sacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Clementinam *dudum*, regulares admiſi ad confeſſiones poſſunt abſoluere ab excommunicatione minori iuris: & hoc iure legationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pęnitentiæ adminiſtrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus poteſt abſoluere, hic quoque à minori excommunicatione abſoluere poteſt, vt teſtantur Syluester, *g* & Ioannes Tabien. Religioſus autem non approbatus ab ordinario, cum non habeat iuriſdictionem ad abſoluendum ſeculares à peccatis, minime habet ſecundum ius poteſtatem ad abſoluendum ab excommunicatione minori, ſecundum veriorem opinionem Caietani, quam ego cum alijs contra Nauarrum in noſtra ſumma *b* confeſſorum ſum ſecutus. Vnde videtur dicendum, quod regularis abſoluens ab excommunicatione minori incidat ipſo iure in pœnam excommunicationis latam in dicta Clementina, per quam religioſi excommunicantur, quia ab excommunicatione ſine priuilegio aliquo abſoluunt. Et hanc opinionem tenet Geminianus. *i* Et probatur: nam in dicta Clementina ſimpliciter ipſis religioſis prohibetur, ne ab excommunicatione abſoluant, in qua non diſtinguitur, an loquatur de excõmunicatione maiore, vel minori. Et confirmatur; nam excommunicatio ſimpliciter ſumpta æquè de maiori, atque minori excommunicatione dicitur. Contrariam tamen ſententiam poſt alios tenet Syluester *K* & Tabien. Quorũ primum argumentũ eſt, quod excommunicationis nomine maior excommunicatio importatur, vt capitulo penultimo, de ſententia excommunicationis. Cui reſpondeo, quod imo contrarium ibi habetur. Dicitur enim ibi: Si contingat, quem excommunicari, hunc non tantum maiore, ſed etiam minori excommunicatione eſſe ligatum. Vnde primam opinionem tenet Bartholomeus *l* Vgolin. Ego autem, licet ſecundam opinionem ſentiam eſſe veriorem, cum non ſit credendum, pęnam excommunicationis maioris ipſo facto imponi contra religioſos, ab excommunicatione minori abſoluentes, exhortor tamen religioſos ſimplices Sacerdotes, ne a dicta excommunicatione minori abſoluant alios. Tum, quia opinio Caietani cõtra Nauarrum receptior eſt, & verior iudicatur. Tum, quia non deſunt viri doctis, qui eos, etiam ſi ſunt approbati confeſſores ab ea abſoluentes excõmunicatos, ipſo facto iudicant eſſe, cum nullum priuilegium à Sede Apoſtolica ipſis concedatur ad eã abſolutionem condonandam. Priuilegia enim reſpectu abſolutionum ſæcularium tantùm regularibus ab Ordinario approbatis ad audiendas regularium confeſſiones conceduntur.

g Syl. v. excõ. 9. n. 37. & v. abſolutio. in n. 3. Tabie. v. abſol. 1. nu. 2. verſ. decimũ.

b in ſumma 1. tomo.

i Geminianus in c. vnico 1 ſi. de his quæ vi metuſue. li. 6.

K Sylu. in ver. exc. n 37. v. 9. Tab. v. exc. 4. caſu. 21 num. 11. verſ. 10.

l Vgol. de exc. minori tabul. 3. c. 4.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi poſſint abſoluere à culpa & à pęna ſine eo, quod incidant in excommunicationis ſententiam.

RESpondeo dicendo, quod in Clementina *m* quadam prohibetur ſub pęna excommunicationis ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ, ne quẽquam religioſi abſoluere præſumãt a culpa & à pęna, niſi priuilegij Apoſtolici ad id habuerint authoritatem. Pro cuius rei intelligentia oportet annotare, quid importet abſoluere à culpa, & à pęna. Et aduertendum, quod culpa quid diſtinctum à pęna ei correſpondens eſt. Imò remiſſa culpa per contritionem, & ſacramentalem abſolutionem, manet pęna exoluenda, temporalis tantum, vt tenet Eccleſia Catholica. Qua ratione & ponitur purgatorium, locus vbi illi, qui in gratia decedunt ſine plena ſatisfactione, ibi eam ſoluũt, & ſuffragiis viuorum iuuantur, in quo peſſimè hæretici noſtri temporis errauere, de quibus in præſentiarum diſputandũ non eſt, quia ſolùm intendimus illa adducere, quæ ſunt, aut videntur neceſſaria pro explicatione huius articuli, quem propoſuimus exponendum. Per contritionem enim peccari in ordine ad Sacramentum pęnitentiæ pęna æterna in temporalem commutatur

m Cle. de pæn. & remiſſ.

Digitized by Google

tatur, & remanet reatus ad pœnam temporalem. Et de hac pœna temporali, magis, vel minus remittitur. ſecundum maiorem vel minorem dolorem. Et in ſacramento pœnitentiæ, quod completur in abſolutione facta à confeſſore, non eſt dubiū, quod aliqua pars pœnæ exoluendæ remittitur, prout tradunt communiter Doctores. *a* Ad huiuſmodi pœnam exoluendam ex Eccleſiæ theſauro adiuuatur peccator per indulgentias. Qui theſaurus conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum. Huius theſauri diſpēſator authoritatiuè eſt ſolus Chriſti Vicarius, Epiſcopi, & alij, quantum ex commiſſione eis conceditur. De huiuſmodi diſpenſatione quomodo fieri debeat, ex iuſta cauſa, & claue non errante proprio loco tractatur à doctoribus: & ego late explicaui in noſtra explicatione Cruciatæ, præcipuè in quæſtionibus proæmialibus eiuſdem, vbi videantur hæc.

a Doct. in 4. diſt. 14.

Qui ergo abſoluit, ſi concurrat poteſtas ordinis, & iuriſdictionis, ſic verè à peccato abſoluit, vt nulla penitus dicatur culpa remanere. Et cum ab omni culpa neceſſario abſoluat, non ſic ab omni pœna, quia non eſt ei hoc conceſſum, cum debeat peccator illam in purgatorio exoluere, vel ſi ex theſauro communi de hac iuuari per indulgentias oportet, fiat ab illo, qui clauem habet, id eſt, per Pontificem Summum, vel de eius licentia. Ex verbis prædictæ Clementinæ videtur, quod aliqui indiſcreti confeſſores habebant in vſu abſoluere, non à culpa ſolū, ſed ſicut totaliter à culpa ſimiliter à pœna. Et hoc videtur prohiberi in ea. Et quod hic ſit ſenſus inſinuat Gloſſa, *b* vbi ponuntur hæc verba; *A culpa & à pœna. Iſta eſt illa pleniſsima peccatorum remiſsio, quæ cōceditur Cruce ſignatis pro ſubſidio vltra marino, quæ datur in anno centeſimo.*

b Gloſſ. in c. cum. de pœnit. & abſol. ver. pœna.

Ex quibus infertur, quod religioſus abſoluens pleniſſimè à culpa, in quocunque caſu ſit, per iſtam Clementinam, non incidit in excommunicationem.

Hoc patet: quia in litera dicitur, *à culpa, & à pœna*. Et cum hoc ſit odioſum, oportet reſtringere, & non ampliare ad caſum non expreſſum, prout tenet Cardinalis Granuela, *c* & alij communiter.

c Granu. in d. Clem. nu. 10.

Secundo infertur, quod religioſus abſoluens à pœna ſolùm, non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia ſicut ad hoc, quod quis incurrat in cenſuram non ſufficit, quod abſoluat à ſola culpa, & ſimiliter non ſufficit, quod abſoluat à ſola pœna, ſic ſentit Granuela. *d* Quod tamen irrationabile putat Syluester. *e* Quia cum religioſi expoſiti abſoluere poſſunt à tota culpa, maximè vbi nullus adeſt caſus reſeruatus, quæ ratio eſt, quod abſoluens à pœna tota non incidat, & tamen incidat, etiam ſi ſuper hoc abſoluat à culpa, à qua poteſt ſine prohibitione abſoluere? Alioquin ſecundum ſenſum Granuelæ, ſi religioſus ei, qui eſt cum eo confeſſus, plenariam indulgentiam conferret, non incideret, quod eſt ſtultum. Nec obſtat, quod conſtitutio loquitur copulatiue, quia hoc non facit, vt exprimat ſenſum iſtorum verborum. Sed, vt patet in textu, hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, ſcilicet religioſorum, qui plenariam indulgentiam vocare ſolent à culpa, & à pœna. Vnde idem eſt, ac ſi dicantur incidere cum plenariam abſolutionem à pœna impartiuntur. Hæc Syluester, cuius opinionem, amplector. Non enim viri docti literæ debent ita adhærere, vt ab ſpiritu legis diſcedant.

d Granuela. vbi ſup.
e Syluest. tit. exc. 7. nu. 41.

Tertio infertur, quod religioſus abſoluens à culpa, & à pœna per aliquod priuilegium ipſi, aut pœnitenti conceſſum, non incidit in pœnam Clementinæ, cum pœna ipſius proponatur contra præſumētes dolo, & illicite dictam Clementinam tranſgredientes. Tum etiam, quia Clementina non proponit dictam pœnam contra illos, qui aliquo priuilegio muniti dictam abſolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum priuilegia, quibus religioſi poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis, ſint hodie per concilium Tridentinum ſublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam modernus author cuiuſdam *f* libelli, qui dicitur catecheſis, ſiue inſtructio à reuerendiſſimis dominis examinatoribus promulgata inter alia duo docuit. Primum, quod hodie priuilegia regularium, quoad effectum abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſunt ſublata per Concilium Tridentinum, & per declarationem Gregorij XIII. Secundum dicit, quod regulares bene poſſunt abſoluere ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis virtute Maris magni, & aliorū priuilegiorum, & ab illis, quos Clementina, *dudum*, de ſepulturis ipſis concedit. Intelligit tamen prædictus author, quod dicta Clementina non concedit ipſis authoritatem ad abſoluendum à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruant. Quæ opinio magnā in confeſſariorum regularium animis confuſionem generauit. Contra quam inſurgit Bibaldus *g* in ſuo aureo candelabro affirmans, confeſſores regulares modo poſſe abſoluere ab omnibus caſibus, quos Epiſcopi ſibi ſpecialiter reſeruant. Et primo probatur: nam ſecundum veriorem opinionem, quam ſupra in articulo ſecundo huius quæſtionis retulimus, Clemētina, *dudum*, quæ eſt ius commune, concedit facultatem ipſis confeſſarijs, vt poſſint ab Epiſcopis reſeruatis abſoluere. Et Concilium Tridentinum *h* hanc authoritatem minime reuocat. Si enim per dictum canonem poteſtas Clementinæ, *dudum*, & aliorum priuilegiorum regularibus eſſet ſublata, abſque dubio de his fieret mentio in dicto canone ſicut facit idem Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. ca. 2. reuocando textum, in capitulo, *quamuis*, de cognatione ſpirituali in ſexto dicens: *Conſtitutionibus tamen contrarium facientibus*. Horatius Lucius Calenſis additionator Concil. Trid. in margine dicti capitis allegat dictum capitulum, *quamuis*, tanquam reuocatum ab ipſomet Concilio Trident. Qui doctiſſimus additionator in dicto capite ſeptimo ſuperius allegato in margine, nullam facit mentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, ſentiens dictum caput ſeptimum minimè Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipſo, in margine ſine dubio apponeretur. Prætereà, quando Clementina prima de immunitate Eccleſiarum, reuocat textum in capitulo *clericis laicos*, eodem titulo in ſexto, ait. *Conſtitutionem penitus reuocamus, & volumus haberi pro infecta*. Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extrauaganti, *inter cunctas*, de priuilegijs, ſic habetur, *Nos eam omnino caſſamus*. Cum ergo neque in dicto capite ſeptimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini reſpectu huius poteſtatis, de qua agimus vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regulariumque priuilegiorum reuocatione conſtat manifeſtè, & ius dictæ Clementinæ, & priuilegia vim ſuam, roburque obtinere. Denique concilium in dicto capite ſeptimo, tantùm dicit, quod liceat Epiſcopis reſeruare ſibi caſus, quoad ſuos ſubditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit authoritatem abſoluendi à dictis caſibus regularibus conceſſam. Neque obſtat dictum caput ſeptimum definiens in articulo mortis, nullum eſſe caſum reſeruatum, Addens, *extra quem* *ar ti-*

f Pag. 419.

g Bibal. ti. de abſol. n. 116.

h Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7.

Digitized by Google

articulum ſacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis id vnum pænitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant. Ex quo loco aliqui ſumunt argumentũ pro contraria parte. At his poſſumus reſpondere, quod concilium loquitur de ſacerdotibus ſecularibus, non autem de regularibus priuilegiatis ſupradictis debite præſentatis,& ab Ordinario approbatis. Quod vltra ſupradicta comprobari poteſt ex verbis ipſiuſmet concilij, ſeſſione vigeſima quinta, capite decimo quinto, de reformatione. Vbi agens de presbyteris idoneis ad confeſſiones audiendas ait, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, Decreuit tamen ſancta Synodus, nullum etiam regularem poſſe confeſsiones ſæcularium audire, &c.* Ponderanda enim ſunt illa verba, *nullum etiam regularem*. Nam, ſi in illa generali presbyterorum appellatione ibi, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione* comprehenderentur regulares, ad quid poſtea neceſſe haberetur illos exprimere per illud verbum *etiam regularem*? Ergo ſicut in hoc decreto loquens de ſacerdotibus confeſſoribus, vt comprehenderentur etiam regulares illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite ſeptimo agens de abſolutione reſeruatorum, ſi vellet comprehendere regulares, etiam illos ſpecificaſſet, eorumque priuilegiorum in cõtrarium facientium meminiſset. Sed non fecit; ergo ſignum euidens eſt, concilium in illo decreto confeſſores regulares minimè comprehendere voluiſſe, ſciens iam illos debite præſentatos, & ab ordinarijs approbatos, tot tantorumque priuilegiorum copia eſſe refectos, poſſeque ſecundum priuilegia in corpore iuris poſita à caſibus ab Ordinario reſeruatis abſoluere.

Non tamen me latet, quod cum à ſacra congregatione Cardinalium, qui præpoſiti ſunt decretis Concilij Tridentini interpretandis, fuit quæſitum, an regulares ex priuilegiis à Sede Apoſtolica impetratis præſertim autem ex eo, quod nominant Maremagnum, poſſint in his caſibus, quos ſibi Epiſcopus reſeruauerit abſoluere pænitentes, quod hac de re vbi congregatio accurate egiſſet, deinde ad Sanctiſſimum dominum Papam retuliſſet, Sãctitas ſua etiam de ſententia congregationis cenſuit ex facultatibus, per hoc Maremagnum, aliave priuilegia regularibus conceſſa facta, mentem non eſſe poteſtatem concedere abſoluendi à caſibus ab Epiſcopo reſeruatis.

Et hæc declaratio fuit data Romæ die decima Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo.

Et eadem hæc ſacra congregatio ſupra Conciliũ Tridentinum, ſeſſione decima quarta, de ſacramento pœnitentiæ, capite ſeptimo, & canone vndecimo declarauit, neque confeſſores vi priuilegiorum roſarij, neque patres Ieſuitas poſſe abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis Epiſcopo, niſi priuilegia ipſa talem tradant facultatẽ, vel ſint obtenta, aut confirmata poſt Concilium Tridentinum.

Imo reuerendiſſimo Epiſcopo Caietæ nomine Alfolſo Hiſpano eandem ſacram Cardinaliũ congregationem conſulenti, an per Bullas ordinarias, in quibus ſolet dari facultas abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, comprehendantur etiã caſus, quos Epiſcopus & Prælatus religionis, cum ſuis ſubditis regularibus reſeruauit, fuit reſponſum, quod non, niſi de his fieret ſpecialis mentio. Iterum etiam dubitanti, quid per Bullam ſanctiſſimi nominis Ieſu, in qua ſpecialiter habetur, quod confeſſarij poſſint abſoluere confratres à caſibus Epiſcopo reſeruatis, Illuſtriſſimus Cardinalis Garrafa nomine totius congregationis, reſpondit, neque per illam Bullam fieri poſſe, niſi tantum ratione Iubilei pleniſſimi indicti a Sũmo Pontifice, cum poteſtate abſoluendi a quibuſcũque caſibus, etiam in Bulla Domini cõtentis. Et has declarationes refert *a* Alfonſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, haberi in catecheſi Neapolitana folio ducenteſimo octuageſimo ſeptimo. Ex quibus declarationibus clare colligitur, authoritatẽ quoad caſus ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruatos conceſſam regularibus eſſe ſublatam. At reſpondeo, quod Gregorius Tertius decimus decima die Maii, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, declarauit, nõ eſſe intentionis ſuæ, quod per talem reuocationẽ derogata ſit Societatis facultas, tamque quatenus opus ſit de nouo confirmauit. Ita refert Collector *b* cõpendii Societatis Ieſu. Ex quo colligitur confeſſores Societatis poſſe abſoluere virtute ſuorũ priuilegiorum, etiam hodie à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Vnde cum Mendicantes fratres gaudeãt priuilegiis religioni Societatis Ieſu cõceſſis prout probatum eſt late in ſuperioribus, *c* ſequitur euidenter etiam confeſſores Mendicantes virtute dicti priuilegii per communicationem poſſe modo a caſibus reſeruatis Epiſcopis abſoluere. Quod ex dictis in allegato loco clarius patebit.

a Caſarub. tit. abſolut. quoad ſeculare. pag. 81. & tit. caſus reſerua. ti. pag. 140. & 151.

b Collector in Compend. tit. abſolut. §. 1.

c ſupr. q. 55. art. 17.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum confeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, poſsint abſoluere pœnitentes, non habentes Bullas, a caſibus reſeruatis virtute prædictorum priuilegiorum.

RESpõdeo dicendo, quod in Bulla Cruciatæ nõ ſuſpenduntur gratiæ cõceſſæ ſuperioribus ordinum Mendicantiũ, quantũ ad eorũ fratres ſolũ. Ex quibus verbis videtur colligi, quod cũ gratiæ cõfeſſariis regularibus conceſſæ reſpectu abſolutionũ quædã concernũt abſolutionẽ fratrũ, de quibus in quæſtione ſequẽti dicetur: aliæ concernant abſolutionẽ ſæculariũ, de quibus in hac quæſtione eſt nobis ſermo, videtur inquã colligi, quod gratię, & facultates cõceſſæ dictis ſuperioribus, in quantũ pertinent ad abſolutionẽ, & diſpenſationẽ, & cõmutationẽ votorum ſæculariũ de quibus in ſuperioribus egimus mentionẽ, in Bulla Cruciatæ ſuſpẽduntur. Et huic opinioni adhæſi in noſtra explicatione Cruciatæ. Sed inuenio viros doctos, & religioſos contrariã amplecti ſententiã, ad quẽ effectũ multa mente fabricaui ad prædicti argumenti ſolutionẽ. Et certè ex his multa ad manus meas peruenerũt. Et poſt lõgas vigilias in huius argumẽti ſolutione inſudando, volens communem opinionem tantorum patrum ſequi, meam ſententiam in medium proferam ſub correctione cuiuſcunque melius ſentientis. Et etiam ſi ſpeculatiue contraria opinio verior ſit, ſecũdum tamen opinionem doctiſſimorum virorũ, prout conſtat ex traditis a Soto, *d* Nauarro, & Corduba, etiam ſi illa opinio ſpeculatiue ſit falſa nihilominus poteſt ſequi modo ſe cũ alia viris doctiſſimis ſecuta orator cõformet. Et hãc opinionẽ neq; etiam ſpeculatiuè apud me falſam eſſe iudico.

Pro cuius explicatione, primo eſt notandum, quod omnes facultates & gratiæ, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur perſonis particularibus: & ſunt priuilegia perſonalia, vt ait Nauarrus. *e* Quod probatur; nam in ſuſpenſione indulgentiarum, & facultatum, habetur in eadem Bulla,

d Soto in 4. diſt. 32. q. 1. art. 3. co. 2. in fin. Nau. in Manual. c. 1. in fine. Cord. lib. 1. q. n. 98

e Naua. de indulgen. notab. 18. nu. 13. & 14.

Digitized by Google

quod accipiendo eam reualidantur. Et certum eſt, quod perſonæ ſingulares,& non monaſteria,& conuentus dictas Bullas accipiunt.

Neque contra hoc obſtat, quod in Bulla ſuſpenduntur facultates, & gratiæ conceſſæ monaſterijs confratrijs,& hoſpitalibus, quæ videntur eſſe priuilegia realia,& non perſonalia. Huic enim argumento reſpondeo, quod in dictis verbis ſolum ſuſpenduntur indulgentiæ, quæ lucrantur viſitando dicta monaſteria & dictis confratriis, & hoſpitalibus in aliquo ſecundum conſtitutiones Apoſtolicas inſeruiendo, & reſpectu eorum ſolum ſunt priuilegia perſonalia.

Secundo eſt notandum, quod priuilegia conceſſa confeſſoribus ordinum Mendicantium, & aliorum ordinum ad abſoluendum à reſeruatis,& ad diſpēſandum,& commutandū vota ſæculariū, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem, non ſunt priuilegia perſonalia,ſed realia. Licet enim concedantur perſonis,non conceduntur ipſis, vt perſonis ſingularibus,ſed vt perſonis dictorum ordinum profeſſoribus, quibus ordinibus voluit ſedes Apoſtolica prædictum fauorem impartiri. Vnde potius cenſenda ſunt dicta priuilegia conceſſa ordinibus, quàm perſonis. Quod probatur, Si enim ipſi religioſi authoritate Apoſtolica à religione egrederētur habitum relinquentes, minimè dictis facultatibus fruerentur, quod eſt clarum indiciū dicta priuilegia nō eſſe perſonalia. Si enim eſſent præciſè perſonalia, perſonas ſequerentur, etiamſi ſtatum mutarent. Et quia tractando de rebus iuris,erubeſcimus, cū ſine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extendere,hanc doctrinā legibus cōprobando Pro cuius explicatione ſecundo eſt notādum, quod ad cognoſcendum, an aliquod priuilegium ſit perſonale,an reale, primo debet reſpici ad qualitatem negotii, quod conceditur,vt affirmat Aymon.*a* Debet etiam attendi ad cauſam ipſius conceſſionis, vt colligitur ex quadā lege, *b* & tradunt Romanus, Aretinus,Baldus,& Alciatus. Vnde ſi conſtat cauſam principalē priuilegii fuiſſe aliquam perſonam ſingularem iudicatur priuilegium perſonale.Et contra, ſi conſtat, quod cauſa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus, cenſetur priuilegium reale: ſiquidem in quacūque diſpoſitione cauſæ principales, & immediatæ debent attendi, & non ſecundariæ remotæ, & impulſiuæ,vt colligitur ex multis legibus, *c* in quibus id notat Bartolus.

Ex quibus infertur,quod cū dicta priuilegia concedantur ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confeſſores prædicti præſentati ſunt,& in hoc miniſterio inſtituti,clarum eſt, dicta priuilegia magis eſſe realia,quàm perſonalia. Quod cōfirmatur:nam,etiam ſi priuilegia,quæ conceduntur certo generi perſonarum (vt ea, quæ conceduntur maritis) ſint perſonalia,vt colligitur ex quadā lege, *d* & notat Zazinus: attamen priuilegiū conceſſum certo generi perſonarum,quod per fictionem iuris nūquam perijt, perpetuū eſt, & reale; ſicut priuilegiū, quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure; *e* & notant Romanus,& Socinus. Et id ipſum dicendum eſt in noſtro caſu, ſiquidem priuilegia,& facultates ſupradictæ dantur religionibus, cum concedantur confeſſarijs dictarum religionū, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

a Aym. conſi. 400. à num. 2 l. 3.
b l. in omnib. cauſis. ff. de reg. iur. Rom. in l. marit. n. 32. & ibi. col. 3. in princ. ff. ſol. matr. Bal. in l. apud Iul. §. idem Iulia. admitti. ff. de legat. 1. Alcia. reſpon. 20. nu. 21. alias conſ. 7. n. 21. uol. 4.
c l. ſocium qui §. 1. et ibi Bar. ff. pro ſocio l. qui except. in princ. ff. de cō. dic. indeb.
d l. quia tale. ff. ſolut. matr. Zazin. in leg. marito. nu. 32 ff. eod.
e leg. firma. §. quāquam. ff. de cenſib. l. 2. ff. de reb. dub. Romanus. in l. maritum. n. 17 ff. ſol. mat. & in d. l. 2. numer. 4.

Tertio eſt notandum, quod ſicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia niſi perſonalia perſonis ſingularibus conceſſa,ita in ea non ſuſpenduntur, niſi priuilegia perſonalia ſingularibus perſonis conceſſa,quibus immediate conceduntur gratiæ,& facultates monaſterijs,& hoſpitalibus, cōfratrijs,& alijs pijs locis. Et ſic nō ſuſpenduntur dictæ gratiæ, in quantum conceduntur dictis locis, ſed in quantum concernunt perſonas ſingulares, quæ his facultatibus poſſunt gaudere.

Quarto eſt notandum, quod etiam ſi in dicta Bulla ſuſpendantur facultates conceſſæ monaſterijs reſpectu perſonarum ſingularium, quæ ipſis poſſunt frui, non tamen ſuſpenduntur facultates conceſſæ religionibus,& ordinibus,quod neceſſarium erat exprimere,nam ſicut in generali priuilegiorum reuocatione non includuntur priuilegia conceſſa religionibus,niſi expreſſe dicatur, vt ſupra late dictum eſt,& conſtat ex traditis a Nauarr. *f* ita in generali ſuſpenſione priuilegiorum non ſuſpenduntur priuilegia conceſſa ordinibus,& religionibus,niſi expreſſe id dicatur.

f Na. de ind. not. 53.

Ex quo colligitur primo,quod priuilegia cōceſſa Presbyteris confeſſoribus dictorū ordinū ad abſoluendum à reſeruatis,& ad diſpenſandum,& ad cōmutandum vota ſæcularium,minime in Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur:ſiquidem hæc,vt dictum eſt ſupra,priuilegia ſunt realia,& non perſonalia.Ex quo conſequenter ſequitur primo,quod poſſunt ſæculares abſolui, & diſpēſari à dictis fratribus iuxta ſuorum priuilegiorum tenorem,etiam ſi ipſi confeſſores;& ſeculares minime Bullam Cruciatæ habeant.

Secundo infertur, quod priuilegium ſuſpendēdi interdicti in feſtiuitatibus religionum non ſuſpenditur in hac Bulla,quia hoc priuilegium nō eſt perſonale,ſed reale conceſſum immediatè cōuentibus, & ipſarū religionum monaſterijs, in quibus dictæ feſtiuitates celebrantur, ratione cuius quicunq; ēt ſecularis in vigilijs ipſarum feſtiuitatum poteſt pulſare campanas,ac ſi nullum eſſet interdictū: & hoc etiam ſi Bullam non habeat,attento, quod hoc priuilegium conceditur dictis conuentibus in his feſtiuitatibus.Et ſicut videmus, quod indifferenter omnes in dictis conuentibus, & feſtiuitatibus ad celebrationem diuinorū admittuntur, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ traduntur,quod vſu receptum eſt in omnibus religionibus.

Tertio infertur, quod monachi Sancti Benedicti Valliſoletani,authoritate ſui Abbatis, aut Prioris, & per cōitationem omnes prælati conuentuales aliarum religionum ſuorum priuilegiorum gaudentiū,poſſunt ſucceſſiue quindecim perſonas eligere, quæ tempore interdicti generalis,aut ſpecialis poſſint in eorum monaſterijs diuina officia audire, & recipere ſacramēta: & ſi aliqua tunc temporis obierit poſſit tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ,vt latius continetur in cōceſſione Nicolai V. & in declaratione Nicolai Franci Nuncij Apoſtolici,adducta à Collectore compendij Mendicantium, non poſſunt admitti dictæ perſonæ,niſi ipſæ accipiant Bullam Cruciatæ. Hoc enim priuilegium eſt perſonale reſpectu eorū,qui debēt admitti,licet ſit reale reſpectu ipſorum monaſteriorum. Vnde licet prælati eorum habeant Bullam,non poſſunt dictas perſonas admittere. Sicut enim quoad ipſos non ſuſpenditur dictum priuilegium,cum reſpectu eorum ſit reale, ita accipiendo Bullam minimè reualidatur. Suſpenditur ergo reſpectu admittendorum, & vt admittantur neceſſarium eſt,quod habeant Bullam,per quam reualidatur,cum ſit perſonale. Quod ſumme notandum eſt, In hoc enim multi Docti allucinati ſunt, inter quos ego minimus etiam ſum aliquādo allucinatus.

Vltimo infertur verus intellectus ad verba dictæ Bullæ Cruciatæ,ibi,*exceptis conceſsis ſuperiorib. ordinū Mēdicantiū, quoad ipſorum fratres tantum, ſcilicet*, quod conceſſa ordinibus, quantum ad ſeculares ſuſpenduntur,non generaliter,ſed ſolūm, quæ ſecularibus immediate conceduntur, ſcilicet, indulgentiæ ſecularibus conceſſæ viſitantibus loca fratrum.

Hæc

Digitized by Google

Hæc enim priuilegia ſunt perſonalia cõceſſa particularibus perſonis, attenta earum deuotione.

Immo addo, quod hæc & alia ſimilia priuilegia conceſſa religionibus ad petitionem ſuperiorum, non ſuſpendebantur in Bulla Cruciatæ reſpectu dictorum fratrum. Cum enim concedantur religioſis, & religionibus cenſentur cõceſſa, & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minimè ſuſpenduntur, prout dictum eſt in ſuperioribus: & non obſtat, quod fruſtra poneretur in dicta exceptio in ea, ſcilicet, *exceptis conceſſis ſuperioribus ordinum Mendicantium, quoad ipſorum fratres tantum.* Dicta enim exceptio fuit ibi appoſita ad petitionem fratrum intelligentium, Bullam ſuſpendere dicta priuilegia, & virtute eorum minimè poſſe indulgentias ordini conceſſas lucrari. De quorum numero multos inueni etiam poſt iſtius clauſulæ & exceptionis oppoſitionem. Et ſic per ignorantiam fuit tempore Leonis Decimi hoc ſupplicatum, & ab ipſo Summo Pontifice in hunc modum conceſſum.

Item dignetur. S. V. *Concedere & declarare quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generalium quaſcunque reuocationes aut ſuſpenſiones priuilegiorum ordinum etiã Mendicantium, nunquam intelligantur reuocata, neque ſuſpenſa indulta priuilegia, & gratiæ conceſſæ quoad perſonas fratrũ Minorum de obſeruantia, & quoad ſuſpendendum interdictum in feſtiuitatibus ſanctorum ſui ordinis, niſi de his ſpecificè & nominatim facerent mentionem.* Et dixit Papa, fiat. Cuius indulti & aliorum dat fide dignum teſtimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorum, vt conſtat ex ſupplemento *a* ordinis. Et hoc ſæpiſſimè contingit, quod fratres præſertim minores nimis ſcrupuloſi ad Sedem Apoſtolicam accedant petẽdo ab ea id, quod ſibi alias ius commune conceſſerat, quod in monumentis ordinum maximam parit confuſionem.

a Suppl. fo. 58 pag. 2. conceſſ. 163.

ARTICVLVS XV.

Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis ſibi confeſſis.

RESpõdeo dicendo, quod Angelus de Clauaſio cum eſſet generalis vicarius fratrum Minorũ regularis obſeruantiæ, prout refertur in ſupplemẽto, *b* tenuit non obligari confeſſarios regulares ab his pœnitentes abſoluere. Imo hortatur eos in grauioribus ad ordinarios remittere, quam ſententiam ego ſecutus ſum, & laudaui in explicatione. *c* Cruciatæ. Henriquez *d* aut dictum Angeli debere limitari, loquendo de voti diſpenſatione, aut cenſuræ abſolutione, non autem loquendo de abſolutione peccatorũ. Cæterum ego cũ Angelo in mea modo perſiſto ſentẽtiam. Neque obſtat fundamẽtũ Henriquez, ſcilicet, quod alias tenerentur his peccata confiteri. Nam huic rationi reſpõdetur, quod cõfeſſarij regulares habẽt ex priuilegio vt poſſint abſoluere à reſeruatis, quo poſſunt vti quãdo voluerint. Et ſi ex renuntiatione priuilegij in hoc caſu ſequitur præiudicium pœnitentibus, ſ. quod teneantur bis eadem peccata confiteri, hoc ſibi imputent, qui ita intrepide reſeruata commiſerunt, vt ſit neceſſarium ſecundum arbitrium prudentis cõfeſſoris eorum curam ad ordinarium remittere, & nõ tam faciles ſe exhibere in abſolutione concedenda, vt ita metu pœnæ & verecũdiæ à tã diſſoluta vita abſtrahantur. Et certè mens Papæ concedẽtis priuilegia prædicta regularib. eſt, vt animabus medeatur omnib. modis poſſibilibus. Pręterea hoc probatur. Nã ſecũdum tradita, & notata in iure, *e* poteſt priuilegio renunciare reſpectu iuris tangentis renunciantem. Et ſic dicit Panormitanus, liberum eſſe vnicuique renũciare priuilegio ſuo, modo non tãgat ius ſuperioris, aut tertij. Et hoc priuilegiũ eſt propriũ confeſſariorũ regularium, de quorum prudentia, zelo, & ſcientia Summus Pontifex maximè confidi. Et hæc priuilegia non tangunt ius tertij neque etiam tangunt ius Papæ, aut Epiſcopi. Nam imo ſuum ius confeſſarijs regularibus conceſſum per delegationem ad ipſos Papam & Epiſcopum ex dicta renunciatione deuoluitur. Nec tangunt ius pœnitentium ipſis quæſitum, ſed quærendum diſtribuendum per ipſoſmet confeſſores regulares. Ex quibus concluditur, quod cõfeſſarij regulares poſſunt remittere ad ordinarios non ſolum diſpenſationes, ſed etiam peccatorũ abſolutiones. Aduertant tamen, quod Epiſcopus, cui iuxta Concilium Tridentinum *f* committitur diſpenſatio, tenetur diſpenſare verificata narratiua quia ita iubet Pontifex, prout aduertit Henriquez *g* aduertant etiam. quod qui poteſt diſpenſare, & ſine cauſa nõ vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus *h* alios allegans, & alibi diximus. Et licet ipſis in eorum priuilegijs vt diſpenſent minimè præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt abſoluant à reſeruatis peccarent tamen grauiter ſi ſine iuſta cauſa audita confeſſione reſeruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc caſu renunciant priuilegio abſoluendi in præiudicium pœnitentis iuſtiſſime petentis abſolutionem à reſeruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & eccleſiaſtica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam ſacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc ſacramentum non eſſe iugum Chriſti ſuaue, ſed, ſatis oneroſum.

b In Suppl. fo. 97. p. 2.
c Sup. 9. num. 144.
d Henriq. li. 7 de indul. c. 18.
e Notata in c. nuper de decimis Pan. in c. ſi. de certa eodem tit.
f Seſſ. 22. c. 5.
g Henriq. vbi ſup.
h Nauar. præiud. 9. nu. 12.

QVAESTIO LXII.

De confeſſoribus quãtum ad abſolutionem fratrum in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *VTrum religioſi teneantur confiteri.*
2 *Vtrũ ſit licitum ſtatutũ, quo obligantur monachi in fine anni cõfiteri prælato peccata alias cõfeſſa.*
3 *Vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omniũ peccatorum poſſit ſtatuto præcipi in religionibus.*
4 *Quis poſſit audire confeſſiones religioſorum.*
5 *Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunque confeſſarijs confiteri.*
6 *Vtrum confeſſores regulares poſſint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.*
7 *Quid per articulum mortis intelligatur.*
8 *Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.*
9 *Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.*
10 *Vtrum in aliquibus eſtiuitatibus poſſit fratribus indulgentiam plenariam concedi.*
11 *Vtrum religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſſis, ſine licentia ſuorum prælatorum.*
12 *Vtrum virtute dictarũ conceſſionum Leonis Decimi, poſſint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris et irregularitatibus & caſibus Papæ reſeruatis.*
13 *Vtrum poſſint confeſſores diſpenſare cum fratribus in irregularitatibus.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi teneantur confiteri.

REſpondeo dicendo, non eſſe dubium religioſos antequam ad ſacratiſſimam communionem accedāt obligatos eſſe ad ſuorum peccatorum mortalium confeſſionē ſacramentalem faciendam, prout dicitur in Concilio Trid. *a* neque etiam eſſe dubium ipſos quolibet anno, ſicut alij vtriuſque ſexus fideles teneri confiteri, ſicut iure *b* notatur. Quod autem verſatur in dubio primum eſt, vtrum regulares teneantur confiteri quolibet menſe. Et quadam Clementina *c* diffinit, monachos S. Benedicti quolibet menſe teneri confiteri; quæ non extēdebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenēt Sotus, *d* & Nauarrus, quia odia ſunt reſtringenda. Verum eſt tamen, quod hodie ſecundum determinationem Concilii *e* Tridentini, tantum eſt conſulendum regularibus, & monialibus, vt ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant, & ſacroſanctam Euchariſtiam recipiant. Et ſic non tenentur modo confiteri quolibet menſe ſub peccato mortali. Secundum eſt, vtrum teneantur confiteri venialia. Ad quod reſpondeo teneri ad ipſorum confeſſionem ex quadam honeſtate, prout reſoluit *f* Henriquez allegando Nauarrum & alios. Niſi de ipſorum monachorum conſenſu factum ſit ſtatutum quo ſe obligent ad venialium confeſſionem, perinde ac ſi voto ad eorum confeſſionem, eſſent aſtricti. Tunc enim ſub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamen Henriquez quod neque tale votum emittunt, neq; aliquod eorum ſtatutum obligat confiteri venialia. Et Concilū Tridētinum *g* definit generaliter nullam obligationē eſſe ea confiteri, nec conſuetudo vt prælati eorum teſtātur ad id obligat. Et id ipſum dicendum eſt de Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus, vt contra alios tenet idem Henriquez. *h*

a Con. Tri. d. ſeſſ.
b c. oēs vtriuſque ſexus.
c Clement. 1. §. Sane de ſtatu mon.
d In 4. d. 18. q. 3. ar. 3. Naua. in c. placuit. nu. 110. cum ſequent.
e Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 10.
f Henriq. de ſacr. pœni. lib. 1. c. 5. n. 10. in margine.
g Conc. Trid. ſeſ. 14. c. 8. & can. 8.
h Henr. quodlib. 1. q. 32.

ARTICVLVS II.

An ſit licitum ſtatutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa.

REſpondeo dicendo, quod in multis religionibus eſt ſpeciale ſtatutum valde vtile, & commendatum ab Henriquo de Gandauo, in quodam quolibeto & conſuetudine obſeruatum, vt ad finem anni omnes regulares ſubditi repetant prælato monaſteri omnia peccata mortalia quamuis reſeruata non ſint, quibus per hebdomadas, aut menſes ſingulos fuerint directè abſoluti à proprio regulari confeſſario, qui iuriſdictionem ex ſe non habet, niſi delegatam à prælato, quam ei poteſt ad nutum amouere. In religione enim, quæ eſt ſchola perfectionis imponuntur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias ſunt de conſilio, & poſſunt ac ſolent regulares in his, & in alijs rebus renuntiare iuri ſuæ libertatis cum abnegatione ſui iuris. Regulares enim vt per vota renunciant bonis, & aliis rebus, ita per ſtatuta renunciant multis alioquin de ſe licitis. Atque ita ſtatutum de repetendis confeſſionibus ſolet nouitiis oſtendi, prout refert Henriquez, *i* & oſtenditur in religione *K* Societatis Ieſu. Qui ait, quod ſimili ſtatuto vtuntur monachi S. Benedicti, & Diui Bernardi, & Carthuſienſes, prout refert Gerſon. *l* Et frater Ferdinandus del Caſtillo *m* refert, quod Albertus Magnus cum eſſet religionis prouincialis, fecit in ea ſimile ſtatutum, & ſimile ſtatutum etiam refert Henriquez *n* fieri in religione Carmelitarum Diſcalciatorum, qui arbitratur obligare, ſi fiat cum ſubditorum conſenſu ſaltem tacito referens pro ſua ſententia Nauarrum. *o* Qui Nauarrus refert Paludanum & Medinam, & alios dicēres poſſe fieri huiuſmodi ſtatutum, quod committi poſſit iuriſdictio abſoluendi à peccatis non reſeruatis ſub onere declarato pęnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere prælato, tenet Nauarrus *p* quāuis neminem citat, & etiam tenent Caietanus, Roſela, Angelus Henriquez & Medina. Quam tamen ſententiam tanquam ſolius Roſelæ putant non eſſe tutam Ioannes Tabien. *q* & Armilla, quaſi abſolutioni addatur conditio; ſed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addi ſolet dum inferior abſoluit à reſeruatis. Et hac ratione valere de poſſibili tale ſtatutum tradit Henricus. *r* Vbi aduertit quod dato, quod valeat de poſſibili; obligatio tamen ex tali ſtatuto orta repetēdi ſcilicet peccata prælato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur cōfiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus eſſet, non poteſt à Papa vlla diſpēſatione, aut commutatione liberari, Nam qui ob impedimentum fuit indirectè abſolutus à reſeruato per inferiorem, tenetur quærere dictam abſolutionem ceſſante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatum iterum confiteri, vt tunc directè abſoluatur. At qui ex ſolo ſtatuto, & voto implicito tenetur repetere eadem peccata, ſatis eſt ſi facta commutatione dicat eadem peccata prælato extra confeſſionem. Quemadmodum, qui directè in mortis articulo abſolutus eſt, à reſeruatis habentibus annexā excommunicationem, ſatis eſt, vt ſine confeſſione ſe præſentet, & peccata manifeſtet prælato ſuperiori. Quia cum in mortis articulo ſit directè abſolutus à culpis, non tenetur iterum eas ſubijcere confeſſario, vt abſoluatur. Et ita qui voto ſe aſtrinxit ad repetendas conceſſiones legitimè factas, vel ad confitenda venialia, poteſt facta voti commutatione liberari a confeſſione iſtorum quæ non ſunt materia neceſſaria pœnitentiæ. Dixi de poſſibili quia de facto, negat Henriquez *ſ* valuiſſe olim tale ſtatutum.

Quidquid tamen ſit ait ipſe Henriquez *t* quod de facto non videtur iam apud Ciſtercienſes aut apud aliam religionem obligare ſub mortali ſtatutum repetendi peccata; quia iam diu conſuetudo ſic confitendi prælatis ceſſauit, prout fatentur regulares præfati ordinis Ciſtercienſis, & aliorum ordinum. Imo prelati renuunt confeſſiones audire ne dum reos religioſos puniunt poſſint ſuſpecti haberi de violato ſigillo. Vbi vero inſtitutor religionis declarat conſtitutiones ſuas non obligare ſub peccato, vt in religione clericorum Societatis Ieſu, & in religione B. Dominici, prout referunt Diuus Thomas *u* Caietanus, Soto Caſtro, & Nauarrus, tale ſtatutum, quod monet repetere confeſſiones totius anni prælato eſt tantum de conſilio, vt repetat peccata, a quibus de licentia maioris prælati, aut per iubileum ſubditus directè fuerat abſolutus, quia eo poſito nulla manet reſeruatio: quemadmodum qui in mortis articulo abſolutus eſt ab aliis reſeruatis, quæ nullam habant excommunicationem non tenetur ea peccata amplius repetere.

i Henri. lib. 2. de pœni. c. 16. nu. 3.
K In reg. c. 5. magiſtri nouitiorum.
l Gerſ. 2. tom. trac. 5. de ſta. ſtu Chartuſ. & alfabet. in lit. lect. 2. in Marcum.
m Ferd. 1 chr. ord. præd. cap. 45.
n Henriq. ubi ſ. 17.
o Na. c. 2. n. 3. in 5. cōdiuiſio & c. 9. n. 1. & c. 22. n. 38. & in ca. placuit. n. 113. & nu. 128. d. 6. Medina. conf. q. 33. f. 80. & 82. col. 2.
p Na. c. 26. n. 12. Caiet. uer. abſoluti. c. 1. Roſe. §. 5. An. confeſ. 5. 99. Henr. quolibeto 1. b. 32. quo. lib. 16. q. 1. Medin. vbi ſu. fo. 82. co. 1.
q Tab. abſol. 1. n. 6. Armil. §. 6
r Henriq. ubi ſup. q. 17.
ſ Henr. ubi ſ. nu. 5.
t Henriq. ibi.
u D. Th. 2. 2. q. 187. a. 9. ad 1. ubi Ca. Sot. li. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4. col. 9. & ar. 2. in fi. Caſt. li. 1. de le. pē c. 9 Na Palud. 9. n. 1. & c. 23. n. 45.

ARTICVLVS III.

Vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſſit ſtatuto præcipi in religionibus.

REſpondeo dicendo, expedire valde, ſemel in vita aut bis facere confeſſionē generalem, vt fit in multis religionibus cū magna animi preparatio-

ne

Digitized by Google

ne;cum homo magis doctus, & expertus agnoſcit proprias ſpecies, circunſtantias, & grauitatem peccatorum & cum diligenti examine computare nouit neceſſarium numerum, vt omnia, & ſingula confiteatur. Et hoc commendant multi ſummi Pontifices confirmantes priuilegia Mendicantium, & Sixtus Quartus dum confirmat ſtatutum Ciſtercienſis ordinis, vt pro vſu & conſuetudine ipſorum regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuſcunque anni profeſſores eiuſdem ordinis debeant de omnibus peccatis ſuis, quorum memoriam habuerint ab vltima confeſſione facta ſuis prælatis confiteri proprio prælato aut alteri per prælatum deputato. Et id ſtatutum, ait pontifex per ſanctos ipſius ordinis patres factũ eſt, & per Sedem Apoſtolicam cõfirmatũ, & à primæua ordinis inſtitutione obſeruatũ prout referunt Ioannes maior *a* & Nauarrus.

[*a* Maior. in 4. d. 18. q. 6. Na. in ca. placuit. in 1. tom. & nu. 118.]

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit audire confeſsiones religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod Clemens Quartus, *Inhibuit vniuerſis Eccleſiarum prælatis & alijs quibuſcunque, ne confeſſiones fratrum Minorum præſumant eorum prælatis inuitis audire.* Prout continetur in monumentis *b* ordinum in quibus *c* idem habetur, quoad Carmelitas, & id ipſum quoad fratres Prædicatores in eiſdem *d* cõtinetur. Et rectè quidẽ. Nam ſecundum ius commune nullus ſacerdos, neque ſecularis neque regularis poteſt audire confeſſiones fratrum niſi à prælatis ipſorum fratrum habeat iuriſdictionem: ſicut nemo poteſt audire confeſſiones fidelium alicuius Epiſcopatus niſi ab Epiſcopo, aut à Papa iuriſdictionem ſuper ipſos fideles habeat actualem, prout cum multis reſoluit Nauarrus. *e* Vnde approbati etiam ab Epiſcopis, licet poſſint, audire cõfeſſiones presbyterorum ſecularium, non tamen poſſunt audire confeſſiones fratrũ, cum ipſi à prælatis dictorum fratrum minimè iuriſdictionem habeant. Ex quibus infert Nauarrus, *f* & communiter ſcribentes, quod ad audiendas cõfeſſiones fratrum ſolum ſufficit approbatio ſuorum prælatorum cum iuriſdictionis conceſſione. Nam licet in Concilio Tridentino *g* definiatur, quod quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluẽdi poteſtatem accipiãt, nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minimè habet locum in confeſſarijs religioſorum, quia ipſis poſſunt cõfiteri, etiam ſi ab Epiſcopis non ſint approbati: ſicut antiquitus ante Conciliũ fieri ſolebat. Et à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus inuenitur expreſſum, Concilium autem expreſſè loquitur de ſacerdotibus ſecularibus, qui regulariter ſunt diſtractiores, & negligentiores in hoc. Quæ ratio non militat in religioſis, qui regulariter ſunt circumſpectiores, & diligentiores in eo. Et ita ceſſant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religioſis, qua ſola ceſſante, ipſa quoque ceſſat iuxta ea, quæ in iure notantur etiam ſi verba non ceſſarent, quę tamen in hoc caſu ceſſant.

[*b* In monum. ord. in 1. imp. fo. 18. & in 2. fol. 42. conce ſ. 338.]
[*c* In 1. imp. fo. 188. conc. 71.]
[*d* In 2. imp f. 238. conc. 363]
[*e* Na. in man. c. 4. nu. 1.]
[*f* Na. vbi ſu.]
[*g* Conc. Trid. ſeſ. 23. c. 15.]

Aduertendum tamen, quod non poſſunt cõfiteri religioſi itinerantes alijs religioſis ſui ordinis: niſi à ſuis prælatis licentiam habuerint ad audiendas confeſſiones fratrum. Licet enim ante Concilium ſacerdotes ſeculares poterant eligere confeſſorem quẽlibet ſacerdotum ſimplicem: tamen ante Cõcilium ſacerdotes regulares minimè poterant eligere ſacerdotem religioſum ſimplicem, ſed tantum à ſuis prælatis approbatũ. Et hæc conſuetudo ſemper in religionibus bene ordinatis viguit, à qua non eſt recedendũ. Vnde Greg. XIII. declarat pro religioſis Societatis Ieſu *h*. *Non eſſe neque fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis abſque expreſſa ſuperioris eiuſdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis Bullæ Cruciatæ, conceſſionalibus aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, quæ communicantibus, aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucuſque conceſſa ſunt aut in poſterum concedentur etiam ſi in alijs expreſſè indulgeatur, vt omnes regulares etiam Mendicantes eiuſmodi facultatibus vti poſſint. Si quando autem vſus aliquarum ex huiuſmodi facultatibus perſonis de dicta Societate à ſuperioribus eiuſdem Societatis concedetur, nulli earum licere, niſi intra numerum eorum qui ad confeſſiones perſonarum eiuſdem domus, aut collegij audiendas deputati ſunt confeſſarium eligere, niſi ratione itineris, aut alia de cauſa ab eiſdem ſuperioribus alijs confeſſarijs intra aut extra Societatem confitendi facultates ad id ſpecialiter daretur ſecus facta irrita & inania eſſe decreuit.*

[*h* Habet. in comp. Societ. ti. abſol. f. 11.]

Et id ipſum cõceſſum eſt fratribus Minoribus, & Eremitis Diui Auguſtini per Innocentiũ Octauum, & Iulium Secundum prout in Compendio Mendicantium *i* continetur. Et in Compendio *K* ordinis ſancti Bernardi Ciſtertienſis ordinis Hiſpaniæ dicitur. *Vnuſquiſque monachus confiteri debet ſuo prælato vel alijs de eius licentia, aut deſignato cõfeſſori, qui conuentualis dicitur, quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit, vt in eius priuilegijs patet, & concedit Gregorius Vndecimus congregationi montis Oliueti.* Et additur in eodem compendio. *Si quis ergo Monachus, vel monialis, quodcunque confeſſionale impetrarit, aut eo abſque ſuperioris licentia vti præſumpſerit, eo ipſo impetratis caret, ac pœnis conſtitutionum & diffinitionum, inhabilitatis, ſcilicet & ſuſpenſionis ſubijcitur, à quibus à nullo alio quam à Summo Pontifice diſpenſari poteſt.* Prout concedit Clemens Septimus congregationi S. Georgij de Algala. Et aduertendum quod prælati inſtituentes confeſſores ſolum pro fratribus religioſis non conſtituunt per conſequens eos pro confitendis eiuſdem ordinis monialibus, nec ipſi ad eas abſoluendas recipiunt ab eis iuriſdictionem.

[*i* In cõp. Mend. ti. cõfeſſiones. & cõfeſſores. § 6 & 7.]
[*K* Comp. Ciſtercien. tit. cõfeſſores & cõfeſſional. § 3. & 4.]

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunque confeſſarijs religioſis, aut ſecularibus confiteri.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit prælatis ordinis Prædicatorũ Religionũ Caſtellæ & Legionis reformatis, quod poſſint cõcedere fratribus ſuis vt dũ itinerauerint, vel fuerit extra conuentus ſuos dũtaxat valeant cõfiteri quibuſcunque Sacerdotibus regularibus vel ſecularibus, & quod ſimiliter poſſint facere ipſi prælati* Ita habetur in monumẽtis ordinum, & in cõpendio ordinis Ciſtertij id ipſum refertur ab Innocẽtio Octauo fuiſſe cõceſſum. Sed dubium eſt, vtrum data licentia à prælatis ipſis fratribus itinerantibus ad eligendum extra ordinem quemcunque confeſſorẽ regularem, poſſint ipſi fratres eligere confeſſorem tantum religioſorũ, & non ſecularium? Ad quod reſpondeo, quod poſſunt eligere confeſſorem religioſorum. Licentia enim prælatorum ſecundum ius commune debet regulari ſecundum quod religioſi non aſtringuntur confiteri approbatis ab Epiſcopis. Dubium etiam eſt, an data dicta generali licentia poſſint dicti fratres virtute eius abſolui à reſeruatis à quocunque cõfeſſario regulari, ſiue ſeculari. Et videtur quod non; cum in generali conceſſione non veniant ea, quæ ſpecialiter, ſi peterentur non eſſent concedenda, prout dicitur in iure. *l* Quod confirmatur: nam literis Apoſtolicis, prout refert Corduba *m* cautum eſt in ordine Minorum ne abſolutio reſeruatorũ confeſſarijs

[*l* c. fin. de procurator.]
[*m* Cor. ſup. regul. Franciſc. ca. 7. q. 3. pa. 148.]

Digitized by Google

extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite ſexto ordinationum generalium Barcelonatum fratrum Minorum. Et idem prohibuit Clemens IV. In mari.n. magno, *Inhibuit vniuerſis fratribus ordinis Minorū, ne aliquis eorum (excepto neceſſitatis vrgente articulo) alijs, quam prælatis ſuis peccata ſua confiteri præſumāt vel alijs eiuſdem ordinis ſacerdotibus, niſi ſecundum regulam, & ipſius ordinis ſtatuta.* Ita habetur in Monumentis *a* ordinum. In quibus *b* idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores id ipſum in eiſdem *c* continetur. Neque vllus vt credo, eſt prælatus, qui concedat authoritatem ad reſeruata, præſertim clericis ſecularibus. Et conſuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cum ipſam approbat prælatus tacitè, aut expreſsè, prout tradunt Sotus, *d* & Medina. Et hæc conſuetudo optima eſt, & neceſſaria, ſiquidem eſt de rebus honeſtis, & neceſſarijs decori religionis; non enim peccata grauia conuenit alijs extra ordinem propalare.

a In 1. impr. fo. 18. & in 2. fol. 142. conc. 319.
b In 2. impr. fol. 168. conceſ. 476.
c In 2. impr. 238. conceſ. 563.
d Soto li. 1. de iuſti. q. 7. art. 2. Medi. 1. 2. q. 97. ar. 7.

Neque prædictis obſtat, quod dicti fratres itinerātes ſint ſacerdotes, & neceſſario debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem debeant præmittere confeſſiones ſuorum peccatorum iuxta definita in Concilio *e* Tridentino. Et ſic præſumere debemus in dicta generali licentia fuiſſe conceſſam facultatē pro caſib. in religione reſeruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religioſus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni reſpondetur, quod quādo Religioſus ſe inuenerit extra monaſterium, ſine licētia ſui prælati, vt abſoluatur à quocunque à reſeruatis, & ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, aut cōmunicare, bene poteſt accedere ad celebrationem, aut communionem ſine confeſſione cum ſola cōtritione, prout tenet Angles *f* Concilium enim Tridentinum licet definiat ante dictum acceſſum confeſſionem ſacramentalem eſſe præmittendam, addit tamen, modo non deſit illi copia confeſſoris dicens, quod ſi ſine neceſſitate vrgēte ſacerdos abſq; præuia confeſſione celebrauerit: poſt celebrationē tamen, quam primum confiteatur neceſſe eſt. Et in hoc caſu deeſt copia confeſſoris iuſtè à ſuperioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e Seſ. 13. ca. 7.
f Angles. in florib. 4. in q. de confeſſione. art. 8. difficul. 2. dub. 4. p. 9.

Neque his obſtat indultum Innocentii Septimi Prædicatoribus conceſſum relatum à Collectore *g* compendij Ciſtertij, vbi dicitur. *Monachos extra monaſterium ordinis exiſtentes de licentia ſuperiorum cuicunque regulari, ſeu ſæculari ſacerdoti confiteri poſſe, cū eo caſu à quocunque crimine quomodocumque reſeruato, ſicut confeſſores ordinis eos abſoluere, & cum eiſdē diſpenſare poſſunt.* Nam reſpondetur, quod hæc obiectio facit pro mea ſententia. Quia enim in licentia generali conceſſa à prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monaſteria exiſtentibus non cenſetur cōceſſa eiſdem facultas, vt poſſint abſolui extra ordinem, præſertim à presbytero ſeculari à caſibus reſeruatis. Ideo Innocentius Octauus conceſſit, vt tales confeſſores à quocumque caſu reſeruato poſſint ipſos religioſos abſoluere, & quod prælati poſſent dare licentiam non obſtantibus quibuſcumq; literis Apoſtolicis, vt extra ordinem poſſint ab eiſdem abſolui.

g In comp. Ciſtertij. vbi ſu. §. 2.

Aduertendum etiam Sylueſtrum tenere eſſe neceſſariam licentiam expreſſam ipſorum prælatorū, vt fratres extra ordinem poſſint confiteri, & non ſufficere præſumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranenſi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinē toleratam non eſt ſuus legitimus cōfeſſor, quia ſuper eum non habet iuriſdictionem, neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur licentiam ad id à ſuo Prælato obtineat. Ita refert Angles, *h* qui tenet contrariam opinionem ſcilicet, quod ſufficit præſumpta licentia. Et ego inuenio ipſum Syluestrum *i* hanc ipſam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monaſterium exiſtentibus, qui obliuione naturali licentiam à ſuis Prælatis non petierunt.

h Angles. vbi ſup.
i Syl. tit. confeſſor. 1. nu. 6. ver. 8. ſi ſacerdos.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeſſores Regulares poſſint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.

Reſpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus de obſeruātia præſentibus & futuris tam profeſſis quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, necnon ſororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriuſque ſexus & famulis, & ſeruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eorum, vt poſſit ſemel eligere confeſſorem de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius confeſſione pœnitentiā ſalutarem iniungendo abſoluat eos ab omnibus criminibus exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (homicidio voluntario & mutilatione mēbri ſemper exceptis) & eis remiſſionem generalem & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quod hoc idem poſſit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis, *K* & in ſupplemento.

Et idem Sixtus IV. prout habetur in Monumentis ordinum. *l* *Conceſſit omnibus & ſingulis prædicatorum & Minorum ordinum profeſſoribus, qui tūc erant; & qui pro tempore perpetuo erunt, vt confeſſor idoneus eorundem ordinum, quem quilibet pro ſe de ſui ſuperioris licentia duxerit eligendum eorundem confeſſione diligenter audita pro commiſſis per eos exceſſibus & peccatis ſemel in vita in forma confeſſionalis per ipſum audita, & in mortis articulo plenariam abſolutionem, & peccatorum huiuſmodi remiſſionem impendere valeat, etiamſi ante factam eorundem ordinum profeſſionē eos decedere contingat: & pro articulo mortis quicūq; confeſſor quemlibet ordinis Mendicantium; & eorum qui gaudent eis priuilegijs religioſorum in articulo mortis ab omnibus caſibus nullo excepto cum omnimoda authoritate, ac ſi in illo actu eſſet ſummus Pontifex abſoluere poteſt, & eadem authoritate et indulgentiam plenariam concedere.* Ita conceſſum eſt per Innocentium Octauum monachis congregationis *m* Caſinenſis ordinis Sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem congregationis. Et refert etiam Collector *n* compendij ordinis Diui Hieronymi quæ magna eſt conceſsio, propter verba in ea poſita ibi, *Ac ſi in illo actu eſſet Sūmus Pontifex.* Ex qua eſt notandum, quod, hoc indultum committitur cuilibet confeſſori ſine eo, quod reſtringatur ad confeſſorem ordinis. Et ſic ratione eius poſſunt in articulo mortis fratres plenarie abſolui à quocunque confeſſore etiam ſeculari, dummodo ſit ab ordinario approbatus. Notandum eſt etiam, quod hac conceſsione attenta ceſſant aliæ conceſsiones factæ per Martinum Quintum ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiuſdem ordinis poterant plenarie abſolui à fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum ſuis litanijs, & orationibus, vel qui legere neſcierint aliud opus pœnitentiæ faciant ſemel in ſeptimana ad arbitrium ſuperioris. In ſupra dicta enim cōceſsione, & in alijs à Sixto IV. Minorib. & Prædicatoribus conceſsis id ipſum ſine limitatione

K In 1. impr. fo. 64. & in 2. fo. 8. cōc. 131. & in ſuppl. f. 96. conc. 34.
l in mon. in 1. imp. fo. 61. & 2. fo. 148. cōc. 360.
m fo. 47. §. 1. & f. 48. §. 2.
n Colle. comp. D. Hieron. ti. indulg. plenaria per cōmunicationē. §. 7.

Digitized by Google

ipſis indulgetur. Verum eſt tamen, quòd dictæ conceſſiones ſeruiunt pro nouitijs, & ſeruitorib. In hac enim conceſſione Innoc. VIII. nulla fit mentio de nouitijs, & ſeruitoribus, ſed tantũ de religioſis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monaſteriorũ ordinis, in ſynceritate tamen fidei, & vnitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, prout conceſſit Eugenius IV. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali S. Pauli ſuper hoc facto, prout refert Collector a Compendij D. Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiuſdem ordinis præſentibus & futuris pro tempore exiſtentibus profeſſis, conuerſis, & cum propoſito profitendo nouitijs conceſſit vt quicunque presbyteri regulares, aut ſeculares omnium & ſingulorum peccatorum ſuorum, criminum, & exceſſuum, de quibus in genere, vel in ſpecie corde contriti, & ore confeſſi fuerint, & in quibuſcunque confeſsionibus recitans, & etiam de oblitis plenariã indulgentiã, & remiſsionẽ in articulo mortis, authoritate apoſtolica libere, & licite concedere valeant, & poſsint. Quod ſi de illo reputato tũc mortis articulo, aut infirmitate in qua eorum quilibet conſtitutus fuerit non deceſſerit, ſemper indulgentia prædicta intelligatur reſeruari ad verum mortis articulum. Et ne, quod abſit, propter huiuſmodi gratia procliuiores ad illicita perpetrandum in poſterum reddatur, voluit quod ſi ex confidentia huiuſmodi aliqua forſan illicita commiſerint prædicta remiſsio circa ſic commiſſa nullatenus eis ſuffragetur. Et inſuper voluit, quòd ſingulis vnius anni hebdomadibus teneantur ad prædictã indulgentiam lucrandum ſeptem Pſalmos cum ſuis litanijs recitare, & non ſcientes literas alia opera pia in ſingulis ſimiliter hebdomadibus facere. Sed cum hoc addito, quod qui impedimento detentus in dictis vnius anni hebdomadis commode recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel ſi ex inaduertentia, vel obliuione aliquid omiſerit, ex tunc in vna altera ſeptimana etiam alterius anni ſequenti, vel alias quam primu illud implere poſsit, ſatisfaciat. Tãdem declarauit, quod ſi præ libatos pſalmos, aut pia opera in toto vel in parte quis commode adimplere nequiuerit, aut omiſerit, tunc etiã quilibet presbyter, aut confeſſor huiuſmodi opera in alia pietatis commutare poſsit & valeat, prout ſaluti animarum expedire viderit.* Quæ verba poſteriora ſummè ſunt notanda, Cum enim arbitrio confeſſoris commutatio dictorum pſalmorum committatur per Eugenium Quartum, & per Nicolaum Frãcum legatum a latere Sixti Quarti pontificatus eiuſdem Sixti anno ſexto, die tertia Maii anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, authoritate apoſtolica, prout habetur in eodem compẽdio *b* non eſt cur fatigemur in allegatione aliorũ indultorum id ipſum non ita ample concedentium.

a Hier. tit. indul. plen. Compen. D. §. 6.

b In eodem compend. vbi ſup. §. 13.

Non eſt tamen ſilentio prætereunda cõceſſio Nicolai Quinti, data pontificatus ſui anno quinto nonis Auguſtini prædictam Eugenii conceſſionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio. *c In qua conceſſis, quod cum aliquis fratrũ, vel aliorum ſupradictorum incurrerit in dementiã lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquelæ propter infirmitatem, vel alias antequam abſoluatur, & illi fiat plenaria remiſſio: vel quia non fuit copia confeſſoris cum talis caſus ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicunque presbyteri ſeculares, vel regulares cum valeant abſoluere & huiuſmodi omnium peccatorum ſuorũ plenariam remiſsionem authoritate Apoſtolica poſsint et valeant, vel illis impendere. Quod ſi talis infirmus ſuperuixerit nihilominus dicta plenaria remiſsio quoties ſibi facta fuerit perinde valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet.* Quæ verba poſteriora neceſſarium fuit, vt apponerentur. Si.n. non apponerentur minime talis indulgentia reſeruaretur ad verum mortis articulum, cum in præſumpto ſuum ſortita fuerit effectum, prout contra Gerſonem tenent Corduba, *d* & Nauarrus. Et id ipſum pro articulo mortis inuenio conceſſum fratribus Benedictis, prout habetur in Compendio *e* Mendicantium.

c Vbi ſup. §. 7.

d Cordub. in quæſt. nouitijs de ind. q. 8.

e c. eos 22. de ſent. exc.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

Reſpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in conceſſionibus in ſuperiori articulo allegatis. Et reſpondeo quod articulus mortis non ſolũ dicitur ille, in quo conſtitutus non euadit à morte, ſed etiã ille, in quo probabiliter timetur aut ſperatur mors à medicis, ſeu ab aliis viris cordatis etiam ſi poſtea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura, *f* ſic intelligenda, & reſoluunt Abbas, Baldus Ripa, & Nauarrus. Vnde cũ hoc veriſſimũ ſit aliena à iuris principis videtur opinio, & ſententia contraria Doctiſſimi Cani, *g* quẽ ſequuti ſunt, Soto, & Couarruuias, exiſtimantes articulum mortis ſolum illũ eſſe à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ authoritatis viri, exiſtimãtes longe differre articulum mortis à periculo mortis, cũ verius ſit periculum mortis, prout ſonat moralem quandam certitudinem moriendi, idem eſſe quod articulus mortis. Et ita intelligẽda eſt clauſula Bullæ Cruciatæ, ibi, *in articulo mortis, & omnia priuilegia concedentia eo tempore poteſtatem abſoluendi*, vt in ſpecie aduertunt, Paludanus *h* Decius, Antoninus, Adrianus, & Syluester, pro quibus Antoninus Gomecins in ſua expoſitione Bullæ Cruciatæ *i* cõſiderat ſæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vſurpari, vt videre eſt in ſpecie textus capituli, eos de ſententia excommunicationis in Sexto, vbi mortis articulus in principio poſitus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem ſatis colligitur ex alijs iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriuſque iuris exiſtimatunt prout colligitur ex quadam gloſſa, vbi Felinus, tenẽt Bartolus & Iaſon.

f Can. de pœnit. 5. p. p. 114 Sot. in 4. in l. 78. qu. 4. art. 4. Cou. in ca. alma. mater. 2. p. §. 11. n. 8.

g Palud. in 4. d. 27. q. 2. in 3. caſu. Anto. 3. p. tit. 14. ca. 17. & tit. 14. c. 47. Adri. de confeſſ. it. 134 Syl. v. confeſſ. 146.

h Fel. 81. p. 2. in fine.

i c. non. dub. 5. c. ea naſcitur. 13. cap. quid de ijs 26. cap. quamuis 58. de ſent. excõ. c. ſi quis ſuad. diabolo. 1. p. 4. gloſ. in §. præterea c. paſtor de offic. ordin. verſic. præterquã vbi Fel. coroll. Bar. & Iaſ. nu. 27. in l. 1. C. de ſac. eccleſ.

Neque prædictis obſtat argumentum eorum, ſcilicet, articulum ſignificare momentum, vt teſtatur Canon. Nam ſatis dicitur eſſe in articulo id eſt in momento mortis, qui eſt in periculo aliquo eminẽte, in quo veriſimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non ſit certa, quia ſcilicet, euadere poteſt, verbi gratia, vt ille qui eſt in naufragio, in bello, in obſidione aliqua latronum, hoſtiùmve, in febre aliqua acuta ſeu in graui infirmitate cõſtitutus, & in muliere iam paritura, prout tenet Abbas, *K* aut ab extrinſeco, vt in mortis ſupplicio. In his enim caſibus in momento poteſt fieri mors certa, & ita receptum eſt in praxi. Alioquin ſequeretur abſurdum ſi expectanda eſſet mortis certitudo, quod infirmus, ſcilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phreneſim, vel amentiam, quo tempore neque cõfeſſio fuiſſet facta, neque abſolutio ſacramẽtalis eſſet firma, iuxta tradita ab Abulneſe *l* & ab eiſdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc ſunt intelligenda reſoluta à Quintiliano, Mandoſio.

K Abb. in ca. quod in te de pœn. & remiſ.

l Abul. ſupr. Matth. c. 16. q. 59. col. vlt. Can. de pœni. 5. p p. 128. So. in 4. d. 18. qu. 2 ar. 5. col. 5. Mand. de ſigna. gratia ti. confeſſ. f. 121.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.

Reſpondeo dicendo, quod minimè tenetur ſe prælato ſuperiori exhibere, cum ſemel iam ſit virtute dictorum priuilegiorum abſolutus. Neque obſtat quædam Decretalis *m* vbi videtur cõtrariũ determinari. Nã reſpõdetur, quod in caſu illius Decretalis iure extraordinario datur abſolutio ab eo,

m c. eos 22. de ſent. excomm. lib. 6.

Digitized by Google

qui alias non poterat abſolui. Ideo moderamine ibi ſcripto illius Decretalis authoritate reducitur abſolutus in excommunicationem. Secus tamen eſt in noſtra ſpecie. Nam cum in articulo mortis dicti cõfeſſores regulares habeant plenam facultatem a Papa abſoluendi à quibuſcunque reſeruatis ſemel ab eo abſolutio præſtita valuit tanquam ab eo, qui pleno iure potuit abſoluere, neque tenetur ſe iterum exhibere ſuperiori, etiam ſi mortem euadat, cum obligatio iam ſemel extincta amplius nõ reuiuiſcat, prout dicitur in iure *a* & hanc opinionem tenet Paludanus. *b*

a Si quis ſuas q.8.§.areã.ff. ſolut. mat.ca. quaris & vbi gl.v. cõtra ha ret de cõſ.d.4
b Pal. in 4.d. j.q.1.ar.2.cõ. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicendo, quod neceſſarium eſt, quod dicta abſolutio à confeſſore concedatur. Si enim ipſam non conceſſerit, minime indulgentiam lucrabitur. Ita affirmat Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alii Mendicantes in concionibus poſſunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus nõ lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum eſſe in extremis, ſed eo temporis momento debet concedi, quo mortaliter credatur ipſum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur poteſt contingere, vt ipſa indulgentia ei non proſit ad pœnas peccatorum poſtea commiſſorum exoluendas, & alia ſatisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento non poterit applicare & ſic in purgatorio luet pœnas. Verum eſt tamen quod confeſſores in hoc non debent eſſe nimis circunſpecti, & ſoliciti. Poteſt enim mors ita repentine & caſu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi poſſit.

c Collect. in cõp.ti.indulg. in fine materia in 2. notabili p.23.

Aduertant confeſſores, quibus verbis indulgentiã concedant. Licet enim in aliquibus confeſſionalibus proponatur forma abſolutionis plenariæ à culpa & pœna & proponatur etiam forma abſolutionis ab omni caſu etiam pertinente ad Papam conceſſæ fratribus in agone exiſtẽtibus authoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis abſolutionis minime coarctantur confeſſores, prout affirmant Nauarrus *d* & Corduba. Verum eſt tamen, quod ſecurius eſt vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confeſſores concedentes prædictam indulgẽtiam aliqua adhibebant contra tenorem conceſſionum, dicentes pœnitenti in abſolutione, *De quibus corde contritus, & ore confeſſus fueris.* Adhibebant ẽt alia verba videlicet, *Præter ea, quæ cum confidentia indultorum tuorum commiſiſti.* Quæ verba prout affirmat Syl. *e* contra mentem ſuæ Sanctitatis apponebantur. Sed quia formæ appoſitæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti poſſit, ſecuriſſimũ eſt, quod pœnitens petat, vt abſoluatur virtute ſuorum priuilegiorum, ſecundum ſuæ Sanctitatis intentionem. Qua petitione propoſita dicat confeſſor. *Auctoritate apoſtolica abſoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum poſſum auctoritate Apoſtolica mihi commiſſa; & reſtituo te ſacramentis matris Eccleſiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam quam tibi conceſſam à Domino Papa ſi forte non morieris, auctoritate apoſtolica reſeruo pro vltimo mortis articulo tuo, In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti. Amen.*

d Nau. in lib. 30. notab. 30. n. 6. idem in c. 26. nu. 8. Cor. de indul. q. 38
e Syl. ti. ind. q. 19. p. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſſit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit, quod fratres ſeu monachi carthuſienſes poſſint eligere confeſſorem idoneum dicti ordinis ſolummodo, qui eos ſemel in anno in feſtiuitate Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis ab omnibus, & ſingulis peccatis ſuis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis plenarie abſoluere valeat in perpetuum.* Ita habetur in compendio *f* Mendicantium. Item Leo Decimus conceſſit, *Licentiam ac facultatem omnibus Monialibus Sanctæ Claræ et ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe à ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrum Minorum deputatis facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis ac ſimiliter abſolui vel potius diſpenſari ab omnibus ac ſingulis votis exceptis ſubſtãtialibus emiſſis in earũ profeſſione, quæ ſolẽt fœminea leuitate pro qualibet minima neceſſitate emitti. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur ſi confiſæ de ipſa aliquid attentarent cõmittere, quod oculos diuinæ maieſtatis earũ violãdo profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolicæ pietatis concedere facultatẽ earũ confeſſorib. de licẽtia prælatorum eaſdẽ audientib. quod ea plenitudine eas abſoluant, et illi ſtatui innocentiæ reſtituant, qua Sanctitas ſua faceret ſi ipſamet in confeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſt hac authoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in ſupplemento. *g* Et idem Leo X *Conceſsit prædictis monialibus S. Claræ ſub cura fratrum Minorum obſeruantiæ exiſtentibus vt in omnibus ſolennitatibus Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum et Sancti Patris noſtri Franciſci, & S. Claræ poſsint confeſſores earum in abſolutionibus ſuarum confeſsionum eas plenariè abſoluere & pœnitentiam ſalutarem iniungere.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. *h*

f Cõpend. mẽ. ti. abſolut. extraordinaria quoad fratres in 2 impre. §. 12.
g In ſuppl. fo. 93. conc. 290.
h fol. 42. conceſ. 122.

Et idẽ Leo X. *Conceſsit ancillis et ſororib. ordinis B. M. V. ſub regimine fratrũ Minorum obſeruantiæ exiſtẽtib. vt in omnibus ſolemnitatibus Domini Sabbaoth, & B. Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Franciſci omniumq; ſanctorum, atq; per totam maiorem hebdomadã confeſſores earum quicumque fuerint, ſiue ordinarie à prælatis deputati, ſiue aliter (dummodo eas audiãt de cõſenſu ſuorum prælatorũ) poſsint in abſolutionib. earum à peccatis ſuis eas plenariè abſoluere ac pœnitentiam ſalutarem iniungere. Quo vero ad fratres prius ſuorum ſuperiorum & eorum curam gerentium licentia, & aſſenſu habitis.* Ita habetur in eodem ſupplemento, *i*

i Fol. 43. conceſ. 137.

Et idem Leo Decimus finaliter, *Conceſsit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ quod ſemel in quolibet anno vltra alias indulgentias, quas à Sede Apoſtolica habent poſsint plenariè abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi in feſto Sanctæ Catharinæ Virginis, & Martyris,* Ita habetur in eodem ſupplemento. K

K Fol. 49. conceſ. 199.

Ex his omnibus conceſſionibus colligitur ſummariè quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis ſub obedientia fratrum Minorum degentes poſſunt abſolui ab omnibus peccatis & cenſuris plenariè ſemel in vita, & in articulo mortis, itẽ quater in anno diebus, quibus maluerint, & in feſtis Domini Sabbaoth, & Beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, Sanctæ Claræ, Sanctæ Catharinæ, & per totam maiorem hebdomadam, de conſenſu tamen ſuorum prælatorum.

Circa quod eſt notandum, quod alii Religioſi Mendicantes & alii ſuorum priuilegiorum communicantes, poſſunt ſimiliter his abſolutionibus abſolui,

Digitized by Google

ni, præterquam in abſolutionibus Beati Patris noſtri Franciſci, & Sanctæ Claræ, Loco tamen iſtarũ duarum abſolutionũ poſſunt dicti Religioſi abſolui in diebus feſtiuitatum ſuorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores poſſunt abſolui plenariè in die Sancti Dominici, & Sanctæ Catharinæ de Senis. Et fratres Auguſtinienſes poſſunt abſolui in diebus Diui Auguſtini, & Sanctæ Monicæ. Quod.n.pro noſtris feſtiuitatibus nobis conceſſum eſt illis pro ſuis eſt etiam indultum, prout ſupra allegando conceſſionem quandam Iulij Secundi diximus in quæſtione de cõicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſſis ſine licentia ſuorum prælatorum.

a Collect. in comp. tit. abſolutio. extraordin. quoad fratres iuxta ſi.

RESpondeo dicendo, quod Collector a priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi credendo quod poſſint eis vti abſque licentia ſuorum ſuperiorum. Pro cuius rei intelligentia eſt aduertendum, quod in omnibus ipſis vltima duntaxat excepta, quæ eſt pro die Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris ſemper poſitum eſt à Summo Pontifice, quod ſolum poſſint fratres & Moniales ſic plenariè abſolui à prælatis ſuis, vel à confeſſoribus per eos deputatis, ſeu de licentia eorundẽ. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendã, quod, ſcilicet, abſque licentia ſuperiorum, & non quorumcunque: ſed ſaltem prouincialium, non poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere quoad caſus reſeruatos, notanda eſt ac menti commendanda quædam clauſula in tabula congregationis generalis ordinis Minorum de obſeruantia Burdegalenſis poſita tenoris ſubſequentis.

Vt fratribus iuxta regulæ puritatem maior recipiendi ſacramentum pœnitentiæ tribuatur occaſio Reuerendiſſimus Pater miniſter generalis tam quoad fratres, quam quoad Moniales reuocat omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias, & quaſlibet literas ſub quacunque verborum forma, etiam à Sede Apoſtolica conceſſas ſiue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ Sancti Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatum in quantum ſunt in præiudicium caſuum miniſtris reſeruatorum, declarando, eſſe contra ſanctiſſimi Domini Papæ voluntatem, tam fratres quam ſorores vti præfatis gratijs quoad confeſſiones faciendas de caſibus prædictis, aut contra inſtituta ordinis, aut prouincialium miniſtrorum quouis modo ſit, etiam irritum eſſe & inane quidquid aliàs fuerit attentatum, & hoc vigore cuiuſdam Breuis præmiſſorum declaratorij ab Alexandro Papa olim conceſſi, & Breuis ſpecialis Leonis X. Reuerendiſſimo patri miniſtro Generali miſſi, & in hoc capitulo publicati.

b Cordub. in addi. ad compendium vbi ſupra.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba, b quod quoad lucrandum indulgentias, & ſimiliter quoad abſolutiones à cenſuris, ſecundũ quod conceditur in ipſis priuilegiis, ſaltẽ in foro conſcientiæ bene poſſunt fratres vti præfatis conceſſionibus ſine licentia ſuorum prælatorũ, non autem quoad abſolutionem à caſib. reſeruatis prouincialibus in ordine Minorum: quia ſic declarauit Reuerendiſſimus pater frater Franciſcus de Angelis miniſter Generalis in capitulo prouinciali prouinciæ Caſtellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præſente ipſo patre Corduba: dicens, quòd ſic erant intelligendæ conceſſiones præfatæ. Quod confirmatur ex quadam conceſſione Leonis X. de qua in ſupplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit quod nullus fratrum Minorum regularis obſeruantiæ poſſit accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgentias generales conceſſas, aut concedendas, vt poſſit vti gratijs ibi contentis (vtpote contrà regularia ordinis inſtituta, confiteri quibuſcunq; ſacerdotibus, & abſolui à caſibus reſeruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia, quæ nõ decet religioſos tam altæ, & ſtrictæ profeſſionis) niſi ſolum ob aliquam neceſſitatem particularem, pro qua prædictæ obſeruantiæ authoritas non eſſet conceſſa. Et tunc examinata huiuſmodi neceſſitate à generali, vel prouincialibus, aut cuſtodibus, ac de eorum expreſſa licentia, & in ſcriptis habita.* Qui Leo X. poſtea, *Prohibuit, ſub excõmunicationis latæ ſententiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales Sanctæ Claræ, ſeu tertiæ regulæ vtantur vllo modo gratijs, indulgentijs, libertatibus, immunitatibus bullarum Cruciatæ, ſeu aliarum conſimilium quouis quæſito colore contra obedientiam ordinis, & abſq; ſpeciali licentia ſuorum ſuperiorum.* Ita continetur in eodem ſupplemento. c

c Suppl. fo. 48. conc. 144.

Confirmetur item: quia Gregorius Tertius decimus in literis Apoſtolicis, prout refertur in Cõpendio d Societatis, *Declarauit nõ eſſe neque fore vnquã mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis abſq; expreſſa ſuperioris eiuſdem Societatis licẽtia vtãtur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ confeſſionalibus, aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, quæ communitatibus aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucuſq; conceſſa ſunt, aut in poſterũ concedentur, etiamſi in illis expreſſe indulgeatur, vt oẽs regulares, & Mendicantes eiuſmodi facultatib. vti poſſint.* Et Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringẽteſimo ſecũdo Põtificatus ſui anno duodecimo Kalẽdis Februarij id ipſum conceſſit ordini D. Hieronymi, vt in eius cõpendio e continetur. Quarũ aliqua licet hodie in religionibus aliquibus non ſeruentur propter ſuſpenſionem Bullarum Cruciatæ, noſtram tamen ſententiam maximè confirmant.

d Compen. ſocietatis ti. abſolu. §. 11.

e Compen. D. Hieron. tit. cõfeſſionale. §. 1.

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum cõceſſionum Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris & irregularitatibus, & à caſibus Papæ reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod virtute primæ cõceſſionis Leonis X. quatuor abſolutiones plenarias cõcedentis non poſſum mihi perſuadere ipſos cõfeſſores à caſib. Papæ reſeruatis, & per cõſequẽs ab excõicationibus ipſi reſeruatis nõ poſſe abſoluere Religioſos, cũ in ea indulgeatur, quod ea plenitudine eos poſſint abſoluere, & illi ſtatui innocẽtiæ reſtituere qua ſanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in cõfeſſione auſcultaret peccata. Quæ verba maximam habẽt emphaſim, & efficaciã tantam vt audeãt dicere virtute dictarũ abſolutionũ religioſos cõtritos, & debite confeſſos nõ ſolũ liberari ab omni culpa, ſed ẽt ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc. n. ſignificat ſtatus innocentiæ, cui per abſolutiones ipſi reſtituuntur. Quantum vero ad abſolutiones aliarum feſtiuitatum præter abſolutionem in die Sãctæ Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare ſententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariã ipſos abſolutos cõſequi poſſe, cũ in his dicatur, quod imponatur ipſis pœnitentia ſalutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiã plenariam omnium peccatorũ in ipſis minimè cõcedi. Quantũ vero ad abſolutionẽ, & diſpenſationem irregularitatis in ea ſentẽtia ſum, ſaluo ſemper iudicio alterius melius ſentientis, quod virtute dictarum conceſſionum minimè poſſunt cõfeſſores diſpen-

Digitized by Google

diſpenſare in irregularitatibus, cum in eis nulla fiat mentio de abſolutione, & diſpenſatione, & cenſuris, & ſit opinio doctiſſimorum virorum, quod, etiã ſi concedatur abſolutio, & diſpenſatio à cenſuris, in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non cenſetur conceſſa diſpenſatio ab irregularitate, cõtracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non ſit cenſura, prout tenet Gambarus, a Soto, Nauarrus & Henriquez, quos ſequitur doctiſſimus Sahagum. Quã opinionem ego modo ſequor, & in noſtra cõfeſſorum ſumma ſecutus ſum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quę modo conceduntur declarare, non eſſe ſuæ intentionis, quod confeſſores virtute ipſorũ in irregularitate procedente ex delicto occulto diſpenſet. Quod expreſſius præcipit ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo. Et hoc eſt tenendum, Licet nouiſſime Gutierrez in noua impreſſione Canonicarum quæſtionem in ſua antiqua perſiſtens opinione contrarium dixerit, reſpondens ad argumentum ſuprapoſitum, ſcilicet, quod irregularitas, quæ naſcitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus celebrat, eſt effectus cenſuræ, quoniam à cenſura originem ſuam ducit. Quæ reſponſio mihi non placet tanti viri authoritate ſemper ſalua. Licet enim à cenſura originem trahat irregularitas, tamen non eſt cenſura prout tradunt Ioannes b Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non poſſint diſpenſare in irregularitatibus; attentis tamen alijs poſſunt diſpenſare, prout articulo ſequenti diſputabimus.

a Gãb. lib. 10. n. 415. Sotus. lib. 5 de iuſt. q. 1. art. 4. col. 4. Nau. c. 27. num. 174. & num. 134. & conſil. 606. 2. col. Hẽriq. li. 7. de indul. c. 23. nu. 6. Sahagun. in c. at ſi clerici. §. de adul. nu. 122. de indicijs.

b Io. Andr. & Panor. in c. 2. de clerico. excom. miniſt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum poſſint confeſſores diſpenſare cum fratribus irregularitatibus.

REſpondeo dicendo, *Cõfeſſores per ſuos prælatos deputatos, & pro tempore deputandos poſſe ſemel in vita diſpenſare ſuper quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus, & ſingulis etiã Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter & expreſſè reſeruatis (bigamiæ, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel diſpenſare, ac eos habilitare vt non promoti ad omnes ſacros ordines, & miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant, & quod ad quaſcunque dignitates adminiſtrationes & officia ordinum (etiam ſi curam habeant animarum) recipi, illiſque præfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeant & poſſint. Et voluit Eugenius Quartus, quod ſi prædictas cenſuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus prælati, & confeſſores prædicti quoties opus fuerit, & oportunum abſoluere, ac ſuper irregularitate vel irregularitatibus ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel prædicando, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare authoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumẽtis c ordinum.

c In 1. impr. fo. 61. et in 2. fol. 64. conceſ. 85.

Circa quam conceſsionem primo eſt notandum, quod videtur ſibimet ipſi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti cõfeſſores poſſint diſpenſare in quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod poſſint diſpẽſare in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſus. Quæ modificatio non conſonat, neque cõgruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere ſupradictos confeſſores authoritatẽ ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appoſitis) etiam ſi à cenſuris inaduertenter & temerariè contractis originẽ trahant. At huic difficultati reſpondeo, quod Eugenius Quartus conceſſit, vt ſemel in vita poſſint confeſſores diſpẽſare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians ſuam conceſſionem ait, quod non ſemel in vita, ſed quoties opus fuerit, poſſit diſpenſare in irregularitatibus tantum originem trahẽtibus à cenſuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

Secundo eſt notandum, quod licet Eugenius Quartus ſupradictam conceſſionem fecerit fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius Secundus eam cõceſſionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo tomo in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

Tertio eſt notãdum, quod ad gaudendum ſupradicta cõceſſione voluit Dominus Papa. *Quod ſinguli prædictorum qui ſufficientis literaturæ fuerint per vnum annum à tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint ſingulis ſeptimanis (impedimento ceſſante legit mo) ſemel ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum litania recitent ſiue legant: alij vero non ſufficienter literati alias orationes iuxta confeſſorum ſuorum arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit dicere teneantur. Et quod ſi fortè impedimento detenti in dictis anno & ſeptimanis orationes prędictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tũc alia ſeptimana ſequẽtis anni ſupplere teneantur.* Ita habetur in Monumentis d ordinum.

d In 1. impr. fol. 62. & in 2. fol. 65. conceſ. 86.

Aduertendum tamẽ, quod idem Eugenius Quartus Pontificatus ſui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendas Nouẽbris. *Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in monaſterio Sanctæ Mariæ de Guadalupe conceſſit, vt poſſint authoritate Apoſtolica diſpenſare cũ fratribus profeſſis, cõuerſis, nouitijs perpetuo oblatis, & donatis ſuper quibuſcunque irregularitatibus eo modo quo cõceſſum eſt ſupra ab eodem Eugenio Quarto confeſſoribus Minorum, vt ſcilicet ſemel in vita poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus quocunque mõ contractis, exceptis tribus & poſſint etiã diſpenſare quoties opus fuerint in omnibus irrelaritatibus & cenſuris inaduertẽter & ignoranter incurſus.* Prout affertur in Compendio Diui Hieronymi. Quia Eugenius Quartus in ea facultate non poſuit onus dicendi dictas litanias. Et ſic per communicationem confeſſores ordinum Mendicantium habent id ipſum priuilegium. Licet enim tantum confeſſoribus Sanctæ Mariæ de Gaudalupe pro fratribus eiuſdem monaſterij fuerit primo cõceſſum; poſtea tamen per Piũ Quartum, & Pium Quintum fuit ad omnia ordinis monaſteria deriuatũ: cum ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi Secũdi omnia priuilegia vni monaſterio dicti ordinis conceſſa ad omnia alia eiuſdem ordinis per dictos Sũmos Pontifices fuerint extenſa, ſecundũ ea, quę latè diximus in hoc primo tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cum ſit priuilegiũ totius ordinis alijs ordinibus habẽtibus participationẽ ſuorũ priuilegiorum cõmunicatur.

Aduertendum inſuper, quod confeſſores ordinis Minorum de obſeruãtia poſſunt in articulo mortis diſpenſare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortè cõtraxerint exceptis tribus primo oppoſitis, prout conceſſit Sixtus IV. & habetur in monumẽtis, e & in Supplemento. Sed oẽs iſtæ conceſſiones ſuas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliã ampliorẽ deueniamus. Et ſic dico *Quod per priuilegiũ S. Hieronymi in Hiſpania poteſt quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſari in foro* con-

e In Monument. in 1. impreſ. fol. 64. conceſſ. 13. & in ſuppl. fo. 9. conceſſ. 341.

Digitized by Google

conſcientia à confeſſario per ſuperiorem deputato ſuper irregularitate quacunq; occaſione contracta. Et ait Collector Compendii Societatis, *a* quod ita habetur in libro priuilegiorũ dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigeſimo ſexto. Circa quam conceſſionem aduertit dictus Collector, quod communicatur omnibus ſuperioribus, & aliis confeſſariis, quibus ipſi eã commiſerint, præter quam in bigamia, in morte, in membrorum obtrũcatione, & enormi ſanguinis effuſione: quæ Præpoſito generali reſeruantur. Et loquitur collector ſecundum Societatis conſtitutiones, & literas Apoſtolicas, quibus vſum priuilegiorum poteſt generalis limitare. At in aliis Religionibus, vbi generales dicta conceſſione minimè vtuntur, quilibet confeſſarius, per ſuperiorem deputatus poteſt in his diſpenſare in foro conſcientiæ. Verum tamen eſt, quod non debent prælati hoc committere, niſi viris doctis & circunſpectis.

a Compen. Societ. ti. diſpen. §. 6.

Aduertit deinde, quod per Concilium Tridentinum *b* videtur ſublata facultas confeſſariis diſpenſandi in irregularitate proueniẽte ex homicidio voluntario, ſed videtur quod poſſumus, in foro cõſciẽtiæ vti hoc modo, cum in foro conſcientiæ ſint noſtra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iã a Pio Quinto reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Conciliũ, cum tantum loquatur de Epiſcopis, quibus non committit diſpenſationem irregularitatis homicidii voluntarii. Nos autẽ ic loquimur de prælatis regularibus, qui erga ſuos ſubditos maiorẽ habent authoritatem, quam Epiſcopi. Sed alia generalior ſuo modo eſt cõceſſio de qua in ſuperioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IV. *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus præſentibus & futuris, tam profeſſis, quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, nec non famulis, & ſeruitoribus prædictorum, & monialium Sanctæ Claræ, & Tertiarium & Tertiarijs, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere confeſſorem de eiuſmodi obſeruantia qui audita eorũ confeſſione diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortè contraxerint homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis.*

b Seſſ. 14. de reform. c. 7.

Circa quam conceſſionem aduertit Collector Compendii Mendicantium, quod licet Sixtus Quartus non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet ſemper haberi: quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum; & quia idem Pius Quartus in quodam indulto facto prælatis ordinis Minorum ad diſpenſandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eiſdem ordnis Monumentis. *d* Vnde, cum prælatis ad diſpenſandum cum bigamis negat facultatem, credendum eſt à fortiori eam confeſſariis in hac conceſſione negaſſe.

c Collector ti. abſolu. extraordin. quoad fratres §. 5.

d In 1. impreſ. fol. 61. & in 2. fol. 144. conceſſ. 212.

QVAESTIO LXIII.

De confeſſariis, quo ad facultatem diſpenſandi in impedimentis, & in votis, & in ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur Octo.

1 *VTrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis.*
2 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.*
3 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſæcularium votis diſpenſare.*
4 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint commutare vota ſæcularium.*
5 *Vtrum prædicti Regulares poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.*
6 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint diſpenſare, et commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.*
7 *Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, & diſpenſare vota pœnalia.*
8 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, ut Magiſtri in Theologia.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum inceſtuoſis ad petitionem debiti.

RESpondeo dicendo, quod ſecũdum ius cõmune, & conſuetudinem diſpenſatio horum caſuum Ordinarijs reſeruatur, ſecũdum ea, quæ tradit Nauarrus, at confeſſores Minorum regularis obſeruantiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis mariti cum conſanguinea vxoris intra quartum gradum, vel conſanguinei mariti cum ſuo vxore: & hoc per declarationem quandam à Iulio Secundo factam conceſſioni Martini Quinti pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij Quinti, viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguileta, Commiſſario generali curiæ Romanæ regularis obſeruãtiæ vigeſimo ſeptimo die Septẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, cuius tenor ſequitur, *Poſſint dicti confeſſarij, ſi ſint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati ex commiſſione Prouincialis diſpenſare in foro conſciẽtiæ ad petendum debitum cum his qui conſanguineum, vel conſanguineam ſui coniugis poſt matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Ieſu, *f* & huius conceſſionis teſtimonium dat Veracruz *g* in ſpeculo coniugatorum, & doctiſſimus Palatius.

e Nauarr. in man. c. 22. nu. 94. 71. & 95.

Circa quod eſt notandum, quod poſt Concilium Tridentinum hoc priuilegium nõ eſt neceſſarium, quãdo fuerit copula carnaliter inter cõſanguineos extra ſecundum gradum. Quia cum ex huiuſmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos, non verſatur aliquod impedimentum, & per conſequẽs poſſunt coniuges petere debitum abſque alia diſpenſatione. In quam opinionem inclinat Veracruz in ſuo ſpeculo cõiugatorum, quam ſequitur nouiſſime Gutierrez, & in hanc ſententiam inclinat Nauarrus, & eam tenẽt multi Theologi, & Iuriſperiti, & eſt longè probabilior quam contraria aliquorum Theologorum, & Iuriſperitorum, ſecundum Petrum Ledeſmium. Eandem ſententiam tanquam manifeſtam ex decreto Concilij Tridentini ſequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quod, ita conſulti tenuerunt magiſtri Sacramenticæ, & Compluti, & Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis. Et eandem opinionem ſequitur Blancus Archiepiſcopus Compoſtellæ. Et probatur noſtra ſententia: Maritus enim cognoſcens conſanguineam vxoris ſuæ extra ſecundum gradum non prohibetur petere debitum ratione inceſtus præciſe, ſi enim ratione inceſtus præcisè prohiberetur petere debitum prohiberetur etiam illud petere cognoſcendo aliquam ſuã conſanguineam, verbi gratia, matrem aut ſororem ſuam, hoc autem nullo iure diffinitur, ergo prohibatur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione inceſtus cognoſcendo aliquã conſanguineã vxoris ſuæ.

f In comp. Societ. tit. diſp. §. 8.

g Veracruz in ſpecu art. 21. de imper. inceſt. in fin. Bala. in 4. d. 32. diſp. 2.

Hæc

Hæc autem affinitas ſecundum decretum Concilij a Tridentini non contrahitur, niſi quando maritus cognoſcit conſanguineam vxoris ſuæ in primo, aut ſecundo gradu. Nec obſtat, quod in dicto Concilio Tridentino ſolum diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & ſecundum gradum, ad effectum dirimendi matrimonium, & non dicitur ibi, extra dictos gradus non cõtrahi affinitatem ad effectum non petendi debitũ. Nam reſpondeo, quod ſi non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra ſecũdum gradum, ergo Concilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petendũ debitum in iſto caſu, cum impedimentum ad petendum debitum non naſcatur ex inceſtu præciſè, ſed ex affinitate cõtracta in inceſtu, quæ extra ſecundum gradum, vt ſupponitur minimè cõtrahitur, prout in dicto Cõcilio diffinitur.

a Con. Trid. ſeſſ. 4. de reſ. cap. 4.

Ex dictis infertur, quod non ſufficit habere copulam carnalem cum cõſanguinea in primo, aut ſecundo gradu vxoris ſuæ, ad hoc vt quis prohibeatur petere debitum, ſed eſt neceſſarium, quod in eà copula recipiatur ſemen intra vas naturale. Si enim non effunditur neque recipitur ſemen, minimè ex ea copula contrahitur affinitas. Et ſic licet contrahatur inceſtus, cum non contrahatur affinitas, non naſcitur prædictum impedimentum, cum non originetur ex inceſtu præciſè, ſed ex inceſtu, ratione cuius contrahitur affinitas.

ARTICVLVS II.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.

Reſpondeo dicendo, quod ille, qui poſt votum caſtitatis emiſſum cõtraxit matrimonium, minimè ab vxore ſua debitum petere poteſt, prout reſoluit D. Thom. b & tradit Sotus, & Ledeſma. Et cũ eis poteſt diſpenſare Epiſcopus, & poſſunt etiam diſpenſare fratres Minores ad petendum debitum, ſi ad hoc fuerint à ſuis prouincialibus deputati, & ad confeſſiones ſecularium, iuxta formam Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta conceſſionem Pij Quinti, factam ipſi die vigeſimo octauo Octobris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, prout refertur in Compendio c Societatis. Et huius conceſſionis dat teſtimonium Veracruz in ſuo compendio coniugatorum. Et ait doctiſſimus Palacius, ad eius aures perueniſſe, fratres Minores hanc gratiam fuiſſe à Sede Apoſtolica conſequutos. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod licet Epiſcopus poſſit diſpenſare cum coniugatis, qui poſt matrimonium contractum conſenſu vtriuſque continentiã promiſerunt, vt, ſcilicet, poſſint petere debitum non tamen dicti fratres neque alij Mendicantes poſſunt diſpenſare in hoc caſu. Quia facultas impetrata à patre fratre Ioãne de Aguilera tãtum fuit pro illis, qui antè matrimonium contractum votum ſimplex caſtitatis emiſerunt, nõ tamen de illis, qui poſt contractum matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotaui in noſtra Summa d confeſſorũ. Debent tamen aduertere confeſſarij illi, cum quibus diſpenſauerint, vt poſſint petere debitum: non obſtante voto caſtitatis, quod ante matrimonium contractum emiſerunt, vt ſi alter eorum moriatur, ſuperſtes qui dictum votum emiſit, cum ſua remanet obligatione, videlicet, quod non poteſt contrahere matrimonium, ſine peccato: & poſt contractum minimè poteſt debitum petere, ſine noua diſpenſatione Epiſcopi, aut confeſſoris ordinum Mendicantium ab Ordinarij approbati, & à ſuo prouinciali ad hoc ſpecialiter deputati.

b D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 3. So. in 4. d. 3. q. 2. art. 1. Ledeſ. 2. 4. diffic. 32.

c In comp. Societ. tit. diſp. §. 10. Speculũ cõiugat. ar. 5 de ſimplici voto fol. 102. Palat. in 4. deſp. 2. pa. 712.

d In 1. tom. c. 238. conc. 14. pa. 680.

Aduertant inſuper, quod in caſu poſterioris articuli, & in caſu huius articuli, non poſſunt ſine cauſa diſpenſare. Cauſa autem legitima ad diſpenſandum erit, quando coniuges non poſſunt ſe continere.

ARTICVLVS III.

Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſecularium votis diſpenſare.

Reſpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Conceſſit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confeſſiones deputatis ab ipſorum prælatis vt poſſint vota omnia permutare, ac in omnibus ac ſingulis caſibus etiam ordinarijs, aut per ſynodales, vel prouinciales conſtitutiones reſeruatis, cum ſibi confeſſis diſpenſare, præter eas cenſuras, & pœnas, vota, & caſus, de quibus eſſet meritò Sedes Apoſtolica conſulẽda.* Hæc conceſſio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed, ſi bene inſpiciatur, non dat facultatem tunc ad diſpenſandum, ſed ad commutandum vota, ideo ad conceſſiones properemus.

Item Innocentius Octauus, *Conceſſit quod confeſſores ordinis Minorum regularis obſeruantiæ præſentati ſecundum formam, quam ipſe tradit & probauit poſſint diſpenſare in omnibus votis in quibus poſſunt Epiſcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Ita habetur in Monumentis e ordinum, & in Supplemẽto, circa quam conceſſionem eſt aduertendum, quod licet reſtringatur ad formam præſentationis, quã ipſemet Innocentius addit, ſentit Nauarrus f debere extendi ad confeſſarios regulares Mendicantes legitimè præſentatos. Sed hæc conceſſio nimis ſtricta eſt. Primo quia non concedit, vt confeſſores poſſint diſpenſare in omnibus votis Ordinario reſeruatis. Secundo, quia concedit hoc non omnibus confeſſarijs legitime approbatis, ſed confeſſarijs approbatis ſecũdum formam traditam ab ipſo Innocentio, quorum approbatio non erat perpetua, ſed tantum per annũ durabat, & ideo nimirum ſi talis conceſſio ipſis confeſſoribus facta fuerit, quæ ad alios cõfeſſarios, quorum præſentatio & approbatio ſemel facta eſt perpetua, minimè videtur poſſe extendi, ideo ad alias conceſſiones amplioꝛes deueniendum eſt. Pro quo eſt aduertendum primo, quod Eugenius IV. conceſſit, *Confeſſoribus deputatis, & deputandis à Priore ſiue præſidente monaſterij S. Benedicti Valliſoleti ad ipſius prioris vel præſidentis nutum reuocandis quorumcunque; vtriuſque ſexus fidelium ad dictum monaſterium, ſeu ipſius Eccleſiam quacunque ex cauſa pro tempore confluentium commorantium, ſiue exiſtentium cuiuſcunque gradus exiſtant, confeſſiones diligenter audire ac cum eis & eorum quolibet diſpenſare ſuper votis etiam Epiſcopo reſeruatis, & ea commutare in alia pietatis opera toties, quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire non obſtantibus quibuſcunque in contrarium.* Ita refertur in Compendio Mendicantium. g

e In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 69. conceſ. 151. & in ſupp. fol. 11. conceſ. 33.

f Nau. in ma. c. 12. nu. 80.

Sed hæc conceſſio habet quandam reſtrictionẽ, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius poteſt fieri commutatio, neque diſpenſatio votorum extra monaſterium Sancti Benedicti Valliſoleti, & per communicationem non poteſt fieri, niſi in monaſterijs illius ordinis, & aliarum, ideo ad aliam ampliorem conceſſionem recurrere oportet.

g Comp. Mendi. in 2. impr. tit. abſol. quo ad facul. 1. §. 16.

Pro quo eſt notandũ, vt refertur in cõpẽdio h Societatis Ieſu. *Quod per facultatẽ Benedictinis conceſsã à Martino V. poſſunt confeſſores Mẽdicantes approbati ab Ordinario diſpenſare in votis etiam Epiſcopo reſeruatis.*

h Compen. Societ. tit. de param. §. 10.

Digitized by Google

uatis. Et affirmat hoc haberi in Compendio Benedictinorum Valliſoleti, pagina quadrageſima quinta, & ſequenti. Et in Compendio priuilegiorum Sancti Hieronymi *a* habetur, quod poſſunt etiam confeſſores Mendicantes & alij priuilegijs eorum gaudentes, cum omnibus ſuper votis Epiſcopo reſeruatis quoties opportunum fuerit diſpenſare. Et refertur ita conceſſum eſſe per Eugenium Quartum congregationis Sancti Benedicti Hiſpaniæ numero vigeſimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a Compen. D. Hieron. tit. diſpenſat. in ſacram. pæn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum poſſint commutare vota ſæcularium, dicti confeſſores Regulares.

RESpondeo dicendo, quod confeſſarij Mendicantes poſſunt commutare omnia vota exceptis vltra marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compoſtella, caſtitatis & religionis. Ita refertur in Compendio *b* Societatis IESV fuiſſe conceſſum à Paulo Tertio ipſius Societatis confeſſoribus legitimè approbatis. Quod indultum ego vidi ſub ſigillo authentico in collegio eiuſdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod ſupradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius Tertius decimus ad vota iurata, dummodo, commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, ſi quis voueat, aut inter Deo dare calicem huic monaſterio. Si nomine monaſterij tale votum non eſt acceptatum. Poteſt enim ex commutatione Epiſcopi alteri monaſterio, aut pio operi applicari, vt cum communi tenet Nauarrus. Quia in hoc caſu non eſt ius quæſitum monaſterio: ſed Deo: & poteſt Dei vicarius moderare reſtitutionem Deo debitam, non vero ita poteſt moderare reſtitutionem debitam homini prout aduertit Paludanus.

b Comp. Societ. comm. §. 1.

Et idem conceſſum fuit quantum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio Quarto Monachis congregationis Sancti Benedicti ad audiendas confeſſiones deputatis ab ipſorum prælatis, vt poſſint omnia uota cõmutare, præter ea, quæ ſuæ Sanctitati ſunt reſeruata, prout refertur in Cõpendio *c* Mendicantium in ſecunda impreſſione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eundẽ Eugenium Quartum anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, kalendis Iulij hoc congregationis Sanctæ Iuſtinæ confeſſoribus indulſiſſe. Et refertur etiam Iulium Secũdum id ipſum conceſſiſſe congregationi montis Oliueti anno Domini milleſimo quingenteſimo, Pontificatus ſui anno quarto.

c Comp. Mendic. tit. diſpenſa. §. 19. Cõp. D. Hieron. tit. diſpenſ. in ſacram. pæn. per commu. §.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confeſſores poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.

RESpondeo dicendo, quod iuxta conceſſionem factam confeſſarijs Societatis IESV à Paulo Tertio, qua ipſis indulget, vt poſſint vota etiam iurata commutare, nõ eſt dubium quod confeſſores Mẽdicantes, & alij communicantes cum priuilegio Societatis, poſſint commutare etiam iuramenta, quæ non ſunt in præiudicium alicuius tertij. Si enim ipſis conceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur à fortiori ipſis conceditur commutatio iuramentorum, in quibus una tantum adeſt obligatio, dubium eſt, Vtrum hoc tantum intelligatur in iuramentis votiuis? Et videtur quod ſic. Quod. ſ. conceſſa authoritate ad diſpenſandum in votis, non propterea cõcedatur facultas ad diſpenſandum in iuramentis, prout tenet Nauarrus *d* allegans in ſuũ patrocinium Diuũ Thomam. At contraria opinio à variis doctiſſimis defenditur, & eam tenet Sotus, *e* & Directorium curatorum. Cum iuramẽtum votiuum ſit realiter votum.

d Nauarr. in Manu. ca. 27. num. 257. D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 8.

e Sot. li. 8. de iuſt. q. 11. art. 9. pa. 688. Direct. c. 15. fol. 172.

Nec obſtat ratio in cõtrarium adducta à Nauarro ſcilicet, quod in voto vnica tãtum eſt obligatio, in iuramento autẽ duplex inuenitur. Tum, quia iuramentũ ligat, quia eſt ſacra rei atteſtatio rõne reuerentiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et ſic diuerſo modo obligant uotum & iuramentum. Hę. n. rationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promiſſionis, ſcilicet voti & iuramenti, ſed tantum continetur vnum uinculum iuramenti, ſcilicet, promiſſorii. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor ſupradicta duo uincula reperiri. Et ſic tenet Henriquez *f* quod conceſſa facultate ad commutandum & diſpenſandum in votis, nõ conceditur facultas ad commutãdum & diſpenſandum in votis iuratis. Et licet in iuramento. & voto diuerſę rationis cõtineantur obligationes, hæ tamẽ diuerſæ rationes nõ impediunt, quo minus id quod conceditur voto concedatur etiam iuramento votiuo cũ ſupradictæ rationes proportionẽtur inter ſe.

f Henr. lib. 7. de indul. cap. 30. num. 5. in glo. lit. y.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeßores regulares poſſint diſpenſare, & commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.

RESpondeo dicendo, quod aliqua ſunt vota reſeruata Sedi Apoſtolicæ, in quibus aliquando Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vrgente neceſſitate id poſtulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summũ Põtificem, aut eius habentem authoritatem nõ poteſt haberi acceſſus, vt poſt Syluestrum tenent Soto, *g* Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo poſſunt diſpenſare in voto ſimplici continentiæ, quando eſt periculum, & ſine ſcãdalo ad Papam non poteſt haberi recurſus. In hoc tamen, & in aliis votis Papæ reſeruatis non poſſunt commutare, & diſpenſare Mendicantes cõfeſſarij. Licet enim poſſint commutare & diſpenſare in omnibus votis Epiſcopo reſeruatis, hoc intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, in quibus videtur electa induſtria perſonæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas. *h* Felinus, & Alphonſus de Azeuedo. In his enim uotis, ne iugum Chriſti & Eccleſiæ durum videatur, ex benignitate quadam ſequentes ſacros Canones hoc Epiſcopo Doctores conceſſerunt de eorum prudentia & ſolertia confidentes. Et ſic ad confeſſores, de quorum ſolertia & iudicio non tantum confidunt noluerunt prædictã facultatem? & alias ſimiles extendi.

g Sot. lib. 7. de iuſt. q. vlt. ar. vlt. Na. c. 12. nu. 76. Cord. lib. 1. quæſtio.

h Abb. in ca. verum nu. 9. de for. compe. Felin. in c. cũ te num. 17. de reſc. Azeued. ad curiam Piſanam. lib. 1. c. 6. exc. n. 11.

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, aut diſpenſare vota pœnalia.

RESpondeo dicendo, quod ille qui vouet ieiunare ſub pœna, quod non ieiunando ſeruabit perpetuo

Digitized by Google

extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite ſexto ordinationum generalium Barcelonatum fratrum Minorum. Et idem prohibuit Clemens IV. In mari.n. magno, *Inhibuit vniuerſis fratribus ordinis Minorũ, ne aliquis eorum (excepto neceſſitatis vrgente articulo) alijs, quam prælatis ſuis peccata ſua confiteri præſumãt vel alijs eiuſdem ordinis ſacerdotibus, niſi ſecundum regulam, & ipſius ordinis ſtatuta.* Ita habetur in Monumentis *a* ordinum. In quibus *b* idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores id ipſum in eiſdem *c* continetur. Neque vllus vt credo, eſt prælatus, qui concedat authoritatem ad reſeruata, præſertim clericis ſecularibus. Et conſuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cum ipſam approbat prælatus tacitè, aut expreſsè, prout tradunt Sotus, *d* & Medina. Et hæc conſuetudo optima eſt, & neceſſaria, ſiquidem eſt de rebus honeſtis, & neceſſarijs decori religionis; non enim peccata grauia conuenit alijs extra ordinem propalare.

a In 1. impr. fo. 18. & in 2. fol. 142. conc. 379.
b In 2. impr. fol. 168. conceſ. 476.
c In 2. impr. 238. conceſ. 363.
d Soto. li. 1. de iuſti. q. 7. art. 3. Medi. 1. 2. q. 97. ar. 7.

Neque prædictis obſtat, quod dicti fratres itinerãtes ſint ſacerdotes, & neceſſario debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem debeant præmittere confeſſiones ſuorum peccatorum iuxta definita in Concilio *e* Tridentino. Et ſic præſumere debemus in dicta generali licentia fuiſſe conceſſam facultatẽ pro caſib. in religione reſeruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religioſus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni reſpondetur, quod quãdo Religioſus ſe inuenerit extra monaſterium, ſine licẽtia ſui prælati, vt abſoluatur à quocunque à reſeruatis, & ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, aut cõmunicare, bene poteſt accedere ad celebrationem, aut communionem ſine confeſſione cum ſola cõtritione, prout tenet Angles *f* Concilium enim Tridentinum licet definiat ante dictum acceſſum confeſſionem ſacramentalem eſſe præmittendam, addit tamen, modo non deſit illi copia confeſſoris dicens, quod ſi ſine neceſſitate vrgẽte ſacerdos abſq; p̃uia confeſſione celebrauerit: poſt celebrationẽ tamen, quam primum confiteatur neceſſe eſt. Et in hoc caſu deeſt copia confeſſoris iuſtè à ſuperioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e Seſ. 13. ca. 7.
f Angles. in floreb. 4. in q. de confeſſione. art. 8. difficul. 2. dub. 4. p. 9.

Neque his obſtat indultum Innocentii Septimi Prædicatoribus conceſſum relatum à Collectore *g* compendij Ciſtertij, vbi dicitur. *Monachos extra monaſterium ordinis exiſtentes de licentia ſuperiorum cuicunque regulari, ſeu ſæculari ſacerdoti confiteri poſſe, cũ eo caſu à quocunque crimine quomodocumque reſeruato, ſicut confeſſores ordinis eos abſoluere, & cum eiſdẽ diſpenſare poſſunt.* Nam reſpondetur, quod hæc obiectio facit pro mea ſententia. Quia enim in licentia generali conceſſa à prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monaſteria exiſtentibus non cenſetur cõceſſa eiſdem facultas, vt poſſint abſolui extra ordinem, præſertim à presbytero ſeculari à caſibus reſeruatis. Ideo Innocentius Octauus conceſſit, vt tales confeſſores à quocumque caſu reſeruato poſſint ipſos religioſos abſoluere, & quod prælati poſſent dare licentiam non obſtantibus quibuſcumq; literis Apoſtolicis, vt extra ordinem poſſint ab eiſdem abſolui.

g In comp. Ciſtertij. vbi ſu. § 2.

Aduertendum etiam Syluestrum tenere eſſe neceſſariam licentiam expreſſam ipſorum prælatorũ, vt fratres extra ordinem poſſint confiteri, & non ſufficere præſumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranenſi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinẽ toleratam non eſt ſuus legitimus cõfeſſor, quia ſuper eum non habet iuriſdictionem, neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur licentiam ad id à ſuo Prælato obtineat. Ita refert Angles, *h* qui tenet contrariam opinionem ſcilicet, quod ſufficit præſumpta licentia. Et ego inuenio ipſum Syluestrum *i* hanc ipſam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monaſterium exiſtentibus, qui obliuione naturali licentiam à ſuis Prælatis non petierunt.

h Angles. vbi ſup.
i Syl. ver. confeſſor. 1. nu. 6. ver. 8. ſi ſacerdos.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeſſores Regulares poſſint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus de obſeruãtia præſentibus & futuris tam profeſſis quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, necnon ſororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriuſque ſexus & famulis, & ſeruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eorum, vt poſſit ſemel eligere confeſſorem de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius confeſſione pœnitentiã ſalutarem iniungendo abſoluat eos ab omnibus criminibus exceſſibus & cenſuris Eccleſiaſticis, & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (homicidio voluntario & mutilatione mẽbri ſemper exceptis) & eis remiſſionem generalem & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quod hoc idem poſſit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis, *K* & in ſupplemento.

Et idem Sixtus IV. prout habetur in Monumentis ordinum. *l Conceſſit omnibus & ſingulis prædicatorum & Minorum ordinum profeſſoribus, qui tũc erant; & qui pro tempore perpetuo erunt, vt confeſſor idoneus eorundem ordinum, quem quilibet pro ſe de ſui ſuperioris licentia duxerit eligendum eorundem confeſſione diligenter audita pro commiſſis per eos exceſſibus & peccatis ſemel in vita in forma confeſſionalis per ipſum audita & in mortis articulo plenariam abſolutionem, & peccatorum huiuſmodi remiſſionem impendere valeat, etiamſi ante factam eorundem ordinum profeſſionẽ eos decedere contingat; & pro articulo mortis quicũq; confeſſor quemlibet ordinis Mendicantium; & eorum qui gaudent eis priuilegijs religioſorum in articulo mortis ab omnibus caſibus nullo excepto cum omnimoda authoritate, ac ſi in illo actu eſſet ſummus Pontifex abſoluere poteſt, & eadem authoritate ei indulgentiam plenariam concedere.* Ita conceſſum eſt per Innocentium Octauum monachis congregationis *m* Caſinenſis ordinis Sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem congregationis. Et refert etiam Collector *n* compendii ordinis Diui Hieronymi quæ magna eſt conceſſio, propter verba in ea poſita ibi, *Ac ſi in illo actu eſſet Sũmus Pontifex.* Ex qua eſt notandum, quod, hoc indultum committitur cuilibet confeſſori ſine eo, quod reſtringatur ad confeſſorem ordinis. Et ſic ratione eius poſſunt in articulo mortis fratres plenarie abſolui à quocunque confeſſore etiam ſeculari, dummodo ſit ab ordinario approbatus. Notandum eſt etiam, quod hac conceſſione attenta ceſſant aliæ conceſſiones factæ per Martinum Quintum ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiuſdem ordinis poterant plenarie abſolui à fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum ſuis litanijs, & orationibus, vel qui legere neſcierint aliud opus pœnitentiæ faciant ſemel in ſeptimana ad arbitrium ſuperioris. In ſupra dicta enim cõceſſione, & in alijs à Sixto IV. Minorib. & Prædicatoribus conceſſis id ipſum ſine limitatione

K In 1. impr. fo. 64. & in 2. fo. 8. cõc. 131. & in ſuppl f. 96. conc. 34.
l in mon. in 1. imp. fo. 61. & 2. fo. 148. cõc. 360.
m fo. 47. § 1. & f. 48. § 2.
n Colle. comp. D. Hieron. ti. indulg. plenaria per cõmunicationẽ. § 7.

quis

Digitized by Google

ipſis indulgetur. Verum eſt tamen, quòd dictæ conceſſiones ſeruiunt pro nouitijs, & ſeruitorib. In hac enim conceſſione Innoc. VIII. nulla fit mentio de nouitijs, & ſeruitoribus, ſed tantũ de religioſis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monaſteriorũ ordinis, in ſynceritate tamen fidei, & vnitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, prout conceſſit Eugenius IV. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali S. Pauli ſuper hoc facto, prout refert Collector *a* Compendij D. Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiuſdem ordinis præſentibus & futuris pro tempore exiſtentibus profeſſis conuerſis, & cum propoſito profitendo nouitijs conceſſit vt quicunque presbyteri regulares, aut ſeculares omnium & ſingulorum peccatorum ſuorum, criminum & exceſſuum, de quibus in genere, vel in ſpecie corde contriti, & ore confeſſi fuerint, & in quibuſcunque confeſsionibus recitatis, & etiam de oblitis plenariã indulgentiã, & remiſsionẽ in articulo mortis, authoritate apoſtolica libere, & licite concedere valeant, & poſsint. Quod ſi de illo reputato tũc mortis articulo, aut infirmitate in qua eorum quilibet conſtitutus fuerit non deceſſerit, ſemper indulgentia prædicta intelligatur reſeruari ad verum mortis articulum. Et ne, quod abſit, propter huiuſmodi gratia procliuiores ad illicita perpetrandum in poſterum reddatur, voluit quod ſi ex confidentia huiuſmodi aliqua forſan illicita commiſerint prædicta remiſsio circa ſic commiſſa nullatenus eis ſuffragetur. Et inſuper voluit, quòd ſingulis vnius anni hebdomadibus teneantur ad prædictã indulgentiam lucrandum ſeptem Pſalmos cum ſuis litanijs recitare, & non ſcientes literas alia opera pia in ſingulis ſimiliter hebdomadibus facere. Sed cum hoc addito, quod qui impedimento detentus in dictis vnius anni hebdomadis commode recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel ſi ex inaduertentia, vel obliuione aliquid omiſerit, ex tunc in vna altera ſeptimana etiam alterius anni ſequenti, vel alias quam primu illud implere poſsit, ſatisfaciat. Tãdem declarauit, quod ſi prælibatos pſalmos, aut pia opera in toto vel in parte quis commode adimplere nequiuerit, aut omiſerit, tunc etiã quilibet presbyter, aut confeſſor huiuſmodi opera in alia pietatis commutare poſsit & valeat, prout ſaluti animarum expedire viderit.* Quæ verba poſteriora ſummè ſunt notanda, Cum enim arbitrio confeſſoris commutatio dictorum pſalmorum committatur per Eugenium Quartum, & per Nicolaum Frãcum legatum a latere Sixti Quarti pontificatus eiuſdem Sixti anno ſexto, die tertia Maii anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, authoritate apoſtolica, prout habetur in eodem compẽdio *b* non eſt cur fatigemur in allegatione aliorũ indultorum id ipſum non ita ample concedentium.

a Hier. tit. indul. plen. Compen. D. §. 6.

b In eodem compend. vbi ſup. §. 13.

Non eſt tamen ſilentio prætereunda cõceſſio Nicolai Quinti, data pontificatus ſui anno quinto nonis Auguſtini prædictam Eugenii conceſſionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio. *c In qua conceſſit quod cum aliquis fratrũ, vel aliorum ſupradictorum incurrerit in dementiã lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquelæ propter infirmitatem, vel alias antequam abſoluatur, & illi fiat plenaria remiſſio: vel quia non fuit copia confeſſoris cum talis caſus ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicunque presbyteri ſeculares, vel regulares eum valeant abſoluere & huiuſmodi omnium peccatorum ſuorũ plenariam remiſsionem authoritate Apoſtolica poſsint et valeant, vel illis impendere. Quod ſi talis infirmus ſuperuixerit nihilominus dicta plenaria remiſsio quoties ſibi facta fuerit perinde valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet.* Quæ verba poſteriora neceſſarium fuit, vt apponerentur. Si.n. non apponerentur minime talis indulgentia reſeruaretur ad verum mortis articulum, cum in præſumpto ſuum ſortita fuerit effectum, prout contra Gerſonem tenent Corduba, *d* & Nauarrus. Et id ipſum pro articulo mortis inuenio conceſſum fratribus Benedictis, prout habetur in Compendio *e* Mendicantium.

c Vbi ſup. §. 7.

d Cordub. in qua ſtion. ij de ind. q. 8.

e c. eos 22. de ſent. exc.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in conceſſionibus in ſuperiori articulo allegatis. Et reſpondeo quod articulus mortis non ſolũ dicitur ille, in quo conſtitutus non euadit a morte, ſed etiã ille, in quo probabiliter timetur aut ſperatur mors à medicis, ſeu ab alijs viris cordatis etiam ſi poſtea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura, *f* ſic intelligenda, & reſoluunt Abbas, Baldus Ripa, & Nauarrus. Vnde cũ hoc veriſſimũ ſit aliena à iuris principijs videtur opinio, & ſentẽtia contraria Doctiſſimi Cani, *g* quẽ ſequuti ſunt, Soto, & Couarruuias, exiſtimantes articulum mortis ſolum illũ eſſe à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ authoritatis viri, exiſtimãtes longe differre articulum mortis à periculo mortis, cũ verius ſit periculum mortis, prout ſonat moralem quandam certitudinem moriendi, idem eſſe quod articulus mortis. Et ita intelligẽda eſt clauſula Bullæ Cruciatæ, ibi, *in articulo mortis & omnia priuilegia concedentia eo tempore poteſtatem abſoluendi*, vt in ſpecie aduertunt, Paludanus *h* Decius, Antoninus, Adrianus, & Syluester, pro quibus Antoninus Gomecius in ſua expoſitione Bullæ Cruciatæ *i* cõſiderat ſæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vſurpari, vt videre eſt in ſpecie textus capituli, eos de ſententia excommunicationis in Sexto, vbi mortis articulus in principio poſitus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem ſatis colligitur ex alijs iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriuſque iuris exiſtimarunt prout colligitur ex quadam gloſſa, vbi Felinus, tenẽt Bartolus & Iaſon.

f Can. de pœnit. 5. p. p. 114. Sot. in 4. in l. 78. qu. 4. art. 4. Cou. in ca. alma. mater. 2. p. §. 11. n. 8.

g Palud. in 4. d. 27. q. 2. in 3. caſu. Anto. 3. p. tit. 14. ca. 17. & tit. 14. c. 47. Adri. de confeſſ. n. 134. Syl. v. confeſſ. 146.

h Fel. 85. p. 2. in fine.

i c. non. dub. 5. c. ea naſcitur. 13. cap. quid de ijs 26. cap. quamuis 58. de ſent. excõ. c. ſi quis ſuad. diabolo. 1. p. 4. gloſ. in §. præterea c. paſtor de offic. ordin. verſic. præterquã vbi Fel. corell. Bar. & Iaſ. nu. 27. in l. 1. C. de ſac. eccleſ.

Neque prædictis obſtat argumentum eorum, ſcilicet, articulum ſignificare momentum, vt teſtatur Canon. Nam ſatis dicitur eſſe in articulo id eſt in momento mortis, qui eſt in periculo aliquo eminẽte, in quo veriſimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non ſit certa, quia ſcilicet, euadere poteſt, verbi gratia, vt ille qui eſt in naufragio, in bello, in obſidione aliqua latronum, hoſtiũmve, in febre aliqua acuta ſeu in graui infirmitate cõſtitutus, & in muliere iam paritura, prout tenet Abbas, *K* aut ab extrinſeco, vt in mortis ſupplicio. In his enim caſibus in momento poteſt fieri mors certa, & ita receptum eſt in praxi. Alioquin ſequeretur abſurdum ſi expectanda eſſet mortis certitudo, quod infirmus, ſcilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phreneſim, vel amentiam, quo tempore neque cõfeſſio fuiſſet facta, neque abſolutio ſacramẽtalis eſſet firma, iuxta tradita ab Abulneſe *l* & ab eiſdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc ſunt intelligenda reſoluta à Quintiliano, Mandoſio.

K Abb. in ca. quod in te de pæn. & remiſ.

l Abul. ſupr. Matth. c. 16. q. 59. col. vlt. Can. de pœni. 5. p. p. 128. So. in 4. d. 18. qu. 2. ar. 5. col. 5. Mand. de ſigna. gratiæ ti. confeſſ. f. 121.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.

RESpondeo dicendo, quod minimè tenetur ſe prælato ſuperiori exhibere, cum ſemel iam ſit virtute dictorum priuilegiorum abſolutus. Neque obſtat quædam Decretalis *m* vbi videtur cõtrariũ determinari. Nã reſpõdetur, quod in caſu illius Decretalis iure extraordinario datur abſolutio ab eo,

m c. eos 22. de ſent. excomm. lib. 6.

qui alias non poterat abſolui. Ideo moderamine ibi ſcripto illius Decretalis authoritate reducitur abſolutus in excommunicationem. Secus tamen eſt in noſtra ſpecie. Nam cum in articulo mortis dicti cōfeſſores regulares habeant plenam facultatem a Papa abſoluendi à quibuſcunque reſeruatis ſemel ab eo abſolutio præſtita valuit tanquam ab eo, qui pleno iure potuit abſoluere, neque tenetur ſe iterum exhibere ſuperiori, etiam ſi mortem euadat, cum obligatio iam ſemel extincta amplius nō reuiuiſcat, prout dicitur in iure *a* & hanc opinionem tenet Paludanus. *b*

a Si quis ſuas q. 8. §. area. ff. ſolut. mat. ca. quaris & ubi gl. v. cōtra haret de cōſ. d. 4
b Pal. in 4. d. 1. q. 1. ar. 2. cō. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicendo, quod neceſſarium eſt, quod dicta abſolutio à confeſſore concedatur. Si enim ipſam non conceſſerit, minime indulgentiam lucrabitur. Ita affirmat Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alii Mendicantes in concionibus poſſunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus nō lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum eſſe in extremis, ſed eo temporis momento debet concedi, quo mortaliter credatur ipſum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur poteſt contingere, vt ipſa indulgentia ei non proſit ad pęnas peccatorum poſtea commiſſorum exoluendas, & alia ſatisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento non poterit applicare & ſic in purgatorio luet pęnas. Verum eſt tamen quod confeſſores in hoc non debent eſſe nimis circunſpecti, & ſoliciti. Poteſt enim mors ita repentine & caſu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi poſſit.

c Collect. in cōp. ti. indulg. in fine materia in 2. notabili p. 29.

Aduertant confeſſores, quibus verbis indulgentiā concedant. Licet enim in aliquibus confeſſionalibus proponatur forma abſolutionis plenariæ à culpa & pœna & proponatur etiam forma abſolutionis ab omni caſu etiam pertinente ad Papam conceſſæ fratribus in agone exiſtētibus authoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis abſolutionis minime coarctantur confeſſores, prout affirmant Nauarrus *d* & Corduba. Verum eſt tamen, quod ſecurius eſt vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confeſſores concedentes prædictam indulgētiam aliqua adhibebant contra tenorem conceſſionum, dicentes pœnitenti in abſolutione, *De quibus corde contritus, & ore confeſſus fueris.* Adhibebant ēt alia verba videlicet, *Præter ea, quæ cum confidentia indultorum tuorum commiſiſti.* Quæ verba prout affirmat Syl. *e* contra mentem ſuæ Sanctitatis apponebantur. Sed quia formæ appoſitæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti poſſit, ſecuriſſimū eſt, quod pœnitens petat, vt abſoluatur virtute ſuorum priuilegiorum, ſecundum ſuæ Sanctitatis intentionem. Qua petitione propoſita dicat confeſſor. *Auctoritate apoſtolica abſoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum poſſum auctoritate Apoſtolica mihi commiſſa; & reſtituo te ſacramentis matris Eccleſiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam quam tibi conceſſam à Domino Papa ſi forte non morieris, auctoritate apoſtolica reſeruo pro vltimo mortis articulo tuę, In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti. Amen.*

d Nau. in lib. 10. notab. 30. n. 6. idem in c. 26. nu. 5. Cor. de indul. q. 38
e Syl. ti. ind. q. 19. p. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſſit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit, quod fratres ſeu monachi carthuſienſes poſſint eligere confeſſorem idoneum dicti ordinis ſolummodo, qui eos ſemel in anno in feſtiuitate Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis ab omnibus, & ſingulis peccatis ſuis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis plenarie abſoluere valeat in perpetuum.* Ita habetur in compendio *f* Mendicantium. Item Leo Decimus conceſſit, *Licentiam ac facultatem omnibus Monialibus Sanctæ Claræ et ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe à ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrum Minorum deputatis facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis ac ſimiliter abſolui vel potius diſpenſari ab omnibus ac ſingulis votis exceptis ſubſtātialibus emiſſis in earū profeſſione, quæ ſolēt fœminea leuitate pro qualibet minima neceſſitate emitti. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur ſi confiſæ de ipſa aliquid attentarent cōmittere, quod oculos diuinæ maieſtatis earū uiolādo profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolicæ pietatis concedere facultatē earū confeſſorib. de licētia prælatorum eaſdē audientib., quod ea plenitudine eas abſoluant, et illi ſtatui innocentiæ reſtituant, qua Sanctitas ſua faceret ſi ipſamet in confeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſt hac authoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in ſupplemento. *g* Et idem Leo X *Conceſſit prædictis monialibus S. Claræ ſub cura fratrum Minorum obſeruantiæ exiſtentibus vt in omnibus ſolennitatibus Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum et Sancti Patris noſtri Franciſci, & S. Claræ poſsint confeſſores earum in abſolutionibus ſuarum confeſsionum eas plenariè abſoluere & pœnitentiam ſalutarem iniungere.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. *h*

f Cōpend. mē. ti. abſolut. extraordinaria quoad fratres in 2. impre. §. 12.
g In ſuppl. fo. 93. conc. 290.
h fol. 42. conceſ. 122.

Et idē Leo X. *Conceſſit ancillis et ſororib. ordinis B. M. V. ſub regimine fratrū Minorum obſeruantiæ exiſtētib. vt in omnibus ſolemnitatibus Domini Sabbaoth, & B. Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Franciſci omniumq; ſanctorum, atq; per totam maiorem hebdomadā confeſſores earum quicumque fuerint, ſiue ordinarie à prælatis deputati, ſiue aliter (dummodo eas audiāt de cōſenſu ſuorum prælatorū) poſsint in abſolutionib. earum à peccatis ſuis eas plenariè abſoluere ac pœnitentiam ſalutarem iniungere. Quo vero ad fratres prius ſuorum ſuperiorum & eorum curam gerentium licentia, & aſſenſu habitis.* Ita habetur in eodem ſupplemento. *i*

i Fol. 43. conceſ. 137.

Et idem Leo Decimus finaliter, *Conceſſit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ quod ſemel in quolibet anno vltra alias indulgentias, quas à Sede Apoſtolica habent poſsint plenariè abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi in feſto Sanctæ Catharinæ Virginis, & Martyris,* Ita habetur in eodem ſupplemento. K

K Fol. 49. conceſ. 199.

Ex his omnibus conceſſionibus colligitur ſummariè quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis ſub obedientia fratrum Minorum degentes poſſunt abſolui ab omnibus peccatis & cenſuris plenariè ſemel in vita, & in articulo mortis, itē quater in anno diebus, quibus maluerint, & in feſtis Domini Sabbaoth, & Beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, Sanctæ Claræ, Sanctæ Catharinæ, & per totam maiorem hebdomadam, de conſenſu tamen ſuorum prælatorum.

Circa quod eſt notandum, quod alii Religioſi Mendicantes & alii ſuorum priuilegiorum communicantes, poſſunt ſimiliter his abſolutionibus abſolui,

Digitized by Google

ui, præterquam in abſolutionibus Beati Patris noſtri Franciſci, & Sanctæ Claræ, Loco tamen iſtarũ duarum abſolutionũ poſſunt dicti Religioſi abſolui in diebus feſtiuitatum ſuorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores poſſunt abſolui plenariè in die Sancti Dominici, & Sanctæ Catharinæ de Senis. Et fratres Auguſtinienſes poſſunt abſolui in diebus Diui Auguſtini, & Sanctæ Monicæ. Quod.n. pro noſtris feſtiuitatibus nobis conceſſum eſt illis pro ſuis eſt etiam indultum, prout ſupra allegando conceſſionem quandam Iulij Secundi diximus in quæſtione de cõicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſſis ſine licentia ſuorum prælatorum.

a Collect. in comp. tit. abſolutio. extraordin. quoad fratres iuxta fi.

RESpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi credendo quod poſſint eis vti abſque licentia ſuorum ſuperiorum. Pro cuius rei intelligentia eſt aduertendum, quod in omnibus ipſis vltima duntaxat excepta, quæ eſt pro die Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris ſemper poſitum eſt à Summo Pontifice, quod ſolum poſſint fratres & Moniales ſic plenariè abſolui à prælatis ſuis, vel à confeſſoribus per eos deputatis, ſeu de licentia eorundẽ. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendã, quod, ſcilicet, abſque licentia ſuperiorum, & non quorumcunque: ſed ſaltem prouincialium, non poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere quoad caſus reſeruatos, notanda eſt ac menti commendanda quædam clauſula in tabula congregationis generalis ordinis Minorum de obſeruantia Burdegalenſis poſita tenoris ſubſequentis.

Vt fratribus iuxta regulæ puritatem maior recipiendi ſacramentum pœnitentiæ tribuatur occaſio Reuerendiſſimus Pater miniſter generalis tam quoad fratres, quam quoad Moniales reuocat omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias, & quaſlibet literas ſub quacunque verborum forma etiam à Sede Apoſtolica conceſſas ſiue vigore Bullæ Cruciatæ vel fabricæ Sancti Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatum in quantum ſunt in præiudicium caſuum miniſtris reſeruatorum, declarando, eſſe contra ſanctiſſimi Domini Papæ voluntatem, tam fratres quam ſorores vti præfatis gratijs quoad confeſſiones faciendas de caſibus prædictis, aut contra inſtituta ordinis, aut prouincialium miniſtrorum quouis modo ſit, etiam irritum eſſe & inane quidquid alias fuerit attentatum, & hoc vigore cuiuſdam Breuis præmiſſorum declaratorij ab Alexandro Papa olim conceſſi, & Breuis ſpecialis Leonis X. Reuerendiſſimo patri miniſtro Generali miſſi, & in hoc capitulo publicati.

b Cordub. in addi. ad compendium vbi ſupra.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba, *b* quod quoad lucrandum indulgentias, & ſimiliter quoad abſolutiones à cenſuris, ſecundũ quod conceditur in ipſis priuilegiis, ſaltẽ in foro conſcientiæ bene poſſunt fratres vti præfatis conceſſionibus ſine licentia ſuorum prælatorũ, non autem quoad abſolutionem à caſib. reſeruatis prouincialibus in ordine Minorum: quia ſic declarauit Reuerendiſſimus pater frater Franciſcus de Angelis miniſter Generalis in capitulo prouinciali prouinciæ Caſtellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præſente ipſo patre Corduba: dicens, quòd ſic erant intelligendæ conceſſiones præfatæ. Quod confirmatur ex quadam conceſſione Leonis X. de qua in ſupplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit quod nullus fratrum Minorum regularis obſeruantiæ poſſit accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgentias generales conceſſas, aut concedendas, vt poſſit vti gratijs ibi contentis (vtpote contrà regularia ordinis inſtituta, confiteri quibuſcunq; ſacerdotibus, & abſolui à caſibus reſeruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia, quæ nõ decet religioſos tam altæ, & ſtrictæ profeſſionis) niſi ſolum ob aliquam neceſſitatem particularem, pro qua prædictæ obſeruantiæ authoritas non eſſet conceſſa. Et tunc examinata huiuſmodi neceſſitate à generali, vel prouincialibus, aut cuſtodibus, ac de eorum expreſſa licentia, & in ſcriptis habita.* Qui Leo X. poſtea, *Prohibuit, ſub excõmunicationis latæ ſententiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales Sanctæ Claræ, ſeu tertiæ regulæ vtantur vllo modo gratijs, indulgentijs, libertatibus, immunitatibus bullarum Cruciatæ, ſeu aliarum conſimilium quouis quæſito colore contra obedientiam ordinis, & abſq; ſpeciali licentia ſuorum ſuperiorum.* Ita continetur in eodem ſupplemento. *c*

c Suppl. fo. 48. conc. 144.

Confirmetur item: quia Gregorius Tertius decimus in literis Apoſtolicis, prout refertur in Cõpendio *d* Societatis, *Declarauit nõ eſſe neque fore vnquã mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis abſq; expreſſa ſuperioris eiuſdem Societatis licẽtia vtã tur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ confeſſionalibus, aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, quæ communitatibus aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucuſq; conceſſa ſunt, aut in poſterũ concedentur, etiamſi in illis expreſſe indulgeatur, vt oẽs regulares, & Mendicantes eiuſmodi facultatib. vti poſſint.* Et Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringẽteſimo ſecũdo Põtificatus ſui anno duodecimo Kalẽdis Februarij id ipſum conceſſit ordini D. Hieronymi, vt in eius cõpendio *e* continetur. Quarũ aliqua licet hodie in religionibus aliquibus non ſeruentur propter ſuſpenſionem Bullarum Cruciatæ, noſtram tamen ſententiam maximè confirmant.

d Compen. ſocietatis ti. abſolu. §. 11.

e Compen. D. Hieron. tit. cõfeſſionale. §. 1

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum cõceſſionum Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris & irregularitatibus, & à caſibus Papæ reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod virtute primæ cõceſſionis Leonis X. quatuor abſolutiones plenarias cõcedentis non poſſum mihi perſuadere ipſos cõfeſſores à caſib. Papæ reſeruatis, & per cõſequẽs ab excõicationibus ipſi reſeruatis nõ poſſe abſoluere Religioſos, cũ in ea indulgeatur, quod ea plenitudine eos poſſint abſoluere, & illi ſtatui innocẽtiæ reſtituere qua ſanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in cõfeſſione auſcultaret peccata. Quæ verba maximam habẽt emphaſim, & efficaciã tantam vt audeã dicere virtute dictarũ abſolutionũ religioſos cõtritos, & debite confeſſos nõ ſolũ liberari ab omni culpa, ſed & ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc. n. ſignificat ſtatus innocentiæ, cui per abſolutiones ipſi reſtituuntur. Quantum vero ad abſolutiones aliarum feſtiuitatum præter abſolutionem in die Sãctæ Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare ſententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariã ipſos abſolutos cõſequi poſſe, cũ in his dicatur, quod imponatur ipſis pœnitentia ſalutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiã plenariam omnium peccatorũ in ipſis minimè cõcedi. Quantũ vero ad abſolutionẽ, & diſpenſationem irregularitatis in ea ſentẽtia ſum, ſaluo ſemper iudicio alterius melius ſentientis, quod virtute dictarum conceſſionum minimè poſſunt cõfeſſores

diſpen-

Digitized by Google

diſpenſare in irregularitatibus, cum in eis nulla fiat mentio de abſolutione, & diſpenſatione, & cenſuris, & ſit opinio doctiſſimorum virorum, quod, etiã ſi concedatur abſolutio, & diſpenſatio à cenſuris, in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non cenſetur conceſſa diſpenſatio ab irregularitate, cõtracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non ſit cenſura, prout tenet Gambarus, *a* Soto, Nauarrus & Henriquez, quos ſequitur doctiſſimus Sahagum. Quã opinionem ego modo ſequor, & in noſtra cõfeſſorum ſumma ſecutus ſum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quę modo conceduntur declarare, non eſſe ſuæ intentionis, quod confeſſores virtute ipſorũ in irregularitate procedente ex delicto occulto diſpenſet. Quod expreſſius præcipit ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo. Et hoc eſt tenendum, Licet nouiſſime Gutierrez in noua impreſſione Canonicarum quæſtionem in ſua antiqua perſiſtens opinione contrarium dixerit, reſpondens ad argumentum ſuprapoſitum, ſcilicet, quod irregularitas, quæ naſcitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus celebrat, eſt effectus cenſuræ, quoniam à cenſura originem ſuam ducit. Quæ reſponſio mihi non placet tanti viri authoritate ſemper ſalua. Licet enim à cenſura originem trahat irregularitas, tamen non eſt cenſura prout tradunt Ioannes *b* Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non poſſint diſpenſare in irregularitatibus; attentis tamen alijs poſſunt diſpenſare, prout articulo ſequenti diſputabimus.

a Gãb. lib. 10. n. 415. Sotus. lib. 5 de iuſt. q. 1. art. 4. col. 4. Nau. c. 27. num. 174. & num. 134. & conſil. 606. 2. col. Hẽriq li. 7. de indul. c. 23. nu. 6. Sahagun. in c. at ſi clerici. §. de adul. nu. 122. ex indicijs.

b Io. Andr. & Panor. in c. 2. de clerico. excom. miniſt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum poßint confeſſores diſpenſare cum fratribus irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *Cõfeſſores per ſuos prælatos deputatos, & pro tempore deputandos poſſe ſemel in vita diſpenſare ſuper quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quovis modo contractis in omnibus, & ſingulis etiã Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter & expreſsè reſeruatis (bigamiæ, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel diſpenſare, ac eos habilitare vt non promoti ad omnes ſacros ordines, & miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant, & quod ad quaſcunque dignitates adminiſtrationes & officia ordinum (etiam ſi curam habeant animarum) recipi, illiſque præfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeant & poſſint. Et voluit Eugenius Quartus, quod ſi prædictas cenſuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus prælati, & confeſſores prædicti quoties opus fuerit, & oportunum abſoluere, ac ſuper irregularitate vel irregularitatibus ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel prædicando, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare authoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumẽtis *c* ordinum.

Circa quam conceſsionem primo eſt notandum, quod videtur ſibimet ipſi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti cõfeſſores poſſint diſpenſare in quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod poſsint diſpẽſare in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſus. Quæ modificatio non conſonat, neque cõgruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere ſupradictos confeſſores authoritatẽ ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appoſitis) etiam ſi à cenſuris inaduertenter & temerariè contractis originẽtur. At huic difficultati reſpondeo, quod Eugenius Quartus conceſſit, vt ſemel in vita poſſint confeſſores diſpẽſare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians ſuam conceſſionem ait, quod non ſemel in vita, ſed quoties opus fuerit, poſſit diſpenſare in irregularitatibus tantum originem trahẽtibus à cenſuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

c In 8. impr. fo. 61. et in 2. fol. 64. conceſ. 85.

Secundo eſt notandum, quod licet Eugenius Quartus ſupradictam conceſſionem fecerit fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius Secundus eam cõceſſionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo tomo in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

Tertio eſt notãdum, quod ad gaudendum ſupradicta cõceſſione voluit Dominus Papa. *Quod ſinguli prædictorum qui ſufficientis literaturæ fuerint per vnum annum à tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint ſingulis ſeptimanis (impedimento ceſſante legitimo) ſemel ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum litania recitent ſiue legant: alij vero non ſufficienter literati alias orationes iuxta confeſſorum ſuorum arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit dicere teneantur. Et quod ſi fortè impedimento detenti in dictis anno & ſeptimanis orationes prędictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tũc alia ſeptimana ſequẽtis anni ſupplere teneantur.* Ita habetur in Monumentis *d* ordinum.

d In 1. impr. fol. 62. & in 2. fol. 65. conceſ. 86.

Aduertendum tamẽ, quod idem Eugenius Quartus Pontificatus ſui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendas Nouẽbris. *Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in monaſterio Sanctæ Mariæ de Guadalupe conceſſit, vt poſſint authoritate Apoſtolica diſpenſare cũ fratribus profeſsis, cõuerſis, nouitijs perpetuo oblatis, & donatis ſuper quibuſcunque irregularitatibus eo modo quo cõceſſum eſt ſupra ab eodem Eugenio Quarto confeſſoribus Minorum, vt ſcilicet ſemel in vita poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus quocunque mõ contractis, exceptis tribus & poſſint etiã diſpenſare quoties opus fuerint in omnibus irrelaritatibus & cenſuris inaduertẽter & ignoranter incurſus.* Prout affertur in Compendio Diui Hieronymi. Qui Eugenius Quartus in ea facultate non poſuit onus dicendi dictas litanias. Et ſic per communicationem confeſſores ordinum Mendicantium habent id ipſum priuilegium. Licet enim tantum confeſſoribus Sanctæ Marię de Gaudalupe pro fratribus eiuſdem monaſterij fuerit primo cõceſſum; poſtea tamen per Piũ Quartum, & Pium Quintum fuit ad omnia ordinis monaſteria deriuatũ: cum ad petitionem inuictiſsimi Regis Philippi Secũdi omnia priuilegia vni monaſterio dicti ordinis conceſſa ad omnia alia eiuſdem ordinis per dictos Sũmos Pontifices fuerint extenſa, ſecundũ ea, quę latè diximus in hoc primo tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cum ſit priuilegiũ totius ordinis alijs ordinibus habẽtibus participationẽ ſuorũ priuilegiorum cõmunicatur.

Aduertendum inſuper, quod confeſſores ordinis Minorum de obſeruãtia poſſunt in articulo mortis diſpenſare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortè cõtraxerint exceptis tribus primo oppoſitis, prout conceſsit Sixtus IV. & habetur in monumẽtis, *e* & in Supplemento. Sed oẽs iſtæ conceſsiones ſuas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliã ampliorẽ deueniamus. Et ſic dico. *Quod per priuilegiũ S. Hieronymi in Hiſpania poteſt quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſari in foro*

e In Monument. in 1 impreſ. fol. 64. conceſſ. 13. & in ſuppl. fo. 9. conceſſ. 341.

con-

Digitized by Google

conſcientia à confeſſario per ſuperiorem deputato ſuper irregularitate quacunq; occaſione contracta. Et ait Collector Compendii Societatis, a quod ita habetur in libro priuilegiorũ dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigeſimo ſexto. Circa quam conceſſionem aduertit dictus Collector, quod communicatur omnibus ſuperioribus, & aliis confeſſariis, quibus ipſi eã commiſerint, præter quam in bigamia, in morte, in membrorum obtrũcatione, & enormi ſanguinis effuſione: quæ Præpoſito generali reſeruantur. Et loquitur collector ſecundum Societatis conſtitutiones, & literas Apoſtolicas, quibus vſum priuilegiorum poteſt generalis limitare. At in aliis Religionibus, vbi generales dicta conceſſione minimè vtuntur, quilibet confeſſarius, per ſuperiorem deputatus poteſt in his diſpenſare in foro conſcientiæ. Verum tamen eſt, quod non debent prælati hoc committere, niſi viris doctis & circunſpectis.

a Compen. Societ. ti. diſpen. §. 6.

Aduertit deinde, quod per Concilium Tridentinum b videtur ſublata facultas confeſſariis diſpenſandi in irregularitate prouenienté ex homicidio voluntario, ſed videtur quod poſſumus in foro cõſcientiæ vti hoc modo, cum in foro conſcientiæ ſint noſtra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iã a Pio Quinto reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Conciliũ, cum tantum loquatur de Epiſcopis, quibus non committit diſpenſatio nem irregularitatis homicidii voluntarii. Nos autẽ hic loquimur de prælatis regularibus, qui erga ſuos ſubditos maiorẽ habent authoritatem, quam Epiſcopi. Sed alia generalior ſuo modo eſt cõceſſio de qua in ſuperioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IV. *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus præſentibus & futuris, tam profeſſis, quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, nec non famulis, & ſeruitoribus prædictorum, & monialium Sanctæ Claræ, & Tertiarium & Tertiarijs, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere confeſſorem de eiuſmodi obſeruantia qui audita eorũ confeſſione diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortè contraxerint homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis.*

b Seſſ. 14. de reform. c. 7.

Circa quam conceſſionem aduertit Collector c Compendii Mendicantium, quod licet Sixtus Quartus non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet ſemper haberi: quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum; & quia idem Pius Quartus in quodam indulto facto prælatis ordinis Minorum ad diſpenſandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eiſdem ordinis Monumentis. d Vnde cum prælatis ad diſpenſandum cum bigamis negat facultatem, credendum eſt à fortiori eam confeſſariis in hac conceſſione negaſſe.

c Collector ti. abſolu. extra ordin. quoad fratres §. 5.

d In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 144. cõceſſ. 232.

QVAESTIO LXIII.

De confeſſariis, quoad facultatem diſpenſandi in impedimentis, & in votis, & in ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur Octo.

1 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis.*

2 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.*

3 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſæcularium votis diſpenſare.*

4 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint commutare vota ſæcularium.*

5 *Vtrum prædicti Regulares poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.*

6 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint diſpenſare, et commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.*

7 *Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, & diſpenſare vota pænalia.*

8 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, ut Magiſtri in Theologia.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum inceſtuoſis ad petitionem debiti.

Reſpondeo dicendo, quod ſecũdum ius cõmune, & conſuetudinem diſpenſatio horum caſuum Ordinarijs reſeruatur, ſecũdum ea, quæ tradit Nauarrus, at confeſſores Minorum regularis obſeruantiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis mariti cum conſanguinea vxoris intra quartum gradum, vel conſanguinei mariti cum ſuo vxore: & hoc per declaratio nem quandam à Iulio Secundo factam conceſſioni Martini Quinti pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij Quinti, viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera, Commiſſario generali curiæ Romanæ regularis obſeruãtiæ vigeſimo ſeptimo die Septẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, cuius tenor ſequitur, *Poſſunt dicti confeſſarij, ſi ſint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati ex commiſſione Prouincialis diſpenſare in foro conſciẽtiæ ad petendum debitum cum his qui conſanguineum, vel conſanguineam ſui coniugis poſt matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Ieſu, f & huius conceſſionis teſtimonium dat Veracruz g in ſpeculo coniugatorum, & doctiſſimus Palatius.

e Nauarr. in man. c. 22. nu. 94. 71. & 95.

Circa quod eſt notandum, quod poſt Concilium Tridentinum hoc priuilegium nõ eſt neceſſarium, quãdo fuerit copula carnaliter inter cõſanguineos extra ſecundum gradum. Quia cum ex huiuſmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos, non verſatur aliquod impedimentum, & per conſequẽs poſſunt coniuges petere debitum abſque alia diſpenſatione. In quam opinionem inclinat Veracruz in ſuo ſpeculo cõiugatorum, quam ſequitur nouiſſime Gutierrez, & in hanc ſententiam inclinat Nauarrus, & eam tenẽt multi Theologi, & Iuriſperiti, & eſt longè probabilior quam contraria aliquorum Theologorum, & Iuriſperitorum, ſecundum Petrum Ledeſmium. Eandem ſententiam tanquam manifeſtam ex decreto Concilij Tridentini ſequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quod, ita conſulti tenuerunt magiſtri Sacramenticæ, & Compluti, & Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis. Et eandem opinionem ſequitur Blancus Archiepiſcopus Compoſtellæ. Et probatur noſtra ſententia: Maritus enim cognoſcens conſanguineam vxoris ſuæ extra ſecundum gradum non prohibetur petere debitum ratione inceſtus præciſe, ſi enim ratione inceſtus præciſè prohiberetur petere debitum prohiberetur etiam illud petere cognoſcendo aliquam ſuã conſanguineam, verbi gratia, matrem aut ſororem ſuam, hoc autem nullo iure diffinitur, ergo prohibetur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione inceſtus cognoſcendo aliquã conſanguineã vxoris ſuæ.

f In comp. Societ. tit. diſp. §. 8.

g Veracruz in ſpecu art. 21. de imper. inceſt. in fin. Bala. in 4. d. 32. diſp. 2.

Hæc

Digitized by Google

uatis. Et affirmat hoc haberi an Compendio Benedictinorum Valliſoleti, pagina quadrageſima quinta, & ſequenti. Et in Compendio priuilegiorum Sancti Hieronymi *a* habetur, quod poſſunt etiam confeſſores Mendicantes & alij priuilegijs eorum gaudentes, cum omnibus ſuper votis Epiſcopo reſeruatis quoties opportunum fuerit diſpenſare. Et refertur ita conceſſum eſſe per Eugenium Quartum congregationis Sancti Benedicti Hiſpaniæ numero vigeſimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a Compen. D. Hieron. tit. diſpenſat. in ſacram. pœn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum poßint commutare vota ſæcularium, dicti confeſſores Regulares.

RESpondeo dicendo, quod confeſſarij Mendicantes poſſunt commutare omnia vota exceptis vltra marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compoſtella, caſtitatis & religionis. Ita refertur in Compendio *b* Societatis IESV fuiſſe conceſſum à Paulo Tertio ipſius Societatis confeſſoribus legitimè approbatis. Quod indultum ego vidi ſub ſigillo authentico in collegio eiuſdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod ſupradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius Tertius decimus ad vota iurata, dummodo, commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, ſi quis voueat, aut inter Deo dare calicem huic monaſterio. Si nomine monaſterij tale votum non eſt acceptatum. Poteſt enim ex commutatione Epiſcopi alteri monaſterio, aut pio operi applicari, vt cum communi tenet Nauarrus. Quia in hoc caſu non eſt ius quæſitum monaſterio: ſed Deo: & poteſt Dei vicarius moderare reſtitutionem Deo debitam, non vero ita poteſt moderare reſtitutionem debitam homini prout aduertit Paludanus.

b Comp. Socie. tit. comm. §. 1

Et idem conceſſum fuit quantum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio Quarto Monachis congregationis Sancti Benedicti ad audiendas confeſſiones deputatis ab ipſorum prçlatis, vt poſſint omnia uota cõmutare, præter ea, quæ ſuæ Sanctitati ſunt reſeruata, prout refertur in Cõpendio *c* Mendicantium in ſecunda impreſſione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eundẽ Eugenium Quartum anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, kalendis Iulij hoc congregationis Sanctæ Iuſtinæ confeſſoribus indulſiſſe. Et refertur etiam Iulium Secũdum id ipſum conceſſiſſe congregationi montis Oliueti anno Domini milleſimo quingenteſimo, Pontificatus ſui anno quarto.

c Comp. Mendi. tit. diſpenſa. §. 29. Cõp. D. Hieron. tit. diſpenſ. in ſacram. pœn. per commu. §.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confeſſores poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.

RESpondeo dicendo, quod iuxta conceſſionem factam confeſſarijs Societatis IESV à Paulo Tertio, qua ipſis indulget, vt poſſint vota etiam iurata commutare, nõ eſt dubium quod confeſſores Mẽdicantes, & alij communicantes cum priuilegio Societatis, poſſint commutare etiam iuramenta, quæ non ſunt in præiudicium alicuius tertii. Si enim ipſis conceditur commutatio votorium iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur à fortiori ipſis conceditur commutatio iuramentorum, in quibus una tantum adeſt obligatio, dubium eſt, Vtrum hoc tantum intelligatur in iuramentis votiuis? Et videtur quod ſic. Quod. ſ. conceſſa authoritate ad diſpenſandum in votis, non propterea cõcedatur facultas ad diſpenſandum in iuramentis, prout tenet Nauarrus *d* allegans in ſuũ patrocinium Diuũ Thomam. At contraria opinio à variis doctiſſimis defenditur, & eam tenet Sotus, *e* & Directorium curatorum. Cum iuramẽtum votiuum ſit realiter votum.

d Nauarr. in Manu. ca. 27. num. 257. D. Thom. 2. 2. q. 89. art. 8.

e Sot. li. 8. de iuſt. q. 11. art. 9. pa. 688. Directi. c. 15. fol. 172.

Nec obſtat ratio in cõtrarium adducta à Nauarro ſcilicet, quod in voto vnica tãtum eſt obligatio, in iuramento autẽ duplex inuenitur. Tum, quia iuramentũ ligat, quia eſt ſacra rei atteſtatio rõne reuerentiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et ſic diuerſo modo obligant uotum & iuramentum. Hç. n. rationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promiſſionis, ſcilicet voti & iuramenti, ſed tantum continetur vnum uinculum iuramenti, ſcilicet, promiſſorii. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor ſupradicta duo uincula reperiri. Et ſic tenet Henriquez. *f* quod conceſſa facultate ad commutandum & diſpenſandum in votis, nõ conceditur facultas ad commutãdum & diſpenſandum in votis iuratis. Et licet in iuramento. & voto diuerſç rationis cõtineantur obligationes, hæ tamẽ diuerſæ rationes nõ impediunt, quo minus id quod conceditur voto concedatur etiam iuramento votiuo cũ ſupradictæ rationes proportionẽtur inter ſe.

f Henr. lib. 7. de indul. cap. 30. num. 5. in glo. lit. y.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeßores regulares poſſint diſpenſare, & commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.

RESpondeo dicendo, quod aliqua ſunt vota reſeruata Sedi Apoſtolicæ, in quibus aliquando Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vrgente neceſſitate id poſtulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summũ Põtificem, aut eius habentem authoritatem nõ poteſt haberi acceſſus, vt poſt Syluestrum tenent Soto, *g* Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo poſſunt diſpenſare in voto ſimplici continentiæ, quando eſt periculum, & ſine ſcãdalo ad Papam non poteſt haberi recurſus. In hoc tamen, & in aliis votis Papæ reſeruatis non poſſunt commutare, & diſpenſare Mendicantes cõfeſſarij. Licet enim poſſint commutare & diſpenſare in omnibus votis Epiſcopo reſeruatis, hoc intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, in quibus videtur electa induſtria perſonæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas. *h* Felinus, & Alphonſus de Azeuedo. In his enim uotis, ne iugum Chriſti & Eccleſiæ durum videatur, ex benignitate quadam ſequentes ſacros Canones hoc Epiſcopo Doctores conceſſerunt de eorum prudentia & ſolertia confidentes. Et ſic ad confeſſores, de quorum ſolertia & iudicio non tantum confidunt noluerunt prædictã facultatem? & alias ſimiles extendi.

g Sot. lib. 7. de iuſt. q. vlt. ar. vlt. Na. c. 12. nu. 76. Cord. lib. 1. quæſtio.

h Abb. in ca. verum nu 9. de for. compe. Felin. in c. cũ te num. 17. de reſc. Azeud. ad curiam Piſanam. lib. 1. c. 6. axe. n. 11.

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, aut diſpenſare vota pænalia.

RESpondeo dicendo, quod ille qui vouet ieiunare ſub pœna, quod non ieiunando ſeruabit per-

petuo

petuo caſtitatem, certum eſt, quod ante quam ieiunium tranſgrediatur poteſt commutare votum ieiunandi, & poteſt in eo etiam diſpenſari à dictis confeſſarijs, cum votum ieiunãdi minime ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & commutatio aut diſpenſatio ieiunandi voto, etiamſi non ieiunet, minime tenetur ſub ratione voti ſeruare caſtitatẽ. Sublato enim principali voto, ſublatum eſt etiam acceſſorium, id eſt votum pœnale perpetuæ caſtitatis. Attamen ſi antequam diſpenſetur, aut commutetur votũ principale ipſum tranſgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale caſtitatis, prout tenent communiter Doctores, & patet ex traditis à Nauarro, *a* & ab Alcocer, in quo voto ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare. Imo neque poteſt commutari per quodcunque priuilegium non concedens expreſſe commutationem illorum votorum, quæ ipſi Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, prout tenent grauiſſimi Doctores, inter quos ſunt Soto, *b* & Couarruuias. Et hanc opinionem ſequutus ſum in noſtra explicatione Cruciatæ & in noſtra Summa confeſſorũ contrariam ſequutus ſum ſententiam. Et hanc ſequitur *c* Medina, & tenent Cordua, & Aragon. Quorũ principale fundamentum eſt, quia votum caſtitatis, & religionis tunc Summo Pontifici reſeruantur, quando voluntariè ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ adeſſe continentem, ab aliquo fiunt; ſicut contigit in votis pœnalibus, de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc, vt probabiliſſimam amplectendam ſententiam. Et eam vt probabiliſſimam tenuerunt illi præclari viri ex familia prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioannes de Gueuara, & Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Auguſtini religione, prout refert Henriquez. *d*

a Nauar. in manu. ca. 12. nu. 41. Alcoc. in ſua ſumma cap. 16.

b Sot. lib. 6. de iuſt. q. 1. art. 1. Couar. in c. quamuis pactũ § 2 nu. 12.

c Med. in Sũma f. 48. col. 2 Cord. de caſi q. 51. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. pag. 1043

d Henriq. li. 7. indulg. 30. nu. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt magiſtri in Theologia.

RESpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius emanãt à Sede Apoſtolica reſcripta quorum executio committitur alicui ſacræ Theologiæ Magiſtro, vt ſcilicet, ipſas aperiat, & iuxta earũ tenorem diſpenſat impoſita pœnitentia ſalutari, quarum ſignacula, alij, qui non fuerint in ſacra Theologia Magiſtri minime poſſunt aperire: *Sed poſſunt ſacerdotes Societatis Ieſu deſignati per præpoſitũ generalem, aut de eius licentia per alios ſuperiores Societatis, & à locorum Ordinarijs approbati, vel approbandi, etiamſi nullo gradu ſint inſigniti aperire literas ſacræ pœnitentiariæ deſtinatas Magiſtris in Theologia vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis confeſſionibus recurrentium ad ipſos, impoſita illis pœnitentia in literis expreſſa, vel de iure infligenda eos abſoluere, ac in foro conſcientiæ quaſcunque ſibi verbo, vel ſcripto commiſſas abſolutiones diſpenſationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere, et exequi.* Ita Gregor. XIII. conceſſit dictæ Societati, & ſuperioribus prout refertur in cõpẽdio Societatis. *e* Cuius Collector ibi aduertit, quod ad hanc facultatem aperiendi literas, deſignantur omnes ſuperiores, alias approbati, iuxta hanc conceſſionẽ, & omnes alij cõfeſſarij, quos ipſi ad id deputauerint, quę deſignatio à Patribus generalibus debet fieri in alijs religionibus, vt hac gratia poſſint gaudere eorum confeſſarij. Si enim non deſignatur ipſa minime vti poſſunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritum, & inane tanquã quid factum à non habentibus poteſtatem. Et aduertant ſuperiores, quod in hac deſignatione tenentur eſſe maxime circunſpecti: non enim tantum negotium niſi doctis & expertis confeſſarijs eſt committendum.

e Compen. Societ. tit. confeſſarius. § 3.

Alia circa hanc materiam vide in noſtra Summa confeſſorum. Hæc enim adducta ſunt, vt priuilegia circa hoc ſicut decet explicentur.

QVAESTIO LXIV.

De conſecratione Virginum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum Virgines in monaſterio conſecrentur.*
2 *Quis poteſt dare velum ſeu Virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur.*
3 *Vtrum illa quæ occultè virginitatem amiſit debeat vt Virgo conſecrari.*
4 *Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſſit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monaſterio conſecrentur.

REſpondeo dicendo, quod ad veram explicationem conſecrationis Virginum, ſciendum eſt cum Paludano *f* quod velum, ſcilicet nigrum eſt quintuplex. Primũ eſt profeſſionis, quod fœminis datur decimo ſexto anno completo, & hoc portant in religione omnes profeſſæ ſiue virgines, ſiue viduæ. Secundum eſt conſecrationis, quod datur anno vigeſimo quinto ætatis, vt tradunt ſacri Canones. *g* Tertium eſt ordinationis, quod ſecundũ Canones *h* datur anno quadrageſimo, quæ ideo Diaconiſſa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod alijs non licet. Vnde Epiſcopus dat ei facultatem ad tangendum breuiarium, in quo ſunt homiliæ de Euangelijs in matutinis, quod quidem adhuc ſeruatur in eodem officio Miſſæ, ſed non conſueuit dari velum in hoc neque expectari illa ætas, ſed ex communi conſuetudine hoc fit quando cõſecratur, ſeu velatur, quod etiam fit ante vigeſimum quintum annum: prout aſſerit Syluester. *i* Quartum eſt prælationis, quod Abbatiſſis quadrageſimo ætatis anno dabatur. *K* Hodie autem ex Concilio Tridentino, & ex declarationibus Cardinalium in minori ætate ad miniſterium Abbatiſſatus aſſumitur: prout *l* ſupra eſt ſatis dictum. Quintum *m* eſt continentiæ, & obſeruationis, quod eſt viduarum, & poteſt etiam dari virginibus, licet virginale non poſſit dari viduis etiam ex diſpenſatione ordinarij, prout dicitur iure. *n* Et ſecundum communiter Doctores, non omnes Virgines ſunt conſecrandæ ſeu conſecrationis velo velandæ, ſed ſolum religioſæ profeſſæ tria vota eſſentialia in religione probata. Imo non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium, neque quædam aliæ conſecrantur ab Epiſcopo.

f Palu. in 4. d. 38.

g 20. q. 1. cap. placuit.

h 27. q. 1. cap. Diaconiſſam.

i Sylu. v. conſecr. nu. 1.

K 20. q. 1. c. de viduis.

l Supra quæſ.

m 27. q. 1. nidua.

n 20. q. 1. cap. de votis.

ARTICVLVS II.

Quis poteſt dare velum ſeu virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum Archidiaconum poſt Paludanum velum continentiæ,

ſeu

Digitized by Google

ſeu viduarum dari poteſt etiam à ſacerdote, vt ait quædam gloſſa.*a* Imo etiam vidua per ſe ipſam hoc accipere poteſt ab altari facta profeſſione coram ſua prælata: velare autem virgines nullus poteſt niſi Epiſcopus, vt decernunt ſacri Canones, *b* quia ipſe eſt quaſi paranymphus deſponſans Virgines Chriſto. Imo ait Syluester, *c* quod hoc Epiſcopus non poteſt committere non Epiſcopo, quia hoc eſt conſecrationis, & ordinationis Epiſcopalis, vt ſacri Canones *d* innuunt. Ex quibus inquit Syluester, apparet quod prælati mendicantium ſuas moniales velantes cum Epiſcopali ſolemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, niſi hoc habeant ex conceſſione Papæ, quia vſurpant officium Epiſcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas *e* dicens, quod Virgines per ſolum Epiſcopum conſecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apoſtolicum, virtute cuius poſſint regulares ſuas moniales conſecrare prædicto modo.

a Glo. in c. vidua a. 27. q. 1.
b 30. q. 1. c. de viris.
c Syl. v. conſecratio.
d De conſecr. Eccleſ. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4. d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occulte virginitatem amiſit debeat vt virgo conſecrari.

RESpondeo dicendo, duplicem eſſe virginitatem. Quædam enim eſt mentalis, id eſt, animæ tantum; alia vero dicitur materialis, & materialis rurſus eſt duplex vna quæ in nõ apertione clauſtri virginalis conſiſtit, alia vero in feminis reſolutione abſque ſignaculi virginalis apertione, quo ſuppoſito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotieſcunque virgo in aliquod peccatum carnis mente tantũ, vel aliquo actu abſque pollutione incidit, & hæc recuperabilis eſt per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo conſecrari vel velari poteſt.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quacunque feminis voluntariam & mortalem pollutionem, vel clauſtri virginalis cum peccato mortali apertionem etiam non ſequuta pollutione, vnde ſequitur quod illa virgo quæ poſteà eſt paſſa vim non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim paſſa quantum ad hunc effectum quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino diſſentit: alioquin ſi per vim adducatur, vt metu adducta conſentiat volens ſtuprata eſt non inuita, voluit enim illud, quod in ipſa agitur, vt viuere poſſit.

Tertio dico, quocunque modo publice, vel ſecreto pollutione ſequuta vel nõ, virgo ſuam amiſit virginitatem corporalem vel materialem peccando mortaliter minimè eſt conſecranda vel velo conſecrationis velanda.

Quarto dico, quamuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen conſecranda non eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, ſcilicet, de ſua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos canones *f* prout melius omnibus tradit Aluarus Pelaius *g* ſic dicens, fœmina quæ litercunque corrumpatur inter virgines non conſecratur, & tradit etiam Nauarrus.

f Ca. illa. 32. q. 5. ca. vlt. 15. q. 1. c. atutini 26. diſt.
g Pel. de plãc. Eccl. cap. 48 col. 21. Nau. in man. c. 16. nu. 3.

Difficultas autem articuli conſiſtit in hoc vtrum virgo quæ occultiſſime virginitatem amiſerat per quandam forte pollutionem voluntariam teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire, vt ſic reuelato non ſit conſecranda tanqua virgo: cui dubio reſpondetur quamuis occultiſſima ſit huius virginis virginitatis amiſſio peccat grauiſſime conſecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma, *h* & tenet Armilla, & Soto, & minimè eſt in iſto caſu conſecrationis velo velanda. Syluester, *i* & alij quos refert Maiolus dicũt poſſe Epiſcopum hanc monialem deludere quæ conſecrari vult, ſcilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omiſſis ſolis ſubſtantialibus verbis ac factis mutando verbum virginitatis in verbum caſtitatis, & hanc ſententiam allegando pro ſua parte D. Thomam, tenent Doctores *K* communiter, tenet etiam doctiſs. Nauar.

h D. Thom. in 4. d. 38. Arm. v. conſecr. vir. Sot.
i Syl. vbi ſup. num. 2. Maiolus li. 1. de irregu. cap. 29. nu. 32.
K Doct. cõtra Nau. l. 3. cõſil. tit. de regul. conſ. 91.

Sed licet ab hac opinione communi non recedat Viualdus in ſuo aureo candelabro contra ipſam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponuntur modum. Primo quia hæc monialis videtur malefacere manifeſtando peccatum ſuum extra confeſſionẽ, tenetur enim quis propriam, & proximi famam ſeruare, ſed hæc ratio nõ concludit: licet enim quis non ſit dominus ſui corporis, eſt tamẽ dominus ſui honoris, & famæ. Et ita non peccat ſuum peccatum extra confeſſionem reuelando præcipuè in hoc caſu, vbi de conſecratione agitur, vbi propter vitandum ſcandalum non ſunt violanda Eccleſiæ ſacramenta, neque etiam ſacramentalia, vt tenent grauiſſimi doctores. Secundum ipſius argumentũ eſt, quia quando concurrunt duo iura minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinum de ſeruanda fama, & ius poſitiuum, quod præcipit fieri dictas cõſecrationes tãtum virgini, & iuri diuino videtur potius ſtandũ, & ſic peccare illam ſe detegendo vel Epiſcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod ſolùm mutat nomen virginitatis in nomen caſtitatis: nam ad hoc reſpondeo quod aſſiſtẽtes moniales, & alij præſentes dictam mutationem intelligent.

l Viual. in c. 3. de Abbatiſſ. electio. nu. 35.

Non dubito huic argumento poſſe aliqualiter reſponderi, ſed ſi mea ſententia in hac parte aliquid authoritatis habet, non poſſum negare aliquam efficaciam hoc argumẽtum præ ſe ferre, & naturæ ſenſus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima ſui honoris infamia. Vnde reſolutiuè dico, quod ſi Epiſcopus ſciat in cõfeſſione dictum Monialis peccatum debet in conſecratione dicere hoc nomen virginitatis: ſi enim diceret, caſtitatis reus erit ſigilli confeſſionis cum indirectè ipſum frangant, & hoc tenẽt Paludanus, *m* & Nauarrus *n* propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam nobis modum dicẽdi, quo res hæc facilius & ſuauius peragatur dicendo, quod Epiſcopus poſſet pronunciare verba illa conſecrationis quæ virginem deſignant accipiendo illa intra mentem pro verbis caſtitatis & caſtitatem ſignificantibus: per quod excuſatur mendacium iuxta latè tradita ab eodem Nauarro *o* ſcandalum tam efficax euitatur, denique Epiſcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere poſt hac habendæ, non vero de virginitate habita. Quando autem viduæ conſecrantur cum hic non immineat periculum propoſitum nemini eſt dubium quod nomen ſignificans virginitatem in nomen ſignificans viduitatem & caſtitatem eſt commutandum, prout idem Nauarrus determinat. *p*

m Pal. vbi ſu.
n Nauar. l. 3. conſil. tit. de ſtat. monach. conſi. 1.
o Nau. c. 21. num. 42. & c. 18. nu. 61. & 3. c. pia aures.
p Nau. in d. c. conſil.

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velut prælationis poſſit accipere.

RESpondeo dicendo, quod corrupta abſque diſpenſatione non poteſt eſſe Abbatiſſa, prout in multis

Digitized by Google

multis iuribus *a* & eorum Gloſſis continetur, tenẽt Cardinalis Capella Toloſana, & Quintilianus Mãdoſius ait, quod diſpenſatum fuit tempore Lappi Caſtellionei, ſeu diſpenſari mandatum fuit cũ Abbatiſſa, quod non obſtante quod tempore ſuæ profeſſionis corrupta eſſet per vim, eius promotio valeret per inde ac ſi dicto tempore fuiſſet virgo, prout videre eſt in quadam Lappi allegatione ſexageſima prima poſt principiũ verſiculo, *eſt enim per dictas literas*, & poſt numerum quintum, verſiculo, *nam edictum fuit.*

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cum corrupta quidquid dixerit Archidiaconus, *b* veritas eſt pro parte negatiua, & quod alius à Papa diſpenſare non poſſit, vt concludit Calderinus: *c* tum quia etiam Epiſcopus non poſſet diſpenſare ſi notoria eſſet corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod ſequitur Selua. Vnde tutius eſt tenendum, quod alius à Papa diſpenſare non poſſit. Et ſi corruptæ huiuſmodi diſpenſatio concedatur non niſi ex magna cauſa hoc fieri debet cum contra non virginem exclamet Propheta Eſaias *d* dicens, *deſcende, ſede in puluere virgo filia Babylonis, ſede in terra non eſt ſolium filiæ Chaldæorum; quia vltra non vocaberis mollis, & tenera.* Exclamat etiam Amos *e* Propheta dicens, *Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam.*

a Cap. ſi quis nouam. §. nolumus peccatricem. 1. q. 7. gloſ. in c. quomodo v. obligatur. 31. q. 1. & in Clem. §. fin. ſtatuimus v. rationabilis. & ibi Card. nu. 4. & ſeq. q. 10. & ſequen. de ſtatu. mon. Capel. Theloſ. 292. incipit fuit quæſitum Mando. deſignat gra. ſi. diſpenſatio pro corrupta ad Abbatiſſarũ. fol. 81.
b Archid. in §. indemnitatibus de elect. lib. 6.
c Cald. conſi. 3. in fi. q. 11. de ſtat. monach. Feli. in ca. meminim. nu. 4. de accuſ. idem in c. ar. ſi cleri. §. de adul. ver fin. vbi Decius n. 10. de iud. Selua de benefic. 4. q. 7. nu. 7.
d Eſai. 17.
e Amos. 5.

QVAESTIO LXV.

De conſeruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Quis ſit conſeruator iudex.*
2 *Quis poſſit conſeruatorem dare, & quis poſſit dari.*
3 *Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.*
4 *Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.*
5 *Vtrum nominato in cauſa conſeruatore poſſit pro eadem cauſa alius nominari.*
6 *Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim in qua fuerint deputati.*
8 *Quid ſit agendum ſi monaſterio habenti diuerſa mẽbra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis.*
9 *Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare.*
11 *Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.*
12 *Vtrum conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.*
13 *An religioſi poſſint conuenire pro debitis ciuilibus coram conſeruatoribus.*
14 *Vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientium.*
15 *Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorẽ contra doctorem, aut Scholarem habentes conſeruatorẽ Apoſtolicum & contra alios regulares.*
16 *Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.*
18 *Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij.*
19 *In quam pœnam incurrunt conſeruatores ſuam excedentes poteſtatem.*
20 *Vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus vt ſuã tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit conſeruator iudex.

Reſpondeo dicendo, iure canonico *f* eſſe permiſſos conſeruatores iudices, & iurã partitarum eos etiam admittunt, de qua materia agunt, Anchar. & communiter ſcribentes, & aliqua tradit Salze. in ſua practica criminali canonica, Iaſon, & D. Antoninus. Conſeruator autem ſignificat Deum Opti. Max. qui in ſacra *g* Scriptura conſeruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala, ſed in tentatione Deus illum conſeruabit & liberabit à malis.* Quam veritatem recognoſcẽs Dauid *h* Rex, humiliter Deum precabatur dicens, *conſerua me Domine quoniam ſperaui in te.* At de iure poſitiuo conſeruator tentatorem ſeu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miſerabilium perſonarum eſt Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus *i* patet, & iſti ſunt conſeruatores ordinarij, alij autem ſunt conſeruatores iudices delegati, & ſic morte cõcedentis extinguuntur, prout dicitur in iure. *K* Sed videtur, quod hic vſus conſeruatorum non poſſit ſuſtineri, quia iure *l* canonico conſtitutum eſt ne dentur iudices generales.

At reſpondetur vſus conſeruatorum maximè regimini reipublicæ conuenire ad prætorem enim ſpectat tueri quem in ſua poſſeſſione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *m* colligitur, & ſi hoc pertinet ad quemcunque iudicem principaliter debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura *n* proclamant, vnde cum Reges, & Pontifices hæc per ſe ipſos non poſſint efficere delegant pro neceſſitatibus occurrentibus iudices quoſdam delegatos vt ſic ipſi timeantur, & vnuſquiſque formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abſtineat iuxta tradita ab Ancharrano. *o*

Ad obiectionem autem in contrarium reſpondetur, illud ſolum habere locum in iudicibus inferioribus qui generales iudices dare prohibentur, ſed non ligat Papam, nec Regem, Papa enim, & Rex ſoluti ſunt legibus, vt canones *p* & iura decernunt, & ſic ſolus Papa poteſt conſeruatores dare, vt articulo ſequenti dicitur.

f Cap. 1. de offic. dele. lib. 6. L. 1. tit. 8. p. 1. Anch. & alij in d. c. 1. de officio deleg. lib. 6. Salzed. c. 3. pag. 10. Iaſ. cõſi. 145. vol. 4. D. Antonin. de excom muni. c. 39.
g Eccleſ. 15. & 33.
h Pſal. 15.
i l. vni. C. quãdo Imper. inter pupil. vel iudices ca. ex parte, D. & c. ex tenore de for. compet. ca. ſignificantib. de offi. deleg. cap. licet de cauſis.
K Cap. fin. §. officiũ de offic. deleg. lib. 6.
l cap. ad hæc de reſcript.
m le. 1. ff. ne vis fiat d. l. æquiſſima. ff. de vſufr.
n Ca. principes ſæculi. ca. adminiſtratores. ca. regum officium. 23. q. 7.
o Anchar. in c. 1. de offic. de leg. lib. 6.
p ca. propoſuit de cõceſ preb. l. princeps. ff. deleg.

ARTICVLVS II.

Quis poſſit conſeruatorem dare, & qui poſſunt dari.

Reſpondeo dicendo, quod Archid. *q* tenet alium à Summo Pontifice poſſe conſeruatores concedere, at contrarium tenent Ioannes Andræas *r* Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminem præter Papam, etiam ſi ſit eius à latere delegatus poſſe conſeruatorem dare.

Conſeruatores autem ſolum Epiſcopi deputantur Abbates & in dignitate Eccleſiaſtica in Eccleſijs cathedralibus vel collegiatis conſtituti, vt colligitur ex iure, *ſ* vbi notat gloſſa, ſed quoad canonicos cathedralis Eccleſiæ contrarium ſentire vr̃ Speculator. At re vera tenet, poſſe cõſeruatores iſtiuſ-

q Archid. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. n. 1.
r Andr. in ca. fi. de offi. dele. li. 6. nu. 2 Anch. eo. 2. Fra. nu. 2. Dominicus in d. ca. nu. 2.
ſ cap. fin. & re ſpon. vbi gloſ. penul. de offic. deleg. lib. 6.

ait

ait enim, quod hodie nullus poteſt eſſe cōſeruator niſi ſoli Epiſcopi, Abbates, canonici Eccleſiarum cathedralium præſertim in dignitate conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, exprimit caſum minus dubitabilem, & importat caſus magis dubitabiles, & in eis vult idem eſſe, vt tradunt leges, *a* mens igitur Speculatoris fuit quod canonici Eccleſiarum cathedraliū in dignitate aliqua conſtituti abſque dubio conſeruatores creari poſſint, & non ſolum illi dignitatem habentes, verum & alij ſimplices canonici, ſed quid velit Specul. veritas eſt loquendo ſecundum terminos iuris communis, quod canonici non conſueuerunt eſſe conſeruatores, prout reſoluit Quintilian. *b* Mandoſ. D. xi ſecundum iuris communis terminos: nam ſecundum priuilegia regularibus conceſſa, aliter eſt dicendum, vt ex infra citandis bullis apparebit. Et ſic ait Marcus *c* Antonius Cuccus, quod Eccleſiæ cathedralis canonici dignitatē quidem nullam habent, ſed his tantum qui in dignitate ſunt plerùmque comparari poſſunt, vnde & Summus Pontifex cauſa eis delegare ſolet, vt ex iure *d* patet, quoad rectores autem ſimplices eccleſię, ait idem author, quod quamuis interdum aliquam iuriſdictionem habeant non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas. *e* & ideo iudices conſeruatores minime poſſunt nominari.

a l. ſ. §. pater maximè.

b Mandoſ. de ſignat.

c Cuc. li. 2. de iuſt. maior.

d c. ſtatutum 22 reſc. lib. 6.

e Abbas in c. cu contingat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.

RESpondeo dicendo, quod de iure poſitiuo cōſeruatores deſtinantur ad defenſionem miſerabilium perſonarum, prout in 1. articulo huius quæſtionis dictum eſt. Miſerabiles autem perſonæ nō ſunt plebeii prout notat Petrus *f* Gregorius, ſed ſecundum Innocentium *g* & Hoſtienſem ſunt cæci & alii perpetuo morbo laborantes, & ſecundū eūdē Hoſtienſem ſunt Pauperes pupilli, & viduæ, & huiuſmodi, & ſecundū alios etiā ſenes, & decrepiti, & religioſi, & generaliter omnes quos naturaliter miſeremur propter fortiū iniurias prout tradit Panorm. *h* explicās, hoc eleganter, ideo Summi Pōtifices religioſos, tum propter profeſſionē paupertatis; tū propter cultum diuinum, cui ſunt deſtinari, tum propter clauſuram monaſticam cui ſunt adducti ſummis ſunt proſequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedāt ſecularium, & eccleſiaſticorū, ſed ſine ſtrepitu omni appellatione remota quidquid ad eorū perſonas bona & iura cōducit defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis conſeruatores concedunt, & ſic cōceſsit Sixtus IIII quod Minoritas *i* & quoad Carmelitas, K & quoad Prædicatores *l* & quoad Auguſtinienſes. *m* *Mandauit enim quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ vel alterius cathedralis eccleſiæ canonicis per vniuerſum orbē qui per Guardianos & fratres ordinis Minorum, ſeu Syndicos Romanæ Eccleſiæ prædicto ordini deputatos requiſiti fuerint quatenus per ſe vel alium, ſeu alios & vos & quando opus fuerit ſolemniter publicent eorum priuilegia & eiſdem ac illorum domibus & profeſſoribus efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum, & conceſſionum huiuſmodi gaudere non permittentes per quoſcunque indebite moleſtari.*

f Greg. ſinta. iur. 2. p. c. 18. nu. 19.

g Innoc. in ca. ſignificant.

h Panor. vbi ſupr.

i Habetur in monum..

K *In 2. impr. fo. 189.*

l in 2. imp. fo. 241.

m in.. impr. fo. 251.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quòd canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Eccleſiæ poſſunt modo eſſe conſeruatores, nec obſtat, quòd Leo X. prout habetur in Supple. *n* in Concil. Later. ſtatuerit, vt conſeruatores debeant eſſe in dignitate conſtituti nullam de canonicis mentionem faciendo, & concilium Lateranenſe omnia in contrarium priuilegia reuocauerit. Nam reſpondetur, quòd ex conceſſione Pii V. per Gregorium XIII. edita. *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus quam in criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint ſiue rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, necnon alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, Canonicos, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarios Archiepiſcoporum, et Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet conſtitutos cōtra quaſcunque communitates, & collegia huiuſmodi in ſuos cōſeruatores, et iudices ordinarios aſſumere poſſunt.* Ita habetur in Compendio *o* Societatis.

n Suppl. fo. 17 nu. 83.

o Comp. Societ. cōſeruator. §. 1.

Ex his priuilegijs quoad regulares ceſſat magna difficultas, an ſcilicet officiales Epiſcoporum poſſint eſſe iudices conſeruatores militiarum, vel religionum, cum enim ſecundum *p* ius commune videatur tantum deputari poſſe conſeruatores Epiſcopos, vel eorum ſuperiores, ſeu Abbates aut dignitates, vel perſonatus obtinentes in Eccleſijs cathedralibus; vel collegiatis, cum officiales huiuſmodi nullam habeant in eccleſia cathedrali dignitatem vt notum eſt, aſſerendum videtur ipſos conſeruatores minimè conſtitui poſſe. Quod confirmatur, nam iuriſdictio conſeruatorum eſt odioſa, cum deroget ordinariæ iuriſdictioni, & ideo non eſt extendenda extra caſum in quo conceditur, vt dicitur in iure. *q* Quod etiam confirm. cum enim controuerſum eſſet, an officialis Epiſcopi poſſit conſtitui iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis, *r* emanauit conſtitutio *ſ* Clementis, quæ declarauit, poſſe officialē eſſe iudicem delegatum, dummodo nō ſit foraneus. At maior difficultas verſabatur in conſeruatore, cū ius requirat, quod habeat dignitatem, vel perſonatū in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen conſtitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc caſu magis dubio: ergo dicendum eſt non poſſe officiales Epiſcoporum eſſe iudices conſeruatores. Quā ſententiam probat gloſſa quędam, *t* quam poſt alios ſequuntur Antonius de Butrio, Ancharanus, Barbatia, Bonifacius, quos refert Gomez. Contrariam tamen ſententiam tenet præfata gloſſa *u* quam ſequūtur Ioannes de Ligniano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam ſententiam ſequuntur Pauinus, Guido Papæ Richardus, & late defendit Iacobus Scrocius, quæ ſententia vſu recepta eſt, vt conſtat ex Guidone; & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

p c. ſi. de offi. de leg. li. 6.

q Cap. quāuis de preſb.

r Cap. ſtat. de reſer. in 6.

ſ Cle. et ſi prīcipalis de reſcrip.

t Gl in d. Clemen. v. delegatus in 1. op. Butrius. Anc. n. 6. Bon. 38. & Gomez.

u Gle vbi ſu. Io. & Car. ibi Pauin. de pōt c. ſede vac. 2. p. q. 10. n. 16. Guido deciſ. 147. Ric. reſ. 52. n. 33. co. 1. inter conſ. Monoch. Scroc. de pic. gen lib. 2. q. 27.

Secundo eſt notandum circa eandem conceſſionem, quod Priores Mendicantiū, & Guardiani Minorum poſſunt eſſe iudices conſeruatores, qui ſecundum Geminianum *x* ſunt in dignitate conſtituti, & faciunt pro hac parte notata per Panormit. & Cardinalem, quod tamen locum non habet in Prioribus ordinis D. Benedictini, habentibus in eodem conuentu Abbatem, quia hi non habent dignitatem, ſecus de Prioribus, non habentibus Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit, hi enim ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, prout tradit Syluester, *y* & idem puto dicendum in Vicariis, qui pro aliquibus monaſteriis conſtituūtur, quæ monaſteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantium minimè nuncupantur. Licet tamen Syluester dicat, &

x Gem. in cap. nullus de ele. l. 6. Pau. in c. cauſam de ta di. & in ca. olim de mater. & ibi d. Car. in Cle. 2. de reſcrip.

y Syl. v. deleg. num. 3.

ſit communis opinio Guardianos fratrum Minorũ poſſe eſſe iudices conſeruatores, cum ſint prælati in dignitate conſtituti, hoc tamen non minimam patitur difficultatem, non quia ipſi non ſint in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, hoc enim nemo diffitetur, ſed quia eorum profeſſioni videtur repugnare: cum enim ipſi ſint mortui mundo, & nullum in particulari, neque in communi dominium alicuius rei poſſint habere, vt ordinauit *a* Clemens V. videtur, quod repugnat eorum ſtatui poſſe eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros, & hanc opinionem, quod non poſſint exercere officium arbitratoris etiam cum licentia ſuorum prælatorum, conſuluerunt Bal. *b* Alexan. & Socin. adeo vt dicat Alciat. *c* quæcunque arbitramenta ab ipſis facta eſſe nullius valoris, cum Clemens V. in fine ſuæ Clementinæ clauſulam appoſuerit prohibitiuam, & pœnalem reſpectu omnium quæ in ea conſtituerat, & affirmat hanc eſſe opinionem Baldi, Alexandri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in conſtitutione prohibitiua, & pęnali aliquid prohibetur actus contra factus redditur nullus, iuxta ea quæ Doctores communiter in iure *d* notant, quod a fortiori procedit quãdo ex arbitramento aliqua pars poteſt reclamare, prout in ſimili caſu tenet Decius *e* ſe conſuluiſſe cum Franciſco de Aretio, & licet Federicus *f* de Senis tenuerit religioſos propter honeſtatem tantum non poſſe eſſe iudices arbitros, quẽ ſequuntur Romanus, Felinus & Iaſon, hoc tamen dictum minimè procedit in fratribus Minoribus, cum hoc eis in declaratione ſuæ regulæ a Clemente V. prohibeatur. Non diffitentur tamẽ Federicus & alii, quod quando ex arbitramentis aliqui poſſunt reclamare ipſis religioſis vniuerſaliter non ſolum propter honeſtatem, ſed etiam propter eorum profeſſionem talia arbitramenta prohibentur.

a Cle. exiuis de paradiſo, de verbo ſign. iuncta gl. ibi verb. dixit.
b Bal. cõſ. 30. vol. 1. Alexã. conſ. 80. vol. 1 Soc. conſ. 99. vol. 2.
c Alc. de præſump. 3. præſ. 18.
d l. nemo martyres. vbi doctores. C. de Sacroſ. Eccleſ. l. Non dubium C. de legib.
e Dec. in c. determinus de iud.
f Feder. conſi. 281. incipit, factum tale. in fi. Rom. cõſ. 409. Fel. in d. c. determinus. co. 2. Iaſ. in l. patre furioſo. col. 4.

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus minoribus eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros & ego non inuenio alia verba, quibus id prohibeatur, niſi ſequentia, prohibendo enim quod pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, cum in huiuſmodi diſpoſitionibus & executionibus ſæpè ſæpius litigia & contractiones, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniãt, Clemens. V. in hæc prorumpit verba. *Veruntamen in exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit cum ex hoc ipſis circa bona temporalia nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur*: Hæc Clemens Quintus. Non deſunt tamen dicentes in prædictis verbis ſolum prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio cum circa bona temporalia ipſis nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio tribuatur, cũ hæc ſine litigio, & contrectatione pecuniæ nequeãt expediri, qui tamen aduertere debuerunt in verbis ſuperius allegatis, non ſolum ipſis prohiberi iuriſdictionem, ſiue actionem in iudicio circa bona temporalia, ſed etiam diſpenſationem circa eadem bona temporalia, arbitramenta autem circa ea bona non poſſunt expediri, neque concludi ſine dicta diſpenſatione diſtribuendo vnicuiq; quod ipſis iudicibus arbitris ſecundum Deum viſum fuerit conuenire, quod ſæpe ſęp:us ſine reclamatione partium fieri minimè poteſt. Quo ſuppoſito videtur dicendum, quod ipſi fratres Minores Guardiani minime eſſe poſſint conſeruatores pro alijs religioſis cum hęc ſine litigio non poſſint expediri, neque ſine diſpenſatione rerum temporalium & ſine compulſione debitorum ipſis monaſterijs poſſint concludi, & infra dicemus, quod coram conſeruatoribus poſsũt conueniri debitores monaſteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiue hanc tenere opinionem, cum contrarium teneant communiter expoſitores regulæ B. P. noſtri Franciſci, dicentes ipſis in dicta Clementina ſolum prohiberi actionem ad petendum in iudicio, & diſpenſationem bonorum temporalium extra iudicium, diſtribuendo aliqua nomine proprio, & nomine aliorum, ſicut faciunt executores teſtamentorum, conſtringendo, & compellendo debitores apud iudices ad ſolutionem debitorum. At non repugnat eorum ſtatui per dicta verba eſſe iudices conſeruatores, cum habere huiuſmodi iuriſdictionem proprietatem minimè includat ab eorum regula maximè prohibitam. Verũ eſt tamen quod in quadam conſtitutione generali noſtræ religionis conſeruatorias acceptare prohibentur, & hoc maxime conducit propter rationes ſuperius allegatas.

ARTICVLVS IV.

Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.

RESpondeo, quod multifariam multiſque modis Summi Pontifices religioſorum indẽnitati, fauorem beneuolum ſunt impartiti, & ideo non ſolum ſoliti ſunt, ipſis concedere conſeruatores iudices, ſed etiam ipſos conſeruatores ſub grauibus pęnis ad ipſam conſeruatoriam acceptandam aſtrinxerint. Iulius enim Secundus, vt habetur in monumentis. *g Statuit, vt quæcunque perſona, ſeu perſonæ, aliàs de iure capaces pro parte fratrum Minorum requiſitæ niſi legitimo impedimento detentæ fuerint iuriſdictionem & conſeruationem eorundem fratrum vigore priuilegiorum ſuorum ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*. Item Leo X. prout habetur in Supplemento, *h Habita informatione quod in aliquibus partibus multa grauaminia inferebãtur fratribus Mẽdicantib. ab Eccleſiaſticis perſonis ſpecialiter aſſerẽdo, quod confeſſi fratribus debitè præſentatis tenebãtur iterum eadem peccata confiteri ſuis curatis, & quod ſacramenta Euchariſtiæ & Extremæ vnctionis non poterant à fratribus miniſtrari illis, quibus ſine cauſa dicti curati recuſabãt huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſti fideles audientes miſſas diebus Dominicis & feſtiuis in Eccleſiis fratrum non ſatisfaciebant præcepto Eccleſiæ & alia multa conſimilia, dedit conſeruatores omnes Eccleſiarum prælatos diſtrictè eis præcipiendo, vt quandocunque requiſiti fuerint à fratribus prædictis non permittant eos moleſtari, aut grauari, ſed contra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia*, Et Innocentius VIII. *Conſeruatoribus electis & nominatis à religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit vt literas conſeruatorias acceptare teneantur, ne quid contra facere præſumant*, quæ conceſſio fuit facta Sanctæ Iuſtinæ congregationi, Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quinto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno ſecundo, ex quibus clarè colligitur dictos prælatos ſine legitima cauſa conſeruatorias repudiantes, cõtrauenire præcepto Apoſtolico, quòd in re tam graui exiſtimo ad mortale obligare, niſi aliqua cauſa legitima excuſentur.

g In 1. impr. fol. 40. & in 2. fol. 126. conceſ. 280.
h In ſupp. fol. 47. conceſ. 24.

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore, poſſit pro eadem cauſa alius nominari.

RESpondeo dicẽdo, videri quod non. Nam poſtquã lator, qui officium ſacræ pęnitẽtiæ dedit literas

Digitized by Google

literas ſigillatas directas diſcreto viro confeſſario per latorem præſentium ad introſpecta ſpecialiter eligendo, elegit vnum confeſſarium, non põt etiam de voluntate dicti confeſſoris eo dimiſſo, alterum eligere. Primo quia iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona ad perſonam, iuxta tradita in iure, *a* at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis cõtentos elegerint, & conſequenter eo ipſo, quo nominati fuerint electi videtur expreſſe ab ipſo illuſtriſſimo, ſummoq; pœnitentiario, ac ſi à principio ab ipſo eſſent expreſſi, & nullatenus poſſent alij eligi: ergo neque poſtea quam fuerint à partibus nominatim electi, & expreſſi. Secundo facit illa firma ratio, quod iuriſdictio delegata eſt iuriſdictio delegantis, iuxta quandam legem. *b* Et ita ad ipſum delegantem, cuius ipſa eſt, pertinet eam extendere, & non ad partes, neque ad iudices, quorum illa non eſt. Id enim quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, prout in *c* regula quadam iuris expreſſe continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet doctiſſimus Nauar. *d* Et ita videtur dicendum in noſtro propoſito, quod ſemel aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica nominata à dictis fratribus nõ poſſit pro eadem cauſa alia ab ipſis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iuriſdictionem, habeat immediate à Sede Apoſtolica: quam iuriſdictionem ipſi fratres non poſſunt alterare, etiam ipſo iudice nominato conſentiente. Et confirm. Nam Gregorius Tertius decimus, prout refert Capucinus, *e* omnibus regularibus conceſſit, vt in ciuitatibus Italiæ ſibi conſeruatores eligerent: coram quibus conuenirentur, & ſemel electos non mutarent, eorundemque nomina intra menſem Epiſcopis locorum ordinarijs indicarent: alioquin coram ipſis ordinarijs conueniri poſſint, declarauit ſacra congregatio Cardinaliũ ſuper Concilium Tridentinum in ſeſſione 7. cap. 14. Sunt enim conſideranda illa verba, *vbi ſemel electos non mutarent*, quæ maximè noſtram comprobant ſentẽtiam. Et ita in praxi audiui fuiſſe iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius. *f* Qui loquẽs de pluribus iudicibus diſiunctim de legatis ad vnam cauſam, dicit: Porro vno eorum negotium inchoante commiſſum alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Ex cuius decretalis deciſione comprobantur & limitantur ſuperius reſoluta, ſcilicet, quod vno conſeruatore acceptante, & inchoante, non poteſt alius pro eadem cauſa nominari, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contigerit impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Verum tamen eſt, quod ex priuilegio conſeruatorio Societatis conceſſo à Pio V. in bulla per Gregorium tertium edita, quilibet conſeruatorium, & iudicum præfatorum poteſt proſequi articulum per alium inchoatum, etiam ſi idem inchoans nullo canonico impedimento præpeditus ſit. Ita habetur in Cõpendio *g* Societatis Ieſu, quod ex dictis magnum eſt priuilegium.

a c. E. & G. de de offi. dele.
b l. c. 1. §. qui mandatũ. ff. de offic. eius mandat.
c leg. id quod noſtrum. ff. de reg. iur.
d Nau. lib. 1. conſil. tit. de off. iud. dele. conſi. 8.
e Capucin. in Compen. Mendic. ti. conſer. ordin. p. 128.
f Cap. cũ plures, de offic. de leg. 6.
g In comp. Societ. ti. conſerua. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.

RESpondeo dicendo, certum eſſe ſecundum ius iudices delegatos morte concedẽtis extingui. Verum eſt tamen, quod quoad negotia cœpta non expirat morte concedentis, vt definit quædam Decretalis. *h* Et ſic dicitur in alia Decretali, *i* quod quando fuit plures conſeruatores deputati pro prælato, vel monaſterio, vel Eccleſia, vel religione, quo ad negotium cæptum per vnum eorum perpetuatur iuriſdictio in alijs, non obſtante morte concedentis. At licet conſeruatores electi virtute conſeruatoriarum religioſis conceſſarum, ſint iudices delegati, eorum tamen delegatio, & iuriſdictio morte Pontificum ipſas concedentiũ minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IV. minime mõ poſſent religioſi conſeruatores deputare: quod minime eſt aſſerendum cum praxis nos contrarium doceat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, cum Sylueſtro, *K* & communi, quod gratia Principalis nondũ facta, ſed fienda re integra morte concedentis extinguitur iuxta ea quæ in iure *l* notantur. Secus ſi erat iam facta, & perfecte conceſſa, vt continetur in quadam Decretali. *m* Vbi dicitur, quod executio ſuper gratia facta data à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiam ſi gratia habeat iuriſdictionem annexam, etiam ſi ſit conceſſa ſolo verbo, prout cum Ioanne Andræa, & Archidiano reſoluit Sylueſter. *n*

Secundo eſt notandum, quod iudices conſeruatores eliguntur virtute conſeruatoriarum, quæ religionibus ſunt conceſſæ. Priuilegia autem conceſſa religioſis non ſunt perſonalia, ſed realia, cum concedantur certo generi perſonarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nam tunc etiã priuilegia perpetuo durabunt, vtpote ſi priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam cenſentur perire, prout dicitur in iure *o*. Et ideo conceſſio eis facta cenſebitur realis, ſiue perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *p* idem dicendũ eſt, ſi concedatur ciuibus & religioſis, iuxta aliam legem *q* Et ita in ſpecie tenet Romanus, & Socinus.

His prælibatis fundamentis noſtra ſententia confirmatur, & probatur primo, quia cõſeruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur conſeruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ eſt perpetua, iuxta tradita in ſecũdo notabili. Tertio, quia ſæpe ſæpius nominantur à Summis Pontificibus conſeruatores Epiſcopi, & aliæ dignitates Eccleſiaſticæ. Quæ conſeruatoriæ non dãtur perſonis, ſed dignitatibus, & per cõſequens ſunt perpetuæ ſicut dignitates.

Nec obſtat ratio dubitãdi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iuriſdictio delegatur aliquibus perſonis particularibus per viam commiſſionis. Ipſi enim ſi non fecerint actum communem delegationis, puta edictum cõmune, vel quid ſimile, finiuntur morte delegantis.

h Ca. ſi. §. officium de offic. deleg. li. 6.
i Ca. cum plures, de offic. de leg. li. 6.
K Sylu. verbo gratia. nu. 3.
l Cap. ſi cui. de preb. lib. 6.
m Ca. ſi ſuper de off. del. li. 6.
n Syl. vbi ſu.
o l. proponebatur. ff. de iudi.
p forma. §. quãquã. ff. de cenſib.
q le. 2. de reb. dubijs. & Rom. in l. maritũ, nu. 17. ff. ſol. mat. Soc. in d. l. 2. nu. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua fuerint deputati.

REſpondeo dicendo, quòd conſeruatores ſecundum ius commune, *r* quanuis nõ permittatur extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua ſunt deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius dici remotiorem protrahere, conſeruatores tamen fratrum per conceſſionem Leonis Decimi ampliorem habent iuriſdictionem. Refertur enim in Supplemento *ſ* ordinis quod Leo X. in concilio Lateranenſi, *Statuit, vt conſeruatores*

r Cap. fin. §. conſeruat. de offic. dele. li. 6.
ſ Supple. fol. 26. conce. 83.

fratrum pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi doctrina & probitate ſint præſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdem fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas à loco ſuæ ſolitæ habitationis nullus trahi poſſit priuilegijs ſuper hoc alias conceſſis nullatenus ſuffragantibus. Verum eſt tamen, quod per breue Clementis Septimi Minimis conceſſum. *Conſeruatores fratrum habent poteſtatem etiam extra loca in quibus fuerint deputati procedendi: & conceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum ad ſe trahendo citatos, & monitos, non obſtantibus Bonifacij Papæ Octaui de vna dieta, & concilij generalis de duabus dietis, dummodo non vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus *a* in additionibus ad compendium Mendicantium, quod priuilegiū clare reuocat id quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranenſi reſpectu duarum dietarum.

a Capucin. ti. conſeruator. p. 230. lit. B.

Pro explicatione autem huius indulti eſt notandum, morem fuiſſe antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conſeruatoribus, prout tradit Rebuffus. *b* At lex nouæ compilationis *c* conſtitutionem concilij generalis de duabus dietis limitans ad duas dietas hoc reſtrinxit, & Innoc. VIII. tantum voluit concedere duas dietas in anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, quinto calen. Feb Pontificatus ſui anno tertio ad petitionem Regis Ferdinandi, & Chriſtianiſſimæ Reginæ Eliſabeth Regum Caſtellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorum nomine Eneco Lopez de Mandoca Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius bullæ tenorem tradit Azeuedo. *d* Et Sixtus V. Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die tertia Octobris, milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio in bulla, quæ incipit, *Et ſi Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de obſeruantia concedens conſeruatores pro eorum conſeruatione, vt extra locum in quo ſunt poſſint trahere reos addit, non obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri, de vna & in concilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium rigore ad iudicium non trahatur, quod id ipſum conceſſerat Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maij pontificatus ſui anno tertio in confirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum, Et Gregorius Quartus decimus in cōfirmatione ordinis Ciſtertij priuilegiorum in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religioſorū*, &c. data Romæ, apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, id ipſum concedit non obſtantibus præmiſſis piæ memoriæ Bonifacij Octaui de vna, & concilij generalis edita de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur, quod hodie virtute dictorum priuilegiorum poſſunt conſeruatores procedere contra contradictores vltra duas dietas dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque ijs obſtat lex nouæ compilationis ſuperius allegata. Ipſa enim Concilij generalis veſtigijs inhærendo, duas tantum dietas concedit. Quod concilium per dicta priuilegia conſtat eſſe approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minime poteſt.

b Rebuff. in tract. de priui. le. ſcho. priui. 191.
c l. 20. tit. 7. li. 1. noua compil.
d Azeu. in d. l. 20.

Notandum eſt etiam pro explicatione, quod dieta ſecundum Bertachinum *e* continet viginti leucas. De quo nouiſſime tractat. Villalobos *f* in ſuo Ærario mille communium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege *g* aduerſus Rotæ deciſionem aliter definientem, quam ipſam deciſionem ibidem ipſe Villalobos allegat, & ante eum tradit optime Oroſius. *h* Et iſtæ dietæ à fine diœceſis, à qua citandus moratur non vero à continentibus ædificijs computantur, prout probatur, in dicta lege nouæ compilationis veſtigijs inhærente Decretalis conſtitutionis Bonifacij Octaui ibi. *i à fine diœceſum earundem trahere non præſumant.*

e Bertach. in ſuo reper. ver. dieta.
f Villalobos ver. dieta nu. 83.
g l. 18. tit. 7. lib. 1. noua compil.
h Oroſius in l. 2. num. 4. ff. ſi qu i caut. col. 687. in fin. cū ſeq.
i l. fin. de offi. deleg. lib. 6.

Aduertendum denique, quod Epiſcopus conſtitutus iudex conſeruator poteſt citare & compellere extra dictas dietas quoſcunque ſuæ diœceſis, ſi dictæ conſeruatoriæ, ad eum pertinuerint cū in omni ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto per ſe, vel per aliū poſſit pro tribunali ſedere, prout determinauit Bonifacius *K* octauus.

K c. cū Epiſc. de offi. ord. li. 6.

ARTICVLVS VIII.

Quid ſit agendum, ſi monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium Dominæ noſtræ de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem, Placentinum, & Salmanticenſem, cum clauſula, Vt intra tres dietas poſſint ad ſe trahere litigantes an iniuriatus, vno conſeruatore præſente poſſit iniuriantem ad remotiorem conſeruatorem trahere.

Reſpondeo dicendo, quod hoc dubium mouet Ioannes Andræas, *l* & doctiſſime ſuo modo reſpondet dicendo: quod non, primo, quia in iure canonico prohibetur, quod rei non trahantur vltra vnam dietam prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio eſt, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc caſu, ſi dictæ partes ad conſeruatorem remotiorem trahantur, exiſtente conſeruatore prope locum vbi iniuria manifeſte contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etſi ius deficeret, æquitas hoc ſuaderet, quam æquitatē iura *m* commēdant. Solum enim æquitas legis concedit conſeruatores poſſe trahere reos vltra duas dietas, quando, vrgens ratio id poſtulat, argumento cuiuſdam legis. *n* Seruari igitur debent in hoc caſu priuilegia de tribus dietis, quando ita fieri conuenit, vt ſic clauſula ciuiliter intelligatur. Et quantum fieri poteſt debet in his fieri interpretatio, vt minus partibus præiudicetur, etiam ſi verba aliquo modo repugnent, cum à ſemitis iuris communis in his cōſeruatorijs recedatur, iuxta ea quæ nos vtriuſque iuris monumenta *o* docent. Præcipue, cum hæc priuilegia ex alio capite ſint odioſa: quia ſcilicet præiudicāt ordinariæ poteſtati, & clauſula ſit odioſa ligans cū, qui cum diſpendio à longe protrahitur. Faciunt pro hac parte quæ imperatores Honorius, *p* & Theodoſ. Hypano magiſtro militum reſcripſerunt, dicentes: *Apparitores per orientem ſtatutos officij tui ad alium iudicium trahi minime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua ſub te ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter appetantur eos litigare debere.* Denique talis fuiſſe videtur mens Principis ne graue damnum alteri ſine cauſa inferatur, ſecundum quam mentem priuilegia ſunt explicanda, vt colligitur ex iure, *q* quę mens præualet verbis, vt in alio iure *r* notatur.

l And. in addit. ad ſpecu. lat. ti. de iudice deleg. li. c. fo. 11. pa. 2.
m l. in ſumma. §. labeo. in ſ. ff. de aqua pluuia arcenda. c. erit autem d. 4. biſt.
n l. 1. C. de dil. de die. §. fin. ff. qui ſatis. d. cog.
o 24. q. 1. in. parat. c. cauſā de reſcript. c. ex parte 2. de offic. deleg. l. quāuis de in ius vocan. l. ſi quando. C. de inoffic. teſt.
p l. apparitit. C. de offi. magiſt. milit.
q ca. in his de priui. iuncta.
r ca. ſi poſtquam. §. 1. de elect. lib. 6.

Ex quibus colligitur, quod ſi conſeruator eſt præſens in loco vbi reſidet iniuriator, aut eſt propè, & ratione aliqua eſſet ſuſpectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipſe deleget ſi forma delegationis id pari-

Digitized by Google

patitur: ſi vero non patitur vel delegare non vult tunc ad alium remotiorem conſeruatorem poteſt adiri: in hoc enim caſu ceſſant ſuperius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.

RESpondeo dicendo, quod licet conſeruatoriæ religionum ſint perpetuæ, prout iam in ſuperioribus a reſolutum remanet: aliæ tamen conſeruatoriæ habent clauſulam limitantem, ſcilicet præſentibus poſt quinquennium minimè valituris: ſicut vidimus in Concilio Tridentino b determinari dicẽdo. Nemo enim ſimilium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere poſſint. Et quæritur, an duret poſt quinquennium iuriſdictio conſeruatoris, quoad negotia iam cœpta. Et reſpondet Ioannes Andreas c negatiue, prout alibi ſcripſerat. Et ratio eius eſt, quia iſtæ conſeruatoriæ ſunt odioſæ, prout in articulo ſuperiori dictum eſt. Et ita iuxta terminos proprios ipſarum debent ſtrictè explicari, vt iuriſdictio ordinariorum, quo minus fieri poſſit, detrimentum patiatur.

a Sup. hac q. art. 6.
b Seſ. 24. de ref. c.
c Andr. in additi. ad ſpecul. 1. p. ti. ſ. de offi. dele. fo. 13. p. 1 col. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. pontifex maximus Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridiè Kalendas Septembris Pontificatus ſui anno quarto, prout habetur in monumentis d ordinum, *Conceſſit fratrib. Minoribus vt conſeruatores per eos nominati per ſe, uel per alios in ſuis partibus conſeruent ipſos fratres contra ipſos iniuriantes.* Et id ipſum conceſſit Pius V. in conſeruatoria edita à Gregorio XIII. pro ſocietate Ieſu. Ait enim quod, *Conſeruatores, & iudices per ipſam ſocietatem & ſingulas eius perſonas, etiam ſi ſint extra loca, in quibus deputati ſunt habent poteſtatem, vt tam per ſe, quam per alios Societatem defendant neque permittant eam ſuper bonis & priuilegijs tam Apoſtolica quam ordinaria & alias rite regia authoritate conceſſis, alijſque rebus ad ipſam pertinentibus à quibuſcunque perſonis tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis indebite moleſtari, aut grauari.* Ita habetur in compendio e Societatis.

Ex quibus colligitur, quod quamuis conſeruator ſecundum iura communia debeat procedere per ſe ipſum, nec poſſit committere vices ſuas alijs (exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus) niſi aliter eis per literas committeretur, & tũc, non niſi infra ciuitatem, & diœceſim, in qua deputatus fuerit hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andreas: Conſeruator tamen fratrum ſecundum hæc priuilegia poterit vices ſuas alteri, & alijs committere. Et ita per priuilegium Clementis ſeptimi tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium. f

Aduertant tamen primo conſeruatores fratrum quod non poſſunt ipſi committere alijs vices ſuas, niſi fuerint in dignitate conſtituti, prout tenet Ioannes Andreas g dicẽs quod ſi ex beneficio literarum cõpetit conſeruatori cõmittere neceſſe habet committere perſonis in dignitate vel perſonatu cõſtitutis in Eccleſijs cathedralib. vel collegiatis. Et quod hę clauſula, vt poſſit per ſe vel per aliũ, vtilis ſit patet, quia exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus non poſſunt conſeruatores ſuã committere iuriſdictionem: at virtute dictæ clauſulæ poſſunt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez, h quod etiam ſubſtitutus cãcellarij, & ſic vicecancellarius qui virtute conſeruatoriarũ cognoſcit, oportet, vt dignitatem Eccleſiaſticam habeat & poſſideat, ſicut & ipſe cancellarius habere debet: alias ſententiæ per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipſo iure, tanquam à nõ habente poteſtatem prolatæ, Regulariter enim cum quis per ſubſtitutũ deſeruire poteſt, debet conſtituere alium æquè idoneum prout expreſſe probat quædam lex i notabilis dicens. *cõſideratis eorum laboribus per ſubſtitutum chartularium eiuſdem ſcrutinij, cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum quam ſcientiam petitiamque rerum habentem electione ſua, ſuarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus k per hũc textum ſupradictam tenet ſententiam & eam comprobat Azeuedo, l & Euerardus.

d In 1. imp. ſ. 60. & in 2. ſo. 145. conc. 316
e Comp. Soc. ti. conſeruator §. 3. c. ſi §. vices de offi. dele. l. 6. An. ad di. ad ſpec. tit. de iudice dele. li. 2. p. 1. p. 12.
f ... ti. conſeruat. fol. 230.
g And. ubi ſu.
h Perez. li. 2. ord. col. 316. in prin.
i l. 2. Ca. de propoſ. agen. in reb. l. 12.
k Bart. in d. l. 2. nu. 4.
l Azeu. in d. l 20. noua cõpil. tit. 7. li. 2. Euerar. in conſilio. ca. 6. 2. de ſubroga. col. 2. in parmis.

Aduertendum denique, quod cum ſecundum ius commune citationes & ſententiarum denuntiationes poſſint cõſeruatores, per alios efficere, Pius V. & Gregorius XIII. hanc gratiam ampliando in dicta conſeruatoria conceſſione indulta religiori Societatis Ieſu, conceſſerunt, quod quando iudicibus & conſeruatoribus huiuſmodi tutus non pateret acceſſus ad loca, in quibus morari contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atque citandi ſunt poſſunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affigendo, de quibus eſſet veriſimilis cõiectura quod ad ipſorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita cõtinetur in dicto ſocietatis Compendio. m

m Comp. Soc. vbi ſup. §. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius n Quartus Pontifex maximus iudicibus conſeruatoribus tantum conceſſit vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcãt neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poſſunt extẽdere poteſtatem. Quod ſi præſcriptam formam fuerint tráſgreſſi, eo ipſo per annuũ ab officio ſint ſuſpẽſi. Imo, & quod non vulgarẽ difficultatem habet regia o conſtitutio ordinamentorũ regalium noue definit minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiamſi vberior poteſtas & iuriſdictio in reſcripto conceſſa fuerit. Quod ſi ad vnguem nõ ſeruauerint pęna amiſſionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quæ eam ſatis probant.

n ca. 1. c. ſi de offi. dele. l. 6.
o l. 1. ti. 8. l. 1. ordin.

Pro cuius rei reſolutione eſt notandum quod vt hęc quęſtio perfectè clare, & diſtinctè intelligatur, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, de quibus cauſis poſſibiliter poſſint cognoſcere conſeruatores. Secundum, de quibus cauſis ſecundum ius commune cognoſcere poſſint? Tertium de quibus cauſis ſecundum priuilegia poſſint iudicare.

Quantum ad primum ſit prima concluſio: Non eſt prædictis iudicibus prohibitum de alijs cauſis vltra iniurias & violentias manifeſtas iudicare & cognoſcere ſi in literis Apoſtolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifeſtè patet: quia Summus Pontifex cauſas Eccleſiaſticorum ad ſecularia tribunalia ſpectantes auocare poteſt, & alteri termi-

nandus

Digitized by Google

ſeu viduarum dari poteſt etiam à ſacerdote, vt ait quædam gloſſa. *a* Imo etiam vidua per ſe ipſam hoc accipere poteſt ab altari facta profeſſione coram ſua prælata: velare autem virgines nullus poteſt niſi Epiſcopus, vt decernunt ſacri Canones, *b* quia ipſe eſt quaſi paranymphus deſponſans Virgines Chriſto. Imo ait Syluester, *c* quod hoc Epiſcopus non poteſt committere non Epiſcopo, quia hoc eſt conſecrationis, & ordinationis Epiſcopalis, vt ſacri Canones *d* innuunt. Ex quibus inquit Syluester, apparet quod prælati mendicantium ſuas moniales velantes cum Epiſcopali ſolemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, niſi hoc habeant ex conceſſione Papæ, quia vſurpant officium Epiſcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas *e* dicens, quod Virgines per ſolum Epiſcopum conſecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apoſtolicum, virtute cuius poſſint regulares ſuas moniales conſecrare prædicto modo.

a Glo. in c. vidua 27. q. 1.
b 30. q. 1. c. de notis.
c Syl. v. conſecratio.
d De conſecr. Eccleſ. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4. d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occulte virginitatem amiſit debeat vt virgo conſecrari.

RESpondeo dicendo, duplicem eſſe virginitatem. Quædam enim eſt mentalis, id eſt, animæ tantum; alia vero dicitur materialis, & materialis rurſus eſt duplex vna quæ in nō apertio ne clauſtri virginalis conſiſtit, alia vero in ſeminis reſolutione abſque ſignaculi virginalis apertione, quo ſuppoſito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotieſcunque virgo in aliquod peccatum carnis mente tantū, vel aliquo actu abſque pollutione incidit, & hæc recuperabilis eſt per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo conſecrari vel velari poteſt.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quacunque ſeminis voluntariam & mortalem pollutionem, vel clauſtri virginalis cum peccato mortali apertionem etiam non ſequuta pollutione, vnde ſequitur quod illa virgo quæ poſteà eſt paſſa vim non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim paſſa quantum ad hunc effectum quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino diſſentit; alioquin ſi per vim adducatur, vt metu adducta conſentiat volens ſtuprata eſt non inuita, voluit enim illud, quod in ipſa agitur, vt viuere poſſit.

Tertio dico, quocunque modo publice, vel ſecreto pollutione ſequuta vel nō, virgo ſuam amiſit virginitatem corporalem vel materialem peccando mortaliter minimè eſt conſecranda vel velo conſecrationis velanda.

Quarto dico, quanuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen conſecranda non eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, ſcilicet, de ſua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos canones *f* prout melius omnibus tradit Aluarus Pelaius *g* ſic dicens, fœmina qua literc unque corrumpatur inter virgines non conſecratur, & tradit etiam Nauarrus.

f Ca. illa. 32. q. 5. ca. vl. 15. q. 1. c. acutius 26. diſt.
g Pel. de plāc. Eccl. cap. 45 col. 21. Nau. in man c. 16. nu. 3.

Difficultas autem articuli conſiſtit in hoc vtrum virgo quæ occultiſſime virginitatem amiſerat per quandam forte pollutionem voluntariam teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire, vt ſic reuelato non ſit conſecranda tanqua virgo: cui dubio reſpondetur quanuis occultiſſima ſit huius virginis virginitatis amiſſio peccat grauiſſime conſecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma, *h* & tenet Armilla, & Soto, & minimè eſt in iſto caſu conſecrationis velo velanda. Syluester, *i* & alij quos refert Maiolus dicūt poſſe Epiſcopum hanc monialem deludere quæ conſecrari vult, ſcilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omiſſis totis ſubſtantialibus verbis ac factis mutando verbum virginitatis in verbum caſtitatis, & hanc ſentētiam allegando pro ſua parte D. Thomam, tenent Doctores *K* communiter, tenet etiam doctiſs. Nauar.

h D. Thom. in 4. d. 38 Arm. v. conſecr. vir. Sot.
i Syl. vbi ſup. num. 2. Maiolus li. 1. de irregu. cap. 29. nu. 32.
K Doct. cōtra Nau. l. 3. cōſil. tit. de regul. conſ. 91.

Sed licet ab hac opinione communi non recedat Viualdus *l* in ſuo aureo candelabro contra ipſam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponuntur modum. Primo quia hæc monialis videtur malefacere manifeſtando peccatum ſuum extra confeſſionē, tenetur enim quis propriam, & proximi famam ſeruare, ſed hæc ratio nō concludit: licet enim quis non ſit dominus ſui corporis, eſt tamē dominus ſui honoris, & famæ. Et ita non peccat ſuum peccatum extra confeſſionem reuelando præcipuè in hoc caſu, vbi de conſecratione agitur, vbi propter vitandum ſcandalum non ſunt violanda Eccleſiæ ſacramenta, neque etiam ſacramentalia, vt tenent grauiſſimi doctores. Secundum ipſius argumentū eſt, quia quando concurrunt duo iura minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinium de ſeruanda fama, & ius poſitiuum, quod præcipit fieri dictas cōſecrationes tārum virgini, & iuri diuino videtur potius ſtandū, & ſic peccare illam ſe detegendo vel Epiſcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod ſolùm mutat nomen virginitatis in nomen caſtitatis: nam ad hoc reſpondeo quod aſſiſtētes moniales, & alij preſentes dictam mutationem intelligent.

l Viual. in c. 3. de Abbatiſ. electio. nu. 35.

Non dubito huic argumento poſſe aliqualiter reſponderi, ſed ſi mea ſententia in hac parte aliquid authoritatis habet, non poſſum negare aliquam efficaciam hoc argumētum præ ſe ferre, & naturæ ſenſus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima ſui honoris infamia. Vnde reſolutiuè dico, quod ſi Epiſcopus ſciat in cōfeſſione dictum Monialis peccatum debet in conſecratione dicere hoc nomen virginitatis: ſi enim diceret, caſtitatis reus erit ſigilli confeſſionis cum indirectè ipſum frangant, & hoc tenēt Paludanus, *m* & Nauarrus *n* propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam nobis modum dicēdi, quo res hæc facilius & ſuauius peragatur dicendo, quod Epiſcopus poſſet pronunciare verba illa conſecrationis quæ virginem deſignant accipiendo illa intra mentem pro verbis caſtitatis & caſtitatem ſignificantibus: per quod excuſatur mendacium iuxta latè tradita ab eodem Nauarro *o* ſcandalum tam efficax euitatur, denique Epiſcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere poſt hac habendæ, non vero de virginitate habita. Quando autem viduæ conſecrantur cum hic non immineat periculum propoſitum nemini eſt dubium quod nomen ſignificans virginitatem in nomen ſignificans viduitatem & caſtitatem eſt commutandum, prout idem Nauarrus determinat. *p*

m Pal. vbi ſu.
n Nauar. l. 3. conſil. tit. de ſtat. monach. conſ. 1.
o Nau. c. 25. num. 42. & c. 18. nu. 61. & 1 c. pia aures.
p Nau. in d. c. conſil.

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſarum, & vt velut prælationis poſſit accipere.

RESpondeo dicendo, quod corrupta abſque diſpenſatione non poteſt eſſe Abbatiſſa, prout in multis

Digitized by Google

petuo caſtitatem, certum eſt, quod ante quam ieiunium tranſgrediatur poteſt commutare votum ieiunandi, & poteſt in eo etiam diſpenſari à dictis confeſſarijs, cum votum ieiunãdi minime ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & commutatio aut diſpenſatio ieiunandi voto, etiamſi non ieiunet, minime tenetur ſub ratione voti ſeruare caſtitatẽ. Sublato enim principali voto, ſublatum eſt etiam acceſſorium, id eſt votum pœnale perpetuæ caſtitatis. Attamen ſi antequam diſpenſetur, aut commutetur votũ principale ipſum tranſgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale caſtitatis, prout tenent communiter Doctores, & patet ex traditis à Nauarro, *a* & ab Alcocer, in quo voto ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare. Imo neque poteſt commutari per quodcunque priuilegium non concedens expreſſe commutationem illorum votorum, quæ ipſi Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, prout tenent grauiſſimi Doctores, inter quos ſunt Soto, *b* & Couarrunias. Et hanc opinionem ſequutus ſum in noſtra explicatione Cruciatæ & in noſtra Summa confeſſorũ in contrariam ſequutus ſum ſententiam. Et hanc ſequitur *c* Medina, & tenent Cordua, & Aragon. Quorũ principale fundamentum eſt, quia votum caſtitatis, & religionis tunc Summo Pontifici reſeruantur, quando voluntariè ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ adeſſe continentem, ab aliquo fiunt; ſicut contigit in votis pœnalibus, de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc, vt probabiliſſimam amplectendam ſententiam. Et eam vt probabiliſſimam tenuerunt illi præclari viri ex familia prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioannes de Gueuara, & Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Auguſtini religione, prout refert Henriquez. *d*

a Nauar. in manu. ca. 12. nu. 43. Alcoc. in ſua ſumma cap. 16.

b Sot. lib. 6. de iuſti. q. 1. art. 1. Couar. in c. quanuis pactũ § 2 nu. 12.

c Med. in Sũma f. 48. col. 12 Cord. de caſi q. 51. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. pag. 1043

d Henriq. li. 7. indulg. 30. nu. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt magiſtri in Theologia.

RESpondeo dicendeo, quod ſæpe ſæpius emanãt à Sede Apoſtolica reſcripta quorum executio committitur alicui ſacræ Theologiæ Magiſtro, vt ſcilicet, ipſas aperiat, & iuxta earũ tenorem diſpenſat impoſita pœnitentia ſalutari, quarum ſignacula, alij, qui non fuerint in ſacra Theologia Magiſtri minime poſſunt aperire: *Sed poſſunt ſacerdotes Societatis Ieſu deſignati per præpoſitũ generalem, aut de eius licentia per alios ſuperiores Societatis, & à locorum Ordinarijs approbati, vel approbandi, etiamſi nullo gradu ſint inſigniti aperire literas ſacræ pœnitentiariæ deſtinatas Magiſtris in Theologia vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis confeſſionibus recurrentium ad ipſos, impoſita illis pœnitentia in literis expreſſa, vel de iure infligenda eos abſoluere, ac in foro conſcientiæ quaſcunque ſibi verbo, vel ſcripto commiſſas abſolutiones diſpenſationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere, et exequi.* Ita Gregor. XIII. conceſſit dictæ Societati, & ſuperioribus prout refertur in cõpẽdio Societatis. *e* Cuius Collector ibi aduertit, quod ad hanc facultatem aperiendi literas, deſignantur omnes ſuperiores, alias approbati, iuxta hanc conceſſionẽ, & omnes alij cõfeſſarij, quos ipſi ad id deputauerint, quę deſignatio à Patribus generalibus debet fieri in alijs religionibus, vt hac gratia poſſint gaudere eorum confeſſarij. Si enim non deſignatur ipſa minime vti poſſunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritum, & inane tanquã quid factum à non habentibus poteſtatem. Et aduertant ſuperiores, quod in hac deſignatione tenentur eſſe maxime circunſpecti: non enim tantum negotium niſi doctis & expertis confeſſarijs eſt committendum.

e Compen. Societ. tit. confeſſarius. §. 3.

Alia circa hanc materiam vide in noſtra Summa confeſſorum. Hæc enim adducta ſunt, vt priuilegia circa hoc ſicut decet explicentur.

QVAESTIO LXIV.

De conſecratione Virginum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum Virgines in monaſterio conſecrentur.*
2 *Quis poteſt dare velum ſeu Virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur.*
3 *Vtrum illa quæ occultè virginitatem amiſit debeat vt Virgo conſecrari.*
4 *Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſſit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monaſterio conſecrentur.

REſpondeo dicendo, quod ad veram explicationem conſecrationis Virginum, ſciendum eſt cum Paludano *f* quod velum, ſcilicet nigrum eſt quintuplex. Primũ eſt profeſſionis, quod fęminis datur decimo ſexto anno completo, & hoc portant in religione omnes profeſſæ ſiue virgines, ſiue viduæ. Secundum eſt conſecrationis, quod datur anno vigeſimo quinto ætatis, vt tradunt ſacri Canones. *g* Tertium eſt ordinationis, quod ſecundũ Canones *h* datur anno quadrageſimo, quæ ideo Diaconiſſa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod alijs non licet. Vnde Epiſcopus dat ei facultatem ad tangendum breuiarium, in quo ſunt homiliæ de Euangelijs in matutinis, quod quidem adhuc ſeruatur in eodem officio Miſſæ, ſed non conſueuit dari velum in hoc neque expectari illa ætas, ſed ex communi conſuetudine hoc fit quando cõſecratur, ſeu velatur, quod etiam fit ante vigeſimum quintum annum: prout aſſerit Syluester. *i* Quartum eſt prælationis, quod Abbatiſſis quadrageſimo ætatis anno dabatur. *K* Hodie autem ex Concilio Tridentino, & ex declarationibus Cardinalium in minori ætate ad miniſterium Abbatiſſatus aſſumitur: prout *l* ſupra eſt ſatis dictum. Quintum *m* eſt continentiæ, & obſeruationis, quod eſt viduarum, & poteſt etiam dari virginibus, licet virginale non poſſit dari viduis etiam ex diſpenſatione ordinarij, prout dicitur iure. *n* Et ſecundum communiter Doctores, non omnes Virgines ſunt conſecrandæ ſeu conſecrationis velo velandæ, ſed ſolum religioſæ profeſſæ tria vota eſſentialia in religione probata. Imo non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium, neque quædam aliæ conſecrantur ab Epiſcopo.

f Palu. in 4. d. 38.

g 20. q. 1. cap. placuit.

h 27. q. 1. cap. Diaconiſſam.

i Sylu. v. confeſſ. nu. 1.

K 20. q. 1. c. de inuẽtutis.

l Supra queſ.

m 27. q. 1. uidua.

n 20. q. 1. cap. de voiis.

ARTICVLVS II.

Quis poteſt dare velum ſeu virgines conſecrare, & qualiter Conſecrantur.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum Archidiaconum poſt Paludanum velum continentiæ, ſeu

ſeu viduarum dari poteſt etiam à ſacerdote, vt ait quædam gloſſa.a Imo etiam vidua per ſe ipſam hoc accipere poteſt ab altari facta profeſſione coram ſua prælata: velare autem virgines nullus poteſt niſi Epiſcopus, vt decernunt ſacri Canones, b quia ipſe eſt quaſi paranymphus deſponſans Virgines Chriſto. Imo ait Sylueſter, c quod hoc Epiſcopus non poteſt committere non Epiſcopo, quia hoc eſt conſecrationis, & ordinationis Epiſcopalis, vt ſacri Canones d innuunt. Ex quibus inquit Sylueſter, apparet quod prælati mendicantium ſuas moniales velantes cum Epiſcopali ſolemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, niſi hoc habeant ex conceſſione Papæ, quia vſurpant officium Epiſcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas e dicens, quod Virgines per ſolum Epiſcopum conſecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apoſtolicum, virtute cuius poſſint regulares ſuas moniales conſecrare prædicto modo.

a Gl. in c. vidua a. 27. q. 1.
b 20. q. 1. c. devotis.
c Syl. v. conſecratio.
d De conſecr. Eccleſ. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4. d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occulte virginitatem amiſit debeat vt virgo conſecrari.

RESpondeo dicendo, duplicem eſſe virginitatem. Quædam enim eſt mentalis, id eſt, animæ tantum; alia vero dicitur materialis, & materialis rurſus eſt duplex vna quæ in nô apertione clauſtri virginalis conſiſtit, alia vero in ſeminis reſolutione abſque ſignaculi virginalis apertione, quo ſuppoſito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotieſcunque virgo in aliquod peccatum carnis mente tantũ, vel aliquo actu abſque pollutione incidit, & hæc recuperabilis eſt per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo conſecrari vel velari poteſt.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quacunque ſeminis voluntariam & mortalem pollutionem, vel clauſtri virginalis cum peccato mortali apertionem etiam non ſequuta pollutione, vnde ſequitur quod illa virgo quæ poſtea eſt paſſa vim non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim paſſa quantum ad hunc effectum quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino diſſentit: alioquin ſi per vim adducatur, vt metu adducta conſentiat volens ſtuprata eſt non inuita, voluit enim illud, quod in ipſa agitur, vt viuere poſſit.

Tertio dico, quocunque modo publice, vel ſecreto pollutione ſequuta vel nô, virgo ſuam amiſit virginitatem corporalem vel materialem peccando mortaliter minimè eſt conſecranda vel velo conſecrationis velanda.

Quarto dico, quamuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen conſecranda non eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, ſcilicet, de ſua mentis innocentia: ita tenuerunt omnes per aliquos canones f prout melius omnibus tradit Aluarus Pelaius g ſic dicens, fœmina qualitercunque corrumpatur inter virgines non conſecratur, & tradit etiam Nauarrus.

Difficultas autem articuli conſiſtit in hoc vtrum virgo quæ occultiſſime virginitatem amiſerat per quandam forte pollutionem voluntariam teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire, vt ſic reuelato non ſit conſecranda tanqua virgo: cui dubio reſpondetur quamuis occultiſſima ſit huius virginis virginitatis amiſſio peccat grauiſſime conſecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma, h & tenet Armilla, & Soto, & minimè eſt in iſto caſu conſecrationis velo velanda. Sylueſter, i & alij quos refert Maiolus dicũt poſſe Epiſcopum hanc monialem deludere quæ conſecrari vult, ſcilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omiſſis ſolis ſubſtantialibus verbis ac factis mutando verbum virginitatis in verbum caſtitatis, & hanc ſententiam allegando pro ſua parte D. Thomam, tenent Doctores K communiter, tenet etiam doctiſs. Nauar.

f Ca. illa. 32. q. 5. Ca. vl. 15. q. 1. c. acutius 26. di. 1.
g Pel. de plãc. Eccl. cap. 48 col. 21. Nau. in man. c. 16. nu. 3.

Sed licet ab hac opinione communi non recedat Viualdus in ſuo aureo candelabro contra ipſam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponuntur modum. Primo quia hæc monialis videtur malefacere manifeſtando peccatum ſuum extra confeſſionẽ, tenetur enim quis propriam, & proximi famam ſeruare, ſed hæc ratio nô concludit: licet enim quis non ſit dominus ſui corporis, eſt tamẽ dominus ſui honoris, & famæ. Et ita non peccat ſuum peccatum extra confeſſionem reuelando præcipuè in hoc caſu, vbi de conſecratione agitur, vbi propter vitandum ſcandalum non ſunt violanda Eccleſiæ ſacramenta, neque etiam ſacramentalia, vt tenent grauiſſimi doctores. Secundum ipſius argumentũ eſt, quia quando concurrunt duo iura minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinum de ſeruanda fama, & ius poſitiuum, quod præcipit fieri dictas cõſecrationes tãtum virgini, & iuri diuino videtur potius ſtandũ, & ſic peccare illam ſe detegendo vel Epiſcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod ſolùm mutat nomen virginitatis in nomen caſtitatis: nam ad hoc reſpondeo quod aſſiſtẽtes moniales, & alij præſentes dictam mutationem intelligent.

Non dubito huic argumento poſſe aliqualiter reſponderi, ſed ſi mea ſententia in hac parte aliquid authoritatis habet, non poſſum negare aliquam efficaciam hoc argumẽtum præ ſe ferre, & naturæ ſenſus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima ſui honoris infamia. Vnde reſolutiuè dico, quod ſi Epiſcopus ſciat in cõfeſſione dictum Monialis peccatum debet in conſecratione dicere hoc nomen virginitatis: ſi enim dixerit, caſtitatis reus erit ſigilli confeſſionis cum indirectè ipſum frangant, & hoc tenẽt Paludanus, m & Nauarrus n propter prædictum argumentum, & alia, proponi quendam nobis modum dicẽdi, quo res hæc facilius & ſuauius peragatur dicendo, quod Epiſcopus poſſet pronunciare verba illa conſecrationis quæ virginem deſignant accipiendo illa intra mentem pro verbis caſtitatis & caſtitatem ſignificantibus: per quod excuſatur mendacium iuxta latè tradita ab eodem Nauarro o ſcandalum tam efficax euitatur, denique Epiſcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere poſt hac habendæ, non vero de virginitate habita. Quando autem viduæ conſecrantur cum hic non immineat periculum propoſitum nemini eſt dubium quod nomen ſignificans virginitatem in nomen ſignificans viduitatem & caſtitatem eſt commutandum, prout idem Nauarrus determinat. p

h D. Thom. in 4. d. 38 Arm. v. conſecr. vir. Sot.
i Syl. vbi ſup. num. 2. Maiolus li. 1. de irregu. cap. 29. nu. 32.
K Doct. cõtra Nau. l. 3. cõſil. tit. de regul. conſ. 91.
l Viual. in c. 3. de Abbatiſſ. electio. nu. 35.
m Pal. vbi ſu.
n Nauar. l. 3. conſil. tit. de ſtat. monach. conſ. 1.
o Nau. c. 25. num. 42. & c. 18. nu. 61. & 1 c. pia autes.
p Nau. in d. c. conſil.

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velut prælationis poſſit accipere.

RESpondeo dicendo, quod corrupta abſque diſpenſatione non poteſt eſſe Abbatiſſa, prout in multis

Digitized by Google

multis iuribus *a* & eorum Gloſſis continetur, tenēt Cardinalis Capella Toloſana, & Quintilianus Mādoſius ait, quod diſpenſatum fuit tempore Lappi Caſtellionei, ſeu diſpenſari mandatum fuit cū Abbatiſſa, quod non obſtante quod tempore ſuæ profeſſionis corrupta eſſet per vim, eius promotio valeret per inde ac ſi dicto tempore fuiſſet virgo, prout videre eſt in quadam Lappi allegatione ſexageſima prima poſt principiū verſiculo, *eſt enim per dictas literas*, & poſt numerum quintum, verſiculo, *nam edictum fuit.*

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cum corrupta quidquid dixerit Archidiaconus, *b* veritas eſt pro parte negatiua, & quod alius à Papa diſpenſare non poſſit, vt concludit Calderinus: *c* tum quia etiam Epiſcopus non poſſet diſpenſare ſi notoria eſſet corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod ſequitur Selua. Vnde tutius eſt tenendum, quod alius à Papa diſpenſare non poſſit. Et ſi corruptæ huiuſmodi diſpenſatio concedatur non niſi ex magna cauſa hoc fieri debet cum contra non virginem exclamet Propheta Eſaias *d* dicens, *deſcende, ſede in puluere virgo filia Babylonis, ſede in terra, non eſt ſolium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera.* Exclamat etiam Amos *e* Propheta dicens, *Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam.*

a Cap. ſi quis nouam. §. nolumus peccatricem. 1. q. 7. gloſ. in c. quomodo v. ſligatur. 31. q. 1. & in Clem. §. fin. ſtatuimus v. rationabilis. & ibi Card. nu. 4. & ſeq. q. 10. & ſequen. de ſtat. mon. Capel. Tholoſ. 292. incipit fuit quæſitum Mando. deſignat gra. ti. diſpenſatio pro corrupta ad Abbatiſſarū. fol. 81.
b Archid. in §. indemnitatibus de elect. lib. 6.
c Cald. conſi. 3. in fi. q. 11. de ſtat. monach. Feli. in ca. meminimus nu. 4. de accuſ. idem in c. ar. ſi cleri. §. de adul. ver fin. vbi Decius n. 10. de iud. Selua de beneſic. 4. q. 7. nu. 7.
d Eſai. 47.
e Amos. 5.

QVAESTIO LXV.

De conſeruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Quis ſit conſeruator iudex.*
2 *Quis poſſit conſeruatorem dare, & quis poſſit dari.*
3 *Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.*
4 *Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.*
5 *Vtrum nominato in cauſa conſeruatore poſſit pro eadem cauſa alius nominari.*
6 *Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim in qua fuerint deputati.*
8 *Quid ſit agendum ſi monaſterio habenti diuerſa mēbra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis.*
9 *Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare.*
11 *Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.*
12 *Vtrum conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.*
13 *An religioſi poſſint conuenire pro debitis ciuilibus coram conſeruatoribus.*
14 *Vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientium.*
15 *Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorē contra doctorem, aut Scholarem habentes conſeruatorē Apoſtolicum & contra alios regulares.*
16 *Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.*
18 *Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij.*
19 *In quam pœnam incurrunt conſeruatores ſuam excedentes poteſtatem.*
20 *Vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus vt ſuā tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit conſeruator iudex.

RESpondeo dicendo, iure canonico *f* eſſe permiſſos conſeruatores iudices, & iurā partitarum eos etiam admittunt, de qua materia agunt, Anchar. & communiter ſcribentes, & aliqua tradit Salze. in ſua practica criminali canonica, Iaſon, & D. Antoninus. Conſeruator autem ſignificat Deum Opti. Max. qui in ſacra *g* Scriptura conſeruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala, ſed in tentatione Deus illum conſeruabit & liberabit à malis.* Quam veritatem recognoſcēs Dauid *h* Rex, humiliter Deum precabatur dicens, *conſerua me Domine quoniam ſperaui in te.* At de iure poſitiuo conſeruator tentatorem ſeu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miſerabilium perſonarum eſt Princeps, Rex; Imperator, vt in multis iuribus *i* pater, & iſti ſunt conſeruatores ordinarij, alij autem ſunt conſeruatores iudices delegati, & ſic morte cō cedentis extinguuntur, prout dicitur in iure. *K* Sed videtur, quod hic vſus conſeruatorum non poſſit ſuſtineri, quia iure *l* canonico conſtitutum eſt ne dentur iudices generales.

At reſpondetur vſus conſeruatorum maximè regimini reipublicæ conuenire ad prætorem enim ſpectat tueri quem in ſua poſſeſſione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *m* colligitur, & ſi hoc pertinet ad quemcunque iudicem principaliter debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura *n* proclamant, vnde cum Reges, & Pontifices hæc per ſe ipſos non poſſint efficere delegant pro neceſſitatibus occurrentibus iudices quoſdam delegatos vt ſic ipſi timeantur, & vnuſquiſque formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abſtineat iuxta tradita ab Ancharrano. *o*

Ad obiectionem autem in contrarium reſpondetur, illud ſolum habere locum in iudicibus inferioribus qui generales iudices dare prohibentur, ſed non ligat Papam, nec Regem, Papa enim, & Rex ſoluti ſunt legibus, vt canones *p* & iura decernunt, & ſic ſolus Papa poteſt conſeruatores dare, vt articulo ſequenti dicitur.

f Cap. 1. de offic. dele. lib. 6. l. 1. tit. 8. p. 1. Anch. & alij in d. c. 1. de officio deleg. lib. 6. Salze. c. 7. pag. 10. Iaſ. cōſi. 145. vol. 4. D. Antonin. de excommuni. c. 39.
g Eccleſ. 15. & 33.
h Pſal. 15.
i l. vni. C. quādo Imper. inter pupil. vel viduas. ca. ex parte, D. & c. ex tenore de for. compet. ca. ſignificantib. de offi. deleg. cap. licet de cauſis.
K Cap. fin. §. officiū de offic. deleg. lib. 6.
l cap. ad hæc de reſcript.
m le. 1. ff. ne vis fiat ei. l. æquiſſima. ff. de vſufr.
n Ca. principes ſæculi. ca. adminiſtratores. ca. regum officium. 23. q. 7.
o Anchar. in c. 1. de offic. deleg. lib. 6.
p ca. propoſuit de cōceſ. præb. l. princeps. ff. deleg.

ARTICVLVS II.

Quis poſſit conſeruatorem dare, & qui poſſunt dari.

RESpondeo dicendo, quod Archid. *q* tenet alium à Summo Pontifice poſſe conſeruatores concedere, at contrarium tenent Ioannes Andræas *r* Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminem præter Papam, etiam ſi ſit eius à latere delegatus poſſe conſeruatorem dare.

Conſeruatores autem ſolum Epiſcopi deputantur Abbates & in dignitate Eccleſiaſtica in Eccleſijs cathedralibus vel collegiatis conſtituti, vt colligitur ex iure, *ſ* vbi notat gloſſa, ſed quoad canonicos cathedralis Eccleſiæ contrarium ſentire vīr Speculator. At re vera tenet, poſſe cōſeruatores iſtitui,

aut

q Archid. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. n. 1.
r Andr. in ca. ſi de offi. dele. li. 6. nu. 2. Anch. eo. 2. Frāc. nu. 2. Dominicus in d. ca. nu. 2.
ſ cap. fin. reſpon. vbi gloſ. penul. de offic. deleg. lib. 6.

ait enim, quod hodie nullus poteſt eſſe cõſeruator, niſi ſoli Epiſcopi, Abbates, canonici Eccleſiarum cathedralium præſertim in dignitate conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, exprimit caſum minus dubitabilem, & importat caſus magis dubitabiles, & in eis vult idem eſſe, vt tradunt leges, *a* mens igitur Speculatoris fuit quod canonici Eccleſiarum cathedraliũ in dignitate aliqua conſtituti abſque dubio conſeruatores creari poſſint, & non ſolum illi dignitatem habentes, verum & alij ſimplices canonici, ſed quid velit Specul. veritas eſt loquendo ſecundum terminos iuris communis, quod canonici non conſueuerunt eſſe conſeruatores, prout reſoluit Quintilian. *b* Mandoſ. D.xi ſecundum iuris communis terminos: nam ſecundum priuilegia regularibus conceſſa, aliter eſt dicendum, vt ex infra citandis bullis apparebit. Et ſic ait Marcus *c* Antonius Cuccus, quod Eccleſiæ cathedralis canonici dignitaté quidem nullam habent, ſed his tantum qui in dignitate ſunt plerùmque comparari poſſunt, vnde & Summus Pontifex cauſa eis delegare ſolet, vt ex iure *d* patet, quoad rectores autem ſimplices eccleſię, ait idem author, quod quamuis interdum aliquam iuriſdictionem habeant non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas, *e* & ideo iudices conſeruatores minime poſſunt nominari.

a l.i. §.pater maximè.
b Mandoſ. de ſignat.
c Cuc.li.2.de inſt.maior.
d c. ſtatutum de reſc.lib.6.
e Abbas in c. cu contingat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.

RESpondeo dicendo, quod de iure poſitiuo cõſeruatores deſtinantur ad defenſionem miſerabilium perſonarum, prout in 1. articulo huius quæſtionis dictum eſt. Miſerabiles autem perſonæ nõ ſunt plebeii prout notat Petrus *f* Gregorius, ſed ſecundum Innocentium *g* & Hoſtienſem ſunt cæci & alii perpetuo morbo laborantes, & ſecundũ eũdẽ Hoſtienſem ſunt Pauperes pupilli, & viduæ, & huiuſmodi, & ſecundũ alios etiã ſenes, & decrepiti, & religioſi, & generaliter omnes quos naturaliter miſeremur propter fortiũ iniurias prout tradit Panorm. *h* explicãs, hoc eleganter, ideo Summi Põtifices religioſos, tum propter profeſſionẽ paupertatis; tũ propter cultum diuinum, cui ſunt deſtinari, tum propter clauſuram monaſticam cui ſunt adducti ſummis ſunt proſequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedãt ſecularium, & eccleſiaſticorũ, ſed ſine ſtrepitu omni appellatione remota quidquid ad eorũ perſonas bona & iura cõducit defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis conſeruatores concedunt, & ſic cõceſsit Sixtus IIII quod Minoritas *i* & quoad Carmelitas, K & quoad Prædicatores *l* & quoad Auguſtinienſes. *m* *Mandauit enim quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitotis, & Metropolitanæ vel alterius cathedralis eccleſiæ canonicis per vniuerſum orbẽ qui per Guardianos & fratres ordinis Minorum, ſeu Syndicos Romanæ Eccleſiæ prædicto ordini deputatos requiſiti fuerint quatenus per ſe vel alium, ſeu alios & vos & quando opus fuerit ſolemniter publicent eorum priuilegia & eiſdem ac illorum domibus & profeſſoribus efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum, & conceſſionum huiuſmodi gaudere non permittentes per quoſcunque indebite moleſtari.*

f Greg. ſinta. iur. 2. p.c.18. nu.19.
g Innoc.in ca. ſignificant.
h Panor. vbi ſupr.
i Habetur in monum..
K *In 2.impr. fo.189.*
l in 2.imp.fo. 242.
m in.. impr. fo.251.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quòd canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Eccleſiæ poſſunt modo eſſe conſeruatores, nec obſtat, quòd Leo X. prout habetur in Supple. *n* in Concil. Later. ſtatuerit, vt conſeruatores debeant eſſe in dignitate conſtituti nullam de canonicis mentionem faciendo, & concilium Lateranenſe omnia in contrarium priuilegia reuocauerit. Nam reſpondetur, quòd ex conceſſione Pii V. per Gregorium XIII. edita. *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus quam in criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint ſiue rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, necnon alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, Canonicos, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarios Archiepiſcoporum, et Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet conſtitutos cõtra quaſcunque communitates, & collegia huiuſmodi in ſuos cõſeruatores et iudices ordinarios aſſumere poſſunt.* Ita habetur in Compendio *o* Societatis.

n Suppl.fo.17 nu.83.
o Comp.Societ. cõſeruator. §.1.

Ex his priuilegijs quoad regulares ceſſat magna difficultas, an ſcilicet officiales Epiſcoporum poſſint eſſe iudices conſeruatores militiarum, vel religionum, cum enim ſecundum *p* ius commune videatur tantum deputari poſſe conſeruatores Epiſcopos, vel eorum ſuperiores, ſeu Abbates aut dignitates, vel perſonatus obtinentes in Eccleſijs cathedralibus; vel collegiatis, cum officiales huiuſmodi nullam habeant in eccleſia cathedrali dignitatem vt notum eſt, aſſerendum videtur ipſos conſeruatores minimè conſtitui poſſe. Quod confirmatur, nam iuriſdictio conſeruatorum eſt odioſa, cum deroget ordinariæ iuriſdictioni, & ideo non eſt extendenda extra caſum in quo conceditur, vt dicitur in iure. *q* Quod etiam confirm. cum enim controuerſum eſſet, an officialis Epiſcopi poſſit conſtitui iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis, *r* emanauit conſtitutio *ſ* Clementis, quæ declarauit, poſſe officialẽ eſſe iudicem delegatum, dummodo nõ ſit foraneus. At maior difficultas verſabatur in conſeruatore, cũ ius requirat, quod habeat dignitatem, vel perſonatũ in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen conſtitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc caſu magis dubio: ergo dicendum eſt non poſſe officiales Epiſcoporum eſſe iudices conſeruatores. Quã ſententiam probat gloſſa quędam, *t* quam poſt alios ſequuntur Antonius de Butrio, Ancharanus, Barbatia, Bonifacius, quos refert Gomez. Contra tiam tamen ſententiam tenet præfata gloſſa *u* quam ſequũtur Ioannes de Ligniano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam ſententiam ſequuntur Paulnus, Guido Papæ Richardus, & late defendit Iacobus Scrocius, quæ ſententia vſu recepta eſt, vt conſtat ex Guidone: & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

p c.ſi.de offi.de leg.li.6.
q Cap.quãuis de presb.
r Cap.ſtat. de reſcr.in 6.
ſ Cle. et ſi prĩcipalis de reſcrip.
t Gl in d.Clemen.v.delegatus in 1.op.Butrius. Anc.n.6.Bon. 38.& Gomez.
u Gle. vbi ſu. Io. & Car.ibi Paulin. de põt c.ſede vac. 2. p.q.10.n.16. Guido deciſ. 147. Ric.reſ. 52.n.33.co.1. inter conſ.Menoch.Scroc. de pic.gen lib. 2. q.27.

Secundo eſt notandum circa eandem conceſſionem, quod Priores Mendicantiũ, & Guardiani Minorum poſſunt eſſe iudices conſeruatores, qui ſecundum Geminianum *x* ſunt in dignitate conſtituti, & faciunt pro hac parte notata per Panormit. & Cardinalem, quod tamen locum non habet in Prioribus ordinis D. Benedictini, habentibus in eodem conuentu Abbatem, quia hi non habent dignitatem, ſecus de Prioribus, non habentibus Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit, hi enim ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, prout tradit Syluester, *y* & idem puto dicendum in Vicariis, qui pro aliquibus monaſteriis conſtituũtur, quæ monaſteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantium minimè nuncupantur. Licet tamen Syluester dicat, &

x Gem.in cap. nullus de ele. l.6.Pau.in c. cauſam de iudi.& in ca. olim de maior. & obed. Car. in Cle. 2. de reſcrip.
y Syl.v.deleg. num.3.

ſit communis opinio Guardianos fratrum Minorũ poſſe eſſe iudices conſeruatores, cum ſint prælati in dignitate conſtituti, hoc tamen non minimam patitur difficultatem, non quia ipſi non ſint in dignitate Eccleſiaſtica conſtitui, hoc enim nemo diffitetur, ſed quia eorum profeſſioni videtur repugnare: cum enim ipſi ſint mortui mundo, & nullum in particulari, neque in communi dominium alicuius rei poſſint habere, vt ordinauit *a* Clemens V. videtur, quod repugnat eorum ſtatui poſſe eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros, & hanc opinionem, quod non poſſint exercere officium arbitratoris etiam cum licentia ſuorum prælatorum, conſuluerunt Bal. *b* Alexan. & Socin. adeo vt dicat Alciat. *c* quæcunque arbitramenta ab ipſis facta eſſe nullius valoris, cum Clemens V. in fine ſuæ Clementinæ clauſulam appoſuerit prohibitiuam, & pœnalem reſpectu omnium quæ in ea conſtituerat, & affirmat hanc eſſe opinionem Baldi, Alexandri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in conſtitutione prohibitiua, & pœnali aliquid prohibetur actus contra factus redditur nullus, iuxta ea quæ Doctores communiter in iure *d* notant, quod a fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars poteſt reclamare, prout in ſimili caſu tenet Decius *e* ſe conſuluiſſe cum Franciſco de Aretio, & licet Federicus *f* de Senis tenuerit religioſos propter honeſtatem tantum non poſſe eſſe iudices arbitros, quẽ ſequuntur Romanus, Felinus & Iaſon, hoc tamen dictum minimè procedit in fratribus Minoribus, cum hoc eis in declaratione ſuæ regulæ à Clemente V. prohibeatur. Non diffitentur tamẽ Federicus & alii, quod quando ex arbitramentis aliqui poſſunt reclamare ipſis religioſis vniuerſaliter non ſolum propter honeſtatem, ſed etiam propter eorum profeſſionem talia arbitramenta prohibentur.

a Cle. exiuit de paradiſo, de verbo ſign. iuncta glo. ibi verb. dixit.
b Bal. cõſ. 3 o. vol. 5. Alexã. conſ. 8 o. vol. 5 Soc. conſ. 99. vol. 2.
c Alc. de præſump 3. præſ. 18.
d l. nemo martyres, vbi doctores. C. de Sacroſ. Eccleſ. l. Non dubium C. de legib.
e Dec. in c. de cernimus de iud.
f Feder. conſi. 281. incipit, factum tale, in fi. Rom. cõſ. 409. Fel. in d. c. decernimus. co. 2. Iaſ. in l. patre furioſo. col. 4.

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus minoribus eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros & ego non inuenio alia verba, quibus id prohibeatur, niſi ſequentia, prohibendo enim quod pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, cum in huiuſmodi diſpoſitionibus & executionibus ſæpè ſæpius litigia & contractiones, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniãt, Clemens. V. in hæc prorumpit verba. *Veruntamen in exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit cum ex hoc ipſis circa bona temporalia nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur*: Hæc Clemens Quintus. Non deſunt tamen dicentes in prædictis verbis ſolum prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio cum circa bona temporalia ipſis nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio tribuatur, cũ hæc ſine litigio, & contrectatione pecuniæ nequeãt expediri, qui tamen aduertere debuerunt in verbis ſuperius allegatis, non ſolum ipſis prohiberi iuriſdictionem, ſiue actionem in iudicio circa bona temporalia, ſed etiam diſpenſationem circa eadem bona temporalia, arbitramenta autem circa ea bona non poſſunt expediri, neque concludi ſine dicta diſpenſatione diſtribuendo vnicuiq; quod ipſis iudicibus arbitris ſecundum Deum viſum fuerit conuenire, quod ſæpe ſępius ſine reclamatione partium fieri minimè poteſt. Quo ſuppoſito videtur dicendum; quod ipſi fratres Minores Guardiani minime eſſe poſſint conſeruatores pro aliis religioſis cum hęc ſine litigio non poſſint expediri, neque ſine diſpenſatione rerum temporalium & ſine compulſione debitorum ipſis monaſteriis poſſint concludi, & infra dicemus, quod coram conſeruatoribus poſsũt conueniri debitores monaſteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiue hanc tenere opinionem, cum contrarium teneant communiter expoſitores regulæ B. P. noſtri Franciſci, dicentes ipſis in dicta Clementina ſolum prohiberi actionem ad petendum in iudicio, & diſpenſationem bonorum temporalium extra iudicium, diſtribuendo aliqua nomine proprio, & nomine aliorum, ſicut faciunt executores teſtamentorum, conſtringendo, & compellendo debitores apud iudices ad ſolutionem debitorum. At non repugnat eorum ſtatui per dicta verba eſſe iudices conſeruatores, cum habere huiuſmodi iuriſdictionem proprietatem minimè includat ab eorum regula maximè prohibitam. Verũ eſt tamen quod in quadam conſtitutione generali noſtræ religionis conſeruatorias acceptare prohibentur, & hoc maxime conducit propter rationes ſuperius allegatas.

ARTICVLVS IV.

Vtrum requiſiti à fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.

Reſpondeo, quod multifariam multiſque modis Summi Pontifices religioſorum indẽnitati fauorem beneuolum ſunt impartiti, & ideo non ſolum ſoliti ſunt, ipſis concedere conſeruatores iudices, ſed etiam ipſos conſeruatores ſub grauibus pęnis ad ipſam conſeruatoriam acceptandam aſtrinxerint. Iulius enim Secundus, vt habetur in monumentis. *g* *Statuit, vt quæcunque perſona, ſeu perſonæ, alias de iure capaces pro parte fratrum Minorum requiſitæ niſi legitimo impedimento detentæ fuerint iuriſdictionem & conſeruationem eorundem fratrum vigore priuilegiorum ſuorum ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*. Item Leo X. prout habetur in Supplemento, *h* *Habita informatione quod in aliquibus partibus multa grauamina inferebãtur fratribus Mẽdicantib. ab Eccleſiaſticis perſonis ſpecialiter aſſerẽdo, quod confeſſi fratribus debitè præſentatis tenebãtur iterum eadem peccata confiteri ſuis curatis, & quod ſacramenta Euchariſtiæ & Extremæ vnctionis non poterant à fratribus miniſtrari illis, quibus ſine cauſa dicti curati recuſabãt huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſti fideles audientes miſſas diebus Dominicis & feſtiuis in Eccleſiis fratrum non ſatisfaciebant præcepto Eccleſiæ & alia multa conſimilia, dedit conſeruatores omnes Eccleſiarum prælatos diſtrictè eis præcipiendo, vt quandocunque requiſiti fuerint à fratribus prædictis non permittant eos moleſtari, aut grauari, ſed contra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia*, Et Innocentius VIII. *Conſeruatoribus electis & nominatis à religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit vt literas conſeruatorias acceptare teneantur, ne quid contra facere præſumant*, quæ confeſſio fuit facta Sanctæ Iuſtinæ congregationi, Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quinto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno ſecundo, ex quibus clarè colliguntur dictos prælatos ſine legitima cauſa conſeruatorias repudiantes, cõtrauenire præcepto Apoſtolico, quòd in re tam graui exiſtimo ad mortale obligare, niſi aliqua cauſa legitima excuſentur.

g In 1. impr. fol. 40. & in 2. fol. 126. conceſ. 280.
h In ſupp. fol. 47. conceſ. 24.

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore, poſſit pro eadem cauſa alius nominari.

Reſpondeo dicẽdo, videri quod non. Nam poſtquã lator, qui officium ſacræ pęnitẽtiæ dedit literas

literas ſigillatas directas diſcreto viro confeſſario per latorem præſentium ad introſpecta ſpecialiter eligendo, elegit vnum confeſſarium, non pôt etiam de voluntate dicti confeſſoris eo dimiſſo, alterum eligere. Primo quia iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona ad perſonam, iuxta tradita in iure, *a* at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis cõtentos elegerint, & conſequenter eo ipſo, quo nominati fuerint electi videtur expreſſe ab ipſo illuſtriſſimo, ſummoq; pœnitentiario, ac ſi à principio ab ipſo eſſent expreſſi, & nullatenus poſſent alij eligi: ergo neque poſtea quam fuerint à partibus nominatim electi, & expreſſi. Secundo facit illa firma ratio, quod iuriſdictio delegata eſt iuriſdictio delegantis, iuxta quandam legem. *b* Et ita ad ipſum delegantem, cuius ipſa eſt, pertinet eam extendere, & non ad partes, neque ad iudices, quorum illa non eſt. Id enim quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, prout in *c* regula quadam iuris expreſſe continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet doctiſſimus Nauar. *d* Et ita videtur dicendum in noſtro propoſito, quod ſemel aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica nominata à dictis fratribus nõ poſſit pro eadem cauſa alia ab ipſis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iuriſdictionem, habeat immediate à Sede Apoſtolica: quam iuriſdictionem ipſi fratres non poſſunt alterare, etiam ipſo iudice nominato conſentiente. Et confirm. Nam Gregorius Tertius decimus, prout refert Capucinus. *e* omnibus regularibus conceſſit, vt in ciuitatibus Italiæ ſibi conſeruatores eligerent: coram quibus conuenirentur, & ſemel electos non mutarent, eorundemque nomina intra menſem Epiſcopis locorum ordinarijs indicarent: alioquin coram ipſis ordinarijs conueniri poſſint, declarauit ſacra congregatio Cardinaliũ ſuper Concilium Tridentinum in ſeſſione 7. cap. 14. Sunt enim conſideranda illa verba, *vbi ſemel electos non mutarent*, quæ maximè noſtram comprobant ſententiam. Et ita in praxi audiui fuiſſe iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius. *f* Qui loquẽs de pluribus iudicibus diſiunctim delegatis ad vnam cauſam, dicit: Porro vno eorum negotium inchoante commiſſum alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Ex cuius decretalis deciſione comprobantur & limitantur ſuperius reſoluta, ſcilicet, quod vno conſeruatore acceptante, & inchoante, non poteſt alius pro eadem cauſa nominari, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contigerit impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Verum tamen eſt, quod ex priuilegio conſeruatorio Societatis conceſſo à Pio V. in bulla per Gregorium tertium edita, quilibet conſeruatorium, & iudicum præfatorum poteſt proſequi articulum per alium inchoatum, etiam ſi idem inchoans nullo canonico impedimento præpeditus ſit. Ita habetur in Cõpendio *g* Societatis Ieſu, quod ex dictis magnum eſt priuilegium.

a c. E. & G. de de offi. dele.
b l. c. 1. §. qui mandatũ. ff. de offic. eius mandat.
c leg. id quod noſtrum ff. de reg. iur.
d Nau. lib. 1. conſil. tit. de off. iud. dele. conſi. 8.
e Capucin. in Compen. Mendic. ti. conſer. ordin. p. 128.
f Cap. cũ plures, de offic. de leg. 6.
g In comp. Societ. ti. conſeruat. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.

RESpondeo dicendo, certum eſſe ſecundum ius iudices delegatos morte concedẽtis extingui. Verum eſt tamen, quod quoad negotia cœpta non expirat morte concedentis, vt definit quædam Decretalis. *h* Et ſic dicitur in alia Decretali, *i* quod quando fuit plures conſeruatores deputati pro prælato, vel monaſterio, vel Eccleſia, vel religione, quo ad negotium cœptum per vnum eorum perpetuatur iuriſdictio in alijs, non obſtante morte concedentis. At licet conſeruatores electi virtute conſeruatoriarum religioſis conceſſarum, ſint iudices delegati, eorum tamen delegatio, & iuriſdictio morte Pontificum ipſas concedentiũ minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IV. minime mõ poſſent religioſi conſeruatores deputare: quod minime eſt aſſerendum cum praxis nos contrarium doceat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, cum Syluestro, *k* & communi, quod gratia Principalis nondũ facta, ſed fienda re integra morte concedentis extinguitur iuxta ea quæ in iure *l* notantur. Secus ſi erat iam facta, & perfecte conceſſa, vt continetur in quadam Decretali. *m* Vbi dicitur, quod executio ſuper gratia facta à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiam ſi gratia habeat iuriſdictionem annexam, etiam ſi ſit conceſſa ſolo verbo, prout cum Ioanne Andræa, & Archidiano reſoluit Sylueſter. *n*

Secundo eſt notandum, quod iudices conſeruatores eliguntur virtute conſeruatoriarum, quæ religionibus ſunt conceſſæ. Priuilegia autem conceſſa religioſis non ſunt perſonalia, ſed realia, cum concedantur certo generi perſonarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nam tunc etiã priuilegia perpetuo durabunt, vtpote ſi priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam cenſentur perire, prout dicitur in iure *o*. Et ideo conceſſio eis facta cenſebitur realis, ſiue perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *p* idem dicendũ eſt. ſi concedatur ciuibus & religioſis, iuxta aliam legem *q* Et ita in ſpecie tenet Romanus, & Socinus.

His prælibatis fundamentis noſtra ſententia confirmatur, & probatur primo, quia cõſeruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur conſeruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ eſt perpetua, iuxta tradita in ſecũdo notabili. Tertio, quia ſæpe ſæpius nominantur à Summis Pontificibus conſeruatores Epiſcopi, & aliæ dignitates Eccleſiaſticæ. Quæ conſeruatoriæ non dãtur perſonis, ſed dignitatibus, & per cõſequens ſunt perpetuæ ſicut dignitates.

Nec obſtat ratio dubitãdi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iuriſdictio delegatur aliquibus perſonis particularibus per viam commiſſionis. Ipſi enim ſi non fecerint actum communem delegationis, puta edictum cõmune, vel quid ſimile, finiuntur morte delegantis.

h Ca. ſi. §. officium de offic. deleg. li. 6.
i Ca. cum plures, de offic. de leg. li. 6.
k Sylu. verbi gratia. nu. 3.
l Cap. ſi cui. de præb. lib. 6.
m Ca. ſi ſuper de off. del. li. 6.
n Syl. vbi ſu.
o l. proponebatur. ff. de iudi.
p forma. §. quãquã. ff. de cenſib.
q le. 2. de reb. dubijs. & Rom. in l. maritũ, nu. 17. ff. ſol. mat. Soc. in d. l. 2. nu. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua fuerint deputati.

RESpondeo dicendo, quòd conſeruatores ſecundum ius commune, *r* quanuis nõ permittatur extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua ſunt deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius dieti remotiorem protrahere, conſeruatores tamen fratrum per conceſſionem Leonis Decimi ampliorem habent iuriſdictionem. Refertur enim in Supplemento *ſ* ordinis quod Leo X. in concilio Lateranenſi, *Statuit, vt conſeruatores*

r Cap. fin. §. conſeruat. de offic. dele. li. 6.
ſ Supple. fol. 26. conce. 83.

Digitized by Google

fratrum pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi doctrina & probitate ſint præſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdem fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas à loco ſuæ ſolita habitationis nullus trahi poſſit priuilegijs ſuper hoc alias conceſſis nullatenus ſuffragantibus. Verum eſt tamen, quod per breue Clementis Septimi Minimis conceſſum. *Conſeruatores fratrum habent poteſtatem etiam extra loca in quibus fuerint deputati procedendi: & conceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum ad ſe trahendo citatos, & monitos, non obſtantibus Bonifacij Papæ Octaui de vna dieta, & concilij generalis de duabus dietis, dummodo non vltra tres dietas aliquis trahatur*. Ita refert Collector Capucinus *a* in additionibus ad compendium Mendicantium, quod priuilegiũ clare reuocat id quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranenſi reſpectu duarum dietarum.

a Capucin. ti. conſeruator. p. 230. lit. B.

Pro explicatione autem huius indulti eſt notandum, morem fuiſſe antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conſeruatoribus, prout tradit Rebuffus. *b* At lex nouæ compilationis *c* conſtitutionem concilij generalis de duabus dietis limitans ad duas dietas hoc reſtrinxit, & Innoc. VIII. tantum voluit concedere duas dietas in anno Domini milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo ſeptimo, quinto calen. Feb Pontificatus ſui anno tertio ad petitionem Regis Ferdinandi, & Chriſtianiſſimæ Reginæ Eliſabeth Regum Caſtellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorum nomine Eneco Lopez de Mandoca Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius bullæ tenorem tradit Azeuedo. *d* Et Sixtus V. Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die tertia Octobris, milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio in bulla, quæ incipit, *Et ſi Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de obſeruantia concedens conſeruatores pro eorum conſeruatione, vt extra locum in quo ſunt poſſint trahere reos addit, non obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri, de vna & in concilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium rigore ad iudicium non trahatur, quod id ipſum conceſſerat Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maij pontificatus ſui anno tertio in confirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius Quartus decimus in cõfirmatione ordinis Ciſtertij priuilegiorum in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religioſorũ*, &c. data Romæ, apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, id ipſum concedit non obſtantibus præmiſſis piæ memoriæ Bonifacij Octaui de vna, & concilij generalis edita de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur, quod hodie virtute dictorum priuilegiorum poſſunt conſeruatores procedere contra contradictores vltra duas dietas dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque ijs obſtat lex nouæ compilationis ſuperius allegata. Ipſa enim Concilij generalis veſtigijs inhærendo, duas tantum dietas concedit. Quod concilium per dicta priuilegia conſtat eſſe approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minime poteſt.

b Rebuff. in tract. de priuile. ſcho. priui. 191.
c l. 20. tit. 7. li. 1. noua compil.
d Azeu. in d. l. 20.

Notandum eſt etiam pro explicatione, quod dieta ſecundum Bertachinum *e* continet viginti leucas. De quo nouiſſime tractat. Villalobos *f* in ſuo Ærario mille communium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege *g* aduerſus Rotæ deciſionem aliter definientem, quam ipſam deciſionem ibidem ipſe Villalobos allegat, & ante eum tradit optime Oroſius. *h* Et iſtæ dietæ à fine diœceſis, à qua citandus moratur non vero à continentibus ædificijs computantur, prout probatur, in dicta lege nouæ compilationis veſtigijs inhærente Decretalis conſtitutionis Bonifacij Octaui ibi. *i à fine diœceſum earundem trahere non præſumant.*

e Bertach. in ſuo reper. ver. dieta.
f Vilalobos ver. dieta nu. 83.
g l. 18. tit. 7. lib. 1. noua compil.
h Oroſius in l. 2. num. 4. ff. ſi qu s caut. col. 687. in fin. cũ ſeq.
i l. fin. de offi. deleg. lib. 6.

Aduertendum denique, quod Epiſcopus conſtitutus iudex conſeruator poteſt citare & compellere extra dictas dietas quoſcunque ſuæ diœceſis, ſi dictæ conſeruatoriæ, ad eum pertinuerint cũ in omni ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto per ſe, vel per aliũ poſſit pro tribunali ſedere, prout determinauit Bonifacius *K* octauus.

K c. cũ Epiſc. de offi. ord. li. 6.

ARTICVLVS VIII.

Quid ſit agendum, ſi monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium Dominæ noſtræ de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem, Placentinum, & Salmanticenſem, cum clauſula, Vt intra tres dietas poſſint ad ſe trahere litigantes an iniuriatus, vno conſeruatore præſente poſſit iniuriantem ad remotiorem conſeruatorem trahere.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouet Ioannes Andræas, *l* & doctiſſime ſuo modo reſpondet dicendo: quod non, primo, quia in iure canonico prohibetur, quod rei non trahantur vltra vnam dietam prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio eſt, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc caſu, ſi dictæ partes ad conſeruatorem remotiorem trahantur, exiſtente conſeruatore prope locum vbi iniuria manifeſte contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etſi ius deficeret, æquitas hoc ſuaderet, quam æquitatẽ iura *m* commẽdant. Solum enim æquitas legis concedit conſeruatores poſſe trahere reos vltra duas dietas, quando, vrgens ratio id poſtulat, argumento cuiuſdam legis. *n* Seruari igitur debent in hoc caſu priuilegia de tribus dietis, quando ita fieri conuenit, vt ſic clauſula ciuiliter intelligatur. Et quantum fieri poteſt debet in his fieri interpretatio, vt minus partibus præiudicetur, etiam ſi verba aliquo modo repugnent, cum à ſemitis iuris communis in his cõſeruatorijs recedatur, iuxta ea quæ nos vtriuſque iuris monumenta *o* docent. Præcipue, cum hæc priuilegia ex alio capite ſint odioſa: quia ſcilicet præiudicãt ordinariæ poteſtati, & clauſula ſit odioſa ligans eũ, qui cum diſpendio à longe protrahitur. Faciunt pro hac parte quæ imperatores Honorius, *p* & Theodoſ. Hypano magiſtro militum reſcripſerunt, dicentes: *Apparitores per orientem ſtatutos officij tui ad alium iudicium trahi minime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua ſub te ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter appetantur eos litigare debere*. Denique talis fuiſſe videtur mens Principis ne graue damnum alteri ſine cauſa inferatur, ſecundum quam mentem priuilegia ſunt explicanda, vt colligitur ex iure, *q* quę mens præualet verbis, vt in alio iure *r* notatur.

l And. in addit. ad ſpecu lat. ti. de iudi ce deleg. li. c. fo. 11. pa. 2.
m l. in ſumm. §. labeo. in ſ. ff. de aqua pluuia arcenda. c. erit autem d. 4. hiſt.
n l. 1. C. de dil. de die. §. fin. ff. qui ſatis. d. cog.
o 24. q. 1. ca. parat c. cauſã de reſcripti c. ex parte 2. de offic. deleg. l. quãuis de in ius vocan. l. ſi quando. C. de inoffic. teſt.
p l. apparatis. C. de offi. magiſ. milit.
q ca. in his de priui. iuncta.
r ca. ſi poſtquam. §. 1. de elect. lib. 6.

Ex quibus colligitur, quod ſi conſeruator eſt præſens in loco vbi reſidet iniuriator, aut eſt propè, & ratione aliqua eſſet ſuſpectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipſe deleget ſi forma delegationis id

pati-

Digitized by Google

patitur: ſi vero non patitur vel delegare non vult tunc ad alium remotiorem conſeruatorem poteſt adiri: in hoc enim caſu ceſſant ſuperius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.

RESpondeo dicendo, quod licet conſeruatoriæ religionum ſint perpetuæ, prout iam in ſuperioribus a reſolutum remanet: aliæ tamen conſeruatoriæ habent clauſulam limitantem, ſcilicet præſentibus poſt quinquennium minimè valituris: ſicut videmus in Concilio Tridentino b determinari dicẽdo. Nemo enim ſimilium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere poſſint. Et quæritur, an duret poſt quinquennium iuriſdictio conſeruatoris, quoad negotia iam cœpta. Et reſpondet Ioannes Andreas c negatiue, prout alibi ſcripſerat. Et ratio eius eſt, quia iſtæ conſeruatoriæ ſunt odioſæ, prout in articulo ſuperiori dictum eſt. Et ita iuxta terminos proprios ipſarum debent ſtrictè explicari, vt iuriſdictio ordinariorum, quo minus fieri poſſit, detrimentum patiatur.

a Sup. hac q. art. 6.
b Seſ. 14. de refor. c.
c Andr. in addit. ad ſpecul. 1. p. tit. de offi. dele. fo. 13. p. 1 col. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. pontifex maximus Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridiè Kalendas Septembris Pontificatus ſui anno quarto, prout habetur in monumentis d ordinum, *Conceſſit fratrib. Minoribus vt conſeruatores per eos nominati per ſe, uel per alios in ſuis partibus conſeruent ipſos fratres contra ipſos iniuriantes.* Et id ipſum conceſſit Pius V. in conſeruatoria edita à Gregorio XIII. pro ſocietate Ieſu. Ait enim quod, *Conſeruatores, & iudices per ipſam ſocietatem & ſingulas eius perſonas, etiamſi ſint extra loca, in quibus deputati ſunt habent poteſtatem, vt tam per ſe, quam per alios Societatem defendant neque permittant eam ſuper bonis & priuilegijs tam Apoſtolica quam ordinaria & alias rite regia authoritate cõceſſis, alijſque rebus ad ipſam pertinentibus à quibuſcunque perſonis tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis indebite moleſtari, aut grauari.* Ita habetur in compendio e Societatis.

d In 1. imp. f. 60. & in 2. fo. 143. conc. 336
e Comp. Soc. ti. conſeruator §. 3. c. ſi §. vices de offi. dele. l. 6. An. ad di. ad ſpec. tit. de iudice dele. li. 2. p. 1. p. 12.

Ex quibus colligitur, quod quamuis conſeruator ſecundum iura communia debeat procedere per ſe ipſum, nec poſſit committere vices ſuas alijs (exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus) niſi aliter eis per literas committeretur, & tũc, non niſi infra ciuitatem, & diœceſim, in qua deputatus fuerit hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andræas: Conſeruator tamen fratrum ſecundum hæc priuilegia poterit vices ſuas alteri, & alijs committere. Et ita per priuilegium Clementis ſeptimi tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium. f

f ti. conſeruat. fol. 230.

Aduertant tamen primo conſeruatores fratrum quod non poſſunt ipſi committere alijs vices ſuas, niſi fuerint in dignitate conſtituti, prout tenet Ioannes Andræas g dicẽs quod ſi ex beneficio literarum cõpetit conſeruatori cõmittere neceſſe habet committere perſonis in dignitate vel perſonatu cõſtitutis in Eccleſijs cathedralib., vel collegiatis. Et quod hęc clauſula, vt poſſit per ſe vel per aliũ, vtilis ſit patet, quia exceptis citationibus, & ſententiarum denuntiationibus non poſſunt conſeruatores ſuã committere iuriſdictionem: at virtute dictæ clauſulæ poſſunt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez, h quod etiam ſubſtitutus cãcellarij, & ſic vicecancellarius qui virtute conſeruatoriarũ cognoſcit, oportet, vt dignitatem Eccleſiaſticam habeat & poſſideat, ſicut & ipſe cancellarius habere debet: alias ſententiæ per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipſo iure, tanquam à nõ habente poteſtatem prolatæ. Regulariter enim cum quis per ſubſtitutũ deſeruire poteſt, debet conſtituere alium æquè idoneum prout expreſſe probat quædam lex i notabilis dicens. *cõſideratis eorum laboribus per ſubſtitutum chartulariorum eiuſdem ſcrutinij, cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum quam ſcientiam petitiamque rerum habentem electione ſua, ſuarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus k per hũc textum ſupradictam tenet ſententiam & eam comprobat Azeuedo, l & Euerardus.

g And. ubi ſu.
h Perez. li. 2. ord. col. 316. in prin.
i lo. 2. Ca. de propoſ. agen. in reb. l. 12.
k Bart. in d. l. 2. nu. 4.
l Azeu. in d. l. 10. noua cõpil. tit. 7. li. 2. Euerar. in cenſilio. ca. 63. de ſubroga. col. 2. in parue.

Aduertendum denique, quod cum ſecundum ius commune citationes & ſententiarum denuntiationes poſſint cõſeruatores, per alios efficere, Pius V. & Gregorius XIII. hanc gratiam ampliando in dicta conſeruatoria conceſſione indulta religiori Societatis Ieſu, conceſſerunt, quod quando iudicibus & conſeruatoribus huiuſmodi tutus non apparet acceſſus ad loca, in quibus morari contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atque citandi ſunt poſſunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affigendo, de quibus eſſet veriſimilis cõiectura quod ad ipſorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita cõtinetur in dicto ſocietatis Compendio. m

m Comp. Soc. vbi ſup. §. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius n Quartus Pontifex maximus iudicibus conſeruatoribus tantum conceſſit vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcãt neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poſſunt extẽdere poteſtatem. Quod ſi præſcriptam formam fuerint trãſgreſſi, eo ipſo per annuũ ab officio ſint ſuſpẽſi. Imo, & quod non vulgarẽ difficultatem habet regia o conſtitutio ordinamentorũ regalium nouè definit minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiamſi vberior poteſtas & iuriſdictio in reſcripto conceſſa fuerit. Quod ſi ad vnguem nõ ſeruauerint pęna amiſſionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quæ eam ſatis probant.

n ca. 1. c. ſi de offi. dele. l. 6.
o l. 1. ti. 8. l. 1. ordin.

Pro cuius rei reſolutione eſt notandum quod vt hęc quęſtio perfectè clare, & diſtinctè intelligatur, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, de quibus cauſis poſſibiliter poſſint cognoſcere conſeruatores. Secundum, de quibus cauſis ſecundum ius commune cognoſcere poſſint? Tertium de quibus cauſis ſecundum priuilegia poſſint iudicare.

Quantum ad primum ſit prima concluſio: Non eſt prædictis iudicibus prohibitum de alijs cauſis vltra iniurias & violentias manifeſtas iudicare & cognoſcere ſi in literis Apoſtolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifeſtè patet: quia Summus Pontifex cauſas Eccleſiaſticorum ad ſecularia tribunalia ſpectantes auocare poteſt, & alteri termi-

Digitized by Google

nandas committere, prout tradunt multa iura Canonica, *a* & vltra alios latiſſime comprobat Couarruuias. Et iſtorum iudicum poteſtas à literarum facultate dependet, prout dicitur in iure. *b*

Nec his refragatur textus, in capitulo primo de officio delegati, libro ſexto. Loquitur enim quãdo conſeruatorum poteſtas eſt limitata, ſecus ſi ampla tribuatur eis iuriſdictio, quia tũc impune ea vti poſſunt. Quapropter illius Decretalis deciſio ferè hodie inutilis eſt cum amplior forma recepta ſit: vt ſcribunt Ioannes Andræas ibi ſuper caſus poſitione, & ibi etiam Archidiaconus. Et Dominicus *c* & Rebuffus.

a c. noſtrã. de appel. c. paſtor §. præt. de off. dele. c. Eccl. s. verſi. quid vt lite. pẽd. Cõc. Trid. ſeſſ. 24. c. 29 Couarr. prac. q. c. ca. 9 b c. recipim. §. porro. de priu. c Dominic. in d. c. fin. § conſeru. Rebu. in l. 38. in fin. de verb. ſig.

Nec minus aduerſatur præcitata lex regia prima diſponens, nõ eſſe alicuius valoris iuriſdictionem, quæ contra prædictam prohibitionem cõceſſa fuerit. Hæc enim lex articulo ſequenti explicabitur.

Quantum ad ſecundum ſit ſecunda concluſio. Iudices conſeruatores religioſorum & Mendicantium poſſunt, non ſolum contra clericos ſtante decreto Concilij Tridentini procedere, ſed etiã contra laicos pro manifeſtis iniurijs, vel violentijs perſonis Eccleſiaſticis & regularibus illatis, quãuis rei ſint: quia minimè ex hoc defraudatur regia iuriſdictio, cũ talia crimina ſint mixti fori prout ſacri Canones, *d* & leges regiæ nobis aduertũt. Et hoc probatur ex lege *e* regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo ſequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conſeruatoribus de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcere contra laicos dubio procul intelligenda eſt, cum exceptio ſemper ex regula profluat, ſecũdum iuris regulam. *f*

d c. cum ſit generale de for. comp. l. 18. ti. 6. pa. 1. l. 4 ti. 18. ead. par. e l. 5. ti. 3. lib. 1. ordin. f l. nam quod liquide. § fi. ff. de priuil.

Tunc autem dicitur manifeſta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conſeruatoribus contra laicos procedendi quando monaſteriũ & religioſi ſua poſſeſſione perturbãtur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, prout dicitur in iure. *g* Quod in qualibet oppreſſione locum obtinet vt ex alijs *h* decretis colligitur & tradunt Abbas, Socinus & Lappus. Qui probant, quod iudicibus Eccleſiaſticis permittitur laicos cõpellere, vt pro iniurijs & damnis Eccleſiæ illatis cõpetenter ſatis fiat.

g c. cum ſit generale de foro comp. h c. ſi cler. de for. comp. Abba. & DD. in d. c. cum ſit general. vbi Se. n. 18 Lap. alleg. 58 & 72

Et in proprijs huius controuerſiæ terminis id tenent Ioannes Lopez *i* & Salzedo: qui ait non ſemel iudicatum vidiſſe, maximè anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio in fauorem religioſiſſimi collegij Societatis Ieſu populi Complutenſis. Nam cum quidam ciuis oppidi de Lorenza vim dicto collegio in quibuſdam ſuis prædiis intuliſſet conſilio eiuſdem doctiſſimi viri querela huius violentiæ & oppreſſionis propoſita fuit coram vicarios generali curiæ Complutenſis huius ſacri collegij conſeruatori pro tunc.

i Lopez. in c. per. veſtras §. ſed pulch. dubitatio n. 3. f. mag. 181. Sal. in pr. cri. c. 3. fol. 10. col. 1. & 2.

Et licet rei perſonaliter citati declinatoriam fori exceptionem propoſuerunt cauſa ad regiam Pincianam curiam fuit delata, & in ea fuit declaratũ nullam vim à iudice conſeruatore illatam fuiſſe, & cauſa ei fuit remiſſa.

Ex dictis infertur, quod ſi aliquis furore cholerę accenſus dicat aliquibus fratribus, quod velint nolint debet ingredi monaſterium, & ingrediatur de facto nulla læſione ſecuta, ſi ſtatim à tali furore deſiſtat & relinquat eos in ſua pacifica poſſeſſione, nõ eſt dictus reus coram conſeruatore iudice conueniendus, cum in hoc parum læſum fuerit monaſterium, & de minimis non eſt curandum. Et eorum fratrum poſſeſſio non fuit perturbata cum ſtatim in ea pacifice fuerint relicti ſine aliqua, vt dictum eſt læſione & notabili violentia.

Infertur etiam quod fratres non poſſunt creare iudicem cõſeruatorem in fauorẽ eius qui ipſis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij ſecularis, quia verbi gratia, ipſum rigoroſe volebat caſtigare. Non enim fratribus conceditur iudex conſeruator, vt ſuos iniuriatores defendant, ſed vt ſe & ſua ab eorum iniurijs protegant, contra eos procedendo. Quod eſt notandum. Vidi enim quendam prælatum à ſuo ſuperiore punitum, quia titulo charitatis eligit conſeruatorem contra quendam monaſterio iniuriantem, non, vt ipſum puniret: ſed vt eius blanda punitione à rigoroſa manu brachii ſecularis eriperet.

Aduertendum inſuper quod ſi reus confiteatur delictum coram conſeruatores, tunc conſeruator poteſt procedere in eo caſu contra confitentem, licet neget qualitatem notoriam. Et ratio eſt, quia quamquam in hac ſpecie non ſit notorium per euidentiam facti, eſt tamen notorium per euidentiam iuris per facti confeſſionem. Ita quædam Decretalis *K* iuncta eius gloſſa: & tenet Innocentius, Anchartanus, Dominicus & Francus.

Sed quid, ſi reus neget offenſam, vel eſſe delictũ notorium? tunc huiuſmodi iudex conſeruator ſecũdum aliquos non poteſt procedere contra eum. Per negationem enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Gloſſam *l* & Felinum: quia conſeruator non poteſt ſe intromittere, vbi eſt neceſſaria iudicialis indago. Præterea notorium, non probatur per teſtes, ſed per euidentiam facti, prout affirmant ſacri Canones, *m* & ita interpretatur poteſtatem conſeruatorum Antonius de Butrio. *n*

K c. veſtra iũcta gl. ibi n. nõ diffite. de coha bit. cler. Inno. co. 2. Anch. co. 2. Dom. nu 8. Francus n. 1. in d. c. 1. de off. deleg. l. 6. l Gl. c. in d. c. 1. l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet Fel. in c. ſi clericus de for. comp. m c. quanto de trans. Epiſc. c. fi. de coha. cle. n But. n. dom ter. ar. 14 n 4.

Sed contraria ſententia eſt tenenda, ſcilicet, quod conſeruator poteſt cognoſcere ſummatim de notorietatem cum ſit res dubia an eius ſit iuriſdictio. Ita Innocentius, *o* quem ſequuntur omnes, excepto Hoſtienſi. Quod aliquibus iuribus comprobatur, & præſertim ex quadam Vlpiani *p* iuris conſulti deciſione Et Innocentius *q* tertius affirmat quod iudex per reſcriptum delegatus poteſt cognoſcere de validitate reſcripti, & per conſequens, an in cauſa poſſit procedere. Nec obſtat, quod conſeruator non habet indaginem iudicialem.

o Inno. in d. c. 1. nu. 5. et c. vbi DD. p l. ſi quis ex ali. ff. de in ius vocando. q c. ſuper literis iuncta gl. ver. nullat extra de reſcr.

Hoc enim debet intelligi, quod ſcilicet, non habet indaginem iudicialem in notorijs in quibus nõ habet iuriſdictionem, ſed non in quibus habet iuriſdictionem. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoſcendum an ſit index, vel non. Et probatur: quia ſi conſeruator habet iuriſdictionem in notoriis poteſt facere illa, ſine quibus iuriſdictio ſua expediri non poteſt iuxta ea, quæ communiter iure *r* notantur.

r l. 1. ff. de iuriſd. omnium iudic.

Ex quo infertur, quod ſi conſeruator citat reum, & reus eſt contumax, poteſt, eum cognoſcendo de ſua contumacia condemnare in expenſis vt decreta *ſ* canonica loquentia de iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et poteſt etiam excommunicare, & interdicere vt infra dicemus. Vnde colligitur, quod in caſu, de quo loquimur poteſt cõſeruator ſummarie procedere contra negantem notorietatem ad ipſam notorietatem indagandam, cũ iudici competat indagare an iuriſdictio ſibi competat necne.

ſ ca. de cauſis §. 1. et in c. præterea de off. deleg. l. 1 ff. ſi quis ius. non obten.

Quantum ad tertium quod promiſimus decidendum, ſit tertia cõcluſio, quod forma conſeruatoriarum eſt inſpicienda, & non deciſio iuris cõmunis, prout ex iure colligunt Ioannes Andræas *t* & communiter ſcribentes. Et ita hodie communiter dantur conſeruatoriæ generaliores, vt affirmat Nauarrus. *u* Et conſeruator vniuerſitatis Salamanticenſis cognoſcit de omnibus cauſis generaliter etiam non notoriis: & ita lege regia *x* partitarum declaratum eſt. At prolixum nimis eſſet concludere in hac concluſione,

t And. in d. c. fi. de off. deleg. 6. u Nau. c. 27. n. 135. x l. 18. t. 7. p. 1.

Digitized by Google

cluſione, quid per conſeruatorias ſit hodie, à ſede Apoſtolica conceſſum regularibus: ideo articulis ſequentibus pro poſſe comprehendetur.

ARTICVLVS XII.

An conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc dubium duas inuenio opiniones contrarias. Prima eſt affirmatiua, Guidonis *a* Papæ, quem ſequuntur Alciatus, & Didacus Perez.

a Gui. Pap. de ciſ. 18. in fin. Alci. de præſum. præſum. 3. q. 23. nu. 1. Perez in l. 1. tit. 7. l. 3. ord. col. 2. nu. 69. ver. conſeruatores autem.

Secunda opinio eſt contraria quod ſcilicet minimè poſſint. Et hanc tenet nouiſſime Gutierrez *b* in quadam practica quæſtione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonem. Et ſic reprehendit Didacum Perez pro ſua parte cum Guidone adduxiſſe Alciatum, cum Alciatus teneat contra Guidonem. De quo certe miror valde, Alciatus enim expreſſe tenet cum Guidone in loco allegato à Gutierrez. Et vt hoc pateſiat eius literam & verba in medium proponam: quæ ſunt ſequentia. *Cum in bullis conſeruatorum dicatur, quod cognoſcant contra iniuriantes monaſterijs, & c ſequitur quod poterúnt compellere ad ſolutionem debitores nolentes ſoluere, ex quo illi non ſatisfaciendo dicuntur iniuriari*. Hæc Alciatus in loco in margine allegatus. Primum pro opinione Guidonis fundamentum propoſitum à Gutierrez eſt deſumptum ex Concilio Tridentino. *c* Nam ſi conſeruatoribus deputatis & ſingularibus perſonis, & capitulo hoc prohibetur in dicto decreto & regularia loca, & cætera in eo excipiuntur, vt horum perſonæ in dicto loco minimè comprehendantur: ergo in eiſdem cauſis in quibus ſingularib. perſonis eſt prohibitum vti literis conſeruatoriis, erit permiſſum locis regularibus, & alijs de quibus in dicta exceptione, vt exceptio ſit de regula iuxta iuris regulam. *d* Huic argumento reſpondet Gutierrez in hunc modum, ſcilicet, Concilium Tridentinum eſſe intelligendum iuxta diſpoſitionem iuris communis, ideſt, vt licet regularia loca & ſimilia exempta eorumq; perſonæ non comprehendantur in dicto decreto, eiuſq; prohibitione nihilominus tamen in his iuris diſpoſitio ſeruãda ſit. Non enim Concilium ibi ſpecifice agit de forma & cauſis in quibus iudices conſeruatores ab his eligendi procedere debent, id enim omiſit, ac proinde iuris diſpoſitioni relinquit. Sed tantum voluit excipere à reuocatione præcedenti conſeruatoriarum, quam fecerat, prædicta loca eorumq; perſonas. At vero quomodo ab his electi iudices conſeruatores procedere valeant ac poſſint ibi non agit, ſed remanet in diſpoſitione iuris communis prædicti.

b Gutier. li. 3. pract. q. 9.

c Conc. ſeſ. 14. de refor. c. 5.

d l. nam quod l. quidem. cũ ſimil. ff. de pa cu leg.

Quæ doctiſſimi viri reſponſio vera eſt, ſed diminuta. Non ſolum enim in dicto concilio conſeruatoriæ regularium remanent tantum in diſpoſitione iuris communis, ſed etiam in diſpoſitione priuilegiorum, quæ in ipſis conſeruatorijs præter & cõtra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus ſupra, & infra de alijs dicetur. Quia talia priuilegia minimè ſunt per Concilium Tridentinum abrogata: imò verò ab eodem Concilio ſunt confirmata, cum non abrogentur ab eodem. Ait enim *e* Conci. *In cæteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia & facultates quæ ipſorum perſonas loca, & iura concernunt firma ſunt & illæſa.* Et ita fatetur Nauarrus. *f* quod hodie conceduntur conſeruatoriæ, virtute quarum cognoſcitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem quas in inferioribus proponemus.

e Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 20.

f Nau. ca. 27. nu. 155.

Secundo probatur noſtra ſententia: quia debitores nolentes ſoluere, iniurias ipſis monaſterijs, eorumq; perſonis maximas infligunt, de quibus manifeſtis iniurijs conſeruatores virtute iuris communis cognoſcunt. Ad huic argumento reſpondet Gutierrez, quod conſeruatores poſſunt cognoſcere de manifeſtis iniurijs, non ſumendo iniuriam pro omni illo, quod ſit contra ius, & cauſat damnum monaſterijs; ſed ſumpta iniuria in ſpecie pro contumelia & conuitio, & ſic pro offenſa de qua in titulo de iniurijs. Nam verba reſcripti capiuntur ſtrictè & in ſpecie & propriè prout colligitur ex iure. *g*

g Rodul. de reſer.

Sed contra hanc reſponſionem arguam, tum iure communi, tum priuilegijs. Primo enim videtur allucinari doctiſſimus alias vir cum tantum velit accipere nomen, iniuria ſpecialiter & ſtrictè, prout conſiderat eam Vlpianus. *h* Cum idemmet Vlpianus *i* conſiderat ſtatim ipſam iniuriam dicẽs, quod interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum ſignificatur. Et licet verba reſcripti ſtrictè ſint interpretanda, debent tamen ſecundum ſubiectam materiam explicari. Vnde cum hic agatur de reſcriptis conſeruatoriis, id eſt, de conſeruando loca regularia eorumq; res & perſonas, diminute prouiſum eſſet à Sede Apoſtolica, ſi tantum pro contumelijs, & violentijs conſeruatores concederet, & pro damnis manifeſtis eos denegaret, præcipue, cũ raro contumelientur & vim patiantur loca, & res, & perſonæ regulares: ſæpè autem & ſæpius damnis non paruis notorijs afficiantur.

h l. 1. de iniu. & famoſ. lib.

i In d. le. 1. & in l. ſed & ſi quemcunque. ff. ad l. Aqui.

Et certè iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus ſummi Pontifices in ſuis Bullis volunt religioſi ſtatus protectionem. Ait enim Pius Quintus in ſua conſeruatoria expedita per Gregorium tertium decimum: conceſſa religioni Societatis. *K Quod poſſunt regulares, tam in ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis ſiue actores ſint, ſiue rei omnes & ſingulos Archiepiſcopos Abbates necnon perſonas in dignitate conſtitutas canonicos Metropolitanarum, vel cathedralium Eccleſiarum et vicarios Archiepiſcoporum & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet conſtitutos contra quaſcũque communitates, & collegia in ſuos conſeruatores, & iudices ordinarios aſſumere*. Hæc dicta conſeruatoria. Notanda enim ſunt illa verba, *tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quam mixtis*: quæ ſatis denotant omnes cauſas, quibus damnum & vis cauſatur dictis regularibus ad conſeruatores pertinere. Et hoc magis in ſpecie probatur. Nam cõtumelia, iniuria & vis quæ infertur locis, rebus, & perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus mixti fori cauſa eſt, cum ſit ſacrilegium, & laicus coram iudice Eccleſiaſtico, aut ſeculari poſſit conueniri, ſi patrator talis ſacrilegij exiſtat, vt in fauorem Eccleſiæ ordinauerunt iura, *l* & tenet Felinus & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in ſua practica criminali dicit communem. Hoc ſuppoſito probatur noſtra concluſio. Nã dicta conſeruatoria non ſolum conceditur pro cauſis mixti fori, cuiuſmodi eſt iniuria in ſpecie ſumpta, & violentiæ locis, rebus & perſonis religionum illatæ pro quibus ſolum dicit Gutierrez conſeruatores concedi, ſed etiam concedit pro cauſa ciuili cuiuſmodi eſt debitum quod debitores monaſterijs minimè volunt ſoluere in quo monaſteria nõ modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

K Habet. in cõſ. ſoci. verſ. conſerua. §. 1.

l c. cum ſit generale de foro comp. Fel. in c. Eccl. ſanctæ Maria. nu. 7. & 8. de conſt. Sal. in pract. crim. n. 5. Gutie. ubi ſu. nu. 12. & 13.

Et quod iniuria manifeſta pro quo conſeruator deputatur, ſumatur pro damno dato, ſatis nobis indicat Sixtus in conſeruatoria Minoribus indulta, de qua in ſuperioribus fecimus mentionem. Aloquẽs enim ibi conſeruatores ait. *Quod non permittãt per quoſcumque indebite moleſtari, aut eis grauamina iniurias atque damna inferri ſeu quomodolibet irrogari.*

Hæc

Digitized by Google

Hæc Sixtus IV. Patet etiam ex alia conſeruatoria Sixti quarti, quæ incipit: *Dum attenta meditatione*, data Romę apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Sexto, quarto Kalendas Decembris prout refertur in monumentis. a Qui inter alia conceſſit fratribus Carmelitis. *Iudices conſeruatores ipſis præcipiens, quod non permittant dictos fratres per ordinarios & per quoſcunque alios indebitè moleſtari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferri, ſeu quomodo libet irrogari.*

a In 1. impr. ra. 2. fol. 10. Pag. 2. lit. m.

Item Ioannes vigeſimus ſecundus, vt in eiuſdem Monumentis b continetur in bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus*, data Auinionen. ſexto Kalendas Maij. Pontificatus ſui anno tertio conceſſit fratribus Minoribus iudices conſeruatores. *Vt eiſdem efficacis defenſionis præſidio aſſiſterent, nō permittentes eoſdem à quibuſcumque indebitè moleſtari vel eiſdem damna violentias, iniurias & moleſtias irrogari.*

b In mon. 1. imp. fol. 129.

Item Eugenius quartus in conſeruatoria cōceſſa ab ipſo monaſterio D. Noſtræ de Guadalupe extenſa iā ad omnia ordinis D. Hieronymi, monaſteria, cuius tenorem infra in hoc articulo referemus, ait quod *Concedit ipſos conſeruatores non ſolum pro ipſis fratribus & eorum conuentibus, poſſeſſionibus terris, locis, iuriſdictionibus, & omnibus bonis mobilibus & immobilibus, quocumque nomine & quibuſlibet moleſtijs iniurijs atque damnis cæteriſque tam realibus, quā perſonalibus actionibus præſentibus, & futuris.*

Item Pius Quartus c anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo Kalendis Iulij Pontificatus ſui anno primo, in bulla, quæ incipit, *Romani Pontificis circumſpecta*, &c. confirmās priuilegia ordinis militaris Sancti Ioannis Baptiſtę, quibus gaudent Mendicantes, prout dictum eſt in ſuperioribus d conceſſit dicto ordini conſeruatores *Aduerſus inferentes vim perſonis eius inſtituti aut eorum ſeruitoribus & familiaribus iniurias ſeu grauamina, vel damna in perſonis rebus & bonis.*

c Habet. in li. pri. huius ord. vidi ſub ſigil. aut.

d Sup. hoc 2. tom. q.

Ex quibus omnibus ſatis conſtat, ſaltem in bullis & priuilegijs conſeruatoriarum, non ſolum concedi conſeruatores pro iniurijs, prout ſignificant contumeliam & violentiam, ſed etiam prout ſignificā damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis pateſiat operæpretium eſſe duxi ad argumenta, quę in contrarium proponuntur, reſpondere.

Ad Argumenta.

PRimo arguitur à doctiſſimo alias viro ex quadā Decretali e dicente quod conſeruatores non poſſunt cognoſcere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quibus verbis colligit regulares non poſſe nolentes eis ſoluere debita ciuilia coram conſeruatore conuenire: cum ſi ipſi debitores negent debitum, aliaſue exceptiones legitimas allegēt negatione efficiatur res dubia, iuxta quandam legem f ex qua id notant Gloſſa, Felinus & Iaſon, & communiter ſcribentes. Et per conſequens cum talis iudicialis indago requiritur ad hanc ſuam extenderent iuriſdictionem iudices conſeruatores.

e ca. 1. de off. dele. l. 6.

f l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet vbi gloſ. verſ. dubium Fel. in c. ſi cle. Laicū nu. 2. de for. competen. & in c. coram nu. 8. de of. de leg. Iaſon in l. 1. iuxta ſi. ff. de tranſactio.

Reſpondetur primo quod quando debitum eſt notorium etiam ſi negetur à debitore, poteſt ipſe iudex conſeruator cognoſcere vtrum debitum notorium ſit: & notorium ſit quod ipſe non vult ſoluere. Erit autem notorium ſi per inſtrumentum, & teſtes omni exceptione maiores probetur: in hoc enim caſu indagat iudicialiter prędictus iudex, an ad id ſua poteſtas extendatur, quod ſibi à iure non denegatur, prout articulo ſuperiori probatum eſt.

Secundo reſpondetur quod debuit doctiſſimus alias vir in memoriam reducere doctrinam Nauarri ſuperius citatam quod ſcilicet hodie communiter dantur conſeruatoriæ cum clauſula, vt poſſint iudices conſeruatores cognoſcere de his, quæ altiorem requirunt indaginem: & ſic de his cognoſcētes virtute earum non incidunt in pœnam excommunicationis, nec in pœnam ſuſpenſionis per annum ab officio de qua in capitulo finali de officio delegati libro ſexto. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrum ipſis hodie concedatur iuriſdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginem. Et Primo Benedictus vndecimus in Bulla, quę incipit, *venerabilibus fratribus*. Archiepiſcopo Compoſtellano, &c. data Romæ apud Sanctum Petrum quarto nonas Aprilis. Pontificatus ſui anno primo pro prouincia Sancti Iacobi regularis obſeruantiæ Minorum fratrum inſtituit Archiepiſcopum Compoſtellanū, Oxxbonenſem, & Zamorenſem Epiſcopum contra rectores Eccleſiarum & alios, &c. In illis, videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero, prout qualitas ipſorū exigerit iuſtitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius quartus anno Domini milleſimo quadringenteſimo, quinquageſimo primo, Idibus Augusti Pontificatus ſui anno decimo tertio, conceſſit, & expediuit in forma breuis in fauorem monaſterij Beatæ Mariæ de Guadalupe. *Epiſcopos Salmantiſcenſem Placentinum & Cordubenſem conſeruatores, quos & quemlibet eorum in ſolidum iudices conſeruatores & defenſores inſtituit priores fratrū conuentus, poſſeſſionum, terrarum, locorum, iuriſdictionem, fructuum redditum prouentuum & omnium bonorum mobilium & immobilium, quocunque nomine, & quibuſlibet moleſtijs iniurijs ac damnis cæteriſque tam realibus, quam perſonalibus actionibus præſentibus & futuris in illis videlicet quæ iudicialem indaginem requirunt ſummariè & de plano ſine ſtrepitu figura iudicij: in alijs vero prout qualitas eorum exigerit iuſtitia cōplementum. Et contra quoſcunque cuiuſcunque dignitatis, gradus ſtatus ordinis, vel conditionis extiterint cōpellentes eos authoritate Apoſtolica per cenſuram Eccleſiaſticam (appellatione poſtpoſita) non obſtantibus conſtitutionibus Bonifacij octaui de dieta vna ac de duabus in concilio generali: dūmodo virtute huius conſeruatoriæ vltra tres dietas à fine ſuæ diœceſis computandas, quis non trahatur cæteriſque alijs contrarijs quibuſcūque a ſummis Pontificibus conſtitutionibus emanatis aut emanandis, quæ huic iuriſdictioni & poteſtati eiuſque libero exercitio obuiare ſeu impedire poſſunt, niſi in illis fiat plena, & expreſſa mentio de verbo ad verbum de huiuſmodi indulto.* Hæc Eugenius g Quartus, prout refertur in Compēdio priuilegiorum D. Hieronymi. Vbi collector aduertit, quod hanc conſeruatoriam poſtea Nicolaus Quintus Pontificatus ſui anno ſexto ad vniuerſum ordinem, & ſingula eius monaſteria extendit. Et per conceſſionem Pij Quarti expeditam, per Pium Quintum, de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extenſa eſt: cum per dictam conceſſionem omnia priuilegia & indulta temporalia, & ſpiritualia facta vni dicti ordinis monaſterio omnibus eiuſdem ordinis monaſterijs facta decernantur.

g Vi. conſeruatoria bulla. §. fin.

Quæ extenſio non eſt, vt omnia alia monaſteria habeant dictos tres conſeruatores. Hoc enim eſſet maximè moleſtum his qui ad eorum iudicium traherētur: cū quædam in Hiſpanijs monaſteria huius ſacræ religionis vltra quatuor, & quinque dietas diſtent à dictis conſeruatoribus aſſignatis. Et non eſt præſumendum Pontificem maximum quid contra ius conceſſiſſe. Extenſio igitur prædicta, vt omnia alia monaſteria fruātur dicta Bulla (vt exiſtimo) eſt, vt conſeruatores deputati pro alijs monaſterijs eandem met

Digitized by Google

demmet habeant authoritatem, quam habent tres in illa nominati pro monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum cõſeruatores poſſunt procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

a l.1.§.2.tit.5 lib.1. nouæ compil.

Secundo arguit Gutierrez ex quadam lege *a* nouæ compilationis, vbi dicitur.

Los conſeruadores dados, y deputados per nueſtro muy Sancto Padre, no ſe an oſados à perturbar nueſtra iuriſdiction ſeglar, in ſe entremetan à conoſcer, ſaluo de iniurias y offenſas manifeſtas y notorias, que ſuelem ſer hechas a las Igleſias o monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas, ſegun que los de recho communes diſponen, y los Sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni aliende no embargante qualeſquier commiſſiones, o poderes que le ſeam o ſon dados. Y ſi los tales conſeruadores que lo contrario hizierem por eſſe miſmo hecho pierdan las tẽporalida des, y naturalez a, que en nueſtros Reynos tienen y ſe an auidos por agennos y eſtrannos de nueſtros Reynos: la qual naturaleza no puedan recobrar, y demas que aſſicomo rebeldes y de ſobedientes a ſu Rey los mandaremos ſa lir de nueſtros Reynos.

Ex qua lege videtur, quod non poſſint conſeruatores in his Hiſpaniarum Regnis ſe intromittere ad compellendum debitores, vt ſoluant debita ciuilia monaſterijs, ſaltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulſionem peragendam, non obſtante alia ſuæ ſanctitatis quacunque data commiſſione vltra ius commune.

b Sal.in prin. crim.c.3.

Huic argumento reſpõdet *b* Salzedo quod ibi ſolum præcipitur conſeruatoribus ne iuriſdictionem regularem perturbent contra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt contra Eccleſiaſticas perſonas poſſint ſe opponere virtute dictarum conſeruatoriarum concedentium indaginem iudicialẽ, cum per hoc non perturbetur iuriſdictio regularis. At hæc ſolutio videtur diminuta. Secundum eam enim non poſſunt conſeruatores compellere debitores ſeculares nolentes ſoluere monaſterijs, vt debita ciuilia illis ſoluant. Vnde ad aliam ſolutionem deueniendum eſt.

c Inno. c. cum ſuper de cau. poſſe. et propr. Dec. in c. conſtitu. de reſcr. Nau. in tr. de redditibus Eccle. mont. 40. 91.

d Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 2.

Pro cuius explicatione eſt notãdum valde, quod, quidquid monachus acquirit quo ad dominiũ, ſoli Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto acquirit, prout ait Innocentius *c* communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium *d* Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem adminiſtrandi eius dominij ſupremum & generale acquirit Papæ, & Eccleſiæ vniuerſali, particulare vero illi Eccleſiæ, & monaſterio, cuius ipſe eſt, ſi ſunt capacia iuris adminiſtrandi, alioquin etiam ſpeciale remanet apud Papam, & ſola detentio, & vſus & adminiſtratio facti penes ordinis monaſteria, quibus acquiritur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia, prout latius probabimus in tertio tomo in quæſtione de paupertate.

e Con. Tri. ſeſ.

Ex hac doctrina colligitur, qua ratione ius commune pontificium in Concilio *e* Tridentino, innouatum potuit determinare, vt iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere non ſolum contra clericos, ſed etiam contra laicos, qui bona Eccleſiæ, vel alicuius pij loci occupauerint. Quod à fortiori poteſt etiam Papa determinare, cum ſecundum veritatem ſit ſuper concilium. Et ratio eſt: quia cum ad Papam & Eccleſiam pertineat ius adminiſtrandi dominium generale, & ſupremum rerum Eccleſiaſticarum, & regularium ideo contra horum bonorum detentores, & vſurpatores poteſt procedere recuperando patrimonium Eccleſię diſperſum ne diſſipetur cuius Dominus eſt Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Et hoc faciendo Eccleſia & ſummus Pontifex non turbant iuriſdictionem regalem, cum bona ſupra dicta non ſint bona laicalia: ſed bona Eccleſiaſtica. Et ideo potuit Papa concedere iudicibus conſeruatoribus authoritatem ad iudicandum de ijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando ſcilicet, Eccleſiis, monaſterijs, fratribus, & rebus, & bonis ipſorum fit aliqua notoria iniuria, dãnum, & grauamen. Et ſic cum quis eſt malefactor, aut rerum religioſorũ ſpoliator, notorius raptor, & inuaſor manifeſtus, in fauorem Eccleſiæ eſt introductum, vt ipſos malefactores, qui ſacrilegi ſunt cenſendi locorum rectores poſſint ſub quo maluerint iudice conuenire, prout dictum eſt iam in ſuperioribus. Et licet hoc procedat, vt ait *f* gloſſa & communis; quando agitur contra malefactores, & ſacrilegos cuiuſmodi non ſunt debitores monaſteriorum, nolentes ipſis monaſterijs ſatisfacere, reſpondetur tamen cum eadem gloſſa vbi ait. *Quod tam: ſi contra malefactores loquuntur iura de hoc agenti*. Addit tamen. *Quod de alijs poteſt id ipſum de[illegible] minare, vt ſcilicet laici poſſint coram iudi[illegible] Eccleſiaſtico conueniri. Primum quando coram iudice laico non poſſunt regulares, & Eccleſiaſtici ſuam co[illegible]qui iuſtitiam*. Prout dicitur in *g* iure. Limitat ſecun[illegible] in finalibus verbis dicens. *Niſi conſuetudo contra[illegible] inducat, vt dicitur ſupra eodem titulo capite, ſi clericus l[illegible], in fine*. Vbi aſſeritur, quod actor forum rei ſequi debeat, licet in pleriſque partibus aliter de conſuetudine habeatur, vbi gloſſa in verbo conſuetudine ait. *Talis conſuetudo contra omnia iura prædicta eſt, ſed introducta eſt propter negligentiam laicorum inexhibenda clericis iuſtitia, vt infra in eodem titulo capitulo, cũ ſit generale, & capitulo, licet & capitulo ex tenore. Sed Papa ſiue ſint negligentes ſiue non, quotidie concedit literas contra laicos ſuper quacunque quæſtione. Et ita aſſumit ſibi iuriſdictionem, aliorum contra id, quod dicit ſupra titulo proximo in capit. nouit in principio*, Hæc gloſſa. Ex quibus gloſſis colligitur primo, quod Sũmus Pontifex ratione negligentiæ iudicum ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam clericis poteſt in quacũque cauſa facere, vt Eccleſiaſtici conueniant laicos ſub quocunque iudice maluerint. Secundo colligo, quod etiamſi non ſint negligentes poteſt id ipſum efficere ex cauſa rationabili, ſicut conſuetudo id in diuerſis partibus effecit.

f Gloſ. in d. c. conc. Generali verſ. malefactores.

g ca. ex tranſmiſſa de foro compet.

Ex qua doctrina infero primo, quod Papa propter negligentiam iudicum ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam Religioſis, potuit condere legem, vt in quacunque cauſa ipſi laici poſſint trahi corã iudicibus conſeruatoribus ab ipſo deputatis. Et ſic potuit contra laicos ipſis committere, vt cognoſcerent ad petitionem fratrum ſine ſtrepitu & figura iudicii de iniuriis & damnis ſibi à laicis illatis, etiã ſi iudicialis indago ad id decidẽdum ſit neceſſaria. Potuit id etiam ipſis concedere, licet iudices ſeculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorem ſtatus regularis, ne hunc profitentes ſtatum ad tribunalia ſecularia accedant vbi lites cum ſtrepitu et figura iudicij aguntur, contra terminum cauſarum regulariũ, quæ ſine ſtrepitu, & figura iudicij decernunt conſtitutiones prontificales peragi debere.

Secundo infertur, quod nunquã mihi potui perſuadere, quod dicta lex regia diſponit (ſicut aliqui intellexerunt) quod conſeruatores non iudicarẽt, niſi de manifeſtis, & notorijs iniurijs contra religioſos factis à ſecularibus, ẽt ſi ipſi conſeruatores à Sede Apoſtolica ampliorem haberẽt poteſtatem. Imo contrarium ex dicta lege colligitur ibi. *Segun que los directos communes diſponen, y los Sanctos Padres que los ordenaron*. Quæ verba indicãt duo, Primum eſt, quod conſeruatores non ſe intromittãt in aliis, præter ea quæ ſecundũ ius cõmune ipſis conceduntur.

Secun-

Digitized by Google

Secundum eſt, quod non ſe intromittant in alijs præter ea, quæ à Sanctis Patribus, qui id ius commune ordinauerunt, conſtituta ſunt. Cõſtat autem Sanctos Patres, qui ius commune ordinauerunt, in fauorem religioſorum pro varietate temporũ alia ampliora ordinaſſe, ſicut ipſimet Sancti Patres, & lex *a* regalis conceſſerunt conſeruatoribus Salmanticenſis Pincianæ & Complutenſis Academiarum, vt indiſtinctè de omnibus cauſis in fauorem Doctorum & ſcholaſticorum contra laicos poſſint procedere, eos ad ſuum tribunal trahendo. Et conſtat potuiſſe eoſdem Sanctos Patres concedere conſeruatores regularibus, qui contra laicos procederent & compellerent ad ſoluendum debitum monaſteriis, etiam ſi ad id concludendum indago eſſet neceſſaria. Tum propter fauorem religioſorum. Tum propter ignauiam iudicum ſecularium, pro vt dictum eſt in ſuperioribus. Tum, quia, licet nec contra ipſos nec contra eorum bona aliqua iniuria & maleficium committatur non ſoluendo debita monaſterijs, damnum tamen graue ipſis, & eorum bonis & perſonis ex dilatione ſolutionis generatur: quorum bonorum dominium eſt ſolius Dei & Domini noſtri Ieſu Christi: & ſupremum ac generale ius adminiſtrandi dictum dominium reſidet apud Eccleſiam, & Papam.

a l. 1. tit. 7. l. 3. ordin.

Nec ſupradictis obſtat lex ordinamentorum regalium ſuperius allegata. Ibi. *Non embargante qualeſquier commiſſiones, o poderes, que les ſe an o ſon dados.* In his enim verbis non loquitur lex de conceſſionibus datis à Papa. In his enim nulla fit mentio Papæ, aut ſedis Apoſtolicæ. Loquitur igitur ex ſupradictis de commiſſionib. datis ab inferioribus à Papa, qui ſecundum ius commune prout iam dictum eſt, non poſſunt concedere cõſeruatorias. Et hic intellectus neceſſario eſt tenendus. Alioquin diceremus Papã & Eccleſiam non poſſe pro conſeruatione rerũ & iniurium Eccleſiaſticorum & regularium concedere, vt laici ipſarum rerum detentores poſſint comparere coram iudice Eccleſiaſtico, aut conſeruatore ab ipſa Sede Apoſtolica deputato.

Ex quibus denique ſoluendo ſupra dicta dico primo, quod quando debitum conſtat per inſtrumentum publicum, vel per ſententiam tranſactam in rẽ iudicatam, vel per confeſſionem partis nolentis ſoluere, iam notoriè monaſteria iniuriantur nolentibus ſoluere debitoribus. Ex hoc caſu vt iuris communis poſſunt conſeruatores compellere debitores: cum hic fiat manifeſta iniuria monaſterijs iuxta ſuperius explicata. Quod implicitè & in virtute fatetur Gutierrez. *b* Si enim diffitetur, non poſſe iudices conſeruatores regularium ad hunc caſum ſuam extendere poteſtatem, eſt; quia iniuriam non accepit pro damno, & nocumento monaſterijs illato, ſed pro iniuria & offenſa & violentia. Quod tũ ex iure communi, tum præcipue ex multis priuilegijs conſeruatoriarum religioſis conceſſis luce meridiana clarius patefeci.

b Gu. vbi ſu. nu. 14.

ARTICVLVS XIII.

An religioſi poſſint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario Eccleſiaſtico, vel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato.

c Gut. l. 3. pr. 22. q. 10. p. 70.

RESpondeo dicendo, doctiſsimum *c* Gutierrez hanc mouiſſe quæſtionem, quam in hũc modũ diſſoluit affirmando quod debent cõueniri coram iudice conſeruatore. Nec obſtat, vt ipſe ait, quod in ſuperiori articulo reſpondet, ſcilicet, non poſſe fratres conuenire reos pro debitis ciuilibus coram ipſis conſeruatoribus. Magna enim, inquit, eſt inter hos caſus differentia. Prima eſt; quia actor debet ſequi forum rei iuxta iuris regulas: & huiuſmodi religioſi ſunt rei, habentque à Sede Apoſtolica iudicem conſeruatorem deputatum, quem in cauſis ipſorum elegerunt, qui eos defendat & manu teneat. Vnde conſequens videtur, quod coram eo conueniendi ſint ex quacunque cauſa, quia is eſt ſuus proprius iudex, cuius ratione exempti ſunt in hoc à iudice ordinario: & ideo ſæpè ſæpius à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Hæc Gutierrez.

Sed doctiſſimus alias vir in hoc fuit allucinatus, putans conſeruatores regularium eſſe ad modum conſeruatorum vniuerſitatum, Doctorum & ſcholarium: qui de omnibus cauſis eorum iudicãt, & alios iudices, coram quibus poſſint conueniri, non habẽt ratione quorum ſunt exempti tam in ciuilibus, quã in criminalibus, quam mixtis à iuriſdictione Eccleſiaſtica, & ſeculari. At religioſi alios habẽt iudices, ſcilicet, ſuos prælatos, qui de eorum cauſis cognoſcunt per iuriſdictionem ordinariam, & non delegatam: ſicut cognoſcunt iudices conſeruatores, prout tradit & multis comprobat *d* Nauarrus. Quæ nimirum veritas non ſolũ probatur per ea, quæ a prædicto authore notantur, ſed etiam, quia ſi religioſi exempti Epiſcopis ſubderentur, exẽpti minimè paſſim vocarentur; nec eorum exemptio ita eſſet notoria, vt dicant communiter ſcribentes eam probatione minimè indigere, vt tradit *e* Syluester P. ſpetiim, cum his temporibus non ſint aſtricti religioſi ad cõſeruatores perpetuos, ſicut antiquitus habebãt: imo ſunt ad nutum per ipſos religioſos amouibiles, prout dictum eſt in ſuperioribus: & quando neceſſitas aliqua vrget eos nominant, deputant, & eligunt. Et ſi vera eſſet, opinio Gutierrez multi religioſi modo non eſſent exempti, cum multæ fratrum prouinciæ conſeruatores particulares minimè habeant. Quod euidenter oſtenditur, cum ſecundũ ipſum, conſeruatores ſint proprij eorum iudices. Denique eorum exemptio non à conſeruatorijs dimanat, ſed à ſubiectione ſuorum prælatorum, quibus in vtroque foro ſunt aſtricti. Quæ veritas innumeris priuilegijs, & cõſtitutionibus apoſtolicis eſt iam declarata, & vniuerſali conſuetudine comprobata, prout infra in ſecundo tomo in quæſtione de exemptione Deo duce demõſtrabimus, & ex infra dicẽdis clarius patebit. Vnde cum religioſi habeant ſuos proprios iudices prælatos ſcilicet, ſuos a Sede Apoſtolica deputatos, non coram iudicibus conſeruatoribus (qui ſolum deſtinantur pro defenſione fratrum, domorum, & rerum monaſteriorum) ſed coram ipſis ſunt ratione delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij conueniendi, prout quotidie videmus in practica ſeruari. Tota enim poteſtas ad Abbatem reſpectu monachorum pertinet, vt Pelagius *f* Papa notanter dixit. Præterea quæro à doctiſſimo alias viro quomodo iudex conſeruator poteſt cognoſcere de hac cauſa, vocando in iudicium Regulares, quorum ipſi ſunt conſeruatores, vt debita ciuilia perſoluant, ſi ſecundum eũ tantum poſſunt cognoſcere de manifeſtis iniurijs & violentijs, & non de cauſis ciuilibus, in quibus non dantur iniuriæ ſecundum ſuam ſpecialem ſignificationem? Si dicat, quod non habent alium iudicem coram quo conueniantur, quod iam improbauimus contra hoc in hunc modum replico, dicendo, quod etiam ſi non habeant alium iudicem niſi conſeruatorem, ipſemet conſeruator ſecundum eundem Gutierrez non poteſt cognoſcere de omnibus cauſis, ſed

d Na. in c. ni dicatis n. 93.

e Syl. v. exemptio.

f c. nulla 18. q. 2.

ſed tantum de iniurijs, & violentijs manifeſtis, in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per conſequens nō habet iuriſdictionem, vt coram eo poſſint religioſi conueniri pro debitis ciuilibus, cum hoc neque ad manifeſtam iniuriam & violentiam factā monaſterijs pertineat, & ſæpe ſæpius pro eo exequendo iudicialis requiratur indago. Confiteri ergo neceſſe eſt, vt aliud fingamus ius ampliorem facultatem ipſis conſeruatoribus concedens, aut cōfiteamur alios habere iudices, coram quibus poſſint conueniri. Et nō ſunt iudices Eccleſiaſtici, quia alias non eſſent exempti, neque ſunt iudices conſeruatores, vt probatum eſt. Ergo ſunt iudices regulares, quibus ipſi religioſi in vtroque foro ſubduntur.

Sed cōtra hoc, propono argumentum deſumptū ex bulla conſeruatoria Pij V. expedita per Gregor. XIII. virtute cuius *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tā in cauſis ciuilibus, quā in criminalibus, & mixtis ſiue actores ſint ſiue rei poſſint eligere in conſeruatores perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas contra quaſcūque cōitates, & collegia*, Pro ut latius in cōpendio a Societatis cōtinetur. Ex cuius verbis, ibi. *In cauſis ciuilibus*, iunctis verbis, ibi. *Siue actores ſint, ſiue rei*. Videtur quod religioſi Societatis poſſunt pro debitis ciuilibus corā ſuis cōſeruatoribus conueniri, & non corā eorū prælatis. Nam reſpondetur, concedendo, quod poſſunt cōueniri, ſi ipſi voluerint. Bulla n. ſupradicta ſolū dicit, quod poſſunt creare cōſeruatores pro quacunque cauſa, ſiue rei ſint, ſiue actores. Nā quando ab ipſis coram iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipſos hāc iuriſdictionem pertinere, & non ad ſuos proprios prælatos regulares, cum prælati regulares nullis armis poſſint ſe defendere procedendo contra ipſos iudices cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis poſſunt dicti religioſi, ſi voluerint creare conſeruatorem, qui de hac cauſa cognoſcat, at ſi noluerint minimè aſtringuntur. Et ēt ſi iudex Eccleſiaſticus procedat contra eos cēſuris & alijs armis ſpiritualibus minimè tenentur reſpōdere, niſi in caſu mercedum & miſerabilium perſonarū, de quo in Conc. b Trid. Et vt hæc veritas magis pateſiat, quod ſcilicet nō poſsūt religioſi ad hoc per ſuos conſeruatores compelli proponam priuilegium Nicolai V. Pontificis Maximi Carthuſianis conceſſum Romæ apud Sanctum Petrum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, decimo ſeptimo Kalendas Octobris, pontificatus ſui anno ſexto. Quod priuilegium non vidi à Conc. Trid. neque ab aliquo ſacro canone reuocatum, cuius tenor ſequitur.

a Comp. Soci. v. conſeruato. §. 1.

b Conc. ſeſſ. 7. cap. 14.

Nicolaus V. ad perpetuam rei memoriam. **Exhibita** *ſi quidē nobis pro parte dilectorum filiorū prioris maioris domus ac vniuerſorum fratrū ordinis Carthuſienſiū petitio continebat, quod licet ipſi ab omni iuriſdictione, & poteſtate patriarcarū Archiepiſcoporū & Epiſcoporū, Abbatū, & quorumlibet ordinariorum, aut aliorū iudicum cum domibus & rebus ſuis per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ priuilegium, cui non eſt in aliquo derogatū ſint prorſus exēpti & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti tamen nonnulli conſeruatores & alij iudices per priuilegia Apoſtolica deputati ſuper bonis, & reb. ad eorū domus huiuſmodi pertinētib. eos multipliciter moleſtare & à ſuo laudabili ꝓpoſito abſtrahere, ac alias inquietare præſumūt, in ipſorū non modicū detrimentū. Quare pro parte eiuſdē prioris, maioris nec non aliarum domorū eiuſdē ordinis priorum, ac fratrum prædictorū nobis fuit humiliter ſupplicatū, vt ne exemptio prædicta eis reddatur inutilis, ipſique à deuotione & cōtemplatione perpetua diſtrahantur eorum ſtatui & quieti ſuper hoc opportunè prouidere benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur hmōi ſupplicationibus inclinati authoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, et ordinamus, quod priore et fratres dicti ordinis præſentes et qui pro tempore erūt perpetuis futuris temporibus prætextu ſimilium, & quarumcunque aliarum literarum Apoſtolicarum ſub quibus formis, ac verborum expreſſionib. ab eadem ſede ēt contra exemptos conceſſarum ſiue in poſterum concedendarum ēt ſi derogatorias & apponi inſolitas quaſuis alias clauſulas contineant, a quibuſcunq; conſeruatoribus, atq; in literis huiuſmodi deputatis, ſeu deputandis iudicib. memoratis, ſeu eorū aliquo ſeu aliquibus in iudicio vel extra cōparere, aut quolibet de iure reſpondere teneantur, neq; ad id compelli valeāt, aut debeant quocunq; modo diſtrictius inhibentes vniuerſis, & ſingulis conſeruatoribus, & iudicib. huiuſmodi ne contra priores & fratres ipſos eorumq; domus, loca, ſeu bona quouis modo quæſito colore procedere audeant vel præſumant. Decernentes ex nunc omnes & ſingulos contra fratres, domus, et loca & bona prædicta per cōſeruatores, ſeu iudices prædictos cōtra conceſſionē et indultū, huiuſmodi factos, ſeu habitos in poſterū q; habēdos proceſſus, et illorū prætextu uſq; ad præſens latas, ſeu promulgatas, ferēdaſq; excōicationis & interdicti, aliaſq; ſententias & cenſuras pœnas ac totum, & quidquid cōtra tenorem præſentium fieri, attentariq; contigerit irrita, & inania, nulliuſque roboris & momenti. Non obſtātibus, &c. Nulli ergo hominū liceat hanc paginā noſtræ ordinationis ſtatuti, inhibitionis conſtitutionis, & uolūtatis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurum.* Hæc Nicolaus V. Ex qua Bulla noſtra ſententia eſt comprobata, cum omnes Mendicantes & qui illorum gaudēt priuilegiis, hoc indulto, & priuilegio fruantur. Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in magna Carthuſia eſſe authenticum.

Nec ſupradictis obſtat decretum c Concil. Trid. adductum pro ſua parte a Gutierrez, tāquam textū expreſſum pro ſua opinione. Verba Concilij ſūt: *In exemptorū cauſis conſtitutio Innocentij Quarti quæ incipit, volentes, in generali Concilio Lugdunenſi edita ſeruetur, quā eadē ſacroſancta Synodus innouandu cenſuit & innouat, addendo inſuper, quod in ciuilib. cauſis mercedum et miſerabiliū perſonarū clerici ſeculares aut regulares extra monaſterium degentes quolibet exempti, ēt ſi certum iudicem deputatum in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſi iudicem nō habuerint coram locorum ordinarijs tanquā in hoc ab ipſa ſede delegatis, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt priuilegijs & exemptionibus conſeruatorum deputationibus & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquā valituris.* Hæc Conc. Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi. *Si ipſum iudicem non habuerint*, quod a contrario ſenſu ſi ipſum habuerint corā ordinario in cauſis ciuilibus, veluti pro debito ſoluendo cōueniri nō poſsūt, ſed corā ſuo iudice deputato conſeruatore. Sed miror valde doctiſſimū alias virū, hoc decretū tā q̄ expreſſum pro ſua opinione adduxiſſe, cū (pace tanti viri dicā) nullatenus noſtrā ſententiā debilitet, quod in ſequentibus probabitur.

c Conc. ubi ſu.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod decretum concilij ſolum loquitur cum fratribus extra clauſtra degentibus: & non dicuntur viuere extra clauſtra monaſteriorum, qui cauſa prædicationis, vel confeſſionis, vel eleemoſynæ, vel alterius ſimilis rei ad tempus, & non permanenter extra clauſtra morantur. Degere igitur dicuntur extra monaſteria, qui habent domicilium ſpeciali licentia, vel priuilegio extra ſua monaſteria. Qui enim ſecundum regularia inſtituta inſeruit beneficio, vel addicitur alicui monaſterio monialium, talis non comprehenditur in tali decre-

Digitized by Google

to:quia non degit extra monaſterium proprie,cum non ſit extra illud ſpeciali licentia, vel priuilegio, ſed ex inſtituto,prout explicat *a* Nauarrus, & dicemus iura in ſecundo tomo in quæſtione de exemptione fratrum.

a Nau. in c. nō dicati, n. 96.

Secundo eſt notandum,quod iſtis fratribus & religioſis licentia,& priuilegio ſpeciali Apoſtolico extra clauſtra degentibus exemptis immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur iudices, qui de omnibus eorum cauſis ciuilibus, & criminalibus poſſint cognoſcere. His ſuppoſitis reſpondetur ad argumentum,quod ſcilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra clauſtra degentibus:hi enim habēt ſuos iudices ordinarios (qui ſunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus ſunt conueniendi iuxta ſupra tradita,ſed loquitur de religioſis extra clauſtra degentibus, quibus priuilegio Apoſtolico conceduntur quidem iudices in ipſomet reſcripto, & priuilegio deputati,qui non ſunt conſeruatores iudices de iniurijs, & violentijs tantum manifeſtis cognoſcentes, ſed ſunt iudices quidam delegati pro omnibus cauſis ipſorum, etiam ſi iudiciali indigeāt indagine.Et coram ipſis debent conueniri pro debitis pecuniariis:ſicut debebant conueniri coram prælatis ſuarum religionum, ſi intra clauſtra monaſteriorum iuxta regularia inſtituta vitam agerent. Et ſi ipſos iudices non habuerint,ait Concilium, coram ordinariis tanquam in hoc a Sede Apoſtolica delegatis conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt,priuilegiis exemptionibus conſeruatorum, deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.Illa enim verba, *Conſeruatorum deputationibus nullatenus valituris*, Referuntur non ad caſum primum, quando ſcilicet ipſi fratres habent iudicē deputatum,quia ſecundum ſupradictum authorem ipſe iudex deputatus eſt ipſius fratris conſeruator, & vnius conſeruator pro eadem cauſa, & pro eodē religioſo aduerſus alium conſeruatorem pro eodē religio,& cauſa minimè datur;quia ſic eſſet iuriſdictionum confuſio, referuntur ergo prædicta verba ad caſum poſteriorem,quando ſcilicet, extra clauſtra degentes non habent iudices deputatos. Hoc enim caſu coram iudice ordinario debent conueniri,non obſtantibus exemptionibus,priuilegiis & cōſeruatorum deputationibus.Ex his infertur non eſſe ſeruandam praxim a Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda eſt,quod quando religioſi degunt intra clauſtra pro debito ciuili debent conueniri coram ſuis ordinariis, qui ſunt eorum prælati. Quando vero ſunt extra clauſtra degentes, & habent Apoſtolicū iudicem per breue & reſcriptum Papæ deputatum, tunc coram ipſo pro dicto debito debent conueniri. Si vero talem iudicem deputatum non habent debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apoſtolica delegatum, qui poteſt dictos regulares exemptos ad debiti ſolutionem compellere,non obſtante quacunque exemptione,& cōſeruatorum deputatione.Conſeruatoriæ enim conceſſæ regularibus non conceduntur pro regularibus extra clauſtra degentibus. Ex quibus reſultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum conſeruator regularium poſſit procellere contra detentores animalium monachorum damnum in Paſcuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium conſtare ex deciſione alterius dubij, Vtrum;ſcilicet, talia animalia res Eccleſiaſticæ ſint.Ad hoc reſpondetur ea eſſe de foro ſeculari,& non Eccleſiaſtico. Et ſic videri,quod à iudice ſeculari poſſunt ſine aliqua iniuria detineri,quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferētia,iuxta caſū cuiuſdam nouæ compilationis *b* legis,vbi certa ſtatuitur contra dicta animalia pęna. Quod autē ipſa animalia ſint de foro ſeculari conſtat ex doctrina *c* Baldi,docentis, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei,iudex poteſt mittere ad rem ipſam, licet clerici, & recipere tributum quia eſt de ſua iuriſdictione tam vniuerſali, quam particulari. Sed quod non poterit iudex aliquid facere cōtra perſonam clerici:quod ex alijs comprobat Gutierrez adducens pro ſua parte *d* Gregoriū Lopez, & Auēdanum,& Auiles. Vnde non poſſunt religioſi eligere conſeruatorem contra iudicem ſecularem ſolum propter detentionem ipſorum animalium ex eo capite,quod ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cū re vera non ſint. Poſſunt ergo ipſum eligere, quando ratione damni ſupra dicti conueniuntur monachi corā iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico. Perſonæ.n. fratrum ſunt exemptæ, & non poſſunt cōueniri, niſi coram ſuo iudice regulari. ſicut non poſſunt clerici ex hac cauſa conueniri, niſi coram ſuo iudice Eccleſiaſtico,qui eſt competens clericorum iudex, vt cōſtat ex traditis per *e* Caſtellum.Ex quibus infertur, quod ſi denunciatum coram iudice laico, ſeu ſeculari de aliquibus rel gioſis eo quod animalia ſua minimè deſcribi feciſſent ſub pęna priuationis eorundem iuxta terminos legis *f* regalis nouæ cōpilationis, prædictum iudicem ſecularem minimè eſſe iudicē competentē contra religioſos: eo quod aduerſus perſona eorū quibus imputatur culpa ex omiſſione deſcriptionis coram ſuo iudice regulari eſſet agēdum præcipuè cum animalia prædicta nullum damnum dediſſent, ſed domini eorum omiſiſſent prædictam deſcriptionem, & ſic de eorum negligētia agatur.Vnde poſſunt religioſi conſeruatorē eligere, vt ipſos in ſua exēptione conſeruet & coram ipſo de dicta cauſa peragatur.Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæſtione in facti contingentia,conſilio ſuo quoſdam regulares conſeruatorem elegiſſe. Qui cum proceſſerint in cauſa aduerſus quendam iudicem laicum, qui de hac cauſa cognoſcebat, ipſa cauſa per viam vis fuit delata ad regiam cācellariam Pincianam,à qua fuit remiſſa ad prædictum iudicem conſeruatorem, cuius iuriſdictioni ſecularis iudex obtemperauit: & mādato dicti conſeruatoris ſe à cauſæ cognitione inhibuit.Et addo, quod pro ſola detentione animaliū à iudice lata quando ipſa detētio fuerit iniuſta,quia v.g. nullum damnum intulerunt,& ſi intulerūt parati ſunt monachi ſufficienter ſatisfacere dando ſufficientē cautionē,poſſūt religioſi,ſi iudex ſecularis noluerit dimittere ea,niſi prius fieret realis reſtitutio.creare iudicē conſeruatorē,cū ipſis inferatur grauis & notoria iniuria,tū in animalibus detentis,tū ēt in ſua exēptione, cum per priuilegia conſeruatoriam bullatum nō ſolum perſonæ regulares,ſed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defenſionem iudicum conſeruatorum ſpectent. Et ſic

b l. 12. ti. 7. li. 8. noua comp.
c l. Bal. in l. de his C. de Epi. & cler.
d Gre. in l. 11. in glo. porrazo de ſus pſonas ti. 6. p. 1. & in l. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado v. per ſuū iudicem Auēda. 2 p. ca. 14. prætor. nu. 13. Auiles. ca. 17 præto. in gloſſ. buenas n. 12. fo. 150.
e Caſti. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150. col. 3. verſic. videe etiam.
f l. 14. ti. 18. l. 6. noua cōpil.
g Gutie. p. 1. q. 4.

Digitized by Google

ſic dixi notantur ſupra, quod non poſſunt religioſi propter ſolam detentionem animalium creare conſeruatorem ex eo capite, quod ipſa animalia ſecundum ius commune ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cum re vera non ſint ſecundum tale ius de eius iuriſdictione, at non negaui, quod ex alia cauſa poſſunt ipſum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem, aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitates ſcholarium Salmanticenſis, Pintianæ, & Complutenſis Academiarum habent conſeruatores, qui indiſtinctè authoritate Apoſtolica, & regali poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis in fauorem Doctorum, vel ſcholarium contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege, a & tradit Salzedo in ſua practica criminali. Et in hac quæſtione quod inueſtigatur eſt, vtrum religioſi contra dictos Doctores & ſcholares ipſos iniuriantes poſſint iudicem conſeruatorem conſtituere, & videtur quod non, cum ipſi Doctores & ſcholares ſint ſimiliter priuilegiati, & priuilegiati nõ poſſunt vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. b Sed pro contraria parte facit, quod ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod contra religioſos non poſſent conſeruatorem iudicem conſtituere, quod eſt contra conceſſionem conſeruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio c Societatis Ieſu. Vbi dicitur. *Item per priuilegium in ampliſſima forma conceſſum Minimis per Clementem Septimum, vt in eorum priuilegijs folio octuageſimo ſexto poſſumus eligere nobis conſeruatores contra quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas tam regulares quam ſeculares, necnon laicos, communia ciuitatum & diœceſum.*

Item hoc videtur expreſſe conceſſum à Pio V. & Gregorio XIII. religioſis Societatis Ieſu, vt in eodem compendio d continetur. Poſſunt enim virtute dictæ conceſſionis iudices conſeruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere ſub cenſuris, & pœnis, etiam pecuniarijs ſuo arbitrio moderandis. libereque ſuam iuriſdictionem, exercere non obſtantibus quibuſcunq; inhibitionibus ſibi factis etiam prætextu quarumuis litterarum conſeruatoriarum, aut priuilegiorum conceſſorum & concedendorum.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Nam reſpondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & ſpecie de qua agitur, prout probatur in iure, e & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Palladorus. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter affuerit reſtituendus eſt, ſi aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, qui læſus fuerit petere poteſt, & tamẽ, qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum læſus in ea cauſa non fuerit in præſentiarum priuilegium minimè habet. Et hãc doctrinam nos docet Abbas, f quem poſt alios ſequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinã debent intelligi ſupradicta priuilegia. Et debet etiam concludi ſecundum quod in hoc caſu non ſunt propoſita in articulo quæſtionis pariter priuilegiati; & ſic ceſſat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus ſupra g egimus declarantes prædictam regulam. Et ſi vterque priuilegiatus læſionis reſtitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium præualebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mãdoſius in ſuo tractatu de priuilegijs ad inſtar, quam omnino vide.

a l. 8. tit. 7. l. 2. ord. Salzed. in prat. crim. c. 3. in fin.

b Aut. de ſanctiſſim. Epiſc. §. ſed hac præſenti l. verum §. vl. cum l. ſeq ff. de min.

c Comp. Societ. tit. conſeruat. §. 9.

d Comp. vbi ſup. §. 1.

e l. vltim. vbi Bar ſ. ex qui bus cau. mai. Parla. l. 1. ter. quotidian. ca. 17. nu. 28.

f Abb. in c. ad aures de praſ. idem in c. ſuper ſpoliatum de ord. cognit. Cou. in re poſſeſſ. 2. p. § 2. nu. 4.

g Sup. q. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces.

RESpondeo dicendo, quod *Quicunque iudices Apoſtolici, ſeu litterarum Apoſtolicarum conſeruatores pro executione earum deputati ſeu deputandi in quibuſcunque cauſis religioſorum ſeu aliorum quorumcunque prælatorum conſenſu, quoties requiſiti fuerint, eaſdem exequi poſſunt, & tenentur: nec ab ipſis diœceſanis & ordinarijs aliquo modo ſub priuatione exercitij, officij, & iuriſdictionis pœna ipſo facto incurrenda impediri poſſunt: & quidquid ſecus attentatum fuerit, irritum ſit & inane*: Prout conceſſit Martinus h V. ordini Ciſtertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius Tertius decimus in bulla conceſſa Societati id ipſum conceſſerunt: cuius tenorem in articulo ſuperiori attulimus.

Pro quorum explicatione eſt aduertẽdum, quod ſecundum ius commune, ſecundum quod debent in dubio priuilegia explicari, ſi delegatus iudex conſeruator non vult facere fidem ordinario de ſuo mandato Apoſtolico, & literis conſeruatorijs, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam exequi ſententiam; quia delegatus non habet iuriſdictionem ſuper ordinarium, niſi ſit ei rebellis: & non poteſt dici rebellis, ſi petit fidem de comiſſione: facit enim quod iure ſibi conceditur. Sed ſi ordinarius malitioſe ſe aſſerat dubitare de commiſſione & delegatione maxime falſitatem reſcripti allegando ſecundum oẽs Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primum eſt, vt exequatur per ſe quod poteſt, vt notatur in iure. i Secundum, vt puniat ordinarium, ſi conſtat malitioſe ſe opponere. Tertium, quod ipſe ordinarius quoad Deum punitur, cũ gratia diuina per peccatũ mortale & contumaciam priuetur. Quarto quia poteſt condemnari in triginta libras, ſi malitioſe ſe opponit ad cauillãdum reſcriptũ iuxta quandam legẽ. K Facit ad prędicta, quod tradit Panormitanus l dicẽs, quod ſi agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio non eſt parendũ delegato, quãuis ſit perſona authorizata, niſi prius cõſtet de pleno mãdato, neq; ſufficit ſimplex copia iuxta aliã legẽ. m Neq; aliter ordinarius debet ſententiã exequi, argumento cuiuſdã canonis. n Sed ſi agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit mittere copiam reſcripti: non autem ſufficit aſſerere, ſe eſſe delegatum. Si autem agitur de leuiſſimo, puta, quia citatus eſt in loco ciuitatis, non eſt neceſſarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed indignitate conſtituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiuſdam legis. o Secus ſi ſimpliciter citet, non aſſerens ſe eſſe conſeruatorem delegatum, neque alias eſt ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt inobediens, & contumax poteſt excommunicari. Quæ notanda ſunt pro ex-

h Comp. Ciſtertij ti bulla conſeruatoria §. 1.

i c. in literis de off. deleg.

K l. 2. C de dele. l Pan. in cap. preterea de dilationibus.

m l. vni. C de mãdatis prin. n ca. nobiliſſimus. d. 9.

o l. ſi quis ex alien. ff. de iudicijs.

Digitized by Google

plicatione priuilegiorum ſupra poſitorum in hoc articulo. Non enim ipſis conſeruatoribus conceditur ſupradicta poteſtas niſi quando iuris metis ſuã iuriſdictionem exercent. Et ſimiliter eſt intelligendum aliud eiuſdem conſeruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conſeruatores, & iudices ſic electi cum fuerint requiſiti ſuper bonorum Societatis reſtitutionem & priuilegiorum obſeruationẽ, necnon ſuper iniuriarum & damnorum compenſationem, poſſunt appellatione poſtpoſita per cenſuras Eccleſiaſticas quoties opus fuerit vſque ad auxilij brachij ſecularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio *a* Societatis.

a Comp. Societ. conſer. §. 3

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres poßint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.

RESpondeo dicendo, quod, vt patet ex ſupradictis conceſſionibus conſeruatorijs allegatis, fratres non ſolum poſſunt eligere iudices conſeruatores contra iniuriantes ſuas proprias perſonas, & res, ſed etiam contra iniuriantes ſuos familiares, & ſeruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *b* hæc authoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ varijs titulis pleriſque conceduntur perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur, decernit inter alia ſancta Synodus, vt ſi quando illos cuicunque monaſterio oblatos, vel quomodocunque addictos, ſub nomine ſeruientium militijs, ſeu monaſterijs, hoſpitalibus, collegijs, aut quocunque alio titulo aſſumi contigerit, nihil ex his priuilegijs detractum eſſe ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis ordinarijs tanquam apoſtolicæ ſedis delegatis ſubiecti exiſtant exceptis tamen his, qui prædictis locis; aut militijs actu inſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domus reſident, ſub eorumq; obedientia viuunt, ſiue ij, qui legitime & ſecundum regulam earũdem militiarum profeſſionem fecerint, de qua ordinario conſtare debeant. Non obſtantibus priuilegijs: quibuſcunque etiam religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Cõcilium. Ex quibus verbis colligitur ſolum pro ſeruitoribus, qui actu inſeruiunt prædictis pijs locis, & intra eorum ſepta & domus reſident, ſubq́ue eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè: & ſecundum regulam earum militiarum profeſſionem fecerint poſſunt conſeruatores creari, quando in bonis, & rebus ipſorum aliquam iniuriam & damnũ patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b Seſſ. 24. de refor. ca. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium, procedere de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur ad declarandum conſeruatorias concedentes, vt iudices conſeruatores poſſint procedere in cauſis regularium ſibi commiſſis ſimpliciter, & de plano ſola veritate inſpecta, ſine ſtrepitu & figura iudicij poſthabitis articulis, & citationibus omiſſis in iuramento quod examinandis teſtibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de cauſis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum conſeruatores; nequaquam ſeruanda eſt illa ſubtilis, & anguſta iuris forma, quæ in alijs cauſis ſeruanda deſcribitur, iuxta ea, quæ in iure *c* notantur. Quod etiam proprijs cuiuſcunque religionis conſtitutionibus caueri ſolet, prout tradunt Speculator, *d* Præpoſitus & Folerius, vt ſic euitentur ſumptus, quos ſubire neceſſe eſt eos, qui in iuris figura ſtrepituq; iudiciorum exercentur.

c ca. qualiter & quando de accuſat. Spec. tit. de accuſat.

d Spec. tit. de inquiſit. 6. vl. nu. 5. Præpoſitus in c. cũ paſtor. 27. q. 6. Foler. in trac. de mo. procedend. contra monach. n. 10

Sed operæpretium eſt explicare prædicta verba. Et vt omnis prorſus opinionum ſtrepitus exterminaretur, Clemens *e* Quintus nobis horum verborũ gloſſam ſua conſtitutione dedit, dicens, quod per dictam clauſulam ſignificatur, non debere iudicem neceſſario libellum exigere, nec litis cõteſtationem poſtulare, in tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non ſedendo pro tribunali. Non tamen poteſt procedere in tempore feriarũ ob honorẽ Dei, prout ibi aduertit gloſſa, *f* debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, teſtiumq́ue ſuperfluam multitudinẽ refrænando. Non ſic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. Citationem vero, ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur pro commiſſionem huiuſmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam gloſſa *g* cum communi dicit, quod verba ſimpliciter & de plano important, quod per ea non remoueatur ordo iuris, ſed tantum pernicioſa ſolennitas, prædicta enim verba ex ſuo proprio ſignificatu important idem, quod ſine plica & malitia. Verba autem illa, ſola veritate inſpecta, important, quod omittantur ſolennitates, & ſubtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale periura decidatur, prout tradit Bartolus. *h* Quid autem ſignificat clauſula omni appellatione poſtpoſita, vide ſupra quæſtione octaua articulo decimo tertio.

e Cle. ſæpe de verb. ſign.

f Gl. in d. Cle. v. ob neceſſita.

g Glo. in d. Cle. in v. ſimpliciter.

h Bart. in l. ſi fideiuſ. eſſ. mãdat.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidunt conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus Papa *i* ait, quod ſi conſeruatores ſcienter ſe intromiſerint in aliis, quàm à Sede Apoſtolica ipſis eſt conceſſum, ab officio eo ipſo per annum ſint ſuſpenſi. Et in lege *K* regali naturalitate priuantur, prout iam in ſuperioribus *l* dictum eſt. Notandum eſt tamen, quod non omnibus hæc pœna iniicitur, ſed illis tantum, qui ſcienter hoc egerint. Illi autem ſcienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, ſeu quouis alio figmento quæſito præſumpſerunt eam extendere poteſtatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id ſcire potuerunt, ſed noluerunt, aut diſſimulauerũt, vt colligitur in ſimili caſu ex textu *m* iuncta Gloſſa ibi. Ex quibus omnib. colligitur, quod proponitur hæc pœna tantùm contra præſumentes. Illi autem dicũtur præſumptuosè procedere qui agũt de facto ſecundũ quandã Gloſſam, *n* & vulgo dicimus pſumptuoſum qui eſt temerarius. Et ſecũdũ vſum cõem loquendi

i cap. ſi. de off. delegat.

K l. 1. §. 2. l. t. comp. 4.

l Sup. ar. 13.

m c. vnico de gl. v. affectata de temporibus ordin. l. 6.

n gl. in ca. Indas de teſtib.

ſtatuta

ſtatuta ſunt intelligenda, vt per Bartolum a & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conſeruator ignorãs, ſuã tranſgreditur poteſtatem. Quod Alciatus b dicit ſanè eſſe intelligendum, quod in his non præſumitur ignorãtia, quia ſi lex aliquid fieri prohibet nõ præſumitur ignorantia iuxta ſtrictam iuris regulam. c Vnde debet ſupradictus iudex prætendere iuſtam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, d & notata à Gloſſa, & ab Alexandro.

a Bartol. in l. Labeo. ff. de ſupellect. l. Felin. proœ. Greg. in decret. Card. in Clem. 1. in princ. 3. qu. de priuil.
b Alc. de præſump. r. 1. p. ca. 40. num. 9.
c l. iuris ignorãtiam, C. de iu. & fac. ign.
d l. generali, C. de tabul. li. 10. glo. in l. iurem. §. ligna. ff. de rei vend. e. Ale. in l. de pupill. & nunciationem. ff. de noui oper. nunt.
e d. c. ſi. de off. deleg. l. 6.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd idẽ Alexander e IV. omnibus modis voluit præcludere viam conſeruatoribus, ne ad alia ſuam extenderent poteſtatem, quæ ipſis à Sede Apoſtolica non ſunt cõceſſa. Cum enim conceſſiones conſeruatoriæ ſint odioſæ in præiudicium ordinariorum voluerunt Summi Pontifices, vt eſſent limitatæ, & limitates ipſarum minimè tranſgrederentur. Et vt conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſeruent pœna ſuſpẽſionis ab officio ipſos Alexander Quartus ipſo facto comminatur. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis incurrat; à qua non poſſit abſolui, niſi ei, quem ſic caſtigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.

Circa quod aduertit Nauarrus, f quod hanc nõ incurrit, qui non eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex non proceſſit. Nam lex excõmunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat; niſi ex eius tenore, vel aliarum legum id expreſſe aut tacite colligatur, quod firmiter aſſeuerat Caietanus g & Syluester ſibi contrarius, & tenet vt communẽ idem Nauarrus.

f Naua. c. 27. nu. 123.
g Caiet. in ſũ. v. excomm. p. 2. & ca. 47. nota 5. Syluest. v. excommun. 10. n. 4. Nau. in d. c. 27. nu. 15.

QVAESTIO LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Quot & quotuplex ſit conſtitutio.*
2 *An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares, eorùmque bona extendantur.*
3 *Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.*
4 *Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis & regularibus.*
5 *Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non admittantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex ſit conſtitutio.

RESpondeo dicendo, quod quatuor ſunt generalia nomina ex diuerſis ſumpta, ad idẽ ſignificandum, ſcilicet, lex, eo quod lex legatur in ius redacta in reſcriptis, vt ſic omnibus pateſiat iuxta tradita à D. Thom. h vbi eius Commentatores, Statutum eo quod firmetur deliberatione quaſi in ſtatu, id eſt, in gradu immobili ſitum, vel poſitum. Et conſtitutio quaſi in ſimul ſtatuto, eo quod ad eam deliberandam multi, id eſt, populus conueniunt, Nec tamen ſignificat conſtitutio ſolſi id, quod populus ſtatuit, ſed ampliatur ad omne ſtatutum & legem. Vnde in religionibus non ſolum vocantur conſtitutiones illæ, quæ fiunt à capitulo & approbatur à patribus in definitorio, ſed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, ſed ſolum à patribus in ſuo definitorio, ſiue definitorium ſit capituli generalis ſiue ſit prouincialis capituli, aut congregationis. Verum eſt tamen, quod conſtitutiones factæ à Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocentur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At conſtitutiones factæ in definitorio ſolum durant vſquequo ipſius definitorij prælatus generalis, aut prouincialis ſuum finiat miniſteriatus officium, & ad hunc modum ſunt intelligenda tradita à Syluestro i de perpetuitate harum conſtitutionum verba faciente.

h D. Tho. 1. 2. q. 90.
i Syl. in ſum v. conſt.

Sed viſa definitione, quid nominis cõſtitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quod eſt ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Iſidorus, K dum cenſet legẽ & conſtitutionem nihil aliud eſſe, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem diſciplinam & ſalutem, intelligendo per religionem cultum diuinum, per diſciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis, per ſalutem ipſam, animæ ſalutem, vt intelligere videtur Cardinalis. l Et apertè ſignificat Iſidorus legem rectè diffiniri, quod ſit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua ſunt notanda.

K Iſido l. 5. etymol.
l Card in ca. conſuetudo §. porro. d. 1. nu. 10. cum ſequ.

Primo notandum eſt, in quauis Republica neceſſaria fore normam quandam ſeu regulam, per quã ſubditorum actiones in bonũ eiuſdem Reipublicæ dirigantur. Nam cum ſubditi ſint partes Reipublicę & homines attẽta natura corrupta ſint prout in malum facile tota Reſpublica corrueret, ſi idẽ ſubditi propriæ voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quę à D. Tho. m & ab ſcribentibus communiter notantur. Ad ſignificandum igitur hanc normã in vſu apud Græcos eſt dictio *Nomon* deducta a tribuendo, quaſi ſuum vnicuique tribuat. Apud Latinos vero eſt dictio lex, deducta à legendo, vel dirigendo, quaſi per eam dirigantur ea, quæ ſunt agenda, prout tradunt Cicero, n Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.
n Cicer. l. 2. de legi. So. l. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. Conan. l. 1. iu. ciuil.

Secundo notandum eſt, quo pacto ſubditorum actiones in bonum Reipublicæ dirigantur ſeu ordinentur. Et cum nemo ordinetur, niſi dum ad id mouetur, tribus poteſt modis contingere ea ordinatio, nẽpe, promiſſione precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à ſe ipſo adimplẽdo promiſſa. Studioſe enim agendũ eſt, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. o Secũdo modo ordinatur Dominus à ſubdito. Non enim aliter ſolẽt domini flecti per ſuos ſubditos, quã precibus, prout in toto titulo de precibus, Imperatori offerendis ſatis patet. Tertio modo ordinatur ſubditus à ſuperiore, vt ſacri Canones p ſignificãt. Hæc reſolutio colligitur ex traditis à D. Th. q cuius mẽtẽ pro-

o ca. qualiter de pact.
p c. quid ergo. 11. q. 3.
q D. Tho. 2. 2. q. 88. Sot. l. 7. de iuſt. q. 1. a. 2. co. 3. de ſen.

Digitized by Google

proſequitur Soto. Cum igitur ordinatio ſubditorũ in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui eſt ſuperior ſine dubio, nõ aliter, quam per præceptum, vel imperium fieri poteſt. Ex quibus notabilibus remanet clare conſtitutionem eſſe actum intellectus practici non ſpeculatiui. Duo enim ſunt actus communes intellectui practico & ſpeculatiuo. Alter eſt conſilium, quo ſcilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquem finem. Alter eſt iudicium, quod iudicat hoc vel illud medium eſſe præferendum ad finem. Et additur tertius actus pura præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium, executioni mandatur: & is actus cum ſit operans nequaquam intellectui ſpeculatiuo, ſed tantùm practico accommodatur, vt ex ſententia Ariſtotelis *a* docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum commune hanc importet executionem, dum, ſcilicet, ordinat ſubditorum actiones in illud bonum, ambigendum non eſt actum eſſe intellectus practici, & non ſpeculatiui.

a Ariſt. l. 6. Ethic ca. 10. Sot. l. 1. de iu. q. 1. ar. 1. co. 3

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim poteſt dari Conſtitutio reſpiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono eſt diſtinctum, prout tradit D. Thom. *b* Licet enim aliquæ conſtitutiones poſſint fieri à principibus in fauorem aliquarum perſonarum particularium, ipſæ tamen vt leges communes minimè recipiuntur, ſed vt priuilegia fauorem particularem, reſpicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *c* Et ſic ait doctiſſimus Soto *d* ſententias latas non eſſe leges, nec tanquam leges ad caſus ſimiles eſſe trahendas, prout dicitur in iure *e* niſi ſint latæ à Principe cum animo cõdendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epiſtolæ, licet vt plurimum ſint ſententiæ inter partes latæ reputantur leges, cum ſint inſertæ in corpore iuris, & vt tales ad caſus ſimiles propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædã gloſſa *f* recepta. Vnde valida omnino erit conſtitutio in odium certæ perſonæ factæ, quando adeſt aliqua publica vtilitas, vt, verbi gratia, ſi intereſt religioni ne guardiani ſint definitores. Ita Felinus *g* & Iaſon. Et ratio eſt, Nam odium illud cum nitatur publicæ vtilitati eſt quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non eſt dicendum quod illud bonum reperiatur prius in perſona patiẽtis, quam in ipſo corpore communitatis. Et hinc conſequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certæ perſonæ omnino ſit inualida, prout Doctores citati ſatis indicant.

b D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.
c Dec. in Rubrica de cõſt. prin. lect. 2. n. 7.
d Sot. lib. 1. de iuſt. q. 1 ar. 2.
e l. nemo. C. de ſent.
f Glo. in prin. 19. diſt.
g Fel. in ca. cũ omnes de cõſt. Iaſon in l. 1. nu 16. ff. de conſt. princ. c. licet, de reg.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã cauſam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equeſtrem, quoniam frænofactiua arti equeſtri ſubijcitur, ſeu ancillatur, vt ait Ariſtoteles *h* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare ſubditos ad Rempublicam, cuius ipſe eſt pars.

h Ariſt. li. 1. Ethic. c. 1. Victor. de poteſt. Eccle. q. 3. nu. 10.

Dicitur *ab eo promulgata*. De ſubſtantia enim legis, & conſtitutionis eſt quod ipſa promulgetur. Idque merito: nam cum ſit regula & norma, oportet vt inſtar albi ad ſagitam veniat in notitiam ſubditorum per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcumque enim conſtitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit conſtitutio, neque lex, ſi alias præceptum, non contineat, prout tradunt Diuus *i* Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 57. ar. 1. Soto l. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. conc. 3.

ARTICVLVS II.

An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares earumque bona extendantur.

RESpondeo dicendo, quod cum perſonæ regulares inter Eccleſiaſticas perſonas computẽtur, prout articulo ſequenti demonſtrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Eccleſiaſticas perſonas ad regulares transferre. Et circa articuli propoſiti quæſtionem loquendo de Eccleſiaſticis Hoſtiẽſis *k* & Doctores per plures columnas plura inuoluunt, Abbas, Felinus, Decius & alij fruſtra mille caſus multiplicant. Ex mente tamen communi reſolue nouem regulas conſtituendo.

Prima regula eſt, quod leges clauſæ in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro Eccleſiæ. Ita Hoſtienſis *l* receptus ab omnibus ex Abbate Felino Fortunio & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ eſt, quoniam hæ leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipſis canonibus *m* probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, nõ tamen in odioſis. Sed hæc limitatio, licet communis nullatenus eſt admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odioſas, quin potius admittunt. Patet ſi expendis leges dici odioſas, quæ principaliter odium continent ex reſolutis à Calderino, *n* à Decio recepto, è quorum numero eſt interdictum vnde vi, quod in odium ſpoliantium noſcitur inſtitutum, & tamẽ obtinet in foro Eccleſiaſtico, vt patet ex multis Decretalibus, *o* Similiter edictum noui operis tendit in ordinem contemnentis præcepta iudicis, vt leges *p* dicunt, & tamen ex generali canonum *q* approbatione recipitur in foro Eccleſiaſtico. Deinde probatur contra commune noſtrum intentum, quia leges ciuiles non alia de cauſa in canonum adiutorium approbantur, quam ob iuſtitiam in ordine ad bonum commune, argumẽto ipſorummet canonum. *r* At hæc iuſtitia non minus reperitur in legibus odioſis, quã in fauorabilibus, vt iura *ſ* proclamant. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quæ maximã ſunt odioſæ obtinẽt, vt patet, in foro Eccleſiaſtico. Denique hæc limitatio nullatenus eſt admittẽda, cum ipſius authores in eius explicatione non rectè ſibi conſtent. Veteres namque cum Hoſtienſi leges fauorabiles intelligũt illas, tantum, quæ nullum poſſunt afferre damnum, cum quibus pertranſit Coſta, *t* Nouiores vero cum Abbate *u* alias omnes intelligunt, quæ rectè poſſunt ſe habere ad damnum, & ad commodum, vt tenẽt idem Abbas, & Decius.

Secũda regula eſt, quod leges extra corpus iuris, ſiue ſint cõmunes, ſiue ſint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ, niſi ſpecialiter fuerint approbatæ. Ita Hoſtienſis *x* & Abbas & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ eſt, quia leges illæ nullibi per canones repeiuntur approbatæ, & ſic nõ ligant exemptos, puta Eccleſiaſticos, ſiue regulares iuxta regulam cuiuſdam legis. *y* Limita tamen regulam iſtam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priuilegium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Eccleſiæ. Vt v.g. eſt ſtatutum quo cauetur ſtantibus maſculis fœminas nõ ſuccedere. Vtique maſculus, ẽt ſi ſit clericus, aut monachus excludit fœminas, vt in

k Hoſ. & DD. in c. vlt. de ſolut. Abb. Fel. & De c. in ca. Eccl. de conſt. DD. in l. cunctos populos de ſum. Trin.
l Hoſt. vbi ſu. Ab. in c. 1 nu. 8 de non. ope. enũc. & in d. c. Eccl. nu. 17 vbi Fel. n. 37. Dec. n. 27. Fortu. de vl. fi. il lat. 13. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 3.
m c. de capitulis ca. certum cum multis ibid. d. 1 o. ca. 1. de non. ope. enunciat.
n Cal. ſub ti. 4. de ver. ſign. conſil. 4. Dec. in l. vnaie. n. 5. C. de in ius vocand.
o ca. in literis c. grauis, & c. cum ad ſedẽ de reſt. ſpolia.
p l. prætor. ait §. ait prætor ff. de noui ope. enunt.
q c. 1. eod. tit.
r c. ſi. ibi dimittitur 16 q. 3.
ſ c. facta 4. d l. 1. ff. de leg
t Coſta in l. ſi ex cautiole pag. 224. nu. 7
u Abb. in d. c. Eccl. nu. 17. Abb. in c vlt. col. vlt. de ſol. Dec. 1 d. c. Eccleſ.
x Hoſ. vbi ſu. Abb. in d. 1. c nu. 8. de noui oper. enunt. Dec. in d c. Eccle. num. 2.
y l. fin. ff. de in iurijs.

effectu

effectu limitant Abbas, *a* Decius, & Tiraquellus. Et ait poſt Albericum & Tiraq. Molina, quod ſtatutũ excludens fœminas propter maſculos excluderet quoque à ſucceſſione monialem quantumcunque ante dictum ſtatutum effecta eſſet monialis. Ratio huius limitationis eſt: Nam clerici & monachi licet ſint exempti à poteſtate ciuili ſunt tamen ciues, vt ait Felinus *b* & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs ſtatutorum, iuxta ſacros Canones. *c* Limita ſecundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel ſtatutum receptum foret, conſuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale ſtatutum in via conſuetudinis obtinet in foro Eccleſiaſtico. Ita tenent Abbas, *d* Felinus Decius, & Couarruuias. His conſequens eſt, quod deficiente canone in cauſis eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, in cauſis regularium, non ad ius regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniendum, prout tenent Alexander, *e* & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen ſententia licet vſu & conſuetudine ſit recepta in foro eccleſiaſtico, at in cauſis regularium, vbi talis vſus non eſt opinio Alexandri & Rauenæ eſt ſequenda.

Tertia regula eſt: Exemptio eccleſiaſticorum à legibus ciuilibus non ita indiſtincte eccleſiaſticis competit, quin vt ciues poteſtati ſui principis non ſubſint, vt aperte docent Victoria *f* & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi reperitur tam lata exemptio vt prædicta ſubiectio omnino tollatur, quin potius iura *g* hanc paſſim ſubiectionẽ admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*. Secundo, quia tam lata exemptio eſt irrationabilis, per quam, ſcilicet, membra puta eccleſiaſtici & regulares à ſuo capite in quantum ciues omnino eximantur, contra id, quod Decretales *h* decernunt. Tertio, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prærogatiua dignitatis quia eccleſiaſtici præſtant laicis, vt ſignificant patenter ſacri Canones, *i* Et tamen certum eſt prærogatiuam illam non competere eccleſiaſticis in quantũ ciues, vt eadem iura *K* ſatis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Eccleſiaſticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter ſunt exempti à poteſtate ciuili, quam habito reſpectu ad clericatum, illo nanque reſpectu ſunt ſuperiores laicis, vt dicunt ſacri canones. *l* Atque ſubinde, vt ciues ſecundum regulam iuris naturalis non præeſſe debent, ſed ſubeſſe, ex reſolutis per Diuum *m* Thomam in materia de obedientia. Nec ſacri canones ab hac diſſentiunt veritate, *n* imo eam ſummopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res ſatis probata. Et profecto illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere ſuo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil abſurdius.

Quarta regula eſt, quæ ex ſuperiori ſatis conſequitur quod lex ciuilis ſiue ſtatuta generaliter edita abſque derogatione eccleſiaſticæ libertatis ligãt clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, ſed vi iuris naturalis. Patet hęc aſſertio, Nam prædictæ leges abſque reſpectu diſponunt de perſonis & bonis ſubditorum ſolum in quãtum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis eſt ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, *o* at hoc reſpectu clerici & monachi ſunt de numero ſubditorum. Et ſic procedunt ſacri canones determinantes leges principum in cauſis exemptorum eſſe ſeruandas, de quibus in ſecunda regula fecimus mentionem.

Quinta regula, Ciuiles leges Circa determinatoria iudicis in cauſis clericorum & monachorum, minimè locum habẽt quoad forum Eccleſiaſticum aut regulare; ita quod ſi cauſa ſit agitanda coram iudice Eccleſiaſtico, aut regulari, tales leges non ligant: ſecus ſi ſint agitandæ coram iudice ſeculari. Ita Calderinus *p* & omnes ſecundum Abbatem. Ratio eſt. Nam huiuſmodi leges cenſentur impoſitæ iudicibus, quorum intereſt hoc vel illo modo proceſſus ordinare, ob breuitatem, ſcilicet, commodius inueſtigandam iuxta leges ciuiles, *q* & canonicas. Et non eſt dicendum, quod iudices Eccleſiaſtici & regulares ſubſint regi ciuili contra ſacrorum canonum normam, decernenti debitum vltra certam ſummam non poſſe probari teſtibus. Conſtat autem ſolennitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs eſſe iudicij, quippe quæ ad inſtruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiuſdam *r* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationem *ſ* Regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam ſummam non aliter, quam per ſcripturam probari poſſe non ligat etiam laicum, ſi in foro Eccleſiaſtico cauſam agat, vt ait Abbas *t* de ſimili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro ſeculari ſicut in praxi contra communem receptum eſt cum doctiſſimo Luſitano Aluaro *u* Velaſco.

Sexta regula. Leges ciuiles non comprehendunt eccleſiaſticos regulares circa ea, in quibus ipſi potiuntur priuilegio Huiuſmodi ſunt leges tributorũ. Plane enim in tali materia eccleſiaſtici in quantum ciues non ſubſunt ſuo Principi, ſed ſoli Papæ ſecundum ſacros Canones *x* ac ſubinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula eſt, quod leges ciuiles non habent locum in cauſis eccleſiaſticorum, & monachorum, in his quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipſo non ligant eccleſiaſticos. Et ratio eſt: Nam clerici & monachi etiam in temporalibus ſunt magis ſubditi Papæ, quam Principi ſeculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, purà clericatus & monachatus ipſi Papæ ſubijciuntur, vt ait quidam Canon, *y* proinde tenentur magis canonibus deferre, quam legibus: iuxta illam regulam; *z* Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Confirmatur hæc ratio: Nam conſtitutio Eccleſiæ circa bona, ſeu perſonas ſubditorũ multo ſpecialior cenſetur reſpectu clericorum, quam legis ciuilis conſtitutio. Nam Eccleſia directe eccleſiaſticos reſpicit: contra vero lex ciuilis non directe, ſed in quantum ſunt ciues. At ſpecialis diſpoſitio derogat generali iuxta regulam *a* generi per ſpeciem detrahitur. Ex his hanc regulam obſeruant omnes *b* communiter quos ſequitur Syluester.

Octaua regula, quod pœnas legibus ciuilibus præſcriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eiſdem legibus ſubijciantur, nunquam tamen illis pœnis ſunt obnoxij. Ita Soto. *c* Ratio eſt: Nam vel pœnæ decernuntur ipſo iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum ſint, latæ ſententiæ eos tantum ligant, quorum lator eſt iudex, aliter ligaretur quis per ſententiam latam à ſuo non iudice contra decreta apud ſacros Canones, *d* & conſtat clericos non ſubijci ipſis decretoribus legum ciuilium, vt ijdem ſacri Canones *e* affirmant. Rurſum poſteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtique eccleſiaſticis, & regularibus imponi nequeunt, ſiquidem imponendæ ſunt per iudicem ſecularem ad quod ipſi reſpectu eccleſiaſticorum non habent auctoritatem. Verum

eſt

a Abb. in d. c. eccle. nu. 37. Decius. n. 52. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 56. Molin. de primog. l. 2. c. 10. nu. 81.
b Felin. in d. c. eccl. nu. 69. Victoria de poteſt. eccle. pa. 103. nu. 4.
c c. 1. c. fin. de immuni. eccl. lib. 6.
d Abb. in ca. cũ cauſa n. 4. de re iud. Fel. in d. c. eccl. n. 61. Decius in c. ad noſtram. nu. 3. de prob. Coua. 2. p. de ſponſa. c. 6. §. 10 nu. 18.
e Alex. in ca. conſuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. cõſuetudinis. 5. col. Pala. in repe. Rub. num. 8. Bernar. Diaz in practi. 36.
f Victor. in relect. de pœn. teſt eccl. c. 97. Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. ar. 2.
g c. cum multis. d. 10. c. ſolita de maior. & obedien.
h Cap. non liceat de præſc. cap. contra mores. d. 3.
i c. 1. de cõſtit. c. vlt. de rebus eccle.
K d. c. ſolita.
l c. quis dubitet. c. duo ſũt. d. 96. cõtinua in fin. 11. q. 1.
m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1.
n cap. inferior cũ multis alijs. 2.
o c. reg. 3. diſt.
p Caldir. in diſpu. ſtatuto caueturAbb. in c. quod clericus de foro compet.
q l. 3. ff. de teſtib. c. iudicẽ. 30 q 5.
r d. l 3. ibi, tũ magis.
ſ lib. 3. ordi. Portug. ti. 41.
t Abb. in cap. quod clericis de foro comp. nu 3.
u Velaſc. de iure emphy. q. 7.
x c quamquã decimi. lib. 6.
y c. Conſtantinus 96 d.
z Reg. qui reſiſtit. 11. q. 3.
a Regula generi de regu. iur. lib 6.
b l. ſanctri ff. de pœnis.
c Omnes in c. 1. de conſtitu. Syl. v lex nu. 15. p. Soto vbi ſup. 15. con.
d c. 2 ſi clerici. de iud.
e c. ſacerdotibus. 11. q. 1.

eſt tamen, quod ſi imponantur per iudices eccleſiaſticos, aut regulares ipſis eccleſiaſticis, aut regularibus debent imponi, non ſecundum rigorem, ſed ſecundum id, quod paterna charitas inſinuat. Pro cuius limitationis explicatione eſt notanda quædam regula maximè memoria tenenda, quæ in quæſtione ſequenti articulo finali proponetur.

Nona regula: Clerici, vel monachi tranſgreſſores legum, ſeu conſtitutionum ciuilium ad quarum obſeruationem, vt alij ciues ſunt aſtricti, non ſunt deferendi ad iudices ſeculares, prout habetur in quodam Canonico Decreto, *a* ſed potius remittendi ſunt ad ſuos iudices, qui quidem ſuo arbitrio perpenſa grauitate materiæ conſtitutionis violatæ, & ſcandalo exinde ſuborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Eccleſiaſticos ad tribunalia ſecularia trahendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

a c. 1. de conſtit.

Ex dictis infertur primo, quod clerici & regulares poſſunt compelli per iudices ſeculares ad occiſionem locuſtarum, & aliorum animalium quæ demoliũtur meſſes, & vineas ipſorum monachorum, & aliorum, ne damnum inferant Reipublicæ, & hoc non poteſtate legis ciuilis contra ipſos Clericos, & regulares in quantum tales, ſed potentate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipſos in quantum ciues. Verumtamen eſt, quod non obedientes & rebelles ſolum eorum iudices poſſunt punire ex ſupradictis: prout etiam reſoluit Salzedo. *b*

b Salz. in add. ad pract. crim. cap. 55. pag. 172.

Secundo ſequitur cuſtodiam montium obligare clericos & regulares, cum hæc bonum commune Reipublicæ importent propter quod de eorum cuſtodia eſt ſolicita, & conſtitutiones pœnales contra inobedientes promulgat.

Tertio ſequitur, quod conſtitutiones pœnales contra dominos locorum animalia nociua habentes, ſi ipſa animalia damnum ſegetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiam animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeò, vt à iuſtitia ſeculari poſſint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab ſtatutis propoſita non coram iudice ſeculari: ſed coram ſuis iudicibus Eccleſiaſticis aut regularibus eſt petenda. Imò aſſerit Azeuedo, *c* quod iudex ſecularis ſine alicuius excommunicationis timore poteſt facere, vt pœnæ debitæ ſoluantur ex bonis Eccleſiaſticorum aut regularium nolentium eam ſoluere exhibendo ab eis pignora ad ſoluendum efficacia. Et aſſerit Azeuedo ſic fuiſſe in cauſa cuiuſdam Eccleſiaſtici in Granatenſi curia pronuntiatum. Sed Salzedo *d* ab hac ſententia aliquo modo diſcedens, conſulit, vt paſtores animalium coram iudice ſeculari citentur, vt ad ſolutionem dictæ pœnæ compellantur, cum ipſorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Eccleſiaſticis aut regularibus, quorum animalia paſcunt, ſunt aſtricti.

c Azeu. in l. 22. tit. 3. l. 1. ordinam.

d Salzed. vbi ſup.

Quarto infertur, quod ſtatuta & conſtitutiones ciuiles præcipientia, vt animalia, quæ paſcuntur, ſcribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt ſi non ſcribantur perdantur, prout in ipſis ſtatutis continetur. Sed non poſſunt propter hoc ipſi Eccleſiaſtici & regulares conueniri coram iudicibus ſecularibus, ſed coram iudicibus Eccleſiaſticis, aut regularibus, cum agatur de culpa ipſorum Eccleſiaſticorum & regularium; quæ non poteſt puniri, niſi per ſuum iudicem. Ita affirmat Gutierrez *f* dicens, quod conſilio ſuo fuit in huiuſmodi cauſa electus iudex conſeruator à quibuſdam regularibus contra quendam iudicem ſecularem contra eos procedentem: & cum cauſa deferretur ad curiam Pincianam per viam vis fuit promulgatum dictum conſeruatorem nullam omnino vim facere.

e l. 13. tit. 18. lib. nou. comp.

f Gutier. li. 1. pract. qq. q. 4.

Quinto infertur, quod Eccleſiaſtici & regulares quoad vim directiuam obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus; cum omnes quotquot ſunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obſeruationem aſtringantur. Sunt enim partes ipſius Reipublicæ quoad conſeruandũ humanum conuictum, in quo viuendo ſociantur: quo conuictu maximè ſubſtantia ipſius Reipublicę conſiſtit iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus. *g* Et Victoria *h* etiam reſoluit clericos & Eccleſiaſticos inter Reipublicæ ciues eſſe numerandos. Quod etiam tenent Felinus, *i* Bartolus, Platea, Soto, Adrianus, Medina, & Caſtro. Quod limitandum eſt procedere in conſtitutionibus, quæ neque directè neque indirectè offendunt Eccleſiæ libertatem. In his enim, quæ directè, aut indirectè ipſam offendunt, directiua etiam vi minimè Eccleſiaſtici ſunt aſtricti.

g Con. l. 1 iu. ciui. ca. 2.

h Victo. lib. 1. de pote. eccle. p. 103. nu. 4.

i Feli. in c. ecle. nu. 69. de conſt. Bart. in l. 1 ff ad municip. Plat. in l. ciues. C. de Incolis. Soto li. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6. Adr. quodlibet 6. Medi. de reſti. q. 46. Caſt. lib. 1. de leg. pœn. c. vl.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſtatuta, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.

Reſpondeo dicendo, quod libertas Eccleſiaſtica non violatur violatis priuilegijs particularium Eccleſiarum, ſed violatis illis, quæ conceduntur Eccleſiæ vniuerſali. Et Bartolus *K* inquit, fieri contra libertatem Eccleſiæ, quando fit aliqua diſpoſitio, conſtitutio vel ſtatutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester *l* non negare: ſed ait inſuper quod fit etiam contra eam, cum fit contra priuilegia vniuerſalis Eccleſiæ ſecundum Innocentium. Franciſcus *m* Zab. ait contra libertatem Eccleſiæ fieri, quoties tollitur vel minuitur libertas Eccleſiæ particularis competens ipſi, quia omnibus Eccleſijs vniuerſaliter conuenit, prout patet ex quadam Decretali. *n* Ac tandem concludit quod fit contra libertatem Eccleſiæ, quandocunque violatur priuilegium concetium ſuper vniuerſali libertate Eccleſiæ. Et hoc ſiue violetur quoad omnes Eccleſias, ſiue clericos ſiue quoad vnam Eccleſiam, vel clericum: cum omnes Eccleſiæ quoad hoc ſint vna, vt dicitur in iure. *o* Non autem violatur libertas eccleſiaſtica, quando fit contra libertatem particularis Eccleſiæ competentem Eccleſiæ generali. Vnde cum regulares inter perſonas Eccleſiaſticas computentur iuxta ea, quæ aliqua adducendo tradit Syluester, *p* & tenent communiter Doctores, ſequitur quòd libertas Eccleſiaſtica monachorum debet regulari per libertatem eccleſiaſticam clericorum: & ſic in omnibus caſibus in quibus libertas Eccleſiaſtica violatur reſpectu clericorum, violatur etiam reſpectu monachorum recipientium aliquam læſionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione eſt ſciendum primo, aliquos Doctores canoniſtas in hac materia tenuiſſe exemptionem clericorum tam in bonis, quam in perſonis eſſe de iure diuino. Ita Gloſſa quædam. *q* Sed contrarium tenent communiter Theologi, & multi Canoniſtis, vt patet ex traditis per Victoriam, *r* Soto, & Couarruuias. Ex quo fit, vt non ſit

K Bar. in l. 1. §. quæ onerau. ff. quarum rerum actio.

l Sylu. v. immunit. 2. n. 1.

m Zab. in ca. perpendimus, de ſent. exc.

n ca. 1. de immu. eccl. li. 6.

o ca. loquitur. 24. d. 1. cap. 1. de ſumm. Trid.

p Syl. v. eccle. 1. nu. 6.

q Glo. ... dicens in ca. ſi imperat. 96. d.

r Vict. de pot. eccl. c. 97 ... in 4. d 15. q. 2. ar. 2. Coua. in pract. qq. c. 31 col. 2. n. 3.

Digitized by Google

ſit amplior exemptio clericorum a poteſtate ciuili, quàm iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à poteſtate ciuili circa bona & perſonas, quinque potiſſimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quòd, ſcilicet, in omnibus cauſis, in quibus actor ſequitur forum rei, nequaquam clerici ad ſecularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure. *a* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo caſu licita ſit perſonalis captura clerici authoritate laicorum, vt ius canonicum *b* determinat. Tertium, quod decernit idẽ ius canonicum eſt quoad tributa. *c* Quartum, quoad regimen, vt videlicet ne res & perſonæ eccleſiaſticæ diſpoſitioni ſeu regimini laicorum ſubiiciantur, vt notant iura canonica. *d* Quintum circa confugientes ad eccleſiam: vt ijdem Canones *e* ſtatuũt. Et in his omnibus etiam parificantur religioſi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per conſtitutiones principum ſecularium libertas eccleſiaſtica frangitur, cum ſint priuilegia vniuerſalis eccleſiæ eccleſiaſticis conceſſa. Et ſic contra ea facientes non ſolum poſſunt feriri pœnis in ipſorum priuilegiis contentis, ſed etiam pœnis, quibus puniũtur libertatem eccleſiaſticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum *f*: nolo enim in præſentiarũ eas referre ne lectori ſim faſtidioſus, cui breuitate iuncta claritate & veritate deſidero placere. Dixi *per conſtitutiones principum ſecularium*: nam principes eccleſiaſtici, vt ſunt, verbi gratia, Epiſcopi contra aliqua ſupradictorum, aliqua ſtatuentes ad modum, quo eam poſſunt ſtatuere reſpectu ſuorum Clericorum, non erunt eccleſiaſticę libertatis violatores; ſed priuilegiorum particularium ipſorum regularium pœnis ſubiicientur per iudices regulariũ conſeruatores. Et ratio huius dicti eſt, quia regulares ſunt exempti a poteſtate & iuriſdictione Epiſcoporum per particulare priuilegium ipſis religioſis conceſſum, quod vt patet non eſt priuilegium totius Eccleſiæ vniuerſalis.

a e. ſi diligenti de for. comp. ca. experiẽtia. 11. q. 1.
b ca. 2. de for. competent.
c c. quãquam de cẽſibus lib. 6.
d c. bene quidem 96. d. ca. vl. de reb. eccl.
e c. inter alia de immun. eccleſ. li. 6.
f Syl. v. immunitas.

Ex quo infertur, quod etiam ſi ſeculares compellentes religioſos contribuere ad ædificationem põtium, & ad alia ſimilia ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ lædant eccleſiaſticam libertatem, prout reſoluit Nauarrus, *g* & tenet etiam apud deciſiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Epiſcopi compellunt Clericos dictas collectas ſoluere caſu, quo eis ſit licitum, compellendo etiam religioſos non frangunt libertatem Eccleſiaſticam: cum cõpulſio religioſorum ab Epiſcopis in hoc caſu non lædat libertatem generalem eccleſieſticorum, ſed priuilegia particularia per quæ ipſi religioſi in hoc & in alijs ſunt ab ordinariorum iuriſdictione exempti, & ſic pęnis ipſorum priuilegiorum aduerſus cõtrauenientes propoſitis afficientur, ſi aliquid contra priuilegia fecerint, aut conſtitutiones ediderint, ſi talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiam ſi notoria ſint ait Syluester, *h* quod vt incurrant in eorum pœnas forte obligati ſunt religioſi ea proponere. Licet enim excuſentur ab onere probandi, non tamen excuſantur, ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem neceſſarium eſſe quod dicta priuilegia ipſis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appoſitis contra inobedienses afficiantur. Licet enim ipſo facto pœna excommunicationis plectantur, cum huiuſmodi pęnæ ipſi ordinarij habeant ignorantiam, ſicut ignorantiam habent multarum eatrauagantiũ non eſt quod ipſo facto ipſos excommunicatos eſſe dicamus antequam ſupradictarum pęnarum, notitiam habuerint. Præſertim cum pęnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, niſi contra præſumentes.

g Nau. lib. 3. conſ. ti. de immuni. eccl. cõſ. 2. n. 4. pa 382. Balbus deciſ. Pedem. deciſ. 68. pa. 157. B
h Syl. u. immunitas. 2 §. 4.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus.

RESpondeo dicendo, quod in quibuſdam prouincijs, & de facto in Regno Portugalliæ *h* prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſiis, monaſterijs ſeu perſonis eccleſiaſticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant conſtitutionem. Et hanc opinionẽ tenet Bartolus *i* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc eſſe communem. Alij contraria via gradientes exiſtimant eam eſſe validam. Et Baldus K teſtatur magnos viros eam tenere: quam ſequitur Decius, & ſequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum ſententia ſequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites ſuæ poteſtatis quando diſponit, de rebus temporalibus ſubditorum ad ſuum bonũ. Et talis eſt huiuſmodi conſtitutio, prohibens ſubditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, ſcilicet magis ipſi ſubditi ſufficiant ad onera Reipublicæ ſupportãda. Et confirmatur. Poteſt enim quilibet priuatus prohibere alienationem Rei ſuæ immobilis in clericum vel Eccleſiam. Patet in emphyteuſi, prout tenent Speculator, *l* Abbas & communis ſecundum Imolam & Iaſonem. Et non ait dicẽdum quod Reſpublica eiuſque rector nequeat efficere ſua lege quantum eius ſubditi ſuo pacto cõtra cuiuſdam legis argumentum. *m*

h Ord. ti. 8. libro 2.
i Bart. in l. ſi ſius famil. §. diui. n. 12. ff. delegat. 1. vbi Alex. nu 12. Rip. num. 81. Crot. n. 80. Felin. in cap. Eccleſ. de conſti. Tir. poſt l. connub. glo. 6. nu. 169.
K Bald. in d. c. eccleſ. num. 6. Decius. nu. 55 ibi. Tira. ti. r. retract. §. 1. gl. 11. num. 5.
l Spec. tit. emphyteuſi verſ. 110. Ab. os n. 10. & Imol. nu. 25 Iaſo. in l. ſi ita quis, §. ea lege v. inte reſt. ff de ver. oblig.
m l. vlt. ad ſi. C. de ſideiuſſ.

Ego in hac difficultate neſcio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Luſitanã authoritatem Chriſtianiſſimorum Regum executioni mãdatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro ſummo erga Eccleſiaſticos, & regulares amore maximum obſequium præſtare debemus, credentes ipſos de iuſtitia huius conſtitutionis præſtantiſſimos in vtroque iure & in Theologia conſuluiſſe viros. Video etiam pro alia parte Eccleſiæ immunitatem proclamantem, ex hac conſtitutione non modicum pati detrimentum. Et licet ſectatores opinionis Baldi dicant Eccleſiam, eccleſiaſticos, & regularium monaſteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etſi indirectè, & per quandam conſequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipſis ſubditis per Reges directe tale præceptum poſſit imponi.

Non poteſt tamen negari in hoc indirectè immunitatem Eccleſiaſticam violari, cum ex eo quod regulares & Eccleſiaſtici propter exemptionem, quã habent, ne à ſecularibus tribunalibus poſſunt obligari ad abſoluendas impoſitiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ ſupportandis, ab acquiſitione rerum immobilium indirectè abſtrahantur: & ſic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiuſmodi conſtitutionibus retorqueri. Et ideo quædam Decretalis *n* expreſſe has & alias ſimiles laicorum conſtitutiones libertati eccleſiaſticæ repugnantes, irritas & caſſas eſſe declaret. Et licet contrariæ partis aſſertores hanc Decretalem affirment non habere locum in conſtitutione, de qua loquimur, quando, ſcilicet, prohibentur ſeculares vendere immobilia Eccleſiis & monaſterijs, cum ex venditione eorum ſeculares ab his deſtituti minimè poſſint onera Reipublicæ ſupportare conſiderare certe debuerant,

n c. fin. ibi contra libertatẽ de immunit. Eccleſ.

Digitized by Google

to: quia non degit extra monaſterium proprie, cum non ſit extra illud ſpeciali licentia, vel priuilegio, ſed ex inſtituto, prout explicat *a* Nauarrus, & dicemus iura in ſecundo tomo in quæſtione de exemptione fratrum.

a Nau. in c. nō dicati, n. 96.

Secundo eſt notandum, quod iſtis fratribus & religioſis licentia, & priuilegio ſpeciali Apoſtolico extra clauſtra degentibus exemptis immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur iudices, qui de omnibus eorum cauſis ciuilibus, & criminalibus poſſint cognoſcere. His ſuppoſitis reſpondetur ad argumentum, quod ſcilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra clauſtra degentibus: hi enim habēt ſuos iudices ordinarios (qui ſunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus ſunt conueniendi iuxta ſupra tradita, ſed loquitur de religioſis extra clauſtra degentibus, quibus priuilegio Apoſtolico conceduntur quidem iudices in ipſomet reſcripto, & priuilegio deputati, qui non ſunt conſeruatores iudices de iniurijs, & violentijs tantum manifeſtis cognoſcentes, ſed ſunt iudices quidam delegati pro omnibus cauſis ipſorum, etiam ſi iudiciali indigeāt indagine. Et coram ipſis debent conueniri pro debitis pecuniariis: ſicut debebant conueniri coram prælatis ſuarum religionum, ſi intra clauſtra monaſteriorum iuxta regularia inſtituta vitam agerent. Et ſi ipſos iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinariis tanquam in hoc a Sede Apoſtolica delegatis conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt, priuilegiis exemptionibus conſeruatorum, deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conſeruatorum deputationibus nullatenus valituris*, Referuntur non ad caſum primum, quando ſcilicet ipſi fratres habent iudicē deputatum, quia ſecundum ſupradictum authorem ipſe iudex deputatus eſt ipſius fratris conſeruator, & vnius conſeruator pro eadem cauſa, & pro eodē religioſo aduerſus alium conſeruatorem pro eodē religio, & cauſa minimè datur; quia ſic eſſet iuriſdictionum confuſio, referuntur ergo prædicta verba ad caſum poſteriorem, quando ſcilicet, extra clauſtra degentes non habent iudices deputatos. Hoc enim caſu coram iudice ordinario debent conueniri, non obſtantibus exemptionibus, priuilegiis & cōſeruatorum deputationibus. Ex his infertur non eſſe ſeruandam praxim a Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda eſt, quod quando religioſi degunt intra clauſtra pro debito ciuili debent conueniri coram ſuis ordinariis, qui ſunt eorum prælati. Quando vero ſunt extra clauſtra degentes, & habent Apoſtolicū iudicem per breue & reſcriptum Papæ deputatum, tunc coram ipſo pro dicto debito debent conueniri. Si vero talem iudicem deputatum non habent debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apoſtolica delegatum, qui poteſt dictos regulares exemptos ad debiti ſolutionem compellere, non obſtante quacunque exemptione, & cōſeruatorum deputatione. Conſeruatoriæ enim conceſſæ regularibus non conceduntur pro regularibus extra clauſtra degentibus. Ex quibus reſultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum conſeruator regularium poſſit procellere contra detentores animalium monachorum damnum in Paſcuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium conſtare ex deciſione alterius dubij, Vtrum; ſcilicet, talia animalia res Eccleſiasticæ ſint. Ad hoc reſpondetur ea eſſe de foro ſeculari, & non Eccleſiaſtico. Et ſic videri, quod à iudice ſeculari poſſunt ſine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferētia, iuxta caſū cuiuſdam nouæ compilationis *b* legis, vbi certa ſtatuitur contra dicta animalia pœna. Quod autē ipſa animalia ſint de foro ſeculari conſtat ex doctrina *c* Baldi, docentis, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, iudex poteſt mittere ad rem ipſam, licet clerici, & recipere tributum quia eſt de ſua iuriſdictione tam vniuerſali, quam particulari. Sed quod non poterit iudex aliquid facere cōtra perſonam clerici: quod ex alijs comprobat Gutierrez adducens pro ſua parte *d* Gregoriū Lopez, & Auēdanum, & Auiles. Vnde non poſſunt religioſi eligere conſeruatorem contra iudicem ſecularem ſolum propter detentionem ipſorum animalium ex eo capite, quod ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cū re vera non ſint. Poſſunt ergo ipſum eligere, quando ratione damni ſupra dicti conueniuntur monachi corā iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico. Perſonæ .n. fratrum ſunt exemptæ, & non poſſunt cōueniri, niſi coram ſuo iudice regulari, ſicut non poſſunt clerici ex hac cauſa conueniri, niſi coram ſuo iudice Eccleſiaſtico, qui eſt competens clericorum iudex, vt cōſtat ex traditis per *e* Caſtellum. Ex quibus infertur, quod ſi denunciatum coram iudice laico, ſeu ſeculari de aliquibus religioſis eo quod animalia ſua minimè deſcribi feciſſent ſub pœna priuationis eorundem iuxta terminos legis *f* regalis nouæ cōpilationis, prædictum iudicem ſecularem minimè eſſe iudicē competentē contra religioſos: eo quod aduerſus perſona eorū quibus imputatur culpa ex omiſſione deſcriptionis coram ſuo iudice regulari eſſet agēdum præcipuè cum animalia prædicta nullum damnum dediſſent, ſed domini earum omiſiſſent prædictam deſcriptionem, & ſic de eorum negligētia agatur. Vnde poſſunt religioſi conſeruatorē eligere, vt ipſos in ſua exēptione conſeruet & coram ipſo de dicta cauſa peragatur. Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæſtione in facti contingentia, conſilio ſuo quoſdam regulares conſeruatorem elegiſſe. Qui cum proceſſerint in cauſa aduerſus quendam iudicem laicum, qui de hac cauſa cognoſcebat, ipſa cauſa per viam vis fuit delata ad regiam cācellariam Pincianam, à qua fuit remiſſa ad prædictum iudicem conſeruatorem, cuius iuriſdictioni ſecularis iudex obtemperauit: & mādato dicti conſeruatoris ſe à cauſæ cognitione inhibuit. Et addo, quod pro ſola detentione animaliū à iudice lata quando ipſa detētio fuerit iniuſta, quia v.g. nullum damnum intulerunt, & ſi intulerūt parati ſunt monachi ſufficienter ſatisfacere dando ſufficientē cautionē, poſſūt religioſi, ſi iudex ſecularis noluerit dimittere ea, niſi prius fieret realis reſtitutio, creare iudicē conſeruatorē, cū ipſis inferatur grauis & notoria iniuria, tū in animalibus detentis, tū ēt in ſua exēptione, cum per priuilegia conſeruatoriam bullatum nō ſolum perſonæ regulares, ſed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defenſionem iudicum conſeruatorum ſpectent. Et ſic

b l. 12. ti. 9. li. 6. noua comp.

c l. Bal. in l. de his C. de Epi. & cler.

d Gre. in l. 11. in glo. porrazō de ſus pſonas ti. 6. p. 1. & in l. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado v. per ſuū iudicem Auēda. 2 p ca. 14. prator. nu. 13. Auiles. ca. 17 prato. in gloſ. buenas n. 12. fo. 159.

e Caſti. in 70. Taur. gl. mag. fo. 310. col. 3. verſic. video etiam.

f l. 14. ti. 18. l. 6. noua cōpil.

g Gutie. p. 1. q. 4.

ſic dixi notantur ſupra, quod non poſſunt religioſi propter ſolam detentionem animalium creare conſeruatorem ex eo capite, quod ipſa animalia ſecundum ius commune ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cum re vera non ſint ſecundum tale ius de eius iuriſdictione, at non negaui, quod ex alia cauſa poſſunt ipſum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem, aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitates ſcholarium Salmanticenſis, Pintianæ, & Complutenſis Academiarum habent conſeruatores, qui indiſtincte authoritate Apoſtolica, & regali poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis in fauorem Doctorum, vel ſcholarium contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege, *a* & tradit Salzedo in ſua practica criminali. Et in hac quæſtione quod inueſtigatur eſt, vtrum religioſi contra dictos Doctores & ſcholares ipſos iniuriantes poſſint iudicem conſeruatorem conſtituere, & videtur quod non, cum ipſi Doctores & ſcholares ſint ſimiliter priuilegiati, & priuilegiati nõ poſſunt vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. *b* Sed pro contraria parte facit, quod ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod contra religioſos non poſſent conſeruatorem iudicem conſtituere, quod eſt contra conceſſionem conſeruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio *c* Societatis Ieſu. Vbi dicitur. *Item per priuilegium in ampliſſima forma conceſſum Minimis per Clementem Septimum, vt in eorum priuilegijs folio octuageſimo ſexto poſſumus eligere nobis conſeruatores contra quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas tam regulares quam ſeculares, necnon laicos, communia ciuitatum & diœceſum.*

a l.8.tit.7.l.2.ord. Salzed. in prac. crim. c.3.in fin.

b Aut.de ſanctiſſim.Epiſc. §.ſed hac pra ſenti.l.verum §.vl.cum leg. ſeq ff.de min.

c Comp. Societ. conſeruat. §.9.

Item hoc videtur expreſſe conceſſum à Pio V. & Gregorio XIII. religioſis Societatis Ieſu, vt in eodem compendio *d* continetur. Poſſunt enim virtute dictæ conceſſionis iudices conſeruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere ſub cenſuris, & pœnis, etiam pecuniarijs ſuo arbitrio moderandis. libereque ſuam iuriſdictionem, exercere non obſtantibus quibuſcunq; inhibitionibus ſibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conſeruatoriarum, aut priuilegiorum conceſſorum & concedendorum.

d Comp. vbi ſup.§.5.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Nam reſpondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & ſpecie de qua agitur, prout probatur in iure, *e* & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Paladorus. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter affuerit reſtituẽdus eſt, ſi aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, qui læſus fuerit petere poteſt, & tamẽ, qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum læſus in ea cauſa non fuerit in præſentiarum priuilegium minimè habet. Et hãc doctrinam nos docet Abbas, *f* quem poſt alios ſequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinã debent intelligi ſupradicta priuilegia. Et debet etiam concludi ſecundum quod in hoc caſu non ſunt propoſita in articulo quæſtionis pariter priuilegiati; & ſic ceſſat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus ſupra *g* egimus declarantes prædictam regulam. Et ſi vterque priuilegiatus læſionis reſtitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium præualebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mãdoſius in ſuo tractatu de priuilegijs ad inſtar, quam omnino vide.

e l.vltim.vbi Bar.ſ. ex quibus cau. mai. Parla.l.1.rer. quotidian.ca. 17.nu 18.

f Abb.in c.ad aures de praſ. idem in c.ſuper ſpoliatum de ord.cognit. Cou. in re poſſeſſ. 2. p.§.2. nu.4.

g Sup.q.9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces.

RESpondeo dicendo, quod *Quicunque iudices Apoſtolici, ſeu literarum Apoſtolicarum conſeruatores pro executione earum deputati ſeu deputandi in quibuſcunque cauſis religioſorum ſeu aliorum quorumcunque prælatorum conſenſu, quoties requiſiti fuerint, eaſdem exequi poſſunt, & tenentur. nec ab ipſis diœceſanis & ordinarijs aliquo modo ſub priuatione exercitij, officij. & iuriſdictionis pęna ipſo facto incurrenda impediri poſſunt: & quidquid ſecus attentatum fuerit, irritum ſit & inane*: Prout conceſſit Martinus *h* V. ordini Ciſtertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius Tertius decimus in bulla conceſſa Societati id ipſum conceſſerunt: cuius tenorem in articulo ſuperiori attulimus.

h Comp. Ciſtertij ti bulla conſeruatoria §.1.

Pro quorum explicatione eſt aduertẽdum, quod ſecundum ius commune, ſecundum quod debent in dubio priuilegia explicari, ſi delegatus iudex conſeruator non vult facere fidem ordinario de ſuo mandato Apoſtolico, & literis conſeruatorijs, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam exequi ſententiam; quia delegatus non habet iuriſdictionem ſuper ordinarium, niſi ſit ei rebellis: & non poteſt dici rebellis, ſi petit fidem de comiſſione: facit enim quod iure ſibi conceditur. Sed ſi ordinarius malitioſe ſe aſſerat dubitare de commiſſione & delegatione maxime falſitatem reſcripti allegando ſecundum oẽs Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primum eſt, vt exequatur per ſe quod poteſt, vt notatur in iure. *i* Secundum, vt puniat ordinarium, ſi conſtat malitioſe ſe opponere. Tertium, quod ipſe ordinarius quoad Deum punitur, cũ gratia diuina per peccatũ mortale & contumaciam priuetur. Quarto quia poteſt condemnari in triginta libras, ſi malitioſe ſe opponit ad cauillãdum reſcriptũ iuxta quandam legẽ. *K* Facit ad prędicta, quod tradit Panormitanus *l* dicẽs, quod ſi agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio non eſt parendũ delegato, quãuis ſit perſona authorizata, niſi prius cõſtet de pleno mãdato, neq; ſufficit ſimplex copia iuxta aliã legẽ. *m* Neq; aliter ordinarius debet ſententiã exequi, argumento cuiuſdã canonis. *n* Sed ſi agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit mittere copiam reſcripti: non autem ſufficit aſſerere, ſe eſſe delegatum. Si autem agitur de leuiſſimo, puta, quia citatus eſt in loco ciuitatis, non eſt neceſſarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed indignitate conſtituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiuſdam legis. *o* Secus ſi ſimpliciter citet, non aſſerens ſe eſſe conſeruatorem delegatum, neque alias eſt ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt inobediens, & contumax poteſt excommunicari. Quæ notanda ſunt pro ex-

i c. in literis de off.deleg.

K l.2.C dele. l Pan.in cap. preterea de dilationibus.

m l.vni.C de mãdatis prin. n ca. nobiliſſimus.d.9.

o l. ſi quis ex alien. ff.de iudicijs.

Digitized by Google

plicatione priuilegiorum ſupra poſitarum in hoc articulo. Non enim ipſis conſeruatoribus conceditur ſupradicta poteſtas niſi quando iuris metis ſuã iuriſdictionem exercent. Et ſimiliter eſt intelligendum aliud eiuſdem conſeruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conſeruatores, & iudices ſic electi cum fuerint requiſiti ſuper bonorum Societatis reſtitutionem & priuilegiorum obſeruationẽ, necnon ſuper iniuriarum & damnorum compenſationem, poſſunt appellatione poſtpoſita per cenſuras Eccleſiaſticas quoties opus fuerit vſque ad auxilij brachij ſecularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio *a* Societatis.

a Comp. Societ. conſer. §. 3

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.

RESpondeo dicendo, quod, vt patet ex ſupradictis conceſſionibus conſeruatorijs allegatis, fratres non ſolum poſſunt eligere iudices conſeruatores contra iniuriantes ſuas proprias perſonas, & res, ſed etiam contra iniuriantes ſuos familiares, & ſeruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *b* hæc authoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ uarijs titulis pleriſque conceduntur perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur, decernit inter alia ſancta Synodus, vt ſi quando illos cuicunque monaſterio oblatos, vel quomodocunque addictos, ſub nomine ſeruientium militijs, ſeu monaſterijs, hoſpitalibus, collegijs, aut quocunque alio titulo aſſumi contigerit, nihil ex his priuilegijs detractum eſſe ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis ordinarijs tanquam apoſtolicæ ſedis delegatis ſubiecti exiſtant exceptis tamen his, qui prædictis locis; aut militijs actu inſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domus reſident, ſub eorumq; obedientia viuunt, ſiue ij, qui legitime & ſecundum regulam earũdem militiarum profeſſionem fecerint, de qua ordinario conſtare debeant. Non obſtantibus priuilegijs: quibuſcunque etiam religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Cõcilium. Ex quibus verbis colligitur ſolum pro ſeruitoribus, qui actu inſeruiunt prædictis pijs locis, & intra eorum ſepta & domus reſident, ſubque eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè: & ſecundum regulam earum militiarum profeſſionem fecerint poſſunt conſeruatores creari, quando in bonis, & rebus ipſorum aliquam iniuriam & damnũ patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b Seſſ. 24. de refor. ca. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur ad declarandum conſeruatorias concedentes, vt iudices conſeruatores poſſint procedere in cauſis regularium ſibi commiſſis ſimpliciter, & de plano ſola veritate inſpecta, ſine ſtrepitu & figura iudicij poſthabitis articulis, & citationibus omiſſis in iuramento quod examinandis teſtibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de cauſis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum conſeruatores; nequaquam ſeruanda eſt illa ſubtilis, & anguſta iuris forma, quæ in alijs cauſis ſeruanda deſcribitur, iuxta ea, quæ in iure *c* notantur. Quod etiam proprijs cuiuſcunque religionis conſtitutionibus caueri ſolet, prout tradunt Speculator, *d* Præpoſitus & Folerius, vt ſic euitentur ſumptus, quos ſubire neceſſe eſt eos, qui in iuris figura ſtrepituq; iudiciorum exercentur.

c ca. qualiter & quando de accuſat.
d Spec. tit. de accuſat. Spec. tit. de inquiſit. §. vl. nu. 5. Præpoſitus in c. cũ paſtor. 27. q. 6. Foler. in trac. de mo. proced. contra monach. n. 10

Sed operæpretium eſt explicare prædicta verba. Et vt omnis prorſus opinionum ſtrepitus exterminaretur, Clemens *e* Quintus nobis horum verborũ gloſſam ſua conſtitutione dedit, dicens, quod per dictam clauſulam ſignificatur, non debere iudicem neceſſario libellum exigere, nec litis cõteſtationem poſtulare, in tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non ſedendo pro tribunali. Non tamen poteſt procedere in tempore feriarũ ob honorẽ Dei, prout ibi aduertit gloſſa, *f* debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinẽ refrænando. Non ſic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. Citationem vero, ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur pro commiſſionem huiuſmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam gloſſa *g* cum communi dicit, quod verba ſimpliciter & de plano importent, quod per ea non remoueatur ordo iuris, ſed tantum perniciosa ſolennitas, prædicta enim verba ex ſuo proprio ſignificatu important idem, quod ſine plica & malitia. Verba autem illa, ſola veritate inſpecta, importan, quod omittantur ſolennitates, & ſubtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale periuradecidatur, prout tradit Bartolus. *h* Quid autem ſignificat clauſula omni appellatione poſtpoſita, vide ſupra quæſtione octaua articulo decimo tertio.

e Cle. ſæpe de verb. ſign.
f Gl. in d. Cle. v. ob neceſſita.
g Glo. in d. Cle. in v ſimpliciter.
h Bart. in l ſi fideiuſſ. ſi. mi dat.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidunt conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus Papa *i* ait, quod ſi conſeruatores ſcienter ſe intromiſerint in aliis, quàm à Sede Apoſtolica ipſis eſt conceſſum, ab officio eo ipſo per annum ſint ſuſpenſi. Et in lege *K* regali naturalitate priuantur, prout iam in ſuperioribus *l* dictum eſt. Notandum eſt tamen, quod non omnibus hæc pœna inijcitur, ſed illis tantum, qui ſcienter hoc egerint. Illi autem ſcienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, ſeu quouis alio figmento quæſito præſumpſerunt eam extendere poteſtatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id ſcire potuerunt, ſed noluerunt, aut diſſimulauerũt, vt colligitur in ſimili caſu ex textu *m* iuncta Gloſſa ibi. Ex quibus omnib. colligitur, quod proponitur hæc pœna tantùm contra præſumentes. Illi autem dicũtur præſumptuosè procedere qui agũt de facto ſecundũ quandã Gloſſam, *n* & vulgo dicimus pſumptuoſum qui eſt temerarius. Et ſecũdũ vſum cõem loquendi ſtatuta

i cap. ſi. de off. delegat.
K l. 1. §. 3. li. comp. 4.
l Sup. ar. 13.
m c. vnic. ſiue gl. v. affectata de tempo. ordin. l. 6.
n gl. in ca. Indat. de teſtib.

Digitized by Google

ſtatuta ſunt intelligenda, vt per Bartolum *a* & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conſeruator ignorãs, ſuã tranſgreditur poteſtatem. Quod Alciatus *b* dicit ſanè eſſe intelligendum, quod in his non præſumitur ignorãtia, quia ſi lex aliquid fieri prohibet nõ præſumitur ignorantia iuxta ſtrictam iuris regulam. *c* Vnde debet ſupradictus iudex prætendere iuſtam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, *d* & notata à Gloſſa, & ab Alexandro.

a Bartol. in l. Labeo. ff. de ſupellect. l. Felin. proœ. Greg. in decret. Card. in Clem. 1. in princ. 3. qu. de priuil.
b Alc. de præſump. 1. p. ca. 40. num. 9.
c l. iuris ignorãtiam, C. de iu. & fac. ign.
d l. generali, C. de tabu. li. 10 glo. in l. item. §. ligna. ff. de rei vend. e. Ale. in l. de pupill. & nunciationem. ff. de noui oper. nunc.
e d. c. ſi. de off. deleg. l. 6.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd idẽ Alexander *e* IV. omnibus modis voluit præcludere viam conſeruatoribus, ne ad alia ſuam extenderent poteſtatem, quæ ipſis à Sede Apoſtolica non ſunt cõceſſa. Cum enim conceſſiones conſeruatoriæ ſint odioſæ in præiudicium ordinariorum voluerunt Summi Pontifices, vt eſſent limitatæ, & limitates ipſarum minimè tranſgrederentur. Et vt conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pęnæ diligenter obſeruent pęna ſuſpẽſionis ab officio ipſos Alexander Quartus ipſo facto comminatur. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis incurrat; à qua non poſſit abſolui, niſi ei, quem ſic caſtigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.

Circa quod aduertit Nauarrus, *f* quod hanc nõ incurrit, qui non eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex non proceſſit. Nam lex excõmunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat; niſi ex eius tenore, vel aliarum legum id expreſſe aut tacite colligatur, quod firmiter aſſeuerat Caietanus *g* & Syluester ſibi contrarius, & tenet vt communẽ idem Nauarrus.

f Naua. c. 27. nu. 123.
g Caiet. in sũ. v. excomm. p. 2. & ca. 47. nota 5. Syluest. v. excommun. 20. n. 4. Nau. in d. c. 27. nu. 11.

QVAESTIO LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVot & quotuplex ſit conſtitutio.*
2 *An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares, eorùmque bona extendantur.*
3 *Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.*
4 *Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio probibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis & regularibus.*
5 *Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non admittantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portani veſtem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex ſit conſtitutio.

REſpondeo dicendo, quod quatuor ſunt generalia nomina ex diuerſis ſumpta, ad idẽ ſignificandum, ſcilicet, lex, eo quod lex ſegatur in ius redacta in reſcriptis, vt ſic omnibus pateſiat iuxta tradita à D. Thom. *b* vbi eius Commentatores, Statutum eo quod firmetur deliberatione quaſi in ſtatu, ideſt, in gradu immobili ſitum, vel poſitum. Et conſtitutio quaſi in ſimul ſtatuto, eo quod ad eam deliberandam multi, ideſt, populus conueniunt, Nec tamen ſignificat conſtitutio ſolũ id, quod populus ſtatuit, ſed ampliatur ad omne ſtatutum & legem. Vnde in religionibus non ſolum vocantur conſtitutiones illæ, quæ fiunt à capitulo & approbatur à patribus in definitorio, ſed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, ſed ſolum à patribus in ſuo definitorio, ſiue definitorium ſit capituli generalis ſiue ſit prouincialis capituli, aut congregationis. Verum eſt tamen, quod conſtitutiones factæ a Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocentur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At conſtitutiones factæ in definitorio ſolum durant vſquequo ipſius definitorij prælatus generalis, aut prouincialis ſuum finiat miniſteriatus officium, & ad hunc modum ſunt intelligenda tradita à Syluestro *i* de perpetuitate harum conſtitutionum verba faciente.

b D. Tho. 1. 2. q. 90.
i Syl in ſum v. conſt.

Sed viſa definitione, quid nominis cõſtitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quod eſt ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Iſidorus, *K* dum cenſet legẽ & conſtitutionem nihil aliud eſſe, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem diſciplinam & ſalutem, intelligendo per religionem cultum diuinum, per diſciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis, per ſalutem ipſam, animę ſalutem, vt intelligere videtur Cardinalis. *l* Et apertè ſignificat Iſidorus legem rectè diffiniri, quod ſit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua ſunt notanda.

K Iſido l. 11. etymol.
l Card in ca. conſuetudo §. porro. d. 1. nu. 10. cum ſequ.

Primo notandum eſt, in quauis Republica neceſſaria fore normam quandam ſeu regulam, per quã ſubditorum actiones in bonũ eiuſdem Reipublice dirigantur. Nam cum ſubditi ſint partes Reipublicę & homines atrẽta natura corrupta ſint prout in malum facile tota Reſpublica conuerteret, ſi idẽ ſubditi proprię voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quę à D. Tho. *m* & ab ſcribentibus communiter notantur. Ad ſignificandum igitur hanc normã in vſu apud Græcos eſt dictio *Nomon* deducta a tribuendo, quaſi ſuum vnicuique tribuat. Apud Latinos vero eſt dictio lex, deducta a legendo, vel dirigendo, quaſi per eam dirigantur ea, quæ ſunt agenda, prout tradunt Cicero, *n* Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.
n Cicer. l. 1. de legi. So. l. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. Conan. l. 1. in. ciuil.

Secundo notandum eſt, quo pacto ſubditorum actiones in bonum Reipublicæ dirigantur ſeu ordinentur. Et cum nemo ordinetur, niſi dum ad id mouetur, tribus poteſt modis contingere ea ordinatio, nẽpe, promiſſione precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à ſe ipſo adimplẽdo promiſſa. Studioſe enim agendũ eſt, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. *o* Secũdo modo ordinatur Dominus à ſubdito. Non enim aliter ſolẽt domini flecti per ſuos ſubditos, quã precibus, prout in toto titulo de precibus, Imperatori offerendis ſatis patet. Tertio modo ordinatur ſubditus a ſuperiore, vt ſacri Canones *p* ſignificãt. Hæc reſolutio colligitur ex traditis à D. Th. *q* cuius mentẽ

o ca. qualiter de pæn.
p c. quid ergo. 11. q. 3.
q D. Tho. 2. 2. q. 88. Sot. l. 7. de iuſt. q. 1. a. 2. co. 3. de pen.

proſequitur Soto. Cum igitur ordinatio ſubditorũ in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui eſt ſuperior ſine dubio, nõ aliter, quam per præceptum, vel imperium fieri poteſt. Ex quibus notabilibus remanet clare conſtitutionem eſſe actum intellectus practici non ſpeculatiui. Duo enim ſunt actus communes intellectui practico & ſpeculatiuo. Alter eſt conſilium, quo ſcilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquem finem. Alter eſt iudicium, quod iudicat hoc vel illud medium eſſe præferendum ad finem. Et additur tertius actus puta præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium, executioni mandatur: & is actus cum ſit operans nequaquam intellectui ſpeculatiuo, ſed tantùm practico accommodatur, vt ex ſententia Ariſtotelis *a* docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum commune hanc importet executionem, dum, ſcilicet, ordinat ſubditorum actiones in illud bonum, ambigendum non eſt actum eſſe intellectus practici, & non ſpeculatiui.

a Ariſt. l. 6. Ethic ca. 10. Sot. l. 1. de iu. q. 1. ar. 1. co. 3

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim poteſt dari Conſtitutio reſpiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono eſt diſtinctum, prout tradit D. Thom. *b* Licet enim aliquæ conſtitutiones poſſint fieri à principibus in fauorem aliquarum perſonarum particularium, ipſæ tamen vt leges communes minimè recipiuntur, ſed vt priuilegia fauorem particularem, reſpicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *c* Et ſic ait doctiſſimus Soto *d* ſententias latas non eſſe leges, nec tanquam leges ad caſus ſimiles eſſe trahendas, prout dicitur in iure *e* niſi ſint latæ à Principe cum animo cõdendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epiſtolæ, licet vt plurimum ſint ſententiæ inter partes latæ reputantur leges, cum ſint inſertæ in corpore iuris, & vt tales ad caſus ſimiles propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædã gloſſa *f* recepta. Vnde valida omnino erit conſtitutio in odium certæ perſonæ factæ, quando adeſt aliqua publica vtilitas, vt, verbi gratia, ſi interſit religioni ne guardiani ſint definitores. Ita Felinus *g* & Iaſon. Et ratio eſt, Nam odium illud cum nitatur publicæ vtilitati eſt quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non eſt dicendum quod illud bonum reperiatur prius in perſona patiẽtis, quam in ipſo corpore communitatis. Et hinc conſequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certæ perſonæ omnino ſit inualida, prout Doctores citati ſatis indicant.

b D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.

c Dec. in Rubrica de cõſt. prin. lect. 2. n. 7.

d Sot. lib. 1. de iuſt. q. 1. ar. 2.

e l. nemo. C. de furt.

f Glo. in prin. 19. diſt.

g Fel. in ca. cũ omnes de cõſt. Iaſon in l. 1. nu 16. ff. de conſt. princ. & l. licet, de reg.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã cauſam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equeſtrem, quoniam frænofactiua arti equeſtri ſubijcitur, ſeu ancillatur, vt ait Ariſtoteles *h* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare ſubditos ad Rempublicam, cuius ipſe eſt pars.

h Ariſt. li. 1. Ethic. c. 1. Victor. de poteſt. Eccle. q. 3. nu. 10.

Dicitur *ab eo promulgata*. De ſubſtantia enim legis, & conſtitutionis eſt quod ipſa promulgetur. Idque merito: nam cum ſit regula & norma, oportet vt inſtar albi ad ſagitam veniat in notitiam ſubditorum per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcumque enim conſtitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit conſtitutio, neque lex, ſi alias præceptum, non contineat, prout tradunt Diuus *i* Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 1. Soto l. 1. de iuſt. q. 1. ar. 1. con. 3.

ARTICVLVS II.

An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares earumque bona extendantur.

RESpondeo dicendo, quod cum perſonæ regulares inter Eccleſiaſticas perſonas computẽtur, prout articulo ſequenti demonſtrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Eccleſiaſticas perſonas ad regulares transferre. Et circa articuli propoſiti quæſtionem loquendo de Eccleſiaſticis Hoſtiẽſis *k* & Doctores per plures columnas plura inuoluunt, Abbas, Felinus, Decius & alij fruſtra mille caſus multiplicant. Ex mente tamen communi reſolue nouem regulas conſtituendo.

k Hoſ. & DD. in c. vlt. de ſolut. Abb. Fel. & De c. in ca. Eccl. de conſt. DD. in l. cunctos populos de ſum. Trin.

Prima regula eſt, quod leges clauſæ in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro Eccleſiæ. Ita Hoſtienſis *l* receptus ab omnibus ex Abbate Felino Fortunio & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ eſt, quoniam hæ leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipſis canonibus *m* probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, nõ tamen in odioſis. Sed hæc limitatio, licet communis nullatenus eſt admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odioſas, quin potius admittunt. Patet ſi expendis leges dici odioſas, quæ principaliter odium continent ex reſolutis à Calderino, *n* à Decio recepto, è quorum numero eſt interdictum vnde vi, quod in odium ſpoliantium noſcitur inſtitutum, & tamẽ obtinet in foro Eccleſiaſtico, vt patet ex multis Decretalibus, *o* Similiter edictum nouioperis tendit in ordinem contemnentis præcepta iudicis, vt leges *p* dicunt, & tamen ex generali canonum *q* approbatione recipitur in foro Eccleſiaſtico. Deinde probatur contra commune noſtrum intentum, quia leges ciuiles non alia de cauſa in canonum adiutorium approbantur, quam ob iuſtitiam in ordine ad bonum commune, argumẽto ipſorummet canonum. *r* At hæc iuſtitia non minus reperitur in legibus odioſis, quã in fauorabilibus, vt iura *ſ* proclamant. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quæ maximẽ ſunt odioſæ obtinẽt, vt patet, in foro Eccleſiaſtico. Denique hæc limitatio nullatenus eſt admittẽda, cum ipſius authores in eius explicatione non rectè ſibi conſtent. Veteres namque cum Hoſtienſi leges fauorabiles intelligũt illas, tantum, quæ nullum poſſunt afferre damnum, cum quibus pertranſit Coſta, *t* Nouiores vero cum Abbate *u* alias omnes intelligunt, quæ rectè poſſunt ſe habere ad damnum, & ad commodum, vt tenẽt idem Abbas, & Decius.

l Hoſt. vbi ſu. Ab. in c. 1 nu. 8 de nou. ope. enũc. & in d. c. Eccl. nu. 17 vbi Fel. n. 37. Dec. n. 27. Fortu. de vl. fi. il lat. 13. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 3.

m c. de capitulis ca. certum cum multis ibid. d. 10. ca. 1. de nou. ope. enuntiat.

n Cal. ſub ti. 4. de ver. ſign. conſil. 4. Dec. in l. venia. n. 5. C. de in ius vocand.

o ca. in literis c. grauis. & c. cum ad ſedẽ de reſt. ſpolia. p l. prætor. ait §. ait prætor ff. de nou. ope. enunt.

q c. 1. eod. tit. r c. fi. ibi dinoſcitur 16 q. 3. ſ c. facta 4. d l. 1. ff. de leg. t Coſta in l. ſi ex cauſa le pag. 224. nu. 7 u Abb. in d. c. Eccl. nu. 17. Abb. in c vlt. col. vlt. de ſol. Dec. i d. c. Eccleſ.

Secũda regula eſt, quod leges extra corpus iuris, ſiue ſint cõmunes, ſiue ſint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ, niſi ſpecialiter fuerint approbatæ. Ita Hoſtienſis *x* & Abbas & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ eſt, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & ſic nõ ligant exemptos, puta Eccleſiaſticos, ſiue regulares iuxta regulam cuiuſdam legis. *y* Limita tamen regulam iſtam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent principi legium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Eccleſiæ. Vt v. g. eſt ſtatutum quo cauetur ſtantibus maſculis fœminas nõ ſuccedere. Vtique maſculus, ẽt ſi ſit clericus, aut monachus excludit fœminas, vt in

x Hoſ. vbi ſu. Abb. in d. c. 1 nu. 8. de noui oper. enunt. Dec. in d. c. Eccle. num. 2.

y l. fin. ff. de in iurijs.

effectu

Digitized by Google

effectu limitant Abbas, *a* Decius, & Tiraquellus. Et ait poſt Albericum & Tiraq. Molina, quod ſtatutū excludens fœminas propter maſculos excluderet quoque à ſucceſſione monialem quantumcunque ante dictum ſtatutum effecta eſſet monialis. Ratio huius limitationis eſt: Nam clerici & monachi licet ſint exempti à poteſtate ciuili ſunt tamen ciues, vt ait Felinus *b* & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs ſtatutorum, iuxta ſacros Canones. *c* Limita ſecundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel ſtatutum receptum foret, conſuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale ſtatutum in via conſuetudinis obtinet in foro Eccleſiaſtico. Ita tenent Abbas, *d* Felinus Decius, & Couarruuias. His conſequens eſt, quod deficiente canone in cauſis eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, in cauſis regularium, non ad ius regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniendum, prout tenent Alexander, *e* & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen ſententia licet vſu & conſuetudine ſit recepta in foro eccleſiaſtico, at in cauſis regularium, vbi talis vſus non eſt opinio Alexandri & Rauenæ eſt ſequenda.

Tertia regula eſt: Exemptio eccleſiaſticorum à legibus ciuilibus non ita indiſtincte eccleſiaſticis competit, quin vt ciues poteſtati ſui principis non ſubſint, vt aperte docent Victoria *f* & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi repetitur tam lata exemptio vt prædicta ſubiectio omnino tollatur, quin potius iura *g* hanc paſſim ſubiectioné admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*. Secundo, quia tam lata exemptio eſt irrationabilis, per quam, ſcilicet, membra puta eccleſiaſtici & regulares à ſuo capite in quantum ciues omnino eximantur, contra id, quod Decretales *h* decernunt. Tertio, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prærogatiua dignitatis quia eccleſiaſtici præſtant laicis, vt ſignificant patenter ſacri Canones, *i* Et tamen certum eſt prærogatiuam illam non competere eccleſiaſticis in quantū ciues, vt eadem iura *K* ſatis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Eccleſiaſticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter ſunt exempti à poteſtate ciuili, quam habito reſpectu ad clericatum, illo nanque reſpectu ſunt ſuperiores laicis, vt dicunt ſacri canones. *l* Atque ſubinde, vt ciues ſecundum regulam iuris naturalis non præeſſe debent, ſed ſubeſſe, ex reſolutis per Diuum *m* Thomam in materia de obedientia. Nec ſacri canones ab hac diſſentiunt veritate, *n* imo eam ſummopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res ſatis probata. Et profecto illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere ſuo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil abſurdius.

Quarta regula eſt, quæ ex ſuperiori ſatis conſequitur: quod lex ciuilis ſiue ſtatuta generaliter edita abſque derogatione eccleſiaſticæ libertatis ligāt clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, ſed vi iuris naturalis. Patet hęc aſſertio, Nam prædictæ leges abſque reſpectu diſponunt de perſonis & bonis ſubditorum ſolum in quātum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namq; te bonæ legis eſt ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, *o* at hoc reſpectu clerici & monachi ſunt de numero ſubditorum. Et ſic procedunt ſacri canones determinantes leges principum in cauſis exemptorum eſſe ſeruandas, de quibus in ſecunda regula fecimus mentionem.

a Abb. in d. c. eccle. nu. 37. Decius. n. 52. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 56. Molin. de primog. l. 2. c. 10. nu. 81.
b Felin. in d. c. eccl. nu. 69. Victoria de poteſt. eccle. pa. 103. nu. 4.
c c. 1. c. fin. de immuni. eccl. lib. 6.
d Abb. in ca. cū cauſa n. 4. de re iud. Fel. in d. c. eccl. n. 61. Decius in c. ad noſtram. nu. 3. de prob. Coua. 2. p. de ſponſa. c. 6. §. 10 nu. 18.
e Alex. in ca. conſuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. cōſuetudinis. 5. col. Pala. in repe. Rub. num. 8. Bernar. Diaz in practi. 36.
f Victor. in relect. de poteſt eccl. c. 97. Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. ar. 2.
g c. cum multis. d. 10. c. ſolite de maior. & obedien.
h Cap. non liceat de præſc. cap. contra mores. d. 3.
i c. 1. de cōſtit. c. vlt. de rebus eccle.
K d. c. ſolita.
l c. quis dubitet. c. duo sūt. d. 96. cōtinua in fin. 1. q. 1.
m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1.
n cap. inferior cū multis alijs. 2.
o x. reg. 3. diſt.

Quinta regula, Ciuiles leges Circa determinatoria iudicis in cauſis clericorum & monachorum, minimè locum habēt quoad forum Eccleſiaſticum aut regulare: ita quod ſi cauſa ſit agitanda coram iudice Eccleſiaſtico, aut regulari, tales leges non ligant: ſecus ſi ſint agitandæ coram iudice ſeculari. Ita Calderinus *p* & omnes ſecundum Abbatem. Ratio eſt. Nam huiuſmodi leges cenſentur impoſitæ iudicibus, quorum intereſt hoc vel illo modo proceſſus ordinare, ob breuitatem, ſcilicet, commodius inueſtigandam iuxta leges ciuiles, *q* & canonicas. Et non eſt dicendum, quod iudices Eccleſiaſtici & regulares ſubſint regi ciuili contra ſacrorum canonum normam, decernenti debitum vltra certam ſummam non poſſe probari teſtibus, Conſtat autem ſolennitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs eſſe iudicij, quippe quæ ad inſtruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiuſdam *r* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationem *ſ* Regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam ſummam non aliter, quam per ſcripturam probari poſſe non ligat etiam laicum, ſi in foro Eccleſiaſtico cauſam agat, vt ait Abbas *t* de ſimili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro ſeculari ſicut in praxi contra communem receptum eſt cum doctiſſimo Luſitano Aluaro *u* Velaſco.

Sexta regula. Leges ciuiles non comprehendunt eccleſiaſticos regulares circa ea, in quibus ipſi potiuntur priuilegio. Huiuſmodi ſunt leges tributorū. Plane enim in tali materia eccleſiaſtici in quantum ciues non ſubſunt ſuo Principi, ſed ſoli Papæ ſecundum ſacros Canones *x* ac ſubinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula eſt, quod leges ciuiles non habent locum in cauſis eccleſiaſticorum, & monachorum, in his quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipſo non ligant eccleſiaſticos. Et ratio eſt: Nam clerici & monachi etiam in temporalibus ſunt magis ſubditi Papæ, quam Principi ſeculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, purà clericatus & monachatus ipſi Papæ ſubijciuntur, vt ait quidam Canon, *y* proinde tenentur magis canonibus deferre, quam legibus: iuxta illam regulam; *z* Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Confirmatur hæc ratio: Nam conſtitutio Eccleſiæ circa bona, ſeu perſonas ſubditorū multo ſpecialior cenſetur reſpectu clericorum, quam legis ciuilis conſtitutio. Nam Eccleſia directè eccleſiaſticos reſpicit: contra vero lex ciuilis non directe, ſed in quantum ſunt ciues. At ſpecialis diſpoſitio derogat generali iuxta regulam *a* generi per ſpeciem derogatur. Ex his hanc regulam obſeruant omnes *b* communiter quos ſequitur Syluester.

Octaua regula, quod pœnas legibus ciuilibus præſcriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eiſdem legibus ſubijciantur, nunquam tamen illis pœnis ſunt obnoxij. Ita Soto. *c* Ratio eſt: Nam vel pœnæ decernuntur ipſo iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum ſint, latæ ſententiæ eos tantum ligant, quorum lator eſt iudex, aliter ligaretur quis per ſententiam latam à ſuo non iudice contra decreta apud ſacros Canones, *d* & conſtat clericos non ſubijci ipſis decretoribus legum ciuilium, vt ijdem ſacri Canones *e* affirmant. Rurſum poſteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtique eccleſiaſticis, & regularibus imponi nequeunt, ſiquidem imponendæ ſunt per iudicem ſecularem ad quod ipſi reſpectu eccleſiaſticorum non habent auctoritatem. Verum eſt

p Calder. in diſpu. ſtatuto canetur Abb. in c. quod clericus de foro compet.
q l. 3. ff. de re. ſtib. c. iudicā. 30 q. 5.
r d. l. 3. ibi, tū magis.
ſ lib. 3. ordi. Portug. ti. 45.
t Abb. in cap. quod clericis de foro comp. nu. 3.
u Velaſc. de iure emphy. q. 7.
x c. quamquā decemi. lib. 6.
y c. Conſtantinus 96 d.
z Reg. qui reſiſtit. 11. q. 3.
a Regula generi de regu. iur. lib 6.
b l. ſanciri ff. de pœnis.
c Omnes in c. 1. de conſtitu. Syl. v. lex nu. 15. p. Soto vbi ſup. 15. con.
d c. a ſi clerici, de iud.
e c. ſacerdotibus. 11. q. 1.

Digitized by Google

ſit amplior exemptio clericorum a poteſtate ciuili, quàm iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à poteſtate ciuili circa bona & perſonas, quinque potiſſimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quòd, ſcilicet, in omnibus cauſis, in quibus actor ſequitur forum rei, nequaquam clerici ad ſecularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure. *a* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo caſu licita ſit perſonalis captura clerici authoritate laicorum, vt ius canonicum *b* determinat. Tertium, quod decernit idē ius canonicum eſt quoad tributa. *c* Quartum, quoad regimen, vt videlicet ne res & perſonæ eccleſiaſticæ diſpoſitioni ſeu regimini laicorum ſubiiciantur, vt notant iura canonica. *d* Quintum circa confugientes ad eccleſiam: vt ijdem Canones *e* ſtatuūt. Et in his omnibus etiam parificantur religioſi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per conſtitutiones principum ſecularium libertas eccleſiaſtica frangitur, cum ſint priuilegia vniuerſalis eccleſiæ eccleſiaſticis conceſſa. Et ſic contra ea facientes non ſolum poſſunt feriri pœnis in ipſorum priuilegiis contentis, ſed etiam pœnis, quibus puniūtur libertatem eccleſiaſticam lædentes. De quibus vide apud Sylueſtrum *f*: nolo enim in præſentiarū eas referre ne lectori ſim faſtidioſus, cui breuitate iuncta claritate & veritate deſidero placere. Dixi *per conſtitutiones principum ſecularium*: nam principes eccleſiaſtici, vt ſunt, verbi gratia, Epiſcopi contra aliqua ſupradictorum, aliqua ſtatuentes ad modum, quo eam poſſunt ſtatuere reſpectu ſuorum Clericorum, non erunt eccleſiaſticę libertatis violatores; ſed priuilegiorum particularium ipſorum regularium pœnis ſubiicientur per iudices regulariū conſeruatores. Et ratio huius dicti eſt, quia regulares ſunt exempti a poteſtate & juriſdictione Epiſcoporum per particulare priuilegium ipſis religioſis conceſſum, quod vt patet non eſt priuilegium totius Eccleſiæ vniuerſalis.

a c. ſi diligenti de for. comp. ca. experiētia. 11. q. 1.
b ca. 2. de for. competent.
c c. quāquam de cēſibus lib. 6.
d c. bene quidem 96. d. ca. vl. de reb. eccl.
e c. inter alia de immun. eccleſ. li. 6.
f Syl. v. immunitas.

Ex quo infertur, quod etiam ſi ſeculares compellentes religioſos contribuere ad ædificationem pōtium, & ad alia ſimilia ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ lædant eccleſiaſticam libertatem, prout reſoluit Nauarrus, *g* & tenet etiam apud deciſiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Epiſcopi compellunt Clericos dictas collectas ſoluere caſu, quo eis ſit licitum, compellendo etiam religioſos non frangunt libertatem Eccleſiaſticam: cum cōpulſio religioſorum ab Epiſcopis in hoc caſu non lædat libertatem generalem eccleſieſticorum, ſed priuilegia particularia per quæ ipſi religioſi in hoc & in alijs ſunt ab ordinariorum iuriſdictione exempti, & ſic pęnis ipſorum priuilegiorum aduerſus cōtrauenientes propoſitis afficientur, ſi aliquid contra priuilegia fecerint, aut conſtitutiones ediderint, ſi talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiam ſi notoria ſint ait Sylueſter, *h* quod vt incurrant in eorum pœnas forte obligati ſunt religioſi ea proponere. Licet enim excuſentur ab onere probandi, non tamen excuſantur, ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem neceſſarium eſſe quod dicta priuilegia ipſis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appoſitis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipſo facto pœna excommunicationis plectantur, cum huiuſmodi pęnæ ipſi ordinarij habeant ignorantiam, ſicut ignorantiam habent multarum extrauagantiū non eſt quod ipſo facto ipſos excommunicatos eſſe dicamus antequam ſupradictarum pęnarum, notitiam habuerint. Præſertim cum pęnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, niſi contra præſumentes.

g Nau. lib. 3. conſ. ti. de immuni. eccl. cōſ. 2. n. 4. pa. 382. Balbus deciſ. Pedem. deciſ. 68. pa. 157.
h Syl. v. immunitas. 2 §. 4.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus.

Reſpondeo dicendo, quod in quibuſdam prouincijs, & de facto in Regno Portugalliæ *h* prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſiis, monaſterijs ſeu perſonis eccleſiaſticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant conſtitutionem. Et hanc opinionē tenet Bartolus *i* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc eſſe communem. Alij contraria via gradientes exiſtimant eam eſſe validam. Et Baldus *K* teſtatur magnos viros eam tenere: quam ſequitur Decius, & ſequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum ſententia ſequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites ſuæ poteſtatis quando diſponit, de rebus temporalibus ſubditorum ad ſuum bonū. Et talis eſt huiuſmodi conſtitutio, prohibens ſubditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, ſcilicet magis ipſi ſubditi ſufficiant ad onera Reipublicæ ſupportāda. Et confirmatur. Poteſt enim quilibet priuatus prohibere alienationem Rei ſuæ immobilis in clericum vel Eccleſiam. Patet in emphyteuſi, prout tenent Speculator, *l* Abbas & communis ſecundum Imolam & Iaſonem. Et non ait dicēdum quod Reſpublica eiuſque rector nequeat efficere ſua lege quantum eius ſubditi ſuo pacto cōtra cuiuſdam legis argumentum. *m*

Ego in hac difficultate neſcio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Luſitanā authoritatem Chriſtianiſſimorum Regum executioni mādatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro ſummo erga Eccleſiaſticos, & regulares amore maximum obſequium præſtare debemus, credentes ipſos de iuſtitia huius conſtitutionis præſtantiſſimos in vtroque iure & in Theologia conſuluiſſe viros. Video etiam pro alia parte Eccleſiæ immunitatem proclamantem, ex hac conſtitutione non modicum pati detrimentum. Et licet ſectatores opinionis Baldi dicant Eccleſiam, eccleſiaſticos, & regularium monaſteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etſi indirectè, & per quandam conſequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipſis ſubditis per Reges directe tale præceptum poſſit imponi.

Non poteſt tamen negari in hoc indirectè immunitatem Eccleſiaſticam violari, cum ex eo quod regulares & Eccleſiaſtici propter exemptionem, quā habent, ne à ſecularibus tribunalibus poſſunt obligari ad abſoluendas impoſitiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ ſupportandis, ab acquiſitione rerum immobilium indirectè abſtrahantur: & ſic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiuſmodi conſtitutionibus retorqueri. Et ideo quædam Decretalis *n* expreſſe has & alias ſimiles laicorum conſtitutiones libertati eccleſiaſticæ repugnantes, irritas & caſſas eſſe declaret. Et licet contrariæ partis aſſertores hanc Decretalem affirment non habere locum in conſtitutione, de qua loquimur, quando, ſcilicet, prohibentur ſeculares vendere immobilia Eccleſiis & monaſterijs, cum ex venditione eorum ſeculares ab his deſtituti minimè poſſint onera Reipublicæ ſupportare conſiderare certe debuerant,

h Ord. ti. 8. libro 2.
i Bart. in l. ſi filius famil. §. diui. n. 12. ff. de legat. 1. vbi Alex. nu 12. Rip. num. 81. Crot. n. 80. Felin. in cap. Eccleſ. de conſti. Tir. poſt l. connub. glo. 6. nu. 169.
K Bald. in d. c. eccleſ. num. 6. Decius. nu. 55 ibi. Tira. ti. 1. retract. §. 1. gl. 11. num. 5.
l Spec. tit. emphyteuſi verſ. 110. Ab. 05 n. 10. & Imol. nu. 25 Iaſo. in l. ſi ita quis, §. ea lege v. interest. ff de verb. oblig.
m l. vlt. ad ſi. C. de fideiuſſ.
n c. fin. ibi contra libertat. de immunit. Eccleſ.

Digitized by Google

a l. vlt. C. de repud. hered.

abrogantibus prò parte alia lex *a* proponitur. Aliæ ſunt leges, quæ non ſunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pœnales quæ decernunt ſecundum iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex quibus colligitur quæ ſit differentia inter conſtitutiones limitatorias exorbitantes & correctorias. Et dico quod conſtitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quoſdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat à iuris rationibus, ſed tantum propter diuerſam iuris rationem à verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur ſub verbis & ratione regulæ & tamen ob fauorem cauſæ, vel perſonæ ſubducitur à regula, & ideo tale ius dicitur ſingulare à quadam lege *b* vbi doctiſſimus Fulgoſius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent reſpicere vniuerſos, & non ſingulares perſonas, vt eſt notum in iure. *c* Et cum prædicta iura non vniuerſos, ſed ſingulares reſpiciant propter aliquem fauorem ſpecialem cauſæ, vel perſonæ tributum, merito etiam dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod ſcilicet, iura debeat reſpicere vniuerſas, & nõ ſingulares, vt tradit Grammaticus. *d* Et ſic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria conſtituunt ius quoad vniuerſos, exorbitantia autem quoad ſingulares propter aliquem fauorem ſpecialem. Iura autem correctoria appellantur quando vna conſtitutio aliquid generaliter conſtituit & fertur: poſtea autem alia conſtitutio contrarium etiam generaliter diſponit in eodem caſu. Hæc enim lex correctoria dicetur de quo habemus exempla in multis legibus. *e* Similiter, ſi conſtitutio in certis caſibus quid conſtituat, & poſtea in eiſdem caſibus contraria lex proferatur, hæc ſecunda correctoria dicetur. Quod ſi lex generaliter quid ſtatuet, & poſtea feratur lex alia contrarium in certo caſu ſtatuens, qui tamen in prima non erat ſpecificatus, ſed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, ſed limitatoria, vt explicat Crotus, *f* quem ſequitur Menochius, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum eſt, quod ſi contrarium ſtatuatur in aliquo caſu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum caſum comprehendit, & tamen aliquo ſpeciali fauore ab ea ſubducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta ſupradicta.

b l. ius ſingulare. ff. de leg. vbi Fulgoſ.
c l. iura. 7. ff. de legib. c. erit autem lex. 4. d.
d Gramma. in tract. extenſ. nu. 89.
e l. ſi quis ſeruus de tur. de dib. inſt. l. ſi. C. de repu. hæred. Iaſon in l. ſi conſtãte in princ. ff. ſolu. mat. nu. 78.
f Crot. in l. oẽs populi, nu. 163. ff. de iuſt. Menoc. de recup. poſ. 14. remed. nu. 12. et 13. Corn. cõſi. 874. co. 2. li. 4.

ARTICVLVS II.

Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum extendatur.

RESpondeo dicendo hanc eſſe materiam nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia ſunt proponenda. Primum notandũ eſt vnum, in quo multi iuriſperiti grauiſſime decipiuntur: nempe longe aliud eſſe mentem legis à ratione legis. Mens namque in lege dicitur per ſimilitudinem mentis reſpectu hominis, vt in quodam canone *g* innuitur ibi, *Vt proponitur animus*. Ratio vero legis nihil aliud eſt, quam cauſa finalis, id eſt, finis à lege prætenſus, vt tenet Imola. *h* Proinde ſicut aliud eſt mens hominis, & aliud eſt cauſa finalis, & finis ab eo prætenſus, prout reſoluit Diuus Thomas: *i* ita aliud eſt mens legis, & aliud ratio & finis legis, vt obſeruant in ſpecie Bartolus, *k* Decius, & Salomonius, ſic ſanè ratio legis eſt finis legis, per quem lex eſt editã, mens autem eſt ſententia legiſlatoris ordinans media ad illum finẽ, quidquid Bartolus ſibi contrarius, & plures citati à Tiraquello mentem legis cum ratione confundant.

g c. Sedulo. 3. d.
h Imo. in ca. poſt trãslationem, nu. 4. de renunt.
i D. Tho. 1. 2. q. 1. a. 2. & 3.
k Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de leg. tute. Decius in c. 2. re queris ĩ prin. de appel. Salom. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, nu. 1. ff. de liber. & poſthu.

Secundo notandum eſt aliud, in quo itidem iuriſperiti communiter decipiuntur, rationem legis non ita menti cohærere, vt ſola ratione identitas ſufficientem inducat mentis coniecturam ad legis extenſionem. Patet hoc in multis. Primo quia ratio legis ſaltem ſi expreſſa non ſit, adeo difficilis eſt cognitu, vt nunquam poſſimus eſſe certi de illa, prout docent Alciatus *l* & Gambarus. Et certum eſt, quod ea quæ ſenſu non percipiuntur non ſunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio eſſet certa & euidens, non tamen ſemper expedit legiſlatori omnes caſus eiuſdem rationis ſub eadem lege, ſeu ordinatione complecti. Non enim ſatis eſt ad iuſtitiam legis, quod finis ſit bonus, niſi aliqua quoque concurrãt requiſita; inter quæ illa tria recenſentur, nempè quod lex ſit ſecundum cõſuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cum non ſemper legiſlator omnes caſus eiuſdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique ſola identitas rationis non eſt ſufficiens mentis coniectura iuxta illud, quod communiter dicitur *m* non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Tertio, quia quando verba legis nequeunt ad omnes caſus eiuſdem rationis aptari, eo ipſo inſurgit vna coniectura mentis contra extentionem legis, nempe quod ſi legiſlator voluiſſet expreſſiſſet, vt dicit in quodã decreto *n* cum alijs multis congeſtis per Tiraquellum. At certum eſt eandem coniecturam tolli per aliam, vt tenent iura *o* in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc ſententia omnino tenenda videtur, quod, ſcilicet, ſola rationis identitas nõ eſt efficax mentis coniectura ad legis extentionem. Ita obſeruat in ſpecie Butrius *p* & obſeruant plures citati à Tiraquello, quidquid alij innumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

l Alciat. in l. nominis. ff. de verbo. ſignifi. Gam. de extẽſi. nu. 91. vol. tract.
m c. in præſentia quod probas.
n c. 2. de trãſla. Epiſ. Tiraquel. in l. ſi vnquam. v. libertis, nu. 5.
o l. diuus ff. de in integ. reſt. ca. quia veriſimile de pſum. Bar. & Sal. in l. mater. C. de calum.
p But. in vlt. nu. 58. de conſuet. Tiraq. vbi ſup. nu. 2. & nu. 41. & in tra ceſſant. cauſa, n. 147.

Tertio eſt notandum, identitatem rationis, ſi alias verba legis ſaltem interpretatiuè, hoc eſt attenta iuris fictione ſeu pariſicatione caſui omiſſo adaptari poſſunt, efficacem eſſe mentis coniecturam ad legis extenſionem. Ita in effectu reſoluunt Butrius, *q* Dominicus Decius, & Ripa. Et probatur ratione: Nam licet in dubio verba proprie & naturaliter, & non etiam ciuiliter ſint accipienda, vt poſt alios tradit Tiraquellus, *r* propter materiam tamen ſubiectam, ſi id poſtulent verba ciuiliter ſunt accipienda vt videlicet pariſicata quoque ſecundum iuris regulas comprehendant, prout in iure *ſ* notatur. At ſtante identitate rationis circa illa pariſicata eo ipſo materia ſubiecta hãc ciuilem interpretationem poſtulat, ſi quidem per rationem ſeu finem legis regulatur eius materia, vt ex argumento *t* colligitur cuiuſdam legis. Et iuuant tradita circa finem humanorum actuum à Diuo Thoma. *u* His addendum eſt, quod pariſicata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per viam regulæ pariſicantur, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt poſt alios Dec. *x* & Rip. quidquid Crot. *y* & alij reſoluãt, alia diuerſa via gradiẽtes, aliquibus iurib. fundati; quę ſi attente legantur, non ita vrgent, vt ipſi autumnant.

q But. in ca. vlt. nu. 58. v. fallit. 2. de cõſue. Domin. c. in c. 1 n. 9. de tempo. ord. li. 5. Decius in c. tranſla. lec. 2. in princ. de conſti. Rip. in l. ſi conſtante, nu. 96. ff. ſolu. mat.
r Tiraq. in l. vnquã nu. 17. l. nu. C. his ve niam.
ſ ca. ex parte de cler. non reſid. c. mulieres § ſlit de ſent. excom.
t l ſi tã anguſti. ff. de ſerui l. verũ 40. ff de furt.
u D. Th. 1. 2. q 1. art. 3.

Quarto eſt notandum, extentionem legis in duplici eſſe differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex ſententia legis, vel præter eius mentẽ. Prior quidem extentio tunc demum fit, quando adeſt ſufficiens mentis coniectura, vt quia in identitate rationis verba ſaltem ſecundum mentis interpretationem concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc

x Dec. in cap. tranſlato. 2. lect. n. 3. de cõſti. Rip in l. ſi conſtante. nu. 70 ff ſol. ma.
y Cro. in l. oẽs populi, n. 178. ff. de iuſt.

ex tenſi

Digitized by Google

extenſio magis eſt comprehenſio, quam extenſio, vt in aliquibus iuribus *a* notatur. Contra verò poſterior extenſio fit, quando vel ob ſolam rationis identitatem repugnantibus verbis ad caſum ſimilem extenditur, ceſſat enim eo caſu mens legis ex dictis in primo notabili. Proinde hæc extenſio dicitur hominis non legis, de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura, *b* quidquid hanc extenſionem fieri à lege arbitretur Salomonius: *c* Cuius tamen contrarium docet Bartolus. Vtrum autem dabilis ſit ſufficiens coniectura mentis ad legis extenſionem cõtra verba, dic quod ſic, quando, ſcilicet, lex redderetur iniuſta, niſi extenſio fieret, vt colligitur ex multis legibus *d* & tradit Crotus. Sed his prælibatis fundamentis, operæpretium eſſe duxi, aliquas proponere concluſiones, quibus propoſitis magis in ſpeciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

a l. mattres. 6. ff. de ver. ſig. iunct. gl. in c. ſi poſtquã. v. mente de ele. l. 6. *b* l. nõ poſſunt cũ l. ſeq. ff. de legib. l. à Titio ff. de verb. oblig. *c* Salom. in d. §. & quid ſi tantũ, nu. 92. Bar. in l. 3. §. fin. ff. de legit. tutor. *d* l. nã abſurdũ. ff. de bon. liberto. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſ. tut. Crotus in l. omnes populi. n. 163. ff. de iuſti.

Prima concluſio: Omnis conſtitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes caſus, qui ſiue in communi per viam regulæ, ſiue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extentione tamquam à cauſa principali alicuius legis correctio non inſurgat, vel alias de contraria mente legiſlatoris non appareat. Probatur hæc concluſio: Nam omnis lex ad ea omnia extẽditur, quæ veniunt ex eius mente. Mens enim legiſlatoris maxime attendi debet, etiam ſi alias verba ref egentur iuxta quandam legem. *e* At extenſio huiuſmodi fit mente legis: ergo. Sed vt hæc concluſio clarius pateat oportet per ſingulas eius particulas recurrere. Cuius aliquæ iam in ſuperioribus ſunt explicatæ, ideo eas tantum tangam, quæ explicatione opus habent. Quarum prima eſt illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extenſione &c.* Ponitur enim hoc additamentum, quia correctio legis nimis eſt pernicioſa, vt dicitur in iure, *f* & tradunt D. Thomas, & Conanus. Ob id quod nõ aliter quam ex euidenti licita ſit vtilitate, vt conſtitutiones *g* principum nobis ſcriptum reliquerunt, nequaquam per coniecturas quantumcunque efficaces, niſi alias iuxta ſuam naturalem ſignificationem ſuffragentur, inducta cenſebitur, vt dicit quædam Gloſſa *h* recepta.

e l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſ. tu to. l. vbi ita do natur. ff. de donat. cauſa mortis.

f ca. ridiculũ. 12. d. D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. Cona. lib. 1. iur. ciuil. c. 9. nu. 3. *g* l. in reb. ff. de conſt. prin. *h* Glo. in c. cum ſtrites. §. quod ſi per viginti. v. petere debet de elect. li. 6.

Ponitur etiam alia particula ibi, *tanquam à cauſa principali.* Dabilis enim eſt extenſio legis cauſa alterius correctæ, quæ tamen per ſe non eſt cauſa illius correctionis: quod cõtingere poteſt caſu, quo ratio illius legis eſt correcta. Correctio namque rationis eſt cauſa principalis ob quam lex ipſa correcta cenſetur, prout allegando multos tradit Tiraquell. *i*

i Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 127.

Ponitur alia particula, *Vel alias de contraria mente legiſlatoris.* Fieri enim poteſt quod lex tacitè, vel expreſſè caſus iuris parificatos excludat.

Ex hac concluſione ſic declarata infertur primo, legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quamcunque perſonam Eccleſiaſticam & regularem. Probatur. Dictum eſt enim in concluſione omnem legem extendi ex identitate rationis ad caſus per viam regulæ parificatos: at omnes pœnæ Eccleſiaſticæ hoc modo reperiuntur parificatæ iuxta ſacros canones, *K* & probant iura paſſim dicentia priuilegium canonis, *ſi quis ſuadente* continens pœnam in communi ita percutientes clericos, vel monachos extendi ad cõuerſos & nouitios religioſos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, ſeu ratũ habentem extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ parificantur, prout dicitur in iure. *l* Sic cõſtitutio pœnalis capituli, *ſi quis ſuadente*, contra percutientes & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure. *m*

K c. duo ſunt genera iunct. glo. v. cõuerſi, 12. q. 1. *l* l. 1. §. deieciſſe. ff. vnde vi. *m* ca. mulieres §. illius de ſent. excom. c. pen. eo. tit. li. 6.

Nec his obſtat quod fratres mendicantes ſunt inuicem æquiparati, quia paſſim æquiparatio hæc in noſtro iure reperitur iuxta ſacros Canones. *n* Tũ quia vnus & idem eſt finis omnium ordinum Mendicantium, purà, ſpiritualia populo adminiſtrare: & omnes ordines ad eundem finem inſtituti maxime ſunt parificati ex reſolutis per Diuum Thomam. *o* At conſtitutio pœnalis circa vnum ordinem Mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt ijdem ſacri Canones *p* patenter innuunt. In quibus videmus, quod conſtitutio pœnalis de recipiendis nouitijs, & de eorum receptione ad profeſſionem poſt annum probationis, edita ab Alexandro Quarto pro ordine Prædicatorum, & Minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios Mendicantes ordines. Sed ſunt qui reſpondeant hoc contigiſſe, quia Alexander Quartus hanc ſpecialiter prohibuerat extentionem. Ita tenent Peruſinus, *q* & Gambarus, expendentes dictionem, duntaxat, poſitam in capitulo *conſtitutionem* de regularibus libro ſexto. Sed hæc reſponſio refellitur. Ideo aptius dicendum eſt, propterea prædictam extenſionem non admitti; quia licet eadem in omnibus Mendicantibus vigeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in ſpecie reſoluunt Peruſinus, *r* Dominicus, & communis. Et ſic alias conſtitutio, de qua in Clementina *dudum*, de ſepulturis circa Prædicatores & Minores ad cæteros Mendicantes non extenditur, vt tenet Gloſſa *ſ* communiter recepta. Et hac attenta ratione cæteri ordines Mendicantes impetrauerunt à Sede Apoſtolica indultum, quo huiuſmodi conſtitutio ad eos extenderetur, prout in quæſtione de canonica portione, & in quæſtione de confeſſoribus quoad præſentationem & approbationem, & in quæſtione de confeſſoribus quoad poteſtatem abſoluendi ſeculares, & in quæſtione de ſepulturis explicatur. Nec obſtat, quod omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licet idem ſit finis omnium, & propter eundem finem idem fuerit mendicitatis inſtitutum, eorum tamen exercitia ſunt diuerſa, & iuxta diuerſa exercitia diuerſæ quoque inſurgunt religiones.

n c. quorũdã, de elect. lib. 6. Clem. 1. cum concor. per gl. ibi. v. qualibet de reg. *o* D. Tho. 2. 2. q. 133. ar. 1. *p* c. non ſolum iunct. c ſequ. de reg. li. 6. *q* Peruſin. in c. conſtitutionem de regular. li. 6. Gambarus de extinſio. nu. 191. *r* Peru. nu. 6. Domini n. 4. in d. c. conſtitutionem. *ſ* Gloſ. in d. c. conſtitutionẽ, ſimilis in regu quad iure de reg. iur. li. 6.

Ex quibus infertur, quod licet leges pœnales proprium caſum non egrediantur, iuxta ſacros Canones. *t* Hoc tamen eſt limitandum, niſi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente legiſlatoris. Licet enim in pœnis mitior ſit interpretatio facienda iuxta eoſdem ſacros Canones: *u* hoc tamen procedit in dubio; vt, verbi gratia, ſi verba legis æque aptari poſſunt maiori, vel minori pœnæ: & adeſt efficax coniectura, quod legiſlator ſenſerit de maiori, vt optime tradit Couarruuias *x* defendens quod lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

Secundo infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque eſſe extenſionem ex identitate rationis ad caſus iure parificatos, dummodo ex illa extenſione non inſurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim eſt extenſio legis exorbitantis ad illos caſus abſque huiuſmodi correctione, nempe, ſi non adſit lex contraria ſpeciatim diſponens circa eoſdem caſus ex reſolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Gloſſa, *y* Iaſon & ante eum Ananias, & in ſpecie probat Andreas Siculus, & obſeruant plures alij hanc extenſionem etiam in legibus correctorijs admittentes relati ab Andræa Tiraquello.

t ca. pœn. de pœn. q. 1. *u* c. in pœnis de pœn. l. 6. *x* Cona. de ſponſ. 2. p. c. 6. in prin. 12. *y* Gl. vl. in l. ſi quis ſerno C. de furt. Iaſon in Auth. quas actiones, nu. 19. C. de ſacro ſanct. eccl. & in l. Marcellus, nu. 18. ff. ad Treb. Ananias. cõſ. 27. nu. 8. Siculus in l. cum acutiſſimis. n. 56. C. de fidei cõmi. Tiraq. in tract. ceſſant. cauſa. 1. par. nu. 133.

Nec obſtat regula iuris dicens, quod ea, quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequen-

quentias ſunt trahenda. Reſpondetur enim regulam illam habere locum in extenſione, quæ fit ab homine per argumentum à ſimili. Iuxta enim hunc ſenſum dicitur quod lex trahitur in conſequentiā. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extenſionem, ſecus in extenſione ad caſus pariſicatos in iure, quam conſtat fieri ex mente legis ex reſolutis in concluſione. Et hæc ſufficiāt pro hac illatione. Multa enim in ea inculcantur iura, quorum expoſitio difficilis reputatur, ſed quoad noſtrum inſtitutum ſufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda concluſio. Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad caſus, qui neque per viam regulæ, nec in illa materia ſunt pariſicati, niſi caſus illi omnino per legiſlatorem ſint omiſſi. Patet concluſio. Nam hæc extenſio non aliter admitti poteſt, quam velut facta ab homine. Extenſio namque ex ſola identitatis ratione contra verba non eſt extenſio legis, ſed hominis ex reſolutis ſupra in quarto notabili. At homo puta, iudex nequit extendere legem ad caſus qui ſunt omiſſi per legiſlatores, tenetur enim iudex ſecūdum leges ſcriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas. *a* Dixi ex identitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita ſunt efficaces, vt etiam contra verba extenſionem inducāt, de quibus dictum eſt ſupra notabili quarto. Dixi, niſi caſus &c. quia quando caſus occurrit, qui ſub nullius legis diſpoſitione cōtinetur, iudex, cuius officiū eſt iuſtitiā miniſtrare, vt iura *b* decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes caſus ſimiles tanquam ad regulas iuſtitiæ, quæ tali caſui magis conueniunt, vt iura ciuilia *c* nos docēt.

a D.Th. 2.2. q.60.art.5.

b ca. forus de verb. ſign. ibi iudex nō eſt. c l. illud ff. ad L. aquiliā l. non poſſūt cū ſeq. ff. de legi.

Ex hac concluſione infertur primo, quod in conſtitutionibus correctorijs atque etiam in exorbitantibus non eſt dabilis extenſio ex identitate rationis ad caſus iure non pariſicatos, non enim poteſt fieri huiuſmodi extenſio, niſi ad caſus omnino per Legiſlatorem omiſſos, at caſus omiſſi per leges exorbitantes remanēt in diſpoſitione iuris communis, à qua exorbitant, vel à diſpoſitione legis correctæ iuxta diſpoſita in iure, *d* & tradita à Bartolo. Quod procedit etiamſi ſit maior ratio in caſu ſimili, ſola enim rationis identitas in correctorijs, vel exorbitantibus non ſufficit ad eorum extenſionem.

d l. cōmodiſſime. ff. de l. & poſt. Bar. in l. omnes populi. n.6. ff. de iuſt. & i. l. ſi cōſtāte. n.45. ff. ſolut. mat.

Si enim ea ſola ſufficeret Alexandri *e* quarti conſtitutio de recipiendis nouitijs ad profeſſionem poſt annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicātes ſine noua Apoſtolicæ ſedis prorogatione traheretur, at neceſſaria fuit noua ipſius ſedis prorogatio per Bonifacium *f* Octauum ergo. Et hoc videtur tenendum, quidquid citati à Tiraquello *g* contradicant. Quod procedit, etiamſi ratio eſſet ſcripta in lege, expreſſio enim rationis non extendit diſpoſitionem, vt probat quædam gloſſa *h* commendata à Nauarro. In dicta enim Decretali Alexandri quarti ratio ſcripta inuenitur quæ alijs ordinibus Mendicantibus ſatis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretū in ipſa alijs religionibus cōpeteret à Domino Papa Bonifacio octauo fuit petita prorogatio. *i* Quod et procedit etiamſi per extenſionem fiat regreſſus ad ius antiquum. Licet enim hic regreſſus per ſe ſit fauorabilis ſecundum ius, non ita tamē quando fit mediāte alicuius legis correctione, vt etiam iura *K* decernunt iunctis reſolutis per Diuum Thomam. Et hæc ampliatio ſatis eſt de mente Bartoli dum in terminis, cuiuſdam *l* legis in qua fit regreſſus ad ius antiquum non admittit extenſionem hominis, quod ipſum alibi idē voluit Bartolus. *m*

e ca. non ſolū de reg. lib. 6. f c. cūſtituteo nē eo. tt. & li. g Tira. intra ceſſan. can. 1. par. n. 153. h Glo. 1. recepta ibi in c. 1 fidei fauorē 2 hare. l. 6. Na. in §. in leuit. nor. 28. n. 22. i c. ab exord. 35. diſt. K l. in reb. ff. de cōſt. princ. D.Th. 1.2. q. 7. a. 2. Bar. in l. Marcellus. in prin. nu. 6. ff. ad Trebel. l l. ſi cumteſt. C. ad l. Falc. m Bar. in d. l. ſi cōſtā. n. 43.

Infertur ſecundo dabilem eſſe in legibus pœnalibus extenſionem ad caſus ſimiles non pariſicatos, cum caſus ſimiles ſint omnino per legiſlatorem omiſſi reſpectu legum pœnalium, vt ex iure *n* colligunt, & probant Bartolus Aymon & Felinus. Sed ſunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extenſionem. Obſeruant tanquam a Doctoribus receptum Butigela *o* Crotus & Menochius. Vnde, vt defendas noſtrum corollarium intelligendum eſt, quod procedat quando extenſio fit ad ponendam pęnam legalē tanquam arbitrariam, alioqnin ſi fiat ad effectum ponendi eandem pœnam tanquam ordinariam, non eſt licite extenſio ad caſus ſimiles non Pariſicatos. Ratio huius limitationis eſt, nam cum pęna legalis, in quantum eſt ordinaria, nitatur authoritate legis, & vt talis aſtringat iudicem, vt ſecundum eam iudicet, vt in iure, *p* ordinatur, nequaquam eo reſpectu præter mentem legis extendi poteſt. Proinde cum hæc mens deficiat quoad caſus ſimiles non pariſicatos ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extenſio. Et in his terminis procedunt iura *q* minimè talem extenſionem admittentia. Secus in pęna ligali, quæ imponitur vt arbitraria, hæc enim non innititur authoritas legis, ſed potius dictamini rationis, & vt talis non ita iudice aſtringit, vt docet ius. *r* Nō enim cōuenit quod ad caſus ciuiles, in quibus nulla alias reperitur pęna præſcripta, trahatur. His omnibus conſequens eſt pęnam etiam mortis in vno caſu pręſcriptam pone trahi ad caſus ſimiles arbitrio iudicis, vt tenet *ſ* Gloſſa recepta communiter ex Andræa Siculo, & Menochio, quidquid alij ab ipſo relati contradicant.

n c. de cauſis. c. 1. de off. leg. Bar. conſ. 106. Aym. de anti. tem. 4. p. c. videamus n. 35. Fel. poſt alios in c. transl. n. 11. de conſt. o Butigel. in l. vinum. n. 41. ff. Si certū petat. Crot. in Ru. nu. 15. & in l. 1. n. 22. ff. de no. ope. nū. Men. lib. 1. de arbitr. cen. 3. caſ. 262. n. 22 p c. le cau. §. 1 de offi. deleg. q c. pen. cū alijs de pœ. d. 1 r c. tempora. 26. q. 7.

Quorum ſententia recte procedit in iudice non habente ea, quæ ſunt meri imperij, cui ob id arbitrium in cauſis capitalibus minime competit ſecundum eius. Secus ſi iudex habeat iura meri imperij quæ habent prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem circa ſuos ſubditos, quæ ſibi data ſunt a Sede Apoſtolica, cum approbauit eorum regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipſis Abbatibus, & prælatis regularibus merum, & mixtum imperium, & iuriſdictionē quoad exequendam illam regulam, prout ait *u* Cantera, affirmans hanc eſſe fundamentalem rationem ad huiuſmodi merum & mixtum imperium his prælatis concedendum.

ſ Gl. 10. v. extraordinaria, in §. in ſūma inſt. de iniur. Siculus conſ. 11. li. 1. Men. li. 1. de arb. q. 36. nu. 20. t l. imperium ff. de iur. omn. iud.

u Canter. in ſua praxi. de q. cri. tangentis iud. q. 10. n 10. ſ. p. 37

Ex his conſequens eſt pęnam priuationis, aut ſuſpēſionis guardianatus, aut alterius prælatię poſſe à iudice extra caſus iure expreſſos imponi. Ita *x* Innocentius, & Felinus, quidquid alii citati à Tiraquello abſque vllo fundamēto contradicant. Quorum tamen ſententia recte admitti poteſt quando iudex non eſſet de numero eorum, quibus competeret poteſtas inſtituendi & deſtituendi, argumento cuiuſdam *y* Decretalis. Vnde infertur quod prouinciales cum in quibuſdam religionibus non poſſint per ſe ſolos priuare a ſuis guardianatibus guardianos, etiam ſi committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ ſecundum ſuas conſtitutiones guardiani pęna priuationis officiorum plectuntur: non tamen poſſunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiamſi detur in legibus pęnalibus extenſio ad caſus ſimiles non pariſicatos, prout dictū eſt, hoc tamen non procedit quoad illa pęnalia, quorum extenſio homini eſt interdicta, eo namque ipſo extra caſus iure pariſicatos extendi nequeunt, prout ſunt actiones pęnales, quæ reputantur partes iuris, vt dicit idem *z* ius, & vt tales nequeunt per legē miniſtros putà iudices, inſtitui, vt, reſolui

x Innoc. in c. quia diuerſit. de prab. Fel. in c. 1. nu. 14. de of. deleg. Tir. in l. ſi unquā v. reuertatur. n. 249. y cap. cum ex in cūcto inſi. de har.

z l. 22. §. dein de ex his ff. de orig. iu.

Digitized by Google

reſoluit *a* Alciatus. Huiuſmodi quoque eſt pęna latæ ſententiæ, qualis eſt illa, quæ ipſo iure ſeu ipſo facto incurritur, vt dicit quædam *b* Decretalis. Hæc enim extra caſus ſub mente legis comprehenſos nequaquam extendi poſſunt, vt tenet *c* Abbas poſt alios & plures citatos a Tiraquello. Priuatio autem guardianatus in hoc caſu eſt quædam pœna impoſita, quæ ſecundum regulares conſtitutiones prohibetur ad caſus ſimiles extendi.

a Alc. in l. pecuniæ uerbo ff. de verb. ſign.
b Gl. v. exceptione de elec. li. 6.
c Abb. in 3. in c. vlt. de in. patro. Tir. in l. ſi vnquam. n. reuertatur nu. 303.

ARTICVLVS III.

Vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientiam inſpecta ueritate in contrarium.

RESpondeo dicendo, legem fundatam in pręſumptione tanquam iuſtam non obligare in conſcientia, ſi veritas fuerit in contrarium. Lex enim quantumcunque iuſta non obligat in iſto foro, quando id lator legis intendit, ac legiſlator condendo legem iuſtam videtur nolle ſubditos obligare, ſi veritas ſit in contrarium tum propter æquitatem, ſecundum ſacros Canones *d*, ſecundum quam intentio legiſlatoris eſt interpretanda, ut in ſimili docet quidā iuris *e* conſultus, tum præſertim, quia contra has leges paſſim legiſlatores probationem admittunt, quaſi per illas conditionaliter tantum obligent, nempe ſi veritas non fuerit in contrarium iuxta ea, quæ ex ſacris canonibus colliguntur, & tenēt Abbas *f* Felinus, Decius, Gomez, Iaſon Syluester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum eſt de ſententijs eccleſiaſticis per falſas informationes contra innocētes decretis. Iuniores enim arbitrantur has ſentētias & cenſuras, quas vocant iniuſtas ex cauſa non ligare innocentes in cōſcientia, vt tradit *g* Caietanus, quē ſequuntur Soto, Ledeſma, & Couarruuias.

d c. veritate. 8 d.
e l. ex facto ff. de vulgar.
f Abb. nu. 10. Fel. n. 40. Decius ſect. . . n. 18. in ca. 1. de conſt. Gomez in reg. de non iudica. iuxta formā ſuppli. cat. q. 14. Iaſō in rubr. 25 ff. de acq. hared. Syl. v. lex. q. 9 Adrian. quod l. ſi ar. 5. Alc. in c. nouit nu. 24. de iudi.
g Caiet. 2. 2. q. 7. ar. 4 ad 2 Sot. 4 d. 21. q. 1. art 3. co. 4. & in relect. de ſecre. mēb. 3. q. 1. con. 4. Ledesma in 2 4. q. 23. art. 1. 4. Conar. in c. alma. mat. 1. p. § 7. concl. 1.
h c paſtoralis §. verum de appellat.
i l. 2. §. magiſtrator. ff. de orig. iur.

Nec obſtat, quod contra hanc adducitur opinionem, ſcilicet, magnam eſſe differentiam inter deciſionem legis, & inter diffinitionem ſententiæ cenſuras imponentis. Nam ſententiæ trahunt ſecum executionem, a quorum numero ſunt cenſuræ, vt dicitur in quadam *h* Decretali, quæ licet per falſas informationes in innocentes ſint latæ obligant tamen in conſcientia, cum dictæ ſententiæ ſuſtineant vicem miniſtri exequentis. Et ſicut innocentes tenentur parere miniſtris exequentibus ſententias iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis quouſq; ab illis abſoluantur. Non ſic autem eſt in legibus, quæ cum ſuos habeant miniſtros, id eſt, Magiſtratus, ut decernunt *i* iura, non ita præciſe continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam iſta ratio diuerſitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim poteſt negari, ſententiam ſecum trahentem executionē fundatam in præſumptione, ſi veritatis iudex fuiſſet informatus, nunquam fuiſſe latam cū tali rigore ab eo ideo ſententia iuniorum mihi inter illos neotericos maxime arridet.

Ampliatur noſtra ſententia. Nam etiamſi præſumptio, in qua lex fundatur, ſit iuris & de iure, licet enim talis præſumptio tam efficax ſecundum ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notāt *K* Doctores communiter & tradit Andræas Alciatus: nequaquam tamen lex, in ea fundata obligat in conſcientia, quando veritas eſt in contrarium. Pro quo eſt efficax ratio. Nam quod talis præſumptio apud legiſlatorem pro veritate habeatur, non tollit quin eius intentio interpretanda ſit iuxta æquitatem, vt videlicet præſumptio veritati non præferatur. Et ſic conſtito legitimè de veritate, puta per partis confeſſionem, lex ipſa quantumcunque præſumptione nitatur, non obligat etiam in foro exteriori, prout tenet *l* Gloſſa reputata ſingularis à multis, quos refert Couarruuias.

K Gle & DD. in c. 11 qui filij de præſ. Alcia. de præſumpt. p. 4.
l Gloſſ. in l. in contradib. C. de num pecu. Coua. de ſpo. 1. par. c. 4. §. 1. num. 1.

Et aduertendum, quod aliqui limitant ſupradictā ſententiā, vt procedat, quando præſumptio eſt diffinitiua, non tamen quando eſt ſuppoſitiua. Pro cuius explicatione aduertendū eſt dupliciter poſſe nos de dubijs opinari, nempe definitiue & ſuppoſitiue. Opinamur definitiue, quādo factum dubium in hanc, vel illam partem definiendo trahimus. Opinamur vero ſuppoſitiue quando ſupponimus rem ita ſe poſſe habere, vel non habere. Notanda eſt ēt differentia inter vtrunque modum præſumēdi. Nā priori modo nemini licet in deteriorem partem definire. Secundo vero modo licet, vt nobis & proximo conſulamus ſuppoſitiue interpretari. Ita eleganter inter vtramque præſumptionem diſtinguunt Diuus *m* Thomas: vbi explicat ſuus commentator Caietanus, & reſoluit Soto. His duobus notabilib. præfatis aſſertores ſupradictæ limitationis ſuā ſententiam in hunc explicant modum, & probant ſuo iudicio efficaciter. Nam cum ad veritatem præſumptionis ſuppoſitiuæ ſatis ſit quod factum ſit dubium, ita quod poſſit ſe habere ad eſſe, & non eſſe, & lex nunquam fundetur in tali præſumptione, niſi quando factum eſt dubium, aliter lex ipſa eſſet iniuſta, recte ſit vt talis præſumptio ſemper veritati nitatur, atque ſubinde huiuſmodi lex ſemper liget in conſcientia.

m D. Tho. vbi Caiet. 2. 2. q. 6. art. 4 ad 3. Sot. l. 3. de iu. q. 4. art. 3. in cl. vlt.

Sed certe, licet hæc limitatio appareat probabilis: minime tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum eſt, quod facta dubia nequeunt abſque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in *n* lege naturali ſatis fundata. Suppoſitiue vero poſſunt in deteriorem partem definiri, ſupponendo poſſe ita eſſe, & non eſſe: hic enim actus eſt prudentiæ. Ita Diuus *o* Thomas & Caietanus. Vnde nulla eſt lex, quæ fundetur in præſumptione definitiue præſumēdo. N. filium presbyteri eſſe incontinentem cum hoc ſit contra proximum, ſed ipſum poſſe eſſe incontinētem, ſuppoſito, quod poteſt ſequi veſtigia patris. Poſſe autem eſſe incontinentem ſolum dicit præſumptionem ſuppoſitiue. Leges igitur, quæ fundantur in præſumptione de præſumptione ſuppoſitiue loquuntur, non autem de præſumptione definitiue alioquin eſſent iniuſtæ, quia præſumptio definitiue aliquid contra proximum determinate ſuſpicatur. Ex quo infertur contra ſuperius in contrarium allegata quod leges quæ fundantur in præſumptione ſuppoſitiue non ſemper nituntur veritati, ac ſubinde inſpecta veritate tollente dubium, in quo fundantur præſumptio, præſuppoſitiue, non obligant in conſcientia, cum iam accedente veritate ceſſet præſumptio.

n leg. merit. ff. pro ſocio.
o D. Thom. & Caie. vbi ſup.

Ex dictis ſequitur, quod ſi aliquis religioſus ſit priuatus actibus legitimis & officijs Reipublicæ, eo quod deſcenderit à patre crimnoſo per confeſſionem iudicialem ipſius patris, qua confeſſus eſt timore tormentorum ſe crimen læſæ Maieſtatis cōmiſiſſe, ſi filius ſciat contrarium eſſe verum, ſcilicet: patrem minime tale facinus commiſiſſe, & ſibi id timore tormentorum falſo impoſuiſſe, poteſt dictus filius in foro conſcientiæ vti actibus legitimis. Licet enim contra ipſum patrem ſit præſumptio iuris propter ipſius confeſſionem iudicialem: at cum ipſe filius inſpecta veritate ſciat contrarium eſſe verum optimo iure poteſt in foro conſcientiæ dictis actibus frui dummodo id faciat ſine ſcandalo illorum, qui ſolum exteriora contemplantur.

Secundo: ſecundum aliquos infertur, quod ſtatuta regularia prohibentia ingreſſum cellarum horis

Prouerb.3. Auguſt.lib.1 de lib.arb.D. Th.1.2.q.93 art.1.
b D. Auguſt. vbi ſu. D.Th. vbi ſu. Sot.li. 1.de iuſt.q.3. art.2.Caſtro. libr.1.de leg. pœnal. cap.5. Abbas nu.9. Decius lect.1 n.18. & lect. 2.nu.10 in c. 1. de conſtit. Roman. ſing. 766.Cona.li. 1.iur.ciuil.c. 8.
c Aretin.in l. 2 co.7.in pri. ff.de vulg. Cur. in l.poſt. nu 42. C.con tra tabul. Co uar.in c. cum eſſes. nu.9. de teſt. & in ca. poſſeſſor 3.p. § 2.n.2.Vict. 1 relect.de po teſt ciuil.nu. 21.pag.94.So to lib.4.de iu ſtitia.q.5.ar. 3.col.3.Men ch.illuſt.qq.c. 87.n D.Tho. 2.2.q.120.ar tic.1.
d Abb. in ca. quoniam con tra n.6.de p- bat.Caiet. in opuſc.de ſacr. mat.q.2. Me ch.libr.2. con tro. illud cap. 46.nu.5.
e Gloſſ.2. & ibi. Bald nu. 7. in l.non eſt dubium.C.de legib. Aretin. i l.2. prope n. 8. ff.de vulg. Tira. in trac. ceſsãt. cau.li mit.32. & in eod.tract.1. p. n.160. Sot.li. 1.de iuſt q 6. art.3.8.
f Bart. in d.l. non dubium nu.9. Iaſ nu. 16.Tiraq. vbi ſupr.nu.146. Felin.in ca. ſi quãdo nu.11. de teſtib.
g l.proſpexit. ff. qui & à quibus.

horis quibuſdam ſilentio deputatis ad euitandum peccata, quæ ex huiuſmodi ingreſſib. poſſunt eueni re, non obligant in conſcientia, ſi veritas ſit in contrarium id eſt, ſi ingrediantur non ad committendum dicta peccata, cum ſupradicta ſtatuta videantur in præſumptione fundari, qua ſublata ceſſat eorum obligatio. Sed qui hoc ſomniant toto cœlo videntur aberrare, hæc enim ſtatuta non fundantur præciſe in præſumptione, ſed ſunt determinata nõ ſolum ad euitandum peccata, ſed etiam ad euitanda colloquia ſtatis horis, quæ communitatem conturbant. Vnde ſi ingrediantur ad colloquia aliqua honeſta nihilominus peccant, cum prohibitio horũ ingreſſuum non ſolum edatur ad euitanda dicta peccata, ſed etiam ad obſeruationem ſilentij à Sanctis Patribus maxime commendati. Verũ eſt tamen quod ſi ingrediantur ad aliqua opera charitatis, pietatis, & neceſſitatis, verbi gratia ad curandum infirmum, tunc nullum committunt peccatum, cũ leges eccleſiaſticæ non obligent ad obſeruationem feſtorum, & ad audiendam miſſam in diebus feſtiuis, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante.

RESpondeo dicendo, non eſſe dabilem legem à rectitudine rationis deuiantẽ, cum omnis lex iuſta ab illa lege æterna deriuetur iuxta illud *a* Prouerbiorum, & tradunt D. Auguſtinus, & D. Tho. At nihil iniuſtum, & à ratione deuiũ ab illa lege deriuatur, planè enim illa Summa lex eſt ratio in Deo exiſtens, atque ipſamet Dei ſcientia, vt tradũt luculenter D. *b* Auguſtinus, & D. Thomas, Soto & Caſtro, & ex Canoniſtis Abbas, Decius Romanus, & Conanus, & alij paſſim aſſerẽtes leges iniuſtas, & à ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum eſt, quando lex ſecundum ea, quæ frequentius accidunt hunc defectum pateretur alioquin ſi non, ita in genere ſed ſecundum ea, quæ raro accidũt à rationis dictamine deuiaret, non obid deſinit eſſe lex, vt poſt Ancharranũ tradit *c* Aretinus, Curtius iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Menchaca & eſt Doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis eſt. Nã cum noſtri actus ob varias circunſtantias, infinitis propemodis varientur, ob idque nulla poteſt lex ſeu regula ita certa conſtitui circa eoſdem actus, vt in multis caſibus à rationis dictamine non deficiat recte fit, vt legum iuſtitia non ex hoc vel illo caſu, ſed ab his quæ frequentius accidunt ſit expendenda iuxta præcitata iura.

Vtrum autem lex iuſta ceſſet in caſibus, in quib. à ſua deficit ratione, non parum apud Doctores cõtrouertitur, partem affirmatiuam tuentur *d* Abbas, Caietanus, Menchaca. Alij contra arbitrãtur talem legem non ceſſare quantumcumque deficiat ratio. Hanc opinionem tenent quædam Gloſſa *e* Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Sotus, & magis communis.

Sed alij mediam ſectantur viam diſtinguentes inter caſus, in quibus obſeruantia legis eſſet nociua ſubdito circa lucri ceſſantis tantum amiſſionem, & inter caſus, in quibus eſſet nociua circa damnum in rebus iam quæſitis, vt ſcilicet, in priori caſu ceſſante in particulari ratione legis lex non ceſſet in eo particulari, in poſteriori vero ceſſet. Ita diſtinguunt *f* Bartolus & alij citati à Iaſone, & Tiraquello, & eſt communis ſecundũ Felinũ. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto ſequendam. Prima enim opinio confunditur ex quadam *g* lege expreſſe. Secunda per aliam refellitur *h* legem. Tertia ſupponit amiſſionem lucri ceſſantis non eſſe conſiderabile damnum. Quæ opinio confunditur ex lege, in qua ipſa fundatur, in qua Vlpianus Iuriſconſultus reputat æſtimabile damnum intereſſe lucri ceſſantis, de quo ibi agit, vt conſtat ex verbis ipſius legis: ibi, *Perquam durum eſt.* Confunditur etiam ex reſolutis a Diuo *K* Thoma, & ab ſcribentibus communiter de huius lucri ceſſantis reſtitutione tractãtibus, & ad reſtitutionem obligantibus. Pro reſolutione igitur veritatis accipiat lector ſequentes concluſiones.

h l.adigere.§. quamuis.ff de iure patro.
i l.proſpex.
K D. Thom.2. 2.q 6.ar.4.

Prima concluſio: Lex naturalis non obligat in particulari, ceſſante ratione ipſius, etiam in particulari: ipſa enim ſemper id quod & æquum, & bonum eſt, indicat.

Quod ipſum dicendum eſt de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud *l* Matthæi: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Et ſic ceſſante cauſa correctionis fraternæ præceptum eiuſdem correctionis minime obligat.

l Matth.11.

Secunda concluſio in caſibus, in quibus obſeruãtia legis ita deficit a ratione, vt repugnet bono communi diſpoſitio ipſius legis ceſſat. Exemplum eſt *m* Diui Thomæ. In ciuitatis obſidione ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus ſi tunc ciues, quorum vita ſaluti Reipublicæ conducit, hoſtes fugientes in vrbem ſe volunt recipere cõtra legis verba aperiendæ ſunt illis valuæ. Quoniam illa eſt legis mens, quippe quam ſi adeſſet legiſlator haberet. Et hæc fuit ſententia *n* Ariſtotelis dicentis non eſſe licitum ſubdito a lege diſcedere quantumcunque lex ipſa ceſſet negatiue, niſi ceſſet contrarie. Quod optime explicat *o* Caietanus. Ratio huius diſtinctionis eſt. Nam quando ratio legis ceſſat contrarie, hoc eſt, cum repugnantia ad bonum commune: nequaquam eo caſu poteſt lex ſubſiſtere iuxta illud vulgare, quod duo contraria non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. Secus vero quando ratio legis ſolum ceſſat negatiue, hoc eſt ſine repugnantia ad bonum commune, plane enim eo caſu nullum ſubeſt impedimentum, quominus lex in communi iuſta ſeruetur, quandiu per Legiſlatorem caſus ille non excipitur.

m D.Tho.1.2. q.97.ar.6.
n Ariſt.1.eth. cap.10.
o Caiet.2.2.q. 12.ar.1.

Pro maiori autem huius diſtinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis ceſſare contrarie, hoc eſt cum repugnantia ad bonum commune, quando caſus occurrit, in quo legis obſeruantia vitium induceret, prout explicant Diuus *p* Thomas, & Soto. Ratio eſt, quia eo ipſo, quod talis obſeruantia repugnat religioni, vel ſaluti animarum, in quibus maxime conſiſtit bonum cõmune repugnat legi contrarie. Tunc ratio ceſſat negatiue quando ceſſat ratio ipſius legis ſine aliqua repugnantia ad bonum commune.

p D.Thom.2. 2.q 120.ar 1 Soto lib.1. de iuſt.q.7.ar.3. verſ. arguiis & l.3.q.4.ar. 1.ad finem.

Sed videamus. Vtrum ceſſante ratione legis tantum negatiue lex obliget in foro conſcientiæ, Pro quo ſit concluſio ſequens.

Tertia concluſio. Nemo in foro conſcientiæ tenetur obſeruare legem poſitiuam, cum periculo mortis, niſi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palam eſt obſeruationem legis eſſe ſibi lethalem conſtaterque ex natura legis non eſſe eius mentem in tãtum periculum adigere ſubditos, neutiquam tenetur legem cuſtodire. Vt ſi mihi conſtaret hoſtes mihi in via inſidias parare, non teneor die feſto ire ad ſacrum. Dixi niſi ratione officii ad id teneretur. Milites vero in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim impoſitæ à ducibus mens eſt, in tantum periculum

Digitized by Google

adigere ſubditos milites, vt victoria conſequatur. Vnde licet Diuus Thomas dicat, legem non eſſe ſeruandam caſu, quo noſcitur aduerſari ſaluti communi, non debemus tamen negare eam non eſſe ſeruandam, quando ſaluti particulari noſcitur fore nociuam, prout in exemplis poſitis ſatis patet.

Quarta concluſio, ſubito imminente periculo, licet ſubdito agere contra legem inconſulto principe. Pro huius concluſionis explicatione notat *a* Soto, quod aut ſubdito palam liquet occurrente caſu, nõ eſſe legis mentem, vt ſeruetur, tunc licet ſubitum ſit periculum, ſiue tempus ſuppetat, adeundi præfecti abſque illius prorſus conſilio, licet facere contra legem. Cui enim, in die ieiunii nullus alius ſuppetit cibus, quam carnium abſque vlla ſuperioris conſultatione poteſt ne fame pereat, illas comedere, etiam ſi citra periculum poſſet illum adire. Aut per aliud extremũ huiuſmodi ſubditus in dubio hæret, vtrinque æquali, itaque neutrius partis aſſenſum habet, licet ne facere contra legem necne? Et tunc ſi vacat ad ſuperiorem recurrere, recurrendum eſt, ſi vero repentinum periculum id non permittit ad literam ſeruanda eſt lex, prout ait Diuus *b* Thomas, ſi vero medio modo ſe habet, ita vt neque certus omnino ſit, neque prorſus ambiguus ſed in illam partem propendeat, quod poteſt facere contra legem, itaque illius partis opinionem habet cum formidine de oppoſito, tunc ſi mora datur, qua poſſit prælatum conſulere id facere tenetur. Sin vero per ſubitaneum periculum id non licet tuto facere poteſt contra legem.

a Sot. in 4. d. art. 6. verſ. ad res huius.

b D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 8. ad 2.

Quinta concluſio, non eſt ſufficiens ratio, vt ſubditus faciat contra legem, eo quod ratio legis in particulari perſona, & caſu deficiat, cum lex antequam cauſa in toto genere ceſſet, aut conſuetudo illam abroget, vim ſuam non amittat. Si enim ſubditis cõcederemus poſſe in hoc caſu vti epiKeia, iudices eos in ſua propria cauſa conſtitueremus, & cum propoſita affectio ſæpe ſæpius excæcet intellectũ eorum intellectus obcæcatus adeſſe epiKeiam decerneret, vbi nec in particulari ratio legis ceſſaret, & ſic omnino eneruaretur poteſtas prælatorum, legibus & conſtitutionibus animos ſubditorum volentium cõtinere. Vnde oportet, quod ipſi ad ſuos prælatos recurrant qui non ſolum habent poteſtatem ad diſpẽſandum in his, ſed etiam ad declarandum in his aliis ſimilibus caſibus ad epiKeiam tore recurrendũ.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt quod dicit *c* Soto, in hæc verba prorumpens. *Nam etſi ratio legis in hac perſona deficiat, non ideo protinus a vinculo legis enodatur. Alia eſt enim, quod obſeruatio humanæ legis rationi ſit contraria, vbi epiKeia locum habet, aliud vero quod ratio legis in hac perſona deficiat, vbi nihilominus neceſſaria eſt diſpenſatio.* Denique ex his collige deficere rationem legis in hac perſona particulari, ſufficientem eſſe cauſam ad diſpenſationẽ impetrandam, non autem vtendum epiKeia. Exemplo hoc ſupradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere cauſa mihi eſſet, vt fame perirem, poſſum epiKeia vſus comedere. Tamen licet ego caſtigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium indictum eſt, imo abſtinentia, & inedia aliquod mihi eſſet impedimentum ſtudii, non ideo liber a lege ſio, nec in hoc caſu poſſum ego vti epiKeia, ſed eſt cauſa, vt mecum prælatus diſpenſet, non quidem interpretando, quod tunc lex, non comprehendit, ſed etiamſi me comprehendat præbendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non ſit mihi culpa non ieiunare.

c Sot. lib. 2. de iur. ſed arguis.

QVAESTIO LXVIII.

De ſtatutis Regularium in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentiũ tantum factum.*

2 *Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, et in foro conſcientiæ.*

3 *An generales ordinum teneantur ſtatuta religionũ ſuarum ſeruare quoad vim coactiuam & directiuam.*

4 *Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipſis hoſpitantur.*

5 *Vtrùm conſtitutiones factæ à Regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdẽ Sedis authoritate reuocari.*

6 *Vtrum generales, & prouinciales, poſſint declarare ſtatuta facta cum capitulo.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factum.

Reſpondeo dicendo, quod vt conſtat ex his, quæ in hoc tomo ſæpe diximus ſtatuta regularia in duplici ſunt differẽtia. Quædã enim ſunt velut leges perpetuæ factæ à patribus in definitorio cum conſenſu maioris partis vocalium congregationis. Alia ſunt facta ab ipſis prouincialibus, quæ licet fiant cum conſilio patrum, finito eorum officio etiam ipſæ conſtitutiones finiuntur. Hæc non inter leges, vt prima ſtatuta, ſed inter præcepta enumerantur. Quæ omnia ita rationi debent adhærere, vt ſola voluntas generalis, aut prouincialis non ſit earum conſtitutionum ratio prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus *d* Thomas, Caſtro Soto & Menchaca. Qui omnes affirmant, cauendum eſſe à ſententia cuiuſdam *e* gloſſæ dicentis, dabilem eſſe legem, cuius ratio ſit ſolum voluntas legiſlatoris. Nec prædictam gloſſam iuuat, quod quidam iuriſcõſultus affirmat placitum, ſcilicet, principis vigorem legis habere. Nã ſi bene conſideretur iuriſconſulti decretum pro noſtra opinione facit, cum hoc nomen placitum, non importet nudam voluntatem, ſed deliberatam, & ratione regulatam, cum placitum idem ſit, quod conſenſus, vt alius *f* iuriſconſultus ait, & tradit Diuus Thomas. Conſenſus autem, licet ſit actus voluntatis, eſt tamen ſententia finalis de agendis, quæ, ſcilicet, præmiſſo rationis *g* iudicio ab ipſa voluntate elicitur, prout idem D. *h* Thomas teſtatur.

Nec his obſtat, quod quidam *i* iuriſcõſultus ait, dicens non omnium, quæ à maioribus conſtituta ſunt rationem reddi poſſe. Licet enim quidam non inepte reſpondeant quod Iulianus iuriſconſultus ſolum nos admonet, ne rationum omnium conſtitutorum à maioribus perquiramus, prout explicat *K* Soto aſſignans rationem deſumptam ex Ariſtotele, quod in dubio habenda eſt fides experientiæ & prudentiæ maiorum, vt pro eorum ſtatutis præſumamus quandiu non apparet de ratione contraria.

At hæc reſponſio non ſatisfacit, quia licet præſumendum ſit de ſtatutis maiorum, vt docet Ariſtoteles, non ob id vitio verti debet, quod omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti iuriſconſulti, quæ aperte ſignificant dari aliqua à maioribus

d D. Th. 1. 2. q. 90. ar. 1. ad 3. Caſtro li. 1. de leg. pæn ca. 1. So. li. 1. de iuſ. q. 1. art. 1. iul. pen. Mẽd. li. 1. controu. il. luſt. c. 10.

e glo. in ca. ius generale in § d. 4.

f l. 1 ff. de conſtit. princ.

g gl. 1. i pr. ff. de pa. D. Th. 1. 2. q. 15. ar. 3 ad 3.

h D. Th. vbi ſ. ar. 4.

i l. non omniũ ff. de leg.

K Sot. lib. 1 de iuſt. q. 1. Ariſ. li. 6. ethic.

bus

Digitized by Google

ribus conſtituta, de quibus nulla poteſt reddi ratio. Rectius igitur ex mente *a* Gloſſæ, & Doctorum ibi reſpondebis, multa eſſe iure humano cõſtituta, quę rationi ſunt conſona, ita quod eorum æquitas, & iuſtitia intellectu percipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quod vſucapio nobilium triennio potius, quam quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendent ab arbitrio legiſlatoris, vt videlicet nõ oporteat aliam de his reddi rationem, quam quod ita legiſlator arbitratus eſt. Et pro hac explicatione iuuat ſententia *b* Ariſtotelis, aſſerentis iuſtum ciuile eſſe, quod à principio nihil refert, ſic vel aliter fiat. Plane enim agit Ariſtoteles de iuſto ciuili, quatenus conſiſtit in aliquo indiuiſibili iuxta tradita per Soto, *c* quod quidem ſola voluntate legiſlatoris fit iuſtum. Ex quibus ſequitur multa poſſe ordinari in religionum capitulis, & diffinitorijs, quæ tantum in voluntate definientium conſiſtant. Verbi gratia, quando ordinantur pœnæ contra fratres delinquentes. Quãuis enim dictæ pœnæ ſint conſonæ delictis, quod tamẽ tantum ipſæ, & non aliç maiores vel minores impoſitæ ſint, ſolum in voluntate definientium conſiſtit. Et quando ordinatur, vt iuuenes niſi tranſacto biẽnio poſt profeſſionem minime ſacris initientur. Licet enim in ratione conſiſtat, vt hi neophyti in religione ad ſacros ordines minime promoueantur, in voluntate tamen definientium eſt, vt ordinentur poſt tranſactum biennium, & non poſt triennium à profeſſione. Et cum ſint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc ſunt in diuerſis religionibus & prouincijs diuerſæ ordinationes.

a gloſ. in d. l. non omnium.
b Ariſt. lib. 5. ethic. c. 7.
c Sot. lib. 6. de iuſt. q. 2. ar. 3. con. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod titulus quæſtionis duo dubia amplectitur. Primum eſt, an ſtatutũ iniuſtum obliget in foro exteriori. Secundum eſt, an in foro conſcientiæ ſit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum eſt, partem negatiuam obſeruare Diuum *d* Thomam, Innocentium, Abbatem Aretinum Alexandrum, Syluestrũ, & Theologos communiter paſſim aſſerentes, legem iniuſtam omnino eſſe inualidam, cum de ratione legis ſit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, & diſtinguendum inter legem patenter iniuſtam, & iniuſtam, cuius iniuſtitia non eſt patens. Prior, quidem eſt inualida, poſterior vero valida cenſetur. Quando enim lex eſt patenter iniuſta certum eſt à lege æterna non deriuari iuxta illud Eſaiæ, *e* *Va qui condunt leges iniquas*. Et ſic certũ eſt nullam habere vim obligandi iuxta illud *f* Pauli ad Romanos. *Non eſt poteſtas, niſi à Deo*. Proinde talis legis miniſter, magis eſt miniſter violentiæ, quam legis. In his terminis loquuntur Auguſtinus, & Diuus *g* Thomas: ſicut alias ſententia notorie iniuſta nulla eſt, vt dicitur in iure. *h* Non ſic tamen dicendum eſt, quando iniuſtitia legis non eſt patens. Eo namque ipſo adeſt iuris præſumptio, quod talis lex ſit iuſta, iuxta ea, quæ in iure *i* notantur. Secundum quam præſumptionem, tenetur iudex, quantumcunque lex ipſa ſciat iniuſtitiam ſapere eã executioni mandare, ſicut loquendo de ſententia iniuſta, ijdem ſacri *K* Canones prædicant, Proinde cũ executio ſeu coactio ex vi huiuſmodi legis ſit iuſta, ambigendum non eſt talem legem in foro exteriori ligare. Et iuxta hunc loquendi modum eſt intellige da opinio Philippi *l* Decij, Beri *j* & communis dicentium, quod lex iniuſtam foro exteri obligat. Loquuntur enim ſupradicti authores non de lege euidenter iniuſta, ſed de lege iniuſta non ita patenter.

d D. Th. 1. 2. q. 96. a. 4. Innocentius Abb. nu. 2. Aret. in c. cum oẽs de conſt. Alex. in c. erit autẽ lex in ſi. 4. d. Car. d. §. 10. nu. 3. ea. d. Syln. v. lex. §. 7.
e Iſai. 10.
f Ad Ro. 13.
g D. Tho. vbi ſup.
h c. intercaeteras de rei.
i c. in iſtis. 4. diſt.
K ca. paſtoralis. §. quia uero de off. del.
l Deci. lect. 1. nu. 1. Berius nu. 19 in d. c. omnes.

Quantum ad ſecundum, quod promiſimus reſoluendum, reſpondeo, quod ſtatutum iniuſtum non obligat in conſcientia, prout patet ex dictis in ſuperioribus, & tenet Diuus *m* Thomas. Limitant tamẽ hanc ſententiam procedere, quando ex tranſgreſſione legis iniuſtæ nullum immineret ſcandalum. Alioquin ſi immineret vt quia apud alios tráſgreſſio illa male audiret vel alias turbaretur Reſpublica peccaret ſubditus tali legi non parens Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulam de euitando ſcãdalo, de qua agit idem D. *n* Thomas. Hęc tamen limitatio temperanda eſt procedere, dummodo legis iniuſtitia inſurgat ex ſolo ſubditorum iudicio, qualis eſt lex decernens tributum ſine cauſa. Alioquin ſi iniuſtitia inſurgat ex repugnantia ad legem diuinam ſeu naturalem nullus tranſgreſſor culpam committet quantumcunque ſcandalũ immineat. Explicat autem Diuus *o* Thomas, quando lex dicatur iniuſta conſtituẽs tres defectus, ad quos legum iniuſtitia reducitur. Primo ex fine, vt quia lex repugnat bono communi. Huiuſmodi eſt lex edita in fauorem priuati. Secundus defectus eſt ex authore, vt quia egreditur limites poteſtatis legiſlatoris. Huiuſmodi eſt lex ciuilis diſponens circa eccleſiaſtica. Tertius defectus eſt formæ; quia ſcilicet continet inæqualitatem inter ſubditos. Huiuſmodi eſt lex, quæ onera alias ad bonum commune ſpectantia inæqualiter, id eſt, non ſeruata debita proportione inter ſubditos diſtribuit.

m D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 4. Ab. num. 9. & alij in c. 1. de conſti.
n D. Th. 2. 2. q. 43. art. 1. & 2.
o D. Th. ind. ar. 4.

Vnde infertur, quod erit cõſtitutio patenter iniuſta, quando fuerit contra legem ſuperioris ipſius legiſlatoris, cum excedat limites poteſtatis ipſi traditæ. Poteſtas enim cuiuſlibet communitatis regulatur, iuxta metas ſui boni, vt videlicet hactenus competat, quatenus eſt neceſſaria ad bonum ſuum. Ceſſat autem hoc bonum, quando adeſt lex contra legem ſuperioris. Præſumptio namque adeſt pro illa lege quod in tota ſua Republica ſit iuſta, vt nos ſacri Canones *p* monent, & tenent Ioannes Andræas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiam ſi communitates ſint laicorum. Hę enim nequeunt contra ſui ſuperioris regulam ſtatuta concedere, prout dicitur in iure & obſeruat in ſpecie *q* Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cum ſuperior omnium ſuperiorum ſit Deus Optimus Maximus, quodcunque ſtatutum fuerit factum contra legem diuinam irritum erit, & inane, & patenter iniuſtum.

p c. Iniſt. 4. d. c. inſtit. 25. q. 1. 2. c. quod ſuper his de maior. And in c. vlt. de appell. lib. 6.
q Rainerin. l. oẽs. num. ff. de iuſ. Bald. 1. p. ſtat. q. 3.

Ex quibus infertur non valere ſtatutum ſi fiat in aliquibus religionibus, ſcilicet, quod non admittantur ad viſitandum, nec ad denuntiandum defectus ſuperiorum iuuenes, antequam ad ſacerdotiũ ſint admiſſi quãdiu ſub diſciplina Magiſtrorum nouitiorum fuerint: & non obligare huiuſmodi ſtatutum nec in foro exteriori, nec interiori eſt clarum. Primo quia huiuſmodi ſtatutum eſt contra legem diuinam. Si enim loquamur de denuntiatione pęnitentiali, ſiue de correctione fraterna, qua religioſi corrigere intendunt fratrem ſecreto dicendo pęccato, non vt iudici, ſed vt patri peccatum ipſius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes abſolute tenentur. Præcepit enim *r* Chriſtus Dominus, ſi peccauerit in te frater tuus vade corripe eũ inter te & ipſum ſolum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum, &c. Quod ſi non audierit dic Eccleſiæ, id eſt prælatis denunciando dictum peccatum. Et hoc eſſe de iure diuino tenent Theologi, & Canoniſtæ

r Matth. 18.

Digitized by Google

a Archid. & oẽs ca. ſi peccauerit. 11. q. 1.

noniſtæ ſequentes *a* Archidiaconum. Ex quo etiam iure colligitur, quod ſi loquamur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quãtum ad peccatum perpetratum, quod recipit augmentum, vel multiplicationem, aut continuationem mali, tenetur quilibet ad eam denũciationem credens eam poſſe proficere ſine graui detrimento: cum iſta denunciatio ſit actus charitatis, vt ſcilicet delinquens corrigatur, aut ſaltem ad aliorum terrorem ipſe compeſcatur. Adeo hoc eſt verum, vt dicat quędam *b* Gloſſa communiter recepta, quod admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres modo bono zelo iuxta normam Euangelicam denuncient. Et confirmatur. Si enim aliquis iuret, ſe nunquam denuntiaturum: hoc non intelligitur in caſu, quo denunciatio cadit ſub præcepto, vel ſub conſilio. Vbi enim eſt de præcepto diuino, vel de conſilio non obſtante tali iuramento iurans tenetur denuntiare, prout tradit Diuus *c* Thomas. Et ſi aliter ipſe iurando intendebat, peccauit iurando, & hoc non alia ratione, niſi quia iurare contra præcepta, vel conſilia diuina peccatũ eſt. Probatur in ſuper noſtrum corollarium. Nam ſi ipſi iuuenes ad denunciandum inhabiles efficerentur peccata fortaſſis increſcerent, cum guardiani, & ſuperiores non timentes Deum ipſos ſocios adhiberent, & coram ipſis aliqua ſine timore pœnæ committere auderent, quæ Deum Optimum Maximum & religionem offenderent, videntes & conſiderantes ab eorum viſitatione eſſe liberatos, & eorum denunciationes minime illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quam pernicioſum ſit religioni, nullus eſt qui ignoret.

b gloſſ. in d. c. ſi peccauerit.

c D. Thom. 2. 2. q. 9.

Nec ipſi iuuenes poſſunt remoueri à denunciatione, quando ipſi in ea tanquam teſtes admittuntur, poſſunt enim ſimul eſſe denuntiatores & teſtes. Nã quilibet qui à iure non prohibetur poteſt eſſe teſtis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc caſu eſſe inhabiles ad teſtificandum. Supponitur enim quod non ſunt infames, nec vt falſarij per ſententiam iuridicam condemnari, vt ipſi à teſtimonio repellantur. Et ſi dicatur, quod ſi ipſis concedatur libertas ad denunciandum de ſuorum ſuperiorum defectibus diſciplinæ rigor eneruabitur: non enim eos audebunt corrigere & reprehendere, prout decet timentes eos falſa ipſis impoſituros. Ad hoc reſpondeo, quod propter vehementes etiam præſumptiones non poſſunt dicti iuuenes inhabilitari reſpectu illius, quod, ſibi lege diuina & humana conceſſum eſt. Prætetea, ſi falſa detulerint ſolertia iudicum de falſaris conuincantur, & ſecundum menſuram delicti, pœna afficiantur. Et ſi de falſitate non poſſunt argui neque conuinci, recordentur ſuperiores viſitati, verbi Domini, dicentis: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Denique ſtatutum ſupradictum exiſtimo inualidum, Statuentes enim ne perſecutionem patiantur propter iuſtitiam iuris diuini, & humani metas ſunt egreſſi. Quod alienum debet eſſe ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui predicantur. Imo exiſtimo, quod etiãſi capitulum habeat authoritatem Apoſtolicam ad ſtatuendum, & eadem authoritate ſtatuta confirmentur, hoc ſtatutum minime ea authoritate confirmari, vt patet ex his, quæ in alio ſtatuto tradit doctiſſimus *d* Nauarrus.

d Naua. li. 3. conſi. tit. de regularib. conſi. 4. p. 22. nu. 20. e 1 editio.

ARTICVLVS III.

An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare, quoad vim directiuam & coactiuam.

RESpondeo dicendo, principem ſubijci ſuæ legi quoad vim directiuam ſi modo legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot ſunt membra Reipublicæ ſubijciuntur eius legibus quoad vim directiuam, dummodo tale ſit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nam ſubijci legi quoad vim directiuam, nihil aliud eſt, quam obligari à lege in quantum eſt regula rationis. At omnes partes Reipublicæ obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ eſt exemplar regulæ ſupremæ, puta legis æternæ. Ita Diuus *e* Thomas. Et certum eſt legem eſſe regulã rationis humanæ, qua, ſcilicet, partes ad totum ordinantur prout tradit idem Diuus *f* Thomas. Quã *g* noſtram amplectitur ſententiam & explicat Soto. Pro cuius concluſionis explicatione conſiderandum eſt, neminem dici ſimpliciter ligatum lege niſi ſit ligatus ſecũdum plenam rationem legis: ſicut etiam nemo dicitur homo ſimpliciter, niſi ſit animal rationale. Proinde, cum de ratione legis ſint duo ſimul, nempe, quod ſit res rationis, & quod ſit præceptum ſuperioris, recte fit, vt qui ſubijcitur legi quoad vim tantum directiuam, qualis eſt præcepti non dicatur obligatus à lege ſimpliciter; ſed ſecundum quid. Atque in hoc ſenſu dicunt *h* iura principem ſolutum eſſe legibus ſimpliciter. His conſequens eſt recte ad concordiam reduci Doctores illos, qui aſſerunt principem ligari ſua lege, de quorum numero eſt *i* Baldus, cum alijs Doctoribus negantibus abſolutè principem ſua lege ligari, prout refert *K* Tiraquellus. Primi enim loquuntur de lege in quantum eſt dictamen rationis: ſecundi vero de lege nõ ſolum in quantum eſt dictamen rationis, ſed etiam in quantum eſt præceptum ſuperioris intelligũtur. Hac doctrina propoſita dubium eſt maximum, qua ratione generales ordinum aliquando in eorum ſyndicatione puniuntur conuicti generales ordinationes ordinis fuiſſe tranſgreſſos, cum ſint principes ſuarũ religionum, & ad earum obſeruationẽ prout patet ex dictis minime teneantur? Ad quod reſpondeo, quod ſufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitrium iudicis aliqua pœna afficiantur, cum ſint ſuarum religionem moderatores, & reformatores: quarum reformatio in obſeruantia ordinariorum maxime conſiſtit: quæ ſi ab ipſis non incipit paulatim deformabitur. Et couformabitur ex his, quæ tradit *l* Plato, cuius dictum extollit Corraſius. Ait enim, *ſe videre interitum Reipublicæ paratum, in qua non lex principi & Magiſtratui, ſed princeps & Magiſtratus legi præſunt.* Deinde puniuntur: quia ſicut princeps hæres inſtitutus adeundo hæreditatem obligatur omnibus oneribus hæreditarijs iuxta ea, quæ in iure *m* traduntur, & hæc obligatio eſt ciuilis, vt in alio *n* iure definitur, & tradũt Fulgoſius, Aretinus & Felinus, ita etiam generales ordinum huiuſmodi conſtitutionibus aſſenſum, & confirmationem præbentes, & ipſis vim præcepti addentes videntur ex quaſi contractu ad earum obſeruationem obligari taliter, quod in eis deficiẽtes poſſint ratione defectuum vindicari, & pœna arbitraria puniri: cum acceptando generalatus munus reformatorum induerint perſonas, et per tranſgreſſionem ordinis ſtatutorum ſunt potius diſſipatores, faciendo opus ſatis alienum ab eis.

e D. Th. 1. 2. q. 91. art. 1.

f D. Th. 2. 2. q. 71. art. 6.

g D. Tho. 1. q. 96. art. 5. ad 3. Soto li. 1. de iuſt. q. 6. ar. 7

h l. princeps. ff. de legibus.

i Bal. in l. 1. num 40. C. de ſeruit.

K Tiraq. li. retract. §. 1. gl. 14. nu. 31.

l Plato 4. de Repub. Corra. lib. 2. miſcel. c. 25.

m l. 1. & 2 ff. de offi. procur. caſar.

n l. hæreſ inſt. de obliga. quæ ex quaſi contract. Ful. glo. ĩ l. digna vox nu 7. C. de legib Aret in c. 1. n. 3. & 10. Feli. nu 1. de probat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipſis hoſpitantur.

RESpondeo dicendo, quod in aliquibus Monaſterijs reformatis aliquarum religionum proponuntur ſtatuta cum grauibus pęnis contra tranſgreſſores eorum, ad quæ Monaſteria ſæpe ſæpius deueniũt aliarum prouinciarum fratres, vt ibi per annum & aliquando per plures annos propter aliqua negotia agenda commorentur. Quæritur modo, Vtrum hi hoſpites prædictis ſtatutis aſtringantur? Vt autem huic dubitationi reſpondeam, ab his, quę tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouincijs habitantibus debemus ſumere argumentum. Qui quantumcunque in alienis prouincijs commorentur, ſi alias inibi domicilũ non habent, nec quoad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam ipſius Reipublicæ legibus ſubijciuntur: cum ipſius minime ſint membra. Prout tenent quędam *a* Gloſſæ communiter approbatæ. Quæ concluſio procedit, quando lex ſpeciatim de ſubditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenſes, vt tenet *b* Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

a Gloſ. in l. cũctos. C. de Summa Trin. gloſ. in v. aut peregrini in cap. quæ cõtra mores. 30. diſt.
b Bart. in d. l. cunctos populos nu. 24. l. 1. C. de emancipat. libero.

His tamen non obſtantibus dicendum eſt, leges morum, quales ſunt illæ, quæ viuendi modum præſcribunt, præcipiendo, ſcilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vſum membrorum ſpectantes, ligare forenſes quandiu ibi morantur. Probatur hęc ſententia ex quodã *c* Canone expreſſe hoc determinante. Probatur inſuper ratione. Nã certum eſt poteſtatem cuiuſlibet ciuitatis intẽdere ad reſiſtendum omnibus, quæ ſuo regimini ſunt nociua, ſicut corpori naturali ineſt facultas reſiſtendi ſuis contrarijs, prout adducendo aliqua probat *d* Soto. Et hac ratione poteſt Eccleſia coercere etiam non ſubditos, puta, infideles, qui prædicationem Euangelij quoquo modo impedirent, vt tradit *e* Victoria, at forenſes turbant regimen reipublicæ, in qua ſunt commorati, eo ipſo quod à moribus ciuiũ diſſentiunt: ex illa namque morum diuerſitate inſurgit ciuium ſcandalum, vt colligitur ex *f* iure. Et ſic extollit *g* Regius Pſaltes habitantes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenſes abſtinere a carnib. eo in loco, in quo ipſa abſtinentia eſt in præcepto, vt tenent *h* Cardinalis, & Alexander. Obſeruare inſuper tenentur feſta & ieiunia eiuſdem loci, vt tenet *i* Alexander quidquid Syluester contradicat. Et iuxta hanc regulam forenſes violantes ſtatuta eo ipſo pœnis ſtatutorum ſubduntur, ac ſubinde quo ad iſtum effectum partes reipublicæ reputantur, Hoc tamen limitandum eſt, vt non procedat, quando aliqua adeſt iuſta cauſa, ob quã ceſſat materia ſcandali: eo namque ipſo poteſtas reipublicæ non extẽditur ad forenſes & iuxta hæc ſunt explicanda quæ adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid reſpondendum ſit quæſito in articulo quæſtionis, quod ſcilicet fratres hoſpites in aliquibus prouincijs commorantes poſſunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum conſtitutiones obſeruandas in his, quæ ad mores & commune regimen ſpectant. At in foro interiori ceſſante ſcandalo minime peccabunt eas tranſgrediendo aliqua alia cauſa excuſante.

c d. c. quæ contra mores.
d Soto. li. 4. de iuſt. q. 4. art. 1.
e Victor. de Indis inſul. n. 12
f c. illa. 12. d. clemen. 1. de electio.
g Pſal. 67.
h Card. in cle. 2. q. 5. de cele. miſ. Alex. d. c. illa nu. 6.
i Alex. in d. l. quæ cõtra mores n. 3. Syluef. v. ieiunium. n. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum conſtitutiones factæ à Regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem Sedis authoritate reuocari.

RESpondeo dicendo, quod ſupra quæſtione nona dubium præſentis articuli ex parte eſt reſolutum: ſed in hoc proprio loco difficultas, prout decet magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum eſt caſu, quo Summi Pontifices aliquid determinantes id ipſum per modum ordinationis ab omnibus obſeruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non poſſe ab alio Capitulo generali propria authoritate immutari, niſi ad id haberet à Sede Apoſtolica licentiam & facultatem, & niſi id determinatum ab eadem ſede eſſet priuilegium religioni conceſſum, cui Capitulum generale poteſt renuntiare. Nũc vero altius rem propoſiti dubij indagando, quæritur, vtrum facta in Capitulis authoritate Apoſtolica cõfirmata ab alijs Capitulis generalibus poſſint corrigi & mutari ſine authoritate Apoſtolica ad hoc ſpecialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notandum eſt, nullam legem iuris publici pacto priuatorum poſſe remitti. Leges enim iuris publici bonũ reſpiciũt commune diſtinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure. *K* Et ſic noſtram doctrinam probãt *l* leges Canonicæ, & ciuiles: & conſequenter aſſerendum eſt ius publicum vniuerſitatis, vel collegij conſtitutũ per legem ſuperioris non poſſe per eandem communitatem remitti, prout reſoluit *m* communis, ea ſcilicet, ratione: nam dum princeps legem edit ſpecialem circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis ad effectum conſeruandi bonum per illam legem prætẽſum, ac ſubinde reſeruare ſibi videtur poteſtatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet ſolus ipſe prædictam vniuerſitatẽ repræſentet, & ſolus tale ius poſſit remittere, non autem inferiores, prout in dicta quæſtione nona aſſeruimus. At contrariũ debemus dicere in legibus, & ſtatutis factis ab vniuerſitate, confirmatis tamen authoritate Apoſtolica. Ipſa enim vniuerſitas poteſt ab huiuſmodi ſtatutis propria authoritate recedere, vt ſtatutum factum per Papam de certo numero Canonicorum, de quo in capitulo. Cum acceſſiſſent de conſtitutionib. à quo potuerunt Canonici recedere.

K l. 1. & per totum. C. de reb. alien.
l le. ius publicũ. ff. de pact.
m c. ſi diligẽt. de for. comp. Cõmun. DD. in c. cum acceſſiſſent de cõſtit. & in ca. dilecto de conſtit.

Nec his obſtat, quod ſtatutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam cẽſetur lex Papę, iuxta illud *n* vulgare, quod omnia noſtra facimus cuius authoritate facimus. Reſpõdetur enim, regulam illam habere locum quoad effectum firmitatis, vt videlicet actus à principe cõfirmatus perinde firmus cenſeatur, ac ſi fuiſſet geſtus per ipſum principem. Non autem exinde ſequitur, quod amittat ſuam naturam primordialẽ, & confirmatio tanquam quid acceſſorium eius naturam ſequatur, ſecundum *o* iuris regulam, idque in hac ſpecie intendit *p* Baldus. Ex his ſequitur reſolutio clara ad id, quod in principio huius articuli propoſuimus decidendum, ſcilicet, quod ſtatutum communitatis inferioris confirmatum per Papam poteſt remitti per ipſammet communitatem, poſtea in vnum congregatam. Illa enim confirmatio quantuncũque neceſſaria ſuſtinet vicem cauſæ acceſſoriæ, & non principalis argumento cuiuſdam *q* legis & expendit Decius dictum capitulum, cum acceſſiſſẽt, vbi Canonici, vt vniuerſi potuerunt remittere ſtatutum de certo numero

n d. le. 1. C. de veter. iur. enucleand. c. ſi apoſtolica de preb. lib. 6.
o c. cũ dilecti cũ ſim. de fid. inſtr.
p Bald. in le. ex placito n. 6 & 7. de rer. perm.
q l. cum c. de teſt. Decius in d. c. cum acceſſiſſent.

me

mero Canonicorum confirmatum per Papã, quod tamen ſine vlla confirmatione valere non poterat, prout aduertit *a* Gloſſa. Hoc tamen eſt intelligendum de ſtatutis confirmatis à Papa confirmatione communi, non autem de ſtatutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa ſcientia, aut de plenitudine poteſtatis prout aduertit doctiſſimus Sylueſter. Cõfirmatio enim huiuſmodi eſt conceſſio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

a Gloſſ. ibi. v. cõfirmatum.

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti Quinti, quæ incipit, etſi communis cura, &c. datã Romæ apud Sanctum Marcũ, ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Iulij anno milleſimo, quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio. In qua Bulla duo in genere facit Sixtus Quintus. Primo confirmat ſtatuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de obſeruantia nuncupatorũ in Alma Vrbe, in domo Beatæ Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriuſq; ſexus perſonis eiuſdem ſacræ familiæ. Secundo in eã Bulla ſtatuit, vt Abbatiſſæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque monaſteriorum Monialium ipſorum fratrum curæ commiſſarum ad ſummũ triennales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ in quibuſuis prouincijs, non per biennium tantum, iuxta decretum in generali Capitulo Pariſienſi eiuſdem ordinis editũ, ſed ſaltem per triennium integrum à die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerãdum, nullum Abbatiſſatus, ſeu præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officium, nec aliquam poteſtatem, vel authoritatem in eis obtinere vel exercere poſſint, & debeant. Nec nõ omnes electiones ſuperiorum, aut officialium per ipſos fratres faciendæ ſemper fiant per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, ſeu vota, ac ipſorum eligẽtium nomina omnino ſint ſecreta, & occulta, & nunquam publicentur ac peracto ſcrutinio ſchedulæ, & omnia huiuſmodi ſcripta coram omnibus vocalibus illico comburãtur. Hæc Sixtus Quintus. Quorum primum, cum tantum ſit per Papam confirmatum poteſt aliud capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex ſuperioribus: quod ex dicendis articulo ſequenti euidentius patebit. Secundum vero cum ſit ſtatutum ab ipſomet Pontifice immediate editum ab ipſis fratribus in capitulo generali congregatis, ſine particulari Sedis Apoſtolicæ licentia minime reuocari poteſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint declarare ſtatuta facta cum capitulo.

b Sylueſ. ver. abſolutio. 2. nu. 4.
c Panorm. in c. ex parte de verb. ſignific. Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſt.
d Innoc. in c. cum ſpeciali de appellat. Bart. in d. le. omnes populi.
e Compen. le. Ciſtercij li. cõſtitutions ſeu definitiones §. 1.

RÉſpondeo dicendo, quod *b* Panormitanus & Ioãnes Andreas Bartolus & omnes iuriſperiti communiter concludunt, quod non ex quo ipſi generales nõ cõdiderunt ipſas ordinationes, ſed totũ capitulum, & ideo recurrendum eſt ad ipſummet capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panormitanus limitat, quãdo interpretatio eſt valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduum poteſt reſultare cõtra ius. Secus quando eſt clara, & iuri cõſona: quia tunc generales, & prouinciales poſſũt interpretari, ſicut poſſunt declarare legem communem & priuilegia, prout tenent *c* Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis ſcrupulis, quæ in his declarationibus poſſunt contingere, notandum eſt, quod Martinus Quintus, & Eugenius Quartus, prout refertur in *d* cõpendio *e* Ciſtercij, *Cõceſſerũt, quod generalis reformator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione ac ſubditorum animarum ſalute. ſtabilitateque monaſteriorum ſacris regulæ ſubſtantialibus quaſcunque in ſpiritualibus, & temporalibus circa ipſam regulam, & eius obſeruantiam occurrentes ambiguitates, obſcuritates et dubia declarãdi, dilucidandi, interpretandi, & diſpẽſandi, ſtatutaque & ordinationes ſeu eiuſdem diffinitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi & reformandi, mutandi variandi, tollẽdi reuocandi caſſandi & alterandi neckon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam authoritate Apoſtolica facultatem, & poteſtatem habent.*

QVAESTIO LXIX.

De conſuetudine in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 Q*Væ ſit conſuetudo faciens legem.*
2 *Vtrum conſuetudo excuſet fratres ab obligatione ſeruandi præcepta regulæ.*
3 *Vtrum conſuetudine poſſit introduci vt regulares ad aliquid pluſquam ad quartam funeralẽ teneãtur.*
4 *Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit conſuetudo faciens legem.

RÉſpondeo dicendo, quod conſuetudo eſt ius quoddam, ſcilicet, non ſcriptum moribus, id eſt, aſſiduis actibus conſtitutum, quodq; pro lege ſuſcipitur cũ deficit lex, prout dicitur in *f* iure, & tradit D. Thomas. Omnes enim reſpublicæ, vt aduertit quidam *g* iuriſconſultus politicè viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus gubernantur. Vnde in *h* Meſopotamia conſuetudo erat prius maritandi filias maiores, quam minores. Et vt conſuetudo iuſta cenſeatur, neceſſe eſt, vt habeat aliquas conditiones iuſtificantes.

f c. conſuetudo d. 1. D. Tho. in 4. d. 15.
g l. omnes populi. ff. de iuſ. & iure.
h Geneſ. 29.

Prima conditio eſt, quod ſit rationabilis: quia de ſubſtantia legis eſt, quod ſit rationabilis, prout dictum eſt in ſuperioribus. Vnde conſuetudo ratione carens non habet vim legis: Quod eſt certiſſimũ. Difficultas autem verſatur in definiendo, quando conſuetudo dicetur rationabilis, & iuſta. Ratio dubitandi eſt: Nam ſi conſuetudo eſt contra legem, videtur quod non poſſit dici iuſta, & rationabilis. Neque bene poteſt intellectus percipere, quomodo à principio per actus cõtra legem, & ſic illicitos poſſit licita introduci conſuetudo, & iuſta. Pro reſolutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primum dictum eſt, quod conſuetudo contra ius diuinũ; & naturale illicita eſt, & inualida, & irrationabilis. Hoc dictum eſt certiſſimum, & fatentur omnes *i* Theologi, & Canoniſtæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile eſt.

i D. T. 1. 2. q. 97. a. 3. ad 1

Secundum dictum, Conſuetudo contra legẽ humanam poteſt eſſe rationabilis. Quod probatur: Sicut enim quando lex ſtatuitur ſit rationabilis, & poſtea per aliam legem contrariam rationabiliter corrigitur temporum neceſſitate id poſtulãte: ita etiam lex a principio rationabilis tractu temporis per conſuetudinem contrariam aboletur, id conſuetudine ſic poſtulante. Verum eſt tamen, quod cum nullus propria authoritate poſſit frangere legem, primi legis iuſtæ tranſgreſſores in ea tranſgreſſione peccauerunt: ſicut etiam peccauerunt illi, qui antequam eſſet legitimè præſcripta tranſgreſſi ſunt; vt ei contrahe-

trauenientes poſt legitimam præſcriptionem mini me peccauerant ſeruando in hoc rationabilem cõſuetudinem, vt aduertit *a* Caietanus. Et ſucceſſores eorum, qui primo legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt exiſtimare quod ex aliqua cauſa rationabili illa lex non ſit recepta, prout tradit *b* Syluester, dicens quod nõ obſeruantes in principio dictam legem non peccauerunt, quando ex rationabili cauſa moti ſunt. Et vt hoc dictum euidentius pateat, in medium proponã quid Diuus *c* Thomas in propoſito dicat. Qui volens declarare, quomodo ſine peccato conſuetudo humanam legẽ tollat, dicit, leges humanę in aliquibus caſibus deficiũt in quibus, ſcilicet, eas ſeruare non expedit bono cõmuni. Vnde poſſibile eſt quandoque præter legem agere in caſu ſcilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales caſus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tunc manifeſtatur per conſuetudinem, quod lex vlterius non eſt vtilis: ſicut etiam manifeſtatur ſi lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit, niſi forte propter hoc ſolum lex inutilis videatur: quia non eſt poſſibilis ſecundum conſuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim eſt conſuetudinem multitudinis remoueri. Hæc Diuus Thomas.

a Caiet. 1. 2. q. 67. ar. 3.
b Sylu. v. conſuetudo. n. 12.
c D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 3. ad 2.

Sed vlterius dubitatur, quomodo dicatur conſuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licet enim pro conſuetudine antiqua ſit præſumptio iuris, vt dicitur in *d* iure pro alia parte attento, quod eſt contra legem præſumitur iniuſta & irrationabilis, eò quod lex ſit iuſta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in propoſito accumulantes.

d l. 2. C. quæ ſit longa conſ. ca. fin. ext. de conſ.

Pro cuius reſolutione dico primo, quod ſi conſuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis minime eſt ſeruanda, cum hæc non ſit conſuetudo, ſed corruptela: prout notum eſt *e* in iure.

e c. fi. de conſ.

Dico ſecundo, quod quando non conſtat clarè de conſuetudinis iniuſtitia, præſumitur, quod ſit rationabilis, & ad hunc ſenſum dicitur in *f* iure Canonico, & Ciuili ipſam tollere legem, & tradunt Diuus Thomas Bartolus & Baldus. Et ratio eſt; Nam id, quod ab omnibus fit, rectè fieri præſumitur. Et ait idem *g* Baldus, quod ſemper præſumitur quod ab aliqua iuſta cauſa emanauit.

f l. venditor. §. ſi conſtat. ff. commu. præd. l. de quibus ff. de leg. c. 2. & c. cũ dilectus de conſuet. D. Th. 1. 2. q. 67. a. 3. Bart. in l. 2. n. 3. C. quæ ſit lõg. cõſuet. Bal. in c. cum veniſſent, de ſo. qui mit. in poſ.
g Bald. in d. l. de quibus col. 10.

Secunda conditio, vt conſuetudo legem tollens ſit rationabilis, eſt quod ſit legitime introducta, & præſcripta. In qua conditione etſi omnes conueniant, cum iure ſit expreſſa, magna tamen eſt varietas inter iuriſperitos, quando dicatur conſuetudo legitime introducta, & præſcripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requiſita, vt conſtat ex traditis à *h* Bartolo, & Abbate. Quorum principalia in præſentiarum referam.

h Bart. in l. 2. nu. 12 quæ ſit lõg. conſ. Abb. in c. fi. de cõſ.

Primum requiſitum eſt, quod actus, per quos introducta fuit conſuetudo fiant eo animo, ac ſi lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ noſtræ recitatur conſuetudine antiqua, non per viam obligationis, ſed deuotionis, quæ conſuetudo non obligat, neque facit legem. At ſi conſuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certe haberet vt colligitur ex multis *i* iuribus.

i l. 1. §. Iulia. rectè & l. fin. ff. de itin. act. priuat. l. ſi ff. quemad. ſeru. amit.

Secundum requiſitum eſt, quod conſuetudo actibus continuatis ſit frequentata: quod apud omnes receptiſſimum eſt. At dubitatur, quot actus ſint neceſſarij. Ad quod reſpondet *k* Panormitanus, diſtinguendo, quod ſi actus vnus habet cauſam ſucceſſiuam, & continuationem temporis habilis ad conſuetudinem inducendam ſufficit, & conſuetudo inducitur, vt patet in *l* iure. Vt ſi beneficium ſeculare confertur regulari & ab eo poſſidetur ſpatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licet vnica interuenerit collatio: & idem ſi ædificetur pons in publico, & haberet cauſam ſucceſſiuam per dictum tempus. Et ratio poteſt eſſe: quia ibi actus eſt vnus ratione rei factæ: quæ eſt vna, ſed eſt ſaltẽ virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua poſſent eſſe multiplices, & de facto ſunt cum non continuè artifices operentur. Duo autem actus ſecundum aliquos ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam. At ego exiſtimo, quod ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri eſt recurrendum. Qui debet aduertere, quod ſicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locum priuatũ, pluſquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam iuris *m* conſultus, ita multo plures requirentur ad formandam conſuetudinem contra legem.

k Panorm. in c. fin. de conſ.
l c. cum de beneſ. de præb. lib. 6.
m l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque, priuat.

Tertium requiſitum eſt, vt tali conſuetudine certo temporis ſpatio vtatur. Quod autem temporis ſpatium ſit neceſſarium, varietas eſt maxima. Quidam enim decem annorum ſpatium requirunt. Alii autem quadraginta, quos ſequitur *n* Nauarrus. Alij autem aiunt quod ad introducendam conſuetudinem, quæ contra legem eſt, decem annorum ſpatium poſtulatur, quos ſequitur *o* Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

n Nau. in ma. c. 21. nu. 13.
o Couar. li. 1. var. c. 17. nu. 8. verſ. quando l. 1. tit. 2. pag. 1.

Quartum requiſitum eſt, quod perſonæ actus cõſuetudinem introducentes per frequentationem ad introducendam conſuetudinem habeant authoritatem, vnde pueri, mulieres, furioſi, & huiuſmodi non computantur, quia legem condere nõ poſſunt, vide *p* Panormitanum alia proponentem.

p Panorm. in c. fin. de cõſue.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſuetudo excuſet fratres ab obſeruatione præceptorum regulæ.

RESpondeo dicendo, quod in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ eſſentialibus; ſcilicet, de obedientia, paupertate, & caſtitate. Nulla enim conſuetudo poteſt ab his religioſos eximere. Primo quia non poteſt eſſe rationabilis. Secundo, quia hæc voto ſolenni promittuntur quod cum ius diuinum concernant, minime à conſuetudine poteſt alterari. Vnde ait *q* Baldus, quod non valet conſuetudo introducere vt religioſi poſſint teſtari, cum hoc ſit contra votum paupertatis. Et propterea ait *r* Nauar. nullam putare eſſe in aliqua religione conſuetudinem hoc introducentem: & ſi forte in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa poteſt concedere licentiam teſtandi non faciendo contra votum paupertatis, v. g. diſponendo de vſu bonorum illorum nomine Sedis Apoſtolicæ. Diſputatio ergo eſt circa alia præcepta, circa quæ licet nemo neget conſuetudinem rationabilem & præſcriptam habere eandem vim, quã habet ſuper alias leges & præcepta Eccleſiaſtica: verum non timent aliqui affirmare, quod vix conſuetudo poteſt ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigoroſam, ad quam religioſi ratione ſtatus tenentur. Conſuetudo enim, aiunt, ſemper tacito, aut interpretatiuo conſenſu legiſlatoris introducitur. Et in huiuſmodi regulæ obſeruantia non ſufficit conſenſus generalium, & prouincialium, cum ipſimet

q Bal. in l. fi. C. vnde legit.
r Na. in c. non dicatis n. 76.

Digitized by Google

ipſimet ſint ſubditi & regulæ ſubiecti: ſed ſolũ ſufficit tacitus conſenſus Papæ, aut protectoris religionum. Et huius taciti & interpretatiui conſenſus vix poſſumus habere aliquam moralem certitudinem, cum. Summus Pontifex harum relaxationum aliquam notitiam non habeat. Imo in contrarium eſt præſumptio: ſiquidem ſæpe ſæpius per ſuas cõſtitutiones intendit religiones reformare. Verum eſt tamen, quod licet conſuetudo non poſſit tollere huiuſmodi præceptorum obligationem ipſa tamen poteſt interpretari regulam circa eius præcepta. Primo quia præcepta regulæ recipiunt interpretationem. Secundo, quia licet præcepta regulæ obligent de iure diuino, vt ſecundum aliquos obligant præcepta regulæ patris noſtri Franciſci ratione voti implicit, & per conſequens minime per conſuetudinem tolli poſſint; poſſunt tamen per eandem conſuetudinem declarari, pro vt conſtat ex traditis à a Couarruuias dicente, quod licet diſpenſatio non ſit licita in his, quæ ius diuinum concernunt, declaratio tamen minime repudiatur. Tertio probatur ex quadam communi b Canoniſtarum Doctrina dicẽtium, quod ſufficit conſuetudo dum non fuerit improbata ad excuſandum a peccato, etiã ſi ſit in materia vbi conſuetudo minime poteſt eſſe valida. Et ſic licet in iure reprobetur vnius ciuitatis mos, vbi præferebatur matrimonium ſecundum conſummatum matrimonio primo rato, excuſatur tamen, et vt iniuſta non condemnatur conſuetudo ipſa in ea ciuitate vſitata. Et id ipſum colligitur ex celebri Doctrina c Bartoli dicentis excuſari à peccato, & à pœnis facientes contractum vſurarium exiſtimantes, eſſe firmum & validum. Et doctiſſimus d Nauarrus ſupradictam Doctrinam apertiſſime amplectitur dicens, *peccare mortaliter qui ingreditur & profitetur religionem aliquam, in qua non ſeruãtur præcepta, quæ in eius regulam comprehendũtur. Quod quidem ait verum eſt, quoad eſſentialia vota, non autem quoad accidentarias obſeruationes, quæ ſunt iam ſublatæ, vel mitigatæ Apoſtolicis priuilegijs veris, vel tempore immemoriali præſcriptis, vel ex licentia tacita, vel expreſſa proprij prælati ad hoc facultatẽ habentis, vel ex conſuetudine; quæ licet non ſit immemoralis, eſt tamen adeo rationabilis & tot annorũ adeoque vetus & antiqua, quæ ad ita emolliendas prædictas obſeruationes, ſufficeret quoad quas obſeruationes recte poterit defendi opinio Panormitani in capitulo ſuper eo, de regularibus & capitulo. Deus qui, de vita & honeſtate clericorum, quem Maior in quarta diſtinctione*, trigeſima octaua, quæſtione vigeſima licentioſius liberiuſq; quã par erat carpſit, cum conſtet etiam Cardinalẽ Florentinũ in capitulo, cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum, & poſt eũ multos alios, in quibus ſunt Felinus in capitulo, nã concupiſcentiam, columna ſecunda, de conſtitutionibus, & Aufretius deciſione Tholoſana; quadringẽteſima quadrageſima octaua. Imo & Diuum Antoninũ tertia parte, titulo decimo ſexto, capite primo, §. vndecimo & duodecimo, idẽ tenuiſſe. Cumque conſtet totius orbis Chriſtiani maximã partem id obſeruare ipſo Summo Pontifice id ſciente & tolerante, & conſequenter ipſum aliqualiter diſpenſare iuxta Gloſſam ſingularem in capitulo, quocirca, de conſanguinitate, quamuis capitulum iſtud, cuius eſt illa Gloſſa nõ probat id, quod illa dicit, ſeu aliud ſingularius, vt in capitulo, ſi quis autem, à numero ſexageſimo ſeptimo ad ſeptuageſimum quintum, de pœnitentijs diſtinctione ſeptima diximus. Hæc Nauarrus. Ex quibus cõſtat, quod nõ eſt cur ſcrupulis agitentur religioſi videntes conſuetudine tolerata obſeruationes accidẽtarias, & præcepta accidentalia nõ eo rigore executioni mandari, quo mandantur in eorum regulis, etiamſi dicta præcepta ad mortale obligent, vt obligant in ordine Minorum. De earum enim mitigatione ſunt certi Summi Pontifices, præcipue in partibus Vltramontanis, imo etiã in partibus Ciſmontanis. Vnde quando conſtitutiones rigoroſas expediunt quibus religioſos reformare prætendunt has reſpectu aliquarum regularium obſeruationum, non autem omniũ expediunt, cum ſciant tam difficile eſſe religiones reformare in totũ, ſicut eſt difficile mare magnum & ſpatioſum per anguſtum fluuium compellere intrare, prout refert Doctiſſimus e Nauarrus Illuſtriſſimum dominum Cardinalem Caietanum reſcripſiſſe cuidam prouinciali ordinis Prædicatorum. Non tamen ex hoc inferant religioſi ordinis Minorũ quod abſolute poſſunt equitare & camiſias portare, cum conſuetudo hoc admittat. Nam hæc conſuetudo ſi in aliquibus viget, eſt quia ad id propter occultas neceſſitates habent à ſuis prælatis facultatem. Et ſæpe in noſtra religione Minorum in comitijs generalibus & prouincialibus fiunt conſtitutiones ea expreſſe prohibentes, quæ prohibitiones conſuetudinem interrumpunt, ne ſcilicet, nomen veræ conſuetudinis ſortiatur, cum debeat eſſe præſcripta, iuxta tradita in f iure. Et idem eſt in omnibus alijs religionibus, vbi ad obſeruationem præceptorum regulæ, & obſeruationum regularium pœnæ in conſtitutionibus fulminantur contra tranſgreſſores. Ex ipſis enim conſtitutionibus a prælatis factis colligitur voluntas expreſſa prælatorum, quod ſcilicet volũt omnes, quaſcunque conſuetudines (quæ potius dici debent corruptelæ) eneruare, vt viribus carentes minime poſſint obſeruantiæ regulari præiudicare.

a Couar. in 4. lib. 2. p. c. 6. §. 9. nu. 2.

b Doctores in cap. fin. extra de ſponſa. duorum.

c Bartol. in l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonẽ ff. de ad. edicto.

d Na. in ma. c. 12. m 60.

e Nauar. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 36.

f c. fin. extra. eod. tit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm conſuetudine poſſit introduci, vt regulares ad aliquid pluſquam ad quartam funeralem teneantur.

RESpondeo dicendo, quod g Clemens Quintus conceſſit fratribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, vt non pluſquam ad quartam funeralem ſoluendam Eccleſiæ parochiali teneantur, prout dictum eſt in ſuperioribus, in quæſtione de canonica portione & tollit ipſe Summus Pontifex pacta, & conſuetudines in contrarium. Vnde videtur dicendum, quod etiamſi in aliqua Eccleſia horum ordinum à tempore immemorabili citra ex funeralibus & ex relictis obuentionibus pro portione, ſeu canonica parochiali à quibuſdam regularibus ſolui ſolita, ſemper fuerit ad ipſa minime teneantur. Hoc tamen non obſtante dubio propoſito ſequentibus dictis reſpondetur. Et dico primo, quod in religioſis ordinum D. Auguſtini & Carmelitarum, & aliarum religionem à Prædicatoribus & Minoribus ſecundum ius commune non habet locum deciſio Clem. Dudum, prout ibi vult gloſſa, h quam ſequitur ibi Cardinalis i Lappus, & idem tenuit Geminianus. Et ex litera ipſius Clementinæ ſatis conſtat ibi, vt dictorum ordinũ fratres. Illa enim dictio, dictorum, præfatorum, & ſimiles dictiones relationem faciunt ad ſpecificata cum ſuis qualitatibus prout notat Bartolus, K Aretinus, & Ruinus. Et ſic religioſi à Prædicatoribus, & Minoribus tenentur ratione dictæ conſuetudinis ad ſolutionem dictæ quantitatis vltra quartam: cum in dicta Clementina minime comprehendantur. Et ſic non poſ-

g Clem. dudũ. §. verũ de ſepultur.

h Gloſſ. in d. Cle. dudum.

i Card. in d. l. Cle. dud. q. 8. Lap. d. canon. portio. nu. 66. Gem. conſ. 2 2.

K Bar. in l. … §. eum, qui. n. 2. ff. de poſtu. & in l. talis ſcriptura. §. vl. num. 4. ff. de leg. 1. Aret. conſi. 21. col. 1. verſ. reb. Rui. conſi. 89. nu. 9. li. 2.

Digitized by Google

poſſint iuuari à verbis ipſiuſmet Clementinæ pacta,& conſuetudines in contrarium reuocantis, pſertim cum dicta verba recte intellecta minime in hoc caſu Prædicatoribus,& Minoribus patrocinentur, prout ex ſequenti dicto ſatis patebit.

Secundo dico, quod religioſi ordinum Prædicatorum,& Minorum, ſecundum terminos dictæ Clementinæ poſſunt obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæſtionis. Nec obſtat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione conſiderat Quintilianus Mandoſius, *a* quod ante extrauagantem ſuper cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij Octaui, & præallegatam Clementinam. Dudum. Clemens *b* Tertius diuerſitatibus opinionum occurrere volens, ſtatuit in quantitate canonicæ parochiali eccleſiæ debitæ, an debeat eſſe tertia, an quarta, an dimidia ſtari debere loci conſuetudini: ſuperuenit poſtea dicta conſtitutio Bonifacij VIII. ac Clementis V. conſtitutio eam innouans. Quæ tanquam correctoria iuris antiqui, & à iure communi exhorbitans in quantum fratribus præfatis fauet reſtringenda venit, prout colligitur ex gloſſa *c* in dicta Clementina Cardinali Vitali,& Petro de Vualdis. Vnde licet ſtatuerit vt ad ſolam quartam funeralem tenerentur derogando conuentiones, & conſuetudines in contrarium declarando, an deroget conſuetudines præteritas, an futuras, Attamen debemus intelligere, & explicare, quod loquitur ſolum de conſuetudinibus præteritis, non autem de futuris, iuxta doctrinam gloſſæ communiter receptam, ſecundum Romanum,& Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait gloſſa, quando conſuetudo non eſt Eccleſijs oneroſa. Hanc opinionem tenet Bartolus *d* & Ancharranus dicentes, non eſſe verũ quod ſi canon reprobat conſuetudinem non poſſit illa poſtea innouari. Idem voluerunt Imola,& Paulus de Caſtro. Et quod illa Clementina, Dudum, non tollat conſuetudines futuras ſed præteritas dũtaxat affirmat ibi Cardinalis, *e* & Vitalis, & concludit in caſu noſtro, Ioannes de Caſtelio. Clementina enim ſolum prohibet conſuetudines,& conuentiones iam factas, ſed nouas fieri non impedit.

a Mando. cõſ. 16. nu. 4.
b c. certificari. de ſepult.
c Gloſ. in d. §. verum. ver. de iure, & ibi Card. q. 7. nu. 7. Vita. n. 36. Vual. in trac. de cano. parochia. c. 5. q. 2. nu. 24 gloſ. in Cle. ſtatutum ver. conſuetudine de elect. Roma. ſingulari. 80. & Vit. nu. 11.
d Bar. in l. cũctos populos. q. 3. de ſacroſ. eccleſ. q. 3. poſt numerum 23. Anchar. conſi. 318. nu. 2. Caſtren. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legat. 1. Cur. Iun. cõſi. 173. nu. 7.
e Card. in d. Clem. q. 8. nu. 4. q. 2. Vital. nu. 4. Caſt. in tracta. cano. portio nu. 66.

ARTICVLVS IV.

Quare ſtatuta regularia non poßunt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima.

RESpondeo dicendo, magnam eſſe differẽtiam inter leges Imperiales,& leges Canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicum, & vtilitatem priuatorum. Vnde ſi populus vult ſibi præiudicare condendo legem, Imperator non curabit, quia poteſt populus in hoc fauori ſuo renunciare, prout dicitur in iure. *f* Item quia mores hominum ſunt diuerſi, ideo voluit Imperator, vt quiſquis populus poſſit facere contra legem, non tamẽ contra honeſtatem, neque contra Principis reſeruata, ſed in præiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus *g* per textum ibi. Sed ius canonicũ principaliter intendit dirigere homines in Deum, & venit ad bonum publicum eccleſiaſticum: vnde ſtatutum contra editum ab inferioribus præſumitur temerarium, & ambitioſum, & fini æterno contrarium. Vnde noluit Papa dare poteſtatem ſtatuendi contra Canones: conſuetudo tamen contra Canones toleratur, quia conſurgit ex tacito conſenſu, nec præſumitur ambitio tanta, prout dictum eſt in ſuperioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus *h* dicit vnum ſingulare, quod ex cauſa vrgenti, & veroſimiliter non præuiſa à canone fieri poteſt ſtatutum contra canonem. Hoc enim ſtatutum licet ſit contra literalem, & grammaticalem ſenſum ipſius canonis, non tamen eſt cõtra mentem ipſius Legiſlatoris. Et pro hoc ſingulari dicto facit cuiuſdam iuriſconſulti determinatio, *i* vbi dicitur, quod ſi dedi mandatum ſpeciale alicui, vt ſeruum manumittat, certe poteſt procurator generalis domini ex noua cauſa non conſiderata per dominum interdicere procuratori ſpeciali, ne manumittat veniendo contra mandatum ſpeciale domini. Et ita in propoſito eſt philoſophandum. Et per hoc dictum, & illam Iuriſcõſulti determinationem ait Doctiſſimus *K* Sylueſter menti eſſe tenendũ hoc ſingulare, quod ex noua cauſa poteſt legatus generalis prohibere delegato Papæ ſpeciali, ne procedat in cauſa ſibi commiſſa, quanquam in illa cauſa delegatus ſpecialis dicatur maior generali, vt in *l* iure eſt determinatum. At ait hoc admitti ex noua cauſa non conſiderata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quod ſi miniſter generalis in ordine Minorum committat alicui patri negotium quoddam ſpeciale peragendum non obſtante quod in familia vbi executioni mandatur, adſit commiſſarius generalis cum plenitudine poteſtatis, poteſt nihilominus ipſe commiſſarius generalis ex noua cauſa non conſiderata per miniſtrum generalem impedire ipſum commiſſarium ſpeciale, ne ſupradictum negotium exequatur. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium, iuxta cuiuſlibet religionis regimen.

f c. ad Apoſtolicam, de regular.
g Bar. in l. cũs pop. ff. de inſt.
h Bartol. vbi ſupra.
i l. ſi hominẽ in ff. mãdati.
K Syl. tit. conſuetudo. n. 16.
l ca. ſtudiuiſſi de officio delegati.

QVAESTIO LXX.

De cuſtodibus in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVi ſint cuſtodes in ordine Minorum.*
2 *Vtrum cuſtodes ſint vere prælati.*
3 *An cuſtodes poſſint viſitare conuentus ſibi commiſſos.*
4 *Vtrum cuſtodes poſſint celebrare cuſtodiale capitulum.*
5 *Quomodo ſint eligendi cuſtodes.*
6 *Quantum durat officium cuſtodiatus.*

ARTICVLVS I.

Qui ſint cuſtodes in ordine Minorum.

REſpondeo dicendo, quod in regula patris *m* noſtri Franciſci cuſtodes cõſtituuntur. Et vt melius poſſimus deprehendere huius officij,& prælaturæ inſtitutionem, eſt aduertendum, quod hoc nomen cuſtos,& hoc nomen, cuſtodia, ſumuntur dupliciter. Primo modo ſumuntur generaliter: ſecundo ſpecialiter, & proprie. Hoc nomen cuſtos, generaliter ſumptum conuenit generali miniſtro, vt conſtat, in capite octauo noſtræ regulæ, vbi ſubditur, quod quando generalis ſit deponendus, poſſint electores alium ſibi eligere in cuſtodem: quo loco per cuſtodem, omnes regulæ interpretes intelligunt miniſtrum generalem. Item nomen, cuſtos, ſumitur pro prouinciali miniſtro, vt conſtat in eodem capite octauo, ih quo dicitur, quod poſt capitulum Pentecoſtes miniſtri,

m c. 4. & 8.

&

diſcretorum ad capitulum Generale, cum huiuſmodi officium ſit prælatio, prout in quæſtione de Abbatibus quoad legitimationem ſatis diximus. Quarto infertur, quod licet illi, qui deſcendunt ex genere maculato, in religione Minorum de obſeruantia poſſint eligi diſcreti ad capitulum prouinciale; non tamen poſſunt eligi diſcreti diſcretorum ad capitulum generale; cum huiuſmodi officium ſit prælatio. Et iuxta conſtitutionem Pauli Quarti confirmatam per Gregorium Decimum tertium prælati eſſe non poſſunt ſecundum ea, quæ late declarata ſunt ſupra in quæſtione de Abbatibus, quoad genus. Quantum autem de authoritatem, & poteſtatem ipſorum cuſtodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quod tanta erit, quanta eis miniſtri prouinciales, vel generales, vel conſtitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde ſtandum eſt illorum diſpoſitionibus, vel laudabili in hoc conſuetudini. Et hinc eſt, prout refert Capuccinus in additionibus ad Compendium Mendicantium, titulo Cuſtodes, in fine, quod in aliquibus prouinciis cuſtodes habent plus, & in aliquibus aliis minus authoritatis in viſitandis, & prouidendis eorum cuſtodiis. Et hinc etiam eſt, quod cuſtodes fratrum reformatorum de obſeruantia, & conuentualium habent tantam authoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, vel à capitulo generali eſt collata, vt eſt videre in conſtitutione Quadrageſima prima Clementis Septimi, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo emanata: quæ incipit: *In ſuprema militantis*, &c. Et in conſtitutione quinquageſima ſexta, quæ incipit: *Cum illius* à Gregorio Decimo tertio, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS III.

An cuſtodes poſſint viſitare conuentus ſibi commiſſos, ſicut prouinciales.

RESpondeo dicendo, quod ſic: quia id non eſt eis prohibitum; imo expreſſe in iure præceptũ. Nam cum ſint prælati ad modum Epiſcoporum quoad iuriſdictionem iure Diuino humano, & naturali tenentur viſitare, vt probant Diuus Thomas, a & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obſtat dicere, quod in regula dicitur, *Fratres qui ſunt miniſtri, viſitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quod actus viſitandi non congruit cuſtodibus, ſed tantum miniſtris. Nam ad hoc reſpondetur primo, quod prædicta verba non ſunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teſte Corduba b dicunt aſſerentes, quod ex vi regulæ non tenentur miniſtri viſitare: quia prædicta verba ſolum habent uim admonitionis. Secundo reſpondetur, quod in caſu, quo prædicta uerba habeant uim præcepti ſub nomine miniſtri comprehenduntur cuſtodes: quia ſunt uere prælati habentes iuriſdictionem non localem, ſed Epiſcopalem ut egregie notant Bartholomæus de Piſa, & Hugo de Sancto Victore in ſupradictis uerbis.

a D. Thom. 2. 2. q. 8 2. ar. 1. & ibi. Cale. Cordub. ſup. regulã. ca. 10.

b Cordub. vbi ſu. q. 1

ARTICVLVS IV.

Vtrum cuſtodes poſſint celebrare cuſtodiale capitulum.

RESpondeo dicendo, quod ſic, dummodo non ſit capitulum, in quo eligendus ſit cuſtos. Nam in eo caſu ad miniſtrum Prouincialem pertinet tale capitulum celebrare, vt conſtat ex conſuetudine. Si vero non ſit in eo capitulo eligendus cuſtos, ſed tantum agendum de reliquis negotiis ad cuſtodiam ſpectantibus poterunt quidem tale capitulum celebrare, vt ex regula Beati Patris noſtri Franciſci aperte colligitur. In qua dicitur. *Poſt capitulum vero Pentecoſtes miniſtri, & cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint, & eis expedire videbitur eodẽ anno ſuis cuſtodiis ſemel fratres ſuos ad capitulum conuocare.* Vbi ponderanda ſunt verba, poſſunt ſinguli, ſi voluerint; nam ex eis conſtat, non ſolum prouinciales: ſed etiam cuſtodes poſſe capitulum celebrare. Notandum eſt etiam, hoc nomen cuſtodia in prædictis verbis. Nam non ſolum in hoc loco ſignificat diſtrictum, in quo præeſt cuſtos, ſed etiam ſignificat prouinciam. Aduertendum tamen quod in prædicto capitulo non poſſunt inſtitui cõfeſſores, neque prædicatores, neque Guardiani, niſi ad id concedatur facultas Apoſtolica; quia hæc omnia pertinent ad prouinciales, & diffinitores in capitulo prouinciali congregatos.

ARTICVLVS V.

Quomodo ſint eligendis cuſtodes.

RESpondeo, dicendo, quod quantum attinet ad electionem cuſtodum ad capitulum generale mittendorum ſatis decretum eſt in conſtitutionibus generalibus Toletanis, c quæ ſunt ſeruandæ cum authoritate Apoſtolica ſint confirmatæ.

c Conſti. Tolet. cap. 7. de electio. 11. de cuſtodi. ad capitulum generale.

Sed dubitabit quiſpiam, an ſi per mortem vel longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, an in tali caſu poſſint prouinciales, & diſcreti extra congregationem habentem vicem capituli, alium eligere cuſtodem? Et reſpondetur affirmatiue. Nam in ipſis conſtitutionibus Toletanis determinatur, quod ſi extra capitulum contingat, quod prædictus cuſtos impeditus ſit quo minus ad capitulum generale accedere poſſit, ipſo facto ſit à prædicto officio abſolutus, & alius eligatur à Prouinciali, & diſcretis prouinciæ. Et certe vocatio per impedimentum eundi, comprehendit euidenter vacationem per mortem, & abſentiam. Præſertim cum intentio ſupradictæ conſtitutionis ſit prouidere in caſu cuiuſcunque vacationis, neque poteſt negari mortuum, & legitime abſentem, legitimè etiam impeditum, vt ipſo iure cuſtodiatus vacare dicatur. Verum ſi quiſpiam non ſit impeditus, quia habet integram valetudinem, & vellet libere renunciare, exiſtimo, quod eo caſu non habent Prouinciales, & diſcreti authoritatem eligendi, quia nullo modo cuſtos electus eſt impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem vel qui iudicio medicorum ex longe, itinere periculum vitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare ſemper conſulerem, vt teſtimonium authenticum medicorum præſentet is qui habet impedimentum, vt ad alium cuſtodem eligendum miniſtri, & diſcreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui aliqui negotio magni ponderis & publicæ vtilitatis eſt addictus, a quo diuerti non poteſt ſine nocumento notabili, vt ſi cuſtos eſſet iam in principis obſequia deſtinatus. Et de ſimilibus idem erit iudicium.

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

Quantum durat officium cuſtodiatus.

RESpondeo dicendo, hęc non eſſe deciſum in conſtitutionibus generalibus Toletanis. Tantum eſt enim ibi determinatum, vt eligatur in capitulo proximo prouinciali ante capitulum generale. Et ideo nulla ratio cogit, vt eius officium expiret, quouſque alius cuſtos eligatur: ſicut de iure communi officium Prouincialis non expirat, neque vacat vſque ad electionem ſucceſſoris. Quod nimirum ad bonam gubernationem conducit. Maximè enim expedit, vt ſemper ſit cuſtos in prouincia ad omnem euentum. Hæc noſtra ſententia fuit de facto & iure in comitiis generalibus Toletanis probata, & ſuſcepta, in quibus interfuit Doctiſſimus pater Porteſius natione Gallus, qui fuit olim electus in cuſtodem ſuæ prouinciæ, vt ad generale capitulum Pariſienſe peteret. Accidit vero in ſua prouincia propter bellicos tumultus non potuiſſe celebrari capitulum prouinciale, neque congregationem habentem vicem capituli, vt cuſtos eligeretur ad comitia generalia Toletana mittendus. Et facta conſultatione in dictis comitiis generalibus fuit decretum prædictum patrem verum eſſe cuſtodem, & eius officium adhuc durare.

FINIS.

Digitized by Google

AVISENSIS MILITIÆ PRIMORDIA.

Dominus Frater Franciſcus de Auelar, perpetuus ſacrorum antiſtes apud ampliſſimum militarem ordinem (vocant de Auis) necnon à Regis conſilijs, Religioſiſſimo cœnobitæ, viroque doctiſſimo, Fratri Emanueli Roderico Luſitano, de Franciſcana familia Prouinciæ Sancti Iacobi.

S. P. D.

SIGNIFICAVERAS, Pater optime, talem tuis humeris impoſitam eſſe à Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religioſis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactaque foras dares, tuæque induſtriæ eſſe votis militarium ordinum priuilegia non dimiſſa facere. Eo quòd adeo tuæ vigilantiæ Benedictinæ Militiæ apud Auiſum in Luſitania fundatæ primordia liquido cognita non forent, non vulgariter à me contendiſti, vt ipſius ſcaturientis originem perſcrutarer, perſcrutatamque ad te mitterem, nec non confirmationis diplomata, bullis ſtabilita, & Sedis Apoſtolicæ acceptionem, atque alia communionis priuilegia mitterem. Non equidem miror ſi tua diligentia principia tam illuſtris equitatus non facilis inuenerit, cum ipſius chartophilacium, quo cuſtodiuntur annales, potius pandatur lucro cõmendatario inſeruiendi cauſa, quam vt indagarentur occulta monumenta, vnde tot tamque præclara facta ordinis ampliſſimi ſcaturierint. Cum aliquando iſta vetera monumenta circumuoluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religioſos huius conuentos parietes, quibus ab hinc vno de viginti annis præſum, tæderet, inquam, & puderet meditantem, quam fuerit friuola noſtra ætate, quàm iacuerit conſternata, quam obiecta Militiæ nobiliſſimæ origo, a qua origine iam ſunt pluſquam quadringenti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata bullis, quales quantæque eſſent donationes in ſcrinio repertæ, quamuis in ſcrinio diſ-

ſipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel vt potius dicam, liuidoſorum horum hominum affectu. Qui adeo hanc iuriſdictionem oderunt, vt & diplomata bullis condecorata, & compoſitiones admodum neceſſarias tenaci temeritate vſurpàuerint. Aliqua non vulgaria ex hac obliuione deprompta palam feci, quæ tuo ſtylo arridere poterunt, & ex parte ſatisfacio illo ſtudio, quod diu noctuque flagro, ſi voluentibus anni (Deo dante) tam præclara religionis primordia in priſtinos dignitatis honores iterum reuiuiſcant. Reuiuiſcat inquam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ò tempora, ò mores Commendatarij fortunarum incremento in dies ſingulos exuberant, creſcentibus redditibus, diuitijs affluunt, contra verò Auiſenſis huius Militiæ conuentus, atque ipſimet conuenticolæ, quibus priſcis temporibus uberrima fuerat fortuna in poſſeſsionibus & redditibus, qui paulatim his fortunis ſublatis laico iuri adſcriptis ad tam tenuem fortunam deuenere, ut præſidionariorum militum more præſcripta uiuant dieta. Aſt tu Pater colendiſsime uiue diu, tibi religioſus, nobis officioſus, reipub. literariæ ſtudioſus, Deo gratioſus. Datum Auiſij ſub noſtro ſigillo pridie Kalend. Iulias, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi.

Digitized by Google

PROMPTVARIVM, QVOD EQVESTRIS ORDINIS (QVEM VOCANT DE AVIS) APVD LVSITANIAM SVB PATRIS DIVI BENEDICTI DISCIPLINA SERVAT PRIMORDIA.

De inſtitutione equeſtris ordinis Auiſenſis in Luſitania tunc armorum ſtudioſi, nondum religioſi, nec Apoſtolicæ Sedi confirmati apud Eboram degentis.

CAPVT I.

NVLLI dubitandi ratio ſuggeritur (vt Romanorum, Chriſtianorum, Gottorum, Maurorum, denique chronographia narrat) & vt Eccleſiaſticæ monarchiæ annales edocent poſt ſacroſancti Euangelij promulgationem interruptionem Reipublicæ Chriſtianæ, primo a Romanis, deinde a Mahometica prauitate inceptam fuiſſe nemini in dubium vertitur. Ille namque humani generis labes, ille virtutum omnium corruptela, anno noſtræ ſalutis fere quingenteſimo nonageſimo tertio adeo inferorum furijs incenſus obrependo per magnam orbis terrarum partē, prouincias diruit, nationes vaſtauit, ita vt centum annorum ſpatio Aſiam occupauerit, Arabiam ſubegerit, Aſſyriam domauerit, Perſiam profligauerit, Africā potitus fuerit, totūque Ægyptum citraque Nilum armorum vi ſub ſuam tyrannidem redegerit: ita vt vno eodemque tempore illorum multitudo penè infinita armis inſtructa occaſum verſus regionem illam, quæ ipſorum lingua Algarab, ſcilicet, occaſum, noſtra vero corrupte Algarabium appellatur, inuaſerint; præcipuam Mauritaniæ partem Barbari obtinuerint. Sed Deus ille ſcelerum vindex imperſcrutabili ſuo iudicio Hiſpaniam peſſima hæreſi coinquinatam, & publico ſtupro in regali exemplo cōtaminatam voluit Mahometico verbere corrigere: cum proditoris Iuliani temeraria induſtria Maurorū innumerabiles copias ex Africa in Hiſpaniā tranſuexit, qui collatis ſignis cū Roderico vltimo Gottorum Rege per octo dierum interuallum confligendo, tandem pulſo fugatoque Chriſtianorum exercitu, Rege grauiter lethali vulnere ſauciato vniuerſa Hiſpania, paucis prælijs interpoſitis, triginta non plus menſibus barbari ſunt potiti. Et quamuis Chriſtianis Regibus magno labore ſtetit, magnoque ſumptu, excercitus conſcribere, quorum vi & poteſtate a Maurorum ditione regiones occupatas eriperent, inque Chriſtianam libertatem vindicarent; attamen durum erat factu ſi diminutam potentiam eneruataſque Reipublicæ vires reſpicerent. Namque præter quotidianos cū barbaris cōgreſſus, ipſimet Reges inteſtinis inter ſe bellis de confiniū iuriſdictione dimicabant. Teſtis mihi ſit Hiſpania, quæ ſæpe ſæpius ſuorum ciuium ac domeſticorum Regum ſanguine ſe madefactam quæritur teſtis inter Portugalliæ Caſtellæque ac cæteros Hiſpaniæ Reges frequens eruptio, vt apud priſcos annales videre licet, quo tempore infelici propter regnorum peculiarium, ac confiniū diuiſiones Hiſpanienſes Reſpublica non de recuperanda libertate ſolum, verum etiam de tota ſunditus perdenda periclitabatur, humano auxilio fallente. Ni Deus Optimus, & Maximus ſapientia infinitus, ſolita miſericordia vberrimus erga illos, quos Chriſtus humanæ naturæ vindex ſuſo cruore luſtrauerit, qui crucis vexillum ſequuti fuiſſent in tam aduerſa procella opem diuinitus non ferret: talia namque Regibus patrocinia oſtentaret, queis & facilius Maurorum gentem a ſuis finibus procul facere, & Remp. Chriſtianam in priſtinam libertatem vindicarint, vt re vera diuinitus prouidit.

Nam nobilium hominum in bello & armis dicatorum, hinc religionis ſtudioſorum certo, congregationis ſtudio ſacratorum communi iure congregationem ſuffecit: qui priſcorum Machabæorū inſtar habentes propenſa animi voluntate pro legibus ſanctiſſimis pro patria ſibi chariſſima, pro Reipublicę Chriſtianæ propagatione vitam in vltimum diſcrimen adducere non honeſtum modo, pulchrū ac decorum ſibi perſuaſerint; qui diuerſis locis ſub quolibet honeſto ſigno, quo bellandi impetus religioque vocabat, erūpebant: nulli alio viuēdi ſtudio adſcripti, quam feruenti ſtudio ſacrati, amoreque Dei Opt. & Max. æſtuantes, qui fortes viros impellebat atque immittebat in armatas hoſtiū copias. Taliū armorū ratio princeps præſtanti prudentia virum maximiq; animi hominē equitemq; fortiſſimū Ferdinandum Rodericū Monterium deuouebat, vt Alphonſi primi Portugalliæ Regis inuictiſſimi ſigna ſequeretur, Regiq; in re militari contra hoſtes magno vſui foret. Qui capto nocturno ſilentio oppido Scalabi Olyſiponē verſus aciē dirigit ante Olyſiponensē obſidionē, in cuius confinibus debellatis captiſq. oppidis, oppidum Mafrā ſimul, cū arce præcellenti duci & quaſi equitū aliquorum capiti domino Ferdinando Roderico Mōterio eſt elargitus, qui dux iā aliquos eiuſdem propoſiti & cōditionis viros ſibi ſacramēto in armis iunctos & æquali animo cōfœderatos ob Chriſti amorem in Regni augmentum hoſtiumq; perniciē ſibi ad ſcripſerat. Regius chronographus Eduardus Galbanus in chronographia Alphōſo primo Portugaliæ regi dicata, capite trigeſimo quarto aſſerit hunc primū Militiæ magiſtrum virum fortiſſimum & belli peritiſſimum fuiſſe, illis verbis, cum aſſeuerat, oppidum Mafram ab hoſtibus per arma partum Ferdinando Roderico Mōterio primo Militiæ magiſtro a Rege donatū fuiſſe Auiſij. Quāuis enim nō profecto Auiſii, quod oppidum mundū extabat, ſed Eboræ, quæ ſtatio & quaſi domiciliū Militię Auiſēſis prima fuit. Qua vero cū Galbanus hanc chronographiā cōpoſuerit, de Auiſio quaſi de re perſpicua mentionē fecerit, nec nō quod ſub hoc nomine Auiſio hic equeſtris ordo longius latiuſq; notus foret ipſius ætate. Attamen Ferdinandū Rodericum primum Militiæ Auiſis magiſtrū vocat: ſi Ebo enim ortum primū

habuit Auiſenſis Militia: quamuis nondum certæ non peculiari ſacrata religioni, nec Sedi Apoſtolicæ probata foret. Nec mirũ ſi antiqua Calatrauæ monumenta attendamus, cũque noſtris principiis cõferamus, nam ex eiſdẽ elementis primus Calatrauæ magiſter dominus Garzia proceſſit; de quo in ipſius ordinis annalibus nihil ſcriptu dignum reperimus, nec quo anno è vita diſceſſerit. Neque Calatrauenſis Militia ipſo viuente Apoſtolicæ Sedi probata fuit: ſi quidẽ, vt ſunt hiſtoriæ, militante ſecundo ordinis Magiſtro domino Ferdinando cognomento Eſcaca, vt teſtatur hiſtoria Calatrauenſis compoſita a Licentiato Franciſco de Rhadas Andrada a Regis ſacris eiuſdem Calatrauenſis ordinis profeſſore cap. decimo. Hac ratione geſta proceſſere primi huius magiſtri Eborenſis Militiæ quæ noſtra ætate equeſtris ordo Auiſenſis feliciter nũcupatur, qui ante Sedis Apoſtolicæ probationẽ iam tunc huius Militiæ Magiſter Auiſenſis inſcribebatur, vt inferius prænotabimus, Anno a noſtra ſalute milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo quo tempore Vlyſſea vrbs ab eodẽ Rege Alphõſo recepta fuit, qua tempeſtate hiſtoricus Eduardus Galbanus de fratre Ferdinando Roderico Monterio, quaſi de Auiſenſi Magiſtro loquitur. Eadẽ prorſus ratione idem aſſerit doctiſſimus Andræas Reſendius Luſitanus antiquitatum ſtudioſiſſimus tã Romanorum, quam Gotorum, ac Maurorum annalibus, in libro, quẽ de antiquitate Eborenſi ſibi patria chariſſima in lucem edidit cap. decimotertio. Ad quam hiſtoriæ puritatem probandam Infantem Dominum Petrum authorem citat in libro quem de Genealogia conſcripſerat, tit. 7. paragrapho quinto. Et vt eidem authoritati ſuffragaretur cum de temporum ſucceſſu agat, duo Epigrammata ætatem, & annos teſtantia ponit, duobus inciſa cippis in Baſilica Olyſiponenſi. Quorum ſententia huiuſmodi eſt.

Tunc anni Domini, cum centum mille notantur:
Cumque quater denis quatuor atque tribus,
Cum per Chriſticolas vrbs eſt Olixbona capta:
Et per eos fidei reddita Catholicæ.

Cum alter ex duobus cippis victoriæ peculiarem adſcribat diem in menſe Octobri, diem nimirum Criſpo, & Criſpiniano martyribus conſecratum, deinde quo tempore Rex inuictiſſimus Alphõſus tanta armorum vi in bellũ incumbebat quodlibet oppidũ ſuæ ditioni ſubmittendi, veriſimile eſt, non oppido, non arce alium donaſſe, quam ducem ſtrenuiſſimum & bellandi peritiſſimum, quẽ quaſi ſuæ virtutis ac regni propugnaculum hoſtibus obiiceret, ne rurſum Luſitaniam recenter in libertatem vindicatam pertinaciter hoſtes inuaderent. Qua de cauſa Alphonſus equeſtrem Militiam ſub tam excellentis ducis vexillo ſtabili contra hoſtes præſidio Eboræ locauit. Quo militari munere functus primus hic equeſtris ordinis Magiſter Monterius armorum ſtudioſus, nondum religioſus diem obiuit. Reſendius verò in libro de Eborenſi antiquitate ſupracitato capite Decimo ſexto, tres Militiæ Auiſenſis Magiſtros Eboræ floruiſſe affirmat, dominum, ſcilicet, Ferdinandũ Rodericũ Monteriũ magni momenti virum fratrem, deinde dominum Gondizalum Viegas, dominum denique fratrem Ferdinandũ Ioannis ſub cuius ætate equeſtris ordo Ebora in Auiſium transmigrauit. Non nouũ inuentum putes hunc ordinem militarẽ abſque Religionis forma, ſine Apoſtolicę Sedis approbatione incepiſſe. Hac enim ratione primores equites Iacobeę familiæ militantes multo ante iam equites confęderati, nondum in regularem obſeruantiam redacti, nec Romano Pontifici probati, vt noſtra ætate religioſi certo ordini ſacrati tã militanti, quam triumphanti Eccleſiæ inſeruiunt, vt videre eſt in Chronographia, quæ de tribus militantibus ordinibus apud Caſtellam agit, in annalibus eiuſdem militaris ordinis Sancti Iacobi, fol. quarto, ad cuiuſdam argumenti reſponſum cui ſatisfacit chronographus idem illis præſcriptis verbis (reſpueſta notabile.)

Quiſnam ſecundus Militiæ Auiſenſis apud Eboram Magiſter floruerit.

CAP. II.

CHriſtianæ Reip. Ebora reſtituta ab Alphonſo primo Portugalliæ Rege, anno a Chriſto Domino nato milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto Rex illum ordinem, de quo in quotidianis contra hoſtes eruptionibus tot vtilitates capiebat, conſeruare, ac in vrbe enixè intendens, & vt vrbem quaſi munitionẽ fortiſſimam efficeret, vt inde hoſtes per totam Tranſtaganam continentem diſperſos, vel incurſibus crebris longius fugaret, vel in Chriſtianæ Reipub. glorioſum augumentum funditus profligaret, antequam naturæ concedendo felicem animã exhalaret. (Mortuus enim eſt decimo anno ab vrbe capta, qui fuit annus ab illuſtratione mũdi milleſimus centeſimus ſeptuageſimus ſextus) publico diplomate ſecundo huic Militiæ magiſtro domino fratri Gondizalo Viegas contubernalique equitatui donationem Regiã fecit. Donatio enim talis erat. Tibi fratri Gondizalo Viegas, tibi, inquã tuoque ſodalitio bellico, qui Eboræ degitis, illiſque qui in poſterum hanc militandi rationem ſub Benedicti obſeruãtia profeſſi fuerint, per donationẽ hæreditario iure, do regias ædes, & palatia veteremque arcẽ cum ſuo ſuburbio, quo hortus, quo prope ciuitatem vinea continetur, regias item domos, quas in oppido Scalabi ad pagum Syrigio habeo, oppidum item Culuchi cum confinibus ſuis, Quas donationes tantum facio miſericordia commotus in animæ meæ ſalutem, necnõ in Chriſtianæ Reipub. vtilitatem, huius denique Luſitani Regni propagationem, ita memorans teſtatur antiqua membrana latino ſermone exarata, Regio annulo obſignata, & regalibus inſignibus adornata, plũbeis bullis dependentibus in publico huius Auiſenſis conuentus ſcrinio coadſeruata. Ex qua perſpicua donatione liquido claret, aliqua indigeſta & cruda præter lapſa fuiſſe à triũ ordinum Militariũ hiſtorico ſupra recenſito vt par erat tãtę authoritatis viro, vtque hiſtoriam in his, quæ Caſtellam attinẽt fide digniſſimã decebant. In chronographia, quã idẽ Calatrauenſis cõpoſuit capi. 16. fol. 32. in fragmẽto capitis, quod de militari ordine Auiſenſi conſcribit, ait Magiſtrum dominũ Rodericum Garces anno à ſalute mundi milleſimo ducenteſimo decimo tertio donaſſe magiſtro fratribúſque militaribus Auiſenſis ordinis in Luſitaniæ Regno duo caſtella, quæ Calatrauenſis ordo Eboræ haberet, nonnulláſque alias poſſeſſiones ac fundos illic poſſeſſos: quæ liquido conſtaret in diplomate bullis dependentibus ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis approbationis. Addit deinde Calatrauenſem ordinem in iis aliiſq; donationibus ideo ſe munificum erga magiſtrum cæteróſque eiuſdem Militiæ Auiſenſis contubernales oſtendiſſe id in cauſa eſſe, quod Eborenſes Calatrauenſi ordini ſe obtemperantes præſtiterint, eorúmque ſtatuta ſeruare religionis gratia ſe eorum ditioni dare, correctioni

deni-

deniqne ſeſe ſubmittere, ſe obſtrinxerint. Quod à rei ſinceritate abhortere clare patet, ſi attendamus ad primam Chronographi ſcribendi licentiam, affirmantis: Calatrauenſem Magiſtrum Dominum Rodericum Garces arces duas Eboræ prominentes Magiſtro Auiſenſi, & nonnulla illa alia prædia erogaſſe. Cum luce meridiana clarius pateat ex donatione relata Eboreas arces, quas nuper recentes ab hoſtium tyrannide armis redemerat, cætera quoque ſuburbia in eadem donatione contenta Alphõſum Primum Portugalliæ Regem nulli alii quam Auiſenſi Magiſtro ſociiſque de ſe in bello benemeritis elargitum fuiſſe, cui iam pro meritis oppidum Mafram cum arce equeſtris ordinis Magiſtro Domino Ferdinando Roderico Monterio ſuppeditauerat. Qui inquam ordo, quamuis informis nuper ſcaturiens Regi coætaneus fuerat. In teſtem voco intra mænia vrbis pagum noſtra adhuc ætate vulgari vocabulo ab equeſtri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In teſtem iterum ac ſæpius voco Reſendium antiquitatum perſcrutatorem ſtudioſiſſimum in antiquitatibus Eborenſibus cap. 17. aſſerentem, Alphonſum Primum primam ſtationem Auiſenſi equitatui Eboræ munifice dediſſe, quod eodem capite ad illa verba teſtatur. (Ebora ab hoſtium ditione erepta) Cum Eborenſis ſitus natura aptus ſit, vt inde noſtrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi viſum eſt equeſtris ordinis ſedem, quem vulgo de Auis vocamus in ea vrbe ſiſtere; cuius ſingulari in bello virtute facilius Mahometanos à ſuis finibus exterminauerit (vlterius narrans author ita progreditur) prædicti equites Gallico vocabulo Freyres, ſcilicet fratres ſua domicilia, vel potius militaria contubernia in præminenti vrbis ſupercilio, vulgo Freyria, poſuere. Aſt intra vrbis arcem muro, & turribus certa hodie apparent huius veritatis exempla, & expreſſa veſtigia, vt teſtes ſunt ædes magnificæ Domini Ferdinandi Comitis de Baſto ciuitatis ducis: teſtis in arca ſacellum Michaeli Archangelo dicatum prominens, vbi diuina frequẽtes officia celebrabantur, ex quo omni dubitandi controuerſia remota (tot in cauſam citatis teſtibus) liquido conſtat hunc Auiſenſem ordinem hoc in Regno fœliciter ortum, Eboræ prima domicilia poſuiſſe, & quam multis per diuerſa loca prædiis ab ipſo Luſitano Rege fuiſſe donatum. Item hæc veritas ſatis ſuperque ſtabilitur in ipſamet donatione ſuperius citata, qua & caſtella Eborenſia domicilia, & vineam, atque Scalabiranas ædes, oppidum denique Coluchi de ſe in bello merenti Militiæ porrexiſſe conſtat, anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Quibus ſuppoſitis rationibus locum illum Calatrauenſis chronographiæ non friuolum modo, falſum verum etiam, atq; mendoſum eſſe ſcriptum manifeſte patet. Quo aſſeueratur Calatrauenſis magiſter Rodericus Garces caſtella Auiſenſi ordini ſuppeditaſſe cum aliis redditibus, quæ in Luſitania apud Eboram haberet à Chriſti Domini natalibus, anno milleſimo ducenteſimo decimo tertio: cum conſtet multo iam ante caſtellorum, cæterorùmque prædiorum donationem Magiſtro, cæteriſque commilitonibus tunc Eborenſibus, poſtea Auiſenſibus factam, vt par erat quod præſtaſſet Alphonſus Rex primo ordini Militari ſibi coætaneo, qui tanto in bello regi præſidio fuerit. Nec vnquam apud Chronographiam ſcriptum inuenies Calatrauenſem ordinem illa ætate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Luſitanis Regibus contra hoſtiles impetus miſiſſe, cui ordini bene de ſe merito, quaſi pro mercede aliquas poſſeſſiones in Luſitano agro præberet, ſi quidem per id temporis vtraque potentia, & Luſitana, & Bethica præſidiis militaribus cõtra hoſtes fortiſſimos fere æqualiter erat eneruata. Deinde eo quod hic tunc Eborenſis ordo in Regni primordiis tam bene meritum ſe de rege præſtiterit, vt huiuſmodi liberales munificentias meruerit. Tum etiã ſuo exordio, & primo militiæ fundamento præcedente Militiæ Calatrauenſi ſeſe præſtiterit vndecim annis ante, vt ſuperius dicto capite primo manet in qua hiſtoriæ puritate Luſitani annales nos minimè fallunt quod in chronographia trium ordinum chronographus venuſte, naſutèque aſſerit in illo ſupracitato fragmento capitis, quod nimis ieiunus de Auiſenſi Militia tantum cõpoſuit. Quod tunc etiam ad citatorum annalium prologum facile probatur, nec non in Calatrauenſibus annalibus capite tertio: vbi affirmat Calatrauenſem familiam ſtabilitam fuiſſe, anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, equitatùmque Eborenſem, qui nunc nomine ab Auiſo ſortito, Auiſenſis appellatur, anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo vndecim annos ante Calatrauenſem ſtabilitũ fuiſſe. Cuius Mafræ donatio equibus Eborenſibus ſub primo Militiæ Magiſtro merentibus hoc verum fore aſſeueranter affirmat; ob bonas in armis virtutes, quas in expugnando & recipiendo Mafræ caſtello, in capiendàque Oliſipone fecerit. Quod Mafræ caſtellum cum confinibus ſuis Eborenſi adhuc ordini ſecundo confirmatum eſt, ob præclara in bello geſta ſub ſecundo Militiæ magiſtro domino fratre Gondizalo Viegas: Regnante ſecundo Portugalliæ Rege Alphonſi primi filio Sanctio. Quod quidem ex donatione ordini præſtita late conſtat in publico diplomate membrana exarato, per regiam obſignationem firmato, plũbeis depẽdentibus bullis exornato apud Auiſum in chartophilatio cuſtodito à noſtra ſalute anno milleſimo centeſimo octogeſimo tertio. Quam donationem ab Alphonſo tertio Luſitaniæ Rege Auiſenſi Magiſtro confirmatam legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca cuſtodita videmus. Alias reperimus donationes militari noſtro ordini ab eodem Sanctio ſecundo Portugalliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum poſſeſſiones, quas Auiſenſis ordo apud Luſitaniam poſſidet: arcem, ſcilicet, Alcandenſem, oppidum Alpedrinum, Giruminenſe caſtrum quæ cuncta poſtea ab Alphonſo tertio Portugalliç Rege, & confirmata & ſtabilita fuere. Quæ omnia & videre & legere quiſque poterit apud huius conuentus bibliothecam. Ex quibus in fidem teſtimoniis claro liquet, illa prima bona noſtra ætate ab Auiſenſi Militia poſſeſſa nulla vnquam hominum memoria Calatrauẽſi ordini à Luſitanis Regibus conceſſa fuiſſe, ſed Auiſenſi à primo Rege primo donata à ſucceſſoribus confirmata. Ex quibus argumentis fide dignis conſtat Auiſenſem ordinem nulla vnquam bona à Calatrauenſibus ſibi arrogaſſe, nec Calatrauenſes aliqua item bona, nec manu parta, nec à Luſitanis Regibus donata intra Luſitaniæ clauſtra habuiſſe, nam bene de ſe meritum ordinem illis bonis cæteriſque redditibus, vt ſuperius edocuimus, donauit Bullis vero ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis confirmationis atque poſſeſſionibus, quas in hiſtoriæ fidẽ chronographiarum actor citare videtur, eodem loco citato inferius, Deo dante, ſatisfaciemus.

Quo tempore Auiſenſis Militia ſub patris Benedicti diſciplina in religionis formam inceperit.

CAP. III.

FAc hanc Auiſenſem Militiam iam tunc ordinem militarem eſſe priuſquam in religionẽ Sammo

mo Pontifici probatã coualuerit,imo verò Latino bellicòque nomine tam Reipublicæ,quam militiç ſtatus ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quando ſub primo magiſtro ſub Deo,ſub Rege,in armis benemerebat,vt dictum fuit in primo capite vſque ſecundum Militiæ Magiſtrum Gondizalum Viegas:regnãte adhuc Alphonſo primo Rege,ſub quod tempus Ebora capitur anno milleſimo cẽteſimo ſexageſimo ſexto.Quæ Vrbs, vt author eſt Reſendius pluſquam quater cẽtum annos ſub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorum numero labente ad annum milleſimum centeſimũ ſexegeſimum ſextum noſtra equeſtris militia Spiritu Sancto inflammata, ſupra humanam rationem diuino pugnãdi ſtudio alacris, in dominio Chriſtianum bellum pugnabat:pro laribus,pro liberis,pro religione denique vitã generoſe profundere haud dubitabat. Militaris nãmque ordo cũ maiori conſcientiæ ſynceritate in bellandi hoc ſtudiũ incumbere arderet,,& tutiori incolumitate,non corporis quod frequẽter alacris neci obiectabat,ſed vt omnia ſibi obſtantia, quæ huiuſmodi militãdi rationi impedimento eſſe poſſent,ſubterfugeret. In quam militiam incumbebat non ſæculo inſeruiendi gratia,ſed Deo,non ambitionem,non temporalia bona,non parta ab hoſtibus ſpolia ſectando,nõ auri, non argenti poſſidendi auiditate,quæ omnia & ſingula militare ſtudium vtcunq; inſectari ſolet.Quibus omnibus vitæ impedimentis cum obuiare intenderent homines ſingulari virtute prædıti , vt Chriſtum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio beatam vitam affectarent, placuit præſtãti virtute viris dupliciter, & corpore & animo armatos in duplex viſibile,& inuiſibile bellum prorumpere renunciatòque ex parte ſæculo ſub regulari obediẽtia vni in Chriſto prælato propriam libertatem ſubdere,vt contra ſpirituales nequitias contra Rectores huius mũdi armati ieiuniis, & orationibus, & omni ſanctimoniæ generi liberius forent intenti,tum etiam,vt ad profligandos hoſtiles exercitus forent expeditiores. O rem heroicis etiam temporibus incognitam. O rem illo primo tẽpore huius bimembris militiæ,nõ pulchram modo auditu,ſed etiam pulcherrimam viſu , quæ ſe bina armorum ſorte armauerit, hinc inde ſpirituali , & corporali vt mellifluus aſſerit dulci ſtylo Bernardus in epiſtola ad milites tẽpli.Accipe ergo lector humaniſſime quæ nam cauſa exorta illa fuerit,quæ primo primitus Auiſenſes equites impulerit,vt ſub priuato ſanctimoniæ habitu ſe Benedictinæ familiæ nomine dederint. Hiſtoria enim ſic ſe reſoluit.Religioſiſſimus Abbas Raymũdus nomine Benedictinæ diſciplinæ profeſſor ad Toletanos confines armorũ ac militiæ imperitus vitã in cœnobio ſancte beatèq; degebat.Attamen diuino impulſu feruidus(quo tẽpore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduerſus crebras Maurorum incurſiones ægre defendebat,Calatraua enim & hoſtium, & noſtrorũ fines æque attingebat quod oppidum quaſi propugnaculum Hiſpanorũ hoſtes arcebat , vnde Templarii cum Mauris quotidianis præliis contendebant , qui cum hoſtiles appetitiones non retardare ſolum,ſed nec item ſuſtinere ſufficerent, de viginti periculo Caſtellanum Regem , Regèmque Toletanum admonẽdos curant.In primis Toletanum Dominum Sanctum cognomento Deſideratũ certiorem faciunt, ſibi pro attritis viribus pro Barbarorum multitudine;oppidum diutius tutãdo non fore. Quod ſiquis qui oppidum contra Barbaros tueri velit reperiretur ſibi,nec mora cedẽdum eſſe ſpondent; cum autem nullius potẽtia,quæ oppidum defendendum vellet ſuſcipere inueniretur, nec ipſemet Rex fraterno cũ fratre bello intentus de defendendo oppido minimè curaſſet) Raymundus de cænobio,quod vocant de Sancta Maria de Fitero,Deo Optimo Maximo annuente in vrgenti periculo diuinitus electus oppidi Calatrauẽſis donationem accipit,ea tamen cõditione,vt oppidum ab hoſtili incurſu tutum ſeruaret,vt propẽſius ſubiectam hiſtoriam narrat auctor annalibus triũ militarium ordinum ad Calatrauenſem hiſtoriam,capite ſecundo,& tertio

Raymundus vero hinc Abbas religioſiſſimus in de vir fortiſsimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflãmati animi ſtudio raptus pedeſtri,equeſtriq;auxilio ſtipatus,gratioſiſsimis imperitis indulgẽtiis(quas vocant de Cruciata)in illorũ indultũ , qui fortiter pugnando in acie occumberent , nec multo intermiſſo temporis interuallo Raymundus celeritate feſtinus oppidum alicubi diſſipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conſcientiæ æſtus,& bellandi ardor impellabat, peculiari,& honeſto habitu,& ad arma tractanda expeditiori ſunt vſi . Quã multas ab hoſtibus victorias ex hoc Calatrauẽſi præſidio partas,quamuis Chriſtianorum ſanguine cruentatas legimus. Cum hæc apud Calatrauam contra Barbaros geruntur,equeſtris ordo apud Luſitaniã rudis adhuc,& informis nec Apoſtolicæ Sedi ſtabilitus cum Barbaris contẽdebat,vel cum in eorum finibus præliaretur, vel cum eos à noſtris prohiberet. Iam Monterius primus militiæ magiſter apud Eboram præſenti vita functus Deo viuebat,cui Alphonſus primus Luſitaniæ Rex oppidum Maſtam arcèmque in Oliſiponenſibus confinibus ſuppeditauerat:quando anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo,illud à Maurorum tyranni de recepit,recuperata deinde Ebora anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto iam Apoſtolicæ Sedi confirmata Calatrauenſi militia ſub Alexandro III. Pontifice maximo anno milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, interpoſitis decem annis , poſt receptam à Barbaris ciuitatem Eborenſem, ad ſalutis noſtræ aunum milleſimum centeſimum ſeptuageſimũ ſextum , Equites huius militiæ adhuc Eborenſis cum in dies ſingulos magis,ac magis pro Rep. Chriſtiana debellandorum Barbarorum ſtudio ardeſcerent,æmulati maximè placuit Calatrauenſem ordinem,& obediẽtia,cui ſe dicarent,& diſciplina;cui ſe libenter committerent,ſancta æmulatione imitari voluerũt,deuotq; animi propenſione Militaris religionis illam matrem appellare.Quod equidem nequaquam intelligendum eſt accidiſſe, ; ſi reſpicias ad primam & adhuc informem Calatrauenſis Militiæ originem: ſiquidem plane liquet noſtrum apud Eboram equeſtrem ordinem prius Barbaros debellaſſe,eodèmq; propagandæ Reipublicæ ſtudio quam Calatrauenſem,quæ vndecim annos poſt Eborenſem felici auſpicio incepit, ſub quod tempus non ſe Eborenſis Calatrauenſi ſubdidit;ſiquidem poſt à Sede Apoſtolica approbationem ſeſe ſubditum ſubmiſiſſe reperimus. Quam probatam legimus ab Alexandro III. Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione milleſimo cẽteſimo ſexageſimo quarto,vt ex diplomate publico ipſius,bullis circũpendentibus conſtat primam approbationem teſtante . In quo primo diplomate,non Eborenſem Militiam , non aliqua à Calatraua Eborẽſi Militiæ data prædia refert.Vnde lectori fit palam,non ante ſuam confirmationem Calatrauenſem Eborẽſes Equites in filios recepiſſe; Ex donatione vero ab Alphoſo primo Luſitano Rege Eborẽſi equitatui facta,necnõ à tempore

tempore vrbis captæ Eborenſis pulchre indagari poteſt, quibuſnam annis voluentibus Eborenſis Militia noſtro tempore Auiſenſis, in Calatrauenſem ordinem ſe inſinuatum ierit, quo nàmque anno præciſe ſe dicauerit normæ & inſtitutioni ordinis Calatrauenſis, ex Chartophilacio haud conſtat, conſtabit ex Calatrauenſi. Verum tamen ſub annum milleſimum centeſimum ſexageſimum ſextum nondum peracto anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto aliquo menſium ſpatio ante prædictum annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, hæc Militia Eborenſis à Calatrauenſi in filiam ſuſcipitur. Quando enim Alphonſus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo ſecundum Militiæ magiſtrum Gondicalum Viegas donauit, anno a Chriſto Seruatore milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto: iam prius milites Eborenſis ordinis Calatrauenſi ordini ſeſe ſubdidiſſe pro comperto habetur: vt ex ipſiuſmet donationis verbis conſtare videtur: donatio enim ſic habet.

Alphonſus Portugalliæ Rex miſericordia compunctus conſiderans ſalutem animæ & vtilitatem Chriſtianitatis, & defenſionem regni facio Gundiſalo Viegas magiſtro Eborenſi & fratribus veſtris tam præſentibus, quam futuris in perpetuum promouendis ordinem Sancti Benedicti in Eboram tenentibus chartam ſcriptam donationis & firmitudinis de oppido meo quod vocatur Coluche cum terminis ſuis vt habeatis & poſſideatis illud iure hęreditario. Facio etiam vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cum ſuo Alcacet veteri, & de vinea mea cum horto ſuo, qui iuxta illam ſtat facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Siſirigo.

Quæ domorum donatio præſtita eſt anno Ipoſt Chriſti Natiuitatem milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Vnde manifeſte patet ex eiſdem donationis verbis (ordinem Sancti Benedicti in Eboram tenentibus) ante annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum Eborenſem Militiam Calatrauenſi ordini iam obſequium per obedientiam indulſiſſe. Nam Calatraua in Benedicti ordinem ſeſe inſinuauerat: quamuis quonam anno præciſè ſe inſinuauerit, ne prorſus latet, vt ſuperius recenſitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio conſtare videtur, hæc prima bona nẽpe veterem arcum aliàmque arcem, nec non aulam Regiam apud Eboram ſimul cum cæteris prædiis eadem donatione contentis, huic Militiæ à primo Luſitano Rege pro meritis iam Religioſæ erogata fuiſſe; deinde a Sanctio Secundo Rege Gundiſalo Viegas ſecundo magiſtro ſtabilita confirmataq; eſſe conſtat, vt ſcriptum eſt in donatione inuenta apud huius Auiſenſis conuentus chartophilacium, anno ab humani generis illuſtratione milleſimo centeſimo octuageſimo octauo: in quo anno Gregorius VIII. Pontifex Maximus in ſecundo bul is pendentibus diplomate (quod Calatrauenſem continet approbationem) eidem Calatrauenſi Militiæ in omnem poſteritatem ſtabiliuit omnia bona, quæ præfatus ordo intra Luſitaniam poſſideret, non ideò quaſi aliqua ætate prædicta bona Calatrauenſis ordo veluti ab alicuius Luſitani Regis donatione elargita in Regno Luſitano iure poſsideret. Verum tamen eo quod iam Calatrauenſis Eborenſem in filiam ſibi innexuerat, Summus Pontifex, vt fit, filiæ bona in matre confirmare voluit, non quaſi matris propria bona, ſed recentis filiæ. Quibus rationibus quaſi in cerniculo bene incretis planius mendoſum narratu patet in Calatrauenſi hiſtoria ad illud partuum citati capitis fragmentum, quod narrat Calatrauenſem magiſtrum Rodericum Garces, magiſtrum magiſtri commilitiones Eborenſes Eborenſi arce veluti mercenario præmio donaſſe anno a Chriſto milleſimo ducenteſimo trigeſimo.

Quiſnam tertius Eborenſis Militiæ magiſter, quis deinde primus Auiſenſis ſecutus, quis denique Auiſenſis Mœnia templumque fundauerit.

Cap. IIII.

SI priſcis credimus annalibus, dominus frater Ferdinandus Ioannis Tertius ordinis huius Magiſter, vltimus Eborenſis, primus deinde fuit Auiſenſis. Ita memorat noſter Reſendius Eborenſium antiquitatum libro c. 16. paulo ante finem, probaturque ex catalogo ad huius Militiæ commentarium adaucto, qui tam ordine, quam numero prætetitos recenſet magiſtros. Alphonſus Luſitaniæ Rex ordine tertius Sanctij filius, Alphonſique primi feliciter nepos, hunc magiſtro iuſtis de cauſis Auiſenſem ſitum parentibus longe lateque confinibus donat (diſtat Auiſium fere triginta millia paſſuum Septentrionem verſus) ſi quidem Eborenſia campeſtria per planitiem diffuſa expulſis ſit gatiſque Mauris non multum hoſtili impetu infeſtabantur eo quod Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, ſub his enim præſidiis priſci illi mortales confugiebant, quibus nondum tot belli machinæ repertæ, & eo quod in hoc ſitu (ſi priſcis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, dentatis ſaxis inhoſpita libuſque cautibus præruptæ prominebant hæ montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribuſque defenſi, ab Auiſio duodecim millia paſſuum diſtantes: aduerſo rapido torrente naſcentẽ ſolem verſus oppidum natura munitum occupauerant, noſtro tempore Sanctus Antonius de Vamonte vulgo nuncupatur, cuius inter oleaſtros cæteraque arbuſta apparent ruinæ, locus nunc & olim muniſſimi oppidi Cabeza de Vide confinibus continetur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, uel habitatum fuiſſe dicitur a quodam dynaſta Mahometano potentia præcellente nomine Bide, ad cuius ditionem etiam caſtellum de Vide dicitur pertinuiſſe. Maurus namque caſtellum ſuo nomine donauit, v.g. Cabes de Bide, caſtel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Auiſum dictum Alphonſus ſecundus Rex Tertio Eborenſi Magiſtro, ſuoque ordini militari & poſteris impertitus fuit, eo quod natura ſua locus præceps & abruptus imminentiori rupe arduus, rapido torrẽte Auiſio Auiſenſi ſemicinctus, qui torrens arcem & conuentum noſtrum præterlabitur horrẽtibus cautibus ſpumãs per molares cauernoſos deiectus profundo alueo exaſperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte, nõ equiti modo, verũ etiã & pediti vias pene inuias præbeat. Attamẽ Aquilonẽ verſus ducto ponte ſolidiſſimo crebros arcus ſupertecto, & venientibus anguſto calle & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic uere ille ſitus, eſt quem Rex tertio militiæ magiſtro dedit, non uerò caſtellum, quod aſſerit chronographus trium ordinum ſupracitatus, ſub illud patuum pagellæ fragmentum, in quo de hoc ordine ſcribit ſub uno eodemque uerbo duo componit figmenta. Ex quibus fit primum, Rege Luſitanum Alphonſum donaſſe caſtellum Auiſenſe ſecundo Militiæ magiſtro, cum re uera non ſecundo, ſed tertio donauerit, nec item caſtellum Auiſenſe quod nondum extabat in rerum natura, ſed tantũ inculta loca, undique imminenti accliuitate inuecta, &

inter

inter molariũ crepidines aſpera & ſcrupoſa, ad rem tamen militarem idoneam ad arcem unde arcerent hoſtes ædificandam, Talis enim ſitus opus erat; qui tot hoſtiũ impetus à uicinis arcibus ſuſtineret. Quæ omnia uera eſſe conſtant ex donatione ab ipſomet Rege facta, quæ in ſcrinio huius conuentus latine exarata in membrana regalibus inſignibus, dependenti bulla ſeruatur, anno milleſimo centeſimo octogeſimo primo. Quam donationem à primo ad imum non transferimus, ne breuitati conſulentes, hiſtoriam luxuriare cogamus, ipſimet donationis deliberatis verbis ſub id tempus non fuiſſe caſtellũ vllum in hoc ſitu, ſed fuiſſe tantum collem à nidificantibus auibus Auiſium dictũ, vt propenſius enodabitur in breui compendio, quod Deo inſpirante de inſignibus ordinis, dèque ſigillo componemus, in operis calce. Donationis enim verba ſic ſonant. Ego Alphonſus filius Regis Domini Sanctij, & nepos Domini Regis Alphonſi vna cum vxore mea Regina Domina Vraca, & filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Fernando Ioannis magiſtro Eboræ, & fratribus veſtris tam præſentibus, quam futuris de loco illo, qui vocatur Auis, qui iacet inter Santarem, Culuchi, Alboram, Eluas, Ablantes, Receſſiſſiſque huius loci conterminis ita dicit, tali pacto quod in loco ſupradicto Auis caſtrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clarius patet, Regem Alphonſum ſecundum nullo modo largitũ fuiſſe caſtrum apud Auiſium Eborenſi ordini, ſiquidem nec opere barbarico nec politico caſtrum erectum extaret, ſed ſitum nudum, ea tamen conditione, vt arcem erigerent, vnde habitantes barbaros caſtella circumcirca tenentes continuo debellarent. Magiſter verò, vt primum per tempus licuit feſtinus inſtrumenta parari, lapides cudi, rudimenta aptari, foſſas aperire, caſtri fundamenta feliciter iaci, arduum denique opus vigeti intendit. Quanta enim cautela, ne obſeruarentur à barbaris ſtabile opus inſurgebat apud priſtinum militiæ tomũ legere quis ualebit. Cauti enim homines noctu furtim in opus incumbebant, laboreſque nocturnos ante lucem, ne animaduerterentur feſto arbuſto relabant: quoad caſtrum eo ſublimitatis inducerent, ut ex eo iam irruentes barbaros poſſent depellere, ſibique præſidio foret, & in dies ſingulos ædificium palam oſtentare haud pigebat, quod opus præter opinionem Maurorum animos penſiles habuit, tam caſtri quam conuentus opere peracto, & murorum ſoliditate ambito, quamuis non in multam altitudinem ducto, ſed quatenus ad cætera domicilia protegenda, non admodum prominentia par eſſet, ut illius antiquitatis ueſtigia oculis mediantibus teſtatur. Quid enim temporis in præclarum opus impenſum fuerit ſignificabitur. Quod non adeo breue fuiſſe ſuſpicor, cum ſubter huius arcis aream, ferri fodinas ſub illo tempore effoſſas in uiua caute contemplor. Quæ prolixum temporis ſpatium petebãt, ex quibus fodinis ferrum effodiebatur, tam in fabricanda inſtrumenta, quam ad arma paranda, quo ferro inde ſuffecto non ex Cantabria ferrum nec Mediolano petebant. Anno uerò à Chriſto Domino nato milleſimo centeſimo octogeſimo quarto, arci ultima manu impoſita, in quo opere triennium impenſum eſt, præfatus Magiſter Dominus Ferdinandus Ioannis primus coloniam Auiſenſem duxit ductamque ſolido & ſublimi muro circummuniuit, & per interualla turribus & propugnaculis ambiuit, ut uete teſtatur lapis in plano quadratus Septentrionalem portam ſuper eminens, qui Gotticis inciſus characteribus ita habet.

Fernandus Magiſter Dei gratia Ordinis Calatrauen. in Portugal. cum ſuo cõuentu Plantauit auis in feſtiuitate Aſſumptionis Sanctæ Mariæ, E. M. CC. & II. Stefanus Martini Pater noſter pro anima eius.

Secundum Ceſarem: ſecundũ vero morẽ Chriſtianum anno a Chriſto nato milleſimo centeſimo octogeſimo quarto. Vnde fit a prima donatione Auiſenſi magiſtro, ad vltimum arcis, & conuentus opus, & primo conditum oppidum, & primo ductam coloniam die Deiparæ Virginis Aſſumptionis dicato Id. b. Auguſti tres effluxiſſe annos. Ex his duobus ſitibus Eborenſi nimirum, & Auiſenſi, ex trium primorum Magiſtrorum ætatibus, ex trium primorũ Portugalliæ Regum donationib. liquido conſtat, quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborenſis origo fuerit, quæ ſub noſtram ætatem Auiſenſis ordo feliciter nuncupatur, quam vt vulgo recitatam hiſtoriam ad breuiorem ſtylum redigere non potui, tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria perierit, pars furtim ſublata, pars denique vſu attrita, & in controuerſiis inter ordinẽ, & ordinarios oblata, & in actibus appenſa nunquam ſcrinio fuerit reſtituta. Attamen dummodo piis petitoris ſtudio inſeruiam, quamuis non pauca quæ proferrem animum ſubibant, quæ de vario huius ordinis ſucceſſu ſcribentem non pæniteret; eius facta quamuis per ſe glorioſa, attamen indigna obliuione obruta in occulto latent; cuius priuilegia & immunitates priſtino fauore ſublato ſpreta iacent: ſed quamuis in operis calce bene tamen aliquid de inſignibus ordinis ponam, deque huius ordinis ſigillo lectorem certiorem faciam. Anno vero a Chriſto nato milleſimo ducenteſimo quarto, Innocentius Tertius Ponti. Max. hanc Militiam Auiſenſem ſeu Eborenſem cum bonis ſuis confirmauit, & ſub tutelam S. Ap. excepit, vt conſtat ex diplomate bullato.

Quibus inſignibus olim, quo item ſigillo hic ordo antiquitus Eborenſis, modo Auiſenſis nobilitatus fuerit.

CAP. V.

NOn in ſuo primordio, non ante, non poſt confirmationem, non aliquot poſt annis reperimus noſtrates equites aliquibus priuatis inſignibus nec aliquo priuato ſigillo vſos fuiſſe. Sed poſtquam Auiſenſes Magiſtri nonnulla rura in emphyteoſim dabant aliqua ordinis inſignia in miniatula cera inciſa alba vel nigra bullis circumrotata inuenimus. Propria vero, & peculiaris ordinis obſignatio talis erat, vt ex ipſius forma indagari poteſt: quam huc translatam delineari volui, vetuſti caſtri nimirum ſimulacrum, a primo Portugalliæ Rege Alphonſo donati apud Eboram. quod ſi deinde aliud recens caſtrum fabricatum fuit, id ab ordine ad vrbis defenſionem ædificatum forte fuit. Solũ vero hoc vetus caſtrum ſibi primo donatum fortiſsimi uiri in ſui ordinis inſigne cepere & oſtentauere præter Chriſti Domini crucem, ſub quo vexillo omnes militares ordines hoſtium armatas copias debellando profitebantur, vt egregie trium militarium ordinum hiſtoriographus notatum refert. Deinde ſub cuius diſciplina militabant Calatrauenſes compedes ſibi arrogarunt, ſunt enim binæ pedicæ, quæ hinc inde caſtrũ aſtant. Priuata vero huius oppidi Auis inſignia, illæ ſunt aquilæ quæ ſuper turriũ faſtigia apparent

Digitized by Google

petant, eo quod perennis ſit fama in hoc Auiſenſi cliuo, in torrentem delecto (quo nunc domeſticorum noſtrorum domicilia imminent) aquilam nidificaſſe, ſacra pagina teſtante, aquila in arduis ponit nidum ſuum. Hinc duo tantum aquilas (totidē enim non amplius aquila pullos ouis excludit) ſibi ordo in vexillis ſuis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis ſua inſignia Auiſenſis ordo auem capeſſit, & hoc ſiue vulgari pronomine, ſiue vt potius reor, quod Aquila ſuper omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auiſenſe oppidum hanc memoriam noſtra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia inſignia, inde ex aduerſo aquilam vnam intextam glorioſe oſtentat, necnon publica huius oppidi obſignatio aquilæ vnius effigiem ſeruat, ita videatur oppidum vnius, ſcilicet, matris ordo verò duarum, ſcilicet, pullorum effigies in publicis cauſis inſculpere, vt in maiori ſigillo perſpicue clareque videre licet. Additur & aliud breuius ſigillum, quod communi vſui frequenter inſeruire ſolet.

Magiſtrorum atque gubernatorum huius Auiſenſis Militiæ catalogus.

Domnus Ferdinandus Monterius 1
Domnus frater Gondizalus Viegas. 2
Domnus frater Ferdinandus Ioannis. 3
Domnus frater Ioannes Portarius. 4
Domnus frater Martinus Ferdinādi. 5
Domnus frater Ferdinandus Soarez. 6
Domnus frater Laurentius Alphonſi. 7
Domnus frater Ioannes Pirez. 8
Domnus frater Vaſcus Alphonſi. 9
Domnus frater Gilius Martini. 10
Domnus frater Garcia Pyrez. 11
Domnus frater Gilius Pyrez. 12
Domnus frater Alphonſus Mēdeſius. 13
Domnus frater Garcia Vaz. 14
Domnus frater Io. Rodericus Pimētel. 15
Domnus frater Iacobus Garcia. 16
Domnus frater Martinus de Auelar. 17
Domnus frater Egas Martir. 18
Domnus Ioan. poſtea Rex hoc nomine primus, qui vrbē Ceptā a Mauris cepit. 19
Domnus frater Ferdinandus Rodriguez de Sequeira. 20

Hucuſque canonici recenſentur Magiſtri, ſequuntur deinde gubernatores per Apoſtolicam authoritatem.

Infans Ferdinandus Ioannis hoc nomine primi Regis filius. 21
Dominus Petrus infans Aragonēſis Rex infantis Petri filius. 22
Rex Ioannes hoc nomine ſecundus. 23
Princeps Alphonſ. Ioānis regis filius. 24
Princeps Georgius Ioannis ſecundi regis filius. 25

Sub hoc tempore equeſtris Magiſtratus apud Auiſum Regiæ corone & ditioni diſcriptus adauctuſque fuit, ipſiquemet Reges militiæ moderatores, & perpetui adminiſtratores, authoritate Apoſtolica ſubſtituti fuere.

Rex Ioannes hoc nomine tertius. 26
Rex Sebaſtianus hoc nomine primus. 27
Rex Henricus Cardinalis. 28
Regis Philippi Sacra Maieſtas, qui fœliciter noſtra ætate huius Militiæ moderator eſt ſummus. 29

Digitized by Google

DOMINVM FRATREM FRANCISCVM DOAVELAR,

(AVELAR ENIM VIGIL INTERPRETATVR)

De vigilantia in excitandis Auiſenſis Militiæ antiquitatibus, ſuus familiaris frater Ioannes de Caminna, in ipſius conuentus Magiſter interpellat.

SI memini, vigilis tibi dat proſapia nomen,
Illius, excubitor, qui fuit ante ducis.
Degener excubitor minimè Franciſce fuiſti:
Mille modis vigil es, ò pater alme vigil.
Te vigilem Muſæ primæ videre legentem:
Canone te vigilem tempora lapſa ferunt.
Te ſcholis multum vigilem ſacra pagina vidit:
Sanctorum aſsiduus dum vigil alta legis.
Es vigil in fabricis, ſacra vigil æde Decanus:
Abbas ipſe vigil, præſul & ipſe uigil.
Quam uigilat populi doctor, uigil ipſe ſacerdos:
Vita & exemplis, officijſque uigil.
Militiæque uigil, ueterum monimenta reuoluens.
Mille uigil uicibus candide præſul ædes.
Præmia parta tenens ſimul es uigil, atque beatus,
Chriſtus quem ueniens inueniet uigilem.

Digitized by Google

INDEX OMNIVM QVAESTIONVM ET ARTICVLORVM, ET DVBIORVM,

QVAE IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

In quo lector curioſus poteſt videre varia, vtilia, & principalia, breuiter ſummata eorum, quæ in eo ventilantur.

Quæſtio I.

De religione in communi in ſex articulos diuiſa. pa.1.

ARticulus primus, vnde habuerint originem religones.p.1.c.1.
Articulus ſecundus, quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne.p.1.c.2.
Dubitatur circa iſtum articulum, vtrum collegium in quo tria vota promittuntur ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ congregatum ſit licitum,p.2.c.2.
articulus tertius, vtrum canonici regulares ſint vere monachi.ibid. Et an canonici Cathedralium Eccleſiarum ſint eiuſdem rationis.
artic.quartus, vtrum perſonæ Societatis Ieſu ſint proprie religioſi, in quo defenditur hic religioſus ſtatus ab aliquib. impugnationibus,& probatur Summum Pontificem poſſe efficere vt votum ſimplex dirimat matrimonium,p. 3.col,2.
art.5.vtrum ſit licitum diſputare an Societatis inſtitutum ſit vere religioſorum,p. 5.c.2.
art.6.vtrum profeſſi in ordinibus Militatibus ſint veri religioſi,p.6.c.1.

Quæſtio ii.

De ordinibus Mendicantibus,& eorum origine, in nouem articulos diuiſa.p.7 c.2.

ARticulus primus; Qui ſint ordines Mendicantes,p.8.col.1.
artic. ſecundus, vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.p.8.c.2.
artic.Tertius, A quo habuit originem religio fratrum Minorum, in quo articulo extollitur varietas profeſſorum huius ſacræ religionis, in quo eius decor & pulchritudo maximè conſiſtit,pa. 8.col.2.
articulus quartus, vnde traxit originē ordo Eremitarum S.Auguſtini,p. 10.col.1.
articulus quintus, vnde habuit originem religio Carmlitarum, in quo articulo de origine,& progreſſu Diſcaltiatorum etiam agitur,p. 10.col.2.
Artic.ſextus, vnde habuit originem ordo Seruorum Beatæ Mariæ.p. 11.c.1.
articul.ſeptimus, vnde habuit originem ordo Minorum,p.11. col.2.
articulus octauus, vnde habuit originem cōgregatio Sancti Hieronymi Iſuatorum, ibid.
articulus nonus, vnde habuit initium religio Societatis Ieſu, ibidem. & an inter mendicantes quo ad omnia eius membra computentur. pag. 12.c.1.

Quæſtio iii.

De initio ordinum non mendicantium, in decem & ſeptem articulos diuiſa.p.13.c.1.

ARticulus primus, A quo habuit originem ordo canonicorum regularium, in quo explicatur varietas horum canonicorum, & de quibus ſit mentio in ſacris canonibus,p.13.c.2.
articulus ſecundus, A quo habuit originem ordo D.Benedicti,p.14.c.1.
artic.tertius, A quo habuit originem congregatio montis Oliueti,ibid.c.2.
artic.quartus, a quo habuit originem congregatio vallis vmbroſæ,ibid.c. 2.
artic.quintus, vnde habuit originem ordo Ciſtercienſium,ibid.c.2.
artic.ſextus, a quo habuit originem congregatio Camaldulenſium,p.15.c.1.
articulus ſeptimus, vnde habuit originem ordo Geleſtinorum,ibi.c.1.
artic.octauus, a quo habuit originem ordo Carthuſienſium.ibid.
artic.nonus, a quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi e Piſa, ibid.c.2.
articulus decimus, a quo habuit originem congregatio Eremitarum S.Hieronymi Hiſpaniarum, ibid.c.2.
articulus vndecimus, a quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum,p.16.c.1.
articulus duodecimus, a quo habuit originem religio Sanctiſſimæ Trinitatis, in quo fundatoris & fundationis confratriæ Miſericordiæ in Luſitano Regno proponitur initium,ibid.c.2.
artic.decimus tertius, a quo habuit originem congregatio Sanctæ Maria de Mercede,ibi.c.2.
articulus decimus quartus, vnde habuit originem congregatio clericorum regularium,p. 17 co. 1.
artic.15.a quo habuit initium congregatio clericorum miniſtrantium infirmis,ibid.c.1.
artic.16.a quo habuit originem congregatio noua clericorum regularium,ibi.c.2.
artic.17.a quo habuit originem congregatio Sancti Georgii in Algaba, cuius profeſſores in Regno Portugalliæ Loyos nuncupatur,ibid.c.2.

Quæſtio iv.

De origine conuentualitatis & obſeruantiæ, in tres articulos diuiſa.Pag.17 col.2.

ARticulus primus, a quo habuit originem conuentualitas religionis Patris noſtri Franciſci, in quo de mira huius religionis fecunditate aliqua proponūtur,& de extinctione cōuentualitatis in partibus Hiſpaniarum agitur,p. 28.c.1.
articulus ſecundus, De origine fratrum Minorum de obſeruantia,p.29.c.1.
articulus tertius, vnde cæperit conuentualitas in aliis religionibus,ibi.c,2.

Digitized by Google

Quæſtio v.

De ordinibus Militaribus quoad eorum numerum & principium in ſex articulos diuiſa.p.20.c.1.

Articulus primus, Quis fuerit Templariorum ordo, & de eorum fine, p.20.col.1.
Articulus ſecundus, Quæ fuit ordinis Militaris origo Sancti Ioannis Baptiſtæ, in quo articulo huius ordinis priuilegia confirmata a Gregorio XIII. proponuntur, ibid.col.2.
Articulus tertius, Vnde habuit originem ordo Militaris de Calatraua, p.21.c.1.
Articulus quartus, quo originem habuit religio Militaris de Alcantara, ibidem.
articulus quintus, Vnde habuit origine ordo Militiæ Sancti Iacobi, ibi.c.1.
articulus ſextus, Vnde habuit originem ordo de auis in Regno Luſitano, ibid.c.2.

Quæſtio vi.

De ſtatutis & ordinationibus, & priuilegijs Apoſtolicis in communi, quibus hæc religionum monarchia conſeruatur, in decem & ſeptem art. diuiſa p.21.c.2

Articulus primus, Quotuplex ſit ſtatutum Apoſtolicum regularibus directum.p.21.c.2.
Articulus ſecundus, Vtrum omnia quæ in iure canonico ſtatuuntur obligent.p.22.c.1.
Articulus tertius, Vtrum ad hoc quod iſtæ leges canonicæ obligent neceſſe ſit quod ſint ſolenniter promulgatæ, p.23.c.1.
Articulus quartus, Vtrum conſtitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium a promulgatione eiuſdem, ibid.c.1.
Articulus quintus, Vtrum conſtitutio pontificia irritatoria obliget ſtatim poſtquam Romæ eſt promulgata, ita vt actū in contrarium ſit irritum, in quo articulo aliqua decreta concilii & conſtitutionum Pontificalium explanantur, p.23.c.2.
Artic.ſextus, Vtrum ad hoc vt lex canonica habeat vim legis ſit expectandus populi conſenſus, p.24.col.1.
Artic.ſeptimus, Vtrum liceat ſupplicare Papæ vt ſuas cōſtitutiones reuocet, & moderetur, in quo articulo ponitur differentia inter reſcriptum Papæ & conſtitutionē Apoſtolicam dicendo, quod poſita ſupplicatione reſcripti ſuſpenditur eius executio, non autem appoſita ſupplicatione conſtitutionis, cuius differentiæ ratio iuridice & Theologice indagatur, ibi.col.2.
Artic.octauus, Vtrum reges, & principes & ſuorum tribunalium conſiliarii poſſint detinere literarū Apoſtolicarum executionem ſine timore excommunicationis Bullæ cœnæ Domini, p.25.c.2.
Artic.nonus, Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita, ibid.c.2.
Artic.decimus An conſtitutio non recepta liget, p.26.c.1. in qua intellectus ad conſtitutionem Clementis Octaui, de largitione munerum regularibus prohibita per tranſennam explicatur.
Artic.vndecimus, Quando dicatur conſtitutio non recepta vi non habeat vim obligandi, p.27.c.1.
Artic.duodecimus Per quos actus contrario legis obligatio ſciente principe euacuatur, in quo conſtitutiones de agitatione taurorum enodantur, ibid.c.2.
Artic.decimus tertius, Quando lex poſitiua obliget ad peccatum mortale.p.28.c.1.
Artic.decimus quartus, Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur, p.29 c.1.
Artic.decimus quintus, Vtrum leges pœnales obligent in conſcientia, ibi.c.2.
artic.decimus ſextus, Vtrum legum pœnalium trāſgreſſores ante latam ſententiam pœnas ipſas ſubire teneantur.ib.in qua modificantur conſtitutiones, pœnas ipſo iure, & ipſo facto imponentes.
artic.decimus ſeptimus, Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura.p.20.c.2.

Quæſtio vij.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conſeruantur, in ſex articulos diuiſa.p.30.c.2.

Articulus primus, A quo dicatur, quid ſit priuilegium.p.30.c.2.
articulus ſecundus, quotuplex ſit priuilegium. pa.31.col.1.
articulus tertius, Vtrum appellatione priuilegii veniat conſuetudo, immemorialis, ibi.c.2.
articulus quartus, Quid ſignificat hoc nomen Mare magnum, ibid.
articulus quintus, vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis, p.32.c 1.
Artic.ſextus, Vtrum priuilegium ad hoc vt valeat ſit neceſſarium, vt promulgetur.ibi.c.2.

Quæſtio viii.

De priuilegijs quoad ſuam confirmationem innouationem & vſum, in decem & ſex art. diuiſa p.32.c.2.

Articulus primus, Vtrum Papa confirmauerit priuilegia regularium, in quo diuerſa priuilegia aliquarum religionum confirmata referuntur, p.33.col.1. &c.
artic.ſecundus, Vtrum poſſimus modo vti priuilegiis, quæ non ſunt in vſu, in quo declaratur, quid velit Gregorius.XIII. quando confirmauit priuilegia regularium quatenus ſunt in vſu, p.35.c.2.
articulus tertius, Vtrum Sixtus Quintus ſubiicens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui cōceſſerit, in quo declaratur quid importet confirmatio ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis.pa.36.c.2.
articulus quartus, Vtrum priuilegium perditum per non vſum, quoad religionem, cui directe eſt conceſſum, perdatur etiam quo ad alias religiones quibus per extenſionem eſt communicatum, p.37.col.2.
articulus quintus, Vtrum lex & priuilegium quod imponit pœnam ipſo facto poſſit derogari per contrariam conſuetudinem.p.38.c.2.
articulus ſextus, Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Conc.Trid. ſint abrogata, ibi. in quibus aliqua declaratur Conc.Trid. decreta, & conſtitutio Pii IIII. in qua derogantur priuilegia contra dicta decreta, explicatur.
articulus ſeptimus, Quæ priuilegia derogentur per Conc.Trid.p.40.c.1. in quib. loca concilii enumerantur, quæ priuilegiorum regularium ſint correctoria.
articulus octauus, Vtrum priuilegia, quæ ſunt contra ſacros canones alios a decretis Conc. Trid. ſint per conſtitutionem quandā Gregorii XIII. reuocata, p.41.c.1.
artic.9. Vtrum priuilegia regularium reuocata per Con.Tri. ſint modo valida in foro cōſcientiæ, ib.
articulus 10. Vtrum Pontifices a Clemente VII. confir-

Digitized by Google

confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori etiamſi eſſent contra Concilium Lateranenſe, ibid.

Articulus vndecimus, Vtrum clauſula generalis nō obſtantium tollat legem iuratam, pag.42.col.2.

Articulus duodecimus, Quomodo ſit intelligenda illa clauſula poſita in bullis & confirmationibus priuilegiorum regularium, ſcilicet contradictores quoslibet, & rebelles etiam per quaſcunq; cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, ibid.

Artic.decimus tertius, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione poſtpoſita, ibid.

Articulus decimus quartus, Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachii ſecularis, pag. 43 col.2.

Articulus decimus quintus, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, ſcilicet, ſupplentes omnem defectum pag.44 col.1

Articulus decimus ſextus, Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio non citata parte, cui intereſt, valeat, ibid.col.2.

Quæſtio ix.

De priuilegijs quoad ipſorum ceſſationem & reuocationem, in vndecim articulos diuiſa. Pag.45.col.2.

ARticulus primus, Vtrum priuilegia & reſcripta Papæ eo mortuo expirent, pag.45.col.2.

Articulus ſecundus, Vtrum generales ordinum, capitula generalia & prouincialia poſſint reſtringere vel tollere à guardianis, vel aliis fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum, pa.46.co.1.

Articulus tertius, Vtrum priuilegium reuocatione tollatur, ibi.co.2. in quibus dubia, quæ circa hoc tractantur à Doctoribus vētilantur, ſcilicet, quomodo conceſſo ſecundo priuilegio videatur Papa reuocare primum, ſiue ſit incluſum in corpore iuris, ſiue non.

Articulus quartus, An priuilegium tempore tollatur, pag.48.col.1.

Articulus quintus, vtrum leges derogantes conſuetudinem derogent etiam futurum, & etiam immemorialem, ibid.col.2.

Articulus ſextus, Quomodo intelligatur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegiis, ſcilicet quod non cenſeantur reuocata niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, pa.49.col.1.

Articulus ſeptimus, Vtrum non obſtantiæ poſitæ in dictis confirmationibus, & in bullis derogent in totum priuilegia, quibus apponuntur, ibid.co.2.

Art.octauus, Vtrum poſſimus vti priuilegiis noſtris non reuocatis cōtra inferiores a Papa, p.50.co.1.

Articulus nonus, vtrum ſublatis priuilegiis alicuius monaſterii, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar, ibid.col.2.

Artic.10.vtrum perdatur priuilegium regularium non viuendo ipſis regulariter, ibi.col.2.

Artic.11.vtrum priuilegiatus poſſit vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum, pa.51.col.1.

Quæſtio x.

De ſtatutis factis in religionibus, in nouem articulos diuiſa. Pag.51.col.2.

ARticulus primus, Quid ſit ſtatutum & à quo fieri poſſit, pag.52.col.2.

Articulus ſecundus, vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ordinare, cū conſilio patrum, pa.52.col.1.

Articulus tertius, vtrum capitulum generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria ne recipiantur ad ſuum ordinem deſcendentes ex hæreticis, Iudæis & Sarracenis, ibi.c.2.

Articulus quartus, vtrum capitulum generalis capituli repræſentatiuum poſſit tollere facta in capitulo generali authoritate Papæ, pa.53.col.2. vide hoc dubium declaratum & limitatum infra. q.68.arti.5.pag.667.col.1. in quo quæritur vtrū conſtitutiones factæ à regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem ſedis authoritate reuocari, & vide totā illam quæſtionem in qua in omnibus eius articulis de materia huius quæſtionis agitur.

Artic.5. vtrum aliqua perſona priuata poſſit procurare priuilegia cōtra ſtatuta regulariū, p.53.c.2.

Articulus ſextus, vtrum ſtatuta religionum in foro conſcientiæ obligent ad pœnam, pag.54 col.1.

Articulus ſeptimus, vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, & Prouincialibus ſuorum ordinum, ibi.col.2.

Articulus octauus, vtrum ſtatuta facta præter regulam D.Patris noſtri Franciſci obligent modo ad culpam, ibid.

Articulus nonus, vtrum Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa à ſtricta obſeruantia quam habent, pag 65.col.1. in quibus dicitur, & probatur zelus Papæ in reformatione regularium, maximè intentus.

Quæſtio xi.

De ſacris canonibus priuilegiis & ſtatutis quoad earū explicationē in nouem articulos diuiſa. P.56.col.2.

ARticulus primus, Vtrum declaratio ſacrorum canonum, & priuilegiorum pertineat ad principem ſolum, pa.56.col.2. in quibus paginis duæ commiſſiones à ſede Apoſtolica emanatæ proponuntur, quibus Cardinalibus ſacræ congregationis Concilii Triden. committitur facultas declarandi ipſius Concilii decreta.

Articulus ſecundus, Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori & exteriori, pa.57.co.2.

Articulus tertius, Vtrum liceat doctoribus ius canonicum, & priuilegia declarare, p.58.co.1. in quibus explicatur quomodo liceat doctoribus Concil. Trid. explicare. Explicatur deinde quæ authoritas ſecundū ſententiam D.Auguſtini declarationibus doctorum debeat præſtari.

Articulus quartus, Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorū quæ tangunt forum conſcientiæ, pa.59.col.1.

Articulus 5 Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura & priuilegia interpretanda ibi.

Articulus ſextus, Quomodo decreta & priuilegia ſint explicanda, pa.60.col.1.&c. in quibus paginis ponuntur quatuordecim regulæ quibus leges priuilegia explicantur quæ regulæ late etiam proſequuntur & confirmantur.

Prima regula eſt, quod proœmia canonum & priuilegiorum continent cauſam finalem, ibid.

Secunda regula quod priuilegia & conceſſiones recipiunt interpretationem à ſupplicans. ibi.

Tertia regula quod verba legum & canonum, & priuilegiorum debent intelligi ſecundum id ad quod principaliter proferuntur, ibid.

Quarta regula, quod vna ſcriptura declaratur non ſolum per aliam partem eius, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, p.60.c.2.

Quinta regula, Quod voluntas legiſlatoris declaratur a veriſimili, p.61.c.1.

Sexta regula, Quod debemus conſiderare vtrum conceſſiones ſint fauorabiles an odioſæ, ibid. in qui-

quibus declaratur quando conceſſio ſit fauorabilis an odioſa.
Septima regula, Quod lex ita debet interpretari quod ipſa minime inutilis reddatur, ibid. col. 2.
Octaua regula eſt, quod ea quæ cócernunt religioſos debent interpretari de bono, & æquo, ibi. & pag. 62. col. 1. in qua declaratur quid apex iuris importet, & deciſio cuiuſdam caſus reſoluitur.
Nona regula, Quod quando lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus, ibid. col. 2.
Decima regula, Quod priuilegia conceſſa regularibus debent interpretari, fauorabiliter, ibid.
Vndecima regula, Quod lex non includit illud, ad quod mẽs & ratio authoris non ſe extendit, ibi. de cuius regulæ explicatione vide late infra hoc tom. q. ibid. in qua quæſtione per quatuor articulos diffuſe tractatur de conſtitutionibus ciuilibus & canonicis quo ad earum extenſionem, & reſtrictionem.
Duodecima regula, Verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, pag. 63. col. 1.
Decima tertia regula eſt, Quod quando proprietas verborum repugnat ad improprietatem recurrere debemus, ibid.
Decima quarta regula eſt, Quod argumentum à ſimili in legibus pœnalibus non valet, ibid.
Decima quinta regula eſt quod Papa reſcribendo præſumitur ſe conformare cũ iure cõmuni, ibi.
Articulus ſeptimus, An leges & priuilegia ſecundum conſuetudinem interpretentur, ibid. col. 2.
Artic. octauus, quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo ad legem explicandam, ibi. pag. 64. col. 1.
Artic. nonus, Vtrum priuilegium principis ſit ample interpretandum, ibid. col. 2.

Quæſtio xii.
De Abbatibus & Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam & differentiam, in ſex articulos diuiſa. Pa. 65. co. 1.

Articulus primus, Quid ſit Abbas pag. 65. co. 1.
Articulus ſecundus, Quid ſit Abbatiſſa, ibid. col. 2.
Artic. tertius, Vtrum benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reitabilis, ibid. col. 2.
Artic. quartus, Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia quæ habent benedicti, pag. 66. col. 1.
Artic. quintus, Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies, ibid. col. 1.
Articul. ſextus, Vtrum Guardiani & eorum vicarii ſint prælati, ibi. col. 2.

Quæſtio xiii.
De Abbatibus & Abbatiſſis quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa. Pa. 67 co. 1.

Articulus primus, qui ſunt legitimi filii & illegitimi, pag. 67 col. 2.
Artic. ſecundus, An filii illegitimi militum Alcantaræ D. ni Iacobi de eſpada, nec non Calatrauæ ſint facil. gi, pag. 68. col. 2. per totam.
Artic. tertius Vtrum per ingreſſum religionis tollatur illeg timatio quoad ordines pag. 69. col. 2.
Artic. quartus, Quis ingreſſus religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines, ibid. col. 2.
Artic. quintus, Vtrum per ingreſſum religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, non ſolũ quoad ſacros ordines, ſed etiã quo ad omnes prælationes & dignitates, p. 70. co. 1.
Artic. ſextus, Quis poſſit diſpenſare cum religioſis illegitimis ad prælationẽ, pa. 71. col. 1. per totam in quibus de intelligentia conſtitutionem Sixti, & Gregorii XIIII. circa illegitimos tractatur.
Artic. ſeptimus, Vtrũ filius alicuius religioſi poſſit diſpenſari vt ſit prælatus in religione in qua ipſius pater habuit prælationem pag. 72. col 1. in qua de intelligentia conſtitutionis Gregorii XIIII. circa illegitimos, & Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reformatione, pa. 10. agitur.
Artic. octauus, An genitus ex concubina poſt cuius profeſſionem in religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit indigeat diſpenſatione vt poſſit eſſe prælatus ibi. col. 2.
Artic. nonus, Vtrum diſpenſatio illegitimorũ poſſit fieri à patribus in congregatione intermedia, in ordine Minorum, ibid. col. 2. in qua tractatur quæ ſit differentia inter capitulum intermediũ, & congregationem intermediam.
Artic. decimus, An illegitimus diſpenſatus in ſæculo vt beneficium curatũ obtinere poſsit, poſtea religioſus factus indigeat noua diſpẽſatione, vt poſsit eſſe prælatus regularis, pag. 73. col. 2. in quo articulo reſoluitur magnam eſſe differẽtiam inter legitimationem & diſpenſationem illegitimorum, & magnam eſſe differentiam inter diſpenſationem generaliter conceſſam, & diſpenſationem limitatam ad aliqua munera. Ex qua doctrina aliqua ſcitu digna quoad regulares in practica inferuntur.
Artic. vndecimus, Vtrum diſpenſatus in religione poſsit habere beneficium curatum pag. 75. co. 1.
Artic. duodecimus, Vtrum illegitimus factus canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſsit eſſe Archidiaconus eiuſdẽ ſine diſpẽſatione Papæ, ib.
Artic. decimus tertius, Vtrum illegitimus poſt profeſsionẽ religionis poſsit eſſe vicarius vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione, ibid. col. 1.
Artic. decimus quartus, vtrum diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam pag. 76. col. 1.
Artic. decimus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem. ibid. col. 2.
Artic. decimus ſextus, Vtrum electo illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur, ibid.
Artic. decimus ſeptimus, Vtrum ad hoc vt valeat diſpenſatio ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere, pag. 77. col. 1.
Arti. decimus octauus, Vtrũ religioſus illegitimus poſſit eſſe diffinitor ſine diſpenſatione, ibi. co. 2.
Artic. decimus nonus, Vtrum illegitimi poſſint eligi diſcreti ad capitula generalia, & prouincialia ibid. col. 2.
Artic. vigeſimus, vtrum religioſus illegitimus poſſit eſſe ſine diſpenſatione magiſter nouitiorum, cõfeſſor monialiũ, & vicarius cõuẽtus, p. 78. c. 1.
Artic. vigeſimus primus, vtrũ moniales illegitimæ poſsint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione, ib. c. 2.
Art. vigeſimus ſecundus, Quis poſsit cũ monialibus illegitimis diſpẽſare, vt ſint Abbatiſſæ, p. 79. c. 1.
Articul. vigeſimus tertius, vtrum prælati regulares poſsint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vel habere poſsint beneficium ſimplex aut curatum, ibid. col. 2.
Artic. vigeſimus quartus, vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis patribus cum Generali, Prouinciali, aut intermedio capitulo, pag. 80. col. 1.

Quæſtio xiv.
De Abbatibus & Abbatiſſis quoad genus, in quatuordecim articulos diuiſa. pag. 80. c. 1.

Articul. primus, vtrum deſcẽdentes ex Iudæis, Saracenis, & hæreticis poſsint eſſe prælati in religione

Digitized by Google

religione Minorum regularis obſeruantiæ,pag. 80.c.2.

Articulus ſecundus,vtrum omnes deſcendentes ex Iudæis,Sarracenis & hæreticis incluſiue comprehendantur in conſtitutione Pauli IIII.p.81.c.2. &c.in quibus late tractatur de explicatione dictæ conſtitutionis.

Articulus tertius,vtrũ religioſus cuius tritaua fuit igne cremata poſsit eſſe prælatus in ordine Minorum,p.83.c.2.&c.in quibus dubium hoc triplici ipſius diuiſione facta Iuridicis,& Theologicis rationibus illucidatur.

Articulus quartus,Vtrum dictus religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen,p.86.c.1.in quibus de dubio practico & ſpeculatiuo aliqua notanda dicimus.

articulus quintus,vtrum nouiter conuerſus ex Iudaiſmo,& ex infidelitate comprehendatur in conſtitutionib.Pauli IV.& Greg.XIII.p.87.c.1.

artic.ſextus, vtrum præfatæ conſtitutiones includant omnes quos vulgus Luſitanum & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos,etiam ſi ante quintam generationẽ maiores eorum fuerint conuerſi,pag.87.co.2.

articulus ſeptimus, vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officiis,& inhabiles,ad ea,ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiue, condemnati ſunt propter hæreſim reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ,p.88.c.1.

articulus octauus, vtrũ deſcẽdẽtes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officiis,& inhabiles ad ea ante latam ſententiam,ibid.col.2.

articulus nonus, vtrum fratres noſtri ordinis poſſint obedire prælatis ex dicto genere,cum primũ ſciuerint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus,pag.89.col.1.

Articulus decimus,vtrum ſupradictos addicta munera admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officiis inhabiles ad ea,ibi.col.2.

articulus vndecimus,vtrum hi qui profeſſi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis VII.& Pauli IIII.poſſint eſſe diffinitores,diſcreti capitulares magiſtri nouitiorum vicarii cõuentuum,& confeſſores monialium,etiam ſi deſcendant ex genere maculato,ibid.

articulus duodecimus,vtrum profeſſi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores,pag.90.col.1.

Articulus decimus tertius, Vtrum moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis cõſtitutionibus.ibi.col.1.

Articulus decimus quartus, vtrum in ordine Diui Hieronymi deſcendentes a Iudæis vel Sarracenis poſſint habere officia dicti Ordinis, pag.91. col.1. Vide circa materiam iſtius quæſtionis articulum 3.q.10.ſup.pag.52.cap.2. vbi quæritur, Vtrum capitulum generale alicuius religionis poſſit propria authoritate ſtatuere, ne recipiantur ad religionem deſcendentes ex infidelibus.

Quæſtio xv.

De Abbatibus,& Abbatiſſis quoad ſexum & ætatem in ſex articulos diuiſa.p.91.c.1.

Articulus primus.An fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis,p.91.col.1.

Articulus ſecundus,vtrum minores viginti quinq; annorum poſsint eſſe Abbates,p.92.c.1.

Articulus tertius, Quam ætatem debeant habere Abbatiſſæ,& Priorifſæ,pag.92.col.2.

Quæſtio xvi.

De Abbatibus,& Abbatiſſis quoad eorum durationem in quinque articulos diuiſa.P.93.co.1.

Articulus primus,Vtrum magis conueniens ſit quod Abbates ſint perpetui quam temporales,pag.93.col.1.

Articulus ſecundus, Quo temporis ſpatio durent modo officia generalium,& aliorum præpoſitorum,propoſitarũmve,pag.93.col.2

Articulus tertius,Vtrum Abbatiſſæ finito triennio teneantur officium Abbatiſſatus renuntiare.pa. 94.col.2.

Articulus quartus,vtrum patrono conſtituto à Papa ſuper quodã monaſterio monialium ad præſentandam Abbatiſſam habente poteſtatem debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua aut triennalis,pag.95.col.1.

Articulus quintus,vtrum collegium oblatarum teneatur eligere præſidentem triennalem,an poſſint eligere perpetuam ſicut antiquitus eligebãt, ibidem.

Quæſtio xvii.

De Abbatibus,& Abbatiſſis quoad poteſtatem iuriſdictionis in communi,in duodecim articulos diuiſa.Pag.95.col.2.

Articulus primus, Vtrũ Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos,pag.95.col.2.

Articulus ſecundus, Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos,pag.96. col.1.

Articulus tertius, An Guardiani, & Priores habeant eandem iuriſdictionem quam habent Prouinciales,aut generales,pag 97.co.1.

Articulus quartus, quam poteſtatẽ habeant Guardiani,& Priores ſecundum ſua priuilegia,ib.c.2

Articulus quintus,vtrum generales & prouinciales,aut capitula generalia & prouincialia poſſint reſtringere & tollere à Guardianis,& prioribus vſum dictorum priuilegiorum,pa.98.col.1.

Articulus ſextus, vtrũ Generales,Prouinciales,Cuſtodes,Priores,& Guardiani habeant iuriſdictionem delegatam aut ordinariam,ibid.

Articulus ſeptimus,vtrum poteſtas prælatorum regularium poſſit reſtringi & coarctari a ſuis prælatis,ibid.col.2.

Articulus octauus,Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariam in moniales ipſis ſubiectas.pag.99.col 1.

Articulus nonus, vtrum prædicta authoritas conceſſa prælatis reſpectu monialium Sanctæ Claræ ſit reuocata per Concil.Trid.& extendatur ad moniales conceptionis,pag.100.col.1.

Articulus decimus, An poteſtas prouincialium in Moniales ſit ordinaria,vel delegata, ibid.col.2.

Articulus vndecimus,vtrum authoritas iuriſdictionis prælatorum regularium in nouitios ſit delegata,vel ordinaria,pag. 100.col.2.in quo agitur quomodo prælati regulares concedentes ſubditis authoritatẽ ad diſpenſandũ authoritate Apoſtolica ipſis cõmiſſam etiãſi moriantur nihilominus eorũ authoritas nomine Papę cõceſſa durat

articulus duodecimus,Quam poteſtatem habeant Abbatiſſæ,pag.101.col.2.

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis, in ſex articulos diuiſa. Pag. 101. *col.* 2.

Articulus primus, Vtrum Abbates poſſint conferre ordines Minores ſuis ſubditis. pa. 102. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum Abbates non benedicti poſſint dictos ordines Minores ſuis ſubditis cõferre, ibi. co. 2.

Articulus tertius, Vtrum Abbates ordinis Ciſtertii habeant priuilegium cõferendi ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ſuis monachis, p. 103. c. 1.

Articulus quartus, Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Conc. Trid. ibi. col. 1.

Articulus quintus, Vtrum regulares poſſint ordinari cum ſolis literis commendatitiis ſuorum prælatorum, ibi. c. 2. in qua quædã Clementis Octaui circa hoc proponitur conceſſio.

Articulus ſextus, Vtrum dictis dimiſſoriis & commendatitiis literis prælatorum regularium præſentatis teneantur Epiſcopi ordinare monachos nullo præcedente examine, pa. 104. col. 1.

Quæſtio xix.

De Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi Eccleſiaſtica in ſex articulos diuiſa. Pag. 104 *col.* 2.

Articulus primus, Vtrum benedictio calicis, paramentorum & huiuſmodi poſſit fieri à ſimplici ſacerdote, pag. 105. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum priores conuentuales atque Guardiani poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica, ibidem. in quo tractatur quomodo Guardiani, & eorum Vicarii ipſis abſentibus poſſunt benedicere corporalia pro ſuis & alienis Eccleſijs.

Articulus tertius, Vtrum prouinciales poſſint benedicere in partibus Indiarum ſupradicta & alia diſtantibus Epiſcopis extra duas dietas, 106. c. 2.

Articulus quartus, Vtrũ prælati regulares poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultũ diuinum diœceſani loci licentia minimè requiſita, ibid. col. 2.

Articulus quintus, Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere, pag. 107. col. 1.

Articulus ſextus, Vtrum prælati regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam, ibid. col. 2.

Quæſtio xx.

De Abbatibus quoad poteſtatem abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa. Pa. 108. *co.* 1.

Articulus primus, Vtrum prælati regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos a reſeruatis a Papa, pag. 108. col. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum authoritas cõceſſa prælatis per Clementem IIII. quoad abſolutiones & diſpenſationes fratrum extendatur ad priores conuentuales & eorum Vicarios, pag. 109. co. 1.

Articulus tertius, Vtrum ſuppriores in ordine Prædicatorũ poſſint abſoluere a ſupradictis, ibi. c. 2.

Articulus quartus, Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommun. a iure, & a particulari lata, ibi. co. 2.

Articulus quintus, Vtrum poſſint dicti prælati abſoluere a dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte, pag. 110. c. 2.

Articulus ſextus, Vtrum virtute priuilegiorum poſſint prælati regulares abſoluere monachos nominatim excommunicatos. ibid.

Articulus ſeptimus, Vtrũ prædicti prælati poſſint abſoluere a dictis cenſuris virtute dictorũ priuilegiorum extra forũ ſacramentale, pa. 111. col. 1.

Articulus octauus, Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere à cẽſuris & caſibus reſeruatis à Summo Pontifice poſt datas conceſſiones ad abſoluendum. ibid. col. 2.

Articulus nonus, Vtrum dicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus Cœnæ Domini, pag. 112. col. 1. in quibus nouiter contra aliquos declaratur, non eſſe ſublatam prælatis regularibus poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos ab ijs caſibus per proceſſum Bullæ cœnæ quotannis publicatum.

Articulus decimus, Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis, pag. 113. col. 2.

Articulus vndecimus, Vtrum Epiſcopi poſſint abſoluere a crimine hæreſis occulto per ſuũ Commiſſarium aliquam. v. g. monialem, quæ propter votum aut præceptum clauſuræ non poteſt ad ipſum recurrere. pag. 114. col. 2. in quibus agitur de explicatione Conc. Trid.

Articulus duodecimus, vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione capituli, Si quis ſuadẽte diabolo, p. 115. col. 2.

Articulus decimus tertius, vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione, & ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine, pag. 116. col. 1. in quibus explicatur conſtitutio Sixti V. de male promotis, adducta moderatione cõſtitutionis Gregorij XIV. in qua cõſtitutio Sixti V. reſtringitur & limitat.

Articulus decimus quartus, vtrũ dicti prælati poſſint abſoluere a ſuſpenſione a diuinis virtute ſuorum priuilegiorum. ibid. & pag. 117. col. 1. in quibus explicatur, quid ſit ſuſpenſio a diuinis, & quæ per ipſum ſuſpendantur.

Articulus decimus quintus, vtrum prædicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos a cẽſuris in contemptũ clauium cõmiſſis, p. 118. col. 2. in quibus explicatur, quid ſit peccare in cõtemptũ clauiũ.

Articulus decimus ſextus, vtrum peccãtes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui à dictis prælatis virtute eorũ, 119. col. 1. in quibus explicatur quid ſit peccare cũ cõfidẽtia indulti.

Articulus decimus ſeptimus. Quid ſibi velint illa verba in priuilegijs ſuprapoſitis, in quibus dicitur, quod prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a pœnis a iure vel ab homine, pag. 120. col. 1.

Articulus decimus octauus, Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod, ſcilicet dicti prælati poſſint abſoluere a quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus, ibid. col. 2.

Articulus decimus nonus. Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula, pag. 121. col. 1.

Articulus vigeſimus, vtrum prædicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione tranſgreſſionis legis canonicæ, ibid. Circa hũc articulum vide alium ordine 17. in q. 24. p. 157. col. 2. cum ſequenti, in quo tractatur. Vtrum generalis & prouincialis poſſint diſpenſare in foro exteriori cum religioſis committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto & inhabiles ad alia futura.

Articulus vigeſimus primus, vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere nouitios, pag. 122. col. 1.

Articulus vigeſimus ſecundus, vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere moniales. pag. 123. col. 1.

Articulus vigeſimus tertius, vtrum nouitiæ monialium poſſint abſolui a dictis prælatis, ſicut abſoluuntur moniales & fratres, ibid. col. 2.

Articulus

Digitized by Google

Articulus vigeſimus quartus, Vtru m ſeruitrices dictarum monialium a dictis præl atis poſſint abſolui. p. 124. col. 1.

Articulus vigeſimus quintus, vtru m valeat abſolutio & diſpenſatio prælatoru n i virtute priuilegii, quod ipſi ignorant. ibid. col. 2.

Articulus vigeſimus ſextus, vtru n in capitulo generali religionum poſsint præ lati abſoluere fratres plenariè, pag. 125. c. 1. in quibus dubitatur, vtrum prælati poſſint comm ittere dictam abſolutionem, dubitatur etiam q uomodo intelligatur abſolutio a peccatis extr a confeſsionem peccatorum, & Bulla Clement is Octaui adhoc adducitur.

Articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum prælatus cōcedens alicui fratri facult atem vt poſsit eligere confeſſorem poſsit abſolu i a caſibus a quibus dicti prælati poſſunt abſo luere virtute ipſorum priuilegiorum. pag. 126. col. 1.

Articulus vigeſimus Octauus, Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, ibid. col. 2. in quibus defenditur quod Guardianus poſſit ſibi ad libitum eligere confeſſorem.

Articulus vigeſimus nonus, vtrum prælato regulari impedito eius ſubditus poſſit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum a quibus ipſe iure communi aut ſpeciali poteſt abſoluere, pag. 127. c. 1

Articulus trigeſimus vtrum poſſit regularis abſolui a reſeruatis a quolibet confeſſario regulari negante ſuperiore pœnitentis ſuam authoritatem, p. 127. c. 2.

Quæſtio xxj.

De abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa. p. 128. c. 2.

Articulus primus, vtrum prælati Eccleſiarum poſſint reſeruare caſus p. 128. c. 2.

Articulus ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint reſeruare caſus, p. 129. c. 1. in quib. conſtitutio noua Clementis Octaui circa reſeruationes caſuum refertur.

Articulus tertius, Quis poſsit abſoluere a caſibus reſeruatis ipſis prælatis. pag. 139. col. 1.

Articulus quartus, vtrum prælati regulares teneantur concedere facultatem ſuis ſubditis vt poſsint abſolui a caſibus reſeruatis. ibid. c. 2.

Articulus quintus, vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate a prælatis. pagina 131. col. 1.

Articulus ſextus, vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſsit abſoluere a reſeruatis, ibidem col. 2.

Articulus ſeptimus, vtrum confeſsio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti authoritatem facta ſine debita contritione, aut attritione valeat ut pœnitens poſsit ea peccata confiteri, cuicunque alij confeſſori inferiori approbato. pag. 132. c. 1.

Articulus octauus, vtrum Guardiani habentes poteſtatem ſecundum ius ad eligendum confeſſorem poſsint abſolui ab eo a caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus, ibid.

Articulus nonus, vtrum Guardiani quibus prouinciales, committunt ſuos caſus poſſint alteri committere dictam poteſtatem, pag. 133. col. 1.

Articulus decimus, Vtrum religioſi poſſint abſolui a caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ, ibid. in quibus refertur quædam conceſſio Clementis Septimi, qua fratres Minores poſſunt gaudere Cruciata etiam non accepta Bulla Cruciatæ, & aliqua ad explicationem eiuſdem Bullæ adducuntur.

Articulus vndecimus, vtrum religionum nouitij poſſint eligere confeſſorem, qui ipſos poſſit abſoluere a caſibus reſeruatis intra ordinem, pag. 134. columna ſecunda per totam, in qua reſoluitur, nouitios minimè eſſe inter religioſos connumerandos, & contra Cordubam aliqua ad eorum ſtatum pertinentia declarantur.

Quæſtio xxij.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in communi, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 135. col. 1.

Articulus primus, Quid ſit diſpenſatio, pag. 135. col. 1.

Articulus ſecundus, Quotuplex ſit diſpenſatio, ibi. col. 2.

Articulus tertius, vtrum ſit idem diſpenſatio quod priuilegium & declaratio. ibid.

Articulus quartus, vtrum ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum, p. 130. col. 1.

Articulus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum, ibid. col. 2.

Articulus ſextus, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, pa. 137. col. 1.

Articulus ſeptimus, vtrum Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis, ibid. column. ſecunda, vbi explicatur quomodo ipſis poſſint indulgentias concedere.

Articulus octauus, vtrum prælati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperiorum & in pœnis eorum. pag. 138.

Articulus nonus, vtrum in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ a ſuperiore tollendo omnino obligationem legis in particulari, ibid. col. 2.

Articulus decimus, Quo iure an diuino, an humano poſſint prælati religionum diſpenſare cum ſuis religioſis, ibid. in quibus quid ſit de iure diuino explicatur.

Articulus vndecimus, vtrum prælati religionum volentes ex iure communi, vel ex priuilegio diſpenſari poſſint hanc authoritatem ſubdelegare p. 140. col. 2.

Quæſtio xxiij.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in certis caſibus contra legem, in decem articulos diuiſa. Pag. 140. col. 2.

Articulus primus, vtrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum, & prælatorum regularium deſcendat a Summo Pontifice. p. 141. col. 1.

Articulus ſecundus, vtrum generales religionum poſſint transferre prouincialem vnius prouinciæ ad aliam prouinciam, ibid. c. 1.

Articulus tertius. Vtrū generales & prouinciales poſſit eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani, ibid. col. 2. in quibus reſoluitur caſus de

de monacho, qui virtute cuiuſdam breuis Apoſtolici ex Indiarum partibus ad prouincias ſuæ religionis Hiſpaniarum fuerit tranſlatus, & in his incorporatus qui non poteſt ad eaſdem partes per obedientiam cogi, vt reuertatur.
Articulus quartus, Vtrum generales & prouinciales poſſint reſtituere degradatos ab ordine. pag. 142. col. 2.
Articulus quintus, Vtrum prælati religionum poſſint reſtituere ad religionem fratrem eiectum, & exautorizatum a religione. ibid.
Articulus ſextus, Vtrum prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata. p. 145. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrũ prælati regulares poſſint diſpenſare in iure communi erigendo monaſteria ſine authoritate Papæ. ibid. in qua tractatur quomodo & qua authoritate attento Concilio Tridenti. poſſint modo regulares monaſteria ædificare.
Articulus octauus, Vtrum prælati regulares poſſint erigere prouinciales de nouo. pag. 146. col. 1.
Articulus nonus, Vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare vt vnus habeat plures Guardinatus, & Prioratus, ibid. col. 2
Articulus decimus, vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare in ætate requiſita ad habendam prælationem aut dignitatem. ibidem.

Quæſtio xxiv.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus, in ſeptemdecim articulos diuiſa. Pag. 147. col. 1.

Articulus primus, Quid ſit irregularitas, pag. 147. col. 1.
Articulus ſecũdus, vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc vt ad ſacros ordines promoueantur, ibid. col. 2. in quibus de vera, ſimilitudinaria, & interpretatiua bigamia diſſeritur, & declarantur priuilegia regularium, de bigamia mentionem facientia.
Articulus tertius, vtrum generales & prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato. pag. 148. col. 2. in quibus de multiplici corporis vitio agitur, & caſus circa materiam contingentes proponuntur.
Articulus quartus, vtrum Epiſcopus, an verò prælatus regularis debeat iudicare ſit ne religioſus corpore vitiatus, pag. 149. col. 1.
Articulus quintus, vtrum prouinciales poſſint diſpenſare vt religioſus poſſit celebrare velato propter infirmitatem capite. ibid.
Articulus ſextus, vtrum Prouinciales poſſint diſpenſare cum infamibus, ibid. col. 2.
Articulus ſeptimus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate, quæ procedit ex animi defectu. ibid. in quibus tractatur qua ſcientia debent pollere regulares vt ab Epiſcopis poſſint ordinari.
Articulus octauus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in irregularitate prouenіente ex defectu lenitatis, pag. 151. col. 1.
Articulus nonus, vtrum Generales, & Prouinciales poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, ibid. col. 2.
Articulus decimus, vtrum prælati regulares poſſint ſecundum ſua priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri. pag. 152. col. 2. vbi quid ſit membri mutilatio declaratur.
Articulus vndecimus, vtrũ prælati regulares poſſint ſecundum ius diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto. p. 153. col. 1.
Articulus duodecimus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti, p. 154. c. 2.
articulus decimus tertius, vtrum prouinciales poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & ex homicidio facto cauſa defenſionis, p. 155. col. 1.
Articulus decimus quartus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex eo quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrarunt. ibid. c. 2.
Articulus decimus quintus, vtrũ dicti prælati poſſint diſpenſare cum nouitiis in irregularitatibus, p. 156. col. 2.
Articulus decimus ſextus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij volũtarij ad hoc vt in religione poſſit eſſe prælatus. p. 157. c. 1.
artic. decimus ſeptimus, Vtrum Generales & Prouinciales poſſint in foro exteriori diſpenſare cũ religioſis, committentibus aliqua delicta, propter quæ conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officiis ipſo facto, & inhabiles ad alia futura ibid. c. 2. in quibus aliqua notabilia proponuntur, & explicatur capitulum, at ſi clerici. §. de adulteriis de iudic.

Quæſtio xxv.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi & commutandi vota ſuorum ſubditorum, in octo arculos diuiſa, p. 159. c. 2.

Articulus primus, vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolemni religionis, p. 159. c. 2.
artic. ſecundus, vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem. p. 160. c. 1.
articulus tertius, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum militibus ordinum Militiarum, vt poſſint contrahere matrimonium. ibi. c. 2.
articulus quartus, vtrum prælati regulares poſſint irritare, aut diſpenſare vota ſuorum ſubditorum. ibi. c. 2.
Articulus quintus, quo iure prælati regulares habeant authoritatem irritandi vota religioſorum. p. 161. c. 1.
articulus ſextus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in votis volentium ordinem intrare. ibid. c. 2.
articulus ſeptimus, vtrum dicti prælati & Abbatiſſæ poſſint irritare & diſpenſare in votis monialium. p. 162. c. 1.
articulus octauus, vtrum dicti prælati poſſint diſpenſare, commutare, & irritare vota nouitiorum, & nouitiarum. ibid.

Quæſtio xxvi.

De Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantiis regularibus, in ſeptem articulos diuiſa. p. 162. c. 2.

Articulus primus, An prælati generales & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantiis regularibus, exceptis tribus votis eſſentialibus. p. 162. c. 2. in quibus explicatur concilium Tridentum. ſeſſ. 25. de regularibus. ca. 1. & qu od-

& quoddam Pii V. indultum fratribus Minoribus obſeruantibus conceſſum, declaratur.

Articulus ſecundus, Vtrum expediat, vti dicta conſtitutione Pii II. pag. 166. c. 1.

Articulus tertius, vtrum fratres Minores poſſint recipere modo triticum & alia ſuperabundantia, vt pro aliis rebus neceſſariis commutentur. pag. 167. col. 1.

Articulus quartus, vtrum præcepta regulæ Minorum ſint vota, ibi. in quibus explicatur Clemen. Exiui de verborum ſignificatione, in Concilio Viennenſi recepta.

articulus quintus, Quis prælatus poſſit diſpenſare cum Minoribus in præceptis de non equitando, de non portandis calceamentis, an neceſſario debeat eſſe prouincialis. pag. 171. c. 1.

articulus ſextus, Quis poſſit diſpenſare cum dictis prælatis ad ſupradicta. ibid. c. 2.

articulus ſeptimus, Vtrum poſſint fratres diſpenſationibus ſine cauſa impetratis. p. 173. c. 1.

Quæſtio xxvii.

De alienatione rerum eccleſiaſticarum in tredecim articulos diuiſa p. 173. col. 1.

ARticulus primus, Quid ſit alienatio, p. 173.

Articulus 2. Quæ requiratur in alienatione rerum monaſteriorum, ibid. in quibus declarantur maxima regularium priuilegia, quæ de alienatione rerum eccleſiaſticarum, & regularium aliqua concedunt.

articulus tertius, vtrum in aliquibus religionibus alienationes & contractus generalibus & prouincialibus tantum committantur, p. 177. c. 1. in quibus aliqua priuilegia regularium explicantur.

articulus quartus, vtrum Abbas ſine conſenſu capituli ſui, & generalis poſſit opacas arbores locorū ſui monaſterii pro vberiori fructuū collectione cædere præſertim ſi Cæſarem arborum pretium in bonorum ſtabilium emptione in commodum illius monaſterii conuenerit, p. 178. c. 2.

articulus quintus, vtrum prælati ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis in vnū vſum, in alium. 179. c. 1. in quibus explicatur conceſſio quædam Leonis Decimi, & regula Patris noſtri Franciſci declaratur.

articulus ſextus, vtrum ſyndicus fratrum Minorū poſſit extra ordinem aliquid per donationem alienare, p. 180. col. 1. in quibus explicatur, nouē quanta ſit huius ſyndici authoritas, & quod conſtitutio Clementis Octaui de elargitione munerum regularibus prohibita huius ſyndici minime abſtulit authoritatem ad faciendas alienationes extra religionem in vtilitatem religionis.

Articulus ſeptimus, vtrum ſyndicus fratrum Minorum poſſit commutare triticum, & alia eleemoſinaliter petita pro aliis rebus ad victum neceſſariis, p. 181. col. 2. Vide poſita ſupra. q. 26. articulo. 4. pag. 167. col. 1. in quo quæſitum fuit vtrum fratres Minores poſſint recipere modo triticum & alia ſuperabundantia, vt pro aliis rebus neceſſariis commutentur.

Articulus octauus, Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum, ibid. c. 2.

Articulus nonus, An valeant alienatio facta in vtilitatem monaſterii, etiam ſi non fiat cum iuris, & priuilegiorum ſolennitatibus, ibid.

Articulus decimus, Vtrum emptor teneatur reſtituere rem monaſteriis ab ipſo emptam ſine ſolennitatibus ſuprapoſitis, p. 182. col. 1

Articulus vndecimus, vtrum male alienans rem Eccleſię teneatur reſtituere damnum datum ei cui iam alienauit, vel è contra male accipiens tē alienam debeat ſoluere damnum alienanti vel Eccleſię, cuius eſt res male alienata, ibid. c. 2.

Articulus duodecimus vtrum commendatarii perpetui ordinum Militiarum poſſint alienare, p. 183. col. 1.

Articulus decimus tertius, In quas pęnas incurrūt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas, quæ ad alienationem rerum Eccleſiæ requiruntur, p. 183. col. 2.

Quæſtio xxviii.

De altaribus in tres articulos diuiſa. Pa. 184 col. 2.

ARticulus primus, vtrum neceſſario debeat dici Miſſa in altari conſecrato. pag. 184. c. 1.

Articulus ſecundus, vtrum regulares prælati poſſint altaria conſecrare, ibid. col. 2. in qua quoddam priuilegiū ordinis Ciſtercienſis explicatur.

Articulus tertius, vtrum fratres Minores poſſint celebrare in altari portatili, p. 185. col. 1.

Quæſtio xxix.

De appellationibus in quinque articulos diuiſa. pag. 185. columna 1.

ARticulus primus, Quid, & quotuplex ſit appellatio, pa. 185. col. 2.

articulus ſecundus, vtrum licitum ſit regularibus appellare à grauaminibus ſibi illatis, ibid.

articulus tertius, Vtrum deceat religioſos appellare, pag. 186. col. 1.

articulus quartus, Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes, ibidem. columna 2.

articulus quintus, vtrum ſuſpenſio a voce actiua & paſſiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem, ibid.

Quæſtio xxx.

De apoſtatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuiſa. Pag. 187. col. 1.

ARticulus primus, Quid & quotuplex ſit apoſtaſia, pa. 187. col. 2.

articulus ſecundus, vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ, pag. 188. col. 1.

articulus tertius, vtrum pęna fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia inferiorum pergit. ibidem.

articulus quartus, vtrum pęnæ quas ponit Paulus II. I. contra religioſos extra clauſtra vagantes & apoſtatas cum habitu vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas, ibid. colu. 2.

articulus quintus, vtrum prælatus teneatur requirere apoſtatā fugitiuum monachum, pag. 189. col. 1.

articulus ſextus, vtrum prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum. ibid. col. 2

articulus 7. vtrum prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad ſua monaſteria accedentibus. ibid.

articulus octauus, Qua pæna puniantur hi fuggitiui. pag. 190. col. 1.

articulus. 9. Qua pæna puniatur dictos fugitiuos recipientes, ibid. co. 2.

articulus decimus, vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis prælatis benigne recipiendi, pag. 191. col. 1.

Digitized by Google

Articulus vndecimus, Vtrum bona apoſtatarum & fugitiuorũ ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem, ibid. c. 2.

Articulus duodecimus, an prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo prælato præſentare p. 192. c. 1. in quibus reſoluitur, quod memoriali propalato in prima ipſorum confeſſione debet dari fides, & explicatur conſtitutio Pii V. bona apoſtatarum morientium extra ordinem cameræ Apoſtolicæ applicans.

Articulus decimus tertius, vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam cameræ Apoſtolicæ applicentur, pag. 193. c. 1.

Articulus decimus quartus, vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis a religione rectè poſſit expelli, ibi. c. 2. in quibus reſoluitur ſolum incorrigibilem eſſe a religione eiiciendum.

Articulus decimus quintus, vtrum apoſtata qui in religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus poſſit expelli a religione propter hæc & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſiis & in religione commiſſit, p. 194. c. 1. in quibus probatur duplicem eſſe incorrigibilitatem, quandam de iure, quandam vero de facto quæ doctrina ad multorum caſuum deciſionem maximè conducit.

articulus decimus ſextus, vtrum ſolum Generalibus aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarum & delinquentium cõmittatur, p. 195. c. 2.

articulus decimus ſeptimus, vtrum Generales aut prouinciales poſſint eiicere incorrigibiles ſine conſilio patrum, p. 196. c. 1.

articulus decimus octauus, vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam, p. 197. col. 1.

articulus decimus nonus, Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli, ibid. c. 2.

articulus vigeſimus, vtrum iuſte expulſi a religione teneantur ad ſeruandam regulam, quam vouerunt, p. 198. c. 1.

articulus vigeſimus primus, vtrum a monaſterio eiectus rogans vt iterum recipiatur poſſit manere tuta conſcientia in ſeculo, ſi prælati eum nolint recipere, ibid. c. 2.

articulus vigeſimus ſecundus, vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit, p. 199. c. 1.

articulus vigeſimus tertius, vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilem a ſua religione iubendo ei, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus, ibid. c. 2.

articulus vigeſimus quartus, vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi expellatur propter eius delicta ab ordine poſſit ordinari ab Epiſcopis, p. 200. c. 1.

articulus vigeſimus quintus, Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi a religione an Epiſcopo originis, an domicilii, ibidem col. 1. vbi doctrina quædam contra aliquos proponitur.

articulus vigeſimus ſextus, Cui acquirant iſti legitimè expulſi, ibid. c. 2.

articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti, ibid. c. 2.

articulus vigeſimus octauus, vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, vt corporaliter puniantur, p. 201. c. 1.

Articulus vigeſimus nonus, vtrum eiectus a ſua religione ſi ad eam iterum recipiatur neceſſarium ſit, quod in ea iterum profiteatur, ibi. c. 1.

Quæſtio xxxi.

De Baptiſmo, in ſex articulos diuiſa. p. 201. c. 2.

Articulus primus, vtrum Monachi poſſint baptizare, p. 202. c. 1. in quibus traditur quomodo fratribus Minoribus non prohibetur in ſua regula baptizare, ſed de fonte leuare baptizatum.

art. ſecundus, an Canonici regulares poſſint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte, ibi. c. 2.

articulus tertius, vtrum religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare, ibi. c. 2. in quibus referuntur, & explicantur priuilegia Apoſtolica ipſis fratribus pro his partibus conceſſa.

art. quartus, vtrum filii Hiſpanorum vocati, meſtizos, poſſint virtute breuis Pauli Quarti per fratres baptizari, p. 203. c. 2.

articulus quintus, vtrum dicti fratres poſſint vti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo, p. 204. c. 1.

articulus ſextus, vtrum baptiſmus in his partibus poſſit conferri extra Eccleſias, ſine præfatis ceremoniis, ibid. c. 2.

Quæſtio xxxii.

De bello. p. 204. col. 2.

Articulus vnicus, vtrum religioſi poſſint in bello contra infideles exhortari dimicantes, ibid. c. 2.

Quæſtio xxxiii.

De benefactoribus, in ſeptem articulos diuiſa p. 204 c. 2.

Articulus primus, vtrum aliqua cenſura, benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab ordinariis. p. 205. c. 1.

art. ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus opera ſubditorum ſuorũ, ibi. in quibus explicatur, quomodo dicta opera, quoad vim meriti & ſatiſfactionis applicet.

art. tertius, vtrum prælati regulares applicent benefactoribus in ſuis litteris communicationem, quantum ad merendum, p. 206. c. 1.

art. quartus, Quid applicent prælati de bonis ſubditorum in litteris ab eis datis, ibid.

art. quintus, vtrum prælati poſſint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorum iam facta, ibi. c. 2.

art. ſextus, Vtrum dicta applicatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus, quibus dictæ litteræ conceduntur, p. 207. c. 1.

art. ſeptimus, Quæ ſit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam, ibid.

Quæſtio xxxiv.

De beneficiis eccleſiaſticis a regularibus, & regularibus conferendis in nouem articulos diuiſa p. 207. c. 2.

Articulus primus, Quod & quotuplex ſit beneficium, ibi. c. 2.

articulus ſecundus, Vtrum beneficia regularia ſint beneficia, p. 208. c. 1.

articulus tertius, vtrum monachus beneficium habere poſſit, & a quo conferri poſſit, ibi. c. 2.

Art.

Articulus quartus, Vtrũ monachus poſſit promoueri in eccleſia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius eccleſiæ collegiatæ.pa.209.col.1.

Articulus quintus, Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati,ibi.co.2.

Articulus ſextus, Vtrum monachus qui factus eſt rector alicuius eccleſiæ ſecularis teneatur ad ſtatuta ſui ordinis,pagina.210.col.1.

Arti.ſeptimus, Vtrum religioſus acquirat monaſterio,vel eccleſiæ in qua habet beneficium, ibi.col.2.

Articulus octauus, Vtrum monachus poſſit cogi à prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohiberi ab eius acceptatione. ibi.col.2.

Articulus nonus, Vtrũ prælatus poſſit cogere ſubditum ſuum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad quæuis beneficia, etiam ſui ordinis & monaſterii,pag.211.col.1.

Quæſtio xxxv.

De cura animarum, quam habent Regulares ſuper Indos, in ſex articulos diuiſa.Pag.211 col.2.

ARticulus primus, Vtrum in partibus Indiarũ poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe eccleſiarum parochi,p.211.col.2.in quibus Breue Pii Quinti pro mendicantibus conceſſum ad petitionem Philippi Secundi Hiſpaniarum Regis explicatur.

Articulus ſecundus, Vtrum Reges Hiſpaniarũ poſſint ſignare miniſtros ſine licentia Epiſcoporũ, pa.212.col.2.in quibus latè & Theologice proſequitur, quomodo Reges Hiſpaniarum hanc habent delegationem Apoſtolicam,& quomodo Reges Hiſpaniarum habent in dictis partibus ius per dictam delegationem, & per ius patronatus aliud diſtinctum ius.

Articulus tertius, Vtrum licentia ad exercendum officium parrochi in partibus Indiarum debeat concedi fratribus in capitulis prouincialibus,pa.214.col.1.

Articulus quartus, vtrum capitulum prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ. ibi.

Articulus quintus, vtrum religioſi Indiarum ſint curati,ibid.col.2.

Articulus ſextus, vtrum Epiſcopi poſt intimationem breuis Pii v.poſſint auferre à fratribus populos aliquos Indiarum.pag.215.col.1.

Quæſtio xxxvi.

De poteſtate ad conferendum & gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa.Pag.215 col.2.

ARticulus primus, Quis poſſit hæc beneficia regularia dare,pag.215.co.2.in quibus aliqua regulariũ priuilegia proponuntur & explicantur.

Articulus ſecundus, Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus Eccleſiis parrochialibus monaſteriis vnitis,pag.216.col.1.

Articulus tertius, vtrum Epiſcopi poſsint viſitare Eccleſias ordinum Militiarum exigendo rationem à rectoribus,& ab œconomis viſitando confratrias, & Eremitas,ibid.colum.2.in quibus loca Concilii Tridentini explicantur ſeſſ.4.cap.5. de reform.& ſeſſ.7.de reformat.cap.8.& ſeſſ.21 cap.8.de refor. & ſeſſ.24.cap.9.de refor. & ſeſſ. 25.ca.8.& 20.de reformat.

Articulus quartus, vtrum Epiſcopus poſsit corrigere fratrem beneficiatum dictorum ordinum ſeruientem beneficium curatum in eo quod deliquerit circa miniſterium curatus, pagina.219. col. 1. in quibus declaratur etiam Concilium Tridentinum, ſeſſ.25.ca.11.de reform.cõtra aliquos ipſum male intelligentes.

Articulus quintus, vtrum ſententia conſilii regalis noceat ſupradictis, quæ declarauit Epiſcopum quendam non facere vim viſitando, & prætendendo viſitare Eccleſias ordinum Militarum,& caſtigare fratrem eorum habentem curam cuiuſdam Eccleſiæ ipſorum in eo quod deliquerit in adminiſtratione ipſis curatus,pa.221.co.1.

Articulus ſextus, vtrum Priores ordinum Militiarũ in quorum prioratibus ſunt aliquæ Eccleſiæ annexæ poſſint aliqua munera Epiſcopalia exercere,pag.222.col.1.

Articulus ſeptimus, vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad Commendatarios ſeu perceptores Militiarum, an ad vicarios, & rectores Eccleſiarum quibus impoſiti ſunt prælati perceptores, ibid.col.2.in qua differentia inter oblationes anniuerſaria, & decimas quantum ad id quod quæritur proponitur.

Quæſtio xxxvii.

De beneficiis Eccleſiaſticis nouitiorum, in duos articulos diuiſa.Pag.223.col.1.

ARticulus primus, vtrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet,pagina.223.col.1.

Articulus ſecundus, vtrum renunciatio beneficii facta ante duos profeſsionis menſes valeat,ibi.c. 2.in quibus Concilium Tridẽtinum explicatur.

Quæſtio xxxviii.

De bonis regularium, in ſeptem articulos diuiſa. Pag.224 col.1.

ARticulus primus, vtrum religioſi male quæſita,& ablata,& eorum diſpoſitioni relicta poſſint ſibi applicare,pag.224.col.1.

Articulus ſecundus, vtrum religioſi poſsint habere bona emphyteutica,pag.224.co.2.in quibus dubium ventilatur vtrum ſi penſio ratione emphyteoſis debita monaſterio non ſoluatur cadat emphyteuta in commiſſe & poſsit expelli authoritate prælati monaſterii, & ad huc adducitur quoddam priuilegium conceſſum ordini Sanctiſſimæ Trinitatis in Regno Portugalliæ.

Articulus tertius, vtrum bona feudalia poſsint monachi recipere,pa.225.col.2.in quibus declaratur quid quotuplex ſit feudum.

Articulus quartus, vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata,ibidem in quibus declaratur qua ratione bona inuenta & deperdita ordini ſanctiſsimæ Trinitatis & ordini Sanctæ Mariæ à Mercede applicantur pro redemptione captiuorum, & de valore excommunicationum pro rebus inuentis quæ ad inſtantiam fratrum horum ordinum quotidie publicantur.

Articulus quintus, vtrũ aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum,debeantur,p.227. c.1.in quib.de intellectu.l.1.ti.8.l.1.ordin.agitur

Articulus ſextus, vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres,ibid.col.2.

Articulus.7.in quas pœnas incurrant occupantes, bona regularia.pag.228.col.1.

Quæ-

Quæſtio xxxix.

De canonica portione in nouem articulos diuiſa. Pag. 228 col. 1.

ARtic. primus, Quid ſit canonica portio, p. 228 col. 1.

Art. ſecundus. De quib. & à quibus debeatur canonica portio, ibid. in quibus ſingularis declaratio illuſtriſſimorum Cardinalium refertur ſatis authentica, & neceſſaria in practica.

Artic. tertius. Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorum Eccleſiis ſepelitur debeatur quarta portio, pa. 229. col. 2.

Artic. quartus, Vtrum quarta funeralis debeatur Eccleſiæ parrochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente ſepulturam im monaſterio, pag. 230. col. 1.

Articulus quintus, Vtrum quando aliquis cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri ea dimiſſa eliget ſibi ſepulturam vtrū inquam canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ, ibi.

Articulus ſextus, Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parrochiali quartam funeralem, ibi. col. 2.

Articulus ſeptimus, Vtrum legatum Eccleſiæ pàrochiali ab eo qui alibi eligit ſepulturam computetur in quartam funeralem debitam parochiæ. ibid.

Articulus octauus, Vtrum canonica portio poſſit renuntiari.

Articulus nonus, In quam pœnam incurrunt prælati, vel curati cogentes fratres vel teſtamentarios, vel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam. p. 231. col. 1.

Circa hanc quæſtionem dubium eſt notabile, & in practica verſatum, vtrum ſcilicet conſuetudine poſsit introduci vt regulares ad aliquid plus quã ad quartam funeralem teneantur. Cuius reſolutionem habes infra hoc tomo. q. 69. artic. 3. pag. 407. col. 1.

Quæſtio xl.

De cantu in duos articulos diuiſa. Pa. 231. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum apud regulares ſit licitur cantus organicus in officio diuino, pa. 231. col. 2.

Artic. ſecundus, In quas pœnas incurrunt huic cantico organico inſiſtentes, pag. 232. col. 2. in qua quæſtione agitur de intellectu extrauagantis, primæ Ioannis 22. de vita & honeſtate clericorum & aliqua de cantu traduntur.

Quæſtio xli.

De capitulis generalibus, & prouincialibus in quinque articulos diuiſa. Pa. 232. col. 2.

ARticulus primus. Quid ſit capitulum & quando celebrandum, pag. 233. col. 1.

Articulus ſecundus, quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus poſsint fieri, ibid.

Artic. tertius, vtrum ſolis capitulis prouincialibus competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum, ibid. col. 2.

Articulus quartus, vtrum intereſſentes in capitulo generali poſsint plenarie abſolui, ibid. col. 2.

Articulus quintus, Quam authoritatem & poteſtatem habent capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum, pag. 234. col. 1.

Quæſtio xlii.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum in 21. articulos diuiſa. Pag. 234. c. 2.

ARticulus primus, Vnde habuerit originem ritus quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo, p. 235. c. 1.

artic. ſecundus, Quomodo ſit officium diuinum recitandum, ibi. c. 2. in quibus aliquæ conceſſiones factæ regularibus pro officio diuino recitando proponuntur & explicantur.

articulus tertius, Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus, p. 237. c. 1

articulus quartus, Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter, ibid. c. 2.

articulus quintus, An fratres poſſint officium diuinum mutare ratione alicuius negotii aut occupationis magnæ, ibid.

articulus ſextus, an religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias. 238. c. 2.

articulus ſeptimus, vtrum prælati poſſint diſpēſare cū fratrib. infirmis in officio diuino recitãdo, ib.

articulus octauus, Vtrū itinerantes fratres poſsint recitare horas canonicas non per breuiarium quo eas tenentur recitare. p. 239. c. 1.

articulus nonus, vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo, ibid.

articulus 10. Vtrum religioſus liberatus propter eius infirmitatem a recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare, p. 240. c. 1.

articulus vndecimus, vtrum poſsint prælati regulares mutare aliquid addendo, vel minuēdo de officio diuino, p. 240. c. 2.

articulus duodecimus, vtrum aliquis ratione priuilegii poſsit recitare ſecundum diuerſa breuiaria ibid. c. 2. in qua, & ſequenti aliqua dubia grauiſsima proponuntur diſtinguendo caſum poſitum in articulo quæſtionis.

articulus decimus tertius, vtrum qui non tenentur recitare breuiario Romano nouo vti poſſint ſi velint eo extra chorum, p. 241. c. 1.

art. 14. Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum & ſeptem pſalmos pœnitentiales & canticum graduum in choro & extra chorum vbi eſt conſuetudo, ibid. c. 2.

Artic. 15. vtrum regulares ac clerici teneantur dicere officium diuinum B. Mariæ virginis in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum, pag. 242. col. 1.

Articulus 16. vtrum fratres Minores poſsint feriis quintis relicto ſancto ſimplici occurrente recitare officium corporis Chriſti, ibid. col. 1.

Articulus 17. vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum ſi præficiatur Eccleſiæ ſæculari teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare, ibid. col. 2.

Art. 18. vtrum officium diuinum poſſit anteponi & poſtponi, pa. 243. col. 1.

Art. 19. vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneantur recitare officium diuinum, ibid. col. 2.

Art. 20. vtrum moniales teneantur recitare officiū diuinum & an potiantur facultatibus fratribus conceſsis quoad ipſius recitationem, ibid. in qua traditur quomodo religioſi ſocietatis non tenentur dicere officium diuinum in choro.

Art. 21. vtrum religioſi & religioſæ poſsint recitare de Sanctis ſuorum ordinum, pa. 244. col. 1. &c. in quo etiam reſoluitur vtrum poſsint in particolari huic priuilegio renunciare.

Quæ-

Digitized by Google

Quæſtio xliii.

De celebratione diuinorum quantum ad Miſſam in decem & ſeptem articulos diuiſa. P. 224. col. 2.

Articulus primus, Quid ſit Miſſa & vtrū ante lucem dici poſsit, pa. 244. col. 2. vbi reſoluitur quid ſit & quando dicatur aurora.

Articulus ſecundus, Vtrum Miſſa poſsit celebrari poſt meridiem, ibid. col. 2. vbi explicatur conſtitutio Pij Quinti quoad hoc.

Articulus tertius, Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſsint diſpēſare vt miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur, pa. 246. col. 1.

Articulus quartus, Vtrum Miſſa poſsit dici extra Eccleſiam in altari portatili, ibidem columna 2. in quibus agitur de priuilegiis variis regularium & intellectu Concilij Trid. ſeſsio. 22. in decreto de obſeruādis & euitādis in celebratione Miſſę.

Articulus quintus, Vtrum priuilegia regularia quo ad modum tempus & locum celebrandi Miſſam ſint per Concilium Trid. ſublata, p. 247. colu. 1.

Articulus ſextus, Vtrum modo poſt concilium Tridentinum poſſint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare vt Miſſæ extra locum ſacrum celebrentur, pa. 248. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrū Miſſa poſſit audiri extra parrochiam in monaſterijs religioſorum, ibid. col. 2. in quibus reſoluitur quod ſaltem poſſunt compelli religioſi ad declarandum fidelibus in miſſis in ſolemnijs feſtorum vigiliæ ieiunij & feſtiuitates in hebdomada occurrunt quod ex Concilio Tridentino demonſtratur.

Articulus octauus, Vtrum poſſit dici Miſſa votiua priuata in feſto, pa. 249. colu. 2.

Articulus nonus, Vtrum religioſi pro vna Miſſa commendata vnius feſti poſſint dicere aliam, p. 249. col. 1.

Articulus decimus, Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna vt eius prælatus Miſſas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur vtrum ſatisfaciat dicendo alias Miſſas de ſanctis & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima ibique valorem Miſſæ ei applicando, pa. 250. colum. 1. in quibus docetur quæ ſunt miſſæ Diui Gregorij & vtrum poſt Concilium Tridentinum & Miſſale reformatum dici poſſint, & vtrum obligatio ad celebrandum quotidie ſit admittenda.

Articulus vndecimus, vtrum dominæ noſtræ Miſſa celebrari poſſit in Sabbato concurrente feſto, & idem de officio defunctorum quæritur in quocunque feſto, p. 251. colu. 1.

Articulus duodecimus, Vtrum in Eccleſijs regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in Quadrageſima & aduentu & in vigilijs ſcilicet vna de feria & altera de ſancto occurrente. ibi. col. 2. in quibus reſoluitur nomine Eccleſiarum collegiatorum non venire monaſteria.

Articulus decimus tertius, Vtrum generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum, ibidem.

Articulus decimus quartus, Vtrum gloria in excelſis Deo dici poſſit à regularibus in Miſſis votiuis ibid. col. 2.

Articulus decimus quintus, Vtrum in feſtiuitatibus ſanctorum ordinum debeat dici ſymbolum apoſtolorum in Miſſa, p. 253. col. 1.

Articulus decimus ſextus, Vtrum religioſi cum vna Miſſa poſſint pluribus pitantijs ſatisfacere, ibid. col. 2. in quibus hoc late proſequitur.

Articul. decimus ſeptimus, vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum præsbyteris, peregrinis aut ignotis regularibus, 254. co. 2.

Quæſtio xliiii.

De clauſula monialium in communi in quatuor articulos diuiſa. Pag. 255. col. 1.

Articulus primus, vtrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium, pa. 245. col. 1. in quibus hoc late explicatur & conſtitutiones pontificales illucidantur.

Articulus ſecundus, vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab Eccleſia, p. 257. colu. 1. in quibus varia Concilij Tridentini loca explicantur, & aliquibus difficultatibus circa hoc ortis reſpondetur.

Articulus tertius, vtrum extrauagantes Pij Quinti & Gregorij Tertij decimi eandem monialium clauſuram obſeruare præcipiant, p. 261. co. 1. &c. in quibus late dictę extrauagantes illucidantur.

Articulus quartus, An moniales conuerſæ ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſſignantur, & ad habitū & profeſſionem recipi valeant p. 262. col. 2. in quibus late diſcutitur quæ ſint iſtæ ſeruitiales & de earum differentia, qua poſita aliqua noua illucidantur.

Quæſtio xlv.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 264. col. 2.

Articulus primus, vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum, pa. 264. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium, 265. col. 1.

Articulus tertius, vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales, ibid. col 2.

Articulus quartus, vtrum fratres minores prohibeantur ex vi ſuæ regulæ accedere ad monaſteria monialium, pa. 266. col. 1. vbi hoc late explicatur.

Articulus quintus, vtrum prouinciales & inferiores prælati poſſint licentiare fratres minores ad accedendum ad monaſteria monialium, pagi. 267. col. 2.

Articulus ſextus, Quis prelatus ex inferioribus poſſit dare prædictam licentiam, p. 268. col. 1.

Arti. 7. vtrum cuſtos & guardianus qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus & ingreſſus poſsint licentiare ipſos, ibid. col. 2.

Quæſtio xlvi.

De clauſura monialium quantum ad ingreſſum in earum monaſteria in 11. artic. diuiſa. Pa. 269. co. 1.

Artic. 1. vtrum omnes prohibeantur ingredi in monaſteria monialium, pa. 269. colu. 1.

Arti. 2. vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria monialium. ibi. col. 2. in quibus declaratur ad ingrediendum monaſteria monialium regularibus ſubiectarum non eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi.

Art. 3. Quis fratribus minoribus ac alijs quibuſcūq; perſonis ingredi S. Claræ monaſteria licētiā concedere valeat, p. 270. co. 1. vbi hoc latè diſcurritur & aliqua in facti contingentia occurrentia apponuntur.

Articulus quartus, vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium præter

Digitized by Google

ſuperioris licentiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria,pag.271.col.1.

Artic.quintus, vtrum ſtante Concilio Tridentino & conſtitutionibus apoſtolicis de ingreſſu & clauſura monaſteri rum monialium ſuperiores earundem immediate authoritate apoſtolica deputati poſſint indiſtincte ex cauſa publica vel ſecreta ab ipſis tantum ſuperioribus iuſtificanda intra clauſuram monaſteriorum intrare in electione Abbatiſſarum,facienda ex cauſa inquietudinis monialium, & ſuſpicione ſub ornationis inter eaſdem ſuborta, vel ex aliis iuſtis cauſis ab ipſis ſuperioribus recte arbitrandis & ibi vota ipſarum monialium audire & recipere, p. 272.c.1.

Articulus ſextus, vtrum generoſa quædam poſſit intra clauſuram intrare monialium conceptionis comitata aliquibus honeſtis puellis,ibi.c.2.

articulus ſeptimus. An monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas quæ monialibus infirmis & incoquina, & in aliis miniſteriis inſeruiant,p.174.c.1.

articulus octauus, Moniales quædam ordinis Sanctæ Claræ poſtquam quadraginta annis in continuis atque grauibus infirmitatibus detentæ inceſſanter laborauerant his accedit quod in eius conuentu ſunt aliæ moniales anus,& debiles, aliæ egrotantes quarum altera perpetuo laborat morbo,in quarum miniſterio adoleſcentes moniales continuo occupantur,aliæ choro die noctuque aſſiſtunt,aliæ non paucæ conuentus officiis impediuntur,& præter ea nouitiæ quæ intra probationis annum ſunt conſtitutæ diſcunt literas & cantum & diuinum officium, quo fit, vt quanuis in côuentu ſit non exiguus monialium numerus ibi tamen infirmæ neceſſarium ſubſidium commode præſtare nequeunt. Dubitatur vtrum eius prælatus huic concedere poſſit honeſtam famulam ſæcularem ſuorum parentum expenſis alendam,quæ illi in neceſſariis adminiſtraret hac lege quod nunquam à monaſterio exiret.p.274.c.2.

Articulus nonus, In monialium tertij ordinis, vel militiarum monaſteriis eſt aliqua monacha præ cæteris illuſtrior.Dubitatur an prælatus huic licentiam concedere valeat ad habendam ſæcularem ancillam ſuorum parentum expenſis alendam & an hæc ſit neceſſitas moralis, p.175.c.1.

Articulus decimus, vtrum in prædictis Tertiarum & Militiarum monaſteriis aliquas nobiles puellas ſeculares ibi nutriendas ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat,ibid.c.2.&c.in quibus notandæ illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes.17.proponuntur.

Articulus vndecimus,An liceat prælatis diſpenſare vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas,p.276.c.2.

Quæſtio xlvii.

De pœnis in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium in duodecim articulos diuiſa.
Pag.277.col.1.

ARticulus primus, vtrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſus monialium monaſteria ingredientes p.277.c.1.in quibus reſoluitur quæ pęnæ imponātur aliquibus in dictorum monaſteriorum clauſuram admittentibus,aut introducere præſumentibus.

articulus ſecundus, vtrum abſolute moniales admittentes alios in dicta monaſteria prætextu licentiarum inualidarum ſint excommunicatæ, p. 278.col.1.

Articulus tertius,In quas pęnas incurrunt ingredientes monaſteria monachorum prætextu licentiarum reuocatarum,& in quas incurrũt Abbatiſſæ prætextu dictarum licentiarum reuocatarum admittentes in monaſteria monialium, pag.279.col.1.in quibus ventilatur vtrum moniales pęnis,quibus afficiuntur Abbatiſſæ plectantur.

Articulus quartus, vtrum ſint aliqui caſus in quibus liceat ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis.p 280.c.1.&c.in quibus proponuntur & ventilantur caſus,in quibus licet ingredi Qui caſus ampliantur.

Primus eſt quod confeſſor poteſt intrare ad confitendam infirmam,quæ non poteſt ad locutorium commode venire qui etiam habet locum quando ipſa monialis ſacramento Euchareſtiæ eſt reficienda.

Circa quod dubitatur in vicarius monialium poſſit intrare cum ſocio ad celebrandum in infirmaria vt infirma monialis recipiat Euchariſtiam.

Dubitatur etiam vtrum pro renouatione Euchariſtiæ poſſit intrare.

Secundus caſus eſt quando monialis vult exhalare ſpiritum.

Tertius in die funeris.

Quartus ad aperiendam ſepulturam ſeu poſt mortem coaptandam.

Quintus poſſunt intrare fratres minores deputati obſequiis monaſteriorum monialium Sanctæ Claræ pro exercendo monaſteriorum ipſorum opere quod commode extra monaſteriorum fieri non poteſt.

Sextus quod medicus cauſa multum grauis infirmitatis,vel minutor cum neceſſitas,exegerit poſſunt ingredi.

Septimus eſt quod occaſio incendii vel ruinæ monaſterij,&c.De quo in articulo ſequenti.

Articulus quintus,vtrum ratione incendii vel alterius periculi poſſint fratres minores ingredi monaſteria monialium,p.283.c.1.

Articulus ſextus,vtrum Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ,ibid.c.2.

Articulus ſeptimus.Vtrum liceat generali miniſtro minorum intrare clauſuram monialium Sanctæ Claræ,ibi.

Articulus octauus,vtrum fratres minores rogati a prælatis curam monialium habentibus poſſint intrare earum clauſuram.p.284.col.1.

Articulus nonus, Vtrum pro prædicanda calenda poſſint minores ingredi monialium, ibid.col.2

Articulus decimus, vtrum Epiſcopus poſſit intrare clauſtra monialium pro conſecratione,& benedictione ſororum & pro confirmatione & ad videndum an clauſura ſit collapſa,ibid.col 2.

Articulus vndecimus, vtrum perſonæ licentiatæ ad ingreſſum poſſint eſſe in clauſura finito negotio ad quod ingrediuntur,p.285.c.2.

Articulus duodecimus, vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis, ibid.

Quæſtio xlviij.

De clauſura monaſteriorum virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea in quinque articulos diuiſa.Pag 286.c.1.

ARticulus primus, vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum. p. 286.

Digitized by Google

p. 286. col.prima. vbi declaratur conſtitutio Pii Quinti.

Artic.ſecundus, Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiam ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria, pagina 287.colum. prima.

articulus tertius, vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum virorum, ibid.

Articulus quartus, vtrum regulares canonici Sancti Auguſtini poſſint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas omni ſuſpicione carentes obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa, p.288.c.1.

Art.quintus, Quis poſſit diſpenſare in pœnis conſtitutionis Pij Quinti ſuperius allegatæ, ibid.

Quæſtio xlix.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 288.col.2.

ARtic.primus, vtrum moniales poſſint egredi clauſuram, p.288.c.1.

artic.2. vtrum poſſint moniales Sanctæ Claræ egredi monaſteria ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſſitate, p.289.c.1.

Arti.3. vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus a monaſterio exire, pa.290.col.1. vbi hoc declaratur.

Art.4. Quid nomine epidemiæ veniat propter quã moniales a clauſura exiri poſſunt, ibid.c.2.

Art.5 vtrum caſus qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales Sanctæ Claræ poſſunt a Clauſura egredi ſint reuocati a Pio V. in ſua conſtitutione 191.c.2.

Articulus ſextus, Superioris regularis licentia an ſufficiat ad exeundum a monaſterio monialibus p.292.c.2.

Art.7. in quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos & ipſæ moniales egredientes, & ipſas recipientes, ibid.c.2.

Quæſtio l.

De clauſura monachorum quoad egreſſum a ſuis m onaſterijs in duos articulos diuiſa. Pag.193.c.2.

AArtic. 1. vtrum poſſint monachi a ſuis clauſtris exire, p.293.col.2.

Arti.2. vtrum egreſſus monachi a monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum, p. 294.c.1.

Quæſtio lj.

De commiſſario generali ordinis minorum in quatuor articulos diuiſa. p. 294. col.1.

ARticulus primus, Quæ ſit commiſſarij generalis in ordine Minorum inſtitutio, pag. 294. col.1.

Artic.2. Quæ ſit authoritas commiſſarij generalis, ibid.c.2.

Art.3. An prædictus commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, an delegatus, ibid.

art.4. An poſſit miniſter generalis ſeu capitulum generale amouere prædictum commiſſarium ſine cauſa aut eius poteſtatem limitare, pag.295. col.2.

art.5. Vtrum generalis poſſit in ordine minorum eligere commiſſarium generalem in familia, ex qua fuit aſſumptus, p. 296.col.2.

Quæſtio lij.

De commiſſario generali Indiarum ordinis minorum in duos articulos diuiſa. p.296.c.2.

ARticulus 1. Quæ ſit origo commiſſarij generalis Indiarum in ordine minorum, pag.296. col.2.

artic.2. An commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano, & prouinciali procinciæ in qua eſt, p. 297.col.2.

Quæſtio liij.

De commiſſario & procuratore Romano in ordine minorum in tres articulos diuiſa. p.298.c.1.

ARticulus primus, Vnde habeat originem officium procuratoris Romani in religione minorum, p.298.c.2.

Articulus ſecundus, Quæ ſit huius procuratoris authoritas, ibid.

Articulus tertius. A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quantam habeat authoritatem, p. 299.c.1.

Quæſtio liv.

De commiſſarijs ad capitulum generale & de miſſis ad viſitandas prouincias in quatuor articulos diuiſa. Pag. 299.c.2.

ARticulus primus, Quid poſſint commiſſarii prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ pag. 299.c.2.

Articulus ſecundus, Quomodo ſint intelligendi commiſſarii in ordine minorum in abſentia prouincialis & quæ ſit eorum authoritas, pag.300. col.1.

articulus tertius, Quomodo eligantur commiſſarij ad Capitulum generale loco prouincialium miſſi, p.300.c.2.

Articulus quartus, Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias p.301.colum. prima.

Quæſtio lv.

De communicatione priuilegiorum in viginti articulos diuiſa, Pag.301.c.2.

ARti. 1. vtrum ordines mendicantes communicent in priuilegiis, p.302.c.1. in quibus variæ conceſſiones referuntur ex quibus colligitur ordines mendicantes communicare in priuilegiis & concedendis ordinbius mendicantibus & non mendicantibus.

Digitized by Google

Art.ſecundus, Vtrum ordo minimorum gaudeat priuilegijs conceſſis ordinibus mendicantibus, pag.303.col.1.

Art.3.vtrum ordini ſeruorum Beatæ Mariæ priuilegia mendicantium concedantur, ibidem, col.2.

artic.4.vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum communicet in priuilegiis mendicantium, ibid.

articulus 5.vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeāt priuilegiis mendicantium,& an priuilegia conceſſa ſoci tati,collegiis ipſius communicata cenſeantur,p.304.c.1.

Art.ſextus, Quæ ſit communicatio ordinis Sancti Benedicti,ibid.c.2.

Articulus ſeptimus,Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis,pagi.305. col.2.

Articulus octauus, Quam communicationem priuilegiorum habeant Cartuſienſes, pagina 306. col.1.

Artic.9.Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hiſpania,pa. 307.c.1.

Arti.10.Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis,pagina 307. col.2.

Art.11. Quam communicationem priuilegiorum habeant fratres Crucigeri ac religio clericorum miniſtrantium infirmis.p.308.col.1.

Articulus 12. Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium, ibid. col.1.

Articulus decimus tertius,vtrum Moniales fruantur priuilegiis regularium,ibid.col.2.

Articulus decimus quartus,vtrum Moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis Minorum, pag.309. col.1.

articulus decimus quintus,vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium, ibid.col.2.

Articulus decimus ſextus, Vtrum fratres & Hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegiis, ibid.

Articulus 17. Vtrum Mendicantes ,& qui eorum gaudent priuilegiis poſſint vti priuilegiis Societati Ieſu conceſſis,p.311.c.1.& 2.vbi late.

Articulus 18.An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa alicui loco ſpeciali, pag. 311.c.1.vbi reſoluitur indulgentiam Portiunculæ in ordine Minorum maximam confraternitati chordæ Beati Patris Franciſci eſſe communicatam,& omnibus monaſteriis ordinis eſſe conceſſam,& notatur etiam conceſſa alicui religioſo particulari non aliis eiuſdem inſtituti religioſis communicari.

Articulus decimus nonus,An in communicatione priuilegiorū cenſeatur communicari vſus, & nō vſus,p.313.c.1.

articulus vigeſimus,Quomodo fit eorum priuilegiorum communicatio, ibid.col.2.in quibus reſoluitur,quod conceſſa locis perſonis,& ſanctis vnius ordinis mendicantium cenſentur conceſſa locis perſonis & ſanctis aliorum ordinum qui communicant in priuilegiis.

articulus vigeſimus primus, vtrum participantes priuilegia poſſint illis vti contra eos, quorum contemplatione participant.p.314.col.1.in quibus reſoluitur quomodo ſeruitores fratrum gaudeant eorum priuilegiis.

Articulus vigeſimus ſecundus,vtrum ordines Mēdicantes poſſint in vti priuilegiis eorū obſeruantiæ repugnantibus,ibid.col.2.

Quæſtio IV.

De communione corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti & adminiſtratione aliorum ſacramentorum quantum ad eorum miniſtros in quatuordecim articulos diuiſa.p. 315.c.1.

ARticulus primus,vtrum religioſi poſſint fidelibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ,& alia ſacramenta,p.315.col.2.in quibus late explicatur materia Clementinæ religioſi de priuilegiis.

Articulus ſecūdus, vtrum authoritate apoſtolica poſſit fieri,vt religioſi modo Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare poſſint,pa.317.col.1.in quibus proſequitur etiam explicatio Clementinæ de priuilegiis.

articulus tertius,vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedens religioſis, vt poſſint fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare etiam in die paſchatis,p.318.col.2.&c.in quibus tria tractantur.Primum quid ſignificetur per illam exceptionem in die paſchatis,& vtrum requiratur iuriſdictio ad hoc ſacramentum adminiſtrandum.

Secundum, vtrum ſit aliquod priuilegium quod concedat religioſis communicare fideles omnes etiam in die paſchatis.

Tertium,An clerici ſeculares in Eccleſiis regularibus ſacrum celebrantes poſſint fideles communicare.

Articulus quartus, vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa & ſine pęna excommunicationis, pa. 321.col.1.

Articulus quintus, vtrum deficiente parocho & neceſſitate vrgente poſſint religioſi communicare infirmos viaticum petentes,ibi.c.2.

Articulus ſextus, vtrum communionem paſchalem poſſint religioſi miniſtrare peregrinantibus, ibid.

Articulus ſeptimus, vtrum ſecularis ſacerdos,cui datur facultas adminiſtrandi ſacramentum in Eccleſijs mendicantium,debeat eſſe approbatus ab ordinario iuxta formam Concilij Tridentini, & idem quæritur de parocho, an poſſit in ſua parochia delegare hanc facultatem cuicunque ſacerdoti ſimplici,p.322.col.1

Articulus octauus, vtrum diaconus religionis poſſit ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare fratribus aut ſecularibus in aliqua neceſſitate,ibidem colum.2.

Articulus nonus, vtrum moniales poſſint facere miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ab alio presbytero ſeculari in Eccleſiis ſuis,pagina 323. col.1.

Articulus decimus, vtrum fratres,& ſorores tertij ordinis Mantellati & corrigiati, & chordelati poſſint recipere extra parochiam communionem paſchalem,ibid.

Articulus vndecimus,vtrum frater miniſtrantes in Indiis occidentalibus ſacramētum Euchariſtiæ & alia ſacramenta cum licentia Regum Hiſpaniarū incidāt in excōmunicationē ibi.in quibus agitur

Digitized by Google

agitur de intellectu clementinæ religioſi de priuilegiis: agitur etiam de commiſſione & delegatione apoſtolica quam habent reges Hiſpaniarum pro nouo orbe.

Arti.12.Vtrum Epiſcopus poſſit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita miniſtrant in Clementina religioſi de priuilegiis ſine licentia adminiſtrant pag.324.col.2.in quibus late proſequitur quoddam dubium huius materiæ principale quomodo Epiſcopi poſſunt agere contra religioſos priuilegia allegantes & vtrum ea oſtendere teneantur & quis debet iudicare an dicta priuilegia ſint valida necne.

Arti.13.Vtrum licentia parrochi excommunicati ſufficiat vt religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in clementina religioſi de priuilegiis.p.326.col.2.

Arti.14 Vtrum religioſi poſſint ſacramentum Euchariſtiæ & alia ſuis familiaribus miniſtrare, ibid.

Quæſtio lvii.

De Beatæ Virginis Mariæ conceptione in quinque articulos diuiſa.Pagina 327 col.1.

ARti.1.Vtrum Beata virgo fuerit concepta ſine peccato originali,p.327.col.2.

Art.2.Vtrum modo ſit peccatum prædicare oppoſitum ſcilicet Virginem Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam,p.328.col.1.

Art.3.Vtrum pro Miſſa & feſto Conceptionis aliqua indulgentia concedatur,ibid.col.2.

Art.4. Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ & eius filii quam moniales Conceptionis deferunt indulgentiam plenariam conſequantur,p.329.col.2.

Art.5.Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum & ceſſatio à diuinis,pagin.330.columna 1.

Quæſtio lviii.

De confratrijs chordæ Beati patris noſtri Franciſci & corrigiæ Diui Auguſtini in tres articulos diuiſa. Pagina 330 col 1

ARti.primus, Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci,pa.330.col.2.in quibus Bullæ Pontificiæ huic archiconfraternitati conceſſa explicantur.

Art.ſecundus,De inſtitutione confratriæ corrigiatorum Diui Auguſtini & de eius priuilegiis,pa.331.col.1.in quibus Bullæ huius archiconfraternitatis apponuntur & explicantur.

Arti.tertius, An corrigiati indulgentiam portiunculæ conſequantur,p.333.c.1.

Quæſtio lix.

De confeſſarijs regularibus quantum ad præſentationem decem articulos diuiſa.Pagina 333. colum.2.

ARticulus primus,Vtrum confeſſarii regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis præſentari,p.334.col.1.in quibus ponitur modo, quibus regulares ad audiendas ſecularium confeſſiones iuxta formam clementinæ dudum coram ordinarii præſentantur.

Art.2.Vtrum iſta forma præſentandi ſecundum dictam clementinam ſit a concilio Tridentino ſublata.pag.335.col.2.&c.in quibus hoc dubiũ latè proſequitur & noue ſecundum aliquos Cõcilium Tridentinum explicatur.

Art.3.Vtrum præſentatio & approbatio religioſorum habeat aliquam formam ſpecialem, pag.337.col.2.

Art 4.vtrum præſentatio & approbatio confeſſariorum regularium ſit perpetua.p.338.col.1.in quibus proponitur & explicatur Concilium Tridentinum ſeſſione, 23.capite 15.de reformatione, adducitur etiam & explicatur quædam declaratio illuſtriſſimorum Cardinalium, adducitur etiam quædam executorialis ſententia Domini Camilli Caietani Patriarchæ Alexandrini nuncii Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus a Sanctiſſimo Domino Clemente Octauo data pro fratribus minoribus contra parrochos eos in multis grauantes & reſoluitur Epiſcopos poſſe reprobare ex iuſta cauſa confeſſarios regulares ſemel approbatos.In confirmationem huius rei adducitur quoddam priuilegium a Pio IV.conceſſum inquiſitoribus hæreticæ prauitatis contra confeſſores in actu confeſſionis mulieres ſolicitantes.

Artic.5.vtrum hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus epiſcopatibus, p.340.col.2.

Art.6.vtrum præſentatio & approbatio perpetua, competẽs Minoribus & prædicatoribus confeſſarijs aliarum religionum concedatur,p.341.c.1.

Art.7.vtrum confeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione & approbatione ſemel obtenta,pag.341.col.2.

Arti.8.vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſſit ab ordinariis reſtringi ad certum locum,tempus & perſonas,ibid.col.2.

Arti.9.vtrum aliquis prouincialis poſſit renunciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ,p.343.c.1.

Art.10.vtrum regulares graduati in ſacra Theologia debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari.pag.343.c.2.

Quæſtio lx.

De confeſſarijs quoad poteſtatem confitendi in octo articulos diuiſa.pag.344.col.2.

ARt.primus,vtrum religioſi per ſuos prælatos legitime Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſæcularium, & an poſſint prælati eos punire confeſſiones audientes, pag.344.col.2.

Art.ſecundus,vtrum religioſus legitime præſentatus & ab Epiſcopo approbatus ſit interdictus ſit a prælato ſuo audire confeſſiones,& eas nihilominus audiat ſint validæ tales confeſſiones,pag.345.c.1.in quo art.reſoluitur,vtrum ſint validæ confeſſiones cuiuſdam regularis extra clauſtra vagantis ab ordinario conſtituti & approbati pro cura cuiuſdam populi & noue expenditur lex Barbarius Philippus.ff.de officio prætoris.

Art 3.vtrum religioſus per prælatum ſuum ordinarijs non præſentatus licentia ſolum ordinariorũ poſſit ſæcularium audire cõfeſſiones.p.346.c.1.

Art.4.Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſsiones ſecularium etiam contradicente parrocho,p.347.col.1.

Digitized by Google

Articulus quintus, An confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati omnes eiuſdem diœceſis confiteri poſsint, ibid.

Articulus ſextus, vtrum dicti fratres præſentati, & approbati virtute ſuorum priuilegiorum poſsint omnium confeſsiones audire, ibid. col. 2. in quibus tractatur vtrum poſsint diſpenſare cum omnibus qui s poſsint confiteri in iis, in quibus ipſis committitur diſpenſatio.

Articulus ſeptimus. vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes poſsint vti ſua authoritate extra monaſteria exiſtentes, p. 349. col. 1.

Articulus octauus, vtrum confeſsi regularibus teneantur iterum parocho confiteri, ibid.

Quæſtio lx.

De confeſſariis regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares in quindecim articulos diuiſa. Pa. 349 *col.* 2.

ARticulus primus, vtrum Papa poſsit concedere facultatem aliquibus confeſſariis abſoluendi a caſibus reſeruatis Epiſcopis ipſis Epiſcopis inuitis, pag. 350. col. 1.

Articulus ſecundus, vtrum religioſi mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegiis præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſsint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure & ſpecialiter, ibid. in quibus hoc dubium late explicatur & de vera intelligentia Clementinæ dudum multa adducuntur.

Articulus 3. vtrum confeſſarii regulares per aliqua priuilegia poſsint abſoluere a caſibus iure Epiſcopis reſeruatis, pag. 352. col. 2.

Articulus 4. vtrum regulares extra ſua monaſteria exiſtentes poſsint abſoluere à dictis caſib. pag. 353. col. 1.

Articulus 5. vtrum religioſi confeſſarij poſsint abſoluere a caſibus Papæ reſeruatis, ibid. col. 2.

Articulus 6. vtrum dicti fratres poſsint abſoluere nominatim excommunicatos, p. 354. c. 1.

Articulus. 7. vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ virtute ipſorum priuilegiorum poſsint confeſſores abſoluere a cenſuris pænitentes, ibid. col. 2.

Artic. 8. An regulares confeſſarij poſsint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum, p. 355. c. 1.

Artic. 9. vtrum mendicantes habentes facultatem abſoluendi a reſeruatis poſsint abſoluere a conceſsis Epiſcopis iure ſpeciali Concilij Tridentini ſeſsione. 24. c. 6. de reformatione. pag. 355. c. 1. in quibus vltra dubium poſitum in titulo quæſtionis reſoluitur generales & prouinciales regulares habere authoritatem conceſſam in Concilio dictis Epiſcopis contra quendam neothericum; in cuius rei confirmationem adducitur quædam Bulla Pij Quinti.

Articulus 10. importetur per abſolutionem a cenſuris in foro conſcientiæ. p. 356. col. 2.

Articulus 11. vtrum religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minore incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegiis, pag. 357. col. 1.

Articulus 12. vtrum religioſi poſsint abſoluere a culpa & à pœna ſine eo quod incidant in excommunicationis ſententiam, ibid. col. 2.

Articulus. 13. vtrum priuilegia quibus religioſi poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis ſint hodie per Concilium Tridentinum ſublata, pag. 358. co. 2.

Articulus 14. vtrum confeſſores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ poſsint abſoluere pœnitentes non habentes bullas à caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum, pa. 359. col. 2. in quibus noue explicantur aliqua dubia Bullæ Cruciatæ.

Articulus 15. Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis ſibi confeſſis. pag. 361. col. 1. vbi aliqua memoriæ digna contra quendam doctum neothericum adducuntur.

Quæſtio lxij.

De confeſſoribus regularibus quantum ad abſolutionem fratrũ in tredecim articulos diuiſa P. 361. *co.* 2.

ARticulus primus, Vtrum religioſi teneantur confiteri, p. 362. col. 1.

Articulus ſecundus, Vtrum ſit licitum ſtatutũ quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa, ibid. col. 2.

Articulus tertius, Vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſſit ſtatuto præcipi in religionibus, ibid.

Articulus quartus, Quis poſſit audire confeſſiones religioſorum p. 363. col. 1. in quibus agitur de intellectu Concilii Tridentini. ſeſ. 23. ca. 15. de reform. & aliqua priuilegia regulatiũ adducũtur.

Articulus quintus, Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunque confeſſarijs religioſis aut ſecularibus confiteri, p. 363. col. 2.

Articulus ſextus, Vtrum confeſſores regulares poſſint ſemel in uita & in articulo mortis abſoluere plenariè, fratres, p. 364. col. 2. in quibus varia priuilegia adducuntur.

Articulus ſeptimus, Quid per articulum mortis intelligatur, pa. 365. col. 2.

Articulus octauus, Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur ſi non decedat peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri. ibid.

Articulus nonus, Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis. 366. col. 1.

Articulus decimus. Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſſit fratribus à confeſſoribus indulgentia plenaria concedi, ibid. col. 1. & 2. in quibus variæ conceſſiones Apoſtolicæ adducuntur.

Articulus vndecimus, Vtrum religioſi poſſint frui abſolutionibus plenariis à Leone Decimo conceſſis ſine licentia ſuorum prælatorum, pa. 367. col. 1. in quibus tractatur quomodo fratres poſſint vti Bulla Cruciatæ ſine licentia ſuorum prælatorum.

Art. 12. Vtrum virtute dictarũ conceſſionum Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris, & irregularitatibus & à caſibus Papæ reſeruatis, ibid. col. 2.

Art. 13. Vtrum poſſint confeſſores diſpenſare cum fratribus in irregularitatibus, pa. 368. col. 1. in quibus aliqua priuilegia ſcitu digna adducũtur.

Quæſtio lxiij.

De confeſſarijs quoad facultatem diſpenſandi in impedimentis & in votis & ipſa commutandi in octo articulos diuiſa. P. 369. *col.* 1.

ARticulus primus, Vtrum confeſſores mendicantes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis, p. 369. col. 2.

Articulus ſecundus, Vtrum confeſſores mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis vt poſſint petere debitum, p. 370. col. 1.

Art. 3. Vtrum confeſſores regulares poſſint in ſecularium votis diſpenſare, ibid.

Art. 4. Vtrum dicti confeſſores regulares poſſint com-

Digitized by Google

commutare vota ſecularium, p. 371. c. 1.
Art. 5. Vtrum prædicti confeſſores poſſint commutare iuramenta & in ipſis diſpenſare. ibid.
Art. 6. Vtrum confeſſores regulares poſſint commutare, & diſpenſare in votis Epiſcopis iure ſpeciali reſeruatis, ibi. col. 2.
Art. 7. vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares diſpenſare & commutare vota pœnalia, ibid.
Art. 8. vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ directas magiſtris in Thelogia & iuxta earum tenorem diſpenſare, p. 372. c. 1.

Quæſtio lxiiij.

De conſecratione Virginum in quatuor articulos diuiſa. Pagina 372. col. 2.

ARticulus 1. vtrum virgines in monaſterio cõſecrentur, p. 372. c. 2.
arti. 2. Quis poſſit dare velum ſeu virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur, ibid.
art. 3. Vtrum illa quæ occulte virginitatem amiſit, debeat vt virgo conſecrari. pa. 373. col. 1. in qua reſoluitur quomodo poteſt corrupta, vt virgo conſecrati ſine eo quod aliquod mendacium committatur.
art. 4. Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ab Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſſit accipere, ibid. c. 2.

Quæſtio lxv.

De conſeruatoribus iudicibus in viginti articulos diuiſa. Pag. 374. colum. 1.

ARt. 1. Quid ſit iudex conſeruator pagin. 374. col. 2.
art. 2. Quis poſſit conſeruatorem dare, qui poſſunt dari, ibi. col. 2.
arti. 3. vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores, pag. 375. col. 1. in quibus multa dicuntur, & priuilegia adducuntur, & tractatur, vtrum vicarius generalis Epiſcopi poſſit conſeruator conſtitui.
arti. 4. vtrum requiſiti a fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum, p. 376. col. 2.
artic. 5. vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore poſſit pro eadem cauſa alius nominari etiam poſt cæptam cauſam, ibid. col. 2.
art. 6. Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis, p. 377. c. 1.
ar. 7. vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem aut diœceſim, in qua fuerint deputati, ibid. c. 2.
art. 8. Quid ſit agendum ſi Monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium. D. N. de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem, Placentium, & Salmanticenſem cum clauſula vt intra tres diætas poſſint ad ſe trahere litigantes an iniuriatus vno conſeruatore præſente poſſit iniuriãtem ad remotiorem conſeruatorem trahere, p. 378. c. 2
arti. 9. vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cæpta. p. 379. c. 1.
art. 10. vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare, ibid.
Arti. 11. vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis ibid. col. 2. in quibus tractatur late quæ ſit iniuria notoria & negata a parte, vtrum poſſit probari ad hoc, vt cognoſcat conſeruatur.
artic. 12. An conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili, p. 381. col. 1. &c. in quibus varia decreta iuris Canonici & Concilii Tridentini, & priuilegiorum regularium explicantur: explicatur etiam. l. 1. §. 2. titulo. 5. li. 1. nouæ compilat. & l. 8. tit. 7. lib. 1. ordinationum regalium. 429
art. 13. vtrum religioſi poſſint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario eccleſiaſtico, vel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato, p. 384. c. 1. in quibus de vera intelligentia Concilii Tridentini ſeſſ. 7. c. 14. de reformatione agitur contra doctorem Ioannem Gutierrez & adducitur priuilegium conceſſum Cartuſienſibus hanc dirimens litem.
arti. 14. vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientium, p. 386. c. 2.
art. 15. vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum & contra alios religioſos ſimilem conſeruatorem habentes, p. 387. c. 1.
art. 16. vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces, ibid. c. 2.
arti. 17. vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniuriis manifeſtis factis eorum ſeruitoribus, p. 388. c. 1.
art. 18. vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicii. ibid.
articu. 19. In quam pœnam incidant conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem. ibid. c. 2.
artic. 20. vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem, pa. 389. c. 1.

Quæſtio lxvj.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis, & Canonici quantum ad religioſos in quinque articulos diuiſa. pa. 389. col. 1.

ARticulus 1. Quæ & quotuplex ſit conſtitutio pag. 389. c. 2.
Articulus ſecundus, An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas eccleſiaſticas & regulares, earumque bona extendãtur, p. 390. c. 2. in quibus nouem regulæ traduntur cũ ſuis illationibus, quibus hæc materia reſoluitur & aliqua memoria digna reſolutiuè traduntur.
art. 3. vtrum ſtatuta quæ ſunt cõtra libertatem, eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem, p. 392. c. 2. in qua traduntur ea in quibus regulares, vt alii eccleſiaſtici a poteſtate ciuili eximuntur.
art. 4. Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienare immobilia eccleſiaſticis, & regularibus p. 393. c. 2. in quibus agitur de iuſtitia cuiuſdam ordinationis Regni Portugalliæ.
articulus quintus. vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum Cruce in pectore, p. 394. c. 1.

Quæ-

Digitized by Google

Quæſtio lxvii.

De conſtitutionibus Ciuilibus & Canonicis quoad earum extenſionem & reſtrictionem in quatuor articulos diuiſa. Pag.394. col.2.

ARt.primus,Quot ſint genera conſtitutionum pag.394.col.2.

Art.2. Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum aſſumatur p.395.c.1.& 2.&c. in quibus aliquibus notabilibus præpoſitis hæc materia ſatis intricata per aliquas concluſiones cum ſuis illationibus ſcitu dignis reſoluitur.

Art. 3. vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta veritate in contrarium,p.398.c.1.

Art.4.vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante,pag.399.c.1.

Quæſtio lxviij.

De ſtatutis Regularium in ſex articulos diuiſa. Pag 400.col.2.

ARt.primus, vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factũ,p.400.c.2.

Artic.2. vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori,& in foro conſcientiæ,pag.401.col.1.

Art.3.An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare quoad vim directiuam & coactiuam,pag.402.col.2.

Articulus quartus,vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligẽt hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipſis hoſpitantur, p.403.c.1.

Art. 5. vtrum conſtitutiones factæ a regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem Sedis authoritate reuocari,pa.403.c.2.

Artic. 6. vtrum generales & prouinciales poſſint declarare ſtatuta facta cum capitulo, pag. 404. col.1.

Quæſtio lxix.

De conſuetudine, in quatuor articulos diuiſa. Pag.404.col.2.

ARt.primus.Quæ ſit conſuetudo faciens legẽ, p.404.col.2.

Art.ſecundus, vtrum conſuetudo excuſet fratres ab obſeruatione præceptorum regulæ,p.405.c.2

Art.3.vtrum conſuetudine poſſit introduci,vt regulares ad aliquid plus quam ad quartam funeralem teneantur,p.406.col.2.

Art.4.Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima,p.407.col.1.

Quæſtio lxx.

De Cuſtodibus in 6.articulos diuiſa.pag.407 c.2.

ARticulus 1.Qui ſint cuſtodes in ordine Minorum, pa.407 col.2.

Artic.2 vtrum Cuſtodes ſint vere prælati, pa.408. col.2.

Art.3. an cuſtodes poſsint viſitare Conuentus ſibi commiſſos ſicut prouinciales,p.409.col.1.

Art.4.vtrum cuſtodes poſsint celebrare cuſtodiale capitulum,ib.d.c.1.

Art.quintus,Quomodo ſint eligendi Cuſtodes.ibi. col.2.

Art.6. Quantum durat officium cuſtodiatus,pag. 410.c.1.

Digitized by Google

INDEX OMNIVM AVTHORITATVM PRINCIPALIVM SACRAE SCRIPTVRAE, IVRIS CANONICI,

Extrauagantium, Bullarum, necnon iuris Ciuilis, quæ in hoc Primo Tomo declarantur, in quibus non recenſentur priuilegia Apoſtolica, quæ in eo explicantur cum ſint innumera & eſſet Lectori ſatis moleſtum ea in hoc indice collocari.

Loca Sacræ Scripturæ tam noui, quàm veteris Teſtamenti.

Deuteronomij 19. quantum ad originẽ verbi, Miſſa expeditur obligatio ſpõtanea, iuxta deductione ex Hebræo, & Chaldeo, p. 245. co. 1. Pſal. 118. particeps ego ſum omnium timentium te. p. 205. col. 2.
Iſaiæ. capit. 1. væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate, p. 194 col. 1.
Matthæi. 10. vade, & vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus, p. 1.
Matthæi. 18. ibi. dic Eccleſiæ, p. 56. col. 2.
Matthæi. 18. ſi peccauerit in te frater tuus corripe eum. p. 401. col. 2.
Luc. 9. nemo mittens manũ ad aratrum, p. 191. c. 1.
Luc. 18. oportet ſemper orare, pag. 235. col. 2.
Actorum 10 Diui Pauli ad Roman. 10. non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci, pag. 80. col. 2.
Pauli ad Roman. 2. ibi. tu autem ſecundum impœnitens cor tuum, pag. 194. col. 2
Paul. 1. ad Corinthios. ca. 14. mulieres in Eccleſia taceant, pa. 91. col. 1.

Loca ex quinque libris Decretalium.

CAp. cum ex literis de in integrũ reſtitut. cap. paſtoralis de appellationibus, cap. 5. ca. quando de reſcript. pa. 24. col. 1.
Cap. ni eſſent de præbend. pa. 25. col. 2.
Cap. cognoſcentes de conſtit. pag. 30. colu. 2.
Cap. cum acceſſiſſent de conſti. pag. 33. col. 2.
Cap. ſi de terra de priuil. pag. 38. col. 1.
Cap. paſtoralis §. verum de ſen. excommunic. pag. 38. col. 2.
Cap. prudentiam de offic. deleg. p. 42. col. 1. in fin.
Cap. paſtoralis & cap. ſuper quæſtionem. §. porro, & §. ſi vero domino de offic. deleg p. 43. col. 1.
Cap. ſignificaſti de offic. deleg. pa. 43. col. 2.
Capit. veniens de reſcript. pa. 47. col. 1.
Cap. Capella. de priuil. pa. 50. col. 1.
Cap. cum acceſſiſſent extra de conſtit. cap. ex literis extra eodem, pa. 52. col. 1.
Capit. cum dilectus de dolo & contumac. cap. cum nobis olim. in fin. de elect. ibid. colu. 1.
Capit. qualiter & quando de accuſat. pag. 52. co. 2.
Capit. cum acceſſiſſent de conſt. pag. 53. col. 2.
Cap. cum veniſſent de iudic. pa. 56. colu. 2.
Cap. in his de priuil. pag. 64. col. 2.
Cap. ex tenore qui filij ſint legitimi. pag. 67. col. 2.
Cap. 1. de filijs presbyter. pag. 70. col. 1.
Capit. ad hoc eo. titul. pa. 72. col. 1.
Cap. ex tranſmiſſa de filijs præsbyt. ibid.
Cap. cum in cunctis, de his quæ fiunt à maior. parte capit. pa. 73. col. 1.
Cap. 1. de filijs præsbyt. pa. 75. col. 2.
Cap. fin. de filijs præsbyt. pag. 77. col. 2.
Cap dilect. de maiorit. & obed. pa. 78. col. 2.
Cap. eam te de reſcrip. pa. 82. col. 1.
Cap. accedens de purgat. cano. p. 85. col. 2.
Cap. præterea el 2. de ſponſal. ibid.
Cap. illud dominus de cleric. excom. pag. 86. col. 2.
Cap. inquiſitionis de ſent. excom. ibid.
Cap. in tua de pœn & remiſ. pa. 91. col. 2.
Cap. cũm in cunctis de elect. p. 92. col. 1.
Capit. vnic. de ætat. & qualit. ordin. pa. 92. col. 2.
Cap. cum cauſa, de elect. p. 96. col. 2.
Cap. fin. de offic. archipresbyt. p. 97. col. 1.
Cap. fin. de offi. ordin. p. 100. col. 2.
Cap. noſter. capit. noſcit, de his quæ fiunt à prælat. cap. dilecta. de maiorit. & obed. p. 101. colu. 2.
Cap. quærenti de verbor. ſignificat. ibidem.
Cap. 1. de ſupplend. neglig. prælat. ca. licet de tranſlat. Epiſcop. pa. 102. col. 2.
Cap. attendentes de ſtat. monach. pag. 105. col. 1.
Cap. 1. de ſupplend. neglig. prælat. pa. 107. col. 1.
Cap. quia circa de priuil. p. 111. col. 2.
Cap. monachi de ſententi. excom. p. 116. col. 2.
Cap. tanta de ſimonia, ibid.
Cap. cum cupientes de ſent. excom. p. 119. col. 1.
Cap. quærenti. de verbor. ſignifi. p. 120. col. 1.
Cap. vlt. de teſtib. pa. 121. col. 1.
Cap. Deus omnipotens de accuſatio, ibid.
Cap. at ſi clerici § de adulterijs, de iud. ibid.
Cap. ſi Epiſcopus de pęnit. & remiſſio. p. 126. col. 1. & pa. 130. col. 1.
Cap. fin. de pęnit. remiſſio. p. 126. colum. 2. & p. 132. col. 2.
Cap. monac. capit. cum illorum, de ſent. excom. pa. 127. col. 1.
Cap. monachi. cap. ſignificaſti de foro compet. ibid.
Cap. religioſi de priuil. 129. col. 1.
Cap. vlti. de pęnit. & remiſſio. pa. 132. col. 1.
Ca. nuper de ſent. excom. p. 138. col. 1.
Cap. cum contingat de foro compet. ent. 138. col. 2.
Cap. inter corporalia de tranſlat. Epiſcop. pa. 139. col. 2.
Cap. fin. de offic. deleg. p. 140. col. 2.
Cap. 1. & 2. de tranſlat. Epiſcop. pagin. 141. col. 1.
Cap. pen. & vlt. de corpor. vitiat. ca. 2. de cler. ægrot. pa. 148. col. 2.
Cap. 1. de exceſſib. prælator. pa. 145. col, 2.
Cap. fin. de foro compet. p. 127. col. 2.
Cap. cum dilecta, de conſue. pa. 170. col. 2.
Cap. 1. de exceſſib. prælat. pa. 146. col. 1.
Cap. de multa de præbend. pa. 146. col. 2.
Cap. vnde de bigamis. pag. 148. col. 1.
Cap. nuper. de ſent. excom. pag. 138. col. 1.
Cap. 2. de ordin. cognit. pag. 130. col. 1.
Cap. 1. de clericis pugn. in duello. pag. 152. col. 2.
Cap. ex tenore de tempor. ordin. pag. 153. col. 2.
Cap. quamuis, de ſent. excom. pag. 156. col. 1.
Cap. at ſi clerici. §. de adulterijs de iudic. pag. 157. col. 2.
Cap. cum ad monaſterium de ſtatu monach. pag. 159. col. 2.
Cap. 1. de ſponſat. impub. pag. 170. col. 2.

Digitized by Google

Cap.tua nos.de teſtam.pa.180.col.1.
Cap.niſi cum pridem.de renuntiat.pag.181.col.1.
Cap.cum nos,de ijs,quæ fiunt à præl.pa.182.co.1.
Cap.is qui capi.tua de ſponſal.ibid.
Cap.ſi quis presbyter de rebus Eccleſ.pa.182.co.2.
Cap.grauis de reſtit.ſpoliat.ibid.
Cap.de priori de appellat.p.185.col.2.
Cap.ad noſtram de appellat.pag.col.2.
Cap.is cui.§.fin.de ſent.excom.ibi.
Cap.1.de apoſtat.p.187.col.2.
Cap.dilecti el.2.de appel.p.191.col.1.
Cap.à nobis de apoſtat.pagin.189.col.1.
Cap.vltim.de regul.ibid.
Capit.ne religioſi de reg.ibid.
Cap.cum olim.el.2.de priuil.p.191.col.2.
Cap.ſuper eo,de regul.p.209.col.1.
Cap.quod Dei timorem de ſtatu monach.ibi.
Cap.1.de Eccleſiis monach.ibid.col.2.
Cap.vltim.de religioſ.domib.ibid.
Cap.cum olim.2.de priuil.pag.191.col.2.
Cap.quoniam in pleriſque de offic.ordin.pa.211.co.1.
Cap.cum ſingula in princ.de præb.& in §.prouidens,ibid.col.2.
Cap.ad noſtram,& cap.porrecta.de confirm. vtil. pa.211.col.1.
Cap.fin.de religios.domi.capit.quoniam in pleriſque.de offic.ordin.pa.211.colum.1.
Capit.1.& capit. ſi diligenti.& cap.ſi quis contra clericum de foro competent.pa.221.col.1.
Cap.ad Apoſtolicam de reg.pa.221.col.2.
Capit.certificata de ſepul.pa.229.col.2.
Cap.cum in cunctis de his quæ fiunt à maior.part. p.233.col.1.
Cap.dolentes de celeb.Miſſa,pa.235.col.2.
Capit.tuæ,de cleric.peregrin.p.255.col.1.
Cap.periculoſo de ſtat.reg.ibid.
Cap.monaſteria,de vita & honeſt.clericor.pa.265.col.1.
Capit.omnis vtriuſque ſexus de pœnit.& remiſ.p.334.col.1.
Capit.in S.P.de pœnit.& remiſ.pa.349.col.1
Cap.ex parte de foro compet.ibid.
Cap.ex parte el.1.de verborum ſign.pa.355.col.1.
Cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.pag. 362.col.1.
Cap.2. & capit.fin.de offic.deleg.p.374.col.2.
Capit.E.& G.de offi.deleg.pa.377.col.1.
Cap.in literis de offic.deleg.p.388.col.2.
Cap.qualiter,& quando de accuſat.pa.388.col.2.
Cap.cum acceſſiſſent,de conſtit.p.403.col.2.

Loca explicata ex ſexto libro Decretalium.

Cap.vni.de voto.pa.1.col.2.
Cap.ſi cui de præb.p.46.col.1.
Cap.ſuper gratia de offic.deleg.ibid.
Cap.ipſo iure de reſcrip.p.44.col.2.
Cap.1.de conſti.pa.47.col.1.
Ca.cu licet quod plus de reg.iur.pag.73.col.2.
Cap.ſtatutum.de hæretic.p.87.col.1.
Cap.contra Chriſtianos,de reſcrip.ibid.
Cap.filij de hæret.ibid.colu.1.
Ca.ſtatutum el.2.de hæret.ibi. vſque ad pa.86.incluſiue.
Ca.nullus de elect.pa.91.col.1.
Cap.idemnitatibus.§.proinde de elect.pa.92.col.2.
Ca.Abbate.de priuil.pa.105.col.1.
Ca.is qui,de ſent excom.p.18.col.1.
Ca.Abbates de priuil.pa.105.col.1.
Ca.is qui, ſuadente.de ſent.excomm.pag.210.colu. ſecunda.
Ca.1.de ſent.excom.p.120.col.2.
Ca.vnde de ſpon.impuber.pa.124.col.2.
Ca.religioſo de ſent. excom.p.134.col.2.
Cap.cum ex eo.de exceſſib.prælat.pa.145.column.1.
Ca.vnicum de religioſ.domib. pa.146.col.1.
Ca.licet de Canon.elect.pa.146.column.2.
Cap.1.de ſent.excom.pagin.147.colum.2.
Ca.vnic.de religioſ.domib. & ca.vnic.de voto,pa. 146.col.1.
Cap.exijt,§.dato de verbor.ſign.p.170.c.1.
Cap.is qui 24 de elect.p.183.col.1.
Cap.quoniam de priuil.pag.185.col.1.
Capit.ſi religioſus de elect.p.209. col.2.
Cap.cum de beneficio,de præb.p.219.c.2.
Cap.nullus de tempor.ordinand.p.230.col.1.
Capit.quorundam.§.fin.de teſtam.p.214.c.2.
Cap.beneficium de regul.pag.223.c.1.
Cap.cum quis de ſent.excom.p.230.co.1.
Cap.qui ex eo de pact.p.231.col.1.
Cap.qui celebrat.de priuileg.p.247.col.2.
Cap.fin.de priuil.pag.247.col.2.
Cap.licet de conſtitut.pag.337.col.1.
Cap.eos de ſent.excom.p.366.col.2.& ſeq.
Cap.ſtatutum de reſcriptis,pag.375.col.1.
Cap.1.de offic.deleg.p.379.col.2.
Cap.fin.de offic.deleg.388.col.2.
Cap.fin.§.conſeruatores de offic.deleg.p.377.c.2.

Loca Clementinarum explicata.

Clementina dudum de ſepult.pag.337.col.2.& 350.col.2.
Clementina dudum,§.olim.eod.ti.p.75.col.2.
Clementina 1.de priuil.p.109.col.2.
Clementina,ne Romani de elect.p.138.col.1.
Clement.exiuit,de verb.ſign.§.data,p.170.col.1.& pag.179.col.1.& vide,p.66.col.2.
Clementina ſi furioſus,de homi. p.151.cum ſeq.
Clementina monaſteriorum, de rebus Eccl. non alienand.p.378.c.2.
Clementina dudum,§.verum.de ſepult.p.228.col. 2.cum ſequent.&c.
Clementina dudum,§.ac deinde,& §.ſtatuimus,p. 334.cum ſeq.
Clementina religioſi,de priuil.pag.315.&c.
Clementina abuſionibus de pœnit. & remiſ.p.357. col.2.

Loca decretorum explicata.

§.leges 4.diſtinct.pag.26.col.2.
Cap.placuit.16.quæſt.7.p.50.col.2.
Cap.erit autem lex 4.diſt.p.64.c.1.
Cap.ſi quis incognitus.17.q.2.p.70.col.1
Cap.monaſterij,19.q.13.ibid.
Cap.imputatur,1.q.4.p.84.c.2.
Ca.conſtitui.17.quæſtione quarta,p.87.columm.1.
Ca.nullam 18.quæſt.2.pag.97.columna 1.
Ca.Manus de conſecr.diſt.5.pag.103.colum.prima
Cap.audiuimus.24.quæſt.2.pag.116.colum.1.
Ca.inferior.21.diſt.pa.138.col.1.
Cap.fœlix.16.q.1.c. de locorum. de conſec.diſt.1.p. 146.col.2.
Cap.hæc quidem de conſecr. diſt.4.p.169.colum. prima.
Cap.ſicut.12.q.2.p.174.col.1.
Ca.ſine exceptione 12.q.2.p.174.col.1.& p.180.c.2.
Cap.fin.15.q.2.& capit.ex literis.16.q.2.& ca.communiter 53.diſt.p.159.colum.2.
Cap.ſi qua 12 quæſt.2.p.182.colum.1.
Cap.altaria de conſecr.diſt.1.p.184.co.1.
Cap.cum ſedibus de conſecr.diſt.1.ibid.

Cap.

Digitized by Google

Cap omnis oppreſſus, & cap. ſi quis, & capit placuit.2.q.6.p.185.col.2.
Cap.ne pro cuiuslibet.16.q.1.p.200.col.2.
Capit.Licitus de conſecr.diſt.3.ca.ſi quid de conſe. diſt.4.p.204 co.1.
Cap.non dicatis.12.q.1.p.210.col.2.
Cap.decretum.10.q.1.p.217.col.1.
Cap.cantantes 92.diſt.p.231.col.2.
Cap.contraria de conſec.diſt.5.p.239 col.1.
Cap.in noua actione 16.q.7.p.210.col.1.
Cap.ſicut.de conſecr.diſt.1.p.247.col.1.
Cap.Miſſa de conſecrat.diſtinct.1.pagina 248. colum.1.
Cap.peruenit.18.quæſt.2.p.264.col.2.
Cap.diffinimus.18.quæſt.2.ibid.col.2.
Cap. placuit.20.q.1.cap. diaconiſſam.27.q.1. pa. 372.col.2.
Cap.1.de votis.20.q.373.col.1.
Capit.ille 32.q.5.c.vlt.15.quæſt.1.ca.acutius.26.d. ibid.
Capit.ſedulo.3.d.p.395.co.2.
Cap.conſuetudo d.1.p.404.col.2.

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM IN CORPORE IVRIS inſertarum, quam aliquarum extra corpus iuris; primo referam eas quæ ſunt in corpore iuris, poſtea autem alias non prætermittam.

Extrauagans, ambitioſe de reb.Eccleſ.non alien. pa.183.col.1.
Extrauagans 2.de ſimonia.pa.116.col.1.
Extrauagans Ioannis vigeſimi ſecundi de vita, & honeſtate clericorum explicatur, p.252.colu.1.
Extrauagans graue nimis de reliquijs & veneratione Sanctorum, pag.327.vſque ad pa.329.
Extrauagans vas electionis, de hæreticis.p.349.c.2.
Extrauagans vnam ſanctam de maiorit.& obedientia, pa.355.col.2.
Extrauagans Pij Quarti, confirmata per Gregorium XIII.de deſcendentibus ex Iudæis, Sarracenis, & hæreticis, quod non ſint prælati in ordine Minorum explicantur a p.81.col.2.&c.
Extrauagans Pij Quarti, circa bona monachorum morientium extra clauſtra, pa.308.& pa.105.c.1.
Extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij XIII. de agitandis Tauris, pa.27.co.2.
Extrauagans Pij Quinti circa durationem prælatorum, & Abbatiſſarum, in ordine Minorum pa. 93.colu.1.& 2.explicantur etiam extrauagantes Gregorij XIII.& Sixti Quinti, circa eandem materiam.
Extrauagantes Leonis X.Andriani Sexti, Pauli Tertij & Pij V.pro nouo orbe explicantur, pag.213. col.1.& 2.&c.
Extrauagans Pij Quinti, contra Sodomiticos declaratur cum alia Summi Pontificis extrauagante, p.197.col.2.
Extrauagans Pij Quinti de nõ celebrando miſſam & hora veſpertina explicatur, pa.245.col.1.& 2
Extrauagantes Pij Quinti, & Gregorij decimi tertij, circa clauſuram monialium declarantur, pa. 262. vſque ad pa.267.incluſiue.
Extrauagantes Pij Quinti, circa præſentationem confeſſariorum regularium explicantur, p.338. col.1.2.&c.
Extrauagans Gregorij XIII.pro religione ſocietatis Ieſu explicatur.p.3.vſque ad 5.incluſiue.
Extrauagans Sixti Quinti, contra male promotos explicatur, p.116.&c.
Extrauagans Sixti Quinti, circa confraternitates corrigiatorum Diui Auguſtini, & chordatorum Diui Patris noſtri Franciſci explicantur, p.333. co.ſecunda.
Extrauagans Gregorij XIIII. moderans conſtitutiones Sixti Quinti circa illegitimos explicatur. pa.330.co.1.
Extrauagans Clementis VIII.de largitione numerum prohibita regularibus explicatur, p.23.c.2.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Cap 5.ſeſ.4.de reformatione, p.219.col.1.
Cap.5.ſeſ.4.de reformatione, & ſeſ.25.c.8.& 20. pa.218.col.1.
Seſſio.4 de vſu ſacrorum librorum.
Seſſio.5.de reformatione.cap.1.
Seſſio.22.de reformatione, capit.4.p.340.colum.2.
Cap.4.ſeſ.6.de ſacramento pœnitentiæ, pa.60.c.1.
Cap.5.ſeſ.6 de reformatione, pag.184.col.1.
Cap 7.ſeſ.7.de reformat.& ca.16.ſeſ.vlt.p.216.c.2.
Cap.8.ſeſ.7.de reformatione, ibid.
Ca.7.ſeſ.13.p.364.col.1.
Cap.1.ſeſ.14.p.138.col.2.
Cap.7.ſeſ 14.de reformatione, p.39.col.1.
Cap.7.ſeſ.14.& c.6.ſeſ.24.de reformatione, p.71.c.1.
Cap.7.ſeſ.14.de ſacramẽto Euchariſtiæ.p.127.c.2.
Ca.7.ſeſ.14 & ca.7.ſeſ.19.de reformat.& ſeſ.25.ca. 6.p.153.colum.2.
Cap.7.ſeſ.14.de reformatione, p.152.col.1.
Cap.7.ſeſ.12.de reformatione, pa. 369.col.1.
Cap 8.ſeſ.4.p.110.col.1.
Ca.7.ſeſ.19 p.154.col.1.
Cap 8.ſeſ.21.de reformatione, p.217.col.2.
Cap.2.ſeſ.22.p.147.col.1.
Cap.4.ſeſ.22.de reformatione, p.180.col.1.
Cap.22.ſeſ.22.p.271.col.1.
Cap.7.& cap.8.& ca.18.& cap.2.ſeſ.23.de reformatione.p.104.col.1.& 2.
Cap.5.ſeſ.23.de reformatione.p.128.col.2.
Cap.10.ſeſ.23.de reformatione, pa.100.col.1.
Cap.8.cap.10.12.ſeſ.23.de reformatione, ibid.
Cap.7.ſeſ.23.de reformatione, p.104.col.1.
Cap.8.& cap.10.ſeſſion.23.ibid.
Cap.10.eiuſdem ſeſ.& cap.2.ſeſ.14.de reformatione, p.110.col.2.
Ca.6.ſeſ.23.de reformatione, p.117.colum.2.
Cap.12.& ca.14.ſeſ.23.de reſidentia prælatorum, p.150.col.1.& 2.
Cap.1.ſeſ.25.de reſidentia, & ſeſ.25 de reformatione, ca.18.pa.136.col.2.
Capit.3.ſeſ.23.de reformatione, & ca.9.eiuſdem ſeſ.p.150.c.2.
Cap.10.ſeſ.23.p.222.col.2.
Cap.1.ſeſ.23.p.29.col.1.ponuntur duodecim decreta Concilii Tridentini, in quibus reuocantur priuilegia regularium.
Cap.12.ſeſ.24.de reforma.p.92.colu.1.
Cap.6.ſeſ.24.de reform.pa.113.col.2.
Cap.4.ſeſ.24.de reform.p.248.col.2.
Cap.11 ſeſ.24.de reform.p.205.col.1,
Cap.13.verſiculum in vnionibus, ſeſ.24.p.145.c.2.

Digitized by Google

Cap.9.ſeſ.24.p.217.col.2.
Cap.9.& 10.ſeſ.24.de reformat. & c.8. ſeſ.7.ibid.
Cap.6 ſeſ.24.p.256.c.1.
Capit.2.ſeſ.324.& cap.7.ſeſ.14.p.340.col.1.
Cap.11.ſeſ.24.p.353.c.2.
Cap.5.ſeſ.25.de regul.p.163.c.1.
Cap.1.& ca.5.& c.21.eiuſdem ſeſ.p.177.c.1.
Cap.1.& cap.2.eiuſdem.ſeſ.175.c.2.
Cap.7.ſeſ.25.de regularibus.p.92.col.2.
Cap.10.ſeſ.25.de regularibus.p.281.col.1.
Cap.5.ſeſ.25.de regularibus,p.283.col.2.
Cap.6.ſeſ.25.de regularib.pag.300.col.2.
Cap.14.ſeſ.25.de regularibus,p.498.col.1.
Cap.8.ſeſ.25.de regul.p.93.col.2.
Cap.16.ſeſ.25.de regul.p.223.c.2.
Cap.20.& cap.9.ſeſ.25.de regularib.p.100.c.1.
Cap.4.ſeſ.25.de regularibus.p.188.col.2
Cap.11.ſeſ.25.de reform.p.216.col.1.& p.219.c.2.
Cap.13.ſeſ.25.de reform.p.228.col.2.
Cap.15.ſeſ.25.de reform.p.72.col.1.
Cap.18.ſeſ.25.de reform.p.136.col.2.
Cap.20.& cap.8.ſeſ.25.de reform.p.136.col.1
Cap.14.in princ.ſeſ.vi.ſub Pio IV.p.22.col.1.

Loca digeſtis veteris.

L.1.iuncta glo.v.illicita.ff.de colleg.illicit.pa.2.c. prima.
L.adoptio.ff.de adoptio.p.35.col.2.
L.ſi hominem,ff.mandat.pag.49.col.1.
L.plenum,§.equitas,ff.de vſufruct.p.50.col.1.
L.verum,§.vlt.cum lege.ſeq.ff.de minori.p.78.cir ca finem,& p.51.col.1.
L.4.§.pen.ff.ad Macedon.p.62.col.1.
L.bona fides,ff.depoſit.p.62.col.2.
L.omnes populi,ff.de iuſt.& iur.pa.63.col.2.
L.1.ff.de offic. eius cui mandat. eſt iuriſd.pag.98. column.1.
L.furti.ff.de his qui not.infam.p.186.col.2.
L.falſus.§.qui alienum.ff.de furt.p.225.col.2.
L.Barbarius Philippus,ff.de offic.prætor.p.345.c.2
L.non omnium,ff.de legib.p.400.col.2.
L.princeps,ff.de legib.p.402.col.2.

Loca infortiati.

L.ex militari.§.ſed verum,ff.de milit.teſtam. p.50. col.1.
L.hæredes palam.§.ſi quid in fin.ff.de teſtam.p.60. col.1.& 2.
L.ſi ita,ff.de aur.& arg.leg.p.111.col.2.
L.adigere,§.quamuis,ff.de iure patron.p.399. c.1.

Loca digeſti noui.

L.item apud Labeonem, §.ait prætor. ff.de in iur. p.30.col.2.
L.Titia.§.idem reſpondit,ff.de verb.obli. p.60.c.1
L.miles.§.defunctus ff.de adult.pa.86.col.1.
L.ſtat.liberi.§.quintus ff.de ſtat.liber. pagina.176. col.1.
L.proſpexi.ff.qui & à quibus,p.399.columDn.2.

Loca ex codice.

L.nonnunquam in princi pio C.de collatione.pag. 46.47.
L.3.C.de ſilentiar.p.48.col.i.
L.quoties.C.de precib. imperat.offerend. ibidem.
L.inter emptorem.C.de pact.p.48.col.1.
L.voluntarie.C.de excuſat.tuto.ibidem.co.1.
L.aſſiduis.C.qui potiores in pig.verſ.& ideo etiam p.56.57.
L.à iudice.C.de iud.p.140.col.2.
L.1.C.de iur.emphyteut.p.224.co.2.
L.1.C.de relat.pa.61.col.2.
L.2.C.pro emptore.pa.176.col.2.

Ex authentica loca.

Authentica quæ ſupplicatio.C.de precib.imperat. p.42.col.1.
Authent.de ſanctiſſimis Epiſcopis.§.ſed hac præſenti l.verum §.vlt.cum lege ſequent.ff.de minor.p.51.col.1.
Authen.vt factæ nouæ conſtitutiones in Rubrica, & in nigro.pag.23.col.1.
Authent.omnes peregrini.C. communi. ſucceſſio. pa.226.col.1.

Ex legibus partitarum.

L.18.tit.7.par.1.p.380.col.2.

Ex legibus ordinam.

L.1.titul.8.lib.1.ordin.p.363.col.2.& pag.374.375.
L.8.tit.7.lib.1.ordin.387.col.1.

Ex noua compilatione.

L.1.tit.2.libro primo nouæ compilat.pag.386.col. ſecunda.
L.7.ti.8.li.5.nouæ compil.p.68.col.2.
L.13.titulo 18.libro ſexto nouæ compilat.pag.392. col.2.

Ex ordinationibus Portugalliæ.

L.2.ti.8.p.394.col.1.

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM HVIVS PRIMI TOMI, IN QVO SENTENTIAE INSIGNIORES ſummarie apponuntur.

A.

Abbas.

ABba apud Hebræos pater eſt, p.12.col.1.q.65.art.1.
Abbas vnde dicatur, ibid.
Abbatis nomen primum quod. ibid.
Ab abbatibus ad abbatiſſas arguitur, ib.
Abbates, & Abbatiſſa benedicti & benedictæ, ibidem, col.2.
Abbates ſemel benedicti rebenedici non poſſunt, ibidem pag.65.co 2.
Abbas debet eſſe profeſſus ſacerdos & annorum viginti quinque, p.91.co.2.q.15.ar.2.
Abbas & alius prælatus quoad regulam iudex, pa.95.co.2.q.17.ar.1.
Abbatibus iuriſdictio competit iure humano, pag 96.col.1.
Abbatibus & alijs prælatis an poteſtas competat iure diuino, ibid.
Abbates non poſſunt diſpenſare in certis caſibus, pag.97.co.2.
Abbates in ſuis Eccleſiis poſſunt populum benedicere, pag.102.co 1.
Abbates quibus ordinibus poſſint ſubditos ordinare, ibid.q.18.ar.1.
Ab Abbate promotus ad ordines, ipſius priuilegium tenetur oſtendere, ibid.
Abbates per non vſum non derogant priuilegio ordinatiuo. ibid.co.2.
Abbates non benedicti funguntur omnibus præeminentiis benedictorum. ibid co.2.ar.2.
Abbas electus & confirmatus ante benedictionem dicitur. Abbas, ibid.
Abbates Ciſtertij non poſſunt ſuos ſubditos, ordinibus ſacris inſignire poſt Concilium Tridentinum, ibidem, pag.103.co.1.
Abbas exemptus poteſt dimiſſorias dare ſuis regularibus, ibid.pag.103.co.2.
Abbas ſuos ſubditos ab irregularitate purgat, pag.121.col.1.q.20.art.20.
Abbas à ſuis ſubditis impedimenta circa ordines poteſt remouere, ibid.co.2.
Abbas non poteſt alienare ſine ſolennitatibus, pa.111.col.1.
Abbas ſolus quæ facere poteſt, ibid.
Abbates Ciſtertij & primi coabbates poſſunt altaria conſecrare. pa.184.co.2 q.28.ar.2.
Abbates in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi non poſſunt hæc facere. ibid.
Abbatum depoſitio quibus competat, 253.col.2.q.41.art.3.
Abbatum depoſitio an competat ſolis capitulis.
Abbatiſſa, quæ, pag.65.co.2.

Abbatiſſa.

Abbatiſſæ incapaces ſunt ad imponenda præcepta ſpiritualia ibid pag.66 col 2.
Abbatiſſæ triennales non benedicuntur, ibid col.2.
Quid ſit Abbatiſſa, p.78.co.1.q.15.ar.21.
Abbatiſſæ eſſe poſſunt illegitimæ. ibid.p.79.co.1.
Abbatiſſa quadraginta annos debes habere, & octo poſt profeſſionem p.92.co 2.q.15.ar.3.
Abbatiſſa debet eſſe expreſſe profeſſa. ibid.
Abbatiſſa finito triennio ſtatim renunciare debet, pag.94.co.2.q.16.art.3.
Abbatiſſæ a patronis præſentatæ ſunt perpetuæ, ibid. pa.95.co.1.& 2.
Abbatiſſæ confirmatæ conferunt Eccleſias, pag 101.co.2.q.17.ar.12.
Abbatiſſæ quo ordine poſſint inſtituere, ibid.
Abbatiſſæ non habent pertinentia ad claues, ibid.
Abbatiſſa ſuſpendit ab officio ſubtrahendo beneficia, pag.102 co.1.
Abbatiſſa an comparetur Abbati, ibid.
Abbatiſſa iubens excommunicare quomodo intelligendum, ibid.
Abbatiſſa in votis monialium non diſpenſat, pag.162.col.1.
Abbatiſſa maiorem in moniales poteſtatem habet, quã pater in filios. p.162 co.1.q.25.ar.7.
Abbatiſſa irritando vota monialium ſine cauſa, non peccat, ibid.
Abbatiſſæ admittentes intra clauſtra monaſterij mares & fœminas ſunt excommunicatæ & ſuſpenſæ, p.279 co.1.& 2.q 47 ar.3.
Abbatiſſa non poteſt eſſe corrupta abſque diſpenſatione, p.373.co.1.q.64.ar.4.

Abſens.

Abſens præſentatus ad beneficium intra tempus certũ debet comparere, alias præſentatio eſt nulla, pa.333.co.2.q.59.ar.10.

Abſoluere, abſolutio.

Abſoluere poſſunt ſuperiores ordinis Prædicatorum ſicut priores, p. 109.co.2.
Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos à quacunque cenſura, ibid.co.2.
Non poſſunt prælati abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis, pa.114.co 2.
Abſoluere poſſunt Epiſcopi ab hæreſi occulta. ibi.
Non poſſunt Epiſcopi vniuerſaliter committere alicui abſolutionem ab hæreſi. ibi.co.2.
Qui poteſt abſoluere ratione officij poteſt committere authoritatem ad pœnitentiam arbitrandam. pa.115.col.1.

Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos percuſſores clerici, ibid.
abſoluere poteſt excommunicatus excommunicatum in caſu neceſſitatis, ibi.co.2.
abſolui poteſt ſuperior percutiens clericum à ſuo ſubdito, ibid.
abſoluere poſſunt prælati generales ſuos a ſimonia, pag. 116.co.1.& 2.
abſoluere non poſſunt prælati ſimoniacos in mala ordinum promotione, ibid.
abſoluere poſſunt prælati irregulares ſuos ſubditos à ſuſpenſione à diuinis, p.117.co.1.
abſolui non poſſunt ſubditi à prælatis à peccatis commiſſis in contemptum clauium p.118.co.2
abſolui poſſunt ſubditi à peccatis commiſſis cum confidentia priuilegiorum, p.119.co.1.
abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos ab omni irregularitate, & alijs impedimentis tribus exceptis, pag. 122.co.1.
abſolui poſſunt moniales, ibid.
abſolui plenarie poſſunt nouitiæ monialium à ſuis confeſſoribus, p.124.co.1.
abſolutio facta virtute priuilegij validi licet ignoranti valet, p.124.co.2.
abſoluere qui poteſt ex priuilegio perpetuo poteſt ſubdelegare. p.125.co.2.
abſolutio a peccatis extra confeſſionem quomodo explicetur, ibid.
abſoluere non poteſt inferior ſubditum à reſeruatis quando ſuperior iuſtè ei denegauit abſolutionem, pagina 127.co.1.
abſoluendi poteſtatem recipiunt presbyteri in ordinatione, pa.128.co.2.
abſoluentes à reſeruatis ſine authoritate pęna afficiuntur, p.130.co.1.
abſoluere quis poſſit à caſibus prælatis reſeruatis, ibid.
abſolui non poſſunt fratres ordinis prædicatorum abſque licentia ſuorum prælatorum, p.ibid.co.2.
abſolutio à peccatis dari non poteſt ſine abſolutione excommunicationis præmiſſa ibid col.2.
abſoluendi licentiam non poſſunt prælati rigoroſe negare, ibid.
abſolutus ab inferiori directe à mortalibus, & per indirectum à reſeruatis, an recipiat vnum verum ſacramentum, pag.131 col.2.
abſoluere tantum à venialibus poteſtatem habet ſimplex ſacerdos pag.ibid.
abſoluentes à reſeruatis tenentur integram audire confeſſionem, ibid.
abſolutio à reſeruatis quomodo detur à pęnitentiario Papæ, ibid.co.2.
abſoluendi magnam habent poteſtatem prælati mendicantium Indos Chriſtianos, pag.203.col.2.quæſt.31. art.4.
abſoluere per priuilegia poſſunt regulares à caſibus Epiſcopo reſeruatis p.352.co.2.q.61.ar.3.
abſoluere poſſunt regulares a reſeruatis ſedi Apoſtolicæ exceptis bullæ cœnæ, p.353.co.2.
abſoluere poſſunt regulares excommunicatos parte ſatisfacta, p.354.co.1.ibid.
abſoluere poſſunt regulares pœnitentes à cenſuris extra ſacramentum pęnitentiæ, p.355.col.1.
abſoluere non poſſunt regulares à caſibus Epiſcopo à Concilio Tridentino reſeruatis, p.354.ibid.
abſolui poteſt aliquando excommunicatus etiam parte non ſatisfacta, p.355.col.1.ibi.
abſoluere non poteſt religioſus ſimplex ab excommunicatione minori, licet poſſit à peccatis venialibus, pa. 357.co.2.ibid.
abſolutio in foro conſcientiæ quid importet, pag.356. col.2.
abſolutio in foro conſcientiæ à ſacerdotibus iuriſdictionem habentibus fieri poteſt, ibi.col.2.
abſolutio a culpa & a pœna quid importet, p.357.col.1. ibidem.
Abſolutionis effectus ibid.
abſoluens religioſus ſine authoritate a culpa & a pœna bona fide non incidit in Clementinam, p.358.co.1.
abſolutus plenarie in articulo mortis etiam a reſeruatis poſtea conualeſcens reſeruata prælato non tenetur confiteri, p.356.co.2.q.62.ar 8.
abſolui plenariè ab omnibus poteſt regularis infirmus, qui caſu non fuit confeſſus. p.366.co.1.
abſolutionis in articulo mortis faciendæ, quæ forma, ibid.co.1.& 2.
Facultas abſoluendi a reſeruatis Papæ, intelligitur de reſeruatis etiam poſt datam facultatem, p.111.co.2. q.20.art.8.
Quis poſſit abſoluere a caſibus bullæ cœnæ, p.112.col.1. ibidem.
Cætera vide verbo, confeſſio, & verbo confeſſor, & verbo, prælati, & verbo, regulares & verbo religioſi.

Ac.

Acdictio quid importet. p.88.co.1.q.14.ar.7.

Actus.

Actus per quos infringitur lex ſufficit quod fiant ſcientibus regijs auditoribus ad reuocandam legem, pag. 17.co.2.q.6.ar.12.
Actus validitas non dependet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe. p.110.co.2.q.20.ar 5.
Actus prohibitus cum pœna ſi fiat eſt nullus, pag.375. co.1.q.65.ar.3.
Actus duo communes intellectui practico & ſpeculatiuo p.389.co.2.q.66.art.1.

Ad inſtar priuilegium.

Ad inſtar priuilegium conceſſum, cuius virtutis, pag. 350 co.2.q.61.ar.2.

Admiſſio.

Admittere ad religionem omnes, an ſit obligatorium, pag.52.co.2.q.10.ar.3.

Adulterium.

Adulterij crimen graue & punibile, p.157.col.2.q.24. ar.17.

Affinitas.

Affinitas ex copula conſanguinea non contrahitur, niſi intra ſecundum gradum, p.369.co.2.q.63.ar.1.
Affinitas ex copula non contrahitur, niſi effuſo ſemine intra vas, ibid.
Affines matrimonium contrahentes ſcienter non faciũt prolem legitimam, p.67.co.2.q.13.ar.1.

Alcantara.

Ordinis militaris Alcantaræ vnde origo, p.20.co.1.

Alienare, alienatio.

Alienationis verbum in materia odioſa ſtricte interpretandum, ſecus in fauorabili, pag.173.col.2. quæſt.27. art.1.
Alienatione rerum Eccleſiæ prohibita quæ comprehendantur, ibid.

Digitized by Google

Alienatio rerum Eccleſiæ, qua ſolennitate fieri, ibidē, pag. 173.

Alienans rem Eccleſiæ, vel locans vltra triennium in caſibus non permiſſis excommunicationis ſententia afficitur, ibid.

Alienante Papa vel Epiſcopo rem Eccleſiæ in conſanguineum cauſæ non creditur, niſi de ea legitime conſtet, p. 173. col. 2. q. 27. ar. 2.

Alienatio Eccleſiæ valida eſt etiam non antecedente tractatu, ſi poſtea ſubſequatur, ibi. in fin. col.

Quis tractatus eſſe debeat ante alienationem ibid. pag. 174. co. 1.

Alienatio rei Eccleſiæ non valet, etiamſi prælatus conſentiat maiori parte collegij diſſentiente. ibid.

Alienatio rei eccleſiæ non valet prælato diſſentiente, etiam ſi omnes de collegio conſentiant, ibid.

alienatio à capitulo ſede vacante fieri non poteſt abſq; authoritate ſuperiorum, ibid. in fin. col.

alienatio facta à monialibus ſine ſui generalis conſenſu nulla, ab ipſo ratificari poteſt, ibidem, pagina 174. colum. 2.

alienationes à generalibus ordinis Ciſtertij ex indulto, Eugenij IV. quomodo celebrandæ, ibid.

alienationes rerum eccleſiæ non validantur ex præſumptione quod ſolennitates interuenerint, ibid.

alienatio quadrupliciter in iure cap. 174. colum. 1. q. 27. artic. 2.

alienare probibitus quando poſſit hypothecare, ibidem col. 2.

alienari ſine ſolennitate poteſt res, cuius dominium adduc eccleſiæ non eſt acquiſitum ibidem, pag. 177. colum. 1. ibid.

Res eccleſiæ immobiles, vel mobiles, quæ ſeruando ſeruari poſſunt cenſentur probibitæ alienari, ibid. pag. 178. col. 1. q. 27. ar. 4.

alienare prohibitus non prohibetur arbores opacas cadere, vt loco earum fructiferas ſubſtituat, ibid.

Prælatus non poteſt alienare & ſuccendere arbores fructiferas, ibidem, in fin.

Probibitus alienare non prohibetur donare pro victu & veſtitu, ibid. p. 178. col. 2. in medio.

arbitrio boni viri relinquitur, an alienatio ſit vtilis, ibi. pag. 181. co. 2.

alienationis vtilis monaſterio exempla, ibid.

Sufficit quod alienatio ſit vtilis tempore contractus, ibi. pag. 181. col. 2.

alienatio facta in vtilitatem monaſterij ſine ſolennitatibus valet, ibid.

alienatio ſine ſolemnitatibus licet vtilis, nulla exceptis quibuſdam caſibus, ibi. in fin. col.

an monachus alienans ſine conſenſu prælati ſit obligatus in foro conſcientiæ, ibidem pagina 181. columna 2.

alienatio rei eccleſiæ facta, vt reſcindatur alia in ſimul præexigit. ibid. p. 182. col. 1.

alienans rem eccleſiæ tenetur ad damni reſtitutionem, pa. ibid. col. 2. q. 27. ar. 11.

alienans male rem eccleſiæ, vt excuſetur à peccato, & ſimiliter emens quid conſiderandum, ibidem columna 2.

Commendatarij ordinum militiarum non poſſunt res ſuarum commendarum alienare, ibidem, pag. 183. col. 1.

alienatio dicitur locatio ad longum tempus, ibid.

alienatio dicitur locatio ad vitam facta, ibid.

alienatio dicitur locatio facta ad nouennium cum pacto de retrolocando ad aliud, ibid. co. 2.

alienantes res eccleſiæ ſine ſolennitatibus, qua pœna puniantur, ibid pag. ibid. co. 2.

Non incidunt in has pœnas alienantes res minimas, ibid. in fin. col.

alienantes res eccleſiæ ſine ſolennitatibus, quibus caſibus pœna afficiuntur, ibidem columna 2.

Altaria.

Altaria conſecrant epiſcopis, p. 184. co. 1.

altaria regulares an poſſint conſecrare, pa. ibid.

abbas Ciſtercij & alij primi coabbates poſſunt altare conſecrare ibid.

Hoc tamen in alieno diœceſi non poſſunt, ibidem, columna 2.

altaria in locis infidelium presbyteri Societatis Ieſu poſſunt conſecrare. ibi. in fi.

altaria poſſunt Minores conſecrare in partibus Indiarum, 185. col. 1.

altare portatile quod ſit, pag 246. colum. 1. quæſt. 43. art. 3.

altari ſeruiens de ipſo viuere quomodo intelligitur, pa. 253. col. 1.

Angeli.

Angelorum vita cœnobitarum vita ſimilis, pag. 293. q. 50. ar. 1.

Animal.

Animalia monachorum ſunt de foro ſæculari, pa. 382. co. 2. q. 65. ar. 14.

Appellare, appellatio.

Appellari non poteſt à lege facta à legitimo conditore, p. 24. co. 2. q. 6. ar. 7.

Appellare in quibus poſſit religioſus, p. 185. col. 2. q. 29. ar. 2.

Appellare Minores ad quos poſſint, & quo ordine. ibid.

Appellare religioſis indecens. ibi pag. 186. co. 1. ar. 3.

Appellatio friuola, quæ ſit, pag. 42. col. 2. q. 8. ar. 13.

Definitio appellationis pag. 185. co. 1. q. 29. ar. 1.

Appellatio iudicialis quæ pag. 185 ibid.

Appellatio extra iudicialis quæ. ibid.

Vtriuſque appellationis quis effectus. ibid.

Appellationis iudicialis triplex effectus, ibid.

Appellationis à cenſura effectus tantum deuolutiuus, ib.

Appellationis verbo non vtitur in ordine Mendicantium. ibid. co 2.

Appellationis prohibitio in ordine Mendicantium in quibus ſit prohibita, ibi.

Appellatio eſt iuris naturalis, ibid. col. 1. in fin.

Appellatione prohibita ſit locus ſimplici querelæ, ibid.

Appellatione prohibita religioſis circa correctiones & alia ſimilia intelligitur, niſi modus excedatur, ibid.

Appellationem iniuſtè denegans peccat, ibid. pag. 186. col. 1.

Appellatio interpoſita à ſententia quæ priuat ab vtraque voce ipſam ſuſpendit, ibi. p. 187 co. 1.

Appellatio non ſuſpendit ſententiam ſuſpendens ab officio, vel ingreſſu eccleſiæ, ibid.

Appellatione pendente nihil innouandum, pagina 62. colum. 2.

Appellatione pendente vbi ex bono & æquo proceditur aliquando nihil innouatur, ibi.

Digitized by Google

Apex iuris.

Apices iuris & rigor non ſunt odioſi. pag.60. colum.1. q.11.ar.6.
Apices cum ſuo rigore aliquando ſeruandi,ibid.
Apicum iuris inuentio,ibid.col.2.

Apoſtatæ, Apoſtaſia.

Apoſtata & apoſtaſi aquotuplex ſit,pag.187.colum.1. q.30.art.1.
Apoſtata quando tanquam talis veniet caſtigandus, ibid.col.2.
Apoſtata non eſt qui ſine licentia exit à monaſterio ad ingrediendum aliam religionem, ibid.
Apoſtaſia vera fit per habitus deſertionem ſine propoſito reaſſumendi ipſum,ibid.
Apoſtatæ definitio,ibid.
Apoſtata non dicitur religioſus fugitiuus, ibid.col.2. in fin.
Apoſtata non eſt ille, qui portat habitum ſubtus in abſcondito,licet ſit excommunicatus,ibid.pag.188.colum.1.art.2.
Apoſtata verus punitur pœnis poſitis à Paulo Quarto, ibidem.
Apoſtata rediens ad religionem tenetur facere memoriale debiti, & crediti, pag.195. colum.2. ibidem, art.11.
Apoſtata per ſententiam eiectus non poteſt confeſſioni factæ contrauenire circa debita,& credita,ibid.
Apoſtata ordinis Minorum licet non fuerit ter conuictus poteſt expelli à religione,ſi eſt incorrigibilis de facto,pag.193.co.1.ibid.ar.14.

Approbati.

Approbati ad vnum officium non remanent ſemper approbati, p.338.co.1.q.50.ar.4.

Arbitrium.

Arbitrio boni viri relinquuntur omnia,quæ in iure non habent certam determinationem, pag.26. col.1.q.6. art.9.
Arbitrium & iuriſdictio diuerſificantur, pag.100.col. 2.q.17.ar.11.
Arbitrium poteſt concedi per viam iuriſdictionis ordinariæ ibid.
Arbitrio viri boni,quæ commiſſa, pag.181.col.1.q.27. art.8.
Arbitri iudices eſſe non poſſunt Guardiani Minoritæ, p.375.col.1.q.65.ar.3.
Arbitrio boni viri remanent diſpenſationes, pag.76. col.1.

Archidiaconatus.

Quid ſit archidiaconatus, pag.71. colum.1.quæſtio.13. art.6.

Argumentum.

Argumentum veriſimilitudinis voluntatem legiſlatoris declarat,p.112.col.1.q.20.art.9.

Articulus.

Articulus mortis quomodo veniat intelligendus, pag. 365 co.2.q.62.ar.7.

Auis.

Auis ordo in Regno Luſitaniæ vnde ortus, pag.21.col. 2 q.5 ar.6.
Auis ordo Eboræ conuentum habuit,ibid.
Auis ordo ſubiectus erat ordini de Galatraua, ibid.
Auis oppidi Portugalliæ quædam memoria lapidi inſcripti refertur,p.22.col.1.

Auditor.

Auditoris officium expirat morte Domini conſtituentis, p.66.col.2.q.12.ar.6.

Aurora.

Auroræ initium quando dicatur, pag.248.col.2.q.43. artic.7.

Authoritas.

Authoritates quot contineat decretorum volumen, pa. 8.col.1.
Authenticum tantum decretorum volumen, quoad decreta ſanctorum Patrum,ibid.

Auxilium.

Auxilio brachij ſecularis implorato à ſeculari poteſt dicere,quod vult videre proceſſum, pag.34.col.1.

Baptizare,baptiſmus.

Baptizare an poſſint monachi, pag.202.colum.1.q.31. artic.1.
Baptizare poteſt quicunque,p.202.col.1.ibid.
Baptizare poſſunt in partibus Indiarum, & reliqua ſacramenta conferre fratres Minores,pag.303.col.1. ibidem.
Baptizare poſſunt fratres Minores filios Hiſpanorum in Indijs,ibid.ar.4.
Baptizare poſſunt fratres Minores in partibus Indiarum cum oleo & chriſmate antiquis vſque ad quatuor annos, p.204.col.1.ar.5.ibid.q.31.
Baptiſmus, vt fiat, quatuor debet habere, ibid.col.1.q. 31.art.5.
Baptizare poſſunt in partibus Indiarum extra Eccleſias ſine cæremonijs fratres Societatis Ieſu, ibid.col. 1.q.31.ar.6.

Benedictio,benedicere.

Benedictio Calicis & paramentorum eſt ſolius Epiſcopi,pa.105.col.1.q.19.ar.1.
Benedictio ornamentorum Eccleſiæ, vel altaris exceptis corporalibus poteſt fieri a ſacerdotibus Minorũ, ibid.col.2.
Benedictio ornamentorum Eccleſiæ & etiam corporalium vbi non datur copia Epiſcopi poteſt fieri à Minoritis ſacerdotibus,ibid.
Quid circa hoc dicat Veracrux habet, ibi.
Benedictionum dictæ conceſſiones quoad fratres Minores ſacerdotes non ſunt in vſu,ibi.
Benedicere Eccleſias,oratoria, & alia ad Minores pertinentia poſſunt generales & Prouinciales Minorũ, & hi quibus ipſi commiſerint, exceptis his in quibus chriſma interuenit,ibi.ar.2.
Benedicere poſſunt ſupradicti prælati corporalia,ibid.
Benedictio corporalium chriſma non requirit,ibid.
Priores & guardiani poſſunt benedicere corporalia, ibidem,col.2.
Benedictio corporalium à dictis prælatis facta proficit pro Eccleſiis extra ordinem,pagina 106. columna 1. ibidem.

Bene-

Digitized by Google

Benedicere poſſunt prouinciales Indiarum ſupradicta, etiam pro vſu alieno, ſi diſtent, vel eorum officialibus per duas dietas ibi.co.2.
Benedicere extra, vel intra duas dietas neceſſitate petente tam pro vſu proprio, quam pro alieno prouinciales Minorum in partibus Indiarū poſſunt Epiſcopis abſentibus, & confirmationis ſacramentum fidelibus miniſtrare, ibid.col.2.in fin.ibi art.3.& hanc poteſtatem poſſunt ſuis fratribus communicare, ibid. col.2.
Benedictionis poteſtas an alijs Abbatibus conuentualibus Vltramontanis & Ciſmontanis competat, ibi.
Benedictiones conſecrationes, & reliqua regularibus gratis ſunt facienda, ibi.p.95.col.1.q.16.art.5.

Beneficium.

Beneficia principum fauorabilia amplianda, ſecus, ſi odioſa, pa.60.col.1.q.11.ar.6.
Beneficiarius, qui profitetur canones ad ſimilitudinem Theologi fruitur in abſentia prouentibus beneficij, pag.64.co.2.q.11.ar.9.
Beneficij appellatio quæ comprehendat, ibid.col.2.art. 11.q.2.ar.8.
Beneficium habens curatum, non priuatur beneficio ipſo facto per homicidium, p.157.col.1.q.24.ar.16.
Beneficium quod, & quotuplex, p.207.col.2.q.34.ar.1.
Beneficia regularia duplicia quæ, ibid.
Beneficium ſimplex regulare, quod pa.208.col.1.ibid.
Beneficium regulare, an ſit proprie beneficium, ibi.co.2. ar.2.q.34.
Beneficia regularia manualia ad nutum Abbatis ibid.
Beneficia regularia quædam quoad adminiſtrationem perpetua ibid.
Beneficium regulare quando fiat irreuocabile, ibid.
Beneficium regulare monachis conferendum pag.309. co.2.q.34.ar.3.
Beneficia regularia conferenda ſunt monachis eiuſdem ordinis, ibid.col.2.
Beneficia nulla poſſunt conferri Mendicantibus ibid.
Beneficium regulare dicitur capella in Eccleſia regulari fundata, ibid.
Beneficij regularis ad nutum, & aliorum beneficiorum perpetuorum quoad reſidentiam idem eſt iudicium, p.210.co.1.q.34.ar.8.
Beneficium manuale tenetur monachus relinquere ex mandato prælati, ibi.ar.9.
Beneficia duo, etiam ſui ordinis monachus habere non poteſt, ibid.
Beneficium, & capellam, & portionem monachalem in ſimul monachus habere non poteſt.ibid.
Beneficium quodlibet, cum primo in monacho incompatibile, ibid.
Beneficiorum duplicium circa monachum diſpenſatio, qua ratione fit, ibidem, co.2.
Beneficia regularia quis concedat. pag.315.col.2.q.36. artic.1.
Beneficia regularia ab aliquibus impetrata, non eis aliquod dant emolumentum. ibid.co.2.
Quid dicendum in beneficijs ſpectantibus ad ordinem D. Ioannis, ibid.
Quid in clericis vulgo Loyos, melius S.Ioannis Euangeliſtæ dicendum circa præſentationem ſuorum beneficiorum, pag.216.co.1.
Idem priuilegium communicatum ordini de Sancto Benedicto in Regno Portugalliæ, ibid.col.2.
Beneficium nouitij non vacat ante elapſum probationis annum ſine ipſius conſenſu, pag.223.col.1.quæſt.37. artic.1.
Beneficium ſeculare collatum regulari, ſi ab ipſo per 40. annos poſſideatur fit regulare, pag.404.col.2.quæſt. 69.art.1.

Benefactor.

Benefactores monaſteriorum ab ordinarijs non poſſunt moleſtari, pag.104.col.2.quæſt.33.ar.1.
Benefactores dicti actu ſeruientes exempti ſunt à iuriſdictione Ordinariorum, et hoc, quomodo intelligendū, ibid.col.2.
Benefactoribus à generalibus miniſtris bona opera ſuorum ſubditorum poſſunt indulgeri, ibid.pag.205.col. 1.art.2.
Benefactoribus nec faciens, nec prælatus, quoad vim ſatisfactoriam opera iam facta poſſunt applicare, pag. 206.co.2.q.33.ar.5.
Benefactoribus bona facta, quoad vim meriti poſſunt applicari ibid.
Benefactoribus literæ conceſſæ à prælatis de participando, non proſunt, niſi interuenientibus beneficijs, niſi talis conceſſio ſit facta ex libertate, pag.204.col.2.q. 33.art.6.

Bernardinus.

B.Bernardinus initium dedit fratribus Minoribus de obſeruatia & eorum vicarius generalis primus fuit, pag.8.col.1.q.2.ar.3.& pag.18.col.2.q.4.ar.2.

Bellum.

Bellum iuſtum, quod pa.151.col.2.
In bello iuſto exhortantes ad pugnam quocunque modo fiunt irregulares, p.204.col.2.q.32.ar.1.

Bigamia.

Bigamiæ optima expoſitio, pag.160.col.1.q.25.articulus ſecundus.
Bigamia quando non contrahitur, ibid.pag.160.col.2. Vide verbo irregularitas.

Bona.

Bona religioſorum apoſtatarum morientium extra ordinem ſunt ſedis Apoſtolicæ, pag.193.col.1.quæſt.3. artic.13.
Applicantur dicta bona ſedi Apoſtolicæ deducto ære alieno.ibid.
Bona beneficiariorum ad cultum diuinum pertinentia poſt eorum mortem pertinent ad eccleſias vbi habēt redditus, ibid.
Bona facta ab vno particulariter quando dicantur communia, pa.206.co.1.q.33.ar.4.
Bona ſubditorum quæcunque ſint poteſt prælatus applicare ibid.col.2.
Bona emphyteutica & feudalia poſſunt monachi habere, pag.224 225.
Bona deperdita ſunt aliquibus religionibus, pro redemptione, captiuorum applicata, p.342.343.
Bona monaſteriorum deſertorum pertinent ad ſedem Apoſtolicam pag.227.co.2.q.38.ar.6.
Bona regularia occupantes incurrunt multas pęnas. p. 344.col.1.

Digitized by Google

Boni,& æqui.

Proceſſus boni, & æqui non debet eſſe ſecundum propriam imaginationem,pag.60.col.2.q.11.ar.6.
Proceſſus boni & æqui apud regulares ſeruantur,ibid.

Bullæ.

Bullæ ſummi Pontificis eandem vim habent quam ius canonicum, pa.22.col.1.q.6.ar.2.
Bulla Pij IV.reuocatoria priuilegiorũ regularium contra Concilium Tridentinum intelligitur. p.40.col.1. art.6.
Bulla Gregorij XIII.confirmatoria priuilegiorum regularium quatenus ſunt in vſu intelligitur, pa.41.col. 1.q.8.art.8.
Bulla quæ habet clauſulam in fine,quomodo intelligenda,pa.133.col.1.ar.10.quæſt.25.

C

Canonici.

Canonici regulares non poſſunt leuare baptizatum de fonte, pag.202.col.2.quæſt.31.art.2.
Illicitum eſt canonicis regularibus admittere mulieres intra clauſtra monaſteriorum. pag.288.col.1.q.48. art.4.
Canonici regulares clerici ſunt dicendi.pa.2.col.2.
Canonici regulares Lateranenſes ab Apoſtolis orti, pa. 13.col.2.q.3.art.1.
Canonici regulares Sancti Saluatoris vnde habent originem,ibid.
Qui ſit canonici regulares,de quibus in iure communi, ibid.col.2.
Canonici regulares in Luſitania ſunt reformatiſſimi, ib.
Canonicus qui fuit Iudæus non ex eo indignus, pag.52. col.1.

Canonica portio.

Quid ſit canonica portio,pa.228.col.1.q.39.ar.1.
Canonica portio duplex, ibid.
Canonica portio parochiano debita eſt vna,ibid.
Canonica portio non Eccleſiæ dimiſſa vbi maiores ſunt ſepulti,ſed parochiali debetur,pa.230.col.1.ibi.
Canonica portio debetur etiam à Regibus & alijs Monarchis.ibid.
Canonica portio quando non debita à confratre accepto in aliqua religione, ibid.
Canonica portio an debita parocho ipſi à defuncto legato relicto. ibid.col.2.
Canonica portio an poſſit renunciari.ibid.
Canonica portio à quibus & de quibus debita, pa. 198. col.1.
Canonica portio ex priuilegio non debetur à Mendicantibus,ibid.
Canonica portio a quibus nunc debeatur,p.229.col.1.
Canonica portio non ſoluitur à fratribus Minoribus, pag.229.col.1.& 2.
Canonica portio ſolum debetur de his, quæ corpus defuncti concomitantur,pa.230.col.1.
Canonica portio non debetur ex ſepultura, quæ fit inuitis fratribus, vbi ſup.col.2.
Canonica portio ſolum debetur quando ſepultura fit in caſu conceſſo,ibid.
Canonica portio non debetur Eccleſiæ parochiali ex ſua culpa interdictæ, ibid.
Canonica portio non debetur ex funere nouitij extra monaſterium morientis in monaſterio ſepulti,ibid.

Capitulum.

Capitulum intermedium, & congregatio intermedia diſtinguuntur,pag.72.colum.2.
Capitulum intermedium quæ operatur,ibid.
Congregatio intermedia quæ operatur,ibid.
Capituli illa maior pars, quæ nititur maiore ratione et pietate.p.73.col.1.in medio.
Congregationes intermediæ ſubrogantur in locum capituli intermedij. ibid.col.1.in fine.
Capitula generalia & prouincialia poſſunt reſtringere authoritatem guardianorum, p.98.col.1.q.17.
Capitulum quid ſit & quando celebrari debet, pa.233. col.2.q.41.art.1.
Capitulum totum dicitur maior & ſanior pars,ibid.
Capituli maiori parte ſuſpenſa minor præualet,ibid.
Capitula quæ poteſt celebrare generalis Franciſcanus, p.233.col.1.q.41.ar.1.
Capitula generalia & prouincialia in ea familia de triennio in triennium celebrantur,ibid.
In capitulis generalibus & prouincialibus ordinationes fiunt. ibid.col.1.2.
Capitulis ſolis an competat Abbatum & Abbatiſſarum depoſitio.ibid.col.2.
Capituli generali confeſſarij intereſſentes quam poteſtatem habent,ibid. col.2.q.41.ar.3.
Capituli felicem ſucceſſum peccantes quam indulgentiam conſequantur, ibid.col.2.
Capituli prouincialis in partibus Indiarum quæ poteſtas,pag.234.col.1.
Capituli definitorium quid ſit,ibid.
Capitulum generaliſſimum Romæ celebratum reformauit ordinem Minorum.pa.19.col.1.
Facta in capitulo generali authoritate Apoſtolica facta cenſentur, pa.45.col.2.
Capitulum non ſuccedit Epiſcopo ſede vacante, in eis quæ ei iure ſpeciali competunt.p.355.col.2.in fine.
Capitulum cuſtodiale celebrant cuſtodes.pag.409.col. 2.q.70.art.4.

Caſtitas.

Votum caſtitatis ſimplex quando operatur traditionē, pag.4.col.2.
Votum ſimplex caſtitatis dirimit matrimonium in Societate Ieſu,ibi.
Caſtitatem coniugalem ſolemniter vouentes in ordinibus militaribus ſunt vere religioſi,p.6.col.1.& fornicando committunt ſacrilegium,p.106.col.2.

Caſus reſeruatus.

Caſus reſeruatus quis dicatur.pa.128.col.2.
Caſus qui ſint reſeruati in religionibus ibid.
Caſus in ordine Minorum non poſſunt reſeruari, niſi à miniſtro prouinciali.p.130.col.1.
Non poſſunt caſus reſeruari per breue Clementis Octaui, niſi in generali aut prouinciali capitulo,p.111.

Clauſula.

Clauſula,quatenus ſunt in vſu poſita in confirmationibus priuilegiorum quomodo intelligatur,p.36.col.1.
Clauſula, de nouo concedimus, quid importet,ibid.
Clauſula, quatenus ſunt in vſu ſi taceatur quid operetur,ibid.
Clauſula generalis non tollit legem iuratam, pag.42. col.1.
Clauſula contradictores quoſlibet per cenſuras compellentes, quid importet,ibid.col.2.
Clauſula contradictores & contemptores incurſuros in dignationem Petri, & Pauli,ibid.
Clauſula,omni appellatione remota, quid importet,ibi.
Clauſula,inuocato etiã ad hoc auxilio brachij ſecularis quo-

Digitized by Google

quomodo intelligatur,ibid.col.2.
Clauſula, ſupplentes omnem defectum,quomodo intelligenda pag.43.col.1.
Clauſula ſupplentes omnem defectum, non ſupplet defectus ſubſtantiales,ibid.col.1
clauſula generalis ſupplentes omnem defectum,non tolli defectum patris ſupplicantis, ibid.
clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quid importet, ibid.
clauſula. ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, nunquam ſupplet dolum partis impetrantis, ibid.
clauſula deducta ex priuilegio, quomodo facit plenam fidem,ibid.pag.44.col.1.

Clauſura.

Clauſura monialium iuris humani eſt, pa.255.col.1.q.44.art.1.
clauſura monialium,quo anno fuerit inducta. ibid.
clauſura monialium ad duo tendit,ibid.
clauſura perpetua monialibus indici poteſt, p.255.col.1.q.44.art.1.
clauſura monialium violantes, quomodo ab Epiſcopis arcendi,p.258.col.1. Vide verbo Moniales.
clauſuram non poſſunt egredi moniales,p.288.col.2.q.49.art.1
claudi moniales foris debent à perſonis deputatis,ibid.
clauſuram maiorem, quam reliquæ habent moniales S. Claræ,p.289.col.1.q.49 art.1
clauſura indici non poteſt dato mortis periculo,ibid.
clauſuram non vouentibus in caſu,licita eſt diſpenſatio, p.290.col.1.Vide verbo,Moniales.

Cantus.

Cantus organicus licitus ne apud regulares,p.231.col.2
cantus in Eccleſia laudabilis,ibid.
cantus in Eccleſia a quo tempore,ibid.
cantantes erant ſancti, & laudantes Deum in reſurrectione, ibid.
cantum oportet clericum ſcire, ibid.
cantantes non voce tenus ſolum ſed corde, ibid.
cantus in Eccleſia,quomodo,& qualiter celebrari debet ibidem.
cantus in officio diuino,qua ratione inuentus, pag.252. colum.1.
cantu ſolum in verbis delectari in officio diuino peccatum eſt,ibidem.
cantus,quomodo Deo magis placens,ibid.
cantus organicus, quomodo ſit Eccleſia admiſſus, ibid. colum.2

Cauſa.

Cauſa literas Apoſtolica ſuſpendit quæ ius tertij tollit, pag.58.art.9.col.1.q.6.
In qualibet diſpoſitione cauſa principalis & immediata,& non ſecundaria inſpicienda eſt,p.313.col.1
cauſa ceſſante,quando priuilegium non ceſſet, p.303.c.1.q.55. art.1
cauſa impulſiua priuilegij ſi ceſſet ipſum non ceſſat, p.326.col.1.ibid.
cauſa duplex priuilegiorum conceſsorum religioſis in partibus Indiarum.p.326.col.1. ibid.
cauſa ceſſante effectus ceſſat, quando in communi cauſa defecit,ibid.col.1.

Cartuſienſes.

Cartuſienſes in feſto de natiuitate B.Mariæ eligere poſſunt confeſſorem,qui ipſos plenariè abſoluat. p.366. col.1.q.62.art.10

Clerici.

Clerici non deobligantur à legibus ciuilibus ordinatis ad bonum commune. p.21.col.1.q.6.artic.1.
clerici leges ciuiles conformes charitati,& iuſtitiæ ſeruare tenentur,ibid.
clerici ſeculares intra domum ſuam, quas mulieres poſſint habere,p.288.col.1.q.48.art.4.
clerici cruciati vere religioſi,pag.6.col.1.q.1.art.6.
clerici obligantur ad occiſionem locuſtarum. p.390.col.1.q.66.art.2.
clerici qui habent animalia nociua, an obligentur ex conſtitutionibus ciuilibus ad pœnam,ibid.
clerici an obligentur ex ſtatutis dicentibus, vt animalia ſcribantur,ibi.co.2.
clerici legibus ciuilibus obligati, quoad vim directiuã, ibid.
clericorum exemptio,cuius ſit iuris, pag.302. col.1.q.66.art.3.

Celebrantes.

Celebrantes ſcienter in Eccleſia polluta mortaliter peccant,non tamen fiunt irregulares. p.107.col.1.q.19. artic.6.

Cenſura.

Cenſura nomine quid veniat.p.109.col.1.q.10.
cenſuris non per obediens per annũ contra ipſum, vt de fide ſuſpectum proceditur,pa.193.col.2.q.30.art.13.

Citatio.

Citationem requirit exemplar,p.44.col.1.
citationem non requirit exemplar priuilegij Minorum ex indulto,ibid.

Comes.

Comes Palatinus potens legitimare, non poteſt diſpenſare.p.72.col.2.q.13.art.9.

Commiſſio,commiſſarius.

Commiſſio non finitur mortuo Papa per quam Epiſcopo committitur verificata informatione diſpenſatio,pa.45.col.2.q.9.art.1.
commiſſio facta vt quis de beneficio prouideat quibus voluerint,quomodo intelligenda,ibid.
committere vices ſuas delegatus ab inferiore nõ poteſt, niſi ſit ad vniuerſitatem cauſarum,pa.133.col.1.art.9.q.21.
commiſſio perpetua facit quem ordinarium.p.98.col.1.q.17.art.5.
commiſſarius ex priuilegio perpetuo poteſt delegare,pa.114.col.2.art.1.
commiſſarij generalis in ordine Minorum, quæ ſit inſtitutio,p.294.col.1.q.51.art.1.
commiſſarius generalis,generali ſubditus, ibidem.
commiſſarius generalis triennalis, ibid.
commiſſarius generalis aliquando Ciſmontanus vel vltramontanus,ibi.co.2.
commiſſarij generalis quæ ſit authoritas,ibi.
commiſſarius generalis eſt ordinarius prælatus, ibid.q.51.art.3.
commiſſarius generalis habet dignitatem, & prælaturã ampliſſimam,p.295.col.1.
commiſſarius generalis electus à ſolo generali non eſt ordinarius,nec habet dignitatem,ibid.
commiſſarius generalis à generali poteſt creare commiſſarium,ibi.
cõmiſſarius generalis nec à generali,nec à capitulo generali poteſt ſine cauſa amoueri,ibi.col.2.q.51.ar.4.
commiſſarij generalis poteſtas à generali limitari non poteſt ſine capitulo,ibi.col.2.

Digitized by Google

Commiſſarius generalis generali debet obedire ibi.
commiſſarij poteſtas eadem eſt quæ generalis, pag. 296. col. 1. ibi.
commiſſarius generalis ſubditus eſt miniſtro generali in aliquibus, ibid.
commiſſarij poteſtas limitatur cum iuſtis cauſis, ibi.
commiſſario quarundã partium creato tollitur poteſtas generalis commiſſarij quoad illas, pag. 256 co. 2.
Commiſſarius generalis non eligitur ex familia generalis ibi. q. 51. art. 5.
Commiſſarij generalis Indiarum quæ origo, ibid. col. 2. q. 51. ar. 1.
commiſſarius generalis Indiarum non eſt in aliquibus ſubiectus commiſſario generalis Ciſmontano, p. 297. col. 2. art. 2.
commiſſarius minorũ curiæ Romanæ à quo inſtituatur, & quæ ſit eius authoritas p. 299. col. 1. q. 53. ar. 3.
commiſſarij prouinciales in ordine Minorum multiplices, p. 299. col. 2. q. 54. art. 1.
commiſſarijs miſſis à miniſtris generalibus ad viſitãdas prouincias tenentur prouinciales obedire. p. 300. ibid.
commiſſarius dictus non ſit in his in quibus ſolum prouincia tota, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem ibi. col. 1.
commiſſarij dicti in quibus diſpenſare, ibi. col. 2.
commiſſarij dicti non poſſunt contra ſtatuta prouinciæ facere ſine conſenſu patrum prouinciæ. ibi.
commiſſio facta ab Epiſcopo vt quis poſſit abſoluere à caſibus ſibi reſeruatis non extenditur ad cenſuras reſeruatas pag. 126 col. 1.
commiſſarij prouinciales in eorum abſentia quõ alienãdi & de eorum authoritate pa. 300. col. 1. q. 54. ar. 2.
commiſſariorum prouincialium authoritas eadem cum prouinciali, p. 300. col. 1.
commiſſarij ad capitulum generale miſſi loco prouincialium quomodo ordinentur, ibid. art. 3.
commiſſariorum ad viſitandas prouincias magna authoritas. p. 301. col. 1. q. 54. art. 4.
commiſſio generalis non comprehendit ea quæ quis in ſpecie non eſſet conceſſurus, p. 297. col. 2. q. 52.

Corporalia.

Corporalia generalis benedicere non põt. pa. 105. col. 1.
corporalia benedictio chriſma non requirit, ibi.

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum Mendicantiũ non ſolum, quoad præterita, ſed etiam quoad futura, non ſolum quoad ordines Mendicantes, ſed etiam, quoad nõ mendicantes. p. 302 & p. 303. q. 55. art. 1.
communicat ordo Minorum cum mendicantibus, p. 303. col. 1.
communicat ordo ſeruorum B. Mariæ. pa. 305. col. 2.
communicat ordo Ieſuatorum, ibi.
communicatio priuilegiorum ordinis D. Benedicti quæ, pa. 304 col. 1
communicatio ordinis Ciſtercienſis, p. 305. col. 1.
communicatio ordinis Cartuſienſium quæ ibi.
communicatio, quæ ſit ordinis S. Hieronymi, ibi.
communicat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis cum Mendicãtibus. p. 309. col. 1.
communicant in aliquibus priuilegijs fratres religioſos hoſpitantes, ibid.
communicatio ſit omnibus ordinis monaſterijs indulgẽtiæ Portiunculæ. p. 313. col. 1. ibi.
communicatio, quæ ſit in priuilegijs monialium Tertiarum, cum Mendicantibus, ibi. col. 2.
communicent ne cum Mendicantibus moniales Conceptionis. p. 309. col. 1
Mendicantes communicant cum priuilegijs Societatis Ieſu, pag. 311. col. 1.
Communicatio priuilegiorum comprehendat ne conceſſa alicui loco ſpeciali, pag. 312 col. 1.
Communicatio priuilegiorum Minorum datur monialibus Sanctæ Claræ, & tertiarijs pag 79. col. 1. q. 12. artic. 22.
communicatio ſuorum ordinum conceditur Monialibus S. Claræ, & Prædicatorum, pag. 123. col. 1. q. 20. art. 22. vide verbo, moniales.
communicatio ſit ordini Prædicatorum indulgentiarum Sanctorum ordinis Minorum & è cõuerſo, pag. 314. col. 1.
communicatio non ſit ſeruitoribus priuilegiorum contra illos, à quibus habent communicationem, ibidem, pag. 314. col. 1.
communicatio ſit de vno priuilegio conceſſo cuidam monaſterio illius congregationis omni congregationi, pag. 219. colum. 1.
communicatio priuilegiorum nihil commune habet cum vſu, & vſu non cum ipſorum pag. 313. col. 1.
communicatio priuilegiorum quomodo intelligatur, pag. 313. colum. 1.
communicantes in priuilegijs poſſunt agere contra illos, quibus primo conceſſa fuerunt priuilegia, ibidem, colum. 1. & 2.
communicatio ordinis Sancti Hieronymi in Hiſpanijs, pag. 306. col. 2. q. 55. art. 8.
communicatio ordinis Ciſterciens, pag. 305. col. 2. art. 7.
communicãt in priuilegijs cũ mendicãtibus religioſi & moniales Sãctiſſimæ Trinitatis, pa. 307. ar. 10. col. 1.
communicant cum cæteris ordinibus Crucigeri & infirmis miniſtrantes. pag. 308. col. 1.
communicant moniales priuilegijs regularium. pagin. 303. col. 2.
communicant ſorores B. Mariæ priuilegijs Monialium S. Claræ, pag. 357. col. 1. q. 61. artic. 10.

Commendatarij.

Commendatarijs militiarum decimæ nõ oblationes competunt, pag. 221. col. 2. q. 36. artic. 7.
commendatarij Sancti Ioannis Baptiſtæ ſunt religioſi, pag. 6. col. 1. q. 1. art. 6.
commendatarij militiarum non ſunt exempti à rigore aliorum religioſorum, ibidem.
commendatarij militiarum ſunt veluti depoſitarij perpetui, ibidem.
commendæ non ſunt tituli beneficiorum, ibidem.

Conceptio.

Conceptio B. Virginis immaculata, pag. 328. col. 2. q. 57. artic. 1.
conceptio B. Virginis diſputata à quibuſdam, ibid.
conceptam fuiſſe B. Virginem in peccato originali prædicantes peccant, pag. 328 col. 1.
conceptionis miſſa, & feſtum quas indulgentias, ibid. artic. 3. col. 2.
conceptionis feſtum an ſuſpendat interdictum, & ceſſationem à diuinis, pag. 330. col. 1. art. 5.

Conceſſio.

Conceſſio Papæ, vt poſſit abſoluere à reſeruatis quomodo intelligenda, pag. 111. col. 2. q. 20. art. 8.
conceſſio facta à principe de collatione beneficiorum certæ ciuitatis: intelligitur etiam de creatis poſt conceſſionem, ibid.
conceſſio facta ob iuſtam cauſam recipit extenſionem, ibidem.

Con-

Digitized by Google

Confeſſio facta a quodam legato de latere prioribus monaſterij Mariæ de Monte Marthæ, circa relicta in teſtamento cum probitione de non alienando cum alijs clauſulis ibi poſitis quomodo intelligenda, & de eius communicatione, pag. 173. c. 1. q. 27. art. 2.

Conceſſio dicta, quomodo practicanda, vbi conſuetudo fuerit quod non fiat ſine ſuperioris conſenſu, ibid. c. 1

conceſſio facta monialibus Sanctæ Claræ, vt cũ conſenſu prouintialium bona immobilia poſſint cum alijs permutare quomodo intelligenda, p. 176. col. 2. ibid.

conceſſio alia eiſdem monialibus, & tertiarijs a Leone Decimo, vt pro emergentibus neceſſitatibus poſſint alienare bona immobilia, & permutare, quomodo intelligenda, ibid. col. 2

conceſſionis ſimilis factæ monialibus ordinis Eremitarum D. Auguſtini intellectus, ibid.

conceſſionis factæ à Gregorio Decimotertio patribus Societatis Ieſu, vt generalis ipſius, vel ipſa Societas generaliter congregata poſſint vendere bona ipſius Societatis intellectus, pa. 178. col. 1

conceſſionis factæ minoribus, vt eleemoſynæ factæ quibuſdam locis poſſint in alios transferre intellectus, p. 179. col. 2

conceſſio, ſeu legatum factum pro monaſterio ædificando in certo loco non poteſt a prælatis alterari, p. 180. co. 1. & hoc quomodo intelligendum, ibid.

conceſſio generalis diſpenſandi & abſoluendi, nunquam extenditur ad homicidium voluntarium, membri mutilationem, & bigamiam, niſi exprimantur, pa. 233. col. 2. q. 41. art. 4

Confeſſor, confeſſio.

Confeſſores monialium ordinis minorum in foro conſcientiæ circa moniales habent authoritatem prælatorum, quoad peccata reſeruata & quoad cenſuras p. 106 c. 2 q 19. art. 2

confeſſores ex Societate Ieſu, & aliorum ordinum participantium poſſunt quoſcumque pœnitentes abſoluere ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis exceptis caſib. Bullæ cœnæ, pag. 122. col. 1. q. 20. art. 21

Confeſſores ordinis Minorum moniales S. Claræ abſoluere poſſunt ab omnibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & eo contentis in Bulla cœnæ. pag. 123. col. 1 ibid.

confeſſori, qui a reſeruatis non poteſt abſoluere facta reſeruatorum reuelatione, tenetur ſeruare ſigillum, pa. 131. col. 2. q. 21. art. 6

confeſſor, cuius debeat eſſe authoritatis, pag. 334. col. 1. q 59 art. 1

confeſſores regulares confeſſiones audire nõ poſſunt, niſi coram Epiſcopo præſententur, ibid.

confeſſorum regularium duplex eſt præſentatio, ibid.

confeſſorum regularium præſentationum forma, ibid.

confeſſorum regularium præſentatio coram quibus, ibi.

confeſſorum præſentatio Methynæ, & Valliſoleti fieri debet coram Abbatibus earum. ibid.

confeſſores poſtquam electi debent ſe Abbatibus corporaliter præſentare. pag. 332. col. 1

confeſſores ſufficientes ad audiendas confeſsiones eligi à prælatis, ibid.

confeſſariorum numerus ab Epiſcopo regularium eligendus ibid.

confeſſor ab Epiſcopo electus ex rationabili cauſa poteſt reprobari, ibid.

confeſſoribus regularibus denegata ab Epiſcopo licentia quid faciendum, ibi.

confeſſores Minores & Prædicatores ſunt a iure approbati, p. 338. col. 2. q. 59. art. 3

confeſſor in vno Epiſcopatu approbatus in alijs non cenſetur. pag. 340. col. 1 ibid.

confeſſores Societatis Ieſu ſemel approbati, quoad omnes mundi partes remanent approbati ſeruato moderamine de quo. p. 341. col. 1. q. 59. art. 5.

communicatur hoc omnibus Mendicantibus. ibi.

confeſſores exceptis Minoribus, & prædicatoribus, licet ex priuilegio ſemel approbati perpetuo maneant, tamen iterum examinari poſſunt ab ſucceſſoribus Epiſcoporum, p. 342. col. 1. q. 59. art. 6.

confeſſores Minorum ſemel Præſentati, & aliarum religionum non indigent alia præſentatione in foro conſcientiæ, ibi. co. 1. q 59. art. 7.

confeſſorum regularium approbationẽ prælati ad certas perſonas poſſunt reſtringere, ibi. col. 2. art. 8. q. 59.

confeſſores examinandi ſunt de ſcientia, & prudentia, pa. 347. art. 5. col. 2. ibid.

confeſſor excommunicatus quia apoſtata & hoc ſilẽs ab Epiſcopo approbatus audiens confeſſiones, an valeãt dictæ conceſſiones pa. 345. col. 1 q. 60. art. 2.

confeſſores regulares abſoluere an poſſint ab omnibus caſibus ſpecialiter ab Epiſcopis ſibi reſeruatis, pag. 358. col. 2. q. 61. art. 13.

confeſſores Societatis Ieſu per priuilegium abſoluunt à dictis. p. 59. col. 1. ibid.

confeſſores regulares publicata Bulla Cruciatæ poſſint ne abſoluere pœnitentes nõ habentes bullas à caſibus reſeruatis virtute dictorum priuilegiorum. pag. 159. co. 2. q. 6. art. 14.

confeſſores regulares poſſunt remittere Epiſcopis abſolutiones & diſpenſationes ad quas ipſi habent authoritatem. pa 361. col. 1. ar. 15 ibid.

confeſſores cum fratribus poſſunt diſpenſare in quibuſcunque irregularitatibus etiam reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, pa. 367. col. 1: art. 12 q 62.

Idem Religioſi S. Mariæ de Guadalupe, ibi.

confeſſores Minorum regularis obſeruantiæ cum licẽtia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis inceſtuoſæ, pa 369. col. 1. q. 64. art. 1.

confeſſoribus è Societate Ieſu indultum eſt, vt poſſint literas Summi Pontificis aperire miſſas magiſtris in Theologia, & virtute illarum abſoluere, quod alijs Mendicantibus communicatur, pag 372 col. 1. q. 63. art. 8. Vide aliqua verbo monialium confeſſores.

Confeſſio.

Confeſſionis integritas iuris diuini, pa. 131. col. 2. art. 6. quæſt. 21.

confeſſionem, ob defectum attritionis circa reſeruata facta ſuperiori, pœnitens iterum renouare nõ tenetur, pa. 132. art. 7.

confeſſio peccatorum quid ſit, pa. 334. artic. 1. quæſt 59. col. 1.

confeſſionem in articulo mortis, quilibet ſacerdos audit. ibid.

confeſſio vt ſit valida ex parte abſoluentis duo prærequirit, pa. 362. ar. 3. col. 2.

confeſſio generali vtiliſsima, & maxime à Romanis Põtificibus commendatur, p 362. col. 1. q. 92. art. 2.

cõfeſsionem religioſorum nullus ſine cõmiſsione proprij prælati audire poteſt p 303 col. 2. ibid.

confeſsionẽ ſacerdotum ſecularium regulares nõ poſsũt audire abſque Epiſcopi approbatione. ibi. ar. 3. q. 62.

confiteri tenentur religioſi, ſicut cæteri fideles, pa. 362. co. 1. q 62. art. 1.

Confirmatio.

Confirmatio in dubio fit de eo, quod actu valet, pag. 31. col. 1 q. 8 art 2.

confirmatio illius, quod non eſt, interpretatur datio, ibi.

confirmatio cũ clauſula, quatenus ſunt in vſu, quomodo in-

Digitized by Google

Commiſſarius generalis generali debet obedire, ibi.
commiſſarij poteſtas eadem eſt, quæ generalis, pag. 296. col. 1. ibi.
commiſſarius generalis ſubditus eſt miniſtro generali in aliquibus, ibid.
commiſſarij poteſtas limitatur cum iuſtis cauſis, ibi.
commiſſario quarundã partium creato tollitur poteſtas generalis commiſſarij quoad illas, pag. 256 co. 2.
Commiſſarius generalis non eligitur ex familia generalis, ibi. q. 51. art. 5.
Commiſſarij generalis Indiarum quæ origo, ibid. col. 2. q. 51. ar. 1.
commiſſarius generalis Indiarum non eſt in aliquibus ſubiectus commiſſario generalis Ciſmontano, p. 297. col. 2. art. 2.
commiſſarius minorũ curiæ Romanæ à quo inſtituatur, & quæ ſit eius authoritas. p. 299. col. 1. q. 53. ar. 3.
commiſſarij prouinciales in ordine Minorum multiplices, p. 299. col. 2. q. 54. art. 1.
commiſſarijs miſſis à miniſtris generalibus ad viſitãdas prouincias tenentur prouinciales obedire. p. 300. ibid.
commiſſarius dictus non ſit in his in quibus ſolum prouincia tota, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem, ibi. col. 1.
commiſſarij dicti in quibus diſpenſare, ibi. col. 2.
commiſſarij dicti non poſſunt contra ſtatuta prouinciæ facere ſine conſenſu patrum prouinciæ. ibi.
commiſſio facta ab Epiſcopo vt quis poſſit abſoluere à caſibus ſibi reſeruatis non extenditur ad cenſuras reſeruatas. pag. 126 col. 1.
commiſſarij prouinciales in eorum abſentia qũo alienãdi & de eorum authoritate pa. 303. col. 1. q. 54. ar. 2.
commiſſariorum prouincialium authoritas eadem cum prouinciali, p. 300. col. 2.
commiſſarij ad capitulum generale miſſi loco prouincialium quomodo ordinentur, ibid. art. 3.
commiſſariorum ad viſitandas prouincias magna authoritas. p. 301. col. 1. q. 54. art. 4.
commiſſio generalis non comprehendit ea quæ quis in ſpecie non eſſet conceſſurus, p. 297. col. 2. q. 52.

Corporalia.

Corporalia generalis benedicere non põt. pa. 105. col. 1.
corporalia benedictio chriſma non requirit, ibi.

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum Mendicantiũ non ſolum, quoad præterita, ſed etiam quoad futura, non ſolum quoad ordines Mendicantes, ſed etiam, quoad nõ mendicantes. p. 302 & p. 303. q. 55. art. 1.
communicat ordo Minorum cum mendicantibus, p. 303. col. 1.
communicat ordo ſeruorum B. Mariæ. pa. 305. col. 2.
communicat ordo Ieſuatorum, ibi.
communicatio priuilegiorum ordinis D. Benedicti quæ, pa. 304 col. 1
communicatio ordinis Ciſtercienſis. p. 305. col. 1.
communicatio ordinis Cartuſienſium quæ. ibi.
communicatio, quæ ſit ordinis S. Hieronymi, ibi.
communicat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis cum Mendicãtibus. p. 309. col. 1.
communicant in aliquibus priuilegijs fratres religioſos hoſpitantes, ibid.
communicatio ſit omnibus ordinis monaſterijs indulgẽtiæ Portiunculæ. p. 313. col. 1. ibi.
communicatio, quæ ſit in priuilegijs monialium Tertiarum, cum Mendicantibus, ibi. col. 2.
communicent ne cum Mendicantibus moniales Conceptionis. p. 309. col. 1
Mendicantes communicant cum priuilegijs Societatis Ieſu, pag. 311. col. 1.
Communicatio priuilegiorum comprehendat ne conceſſa alicui loco ſpeciali, pag. 312 col. 1.
Communicatio priuilegiorum Minorum datur monialibus Sanctæ Claræ, & tertiarijs pag 79. col. 1. q. 12. artic. 22.
communicatio ſuorum ordinum conceditur Monialibus S. Claræ, & Prædicatorum, pag. 123. col. 1. q. 20. art. 22. vide verbo, moniales.
communicatio ſit ordini Prædicatorum indulgentiarum Sanctorum ordinis Minorum & è cõuerſo, pag. 314. col. 1.
communicatio non ſit ſeruitoribus priuilegiorum contra illos, à quibus habent communicationem, ibidem, pag. 314. col. 1.
communicatio ſit de vno priuilegio conceſſo cuidam monaſterio illius congregationis omni congregationi, pag. 219. colum. 1.
communicatio priuilegiorum nihil commune habet cum vſu & vſu non cum ipſorum pag. 313. col. 1.
communicatio priuilegiorum quomodo intelligatur, pag. 313. colum. 1.
communicantes in priuilegijs poſſunt agere contra illos, quibus primo conceſſa fuerunt priuilegia, ibidem, colum. 1. & 2.
communicatio ordinis Sancti Hieronymi in Hiſpanijs, pag. 306. col. 2. q. 55. art. 8.
communicatio ordinis Ciſterciens, pag. 305. col. 2. art. 7.
communicãt in priuilegijs cũ mendicãtibus religioſi & moniales Sãctiſſimæ Trinitatis. pa. 307. ar. 10. col. 1.
communicant cum cæteris ordinibus Crucigeri & infirmis miniſtrantes. pag. 308. col. 1.
communicant moniales priuilegijs regularium. pagin. 308. col. 2.
communicant ſorores B. Mariæ priuilegijs Monialium S. Claræ, pag. 357. col. 1. q. 61. artic. 10.

Commendatarij.

Commendatarijs militiarum decimæ nõ oblationes competunt, pag. 221. col. 2. q. 36. artic. 7.
commendatarij Sancti Ioannis Baptiſtæ ſunt religioſi, pag. 6. col. 1. q. 1. art. 6.
commendatarij militiarum non ſunt exempti à rigore aliorum religioſorum, ibidem.
commendatarij militiarum ſunt veluti depoſitarij perpetui, ibidem.
commendæ non ſunt tituli beneficiorum, ibidem.

Conceptio.

Conceptio B. Virginis immaculata, pag. 328. col. 2. q. 57. artic. 1.
conceptio B. Virginis diſputata à quibuſdam, ibid.
conceptam fuiſſe B. Virginem in peccato originali prædicantes peccant, pag. 328 col. 1.
conceptionis miſſa, & feſtum quas indulgentias, ibid. artic. 3. col. 2.
conceptionis feſtum an ſuſpendat interdictum, & ceſſationem à diuinis, pag. 330. col. 1. art. 5.

Conceſſio.

Conceſſio Papæ, vt poſſit abſoluere à reſeruatis quomodo intelligenda, pag. 111. col. 2. q. 20. art. 8.
conceſſio facta à principe de collatione beneficiorum certæ ciuitatis: intelligitur etiam de creatis poſt conceſſionem, ibid.
conceſſio facta ob iuſtam cauſam recipit extenſionem, ibidem.

Con-

Digitized by Google

Conceſſio facta a quodam legato de latere prioribus monaſte. ij Mariæ de Monte Marthæ, circa relicta in teſtamento cum probitione de non alienando cum alijs clauſulis ibi poſitis quomodo intelligenda, & de eius communicatione, pag. 173. c. 1. q. 27. art. 2.

Conceſſio dicta, quomodo practicanda, vbi conſuetudo fuerit quod non fiat ſine ſuperioris conſenſu, ibid. c. 1

conceſſio facta monialibus Sanctæ Claræ, vt cũ conſenſu prouintialium bona immobilia poſſint cum alijs permutare quomodo intelligenda, p. 176. col. 2. ibid.

conceſſio alia eiſdem monialibus, & tertiarijs a Leone Decimo, vt pro emergentibus neceſſitatibus poſſint alienare bona immobilia, & permutare, quomodo intelligenda. ibid. col. 2

conceſſionis ſimilis factæ monialibus ordinis Eremitarum D. Auguſtini intellectus, ibid.

conceſſionis factæ à Gregorio Decimotertio patribus Societatis Ieſu, vt generalis ipſius, vel ipſa Societas generaliter congregata poſſint vendere bona ipſius Societatis intellectus, pa. 178. col. 1

conceſſionis factæ minoribus, vt eleemoſynæ factæ quibuſdam locis poſſint in alios transferre intellectus, p. 179 col. 2

conceſſio, ſeu legatum factum pro monaſterio ædificando in certo loco non poteſt a prælatis alterari, p. 180. co. 1. & hoc quomodo intelligendum, ibid.

conceſſio generalis diſpenſandi & abſoluendi, nunquam extenditur ad homicidium voluntarium, membri mutilationem, & bigamiam, niſi exprimantur, pa. 233. col. 2. q. 41. art. 4

Confeſſor, confeſſio.

Confeſſores monialium ordinis minorum in foro conſcientiæ circa moniales habent authoritatem prælatorum, quoad peccata reſeruata & quoad cenſuras p. 106 c. 2 q 19. art. 2

confeſſores ex Societate Ieſu. & aliorum ordinum participantium poſſunt quoſcuque pœnitentes abſoluere ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis exceptis caſib. Bullæ cœnæ, pag. 122. col. 1. q. 20. art. 21

Confeſſores ordinis Minorum moniales S. Claræ abſoluere poſſunt ab omnibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & eo contentis in Bulla cœnæ. pag. 123. col. 1 ibid.

confeſſori, qui a reſeruatis non poteſt abſoluere facta reſeruatorum reuelatione, tenetur ſeruare ſigillum, pa. 131. col. 2. q. 21. art. 6

confeſſor, cuius debeat eſſe authoritatis, pag. 334. col. 1. q 59 art. 1

confeſſores regulares confeſſiones audire nõ poſſunt, niſi coram Epiſcopo præſententur, ibid.

confeſſorum regularium duplex eſt præſentatio, ibid.

confeſſorum regularium præſentationum forma, ibid.

confeſſorum regularium præſentatio coram quibus, ibi.

confeſſorum præſentatio Methynæ, & Valliſoleti fieri debet coram Abbatibus earum. ibid.

confeſſores poſtquam electi debent ſe Abbatibus corporaliter præſentare. pag. 332. col. 1

confeſſores ſufficientes ad audiendas confeſſiones eligi à prælatis, ibid.

confeſſariorum numerus ab Epiſcopo regularium eligendus ibid.

confeſſor ab Epiſcopo electus ex rationabili cauſa poteſt reprobari, ibid.

confeſſoribus regularibus denegata ab Epiſcopo licentia quid faciendum, ibi.

confeſſores Minores & Prædicatores ſunt a iure approbati, p. 338. col. 2. q. 59. art. 3

confeſſor in vno Epiſcopatu approbatus in alijs non cenſetur. pag. 340. col. 1 ibid.

confeſſores Societatis Ieſu ſemel approbati, quoad omnes mundi partes remanent approbati ſeruato moderamine de quo p. 341. col. 1. q. 59. art. 5.

communicatur hoc omnibus Mendicantibus ibi.

confeſſores exceptis Minoribus & prædicatoribus, licet ex priuilegio ſemel approbati perpetuo maneant, tamen iterum examinari poſſunt ab ſucceſſoribus Epiſcoporum, p. 342. col. 1. q. 59. art. 6.

confeſſores Minorum ſemel Præſentati, & aliarum religionum non indigent alia præſentatione in foro conſcientiæ, ibi. co. 1. q 59. art. 7.

confeſſorum regulariũ approbationẽ prælati ad certas perſonas poſſunt reſtringere, ibi. col. 2. art. 8. q. 59.

confeſſores examinandi ſunt de ſcientia, & prudentia, pa. 347. art. 5. col. 2. ibid.

confeſſor excommunicatus quia apoſtata & hoc ſilẽs ab Epiſcopo approbatus audiens confeſſiones, an valeãt dictæ conceſſiones pa. 345. col. 1 q. 60. art. 2.

confeſſores regulares abſoluere an poſſint ab omnibus caſibus ſpecialiter ab Epiſcopis ſibi reſeruatis, pag. 358 col. 2. q. 61. art. 13.

confeſſores Societatis Ieſu per priuilegium abſoluunt à dictis. p. 59. col. 1. ibid.

confeſſores regulares publicata Bulla Cruciatæ poſſint ne abſoluere pœnitentes nõ habentes bullas à caſibus reſeruatis virtute dictorum priuilegiorum. pag. 159. co. 2. q. 6. art. 14.

confeſſores regulares poſſunt remittere Epiſcopis abſolutiones & diſpenſationes ad quas ipſi habent authoritatem. pa 361. col. 1. ar. 15 ibid.

confeſſores cum fratribus poſſunt diſpenſare in quibuſcunque irregularitatibus etiam reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, pa. 367. col. 1. art. 12. q 62.

Idem Religioſi S. Mariæ de Guadalupe, ibi.

confeſſores Minorum regularis obſeruantiæ cum licẽtia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis inceſtuoſæ, pa 369. col. 1. q. 63. art. 1.

confeſſoribus è Societate Ieſu indultum eſt, vt poſſint literas Summi Pontificis aperire miſſas magiſtris in Theologia, & virtute illarum abſoluere, quod alijs Mendicantibus communicatur, pag 372. col. 1. q. 63. art. 8. Vide aliqua verbo monialium confeſſores.

Confeſſio.

Confeſſionis integritas iuris diuini, pa. 131. col. 2. art. 6. quæſt. 21.

confeſſionem, ob defectum attritionis circa reſeruata facta ſuperiori, pœnitens iterum renouare nõ tenetur, pa. 132. art. 7.

confeſſio peccatorum quid ſit, pa. 334. artic. 1. quæſt 59. col. 1.

confeſſionem in articulo mortis, quilibet ſacerdos audit. ibid.

confeſſio vt ſit valida ex parte abſoluentis duo prærequirit, pa. 362. ar. 3. col. 2.

confeſſio generali vtiliſſima, & maxime à Romanis Põtificibus commendatur, p 362. col. 1. q. 92. art. 2.

cõfeſſionem religioſorum nullus ſine cõmiſſione proprij prælati audire poteſt p 303 col. 2. ibid.

confeſſionẽ ſacerdotum ſecularium regulares nõ poſſũt audire abſque Epiſcopi approbatione. ibi. ar. 3. q 62.

confiteri tenentur religioſi, ſicut cæteri fideles, pa. 362. co. 1. q 62. art. 1.

Confirmatio.

Confirmatio in dubio fit de eo, quod actu valet, pag. 31. col. 1 q. 8 art 2.

confirmatio illius, quod non eſt, interpretatur datio, ibi.

confirmatio cũ clauſula, quatenus ſunt in vſu, quomodo in-

Digitized by Google

intelligenda,pa.34.col.1

Confirmatio cum clauſula non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis quid operetur,ibi.col.2.

confirmatio duplex eſt.pag.35.col.1.q.8.art.2.

confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur,ibi.

confirmatio in forma communi,ibid.col.2.

confirmationis verba in forma communi proprie,& cõditionaliter intelliguntur ibid.

confirmatio ex certa ſcientia operatur, ibid.

confirmatio in forma communi purum, aut nihil operatur,ibid.

confirmatio in forma communi non tollit iudicis inferioris cognitionem,ibid.

confirmatio ex certa ſcientia validat nullum,pa.36.col.2.q.8.art.3.

confirmatio de plenitudine poteſtatis,idẽ operatur,ibid.

confirmatæ Abbatiſſæ Eccleſias conferunt, p.101.col.2.art.12.q.27.

confirmatio fieri poteſt graduato abſenti,pa.343.col.2.

Congregatio.

Congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorũ inter ordines mendicantium comprehenditur, p.8. colum.1.art.1. quæſt.2.

congregatio Capucinorum exijt à fratribus de Obſeruantia à quibus & quo tempore,p.8.col.2.in fine,quæſt.2.ar.3.

congregatio montis Oliueti,à quo cæpit, pag.14.col.1. in fine.

congregatio Vallis vmbroſæ à quo cæpit,pa.14.col.2.q.3.art.4.

congregatio Camaldulenſium,à quo inſtituta. p.15.col.1.ibid.

congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi à Piſa, à quo orta p.15.col.2.q.3.art 9.

congregatio eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarũ à quo orta.ibi.& 2. q.3.ar.10.

congregatio S.Mariæ de Mercede, vbi inchoauerit, & quo tempore confirmata.p.16.col.2.q.3.art.13.

congregationis iſtius officium.quod ſit,ibid.

congregationis iſtius fratres tria vota eſſentialia emittunt cum quarto.quod remanebit obſes,pro redẽptione captiui,ſi de fide periclitetur,ibid.

congregatio clericorum regularium. qui vocantur Theatini à quo orta.p.17.col.1.q.3.art.14.

congregatio clericorum miniſtrantium infirmis à quo orta,p.17.co.1.art.5.ibi.

congregatio clericorum regularium à quo orta,ibid.art.16 col.2.

congregatio Sancti Giorgij in Algaba à quo orta,ibi.ar.17.pa.17.ad fin.col 2.

congregationis iſtius fratres in Luſitania Loyos dicunt, ibid.

congregationis iſtius in Luſitania domus prima fuit Sam Saluador de Villar de Frades.ibid.

congregatio intermedia capituli,quæ operetur,pagi.72.col.2.q.13.ar.9.

congregationis intermedij diffinitorij,quæ poteſtas,ibi.col.1.

Conſenſus.

Conſenſus,quãdo dicatur,& quid in ſe includat, p.195.col.1.q.30.ar.16.

Conſeruator.

Conſeruatores ordinis de Alcantara poſſunt alienationes rerum illius ordinis male factas reuocare,hoc quomodo intelligendum,pa.183.col.2.q.27.art.12.

Conſeruatores omni iure admiſſi, & qui de eis agunt, pag.377 col.2 q 65.art.6.

Conſeruator dicitur Deus Optimus Maximus, ibid.

Conſeruator de iure eſt princeps circa pupillos, & viduas, ibidem.

Conſeruatores quidam ordinarij, quidam vero iudices delegati. ibidem.

Conſeruatores delegati morte cõcedẽtis extinguũtur,ibi.

Conſeruatorum vſus in Rep.maxime neceſſarius, ibid.

Conſeruatores ſolus Papa dare poteſt,pag.374. artic.2. col 2.quæſt.65.

Conſeruatores deputantur Epiſcopi, & aliæ perſonæ in Eccleſiis Cathedralibus, vel collegiatis in dignitate conſtitutæ. ibidem.

conſeruatores, an ſimplices in Eccleſiis Cathedralibus canonici. ibidem.

conſeruatores attento iure poſitiuo ad miſerabiles deſtinantur, pag.375.col.1 art.3. ibid.

conſeruatores habent Minoritæ, Carmelitæ, & Auguſtini,ibid.

conſeruatores in Societate tã in ciuilibus, quàm criminalibus & mixtis ſiue agãt, ſiue defendãtur poſſunt eſſe Epiſcopi, vel alij a dicta Societate electi,ibi.co.2.

conſeruatores eſſe poſſunt Prædicatorum Priores, ibid.

conſeruatores an Guardiani.ibid pag.376. col.1.

conſeruatores requiſiti ad acceptionem,ſi non acceptãt pœnis afficiuntur, pag.376. col.2.4. ibid.

conſeruatores vno electo ad vnam cauſam, alius ad illam non poteſt nominari.ibid.col.2. art.5.

conſeruatore nominato ad vnam cauſam, an alium ad eandem poſſint nominare perſonæ à Societate Ieſu, ibid.pag.377. col.1.in fine.

conſeruatorum iuriſdictio morte concedentium non expirat pag.377.col.2.ibid.

conſeruatores non poſſunt procedere contra partes extra ciuitatem,aut diœceſim intra certas diætas,ibid. col.2.art.7 ibid.

conſeruatores regularium,quomodo in dicto caſu procedant ex indultis.ibid.

conſeruatores plures ſi monaſterium habeat, ex eo,quia habet membra in diuerſis diœceſibus, an iniuriatus vno conſeruatore præſente poſſit iniuriantem coram alio conuenire. pag.378.col.1.artic.8. q.65.

conſeruatoriæ, quoad negotia cæpta durant poſt quinquennium, pag.379.art.9 ibid.

conſeruatores, an poſſint ſubdelegare, pag. 379. col.1. art.10.ibid.

conſeruatores regularium,quo ordine ſubdelegent,ibid. colum.2.

conſeruatores ſubdelegare,quæ ſolum poſſint,ibid.

conſeruatores regularium ſimpliciter poſſunt ſubdelegare, ibid.

conſeruatores de iniurijs,& violentijs,& manifeſtis pa. 379.col.2.art.11.

conſeruatores de alijs cauſis poſſunt cognoſcere ſi indultum exprimant, ibid.

conſeruatores circa cauſas regularium ciuiles non cognoſcunt.ibid.

conſeruatores poſſunt procedere contra ordinarios regulares moleſtantes, pag 381. col.1. art.12.ibid.

conſeruatores fratrum non ſolum contra clericos, ſed contra laicos pro manifeſtis iniurijs,col.1.ibid.

conſeruator non poteſt creari in fauorem iniuriantis, ibid. colum.2.

conſeruatores procedere poſſunt contra confitentes vim licet negent notorietatis qualitatem, ibid.

conſeruatores,an poſſint procedere contra reum negantem offenſam,vel delictum notorium.ibid.

conſeruatores procedere poſſunt ſecũdum formam ſuarum conſeruatoriarum,& quid dicendum attento iure partitarum. pag 381.col.1. in fine.

Conſeruatores, an poſſint dari a Papa, vt contra laicos in cauſis regularium procedant ſimpliciter, p. 384. colum. 1. ibid.
Conſeruatores an poſſint in ciuilibus procedere contra laicos, pag. 383. col. 1. & 2. art. 12. ibid.
Conſeruatores contra laicum procedunt, quando debitum ex publico inſtrumento conſtat, pag. 384. col. 1. ibidem.
conſeruatores non ſunt competẽtes ob detentionem animalium monachorum, pa. 386. col. 2. art. 14. ibid.
conſeruatoriarum priuilegia, ad quæ extendantur, ibid. colum. 2
conſeruator an poſſit creari contra ſcholaſticum, vel alium regularem habentem ſimile priuilegium, pag. 387. col. 1. art. 15. ibi.
conſeruatores contra inobedientes poſſunt cenſuras imponere, pag. 388. col. 2. art. 16 ibi.
conſeruator, vt contra ordinarium procedat debet ſibi facere fidem de commiſſione ibi.
conſeruator quo ordine procedat contra ordinarium ſe malitioſè opponentem, ibi. col. 2
conſeruator, quando copiam plene ſuæ cõmiſſionis. ibi.
conſeruatores, quo ordine procedere in cauſis perſonarum Societatis Ieſu, ibid.
Conſeruatores eliguntur pro iniurijs factis familiaribus, & ſeruitoribus pag. 388. col. 1. art. 17 ibid.
conſeruatores in cauſis regularium de plano ſola facti veritate inſpecta, ibid. art. 18. col. 2
conſeruator, quo ordine de plano debeat procedere, ibi.
conſeruatores ſuam excedentes poteſtatem, qua pœna puniantur, ibid art. 19
conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam excedant poteſtatẽ excommunicantur, pag. 389. col. 1. art. 20. ibid.

Conſilium.

Conſilium quando dicatur & quæ in ſe includat, pag. 196 col. 2. art. 16 q. 30
cõſultiua verba legis nõ obligant ad peccatũ, p. 28. co. 1
conſilij legi ſe aſtringentes per votum cõuenientes peccant. ibid.
conſilij reuerentiam lex continens obligat ad peccatum, ibid.
conſilij reuerentia, quid ſit, ibid.
Vide multa verbo, lex.

Conſtitutio.

Conſtitutio non recepta non ligat pag. 16. col. 2. quæſt. 6 art. 10
conſtitutio non recepta, vt vim obligandi non habeat quæ prærequirit, pag 27. col. 1. art. 11
conſtitutio de nouo veniens derogans contrariæ conſuetudini. ſi à principio non fuit recepta non ligat. ibid.
conſtitutio in dubio recepta præſumitur, col. 1. ibid.
conſtitutio reſpicit futura, pag. 30. co. 1 art. 17. ibid.
conſtitutio iuris naturalis declaratoria obligat ad præterita ibid.
conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouã pœnam quoad pœnam, non comprehendit præterita. ibi.
conſtitutiones Pauli IV. agẽtes de Iudæis & hæreticis, & eorum filijs Gregorius XIII. extendit ad Saracenos p. 87. c. 2. in q. 14. art. 5
conſtitutiones dictæ non comprehendunt gradus in collateralibus. ibid.
conſtitutio Pauli IV. non cõprehendit deſcẽdẽtes à Iudæis vel hæreticis reconciliatis, p. 88. ar. 7. c. 2. ibid.
conſtitutio Pauli IV. an comprehendat dictos ante latam ſententiam, ibid.
conſtitutiones Papæ ipſo iure priuantes, quomodo intelligendæ, pag. 88. col. 2. art. 8. ibid.

Conſuetudo.

Conſuetudinem præteritam lex derogat, ſi exprimat, p. 48. col. 2. q. 9. art. 5.
conſuetudinem futuram lex derogat, ex derogatione indefinita ibi. col. 1.
conſuetudinem futuram ex noua cauſa introductam lex non derogat, ibid.
conſuetudo immemorialis nunquã à lege cenſetur excluſa, niſi fiat mentio particularis ibid.
conſuetudo optima legũ interpres. p. 63. col. 2. ar. 7. ibid.
conſuetudo in ieiunijs ſeruanda, ibid.
conſuetudo Hiſpanis, quod Sabbato inteſtino manducentur quid ibid.
conſuetudo vt vincat legem debet eſſe rationabilis, & præſcripta. ibid.
conſuetudo vt vincat legem legis partes dẽt habere, ibi.
conſuetudo aduerſus legem diuinam aut naturalem, nulla ibi. & p. 405. col. 1. q. 69. art. 1.
conſuetudo non alterat ſubſtantiam ſacramentorũ, ibid.
conſuetudo declaratiua quæ ſit p. 66 co. 2.
conſuetudo, quid ſit, p. 404. co. 2 q. 69. ar. 1.
conſuetudo iuſta, quas debeat habere conditiones, ibid. ar. 1. col. 2.
conſuetudo contra legem humanam rationabilis eſſe poteſt, ibid.
conſuetudo euidenter mala reijcitur. ibid.
conſuetudo, in qua dubium eſt, an ſit bona, vel mala ſuſtinetur, ibi. in fin. col.
conſuetudo legem vincens, quæ debeat habere ibi.
conſuetudinis legitime introductæ, & præſcriptæ requiſita. ibid.
conſuetudinem introducit actus vnus continuatus, ibi.
conſuetudo nulla eximit religioſum à votis ſubſtantialibus p. 405. col 2. q. 69 ar. 2.
conſuetudo regulam interpretatur circa eius præcepta, ibid. col. 2.
conſuetudo an poſſit efficere, vt regularis ad aliquid amplius quarta funerali teneatur, pagi. 406. col. 2. q. 69. art 3.

Cuſtos.

Cuſtos, & cuſtodia dupliciter aſſumuntur, q. 70. art. 1. pa. 407 col. 2.
cuſtodes, qui ſint in religione Minorum, ibi.
cuſtodes hodie in capitulo, quomodo verſentur, ibi.
cuſtodia nulla in prouincijs de obſeruantia, p. 408. col. 2. ar. 2.
cuſtodes in dictis prouincijs eliguntur vt ſint vocales in capitulo generali, ibi.
cuſtodes quantum ad actum exercitum non ſunt vere prælati ibid.
cuſtodum authoritas colligitur ex virtute commiſſionis, pa 409. col. 1. q. 70. ar. 2.
cuſtodes poſſunt viſitare ſibi conuentus commiſſos. ibid.
cuſtodes celebrant cuſtodiale capitulum, dummodo in eo non eligatur cuſtos, pa. 409 q. 70. art. 4 col. 2.
cuſtodes in ſuo capitulo non poſſunt prælatos inſtituere, & quæ limitate agant. ibid.
cuſtodes quomodo ſint eligendi, p. 409 col. 2. ar. 5. ibi.
cuſtodiatus officium quomodo abſoluant. ibid.
cuſtodiatus officium quantum duret, pa. 410. col. 1. art. 6. ibid.

Conuentus.

Conuentuales fratres à quo tempore dicti, pa. 18. col. 1. q. 4. ar. 1.
conuentus nomen, vnde ortum, ibi.
conuentualium ſtatus, ad quorum petitionem reformatus, ibid.
Conuentualium ſtatus omnino fuit extinctus, quo tempore & cuius opera, ibid.

Digitized by Google

D

Dauid.

Dauid inſtituit ſacerdotes, leuitas cantores ad diuina officia, p.235.col.1.q.42.art.1.

Debitor.

Debitor non poteſt admitti ad religionem, p.222.col.2.

Decretum.

Decretorum volumen collectum à Gratiano non inuenitur approbatum, q 6.ar.2.pa.22.col.1.
Decretorum volumen, quod contineat authoritates, ibi. col.1.
Decretorum volumen authenticus eſt tantum, quoad decreta Sanctorum patrum, ibid.
Decreto leges inſertæ non ligant in foro canonico, ibid. col.2.

Declaratio.

Declaratio legis ſuperioris ab inferiori fit ſuper validitate, ſurreptione p.56.col.2.q.11.art.1.
Declaratio circa ſtatuentis poteſtatem ad ipſum ſolùm qui ſtatuit, ibid.
Declaratio circa legum dubia, ad principem ſi de facili adiri, alias ſecus.ibid.
Declaratio generalis concilij ad ſolum Papam, ibid.pa. 56.col.1.
Declarationes concilij Tridentini commiſſæ ſunt cardinalibus.ibid.
Declarationes Cardinalium in nullo foro obligant dummodo oppoſitum ſit bene fundatum ibid. pa.57 col.2.
Declarationes Cardinalium obligant quando congregationes ſigillo ſunt munitæ, ibi.col.2.ibid.
Declarationibus Cardinalium effectum eſt vt minor ſexdecim annis admittatur ad dignitatem eccleſiaſticam in collegiata Eccleſia.ibid.
Declaratio legis non indicet publicatione, ibid.
Declarationes Cardinalium ius faciunt, quoad omnes ſicut & canones, ibi.p 58.col.1.
Declarare concilium poſſunt iudices in tribunalibus, doctores in cathedris, ibi.c.1.ar.3.
Declaratio regulæ B.Patris Franciſci licet à iure ſit Papæ reſeruata tamen interpretatur à doctoribus, ibid. col.2.
Declaratio iuris canonici, & decretorum concilij ne fiat, quomodo intelligendum.ibid.
Declaratio doctorum circa iura & leges admittitur.ibi. p.59.col.1.
declaratio doctorum non neceſſitat ibi.
Declaratio canonis & legis vbi dubietas ex præfatione colligenda.pa.60.col.1.q.11.ar 6.
Declaratio Bullæ & canonis & legis à ſupplicatis deducitur, ibid.
Declaratio legis ſecundum id, ad quod principaliter, ibidem col.1.in fin.
Declaratio vnius ſcripturæ fit per eius partes alias, vel alias diuerſas.ibid.p.60.col.2.
Declaratio legis fit à veriſimili, ibid.col.2.
Declaratio legis, fit, conſiderato odio, vel fauore, ibid. col.2.
Declaratio legis ita facienda, ne ex ea lex remaneat inutilis, ibid.
Declaratio legis quamuis odioſæ ita fit, ne lex ſit ridicula ibid.
Declaratio illa legis pænalis præualet, quæ verba nõ impropriat, ibi.col.2.
Declaratio legis tam in odioſis, quam in fauorabilibus ſi de mente legiſlatoris conſtet ex ea ſumenda, ibid.
Declaratio legis, aut ſtatuti circa regulares debet fieri ex bono, & æquo, ibidem.
Declarationibus Cardinalium eſt oſtenſum in priuilegio Clementis VIII. per Concilium Tridentinum non eſſe ſublatam prælatis regularibus poteſtatem dandi dimiſſorias, pag.104.col.1.
Declarationes Cardinalium circa receptiones puellarũ nobilium in monaſterijs varias habes, pa.275.col.1.

Decima.

Decima & oblatio differunt, pag.222. col.1.
Deciſio circa tria vota religionis ampliãda, p.62. col.1.
Deciſio circa alia religionis præcepta reſtringẽda, ibi.

Definitorium.

Definitorium cõgregationis intermediæ habet eam vim quã capitulum intermediũ pag.72.col.2.q.13.art.8.

Degradatio, degradatum.

Degradatio eſt duplex, pag.142.col.2. q 23. art.4.
Degradatum verbaliter Epiſcopus & prouinciales poſſunt reſtituere, pag.187.col.1. ibid.
Degradationis verbalis & actualis diſcrimen, ibidem.

Delegatus.

Delegatus quis ſit, pag 98.col.1. quæſt.17.art.6.
Delegatus non poteſt ſubdelegare niſi ſit ad vniuerſitatem cauſarum, pag.133 col.1.
Delegatus poteſt nudũ miniſterium cõmittere, ibi.col.2.

Delictum.

Cum delicti reuelationis pericolo non tenetur quis renunciare dignitatem qua propter delictum priuatur, pag.85.col.2.q.14. art 3.
Delictorũ cognitio eſt neceſſaria, p.120.co.2 q.20.ar.19
Delicta mediocria cauſant irregularitatem ex accidenti, pag. 121.col.1 ibid.
Delicta mediocria occulta non cauſant irregularitatem, & pœnitentia poteſt fieri promotio, ibid.
Delicta enormia ſi ſint occulta non cauſant irregularitatem, ibid.
Ex delicto occulto oritur excommunicatio, p.153.col.2.
Delicta grauia quæ, pag.156 col.1.q.24.art.15.
Delicta grauiſſima quæ. ibidem.

Denunciatio.

Denunciatio euangelica de iure Diuino, pag.402.col.1.
Denunciare omnes tenentur, ibidem.

Deſcendentes.

Deſcendentes ab hæreticis vt incidant in pœnas neceſſarium eſt, quod ab ipſis hæreticis deſcendant poſt crimen commiſſum, pag.83 col.2.q.14.art.3.
Deſcendentes ab hæreticis præſumuntur quod ante crimen commiſſum fuerint concepti, ibid col.2.
Deſcendentes ex genere maculato in ordine Minorum inhabiles quomodo intelligantur, pag 90.col.1.
Deſcendentes ex genere maculato in eo ordine poſſunt habere officia non habentia ordinariam iuriſdictionem & poſſunt eſſe prædicatores, ibid.col.2.
Deſcendentes ex dicto genere intra quartum gradum excludit ordo Diui Hieronymi, pag.91. ibid. col.1.
Deſcendentes moniales ex dicto genere non comprehenduntur in dictis pœnis, ibid.col.2.

Digitized by Google

Vide verbo, conſtitutio & verbo Iudæi.

Determinatio.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia pariformiter determinat, pag.82.col.2.in fin.

Deus.

Deus optimus maximus quando dicatur ordinario modo operari, pag.52.col.1.q.10.ar.2.

Diaconus.

Diaconus religioſus, fratribus aut alijs in caſu neceſſitatis ſacramentum Euchariſtiæ poteſt miniſtrare, pag.322.col.2.q.58.ar.8.

Diaconus baptizans præſente presbytero excommunicatus, pag.256.col.1.

Dieta.

Dieta continet ſeptem leucas, pag.167.q.19.art.6.& 373.q.64.ar.4.

Dictio.

Dictio, ſeu, aliquando ponitur inter duo idem ſignificantia, pag.162.col.2.q.26.ar.1.

Dictio, alius, indicat ſimilitudinem, pag.193. col.2.q.30.art.14.

Dictio De, & dictio Ex differunt, pag.195.col.2.q.30.art.16.

Dimiſſoriæ.

Dimiſſoriæ dantur ab Epiſcopis & à prælatis regularibus, pag.104.col.2.

Vide verbo ordinare.

Diſcreti.

Diſcreti ex conſtitutione Sixti quinti non poterant habere vocem paſſiuam in capitulis, pag.77.col.2.

Diſcreti ad generale capitulum in ordine minorũ ſunt prælati & ſine diſpenſatione illegitimi non poſſunt eligi, ibid.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio cum illegitimis ad prælationem à ſolo Papa pag.71.col.2.q.13.art.6.

Diſpenſatio cum religioſis in hoc fit ab eorum prælatis in capitulo, pag.71.col.2.

Diſpenſatio non eſt neceſſaria, quoad prælationem cum illis, qui poſt profeſſionem per ſubſequens legitimatur matrimonium, pag.72.col.2.q.13.ar.8.

Diſpenſatio, quoad prælationem poteſt fieri cum illegitimo à generali minorum in congregatione intermedia, ibidem.

Diſpenſationes circa illegitimos, qua ratione fiant in congregationibus, ibid col.2.

Diſpenſatus in ſeculo ad beneficium, poſtea religioſus ad prælaturam alia indiget diſpenſatione, pag.72.ar.7 ibidem.

Diſpenſatio ſtricte interpretari, ibid.

Diſpenſatio facta ad curatum non prodeſt ad ſimplex, nec ad dignitatem, pag 74.col.1 in fin.ibid.

Diſpenſatio, & legitimatio differunt, ibid.

Diſpenſatio difficilius à Principe fit, quam legitimatio, ibid col.2.

Diſpenſationis tenor eſt attendendus, vt videamus an ſit legitimatio, vel alias ibid col.2.

Diſpenſatio generaliter in ſeculo cenſetur etiam quoad ea, quæ ſunt religionis, ibidem.

Diſpenſatio generalis in ſeculo non facit illum cui fit habilem ad regularia in commendam, pag 75.col.1.

Diſpenſatio fieri, non autem legitimatio à prælatis regularibus, ibid.

Diſpenſatio facta cum religioſo, ſi poſtea eijciatur in ſeculo alia indiget diſpenſatione, ibid.

Idem dicendum ſi transferatur ad aliam religionẽ, ibid.

Diſpenſatio facta ad canonicatum, an ſit etiam ad archidiaconatum, pag.75.col.1.ar.12.ibid.

Diſpenſatio ab inferioribus à Papa non poteſt fieri ſine cauſa, ibi.pag.76.col.1.ar.14.

Diſpenſationis cauſæ remanent in arbitrio boni viri, ibid.col.2.ar.15.

Diſpenſatio vt valeat omnia à ſupplicato debent narrari, pag 76.col.2.ar.17.

Diſpenſatio in qua ſiletur qualitas aliqua neceſſaria, et ſi in ea ſit verbum de plenitudine poteſtatis non valet, ibidem.

Diſpenſatio ab ignorante tempore impetrationis ex cõmuni errore valet, ibid pag.71.col.1.

Diſpenſatio valet abſque expreſſione qualitatum quæ augent culpam, ibid.

Diſpenſare poteſt cum monialibus illegitimis generalis & prouincialis ad officium Abbatiſſæ, pag.79 col.1.

Diſpenſatio vnde dicatur & definitio, pag.135.col.1.& 2 q.22.art.1.

Diſpenſationis virtus quæ, ibid.

Diſpenſationum diuiſio, ibid.

Diſpenſatio ſine facultate Epiſcopi, vel alterius inferioris prælati nihil operatur ibid.

Diſpenſationis prælati, & Papæ differentia, ibid.

Diſpenſatio expreſſa quando dicatur, ibid.

Diſpenſationum genera tria, ibidem, pagin.136.col.1. ibidem.

Diſpenſatio, & priuilegium differunt, & differentiæ, ibidem.

Diſpenſatio circa ius, & iuris declaratio differunt, ibid.

Diſpenſatio Papæ ſine iuſta cauſa non eſt licita in conſcientia ex parte petentis, & concedentis, pag.136. col.1.ibid.

Diſpenſatio circa ius diuinum non ſolum continet peccatum imò eſt nulla, ibid.

Diſpenſatio inferioris circa legem ſuperioris nulla ſine cauſa ibid.

Diſpenſare prælati poſſunt ad libitum, circa ſuas vel prædeceſſoris leges, ibid.

Diſpenſantes circa legem ſuperioris ſint aduertentes, ibidem.

Diſpenſationis quæ cauſa ſint iuſtæ, pag.136.col.1.ar.5. ibidem.

Diſpenſationis cauſæ iuſtiſſimæ ſunt, quæ in virtutis cuiuſcunque obſequium, diriguntur. ibid col.2.

Diſpenſatio facta cum religioſo, vt ad aliam religionẽ, quibus caſibus facta valeat. ibid.

Diſpenſatio quando licita vt quis ad laxiorem religionem, ibid.pag.136.col.2.

Diſpenſatio facta à Papa cum religioſis valet, pag.137. col.1.ar.6.ibid.

Diſpenſare Epiſcopi cum religioſis non poſſunt, pa.137. art.7.ibid.

Diſpenſare in lege, & diſpenſare in pęna à lege quid ſit, ibid pag.138.col.1.

Diſpenſatio in lege ſuperioris facta ab inferiore nulla in pœna vero contracta valet, ſi non fuerit reſeruata, ibidem.

Diſpenſatio circa pœnam poſſibilis dummodo legis ſit, ſecus vero, ſi hominis, ibid.

Diſpenſatio facta à prælato inferiori circa legem ſuperioris, quando valeat ex conſuetudine, pa.138.col.2. q.22.ar.9.

Diſpenſandi poteſtas vnde prælatis competat, pag.138. col.1.q.22 ar.10.

Diſpenſatio facta à regularibus prælatis valet facta cũ ſubditis in omnibus caſibus qui à iure non prohibentur, ibid.

Diſpenſatio ſi fiat a generali Minorum, vt vnus ſit diffinitor ſimul & guardianus valet. ibid.

Diſpenſatio facta à prælatis Minorum ad habendas prælatias non valet ibid pag.139.col.1.

Diſpẽſatio facta a generalibus in omnibus irregularitatibus, cũ ſubditis valet exceptis aliquibus inter quas eſt homicidiũ voluntariũ, & hoc quomodo intelligendum,

dum,pag.152.col.2.q.24.ar.10.& pag.3.col.1.
Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ſuper irregularitate facta ex mutilatione voluntaria occulta valet, pag.152.col.1.q.24.ar.10.
Diſpenſatio facta à generalibus. & prouincialibus ordinis mendicantium ſuper dicta irregularitate valet, ibidem.
Diſpenſatio commiſſa prælatis intelligitur de ſuis ſubditis nec extenditur ad hoſpites, ibid.col.2.
Diſpenſare an prælati poſſint in irregularitate nouitiorum pag.156.col.2.ar.15.ibid.
Diſpenſatio facta à prælatis cum nouitijs in irregularitatibus ſi fuerint generaliter excommunicati valet, ſecus ſi in particulari; & hoc intelligendum quomodo ſit, vide ibid.
Diſpenſatio facta à prælatis cum nouitijs etiam in bigamia valet cum certis qualitatibus, pag.156. col.2. ar.15.ibid.
Diſpenſatio facta a prælatis ſuis ſubditis irregularibus ad obtinendas prælatias vtrum valeat, pag.250. col.1.ar.16.ibid.
Diſpenſatus ab Epiſcopis (quo caſu poteſt) intelligitur quoad omnia, pag.157.col.2.
Diſpenſatio facta à generalibus cum ſubditis in delictis grauibus, & grauiſſimis in quibus pena ipſo iure an valida, pag.156.col.1.& pag.157.col.1.ar.10.ibid.
Diſpenſatio voluntaria,& neceſſaria, quando pag.157. col.2.17.ibid.
Diſpenſatio facta a Papa cum religioſo manente in religione in aliquo ex tribus votis ſubſtantialibus ſi valet, pag.159.col.1.q.25.ar.1.
Diſpenſatio & irritatio in quibus differunt, pag.154. col.1 q.25.ar.4.
Diſpenſatio facta a prælatis ſuper votis de adimplendis præceptis diuinis, valet.ibid.
Diſpenſatio facta a Papa valet ſuper omnibus votis tã regularium, quam ſecularium, pag.161.col.1.art.5. ibidem.
Diſpenſatio facta ab Epiſcopo in ſuis, vel ſummi Pontificis legibus quomodo poſſibilis, pag.172.col.3. q.26.art.6.
Diſpenſatio circa regulæ præcepta ad generales, vel prouinciales ſolos, ibid.col.1.
Diſpenſatio dicta abſentibus dictis prælatis ad inferiores, ibid.col.2.
Diſpenſare generales poſſunt circa equitationem & calceamenta cum aliquibus Minoritis, perpetuo.ibid.
Diſpenſator ſi deſiciat recurritur ad epicheiam, quod quid importet, ibid.in medio col.2.vſq; ad fin.
Diſpenſare poſſint ne ſecum prælati circa ſupradicta & quid in hoc faciendum, pag.173.col.1.q.26.art.7.
Diſpenſatio ſine cauſa eſt graue peccatum, ibid.colum.2. ar.7.ibid.
Diſpenſatione voti, quis vti non poteſt ſine cauſa, ibid. ad fin.col.2.
Diſpenſatio ſine cauſa circa præcepta valet, ibid.pag. 273.col.2.
Diſpenſatio facta in præceptis regulæ circa calceamenta,& alia quæ in conceſſionibus ſummorum Pontificum ſine cauſa facta ab inferiore non valet, ibid.
Diſpenſatio ab inferioribus fiat cum attentione, ibid.
Diſpenſare poſſunt prouinciales ordinis Minorum, & quibus ipſi commiſerint, vt non obſtante inceſtu, & voto Caſtitatis poſſint petere debitum, pag.372. columna 1.
Diſpenſatio circa monachum vt duplicata beneficia poſſit habere quomodo fieri.pag.201.col.2.quæſt.34. art.8.
Diſpenſatio cum corrupta vt fiat Abbatiſſa, a quo poſſit fieri, pag.373.q 64.ar.4.
Vide verbo confeſſor,& verbo facultas,& verbo generalis, verbo irregularitas,& verbo illegitimi,& verbo legitimatus,& verbo prælati regulares.

Diuinum officium.

Diuinum officium in eccleſia vnde ortum, pag.235.col. 1.q.42.ar.1.
Diuini officij effectus, vide in med.col.
Diuinum officium ab omnibus eccleſiaſticis quomodo recitandum, pag.235.col.2.q.42.ar.2.
Diuini officij recitationi minoritæ ex indulto quomodo ſatisfaciant, ibid.
Diuini officij recitatio fieri debet, ibid.
Diuini officij recitatio qua attentione fieri, ibid.
Diuinum officium ex malitia, non cum attentione & deuotione dictum non prodeſt, & quid importet hoc verbum ex malitia explicatur.ibid.ad fin.col.
Diuini officij recitationi an qs ſatisfaciat ſe veſtiẽdo.ib.
Diuini officij recitationi non ſatisfit ſi fiat actus attentioni contrarius, ibid.col.2.
Diuini officij recitationi nõ ſatisfit ab eo, qui ita recitat, vt omiſſio fiat partis notabilis horæ, ibi.p.237.col.1.
Diuini officij recitatio facta cum illo, qui ſyllabas deglutit, & cum eo, qui in choro facit confuſionem, an fiat ſine peccato mortali, pag.353.col.1.& 2.
Diuini officij recitatio à minoribus non perfecta in choro ex defectu viſus, vel auditus quomodo perficiatur, ibidem.
Diuinum officium recitantes ſi in fine cuiuſque horæ recitent orationem Dominicam & Angelicam pro felice ſtatu Leonis Decimi,& eccleſiæ ſanctæ Dei conſequantur remiſſionem omnium defectuum in illa hora commiſſorum ex humana fragilitate, ibi.in fin.co.
Diuinum officium mentaliter poteſt à Minoribus recitatis illis, quæ ſub ſilentio dicuntur, pag.237.col.2. art.4.
Diuinum officium verbaliter recitari debet, ibid.
Diuini officij recitatio à minoribus, quomodo mutari, pag.237.col.2.ar.5.
Diuini officij recitationem excuſat negotium ſuperueniens repentinum, ibid.
Diuinum officium neſcientes recitare minores, quid facere, ibid.col.2.
Diuini officij ex libro recitatio quas indulgentias minoribus, ar.6.ibid.
Diuini officij ex libro recitatio, ſi memoriter fiat an præualeat, ibid.col.2.
Diuinum officium recitant fratres infirmi recitando ſibi à prælato aſſignata. pag.248.col.2.ar.7.ibid.
A diuini officij recitatione quomodo laborantes tertiana excuſentur, ibid.pag.400 col.1.
Diuinum officium qua ratione ab itinerantibus fratribus recitandum, pag.249.col.2.q 42.ar.8.ibid.
Diuino officio non recitato ex breuiario reformato, quando ſit peccatum, pag.239.col.1.ibid.
Diuini officij recitatio à ſocio facienda ex priuilegio an poſſit etiam fieri a conſocio. p.339.col.2.art.9.ibid.
Diuini officij recitatione deobligatus, an liberetur ab eius auditione ſi facultatum habet lectoris, pa.240. col.1.ar.10.
Diuini officij recitatione deobligatus, an deobligetur etiam eius partis.quam poteſt.ibid.
Diuini officij recitatio a prælatis nullo modo alterari poteſt, pag.240.col 2 q.42.art.11.ibid.
Diuini officij dubia poſſunt prælati declarare, pag.241. col.1.
Diuini officij calendarium ordinari poteſt ab electis à minoribus in capitulis prouincialibus, ibid.
Diuini officij recitatio, an fieri poſſit ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio, p.241.col.2.q.42.ar.12.
Diuini officij recitatio, an fieri poſſit vna die ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio, ibid.

Digitized by Google

Diuinum officium ex breuiario Romano poſſunt recitare qui ex priuilegio ex antiquo poſſunt, pagin.241. col.2.q 42.ar.13.

Dominicus.

Dominicus S.Patriarcha ortus vbi, pag.8.col.2.quæſt. 2.art.2.

Donare.

Donare prohibitus intelligitur de gratioſis, pag.180. col.1.& 2.
Donare non poſſunt commendatarij ordinis militiarum ſuis concubinis,pag.183.col.2.

Dubium.

Dubia inter religioſos ſuper obſeruatione regulæ, quomodo decidi. pag.61.col.2.
Dubio dato in pœnalibus ſemper in melius iudicandum,pag.85.col.1.
Dubius de ſtatu ſuo non tenetur in foro animæ ſe indicare inhabilem. pag.86 col.2.
Dubium duplex eſt. ibidem.
Dubium ſpeculatiuum quod, practicum quod,ibid.
Dubius dubietate ſpeculatiua, ſi deſcendat ad dubium practicum non tenetur credere, & hoc quando,ibid.
Dubius dubio ſpeculatiuo tenetur ſolum ad diligentiam moralem,ibid.col.2.
Dubium facit negatio, pag.382.col.1.

E.

Eccleſia.

Eccleſia de minoribus canit per excellentiam Deus,qui Eccleſiam tuam fœtu noua prol.s, &c.pag.8. col.2. q.2.art.3.
Eccleſia polluta quot modis dicatur, pag.107. col.2.q. 19 art.6.
Eccleſiam pollutam guardiani de obſeruantia. & reliqui maiores prælati poſſunt reconciliare,ibid.
Eccleſia polluta quid ſit,ibidem.
Eccleſia conſecrata difficilius reconciliatur, & quomodo, ibidem.
Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem Papa ſacerdoti poteſt committere, aqua ſit per Epiſcopum benedicta, ibidem.
Eccleſiaſtica hierarchia ex quibus conſtet, pag.66.col. 1.q.12.art.5.
Eccleſiæ hierarchia vnus fons,pag.316.col.2.
Eccleſia primitiua, quatenus organum ſpiritus Sancti ius diuinum condere potuit,pa.159.col.2.q.25 ar.1.
Eccleſia collegiata quæ ſit proprie,pag.251.co.1.ar.12. quæſt.43.
Eccleſia collegiata præſumitur cathedralis,ibid.
Eccleſiæ collegiatæ nomine monaſteria non comprehenduntur.ibid.
Eccleſia ſecularis vnita ordini fit regularis, pag.107. col.2 q 34.ar.1.

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſticus in iudicē eccleſiaſticū non poteſt conſentire abſq; ſui prælati licentia.pag.221.co.1.q.36.ar.5.
Eccleſiaſticorum nomine in odioſis non veniunt regulares,pag.151.col.2.vide verbo, officium.

Ædificium.

Multa de ædificio habes verbo,monaſterium.

Eiectus à religione.

Eiectus à religione rogans vt iterum recipiatur, ſi non ſit receptus tutus remanet in conſcientia, pag.198. col.1.q 30.ar.1.20.
Eiectus à religione infamis reputatur,ibid.
Eiectus à religione non poteſt prædicare, neque confeſſiones audire, ibid.
Eiectus à religione poteſt ad aliam tranſire, pag.199. alias.205.col.1.
Eiectus à religione ex priuilegio non poteſt ad aliās conuolare,ibid.col.1.& 2.
Eiectus à religione non poteſt obligari per ſententiā vt ad aliā ſtrictiorem tranſeat,ibid.co.2.& p 200 co.1.
Eiectus à religione quomodo pōt ordinari ib co.1.& 2.
Eiectus à religione ſubiectus erit Epiſcopo,ibid.col.2.
Eiectorū a religione bona antequā ſe Epiſcopo præſentent forte ſunt apoſtolicæ cameræ ſi moriantur, ibid.
Eiectus à religione tenetur vti habitu eius ſtatui conuenienti,ibid.col.2.
Eiectus a religione poteſt tradi brachio ſeculari.ib.co.2.
Eiectus a religione ſi ad eam iterum recipiatur non tenetur iterum profiteri,ibid.col.2.
Eiectus à religione ad aliam religionem tranſiens tenetur iterum profiteri, ibid.
Eiectus a religione ſi ad eam iterum recipiatur non habebit locum antiquum.pag.201.col.2.
Vide verbo expellere, & verbo generales, & verbo incorrigibilis.

Electio,eligere,electi.

Eligere volentes in ordine Minorum deſcendentes ex genere maculato pœnis afficiuntur,pag.89.col.2.
Electiones perpetuæ Abbatum, & prælatorum laudandæ.pag.92.col.2.
Electiones prælatorum modo ſunt tēporales. p.94 co.1.
Electi finito tempore ſuorum officiorum tenentur renunciare,pag.91.col.2.

Emphyteuſis,Emphyteuta.

Emphiteuſis vnde dicta,pag.224.col.2.q.38.ar.2.
Emphiteuta quis, ibidem.
Emphiteutæ patrum Sanctiſſimæ Trinitatis ceſſantes penſitare per biennium propria authoritate expelluntur,pag.225.col.1.vide verbo,bona.

Epicheia.

Epicheia quid & quando ad illam recurrendum, pag. 172.col.1.

Epiſcopus.

Epiſcopus non poteſt dare profeſſionem religioſo non ſubdito, pag.2.col.1.
Epiſcopo mortuo dimiſſoriæ non expirant, pag.45.co.2. q.9.ar.1.
Epiſcopo mortuo non finitur eius commiſſio executoria, ibidem.
Epiſcopus mortuo Papa poteſt diſpenſare ex eius commiſſione.ibid.
Epiſcopus non conſecratus,non eſt dicendus Epiſcopus, pag.102.col 2 q.18.ar.2.
Epiſcopi conſecratio confert ordinem, col.2.ibid.
Epiſcopus ſolus, an confirmare,ibid.
Epiſcopis conceſſa concedantur etiam prælatis maioribus regularibus,pag.113.col.2.q.20.ar.10.
Epiſcopi attento iure communi, quæ habent,ibid.
Epiſcopis an ſublata fuerit poteſtas abſoluendi ab occulta hæreſi.pag.114.col.1.
Epiſcopi ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis,ibid.
Epiſcopi abſolutionem a crimine hæreſis occultæ poſſunt ſpecialiter committere.ibid col.2.ar.11.
Epiſcopi habent poteſtatem abſoluendi a crimine hæreſis occultæ & duobus modis poſſunt commiſſario cōmittere, ibid.q.20 ar.11.
Epiſcopi poſſunt diſpenſare in quibuſcunque criminibus licet grauiſſimis poſt actam pœnitentiam, licet pœnæ ſint ipſo iure incurſæ, & perpetuæ niſi Papa ſpecialiter reſeruauerit,pag.155.col.1.q.24.ar.13.
Epiſcopi ad dictam diſpenſationem debent moueri ex iuſta cauſa.ibid.

Epiſcopi in diſpenſatione voluntaria, & neceſſaria, quomodo ſe gerant, & quæ ſit vtraque, ibid.
Epiſcopus poteſt celebrare in altari portatili, pag. 187. col. 1. ibid. prædicatores, & minores, ibid.
Epiſcopi poſſunt procedere contra monachos vagantes ſine licentia, quod tamen vno modo limita, pa. 188. col. 2. q. 30. ar. 4.
Epiſcopi in partibus Indiarum poſt intimationem breuis fratribus nullum poteſt fieri impedimentum, pag. 215. ar. 6. col. 1.
Epiſcopi factum contra mandatū Papæ eſt nullum, ibi.
Epiſcopi non poſſunt viſitare Eccleſias ordinis militaris, pag. 216. col. 2.
Epiſcopi non poſſunt corrigere fratrem beneficiarium, pag. 219. col. 2. ar. 4. q. 36.
Epiſcopis debetur quarta de legatis pijs Eccleſiis relictis, pag. 224. col. 1. q. 38. ar. 1.
Epiſcopi regularibus poſſunt mandare, vt diebus Dominicis populo nuncient vigilias, & feſtiuitates, pag. 249. col. 2. q. 43.
Epiſcopi ſicut & prælati ordinum ex cauſa numerum miſſarum & anniuerſariorum pro capellis poſſunt ad minorem reducere, pag. 251. col. 2. ar. 13.
Epiſcopi dictam taxationem faciant de miſſis ante Concil. Trid. & de miſſis ſolum, non alijs ſuffragijs ex declaratione Cardinalium, pag. 252. col. 2. ibid.
Epiſcopi dictam taxationem non poſſunt facere de miſſis pro fundatione poſitis, ibid.
Epiſcopi, & prælati in dictis circunſpecti, pag. ibid.
Epiſcopi contra ſacramenta prohibita in Clemētina miniſtrantes dupliciter ſe habere poſſunt, pag. 318. co. 2.
Epiſcopus contra religioſum miniſtrantem ſacramenta prohibita in clementina dupliciter poteſt agere, ibi.
Epiſcopus contra religioſum poteſt agere ad oſtendendā licentiam, ibid. col. 2.
Epiſcopus oſtenſo à religioſis priuilegio ad dicta ſacramenda miniſtranda agere nequit, pag. 325. col. 1.
Epiſcopus dubitās de priuilegio religioſi ipſum interim impedire non poteſt, ibid.
Epiſcopi in partibus Indiarum inhibentes regularibus miniſterium ſacramentorū ipſo iure ſunt excommunicati, pag. 326. col. 1. ibid.
Epiſcopus de priuilegio regularis coram quo agere debeat non poteſt iudicare, ibid. col. 2
Epiſcopus ratione ſtudij competens eſt quoad ſacramenta neceſſaria, non tamen quoad voluntaria, pa. 347. col. 1. q. 60. ar. 4.
Epiſcopus habet aliquos caſus à iure reſeruatos, ibid. in fin. col.
Epiſcopus ſolus poteſt moniales conſecrare, pag. 372. col. 2. q. 64. art. 2.

Euchariſtia.

Euchariſtiæ ſacramentum in eccleſia Minorum presbyteri ſeculares poſſunt miniſtrare, pag. 321. col. 1.
euchariſtiæ ſacramentum poteſt in die paſchatis à religioſis miniſtrari, ibid. col. 2. vide in verbo Minores.

Eugeniana.

Eugeniana non gaudent ſcholaſtici Salamaticenſes, qui non ſtudent, pag. 50. col. 2.

Euidentia.

Euidentia quomodo probetur, pag. 380. col. 2.

Examinare.

Examinare, vide verbum, Prælati.

Excommunicatio.

Excommunicatio non ligat ſublato iure eam continente, pag. 35. co. 1. q. 8. ar. 1.
Excommunicare non poteſt ordine carens, pag. 101. col. 2. art. 12.
Excommunicatus poteſt excommunicatum in caſu neceſſitatis abſoluere, pag. 116. col. 1. ibid.
Excōmunicatus ex delicto omnino occulto nō dēt ſe abſtinere ab exercitio ordinum, p. 153. col. 1. q. 24. art. 11.
Excommunicatus non eſt qui ſagittam immiſit in clericum ſi ictum errauit, pag. 29. col. 2. in fin.
Excommunicatio non extenditur de caſu ad caſum, pag. 278. col. 1.
Excommunicatio non incurritur, niſi vbi peccatum lethale, pag. 278. col. 1. q. 7. ar. 2.
Excommunicatus pro iniuria, licet non poſſit abſolui niſi parte ſatisfacta, hoc tamen ceſſat quando ſatisfactio requirit altiorem indaginem, pag. 355. col. 2. q. 61. art. 8.
Excommunicatus, quod non poſſit abſolui niſi parte ſatisfacta quomodo intelligendum, p. 356. col. 1. ibid.
Excommunicatio iniuſta cuius virtutis, pag. 356. col. 1. q. 61. ar. 10.
Excommunicationis verbum ſimpliciter prolatum comprehendit quamcunque excommunicatione, ibi. col. 2.

Executio.

Executio præcepti ſuperioris, quando differri poſſit, pag. 24. col. 2. q. 6. ar. 7.
Executio mandati ſuperioris differtur ex iuſta informatione ibid.
Executio legum generalium Papæ ex ſupplicatione facta, aut informatione non ſuſpenditur, ibid.

Exemplar.

Exemplar deductum ab originali, an validum non citata parte, pag. 44. col. 2. q. 8. ar. 16.
Exemplar deductum ab originali debet fieri, vt ſupra, ſed parte non apparente fit citatio per edictum generale, ibid.
Exemplar requirit partis citationem propter falſitatis periculum, ibid.
Exemplaribus priuilegiorum minorum fides integra datur abſque partis citatione ibid. col. 2.
Idem priuilegium Auguſtinis pag. 45. col. 1. ibid.
Exemplari deducto ex mari magno vel ex alio priuilegio minorum cuiuſq; clauſulæ tantum neceſſariæ, ſi de mandato iudicis deducatur plena fides, ibid. col. 2.
Exemplari ſic deducto ex vna tantum clauſula quid agendum parte opponente, ibid.

Exemptio, Exempti.

Exempti qui ſunt à quibuſuis clauſulis generalibus, pag. 110. col. 2.
Exemptus locus, & locus extra diœceſim æquiparantur, pag. 216. col. 2. q. 36. ar. 3.
Exemptus in caſu neceſſitatis in foro ſacramentali poteſt ſubijci, pag. 221. col. 2.
Exemptus abſque licentia Papæ non poteſt ſuo priuilegio renunciare, pag. 221. col. 1. q. 36. art. 5.
Exemptionis priuilegium competens religioſis multipliciter intelligendum, pag. 317. col. 2.
Exemptus ratione loci, vel perſonæ differunt, pag. 348. col. 1. q. 60. ar. 7.
Exēptio eccleſiaſtici a poteſtate ciuili quomodo intelligenda, pag. 390. col. 1. q. 66. ar. 2.

Expellere, & expulſio, & expulſi.

Expelli non poteſt à religione apoſtata niſi ſit incorrigibilis, pag. 193. col. 1.
Expelli poteſt à religione incorrigibilis de iure, & etiā de facto, ibid. & pag. 194.
Expelli non poteſt à religione à ſolo prælato generali niſi de conſilio patrum, pag. 195. col. 1. & 2.
Expelli poteſt à religione homicida, ibi. pag. 197. col. 1.
Expelli poteſt à religione conuictus de crimine nefando, ibid.
Expulſi a religione ad quæ teneantur, ibid. pagin. 198. col. 1.
Expulſi à religione tenentur ſeruare votū caſtitatis, ib.
Expulſi a religione tenentur recitare officium Diuinum, ibid. col. 2.

Ex-

Digitized by Google

Expulſi a religione cui acquirant, p.200.co.1. vide verbo electus.

Experientia.

Experientia eſt optima rerum Magiſtra. p.93. col.1.q. 15.art.1.

Expoſiti.

Expoſiti non reputantur illegitimi, pag.73.col.2.q.14. art.10.

Extrauagans executrix iuris communis cum pœna reſtringenda, pag 62 co.1.q.11.art.6.

Extrauagantis quæ ſit vis, p 260.co.1.q.44.ar.3.

Extrauagantes quæ Pij V. & Gregorij XIII. circa Monialium clauſuram, ibid.

Extrauagantes non pereunt morte Pontificum ſicut regulæ Cancellariæ, ibid.

Extenſio.

Extenſio de monachis ad Canonicos regulares fit, vide in verbo, lex.

F.

Facultas.

Facultas conceſſa ab epiſcopo, vt à reſeruatis durat ſede vacante, p.341.co.1.q 59.ar.6.

Facultates conceſſæ abſoluendi a cenſuris non cenſentur factæ quod poſſint diſpenſare in irregularitate p. 367.co.2.q.62.art.12.

Factum.

Factum contra legem irritantem ante legitimam promulgationem an ſit validum, p.23.co.2.q.6.art.5.

Franciſcus.

Franciſcus pater ab eccleſia Patriarcha pauperum, pa. 66.co.1.q.12.ar.5.

Frater.

Fratres Minores non poſſunt ab obedientia ſuorum ſuperiorum reſilire propria authoritate licet ſciant ipſos comprehenſos in conſtitutione Pauli IV. p.89.col. 1.ar.9.q.14.

Fratres Minores ex indulto ſpeciali Pij V. quæ teneantur ſeruare ſub pœna mortalis, p.164.co.1.

Fratres Sanctiſſimæ Trinitatis ſyndicũ habent, & quod ius illi competat, p.227.co.1.q.38.ar.5.

Fratres dicti habent quintum morientium ab inteſtato ſine hærede legitimo, ibi.co.2. vide circa dictos fratres alia p.227.col.2.

Fratres, & ſorores Tertij ordinis Mantellati, & Chordelati poſſunt extra parochiam recipere communionẽ Paſchalem, p.313.co.1.q.43.ar.10.

Fratres, & hoſpitantes religioſos an gaudeant priuilegijs eorum, p.309.co.2 ar.16.

Fratres ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis maximis potiuntur priuilegijs, ibid.

Frequens.

Frequens dicitur illud quod bis fit, p.27.co.2.q.6.ar.12.

Feſtum.

Feſta principalia ſanctorum ordinis Minorum numerãtur, p.251.co.2.q.43.ar.15.

Feſta celebranda interdicti tempore, pa.330.co.1.

Feſtum Portiunculæ celebratur die 2. Auguſti, pa.312. co.1.q.43.ar.18.

Feſtum dictum multas habet indulgentias omnibus monaſterijs ordinis communicatas, ibid.

Feudum.

Feudalia bona, an monachi poſſint recipere, p.225.co.2. q.38.ar.3.

Feudum, quid, ibidem.

Feudum ab emphiteuſi, quomodo diſtinguatur, ibid.

Feudum quibus modis acquiratur, ibid.

Feudi ſeruitium à monachis generali præſtatur, ibid.

Filius.

Filij legitimi, qui, pa.67.col.2.q.13.ar.1.

Filij legitimi ſunt, qui ex matrimonio bona fide celebrato ſaltem ex parte vnius naſcuntur, ibid.

Filius, vt legitimus ex bona fide, quando iudicandus ſit, ibidem.

Filius legitimus dicitur natus ex ſoluto & ſoluta, cum qua matrimonium contractum fuit licet iſtud matrimonium fuerit ſecundum, ibid.

Filij militum Alcantaræ, Sancti Iacobi de la Eſpada et Calatrauæ, non ſunt naturales, ſed ſacrilegi, pa.68. & 69.

Filij dictorum militum & ſimilium, qui tenentur ad caſtitatem coniugalem ſi ex ſoluta procreent filios, vt poſtea cum eis contrahant matrimonium tales per ſubſequens matrimonium non legitimantur, ibi.co.2.

Filij adulterini, inceſtuoſi per ſubſequẽs matrimonium non legitimantur, ibid.

Filij naturales religioſorum an poſſint promoueri ad prælatias ſuorum parentum, p.72.col.1.q.13.ar.7.

Filij illegitimi Eccleſiaſticorum non poſſunt promoueri ad dicta, ibid.co.1.& 2.

Filius non tenetur credere matri dicenti ipſum ex adulterio, p.86.co.1.q.14.ar.4.

Fugitiuus.

Vide verbo Monachus.

G.

Guardianus.

Guardiani & cæteri conuentuum præfecti habent eccleſiaſticam dignitatem. p.66.co.1.q.2.ar.5.

Guardiani, & cæteri conuentuum præfecti ſunt prælati dignitate, ibid.co.2.

Guardiano mortuo expirat, ibid.

Guardiano mortuo non expirat vicarius, quando eſt inſtitutus à prouinciali, ibi.co.2.

Guardiani, nec priores in ſubditos non habent poteſtatẽ generalium, pag.97.col.1.q.17.ar.3.

Guardiani iuriſdictio ſimilis eſt illi, quam habent archipresbyteri plebani, ibid.

Guardiani officium ad quæ, ibid.

Guardiani circa ſuos ſubditos habent authoritatẽ prouincialium, pag. 97.col.2.q.17.ar.4.

Guardiani ſunt vere prælati, ibid.

Guardiani Minorum benedicunt corporalia, pag.105. col.2.

Guardiani confeſſor ab ipſo electus non poteſt illũ abſoluere a reſeruatis prouinciali, p.132 col.2.q.21.ar.8.

Guardianus, qui à reſeruatis poteſt abſoluere poteſt etiã à ſuo confeſſore ab eo electo à reſeruatis abſolui, ibi.

Guardianus cui prouincialis ſuas vices committit eas alijs nõ poteſt cõmittere generaliter, p.133.q.21.ar.9.

Guardiani eſſe non poſſunt arbitri, pag.370. col.1.& verbo benedicere.

Graduati.

Graduati regulares in ſacra Theologia an ſint epiſcopi ad audiendas confeſſiones præſentandi & ab ipſis examinandi, pag.343.col.2.q.59.ar.10.

Graduato abſente præſentato confirmato fieri poteſt, pa. 345.col.1.ibid.

Gratia.

Gratia conceſſa a Papa eo mortuo durat, & durat etiã mortuo, vel amoto prælato eam concedente, pa.100. col.2.q.17.ar.11.

Gratia iuſtificatus alteri nõ poteſt mereri de condigno, ſed de congruo, pag.206.col.1.q.33.ar.3.

Generalis.

Generales patres tres habet ordo Minorum, pag.8.col. 2.q.2.ar.3.

Digitized by Google

Generali mortuo ex Societate Ieſu non expirat poteſtas rectorum quid dicendum in viſitatoribus,p.45. co.2. q.9.art.1.
Generales ponentes præcepta, debent id de conſilio patrum facere,p.51.col.2.q.20.ar.1.
Generales habent iuriſdictionem ad modum patriarcharum pag 70.col.2.q.13.ar.5.
Generales, & prouinciales ordinis mendicantium poſſunt diſpenſare cum monialibus illegitimis ad officiū Abbatiſſæ.p.79 col.1.q.13.ar.22.
Generales quæ poſſint,p.97.col.1.q.17.ar.3.
Generales,& cæteri prælati ordinum habent iuriſdictionem ordinariam, p.97.col.1.q.17.ar.6.
Generales & cæteri circa ſuos ſubditos, eadem poſſunt quæ Epiſcopi attento rigore, ibid.col.1.
Generales & cæteri præfecti regulares in omnibus caſibus in quibus non ſunt expreſsè prohibiti poſſunt diſpenſare,ibid.col.2.
Generales non poſſunt prouincialem vnius prouinciæ in aliam permutare,pag.141.col.2.q.23.ar.2.
Generales non poſſunt reſtituere ab ordine degradatos, pag.141. col.2.q.23.ar.4.
Generales eiectum,& exauthorizatum non poſſunt reſtituere.p.143.col.1.ibid.
Generales ordinis D.Hieronymi habent poteſtatem eijciendi apoſtatas, & delinquentes,p.195.col.1.
Generalis iſte,an ſit præciſe, ille qui extiterit in monaſterio D.Bartholomæi,ibi.q.30.ar.15.
Generales ex indulto Papæ per ſe ſolos poſſunt eijcere apoſtatas & de intellectu indulti,dum dicit de conſilio fratrum, vide p.195.co.2.ar.16.
Generales homicidam eijcere à religione poſſunt, pag. 196 q.30.ar.17.
Generalis poteſt eijcere ſubditos committentes crimen, ex quo in ſeculo datur mors, ibid. vide verbo commiſſarius, multa & verbo diſpenſatio.

Gloria.

Gloria in excelſis Deo, an in miſſis votiuis dici poſſit à Minoribus,pa.252.col. 2.q.43.ar.14.
Gloria in excelſis Deo, dicitur hodie vbi in matutinis dicitur Hymnus, Te Deum Laudamus, exceptis quibuſdam de quibus,ibid.

H.

Hæreſis.

Vide verbo, abſoluere.

Hæreticum.

Hæreticum eſt negare canones præceptiuos obligare ad peccatum p.29.col.2.q.6.ar.15.

Hierarchia.

Hierarchia Eccleſiaſtica *ex quibus conſtat, p.66.col.1. q.12.art.5.*
Hierarchia Eccleſiaſtica depingitur, pa.316.col.2.q.56. art.1.

Homicidium.

Homicidium voluntarium, quod ſit, q.24.ar.9.pa.151. col.2.
Homicida voluntarius non ſolum eſt irregularis,quoad ordines ſed etiam, quoad quaſcunque prælaturas,pa. 152.col.1.
Homicidium voluntarium non comprehendit mutilationem voluntariam,ibid.
Homicidium occultum triplex,pag.153.col.2.quæſt.24. art.11.
Homicidium occultum, quod ita eſt, vt non poſſit probari, niſi ex occiſoris confeſſione, inducat irregularitatem,ibid col.2.
Homicidium omnino occultum non indiget prælatorum diſpenſatione ſecundum aliquos,ibid.col.2.
Homicidium omnino occultum inducit irregularitatem, ibid.pag.154.col.1.
Homicidium factum à religioſo omnino occultum,an à prælato diſpenſari,ibid.
Homicida occultus licet voluntarius poteſt à prælato diſpenſari ex indultis p.154.col.2.ar.12.ibid.
Homicidium caſuale quod pa.155.co.1.ar.13.
Homicida ad ſui defenſionem non excedens moderamen non eſt irregularis, ibid.col.2.
Homicidium quibus modis committatur, pa.315.col.1. q.30. ar. 17.

Horæ canonicæ.

Horarum canonicarum officium vnde ortū, p.196.co.1.
Horarum canonicarum in primitiua Eccleſia quis ordo,ibid col.1.
Horas canonicas tenetur recitare adoleſcens ſacris non initiatus poſt profeſſionem.p.243.co.2.q.42.art.20.
Horas canonicas religioſi à Societate Ieſu ſacris non initiati non tenentur recitare, ibid. Vide verbo,officium Diuinum.

I.

Iacobus.

Iacobi ſancti militia vnde orta,pa.20.col.1.
Iacobi ſancti ordo habet magiſtrum, ſimul & commendatarios,ibid.
Iacobi Sancti ordo habet tres perſonarum ſpecies, ibid.

Ieſuitæ.

Ieſuitæ,quare ſic vocati & quare dicti Sancti Hieronymi, p.11.col.2.q.2.ar.8.

Ignorans.

Ignorantes legem poſt promulgationē ante tempus præfinitum ſi contra faciant non peccant, pag.23.col.1. q.6.ar.3.
Ignorantia culpabilis cauſat peccatum,ibid.
Ignorantia ex quibus vincatur, col.2.ibid.
Ignorantia affectata quæ,p.388.col.2.q.65.ar.19.

Illegitimi.

Illegitimorum diuiſio eſt quadruplex, p 67 col.2.
Illegitimus legitimatus per ingreſſum religionis ſi ante profeſſionem exeat ſit irregularis, p.70.col.1.
Illegitimus profeſſus per profeſſionē legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato,ibi.co.2.
Illegitimitatem tollit religionis profeſſio de iure diuino,ibid.col.2.
Illegitimus ex coniugata ortus occultus tamen ſi cogatur eſſe prælatus an poſſit,ibi.col.2.
Illegitimo electo ad prælaturā à ſcientibus ſecurus eſt in foro animæ, in foro vero exteriori electio eſt nulla, p.76.col.2 q.13.art.16.
Illegitimus definitor eſſe non poteſt abſque diſpenſatione, pag.77.col.2.ibid.
Illegitimi poterant eſſe diſcreti per breue Sixti V. quoad vocem actiuam abſque diſpenſatione, quo vero ad paſſiuam,non,p.77.co.2.ar.19.ibid.
Illegitimus non poteſt habere officia habentia iuriſdictionem ordinariam, delegatam vero ſic, p.78.col.1 art. 20.ibid.

Impreſſio.

Impreſſiones librorum in Regnis Hiſpaniæ ſolum deſiderant priuilegium regale.p.38.col.2.q.8.art.5.

Immemorialis.

Immemorialis conſuetudo quando à lege excludatur, pa.48.co.2.

Inceſtuoſus.

Inceſtuoſi qui, pag.68.col.1.

Inconſtantia.

Inconſtantia in Principe damnabilis, pag.46.col.2.in med.q.9.art.3.

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quis dicatur, vt à religione poſſit expelli, pag.194.col.1.

Digitized by Google

Incorrigibilis quis dicatur in ordine Minorum, ibidem
Incorrigibilis clericus iudicatur ex bina venia in crimine graui non correcto ad hoc, vt poſſit tradi curiæ ſeculari, pag. 193. col. 2. q. 30. art. 14
Incorrigibilem denotantia loca ſacræ Scripturæ, pag. 194. col. 1
Incorrigibilis nefando aſſuefactus, pag. 198. col. 1.

Indiarum.

Indiarum partes, quo anno ſubiectæ catholicæ maieſtati, p. 296. col. 2. q. 52. art. 1

Indiuiduum.

Indiuiduum quid dicatur, pag. 217. col. 1

Indulgentia.

Indulgentiarum conceſſio amplè interpretatur, p. 66. c. 1
indulgentiæ liberant homines in foro Dei, & Eccleſiæ à pœnis debitis. pag. 206. col. 2. q. 33. art. 5
indulgentijs Cruciatæ an minores & moniales D. Claræ gaudere poſſunt. pag. 133. col. 1.
indulgentiæ applicant merita Paſſionis, p. 208. co. 1
indulgentiæ conceſſæ a Sixto Quinto ferentibus chordam B. Patris Franciſci, pag. 330. col. 1. q. 58

Induſtria.

induſtria perſonæ, quando cenſeatur electa, pa. 162. col. 2. q. 26. art. 1

Infamis, infamatus.

infamati, qui teneantur ſe purgare, pa. 98. c. 1. q. 17
infamis eſt qui ſuis culpis ad ordines non poteſt promoueri, pag. 121. col. 2

Inferior.

inferior a Papa non poteſt contrauenire priuilegijs regularium ſub pœna excommunicationis, & alijs pœnis, pag. 49. col. 2

Infirmus.

infirmorum eſt habenda cura et infirmum ſe aſſerentem in religionibus creditur, pag. 275. col. 1
infirmitas corporis aliquando ex peccato, pag. 280. art. 4 q. 47

Inhabilis.

Inhabilis ad officia ſi eligatur tenetur renunciare, pag. 88. col. 2
inhabiles exiſtentes in poſſeſſione officij omnia per eos facta quouſque tolerantur valent, ibid.

Iniuſtum.

Iniuſta ſtatuta an in foro exteriori obligĕt, pag. 400. c. 2.
Iniuſtum ſtatutum omnino inualidum, pa. 401. col. 1.
Iniuſtum ſtatutum duplex, ibid.
Iniuſtum ſtatutum non obligat in foro conſcientiæ, dummodo non immineat ſcandalum, ibid.

Ioannes.

Ioannis Baptiſtæ ordinis militaris origo, p. 19. col. 1.
Ioannis Baptiſtæ milites nihil proprij habent, ibid. co. 2.
Ioannis Baptiſtæ priores, commendatores, adminiſtratores, tantum, ibid.
Ioannis Baptiſtæ milites ob votum caſtitatis; quæ ſortiantur ibid.
Ioannis Baptiſtæ primus Archimagiſter, ibi.
Ioannis Bap. militum habitus niger cum Cruce alba, ibi.
Ioannis Bap. milites dicuntur Ioannitæ, & hoſpitalarij Hieroſolimitani, ibid.
Ioannis Bap. milites nunc Malteſes, ſeu militĕſes, ibid.
Ioannis Baptiſt. militum priuilegia confirmauit Gregorius XIII. p. 20. col. 1.

Inquiſitor.

Inquiſitores fidei poſſunt procedere contra confeſſores in confeſſionibus mulieres ad peccandum ſolicitantes. pa. 337. col. 2. q. 59. art. 3.

Irregularis, irregularitas.

Vide verbo homicidium.

irregularis, ſuſpenſus, & interdictus, & excommunicatus differunt, pa. 147. col. 1.
irregularis verus, & interpretatiuus à ſolo Papa diſpenſatur, ibid.
irregularis, quoad minores, quando diſpenſetur ab Epiſcopo, ibid. pa. 148. col. 1.
irregularis ex irregularitate ſimilitudinaria diſpenſatur ab Epiſcopo, vel prælato, ibid.
irregularis, vt quis fiat ex vera bigamia quæ requirantur, ibid.
irregularis ex bigamia, vt ſit indiſpenſabilis quædā circunſtantiæ, ibid.
irregularis ex corporis vitiatione quis ſit, vt prælatus cū eo diſpenſet, vel non, ibid.
irregularibus generalis dat diſpenſationem niſi in caſibus certis, pag. ibid.
irregularis ex lepra, vel morbo caduco nonniſi à Papa diſpenſatur, ibid.
Quid ſi iſte iam ſit promotus, an tunc prælatus, cum eo poſſit diſpenſare, quoad executionem ibid.
irregularis ex iuris infamia à ſolo Papa diſpenſatur, p. 149 col. 1.
irregularis ex animæ defectu quis, ibi. co. 2 q. 24 ar. 7.
irregularis ex defectu animæ non pōt diſpenſari à prælato, ibid. quid dicendum, ſi iam ſit promotus, ibid.
irregularis ex furore nec à Papa diſpenſari poteſt, ibid.
irregularis, quis dicitur ex fidei defectu ibid.
irregularis ex eo, quia nouiter conuerſus non dipĕſatur, a prælatis, ibi. col. 2.
irregularis, quia nouitius in fide, ſi iam in ea habeat decem annos, ordinari poteſt, ibid.
irregulares filij hæreticorum, vſque ad quam generationem cenſentur, ibid.
irregularis ex eo, quia neophitus diſpenſari poteſt ab epiſcopo, cum qualitate, de qua, ibi.
irregularis dicitur ex defectu ſcientiæ, ibi. in fin. col.
irregularis ex dicto effectu diſpenſatur, à prælatis, ibi.
irregularis ex h mi idio voluntario, quis, ibid.
irregularis ex homicidio voluntario, iuſto an diſpenſari ab Epiſcopis, ibi. co. 2. ar. 4.
irregulares retinent omnia, quæ a iure expreſſe non tolluntur, p. 157. col. 1.

Irregularitas.

irregularitas, & ingratitudo tollitur per ingreſſum religionis, p. 69. co 2.
irregularitas non ſolum per profeſſionem, ſed per educationem religionis tollitur. p. 69. col. 2. art. 4.
irregularitas non eſt cenſura, p. 120. col. 2.
irregularitas quid ſit, p. 146 col. 2.
irregularitas incurritur in caſibus expreſſis, ibid.
irregularitas in quinque partes diuiſa, ibid.
irregularitas vera & interpretatiua, & ſimilitudinaria quæ, p. 147 col. 2. art. 2.
irregularitas ex defectu oculi ſiniſtra a ſolo Papa, pag. 236. col. 1.
irregularitas inducitur ex infamia, quæ naſcitur ex delicti notorietate, p. 149. ar. 6. co. 2.
irregularitas ex defectu lenitatis. quæ, pagin. 151. col. 2. art. 9.
irregularitas non incurritur ex ſola ſanguinis effuſione, pa. 155. c. 1.

Inſipiens.

Inſipientis conſilium non contemnendum, p. 195. col. 2. q. 30. art. 6.

Inſtrumentum.

inſtrumenta, quod narrat ſolennitatem ſeruatam creditur, p. 175. co. 1. q. 27. ar. 2.

Intellectus.

intellectui practico & ſpeculatiuo duo actus, p. 288. c. 1

Inſti-

Inſtitutio.

Inſtitutio confratriæ corrigiatorum D. *Auguſtini, & eius priuilegia. pag. 332. col. 1.*

Interdictus, interdictum.

interdictus peccat audiendo diuina, pag. 117. col. 1. art. 14. q. 20.

interdictum, & ſuſpenſio differunt quoad inducendum peccatum, ibid.

interdictum & ſuſpenſio quoad inducendam irregularitatem æquiparantur, ibid.

Iubileus.

Iubileus, vel Bulla habens hæc verba, concedimus peccatorum remiſſionem, quō intelligenda. pag. 125. col. 2.

Iubilei tempore facta confeſſio nulla, & confeſſis reſeruatis in ea vtrum quis poſtea teneatur ad eorum confeſſionem, pag. 132. col. 1. q. 21. art. 7.

Iudæus.

Iudæi & Græci non fit diſtinctio ſecundum Apoſtolum, quantum ad regenerationem baptiſmalem, pa. 80. col. 1. q. 14. art. 1.

iudæi & Græci diſtinctionem quoad eccleſiaſticos honores ſolus Papa poteſt facere, ibid.

iudæorum filij, & hæreticorum, vſque ad quartam generationem quorum genitores vtriuſque ſexus hæretici, ſunt condemnati, vel eorum corpora concremata, non poſſunt introire in ordinem Minorum, ibi. q. 14. art. 1.

Quid circa dicta fecerit Sixtus V. ibid.

iudæorum filij ex conſtitutione Pauli Quarti *excluſi apud Minoritas vſque ad quartam generationem illos tantum comprehendunt quorum parentes perfidi fuerunt concremati, pag. 81. col. 1. & 2. ibid.*

Circa dicta generalis Minorum *dedit reſponſa ad quatuor dubia de quibus, pag. 81. col. 2.*

iudæi conuerſi ad fidem Chriſti ſi poſtea ad Iudaiſmum iuere ſunt hæretici, pag. 82. col. 1.

iudæorum qui nunquam receperunt fidem deſcendentes ſi ipſi fidem in baptiſmo receperunt non dedignantur ab eccleſia, ibid.

iudæorum deſcendentes ſi fidem in baptiſmo receperunt iure ad dignitates eccleſiæ recipiuntur, ibid.

iudæorum filij qui fidem in baptiſmo, receperunt differunt multum à filijs hæreticorum vide verba conſtitutio, & verbo conuerſus, ibid.

Iudex.

Iudex actione iniuriarum agit aduerſus ponentem friuolam appellationem, pag. 42. col. 2.

iudex delegatus in cauſa priuilegiorum fratrum Minorum *poteſt procedere poſtpoſita quacunque appellatione, niſi facta inhibitione, vel alias Papa commiſerit appellationem, ibid.*

iudex cui cauſa appellationis remota admittitur ea pendente non dicitur innouare, ibid.

iudex ſecularis per cenſuras ab eccleſia compellitur ad præſtandum officium ſuum pag. 43. col. 1. art. 14. q. 8.

iudex ſecularis, quando eius auxilium imploratur ab eccleſiaſtico an poſſit petere proceſſum ibid.

iudex eccleſiaſticus & ſecularis ſi contendant ſuper iuriſdictione de eo cognoſcit eccleſiaſticus, ibid.

iudices generales dari nō poſſunt attento iure canonico, pag. 374. art. 1. q. 65. col. 2.

iudices ordinarij regularium ſunt ipſorum prælati pag. 384. col. 1. & 2. q. 65. art. 13. & pag. 137 col. 2.

iudices ſeculares non ſunt competentes monachis ex eo, quod non fecerint iuxta legem regni deſcribi animalia, pag. 386. col. 2.

Iudices tres Madritij ſunt, quibus competit cognitio inter ordines militares & Epiſcopos pag. 221. col. 1. q. 36. art. 5.

Iuramentum.

Iuramenta an cōfeſſores de ordine Minorū poſſint commutare, & in eis diſpenſare, p. 371. col. 1. q. 63. art. 5.

Iuramenta votiua an commutare, vel diſpenſare, ibid.

Iuramentum, & votum diuerſo modo obligant, ibid.

Iuramentum votiuum, & iuratum votum differunt. ibidem.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio competit Abbatibus & alijs prælatis iure humano papali, pag. 95. col. 2 & 96. col. 1.

Iuriſdictio manans ex conceſſione perpetua eſt ordinaria. pag. 100. col. 2. q. 17. art. 11.

Iuriſdictio quam regulares habent in nouitios, eſt ordinaria. ibid. col. 1. & pag. 101.

iuriſdictio, & arbitrium differunt, pag. 101. col. 2.

iuriſdictio, quę priorū ordinum militarium in ſuis prioratibus, pag. 221. col. 2.

Ius.

Iuris canonici diuiſio, pag. 22. col. 1. q 6. art. 2.

iuri diuino vt aliquid tribuatur quæ requirantur, pag. 139. col. 2.

iure diuino immediatè non tribuatur poteſtas principum, ibidem.

iuri diuino immediatè tribuitur poteſtas quæ eſt penes Remp. ibid.

iuris diuini propriè ſunt omnia præcepta ſacramentorum & fidei vtraque immediatione, ibidem.

iuris diuini diſpoſitione bigami ſintne inhabiles, pag. 139. col. 1.

iure diuino ex vtraque immediatione competit Epiſcopis iuriſdictio, ibid.

Ius tertij à principe non tollitur, pag. 26. col. 1. q. 6. art. 9. & pag. 221. col. 1.

ius humanum bona fide tranſgrediens non peccat mortaliter, pag. 201.

L.

Laicus.

Laicus frater ad clericatum abſque prælati licentia promotus priuatur ab omni honore clericali, pag. 243. col. 2. q. 42. art. 19.

Laici nec de licentia prouincialium apud Minoritas ad ordines ſacros promouentur, nec cum licentia Commiſſarij generalis pag. 243. ibid.

Laici in Regno Portugalliæ immobilia eccleſiaſtica prohibentur alienare, an talis conſtitutio valeat, pa. 293. col. 2 q. 66. art. 4.

Laus.

Laus ordinis Minorum, pag. 17. col 1. q. 4. art. 1.

Legatus.

Legatus à latere non committit cauſam appellatione remota. pag. 43. col. 2. q. 8. art. 13.

Legatis Sedis Apoſtolicæ, quibus crucis prędicatio, poſſunt ſubdelegare, pag. 140. col. 1.

Legitimatus.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium dicitur ille, cuius mater concubina ducta fuit tempore mortis patris, pag 68. col. 1. q. 13. art. 1.

Legitimatus fit & ſi tali tempore pater ſit ita ſenex vt non poſſit generare. ibid.

Legitimatio eſt latè interpretanda, pag. 74. col. 1. q. 13. artic. 10.

Legitimatus dicitur ſimpliciter habilitatus, ibid.

Legitimandi poteſtas à Principe data eſt fauorabilis, ſecus diſpenſandi, ibid. col. 2.

Legi-

Digitized by Google

Legitimatus per religionis profeſſionem poteſt vicarius eſſe abſque diſpenſatione, pag. 76. col. 1.

Legitimus.

Legitimi cenſentur expoſiti, pag. 68. col. 2.

Lex.

Vide verbo clericus aliqua, & verbo conſuetudo, & verbo ſtatutum.
Lege veteri inſtitutum religionis fuit deſignatum. p. 1. colum. 1.
Lege noua inſtitutum religionis ab ipſo filio rei effluxit pag. 1. col. 1.
Legis intentio generalis, pag. 24. col. 2.
Legum conditores qui, pag. 25. col. 1.
Legem non recipientes ſine aliqua iuſta cauſa peccant, pag. 26. col. 2. q 6. art. 10.
Legis obligatio a Principe ſciente amittitur per duos, vel tres actus in contrarium. p. 27. c. 2. q. 6. art. 12.
Lex non tollitur per non vſum ſi caſus de quo agitur intra decennium non venit, p. 27. col. 2. art. 12.
Lex poſitiua obligat ad peccatū ſi habeat verba praeceptiua & conſtet de mente legiſlatoris, p. 28. c. 1. ibi.
Legiſlatoris mens an velit ad peccatum obligare ex quibus colligatur, ibid. col. 1.
Legem eſſe praeceptiuam & ſufficientem ad obligãdum tranſgreſſores ad peccatum quæ, ibid. col. 2.
Legis materia: et ſi verba praeceptiua nō habeat ſufficit vt obliget ad peccatum, p. 28. col. 2. q. 6. art. 13.
Leges loquentes per verba conſultatiua non obligãt ad peccatum, ibid.
Lege conſilij ſe aſtringentes per votum contraueniens peccat, item ſi contemnat. ibid.
Lex continens conſilij reuerentiam obligat ad peccatum & conſilij reuerentia quæ, ibid.
Lex licet non habeat verba praeceptiua continens tamen in ſe pœnas obligat ad peccatum, col. 1. ibid.
Lex pœnam corporalem ponens obligat ad peccatū, ibi.
Lex vt obliget ad peccatum, quæ requirat, ibid. col. 2.
Lex ponens taxam, & iubens tempore penuriæ ne triticum aſportetur extra regnum ad peccatum obligat, pag. 29. col. 1. q 6. art. 14.
Lex pęnalis an obliget in foro conſcientiæ, pag. 20. col. 2. q. 6. art. 15.
Legum pęnalium tranſgreſſores ante latam ſententiam pœnas ipſas ſubire non tenentur, pag. 29. co. 2. art. 16
Legum pœnalium tranſgreſſores, quæ inducunt pęnas ipſo iure ante ſententiam non tenentur. ibid.
Legib. pęnæ impoſitæ in multiplici sūt differētia, ib. c. 2
Lex aliquid iubens ſub pœna ipſo iure requirit perfectum factum, ibid. col. 2.
Legis pęnalis tranſgreſſor ante ſententiam non ſubit pęnam, pag. 29. col. 2. q 6. art. 16.
leges priuantes ab officijs a bonis intelliguntur ſuppoſita declaratione criminis, ibid.
lex pœnalis priuans ipſo iure beneficio, & officia non intelligitur in foro interiori, ibid.
lex quomodo ſit fauorabilis vel odioſa, maxima doctorum contentio. pag. 61. col. 1. per tot.
lex quæ pęnam infligit odioſa, ibid. col. 2.
lex benefaciens fauorabilis, ibid.
lex correctoria ſtricte interpretanda, ibid.
lex intelligi dēt, vt quanto minus corrigat ius cōe, ibid.
lex non diſtinguit, nec homo, pag. 63. col. 1.
lex non includit id, de quo legiſlator non cogitauit, ibid.
lex intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, ibi. col. 2
lex debet interpretari ſecundum verborum proprietatem, ibid. pag. 63. col. 2.
lex pęnalis non admittit argumentum à ſimili, ibid.
lex quæ pendet ex ratione ex ſimili extenditur, ibid.
lex quæ voluntate ſtatuentis pendet non extenditur ex ſimili, ibid.
leges oēs cum Epicheia ſeruãdæ ſunt, Epicheia quid ſit pag. 108 col. 1. q. 20. art. 1.
Lex non ſeruatur quando in caſu particulari ſit contra bonum ab ipſa lege intentum ibi.
lex Eccleſiæ, nec Dei obligat ad vix ex ſe poſſibile, nimis difficile, ibi.
lex Dei quomodo intelligenda, ibi. col. 2.
leges reuocatoriæ priuilegiorum & gratiarū non habēt vim ante promulgationem ſiue in prouincia, ſiue in diœceſi. pag. 133. col. 1. q 21. art. 10.
legislator quando dicatur propriè diffinire. p. 169. col. 2.
lex humana ſuos trãſgreſſores ex quibus capitibus obliget ad peccatum. pag. 170. col. 2.
lex de nouo poſita an deroget priuilegia incorporata in iure communi, pag 336. col. 1.
leges ciuiles, & Eccleſiaſticæ in duplici differentia, pag. 336. col. 2.
lex generalis non tollit legem ſpecialem, ibid.
leges contrariæ quæ, pag. 337. col. 1.
lex vnde dicta, pag. 390. col. 1. q. 66. ar. 1.
legis finis proximus quis, pag. 390. col. 1.
legis promulgatio eſt de ipſius ſubſtantia, ibid.
leges ciuiles clauſæ in corpore iuris canonico deficiente obtinent in foro Eccleſiæ, pag. 390. col. 2. q. 66. art. 2.
leges odioſæ, quæ, ibi.
leges extra corpus iuris, quæcunq; ſint nō obtinēt in foro eccleſiæ, niſi ex ſpeciali approbatione. p. 391. c. 1. ib.
lex ciuilis generalis, quomodo clericum liget, ibi.
leges ciuiles circa iudicij determinatoria non ligant clericos, ibid.
leges ciuiles clericos comprehendunt in eis in quibus ipſius priuilegium, ibid.
legum ciuilium penæ nunquam clericum ligant, ibid.
legum tranſgreſſores Eccleſiaſtici ad quarum obſeruationem, vt ciues tenentur non ſunt deferendi ad iudicem ſecularem, pag 393. col. 1. ibid.
lex Portugalliæ quæ inhibet laicos Eccleſiaſticis vendere immobilia eſt inita contra libertatem Eccleſiaſticam, pag. 394. col. 1. ibid.
leges in quadruplici differētia, p. 394. col. 2. q 67. art. 1.
lex pænalis quæ, ibi.
lex exhorbitans quæ, ibi.
lex correctoria quæ, ibi.
lex limitatoria quæ, ibi.
legis mens differt ab eius ratione pa. 395. col. ibid.
legis mens quæ, ibi.
legis ratio quæ, ibi.
legis ratio non inducit ſufficientem mentis coniecturam ad legis extenſionem, ibi.
legis iuſtitia non arguitur ſolum ex fine bono, ibi.
legis rationis idoneitas an ſit ſufficiens ad extenſionem, ibi. col. 2.
legis verba in dubio proprie, & vere interpretanda niſi materia ſubiecta contrarium, pag. 396. col. 1. ibid.
legis extenſio duplex, ibid.
legis extenſio ex mente, quomodo fiat, ibi.
legis extenſio fit, quando alias non facta lex iniuſta r[illegible]deretur, ibid.
lex omnis extenditur ex identitate rationis, quo[illegible]nes caſus, quod quomodo intelligendum, ibid.
lex extenſibilis ad omnia quæ eius mente, ibi.
legis correctio nimis pernicioſa, et quãdo admittēda, ib.
legis ratione correcta cenſetur & ipſa lex, ibid.
lex pænalis de clericis loquens an ad quancunque perſonam regularem extendatur, ibi.
lex pænalis circa vnum ordinem mendicantium an extendatur ad aliud, ibi.
lex pænalis extenditur, quando id ſuadet mens legislatoris, pag. 396. col. q 67. ar. 2.
lex pænalis in benigniorem partem interpretanda, quomodo intelligendum, ibid.
lex exorbitans, quando extendi, ibi.

Lex

Lex, quæ dictat, quod quæ à iure cōi exorbitant, non trahuntur ad conſequentias, quomodo intelligenda, ibid.
lex quando nunquam ſit extendenda, pag. 397. co. 1. ibi.
lex correctoria extendi non poteſt ad caſum iure pontificatum pag 397 col. 2. q 67 art. 2.
lex pœnalis extenditur ad caſum ſimilem non parificatum, & hoc quomodo intelligendum, ibid. col. 2.
lex fundata in præſumptione non obligat in conſcientia data veritate in contrariū, pa 398. col. 2. q. 67. art. 3.
lex non eſt dabilis ſi deuiat à rectitudine rationis, pagi. 399. col. 1. q. 67. ar. 4.
lex ſi deficiat in cauſa particulari non proinde deſinit eſſe lex, ibid. col. 2.
lex iuſta vtrum deficiat in caſibus, in quibus à ſua deficit ratione ibid.
lex naturalis & Euangelica non obligant in caſu particulari ſi ratio ceſſet in eo, pag. 399. col. 2.
lex ſi deficiat in ratione, & ex eo aliquid fiat contra bonum commune ipſius deficit diſpoſitio, ibi.
lex quando ceſſet contrariè, ibid. col. 2.
lex quando ceſſet negatiuè, ibid.
lex poſitiua non eſt ſeruanda cum periculo mortis niſi quis ad id ratione officij obligatur, ibid.
lex non eſt ſeruanda ſubito imminente periculo ibid.
lex non eſt frangenda eo quod ceſſet in particulari, pag. 400 col. 1.
lex quando admittat epycheiam, ibid.
lex facta in capitulo confirmata authoritate ſedis Apoſtolicæ, & contraria conſtitutione Papa inconſulto reuocari poteſt pag. 403. col. 1 ibid.
lex publica priuatorum pactis non tollitur, ibi.
leges capitulares poſſunt declarari à generalibus, pagi. 404 col. 1. q. 68. art 6.
legis Imperialis, & Canonicæ differentia, pag 407. col. 1. q. 69 art. 4.
lex canonica licet conſuetudine reuocari poſſit non tamen ſtatuto regulari pag 407 col. 1.
lex ſuperioris ex cauſa non præuiſa ab inferiori tolli poteſt, quod eſt notandum, pag. 407. q. 69. ar. 4. col. 1. vide alia verbo conſtitutiones.

Libertas.

Libertas eccleſiaſtica quando violetur, pag 392. col. 2. q. 66. art. 3.
libertas Eccleſiaſtica monachorum regulatur à clericis, ibid.
libertas eccleſiaſtica læditur, ſi eccleſiaſtici ad refectionem pontium cogantur, pag. 393. col. 1 ibi.

Licentia.

Licentia non poteſt dari monachis portandi habitum ſubtus in abſcondito pag. 188. col. 1. q. 30 ar. 2.
licentia ſibi ipſi poteſt quis dare in his quæ non ſunt iuriſdictionis, ſed tantum ſuperioritatis pag. 268. col. 2. q 45 ar. 7.
licentia Epiſcopi requiritur in ſcriptis, vt quis ingredi poſſit intra ſepta monialium, p 269 col. 1. q. 46. ar. 1.
licentia dicta non indigent infantes, ibid.
licentia dicta neceſſaria eſt fatuis, ibid.
licentiæ multæ conceſſæ ad ingredienda monaſteria monialiū reuocatæ proponūtur pag. 270 c. 1 ar 3. q. 47.
licentia in ſcriptis neceſſaria non ad ingredienda Monaſteria monialium, ſed ad egrediendum, pag. 285. col. 2 q. 48. art. 1.
licentia à minoribus & à parochis, vt Sacramentum Euchariſtiæ miniſtretur poteſt concedi clericis ab Epiſcopo non approbatis, pag. 322. col. 1. q. 56 ar. 7.

M.

Magiſter.

Magiſtri ordinum tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus præſunt, pag. 220. colum 2.

Mala.

Mala multa oriuntur ex electionibus temporalibus factis in ordinibus pag 93. col. 1.

Manus.

Manus violentas imponens in clericum ipſo facto eſt excommunicatus, nec in hoc aliqua in contrariu conſuetudo valet, pag. 38. col. 1. art. 5.

Mare magnum.

Mare magnum quid importet, pag. 31. col. 2. q. 6. art. 4.
Mare magnum quomodo à pontificibus compilatū, ibid.
Mare magnum habet familia Minorū à diuerſis Summis Pontificibus, ibidem.
Mare magnum Fratrum Prædicatorū, à quibus, ibid.
Mare magnum Auguſtinienſium quis, ibid.
Mare magnum Carmelitarum quis ibid.
Mare magnum Minimorum quis fecerit, ibid.

Maſculinum.

Maſculinum non comprehendit fœmininum in odioſis, pag. 279. col. 2. q. 47. art. 3.

Matrimonium.

Matrimonium clandeſtinum ante legitimā Conc. Trid. promulgationem valebat, pag. 14. col. 1.
Matrimonium contrahens poſt votum non poteſt petere debitum, pag. 370. col. 1. q. 63 art. 2.

Mater.

Matres in monaſterijs ad inuiſendas filias non poſſunt intrare nec prælati in tali ingreſſu diſpenſare, pag. 276 col. 2. q. 46. art. 9.

Medicus.

Medicus nō pōt ſuis infirmis applicare medicinas quin prius medicus ſpiritualis uocetur, p. 97 c. 1. q. 47. ar. 3.
Medico ſupradicta negligentia à Pio V. infamia eſt impoſita, & ipſum ab officio expulit, ibidem.

Membra.

Membra ordinis Seraphici patris p. 17. col. 2. ad mediū.

Mendicantes.

Mendicantes an abſoluere poſſint à caſibus quos Epiſcopus ſibi reſeruat de nouo pag. 350. col. 1. q. 67. art. 2.
Mendicantes fruuntur facultatibus conceſſis Societati Ieſu, pag. 311. col. 1. q. 55. art. 17.
Mendicantes in foro conſcientiæ poſſunt diſpenſare ſemel in vita à confeſſario à ſuperiore deputato ſuper irregularitate quacunque occaſione contracta, pag. 368. col. 1. q. 62. art 14.
Mendicantes inter ſe non parificantur per viam regulæ, pag. 396. col. 1. q 67. art. 2.
Mendicantiū idem finis, diuerſum tamen exercitiū, ibi.

Mens.

Mens legis expreſſa, vel tacita anteponenda verbis, pa. 83. col. 1.

Miles.

Milites D. Iacobi & alij ſimiles religioſi ſunt p. 3. co. 2.
Milites in ſua profeſſione promittentes caſtitatem coniugalem ſunt religioſi, pag. 6. col. 1. poſt medium.
Milites ſupradicti vocantur à Summis Pontificibus profeſſi ordinum militariū, cauſa propter quod ibid.
Militis priuilegio gaudet, qui non militat ſi militiæ labores patiatur, pag. 230 col. 1.

Miniſter.

Miniſter, & alij prælati Minorum aliquid ſtatuentes præter regulam in nullo peccant, niſi caſu, quo tale præceptum fuerit contra præceptum Diuinum, aut humanum pag. 54 col 2.
Miniſtri Minorum in omnes moniales ſibi ſubditas habent authoritatem Apoſtolicam ſpecialem, pag. 99. col. 1. q. 17. art. 7.
Miniſtri prouinciales in moniales eandem poteſtatem habent quam habebat protector, ibid col. 2.
Miniſtri prouinciales ingredi non poſſunt in monaſteria monialium, nec alios licentiare, niſi in caſibus expreſſis, ibidem.

Mi-

Digitized by Google

Miniſtri prouinciales poſſunt conſtituere viſitatores ad viſitandas moniales, pag.100 art. 10. col.2.

Minores.

Minores contra maiores nihil poſſunt p.46.c.1.q.9.a.2.
Minores fratres ex ſpeciali inſtituto ſubditi ſunt Eccleſiæ Romanæ, pag.66.col.2
Minores vigintiquinque annis in religionib. an poſſint eſſe diſcreti, vel diffinitores, pag.92.col.1.q.15.art.2.
Minores viginti poſſut habere dignitates, et perſon. ib.
Minores viginti quinque annis dumodo habeat ordinẽ ſacrũ diſcreti, & diffinitores poſſunt eſſe in cap. ib.c.2
Minores fratres poſſunt in diebus ieiunij oua & lacticinia manducare, & cruciata frui, pag.133. col.1
Minores fratres triticum, & alia ſuperabundantia poſſunt recipere. vt per ſyndicum permutentur, pag.167. col.2.q.26.art.4.
Minorum regula non omnia obligatoria, quæ continent obligant ſub voto, pag.172.col.1.q.26.art.5.
Minores male quæſita ipſorum diſpenſationi relicta ſibi poſſunt applicare, pag.224.col.1.q.38.art.1
Minoribus, quid ſit conceſſum quando monaſteria trãſferunt, pag.227.col.2.art.5.ibid.
Minores fratres rogati à prælatis pro viſitatione monialium an monaſteria ingredi, p.284.col.1. q.47.ar.8.
Minores habent priuilegiũ, vt omnibus fidelib. ſacramentum Euchariſtiæ etiam die reſurrectionis poſſint dare ſine parochi licentia, pag.318.col.2.q.56.ar.3
minores poſſunt miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ mercatoribus, & alijs tranſeuntibus, & alijs quibuſcunque, ibid.col.2
minores ſuis familiaribus Euchariſtiæ ſacramentũ poſſunt ex indulto miniſtrare, pag.326.col.2.art.14
minores quomodo cruciatam poſſint accipere, et alias lucrari generales indulgentias, pag.42.c.2.q.6.art.11
minores virtute conceſſionum Leonis X. poſſunt abſolui plenariè ab omnibus cenſuris, & caſib. reſeruatis, imo & à culpa, & pœna, pag.367.col.2.q.62.ar.12.

Miſſa.

Miſſa neceſſario in altari lapideo conſecrato, pag.184. col.2.q.28 art.2
Miſſa ſolũ in altari per Epiſcopũ conſecrato dici poteſt.
Miſſæ definitio, pag.245.col.1 q.43.art.1.ibid.
Miſſa vnde dicta ibid.
Miſſa quando dici, ibid.
Miſſam minores ex licentia Generalis poſſunt celebrare vna hora ante auroram, ibi.col.2. & hoc quomodo intelligendum, ibid.
Miſſa ante meridiem. & incoanda, & perficienda ex magis communi, pag.245.col.2 q.43.art.2
Miſſa quando poſt meridiem poſſit inchoari, pag.246. colum.1.
Miſſam Epiſcopus iter faciens ante auroram, dicere poteſt pag.246.col. 1.q.93 art.3
Miſſam ante auroram dicere poſſunt Minores ex diſpenſatione prouincialium. ibid.
Miſſa an poſſit dici etiam matutino non recitato. ibid.
Miſſas minores vbicunque dicere poſſunt in altari portatili, ibid.col.2.art 4.
Quid circa hoc in presbyteris Societ. Ieſu, p.249 col. 2.
Miſſam dicens extra eccleſiam ad id ordinatam an peccet mortaliter, ibid.
Miſſæ celebrandæ circa locum, tempus & modum priuilegia regularibus conceſſa, an ſint per Conc. Trid. abrogata, pag.247.col.2.q.43.art.5
Miſſã religioſi non dicant in cameris ſecularium, ib ar.5
Miſſa Epiſcopus an poſſit diſpẽſare, vt dicatur in aliquo loco non deſtinato ad diuinum cultum ex neceſſitate, & an id etiam religionis prælati, pag.248 art.6
Miſſa in oratorijs celebrari poteſt ex diſpenſatione ordinariorum, ibid.col. 1.art 6
Miſſam audientes abſque contemptu parochi in monaſterijs Mendicantium diebus feſtiuis ſatisfaciũt præcepto. pag.348.col 2.q.1.ar 7.
Idem partibus è Societate Ieſu, ibi.col. 2.
Miſſa votiua quibuſcunque diebus dici poteſt excepto duplici, pag.249.col.2.q.43 & hoc quando fieri & quomodo, ibid.
Miſſa commendata vnius feſtiuitatis non alia à Minoribus dici poſſit. ibid. col.2.q 43.ar.9.
miſſæ ſolennia ex miſſali reformantur nõ alterãtur, ib.
miſſæ quæ poſſint celebrari cum commemorationibus defuncti, pag.250.col.1.
miſſa, quæ continentur, ibid.
Habent multas indulgentias.
miſſa feſtiua de congruitate diebus feſtiuis audienda p.250.col.2.
miſſam feſtiuitatis non dicentes diebus feſtiuis an excuſentur à peccato, ibi.
miſſam quod quis ſingulis diebus tenetur dicere, quomodo intelligendum. ibid.
miſſæ Beatæ Mariæ ſabbatu dici, licet alias ſit feſtum, item Miſſa defunctorum, pag.251.col.1.q.43 art.11.
miſſa põt eſſe principalis votiua, vel de defunctis, quando officium eſt de feria, ſecus ſi duplex, ibid.
Quid circa hoc de licentia ſuperiorum, ibid.
miſſæ duæ in aduentu, & quadrageſima ſunt dicendæ in eccleſiis collegiatis vna de feria, altero de ſancto, ibi.co.1.q.43.art.12
Hæc obligatio ceſſat in monaſterijs ex rõne, de qua, ibi.
miſſa pro re graui quan.o fiat, pag.250.col.1.
miſſã cũ Symbolo Apoſtolorũ Minores in feſtis ſui ordĩnis Sanctorum dicere poſſunt, p.252.c.2.q.43.ar.15.
miſſa de beata Maria ſingulis ſabbatis ex conſuetudine in ordine Minorum ſolennis dici poteſt cum Symbolo Apoſtolorum, ibi pag.253.col.1.
miſſa vna religioſi poſſint ne pluribus pitantijs ſatisfacere, & hoc quomodo intelligendum per plures concluſiones, ibi.q 43.col.2.ar.16.

Miſericordia.

miſericordiæ illuſtris confratria in Regno Luſitaniæ, quis autbor, pag.16.col.2.ar.12.q.3.

Miſerabilis.

Miſerabiles perſonæ, quæ dicãtur, p.375.c.1.q.65.art.3.

Mobilia.

Mobilia, quæ forma ſint alienanda in ſocietate Ieſu, pa. 178.col. 1.
Mobilia præcioſa immobilibus æquiparãtur, p.183.c.1.

Monachus.

monachi non exempti prælato impedito ad Epm poſſint recurrere ad abſolutionem petendam, circa vero exẽptos quid hoc caſu dicendum, p.127.c.1.q.20.art.29.
monachus nec fugitiuus, nec Apoſtata dicitur qui grauatus confugit ad ſuperiorem ſine licentia, pag.188. col.1.ar.3.
monachum fugitiuum prælatus tenetur perquirere, ſi de eius correctione ſit ſpes, alias non, p.189.col.1.art.5.
monachus fugitiuus vbicunque fuerit poteſt à prælato apprehendi, pag.189.col.2.art.6.
Quid circa hoc dicendum in monachis minoribus, ibid.
Leonis X. circa hoc indultum notabile, pa. 190.c.1.ibid.
monachi ordinis Ciſtercienſis ad Chartuſienſiũ ordinẽ ſine licentia prælatorum, nõ poſſunt tranſire, ib.co.2.
monachi Sancti Benedicti in Luſitania dicto priuilegio, renunciarunt, ibid.
monachum fugitiuum recipiens pœna excommunicationis afficitur. pag.190.col.1.q.30.ar.8.
Idem circa fautores, & ſimiles, ibi.
monachum dictum recipiens tanquam affinem, vel conſanguineum, vel amicum non incidit in dictam pœnã, ibi.col.2.
monachi fugitiui, & apoſtatæ, quomodo à prælatis ſint recipiendi, pag.190.col.2.ar.9.

Digitized by Google

Monachi, quidquid acquiriũt ſuo monaſterio acquirunt, pag. 191. col. 1. q. 30. ar. 10.
monachus Minorita de obſeruantia nihil monaſterio ac quirit, ibid.
monachus dictus ſi in Apoſtaſia aliqua acquiſiuit, quid à prælatis de eis bonis faciendum, ibid.
monachi non poſſunt eſſe compatres, pagi. 202. col. 1. q. 31. art. 1.
monachus in Eccleſia collegiata, an poſſit promoueri ad beneficiũ ſimplex, vel curatũ. pag. 209. c. 1. q. 3 ar. 1.
monachus an ad præpoſituram eligi Eccleſiæ collegiatæ, & quomodo. pag 209. col. 1. ibi. art. 4.
monachus beneficium nullum, nec Papatus poteſt acceptare abſque licentia capituli, vel reformatoris generalis, pag. 210. col. 1.
monachus incorporatus in beneficio à Papa non indiget licentia prælati. quod intellige, vt ibid.
monachi non diſpenſantur ad officium ſæculare curatũ, ibid.
monachi Minores, aut prædicatores ſi obtinuerũt diſpenſationem ad beneficia eccleſiaſtica quid faciendũ, ibi.
monachus qui factus eſt rector alicuius Eccleſiæ ſecularis, an teneatur ad ſtatuta ſui ordinis, ib c. 1. q. 34. ar. 6
monachus dictum habitum ſemper ferre debet, ibi.
Quid circa hoc dicendum attento Concilio Triden. pagi. 210. col. 2.
monachus translatus ad Epiſcopatum, vel beneficium, quærit, Eccleſiæ vel beneficio, & deſinit eſſe ſub obedientia prælati, pag. 210. col. 2. ar. 7.
Quid dicendum ſi fuerit translatus ad beneficium regulare ſui ordinis non ſubiectum illi pleno iure ibid.
monachus translatus ad Eccleſiam regularem ipſo iure monaſterio ſubiectam. dummodo non ſit ad nutum, à prælato ſuo non poteſt ad clauſtrum reuocari, ibi. col. 2. q. 34 art. 7.
monachus à prælato ad receptionem alicuius beneficij ſæcularis non cogitur, ibi. col. 2. ar. 8.
monachus à prælato tantum poteſt cogi ad illa beneficia quæ pertinent ad regulã, & ad ſuũ monaſterium. ibi.
monachus à prælato cogi non poteſt, vt accipiat beneficium regulare, quod non ſit illius monaſterij in quo ipſe, imo nec regulare alterius religionis, ibi.
monachus. poteſt cogi à prælato ad recipiendũ beneficiũ per monachos illius religionis regi conſuetum. ibi.
monachi, & Mendicãtes ex ſpeciali indulto in partibus Indiarum extra monaſteria parochi eſſe poſſunt, pag. 211 col. 1. art. 1.
monachus conſanguineam monialem coram Abbatiſſa breuiter & compendioſè loquantur. pag. 265 col. 2.
monachis à clauſtro exitus non prohibetur, pag. 293. col. 2. q. 50. ar. 1.
monachi ſi ex contemptu frangant clauſurã peccãt mortaliter, ibid.
monachi ſine licentia exeuntes ad aliũ ſuperiorem, quando mortaliter peccant, pag. 294 col. 1. q. 50. ar. 2.

Monaſterium.

Monaſteria ædificata prælati nõ poſſunt deſerere, nec mutare abſque Papæ licentia. pag. 142 col 2 q. 23. ar. 6.
monaſteria dicta. quomodo poſſint deſerere. ibi.
monaſteria de nouo erigi non poſſunt à prælatis abſque authoritate Papæ, & etiam Epiſcopi conſenſu, pagi. 144. col. 2. ibi.
Quid circa hoc hodie ex indultis, ibid.
monaſterij translatio fieri debet de epiſcopi licentia, pagin. 145. col. 2.
monaſteria duo virorum, & mulierũ in ſimul prohibentur, pag. 265. col. 1. art. 2.
monaſteriorum frequentia ex quibus colligatur, ibi.
monaſteriorum frequentia. quæ damnabilis, ibid.
monaſterijs monialiũ quæ ſit licita acceſſio, p. 267. co. 2.
monaſteriorum monialium acceſſus cum licentia prælati quando dicatur, ibidem.
Monaſterijs dictis acceſſus, vt fieri poſſit, quæ cauſa iuſta dicatur, ibid.
Monaſterijs dictis accedens ſine licentia, quod peccatum incurrat ibid.
Monaſteria monialium poſſunt accedere cũ licentia proprij prælati licet inferioris. pa. 268. col. 1. q. 25. art. 6.
Quid dicendum in fratre hoſpite, ibid. col. 2.
Monaſteria monialium poſſunt prælati per ſe ipſos accedere qui habent poteſtatem ſubditos licentiandi, ibid. col. 2. art. 7.
Monaſterij nomine, quoad prohibitionem ingreſſus, quæ contineantur, pag. 169 col. 1. q. 46. art. 1.
Monaſterium monialium, quando ingredi cum licentia, pag. 269. art. 2. ibid.
Monaſteria dicta, quando ingredi cum licentia Epiſcopi. vel prælati. ibid. q. 46. art. 2.
Monaſteria dicta, ingredi non poſſunt cum Abbatiſſa, vel alterius ſuperioris monialium licentia, ibid.
Monaſterijs dictis, vt fiat licitus ingreſſus in caſibus repentinis conſilia. ibid.
Monaſteria ingrediendi facultas Minoribus à ſolo Papa. pag. 270 col. 1. q 46. art. 3.
Monaſteria dicta ingrediendi facultatem quis ſecularibus dare poteſt, ibidem.
Monaſteria dicta ingrediendi facultas concedi ſolita à generalibus & prouincialibus, quæ conſuetudo, pag. 270. col. 2. ibidem.
Monaſteria Sanctæ Claræ non poſſunt ingredi cum licentia Epiſcopi ſic intellecto Trid pag. 171. col. 1.
Monaſteria monialium, vt ingrediantur, vltra licentiam, cauſa moralis neceſſaria, ibid. q. 46. art 4.
Monaſteria monialium cũ minori cauſa poſſunt ingredi à fœminis, quàm a maribus. pag. 212. col. 1 ibid.
Monaſteria ingredi electores Abbatiſſarum poſſunt ad electionẽ ex cauſa publica. vel priuata, ibi. q. 46 ar. 5.
Quid in alijs inferioribus, ſi habent ſuperiores in hoc caſu dicendum, ibid. col. 2.
Monaſteria monialium conceptionis, quomodo cum ſuo comitatu generoſa valeat ingredi, ibid. art. 6. q. 46.
Monaſteria dicta, cauſa educationis, an puellæ minores. 12. ingredi ibid.
Monaſterijs monialium, an licitum ſit habere ancillas ſeculares inſeruientes, pag. 268 col. 2. q. 46. art. 7.
Quid in monialibus Diuæ Claræ, ibid.
Quid dicendum dato quod non poſſunt recipere conuerſas profeſſas ad huiuſmodi monaſteria. ibid. col. 2.
Monaſterium ingredi poſſunt ſeculares mulieres ob magnam monialium infirmitatem. pag. 274. col. 2. ibid.
Vide ibidem multos caſus notabiles, in quibus ingrediendi facultas datur.
Monaſteriũ ingredi poteſt ancilla particularis ad inſerſeruiẽdũ vetulæ infirmæ ipſius expẽſ: ibi. col. 2. ar. 8.
Monaſterijs tertij ordinis. vel militarum licitũ eſt recipere puellas nobiles ad educationẽ p. dicta. ibi col. 2.
In monaſterijs monialiũ puellis nobilibus receptis, quis ordo teneri, quæ regula circa puellas ſeruari, Vide ex declarationibus Cardinaliũ poſitis. pa. 275 & 276.
Monaſterio poſſunt recipi habitu ſeculari puellæ à parentibus ad religionem deſtinata ex declarationibus Cardinalium, ibidem.
Monaſteria ingredientes monialium, ex inuincibili ignorantia, an incurrant pœnas à Conc. Trid. pa. 278. col. 1. q. 47. art. 2.
Monaſteria monialium ingredientes dicti ignorantia iuſta, vel quaſi excuſantur à peccato in ſimul, & excommunicatione, pag. 216. col. 5. q. 47. art. 2.
Monaſteria monialium caſus, in quibus ingredi licite poſſint, pag. 280. col. 1 q. 47. art. 4.
Monaſterium ingredi poteſt ſacerdos ad ſacrum dicendum, vt infirma monialis cõmunicet, pag. 281. col. 2.

Mona-

Digitized by Google

Monaſterium ſacerdoti an liceat ingredi ad faciendum Eucbariſtiæ renouationem exſiſtentis intra chorum, pag.282.col.1.q.47.ar.4.

Monaſterium vt poſſint ingredi, qui caſus ſint neceſſarij non pertinet ad Abbatiſſam ſed ad ſuperiorem iudicare, pag.283.col.2.q.47.ar.6.

Monaſteria monialium Sanctæ Claræ Cardinales Romanæ Eccleſiæ non poſſunt ingredi, ibid.q.47.ar.6.

Monaſteria Sanctæ Claræ licet generali miniſtro ingredi ad celebrandam electionem vel prædicandum cum comitatu, ar.7.ibid.

Monaſteria monialium pro Kalenda prædicanda nemo de licentia prælatorum ingredi, pag.284.col.2.ar.9.

Monaſteria ingredientes cum licentia finito negotio ſtatim exire tenentur, pag.279.col.2.q.49.

Moniales.

Vide verbo conceſſio aliqua.

Monialium Sanctæ Claræ, & ordinis Prædicatorũ portas ingredientes ipſo facto excommunicatur, nec in hoc conſuetudo aliquid poteſt pag.38.col.2 q 8.ar.5.

Moniales ad vnguem ſeruare tenentur ſtatuta in capitulis prouincialibus, pag.54.q.10.art.7.

Moniales Sanctæ Claræ, tam primæ, quam ſecundæ regulæ per ſe nullos viſitatores, aut confeſſores habere poſſunt, ibidem.

Moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ gaudent priuilegijs fratrum Minorum, pag.79.col.1.art.22.q.12.

Moniales Sanctæ Claræ ſemel poſſunt ex ordine Minorum eligere confeſſorem, cuius poteſtas eſt generalis, pag.123.col.1.

Moniales Sanctæ Claræ, & prædicatorum gaudent immunitatibus fratribus conceſſit, ibid.

Monialibus Sanctæ Claræ datum eſt vt quatuor in anno poſſint confeſſorem eligere, qui ipſas pleniſſime abſoluat.ibid.

Monialibus dicti confeſſores poſſunt impartiri ſuæ ſanctitatis benedictionem, ibid col.2.

Moniales dictæ, qua forma ſint abſoluendæ ibid.

Monialium ſeruitrices, vt gaudeant priuilegijs circa pleniſſimam abſolutionem debent eſſe eiuſdem regulæ profeſſæ ibid.pag.124 col.1 ar.24.

Monialium ſeruitricibus extra clauſtra habitantibus prohibitum eſt intrare clauſtra, ibid.

Monialium confeſſores ſuper ſeruitrices extra monaſterium habitantes nullam habent iuriſdictionem, ibid.

Monialiũ ſeruitrices. quas cõuerſas appellamus profeſſæ, vel nõ profeſſæ extra clauſtra viuẽtes omnib. priuilegijs gaudent ſeruitricum intra viuentium, ibid.

Iſtæ tamen intra clauſtra intrare non poſſunt iſtæ profiteri poſſunt ſi quadrageſimum annum, habeant, ibid.

Iſtas poſſunt habere moniales, & admittere vrgente neceſſitate. ibid.

Moniales tenentur ad diuini officij recitationem, pag. 243.col.2.q.42.art.20.

Moniales, & fratres Minores poſſunt recitare officium Sanctorum ſui ordinis, p.244.col.1.q.42.ar.21.

Moniales, & fratres an dicto priuilegio poſſint renunciare, diſtingue, prout, ibid.

Moniales conuerſæ, an ad clauſuram, habitum & profeſſionem teneantur, pag.262 col.2.q.43 ar.4.

Moniales conuerſæ extra ſepta monaſterij, quomodo viuere poſſint pag.263.col.1.

Moniales conuerſæ hodie eſſe poſſunt, & quę.p.276.c.1.

Moniales de Choro D. Claræ vere moniales, cum tribus votis, & quarto de clauſura, ibid.

Moniales ſeruitiales duo vota, ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ emittunt ibid.

Moniales conuerſæ eadem vota faciunt, quæ cæteræ vere religioſæ, ibid.

Monialium monaſterijs omnis acceſſus prohibitus, ibid.

Moniales quomodo cum ſuis prælatis loqui, ibid.

Monialium monaſteria frequentantes regulares ſine Epiſcopi licentia excommunicati excommunicatione Epiſcopo reſeruata, & hoc quomodo intelligendum, pag.265.col.1.

Monialis Romanis, nec ſcribere, nec loqui die, vel nocte poteſt abſque licentia vicarij Papæ & protectoris religionis ſub pęnis, de quibus, ibi.co.2.q.45.ar.3.

Monialibus monachi non poſſunt ſcribere ſub excommunicatione, ibid. Vide multa de monialibus verbo. Monaſterium

Moniales D. Claræ, quot ancillas inſeruientes ex indulto habere poſſint, pag.274.col.1.

Moniales tertij ordinis, vel militiarum neceſſitate pro ſeruitio poſſunt recipere ancillas cum qualitate de qua, pag.275 col.1.ar.9.

Monialium confeſſor ingrediens ad confitendam infirmam, quam cuſtodiam debeat habere, pag.280.co.2. q.47.ar.3.

Moniales non poſſunt egredi clauſuram, pag.288.col.2. q.49.ar.1.

Moniales debent foris à perſonis deputatis claudi, ibid.

Moniales portã ad eccleſiã habere nõ poſſunt, ib.col 2.

Moniales portam, quæ eſt extra clauſuram non poſſunt per ſe claudere ibid.

Moniales Sanctæ Claræ maiorem obligationẽ reliquis habent ad clauſuram, p.289.col.1.q.49.ar.1.

Moniales Sanctæ Claræ ex caſu ineuitabili poſſunt egredi, ibid.

Monialium egreſſus à monaſterio licet ex cauſa infirmitatis debet eſſe difficilis diſpenſationis ibid.

Monialibus, quæ clauſulam non vouerunt in caſibus aliquibus ad egreſſum licita eſt diſpenſatio, ibid.q. 49.art.2.

Moniales ex quibus infirmitatibus poſſint exire, pag. 290.col.1.ibid.

Moniales in caſibus expreſſis in indulto, & ſimilibus poſſunt egredi, ibid.col.1.

Moniales infirmæ ex morbo epidemiæ egredi qui morbus quæ comprehendat, pag.291.col.1.

Moniales ratione reformationis monaſterij vel ædificationis poſſunt egredi ibid.

Moniales poſſũt egredi correctionis cauſa, p.292 c.1.ib.

Moniales poſſũt egredi caſu diſpẽdij maximi euitãdi, ib.

Monialis poteſt exire propter totalem monaſterij mutationem, ibid.

Monialis, vt egrediatur à monaſterio, quorum conſenſum requirere tenetur, pag 292.col.2.q.49 ar.6.

Moniales licentiantes extra caſus conceſſos varias pęnas incurrunt. ibid.q.49.ar.7.

Monialium egreſſarum receptrices, quibus pęnis afficiantur. ibid.

Monialium receptrices, quando excuſentur a pęna excõmunicationis, ibid.

Moniales conceptionis an gaudeant Mendicantium priuilegijs, pag.309.col.1.

Moniales poſſunt concedere in ſuis monaſterijs miniſtrari a ſacerdote ſæculari Eucbariſtiæ ſacramentum, q. 56.col.2.pag.323.ar.9.

Moniales Diuæ Claræ quater in anno poſsũt a ſuperioribus ſiue confeſſoribus abſolui ab omnibus peccatis ſuis qualitercũque cõmiſſis, pa.366.co.1.q.62.ar.10.

Moniales dictæ in omnibus feſtiuitatibus dominicis, & B.V. ac omnium ſanctorum ordinis, & S.Patris noſtri Franciſci poſſunt abſolui plenariè, ibid. col.2.

Idem priuilegium ſororibus B.M.V. ſub regimine Minorum, ibid.

Moniali Diaconiſſæ tantum competit dicere homilias, pag.372.q 64.art.1.

Moniales tertiariæ an gaudeant priuilegijs fratrum minorum.pag.309. ar.14.q.55.col.1.

Vide multa verbo, clauſura.

Morbus.

Morborum diuerſas naturas, pa.290.col.2.q.49.ar.4.
Morbus endemius quid ſit, ibid.
Morbus vocatus bocium ex quo generetur, ibid.
Morbus lateralis ex aquilone, ibid.
Morbus epidemus quis, ibid.col.2.
Morbus peſtilens ex quo ſit dictus, ibid.
Morbus communis, quis, ibid.
Morbus ſporadis quis, ibid.
Morbus indimius, quis, ibid.
Morbus ſporadis ex quo naſcatur, ibid.
Morbus peſtilens an alicui morbo particulari applicetur ibidem.
Morbus vulgaris, quis, & cuius effectus, ibid.
Morbus peſtilens ſub quibus ſignis appareat, ibid.
Morbus peſtis, quæ particulariter debet habere, pa.291.col.1.
Morbus epidemus, quæ generet, ibid.
Morbus febris maligna, quis, & effectus, ibid.

Mors.

Mortis violentæ periculo dato indici à ſuperiore monialibus clauſura non poteſt, pag.289.col.1.
Mortis articulus quomodo intelligendus, pa.365.col.2.q.62.ar.7.
Mortis articulo plenariè abſolutus à reſeruatis conualeſcens ea iterũ non tenetur prælato confiteri, ibid. ar.8.

Mulier.

Mulier ſecundum Apoſtolum eſt iuriſdictionis incapax, pag.78.col.1.q.13.ar.10.
Mulier in Eccleſia taceat ex precepto diuino, pag.91.col.2.q.15.ar.1.
Mulieres ad monaſteria virorum accedere non poſſunt, pag.264.ar.1.q.45 col.1.& 286.col.1.q.48.ar.1.
Mulieres inhoneſtæ non ſunt ferendæ in monaſterijs, pa.276.col.1.
Mulieres Reginæ, Princeſæ, & omnes de prole Regia cum ſuo comitatu dicta monaſteria ingredi poſſunt, ibid.pag.286.col.1.
Mulieres in monaſterium admittentes aliquos ex animi ſimplicitate non incidunt in excommunicationem, pag.286.col.2.ar.1.q.48.
Mulierum ingrediendi monaſteria monialium probibitio ſolum extenditur ad illas quibus licentia eſt reuocata, pag.287.col.1.q.48.ar.2.
Mulieribus in monaſteria, & clauſtra virorum nõ probibetur ingreſſus ad audiendas miſſas, & proceſſiones publicas, ibid.col.1.q.48.ar.3.
In hoc vitandæ ſunt proceſſiones extraordinariæ, ibid.
Vide aliqua verbo, canonicus, & verbo, clerici.

Mutilatio.

Mutilatio membri ad hoc, vt ex ea inducatur irregularitas que ſit. pag.275.col.1.
Mutilatio digiti non eſt membri, ibid.col.2.

N.

Naturalis.

Naturalis quis dicatur, pag 68.col.1.
Naturales filij de iure canonico omnes illi, qui naſcuntur ex eis, inter quos nullum erat matrimonij impedimentum, ibid.

Nefandum.

Nefandum committentes remanent priuati omni officio & beneficio. & curiæ ſæculari traduntur, p.197.col.1.q.30.ar.18.
Nefandũ punitur non ſolum ex actu, ſed ex affectu, ibi.
Nefando aſſuefacti incorrigibiles reputantur, pa.198.col.ibid.

Negotia.

Negotij grauitas ex quibus colligatur, ibid.col.2.

Neceſſitas.

Neceſſitas duplex conſiderabilis, pag.271.col.2.quaſt.46.art.4.
Neceſſitas moralis, et metaphyſica differũt, p.271.c.1.

Negatio.

Negatio facit rem dubiam, pag.308.col.2.q.65.ar.13.
Non obſtantia generalis poſita in bullis quomodo intelligenda, pag.49.col.1.q.9.art.7.

Notus.

Nothus quis, pag.49.col.1.

Notorium.

Notorium quid, pag.155.col.2.
Notoriũ quomodo probetur, pa.379.col.2.q.56.art.11.

Nouitius.

Nouitij ſi propter ingreſſum abſoluantur à cenſuris poſtea non profiteantur reincidunt, pag.70.col.2.
Nouitij poſſunt ordinari intrari intrantes, ibid.
Nouitiæ moniales. poſſunt abſolui plenarie tam à ſuis confeſſoribus, quam à confeſſore ab ordinario approbato, q.20.art.23.pag.124.col.1.
Nouitij à reſeruatis in religione a confeſſore ſeculari poſſunt abſolui ſine licentia ſuperioris, pag.139.col.2.q.21.ar.11.
Nouitij ante profeſſionem non ſunt vere religioſi, ibid.
Nouitij ſolum ad probandum admiſſi, ibid.
Nouitius peccans pœna carceris digna non poteſt carcerari niſi volens, ibid.col.2.
Nouitius, quoad fauores religioſus, quoad odia non, ibi.
Nouitij virtute cruciatæ poſſunt eligere confeſſorem ſine licentia, ibid.
Nouitius durante anno probationis percipit redditum ſui beneficij pag.223.col.1.
Quid hoc caſu dicendum in nouitio minorum de obſeruantia, ibid.
Nouitius, quomodo valide ſuo beneficio poſſit renunciare, pag.224.col.1.ibid.
Nouitius an gaudeat indulgentijs profeſſorum, pa.230.col.1.q.39.

Nuptæ.

Nuptarum receptio in monaſterium, quo ordine fieri, pag.276.col.1.
Nuptæ quæ habent adulterij ſuſpicionem in monaſterio non tenendæ ex declarationibus Cardinalium, ibid.

Oblatio.

Oblatio curiæ ſpirituali legitimat, p.71.col.1.q.13.ar.5.
Oblationes pertinent ad ipſius Eccleſiæ rectorem, pag.222.q.36.ar.7.col.2.
Oblatio, & decima differunt, ibid.

Officium.

Officium diffinitoriatus, quid importet, pag.76.col.1.q.13.ar.18.
Officia quæ inter regulares habeant delegatam, vel ordinariam iuriſdictionem, p.78.col.2.q.17.art.20.
Officium ordinis quid ſit, pag.146.col.2.q.23.ar.9.
Officium generalis commiſſarij, & prouincialis Minorum quanto tempore duret, pag.146.col.1.quaſt.41.art.1.
Officij defunctorum obligatio quomodo aſtringat Eccleſiaſticos, pag.242.col.2.q.42.ar.14.
Officium Beatæ Mariæ ſeptem Pſalmos, & canticum graduale an teneantur recitare Eccleſiaſtici, ibid.
Officium B.M. Virginis an in choro ſit recitandum ſicut ante breuiarium reformatum, ibid.col.1.ar.15.
Officium corporis Chriſti quintis ferijs, occurrenti ſancto ſimplici Minores poſſunt recitare ibid.col.2.
Officium diuinum data occupatione poteſt anteponi, & poſtponi ex cauſa hoc in minoribus, pag.243.col.1.ar.18.ibid.
Officium diuinum, à quibuſcunque recitandum horis debitis, pag.243.col.2.
Circa hoc Angelicum Eremitæ documentum ibid.
Officij diuini recitatio potius anteponenda quam poſtponenda, pag.243.col.1.art.8.
De officio diuino, multa habes verbo, Diuinum officium.

Oleum.

Digitized by Google

Oleum.

Oleum Sanctum tripliciter conſiderabile, pag. 204. col. 2. q. 31. ar. 5.
Oleum infirmorum annuatim conſecrandum in die Cœnæ Domini, ibid.
Oleo veteri fieri baptiſmum, peccatum eſt mortale, ibid.
Oleum vetus non debet comburi, niſi poſt nouum chriſma adductum, ibid.
Oleo veteri paruulorum Baptiſma conficitur nouo nondum adducto, ibid.

Ordo.

Vide verbo, Religio & verbo, congregatio.
Ordo militiæ Sancti Iacobi à quo fuerit approbatus, pag. 7. col. 1. q. 1. ar. 6.
Ordo Calatrauæ, & Alcantaræ religioſus eſt, ibid.
Ordo ſeruorū Beatæ Mariæ, ordo Minimorū, ordo Societatis Ieſu inter Mendicantes, p. 7. col. 2. q. 2. ar. 1.
Ordo Prædicatorum à Santiſſimo Patriarcha Dominico orta, pag. 8. col. 2. q. 2. ar. 2.
Ordo dictus diuiſus eſt in cōuētuales, & obſeruātes, ib.
Ordo Beati Franciſci ab ipſo Seraphico patre ortus, ibi. q. 2. ar. 3.
Ordinis Minorum multitudo tempore Calixti III. Papæ ſexaginta millia oblata, ibid.
Ordinis Fratrum Minorum multiplex diuiſio, ibid.
Ordinis fratrum Minorum pulchritudo in varietate conſiſtens, ibid.
Ordo monialium Sanctæ Claræ inſtitutus à B. Franciſco patre, ibid. col. 2.
Ordo Eremitarum D. Auguſtini ab ipſo patre, poſtea reparatus ab alijs, pag. 10. col. 1. q. 2. ar. 4.
Ordo dictus diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes, ibid. col. 1.
Ordo Carmelitarum ortus in oriente, nomen vnde, primus fundator quis, pag. 10. ibid.
Ordo iſte diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes, ibid. col. 2.
Ordinis iſtius in regnis Hiſpaniæ quidam ſunt primitiuam regulam obſeruantes, ibid.
Ordo Seruorum Beatæ Mariæ à quibus inſtitutus a quibus confirmatus, ibid.
Ordo iſte diuiſus in conuentuales, & obſeruantes, ibid.
Ordo minimorum, a quo fundatus, quot regulas habeat a quibus approbatus, pag. 11. col. 1.
Ordo Sancti Hieronymi Ieſuatorum a quo fundatus, a quo confirmatus, ibid. col. 2. q. 2. ar. 8.
Ordo Sancti Benedicti primus fuit monachorum a Sancto Benedicto in Occidenti, & Diuo Baſilio in Orienti, pag. 14. col. 1. q. 3. ar. 2.
Ordinis iſtius rami multi, ibid.
Ordo Ciſtercienſium a quo inchoauerit, a quo illuſtratus, ſub cuius regula, ibid. col. 2. q. 3. ar. 5.
Ordinis iſtius moniales a Gregorio X I I. exēpta ſunt ab eo, & ordinario ſubiectæ, ibid. col. 1.
Ordo celeſtinorum a quo ortus, a quo confirmatus, ibid. q. 3. ar. 7.
Ordo Carthuſienſium a quo ortus, pag. 21. col. 2. ibid.
Ordo fratrum Crucigerorum à quo ortus, pagin. 15. co. 1. ibidem.
Ordinis iſtius frater ſemper præ manibus Crucem geſtant, ibid.
Ordo iſte a Pio V. approbatus, ibid. col. 2.
Ordo humiliatorum a Pio V. fuerit extinctus, ibid.
Ordo Minorum inſtitutus ad ſimilitudinem Eccleſiæ Romanæ, pag. 66. col. 1. q. 12. ar. 5.
Ordo Diui Hieronymi excludit deſcendentes à Iudæis, & Sarracenis intra quartum gradum, pag. 91. col. 1. q. 14. art. 14.
Ordini Diui Hieronymi in Hiſpania datus fuit a Pio V. ordo caſtigandi ſuos monachos ex delictis grauibus & grauiſſimis, pag. 194. col. 1. q. 30. ar. 15.
Ordines Mendicantes communicant in priuilegijs: varias Bullas habes, pag. 302. col. 1. q. 55. ar. 1.
Ordo Minorum gaudet Mendicantium priuilegijs, pag. 303. col. 1. q. 55. ar. 2.
Ordini ſeruorum Beatæ Mariæ an priuilegia Mendicantium, ibid. ar. 3.
Ordo Ieſuatorum S. Hieronymi an communicet in priuilegijs cum Mendicantibus, ibid. ar. 4.
Ordinis S. Benedicti quæ ſit communicatio, pag. 304. col. 2. q. 55.
Ordinis Ciſtertienſis priuilegiorum communicatio, pag. 305. col. 2. art. 7. ibid.
Ordinis dicti priuilegia quæ ſunt contra Conc. Trid. & an talia ſint confirmata, ibid. col. 2.
Ordo Carthuſienſium, quam priuilegiorum habeat communicationem, ibid. col. 2. art. 8.
Ordo S. Hieronymi in Hiſpania quam communicationē, pag. 307. col. 1. ar. 9. vide multa verbo excommunicatio, & verbo, congregatio & verbo, religio.

Ordinate, Ordines ſacri.

Ordinandi ab Epiſcopis fratres per dimiſſorias ſuorum Prouincialium debent ordinari nullo præuio examine, pag. 104. col. 1.
Ordinari poſſunt religioſi: etſi deficiant in lingua Latina, ſi bene legant & cantent, p. 149. co. 1. q. 24. art. 7.
Ordinatio religioſi quibus præcedentibus fieri debet, ib.
Ordines religioſis ab Epiſcopis dantur per teſtimonium prælati, ibid.
Ordines omnes ad altaris miniſterium deſtinantur, pag. 153. col. 1. q. 24. art. 11.

Ordinarius.

Ordinarij appellatione qui contineantur ad intellectum multorum locorum in Conc. Trid. pag. 248. col. 1.

Ordinaria.

Ordinaria iuriſdictio, quæ pag. 100 col. 1.
Ordinariam iuriſdictionem habēt regulares in nouitios, ibidem.

Ordinatio.

Ordinatio in bonum commune triplex, pag. 389. col. 2. q. 65. ar. 1.

Opinio.

Opinio, vel dicitur ſuppoſitiua, vel diffinitiua, & an inter iſta detur differentia, pag. 398. col. 1. q. 67. ar. 3.
Opinio diffinitiua, quæ, ibid.
Opinio ſuppoſitiua quæ, ibid.

P.

Pactum.

Pacta facta de licitis à prioribus Prædicatorū & guardianis abſque generali, & prouinciali an ſint ſeruanda, & de hoc vide, pag. 183. col. 2. q. 27. ar. 2.
Pacta à Minoribus, & prædicatoribus quomodo valida, & quid de alijs, pag. 231. q. 39. ar. 9.

Papa.

Papa, quod habeat infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem, quomodo intelligatur, pa. 3. col. 1. q. 1. ar. 3.
Papa poteſt irritare omnes contractus à tempore legis datæ Romæ, pag. 23. col. 2. q. 6. ar. 5.
Papa poteſt cogere ſubditos ad legum obſeruationem, pag. 24. col. 1. ar. 6.
Papa aliquem nominans Epiſcopum ſtatim talis manet licet talis ſine Bullis non ſit recipiendus, pag. 32. col. 1. q. 7. ar. 5
Papa Sixtus IV. & alij confirmarunt omnia priuilegia Minorum, pag. 33. col. 1. q. 8. art. 1.
Papa committens alicui prælato, vt beneficia conferat quibus voluerit, differt àb ea commiſſione qua committitur, vt beneficia conferat Petro, & de ratione differentiæ, pag. 45. col. 2. q. 9. ar. 1.
Papa mortuo non expirat indulgentia ab eo data, ibid.

Digitized by Google

Papa in fauorem animarum & piæ cauſæ poteſt priuilegium concedere cum paruo tertij præiudicio, p. 111. col. 1.

Papa, ſi monacho conferat prioratum non poteſt alij ad præceptum Abbatis renunciare, p. 173. col. 2.

Papa concedens, vt poſſit abſolui clerici percuſſor in quibuſdam caſibus, idem videtur concedere in ſimilibus, pag. 174. col. 2.

Papa poteſt facere ex cauſa, vt monachus profeſſus exeat de religione, & matrimonium contrahat, pag. 160. col. 1. q. 25. ar. 2.

papa diſpenſare non poteſt in iure diuino contento in præceptis Dei, & ſacramentorum, ſecus in iure diuino ex ſuppoſitione, col. 2. ibid.

papa diſpenſare poteſt cum equitibus ordinum militarium, vt contrahant matrimonium, ibid. art. 3.

papa propter baptiſmum, fit dominus voluntatis hominis Chriſtiani, quantum ad finem ſpiritualem, p. 161. col. 1. q. 25. art. 5.

papa poteſt ſicut inſtituere religioſorum regulam, ita & declarare, pag. 162. col. q. 26. ar. 1.

papa poteſtatem habet ad relaxationem votorum, & iuramentorum ex cauſa, & quæ ſit iuſta, p. 253. co. 2. q. 43. ar. 16.

papæ poteſtas circa temporalia, quæ, ibid.

papa licentiam poteſt concedere, vt ſine curati licentia religioſi ſacramenta poſſint miniſtrare, pag. 317. col. 1. q. 56. ar. 2.

papæ duplex poteſtas, pag. 323. col. 1. q. 56. ar. 12.

papa ſpiritualium diſpoſitionum legationem ſæcularibus poteſt committere, ibid.

papa pro nouo orbe Reges Hiſpaniæ poteſt facere delegatos, ibid.

papa in omnes Chriſtianos immediate poteſt, pag. 350. col. 1. q. 61. art. 1.

papa poteſt confeſſarijs concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis Epiſcopis, ipſis inuitis, pag. 362. col. 1. q 62. art. 1.

papa poteſt reſtringere, & limitare multa iuri naturali, & diuino competentia quoad ſpiritualia, quid vero in Rege, & quoad tempora lia, ibid.

papa cauſas Eccleſiaſticorum ad iudicium ſeculare ſpectantes auocare poteſt, & alteri terminandas committere, pag. 379. col. 2. q. 65. ar. 11.

papa poteſt facere, vt laici coram Eccleſiaſtico propter negligentiam iudicum ſæcularium conueniantur, pa. 384. col. 1. & q. 65. art. 13.

Parochus.

parochi nomine, qui veniant, pag. 211. co. 2. q. 35. ar. 1.

parochus quæ poſſit, & quæ non, pag. 212. col. 1.

parochi officium in quibus locis in partibus Indiarum fratres Minores poſſint exercere, & de cuius licentia, ibidem.

parochus alienus non poteſt coniungere ſponſas alienę parochiæ, ibid. col. 2.

Parochi officium a fratribus in partibus Indiarum non exercetur abſque licentia in capitulo prouinciali, pag. 214. col. 1. q. 35. ar. 3.

parochi dictum officium poteſt etiam a diffinitorio elargiri, ibid. col. 2.

parochiali ſeculari monachus ab Epiſcopo de licentia ſui Abbatis poteſt præfici, imò & eo inuito, ibi. ar. 5.

parochi officium in Indijs fratres nunquam receperunt vt curatum, ibid.

parochi fratres ad quæ teneantur, pag. 215. col. 1. ibid.

parochus ſi ſubdito dat licentiam generalem, vt poſſit ſacramentum Euchariſtiæ recipere ab alijs in licentia comprehenduntur religioſi pag. 316 col. 1.

parochialis, vere dicitur plebanus, pag. 317. col. 1. ibid.

parochianus totius diœceſis, vel Epiſcopi, ibid.

Parochianus primus, & verus in terris totius Eccleſiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuſlibet parochiæ in particulari, eſt Papa, ibid.

Participatio.

participatio, quoad vim meriti, & quoad vim ſatisfactionis differunt, pag. 205. col. 1. q. 33. ar. 2.

Participium.

participium ex bonis aliorum operibus, quoad alios, quid operetur, ibid.

Paſcha.

Paſcha reſurrectionis, in aliquibus priuilegijs quomodo interpretetur, pag. 319. col. 1.

Peccator.

Peccator poteſt mereri primam gratiam non abſolute, ſed cum adiumento de congruo, pag. 6. col 1. q. 1. ar. 6.

Peccatum.

peccatum mortale non obligamur confiteri, quando ex eius confeſſione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale alicuius, pag. 114. col. 2. q. 20. art. 11.

Peccatũ in contemptũ clauiũ, quid ſit, ibi. pa. 119. col. 1.

Peccatum cum confidentia priuilegij quid ſit, ibi. col. 2.

Peccatum reſeruatum, vt ceſſet ſufficit, quod ſuperior tantum de illo habeat cognitionẽ, p. 132. co. 1. ar. 7. ib.

Peccatum reſeruatum oblitum facta reſeruatorum confeſſione vtrum teneatur quis ad confitendum, ibid.

peccatum in diuinis literis ſæpe pęnam ipſius ſignificat, pag. 329. col. 1.

peccatorum remiſſio cõceſſa in Bulla, quid ſignificet, ibi.

Pœnitens.

Pænitentibus quid importet ſatisfactio pœna, pag. 110. colum. 2.

Pęnitens, qui veretur periculũ ex confeſſione facta prælato, ſi prælatus noluerit dare licentiam, vt cum alio confiteatur poteſt cum contritione in neceſſitate licite celebrare, pag. 130. colum. 2.

Pænitentibus iſti, quis ordo ſit dandus, ibid.

Quid dicendum, ſi peccata habent annexam excommunicationem, ibid.

pęnitens de iure diuino tenetur facere confeſſionem integram, & confiteri reſeruata quanuis confeſſor non habeat poteſtatẽ abſoluendi. pa. 131. co. 2. q. 21. ar. 5.

pęnitens à confeſſario inferiori abſolutus directe à mortalibus, & indirecte à reſeruatis an recipiat vnum verum ſacramentum, ibid.

Pœnitentiarius.

pęnitentiarij Papæ circa abſolutionem à reſeruatis, quomodo verſentur, pag. 138. col. 1.

Pœna.

pęnæ ſatisfactio, quid in pęnitentibus operetur, pa. 110. colum. 1.

pęna legis nec minui nec augeri à iudice. pag. 24. col. 1.

pęnæ occupantium bona regularium, pag. 228. col. 1.

pęna ingredientium monaſteria monialium excommunicatio Papæ reſeruata, pag. 277. col. 1.

pęnas dictas patiuntur ingredientes licentia Epiſcopi ſi licentia ſit ſine cauſa, ibid.

pęnam dictam incurrunt moniales admittentes intrantes cum licentia ſine cauſa, ibid.

pęna impoſita à lege præſumente non comprehendit illum, in quo dolus ceſſat, pag. 278. col. 1.

pęna temporalis exoluenda pro peccato ſoluitur per indulgentias, pag. 358. col. 2.

Perdita.

Perdita res ſi non inueniatur dominus pauperibus an applicari, pag. 225. col. 2. q. 38. ar. 4.

Perditæ rei dominium ſpectat ad inuentorem domino non inuento ſi ſine dolo inuenit, pag. 226. col. 1. ibid.

Perditarum rerum ius eſt fratribus ordinis de la Merced, & Sanctiſſimæ Trinitatis, in quibus locus eſt præuentioni, ibid.

perdi-

Digitized by Google

Perdita dictis pertinent tantum in foro exteriori, ibid.

Peregrinantes.

Peregrinantes in die Paſchatis an poſſint accipere Euchariſtiæ Sacramentum à religioſis, pag.321.col.2.

Pietas.

Pietas potius, quam ſeueritas, pag.275.col.1.

Poteſtas.

Poteſtatis ciuilis imperium à quibus conceſſum, pa.95. col.2.q.17.ar.1.

poteſtas Eccleſiaſtica à Deo immediate Petro, & ſucceſſoribus, ibid.

poteſtas prælatorum regularium reſtringi poteſt à Papa. pag.98.col.1.

poteſtas iuriſdictionis competens prælatis eſt dependēs, pag.98.col.2.art.7.

poteſtas prælatis eſt data ordine Hierarchico, ibid.

poteſtas Prouincialium in moniales eſt ordinaria. pag. 100.col.2.ar.10.q.17.

poteſtas tam ordinis, quam iuriſdictionis Epiſcopis à Deo competit, pag.138.col.2.q.22.art.10.

Idem in prælatis religionum, ibidem.

Poteſtas monarchica quare non obtinuerit in regimine Eccleſiaſtico, & regulari, pag.175.q.27.ar.2.

Poteſtas data ad diſpenſandum cum adulterino extenditur ad adulterinum ſimul, & inceſtuoſum, pa.203. col.2.q 31.art.4.

Poteſtas Papæ circa temporalia quæ, pag.353.col.2. q 43.ar.16.

Præcepta.

Præcepta regularia Minorum quando obligent ad peccatum, pag.170.col.2.

Præcepta regularia Minorum ex qua ratione obligent ad peccatum, ibid.

Præcepta leuia quæ, pag.171.col.1.

Præcepta frequentia, quæ, ibid.

Prædicare.

Prædicare competit parochis ex officio, pag.211.col.2.

Præfectus.

Præfecti religionum in reſeruatis ipſis non conceſſis nihil poſſunt, pag.99.col.1.

Prælati.

Prælati dubia ſpectantia ad totam communitatem interpretantur, pag.59.col.1.

Prælati per ſententiam poſſunt declarare, an pœna incurſa, ibid.col.2.

Prælati declaratio eſt optima ad ſcrupulos tollendos, ibid.pag.60.col.1.

Prælatus debet compati ſubditorū infirmitatibus, ibi.

Prælati regulares poſſunt tollere à ſubditis, & limitare vſum priuilegiorum.pag.46.col.2.q.9.ar.3.

Prælati regulares poſſunt cū religioſis illegitimis diſpēſare ad beneficia ſimplicia, vel curata.p.75.col.2.ibi.

Prælati regulares poſſunt diſpenſare cū ſubditis & familiaribus illegitimis ad beneficium ſimplex, vel curatum.pag.79.col.2.ar.23.ibid.

Prælati ſine capitulo poſſunt diſpenſare cum dictis familiaribus, ibid.ar.24.

Prælati D.Hieronymi diſpenſare non poſſunt cum dictis familiaribus ſi fuerint filij clericorum, qui dicta beneficia in commendam habuerunt, ibid.

Prælati locales tenentur conſulere ſui ordinis conſtitutiones & conſuetudines, ibid.pag.97.col.2.

Prælatis localibus, quæ inibeant conſtitutiones, ibid.

Prælatos regulares tollere nullus poteſt, ibid.

Prælatorū regulariū poteſtas reſtringi poteſt à Papa, ib.

Prælatis poteſtas iuriſdictionis competens eſt dependens, ibid.pag.98.col.2.ar.7.

Prælatis eſt data poteſtas ordine Hierarchia, ibid.

Prælati maiores poteſtatem Minorum ſine iuſta cauſa nequeunt reſtringere, ibidem.

Prælati Minorum gubernare tenentur moniales conceptionis.pag.100.col.1.

Prælatis Minorum ſubſunt omnia monaſteria etiam de nouo erigenda cōceptionis, nec ab eorū poteſtate poſſunt eximi abſq; ſedis Apoſtolicæ, authoritate, ibid.

Prælati ſubditis aliquid committentes poſſunt iuſte tollere, ibid.art.11.

Prælati habent facultatem declarandi priuilegia, ibid.

Prælati regularium poſſunt concedere dimiſſorias, pag. 103.col.2.ar.5.ibid.

Prælati regulares habent poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos à reſeruatis ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum cōmiſſis cum moderamine, de quo, pag.108.col.2.q.20. art.1.

Prælati abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione iuris non poſſunt iure communi niſi in caſu percuſſionis, pag.109.col.2.

Prælati attentis ſuis priuilegijs poſſunt ſuos ſubditos abſoluere à quacunque excommunicatione iuris, ibid.

Hoc poſſunt Prælati Minorum, Prælati prædicatorum, prælati Carmelitæ, idem generalibus ordinis Mendicantium & Vicarijs eorum conceſſum.

prælati Ciſtertij virtute ſpecialis indulti ſuos ſubditos ab omni irregularitate poſſunt purgare, ibid.pa.121. col.1.ar.20.

prælati ſupradicti virtute prædicti indulti poſſunt ſuos ſubditos habilitare, quoad omnia, quæ ad ordines impedimento ſunt, ibid.

prælati generales nō habentes authoritatem Apoſtolicā vſum priuilegiorum a ſubditis nō tollunt.p.45.co.1.

prælati Minorum ex indulto ſpeciali poſſunt abſoluere ſuos fratres ab omni irregularitate, & alio quocunque impedimento exceptis tribus caſibus, de quibus, pag.121.col.1.q.20.ar.20.

Iſta habilitas intelligatur quoad officia ordinis, ibid.

pœnitentia iſtis quæ iniungenda, ibid.

prælati Minorum ſuos nouicios, ab omni excommunicatione, & irregularitate poſſunt abſoluere, pag.122. col.1.art.21.ibid.

prælatus, ſi alicui ſubdito concedat facultatem eligendi confeſſorem, non cenſetur communicata illi poteſtas, vt à reſeruatis, ibid.pag.126.col.2.

Et de modo, quo etiam reſeruata committuntur, ibid.

prælati ſibi eligere poſſunt, quos velint confeſſores, ibid. col.2.

Et qui iſti prælati intelligantur, ibid.

prælatus ſi iuſte ſubdito deneget abſolutionem à reſeruatis inferior regularis cum non poteſt abſoluere, ſecus ſi iniuſte aut timetur aliud periculum tunc quid dicendum, pag.127.co.2.ar.30.ibid.

prælatus quicunque poteſt ſibi reſeruare caſus ſuorum ſubditorum, ibid.

prælati an poteſtatem habeant in actibus mere interioribus, ibid.

prælati regulares poſſunt reſeruare caſus, & hoc non extenditur ad Guardianos, ibid.pag.129.col.1.art.2.

prælati dicta nunc non poſſunt, niſi in capitulis, pa.129. col.1.in fin.

prælati quomodo prohibere poſſunt ſubditis ne indulgentias epiſcoporum accepient, pag.138.col.2.q 22. art.7.

prælati regulares circa interſtitiorum diſpoſitionem aliquid poſſunt, ibid.

prælati non poſſunt diſpenſare in lege ſuperioris, pa.78. col.2.ar.8.ibid.

prælati regulares, qui diſpenſandi poteſtatem habent eā ſubdelegare niſi in quibuſdam caſibus, pag.140.col. 2.q.22.ar.11.

prælati non habent poteſtatem eximendi ſubditum a poteſtate ſui Guardiani, nec Guardianum a poteſtate prouincialis, pag.141.col.1.q.23.ar.1.

Digitized by Google

Prælati generales nō habēt poteſtatē faciendi prædicatorē generalē ſine licentia ordinariorum prælatorū, ibi.

Prælati Societatis *Ieſu ſuos ſubditos compellunt, ire ad Indias ad conuerſionem infidelium, pag. 142. col. 2.*

Prælati ſubditū ſuū inauditum in aliqua prouincia incorporatū nō poſſunt in ſuam antiquam mittere ibid.

Prælati regulares prouincias de nouo erigere, nec diuidere erectas poſſunt ſine Papa, ibid. pag. 145. col. 1.

Prælati regulares nō poſſunt diſpenſare habeat vt vnus plures guardianatus, ibid.

Prælatus qui ex priuilegio poteſt diſpenſare, poteſt etiā ipſo ceſſante eius vicarius vel ſuperior ex ratione, de qua, pag. 155. col. 1. q. 24. ar. 12.

Prælati ordinis Minorum, & prædicatorum diſpenſare poſſunt cum homicida caſuali ſiue occulto, ſiue publico, ibid. col. 2.

Prælati diſpenſant cum homicida propter defenſionem excedentem moderamen, ibid.

Prælati poſſunt diſpenſare cum ſubditis irregularibus ex eo quia irretiti cenſura celebrarunt, ibid.

Prælati regulares, quo iure ſuorum ſubditorum vota irritent, pag. 161. col. 2.

Prælati ſub obediētia, & anathemate obligare poſſunt ad ea tantū quæ in regula, nō vero vltra, p. 170. co. 1.

Prælati ſubditorum merita poſſunt alijs concedere quoad vim ſatisfactionis, ibid.

Prælati communicantes merita ſubditorum alijs quoad vim ſatisfactoriam debent id ſpecialiter applicare, ib.

Prælati poſſunt opera ſubditorum alijs applicare, quoad merendum, pag. 206. col. 1. q. 33. art. 3.

Prælatus per literas ſuas, quid concedat ex operibus ſuorum ſubditorum, ibid. ar. 4.

Prælatus in his poteſtatem ſolum in ſuperabūdantibus communicabilibus habet, ibid.

Prælatus applicando bona ſubditorum opera non vtitur claue iuriſdictionis, pag. 207. col. 2. q. 33. art. 7.

Prælati regulares in partibus Indiarum *an poſſit exercere epiſcopalem iuriſdictionem, pag. 212. col. 1. ibid.*

Prælati militiarum circa ſuos habent iuriſdictionem ordinariam, pag. 220. col. 1.

P*rælatorum pœna ſi cogant hæredes ad quartæ funeralis ſolutionem, pag. 231. col. 2. q. 39. ar. 9.*

P*rælatus ſubditum dupliciter obligat, pag. 254 col. 2. q. 43. ar. 16.*

P*rælatis ſuis regulares quomodo obedire teneantur, pag. 256. col. 1.*

P*rælati condere poßunt præcepta quibus ſui ſubditi regantur, ibid. q. 44. ar. 1.*

P*rælatus ordinarius quis ſit & a quibus eligi, pa. 294. col. 2. q. 51. ar. 3.*

P*rælatorū accuſatio non facile admittitur, p. 295. col. 2.*

¶ *Vide multa verbo, Abbates, & verbo, Cōmiſſarius, & verbo,* Cuſtos,

Præſcribere, & Præſcriptio.

P*ræſcribi nō poteſt obedientia Eccleſiaſtica. p. 141. co. 2.*

P*ræſcribi poteſt obedientia ſæcularis, ibid.*

P*reſcriptio cōtra bona regularia ſexagenaria, p. 75. co. 1*

P*ræſcriptio nō datur ſine titulo, et bona fide, p. 218. co. 1*

P*ræſcriptio contra Eccleſiā ad minus quadragenalis, ibi.*

P*ræſcriptio quomodo iure communi ſine titulo & bona fide, pag. 219. col. 1.*

P*ræſcriptio contra regularia bona requirit centum annos, ibid.*

Priuilegium.

P*riuilegiorum ordinibus conceſſorum diuiſio, pag. 21. col. 2. q. 6.*

P*riuilegium quaſi lex priuata, pag. 30. col. 1.*

P*riuilegium quod ſit ius commune concedens, ibid.*

Priuilegium in quantum gratia quid ſignificet, ibid.

P*riuilegium multiplex, ibidem.*

P*riuilegium conceſſum ratione loci, vel perſonæ quando perpetuum, ibidem.*

Priuilegium conceſſum ratione certi loci ad alios non extenditur, ibid.

Priuilegium aliud generale, aliud vero ſpeciale, ibid.

Priuilegium nullam patitur extenſionem etiam ex idētitate, ibid.

priuilegij appellatio comprehendit immemorialem conſuetudinem, ibid. art. 3.

priuilegium an requirat de eſſentia ſcripturam, pag. 31. col. 1. q. 7. art. 5.

priuilegium ſcripturam requirit ad probationem, ibid.

priuilegia a ſummis Pontificibus confirmata, ſunt Minoribus etiā data viuæ vocis oraculo, quoad forum conſcientiæ etiam contra Conc. Trid. decreta, ibid.

priuilegia omnia facta ordinibus Mendicantibus, ſiue cōmunicantibus ſiue in forma breuis, ſiue ſupplicationis, perinde habentur ac ſi ſigillo. p. 31. co. 2. q. 7. ar. 5.

priuilegium quod non reſpicit tertij præiudicium ſolam ſcientiam priuilegiati requirit, ibid. art. 6. col. 2.

priuilegium, quod ſtatim liget ignorantes, quomodo intelligendum, ibidem.

priuilegium bullatum, nequis ab ordinario poſſit excommunicari ſuos operatur effectus, quanuis ignoretur, pag. 32. col. 1. ibid.

priuilegium ſupradictum, quod ſuos habeat effectus ignorantiæ tempore quomodo ſit intelligendum, ibid.

priuilegia omnia, quæ non aduerſantur Concilio Trid. per dictum Concilium regularibus confirmantur, pa. 33. col. 1. q. 8. ar. 1.

priuilegium an per non vſum, vel vſum contrarium tollatur, pag. 35. col. 1. q. 8. art. 2.

priuilegum perſonæ priuatæ conceſſum per vnicam contrauentionem tollitur, ibid.

¶ I*ſta vnica contrauentio quomodo intelligatur, ibid.*

priuilegium habens exemptionem a muneribus, ſi voluntariè decurionatum accipiat in alijs etiam officijs ſibi præiudicat, ibid.

priuilegio conceſſo communitati non fit præiudicium ſi ab vno renuncietur, ibid.

priuilegia ordinum Mendicantium non amittuntur, niſi data præſcriptione ſexagenali. pa. 35. col. 1. q. 8. art. 2.

priuilegia ordinis S. Benedicti Valliſoleti non præſcribuntur niſi dicto ſpatio, ibid.

priuilegia ſunt iura & actiones, ibid.

priuilegij confirmatio, cum clauſula, quatenus ſunt in vſu, quomodo intelligatur, ibid.

priuilegiorum innouatio nouū ius non tribuit, ibi. col. 2.

priuilegiorum confirmatio cū clauſula, non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis quid operetur, ibi. col. 2.

priuilegiū perditū per nō vſum, quoad religionē, cui directe eſt cōceſſum, nō amittitur, quod alias ipſo participantes per communicationem, p. 37. col. 2. q. 8. ar. 4.

priuilegium conceſſum per communicationem perinde habetur, ac ſi eſſet ſpecialiter conceßum, ibid.

priuilegij vt currat præſcriptio requirit ſcientiam priuilegiati, & voluntatem illo non vti, ibid.

priuilegium pluribus conceſſum licet vnus, vel alter non vtantur præiudicat alijs vtentibus, ibi. col. 2.

priuilegium ipſo facto pœnam imponens per cōtrariam conſuetudinem non tollitur, pag. 38. col. 2. ar. 5. ibid.

priuilegia contra Concilium Tridentinum illa non valent, de quibus Gregorius Decimus tertius in confirmatione priuilegiorum, ibid. q. 8. ar. 6.

Circa quæ vide intellectum Conc. Trid. ſeſ. 25. de regularibus, ca. 22. & col. 2. latius, vbi multa Tridentini loca ad rem exponuntur.

priuilegia inſerta in corpore iuris non derogantur ſub generali derogatione, pag. 38. col. 1.

priuilegia enumerantur quæ derogantur per Conc. Triden. pag. 40. col. 1. q. 8. ar. 7. de quibus in tertio indice.

priuilegia fratrum Minorum etiam ſi ſint contra Concil. Trident. in foro conſcientiæ ſunt confirmata,

pag.

Digitized by Google

pag.41.colum.1.queſt.8.art.9.
Priuilegia Minorum ſunt confirmata etiam in foro exteriori qua ſunt reuocata per Concilium Lateranenſe,pag.41.col.2.q.8.art.10.
Priuilegium Papæ,& eius reſcripta,an expirēt eo mortuo,ibid.q.8.art.10.
Priuilegium tollitur priuilegio contrario de priore mentionem faciente,pag.46.col.2.
Priuilegium ſecundum, vt valeat debet facere mentionem clauſulæ derogatoriæ, ibid.
Priuilegium ſecundum habens legis formam tollit primum,licet de clauſula mentionem non faciat . ibid. colum.2.
Priuilegium ſecundum ſpeciale derogat primo generali,ſi primum ius tantum ad rem,ibid.
Priuilegia duo ſpecialia,vel generalia ſemper ſecūdum tollit primum,dummodo vtrumque in corpore iuris ibid.col.2.
Priuilegium primum incluſum in iure ſecundum vero non,quomodo derogantur, ibi.col.2. quid communis circa hoc.pag.48.col.2.
Priuilegium vales licet non faciat mentionem de iure contra quod emanat,ibid.
Priuilegia duo non clauſa in corpore iuris ſiue ab vno ſiue a diuerſis impetrentur ſecundum non tollit primum,ibid.col.2
Priuilegium ad tempus tempore elapſo finitur.ibid.
priuilegium cōceſſum ex certa cauſa ea ceſſante ceſſat ibidem.
priuilegium conſiſtens in facto tollitur per non vſum decem annorum,ibid.
Idem,& ſi Ciuitati ſit conceſſum,vt,ibid.
priuilegium conceſſum ad voluntatem alicuius liberam eſt perpetuum,ibid.
priuilegium conceſſum ad voluntatem ſimplicem eſt perpetuum ,ſecus vero ad voluntatem conditionalem , ibidem.
priuilegium conditionale,quod,ibid.
priuilegium in non faciendo non facta proteſtatione tollitur,vnico actu ibid.
priuilegio ſuo,quando quis dicatur directe contrauenire,vel indirecte, ibid.
priuilegij habentis actum momentaneum vel ſucceſſiuum differentia,ibid.
priuilegium non cenſetur renunciatum ex actu contrario ſi aliud coniecturetur,ibid.
priuilegia tempore neceſſitatis non vigent , pag.50.col. 1.q 9.art.8.
priuilegia conceſſa ad inſtar,non cenſetur ſublata ſublatis illis,ad quorum ſimilitudinem, ibid.
priuilegium regularium ſi regulariter non viuant an amittatur,ibid art.10.
priuilegia mulieribus ob prolem habent locum in ſterili,pag.ibid.col.2.
priuilegio ſuo non vtitur priuilegiatus aduerſus pariter priuilegiatum,ibid. art.12.
priuilegio ſuo aduerſus pariter priuilegiatum vtitur priuilegiatus quando eſt reus,ibid.col.2.vbi plura.
priuilegium eſt conceſſum a Philippo Rege Hiſpaniarum fratribus Minorum , ne cogantur hoſpites recipere,ibid.
priuilegia religionis prælati poſſunt interpretari, pag. 59.col.1.q.11.art.5.
priuilegia fundata in cauſa fauorabili extenduntur,ib.
priuilegia regularium dubia in ipſorum fauorem interpretantur,pag.63.col.1.q.11.art.6.
priuilegium aut continet diſpenſationē contra ius,aut ſolummodo tollit ſcrupulos, pag.64. col.2 q.11.art.9.
priuilegium iuris diſpenſatiuum ſtricte,ibid.
priuilegiatus ad ordines ſimpliciter per diſpenſationem intelligitur de minoribus.ibid.
Priuilegiatus tempore interdicti ad audienda diuina an intelligatur priuilegiatus ad communionem recipiendam,ibid.
Priuilegium continens diſpenſationem aduerſus ius priuatum ample interpretatur,ibi.co.2.
Priuilegium ad diſpenſandum abſoluendum late,ibi.
Priuilegium conceſſum viris cenſetur & feminis ſi ipſius ſint capaces,pag.79.col.1.q.13.art.22.
Priuilegium conceſſum Minoribus,vt quilibet Epiſcopus poſſit eorum Eccleſias conſecrare & alia intelligitur de Epiſcopi diœceſani licentia, pag.106. col.2. q.19.art.4.
Priuilegium quod quis poſſit abſoluere ab excommunicatione an extendatur ad ſuſpenſionem interdicti , item quod quis à ſuſpenſione an intelligatur ab interdicto,ibidem.
Quid ſi dicatur à quacunque cenſura Eccleſiaſtica , ibidem.
Priuilegium,ordinibus Minorum, & prædicatorū conceſſum , vt poſſint diſpenſare in irregularitatibus niſi ſint ex homicidio volūtario quomodo iſta exceptio ſit intelligenda,pag.151.col.1.q.28.ar.8.
Priuilegium reale quod ſit pag.164.col.2.
priuilegium minoribus conceſſum vt poſſint commutare legata quomodo intelligendum,pag.179.ar.5.col. 1.q.27.
priuilegium idem conceſſum ordini D.Hieronymi , pag. 179 col.2.
priuilegium conceſſum ordini militiæ de Alcantara , vt ipſius conſeruatores poſſint omnes alienationes illius ordinis male factas reuocare quomodo intelligēdum.pag.183.co.2.q.27.ar.12.
priuilegium Carmelitarum circa altarium conſecrationem quod,pag.184.col.1.ar.1.
priuilegium conceſſum aliquibus de celebrando in altari portatili eſt abrogatum volentibus Epiſcopis, pa. 185.col.1.q.28.ar.3.
priuilegium in dubio cenſetur perſonale,pag.194.col.1. q.30.ar.15.
priuilegium impetratum à Papa circa Indorum gubernationem quomodo debeat practicari,pag.214.col.1. ibidem.
priuilegium conceſſum vni monaſterio toti congregationi communicatur,pag.219.col.1.
priuilegio fruens notorio ſi citetur ab ordinario non tenetur reſpondere,pag.220.col. 1.
priuilegium exemptionis datum religioſis multipliciter poteſt intelligi,pag.317.col.1.q.56 ar.2.
priuilegium conceſſum mulieribus propter liberos gaudet illa quæ ex accidenti non procreat, pag.325.co.2.
priuilegium in dubio reale,pag.326.col.1.
priuilegium conceſſum ad inſtar, quamuis primum limitetur, vel extendatur ad inſtar conceſſum eſſe ſemper in primis terminis,pag.359.colum.1.q.61.art.2. & 351.colum.2.
priuilegium aliud conceſſum in foro conſcientiæ aliud in foro pænitentiæ,pag.356. columna ſecunda , articul.10.
priuilegia habentia clauſulam , quatenus ſunt in vſu quomodo intelligenda & circa varias clauſulas poſitas in priuilegijs,vide multa verbo clauſula.
priuilegiorum contradictorum multa habes, verbo contradictor.
priuilegia conceſſa regularibus confeſſarijs ad abſoluendum ſunt realia.pag.359.co.2.q.61.art.14.
priuilegij an ſit realis vel perſonalis cognitio.pag.160. colum.1.
priuilegia fratrum mendicantium in generali reuocatione nunquam ſuſpenſa intelliguntur. pag.361. col. 1. ibid.
priuilegiorum innouatio quid operetur,pag.311.col.2.
priuile-

Digitized by Google

Priuilegiorum communicatio comprehendat ne conceſſa alicui loco ſpeciali, pag. 312. col. 1.
Priuilegium conceſſum cuidam monaſterio particulari ex ordine D. Hieronymi an extendatur ad alia monaſteria eiuſdem ordinis, ibid. col. 2.
Priuilegio multis conceſſo ſi vnus vtatur, alio non vtẽte, non vſus illius vtentibus non officit, pa. 313. col. 2.
priuilegia vt per non vſum præſcribantur quæ ſint neceſſaria, ibi.
priuilegiorum communicatio in ordinibus mendicantiũ quomodo fiat, ibi. q. 55. ar. 20.
priuilegium circa feſtiuitates ſanctorum ordinis minorum communicatur ſanctorum ordinum prædicatorũ, & conuerſo, pag. 314. col. 1.
priuilegia communicantes illis vtuntur contra illos quorum contemplatione participant, pagin. 314. col. 1. q. 55. art. 21.
priuilegiati independenter veluti ſeruitores, & alij ſimiles non vtuntur priuilegijs contra illos à quibus habent, ibid.
priuilegijs, quibus iuriſdictio epiſcopalis perturbatur, priuantur familiares, & ordinum ſeruitores, ibi. pag. 314. col. 2.
priuilegijs ordinis mendicantium repugnantibus an ipſi mendicantes poſſint vti, ibi. q. 55. art. 22.

Princeps.

Principis mens in dubio talis qualis de iure, p. 39. col. 1.
Principis conceſſio facta nomine dignitatis nõ expirat, ſecus ſi nomine perſonæ, ibi.
Princeps reuocans quod fecit & ſi motu proprio circũuentus præſumitur, pag. 46. col. 2. q. 9. artic. 3.
Princeps ſuas leges poteſt mutare pro temporum qualitate, ibid.
Princeps priuilegium à ſe datum poteſt mutare ſine cauſa, ibid.
Princeps hæres inſtitutus ſi acceptet hæreditatem obligatur ad onera, pag. 402. col. 2.

Prior.

priorum ordinis prædicatorum authoritas æquiparatur authoritati prouincialium pag. 297. col. 2.
priores quidam conuentuales Hiſpaniæ, & Lombardiæ poſſunt facere abſolutiones & diſpenſationes, pa. 109. col. 1. q. 20. art. 2.
priori non ſuccedit ſuperior in his quæ iure ſpeciali, pag. 151. col. 1. q. 24. ar. 8.
prior clauſtralis quis, pag. 208. col. 1.
priores ordinum militarium in ſuis prioratibus quam habent iuriſdictionem, pag. 222. col. 1. q. 36. art. 6.
Dicti priores an poſſint dare ſuis ſubditis reuerẽdas, ibi.
Primas differt à patriarcha, pag. 66. col. 2.

Probatio.

probatio ſemiplena quando ſufficiens ſit ad impediendũ actum qui eſt in fieri, pag. 99. col. 2.

Procurator.

procuratoris Romani in ordine Minorum vnde origo, pag. 298. col. 2.
procuratoris dicti inſtitutio pertinet ad generalem, ibi.
procuratoris iſtius qualis poteſtas, ibid.
procurator iſte erat in capella Domini Papæ, ibid.
procurator iſte triennalis, ibid.

Profeſſio.

profeſſionem in religione non ſequitur ius ſanguinis, pagin. 209. col. 1.

Prorogatio.

prorogatione finita excommunicatus reincidit, pagin. 350. col. 1. q. 61. art. 2.

Prouincialis.

prouinciales regulares in capitulo poſſunt priuilegia declarare, aut limitare, pag. 46. col. 1.
Prouincialium poteſtas ad modum poteſtatis Archiepiſcopi, pag. 66. col. 1.
Prouinciales quidam regulares approbationi perpetuæ ſuorum confeſſariorum non poſſunt renunciare, pag. 343. col. 1. quæſt. 59. art. 9.

Prouiſio.

Prouiſio facta alicui in Eccleſia Cathedrali eſt irrita ſi prouiſus ignoret idioma illius loci vbi eſt prouiſus, pag. 211. col. 2.

Q.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non reſoluitur à minoribus parochialibus, pag. 26. & pag. 227. col. 1.
Quarta funeralis attenta declaratione Pij V. ad Conc. Trid. & inſimul Cardinalium à quibus nunc debita, pag. 227. col. 1. ibid.
Quarta dicta ſolum debita ex his quæ corpus defuncti concomitantur pag. 228. col. 1. q. 39. art. 2.
Quarta Eccleſiæ parochiali quonam ratione debita, ibid. pag. 229. art. 3. col. 2.
Ad quartam funeralem, & plus aliud poſſunt religioſi conſuetudine obligari, pag. 406. col. 1. & 2.
Vide alia verbo, canonica portio.

R.

Reformatio.

Reformatio fratrum de obſeruantia à Fratribus conuentualibus eximit, pag. 8. col. 2. q. 2. art. 3.
Reformati ordinis D. Auguſtini, & D. Benedicti à quibus pag. 19. col. 1.
Reformatio circa iſtos ordines alia facta, & ratio ibid.
Reformatio religionum a Tridentino facta ad primũ initium, circa quæ obtineat, pag. 176. col. 1. q. 27. art. 2.

Regula.

Regula vna eſt D. Patris Franciſci & vnus paſtor, ſed multiformi gratia Dei multiplicata, pag. 9. col. 1. & 2.
Regulæ quindecim ex quibus legum notitia & canonum, bullarum, & reſcriptorum indagatur, pag. 60. col. 1. q. 11. per totam quæſtionem.
Regula minorum quæ vtitur verbo teneantur, obligat ad mortale, pag. 63. col. 2. q. 11. art. 7.
Regulæ contemptus, quando fiat propriè, pag. 162. col. 2. q. 26. art. 1.
Regulæ obſeruator perfectus quis dicatur vide late, pagina 166. col. 1. q. 26. art. 2.
Regula B. Patris Franciſci dum habet, quod regulæ nihil addant vel diminuant religioſi, nec alij, quomodo intelligenda, col. 2. q. 26. art. 2.
Regula B. Patris Franciſci circa obſeruantes tribus diuiſa claſſibus, pag. 167. col. 1. ibid.
In quibus reuelentur, ibid.
Regulæ dicuntur quæcunque ad illam directe, vel indirecte pertinent, pag. 255. col. 1. q. 44. art. 1.

Regularis.

Vide verbo religioſus.
Regularis propria authoritate non poteſt procurare priuilegium, nec valet impetratum contra ſtatuta regularium, pag. 53. col. 2. art. 5.
Regularium prælatorum variæ ſpecies, pag. 66. col. 1. art. 5. q. 11.
Regulares obſeruantiæ quæ ſint, pag. 162. colum. 2. quæſt. 26.
Regulares prælati in dictis obſeruantijs poſſunt diſpenſare, ibid. pag. 143. col. 1.
Regularis obſeruantia triplex, ibid. col. 2.
Regulares prælati diſpenſant cum ſubditis in obſeruantijs regularibus quæ non ſunt de ſubſtantia religionis licet obligent ad culpam, ibid. col. 2.

Quid

Digitized by Google

Quid circa hoc poſſint regulares prælati in ordine Minorum,pag.163.col.1.
Regulares tenentur ſcire præcepta regularia ſuæ religionis,pag.166.art.2.q.26.col.1.
Regulares fratres minores in Tij V. conceſſione in quibus non reuelentur,pag.167.col.1.art.3.
Et in quibus reuelentur, ibid.
Regulares prælati minorum in quatuor tantum præceptis poſſunt diſpenſare,pag.167.col.1.q.26. art.3.
Regularis habens parochialẽ petens a Papa aliam ſibi comendari,& Papa concedat an teneatur dimittere primam,pag.211.col.1.q.34 art.9.
Regulari ab ordinario beneficium ſeculare commẽdari non poteſt & hoc quomodo intelligendum, ibid.
Regulares multiplices ſunt, pag.337. col.1.
Regulares per Epiſcopum approbati poſſunt audire confeſſiones etiam contradicente parocho, pag.338. col.1.art 4.
Regularis approbatus ab ordinario ad confeſſiones ſecularium & clericus ſecularis differunt, pag.347. col.1.q 60.art.4.
Regulares minores facultatem habent abſoluendi omnes fideles ex indulto,ibi.col.2.art.6.
Regulares confeſſores poſſunt vti ſua vniuerſali poteſtate circa confeſſiones audiendas etiam extra ſua monaſteria.pag.349.col.1.q.60.art.7.
Regulares à Papa habent iuriſdictionem,vt directe abſoluant,ibid.art.8.
Regularibus confeſſi iterum parochis non tenentur confiteri, ibid.
Regulares confiteri & abſoluere à reſeruatis poſſunt extra monaſteria.pag.353.col.1.q.61.art.4.
Regulares confeſſores poſſunt ſuos fratres ſeruitores ſemel in vita,& in morte iterum plenariè abſoluere, pag.364.col.2.q.62.art.6.
Regularis infirmus qui non confeſſus fuit,& poſtea loquelam amiſit vel incidit in dementiam poteſt abſolui plenarie ab omnibus,ibid.q.62. art.6.
De his vide verbo,abſoluere,& verbo confeſſor.

Rex.

Reges Hiſpaniarum in partibus Indiarum poſſunt ſine epiſcoporum licentia miniſtros aſſignare, pag.212. col.2.art.2.
Reges dicti duplici via in dictis partibus poſſunt prouidere de miniſtris,ibid.col.2.
Rege non prouidente tunc Epiſcopis competit miniſtrorum prouiſio.ibid.
Regum aſſignatio in iſtis partibus quid operetur, ibid. quæſt.35.art.2.
Regis poteſtas duplex in Hiſpania,pag.323.col.1.q.56. art.12.
Reges ſe in ſpiritualibus intromittentes incidunt in bullam cœnæ ibid.
Reges portant gladium ſecundum apoſtolum, ibid.
Reges à Papa poſſunt, vt patroni Eccleſiæ defenſores aſſumi,ibid.

Regimen.

Regimen ſpirituale in veritate conſiſtit.pag.166.col.1.

Religio, Religioſus.

Religionis inſtitutum etiam in lege veteri, pag.1.col.1
religionis inſtitutum lege gratia ab ipſo Dei filio, ibid.
religionis norma attenta lege noua ex quo loco euangelij patet,ibid.
Religio quomodo inceperit tempore Apoſtolorum, ibidem.
Religio ſacra ſocietatis Ieſu ex indulto habet profeſſionem reuocabilem ex parte prælatorum, ibid. pag. 4 col.1.
Religionis Sanctiſſimæ Trinitatis vbi exordium, pag. 15.col.1.
Religio iſta in Portugallia ordinauit confratriam nobiliſſimam miſericordiæ,pag 8.col.2.
Religio minorum eſt corpus viuum.pagin.18.col.1.q.4. art.1.
religio iſta per ſpatium viginti annorum maxime fuit propagata,ibid.
religionis ingreſſus triplex.pag.69.col.2.q.13.art.4.
religiones à Chriſto Domino inſtitutæ.pagin.96.col.1. q.17.art.2.

Religioſus.

Religioſus & monachus cum authoritate Papæ poſsũt habere proprium pag.3.col.2.q.1.art.4.
religioſi ſunt perſonæ Societatis Ieſu,ibi.
religioſus de licentia prælati habere poteſt beneficium curatum,pag 72. col.2.q.13.art.8.
religioſus talis licet ſit diſpenſatus quoad ea quæ religionis, quod tamen attinet ad beneficium ſeculare indiget diſpenſatione noua,ibi.
religioſi minores, & moniales D. Claræ poſſunt gaudere indulgentijs cruciatæ, pag.133.col.1.q.21.art.10.
Idem in religioſis ordinis prædicatorum, pag.134.co.1.
religioſi dicti de licentia prælati poſſunt habere dictas bullas,ibid.
religioſi minores an procurare pecuniam pro habenda bulla cruciatæ,ibid.
religioſi minores poſſunt in diebus ieiunij oua, & lacticinia manducare & cruciatis frui,ibi.
religioſi minores virtute cruciatæ non poſſunt eligere, pag.139.col.1.
religioſi bona emphyteutica,& feudalia habere poſsũt, pag.224.col.2.q.38.art.2.
religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuo præfectus morem illius Eccleſiæ tenetur ſeruare circa recitationem officij diuini, ſecus alias,pag.243.col.2 q.42.ar.7.
Fallit hoc in religioſis ordinis prædicatorum vt,ibi.
religioſi fidelibus an poſſint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ pag.315.col.2.ar.1.q.56.
religioſi vere fratres è Societate Ieſu ex multis locis concilij,pag.316.col.1.
religioſi de licentia ſummi Põtificis in vniuerſali Eccleſia de licentia Epiſcopi in ſua diœceſi, parochi in ſua parochia poſſunt fidelibus ſacramenta miniſtrare,pa. 69.col.2.q.13.art.4.
religioſis an licitum Euchariſtiæ ſacramẽtum fidelibus miniſtrare in mortis periculo abſque metu excommunicationis,pag.321.col.1.ar.4.
religioſus in articulo mortis deficiente Parocho an poſſit communicare infirmos,pag 321.col.2.q.56.art.5.
religioſi qui in nouo orbe fidelibus ſacramẽta miniſtrãt non incidunt in pœnam excommunicationis,pa.323. col.1.q.56.ar.12.
religioſi ſingulis menſibus tenentur confiteri & ſacroſanctam Euchariſtiam ſumere, pag.362.col.1.q.62. art.1.
religioſi aliqui an teneantur ad venialium confeſſionẽ, ibid.
religioſi itinerantes alijs religioſis non poſſunt regulariter confiteri,pag.363.col.2.ibi.
Vide alia verbo abſoluere,& verbo Regulares.

Reſpublica.

Reſpublica politica non ſolum iure ſcripto, ſed conſuetudinario regitur,pag.64 col.2.q.11.art.7.

Reuocatio.

Reuocatio conſtitutionis poteſt à Papa ſupplicari,pag. 24.col.2.q.6 art.7.
reuocatis in genere priuilegijs nõ cẽſentur reuocata priuilegia ordinibus conceſſa,pag.48.col.1.q.9.art.4.

S

Sagita.

Sagitam immittens in clericum ſi iſtum errauit non remanet excommunicatus,pag.29.col.2.q 6.art.16.

Sacer-

Digitized by Google

Sacerdos.

Sacerdos ſimplex in articulo mortis poteſt abſoluere ab excommunicatione, quid ſi talis ſacerdos hoc ignorans talem faceret abſolutionem, pag.124. col.2.q.20 art.25.

Sacerdos ſimplex tantum abſoluit à venialibus, pag.136.col.1.q.22.art.5.

Sacramentum.

Sacramentum Euchariſtiæ in Eccleſia inferiori moniales ex indulto habere poſſunt, pag.176. col.1.

Sacrilegus.

Sacrilegi filij, pag.68. col.1.

Salarium.

Salarium quod deputatur ſeruientibus Eccleſiis regulagularibus vnitis, pag.216.col.1.

Scandalum.

Scandalum graue quid operatur, & præceptum de vitando ſcandalo vnde ortum, & quam potens, pag.130 col.2. q.21 art.4.

Scandalum graue quale ſit conſiderandum ad hoc vt negata à prælato licẽtia poſſit excommunicatus cum contritione accedere ad celebrandum, ibidem.

Scholaſticus.

Scholaſtici Salmanticenſes non ſtudentes non fruuntur Eugeniana, pag.50.col.2.art.10.

Seculares.

Secularis Iudex poteſt deterrere clericum cum armis inuentum, pag.267.col.1.

Sententia.

Sententia lata in regio conſilio vt Epiſcopus procedat contra Fratres Ordinum in defectibus curatus nulla, pag.221.col.1.

Septima.

Septima Hiſpaniæ quæ, ibid.col.1.q.36. art.5.

Sepultura.

Sepulturæ electio in aliquo monaſterio Mendicantium valet etiam nullo parochiali Eccleſiæ relicto, pag.230.col.2.q.39. art.6.

Simoniacus.

Simoniacus realis tam publicos, quàm occultus eſt ipſo iure ſuſpenſus, pag.116.col.1.art.13.

ſimoniaci pœna, ibidem.

ſimoniacum in mala ordinum promotionem ſolus Papa abſoluit, ibid.pag.117.col. 1.

Symbolum.

Symboli illa verba, credo ſanctorum communionem explicantur, pag.205.col.2.q.33. art.2.

Syndicus.

Syndicus minorum quæ facere poſſit, pag.180. col.1.q.27.art.6.

ſyndicus minorum non habet facultatem ſucceſſionis ab inteſtato, ibidem.

ſyndici an poſſint facultatem concedere fratribus benemeritis cum licentia generalium, aliqua ſuis conſanguineis donandi, ibidem.

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu inſtitutionibus non licet contradicere, pag 5.col.2.q.1.art.5.

Societatis dictæ, quis primus fundator, pag.11. col.1.

Societatis Ieſu ſuperior habet poteſtatem concedendi licentiam ſubditis vtendi bullis, & Iubileis, pag.10. q.2.art.2.

Societatis perſonæ non poſſunt cruciatæ, nec alijs indulgentijs abſque ſui ſuperioris authoritate, idem in minoribus pag.367.col.1.art.11.q.62. & vide verbo religioſus, vbi, quæ quoad ipſas pertinent circa Cruciatam.

Solemnitas.

Solemnitas extrinſeca quæ, pag.173 col.2.q.27.art.2.

Spurius.

Spurij multi viri præclariſſimi, pag.69.col.2. art.3.

Spurij à canonibus notati aliquibus inhabilitatibus, ibi.

Spurij religionem profitentes poſſunt ſacris initiari ibi.

Statutum.

Vide aliqua verbo conſtitutio & verbo iniuſtũ, & verbo lex.

Statutum ab ſtatuendo dictum ipſius definitio ponitur, pag. 52.col.1.q.10 ar.1.

Statutum generale poteſt fieri à capitulo generali quoad totum ordinem, prouinciale vero, quoad ſolam prouinciam, ibid.

Statutum ab Eccleſia Cathedrali non fit abſque Epiſcopo ibid.

Statutum poteſt valere vt ſtatutum, vel vt præceptum, ibid.

Statutũ quod valet, vt tale durat, quouſque reuocetur, ibid.

Statutum factum à capitulo ſede vacante durat creato Epiſcopo, ſi non reuocetur, ibid.

Statutum Synodale, vel prouinciale ſtatuens, ne aliqui matrimonium contrahant contra ius canonicum non tenet, pag 52.col. 2 q.10.ar.3.

Statutum aliquos excludens ab ingreſſu religionis ſumma authoritate Papæ fieri debet ibi.col.2.

Statutum iniquum non eſt ſtatutum, ibid.

Statuta obligantia ad pœnam, & non ad culpam, quomodo intelligantur, pag.54 col.1 ibi.ar.6.

Statuta obligantia ad pœnam ea non ſatisfacta non remanet culpa ibi.

Statutum quo obligantur monachi confiteri in fine anni generaliter ſuis prælatis inualidum pag.361.col.2.

Statutum ſolum in voluntate ſtatuentium conſiſtens nõ valet pag.103.col.1.

Statuta regularia quædam valent vt lex, alia vt præcepta, ibi.

Statuta iniuſta vtrum in foro conſcientiæ valeant, pag.401.col.2.

Statuta ex quibus cauſis iniuſta ibid.col.2.

Statuta religionum an generales teneantur ſeruare, pag.402.col.1.

Statuta prouinciæ quomodo hoſpites obligent, ibi.col.2.

Subditus.

Subditi nonniſi ratione perfectionis in omnibus prælatis obedire tenentur ex obligatione in illis, quæ directè aut indirectè ad regularem obſeruantiam, pagin.133.col.1.q.21.ar.10.

Subornatio.

Subornatio in electionibus crimen grauiſſimum, de quo circa diſpenſationem pag.157.col.2.q 24.ar.17.

Subornantes in electionibus intra ſex menſes grauiſſime puniuntur, ibid.

Summus Pontifex.

Summus Pontifex eſt ſupremus prælatus in Eccleſiæ Dei, & ipſi omnes de iure diuino tenentur obedire, pag.98.col.2.q.17.art.7.

Summus Pontifex poteſt ſibi reſeruare ea, quæ ſibi viſũ expedire, ibi.pag.99.col.1.

Summus Pontifex in Epiſcoporum confirmatione, quicquid facit, tanquam inſtrumentum Chriſti facit, pagin.138.col.2 q.22.ar.10.

Superior.

Superior qui abſoluit à reſeruatis tenetur integralẽ confeſſionem audire, pag.131.col.2.ar.6.

Suſpenſio.

Suſpenſio in executione reſcriptorum quomodo fieri poſſit, p.116.q.20.ar 7.

Suſpenſio à diuinis, quid ſit, ibi.

Suſpenſio ab Eccleſiæ ingreſſu quid importet, ibid.

Suſpenſionis effectus, qualis, ibid.

Suſpenſio à diuinis, quæ non inducit irregularitatem non inducit peccatum, ibid.

Suſpenſionis definitio, ibid.pag.117.col.2.

Digitized by Google

Suſpenſio à diuinis non prohibet quæcunque diuina ſed illa tantum quæ officij ſpecialis ſunt,ibid.
Suſpenſus à diuinis de quib. proprie,pag.118. col.1.ibi.
Suſpenſio dicta, vt pariat irregularitatem quomodo intelligitur, ibid.

T.

Theologus, Theologia.
Theologi præferuntur canoniſtis in his, quæ ad forum animæ.pag.38.q.11.art.4.
Theologus vt præferatur canoniſtæ debet eſſe inſtructus in canonum,& legum peritia,ibid.
Theologiæ ancilla eſt philoſophia. ibid.
Theſaurus.
Theſaurus Eccleſiæ quoad indulgentias ex quibus colligatur,pag.206.col.2.q.33.ar.5.
Theſaurus indulgentiarum ad quid congregetur ab Eccleſia,ibid. Vide verbo indulgentia.
Templarij.
Templariorum ordinis fundator,pag.20.col.1.
Templariorum vita, ibid.
Templariorum prima profeſſio,ibid.
Templarij nouem annis in habitu ſeculari,ibid.
Templarij ex mandato Honorij Papæ habitum aſſumpſerunt.ibid.col.2.
Templarij tempore Eugenij Papæ maximè excreuerunt,ibid.
Templarij fuerunt extincti, ibid.
Tempus.
Tempus quo durat generalis officium procuratoris,commiſſarij prouincialis in ordine Minorum, pag.93. col.2.q.16.art.2.
Tempus quo durat officium Abbatiſſæ. pag.94.col.1.
Tempus Abbatum ordinis Ciſtercienſis, & an valeat in eis reelectio, ibid.
Tertiariæ.
Tertiariæ an ad clauſuram teneantur, pag.261.col.1.

V.

Venditio.
Venditionis appellatione,quæ contineantur, pag.176. col.1.q.27.art.2.
Venditio prohibita ratione perſonæ, vel ratione modi, vel formæ differt,ibid.
Verba.
Verba non aliter non alio modo, non alias inducunt conditionem,pag.76.col.1.q.13.art.14.
Verba cenſuerunt exiſtimauerunt important viri boni arbitrium,ibid.col.2.art.15.
Verba,licet regulariter referantur ad tẽpus præſens, id tamen quomodo ſit intelligendum,pag.112.col.1.
Verbum, debet, ſolum importat honeſtatem,pag.171. colum.1.
Verbum,principio,an ex natura ſua obligationem, & quomodo intelligendum,ibid.col.2.
Verbum de conſilio quid operetur,pag.195.col.2.q.30. art.16.
Verba conſenſus,& conſilium differunt,ibid.quæſt.30. artic.16.
Verbum reſtituere,quid importet,pag.257. colum.2.q. 44.art.2.
Verbum inuenire,quid importet ex intentione proferentis,pag.266.col.1.
Verbum toties, quoties prolatum a Papa demonſtrat diſcretum & prudentem vſum,pag.287.col.1.quæſtio.48.art.3.
Velum.
Velum nigrum monialium quotuplex eſt,pag.372.col. 2.q.64.art.1.

Vicarius.
Vicarius in ordine Minorum,vt potiatur Guardianorũ indultis ille tantum eſt, qui in capitulo ad regimen eligitur in carentia Guardiani,pag.105.col.2.q.19. art.2.
Vidua.
Viduarum receptio in monaſterio, quo ordine fieri,pag. 276.col.1.
Vigilia.
Vigilia Sanctorum quando excludit Sanctum ſimplex, facienda commemoratio Sancti eſt in laudibus,pag. 240.col.1.q.42.ar.16.
Virgo, virginitas.
Virgines quæ conſecrandæ, ſint,pagin.372.col.2.q.64. art.1.
Virgines quis conſecrare poſſit,& dare velum,& quæ ſit forma conſecrationis,ibid.art.2.
Virgo quæ publice vel ſecreto pollutione ſecuta ſuã amiſit virginitatem,non velari,nec conſecrari, pag.373. col.1.art.3.
Virgo,quæ per vim, vel dormiens corrupta eſt non debet conſecrari,ibid.
Virgo,quæ virginitatem amiſit per pollutionem voluntariam in ſecreto, an teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire,ibid.
Virginitas eſt duplex,pag.373.col.1.
Virginitas materialis duplex,ibi.
Virginitas mentalis quomodo perdatur,ibid.
Virginitas mentali amiſſa ſit recuperatio,ibid.
Virginitate materiali ſemel amiſſa non datur recuperatio,ibid.
Virginitas non dicitur per vim amiſſa, ibid.
Virginitas ad hoc vt non dicatur per vim amiſſa quæ concurrere,ibi.
Vnio.
Vniones beneficiorum ordinibus quando factæ cenſeantur quaſſatæ pag.207.col.2.q.34 art.1.
Vniones factæ Eccleſiis de beneficijs ſæcularibus per illicita pacta,à Iulio II.confirmata,ibid.
Violentia.
Violentia manifeſta quando dicatur fieri ad hoc vt detur conſeruator,pag.379.col. 1.
Vitium.
Vitia corporis multipliciter conſiderantur,pag. 148.co. 2.q.24.ar.3.
Votum.
Voti ſolemnitas tempore Apoſtolorum obumbrata,pag. 1.col.1.
Votum religionis ad hoc vt ſolemne ſit, requirit profeſſionem factam in potentis profitentem incorporare, pag.1.col.2.q.1.ar.2.
Votum religionis,vt ſolemne requiritur,quod quis voueat,certam regulam.pag.1.col.2.q.1.art.2.
Votum religionis,vt ſit ſolemne debet fieri in aliqua religione à Sede Apoſtolica approbata, pag.1.quæſt.1. art.2.
Votum caſtitatis ſimplex aliquando dirimit matrimonium quod quando ſit,pag.3.col.2.q.1.art.4.
Votum ſimplex caſtitatis quãdo operetur traditionem, ibi.pag.4.col.1.
Votum religioſorum, vt matrimonium nullum efficiãt, quando fuerit introductum,pag.34.col.1.
votum profeſſionis cũ cognitione regulæ fieri debet alias peccatur mortaliter à vouente, pag.136.col.2.q 22. art.5.
votum ſpeciale quod faciunt patres è Societate Ieſu de obediendo Papæ, fit etiam à cæteris religioſis vt religioſi ſunt, pag.137.col. 1. q.22.art.6.
vota tria monachi ſubſtantialia ſunt iuris diuini, pag. 159. col.2.q.25.art. 1.
votum ſolemne religionis non irritat ex diuina inſtitu-
tione

Digitized by Google

tione matrimonium contractum ab eo, qui fuit monachus, ibid.
Votis tribus ſubſtantialibus ſi votum adijcias in eo poteſt per prælatos diſpenſari, pag. 160. col. 2. q. 25. art. 4.
Vota libera quæ ſint, & quæ prælati poſſunt in eis, ibid.
Votum circa tranſitum ad arctiorem religionem poſſint prælati diſpenſare, non vero irritare, ibid pagi. 161. col. 1.
Vota vt irritentur non requirunt cauſam ſicut requirit eorum diſpenſatio ibid. col. 1. ar. 5.
Votum illius, qui vouit ordinem Carthuſieſem intrare, poteſt cum cauſa diſpenſari à prælato ordinis Mendicantium, ibid. col. 2. q. 25 art. 6.
Vota monialium irritando Abbatiſſa ſine cauſa nõ peccat, pag. 162. col. 1.
Vota omnia ſolẽnia, & mixta, & realia ceſſant per profeſſionem factam in aliqua religione approbata, ibid. q. 25. art 8.
Vota nouitiorum prælati poſſunt commutare, ibidem colum. 2.
Voti ſolennis, & præcepti maxima differentia, pa. 167. col. 2. ar. 4.
Voti obedientiæ quis dicatur reus, ibi.
Votum ne ſit illa promiſſio ſolennis de regula omni tempore vitæ ſeruandæ, ibid. col. 2.
Votum paupertatis emittens, an ex conceſſu Papæ poſſit habere proprium, pag. 168. col. 1.
Votum faciens ſeruandi regulam, quid proprie promittat pag. 168 col. 2.
Votorum trium ſolennium promiſſio, quæ in ſe cõtineat implicite, ibid col. 2.
Votorũ trium ſolennium promiſſio, quomodo obliget ad præceptorum obſeruantiam, ibid. col. 2. & pag. 176. col. 1.
Vota ſtulta apud Deum nullius ſunt valoris, pag. 285. col. 1.
Voto caſtitatis aſtrictus ſi contrahat matrimonium ad petendum debitum diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, & a patribus minoribus ad id per prouincialis deputatis, pag. 370 col. 1. q. 63 ar. 2.
Voto caſtitatis emiſſio poſt contractum matrimonium ſolus Epiſcopus diſpenſat, vt coniux petat debitum, ibidem.
Vota quæ confeſſores minores poſſunt diſpenſare, pagin. 371. col. 1. q 6 art. 3.
Vota quæ confeſſores minoritæ poſſunt commutare, ibi. art. 4.
Votiua iuramẽta confeſſores minorum an poſſint diſpenſare ibid ar. 5 col. 2. q. 63.
Vota aliqua ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ in quibus Epiſcopi diſpenſant ex modo de quo, ibid. col. 2. art. 6.
Vota Epiſcopo reſeruata communi diſpenſant confeſſores regulares, ſecus dicendum de votis reſeruatis iure ſpeciali ex iure ſpeciali, col. 2 ibid.
Vota pœnalia caſtitatis ab Epiſcopo & non à confeſſoribus regularibus poſſunt diſpenſari & commutari, ibid q. 63. art. 7.
Votorum dictorum pœna poteſt a dictis confeſſoribus ante tranſgreſſionem votorum diſpenſari & commutari ibid.
Votis fratres tenentur promittentes ſeruare caſtitatem, ibid.
Vota caſtitatis & continentiæ ex deuotione facta ſunt Papæ reſeruata, ibid.

Vxor.

Vxor in foro animæ non poteſt donare ſine licentia mariti, pag. 182. col. 1.

FINIS.

Digitized by Google